Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

BARTOLI
COMMENTARIA IN SECVNDAM CODICIS partem, Domi. Petri Pauli Pariſ. Andreæ Pomat. Andreæ Barb. Alex. Loſæi additionibus, multíſque emendationibus illuſtrata, accurate, & multa cum diligentia caſtigata.

10175
BIBLIOTECA DE HUMANIDADES PONTIFICIA DE BILBAO

LVGDVNI,
M. D. LII.

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

Tabula Rubricarum secundæ partis Codicis.

¶ Abolitionibus. 148
Acquirenda & retinenda possessione. 69
Acceptilationibus. 135
Accusationibus & inscriptionibus. 143
Ad legem Falcidiam. 57
Ad legem Iuliam maiestatis. 145
Ad legem Iuliam de adult. & stupro. eod.
Ad legem Iuliã de vi publica vel priuata. 145
Ad legem Corneliam de sicarijs. 147
Ad legem Corneliam de fal. 147
Ad legem Iuliam repetundarum. 148
Ad senatusconsultum Trebellianum. 56
Ad senatusconsultum Orficianum. 62
Ad senatusconsultum Turpillianum. 148
Ad senatusconsultum Tertullianum. 61
Adoptionibus. 136
Aduersus creditorem. 70
Annali exceptione. 72
Appellationibus & Consultationibus. 96
¶ Bonis authoritate iudicis possiden. 106
Bonis proscriptorum vel damnatorum. 148
Bonis libertorum. 8
Bonis maternis & materni generis. 64
Bonis quæ liberis. 64
Bonorum possessione secundum tabulas. 10
Bonorum possessione cõtra tabulas, quã prætor liberis pollicetur. 10
Bonorum possessione contra tabulas liberti q̃ patronis liberisq; eorum datur. 10
¶ Caducis tollendis. 59
Calumniatoribus. 148
Carboniano edicto. 12
Codicillis. 44
Collationibus. 13
Comminationes, epistolas, programmata. 93
Communia de successionibus. 63
Communia de vsucapionibus. 69
Communia de legatis & fideicommissis: & de in rem missione tollenda. 52
Conditionibus insertis tam legatis quam fideicommissarijs libertatibus. 55
Confessis. 94
Contrahenda & cõmit. stipu. 128
Creditorẽ euictionem pignoris nõ debere. 136
Custodia & exhibitione reorum. 144
¶ Debitorem venditionem pignorum impedire non posse. 126
Distractione pignorum. 126
Donationibus. 141
Donationibus, quæ sub modo vel conditione vel ex certo tempore conficientur. 142
Donationibus causa mortis. 143
Duobus reis stipulandi. 128
¶ Edicto diui Adriani tollendo. 39
Emancipationibus liberorum. 136
Emendatione seruorum. 146
Emendatione propinquorum. 146
Etiam ob chirographariam pecuniam. 126
Euictionibus. 135
Exceptionibus, seu præscriptionibus. 127
Executione rei iudicatæ. 92
Exhibendis & transmittendis reis. 144
¶ Falsa causa adiecta legato vel fideicõmisso. 54
Falsa moneta. 148
Famosis libellis. 148
Fidecommissis. 49
Fideicommissarijs libertatibus. 68
Fideiussoribus & mandatoribus. 134
Fructibus & litium expensis. 90
Furtis & seruo corrupto. 5
¶ Hæredibus instituendis: & quæ personæ hæredes instituí non possunt. 21
Hæreditatibus decurionum. 68
His, quibus vt indignis hereditas auferatur. 42
His, q̃ pœnę nomine in testam. reliquãtur. 48
His, qui ante apertas tabulas. 60
His, qui propter metum judicis non appellauerunt. 106
His, quæ sub modo legati vel fideicommissi relinquuntur. 55
His, qui in priorum creditorum loco succedunt. 126
His, qui sibi adscribunt in testamento. 148
His, qui latrones occultauerunt. 148
¶ Impuberum & aliꝰ substitutionibus. 25
Indicta viduitate & l. Iulia Miscella tollen. 48
Ingratis liberis. 137
In quibus causis cessat lõgi tpis dscriptio. 70
Institutionibus & substitutionibus. 22
Iniurijs. 148
Interdictis. 108
In quibus causis pignus tacite cõtrahit. 162
Inutilibus stipulationibus. 128
Iure deliberandi, & de adeunda hæreditate vel acquirenda. 32
Iure dominij impetrando. 127
¶ Latina libertate tollenda. 63
Legatis. 45
Legitimis hæredibus. 62
Liberis præteritis vel exhæredatis. 28
Libertis & eorum liberis. 8
Liberis exhibendis. 116
Litigiosis. 128
Longi temporis præscriptione. 69
Luitione pignoris. 126
¶ Mathematicis & maleficis. 147
Mulieribus, q̃ ꝓprijs seruis se iunxerunt. 145
¶ Necessarijs seruis hæredibus instituẽdis vel substituendis. 27
Ne liceat in vn eadẽq; cã tertio ꝓuocare. 106
Ne rei dominicæ vel templorum vendicatio temporis exceptione submoueatur. 70
Nouationibus & delegationibus. 351
¶ Obsequijs à libertis patrono præstandis. 8
Operis libertorum. 7
¶ Pactis pignorum. 127
Patria potestate. 156
Pœna iudicis, qui malè iudicauit. 88
Pœnis. 148
Pignoribus. 116
Posthumis hæredibus instituendis vel exhæredandis. 31
Postliminio reuersis redẽptis ab hostibus. 137
Precario & Saluiano interdicto. 116
Præscriptione xxx. vel xl. anno. 70
Prætorio pignore. 135
Priuatis carceribus inhibendis. 144
Priuilegijs fisci. 107
Priuilegijs doris. 107
¶ Quando non petentium partes petentibus accrescant. 9
Quæ res pignori obligari possunt vel non: & qualiter pignus contrahitur. 123
Quadriennij præscriptione. 70
Quando ciuilis actio criminali præiudicet. 148
Quando prouocare non est necesse. 103
Quando dies legati vel fideicõmisi cedat. 61
Quæstionibus. 126
Quæ sit longa consuetudo. 137
Quemadmodum testamenta aperiantur. 59
Qui accusare non possunt. 142
Qui testamenta facere possunt vel non. 17
Qui potiores in pig. hab. 124
Qui bonis cedere possunt. 106
Qui bonis non obijcitur longi temporis præscriptio. 70
Quibus res iudicata non nocet. 93
Quomodo & quando iudex sententiam proferre debet. 72
Quorum appellationes non recipiuntur. 104
Quorum bonorum. 108
Quorum legatorum. 109
¶ Raptu virginum. 176
Relationibus. 95
Remissione pignorum. 126
Re iudicata. 91
Repudianda bonorum possessione. 13
Repudianda vel abstinenda hæreditate. 38
Requirendis reis. 148
Res inter alios acta. 95
Reuocandis his quæ in fraudem credi. 108
Reuocandis donationibus. 142
¶ Sententiam passis & restitutis. 149
Sententiam rescindi non posse. 89
Sententijs ex breuiculo recitandis. 78
Sententijs & interlocu. omnium iudi. 79
Sententijs, quæ sine certa quantitate prolatæ sunt. 84
Sententijs, quæ pro eo qđ interest, scrũtur. 85
Sepulchro violato. 146
Seruis fugitiuis. 2
Seruis Reipublicæ manumittendis. 68
Si aduersus creditorem. 70
Si aliena res pignori data sit. 122
Si à non compe. iudice. iudica. est. 58
Si antiquior credi. pignus vendidit. 115
Si communis res pig. data sit. 115
Si in causa iudicati pignus captum sit. eo. 125.
Si pignus pig. datum sit. eo.
Si penden. appel. mors interuenerit. 105
Si quis omis. cau. testamenti. 47
Si ex falsis instrijs vt testimonijs iudic. sit. 94
Si per vim vel alio modo. 114
Si reus vel accusator mor. fuerit. 144
Si quis Imperatori maledixerit. eo.
Si plures vna sententia condemnati sunt. 93
Si vendito pigno. agatur. 126
Si vnus ex pluri. hæredi. credi. vel debi. 126
Si pigno. conuen. nume. secuta non sit. 126
Si quis aliquem testari prohiberit. 42
Si vnus ex pluribus appellauerit. 106
Si de momentanea possessione fuerit appellatum. 106
Si quis, eam cuius tutor fuerit, corruperit. 145
Si in fraudem patroni de libertis alienatio facta sit. 7
Solutionibus & liberationibus. 135
Successorio edicto. 12
Suis & legitimis. 16
¶ Tabulis exhibendis. 116
Temporibus appellationum. 100
Testamento militis. 16
Testamentis, & quemadmo. testa. ordi. 17
Testamentaria manumiss. 68
¶ Verborum & rerum significatione 46
Vindicta libertate. 68
Vnde vi. 109
Vnde liberi. 10
Vnde legitimi & vnde cognati. 11
Vnde vir & vxor. 23
Vsuris rei iudicatæ. 93
Vsu. & fruct. lega. & fideicõmissorum. 55
Vsucapione pro empto. 63
Vsucapione pro donato. 69
Vsucapione pro hærede. 69
Vsucapione transformanda. 69
Vt criminalis qõ intra certũ tps terminet. 148
Vt in possessionem legatorum. 61
Vti possidetis. 115

Incipit lectura clarissimi iuris Cæsarei interpretis, domini Bartoli de Saxo ferrato, super Secunda Codicis, quàm diligentissimè castigata, nouisq; additionibus illustrata.

De seruis fugitiuis. *Rubrica.*

1 ☞ *Seruus fugitiuus, quòd faciat furtum sui. & nu. 4. & nume. 5.*
2 *Seruus fugitiuus, non vsucapitur, nec præscribitur propter sui vitium.*
3 *Fuga seruorum non debet esse dominis damnosa. & nu. 10.*
4 *Quis obligatur ex consilio fraudulento.*
6 *Præscriptio cadit in re mobili, sicut in immobili.*
7 *Duæ negationes quando faciant unam affirmationem.*
8 *Seruus fugitiuus quis dicatur. remissiue.*
9 *Seruus fugitiuus præscribitur spatio xxx. uel xl. anno. Et quo tempore incipiat isti anni.*

LEX I.

Eruum fugitiuum. Ista lex, & titulus consueuit multũ solẽnizari. & breuiter dicit: Seruus fugitiuus est res furtiua: ideo tempore nõ acquiritur. h. d. Lectura huius le. variatur multis modis. Principiũ variatur duobus modis. quæ variatio est in modo formandi casum, nõ in iuris effectu: vt in prima gl. Medium variatur quatuor, vel quinque modis: de quibus tres ponuntur in gl. magna, duo alij adduntur per doc. vt infra dicã. Finis variatur duobus modis, vt in vlt. gl. pono casum in terminis simpliciter, & sub nube, secũdum modũ qui ponitur in gl.
1 No. † quòd seruus fugitiuus facit furtum sui. No. † quòd nõ
2 potest vsucapi, nec præscribi propter vitiũ furti. Nota † quòd
3 fuga seruorum non debet esse dominis dãnosa. Ad primum
4 † oppo. de. l. si quis seruus. §. j. j. de fur. Sol. dicit gl. ibi ideo, quia
a nemo ex cõsilio [a] obligatur. Quę solu. nõ est vera: nã quis obligatur ex cõsilio, si est fraudulẽtũ. l. cõsilij. de reg. iu. Dic ergo secũdũ doc. & bene quod seruus fugitiuus facit furtum sui: vt hic. tamen istud nõ est propriè, & regulariter furtum: nã in furto requiritur ꝙ sit differentia inter contrectantem & rem contrectatã: vt. l. j. ff. de furtis. sed hic est idẽ: vñ nõ est regulare furtũ. & ideo præstans opem huic furto regulari, nõ tenetur furti, nisi furtum regulare sequatur: vt. l. contraria. Item oppo. ad istud idem, & assumo gl. magnã post medium. Rei subtractæ dominus perdit possessionẽ: vt l. si rẽ mobilẽ. & l. rem quę nobis. ff. de acquiren. pos. Sed quis retinet possessionem serui fugitiui ergo nõ fit sibi furtum: vt l. j. §. per seruum qui in fu. ff. de
b acquiren. possess. Sol. licet retineat possessionẽ ciuilem: [b] tamen perdit naturalem, & detentationem. Vel aliter, cõtraria loquũtur in furto regulari. Item op. de Linterdum. §. cũ autem. ff. de fur. Sol. Hic loquitur quãdo seruus furripuit seipsum, & sic rẽ dominicam: vnde statim fit furtum: ibi quãdo seruus furripuit
5 res peculiares. Ex † prædictis ergo debes scire, & dicere, quòd aut seruus furripuit seipsum, aut aliã rem. si seipsum, aut quæris, an fiat furtum quantum ad se, an quantum ad opem prestãtem. Secundo casu, quando furripuit aliam rem, distingue, aut dominicam, aut peculiarem: vt ex prædictis patet. Venio ad secundam partem, & opp. hic innuitur, ꝙ præscriptio locũ haneat, nisi esset res furtiua. Contra seruus est res mobilis: sed in re mobili non cadit præscriptio: vt in. l. in seruorum. j. in quib. cau. cess. lon. tem. præscrip. Huius timore variatur lectura huius ver. tribus modis in gl. Primo ꝙ hic erat seruus adscriptus glebæ: vnde censetur immobilis: vt l. iij. ff. de diuer. & tem. præsc. & l. si quis inquilinos. ff. de lega. j. Sed contra hanc l. oppo. quia res immobilis non est furtum: vt insti. de vsucapio. §. quod aũt. & l. furtum. §. fundi. ff. de vsucap. So. gl. donec est in possessione, non est furtum: sed si separaretur ab ea, tũc fit furtum. Sicut dicimus de creta, quę si euellatur de terra, efficitur res mobilis, & sic furtum. Item opp. ad hanc l. quia cũ non possit alienari sine possessione, vt quẽadmodũ. de agri. & cẽli. li. xj. & eadem
a ¶ Cõsilio. Adde, virginis gloriosæ præsidio inuocato, ꝙ Bal. latè hic dicit, qualiter quis teneatur de consilio, & inter cetera vnum, quod refert & sequitur Pau. de ca. qui dicit illud habuisse de facto scilicet mandans homicidium alias facturo, nõ debet puniri tanquã homicida, & præsumit secundũ ipsum, ꝙ aliàs erat facturus, qũ nulla inimicitia erat inter interfectũ, & mãdatẽ, sed inter interfectũ & interficientẽ: vel si mãdans erat inferior mãdatario, vel si ab interficiente præcesserint minæ. alle. Iacob. But. in l. j. ff. de eo per quem fa. erit. & l. metum. 5. quod me. cau. Sed tu vide pulchrè Ange. cons. xxij. vbi ponit de eo, qui iuit ad Titium, & dixit, ego volo Sempronij interficere, Titius respondit, quod vis facere, citò facias: aliter res tua non bene succedet, iste iuit, & interfecit, qualiter teneatur sempronius, ibi vide. Et an teneatur cõsulẽs alias facturo, vide Bar. eõsi. clxv. per Bal. cõsi. ccxxij. j. lib. Et qualiter teneatur, qui secum ludentem ad taxillos interfecit, vide Ang. cõs. xxvij. Et an stante statuto Mediolani, ꝙ nullus corporaliter, puniatur nisi lege municipali caueatur, & alio statuto. quod homicida capite puniatur, ita qđ statim moritur an mandans homicidiũ debeat decapitari stãtibus prædictis statutis. Bal. consuluit qđ tion. eius consi. lxii. in ci. casus talis. statuto caueť. Et an statutũ puniens dantem auxilij, consilij, & fauorẽ ad maleficiũ, habeat locũ in eo, ꝙ dedit cõsilij, licet maleficium non sit secutum: vide Bal. cõsi. cclvj. iiij. lib. Et an statutũ puniẽs dantẽ auxilij, habeat locũ in eo, qui materiã veneni ꝓparauit: ꝓ eũdẽ Bald. cõ. cxij. iij. lib. & oia nota, ꝙ auro pretiosiora.

rationem non poterit præscribi: vt l. vbi lex. de vsucap. Sol. gl. ꝙ alienatio non concedi tur fraudulenter, vt ibi: sed tempore sic, vt hic. Ad idem de diuer. & tempo. præscri. l. longe. & quod ibi no. & Liij. eodem titu. ista lectura non est vera: quia incideremus in aliud obstaculum. Nam tunc non haberet locũ vsucapio triennij, de qua loquitur ista glo. Ideo glo. legit alio modo, vt dicat quòd non habeat locum vsucapio, si posideatur ab alio: neque præscriptio, quando ipsemet vult se præscribere in libertate: vt l. j. de præscriptio. longi temporis. quę aduer. lib. & ista est satis bona. Vel aliter, & est tertia lectura: Non habet locum vsucapio contra dominum, neque præscriptio contra creditorem. Nam debes scire, ꝙ per vsucapionem triennij, non leditur ius creditoris, vt l. vsuca. j. de pign. Sed re
c quiritur præscriptio longi temporis [c]: vt j. si aduer. credi. l. j. Et istæ tres lectu. sunt in gloss. quarum duæ satis bonæ sunt. Alij,
6 vt Richar. Malumb. dicunt † sic, vt dicamus. In re mobili, nõ cadit præscriptio longi temporis. verum est de necessitate, quia sufficit vsucapio triennij. Sed si quis non vellet vti vsucapione, sed præscriptione: eodem modo haberet locum in re mobili, sicut in re immobili. Ita intellige hãc materiam. ista videtur satis bona. Alij, vt Iaco. But. legũt aliter, ꝙ hic Imperator locutus est quadam superabũdantia, quodammodo deridens quærentem vllo modo posse acquiri tempore: nec habet locum vsucapio nec præscriptio. Tene quam vis, quia nõ curo. Ex prædictis potes colligere distinctionem, an re immobili cadat præscriptio. Dicatis per vos: vt patet ex prædi-
7 ctis. Opponi. duæ † negationes faciunt
d vnam affirmationem, [d] vt l. duobus. ff. de verborum signifi. sed hic sunt duæ negationes: quia dicit, non habent locum nec vsucapione, nec longi temporis præscriptione: & sic concludit, quòd habet locũ. quod est cõtra legem. quæ dicit ꝙ res furtiua non potest vsucapi. Huius timore dicit gl. ꝙ hic abundat vna negatio. quod satis placet. Alij dic quòd lex contraria loquitur quando plures negationes referuntur ad idem: secus si ad diuersa. sed hic ista duo non referuntur ad diuersa. Sed certè prior solutio melior est. Nam hic & dictio nõ, c & dictio nec, referuntur ad idem. Vnde dicendum est, quod vna abundat. Item oppon. ad hanc partem, quòd ista consequentia non est bona: res est furtiua, ergo nõ potest vsucapi. Contra. ff. de vsucapionibus. l. sequitur. §. si rem. Gloss. dicit, fallit ibi. Quod dic plenè vt ibi. Item oppo.

b ¶ Ciuilem. Adde ibi scil'm Pau. de cast. ꝙ ista gl. in hoc non potest procedere, qa statim ꝙ alius occupat seruum dominus perdet ciuilem. p. d. §. per seruũ, qui in fuga. & dicit mirari ꝙ doc. nõ perpenderint.

c ¶ Sed requiritur præscriptio longi temporis. Præscriptio habet locũ in re mobili, volente possessore. Adde eundẽ Bar. & Bal. in l. in seruorũ. in gb. cau. cef. longi tẽ. præscscil'm Bald. hic cõtra.

d ¶ Affirmationem. Qualiter intelligatur ꝙ duæ negationes faciãt vnã affirmationẽ, adde tñ ꝙ secus est † tribus, qa remanet in effectu negatio. l. j. §. finaũt. sic. ff. de hær. instit. secũdũ verũ intellectũ. l. j. de cada. pu. Quãdoque vna negatio abũdat, vt hic habes, & vide Bart. in l. duobus verbis. j. de ver. si. & multũ not. in l. qui se patris. j. vnde lib. & Bal. in prin. seu. in xiiij. col. hic etiam adde, ꝙ duæ negationes affirmant hoc est verũ, cũ referuntur coniunctim ad idem: secus si diuiunctim. c. vt animarũ. de constit. in vj. & ibi per Io. An. in no. & ꝓbatur ff. de iureiurã. l. si duo. §. marcellus. & in c. ii. Christus. de iureiuran. & no. hoc & vide Bal. hic plene in vj. col. & doc. post gl. in d. c. & si Christus. & aliqua etiã per Ludo. in l. j. §. si quis ita. de Ver. ob. & ddc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu,& vide Bal.in præ. Insti.col.iij.& Moder.in l.manifestæ turpitudinis.ff. de iureiuran.

a ¶ Hic est no.gl. Adde ad istam gl.Pet.de Bel.in.l.iij.§.ex contrario.de acquir. pos.& quæ habes in.§.j.in amittenda.in ea.l.No.glo.ex qua etiam no.quod contra possidentem ciuiliter tantū, currit præscriptio. Pro qua est tex.in l.locū.§. ppriet arius. ff. de vsufruct. & vide Bart.larg.in l.iij.§.ex contrario.ff.de acquir. pos.& Bart.in l.Celsus.de vsu.in iij.colū. Sed Bal.hic in iiij.colū. tenet contra Bart.in præscript.xxx.annorum. Et ad hanc glo. vide aliam in l.male agitur.ff.de præscrip. xxx.anno.ibi,est aūt notandum.

➻ POMATES. b ¶ Oportet quod labatur. Vide Pano.cōsi.xviij.in fi.vol.ij.& cōsi.lxij.col.pe.eo.vo.

c ¶ Longum tempus. Puta decē an. Et voluit glo.in l.licet.ff. de acquiren.pos. quā sequitur ibi Iaco. But. Et idem voluit Dy. in regula sine possessione & idem Cy. & Bal.hic,& Ange.in l.si de eo.§.i.ff.de acq. pos.licet gl.aliter sentiat.l.furtū. §. fundi. ff.de vsuca.quā sequitur ibi Iac.de Rauen. Ange.& Imo.Innoc. in c. querelā. in gl.in ver.de nouo.de elect. & Cyn.in l.j. C.vbi cau.stat.in j.q.& Bal. in l.ij.in x.col.ff.de seruit.et aqua. Hoc tamē limitat in quibusdā casibus:vt per Bart. in l.si de eo.§.j.ff.de acqui.pos.in quibus non requiritur tantū tempus, ad inducendam negligentiam.

d ¶ De acqui.pos.ff. Et istud limita in præscriptione corporalium, secus in præscriptiōe incorporalium,vt declarat Bal.in l.si quis diuturno.in fi.ff.si seruit.vend.Imo.in l.j.§. per feruum qui in fuga.ff.de acqui.pos.di-
cit hanc gl.fing.secundū Dy.in d.c.sine possessione.

e ¶ Requirendi. Adde quæ dixi in l.hoc amplius.§.de his.ff.de dam.infec.& quod ibi Barto. Adde secundū Pau.de cast.idem esse in vxore fugiēte,quod in seruo.

f ¶ Vera. Potest perquiri in domo,vbi est suspicio,etiam in alieno territorio, secundum Bal.hic. Et vide etiam Cy.quando possit perquiri in domo tua,si habeo suspicionem,q ibi sit res mea.qui dicit in effectu,quod Bar.hic,quem sequitur Pet.de Ancha.in clemē.j.de vsur.per spe.de instru.edit.§.videndū. ver.pone instrumenta.

g ¶ Si fugitiui. Et no.hic bonū tex.cū gl.de dictione,alius,alia,aliud, quæ est repetitiua similium:vt hic no. Adde no.per gl.& doc.in c.sedes.de rescriptis. quia non semper verum,& ibi nota,maxime quando adijceretur dictio,quicunque alius. Et videtur probari subtiliter in l.j.§.debitum.ff.de constitu.pe. allegata in.d.c.sedes. Facit quod habetur vt l.si.§.cui dulcia.de vino triti . & oleo legato.Item importat similitudinem,nisi sub ratione subiectæ materiæ aliud inducat,secundum Iaco.de Bel.in authen.vt defuncti.in princip.& ibi gl.collatio.v.& quādo dixi quod dictio alius implicat similitudinem pœnæ idem tenet Bal.in l.conuenticula.in iiij.columna.de episcopis & clericis. Et ad quæstionem Bal.quod si statutum dicit,vel alia pœna intelligitur de simili. Adde quod Bal.in l.ij.iij.& iiij.col.ff.de probatio.dicit,quod si statutū dicit quod si quis fecerit insultum,puniatur in decem. Si vero vulnerauerit,puniatur maiori pœna:si cum cicatrice maxima,quod poterit puniri ad mortē. Et vide quæ sit maxima pœna,& adde hic Bald.in l.si.j.de his qui à non do. Et idem in aduerbio aliter,secundum Bal.in l.si.in penul.col.ff.de suis & legi. Quid si dicatur,quæuis aliaē vide Imo.in Clemē.j.de re iudi.& ibi gl.in ver. alia quæuis. Et quod dictio alius,denotat similitudinem,adde tex.in c.cū nō is homine.de iudi.ibi,seu alio crimine. Et vide tex.cum glo.in l.in bonæ fidei.de reb.creditis. Et quod importet similitudinem,bene facit tex.in l.j.ff.de reb.dub. Nam vbicunque vna pars alternatiuæ est dubia,alia alternatiua declaratur habito respectu ad id quod est certum. Audiui allegare gl.in clemē. Romani.de electio.& tex.in.l.j.præallega.ponderat Bal.ad hoc in l.cōgricula.de epis.& cleri. Et aliud quod dicitur, quæcūque alia,quod denotet similitudinem,vide gl.in l.illud.C.de ss.san.eccle. Vide Bal.in l.itē nobis.j.de adul.& quod dictio cæterum,& alius,non sit implicatiua,vide tex.& ibi gl. & Bar.in.l.non solum.§.quæritur.ff.de procu.quem ita etiam alleg.Dy.Insti.de actio.in prin.j.qū offi.iudi.sit actio.in fi. Ad materiam adde Bal.in l.& si post.ff.si quis cau. Adde de dictione,alius,alia: vide Barba.cōsi.vij.& xxxviij.iij. Et adde secundum Pau.de cast. de verbo,deprædēdatur, quod necesse est quod inueniatur in flagranti crimine , & non sufficeret probare p testes.quod etiā tenuit Ange.& Rap. & facit l.pala.§.quæ in adulterio.de ri.nu. sed si statutū diceret, quod si quis deprædē fus fuerit in homicidio,debet intelligi p ꝓbationes legitimas, vel confessionem: vt l.j.cum gl.s.vbi se.vel cla. Itē dicit per text. hic in verbo, debilitetur. q. stante statuto quod debilitans mēbrum , tali pœna puniatur . quod puniat incidens digitū , quia manus debilitatur,licet digitus non sit mēbrum,sed officiū mēbri.l.non sunt liberi. de sta.ho. & not. per Bart.ff.de pub.iudi.l. ij. Dicit tamen secundum Bal.quod accusator debet ēē cautus, quod non dicat , digitum debilitauit , sed manū. De qua materia per Bar.consi.ccj. incip . quæritur nunquid digitus. Et de dictione, alius,alia, vide de Ro.consil.cl. Item per istum textū.dicit Guid.de Susa.vt refert Ioā. And.in addā ad Spe.in ti.de const. q. statæ statuto quod deferens bladum extra districtum amittat bladum, & equūs q. repertus in via,tenebitur , nisi dicat se ducere , ad domū,vel ad molendinū:& illa sint circa locum , vbi fuit inuentus . Dicite tamen Io.q reuertens do fuit inuentus , ita quod pœnituit,debet iuuari. Refert etiam quod Huber.de bobio tenuit cum mitius puniendum, quàm si maleficium perfecisset.

g ➻ P. P A V. P. ¶ Si fugitiui. Hanc legem repetit Cepo.cum l. seq.vt super addidi ad Bart.

g ➻ POMATES. ¶ Si fugitiui.in fi.glo. Abb.& quod vult q dictio alius, est repetitiua similiū qualitatū, ponūt Cano.c.sedes.de rescript. Pro ista glos. adde aliam glo.in §.sed quia solitū.in verb.fi.in prœmio Digestorū. & Bart. in.l.fi. C.de tempo.in integ.resti.De materia vide quæ posui in oppo.ad Alexan.& q alius non sit repetitiua similium,vide quod dicit Bar.in.l.sed & reprobari.in prin.ibi,contra hunc tex.ff.de excu.tut.& reprobatur in illis verbis, Christus est crucifixus,& cum eo duo alij latrones.

g ➻ P. P A V. P. ¶ Si fugitiui. Ad apostil.primā Alexā.ibi posità de dictione alius,alia,aliud, vide pulchra verba Comen.de ista dictione in consil.xlvij.incip.pater filius.post princi.& vide oīno Barba.qui vult q si quis habet manū vnā aridā q illa sit amputāda:& q deformitas etiā in hoc facit pœnā. Et ita dicit determinasse Ioā. And.in mercurialibus in regula,in pœnis.et Ange.hic allegātē pro hoc bonū tex.in l.iij.§.ij.j.arb.furtum cæsa.vbi appellatiōe arboris cōtinētur arbores,quarū radices desierūt viuere. Et ita punitur p illū titulū,qui similes arbores incidit,donec sunt in pede, quemadmodū qui incidit alias arbores,quarū radices sunt viuæ.Itē adde secūdū Paul. de Castro,latro nō dē nisi qñ palā & in strata publica:& nō dē famosus,nisi pluries facere cōsueuit,secūdum etiā mentē gl.hic quod dicit notandū ad statuta faciētia mētionē de furibus,& latronibus famosis:quia pro vna vice nō pūt dici famosi. An aūt state statuto q. pro tertio furto qs suspēdatur:et quis facit furtū notabile & maximū an debeat suspēdi? Bal.hic dicit q sic. Alii cōtra qa magis aggrauatur delictū ex frequētia,quā ex magnitudine rei subtractæ. Et hāc partē renet hic Raph.cū quo trāsiit vf Pau.de Castr. Quid aūt si primū,& sed m furtū fuerūt facta extra territoriū:an iudex poterit aggrauare pœnā tertij furti cōmissi in suo territorio? Et dicit Pau. de Ca.quod sic,secundum doc.de quo vide inter consilia Baldi quoddam consilium ccccl.xxiij.iiij.lib.

b ➻ P.P A V.P. ¶ Abscindi manus. In quo debet abscindi manus notario

intellige dū mō sit ætatis annorū xxv.secūdū Bal.in c.j.de ꝓhib.feu.alie.q Loth.Et ista auth.cū l.si fugitiui.repetit Cepol.Itē q pœna imponi possit p furto de iure cōi,vide Iaso.in l.cū seruus.in pen.col.de cōdi.ob cau.& ibi et examinat dictū Bal.q pro vno furto magno pōt imponi pœna mortis,licet à lege vel à statuto requirantur tria.

1 ¶ *si manus debet abscindi, debet intelligi de minus potenti.*

2 *Et qua sit differentia inter publicum latronem, & furem. numero 2.*

Sed nouo. a Quæritur qui sunt casus,in q̄bus de iure p pœna seqtur membri abscisio.glo.ponit hic aliquos casus, quos vide. Quæro,dicitur q debet abscindi manus b:q̄ abscindatur,dextra,vel sinistra†:c Certè illa,in qua pōt minus.ar. l.interpretatiōe.ff.de pœ. Quæro†, et reuoco in dubiū qualiter fures debeāt puniri. Nos habemus de hac q̄stiōe diuersas leges:nā de iure antiquo ꝓ furto imponebatur pœna extraordinaria:vt l.j.ff.de fur.nisi eēt publicus & famosus latro,qui furca suspendebatur.l. capitaliū.§. famosos.ff.de pœnis. Et aduerte : quia glosſ. intelligit publicū latronē,q cōsueuit furari:& gl.nostræ vbique hoc dicunt, & ita obseruāt:& tñ ꝓprie nō dicit bene:nā ille.§. log tur de publico latrōe:sed q cōsue uit furari,est publicus fur:nō est publicus latro:qa latro est ille,q per vim & c.vt hic in tex.postea supuenit ius. Auth. de quo habes hic. Postea supuenit q̄dā cōstitutio noua,de pa.tenē.§.i qs quinque solidos. x.col.q̄ dicit,q̄ q̄ūque subtraxerit valorē quinque solidorū, furca suspēdatur. Postea supuenit alia cōstitutio de pac. infirmā.§.furtū.& ibi gl.multa dicit. Finaliter de his habemus hodie statuta in qualibet parte Italiæ,& illa obseruantur.

1 ¶ *Multiplicato delictorum causa multiplicationem pœnæ: & nume. 3 remissiuè.*

2 *Qui non potest soluere, luit in corpus.*

4 *In pœnis alternatiuis cuius sit electio.*

5 *Officialis,qui ignorauit delictum , excusatur in syndicatu.*

Quicunque. Qui seruum fugitiuū sciēter suscipit,pœna hic statuta puniatur.secus si ignorāter:& dns dolū cōmittēs,seruo priua itur.h.d. No.ex hac l.pœnā eius,q suscipit seruū fugitiuū.

Secundò no.† ex multiplicatiōe delictorū,seqtur multiplicatio pœnæ. Tertiò no.† q q̄ nō pōt soluere,luit in corpo-
fal.& tex.& Bald.in l.iij.ī.de cuict.Et q̄ī repetitur in instrumēto aliqua solēnitas,si illa nō interuenit,pīsumitur instrumētū falsum.in text.no. in l.nulli.C.de nume.& actua.lib.xij.& ibi qua pœna puniatur tūc notarius. Sed hoc debet intelligi vt p Bar.in l.si post.ī.de iur.& facti igno.& vide in l.iubemus.j.de testi.& ibi Bald. Adde dū Bar.dicit q abscindetur illa manus q minus pōt, q̄d idā renuit Pau.de Castro hic.qui vult q si quis habet manū vnā aridā q illa sit amputāda:& q deformitas etiā in hoc facit pœnā. Et ita dicit determinasse Ioā. And.in mercurialibus in regula,in pœnis.et Ange.hic allegātē pro hoc bonū tex.in l.iij.§.ij.j.arb.furtum cæsa.vbi appellatiōe arboris cōtinētur arbores,quarū radices desierūt viuere. Et ita punitur p illū titulū,qui similes arbores incidit,donec sunt in pede, quemadmodū qui incidit alias arbores,quarū radices sunt viuæ.Itē adde secūdū Paul. de Castro,latro nō dē nisi qñ palā & in strata publica:& nō dē famosus,nisi pluries facere cōsueuit,secūdum etiā mentē gl.hic quod dicit notandū ad statuta faciētia mētionē de furibus,& latronibus famosis:quia pro vna vice nō pūt dici famosi. An aūt state statuto q. pro tertio furto qs suspēdatur:et quis facit furtū notabile & maximū an debeat suspēdi? Bal.hic dicit q sic. Alii cōtra qa magis aggrauatur delictū ex frequētia,quā ex magnitudine rei subtractæ. Et hāc partē renet hic Raph.cū quo trāsiit vf Pau.de Castr. Quid aūt si primū,& sed m furtū fuerūt facta extra territoriū:an iudex poterit aggrauare pœnā tertij furti cōmissi in suo territorio? Et dicit Pau. de Ca.quod sic,secundum doc.de quo vide inter consilia Baldi quoddam consilium ccccl.xxiij.iiij.lib.

b ➻ P.P A V.P. ¶ Abscindi manus. In quo debet abscindi manus notario

c ¶ Multiplicatio pœnæ. Vide Bar.in l.is qui cū telo.ī.de fica. & in l.j.ff. de extraor.crim.& vid Bal. in l.si qs nō dicā rapere.ī.de epis.& cleri.& i l.data opera. in xiij.col.i.q accu. pos.& i l.arboribus. §.Iulianus. ff. de vsufr.& in l. q aūt operas. ff.de insta. & i dicta l.isqui cū telo. & in ca.j.§. iniuria. in vlti.co.de pa.iurfir.& hic et vide do. Ant.in ca.j. de eo q mit.in possē.in vlt. charta.

➻ POMATES. ¶ Et circa hanc l. In ista materia vide Ang.i tractatu maleficiorū.glo.in verbo,si nō soluerit.& in tra decē dies.in rj.col lū.late Feli.in ca. & inter cętera.in rj.co. de reſcri.cumulantē quid sit electio,sed li mitatur decē modis. & adde Cepol.in re petitio.l.si fugitiui.i ij.col.in fi.s.eo.

e ¶ In cuius est electione. Et vide singulariter Bal.in l.ī. ī. de nup.& q̄ no.Bart. in l.j.ff.vi bo.rap.& ꝓ Imol.in l.ij. ff. de pub.iud.ꝓ Ange.de Are.i tra.maleficiorū.in gl.in ver.quasi non soluerit.& in ver.q̄d aūt si statu tū imponat pœnā alternatiue.& q̄d di xi post Bar.in d.l.de pupillo.§.pluribus. de ope.no.nū.& adde late Bal.in l.si fugitiui.& in auth.sed nouo iure.ī. e. Nec pōt dare iudex electionē mortis reo.l. aut dānū. §. j.& ibi glos.ff.de pœnis. Et hic adde Bal.in l. data opera.in ij.co. C. q accusa.pos.& i liberatiōe pœnarum cuius sit electio, vid Bal.in d.l.fi.ī.de nu. in fi. Et colligit Pet. de Anch.ex gl.in c.de cāis.de offi.deleg.vt ibi referūt Moderni,q est electio iudicis.vide ibi vnū verbū. Adde secūdū Ange.vt refert Pau.de Cast. q̄d Bar.cōsuluit.q. si statuto cauetur q pro tali maleficio ponatur pœna quinquagēta ducatorū,quā si nō soluerit reus intra decē dies,amputetur sibi pes, & reus cū de facili posset soluere,q̄ iudex nō debet ampurare,sed cōpellere ad soluēdū, ꝓ l.cū duobus. §.idē rndet.ff.ꝓ socio.q̄d nō placet Pau.licet Rapha.dicat cōtra facere:qa nō est pœna delicti:sed pœna retardatæ solutiōis: vt l.j.cū ibi no.de in lit.iuran.q retardatio manebit impunita,secūdū opin. Bar.q̄d non videtur dicendum per l.nunquā plura delicta.de priua.deli.

f ➻ POMATES. ¶ Ergo sic.quādoq. Vide plene Cepol.ī.in l.si fugitiui. eo.cit.per ix.col.in iij.q.& Anna.consi.xxij.col.ij.& Felin. plene in cap.inter cæteras.col.j.& iij.seq.de reſcri.in ca.sicut Iudæi.de Iudæ.

g ¶ Electio iudicis. Vide Bar.in d.§.expilatores.vbi aliter vī sentire. Et vide Bal.hic & ī.l. pxi. Sed istud hic seqtur Inn.in l.ij.de pub.iud. Et ista electio debet fieri per iudicē parte citata,secūdū Bal.i l.si fugitiui.ī.e. Et de materia ēt ꝓ Bal.in §.pœna grauior. in iij.col. Et q in pœna criminali electio sit iudicis,vide gl.lxiij.dis.in summa.quā teneo,vbi nō cōstat ad quē verba referūtur:licet aliter Bal.sētiat hic. Et no.q in alternatiua iuris vī q indistincte sit electio iudicis,secūdū gl.ordinariā iuncto textu in c.i crapula in fi.de vita & ho.cler. Vide oīno Bal.i l.Lucio.de leg.ij. Et tu vltra p̄dicta ad regulā huius legis q q nō pōt soluere,luat in corpus. Adde, & limita secundū do. Mari.Soci.in c.ad liberādū.de accu. Primo si pœna venit applicāda fisco:vt in c.Odoardus.ꝓ doc.de solu. De quo & q eūdē in rub.de dila.artic.xx.qō. xxvj.ver.xvij.q̄ro. Secūdo limita vt ꝓ Inno.in d.c. Odoardus.ī.si pœna q

Universidad de Deusto
Biblioteca

venire ex cõtractu vel quasi: ex quo talis põt cedere bonis: & sic expectabitur, donec perueniat ad pinguiorẽ fortunã. Tertiò limita, vt per Bar. post Mar. Sii. in l. j. §. generaliter. ff. de pœnis. & ibi habes etiam quartam. Quintò, vt per Bald. hic, post Imo. in d. c. Odoardus.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Macipia. In ista lege allegat vna glo. p singulari q lex vel statutũ puniẽs delictũ, & aliud psuppones delictũ, nõ verificat in eo, in quo nõ verificat præsupposituũ. De quo vide late Feli. in c. nõnulli. ſ. prĩ. ſ. vlti. charta. de rescript. in vers. amplia istã. vide in Bertach. in verbo, statutũ. de delict. in v. vel v. j. co. et Roma. oĩno singulari cccc xciij. inci. statutũ puniẽs. Et segtur Ital. i. j. in ſi. col. ſ. prĩ. ſ. versus tio adde. ff. de iust. et iure. licet dicaẽ Bal. hic cõtrariũ tenere.

b ¶ Puniatur. Vide Bar. ſ. l. j. ſ. quõ et qñ iudex. & in l. qũ iust. ff. de re iu. & Ioã. An. in tit. de alle. & disp. an addi. Spec. et vide Bal. hic in l. j. ſ. quõ & qñ iudex. & in l. ubemus, ſ. de testa. & ſ. l. q accusare. ff. de edẽ. & in c. sup eo. quod metus cau. & Bar. ſ. l. ſi. ſ. de magi. cõue. & in l. Paulus. ff. de fal.

c ¶ Cũm seruũ. Et vide gl. hic, quã allegaui tibi in l. iiij. ſ. seũ. & de dã. infec. in ſi. Et qñ in casu huius legis, apud quẽ inuenio seruũ meũ fugitiuũ: & opponit mihi, q ipse est dñs seruus: an hoc casu sit incõtinẽti restituẽdus: vide plene Bal. in l. j. ad ſi. ſ. eod. & in l. indebiti. ſ. j. ff. de cõdictio. indebiti.

ADDE secũdum Pau. de Cast. referẽtẽ Bal. hoc dicẽtẽ p hunc textũ, in ſi. ibi: nec principali beneficio. q ſi datũ sit aliquibus arbitriũ generale sup bono ſtatu Reipublicæ, q virtute talis arbitrij nõ possunt aliquem officialem liberare à syndicatu. & istum casum dicit Pau. addendũ ad illos, quos ponit Bar. in Lambertiosa. vbi istũ nõ ponit. Itẽ adde secundũ Bald. q officialis semel repulsus ab officio, vel in syndicatu condẽnatus, ad illud amplius non debet eligi: vt est gl. ſ. auth. de armis. col. vij. Ad de etiã qd Iac. Butr. vt referunt Bald. & Pau. de Cast. ex gl. quæ incipit, vt ad se vadat. ubi cũ effectu dicit, q ſi ſtaturũ dicat q turbãs aliquẽ ſ possessione puniat, & possessionẽ restituat: q illud verbũ turbãs, debet intelligi de turbatione ex pulſiua, ppter verbũ restituat nõ aũt inquietatiua, de qua loquitur l. vltĩ. facit ff. de vi & vi arma. Et sic euitabit pœnã ſtatuti. Sed Bal. tenet cõtrariũ:

Macipia.

[a] Qui mancipia & libertos ciuitatis ſuſcipiũt, pœna huĩ legis tenẽtur: & etiã iudex, q in eis perquirẽdis negligẽs reperitur. h. d. Quid vult tex. in ſi. dũ dicit nec vẽdendũ, & c. Gl. ponit multas expoſitiones. Tu tene primã, tanquã magis no. & vide gl. Opp. & videtur, q
b alia pœna puniat: [b] vt ff. eo. l. j. §. hoc autẽ. Glo. ſoluit duobus modis. Secũda ſol. est vera. Dic vt in gl. Et ex his nota ✠ q
1 officialis negligẽs puniť, nõ illa pœna actio. in fact ĩ, quę descẽdit ex quasi maleficio, tanquã fecerit litẽ ſuam: ſed in alijs remedijs: vt hic, & in auth. vt diffe. iud. & l. iiij. §. in eum. ff. de dã. infec. de magi. cõue. l. j. Dixi in l. ſi. ff. de varijs & extraordi. cog.

¶ De iure tertij, quando poſsit opponi. remiſsiue.

Vm seruũ.

[c] Si cõtra agentẽ ex l. quicunq; ſ. eo. opponatur dolus exceptio, ſtatim per torturam serui examinabitur. h. d. Quæro, qua actione hic petebatur seruus? Glo. dicit, rei vẽdicatione. & vide gl. primã. Nõ videť verũ ſtud: quia p rei vẽdicationẽ nulla pœna imponitur. & ideo dic, q repetebat p cõdictionẽ ex l. quicũq;. & alius reus ad eui tandã illã pœnã opponat exceptionem dominij: & hoc innuit sequens gloſsella.

Quærò, de cuius, ppriętate ponit. Glo. dicit de proprietate ipſius rei cõmouẽtis, vel tertij dicentis rem alterius: & vide gl. sup ver. opponit. Et sic nota ✠ q poteſt
d opponi de iure tertij: [d] quod videtur cõtra l. loci corpus. §. competit. ſi seruĩ. vẽdi. Dominus Cyn. ponit hic: ego pono longè melius in l. ij. de excep. rei iudi.

Si quis.

Occultans seruum ſci, punitur pœna huius legis. hoc dicit.

Si qui.

Si seruus publicis operibus deputatus cõtuberniũ cum ancillis contraxerit ipſe, vxor, & liberi in publicũ trahuntur. h. d.

De furtis, & seruo corrupto. Rubrica.

1 *¶ Allegans contraria non auditur. & nume. 4. vbi quando.*
2 *Quando sunt duæ actiones, quæ non contradicunt origini ne adinuicem, sed in exercitio, quis debet vnam eligere.*
3 *Furtum requirit animum lucrandi sibi vel alij.*
5 *Iudicia contraria quæ tolluntur electione, an tollantur ipſo iure, vel ope exceptionis. remiſsiue.*
6 *Excipiendo an quis poſsit contraria allegare. remiſsiue.*
7 *Agendo, & excipiendo. an quis poſsit cõtraria allegare.*

LEX I.

Si ex pecunia,

[e] Ista lex est ſubtilis: & habet materiã vtilẽ & breuiter dicit. ✠ Allegans contraria [f] non auditur. h. d. vel aliter: ✠ Quando

2 sunt duæ actiones, quæ non contradicũt origini adinuiccm, sed in exercitio contradicunt, debet quis vnam eligere. hoc dicit. Notabilia habes ex hac l. q̃ dixi tibi in ſummario, & concordãtiæ ſunt in glo. Opponi. ad hanc l. furtũ non committiť ſine dolo, vt l. j. ff. de fur. et Inſti. de ob. quæ ex quaſi delic. naſ. in prin. ſed hic non habebat animum lucrandi. ergo nõ commiſit furtũ. Gl. non ſignat iſtud con
3 trarium. Breuiter ✠ furtũ requirit animũ lucrandi ſibi, vel alteri: vt l. ſi quis perferẽdum. ff. eo. ſed hic habebat animum lucrandi alijs: ergo &c. Opp. ſecũdo iſte qui emit, ſed nomine domini non emit, ſed nomine seruorũ: ergo dominus non poſſet habere ratum illum contractũ: vt l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego. de neg. ge. Dy. ſol uit in c. ratũ. de regu. iur. lib. vj. & dicit, q non poſſum habere ratũ tãq; geſtum nomine meo sed tanq; geſtum nomine ser
g ui ſic. Modo intro [g] gl. & opp. de l. ſi seruus. ff. commo. quã l. glo. ij. paruula videtur hic allegare p cõcordia. quã vide. gl.
h tamẽ magna [h] allegabat eã p contrario, cũ multis alijs: tñ debet ſeparari. veritas eſt q vtra q; actio oritur. non eñ ſunt cõtrariæ origine, ſed oriuntur ex diuerſis principijs, ppter cõtractionẽ furti, cõdictio furtiua ad ipſam pecuniã mãdati pp
g cõtractũ iter seruũ & mandatariũ. Ita lo qť l. contraria, ſed qa in exercitio reperi tur contrarietas: ideo vnã eligere debet. Ita loquitur hic. & q ambæ ſint natæ, p bat iſte tex. ſi bene aduertatur ex eo qd dicit, eligere debes. Nam electio nõ põt cadere, niſi inter plura: vt de optio. lega. l. ſi qñ. & ff. de le. ij. l. cum iſtud aut illud. Ergo de neceſsitate cõcludit vtrãq; eſſe natã. ita tenet glo. & bene in l. contraria.

Opp. ſ. depo. l. iij. ff. pro ſo. l. rei. & mã. l. ſi mãdauero. §. ſi tibi. Gl. ſoluit trib [i] modis. Prima est vera. nã in cõtrarijs, dictæ duæ actiones non ſunt contrariæ origine, nec exercitio, vt prædixi, & ex caſu legũ cõtrariarũ magis manifeſtẽ apparet. Secunda ſolu. est, dicit gl. & clarius q hic volebat agere ex cõtractu alterius: ibi ex ſuo. Iſta est quędã truffa: nec bona. Quid eñ etiã ſi ex cõtractu alteri [k] agẽdo, quis iſtis duabus actionibus non eſſet ſibi cõtrarius. Certè vtranq; poterit intentare. Exemplũ: ſi ponas caſum etiã in cõtraria q seru [l] depoſuerit, ſocietatẽ cõtraxerit, vel mandauerit. Tertia sol. ponit in ſi. gl. videlicet q in cõtrario ꝓmittatur natiuitas iſtarũ actionũ, nõ aũt exercitiũ, vt hic. Hæc ſol. est vera ad l. j. & l. seruus. cõmo. ad alias leges ſupra allegatas est falſa, qa in eis permittitur natiuitas & exercitiũ. teneas ergo primã. Itẽ op. de l. j. §. quod aũt. j. quorũ lega. Sol. ibi erat melius propter factũ aduerſarij: ideo admittit ꝓpo
4 nẽs actiones cõtrarias, vt ibi. Sumus ✠ ſplicitus admittit. Bal. & ibi exẽplũ in l. ſi res. C. de ordi. co. ibi: ſed qa ſ exercitio reꝑit cõtrarietas. Et hãc materiã no. limito vt hic dici poſt Bal. Quid exp. diti

De furtis & seruo corrupto. 4

a expedit [a] de gl. tñ, p declaratiõe materię q̃ro tria. Primò, vtrũ q; audiat allegãs contraria agẽdo? Breuiter docto. hic vltima dicunt. Tu dic clarius quàm ipſi dicãt: Aut q; vult agere contra diuerſos: & nõ repellitur allegãs cõtraria: vt l. Papi. §. ſed nec ipuberis. de inof. teſ. Aut cõtra eũdẽ: & tũc ab initio iſtæ actiões cõtrariãtur inuicẽ origine ita q vna tm̃ est nata. aut in origine nõ cõtradicũt ſed in exercitio. Primo caſu nõ cadit electio, ppriè: qa debet cadere eadẽ iter plura: vt ſ. dixi. Et iõ dicas: Qñq; qs intẽtauit primò ius vere ſibi cõpetẽs: & tunc ad illud ñ põt redire rõne cõtrarietatis: vt hac lege, tũ ẽt: qa il lud remẽdiũ ĩ veritate nõ cõpetit: ergo ſine actiõe nõ experitur: vt l. ſi pupilli. §. videamus. de neg. geſt. Si verò eligit ius ĩ cõpetẽs: hic aduerte: Aut ignorãter iuſta ignorãtia: & ſibi nõ ꝓiudicat, vt l. mĩ. ff. de ioffic. teſta. & de peti. hæred. l. hæredita
b tẽ. & l. Lucius. ſ. de inof. teſt. l. eũ q. Fallit primò [b] in l. ſi patronus. ff. de bo. li. Rõ est ibi: qa deliqť itẽtãdo actionẽ ĩ factũ iõ iure ſibi cõpetẽti priuať: vt ibi dicit tex. licet Dy. ibi aliter ĩtel ligat, & malè. fallit ſi eligẽdo ius ĩcõpetẽs ĩ eo obtinuerit: qa ñ põt dicere ſẽtẽtiã inicꝭ, platã p eo ĩ lege, ſi seruus pluriũ. §. j. ff. de leg. j. fallit ĩ l. vlt. ſ. de cod. ſcẽm quoſdã. qđ an ſit, verũ, ibi dicã. Fallit ĩ caſu, quo põt vtrũq; remediũ ꝓponi, ſub ꝓteſta
c tiõe tm̃: vt l. j. §. qa aũt. quorũ leg. Rõ est [c] quã ſ. dixi: qa ibi cauſata erat incertitudo ex facto aduerſarij. Qñq; qs eligit ius in cõpetẽs ignorãter ignorãtia iuſta: tũc de hoc multæ fuerunt opiniões. & fuit opinio iter Iuriſcõſultũ Pap. ex vna parte, & Paulũ ex alia parte. Sed dic vt plenè dixi ĩ l. Claudius. de acqrẽda hæred. Si verò eligit ius incõpetẽs ſciẽter. ꝓiudicat ſibi in iure cõpetẽti: vt l. mĩ. & qđ ibi not. de inoff. teſt. Scdo caſu, qñ vtrũq; remediũ oriť, ſed est cõtrarietas in exercitio: tũc aut intẽtãdo vnũ ĩ eo obtinet, & ꝓhibetur aliud itẽtare. & hic est caſus. Aut intẽtãdo vnũ ſuccubuit: & tũc põt ad aliud remediũ redire: vt l. Aurelius. §. fi. & qđ ibi no. de ſta. lib. al's de lib.
5 leg. Quæro, †circa hoc qñ iſta iudicia electiõe tollũtur: vtrũ tollãť ipſo iure an ope exceptiõis? Iſta qõ est multũ difficilis & examino eã latè multũ ĩ l. naturaliter. §. nihil cõe. de acqrẽ.
6 poſ. Quæro, †an excipiẽdo qs poſsit allegare cõtraria. De hoc ſũt opi. Dy. hoc tãgit ĩ c. nullus pluribus de reg. iur. lib. vj. & ĩ caſu gl. noſtræ. & ego plenius ibidẽ examinaui ĩ l. nemo.
7 ff. de exceptioni. Dicatis vt ibi notať. Quæro †vtrũ agẽdo & excipiẽdo qs ſibi poſsit eẽ cõtrarius. Videbitis ĩ auť. itẽ poſ feſſor. j. q. pot. in pig. hab. Et vtrũ excipiẽdo quis poſsit ſibi eẽ cõtrarius, dixi aliquãtulũ ſ. de nõ nu. pe. auť. cõtra q ꝓpriã, et ĩ oĩbus teneo cõtra op. dy. et leges, quas allegãt, faciũt cõtra eũ.

1 *¶ Bonæ fidei poſsessor, cui ſunt res ſubtractæ, quod remediũ habeat cõtra eũ, qui emit à fure. remiſsiue.*
a *Ex indicijs præſumitur, an emptor rei furtiuæ fuerit ſciens vel ignorãs.*

LEX II.

d ## In ciuilem.

Qui emit [d] rẽ à fure, dño eã reddere debet ptio nõ reſtituto. h. d.

1 Nota hãc legẽ. Glo. facit duas q̃ones. ✠ qd ſit ille, cui res eſt ſubtracta, nõ erat dñs, ſed erat bonę fidei poſſeſſor: an habeat aliqđ auxiliũ cõtra eũ, qui emit à fure? vł, dicere q; ſic. ſ. cõdictiõem ex l. ſi coloni. de agrico. & ceſſ. lib. xj. Dicã vobis j. e. l. fi. §. ſed cũ in ſcdam. Quæro, vtrũ ille, q emit a fure ꝑſumatur ſciẽs, & particeps fraudis. [e] Gl. dicit q nõ, ppter vnam
e emptionẽ ſed ſi hoc frequẽtaret [f] ſecus. Tu dic ſi ꝑticẽdũ eẽ, p
f quãto pretio emerit, & vtrũ emerit clã aut palã? Et ſic ex iſtis indicijs dolus ꝓpenditur: vt l. dolũ. ſ. de dolo.

1 *¶ Res ad conſeruandũ deſtinata, an ſtatim ſit eccleſiæ.*
2 *Res tradita eccleſiæ, quod ſtatim non efficiatur ſacra.*
3 *Sacræ res an committatur furtum.*

LEX III.

g ## Si nondum.

[g] Rei nõ cõſecratæ, ſed ad cõſecrãdũ deſtinatę cõmittiť furtũ. h. d. Vel
1 aliť: Actio furti dať cõtra vitricũ. h. d. Op. ſcdm ✠ primũ caſũ ſũmariũ, q res ſit ſtati effecta eccleſię: vt l. ſi. ſ. de sacro ſan. eccl. Sol. Dicit gl. Hic ſolũ deſtinauerat ĩ aío, & vouerat, nõ aũt ad actũ dedicãdi, pceſſerat. Et bñ dicit. nã ſolo voto ñ ſolo voto nõ trãſferť dominiũ ĩ eccleſiã: vt l. ij & ibi not. ff. de pollici. licet aliud ſit ĩ cõtractibus: vt d. l. fi. de ſacroſã eccle.
2 ✠ Quæro, qd ſi, pceſſerat ad actũ, & realiter tradiderat: vtrũ tũc ſtatim efficiatur res ſacra? Gl. vł dicere q ſic. qđ ñ ẽ verũ: qa ſacrũ nõ efficiť, niſi ſit p põtifices ſacratũ: vt l. in tm̃. §. ſacrę.

ſi iudex in ſentẽtia eſt ſibi cõtrarius, an valeat ſentẽtia? vide Bal. in l. duo iurdices. ĩ fi. ff. de re iudi. vbi dicit quòd nõ & qñ allegãs cõtraria audiať, vltra notata hic vide latius p Maria. Soci. ĩ cap. dilecti. arti. xxx. de libel. oblatio.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Sumus expediti. Not. tñ q allegãs cõtraria in alio iudicio audiť. Ita Bal. in rub. qđ ſit inueſt. Itẽ no. q actor replicãdo nõ põt cõtrariari ſuo libello, ſecũdũ Bal. in c. de cõtrouer. ĩter. vaſal. & empto. Itẽ q libellus cõtinẽs cõtraria ſeu repugnãtia nõ procedat, nec ĩtuet clauſula, ius & iuſtitia miniſtrari, vide Alex. ĩ cõſi. cx. ĩ v. vol. col. j. Vide q̃ dicit Alex. in cõſi. cxj. vol. j. col. iij. Et de libello cõtinẽte repugnãtiã eo qa cõprehẽdit violẽtiã & clãdeſtinitatẽ & interdictũ recuperãdæ & adipiſcẽdæ & actionẽ & officium iudicis, & quædã alia vide per Ang. cõ. clxj. inci. in cã quæ vertitur. in antiqua impreſsiõe.

b ¶ Fallit primò. contra hoc videť tex. in l. Lucius. ff. de petit. hære. ideo ſecũdum Dy. dic q in l. ſi patronus. iſta remedia erãt cõtraria originẽ, & nõ effectu: qa tunc procedit dicta regula.

✠ P. P A V. P.

c ¶ Ratio eſt. Imo etiã incertitudo eſſet cã alio reſpectu quã ex facto rei auditur cõtraria intẽtãs. tex. in l. in cõtrouersia quẽ ponit ibi Angel. & Bar. ff. de transact. licet Fulg. ibi cõtradicere videať: ſed debiliter. pro qua cõmuni facit ẽt quod ſcripſi quomodocunq; eſt incertus, etiam ſi nõ ex facto, rei cõuẽti in l. ij. §. quod aũt. ff. quorũ legatorũ.

✠ POMATES.

c ¶ Qui emit. Limita hoc duobus modis, vt per Cepol. ĩ cautel. quæ ſcipit ſi quis emit. Adde Iaſon. in l. ſi pretiũ. C. de procura.

c ¶ Particeps fraudis. Quia dicit, aut ſciẽter, aut ignorãter. l. eos. & ibi Bal. & q̃ habeť ſ. l. ciuile. ĩ. pxi. Idẽ ĩ ſeruus cuiuſdã. de cõdi. inde. & Bar. ĩ d. l. eos. & hic ad Bar. Adde Bal. & Io. ſ. l. ſi. ff. de hære. iſti. in q. an ſi reperiť res furtiua penes aliquẽ, præſumať ipſam furaſſe, vel fuiſſe participẽ furti: Bal. ſ. l. ſi. ĩ. de q̃ſt. ĩ vlt. col. & q. dixi poſt Bar. ĩ l. ij. qs ex argẽ tarijs. §. penul. ff. de eden. & Bald. hic & vide glo. in l. ciuile. ĩ. eod.

f ✠ POMATES. ¶ Sed ſi hoc frequẽtaret. Vide Ro. cõſ. liiij. col. ij. Barb. conſi. xliij. col. x. vol. ĩ. Ro. conſil. lxxvj. col. iij. & Areti. cliij. & Ful. lxxv.

g ¶ Si nondum. Vide Bart. per l. ſi nondum. an conſil. ccviij. incip. quidam Martinus. Andre. Barba.

h ✠ P. P A V. P. ¶ Rei ſacræ. Vide circa hoc Ro. ſin. cccxix. incip. habes.

i ¶ Alterum. Adde quid ergo ſi ſtatutum punit ſacrilegũ, an debeat intelligi ſecundũ ius canonicũ vel ciuile: Dicit hic Bal. q cũ ſtatuta ciuitatis ſint de iure ciuili, debent intelligi ſecundũ ius ciuile, a quo confirmantur, & habent authoritatem: vt ĩ. de noxali. l. ij. & ideo non habebit locũ poena ſtatuti, niſi concurrẽtibus illis duobus, qđ etiã ſequitur Pau. de ca. addendo quæ ipſemet Bal. notat in l. ij. ĩ. de ſucceſſo. edi. An autem fures rerum ſacrarum poſsint vbique cogi & an debeant remitti ad loca rerũ deroboratum, vide Bal. conſi. cxxiiij. ij. hb.

k ¶ Non vt fur indicetur. Vide in l. ſi. ſeruus. C. de his qui ad eccle. cõfu. apoſtillam obtinẽdi diſtinguẽtem, an quis teneatur indicare furem. Sed ſi quis iuret nõ denunciare maleficiũ, & ita cum iuramẽto promittat, an valeat iuramentum? vide q; no. Inn. de iureiuran. in. c. ad noſtrã. quia nõ debet aperiri via iniquitatis ad delinquẽdũ: nec ad impunitatẽ delicti. Hæc eſt regula generalis. Et vide qđ no. Inn. in c. qa plerique. de offi. ordi. in vj. Bal. in c. j. §. itẽ ſacramẽta. de pace iur. fir. Et vtrũ qs teneatur reuelare, qđ ſit quãdo p taciturnitatẽ, perit iuſtitia. no. Inn. in c. officij. de pœ. & remiſ. & vide no. p Bar. & q ibi dixi in l. vtrũ. ff. de patri. Adde Io. An. in addi. ad ſpe. ĩ rub. de fur. de eo q fecit pactũ cũ eo q erat ſciẽs de liberãdo ipm ſi alios indicaret.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si is,cui. Hæc lex debet intelligi qñ cõstat q̃ nũcio dat, & tradit ñ ãio trãsferendi dñiũ. Ita dixit do. Io. p ipsũ text. ũcta gl. ī l. si tibi. ff. de donat.

b ¶ Nõ fit sibi furtũ. An & qñ ei, qui nõ possidet, possit fieri furtũ melius p Bar. in d. l. sed nec legatarius, ibi: sed hic hæres nũquã. cõtrarium sentit Bar. in d. l. sed nec legatarius videlicet q̃ qñ fit p furẽ quo minus possessionem apprehẽdat, cõpetat actio furti. Sed hoc nõ videt verũ: qa eadẽ rõ esset in hæreditate: qa p furẽ fit quo minus hæres adiuerit, postquã hæreditatẽ non apprehendit possessionis rei furreptæ, & tñ nõ cõmittitur furtũ. d. l. hæreditariç. Adde an ei, q nõ possidet, possit fieri furtũ. Bal. consi. cvj.

c ¶ Differentia inter furtum & plagium. Vid hic Azo. i summa de differẽtia inter furtũ & plagiũ. & glo. in l. pen. ff. de plag. & ibi Bart.

d ¶ De his. Vide Ful. l. i. ṡ. de in ius vocã.

e ¶ Glosse. intrem. Hic ponitur dictio alter & dictio vter: vide latius Bar. ī l. i. §. qđ em in sententijs. ff. qñ app. sit. Facit l. apud vtrumq;. & qđ ibi habetur. i. de app. & gl. in l. quicunq; de hære. Alter dicit de tribus. Quid aũt differãt inter se, alter & alteruter: vide in l. si ex toto. §. i. ff. de le. i. Adde tu Pau. de cañ. si. xviij. q̃ ista dictiones alter, & ambo, verificant ī pluribus, quã duobus: & de dictione alter, vide etiam Bal. consil. cxix. i. lib.

1 re furẽ: sed magis debet fure manifestato indicẽ declarare, & certũ reddere. Quãdoq; furtũ alicui p̃sonæ non impingit, & tũc iudex aut vult aliquẽ recipere ī testẽ, forte super inquisitiõe gñali, quã facit de illo furto: & cogit̃ qs testificari, & furẽ indicare: vt l. cõgruit. de offi. p̃si. Aut al's qs officiũ iudicis implorat principaliter, vt quis cogat̃ indicare furẽ, & hoc casu non cogit̃: vt hic, & p ea quæ ṡ. dixi. Sed rem furtiuã bñ poterit quis cogi indicare de iure cõi, vt dictum est ṡ. Quãdoq; cõtra aliquẽ agitur rei vẽdicatione pro re furtiua: tũc non cogitur furẽ indicare de necessitate: sed ex vrbanitate sic, vt hac l.

Vltimõ q̃ro, an iste emptor de furto sit
3 suspect⁹. Dic vt ī gl. & ṡ. dixi ea. l. iciuilẽ.

¶ Alienum. Alienãdo alienũ seruum, domino non præiudicatur, & qui sciens contrectat, furti tenetur. hoc dicit.

a ¶ Si is cui. ª Qui pecuniã, quã ad aliũ perferendam accepit siue detinet, furtum facit. h. d. Quæro, & reuoco in dubium, cui competat actio furti: an ei qui mittebat, an ei cui mittebatur. Dic vt in glosse. quæ optimè distinguit. cui nihil addo.

¶ Etiam. Si publicanus aliquã speciẽ per vim abstulit, etiã furti tenet̃. h. d. Opp. ṡ. de his qui no. infa. l. ij. Gl. fol. hic. Tu dicas vt j. dicam, & verius, hic publicanus accepit aliquam speciem etiã per vim: ideo furti tenetur, ibi fuit soluta pecunia, licet indebitè: vnde furtum non commisit.

¶ Vitium mor. purgatur per stipulationem. remissiue.

¶ Subtracto. Rei furtiuæ, vel vi possesse periculum pertinet ad furẽ. & ad violentũ. h. d. Dicit hic q̃ mora purgat̃ p oblationẽ. cõtra, imõ videt̃ q̃ purgetur p stipulationẽ: vt l. parui. ff. de condi. fur. Huius timore glo. hic intrat illã materiã, vtrũ vitiũ more purgetur p stipulationẽ. De quo plenè dixi ī l. eũ q ita. §. fi. dever. oblig. & l. quoties. §. vnde Marcellus. de noua. l. si rẽ. e. tit. Dixi ṡ. quod met. cau. l. j.

¶ Actio furti an competat successori.

1 *Furtum an possit fieri non possidenti.*

2 *Differentia gl. inter furtum & plagium, an sit bona.*

¶ Si abducta. Res furtiua non põt vsucapi, & res successori debet restitui. h. d. Opp. & videtur q̃ vitiũ furti possit purgari, etiã si in potestate dñi non reuertat̃: vt l. sequit. §. tũc ī potestate. de vsucap. Sol. Intellige, reuertat̃ verè, vel interpretatiue: vt in cõtrario. Ita dicit gl. tua, & bene. Opp. de l. sed nec legatarius. ff. de cõdi. fur. Sol. Ibi loquit̃ in successore singulari: hic in successore
1 vniuersali, qui habet cõdictionẽ furtiuã. † Quæro, an successori cõpetat actio furti. Hic aduerte: gl. nostra dũ loquitur de successore vniuersali, tenet q̃ habet actionẽ furti ex contrectatiõe antiqua, ex qua erat nata actio furti dño, nõ ex noua. Sicut enim dño ex assidua cõtrectatione nõ nasceretur actio furti, vt l. ei, qui. ff. de furt. ita hæredi eius. Ita dicit glo. hic. Cõtrariũ tenet gl. in l. sed nec legatari⁹. ff. de cõdi. fur. & ff. de fur. l. si dominiũ. Nã ex mutatiõe dñi sequitur assidua cõtrectatio, & noua nascitur actio furti. q̃ est notãdũ: vt eadem rõne, mutatione territorij, noua nascatur actio furti: & sic ille, qui subtraxit aliquid Bononiæ, repertus hic Assisij cũre subtracta, hic posset puniri. De quo dixi in d. l. si dñiũ. † Sed cõtra hoc dictũ gl. oppo. rei, quã qs nũquã possedit, non fit sibi furtum: b vt l. hæreditariæ. ff. de furt. Sed hic hæres nũquã possedit istã rẽ hæreditariã: ergo non põt sibi fieri furtũ. Gl. dicit q̃ ista est rõ: quia factio furis cõtingit, q̃ hæres non possideat. & no. gl. nã etiã qñ sibi subtrahit̃ res hereditaria, ppter factũ furis: cõtingit vt hæres nõ possideat: & tñ nõ cõpetit actio furti. Qui ergo dicemus? Dic q̃ qñq; cõtingit, q̃ res subtracta à nemine possidet̃: tñ iã possessa fuerat, & ab eo, cuius est, desinit possideri: tũc cõmittit furtũ: vt l. qua rõne. §. fi. ff. de acq. re. do. Qñq; rei subtractæ erat possessio apud aliquem tpe furti facti, & dñiũ postea peruenit ad eũ, qui nũquã possedit: & tũc idẽ: qa põt fieri furtũ ei, q̃ nunquã possedit, vt hic dictum est. Qñq; tpe furti à nemine possidebat̃: dñiũ peruenit ad eũ, qui nũquã possedit, vt in re hæreditaria: & tũc nũquã cõmittitur furtũ: vt l. hæreditariæ. ff. de furt. & l. si homo. ff. de vsucap. In successore verò singulari, vt in legatario, cõstat q̃ ex noua cõ
3 trectatione datur actio furti, nõ ex antiqua: vt d. l. sed nec legatarius. ff. de cõdi. fur. † Quæro, quæ est differẽtia inter furtũ, & plagium. c Dic vt in gl. j. quę optimè dicit, præterquã in
c vno: & in eo q̃ dicit, q̃ in plagio requiritur q̃ quis habeat cõsuetudinem hoc faciendi: quia hoc nulla lege cauetur.

d ¶ De his. d Quod post aditã hæreditatẽ & possessionẽ apprehẽsam, nouerca abstulit, in furti actiõe venit. h. d. Opp. de l. quãuis. j. e. Sol. Ibi nõ erat adita hereditas. vl' apprehẽsa possessio: vt lege cõtraria. q̃ no.

¶ Ancillæ. Partus ancillę edit⁹ penes furẽ, vel malę fidei possessorẽ, est furtiuus, & non põt vsucapi, & p eo cõpetit actio furti, & cõdictio: & p̃se cutoria non tollit̃ p pœnalẽ. h. d. Diuidit. Primò ponit dictũ. Secũdo illationẽ. Tertiò rõnẽ illationis. Quartò p bat dictum suũ à maiori. Secũa ibi: quapropter. Tertia ibi: cũ altera. Quarta ibi: cũ ẽt. Circa hãc l. habetis notare pricipaliter tria. † Primò
1 q̃ pt⁹ ancillę furtiuæ est furtiu⁹. Secũdò, q̃ p eo cõpetit actio furti. Tertiò q̃ nõ possit vsucapi. Et sup istis trib⁹ fundantur
2 oẽs istæ gl. Quartò no. † q̃ persecutoria nõ tollit̃ p pœnalem. Quintò nota † q̃ vbi casus legis est, nulla dubitatio est. Meli⁹
4 p bat j. de cri. sacrile. l. ij. Vltimò nota † q̃ idẽ iuris videt̃ ī malæ fidei possessore, q̃ in fure. Añquã gl. inrẽ⁵ opp. & ista est
5 opp. grãmaticalis: † qa vter, & alter scdm grãmaticos sunt distributiua duorũ tm̃: sed hic ponit̃ dictio alter, vt sit distributiua pluriũ, scilicet trium: ergo malè dicit gl. Fateor q̃ est hoc notãdũ cõtra regulã cõem. Vide gl. Breuiter quantũ ad l. nostrã hęc dictio altera, stat, p rie. nã hoc importat q̃ actio furti pœnalis, p vno, cõdictio furtiua & rei vẽdicatio, q̃ sunt p̃secutorię ponunt̃ p alio: vñ rectè stat hic distributio altera: quasi dicat p̃secutoria nõ tollit̃ p pœnalẽ. Hoc p̃missõ venio ad materiã. Hic dicit̃. Part⁹ ancillæ furtiuę est furtiu⁹. Opp. & vr̃ q̃ nõ sit furtiu⁹: vt j. p empto. l. si matrẽ. & l. si ego. §. pt⁹. ff. de public. Sol. Ibi pt⁹ cõcept⁹ fuit, & edit⁹ penes emptorẽ bonæ fidei: hic verò penes furẽ. Cõtra hoc opp. de fine hui⁹ leg. Sol. Ibi loqt̃ ī malęfidei possessore. Sed solu. p̃cedens loqt̃ de bonæfidei possessore. Tertiò opp. ff. de vsu. l. si aliena. §. fi. Solu. scdm verã opi. ibi fuit cõcept⁹, & edit⁹ penes hęredẽ furis, qui
6 erat bonęfidei possessor: hic fuit cõcept⁹ penes eũ furẽ, vl' malæfidei possessorẽ. Et iõ cũ q̃rit̃ an pt⁹ ancillæ furtiuę sit furtiuus: dic aut iste cõcept⁹ est, & edit⁹ penes furẽ, vl' editus tm̃, vel cõcept⁹ tm̃. Si apũd ẽptorẽ malæfidei, dic vt ī hac l. ī fi. Aut est cõcept⁹, & edit⁹ penes bonęfidei ẽptorẽ, & tũc nõ est furtiu⁹: vt l. si matrẽ. j. de vsuca. p empt. & l. si ego. §. pt⁹. ff. de public. Aut est cõcept⁹ penes furis hr̃dẽ: tũc si q̃dẽ hr̃s furis erat malęfidei, idẽ q̃ ī ipso bonæfidei possessore, vt l. si aliena. §. fi. ff. de vsuca. Mõ habes primũ. Venio ad scdm. & opp. q̃ pro ptu ancillæ nõ cõpetit actio furti: vt d. l. si matrẽ. j. de vsuca. p emp. & d. §. pt⁹. Sol. eodẽmõ, ibi fuit edit⁹ & cõceptus penes bonæfidei possessorẽ: hic penes furẽ. Cõtra hoc oppo. de l. q vas. §. si ancilla. ff. de furt. Solu. Fateor q̃ si pt⁹ est cõcept⁹ penes furẽ, edit⁹ penes bonęfidei possessorẽ, est furtiu⁹: nõ tñ cõ petit actio furti: vt lege cõtraria. Ita dicit gl. tua, & bñ: quã vi
7 de. & est gl. magna circa principiũ. Et ideo † an cõpetat actio furti: dic breuiter, & sigdẽ pt⁹ nõ est furtiu⁹, nõ cõpetit actio furti: vt ṡ. pximè dixi. Si pt⁹ est furtiu⁹: tũc regula est, q̃ cõpetit actio furti. Fallit solũ ī vno casu, qñ cõcept⁹ est penes furẽ, & peperit penes bonęfidei possessorẽ, vt p dictis patet. Mirã dũ vr̃ istũd, q̃ sit furtiu⁹ pt⁹, & nõ cõperat actio furti: licet qñq;

hoc co

hoc cõtingat: vt l. j. ṡ. ti. j. & in d. §. si ancilla. Nã ibi hoc cõtigit ppter p̃sonã furis sit habilis ad cõueniẽdũ, mirãdũ vr̃ cur non cõpetat actio furti. lõ doc. Vltramõ. dicũt, & bñ, q̃ partus ancillæ nõ fuit per se separatim cõtractus: & iõ p eo separati nõ cõpetit actio furti, sed p ancilla: & ī æstimatiõe ancillæ habebitur rõ melioratiõis: quia grauida: vt l. si q̃ ex Pãphila. ff. de
8 leg. ij. & l. inficiãdo. §. infans. ff. de fur. Sed q̃ro, † q̃ est rõ q̃ partus p se censetur furtiuus, nõ tamẽ cẽsẽt per se, quãtũ ad actionẽ furti. dicebat do. Iac. But. multũ bñ, ille qui est ī vtero, quãtũ ad sui cõmodũ hr̃ pro iã nato, nõ quãtũ ad cõmodũ alterius: vt ff. de sta. ho. l. q̃ in vtero. & iõ quãtũ ad vitiũ furtiuitatis, vt sic impediatur vsucapio, hr̃ p iã nato: quia sui cõmodũ est, vt nõ muteť dñium: sed quãtũ ad actionẽ furti, nõ hr̃ p nato: qa respicit merè cõmodũ dñi, & nullo mõ ipsius partus. Venio ad tertiũ, dr̃ hic q̃ partus ancillæ furtiuæ nõ põt vsucapi. Cõtra ī d. l. si matrẽ. j. de vsuc. p emp. & l. si ego. §. partus. ff. de pub. Sol. Ibi fuit cõceptus, & editus, penes bonæ fidei possessorẽ: hic secus. Cõtra hoc opp. de l. sequit. §. de illo. et
9 §. sequẽti. ff. de vsuc. Sol. Pro † declaratiõe huius, an partus ancillæ possit vsucapi: dic plenius q̃ gl. Aut partus est furtiuus: q̃ qñ est, apparet ex præcedẽtibus: & tũc nõ põt vsucapi: vt hac l. & Instit. de vsuc. §. furtiuæ. Aut non est furtiuus, vt qñ e cõceptus, & editus, penes bonæ fidei emptorẽ: & hic distingue, aut emptor incœpit scire alienã ancillã añ partũ, cõceptũ & editum: aut partũ post partũ conceptũ, & ante editum: & sic post vsucapionem cœptam. Primo casu impedit vsucapio: vt d. l. seqtur. §. de illo. de vsuca. Secũdo casu, aut sciuit ancillã simpliciter alienã: & nõ ipedit̃ vsucapio. Aut sciuit eã alienã & furtiuã: & vsucapio ipedit̃. vt d. l. iusto. §. & possessionẽ. & l. nõ solũ. in prin. ff. de vsuc. Tertio casu, aut sciuit eã alienam simpliciter: & nõ impedit̃ vsucapio. Si vero sciuit alienã et furtiuã: tũc distingue, aut denũciauit: aut nõ: vt plene distinguit
10 tex. illius l. singularis ī l. si ancillã. ff. p suo. Cõtra p̃dicta op. q̃ peiperent̃ ex re vitio reali. † Quæro, qd ī vacca: vtrũ partus vaccæ furtiuæ sit furtiuus, & cõpetat actio furti: & nõ possit vsucapi. gl. dicit idẽ, qd ī partu ancillæ: vt l. q vas. §. si ancillas. ff. de furtis. glosse. dicit verum in omnibus, præter quam in vsucapione. nam partus vaccæ est furtiuus, & competit actio furti eo casu, quo ī partu ancillæ, sed nõ est idẽ quo ad vsuc. nã eo casu quo partus ancillæ vsucapit̃, eo casu partus vaccæ, vel alterius aialis stati fit possessoris iure dñi: et iõ qa dñs, ñ tractamus de vsuc. Hic est tex. ī l. seq̃. §. lana. de vsu. Rõ huius est. qa partus ãcillæ iõ est ī fructu: & iõ nõ efficit̃ statũ bonę fidei possessoris: sed fœtus, vel partus aialiũ sũt ī fructu: vt
11 l. i pecudũ. ff. de vsuris. iõ bonæ fidei possessor statī facit suos. † Vlti. habemus hic vidre, quo vna actio tollat̃ p alią, de quo Dy. posuit vnã magnã dist. in l. i. p̃uiciali. de ope. no. nũ. &c.

b ¶ Post decisionem. b Trãsactio impedit quẽ agere, ñ ptis p̃ceptio. h. d. Opp. de l. si. p fure. ff. de cõdi. furti. Sol. Hic fuit trãsactũ sup furto: ibi sup cõdictiõe furtiua, vel sup actiõe furti. vnde hic super facto: ibi super iure. Opp. secũdo de iure. l. si duo patroni. §. idẽ Iul. Dicit gl. aliud in iureiurando, aliud in trãsactione. Vel dic, & verius, aut fuit iuratũ sup facto aut sup actione furtiua: vt patet ex lege contraria.

c ¶ Eos, qui. c Qui receptat res subtractas, pro eis furti, & condictione furtiua poterit cõueniri. hoc dicit in summa.

¶ Vrti actio. Actio pœnalis non transit contra successores: secus in persecutoria.

¶ Si seruum. Qui vendit seruum alienũ, eum contrectat, & furti tenet̃. h. d. Opp. de l. si qs vxori. §. nec; verbo. ff. e. Soluit gl. & bñ, sola vẽditione non fit furtum: sed in contrectatione, quæ fit ppter venditionẽ, committitur furtum.

d ¶ Vãuis. d Crimẽ expilatæ hæreditatis nõ põt cõtra hæredem intẽtari: sed rei vendicatio intẽtabitur. hoc dicit. Opp. ṡ. cod. l. de his. Dic vt ibi.

a ¶ Nõ impedit vsucapionẽ. Vtrũ superueniẽs scia ipediat vsucapionẽ. & dicit q̃ fallit in fructu, & partu. Et adde Bal. post gl. ī d. l. j. in vlti. col. de vsu ca. trãsfor. Vide tñ Bar. ī l. si ancillã. ff. p suo. & ea q̃ hic dicit Bar. ītelligę tũ vt ī. p. xi. sequit. & qđ ibi dixi, maxime p. not. p Bar. ī l. & ex diuerso. ī prí. in vlt. co. ff. de rei vẽ. qa fructus facit suos: sed põt vsucape vt nõ teneat restituere. l. sequit. §. fructus. scdm vnam lectu. & ibi Bar. ff. de vsuca. ibi: nã eo casu quo partus. dicit tũ Bar. hic q̃ reliq; habẽt ī lect. qđ hoc est verũ, de qbus qs nõ è locupletior factus vr̃ habere locũ vsucam. nã cũ tũc teneať bonęfidei possessor ad illorũ restitutionem. l. fructus. gũ ibi no. ff. de vsuca. posset vsucapi aduersus istud iusperendi. l. in bello. §. si qs seruum de cap. & ī. l. sequit. §. fructus. est tex. secũdũ vnã lect. et ibi Bar. ff. de vsucap.

d ¶ Post decisionẽ. vide Sal. ī l. si ducenta. alias certa. ṡ. de tran sac.

e ¶ Eos q. adde q̃ dixi t. ed. sciuile. Et ad intellectũ huius l. oĩno vide Bar. in l. furtũ. ff. e. vbi dicit istũ tale receptãtẽ nõ puniri, nisi tãquã ptãtẽ opẽ. qđ no. p statuto. & vide eũ ī l. qui vas. §. q. furẽ. ff. e. & qñ no. in l. j. ff. de recep. & bal. hic ī tex. il. crimẽ. & ibi Bal. C. ad l. Iul. de vi.

¶ Quãuis. Intentari põt actio negotiorũ gestorum. l. hęres viri. ff. de neg. gestis.

†† P. P A V L. P.

¶ Alsus procurator. Ista est difficilis l. multũ. Falsus procurator recipiẽdo debitũ furti manifesti, f cõdict. fur. tenet̃. h. d. ī summa ista lex multũ difficilis, & subtilis ī imẽsũ q̃ not. multũ. Anteq; itrẽ istã materiã: qa ista l. est ī perfecta. q̃ro à quo cõueniť furti, an à soluẽte, an ab eo cui debebatur. Gl. breuiter dicit ī prĩo casu, qñ recipit depositũ facit furtũ creditori eidẽq; deponẽti: quia ipsius erat pecunia. Secũdo casu. qñ exegit debitũ, facit furtũ debitori soluenti: quia ipsius erat pecunia. Hoc tangit hic scda gl. & gl. magna ī prin. Dicã. j. latius. dicit hic, furti nec manifesti. Opp. q̃ iste falsus g procurator teneat actiõe furti manifesti: qa manifestè recipit pecuniã à soluente. Dicũt quidã, q̃ huic, pcuratori fuit solutũ de nocte: vel fortè erat sec⁹. Alij dicũt q̃ ad hoc † vt sit fur manifest⁹, h requiriť h de prehẽsio, & nõ sufficit sola visio. Truffa est. Dic q̃ ad hoc vt qs sit fur manifestus, requiriť visio cũ acclamatiõe: vt l. si qs ī seruitute. ff. eo. Vñ hic licet visus fuerit tñ cõtra eũ nõ fuit acclamatũ. iõ nõ est i fur manifest⁹. Opp. ī scdo, dicit hic exi gẽdo. Cõtra exigere est ab inuito extorquere: vt l. fideicõmissa. §. si rẽ. ff. de leg. iij. Sed falsus procurator nõ potuit exigere: qa nõ habebat actionẽ, nec mãdatũ: ergo &c. Sol. Hic exegit de facto. Vel dic q̃ hoc ponit̃ impropriè: qa exigit à sponte soluẽte, vt dictũ est. Op. extra gl. † q̃ sol
2 guit sciẽter ẽdebitũ, videť donare k: vt de cõdictio. indeb. l. j. de reg. iur. l. cuius p error. Soluit glo. in l. si pcuratori falso. ff.

d ¶ Falsus, pcurator. Hãc l. repetit Ange. Ité qs dicať falsus p curator, vide aliquã p falso. in l. si pcuratore falso. in. iiij. col. de condict. ob cãm.

e ¶ Manifesti. Vide gl. ī c. ex parte. de re scri. bal. in c. j. §. iniuria. in ver. seu furtũ. de pac. iu. fir. vł' face re festũ de isto. text. q̃ dicit saris ꝑbare: q̃ dicit q̃ falsus pcurator nõ dicitur face re furtũ manifestũ.

f ¶ Falsus. Et quot modis dicať falsus pcurator. vid hic et no ta. Bal. ī l. licet. circa prin. ṡ. de pcu. & ibi vide Alex. & vide bar. ī l. sinaũr. §. ité si fundũ. ff. de neg. ge.

g ¶ Fur manifestus. qs dicať fur manifestus, adde Bart. ī l. ij. ff. e. & Bal. hic ī iiij. opp. adde q̃ sufficit q̃ fuerit visus & ĩsu latus, scdm acclamationẽ. Probať in. l. si qs ī seruitute. Ité sufficit q̃ solũ appẽhẽdatur: vt ibi. & in l. ij. cum seq. eo. tit.

h ¶ Op. scdo. vide ad hoc gl. ī l. j. §. qđ mecau. & ī l. si cũ dotẽ. §. si post. ff. so. matri.

i ¶ Quãuis. Intentari põt actio negotiorũ gestorum. l. hęres viri. ff. de neg. gestis.

k ¶ Videtur donare. An soluens scienter indebitum videatur donare, vide quod notat Bal. in l. si p ignorantiã. ī. de cõdi. inde. vult ergo hic Bar. q̃ solsoluẽs sciẽter indebitũ nõ repetit. Vide Bal. in d. l. dispẽsatorem. & Bal. hic

Universidad de Deusto
Biblioteca

in verſ. quarto ¶rif. ſtellige qñ ad idē intrēdebat animus recipiēdi. alſ nō poſſet eſſe donatio: vt no. Bar. i l. j. colū. ff. de dona. & Bal. hoc declarat in ver. quarto ¶rif. in ñ. col. ibi tñ doc. dicūt. vide bar. in l. qñ. ff. de cōdict. furti.

a ¶ Vel ſi diceres hūc ꝓcuratorē. Bal. hic reprehēdit Bar. ſ vj. opp. i prī. inj. col. ibi ergo nō pōt habere locū cōdi. ſed Bar. ī l. ſi ꝓcuratori falſo. ī iij. q. ff. de cōdi. īde. De hoc alle. gl. ī terminis. Vide ibi inquātū ad hoc vt ſcianmus. Idē tenet Bal. ī d. l. ſi ꝓcuratori falſo

b ¶ In eo vero. Cōtra tenet Bar. ī d. l. ſi ꝓcuratori falſo. in iij. colū. & ex his duabus, &c. vide oīno Bar. ī l. qñ. ff. de cōdictio. furtiua.

c ☞ Soluit debitū. Deficiunt hic pleraq; verba, q̄ in Venetis codicibus hoc pacto legimus. Sol. oīa q̄ ī. dixi, habēt locū qñ falſus ꝓcurator accepit debitū: ſinaūt indebitū. tūc habes plures differentias. Pria ſoluit debitū, ratihabitio ſequens tollit actionē furti. & cōdictionē furtiuā. l. ſi ꝓcuratori falſo. de cōdi. īde. ſecus qñ ſoluit indebitū. Itē ga qñ ſoluit debitū, ſequēs ratihabitio īducit libērationē, & tollit cōdictionē ob cām natā debitori: ſed qñ ī debitū, ſequēs ratihabitio parit debitori cōdictionē īdebiti cōtra dñm ratū habētē: vt d. §. ſi Titius. Et ex his &c. an nota hæc & aduerte. Alex. Loſcus Anil.

d ¶ Quid ī dubio. Ad de Bar. ī d. l. ſi procuratori falſo. ad fin.

de cōdict. ob cām. & dicit q̄ hoc debet ī telligi qñ fuit ſolutū ab ignoratē eū eſſe falſum ꝓcuratorē: alias vī donare. Et gl. j. lac. de Are. reꝓhēdit iſtā gl. Nā tūc ſoluēdo q̄s vī donare, qñ nulla alia ꝑſumptio pōt eſſe: vt ſi ſoluerit ſciēter indebitū tāquā debitū, certē vī donare: ſed qñ ſoluit falſo procuratori, poſſum⁹ ꝑſumere q̄ ſibi ſoluerit, vt dño deſ: iō donatio nō ꝑſumit. argum. l. cū de indebito. ff. de proba. & l. elegāter. §. q̄ reprobos. de pig. act. ff. de ſolutio. l. ſi cū aurū. Et hoc vī tenere gl. ff. de ſolutio. l. diſpēſatorē. Licet doct. nō allegauerint hic: certe qñ ſoluit procuratori falſo tāquā procuratori, ſine dubio vī donare: vt l. ſi nō ſortē §. q filio. ff. de cōdi. inde. & ff. pro emp. l. q fundū. §. ſeru⁹. ver. q̄ ſi ſciuerit. & ſic gl. ī l. ſi procuratori falſo. dicit verum reprobata gl. q̄ eſt in. l. diſpēſatorē. & ita ibi tenet Dy. Nō obſt. q̄ dicit Iac. de Are. qa pōt eſſe alia ꝑſumptio, &c. qa fateor qñ ſolueret ſimpliciter vt Titio: ſed cū ſoluit Titio vt procuratori, cū ſciat ipſum nō eſſe, nō cadit dicta ꝑſumptio. Modo intro gloſſ.

Opp. ſi de cōdi. inde. l. creditoris. & l. ſi ꝓcuratori falſo. ff. de cōdic. ob cām. q̄ leges dicūt dari cōdictionē indebi. vel cōdictionē ob cām: & ſic vī, q̄ dñiū ſit trālatū in accipientē: qa nemo cōdicit rē ſuā preterq̄ a fure: vt l. vlti. vſufr. quēadmo. ca. ergo &c. Malē dicit hæc lex quę dicit dari cōdictionē furtiuā, q̄ ſoli dño cōpetit: vt l. j. j. de cōdic. fur. Hui⁹ timore dixit Mar. q̄ licet trāsferaī dñiū, tñ nō cōpetit cōdict. furtiua. Sed hoc eſt falſum: vt d. l. vlt. vſufr. quēadmo. ca. & j. l. j. de cōdi. fur. Tñ doct. dicūt q̄ Mar. antiqu⁹ gloſſator illud nō dixit, ſed dixit q̄ furtū cōmittit: & iō cōtra furē daī condictio furtiua, & oīs alia: qa oīs cōdictio contra furē degenerat vt Inſtit. de actio. §. ſic itaq;. Et ſi ſic dixit, bene dixit, & dixit verū. Glo. tū vī ꝓ ſolutiōe cōtrariorū diſtinguere. Aliter dicit gl. aut ſolui ꝓcuratori falſo credens me liberatū: qa credebā eū ꝓcuratorē eē in rē ſuā: & ſic in eū trāſtuli dñiū: & tunc nō habet locū actio furti, nec cōdict. furtiua, ſed cōdictio indeb, vt. §. de cōdic. indebi. l. creditoris. Aut nō credebā eſſe eū ꝓcuratorē ī rē ſuā: & tūc aut ſolui ſibi tāquā ſimplici nūcio, vt portet ad creditorē tūc ſi nō portat, cōmittit furtū, & tenet cōdictione furtiua, & furti: vt §. eo. l. ſi is cui. & l. falſus. §. j. ff. e. Aut nō ſoluī tanq̄ ſimplici nūcio, ſed in eū trāſtulit dñiū, vt me faceret liberari: tūc nō tenet furti ſed neq; cōdictiōe furtiua, ſed tenetur cōdictiōe ob cām, nō ſecuta cā: vt d. l. ſi ꝓcuratori falſo. ij. reſpō. ff. de cōdic. ob cau. Vide gl. tuā. Iſta gl. bñ dicit ſed nō ad ꝓpoſitū. nā hæc lex nō loquit in ꝓcuratore ī rē ſuā. Itē ſcdm mēbrū diſtinctiōis, loquit in ſimplici nūcio: hæc lex loquit in procuratore nō vere. Itē tertiū loquit qñ fecit quēdā cōtractū non nominatū. ſ. do vt facias me liberari. Vidēdū eſt ergo qñ ſoluitur ꝓcuratori falſo, vt ꝓcuratori cōſtituto ad recipiendā ſolutionē: iſto caſu loquit ꝓprie iſta l. & l. ſi ꝓcuratori falſo q̄ caſu dico, q̄ cōtra ꝓcuratorē falſum daī actio furti, & cōdictio furtiua, & cōdi. ob cau. vt d. l. ſi ꝓcuratori falſo. qa oēs cōdictiōes degenerāt cōtra furē: vt Inſti. de actio. §. ſic itaq;. Vel ſi dicerēs hūc ꝓcuratorē falſum, nō habuiſſe animū intercipiēdi pecuniā, dabit tñ cōdict. ob cau. Nā ille q̄ accepit vt ꝓcurator, tenet ad duo alternatiue: vel vt ſe ꝓcuratorē oſtendat, vel vt faciat dñm ratū habere. Si igit neutrū iſtarū faciat, quaſi cā nō ſecuta: pōt pecunia cōdici. Hic eſt caſus in d. l. ꝓcuratori falſo.

& hoc eſt vtile ī caſu, ī quo ego ignoro vtrū ſit ver⁹ ꝓcurator vel falſus. nā nō habeo neceſſe ꝓponere in libello, vtrū ſit verus ꝓcurator, vel falſus, ſed dicā ſic: qa nō docuiſti te ꝓcuratorē nec feciſti dñm ratū hr̄e: & ſic cā quare tibi ſolui, ceſſat, q̄re peto, &c. vt d. l. ſi ꝓcuratori falſo. Sed cōtra hoc opp. in ſimplicē, ꝓcuratorē nō trāſferī dñiū. vt l. ſi ego. ff. de neg. ge. ergo nō pōt hr̄e locū cōdi. ob cau. qa nemo cōdicit rē ſuā, vt dictū eſt. Sol. dicas iſtā ſolutionē factā iſti, ꝓcuratori eſſe recōciliatā cōſumptiōe: vt dicit in mutuo debito. Vel dicas q̄ cōdicit poſſeſsio: vt l. indebiti. §. ſed & ſi nūmi. de cōdi. īde. Vel dicas ꝓcuratorē habuiſſe animū intercipiēdi. nā cōtra eū cōdictio oīs degenerat. Vltimo opp. ad idē ff. de cōd. ob cau. l. ſi ꝓcuratori falſo. & l. ſi vēdidero. §. Titius. de furtis. Sol. Ibi eſt ſecuta ratihabitio, q̄ extinguit actionē furti, & cōdictionē furtiuam: hic ſec⁹. Reaſſum⁹ ergo qñ ſoluit ꝓcuratori falſo, q nūq̄ habuit mādatū, aut eſt ſecuta ratihabitio aut fuit ſolutū ab eo, q̄ ſciebat eū falſum: aut ab ignoratē: aut ſoluit tāq̄ ꝓcuratori in rē ſuā: aut tāq̄ ſimplici nūcio. aut ei dedit vt faciat liberari: aut ſoluit tāq̄ ſimplici ꝓcuratori. & hoc vltimo caſu dic vt §. ꝓxi. dixi. Nō habetis hic alia. Circa iſtā ptē opp. de l. cū qs. §. j. ff. de ſolu. Solu. Ea† q̄ dixi, habēt locū in ꝓcuratore fundit⁹ falſo, q nūq̄ habuerit mādatū: ſed ī l. cōtraria fuit mādatū reuocatū in eo, q̄ habuit mandatū. quo caſu diſtingue. Aut procurator habuit ab initio bonā fidē: & ſoluēs liberaī incōtinēti. Aut habuit animū intercipiēdi: & tūc ſoluēs nō liberaī ipſo iure, ſed ope exceptiōis: tenet⁹ tñ cedere credit ori actionē furti, & cōdictionē furtiuā, q̄ habet cōtra illū, ꝓcuratorē, vt ibi patet. In iſto ergo procuratore, q̄ habuit mandatū, ſed fuit reuocatū, cōcurrūt quaſi oīa mēbra diſtinctionis, q̄ ergo dixi ſ. in procuratore funditus falſo. Quantū ad hoc, vt ſciam⁹ vtrū ipſe teneat condictione furtiua vel furti debemus diſtinguere: Aut ſolutū eſt ei ſcienter, aut ignoranter: vt dixi in procuratore funditus falſo. Aut fuit ſolutū tāq̄ procuratori ī rē ſuā aut nō: iſtud mēbrū nō cadit hic. Nā in procuratore in rē ſuam nō cadit reuocatio: vt l. illā. j. de dona. Si poneremus reuocationē illā factam eſſe vtroq; ſciēte, vel cōſentiente: oīa illa mēbra hic pñt adaptari per eaſdē leges, ſed quātū ad hoc, vtrū ſolueṫ liberet à creditore vel nō eſt differētia: quia in procuratore funditus falſo ſoluēs nullo modo liberaī: vt l. qui hominē. §. ſi nullo. ff.

b de ſol. In eo verō⁶ qui haburit mādatū, ſed eſt reuocatū, adhibet diſtinctio q̄ ponit in d. l. cū qs. & ſ. dixi. Opp. ff. de fur.

5 l. ſi vēdidero. §. ſi Titius. Sol. † Omnia q̄ dixi §. habēt locū, qñ falſo procuratori ſoluit debitū⁷: lex cōtraria loquit qñ ſolutū

c eſt indebitū. quo caſu debes notare differētias tres. Prima, qa qñ ſoluit debitū, ratihabitio ſequēs tollit actionē furti, et cōdictionē furti: vt l. ſi procuratori falſo. ff. de cōdi. ob cau. Sec⁹ qñ ſoluit indebitū: vt d. §. ſi Titi⁹. Secūda. qa qñ ſoluit debitū, ratihabitio ſequēs parit debitori liberationē. Sed qñ ſoluit indebitū, ſequēs ratihabitio parit cōdictionē indebiti debitori: vt d. §. ſi Titi⁹. Et ex his duabus differētijs reſultat vnū mirabile q̄ pro eadē re cōpetit cōdictio furti, q̄ daī dño: & cōpetit cōdictio indebiti cōtra diuersos. Huius ratio eſt, quia pria cōdictio fur. fuit nata cōtra procuratorē falſum contrectātē: q̄ non tollit: licet ꝑ ſequētē ratihabitionē dñiū à debitore auferaī: qa hoc fit abſq; facto ſuo: vt l. & ideo. ff. de condic. furt. condictio verō indeb. daī contra illū, ad cui⁹ vtilitatē fuit facta ſolutio: cui ꝓ ratihabitionē q̄ſita eſt pecunia: vt d. §. ſi Titi⁹. Tertia differētia eſt: qa ī idebito nō diſtinguim⁹, vtrū procurator ſit fundit⁹ falſus: an ab initio habuerit mādatū. Ratio: qa nūq̄ vī mādatū, vt idebitū recipiaī, niſi hoc eſſet exp̄ſſe dictū: vt l. ſi procu. de condi. īde. Et ſi hoc eſſet dictū exp̄ſſe, non poſſum⁹ tractare de liberādo ſoluētē qñ idebitū ē q̄d ſoluit. ſi tractarem⁹ de īducēda cōdi īde. vel de dāda cōdi. fur. ſeu condi. ob cau. di ſtinguem⁹ ꝓ oīa, prout eſt diſtinctū ſ. qñ ſoluit debitū, p eaſdē leges, prāterq̄ in eo q̄d ratihabitione condi. fur. nō tollit, nec

6 etiā act. fur. vt dictū eſt §. † Quęro circa iſtā materiā, dixi ſ. aut qs ab initio conſtituit procuratorē animo trāſerēdi dñiū,

d aut non: quid in dubio⁶? Dicunt quidā, q̄ in dubio videt eſſe animus transferēdi dominiū: vt l. dotis fructus. §. ſi. cū l. ſeq. ff. de iure do. Contrariū puto in dubio. per l. ſi ego. ff. de neg ge. Non obſtāt allegata in contrariū: qa ibi procedebat titul⁹ habilis, quare in eū dñium transferat: ſed per eū in dñm. Itē quęro, quia

2 ¶ Quid in dubio. Quomodo cognoſcatur an falſus procurator acceperit pecuniā à debitore bono animo, vel malo, adde Bar. in l. cū quis. §. j. ff. de ſol. in v. col. ibi ex iſto caſu inſurgit vtilitū. Idē tenet Bar. in d. l. ſi procura. vide Bal. hic in vij. & viij. opp.

b ¶ Si qs ſeruo. Quid ſi ſeruus perſuaſit alteri vt ſugeret? vide hic Azo. in ſūma in l. qui ſeruo. ff. eodē tit. Adde Bal. de eo qui dedit cōſilium ad maleficiū: q̄ ſi eſt ſubſecutū. cius conſi. cclvj. iiij. h. & vid Pau. de Caſt. cōſi. cxcij.

b ¶ Si quis ſeruo. Vide de Ludo. Roma. in conſi. ccviij. pro extenſione de qua hic. Andre. Barba.

☞ ¶ P. P. A. V. P. 8

c ¶ Quod dī. Add circa intellectū regulę iſtius tex. q̄ duo caſus æquiparāntur a lege antiqua & ei ea quæ ponūt mod. in §. ex maleficiis. ī gl. in verbo, in iudiciū. inſtitut. de actio. vbi limitant ꝓcedere ſolū quādo in eadē materia erāt æquparati à iure antiquo: ſecus ſi in diuerſa. Itē limita ꝓcedere vbi ī eadē. Ro. cōſi. cc xx. Itē circa intellectū huius regulæ vide Ro. oīno ī cōſi. cl xxix. in iij. & iiij. alias clxxvij. Itē intelligę eā, ꝓcedere ī materia eſt pœnali et odioſa. Secus in correctoria vide ſingulariter. Ioā. de Anna. cōſi. ccvij. ad finē. In cōtrariū q̄ imo ꝓcedat ēt ī correctoriis & pœnalibus, vide Ias. in l. trāſigere. ī v. co. C. de trāſac. Item duas limitatiōes & de regula vide Deciū in c. trāslato. col. ſi. de conſtitu.

c Quod ſic. Et facit iſta gl. q̄ in criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia. q̄ dicas verū eē quo ad æquiparata, ſiue loquamur ſ. ſtatutis ſiue ī cōſuetudinib. pœnalibus. text. eſt melior de iure ſecūdū Bald. in c. j. in §. porro. q̄ fuit prima cā beneſ. amit. Hoc dictū nō habet locū ſecūdū eū, vbi duæ pœnæ imponuntur habito reſpectu ad priuilegiū alicuius perſonæ: quia tunc nulla pōt fieri extenſio de ſimilibus pœnis ad ſimiles, de caſibus ad caſus. iſta eſt gl. ordi. ſing. Inſt. de actio. §. itē miſta.

quæ incipit, ſi in iudicio. quā gl. tene mēti, ſecūdū Bal. & adde ſimile in l. ſi. ī ver. aureos. de in ius vocan. Adde q̄ dixi poſt Bar. in l. iura. ff. cta. l. nō poſſunt. ff. de legi. & has extēſiones de ſimilibus ad ſimilia intelligas procedere, vbicunq; in ſtatuto, vel lege ineſt rō ciuilis, vel naturalis. ſecūdū no. ꝑ Bar. ſ l. j. in princ. ff. vti poſ. & ꝑ gl. & docto. in l. j. eo. titu. & ꝑ eū in §. Cato. Ita vī velle Bal. in d. §. porro. Adde qđ refert Bal. in c. j. an maritus ſiue vxor in beneficio. q̄ quādo hæres traheretur retro, q̄ tūc trahitur de ſimilibus ad ſimilia. quā legē trahi retro non eſt æquum. Allegat Ioā. Mo. in c. deteſtā da. de cōſeſ. præbē. lib. vj. Item adde q̄ in pœna priuatiōis videtur q̄ nō poſſit ꝓcedi de ſimilibus ad ſimilia: quia illa nunquā imponitur, niſi lex hoc expreſſe dicat. in auth. de nō eligē. ſec. nub. §. ſinautē nō valuerint. no. Bal. ī auth. ex teſtamēto. ſ. de ſecū. nup. Itē adde quod no. volunt Bal. in l. de his. &. ſ. eod. & in l. ſi fugitiui. ſ. de fer. fugi. Et reperio quod Inno. in c. qualiter & quādo. de accuſa. in v. co. tenet expreſſe, q̄ in pœnis criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia, & nihil allegat. Adde Bal. in l. illa in princip. ff. de cōl. & quod not. gl. in d. l. fin. de in ius voc. & quod no. Bal. in l. de his. ī. eo. & quod dixi in l. Gallus. in. §. & quid ſi tantū. de libe. & poſthu. Et quod in criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia, vide Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. in princip. de epiſ. & cle. & vide Bal. in l. ſi te. ſ. de inſa. & in l. trāſigere. in iij. col. ſi fi. ſ. de trāſac. Et an ex idē ſtrare rōnis ī pœnalibus fiat extēſio: vide aliquid ꝓ Imo. in l. inſamē. de publi. iudi. & ꝑ Bal. ī l. j. de interdi. vbi oīno vide & hic per Bal. Et q̄ procedatur etiā ī criminalibus, tenet etiā Bal. ī l. ſi. in prī. quę ſit longa cōſuetu. & ī l. data opera. in vſ. col. Sed ī ſtatutis pœnalibus exorbitantibus, nullo modo fit extēſio, ſecūdū Bal. ī l. ij. in ij. co. de pa. q fil. diſtra. Et ſtatutū loquens in furto, locū habet ex maioritate rōnis in ſacrilegio. Bal. in l. ſi. ſ. eo. & de materia per Iaco. de Bel. in l. ſi quis non dicā. de epi. & cle. ꝓ Imo. in. §. de vtro. & ſecūdum regulā, de qua hic, videlicet q̄ lex noua ſuperueniēs in vno ex paribus, de iure antiquo extēdit ad illud paritatis. limita nec. nīſi tractemus de remedio, aut actione cōcedenda. Gl. eſt ſingu. in authē. presbyteros. A dde q̄ dicit domi. Abb. in c. de mul. ta. de præb. in gl. in ver. in eadē eccleſia. ibi: contrarium credo &c. vbi ꝓbat, q̄ vbi ſunt duo a iure ęquparata, pœna addita in vno, videtur addita in alio. Text. cū gl. ī c. ſi poſtquā. in fin. de ele. in vj. & no. ad materiā, q̄ qñ ſunt duo a iure cōi ęquiparata, q̄ ſtatutū in vno, etiā cōtra regulā iuris cōis habet locū ī alio: vt vī dē velle glo. in l. qđ vero. ff. de legib. & Bar. hic, & in l. Marcellus. in prī. ad Trebel. qđ eſt verū, quādo ęqparatio eſt reciproca: ſecus ſi eſſent tantū in vno, vt ſi lex. vel ſtatutū dicat, q̄ diſpoſita in magnatibus, habeāt locum in popularibus: quia non erit eōnuerſio. l. ij. ff. com munia de lega. not. Barto. in l. j. de leg. i.

Item eſt verum, niſi lex loquatur taxatiue. Probatur in l. ſi. vbi eſt facta extenſio ciuilis. & vide in auth. quas actiones. in cor. vnde ſumitur. de ſacr. ſanct. eccle. Et videtur de mente Cyn. in d. auth. quas actiones. & ibi refert Bar. in ver. modo quæro. licet Bal. & alij cōtra. & Bal. ſ. d. l. fi. ī j. q. Itē fallit niſi patiēs nō eſſet ī vtroq; diſpoſitum. l. j. §. lex. ff. ad. l. falci. & ibi Bar. & vide ad Bar. hic omnino Bar. in l. ſi conſtante. in iij. qō. ſoluto matri. vbi videtur velle hoc verum, etiā in diuerſa materia. Adde Bar. in d. l. non tantum. §. j. Et de huius & illius legis intellectu vide inſti. de act. §. duplum. circa prin. per modernos a contrario ſenſu. Adde Roma. conſi. cccxcij. Et vide etiam tu Alex. de Imo. in conſilio cxxxvij. col. ſi. ver. corroboro. in. j. volu.

e ☞ POMATES. ¶ Identitatem rationis. Quid in caſu fauorabili, aut odioſo, an poſſit extendi ex identitate rationis: vide late Roma. in repetitione authen. ſimiliter. in xxix. ſpeciali pię cauſæ inter vltimas voluntates. infra ad legem falcid.

Si quis ſeruo, b In delictis ſ q̄ † tra-
1 hi pñt facilè in exēplū, punitur factū: licet nō ſit pfectū. h. d. Diuidit. Prīo ponit thema, & qō. Scdo determinatio qōnis. Tertio rñdio ad qđ aūra, q̄ videbātur facere in cōtrariū. Secūda ibi: nobis. Tertia ibi: licet enim. No. q̄ punit affect⁹, licet nō ſequaī effect⁹. No. hic

2 † q̄ cui nō cōgruit diffinitio, nec diffinitū. Vides em̄ q̄ illud nō eſt furtū, cui nō

3 congruit diffinitio furti. Tertio not. † cauſum, in q̄ habet locū actio furti: nec factū eſt furtū, nec res eſt furtiua. Opp. de l. j. in ſi. ff. qđ q̄ſq; iur. Potes dicere q̄ iſtud eſt delictū atrox: & ſic non habet locū illud dictū. Nō punit affect⁹, &c. vt l. ſi qs nō dicā rapere. ſ. de epiſ. & cle. alias videt ſpeciale hic, propter rationē, q̄ in fine le-

c gis ponitur. Quęro, an id. quod dicitur hic de ſeruo, habeat locū in filio. Gl. dicit

d q̄ ſic⁴ in l. & nō tm̄. ſ. j. ff. de ſer. cor. Vide gl. hic in fi. Vides ergo ſcdm hāc l. noua & odioſa, & cōtra regulas iuris cōis indu

e cta, extēdit ꝓ identitatē rōnis.⁵ Et ſic facit

4 q̄ † ſtatuta recipiunt interpretationē extēſiuā, etiā ad id, cuius cōtrariū eſt diſpoſitū à iure cōi. Sed cōtrariū dixi tibi ī l. p̄cipim⁹. ī fi. j. de ap. et ī auf. q̄s actiōes. cūgl. ſ. de ſac. ſan. eccl. Sol. Dic q̄ nō eſt noſtrū hāc legē extēdere ad filiū. Sed lex antiq̄ eſt illa, q̄ hāc legē extēdit. nā dicit l. & nō tm̄. ſ. j. ff. de ſer. cor. gcqd dr̄ de ſeruo hēat locū de filio. Illa lex ergo eſt illa q̄ extēdit hāc: nō ergo iſta ſe extēdit. ſed extēditur: & ſic interpretatione extēſiuā recipit paſ

5 ſiuę, nō actiuę. Ex hoc dico, q̄ ſi † ꝓ ſtatutū inducereī noua teſtādi forma: an haberet locū lex Fal. & trebellianica, & materia de acqui. hær. & ſimilia in illo teſtamē to: certe ſic. Nam tunc patitur ſtatutū interpretationē extēſiuā paſſiuę: quia lex ſe ad ſtatutū extendit. nō ſtatutū ad legē: vt l. j. ſ. j. ad l. fal. Dixi plenè in l. oēs popu li. in materia interpretationis extenſiuæ.

7 ¶ *Argumentū à contrario ſenſu, eſt ex interpretatione.*

a *Bonæfidei poſſeſſor dicitur, qui cogitatione domini poſſidet, putans ſe dominum.*

3 *Diſtingue tempora & concordabis ſcripturas.*

Pudantiquos. Eius ſer ui gratia pro quo qs pōt actione noxali cōueniri, ꝓ ei⁹ facto noxali agere nō pōt illo tēpore, ſed poſtea ſic, pro facto liberi hominis, actio noxalis nō cōpetit. h. d. Tota iſta lex diuidit in duas ptes princi

a ¶ Manifestissimo. nota q̃ vulgariter dicit. vide Bar. in l. scit dñs. §. sed & ff. q̃ satisfacit. cog.

↦ P. P A V. P.

b ¶ Idē si dubitat. Notā q̃ in cōtractibus dubitās nō eq̃parat ignorāti, scdm Bal. in c. §. in ppetuū. p quos fiat inuest. Vide etiā tex. in materia, & ibi Bald. in c. vasallus feudū. si de feu sue cōtrouer. Itē adde q̃ dubitās, qui de facili pōt certificari nō excusat, licet sit secus in errante. Vide Ias. in l. si q̃ error. ff. de iurisdict. omniū iudi. vbi ponit rationē diuersitatis, & ibi etiā in §. colū. in j. amplia. ponit cōcor. ad regulā hic positā. & latius de ista regul. q̃ dubitās & ignorās æquiparent, vide Ias. in l. diuino. in j. & ij. co. ff. de cōdi. indebi. in l. iij §. genera. de acq̃rēda pos. aliqua ponit. vide q̃ dicit Areti. in l. si quis in domino. ff. de testa.

↦ P O M A T E S.

c ¶ Casus est not. qui eligit vnū ius, nō vidēt alteri renūciare a q̃ sibi ignorāti, vel dubitāti cōpetit. Facit gl. in l. i. in gl. fi. in verbo, cessat. ff. de cōdi. indeb. & tex. in l. ij. ff. quis ord. in bono. pos. ser. & aliq̃d per Ias. in l. cū q̃bus. §. de iu. & fac. igno. & vide ad istū tex. Bal. i J. leges sacratissimæ. §. de legi. vbi vult p istū tex. q̃ ita parcatur dubitanti, sicut ignorāti. q̃ sequit Io. de Ana. cōs. lxx. ij. incip. visis & cōsideratis q̃ę in facti narratiōe. in vltima col. Et pro hoc facit q̃ vult Decius post d. Christoph. Castil. Io. ibi in l. j. ā. de pac. in solu. nec vas. j. de cap. & posti. reuer. quā intelligitur: q̃ ibi re vera mortua mater era, si ita erat penes cōtrahētes debitū. Et sic volunt, & ex illo dicto potes notare, q̃ de dubio aliq̃n iudicamus vt de scīēte: qa sicut ille q̃ scit de vita alicuius, nō pōt sup eius hæreditate pacisci: ita nec dubitans. & imo in dubio ita loquamur scdm subiectā materiā & vide Bal. in l. fi. ā. de cōdictio. indebi. & Bal. in c. j. §. q̃sonā. in tit. quales. Prima loqtur de seruo. Secūda de libero homine bona fide possesso. Secūda ibi: de eo aūt q liber. Itē hęc pria subdiuiditur: qa primo ponit duas qōnes. Secūdo ponit amplificationē ad illas qōnes cuiusdam regulæ iuris antiqui scdm antiquos. Tertio ponit amplificationē secundū authorē huius l. ex qua colligitur qōnū solutio. Quarto cōcludit ad ppositū. Secunda ibi: cūq̃ gñalis. Tertia ibi: nos aūt. quarta ibi: si igitur. No. ex tex. isto ibi: q̃dā ita p cōiecturā, &c. cū gl. sua, q̃ arg. ↑ a contrario sensu est ex interpatōe. q̃ multū no. q̃ plenè dixi in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. Allegaui tibi hūc tex. & vide tex. ibi: possessor dñi cogitatione, &c. No. ↑ q̃ ille dicitur bonę fidei possessor, q̃ domini cogitatiōe possidet, putās se dñm. & hoc est in vers. cū igitur. tex. ibi: ipse ea teneri nō pōt, melius formaret regulam scdm q̃ §. formata est: & sic directe adaptaretur ad p̄dicta. No. ↑ q̃ vulgariter dicitur. Distingue tempora, & cōcordabis scripturas. Hic in. §. nos autem. ibi: & sic ex tempore.

1 ☞ *Titulus excusat à fructibus percipiendis.*

Nos autem. Vltimo dñs Cy. inducit hunc §. ad q̃ nē. Titulus ↑ excusat a fructib⁹ p̄cipiēdis: ideo si possessor p̄ p te tēporis haberet titulum, pro parte tenebitur de percipiendis, pro parte non. Sic dicit do. Cyn. hic.

Manifestissimi. a Prīo ponit vnā regulā generalē. Secūdo, determinat tres qōnes iuxta dictā regulā. Secunda ibi: post principiū, sed quęrebatur, &c. Itē, secūda sicut determinat tres qōnes, ita habet tres partes. Secunda ibi: sed cū in secunda. Tertia ibi: cū autē in cōfinio. Redeo ad primā partem: & prima est facilis: ideo non eget summario. Ad istā regulā examinādā opponit glos. de l. is cui. & l. eum qui. in prin. & l. qui vas. §. si ego. ff. eo. Huius timore gl. tua limitat istā regulam, vt habetis in ea: quam vide. Aduerte: istas limitationes possem⁹ examinari, sed esset multum longum. & dic vt plenè dixi in l. ita q̃. fullo. ff. eodem.

1 ☞ *Simplicitas placet.*

Simpliciter dicitur, quod est sine distinctione.

Per electionē vnius iuris, quis nō videtur alteri renūciare.

Sed quærebatur. Si res commodata subtrahitur, est in electiōe dñi, vtrū agat contra furē, an contra cōmodatarium & vno electo, cōtra aliū agere nō poterit, si sciēs fuerit: secus si fuerit nesciēs, vel dubitās. Hoc dicit vsq̃ ad §. fed cū in secunda. Diuiditur iste §. in tres partes. Primo ponitur thema, & antiquorū opinio. Secūdo determinatio. Tertio limitatio suę determinationis. Secunda ibi: tales. Tertia ibi: sinautē nesciēs. Nota ex hac lege primo q̃d dixi in summario. Secūdo not. ↑ simplicitatem placere. Et simpliciter dicitur q̃d est sine distinctione. quod no. facit ad quęstionem quā dixi tibi in l. j. in j. q. ff. de vulg. & pup. & de verbo. oblig. l. inter stipulātem. §. j. ff. de ver. obli. ibi: simpliciter amittit. & de verb. obli. l. j. §. si qs simpliciter. vbi glos. exponit simpliciter: id est, purè. Facit ff. eo. pro soc. l. cōuenti. alias, coiri. facit j. de fideicō. l. eam quam.

2 Nota etiā & tene mēti: ↑ quia alibi nescio. Qui eligit vnū ius, nō videtur renūciare alteri iuri, q̃d ignorat sibi cōpetere: b vt l. mater. de inof. test. idē si dubitat. b Casus est hic q̃ nō c videtur renūciare alteri iuri, q̃d dubitat sibi competere ibi: sinaūt nesciens, vel dubitās, &c. Et hoc nescio d alibi. & ideo tene mēti. d Ad legē nostrā opp. de l. vt oēs. §. si seruus. & l. ita q̃ fullo. §. fin. ff. eodē. Sol. Hic loquitur in cōmodatario, qui nullū ius habet i re. Cōtrariū loqtur in creditore, & vsufructuario, qui habuit ius in re: & ideo actio furti cōpetit tam dño, p iure dñij, quā creditori, & vsufructuario, p iure suo: vt l. contraria. Cōtra hoc opp. & videtur q̃ idē in eo, q̃ nō habet ius in re: vt in fullōe, vt l. ita q̃ fullo. in prin. ff. e. & Insti. de obli. q̃ d ex delic. §. furti. Sol. Aliud in fullone, & sarcinatore: aliud in cōmodatario. Ratio quia fullo & sarcinator ineunt contractū ratione vtriusq̃, ideo simpliciter subuenitur commodatario ratione sui tantūm.

1 ☞ *Commodatarius q̃ exigat rē à fure. quomodo. nu. 3.*

2 *Qui sentit onus debet sentire commodum, & econtra.*

4 *Pro possessione rei mobilis amissa, nullum interdictum possessorium est introductum sed alia remedia sic.*

5 *Si ad aliquem pervenit possessio sine vitio eius rei, quā ego tantum possideham: an habeat locum remedium l. coloni.*

6 *Dominus in casu huius l. an poterit agere contra furem.*

7 *Fur duplici damno non afficitur.*

Sed cū in secunda. Breuiter dicit. Si cōmodatarius à fure rē & pœnam exigit: nō tenetur reddere eā dño. h. d. No. q̃ ↑ cōmodatarius exigit rē a fure. q̃d qualiter intelligatur dicā statim. Scdo no. ↑ q̃ qui sentit onus debet sentire & commodū: & ecōtra. q̃d dic vt in regula iuris, & per per Dy. in. c. qui sentit. de regu. iur. lib. vj. Circa primum quærit. & istud est 3 notabile valde. Quæro, qua ↑ actiōe recuperabit cōmodatari⁹ rē a fure. Nā cōdictio furtiua soli dño cōpetit. l. j. ff. de cōd. fur. ergo cōmodatario nō cōpetit. So. Dicūt q̃dā q̃ habuit cōdictionē incerti: vt l. & iō. §. fi. ff. de cōdict. fur. Ista nō est vera: qa illa loquit̃ in creditore, q̃ habet ius hypothecę i re: iō gl. tua distinguit optimè quatuor casus. Q̃nq̃ subtrahitur res dño: tūc sine dubio cōpetit sibi cōdictio furtiua: vt l. j. ff. de cōd. fur. Q̃nq̃ subtrahit̃ ei, q̃ habet ius i re: & tūc cōpetit sibi cōdictio incerti vt l. & iō. i fi. ff. de cōdi. fur. Q̃nq̃ subtrahit̃ ab eo, q̃ nullū ius habet i re sed solū i bonafide posse dit: tūc habet actionē triticariā ad possessionē: vt l. j. ti. cū. l. se. de cōdi. tritica. Q̃nq̃ subtrahit̃ ei q̃ nullū ius habet i re nec in possessiōe sed detinet vt cōmodatari⁹, & depositari⁹ & similes: tūc eis dat̃ actio i factū, vel offm iudicis. Ita tenet gl. i l. nō tm. i prī. de peti. hęre. & d. l. iō. §. fi. de cōdi. fur. Subdit glo. hic, vel habebat cōdictionē ex l. si coloni. de agri. & cēsi. istud nō est verū. nā illa cōdict. cōpetit tm ei q̃ possidebat, vt ibi patet.

4 ↑ Cōtra istas gl. vī gl. i l. rē q̃ nobis. ff. de aq. pos. vbi dicit q̃ p possessiōe rei mobilis amissa, nullū est, p ditū iudiciū possessoriū: sed intelligas nullū possessoriū. interdictū. Sed alia remedia de iure ciuili bñ sunt, p dita, vt §. dixi. Vide gl. quā not. bñ. gl. ista loqtur q̃ ista remedia dant̃ cōtra eū, ad quē possessio p uenit cū vitio, qa subtraxit. Sed q̃ro ↑ qd si ad aliquē puenit possessio sine vitio ei⁹ rei, quā ego tm possidebā, vel detinebā. Gl. in l. inciuilē. §. eo. dicit q̃ habet locum condictio ex d. l. si coloni de agri. & censi. & ista glo. videtur dicere contra casum l. sinautem. §. j. ff. de public. vbi argu. contra in eo qui e habuit titulū & possessionem. c Dñs Inno. in. c. sępe. de restit. spo. tenet idē q̃d gl. in l. inciuilē. allegat c. redintegrāda. iiij. q. iij.

Ista

p quos fiat inuest. vbi limitat. vt non habeat locū in dubitāte qualitatē p̄sonę cū qua cōtrahit: qa de eo iudicamus nō vt de ignorante. Et vide aliqd p Ale. cō. fi. xl. col. ij. vol. v. & vide tex. & ibi Bar. in l. j. ff. de test. & Feli. in c. pastoralis. cōvij. ad fi. de exce. & Bar. cōs. lxxij. & cōs. lxxxviij. & Feli. i c. si. col. vj. ad fi. de p̄scrip. & Barb. cōsil. xvj. col. iij. vol. ij. & vnū verbum p̄ do. Præp. Alex. in c. nō est. §. is itaq̃. dis. vj. et i c. quo. iure co. ij. di. viij. & Ias. late i l. quādiu. in j. & ij. co. j. qui admit.

¶ Quod tene menti. No. q̃ eligēs vnum ius, nō vī renūciare alteri, de quo ignorat, q̃d nescio alibi. Et an ignorās, & dubitās æquiparant̃, vide q̃d no. ff. de cōdic. indeb. l. si. & not. Bal. sic allegātē istū tex. i l. leges sacratissimę. & etiā dicit hic Cy. & Bal. q̃ omittens opponere exceptionē, ppter dubitationē, pōt eā opponere cū primū est de ipsa certificatus. & intelligit ista Bal. hic, nisi potuisset se certificare, & noluisset. Et vide q̃d no. dicit Bal. i l. j. in iiij. col. in fin. ī. de fal. cā adie. leg. Et ad dicta de ignoran te, vide Bart. i l. ij. in verbo, pcedo. in gl. ff. si qs i ius vo. nō ie.

↦ P. P A V. P.

e ¶ Possēt. Vide o īno Mod. in. §. sed iste. ī vij. co. Inst. de actio.

a Ista omnia videnē contra casum a dictæ l. sustinēdo tn glo. no. istrā, & Inno. possumus dicere sic, q̃ gl. loquit̃ in bonę fidei emptore quē cōstat emisse ab eo, qui fuit malę fidei possessor, vt à b fure. vñ malafides authoris aliqualiter afficit emptorem b ab eo vt in auth. malę fid. j. de p̄scri. lōgi tēpo. alias si hoc nō cōstaret, c credo q̃ nō c posset agi: vt d. l. siue aūt. §. j. de publ. Quęrit gl. 6 q̃d si dñs in huius l. casu nō velit agere cōtra cōmodatariū sed cōtra furē: an poterit. Glo. dicit q̃ sic: vt §. pxi. §. Sed certē prędecēs. §. loquit̃ an furē exactū. Nā postquā exactus est ab vno, nō pōt iterū cōueniri, scdm Dyn. in l. licet. §. fin. ff. nau. cau. sta. 7 Tertio q̃rit̃ gl. posito q̃ cōtra furē posset agere dñs: an fur duplici dāno afficiat. Gl. nō determinat. Tu dic q̃ nō, p dictā l. licet. §. fi. Vltimò q̃rit gl. cū secus sit in creditore, q̃ tenet̃ reddere pœnā: vt l. si pignore surrepto. ff. de pign. act. quare aliud in eo quam in commodatario, & similibus. Dic vt in glo.

Cùm autē. Si marito res cōmodata subtrahat̃ ab vxore, vxor si eligat̃ a dño furti conuenit̃. Sic li gat̃ maritus, maritus in factū propter res amotas tenet̃: nec poterit mulier eligi, si vir soluēdo extiterit. h. d. Opp. q̃ actio rerū amotarū nō dat̃ cōstāte matrimonio: vt. §. rerū amo. l. ij. Sol. expone, i. factū ppter res amotas. Opp. ff. rerū amo. l. anpe. Sol. Ibi ponit̃ casus econuerso ad istum, vt in glo. quam vide.

De operis libertorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Factum in tempore dicitur, quod fit per modicum ante, vel post sine intervallo.*

2 *Opera libertorum quomodo imponantur.*

Pactum nudum non restituitur manumissionis: sed coherentia manumissioni.

3 *Pactum nudum an restituatur iureturando remissum.*

4 *Opera à liberto qua actione petantur.*

5 *Necessitas non habet legem.*

LEX I.

Si tēpore. Diuidit̃ in tres ptes. Primò loqtur q̃n operę sunt impositę. Secūdò an posit peti ptiū futurarū operarū: hęc pars incipit ibi: sibi sibi cōtradicere. Tertiò, q̃n operę nō sunt impositæ. Secūda ibi: solet aūt. Tertia ibi: cū & si operę. Breuiter dicit q̃ operę p̄missę debēt p̄stari, nō prę ciē hic, si tēpore manumissiōis. Quęro, ↑ q̃n dicit factū tpe manumissiōis. Dic vt in gl. j. vt si in illo tpe, vel modicū ante, vel modicum post manumissionem & sine interuallo fuerit a 2 cēssū: vide gl. Quæro, ↑ qualiter operę imponant̃ liberto. Di d cit gl. p stipulationē, vel iusiurādū: & est spāle q̃ pactū iureiurādo vestiat̃. Vide gl. ij. in prin. hic aduerte, & no. q̃ pactū nudū nō vestit̃ manumissiōe, seu cohercētia manumissionis. & est 3 spāle fauore libertatis. ↑ No. q̃ vulgariter pactū nō vestit̃ iure 4 iurādo, scdm gl. dic vt dixi in auth. sacra. §. si aduer. vēd. ↑ Quęro secūdo qua actiōe petunt̃ opę. Dic breuiter, & hæc est veritas. Aut opæ sunt p̄missæ per stipulationē, aut iureiurādo. Primo casu, aut petunt̃ opę: & agitur actiōe ex stipulatu, siue sint certę, siue incertę. Aut deuenit ad estimationē: & agit̃ certi cō dictiōe ex stipulatu. Scdò casu, q̃n sunt p̄missę iureiur. agit̃ in factū. Dic clarius vt hac gl. Vltimò ad secūdā partē: & ista 5 scda pars vī sibi cōtraria. Nā primò dicit, q̃ solet cōueniri, vt a liqd det̃ p opis: postea dicit q̃ peti nō pōt. Huius timore gl. ex ponit istū tex. bñ quatuor modis. Vnūquęq̃ vide, q̃ glibet pōt cūstūneri. Tū illa est magis clara, vt dicamus, solet inter liberos & patronos cōueniri, vt p opis p̄teritis aliq̃d p̄steť, licet pretiū peti nō posset: subaudi remanēte saluo iure patronatus. Op. et vī, q̃ i casu inopię eū alere nō tenetur: vt. ff. de lib. agn. l. si qs à liberis. §. si qs à libertis liberto. Dic vt in gl. Venio ad vltimā partē c. Ex hac ↑ vltima pte, & p̄cedēte legat̃ ista lex q̃ ne 5 cessitas nō habet legem f: quia lex vult q̃ libertus non cogitur f ad præstationem pretij operarum: fallit in casu necessitatis.

LEX II.

Manumissionis. Qui manumittit ex necessitate, nō habet p omnia iuspatronatus. h. d. Opp. de l. Cāpanus. ff. eo. Sol. Fallit ibi. Ratio, qa spōte, p̄misit. Fallit etiā in alijs casibus, vt hic in glo. Opp. ff. de bo. lib. l. etiā. §. si qs numos. Sol. Nō habet ius patr. quātū ad ea, quę dicunt̃ hac lege: sed quātū ad ius succedēdi sic.

LEX III.

Vinumis. Ei, q̃ manumittit acceptis numis, nō debēt operę. h. d. in summa ista lex.

a ↦ P O M A T E S. ¶ Cōtra casum d. l. Alex. in cōsil. cc. col. ij. vol. ij.

b Afficit emptorē. & hoc etiā tenet. Bal. i effectu, & bene dicit in d. l. in ciui Ie. Pro quo facit q̃d ipse Bald. no. in l. ancillæ. §. c. & l. eū qui. §. ptor. de Publicia. Adde do. Abb. in c. si diligēti. de præscri. & Pau. de præalleg. ibi, tertio quærit gl. Vide hic latius per Bald.

↦ P O M A T E S.

g ¶ Credo q̃d nō. Vide Alex. cōsi. cxviii. i j. col. vo. ij. & Barba. cōs. xlij. col. iij. & tribus se. vol. ij. & Alex. j. in princip. vol. i. & cxcix. col. iij. vol. ij.

d ¶ Qualiter operę. & adde no. p glo. & Bar. in l. iurisurādi. i fi. prin. ff. eo.

↦ P O M A T E S.

c ¶ Vltimā ptē. aliq̃d p̄mittitur cā necessitatis q̃d aliasnō p̄mit teretur. Adde Barb. in c. nulli extra. de pign. vbi ponit Rom. similia, vbi Alex. hic i apostil. ad Bar. Adde glo. in cle. ii. ad finē. de regula. A dde q̃ ibat text. scdm intellectum Gul. i. l. p̄fides. in fi. ff. si cer. pe. & q̃d ibi no do. Alex. quā legit cū l. precedenti. A dde text. i l. alienatiōis. ff. fam. erc. Item adde q̃d no. Bar. in l. j. in §. C. de naufr. li. x. & tex. in j. Diuis. ff. de pe. hær. in vers. sed ppterea. ad de bar. in l. fi. in q. §. fi. ff. de pign. & Bal. in l. iubemus. in princ. C. de fac. san. eccl. & tex. in l. ij. C. de patr. q̃ fil. distrax. & q̃d Bar. in tractatu rēstā. in ij. q. alleg. l. p hęrede. §. qd si tm. ff. de acq. hę. Et vide quod Bar. et do Alexā. i d. §. qd si tm. gl. in l. ij. ff. de offi. cōsul. A dde tex. i l. ait ptor. §. dubitarē. ff. de his q̃ i fra. cre. A dde q̃ no. Are. consi. cxxix. mouet, q̃ licet sit peccatū accipere pecuniā ad vsurā: tū si cā necessitatis accipiat, nō peccat. A dde gl. i l. nullus ver. vltionem. C. de iud. Et adde ad supra dictā regulā quā no. Ias. in l. j. in iij. co. ff. de officio eius. vide etiā Cæpo. in auth. sed no uo iure. in lxxx. co. in fi. ff. de fer. fugit. Itē ad rōnē diuersitatis p̄missæ positā p̄ Feli. in c. cū accessisset. de cōsti. in ix. col. vbi postea remittit.

↦ P. P A V L. P.

f ¶ Nō habet legē. Vide de ista regula q̃ necessitas licitū faciat, q̃d alias ū liceret. Paul. de Leazar. in v. q. in cipien. in christi noīe iiij. co. an prin. & i pe. col. ad mediū. & postea ad finē ipsius ī cōclusiōe. Et vide Ias. in l. j. i prī. an ap̄e. co. de off. eius. Vide multa p Feli. in c. q̃relā in pen. charta circa finē, & seq. de iureiu. & in c. ij. vl. co. de spōsa. & p Ias. in l. principalibus. ī ij. co. & iiij. fallē. ī ci per. pet. & q̃ scribit idē Ias. in repetitione legis, admonēdi. in xxix. charta. in vl. co. de iureiur. Vide quæ dicit Barba. in c. j. in j. notabi. extra, de pignorib. vide latè Feli. in c. cū accesserit. in ix. colum. de constit. in repertorio in verbo, necessitas.

g ¶ Si quā. An ex sola conuentione de pretio operarum perdatur ius patronatus: & an ius competat: vide Bal. q̃ ex sola conuentione.

h ¶ Liberti. Adde nota. Bartol. in l. si non sortem. §. si libertus. ff. de condictio. indeb.

i ¶ Libertæ. Tu dic tamen q̃ si ista fuit manumissa ex causa fideicommissi, posset te inuito diuertere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Multum interest. Ex qua no. bene facit lex Imperator. de fideicō. lib. Ad de Bar. in. l. iura. ff. de iure pa. melior gl. & Bar. in. l. eū qui. ff. de interd. & rele.
b ¶ Præter reuerentiam. Fortius dicas q iuri reuerentiali qs non pōt renuncia re. l. alia. §. elegāter. ff. solu. mat. & hic Bal. Et facit iste text. vtrū si ecclesia sit exēpta, seu sublata per eām, q nihilominus ei ab ipso diœcesano debeat præstari reuerentia per ca sum in ca. pastoralis. de do. in. cum venerabilis. de cens. Item faciunt predicta pro priuilegio legis, ad egregias. de iureiuran. vt non possit ei renūciari. de quo per Cy. in. l. nec honore. ff. de episc. & cle. Pro quo videt rex. not. in. c. ij. §. cæterū. de iureiu. in vi. vbi moniales non possunt renūciare illi priuilegio, videlicet q iudex debet mittere tabelliones ad examinādū. Et dū dixi. ff. de eccle. adde tex. in. l. sed si hac. §. patronū. in vers. sed si. ff. de in ius voc. & ibi per do. Bal. & Ang. in. l. alia. §. eleganter. ff. so. ma. videt tū q iuri reuerētiali qs possit renūciare in specie, per. l. quāuis. in ver. inuitus ff. de in ius voc. iūcta l. Mœuia. C. eo. tit. & no. doc. in. l. si. e. tit. Et hoc ideo: qa in ipso actu præstādæ reuerentię, patronus cōsentiat nō pōtari. Et idē esset in casu. d. §. elegāter. in ipso actu exactiōis vt cōsentire reuerētiā sibi nō præstari. Probatur in. l. qd nomine. iuncta. l. seq. de condict. inde.
↠ POMATES.
b ¶ Præter reuerētiam. Per istū tex. Alex. & Bal. hic, q ius reuerētiæ nunquā tollit per exēptionē. de quo late p Feli. in. c. cū nō liceat. in. j. col. de præsc. Et in hoc est singularis iste tex. secundū Ro. in sing. cccexcij.
c ¶ Solu. glo. Nota. q filius habet legitimā ti. lucratiuo. Vide gl. in. l. emācipata. §. de iuris & facti igno. alias l. ij. & ibi Bar. & Bal. vide qd not. in l. si qs legatū. §. si vero. ff. de fal. & not. in l. in suis. de li. & posth. & l. si. ff. de cōdi. & l. ij. de impo. lu. deseri. lib. x. ibi ad Bar. multa no. Ange. hic, q hoc cōsiderato si filio relinquit legitima a patre, & ab auo, nō debet habere nisi vnam, ne dū caute lucratiuę ineidāt in idē. Ita dicit fuisse iudicatū Perusij. A. B.
d ¶ Hoc speciale. An heres possit venire cōtra factū defuncti, vide no. in l. cū a matre. C. de rei ven. & in l. si creditoribus. ff. de fer. pig. da. ma. & quę not. Bal. ibi vide in l. Lucius. so. ma. & in l. cum vir. de vsuca. & hic etiam per Bal.
e ¶ Ex hoc pater. Adde Bal. in. l. j. de inof. don. in v. col. in ver. secunda cōclu. vbi idē tenet gl. & doct. in. l. ij. §. de inoffi. do. vide in l. filio. ff. quæ in frau. cre.
f ¶ Huius timore. Qd sunt actiōes reuocatoriæ, adde Bar. in l. hac in factū. ff. q in frau. cre. & ibi tenet q sunt tātū duæ: licet aliter hic. & adde q inuenit tex. q dicit, q Calusiana def creditori, licet gl. hic illud dicat, & Fauiana, & Calusiana nō vt esse idē. ff. si qd in fraud. patro. vbi est copula, quæ ponitur inter diuersa. Item est dare inter dictum fraudatorium, de quo ꝓbatur in l. pupilli debitor. in prin. de sol. ibi, breuiter gl. tua. Vide plene p mo. Insti. de actio. §. item si quis in frau. & late p Bal. in l. j. in vij. col. §. de inoffi. do. & adde Abb. in l. nō vsq. sed placet qd emptor si participauit fraudem, possit contra eum agi de dolo, vt refert hic Bal. alias sit vera opi. Barto.

Si in fraudem patro. à libert. alienatio facta sit. Rubrica

LEX I.

Si in fraudem. Alienata in fraudē patroni, possunt per patronum reuocari, nisi ratum habuerit. h. d. Diuidit in tres partes. Primò dicit, quid possit reuocari per patronū. Secūdò qua actione. Tertiò ponit vnā exceptionem, si patronus consenserit. & secūda pars incipit in l. ij. tertia ibi, verū. Opp. de peti. hær. l. quòd si in diem. §. pe. Sol. Non cōceditur reuocatio per petitionē hęreditatis: vt d. l. qd si in diem. sed per Calusianā sic: vt hic, & in l. pxi. Opp. ff. eo. l. j. §. j. Sol. Aut libertus alienat in vltima volūtate: aut inter viuos. Si in vltima voluntate, nō requiritur fraus: vt l. cōtraria. si inter viuos, tūc requirit q in fraudē sit factū, vt hic. Itē oppo. & videt q inter viuos nō requirat fraus: tamē videt obsta re qd habeat ff. eo. ti. l. si libertus. alias, si in venditione. & l. seq. Sol. Quatenus in contractu serui facto à liberto continet donatio, vbi sufficit euentus, nec fraus requiritur: sed inquantum cōtineret aliū contractū onerosum, requirit fraus: vt hic. Ideo Cy. ponit vnam distinctionem valde longam: & fuit laco. de rauen. & summat totum tit. ff. si quid in fraud. pat.

1 ☞ *Patronus succedit liberto ab intestato, liberis non extantibus.*
2 *Frater liberti an excludat patronum ab intestato.*
3 *Patronus accusans libertum, quando amittat ius succedendi.*
4 *Filij diuersorum patronorum qualiter succedant liberto.*
5 *Patronus licet sit hæres liberti, tamen reuocat alienata per eum.*
6 *Hæres quando veniat cōtra factum defuncti.*
7 *Filius institutus in legitima licet hereditate adierit: tn̄ pōt alienata in fraudē reuocare.*
8 *Alienata in fraudem qualiter reuocentur.*
Actiones reuocatoriæ sunt quatuor.
9 *Ratihabitio patroni quod tollat istam actionem.*
10 *Iste titu. an habeat locum in filio, in cuius fraudem pater alienauit.*

LEX II.

1 **Defuncto.** Nota. hic, † q liberto succedit ab intestato patronus. Cōtra istud opp. Insti. de suc. lib. in prin. Sol. secūdū illā intelligitur, scilicet
2 quādo non extabāt liberti. † Pro huius declaratione quęrit gl. primò an frater liberti excludat patronū. Quidā q sic: vt insti. de ser. cog. circa prin. Io. cōtra. vt ff. de suis & leg. l. intestato. in prin. l. liberto sine liberis. ff. de bon. liber. Itē q rit an p accu
3 sationē capitalē factā de liberto succedendi ius perdat. Distingue † duos casus: Aut quis accusat libertū propriū, aut libertū paternū, aut auitū. Primo casu nō perdit ius succedendi: vt. l. si filius. §. erit. de fideicō. lib. Secūdo casu, qn accusaret paternum vel auitū, pdit ius patronatus. Ita loquit l. qui cū maior. de bo. lib. p totā l. ex eo patet qd firmius ius quærit à se, quā ab alio:
4 vt. d. §. erit. Quæro, qualiter † filij patronorū succedāt. Glos. tua dicit, & bene: tu debes scire q illud qd de iure Auth. dicit, q filij fratris succedūt vnà cū patruo, habet locū in successione ingenui, nō in successiōe libertorū. nā filius patroni præferi ne pōt ex alio filio patroni. Itē vnus patronus viuēs præferi filio
5 alterius patroni mortui. Vide gl. q hoc dicit satis clarē. † Secūdo habes cotare ex hac lege q licet patronus sit hæres liberti: tū reuocat alienata per eū. vide tex. Cōtra hoc oppo. plus pōt hæres, quā defunctus. cōtra. l. hęredē. de reg. iur. Dicit glos. hoc ideo quia ęs alienū est: quasi dicat defuncto nō debebatur: sed hæredi debet. Cōtra hoc opp. hęres nō pōt reuocare factū defuncti: vt j. de lib. cau. l. si ab eo. & §. de rei vē. l. cū à matre.
c & l. vēditrici. de re. alie. nō alie. Sol. gl. c hoc speciale d. Vel magis dicit debitū accipere, quā hæres esse tit. lucratiuo. Ita dicit
6 gl. Solue istud cōtrariū † clarius quā gl. duobus modis. Primo sic, q hęres nō venit cōtra factū defuncti, nisi factū in fraudem ipsius hęredis. Vel aliter, & melius hęres nō venit cōtra factū defuncti. Verū est in eo hærede qui ex hęreditate dicit lucrari: secus in eo cui hęreditas est debita: aliàs delata. Hic est casus
7 in l. nostra. Et ex hoc † patet, e q filius institutus in debito bonorū subsidio, licet hęreditatē adiuerit nō prohibet alienata re uocare p q̄relā inof. donatiōis vel inof. dotis. Tene menti. De quo dicā clarius vbi gl. se extēdit in hoc. §. de rei vē. l. cū à matre.
8 & j. de iure delib. l. fi. §. in cōputatiōe. Tertiò no. q † hæc reuocatio fit p actionē Calusianā. Cōtra, imò p Fauianā: vt ff. eo. l.
f j. §. fi. Huius timore f dicit gl. q debes scire q quatuor sunt actiones

nes reuocatoriæ. scilicet Calusiana, Pauliana, Fauiana, & in factum reuocatoria. qd dic vt in gl. hic, & insti. de actionibus. §. item si quis in fraudē. & ibi per Dy. Doc. vero vltramontani dicunt q non sunt nisi duæ reuocatoriæ: nam Calusiana, & Fauiana est vna: vt d. l. j. in fi. ff. eo. ti. hic. Et ideo habet duo nomina: quia prætor, qui eam induxit, fuit binominis & ita q datur patrono Pauliana, & in factū, similiter est vna eadem. Nā in factū vniuersaliter dicitur omnis actio descendens ex edicto ptoris: vt l. fi. ff. de eo per quē factū erit. Nā ista cognominat in factū Pauliana: qa ptor ille cognominatus Paulus. Certe loan. in arbore sua tenuit q essent quatuor actiones: & ideo fecit quatuor circulos, seu cellulas, & nos ita cōmuniter tenem. Venio ad vltimam partem. † hic habes q ratihabitio patroni tollit istā actionē. Contra ff. eo. l. viuus. Sol. Ibi donauit benemerenti: ideo nō pōt reuocari: hic secus. Quæro, circa istam partē: dicit hic, q pot est patronus post mortem liberti ratum habere. Quæro. quod si ante mortē ratū habeat, an possit? Et gl. arguit pro & cōtra finaliter determinat, q idem siue ante, siue post: vt l. non videt
10 ff. eo. Vltimo † quærit a gl. an iste titulus locū habeat in filio: in
a cuius fraudem pater alienat, vt priuet eum legitima. Breuiter gl. tua determinat sic: Aut loqtur in filio arrogato: & habet locum ista materia: vt l. fi. ff. eo. Aut loquimur in filio legitimo: & tunc secus: vt l. non vsq. ff. si quis a pa. fue. manu. Ita dicit gl. & bene. Sed contra hoc vī casus extra, de test. c. Raynutius. propter illam decretalem dicunt quidam, q hodie inuenta est noua reuocatio: quia filius reuocat alienata per patrem in fraudē. Solu. Ibi loquitur de quadam consuetudine ciuitatis Tuscanę. de iure communi dicit verum ista gl. quod nota.

De obsequijs à lib. patrono præstandis. Rubri.

Contra patronum. Quæro vtrū hæc lex dicat verum si ue nomine proprio, siue alieno libertus agat. Glos. vacillat in hoc. Breuiter ista est veritas, q agat alieno nomine, potest intelligi duobus modis. Vno modo nomine alieno, hoc est, ex facto: quod ex alterius persona dependet: licet quis in iudicio agat b suo noīe: & ita sumit in
b l. furti. §. illud plane. §. de his qui not. infa. Et isto modo libertus non potest intentare famosam actionem contra patronum: vt §. si tu. non ge. l. j. ff. de iniurijs. l. non solum. §. quēquā. Alio modo alieno nomine intelligitur, qui alieno nomine est in iudicio vt procurator, vel curator, & similes. & tunc pōt alieno noīe: vt l. quæsitū. ff. de in ius vocā. Quæro hic dicitur, famosam: q d si tantum de facto infamat, & non de iure? Respondeo, idem vt l. honori. ff. eo dem.

LEX II.

Libertæ. Legitimæ nupta liberta non præstat obsequium. h. d.

LEX III.

Tiam. Dare pecuniam domino presenti pro liberatione, iusp atronat nō perimit. h. d.

c **Si manumissori.** c Libertus nō debet cōtra patronū vim, vel audaciā inferre, vel cum in ius sine venia vocare. h. d. Videbitis de hoc j. c. l. iij.

Tiam. Liberis patronorum damnatorum debet obsequium, & eis cōpetit ius reuocandi libertos in seruitutem. h. d.

Libertos. Liberti debent obsequium, & seruitiū patrono portabile, non durum, & importabile. h. d.

Neque libertis. Priuignis et filijs patroni debetur reuerētia: al's punitur libertus. h. d.

De libertis & eorum liberis. Rubrica.

LEX I.

Non est. Qui ex necessitate manumittit, ius reuocandi in seruitutem non habet. hoc dicit ista lex.

1 ☞ *Quis pro leui offensa in seruitutem revocatur.*
2 *Factum patris non nocet filijs antea natis.*
3 *Facilis descensus auerni: sed revocare gradum, vel difficilius resurgitur, quam cadatur.*
4 *Vasallus committens felonian, quod non nocet filijs antea natis.*

LEX II.

d **Si manumissus.** d Pro leuia in faciēdo commissa, libertus revocatur in seruitutē, quod filijs postea nascituris nocebit, & reuocatus in seruitu
e tē e absq; licentia principis ad libertatē p
1 duci nō potest. h. d. Nota hic † q quis pro leui offensa reuocat in seruitutē. Not.
2 † q factū patris nō nocet filijs antea natis.
3 † Tertio no. f q facilis est descensus auer
f ni: sed reuocare gradū, &c. Vel dic, difficilius resurgitur q̄ cadat. De hoc ponit gl. versum Vergilij, quod dic vt in gloss.

Opp. j. de libe. cau. l. sola. Sol. Ibi loquit de leui offensa cōmissa in omittendo, sed hic in faciendo. Opp. secūdo in auc. vt bona liberti decętero. §. illud. Sol. Dicunt quidam, q illa auc. hodie corrigit ista l. Glo. contra: quia ibi loquitur qn patronus remisit ius patronatus. Oppo. & videtur, q delictum patris non nocet filij non sequuntur conditionē patris, sed matris: vt
d l. partum. §. de rei vē. Sol. Intellige ibi de filijs, qui nascuntur ex ancilla ipsius patroni. Vel dic q erat talis conditionis q partus eū sequebat, vt vidistis §. de ser. fugi. l. vlti. Vltimo gl. nostra fi. numerat causas, per quos libertus reuocatur in seruig tutē. Dic vt in gl. Vltimo gl. inducit g in e
arg. q si pater, † qui habet feudū, cōmittit felonia, non noceat filijs antea natis. Vide gl. istā sup verbo, nati. & dic plene vt ibi, & quę dixi in l. cum ratio. de bo. dam. & in l. eum qui. ff. de inter. & relig.

1 ☞ *Actio ingratitudinis an sit proprium nomen.*

LEX III.

Liberi. Reuerentia debet hę redib⁹ extraneis, & officiū iudicis implorat, p ingratitu
1 dine coērcēda. h. d. Quęro vtrū † actio f
ingratitudinis sit propriū nomē actionis. Quidā dicunt q sic. Glo. tua determinat cōtrariū: quia imo est officiū iudicis quo coērcet ingratitudo liberti: q d non. & ita dicit glo. hic, & §. ti. j. l. pe. & l. si manumissor. & ita cōiter tenetur. Io. ponit in arbore vnam cellulā, in qua posuit ingratitudinis actionem: tamen, vi ipse dicit, hanc quidam dicunt non esse actionem; & illa est verior.

Libertinæ. Liberti & eorū liberi, ꝓpter ingratitudinem reuocantur in seruitutem. hoc dicit. Oppo. §. eod. de l. ij. Solu. propter delictum patris non reuocantur in seruitutem filij: sed propter delictum eorum proprium sic: vt hic. Oppo. de l. hæres. ff. de obse. Solu. Viuo liberto debent filij liberti reuerentiam patrono: secus eo mortuo, vt lege contraria.

a ¶ Vltimo q̄rit. Et facit tex. secundū Ange. in l. lege Cor. ibi nulla bona in ciuitate relinquit. de vulg. & pupil. ergo filius nō pōt cōqueri, si pater alienat oia bona sua. Nā pōt illa ꝓjicere in mare. l. j. §. de inof. do. l. cū a matre. §. de rei ven. p gl. hic & Ang. & vide eūdē. & ibi multa addi di in authē. de hære. & fal. post prin. Sed valde obstat gl. in §. præmiū. in authē. de hære. & fal. Ang. hic dicit illā gl. reprobari, ibi autē saluat & facit tex. sing. & per illū tex. pōt ad concordiā reduci. c. cū scimus. de reg. quem alleg. Bal. in auth. in gre. li. C. d sacrosanc. eccle. And. Barba. d Iudicio agat. Vide Bar. in §. qui alieno. d. l. furti.
c ¶ Si manumissori. Et no. secūm Ang. cōtra arrogātes, & maxime doctores, quā de testatur Io. And. in ꝓœ. vj. And. Barb.
d ¶ Si manumissus. Et facit gl. ad q. an offensa facta pluribus post sit remitti ab vno aliis inuitis. & vide glo. mag. in l. si quis hac. §. quoties. ad leg.
↠ P. PAV. P.
¶ In seruitutē. Ista l. loquit de remittēte in seruitutē ex debito suo an posita a dño manumitti, vide Roman. fing. dccxxiij. ici. nullus. li ē ad primū dicū vide Iason l. j. §. post operis. in pen. col. ad inē, de operno. nuncia.
↠ POMATES.
¶ Tertio no. vide ad hæc aliquid per Fel. in cap. ex literis. col. viij. de cōstit. & ibi Barb. in xxxj. ad ñ. & Ro. cōi. ccccl xx. vbi in ij. dubio, per hāc l. dicit q ciuitas data aliquibus quæ ꝓpter superuenięt guerrā fuit excincta nō reuiuiscit licet tempore sup uenat amicitia.
g ¶ Vltimo gl. inducit. Delictum patris an noceat filijs in feudis plene in l. eū qui. ff. de inter. & rele.

De iure annulorum aureorum, & de natalibus restituendis. Rubrica.

LEX I.

Natales. Ciuitas nō potest restituere natalibus. hoc dicit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Aureorũ. Not. hic gl. q̃ no. q̃ facit q̃ licet scholaris habeaſ q̃ ciue, hoc verũ quo ad commoda: ſecus quo ad incõmoda. nõ in l. iſ. §. ſi emãciparit. ff. de contratab.

b ¶ Vſq; ad tit. de leg. incluſiue ab iſta rub. q̃ admit. ab bo. poſ. legit Alexã. Paduæ anno Mcccclxix. iõ q̃ hic ſolita ſunt ſcribi, vide in ſuis ſcripturis & cõnibus. Adde q̃ voluit Bal. in rubr. vltra Alex. conſi. lxiij. iij. lib.

↦ P. PAV. P.

¶ Qui admitti. Iſtã rubr. repererit Bulgar. vbi tãgit plures qõnes fundamẽtales in materia bonorũ poſſeſsionis per ſex pulchra dubia, vt ibi poteſ videre in j. charta. in pe. col. q̃ ſint illa dubia: & etiã i pri. tãgit qũo ptores potuerunt inducere bonorũ poſſeſsionẽ, cũ nõ haberẽt ptãtẽ legis cõdẽdę. Itẽ iſtam rubr. & materiã bonorũ poſſeſsiõis late attingit per qõnes quas ſolenniter tetigit hic Bal. in repetitione huius rubri.

c ¶ Bonorũ. adde q̃ q̃ iſtã l. Io. And. ſ addi. ad Spe. in ti. de pac. & trãſac. refert Pil. tenuiſſe q̃ qñ erat appellatũ à ſnia, licet cõſtabat appellationẽ nõ tenuiſſe, quia princeps appellationẽ phibuerat, tñ fuit trãſactũ, poſtea princeps appellationẽ ratificauit, q̃ nõ valeat trãſactio, ſi princeps ignorauit trãſactionem: alias ſecus.

d ¶ Delatã. Adde qua litter accipiatur hoc verbũ, delata. ſ. l. delata. de ver. ſig. & in l. q hæres. de acq. hęre. q̃ Bar. in l. is q̃ putat. in le. noua. e. tit.

e ¶ Notabiliter. Adde q̃ ang. & Ro, dicũt vt refert Alexan. q̃ hæc gl. eſt ſing. & venit limitanda ſcũm Bal. hic, niſi compareat & admittat aliquis cõtradictor: qa tũc procedit in forma iudicij q̃ regrit perſonas tres, actorẽ, iudicẽ & reũ: iõ tunc eſt neceſſarius cõſenſus patris. Et de hac glo. vlt. Spe. & Io. An. in ti. de actore. §. j. ver. ſed q̃d ſi conuenit.

↦ P. PAV. P.

f ¶ Ignorãte. Vide circa hoc Barb. in rub. huius titul. in xxij. char. ſ. j. col. & Mod. hic, & q̃ ſcripſi ad Bar. in ſimili in l. itẽ ſi verberatum, ff. de rei vendicat.

g ¶ Aſſumatis. Et vide Bar. ſ. cõſi. cxxix.

LEX II.

Vreorum.[a] Ius annulorũ aureorũ nõ facit imaginarie nataliũ reſtitutionẽ, ſed vere. h. d Vide in l. j. huius ti. ſuper ver. à nobis. q̃n filius ſuperius legitimaſ, an debeant citari agnati, de hoc dicetur in l. nam ſta diuus. ff. de adop. ibi glo.

Qui admitti[b] ad bo. poſ. poſſint, & intra quod tempus. Rubrica.

Dictum eſt ſ. de bonis libertorum, in quib[b] cõpetit patrono bonorũ poſſeſsio contra tabulas: eius occaſione præmittit generaliter de bonorũ poſſeſsiõe & iſta rub. generalis eſt ad ſequẽtem. Videndũ eſt ergo quid ſit bonorum poſ. Glo. tangit hic: ſed ego dicam ſuper nigro.

1 ¶ *Ratio quare in bonorum poſſeſsione delata filio non attenditur patria poteſtas, ſicut in traditione.*
2 *Filius hodie adit hæreditatem aduentitiam ſine iuſſu patris, etiam eo inuito & ignorante. & nu. 3.*
Differentia quando filius adit hæreditatem aduentitiã patre inuito, & quando patre ignorante.
4 *Filiuſa. hodie etiam patre inuito & ignorante poteſt petere bono. poſſeſsionem.*
Idem in Trebellianica reſtitutione.
In petẽda bonorũ poſſeſsiõe ſufficit ſola agnitio coram iudice.
6 *Bonorum poſſeſsio quotuplex, & quid ſit, & de qua loquatur hic titulus.*
7 *Filio agnoſcenti bo. poſſeſ. an de iure iſto Codicis quæratur aliquod emolumentum.*
8 *Querela inofficioſi competit filio ſicut actio iniuriarum, & actio in factum ſed emolumentum competebat patri.*
9 *Geſtum non meo nomine poſſum habere ratum.*
10 *Ex longo tempore præſumitur quod ab initio voluntas patris inter ceſſerit, non tamen inducitur ratihabitio.*
11 *Ratihabitio poteſt fieri extra tempus, quãdo actus ualet in perſona gerentis.*
12 *Vbi iudicis officium imploratur non in forma iudicij, filius agit ſine patris conſenſu.*
13 *Repudiatio tacita filij quod noceat patri.*

LEX I.

Bonorũ poſſeſsio,[c] Iſta eſt difficilis & ſubtilis lex, et breuiter dicit. Filius ignorãte patre põt bonorũ poſſeſsionẽ ſibi delatã[d] agnoſcere: & patri ratũ habẽti cõmodũ quærit, & amittit curſu tẽporis. h. d. Iſta lex põt diui di in tres partes, ſicut dixi ſummario, & tria præmitte. De iure antiquo ſecundũ l. xij. tab. non veniebãt ad ſucceſsionẽ inuicẽ niſi agnati, & illi, inter quos nõ erat ius agnationis, nõ ſuccedebant inuicẽ de iure ciuili: ideo filius emãcipatus nõ ſuccedebat patri. Itẽ cõiuncti p fœmineã lineã nõ ſuccedebãt inuicẽ: iõ ptor, q̃ ſemper mouebatur æquitate naturali, nõ cõſiderato rigore iuris ciuilis, itroduxit bo. poſ. per quã ſuccedebat filius emãcipatus patri, & cognati inuicẽ inſpecta potius natura q̃ rigore iuris ciuilis: vt patet Inſt. de bo. poſ. Præmitto etiã aliud, q̃ de iure antiquo quicq̃d filij quærebat, quęrebat patri: vt l. placet. de acquí. hæ. & l. j. §. j. ſi à pa. quis ſu. ma. His præmiſsis venio ad caſum in terminis, qui clarus eſt. In prima particula habes tria. Prio q̃ filioſa. debeẽ bonorũ poſſeſsio. Secundo q̃ ignorante patre põt peti. Tertio q̃ debet peti. Opo. ad primũ q̃ filio nõ defertur bonorũ poſſeſsio: quia pater eum in ordine præcedit. vt Inſti. de le. agn. ſuc. §. j. Huius timore facta eſt prima gl. huj[9] l. Aut tu intelligis de bo. poſ. ab inteſtato: & intelligas q̃ deceſsit alius cõiũctus filio per lineã maternam, vt mater vel alius: & ſic pater in gradu filium nõ præcedit. Si vis intelligere de bonorũ poſſeſsione ex teſtõ: tunc põt intelligi in agnatis & cognatis qũo vis. & vide gl. j. Vlterius opp. ad ſecũdũ † q̃ nõ põt peti patre ignorante: imo debeat p̃decere iuſſus: vt l. ſi q̃s mihi bona. §. iuſſum. de acquiren. hære. Sol. gl. illud cõtrariũ in fi. vlti. glo. multũ ſolẽniter, multũ notabiliter. Nã debes ſcire q̃ hæreditatis aditio eſt de iure ciuili: ideo in ea multũ attenditur patria poteſtas, quæ ſimiliter eſt de iure ciuili: vt l. nã ciuiũ. ff. de his qui ſunt ſui vel ali e. iur. & Inſti. de pa. po. §. j. ideo ibi iuſſus patris debet præcedere. Sed bonorũ poſſeſsio eſt de iure prætorio naturali æquitate inducta: iõ patria poteſtas ibi nõ attẽdit: hæc eſt ſolutio vera, & vide gl. vlti. in fi. quæ hoc notabiliter dicit. Cõtra hoc opp. reſtitutio, q̃ fit p̃ Treb. eſt de iure ciuili: & tñ in ea nõ debet p̃cedere iuſſus: vt l. ſeruo inuito. in princ. ff. ad Treb. Reſpõ. hæreditatis aditio eſt actus magis ſolennis q̃ reſtitutio fideicõmiſ. quia per hæreditatis aditionẽ acquirũtur iura dire cta: per reſtitutionẽ iura vtilia: vt ff. ad Trebel. l. j. ideo nõ requiritur tãta ſolennitas. Cõtra hoc opp. q̃d etiã in hæreditate nõ requiraſ iuſſus patris: vt l. cũ nõ ſolũ. §. j. j. de bo. quæ lib. Sol. Fateor q̃ hodie eſt immutatũ. Nã filij[9] põt bonorũ poſſeſsionẽ agnoſcere patre inuito: vt l. cõtraria: ergo multo magis eo ignorãte: vnde, † hodie nõ requiritur q̃ iuſſus p̃cedat, q̃ intellige verũ in hæreditate aduẽtitia: ſed in p̃fectitia remanẽt iura antiqua immutata, vt præcedat iuſſus: vt not. in l. ſi. in prin. ff. q̃s or. in bo. poſ. ſer. Aſſumatis[8] ergo tria verba, p̃ declaratione præſentis materiæ: aut loqmur in hæreditatis aditione: aut in bonorũ poſſeſsiõe: aut in Trebellianica reſtitutione. Primo caſu de iure antiquo nõ poterit filius adire, niſi præcedat iuſſus, vt l. ſi q̃s mihi bona. §. iuſſum. de acq. hęre. De iure nouo ſi quidẽ loquimur in hæreditate profectitia, vt puta filius eſſet inſtitutus cõtẽplatiõe patris, nihil eſt immutatũ: vt no. in d. l. ſi. in prin. ff. quis or. in bo. poſ. ſer. Sed † ſi in hæreditate aduẽtitia: tũc põt filius patre inuito & ignorãte agnoſcere. q̃d patre inuito, p̃baſ in d. l. cũ nõ ſolũ. §. j. de bonis quæ lib. q̃ patre ignorante, probaſ p̃ rationes poſitas in hac gl. ſup verbo, ratã. In hoc tñ eſt differentia: qa q̃n patre inuito ſibi filio quæriſ plene, q̃n patre ignorãte: tũc patri poſtea ratũ habẽti quæriſ vſusfructus arg. huius l. Ita tenet hic gl. q̃ loquiſ notabiliter, quã vide. Prædicta vera in filioſa. maiore, ita q̃ habeat legimã perſonã. ſed ſi eſſet filius ſa minor, q̃d iuris ſit, dic vt d. l. cũ nõ ſolũ. §. j. j. de bo. q̃ lib. & l. ſi infanti. j. de iure delibe.

† Si vero loquimur in bonorũ poſſeſsione, tũc de iure antiquo poterat peti patre ignorante, vt hic: tñ non habet effectum niſi ratihabitio ſequeretur: vt d. l. ſi. in princip. quis ord. in bono. poſſeſ. ſed hodie omnẽ habebit effectum, etiã ratihabitione nõ ſecuta: quia patre recuſante, & etiam inuito filius poſſet agnoſcere: vt d. l cum non ſolum. §. ſinautem. Si vero quæramus in Trebel. reſtitutiõe, dicas idem quod dixi in bono. poſſeſ. Venio ad tertium: dicitur hic q̃ bonorum poſſeſsio debet peti. Contra imo ſufficit coram iudice agnoſci: vt j. eo. l. ſi. Sol. † Fateor q̃ iſta l. in hoc hodie corrigitur: quia ſufficit ſola agnitio coram iudice abſq; petitione vel iudicis decreto. Item contra hoc opp. quia etiam de iure antiquo iſta impetratio eſt ſublata: vt l. j. & ij. §. de formu. Solut. & modo aduertas: quia modo declaro tibi gloſſ. rubricæ debes ſcire q̃ tria ſunt. † Primum eſt bonorum poſſeſsio, quę eſt facti: & iſta nobis acquiritur per corporaſem apprehenſionem: vt l. iij. in prin. ff. de acqui. poſ. Et ſecundũ, ſcilicet bonorum poſſeſsio, quæ eſt ius, de quo loquitur hic titulus & ſequẽtes: & eſt iſta bonorum poſſeſsio ius proſequẽdi retinẽdiq; patrimoniũ ſiue rei, quod cuiuſq; fuerit, cum is moritur. & ita dicit gl. hoc probatur in l. in bonorũ. ff. eo. & eſt tertium, ſcilicet bonorũ poſſeſsoria hæreditatis petitio, de qua loquitur titulus de poſ. hæ. peti. & iſta diffinit ſicut aliæ actiões: quia actio eſt ius p̃ſequẽdi: vt dicit Inſti. de actio i prin. & differt. iſta bonorũ poſſeſſo

ria

ria hæreditatis petitio à bonorũ poſſeſsione: quia iſta eſt ius, propter q̃ proſequimur hæreditatẽ. Ita dicit gl. tua, & bñ. Vide gl. rubricæ, vt intelligatis, præmitto aliud exẽplũ. Dñiũ eſt ius propter q̃ datur nobis rei vẽdicatio: rei vẽdicatio autẽ eſt ius, quo vẽdicamus: ita & bonorũ poſſeſsoria hæreditatis petitio iſta eſt ius, quo petim[9] hæreditatẽ ſeu bonorũ poſſeſsionẽ defuncti. Et eſt aliud iudiciũ petitorium, vt dicit glo. de quo nõ curo, qa nõ eſt noſtra materia. Et venio ad ſecũdã ptẽ: & in hac ſeda parte dicunt duo. Primo q̃ quæriſ emolumẽtũ principaliter etiã patri, & ex hoc q̃ dicit, etiã innuit q̃ tã patri quã filio. Itẽ dicitur hic q̃ pater põt petitionẽ hæreditatis ratã habere. Opp. † ad quodliber, de iure iſto q̃cq̃ filij[9] quęrebat, quærebat patri: vt l. j. in prin. ſi q̃s à parẽ. fuerit ma. & de acq. hęre. l. placet. Sed hic innuit q̃ aliq̃d cõmodũ remanebit filio: ergo malẽ. Quidã fatenr cõtrariũ: & ideo dicũt q̃ hęc dictio, etiã, nõ ponit hic implicatiuè q̃ filio quęrere. Richar. Malũ. vt hic refert Cy. tenet cõtrariũ, q̃ de iure antiquo ĩ bonis maternis filio quęrebaſ p̃prietas, & patri vſusfructus: vt l. filius. ff. de inoffi. teſta. Dñs Cy. hic hoc reprehendit: qa hoc fuit inductũ p̃ iura noua. j. de bo. ma. l. j. & per totũ. Aduertite dñi, parcat mihi do. Richar. & do. Cy. quí eũ hic recitauit. Iſta fuit opi. antiqua reprobata p̃ gl. noſtrã ĩ l. is q̃ hæres. §. fi. ff. de acq. hære. & alle. l. filiuſa. ff. eo. ti. Ego allego vobis aliã legẽ, ſcilicet, ſi filius meus. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. nõ ob. l. filius. ff. de inoffi. teſta. quia fateor † q̃ querela cõpetat filio, ſicut actio iniuriarũ: vt l. filiuſfamilias. & actio in factũ. ff. de actio. & obli. ſed emolumentũ querelæ & illarũ actionũ quærebaſ patri in totũ ſecũdũ tpa antiqua, hodie quo ad vſumfructũ. vnde prima ſol. eſt verior. Vlterius opp. ad ſecũdũ: dicit hic q̃ pater põt habere ratũ. Cõtra, † quod meo noñe nõ eſt geſtũ, ratũ habere nõ poſſum: vt l. ſi pupilli. ſ. ſed ſi ego. ff. de neg. geſt. Sol. Nõ poſſum habere ratũ tãquã geſtũ noñe meo, ſed tãquã geſtũ à filio: ſicut dixi tibi ſ. de fur. l. j. & p Dy. in c. ratũ. de regu. iur. li. vj. Itẽ opp. dicit hic q̃ pater põt habere ratũ. & gl. intelligit etiã tacite p̃ curſum lõgi tẽporis. Vide hic gl. ſup ver. ratã. dũ allegat l. ſi filius. de peti. hæred. & l. q̃ ſi aliena. §. j. de acq. hæred. Cõtra hoc opp. ratihabitio debet fieri intra id tẽpus, quo res põt geri: vt l. bonorũ. ff. rẽ ratã hab. & eſt expreſſum in terminis l. noſtræ, vt l. ſi. in prin. ff. q̃s or. in bo. poſ. ſer. Hui[9] timore † quidã, vt Iaco. & Bal. reprehẽdũt iſtã gl. vel limitant eam, ſcilicet q̃ iſta ratihabitio ſequiſ intra tempus legitimũ. ſ. intra annũ vel cẽtum dies. Docto. intelligũt eam valde notabiliter. Nam longũ tẽpus, de quo fit mentio in legibus alleg. in glo. nõ inducitur ad inducẽdum ratihabitionẽ, ſed ad preſumendũ voluntatẽ ab initio interceſsiſſe: vt in d. l. præſumitur ergo ab initio patris volũtas affuiſſe, nõ hodie, hoc eſt, in fine decenniũ inducitur ratihabitio. quod eſt notandũ. & bene no. & tene menti perpetuo. Vel dic ſecundũ dominũ Iac. Bur. q̃ ratihabitio debet fieri à tempore, quo res debet fieri q̃n fit ad confirmandũ actum qui factus eſt. Sed † in propoſito[b] actus iſte ab initio fuit validus: ratihabitio patris ſolum ad hoc tendit, vt ſibi patri quæratur, nõ vt actus valideſ: & ſic põt geri quocunq; tẽpore. quod intellige verum ſecũdum iura hodierna: ſed ſecundũ iura antiqua iſtud dictũ nõ procederet: vt d. l. fi. in prin. quis or. in bo. poſ. ſer. Venio ad tertiam partem: dicitur hic, amittitur tranſacto tempore. Contra, vt l. fi. in princ. quis or. in bo. poſ. ſer. Dicit gl. q̃ hæc lex debet intelligi ſecũdum illã, q̃ admittit tranſacto tempore, in quo filius ſciuit & potuit patrẽ certiorare: vt lege cõtraria, quod eſt verũ ſecũdũ iura antiqua, & etiã ſecũdũ noua in profectitijs, in quibus nihil eſt immutatum. In aduentitijs verò hodie patris ſcientia vel certioratio nõ requiritur: quia poteſt filius perfectè petere abſq; patris cõſenſu. Ita dicit glo. vl. huius l. quam vide. Contra hoc opp. bonorũ poſſeſsio debet peti vel agnoſci in iudicio: & filius non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio ſine conſenſu patris, vt l. cum non ſolum. §. neceſsitate, de bo. quæ libe. ergo apparet quod patre ignorante nõ poteſt peti etiam hodie. Huius timore eſt facta etiam ſecunda gl. huius l. & eodem modo poteſt opponi de l. j. in fin. de anna. excep. quia impedito agere non currit præſcriptio: ſed filius nõ poteſt petere patre ignorãte: ergo &c. Ponit glo. multas ſol. Iſta † eſt vera, & multum mẽti tenenda: quia §. neceſsitate. habet

locũ in his, quæ fiunt in iudicio in forma iudicij: ſed bonorũ poſſeſsio nõ petiſ vel agnoſcitur in iudicio in forma iudicij: vt l. ſeruus. ff. eo. ergo conſenſus patris non requiritur. Vide iſtã gl. & teneas ea mẽti: & nõ intelligas gl. q̃ quãdoq; indiſtincte iudicis officium intẽtatur, filius poterit agere ſine conſenſu patris. q̃d videtur innuere. Sed intelligo hoc verũ, quando nõ in forma iudicij implorat officiũ iudicis: vt d. l. ſeruus. ff. e. Ita debetis intelligere hãc materiã. Opp. l. factũ filij nõ debet nocere patri: vt l. filius. ſ. de pact. Sol. ibi loquit in aſcendentibus: hic in tranſuerſalibus.

↦ POMATES.

¶ Et multũ mẽti tenẽda. Vide Alexã. conſil. xx. co. iij. vo lu. j. & Soci. cliij. co. liij. ad finem.

¶ Mancipata. Adhãc l. op. j. de his q̃ an te aper. tab. l. j. Dicũt q̃dã q̃ illa lex nõ habet locum in ſucceſsione de iure prætorio. & hoc vr̃ velle gl. tua, quã vide, & not. Alij dicũt propter generalitatẽ illius legis q̃ habet locum in ſucceſsiõe de iure ciuili & de iure p̃torio: & hoc cõmuniter oẽs tenẽt: & tũc illa gl. debebit aliter intelligi, vt dicat licet de iure prætorio nõ ſit inductum vt bonorũ poſſeſsio nõ trãſmittatur: tñ de iure ciuili: inducit vt tranſmittatur hæreditas & bonorũ poſſeſsio ad ſuos, vt l. contraria. Et intelligas iſta verba alia quã in caſu iſtius l. Nã hic loqtur in filia decedẽte poſt annũ: quo caſu nec poſſet ipſa poſſeſsionem petere: meritò non trãſmittit ad ſuos. Sed p̃dicta procedunt filia decedente intra tempus agnoſcendi bonorum poſſeſsionem. quod nota.

¶ Infantis. Bonorum poſſeſsio agnita p̃ infante tranſmittitur ad hæredes. h. d. Opp. de l. j. §. furioſi. ff. de ſuc. edi. Quidã cõcedũt q̃ hic trãſmittitur hæreditas. ſ. ad illos ſucceſſores defuncti, non ad ſucceſſores infantis. Certè iſtud eſt contra caſum l. ij. §. ſed ſi infãti. ff. ad Tertul. quia tranſit ad ſucceſſores infantis. Ad cõtra

a Bonorum. Adde ad materiã ratihabitionis factæ ex iterualo, Fede. cõſi. cccxxviij. & ex dictis Bar. hic vide bonã limitationem ad l. bonorũ. ff. rẽ tat. habe. & op. Bar. hic tenẽt Cy, Salic. licet Bal. videatur tenere cõtrariũ hic ĩ xiiij. converſi. ſed qd ſi filius.

b ¶ Sed in propoſito. Add tu ad hæc dicta Bar. & vide Areti. in c. cãm q̃. col. fi. de iud. Bal. ĩ auth. hodie. ĩ. de appell. & ĩ c. vt circa. de elect. lib. vj.

c ¶ Aliter intelligi vt dicat. Vide Alexã. conſil. xx. co. iiij. vo lu. j. & Soci. cliij. co. liij. ad finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ Peritiores. Adde & intellige secundū Bal. Pau. & Sali. nō solū si sint ſ loco remoto, sed etiā ſ loco vicino: qa quēadmodum vadunt ad nemus p lignis, & ad indulgētias, eo modo debēt ire pro cōsiliis: quia nō est eis multū difficile, attēta loci vicinitate per text. in l. iij. §. si tam vicinū. ff. de dā. infe. & Ro. alle. text. in l. diuus. ff. de tut. & cura. da. ab his. & qd no. Bal. ſ l. cōtinuus. §. itē qui insulam. de ver. obl. addēdo Anto. de But. idē tenētē in c. ij. de cōsti. & idē tenuit ipse Ro. ſ l. si duo. ff. de acquir. hæred. vbi dicit hoc dictum limitare, nisi iste, qui habet cōsulere peritiores, lōgē distaret a ciuitate vl propter guerras accedere nō posset. Pro hoc allegādo gl. in l. si duo. ver. scire potuit. §. allegata. Et illa gl. alleg. bonū tex. Sed hoc videnē velle allegare doc. dum ponderāt vicinitatē & facilitatē eūdi. Et aduerte quod Bal. ſ conclusione & Pau. de Cast. in fi. voluit ꝙ in his, quæ cōcernūt formam actus, vl rigorē iudiciorū, non excusatur rusticus, vel alius ꝓpter iuris ignorātiā: vnde si per errorē iuris similes psonæ fecerint testamētum nō seruata solennitate, erit nullū. Alleg. l. fij. de test. Idē si nō faceret suas probationes intra terminū à iudice vel statuto ꝓfixū. Et hoc etiam si esset ſ dāno vitādo. Tu adde etiā Rom. cōsil. cc xxv.

1 2

1 2

a

c

d

1 2

1 2

1 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

↦POMATES.
a ¶Nota q̄ bon. poſſ. Ad declarationē vi de Bal. in l. ſi pater. ī noua oppoſitione I. de inſtit. & ſubſti. ſub condi. ſa. quā refert, & ſequitur do. Iaſ. ī l. cū ſic parato. colum. 1 viſi. ī. 2. qui admit.
b ¶Matris. Adde Angel. in l. i. j. de Car. edic. & Roma. hic et Alexan.
↦POMATES.
c ¶Pro exhæredatione. Videretur ergo à ceſſante cā, glo. & Bart. q̄ hodie debeſ. q̄ contra teſtm minus contra tabu. quā pīterito matris ſine cā nō habeaſ. p exhæredatiōe, iuxta gl. ī §. exhæredatos. ī auth. de hæredi. & fal. & iſtā opi. multi tenent. Alexā. verō hic, cōtra fundamēta, de quibus hic per eū. Cui addo q̄ ī §. ad teſtamenta. aſſignaſ alia rō. quæ ēt militat hodie q̄ matres ſuos nō habent hæredes: ſed prætor pollicet bonorū poſ ſeſ. cōtra tab. & vī liberi filiꝰ, qui ſint loco ſeruorū, in iuri. **busvulgaribus**: igiſ &c. cū contra teſtm daſ cōtra tabu. licet Alex. hic teneat cōtrariū, qui ibi eſt cōtrarius. & cōſ. lxxxix. ī. volu. & vide Alex. ī l. ſi ſuis. ad fi. ff. de libe. & poſthu.
d ¶Docto. noſtri. Ad de tu q̄ gloſ. ſaluari pōt, qñ in teſtamen to inſtituit veniētes ab inteſtato: qa tūc nō eſt teſtm nullum rōne pīteritionis: vt dicit Barto. in l. ſi duobus. §. ſi prius. ff. de cōtra tabu. De cuius veritate vide Imo. in l. ſi filius qui in poteſtate. ff. de liber. & poſthu.

LEX II.

Poſthumo. Poſthumus pīteritꝰ, poteſt dicere teſtm nullū, & venire per cōtra tab. h. d. hæc eſt difficilis lex, & notabilis. †Nota q̄ bon. poſſeſ.[a] contra tabu. datur ei, qui non eſt inſtitutus, neq; exhæredatus. Si enim eſt inſtitutus, non eſt dubiū q̄ nō haberet contra tab. Item ſi eſſet exhæredatus, ſimiliter non haberet, ſed veniret per querelā, vt ff. eo. l. nō putauit. in prin. Secundò †not. q̄ ille, qui poteſt dicere nullū, pōt venire per cōtra tabu. †Tertiò not. q̄ bon. poſ. ſecundum tab. nō concurrit cum cōtra tab. bon. poſ. †Ad iſta oppo. per ordinē, & videtur q̄ inſtitutus habet cōtra tabu. vt l. ſi poſt. §. fi. ff. eo. Sol. Fateor q̄ habet contra tabu. beneficio alterius pīteriti, nō beneficio ſui. Ita debetis intelligere hoc. Secundò oppo. & videtur q̄ exhæredatus habeat cōtra tabu. vt l. non putauit. §. nō quæ uis. ff. eo. Sol. Ibi loquitur in exhæredatione nō ritè facta. Itē opp. †& videtur q̄ pīteritus nō habeat contra tab. nō videtur obſtare l. illud. §. ad teſtamenta. ff. eo. Sol. Ibi loquitur in pīteritione matris,[b] q̄ habetur pro exhæredatione:[c] meritò nō habet cōtra tab. hic verò loquitur in pīteritione paterna. Habes expeditum iſtū paſſum: venio ad ſecundū. Hic dicitur q̄ teſtamētum eſt nullum, & poterit rumpi per contra tabu. Cōtra, quod nullum eſt, rumpi nō poteſt: vt l. nam & ſi ſub cōditione. ver. poſt defectum. ff. de iniu. teſta. Sol. Dicit gl. quòd teſtamētum illud eſt nullū de iure ciuili: ſed de æquitate pītoria eſt aliquod: meritò eo iure petitur reſcindi. Ita dicit glo. hic, quā vide. Innuit ergo iſta glo. †q̄ teſtamentum, in quo filius eſt pīteritus, interim eſt aliquod de iure prætorio, donec dicatur nullū. Idem videtur notari ī l. filio pīterito. ff. de iniuſt. rup. teſt. & ff. de teſt. l. j. & ego tetigi vobis in l. j. Docto. noſtri[d] moderni dicunt q̄ hoc eſt contra caſum l. j. in fin. ff. ſi tab. te. nulle ex. quia teſtamentū eſt nullū omni iure, niſi approbetur per filiū: quia tunc erit aliquod de iure prætorio: vt d. l. filio. de iniuſt. teſt. Qualiter ergo reſpondebimus ad cōtrariā? Dicit Iac. de R. a. q̄ per bonorū poſ. contra tab. rumpitur illa ſpes quæ erat: quia teſtamentū poterit cōfirmari per filiū. Iſta eſt quędā truffa: nam ſpes nō pōt rumpi, nec pōt tolli, nec habet effectū, donec illa ſpes deducatur ad effectum, vel ad actū: vt l. ſi ſub cōditione. ff. de ſolu. de noua. l. quoties. Quid ergo dicemus? Breuiter dico, q̄ filius pīteritus petēdo contra tabu. approbat teſtamētū tanquā factū, nō vt ritè factum: meritò, quia de iure prætorio ſubſiſtit: de iure prætorio rumpitur. Simile videtis in eo, qui appellat à ſententia lata contra falſum procuratorem: vt l. iij. §. falſis. ff. rem ra. ha. & habuiſtis not. §. de procu. l. licet. Facit quod no. in l. Pomponius ſcribit. ff. de neg. geſt. & ideo ſi filius antè dixiſſet teſtamētum nullū, vel petēdo cōtra tab. proteſtaretur q̄ hoc nō facit animo approbādi teſtamentū, dico q̄ bo. poſ. cōtra tab. nō procederet per rōnē factā: quia q̄ nullū eſt, rumpi non pōt. †Venio ad ſcūm. Dicit hic q̄ cōtra tab. & ſcūm tab. nō cōcurrūt. Contra ff. de leg. prēſtā. l. is q̄ in poteſtate. §. ſed ſi ſcripſ[o]. Soluit gl. & bñ, ibi nō dicit q̄ petat ſecūdū tab. ſed q̄ aditur hæreditas de iure ciuili. Vnde aditio hæreditatis & bo. poſ. cōtra tab. bene cōcurrūt. Cōtra hoc opp. de l. ſed cū patrono. ff. de bo. poſſeſ. Sol. Dicūt quidā eodē mō, q̄ ibi adit de iure ciuili. Vel veri dicit gl. aliud in bo. poſ. quæ datur patrono: qa illa cōcurrit cū ſecūdū tab. aliud in ea, quæ datur liberis, vt hic. Et eſt ratio in promptu, licet gl. nō ponat. nā bo. poſ. contra tab. quæ daſ patrono, nō rumpit teſtm in totū, ſed aufert legitimā ſolā debitam patrono: vt j. tit. j. l. j. & q̄ ibi no. meritò bene concurrit cū bonorū poſ. ſecūdū tab. ſed bo. poſ. cōtra tab. quæ daſ liberis, rumpit teſtm pro toto: vnde nō pōt concurrere cū bonorum poſ. ſecūdū tab. Contra hoc oppo. de l. ſi duo. ff. de le. præſtan. vbi etiā ea, quæ cōpetit liberis, concurrit cū bo. poſ. ſecūdum tab. Dicūt quidā, q̄ ibi fuit adita hęreditas de iure ciuili. Iſtud non videtur verū: nam cū ibi filius ſuus eſſet pīteritus, licet approbauerit teſtamētū: hæreditas nō pōt adiri de iure ciuili, ſed de æquitate pītoria: vt d. l. filio pīterito. ff. de iniuſt. teſt. dicā j. vnde legitimi. l. ſi. Dicendū eſt ergo, q̄ vbi filius inſtitutus, & pīteritus ſunt in eodem gradu, poſſunt cōcurrere cōtra tab. & ſecūdū tab. quia p̄ cōtra tab. nō auferꝫ totū, & ſic eſt eadē rō, quæ in bo. poſ. cōtra tabu. quæ datur patrono. Ex prædictis ergo diſtingue p̄ teipſum. Aut quæriſ vtrū bo. poſ. cōtra tab. concurrat cū aditione de iure ciuili: aut cū bon. poſ. ſecūdū tab. & hoc ſecūdo caſu. aut quæriſ de bo. poſ. quæ daſ patrono, aut de ea quę daſ liberis. Sed ſi queris de ea, que daſ liberis: tūc aut eiuſdē gradus, aut diuerſi: vt habes ex p̄dictis.

De bono. poſſeſ. contra tabu. liberti quæ patronis, liberiq̄ eorum datur. *Rubrica.*

1 ☞ *Manumittens ex cauſa fideicommiſſi habet contra tabulas.*
2 *Patronus per bono. poſſeſ. contra tabu. aufert tantum legitimam.*
3 *Contra teſtamentum nuncupatiuum datur bono. poſ. contra nuncupationem.*

LEX I.

Licet ex cauſa. Patronꝰ pīteritus per cōtra tab. aufert ſcripto legitimam ſuā. h. d. †Nota q̄ licet quis manumiſerit ex cauſa fideicōmiſſi, nihilominus habet cōtra tab. Secundò not. q̄ per bon. poſ. cōtra tab. patronus aufert legitimā tantùm. Tertiò not. q̄ contra teſtamentum nuncupatiuum datur bon. poſſeſ. contra nuncupationem: ſicut econtra datur bono. poſſeſ. ſecundum nūcupationem: vt §. titu. ij. l. ij. Quærit gl. in quibus caſibus patronus excludatur ab iſta bonorum poſſeſ. dic vt in gloſſa.

LEX II.

Patronus. Qui recipit mercedem pro operis, perdit contra tabu. hoc dicit.

Vnde liberi. *Rubrica.*

Gloſ. continuat, dictum eſt §. de bono. poſſeſ. quæ ſunt contra tabu. ſequitur videre de bon. poſſeſ. ab inteſt. verum quia iſta eſt prior: ideo de ea præmittit Imperator.

LEX I.

Seruus. Filij emancipati ſuccedunt æqualiter patri per vnde liberi. h. d. Opp. Inſtitu. de bono. poſſeſ. §. quos autē. vbi dicit q̄ prætor hæredes facere non poteſt. Solu. quod hic dicit hæredes extitiſſe: intelligas beneficio prætoris ſecundum bono. poſ. qui vices hæredum ſuſtinent.

LEX II.

Ex teſtamento. Donec eſt locus ſucceſſioni ex teſtamento, nō eſt locus ab inteſtato. Item donec eſt locus ſucceſſioni deſcendentium, nullus alius poteſt ſuccedere. hoc dicit.

1 ☞ *Repudians hæreditatem patris, non poteſt habere hæreditatem aui, niſi de iure prætorio.*
2 *Lex iſta quòd habeat locum tam in filio emancipato, quàm in poteſtate.*
3 *Quibus caſibus iſta lex procedere poteſt.*
4 *Succeſſorium edictum ſecundum tempora codicis, non habet locum in agnatis: hodie ſic: & an lex corrigatur. nu. 6. & 7.*
5 *Proximior vt ſuccedat, quo tempore requiratur quòd ſit proximior.*
7 *Succeſſorium edictum de iure ciuili, non habet locum inter ſuos.*
8 *Secunda compilatio Codicis fuit facta poſt compilationem Inſtitutionum.*
9 *Qui eſt hæres per beneficium reſtitutionis in integrum, & ſic de iure prætorio, non deſinit eſſe hæres de iure ciuili.*
10 *Hæreditas patris non agnita, quòd tranſmittatur ad quencunque.*
11 *Filius filij emancipati conceptus, & natus, poſt emancipationem, quod non ſit agnatus auo.*
12 *Pater ſuccedit filio per vtilem vnde liberi, ſeu vnde parentes.*
13 *Edictu prætorum licet addere, vel detrahere ex mente ipſius prætoris, vel ex identitate rationis.*

Lex

LEX III.

a **Si vir patris.** [a]Rogo quod aduertatis ad iſtā l. quia lex iſta eſt ita difficilis ſicut alia, quæ ſit in toto C. & habet gl. valde difficilē: tamē reddam vobis eam ſatis claram ſi attendatis. Breuiter dicit: Qui repudiat hæreditatem patris, non poteſt habere hæreditatem aui, niſi de iure prætorio. h. d. Duo habes in hac l. principaliter notare. Vnū quod dicit expreſsim, aliud quod innuit à contrario ſenſu. †Primò, q̄ ille qui repudiat hæreditatem patris, non poteſt habere hæreditatem aui, niſi de iure prætorio. Secundò ex eo quod dicit, qui ſe patris negat hæredem, innuit q̄ ſi vellet eſſe patris hæres, poſſit habere hæreditatem aui. Ad iſta duo vadunt omnes opiniones, quæ hic ſiunt. Nota etiam †q̄ hæc lex habet locū tam in filio emancipato, quā in filio in poteſtate: quod apparet ex eo q̄ litera dicit, maximè emancipatus, & ſic innuit idem in ſuo. Hoc præmiſſo venio ad gloſ. quæ multū difficilis, & intricata eſt: ideo more Canoniſtarum diuido vobis eam. Iſta prima gloſſ. diuiditur in duas partes principales. Nam primò ponitur glo. Io. Secundò ponitur glo. Hug. Secunda ibi: Item ideo dicit maximè, alia ratione. Item prima pars ſubdiuiditur: quia primò formatur vnam oppo. Secundo examinat lectu. huius l. Tertiò oppo. ad illud quod hæc lex dicit expreſsè. Quartò oppo. ad illud quòd hæc lex dicit à contrario ſenſu. Secūda ibi: ſi ergo ponas. Tertia ibi: niſi in duobus. Quarta ibi: ſed in eo quod dicit, negat. Examinemus ergo prius ſecundā particulā iſtius primæ partis. Et primò † quæro, quibus caſibus poteſt habere locum hæc lex. Pro cuius euidentia habetis ponere quatuor conbinationes. Quandoq; pater & filius erant emancipati: quandoque pater in poteſtate, & filius emancipatus: quandoq; econtra: quandoq; vterq; in poteſtate. Primò caſu, quando vterq; eſt emancipatus, ſine dubio procedit iſta lex: quia nullus eorum poteſt ſuccedere auo, niſi per bon. poſſeſ. de iure prætorio. Secūdo caſu, quando nepos: iſto caſu etiam ſine dubio procedit iſta lex: quia iſte filius emancipatus, qui quo ad auum eſt nepos, non poſſet auo ſuccedere, niſi de iure prætorio. Tertio caſu, quando filius eſt in poteſtate, & pater emancipatus: ſiue dubio iſta lex nō procederet: quia cum iſte filius, qui eſt nepos, quo ad auum, ſit in poteſtate, & ſic ſuus, ſuccederet de iure ciuili: vt Inſtitut. de hæredi. quali. & diffe. §. ſui. Quarto caſu, quando vterque eſt in poteſtate, tūc procedit iſta lex: quia iſte filius, qui quo ad auum eſt nepos, non poteſt admitti vt ſuus: quia eum præcedit pater: vt Inſti. de hæredum qua. & diffe. §. ſui. Et iſta ratio redditur in gloſſ. Item alia ratione non poteſt admitti vt agnatus: quia nō erat proximior tempore mortis: vt Inſtitu. de hæred. ab inteſta. §. ita demum. quia pater eum præcedebat tēpore mortis. Item non poteſt admitti per ſucceſſorium edictum: †quia non habet locum ſecundum iſta tempora in agnatis: vt Inſtitu. de legit. agn. ſucceſ. §. placebat. Et iſtæ duæ rationes adduntur in gloſ. Hug. vbi etiam repetitur non perfectè per Ioan. ſcilicet pater tunc præcedebat tempore mortis. vide gloſſ. Nunc habemus examinatas iſtas lecturas. Contra iſtam lectu. oppo.
5 †quòd non requiratur quòd quis ſit proximior tempore quo defertur hæreditas: vt ff. de condi. inſtit. l. fi. ff. eod. l. ſcripto. de ſuis & legi. l. j. §. ſciendum. Solu. Dicit gloſ. fallit in caſibus illarum legum. Ita dicit Ioan. & vide gloſſ. per ordinem. Tu dic clarius: Quandoque aliquis decedit nullo condito teſtamento: & tūc requiritur quod ſuccedens eſſet proximior tēpore mortis, vt d. §. ita demum. Inſtitu. de hæredi. ab inteſta. Quandoque decedit condito teſtamento, & tunc ſufficit q̄ quis ſit proximior eo tempore, quo teſtamentū deſtituitur: vt l. ſin. ff. de condi. inſtit. Sed contra hoc oppo. ff. de ſuis & leg. l. ij. §. penulti. Solu. gloſſ. ibi intelligo teſtamentum fuiſſe conditum. Oppo. de l. item prætor. §. j. eodem titu. Sol. ille,
b qui non erat proximior tempore mortis, [b]non poteſt ſuccedere vt agnatus. Verum eſt, ſi proximiori hęreditas fuerit delata: ſecus ſi hæreditas delata non eſſet: quia tunc ille admitteretur, qui reperitur proximior tunc, cum defertur hæreditas. Exemplū: deceſsit aliquis relicto ventre vxoris, & matre ipſi⁹ defuncti, & alio agnato vlteriori: decedit mater antequā partus ille naſcaſ, vel deficiat poſthum⁹. Certè ille qui tūc reperitur proximior, ſuccedit: vt in l. cōtraria: quia matri, quæ erat proximior, nunquā fuit delata hæreditas propter ventrē, qui ſperabatur nō ventri pōt dici delata: qa nō fuit in rerū natura. ſed lex noſtra & §. ita demū. loquitur quādo proximiori agnato defertur hæreditas: tūc eī non pōt ſuccedere ille, qui eſt in vltimo gradu. Ita debetis intelligere materiā iſtā. Opp. †quia hodie ſucceſſorium edictū habet locū inter agnatos. Vnde excluſo primo admittitur ſequens: vt inſti. de leg. agna. ſuc. §. placebat. Et ſic in caſu legis noſtræ prout loquimur, qñ vterque fuit in poteſtate, ſi filius nō ſuccedit patri ſuo, nepos poterit eodem modo ſuo auo ſuccedere de iure ciuili. Iaco. fatetur opp. & dicit hodie eſſe correctā hanc legē per
c dictū. §. placebat. Idē etiam dicitur in glo. Hug. ibi: ſed hodie &c. Contra iſtud oppo. nam licet inter agnatos ſit locus edicto ſucceſſorio, inter ſuos non: cū primus ſit hæres, velit nolit: non autem
7 poteſt hæreditas deferri ſequenti. Solu. †Dicit Hugo, etiam hodie inter ſuos eſt locus ſucceſſorio edicto: vt eis detur beneficium abſtinendi: vt Inſti. de hæred. quali. & dif. §. ſed & his. vide gl. in fin. Cōcluditur ergo ſecūdū Iaco. & Hug. q̄ iſta lex hodie ſit correcta: & q̄ iſte filius poſsit venire ad hæreditatē aui ſui de iure ciuili. Contra hoc inſurgunt omnes noſtri doct. & primò Iac. de R. a. Pet. Cy. Mar. Silima. Iaco. But. & omnes moderni, q̄ inter ſuos nō eſt locus ſucceſſorio edicto iure ciuili. Licet enim per beneficiū prætoris eis detur beneficiū abſtinendi: tamē de iure ciuili non poſſunt eſſe plures hæredes inſoli dū: vt l. hæreditatē. §. fin. de ca. pec. & l. ſi vt certo. §. ſi duobus.
c ff. cōmo. ergo &c. Cōcluditur ergo [c]q̄ cū primus fuit ſuus hęres de iure ciuili pīi ſuo, nepos nō pōt eſſe ille hęres de iure ciuili, ſed de iure p̄torio: & ſic hæc lex ñ eſt hodie cor. Prætea, dicunt ipſi† q̄ nō eſt dubium q̄ ſecūda cōpilatio Codicis
8 fuit facta poſt cōpilationē Inſt. vt §. de emen. Iuſti. Cod. §. fi. Ergo nō eſt dicendū q̄ lex C. corrigatur per iura Inſti. Prætea dicebat Iaco. But. & eum ſequebātur oēs docto. Bononienſ. §. ſed his. Inſti. de hære. qua. & dif. non diſpoſuit inducē do ius nouū, ſed recitat ius antiquū. Vnde nō eſt dicendū. q̄ corrigat legē iſtam. Ego credo q̄ glo. noſtra dicat veritatem,
9 & q̄ illi dicant malè: quod oſtendo. Non eſt dubiū †q̄ ille, q̄ eſt hæres per beneficiū reſtitutiōis in integrū, quod eſt de iure prætorio, nō deſinit eſſe hæres de iure ciuili: vt l. & ſi ſine. §. ſed qđ Papi. ff. de mino. ſed primo excluſo per reſtitutionē in integrū, ſequentes admittuntur de iure ciuili: vt ff. ad Tertul. l. j. §. ſi qs adita. Præterea, nō eſt dubiū: q̄ donec eſt locus inſtituto, nō eſt locus ſubſtituto: vt l. quādiu. ff. de acq̄r. hære. Sed ego video q̄ ſi inſtitutus abſtineat p̄ reſtitutionē in integrū, licet abſtinēs remāeat hęres de iure ciuili: admittiē tñ ſubſtitutus vulgariter de iure ciuili: vt d. l. & ſi ſine. §. ſed qđ Papi. ff. de minori. Præterea, de hoc eſt caſus rotundus j. de legi. hær. l. defunctis. Nec videatur tibi impoſsibile, q̄ duo ſint hęredes inſolidū de iure ciuili. Nā hoc vides alibi in hærede, & fideicōmiſſario vniuerſali, q̄ habet iura hæreditaria inſolidū vna cū hærede per ſenatuſconſultū, qđ eſt de iure ciuili: et tamen apud hæredem ſunt iura directa, apud fideicōmiſſariū iura vtilia: vtrunq; tamen de iure ciuili. Ita hic apud filiū erunt iura directa, apud ſequētē iura vtilia, de iure tñ ciuili: vñ de iure ciuili dī ſuccedere. Nō obſt. quod dicit, q̄ Codex fuit factus poſt cōpilationē Inſti. Cōceditur tñ quòd iſta l. eſt hodie antiqua, alias iuris Codi. antiq: iō corrigitur per dictū §. placebat. q̄ fuit poſt legē iſtā factus. Ita debes intelligere hāc materiā. Nō obſt. qđ dī q̄ §. ſed & his. nō logtur diſponēdo, ſed recitādo iura antiqua: qa fateor q̄ lex iſta nō corrigitur p. §. ſed & his. ſed p. §. placebat. Ita debes intelligere hāc materiā. Habemus ergo hic videre qñ eſſet locus edicto ſucceſſorio: qđ plenè ſummabo. j. titu. ij. ſuper rubrica, vbi gloſſ. ſummat.

↦P. PAV. P.
a ¶Qui ſe patris. Iſtā lege repetit dominus Benedictus de Plumbino. Item repetit Ang. magiſt. Franc. de Perul. Itē repetit dominus Signorel.
↦P. PAV. P.
b ¶Tēpore mortis. Sufficit tamē quod aliquis probet ſe eſſe coniunctum alicui ius, quia præſumitur proximior ni ſi alius probetur p̄ximior. Vide Cō. conſi. xliij. incip. in quæſtione Franciſ. vide in Bertach. in verſ. hæreditas ab iteſtato.
c Concluditur ergo. Adde tu & vide ad hoc quod dicit Pau. de Caſt. in l. ſi filius qui patri. ff. de vulga. & pup. poſt Bar. to. in l. j. §. quæritur. ff. de ſuis & legiti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

POMATES.
a ¶ Cõcluditur ergo q̃ sunt. Not. q̃ licet iste §. prima facie nõ videat istud dicere, prout tenuit hic do. Lãcelotus istud p. batut in ver. nihilõ minus. et dixi etiam istud: ipse verò negauit esse dubium.

P. P A V. P.
b ¶ Seu positio. Istud ꝓcedit ĩ omni genere ꝓbatiõis, siue fiat p testes, siue p ĩstrã, siue p cõfessionẽ ꝑtis, vt tenuit hic Ale. ĩ vl. vol. & ꝓbaĩ in hac lege, & voluit Fel. ĩ c. cũoẽs. ĩ xvij. col. vers. tertia declaratio. extra, de cõst. & de testibus loquit tex. ĩ c. in ꝑsentia de ꝓba. vbi vide p Feli. quasdã limitationes ad hãc regulam, de ĩstrumẽtis loquit Bar. ĩ l. si ex cautiõe. ĩ j. co. vers. tu aduerte. C. de fide instru. Alex. cõs. vij. de cõfessiõe logr & Bar. ĩ d. l. si ex cautiõe. Io. de Ana. cõsi. xvij. in ij. col. & vide Soci. ĩ l. q̃rit. ad finẽ de reb. dub. Et Alex. cõ. lxj. cõsi. viso themate illustrissimi. ĩ j. col. ĩ ij. vol. & cõs. xlij. in v. vol. & ĩ l. q Romæ. §. duo fratres. & ver bo. ob. ĩ iij. q. Bar. in fine. Et q̃ procedit ista regula & ĩ ĩstrumentis, vide Roma. sing. dccl xvij. sci. ad ĩstrm. & iõ per hoc dicimus q̃ ĩdefinita nõ eqpolleat vniuersali in materia ꝓbationũ, vide q̃ scripsi ĩ l. si pluribus. de leg. ij. nec appellatiõe rei venit totũ, vide Soci. post Are. in l. qdã æstimauerũt. ĩ ij. notabi. si cer. pet. Are. ĩ l. serui electiõe, §. fi. ĩ fi. de leg. j. Fel. ĩ c. auditis. in xiiij. colũ. de rescrip. Alex. cõ. cx. ĩ j. vol. ĩ vj. col. in cõtrariũ facit q̃ scripsi ad Bart. in l. si pluribus. d. leg. ij. licet al's appellatione rei veniat totũ l. de pupillo. §. q nũcia. de opere noui nũci. vbi Bart. & oẽs & in l. legatũ vxori. p illũ textũ de lega. ij. & in l. si in rẽ. ff. de rei vẽdi. & ĩ a l. si qs cũ totũ. de excep. rei iudic. Bonus textus ĩ l. Titia cum testõ. §. Lucius. de leg. ij. Contrariũ tñ tenuit Aret. quẽ vide oĩno cõsi. cij. in ij. col. ĩ ij. dubio. Et dixit vnum singulare verbũ Bal. ĩ l. ab hostibus. §. q semp. ĩ ij. col. ff. ex glo. cau. maior. p dictũ textum, dũmõ posit aliquo mõ verificari, nunquã itelligẽdum est taliter q̃ concludit intẽtionem ꝓbãris.

Opp. ad secũdũ notabile, quod hic colligit a cõtrario sensu. hic innuit q̃ si non negaret se hæredẽ patris, posset habere hæreditatẽ aui. Cõtra: quia siue negaret se hæredẽ, siue non, nil ad propositum q̃ probo: Aut eñ filius agnouit hereditatẽ patris sui, & sic bona sunt cõmista, & nõ posset habere nepos vnũ patrimonium, quin haberet totũ: vt l. sed & si plures. §. filio. de vulga. & pup. & j. de iure deliberan. l. q. dã elogio. & ibi no. Aut filius primus se abstinuit: & tũc cũ sint duæ hæreditates, põt vnam amplecti, & aliã repudiare, vel amplecti vtranq̃, nõ est vis: vñ quod hic dicit, q̃ si negat se hæredem: nil ad propositũ. Sol. secundũ Io. ideo dicit, se negat hæredẽ: quia tunc nullo casu põt habere, nisi per bonorũ possessionẽ. Sed si cõcederet se esse hr̃dẽ patris sui, ponit ali⁹ casus, in quo de iure ciuili haberet: vt puta si pater ei dimisit hæreditatẽ aui: & sic ad ipsum nepotẽ trãsiret de iure ciuili, tãquã bona cõmista cũ hereditate patris. & hoc licet sit verũ in se, tñ est extra casum huius l. quæ loquitur q̃n̄ fili⁹ primus nõ agnouit hereditatẽ patris sui. Itavidetur dicere Ioã. vide gl. tuam ibi: sed in eo q̃ dicit negat. Alij dicũt q̃ istud argumẽtũ, q̃ hic fit, sit à ꝓtibus insufficiẽter enumeratis. Cũ eñ dicit, Aut fili⁹ adiuit hæreditatem patris sui, aut repudiauit: certè est dare tertiũ, scilicet q̃n̄ decesit deliberans. Quo casu si iste nepos vellet adire hr̃ditatẽ patris sui, posset p̃ iusdeliberãdi ad eũ trãsmissum agnoscere hr̃ditatẽ aui de iure ciuili. Sed si negat se hr̃dẽ patris sui, nõ põt agnoscere, nisi p̃ bonorũ possessionẽ. & hoc verũ, q̃n̄ ille, q̃ est hr̃s patris sui, ex iure deliberãdi in eũ trãsmisso nollet adire. Si eñ vellet, excluderet istũ nepotẽ: vt l. cũ antiquioribꝰ. j. de iure deliber. et p̃ regulã q̃ est scdm opi. quã teneo
10 † q̃ hr̃ditas patris nõ agnita trãsmittit ad quẽcũq̃: vt dicã in l. apud hostes. j. de suis & legi. & l. si infanti. de iure delibe. Sum⁹ expediti de prĩa gl. magna: venio ad secũdã, q̃ est multũ facilis. et format duas
11 qõnes faciles multũ. Prima est, vtrũ † filiꝰ filij emãcipati cõceptus & natꝰ post emãcipationẽ sit agnatꝰ auo suo. Gl. arguit, ꝓ & cõtra, & finaliter determinat q̃ nõ est agnatꝰ, & vide gl. Cõtrarias gl. habemus ff. vñ cognati. l. legitimis. & ff. de adop. l. quẽ filiꝰ. Istę gl. dicũt cõtra, ar. Insti. de legi. agna. suc. §. fi. Credo istã gl. verius dicere. nã ĩ d. §. fi. dicit q̃ pinde succedit filio, ac si iura agnationis non essent sublata. Cõcludit ergo q̃ sunt⁹ sublata, sed remanet ius succedẽdi perinde, ac si staret. Et hoc apparet ex titulo de fidu. tu. non eñ illa appellat legitima, sed fiduciaria, quæ à legitima differt specie. Alia qõ forma
12 tur ĩ gl. † q̃n̄ pater succedit filio, quo iure succedat. Et recitat opi. Pla. quam reprobat. vide gl. Concludit ergo q̃ pater admittat p̃ vñ legitimi: aliàs p̃ vtilẽ, vñ liberi, seu vñ parentes. Doct. Vltramontani hoc reprobãt, dicẽtes q̃ vñ liberi, vel etiã vnde parẽtes, nõ põt habere locũ ĩ qõne proposita. Primo, qa nõ licet addere, seu detrahere, ex edictis prætoris: vel in cõuentionalibꝰ. ff. de ver. obl. Sed in edicto prætoris nõ fit mẽtio de parentibus: ergo &c. Prẽterea, dicũt ipsi q̃ nõ est dubiũ, q̃ mater succedat filio p̃ vnde legitimi: vt ff. vñ legitimi. l. ij. in fi. & l. seq. si pater succederet filio p̃ vnde liberi. ergo præferẽ matri: cũ illi, qui veniũt p̃ vnde liberi, excludũt venientes ab intestato p̃ vnde legitimi: vt l. j. §. j. ff. si ta-
13 testa. nul. exta. Puto glos. nostram bene dicere. Et † quod dicitur, q̃ nõ debet addi verbis prætoris: dico verũ, nisi ex mente prætoris, vel ex idẽtitate rõnis: vt vidistis in l. j. j. de interdict. & §. de bono. pos. secũdum tabu. l. ij. & §. titu. j. l. j. vbi additur de bonorum possessione secundum nũcupationẽ. ita hic additur vnde parẽtes, quę est vtilis vnde liberi. Probo q̃ hoc sit de mẽte prætoris, bono. possess. vnde liberi, datur illis, quibus datur bon. possess. cõtra tab. vt l. j. in prin. ff. de contra tab. & l. j. §. j. à paren. quis fue. manumiss. ergo ei debet dari vnde parẽtes, q̃ est idẽ quod vnde liberi. Nõ obst. q̃ dicis, quòd secũdũ hoc pater præfertur matri, & credo q̃ sic de iure antiquo: licet hodie secus, per auth. defuncto. j. ad Tertul. Hic dicitur, q̃ per bonorũ possessionẽ, &c. Quæro quæ est ista bonorum possessio? Dicũt quidã, vnde liberi. Alij dicũt, vnde cognati. Tene primam partẽ. Vltimò est vidẽdũ de filijs natis post mortem aui: de quibus dicam j. de his, qui ante aper. tab. l. j.

Unde legitimi, & vnde cognati. *Rubrica.*

Continua vt in gl. Quærit gl. super rubrica, qui dicantur legitimi. Certè omnes agnati, qui vocãtur ad successionem per legem xij. tabu. vt Institu. de legi. agnati. suc. §. j. Item omnes illi, qui vocantur ex antiqua lege, vel senatusc̃sulto: vt ff. eo. l. ij. licet essent cognati. Exemplum patet in matre, quæ per senatusconsultum Orficianum succedit.

LEX I.

Consobrinorum. Nati ex duabus sororibus succedũt inuicẽ, per bonorum possessionem vnde cognati. h. d.

LEX II.

Vm propiorem. Ista lex dicit idẽ, quod præcedens, quasi ex cõsobrino natis, qui succedit per vnde cognati.

LEE III.

Nepotibus. Nepotes succedunt auo materno de iure prætorio. hoc dicit.

1 ☞ *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*
2 *Possidens res hæreditarias quando videatur adire.*
3 *Articulus seu positio debet de necessitate concludere.*

1 **On hoc.** Tota die † allegatur ista lex. Non probat hoc esse: quod ab hoc cõtingit ab-
2 esse. hoc dicit. Oppo. & videtur † quòd ille, qui possidet res hereditarias, videat hereditatẽ adire: vt l. j. & l. ij. j. de repu. hære. Solu. Prout hic loquit in bon. pos. procedit clarè: quia in ea requiritur agnitio corã iudice: vt l. fi. §. qui admit. ad bo. pos. & ideo sola rerũ possessio non sufficit. In hæreditate autẽ dico q̃ nõ sufficit sola possessio ad probãdũ quẽ hęredẽ, vt appareat q̃ sibi hereditas sit delata. Si enim sibi deferret, p̃ possessionẽ videretur adire: vt in cõtrario. Itẽ opp. quia eodẽ modo articulus, quẽ hic Imperator docet, nõ cõcludit. Nam posito q̃ quis apprehẽderit hæreditatẽ, vel bonorum possess. non sequitur: ergo hæres: quia fortè sibi nõ de ferebatur. Respõdeo, q̃ hic dicit Imperator, q̃ debet quæri, an apprehẽderit hæreditatẽ, vel bono. possess. intellige cum oneribus pertinẽtibus ad hoc, scilicet vt q̃rat, an sibi delata fuerit. Vel aliter si solũ hic poneret, & ꝓbaret q̃ ipse adiuit hæreditatẽ, posset conueniri tãquã hereditatis possessor. Cõstat enim q̃ tanquã hr̃s possidet. Itẽ posset agere scdm formã l. fi. §. de peti. hære.
3 † Vltimò no. et bñ tene mẽti hãc legẽ q̃ articul⁹ seu positio
b debet de necessitate cõcludere: al's nõ probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse: vt hic, & l. non nudis. & l. non epistolis. & l. nec̃ natales §. de probatio.

1 ☞ *Cognati hodie æqualiter succedunt, ac si essent agnati.*
2 *Cognatis sunt adæquati agnatis, quod omnes æqualiter succedunt vsq; ad decimũ gradũ.*
3 *Bonorum possessiones quod hodie non sunt sublatæ.*
4 *Bonorum possessio secundum tabulas, quibus casibus sit necessaria.*
5 *Bonorum possessio contra tabu. hodie est necessaria, quando filius est rite præteritus.*
6 *Bonorum possessio vnde legitimi & vnde liberi, quod hodie non sit necessaria.*
7 *Bonorum possessio vnde cognati, hodie non est necessaria.*
8 *Bonorum possessio vnde vir & vxor, quod hodie sit necessaria.*

Certum

Certũ est. Si qs vellet in hac lege ĩsistere, staret per tres dies, recitãdo oẽs varias bonorũ possessiões. Nos recitabimus gl. & supplebimus vbi deficit. Breuiter dicit: Cognati inuicẽ nõ succedũt, nisi p̃ bonorũ possessionẽ: ad quã petẽdã nemo cõpellitur. h.
1 d. Opp. in auf. de hære. ab intest. §. nullã. † Sol. Hodie cognati succedũt æqualiter perinde, ac si agnati essent. Quærit, vs
2 q̃ † ad quẽ gradũ succedũt agnati, & cognati. Dicit gl. q̃ agnati vsq; ad decimũ gradũ: cognati vsq; ad septimũ. & vide glo. Sed hic dubitat, cũ hodie exæquata sint iura agnatiõs, & cognatiõis, vtrũ agnati succedãt vsq; ad septimũ gradũ tm̃, sicut cognati: an ecõuerso, cognati vsq; ad decimum, sicut agnati? Gl. determinat istã qstionẽ j. de suis. & legiti. in auf. in successiõe & ĩ corpore vñ sumitur: videlicet, q̃ succedãt oẽs æqualiter vsq; ad decimũ. Itẽ q̃ritur, quot sunt bonorũ possessiões.
3 Dic vt in gl. q̃ hoc dicit multũ clarè. † Quærit gl. nostra, an istæ bonorũ possessiões hodie sint sublatæ p̃ iura noua? Et vi detur q̃ sic: qa sublata est hodie dĩa emãcipatiõis, patriæ potestatis, agnatiõis, & cognatiõis, q̃ erãt cã quare ĩtroducebatur bonorũ possessio. Cõtrariũ dicit gl. & bene. Cõstat eñ q̃ ẽt hodie, si qs veniret p̃ bonorũ possessionẽ, posset: qa nulla est lege ꝓhibitũ: vñ ista iura nõ sunt correcta: qa quis põt vti eis volũtariè. An aũt istæ bonorũ possessiões sunt necessarię
4 ista est alia qõ, in qua gl. tua tria dicit p̃ ordinẽ. Primò † de bonorũ possessiõe secũdũ tabulas. In hoc nihil est innouatũ: nã neque olim, nec̃ hodie fuit ⁱnecessaria: qa ĩstitutus poterat adire hæreditatẽ de iure ciuili ex testamẽto. Fallit in tribus casibus, q̃bus olim, & hodie bonorũ possessio erat necessaria, quos dicit vt in gl. Doctores addũt quartũ ĩ l. filio p̃terito. ff. de iniust. test. & l. posthumus. versi. idẽ & circa. e. ti. qñ filius p̃teritus testamẽtũ cõfirmat, validat de iure p̃torio. Addũt quintũ ĩ l. cũ hæres. la j. ff. ad Treb. vbi ꝓpter fauorẽ nõ põt adiri hæreditas, ita q̃ tribuat ius de iure ciuili: tñ põt peti bonorũ possessio. Addo vbi sextũ, qñ testamẽtũ est factũ sub cõditione impossibili, quã reiicit prætor: vt l. facta §. si in dãda. ff. ad Treb. no. p̃ lac. de Aret. in l. cũ in secũdo. de iniust. testamẽto. Quædã tñ gl. quæ est in l. si duo. ff. de leg. præstã. vñ dicere q̃ in casu legis illius, filio p̃terito. de iniust. test. qñ testamẽtũ, in quo filius est p̃teritus, cõfirmatur, posit adiri de iure ciuili. In quadã gl. paruula. dũ dicit, sed adiuit, vel bonorũ possessionẽ petijt. Sed illã gl. reprobaui vobisibi. Itẽ est bonorum posses-
5 sio contraria: † illa erat olim necessaria filio emancipato. Ista est hodie necessaria, si ponimus præteritionem ritè factam, scilicet cum causa: vt videbitis in authen. ex causa. j. de libe-
6 ris præteritis. † Est & alia bonorum possessio vnde liberi & vnde legitimi. Vnde liberi, erat olim necessaria filijs emancipatis: hodie non est necessaria: quia succedunt de iure ciuili per bonorum possessionem. vnde legitimi, nec olim nec hodie fuit necessaria secundum glos. Doctores moderni dicunt, quod imò hodie aliquo casu est necessaria vnde legitimi, & vnde liberi: vt in casu leg. qui se patris. §. titul. j. Ita dicunt illi dicentes illam legem non esse correctam. Sed
7 illud reprobaui vobis. Est alia † bonorum possessio vnde cognati. Ista fuit olim necessaria, hodie non: quia sublata est
8 differentia agnationis, & cognationis. Item est bonorum possessio vnde vir & vxor: & ista est necessaria olim, sicut hodie: vt vnde vir & vxor. l. j. Sunt etiam bonorum possessiones, quæ non tribuunt ius: & istæ sicut olim erant necessariæ, ita hodie: quia nihil est innouatum.

a *De successorio edicto.* *Rubrica.*

1 ☞ *Successorium edictum, quando habeat locum in successione ex testamento.*
Item q̃ habeat locum in possessione contra tabulas.
2 *Inter successores ab intestato, quando sit locus successorio edicto.*
3 *Successorum edictum proprie habet locum inter eos qui succedunt de iure prætorio.*
4 *Successorio edicto est locus, vt venientes ab intestato remoti⁹ venientibus ex testamento succedant.*
5 *Successorum edictum in casu l. si quis ita hæres. ff. de hæred. institu. habet locum vt exclusi venientibus ab intestato si locus ex testamento.*
6 *Successorum edictum fuit introductum propter creditores.*

Cõtinuat gl. tua sic: Quia ĩ p̃dictis bonorũ possessionib⁹ est locus successorio edicto: iõ de eo dicit. Antequã veniam⁹ ad nigrũ expediam⁹ gl. quę est posita hic sup. Rubri. & eius materiã, ẽt credo q̃ in-
1 telligas clarè istã materiã, p̃ ea q̃ dixi vobis in l. q se patri. §. tit. ij. † Primò quæro, an in successione ex testõ sit locus successorio edicto? Respõd. aut quæris in successione ex testõ, quę est ex testõ secũdũ testm̃ & defuncti voluntatẽ, & nõ est locus successioni, nisi quatenus in eo testõr dispositi substinendo secũdũ materiam substitutionũ tractatã vbiq̃. Aut quæris de successione, quæ est cõtra volũtatem defuncti: vt p̃ querelã inofficiosi, & p̃ cõtra tab. et in hoc sunt opiniões. ff. de inof. testa. l. pater filiũ. Veritas est, q̃ est locus successorio edicto: vt l. si is q̃. ff. de ĩof. testa. & l. pater filiũ, aliàs, si qs filiũ. §. illo & eo. tit. idẽ in bon. possess. cõtra tab. vt l. ij. §. si cmãcipatus. de bon. pos. cõtra tab. & no. p̃ Dy. in c. nõ debet aliquis. de regu.
2 iur. li. vj. Quæro † secũdo vtrũ inter successores ab intestato sit locus successorio edicto? Et hic aduerte: Quidã sunt successores de iure ciuili, q̃dã de iure prætorio: & illi, qui de iure ciuili, q̃dã succedũt p̃ l. xij. tabu. vt agnati, & sui, & in istis nõ erat loc⁹ successorio edicto de iure antiquo: vt §. ti. ij. l. q se patris. & l. j. §. sciendũ. ff. de suis & legiti. hodie secus: vt Insti. de leg. ag. suc. §. placebat. Quidã succedebãt p̃ alias ptes iuris, vt p̃ senatusconsultum: & inter eos erat loc⁹ successorio edicto: vt l. j. §. si nemo. ad Tertul. Si verò erant succedẽtes de iure prętorio. Et hic aduerte, aut primus erat exclusus repudiatiõe, vel morte: aut erat exclusus p̃ restitutionẽ in integrũ. Primò casu est loc⁹ successorio edicto de capite in caput: qa excluso gradu liberorũ, remanẽt agnati: excluso gradu agnatorũ, vocãtur cognati: exclusis cognatis, vocanẽ vir & vxor. Item est locus de gradu in gradũ. Nã si plures sunt cognati, oẽs dicũtur esse in eodẽ capite: quia oẽs cognati. Tñ si sunt diuersi gradus, excluso eo, q̃ est in primo gradu, admittit ille, q̃ est in scdo gradu: vt ff. eo. l. j. §. qb⁹. Si verò prim⁹ est exclusus p̃ restitutionẽ in integrũ: tũc sequẽs in gradu nõ põt admitti de iure p̃torio: vt l. fi. ff. e. Sed de iure ciuili sic: vt l. j. §. si qs adita. ff. a
5 ad Treb. de re iudic. l. & exhæredatũ. Et aduerte: qa † vbi dixi suprà locũ esse successorio edicto, non semp̃ ꝓprie locutus sum: nã ꝓprie tm̃ locũ habet inter eos, q̃ succedũt de iure p̃torio. Itẽ inter eos, qui succedũt alio iure, bñ est loc⁹ successioni: hoc est, deficiẽte prĩo, vt deueniat ad sequẽtẽ: nõ tñ hoc dicit esse ex edicto successorio, sed ex cõstitutione iuris ciuilis: vt in l. suprà alleg. tñ cã maioris facilitatis totũ appellaui successoriũ edictũ. Quę-
4 rò vtrũ sit locus † successorio edicto ĩ hoc vt veniẽtes ab intestato succedãt, remotis venientibus ex testõ? Respon. sic, dũ tamen scias, q̃ donec est aliqua spes successionis ex testõ, nullo mõ põt quis venire ab intestato de iure ciuili. Probat ĩ l. quãdiu. ff. de acqui. hære. de regu. iur. l. quãdiu. j. cõia de success. l. antequã. De iure prætorio, idẽ. §. qui admit. ad bon. pos. l. quandiu. & ff. si tabu.

Nec ẽt appellatione partis cõtinet certa & simulata portio. Alex. cõsi. ccj. in ij. vol. & cõsi. cccxlv. vers. Nõ obstat qd' instrm̃. vt scripsi in d. l. si pluribus. Et vide de ista materia q̃ probatio debeat de necessitate cõcludere multas bonas decisiones p̃ Deciũ in repetitiõe cap. ĩ ꝑsentia. ĩ iij. charta. de ꝓbatio. Limita tñ istã regulã q̃ dubia ꝓbatio nõ releuat, nõ ꝓcedere q̃n̄, ꝓbaret & cõcluderet alter de duobus, quorũ vnũquodq̃ fuisset ceret ad victoriam. Vide moder. ĩ l. er si post tres. ĩ iij. col. ff. si qs cautio. vide latissimè ꝓ ampliatiõnibus & limitatiõnibus huius Iaſ. quasi p̃ totũ. Itẽ qd de eo q̃ dictũ est ĩ. an appellatione rei intelligat tora. vide Iaſ. ĩ l. ait ꝓtor. ĩ prin. ff. de iureitur. & vtũ casum, in quo appellatiõe rei veniat solũ ꝑs. ponit Paul. de ca. & refert Iaſ. ibi & Iaſ. ĩ l. plane. §. fi. cadẽ. ĩ penul. co. de leg. j. Item circa istud q̃ dictũ est an appellatione rei cõtineat tota. Et aliqd p̃ eũ ĩ l. iij. ĩ vl. notab. de acqr. nott. An aũt appellatiõe ptis contineat dimidia in testibus, vide Bal. q̃ sic, cõsi. iij. ĩ ꝑte. Itẽ de eo qd' dictũ est ĩ. q. & ẽt probatio q̃ sumit ex propria cõfessiõe aduersarij, nõ releuat, nisi cõcludat. vide Ale. in l. q Romæ. §. duo fratres. in iij. q. Bar. circa finẽ de ver. ob.

P. P A V. P.
a ¶ De successorio edicto. An ĩ iure dicẽdi nullũ, habeat locum successorũ edictũ, & quid ĩ q̃rela, vide do. Frãc. cõ. xlix. Itẽ an ĩ seruitutibus habeat locũ & ĩ q̃rela, & ĩ bon. possess. contra tabulas, multa aliavid late p̃ Ang. de Periglis ĩ repetitiõe l. ĩ suis. ĩ vij. charta. & plurib⁹ scq. de liber. & posthu. vbi ẽt habes an ĩ iure petẽdi supplemẽtũ legitimæ heat locũ, & multa alia in materia, ẽt de q̃rela ĩofficiosę donatiõis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ Nepos. Adde q̃ gio. hic vide. q̃ filius fratris dicat̃ nepos. Similis est glos. in l. post emancipationẽ. de leg. iij. in glo. ij. & multa iura alle. Fed. de Scti. cõ. xxxix. q̃ dicit posse nepos, tñ ex ꝓprio significato nõ est nepos. Et ita cõcludit Bald. hic, q̃ dicit q̃ aut fit mẽtio de nepotibus vnà cũ filijs: & intelligit de nepote ex filio. Aut fit mẽtio de fratribus et nepotibus, & intelligit de nepotibus ex fratribus. Facit ſcũm Alex. in c. ij. de feu. mar. Aut ꝑ ſe fit mẽtio de nepote, & intelligit de nepote ex filio. Et cũ hac decl. Bal. trãſit Pau. de ca. q. dicit ita conſuliſſe Dy. maximẽ in pœnalibus. qđ limitat ipſe Pau. niſi ex aliquo adiuncto. ꝓſumptio eſſet ī cõtrariũ: vt ſi diceret, q̃ frater carnalis, & nepos excluderet matrẽ: qa tũc ꝓpter verbũ fratrẽ, q̃ ꝓpriè poteſt dici auunculus magnꝰ. Tenemẽti quã vis, qa nõ curo. Op. & videt q̃ poſt matrẽ primò vocẽtur alij agnati, quã iſte filius matris, qui eſt cognatus: vndevidetur obſtare ff. eo. l. §. quibus. Inſtit. de ſuc. quæ ab inteſta. §. admonendi. Sol. Dicit gl. intellige hic, q̃ alij agnati nõ erãt: ſed non placet ſecũdũ iſta tempora, ſecundũ quæ nõ erat locus ſucceſſorio edicto inter agnatos. Hodie eſſet verũ, ꝑ. §. placebat. Inſti. de legi. agna. ſuc. Opp. ff. e. l. j. §. furioſi. Solue vt ī gl.

1 *Computatio graduum de iure ciuili attenditur in ſucceſſione: in matrimonijs tm̃ Canonicum.*
2 *Caſus poſito iſtius legis.*
3 *Vna bonorum poſſeſſio conuertitur in aliam in filijs, non autem extraneis.*
4 *Statutum facies mẽtionem de gradibus, intelligitur ſecundum tm̃ ciuile, nõ Canonicum.*

testa. nullæ exta. l. j. †Itẽ quæro, an econuerſo poterit eſſe locus ſucceſſorio edicto, vt excluſis veniẽtibus ab inteſtato, ſit locus ex teſtõ? Reſpondeo, qđ ſic in vno caſu tantũ: vt l. ſi quis ita hæres. ff. de hære. inſtit. †Quærit gl. quare introductũ fuit ſucceſſoriũ edictũ? Reſpõdeo, ꝓpter creditores, ne nimium differatur: an habeãt quẽ poſſint conuenire, ſubuenitur eis etiam dando bonis curatorem.

1 *Patruus quis proprie dicatur.*

LEX I.

Simater. Excluſo primo, ſequẽtes in gradu, vel in capite admittũtur ex ſucceſſorio edicto. h. d. Opp. hic innuit q̃ ſi mater petiſſet hæreditatem patrui, q̃ eam obtinuiſſet, &c. Cõtra ſuprà de cura. furi. l. ſi. §. penult. Sol. Dico q̃ ſiue mater nõ petijt, ſiue petijt per tutorẽ, idem eſſet: vt lege cõtraria. Secus ſi petiſſet ꝑ ſeipſam factam ſanæ mẽtis. Ita debes intelligere. Itẽ oppo. & videtur, q̃ iſte nõ dicatur †patruus quo ad nepotem ex ſorore: imò debet dici auunculus magnus: ar. ff. de gra. co. l. Iuriſconſultus. §. patrui. Huius timore dicũt quidã, q̃ hic patruus impropriè ponitur. Alij dicunt, q̃ ꝓpriè poteſt dici auunculus magnꝰ. Tenemẽti quã vis, qa nõ curo. Op. & videt q̃ poſt matrẽ primò vocẽtur alij agnati, quã iſte filius matris, qui eſt cognatus: vndevidetur obſtare ff. eo. l. §. quibus. Inſtit. de ſuc. quæ ab inteſta. §. admonendi. Sol. Dicit gl. intellige hic, q̃ alij agnati nõ erãt: ſed non placet ſecũdũ iſta tempora, ſecundũ quæ nõ erat locus ſucceſſorio edicto inter agnatos. Hodie eſſet verũ, ꝑ. §. placebat. Inſti. de legi. agna. ſuc. Opp. ff. e. l. j. §. furioſi. Solue vt ī gl.

De carboniano edicto. *Rubrica.*

1 *Sicut non poſſidens poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem ex Carboniano: ita quando poſſidet, poteſt petere quod bonorum poſſeſſio ex Carboniano ſibi confirmetur.*
2 *Poſſidens poterit petere poſſeſſionem ſibi confirmari ex edicto diui Adriani.*
3 *Bonorum poſſeſſio Carboniana datur illi, cui datur contra tabulas.*
4 *Petens bonorum poſſeſſionem Carbonianam, quam ſatisdationem præſtat.*
5 *Bonorum poſſeſſio Carboniana quòd non concurrat cum ordinaria.*
6 *Miſſus in poſſeſſionem ex Carboniano quam actionem intentare poſſit, & quando.*

LEX I.

Si tibi ac filio. Hæc eſt peſtilẽtioſa lex, & habet duas lect. Et ſecundum vtranq; lect. breuiter dicit: Si filio impuberi mouetur quæſtio ſtatus, & bonorũ per Carbo. debet quæſtio in pubertatis tẽpus differri, & ſatisdatione præſtita, ſi nõ poſſidet, poſſeſſor conſtituí: vel ſi poſſidet, eius poſſeſſio confirmari: ſi nõ ſatisdat, debet poſſeſſio ad alios transferri. h. d. Oppo. & videt q̃ text. ſibi ipſi cõtradicat, dum dicit, filius tuus vendicat reſtitutionẽ. Nam in eo quod dicit, filius tuus vendicat: innuit q̃ ipſe erat actor. In alio q̃ ſubdit, reſtitutionẽ poſtulari, innuit q̃ ipſe erat reus, et alius ab eo reſtitutionẽ petebat. Huius timore ſunt in glo. duæ lect. Vna, q̃ hic filius impubes poſſidebat, & alij ab eo petebant hæreditatem: tunc expone tex. filius tuus vendicat, ſolicet retinendo, quã lectu. multum no. Habes †enim ex ea q̃ ſicut quis põt petere ſe mitti in poſſeſſionem ex Carbo. qñ non poſſidebat, ita q̃ qñ poſſidet, poſſet petere q̃ ſibi talis poſſeſſio ex Carboniano cõfirmet. Et pro hoc facit ff. eo. l. iij. miſſum. & ibi dixi vobis, de contra tab. l. iij. §. ſi ſub ea. Et ſic †videt etiã q̃ ille, qui poſſidet, poterit petere poſſeſſionẽ cõfirmari ſibi ex edicto diui Adriani, oſtenſo teſtõ nõ abolito, non vitiato: vt l. fi. j. de edicto diui Adria. tol. Alij verò legunt iſtam legem, q̃ filius non poſſidebat, ſed petebat, & illi aduerſarij excipiebant illum eſſe ſeruum. Conſultit Imperator q̃ petat bon. poſſeſſ. Carbo. & tũc debet exponi tex. dum dicit, vendicat: ſtat propriè: dũ dicit reſtitutionẽ poſtulari: intellige retinẽdo & defendendo: & ſic ſtat impropriè Opp. ſ. de ordi. iudi. l. j. Sol. Ibi non expediebat pupillo cauſam ſtatus deferri: hic ſic. Vel aliter dic vt ibi dicemus. Opp. de l. cũ ſine. ff. eod. Solu. Hæc intelligitur ſecundũ illam: nam debes intelligere hic, quãdo filius non eſt inſtitutus, neq; exhæredatus, ſed præteritus. Inſtitutus enim habet ſecundũ tab. exhæredatus habet querelã: præteritus vero habet Carbo. poſſeſſionẽ bonorum. nam hæc eſt regula: †Illi datur Carbo. bono. poſſeſſ. cui contra tabu. Probatur ff. eo. l. j. §. j. in prin. Opp. ff. eo. l. j. §. & generaliter. & l. de bonis. Sol. Ibi loquitur in præteritione a matre cuius præteritio habetur pro exhæredatione, & ideo quia eis nõ competeret contra tabu. nõ competit Carbo. bono. poſſeſſ. Oppo. ff. eo. l. iij. §. duæ. Solu. Fateor q̃ debet ſummatim examinari, an expediat pupillo cauſam ſtatus differri vel non. Gl. format hic quaſdã quæſtiones. Primò quæro, dicitur hic q̃ ſatis debet dari. †Quæro, de quo præſtatur iſta ſatisdatio? Gl. ponit duas opi. Prima eſt de reſtitutis bonis, ſi apparuerit eum poſſeſſorem iniuſtum. Alij dicũt de vtendo, fruẽdo arbitrio boni viri. Pet. dicit, vnumquodq;

capitulum

a ¶ Intẽtare. adde, an filius, qui eſt adeptus ſimpliciter bo. poſ. Carbo. ſ hereditate patris, poſſit poſſidere feuda patri cõceſſa. qđ Bal. cõcludit q̃ ſic, in c. j. in tit. un agna. vel filius.

b ¶ Saruta. A de qđ hic dicit Bal. q̃ ſtante ſtatuto q̃ cõpromiſſum fiat inter affines, nõ includit virũ & vxorẽ: ſed cõtrariũ tenet ipſe Bal. in l. affinitatis. ī. cõmunia de ſuc. & idẽ tenet Paul. de caſibus hic: qa idẽ iuris debet eſſe de eo qui eſt principiũ affinitatis, qđ eſt de affinibus. l. maritus. cũ ibi no. de ꝓcur. Nã propter vnum quodque tale, & illud magis: auth. multo magis. de epiſ. & cle. Dicũt etiã hic Sali. & Bal. q̃ ſi ſtatutum diſponat, q̃ vxor nõ poſſit teſtari ſine cõſenſu viri, & vxor vel a let iſtituere virũ: q̃ nihilo minus poterit vir cõſentire: de quo hic latius ꝓ eos Tu dic ꝙ Bal. conſuluit cõſ. lxxvij. ij. vol. ꝙ quo facit, qđ cõſuluit idẽ Bal. cõſi. lxxij. inci. In Chriſti noſe, hæc eſt copia. & volu. q̃ ſtate ſtatuto, mulier non poſſit teſtari ſine cõſenſu aliorũ, & vnus ex illis fuerit inſtitutus, q̃ ꝓ hoc nõ vitiat diſpoſitio: quia aliud eſt authoritas, aliud cõſenſus, & poteſt cõſentire vt faciat, nõ vt ſic faciat. Et ꝓ hoc etiam facit qđ cõſuluit Ro. cõſ. ccccv. q̃ pater authorari poſſit filio volẽti ipſi patri donare cã mortis. et ibi vide pulchre ꝓ eum qualiter differãt authoritas & cõſenſus Idẽ cõſuluit Bal. cõſi. lix. incip. In Chriſti. noſe facti tale eſt ij. vol. Qualiter autẽ intelligat ſtatutũ, q̃ mulier nõ poſſit cõtrahere ſine cõſenſu Viri, et vir ſit abſens vide eũdẽ Bal. cõſi. ccccxliij. ij. volu. Si aũt maritus inſtitutus ab vxore eã occidat, ſucceſſiõe priuatur, non ipſo iure ſed ꝓ ſnãm, & appli b cat legitimis hæredibus mulieris. Ita cõſuluit Bald. conſi. ccxxiij. j. volu.

c ¶ Spãle. Adde tu, q̃ cõtrariũ videt velle gl. ibi. Sed cũ iſta cõcordat gl. in l. j. ff. eo. eo. ti. Et ad materiã huius tituli vide Bald. in l. fi. ff. vnde legi. vbi q̃ vir & vxor adinuicẽ nõ ſuccedũt de iure ciuili, niſi in caſu auth. ꝑterea. Et adde q̃ hic titulus nõ habet locũ, qñ dos eſt cõſtituta ſ feudo: nec ẽt diſpoſitio auth. ꝑterea. vt tex. ſ. j. de ſueſti. quã Titius accepit a Sẽpronio. & tenẽt ibi doc. cõiter, & dicũt ẽt Iac. de Aluaro. ſ. c. j. an ma. ſucce. vxo. Et idẽ vt dicẽdũ in emphyteuta ꝙ ad feudo ad emphyteuſim, ar. ꝑcedit vt ꝓ Spe. ſ ti. de feu. §. qñ ver. xj. et ver. idẽ quoq; iuris. Bar. ſ l. vt iuriſiurãdi. §. liberi. de ope. lib. & ſ. qđ dicit. col. pe. ver. iduco ad q. & ibi ꝑ Alex. de verb. ob. Itẽ nõ haberet locũ qñ dos eẽt cõſtituta in vſufructu ꝑ ꝓdictã & qa finitur morte. §. finitur. Inſti. de vſufru. d ſ ¶ POMATES. ¶ Prꝛterea. An locũ habeat & ꝑcedat ſ viro, & mulie re ſporẽ. vbi Alb. ſ l. ſed ẽ q̃ſtiõ. ff. de li. & poſthu. poſt Dy. Et nũqd ẽt ſ terminis huius aut. ſit locus iuri accreſcẽdi: vid Bal. ſ l. j. ī. qñ nõ pe. par. Et an ſi cõiũx ꝓmortuus aliq̃d alienaſſet ſ fraudẽ ꝓſonę ſuppuũctis illũ poſſit reuocare Cor. hic tenet ꝙ nõ: qa reperit l. cautũ, ꝓ tex. ſ l. nõ vſq; adeo. ſ rõne ſui ff. nõ ſi. qs a parẽ. ſuc. ma. tũ nõ qa iſta materia nõ ꝑcedit de ſimilibus ad ſimilia. d. l. vſq; adeo. ff. ſi qđ a paren. ſue. ma. Aliũ modũ formãdi iſtã auth. vide ꝙ Rapha. Cu. cõſi. cxxxi. & vide ad hæc iura ẽt Pan. cõſ. j. vol. ij. & Socin. cviij.

capitulũ debere in ſatisdatiõe cõprehẽdi qđ ſatis placet. Quæro vtrũ ſtat̃ qõ diferat̃ quo ad matrẽ? Gl. dicit ꝙ nõ: vt. ff. eo. l. j. §. Rõ. quia ipſi patrui nõ põt obeſſe, videbitis in l. j. j. de falſis. †Quæro nũ qđ iſta bonorũ poſſ. cõcurrat cũ ordinaria? Gl. dicit ꝙ nõ: vt ff. eo. l. ſi impubes. ī fine. Dic vt in gl. †Quæro, nunqd miſſus ī poſſeſſionẽ ex Carboniano, poſſit actionẽ intẽtare. Gl. hoc tãgit etiã in l. q de inofficioſo. de inof. teſt. & ff. eo. l. pen. Iſta eſt veritas: Aut ipſe nõ ſatisſedit: & tũc nõ põt intẽtare actionẽ. Aut ſatisſedit: & tũc aut vult intẽtare directã, tanq̃ hæres: & nõ põt. Aut vult intẽtare tanq̃ bono. poſſeſſ. Carbo. & põt: vt ff. e. l. pe. et leg. iij. §. miſſum. et ille declarat iſtam materiam.

LEX II.

Carbonianum. Bonorũ poſſeſſio Carboniana cõcedit ꝓbatis ſummariè his, quæ hac l. dicuntur. h. d. Opp. nã ſi hoc probaret eſſe matrimoniũ indubitatũ, & part̃ legitimus: iſte in petitiõe hẽditatis vinceret: ideo fruſtra Carbonianũ ſibi ſubuenit. Sol. Intelligit̃ q̃ in hac bon. poſ. debet probari ſummariè, & ſemiplenè. In petitione hæreditatis debet ꝓbari verè. Quæro, itra quãtũ tẽp⁹ debeat peti iſta bon. poſ. Gl. dicit intra annum, ſicut aliæ: vt l. iij. §. miſſum. verſi. hæc autem poſſeſſio. ff. eo.

Unde vir & vxor. *Rubrica.*

1 *Stante ſtatuto quòd mulieres, uel minores non poſſunt contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum conſanguineorum, affines ex parte uiri, uel uxoris non admittuntur.*
2 *Caſus in quibus uxor non ſuccedit.*

LEX vnica.

Maritus. Nõ exiſtẽtibus agnatis, ſeu cognatis cõiuges inuicẽ ſibi ſuccedũt, & iſcũ excludunt. h. d. Nota ex hac l. †q̃ ꝑ ſtatuta b, quę dicũt q̃ mulieres vel minores nõ põt cõtrahere ſine conſenſu duorũ ꝓpinquorũ, vel duorũ cõſanguineorũ, & ſimilia verba: q̃ affines ex ꝑte vxoris, vel viri, nõ admittunt̃. Vir & vxor nõ dicunt̃ inuicẽ propinqui, nec etiã alij affines. Vide tex. tibi: ſeu propinquorum, &c. Oppo. j. ſi imperialis li. ſoci. l.

d ⇢ P. A V. P. ¶ Prꝛterea circa materiã huius auth. qñ dicatur vxor inopia laborare, & qđ ſi pater eſſet diues, & quo remedio debeat prouidere ne habeat locũ iſta diſpoſitio, vide pulchre omnino Con. cõſi. cxxj. incip. duo fratres. quaſi per totum. vbi ẽt habes an poſſit maritus operari q̃ ab aliquo doretur ſalua conſcientia ad hoc vt excludatur ab iſto benẽcio, noratur ibi.

⇢ POMATES.

c j. lib. x. Sol. Speciale c eſt in illo ſocio, qui præcedit vxorem. Oppo. j. de hæred. decur. l. j. Sol. Ibi ſunt q̃dã aliæ perſonæ, q̃ excludũt fiſcum: tamẽ illæ perſonæ excludũt ab vxore, viro. Ita dicit gl. hic cõtrariũ dicit gl. in l. j. ff. eo. ſ. q̃ ille perſonæ, de quibus dicitur in tit. de hære. decur. excludunt vxorẽ. Iſta gl. eſt verior. Caſus eſt in l. ſi quis presbyter. §. de epiſ. & cler. f

2 †Quæro vtrũ ſint alij caſus, in qbus vxor ſuccedat viro. Gl. dicit ꝙ ſic. j. de bo. ma. l. iij. Item eſt alius caſus in auth. vt lic. mat. & auiæ. §. quia verò. & vide auth. ꝑterea. quæ inde ſumitur.

1 *Legatum factum ſimpliciter, quando uideatur factum animo compendiandi.*
2 *Legatum factum per vxorem uiro, q̃ computatur in lucro debito uiro, ex forma ſtatuti vxore præmoriente.*
3 *Quis dicatur locuples uel pauper remuſtue.*
4 *Diſpoſitio huius auth. habet locum aſcendentibus exiſtentibus.*
5 *Hæc auth. quomodo habeat locum collateralibus tãtũ exiſtentibus.*

d Ræterea. d No. & ſigna bñ finẽ huius auẽ. q̃ eſt valde notabilis, ibi ĩputabiſ̃ le gatũ, &c. Op. ad iſtũ finẽ extra gl. §. de

1 rei vxo. act. §. ſciẽdũ. Sol. †Ibi loqtur, qñ erat debitũ ex facto defũcti: tũc cm̃ legatũ factũ ſimpliciter, nõ vi factũ aio cõpẽſandi: hic loqtur qñ debitũ erat ex diſpoſitiõe legali, ī quo ĩputat̃ legatũ. Simile vi

e detis ī legitia, q̃ debeẽ filio, vel patrono, ſeu parẽti: vel qñ nouella. e ſ. de ioſ. teſt.

1 Et ꝓ hoc apparet, q̃ †qñ vxor relingt aliq̃d viro, cõputari f debet ī illa portiõe quã

f g vir debet lucrari ex forma ſtatuti g. Caſus eſt hic. Pro hoc. ff. ſol. mat. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi

3 pr. & ibi la. de Are. & ibi dr. Quæro, †

h qs dicat̃ locuples, vel pauper h. Gl. dubitat. Dicit hoc examinãdũ cẽ officio iudicis. A libi dicit hoc ꝓbari ꝑ vulgi opinionẽ: vt habuiſtis no. ſ. de iure dot. l. vbi adhuc. Aliter vr̃ no. Inſt. de exc. tu. §. itẽ pro pter paupertatẽ. qđ dic vt plenè examina. ff. ſo. ma. l. ſi cõſtãte. ī pri. i rep. quã fecit

4 de illa l. Vlterius q̃ro, †qđ ſi alcẽdẽtes ſupſunt, & nõ deſcẽdẽtes. Gl. dicit idẽ qđ

5 de deſcẽdẽtibus: qa eadẽ eſt rõ. Quæro, quid ſi nullus ſupereſt aſcendens, vel deſcendens, ſed alij collaterales. Opi. ſunt ī gloſſ. Putarem dicẽdum q̃ eo caſu vxor

i lucraretur i proprietatẽ quartæ portionis.

e ¶ Quoniã nouella. Melius facit l. omni modo. ibi poſita. C. eti. Eſt tamẽ aduertẽdũ q̃ dũ Bal. allegaſ. l. qñ nouella. q̃ ſentit q̃ hæc auth. ẽt ꝑcederet quoties reliquerent aliq̃ ſter viuos, quod colligit hic Pe. & ſe. Decius. Cõputari. Adde plene de hoc per doctin d. §. ſi pr. & ꝑ Bald. hic, & conſl. xlviij. ij. vo. vbi vr̃ pſiſtere ī opi. qđ nõ cõpẽſeẽ. dicit tũ cõis opinio eſt in cõtrariũ. Et ſi lo caſu, in quo conſuluit, dicit q̃ illa diffi cultas ceſſabat: quia expreſſe dictum ſue rat qđ cõpenſaret.

⇢ P. PAV. P.

g ¶ Ex forma ſtatuti. Vide o. ſi no pulchrũ cõſiliũ Cõ. in conſi. xlviij. ſc. ſtatutũ Florẽtiæ dictat vbi conſuluit qđ ſtãte ſtatuto qđ maritus lucretur dotẽ nõ extãtibus filijs primi mrimonij. Si vero ſint ſi lij ipſius mariti ſuccedit qđ ꝓ hãc gloſ. nõ renẽt facies teſtamẽtũ relinquere filijs ipſius mariti vt tra legitimã: licet ſi non eſſent filij mariti, ſ totũ excluderet filios primi matrimonij: vide ibi ſubtiliter ꝓ eũ. Adde ẽt de materia huius ſtatuti q̃ ſcripſi in l. hac edictali. ī. de ſecũdis nuptiis. vbi vide o. no & late la. hic in v. col. & ſe. Irẽ iſtam auth. et eius materiã dñs Fran. de Pepis late repetit. Item de materia huius auth. vid late Are. ī tract. de reſt. in gl. in verbo, nolẽs ab inteſtato decedere. ſ xj. col. & duab. ſeq. Itẽ addũ quod iſta quarta, de qua i iſta auth. ñ habet locũ ī feudalibus tex. eſt & ibi Bald. ī c. j. §. fi. de inueſt. de te alie. fac. Bald. in c. jan mari. ſucce. vxo rim bñſi. Quid aũt ſi vxor tpe mortis eſſet ſops poſtea efficeretur diues, an poſſet petere iſtam quartam, vide late Decium quæ ſic in conſi. xxiij. Item de materia iſtius authen. & quod procedat, etiam ſi vxor haberet dotem paternam, vide Barb. conſil. xxiij. volu. quarto, in primo, dubio.

h ¶ Pauper. Adde per eundem Bar. in l. ſi conſtante. ff. ſolu. mat. per Ang. & Bal. in l. ſi vero. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſ. cog. ꝓ Canoniſtas in c. Odoardus. extra, de ſol. per Bal. in l. paupertas. de excu. tut. & in lad declinanda. de epiſ. & cler. no. in auth. de hære. & fal. in §. ſi vero abſint in ver. ſubſtantia. Et alias remiſſiões vide in d. l. ſi conſtante. & ibi per Alex. etiam, cui adde Bal. conſi. cxcij. lib. ij.

i ¶ Lucraretur. Adde quod induxit iſtum tex. ibi circa medium, dum dicit, alteriuſve matrimonij. Ex quo patet quod liberi primi matrimonij non impediunt lucrum prouenens ex iſta authen. ad q. ſtatuti diſponentis, quod vir lucretur dimidiam partem dotis vxoris præmortuæ decedentis in matrimonio ſine liberis: & vxor ex hoc matrimonio ſi habeat liberos, habeat tñ ex primo tres vel quatuor. Bald. dicit, quod hæc auth. facit qđ maritus debeat lucrari dimidiã, ſcil. ſecũ diſpoſitionẽ legis hac edictali. Paul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de Cas. reprehendit, dicēs q̄ hæc auth. nihil facit: quia hic in nullo minus est melioris cōditiōis quā vnus ex filijs: qa si sunt tres, maritus habebit quartā, si est vnus, similiter maritus habebit quartā: ille filius alias tres partes Mulier tū habēs filios ex prio mīmonio, nō pōt dare dotē marito cū ipe lucrādi vltra quā vnus ex filijs primi matrimonij sit habituras: per l. hac edictali. de secū. nupt. Et p hoc vltio vide qd Bal. dixit eius cōsil. cxlvij. li. vbi dicit, q̄ si fedovir stipulatus fuerit dotē p liberis suis, nō valet stipulatio: qa in fraudē l. hac edictali. Et ita dicit fuisse obtentū a do. Frāc. de Albe. do. Rich. de Sal. quā quā ipse teneret partā cōtrariā tūc. Et vide ad dictū Bal. quod ipse cōsuluit i terminis eius, consi. xiij. inci. q. formatur per Iaco. But.

a ¶ Inspiciat. Adde q̄ Bal. & Pau. de cast. dicunt, q̄ hæc auth. habeat locū etiā ex testamēto, qñ maritus fecisset testamentū, & instituisset alios: & nihil reliquisset ipsi vxori: qa vxor poterit petere quartā cōd. ex hac l. quā defunctus sibi auferre non potuit. arg. in auth. presbyteros. C. de episc. & cle. Idē tenet Sali. p tex. hic in vers. succedentes. Idē tenet Rom. hic. & sl. duorum. so. ma. Pro quo alle. gl. in auth. de hære. & fal. in §. si vero ex presūm. in ver. hæredē. dicebat hic Sal. q̄ si tamē tamē testator legauit vxori cū hoc q̄ plus posset rere nō posset, licet minus quarta, nō potest agere. De quo latius hic per Alexā.

↦ P. P A V. P.

b ¶ De collationibus Circa istā materiā collationis nota q̄ obligatus conferre, c ita demum tenetur si sunt interpellatus, vide Alex. cōsi. cccclxxix. col. ij. Itē pro cautela ad cuitā dū collationē, vide p Cepo. cautela ccxiij. Itē nūquid dos, quā lucraf maritus ex forma statuti veniat in collatione, vi de Ro. consi. cccclxj. & cccclxxj. Bart. in trac. de duob. frātri. in ij. col. vbi multa ponit an ea, quę frater acquisiuit vivo patre. & quæ ei donata fuerunt ab extraneo vel a patre, cōferre teneat, vide Bal. in tract. feud. in pe. & vlt. col. Nūqd aūt lucrū ex officijs publicis habitū, fit cōicādū. & quid de expēsa facta in vxore ducēda, vide Roma. consi. cccclxxiij. Itē an dos data filię, computetur nepoti in legitima in bonis aui materni, vide Pau. de cast. cōsi. lxij.

Ista enim l. videf velle, q̄ ista vxor nō ha
a beat vltra q̄rtā portionē, si bn̄ inspiciaf.[a]

De repudianda bonorum possessione. *Rubrica.*

LEX I.

EMancipatus. In repudiatione bo. pos. nō requiritur præsentia aduocati. Fallit in fisco, in quo requiritur præsentia aduocati. h. d. etiā in actib[b] extraiudicialibus: vt probat glossella huius legis relata ad text.

LEX II.

EIlio. Pater non potest repudiare bonorum possessionem filio delatam. hoc dicit.

De collationibus.[b] *Rubrica.*

b Quia succedentes inuicem conferunt quandocunq; bona: ideo ponitur titulus de collationibus.

LEX I.

Mancipatos. Inter E succedentes ex testamēto nō est locus collationi: nisi aliud sit à testatore expressum. h. d. Opp. de l. filius emācipatus. ff. de col. do. Sol. Ibi succesit ab intestato p errorē: ideo est idem, ac si ex testamento succesisset. Opp. ff. de inof. test. l. si nō mortis. ij. rñ. Sol. Illa cōcordat, si bene inspiciatur. Opp. in auf. de triē. & semis. §. illud. colla. ij. Sol. Per illā auf. de trien te. corrigitur ista lex: vnde vide auf. ex testamento. quæ hic ponitur.

Filius an teneatur conferre donationem sibi factam per patrem.

EX testamento.[c] Hæc auf. per omnia contradicit l. j. C. & corrigit. In hac auf. ponitur quædam opinio, vtrum simplex donatio veniat cōferenda. In glo. nostra fuerunt opin. Do. Dy. postea disputauit istam q. & Cy. eam recitat hic breuiter omissis allegationibus: quia sunt multæ. Do. Dyn. determinat sic, & bene. Aut † donatio fit simpliciter filio emancipato: & illa confertur[d]: vt j. eo. l. vt liberis. §. fi. Aut fit filio in potestate: & ista nō cōfertur[e] regulariter. Ratio quia ista donatio nō valet in vita: sed assumit sibi vim post mortem, & habetur vt legatum, vel fideicommissum: vt l. in donationibus. j. ad leg. falc. & l. donationes. §. de dona. inter vir. & vxo. sed legata, & fideicōmissa, nō cōferuntur: vt j. eo. l. à patre. ergo nec talis donatio. Fallit in casibus. Primò quando emergit inequalitas: vt l. penult. j. eodē. Secundò, scilicet quando pater hoc expresit. argu. l. si quā do. §. fi. §. de inoffi testa. Tertiò, quando dedit vt haberet in peculio: vt l. si donatione. infrà eodem. & ita communiter tenetur.

Alex. consi. xxiij. Pau. consi. cxxiiij. in ij. col. & omnino eundē late cōsi. ced. & seq. vbi etiā ponit quid si testator illud expresse disposuit, & si ponit ibi an si testator mandat aliquid cōferre, quod nō posset expresse cōferre. Quid autē in iocalibus emptis per patrē nurui, an sint conferenda per filios, vide Pau. consi. clxxxiij. ad fin. Itē alia in materia vide ad Bar. in l. j. §. nec castrēse. ff. de coll. bonorū.

LEX II.

f SI pater.[f] Dos promissa conferī liberatione, vel cautione, vel indemnitate interposita.

An valeat pactum factum cum marito, ne liberi ex eo matrimonio succedant.

LEX III.

gPActum.[g] Pactū q̄ filia dote cōtenta nō succedat, non valet: sed succedit, & cōfert dotē. h. d. Quærit gl. vtrū istud confirmetur iuramento. Quidā q̄ sic Gl. cōtra per l. nō dubiū. §. de legib. Veritas h est q̄ iuramento confirmatur[h]: vt inc. cū quis.[i] extra, de pact. lib. vj. quod plenè declarauī ibi in l. fi. §. de pact. † Quæritur gl. i vtrū pactū factū ab vxore cū marito, ne liberi ex ea nati succedant, valeat? Gl. dicit q̄ nō, per l. trālactiōe matris. §. de trāsact. licet cōtrariū posset dici per l. imperialem. §. fin. de prohi. feu. alie. per Fede. Sed ibi de hoc nihil dicitur: sed alibi habemus duos tex. Primus est de filijs natis ex matrimonio ad morganaticā contracto. c. j. & si de feu. fuc. cōtrouer. §. filij. vbi expresè dicitur q̄ tale pactū de iure non valet: sed vsus approbauit. Intellige vsus Mediolanensis: vt ibi dicitur. V bi autem non esset talis, starem iuri communi, scilicet quòd tale pactum non valeat. g

k Iliæ dotē.[k] Filia cōfert dotē profectitiā, & aduētitiā suis, emācipatis, p̄fectiā tantū. h. d. Ista no. lex & multū aperit de ista materia, & est clauis quasi isti[l] materiæ. Opp. hic innuiť q̄ filia, q̄ succedit p cōtratab. nō succedit ab intestato. Sol. Hic voluit notare differentiā: Aut filia succedit nullo facto testō, aut aliquo facto testō, sed rupto. Opp. de l. si emācipati. j. e. Sol. Circa hoc est magnū dubiū: vt ibi examinabo. Quærit gl. quid si testū fuit pro parte ruptū, & pro parte validū. Respondet glo. q̄ nō est locus collationi: vt l. pater filium. ff. de colla. dotis.

Quando dos conferatur, & qualiter conferatur.

l DOtis.[l] Dos data cōstante matrimonio, cōferť minus accipiēdo. h. d. Opp. & videť q̄ dos cōferaf liberādo: vt §. e. l. ij. vel re ipsa cōferēdo: vt §. l. proxi. Sol. † Aduerte, & rogo vt teneas tres casus. Qñq; est promissa, & nō soluta: tunc cōferť liberādo, vel de indēnitate cauēdo: vt §. e. l. ij. Qñq; dos est ꝓmissa, & soluta, & à filia recuperata: & tūc cōferť re ipsa ponēdo dotē in medio: vt §. l. px. Qñq; dos est soluta, & promissa, non recuperata, nec potest recuperari, quia matrimonium durat, tunc confert minus recipiendo, vt hic. Verum quia hodie est facta quædam constitutio l quæ est de æqualitate dotis, & ante nuptias donationis. §. illud quoq;. determinans istam legem, & ideo videas authen. quod locum. quæ ponitur hic immediate. hoc dicit.

Filia

1 *Filia in dote aduentitia, sine patris consensu agit.*
2 *Dos magna vel parua, dicitur secundum qualitatem personarum.*
Vir qualiter dicatur ad inopiam vergere.
4 *Si filius, cui pater dedit pecuniam pro emendis libris, illam consumpsit, debet illa sibi in partem imputari.*

↦ POMATES.

c ¶ Ex testamēto. Vide Soci. cōsi. xcj. col. ij. & p totū. vbi in specie tāgit quid iuris, quando donatio esset valida in vita patris.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Ex testamēto. Circa materiam istius auth. an donatio facta filio emācipato sit cōferenda, quādo cōferēdæ essent portiones æquales, vide late Deciū cōsi. lix.

d ¶ Illa conferť. Adde vltra ea quæ hic dicūtur per Bart. & Bal. & Pau. de Cas. & alios, q̄ cōtrariā ēūr in hoc cū Bart. Old. cōsi. cxxxvij. inci. thema tale est, Durandus.

e ¶ Nō conferť. Adde eundē Old. in termi nis consi. cli. incip. si quis verba donat.

↦ POMATES.

f ¶ Si pater. Ad istā legē & similes, vide Bal. in l. filia legatorū. in j. no. ī. de lega. cum quo tenuit ibi Ful. & Decius, licet ibi cōtra Salice.

↦ P. P A V. P.

g ¶ Pactū. Circa materiā huius l. ad valī dandū tale pactū, vi de Cepo. cautelā cc.

↦ POMATES.

h ¶ Ex iuramēto confirmatur. Vide pulchre p bar. cōsi. xxij. col. v. in j. vo. & vide Alex. cōsi. xlij. co. iij. vol. j. & Capra. xxix. in iij. dubio.

i ¶ C. quāuis. Adde Pau. de Cast. consi. clxxvij. ad intellectū illius c. sed melius p Pet. de anc. cōsi. xxxvij. An aūt filia renūciādo ꝓiudicet nepotibus & sic filijs suis, vide hic p Pau de cas. & in l. q superstitis. de acqui. pos. & Oldr. cōsi. xlvij. breuiter. & Pau. de cas. cōsi. cccxj. An autē si filia renūciauit pri & fratribus, si fratres moriantur absq; liberis, illa renūciatio noceat: vide Bal. consil. cccclxxix. inj. volumine.

↦ P. P A V. P.

k ¶ Filiæ dotē. Nūqd autē filius succedens matri teneaf cōferre dotē datam a matre eius filię, vide Alex. cōsi. xxvj. in ij. col.

↦ POMATES.

l ¶ Dotis. Dos quēadmodum conferatur: casum pores addere: licet videatur q̄ posit sub primo cōprehendi. in l. j. §. si sub conditione. ff. de colla. dotis.

1 *Filia in dote aduentitia, sine patris consensu agit.*
2 *Dos magna vel parua, dicitur secundum qualitatem personarum.*
Vir qualiter dicatur ad inopiam vergere.
4 *Si filius, cui pater dedit pecuniam pro emendis libris, illam consumpsit, debet illa sibi in partem imputari.*

a ↦ POMATES. ¶ Pecuniā filio. Nunqd filius q cōsumpsit ī malos vsus pecuniam, quam pater sibi dedit pro emendis, &c. Vide ad hæc quæ ponit Alex. in l. si cum dotem. §. si post solutum. in iij. col. versi. & faciunt prædicta. quia si pater in vita. ff. sol. matrimonio.

b In collationem. Adde q̄ cōtrariū tenet Cy. & Pau. de Ca. q Pau. dicit, q̄ ēt si nō cōsūpsisset, nō cōputasset p l. q̄ pr̄ filio. ff. fa. er. ergo nec nūc sed solū ī hoc punitur, q̄ pr̄ iterū sibi dare nō cogitur. per id qđ no. in l. si cum dotē. §. j. ff. sol. mat. Dotē tū filia tenetur cōferre, ēt si eēt p dita sui culpa. Sed iudicio meo cōtra hoc facit. qđ dictū est in l. j. ff. sol. mat. p doc. q̄ cā dotis, & studij a pari, pcedūt. Si ergo hoc est, vt dos cōferatur: eodē mō veniť cōferēdū. qđ datur causa studij. Pro hoc q̄ eā dotis, et sīt dij parificātur, facit qđ cōsuluit Ro. cōsi. cxlv. q̄ sicut socius omniū bonorū nō pōt filiā dotare de cōi sine licētia socij. l. si socius. p filia. iūcta glossella ibi. ff. p so. īta q̄ necsocius pōt emere libros. p filio. nec facere ꝛpensas studij, cū onus ipsū studij filiale sit, ꝓter grāmaticā, ipsi patri volūtariū: vt no. p Bar. ff. de Cardi. l. de bo. §. nō solum. Pro quo dicit Ro. videri casum in d. l. q̄ pr̄. Et an pater posīt cōpelli, vt filio studere velēri ex pēsas ipēdat: & an libri sint cōferēndi, si fuerint empti: vide Pau. de Cast. consi. clxxxiiij.

↦ POMATES.

c ¶ Ea demū. Ad istā l. & similes, vide Alexan. in auth. ex testamēto. ī ij. co. ī. eo. allegādo l. pe. iūcta gl. ff. e. Etiamphia, vt ꝓcedat in q̄stis ī vita defūcti reuocabiliter: qa partificātur cū q̄stis post mortē q̄ nō cōferūtur, & ibi sequtur Decius.

↦ POMATES.

d ¶ Ad petendū, nisi cōferat. Vide ad istū tex. Ale. cōsi. cx. col. ij. vo. iij. vbi dicit q̄ qs ñ teneť cōferre ꝓ eū, nisi ab ipo petaf.

↦ POMATES.

e ¶ Peculiū castrense. Vid Al. cōsi. cccclxxvj. inc. circa primā cōsultationē. Pau. de Ca. ī cōsi. clxxxij. vi

de ad fallē. Barto. in l. Caio. in prin. ff. de ali. & cib. leg. Bar. Vero. caute. clvj. quā restringit Bar. in l. sacrosanctę. & in l. cum lege Leonina. C. de episc. & cle. Alex. in l. j. in fi. ff. sol. matri.

f Si merita ꝓcesserint. Adde quod gl. videtur velle q̄ si merita præcesserint licet in instrumēto nihil dicatur, q̄ donatio valeat. Et cū hac gl. cōtrer transeunt doct. Pro quo facit l. si vero nō remunerādi. §. idē Papinia. ff. manda. Bald. tamen dicit quod in dubio debet intelligi, quod ꝓtius donat filia ꝓpter effectū naturalē, quā propter merita. Et cū Bal. tenet Ro. hic. Tamen secūdū do. Alex. necesse est intelligere dictū Bal. quādo nō apparebāt merita ꝓcesisse. Pro quo dicto Bal. facit, qđ cōsuluit Pau. de Ca. cōsi. cv. q̄ si pa ter donat filio, & in instrumēto dicat ꝓpter merita, & etiā affectiōe sanguinis, q̄ ista rō præponderat, & ista attenditur. all. tex. in l. tutor. §. qui tutori bus. ff. de exc. tu. Et q̄ sic donatio nō valebit. Et necesse sit merita apparere, tenuit Bal. cōsi. cccclvij. iij. vo. An aūt dōatio iter patrē et filiū firmeť iuramēto, Bal. vī velle qđ sic. cōsi. cccclx. iij. vol. de quo ēt ꝓ Pau. de Ca. ī dicto cōsi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ✠P.PAV.P. ¶De cast.pec. Vide q̄ ibi addidi. Et de hac cōsesiōe, et qualia debēt esse merita. vide Alex cōsi.lv.in ij.col.& seq. & cōsi.cj.i iiij.col.ad fi. vide Sal. hic lare, & in auth. vñ si parēs. in vlt.col.de inof.test. vbi ponit et qd si pater specificaret q̄ & qualia essent merita, an crederet ei: & qd si iuraſſet, put etiā ponit fl. frater a fratre. in lectura. in vlti.char. i j.col. de cōdic. inde. Vide Barb. late cōsi.xxviij.volu.iij. a vbi etiā ponit qd si adesset iuramentū.

✠POMATES.

b ¶Si donat. Tūc aūt hoc ſproprie hic loquit Barto. dū actio cōicādo dicit, dbuit dicere diuidendo.

c ¶L. filiæ. Adde, iſte ſrellectus est magis cōis, vt ēt tenet Frā cis. Tigri. hic, & Bal. in auth. ex testō. ī. e. & Bar. ff. e. l. j. §. nec castrēſe. Bald. tñ, & Sal. i d.l. filiæ. voluit q̄ qñ pr̄ emit noſe filij, licet nō tradat, dato q̄ nō videatur donaſſe inter viuos, tñ si nō reuocat, neq̄ pœnitētiā oſtendat, q̄ videt voluiſſe filiū illā rē habere poſt mortē: & ſic eo casu nō dicit donatio, ſed legatū: vt ibi in gl. & ferūdū Sali. illa l. filiæ. est ſingularis ad hoc. Et idē tenet Imo. i l. cōtinuus §. fi. de verb. obli. cū modificatiōe de qua ibi p eū: & an parer tradēdo filio, videat donare, vel cōcedere in peculiū, vide Bal. conſi. iij. lib. v.

d ¶Peculiū. Adde q̄ idē tenet Ange. qui ,p hoc allegat ī arg. l. qd fructuarius. ff. de acq. rerū do. & l. fi. de pecu. leg. & do. Alex. in. l. cū pater. §. pater pluribus. & ibi gl. i. & Bar. ff. de leg. ij. Et qa vbi pōt ,capi ,alia cōiectura, ceſſat ,ſumptio donatiōis. l. cū de indebito. de ,pba. & hoc est vtile: qa si publicarent bona patris, nō cōficaret tale cō ceſſum ī peculiū: vt est tex. ſing. in liij. §. ſed vtrū, ver. ſed eo. ff. de mino. Et hoc ī tellige in filio in poteſtate, nō aūt ī emā cipato, ſed Ange. in quo non cadit pecu liū: ideo videret donatū. Et idem tenet Bal. in l. ij. ī. cōia de leg. & Sali. in l. filię. An aūt libri traditi a patre filio ſtudēti, videant donati, & an ſtatim valeat donatio irreuocabiliter, & an debeāt cōferri: vide Cy. et Ange. ī l. filię. ī. e. p Bal. & Ray. hic p Bal. et ī l. si filia. ff. ſami. erc. & cōſer tene opin. Bar. ī l. j. §. nec castrē ſe. De quo ēt vide p Bal. cōſi. cexiij. & p Paul. de caſtr. conſil. lxxxij.

✠P. PAV. P.

e ¶Cōferūt. vide Cō. cōſi. xxviij. in prin.

1 *Emancipatus non poteſt habere peculum.*
2 *Emancipatus donationem ſibi factam conferre tenetur.*
3 *Emancipatus cōfert dotem, vel donationem propter nuptias.*
4 *Donatio facta filio tempore emancipationis dicitur donatio ſimplex, & non ob cām.*

VT liberis. Dos inter liberos in poteſtate, vel emancipatos, ac donatio propter nuptias venit in collatione: & emancipati conferūt[c] quę sunt ſibi in emācipatione collata. h. d. Vſq̄ huc habuiſtis iura antiqua, ab hinc infrà sunt iura noua, & nouæ cōſtitutiōes: vt videbitis in l. ſi emācipati. j. e. & iſta est notabilis lex, & incipit ponere aliquid nouitatis. Hic innuit q̄ qñ ſucceditur per cōtra tab. hic ſucceſsit ab inteſtato. Cōtra, & opp. de l. filiæ. ş. eo. Sol. †Glo. diſtinguit, & bene, aut contra tabu. petit ante aditam hæreditatem: & tunc quis ſuccedit ab inteſtato, aut poſt aditam hæreditatem: & tunc ille de iure ciuili decedit teſtatus: vt l illud. ff. de cōtra ta. & ibi dixi de hoc. Vlterius oppo. Inſti. de hære. qnæ ab inteſ. in prī. Sol. Fateor, q̄ & in aliįs modis, q̄ſ hic ponantur, efficit quis inteſtatus: & in oībus illis haberet locū iſta lex. Itē opp. de l. pater filiū. ff. de colla. dot. Sol. †Dicit gl. illa lex corrigit per iſtā: qa de iure antiquo, qñ querela inteſtabatur, nō habebat locum collatio. quod nō placet: ſed ibi ideo erat, quia teſtamentū erat pro parte reſciſſum: hic verò in totū. & ideo quia diuerſo iure ſuccedebat, nō habebat locū collatio. Ita hic tenet. Cy. vt ibi patet. Item opp. ad finem noſtræ l. & nunc intro gl. magnam: dicitur hic in fine, quòd donatio cōfertur. Contra: imò videtur q̄ nō cōferat niſi in certis caſibus: vt. l. illud. §. fi. j. eo. Huius timore facta est gl. magna hic poſita. Dicunt quidam, q̄ ſolutio est bona, quæ hoc dicit, q̄ tenore præcedētiū legū tollitur cōtrarium: quaſi dicat, eadem diſtinctio adhibetur in emācipatis, quę adhibet in ſuis: vt diſtinguam[9], an datū fuerit, vt habeat in peculium, an &c. Dixi ş. eo. l. ſi donatiōe. Iſta ſolutio nō est vera: qa primò ad hoc vt cōcedat in peculio, prī[9] debet inſpici an ſit ,perſona, quæ poſsit habere peculiū: vt. ff. de iure codi. l. quidā refert. §. ī. ver. eſſe enim debet. & l. iiij. ff. de teſta. Sed filius †emā cipatus nō poteſt habere peculiū: vt. ş. de inoffi. teſta. l. ſi. ergo illa diſtinctio aut donauit, vt habeat ī peculiū, vel nō, nō cadit in filio emācipato. & vide gl. ſup verbo cōſequunt. Secūda ratio nō placet: quia illud, quod datū est in peculiū profectitiū, nō venit cōferēdum: quia ſemper remanſit in communione, ſed venit diuidēdū: vt vidiſtis ş. e. l. filiæ licet in ſacris. Iſta lex loquit de collatione: ergo &c. Vnde aliį dicunt, q̄ verba hic poſita, pro tenore præcedentium legū intelligūtur vt diſtinguatur, an hoc fuerit factum, ſeu dictū tēpore donationis: & tūc cōferant, aut nō: & ſecus niſi in caſu l. illud. §. pen. j. eo. Gl. reprehēdit iſtas ſolutiōes, & bene: quia illæ leges nō sunt præcedētes, ſed ſunt ſequentes: nec reperiuntur leges de iure antiquo, quæ illud dicant. Cæteri gloſſatores dicunt q̄ illud q̄d dicit, pro tenore præcedētium legum: intelligatur, hoc est donata tempore emancipationis, vel poſtea conferuntur. Certè illud non reperitur aliqua lege cautum: ergo iſta ſolutio non est bona. Dicunt ergo aliį, & hæc opinio ponitur in fine gl. o. q̄ l. fi. j. eo. loquitur in ſuis: hæc loquitur in emācipatis, †q̄ debent donationē ſibi factam cōferre, ſecūdū tenorem præcedentiū legum, quæ volunt q̄ quæſita ab emancipatis cōferantur: vt ş. eo. l. ea demū. & iſta est veritas. An aūt de hac lege aliquid ſit ,mutatū, dicemus in lectione ſequēti. in l. ſi emācipati.

Opponitur ad hāc l. emācipati inuicē nō cōferunt: vt j. eo. l. ſi emancipati. Sol. Dico †q̄ illud nouum inducitur per hanc l. q̄ emancipati cōferant dotē, vel donationē propter nuptias: quod olim non erat. Dicam bene tibi latius in d. l. ſi emancipati. Habes vnum nouum, quod per hanc legem inducitur: aliud †est nouum quando intentatur querela, quod non erat de iure antiquo: vt l. pater filium. ff. de colla. do. Hoc non puto verum: vt. ş. dixi in tertio contrario: quia in lege contraria teſtamentum non fuit reſciſum in totum, ſed pro parte: hic in totum. Habemus aliud nouum, ſecūdum quoſdā, q̄ olim emācipatus omnia conferebat: hic verò cōfert ſolum dotem, & donatiōem propter nuptias per hāc legē, quod nō est verū: quia de aliįs hac lege non prohibetur. Dicam in d. l. ſi emancipati.

Vlterius ſcias q̄ gloſſa hic dicit, q̄ per auf. tantùm à patre data quis debet conferre. Vtrum hoc ſit verum, q̄ hodie emācipatus

a si fortè de caſtr. pecu.[a] vide iſtā gloſ. Aduerte, †iſtud facit ad multa, ſpecialiter qñ aliquis cōfitetur aliq̄d in inſtrumēto: videlicet, dono tibi hāc pecuniā vt mercatori, artifici: vel tibi cōfitēti te artificē vel mercatorem: vt plenè dixi in d. l. ſi fortè.

Cōtra p̄dicta oppo. de l. ſi. de pecu. leg. & l. q̄d fructuarius. ff. de acqui. re. domi. vbi ſimplex donatio intelligit vt habeat in peculio. Hui[9] gratia† debes ſcire q̄ aut pater donat filio, aut ſimpliciter dat. Si b donat:[b] tūc aut hoc exp̄ſſo, q̄ habeat ī peculiū: & nō dicitur donatio, & venit cōcandū: vt hac l. in fi. Aut donat. ſimpliciter: & tūc aut cōſtat q̄ hoc facit ,pter p̄cedētia merita: & ſic donat vt extraneo: & de iure antiquo nō valebat ſtatim donatio, ſed morte cōfirmabat: vt. l. filię.[c] ş. fami. erc. & quod hac. l. notat. hodie verò ſtatim valet. & no. ī auf. vnde & ſi parēs. ş. de inof. teſt. Aut cōſtat q̄ donauit vt filio: & tūc nō valet ſtatim, ſed morte confirmat: vt l. donatiōes. ş. de dona. inter vīrū & vxo. & ş. de inof. do. l. ij. & ideo nō venit in collationē: vt dixi ş. eo. auf. ex teſtamēto. Aut dubitat: & tūc inſpiciendū est, an præceſſerint merita vel nō: vt dicit gl. Si verò pater dat ſimpliciter: hic est ad uertēdū: Aut emit nomine filij, poſtea ſibi ſimpliciter dedit: & videt donare: vt l. filiæ. ş. fami. erc. & j. de caſ. pecu. l. j. lib. xij. Aut ſimpliciter tradidit, nec p̄ceſsit emptio nomine ſuo: & tūc in dubio præſumitur tradere, vt habeat in peculium[d]: vt d. l. q̄d fructuarius. de acqui. re. do. de pec. leg. l. fi. Fallit ſi aliqua cā p̄ceſsit, ,pter quā pater tenet donare: tūc præſumere tur donatio. arg. l. ſi verò non remuneran di. ş. idē Papi. ff. man. & l. cū qd. ff. ſi cert. pet. & dixi in l. i. ş. ſed nec caſtrēſe. ff. eod. Quęro vtrū q̄d hic dicit de filio in poteſtate, habeat locū in emancipato? Quidā dicūt q̄ ſic. Sed gl. dicit contrarium, per l. vt liberis. ş. fi. j. eo. & ibi videbitis.

SImaritus. Ius petēdi collationē, tranſit ad heredes. h. d. videbitis l. illā. j. eod.

NEc emancipati. Emācipati quæsita poſt mortē nō conferunt h. d. Opp. & videt. q̄ poſt quæsita veniant in collationē: vt l. ij, §. id quoq̄. ff. e. Solu. Quęruntur quædam poſt mortem patris, quę retro trahi poſſunt: & hęc cōferuntur. ſecus in his, quæ retro non trahuntur: vt l. quæ legata, de regulis iuris. Videbitis in l. ſi vxor. j. de cōditio. inſer.

FIliam. Codicilli nō impediūt collationē cū fratrib[9]. h. d. Oppo. de. l. j. ş. eo. Sol. Teſtamentū factum, bene impedit collationem, ſed non codicilli. Vidiſtis. ş. eodē. l. à patre.

Vide ſuccedens per contra tabu. quando poſsit ex teſtamento ſuccedere.
Collatio an habeat locum, quando querela intentabatur, & nume. 6.

a ¶Ob causam. Adde q̄ iſtā tenuit Old. cōſi. cxxxviij. inci. thema tale est. Durandus. vbi dicit, attēdat circa hoc q̄ tota l. vt liberis. loquit etiā de donatione ob cām, & inter illa enumerat data emācipatis emancipationis tempore.

b ✠POMATES. ¶Ex ſua liberalitate. Vide Alex. cōſi. cxiij. co. vj. & ſeq. ī ij. vol. & cōſi. xxj. in iij. col. vo. ij. & Raph. Cu. cōſi. xxviij. & Old. cōcxxxviij. Iiij. q. & Panor. cōſi. cxvj. co. j. vo. ij. & Are. xvij. co. vij. & cij. ī iij. dubio. col. vj. vo. iij. & cxij. in fi. eo. vol. iij.

✠P. PAV L. P.

b ¶Ex ſua liberalitate. vide are. ī l. vtrū. de verb. ob. ī rj. col. In contrariū vide q̄ dicit Barb. in conſi. xxviij. vo. iij. col. penul. Et habes ad bar to. in l. Aquilius. ff. de donationi.

✠POMATES.

c ¶Dicere ſine lege. Vide do. Prępo. Alex. in. c. ſed illud. §. huic etiā. xlv. diſ. & q̄ ſcripſi ad Bar. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure. & do. Prępo. de lege. col. j. in rj. diſ. x. & ſigno. cōſrij. & nō ab re. tex. ſ. c. iter corporalia. de trāſlepiſ. & ibi ēt q̄ nō ē ſanctorū patrū &c.

¶Nō extēdunt. Ad de q̄ Bal. hanc l. ídicit ad qōnē ſtatuti diſponentis, q̄ ſtāribus agnatis maſculis defuncti mater nō ſuccedat. q̄ ſi extāt agnati, & aliq̄ cognati, qui in gradu ſunt magis ,proximi quā agnati, q̄ de iure cōi ſunt ,ſi ęredi ī ſucceſsiōe, q̄ iſto casu cognati nō excludunt: qa ſtatuēs ſolū excludit matrē, et nō alios agnatos: & mater hoc caſu non extat. Et iſte est caſus omiſſus, & remanere debet ī diſpoſitione iuris cōmunis l. commodiſsime. & de lib. & poſth. His & aliįs rōnibus reſpōdetur Bar. q̄ cōtrarium tenuit in l. ij. §. videdū. ad Tertul. Pau. de caſ. has opinio hic reducit ad cōcordiā, per eū vide, & per Alex. ſed qa melius ex iudicio cōſulentiū ,ncipitur veritas: vide Bald. cōſil. clxiij. primo, vbi ſalua opin. Bar. in d. l. ij. ff. ad Tertul. ſ. vno caſu, ,ſcip. ſtatuto ciuitatis Parmę. vbi eſt ſtatutū, de quo ſ. Itē vide eundē Bal. cōſi. lxxxv. eo. vol. & per eundem cōſi. xcvj. & cōſi. cccxxij. iiij. lib. per Pau. de Ca. cōſi. cccl. in fi. & cccxlvj. & p Ro. cōſi. xxxij. per Pet. de Anc. conſi. cccxxxv. in medio, incip. in Chriſti nomine, ſi ab agnato. per Ang. conſi. cclxxj. & ſeq. & Ro. ad materiam conſi. cccxxxix.

e ✠POMATES. ¶Debent cōmunicari. Et vide Alex. conſi. cxj. col. ij. vol. iij. vbi dicit, q̄ ille videtur ſatis conferre ſuum, qui extendit illud in neceſsitatibus communibus cum eo, cum quo tenebatur conferre.

f ✠P. PAL. P. ¶Seruandæ. Quod æqualitas ſit ſaruanda inter liberos, vide quæ dicit Soci. in l. ſi ita legatum. in prin. ff. de condi. & demon.

g ✠P. PAV. P. ¶Collationē. De hoc an ea oīa, q̄ cōferunt, cōputent ī legitima, vide Cō. in cōſi. x. inci. in ciuitate Laudæ. in j. col. & in vlti. & p Deci.

h ✠P. PAV. P. Conſueuit eſſe. Vide Roma. conſi. ccccl xix.

i ¶Declaro. Adde de hac queſtio. hic Pau. de Caſt. Ang. conſi. lxxxiij. inci. pater habens plures filios. per Roma. cōſi. ccccl xix. vbi plene. Et quid de officijs datis filio contemplatione patris, an lucrum ſit communicandum.

cipatus nō cōferat, niſi profectitia: dicā in l. emācipati. p̄allegata. Vltimò est ſciēdū q̄ dñs Nico. Ma. vt effugiat iſta contraria, dicit q̄ †donatio, q̄ cōfertur in filiumt ēpore emācipa
a tionis non est ſimplex, ſed ob cām.[a] ſicut dos, & donatio ,pter nuptias. meritò ergo venit in collationē. Contrariū loqtur in donatione ſimplici. Doc. noſtri hoc nō tenēt: quia pater qñ emancipauit filium, ipſe est, qui amittit: quia perdit ius patriæ poteſtatis. Vnde ſi filio donat pater propter emācipationem, nō donat ob aliquā cām, ſed ſolùm ex ſua liberalita-
b te:[b] vt l. cū oportet. ş. cum autē. de bo. quæ libe. ideo tanquā ſimplex donatio venit conferenda.

LIberos. Quocunque modo liberi ſui iuris efficiātur, ad collationem tanquam emancipati vocantur. h. d.

1 *Erubeſcimus, cum ſine legis loquimur.*
2 *Lex loquens in auunculo. non extenditur ad patruos, amitas, vel matertera.*
3 *Quis confert nepotibus, prout confert fratri, vel ſorori ſuæ.*
4 *Nepos cogitur conferre dotem, vel donationem propter nuptias datas pro patre, vel matre ſua.*
5 *Modus faciendi collationem.*
6 *Nepos an teneatur conferre patruis dotem datam ſibi. remiſtinè.*
7 *Et an teneatur conferre dotem ſibi datam ab illo, quam ab eo, de cuius ſucceſsione agitur, q̄ non.*

LLam meritò. Primò ponit dubiū quoddā, & inſerit vnū caſum indubitabilē. Secūdò arguit ad quæſtionē dubiā, pro, & cōtra. Tertiò illā determinat. Secūda ibi: ſuperſtitibus. Tertia ibi: talē igitur. & h. d. Nepotes ex filia cū patruis & nepotibus ex filio, vel filia vel auūculo, ſuccedūt cū diminutiōe tertię partis, & debēt cōferre dotē & donationē ,pter nuptias eorum patri, vel matri cōcellā. h. d. Iſtud q̄ hic dī, q̄ nepotes ſuccedūt cū diminutiōe tertiæ partis, corrigitur p auf. q̄ tertię. quā
1 vide. †Primò no. modū argumētādi, q̄ erubeſcimus aliq̄d
c dicere ſine lege:[c] vt videtis hic, & l. ſi. vnde vi. de trię. & ſemiſ.
2 ş. conſideremus. Secūdò no. aliū modū argumētādi, †q̄ le-
d ges, q̄ loquūtur in auūculis, nō extēdūtur[d] ad patruos, amitas
3 vel matertеras, nō dico q̄ iſte modus ſit verus. † Tertiò no ta q̄ qs cōfert nepotibus ,put confert fratri, vel ſorori ſuæ.
4 †Quartò no. q̄ nepotes cogūtur cōferre dotē, vel donationē
5 ,pter nuptias datas ,p parte, vel matre ſua † Vltimò no. mo
e dū faciēdi collationem: qa oīa bona ſua dūr cōicari[e], et poſtea fieri diuiſio, vt hic expreſsè dicit tex. in fi. l. ibi: vt cōmiſtis hu iuſmodi. Opp. & vī q̄ nullū eſſet dubiū, q̄ ita tenetur conferre fratris filius, ſicut ipſe pater: vt ş. eo. l. ſi maritus. Sol. Ibi loquitur q̄n frater ipſe ſucceſsit: & ſic habuit ius petēdi collationē: meritò hoc trāſmittit ad hæredes ſuos. Hic loqtur, q̄n p̄ primò deceſsit, & nepos ipſe ex ſua perſona ſucceſsit. Opp. de l. vt liberis. ş. eo. Sol. Ibi loqtur de collatiōe ,faciēda ī ter ſe, nō à nepotibus, patruis & ſimilibus. Poſtea ibi loqtur de dote data pro ſe, filio vel nepote, hic loqtur de dote data ,p patre, vel mre iā defūcti. Venio ad q̄ōnes, et hic formanr duę
6 multū difficiles. Primo †q̄ro: tu vides q̄ nepos cogitur cōferre dotem, vel donationem datam patri ſuo, vel matri: quid de dote data ſibi ,pſi nepoti: an eam conferre teneatur? Glo. hic dicit, primò q̄ de iure antiquo nepotes cōferebant dotes ſibi ,pſis, non patruis, vel auunculis, vel mulieri: vt ff. de coniun. cum emanc. lib. eius. l. j. §. ſi ſit. Sed cùm ille titulus ſit correctus, dicit gloſſ. quòd hodie confert nepos patruis, per l. vt liberis. ş. eod. Contrarium videtur tenere gloſ. in l. j. §. ſi ſit nepos. ff. de colla. dotis. Pro iſta gloſſ. facit ff. eodem. l. ſi nepo-
7 tes. Quid dicemus? Dicam in l. ſi emancipati. †Quæro, q̄d ſi iſtis nepotibus non dedit dotem auus, vel auia, ſed dedit pater vel mater eorum: an iſta veniant in collationē? Gl. ī hoc dubitat. Vide glo. puto illam partem eſſe veram, q̄ illam dotem nō tenetur conferre patruis: nam illud equidem debet conferre, quod proceſsit de bonis eius, de cuius hæreditate agitur: vt l. vt liberis. §. j. ş. eodē. Sed hic tractatur de ſucceſsione aui: ſed dos proceſsit de bonis patris: ergo in collationem non venit. Vltimò inducitur iſta lex in argumen. ad q̄ſtionē de l. dos a patre. ş. ſoluto matrimonio. q̄d dic vt in gl.

1 *Omnia, quæ computantur in quartam, veniunt in collationem.*
2 *Lucrum factum per filium cum pecunia patris, an veniat communicandum.*

a ¶Ob causam. Adde q̄ iſtā tenuit Old. cōſi. cxxxviij. inci. thema tale est. Durandus. vbi dicit, attēdat circa hoc q̄ tota l. vt liberis. loquit etiā de donatione ob cām, & inter illa enumerat data emācipatis emancipationis tempore.

b ✠POMATES. ¶Ex ſua liberalitate. Vide Alex. cōſi. cxiij. co. vj. & ſeq. ī ij. vol. & cōſi. xxj. in iij. col. vo. ij. & Raph. Cu. cōſi. xxviij. & Old. cōcxxxviij. Iiij. q. & Panor. cōſi. cxvj. co. j. vo. ij. & Are. xvij. co. vij. & cij. ī iij. dubio. col. vj. vo. iij. & cxij. in fi. eo. vol. iij.

✠P. PAV L. P.

b ¶Ex ſua liberalitate. vide are. ī l. vtrū. de verb. ob. ī rj. col. In contrariū vide q̄ dicit Barb. in conſi. xxviij. vo. iij. col. penul. Et habes ad barto. in l. Aquilius. ff. de donationi.

✠POMATES.

c ¶Dicere ſine lege. Vide do. Prępo. Alex. in. c. ſed illud. §. huic etiā. xlv. diſ. & q̄ ſcripſi ad Bar. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure. & do. Prępo. de lege. col. j. in rj. diſ. x. & ſigno. cōſrij. & nō ab re. tex. ſ. c. iter corporalia. de trāſlepiſ. & ibi ēt q̄ nō ē ſanctorū patrū &c.

¶Nō extēdunt. Ad de q̄ Bal. hanc l. ídicit ad qōnē ſtatuti diſponentis, q̄ ſtāribus agnatis maſculis defuncti mater nō ſuccedat. q̄ ſi extāt agnati, & aliq̄ cognati, qui in gradu ſunt magis ,proximi quā agnati, q̄ de iure cōi ſunt ,ſi ęredi ī ſucceſsiōe, q̄ iſto casu cognati nō excludunt: qa ſtatuēs ſolū excludit matrē, et nō alios agnatos: & mater hoc caſu non extat. Et iſte est caſus omiſſus, & remanere debet ī diſpoſitione iuris cōmunis l. commodiſsime. & de lib. & poſth. His & aliįs rōnibus reſpōdetur Bar. q̄ cōtrarium tenuit in l. ij. §. videdū. ad Tertul. Pau. de caſ. has opinio hic reducit ad cōcordiā, per eū vide, & per Alex. ſed qa melius ex iudicio cōſulentiū ,ncipitur veritas: vide Bald. cōſil. clxiij. primo, vbi ſalua opin. Bar. in d. l. ij. ff. ad Tertul. ſ. vno caſu, ,ſcip. ſtatuto ciuitatis Parmę. vbi eſt ſtatutū, de quo ſ. Itē vide eundē Bal. cōſi. lxxxv. eo. vol. & per eundem cōſi. xcvj. & cōſi. cccxxij. iiij. lib. per Pau. de Ca. cōſi. cccl. in fi. & cccxlvj. & p Ro. cōſi. xxxij. per Pet. de Anc. conſi. cccxxxv. in medio, incip. in Chriſti nomine, ſi ab agnato. per Ang. conſi. cclxxj. & ſeq. & Ro. ad materiam conſi. cccxxxix.

e ✠POMATES. ¶Debent cōmunicari. Et vide Alex. conſi. cxj. col. ij. vol. iij. vbi dicit, q̄ ille videtur ſatis conferre ſuum, qui extendit illud in neceſsitatibus communibus cum eo, cum quo tenebatur conferre.

f ✠P. PAL. P. ¶Seruandæ. Quod æqualitas ſit ſaruanda inter liberos, vide quæ dicit Soci. in l. ſi ita legatum. in prin. ff. de condi. & demon.

g ✠P. PAV. P. ¶Collationē. De hoc an ea oīa, q̄ cōferunt, cōputent ī legitima, vide Cō. in cōſi. x. inci. in ciuitate Laudæ. in j. col. & in vlti. & p Deci.

h ✠P. PAV. P. Conſueuit eſſe. Vide Roma. conſi. ccccl xix.

i ¶Declaro. Adde de hac queſtio. hic Pau. de Caſt. Ang. conſi. lxxxiij. inci. pater habens plures filios. per Roma. cōſi. ccccl xix. vbi plene. Et quid de officijs datis filio contemplatione patris, an lucrum ſit communicandum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ POMATES.
a ¶ Donationē. Et in ista opinione q̄ emācipati inuicē sibi cōferāt donatio nē simplicē, est cōis: vt hic late q̄ Alex. & moder. Peruſi. licet ī pūcto iuris altera verior, vt hic refert & ſequiſ Decius. Item aduerte q̄ bar. vide tur ſentire dū allegat l. vt liberis. q̄ illa ,p cedat quoties quiſq; liber filiorū habet dotē, vel donationē ,pter nuptias, vnus tñ maiorē: ſed certe generalitas illius legis & rō ęqualitatis de qua ibi, procedit etiā ſi vnus eamhaberet, alter vero nō.

1 *Emancipato an conferat ſuus profectitia.*
2 *Collatio eſt res propriæ in communi latio facta.*
3 *Quo iure fuit inducta collatio. Vbi recitat ſeptem iura.*
4 *Emancipatus emancipato confert etiam profectitia.*
5 *Nepotes qualiter conferant inter ſe.*
6 *Nepotes qualiter conferant patruis, vel patrui nepotibus.*
7 *Emancipatus ſuo confert omnia prater caſtrenſia, & aduentitia.*
8 *Suus emancipato, quæ conferat.*
9 *Sui conferunt inter ſe.*
10 *Deſcendens ſuccedens cum extraneo, illi non confert, nec extranei inter ſe.*
11 *Differentia inter ſuos, & emancipatos, quo ad collationē, nec ad acquiſitionem eſt ſublata, licet quo ad ſucceſſionē ſit.*

Si emancipati. Emācipati inuicē nō cōferūt: ſed emācipati ſuis cōferūt, ſi ab inteſtato ſuccedunt. h. d. Hæc l. eſt clauis toti⁹ materiæ. Diuiditur in partes duas. Primò loquit⁹, quādo ſunt omnes emancipati. Secūdò quando quidā ſunt in poteſtate, quidā emācipati. Secūda ibi: ſi autem. Notabilia ſunt clariſſima, quę dixi in ſummario.

His præmiſſis veniamus ad declarationē materiæ difficilis, & intricatæ. Primò †opp. ſuus cōfert emācipato profectitia: vt l. filiæ dotē. ſ. eo. ergo multò magis emācipatus emācipato. hic dicitur contrariū. quare malè. . Huius timore dicit gl. fateor cōtrariū, & q̄d hic dicitur, collatio ceſſat, ſcilicet in aduentitijs. nā profectitia inuicē cōferūt emācipati. Ita dicit glo. tua prima & videtur q̄ fuerit opi. Azo. Cōtrariū huius dicit gl. magna iſtius legis circa princi. ſcilicet q̄ etiā ,pfectitia emācipati inuicē nō cōferūt. Vide Fran. Accur. volēs defendere gl. à cōtrarietate, addebat ad iſtā gl. vlti. dū dicit ſecūdū Azo. dicebat ipſe, nos cōtra: vt ſ. no. quaſi dicat prima gl. fuit opin. Accur. hic recitat opinionē aliorū & hoc videt tenere Cy Iaco. But. tenebat opi. Azo. poſitā in hac gl. vlti. ſecundū iſta tēpora, ſcilicet q̄ emācipati ,pfectitia nō cōferāt. Nec obſtat l. filiæ. quia emācipatus cōfert ſuo oīa: vt hac lege. meritò æquū eſt, vt ſuus ſibi cōferat profectitia: ſed emācipatus emācipato nō cōfert: ergo nec alter emācipatus ſibi. Vnde illud, q̄d glo. tua dicit in principio, ſi ſuus confert emancipato: ergo multò magis emancipatus emācipato. Iſtud nō ſequit: quia diuerſa eſt ratio, vt dixi: & mihi placet, vt j. dicā. Opp. ij. de l. j. §. penul. ff. de cōiū. cū emāci. lib. eius. Glo. ſoluit tribus modis. Primò q̄ emācipatus cōfert emancipato, ſcilicet profectitia. Sed iſta eſt falſa, vt dixi & c. Secūdo ſoluit q̄ ibi nepos fuit emācipatus à ſuo patre, nō ab auo. Certè iſta non placet: quia quocunq; iure nō ſit in poteſtate, idē eſt: vt j. eo. liberos. Soluit tertio modo, q̄ ibi cōfert nepoti emācipato, ex ꝓſona patris ſui, qui fuerat in poteſtate: & hoc nō placet: quia ibi nepos ſucceſſit ex perſona ſua, nō vt hęres patris ſui: vt habuiſtis not. in ſimili ſ. e. l. illā. ſuper verbo. nulla. Dic ergo q̄ ibi erant duo nepotes, vnus emācipatus, & alius in poteſtate. Cōfert ergo illi emācipato, propter fratrē ſuū, q̄ erat in poteſtate: qa ipſi ambo repreſentāt vnū corpus: vt ff. eo. l. ſi nepotes. Ita debes intelligere hāc materiā: & vide glo. tuā primā. Venio ad principiū gl. magnæ: & opp. ff. de cōtra tab. l. filiū. §. videamus. & §. & hoc vbi emācipatus nō cōfert ſuo. Sol. Illud ideo, quia diuerſo iure ſuccedūt, vnus de iure ciuili, alius de iure prętorio. Rationē tibi dicā j. His præmiſsis venio ad tractandā materiā noſtrā. Primo quęro, quid ſit collatio. Secūdò, quo iure ſit inducta collatio. Tertiò, inter quos collatio ſit facienda, & de quibus rebus. Quartò, quo iure petatur collatio. Quintò
2 qualiter fiat collatio. †Primò quęro qd ſit collatio. Rñd. eſt reī propriæ in cōmuni latio facta: vt probat ſ. l. ,pxi. & j. e. l. illā. in fi. & ff. eo. l. j. in prin. Ideo dixi. reī proprię: quia ſi eſſet res cōmunis, nō venit cōferēda, ſed diuidenda, vt j. eo. l. filiæ.

Secundò quæro, quo iure ſit inducta collatio. & hic aduer
3 te. Circa hoc reperio ſex, vel ſeptem iura. †Primò fuit edictum prætoris poſitum in l. j. in prin. ff. eo. De quo fit mentio in hac l. quod edictū habebat locum, q̄n ſuccedebatur per cōtra tabulas, vel ab inteſtato: vt hic, & l. filiæ. ſ. e. Itē erat neceſſe, q̄ omnes eodem iure ſuccederēt: vt l. filium ſ. videamus. ff. de contratab. Ratio huius erat: de iure ciuili, filius in poteſtate admittebatur in totū, cū emancipatus eſſet incognitus. Ius prætorium admittit filium emancipatum cum filio in poteſtate: & ſic facit iniuriam ſuo. meritò prætor æquitate motus, voluit quòd emācipatus ſuo conferat omnia. Ex hac ratione ſequitur, q̄ ſi emancipatus nullam iniuriam faceret, non teneba
tur conferre: vt ſ. eo. l. j. §. pater filium. & §. toties. Secunda ratio eſt: quia de iure antiquo quicquid quærebat filius, qui erat in poteſtate, quærebat patri: vt l. j. in princi. ff. ſi à pa. quis fuemanu. & l. placet. de acquirenda hæredita. emancipatus quærebat ſibi. Ex hoc ſequitur iſtud inconueniens, q̄ filius emancipatus veniēs ad ſucceſsionem cum fratre ſuo in poteſtate retento habebat partem de omni lucro fratris ſui: quia erat patri quæſitum: filius in poteſtate nil habebat de bonis emancipati: ideo fuit æquum conferre. Et quod hoc ſit verū, apparet quia ea quæ emancipatus lucratur, quæ non quæſiſſet patri, ſi emancipatus non fuiſſet, iſta nō veniunt in collationem: vt l. j. §. ſed nec caſtrenſe. ff. eo. & l. filiæ. ſ. eodē. Item requirebat, q̄ ſuccederent eodem iure: ſecus ſi diuerſo, vt dixi. Ratio huius eſt: quia q̄n diuerſo iure ſuccedūt æqualiter, nō faciunt iniuriā inuicē, nō magis vnus alteri, q̄ alter alteri. ideo ceſſat rō collationis, quā primo loco dixi: vt d. l. pater filiū. §. videamus. de cōtra tab. Superuenit poſtea dñs Scæuola Iuriſcōſult⁹, vidēs q̄ ex forma edicti requirebat q̄ eodē iure ſuccederēt, induxit q̄ idē eſſet, ſiue ſuccedere poſſent eodē iure, ſiue ſuccederent diuerſo: vt l. ſi filius. ff. eo. Et iſtud eſt ſecūdū ius, q̄d vocat æquitas Scæuolæ. Tertiū ius fuit cōſtitutio Imperatoris diui Pij, de qua fit mētio. ff. de colla. do. l. j. in prin. Nā de iure ciuili nō cōferebat ſuus emācipato. Ratio, quia nihil ſuus habebat: oīa enim patri quærebat. Imperator diuus Pius cōſideravit q̄ filia in poteſtate pōt habere aliquid, ſcilicet dotē: vt l. Pōponius Philadelph⁹. ff. fami. erc. ideo introduxit q̄ iſtā dotē deberet cōferre: vt ff. de colla. dot. l. j. & per oēs leges huius tit. quæ loquūtur de collatiōe dotis, vſq; ad l. vt liberis. Superuenit poſtea dñs Imperator Leo q̄ fecit l. vt liberis. & cōſiderauit q̄ filiꝰ in poteſtate pōt habere aliq̄d aliud q̄ dotē, ſcilicet donationē propter nuptias: quę de iure antiquo erat incognita. Ideo introduxit q̄ donatio ,pter nuptias cōferat vt dos: vt l. vt liberis. j. eo. Cōſiderauit etiā q̄ emācipati inuicē nō cōferebant: vt hac lege: quia inuicē nō faciebant iniuriā. Imperator motus maiori ætate: quia poſſet eſſe, q̄ vna haberet maiorem dotē q̄ alia: vnus filius maiorem donationē quā alius: vt omnia procederent ęqualiter, induxit q̄ etiā emācipati cōferant dotem, & donationē propter nuptias, profectitiam, &
a etiā ſimplicicē donationē: a vt l. vt liberis. quod fecit vt in oib⁹ eſſet æqualitas. ibi: hoc etiā æquitas, &c. Cōſiderauit etiā Imperator q̄ de iure antiquo non erat prouiſum, q̄ deſcendētes per lineā fœmineā conferrent inuicem: iſtud ipſe eadē æquitate introduxit, vt dotem, & donationē propter nuptias, profectitiā de bonis eius, de cuius hæreditate agitur conferant. Et iſta cauſa induxit iſtud quartū ius, ſcilicet conſtitutionis in l. vt liberis. Habemus quartū. Superuenit dñs Imperator Iuſtinianus, & conſideravit q̄ erat ſtatutum, q̄ nepotes inuicem conferrent: ſed nihil erat dictum, quid iuris, quando ſuccedebant cum patruis: ideo ſtatuit, q̄ eo caſu patrui ſibi, & ipſi patruis conferant: vt l. illā. §. talem. Item conſideravit q̄ l. vt liberis. prouidebat cōferendam dotem, vel donationem ipſi nepoti, vel nepti datam: de dote vero, vel de donatione, quæ data erat eius matri, vel patri, nihil dicebatur: ideo ipſe ſtatuit hanc conferendam eſſe: vt d. l. illam in fin. Sexto ſuperuenit idem Iuſtinianus, & conſideravit multum bene quòd ſicut olim caſtrenſia non quærebantur patri, ideo non conferebantur: ita aduentitia non quæruntur patri quo ad proprietatem: ideo ſtatuit vt aduentitia non conferantur: vt j. eod. l. ſi. Septimò ſuperuenit idem Iuſtinianus in authen. ex teſtamento. & conſideravit quòd de iure antiquo facto teſtamento non eſt locus collationi. Ratio, quia ſi teſtator voluiſſet, hoc dixiſſet: vt ſ. eo. l. j. ipſe verò conſideravit, quòd teſtator quare hoc nō dixiſſet, eſt ratio: quia mortis cogitatione turbatus, de omnibus nō meminit: vt j. qui teſta. facere poſ. hac cōſultiſsima. §. at cū humana. Ideo conſideravit, q̄ ſi teſtator de hoc cogitaſſet, collationem induxiſſet. Statuit ergo q̄ ex teſtamento, & ab

inteſtato

inteſtato ſit locus collatiōi, niſi teſtator aliud dixiſſet. Veniamus ergo ad gl. & quęro, inter quas partes, & de ꝗbus rebus ſit locus collationi q̄d examinabo per multas quæſtiones, &
4 tāgā omnia mēbra gl. Primo †quęro[a], vtrū emācipati confe-
a rāt emācipatis. Gl. dicit q̄ nō cōferūt, etiā profectitia. Et vide gl. hoc eſt verū ſecūdū iſta tēpora. Hodie vero emancipati emācipatis conferūt profectitia: vt ſ. eo. l. vt liberis. adūctitia
5 verò nō: vt j. eo. l. ſi. & hoc tenēt oēs, &c. †Secūdò q̄ro, q̄d in his, qui nō ſunt ſui, neq; emācipati, vt nepotes ex filia. Dicit gl. idē q̄d in emācipatis, vt inter ſe nō cōferāt: vide glo. ibi: idē in his, &c. Iſta gl. dicit verū, de iure antiquo: hodie verò iſti cōferūt inter ſe profectitia obuēta de bonis eius, de cuius hæreditate agit⁹: vt ſ. eo. l. vt liberis. In hoc tñ differūt ab emācipatis: quia emācipati cōferūt ſimplicē donationē: iſti nō cōferūt niſi ī caſu, q̄n emergeret inæqualitas: vt l. illā. §. ſi. j. e. Sed añq; ,pceda vlteri⁹: qa hic dicem⁹, q̄n nepotes cōferūt inter ſe.
b Quęro q̄liter[b] †nepotes cōferāt patruis, vel patrui nepotib⁹?
6 Rñdeo, q̄ hic examinabo tibi q̄ndo quā dimiſi tibi inſolutā ī l. illā. Patrui nepotib⁹ cōferūt, ſicut cōferret patruꝰ, ſeu matribus nepotū ſuorū, hoc eſt fratrib⁹, ſiue ſororib⁹ ſuis: vt d. l. illā. §. fi. Nepotes verò qualiter patruis cōferāt, dubitat. Et quod dico in patruis idē intellige in auūculis, amitis, & materteris, vt ibi dixi in d. l. illā in fi. Et aduerte qa dubius eſt iſte paſſus. Aut loquimur de dote, vel donatione data patri, vel matri iſtorū nepotū: & ſine dubio cōferūt: vt d. l. illā. in fi. Aut de dote, vel donatione data ipſi nepoti, vel nepti: & tūc gl. dubitat: vt d. l. illā. & merito: ideo dic. Aut eſt vnꝰ nepos, vel vna neptis tātum ex eodē filio ꝓdefuncto: & ſine dubio nō cōferūt patruis ſuis, vel nepotib⁹ ſuis, ex alio defuncto filio: vt l. j. §. ſi ſit nepos. ff. de coll. dotis. Si verò ſunt plures nepotes: tūc ſi q̄dē omnes ſunt talis cōditiōis, q̄ poſſunt ad collationē cōſtringi: vt puta, quia oēs emācipati: tūc cōferūt patruis ſuis perinde ac ſi eſſet vnus: vt l. ſi nepotes. ff. eo. ti. Si verò iſti nepotes erāt diuerſę cōditionis, vt puta vnus poterat cogi ad collationē, ali⁹ nō: exēplū, erat neptis dotata & nepos: tūc illa quę nō poteſt cogi ad collationē, nō cōfert patruis, ſed cōfert alij fratri ſuo: vt d. l. j. §. ſi ſit nepos. de colla. dot. Ratio, quia iſta neptis dotata patruis nullā facit iniuriā: quoniā ipſo nō ſuccedēte ſubeſt nepos, qui tātundē aufert. Ita etiā intelligā ff. de cōiun.
7 cū emāci. libe. eius. l. j. §. ſi ſit filius. †Procedo vltra gl. & q̄ro vtrū emācipati cōferant ſuis? Gl. dicit q̄ ſic: oīa ſecūdū hanc legē, & ſ. e. l. ea demū. & j. eo. l. nec emācipati. Iſta gl. dicit verū, de iure antiq̄: ſed hodie nō cōferūt aduētitia, ſicut nec caſtrenſia. Ratio, quia ſi in poteſtate remāſiſſent, hoc patri nō q̄ſiuiſſent: vt j. e. l. ſi. & hoc tenēt oēs. †Quęro vtrū ſui emācipatis cōferāt? Gl. dicit q̄ ſui emācipatis cōferūt, ſed nō oīa: qa non aduētitia, ſed ,pfectitia: vt ſ. e. l. filię. ver. nec dubiū. Sed hic aduerte: qa ſuꝰ pōt habere profectitia diuerſimode. Nā pōt habere profectitia, dotē, & donationē propter nuptias, vel datū cauſa militiæ: & iſta ſine dubio cōferūt: vt d. l. filiæ. & l. vt liberis. j. e. pōt habere ſimplicē donationē: de qua an cōferat, dic, vt in auf. ex teſtō. ſ. e. pōt habere peculiū profectitiū: & iſtud cōferī quia cōmune eſt: ſed diuiditur: vt j. eo. l. filiæ. Ita debes
9 iſtā materiā intelligere. †Quæro, vtrū ſui cōferāt ſuis? Gl. dicit q̄ ſic: vt ſ. e. l. filię. & eſt verū, q̄ cōferūt inter ſe hodie ſui, ſicut emācipati: vt j. eo. l. vt liberis. ſolū profectitia, nō aduētitia:
10 vt l. ſi. j. eo. †Quæro vtrū q̄n aliquis de deſcendētibus ſuccedit cū extraneo, an ſit locus collationi. Glo. j. huius l. dicit q̄ nō, & bene: vt ſ. cōmunia vtriuſq; iudi. l. ſi. §. ſi nautē extranei. Vide gl. Eadē rōne plures extranei, alicui ſuccedētes, inuicē nō cōferūt: quia nulla lege cautum eſt. Quia ergo dixi ſ. q̄ aliqua differentia eſt inter emancipatos, & ſuos. Ad iſtud oppo. quia hodie ſublata eſt differentia emācipationis, & patriæ poteſtatis: vt in auf. de hęre. quæ ab inteſt. §. nullā. Rñ. ſecūdū
11 gl. †bñ differētia eſt ſublata q̄ntū ad ſucceſsionē, nō q̄ntū ad col
c lationē, c & acquiſitionē, & iſta ſimilia. Ita dicit, & bene: licet Hug. aliter dixerit. Et vide iſtā gl. Opi. glo. eſt verior: qa quo ad ſucceſsionē ſolū eſt ſublata differētia emācipationis, & patrię poteſtatis. Fateor tñ, q̄ modica differētia eſt in mō cōferē diſter emācipatū, & ſuū ſed hoc nō eſt p auf. ſed p. l. vt liberis. j. eo. Solū in hoc remanet differētia, in ſimplici donatiōe, vt vidiſti ſ. eo. auf. ex teſtō. Quartò quæro, quo iure petatur collatio. Dic vt dixi ſ. l. prox. Quintò quæro, qualiter fiat collatio? Rñ. quādoq; cōmunicādo: vt l. illā. §. fi. j. eo. Quādoq; minus accipiendo: vt l. dotis, ſ. e. Quandoq; liberando, vel cauendo, vt ſ. e. l. ij. de teſt.
d *De teſtamento militis*[d]. *Rubrica.*

Dicturus de teſtamentis, pręmittit de teſtamēto militis, tanquā nobiliori: ſed ī ff. poſtponitur: qa Imperator eſt miles, ideo præmiſit: ſed Iuriſconſulti poſtpoſuerunt ideo, quia non ſunt milites &c.

LEX. I.

Rater tuus. Inter ī ſtitutū à milite, ī bonis paganicis, & aliū in bonis caſtrēſibus, nō eſt locus iuri accreſcēdi. h. d. Not. finē huius l. Opp. j. eo. l. proxi. Gl. ſoluit pluribus modis. tene illam ſolutionē, q̄ eo ipſo ,phatur, q̄ cōtrariū nō probatur. Opp. de l. ſi certarū. §. Iulia. in fi. ff. eo. Huius timore gl. quæ eſt hic ponit quādā diſtinctionē, quam vide.

LEX. II.

Milles. Inſtitutio facta in caſtrenſibus, nō trahitur ad ſe pa paganica. h. d. Not. q̄ miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & ,p parte inteſtatus. No. & q̄d dixi in ſūmario.

LEX. III.

Vanquam. Iuſtitutio facta à milite, in certa parte hæreditatis, trahitur ad alia, q̄ ſunt eiuſdē hæreditatis. hoc d.

SI Rufinus. Priuilegiū militis, nō tollit legē. in cuius fauorē, propter imbecillitatem conſilij inducta eſt. hoc dicit.

c ¶ EX teſtamento. c Ex teſtamento militis, debētur legata, & fidei
d commiſſa. hoc dicit.

1 *Vnum verbū, quādo refertur ad plura, debet intelligi prout poteſt illa vniformiter determinare.*
2 *Subſtitutio comprehenſa in breuiloqua, vel compendioſa, non dicitur tacita.*
3 *Pupillaris tacita præſumpta, non excludit matrem: ſed tacita probata aliquibus conſecturis.*
4 *Subſtitutio compendioſa facta à milite poſt aditam hæreditatem, quod non ſit fideicommiſſaria.*
5 *Intra quantum tempus valeat ſubſtitutio, de qua hic.*

IN teſtamento. Diuiditur in duas partes. Primò iſta lex ponit vnum dictum, de quo non fuit quæſitū, inferens, ad quæſtionē propoſitam. Secūdò reſpondet quæſtioni propoſitæ. Secunda ibi: ſed cum ex teſtamento. Breuiter hoc intendit: Subſtitutio breuiloqua facta perſonis imparibus, continet vulgarem tantum: nec continet ſubſtitutionem, quam teſtator facere poterat ex priuilegio ſpeciali, niſi de eius voluntate probet. h. d. No. pri-
1 mò q̄d dixi in ſummario. †Nota ſecūdo, q̄ q̄n vnū verbū refertur ad vnū, vel plura, debet intelligi prout pōt illa vniformiter determinare: vt j. de impu. & ali. ſub. l. hæreditatē. et l. quāuis. ff. de vulg. & pup. ſubſt. l. iā hoc iure. His p̄miſsis, venio ad gl. & hic dicitur q̄ tacita pupillaris excludit matrē. Cōtra. de l. ꝑcibus. j. de ꝑpu. & ali. ſubſt. Gl. ſoluit duobus modis. Primò, q̄ hoc ,phādū eſt. ſ. q̄ teſtator hoc expreſsè ſenſe-
2 rit: vnde neceſſe eſt, q̄ ,p betur expreſsè. Vel dic †q̄ ſubſtitutio cōprehenſa in breuiloqua, vel cōpendioſa, nō dicitur tacita, Ita dicit glo. quod eſt verū, cū eſt expreſſa generaliter: hoc eſt, ſub verbis generalibus, nō ſpecialibus: vt plenè dicam in
3 l. precibus. Tamē quātū ad †propoſitū dicas q̄ tacita pupil-

¶ POMATES.
a Primo quæro. Aduerte tñ, q̄ circa iſta iura Bar. nō fecit mētionē de l. illā. j. e. Et circa iſtā materiam collatiōis variā & ſubtilē, vide alhqua, q̄ ego ſcripſi ad Bar. in l. pater filiū. ff. de colla. dot.

¶ POMATES.
b Quæro qualiter. Vide Bart. in l. j. §. ſi ſit nepos. ff. de coll. do. & Pau. de Caſt. in l. illā. ſ. e. q̄aliterloquūtur, & melius, vid ēt Bar. conſi. clxxxiij.

¶ POMATES.
c ¶ Collationē. Et vltra quatuor differētias inter filiū & nepotē, & emācipatū, poſitas hic per gl. ad de quinq̄. quam ponit hic Pau. de Caſ. dū allegat no. in l. ſi fratris. j. de iure deliber. ſextam ponit Bal. p illū text. in l. cū in adoptiuis. ī. de adopt. Septimā collige ex tex. ī l. cū nō ſolū. quaſi per totū. ī. de bo. q̄ lib. Octauā collige: qa donatio ſimplex facta emancipato valet, ,pſente vero nō. l. ij. ī. de inoff. donatio. De cimā, qa filius in poteſtate cēſetur eadē perſona cū patre: emācipatus vero nō Gl. eſt no. in l. ij. ī. q æta. lib. xj. Vndecima eſt, q̄ ponitur in l. fi. ſ. de repu. hær. q̄ ſecūdū magis cōmunē opinionē habet locū ſ emācipato.

¶ P. PAVL. P.
De teſtamēto militis. Not. q̄ teſtamentū militis habet clauſulā illam annexā, quod ſi nō valet iure cōi valeat iure militari: vide do. Franciſ. conſi. vl. in ij. col.

¶ POMATES.
c Ex teſtamento. Et an hodie iſta lex ſit cōſecta, & p conſequēs deuahatur Falcidia de teſtamento militis facto inuēta rio: vide Alex. in ij. §. hoc ,ñt. in prin. ff. ad Trebel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ↦ POMATES. ¶ Sed directa. Male. vide pro declaratione Alex. in l. centurio. in ix. col. ff. de vulg. & pup. super rex. in versi. inuentis.

b ¶ Ignorabat. Adde q Bal. dicit q qñ pater filiũ ꝑterijt, quẽ habere ignorabat, q hic filius nõ posset approbare testm̃ pris, ꝓpter volũtatẽ defuncti de ficitijs: qa si scijsset filiũ habere, aliũ nõ instituisset. & sine volũtate defuncti nõ põt hr̃e institutus hereditatẽ: vt l. fi. ff. de hęre. ist̃i. qđ dictũ Paul. de Cas. dicit posse procedere, qñ instituisset ex traneum desperatus de filio, argu. l. si vnquã. de reuo. do. & ſ l. tale pactũ. §. fi. cũ ibi no. de pac. qđ est singulare, ſcdm ipm ad limita. l. filio ꝑterito. ff. de iniust. irri.

c Captatorias. Adde q̃ dicaſ vltra hęc ficta p doc. vide Bal. cõſ. clxix. j. volu. & cxlviij. ij. vol. Ang. cõſ. cxxx. ici. iter cętera. & Bar. cõſil. v. & ſeq. & p Bal. cõſ. j. iiij. volu. & refert Bal. cõſ. clxix. ĩ. alle. qđ Ia. But. tenet, q testator non posſit dare potestatẽ executoribus, cõmutãdi legata ĩ alias pias causas. contrariũ ibi ipſe tenet.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Captatorias. An p statutũ ſduci possit vt volũtas captatoria valeat, vide Are. ĩ l. ij. no. de vul. & pu. Itẽ an ad pias cãs valeat, vide Bar ba. ĩ c. cũ. col. vij. & ſeq. de test. Vide ad Bart. in l. j. C. de sacroſan. eccl. in pen. char. Quid aũt ĩ cõ tractibus, ſi qs stipulet pro eo, quẽ noſabit, an valeat stipulatio noſe postea nominato in ꝑſona ſtipulatoris, vide Soc. in l. vtrũ. §. cũ qdã. de reb. dub. colũ. iij. Alex. in l. stipulatio iſta. §. ſi qs ita. in princip. de verbo. oblig.

↦ P O M A T E S.

d ¶ Non valet. Et an posſit ĩduci statuto, vel cõſuetudine, q valeat dispoſitio canonica: ponũt moderni in l. j. in princ. ff. de vulga. & pup. in ij. colum.

↦ P O M A T E S.

e ¶ In testamẽto. Ia ij. Moderni Mediolan. in Rubrica. ff. ad Trebel. in princip. ibi adde etiam quod prædicta opinio notatur ex iſto text. quod in quibus ceſſat Falcidia, vide per eos.

f ¶ Reſeruare. Adde per Paul. de Caſtr. hic, & Bartol. conſil. incipien. quæritur, & in dubium revocatur vtrum Frãciſcus.

↦ P. P A V. P.

g ¶ Causa cognita. Quæ sint iuſtæ cauſæ ponit Bartol. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs qui not. infa.

laris præſumpta, nõ excludit matrẽ: vt d. l. precib⁹. & l. fi. j. de insti. & ſubſt. Sed tacita pupillaris, ꝓbata aliquib⁹ cõiecturis bene excluderet matrẽ: vt hic, in fi. qđ est notãdũ. & no. in l. ꝑcib⁹. in gl. ſup verbo, oĩmodo. Sequit̃ in gl. ſed q quo erit priuilegiũ militis, q̃ gl. loquit̃ obſcurè: qa cõtrariũ formãdo de l. iã hoc iure, gl. ſignat cõtrariũ ſemel tantũ, cũ duob⁹ modis obſtet, & ad vtrãq; ponit ſol. iõ tu explica.

Opp. ſubſtitutio breuiloqua, ſeu reciproci, cõtinet vulgarẽ, & pupillarẽ, etiã ſi nihil ꝓbet̃: vt l. iã hoc iure. §. j. ff. de vul. & pup. Soluit gl. q hoc iõ debet ꝓbare, qa erãt aliquę ꝑſumptiões contrarię. Et hoc ſatis placet. erat em̃ ꝑſumptio, q testator hoc voluerit ꝓpter imparitatẽ ꝑſonarũ. Alij dicũt, q hoc ꝓbaꝛ eo ipſo, q̃ nõ probatur cõtrariũ. qđ est cõtra legẽ iſtã, in ſi. tene igit̃ primã. Sed ad iſtud opp. imò hic est paritas ꝑſonarũ: qa vtriq; poterat miles ſubſtituere poſt aditã hr̃editatẽ, vt hic apparet ex tex. ergo vtriq; debet intelligi ſubſtitut⁹. Dicũt qdã: fateor q vtriq; poterat miles ſubſtituere, ſed nõ pupillariter. Iſtud nihil ad ꝓpoſitũ: qa eadẽ rõne debet ĩtelligi factã ſubſtitutionẽ cõpẽdioſe: qa vtriq; poterat æqualiter fieri. Dic ergo q iſta cõpẽdioſa nõ põt fieri, ni ſi ex priuilegio ſpãli militũ: & iſta breuiloqua nõ cõprehẽdit ea, q̃ ex priuilegio ſpeciali veniũt. Ita loquit̃. iſte tex. Opſcdõ de l. iã hoc iure. ff. de vulg. & pu. nã hic vr̃ dicere, q ꝓbata volũtate admitteret̃ ex priuilegio militis. Cõtra: qa idẽ eſſet ĩ q̃libet pagano, q admitteret̃ volũtate ꝓbata: vt l. iã hoc iure. §. j. ff. de vul. & pup. Sol. Dicit gl. volũtate nõ ꝓbata, nullũ est priuilegiũ militis, vt hic: ſed ꝓbata volũtate est priuilegiũ militis ĩ hoc. qa valet ĩ milite iure directo, niſi mater ſit ĩ medio: vt l. ꝑcib⁹. de ſpu. & ali. ſubſt. q̃d ĩtellige vt ibi dicã. & dicã ĩcõtinẽti ĩ alia qõne. Dicit tñ Dy, † q ſubſtitutio, quã fecit miles, poſt aditã hr̃editatẽ, ſemp est fideicõmiſſaria. Sed nõ dicit verũ, vt ꝓbaẽ l. cẽturio. de vulg. & pup. ſubſt. Nã ĩ fideicõmiſſis nõ veniũt fruct⁹ interim ꝓcepti iudicio teſtatoris: vt. ff. ad Treb. l. i fideicõmiſſariã. no. ĩ l. iubem⁹. j. ad Treb. Sec⁹ ĩ ſubſtitutiõe cõpẽdioſa facta à milite: vt d. l. cẽturio. Ergo apparet q nõ est fideic. ſed directa. Maleᵃ ergo dicit Py. † Vltẽrius q̃ro ĩtra quãtũ tp̃s valeat hæc ſubſtitutio: Gl. q̃rit, & nõ ſoluit. vide eã, ꝓ eiᵍ declaratiõe dicas, aut nõ conſtat q miles voluerit ſubſtituere poſt aditã hr̃editatẽ: & finiẽ adita hęreditate: vt hic l. Aut cõſtat q ſubſtituere voluit poſt aditã hr̃ditatẽ, tũc aut voluit ſubſtituere limitatè, vſq; ad tp̃a pubertatis: & in filio pupillo valet iure pupillari: ĩ extraneo valeret iure cõpẽdioſæ: vt l. cẽturio. Qđ intellige, niſi mater eſſet ĩ medio, ſecũdũ diſtinctio. q̃ ſtatim dicã. Si verò voluerit ſubſtituere ſimpliciter, & indeterminatè, qñcũq; de æſſerit & tũc ſi mater nõ est in medio ſemp valeret iure directo: vt d. l. cẽturio. Si verò mater est in medio: tũc aut teſtor est vſus verbis directis: & valet iure directo: vt d. l. centurio. Si verò est vſus verbis communibus: & tunc valet iure fideicommiſſi, poſt tempora pubertatis fauo. fauore matris: vt l. precibus. j. de impu. & ali. ſubſti.

1 ☞ *Verba enunciatiua emiſſa principaliter propter ſe, inducunt diſpoſitionem: emiſſa propter aliud, non: miſi in teſtamento militis.*

EX his uerbis. Verba enũciatiua emiſſa propter diſpoſitionẽ: ſecᵍ in teſtõ priuati. h. d. Opp. de l. tale pactũ. in prĩ. ff. de pac. Sol. Ibi verba enũciatiua ſunt emiſſa ad liberãdũ: hic ad obligãdũ hæredẽ. V el itellige, vt dicã in ſequẽti cõtrario. Itẽ opp. de l. ex hac ſcriptura. ff. de do. Sol. Ibi verba † enũciatiua ſunt emiſſa principaliter propter ſe: ideo diſpoſitionẽ inducunt. Hic ſunt emiſſa propter aliud: ideo non inducunt diſpoſitionem, niſi in teſtamento militis. Dic vt plenè dixi.

GErti iuris. Miles facere poteſt teſtamentum ad tempus. hoc dicit.

☞ *Præteritio filij facta ſcienter à milite, habetur pro exheredatione.*

2 *Miles legando filiæ, &c. non inſtituendo, videtur exheredare.*

3 *Auth. ex cauſa, quod non habeat locum in præteritione facta de filio, quem quis non credebat viuere.*

SIcut certi. Hæc est notabilis lex. Præteritio ſi In facta à milite, quẽ ſe habere ſciebat, habeẽ ꝓ exheredatione: ſecus ſi ignorabat. ᵇ h. d. cũ l. ſeq. Opp. præteritio filij indiſtinctè rũpit teſtm̃: vt Inſti. de exhære. libe. in prin. ff. de iniuſt. teſt. l. j. Sol. Fallit † in milite ꝑtereũte ſciẽter, vbi ꝑteritio, ꝓ exheredatiõe habeẽ. Op. ad l. ſi cũ vel in vtero. de l. pe. j. de fideic. Sol. eodẽ modo, † ſpeciale est in milite, vt legãdo filiæ, & nõ inſtituẽdo, videaẽ exheredare: alias videret̃ ꝑterire: vt ibi videbitis. † Vltiõ, iſtę duę leges faciũt ad opinionẽ, q̃ teneo in auẽ. ex cã. j. de lib. ꝑteri. quòd illa auẽ. nõ habet locum, quãdo facta est præteritio de filio, quem quis non credebat viuere. ibi dicam.

2 ☞ *An valeat inſtitutio facta de pauperibus eligendis, per Priorem alicuius fraternitatis.*

c d GAptatorias. ᶜ Captatoria inſtitutio nõ valet ᵈ etiã in teſtõ militis. h. d. Vide gl. Opp. de l. ille aũt. ff. de hęre. inſti. Sol. Ibi verba fuerũt collata in præteritũ: hic in futurũ. Opp. de l. ſi quis Semproniũ. ff. de hęre. inſti. & de cõdi. & demõ. l. nõnũq;. Sol. Ibi nõ cõſerẽ in volũtatẽ alteri⁹ expreſſam, ſed in velatã. Iſta lex inducit̃ ad qõnẽ. Aliqs † fecit teſtm̃, & iſtituit pauperes Chriſti, eligẽdos ꝓ Priorẽ talis fraternitatis: an valeat teſtm̃. Et hic videt̃ caſus q nõ, q̃ſi ſit inſtitutio captatoria. Cõtrariũ determinat Dy. in l. captatoriæ. ff. de leg. j. Et hoc refert Cy. qa hic loquit̃ qñ ſubſtãtia inſtitutionis cõſerẽ in volũtatẽ alteri⁹: ibi verò cõſerẽ in arbitrio alteri⁹ ſola electio perſonę. Iſtud probatur de fideicommiſ. lib. l. fideicommiſſaria. la ij. in fi. & l. vtrum. §. j. de rebus dubijs.

e IN testamento. ᵉ In testamento militis ceſſat Falcidia: ſed poteſt fieri diminutio propter facultatum defectum. hoc dicit.

☞ *Iudex condemnans notarium de falſo, poteſt ſibi reſeruare ius conficiendi inſtrumentum.*

EX militibus. Miliți dãnato põt reſeruari teſtaměti factio, in caſtrẽſib⁹: & ei ab intestato ſuccedit fiſcus. h. d. Opp. de l. ſi qs in principio teſtaměti. §. j. ff. de leg. iij. Sol. Hæc intelligitur ſecundũ illam: quia poteſt facere teſtamentum, ſi ſibi est reſeruatum. Et hoc facit † ad quæſtionem, an iudex in ſententia quando condemnat notarium de falſo, poterit ſibi reſeruare ᶠ ius conficiendi inſtrumenta: & certè poſſet cauſa cognita ᵍ vt l. diuus. ff. de iniurijs.

SIà fratre. Ex testamento militis, licet non ſolenni, licitè capitur hæreditas. hoc dicit.

1 ☞ *Teſtes in teſtamento militis, quando debeant eſſe rogati.*

2 *Miles ſi teſtatur, domi teſtatur ſecundum ius commune.*

3 *Statutum quod in maleficijs remittatur omnis ſolennitas iuris ciuilis, quomodo intelligatur.*

Miles

a ¶ Milites. Adde q Paul. de ca. dicit Speculato. allegare hũc tex. ĩ ti. de iſtru. cau. et fide. ibi: in chypeo, q̃ literę q̃ reperiunt̃ ſculptæ ĩ iſtis lapidibus marmoreis, probãt cõſinia. q ipſe dicit ſingulare. Tu dic hoc verũ, cũ tẽporis lõginquitate: vt est gl. ĩ c. cũ cãm. de ꝓba. & in c. ad audiẽtiã. el ij. de ꝑcri. & ſ c. cum olim. de cẽſi. xxiiij. q. ij. c. ſanè. Et ita tenet Bal. conſil. cccxlix. j. vol.

b ¶ Rogati. Adde q ꝓ hoc tenuit Ro. cõ. cccvj. q in teſtõ ad pias cãs teſtes debẽt eſſe rogati: qa eodẽ mõ in teſtõ militis, ꝑter quã in cõflictu belli. Allegat Lapũ ita tenere alle. xxx. qui Lapus dicit eſſe tex. ĩ c. relatũ. el ij. de testa. ibi cõuocatis.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Ne qdẽ. Vide do. Frãc. ĩ cõ. xij. ĩ prin.

↦ P. P A V. P.

d Licet. An aũt posſit eſſe notarius vel miles, vide Bar. ĩ l. j. C. de muner. & honoꝛ. nõ cõtinuan. li. x. Et an posſit ẽe rex, miles, vel Imperator, vide addit. Alex. ĩ l. etiã. C. de muner. patri. lib. x. Itẽ an princeps posſit cũ pupillo diſpenſare, vt posſit teſtari, vide Iaſ. ĩ l. reſcripta. in ij. col. C. de precib. Impera. offerẽ. An autem posſit diſpenſare vt posſit cõtrahere, vide Areti. in l. mora. in princip. in ij. col. de acquir. hære.

d ¶ Licet. Adde q allegatur hæc lex per Io. And. in tit. de tutore. q̃ ſi pupillus est Rex, nedum tpe pupillari regnũ debet gubernari per tutoꝛes: ſed etiã poſt pupillarẽ ætatẽ per curatores. De quo pulchrè per Oldr. à quo Io. And. habuit conſilio ij. incipiẽ. quæſtio talis, an tutela Regis.

e ¶ In l. quãquã. vide Lu. Rom. cõ. ccxix. vtrum non habens bona posſit teſtari. Andr. Barba.

f ¶ Quod cõe est meũ. Adde q Bald. dicit q̃ ſi ſtatutũ puniat ĩ duplo plus vulnerãtẽ aliquẽ ĩ domo ſua & aliqs vulnerauerit aliquẽ, qui habebat domũ cõem cũ alio, q̃ habebit locũ pœna ſtatuti: qa debet ĩtelligi in domo ſua: id est, ſuæ habitatiõis. Si aũt domus fuiſſet cõis inter ĩter vulneratũ, & vulnerãtẽ, nõ haberet locũ ſtatutum ratione æqualitatis. l. ſed & detur q̃ filiuſfa. poteſt cõdere vltimã volũtatẽ: vt ſ. de do. cã mor. l. tã his. §. j. Sol. † bene põt cã mortis donare, nõ aũt teſtari vel codicillari. R ō propria est, qa donatio cã mortis magis accedit cũ tractui, quã vltimæ volũtati. & no. in l. ij. circa princi. de do. ple. Sed q̃ est ratio q̃ non põt teſtari: ʰ Dicit gl. quia teſtamẽti factio est publici iuris: donatio est iuris priuati. Iſta rõ videtur magis in cõtrariũ. Nã in his q̃ pu blici iuris ſunt, non curaẽ patria poteſtas: vt l. nã qđ. in prĩ. ff. ad Tre. Sol. dicũt doc. in his quæ publici iuris ſunt, in quibus re preſẽtaẽ duplex ꝑſona, nõ curatur patria poteſtas, vt in cõtrario: vt puta, filius põt eſſe iudex, poteſt eſſe tutor: quia duplicẽ ꝑſonã repreſentat vnã vt priuatus: aliã vt iudex: vnã vt Titius: aliã vt tutor. Sed in factione teſtamẽti nõ repreſentatur niſi vna ꝑſona: iõ patria poteſtas curaẽ. Addit gl. aliã rõnẽ: qa vltima voluntas nõ põt ꝓ cedere ex alieno arbitrio: vt l. captatorias §. titu. j. ſed contractus ſic: vt l. ſi. §. de contrah. empt. ſed donatio cauſa mortis accedit contractui, vt ſ. dixi. ergo &c.

h ¶ Testari. Ad faciẽdũ q filiuſfa. poſſit teſtari, vide Cepolã cautela cxxxiij. est ĩ charta xiij. Et de materia an Galli & Britanni filiiſfamilias poſſit teſtari de aduẽtitijs, vide Bal. ĩ c. j. §. ſi duo fratres. de duob. frat. de neſti. inueſt. Ia ſin. l. fi. c. in pe. co. & in diſcurſu iſtius legis alia ponit in materia iſta. & alia ẽt in iſta lege per eo vide. An aũt posſit filiuſfami has teſtari ad pias cãs de bonis aduẽtitijs parte cõſentiẽte vide latiſſime Barba. in q. ſua añ rub. extra, de teſta. ĩ vij. charta et ſe. & ibi ẽt in xxxix. colũ. & ſe. ponit qđ de Gallis & Britãnis filiiſfa. an posſint teſtari, et quid de filijs Iudæorum & multis alijs: poſtea in xl. co. et ſe. ponit qđ de bonis aduẽtitijs, ſ gbus patri non q̃ritur vſuſfructus, an posſit filiuſf. teſtari de vſufructu patris patre q̃ mittente.

↦ P. P A V. P.

i ¶ Hac conſultiſſima. Iſta forma etiã feruãda est ĩ testamẽto inter liberos. Vide Cõ. cõſ. cxij. & ĩ l. hac cõſultiſſima. §. ex ſperfecto. j. titu. j. vbi ſcripſi.

k ¶ Obſeruatis ſolennitatibus. Adde an hęc ſolẽnitas debeat obſeruari, q̃n cæcus teſtatur ĩter liberos. Bal. Ang. Salic. & Pau. de Ca. dicũt q nõ: ſed ſecũdũ diſpoſitionẽ §. ex ſperfecto. qa q̃n fũt duæ leges diuerſæ, quarũ vna est in vno ſpecialis,

a Milites. Adde q Pau. de ca. dicit Speculato. allegare hũc tex. ĩ ti. de iſtru. cau. et fide. ibi: in chypeo, q̃ literę q̃ reperiunt̃ ſculptæ ĩ iſtis lapidibus marmoreis, probãt cõſinia. q ipſe dicit ſingulare. Tu dic hoc verũ, cũ tẽporis lõginquitate: vt est gl. ĩ c. cũ cãm. de ꝓba. & in c. ad audiẽtiã. el ij. de ꝑcri. & ſ c. cum olim. de cẽſi. xxiiij. q. ij. c. ſanè. Et ita tenet Bal. conſil. cccxlix. j. vol.

b ¶ Rogati. Adde q ꝓ hoc tenuit Ro. cõ. cccvj. q in teſtõ ad pias cãs teſtes debẽt eſſe rogati: qa eodẽ mõ in teſtõ militis, ꝑter quã in cõflictu belli. Allegat Lapũ ita tenere alle. xxx. qui Lapus dicit eſſe tex. ĩ c. relatũ. el ij. de testa. ibi cõuocatis.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Ne qdẽ. Vide do. Frãc. ĩ cõ. xij. ĩ prin.

↦ P. P A V. P.

d Licet. An aũt posſit eſſe notarius vel miles, vide Bar. ĩ l. j. C. de muner. & honoꝛ. nõ cõtinuan. li. x. Et an posſit ẽe rex, miles, vel Imperator, vide addit. Alex. ĩ l. etiã. C. de muner. patri. lib. x. Itẽ an princeps posſit cũ pupillo diſpenſare, vt posſit teſtari, vide Iaſ. ĩ l. reſcripta. in ij. col. C. de precib. Impera. offerẽ. An autem posſit diſpenſare vt posſit cõtrahere, vide Areti. in l. mora. in princip. in ij. col. de acquir. hære.

d ¶ Licet. Adde q allegatur hæc lex per Io. And. in tit. de tutore. q̃ ſi pupillus est Rex, nedum tpe pupillari regnũ debet gubernari per tutoꝛes: ſed etiã poſt pupillarẽ ætatẽ per curatores. De quo pulchrè per Oldr. à quo Io. And. habuit conſilio ij. incipiẽ. quæſtio talis, an tutela Regis.

e ¶ In l. quãquã. vide Lu. Rom. cõ. ccxix. vtrum non habens bona posſit teſtari. Andr. Barba.

f ¶ Quod cõe est meũ. Adde q Bald. dicit q̃ ſi ſtatutũ puniat ĩ duplo plus vulnerãtẽ aliquẽ ĩ domo ſua & aliqs vulnerauerit aliquẽ, qui habebat domũ cõem cũ alio, q̃ habebit locũ pœna ſtatuti: qa debet ĩtelligi in domo ſua: id est, ſuæ habitatiõis. Si aũt domus fuiſſet cõis inter ĩter vulneratũ, & vulnerãtẽ, nõ haberet locũ ſtatutum ratione æqualitatis. l. ſed &

MIlites. [a] Milites in expeditione degẽtes, posſunt facere teſtamẽta quomodo voluerint, nulla iuris ſolennitate ſeruata. h. d. Op. & videt̃ q ſaltẽ duo teſtes regrunt̃: vt l. Luci⁹. ff. e. Sol. Fateor q † duo teſtes regruntur, q probẽt iſtã volũtatẽ. non tñ regrit̃. q fuerint rogati, & hoc qñ teſtm̃ est factũ in limine prælij: vt hic videtis. Si verò teſtm̃ fieret ĩ militia nõ tãta necessitate rei coarctãte, requirunt̃ duo teſtes rogati: [b] vt l. diuus. ff. eo. Si verò fieret domi, regreret † obſeruantia iuris cõmunis: vt Inſti. eo. §. j. & ſ. eo. l. ex his. † Dicit ſtatutũ in multis ciuitatibus, q̃ in maleficijs nõ ob. ſi fuerit omiſſa ſolẽnitas iuris ciuilis: qđ importẽt iſta verba: Certe q̃ oĩs sit omiſſa ſolẽnitas iuris ciuilis, & remaneat in iure gẽtiũ, ſecũdũ illud, q̃ in ore duorũ vel triũ ſtat omne verbũ, vt dicit in Euang. Dominus. Hoc probatur hic. Vides q̃ in teſtamẽto militis remittitur oĩs ſolẽnitas iuris, tamẽ per duos teſtes debet probari. Dixi plenius, in l. j. ff. eo.

SCriniarios. Adſcripti in matricula militũ, ſi nõ ſunt milites, nõ gaudẽt priuilegio militari. h. d. Op. ff. e. l. ii. & de bo. poſ. ex teſt. mili. l. j. Sol. Ibi habet priuilegiũ teſtãdi in expeditione tm̃, hoc est in ipſo actu belladi. alias non, vt hic. Vltimò nota q̃ adſcriptus in matricula militum non gaudet priuilegio militariſ, niſi exerceat artem. De hoc habuiſtis ſ. de ſacroſan. eccl. qui ſub prætextu.

NEquidam. [c] Miles nõ militãs, non gaudet priuilegio militari. h. d. Facit q̃ habuiſtis ſ. e. l. j. ff. de teſt. mil. l. vltima.

LIcet. [d] Pupillus, licet ſit tribunus militũ, non põt facere teſtamentũ. h. d.

Qui teſtamenta facere poſſunt, vel non. *Rubrica.*

LEX I.

QVanquã. † Qui habet bõa cõmunia cũ alio, non ꝓhibeẽ facere teſtamẽtũ. h. d. Op. monachus habet bona in communi, tamẽ non teſtatur: vt in auẽ. in greſſi. ſ. de ſacroſanc. eccl. R eſp. Monachus habet bona in cõi, quæ cõio est oĩbus vt vniuerſis: hic vero est cõio pluribus vt ſingulis. † Vltimo no. ex hac lege quod cõe[e] est, meũ est, quãtum ad diſpoſitionem partis meæ. Dixi plene in l. ſerui electione. §. j. ff. de leg. j.

LEX II.

SIis, qui. Ex eo q̃ quis ſe interfecit, teſtamentũ non irritatur, ſi hoc metu futuræ pœnæ nõ facit. h. d. In iſta materia gl. tua diſtinguit: & de bonis eorum qui mor. ſi bi conſci. l. j. & vide gl. tuam.

SEnium. [g] Aetas, vel corporis infirmitas, quæ mentẽ non alienat, teſtamẽti factionẽ nõ impedit. h. d. Opp. ad ſi. & vi-

milites. §. quandoq; aũt. ff. de excuſatiõe tutorũ. Hoc idẽ tenet Flor. de Bon. ĩ l. Sabinus. ff. cõi diui. Alberi. de Roſa. in tracta. ſtatu. in j. parte quæſtio. clxxxij. & Pau. de Caſt. conſilio ccclj. & vide Felin. qui hoc reaſſumpſit in diſt. j. c. ius naturale.

g ¶ Senium. Adde an filiuſfamilias poſſit teſtari ad pias cãs, plene q̃ Pau. de Cõſi. cci. Et an filius cõſentiẽte patre poſſit donare alteri filio & ſic fratri, vide Ol. cõſil. xxvj. Et an filius donãs rẽ patris conſentientis vxori ſuæ, cauſa mortis, q̃ pater promittit per ſtipulationem poſt mortẽ filij tradere vxori: an mortuo filio pater pœnitẽtia ductus posſit revocare, vide Pe. de Ancha. conſil. lxxvj.

↦ P. P A V. P.

h ¶ Testari. Adfaciẽdũ q filiuſfa. poſſit teſtari, vide Cepolã cautela cxxxiij. est ĩ charta xiij. Et de materia an Galli & Britanni filiiſfamilias poſſit teſtari de aduẽtitijs, vide Bal. ĩ c. j. §. ſi duo fratres. de duob. frat. de neſti. inueſt. Ia ſin. l. fi. c. in pe. co. & in diſcurſu iſtius legis alia ponit in materia iſta. & alia ẽt in iſta lege per eo vide. An aũt posſit filiuſfami has teſtari ad pias cãs de bonis aduẽtitijs parte cõſentiẽte vide latiſſime Barba. in q. ſua añ rub. extra, de teſta. ĩ vij. charta et ſe. & ibi ẽt in xxxix. colũ. & ſe. ponit qđ de Gallis & Britãnis filiiſfa. an posſint teſtari, et quid de filijs Iudæorum & multis alijs: poſtea in xl. co. et ſe. ponit qđ de bonis aduẽtitijs, ſ gbus patri non q̃ritur vſuſfructus, an posſit filiuſf. teſtari de vſufructu patris patre q̃ mittente.

↦ P. P A V. P.

i ¶ Hac conſultiſſima. Iſta forma etiã feruãda est ĩ testamẽto inter liberos. Vide Cõ. cõſ. cxij. & ĩ l. hac cõſultiſſima. §. ex ſperfecto. j. titu. j. vbi ſcripſi.

k ¶ Obſeruatis ſolennitatibus. Adde an hęc ſolẽnitas debeat obſeruari, q̃n cæcus teſtatur ĩter liberos. Bal. Ang. Salic. & Pau. de Ca. dicũt q nõ: ſed ſecũdũ diſpoſitionẽ §. ex ſperfecto. qa q̃n fũt duæ leges diuerſæ, quarũ vna est in vno ſpecialis,

MIlites. [a] Milites in expeditione degẽtes, posſunt facere teſtamẽta quomodo voluerint, nulla iuris ſolennitate ſeruata. h. d. Op. & videt̃ q ſaltẽ duo teſtes regrunt̃: vt l. Luci⁹. ff. e. Sol. Fateor q † duo teſtes regruntur, q probẽt iſtã volũtatẽ. non tñ regrit̃. q fuerint rogati, & hoc qñ teſtm̃ est factũ in limine prælij: vt hic videtis. Si verò teſtm̃ fieret ĩ militia nõ tãta necessitate rei coarctãte, requirunt̃ duo teſtes rogati: [b] vt l. diuus. ff. eo. Si verò fieret domi, regreret † obſeruantia iuris cõmunis: vt Inſti. eo. §. j. & ſ. eo. l. ex his. † Dicit ſtatutũ in multis ciuitatibus, q̃ in maleficijs nõ ob. ſi fuerit omiſſa ſolẽnitas iuris ciuilis: qđ importẽt iſta verba: Certe q̃ oĩs sit omiſſa ſolẽnitas iuris ciuilis, & remaneat in iure gẽtiũ, ſecũdũ illud, q̃ in ore duorũ vel triũ ſtat omne verbũ, vt dicit in Euang. Dominus. Hoc probatur hic. Vides q̃ in teſtamẽto militis remittitur oĩs ſolẽnitas iuris, tamẽ per duos teſtes debet probari. Dixi plenius, in l. j. ff. eo.

SCriniarios. Adſcripti in matricula militũ, ſi nõ ſunt milites, nõ gaudẽt priuilegio militari. h. d. Op. ff. e. l. ii. & de bo. poſ. ex teſt. mili. l. j. Sol. Ibi habet priuilegiũ teſtãdi in expeditione tm̃, hoc est in ipſo actu belladi. alias non, vt hic. Vltimò nota q̃ adſcriptus in matricula militum non gaudet priuilegio militariſ, niſi exerceat artem. De hoc habuiſtis ſ. de ſacroſan. eccl. qui ſub prætextu.

NEquidam. [c] Miles nõ militãs, non gaudet priuilegio militari. h. d. Facit q̃ habuiſtis ſ. e. l. j. ff. de teſt. mil. l. vltima.

LIcet. [d] Pupillus, licet ſit tribunus militũ, non põt facere teſtamentũ. h. d.

Qui teſtamenta facere poſſunt, vel non. *Rubrica.*

LEX I.

QVanquã. † Qui habet bõa cõmunia cũ alio, non ꝓhibeẽ facere teſtamẽtũ. h. d. Op. monachus habet bona in communi, tamẽ non teſtatur: vt in auẽ. in greſſi. ſ. de ſacroſanc. eccl. R eſp. Monachus habet bona in cõi, quæ cõio est oĩbus vt vniuerſis: hic vero est cõio pluribus vt ſingulis. † Vltimo no. ex hac lege quod cõe[e] est, meũ est, quãtum ad diſpoſitionem partis meæ. Dixi plene in l. ſerui electione. §. j. ff. de leg. j.

LEX II.

SIis, qui. Ex eo q̃ quis ſe interfecit, teſtamentũ non irritatur, ſi hoc metu futuræ pœnæ nõ facit. h. d. In iſta materia gl. tua diſtinguit: & de bonis eorum qui mor. ſi bi conſci. l. j. & vide gl. tuam.

SEnium. [g] Aetas, vel corporis infirmitas, quæ mentẽ non alienat, teſtamẽti factionẽ nõ impedit. h. d. Opp. ad ſi. & vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

in alio generalis, altera cessauerso, q illa debet attēdi quemadmodū viget ratiōe publicæ vtilitatis. Ita voluit Bar. i extrauag. ad reprimēdū. in ver. nō obstāte. prope fin. An aūt idē sit ad pias causas. Angelus dicit idē si faceret legata pijs venerabilibus locis, nō autē pſonis pauperibus priuatis: quia ꝓpter egestatē solēt multoties ad delicta declinare. Alex. vero dicit se putare ꝺistinctē, ꝙ pōssit iure cōi testari ad pias cās p c. relatū & c. cū esses de testa. latius hic p eā formā sue practicā testamēti cæci: vide p Spec. in titu. de instru. edi. §. j. ver. id autē. donare etiā pōt cā mortis, absq; hac solennitate: vt ē conclusum in consiliis Bal. iiij. vol. ccclxxx. & sequen.

↠ P. PAV. P.

a ¶ Insti. de leg. vide Cepolā cautela sua ciij.

b ¶ Loco testis. Adde quod in simili cōsuluit Pet. de an. cōsil. clxxvij. & cccxxxij. & in terminis, de quibus hic Baldus consilio cccxlv. iij. volumi. per Alexā. consil. clviij. secundo lib.

↠ POMATES. d

c ¶ Furiosum. ad istā l. vide Bar. cons. lix. col. ij. vo. j. & Alex. cxlj. vol. j. & Anch. qualiter ꝓbet denūciatio, & similia, & cui incumbat onus probandi, vide Soc consi. suio xlij. e

f

g

↠ P. PAV. P.

c ¶ Furiosū. De materia huius legis, & qualiter probetur furor, vide in repertorio, in verbo furor. latissime Alex. consi. cxlj. & cōsi. cxxvij. & seq. & cōsi. lxiij. vbi pōt differētiā, quæ est inter furiosum & mente captū, vide Aret. in l. j. §. fi. ff. vl. co. de ver. ob. Alex. in l. si cum deest. §. si maritus. sol. mat. Itē ꝙ actus factus a furioso, licet probetur ipsum habuisse dilucida i. terualla, nō valeat, nisi probetur ꝙ tpe actus esset in dilucido. i. teruallo. vide la te Ias. in l. patre furioso. i. ff. de ijs q sūt sui vel alie. iu. Quid autē si qs asserat vt quotidie fit, ipsum esse sanę mētis, & talia verba an aliquā fidē faciant, & quid econtra si assereret ipm esse insanæ mētis, vide Ias. o. in l. seruū. in j. & ij. co. s. e. Alia multa in materia furiosi vide p Ia. hic. Itē de furioso. Phrenetico & ebrio ꝙ non pūt testari & ad pias causas, & qualiter probet furor, vide Barba. in c. fi. de succes. ab intc. co. ix. & alia in xij. co. & se.

1

2

3

a

b

1

2

3

4

5

6

7

quę in testō sunt, & ipsis testibus nūcupatur. Op. j. ti. j. l. in testamētis. Solu. speciale est in testō cæci. vt debeat fieri testib⁹ ita productis. Vlterius op. Inst. de le.ª §. ań heredis. Sol. spāle est in testō cęci, vt ante omnia debeat hæres scribi. Quęro hic de duabus qōnib⁹. primo dr hic ꝙ debet exprimi nomē hr̄dis cū aliis idicijs. Quęro † qd si sit nomē ita singulare, ꝙ nō reperiaī alibi, vt Gallopressus, qui secundū Cy. hic fuit bidell⁹ Azo. certe tūc nō est necesse, ꝙ alia noīa ponanē: qa illud nomē sufficit. Quæro dr hic ꝙ notarius habetur loco testis[b], qa dr̄ esse septē testes, & notari⁹, & si nō pōt notari⁹ haberi, adhibeatur octauus testis loco eius.

Quæro, an hoc sit verū in quolibet instrumēto? Gl. tāgit hic, & vr ꝙ sic ꝙ hanc l. & p l. domitius Labeo. ff. de test. Finaliter gl. ponit quandam opi. Bul. glossatoris antiq, q fuit pisanus, & dicit veritatē, & sic distinguit: Qñq; ꝓducitur scriptura, vt ꝓ ipsam scripturā ꝓbet, tāquā p instrumētū publicū, & tūc notari⁹ non habetur in numero testiū. Satis ēm est ꝙ ipse faciat scripturam esse publicā, vt in aut. de instru. cau. & fide. §. oportet. Qñque ꝓducitur scriptura non vt ꝓbet, sed vt probetur scriptura per testes, tūc notarius poterit examinari vnà cū aliis testibus. Ita loquitur hic. Vltimò nota fi. hui⁹ legis pro arēgis, qa poteris allegare istū ext. in consi. sicut iacet &c.

Vriosum. [c] Furor impedit testamētum inchoari, & inchoatū pfici, & valet testamētū[d] factū tpe quo qs habet dilucida interualla. Nota, nihil videtur[e] fecisse qui partē indiuidui fecit.

Discretis. [f] Surdus, & mutus naturaliter non testātur[g] secus si accidētaliter, & scribere sciant: surdus tamē testatur, & mutus: si scribere scit. h. d.

Nemo. [h] Filiusfami. in aduentitijs non pōt testari. h. d. Nota qd dixi in summario. Facit quod no. ff. de testa. l. qui in potestate. & ad Treb. l. j. §. in filij.

Mnes. Filiusfa. potest testari in castrēsi vel quasi castrensi: nec tale testamētū quę relatur. hoc dicit.

De testamentis[1], & quemadmodum testa menta ordinentur. *Rubrica.*

1 *Conditio testis inspicitur quando examinatur.*
2 *Testamentum in scriptis conditum, & manu publici notarij scriptum, facit fidem absque alia publicatione.*
3 *Testamentum nuncupatiuum, an possit reprobari per scripturam. remissiue.*
4 *Practica proponendi exceptionem contra testem: iudicem vel sententiam.*
5 *Dubitatio vtilis, an quis sit seruus, vel liber, an sufficiat ad habilitandum testem.*
6 *Forma articulandi cōtra ponentē quē liberum, vel bonæ conditionis & famę.*
7 *Excipiens contra testē, quod sit infamis, debet addere causam quare sit infamis.*

LEX I.

Testes. Ista lex, iudicio meo est multū no. Et breuiter hoc intendit. Cōis error facit ius. ad hoc allegaī. vel aliter: debet inspici conditio testis putatiua eo tempore, quo adhibetur testimoniū non post. h. d. Op. j. eo. l. hac cōsultissima[k] in princ. Sol. fateor ꝙ testes debent esse liberi verē, vel putatiuē. Opp. & nunc intro glo. magnā †. Conditio testis debet inspici tunc, cū examinatur. vnde licet tpe testamēti iste haberetur vt liber nuncvere scitur ꝙ est seruus: ergo nō pōt examinari: vt l. qm liberi. §. de test. Huius timore est facta glo. magna hic posita. & fatetur glo. contrarium, ꝙ iste examinari non poterit. Et si dicis, qūo procedit hęc lex vt testamētū habeat aliquē effectū? Gl. legit duobus modis principaliter. Et prius subdiuiditur in duas. Primo, quod loquatur in testamēto nuncupatiuo, redacto in scripturā per tabellionē, quod probatur per ipsum instrumētū, absq; aliqua testis examinatione. Vnde probatur ēt ꝙ si testes erant mortui, infames, vel similes, & sic nō erat necesse, quod iste ſer uus examinetur: quia examinari nō pōt. Secundo mō legitur, de testamento nuncupatiuo, non redacto in scripturā, tamē cōfessato per aduersarium. Dicebat ēm, fateor instrumentum sic esse conditum: tamen dico talem testem fuisse seruum. Certe etiā tunc valebit, quia non est necesse ꝙ testes examinentur. Tertio modo legitur in testamento in scriptis. Ista lec. tertia non videtur vera: quia testamētum in scriptis nō ꝓbat donec veniāt testes corā iudice, & sua sigilla, & suas recognoscant subscriptiones, vt l. sed si qs ex signatoribus. ff. quēmadmo. test. ape. Facit. j. l. proxi. & quod ibi dicā vobis. ni si diceremus † testamētum in scriptis conditum, & manu publici notarij scriptum: tunc faceret fidem absq; alia publicatiōe vt no. dicit gl. in l. ij. ff. quemad. test. aper. post prin. & vide gl. tuā †. An aūt nuncupatiuum testamentum possit de iure probari per scripturā, dicemus in l. fin. de fideic. Alij legunt istā legem aliter, & dicunt, ꝙ iste talis testis poterit etiā hodie examinari: ponēdo hic casum, ꝙ tēpore isto quo producebatur, adhuc habebaī, loco liberi, & eius seruitus non erat detecta. Vel aliter possumus legere secūdū Azo. vt ipse refert Insti. de te. or. circa fi. Summa huius ti. ꝙ etiam si eius seruitus est detecta, poterit examinari per hāc legem. Nam non ob. ff. ad Carb. l. ij. §. duę causæ. quia debes scire ꝙ quādoq; cōditio alicuius mutatur sua culpa, vt ꝙa effi citur infamis ꝓpter delictū, & tunc non poterit examinari. Aut mutatur nō sua culpa: vt in casu huius legis, detegit̄ seruitus sua absq; aliquo suo facto: tunc isto non obstante examinari poterit etiā hodie, tunc enim videtur examinatus, cum fuerit adhibitus testis. Et in hoc videtur velle stare Dy. & Iaco. de Are. in l. ad testium. §. primo. ff. eodē. & ibi dixi vobis.

itē de modis ꝓbandi aliquem mēte captū, vide Decium cōsi. lxxxvj. col. vj.

↠ POMATES.

d ¶ Et valet testamentū. Limitavit ꝓ Ro. in repe. authē. similiter. in xviij. speciali pię cauſæ inter vltimas volūtates. j. ad l. Fal.

↠ POMATES.

1 ¶ No. nihil videtur. Quod furor superueniēs non impedit testū prius factum valere: facit in simili l. certi condictio. §. qm. in fi. ff. si cer. pe. vbi, pdigus pōt cōueniri ex contractu prius celebrato cū eo ań bonorū interdictionem.

e ¶ Discretis. Adde Ange. cōsi. cclvij. & ibi an testū secūdū factū a muto, reuocet primū factū? fama mente. notaī hic etiā ꝙ q nō pōt testari, nō pōt codicilari. ꝙ inferunt doc. ad q. vsurarij, q non potest testari prēter formā c. quāquā. de vsu. in vj. An possit donare cā mortis. di co breuiter ꝙ Bald. cōsuluit ꝙ sic. & ita refert cōsuluisse nostrū collegiū Medio lanē. eius cōsil. lxvj. j. volu.

↠ POMATES.

g ¶ Non testanē. Vide ad istā l. per Feli. aliquid in cin præsentia. co. xx. in ver. quarto quærit. de ꝓba. An aūt tales ꝓhibeanē donare: & sic contrahere, vide Alex. cōsil. xij. col. j. volumi. j.

↠ POMATES.

h ¶ Nemo. vide plenissīe Fel. Ro. in reauthē. similiter. i ij. col. xiij. ſpeciali ītem pia cām, & vltimā volūtatē. C. ad l. fal.

↠ POMATES.

i ¶ De testamētis. circa istā materiā testamētorū vid puchrā qōnē tactā ꝓ Ang. cōl. ccclij. alś cccvj. inci. testator sua ꝓpria manu scripsit eius testū in aliquibus solijs: postea ap paret ea folia dedisse cuidā notario, q in fine apposuit annos dñi, indictionē & quibus præsentibus, & locū & diē, tū notarius postea moritur nec apparet alr eum scripsisse in breuarijs suis hoc testū: an possit sustineri. Itē de Christiano sa ciēte testū apud Sultanū vel alias gētes exteras, quā solēnitatē debeat seruare, vide Ias. in. i. us aūt ciuile. i vlt. co l. ff. de iust. & iu.

k ↠ P. PAV. P. ¶ Hac cōsultissima. De hoc qualiter ꝓcedat, vide Alex. cō. xxiij. co. pe. ver. prætera non sufficit vo. ij. Vide etiam Bal. in c. j. an remoueri debeant testes, qui pares esse deſerunt.

Quæro

a Quæro, ꝙd de infami, excōicato* vel simili? Rñ. idē, ꝙ debet inspici cuius cōditiōis tūc reputabatur. per hanc legē. &

b no. ff. e. l. j. aliās l. cū lege. i fi. Vl. no.[b] mirabilē legē ad practi

4 cam. † Hic habetis formā proponēdi exceptionē cōtra testē,

c vel iudicem, vel cōtra sententiā, vel dictū testis. Nō enim[c] sufficeret si excideres: dico ꝙ talis iudex erat excōicatus tūc, qñ tulit sentētiā, vel erat infamis, vel excōicatus: vel testis, cū tulit testimoniū, erat infamis vel excōicatus. Sed debes scire ꝙ tūc tēporis sic habebatur, & sic reputabaī. Hic est casus hic. Et eodē modo debes facere positionē. Nā si positio cōtineret tm̄ veritatē, ēt impertinēs. hic est casus. Hic vide literā, et plenè inspicias. & dixi tibi in l. si arbiter. j. de senten. Itē aduerę, ꝙ sufficit probari, ꝙ eo tpe, quo fuit adhibitus, sic habebaī & reputabatur: nec reqritur ꝙ ꝓbet de tpe anteriori, vel priori de necessitate: sufficit tātū ꝙ illo tpe probetur, & de illo tēpore est necesse probare. Vide text. ibi, eo tempore. Item quia vides quòd tex. requirit, quod in positiōe ponatur de opinione, quo tpe requiratur. Itē dicit tex. à qbus debeat reputari. s. ab omnibus[d]. & vide tex. ibi omniū cōsensu, &c. Quē intelligas ab oībus, qui verisimiliter dr̄ scire: vtputa à vicinis, & notis suis. Nā nō reqritur ꝙ tota ciuitas sic crederet: vt l. cū quidā. §. qđ dr̄. & ibi no. in simili ff. de acqui. hære. Modò habes articulū formatū ab Imperatore melius, quā à Speculatore, ꝙ debes dicere, ꝙ sic habebatur, & reputabatur eo tēpore ab oībus sciētibus. & cognoscētibus eū. Quæro vtrū sit necessarium, ꝙ aliqs sit in quasi possessiōe libertatis? Hoc dico ꝓ tāto quia pōt reputari, & haberi, vt liber, & tñ possideī ab alio: vtsi est seruus fugitiuus: vt l. j. §. per seruū qui in fuga. & l. iij. §. si seruus. de acqui. possess. & l. Barb. ff. de off. ꝓto. Et hæc lex vr tollere istud dubiū: qa non requiritur quasi possessio libertatis: sed ꝙ sic habeatur ab oībus. † Quæro, qd si homines de contrata de hoc dubitabant, vtrū esset seruus, vel liber, cū nō habebāt eū pro seruo, neq; pro liberto? Rndeo: nō sufficeret ad habilitādū eū ad testimoniū. Et hic est casus ī fi. ibi: nec quisquā eis vsque adhuc status qstionē mouerit: quasi dicat, si status eorū iam esset reuocatus in dubiū, nō esset idoneus testis. Et iō habes † practicā solennē, qñ ex vna parte fit positio, ꝙ talis habebaī & reputabatur ab oībus cognoscētibus eū vt liber, vel homo bonæ opinioīs, & famæ. Tu ex aduerso potes facere articulū cōtrariū duobus modis. Vno mō directē, quòd ipse habebatur & reputabaī seruus, vel homo malæ cōditiōis, et famæ. Vel potes dicere ꝙ de hoc erat dubiū inter hoīes cognoscētes eū, an esset seruus vel nō: illud enim sufficeret, vt hic videtis. Ad vnū[e] tamen aduerte[f], quia dixi tibi de † infame ꝙ nō ēt bona exceptio: dico ꝙ talis testis est isamis vel hr̄, & reputaī isamis ab oībus cognoscentibus eū nisi addaī cā quare: qa i istis exceptiōibus, q̄ cōtinē[g] crimē, debet crimē exprimi: vt extra de testib. c. pśentiū li. vj.

7 *Qualiter fiat publicatio testamēti: & an sit necesse ꝙ originale ostēdatur. & nu. 2*

LEX. II.

Vblicati. [g] Testamēto publico adhibēt fides, licet originale sit perditū. h. d. Quęro † qualiter fit ista publicatio. Vos debetis scire ꝙ qñq; testamentum aperitur, qñq; publicatur, qñ aperitur, fit secundū solēnitatē posita in l. ij. quemad. test. aper. qñ verò publicatur, debent citari oēs testes, & pars cuius interest: & eorū dicta debet facere redigi iudex in publica documēta: & tunc facięt fidē perpetuā. I ta loqtur hic, & ff. e. l. sed si quis ex signatoribus. Quæro, vtrū † sit necesse ꝙ originale ostendatur. Hic videtur casus quòd sic, nisi probatur quòd sit amissum & vide tex. ibi, in casu qui probatur intercidi? & c. Breuiter si fuit publicatū parte citata: facit fidē perpetuā: nec est necesse ꝙ ostendatur originale. arg. j. de re iud. l. fi. in fi. nisi quis diceret ꝙ vellet redarguere de falso: tūc eū debet ꝓduci, vel ꝓbari ꝙ sit ꝓditū, saltē ꝙ iuramētū: vt l. fi. §. de fide istrumētorū.

LEX. III.

Ex imperfecto. Notabilitas instituti nō facit, vt ex testamento inutili capiatur hæreditas. h. d.

h **In nomine.** [h] Error in proprio noīe institutionē non vitiat. hoc dicit ibi: ꝓ prio nomine. s. alterius nō loquentis: quia tunc vitiat.

a ↠ POMATES. ¶ Excommunicato. Vide Fel. in c. veniēs. el. fi. ver. in gl. fi. ibi, alias, & seq. de test. & in c. ij. testimonium. col. v. in fin. & viij. seq. eo. ti. Bar. cō. xxix. col. xviij. in fi. & seq. vol. j.

b ¶ Vltimo no. Sed cōtrarium tenet hic Frā. de Ramp. & Io. de Imo. in l. ad testiū. §. j. ff. e. Bal. hic. & Lud. idē tenēt hic Rap. & in. d. l. ij. And. Bar. A de tu bar. sentire hic expresse ꝙ infamis occultus admittitur quo ad actus iudiciales. Ita etiā Bald. hic, & i l. j. C. de fū. tri. & fide catho. & Are. in c. cum nō ab hoīe. col. x j. in fin. de iud. Et adde ad Bar. hic q̄ no. in l. iij. ff. ad l. iul. repe. Et adde ꝙ ignorantia est iusta cā faciēdi inhabilem habilem, ēt in oīciįs priuatis vtilitate. Ita Are. in c. post cessionē. col. vj. de ꝓba. post Barro. hic quē vid ponētē exē plum in teste.

1 *Affeueratio alicuius non facit eum filium, qui nō est.*
2 *Relictum filio vt filio, si nō est filius non valet.*
3 *In dubio quis credere præsumitur, quod voce expressit.*

Neque professio. Quod relinqtur vt filio si filius non reperiī, non valet. h. d. Et sic habes †

1 hic duo. Primū ꝙ affeueratio[i] alicui[2] nō

2 facit filium eū, q nō est fili⁹. Secūdo no. † ꝙ relinquiī filio vt filio, si nō est fili⁹, nō valet. Ad primū op. de l. fi. ff. de ꝓbat. Rñ. ibi nō facit eū filiū, sed facit præsum

k ptionē[k], ꝙ sit fili⁹, nisi, ꝓbetur contrariū. Secūdò op. ad scām cōtra. de hæred. insti. l. nemo. §. j. Sol. hic loquitur in errāte. credebat enim eum filium, cū non esset: vel fratrē, cū nō esset. Ibi ēm loquitur in scięte. In dubio † præsumitur quis credere, quodvoce expreſsit, vt l. Labeo. de supel. leg. & no. in d. l. nemo. §. j. de hæ. inst.

1 *Verba enunciatiua non disponunt in præiudicium eius, qui grauari non potest.*

Verba. Verba enūciatiua nō inducunt dispositionē eorū, quos testator grauare non pōt. h. d. Habuistis in l. j. §. arbi. tute. Op. de l. j. j. de fal. cau. adiec. Sol. † Verba enū

1 ciatiua inducunt dispositionē in præiudicium hæredis, vel alterius, quē qs pōt grauare, vt ibi no. secus in eo, quę grauare nō pōt. vt hic. Op. donatariū cā mortis potest quis grauare: vt d. l. ab eo. j. de fideicommiss. ergo ista verba, in eorū prę iudiciū, operantur. Timore huius hæc lex legitur duobus modis. Vno modo in donatione inter viuos: & tunc ꝓpriè ꝓcedit summarium ꝙ vobis dedi. Alio mō in donatione cā mortis, & tūc talia verba non ꝓiudicāt veritati, quin donatio fuerit facta, sed inducunt dispositionem. Ita dicit glossa.

1 *Error scribentis, quod non vitiat testamentum.*
2 *Error notarij quomodo probetur.*

Errore. [l] Error † scribētis nō vitiat testamētū. h. d. Opp. ff. de hær. Insti. l. j. §. sinautē.

§. testes. de testi. ib. vj. And. Bar.

f ↠ POMATES. ¶ Tamen aduerte. Vide omnino Ias. in l. turpia. alias Titio testatore. in j. & vj. col. ff. de leg. i. & vide Ro. consi. ccx. incipien. in causa propositæ consultationis. Paul. de Cast. consi. xxvij. facit quod vult Bal. in l. si quis testibus. ad fi. s. de testi. de opponente exceptionem inimicitiæ, quod debet ſpeciem illius exprimere: alias non releuat. & quod vult Bald. in l. turpia. ff. de leg. j. dum loquitur de diffamatione. Et multa alia possunt cumulari quæ traduntur de exceptione generali, & obscura, per doctō. in l. turpia. in prin. & in locis ibi adductis per doc. & Panor. in c. solitæ. de testi. spo. & Anto. de Butr. in c. super hoc de renun. & vide non ab re Feli. in ca. fi. col. pe. de excep. & Barro. in c. insinuante. col. iij. de offi. dele.

g ↠ P. PAV. P. ¶ Publicati. Quæ solennitas requiratur in ista publicatione vel simili, vide Feli. in c. Albericus. in prin. extra. de testi.

h ¶ Si in nomine. Et vide elegans consiliū Barto. cxl. incipi. Mar. Baronti. pro ista l. vbi loquitur de errore nominis. And. Bar.

h ↠ P. PAV. P. ¶ Si in nomine. Quid autē in testibus, vide Bal. in rub. quid sit inuest.

i ¶ Asseueratio. Adde an prosit, vel nocear filio asseueratio patris vel matris vide plene per Bar. in l. j. §. Iulianus. ff. de lib. agno. & in l. filium. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. per Cy. & Bal. in l. si vicinis. C. de nu. & in c. Michael. de filijs præsby. & in capi. per tuas. de prob. & per Bar. in l. non potest. ff. de adop. per Bar. consi. xij. vol.

k ↠ P. PAV. P. ¶ Præsumptionē. Vide Soci. late in l. falsa. in prin. ff. de condit. & demon.

l ¶ Errore. Et vide Ludoui. Roma. in consilio clxxviij. de errore testatoris. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

↦P. PAV. P.
a ¶ Diceret, Titius. vide ad Bartol. in l.j. §.fin.ff.de hæred.in-fuit.
↦P. PAV. P.
b ¶ Probabitur. Vide Alex.cõsi.cxl.
c ¶ Per duos testes. b Adde quod qñ agitur de probando ali qd extrinsecũ testamẽti,sufficit ꝓbare per duos testes, vt hic per Pau.de cast. & clarius per Oldr. consi.ccxevij.
d ¶Si nõ speciali. Vide,ꝑ hac l.Bar.in cõsi.ccxliij.inci. secundum cõsuetudinem Venetiarum. And. Barb.
d ¶Si nõ speciali. Adde qđ inducitur hæc lex ad quæstionem, an ꝑ statutũ,vel cõsuetudinẽ possit induci vt valeat testamẽtũ corã duobus testibus. & d. Alex. dicit ꝙ magis cõsiopi.est ꝙ sic ꝑ hunc tex. & ꝑ l.ij.§.quẽadmo.test. ape. Balrñ hic quẽ sequitur Paul.de ca. Dicit,ꝙ nec per statutũ nec ꝑ consuetudinẽ põt fieri,quod in testamentis sufficiat minor numerus quinque testium: vt l.fij.e.ibi minus autem nullo modo concedimus: idẽ videtur voluisse Old.consil. ccxlviij.
↦P. PAV. P.
e ¶ Testes debent.vide Cep.cautela.cel.
f ¶ Cortina. Addẽ nõ sic in actibus inter viuos:quia non requritur ꝙ videant contrahẽtes,si vocẽ habẽt eorum notã.Ita hic Pau.de ca.videt intelligere gl.in l.ij.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arcen. Fallit in quibusdã casibus no.ꝑ gl.in l.fin. §.finaiit.de iure delib.in gl.quę incipit no.arg.
↦POMATES.
g ¶Si vnus. Iste text. allegatur per doct.i l.nemo potest. ff. de leg.j.pro illa opi.ꝙ numerus septem testium sit solennitas specialis, nõ probatoria: & ibi allegatur per Moder. Mediolanen.in xx.col. & vide istã l.si vnus per Alex.cõsi.cxxxinj.col.viij.vol.iij.
h ¶ Mea ꝓpria manu. Adde ꝙ Bal.limitat verũ qñ illa attestatio est de corpore ĩstrumenti: qa facta añ subscriptionẽ notarij, vel appositionẽ signi:qa tunc habet diẽ & testes: secus si post,vl' in margine: quia caret die & testibus, & ipse idẽ notarius potuisset facere ex interuallo & falso:ideo non ſtatur.ꝙ dictũ dicit Pau.de ca.mẽti tenẽdũ.Idẽ voluit Ioan. And.in ti.de instru. edit. §.ostẽso.in addi.inci. dicit Blãdinus,& idẽ tenet Alexã.hic in fi.& clarius Pau.de ca.cons. xxxviij.in fi.vbi refert Ioã.And.vbi i. & Bal.in l.nostrã.et vide etiã Pet.de an. consi.ccxiij.Bal.cõsi. xj.ij.lib.
↦POMATES.
1 ¶ Nõ codicillũ.Istũ tex.allegauit Bar.in l.j.§.si quis ita.ff.de ver.ob.circa med.
↦P. PAV. P.
k ¶ Quoniã.Circa decisionem huius l.qꝰ balbutiẽs posit testari,vide Alex. late consi.ccccxlv. Vide ꝙ habes ad Bar.ĩ l.iubemus.j.eo.
l ¶In.l.non dubium. Adde Ludo.Ro.in cõ.ccxix. And.bar.
↦POMATES.
m ¶Non nocet.tamẽ ĩ personis de vsura & malitia suspectis: qa tunc cautela adhibita magis de vsura ipsum redarguit. Ita Anch.cõsi.cclxiij.incipien.in Christi nomine repetito. in fin.cõsilij.& vide ad istã regulã Cepol.cõsil.xxij.col.ij. in fine.

Sol. Dicunt quidam:secus esset, si diceret.scilicet hæres esto,sed solùm diceret, Titius[a]? Tu dic ꝙ lex cõtraria loquitur qñ ipse testator omisit:hic loquitur qñ omisit notarius. Et eodẽ modo põt rñderi ad vltimã legẽ.ff.de iure codicil. Sed† qualiter probabitur[b] hic error notarij? forte per duos testes[c],& l.quoties.ĩ prĩ. &.§.j.ff.de hære.ĩsti.vel forte ex his quæ præcedunt vel sequuntur. Circa qđ vide l.nota.& quod ibi no.ff.de leg.ij.in l.cũ ꝓponebat.& ĩ l.si librarius.de reg.iur.

Casus. Propter necessitatem iuris dispositio suspenditur ad tps, nõ ĩ totũ tollit.ĩ.h.d.

1 ☞ *Testes debent esse in conspectu testatoris:& non sufficeret,si cortina esset in medio.*

2 *Testamentum factum secundũ formam statuti huius ciuitatis, valet vbique.*

Si non speciali.[d] Quando sit testamentũ,testes debẽt eẽ ĩ cõspectu testatoris,nisi ex priuilegio aliud sit cõcessum.h.d. †Not.ergo ꝙ testes debent[e] esse in conspectu testatoris:& sic non sufficeret si esset cortina[f] in medio. De hoc videtur tex.in l.ij.§.idẽ labeo.de aqua plu.arcẽ.Ideo debes scire† ꝙ hic videtur casus,ꝙ testamẽtum factum in ciuitate ista,secundũ formã statuti huius ciuitatis, tenet vbique. Tene menti. dixi in l.cunctos populos.§.de sum.trini.

Si testamentum. Testamẽtum validum propter rescriptũ. Principis.nõ debet rescindi.hoc dicit.

Non idcirco. Furtum testamenti nõ irritat testm̃.h.d.breuiter ista lex.

☞ *Rasura vel cassatio quando attendatur,& reddat testamentum suspectum.*

2 *Cancellatio fauore libertatis,& in relictis ad pias causas, præsumitur inconsulte facta.*

3 *Practica,quando instrumentum est interlineatum,vel rasum, vt notarius instrumentũ confitens de hoc faciat mentionem.*

g Si unus.[g] Defectus solẽnitatis facit testm̃ de/ficere. Rasura verò, vel interlineatio facit vt peruenia̅tur ad veritatis indaginẽ.h.d.in summa. Op.licet rasura sit in vno loco,alia pars testamenti suspecta nõ redditur:vt l.si ex falsis.§.de trãsa. Sol.intelligas ꝙ hic erat rasura in aliquo loco suspecto circa annos Domini, vel hæredis institutionẽ. Opp.de l.fi.j.de edi.diui Adria.tollen.vbi testamentum rasum respuitur,vel cancellatũ.Sol.† Et hic aduerte:quia aut agit possessorio:& testm̃ rasum & interlineatũ respuit, nec peruenit ad veritatis ĩdaginẽ,vt l.cõtra. Aut agitur petitorio:& tunc si quidẽ rasura nõ est in loco suspecto,nõ curatur: vt §.de trãsac.l.fi ex falsis.Si est in loco suspecto,peruenitur ad veritatis inuestigationẽ,vtrũ factũ fuerit consultè,vel non vel volente testatore vel non:vt hic.

1 ☞ *Agnitio unius legati,qualiter intelligatur esse facta.*

2 *Agnitio unius legati,an præiudicet in aliis legatis non agnitis.*

1 †Sed quæro,quid in dubio:apparet cancellatio,sed nõ apparet qualiter fuerit facta. Lex videtur dicere ꝙ fauore libertatis in dubio præsumitur inconsultè deletum:aliàs secus:vt l.proxi.§.fi.de his quę in testamẽ.delen. Et idẽ eadẽ rõne in relictis ad pias cãs. Et ita cõsului hoc anno in quodã testõ,ĩ quo erãt relicta ad pias cãs:& in parte erat cancellatũ,& in parte non. Propter tollendas autẽ † istas dubietates,ĩtroduxit cõis practica:vt faciẽtes instrumenta,vel testamẽtũ dicant, & quod supra interlineatũ est in tali loco, & quod rasum est in tali loco,vel quod cancellatum est in tali loco,mea propria h manu[h] feci:vt l.j.de his quæ in test.delẽ. & tene menti hoc.

Testandi. Nemo potest facere ne leges ĩ suo testamento locũ habeãt. h.d. ista bona lex. De hoc dic vt in l.nemo põt. ff.de leg.j.

i Non codicillum.[i] Ex anteriorib⁹ probaẽ vltima voluntas. Vel aliter. Qui hæredẽ facit, videtur velle testari.h.d.

1 ☞ *Solennitas verborum in testamentis reiicitur.*

2 *Verbum uolo,est verbum directum.*

3 *Testamentum potest scribi in membranis, siue in chartis de papyro,siue in tabulis.*

k Voniam.[k] Verborũ.† solennitas in testamento reiicitur.h.d. Prœmitte ad euidẽtiã,quis est casus rectus & qs obliquus,vel reflexus, seu inflexus,secũdũ grammaticos. Not.ꝙ † verbum volo, est verbũ directũ,licet lac.de Aret.dixerit contrarium in l.Scæuola.ff.ad Trebel.

3 No.vltimo † in quacunque materia scribatur testamentum,siue in membranis, siue in chartis de papyro,siue in tabulis non est curandum:vt l.j.in prin.ff.de secun.tab.

1 ☞ *Agnitio unius legati,qualiter intelligatur esse facta.*

2 *Agnitio unius legati,an præiudicet in aliis legatis non agnitis.*

l Non dubium.[l] Dignitas honorati non facit inutilẽ dispositionẽ. & probatio hæredis cogit eum ad legati præstationem.h.d. Quæ est rõ primi dicti:dicit gl.ꝙ videtur esse homo nõ sanę mentis,qui hæredẽ instituit Imperatorẽ. Vel aliter,& melị[9]: rõ dubitandi est qa sicut põt cõtrahi cũ istis hoibus in dignitate positis,vt §.de cõtracti.in.l.j.ita videbaẽ,ꝙ nõ possent hęredes instituĩ,nõ curo. Dr̃ hic in fi.ꝙ si hæres agnouit legatũ inualidũ,cogit̃ præstare. Quæro qualiter † intelligaẽ esse facta ista agnitio.gl.dicit duobus modis soluẽdo f.vel ꝓmitten do. In eo ꝙ dicit,soluẽdo:dicit verũ in se.sed nõ videtur congruere huic legi:qđ dicit,implendi necessitatẽ habet. Nã cũ iã soluẽdo impleuerit.liberat' est ab oĩ necessitate,nisi dicas,ꝙ cogit̃ ꝓ futuro tpe in legatis annuis:vt.l.j.ĵ.de fideicõ.sed illã nõ habet locũ,nisi ĩ legato alimẽtorũ. Tene ergo illã,ꝙ agno 2 uit ꝓmittẽdo,vt l.fi.ĵ.ad l.fal. Quæro vtrũ † agnitio vnius legati præiudicet in alijs legatis nõ agnitis. Videt ꝙ sic:vt ĵ.ad l.fal.aut.sed cũ testõr. Gl.determinat cõtrariũ,& nihil allegat. Ad aut,rñ.ꝙ ibi testm̃ valebat:licet hæres esset nimis grauatus.vide gl.vltimã.& aduer. Qñque testm̃,vel legatũ deficit, ꝓp fauorẽ alicui[9]: Exẽplũ,filio ĵpterito,testm̃ est nullũ fauore filij,certe ipse filius põt approbare testm̃.si vult:vt l.filio prę terito.ff.de iniusto test.dixi vobis in l.posthumo.de bo.poss. cõtratab.Itẽ,qñ legatũ defalcaẽ ꝑ fal.istud est fauore hæredis ꝙ legatũ vltra dodrãtẽ nõ valeat.certe hæres:si vult põt approbare testm̃:vt in aut.sed cũ testator.ita vult dicere gl.dum dicit,ꝙ ibi loquit̃ &c. Et qñq̃ est testm̃ nullũ,ꝓpter defectũ solẽnitatis:tunc illud testm̃ nõ approbaẽt,vt testm̃:sed bñ põt hæres se obligare ad soluendũ,& teneri obligatione noua: non autẽ põt testamentũ approbare.hic est tex.& gl.

Testamẽtum. Solẽnitas omissa,vitiat dispo- m sitionem: & abundãs cautela non nocet.[m] hoc dicit. Nota ꝙ abundãs cautelã nõ nocet.

Testa

a ¶Insinuatio. Adde qualiter fiat insinuatio donationis. Old.cõsi.cclviij.& qa dr̃ꝙ hęc ĩsinuatio debet fieri corã iudice seculari. Quid si eo casu quo est necessaria citatio partis,altera pars est clericus:qño poterit fieri corã iudice secularị,q nõ põt clericũ citare? Bal.post multa cõcludit,ꝙ imo poterit clericũ citare:qa nõ citat vt ipse præcise cõpareat,quo casu nõ posset. Et ita dñt ſtelligi citraria: sed citat vt cõpareat si a vult aligd dicere in cõtrariũ:quo casu si compareat aligd dicturus in cõtrarium dr̃ potius actor quã reus:qa dr̃ reus voluntarius postquã nõ cõpellit cõparere.& ita dicit Paulũ cõsuluisse Floren tiæ,licet nõ vidisset Bal.hic idẽ tenet Sa li.vt refert Alex.in l.cõsulta.ĵ.e.& Ange.in l.j.§.hæc stipulatio.videt idẽ voluisse.ff. si cui plus quã p l.Fal.

↦POMATES.
b ¶Omniũ. nota qđ ꝓ principe & iudice præsumit,& vidaliqua in simili per Alex.cõsi.lxiiij.col. ij.vol.iiij.& cõsilio lxxxvj.in fi.vo.iiij. & aliquid ad istum tex. ꝑ Barba.cõsi.j. col.xj.vol.j.& vide etiã aliquid per Fel. in c.in causis.col.ij. de re iudi.Extende istã gl.vt per Felin. 1 in c.cũ nostra.ĩ.iiij. corollario.de refcri.

c ¶Coram iudice.adde ꝙ Pau.de ca.vult hic.ꝙ testm̃ factum 2 apud acta corã iudi d ce ordinario, absq̃ e testibus, valeat: si 3 cut alia acta ꝑ iudicis pũtiã.ĩ.dona.de do.Bal.autẽ vult,ꝙ sit spãle in testamentis,ꝙ requiranẽ ad f minus tres,ꝑ l.sanci mus.ĵ.eo.sed Pau.dicit,ꝙ probatur contrariũ.cũ text.ibi dicit,nõ minus tribus vel inter acta ministrauerit. & sic loquendo alternatiue vult,ꝙ acta habeãt vim tot testium,quot requirumtur,& hoc dicit placere Rapha.addẽ,quod donatio facta a principe,non eget insinuatione,vt cõsuluit Bal.cõsi.clxvij. ĵ.lib.vbi refert Bar.ita consuluisse in casu domi.de vrsinis.

d ↦P. PAV. P. ¶Scrinio pectoris. Secus tamen præsumitur in statutis vel consuetudinibus de quo cũ duabus limitationibus vide Iasin l.scripturæ.in iij.col.C.si contra ius vel vti pub.

e ¶No.quarto. Vide tex.pro hoc dicto in c.cum accessissent.de constitut. & ibi do. Abb.qui te ducit ad concord. vide Bal.& Salice.in l.si vt proponis. ĵ.de nup.& ibi remissi late ad Bal.& vide Bal.in ti.de pace Constan.ĵ prin. & ibi late remiss.& vide quæ dixi in d.c.cum accessissent. And.Bar.

f ¶Sine eius consensu. Adde quod contrarium tenet Bal.hic,qa eadẽ solennitas requiritur in destructione.quæ in constructione.ar.l.si vt proponis.ĵ.de nup.tamẽ cũ opi.Bar.trãsit Ful.Sal.& Pau.de Ca.qui per hoc alle.in simili quod voluit Io. And.in nouel.in.c.j.de his quæ fi.a ma parte cap.ꝙ si canonici iurãt seruare statuta,intelligitur quousque durabunt,& possunt statuta reuocare:nec sunt periuri, cum de natura ipsorum sit ꝙ reuocari possint,sicut testamenta. Adde quod pro hoc etiam facit,quod ipse Bal.consuluit.cõ fi.c.iiij.li b.quod si sit data certa forma in testando,quod illa non requiritur in cancellando.

g ↦P. P A V. P. ¶Hæc consultissima. De materia huius testamẽti in scriptis ad prouidendum ne si vnus testis moreretur añ testatorẽ,testm̃ annullatur,vide Cepol.cautela.cij.Itẽ ad faciẽdũ ꝙ legata debeanẽ ex dispositione facta corã duobus testibus.vide Cepolã cautela cxliij.Item in materia regulæ ꝙ oĩno solẽnitas requisita a iure faciat actum esse nullũ,vide Feli.in c.qm frequẽter.in iij.col.ver.attende ad me.extra.vt lite nõ cõte. & ĵ se.col. notabiliter limitat.Itẽ an septẽ testes regsiti sint de forma substantiali,vide Iasin.l.ij.in ij.col.de bo.pos.secun.tab.Et ibi postea ponit duos casus,in qbus sufficiunt duo testes.Itẽ qñ requirit aliqua solẽnitas in actu,si fiat ea omissa sit nullius,nec sufficiat si postea interponaẽ.secus si reqrit post actũ. Vide & declara vt ꝑ Iasiate ĵ l.vniuersis.ĵ pe.& vl.co.C.de pœnib.ĵp.offer.& ibi vide alia ad Bar. Itẽ regula de qua hic ꝙ forma nõ seruata & climitatẽ ĵ ꝓcedere qñ forma omissa nõ eẽt magnę ĵportãtiæ.vide Ia.ĵ.l.vniuersis.C. ꝑ pœnib.Imp.offer.vbi ẽt ponũt exẽplũ.facitũt ea,qđ de omissione leuis solennitatis habes ad Bart.in l.j.§.fi.de ven.inspic.Item ꝙ omissio solẽnitatis re h qsitæ a consuetudine ita dicitur sicut a iure,vidẽ Feli.c.j.ĵ iij.no.de spõ.

↦POMATES. ¶Oppon.ꝙ nõ. Vide per Roma.in repetitione auth. similiter.in xj.speciali piæ causæ inter vltimas voluntates.ĵ.ad l.Falc.Bar. in l.sciendum.in ij.q.ff.de verb.oblig.

Testamenta. Insinuatio[a] facta coram nõ cõpetẽti iudice vitiat insinuationem.h.d.

1 ☞ *Testamentum factum coram Principe,probari potest per duos testes.*

Item testamentum factum coram iudice.

2 *Imperator habet omnia iura in scrinio sui pectoris.*

3 *Testamentum factum cum consensu Principis,sine eius consensu reuocatur.*

Statuta Spoletana confirmata per rectorem ducatus,possunt sine eius consensu reuocari.

4 *Testamentum probatur eo ipso esse nullum,quod non detegitur aliud esse factum.*

5 *Testamentum satis est,quod producatur coram iudice causa insinuandi:licet iudex aliquid non dicat.*

Omnium.[b] Testamẽtum factũ corã Principe vel corã alio iudice põt ꝓbari cũ duobus testib⁹.h.d. Primo ponit vnũ dictũ. Secũdo illud ꝓbat ꝑ argumẽtũ à minori. Tertiò remouet vnũ dubiũ. Quartò remouet aliud dubiũ. Quintò Imperator exhibet se oĩb⁹. Sextò statuit ꝑ duos testes posse ꝓbari. Partes videbitis legendo literã. Secunda ibi:sicut ergo. Tertia ibi:nec sane. Quarta ibi:oĩb⁹ eĩ. † No. ꝙ testm̃ factũ coram Principe põt ꝓbari duobus testibus. Secũdo no.idẽ in testamẽto facto corã iudice.[c] Tertiò no ta† ꝙ Imperator habet oĩa iura in scrinio pectoris[d] sui. Nota quartò[e] † ꝙ licet testamẽtũ sit factũ de cõsensu principis põt bene reuocari sine eius cõsensu. Quod facit ad qõ. vt statuta quæ sunt in ducatu Spoletano cõfirmata ꝑ rectorẽ ducatus,possint sine eius[f] consensu reuocari. De hoc dixi plenè in l.oẽs populi.de iusti.& iur. Vltimò no.† ꝙ ꝓbatur testamentum esse nullũ eo ipso,ꝙ detegitur aliud postea esse factũ.in ver.cũ hoc.sup ver.cõprobeť.& vide gl.i ver.cõprobeť

quam tenemenți. Opp.§.eo.l.publicati. & §.l.proxi.So. Quicqđ dicat gl.hæc est veritas. Quandoq; loquitur de testamẽto fiendo:& istud potest fieri corã Principe,& corã quolibet iudice. Qñque loq- 5 tur de testamẽto iã facto insinuãdo:& ĩta loquitur contra. Item no.† tu Perusine ex hac l.in tertia particula,ꝙ sufficit ꝙ testamẽtum producatur corã iudice causa insinuandi:licet iudex nihil dixerit. Et ita videtur mihi ꝙ practicent hic aduocati,ex forma cuiusdam statuti. Vlt imò vide gl.super ver.completum.& tenemẽti tu inuenis.

Olumus. Testamẽtum primũ nõ rumpitur ꝑ aliud minus solẽne,licet ĩ eo fuerit scriptus Imperator, vel alia persona ĩ dignitate posita.hoc dicit.

g Ac consultissima.[g] Forma testamẽti in scriptis traditur hac.l.ege.h.d. vsque ad.§.ex imperfecto.& aliter cõgrue sũmari nõ põt. Op. h ꝙ nõ[h] regritur ꝙ testes sint rogati:[i] vt §. i de test.milit.l.milites.Sol.Specialis casus k est ibi. Op.ꝙ non regrãtur septẽ testes[k] vt.§.eo.l.omniũ.et j.eo l.fi.Sol.regula est ista:sed fallit in casibus, in qbus pauciores qñque sufficiunt:qđ dic vt in gl. Op. ad illud qđ dicit,qđ nullo actu cõtra.j.e.l. cũ antiquitas.Sol.Illa istam determinat.

1 ☞ *Testamentum imperfectum ratione solennitatis, valet inter liberos.*

2 *Testamentum imperfectum ratione voluntatis, non valet etiam inter liberos.*

3 *Testamentum inter liberos probatur duobus testibus etiam fœminis.*

l Ex imperfecto.[l] Quod amodo sequitur est notabile:quia singulare est. Breuiter

i ¶Rogati. Adde ꝙ ĩ dubio omnes tenẽt cõiter quod nõ præsumãtur rogati. Et per hoc Bar.in l.diuus.ff.de testa.milidicit ꝙ testis deponẽs quod fuit præsẽs quando talis fecit testamẽtum:& nõ dicat,ꝙ fuit rogatus nõ,ꝑbat: qa potuit esse fortuitus:đ quo plene per Alexã. cõsi.xxxiij.iiij.vol. & Bal.cõl.xliij.iiij.vo Iu.et Pau.de Cast. consi.cciij.

↦POMATES.
k ¶Septẽ testes. Ad de idẽ esse ad probãdũ coniecturam volũtaris.gl.nota.ĵ.cũ ꝓponebat.vbi multa ꝑ Ale.ff.de leg.ij.

↦POMATES.
l ¶Ex imperfecto. Adde vidẽdum Alexan.cõsi.cxxvj. alias xxj.in ij.col. ad fi.vol.ij.& cõsi. cxlvj.eo.vol.& consil. cv.in ij.col.vol. iiij. & j iiij.co.in prin.et Panor.consi.xj.col. iij.in l.dubio,vol.j. & Fel.ĩ cin præsentia.co.ix.de ꝓba. et Barb.consi.xix. colvj.et/seq.vol.i.et cõ fi.xxxij.co.ij.& seq. vol.eo.& Rom.consi.clxxix.co.v.et se. & Ale.in l.ex facto. §.si quisrogatus.co. xvij.ff.ad Treb. Et circa hoc quæro an legata alijs relicta ĩ testamẽto,quod est validũ inter liberos sint valida. Iste tex. facit quod nõ. In cõtrarium tamen facit qđ cõsuluit Alex. cõsilio suo xlj.co.ij. vol.j.& vide ad istũ tex.etiã Ang.ĵ.l. mites.ff.de test.mili.& Alex.consi.xc.col.ij.vol.ij.& pulchre,& late Ale.ca.et xcvj.vol.ij.Pau. de Cast.consi.clvj.vbi trãgit hoc de legatis factis[9] alijs in testamento quod valet iure specialitatis inter liberos, an valeãt,& an ex tali testamento detur bon.pos.secundum tabu. vide Alexã.in l.j.circa finem. & in ij.co.et in j.co.ĵ.de bon.pos.secundum tab.vbi videtur inclinare ꝙ sic. & ibi eam tenet Corne.alleg.§.sunt autem.Insti.de bon.possef.vbi genera liter videtur dari secundum tab.omnibus⁹ iure scriptis: ergo &c.& mouetur alijs fundamẽtis, vt ibi per eũ. Vide etiam quæ scripsit ad Bar.in l. fidei commissa.§.quoties.in fi.ff.de leg.iij. Secundo aduerte text.in l.j.juncta gl. ff.de bono.possef.ex test.mil.vbi ex testamento,licet imperfecto datur secũdum tab.ergo idem in casu nostro. Sed hic argumenta ceẽsant, quoties filij non essent scripti,sed nuncupati:quia est approbatum a iure ciuili:certe & superueniens casus deber extendi ad casum nostrum,ex quo etiã forma huiusmodi testamenti, & similium,est approbata a iure ciuili,& tãtum hic operatur numerus testium requisitus,quantũ ibi septem:ergo &c.Et ꝑ hoc videtur facere gl.in l.sed cum patrono.§.fi.in fine glo.ff.de honorum possef. An aũt iste tex.haberet locum in filio legitimato, vide Bald.in c.de causis. co.penul.in fin.de offi.deleg.& vide Iasin d.l.ij.co.ij. Et an habeat locũ in filijs naturalibus tam in testamento patris,quã matris, vide Are.in §.itẽ surioſi.col.ij.& se.Inst.eodem.& in l.qui testamento.ff.eodem. Et an iste tex. habeat locũ quãdo præcessisset aliud testamentum,maxime a cæco factum cum clausula derogatoria,vide Soci.consi.clxiij.co.iij.

1 ↦P.P A V.P. ¶Ex imperfecto. Iste textus procederet etiam in filijs legitimatis,vide Iasin l.ij.de vul.& pupil. Item quod etiam si non apparet de rogitu notarij,valeat, tener Card.in consilio cxxxiij.in ij.co. An autem in testamento impuberis sufficerent testes fœminæ,vide Barba.in c.relatum. ĵ.co.xxj.de testa. Item an dispositio huius §.procedat in patre naturali, vide Bal.singulariter decidentem quod sic in l.parentes.ff.de in ius vocã.quã forte legit cum præcedenti.et Bal.in l.humanitas.C.de natur.lib.& Alex. hic,& Aret.de quo habes ad Bar.in l.fi.C.famil.ercis.de tutore dato in testamento imperfecto,vide Alexã.consi.cxl. Quod etiam in testamento patris inter liberos requiratur titulus institutionis,vide Alex.consi.ccccxlix. in pe.co. declarahoc vt per Alex.consi.clxlviij.vo.v.co.ij. quem omnino

Universidad de Deusto
Biblioteca

vide. Ité iſtū tex. dū loquitur de admiſsione extraneę perſonę, limita vt per Alexā. conſi. cccccxciij. in iiij. col. Ité nota quod in ſubſtitutionibus admiſſo vnius perſonæ faciat vt ſubſtitutus non excludatur, alias ſimiliter excluſus, vide do. Fran. an cōſi. iij. in pe. col. Ité an in teſtamento patris inter libe ros ſint omiſſæ omnes ſolennitates iuris ciuilis, & ſeruetur merū ius gētiū, vide Roma. conſil. clxxix. in iij. & iiij. col. & ibi etiā in v. col. dicit diſpoſitionē huius. §. procedere in matre. Et quid in patre adimente. Et in vj. col. ſignanter dicit diſpoſitionē huius §. nō procedere, niſi pater omnibus æqualiter, prouideat, de quo p cūdē cōſ. cccl xxxv. Ité illud, quod dicitur de admiſsiōe extraneæ perſonæ, limita niſi adeſſent quinq; teſtes, q; ſufficerent ad probandum legatum, vide ſingulariter Pau. de ca. conſi. cxlvij. circa princi. Circa tamē illud, qđ dicit Roma. §. q; debeat diſpoſitio eſſe æqualis inter libe ros: alias non procederet iſte §. cōtrariū ſentit expreſſe. Cō. cōſil. cxiij. in j. col. in ver. pro parte affirmatiua ibi, nec, prius eſt eadem ratio, dum allegat iſtū §. ex imperfecto & fi. ff. fam. erciſ. vide mo der. hic, & Decium conſil. cv. colū. vlti. vbi etiam ponit qđ iſta regula non ꝓcedat exiſtēte nullo teſtamento ex præteritione alicuius ſolēnitatis. Et q; iſte §. habeat locū in legitimato, vide Bal. in c. de cauſis. in pe. colū. extra, de offic. deleg. Item an teſtamentū inter liberos dicaf ad pias cauſas adeo vt gaudeat piæ cauſæ, vide do. Anto. diſputantem & cōclu dentem q; non, niſi reſpectu legitimæ conſi. xxv. in j. & ij. col. prope finem, quomodo intelligatur illud, Qui vult eccleſiam inſtituere, & filium exhæredare quærat aliū pro conſilio quā Auguſtinū. Et quātum ad legitimā q; ſunt magis priuilegiatꝫ liberi, quā pia cauſa. circa iſta vide q habes poſt Bar. in l. ſi qs ad declinādā. ad ſ. ſ. de epiſ. & cle. Ité q; iter liberos nō valeat teſtamentū nutu conditū, licet valeat ad pias cauſas, vide Iaſo. in l. licet. co. ſ. C. de procura. Et q; nō valeat etiam inter liberos, niſi proberur voluntas ſeu ſcriptura, ſaltem p duos teſtes idoneos: & q; nō valeat, ſi ſcriptura nō habeat diem, vide Panor. conſi. xcviij. vo. ij. vide late Barb. cōſil. lviij. vol. iij. Quomodo valeat teſtamētū imperfectum ratione ſolēnitatis vel voluntatis inter liberos, & quid ſi non ſit lectum, vide ad Barto. in l. ſi is qui. ff. de teſta. & in l. fideicō. §. quoties de leg. ij. An aūt diſpoſitio huius §. & authen. ſeq. locum habeat, vbi eſſet inſtitutus filius ex filia, ſtante cōi vſu loquendi, q; appellatione liberorum vel filiorum non comprehendatur filius ex filia, vide Barb. q; non. conſi. lxxxviij. col. iij. & ſeq. vol. iiij.

a ↠ P. PAV. P. ¶ Ad liberos tñ. Iſta diſpoſitio nō ꝓcedit in cæco teſtāte nō ſeruata ſolēnitate, de qua in l. hac conſultiſſima. ſ. ti. i. Ité non procedit vbi ꝓeſſiſſet aliud teſtū inter liberos, vide Com. cōſi. cxij. inci. & ſi teſtōr.

b ↠ P. PAV. P. ¶ Non valet. Quid autē in pia cā, an valeat teſtū imperfectū ratione voluntatis, vide Pau. cōſi. cclxcvij. & cōſ. cccl xvij. Et an diſpoſitio huius §. habeat locū in pia cā, vide Panor. cōſi. xj. in vl. col. & vide omnino in repetitione l. cū acutiſsimi. in xlvij. col. C. de fideicom. Item q; valeat teſtū inter liberos ſine recitatione cū tribus teſtibus, vide Pau. cōſi. cclxvij. & cccl. i prin. Et ibi etiā ponit ac in tali teſtamēto poſsit fieri ſubſtitutio pupillaris, an vero requirantur quinque teſtes, prout in §. ſi quis autem. Et circa illud, q; dixi de imperfectione ratione voluntatis in pia cā, vide Barba. in repe. l. cū acutiſsimi. in iiij. col.

c ¶ Ratione voluntatis. Adde quod facit ad quæſtio. quod ſi teſtator ſcripſit in ſchedula totā voluntatē ſuam, in qua filios inſtituit, forte in diſparibus. Item extraneis fecit legata, deinde in capſam reposuit ipſa nō lecta, quod valet, quia eſt perfecta ratione volūtatis, licet non ſolēnitatis. Ita tenent Gul. de cu. Bal. Sal. Bar. in l. ſi cui. ff. eo. & Bar. in l. fideicō. ff. de le. iij. & eſt ꝛꝛxtus

quando eſt ſcripta manu teſtatoris. in auth. q; ſine. j. eo. & ibi Bald. & Paul. de ca. Qñ autē eſſet ſcripta alia manu, quā teſtatoris. Bal. & Pau. vbi ſ. tenēt cōtrariū. Dicit Alex. poſſe ſaluari Bar. qñ per duos teſtes poſſet ꝓbari, q; eſſet ſcriptura teſtatoris, iunctus his q; proxime ipſe eſt dicturus. Tu vide Bal. in terminis cōſi. cccxvij. vol. ſeq. Bar. idem voluit

1 ☞ *An probet inſtrumentum, in quo notarius poſuit x. pro decem & c. pro centum.*

e Quod ſine. ᶜIſta authen. habet ſe ad §. iſtū determinando, ſeu corrigēdo eū
f in teſtamento facto in ſcriptis. Quero qualiter ſe habet iſta auf. ad §. ex imperfecto. Quidā dicunt q; iſtū §. corrigit ex toto. Gloſſatores noſtri dicunt q; qñ teſtū ſit ſine ſcriptis, in nullo immutat̄ p hanc auf. Sed qñ in ſcriptis immutat̄: immutatur enim in duobus, quia requiritur teſtatoris ſubſcriptio, & pōt legari extraneis. Quæro quo iſta auf. ſe habet ad authē. ſi mō. ſ. fa. erciſc. Gl. dicit & bene: q; cū illa
1 continuatur. †Quæro, qñ notarius facit aliq̄ inſtrm, & in eo ponit ꝓ cētū literā c. pro decē literā x. & ſimilia. hic q̄rit vtrū iſtud iſtrm ꝓbet. Hic vī caſus q; nō. Pro hoc etiā vī caſus in l. ſed cū patrono. §. ſi. ff. de bo. poſ. Ad idē facit in ſecūdacon ſtitutione §. ante ſi. vbi dicit q; iſti liberi debēt ſcribi p literā extenſam, nō per ſigna. In cōtrariū videt caſus in l. quoties. §. ij. ff. de hære. inſti. Breuiter iſta eſt veritas. Quædam ſunt notæ inuſitatæ, & in-
g cognitæ[8] & per iſtas inſtrumētū nō probaret: vt d. l. ſed cū patrono. §. ſi. ff. de bo. poſ. Exēplū videmus in notarijs, qui faciunt vnū ſignum, quod importat nomē ſuum: & hoc faciunt in vna litera aliꝫ intermiſsis. Aliud exēplū in duabus literis ff. deſignatur digeſtum. Si verò eſt ſignū conſuetum, vt pro cētū ponatur vnū c. et ſimilia, dico tunc q; tale inſtrumētū probaret, vt d. l. quotiescūq. §. ij. de hær. inſti. Fallit in caſu iſtius auth. Ité fallit in libris iuris ciuilis, qui debent ſcribi per congeriē literarum nō per ſigna: licet hodie nō ſeruetur: vt in dicta cōſtitutione ſ. de emē. Iuſti. Co. & c.

h. d. Teſtū † imperfectū rōne ſolēnitatis valet quo ad liberos tantū[a]. h. d. Teneas bene mēti hūc §. quòd imperfectū teſtū inter filios valeat. Facit de iu. deli. l. ſi ſu[a]. Opp. ff. de cōſir. tu. l. qui à patre. Solu. dicūt quidā hāc ſcripturā teſtamēti imperfecti eſſe codicillū, nō teſtamentū. Truffa eſt. gl. dicit, illa l. qui à patre. corrigitur per hāc l. & per l. inter omnes. ſ. fami. erciſ. Idem videtur gl. in l. ij. ſ. de confir. tu. Contrarium videtur tenere gl. ſ. de teſt. tutel. l. j. in gloſſ. magna. & illa eſt vera, q; illa lex nō corrigatur. Nam tutor eſt extranea: & priuilegiū filiorū nō debet rēdūdare in præiudiciū tutorū. vt l. impuberi. ff. de adminiſtra. tuto. Ité op. de l. peto. §. mater. ff. de leg. ij. Sol. vera eſt illa quòd ibi teſtamentum erat imperfectū in oīb[9], præter q̄ quo ad dationē tutoris. Quæro circa iſtū no. §. quid † ſi teſtū alia ratione, quā ex defectu ſolēnitatis eſſet imperfectum, vt puta qa antequā cōpleretur, ſuperuenit furor, vel mors, vt ſ. tit. j. l. furioſum. R ñ. d. tunc nō valet[b] aliquo modo. Ita determinat gl. in l. ſi is q teſtū. ff. eo. Si ergo teſtator nominaſſet hæredes filios ſuos, tamen antequā teſtū cōpleretur, ſuperuenit furor: certe tale teſtamentum nō valebit: qa teſtamētū dēſicit ratione voluntatis[c] imperfectæ, nō ratione ſolēnitatis omiſſæ. † Quæro, iſtud teſtū imperfectū inter liberos qualiter debet probari. R ñ. duob[9] teſtibus, maribus vel fœminis[d], nō curo, ſufficit hoc ꝓ bari. Et no. j. prox. auf. Facit. ſ. famil. erci. l. ſi. probatur per rōnē. Cū eñ ſolennitas iuris ciuilis, quantum eſt inter liberos, ſit remota, remanet in priſtino iure gētium, ſecundum q; in ore duorū, vel triū ſtat omne verbū: nec diſtinguo marē a fœmina. Ité debetis intelligere hanc materiā. Facit quod dixi de teſta. mili. l. milites,

a ↠ P. PAV. P. ¶ Hoc iter liberos. Circa iſtā authē. an procedat quādo primū teſtū eſt nūcupatiuū, vidē late Barba. conſi. ij. in j. col. et quaſi per totū in j. parte. Pro limitatione & declaratiōe huius auth. vide Alex. cō. dxciij. in v. co. et ſe. Ité de materia huius auth. an ꝓedat tā in prolatione particulari, quā totius, & an procedat in filijs, qui reputantur extranei, & de qbuſdā aliꝭ vide Rom. conſi. clxxix. in v. et vj. col.

↠ POMATES.

b ¶ Fieri coràm ſeptē teſtibus. An hoc requiratur rogatio teſtiū Ro. in repeti. auth. ſimiliter. in xj. ſpeciali, piæ cauſæ. in vltimis volūtatibus. C. ad l. Fal. Bar. conſil. xxxij. col. vj. ij. vol.

c ¶ Si qs aūt. Ad itellectū huius §. vide Alex. conſi. cxlvi. in iij. vol. Rom. conſil. cccvj.

↠ P. PAV. P.

d ¶ Per ſubſequēs. Ni ſi primū eſſet inter liberos: qa per ſecundum imperfectū nō tollitur, etiā ſi ſ eodē inſtituantur filij: vide Cō. cōſil. ſuo cxij:

↠ P. PAV. P.

e ¶ Teſtes affuerint. An autē diſpoſitio huius §. q; per ſecundum imperfectū tollatur primū, habeat locum, ſi ſecundum eſſet imperfectū ratione alterius defectus, quā numeri teſtium, puta rogitus notarij & teſtiū, & ſimiles, vide Rom. conſi. cccvj. Nunqd aūt ſecūdū teſtū ad pias cauſas cū duobus teſtibus, tollat primum etiam ad pias cauſas ſolenne, vide pulchre cōſil. cclxvi. Nunquid autem ſecūdum imperfectum, in quo ſunt inſtituti veniē ab inteſtato, & quinque teſtes affuerūt[e] h. d. Op. q; idē de iure antiquo: vt ff. de iniu. rup. & irri. teſt. l. ij. Sol. Iſtud ibi fuit additū à cōpoſitoribus noui iuris. Secūdò opp. de l. eius militis. §. fi. de teſta. mili. Sol. Fateor q; ſicut eſt hic, q; teſtamētū p fectum tollitur p imperfectū ita ſunt etiā quidā caſus olim, & etiā hodie: vt l. fanciſmus. j. e. qđ dic vt in gl. Ité opp. de l. hæreditas. j. de his qui. vt indig. Sol. Ibi primū teſtamentū non tollitur, licet hęredes reputenē indigni. Ité opp. de l. cū qdā. ff. đ his q. vt i di. Sol. Dic vt ibi. Ité opp. de l. pen. §. fi. ff. de cōd. iſt. Sol. dic q; ibi teſtator cogitauit in vanum. Quæro, dicitur hic, q; quinque teſtium depoſitiōes, &c. Quæro. nunquid ſufficiat q; dicti teſtes deponāt coràm notario? †Glo. dicit q; nō: ſed eſt neceſſe q; examinentur coràm iudice[f]. Dicit enim tex. teſtibus, nō teſtimonijs eſſe credendū: vt l. iij. §. idē diuus. ff. de teſt. vide gl. tuā no. & clarā, quā no. perpetuò, & tene mēti. Circa iſtū. §. q; ro duo. Primo hic loquitur, qñ teſtamētū eſt imperfectum ratione ſolennitatis. † Quid ſi eſt imperfectum ratione præteritionis? Gl. videtur velle q; tunc primum nō tollatur per ſecundum, vt l. ſi filius qui in poteſtate. de liberis & poſth. In cōtrariū facit tex. in l. ſi duobus. §. ſi prius. ff. de contra tab. Dic vt ibi. Vlti. [g]ſcias q; p
g hanc legem defendi ſemel vnā hæreditatē hoc mō: † Teſtator filium inſtituit in teſtamento, & ei quoſdam extraneos pu-

d ↠ P. PAV. P. ¶ Fœminis. Quod autē debeant eſſe teſtes idonei, vide Alex. conſi. cccxl. ad ſi.

e ↠ P. PAV. P. ¶ Quod ſine. Nunqd aūt in iſta ſcriptura ſperfecta, in qua pater teſtatur inter liberos, requiratur expreſsio anni, menſis, diei & loci, vide Cur. in ſolu. admonendi. in herī. col. de iureiur. Et de materia huius auth. vide Alex. conſi. cxxvij. in iij. & iiij. col. latiſsime conſi. cccxliij. Et vide circa iſtam materiam late Barb. conſi. lxxxviij. col. iij. & ſeq.

f ↠ POMATES. ¶ Habet ſe ad §. In tex. ibi: & tempus & liberorum. Ad huiuſmodi autem declarationem vide Alex. in conſil. lxiij. alias lxxvj. inci. ponderatis. in iij. Volumi. vbi allegat tex. in §. illud. in auth. quibus modis natu. effi. legi. Sed certe hic allegatur aliter intelligi tex. qui de toto tempore facit mentionem. Ad iſtam authē. vide Alex. conſi. cxxij. col. iij. in primo volu.

g ↠ POMATES. ¶ Et incognitæ. Iſtud fallit in inſtrumento, ſeu te-

Hoc

ſtamēto militis: quia licet ſit ſcriptū per ziphras ita conſueras: tū valet, & tenet, dūmodo ſtelligatur. Ita Ang. in l. Titius. vbi eſt tex. ff. de teſt. mili. Gl. in l. ſed pro patrono. ſ. fi. de bonorū poſſeſ. Ité in inſtrumēto ad pias cās. Ita Rom. in repetitiōe auth. ſimiliter. cxvii. ſpeciali, piæ cauſæ. j. ad l. Fal. Add Ale. in conſi. clij. co. j. in fi. in ij. vol. & Barb. in c. cū acceſsiſſent. co. iiij. de cōſti. & Nico. c. cū tu. ſi. col. i. ſi primo notabili. eod. titulo.

↠ POMATES.

a ¶ Hoc iter liberos. De intellectu huius auth. Barb. in cōſil. ij. col. ij. in j. vol. Ité vide Alex. in cōſi. cxlvj. co. ij. & iij. in ij. vol. & in cōſi. cxlvi. co. j. & iij. in ij. vol. & in cōſi. cv. in iiij. vol. in iiij. colum. et Barb. cōſi. ij. volu. j. col. iiij. vol. ij. Alex. co. ij. vol. ij.

↠ P. PAV. P.

a ¶ Hoc iter liberos. Circa iſtā authē. an procedat quādo primū teſtū eſt nūcupatiuū, vidē late Barba. conſi. ij. in j. co. et quaſi per totū in j. parte. Pro limitatiōne & declaratiōe huius auth. vide Alex. cō. dxciij. in v. co. et ſe. Ité de materia huius auth. an ꝓedat tā in prolatione particulari, quā totius, & an procedat in filijs, qui reputantur extranei, & de qbuſdā aliꝭ vide Rom. conſi. clxxix. in v. et vj. col.

↠ POMATES.

b ¶ Fieri coràm ſeptē teſtibus. An hoc requiratur rogatio teſtiū Ro. in repeti. auth. ſimiliter. in xj. ſpeciali, piæ cauſæ. in vltimis volūtatibus. C. ad l. Fal. Bar. conſil. xxxij. col. vj. ij. vol.

c ¶ Si qs aūt. Ad itellectū huius §. vide Alex. conſi. cxlvi. in iij. vol. Rom. conſil. cccvj.

↠ P. PAV. P.

d ¶ Per ſubſequēs. Ni ſi primū eſſet inter liberos: qa per ſecundum imperfectū nō tollitur, etiā ſi ſ eodē inſtituantur filij: vide Cō. cōſil. ſuo cxij:

↠ P. PAV. P.

e ¶ Teſtes affuerint. An autē diſpoſitio huius §. q; per ſecundum imperfectū tollatur primū, habeat locum, ſi ſecundum eſſet imperfectū ratione alterius defectus, quā numeri teſtium, puta rogitus notarij & teſtiū, & ſimiles, vide Rom. conſi. cccvj. Nunqd aūt ſecūdū teſtū ad pias cauſas cū duobus teſtibus, tollat primum etiam ad pias cauſas ſolenne, vide pulchre cōſil. cclxvi. Nunquid autem ſecūdum imperfectum, in quo ſunt inſtituti veniē ab inteſtato, & quinque teſtes affuerūt[e] h. d. Op. q; idē de iure antiquo: vt ff. de iniu. rup. & irri. teſt. l. ij. Sol. Iſtud ibi fuit additū à cōpoſitoribus noui iuris. Secūdò opp. de l. eius militis. §. fi. de teſta. mili. Sol. Fateor q; ſicut eſt hic, q; teſtamētū p fectum tollitur p imperfectū ita ſunt etiā quidā caſus olim, & etiā hodie: vt l. fanciſmus. j. e. qđ dic vt in gl. Ité opp. de l. hæreditas. j. de his qui. vt indig. Sol. Ibi primū teſtamentū non tollitur, licet hęredes reputenē indigni. Ité opp. de l. cū qdā. ff. đ his q. vt i di. Sol. Dic vt ibi. Ité opp. de l. pen. §. fi. ff. de cōd. iſt. Sol. dic q; ibi teſtator cogitauit in vanum. Quæro, dicitur hic, q; quinque teſtium depoſitiōes, &c. Quæro. nunquid ſufficiat q; dicti teſtes deponāt coràm notario? †Glo. dicit q; nō: ſed eſt neceſſe q; examinentur coràm iudice[f]. Dicit enim tex. teſtibus, nō teſtimonijs eſſe credendū: vt l. iij. §. idē diuus. ff. de teſt. vide gl. tuā no. & clarā, quā no. perpetuò, & tene mēti. Circa iſtū. §. q; ro duo. Primo hic loquitur, qñ teſtamētū eſt imperfectum ratione ſolennitatis. † Quid ſi eſt imperfectum ratione præteritionis? Gl. videtur velle q; tunc primum nō tollatur per ſecundum, vt l. ſi filius qui in poteſtate. de liberis & poſth. In cōtrariū facit tex. in l. ſi duobus. §. ſi prius. ff. de contra tab. Dic vt ibi. Vlti. [g]ſcias q; p
g hanc legem defendi ſemel vnā hæreditatē hoc mō: † Teſtator filium inſtituit in teſtamento, & ei quoſdam extraneos pu-

f ¶ Iudice. Quod limita vt hic per Alex.

g ¶ Vltimo. Adde quod idem tenet Pau. de Caſt. hic. Fulg. etiam dicit quod contra Barto. non auderet iudicare: quia opinio Barto. fauet voluntati teſtatoris. Idem tenet Rapha. Cu. in l. j. & ij. de intuſt. teſtamen. & Fran. Tigri. hic Bal. & Salice. in l. filij. ſ. famil. erciſcun. tenent contrarium. latius hoc vide per Alexand.

g ↠ P. PAV. P. ¶ Vltimo. Vide Alex. conſi. cclxxxix. in ij. col.

h ↠ POMATES. ¶ Ego dixi cōtrarium. Hoc ſequit Alex. cōſi. cxlvj. col. ij. vol. ij. & ſeq. & ibi etiam declarat iſtum tex.

i ↠ P. PAV. P. ¶ Dictantibus. Circa iſtam legem an habēs cauſam generalem poſsit eſſe teſtis, vide do. Fr. conſi. lxxxij. in pe. col. Et de materia per eundem in l. qui teſtamēto. in prīc. de teſta. Item an rector vel canonicus poſſit ſcribere in fauorē eccleſiæ vide Math. notab. lxxxij. Item ꝓ ſolutione ad l. oſibus. C. de teſti. vide do. Nellū in tractat. de teſt. Et quid ſi oſibus teſtibus eſſet legatū, vide Soci. in l. ſi quis ita. in ij. nota. de reb. du.

↠ POMATES.

k ¶ Sancimus. Adde Alexā. cōſi. cciij. in ij. vol. Barb. Et de materia huius leg. vide Alexā. cōſi. xxxj. in ij. dubio. volu. iij. & cōſi. cv. in ij. vol. iiij. Panor. conſi. xj. in j. dubio. col. iij. & iiij. vol. j. & Bar. conſil.

↠ P. PAV. P.

k ¶ Sancimus. Circa iſtam legem. quid ſi eſſet in ſecundo inſtitura pia cauſa, vide Alex. conſil. dxciij. in ij. col. vide ēt pro declaratione huius legis Panor. oſno. cōſi. xj. col. j. Vide late Barba. cōſil. lxxxix. vol. iij. col. j. & ſeq.

¶ Subſequatur. Teſtamentum ergo primum tollitur per ſecundū, niſi in primo ſit clauſula derogatoria ſecundi: vt habetur plene in l. ſi quis in princi. teſtamenti. de lega. iij. qa de illa clauſula eſt facienda mentio ſpecialis. quod Bal. quē ceteri ſequuntur, intelligit verum, niſi ex aliquibus coniecturis pōt apparere q; voluit illud tollere, ſcilicet interuenit iuſta cauſa: puta odium, vel inimicitia inter ipſum & inſtitutum. Ité ſi iurauit ſecundum teſtamen tum valere, item ſi ipſum fecit apud actā, ité ſi lapſum eſt decennium, & quāh tercunq; alter poſſet conſtare. Et iſta dicit Pau. notanda: quia alibi non reperiuntur. Adde tu ad hoc quæ ipſe Bal. cō fuluit conſ. clxxvij. iiij. vol. vbi teſtator dixit in primo velle illud prævalere omnibus. niſi in ſecūdo eēt ſcriptus pſal-

mus, miſerere, ſua manu: & deinde fecit aliud: & dixit illud velle prævalere cuicunque alio teſtamento a quouis notario facto: quod per iſta verba primum eſt ſublatum, quia non figura verborum, ſed ſenſus intellectualis teſtatoris eſt attendendus.

m ↠ POMATES. Cum antiquitas. Nec etiam verba iniuriosa inſerta in teſtamento non vitiarent. Ita ampliat Alex. in l. iij. in prin. ff. de liberis & poſthumis.

n ¶ In l. iubemus. in prin. Vide do. Pe. in c. ſ. de conſti. Ad quod allegauit iſtā l. & vide quæ dixi. Et pro gl. iſta vide Lud. Ro. in conſi. cccvj. cōfuluit apud Delphinatum. And. Barb.

n ↠ P. PAV. P. ¶ Iubemus. Iſtud quod nō trahatur lex noua ad teſtamē-

k ¶ Hæc eſt notabilis lex. & ſingularis caſus. Teſtamētū perfectum nō tollitur per imperfectum. niſi curſus decennij ſubſequatur. l h. d. Opp. de bo. poſ. ſecundum tab. l pe. ſ. teſtamēto. gl. ponit multas ſol. Illa ſol. eſt vera, q̄ ponitur circa fi. ibi vel loquitur ibi: cum teſtator &c. q; hæc loquitur quando teſtator venit ad actum verbi: illa quando teſtator venit ad actum facti.

m ¶ Vm antiquitas. Modicū interuallū. ſeu actus cō trari[7] ex neceſsitate naturę iterueniēs teſtatori, vel teſtib[9]. teſtū non vitiat. h. d.

Cumaūt. Teſtator poſt teſtamētum manu propria ſcriptū hodie ſe ſubſcribere non tenet. h. d.

1 ☞ *Non potens articulate loqui eſt ſimi lis mortuo. Teſtamentum factum à balbutiente, qui antea erat expeditæ linguæ, non valet.*

2 *Teſtamentum quando valeat in ea parte, in qua ſolennitas fuit obſeruata.*

3 *Si teſtator articulate reſpondeat notario interroganti an velit Titum eſſe ſuum hæredē, quod ſic, valet teſtamētū.*

n ¶ Iubemus. Teſtator debet ſua manu nomen hæredis ſcribere, vel eum voce propria teſtibus nuncupare: quod in illud velle prævalere cuicunque alio teſtamento a quouis notario facto: quod per iſta verba primum eſt ſublatum, quia non figura verborum, ſed ſenſus intellectualis teſtatoris eſt attendendus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta prius facta,limita singulariter vt per Feli.in c.fi.col.ij.ad fi.de constitu. Iaſ.hic.

a ↦POMATES. ¶Perpetuo tene menti. Vide Rom.conſi.cccv.

b ↦P.PAV.P. ¶Balbutiendo. An iſte non valens articulate loqui virtute tamen pollens ſcribendi,poſsit testari ad pias cãs,vide Ang.Are.in trac. teſtamẽtorũ in ver. ſcimus per dei gratiã. Quid autẽ ſi dicitur alicui,ſi vis me hæredem inſtituere a ſtringe mihi manũ: 1 vide Fel.in c.in præ b ſentia.in xx.col.extra de proba.Barb. in rep.l.cũ acutiſsimi.in xliij.col. & ſe. de fideic.Itẽ an Balbutiẽs & ſeminecis poſsit testari, vide c late Alex.in conſ.c. Vide text.in l.quotiã.ff.e.q videt velle cõtrariũ eius quod notat hic Bar.& vide q hic & ibi ſcribuntur per Iaſ.& alios.Itẽ q conſtitutus in extremis poſsit teſtari,donare,& adire,& alia facere, vide per Barb.ſ ru. C.qui admit.ſ xxj. charta.in iiij.col. & ſeq.Vide de conſtituto ſ articulo mortis, qui ſterrogatus an ita velit teſtari, rñder ſic:an valeat vide Soc.in l.j. §. ſi quis ita.in j.notabi. de ver.ob.vid Bar. in.c.cũ tibi.in ij.co. de teſta.poſtea ſ vj. col. & ſeq.ponit an 3 valeat teſtũ ſi dictũ d fit,ſi vis me hæredẽ facere, ſtringe mihi manũ,vel quid ſimile.& an ad pias cauſas ſaltem ſtatim valeat inſtitutio hæredis metu ſolo facti, vide ẽt Barb.in cõſ. xliij.vo.iij.vbi etiã ponit quid inter liberos & an poſsit metu reuocare primũ teſtũ. maxime inter liberos.Itẽ an cõſtitutus in extremis poſsit teſtari, & in teſtẽ examinari. & an cũ duobus teſtibus poſsit codicillari,vide p Barb. in ca.Raynutius.in j.col.& ſeq.de teſta. vbi q̃dã alia de conſtituto in extremis. Et vide eum late in conſi.xliij.vo. iij.de eo,q iterrogatus reſpondit q̃ ſic,q non poterat articulate loqui:& de cõſtituto in extremis, qui poſsit prædicta & alia habere,vid De ciũ in c.ſi pro debilitate.co.j.de off.dele. 2

e ¶Articu late.Adde q̃d Angel.dicit hoc etiam verũ inter liberos:qa licet ſit remiſſa ſolennitas teſtium,vt in §.ex imperfecto.non tamen eſt remiſſa ſolennitas voluntatis teſtatoris,q̃ debet exprimi per ſcripturã,vel per loquelã clarã. All.l.in fraudem.§.j.cũ ibi no.ff.de teſt.mi.In relictis autẽ ad pias cauſas,dicit dominus Alex.q magis cõis eſt opi.q̃ nõ habet locum hæc lex per gl.in c.cũ tibi.per illum tex.ſecundũ vnũ intellectũ extra,de teſt.quã cõiter ſequuntur doc.& Bal.in l.ij.ſ.de ſacroſan.ecc.& Imo.in l.captatorias.ſ.de teſt.mil.tamẽ dicit q̃ Bal.& Ang.hic & Pau.de ca.in l.& in epiſtola.j.de fideicõ.tenent contrarium:in aliis ſtat firma cõcluſio gl.quod ſufficiat teſtatorẽ reſpõdere ad interrogationem notarij,ſi articulate loqui poteſt. Quod etiam ſequit Bal. Ang.Sal.hic,& Fran.Tigri.& Io.An.in ti.de teſt,§.j.ver.quid ſi is.Imol. & Ant.de Bur.in d.c.cũ tibi.Ro.in l.j.§.ſi qs.de ver.ob.& in cõ.cccvj.vbi dicit quod ſingulariter hæc ſunt limitanda ſecundũ Io.An.in loco prægalleg. niſi aliquis de teſtatoris voluntate informatus, vel prudenter meditatus, q̃ illic agendum eſſet,fecerit ſcribi teſtũ,vt ipſe voluerit.quo ſcripto notarius legit inſtitutionem hæredis.& teſtator rñdit q̃ ſic. Tũc eũ talis inſtitutio eſt i. ualida:quia iſte modus teſtandi non eſt inuentus a iure, & ſic ſuppſitio improba eſt illum inuenire.de transla.præla. c.ij.in verſ.& quod non eſt. Hoc idẽ tenuit Pau.de Ca.cõ. eccl.xvj. & Bal.cõſ. x.iij.li.& cõtra op. Alex.q̃ teſtm rõne voluntatis imperfectæ non valeat ſter liberos, nec ad pias cauſas,tenet Abbas cõſi.cv.inci.caſus talis proponitur. vbi alleg.Per.de Anch. in c.ij.de teſt.dicere quod ſi teſtator incepit pauperes inſtituere,& ſuperuenit frenefis,ita q̃ teſtamentum non potuit perficere,q̃ nullius momenti eſt teſtamentum. Eſt in ſecunda parte conſiliorum.

↦P. PAV.P.

d ¶Nomina hæredũ. Vide Ale.cõſil.xvij. poſt med.& conſil. lxxiij.in ij.co.& cõ. clxxxiij.in ij.co.& late cõſ.xl. vide oĩno Roma.diſtinguẽ tẽ cõſi.cccvj.circa ſi nem. Vide omnino Paul. multipliciter loquentem, conſilio cclxviij. Vide etiã Ang.de Are.in tractatu teſtamẽtorũ. in gl.in verbo,item reliquit Titio cẽtũ meru.

¶Productæ. Melius dicas ex veneto exemplari, & tunc ſiquidem tabulę nũ quam fuerũt in iudicio productę,& tũc bene dicit gloſſ. Aut fuerunt productæ: & tunc idem quod in primo poteſt &c. Alex.Loſæus.

f ¶Vltio. Adde poſt Pau.de ca.Bald.& Alex. plene Oldra. qui voto tuo ſatisfaciet,circa hoc conſi. clxiij. incipiẽ. circa materiã propoſitæ quæſtionis,& aliqd per Bal. conſi.c.iiij. vol.

g ¶In l.& ab antiqs. Vide pro l.Bart.in conſil.ccxliij.incip. ſecũdum conſuetudinem Venetiarum And.Bar.

↦P. PAV.P.

g ¶ Et an antiquis. Aduerte circa hanc legem quod licet per eum diſpenſetur de numero teſtium:non tamen diſpenſatur circa idoneitatem,ideo fœminæ non admittentur,vide Alexand.conſilio ducentesimodecimoſecũdo in ſexta colum.& conſi.trecentesimoquinquageſimo,in tertia columna.Item an in caſu huius legis teſtamentum ſit nuncupatiuum:an in ſcriptis,vide Angel. Aret.in tracta.teſta.in gl.in verbo,ſiue teſtamentum nuncupatiuum.in ſi. columna.& ibi etiam in colum.ſeq.multa aliã ponit circa materiam huius legis.

h ¶In comitatu, Adde ſcũm Ale.Bal.& Sal.ſequiẽ Cy.qa rõ finalis huius. in l.

Tab antiquis.g Permiſſum ẽ rusticis facere teſtm corã qnq̃ teſtibus,ſi plurium copiã habere nõ poſſunt. 1 h.q̃.hæc bona lex.† Quæro,vtrũ iſta lex habeat locũ in teſtamento in ſcriptis, & nũcupatiuo: Gl.dicit q̃ ſic,& ita obſeruat cõiter:licet gl.aliud videat ſentire.in 2 l.qui teſtõ.§.fi.ff.eo. Circa hãc legẽ† q̃ro,ſi qdã ciuis fecit teſtm ſ comitatu vtrũ poſsit teſtari corã quinq̃ teſtibus.d.Cy. hic videt dicere,quòd ſic.Iaco.de Areti. diſputauit quandam quæſtionẽ, in qua determinat contrarium:quia tex.eſt in l. conficiuntur.§.j.de iure codicil.Hoc etiã patur ex iſto text.ſi bene aduertatur, hic nõ conceditur priuilegium loco,ſed perſonis in loco,hoc eſt,ruſticis in comi h tatu.Si enim nõ eſſent ruſtici,nõ haberẽt priuilegium. Itẽ ſi eſſent ruſtici,& nõ ſtarent in comitatu,nõ valeret teſtamen tũ.& vide tex.& iſtũ tex.põdero multũ

1 ☞ *Iſta lex habet locum in teſtamento in ſcriptis,& in nuncupatiuo.*
2 *Ciues teſtãs in comitatu, an teſtetur corã quinque teſtibus.*
3 *Statutum q̃ quilibet Perufinus poſsit facere teſtamentum coram quinque teſtibus,non cõprehendit forenſem.*
4 *Statutum, vel conſuetudo quod teſtamentum fiat coram minori numero ſeptem teſtium,an valeat.remiſſiue.*
5 *Lex generalis, quod tollat cõſuetudines ſpeciales.*

Nostram prouiſionem.Si ſi gna ſunt inciſa teſtatore volẽte,rumpit teſtm: al's remanet validũ.h.d. Opp.nuda†volũtate nõ tollitur teſtm:vt l.ſancim'.ſ.e.ſed hic dr̃ cõtrariũ,qa in ſcindẽdo ſigno,tollit teſtamentũ:quare malẽ. Sol.quidã dicũt q̃,non tollit ipſo iure,ſed ope exceptionis,vt hic in prin.gl. Tu dic q̃ hic pũenit ad actũ facti:ibi peruenit ad actũ verbi. An aũt iſto caſu tollatur ipſo iure, vel ope exceptionis? dic vt d.l.j.ff.de his quæ in teſtõ delẽ,& l.ad teſtiũ.§.ſi ſigna. ff.eo. Opp.dicunt hic,† q̃ inciſis ſignis inconſulto, teſtamẽtum remanet validũ cõtra.ff.de bonorũ poſſeſsione ſecundũ tabulas.l.j.§.ſemel.& §.ſi linũ. Solu.dicit

1 ☞ *Si teſtator incidit ſigna teſtamenti,an teſtamentũ tollatur ipſo iure, vel ope exceptionis,remiſſiue.*
2 *Si inconſulto ſunt inciſa ſigna teſtamenti,quando teſtamẽtum remaneat validum,& ex eo hæreditas adiri poſsit vel bonorum poſſeſsio peti,*
3 *Quando teſtamentum irritatur per inciſionem,cui hæreditas debeatur.*

---

teſtamentis per hanc legem condendis locum obtinet.h.d. No.ex hac l.& p petuò tene menti[a]† q̃ ille,qui nõ põt articulatè loqui,mortuo eſt ſimilis.& ideo cũ teſtator loquitur balbutiẽdo[b],cũ primo fuerit homo rectæ linguæ,ſi facit teſtamentum,non valet.Et ſemel faciebã exceptionem ad impugnãdum quoddã teſtm̃,quod erat factum ab eo,qui nõ poterat articulatè[c] loqui.Ideo tene menti: quia eſt melius quã habeamus in hac lege. Dicitur hic q̃ in ea parte,in qua fuit ſolennitas obſeruata,valet teſtamentum nõ ĩ aliis:nõ facit cõtra.ff.e.l.ſi is q teſtm̃. Gl.ſe inuoluit.† Veritas eſt iſta,q̃ teſtamẽtũ in aliqua parte deficit ratiõe voluntatis imperfectæ:vtputa teſtator voluit nominare tres hæredes:inceꝑit, & nominauit vnũ,poſtea aliũ,anteq̃ nominauit tertiũ,expirauit:tunc teſtamẽtum non valet in aliquo:vt ſ.tit.j.l.furioſum. Quãdoq̃ volũtas perfecta fuit,qa teſtator fecit quicquid voluit:tñ in certa parte fuit omiſſa ſolennitas:tunc teſtm̃ valet in iſta parte,in qua fuit ſeruata ſolennitas:vt hic. Itẽ op.& videtur, q̃ vltima voluntas poſsit fieri nutu: vt ff.de de leg.iij.l. nutu.Sol.Hic in inſtitutiõe: ibi in legatis. Quærit gl.†quid ſi notarius exprimat nomina hæredũ[d],& teſtator reſpondeat:& dicat ſe velle eſſe hæredes,an valeat, Gl.videtur dicere q̃ ſic. vide gl.Doc.dicunt q̃ iſta glo.dicit verũ in teſtatore,qui articulate poteſt loqui, alias nõ,vt hac l. Vltimò,q̃ hic dr̃ de hac ſubſcriptione,corrigit̃ p hanc authenti, 1 ☞ *Si teſtator incidit ſigna teſtamenti,an teſtamentũ tollatur ipſo iure, vel ope exceptionis,remiſſiue.*

---

5 in l.cunctos populos.de ſum.tri.& fi. Et iõ ſi ſtatutũ† diceret hic,q̃ quilibet Perufinus poſſet facere teſtamentũ corã quib q teſtibus:& faceret hic forẽſis teſtm̃ taliter,nõ valeret:quia ſtatutum eũ nõ cõprehendit.Secus ſi diceret,q̃ quilibet poſſet hic facere teſtamẽtũ coram quinque teſtibus.De quo dic 4 vt d.l.cunctos populos. Itẽ hęc lex facit pro†ſtatutis,q̃ teſtamẽtũ corã quíque teſtibus,vel pauciorĩbus valeat. Nã hic erat conſuetudo,q̃ nõ valeret,niſi approbaretur p hãc legẽ: vt hic vides in tex.Nõ põt ergo induci per cõſuetudinẽ, vel legẽ,quod liceat teſtari corã pauciori numero teſtiũ, quã ſeptẽ.Iac.de Are.diſputauit contrariũ,& determinauit in l.cũctos populos.& ad hanc l.reſpondet. Dic vt ibi. Itẽ facit 5 hæc lex†, q̃ hæc lex generalis tollat conſuetudines ſpeciales locorũ.Nam leges præcedentes,quæ dicebant teſtamẽta fieri corã ſeptem teſtibus,tollebant conſuetudines ruſticorũ:niſi per hanc legem eſſent reſtituti. Ad idẽ̃ l.iij.§.diuus.ff.de ſepul. viola. & dic vt ibi:& de hoc plenè in capit.j.de conſtitu. lib.vj.

De hæredibus inſtitu.& quæ perſonæ hæredes inſtitui non poſſunt,&c. Rubrica.

1 ☞ *Si deportatus eſt inſtitutus hæres, hæreditas an ueniat ad fiſcum,an uerò ad uenientes ab inteſtato:ubi q̃ ad uenientes ab inteſtato.*
2 *Deportatus habetur pro mortuo.*
3 *Damnatus noſtri temporis,quando poſsit hæres inſtitui.*

LEX. I.

Qvi deportãtur.[a] Deportati nõ poſſunt ex teſtamẽto hęreditatem capere.hoc d.Not.quod dixi in ſummario. Oppo.q̃ peregrini,& ignoti poſſunt iſtitui: vt j.eo.l.extraneũ. Huius timore dicit gl. q̃ põt intelligi duobus modis:vno modo, q̃ faciat ſimilitudinẽ quandã per cõtrariũ.q.d. Deportati nõ poſſunt inſtitui tãquã peregrini: quia inſtitui poſſunt. & ſic dicit, q̃ deportati non ęquiparãtur peregrinis. Vel aliter,qđ faciat ſimilitudinẽ directò:& tũc eſt addendũ,tanquã peregrini,ſcilicet mala peregrinatione. Opp. de l.ſi cognatis.ff.de reb.du. Gl. ſoluit optimè:ibi loquitur de cognatiõe ciuili, q̃ ſublata fuit p emãcipationẽ:& ſic per minimã capitis diminutionẽ.hic loquitur qñ interuenit media capitis diminutio,ſ.deportatio. Tertiò b opp.[b]†& videtur q̃ hæreditas non veniat ad veniẽtes ab inteſtato,ſed veniat ad fiſcũ:quia omnia quæ auferuntur ab idigno,applicantur fiſco:vt l.hæreditas.j.de his qui.vt indi. Glo. videtur fateri contrariũ:& vide gl.vlt.in fi.omnes doc.cõiter reprobãt hanc gl.per l.ſi in metallũ.ff.de his qui pro nõ ſcript. de iur.fiſ.l.in metallũ. Sed gl.videtur dicere aliud in cõdẽnato in metallũ,qui perdit libertatẽ & ciuitatẽ:aliud in deporta to qui perdit ciuitatẽ tantũ. Certè dñi,iſta rñſio non eſt bona: nã hæreditas de iure ciuili eſt:vt l.lege obuenire. de ver. ſig. ſed deportatus p̃dit ciuitatẽ,& ea q̃ ſunt iuris ciuilis:ergo hæreditatẽ nõ capit. Et iſtã rationẽ tãgit gl.ſecũda,quã vide. Et hoc ſic inſertur:Si hæres deportatus eſt incapax. ergo nõ poteſt ab eo auferri tanquã ab indigno:quia auferri dicitur ab eo qui cœpit,licet non habeat,quantum ad effectum:vt l. ex facto.§.fina.de vulg.& pup.& l. aliud eſt capere.ff.de verb. ſig. Ergo eadem ratio eſt ĩ deportato,quæ eſt in damnato in metallum. Præterea,† deportatus habetur pro mortuo : vt l.j. §. pen.ff.de contra tab.& l.ſi necem.§.ſi deportatus. de bon.lib. Sed ſi mortuus eſt inſtitutus,hæreditas eſſet pro non ſcripta: vt l.j.§.fi.de cad.tol.ergo eodem modo hic. Et hoc videtur tenere gloſſ.Inſtitu.de leg.§.legati.vbi ponit deportatum inter non capaces. Contra prædicta facit fortiter. ff. de legat. iij.l.ſi deportati ſeruo.in principio. vbi acquiritur fiſco,quod ſeruo deportati relinquitur.Solu. Aliud cùm relinquitur ſeruo deportati,aliud cùm relinquitur domino deportato . Et ſi tu dicas : Capacitas ſerui inſpicitur ex perſona domini:vt lege, debitor. §. ſeruo alieno. ff.de legatis ij . Si ergo deportatus non eſt capax : ergo nec ſeruus eius : & ſic videtur fundata in inopia teſtiũ.& p text.in ver.ad Dei humanitatẽ. quaſi tex.videat habuiſſe reſpectũ ad ius diuinũ:ſed reſpõdeẽ q̃ verũ eſt, quo ad ruſticos,non quo ad alios,ſed ſpeciale eſt in eis:ergo in contrariũ eſt ius cõe. l.j.ſi ff.ad muni.Et p̃ hoc dicit Pau.de caſ.nõ poſſe,p̃cedere,qđ in ea Mart. dicebat q̃ teſtm̃ factũ in carceribus tyrãni v.teſtibus valebat.& Bal.ſimiliter,qđ factũ ẽpe pe ſtis valebat:eo numero teſtium . qđ Ang.nõ tenet in d.l. cõficiunt̃ pillũ tex. & dicit ẽt Ang.ſ au thẽ.de nõ alie. §. qđ autẽ.peregrini eũtes Romã pro indulgẽtijs,ſi infirmant ſ alĩ quo hoſpitio,vel alĩ quo caſtro,& ibi faciãt teſtamẽta cum duobus teſtibus: cũ plures ibi nõ eſſent, valebũt eorũ teſtamẽta:quia ſi milites in expeditione degẽtes põt teſtari coram duobus teſtibus: quãto magis illi,qui ſunt in expeditione ad ſalutẽ aĩę,& honorẽ Dei. Plus voluit ipſe Ang.in au thẽ. oẽs peregrini.j. cõia de ſucceſ. p illũ tex.in ver. liberã ha beãt poteſtatẽ q̃ poſſint teſtari,ſicut milites indiſtinctè nõ habita cõſideratiõe an plures haberi potuerint nec ne. Et cũ Ang.trãſit Paul. de caſ.ſ.l. nutritoribus. j.cõia de ſucceſsi. & Alex.hic. Cui adde qđ Bal.cõſ.cxxxiij. iij.lib.tenet q̃ teſtamẽtũ factũ ſ rure coram quĩq̃ teſtibus nõ valet. Quid aũt ſi ſit ſtatutũ, q̃ ĩ villa faciat teſtamẽtũ corã quatuor teſtibus,& pbũ. & qđã faciat teſtm̃ ſcũm ius cõe, an valeat,vide Bal. conſi. cccclxxxj.iiij. volumine.

↦P. PAV.P.

a ¶Qui deportantur. Hãc l.repetit do. Benedictus de Plũbino. Itẽ circa illud, q̃ hic dicit,q̃ deportati ſunt incapaces ſucceſſionis ex teſtõ,vide multa quæ habes ad Bar.in l.ſi mandauero.§.is cuius.ff.mandati. Circa deportatos & bãnitos,quomodo & in quibus ſunt incapaces . Item an ſint incapaces ſucceſsionis ipſo iure,an ſolum in effectu,vide Are.in l.ſi ſeruus . in pen.col.de acqui.hæred.

b ↦P.PAV.P. ¶Tertio oppo. Circa hanc materiam vide omnino Bar. conſi.cxvj Item circa illud quod dicitur quando relinquitur incapaci, non venit ad fiſcum,ſed ad venientes ab inteſtato,procedit vbi palam relinquitur. Secus ſi tacite,ſecundum Barto.in l.j. C.de delator. libr. x. Et ibi etiam an ſpurius dicatur indignus vel incapax,& q̃ aliquãdo relictũ non incapaci palam a pplicatur fiſco.Item quid de relicto mendicãtibus, qui ſunt incapaces,cui applicetur,vide domi.Anto.conſi.xxxiij incipi.Ieſu Chriſti, &c. vt.ſ.ſolẽniter eſt conſultum poſt priv.Item adde quod ſi ſtatutum inhabiliter ad ſuccedendum aliquẽ ipſo iure,quia fiſcus nõ poteſt: tunc auferre tanquã ab indigno,iuxta hic notata tale ſtatutũ veniet ſtrictiſsime intelligendum,cũ per ipſum excludatur fiſcus.licet admittantur veniẽtes ab inteſtato ideo ſi loqueretur de homicida,non cõprehenderet parricidam . vide Ioan. de Ana.conſi.lxiij.

c ¶Deportati. Vide Bal.poſt Gul.de Cu.in l.ſi quã.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.vbi limitant iſtam legem. And.Barba.

d ¶Exbannito. Adde Alex.conſi.lxxv.j.vol.per Bal.cõſi.xxiiij.ij.vo.& per Pau.de Caſ.cõſi.xxxij.& ibi an bona,quę obueniunt bannito poſt publicationem bonorum,ſunt fiſci vel ſua,& quid de legitima.

e ¶Idem dico. Adde tu. Ang.in l.Gallus.§.ille caſus.ff.de lib.& poſth. tenentem q̃ bannitus põt ſuccedere ab inteſtato de iure cõmuni.& idem Bart.in l.amiſiſſe.ff.de capi.dimi.vbi vide per eũ & p Bal.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.& in l.ſi qua.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.vide Bald.in l.fin. C.ſi pen appella.mors interue.& hic.& Sali.poſt cum.& Imo.in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Trebellia.

f ↦POMATES. ¶Sed cur. Iſtam opin.ſecutus eſt idem Bar.in l.ij . in ij. colum.ff.ſolu.matr.mo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P. PAV. P.
a ¶ Pater tuus. Circa ſtellectū huius regule, & an ꝓcedat, qñ ꝓderet diſpoſitio certæ partis poſtea ſoluta ſi reſiduo, &c. an rūc poſsit cōprehendere totū. & qd ſi nō ꝓcederet ex toto diſpoſitio certa, ſed certiſsima, vide oīno Comē. cōſ. cxiij. ſci. Antonius. in j. dubio. ꝓ totū. Vbi etiā qd ſi diſpoſitio ꝓcedēs de certa portione nō cōſequeretur effectū. Et vide de verſi. de reſiduo. Alex. in l. itē prohibemus. §. ſed ſi. ff. de hęre. inſti. in apoſtil. & Com. in d. cōſi. loquiſ de verbo, ſuper fluo. vid late Ias. hic.
b ¶ Reſidui. Adde ꝙ voluit Alex. in l. itē ꝙ Sabinus. ff. eodē.
c ¶ Spurio. Adde de modo inſtituēdi ſpurium, vide Bald. conſ. cxxxj. inj. vol. & Roma. conſi. cvj.
P O M A T E S.
d ¶ Nota. ex hac l. Ad de ſtellectū nouū ad iſtū tex. vt ꝓ Bolog. in ſua theorica. charinj. volu. ij.
e ¶ Filio repudiante. Adde vtrū filio repudiāte vel monacho, admittat pater vel monaſterium, an ſubſtituatur: vltra dicto. in l. j. Ang. conſ. cxxxij. & conſi. xc. Bal. cōſ. cccix. ij. vo. Et ꝙ monachus retineat iura ſuitatis, voluit Pet. de Anc. cōſ. cccc. vbi dicit ꝙ fit iniuria monacho non renouando ſibi emphyteu. ſiritam.
P O M A T E S.
f ¶ Nota tertio ꝙ ſi. Vide Bar. in l. q libe ros. §. hęc verba. ff. de vulg. q ſi ducit illū §. contra vnū qđ dicunt. Iac. de Aret. & Pet. hic.
P. PAV. P.
g ¶ Coactus adiuit. An ſicut ſeruus pōt cogi, ita etiā filius familias, vide Aret. in l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. in iij, col. ff. de acqui. hære.
P. PAV. P.
h ¶ Si pater. Et idem eſſet, ſi qs inſtitueret aliquē vt filiū adoptiuū vel legitimatū, & re vera eſſet adoptiuus & legitimatus, ſed nulliter: qa nō valet inſtitutio etiā ſi ſit doctor qui crediderit legitimationē valere erroꝛe iuris ductus, vide notata ꝓ Ias. in l. tanquā. in viij. col. ad finē, & duabus ſeq. C. de fideicō. & de filio ſpurio inſtituto tanquā filio, vt ſit erronea, ſi natus fuit ex coniugata habitāte cū marito, ꝓpter ꝙ

LEX II.

Pater tuus. [a] Appellatio [b] reſidui poteſt ad totū referri. h. d. Vide gl. ex eo ꝙ exēplificauit de nato ex nefario coitu.

Nota † ex hac l. formā teſtandi, qñ quis vellet inſtituere ſpuriū ſuū, & eſſet certꝰ ꝙ nō deueniat ad fiſcū, ꝙ ſibi ſubſtituat aliquē pro ea parte, quam capere nō poſſet. & hoc feci iam fieri in quodā, q habebat ſpuriū ſuū legitimatū per quēdā Comitē, qui dicebat ſe habere priuilegiū: tñ quia legitimatio poſſet reuocari in dubio, conſului ꝙ eum inſtitueret, & ſubſtitueret ſecundum formam huius legis.

1 ☞ *Effectus ſubſtitutionis vulgaris porrigitur ad duos caſus, ſcilicet ſi hæres non erit, vel eſſe non poterit.*
2 *Verba ſubſtitutionis pupillaris, ſi hæres non erit, quomodo intelligantur.*
3 *Filio repudiante hæreditatem, pater adit, & præfertur ſubſtituto.*
4 *Hæres, cui fuit traſmiſſum ius deliberandi per inſtitutum, qui non adiuit, præfertur ſubſtituto.*
5 *Hæreditas delata ſeruo, non quæritur domino, niſi per ſeruum adeatur.*
6 *Hæreditas delata monacho, quæritur monaſterio ſine facto monachi.*
Poteſtas Abbatis in monachum æquiparatur patriæ poteſtati.
7 *Caſus in quo admittitur concurſus inſtituti, & ſubſtituti.*
8 *Subſtitutus repellitur etiam quando ſeruus coactè adiuit.*
9 *Si liber eſt inſtitutus tanquam ſeruus, ſibi acquiritur hæreditas.*
10 *Si filius ſa. eſt inſtitutus credens eum liberum, uel monachus credens eum non monachum, cui acquiratur hæreditas: remiſsiuè.*

LEX III.

Vm proponas. Iſta eſt forma huius lex. Breuiter dicit. Si teſtator inſtituit ſeruū cōmunē, credēs eū liberū, ꝙ ei vulgariter ſubſtituit: ex teſtatoris volūtate dñs admittit, vel totaliter repelli tur. h. d. Nota ex hac lege [d] † ꝙ effect[9] ſubſtitutionis vulgaris, porrigit in duos caſus, ſ. ſi hæres nō erit, vel hæres eſſe nō poterit. vide tex. Et ex hoc qđ dicit, non poterit: apparet ꝙ quocūq; modo veniat illa impotētia, loc[9] eſt ſubſtituto: ſiue nō poſsit per incapacitatē hæredis: vt ſ. l. ꝓxima: ſiue per errorē defuncti, vt hic: ſiue quocunq; modo ſubſtitutus admittetur.

Itē nota ꝙ † verba ſubſtitutionis vulgaris, ſi hæres non erit, prolata à teſtatore nō errante intelligunt, ſi hæres non erit, vel aliū hæredē non fecerit: vt hic, & l. ſi pater. ff. eo. & Inſtitu. de vulg. ſubſti. §. fi.

Ex hoc ego infero ad quæſtiones multas quotidianas in materia vulgaris ſubſtitutionis. Prima, † cū de iure hodierno. filio repudiante [e] poteſt pater adire: vt l. cū non ſolū. §. j. j. de bo. quæ lib. vtrū præferatur pater, vel ſubſtitutus, ſi filius habuit ſubſtitutū. Glo. tangit ibi. Ego dico patrē præferendum per regulā prędictā: quia licet filius non ſit hæres, facit tamen aliū hæredē: ergo ceſſat ſubſtitutio vulgaris. Eadē † ratione dico, ꝙ licet inſtitutus nō adiret, & deceſſerit, ſi tamē tranſmiſſiſſet ius deliberandi ad hæredē ſuum, ꝙ hæres adiēs ex virtute illius iuris deliberādi præfertur ſubſtituto. Licet enim hæres inſtitutus nō fuerit: tamen facit hęredem alium miniſterio ſuo tranſmittendo iusdeliberandi: ergo ceſſat ſubſtitutio vulgaris. Nota tertio [f] † ꝙ ſi hęreditas [5] eſt delata ſeruo, non poteſt quæri domino, niſi per ſeruū adeatur. Vide text. ibi: potuit enim, &c. Vide gl. ſuper hoc verbo. [6] Quid in monacho, † cui deferꝛ hęreditas: an poſsit quęri monaſterio ſine facto monachi? Iſta quæſtio pendet ex hoc vtrum poteſtatem Abbatis in monachū æquiparemus poteſtati dominicæ, vel poteſtati patrię. Nam pater pōt adire filio nolente. vt d. l. cū nō ſolū. §. j. ſed non dominus nolente ſeruo: vt hic. Quid dicemus? Dixi in l. j. de vulg. & pupil. ſubſti. vbi tractaui materiā vulgaris ſubſtitutionis. Et finaliter quātū eſt in propoſito, dico ꝙ æquiparatur patriæ poteſtati non dominicæ. In hæreditatibus enim monach[9] nō habeꝛ vt ſeruus, ſed vt liber homo. quod apparet: quia capit vt ſuus, & vt agnat[9], & propinquus: vt l. Deo nobis. ſ. de epiſ. & cle. quæ iura legitimè non cadunt in ſeruo. Cætera dic plenius vt dixi in l. j. de vulg. & pup. Hoc expedito venio ad apparatū noſtrū. Oppo. & videtur quòd teſtamentū iſtud nō valeat: vt l. neq;. §. ſi ſeruū. de mili. teſta. Solu. Ibi erat ſeruus propri[9], hic cōmunis. Vel aliter: nec hic, nec ibi valet teſtamētum quo ad inſtitutionem ſeruī. Oppo. ſecundò Inſtit. eod. t. in prin. & j. titu. iij. l. pen. Solu. & ibi teſtator ſciebat ipſum eſſe ſeruum vnde inſtituendo eum videtur ſibi relinquere libertatem: hic verò errabat. Vlterius opponi. de l. ſeruus alienus. & l. ſi alienum ſeruum. ff. eodem. Solu. Diſtingue plenè, vt no. ff. eo. tit. l. ſed & [7] in conditione. §. ſi ſeruum. Vlterius oppo. † inſtit. de vulg. ſubſtit. §. fin. Solu. gloſ. optimè hic Imperator ponit duos caſus certos, quando de volūtate conſtat. In dubio loquitur lex contraria: quia hæreditas diuiditur inter dominum & ſubſtitutum: & ſic erit caſus mirabilis, in quo admittetur concurſus inſtituti, & ſubſtituti: vt ibi, & l. ſi pater. cum l. ſeq. ff. eodem.

Vlterius opp. de l. fin. in prin. de vulg. & pupil. Solu. Ibi [8] ſtituit ſeruum cōmunem duorum ſciēter. Quærit glo. † quid [g] ſi ſeruus coactus adiuit[8], an ſubſtitutus repellatur: & determinat [9] ꝙ ſic, & bene: vt l. j. §. j. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. † Quærit gloſ. Inſti. de vulg. & pup. ſubſti. in fi. quid econuerſo, ſi inſtituit eum tanquam ſeruū, tamen in veritate erat liber. Gloſ. dicit ibi, ꝙ acquiritur ſibi libero: & verum dicit, quicquid dicat Iac. de Aret. nam cū hæreditas quæratur ſibi, ſi eſſet manumiſſus ante additionem: vt l. ſi pater. ff. eod. ergo multò magis [10] quæritur ſibi exiſtenti libero. † Quæro, quid in filio, ſi aliquis inſtituit filiumfa. credēs eum liberū hominē: vel aliquis inſtituit monachū, credens eum non eſſe religioſum, vel monachum? Doct. tangunt hic, & non allegant gloſ. quæ tangit eam: vt hic pater per Cyn. Iſtam quæſtio. tangit gl. in l. ſi quis filiumfa. in princi. ff. de acquiren. hæredi. Dic vt ibi per gloſſ. & ibi plenè dixi.

1 ☞ *Q uod aufertur ab indigno abſque eius delicto, non applicatur fiſco. & nu. 3.*
2 *Falſa demonſtratio quando utiat diſpoſitionem.*

h ¶ Si pater. [h] Hæc l. & l. nec apud. breuiter dicunt: Si inſtituitur vt coniunctus ille, qui non eſt à teſtatore errante inſtitutus, non capiet cum effectu. [1] h. d. vel aliter. Quod † aufertur ab indigno, abſq; delicto, non applicatur fiſco. h. d. Domini, l. ſi pater. & l. nec apud. in hoc differunt: quia in l. ſi pater. teſtator errauit errore facti: in l. nec apud. errauit errore iuris. Item l. ſi pater loquit de agnatione naturali: lex, nec apud. loquitur de agnatione ciuili. Item lex, ſi pater. loquitur quando erratur in deſcendentibus: lex, nec apud. quando erratur in tranſuerſalibus. Opp. † falſa demōſtratio non vitiat diſpoſitionem: vt l. demōſtratio. in prin. ff. de condi. & demon. Sol. Fallit in demonſtratione, quæ cōtinet coniunctionem, vel charitatē ſanguinis. In qua debet diſtingui: aut teſtator errauit, aut ſciuit, aut dubitaꝛ: vt dixi in l. neque profeſsio. §. titulo. j. & idem in cognatione legali: vt hac l. [3] nec apud. & not. in l. nemo. §. j. ff. eodem. † Vlterius quęritur: dicitur hic, in l. ſi pater. quòd aufertur hæreditas: quæro cui applicetur. Dicunt quidam, fiſco, per regulam generalem poſitam in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffic. teſtamen. & in lege. j. de iure fiſ. Contrarium eſt veritas: vt lege nec apud. non obſtat regula contraria: quia quæ ab indigno auferuntur,

auferūtur, applicanꝛ fiſco: verū eſt, ſi eſt ĩdignus culpaſui: ſed hic frater nō erat indignus ſui culpa. ſed teſtatori errore: iō venit ad veniētes ab inteſtato. qđ no. & tenes meti perpetuò.

1 ☞ *Quod iuris eſt de aliquo, idem eſt de eius principio.*
2 *Emptio facta uno nūmo, quando ualeat. remiſsiue.*

N On ideo minus. Appellatio affinitatis facta à teſtatore ſciente, inſtitutionē nō vitiat. h. d. Vel aliter: Quod iuris † eſt de [1] aliquo, idem de eius principio. h. d. Facit ad q. † Emo aliquid [2] vno nūmo, an ſit emptio? videt ꝙ nō: quia in emptione requiritur pecunia numerata: ſed in emptione vnius nūmi, non eſt pecunia numerata: ergo, &c. Facit hic ꝙ ſit emptio: quia vnus eſt principium numeri: ergo idem iudicatur de eo, ſicut de numero. De quo dic vt l. ſi quis ante. de acqui. poſſeſ.

S I compenſandi. Inſtitutio facta animo cōpenſandi, excludit inſtitutum à petitione debiti. hoc dicit.

n Ec apud. De hac lege dic vt ſ. eodem, lege ſi pater. & ibi legi eam.

a ¶ Collegium. [a] Collegiū nō approbatū, nō pōt inſtitui. h. d. Querit glo. q̄ dicanꝛ collegia approbata. Breuiter regula eſt, ꝙ nullū collegiū eſt approbatū, niſi reperiaꝛ approbatū. ꝙ dic vt in l. j. circa prī. ꝙ cuiuſcq; vni. no. Ego pleniſsimè dixi ĩ ſi. ff. de colle. illic.

E Xtraneum. Hęc lex habet duas lec. cōtrarias, ſecundū vnā lecturā. h. d. Inſtitutio facta ſub die incerto valet, & dici expectatur euētus. h. d. Illi qui habent in litera, quis &c. Oppo. de l. hæreditas. ff. eo. Sol. Dicit glo. ꝙ hæc cōcordat cū illa: quia adiectio temporis remouet. Aliꝭ vt Azo, dicunt, ꝙ hæc l. contraria loquitur de die certa: hic de die incerta. arg. l. fi. ff. de cōditio. inſti. & l. ſi ita. §. fi. de libe. & poſth. ff. eod. l. in tempus. Et hoc vidētur tenere Dy. in c. actus legitimi. de regu. iur. lib. vj. Tu cōcor. vtrāq; lectu. Aut quis inſtituit, cū ipſe inſtitutus moriatur[b]: & tūc inſtitutio habetur pro pura: quia certū eſt diē iſtū venturū viuo inſtituto: quoniā ipſe viuens morietur. Aut qs inſtituitur cū morietur quidā extraneus: & tūc quia poſsibile eſſet illum extraneū decedere poſt mortem hæredis inſtituti, non expectatur euētus diei: quia poſsibile eſſet hāc hæreditatē inſtituto nō deferri. Et ita loquit alia opi. & huic bene adaptatur litera, cū quis: vt quidā habent. Opp. de nouatio. l. ſi pupillus. §. qui ſub cōditione. vbi cōditio neceſſaria habetur pro pura: ſed neceſſe eſt, aliquē mori: ergo &c. Huius timore Pe. & Cy. hic referūt, & dicūt eſſe diſtinguēdū, an aliquis inſtituerit ſub conditione, ſi morietur: vel cū morietur: et primo caſu habeaꝛ pro pura: ſecūdo nō. Iſta diſtinctio inter ſi, & cū, eſt falſiſsima. & contra caſum l. quibus diebus. §. quidā Titio. ff. de cōdi. & demon. l. quodcunq;. §. fi. de verb. ob. Dic ergo, ꝙ l. cōtraria loquit in cōtractib[9]: hic in vltimis volūtatib[9]. Rō apparet Inſti. de verb. obli. §. ex cōditionali. & quod not. j. de condi. inſer. l. ſi vxor. de reg. iur. l. quæ legata. opp. ff. de condi. & demon. l. hæres meus. & quando di. le. ced. l. ſi cum hæres. Sol. Aliud in legatis, aliud in hæreditate. Nam legatum recipit diem, quem non recipit hæreditas.

N Eque per ſe. Qui nō poteſt per ſe ſuccedere neq; per ſeruum eius. hoc dicit. Vel aliter, & magis generaliter. Qui non poteſt per ſe, neq; per aliū. h. d. Materiā hui[9] l. dic vt dixi in l. Labeo. §. j. ff. de vſuc. & ꝓ Dyn. in ca. qđ alicui non licet. de re. iur. lib. vj.

E Xtraneum. Incognitus poteſt inſtitui. hoc dicit.

☞ *De uerbo peruenire.*

H Aereditas. Vrbs Romana, & aliæ ciuitates, poſſunt capere lictum in vniuerſali, & particulari. hoc dicit. Nota † quòd hæc dictio, peruenire, referꝛ ſiue peruenīat iure directo, ſiue iure fideicōmiſſi, ſiue titulo fideicōmiſſi vniuerſali, vel ſingulari. Qđ facit ad ea q̄ dicā in l. precibus. j. de impuber. & aliꝭ ſubſtitu.

1 ☞ *Inſtitutus in re certa habetur loco legatarij quādo alius reperitur uniuerſaliter, uel in quota inſtitutus.*
2 *Inſtitutus in re certa nullo dato cohæredе, non eſt hæres, neque legatarius, ſed tertia ſpecies.*

a ✠ P. PAV. P. ¶ Collegiū. Quid de fratellicijs ſiue ſeruituribus, vid Pau. conſilio clxxxj.
b ¶ Cū moriat. Adde qđ ſi teſtator dixit, inſtituo mihi Titiū vſq; ad decē annos. cū hoc q̄ nō poſsit eſſe hæres vlterius: an valeat inſtitutio? Bald. & Salic. cōcludūt ꝙ valet inſtitutio, & ꝓhibitio vitiatur. ar. l. ſi qs ita hæres ſ ſtitutus fuerit, excepto fundo. ff. de hær. inſti. Et per hæc reprehēdūt Bar. q̄ tenuit contrariū. ff. e. ſ d. l. hæreditas. Et cū Bal. tranſit Pau. de Caſ. l. iij. ſ. de teſtamili. de quo ꝙ eū ēt conſeccij. vbi conſuluit de eo q̄ vxorem in vita ſua tūi inſtituit, nullo alio hære de inſtituto.
✠ P O M A T E S.
c ¶ Quoties. Iſtā legē allegat Matthe. notabilis ſuo quarto, in cip. no. ꝙ ſi teſtator. in verbo, ſecus forte eſſet.
✠ P. PAV. P.
c ¶ Quoties. Adde ꝙ ſi telligētia oīno Cō. cōſ. cviij. ſc. teſtator inſtituit. ſ. j. & ij. col. vbi vult ꝙ ſi teſtator inſtituiſſet aliquē ſ dimidia bonorū ſ mobiliū. Itē ſ bonis mobilibus & actionibus, ꝙ ꝓ hoc iſte ſcēs nō erit vſ hīs, ſed ābo. habebit tū i ſte ſcēs iure ꝓlegati mobilia et actiōes. Itē circa iſtā materiā vid pulchrū caſū ꝓ ro. ſingulari clv. vbi allegat rex. ſ l. pr. §. fi. ff. de leg. iij. Vid Rom. ſ cōſi. clxxix. ſ ij. & iij. co. & in v. Itē no. ꝙ reſpectu bonorū extriſecorū q̄ nō ſūt in corpore hereditatis, verbū hīs verſecē ſ hęrede ex re certa ſcdm Bal. ſ c. j. ad fi. pri. ē fuc. ſeu. Itē qđ ſi teſtator legat centum hæredibus titii, an ad iſtōs legatū veniant hīdes iſtituti ſ re certa vid Bal. ſ l. liberti. ſ vlti. co. C. de oper. liber. Ale. ſ l. q̄dā. §. mihi. ſ ij. co. ff. de edēdo. Itē no. ꝙ quātū ad detrahēdū duas quartas nō hīm ſcio hæredis: & ſic ſolū detraheret legitimam ſcdm Bal. ſingulariter ſ l. ſihū quē hūtē ſ vij. co. C. fam. erc. Itē an hēat bñficiū iuris accreſcēdi, vid Barb. late ſ c. Rayn. colum. lxij. & ſeq. de teſta.
✠ P O M A T E S.
d ¶ Et actiōibus hęre ditariis. Vid ad hęc Ro. cōſ. lxxxix. et vi de Ale. cōſ. xxij. co. maxime ij. & ſe. vo. lu. v. vbi ponit, an ap pellatiōe hēditatis ſtelligaē de vtili. & An. cōſ. lxiij. ſ fi. vbi pōit, ſ quo hēaꝛ loco hæredis, tollit ſ ſtitutio. & Bal. cōſi. cxxxij. aſs iij. vbi pōit qđ ſ filio exhæredato cui pr̄ poſtea aliqđ reliqt iure ſtitutiōis ſ ſcda ꝙ te. vid ēt Barb. cōſ. co. l. vo. iij. vbi pōit an talis patiaꝛ Fale.
e ✠ P. PAV. P. ¶ Si qs priore. Vid Bar. aliqđ dicēte cōſ. ij. ſ vj. co. ſ. j. parte.
f ✠ P O M A T E S. ¶ Quia habet. Et de prohibito plus petere, an poſsit

Universidad de Deusto
Biblioteca

habere ius accrescẽdi, vide Bar.in cõsi.inci. Nellus Falopi.in fi. And.Barb.
2 ✠ POMATES. ¶ Quid ergo? dico sic. Vide aliqd ad hęc p Pau.de cas. cõsi.i. & Ro.cõsi.lxxxi. & cõsi.clxxix.col.ij. & v. Et an appellatiõe heredis vel successoris veniãt heredes particulares, vide Alex.cõl.cxcij.vol.ij. & vi de ẽt Alex.cõsi.iiij.col.j.vol.iij.vbi ponit, an appellatione heredis cõtirmet testm: & an mortuo ipso, si postea cohæres vniuersalis sibi datus moriat: & an aliquo modo sit exclusus ab hæreditate: an trãsmittat ad heredes suos ius sibi cõpetẽs in parte coheredis vniuersalis, & sic ius accrescẽdi.
1 b ¶ Institutionis vniuersalis. adde p hãc opi. tenẽt hic Odof. Cyn. Guliel. de Cu. Frã. Tigri. Ang. Sali. Pau. de cas. Bar. et Bal. in d.l. ex facto. & Angl. & Imo. in d.§. si ex fundo. quia paria sunt coheredẽ a principio nõ fuisse instituꝝ, vel instituũ, & repudiare. l.ij. §. sed si sunt sui. ff. ad Tertul. Et in termi nis cõsuluit Ro. cõsi. lxxxj. Quid aũt si testator instituit Titũ in fundo, iutsuq; illum plus petere nõ posse, nec habere, nullo alio instituto: an possit prohibere ius accrescẽdi: & talis ꝓhibitio faciat desicere testũ, & succedat veniẽtes ab itestato? Bar. i.l. quoties. §. si duo. ff. e. tenuit ꝙ sic. Cõtrariũ tenet Dy. in l. si quis ita hęres instituatur excepto fundo. ff. e. & ibi Bal. & Salic. Ro. i.l.j.§. qñ nõ pe. par. & p Bal. i repe. l. in suis. in vlt. char. b de lib. & posth. Ange. in l. si qs priore. ff. ad Treb. p Ang. & Pau. de casin l. si posth. in princ. ff. de lib. & posth. p Bar. cõsi. incip. Matthæ. Gratiol. Feder. de Sen. cõsi. cxxxj. Ange. consi. cxliij. Bal. consi. lxxxiiij. v. lib. vbi pulchre vide.
c ¶ Cũ in libris. Tu vide Bar. in cõsi. incip. nullus. quod est xiiij. in ordine meo, ꝙ pupillaris exꝑssa facta extraneo cõtinet tacitã vulgarẽ. ad hoc allegauit istũ tex. Gul. in l. precibus. C. de impube. And. Barba.
3 ✠ POMATES. 1
c ¶ Cũ in libris. Istã l. si põderat. p vna notabili deci. Albe. do. Ias. in l. j. in iij. co. in ver. adde pro ampliatiõe, quam fecit in ij. lect. ff. de vulg. & pupil. 2
✠ P. PAVL. P.
c ¶ Cũ i libris. Circa regulã huius l. ꝙ error nominis testatoris an filij sui vitiet testũ, vide Ro. consi. lxxix. in princip. e f
d ¶ Error in ꝓprio nomine. Adde plene p g Ro. consulentem in facto, super materia huius legis, consi. clxxix.
e ✠ P. PAV. P. ¶ Ad quæstionẽ. Vide in simili Comen. consil. xxiij. incip. viso compromisso. in prin. Vide duas quæstiones circa istam regulam per Aret in l. si quis filium. §. fi. ff. de acquir. hered.
f ✠ P. PAV. P. ¶ In libello. An & qñ appellatiõe heredis veniat hæres heredis vide Bertach. in tract. de gabellis, in secunda parte. in viij. col. Vide ẽt Ias. in l. paterfamilias. de vulg. & pupil. Itẽ ꝙ si hęres hæredis succedit heredi ab intestato, ipse aũt hæres succesterit ex testõ defuncto, an hæres heredis dicẽt hæres testatoris ex testõ vel ab intestato: vide Bar. notabiliter i l. veluti. ff. de per. hę. Itẽ ꝙ illud, qđ dicit derrore nominis filij, patris vel vxoris vide Iaso. in l. si quis i nõe. ff. de verb. ob. ¶ Qui hæredis. Adde an appellatiõe hęredis veniat hæres hęredis, vltra posita in l. Gallus. §. etiã si parẽte. Old. cõl. xxj. Ange. cõsi. clxxxv. Per. de anc. cõl. cxxxij. & Bal. hic. q dicit ꝙ si testator mandauit hęredi iub pœna ꝙ faciat monumẽtũ & hæres decesserit hæreditate non adita, tñ per ius deliberandi trãsmisit hęreditarẽ ad hæredem suũ: iux ta l. cũ antiquioribus. j. de iure deliber. ꝙ istẽ hæres hęredis nõ incidit i pœnã. alle. l. mulcta. in prin. ff. de cõdi. & demon. & dicit esse notabile. de quo clarius p Bart. cõsil. cxiij. inci. And. Martini cõdidit testm. Et ꝙ procedit libellus, de quo hic per Bart. voluit Ange. consil. cclxvj.
h ¶ Nota tertio. Adde quid si testator dicat instituo mihi hæredẽ fratrẽ meũ: & adiciat, ꝙ si is moriaꝰ, instituo mihi hæredes eius filios, vide Bal. consi. clj. j. libr.
i ✠ POMATES. 1 ¶ De pupillari substi. Et istũ tex. põderat ad quod not. Iaso. in l. j. in prin. in vij. col. ff. de vul. & pup.
✠ P. PAV. P.
k ¶ Cum auum. vide aliquid per Anton. de Butri. consil. lvij. in ij. colum. in princi. Item istam legem repetit do. Signor. de Homod. Item vi de Socin. in l. si Titius. ff. de condir. & demonst.
l ✠ POMATES. ¶ Opponitur j. Aduerte ꝙ videtur ꝙ ista conditio debet dici mista ex potestate instituꝝ, in viribus fortunæ: & sic quod differentia, quam facit hic Bar. sit verbalis. Nam si conditio simplimile, quod recuset, &c. Oppo. tertio[a] de l. legatũ. j. de condi. insert. Istud est valde difficile contrariũ, & glo. soluit pluribus modis: ga quidã dicũt, hic erat alias relicturus: ibi nõ. Hæc est diuinatio. Alij dicunt ꝙ ibi fuit in mora: hic nõ. Diuinatio est. Tu dic, ꝙ hæc est vera, quam glo. ponit hic in fi. vlt. glo. & hic in principio. Tu debes scire ꝙ conditio merè casualis quocũq; modo deficiat, dispositio deficit vt §. dixi. Cõditio merè potestatiua, nullo modo vitiat dispositionẽ, nisi qñ starꝛet per factũ ipsius instituti: vt modo dixi in præcedenti contrario. In cõditione verò mista, quæ pendet ex potestate instituti, & alterius, eligetur quædam media via inter prędicta: quia si quidem deficit facto alterius, nõ vitiatur dispositio: vt hic, & l. in testamẽto. de cõdi. & demõ. sed si deficiat casu fortuito, vitiatur dispositio, vt dicta l. legatũ. †Circa id qđ dicitur de conditione potestatiua, oppo. de l. inde Neratius. in princ. ff. ad legẽ Aql. Solu. Ibi fuit impeditus facto alterius, & iniustè. Vnde contra eum cõpetit actio, per quã succurrit instituto: & ideo nõ est necesse, ꝙ cõditio habeatur pro impleta. Sed si per illã actionẽ nõ succurretur instituto: vt puta, ga ille impeditus nõ esset soluendo: tunc conditio pro impleta habetur: l. fin. ff. de eo per quẽ factũ erit. & l. Titio. §. fin. de condi. & demon. Cõtra istud iterum opp. de l. si Titius. de cõdi. & demon. Gloss. hic signat, & nõ soluit. Ecce solu. videte, ibi fuit impedita cõditio potestatiua, facto tertij iustè[b]: ita ꝙ contra eum actio nõ potest dari: merito habetur cõditio pro impleta. Et ideo circa istam conditionem potestatiuã habes distinguere tria verba. Aut deficit casu fortuito, aut facto alterius. Si casu fortuito: tũc aut ille, in cuius potestate erat, fuit in mora, aut nõ. Si facto alterius, tũc aut ex eius potestate depẽdebat, aut alterius tertij. Et si ex alterius tertij: aut licitè aut illicitè. Si licitè, aut erat soluendo, aut nõ: vt patet ex prædictis. Venio ad aliud scilicet ad conditionem mistã, de qua loquitur lex nostra. Et oppo. ff. de leg. j. l. si fundũ ꝑ fideicõmissum. §. j. alias l. si Titio vbi si deficit ꝙ casum, nihilo minus dispositio valet. Sol. Ibi erat mod[a] mistus[c]: hic cõditio. Cõtra hoc opp. de l. Titio. ver si. sed cũ añ nuptias. de cõd. & dem. Istud cõtrariũ est valde difficile. Nã dicũt qđ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cautela est q relinquaē monasterio pro alimētis illius monachādæ. nā tunc bene valet, p gl.in d.c.nō satis.& hoc ibi sequit Paul.de cast.sed eū reprehendit de eo,qđ dixit in cōsi.incipiēte do. Nupta Pauli,q si sit legatū alicui,si ingrediatur monasteriū,q illa cōditio reiicit:qa inducit viduitatē,& perpetuam mansionē in certo loco:quia dicit Pau.q licet auferat carnalem viduitatem nō aufert spiritualē dignioré carnali: & vita actiua est altior quā tēporalis:nec reputatur contra Re- a publicā:quia animę sunt præferēdæ corporibus.l.sancimus. C.de sacrosan.eccle. tūc bene induceret perpetuā viduitatē si testator diceret nec nubat, nec monasteriū ingrediat:& eo casu cōditio esset reiicienda:quia esset vita bestialis,secundum ipsum : latius ibi vide.

POMATES.

a ¶L. ille autē. Dum Bar.p ista opin. hic alle.l.ille autē. dic q illum rex.tenet ipse met Bar. in l. Titio centū.§.j.ff.de cōdi. & demō.hic alle. vt hic per do. Alexan. pulchre.

P. P A V. P.

b ¶Fiat. Vide Ang. consi.lxxxvij. inci. in Dei nōe.ad finē.

Pro cōcordia aduerte,qñ sub cōditione casuali,vel mista, filius est institutus & sic nō sub conditiōe potestatiua, & i defectū cōditionis, nō reperit exhęredatus an debeat reiici condition de institutiōe in legitima & Bart. in l.suus quoq;.ff.de hære.instī. videt tenere negatiuū,q nō reiiciatur:qa dicit testamentrū esse nullū. Et hęc sunt ista Raynu.de Forliu. q sunt præceptor Bar.& cōmuniter tenebaē aſi Bar, Affirmatiuā vi deē tenere.l.q̄ sit reiiciēda in hac l. si pater. Et ex hoc Rayne.appellauit ipsum Bartoluciū. Sed quo ad cōcordiam dic q nō sunt sibi contrarius:qa seipsum emē dat in hac l.si pater. imo sapiētius est mutare cōsiliū i melius. l,manifestissimi. C. de fur.cum simi. Et hæc sufficiant pro saluatione Bart.

P. P A V. P.

c ¶Si pater. Hāc l.repetit Fulg.& de materia vide Bar. cōsi. xiij.& consi. cxxxi.

d ¶Modernorū. Adde q sic cōsuluit cōsi.xiij.incip.ex facto ,ppōsito.& Ang.cōsi.cxvij.incip. dom. Catharina quondā Blasij. Cōtrariā opinio . q iura sint correcta, tenuit etiam Imo.i l.suus quoq;. de hære.instī.sed me iius in l.fi.ff.de cōdi. instī.Salic. hic, Paul. de cas.q dicit, q per opi.Bar.sustentatur tū p do.Recuperiū de sancto Miniano: & ita sensimus nos omnes. Facit ad hoc ff.de hæredib. instituen. l. ille autem.[a] & quod ibi not.&c.

LEX III.

Si mater. Nō refert quid ex equipollētib[9] fiat[b]. h.d. Vel aliter: Institutio collata in vnum casum,refertur ad alium sibi similem.h.d.Materiam huius l.tractāt docto.& ego in l.Gallus.§.& quid si tantū. ff.de liberis & posthumis.

¶ Filius non potest institui sub conditione casuali,uel mista:nisi in eius defectum exhæredetur.

Testamentum in quo filius est institutus sub conditione casuali,valet:sed conditio reiicitur.

Ista iura hodie sunt correcta.

Si posthuma fuit instituta,si intrauerit monasterium, si nata monasterium non intrauit,testamentum est nullum.

Filius institutus sub conditione mista, si non stet per eum, quo minus impleatur:institutio utitatur.

Hæreditas ex testamento,in quo filius fuit institutus sub conditione casuali,quo iure adeatur.

Si pater. [c] Hæc est difficilis l. qua q plus scit,plus dubitat. Breuiter dicit:Si filius instituitur sub conditione causali,vel mista,nō valet testamētum,nisi in eius defectum fuerit exhæredatus:& hęreditas potest adiri ab intestato.hoc dicit. †Nota q filius nō potest institui sub conditione casuali,vel mista, nisi in eius defectum exhæredetur. Ratio,quia non esset dare casum,in quo reperiretur præteritus, nec institutus, nec exhæredatus. Oppon.& modo introglo.de l.suus quoq;.in princip.de hæred. instituen. Solu. Sub conditione potestatiua potest institui:vt ibi, & probatur ex sequētibus §.illius l.se non sub conditiōe casuali:vt hic. Contra hoc opp. & hic aduerte quia est subtile: ego reperio in cōditiōe potestati,eandē rationē quæ in casuali:quia erit dare tēpus, in quo filius reperiretur præteritus:vt si est institutus sub cōditione potestatiua,quę nō potest impleri vltimo vitæ spiritu:nam illo tempore,hoc est vltimo vitę spiritu,reperitur prēteritus:ergo testamentū est nullū. Huius timore,dicunt quidam,quòd hoc debet intelligi de cōditione potestatiua, quæ potest impleri vltimo vitæ spiritu: vt si dederis centum Titio.Iacob.de Raven.reprehendit istos in l.si libertus. §. si libertinus.de bon.liber.& bene. Nō obstat si dicis,quòd in aliquo casu reperiretur prēteritus:quia imputet sibi:quia hoc facto suo contingit. Opp. dicit hic, & in defectum conditionis debet exhæredari:contra,exhæredatio debet fieri pure:vt l.iij.§.pure.de libe.& posthum. Solu. Verum est,q debet exhęredari pure, non q̄ esset institutus sub cōditione: nā tunc potest exhæredari sub cōditione cōtraria:vt hic. Item opp.de l.sub cōditione.de bonorum possessio . contra tabu. Sol. Ibi loquitur in filio emācipato.hic in suo. Quæ est ratio? Do.Cyn. hic tangit, non tamen declarat. Ratio est quia filius emancipatus prætéritus non dicit testamentū nullum:sed oportet q veniat per contra tab. Sed cū pendēte cōditione habeat secundū tabulas,vt ff.de secūd . tab. l.ij.§.si sub conditione.meritò sibi cōpetit contra tabulas. Vterius oppono.de l. quoniā in prioribus.de inof.testa.†vbi dicitur,q etiā grauamen reiicitur de institutione filij,quantū ad legitimā:ergo videtur q hodie valeat testamētū: quia saltem in legitima videtur purè institutus. Gl.hic tāgit nec firmat:sed in l.su[9] quoq;. ff.de hæredi.instit.tenet hoc expresse,q istæ leges hodie corriguntur. Guliel. de Cu.in d.l.quoniam in prioribus. dicit, q hoc nō est verum:quia in d.l.qñ in prioribus.loquitur in istis casibus,in quib[9] aliquis vocatur ad querelā:& sic filij[9] stabat in dubio:quoniā litis euentus dubius est: ideo eius fauore statutum est, vt habeat legitimā sine grauamine:sed eo casu quo testamentū est ipso iure nullū, iura antiqua nō mutātur:quia hic non esset fauor filij.Idem hic videtur tenere do.Iaco . de Rauen.Idē tenebat dñs Rayner. Ego iā hic in concursu lectionū sic recitādo procesi secundū opi.Modernorum[d]:postea cū casus hic occurreret de facto, volēs melius [e] & subtilius videre, adhæsi opinio.gl. q ista iura sint correcta.& dicoq casus est expressus §.de inof. test. l.scim[9]. §.cū aūt si quis. Nā ibi loquit qñ filio relictū est,cū hęres institutus morietur. Cō stat enim q qñ legatū,vel institutio,confertur in tēp[9] mortis hęredis,est cōditionale,nec pēdet ex filij potestate:& sic de iure antiquo testamentū esset nullū ipso iure:& tamē cōditio illa reiicitur vsq; ad legitimā:vt ibi patet. Nec obst.qđ dicit, q istud est introductū fauore filij qa fateor,q istud est in fauorē filij,& etiā hæredis instituti,& testatoris,vt eius dispositio valeat:vt expsse dicit in d.§.cū autē.

Iuxta hoc formo quęstionē de facto mihi occurrentē. Testator dixit sic: † Instituo posthumā,quæ ex vxore mea nascet si itrauerit monasteriū,in ducētū:nata est posthuma,nec instrauit monasteriū: q̄rit an testm̄ sit ruptū,tanq; sit prēterita. Dixi sic,ista videē instituta sub cōditione,q̄ nō pēdet ex eius potestate:& ideo an testamentū sit nullū,sunt opi.qa gl.in l. su[9] quoq;.tenet q ista iura sunt hodie correcta p l.qm̄ in prioribus.qđ tñ in ppōsito non examino:sed dico hic simpliciter testamētū esse nullū. A duerte gl. q̄ dicit q ista lex est correcta,loquit qñ fili[9] est institutus sub cōditione. Sed in lege nostra dicta posthuma nō fuit instituta,neq; pure,neq; sub cōditione:ergo testamētū est nullū:nam testator instituit illam posthumā,quæ nasceretur & monasteriū intrauerit. Ista nō est illa posthuma : ergo non est istituta. Ista sunt verba tex.i l.cōmodis sime.de li.& posth.licet Ray.de forliuio[f] cōsuluerit cōtrariū, & nō intellexit illud quod

a ↦P. P A V. P. ¶Reprehēdēda. Circa regulā huius legis q facto datur voluntas intelligi,vide Ro.alia iura allegantem consilio xxvij.

b ↦P. P A V. P. ¶Fauore liberorum. Vide quæ dicit Barb.consi.xlij.volu. iij.colum.iiij.&seq.

c ↦POMATES. ¶Est extēsum. Vide Alex.cō.xxviij.co.iiij.vo.iij.vbi dicit hāc l.& similes exorbitare a iure:& imo nō deberet extēdi.& cōsi.xcij.col. ij.vol.iij. vbi declarat:& ibi etiā ponit qñ eēt substituta pia causa. & consi. seq.

d ¶Op. Adde Bal. i l. j.in pri.ff.de iusti.& iure. Andr. Barb.

e ¶Pro cōiūcta. Adde Old.cō.clxxxvij. ici.de insti.& subst.

f ¶Cū autē. Et an legitimatus a patre filio suo legitime nō citato,succedat vna cū legitimo & naturali.do.pau.i cōl.qđ incipit,habēs spuriū filiū naturalē,&legitimū.tenet q non.l. ex facto.de vulg.& pup.q Mod.i l. Gallus.ff.de lib.& post. Et an appellatiōe filij venīāt naturales. Et an appellatiōe neptis veniat naturalis tātū,vide Bar.in cōsi. xxxviij. caueē statuto.& i cō.xxxix.&eūdē Bar.i cōsi. lxxxiij.ici.i facti cōtigētia And.Barba.

POMATES.

g ¶Intelligi. Vide ad istū tex.l.filius fa. §. cū qs.et ibi q̄ scripsi. ff.de leg.i. Et amplia istū text. vt ,pcedat ēt si filius grauatus, esset simul istitutus cū extraneo in quota:nā nō subauditur ista cōditio,si sine liberis decesserit:vt p gl.hic,in verb.filius ,pbaſ:qa rō i l. cū acutissimi . & in l.cū auus.militar. etiā in casu nostro:& qñ cū filio grauatus est extraneus: i istis terminis cōsuluit Cuma. vt refert,&sequitur do.Io.bap.i l.i testō. la j.i.de testa.mili.licet ibi referat Pet.renusse oppositū p regu.l.quāuis.&.l. hęreditatē.s.titu.j.Sed dic,q illa regula nō ,pcedat,qñ est diuersa rō in vno determinabilib[9]:vt p doc. & maxime Alex.i l.iā hoc iure.ff.de vulg. & pup.Pro opi. do. Io.Bap.facit qđ i similī vult Bar.i l. Titia cū testō.§. Titia.i j.col.ver.q̄ro, pone q.ff.de leg.i.alias ij.An autē qđ hic dicit, habeat locū etiā i filio legitimato grauato. Quidā renent, q̄ sic licet videat q i eo nō militat rō i d. l.cū acutissimi.qa filius filij mei adopti-ui,nō dicit mea posteritas.Sed sup hoc cōsidera:& maxime qñ eēt talis, q trāsierit i potestatē patris adoptātis:ēt dispositio huius §.i quocūq; grauato descēdēte,ēt si eēt vltra,pnepotē,,pter rōnē d.l.cū acutissimi.maxime ibi vel i rescriptis aliā potestatē.& nū qđ dispō huius §.,pcedat,ēt si eēt substituta ecclesia, vel alia pia cā, vide Feli.i c.i pśentia.col.j.de ,pb.et ibi i l.se.co.pōit an ,pcedat,ēt si hēat filios nō naturales,vl spurios. Reliqua circa materiā huius §.vidē doc.hic, i d.l.cū acutissimi.& i d.l.cū auus.et i l.ex facto.§.si qs rogatus.ff.ad Treb.

h ¶Excludūt. Adde quid si aliquis est i stitutus:& si decesserit sine filijs legitimis,et naturalibus,est tibi datus substitutus,decedat q̄ istitutus cū filio legimato:an excludat substitutus? Gōiter tenet q̄ sic,vt tenuit Io. An. post fa. de are.in addi. Spe. in ti.de suc.ab inte. §.fi.i fi.Alb. de Ro. & Bar.suo cōsi.inciviso instrumēto locati.Bar.i l. Gallus. §.seruus.ff.de lib.et posth. Ant.de Bur. in c.p venerabilem. post mediū.q̄ fi. sine legit. Per.de Anch. cōsi.cxv.et cclxxix. & Pau.de Ca.cons. ccx.& ccxxiij. Alc. cōsi.lvij.& xciij.j. vo. Si tamē dictum sit sine filijs, ex legitimo matrimonio procrearis : licet legitimati per subsequens matrimoniū, nō excludūr substitutum. Ita cōsuluit Bald.consil. cccxc. ij. lib.

¶Quæstiones. Adde quod Pau.de Cast. & do.Alexā. ,pter illa verba,q̄ sunt in tex.ti estatus ,et aut sine testamēto:multa dicūt, maxie do. Ale.tu veritatē colligex Bal.cōsi. xxxiij.in fcip.Christi noſe.de iu. cōi.vo. et co.vol.cōsi.xiij.i c.in Christi noſe, q dā noſe Blasiuset cō si.liij.e.vol.inci.cōsi opi.& eo.vol. cōsil. lxxvij.& cōsi.cccxlxxviij.vol.& consi. cclxvj.iiij.vol.et cō si.lviij.i. vol. & iij. vol.cōsi. cccxxxiij. Pau.de Ca.cōsi.cclxxxviij.Ro.cōsiiij. & xxxij.alias cōsi.alle.d.Ale.per Ang. cōsi.xxvj.per Abb. cōsi.lxxv.j.vol.

P. P A V. P.

i ¶Si qs hæredē. Vide i materia Ang.cōsi.clij.ici. Cōradus. Albe.in iij.et v.co.

P. P A V. P.

l ¶Impletā eē. Et sufficit qñcunque impleri, si nō sit determinatū certū tps. Vide Cō.consi.cxliij.i iij. dubio. Vide i l.ij. ff. de cōditio.et demō. Ite dū dē hic q sufficit cōditionē semel impletā fuisse,licet nō duret.vid no.Ia.hic & vidē oīno cūdē i l. fi.i pe.co. de idic.vi duita.vbi q̄dā non ponit post Pau. de Cast.

POMATES.

m ¶Ad q̄stio. Vtrū si lij mortui excludāt substitutū stante dispositōe testatoris, si habuit liberos.vide late i a.i l.si substitutus.co.viij.et seq.ff. de vul.& pu.Et vide ēt ad hoc Fel.i c.i pśentia.co.xliiij.de ,pba.& Ang.consi.clix.& vidē Alex.consi.xliij.co. ti. vol. iij.,& Ang.consi.xxxiiij.vbi ponit pulchrū casum a contrario,q relictū factum alicui,cum vidua erit:ei deberur,licet postea nubat.

n ¶Dubio. Adde q. Pau.de Ca.d.nō eē dubitādū:nā aut fecit ,pfessionēē ri vē itrasse:qa verba testatoris dūt itelligi q igressū,q sit faciēdo ,pfessionēē

filios rogatus.ff.ad Treb.

g **Libus.** post mortē eorū.intelligitur, [g] si de

1 cesserint sine liberis legitimis.[1] h.d.† Nota primo q̄ substitutio facta posteris,post eorum mortem,intelligitur si decesserint sine liberis. Ex hac rescpōne Papiniani, propter occurrētia tēpore mortalitatis,feci multas quæstiones in l. auus.de condi. & demō.& dicam tibi forte in l.cū acutissimi.j.de fideicō.& inter cæteras facio vnam talem quæstionē:Dicit testator, si filius meus decesserit sine liberis,filijs masculis.qd si decesserit cū filiabus fœminis.

2 †No.q filij naturales,nō legitimi, sub-

h stitutū excludūt[h]. Opp.de l.cū pater.§. volo.& l.Lucius.§.fi.ff.de leg.ij.Sol. Ibi loquitur in filijs natis in seruitute:& sic ī figura matrimonij,q substitutū nō excludūt:aliàs secus,nisi de mente testatoris aliud appareat:quæ mens ex dignitate p sonarum colligitur,& alijs indicijs: vt l. ex facto.§.fi quis rogatus. ff. ad Trebel. vbi de hoc dixi plenissimē:& feci de hoc

i multas quæstiones[i].

1 *¶ Conditio quando posit impleri post mortem, & ante mortem testatoris.*

2 *Conditionem semel impletam esse, q̄ sufficiat, licet non duret.*

3 *Relictum alicui,si intrauerit monasterium:an illud habere debeat,si intrauerit,sed non perseueret.*

k **Si quis hæredem.** [k] Cō casualis,siue potestatiua,nō facile potest viuo testatore impleri.h. d. Op.

1 de l.ij.ff.de cōdi.& demon.†Sol. Aut cōditio cōsistit in dādo:& debet ipleri post mortē testatoris:vt l.cōtraria. Aut consistit in faciēdo:& tūc aut cōditio est potestatiua,aut casualis. Si potestatiua est faciendo:tunc idē:vt l.cōtraria[1]. Si difficilis est: tunc ante mortē,vt hic.& idē in casuali.et

2 vide gl.tuā. Et not.ēt ex hac l.q̄ sufficit

l cōditionem semel impletā esse[l], licet nō

m duret. Et hoc facit ad q. [m] relictū fuit alicui sub tali conditione,si tale monasteriū intrauerit:ille intrauit,postea exiuit:an debeat habere relictum? Hic videtur casus q̄ sic:sicut in ea,quæ nupsit,& postea diuertit. In cōtrariū vē casus §.eo.l. reprehēdenda.si bñ inspiciatur: vbi fuit relictum sub conditione,si diuerterit. Certè si rediret ad maritū suū,nō haberet legatū,nisi ideo,qa cōditio esset turpis. Et vide gl.l. reprehendenda. Et eo qđ dicit,eo &c.in nuit q̄ si diuersis esset nupta,& diuortiū non duraret,quod hæreditatem non haberet. Modo relinquo eam sub dubio.[n]

n *¶ Dictio secundum,q̄ non facit condition.*

1 *Si testator dicat,secundū conditiones infrà scriptas:& nulle sunt conditiones appositæ, voluntas tamen est perfecta.*

2 *Vicus,terra,vel castrum,habet proprios fines.*

3 *Quando quis occupat aliquod castrum,& accusatur,in accusatione, debet inferi locus territorij ipsius castri,non particularis locus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tūc legatū fuit puri- 5
ficatū, &acquirū mo
nasterio: et licet post
ea de facto egrediat
ecclesio nō irritatur:
& sic legatum rema
net apud monaste-
riū: animo ēt si egre-
deret aliud monaste
riū licite, de licentia
superioris remaneret
legatū penes primū
monasteriū. ar. ff. de
vsufr. l. iter antiquā.
& i hāc l. vid bal. cō.
cccvij. iiij. vo. vbi cō
suluit, an legatū si vi
dua remanserit: req-
rat ppetuā viduita-
tē: & p bona ifrēsi
manēāt penes pri-
mū monasteriū, te-
nuit ang. cōl. cccxxx-
v. qñ nō fuit obtēta
licētia. Alle. Io. and.
i c. j. de stat. reg. i vj.
& ad plenā claritate
huius l. vide etiā de
Ang. cō. xxxiij. cui
se subscripsit. d. Phi. a
de Cursuis. & cōsi.
xlix. vbi soluit quę-
stionē formatam hic
per Barto.

2 ¶ Cōditionē. Adde
qđ hic facit. q si ali-
qs concesserit mihi rē
aliquā in feudū, vel
emphyteusim, sc̄dm
formā, & modū qui
bus antecessoribus
meis erat cōcessum:
licet nō appareat q-
bus modis, vel for-
mis cōcessū erat eis,
nō vitiat concessio
mihi facta: imo illud 2
verbū sc̄dm, ponit
potius casualiter: &
exponit. i. qa meis
ānecessoribus erat cō
cessum: vt est casus i
d.c. Abbate sane. vt
habet p Gul. de Cu.
& Bar. i leū q. §. Iu- 3
lia. de cōsti. pec. Tā-
git i ladmonēdi. de
iureiur. & decidit p
Pau. de cas. hic: & cō
si. cccxxij. i cā decen
nali. Bal. cōsi. cccxl.
iij. libr.

5 ➤POMATES.
b ¶ Secus. Opp. cōtra
texte. de l. ita stipula-
tus. i prī. sc̄dm vnā
lect. vt ibi p Bar. in
ij. col. ff. de verb. ob.
Sol. vt ibi per cum.

5 ➤POMATES.
c ¶ Cū qđā. vide vnū
nouū intellectū ad
istū tex. p Bolog. in
sua theoric. charta
xxx. alś l. co. j. et seq.
& i ista l. ponit casū b
Bar. i l. j. i x. col. ff. de
vul. & pu. & ibi vi-
de verisimū itellec-
tū ad istā l. per do. 5
Ias. & vide Alex. cō
si. j. col. ij. vol. j.

➤POMATES.
d ¶ Hic declaro. Idē ēt
eē i fratre sc̄dm ang.
i cōsi. cclvij. inci. ex
serie testamēti. i ver.
tertio hoc probatur
not. conditionis.

e ¶ Porrigit. Adde tu
ad Bart. hic. & vide
Alex. de Imo. in cō-
si. iiij. col. vj. circa fi-
nem, in ij. vol.

*Conditio apposita in quacunque parte testamenti, reddit te-
stamentum conditionale.*

Tacita vulgaris comprehensa in expressa pupillari, admittitur contra matrem.

Vulgaris expressa in unum casum tantum continet pupillarem tacitam, nisi quando mater est in medio.

Vulgaris expressa in unum casum porrigitur ad omnes alios casus ex quibus quis hæres non efficitur.

Vulgaris in casum tacitum non admittitur contra matrem.

SI testamentum. Valet testamētū, licet testator nō inserat conditiones, quas inserere pollicitus est: & in quacūq; parte testamenti conditio inseratur, redditur institutio cōditionalis. h.d. Opp. ff. de hære. insti. l. quoties. §. tantundē. Dicunt quidā, q ibi est dictū Marcelli qđ est male dictū, nō placet: qa debemus euitare correctionem. Alij, vt Ioan. dicūt, q ibi destinauerat, & morte præuentus non inseruit: hic secus. Ista solutio posset esse bona in se, vt si sic intelligatur q fuit morte præuentus, antequā testamentū haberetur pro cōpleto: vt l. furiosum. §. ti. iij. & l. si is qui test. de testa. Alij dicunt, q hic dicit, secūdū cōditiōes infrā scriptas: ibi dixit, si conditionē &c. quæ est bona solutio. & not. Ex qua nota † q dictio secundū, non facit conditionē[d]: secus in dictione, si. De hochabem[e] casum extra, de verb. sign. c. Abbate sancti Siluani. circa mediū. Ita videt mihi q incipiat. Et de ista dictione, secūdū, dicā tibi aliud alibi hoc anno. & nota. Vel dicas q non est hæres ibi, vt voluit testator scilicet sub cōditione: sed est hæres purè. Alij dicūt, q nō est hæres purè: sed est hæres cōditionalis, sicut testator sensit, si ei[e] voluntas probetur: vnde hic voluntas de quibus conditionibus senserit, nō potest probari: ibi secus. Tu teneas quā vis de istis solutio. quia quælibet pōt esse bona.

†Circa hanc legē volo te facere notare tria. Primò q ista verba secūdū cōditiōes infrà scriptas: licet cōditio non sit adscripta, nō declarāt voluntatē esse iperfectā: quia si esset imperfecta volūtas, testamētū esse nullū, vt d. l. furiosum. §. ti. iij. & l. si is qui testamentū. ff. de testa. †Secūdò nota q vicus, terra, seu castrū, habet proprios fines. Ex hoc dico, q si factus est exercitus cōtra aliud castrū, vel cōtra aliquā terrā: vel facta est aliqua caualcatio p territoriū, & illi, qui fecerūt, accusantur qs locus cōsinabit in accusatiōe? Vel pone, † aliquis occupauit vnā terrā, de hoc proceditur cōtra eū: quis locus cōsinabitur cōtra eū in accusatione, cū l. liberorū. ff. de accus. dicat q debet poni locus, vbi maleficiū est factū? Respondeo, quòd debent poni confinia territorij, quando fit in ipso castro, vel vico: vt hic. Nec debet poni locus particularis: vt l. libellorū. quod est verum, quādo maleficiū respicit illū locū particulariter: secus[b] si totū locū respicit vniuersaliter: vt l. de pupillo. §. qui nūcīat. de ope. no. nū. Dixi plene in l. libellorū. †Vlt. not. ex ista l. q in testamentis in quacūq; parte cōditio adiciat, totā dispositionē reddit cōditionalem: vt hic, in fi. & importat naturā illorū verborū, secūdū cōditiones infrà scriptas. arg. l. Modestinus. ff. de sol. hoc etiā facit natura vltimę voluntatis: vt. l. qbus diebus. §. quidā Titio. de cōdi. & demō. licet secus esset quādoq; in cōtractibus: vt not. in l. ij. circa fin. glo. magnæ. de in diem addic.

Tacita pupillaris comprehensa in expressa vulgari, non admittitur contra matrem.

De impub. & alijs substit. Rubrica.

a Continuatio patet[a] per seq. quia dicto de institu. in primo gradu: restat videre de institu. in secundo gradu.

Partes adiectæ in institutione, intelliguntur repetitæ in substitutione simplici.

Verba præteriti temporis non extenduntur ad futura.

LEX. I.

CVm hæredes. Ista est clara: partes adiectæ in institutiōe, in substitutione simplici intelliguntur tacitè repetitæ hoc dicit. † Vide, & tene menti, quòd partes adiectæ in institutiōe, intelliguntur repetitæ in substitutione simplici: & hoc ex interpretatione declaratiua[1]: quia sic testator sensit. Ad idem de leg. j. leg. si seruus plurium. §. fina.

Item contra facit l. talis scriptura. §. fina. eodem titu. vbi videtur quòd ex interpretatione extensiua. † Solu. Illud ideo, qa hoc natura verbi præteriti temporis, nō patiebatur vt extēderetur ad futura: ideo nō pōt dici ex interpretatiōe declaratiua: hic verò patitur natura verborū. Venio ad gl. nostram, & opp. de l. nonnū quā. ad Treb. Sol. Illud est verū, nisi ex præsumpta voluntate defuncti aliud appareat: quia in substitutione eos nominauit nomi nibus propriis, vel eos grauauit onere æquali.

Ista verba vos inuicem substituo: non continent nisi directas tantū, scilicet vulgarem, & pupillarem: nisi repugnaret disparitas personarum.

LEX. II.

HAereditatem. Substitutio breuiloqua facta personis imparibus, pōt porrigi ad eum casum, in quo vtrique pōt pariter substitui[b]. h.d. Hanc l. habuistis in l. in testamento. §. de test. mili. vt tractaui tibi de ista materia. Sed vnū volo, quod scias, q nūquā proposueram dicere, q † prídie iudicaui siue cōsului in qstione de facto. Nōne cuilibet extraneo pōt substitui post aditā hæreditatem p fideicōmissum? Certè sic. Igitur debet intelligi, dum dicit, vos inuicem substituo. f. si vnus hæres nō erit, alter sit hæres: & qñcunque hæres decesserit, vnus restituat alteri. Dico q illa verba, inuicē substituo, nō continēt nisi directas tm. s. vulgarem, & pupillarē, nisi repugnaret disparitas personarū, ad fideicōmissarū nō porrigitur: vt hic, & l. iā hoc iure. §. j. ff. eo. & ibi per Dyn. iō tene menti, quia consului, vt dixi.

LEX. III.

HAeres instituta. Qui repudiat ex testamento, facit locū substituto vulgari, quæ excludit venientes ab intestato. hoc dicit. Verba, si hæres non erit, in pupillari substitutione comprehensa, taliter debent intelligi, si hæres non erit ex testamento.

Substituto vulgaris expressa quando non porrigitur ad tacitam pupillarem.

Substituto vulgaris facta duobus simul & copulatiuè, non habet locum in persona vnius, nisi habeat locum in persona utriusque.

c CVamuis. Hæc est no. l. valde: Substitutio vulgaris porrigitur[c] ad omnes alios casus, ex quibus quis hæres non efficitur. Secundò nota quòd † vulgaris in casum tacitum, non admittitur contra matrem. Contra istud oppo. de glo. fi. istius legis quæ dicit, quod tacita vulgaris admittitur cōtra matrem. Respon. fallit hic. nam non admittitur cōtra matrem cohæredem datam pupillo, per rationem positam in text.

Item contra istam lecturam oppon. vulgaris substitutio habet locum, si hæres non erit: sed hic pupillus fuit hæres testatoris statim, quando natus fuit, quia suus hæres erat: ergo. &c. Respondeo, quando suus instituitur cum extraneo existentia sui hæredis non operatur aliquid circa ea quæ ex testamento dependent: vt lege, apud Iulianum. §. idem Iulianus. & ibi per Dyn. ff. ad Trebellian. Ita hic in proposito, hic fuit istitutus venter vnà cum matre, quæ est extranea; ideo hic existentia sui hæredis, non potest aliquid operari: quod autē hęreditas fuerit adita, hic expressè non dicit. Tene mēti.

a ➤POMATES. ¶ Continuatio patet. Quæro qs melius rubricauit an Imperator hic, an iurisc̄ōsultus in fi. ff. de vulg. & pup. De hoc p Ias. in rub. ff. de vulga. & pup. in prin. in ij. lec. vbi ēt ponit. q differētia est inter substitutionē, & repetitionē. Ité cū sint quinque substitutiōes, tū iurisc̄ōsultus i fi. ff. non facit mentionē nisi in duabus. vide per eum.

b ¶ Pariter substitui. Add q hoc fallit, ni si cū substitutione breuilo qua esset iūcta substitutio cōpēdiosa: vt qñtestator dixit, quādocūq; alter vestrū decesserit vos inuicem substituo: nā tūc pter illd verbū cōpēdiosum cōprehēderur post aditā hæreditatē fideicō. substitutio, q̄ in cōpēdiosa cōtinetur. l. precibus. in fi. & ca. Rayn. de test. Et ita dicit Ale. vel le Bart. in l. Lucius in antepen. & penq. ff. de vulga. & pupi. & in repe. l. si arrogator. ff. de adop. & in l. centurio. ff. e, per Ray. Nico. de Neapo. & Bald. in l. iā hoc iure. §. fi. ff. e.

¶ Quāuis. Vid Bal. cōsi. cclij. & seq.

➤P. P A V. P.

¶ Quāuis. Circa materiā huius legis q v na determinatio respiciēs plura determinabilia, &c. Vid Alex. cōs. clxxxvj. post mediū. Vide p nouissimos in l. si ad Itē in prin. in xij. col ff. sol. matr. in l. in testamēto. in vij. col. C. de test. milit. Iaf. in l. in testamēto. in iiij. col. & vide eundē l. cōtra maiores. post prin. de inoff. testa. vbi ēt dicit q aliquādo secus. Et p limitatiōe, q̄ ponit Alex. in d. l. in testa, mēto. & in l. hoc iure. allegādo Benedictū de Plūbino in l. si ita scripti. de mateſt. vide Soci. in l. quoties. in j. notab. de jcōdi. & demō. Ité add q vbi plures determinatiōes respiciūt vnū verbū, q̄libet p se determinat. nec inter se inuicē determinatur, vt declarat Bald. p illū tex. in l. prætor. §. si qs aduētu. ff. vi. borap.

¶ Secūdo nota. Sed aduerte diligēter, q trāsmissio hæreditatis nō puenerit extestamento, sed ex legis prouisiōe. Bart. met. iml. si fratris. C. de iure deli. l. si filius hæres. de liberis & posth. & sic in casu nostro: vel qñ mauoscūq;: vt in d. l. si fratris. Et sic substitutus deberet excludi datiōe cohæredis extranei. & sic nullo mō ꝓcedit ista lec. † Et si dicatur, substitutio impedit suitatē: certe nō est verū: quia tacita. l. si pater. ff. de priu. cr. Et ea clausula in fin. posita referatur ad oīa, & ea determinet æqualiter, vide Bar. in cō si. xxxiij. And. Barb.

c ¶ No. quarto. Et an illa lex hic alleg. ex hæreditate. habeat locū in eo, q est institutus, & pupillo substitutus. allegatur Bar. sibi contrarius in l. si. ff. de acqui. hæred.

f ➤POMATES. ¶ Op. no. q̄ quādo ius accrescēdi simpliciter est de re se, absque substitutione in his, q adierunt portionē suā, tunc necesse est ei, si

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluerit retinere suã, q̃ etiã ipsis inuitis sibi accrescat portio eorũ: quia voluerũt agnoscere. Si vero est adiũctum cũ substitutione, ex que semel portionẽ suam agnouerunt: siue velint siue nolint: portio eorũ, qui nõ adierũt, ipsis inuitis sibi accrescit. quod no.

Pro cõcordia aduerte q̃ substitutio cõpendiosa facta a milite per verba directa, trahitur ad fideicõmissum post pupillarẽ ętatẽ, q̃s mater filij ĩstituti est in medio. Ista fuit opi. gl. iũcto tex. ĩl. cẽturio. ff. de vulg. & pup. Azo in Sũma. Bart. Bal. in hac l. ꝑcibus. et doc. antiqui secuti sunt hãc opin.

Cõtrariũ tenere alleguẽ Bar. in l. in test. C. de test. mili. Tu dic, ista quẽstio solet in scholis disputari: & plures intellectus dant ad hãc l. ꝑcibus & cõplures possunt dari solutiões: sed illa magis placet, quæ ẽt est cõis, videlicet q̃ aut talis substitutio sit ꝑ verba directa directissima: puta, si testator dicit, dicto substituo: & tunc ẽt si mater sit in medio, nõ obliquat: & tunc ꝑcedat scda opi. Aut sit ꝑ verba directa nõ directissima: & ꝑcedat prima opin. Et hanc sensit Bal. dũ facit differẽtiã, an sit facta ꝑ verba directa, seu directa ciuilia: & qa mẽs testatoris ꝑdominat̃ in oĩbus. l. in cõditionibus primũ. ff. de cõd. & demon. cũ simi. Ideo attendẽda sunt verba ipsius.

P. PAV. P.

Precibus. Istã legẽ repetit dñs Baptista Caccialup. de sancto Seuerin.

P. PAV. P.

Volũtas defuncti. Vide Bar. cõĩ. lj. Itẽ limita nisi esset facta substitutio ad pias causas vel ꝑ exõeratione cõscitię, vide Ias. hic, ĩ vi. col. & in simili quæ habes ad Bar. ĩ aut. ex causa. ĩ iĳ. col. j. de lib. ꝓter.

Cõtra hoc opp. Ad de Bar. ĩ cõĩ. inc. nullus. qd est xiĳ. ĩ ordine. vbi consuluit q̃ pupillaris facta extraneo cõtinet tacitam vulgarẽ hic. & text. ĩ fi. ff. de hęre. inst. Et si tacita vulgaris requirit additionem, & illa substitutio facta per verbũ, q̃ncũq̃, quæ est cõpendiosa, si cõtinet vulgarẽ: & illa verba q̃ncũq̃, q̃s importãt siue moriant̃ aĩ mortẽ testõris, si-

hanc l. quæro, vos videtis hic, q̃ ius accrescẽdi concurrit cũ iure substitutionis: quæro ꝑ vtrũ possit repudiare vno iure, & habere alio? Glos. dicit hic q̃ sic. Idẽ no. in l. nec his. §. hæres. ff. de acq. hære. Contrariũ no. in l. si quis hæres. eo. tit. Tu dicas q̃ postquam agnouit partem suam, alia portio inuito accrescit ex substitutione. Si autem nõ agnouit, potest tamẽ primo partem sibi ex substitutione delatã repudiare, & ex substitutione iure accrescẽdi habere. Istud probatur in d. l. si tu ex parte. ff. de acqui. hæred. si quis bene inspexerit.

SI testamento. Per substitutionem pupillarẽ succeditur pupillo ex testamento, & veniẽtes ab intestato excludũtur. h. d. q̃ę requiruntur ad pupillarẽ substitutionẽ ponit tex. & glo. in. l. ij. ff. de vulg. & pupil.

Imperator male querenti benignè respondet.
Vulgaris expressa expirat adita hæreditate.
Pupillaris expressa, excludit matrem in totum.
Compendiosa facta à milite intra tempus pubertatis, valet iure directo, postea obliquatur.
Tacita pupillaris contenetur in expressa vulgari, sed nõ habet effectum contra matrem, nisi voluntas defuncti probetur aliquibus comecturis.
Pupillaris, quæ continetur sub compendiosa, vel breuiloqua: an sit tacita uel expressa.
Mater excludituꝛ per tacitam pupillarem, quando frater impubes est impuberi substitutus. & nu. 13.
Quæ vtilitas resultat matri, q̃ compendiosa obliquetur ipsa existente in medio.
Substitutio compendiosa facta à milite post aditam hæreditatem, est species substitutionis ab aliis distincta: facta à pagano est adiectio.
Compendiosa dicitur. quia fit sub compendio uerborum.
Effectus substitutionis cõpendiosæ, in milite, et in pagano.
Substitutio compendiosa facta per uerbum commune, an sit fideicommissaria usque in finem.
Talis substitutio erit directa, quando testator dixit, uolo q̃ omnia bona mea deueniant ad talem.
Si dixit, ad talem perueniant, & q̃ ipse accipere possit sua authoritate.
Q̃ando dixit. uolo q̃ ad talem bona mea perueniant liberè.
Verbum, quod potest in pluribus temporibus uerificari, in dubio intelligitur secundum quod tempus attulerit.
Si testator dixit, si filius meus decesserit sine liberis, talem substituo: quòd non naleat semper iure fideicommissi.
Substitutio facta sub distinctione temporis, intra tempus pupillaris ætatis ualebit iure directo, postea obliquatur.

RRecibus. [a] Diuidit in partes duas. Primò ponit thema, & ponit quæstionẽ. Secundò ad quæstionẽ rñdet per ordinem. Secunda ibi: nã non est incerti iuris. Breuiter h. d. Substitutio vulgaris expirat adita hęreditate, nec per tacitã pupillarẽ in ea contentã mater excluditur: sed ex substitutione pupillari, vel cõpendiosa facta à milite, substitutus in totũ iure directo intra tempora pubertatis admittitur: postea verò si mater in medio est, obliquatur. h. d. modò habes literã claram. No. ex hac l. primo ꝑ q̃ Imperator malè quærenti, benignè respondet. Quod dic vt dixi in l. vt respõsum. §. de trãsac. Secũdò no. q̃ ꝑ vulgaris expressa, expirat adita hæreditate. Tertiò no. ꝑ q̃ pupillaris expressa excludit matrẽ in totum. Not. quarto ꝑ q̃ compendiosa facta à milite intra tempus pubertatis, valet iure directo, postea obliquat. His præmissis venio ad apparatum. & videt q̃ in primo casu, quando est facta substitutio vulgariter, mater repellatur: nã ꝑ expressa vulgaris, cõtinet in se tacitam pupillarẽ: vt l. hæreditatẽ. §. eo. & l. iã hoc iure. ff. eo. sed pupillaris excludit matrem: vt hac l. & l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. test. ergo, &c. Solu. Dicit. gl. q̃ illæ leges contrarię loquunt̃ in pupillari expressa: nam tacita pupillaris cõtra matrem nõ admittitur. Ita tenet hic, & in l. fi. §. tit. j. & vbiq̃. Tamen in hoc est varietas vtrũ quando mater est in medio, in vulgari expressa insit tacita pupillaris. Nã alibi videt dicere gloss. & bene contineri illã tacitã pupillarem: sed nõ habere effectum contra matrem. Alibi videt dicere, q̃ tacita pupillaris tunc nõ continet in expressa vulgari. Ista variatio colligit̃ ex gloss. hic posita, & §. tit. j. l. fi. & glos. in l. cẽturio. ff. eo. Veritas est, q̃ cõtinetur in expressa vulgari, sed non habet effectũ fauore matris: vt §. tit. j. l. fi. vbi casus est. Nã ibi dicitur, q̃ si mater decedat anteq̃ pupillus, substitutus admittit̃, ex vigore tacitæ pupillaris. Quod nõ esset verũ, si ab initio in ea nõ continerẽt: quia q̃ ab initio, &c. vt in reg. iuris, quæ ab initio, &c. Cõtra hoc opp. de l. in testamento. in fi. §. de test. mili. Sol. Tacita pupillaris nõ admittit̃ contra matrem: nisi voluntas defuncti probetur cõiecturis aliquibus. Ita tenet gloss. no. vide eam super versi. omni modo. Cõtra hoc oppo. [c] de hac ea. l. in fi. Opp. nam substitutio cõpendiosa habet in se tacitam pupillarẽ, & tamẽ matrem excludit: vt hac l. Idem in substitutione breuiloqua, quæ cõtinet in se pupillarẽ: & tamẽ matrem excludit: vt l. Lucius. ff. eo. Huius timore est vidẽdum hic. ꝑ vtrũ ista pupillaris, quæ continetur sub cõpendiosa, vel breuiloqua, sit expressa, vel tacita. Glo. j. magna hic post prĩ. videt tenere q̃ sit tacita, vide eã alibi. In fi. gl. tenet q̃ in cõpendiosa, & breuiloqua cõtineat̃ pupillaris expressa. Vide eã, quæ est verior. Dico q̃ vtraq̃ potest esse vera diuersis respectibus: nã quædã est tacita pupillaris quę nullo modo exprimit̃, nec verbis generalibus, nec specialibus: vt illa, quę continet̃ in vulgari expressa: nã verbum vulgaris, nullo modo ex virtute verborũ continet pupillarem: sed subintelligit̃ ex prę sumpta voluntate defuncti: vt d. l. iam hoc iure. et §. tit. j. l. fin. et ita matrem non excludit: vt hic, §. tit. j. l. fin. Quędã est pupillaris tacita, expressa tamen verbis generalibus, vt ea, quæ continetur in cõpendiosa, & breuiloqua. Nam ibi sunt verba generalia, apta comprehẽdere in se pupillarẽ: & illam matrẽ excludit: vt hic, & d. l. Lucius. ff. eo. Potest ergo substitutio pupillaris cõtenta in cõpendiosa, & breuiloqua, vno respectu dici tacita, s. specialiter. nõ em̃ fuerunt specialiter verba pupillaris substitutionis expressa: & ista eadẽ substitutio potest dici expressa, s. generaliter. Fuerunt enim expressa verba generalia apta pupillarẽ sub generalitate cõprehendere. Et ita saluantur istæ glo. Vel dic ad l. Lucius. secundũ istam glo. q̃ ibi tacita pupillaris admittit̃ contra matrem, ex præsumpta voluntate defuncti: quia frater pupilli erat sibi substitutus. quod est valde not. vide istã glo. quæ est gl. vlti. Et nota q̃ ꝑ quando frater impubes est impuberi substitutus præsumendum est q̃ testator voluerit matrem excludi. Tene mẽti istam gloss. & similes, q̃ voluerit valere iure directo. Vltetius opp. [c] dicitur hic, & compẽdiosa vltra tempora pubertatis obliquatur. contra, imò videtur q̃ omni tempore valeat iure directo in milite: vt ff. eo. l. centurio. & ff. de testa. mili. l. milites etiã his. Sol. Dicebat Pi. q̃ miles impuberi nõ potest directò substituere, ꝑ vtrũ possit repudiare vno iure, & habere alio? Glos. dicit hic q̃ sic. Idẽ no. in l. nec his. §. hæres. ff. de acq. hære. Contrariũ no. in l. si quis hæres. eo. tit. Tu dicas q̃ postquam agnouit partem suam, alia portio inuito accrescit ex substitutione. Si autem nõ agnouit, potest tamẽ primo partem sibi ex substitutione delatã repudiare, & ex substitutione iure accrescẽdi habere. Istud probatur in d. l. si tu ex parte. ff. de acqui. hæred. si quis bene inspexerit.

SI testamento. Per substitutionem pupillarẽ succeditur pupillo ex testamento, & veniẽtes ab intestato excludũtur. h. d. q̃ę requiruntur ad pupillarẽ substitutionẽ ponit tex. & glo. in. l. ij. ff. de vulg. & pupil.

Imperator male querenti benignè respondet.
Vulgaris expressa expirat adita hæreditate.
Pupillaris expressa, excludit matrem in totum.
Compendiosa facta à milite intra tempus pubertatis, valet iure directo, postea obliquatur.
Tacita pupillaris contenetur in expressa vulgari, sed nõ habet effectum contra matrem, nisi voluntas defuncti probetur aliquibus comecturis.
Pupillaris, quæ continetur sub compendiosa, vel breuiloqua: an sit tacita uel expressa.
Mater excludituꝛ per tacitam pupillarem, quando frater impubes est impuberi substitutus. & nu. 13.
Quæ vtilitas resultat matri, q̃ compendiosa obliquetur ipsa existente in medio.
Substitutio compendiosa facta à milite post aditam hæreditatem, est species substitutionis ab aliis distincta: facta à pagano est adiectio.
Compendiosa dicitur. quia fit sub compendio uerborum.
Effectus substitutionis cõpendiosæ, in milite, et in pagano.
Substitutio compendiosa facta per uerbum commune, an sit fideicommissaria usque in finem.
Talis substitutio erit directa, quando testator dixit, uolo q̃ omnia bona mea deueniant ad talem.
Si dixit, ad talem perueniant, & q̃ ipse accipere possit sua authoritate.
Q̃ando dixit. uolo q̃ ad talem bona mea perueniant liberè.
Verbum, quod potest in pluribus temporibus uerificari, in dubio intelligitur secundum quod tempus attulerit.
Si testator dixit, si filius meus decesserit sine liberis, talem substituo: quòd non naleat semper iure fideicommissi.
Substitutio facta sub distinctione temporis, intra tempus pupillaris ætatis ualebit iure directo, postea obliquatur.

RRecibus. [a] Diuidit in partes duas. Primò ponit thema, & ponit quæstionẽ. Secundò ad quæstionẽ rñdet per ordinem. Secunda ibi: nã non est incerti iuris. Breuiter h. d. Substitutio vulgaris expirat adita hęreditate, nec per tacitã pupillarẽ in ea contentã mater excluditur: sed ex substitutione pupillari, vel cõpendiosa facta à milite, substitutus in totũ iure directo intra tempora pubertatis admittitur: postea verò si mater in medio est, obliquatur. h. d. modò habes literã claram. No. ex hac l. primo ꝑ q̃ Imperator malè quærenti, benignè respondet. Quod dic vt dixi in l. vt respõsum. §. de trãsac. Secũdò no. q̃ ꝑ vulgaris expressa, expirat adita hæreditate. Tertiò no. ꝑ q̃ pupillaris expressa excludit matrẽ in totum. Not. quarto ꝑ q̃ compendiosa facta à milite intra tempus pubertatis, valet iure directo, postea obliquatur. His præmissis venio ad apparatum. & videt q̃ in primo casu, quando est facta substitutio vulgariter, mater repellatur: nã ꝑ expressa vulgaris, cõtinet in se tacitam pupillarẽ: vt l. hæreditatẽ. §. eo. & l. iã hoc iure. ff. eo. sed pupillaris excludit matrem: vt hac l. & l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. test. ergo, &c. Solu. Dicit. gl. q̃ illæ leges contrarię loquunt̃ in pupillari expressa: nam tacita pupillaris cõtra matrem nõ admittitur. Ita tenet hic, & in l. fi. §. tit. j. & vbiq̃. Tamen in hoc est varietas vtrũ quando mater est in medio, in vulgari expressa insit tacita pupillaris. Nã alibi videt dicere gloss. & bene contineri illã tacitã pupillarem: sed nõ habere effectum contra matrem. Alibi videt dicere, q̃ tacita pupillaris tunc nõ continet in expressa vulgari. Ista variatio colligit̃ ex gloss. hic posita, & §. tit. j. l. fi. & glos. in l. cẽturio. ff. eo. Veritas est, q̃ cõtinetur in expressa vulgari, sed non habet effectũ fauore matris: vt §. tit. j. l. fi. vbi casus est. Nã ibi dicitur, q̃ si mater decedat anteq̃ pupillus, substitutus admittit̃, ex vigore tacitæ pupillaris. Quod nõ esset verũ, si ab initio in ea nõ continerẽt: quia q̃ ab initio, &c. vt in reg. iuris, quæ ab initio, &c. Cõtra hoc opp. de l. in testamento. in fi. §. de test. mili. Sol. Tacita pupillaris nõ admittit̃ contra matrem: nisi voluntas defuncti probetur cõiecturis aliquibus. Ita tenet gloss. no. vide eam super versi. omni modo. Cõtra hoc oppo. [c] de hac ea. l. in fi. Opp. nam substitutio cõpendiosa habet in se tacitam pupillarẽ, & tamẽ matrem excludit: vt hac l. Idem in substitutione breuiloqua, quæ cõtinet in se pupillarẽ: & tamẽ matrem excludit: vt l. Lucius. ff. eo. Huius timore est vidẽdum hic. ꝑ vtrũ ista pupillaris, quæ continetur sub cõpendiosa, vel breuiloqua, sit expressa, vel tacita. Glo. j. magna hic post prĩ. videt tenere q̃ sit tacita, vide eã alibi. In fi. gl. tenet q̃ in cõpendiosa, & breuiloqua cõtineat̃ pupillaris expressa. Vide eã, quæ est verior. Dico q̃ vtraq̃ potest esse vera diuersis respectibus: nã quædã est tacita pupillaris quę nullo modo exprimit̃, nec verbis generalibus, nec specialibus: vt illa, quę continet̃ in vulgari expressa: nã verbum vulgaris, nullo modo ex virtute verborũ continet pupillarem: sed subintelligit̃ ex prę sumpta voluntate defuncti: vt d. l. iam hoc iure. et §. tit. j. l. fin. et ita matrem non excludit: vt hic, §. tit. j. l. fin. Quędã est pupillaris tacita, expressa tamen verbis generalibus, vt ea, quæ continetur in cõpendiosa, & breuiloqua. Nam ibi sunt verba generalia, apta comprehẽdere in se pupillarẽ: & illam matrẽ excludit: vt hic, & d. l. Lucius. ff. eo. Potest ergo substitutio pupillaris cõtenta in cõpendiosa, & breuiloqua, vno respectu dici tacita, s. specialiter. nõ em̃ fuerunt specialiter verba pupillaris substitutionis expressa: & ista eadẽ substitutio potest dici expressa, s. generaliter. Fuerunt enim expressa verba generalia apta pupillarẽ sub generalitate cõprehendere. Et ita saluantur istæ glo. Vel dic ad l. Lucius. secundũ istam glo. q̃ ibi tacita pupillaris admittit̃ contra matrem, ex præsumpta voluntate defuncti: quia frater pupilli erat sibi substitutus. quod est valde not. vide istã glo. quæ est gl. vlti. Et nota q̃ ꝑ quando frater impubes est impuberi substitutus præsumendum est q̃ testator voluerit matrem excludi. Tene mẽti istam gloss. & similes, q̃ voluerit valere iure directo. Vltetius opp. [c] dicitur hic, & compẽdiosa vltra tempora pubertatis obliquatur. contra, imò videtur q̃ omni tempore valeat iure directo in milite: vt ff. eo. l. centurio. & ff. de testa. mili. l. milites etiã his. Sol. Dicebat Pi. q̃ miles impuberi nõ potest directò substituere,

tas solut. q̃ dant̃ ad l. cẽturio. hic. et ibi est cõsiderãdum. q̃ vbi cõpendiosa est facta ad certũ tps: et sic tẽpore limitato: hic vero nõ. Vnde cogitabis de ratiõe diuersitatis, cũ bonũ sit argumentum de parte &c. et l. quę de tota. ff. de rei vend.

[a] Sed an sit verũ, dubito. Adde q̃d ang. quẽ Paul. de Ca. refert. et dicit nõ eẽ dubitãdũ: q̃a verũ est, quando expresse exhęredat: sed quando grauat de restituẽdo hæreditatẽ, nõ cẽsetur grauare in legitimã. Et hoc dicũt vel le ĩstã glo. argũ. l. sequẽs q̃stio ff. de le. ij. Certe dicit Pau. videt, q̃ idẽ sit in substitutiõe directa, cũ ꝑ eam nõ succedat filio, sed patri: ideo nõ põt dici ,puiso filij, sed magis grauamẽ. & maius q̃ illud, q̃ resultat ex fideicommissaria, cum faciat ipsum desinere eẽ hęredẽ ipso iure: & iõ videt q̃ sicut ĩ fideicõmissaria etiã facta a milite nõ venit legitima filij: ita nec in directa: & sic in directa remanebit filius hęres directus etiam hęres eius, & in residuo desinet, et substituus incipiet esse.

POMATES.

[b] A pagano. Et hoc est verũ cõsiderato effectu: considerata vero fama verborũ, sub qua cõcipiẽ, põt dici ꝑcies de ꝑ se.

POMATES.

[c] Directa. De isto casu vide plene ꝑ Ale. ĩ l. cẽturio. col. xxix. & iij. seq. ff. de vulg. et pupil. & Bar. cõĩ. ij. quæst. ccxxxvj.

P. PAV. P.

[c] Dire. De hoc prio casu vide Paul. de Ca. cõĩi. cxxxiij.

POMATES.

[d] Omni tpe valet. Hoc tm̃ limita, vt ꝑ Bal. ĩl. ꝑx. pen. char. ver. mirabile ẽ dictũ

P. PAV. P.

[e] Per verbũ cõmune. Vide de isto articulo plenissime Bar. ĩ l. si arrogata. in j. & vl. co. ff. d adop. vbi plenius examinat q̃ps hic vel alibi. Vide late do. Fran. cõĩ. clv. vid Bar. cõ. ccxxix. vide d Cast. cõĩ. cx. vbi ponit q̃ si sit ista tutũ q̃ d iure nõ succedat: nunq̃d aũt sub ĩstitutio cõpẽdiosa facta pupillo de bonis testatoris tm̃ ꝑ verba cõia, matre ipsius testatoris & matre ipsius pupilli existẽtibus ĩ medio, seu ꝑ tpa pupillaris ętatis sit directa vel obliqua, vide Pa. d Cacõ. ccxlvj. Itẽ de arti

tuere, per hanc legẽ. quod est falsum per leges alleg. in cõtrarium. Gloss. dicit, speciale est fauore matris, quãdo mater supereret, vt dicta cõpendiosa post pubertatẽ oblique tur. modò habes pri. gl. mag. Sed cõtra hoc opp. qa nihil refert, siue iure fideicõmissi, siue iure directo valeat ĩ testamẽto militis: nam in testamẽto militis, non potest detrahi Trebellianica: vt j. ad leg. Fal. l. in testamẽto. & ff. ad Trebel. l. j. §. deniq̃. Vnde nihil refert, an iure directo, vel iure fideicommissi teneat. Quidam dicunt, etiam in testamento militis detrahi Trebellianicã: vt l. j. §. in filij. ad Trebel. quod est falsum: eo quia loquit̃ quo ad alia remedia Trebel. nõ quo ad detractionẽ quartę. Dicit ergo gl. ꝑ est cõmoditas matris in hoc, primo qa si restituit iure fideicõmissi, apud ipsam matrem remanent iura sepulcrorũ: vt l. qa perinde. ff. ad Trebel. Item bona filij nõ veniunt in fideicõmisso: vt l. cohæredi. §. cũ filiæ. ff. eo. Certè in primo dicit verum: in hoc etiam secundo dicit verũ, sed nõ differt in hoc compendiosa directa à fideicommissaria: qa in cõpendiosa non veniunt nisi bona testãtis: vt ff. e. l. centurio. Vnde dicit gl. q̃ est utilitas matris in alio: quia in restitutione Trebellianicæ nõ veniret legitima filij. Sed an sit verũ, dubito [a]. Nã in priuato testãte, hoc verum est sine dubio: sed miles potest grauare in legitima. qđ patet ideo, quia exhęredatus non põt intentare querelam secundum ista tempora: vt l. fi. §. de inoff. test. in quo erit vtilitas matris, vt valeat iure fideicommissi. Rñ. in hoc: quia in fideicõmissaria restitutione non veniunt fructus percepti iudicio testatoris: secus esset in compendiosa directa: vt d. l. centurio. Item si mater deberet aliquid percipere à filio naturaliter obligato, anteq̃ restituat fideicommissum, posset illud retinere: vt l. Stichum. §. aliqñ. ff. de sol. quod secus esset: si substituti iure directo venirẽt. Sumus expediti de omnibus glo. excepto si. magnæ gl. quæ tractat materiam cõpendiosę: pro qua materia declaranda quæro, q̃ est substitutio cõpendiosa. Secundò quare dicat compendiosa. Tertiò, quis sit eius effectus. Rñ. compendiosa ꝑ substitutio qñq̃ est subsp̃tonis species distincta ab alijs vt qñ fit à milite post aditã hęreditatem, & valet iure directo: vt l. centurio. ff. eo. Qñq̃ nõ est subsp̃tonis species: sed est quædam adiectio: vt qñ fit à pagano. [b] Illa em̃ nihil valet iure pupillaris directæ post pubertatem, & aditã hæreditatem, sed iure fideicõmissi, vt j. videbitis. Vnde tunc non est subsp̃tonis species ꝑ se, sed adiectio quędam. Quare dicitur cõpendiosa: ꝑ Dic quia sit sub cõpendio verborum, & continet tẽpus, scilicet quãdocunq̃ decesserit. ꝑ Quęro quis sit eius effectus: Rñ. si quidem sit à milite, & mater non sit in medio, omni tempore valet iure directo: vt l. centurio. ff. eod. & l. milites etiam his ff. de test. mili. Si verò mater est in medio infra pupillarem ætatẽ, valet iure pupillari, postea iure fideicõmissi vt hic, nisi de voluntate defuncti aliud probetur, vt §. de testa. mil. l. in testamento. in fi. Si verò hæc substitutio est facta à pagano, vt fit regulariter in quolibet testamento: tũc gloss. distinguit tres casus. Primò, aut fit per verba directa: [c] vt quandocunq̃ decesserit

talis sit hęres: & tũc infra pupillarem ætatẽ valet iure directo: postea totaliter expirat: vt. l. verbis. & l. in pupillari. ff. eo. Aut fit per verba meré obliqua: vt, quãdocunq̃ decesserit, tali restituatur hæreditas: & tũc omni tempore valet [d] iure fideicõmissi. Et istos casus glo. ponit tanq̃ indubitabiles: & idẽ tenent omnes nostri doct. Ego sup hoc mouí infinita dubia, quæ nõ recitarẽtur in vna die. Quæ dic vt plenè dixi in l. centurio. ff. eod. & ibi multa dixi, quæ per alios leuiter transeũt: & hoc ideo propter multos casus, quos me docuit mortalitas. vide istã gloss.

Si verò fiat ista substitutio per verbũ commune [e], vt est verbum, substituo: vt quandocũq̃ decesserit talem substituo: tu dic, vt glo. ego interpretor q̃ fit fideicõmissaria, vt ista substitutio intelligatur eo modo, quo omni tẽpore valere potuit: et sic perinde fit, ac si per mera verba obliqua fieret: vt l. quoties. ff. de reb. dub. Quia de isto dubio [f] in hoc doct. nostri multa senserũt: an hæc glo. verũ dicat? videtur q̃ sic. Nam quãdo substitutio fit parentibus personis, intelligitur eo modo quo potest omnibus congruere: vt l. hæreditatẽ. & l. quãuis. §. eo. & l. in testamento. de testa. mili. & l. iam hoc iure. ff. eo. ergo ita in tempore, substitutio facta diuersis, & imparibus tẽporibus intelligitur eo modo quo omni tẽpore potest cõgruere: & sic semp intelligitur fideicõmissaria [g]. Et ita tenet gl. hic, & ff. eo. l. centurio. Azo in Sum. huius tit. Odofr. Iac. Bal. Mar. Sil. & Ber. de testa. c. Ray. And. de testa. c. j. lib. vj. in glo. antiqua. Contrarium videtur tenere gl. Insti. eo. §. qua ratione. in gl. mag. videlicet q̃ infrà pupillarẽ ætatem valet iure directo. post iure fideicommissi. quod probatur sic: Substitutio, quæ variatur per tempora, debet intelligi secundum varietatem temporis: vt l. pretia rerũ. §. nonnullam. ad legẽ Falc. Pro hoc videtur casus in l. pater Seuerinam. §. conditionum verba. ff. de condi. & demon. & istam opi. tenẽt multi doc. Secunda fuit opi. Iac. de Are. qui dixit sic: Aut ista substitutio fuit facta simpliciter, si filius meus decesserit, &c. Nec ibi fuit appositũ verbum distributiuum, quãdocũq̃: & tunc vera sit opi. gl. vt valeat omni tẽpore, tanq̃ fideicõmissaria, quia est vna: ergo pro toto tempore debet vno, nõ diuerso iure censeri: arg. l. eũ qui ædes. ff. de vsuca. Sed si apponeretur verbũ distributiuũ, quãdocunq̃, tunc perinde est, ac si tẽpora singulariter enumerarentur: vt l. ficut in annos. in prin. quib. mo. vsufru. amit. sed si tempora essent sic singulariter enumerata, infrà pupillarem ætatẽ, valeret iure directo. postea iure fideicõmissi: vt j. dicã. ergo &c. Et hãc opi. videtur tenere Cy. & ita dicit se consuluisse. Quid dicemus? Domini, in hoc inueni notulas multas. Et dico q̃ debemus primò aduertere, an ex prę sumpta volũtate defuncti possit apparere quid senserit. tunc enim stamus voluntati suæ, etiam contra matrem: vt lege in testamento. §. de testamen. milita. & habuistis not. supra eadem lege in glossa super verbo, omnimodo.

[i] Quid enim si testator [h] substituit fratrem fratri? Certè præsumptio est quòd voluerit matrem excludere: vt not. hac l. in fin. vltimæ glossæ mag. ꝑ Item, quid

culo an cõpẽdiosa facta a muliere ꝑ verbũ cõmune fauore matris post pubertatẽ obliqueť, vide omnino Pau. consi. ccxxxix. in vlti. col. vbi tangit pulchre intellectũ huius legis in hoc passu. Itẽ vide in materia qñ est facta a pagano matre extãte in medio Ant. de but. cõsilij. per totũ. Irẽ de cõpẽdiosa facta a pagano per verbũ cõe an omni tẽpore sit fideicõmissaria, vide Ange. late disputantẽ cõsi. cxviij. incip. hoc in testamento. Et qñ mater est in medio, q̃ omni tẽpe sit fideicõ missaria, vide Io. de Ana. cõsi. lxxix. dicentẽ istã esse cõem, & Bol. ibid. in addi.

POMATES.

[f] De isto dubio. In quo dubio cõis opinio est q̃ intra tempora pubertatis valet iure directo, etiã si mater sit in medio: vt per Alex. in l. centurio. ff. de vul. & pup. et cõĩ. lxxij. in ij. vo. & cõĩ. xvij. in j. vol. & cõĩ. xij. in iij. vo. Paul. consi. cxiij. & cõĩ. ccxlvj. & ccxxxvij. & consil. ccclij. Barb. cõ. xlvj. ij. vo.

[g] Fideicõmissaria. Adde q̃ substituto facta impuberi, per verbũ commune sit omni tẽpore fideicõ missaria, voluit bal. cõĩi. ccl. incip. in cõcludẽdo semp tenui cõmunẽ opi. quarto & eo lib. cõĩi. ccl. inci. dicta substitutio, & cõĩi. ccclxxvj. inci. quidã nose A. & cõĩi. cxlij. in. c. pater fecit. iij. lib. & ibi ẽt si soror sit in medio: & cõĩi. ccclxix. inci. præmissis. ij. lib. vbi pulchre, qũ mater est in medio: & ibi nõ vult firmare pedes: qa fratres testatoris, & mĩ pupilli, cõcurrebãt. Eãdem opi. tenet Ang. cõĩi. xiij. et cõĩ. cxxv. vbi refert Bal. ita consuluisse. Idẽ voluit bar. cõĩi. liij. incip. Ang. Matth. & cõĩ. ij. ici. hõ Accursu. q̃ vero j. pupillarẽ ætatẽ valeat iurẽ directo, post ea iure fideic. volunt Pau. de cast. ẽt si mẽ sit in medio. cõĩi. cc. xlvj. et cõĩ. cx. et cõ. ccc. Old. cõĩi. cxxv. Ro. idem vĩ sentisse cõĩ. clxxxv. & alex. cõĩi. xij. vbi vide q̃ hic dicit eius lib. ij.

[h] Quid em̃ si testator. Vide pulchrum cõĩ. Bal. cõĩ. cclx. iij. li. bal. cõĩ. ccxvj. ici. quidã Pet. j. li. & ibi vnũ verbũ. qd si ff fuit substitutus ĩãq̃ minister pauperum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Itē qd ſi. Adde Bal. cōſi. cclxxviij.iiij.vol.& cōſi.cclij.j.vol. Ang.cōſi. cxxv. Rom.conſi.cxxx. Bart.cōſi.xv. incip.in Dei nomine pater habens.

b ↠P. PAV. P. Bona mea libere. Vide Comē.q hoc ſequit in cōſi.iij. incip. teſtator Bar.inſtituit.circa mediū. & idē in ver.pleno iure. ſecundum Ant: de But.conſi.iiij.de quo ſupra.

↠ POMATES.

b ¶ Bona mea libere. Quid ſportat iſtud verbū libere, vide tex.in c.de multa.in ver.libere. de p̄ben. vbi Abb. no.ſ.j.co. Adde Bal.ſc.q in ec cleſiarū.ſ j.col.ſ ver. liberū.de cōſt.& ibi do. Ant.ſ iiij.notabi li. Adde etiā tex.ſc. j.in verbo,libere.& vide Ioā. An.d reg. iu.ſ vj.et clarius Ge min. Adde tamē q ſ cōtrarium conſuluit Rapha.Cu.ſ cō.cv. inc. Ant. ſed q opi. hæc,q libere: exponāſ id eſt, ꝓpria au thoritate. eſt tex.ſc. cum epiſcopus. p ex poſitionē Aretin.& Io. An.d oſſ.ordi.in v.not.gloſ.in c. j. in verbo, libere. de te ſtamen.ſ vj. Facit q not.gloſ.in c.cū plu res.in verbo, libere. de oſſ. deleg. ſ vj. & glo.ſ Clemen.dudū. in verbo,libere.d ſe pul. alibi Card.in c. ad hęc. d relig.dom. facit q notat gl.ſ ex poſitio.ibi cōiter ap probata ſc, Iator.de homic. ponit Alex. de iſta dictiōe ſ con. xij. inc. viſo themate.ſ j.& ij. vol. Barba.in c.j.d offſ.& do mi. Ant. de But.cō. xij.ſ ij. col.in.ij. vol. Facit q not. Ang ſ l.hæc ſi res. ff. de rei vēd.vbi inquit q ſi teſtator dixerit q̄ le gatarius nō moleſte tur per hæredē in re legata, videt dare li cētia capiēdi ꝓpria authoritate:et d ver bo libere, vide Mo dernos in l. j.ſ ij.col. ſ.d ſacroſan. eccle.in iiij.col.et in.v.q.prī cipali. in princ. ibi, Alex.ſ apoſtillis. Vi de de verbo libere, Iaſo.in l. centurio in vij. col.ff. de vulg. & pupilla. De verbo autē plena pote ſtas & libera, vide Felin.ſ.c.auditis. de ſcriptr. Barba.in c. ꝓterea de off. de leg. Adde etiam q ſtatu tū dās poteſtatē ple nā vel liberā ꝓcedē di ſup. maleficijs, nō poterit tamē ponere aliquē ad torturā, ni ſi precedentibus in diciis. Vide Iaſ.in l. ſimiles.in fi.

c ↠P. PAV. P. ¶ Sine liberis. Vide quæ ſcripſi in l. cēturio.in iiij.col.ad Bart.& in l.in pupilari.ad finem.& in l.ij.in princ.de vulga.& pupilla.

d ¶ Reprehēdit. Adde vt ꝓ Bal.cōſi.xlvj.& ecl.iij.vol.& cōſ.ccj.in ij vol.ꝓ Oldra.cōſ.cxix.incipiē.factū tale,quidā teſtator.ꝓ Bar.cōſi.xxij.inc.homo Accurſuli.per Bal.con.xlvj.& cclv.iij.vol.& con.clxxxiij.& cxlij.lib.ij. vol.& cōſi. cliij.j.vol.Pet. de Ancha.conſi.xx vj.& Bal.conſi.cclv.iij.lib.

e ↠P. PAV. P. ¶ Lib.vj.de intellectu huius cap. ſi pater.vide domi. Franc. conſi.clv.

↠ ¶ Aduerte do. Alex.in hac l.humanitatis.alleg. Bar. ſibi contrariū:ſed pro ſaluatione Bart. vide concordiam quām poſui ad l.ex facto. in princ. ff. de vulga.

a ſi testator dixit, volo q̄ ad talē veniant oīa ſine aliqua diminutione:vel totā & integrā hæreditatē, vel ſimilia verba: tūc enim hoc non poteſt eſſe niſi per ſubſtitutionē direc tā:ergo d' directa intellexit. Not.de hoc in l.Iul.in prin.ff.de lega.iij. †Quæro,quid ſi dixit q̄ ad talē,perueniant, & q̄ ipſe poſ ſit accipere ſua authoritate? Certē ex hoc videt voluiſſe q̄ valeret iure directo intra tempora pubertatis:vt l. Titia cum teſtamē to.ſ.j.de lega.ij. Vel qd ſi dixit,volo q̄ ad talē peruenīant bona mea liberē? Videtur velle q̄ capiat de manu ſua, nō per alium. argu.ad hoc ff.de vi & vi arma. l. vim facit. Vel quid ſi ex præcedentibus,vel ſequenti bus aliud appareat: tūc eſſet recurrendū ad opi.ſt aremus enim illi:vt d. l. in teſtamēto. in fi. ſ.de teſta. miſi. Sed ſi nihil apparet, ex quo de voluntate teſtatoris perpēdi poſſet: tunc remanet dubiū. In quo dico,aut mater eſt in medio: & tunc verbū dubium debet interpretari in caſum magis fauorabilē pro matre:vt l.qui duos.ſ. j. & quod ibi not.ff. de reb.dub. & ſic omni tēpore fideicōmiſſa ria. Nec obſt. iſta lex, quia hic ſatis habet fa cere lex in miſte, qui omni tempore poteſt ſubſtituere iure directo. Sed eam facit obli quare fauore matris, poſt tempora puberta tis. Si verō mater non eſt in medio, nec ali qua perſona, contra quā non admittit tacita pupillaris, quas perſonas plenē dixi in l. ij.ff.eod. tunc ego dico q̄ iſta ſubſtitutio eſt vna:non dico pro toto tēpore,ſed dico vna ſcm quod caſus attulit. Nam ſi filius de ceſſerit in pupillari ætate, interpretabimur q̄ ſemper fuit pupillaris: ſed ſi filius deceſſe rit poſt pupillarē ætatem,interpretabitur q̄ ſemp fuit fideicōmiſſaria. Probo:verbum, †quod poteſt in pluribus tēporibus verifi cari, in dubio debet intelligi ſcm quod ea ſus attulerit:vt l.iij.in prin.ff.de adī.leg.& l. hæc conditio.ſ.ſi.cum l.ſeq.de cond. & de monſt. Ita in propoſito: iſta verba,ſi filius meus deceſſerit ſunt apta referri ad filiū de cedentē in pupillari æta. & ad filiū deceden tem poſtea:& ideo ante aditā hæreditatem, vel etiā ante mortē defuncti, ſecundum q̄ attulit,ita referunt:& ſecundū hoc, ſi deceſ ſerit poſtea continet fideicōmiſſariā: ſi de ceſſerit ante aditam hęreditatē, cōtinet vul garem. Facit ad hoc de liber.& poſth.l.Gal lus.ſ.j.ita intelligo iſtā materiā. †Quæ ro ergo ſi teſtator dixerit, ſi filius meus de ceſſerit ſine liberis,talē ſubſtituo. Glo.hic videt dicere,q̄ per hæc verba videt teſtator velle q̄ ſemp valeat iure fideicōmiſſi. Hęc gloſſ.reprehendit per c. ſi pater.de teſt. lib. vj. †Quæro,quid ſi teſtator ſubſtituit ſub

↠P. PAV. P. Humanitatis. An iſta lex habeat locum in furioſo,vide Mathef.notabi.clxxxj.in verſi.vltimo oppo.in verbo, ſolu. circa iſtā ſolu tionem.vide do.Iaſo.in l.ex facto.co.xv.verſi.circa queſtionem an teſtator. de vulg.& pupilla.

f ↠POMATES. ¶ Humanitatis. An iſta lex habeat locū in furioſo,vi de Matheſi. notat. clxxviij.

↠ POMATES.

g ¶ Permittit. Et co gita qd ſi eſſent. filij ex diuerſis maritis. vel vxore, qui debe rēt ſubſtitui. an vtr que cōiuncti, vt etiā alij ſecundū quod te ſtatori videt. Ex di ſcurſu lectu. Bar.col lige aduertēs lector tres differētias inter exēplariā,& pupilla rē: tu vero aduerte quartam:quia pupil lus aduenīēte puber tate, in rotum expī rat: exemplaria ve ro recedente furore ceſſat: vt hic in tex. & Imo. iterum ſub ueniente furore ha beret locū: vt hic ꝓ docto.licet contra fa ciat tex.in §. qua ra tione.in ver. confir mant. Inſtit.eo.titu. iure cognita:quia ali qua hinc inde poteſt induci.

¶ Mentecapteis. Ad de, qd ſi mutus, vel ſurdus, vt prodigus cui bonis eſt interdi ctum, Doc.vt refert Paul. de Caſt.com munirer dicunt idē eſſe. Ang.tamen cō tra. vt nec etiam furioſo poſſit ſubſti tui:quia lex loquens de mentecaptis,non extenditur ad furioſos:niſi ꝓ principem vel habentem pote ſtatem legis conden dæ: vt ſ. de nup.l. ſi furioſi. vbi dicit eſſe caſum. tamen dubi tanter loquitur. Tu dic q̄ opin. Paul. de Caſtr. videtur conſuluiſſe Bald. conſi. cxxij.j.lib.incip. qui dā Pet.vbi oīno vi de ad hāc legē. Quid autem ſi mentecap to filio ſit relictū mi nus legitima:an poſ ſit ei ſubſtitui pupil lariter, Bar.in l.ex fa cto.ff.eo.tenet q̄ ſic. & Ang. Sali. Paul. de Caſt.hic:quia po terit petere ſupplemē tū legitimæ: & Imo.in c. Ray. dicit q̄ opin. Bart.eſt ma gis cōis, & æquior: licet ipſe ibi contra, & in d.l.ex facto.& Raph.& Ang.& Ioan. Fab. in §. qua ratione. Inſtitu. eo. Sed qd ſi mater ſub ſtituendo poſt mor tem filiæ mentecaptæ voluit ſua bona diſtribui & dari per ſuos fideicom miſſarios pro anima ipſius teſtatricis: an erit exemplaris, vel fideicommiſ ſaria, vide Pet.de Anch.conſi.viij.tenentem quod ſit fideicommiſſaria.

↠ POMATES. ¶ Ordinem. Sunt qui dubitant ad iſtam legem, numquid ſi pater habet plures filios mentecaptos,ſit neceſſe, ſi vult vni ſub ſtituere, quod omnibus ſubſtituat:& dicit,ipſe quod iſte text.videtur pro bare quod ſic, ibi: vel eis quæſtio. Iſta verba ſunt poſita cum alio myſterio:quia exemplaris ſubſtitutio eſt inducta ad exemplum pupillaris: vt hic,& in § qua ratione. Inſtit. eod. ſed in pupillari teſtator poteſt, ſi ha bet plures filios, vni, vel quibus vult ſubſtituere.l.qui plures.ff.de vulg.& pupil.igitur &c.

distinctione tēporis:vt,ſi filius meus deceſ ſerit in pupillari ætate, vel poſtea. Certē di cit gl.& infra pupillarē ætatem valebit iure pupillari, poſtea vt fideicōmiſſaria:hoc aūt oēs probant:vt l.ſi frater.j.de fideicō. Vltimō quia dixi ſupra,diſtinguendo,an ſub ſtitutio fiat verbis directis, an obliquis, an cōmunibus: eſſet videndum quæ ſunt verba directa,& quæ obliqua,& quę communia,& ſic eſſet videndum de verbo,habeat, & de verbo,accreſcat,& de verbo, moriat, & de verbo, ſuccedat:quæ plenē examina ui in l.centurio.ff.eodem.

1 *Mente captis ſubſtitutur directō: & dicitur exemplaria.*
2 *Hæc ſubſtitutio ſit ab vtroque parente. &*
3 *Finitur cum peruenerit ad ſanam mentem, & liberos ſub ſtituerit.nu.6.*
4 *Ille,cui ſit hæc ſubſtitutio, debet ſaltem in legitima inſtitui.*
5 *Ratio quare mater ſubſtituit exemplariter, pupillariter non.*
7 *Ratio quare in ſubſtitutione exemplaria debet ſubſtitui vnus ex fratribus,vel filijs,& non in pupillari.*

f ¶ Vmanitatis. Parentibus vtriuſque ſe xus permittit filijs mentecaptis, ſaltē in legitima inſtitutis, ſubſtituere. quæ ſubſtitutio finietur,ſi ad ſanā mentē peruenerint:& ſi habet filios, vel fratres, aliter ex eis debet ſubſtituere.h.d. Primo ponit di ctū, qualiter poteſt fieri ſubſtitutio exēplaria. Secūdo ponit qualiter finitur hæc ſub ſtitutio. Tertio ponit limitationē primi di cti.Secunda ibi:ita tamē. Tertia ibi:vel ſi filij. Aduerte:quia hæc eſt quædā conſti tutio:& in tribus tantum locis habemus de hac materia,hic,& Inſt. de pub. ſubſtitu.§. qua ratione. & ff.eo.l. ex facto. †No. q̄ mentecaptis poteſt ſubſtitui directō, quæ ſubſtitutio dicit exemplaria ex eo q̄ eſt in ducta ad exemplum pupillaris: vt hic dicit tex.& Inſtit.eo.§.qua ratiōe. †No.ſecū dō q̄ parentibus vtriuſq; ſexus licet hanc ſubſtitutionē facere. †Tertiō no. q̄ hæc ſubſtitutio finit, cū peruenerit ad ſanā men tē. †Quartō no. q̄ qñ ille,cui ſit ſubſtitutio habet filios,vel fratres: debet ex eis ſubſti tui. Not. & q̄ ad hoc vt ſiat hæc ſubſtō, requirit q̄ ille cui ſit,inſtitutus ſit,ſaltem in legitima. Et oppo. p ordinem ad primū: & videtur q̄ hæc ſubſtō non pōt fieri abſq; reſcripto principis:vt l.ex facto. ff. eo.titul. Sol. Fateor q̄ de iure antiquo, hæc ſubſtō non poterat fieri abſq; reſcripto principis, vt ibi: hodie pōt fieri authoritate huius le gis. & Inſt.eo.§.qua ratione.Secundo opp. q̄ nō licet matribus ſubſtituere:vt l. ſi ma ter. ff. eo. Sol. Fateor q̄ non pōt ſubſtituere

a ↠POMATES. ¶ Opp.ad ſi.l. Appellatiōe friis:intelligāt etiā ſoror. Et vltra adducta hic ꝓ doc.,pbat iſte tex.hic,necalia,ples deſcēdentiū.tuncta l. j.ff.de ver.ſig.& ibi tradit. Sed certe videt q̄ eadē rōne inducta ſit & pupillaris.§.qua rōne.Inſt.eo. Sed dicit q̄ ille tex. pbat q̄ Imperator exēplo pupillaris fuit excitatus:ſup quo conſiderās pietate inductus, vt hic videt, illā introduxit: et ſic pie tas fuit cā.proxima.

b ¶ Ex fratribus. Adde qd Pau. de Caſt. dicit hic, q̄ de hoc fuit magna cōtentio qa cuidā mēte capto habēti ſororem fuit facta ſubſtitutio: ſi bi fuit ſubſtitutus extraneus. Nā dice bat q̄ illa erat ſubſti tutio exēplaris, & p illā excludereſ mē ēt a legitima filij,p iſtū tex. q parificat exē plariā pupillari:tū di cit iſte q̄ cōſuluit cō trarū: qa illa ſubſtō tanē exēplaris non poterat valere,ex eo quia ſoror nō fuerat ſubſtituta. Tenet er go Pau.q̄ mē poſſet p ſubſtōnē exēplaré ſubſtituere. Idē te nuit Bar.ſ l. ex fact. ff.eo. Io.Fa.Inſt.eo. §.qua rōne. Ang.hic & Imo.ſc. Rayn.Et de materia,an pupil laris ſit ſimilis exem plari, vide Alex.cō, xxviij.vol.ij.

c ¶ Collectiui. Adde qd Pa.de Ca. queritq̄ ſi frater ſuperſtes nō poterat ſuccedēr fratri ꝑmoriēti ab in teſtato: qa erāt ex di uerſis matrib.& ex tabat mr primi mo riētis q̄ præferebaſ fri ex latere p̄ris tan tū coniuncti:vt ſ. ad Tertul. Soluit dicēs q̄ cū ceſſat rō huius l. ſubſtitutus ſtatim vocabiſ ad hæredē primi moriētis:quia poſtq̄ p eius exclu ſionē nō faueret fra tri ſuppſtiti,nō debet induci excluſio, pur etiā hic dicit no. Bal. ſcm Nic.Mathe.in ſubſtitu. fideicōmiſ ſaria in pe.q. huius l. Et hoc dicit tenere etiam Rapha.hic,& idē ēē ſi quoccūq; modo fr a ſucceſſiōe legitimæ p̄ris repelle rēt, ſed qd ſi ſubſtō ne non fuit appoſita dictio collectiua.ſed dixerit: ſi filij mei in pupillari ętate deceſ ſerint,talē ſubſtō:& vnus pupillari ętate altero ſuperſtite: an ſubſtitutus ſtari ad mittereſ:Dicit Pau. videt q̄ ſic.ar.huius legis a cōtrario ſēſu. Itē per l. Lucius.§. Caio.ff.ad Treb.& Bar.videt ſentire in d. l. hæredes mei. Bal.dicit ipſe, tenet hic cōtrariū ꝓ quo alleg.gl.ord. in d.l.ſi pr̄ impuberis. ff. eo. qñ hoc caſu etiā ſub eſt rō q̄ ponit in iſto tex. Prēterea etiā co pulatiua requirit cō curſum vtriuſq; co pulati,ad verificatio nē ſui.l.ſi hęredi plu res.de condi.inſti.ꝙ eſt verū in primo moriēte:ſed ſi pupillus mortuus eſſet poſt pupillarē ætatē,& ſic expiraſſet ſubſtitutio pupillaris,quo ad eū in ꝑſona ſecūdi moriētis,extaret cōditio:tūc qa nō extaret ꝑſona,q̄ ex ꝑſumpta mēte defuncti excludit ſubſtitutū,admitteret de ætate:et etiā de rigore ad hęreditatē vltimi moriētis.ſed ſi foret appoſita dictio collectiua,tunc nō de rigore,ſed de ętate: p d.§.cū ita. Sed qd ſi ſubſtitutus eſt fi lius maior teſtato ris,duobus fribus ꝑ puberibus,& vnus moriaſ in pupillari ætate: an ſolus ſubſtitutus vocabiſ ad hereditatē illius,ex cluſo ſupſtite pupil lo? Breuiter dicit P. ꝙ ambo vocabunē ab inteſtato: qa non eſt veriſimile, ꝙ teſtator fratrē impu berē voluerit excludere a parte hæreditatis illius ꝑmorien tis. Pro hoc l. cum auus.ff.de cōd.& de mon. Tu adde dum Bar.alleg.d.§.Caio. volens q̄ ſi ſit facta ſubſtō fideicōmiſſa ria, ſine adiectione nois collectiui,q̄ nō eſt neceſſe q̄ conditio exiſtat in ꝑſonā oſium,ēt ſi ſupſit ꝑſona, q̄ ex ꝑſumpta mente teſtatoris ex cluderet ſubſtitutū: q̄ ipſe contrariū tenet in l.qđā teſtō.ff. de vul.& pu.& in l. hīdes mei.§. cū ita. ad Treb.& id q̄ in dictis locis dixit,ſe quiſ Pau.caſt.conſi. ccxxxvj. vbi dicit, q̄ licet alīs dubitaue rit:qa Bar.erat con trarius, q̄ ſibi tutū nō vī recedere in cō ſulendo ab opi. Bar. ibi.& q̄ hic locutus eſt q̄ inaduertentiā. ſed aduerte:quia idē Pau.cōſi.cclv.inci. ſi cōtingit:circa fin. trāſit cū Bar.hic,& dicit q̄ Bar. ſ d.§.cū ita. male loquiſ: trī de Bar. mētioue nō facit ſ d. l.qđā teſtō. vnde eſt ꝑſumēdū, q̄ maturius cogita uerit ſ d.cōſi.ccxxx vj.licet prius ſ ordi ne. & vide ad materiā Bal.cōſi.cccxc.j. vol.& cōſi.cxvij.et cxix.ij.vol.ꝑ Ang. cōſi.lxxx.et cix.per Alex.cō.cxij.et ſeq. iij.vol.& melius cō ſi.cvij.iiij.vo.ꝑ pau. de caſt.cōſi.cccl v.& per Abb.conſi.viij. ij.lib.& per Bal.cō ſil.lxxxij.v.lib.

↠ P. PAV. P. ¶ In ꝑſona cuiuſcun q̄. In cōtrariū ſ hoc vide Pau.de caſt.al leg.eūdē Bar. ſ duo bus locis cōſ. ccxxx vj.ſ ij.col.ad ſi.et in prin.ſeq.& ibi ēt po nit alīgādo ꝑpoſitū q̄ ſubſtitutus nō ad mittaſ,apud quē de bet remanēr portio deficiētis:et ſic an ſu puiuēs ſtelligaſ ipſe ſubſtitutus, vide ēt eundem Pau.conſil. ccclvij. maxime in vltima col.

2 Secūdō no. q̄ † ſubſtitutioni non eſt lo cus, niſi in vtriuſq; perſona conditio ſubſti tutionis euenerit. Ad iſtud opp.de iniuſt. teſta.l.pe.vbi vno decedente ſtatim fuit vo catus ſubſtitutus.Sol.Dicit glo.ibi fuit fa cta ſubſtitutio ſeparatim & noīatim:hic ve rō fuit facta cū adiectione nominis collecti ui c. Iſta eſt vera. Alij dicūt q̄ hic loquitur in filio:ibi in extraneo.Tene prędecedentem. Sic debet intelligi ff.ad le.Falc.l.pater filiā. §.fi.& q̄ ibi no. Vlterius opp.ff.ad Treb. l.hæredes mei.§.cū ita.vbi fuit facta cū ad iectione nominis collectiui:et tamē ſufficit q̄ in perſona vnius exiſtat cōditio. Sol.gl. vno modo hic,q̄ hoc ſit ſpeciale in filijs. Et non placet,quia ibi etiā loquitur in filijs,& nepotibus. Vel dicit gl.q̄ ibi deceſſit fideicōmiſſarius cōditionalis,ante conditionis euentū. Hoc nihil ad propoſitū:quoniā ibi inſtituti nō erant inuicē grauati:vel ſi erāt grauati,nihil ad ꝓpoſitū. Nō enim ꝗrimus de virtute ſubſtitutionis inuicem factæ:ſed quærimus qualr admittaſ ille,qui ſubſtitu tus eſt,cū adiectione huius nois collectiui. In hoc illa lex diſcordat ab iſta. Illa em ad mittit eū,ſi cōditio extiterit in ꝑſona vnius: hic eū repellit. Soluit gloſ. alio modo, q̄ hic deficit cōditio in ꝑſona primi moriētis: ibi ecōuerſo extitit in ꝑſona ſecūdi. Pro cuius declaratione debes ſcire q̄ quādo ſubſtitu tio eſt facta cum adiectione nois collectiui vterq;, ſecūdū rigorē verborū nō eſt locus ſubſtitutioni,niſi cōditio ſubſtitutionis ex titerit in ꝑſona vtriuſq; : vt hic,& in l.con traria.Sed an aliud debeat interpretari ſecū dū voluntatē teſtatoris,eſt aduertēdū:quia qñ cōditio extiterit in ꝑſona vnius:ſiquidē ſupeſt alius, q̄ ex ꝑſumpta volūtate defun cti,ſubſtitutū excludit,nō eſt locus ſubſti tutioni.hic eſt caſus qñ vnus deceſsit in pu pillari ætate,ſupuiuente vno alio filio teſta toris:et hoc vult tex.ſi bene inſpiciaī ibi:co gitaſſe em patrē,&c.Qñq; exſtitit conditio in ꝑſona vnius,& nō ſupeſt alius, q̄ ex ꝑ ſumpta volūtate defuncti ſubſtitutū exclu dat,tūc admittiē ſubſtitutus:vt l.contraria. magis ex mēte q̄ ex verb.ſigni.vide glo.in ſol.pe.aliās ſi.& hāc ſol.teneatis. Ponit gl. aliā q̄ ibi in fideicōmiſſaria ſubſtitutione: hic in directa. Iſtā tāgit gl.in d.l.pr̄ filiā.§.fi. ff.ad le.Fal.& qđā habēt hic approbatā per Dy.Breuiter qñ ſubſtitutio eſt cū adiectio ne nois collectiui,nō eſt diffria iter directā, et fideicōmiſſariā:ſed illud nō habemus ad uertere qđ dixi ī ꝓxi.p̄ce.ſo.Sed qñ ſubſti tutio fieret ſimplr,hoc modo:ſi filij mei de ceſſerint &c. non dico vterq;, vel omnes: tūc eſt differētia inter directam,& fideicō miſſariam. Nam directa nō habet locū,niſi in vtriuſq; perſona conditio extiterit:vt §. eo.l.quāuis.quia loquitur in directa vulga ri fideicōmiſſaria:haberet ergo locū in per ſona cuiuſcūq; d, qui primō euenerit:vt l. Lucius.§. Caio.ff.ad Treb.& l.ſi.§.filium.

1 *Vide Dictio vterq;,eſt collectiua, vter et alter, diſtributiua.*
2 *Subſtitutio qñ eſt facta per nomen collectiuum ſub conditione, non habet locum niſi conditio ſubſtitutionis euenerit in perſona vtriuſque.*
3 *Pluralitas reſpiciens vnum finalē effectum, non reſolubitur in ſingularitates:ſecus qñ diuerſos effectus.*

Cvm quidā Quando duo bus impuberi bus fit ſubſtō cū adiectiōe nois col lectiui,ita demū ſubſtōni locus ē,ſi ī vtraq; perſona cōditio ſubſtōnis verificaī.h.d.hic l.cum l.ſeq.& magis habent difficilia cōtra ria quæ ſint in corpore iuris. † Op.ergo q̄ vterq; eſt dictio collectiua, vter, & alter

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Pro cōcordia aduerte: q nomē collectiuū nō fuit expressum p testatorē, qui duob. hæredib. instituit, per fideicōmiss sum in fis substituit Caiū simpliciter, & sic sine exoresione nominis collectiui, s. uterq, vPois. &c. quærit an altero decedente, debeat pro dimidia fideicōmissum substituto: an tūc demum vtroq; moriēte. & Paul. de Ca. in cōs. cccxxxvi. inc. dubitatio vertitur col. iij. & seq. dicit q Bar. vnū tenet s hac l. cū quidā. quæ est l. pen. s affirmatiua q debeat fideicōmissum altero viuēte. p l. Lucius. §. Cato. ff. ad Trebel. Sed cōtrariū allegat tenere Bart in l. hæredes mei. §. cū ita. ff. eo. ti. in l. quidā testamēto ff. de vulg. & pupil. Sed pro sol. Paul. de Ca. in d. cō. dixit, q Bart. in hac l. pen. q inaduertētiam, & in cursu lectiōis fuit hic locutus, & nō ex p. posito. Sed hoc non placet do. Ant. d Nicellis: ideo dic. secundū eū, q Bar. loquit loquendo in fideicōmissaria substituto ne: qa in directa vulgari nō habet locū, nisi vtroq; defūcto, sed cōmuniter oēs i locis prædictis dico in fideicōmissaria. q vera est opin. q debeat fideicōmissum substituto, altero decedente: vt d. §. Cato. nisi alia sit mēs testatoris: nō enim voluit intellegere Bart. in d. §. cum ita. q eo ipso q est filius, excludat substitutū: ni fi sit alia cohærēs cōiectura illa, tū bene coadiuuat: & in hoc si inspiciaſ Bar. nulli bi sibi contradicit.

¶ P. PAV. P.
a ¶ Si qs duob. Quid autē q̄n plures vocāt ur cū alio tertio sub noīe collectiuo an habeanē loco vnius, vide Ro. consi. xcix. Vide pulchrā quæstionē, quam ponit Soci. s. l. vtrū. ad fi. princ. de reb. dub. de substitutione facta de quatuor fratribus. noīatis noīe ,prio, substituendo vnum quēq; ,p quarta parte, quomō intelligaſ.

¶ POMATES.
b ¶ Vna persona. Vide Barb. cōsi. x. col. iij. vol. ij. & col. v. & col. xj. & xx. col. vol. ij. vbi limitat etiam aliquid consi. lxvj. col. pe. in j. vo. Adde quod no. non ab re, Bart. in l. j. §. his qui. ff. de leg. iij. & Bar. cōsi. x. col. x. vo. ij. in v. col. et vj. de le. ij. Ratio huius est. † qa quando pluralitas respicit vnū finalē effectū. non resoluit in singularitates: vt d. l. quāuis. §. e. sed i substitutione vulgari inspicit vnus finalis effectus, scilicet defuncti hæreditas: quoniā p vulgarē solum defuncto succedit. & à defuncto solum capitur. Sed quando pluralitas respicit diuersos effectus, resoluit in singularitates: vt l. falsa. §. fi. ff. de cond. & demon. hoc autē contingit in substitutiōe fideicōmissaria. nā in persona cuiuslibet hæredū, est fideicōmissum singulare per se, & à quolibet hærede capit per se, nō à defuncto immediate: meritō in persona cuiuslibet cōtinet, seu verificat: quia quilibet per se videt esse grauatus: ideo in substitutione pupillari, quæ respicit diuersos effectus, sicut fideicōmissaria: quia per eam succedit pupillo, non defuncto, est idem quod in fideicōmissaria, vt §. dixi. Et de hoc plenius dixi in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. ad Trebellian. & ibi vide &c.

1 ☞ *Plures instituti cum adiectione nominis distributiui, quilibet vocatur in virilem.*
2 *Pater & filius censentur una persona.*
3 *Dictio, quisquis, est distributiua.*
Martinus de Fano effectus fuit frater de ordine predicatorum.

SI quis duobus.[a] Ista est mirabilis lex. Breuiter dicit: cùm pluribus. institutis, tertius substituaſ cum adiectione noīs distributiui, vocaſ quilibet in virilē: & si patri, & filio, simul institutis tertius adiū gaſ, pater & filius loco vnius habentur, & vnā portionem accipiunt. h. d. & habet dissimilima cōtraria hæc lex. † No. q̄n plures instituunt cum adiectione nominis distributiui, qlibet vocaſ in virilē, ac si essent singulariter nominati. † No. secūdò q pater & filius, censentur una persona[b]. modò sicut hic sunt duo dicta, ita ista lex habet duas gl. difficiles. Cōtra l. nostrā opp. directo. ff. e. l. si pater. in princ. Sol. Dicūt quidā, q hæc corrigit illā: sed euitanda est legū correctio. Aliī. dicunt, q hæc lex loquit in bonis paternis: illa in bonis filij. Hęc est trufa. Aliī dicūt, q hic ideo habet virilē in substitutione: qa ad easdē partes fuerūt admissi in substitutiōe: vt j. eo. l. j. Ista est quędam diuinatio. Tu dic q hic fuerūt instituti hæredes, cū adiectione noīs † distributiui, quisquis: ibi secus. Istā sol. tenēt oēs doc. Vltramon. & Citramon. Et audiui semel à quodā antiquo aduocato de Florētia, q ipse interrogauit do. Mar. de Fano de isto contrario, cum vidisset eū fratrē pdicatorē: & dixit sibi, q hæc dictio qsquis soluebat istud cōtrarium. licet glos. nō poneret. Oppo. ff. de vsufru. accre. l. si quis Titio. j. rñso. Dicit glos. sed expone ibi, Titio & hæredibus suis, s Titij. legatarij. Sed certè glo. vlt. in cō trariū, tenet q ibi loquatur de hæredib. testatoris, non legatarij. Sol. gl. ergo, vt dixi in præcedenti contrario, hoc cōtingit propter naturā istius distributiui, quisquis, qđ inducit vt videaſ quilibet singulariter noīatus: ibi secus. Cōtra hanc sol. opp. de l. Lucius. §. lucius. li. j. ff. de leg. ij. vbi quilibet in virilē vocatur. Sol. Dicunt Vltramō. ibi nō fuit nomē distributiuum, licet fuit appositum relatiuū, quis vel qui. vt puta relinquo seruis, quos testamēto manumisit: vnde est perinde, ac si distributiuū fuisset appositū. Ista sol. est falsa per l. si pater in prin. ff. eod. vbi apponit dictio quis: tamen nō vocant in virilem. nō enim ponitur ibi in aliqua illarū legum distributiuè, sed magis relatiuè. Et ideo solue ad d. l. Lucius. q ibi ex præsumpta voluntate defuncti, ,pter rationē, quā hic ponit glo. quā Dy. sequit, & Bal. ita hic tenet. Sumus expediti de prima parte: venio ad secundā[c]. Opp. venio ad gl. fi. & vt eā intelligas, scias q ista glos. signat cōtrarium vnum, & vnam q. format permistim: & ideo erit tibi laboriosum, si non intellegas, & legas eam, dico tibi. Opp. de l. si quis[d] Titio. ij. rñ. de vsufruc. accre. Sol. verbum vna[1], hic positū tollit contrarium. Istā sol. reprobat glo. per l. Titius fundi. & per l. liber homo. §. Titius. & l. interdum. j. rñ. de hære. instit. Vnde dicit glo. ibi: dicit Titio, & hæredibus suis, scilicet defuncti. hic dicit, Titio & filijs, s. ipsius Titij. & ista est vera sol. Quod autē sequit in gl. intrat in quandam quæstionem vide & signa ibi: qualiter inter se. Modò intrat in quādam q. qualiter inter se diuidant coniuncti ibi: vel ibi: hic redit ad contrarium qđ primo fecerat. Sequit ibi: vel refert. redit ad q. quā s. fecerat, siue tetigerat. non enim hoc est de sol. contrarij. Procedo ergo in recitatione glos. Gl. soluit alio modo, q hic dicit filijs, ibi hęredib. qđ gl. reprehēdit p auth. de iureiur. à mor. præ. nā sicut pater, & filius[e] censentur vna persona: & ita hæres & defunctus. Tene ergo præcedentē solutionē, q ibi loquitur de hæredibus testatorū: hic de filijs ipsius hæredis instituti, vel legatarij. Quæro ergo, & modo intro quæstionē quam gl. format. Isti hæredes simul cōiuncti, qui vocant in vnam portionē, qualiter diuidant il Iam portionem inter se? Dicit gl. q eam diuident pro hæreditaria portione: vt l. qui cū plures. ff. eo. Vel verius est videndū, quādo Titius miscerē cum pluribus. hæredib. Aut hæredes fuerunt nominati singulariter, aut nō. Si fuerūt nōinati, habebūt viriles: aliàs habebūt hęreditarias. Hic non sunt alia.

De necessarijs seruis hæredibus instituendis, vel substituendis. Rubrica.

LEX I.

ITS, qui. Breuiter dicit: Ille, qui non est soluendo, potest vnum seruum sibi facere necessariū, nisi esset specialiter obligatus. h. d.

LEX II.

CVm serui. In institutione, q̄ enūciatiuè ,ali quem dicit esse liberum, videtur libertatem relinquere: secus in legato. h. d.

LEX III.

SI tutor. Tutor nō potest seruos pupilli sibi necessarios hæredes instituere. h. d.

CVm quidam. Seruus potest ab instituto libertatem consequi, & pupillo necessarius hæres existere. h. d.

Quidam.

P. PAV. P.
¶ Vna persona. Ana aūt i societate pater & filius censeaſ eadē pſona, vide An. cō. ex. alias. cvj. inc. & Ant. Et qđ in multi plici alia materia, vi de Feli. in c. afferte. extra, de præsump. circa primū. Ias. hic late. Itē q vbi vnus noīatur rōne maioris præeminētię vel dignitatis, puta Titius & socij talis negotiationis & Caius ,mittit rēpum, Titius & socij capiūtur pro vno. Vide Decīū in c. pastoralis. in princ. col. vlti. de referip. vbi quædā alia. & vide quæ dicit Fel. ibi col. pe. & fi. q̄n plures vocētur sub noīe collectiuo vel tāquam duo corpora.

P. PAV. P.
¶ Ad secundā. Circa istā secundam partem vide quæ dicit Aret. in l. discretas. ad fi. de vulg. & pupilla. vbi etiā ponit an ,pcederet i frarre substituto sub noīe proprio cū alio. Itē sub noīe appellatiuo cōiunctim & instituto alio extraneo.
Opp. de l. si quis. Et sic facit q. si condēnatur Potestas cū ancianis in centū. Potestas tenet in quinquaginta, & in residuo anciani. Pro quo vide in l. plane. de leg. j. l. iudicib. cōiuncta gl. in verbo multæ. de app. & solet tangi l. nō ambigitur. cī legi. & hic, & l. si qs Titio. de vsufr. accre. & l. iterdū. de hęre instit. & vide Bar. in consi. lxxx. inc. factum tale est: prædictus mutus. And. Barb.

¶ Parer & filius. Ad de q. hoc facit ad q. statuti cauētis q. nul lus habeat officium i ciuitate, nisi habeat æstimū cētum librarum. an si filius non habeat æstimū, et pater sic sufficiat, vt filius posit habere of ficiū. Bal. consuluit allegare glos. sing. in l. ij. ī. qui æta. li. x. q. libra & æstimū patris ,pdesti filio, etiā seorsum habitanti a patre. Ita dicit ipse i l. prætor. §. sed si filius. ff. de edē. de qua in lec. antiqua ff. de eden. De qua q. vide aliquid per Bald. & Ange. hic ad fi. per Bal. in c. filius. de ca. qui cu. vend. & in l. non plures de sacro sanc. ecc. & in l. scien dum qui satisf. cog. Bar. in l. cum scimus C. de agri. & censi. lib. xj.

QVidam. Si seruus fuerit hæres institutus in toto, vel in parte, sine libertate, vel tutor datus, erit hæres tutor, vel liber. h. d. vsq; ad §. alio. Opp. Inst. de hær. inst. §. seruus. Sol. Ibi alienauit in vita: hic legauit in vltima voluntate. Item opp. q vltima scriptura debeat valere: & sic cum legatū post institutionem fuerit factum, prętualet legatū: vt l. si quis eum. ff. de vulg. & pup. de lega. j. Sol. Speciale est hic fauore institutionis & libertatis.

a Alio. Aliās, Illo. Si legatum[a] seruo, sine libertate relinquitur, hæres præstare nō cogitur: sed ad præstandum hortabit. h. d. Opp. de l. seruus. ī. de lega. Sol. Nō valet legatū, vt hæres cogaſ de necessitate præstare: tamē de equitate sic, vt hic. Opp. de l. seruos. de ali. lega. Sol. Speciale est in legatis alimentorum.

Quæ. Si seruus à primo gradu legaſ, & pupillo pupillariter substituatur, si conditio substitutionis extiterit, hæres erit, & liber: si defecerit, legatum valebit. h. d. §. iste.

DEcisione. Si seruus purè instituatur, sub conditione, libertas detur: si quidem cōditio potestativa defecerit, hęreditate, & libertate priuabitur: si casualis, libertatē consequitur, & hæreditate priuabitur, si soluēdo fuerit testator: aliàs vtranq; habebit. h. d. Opp. de l. cum seruus. ff. de cond. inst. vbi conditio apposita in libertate, videtur in hęreditate repetita. Sol. Illud, quod hic dicit, purè instituit: intellige hoc expressō. Aliàs si simpliciter videtur institutio facta sub conditione, secundum Richar. Malumbram.

De liberis præteritis, vel exhæredatis. Rubrica.

Glos. continuat: quia in testamētis liberi exhæredantur, vel prętereuntur: ideo de hoc dicit. Vel aliter: Dictum est de institutione, vel substitutione: verūm quia exhæredatio fit quandoq; à gradu substitutorum, quandoq; à gradu substitutorum: ideo de his ponit hic.

1 ☞ *Ex hæredatio debet fieri ab omni gradu, ad hoc vt ille gradus valeat.*
2 *Clausula in fine posita refertur ad omnia.*
3 *Clausula in principio posita, refertur ad omnia sequentia.*
4 *Clausula in medio posita refertur ad omnia precedentia, & sequentia.*
Quomodo dicitur posita in medio.
5 *Repetitio qualitatis, vel modificationis, quando intelligitur facta. remissiuè.*
6 *Contra præsumptionem huius legis quando admittatur probatio in contrarium.*
7 *Testamentum an positè incipere, à secundo gradu, quando primus gradus est nullus ex causa præteritionis.*

LEX I.

CVm post. Si exhæredatio fiat ab omnibus gradibus[b] tacitè vel expressè, valet testamentū. h. d. Vel aliter: Clausula in fine posita, referſ ad oīa præcedentia, si non est ratio quare magis ad vnum referaſ, q̄ ad aliud. h. d. Nota

1 † q exhæredatio debet fieri ab omni gradu, ad hoc vt valeat gradus ille. Not. secundò, quod dixi in secundo summario, quòd

2 † clausula in fine posita, &c. Opp. ff. eod. l. iij. §. ante hæredis. Glo. huius timore hic distinguit, & ponit totam distinctionem, quam fecit ibi tex. ideo dic vt in gloss. Ex qua no. † in princ.

c sui[c] q clausula in principio posita, refertur ad omnia sequentia: sicut hic dicit tex. de clausula in fine posita, q refertur ad omnia præcedentia: si non potest reddi ratio: quare magis, &c. Item

4 ex † secundo membro nota q clausula in medio[d] posita, refertur

d ad præcedentia, & sequentia. quod intellige secundum limitationem, quæ sequitur in gloss. quando fit intra gradum, &c. Nota q illud, quod dicitur, clausula posita in medio, refertur ad omnia, debet intelligi in medio, hoc est, inter diuersa capitula. Sed si ponitur in medio vnius capituli, ad illud tātum refertur. quod perpetuò tenet menti. Et ista, quæ dico, sunt vera quando tracta

5 mus de repetitione vnius clausulæ substituentis per se, de qua lo quitur. l. talis scriptura. ff. de lega. j. † Sed si loquimur de repetitione alicuius qualitatis, vel modificationis respicientis aliud: tunc an intelligatur facta repetitio, non est nostra materia hic, sed est materia in l. quæ condi. ff. de condi. & demon. & de cond. inst. l. cū seruus. Inst. de l. A q. §. ex hoc tamē capite. & de leg. iij. l. in repetēdis. Dixi plenè vi bo. rap. l. prætor. §. erit q̄ Pro declaratione

6 huius † gl. sunt quędā duo. Primò vtrū cōtra præsumptionem huius legis admittatur ,pbatio in cōtrariū. Gl. hic in prin. dicit q

a ↦ POMATES. Si legatum. Istud fallit in casu naturali l. Lucius. §. j. ff. de testa. milita.

b ¶ Ab omnibus gradibus. Adde an exhæredatus inter gradus institutionis & substitutionis intelligatur exhæredatus ab omni gradu, & an ipsius exhæredati superexistentia faciat deficere fideicommissum, si fine filijs, &c. & an exhæredatus certa causa expressa, quæ postea non redditur vera, faciat exhæredationem nullā censeri, & an filius exhæredatus veniat in generali nominatione filiorū: & an nati ex filio exhæredato excludant substitutū, vide Roma. consil. ccccxxxviij.

↦ POMATES.
c ¶ No. in princi. sui. Licet omnes hic teneant, q clausula in princ. posita facilius trahiē ad sequentia, quæ clausula in fine posita referē ad prægredentia. & per glo. in l. q̄squis. ff. de leg. iij. Sed cōtrariū decidit tex. in c. ingressitioni. extra, de appel.

¶ In medio posita. Adde tu qđ quādo ponitur inter diuersa capitula: quia tūc clausula posita i medio, non referrur ad omnia. Tex. est in c. inqsitioni. de appel. & dicit do. Alex. de Imol. in consil. xcv. col. pe. in v. volu.

¶ Rumpit testamētū. Adde q Bal. extra gl. quærit de difficili q. Si statuto cauetur, q filia dotata nō succedat patri dotanti, quousque vel donec masculus superuixerit, & cōtingat patrē filiū instituere, filiā vero dotatam pręterire, & deinde moriaſ pater, & succedisse filius sine liberis masculis, an filia prætérita posit tūc dicere testamētū nullū? Bal. hic dicit q sic. post mortuus est ff, & sic filia consequaſ dimidiā q̄ habitura fuisset ab intest. & hoc operanē illa verba donec vel quousq;. & istā opi. sequitur Bar. in l. si. ad Tert. Bal. & Ange. in d. l. Gallus. Bal. et Imo. in l. si qs post. Hug. Ang. & Imo. in l. ei qui soluēdo. de hæred. instit. vbi dicit q ita cōsuluit collegiū Bosi. cōsi. inci. ,pponit. & Bal. cōsi. ccix. inci. doc. mā. grad. ij. vol. & eo. vol. cōsi. cclxxvij. An aūt testū retro fingaſ fuisse nullū, vel solū de p̄senti: maior pars vr inclinare q̄ demū tūc sit nullū: cū filia reperit se p̄teritā: qa statutū pōt quē facere hęredē ad tēpus, et postea eū de finere esse hęredē. Et ita dicit Bal. cōsuluisse. Frā. Tigri. & collegiū Florētinū, de quibus oībus pulchre per Pet. de Anch. cōsi. ccxxj. inci. In Christi nomine hæc quæstio vulgaris est per Abb. cōsi. xcij. lib. ij. vbi etiā dixit, q si statutū dicat q masculo superstite fœmina nō succedat, nec audiatur agēdo, vel excipiendo quod ipso mortuo admitterur propter illa verba addita nec audiatur agendo, vel excipiendo. larius ibi vide. & per Bal. consi. xcix. lib. v.

f ↦ P. PAV. P. Si quis. Circa regulā huius legis q semp sit attendēda volūtas testatoris sicut venator leporē, vide etiā ad istā regulā oīno. Alex. consi. ccccxcj. in prin. & in v. col. et cōsi. ccccxliij. in iij. col. Itē adde q nō solum habet locū in vltimis volūtatibus, sed etiā in cōtractibus etiā stricti iuris l. fi. C. q̄ res pig. obli. Pos. l. si in vēditione cū gl. pe. ff. cōia ,dio. Pau. de Castr. hic bonus tex. in l. ita stipulatus la. grāde cū glo. in verbo. ex sententia. ff. de verb. obl. Vide bonū tex. xxij. q. v. c. humanæ. Alex. cōsi. xxxiij. in fi. in ij. vol. Limita tū hoc q̄n testator nō stetit in terminis merę volūtatis sed processit vltra dispōndo. Secus si stet in terminis solius volūtatis. Text. est & exemplum in l. quidam cum filium. de hæredib. instit. & ibi Bald. & Imola. Secundo limita non procedere quando verba nec propriæ nec impropriæ possint deseruire voluntati. Ita Barto. in l. in ambiguo. in ij. responso. ff. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

reb.dub. Alexā.cōsi.eccexxxij. A ret.in l. Titio.in vlt.col.de verb.obl. Vide ad p̄dicta late Iaſ.hic. Itē vide circa iſtam legē quæ habes,in l.in cōdritionib. primiſ locū.de cond. & demon. ad Bar.Item nota q̄ neceſſarius ſenſus ſcripturę omni mēti prævaler,vide Bal.in c.j.in ij.col.de cōtrouer.inueſt. Item in omni materia quomodo ſit ſtandū verbis vel niti, vide doctrinā Abba. in c.ad audientiā. Itē

a recurrendū[a] ad interpretationē. Opp.ad hoc de l.ſi alij.ff.de vſufruc.lega.Sol. Ibi nō cōſtabat de mente, hīc ſic. Opp. ſecundo de l.in ſumma.ff.de re iudica. Certe illa concordat cū iſta. Quęro †qd eſt prēterire. Dicit glo. Prēterire,eſt de filio nullā mentionē facere. Vide glo. Ex hac glo.videt q̄ ſi aliqs filio aliquid legauerit,q̄ non videt prætiretus:qa de eo facta eſt mētio. Sed hoc eſt cōtra caſum in l.pen.j.de fideic. Et ideo ad iſtā glo.addebat Fran. Accur. Prætirire,eſt nullā mentionē facere de eo,ſcilicet inſtituēdo vel exhæredando. Fallit in milite,cuius ſilentium habetur pro exhæredatione: vt l.ſi cum vel in vtero.ff. de teſta.miſi.

1 ✠ *Accuſatores naturæ non debemus eſſe.*
2 *Querela inofficioſi eſt auxilium ſubſidiarium.*
3 *Exhæredatus magis eſt habendus odio, quam prætiritus.*
4 *Prætiritus poteſt dicere teſtamentum nullum, vel venire per contra tabulas.*

MAximum. Hæc eſt multū difficilis lex iuenibus. Breuiter dicit: Maſculi & fœminę equaliter ex teſtamēto, & ab inteſtato ſuccedunt: & debent nominatim, & æqualiter exhæredari. Et eodem modo dicunt nullum, & petunt cōtra tabul. & idē in filiis, & in nepotibus, & in natis, & in naſcituris.h.d. Diuiditur in tres partes principales. Primo, ponit quatuor vitia iuris antiqui. Secundo, illa corrigit. Tertio, ponit quintum vitium, & illud corrigit. Secunda ibi: ſancimus itaq;. Tertia ibi: ſed quia & aliud. Item prima ſubdiuiditur. Nam primo ponit tria vitia. Secūdo ponit exemplū primi vitij. Tertio ponit duas perſuaſiones ad oſtendendum q̄ prædicta ſunt vitia.

Quarto ponit quartū vitium. Secunda ibi & ſi prætiritus. Tertia ibi: quę enim. Quarta ibi: cum etiam. Nota †q̄ non debemus eſſe accuſatores naturæ. Nota ſecundo, †q̄ querela inofficioſi teſtamenti eſt auxilium ſubſidiariū: quod habet locū, vbi aliud non competit. Nota tertio †q̄ magis eſt habendus odio exhæredatus, quam prætiritus.

Nota quarto, † q̄ prætiritus poteſt dicere nullum, vel venire p̄ contra tab. His præmiſſis opp.ad primū de l. fœminæ. de reg. iur. & l.in multis. de ſtatu hom. Sol. Quantum ad ſuccedendi modū, non debet eſſe diuerſitas[b]: ſed quantū ad officia publica, ſic: vt in cōtrario, &c. Ad ſecundū opp. & vidētur q̄ etiam hodie reperiatur iſtud vitiū, q̄ exhæredatus habeat plus, q̄ prætiritus. Nam prætiritus pręſtat legata coniunctis perſonis p̄ tit. de leg. præſtan. exhæredatus euertit per querelam in totum. vnde legata coniunctis perſonis non prætat: vt l. Titia. de inoff. teſta. Sol. Dicit gloſſ. q̄ iſtud vitium erat olim de iure antiquo: tamen hodie corrigitur per auth. ex cauſa. quod an ſit verum, ibi dicā. Item oppo. q̄ etiam de iure Auth. illud idem vitiū ſuperſit. Pone enim q̄ pater meus me exhæredauit abſq; cauſa & mihi dedit legatum. Certe teſtamentum euertitur quantum ad inſtitutionem: legata remanent firma. auth. ex cauſa. j. eo. Et ſic habebit plus iſte exhęredatus, q̄ ipſe inſtitutus: quia habebit legatum, vt in gloſ. An hoc ſit verū, ponit opinio. Quod nō ſit verū, dicam tibi in auth. ex cauſa. Tenementi.

c ON licet. Iſta auth. ſumit ex auth. vt cū de appel. cog. Et q̄ hic ſunt, dic vt i gl.

1 ✠ *Hæc auth. veniat ad legem Codicis corrigendo.*
2 *Diſpoſitio huius auth. an habeat locum in prætiritione paterna. & num. 4.*
3 *Exhæredatio tripliciter aſſumi poteſt.*
5 *Circunſcriptio eſt deceptio facta ab aliquo per dolum.*
6 *Legata an debeātur rupto teſtamēto, ex cā prætiritionis.*
7 *Hæc auth. q̄ habeat locum in prætiritione poſthumi, qui non eſt proprie poſthumus.*
8 *Diſpoſitio huius auth. q̄ habeat locum in prætiritione filij emancipati: & ſic per eam corrigentur iura vetera.*
9 *Teſtamento reſciſſo ex cauſa exhæredationis, an legata debeantur per auth. iſtam.*
10 *Quid ſit exhæredare, & quid prætirire.*
11 *Teſtamentum ex cauſa prætitionis, vel exhæredationis, quomodo irritetur.*
12 *Teſtamentū quomodo irritetur, quando deſcendentes ſunt prætiriti vel exhæredati.*
13 *Quando aſcendentes ſunt prætiriti, vel exhæredati, quomodo teſtamentum irritetur.*
14 *Si collaterales ſunt in teſtamento prætiriti, vel inſtituti, q̄ teſtamentum irritatur per querelam.*
15 *Inſtitutio in re certa: an remaneat valida teſtamento irritato ex cauſa prætitionis, vel exhæredationis.*
16 *Subſtituto an conſeruetur per hanc auth. & quæ.*
17 *Teſtator ſi grauat hæredē, vt reſtituat hæreditatē, ſi deceſſerit ſine liberis: & teſtamentū irritetur ex cauſa prætitionis & ſic hæreditas ad ipm venit, q̄n teneatur illā reſtituere.*
18 *Quæ remaneat firma per hanc auth. rupto teſtamento in caſu huius auth.*
19 *Filius, qui rūpit teſtamentū, ex cauſa prætitionis, vel exhæredationis, q̄ nō habet legatū in teſtamēto ſibi factum.*
20 *Legata in caſu huius auth. petuntur ex teſtamento.*
21 *Teſtamentū in caſu huius auth. q̄ cōprehendatur in ſtatuto diſponente quòd teſtamenta ex æquatur ſicut ſententia.*
22 *Si in teſtamento irritato ſunt appoſita clauſula codicillaris, an legata debeantur ab inteſtato, an per hanc authen.*
23 *Clauſula codicillaris quòd operetur teſtō rupto p̄ querelā.*
24 *Clauſula codicillaris an habeat locum rupto teſtamento ex cauſa prætitionis.*
25 *Clauſula codicillaris, quòd operetur vt venientes ab inteſtato audeantur grauati de reſtituendo hæreditatem inſtitutis.*

d EX cauſa. [d] multū eſt difficilis materia huius auth. Itē tex. ē breuis hic, ſed in corpore vnde ſumit, ſatis ē lōgus. Caſū in terminis pone ſub nube, vt litera iacet. Circa auth. hanc primò eſt vidēdum, quomodo ſe habet ad legē Codicis. Quidam dicunt †corrigēdo: quia in lege Codicis dicebat q̄ filius exhæredatus non ſoluit legata, & fideicom

Bar. p iſtā l.in l.cunctos populos.in vj.ſ. de ſum.trin. & fi. catho. & ibi per Bal. & Sal. & Cy. & Bal.in l.nō ſine.de bo. quæ lib. p Bald.in l.ſancimus.ſ. de nup. & in l.lege.de leg. & in l.certū.ſ. vnde leg. p Pet. de Ancha. in c.canonū ſtatuta.de cōſt. maxime in verbo, igitur. Bal. tamen in l. ij.ſ. de in ius voc. dicit, q̄ reſpectu maſculorū ſunt fauorabilia, & reſpectu fœminarū ſunt odioſa, vel ſimpliciter loquēdo poſſunt dici fauorabilia: qa debet inſpici id, qđ principaliter agitur nō id, quod in conſequentiā: & a primo fit denominatio, iuxta not. j.l. ſi quis nec cauſam.ff. ſi cer. pet. & in l.q excep. de cō dit. inde. Ex parte ergo maſculorū, quorū fauore ſit vt ſalua ſit agnatorum dignitas: vt not. Cy. in l. j. de adul. ex parte ipſorum pōt fieri extēſio, vt ſtatutū excludens filiam ꝓpter filium, excludat etiā propter neptē ex filio: econuerſo videt q̄ licet excludat filiā non excluder neptē, quod videt verū de neptē ex filio, quę ꝓcedit ex radice nō exclusa, ſed neptis, aut nepos ex filia, bene excluditur: qa nō poteſt venire, niſi ex p ſona exclusa. Et hoc dicit Pau. de Ca. tenere omnes doc. Sed attēta ratione ſtatuti, q̄ hæreditas remaneat i familia, videt etiā ſcđm ipm q̄ neptis ex filio excluda tur, qatrāſitura i aliā agnationē. Tamen ſe remittit ad Bar. i d.l. liberorū, de qua materia vide p Ancon. xiiij. Paul. de Caſt. conſi. clxix. & cccxxxiij.

P. PAV. P.

c ✠ Non licet. Videtur aliqua circa iſtam auth. in Bertachi. in verbo, exhęredatio. vbi habes an vltra cauſas hic expreſſas ſi reperiatur alia ſimilis poſſit exhęrdari. Et q̄ ſi filius faciat pœnitētiā de delicto, & quędā alia, & an habeat locū iſta auth. i prēteritiōe poſthumi, vide lo. de Ana. cō. xxviij. in pen. & vl. col. & Bolog. ibi in additionibus.

P. PAV. P.

d ✠ Ex cauſa. Hanc auth. repetunt dominus Benedictus de Plūbino. Itē an iſta auth. cōſeruatiua legatorū & aliorū relictorū in teſtamēto procedat quando teſtamētum rumpitur per querelā intentatam per fratrē turpi perſona inſtituta, vi de Pau. de Ca. conſi. lxj. circa med. Nunquid autem habeat locū cōſeruatio iſtius auth. quando eſſent duo teſtamenta quorum primum eſſet inualidum, ſcđm validum ex cauſa prætitionis vel exhæredationis. vide Ang. conſi. clxxxij. incipien. Bertac. habens vnū in v. col. Item q̄ conſeruetur fideicommiſſum vniuerſale, vide in antep. col. ad Bar. An autem iſta auth. debeat intelligi: vt legata conſeruentur, ita tamen q̄ legatarij non plus habeant q̄ filius prætiritus, Vide omnino quæ habes ad Bar. in l. falarium. ff. de lega. præſtan.

d ✠ POMATES. ✠ Ex cauſa. Authenticæ, vt dicit Bald. in prœmio miſſa.

ſcudo.in iij.col. referēs in aut. caſſa.ſ. de ſac. ſan. fuerunt poſitæ in iſto lib. aut. Fede. iunioris, vt ſic poſsint ab Imperatore Romano cōprobari, & ad deciſionē cauſarū adduci. licet alij alia in hoc ſentiāt. Et adde q̄ iſta aut. ſatis clare procedit, q̄ſi eſſet factū ſolū vnū teſtū: ſed qđ ſi ſint facta duo: quorū primū ſit validū, ſecundū nō: ipſo ſecūdo ſint relicta legata & fideicōmiſſa, an ipſa cōſeruent, vide Anch. cōſi. cciij. inc. ī prædicto themate.

a ✠ In filio prætirito a patre. Adde q̄ hanc tenet Old. cōſ. clxxj. incip. thema tale eſt, Titius cōdidit teſtamentū. & cōſi. cxxx viij. inci. thema tale eſt, Durādus. Sed cō munis opi. eſt in contrariū. tū dicit Pau. de Ca. notandū eſſe, q̄ in corpore vñ iſta aut. ſumit, tria ſunt cōſiderāda ī effectu. Primū q̄ ſi ſeraf cā ingratitudinis, teſtamentū habeat ſuam firmitatem, dummodo ꝓbet: vt patet in ſ. ſiue igit. ſecūdum qđ ſi cā nō inſeratur vel non ꝓbet, teſtū irritet, quo ad inſtitutionē. tertiū eſt q̄ eo caſu quo irritet, cætera firma permaneāt. Si ergo q̄rit, an habeat locū in ꝓteritione paterna (dicit ipſe Pau.) dicendum eſt q̄ aut quærimus quantū ad vltimum effectum, ſ. eo caſu, quo irritetur, cætera firma maneāt: & tūc tenēda eſt diſtinctio Bart. cū limitatione tamē, q̄ eo caſu quo ignorabat ſe filiū habere, an credebat ſe certū nō habere. & tunc inſpiciat quæ, & qualia legata ſint an magna, ita q̄ verisimile ſit patrem talia nō feciſſe, ſi ſciuiſſet filium habere: & a tūc habeat locū opi. Bar. Aut ſunt talia, quæ verisimiliter feciſſet: & tunc conſuabuit ꝓ iſtā auth. Si vero dubitabat: & tūc ſecundū Ange. ſimiliter valebūt omnia legata indiſtincte: quia credit etiā de caſu iſto cogitaſſe, & voluiſſe q̄ ēt ſi viuat, legata debeant. l. q̄ iure militari. ff. de teſta. mili. Si aut ē q̄rit quantū ad primū effectū, q̄ inſerta cā teſtū valeat dic q̄ nō loquit ſ ꝓteritione pña: quia inſertio cauſæ nō facit vt prætiritus habeat pro exhæredato: quoniā talis inſertio cauſæ congruit exhæredationi non prēteritioni. & ideo non obſtāt tali inſertioni, ſi ꝓteritus ſit filius in poteſtate: teſtamentū erit nullū, tā de iure ciuili q̄ ꝓtorio: & poterit contrarabulari, ſicut oliēt, eſt tū verū, q̄ ſi cā inſerta ꝓ hæredē ꝓbet. talis filius excludit a iure dicendi nullū, vel cōtra tab. miſſa. quod corrigitur per iſtam authen. quod quibuſdam non placet, vt infrà dicam. Ego tamen puto hoc eſſe ſatis verū.

Alij dicunt quòd ſe habet determinando. nam in lege Codicis ſimpliciter dicebatur de exhæredatiōe, & prætiritione: ſed hic addit q̄ debet fieri exhæredatio, vel prætiritio cum cauſa. quod colligitur ex illo verbo cū dicit, ex cauſa. quod non placet: quia hoc, quod dicit de inſertione cauſæ, non eſt per iſtam auf. ſed per auf. nō licet. ſ. proxim. poſitam. tene ergo primam.

Veniamus ad contraria, & oppo. videt q̄ ex cauſa prætiritionis, rupto teſtamēto nō debeātur legata: vt l. filio prætirito. ff. de inīuſt. teſt. Huius †timore ſunt hic opinam quidam dicunt, q̄ lex cōtraria, & oēs ſimiles corrigūtur per iſtam. Pro hac opi. facit primò hæc auf. q̄ generaliter loquit in corpore vnde ſumitur, ī ſ. ſiue igitur. Si militer loquitur generaliter, vbi loquit de teſtamento facto à filio, qui prætirijt, vel exhæredauit parentes. Hanc opi. tenet gl. in multis locis. ſcilicet in lege contraria, & in l. vxorem. ff. de manumiſ. teſt. in vlti. gl. in aut. vnde hæc ſumitur. ſ. ſi tales. & j. de codicil. l. j. Prætera eadem videtur ratio in prætiritione, quæ in exhęredatione. Nam ſicut teſtamētum ipſo iure annullatur per prætiritionem: ita annullatur per exhæredationem, cauſa non inſerta, ſecundū oēs. Hoc etiam tenent omnes gl. quas infrà allegabo: quæ dicunt q̄ hæc authē. habet locum in prætiritione poſthumi, & c. Alij ſunt in contraria opi. qui dicunt quòd hæc authen. non habet locum in filio prætirito à patre[a]. & tex. hic debet intelligi de prætiritione materna, quæ pro exhæredatione habetur. Ita tenet glo. in corpore vnde auf. hęc ſumitur. ſ. aliud quoq; capitulum. Et idem Azo in ſumma. Dyn. etiam in diſtinctione magna, quam fecit in l. Gallus. de lib. & poſthu. dicit iura antiqua in hoc per hanc authen. non eſſe correcta. Ita videbatur tenere do. Iaco. Butr. q̄ hæc opin. probatur in corpore vnde hæc ſumitur. ſ. ſinautem hæc obſeruata non fuerint. nullum exhæredatis liberis. Et de prætiritis nullam fecit mentionem de iure, hoc eſt q̄ iura non corriguntur, niſi quatenus exprimuntur in lege noua corrigente: vt j. de appel. l. præcipimus. in fine. Præterea, iſtud eſt ſus nouum, quòd videtur induſtum in filij fauorem: ſed hic nullus eſt fauor filij, imò odium: quia tenetur ad legata, ad quę aliàs non tenebatur. ergo &c. Quod hoc ius ſit in fauorem filij, probatur in d. ſ. ſin autem hæc obſeruata non fuerunt. ibi: ne filij falſis accuſationibus, &c. Hoc etiam tenebat do. Pet. [b] do. Cy. erat in cōtraria opi. tamen non reſpondet ad rationes in cōtrarium, nec eas facit. Quid dicemus? Dubium eſt propter opi. tantorum. Finaliter ī Ego dico, q̄ pro declaratione huius quæſtionis, exhæredatio poteſt tripliciter aſſumi. V no modo ſtrictè, & ſic exhæredatio eſt ab hæreditate excluſio expreſſe, & ſolenniter facta: & ſic loquitur tit. iſte, prout de exhæredatione loquitur, ſcilicet ſi eſt facta nominatim: & in teſtamēto interuenerunt omnia, quæ habuiſtis no. ſ. eo. l. j. Alio modo aſſumitur exhæredatio largè: & tūc exhæredatio eſt ab hæreditate excluſio facta tacitè, vel expreſſè ſecundū teſtatoris volūtatē. Et iſto caſu hoc nomē exhæredatio, cōprehēdit prætēritionem factam à teſtatore ſciente ſe filiū habere. Hoc probat in l. ſi patronus teſtamēto. in prin. ff. de bo. liber. & l. Paulus. ſ. fi. & l. ſi cū vel in vtero. & l. ſicut certi. ſ. de teſta. miſi. Ille enim, qui dat hæreditatē ſuā alteri, & de filio nullam fecit mentionē, tacitè exhæredat eum. Et ſi tu diceres, leges cōtrariæ loquunt in milite, in quo eſt ſpeciale, q̄ prætēritio habeat pro exhæredatione concedo q̄ ſpeciale eſt in hoc, q̄ prętēritio militis valet tanquā ex hæredatio: quia ſic voluit: in pagano verò nō valet. Tamē iſta fuit volūtas pagani, q̄ illa prætēritio habeāt pro exhæredatione, ſicut voluntas militis: tamē in milite valet, propter priuilegium ſuū: in illo nō vbiq;. Ergo poteſt dici q̄ exhæredatio ſit in vno valida, in alio inualida. Sicut dicimus in exhæredatione, quæ ſit ſine cauſa: nam exhæredatio eſt, ſed inualida. Tertio modo poteſt dici exhæredatio largiſſimè. ab hæreditate excluſio. & hæc cōprehendit prætēritionē factam à teſtatore ſciente, vel ignorante, ſe filium habere: quæ prætēritio pro exhęredatione eſt: vt l. ſi inſtituta. ſ. fi. cū l. ſeq. ff. de inoffi. teſta. Et ſi tu dicis, ibi ſpeciale eſt in matre. cuius ꝓteritio habeāt pro exhæredatione valida. cōcedo q̄ habeāt ꝓ exhæredatione valida, ita q̄ opus eſt querela: ſed in alio pro exhæredatione inualida tantū: quia licet verba teſtamēti talem filium excludāt: tamen volūtas teſtatoris nō affuit: vt dicta l. ſi cū vel in vtero. ſ. de teſt. mil. Et ſic breuiter triplex eſt exhęredatio. Vna largiſſima, quando ex verbis teſtamēti ad hæreditatem non admittitur: licet expreſſè non excludatur, neq; tacitè, ſecundū voluntatē. quando large aſſumitur: vt quā do nō excluditur expreſſè ſecundū verba, ſed tacitè ſecundū voluntatē. Quādoq; ſumitur ſtrictè, & ꝓprie exhæredatio: vt q̄n expreſſè excluditur ſecūdum verba, & ſecundū voluntatem. Nūc ad † quæſtionē propoſitā dico q̄ hec aut. habet locū in exhæredatione largo modo ſumpta: nō dico largiſſime. Et ſic diſtingue, aut filius eſt ꝓteritus a teſtatore ſciēte: & habet locū hæc aut. quia teſtū rūpitur, quantū ad hæredis inſtitutionē, cætera firma manēt. Aut eſt prætiritus a teſtatore ignorāte: & tūc iura antiqua remanēt incorrecta: qa teſtū nullo iure valebit. Et q̄ hæc diſtinctio ſit vera primo probatur ex corpore vnde ſumit ſ. ſinautē. Nam ex eo quod dicit nullū exhæredatis liberis: intelligo exhæredationē large, vt cōprehendat prætēritionē a ſciēte factā. Et hoc probatur ex rationibus, quę ſtatim in tex. annectuntur. Dicit enim, ne filij falſis accuſationibus cōdēnent, & c. & iſta

sicut excluderet à querela, ſicut dicit ipſe Pau. in l. iij. ſ. eo. ſecūdū Ang. quod notandū eſt, ex qua colligit q̄ iſta aut. & in corpore vnde ſumit, habeat locū ſū eſt inſerta cā ſolū in prætēritione materna. & hoc dicit Pau. de Ca. tenuit opi. do. Rapha. q̄ tenet iſtā aut. nō habere locū in ꝓteritione paterna, di cēs q̄ nō minus putat hāc opinionē verā q̄ q̄ Deus ſit in cœlis: ſtatdēdo tū q̄ opi. cōis ſeruetur. Sed dicit ſalua pace do. Rapha. nō conſideravit perfecte. nā, vt ex verbis ſuis apparet, ipſe nō habuit reſpectū, niſi ad illū primū effectū, dum ibi dicit q̄ ſi cā fuerit inſerta & probata, teſtū habeat ſuā firmitatē: ipſe aūt dicit, q̄ illud nō pōt, p cedere in ꝓteritione pña: qa tūc nō poſſet habere ſuā firmitatē, ꝓpter inſertionē cauſæ ī gratitudinis: quia illa eſt impertinēs ad prætēritionē: ſed ſecundū Ang. dicēdū eſt, q̄ nemo poteſt habere ſuā firmitatē, ſi cā fuit inſerta, & ꝓbata: nō q̄ à principio teſtamenti ſit validū, imo eſt nullū, & perpetuo pōt dici nullū: ſed quantū ad effectū, quia ſi ꝓbabitur, excludet ab intentione ſua, & à iure dicēdi nullo: p illum ſ. ſiue igit. ſed dicere q̄ quo ad vltimum effectum, vt legata non conſeruentur, q̄ non habeat locum in prætēritione paterna, eſt loqui ſine intellectu. & ipſe nō pōt negare quin poſito q̄ teſtamētū ſit nullū, & q̄ filius obtineat. quod cauſa nō probeſ quin teneāt ad legata fideicōmiſ. Dicit Pau. mirror q̄ tantū Rapha. in hoc deficit. Adde q̄ Ange. cōſi. lxxvj. dicit opin. quā tenui legēdo, & nūc teneo q̄ authē. ex cauſa. habeat locū in prætēritione paterna filij iānati. Cauſus eſt in l. Thais. ſ. Splēdopho rus. ff. de fideicō. lib. conſilium incipit, in Dei nomine præſup poſita. & idem vide tur voluiſſe conſilio clxxxiij.

P. PAV. P.

a ✠ A patre. ſeqē Ful. Vide eū in cōſi. cij. in ſubſcriptione iij conſiliſ. viſo tenore alle gati. & producti teſtamēti in ij. co. ver. j. quia in j. volu. vbi dicit iſtam opinionē eſſe cōmunem, vide etiam eundem in cō ſi. xlviij. in j. volu. & Bar. conſi. xiij. colū. iiij. & ſequē. & lj. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõſ. cxlij. & cõſi. ccviij. & Barb. cõſ. lx. vol. ij. & ro. cõſi. cxxxj. & cõſi. clxxxj. & Cardi. conſi. xx. Ana. cõſi. xxviij. co. ij & ſeq. Areti. conſi xxxiij. co. j. vbi limitat. & co. iij. in ij. dubio & duabus ſeq. col. & Pau. de Ca. i l. ſicut certi. col. j. & ſeq. ſ. de teſt. milita. & ibi etiã Alex. in l. j. & Ang. & Barba.

↦ POMATES.

a ¶ Et vt̃ q fuit opin. Azo. iſtã opinionẽ tenet Oldr. cõſ. cxlix. & ibi eam limitat.

↦ P. P. A. V. P.

b ¶ Poſthumo. In filio poſthumo ignoranter prætorito nõ conſeruatur legata, fallit niſi eſſent facta pro aſa, vel pro exoneratione cõſcientiæ, vide laſ. hic i vj. co. vide Barb. in repeti. l. cũ acutiſſimi. in pe. chart. i iij. co. C. de fideic. vid laſ. in l. ꝑcibus. in vj. co. 3. de impub. vbi etiã dicit q tacita pupillaris excludit matrẽ qñ eſt ſubſtitutio facta pro aſa. Et ꝓ primo dicto, vid Frãc. Are. in cõſi. xxviij. i vlt. co. & iiij. de lib. & poſth. An aũt requiratur q fuit ꝓ reſtitutiõe vſurarũ vl male oblatorum an ſufficiat ſimpliciter ꝓ aĩa relinquere, põdera q̃ dicit laſ. in d. l. precibus. in vj. co. & Io. de Ana. i d. cõſi. tenet, idẽ vtroq; caſu. Bar. aũt in l. j. i ij. q. v. q. principalis tenet legata ad pias eãs nõ cõſeruari ꝑ rito filio ignorãter: & q ſi relinquatur ſimpliciter ꝓ aĩa, ꝓ hoc nõ ceſſet teſtator ꝓ aliqua obligatiõe vel onere ſuo religioſe. vid Barb. in c. duo lus. in vl. co. de reſt. Scrip ſi ad laſ. hic.

b ¶ Poſthumo. Adde q Old. cõſ. clviij. ſic. ſup j. q. tenet, q hæc auth. nõ hẽat locũ i ꝑteritiõe poſthumi. An aũt legata debeãtur poſthumo ꝑteri to. An. alleg. px. cõ. lxxv. dicit q aut ꝑteritus eſt ſcieter: & legata debeãt. Aut ignorãter: et illa debeantur, q̃ verſiſſe teſtator fuiſſet factũrus, ſi poſthumũ ſciuiſſet, ꝓ l. pe. ff. de iure cod. Bal. vero cõ. cccxxj. ſci. i Chriſti noſe. dicit q aut teſtator i aliqua parte ſui teſ. ſecit mẽtionẽ d filijs, er ñ reſtrixit ſe p nomẽ ꝓprij, & idiſſimiue locutus ſe & tũc hẽat locũ hęc authen. Aut i nulla parte teſta. fecit mẽtionẽ de filijs: et tũc non vr cogitaſſe de iſta verba cõprehendunt filiũ exhæredatum, vel prætꝛitum cũ cauſa, licet nõ vera à ſciente. & j. ſequitur, vel aliquã circũſcriptionẽ in parentum ſubſtantijs patiãtur, & c. Circũſcriptio ſ enim eſt deceptio facta ab aliquo per dolum: vt l. j. ff. de in ĩte. reſt. & ibi no. ſed ille, qui ꝑterijt aliquẽ ſciẽter doloſe, eũ circunſcribit. ergo & c. Ex rõnibus ergo annexis apparet, q verbũ exhæredatiõis, debet largè ſumi, vt cõprehẽdat prætꝛitionẽ. Hoc etiam probatur in §. & hæc quidem exhæredationis, vel prætꝛitionis pœna & c. & j. in ſequen. §. ſequitur. Sola enim noſtræ ſerenitatis eſt intẽtio à parentibus, & liberis, iniuriã prætꝛitionis, vel exhæredationis auferre. Apparet ergo q Imperator intellexit in præcedentibus tam de ꝑteritiõe, quã de exhæredatione. Ex prædictis apparet reſponſum ad ea, q̃ in contrarium allegantur, videlicet q in corpore non fit mentio de ꝑteritione. Imo falſum eſt: quia fit mẽtio expreſsè in verſiculo, & hæc quidem. Item dum dicit, exhæredatis. intellexit largè, vt comprehendat prætꝛitionẽ factam à ſciente: meritò iura antiqua corriguntur. Nec obſt. quod iſti dicunt, q ius nouũ inductum eſt in fauorem filiorũ: quia fateor q fauor filij eſt in hoc, q in exhæredatione vel prætꝛitione debet inſeri cauſa: ſed fauor teſtantis eſt q teſtamentum non frꝛitetur in totum, ſed remaneat validũ quo ad alia capitula. Probatur in. corpore, in verſiculo, hoc autẽ diſpoſuimus vt & parentes, & filios, & teſtatores ab iniuria liberemus. & in eo. §. vnde. & conſtat ad vtriuſque partis volũtatẽ, vtilitatẽ, atq; cautelam hanc præſentem legẽ fuiſſe prolatã & c. Ex quibus verbis apparet q non eſt factũ ius iſtud in fauorem tantum exhæredati, vel prætꝛiti: ſed etiam in fauorem teſtantis. Et iſto modo intelligendæ ſunt veræ omnes gl. quæ tenent, q iura antiqua corriguntur per hanc auth. Sed ſi acciperes exhæredationẽ largiſsimè, vt cõprehẽderet ꝑteritionẽ factã ab ignorãte: tũc in hac ꝑteritione iura antiqua nõ corrigũtur: qa text. in corpore, nõ intelligit niſi de ꝑteritione facta à ſciente, vt ſuprà dixi. Præterea, hoc ꝓbo p rationẽ: Sicut hodie voluntatẽ defuncti ꝑtereũtis filiũ lex tuetur quãtũ ad legata: ita olim tuebaẽ voluntatẽ militis ꝑtereũtis filiã in totũ: ſed ĩ milite adhibeẽ illa diſtinctio, vel ꝑterijt filiũ ſcienter, aut ignorãter: vt d. l. ſicut certi. cũ ſi. §. de teſt. milita. ergo, & c. Et iſto caſu intelligo verã etiam opi. aliorũ, qui dicunt iura antiqua nõ corrigi. Secũdò op. ad l. & ſvt̃ q legata non debeãtur teſtamẽto rupto ex cã prætꝛitiõis: vt j. ti. j. l. j. et de lega. ij. l. ſi quis in teſtamento. de fideicommiſ. lib. l. ſi pater. prin. cum ſi. Huius timore ſũt hic aliæ op. Dicũt quidã, q illę leges corrigũtur per iſtã. & hæc fuit olim opin. Pla. q̃ probaẽ pluribus ratiõibus. Primò, quia hæc auẽ. log tur generaliter ergo & c. Præterea, lex & iura allegata in contrariũ loquunt in poſthumo, cũ lex partícular poſthumum, & iam natum: vt l. maximũ. in fin. Sed in iam nato prætꝛito iura antiqua corriguntur, ergo & c. Præterea, ſicut olim quãdo teſtamentum rumpebatur per contra tabu. debebantur legata certis perſonis per edictum de leg. præſtan. ita hodie debentur legata vniuerſaliter per hãc auẽ. ſed in illo iure antiquo nõ fiebat diſtinctio inter poſthumum & iam natũ, vt l. prima. in princi. ff. de contra tabu. ergo nec de iſto iure.

a Azo. [a] quòd leges contrariæ non corrigan

b tur: ſed illę loquuntur in filio poſthumo [b]: iſta in filio iam nato. Iſta opinio fundabatur pluribus rationibus. Primò, quia in corpore nõ fit mentio de poſthumo: ergo & c. Præterea, quando filius iam natus eſt prætꝛitus, teſtamẽtum ſtatim eſt irritum quãtum ad inſtitutionem: & ſic legata nunquã habuerunt dependentiã ab ea. Sed quando eſt prætꝛitus poſthumus, tũc ab initio valuit teſtamentum, & legata ab eo dependere cœperunt: meritò rupta inſtitutione vtiantur legata: vt dicitur in ſimili, vt hic, de iniuſt. rup. & irri. teſt. l. nam & ſi. §. fi. & no. de lib. & poſthu. l. iij. §. fi. Iac. de Are. & do. Cy. tenent primã opi. ſ. q leges contrariæ, & ſimiles corrigantur. Allegant q ſit glo. de fideic. lib. l. generaliter. §. ex teſtamento. Allego tibi plures alias glo. quæ in poſthumo loquũtur. ff. de cap. & poſtli. reuer. l. bona. §. fi. & de fideic. lib. l. ſi pater in princi. & de teſta. tut. l. j. de leg. ij. ſi quis teſtamẽto. & j. de codicil. l. j. Audiui do. Ray. tenere cõtra iſtam opi. & ſic pluriẽs conſuluiſſe. Audiui etiam do. Iaco. But. ſuper hac auẽ. tenẽtem contrarium, per iſtam rationem. hæc auẽ. loquitur quãdo prætꝛitio fit à matre. Sed hanc opi. ſ. proxi. reprobauí. Præterea, dicebat ipſe, q hic loquitur quando prætꝛitio fit à matre ex cauſa. quod patet: quia text. dicit, ex cauſa prætꝛitionis, & c. ſed in poſthumo non cadit cauſa: vt l. ſi quis in ſuo. §. legis. ſ. de inofficio. teſtamen. Quid dicemus? Dico idem quod ſ. Aut prætꝛitio poſthumi eſt facta ab eo, qui ſciebat ſe habere vxorem prægnantem: & eſt vera prima opin. quod iura antiqua ſint correcta, hoc probatur ex text. in corpore, vt ſ. dixi. Et licet ibi nulla mẽtio fiat de poſthumo: tamen loquitur generaliter de qualibet prętꝛitione. Aut prętꝛitio eſt facta ab eo, qui neſciebat vxorem eſſe prægnantem: & tũc non corriguntur: quia text. in corpore de hoc non loquitur. Hæc opi. probatur in ſimili. ſ. de teſt. mili. l. ſi cum vel in vtero. & l. qui iure. ff. de teſt. mil. Præterea, hoc probo per rationẽ efficacẽ. Certum eſt q donatio inter viuos nititur maiori firmitate, quàm

↦ POMATES.

c ¶ Filios habebat. Iſtã opi. Bar. licet nõ reperiaẽ q eãem dicat, tenet Io. de ana. cõſi. xxviij. & vide ibi Lud. Bol. ſ addi. Iſta verba poſita vide p Azo. Are. cõſi. xciij. vbi in iſta mã fecit pluchrũ cõſilũ.

legata: quia cõſenſu duorum fit. ergo & c. no. in l. j. ff. de pact. Itẽ nõ põt reuocari ſine cauſa: vt j. de reuo. do. p totũ. Sed donatio inter viuos propter ſuperueniẽtes filios, de quibus teſtator non cogitauit, irritaẽ. ergo multò magis irritanẽ legata: vt l, ſi vnc̃ꝑ. j. de re. do. Facit ad hoc ff. de pact. l. tale pactum. §. fi. Præterea, hoc tenere eſſet contra voluntatem teſtatoris. Pone enim quòd teſtator nõ habẽs filios fecit magna legata fratribus cõſanguineis: quod nõ eſt veriſimile eum feciſſe, ſi de liberis cogitaſſet: non enim prætuliſſet extraneos ſoboli ſuæ: vt l. cùm auus. de condi. & demon. & de fideicõ.

c l. cùm acutiſſimi. Idem iuris eſt ſi aliquis filios habebat [c] tempore teſtamen

teſtamẽti. Nam præſumit lex, q ſi cogitaſſet plures filios habere minora reliquiſſet legata: vt l. iſ qui in ſi. ff. de iure codi. & ſic vno caſu eſt vera opi. Pla. & ſequacium. Alio caſu eſt vera opi. Azo. & ſequacium. Redeamus ad quaſdam rationes, quas feci pro Pla. inquantum concludunt cõtra Azo. & ſpecialiter ad illam, quam fecit de tí. de leg. præſtan. Nam dico, q ibi nulla eſt differentia inter poſthumum, & iam natum, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter teſtator prætꝛierierit. Ratio, quia in vtroq; eſt eadem ratio. Quare autẽ prætor conſeruauit legata coniunctis perſonis. Certè, quia prætor rumpebat teſtamentum, quod de iure ciuili erat validum. & in hoc iniuriam faciebat legatarijs omnibus: ideo ex æquitate ſua reſeruauit legata coniũctis perſonis: vt l. j. in princi. de leg. præſt. & iſta eſt ratio vniformis ad poſthumum, & iam natum, quoquo modo prętꝛitum: ſed hic legata conſeruantur propter tuendam voluntatem defuncti, quæ voluntas defuncti ceſſat, quando prætꝛitus eſt ab ignorante. Nunc reſpondeo ad iſtas rationes factas per Azo. cõtra Plac. non obſt. q legata cœperint dependere ab inſtitutione: vt dicam j. in contrarijs, ſuper verbo, exhæredationis. Nec obſt. quod dicebat do. Iaco. Butr. q hic loquitur de prætꝛitione. quæ ſit ex cauſa: quia hoc falſum puto: quia imò loquitur in diſtinctè de omni prætꝛitione, per quam prætꝛitus circunſcribitur, vt dixi in præcedenti contrario. Et quod text. hic dicit, ex cauſa prætꝛitionis, debet exponi, i. ex ipſa prętꝛitione: & ſic intranſitiuè loquitur. Simile habuiſtis ſ. de condi. indeb. in l. j. Vel dic q verba hic poſita ſunt Guarnerij. in corpore alíter iacent. Sed contra iſtam opi. quam tenui, tam in præcedẽti contrario, q̃ in iſto, opp. de caſu l. vlti. ff. de hære. inſtituẽ. vbi quando prętꝛeritio eſt facta ab ignorante, vitiatur inſtitutio, & legata firma remanent. Sol. Ibi loquitur quando prętꝛeritus eſt aliquis, cuius prætꝛeritio teſtamentum non rumpebat: ſed inſtitutio rumpitur propter defectum cauſæ, quam teſtator adeſſe putabat, quæ cauſa reſpiciebat inſtitutionem ſolam, non legata: meritò legata firma remanent: quia in eis nõ eſt defectus voluntatis defuncti: hic ſecus, vt ſ. dixi. Contra hoc etiam fortiter opp. de l. cũ mater. ff. de inoffi. teſta. vbi videtur q debeat diſtinguí totum ecõtra ad illud, quod ego dixi ſ. Aut prætꝛitio eſt facta à ſciente: & ſic re, & conſilio: & legata tũc nõ debeanẽ. Aut ab ignorãte: & tũc debeanẽ. Ita videt tenere gl. ibi poſita, & c. Rñ. rationes & opi. gl. nõ ſunt veræ, per rationes quas ſ. dixi. Vnde tene opi. Azo. ibi poſitã quod dicũ in prin. legis corrigaẽ per id quod ſequiẽ. Et tũc facit pro opin. quã teneo. quod ſatis placet. Vel dic ſubtilius, quãdo mater ꝑterijt filiũ, quẽ non credebat ſe habere, & alios inſtituit: filius habet duplicẽ viam. Vno modo, quòd dicat teſtamẽtum nullũ, ſeu inſtitutionẽ nullam, propter defectũ cauſæ: quia mater ideo inſtituit extraneũ, quia putabat ſe filiũ nõ habere. quare erit falſa: & tunc vitiabiẽ inſtitutio, & remanẽt legata: vt d. l. cũ mater in princ. & d. l. vlti. de hære. inſti. Aut vult irritare inſtitutionẽ tanc̃ꝑ prætꝛeritus, & venire per querelam olim, vel hodie, dicẽdo nullũ ipſo iure: & tũc legata totaliter nõ valebũt. Sic loquitur finis dictæ. l. cũ mater. & id quod ſupra dixi vobis. Opp. de l. ij. §. eo. ti. & ff. de li.

a & poſthu. l. Gallus. per totam l. Huius timore [a] ꝓſſunt hic eſſe

7 aliæ opi. Vna, q hæc auẽ. habeat locum in prætꝛitione poſthumi, q nõ 'eſt ꝓpriè poſthumus, ſed per l. Velleia. ſubducto, eo qui tenebat primũ locũ, ſequeẽs incipit tenere locũ primi. & glo. in l. j. ff. de teſta. tute. videtur tenere, q in tali poſthumo locum habeat hæc auẽ. In contrariũ videtur. nam talis poſthumus nõ fuit per machinationẽ prætꝛeritus. Nam teſtator ideo eũ nõ inſtituit: quia alter eũ præcedebat: & ſic licitè fecit. Teneo gl. Ad contrariũ reſpondeo, q hæc machinatio videẽ. Sicut enim qui habet vxorẽ prægnantẽ, & ventrẽ non inſtituit: ita ille, qui habet nepotẽ, & de eo nõ facit mentionẽ, ſecundũ conſiliũ. l. Velle. ſaltẽ re ipſa circũſcribit eũ. Huic opi. cõſonat volũtas defun-

b cti. Si enim filiũ ſuũ, qui erat in primo gradu, grauauit legatis [b]: multò magis eſt præſumendũ q grauaſſet nepotẽ: quia erat in vlteriori. Oppo. ſ. de bono. poſ. contra tab. l. j. & de lega. præſtan. l. j. vbi teſtamẽto irritato per contra tab. ex cauſa prætꝛitionis, legata non debentur, niſi certis perſonis: hic verò dicit

8 q omnibus. Huius timore ꝓſunt hic opi. nã gl. in d. l. j. ſ. de bon. poſ. contra tab. tenet q illæ leges hodie corriguntur per iſtã, vt no. ff. de vſufru. l. ſi extraneo. Alíbi videtur tenere gloſſ. q hæc auẽ. non loquaẽ de prætꝛitione filij emãcipati: vt not. ff. de mino. l. iſ qui in ſi. ff. de iure codi. & ſic vno caſu eſt vera opi. Pla. & ſequacium. Alio caſu eſt vera opi. Azo. & ſequacium. Redeamus ad quaſdam rationes, quas feci pro Pla. inquantum concludunt cõtra Azo. & ſpecialiter ad illam, quam fecit de tí. de leg. præſtan. Nam dico, q ibi nulla eſt differentia inter poſthumum, & iam natum, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter teſtator prætꝛierierit. Ratio, quia in vtroq; eſt eadem ratio. Quare autẽ prætor conſeruauit legata coniunctis perſonis. Certè, quia prætor rumpebat teſtamentum, quod de iure ciuili erat validum. & in hoc iniuriam faciebat legatarijs omnibus: ideo ex æquitate ſua reſeruauit legata coniũctis perſonis: vt l. j. in princi. de leg. præſt. & iſta eſt ratio vniformis ad poſthumum, & iam natum, quoquo modo prętꝛitum: ſed hic legata conſeruantur propter tuendam voluntatem defuncti, quæ voluntas defuncti ceſſat, quando prætꝛitus eſt ab ignorante. Nunc reſpondeo ad iſtas rationes factas per Azo. cõtra Plac. non obſt. q legata cœperint dependere ab inſtitutione: vt dicam j. in contrarijs, ſuper verbo, exhæredationis. Nec obſt. quod dicebat do. Iaco. Butr. q hic loquitur de prætꝛitione. quæ ſit ex cauſa: quia hoc falſum puto: quia imò loquitur in diſtinctè de omni prætꝛitione, per quam prætꝛitus circunſcribitur, vt dixi in præcedenti contrario. Et quod text. hic dicit, ex cauſa prætꝛitionis, debet exponi, i. ex ipſa prętꝛitione: & ſic intranſitiuè loquitur. Simile habuiſtis ſ. de condi. indeb. in l. j. Vel dic q verba hic poſita ſunt Guarnerij. in corpore alíter iacent. Sed contra iſtam opi. quam tenui, tam in præcedẽti contrario, q̃ in iſto, opp. de caſu l. vlti. ff. de hære. inſtituẽ. vbi quando prętꝛeritio eſt facta ab ignorante, vitiatur inſtitutio, & legata firma remanent. Sol. Ibi loquitur quando prętꝛeritus eſt aliquis, cuius prætꝛeritio teſtamentum non rumpebat: ſed inſtitutio rumpitur propter defectum cauſæ, quam teſtator adeſſe putabat, quæ cauſa reſpiciebat inſtitutionem ſolam, non legata: meritò legata firma remanent: quia in eis nõ eſt defectus voluntatis defuncti: hic ſecus, vt ſ. dixi. Contra hoc etiam fortiter opp. de l. cũ mater. ff. de inoffi. teſta. vbi videtur q debeat diſtinguí totum ecõtra ad illud, quod ego dixi ſ. Aut prætꝛitio eſt facta à ſciente: & ſic re, & conſilio: & legata tũc nõ debeanẽ. Aut ab ignorãte: & tũc debeanẽ. Ita videt tenere gl. ibi poſita, & c. Rñ. rationes & opi. gl. nõ ſunt veræ, per rationes quas ſ. dixi. Vnde tene opi. Azo. ibi poſitã quod dicũ in prin. legis corrigaẽ per id quod ſequiẽ. Et tũc facit pro opin. quã teneo. quod ſatis placet. Vel dic ſubtilius, quãdo mater ꝑterijt filiũ, quẽ non credebat ſe habere, & alios inſtituit: filius habet duplicẽ viam. Vno modo, quòd dicat teſtamẽtum nullũ, ſeu inſtitutionẽ nullam, propter defectũ cauſæ: quia mater ideo inſtituit extraneũ, quia putabat ſe filiũ nõ habere. quare erit falſa: & tunc vitiabiẽ inſtitutio, & remanẽt legata: vt d. l. cũ mater in princ. & d. l. vlti. de hære. inſti. Aut vult irritare inſtitutionẽ tanc̃ꝑ prætꝛeritus, & venire per querelam olim, vel hodie, dicẽdo nullũ ipſo iure: & tũc legata totaliter nõ valebũt. Sic loquitur finis dictæ. l. cũ mater. & id quod ſupra dixi vobis. Opp. de l. ij. §. eo. ti. & ff. de li.

a & poſthu. l. Gallus. per totam l. Huius timore [a] ꝓſſunt hic eſſe

7 aliæ opi. Vna, q hæc auẽ. habeat locum in prætꝛitione poſthumi, q nõ 'eſt ꝓpriè poſthumus, ſed per l. Velleia. ſubducto, eo qui tenebat primũ locũ, ſequeẽs incipit tenere locũ primi. & glo. in l. j. ff. de teſta. tute. videtur tenere, q in tali poſthumo locum habeat hæc auẽ. In contrariũ videtur. nam talis poſthumus nõ fuit per machinationẽ prætꝛeritus. Nam teſtator ideo eũ nõ inſtituit: quia alter eũ præcedebat: & ſic licitè fecit. Teneo gl. Ad contrariũ reſpondeo, q hæc machinatio videẽ. Sicut enim qui habet vxorẽ prægnantẽ, & ventrẽ non inſtituit: ita ille, qui habet nepotẽ, & de eo nõ facit mentionẽ, ſecundũ conſiliũ. l. Velle. ſaltẽ re ipſa circũſcribit eũ. Huic opi. cõſonat volũtas defun-

b cti. Si enim filiũ ſuũ, qui erat in primo gradu, grauauit legatis [b]: multò magis eſt præſumendũ q grauaſſet nepotẽ: quia erat in vlteriori. Oppo. ſ. de bono. poſ. contra tab. l. j. & de lega. præſtan. l. j. vbi teſtamẽto irritato per contra tab. ex cauſa prætꝛitionis, legata non debentur, niſi certis perſonis: hic verò dicit

8 q omnibus. Huius timore ꝓſunt hic opi. nã gl. in d. l. j. ſ. de bon. poſ. contra tab. tenet q illæ leges hodie corriguntur per iſtã, vt no. ff. de vſufru. l. ſi extraneo. Alíbi videtur tenere gloſſ. q hæc

↦ POMATES

a ¶ Huius timore. Cõſidera nunqd hoc ſit verũ, qđ ſentit Bar. q nepos ſubmittet ſi locũ patris: ex diſpoſitione Vellei. quod quidẽ clare ſentit gl. in d. l. ij. hic alle. Sed hoc videẽ cõtra. i §. ſui. Inſti. de hær. qua h. & diſſe.

↦ POMATES.

b ¶ Legatis. Ex iſto articulo colligę q idẽ eſſet, ſi eſſet ẽt ignoranter ꝑteritus. & opin. Bar. hic eſt cõis, vt inqꝛ Por. et Imo. in d. l. filio prętꝛerito. q ponderãt Bar. hic eſſe cõtrariũ, dum dicit de exceptiõe poſſe fieri abſq; dolo. cõtrariũ cuius ſ. in prima opi. in diffinitione ipſius exceptiõis. Cogita.

c ¶ Puto verã. Adde q ita cõiter tenẽt, ne melioris cõditionis ſit emancipatus quã ſuus.

↦ POMATES.

d ¶ Factã. Cogita tñ, nũquid iſto caſu ſaltẽ deberet comiſcẽtis pſonis, de quibus in d. l. j. de leg. præſtan.

e ¶ Tu dic breuiter. Vide Io. de Imo. i cõ ſil, cc xxviij. vbi legatũ extendatur ad liberos, quos ignorabat, vide ibi: qa pulchre loquitur. And. Barba.

9 vt dixi ſuprà. Sumus ꝓexpediti de cõtrarijs, circa verbũ prætꝛitionis. Nunc veniamus ad verbũ exhæredationis, & videẽ quod reſciſſo teſtamẽto per filiũ exhæredatũ, cætera vitianẽ: vt l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. ff. de inoffic. teſta. Huius timore ſunt in hac materia multæ opi. Nam Mar. dicebat, q contrarium habet locũ ſecundũ illa tẽpora, ſecundũ q̃ habet locũ q̃rela: hodie verò nõ habet locũ querela. Cuius opi. reprobatur hic, in gl. & in l. j. ff. de inof. teſt. Ego dixi plenè in l. j. ff. de teſta. Alij dicũt, q lex cõtraria corrigiẽ ꝓ iſtam aut. nã hodie ſi teſtẽ rumpaẽ ꝓ querelã, vel alio modo filio exhæredato legata debenẽ, vt hic. Et hoc tenet glo. in lege cõtraria. & ff. de inofficio. teſt. l. nã & his. §. j. de teſt. tutel. l. iure noſtro. §. j. & de leg. ij. l. cũ filius. in prin. et in iſtis locis gl. tenet iſtã opi. Et differt hęc opinio ab opi. Mar. quia ſecundũ hãc habet locũ querela: ſed legata remanẽt firma. ſed ſecundũ Mar. nõ habebit locũ querela. Tertij dicũt vt Azo in Summa, Aut teſtamentũ eſt nullũ ipſo iure, quod eſt quãdo cauſa nõ eſt inſerta in exhæredatione, vt j. dicã: & tũc habet locũ iſta aut. Aut cauſa fuit inſerta: & tũc quia oportet teſtamentũ irritari per querelã, ſecundũ cõem opi. legata, & cætera ſimiliter irritãtur, & iura antiqua nõ corriguntur. Iſta opi. probaẽ: quia quando teſtamentum eſt nullũ, legata non habent dependentiam ab inſtitutione: ſed quando eſt aliquod, & irritatur, ſecus: vt dicitur in ſimili in l. nam & ſi ſub condi. ſ. fi. ff. de iniuſt. teſt. & l. iij. in fi. de lib. & poſth. & ibi not. Iſta opi. placuit Hug. tamen diſplicuit eius ratio. Nam in eo quod dicit, qñ teſtm eſt nullum legata valent, eſt cõtra l. is qui in poteſtate in prin. ff. de leg. præſtan. In eo verò quod dicit, q quando ab initio valuit, legata irritantur propter depẽdentiã: eſt contra l. nam ſimiles. ff. de iniuſt. rup. Quidã volentes ſuſtinere rationẽ, multũ labo-

e rãt ad rñdẽdũ ad dictas leges. Tu dic breuiter [c] q nõ obſt. l. is q in poteſtate. quia ibi loquiẽ ſecundũ tẽpora antiqua, ſecundum q̃ legata nõ poterant valere, niſi ex teſtamẽto adireẽ hæreditas: hodie ſecus in caſu huius aut. Nõ ob. l nã ſi miles. qa ibi valuit teſtamentũ ab initio de iure ſpeciali. Vnde licet tollaẽ nõ eſt tantæ potẽtiæ, q ad ſe trahat acceſſorium. Vnde ratio Azo. adhuc remanet viua. Hug. tamẽ aſsignauit aliã rationem: quia quãdo

Universidad de Deusto
Biblioteca

↦ POMATES. ¶Et Cyn. in d.l.iij. Ista opi probatur in l.si cũ vel ĩ vtero.in fi.ff.de test.mili.

↦ POMATES. ¶Si vero q̃ris. Quãdo p̃teritio filij emãcipati, hodie reddat testm nullũ, vide cõcor.p Alex.in consi. cxlij.col.ij.in j.volu. & in consil.ciij.col.j. volu.iij.

testator inseruit causam, delinquit in duobus, s.in exhæredãdo, & falsam causam inserẽdo: sed qñ causam nõ inseruit, deliquit in vno tm: meritò mitius puniẽ, vt sic quo ad institutionem tantũ irritetur testamentum. Ista ratio reprobatur per doct. Quid enim si testator inserit verã causam, sed hæres eam non probauit? Certè in nullo delinquit: tamẽ secundũ opi. prædictã nõ valeret legatũ. Vnde alij. vt Iac.de Are. tenẽt opin. istã, per aliã rationem, s.quia hic dicit text. irritum &c. In corpore dicit, euacuato, &c. Et sic intelligit quãdo est irritum ipso iure: & ista opi. nõ placet. Nam verbum irritum, nõ est in corpore, sed in vno §.dicit, euacuato: in alio dicit, rescisso. & glo. intelligit ibi, euacuato, s.per sententiam: & sic agebatur quereia. Quod autem dicit, euacuato testamẽto, &c. & sic sunt ablatiui absoluti, & resoluunt in cõditionẽ, scilicet si eua cuabit, s.per querelã: vt l.à testatore. ff. de condit. & demon. ff. de vsu. l. eu ictis. & eodẽ modo in alio §. vbi dicit, rescisso testamento. Vnde alij tenentes hãc opi. dicũt q̃ qñ testamentũ irritaẽ per querelam, legata nõ debentur, quia irritatur iudicium tanquam demẽtis: vt l. Titia. ff. de inoffic. test. Et istam opi. vidi quãdoq; tenere do. Iac. But. dum legeret legẽ contrariam: & postea dum legebat hanc auc. vidi eum vacillare: & nil firmare. Sed ista ratio non placet. nam licet olim testamentum irritaretur per querela, quasi colore dementiæ, vt l. colore. ff. de inoffi. test. tamen hodie non irritatur illo colore: sed irritatur testamẽtum per querelam, quasi causa inserta nõ fuerit vera. Non enim potest dici demẽs, qui filium suũ exhæredauit ex iusta causa inserta. Sed potest dici q̃ cã nõ sit vera: & ista resp̃sio colligitur ex dictis Iac. de Are. in ista materia circa alium passum. Vnde alij, vt Dy. sunt in alia opi. totum econuerso ad præcedẽtem. Dicit enim, Aut causa legitima est inserta: & per hæredem non approbata: & habet locum hæc auc. vt licet testamentum irritetur per querelam, legata firma maneant. Aut causa nõ est inserta in exhæredatione: & tunc irritatur testamentum in totum: & ita dicebat ipse, q̃ colligitur ex corpore vnde sumitur hæc auc. Do. Cy. dicit hic, & audiui eum dicẽtem, cũ legeret istam auc. q̃ pluries ipse respicit in corpore, & nunq̃ sciuit colligere ex aliquo tex. illud quod dicit Dy. Videtur mihi tamen q̃ Dy. hoc collegerit ex text. in corpore, ex altero de duobus locis. primò ex §. sinautem hæc obseruata non fuerint. ibi: ne filij falsis accusationibus, &c. Nam dicitur esse falsa accusatio, quãdo causa ingratitudinis inseritur, quæ vera nõ apparet. Vel possumus dicere, q̃ ipse collegit hoc ex §. sinautem hæc obseruata non fuerint. aliàs in §. hæc autem. ex fi. § in ver. in aliquo autem negotio, &c. vbi tex. hoc expresse videtur dicere: ideo eum vidi totum. Hæc opi. Dy. nõ placet. Nam licet vna sit ratio in corpore, ne falsis accusationibus condemnẽtur, &c. quæ congruit exhæredatis cum causa. statim annectitur ibi alia, vel aliquam circunscriptionem in parentum substãtia liberi patiantur, &c. Quæ ratio congruit exhæredatis sine causa, & etiam præteritis à sciente, vt supra dixi. Præterea, text. dicit, sinautem hæc obseruata non fuerint: & sic loquitur generaliter, siue non fuerit obseruatum illud, quod percepit de assertione causæ, siue nõ fuerit obseruatum illud quod percepit, q̃ causa probaretur per hęredem. Non obst. tex. in ver. in aliquo autẽ negotio, &c. Nam Imperator ideo sic pronũciauit: quia reperit testamentũ esse falsum dolo, & machinatione quorundã extraneorũ. & sic nõ deficiebat ex cã p̃teritionis vel exhæredatiõis, sed ex causa fallitatis. et ibi tex. exp̃sse dicit: dolo & machinatio ne quorundã cõpositã fuisse cõperimus. Præterea, posito q̃ tex. hoc expresse dixerit illa fuit pronũciatio Principis anteq̃ emanaret cõstitutio, vnde hæc aut. sumitur, quę erat iusta tũc: hodie post hãc legem esset iniusta. Teneo ergo opi. gl. q̃ iura antiqua hodie sunt correcta, vt in testamento rescisso per querelam. vel aliquo quoquomodo ex causa exhæredationis legata, & fideicõmissa firma remanẽt. Hoc tenet gl. in multis locis quę §. dixi.

Expediti sumus de cõtrarijs, circa verbum exhæredationis.

Oppon. contra illud quod dicitur hic, cætera firma manent.

Contra, ex testamẽto, ex quo non aditur hæreditas, non possunt deberi legata: vt l. si nemo. ff. de testa. tute. & ff. de reg. iur. l. si nemo. Sol. Ibi loquitur quando testamentum vitiatur ex alia causa quã ex causa ex hæredatiõis. vel præteritionis. Rõ põt esse, quia qñ ex alia causa hæreditas nõ aditur, ad alios peruenit hæreditas, præter spẽ, & volũtatẽ defuncti: iõ testator eos grauare non cogitauit. Sed qñ irritatur ex cã exhæredatiõis, vel præteritionis, testator cogitauit grauare eũ, quẽ exhæredabat, vel præteribat. in quãtũ poterat. Sicut emẽ eũ priuabat tota hæreditate, q̃ sibi debebatur: ita præsumit lex q̃ multo magis voluerit eum eẽ grauatum legatis: ideo legata cõfirmauit.

Oppo. ś. de test. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. Sol. Ibi testm erat ex alia ratione imperfectum, videlicet ꝓpter defectum solennitatis: hic ex cã exhæredationis, vel p̃teritionis.

Expediti sumus de cõtrarijs, veniamus ad q̃stiones. Primò q̃ro: †hic dicitur ex cã præteritionis, vel exhæredatiõis. Quid est exhæredare vel præterire? Certè quid sit exhæredare, & qualiter posset intelligi, suprà dixi in primo cõtrario. Præterire verò quid sit, de hoc est opi. Nã Iaco. de Are. dicit, q̃ præteritio est, nullã mentionẽ facere de filio, et idẽ videtur tenere gl. in l. iij. ś. eo. Ex hoc sequitur, q̃ si quis aliquẽ præterierit, cã ingratitudinis inserta, vel ei aliquid legauerit q̃ iste diceretur exhæredatus: nõ præteritur. Istud tenet Pet. & Cy. in d.l. iij. [a]

a Sed Mar. tenet contrarium, & dicit veritatẽ. Id enim probaẽ ex tex. in l. maximum. ibi: in institutione præterijt, &c. quasi dicat: Ille præteritus dicitur, de quo in institutione nõ est facta mentio. Pro hoc videtur casus j. de fideicõ. l. pe. & ff. de leg. iij. l. ij. Et hoc vult dicere tex. ĩ corpore, prout nos accipimus præteritionẽ, pro specie distincta in §. aliud quoque capitulũ. vbi dicitur q̃ exhæredare, vel præterire, debet fieri cũ causa. Et p̃ dicta vera, prout nos accipimus præteritionẽ pro specie distincta ab exhæredatiõe stricto mõ sumpta. Nã si tu acciperes ex hæredationem largè, tunc talis præteritio videreẽ exhæredatio, vt ś. dixi in primo cõtrario, & probatur ś. de test. milita. l.

11 si cum vel in vtero· †Quæro, secũdo, quomodo irritatur testamẽtum ex cã præteritionis, vel exhæredationis. In hoc fuit opi. quod quidã dicũt hodie nõ esse locũ querelæ. q̃ hic non examino. Dixi in l. j. ff. de testa. Tenẽdo opi. gl. q̃ hodie sit locus querelæ: in quæstione proposita, dico sic. Quãdoque q̃riẽ de descẽdẽtibus præteritis, vel exhæredatis: quãdoque de ascẽdentibus: qñque de collateralibus. Circa primum dic, † Aut

12 fuit exhęredatus, vel p̃teritus à p̃re, vel à linea p̃na, auo p̃no, & similibus: aut à mr̃e, vel a linea mr̃na. Si à p̃re, vel à linea p̃na: aut erat ĩ potestate: aut erat emãcipatus: & tũc si in ptãte, & fuit præteritus: tunc est testamentum nullum ipso iure. Potest etiã petere contratab. vt l. maximũ. ś. proxi. & l. j. ś. de bo. pos. contra tabu. siue fuerit inserta causa in præteritione, siue non: & legata præstanẽ oĩbus, p hãc auth. q̃ est verũ, nisi cã præteritionis inserta, pbata ab hærede fuisset: quia tunc valet, nec rũpitur. Si verò fuit exhæredatus: tũc aut fuit inserta causa legitima: & tunc oportet eũ venire per querelam. Et si causa probabitur per hæredem, omnino repellitur: vt in auth. de hæred. & fal. §. exhæredatos. Si verò nõ probabitur: tũc testamẽtũ rescidetur quo ad istitutionẽ: vt ś. dixi. Si verò causa nõ fuit inserta: tũc põt dicere nullũ: vt in auth. vñ hæc sumitur. §. aliud. quia causæ insertio est de substãtia: vt no. in. l. j. ff. de test. & per doc. suprà co. l. j. & iiij. ff. eo. Per querelã aũt nõ posset venire: quia nõ habet locũ, vbi habet locũ aliud remediũ, vt vidistis ĩ l. maximũ vitiũ. Per cõtratab. etiã puto q̃ possit venire, licet sit exhæredatus. quia nõ exheredatus rite, vt l. non putauit. §. nõ q̃uis. ff. de contrata. Si verò quæris [b] de filio emãcipato: tunc aut fuit exhæredatus: & idẽ quod ĩ filio in potestate: quia aut fuit cum causa, aut sine, vt suprà dixi. Si verò fuit præteritus: & tũc aut cum causa, aut sine causa. Si sine causa: tunc idem quod in filio in potestate: quia potest dicere nullum, & venire per cõtra tab. Aut fuit adiecta causa in præteritione: & tunc in hoc est differentia inter emancipatum & suum. nam suus dicit nullum, & potest venire per contra tabul. emancipatus verò habet necesse venire per contra tabul. vt nota in d. §. exhæredato suprà in authen. de hæredi. & falsi. Secundo casu, quando præteritio, vel exhæredatio fit à matre, vel à linea materna: tunc nulla differentia est inter exhæredationem, & præteritionem: cum præteritio sit ꝓ exhæredatiõe. Aut ergo est præteritus, vel exhæredatus cum causa. & oportet eum venire per querelam: vt Institu. de exhære. lib. §. mater

Si vero

Si verò sine causa: tũc dicit nullũ: q̃a cã est de substãtia exhæredationis, & p̃teritionis, vt ś. dixi. Et p̃dicta habẽt locũ in filio iã nato. Nã in filio nascituro nõ potest inseri cã: vt l. si quis in suo. §. legis. de inoff. test. Ex p̃dictis patet, q̃ gl. q̃ est ĩ §. aliud quoq; capl'm. q̃ vr illã legẽ intelligere solũ in p̃teritione materna, non dicit verũ: quia habet locũ etiã in p̃teritione paterna, facta filio emãcipato. Et hoc tenet Iaco. de Aret. Quãtum ergo ad modũ rũpẽdi est differẽtia inter filiũ emãcipatũ, & suũ: sed quãtũ ad p̃stationẽ legatorũ rupto testamẽto, nulla est differentia. Quæ autẽ sit rõ diuersitatis in modo rũpẽdi inter suũ & emãcipatũ, inter p̃teritionẽ paternã & maternã, dixi vobis in Lin suis. de lib. & post. Sed cõtra p̃dicta vr ś. de inoffi. testa. l. si maritus. vbi

a suus p̃teritus venit p q̃relã. Sol. expone ibi p̃teritus, id est exhę-

13 redatus: vt ibi dicit gl. †Circa secũdũ, scilicet quãdo q̃rimus de ascẽdẽtibus p̃teritis, vel exhæredatis. Aut loquimur de matre, vel eius linea: aut de patre, vel eius linea. Primo casu, aut prę tereunt: aut exhæredant sine causa. & testm est nullũ: q̃a deficit in substãtialibus, vt dixi ś. Aut cũ cã: & tũc siue exhæredent, sive p̃tereant, idẽ est: q̃a semp habẽt intẽtare q̃relã: quia eorũ p̃teritio habeẽ ꝓ exhæredatione: vt Insti. de exhęre. lib. ś. mater. Licet ibi loquaẽ in descẽdẽtibus p̃teritis: tñ idẽ est in ascẽdẽtibus: vt ś. de inoffi. test. l. cũ filiũ. & no. ff. de inoffi. test. l. j. &c. Secũdo casu, q̃n quæris de patre, vel eius linea: tunc aut est p̃teritus, aut exhęredatus à filio emãcipato: tũc si sine cã, testm est nullũ: quia defecit in substãtialibus, vt ś. dixi. Si cum causa, aut est præteritus: & habet cõtra tabu. vt ff. si quis à pa. fu. ma. l. j. Aut exhæredatus: & habet querelã: vt ff. de inoffic. test. l. j. & l. pater filiũ. cũ fi. Si verò loqueris de filio in potestate constituto: tunc aut testaẽ extra castrẽse, vel quasi & testamentũ est ipso iure nullũ: quia nõ potest testari: vt l. pe. ś. qui test. fa. pos. & l. qui ĩ potestate. de testa. Si verò testaẽ in castrẽsi vel quasi, q̃d põt: tũc gl. variãt. Nã quandoq; dicunt, q̃ tale testamentũ nullo iudicio suppositum est, nec potest irritari: vt ś. de inoffi. test. l. de inoffi. Alibi dicũt gl. q̃ testamentũ non rumpitur: sed agitur ad legitimã condictione ex l. vt no. ś. de epis. & cleri. aut. presbyteros. & l. cũ lege. eo. tit. & in auc. de san. epis. §. presbyteros. A libi verò dicunt, q̃ iura antiqua corrigantur in hoc, q̃ hodie testamentũ filij super castrensi, subiacet querelæ: vt no. ś. de inoffi. test. l. fi. j. ad Tertul. auc. in testõ. ff. de inoffi. testa. l. Papinianus. §. Papi. & si qs à pa. fu. ma. super rub. Et hanc opi, tenet Iac. de Ro. quod mihi placet: quia tex. & in corpo

a re huius aut. loquitur in filiosa. in casu quo põt testari: q̃d non est nisi ĩ castrẽsi vel quasi. Dic ergo, q̃ aut filius ĩ ptãte præterit, vel exhæredat patrẽ, sine causa: & testamẽtũ est nullũ: quia deficit in substãtialibus, vt dixi. Aut cũ causa: & tũc aut præterit, & ita di-

a cit nullũ [a]. aut exhæredat, & habet quærelã, vt ś. dixi in filio præterito. & hoc quantũ ad modũ rumpendi. Quantũ autẽ ad præstationẽ legatorũ, est idẽ in vno quod in alio: vt probaẽ ex corpo-

b re vnde hoc sumitur. Circa tertium [b] quãdo quærimus † de col

14 lateralibus: & tũc, aut de fratre [c], & sorore, aut de vlterioribus. Pri-

c mo casu, aut de vterinis: & tunc nullo modo admittũtur: vt l. fratres. ĩ prin. ś. de inofficio. test. Aut de cõsanguineis, vel de vtrinq; cõiunctis: & tũc siue sint præteriti, siue exhæredati, semper veniunt per querelã, duobus cõcurrẽtibus scilicet si turpis persona sit instituta, & ceiset causa ingratitudinis. quod dic vt dixi in dicta l.

15 fratres. †Quæro, dicitur hic irritũ est testamentũ quo ad hære-

d dis institutionem. quid de institutis [d] ex re certa, vtrũ remaneat valida, vel vitietur: R ñ. quatenus institutio ex re certa sapit naturã institutionis vniuersalis, in eo quod habet ius accrescẽdi vitiatur: quatenus sapit naturam legatorũ, remanet firma. quod dic vt di-

16 xi in l. quoties. ś. de hære. instit. †Quæro, quid de substitutione, an vitieẽ, vel remaneat firma? Per istã aũc. dic aut loq̃ris de substitutione directa: & ista potest esse duplex: quia qñq; per substitutionẽ succeditur defuncto, vt in vulgari. Et ita dico q̃ irritatur: quia si quis bene aduertit istã auc. & in corpore vnde sumitẽ, intẽtio Imperatoris est irritare omnẽ actũ, per quẽ prohibetur succedere ab intestato, sed substitutio vulgaris est huiusmodi. ergo &c.

e Si vero quæris de substitutione [e], per quam nõ succeditur defun

f cto, sed ei, cui facta est substitutio, vt in pupillari [f], & exemplari:

g tenet glo. in l. j. ś. fi. ff. de vulg. & pupil. quod illa cõseruanẽ [g], nec irritantur per istam auc. Quam glos. puto verũ dicere, argu. ff. ad Treb. l. nam quod. §. si quis compulsus. & ff. de vulg. & pup. l. ij. §. planè. licet Dyn. dicat contra. Quod dic vt dixi plenè in d. l. j. de

a ¶Et dicit nullũ. Adde vt hic ꝑ Alex. q̃ formæ quandã oppositioñ. Sed qd cõtra, an testator miles scieter filiũ p̃teries qñ testaẽ de castrẽsibus, vel eum exhæredãs faciat testm̃ subtacere querelæ. Cy. vr refert d. Alex. dicit q̃ cõis opi. est q̃ sic. Tenet glo. in l. fi. ś. de inoffic. testa. & rubri. ff. si quis à pa. fu. ma.

b ↦ POMATES. ¶Circa tertiũ. An aũt isto casu deberent̃ legata rupto testõ p̃ fratres ex dispositiõe huius aut. Bar. vr hic sentire q̃ sic iũdẽtibus ꝑcedẽtibus & tenẽt hoc hic Cy. Bal. & Cor. Et facit q̃ si debent̃ p̃ filium vt hic p̃ oẽs. tãto magis p̃ fratrẽ. Secũdo, quia semper vult ratio, q̃d est tãtũ iusti pactũ. et cõsidera nũ quid ista aut. sit correcta, vel sit limitatoria iuris antiqui. cõtrariũ tamẽ tenet hic Imol. sed magis placet prima opin.

c ¶De fratre. Adde an hæc aut. locũ habeat, si frater p̃ q̃relã inofficioũ rescindat testm̃ fratris turpi p̃sona instituta vt tũc legata cõeruẽt. Ange. ĩ aut. vt cũ de appel. cogno. ś. si. cõclu dit q̃ nõ: q̃a tex. ĩ corpore nõ loq̃t̃ nisi de p̃teritione, vel exhæredatione ascẽdẽtiũ, vel descẽdẽtiũ: ergo in transuersalibus remanẽt incorrecta iura antiqua, volentia q̃ rescisso testamẽto quo ad hęredes instãtutos legata nõ p̃stent. l. Papinianus. §. si ex cã. de inoffic. test. et l. filio p̃terito. & ex idẽtitate rõnis vel maioritate, ĩ correctoriis nõ fit extẽsio ad aliũ casum, iuxta no. in auth. quas actiones. ś. de ss. san. eccle. Idem tenet do. Frã. de Rap. et Imo. in d. l. filio. Et cũ his trãsit Alex. Bald. vero in l. fratres. ś. de inoffi. test. tenet cõtra. & Salic. hic vide per eos qbus adde Paul. de ca. cõsi. lxj. vbi refert vnũ dictũ Gul. de Cu. de quo nõ fit mentio. & post vide oĩno Ang. cõsi. cxxj.

d ¶De insstitutis ex re certa. do. Alex. dicit q̃ communis opi. est illa quam tenet Bar.

e ↦ POMATES. ¶Quæris de substitutione. An per istã aut. cõseruetur substitõ pupillaris, vide Ro. cõsi. cvj. alẽ lvj. col. vl. & Alex. xlvij. j. vol. col. ij. in fi. Ro. cõsi. xviij. adde etiã Bar. in l. j. in prin. & Alex. & Ias. ff. de vul. & pupil. quid autem de substitutione exemplari, vide Ang. cõsi. xcix. col. v. & vi.

f ↦ P. P. A V. P. ¶In pupillari. Quid autem de pupillari tacita, quæ continetur in expressa vulgari, an conseruetur in expressa aut. vide Fulgo. in quadã dispositione. in iiij. dubio.

g ↦ P. P A V. P. ¶Conseruanẽ. Sequiẽ Ant. de Bu. cõsi. xvij. ante medium.

h ↦ P. P A V. P. ¶Fideicõmissaria. An aũt debeatur fideicommissum, antequã eueniat dies vel conditio, vide Bar. in l. peculium. ś. fina. de lega. ij. Paul. consi. xix. in iij. col. Item q̃ cõseruentur fideicommissa per hanc aut. vide do. Anto. cõsi. xv. ad fi. q̃ sequitur Bar. hic. Item de fideicommisso vniuersali vide Ange. consi. xcij. incip. Per. de vrbe. ad fi. vbi etiam alia in materia. Item de fideicommisso vniuersali, vide Io. Ana. cõsi. ccxvij. in vlti. col. & Bolog. postea in addi. vide Decium in consi. lxxxv. col. ij.

i ¶Fideicommissum. A dde an fideicommissum vniuersale cõseruet̃ p̃ istam aut. ideo q̃ filij succedentes ab intestato rupto testamento, teneãtur fideicõmissum restituere. Communis opi. est q̃ sic: vt per gl. & doct. in l. ita tamen. ś. quoties. ff. ad treb. & gl. iun. cto tex. in l. eã quã. j. de fideic. consuluit Per. de Anc. cõsi. cxliij. inci. præfatis noibus. Vide tñ Ange. cõsi. j. allegato clxxxiij. Et q̃ fideicommissum vniuersale conseruetur, tenuit Bal. consi. cix. iij. vol. vbi dicit q̃ pro hoc est tex. singu. not. & Iac. de are. in l. generaliter. de hæredi. li. ś. ex testamento. tenuit etiam Ro. consi. ś. proxi. alle. clxxxj.

k ↦ P. P A V. P. ¶Talis conditio. Vide do. Anto. consil. ccv. col. vlti. ad fi. dicit istud esse dubium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Causa cõditionis implendæ. Sal. dicit q debet dari præterito, a quo legatarius debet legatum recipere. Pro hoc dicit esse text. apertũ ſ l. is qui in potestate. §. j. de leg. ſtan. & idem tenet Imol. in d. l. filio præterito. p d. l. is qui. quã dicit ſingularem.

↠ P. PAV. P.

b ¶ Cõdictione. Magnã vtilitatẽ reſtrãtẽ ex hac inueſtigatiõe, vide per Ang. cõſ. clxxxxij. inci. Berta hĩs. &c. in v. col.

↠ POMATES.

c ¶ Hoc puto. Etiam tenet Per. de Anc. ĩ cõſ. cciij. ĩ ij. dubio. vbi ponit pulchre in materia huius auth.

d ¶ Puto veriſimũ. Adde q Alex. dicit ẽt cõem cõcluſionẽ p tex. in d. §. ſiue igitur. cũ ſeq. in ver. tã quã nõ reſciſſum. & p alias rõnes, de quibus hic p Bald. & Ang. cõſ. clxxxiij. ver. ſecũdo reſtat igitur. co. pe. & ſeq.

↠ P. PAV. P.

e ¶ Clauſula. Vid oĩno q̃ habes ad Barr. de iure codicillo.

↠ P. PAV. P.

f ¶ Oẽs doct. Sequtur Comẽ. conſilio cxxvj. incipiẽ. viſa copia. poſt princ. limitat tamẽ niſi ille, q eſſet inſtitutus, elegiſſet viã teſtamẽti adeũdo: qa priuatur via fideicõmiſſi. l. fi. C. de codicil. vide ibi. Eſt tñ cõis ſnĩa contra Bart. In alio caſu vid Alexan. & Mod. hic, Alex. ĩ cõ ſi. cxxiiij. inci. diſcuſſis hæſitationibus ĩ vl. co. Vid Ang. cõ ſi. cxij. incip. iſta q̃ præſens habet duo pũcta. & in primo caſu cõtra gl. hic vide etiã quæ habes ad Bar. in l. j. in v. q. ff. de iure codic.

↠ POMATES.

g ¶ Si non valet &c. Quid ſi ignoráter p̃terit pr̃, an habeat locũ clauſula codicillaris? Bart. tenet q non. Et pro iſta op. Bart. hic Alex. licet dicat hic cõem eſſe ĩ cõtrariũ, tñ p Bar. cõſuluit. Aret. cõſi. ſuo vlt. p l. cũ acutiſſimi. de fideic. & l. cũ auus. ff. de cõd. et de mõ. Barb. in cõſilio lx. in ij. parte. Ang. ĩ l. fi. ff. de iure codi. dicit q pro Bart. cõſuluit collegiũ. Peru. Pau. in d. l. j. et ij. ſ. e. & quodã conſi. alle. per Alex.

cùm vim legati obtineat: vt l. ſi. j. de his q̃ ſub modo. Item ea quæ relicta ſunt in vi cõditionis, remanent in eodem ſtatu, in quo ante erant, per iſtam authẽ. An autẽ illud, quod cauſa[a] cõditionis, implendę debeat dari hæredi inſtituto, debeat dari filio præterito, vel exhæredato, ad quem trãſfertur hæreditas. Dic vt colligitur ex not. in l. is cui. ff. de condi. inde. & l. quod conditiõis. de dona. cau. mor. & l. qui hæredi. §. j. de condi. & demon. Quæro† qd ſi aliquid erat legatũ filio p̃terito, vel exhæredato. qui rũpit teſtamentũ. nunquid habebit legatũ, & ſuccedet cum aliis fratribus inſtitutis. Gl. mouet iſtud dubium in l. maximũ. ſ. proxi. do. Cy. poſuit ſup hac auth. Mar. Sil. diſputauit q̃ſtionẽ. et te nuit q̃ tale legatũ non debetur per iſtam auth. Hoc probat primò, quia nõ eſt veri ſimile, q̃ teſtator hoc voluerit. Præterea, q̃ iudiciũ defuncti impugnat ĩdignus eſt omni relicto facto ĩ eo: vt ff. de inoff. teſt. l. Papinianus. §. meminiſſe. & l. quæſitũ. de acqui. hære. & l. poſt legatũ. ff. de his q̃ vt indig. Præterea, aut primò exegit legatũ, & nõ põt poſtea teſtamentum impugnare: vt ſ. de inoff. teſt. l. parentibus. & l. ſi. in prin. ff. e. Aut petit poſtquã impugnauit, & nõ põt: quia indignus eſt eo vt ſ. dixi. Præterea, abſurdũ eſſet. q exhęredatus, ſeu præteritus, haberet plus quã inſtitutus: vt dicitur in l. maximũ. §. cum enim. Nec obſt. iſta auth. quia verũ eſt, q̃ legata valent quantũ ad extraneos, non tñ quantum ad præteritos, vel exhæredatos. ¶ Ei ita de æquitate tenuit Mar. Sil. Cy. hic videtur tenere contrariũ: & dicit quòd fuit opin. Hug. per iſtã auth. nã iſta auth. facit valere legatum, & filius eſt capax legati, & alia cõcurrũt, ex quibus debet valere legatũ, & deficiunt ea: q̃ vitiãt Nõ obſtat hic quòd filius eſt indignus aliquid cõſequi ex teſtamento: ſed hic nõ potuit iſta legata tanquã ex teſtamento, ſeu actione ex teſtamẽto conſequi, ſed cõ dictione ex hac auc. Ita dicit ipſe, q̃ eſt falſum, vt j. dicam. Nõ obſtat q̃ plus habet p̃teritus, vel exhæredatus &c. q̃ hęc abſurditas quandoq̃ toleratur: vt no. ĩ d. l. maximum. Ego teneo opinio. Mar. Sil. per rationes ſuprà dictas, & maximè per illã: quia indignus eſt cõſequi ex teſtamẽto, quod impugnabat. Cùm autem ex teſtamento agatur, vt j. dicam pro hoc ẽt videtur. ff. ſi quis omiſ. cau. teſtamẽt. l. ſi nõ ſolus. ſ. j. vbi legata quæ conſeruantur p tit. ſi quis omiſ. cau. teſtamentum. nõ conſequãtur ei, qui nixus eſt teſtamẽtũ impugnare. Expreſsius videt caſus ff. de lega. præſtã. l. filiũ. §. omnibus. & iſtam opi. puto veram. †Quæro, qua actione petãtur legata ex iſto teſtamẽto rupto ex cauſa præteritiõis, vel exhæredationis? Qui dã dicũt, ex teſtamẽto: aliį cõdictiõe[b] ex hac lege. Et iſta, vt videtis, fuit opi. Hug. & do. Cy. eã tenet. & gloſſ. vlti. hic tãgit. Quòd agat cõdictiõe ex hac lege, pbatur: quia quando id, quod per ſe eſt inutile, confirmatur: agitur ex confirmante, non ex confirmato: vt ff. de iniuſt. teſta. leg. poſthumus. §. fina. & ff. ad Trebel. l. ſi quis priore. de hære. inſt. l. aſſe. cum ſi. & hoc videbatur tenere Pet. Dy. & aliį, vt Iac. de Ra. dicunt q agitur ex teſtamento. hoc etiam tenebat Iaco. Butr. & ego hoc puto[c] veriſimum. [d] Pro hoc etiam videtur tex. in auc. vnde hæc ſumiĩ: vbi dicitur, tamẽ nõ reſciſſum obtineat teſtamentũ. Ex quo apertè vult, q̃ teſtamentum ſit validum quo ad legata, vt ſic nõ naſcatur actio ex l. propter teſtamentũ, ſed ex ipſo teſtamento lege corroborato: vt l. obuenire. ff. de verb. ſig. Simile videmus in omnibus contractibus bonæ fidei, qui confirmantur lege: vt l. legitima. ff. de pact. & tamẽ actio oritur ex contractu, non tamẽ ex l. Pro hoc do tex. expreſſum ff. de hęre di. inſti. l. fi. Non obſtat quod dictum eſt, q̃ agitur ex confirmãte, non ex confirmato: quia illæ leges loquuntur quãdo confirmatum nõ poterat validari per ſe. Nam ſi quis nõ poteſt decedere per ſe: duobus teſtamentis: ideo ſecundũ teſtamentũ non poteſt confirmare primum, vt per ſe fiat validum ex ſecundo.

21 †Et ex hoc colligiẽ determinatio queſtionis. Dicit ſtatutũ, q̃ teſtamẽta mandetur executioni, ſicut ſentẽtiæ diffinitiuæ. Modò petuntur legata, quæ remanẽt firma, vigore huius auc. Certè ſi illa peterent à præteritis cõdictione ex lege, nõ merentur executionẽ: ſecus ſi peterentur actione ex teſtamẽto: quia tunc merẽtur executionẽ ex forma ſtatuti. Et ita determinatum fuit per dominũ Thaddæum de Pepol. Bononiẽ. legum doctorẽ, qui in ſua iuuẽtute fuit valẽs homo in iure. Quæro, de clauſula[e] illa, ſi non valet iure teſtamẽti. de qua gloſ. quærit hic. Et vt ſcitis de hoc, ego iam feci vnã repetitionẽ in l. j. de iure codicil. Ideo breuiter tranſiens, tangam ea quæ erũt neceſſaria ad

22 expeditionem glo. latius videbitis ibi. Quæro ergo, †quid ſi teſtator dixit, ſi nõ valeat iure teſtamẽti, valeat iure codicillorum: an tunc petentur legata ex vigore illorum verborũ tanq̃ ab inteſtato: an petẽtur ex hac auc. teſtamento rupto ex cauſa præteritionis vel exhæredationis. Gloſ. hic non bene declarat, nec do. Cy. Veritas eſt hæc. & nota q̃ iſta verba, ſi nõ valet iure teſtamenti, intelliguntur: id eſt, quatenus nõ valet iure teſtamenti, &c. probatur in l. Stichum qui meus erit. ff. de lega. j. Cũ ergo illud valeat quantũ ad legata, quãtum ad inſtitutionẽ nõ valeat: dico q̃ quãtum ad inſtitutionẽ nõ valebit iure codicillorũ: quãtum ad legata remanẽt firma, per hanc auc. Quæro,

23 †vtrũ iſta clauſula, ſi nõ valet iure teſtamenti &c. habeat locũ rupto teſtamẽto per querelã. Gloſ. hic videtur dicere q nõ, per l. Titia. ff. de inofficioſi teſt. & de leg. iij. l. patronus. ſ. fi. quæ glo. dicit verum, ſecundũ tempora antiqua, ſecundũ quæ in quærelarũ pebat teſtamentũ, quæſito colore demẽtię. Sed cũ hodie ille color nõ quæraĩ, vt ſ. dixi, puto q̃ illa clauſula operetur rupto

24 teſtamẽto per querelã, &c. †Quæro, vtrũ illa clauſula, ſi nõ valet iure teſtamenti, habeat locũ rupto teſtamẽto ex cã prætheritionis. Glo. hic videtur tenere q̃ nõ, ſed ſolũ habet locũ quando teſtamentum eſt nullũ ex defectu ſolennitatis. & eſt glo. ſingu. hic: & eſt additio. quam glo. tenent omnes docto. Sed videtur contra caſum l. ſi patroni. ſ. fi. ff. ad Trebel. ſecundũ vnam lectu. & l. ex ea ſcriptura. ſ. fi. ff. de teſta. Et hoc tenent oẽs doct.[f] quando preteritus eſt iam natus: ſed quãdo præteritus eſt poſthumus, tunc eſt neceſſe. ſecundũ Dy. & alios, q̃ dicatur, ſi non valet, vel valebit. Nam ſi diceret, ſi non valet, tantũ: tunc rupto teſtamento per natiuitatem poſthumi nullius eſſet effectus hæc clauſula: quia certum eſt, teſtamẽtum valere, quum teſtator moritur, licet poſtea irritetur: & ſic conditio deficeret. ergo &c. vt l. ſi ita ſcripſiſſet. ff. de leg. ij. & l. cũ ſtipulat. de ver. obli. Quid

g ſi diceret, ſi non valet[g] iure codicillorum &c. dic vt dixi in d. l. j.

25 de iure codicil. †Quæro, an ex vigore iſtorũ verborũ, ſi non valet &c. veniẽtes ab inteſtato videanẽ rogati ad reſtituẽdã hęreditatẽ hæredibus ſcriptis. Glo. hic videt tenere q nõ. Contrarium eſt verũ: vt l. poſthumus. §. fi. de iniuſt. teſta. Cætera hic, & alia infinita circa hãc clauſulam, dic vt dixi in d. l. j. de iure codi.

De poſthumis hæredibus inſtituendis, vel exhæredandis. *Rubrica.*

LEX. I.

SI poſt. Natiuitate poſthumi præteriti, teſtamentum rumpitur, & ex eo nihil debetur. hoc dicit. Oppo. de autho. ex cauſa, ſupra titulo primo. vbi rupto teſtamento ex cauſa præteritionis debentur legata. Solu. Quidam dicunt quod hæc corrigitur per illam. Aliį dicunt q̃ hic loquitur in præteritione poſthumi: ibi in præteritione iam nati: [a] quod eſt valde fortè dubium. quod an ſit verum, dixit ibidẽ in auc. ex cauſa.

1 *¶ Filius præteritus, tacendo quòd nideatur approbare teſtamentum.*

2 *Poſthumus præteritus, & quando iam natus, rumpat teſtamentum.*

LEX II.

WXoris. Abortiuus partus teſtamentũ nõ rũpit. ſecus ſi naſciẽ viuus, licet ſtatim deceſſerit. h. d. Iſtud quod hic dicit in prin. de abortiuo, qualiter intelligat, videbitis in l. proxi. Ad iſtud autẽ, quod dicit, ſi natus illico decedat, [b] teſtm̃ rũpitur, nec confirmatur. Oppo. & videt q̃ teſtamentum cõfirmetur: vt l. poſthumus. in princ. ff. de iniuſt. teſt. Sol. hæc eſt veritas, q̃ ibi poſthumus fuit natus, & deceſsit viuo teſtatore, vñ teſtamẽtũ cõfirmat ex æquitate prætoria: & ex eo poterit peti bonorũ poſſeſsio ſecũdũ tabu. hic verò eſt natus, & deceſsit poſt mortem teſtatoris. Vnde nõ cõfirmat, nec̃ de iure ciuili, nec̃ de iure prętorio. Ita debetis hoc intelligere. Vnde duæ ſolutiones. quæ ſunt hic in gl. ſunt veræ ſimul iunctæ, vt videbitis. & vide gl. Et ſic eſt vnus de caſib[9], qui ponunt in lege cõtraria, in quibus eſt neceſſaria bonorũ poſſeſſio ſecũdũ tab. vt habuiſtis no. p. gl. in l. fin. ſ. vñ legi. & habuiſtis duos caſus. Aut decedit viuo teſtatore: & confirmat teſtamẽtũ. Aut poſt mortẽ: & tũc ſecus. Ad vtrũq̃ iſtorũ opp. q̃ ſi decedit viuo teſtatore, nõ cõfirmat teſtamentũ: vt ff. eo l. ſi filius qui in poteſtate. Sol. Dicũt quidã illud ideo: quia preceſsit primũ teſtamentũ validũ de iure ciuili. quod non placet. Dic ergo q̃ pcedẽs diſtinctio eſt vera in poſthumo pterito. ſecus in filio iam nato pterito, q̃ ſi decedat etiã viuo teſtatore, teſtm̃ nõ cõfirmat: vt Inſti. de exhær. lib. ĩ prin. Iſtam differẽtiã inter iam natũ & poſthumum, tenet gl. in d. l. poſthumus. de iniuſt. teſt. & l. ſi hęreditas. §. q̃ filiũ. de teſta. tute. & in l. fi. §. pe. ff. de dona. & in l. omnia. ff. de re. iu. circa fi. ti. licet contrariũ videat tenere gl. & nõ bene, ſin l. ſi. de reg. Cato. niſi etiã intelligas, ſecũdũ quod ſtatim dicã. Contra iſtã diſtinctionẽ videt text. in d. l. poſthumus. verſi. idẽ &c. vbi tenet idẽ in iam nato, quod ĩ naſcituro. Sol. Dicũt qui dam q̃ ille §. idẽ &c. loquiſ in caſu l filio. eo. ti. Et hoc vr̃ ibi ſentire gloſſa. Vltramõtani[c] dicunt, & melius quod eſt notãdũ, ſi filius iã natus pteritus decedit viuo teſtatore, aut ĩ teſtamẽto illo erãt ſcripti veniẽtes ab inteſtato: & tũc teſtamẽtũ cõfirmet. vt ex eo poſsit peti ſecũdũ tab. de iure prętorio. Ita loquit dictus verſ. idẽ &c. Et ibi text. hoc exprimit, ſi bene aduertatur, aut erant inſtituti extranei: & tunc ſecus. Ita loquitur Inſti. de exher. lib. in prin. Ad aliud mẽbrum, quando filius decedit poſt mortem teſtatoris, & ſic ad caſum huius l. oppo. de l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſt. Sol. Ibi loquitur in iam nato: hic in poſthumo præterito. Ita dicit gl. hoc nihil eſt dicere: quia facilius cõfirmatur, q̃n præteritur poſthumus, q̃ q̃n præteritur iam natus, vt dixi ſ. Vnde dicit glo. hic de rigore, ibi de æquitate. Innuit ergo q̃ hæc lex corrigatur per illam, cum æquitas ſcripta præferatur rigori: vt l. j. ſ. de leg. quod non eſt verum. Dico ergo, & ita tenent doct. noſtri Citramontani, & hæc eſt veritas, q̃ ibi loquitur in filio præterito, qui vixit tãto tẽpore, q̃ habuit poteſtatem approbãdi, vel reprobandi teſtm̃: vnde non improbãdo approbare videtur, vt ibi: hic loquitur in eo, q ſtatim deceſsit, vt expreſſè dicit text. vnde in eo nõ poteſt cadere probatio: & iſta eſt veritas. Supponit iſta ſolutio † q̃ filius præteritus tacẽdo approbat teſtamẽtum. Docto. Vltramon. tenent cõtrarium per l. j. in fi. ff. ſi quis omiſ. cau. te. & in hoc[e] reſidet d. Cy. Iac. nõ examinabat. Ego teneo opi. glo. noſtræ, & dico q̃ tacendo teſtamentũ approbet. & dico q̃ cũ teſtamẽtũ illud cõfirmetur de æquitate prætoria, vt d. l. filio. q̃ ſi filius tacet per annũ. & ſic tãto tempore, quo excluderetur à bono. poſſ. quæ competit de iure prætorio: videtur approbare teſtamentum. Idem eſt in l. ſi impubes. §. fi. ff. ad Carb. vbi eſt tex. rotundus, cum gloſſ. nec poteſt aliter intelligi, vt ibi dixi vobis. Ex his ergo debes[f]

2 diſtinguere † per teipſum. Aut Præteritus decedit viuo teſtatore, aut eo mortuo. Si eo viuo: aut fuit poſthumus præteritus, aut iam natus, & ſi iam natus, aut erant inſtituti venientes ab inteſtato, aut aliį. Secũdo caſu, quãdo decedit teſtatore mortuo: aut decedit ſtatim, ita q̃ non habuit tẽpus ad reprobandum, vel ad probandum teſtamentum: aut ex interuallo. Si ex interuallo: aut expreſsè approbauit, aut tacuit: & ſi tacuit, aut poſt annũ, aut poſt minus tẽpus, vt ex prædictis patet. Tene menti hãc materiam, quia eſt difficilis, & quotidiana.

1 *¶ Perfecte non natus efficitur Chriſtianus, ſi aliquod membrum baptizetur.*

LEX III.

d VOd certatũ. [d] Sí poſthum[2] naſcitur viuus, licet poſtea ſtatim decedat rumpit teſtamentum: ſecus ſi naſcitur mortuus. hoc dicit. No. tex. ibi: perfecte natus &c, Itę quia dicit, totus &c. quia nil aliud addit hæc lex præcedenti. Et Canoniſtæ hoc † ponunt in titu. de baptiſ. & dicunt quod ſufficit quod aliquod membrum baptizetur, vt ſit Chriſtianus.

1 VIdam. Breuiter dicit. Inſtitutio facta de poſthumo in vnũ caſum, porrigitur ad aliũm, ad quem teſtator veriſimiliter prouidiſſet, ſi de eo cogitaſſet. [e] hoc dicit, ſecundum vnam lect. vel aliter: Verba ambigua interpretantur vt teſtamentum non rumpatur. hoc dicit.

Oppo. de l. commodiſſimè, de liber. & poſthu. Solut. prima eſt, quod hic teſtator voluit eos eſſe hæredes, ſiue naſcerentur in vita, ſiue poſt mortem: ibi voluit eos eſſe hæredes in vnum caſum tantum. Solu. Placet, & hęc coniectura ſumitur ex eo, quod dixi vobis ponendo caſum, ſi teſtator inſtrmus putans ſe non poſſe euadere, protulit iſta verba. Aliį dicunt q̃ illa corrigitur per

f iſtam. Aliį dicunt econtra, [f] vt hic in gloſ. rũpit, p l. ſeptẽ mẽſe. Nã paria ſũt naſci viuũ. et viuere ĩ poſſe. Et cũ q. de facto fuiſſet ĩ ciuitate dicit q̃ cõtrariũ allegatũ fuit dict. Ang. hic, q̃ imo rũperet, & dt ſe ñ ſuenſſe. Verũ eſt, q̃ Ang. hic nõ dicit, ſed ĩ l. pe. de ſpu. & a Inſs ſubſti. Idẽ voluit Bal. de nato ĩ octauo mẽſe, q̃ ſiſr viuere ñ põt, vt rũpat teſtm̃: quia ſufficit q̃ viuat momẽto. eius cõſ. cxiij. inci. ad intelligen dũ. iij. vol. & idẽ voluit ipſe Bald. conſi. cccc. vij. volu.

¶ Cogitaſſet. Adde q̃d Pet. de Anc. cõſi. ccxx. dicit hunc tex. facere ad deciſionẽ q̃ ĩ qua cõſuluit, q̃ ſi teſtator legauerit vxori cẽtũ, ſi nubat ſtrã certũ tps, puta hinc ad paſcha, et teſtator tũ ſuperuixit q̃ mulier nubere ñ potuit, q̃ debet habere legatũ: qa ſi interrogatus fuiſſet teſtor de hoc caſu ſiſr reſpõdiſſet.

¶ Cõtra. Adde q̃d Sali. q̃rit. vt refert d. Alex. q̃ ſi teſtator inſtituit vẽtrẽ vxoris ſuæ, ſi maſculũ pariat, & addat, ſi in pupillari ætate deceſſerit, ſubſtituit Caiũ. ſi vero pareret filiã, & cereũ q̃d reliquit. mortuo teſtatore vxor pregnãs moriat & exſecto vẽtre puer maſculus extrahatur, qui poſt aliquos mẽſes morif. an ſubſtitutus admittetur. Breuiter decidit q̃ ſic ſecutus Bal. ĩ quodã cõſi. ſed nullus alle. vbi ſit. Ego inueni Bal. conſi. cvij. inſ. vo. incip. In Chriſti noĩe. verba teſtamẽti. vbi dicit hæc formalia verba. falſum eſt dicere q̃ illa pepertit, q̃ añ partũ deceſſit: vt ff. de ver. ſig. l. anniculus. ſ. falſum. In cõtrariũ eſt veritas, q̃ peperiſſe dicit q̃ in puerperio deceſſit: vt ff. de ſtat. ho. l. Aretuſa. cũ ſe. Sup hoc caſu dubitãt aduocati Lucanæ ciuitatis. Ego alias cõſului, q̃ dicta ſubſtitutiõ dicat ſibi locũ, & cõ ſiliũ meũ eſt ipſa veritas nõ obſtãtibus quibuſcũq̃ opi. contrarijs, quia friuolæ ſunt. Et cõſideradũ eſt, q̃ q̃n teſtator dixit, inſtituo vẽtrẽ, ille q̃ eſt ĩ vẽtre inſtitutus eſt, ſiue naſcaĩ viua mãe, ſiue ex vtero excidaĩ. Nã cũ teſtor dicit ventrẽ, pfecta eſt oro, & q̃ q̃d adiũgit q̃d demõſtratio eſt quæ non habet vitia re: licet per aliũ modũ demõſtratiõ rei demõſtratæ veram

Universidad de Deusto
Biblioteca

notitiã habeamus. Iste est casus. ff. de lib. & posthu. l. Titius. §. Lucius. Secũdo hoc probatur qa interdũ fit mẽtio de partu respectu viri generãtis, interdũ respectu mulieris cõcipiẽtis. Primo casu verissimũ est dicere, q̃ ex semine patris ptus, pductus est: vnde siue vxor decedat in puerperio, siue post, partus ille eo mõ descẽdit a patre, tã naturaliter, quã quo ad affectionẽ pater nam: vt ff. de inoff. testamen. l. posthumus. & l. quod dicitur eodem titu. Si vero referaẽ ad matrẽ, tũc aut ipsa mater profert sermonẽ, aut qdã tertius de ipso. Primo casu dr̃ peperisse, licet exsẽto vẽtre puer videret fuisse: vt C. de inoffi. testa. l. iij. Et est rõ naturalis: qa eadẽ est affectio sẽm naturã, & idẽ testandi cõsiliũ & necessitas vt testamẽtũ nõ rũpatur: vt hac l. Tertia rõ est, cũ tractaẽ de cõmodo posthumi, & in eius fauorẽ habetur p iã nato ẽt dũ est in vtero quo ad cõsequẽdum institutiõis effectum maxime propter fauorẽ testamenti: vt no. ff. de lib. & posthu. l. si a primo hæredi. Gallus. §. institutẽs. & sic iuris benignitate, primo ille fingitur natus quã mr̃ decesserit. Hoc tenet expresse Odofr. in d. l. auunculus. §. falsum. sup verbo extractus. dicit Odofr. i. fectus, et extractus de vẽtre. & filius, p iã nato hr̃: vt ff. de inof. test. l. post humus. Odof. in lec. sua, quã ego habeo, & si expedit mittã, tamẽ mihi alleganti auth. doc. debet credi. & cũ simus i filio, q hr̃ p iã nato, manifeste cõcluditur ex hoc cũ institutũ esse & cõnexe seqtur q̃ istitutio valeat. Nõ obst. §. falsũ. in textu ille. §. debet intelligi in extraneo, nõ in filio. Verbi gra: q testator relinqueret matri, vel amico suo, sub eadẽ conditiõe, sed quãdo instituit filiũ, non habet locũ ille §. pterea. ibi testator nõ dispositurus fuit circa vterũ: hæc sic: hæc eiusdẽ. Bal. verba formalia, & notãda maxime i fi.

↠ POMATES. 1

a ¶ Cũ debitum. Et materiã huius legis, vide Pau. de Ca. cõsi. cxx. cũ pcedente. add duas cautelas, q̃ bus iudicaẽ hæres ad adeũdũ, vt p Cepol. i cautel. suis char. xxij. co. iiij. i fi. Iste tex. est sing. scdm Mathei. no. xxxv. inci. no. qd̃ & hæres in iij. & vide Imo. cõsi. viij. vide Alex. cõsi. lxxj. in co. ij. vo. ij. & lxxxix. co. j. eo. vol. & Soc. cõsi. lxxxix. col. iij. vbi ẽt loquitur in recipien. creditũ hæreditarium.

b ↠ P. PAV. P. ¶ Qui soluit debitum. Vide Mathei. no. xxxiij.

c ↠ P. PAV. P. ¶ Si fratris. Hãc leg. repetit Frãc. de Aretio. Et repetit etiam do. Franc. de Plumbino.

d ¶ Oppo. ij. vide Bar. in consi. xcij. incip. homo Accursuli. Andre. Barba.

e ↠ P. PAV. P. ¶ Potuit. Quid aũt si tutor possidet bona sine expressa adi tione, vide Barba. consi. v. volu. iij.

e ¶ Potuit. Vide Io. de Imo. in cõsilio xcix. vbi consuluit q̃ tutor põt adire hæreditatẽ, p pupillo, anteq̃ cõsiliũ inuẽtariũ. and. Barb. Et tu, p ĩtellectu huius l. vide gl. in l. pupillus. ff. de acq. hæred. q̃ dicit q̃ nõ solũ habet locũ, si pupillus est ĩstitutus, sed etiã seruus eius. Cõtrariũ tamẽ dicit Imo. ibi eẽ de-

De iure deliberandi, & de adeunda hæreditate, vel acquirenda. Rubrica.

Dictum est §. de testamentis, & de institutionibus, & substitutionibus: verũ qa ex his acgritur hæreditas, & in acquisitiõe hæreditatis p̃cedit deliberatio. Iõ primo præmittit in rubr. de iure delibe. post deliberationẽ seqtur aditio, vel acqsitio hereditatis: iõ annectit in rubrica de adeũda, & acgrenda hæreditate. Q̃nque seqtur repudiatio hereditatis: iõ in sequẽti titulo ponit de repudiãda hereditate. Quærit gl. quare hic dicit, de adeũda, & acgrenda hæreditate. Rñdet gl. q̃ hoc verbũ acgrere, est magis generale: quia ptinet ad suos, & ad extraneos.

LEX. I.

SIà patre. Qui nõ potest esse hæres, nisi de iure prætorio, per actũ extraiudiciariũ nõ vr̃ hæreditatẽ agnoscere. h. d.

Opp. de l. Iulianus. alias incipit, si pupilus. §. si seruũ. ff. e. Hic loquitur de filia emãcipata: ibi de filio in ptãte. Rõ huius est eui dẽs. nã emãcipata isto tpe nõ vocabatur, nisi de iure prætorio: & iõ per actũ extraiudiciariũ nõ iducebatur agnitio: sed filius i potestate venit de iure ciuili: & iõ nuda volũtate hęres efficitur: vt j. eo. l. potuit. & l. si avia. Vnde hodie cũ p iura Authẽticorũ sit sublata differẽtia emãcipationis, & patriæ potestatis, & q̃libet succedat de iure ciuili: p istũ actũ extraiudiciariũ, de quo lex loqtur, induceretur aditio. Opp. de l. Iulia. alias, si pupillus. §. fi. ff. eo. Gl. dat duas solu. Tu tene vltimã: qa ibi loqtur de eo, q prius abstinuerat. Vel aliter secũdũ Dy. ibi filius nõ manumisit seruũ hæreditarium, sed prius emptum de castrensi peculio, quem manumittendo non videtur se immiscere: quia põt fieri citra ius, & nomen hæredis.

LEX. II.

GVm debitum. Quia licet vt hæres, videtur hæreditatem adire hoc dicit vel aliter. Qui soluit debitum hæreditarium, simpliciter videtur adire. h. d. Not. quod de hoc semper interrogo rusticos, &c.

Filius potest hereditatem adire, clausis tabulis.

Existentia sui hæredis operatur transmissionem hæreditatis paternæ, etiam non agnita, ad quoscunque.

LEX. III.

c SI fratris. Hæc est subtilis lex: Filius in potestate hæreditatem patris non agnitam trãsmittit ad quoscunq̃: secus in emancipato. hoc dicit secundũ veram lec. secundum lec. Gl. dicit aliter. Hæreditas adita per filiũ transmittitur: secus si non fuit adita. hoc dicit secundum lec. gl. licet non bene. Diuiditur in partes duas. Prima loquitur in filio in potestate. Secunda in filio emancipato. Vel secundũ gl. prima loquitur hæreditate adita: secundũ hæreditate non adita. Secunda ibi: quod si cum iuris sui. Op. ff. de iur. & fac. igno. l. j. §. fi. Sol. Speciale † est in filio in potestate, qui etiam clausis tabulis põt adire, si est hæres ex parte secundum iura antiqua. Hodie verò in distinctè est verum: vt j. de cadu. tol. §. cũ igitur. & in §. in nouissimo. Opp. secundo[d] hæreditas non adita non trãsmittitur: vt l. j. §. in nouissimo. de cadu. tol. & j. eo. l. quoniã. Sed hic in pri. nõ præsupponitur hæreditas adita. Huius timore dicit gl. q̃ speciale est in filijs suis, q̃ hæreditatẽ ascendentium, transmittũt ad hæredes posteriores. vide gl. Ista sol. displicet, propter multa. Primo quia præsupponit q̃ iste filius decedens habebat posteros. quod est diuinare. Præterea, est falsum: quia si haberet posteros, siue esset emancipatus, siue non, iste frater excluderetur, eo q̃ isti posteri succederent auo suo fratre excluso. quod est contra finẽ nostrę legis. Præterea, secundum hoc, hæc ratio esset: quia posteros habebat sed hæc lec. expresse dicit, q̃ hoc ideo est, quia erat in potestate. nam siue haberet posteros, siue non, distingue sit in potestate suus, vel non, hæreditas ascendentis transmitteretur: vt j. de his qui ante aper. tab. l. j. Sol. gl. alio modo q̃ hic in primo casus huius l. adiuerat hæreditatem. quod est verũ, dicit glo. quã vide. Imò istud est oĩno falsum: quia si ponimus hæreditatẽ aditã nulla est differentia sit in potestate, siue emãcipatus, quã hęc lex no. facit. Est ergo hic rõ, quia erat de suis, † & existẽtia sui hęredis operatur transmissionẽ hæreditatis paternæ, etiã non agnitæ ad quoscunq̃. Hic est casus hic. licet gl. dicat contrarium in l. si instãti. §. j. j. eo. & malè vt ibi dicã. Sed contra hoc opp. q̃n quis habet cohæredẽ existenti, & sui hæredis nihil operatur: vt l. apud. §. idẽ Iul. ff. ad Treb. sed hic habebat cohęredẽ, cũ dicat tex. siue ex asse siue exparte. ergo &c. Sol. In his, q̃ depẽdẽt ex testamẽto exigẽtia sui hæredis, nõ habet locũ, q̃n q̃s habet cohæredẽ extraneũ vt l. contraria, & quod no. per Dy. sed in his, quæ veniũt extra testamentum, vt est transmittere hæreditatem, datio cohæredis nõ impedit existentiam sui hæredis, & eius effectum. hic est casus in hac lege nostra.

ELiofami. Sufficit matrem volente filio adire, vt ĩ ducatur solẽnis aditio. h. d. Quę fuit ratio dubitãdi in hac lege. Potest esse duplex. Primo, qa in hæreditate q̃renda per filiũ, debet p̃cedere iussus, & seq aditio q non probatur in casu huius l. sed per hanc legem præsumitur: & iõ dicit satisfactum videre: quasi dicat, præsumitur q̃ iussus præcesserat, & aditio sit secuta: vt l. si quis mihi bona. §. iussum. de acquir. hæred. & l. si filius. §. de peti. hæredi. & l. qui in aliena. post prin. ff. de acqr. hære. Vel potes dicere q̃ ratio dubitandi erat, qa hæreditas non potest adiri per filium: vt l. Paulus. alia. §. p procuratorem. ff. eo. ergo videbatur q̃ filius nõ potuisset adire per procuratorem. quod remouetur hac l. Non obst. l. Paulus. quia ibi loquitur in his, qui nuda voluntate possunt adire: vnde constituẽdo procuratorem ad adeundum, videntur adire. Sed filius secũdũ ista tempora non potest adire nuda voluntate: nisi præcedat iussus patris: iõ ad hoc põt cõstituere p̃curatorẽ, vt hic videbitis.

1 *Voluntas pupilli requiritur, quando tutor hæreditatẽ adijt: & quando sola voluntas absque actu.*

2 *Tutor solus adit pro infante.*

Si tutor in inuentario bonorum infantis, asserat se inuenisse in bonis ius petendi hæreditatem, ex hoc inducitur aditio.

3 *Tutor solus pro pupillo quærit bonorum pos. non tamen hæreditatem.*

4 *Pupillus infans potest adire tutore authore.*

5 *Gerere pro hærede idem est, quod gerere pro domino.*

6 *Pupillus solus adire non potest, nec cum authoritate curatoris.*

e ROtuit. Pupillus potest adire hæreditatem tutore authore: non tutor solus sine pupillo. hoc dicit. Vos habetis hic tres glo. Arbitror quod prima glossa fuerit noua: quia continet de alijs quæ continentur in alijs antiquis: ideo recitabo primò gl. antiquas. et, quod posita plus est, ẽt nouas

iure verius, & reputat notabile pro limitatione huius l.

a ¶ Pupillus possit. Adde tu. & vide do. Alex. in l. bonorũ. §. q admit. ponẽt quatuor pulchras limitationes. Et vidẽ tex. in l. cũ in vna. §. fi. ff. de app. & ibi glo. vbi pupillus potest adire cũ authoritate curatoris.

b ↠ P. PAV. P. ¶ Si auia. Circa regulã huius legis q̃ relinquẽs aliquid i vltima voluntate de hæreditate sibi delata, tdicatur adire, vide oĩno Ang. cõsi. lxvj. incipiẽ. duo fuerunt fratres. vbi ponit an idẽ sit, si talis res legata esset cõmunis. Et concludit quod non.

↠ POMATES.

c ¶ Quoniam. Regula istius text. fallit si fuerit impeditus adire. l. venire. ff. de acqui. hær. lillud. §. fi. debo. pos. cõtra tab. & alias fallẽtias ponit Ang. in repet. l. qui se patris. C. vnde lib. & vide Alex. cõ. cxxj. co. iij. vol. j. & Capra. i ij. principali dubio. & Alex. xxviij. ad fi. vol. ij.

d ¶ Licet. Adde qd̃ Ioan. de Imol. in cõsil. lxxx. de ista præscriptiõe. An. Bar.

d ¶ Licet. Adde qd̃ Bal. querit, an si filia erat instituta a matre, & sterit p xxx. annos antequã adiret, & sic fuit exclusa ex testamento, an habebit alios xxx. annos ad adeundũ ab intestato. Et tenet quod sic. & plus dicit qd̃ Bar. consuluit, q̃ filia ab intestato habebit xxx. annos ad adeũdũ de iure ciuili ex capite liberorũ, & alios xxx. ann. ad adeundũ ex capite legitimorũ, ar. l. j. §. sed vidẽdum. ff. de succeſſ. edict. Et hoc idẽ voluit. An. hic, et Paul. de Cast. & Raphael. de Cu. in l. quãdiu. j. ff. de acqui. hær. & refert Bal. etiã ex p̃dictis, q̃ si lapsus ẽ primus annus filiæ, ĩ hæreditate matris, ad dehberandũ quẽ habet filia, tanquã d liberis, & decedat in secundo anno hæreditate matris nõ adita, habebit secũdum annum ad deliberãdũ: vt de numero legitimorũ, ĩtra quem secũdũ annum trãsmittet ad quoscũq̃ hæredes adeundã p eos ĩtra reliquã partem illius secundi anni, iuxta l. cum antiquoribus, j. eo. Et idẽ dicit in emãcipato: qa post primũ annum, quẽ habet, vt vnus de capite liberorũ, si decedat in secõdo, trãsmittet ius deliberãdi, qd̃ reputat no. dignissimũ. Ad materiã huius l. vidẽ Bal. cõsi. xij. & seq. iij. vol. & ad primam partem apostillæ Bart. cõsi. ccxxviij. incip. qdã habuit vxorem. & Pau. de Ca. consi. cccixxx.

e ↠ POMATES. ¶ Longo tempore. Adde quod hic cõiter tenetur, q̃ ius adeundi hæreditatẽ, præscribitur triginta annis. & late per Feli. in c. de quarta. co. vj. in fi. de præscrip. Bar. consi. cxxv. Rom. consi. cxlix. Sed qd̃ iuri immiscendi, ĩaso. in l. si filius qui patri. in iij. notabili. ff. de vulgari. tenet cõtra communem. & Areti. cl. co. fi. & Alex. iiij. col. iij. vol. ij. & clxiij. colum. ij. vo. ij. & lxxxvi. vol. ij. vbi dicit qd̃ ius accrescendi p̃scribitur triginta annis. Vide etiam Capra. consil. xl. col. iiij. vbi loquitur quando hæreditas spectabat alicui monasterio, & vide Soci. cõsil. lxxxj. in fi. & Bal. cõsi. clxvij. in v. parte vbi loquitur, an habeat locum in legato hæc lex.

c ↠ P. PAV. P. ¶ Longo tempore. Anno. xxx. Vide Comen. vltra ea quæ hic dicuntur per doc. consi. xxix. incip. quidam Grotonnus. vbi dicit posito q̃ iuri adeundi vel immiscendi nõ præscriberetur xxx. annis præscribitur rebus particularibus possessis lõgo tempore, puta x. vel xx. ann. licet hoc non bene formet. Et dicunt doc. hic in hoc non consentire. Item adde q̃ etiã tenẽdo q̃ esset facultas & nõ ius istis ptãs adeundi tamen præscribere ref. Vide Ange. cõ. cclxxvij. incipien. dominus Bernardinus. ad fi. col. Ex cuius verbis habes limitationem ad illã regulam, q̃ facultas non præscribit. De quo etiam vide in l. cũ notissimi. ad Bar. to. C. de præsc. xxx. anno. Item q̃ præscribatur xxx. ann. iuri adeũdi, vide remissiue Fel. in ca. de quarta. i vj. co. vers. sed scias. extra de p̃script. Vide late Aretin. in l. ij. ff. de acq. hæred. & ibi etiã an filius exclusus a primo capite p triginta annos, habeat alios triginta annos ad adeundã tanquã agnatus. de quo per Iaso. hic. & Alexan. cõsi. lxxxviij. volu. ij. vbi etiã q̃ exclusus a capite agnatorum p triginta annos, potest venire tã quã agnatus intra alios xxx. annos.

¶ Tempus ad deliberandũ. Adde qd̃ Paul. de ca. hic velle videtur quod si statuitur terminus extraneo, ad instantiã substituti, quod nõ debet dari minus cẽtum dierum. Et ita dicit dominus Bernardinus. ad fi. col. Ex cuius verbis habes limitationem ad illã regulam, q̃ facultas non præscribit. De quo etiam vide in l. cũ notissimi. ad Bar. to. C. de præsc. xxx. anno. Item q̃ præscribatur xxx. ann. iuri adeũdi, vide remissiue Fel. in ca. de quarta. i vj. co. vers. sed scias. extra de p̃script. Vide late Aretin. in l. ij. ff. de acq. hæred. & ibi etiã an filius exclusus a primo capite p triginta annos, habeat alios triginta annos ad adeundã tanquã agnatus. de quo per Iaso. hic. & Alexan. cõsi. lxxxviij. volu. ij. vbi etiã q̃ exclusus a capite agnatorum p triginta annos, potest venire tã quã agnatus intra alios xxx. annos.

¶ Si te bonis. Adde quod inducitur per Baldum ad q. debitoribus bãnitorum expulsorum, soluẽtibus cõtrati id, quod debeat ipsis, sint liberati a bannitis expulsis remissis, vide hic per Alex. cui adde Bal. consi. ccxciij. ij. vol.

h ¶ Ad secundam oppo. Tu pondera quomodo Bar. intelligit c. j. de rest. spolia. lib. vj. quia ibi loquitur in causa criminali, vt spoliatus omnibus bonis a tertio. possit excludere accusatorem. Sed a cõtrario sensu probatur, quod in causa ciuili non possit excludere: sed hic est causa ciuilis, & non excludit. Iste tex. concor. cum illo a contrario sensu. & hic Bar. male intellexit illum tex. & minor q̃ nullus ponderet. Sed pondera: quia forte hic habebat alia bona, ibi non vide c. olim. ij. ĩ. de res. spoli. & ibi do. Abb. & alios qui non allegant istum tex. vide quæ ibi remiſi. And. Bar.

i ↠ POMATES. ¶ Aliud de iure canonico. Hoc reprehendit Math.

Universidad de Deusto
Biblioteca

not.cxciij. vide in hoc ẓen.in repe.c.primi.de accu.in xiij.disse.inter ius ciuile & canonicum.

a ↠POMATES. ¶Puberem. Vide Oldra.consi.ccccxlij.ad finem.

b ↠POMATES. ¶Sed si alio modo. Bartolus hic reprehendit. Vide Cepol.caute.xxvj.columna ij.& tenet opi.Bal.hic.

c ¶Possideantur. Ad de an stante statuto, quod possessio defuncti contineatur in hæreditate,& bona hæreditaria detinentur per tertium:possessio vero quæ est ius est penes hæredem ex forma statuti: vtrũ talis hæres interdictum adipiscendæ possess.cõtra detentores habeat ex edicto.j.de edic.diui Adria.vel interdicto quorũ bonorũ.Dicit Pau.de ca.q non:ga non dicit habere pfectæ, quousq; etiã habeat detentionẽ corporalẽ. Et ita dicit determinare Cy.secundum Pet.in l.ea lege.ẓ.de condictio. ob cãm. Bene facit,q habeẽ in simili in l.i bello. §.si quis seruũ.ff.de captiuis. & Institutio.de legatis. §.sed nostra.

↠POMATES.

d ¶Nec emere. Nemo cogit emere, sic nec locare.l.inuitos.ẓ.locati.l.necq; ab initio.ẓ.de nup.quibus.p. batur ista regula falsa lit in casu l.Iulianus. §.idem Celsus.ff.de actio. empt. & in l. penul.§.fi.ẓ.eod. tit. et §.nõ solũ.Institut. de lega.no.per gl.in l.fin.ẓ.de fideicõmiss. liber.Itẽ nemo cogitur vẽdere.l.inuitũ. ff.de contrahẽ.emp. c Ista regula fallit vt casibus ẓ.alle.ĩ.ĩ l.ij.ẓ.de patribus qui filios dis.& in l.vnica de cõmuni ser.ma.ĩ l.si qs sepulchrũ. ff. de religio.& in l.& si equo.de leg.j.§.fi. Institu.de his q sunt sui vel alie.l.j.§.cura carnis.vbi Bart.ff. de offi.præse.vrb.et p Bal.in l.j.ẓ.de epis. aud.& in l.vẽditor. §.si cõstat.ff. cõmu. præd.& ibi Bart.& idẽ alibi p illũ text.ĩ l.i.ẓ.de nũdi.p Imo. d & Ange.in l.Põponius.ahas incipit, si vim.ĩ fi.de re iud.& ĩ l.si locus.§.fi.quẽad.ser.amit.& ĩ l.ij. ẓ.de cõmu.re.ali.& ĩ l.si fundũ.cũ sequẽmãda.ff.vt p glosl. in l.nõ enim.ff.rerũ amotarũ.vbi Dy.et Bar.licet Albericus ibi teneat cõtrariũ. 1 Sed melior est opinio Bar.itẽ in casu l. ĩ bello.§.si qs seruũ. ff.de cap.& in l.fe.da de nũdi.Itẽ fallit ĩ ca 4 su per Dy.in l.certi cõdictio.§.fi.cũ l.seque.ff.si cer.pet.ĩ re æstimata data ad vẽdẽdũ. A dde Lud.Rom.ĩ l.ij.ĩ prin. ff.sol.mat.vbi enumerat quãplures casus ĩ qbus qs cogaẽ vẽdere:& sic cõtrahere de suo. A lius est casus ĩ re cõi cũ Principe:qa Princeps potest vendere, & sic cõtrahere de suo. A lius est casus ĩ principe q potest vẽdere dãdo tñ ptẽ pretii.Feli.ĩ c.q̃ in eccleiarũ.x.col.de cõsti.Itẽ fallit ĩ casu l.ij.in princ. ff.sol.matr.& ibi Iaco.in v.notabili. Fallit etiam in casu l.si quis sepulchrũ. ff.de religio.& sumpti.fune. Vide Felinum in c.j.de re iudi.

e ¶Si infanti. Adde Bart.in consilio cccxxxv.incipien. Vanutius. And. Bar.

5 *Pater decedes ante agnitam hæreditatem infantis illam non transmittit:quia caput vt hæres filij.*

6 *Ratio differentiæ,quare infanti per tutorẽ acquiritur hæreditas:non tamen furioso per curatorem.*

7 *Qui potest adire,potest repudiare,scilicet qui adijt nomine proprio,non nomine alieno.*

8 *Authoritas patris quãdo sit sufficiẽs ad obligãdum filium.*

9 *Pater uel auus infantis emancipati, licet non sit eius legitimus administrator,potest tamẽ pro infante adire.*

10 *Hæreditas patris non adita transmittitur per filium in potestate ad quoscunque.*

11 *Si minor decedit hæreditate non adita,hæres eius pot petere restitutionem in integrum,ex eius persona.*

12 *Scientia tutoris,quod non inducat transmissionem iuris deliberandi,& adeundi hæreditatem minori delatam.*

13 *Iudex an suppleat defectum tutoris in aditione.remissiue.*

e ¶Si infanti. ¶Ista est vna notabilis lex, & est constitutio noua. Hæreditatem delatam infanti ascendens per lineã masculinam potest adire,& ante aditam infante defuncto,ex proprio priuilegio si bi quærere,ascendente non existente tutor pot pro infante adire,sed ea nõ adita nõ transmittitur in maiore infante,ascendens dictum priuilegiũ non cõsequitur, & tutoris defectũ iudex supplet.h.d.ista no.& singularis lex. Diuide,primò loqr in infante cõstituto in potestate. Secũdò in infante sui iuris habente tutorem non ascẽdentem. Tertiò loquitur in habente ascẽdẽtem. Quartò in pupillo maiore infante. Secũda ibi,parẽte verò. Tertia ibi, ea verò. Quarta ibi,sinaũt septẽ. Ex pri ma parte not.q † infans dicit quis minor 1 septẽ annis. Secundo no.† q pater pot nomine infantis hæreditatẽ adire , & sic 2 is cautus quando pater infante viuente hereditatem adit q dicat, q hoc facit nomine infantis tãquã eius legitimus administrator. Tertiò nota†quando hæreditas non adita,per infantem transmittitur ad patrẽ:& isto casu q̃n infante mortuo, 3 pater adit,nõ debet dicere nomine infantis,sed debet dicere q proprio nomine adit,& iure sibi competenti per mediam personã infantis. Or expediamus primò f istã particulã opponendo f,& videtur q in pupillo maiore infante est idẽ:qa pater adit pro eo,vt nota.infra eadem l.ẓ.fi. Sol.in hoc differt pupillus ab infante:qa in infante nõ est necessarius ipsius infantis cõsensus:in pupillo verò nõ pot adire g pater solus,nisi pupillus cõsentiat, g arg. §.e.l.potuit.& infra eadem l.§.fi. Cõtra hoc oppo.infra de bonis quæ libe.l.fina. §.vbi autem puerilis.vbi indistinctẽ permittitur patri pro puero adire hæreditatem.Solut.expone ibi puerum,id est infantem,secũdũ gl.& bene. Contra hoc opponit infra de bon.quæ libe,l.fin.vbi apparet q nullus cõsensus pupilli requiratur:quia si esset maior eo viuente pater pot adire,vt l.cũ nõ solum.§.primo infra 4 de bonis quæ liber. Solutio.& hic † aduerte. Quandoq; pater vult adire ꝑ filio. sic,secundum omnes excepto Bald.allegauit dicta in hac l.vide ibi,& vide Lud.Ro.in consi.lxij.in transmissione,respectu ſuitatis. Andr.Barb.

g ↠P. PAV.P. ¶Pupillus consentiat. Requiritur tamen eius consensus

Et isto

1 *Infans dicitur minor septennio.*

2 *Pater potest nomine infantis hæreditatem adire,debet dicere quod hoc facit tanquam legitimus administrator.*

3 *Hæreditas non adita per infantẽ q transmittatur ad patrẽ.*

4 *Pater quando possit hæreditatem adire sine filio, vel filius sine patre.*

Et isto casu non potest adire sine cõsensu filij,si est maior infante,vt supra proximè dixi. Quandoq; vult adire pro se:& tunc si quidem filius adijt,& adhuc non est exclusus : non est dubium quòd pater non potest:quia ipsi filio pater præiudicare nõ potest,vt infra eodem l.renitente.& supra de repud. bono.possess.l.filio.& l.is qui hæres.§.fina.ff.eodem.Si autem filius esset exclusus,si quidem repudiat,sine dubio pater potest adire suo nomine,& per se pro iure sibi quęsito,propter personam filij quantũcunq; repudiauerit ex dispositione illius legis,cũ non solũ.§.primo.infra de bon.quæ liber.Sed si filius esset exclusus,mortuo filio infante pot pater adire,vt hic.In maiore infante qd iuris sit,dicemus in d.l.cũ nõ solũ.§. j.j.de bon.quæ liber.Vidistis ergo modo,an pater possit adire sine filio,an verò filius sine patre.Vidistis in l.j.C.qui admit.ad bono.pos. Secundò dicitur hic,q filio infante defuncto pater capit iure patrio tanquam infanti quæsita, Ex hoc innuit q non sit opus noua aditione , sed pater occupet iure 5 peculij. Sed cõtra:†quia infans habet hæredem.& omnis filiusfami.hodie per auf.de hæredi.ab intesta.posità j.ad Tertulia auf.defuncto. Gloss.dicit,fateor q hodie pater capit,vt hæres filij,& sic in hoc corrigitur ista lex.& vide gl.sup verbo,infanti quæsita.Istud est vtile scire:qa si pater caperet hic nõ vt hæres,non esset opus aditione:& tũc etiã ipse decedẽs antequã agnosceret,transmitteret.sed si pater debet capere vt hæres infantis,opus est aditione : & ideo ipse pater decedens antequã agnoscat non transmittit.& casus occurrit hoc a anno de facto:& sic tenuim9,& iudicauimus. a Sed cõtra hoc facit tex.huius l.j.eo.§.ea vero.vbi dicitur,q illud,q dictũ est hic in filio in potestate,habet locũ in emancipato:q̃nquidem emancipatum cõstat de iure antiquo habere hæredem,& tamen capit iure patris,sicut q̃n est in potestate.Sustinẽdo glo. respondet text.hic si bene inspiciatur : quia dicit iure patrio. quasi iam infanti quæsita capere ius patrium secundũ istã tẽpora in filio,qui in potestate erat,quòd occuparet iure peculij:vt l.ij.ff.de castren.pe.in filio emancipato erat , vt caperet tanquam hęres,& ideo puto quòd in emancipato de iure antiquo erat necessaria aditio:hoc enim erat ius patrium,vt tãquam hæres caperet.Et idem dico hodie,de eo,qui est in potestate,vt tanquam hæres eius hęreditatem capiat pater:vt §. dixi. Opponitur,quòd dies hęreditatis relictæ infanti,non cedit in infantili ętate:vt ff.de bono.possess.infanti dela.lege prima.Sol.Dico quòd nõ dicitur quòd cesserit dies in preiudicium infantis , vt ibi:sed in preiudicium ipsius patris sic vt ipse possit agnoscere.& si non agnoscit,ipse excluditur,non infans. Item oppo.quando hęreditas defertur ei,qui non habet intellectum,non potest ei quæri:vt l.fin.§.tali itaq;.in fin. ṡ.de cura. furio. Solutio. Aliud est in furioso : aliud in infante.dicit gloss.quam vide ibi:sed qualiter,vt sibi &c.† Quę est 6 ratio differentiæ inter infantem & furiosum. Nam per tutorem quæritur infanti : sed per curatorem non quæritur furioso. Docto.dicunt hic , quòd ratio est:quia magis fauetur infanti,quàm furioso.nam infans restituitur:furiosus nõ. Istud est falsum:quia vterq; restituitur quando læditur : vt l. Marcellus.ff.de fideiusso.licet enim furiosus nõ restituatur vt minor:tamẽ restituetur ex clausula generali,si qua mihi iusta causa esse videbitur.Ita enim propter imbecillitatem consilij,ipse regitur per alium,sicut infans. Quæ est ratio? Dico quòd tutor habet plus iuris in pupillum,quàm curator in furiosum.Nam tutela est ius ac potestas in capite libero &c.vt ff.de tute.l.prima.& ideo dicitur q tutor datur personæ principaliter,curator principaliter bonis : vt ṡ.de nupt.l.in copulandis.Sed in hoc remanet dubium mihi.Nam secundũ hanc rationem pater posset adire pro filio furioso : quia habet ius potestatis in persona filij,& est eius legitimus administrator: quod forte esset verum,quantum ad aditionem quæ fit quãtum ad quęrendum ipsi patri:sed hoc non dicerem: quia hoc solùm reperitur in infante , contra regulas iuris communis: ergo non est extendendum:vt lege,quòdverò.ff.de legibus. & l.si verò.§.de viro.ff.soluto matrimonio. Vlterius oppo. hic dicitur quòd pater potest adire infante ignorante. Cõtra pater non potest repudiare infante ignorante:vt suprà,eo.l. renitente.ergo non potest adire eo ignorante : vt l.is potest.

7 ff.eodẽ.Sol.hic dicit glo.†hic fallit illa regula,quæ dicit,is põt adire,qui potest repudiare.Tu dicas clarius q illa regula habet locũ in his qui suo iure adeunt:& tũc a procedit regula,is põt adire q potest repudiare:sed in eo,q adiuit nomine alieno vt in casu nostro,regula nõ procedit: vt l.ait prætor.§.j.ff.de iure deliberandi.

Itẽ opp.patria potestas non est sufficiẽs ad obligãdũ,vel liberandũ filium: vt l.fi.§.j.ff.de verborum obligatio.& Inst. de inuti.stipulatio.§.furiosus.Sed per aditionẽ filius obligatur creditoribus,quamuis hæreditas nõ sit soluẽdo:vt lege,si te. suprà,eodẽ.ergo nõ potest filius adire patris authoritate. Sol.Dicit gl.hoc est magis cõmodũ,quã dãnũ. Vidẽ gl.quasi circa finẽ.Si ista solutio eẽt vera,posset pupillus solus sine tutore,et sine patre acquirere:vt Instit.de authori.tuto.circa princip. & l.obligari.circa principiũ.ff. de autho. tutor.hoc aũt est falsum:vt Inst.de autho. tuto.§.necẹ.ṡ.eodẽ.l.potuit. & j.eo.l.fi.er- 8 go ista non est bona solutio. Solue†ergo q quædam sunt per q̃ filius merè obligatur:et tũc patris authoritas nõ est sufficiẽs vt in cõtrario.& iõ aduerte ĩ causis criminalibus,ĩ quibus cõstat quòd nihil põt q̃ri patri,pater nõ põt legitimè præstare authoritatẽ filio minori:qa eius authoritas nõ est sufficiens ad obligandũ, vt suprà. Idẽ cõstat in cãis ſpiritualibus,in quibus patri nil potest quæri.de iud.ca.fin.lib.vj. a circa finem sed erit necesse,q detur curator ad illam litẽ.suprà,de autho.præstan. l.clarũ.Dicam in l.cũ nõ solũ.§.necessitate.de bonis q̃ liberis. Quædam sunt,in q bus patri põt q̃ri,vel est dubiũ: quia põt esse cõmodũ,& incõmodũ,vt in hæreditate:& tũc põt esse legitimus administrator & auus,& ascendentibus per lineam matculinam dat istud privilegium. In cõtrariũ dicunt mater & filij. Tu pr̃ potes capere tanquã quæsita iam infanti,sed si hæreditas eẽt infanti q̃sita per te:nos admitteremur vnà tecũ:ergo nos debemus habere partẽ,sicut si iam esset infanti q̃sita. Quid dicemus? Co- b gitabitis. b Venio ad secũdã partẽ:dicitur hic q tutor põt adire pro infante. Contra.ff.de appell.l.cùm in vna.§.tutor.Sol. ibi loquitur in curatore pupilli:hic loquitur in tutore pupilli, licet secus esset in curatore adulti,vt l.cũ quædam ṡ.de admi-

ꝑ modũ authoritatis, secũdũ aliquos. Vide Are.consi.clx. colum.v.

¶Iudicauimus. Ad de quod Baldus ita voluit consi.lxiij. libro secundo , incip. factũ tale.vbi etiam qd si hæreditas mr̃is sit delata infanti , q habet patrem q non adiuit, haberque a auũ paternum, et matrem ita q̃ non adiuit,vel mr̃nũ an vero debeat diuidi inter ipsos.Bal. cõsuluit diuidenda: quia cũ iure hæreditario deferẽ,pares in gradu debent æqualiter succedere.& ita dicit tenuisse.hoc dicit eius consi.lxij. libro secũdo. Quid aũt si hæreditas materna infanti delata sit.qui habet patrẽ et auũ paternum,q auus sit peruenies repudiet hæreditatem mr̃nã, an ad illum admittẽtur sequentes in gradu aui, an proximiores matris,vide Ange.consi.lxxxvj.

↠P. PAV.P.

a ¶Et iudicauimus. Vide Comẽ.ad istã quæstionem. & an requiratur aditio ꝑ patrẽ.& quid si nõ adiuit specialiteristã & filius habeat aliqua alia bona, quæ pater tenuit & possedit,an sufficiat vt dicatur adiuisse, & sic etiam istã quæsiuisse,vide eundẽ cõ si.cx.ici.domina Lucretia.p totũ. et ibi etiã non ponit,posito q pater non adiuerit & moriaẽ , an transmittatur ad ꝑximiores ipsius infãtis,quasi esset sibi ac quisita vt dicit text. hic. Et cõcludit qd non,licet habebit locũ ius accrescẽdi. & si alius trac.isti.ad ipsum infantẽ vel ad ꝓximiorem ipsiusq̃ instituit ſantem.vt de ibi per eum.

¶Cogitabatis.addẽ vt hic p Paul.d Ca. & late p Alex.qbus ãdde quæ posui ĩ prę cedenti apostilla.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Alij dicunt q̄ hic vide Bart.in l.ventre.ff.de acqui.hæ.& ibi Io.de Imo.et Lud.& Ang.Saly.in l.apud hostes.Bal.in l.ij.C.ad orfi.& in l.j.C.de his q̄ ante ap.tab.sed dubium est,quid si superextat alter filius &mater,an præteriti veniant.vide Bal.in d.l.ij.& in d.l.j.& doct.in d.l.ventre.And.Barb.

b ¶ Cōsului. Adde de isante i quo est maius dubiū,Bar.cō.cclxxxij.ij.vo.et ibi an trāsmittat bñficium.rest.in ite.& cōsi.cclxxvij.e.vo.ici.in Christi nomine,pūctus causæ talis est & ibi etiam transmittat bñficiū restitutū ite.& cōsi.ccxcvij.eo.vo.et cō.xxj.vo.j.& cō.xcv.& ccx.e.i.vo.et cō.ccclxxxvij.& ccccxiij.eod.vol.& ibi an furiosus & mentecaptus trāsmittat bñficium.resti.p Ro.q tñ se ītelligere nō simit consi.ccccxcv.sed cō.dvij.clare tenet cōmunē opi.vide p eūdē pulchrū dictum,ad hoc cōsi.ccccxlij.& per Ang.cō.cclxj.& cc.lxxxvj.Pau.de cast.cō.lxviij.Pe.de anc.consi.cclxxxix.

↠P. PAV. P.

c ¶ Indistincte transmittit. Sequit Cōsi.cxv.i prī.Ant.de But.consil.lxvij.circa medium.

↠P. PAV. P.

d ¶ Minor decedit. De ista dicit Cō.consil.cxix.post princi.q̄ adhuc est dubiū vide q̄ scripsi ī l.Pantomius.ff.de acq.hr̄. vbi etiā Bar.& alij. Sed idē Cō.cō.cix.incip.nobilissdña.in vl.colū. expresse tenet contrarium eius q̄d tenuit Bart.hic, & alibi.Et posito q̄ transierat hr̄s ex dictis suis.& ibi circa finē ponit duas limitatiões,vide ibi per eū & pōderat: vide ēt late de hoc Areti.cō.clxi.an & q̄n minor trāsmittat bñficiū restitutiōis i ītegrū circa restitutionē hr̄ditatis.Iaſ.hic ī vlti.col.Soc.in l.qui duos.ff.de red.dub.ī prin.in ij.& iij.char.Aret.in l.Pātonius.in v.colū. & seq.de acquir.hære.

↠P O M A T E S.

e ¶ Illius cōnis.Istud tenuit Anch.consi.ccclxxiij.de viribus aditionis.

↠P. P A V. P.

f ¶ Aliud remedium. Et iō si ad eum trāsmitteret ius deliberādi ex bñficio l.fi.i eo nō haberēt.vide Comē.consi.cxxix. circa fi.Et si hr̄s peteret aliud tps labi, nō posset ad istud redire.vide ibi p eum. Soci.ī l.q̄ duos.ī prī. ī iij.col.de reb.dub. ver. quinta difficultas.& omnino cōsil. clxxvij.col.j.& seq.

g ¶ Cū antiquioribus. Vide Bar.ī cōsl.lxij. inci.dña Cadea decessit.& vide Bar.ī cōsl.lxxxj.inci.factū

nistra.tuto. Opponitur secūdò, dicitur hic,q̄ si infans decedit hereditate nō adita,nō trāsmittit eam:& hoc habet locum in omni hæreditate. Cōtra ŝ.de cura.furio.l.fi.ŝ.tali.& in ŝ.sinautē perpetuus.& ŝ.eo.l.ij.Huius timore dicūt quidam q̄ ista generalitas quæ dicit oēs, restringit vt nō comprehēdat hereditatē paternā. Alij dicūt q̄ hic[a] intelligitur de omni hereditate:& in hoc videtur hic residere gl. super verbo,oēs hæreditates. Contrariū huius videtur determinare glo.j.eo.l.pe. vbi videt tenere q̄ hæreditas patris non adita transmittit.quid dicemus? De hoc sunt opi.magnæ cōtentionis. Do.Iac.de Bel.disputauit q.de hoc quā ponit ī aut. de tri.& se.circa prin. † Omissis truffis: ego cōsului[b] infinisvicibus,& in ciuitate ista sic iudicatur per oēs,& sic fuit collegialiter in collegio isto determinatū: q̄d hereditas patris nō adita,indistincte trāsmittit[c] per filiū in potestate. Hoc probat in infinitis legibus,nō violādo tex.in d.l. fi.ŝ.sinautē perpetuus.de cur.fur.& ŝ.eo.l.iij.& j.de suis et leg.l.apud hostes.& ff. de test.mil.l.ex militari.ŝ.fi.cum l.seq.de stip.ser.l.liber homo.ŝ.j.de iure fisc.l. Lucius.de ca.pec.l.hereditate.ŝ.filius.de redub.l.q̄ duos.ŝ.cū in bello.ad Tertul.l.j. ŝ.si qs adita.scđm verā lect.Ego hoc p̄bo per rōnē,cui iudicio meo impossibile est respōderi:de iure ciuili non est dubiū q̄ filius in potestate est hęres,velit nolit, sed per prætorē cōcessum est sibi bñficiū abstinēdi in sui fauorem,ne oneribus hereditarijs teneat inuitus,vt insti.de hęre.quali.& dif.ŝ.sui.vbicūq; verò est fauor filij,ne existētia sui hæredis operetur aliquid:& tūc habet locum edictū prętoris de bñficio abstinēdi,sed vbicūq; esset incōmodum filij beneficiū abstinēdi nihil operat,sed remanet ius ciuile & antiquū in terminis suis.Ita dicit tex.ad literā in l. si filius qui patri.ff.de vulga. & pup.Sed nullū est dubiū q̄ hereditatem nō aditā, hoc est ius adeūdi hæreditatem nō aditā trāsmittere est priuilegium & cōmodū. Nam quibuscūq; personis cōceditur priuilegiū &c.nullū pōt habere incōmodū: quia hęres habet in potestate adire, vel nō adire,vt l.si qs filiū.ŝ.j.ff.de acq.hære. Cōcludit ergo q̄ bñficium abstinēdi inductū a prętore,nō impedit transmissionē hereditatis,scilicet p̄pter existētiā sui heredis.Ad istud respōdeo q̄ cōtra hoc facit l.ij.ŝ.si quis ex liberis.ff.ad Tertul. Sed tene secūdam lect.ibi posita.& facit p̄.& dic vt ibi.Nō ob.ista lex.q̄ dicit oēs hereditates: qa intelligit de hr̄ditatibus extraneorū,in qbus est necessaria aditio, Et hoc dicit tex.hic primò,ex eo q̄ dicit deuolutas.Nā hr̄ditas patris non dicitur deuolui ad filiū,sed magis cōtinuari,vt l. nihil.j.p hęred. Itē ex eo q̄ dicit agnitas. nā in hr̄ditate patris nō requirit agnitio de iure ciuili,loquit ergo de hr̄ditate extraneorū. Nō ob.j.l.px.in prin.vt ibi dicemus. Nō ob.j.de cad.tol.ŝ.in nouissimo.qa illa ēt loquit de hereditate extraneorū. Vlteri[1] opp.ad hūc ŝ.& videt q̄ deuoluat ad hr̄des infantis,vt ŝ.ea l.in prin.Sol.dicit gl.ibi speciale in patre. Rō specialitatis: qa hęredes infantis possunt habere regressum cōtra hæredes tutorū,sed pater cōtra nullum. Gl.rōnem istam reprobat:qa tex.hic loquit etiā qn̄ nullus est tutor.Dicit gl.q̄ est speciale in patre priuilegio patris. Vltimò aduerte ad istā partē:hæc lex prima facie videt cōtra duas opiniones quas teneo.† Vna est q̄ si minor decedit[d] hereditate nō adita,hæres eius ex persona minoris pōt petere restitutionē in integrū,ad adeūdū hr̄ditatē,vt l.j.ŝ.de resti.mili.& ibi dixi tibi.ff.de acq.hę.l.Pāt.Sed hoc videt cōtra istū tex.q̄ dicit oēs hr̄ditates ita debere intelligi,quasi nō essent delatæ. Sed si nō essent delatæ,nō competeret restitutio:ergo &c.Et hoc q̄ restitutio nō cōpetat,tenuit do.Iac.de bel.circa fi.illius qōnis[e] disputatæ,quam ponit in corpore de trien.& se.Iac.de Are.tenuit cōtra,& bene,vt est casus in l.qui duos.in prin.ff. de reb.dub.quę lex nō potest aliter intelligi.Nā ibi frater hereditatem fratris impōsibile est,q̄ transmittat aliter quā per restitutionem in integrū.ŝ.eo.l.quoniam sororem. Ad istam legē respondeo,q̄ hic dicit quasi ab initio non essent ad eum delatæ:fateor de stricto iure:sed petita restitutione ex æquitate dicti Prætoris,pinde erit ac si ab initio adiuisset.Ad primū tñ aduerte,q̄ ista restitutio,de qua loquimur,nō dat mero fauore minoris ætatis.Nam in minori ætate non cōtingit læsio,sed datur:qa contingit læso propter minorem ætatem,& mortis casum,vt dicta l.Pātonius.& sic est vt arbitror,partim ex titulo de minoribus: partim ex clausula gñali,si qua mihi iusta causa esse videbit.Et ideo si iste hęres minoris posset habere aliud remediū:[f] qa posset agere cōtra tutorem negligētē:vel si huic hęredi posset imputari negligentia q̄ curatorem illi minori tutorem nō habenti nō petierit:tūc nō daret restitutio sibi:qa nō est iusta causa,quare debeat dari,sed perinde si hereditas tāquā delata non esset.Ita loquitur iste text.& ita intelligat opi.do.Iac.de bel.& si nulla potest imputari negligētia:tūc competit ei restitutio in integ.vt d.l.qui duos.de redub.Et hoc casu idē sit in minore quod in absente,quod tenebat Iacob.de Aret.vt dixi.& domi.Oldrad.sequendo eum, & do.Iaco.de but.licet transiret multum sub nube,& de hac lege mētionem non faceret.Ego teneo † quòd scientia tutoris inducit transmissionem iuris deliberādi, & adeūdi hæreditatem,vt j.l.proxi.dicā.quod videtur cōtra istum tex.dum dicit ita intelligi quasi ab initio nō essent delatæ,sed respōde vt dicam j.l.proxi. Venio ad tertiā partem,scilicet ad ŝ.ea verò. Hunc ŝ.nota,& examina vt dixi in prima parte. Venio ad quartam partem,& ad id q̄ hic primò dicit q̄ potest authorari filio pupillo,dic vt dixi ŝ.eadē l.in princ.Illud verò † q̄d hic dicitur vltimò,q̄ iudex supplet defectū tutoris, dic vt plenè dixi in l.si curatorem.ŝ.de in integ.resti.mino.& habuistis tactum in l.bonorum.ŝ.qui admit.ad bono.possef.

1 ☞ *Filius deliberans decedens quod transmittit hæreditatem patris ad quoscunque.*
2 *Ius adeundi quando finiatur anno,quomodo transmittitur.*
Practica quomodo scribatur aditio ex virtute iuris deliberandi.
3 *Ad inducendum ius deliberandi sufficit scientia patris pro filio,pupilli non habentis tutorem,& tutoris pro pupillo.*

g ¶ Vm antiquioribus.[g] Sciens hæreditatē sibi delatam,ius deliberandi:& adeundi hæreditatem,intra annum à tēpore scientiæ,transmittit ad quoscunq; hæredes.hoc dicit.Primo ponit quis dedit causam legis cōdendæ. Secundò ponit suum statutū. Tertiò illud repilogat,& declarat.Secūda ibi, ideoq; tertia ibi,& si quidem. Nota ex prima particula q̄ de
1 iure antiquo filiusfami.deliberans † paternam hæreditatem transmittat ad posteriores. Cōtra videtur ad illud quod determinaui ŝ.l.proxi.& dixi quod transmittit ad quoscunq;. Solut.Hic est dictio &,quæ est implicatiua, & ponitur pro etiā,sed cū hodie ille color nō quæratur,vt ŝ.dixi:puto q̄ illa dictio alias clausula est amplatiua:quasi dicat,& in suā posteritatem,& in extraneos pōt trāsmittere. Vel aliter,licet Paulus cōcederet trāsmissionē in posteritatē:nō tñ negabat in extraneos. Venio ad secūdā p̄tē dicit hic ex testamēto,vt ab intestato,vt aliter &c.Contra:quia impossibe est q̄ deferatur alio modo

modo quā ex testamēto,vel ab intestato.Glo.soluit vno modo:quia possibile est q̄ aliquis decesserit nec testatus,nec intestatus,vt ille qui non pōt facere testamentū. Tu dicas q̄ illa verba,vel aliter,respicit sequentia,quasi dicat,si testamentū fuerit insinuatū,vel ab intestato,vel aliter ei cognitū, scilicet
a quā per insinuationem testamenti. Opp.& videtur † q̄ ius adeundi nō finiatur anno,nec etiā decēnio,vt ŝ.eo.ti.j.l.licet. Pla.videt velle q̄ hæc lex corrigatur.Tu vero dicas clarius: aut loquimur in suo hærede.& ille perpetuò pōt adire:& trāsmittit ius adeundi in suos successores:vt hac l.in prin. & dixi suprà l.prox.Eodē modo dico in infante,qui trāsmittit ad patrē ius adeundi perpetuò.Illud enim ius patriū nō coarctatur anno,sicut istud.Si loquimur in hęrede extraneo,si qdē decessit ignorās.ius adeūdi nō trāsmittit,vt ŝ.eo.l.quoniā.& l.si infanti.ŝ.j.Si decessit sciēs,trāsmittit ius deliberādi intra annum per hanc constitutionē:vnde super his sis cautus,qn̄ facies scribi aditionem ex virtute istius iuris deliberandi,quòd tu narres,quomodo defunctus sciuit talem hæreditatem fore sibi delatā:& meritò istud probatur. alias de facili succūberes. Quomodo hoc p̄batur,dixi in l.qui duos.in princ.de reb.dub.& ibi tractaui istā materiam.Si verò nō decessit,sed ipse viuit,potest adire,vt l.licet.ŝ.e.Pla.i his aliter dicit,& male.Cōtra hoc op.& videtur quòd hæres habeat quatuor menses vltra detū ctū,vt infra si penden.appella.mors inter. l.fi.ŝ.fi.Sol.secūdū quosdā,ibi nō loqtur de tēpore,quod datur ad deliberādū. & in hoc videt residere gl. Alij dicunt q̄ istud tempus suppletur per illā legē.& hoc tenēt quidā docto. Expeditis gl. circa istam materiam essent tractāda infinita quæ occurrerūt hic p̄pter mortalitatē. Primò † an ad inducēdū ius deliberandi sufficiat scientia patris pro filio minore[h].Item an sufficiat[i] scientia pupilli non habentis tutorem.Item an sufficiat scientia tutoris pro pupillo infante,vel maiore infante.Et breuiter in omnibus istis quæstiōibus determino q̄ sit argumentū ad istud vltimū l.sequitur.ŝ.si pupillus.de vsuc.& hoc tangit hic Mar. Sil.Dixi multū latè in dicta l.qui duos.& puto q̄d est not. q̄ sufficiat scientia tutoris,etiā qui inuentarium non fecit:& ei administratio decreta nō erat,vt dixi tibi ī l.vlti. supra de tuto. & cur.q.sa.nō ded.Sed contra hoc videt suprà l.p̄xi.ŝ.j.vbi dicit ita ītelligi,quasi ab initio non esset delata:ergo nō trāsmittit ius deliberandi.Sol.Hic est veritas.& ita consuluimus hoc anno d.Franc.& ego q̄ l.si infanti.fuit facta per vnū Imperatorē Theodosiū,antequā esset facta constitutio cū antiquiori bus.Vnde de ista lege non cogitabat:qa non erat:hodie verò per legem istam est inducta transmissio iuris deliberandi:& sic per hanc in hoc derogatur illi. Circa hāc materiam dic vt d. l.qui duos.ff.de reb.dub.&c.

☞ *Quando plures portiones ex testamēto unius alicui deferuntur:an si unam agnoscat,cogatur alias agnoscere.*
2 *Si alicui sunt plura legata an testamento quando,possit unum acceptare,& reliquare pudiare.*
3 *Quis adiuit hæreditatem paternam,quando cogatur accipere pupillarem.*
4 *Existentia sui hæredis q̄ non operatur dato cohærede extraneo : secus quando habet fratrem.*

Videam. Institutus pluribus vicibus ex diuersis patribus,si vnā agnoscat,cogitur vtrāq; accipere:& qui agnoscit istitutionē:cogitur agnoscere substitutionem pupillarem.h.d. Tres habet partes. Primò ponit vnā quæstionē. Secundò ponit aliam. Tertiò determinat vtrāque. Secunda ibi,similque modo. Tertia ibi,vtranq; igitur. Notāda sunt,quæ in summario dixi. Venio ad gl. quæ est difficilis.& primo glosſ. inculcat duo contraria.Vnū de l.si tu ex parte.ŝ.j.Aliud de l.quæsitum.eo.titu.de acq.hęr. & solutionē eorū p̄sequit permixtim, ex quo scholares inducunt i dubietatē:ō tu separa.Et opp. primò ad primā partem huius l.de l.si tu ex parte.ŝ.j.de acqui.hære.Glosſ.istud contrariū nō soluit statim,sed infra in medio gl.hic loquitur quā
2 do plures portiōes deferunt † iure institutiōis:& sic eodē gradu:ibi loquitur qn̄ portiones plures deferunt diuersis gradibus,vtputa,vna iure istitutiōis,alia iure substitutiōis. Vid gl. ibi,si aūt ex testō vnius.Tu habes ī hac sol.duo membra, aut plures portiōes deferūt eodē gradu,aut diuersis. Ad primū opp.de l.liber hō.ŝ.Titius.l.ij.ff.de hr̄.inst.& l.cū hr̄s.ŝ.j.ff.de acq.hęre.Respōdeo,qn̄ plures portiōes deferunt eodem gradu,purè,p̄cedit ista lex,& similes,sed qn̄ vna defertur purè alia sub cōditione,si qdē in portione cōditionali,nō habet substitutū,nec cōiunctū,idē sed si habet substitutū vel coniunctū:tūc secus,vt l.cōtraria. Itē cōtra hoc opponi.de l.si solus.circa finē.ff.de acqr. hr̄di.Solu. Quādo plures portiones deferunt alicui in eodē gradu est videdum an deferat vtraq; p seipsum,an vna p se, alia p alium,vel vtraq; p aliū. Primo casu p̄cedit q̄ supra dixi,q̄ vna agnita statim habet alia.Secundo & tertio casu est differētia:qa vna agnita habet alia sine noua aditione,vt dicta l.si solus. Rō huius est:qa subest persona filij, vel serui q̄ añ aditionem partis pōt:effici sui iuris,& sic sibi ipsi acgrere pōt,& sic diuersa alia aditione opus est. Cōtra istud opponit dicēs q̄ vna aditio sufficit qn̄ eidem vtraq; defert. Cōtra.in l.scđa.ff.de acquirē.hr̄d. Solut. Aliud in repudiatiōe:qa vna portione repudiata,nō vident aliæ repudiatæ:imò non valet repudiatio ptis,sec[3] in aditiōe quę est fauorabilior : qa trahit ad se oēs alias ptes,vt no.in d.l.& hoc apparet. Venio ad scām mēbrū,qn̄ vna defert iure institutionis , alia iure substitutionis. Opp.omnis substitutio est cōditionalis institutio,vt l.cohæredi.ŝ.cohæres.de vulg.& pup.& in l.rōne.ŝ.si filio. ad l.falc.ergo illud q̄ supra dictū est qn̄ portio defert pure,alia sub cōditiōe.Dicendū est hic,q̄ vna defert iure istitutionis,& alia iure substitutiōis.malè ergo fecit gl.quæ istā separationē fecit.Sol.Ista separatio glo.habet locū qn̄ in vna parte qs est institut[a] purè,& ī alia sub cōditione,nullo dato substituto:ita q̄ nō subest p̄sona respectu cuius acqsitio defert,sed qn̄ defert vna iure institutionis,alia iure substitutiōis,substitutio p̄supponit institutū,cui pōt primò queri,& iō eis respectu acqsitionis defert.Sed si ponis institutum illius partis iā defeciſſe:tūc adhuc est alia differētia. Nā ipse substitut[a] succedit in locū alteri[a],vt l.fi.ŝ.de hære.insti. Sicut ergo ille poterat repudiare , ita & iste:qa quoties plura iura cōcurrūt in p̄sona vnius,perinde est ac si cōcurrerēt in p̄sona diuersorū,vt l.tutorē.ff.de his qb. vt indig.Et ideo ī institutionib[b] plurib[b] repudiatio partis nō nocet,vt ŝ.dixi:hic valet repudiatio substitutionis,si à repudiatione incipias:tñ si postea adit ex istitutione aliā partē repudiatā habebit iure accrescēdi,& econuerso.sed si inciperes ab aditione : tūc aditio traheret ad se totū.Ita p̄baur in d.l.si tu ex parte.in prin. & in fi. Reassume ergo istū primū passum,& distingue sic: Quando ex testō vnius,plures portiones deferunt:distingue. Aut oēs eodem gradu:aut vna iure institutionis:alia iure substitutiōis. Prīo casu,aut oēs purè,aut vna purè,alia sub cōditione.Si oēs purè:tunc aut oēs p se: & vna adita videtur adita alia,vt hic,sed vna repudiata,non videt repudiata alia, neq; valet repudiatio,vt l.ij.ff.de acq.hęredi.Aut omnes per alium,& tūc idem eadem rōne. Aut vna per se,alia per alium,vt puta filium vel seruū:& tunc opus est

4 *pponit sub hac forma.& vide Bar.cō.cxxvj.ici.ī q.vertē.te ister Seiū de ciuita te Aretij,vbi tāgit, si tutor nō cōficit ī uctariū.vide Bart.ī cō.ccix.ici.gdā noſe Raynutius.& vide Lu.Ro.in cō.cxxij.*

↠P O M A T E S.

g ¶ Cū antigoribus. No.circa istā materiā q̄ ad hoc vt aliqs possit acgrere hr̄ditatē.Itē q̄ decesserit intra annum a die a quo sibi delata fuit, vide Ale.cōſ.cxxij.ſ iiij.col.Itē an aduersus talē ignorātē deē restitutio ī integrū. vide Ale.cō.cccvj.ī j.col.Quid aūt si ista tutū diceret q̄ hr̄ditas delata,licet nō adita trāsmittet,an ītelligat ī ista l.vide Ant.de bu.q̄ nō.de quo habes ad Bar.ī l.vnica.ŝ.in nouissima.ī.de cadu.tol.

↠P. P A V. P.

h ¶ Filio minore. Vide ēt Cō.q̄ sic.cōſil.cxix.post prī.ici.Ioannes istituit Ioānē. Et ibi etiā habes q̄ ista trāsmissio impediat subſtitutū vulgarē datū defuncto an aditionē mortuo. Idē tenet Cō.consil. cxxix.circa med.dicit q̄ neutrā opi.firmat ī hoc,sed tūc q̄ ibi nō spediebat,& ibi ēt circa prī.Item de eo q̄ dictū est de scientia patris, an p̄sit filio,et qd si posta moriatur pr̄,vide Bar.cō.ccxx. Itē an sufficiat scientia tutoris vt p̄sit ifanti & pupillo.& de remedio q̄ si ignoraut, vide Bar.cō.clxxiij. vide etiā in materia multa p Soci.ī l.qui duos.ī prī.d re.dub. & ibi in pe.co.ī vij. q. an si possint,& trāsmittit ī suū hr̄dē si ipe decedat ignorās,& q̄ ista decisio p̄cedat ēt vltra primū hr̄dē, licet alleget Ange.velle solū q̄ p̄cedat ī p̄ia pte l.bong.ŝ.hoc sermone.de verb.signi.sed ang.hic hoc ñ dicit.

i ¶ Sufficiat. Adde an scia tutoris vī pupilli,vel patris sufficiat bar.cō.ic.Perusinus nu.clxxviij.et cō.ccxxij.ic.dña Cecilia. et vid bal.ī l.si ifantis.ī.pxi.q̄ tenet cōtrarium in parte pupilli,& tutore.Paul. de castr.transit cum Bar.& do.Alex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

↠ POMATES.
a ¶ Ad q̃nem. Vide Panor. cõ. lxvj. co. v. ad fi. vo. ij. & co. vij. & Barb. cõii. vi. vo. ij. & cõsil. xvij. col. xxvj. vol. ij. & Aret. xlij. et aliqd. xxxvij. Ale. xxiij. col. i. vol. v. & Fel. i. cãm. co. ij. de. pb. & Ale. cõ. l. col. ij. volu. v. vbi declarat. & Soci. ec. lxvj. co. v. vbi et ipse declarat. & p eundẽ cõsi. clxvi. & clxxxvj. co. j. vbi ẽt declarat. & lxxxix. col. ij. vbi dicit q̃ ad pbã dũ cõsines antiquos sufficit semiplena pbatio, et q̃ admittãtur testes de auditu. & ibi ẽt ponit an pbent p famã et istrumẽta antiqua. et vide Barb. cõ. xiiij. co. iiij. & seq. vol. ij. & xxxvij. co. vbi potuit quid iuris si talia verba essent gemmata, &c.

b ¶ Plebanatus. Add q̃ Pau. de ca. hic sup gl. arguit cõtra. dicit hic, q̃ ista vẽ verior, & spãle i cõsinibus q̃ phanẽ p iudiciã: et ic leuius q̃ alia, vt i e. cũ cãm. extra de pba. & no. p gl. in c. si papa. sup verbo, p. bata. de priui. i vj. dicit etiã q̃ Bald. hic vẽ regrere q̃ sint plura istra de hoc attestãtia: q̃m ex illis resultat publica fama, q̃ sufficit ẽ antiqs ad pbationẽ pfectã, vt no. ẽ. de pb. l. ppriet. atis. et ff. de neg. ge. l. at q natura. & cum me absente. & p eũdẽ Bal. l. cũ sup verbis. de rei ven. i. Tu de hoc vide pulchre p Bal. cõii. ccclij. inj. vo. & cõ. cclv. vbi dicit q̃ litere sculpte i marmoribus, phãt si sunt iuctæ cũ tpis lõgintate. alleg. gl. i d. c. cũ cãm. & in c. ad audientiã. el. ij. de fisc. & c. cũ olim. de cẽ. et xxiij. q. ij. sane.

↠ P. P A V. P.
c ¶ Alios cõlecta. Istud nõ pcedit q̃n essent istra de antiquo in alios cõfecta: pbẽt & postea p totũ discursum illius. et q̃o pbentur cõsima, & q̃o pbent istra i. ter alios q̃n de antiquo i alios cõfecta. vide Barb. cõ. xiiij. vo. iij. co. iiij. & seq.

d ¶ Metio pris. Adde eũdem Bar. i. l. si tibi decẽ. §. si pactus. ff. de pact. per And. de Iser. in c. j. in prin. de succes. feu.

noua aditione, si vnã agnouit. ff. de acgr. hære. l. si solus. Si verò vna purè, alia sub cõditione: tũc aut in partẽ cõditionalem habet substitutũ, aut coniũctũ, aut nullũ. Si habet substitutũ, vna agnita nõ vẽ alia agnita, vt l. liber homo. §. Titius. & §. seq. ff. de hęre. instituẽ. & l. cũ hæres. §. j. ff. de acquir. her. Sed si habet coniũctũ: tũc idẽ in illa parte quæ põt accrescere cõiũcto, vt d. l. liber homo. §. Titius. Si nullũ habet: tũc aut oẽs deferũtur p se: & tũc vna agnita videtur agnita alia, vt d. l. liber homo. §. Titius. Aut deferũtur oẽs per aliũ, vel vna per se, alia per aliũ, & tũc agnita vna, non videt agnita alia, sine noua aditione, vt d. l. si solus. in fi. ff. de acqui. hęre. Sedo casu principali q̃n vna deferẽ iure institutionis: alia iure substitutionis: aut incipit à repudiatione: & põt vnã repudiare, & aliã adire: tñ p additionẽ alterius habebit partẽ repudiatã iure accrescẽdi. Sed si incipit ab additione adeũdo vnam partẽ: videt agnoscere aliam, vt l. si tu ex parte. in prin. & in fine. ff. de acqui. hære. Modò habes expeditum istum passum.

Itẽ opponitur ad hãc primã partẽ de l. cum hęreditate. ff. de acq. hære. Sol. Lex nostra loquitur q̃n vni deferũtur plures portiones ex dispositione defuncti: contraria loqtur q̃n vna ex dispositione defuncti, alia ex dispositione legali per ius accrescẽdi. Quo casu est distinguẽdum, aut añ additionẽ propriẽ patris defertur, alia p ius accrescendi: & tũc q̃ adiuit vnã, cogit adire aliam, vt l. si duo. ff. eo. & j. de cad. tol. l. vnica. §. is ita. Aut post additionẽ suæ partis alia deficit, et tũc aut vna deficit de iure cõmuni: & habet locũ l. cũ hæreditate. §. allegata. Aut de ipso iure speciali, vt puta p restitutionẽ in integrũ. & habet locũ l. si minor. ff. de acq. hære. Habes expeditũ istũ primũ passum. Itẽ p sequẽdo gl. ad istã primã partẽ opp. de l. iiij. et l. seq. ff. de leg. ij. Sol. Dicit gl. aliud in legatis: aliud in institutionib⁹ in q̃bus legatis † distingue breuiter. Aut sunt plura legata re, & noĩe, vt q̃n leganẽ diuersis res nominatim. Aut sunt plura legata re: vnũ tñ noĩe, vt q̃n aliquid legat sub noĩe collectiuo, vt puta grex, & similia. Aut sunt plura legata noĩe: vnum tñ re, vt q̃n relinquunt plura legata sub cõtẽplatione vnius onerjs. Quę mẽbra p sequere, vt l. ij. & l. neminẽ. & l. seq. ff. de leg. ij. & hæc tãgit hic glo. Sumus expediti de prima parte istius l. Veniamus ad secũdã partẽ quę recepit principiũ & finẽ istius gl. & est multũ subtilis. Ad istã l. opp. † & videt q̃ si hæc paterna agnoscat: nõ tñ cogit pupillarẽ accipere, vt l. quæsitũ. ff. de acq. hæ. Sol. dicũt quidam, speciale est in patre. q̃ nõ placet. Alij dicũt q̃ hęc corrigit illas. Tu dic, vt dicit glo. q̃ si qdẽ substitutus primo adiuit paternã, cogit adire pupillarẽ. Si aũt nõ adiuit paternã, & vult adire pupillarẽ: si quidem pupillus abstinuit se ab hereditate paterna recusando eã ab initio, põt substitutus habere pupillarẽ, si pupillus habeat coheredẽ, cui⁹ additiõe cõfirmet testũ: alias nõ. Ita dixit gl. Sed si pupill⁹ nõ absținuit se, sed se immiscuit: nõ põt separare paternã à pupillari, licet pupillus potuerit. q̃ est no. scdm Ioan. & nõ allegat aliqd aliud R. ō est: q̃a paterna & pupillaris, incipit esse vna hæreditas. Casus est in l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. & pup. Subdit gl. p̃dicta vera, nisi hic substitutus sit frater impuberis hic eñ & li pupillus absținuit. Alij habẽt in gl. licet non absținuit: ipse tñ absținere potuit, vt d. l. q̃æsitũ. Vide gl. p̃t ista gl. dicit, & si pupill⁹ nõ absținuit, ipse tñ absținere potuit. intellige p in integrũ restitutionẽ ex psona minoris, vt l. si filius q̃ patri. ff. de vul. & pup. de acq. hære. l. Iul. al's si pupillus. scdm vnã lec. Si verò habes in gl. q̃ si pupill⁹ absținuit: ipse tñ absținere nõ potuit: tũc gl. est falsa: q̃a existẽtia sui hæredis cõfirmat tabulas pupillares, vt j. dicã. Et ideo vt tibi liqueat ista materia, assume finẽ gl. & distingue q̃n ex testõ vnius plures deferunt hęreditates, vt puta paterna, & pupillares: an posit vnã habere & aliã repudiare? Distingue, aut pupillus cui facta est substitutio fuit institut⁹, aut exhæredatus. Si fuit institutus: aut agnouit paternã, aut absținuit. Si agnouit nõ potest substitutus habere pupillarẽ sine paterna. Vna eñ hæreditas cœpit esse, vt l. sed & si plures. §. filio. ff. de vul. & pup. Aut pupillus absținuit: & tũc aut cohæres: & idẽ substitut⁹ sibi datus est extraneus aut frater suus. Si extrane⁹: tũc aut nõ habet cohæredẽ aliũ, cuius additione cõfirmet testũ, & nõ põt habere pupillarẽ sine paterna, vt d. l. quæsitũ. ff. de acq. hære. & l. ij. §. adeo. de vulga. & pup. Ratio: † q̃a existẽtia sui hæredis nihil operat, q̃n habet cohæredẽ extraneũ, vt l. apud Iulianum. §. idẽ Iul. ff. ad Trebel. Si verò est substitut⁹ frater suus: tũc põt habere pupillarem, repudiata paterna ab vtroq;, vt ,pbat̃ per tex. in l. si filius q̃ patri. de vul. & pup. & de acquir. hære. l. Iul. Ratio: quia existẽtia sui hæredis operatur q̃n habet cohæredem fratrem suum, nõ extraneum, vt dictis legibus. Si verò erat exhæredatus: tunc aut in paterno testamẽto fuit institutus alter filius suus aut extraneus. Si filius su⁹ potest absținere à paterna, & habere pupillarem. Nã licet absțineat existẽtia sui hæredis, confirmat tabulas pupillares: ar. l. cum quasi. §. sed & si quis. ff. de fideicom. lib. licet iste casus nõ sit omnino expeditus. dicit glos. tamẽ ego habeo pro expedito: quia texest expressus in l. filius qui. ff. de acquir. hære. Facit ff. ad Trebel. ita tamẽ. §. si pater. & d. l. si filius qui patri. ff. de vulg. & pup. Si autẽ erat substitutus extraneus si nõ haberet cohæredem, cuius aditione testamentum confirmaretur, non posset habere pupillarem sine paterna, vt d. l. quæsitum. ff. de acqui. hære. Vide gloss. in fin. Hæc habet locum ex testamẽto vnius &c.

Quæro, quid si ex testamẽto diuersorũ, diuersæ deferantur hæreditates. Certè tũc nõ est dubiũ q̃ possunt adire vnam, & aliam repudiare, vt dicit gl. & plenè dixi in l. fi. ff. de acq. hær.

1 ☞ *Seruus institutus cum dubitatur, an sit liber uel seruus, cogitur per iudicem adire.*
2 *Fines plebanatus quando probentur per instrumentum.*
3 *Quando in relicto facto filio fit mentio patris quando videatur relictum patris contemplatione.*

Cvm aliquis. Cùm aliquis instituitur hęres cũ adiectiõe alicuius qualitatis, quę si vera esset, alteri quæreretur hæreditas, illius cõtemplatione videt esse institutus. hoc dicit. Nota quod in summario dixi. † Nota quòd seruus cogitur per iudicem hæreditatem adire. Contra hoc oppo. de l. cùm proponas. §. de hæred. instit. vbi dicitur quod seruus potest non adire. Sol. quicquid dicat gl. veritas est hæcibi loquitur q̃n institutus est ille, quẽ constabat esse seruũ. Tunc enim sufficit potestas dominica ad cogendum eum prout potest: hic quando erat dubiũ an esset seruus, vel liber, quo casu de necessitate recurrit ad potestatem iudicialẽ, vt eum cogat. Ita loquitur hic. Glo. induc
2 it hanc legem in argu. † ad quæstionem [a] vtrum fines plebaa natus [b] probentur per instrumentum. Dicitur in instrumento
b actum in tali loco plebanatus in domo talis: vt vtrum probetur ex hoc illam domũ esse in tali plebanatu. Certè per instruc menta inter alios cõfecta, [c] hoc nõ probatur: inter eosdem sic: argu. hujus l. & l. optimam. j. de contrahẽ. & commit. stip. Fa
3 cit l. prædijs. §. Titio. ff. de leg. iij. † Vltimò Dy. inducit hãc l. in argu. quod quando relinquitur filiofami. si fit mentio pad tris, [d] videtur relinqui contemplatione patris, & sic fit profectitium. Ego dico contra dictum Cyn. procedere quãdo fieret mentio patris & patrię potestatis. ita loquor hic. Sed quãdo fit mentio patris simpliciter: tunc videtur addere magis causa

a ¶ In l. scimus. In princ. Et vide Bar. in consi. inci. literas vestræ magnificentiæ. vbi loquitur de inuentario. & ibi ẽt q̃rit, quid in mulierẽ q̃ tractat de dãno vitando q̃n fit inuentariũ minus solẽniter: et vtrũ valeat quo ad psentes. De validitate inuentarij, vide Lu. Ro. in consi. lxxxij. inci. circa id de quo q̃rit. Et vide Lu. Ro. consi. cclxxij. de eo qui nõ posuit omnia bona hæreditatis in inuẽtario. And. Barb.

↠ P. P A V. P.
b ¶ Qd milites. Quaere liter istud procedat, vide Ale. consi. cinin iij. co. & i quibus excusetur iuris ignorãtia, vide Ro. consi. lvi. vbi ponit qd in militibus nostri tẽporis.

↠ POMATES.
c ¶ Vt sit certus. Vid de materia Fel. in c. cum M. Fer. co. xviij. in fi. de consti. & Alex. cõsi. xl. vo. iij. co. pe. vbi ponit an testõr posit renũcia re confectioni inuẽtarij.

d ¶ Inuentariũ. Add de quod Alexan. & Pau. de Ca. hic referunt An. in l. i. & hęc stipulatio. ff. ad l. falcidere q̃ si simpliciter, expresse vel tacite hæres adit, et non protestetur de cõfectione inuẽtarij vel non dicit q̃ sit dubius de viribus hæreditarijs, q̃ nõ poterit postea cõficere inuẽtarium: q̃a spe certissima & sine dubio videtur adiuisse per istũ §. versi. non indiget. † ista exposit. Cy. q̃ dicit, non indiget, vt sibi prosit. Qd dictũ reprehenditur, vt hic p Pau. de ca. de quo latius vide, quã per Ale. eius cõsi. ccxij. inci. In Christi noĩe passus, de quo q̃rit.

↠ POMATES.
e A die noritiæ. Add quæ not. Barb. in cõ si. l. col. iij. volum. ij. Adde tamẽ multos casus, in q̃bus ignoranti vel impedito non currit tẽpus. et per Barb. consi. viij. col. iij. in j. vol.

f ¶ Mihi videtur. Ad de quod opi. Rich. Malũ. tenet Spec. & Io. An. in ti. de instru. edict. §. fin. in verbo, secundum Vber. & glo. in auth. sed cum testator. in ver. statutum. j. ad legem Falc. Salic. hic. quia inuentarium fieri potest circa additionẽ hæreditatis, vt j. §. si aũt aliquis. Itẽ quia rationes quæ mouerunt Iustinianum, hæ fuerunt, ne deficeret aditio, vt patet hic, & in dicto §. finaũtẽ hoc. Sed si vera esset opin. glossẽ. sequeretur totum contrarium. Tamen opinio huius glo. est magis cõmunis, & eã tenet Cyn. Ray. Iac. But. Angel. Bald. in l. filium, quem habentem. famil. erciscẽ. & Bald. hic. Paul. de Castr. approbat opi. Bart. hic, Ang. Fulg. idem faciunt & contra opin. Ioan. And. dicit Alexan. facere tex. hic, dum dicit, signo crucis, antea manu hære. proposito. & sic text. requirit, quod faciens inuentarium sit iam hæres. l. pro hærede. §. j. ver. hæres esse. ff. de acqui. hæred. ergo antequam sit hæres non currit tempus. Dicit tamen quod in puncto iuris verior est opi. Rich. Mal. & sequacium: & suo motiuo facilis est responsio. & primam opi. videtur sequi Bal. consilio cccxxxj. iij. volumi. incipien. In christi nomine, quærit ur an signũ crucis. Roma. tamen sequitur opinio. Bart. eius consilio lxxxiij. ibi dicens esse communem.

g ↠ P. P A V. P. ¶ Malitiosè protulit. Vide Rom. consi. xxxiiij. sequitur Com. consi. cxxviij. inci. vtrum inuentarium. & ideo fideicõmissario dat tempus ante factam sibi restitutionem.

h ↠ POMATES. ¶ Erit ergo forma inuentarij. De ista forma vide Panor. consilio lxxiij. colum. iiij. ij. dubio. vol. ij. & aliquid per Bartol. consil. clxix. vbi multa ponit materia huius l. & quid si aliq ex creditoribus, vel legatarij essent. an possent coram iudice seculari citari, & qualiter, vide Iaso. in l. testñ. & l. omniũ. i. de testa. & Pau. de Castr. cõsi. ccv. vbi ponit an testes debeant se subscribere. & aliquid per Bal. consi. xvj. in ij. parte. & Barba. in c. cum causam. col. iij. de offi. dele.

i ↠ P. P A V. P. ¶ Ergo forma. vide Ang. ponẽtẽ oẽs formas inuẽtariorũ. Itẽ vide p Mod. hic, circa istã reqsitã & sing. adde q̃ si in cõfectiõe inuẽtarij nõ obseruarent oĩa reqsita p hãc l. sed solũ seruarent ea, q̃ solẽt de cõ suetudine opponi, sustineretur inuẽtariũ. Ita singlr Bal. in hac l. in fi. prin. Item nota q̃ in cõfectiõe inuẽtarij nõ requirit subscriptio testium. vide Panor. cõ. ccv. Itẽ circa hãc materiam inuẽtarij adde et prio an p̃sit fideicõ. & an p̃sit circa obligationes hæreditarias, & q̃bus est trãsactũ vel cõpromissum. vide Ang. cõsi. xxxij. inci. viso laudo. vide ẽt Ang. cõ. lxiij. inci. quærit. ad fin. vbi dicit q̃ circa grauatum restituere hæreditatẽ nõ imutet bñficium inuẽtarij q̃n testõr. p̃misit nõ cõtrauenire trãsactioni sub certa pœna & iurauit, hæres aũt contrauenit, an posit conueniri ad pœnã vltra vires hę reditarias vidẽ Ang. cõii. ccxxxvij. inci. testõr trãsigit. vide Barb. in c. j. iiij. col. ad fin. de testa. Quid aũt si in adeũte hæreditatẽ, in qua sint bõa feudalia et allodialia, si adeat cũ bñficio inuẽtarij, an satisfacere debeat creditoribus de bonis feudalibus. vid Practi. pa. in forma libelli, quo agit ad reuocationẽ feudi. i vers. nec superstitibus. in ij. col. Nũqd aũt nõ cõficiẽs suẽtarij p dat legitimã et Trevide Alex. cõ. cccclvij. vbi ẽt nũqd nõ cõficiẽs inuẽtarij teneatur p̃stare almẽtã relicta vltra vires patrimonij. vbi subiicit singlr verbũ q̃ si testõr mãdet legata nõ p̃stari vltra vires hereditarias, q̃ eo casu hæres non cõficiẽs nõ teneatur vltra vires. Item q̃ minori deẽ in integrũ resti. aduersus nõ cõfectionẽ inuẽtarij, vide Alex. consi. dcxij. in iij. col. Et quosdam casus, in quibus nõ nocet omissio inuẽtarij. vide per d. Franc. consi. cxlviij. Itẽ cautelam ad excusandum eũ, qui nõ confecit inuẽtariũ, vide per Cep. cautela xix. Nũquid aũt inuentarium tutoris de rebus pupillæ prosit in materia huius l. vide Cepo. caut. cccxlvi. Nũquid autẽ per nõ confectionem inuẽtarij perdat Treb. vide Bar. cõsi. ij. & cõ. l. & Pau. de ca. cõsi. xciij. vbi ẽt ponit de legitima. & cõsi. clxiij. & cõ. ccx. & de vtroq; vide Io. de Anna. cõsi. lxj. Nũquid aũt mulieri nõ cõficiẽti inuẽtariũ succurratur, & an legatarij sint in specie citãdi, an in genere: & an sufficiat denunciatio. Itẽ si sine citatione. Itẽ si aliqui fuerint citati, aliqui nõ, an valeat quãtum ad citatos, vide Bar. cõ. cxlix. Quid aũt si filia, quę debebat dotari a fratre, ei succesit, & ita cõfecit inuẽtariũ, an poterit retrahere dotẽ, & an ius retinendi cõpetere posit hæredibus eius, vide Pau. cõsil. cxiiij. Itẽ an & q̃n nõ confecti inuẽtarium posit deducere debitum proprium, vide Pau. consi. clxiij. in j. colum. & consi. seq. & consil. ccxj. Item quod in confectione inuentarij non requireretur subscriptio testium, vide Pau. consi. ccv. Nunquid autem minor nõ cõficiẽs posit conueniri vltra vires, vide Paulum cõsil. ccx. Item an proficiat in legatis ad pias causas, & an credatur hæredibus dicentibus alia bona non fuisse in hæreditate quã comprehensa in inuentario. Itẽ quid si in inuentario sunt descripta bona mobilia, & eorum valor non sit inscriptus, & quid si hæres nõ obstante inuentario soluerit aliqua legata integrè, an sibi præiudicet in aliis, vide Pau. de his omnibus cõsi. ccxj. vide & in cõsil. sequen. vbi ponit si hæres adeat simpliciter hæreditatẽ, vel faciat actum per quem inducitur tacita aditio, vtrum videatur renunciasse beneficio inuentarij, si de ipso nõ fuit protestatũ. Itẽ adde q̃ de iure canonico confectio

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuẽtarij nõ operaẽ
ꝙ hĩs teneaẽ ifolidũ
vide Bar.ĩ tractatu
differẽtiarũ ſter ius
ciuile & Canonicũ,
in pnũl.col. Itẽ qđ
eccleſia nõ cõficiens
nõ teneaẽ vltra vi
res, vide Panor.cõ.
xxxiij. An eccleſia
teneaẽ confiteri, vi-
de Barb.in c.ĵ.in vl.
charta.de teſtamẽ.et
in ca.de his.eod.tit.
de quo infra. Itẽ qđ
ſi qs adeat hæredita
tẽ ſine cõfectione in-
uẽtarij, & ipſe poſtea
vẽdet hĩditatẽ alte-
ri, vel aliter in alium
trãſferat, reſtituunẽ
ſibi actiões ſuę, vide
Frãc.cõ.cxlviij. vbi
etiam ponit multos
alios caſus, in qbus
nõ nocet cõfectio in
uẽtarij. Itẽ an bono-
rũ poſſeſſor teneaẽ
cõficere inuẽtarium
ad hoc, ne teneaẽ vl-
tra vires hĩditarias,
vide Barb.late ĩ ru-
brica. C.q admitt.ĩ
xxij.charta.in j.ĵ.et
iij.col. Itẽ an bona q
nõ erãt defuncti: pu
ta cõmodata vel de-
poſita, an ſint ponen
da ĩ inuẽtario, vide
Are.in j.ſi de eo, §. ſi
forte.in j.col. & ac.q.
poſ. Itẽ qđ ſi eccleſia
ſit inſtituta, et adeat
nõ cõfecto inuenta-
rio, an teneaẽ vltra
vires, vide Barb.in
c.de his.in iiij.co.ad
ſi.extra de teſta. vi-
de infra.

a

→POMATES. 4

a ¶ Alias ſufficit mit-
tere, pclamationẽ p
ciuitatẽ. Citatio ge-
neralis hoc caſu ſuffi
cit, de quo p Barbac.
cõ.xxiij.col.iij.ĵ.vo.
& Barb.cõ.cliij.ſci.
maritus fecit.in j.co.
Adde ꝙ Bar.ĩ l.ſi eo
tpe.ĵ.de remiſ.pign.
tenet contrariũ eius
ꝙ hic, & vult ſuffice
re citare creditores:
& ſic illos quorũ ſe-
cũdario frereſt p pclama. Sed melius ẽ
hic loquutus Bar, vi
de p doct.ĩ c.exhibi
ta. de iudi. vbi no-
uiſſimi.

b ¶ Duo teſtes. Adde
quot teſtes et quales
ẽ debeãt, et quot ta
belliões, an ſint citã-
di creditores, et qũo
vide Bal.cõ.xxxv.
iiij.vo. et ibi ẽt dicit
ꝙ ſignũ crucis non
eſt de ſubſtãtia ĩ cõ-
fectiõe inuẽtarij. &
idẽ p plura tenet cõ
ſilio. pxime allegato
ccxxxj. vbi alleg. di-
ctũ Aposto. ĝcqđ
ſacitis ĩ noĩe Chriſti
facite & tũ illa ver-
ba nõ ſunt de ſubſtã
tia: ꝙa ſufficit dicere,
hĩs eſto. Itẽ bũficiũ
inuentarij, p deſt Iu-
deis, & Saracenis, et
tũ ipſi nõ faciunt ſi-
gnũ crucis. Latius
ibi vide, & ẽt an ci-

5

tur creditores, & legatarij, ꝙ veniant tali
die in tali loco, ad videndum confectionẽ
inuentarij: vt habes hic, & in auĝ. ſed cum
teſtator. & in corpore vnde ſumitur, quæ
citatio fiat nominatim, ſi ſint certi: aliàs
ſufficit mittere proclamationem p ciuita-
tẽ, [a] ſecũm Richar. Mal. vt j.de remiſ. pig. l.
ſi eo tempore. quo facto adhibeatur vnus
notarius. qui inuentariũ totum conficiat,
& adhibeantur duo teſtes, [b] qui hæredem
cognoſcãt. & ad cõfectionem inuentarij,
vt hic. Adde ꝙ in eorũ præſentia tres vi-
deant vt poſſint deponi apud hęredẽ nul
lius malignitatis cõſciũ. Itẽ in ſubſcriptio-
ne dictus hæres, vel pro eo ſcribẽs, debet
ponere qualiter dolum, vel fraudem non
commiſit in huiuſmodi cõfectione inuen
tarij. & inde inſpicere debet formã huius
inuẽtarij. Itẽ adhibeantur tres alij teſtes,
ciuſdẽ ciuitatis locupletes, & bonæ opi-
nionis, loco creditorum, vel legatariorũ
abſentium. & in eorum preſentia inuẽta-
rium cõſcribatur, præmiſſo venerabili ſi-
gno ſanctæ crucis manu hĩdis. quo facto
hęres ſe ſubſcribat ſecũm formã huius l. ſi
ſcit ſcribere: vel ſi neſcit, vel non põt ſcri-
bere, tũc adhibeat vnum alium notarium
ad hoc tũ. ad ſubſcribẽdũ pro ſe: qua ſub-
ſcriptione facta, ille notarius qui fuit ad-
hibitus ad cõfectionẽ toti[a] inuẽtarij, illud
publicauit. Hęc eſt forma inuentarij, [c] in
qua ſi quid deficeret, inuẽtariũ nõ valeret,
pręterquã ſi omitteretur ſignum ſanctæ
crucis. Illa eñ eſt leuis ſolẽnitas, & minor,
pręiudicij: que omiſſa non vitiat: vt l.j.in
fine.ff.de vẽ.inſpi.et ita tenent oẽs docto.

a

b

c

Vlterius opp. dicit hic, ꝙ teſtes debent
cognoſcere hęredẽ. Contra ĵn auĝ. de te-
ſti. §. & licet. Glo. dicit, ſpeciale eſt hic. Tu
dicas clarius, aut aliq̃d debet ,pbari p te-
ſtes in iudicio aut per inſtrumẽta. Primo
caſu: aut teſtes adhibentur ad teſtificandũ
ſuper contractu, & debẽt cognoſcere cõ-
trahentes. Aut adhibentur ad teſtifican-
dum ſuper aliquo facto vt ꝙ Titius poſ-
ſideat, & ſufficit ꝙ cognoſcant eũ, de cui[a]
facto teſtificanẽ, licet aduerſarium nõ co-
gnoſcãt. Ita no. in l.iij. §. j. ff. de teſti. Et pu
to ꝙ ſufficiat ſi illos vel illum cognoſcãt
ſecundum nomẽ & pronomẽ, & pſonã,
tpe quo teſtimoniũ reddit, licet tpe quo
cõtractus fuit celebrat[a], nõ cognouerant
niſi perſonã: arg. ff. de publ. l. cum ſi exhi-
buiſſent. §. ĵj. & ꝙ nor. ff. de teſtib. l.iij. §. j.
l. Iul. & l. ad teſtiũ. circa princ. ff. de teſt. Si
verò debet ,pbari per inſtrã: tũc nõ eſt ne-
ceſſe ꝙ teſtes cognoſcãt cõtrahẽtes, vt d.
§. & licet. Fallit ĩ inuẽtario, & qñ iſtrumẽ
tũ fit in ſcriptis, et ab imperitis literarum,
vt glo. dicit hic. Vltimò dicitur ꝙ qñ res
ſunt abſentes debet inuẽtariũ ,pfici intra
annum. Quęro intra quãtũ tps debeat in-
choari: Dic vt in gl. †Vltimò no. ꝙ inuẽ
tarium põt cognoſci per procuratorem.

1 ☞ *Qui fecit inuentarium non tenetur ultra vires hæreditarias.*

2 *Emens ab hærede uendente pro ſatisfaciendis hæreditarijs creditoribus à quibus & quando poſſit moleſtari.*

3 *Quis eligat pro ſatisfaciendo creditoribus hæreditarijs, nel uendere rem hæreditariam, uel ex rebus ſatisfacere.*

4 *Hypothecaria quando competat, & quando condictio mdebiti.*

5 *Creditoribus prouidetur contra legatarios.*

d Et ſi præfatam. [d] Hic incipit tertia pars in qua ponit effectus inuẽtarij iã cõfecti, & ,puidet hęredibus & creditoribus. & bre
uiter dicit. Qui fecit inuẽtarium ſolẽniter
vltra vires hęreditarias nõ teneẽ: & Falci
dia vtaĝ, & illis ſatisfaciat ꝙ prĩo veniunt
de pecunia, vel de reb[a] hęreditarijs. qbus
deficiẽtib[a], et creditorib[a] cõtra legatarios
quib[a] pri[a] ſolutũ eſt vel cõtra creditores
poſteriores ĩ tpe opportunis remediis ſuc-
curriẽ: cõtra ipm verò hęredẽ, vel empto-
rẽ, ab eo regreſſus nõ daĝ. h.d. vſq; ad. §.
in cõputatiõe. Hęc eſt notabilis pars mul
tũ. Diuidiẽ: ꝙa primò ,puidet hęredi. Se-
cũdò ,puidet creditorib[a] cõtra legatarios
Tertiò prouidet creditorib[a] cõtra credi-
tores poſteriores in tpe. Quartò recapilo-
gat quędã quæ §. dixit prouidendo hęre-
dibus. Scãa ibi: licẽtia. Tertia ibi, ſin verò hæredes. Quarta ibi, cõtra ipm tamẽ.

1 No. †ꝙ q fecit[e] inuentariũ nõ teneẽ vl-
e tra vires hęreditarias. Ad iſtud oppo. §.
eo. l. ſi te bonis. & l. quę dotis ſolu. mat.
Sol. illud eſt hodie innouatum in hærede
conficiente inuentariũ legitimè vt hic vi-
debitis. Opp. ſecũdò. hic dicit, hæres ha-
bet hęredẽ ſine damno. Cõtra imò
hęres patiẽ dãna: ga periculum rerũ hęre-
ditariarũ poſt aditam hæreditatem perti-
net ad eũ. vt l. in ratione. la ĵj. in prin. ff. ad
l. fal. Sol. dico ꝙ illa lex ſit hodie correcta
per iſtã in hęrede conficiẽte inuentarium
qui oĩno debet eſſe ſine damno. [f] Ita de-
betis intelligere hic. Opp. tertio dicitur
hic ꝙ debet ſatisfacere eis, qui primo ve-
niunt. [g] Cõtra. ff. ad l. Fal. l. in dolo. Solu.
Intellige hoc in hęrede ſatisfaciẽte bona
fide: quia alios creditores potiores igno-
rabat, aliàs eſſet in dolo, ſi cautiones non
exigeret, vt l. cõtraria. Opp. iiij. dicit hic
qđ licet ſatisfacere de pecunia, vel de re-
bus. Contra aliud pro alio inuito credito-
re ſolui non põt, vt l.ij. §. j. ff. ſi cer. pe. Sol.
ſpãle eſt hic in hęrede conficiẽte inuentą-
riũ, vt hic vides. Tñ quia text. hic loquit
alternatiuè vel ex rebus, vel ex earũ vẽdi
tione: poſſet hic dubitarĩ cuius ſit electio
vẽdere, vel ex rebus ſatisfacere. Ad cuius
declarationẽ eſt ſciendum ꝙ vos habetis
hic duo dicta. Primò ꝙ hęres debet habe
2 re hęreditatẽ ſine dãno. Secũdò ,tꝙ ſi hæ-
res vẽdidit emptor nõ põt inquietari. Tñ
hoc ſecũdũ debet intelligi cũ hęres vẽdi-
dit vt hęres, & pro ſatisfaciẽdis debitis &
legatis, vt hic in verſi. ſin verò creditores.
& in verſi. cõtra ipſum. Sed ſi vẽdidit tã-
quam propriam ſimpliciter: tũc emptores
poſſunt moleſtari: arg. j. cre. euic. pig. non
de. l. j. Facit ꝙ habuiſtis in l.iij. §. de præd.
mi. & l. ſi qs domũ. §. j. ff. loca. Itẽ illud qđ
hic dicit ꝙ emptores nõ poſſunt moleſta
ri, eſt verũ à creditoribus, vel legatarijs.
ſed ſi alius vellet euincere iure dominij,
iſtud hac lege nõ ,phibeẽ. nõ eñ põt facti
3 hĩdis pręiudicare ei ꝙ eſt dñs. †His pręmiſsis[b] in qõ. proposita ſic dicas: Aut eſt
certũ rẽ fuiſſe ĩ hęreditate, & fuiſſe in do-
minio defuncti aut nõ. Primo caſu, aut hĩs
reperit emptorẽ ꝙ velit emere ab eo tãq;
ab hĩde ,p ſatisfaciẽdis legatis & debitis
abſq; aliqua obligatiõe ,ppria de euictio-
ne: tunc

f

g

h

tatio ſit de ſubſtãtia
iuẽtarij, & an ſit ne-
ceſſe ꝙ teſtis ſe ſub-
ſcribat et cognoſcat
teſtorẽ, vide Pau. de
Ca.cõ.ccvj. et ccxj.

→POMATES.

c ¶ Hæc eſt forma ſuẽ
tarij. Iſtum tex. alle.
Bar. & vide p doc. ĩ
l. ſciẽdũ. ĵ. ĩ col. fi. de
ver. ob. vbi q̃rit an
notarius pſumaẽ ro
gatus ad cõficiẽdũ,
ſi ĩ inſtro nihil dicaĝ.
Et p iſtum tex. dicit
ꝙ non præſumitur.

d ¶ In §. & ſi pſtã. Vide Lu. Ro. ĩ cõſi.
cix. de eo q fuit ſolti-
tus, vt ſibi ſoluatur.
And. Barba.

→P. PAV. P.

d ¶ Et ſi pſtãm. Vide
Cõ.cõ.cxviij. ĩ pri.
Et vtrũ inuentariũ
de quo per Bart. &
alios ĩ l. ĩ rõne. §. qđ
vulgo. añ fin. ff. ad l.
fal. & iſta excepcio
facti inuẽtarij ita ꝙ
hĩs non teneaẽ vſq;
ad vires hĩditarias
põt opponi ẽt poſt
ſniam in executiõe:
vide Are. ĩ l. more. ĩ
princ. in j.col. ad fi.
de acqui. hære.

→POMATES.

e ¶ Nota ꝙ qui fecit.
Adde tñ cautelam
excuſandi hęredem
nõ cõficiẽtẽ inuenta
riũ p Cep. cau. inci.
hæres ſi non fecit.

f ¶ Sine damno. Adde
ꝙ hoc putat verum
Paul. de ca. ſi añ adi-
tã hæreditatẽ petie-
runt: ga nondũ erat
obligatus legatarijs
ſolidũ, ſecus ſi poſt:
ꝙa per additionẽ cœ-
pit eis ſolidũ obli-
gari ex quo vires hĩ-
ditatis patiebant: iõ
nõ libereẽ ſtuitu re-
rũ, ſi legata cõſtitẽ-
bãt in quãtitate. l. ſi
cendiũ. §. ſi cer. peta.
ſecus ſi in ſpecie.

g ¶ Primo veniunt.
Hoc ẽt limita vt re-
fert Paul. de ca. ſecũm
Arch. xiij. q. v. c. nõ
ſine. nõ hĩe locũ ĩ hĩ
de vſurarij ꝙ nõ de-
bet ſoluere prĩo ve-
mentibus, niſi rece-
pta cautiõe de reſti-
tuẽdo: ga ſcit vẽ ſci-
re põt alios ſubeſſe:
et ſi eẽt ĩ dolo nõ ha-
beret locũ bñficium
huius §. & idẽ eſt ſe-
cũdũ ipm Paul. ſi te-
ſtator reliq̃ret certã
quãtitatẽ pro male
ablatis. De quo vid
ĵ. fi. conſil. ſui ccxj. &
Ab. cõſi. lxxxiij. ad
hãc ij. oppo. Barto.

h ¶ His pmiſsis. Adde
Bal. ĩ l. ſi pecunia. ff.
de le. ij. & ibi do. Io.
de ſmo. ꝙ dicit de fa-
cto ſe dixiſſe, ꝙ hĩs
tũc nõ cogiẽ ex bur-
ſare pecuniã, & qđ
erit ĩ dote reſtituẽda
ſi ĩ hĩditate nõ ſint
niſi bõa ſmobilia: et
mulier reperit dotẽ ĩ
pecunia quã dede-

a ne: tunc cogitur vendere: [a] quia ex hoc nullũ damnũ patitur:
& regula ſubeſt ꝙ aliud pro alio &c. Si verò talem emptorẽ
non reperit: & tũc põt ſatisfacere de rebus: nã vẽdẽdo res poſ
ſet incurrere dãnũ, vt ſ. dixi: ſed hæc lex vult eũ eſſe ſine dam
no: ergo &c. Si verò non cõſtat rem eſſe vel fuiſſe in dñio de
functi: tunc nõ cogitur vẽdere: ga poſſet pati dãnum per obli
gationẽ de euictione, vt ſ. dixi: tene mẽti. Venio ad ver. licen-
tia. Dicitur hic ꝙ plus ſubuenit creditoribus: quã legatarijs.
Cõtra. ff. de trãſa. l. cũ hi. §. planè. Gl. non ſoluit. Tu dic ꝙ hic
in exigẽdo plus fauetur creditori: ibi in remittẽdo plus faue-
tur legatarijs duplici fauore, ſcilicet vltimæ voluntatis, & ali
mentorũ. Itẽ opp. dicitur hic ꝙ creditores reuertuntur cõtra
legatarios. Cõtra. §. de hære. act. l. ſi. Dicit gl. ibi quando hære
ditas eſt ſoluendo: hic nõ. Præterea hoc caſu nõ cõueniuntur
legatarij ea actione qua tenebatur defunctus: ſed alia actione
hic prodita, ſcilicet hypothecaria, & cõdictione indebiti. Iux
4 ta hoc poteſt dubitari: quia hic ponũtur actiones duæ alterna-
tiuè. Quæro quando cõpetit hypothecaria, & †qñ condictio
indebiti? R ñ. hypothecaria habet locũ qñ creditores habebãt
hypothecam & res ſoluta legatarijs extabat: cõdictio indebi
ti habet locũ qñ nõ erat res hypothecata, vel res ſoluta nõ ex-
tabat, ſed erat conſumpta: & eã legatarij in ſuã vtilitatẽ cõuer
terẽt: cũ eñ legata nõ debeaneˇ, ſed vniuerſę facultatis aſſumũ
tur, vt videbitis in l. ſi vniuerſę. j. de legi. tñ eſt ſoluẽ indebi-
tẽ: ideo cõuenitur cõdictione indebiti. Nec eſt nouũ ꝙ licet
hæres ſoluat, alius repetat, vt ff. de cõdictio. indebiti. l. nec no
uũ. Venio ad verſi. ſin verò hæredes. Dicit hic ꝙ primi credi
tores agũt cõtra ſecũdos: imò videẽ ꝙ debeãt agere cõtra em
ptores, ſi res extat hypothecata: nã condictio ex lege. non ha-
bet locum quãdo habet locum alia actio, vt l. j. ff. de cõd. ex le-
ge. Sol. Quidã fatebaneˇ hic contrariũ. Sed hoc eſt cõtra iſtum
textũ in quo dicitur ꝙ contra emptores nõ põt agi: & ſic ceſ
ſat cõtrarium: quia habet locũ cõdictio ex lege: iõ quia nõ cõ
petit iſta actio. Op. ſecũdo de his quæ in frau. cred. l. pupillus. ĩ
fi. Sol. quicquid gl. dicãt hãc legẽ debes intelligere ĩ caſibus in
quibus anterior creditor põt à creditore poſteriore auocare,
qđ eſt qñ anterior habet hypothecã. vel ſecundus forte extor
ſit, vt dicit in cõtrario. Quæro, dr hic, ꝙ habet hypotheca-
riã, vel cõdictionẽ indebiti? ex lege: q̃ro igitur qñ cõperit vna
actio: & qñ alia? R ñd. hypothecaria habet locũ, quãdo res e-
rat hypothecata, et data ĩ ſolutũ extabat. Cõdictio ex lege ha
bet locũ, qñ res erat data ĩ ſolutũ, & nõ extabat, vel nõ erat hy
pothecata: tamẽ reuocatiõi locus erat ſecũdũ ea q̃ dixi ſ. ꝑxi
mè. Sed cõtra hoc oppo. re perẽpta ĩ ſubſidiũ cõpetit actio
neg. geſt. vt l. mater. §. j. ſ. de rei vẽdi. ergo nõ eſt recurrẽdũ ad
condictionẽ ex lege. Sol. ibi loquitur qñ vẽditur res mea: hic
nõ: quia loquit[r] qñ venditur res mihi obligata. qđ nõ placet, vt
no. ĩ l. j. ff. de diſt. pi. Dic ergo ꝙ. l mater l. loquit[r] de actiõe neg.
geſt. dãda cõtra ipm qui vẽdidit: nõ tñ, ꝓuidet cõtra eũ cui fa-
cta eſt vẽditio, vel in ſolutũ datio: iõ neceſſaria eſt cõdictio ex
lege, vt hic videtis. Venio ad ver. cõtra ipſum. Dr hic ꝙ cre-
ditores nõ pñt venire cõtra ipſum hęredẽ, vel emptores ab eo.
Quæro quis hẽat ,pbare hæres vel emptor qñ iſtã exceptio
nẽ ,pponit. ſiue opponit? R ñd. hæres habet probare ſe feciſſe
inuentariũ, & hæreditatẽ vendiſſe pro ſatisfaciẽdis debitis &
legatis: & creditoribus, & legatarijs de illa pecunia ſoluiſſe.
Hoc ,pbatur in tex. §. ĩ §. ſin. verò creditores. Hoc ẽt ,pbat in i-
ſto ver. cõtra ipſum tñ. Hoc aũt ꝙ ꝑ ſoluẽdis debitis vẽdide-
rit, apparet eo ipſo ꝙ debita vel legata poſtea ſunt ſoluta: ar. l.
ſed Iul. §. & proinde. ff. ad Mace. Itẽ hoc ꝙ dicta pecunia ſit ſo
luta creditoribus & legatarijs, ,pbaĝ eo ipſo ꝙ conſtat ,ppter
hoc rem venditam eſſe, & apparẽt debita vel legata ſoluta.
præſumitur enim ex illa pecunia, vt l. ſi ventri. §. fina. ff. de pri-
ui. cred.

1 ☞ *Expenſa funeris ante omnia deducuntur.*

2 *Expenſum in recollectione teſtamenti, & inſinuatione detrahitur ut æs alienum.*
Legatarij quando teneantur conferre ad expenſas factas per hæredem in recolligendo teſtamentum.

3 *Expenſa facta pro uendendis rebus hæreditarijs in ſatisfacendo creditoribus, in ſubhaſtationibus, gabellis, proxenetis, an deducantur tanquam æs alienum, uel legatarij ad eas contribuant.*

4 *Quomodo probetur hæc expenſa.*

Expenſa magna debet probari teſtibus: parua probatur iuramento.

5 *Pœna dupli in qua defunctus incurrerat erga illum, quem ſibi hæredem facit an poſſit computari contra creditores.*

6 *Fundum uendatum à patre, an filius cuius erat à patre hæres inſtitutus poſſit uendicare.*

7 *Si extraneus fuit inſtitutus hæres à defuncto qui fundum extraneo uendiderat, an poſſit ipſum fundum ab emptore uendicare.*

8 *Stante ſtatuto quòd quis non poſſit uenire contra inſtrumentum à ſe factum. nec hæres eius quid ſi teſtator uendidit fundum illius quem poſtea fecit hæredem: quia adiuit & fecit inuentarium: nunquid poterit tunc uendicare fundum.*

b **In computatione.** [b] Hic eſt vna glo.
quæ conſueuit reputari difficilis. Expen
ſa funeris, teſtamenti, & inuentarij, & a-
liarum cauſarum neceſſariarum, & quod
c debetur hæredi[c], vt æs alienum deduci-
1 tur. hoc dicit, vſque ad. §. licentia. †Nota
quòs expenſę funeris ante omnia dedu-
cuntur. Simile habetis l. Papinianus. §.
quarta. ff. de inoffic. teſta. Secundo nota
2 †quòd illud quod expenditur in teſtamẽ
ti recollectione & inſinuatione, detrahi-
tur vt æs alienum, vt hic. quod nota. Pro
hoc habes determinatam quęſtionem de
qua ſępe dubitaĝ: hæres qui recolligit te-
ſtamẽtũ, vult ꝙ legatarij cõtribuãt in re-
collectiõe teſtamẽti. Certè hic habes tex
tũ, ex quo colligiˇ ꝙ ſi qđ hęreditas eſt
ſoluẽdo, debeat ſoluere totũ ipſe hæres
ſicut æs alienũ. ſed ſi hæreditas nõ eẽt ſol
uẽdo: tũc diminuerẽtur legata ,ppter iſtã
expẽſam, ſicut ,ppter aliud æs alienũ. qđ
perpetuò tene mẽti. Nota tertiò ꝙ il-
3 lud †qđ expendiˇ ,ppter alias neceſſarias
d cauſas[d] detrahiˇ vt æs alienũ: & propter
hoc de facto pluries vidi vendere res hę-
reditarias ,p ſatisfaciẽdis debitis, & lega
tis: in hoc fit expẽſa in ſubhaſtationibus, d
ſoluiˇ gabella pro iſta ſubhaſtatione: in
vẽditione permittũtur lites & pecunia q̃
promittiˇ alliciẽdo emptores, vt plª pro-
mitteret, expendiˇ in proxenetis & ſimi
libus: hæc oĩa deducunˇ vt æs alienũ. Ca
ſus eſt hic, & in l. j. in fi. & l. iij. ff. ad l. falci.
Et eadẽ rõne dico de his quæ hæres ex-
pẽdit vt habeat inſtrumẽta inſtitutionis,
videlicet de eo ꝙ ſoluit. Hęc eſt tota ex-
pẽſa in cauſis neceſſarijs, vide text. caſus
4 eſt hic. Quæro, dicit hic, ,pbauerit: †qua
liter hoc debeat probare. gl. valde notabi
liter dicit ꝙ debet ,pbare teſtibª, vel for-
ſan ſuo ſacramẽto. Vide gl. quẽ no. & ſi
gna. Doc. alibi in ſimili dicunt ꝙ ſi quidẽ
eſt expẽſa magna, hoc debet ,pbare per
teſtes, vel inſtrumẽta. Expenſas minutas
debet probare ſuo ſacramẽto: ar. l. ſi qs ,p
redẽptiõe. de dona. Itẽ refert Cyn. in l. id
qđ pauperib[a]. §. de epiſ. & cle. Vltiò poſ
ſum[a] dicere ꝙ ſi expẽſa facta eſt magna,
fiet ,pbatio eo mõ quo habuiſtis in ſimili
§. de ali. pu. pręſ. l. ſi. Vel forte etiã iudex
taxaret inſpecta qualitate cauſę, in q̃ ex-
penditur, vt dicitur in expenſis lit. Mõ
5 habetis primũ. Venio ad gl. magnã, † q̃
ro quid ſi defunctª Titio tenebaĝ de cui
ctiõe in duplũ, & illũ Titiũ re euicta ſe-
cit hęredem, vtrũ, cõtra creditores cõpu
tabiˇ duplũ. Videˇ ꝙ nõ, vt. ff. ad l. Fal-
cid. l. cũ emptor. ſed forte ibi nõ fecerat in

a

b

c

d

rat viro, ꝑ hoc ꝙ dr
hic cogiˇ accipere
hĩditarias, ſi hĩs cõ-
ficit iuẽtariũ. iſta q̃
nõ pẽder de facto in
iſta cuntate. an. bar.

a ¶ Cogiˇ vẽdere. vi-
de ẽt ꝑ Io. an. ĩ ti. de
iſtr. edi. §. fi. ſup ver.
nũq̃d dicemus. ĩ ad-
di. magna ꝑ Ang. ĩ
l. j. §. hęc ſtipulatio.
ff. ſi cui plus quã ꝑ l.
fal. & ibi ꝑ Io. de Im.

b ¶ In cõputatiõe. vi-
de Lu. Ro. cõ. xviij.
inci. viſa facti narra
tiõe. vbi cõſuluit ꝙ
licet filius cõfecerit
iuẽtariũ: tñ vr cõhr
maſſe cõuẽtionẽ fa-
ctã ꝑ patrẽ ĩmiſcendo ſe hęre. An barb.

→P. PAV. P.

c ¶ Debet hĩdi. Iõ ſi
eſſent obligata bõa
feudalia, q̃ ad hęredẽ
ptinẽt ex mueſtitu-
ra maiori, nõ eſſet ĩ
talibus bonis ſatiſ-
faciẽdũ creditorib.
facto iuẽtario, vide
Com. cõ. clxij. ĩ iſp.
dub. Itẽ ſq̃ũtũ dicit
hic ꝙ habẽda eſt rõ
eius ꝙ debebaĝ hĩdi
ꝑ defunctũ, adde ꝙ
põt hęres, ꝑ credito
ſuo petere a iudice
ſibi aſſignari aliquã
rẽ de qua poſſit hbe
re diſponere ſecũdũ
Pau. poſt Bal. ĩ l. de-
bitori tuo. C. de pa-
ctis. & ibi vide laſ.
m. ſ. col. Itẽ ad illud
ꝙ dixi ĩ. de bõis feu-
dalibus qñ factũ eſt
muẽtariũ, vide Ale.
cõſi. xviij. in v. vol.
in pen. col. & conſi.
xix. in iij. col. e. vol.

d ¶ Cauſas. Adde qđ
ſi hęres accepit pecu
niã mutuo a merca-
tore: & poſtea incõ-
tinẽti mortuus ẽ, &
expẽſę de qbus hic,
repiunẽ factę ꝑ hĩdẽ
ſed nõ cõſtat qđ de
pecunia mutuo acce
pta fecerit, creditо-
res petũt bõa hĩditа
ria ſibi aſſignari mer
cator petit dduci pe
cuniã quã mutuauit
dicẽs ꝙ ex illa factę
fuerũt expẽſę, & ꝙ
ipſe ſuccedit loco hĩ-
dis: ar. l. hmõi. q. po.
ſ. pl. ha. creditores re
plicãt ꝙ nõ cõſtat. q
rit qđ iuris. Bar. vt
hic refert Paul. de ca. ĩ
l. vẽtri. de pri. cre. di-
cit ꝙ qñ qs facit ali-
quã expẽſã ,p ſe vel
ſuis ꝙ pertinebat ad
ipm, ſi aliud ñ ,pbeˇ
pſumiˇ ꝙ fuerit fctã
de pecunia quã ille
mutuo accepit l. ſi. ĵ.
de pi. vbi dicit eẽ ca
ſum ſing. ſecus ſi illa
expẽſa ad ſe nõ pti-
nebat. & ſic ille mer
cator deducere pote
rit ſicut poterat hĩs.
ibi no. ipe Bar. in l.
ſper. ĩ fi. ff. de le. ij. qđ
Pau hic limitat ve-
rũ ſi ipſe & qũtitas
partiuntur: alias nõ.
per l. fi. ff. de exerc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Debitū fuū tm̃.cō tra hoc doct.hic vo lūt cōiter.facit q ēt q̃s emptor non erat habituru.i regressū de euictiōe,repellat filius,p tota pte pro qua est hr̃s: nō aūt solū quatenus vltra legit imā habeat Dicit Ale.ph.i d.l.cū a mre.i verū.scīēte,iūcta l.si fundū scies.j. de euic.& hoc tenet Fulg.hic.& voluit Bal.i d.l.cū a mre.et ipe refert,p quo facit:qa ēt,p legitima debet obstare filio exceptio fundata in regula tradita in d.l. ex qua psona, qa de legitima iudicatur regulariter vt de iuro.l.uj.cū gl. & ibi Bar.ā.de iur. & fagn. Nō ob. qd hr̃ i d.l. ij.si qd in frau. pat.qa vt dicit Cy. & alij ibi post gl. q aliud est ex eo q̃ donatio facta fuerat a defuncto i frandē hęredis.& alia rōne data ibi p gl. ēēt cōtra d.l.cū a matre.vt dicit Cyn.in l.ij.& cū hac opi.trāsit Alex.

↠P. P A V. P.

b ¶ Dānū patiat.vide Cur.i l.pperādū. §. finaūt alterutra. C. de iudi.& Ale. post alios ibi i nullo articulo q̃ si statutū dicat q̃ victus victori cōdēnet ēt in expēsis,pcedat ēt i hēat iustā cām litigandi: vide ēt in alio subtili casu Cō.cōſ.cvinj. ad fi.& cōſ. cxxvj. p totū.maxīe aū me diū.inci.visa copia. Itē,p steligēna & limitatiōe huius dicti vide do.Frā. cōſ. cvj.i pe.co. & cūdē i cōſi.cxxxiij. ad fin. vide lasi.hic in vlti. colum.istius.§.

↠P O M A T E S.

c ¶ Tota die practicamus. Facit quę not. Barb.in cōſi. xl.col. pen.ij.volu.

d ¶ Licētia.vide Lu. Ro.i cōſ.lxxiij. fci.i cā nobilis,& an qs possit,pbare sua interesse p iuramētū, vide Lud. Ro.i cōſ. lxxx.inci. licet in re cōi.& vide Lu.Ro. i cōſ.c.si admittit ad iurādū hęres debitoris Andr. Barba.

↠P. P A V. P.

d ¶ Licētia. Circa regulā huius §. q̃ creditores pōssūt legatarijs limita vt ,pcedat q̃si hęreditas nō est soluēdo:aliȝ secus. vide pau.cōſil.cclv. Itē circa modū, quē hic ponit Bar.ad ,pbādū plura bona nō extare, vide Ang.i addi.ad Bar.i l.quoties. C.de discus.lib. x.vbi dicit istud ,procedere,ēt si cōstaret scriptura fereret, q̃ Si verò emptor haberet regressum de euictione: tūc haberet locū gl.quæ est in l.cū à matre.& opinio doctorum quæ est contra istam gloss. Modò venio ad illud membrum.quando filius nō fecit inuentarium,& habet debitum bonorum subsidiū,secundū vnā lect.in totū repelli tur, scīm aliā in nihil. Dico q̃ si ponere mus emptorē habere regressum de euictione,in totū repelleret. Si ponerem us eum nō habere regessum de euictione, in nihil repelleret nō obstāte q̃ est hęres defuncti.l.stud ,pbaē in l.j.& ij.si in frau. pa. Nō enim videtur sentire lucrum ille a qui habet debitum suum tantū[a], vt ibi vi distis .Possemus etiam istam gloss. sustinere alio modo,q̃ hic loquitur q̃n filius est institutus in debito bonorū subsidio, non sub nomine quotæ:tunc enim sicut non potest conueniri à creditoribus, vt l.quoties.§.de hære .insti.ita non posset repelli illa exceptione, Quē de euictione tenet actio &c.quare ipse de euictiōe teneatur,vt no.in d.l.cū à matre. T ñ non est verisimile gl.istā hoc casu loquutā ēē, cū de inuentarij confectiōe mentionē faciat:& etiā propriē in hæredē particulārē nō cadit,cū onera non subeat. †Quę rit glo.quid si est institutus hæres extraneus cuius rē defuncti vendiderat. Dicit glo.q̃ tunc etiā si faciat inuentarium, & habebat quartam tantū debitam iure institutionis,repellitur exceptione ,p ea quarta:quia illa quarta pōt dari cum one re:vt ff.ad Treb.l. Lucius. §. maritus. & ad leg.fal.l.si debitor.licet sit arg.cōtra.ff. de le.ŋ.l.cū pater.§. Titio. Dicit gl.& nō soluit.Sed certè ille §.cōcordat si bñ inspiciaſ. Vide gl.ibi,itē quid si est &c.Ista q̃ potest intelligi quando emptor habebat regressum de euictione:tunc non est dubium quod dicitur in hac glo.sed si emptor non haberet regressum de euictione, & hæres haberet quartam tantum iure institutionis, patietur exceptionem,etiam in ea quarta.ita demum si testator hoc dixit.Et ita loquuntur leges alleg.in glo.alias secus.In eo verò quod habet vltra quartam, non est dubium q̃ exceptionem 8 patietur. † Venio ad vltimā quæstionem positam in gl. pone quod statutum est in ciuitate,q̃ nemo veniat contra instrumentum factum à se,nec hæres eius & testator obligauit fundum eius,quem postea fecit hæredem,qui adiuit & fecit inuētarium:nunquid poterit vendicare fundū à creditore. Glo.dicit quod sic,vt hic,& infra.§.proxi. Quidā doc. putant verba statuti esse interpretanda strictè,ne quis indebite dānū patia b tur,[b]vt l.ij.§.de noxa.& l.adigere.§.q̃uis.ff.de iu.pa.& de publi.l.Cęsar.Sed hic si hęres q̃ fecit inuētariū de suo ,pprio grauaretur, pateretur dānum indebitē,& contra hāc l.Ideo verba generalia statuti,quæ dicunt,nullus veniat contra,&c.vel hæres eius,intelligo de hærede eius,qui inuentariū non fecit. Ita intelligit glo.ista notabilis,quam vide. Et per hoc tota die c practicamus,[c] si statutū dicit,q̃ executio instrumēti fiat cōtra hæredē,sicut contra defunctū:intelligiē,nisi hæres fecerit inuentarium:vt hac gl.& per rationes prædictas. Tene menti, rogo te. Non prodest mihi exclamare,nisi teneas menti.

1 ☞ *Qualiter probetur hæreditatem non esse soluendo.*
2 *Ad probandum secreta patrimony.testes de domo sunt idonei.*
3 *Hæres celans res hæreditarias, qualiter puniatur.*
4 *Negans rem fuisse in hæreditate,perdit.*

d **Licentia danda.** [d]Creditores & legatarij possunt ,pbare maiorē esse substātiā hr̃ditatis q̃ī i ſuētario sit cōscriptū:ad q̃ ēt de domo hr̃dis ,pbatio assumi. Et si hr̃s dolū fecerit,ad duplū refunder.h.d.vſq; ad §. donec

a ↠POAMTES ¶ No.casum. Vide Alex.cōſi.xxxiij.vol.iij.& Rom. cōſi.cexxij.& cōſi.cclxxvj.in fi.& Feli.in c.ad aures.co.ij.in ver.expressione.de rescrip.& Ale.consi.xlvij.co.iiij.vol.j.& lv.co.ſi.co. Ancha.in auth. de iureiurā.a moriente præſt.col.v.& Are.cxx.& Alex.in simili lxxxij.co. fin.vo.ij.& cij.col.iiij.vol.ij.& in l.cū ex causa.quam legit cū l.tēpus. ff. de re iud.& aliquid per Bal.cōſi.cccexiij. alias ccccexxiiij.ſi vl. part.& vide no. Alb.& Fel.in c.ad aures.co.ij.de rescrip. ij verſi.tertia cōclusio. Alex.cōſi.xlj.colūſi.vol.iij.vbi ponit q̃ ille,qui vult ,pbare se nō inuenisse merces pro onerando galeas,sufficit q̃ dicat se non inuenisse,nisi tanti ponderis,qđ qui vult dicere contrariū,probet & cxx.alias cxl.co. ij.vo.ij.vbi dicit q̃ qui allegat aliquem habere aliquid plus quā expendit,habet illud probare.

b ¶ Ipsi probēt. Adde q̃ idem voluit Bar. in l.ſi constāte.ſi.soluto matri. & in l. decem.de verb.obli. in l.conficiūtur.§.condicilli.de iur.cod.an. & Imol.in l.mutuū. de acgren.hæredi.Ia co.Bur.in l.actor. tenuit contrariū: de quo hic,& id.l.si cō ſtante.& per Alex.

c ¶ Perdit. Adde Roma.cōſi.cclxxvj. circa ſi.vbi etiā q̃ hæres rogatus restituere,si occultat res hæreditarias, priuatur cōmodo trebelliani cæ.Bal.vero consil. clxxix.videtur voluisse,q̃ priuetur beneficio totius inuentarij. vide ēt Abb. cōſi.lxxij.lib.iij.

↠ P. P A V. P.

d ¶ Donec tñ. Numquid aūt tēpus conficiēdi inuentarium currat a tpe sentētię an a tēpore aditæ hęreditatis,vidē Com. cōſi.lxxv.i j.col.et ſe. vbi ponit de eo,qui nō poterat cē hæres & gessit ſe ,p hæredē.sine cōfectiōe inuētarij,& postea efficitur legitimus hæres,& cōficit inuentarij,an sibi præiudicet: puta in parte filio instituto contēplatione patris.

e Veritas. Add qđ ipē tenent. An. Pau. de Ca.hic,& Alex. & Pau.de Ca. dicit in hoc §.esse casum cōtra Bar.in l.naturaliter.ff.de vſucap. q̃ dicit.q̃ de iure ciuili non reperiſ q̃ ſ̃ scriptio inchoata dormiat.Et hoc etiam Iaco.Burr.quia imo in casu huius §.præscriptio.quæ viuēte defuncto incœperat contra creditores, desinit curere tempore confectionis inuentarij:& postea eo finito re incipit.

f ↠P.P A V.P. ¶ Non detrahit.Imo hodie supplet de iure, vt legata integra soluat.§.si non fecerit.in auth.de hæredi.& falc.et vide Com.cōſi.xxx. incip.statuto cautum in effectu.in ij.colū.vbi ponit casum singularē,in quo non confecto inuentario hodie æs alienū diminuit legata. Vbi etiam ponit an hæres,qui non confecit inuentarium,præsumatur fuberaxisse bona,intā tum quod differatur inuentariū,in litem.verſi.cū.vbi etiā ponit an pœna nō conficientis inuentarium habeat locum,si primus hæres fecit:vide Cō. consi.xlv.in j.colū.vbi ponit an per non confectionem inuentarij perdatur legitima,sicut perditur falcidia,vbi etiā ponit qūo perditur Trebellianica, sicut falcidia.Itē qđ si sint plures hæredes nō cōficiētes inuentariū, q̃ inter se non possint hoc opponere,quia dolus cum dolo,vel culpa compensatur. & vide etiā ibi. Quid autē per non confectionem inuentarij an perdat qs illud qđ habere debebat a defuncto,vide Com.consi.cxxv.incip. pręponitur per Bar.in ij.dub.Et q̃ perdatur Trebel.vide eundē cōſi.cxlj.in princi.

Item impedit executionem sententię.
Executio instrumentorum non fit contra hæredes, intra tempus conficiendi inuentarium.
2 *Hæres pendente tempore conficiendi inuentarij,potest alios conuenire.*

d **Donec tamen.** [d]Intra tempus conficiendi inuentarium,non potest hæres à creditoribus, vel legatarijs conueniri, & cōtra eos interim tempora nō currunt.h.d. †No. 1 q̃ hæc exceptio, q̃ quis est intra tempus conficiendi inuentarium,impedit litis cō testatio, vt apparet ex tex. ibi, ad iudiciū vocare. Item apparet ex hoc tex.q̃ exceptio impedit sententię executionē .q̃ apparet ex eo quod dicit eos inquietare:qa per hoc tota die practicatur hic q̃ execu- 2 tio instrumentorum nō fit cōtra hæredes intra tempus cōficiendi inuentariū †Iuxta hoc quæritur: licet hæredes non possint alios conuenire intra tempus. Videtur q̃ non per tit.q̃ quisq; iur.ff.&c. Tamen in cōtrarium videtur veritas[e]: quia e ille titulus habet locum, quādo alicui cōditor priuilegiū ad sui postulationem: sed priuilegum huius §.non est huiusmodi.ergo &c.

1 ☞ *Tempus conficiendi inuentarium, currit a die aditæ hæreditatis.*
2 *Pœna hæredis non conficientis inuentarium.*
3 *Incidens in legem non gaudet beneficio legis.*
4 *Si hæres inuentarium non incœpit intra mensem,sed perfecit intra tempus,gaudet commodo huius constitutionis.*

Sin uero postquam. Qui inuētariū solenniter non facit,creditoribus te f neť insolidum,& falcidiā non detrahit.[f]

Not.hoc quod dicit:si vero postquam adierit &c. Ex quo colligitur †q̃ tempus g conficiendi[g] inuentariū,currit a die adi- 1 tæ hæreditatis:dixi ſ.ead.l.ſ.j. †Secūdo 2 no.pœnam[h] hęredis non conficientis inuentariū:quæ hodie est augmētata :nā legatarijs tenet insolidum:vt j.ad l.fal.auc. sed cū testator.† V ltimo no.q̃ ille,qui incidit in l.nō debet gaudere beneficio illi[3] 4 Cōcordantiæ sunt in gl. †Queritur,qđ si hæres inuentariū non incœpit intra primū mēsem,tñ incœpit,& perfecit postea intra tres menses:an habeat beneficiū huius cōstitutionis:Et quidā dicūt q̃ nō ,p hūc tex.ex eo ipso q̃ inuētariū secundū formā præsentis cōstitutionis nō fecerit: sed iste nō fecit ſcđm formā præsentis cō ſtitutiōis:ergo,&c. Aliȝ dicūt contra,per hūc tex.ibi:& datū iā a nobis tps ad inuētariȝ confectionē effluxerit.nō ēm ſuffi- de regulis iuris,in vj.& colum.viij.& seq.& in cap. peccatum.colum.xvij. eodem titulo & vide Felin.in cap.cum contingat.colum.iij.de officio. delegā. Arerin. cxlvij. colum.ij.in fine.& Angel.in l.in testamento. ſupra,de testamen.milit. Cepol.caute.ſua xxij. Paulus de castro consilio clxiij. in primo dubio.vbi ponit,an hæres non conficiens inuentarium, teneatur fideicommissario vltra vires hæreditarias,vide Roma.in consilio cclxxvj.in x.dubio.

s ↠POMATES. ¶ Secundo nota pœnam. Nota tamen q̃ istę pœnæ non habeant locum contra hæredem vſurarij non conficientis inuentariū: quia non tenetur vltra vires hæreditarias. Ita Ancha.consi.ccexij.incip.prima facie videtur q̃ sic.& Fed.consi.xxj.& ad istud no.Bar.hic vide Alex. consi.lxx.volum.iiij.

h ¶ Tēpus cōficiendi. Quid aūt ſit in hęre de vſurarij:an ipse ,pper nō factū inuētarii teneať ī restituēdis vſuris vltra vires hæreditarias, vide de hoc Bal.cōſi. cclxxviij.i prīa pte. vide Cu.cōſi.lxxij. & aliqđ p Feli.ī c.ij. col.xij.de cōstit. & ī c.q̃ſn.col.xvj.verſi. fallit gnto. de prob. & in c.v.in colū.ij. verſi.fallit primo.de præscri.Ro. cōſi. cclxxvi.in x.dub Ancha.in c.canonū ista tura.col.xj.de cōstitu.& in c. posſe ſſor malę fidei. colū. vij. peccatum.colum.xvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Magis æqua. Adde q̃ idē voluit Bal. cōſ.cccexxiij.iiij.vol. ij. & ibi etiā ponit q̃ ſi hæres neſcit ſcribere, q̃ ſufficiat generalis ſubſcriptio notarij, p ipſo hærede. Adde ēt q̃d Bal. conſi.clxj.lib.j. cōſuluit: ſi mos patrię eſt nō ſeruare laqueos legū, innouando hæredes per impruden tiā, ſcilicet non ſubſcribere inuentariū, & q̃ non ſint teſtes adhibiti loco legatariorū, & creditorū, & q̃ nō fuerint nominatim citati, q̃d tñ non tenent hæredes vltra vires hęreditarias, ſi alias ſine fraude fecerint inuētarium ſecundū morem patriæ.

↦ P. P A V. P.

b ¶ Modica ſolēnitas. Vide quæ habes ad Bar. in l.j. in fi. de ventre inſpic.

c ¶ Eccleſiaſticas. adde, Alex. hoc in effecto vult, q̃ eccleſia, nō cōficiēs inuentariū nō teneat ur vltra vires & q̃ poſſit petere reſtitutionē in integrū, q̃ cōtrariū voluit Abb. cōſi.xxxiij.j. vol. & ij. vol. conſi. lxxiiij, in fi. in quo cōſilio cōcludit etiā clericū teneri ad cōfectionem inuentarij: dicit tñ videri tex. in c. eccleſia. vt lit. pen. & ibi probare Ioan. an. & Hoſt. q̃ cōſtitutiones legales generaliter diſponentes licet pœnam adrijciāt habeāt locū in foro canonico: ēt cōtra clericos, & eccleſias, ex quo cōtrariū nō reperitur cautū de iure Canonico: & præſertim dicit hoc p. cedere, q̃n l. pœnalis pōt ſe habere, quo ad eccleſiam quo ad cōmodū & incōmodū. & q̃ ll. loquentes de inuentario habeant locū de iure Canonico, dicit eſſe tex. in c. raynaldus. de reſt. tam, vt dixi, dicit eſſe ſpeciale in eccleſia, vt nō teneatur, eo quia hęreditas intelligitur delata eccleſiæ, inquātū nō ſit onerosa, ne indirecte alienentur bona ipſius. argu. auth. ſicut. ſupra de ſacroſan. eccl.

↦ P. P A V. P.

d ¶ Vel preſbyter. vide Barb. in c. j. de teſta. in vltim. charta.

↦ P. P A V. P.

e ¶ De repudiāda. Circa iſtam materiā nota caſum in quo qui repudiat hæreditatē nō ſolū priuatur hæreditate, verum etiā ꝑ bonis quouſq̃ titulus ad eū deciſit q̃ effluxerit datum ad inchoationem inuentarij, ſed ad perfectionē. & iſta vide magis æqua[a] opinio: probo, omiſſio modice ſolēnitatis nō ſubſtātialis nō viciat: vt l. j. in fi. de ven. inſpic. Itē, illa dicit[b] modica ſolennitas non ſubſtantialis, cui ius omiſſio eſt modici, vel nullius ꝓfit: dicij: ſed hæc eſt huiuſmodi: ergo &c.

Et hæc quidem.

Hic incipit quarta pars principalis iſtius l. Qui vult tēpus ad deliberandū à principe, conſequit annū ab alio iudice, nouē meſes ad plus: nec ſępi[a] cōceditur. h.d. Opp. de l. cū antiquiorib⁹. ſ.e. Sol. ibi quidā dicunt, q̃ hæc corrigit illā: vt videbitis in vltima gl. preſentis legis. Tu verò dicas, q̃ n̄ deliberatio nō petit, illa l. in nullo corrigitur, ſec⁹ q̃n deliberatio petitur: quia per l. illā ſtatuebatur ann⁹: hodie verò iudex inferior à prīcipe nō pōt dare vltra nouē meſes, ꝑ hūc §. Oppo. & videt q̃ iſta deliberatio ſit ſę pius concedenda: vt l. j. §. ſi cui. vt legat. nomi. cauca. Solu. Illud, quia teſtator ſic diſpoſuit., Opponi. tertio de l. iij. ſ. de iure delibe. Solutio, quidam dicunt q̃ hæc corrigit illā. Vel dic & iſta eſt vera, q̃ intra tēpus ſtatutū hoc §. poteſt tēpus ſępi⁹ cōcedi, ita tamen q̃ vltra iſtud tēpus non excedat: & ſic debet itelligi iſta lex, &c.

1 ☞ *Tacens quando habeatur pro adeunte, uel repudiante.*
2 *Hæres quando teneatur ultra uires hæreditarias.*
3 *Tempus conficiendi inuentarij, currit à die aditæ hæreditatis.*

Sinautem hoc aliquis.

Qui petit tempus ad deliberandū, licet inuētariū cōfecerit, & hæreditatē adierit vel nō repudiauerit, creditoribus inſolidū tenet: nec falcidiā detrahit, ſi repudiauerit res hæreditarias, perfectè reſtituet. h.d. vſq̃ ad §. notiſsimū. † Dicit hic, q̃ g nō adiuit, ſed tacuit intra temp⁹ datū ad deliberandū, habeē pro adeunte: contra ff. de acqui. hære. l. cōſ. diu. Quidā dicūt q̃ iſtud habet locū q̃n in cōceſsiōe tp̄is hoc fuit adiectū, vt tacēs habeaē pro adeūte. Aliį dicūt, q̃ illa corrigitur per iſtam, & hoc teneē hic in glo. In l. contraria. Gloſ. dicit q̃ ſi eſt tp̄s ſtatutū ad petitionē creditoris tunc tacēs habeatur pro adeunte. Hic eſt caſus hic. R ō, q̃a creditoris intereſt, vt habeat quē conueniat. Sed ſi tēpus ſtatuit ad petitionē ſubſtituti: tūc ſi tacet, habetur pro repudiāte: vt l. contraria, Ratio, q̃a ſubſtituti intereſt, vt habeaē hęres prius pro repudiante vt ipſe poſsit adire. Et hāc ſol. tenet Dy. & etiā Cyn. hic. q̃d puto verū, & notabile. Sed contra hoc opp. q̃ imò ꝑ curſum tp̄is triū menſiū, habeaē ꝑ repudiāte: vt ſ. ea. l. §. j. So. q̃d hic dicit, habeaē ꝑ repudiāte: loquit in hærede, qui tacuit: ſed ſi aliquid dixit, puta credo q̃ mihi nō expediat, vel ſimilia verba tūc habeē ꝑ repudiāte, cōcurſu triū mēſiū, vt in cōtrario: & hāc materiā pleniſsimè expediui in l. ſi qs. ff. de iur. deli. Secūdo opp. de leg. l. ſi vniuerſæ. Sol. tria ſunt iura: † quædā ſunt iura antiqua, & ſecūdū illa teneē hæres creditoribus inſolidū: legata verò non debētur, niſi vſq̃ ad vires patrimonij: vt d. l. ſi vniuerſę. Quoddam eſt ius Codicis: & ſecundū hoc ſi nō petijt tempus ad deliberandū, & inuētariū confecit, non teneē creditoribus, nec legatarijs vltra vires hæreditatis: vt ſ. ead. l. §. & ſi prefatā. Si verò petijt tēpus ad deliberandū, & inuentariū fecit tūc habent locū iura antiqua, vt creditoribus teneāt inſolidū, cōtra legatarios vtatur Falcidia vt hic, in verſi. ſinaūt hoc aliquis. Si verò inuentariū nō fecerit, ſiue petierit tēpus ad deliberādū, ſiue non, creditoribus tenetur inſolidū: & contra legatarios non vtitur Falcidia: vt ſ. e. l. §. ſin verò poſtcꝫ. Et in verſi. quis autē temerario. tamen legatarijs non teneē vltra vires hæreditarias: vt j. de leg. l. ſi vniuerſæ. cū ſi. Tertiū eſt ius Authenticorū, quo iure ſi inuentarium nō fecit, tenetur creditorib⁹, & legatarijs inſolidum: vt j. ad l. Falc. auē. ſed cū teſtator. †Quærit glo. quādo quis petit tempus ad deliberandū, vtrum tempus conceſſum ad confectionem inuentarij currat, elapſo tempore dato ad deliberādum. quicquid gl. dicat, veritas eſt, quod iſtud currit à die aditæ hereditatis: vt ſ. §. ſin verò poſtcꝫ. Vnde ſi intra tempus datum ad deliberādum adiuit, intra illud tempus, quo adiuit, incipit currere, &c.

1 *Lex iſta quòd non deroget l. cum antiquioribus.*
2 *Diſpoſito huius legis in milite non conficiente inuentariū, quòd non teneatur ultra uires hæreditarias, an corrigatur, remiſsiuè.*

Notiſsimum.

Hæc eſt vltima pars, in qua Imperator ponit vnā ſuam concluſionē: breuiter dicit. Hæc lex omnia quæ in alijs conſtitutionibus continebantur, cōpletur & priuilegiū militum in ſuo robore remanet. h.d. †Quęro, vtrū per hanc cōſtitutionē ſit derogatum l. cū antiquioribus. ſ. eo. Veritas eſt, q̃ nō quādo tēpus ad deliberandū nō eſt expreſsè petitum, vt dixi vobis ſuprà, in §. proxi. & probatur j. de ead. tol. §. in nouiſsimo. †Quæro, vtrum quod hic dicitur, quòd priuilegiū militis durat, hodie ſit correctū. Glo. videē dicere q̃ ſic, per auē. de hære. & falcid. §. fin. Quod an ſit verū, dicam vobis in auē. ſed cū teſtator. j. ad l. Fal. Iſtud eſt vtile ſcire propter eccleſiaſticas[c] perſonas: quia eccleſiaſticæ perſonæ debēt habere priuilegium militis: vt l. ſacroſancta. ſ. de epiſc. & cleri. no. in l. miles in prin. ff. de re iudi, & ſecundū hoc, ſi eccleſia, vel presbyter[d] adiret hęreditatem ſine beneficio inuentarij, q̃a tenetur vltra vires hęreditarias, ſicut miles: ideo eſt videndum an lex ſit correcta. Dicam tibi in auē. ſed cūm teſtator. ſi recordabor.

e *De repu⁹. vel abſtin. hæredita. Rubric.*

LEX I.

Si paterna.

Filij[a], qui ſe abſtinuit, ſi in domo patris ex iuſta cauſa moratur, non videtur ſuam abſtentionem reuocare. hoc dicit. Nota quòd habitando in domo patris[f], videtur ſe gerere pro hærede niſi probetur quòd ex alia cauſa fecerit. § Contra hoc opponitur ſuprà titulo primo. l. j. Gloſſ. dicit hoc ſpeciale eſt in filio ſuo: ſecus in extraneo, ſeu filio emancipato. Iſtud non eſt verum ſic ſimpliciter. Nam ille actus, qui in extraneo inducit aditionem, ille actus in ſuo inducit immiſtionē: vt l. eum bonis. ff. e. Vnde poſsidere domum, eodem modo in ſuo, & in hærede extraneo inducit, ꝑ hærede geſtionē. Non obſt. l. j. ſ. ti. j. quia ibi loquitur in emancipato, qui non poterat adire de iure ciuili: vnde per nullum actum extraiudiciarium pōt induci agnitio bonorum poſſeſsionis: vt ibi dixi. Opp. poſtcꝫ filius repudiauit, nullo modo poteſt eſſe hęres: vt l. ſicut. j. cod. Solu. Contrarium loquitur in extraneo: ſed filius ſuus poteſt ſuam abſtentionem reuocare: vt j. eo. l. ſi. & iſtud eſt, quod facit dubiū in l. noſtra. Opp. ad l. noſtram. de l. ſi ſeruum. §. prætor. ff. eo. Solu. Ibi loquitur in filio, qui aliquid ſurripuit, ꝑ priuatur beneficio abſtinendi: ſecus ſi non ſurripuit.

1 ☞ *Filius, qui ſe abſtinuit ab hæreditate paterna, ſi poſtea emit fundos paternos, quando uideatur ſuam abſtentionem reuocare.*
Mala fides filij bona paterna ementis, ex tribus cognoſcitur.
2 *Filius, qui primò emerat fundos paternos, ſi ſe poſtea immiſcuit hæreditati paternæ, poteſt hypothecaria conueniri.*

LEX II.

Si paterna.

Qui poſt abſtentionē bona paterna bona fide emit, nō videtur ſuam abſtentionem reuocare. h.d. Opp. ff. eo. l. ſi is qui in bonis. Sol. Si † filius ſe abſtinuit ab hæreditate paterna, emendo poſtea res paternas bona fide, non videtur ſuam abſtentionē reuocare, vt hic: ſecus ſi mala fide, vt ibi à contrario ſenſu colligitur, quæ mala fides præſumit ex tribus. Primò ſi emit oīa[a] bona: vt d. l. ſi is q bonis. ff. eo. & l. oēs. §. Lucius. ff. de his quę in frau. cre. Itē ſi emit p interpoſitam perſonā: vt ibi, & arg. §. de na. li. l. iij. Item ſi hoc factū fuerit incontinenti poſt abſtētionē: vt l. ſi ventri. §. fi. ff. de priui. credi. Tene menti: quia quoti diana ſunt iſta. Quæro † qd ſi immiſcuit ſe paternæ hereditati ille, q̃ fundos paternos antea cōparauerat à creditoribus. Gloſ. arguit pro & contra. finaliter determinat q̃ poſsit hypothecaria cōueniri: qa ī ꝓprio nulla fuit emptio: vt l. ſicut. §. illud. qui. mo. pig. vel hypo. fol. Certè illa lex modicū facit, niſi eā intelligas ſic, q̃ hæres qui adiuit, præſumitur retro fuiſſe dñs à tpe mortis: vt l. hęres quo q̃. ff. eo. & l. ſi ex re. §. fi. de ſtipu. ſeruo. de reg. iur. l. omnia fere. Ergo apparet fictione harū legū, q̃d ipſe emit rē propriā: plenè dixi in l. ſi is q bonis. ff. e.

1 ☞ *Qui dicit teſtamentum nullum uidetur adire.*
a *Inutilis tranſactio non habet uim pacti.*

LEX III.

Seruus hæres.

Qui dicit teſtm̄ nullum, videē adire: & inutilis tranſactio nō habet vim pacti. h.d. † No. duo, q̃ę dixi in ſummario Primò, q̃ q dicit nullū, videtur adire. Concor. ſunt ff. de bon. poſ. l. cū quidā. quod plenè dic, vt ibi dixi. Secūdò not. q̃ trāſactio, q̃ę nō valet iure ſubſtitutiōis, nō habet vim pacti. Vidiſtis ſ. de tranſactio. l. ſi cā cognitā. †Oppo. de l. poſtcꝫ liti. ſ. de pac. Glo. ponit hic plures ſolu: Breuiter tex. ſoluit cōtrariū ibi renunciauit volens remittere & donare: hic verò voluit tranſigere: quæ tranſactio cum non valeat, non habet vim pacti: vt d. l. ſi cauſa cognita. & quod ibi Cy. no. ſ. de tranſact.

1 ☞ *Ratio differentiæ inter repudiationem, & confeſsionem.*
2 *Qui repudiauit, quando poſsit adire, uel non: regula cum fallentijs.*
3 *Repudiatio quando præiudicat repudianti.*

b ¶ Sicut[b] maior. Sicut hæreditatē repudiatā non poteſt quis adire: ita nec aditam repudiare. h.d. Hęc ſubtilis l. ꝓpter hoc vtilis. † Quęro, quæ eſt ratio differentiæ inter repudiationem & confeſsionem. Glo. aſsignat plures ſolu. tene illam: quia confeſsio fit contra ſe confitentem: ideo ſibi preiudicat. Secus ſi fieret pro ſe: vt l. de ætate. §. j. de interroga. actio. Sed hæc repudiatio, de qua loquitur hic, fit pro ſe repudiante: ideo non ſibi præiudicat. Ita loquitur hic. † Hoc præmiſſo oppo. ad primam partem j. eo. l. fin. Solu. hæc eſt regula, q̃ qui repudiauit, non pōt adire, fallit in filio ſuo: vt j. eo. l. ſi. Item fallit fauore vniuerſalis fideicommiſsi: vt l. nam quod. §. j. ff. ad Trebel. Item fallit ex ſpeciali priuilegio, per reſtitutionē in integrū: vt ſ. ſi min. ab hæred. abſti. l. i. & per totū. Item fallit in caſu l. cū hæreditate. ff. eod. habuiſtis not. ſ. titu. j. in l. quidam elogio. † Venio

a ¶ Omnia. Adde q̃ Ang. idē dicit, ſi ſolū melior. alleg. tex. in l. ſumma cū rōne. in prin. ff. de pecu. ſequtur Fulg. hoc idē not. Ang. l. oēs. §. Lucius. ff. de his quæ in frau. cre. & melius probatur ex no. p gl. & Bar. in l. nomē. §. j. de le. iij. & p Bal. in l. j. ſ. ſi qs in frau. pa. & in l. ſi vnquā. de reuoca. do. & in l. j. q bon. ce. poſ. vbi cōcludūt, q̃ per alienationē maioris partis bonorū, etiam particulariter factā, reſultat ſuſpicio ſi ea ſu q̃ reſultaret per alienationē omnium bonorū. Et de iſtis fraudibus, vid̄ per Bal. hic, & ꝑ Bar. in l. poſt cōtractū. de don. & per Bal. cōſ. cxxxiij. iij. vol. vbi etiā dicit, q̃ per venditionē omniū bonorum, vel maioris partis, ſiducit fraus.

↦ P. P A V. P.

b ¶ Sicut. Add q̃ lex eſt bona, ſecundum Pau. de Ca. ꝑ puellis q̃ maritantur a fratribus, qui faciūt ſibi renūciare hæreditatē paternā in locis, in quibus fœminæ ſuccedunt, ſicut maſculinā ſi filia adiuerat, vel ſe immiſcuerat. Nā ſi poſtea dicat repudio ad iſtā tertā fratris: mihil valet repudiatio, & ea nō obſtāte pōt partē ſuam a fratre auocare: ſed ſi dicat renūcio, & dono tibi partē, meā: & oē ius q̃d habeo in hæreditate paterna', bene tenet renunciatio. & hoc dicit menti tenē dū. Et idē voluit in l. ſi actione. ſ. de pac. & l. ꝑ pactū. ſ. de cōla. vbi dixit, q̃ ſi fūt plures fratres, & vnus renūciat alteri: q̃ per illā reuunciationē videē adiuiſſe & ſucceſsiue donare ar. l. illud. ff. de acqr. hære. & idē voluit cōſi. cccvij. incipi. In Chriſti nomine, viſo pūcto. ſed in hoc vlti. dicit Alex. q̃ Ioā. an. ſentit contrariū ī add. ad Spe. in tit. de teſt. §. j. ī fi dit. inci. V bertus. et idē ſentit Bald. in l. ſi defūctus. ſ. de ſuis & leg. p l. ſuic ꝗſtionis. ff. de acqr. hære. Tu de primo dicto Pau. de ca. vidē Bal. cōſi. xlvj. iij. lib. inc. verba inſtitutiōis.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Sicut. Add q̃ lex eſt bona, ſecundum Pau. de Ca. ꝑ puellis q̃ maritantur a fratribus, qui faciūt ſibi renūciare hæreditatē paternā in locis, in quibus fœminæ ſuccedunt, ſicut maſculinā ſi filia adiuerat, vel ſe immiſcuerat. Nā ſi poſtea dicat repudio ad iſtā tertā fratris: mihil valet repudiatio, & ea nō obſtāte pōt partē ſuam a fratre auocare: ſed ſi dicat renūcio, & dono tibi partē, meā: & oē ius q̃d habeo in hæreditate paterna', bene tenet renunciatio. & hoc dicit menti tenē dū. Et idē voluit in l. ſi actione. ſ. de pac. & l. ꝑ pactū. ſ. de cōla. vbi dixit, q̃ ſi fūt plures fratres, & vnus renūciat alteri: q̃ per illā reuunciationē videē adiuiſſe & ſucceſsiue donare ar. l. illud. ff. de acqr. hære. & idē voluit cōſi. cccvij. incipi. In Chriſti nomine, viſo pūcto. ſed in hoc vlti. dicit Alex. q̃ Ioā. an. ſentit contrariū ī add. ad Spe. in tit. de teſt. §. j. ī fi dit. inci. V bertus. et idē ſentit Bald. in l. ſi defūctus. ſ. de ſuis & leg. p l. ſuic ꝗſtionis. ff. de acqr. hære. Tu de primo dicto Pau. de ca. vidē Bal. cōſi. xlvj. iij. lib. inc. verba inſtitutiōis.

↦ P. P A V. P.

d ¶ Si qs. An iſta facultas reuocādi trāſmittaē ad hēdes, vide Alex. in l. ſi filius q̃ pñ. ī pen. col. ff. de vulga. & pup. late Ias. in l. q ſe patris. in vj. Char. C. vñ li. et hic Are. ī l. vētre. in vj. col. de acqr. hær. q̃d ad inducēdū hāc reuocationē abſtentiōis ſufficiat actus qui fieri non pōt cōtra ius & nomē hæredis, non aūt regnit

Quis.

[c] Suus hæres maior repudians, poteſt ſuā abſtentionem reuocare intra triennīū ante bona vēdita: ſed minor, vel in vtili tēpore conſtitutus, pōt etiam poſt triennīū, & poſt bona vendita. hoc dicit hæc notabilis, & ſingularis lex. Opp. de l. doli exceptio. verſi. diuerſum. ff. de noua. Sol. Regula eſt, quòd de eo quod quis facit intra quadriennium, quod datur ad reſtitutionem petendam non poteſt reſtitutio peti. fallit in caſu huius l. qui caſus ſingularis eſt ſecundum Dyn. † Quæro hic dicitur de hæreditate paterna. quid de materna? Gl. dicit, quòd ille qui repudiauit, poteſt reuocare intra annum: vt ff. ad Tertull. l. fi iij. communiter tenemus contrarium: nam ibi loquitur quando non repudiauit: ſed dixit, nolo adire: quæ verba ſunt extenſiua, & inducunt repudiationem curſu anni. Secus ſi ſimpliciter repudiaret vt expreſſa reuocatio. Vide Alex. & Moder. in l. j. ſ. de iure delib. contra An. & Pau. de Ca. Itē an poſt terminum pōt reuocari quātū ad legitimam, vide Alex. in l. quia poterat. col. pen. ad Trebel.

1 ☞ *Hæreditas materna repudiata per filium, an poſsit reuocari ſicut paterna.*
2 *Filius emancipatus, an habeat in repudiatione beneficium ſicut ſuus.*
3 *An idem, ſit in hæreditate auita, quod eſt in paterna. ubi quod ſic.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Testamẽtũ. Adde q̃ Pau.de cas.hic dicit q̃ notarius rogatus de testõ nũcupatiuo põt cõpelli per iudicẽ oñdere testim̃ illis qui petũt: si est retinẽs dũmo iurẽt q̃ putãt sua ẽteresse & allegẽt aliquã iustã cãm: ita q̃ non petũt aío calũniãdi vt.ff.co.l.iij.& dabitur eis ꝓticulę copia ꝓtinentis ad eos: vt d.l.iij.& iiij.de fide.instru.& hoc ga putat habere locũ saltẽ vtile remediũ huius edicti,cũ sit eadẽ rõ.

b ¶ Inspicit locus. Ad de q̃ Bal.& Ang. tangũt an ī testamẽtis cõdicis extra Romanũ ſperiũ requirãt septẽ testes, ꝑut a reqrũt ll. Romanorum: si testator erat subiectus Ro.imperio:an vero sufficiat esse seruatos mores illius loci. Bar.in¹.q a latronibus.de test. dicit q̃ testim̃ factũ in loco hostili Rom. imperij,vt inter Saracenos,nõ ualeret, secũdũ illas cõsuetudines,niſi solennitas iuris ciuilis ꝓficeret. Sed Bal. dicit hic se cõsuluisse sup quodã testõ facto inter Saracenos,dũmodo habeat illa q̃ sunt de iure gẽtiũ, q̃ vbiq; viget:quia ius gẽtiũ vbiq; est bonum,et equũ.Et cũ hoc trã fit Pau.de Cast. nec alleg.consi. Ego inueni vbi ipse Bal. cõ suluit sup quodam testõ facto in Damasco a quodã anchonitano cũ sex testibus vbi dicit primo videri q̃ testamẽtũ valeat: deinde dicit Iaco.de Are.& Oldra.dicũt q̃ aduena q̃ a casu inter fideles testaẽ,debet secũdũ ius Roma.testari, si de imperio Rom.est Ideo hũc passum dimitto,& dico q̃ vbi negaẽ testim̃ factum, nõ sufficiunt sex testes, nec quo ad testamẽtũ,nec quo ad legata testa.&c. latius ibi vide, s. cõsi. clxiij,iiij.libr. incip. in Christi nomine,ī Damasco non seruatur ius Romanum.

1 Aliud est publicare,aliud aperire.
2 Quando testamentum in scriptis ap eritur, testes adhiberi debent,si haberi possunt.
3 Testamentum in scriptis,quam fidem faciat, si testes sunt mortui,uel aliter haberi non possunt.
4 In solẽnitate testamentoꝝ inspicitur locus,in quo actus sit.

⁂ P O M A T E S.

c ¶ De edicto. Adita hereditate restat,vt hæres instituꝰ mittaẽ in possessionẽ rerũ hereditaria.& sup rali missiõe tractat edictũ diui Adri,tollẽ. Imperator tũ nõ põit hic,de cõseruãdo,sed tollẽdo, dicebat,niſi scriptus hæres postulasset se mitti in possessionẽ, non aliter fieri, niſi Reipublicæ daretur vicesima ps hereditatis:& multæ eẽnt interpretationes, & distinctiões circa dictũ factũ,hodie subdato edicto fit missio in possessionẽ rerũ hæreditariarum, substinctione tamẽ l.fi.eod.titu.

d Instituꝰ. Sed qd si primo est scriptus substitutus quã ſstitutus,Specu.dicit,nihilo minus hæredẽ prius mittendũ ſ ti. de testa. §.fi. versic. quid si primo.

e ¶ Paratus incontinẽti probare. vide Ange. in consi.cxxviij. in ij.dubio.

f ¶ Altiorem. Quãdo exceptio dicatur requirere altiorẽ indaginẽ, & quæ possit probari in cõtinenti & quæ non,vide ꝑ Bar.ſ d.l.fi is a quo. & in extrauag.ad reprimendũ.in verbo summarie.per Bald. in l.iij.ff.ad exhibẽ. & in l.j.ī. vt in possessleg.in l.si ex falsis.ī.de transact. & ſ l.fi.ī.de ord.cogni.et Ange.in l.ille a quo. §.si de testamẽ.ff. ad Trebell. per Cano. in cap.veniẽs. de testa.ꝑ do.Car.Flo.et Io.de Imo.in c. cum in iure.de offici. delegati. per Roman. consi.ccxliij.

1 ☞ Quæstiones requirentes altiorem indaginem an impediant hoc edictum.
2 Falsi exceptio,quod non impediat iudicium possessorium.
3 Persona litigantis in iudicio,quantuncunque summario,plenè legitimari debet.

LEX I.

Vm inter. Instituꝰ mittẽdꝰ est possessionẽ anteq̃ substituꝰ.h.d.vel aliter.In adipiscenda possessione,instituꝰ substituꝰ substituto præfertur.h.d. Opp. institutus sub conditione habet bonorũ possessionẽ secũdũ tab.sed substituꝰ est sub conditione institutus:ergo debet habere bono.pos.probatur in l.iij.§.si sub cõditione.ff.de secun.tab.Solutio:ibi loquitur in eo, qui est institutus sub conditione in primo gradu,vnde non est aliquis, qui eum præcedat.Facit ad hoc l.si quis instituatur.circa prin.ff. de hære. institu.

Oppo.de l.iij.§.fi.de libe.& posthum. ibi substitutus instituto præfertur.Solut. Dicit glo. ibi primus gradus institutionis erat nullus præteritione:hic secus.

Contra hanc solutio.oppon.quod vitium præteritionis,non impedit missionem in possessionem:vt infrà,l.proxim. & sic etiam à primo gradu filius sit præteritus:tamen institutus in primo gradu deberet mitti in possessionem. Solut. l. proxi.infrà loquitur, & debet intelligi, niſi vitium præteritionis appareat ex ipso testamento:vt statim dicam.j. l. proxi.&.j.l.finali.sed in casu l. contrariæ. ex ipso testamento apparebat,quòd ex primo gradu erat præteritus : à secundo filius erat exhæredatus:vnde in ipso testamento fiebat mentio filij:& sic apparebat filium præteritum à primo gradu.

Vlterius opponi.Instit.de vulga.substitutio.§.finali. vbi admittitur institutus, & substitutus:vt lege,si paterfam. ff. de hæredibus instituen.Solut.Ibi est specialis casus, in quo admittitur concursus instituti, & substituti Ratio ibi patet, & dixi in l.cum proponas.ſ.de hæredi.instituen. Præterea ibi loquitur in petitorio:hic in possessorio. Quærit glosſ. quid in proprietate? Dicit glo.certè idem:quia quando locus est institutioni:non est locus substitutioni:vt l. quandiu. ff. de acquirenda hæredita. Quid in legato? Dic idem,vt habes in glossa tua.

LEX II.

Vamuis. Hæc est notabilis lex. Vitium testamenti inuisibile,quod requirit altiorẽ indaginem,non impedit scriptum hæredem mitti in possessionem.hoc dicit.Contra l. nostram opp.Primo ad primum,de reg.iur.c.dolo facit.ff. de doli except. l.dolo. Sed si testamentum esset nullum ex causa præteritionis,scriptus hæres deberet restituere ista bona: ergo dolo facit, quia petit. Glosſ.optimè soluit,hoc est verum, vbi filius sit paratus incontinenti probare. Istæ enim † quæstio.quæ requirunt altiorem indaginem,non impediunt istud iudicium possessorium,quando agitur summatim:vt l.iij.§.ibidem. ff. ad exhiben. & l.si is à quo.in princi.ff.vt in possess.leg. Habuistis no. j.quo.bon.l.fin.& in l.cum quærebatur.vnde vi. vbi etiam habuistis not.facit l.ille à quo.§.si de testamento.ad Trebellia.

† Secundò oppo.q̃ exceptio falsi, habeat impedire. vnde videtur obstare ſ.de ordi.iud.l.pe.& fi.& l.diuus.§.fi.& l.seq. ff.de pe.hære. Solu. Ibi cùm agitur petitorio:hic quando agit̃ possessorio

LEX III.

Ius quod. Facienda est copia testamẽti eiꝰ partis, quæ pertinet ad petentem sine die & consule.hoc dicit.

Codicillos. Codicilli petũtur aperiri eodẽ modo,quo testamenta.h.d.

De edicto diui Adri.tollen. Rubrica.

Post apertum testamentum, & aditã hæreditatem,petit scriptus hæres se mittiꝰ in possessionẽ:quod olim fiebat ex edicto diui Adria.quod est sublatum : ideo ponit hic ti.de edi.di. Adri.tol.& quẽadmodũ scriptus hæres in possess. mittatur.

LEX I.

Vm inter. Instituꝰ mittẽdꝰ est possessionẽ anteq̃ substituꝰ.h.d.vel aliter.In adipiscenda possessione,instituꝰ substituꝰ substituto præfertur.h.d. Opp. institutus sub conditione habet bonorũ possessionẽ secũdũ tab.sed substituꝰ est sub conditione institutus:ergo debet habere bono.pos.probatur in l.iij.§.si sub cõditione.ff.de secun.tab.Solutio:ibi loquitur in eo, qui est institutus sub conditione in primo gradu,vnde non est aliquis, qui eum præcedat.Facit ad hoc l.si quis instituatur.circa prin.ff. de hære. institu.

Oppo.de l.iij.§.fi.de libe.& posthum. ibi substitutus instituto præfertur.Solut. Dicit glo. ibi primus gradus institutionis erat nullus præteritione:hic secus.

Contra hanc solutio.oppon.quod vitium præteritionis,non impedit missionem in possessionem:vt infrà,l.proxim. & sic etiam à primo gradu filius sit præteritus:tamen institutus in primo gradu deberet mitti in possessionem. Solut. l. proxi.infrà loquitur, & debet intelligi, niſi vitium præteritionis appareat ex ipso testamento:vt statim dicam.j. l. proxi.&.j.l.finali.sed in casu l. contrariæ. ex ipso testamento apparebat,quòd ex primo gradu erat præteritus : à secundo filius erat exhæredatus:vnde in ipso testamento fiebat mentio filij:& sic apparebat filium præteritum à primo gradu.

Vlterius opponi.Instit.de vulga.substitutio.§.finali. vbi admittitur institutus, & substitutus:vt lege,si paterfam. ff. de hæredibus instituen.Solut.Ibi est specialis casus, in quo admittitur concursus instituti, & substituti Ratio ibi patet, & dixi in l.cum proponas.ſ.de hæredi.instituen. Præterea ibi loquitur in petitorio:hic in possessorio. Quærit glosſ. quid in proprietate? Dicit glo.certè idem:quia quando locus est institutioni:non est locus substitutioni:vt l. quandiu. ff. de acquirenda hæredita. Quid in legato? Dic idem,vt habes in glossa tua.

LEX II.

Vamuis. Hæc est notabilis lex. Vitium testamenti inuisibile,quod requirit altiorẽ indaginem,non impedit scriptum hæredem mitti in possessionem.hoc dicit.Contra l. nostram opp.Primo ad primum,de reg.iur.c.dolo facit.ff. de doli except. l.dolo. Sed si testamentum esset nullum ex causa præteritionis,scriptus hæres deberet restituere ista bona: ergo dolo facit, quia petit. Glosſ.optimè soluit,hoc est verum, vbi filius sit paratus incontinenti probare. Istæ enim † quæstio.quæ requirunt altiorem indaginem,non impediunt istud iudicium possessorium,quando agitur summatim:vt l.iij.§.ibidem. ff. ad exhiben. & l.si is à quo.in princi.ff.vt in possess.leg. Habuistis no. j.quo.bon.l.fin.& in l.cum quærebatur.vnde vi. vbi etiam habuistis not.facit l.ille à quo.§.si de testamento.ad Trebellia.

† Secundò oppo.q̃ exceptio falsi, habeat impedire. vnde videtur obstare ſ.de ordi.iud.l.pe.& fi.& l.diuus.§.fi.& l.seq. ff.de pe.hære. Solu. Ibi cùm agitur petitorio:hic quando agit̃ possessorio

LEX III.

Ius quod. Facienda est copia testamẽti eiꝰ partis, quæ pertinet ad petentem sine die & consule.hoc dicit.

Codicillos. Codicilli petũtur aperiri eodẽ modo,quo testamenta.h.d.

De edicto diui Adri.tollen. Rubrica.

Post apertum testamentum, & aditã hæreditatem,petit scriptus hæres se mittiꝰ

a ¶ Possessorio. Adde,hoc ẽt ꝑcedit,q̃n q̃ falsi esset mota ante aditã hæreditatẽ sc̃dm gl.in l.cũ falsum.in fi.ff.de acqr.hęred.quã sibi appropriãt Bart. Ang.& Fulg.hic volẽtes hoceſſe ſpãle in possessorio:vt istud nõ impediat ꝓpter dictã q̃nẽ falsi notarij añ aditionẽ:q̃n talis q̃ requirit altiorẽ indaginẽ.& nõ debet ꝑcipere,vt hic:& dicit Pau.de Ca.in d.l.cũ falsum.q̃ istud est singulare. Et pro opi.Bar.& sequacũ a dicit Alex.qd gl.singula.ſ l. hæres instituꝰ de acq.hę.q̃ similiter illud dicit, q̃ illud qđ dicit in text. de excep.ꝓ quã opponebat cõtra testm̃ q̃ testator erat seruus, ꝑcedat ẽt si de hoc dubiũ erat apd̃ hęredẽ a dicto tpe: qa licet talis dubitas impediat hęredẽ adire,quo ad hoc,vt possit effici dñs : vt d. l.hæres institutus. b in fi.cũ quãũ ad petendũ istã missionẽ nõ obstãt per illũ exc.& illã gl.sequiẽ Bald. & Raph.Cubi,qui Raph.hic dicit esse singulare, & mirabile, q̃ institus inducaẽ in possessionẽ,&prius efficiatur possessor quã hęres. Et cũ hac opinãsit Alex.licet Cy. e & Imo.ī l.cũ falsum velint q̃ illud,qđ dicit tex.hic cũ glo.solũ ꝑcedat q̃n mota est quæstio falsi post aditam hæreditatẽ.

b ¶ Ad hoc oppo. facit festũ de isto dicto g d.Flo. in.l.ij.§.scien dũ.ad exhib. & vide qđ habeẽ, & ibi dixi ī c. exhibita.de iudi.c.j.de accuſ. & vide Ioã. de Imo.in l.si q̃ramus. in prin. ff.de testa. vbi non allegauit istam glo. And.Barba.

⁂ P. P A V. P.

c ¶ Debet legitimari. Adde quod debet a principio legitimari, nec sufficeret legitimatio supereueniẽs. vide Alexan.cõsi.cccxiij. in vlti.col.Et ad istud dictũ vide do.Frãc. consil.lxiiij. ex viij. colum.& quæ scripsi in Rub.de eden. in prin. maxime. in apoſt.vide Bar.in l. nõ oportet.de legat.j.vide quæ scripsi ī l.iudices.C.de iudic. vide Alexand. in l. a diuo pio.§.si superebus. in j. colũ. C. de re iudic. Item q̃ istud procedat solum in personis, ex quibus fundatur iudiciũ,non autẽ in aliis, quæ incidenter veniunt in iudicio, vide Bar.consi.xviij. Item adde quod a sniã iudicis pronunciantis super legitimatione personæ poteſt semper appellari.l.ait prætor.§.permittit. ff.de mino.quẽ allegat Ang.in l.arbitrio.ff.qui fatisd.cogan.sed vide Ias. in contrarium in d.l.arbitrio.vide ad istud dictum Barto.hic Moder.in l. iudices. C.de iudic.& vide Bal.qui ponit exemplũ in filio in l.ne quicquã.§.de plano.in vlti.quæſt.de offi.proconsul.& leg. Alex.consil.ccj.incipien.viſo processu.Et quod in quocunq; iudicio,etiam extraordinario & improprio sit semper legitimanda persona, vide Barb.in rub.qui admit.in j.col.Item, q̃ in omni iudicio ẽt criminali,prius sit legitimanda persona,vide Aret.in c.j. de accu.in j.not.vbi etiã in ij.col.ad fi.&seq.an ista exceptio inhabitantiõis personæ opponi possit post litem contestatã quãdo ante probabiliter ignorabatur & an processus sit nullus,si non opponatur.

d ¶ Legitimari. Itẽ voluit Bar.in extrauagan.ad reprimendũ.in verbo figura.in ij.col.& Bal.in l.iij.§.ibidem.ff.ad exhi.& in l.nec quicquam.§.de plano.ff.de offic.procu.

e ⁂ P O M A T E S. ¶ Cognitionẽ. Adde no. A ret.in c.j.in princ.de accuſ. & Ias.post Barb.in rub.ī.qui admit.in prin.& non abs re in l.co.iij.de testi.

1 Ex qua præscriptione causatur dominium directum, ex qua utile, & ex qua paratur exceptio.
2 Defectus prætentionis filij,apparens ex testamento,impedit missionem in possessionem ex hac lege.
3 Rasura,uel cancellatio in instrumento, quando uitiet instrumentum.
4 Verba ratione materiæ impropriantur.
5 Quæ sit differentia inter hanc legem & interdictum,quorum bonorum.
6 Differentia inter hanc l. & petitionem hæreditatis.
7 Hæres quo iure petat se mitti in possessionem.
8 Hac lex quando habeat locum in instituto.in re certa.
9 Beneficium huius legis quando habeat locum in fideicommisſario uniuersali.
10 Substituto directẽ,siue pupillariter,siue uulgariter,competit beneficium huius legis.
11 Hæres hæredis q̃ habeat beneficium huius legis.
12 Episcopus & executor testamenti, q̃ habeat beneficium huius legis.
13 Iudex competens in remedio huius l. quis sit.
14 In remedio huius l.an requiratur libellus.
15 Differentia inter tria remedia,quæ competunt hæredi.
16 Pars quando citanda sit in remedio huius legis.
17 Hac lex q̃ habeat locum in testamento nuncupatiuo in scriptis redacto per notarium.
18 Beneficium huius l.q̃ habeat locum in testamento imperfecto,in illis casibus,in quibus ualet.
19 Dispositio huius l.q̃ habeat locum in omni successione,siue de iure ciuili,siue prætorio.
Bonorum possessor,quod contineatur appellatione hæredis.
20 Contradictor legitimus in casu huius l.quis sit.
21 Remedium huius l.q̃ sit adipiscendæ possessionis.
22 Fideicom. uniuersalis quando sit legitimus contradictor.
23 Quando apparent duo testamenta eadem die confecta,nec apparet de prioritate.remissiue.
24 Missio in possessionem debet probari per instrumentum, non per testes.

h Sinautem aliquis. Hic incipit tertia pars.† Ad eius euidentiã debetis scire, q̃ q̃dã est præscriptio,quæ causatur ex vna parte tantũ,vtputa fauore præscribẽtis,q̃ titulũ habet,& bonã fidem: vt vsucapio triennij. Quædã ex alia parte tantũ:vtputa odio negligentis:vt præscriptio xxx. an.quæ currit tantũ ex negligentia non petentis,in qua nõ requiritur nec titulus, nec bona fides possidentis.currit enim solum ex negligẽtia nõ petentis. Quædã est præscriptio,q̃ oritur ex vtraq; parte.ſ. fauore possidẽtis,& negligẽtia non petẽtis:vt præscriptio x.vel xx.an. Per primã quærit dñiũ directũ:vt l.traditiõibus. de pac. Per secũdã nõ q̃rit dñiũ directũ, nec vtile,sed paraẽ ei exceptio:vt l.si qs emptionis.de ꝑscrip.xxx.anno. Per tertiam q̃rit dñium vtile:vt videbitis no.j.de bo. ma.auth.niſi.no.ꝓ Dyn.in c.possessor de reg.iur.lib.vj.& hoc colligit ex tex.& gl.

Quo præmisso,pone casum sic. Quid autẽ ista lex habeat locum in causa testa.vide Ludo. Roma.consi.xliij. Ad istam l.etiã vide Roma.consi.ccxxv.in fi.co.ſ.

h ⁂ P.P A V. P. ¶ Sinautẽ aliquis. An vt officiũ huius l.habeat locũ in ecclesia vel monasterio nõdũ cõstructo sed ad cõstruẽdũ instituto hęde vel eius noĩe antequã cõstruatur posit peti missio ī possessionẽ ex hoc edicto,viđ an.simpli.cõsi.cxxviij.ī j.du.ibi pulchre loqtur.Itẽ q̃ istud bñficiũ cõpetat ẽt curatori dato bonis,nec antigs,viđ Alex.in cõsi.iiij.in ij.vol.in ij. colũ. Itẽ no.q̃ tñ operatur existentia sui hæredis,quãtũ ad hoc vt qs mitti deat in possessionẽ quãtũ opatur bñficiũ huius l.ex testõ.nunqd aũt bñficiũ huius l.hẽat locũ ī feudis viđ Bal.ī c.ī v.co.an agnat.vel filius. Ale.hic ī fi.Ia.et alij.in ij.co.Itẽ q̃ ſtãte statuto q̃ possessio cõtinuaret ī hẽdẽ possit venĩri ab ĩtestato mitti ī possess.ex hoc edicto . viđ q̃ scripsi ī l.cũ hẽdes.ff.de

f ¶ Edicto. Adde ad hanc l.repet. Bald.

⁂ P O M A T E S.

g ¶ Edictum diui. Ad istã l. Vide Bar.cõsi. lv.col.xiiij. & duabus seq.vol.ij.& Imo.consi.cv. et Bal. in c.scisciatus. col. iij.de rescrip.& consil.in vlt.parte. An Roma.consi.xliij. Ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

acquir.posſad Bart. ibi & ꝑced.cū decisionibus Bal.habes. Īrō quid ſi allerat de inſtris teſtamenti, quorū vnū cēt cācellatū, aliud nō, an habeat locū hocdictū vide Bal.cōſ.xxiij. ī iij.ꝑte vbi & qd ſi ꝓtocollū cēt cancel.

a ¶ Cācellatio. Adde videdū Bal.ī terminis cōſi.xj.incip.pūctus.ij.lib.

↦ P. P A V. P.

b ¶ Nō ſuſpecto.vide Iaſin l.8i vnus.ſ.de teſti. in ij.ꝰcolum.

↦ P. P A V. P.

c ¶ Dicit hic. An autē ſufficeret ,pbare aīm mortē fuiſſe poſſeſſum ꝑ defunctū vide q̄ dicit Aret.cōſi. cij.col.iij.qui tñ loqtur ī petitiōe hæredi tatis, ſi ſto autē remedio cōtrario contrarū vī velle Bar.hic in col.vlti.vt ponit ipſe Aret.in l.pōponius. ſ. accēſiones. col.ij.ff.de acq.poſſ.

d ¶ Officium iudicis. Adde q̄idem tenet Bal.hic ī vj. q. prin. & Pau.de ca.Sali.et Alex.& vide Spe.ſ ti.de teſt.ſ. ſequitur verſi.vltimo ſequiſ. cū duobus verſ.ſeq.

ſi cōtra eū, q̄ petit ſe mitti in poſſeſſionē authoritate huius l.opponaī exceptio ꝑſcriptionis? Rñdet Imperator: & dicit, q̄ ſiue ſit præſcriptio, quæ cauſaī ex vna parte, ſiue q̄ cauſatur ex vtraq;, exceptio admittiī:vt patet ex tex.quē not.& tenēti. Notabilia collige p te. Venio ad cōtraria,& prīa pars nō habet: iō venio ad ſcām partē & oppo.q̄ ex vitio teſtamēti pars nō impediaī miſsio:vt ſ.l. ,pxi. Sol.ibi loquiī de vitio inuiſibili ꝑteritionis,vel ſimili:hic de viſibili,vt ſi eſſe abolitū,vel cācellatū,& ſimilia:& ideo puto †q̄ ſi apparet ꝑteritio ex ipſo teſtō:forte quia de filio facit mētionē in ipſo teſtō nō inſtituēdo,neq; exhęredādo:talis defectus impediret miſsionē ex hac l.argu. de fideicō.l.pe.dixi ſ.l.j. †Cōtra hoc opo.videt q̄ vitiū viſibile nō impediat: vt l.ſi ex fal.ſ.de trāſac.Sol.Intellige hoc,q̄ erat vitiū raſura, velꝰ cācellatioª, in loco ſuſpecto:vt puta circa an. Dñi,vel circa inſtitutionē hęredis.ſecus ſi eſſet vitiū in loco nō ſuſpecto:ᵇvt puta in aliquo legato:ar.l.contrarię.Ita dicit glo.Itē ſecus, ſi illa raſura eſſet bene correcta,ita q̄ oīno appareat de manu eiuſdē notarij: vt hic dicit glo.ſuper ver.prima figura.vel ſi notarius in ſua publicatione dixiſſet, quod ſuprà raſum vel cancellatum eſt, vel additum in tali loco manu mea propria feci:vt probatur in l.j.ff.de his quæ in teſt. delen.Vel ſi illa raſura, vel cācellatio ſic deberet ſtare,ex præcedētibus,vel ſequētibus colligiī:vt ,pbatur extra,de reli.do.c.cū venerabilis.& in glo.quæ hoc ponit ad literam ſi enim illud,quod deficit, ex præcedētibus,& ſequētibus ſubintelligiī,vt infra de fideicō.l.verbū,volo.not. ff.de leg.ij.l.cū pater.ſ.cū imperfecta.multò magis illud quod eſt aliqualiter vituperatū pōt coadiuuari:argu. l.ij.poſt prin.ſ. de rei vxo.actī.Habetis expeditas duas gl.videlicet gl. ſuper verbo,vitium.& glo.ſuper ver.prima figura. Opp.dicitur hic,q̄ diſpoſitionibus teſtium & c.Contra,teſtes debent examinari parte citata,& cauſa plenè cognita:vt l. ſi quādo. ſ. de teſt.& habuiſtis no.ſ.de teſt.l.hac cōſultiſſima.ſ.ſi qs aūt.Solu.Intellige hic de depoſitionibus:hoc eſt ſolēnis numerus teſtiū appareat ſubſcriptus in teſtō. Nō emꝫ loquiī hic de teſtiū examinatione ſienda coram iudice:quia tunc haberēt iura cōtraria locū.& habetis expeditū principiū gl.ſuper verbo, depoſitionibus. Itē opp.dicitur hicᶜ, earū rerū,quæ teſtatoris mortis tēpore fuerūt.& ſic videī q̄ hic quærēdum ſit de proprietate defuncti:ſed cauſa proprietatis requirit plenā cognitionem:vt l.iudices.ſ.de iudi.ergo nō debet fieri miſsio ex ſola inſpectiōe teſtamēti.Sol.Dicit quidā,q̄ debet mitti in poſſeſſionē rerum,quæ à defuncto poſsidebantur tēpore mortis Et pro tanto hic dicitur fuerant:quia poſſeſſor præſumiī dominus.Hoc aūt an ſit verū,videbitis in.l.ij.ſ.de proba.Vnde tu expone hoc aliter:quæ teſtatoris mortis tēpore fuerunt, ſ. quo ad poſſeſſionē vel derētationē.Sic ergo †iſta verba acciꝑūtur impropriè,rōne materiæ,in qua prolata ſunt: ſic enim fit in petitione hæreditatis:vt l.& non tantū in prin.ff.de pet. hære.& ita tenet glo.hic habetis expeditam glo.ſuper verbo, fuerunt. Item opp.ad iſtam partē:in iure noſtro nihil debet eſſe ſuperfluum:vt.ſ.in prima cōſtitutione.ſ.quibus. Sed iſta lex eſt ſuperflua:quia habemus aliud iudicium poſſeſſorium ſ.interdictum quorum bonorum.quare malè. Huius timore † gl.hic ponit differentiam inter hanc legem & illud interdictū:vt ex hoc appareat hanc legem non eſſe ſuperfluam. Prima differentia eſt ſecundū Oldr.quia hæc lex eſt generalis in omni ſucceſſore:ſed interdictū quorum bonorum, ſolùm in ſucceſſore,de iure prætorio. Hæc non eſt bona differentia: quia illud interdictum competit ſucceſſori de iure ciuili, vtile tamen vt vidiſtis in l.j.j.quorum bono.& no.ff.quorum bono.l.j.Item eſt alia differentia ſecundùm quoſdam: quia illud interdictum eſt temporale:hoc eſt perpetuum.quod gl.rēprobat:quia illud eſt rei perſecutoriū:ergo perpetuum:vt l.in homorarij.ſ.ff.de actī.& obli.Eſt & alia differentia:quia illud nō datur niſi aduerſus eum,qui poſsidet pro hærede,vel pro poſſeſſore:hæc lex datur aduerſus omnes,etiam qui titulo poſsidēt:hæc poteſt eſſe bona differentia:vt infrà videbitis. Adde q̄ beneficiū huius legis competit,etiam nemine poſsidente: quod non eſt in illo interdicto.Item eſt alia differentia ſecundùm glo.q̄ hic obtinet quis poſſeſſionē,etiā ſi non doceat ſe hęredē,ex ſola teſtamēti oſtēſione:ibi verò oportet q̄ doceat ſe hæredē,licet ſummatim:vt dixi in l.j.quo.bo. Itē eſt alia differentia ſecundū quoſdam:quia per hanc nō efficitur poſſeſſor:licet in poſſeſſionē mittatur,per illud interdictū efficitur poſſeſſor.Et hoc nō placet gl.qa ꝑ vtrūq; poſſeſſor efficiī.qđ apparet ex iſto ver.ſinaūt aliqs cōtradictor.ibi,& ei poſſeſsio acquiritur,qui potiora iura,&c. Opp.eodē modo:quia hęc lex videī ſuperflua per petitionē hæreditatis. Huius timore glo.†ponit differētiā inter hāc l. & petitionē hæreditatis nā in hac veniūt corporea tātū,in illa etiā incorporea.Itē illud petitoriū,iſtud poſſeſſoriū.Modò habetis expeditū finem gloſ. magnæ quæ eſt ſuper verbo,legitimo. Venio ad tertiā partículā, ſ. ad ver.ſinaūt aliquis.dicitur hic,q̄ quis venit ad contradicendū ei qui miſſus eſt.Contra: poſtēq̄ quis eſt miſſus in poſſeſſionē,aut quis vult contradicere de facto:& nō pōt: vt l.addictos.j.de appellation.aut de iure:& ſimiliter nō pōt:qa cū ſit iſta cauſa momētaneę poſſeſſionis,nō pōt appellari: vt j.ſi de momen.poſ.fue.app.l.j.& caſus eſt in l.ſi.ff.de app.recipiē.Huius timore tex.iſte legitur duobus modis.Vno modo vt exponamus,miſſus eſt,i.mitti deſiderat: & ſic apparet cōtradictor ante miſsionē.Secūdo modo vt ſtet propriè: & tūc exponitur,contradicendū putauit:ſ.verbo,dolendo ſe quare ille miſſus eſt,non q̄ iſta contradictio aliqd operet. Vide gl. ſuper verbo,miſſus.qđ pōt eſſe verū,ſi iſte fuit citatᵃ. ſi enim citatus nō eſſet:etiā poſt miſsionē poſſet contradicere:vt j.dicam.Modò habes expeditum principiū gloſ.illius ſuper verbo,miſſus. Venio ad quartā partem,& illa non habet contraria.vnde tranſeamus ad quintā.Et opponi.contra. Petitio hæreditatis præſcribitur ſpacio xxx.anno.vt l.hæreditatis. ſ. de peti.hæredi.Malè ergo hic dicit tex.qui dicit eam excludi ſpatio longi temporis.Solu.dicit gloſ.quando ille qui conuenitur petitione hæreditatis,non poſsidet titulo: tunc procedit lex contraria.ſed ſi poſsidet titulo,petitio hæreditatis excedit ſuos terminos:quia cū eius natura ſit,vt non detur contra titulo poſsidentem:& tūc datur cōtra poſsidentem: ideo excedit a non ſuis terminis:quia contra eam præſcribitur ſpatio longis temporis.Iſta eſt ſatis bona ſol.vel alias dicūt quidam,ibi loquitur de directa petitione hæreditatis:hic de vtili.Iſta eſt eadem cum prima:quia ſemper cum petitio hæreditatis datur contra titulo poſsidentem,datur vtilis.Alij dicūt, quòd hic loquitur de rei vendicatione,quod non placet:ideo tene primam. Sumus expediti de contrarijs huius legis: venīamus ad quæſtiones.& ex his declarabitur iſta lex, & eſt vtilis materia multùm: & per quæſtio. poterit apparere.

7 †Quæro,quo iure petatur miſsio in poſſeſ.per hæredem? Gloſſ.dicit,duplici iure poteſt peti.Primò condictione ex l. iſta. Item ex edicto diui Adrian.Illud enim non eſt ſublatum, niſi in eo quod malè dicebat.Ita dicit gloſſ.ſecunda huius legis quam vide. In eo quod gloſſ. tenet illud edictum non eſſe ſublatum, reprehenditur per Modernos.primò per rubricam,quæ dicit,de edict.diui Adria.toll.& gloſſ. j. ſuper rubrica hoc videtur tenere.ſecundò per iſtum text. ibi: penitus quieſcēte.innuit in totum eſſe ſublatum.Item ex eo quod text.dicit ibi:& in aliꝭ omnibus,quæ circa repletionem,&c. Iſtud communiter tenetur,quòd ſit ſublatum iſtud edictum. Item in eo quod gloſſ.innuit miſsionem fieri per cōdictionē ex l.Iſta videtur malè dicere:nam condictio ex l.eſt perſonalis actio:& ſic præſupponit alium obligatum, quod non videtur poſſe dici hic, eo caſu quo nullus eſt contradictor: & ideo dicebat dom.Iaco.But.quòd propriè condictio ex lege habet locum quando eſt contradictor:alias non eſſet condictio ex lege:ſed eſſet officium[d] iudicis authoritate huiusleqis

quod

8 quod ſatis placet. †Secundòª quæro,vtrum hæc l.habeat locum in hærede inſtituto ex re certa vt ipſe habeat beneficium huius l.Glo.tua hic in prin.dicit q̄ non:quia habetur loco legatarij niſi quando alius non ſit hæres inſtitutus in teſtamento:vt l.quoties.ſ.de hære.inſti.iſtam glo.intelligo veram quādo alius hæres inſtitutus vniuerſaliter iam hæreditatem adiuit. Si verò adhuc non adiuit:tūc quia illa hæredis inſtitutio ſapit naturam hæredis vniuerſalis,propter ſpem iuris accreſcēdi:vt dixi in d. l.quoties. Item quia nō eſt alius,de cuius manu capiat,ſatis putarē q̄ authoritate huius legis poſſet mitti in poſſeſsionē illius

9 rei. †Item quærit gl.quid de fideicōmiſſario vniuerſali:vtrū poſſet mitti in poſſeſsionem authoritate huius l.Gloſſ.dicit q̄ non,& nihil allegat.Pro hoc videtur caſus in l.ſi.infrà,de codi. vbi videtur dici q̄ ille,qui petit bonorum poſſeſ.ex hac lege,vi

b detur ſe aſſerere hæredem directò.Tu verò dicasᵇ ſecundū noſtros doc.Aut reſtitutio nō eſt facta,neq; re,neq; verbo:& tūc nō habet beneficiū iſtius legis:quia nō habet ius in bonis. Aut eſt facta reſtitutio in re:& tunc non habet locū beneficium huius legis,vt conſtituatur poſſeſſor,quia iam eſt cōſtituturus: ſed poſſet habere locum hoc beneficium,vt poſſeſſor cōfirmetur: vt l.j.ſ.ad Carbonia.& l.iij.§.miſſum.ad Carbonia. Aut eſt facta reſtitutio verbo tantū:& tunc habet locum beneficiū huius legis ſaltem vtile,ex perſona hæredis:cū ad ipſum fideicōmiſſ. transierint omnia iura & actiones:vt l.j.circa princi.ff.ad Trebel.Ita tenebat do.Mart.Syl.& do.Iaco.Butr.Addo etiam,q̄ quando nulla eſt facta reſtitutio in caſibus,in quibus tranſeūt iura,& actiones,ſine reſtitutione:quos videbitis j.ad Trebel.l. pe.ſ.fi.competit beneficium huius legis fideicommiſſario vni uerſali,eadem ratione quā ſ.proxi.dixi. Ad vnum tamē aduer

c te,q̄ in quibuſdam caſibus dixi fideicommiſſario vniuerſaliᶜ beneficium huius legis competere:illud non habet ex ſola inſpectione teſtamenti. Licet enim primus hæres ex ſola ipſa teſtamēti inſpectione habeat:illud eſt ideo,quia ipſum teſtamentum ſit notorij iudici,ipſum ponēdo in poſſeſsionē.quod nō eſt in fideicommiſſario:& ideo habet oſtēdere ſibi factam reſtitutionem.vel aliquē de caſibus eſſe,in quo reſtitutio nō ſit ne-

10 ceſſaria: & dicam ſtatim in proxi.quæſtione. †Quæritur,ᵈ

d vtrum ſubſtituto[e] pupillariter competat beneficium huius le-

e gis.Glo.dicit q̄ ſic,in omni ſubſtituto directò,ſiue vulgariter,ſiue pupillariter:vt colligitur ſuprà,eo.l.j.Dicit glo.hic aduerte, q̄ hoc non conſequitur ſubſtitutus ex ſola teſtamenti oſtenſione.Ratio,quia per hoc non fit notorium ſiue liquidum iudici ſubſtitutum mittendū eſſe in poſſeſsionem:imò inſtitutus præferri debebit:ergo ſubſtitutus vulgariter oſtendere debet teſtamentum,in quo ſubſtitutus eſt:& repudiationem primi hæ-

f redis,vel aliquid aliud propter quod ſit excluſus primus hæres. Idem dico in ſubſtituto pupillariter.ᶠ Debet enim oſtēdere teſtamentum,in quo eſt ſubſtitutus,& mortē impuberis & hæreditatem eſſe aditā ex teſtamēto paterno,ita q̄ ſit locus ſubſtitutioni pupillari:aliàs non efficeretur notorium iudici ipſum eſſe

11 ponendum in poſſeſsionē.Et†idē dico in hærede hæredis,qui peteret ſe mitti in poſſeſsionē ex vigore iſtius legis. Nā debet oſtēdere primū teſtm:& ſe eſſe hæredē primi inſtituti:et primū inſtitutū adiuiſſe eo caſu,quo eſſet neceſſaria aditio ad trāſmiſſionē,ita q̄ iudici liqueat ipſum eſſe ponendū in poſſeſsionē. Sed dices tu: ergo eadē rōne ex ſola inſpectione teſtamēti nō liquet iudici,primū hæredē mittendū in poſſeſsionē:nā nō ap-

g paret ex teſtō,teſtatorē eſſe defunctū. Rñdeo:ᵍ quia eo ipſo q̄ hæres habet teſtm,iſta eſt quædā ꝓſumptio q̄ teſtor ſit defunctus:nā non dareī viuo teſtatore:vt l.ij.§.ſi dubiteī.quēad.teſt. aper.Quidā tñ etiā contra hoc obſeruāt:qui q̄rūt ,pbationē de morte defuncti,ſaltē p iuramentū hæredis:puto tñ q̄ nō ſit ne-

12 ceſſe. †Quæro,quid ī epiſcopo,ʰ qñ ſunt inſtituti pauperes:

h vtrū habeat locū beneficiū huius legis & idē quæro de executore vniuerſali teſtamēti,qñ ſunt inſtituti pauperes? Doc.tenēt q̄ habēt beneficiū huius l.arg.l.ſi quis ad declinandā.ſ.de epiſc. & cler. Habetis expeditā tertiā glo.venio ad ſequentē gl.di

13 ciī,cōpetenti iudici:†quæro qs ſit cōpetens iudex? Dicit gl.q̄ cōpetens iudex inſpiciī circa duo. Primò circa iuriſdictionē: quia eſt neceſſe q̄ ſit talis iudex,qui habeat merū imperiū.non enim pōt hoc expediri ꝑ magiſtratū municipalem: vt l.iubere cauere.de iur.om.iudi.Itē inſpiciī circa territoriū:quia oportet

a ↦ P. P A V. P. ¶ Secūdo. An aūt habeat locū in veniente ab inteſtato ſi ſtet ſtatutū quod poſſeſsio cōtinuetur in hærede ipſo iure,vide Com.ſentiē tē q̄ ſic,conſi.xliij.ad fi.Et quod filius ſuus hæres ab inteſtato poſsit petere ſe mitti in poſſeſsionem ex officio,ſicut ſi eēt in teſtō inſtitutus ,pter fraternitatē,vide Bal.in cōſi.j.et cōtro.inter maſcu.qđ ſi poſſeſsio vacat iſta lex nō habet locū in venientibus ab inteſtato,vide Aret.hic.colum.viij.

a ¶ Secūdo q̄ro. Adde q̄ cū deciſione Bal. dicit Pau.de Caſtrāſire doc.rōnibus, de quibus ꝑ Bar.ſed an filius inſtitutus ī legitima habeat bū ficium huius l. Baltenuit q̄ ſic,ſicut habet vtilē actionē ſaerci.Vt l.ii,§.ſi quarto.ſa.erc.et vid Sp. & Io.And.in addi. in ti.de teſt.§.fin. & verſic.ſed num qd is. Bal.conſ.xxxiij. v. lib.& ibi . an poſsit cedi ſi ſemel poſſēderit et fuerit intromiſſus ꝑ prætorē:quia ī ordinate procedit, an habeat būficium huius l.& qđ iſtud poſſeſsoriū eſt.nō ſolum adipiſcendæ ſed cōfirmandæ, & continuandæ, multa pulchra ibi vide.

↦ P O M A T E S.

¶ Tu vero dicas.vide Ang.cōſi.iiij. co. v.volu.ij.ibi in ſpecie tāgit,qñ ſit reſtō ipſo iure:de quo j. ꝑ Bar.et vide Alexā. cō.xl.vol.iij.& vide Aret.conſi.xxxvij. co.fin.

¶ Vniuerſali. Adde Bar.cōſi.inc.in curia capitanei.& in cōſi. inci.miſſus. An.cōſi. cxxxvij.inci.ī deci. &c.ꝓmitto ad euidētiam.

d ¶ Quæritur . Adde eūdē Bar.cōſi. inci. viſa quadā petitiōe per ſer. Cechum.

↦ P O M A T E S.

e ¶ Quærīt vtrū ſubſtō.In fideic.nō hēat locū būficiū huius l. vt ꝑ Bart.cōſi. xcj. alias ix.inci.in noīe Domini amen.

↦ P O M A T E S.

f ¶ Subſtituto pupillariter.An bñficiū huius legis hēat locū ī cā inteſtati. Vide cū.cōſi.xliij. ad iſtā l.& Rom. ccxxxv. co.iij.Et an beneficiū huius legis hēat locū in ſubſtituto vulgariter aut cōpēdioſe aut fideic. vid Bar.cōſ.v.inci.viſa quadam.

g ¶ Reſpēdeo. Adde q̄ Rap. Fulg. dicit q̄ nō probaī opi.Bar.in d.l.ij.& q̄ putat debere ,pbari, ſaltē de iuramēto calūniæ.vt in caſu l.pe.ſ.ti.j.q caſus ſecūdū ipm æqparaī iſti.l.qſqs.ſ.quotū ap.nō rect. Ale.ēt dicit,q̄ reqritur aliqualis ,pbatio. Tu vid Bal.cōſi.xxvj.inj.lib.Sed qđ ſi teſtor poſſedit rē:quā hæres nō poſſedit, an hæres hæredis poſsit petere ſe in illius poſſeſsionē mitti? Spe.q̄ ſic,ī ti.de teſte.§.ſi.ver.pen.

h ¶ Epō.vide etiā ꝑ Bal.in add.Spe.in ti.de teſt.ī ſi.& ī l.ſi qs ad declinādā.ſ. de epi.& cle.Quid aūt ī filio iſtituto iuxta caſū l.inj.ſ.de inoff.teſt.Bal.ibi tenet q̄ ſic.Et ad Bar.hic add tu Ale.de Imo.ī cō.iiij.co.vij.ver.retēta.ī ij.vo.

i ↦ P O M A T E S. ¶ Sumus expediti. An aūt iſta lex habeat locū in cā ī teſtati,vide eum conſi.xliiij.& Rom.conſ.ccxxxv.in iij col.

k ¶ Satis placet. Adde hoc verū ſ.dm Per.Cy.Ang.Ful.Pau.de Caſt.nō cōparēte legitimo cōtradictore:qa nō eſt ps cui def,ſed vbi cōparet cōtradictor,teneaī offerre libellū,iuxta auf.offeraī.ſ.de litis cōteſt.& Alle.Cy.gl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in l.ij.§.dice.ff.qs ordo in bon.pos.ser.& Fun.dicit facere istū tex.ibi:cōperēti iudicio. Et ita Alexā.dicit tenere ēt Inn.i c.j.de lib.ob.Spe.i tit. de li.cōcep.§.nūc dicendū.ver.xxvij.quibus oībus ēt addeq idē tenet Bal.cōs.xciij.incip.licet fīlia.iij.li. Et an sit necesse iurare de calūnia.Ioān.post Spe.i addi.i ti.de test.§.fi.& ver si.sed nunquid refert Mar. Silli. tenuisse idē,qd Spe.qd sic,ēt si non appareat legitimus contradictor.

a ¶ Citanda. Adde vt p Pau.de ca.& Ale.& qd pulchre consuluit Bal.cōs.xxv.iij.li. Adde,& vide Alex.de Imo.i cōsi.v. co.j.in prin.i ij.vol.

↦ P. PAV. P.

b ¶ Posset cōcedi.Iō si posset debet reuocari de facto sicut de facto fuit concessa.ad qd vide q̄ habes ad Bar.i liuste posidere.ff.de acq.poss.aduerte tn qa pōt ille cui cōcessa est licētia nō citato possessore qñ comparet posset sor petēs eā reuocari petere vt illa confirmet vel de nouo cō- b cedaf ,pbatio,qd ēt c ſ casu i quo de nouo concedi debeat vide Alex.late i l.si finita. ſ prin.ff.de dā.infec. in gl.i verbo libereſ post Ang.vide Ias.i l.si pacto quo pœnā. in pe.col.C.de pact. d Ale.i l.j.§.de carbo. edi.vbi ēt habes maxime i l.si finita.per Alex.an confirmari debeat illa prima licentia nulla,an vero de nouo cōcedi,et cō cludit q̄ pōt illa nulla confirmari, vide ibi per eum.

e ↦ Parte citata. Post hæc verba i Veneto exēplari addita,comperio ista parte citata,ſ.quātū ad hoc vt e p̄iudicet possidenti, bñ tñ valet ,pnūciatio , & immissio per nūcū,q̄ nulli p̄iudicet : vt l.meminerit. &c. Aduerte quoq; dū Bar.adducit ī.p- 19 xime Imo.de cōcef. p̄ben.c.licet eps. Venerū exēplar habet f c.cū nostris.Ego teneo Bar.voluisse alle.c.licet eps.de p̄hē. in vi. Alex. Lofæus.

d ¶ Nūcupatiuo. Nota adde q̄ cū gl.transit Iac.But.Bal.Ange.& Bali.Bal.& Ia co.Bu.i l.fi.i.de fidei cō.Spe.& Io.An.in addi.in ti.de teste.§. fi.ver.qd de nūcupatiuo:tū.vide Bal.cōsi.ccvij.lib.j.

e ¶ Imperfecto. Adde qd Spe.ibi tenet in ti.de test.§.fi.ver.qd

de hac citatione Cpme per Mano.in de test. ipsam posse. verum 4-an 447-

inter tria remedia,quæ competunt hæredi scripto:nam in hoc iudicio non datur libellus , & procedit summarie.habet enim illud testamentum quantū ad hoc paratam executionē : vt videtis hic,& §.l.proxi. In interdicto verò quorum bonorū est necesse q̄ detur libellus,& lis contestetur & fiāt probationes,licet summariæ:vt vidistis in l.j.quorum bonorū.in petitione hæreditatis datur libellus procedit ordinarie requiruntur probationes plenæ:vt §.tetigi circa cōtraria,& clarius dixi in d.l.j.quo.bo. Et etiā q̄dā alia differētia necessaria:quia in iudicio isto si testamentū esset i aliqua sui parte vitiatū, cū nō posit veritas ,pbari nisi p eandē scripturā vt §.dixi circa contraria:fit eā ista missio ex notorio , quid resultat ex testamenti inspectione vt §.dixi.& ex isto tex.apparet,sed in alijs iudicijs p̄dictis scili cet quorū bo.& in petit.hæreditatis, posset veritas adiuuari p alias ,pbationes extrinsecas:vt vidistis §.de test.l.si vnus. †Itē extra glo.q̄ro vtrū cū hæc missio petit,sit citāda pars:Reperit vna additio Frā.accur. quæ dicit q̄ sic,saltē gñaſr:vt in auc.si oēs. §.si minor se ab hære.absti. Ego puto sic dicendū:si quidem bona à nemine possidentur tunc.nō requirit citatio partis:nā posset,ēt si vellet,sua authoritate ingredi:vt l.cū hæredes in prin.ff.de acqui.pos. Facit ad hoc optime q̄d no.per Inno.de cōcef.p̄ben.c.p posuit.Si verò res ab alio possidēt:tūc siue iuste siue iniuste,non posset cōcedi hæc licētia nisi parte citata : vt l.meminerit.j.vñ vi.et si p vim.vel alio mō.l.fi.Facit ad hoc, q̄d no.p Inno.de concef.p̄bē.c.licet eps.tn nō bñ recordor. Procedo vlterius,dicit hic, testm ostenderit:q̄ro vtrū habeat locū beneficiū huius l.in testamēto nūcupati uo[d].gl.rñ.q̄ sic,& bene,si illud testm est redactū in scriptis:tūc non haberet locū istud notoriū.quod fit iudici ex inspectione scripturæ:de quo loquit lex ista. Esset ergo necesse,quod priuatim testes examinarentur,& publicarētur secundū formā l.publicati.ŝ. de test.tūc illa scriptura posset postea ,pduci.& ex inspectione ipsius fieret notorium iudici,& haberet locū ista lex. †Quæro quid est in testō imperfecto[e] q̄ in aliquib[9] casibus valet:vt l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.& §.si quis aūt.ŝ.de test.Rñ.q̄ haberēt locū remedia huius l.& bene secūdū gl.quia ,p perfecto habeť in illis casibus.et non pro vitiato. †Quæro quid de testamēto quod valet tātū de iure ptorio. Videtur q̄ nō habeat locū hæc lex.[f]Nam tex.dicit.ex asse vel parte,hæres īstitutus:sed ille nō potest esse hæres,sed bonorū possessor:ergo &c.Cōtrariū videt tenere gl.quā ŝ.recitaui circa contraria cū alsignat differentiā inter hāc legem,& interdictū quorum bonorū dicit q̄ hæc lex habet locum in omni successore,de iure ciuili, & prætorio.& hoc puto verum : argu.ad hoc ff.ad Treb.l.j.§.bonorum.de condi.& demon. l.in condi.§.ij.Non obst.hęc lex:quia non dicitur hic,q̄ ad hoc vt habeat locum ista lex,oportet q̄ sit hęres:sed sufficit q̄ sit hęres institutus à testatore:& nō curat, vtrū possit adire de iure ciuili vel de iure prætorio.Præterea hæredis appellatione cōtinetur bo.possel.vt dictis legibus.&c. Procedo vlterius:dicitur hic,nō aūt legitimo modo ab alio detinent.†Quæro quis sit g ille legitimus contradictor[g] in hoc pēdet tota veritas istius legis.De hoc sunt opin. in gl.nostra. Nam Aldri.dicebat q̄ legiti- ↦ P. PAV. P. mus cōtradictor est ille,qui habet titulū, si tamen habet similem titu.titulo petētis: vt quia profert alius secundū testm solenne.Et hoc probatur ex litera sequētis ver. sinautem aliquis contradictor.ibi:qui potiora ex legitimis modis iura sustenerit, & &c.Azo verò dicit indistincte legitimum contradictorē esse,quicunq; habet titulū à defuncto,vel ab alio,etiā si res possidebatur tempore mortis defuncti,ab ipso de functo.do.Iac.but.dicebat opi.Azo.non esse verā in eo qui detinet rem:quā defunctus possidebat tpe mortis : nam reme diū huius legis est quoddā possessorium, quasi recuperandæ possessionis,quam de functus habuit tpe mortis, qua spoliatus est:sed spoliatus añ omnia est restituendus: vt l.si quis ad se fundum.j.ad leg.Iul.de vi. & si per vim,vel alio modo.l.ij.& l.momētaneæ.j.vnde vi. Vnde nullius tituli allegatio sufficeret.Et ita dicebat ipse,q̄ tenebāt aduocati Bonoñ.Hoc mihi non placet.Si 21 †enim dicamus istud esse iudicium adipiscendæ pos.quod videtur verius,sicut interdictum quorum bonorum:tunc potest obsici exceptio dominij,vel alterius iuris : si tamē quis paratus sit probare incontinenti,vt habuistis no.in l.j.j.quorum bono. & §.l.proxi.Si verò dicamus hoc esse interdictum quasi recuperandæ possessionis,scilicet vacantis : tūc in tali iudicio possunt opponi exceptiones,quæ impediūt restitutionem,si aliquis est incontinenti paratus probare vt habuistis not.j.vnde vi.l.cum quærebatur. Ergo patet q̄ illa regula,q̄ spoliatus ante omnia est restituendus : non est vera in casu huius l.vbi q̄s sit paratus incōtinēti probare,&c. Quid ergo dicemus? Aduerte duos casus:Quandoq; quis venit ad contradicendum,anteq̄ sit data licentia de ingrediendo pos. Quandoq; post datam licentiā ante ingressum.quādoq; post ingressum.primo casu est aduertendum: Aut quæris an quis sit legitimus contradictor ad impediendum executionem,& summariam cognitionem,quæ fit ex ostensione testamenti,vigore huius l. Aut quæris an sit legitimus contradictor,non ad impediēdum solum istam summariam cognitionem,sed ad impediendum etiam effectum eius,ſ. immissionem. Primo casu,aut ille,qui venit ad contradicendū, nō asserit se possidere:sed dicit se prius immittēdū q̄s qui postulat:& tūc illa summaria cognitio nō impeditur,sed summatim de iure vtriusq; cognoscitur:& ille immittitur,qui potiora iura habet:vt ŝ.eo.l.j.Aut cōparet aliquis,qui dicit se possidere:ideo illum,qui petit,immittendum non esse:tūc si quidem producit aliū titulū similem titulo petētis:vt puta:aliud testamētū:tūc iudex statim pronūciabit nō esse locum huic summariæ cognitioni,ex virtute istius legis:sed agendū esse ordinario[h] iudicio,& illū debere obtinere,qui potiora iura habet,vel probauerit. Ita loquitur opin.Aldrici.Hic est casus in hac l.in ver.sinautem aliquis contradictor &c. Vide literā ibi,in iudicio competēti &c. Non autē dicit in secundo.Si verò allegat alium titulum : tunc 24 ista summaria cognitio non impediretur:sed sup ea de viribus istius tituli allegati cognosceretur. Quē autē effectū habet,statim dicā.Secūdo casu,qñ quæritur,an aliquis sit legitimus contradictor,quantum ad impediendum missionē in pos.& cognitionem summariā:dico aut quis ostendit titulū à defuncto,vel ab hærede:& tūc sine dubio impeditur missio : vt l.j.j.quo.leg. & ff.quo.leg.j.§.rediguntur. Aut allegat titulum : & idem habet possessionem ab alio,quam à defuncto : tunc siquidem habet possessionem ante mortem defuncti,est legitimus contradictor,

a ctor,vt hic:ibi earum rerū,quæ testatoris mortis tēpore fuerunt,&c.Si verò allegat possessionē post mortē defuncti:[a] tunc si quidē probet possessionē,vel titulū solū,non est legitimus cōtradictor:quia per hoc nō excludit ius agētis. Sed si probaret possessionem & titulū,forte probaret se vel authorē suū fuisse dominū:tunc esset legitimus cōtradictor,& impediret missio:quia ī hoc iudicio pōt opponi exceptio,dolo facis,vt ŝ.dixi,& l.pxi.ŝ.no.tamē ab initio nō est admittēdus ad probādū,nisi sit paratus probare incōtinenti,vt supra dixi. Si verò ,pbat titulū,& possessionē:vtrū aūt defunctus posse derit tēpore mortis,vel nō,dubitatur : tūc nō esset mittēdus, non propter cōtradictionē aduersarij tātū:sed quia hæres nō b probat illud [b],q̄d est causa suæ intentionis.ſ.defunctū possidere tempore mortis.quod requiritur à lege. Quādoq; qs venit post iussum de mittēdo ante missionem:tūc si quidem ipse fuit citatus,hic est aduertēdū.Si enim primus iussus fuit factus citata parte:tūc si superuenit quidā tertius nō citatus, puta aliquis, qui dicit se hæredem,& se potius mittēdū, quā illū,pro quo ,pnūciatū est:dico q̄ missio est retardanda:& de iutribus istius cōtradictoris erit cognoscēdū:vt l.ita tñ.§.quoties.ad Treb.& ibi dixi.Facit extrà,de testa.c.veniens. & ibi per Inno.Quandoq; tpe primi iussus nullus est citatus:et tūc idē multo magis,q̄ audiatur ille contradictor superueniens:ille verò,qui fuit citatus tpe primi iussus,si quidē cōparuit,et eius cōtradictio fuit repulsa:nō est dubiū,q̄ nō pōt audiri:cum nec possit appellari in hoc iudicio momētaneæ possessiōis : sed si ex sua cōtumacia,talis licētia fuisset cōcessa:tunc ipse,ve niēs audiretur refectis expensis,secūdū formā auc.& q iurat. j.de bo.auth.iu. pos. Quandoq; cōtradictor apparet post missionē iam factā,& hic aduerte. Quādoq; nō venit directō ad cōtradicendū primæ īmissioni:sed ipse principaliter postulat se mitti.apportās suū testamētū:tunc iste primo missus audire tur secūdū contradictionē legitimā,secūdū ea,q̄ ŝ.dicta sunt. Si vero venit directō petēs cassari illā immissionē iā factā:si q dem allegat se possedisse,& citatū non esse:statim illa sententia pronūciabitur nulla,tanquā possessore nō citato: vt l.meminerint.j.vnde vi.& si per vim vel alio mō.l.fi.Si verò nō allegat se possedisse,vel dicit se possedisse,tamē fuit citatus:tūc si quidem allegat aliquid,quod est exclusiuū beneficij istius cōstitutionis:vt qa dicit testamētū,cuius vigore facta est immissio habuisse vitium visibile: vel dicit testatorē: nō possedisse tpe mortis: tunc īmissio irritabit : vt l.j.§. hæc verba. ne vis fiat ei. l.cū verò.§.subuentū.ff.de fideic.lib.& l.Fulcinius.§.qđ si ī diē. q̄ ex cau.in pos.ea.& in hac cōtradictiōe nō erit necessarius li bellus,sed procedet summarie iudicis officio.secūdū formā l. à diuo Pio.§.si sup rebus.ff.de re iud.Si verò nō allegaret aliqd,qđ cēt exclusiuū iuris agētis:tūc nō fieret reuocatio.Sed si qdē ius haberet deberet recurrī ad iudicū,petitorū & ordinariū.Dices tu,qūo,si fuit citatus,& cōtumax.postea auditur aliquo mō:nōne istud est cōtra l.si eo tpe.j.de remiſ.pi. Rñ.ibi vterq; creditorū habebat ius,sed vnius ius erat potētius alio: hic verò vnus ius habebat,alius nō:vñ per cōtumaciā nō vī ei 22 ius cōcessum,qđ nō habet,&c. †Quæro,vtrū fideicōmissarius vniuersalis sit legitimus contradictor.Gl.hic videt dicere q̄ sic.Tu dic breuiter.Aut fideicōmissarius nō possidet,et nō est legitimus cōtradictor:vt ff.ad Tre.l.filiā fratribus.Aut possidet,& tūc aut est paratus de iure fideicōmissi ,pbare incōtinēti:& est legitimus cōtradictor.Ita debet intelligi ista gl.& ar. eius,qđ co.ŝ.e.l.,pxi.Aut nō est paratus incōtinēti ,pbare:& tūc secus:vt ŝ.l.proxi.& no.in d.l.filiā fratribus.ff.ad Trebel.

23 Quæro,†qđ si cōparet alius cū alio testō eodē die scripto, nec apparet de prioritate,vel posterioritate.Gl.format hic istā qstionē super verbo,missus.& clarius dicit ff.de bo.pos.secū 24 dum tab.per Cy.Dic plenius vt dixi in d.ŝ.j. Vlt.†dicit hic tex.& eā cum testificatione publicarū personarū accipiat,&c. Ex quo no.q̄ ille qui possidet ex licentia iudicis,debet probare īmissionē ,p publicū instrumētū:nec vī q̄sufficiat probare ,p c testes:vt hic dicit tex.sicut cætera acta dīt ,pbari ,p scripturā : vt e.qñ cōtra,extra,de ,pbat. Vidistis.ŝ.de arb.l.ne ī arbitris.

Si quis aliquem testari prohibuerit,uel coegerit. *Rubrica.*

a ↦ POMATES. ¶ Defuncti. Vide Alex.cōsi.iij.co.v.vo.ij.& xc.co.fi.co.vol.& ad hæc ēt Bal.in rub.de causa pos.& proprie.col.fin.vbi ponit,an intrētāri remediū huius legis possit opponi exceptio dominij,maxime stante statuto,q̄ cōsulto defuncti,&c.& Alex.ci.col.fi.volu.v.vbi ponit,an dicens testamentum nullum,vel falsum sit legitimus contradictor.

↦ P. PAV. P.

Cōtinua vt in gl.vel aliter. Dictū est ŝ. b de acq.hær.verū qa qñq; hæreditas acquisita auferť ab hærede,vt ab indigno : ideo segť videre de his qui.vt indi.Sed qa vna est causa specialitatis quare qs reputať indignus,ſ.si quis aliquē [d] testari prohibuerit:vel coegerit:ideo de ista præmittit.

1 ¶ *Pœna prohibentis aliquem testari,extraordinaria est, arbitrio iudicis.*

2 *De qua actione ciuili intelligatur ista lex.*

LEX. I.

Iuili. Qui aliquē testari ,phibuerit,vel coegerit criminaliter punit:& hæreditas ei vt ab indigno auferť.h.d.cū l.seq. Circa 1 istam l.quæro †quæ est pœna istius cōpelentis aliquē ad testandū. Gl.respōdet,& bene pœna extraordinaria arbitrio iudicis cū pœna nō sit limitata : vt l.sanctio legū. ff.de pœn.& quod ibi no. †Secūdo q̄ro, circa istā legē,quæ est ista actio ciuilis: Respon.de duplici ciuili poteſt intelligi. Primo de petitione hæreditatis,per quā hæreditas deferť in fiscum:vt videbitis j.tit.j.l.j. d Item poteſt intelligi de actione,quę datur ad duplū ei,cui testať relinquere volebat: de qua habes in auť.vt nulli iud.[e]§.& hoc peruenit.& no.p doc.ŝ.arbi.tu.l.quicquid.

e ↦ P. PAV. P.

Os,qui. Opp.& vī q̄ hæreditas nō applicet fisco.ff.eo.l.ij.§.fratris. Sol.quādoq; aliquis impediмētū præstitit alicui , vt nō faciat testamentum:tunc si quidē est proximior ī gradu,qui succedit ab intestato,aufertur ab eo hæreditas,& applicať fisco:vt hic.Si vero erat vlterior,& alius eū præcedebat,nō applicať hæreditas fisco:vt l.contraria.Si verò cōpulit aliquē ad testandū. si qdē fecit seipsum institui:non est dubiū, quin applicet hæreditas fisco:vt ŝ.l.proxi. & ff.eo.l.j.& ff.de his qui.vt indi.l.eū qui. §.fi.alias l.si scriptis.Si autē fecit aliū instituti:tūc est q̄stio,vtrū ab alio auferať hæreditas,tāq̄ ab indigno.Hugo tenet hic q̄ nō. Gl.& ff.eo.super Rub.tenet cōtrarium:& & illā tenet ibi Dy.& hic Pet.& Cy.&c.

f ¶ Vdiciū. Licet blādit[ijs] provocare testantē, vt sibi prouideat.h.d. Vide plene gl. ibi:& de inoffi.test.l.non est.Sed ibi circa prohibita:hic circa permissa.ibi.l.ij. & iij. in prin.sed ibi cōstante matrimonio,ne alter efficiať pauperior : hic verò dispositio cōferť post mortē.ibi.ŝ.de sta.& imagi.l.j. ibi circa prohibita.Ibi l.captatorias.sed hic

c ↦ POMATES. ¶ Per scripturā. Similiter cōmissio data familiæ ipsius iudicis,si sit facieda aliqua executio realis, seu personalis,nō valet,nisi sit in scriptis.Ita Bal.i c.ij parati.de appel.p text.in l. missi.C.de exact.tribu.li.x.et multa alia notabi.circa hos casus,in quibus requirit scriptura,posuit Decius i l.pactū,qđ bona fide.C.de pac. vbi tāgit doc.et ple ne Ro.singu.suo vj.

d ¶ Si quis aliquē. Circa hāc materiā adde q̄ si aliquis volebat me substituere hæredē,vel aliquid mihi relinquere et tū ,phibuisti , teneris mihi ad oē damnum & interesse ita Pau.de ca.& Alexā.p illū text. ibi in l.dedi.ŝ.qñq; ff.de codic.ob cām. doct.Ang.in l.iiij.ff. de inoffi.test.de qua non meminit ēt Cepol.cautel.lxiiij.sed allegat Ang.i l.fi.ff. de eo.& voluit Ange.in d.l.iiij.q̄ etiā si bonis verbis cum in duxisset q̄ teneť mihi ad qđ facit gl.i c. gsq̄.lo vlti.xij.q.cōtrariū tū dicit Bar.i l. Lucius.ŝ.sempronio.ff.de leg.ij.vide quo teneať ille q̄ ,phibet aliquē testari. Ant.de But.in cōsi. lxxviij.inc.inquātū Paulus.vbi concludit q̄ possit actione de dolo teneri ad interesse ei cui nocuit. Vide aliqua in materia ad Bar.i ru.ff.eo. ti.in l.fi. Aut aūt post sit agi ad pœnam de qua i aut.vt nulli iudi.ŝ.pen.ponit Ant. de But.in d.cōsi.vide ad Bar.in l.j.j.eo.

Ité i materia vide Barb.i c.ij.de pecu.cle.qñ qs inducit aliquē ad relinquēdū qđ alij erat relicturus vid ēt i materia Ias.i l.dedi.ŝ.quāqi.ff.de cōd.ob cau.

e ↦ P. PAV. P. ¶ Vt nulli Iudic. Anista pœna solum procedat in administratore ciuitatis de quo loquitur tex.in illo §.penul.an verò in quo libet prohibente,vide omnino Iaſ.hic post prin.concludentem q̄ habeat locum in quolibet prohibente sed de hoc dubitat Anto.de But.& sentit contrarium consi.lxx.incip.inquantum.

f ¶ Blanditijs. Adde q̄ Pau.de Caſt.dicit hanc legem procedere,nisi probarentur minæ prius factæ per maritū:quia tunc licet postea per blanditias instituerent maritum:quia adhuc durat causa metus,censeretur fuisse coacta, & haberent locum quæ dicta sunt superius in d.l.fi.& in l.ŝ.quæ onerādæ quarū rerū act.nō datur.& quod no.Inno.in c.tāta est vis matrimonij.q̄ fi- sint legi.Tu dic,q̄ in terminis idem consuluit Bal.consi.cex xiij.i.volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

✠ P. PAV. P.

a ¶Hæredes. An ista materia pcedat vbi occisorē pœnituit, vide Pan.ī c. accusatī. extra de accu.

b ¶Qui sciuit. Adde qđ Pau.de Cast.refert Gul.de Cu.dice re,p hūc tex.q̄ si vasallus commisit felonią,,ppter quā possit priuari feudo:vel clericus delictū,propter qđ bñficio venit priuādus:licet habeāt ius ī re quousq̄ sint priuati, posteq̄ tñ erāt priuādi,tenētur restituere oēs fructus, quos percepērūt à die felonię cōmissæ,vel quos percipere potuerūt, qui a extēsiue sint cōsumpti,siue sint effecti locupletiores, siue nō. qđ Paul.de Ca.dicit singulariter notandum:quia melius ali bi vix reperietur.

c ¶Vindicta. Adde q̄ ex glo.q̄ vult,q̄ vindicta accipiat̄ pro actu licito,accusando ī iudicio infert Paul.de Cas.ad q.de eo,q̄ recepit iniurias,et dicat famulo, si redeas domū,nisi feceris vindictā:vel ipsemet dicat,ego faciā Vindictā de illa iniuria:& postea ille mortuus reperiat̄:q̄ per hanc gl.nō præsumat occisus:quia illa verba pñt intelligi de vindicta licita,secundū Gul.de Cug.ipse vero dicit q̄ iudex ex qualitate pſonæ,habebit existimare.ar. 1 l.famosi.§.j.ff.ad l.Iulia.ma. Facit.l.j.ī qs Impera. male.nō q̄ ex dictis verbis posit eū cōdemnare,sed faciūt indiciū ad torturā.tñ Bart.ī l.ī qs mihi bona.de ac.hę. de eo qui dixit famulo.vade &c.tener q̄ dñs teneat̄ de homicidio mādaro.Idē tenuit Paul.de ca.cōsi. ccix.qđ limitāt Ro. et Cu.nisi offēsa illata dño fuisset vna alapa ,& non offensa cū ferro:quia verba dñi debēt itelligi de simili offensa.arg.eo rū q̄ no.ī l.j.j.vñ vi. & vide ad hoc Bal. cōsi.lxxxij.volu.iij. Sed qd si mortaliter vulneratus à fratre, filios fratris vulnerā tis instituat:an tenebunt necem testatoris Vindicare contra patrē vulnerātē. Io. And.in add.ad Spec.ī ru.de suc.ab intest. decidit q̄ nō.alle.l. filius.ff.de cōdi.īsti.

✠ P. PAV. P.

d ¶Ex maleficijs. ex quo infert. Ang.hic q̄ pœna appolita p statutū syndicis nō denūciātibus maleficia cōiunctim q̄ pri- c

sed hic nulla est deceptio. Non enim confert ipsa vxor supremam voluntatē in arbitrium alterius:sed ipsamet declarat,&c.

De his quibus vt indig. hæreditates auferuntur. Rubrica.

1 ☞ *Hæreditas tunc auferтur ab indigno, & applicatur fisco, quādo quis est indignus propter suum delictum.*
2 *Quantū tepus debeat trāsire, vt vindicta dicatur omissa.*
3 *In maleficijs,quæ committuntur in non faciendo,sufficit q̄ tantum tempus prætereat intra quod facere potuit,non q̄ desinat posse facere.*
4 *Dispositio legalis magis æquiparatur vltimæ voluntati, quam contractui.*
5 *Practica huius legis ad hoc ut non vindicans necē defuncti,primetur hæreditate.*

LEX. I.

Hæredes.[a] Qui necem testatoris nō vlciscit̄,hæreditatē cū fructibus restituat:& ad vsuras teneat̄ à tēpore motæ litis.h.d. Diuiditur in duas partes. Primò loquit̄ de rebus ex quibus fructus percipiunt̄ naturaliter. Secundò loquit̄ de rebus,ex quib⁹ nō percipiunt̄,nec possunt percipi,nisi vsuræ.Secunda ibi:ex hæreditate auf.hæc est difficilis lex,& habet gl.multū inuolutā.totus titulus est difficilis. Opp.hic dicit̄ q̄ debet vlcisci mortē.Cōtra vindicta non est permissa:vt l.scit̄ tiā.§.qui cū aliter.ad l.A qui.Sol. Intelligit̄ hic de vindicta,quæ fit accusando homicidas:vt l.j.ŝ.de pēi.Impe.offe.nō autē licet sua authoritate occidere. Vlterius opp. dicit̄ hic,q̄ ista hæreditas auferт̄,& applicat̄ fisco.Cōtra.ŝ.de hær.instī.l.ſi pater.& l.nec apud.Dicit gl.fallit ibi.Tu dic q̄ nō est ,ppriè fallere:sed est regula per se. Nā †quod auferт̄ ab indigno , applicat̄ fisco, qñ qs est indignus, ,ppter suū delictū: vt hic,& ŝ.ti.j.ij.& per totū istū ti.& ff.e.& gl.tenet q̄ qñ quis est indignus absq̄ suo delicto,nō applicatur fisco : vt l.cōtraria.

Item opp.j.de leg.l.pen. Dicit gl.fallit ibi.Tu dic q̄ illa lex non facit exceptionē à regula:sed facit aliā regulam per se,q̄ est qñ quis est indignus,& respicit offensam certæ pſonæ:tūc quod auferтur ab indigno,applicabit̄ illi pſonæ,nō fisco:vt lege cōtraria.hic verò loquit̄ qñ certā pſonā nō respicit. Vlterius oppo.ff.de petitio.hære.l.item veniūt.ŝ.cū prædixi. Sol. Dicit gl.hic loquitur in eo qui sciuit,[b] & sic est malæ fidei possessor : lex contraria loquitur ī eo,qui ignorauit:quia cū sit bonæ fidei possessor nō teneт̄,nisi in quantū locupletior factus est : vt in cōtrario. Ista gl.dicit veritatē in genere,nō autem referendo ad casum huius legis:nā ille,q̄ ignorauit occisores defuncti in aliquē esse occisum,nō teneт̄:vt ff.ad Syl.l.iij.ŝ.quod ad eām. & l.ſi ante.& j.eo.l.ſi ideo. Itē oppo.ad secundā partē, dicitur hic,q̄ teneat̄ ad vsuras post motā litem. Contra.imò vī q̄ à tēpore moræ : vt l.itē veniūt.ŝ.petitā. ff.de peti.hære.Solu.vt in glo.tene menti.

Quæro dicit̄ hic hæredes,quos necē testatoris inultā omisisse cōstiterit. Quæro,quantū tēpus debeat transire,vt dicat̄ omissa vindicta.[c] Dicunt quidā,tps est stā tuendum à iudice.Simile in auf.de hære. & fal.ŝ.illud.& in auf.hoc amplius.j.de fi deicommiſ. Alij dicunt,q̄ sufficit q̄ tantū tps trāsierit,intra quod potuerint occiso c res accusari.arg.ff.de ver.oblī.l.ſi ita stipulatus. Vide istam gl.ij.& nota†q̄ in maleſi 3 cijs[d] negatiuis,seu quæ cōmittunt̄ in non d faciēdo,nō est necesse q̄ quis desinat posse facere,vt maleficiū dicatur perfectū:sed sufficit q̄ transeat tīm tps,q̄ facere potuit: 4 vt hic,& dixi tibi anno. Et sic†dispositio legalis magis æquiparatur vltimæ volun e tati,q̄ cōtractui:[e] vt colligitur ex hac glo. cōiūcta d.l.ſi ita ſtipulatus. Tene mēti perpetuò,non recordor vbi dixi tibi anno.

Sed quæro,posteq̄ quis omisit necē testatoris inultā,quomodo auferт̄ sibi hæreditas. Ista gl.videt̄ velle,q̄ de hoc accuset̄, vt puniat̄ in omissione hæreditatis. Et dicit q̄ ista accusatio potest fieri intra quinquennium vt l.in cognitione.ff.ad Sylla. & vide istam gl.in fi.Erit ergo cōclusio libelli,vt innuit ista gl.dico q̄ omisisti inul tam necem defuncti:quare peto te condēnari in amissione hæreditatis. Istud nō vī de mente illius legis:imò vī q̄ hoc sit iudi 5 cium ciuile.Ista est veritas.Erit†Ergo practica hoc modo:quia cū hęredes neglexerint accusare occisores:alius eos accusauit coram præside prouinciæ:quibus occisoribus condēnatis de homicidio,illa sentētia lata cōtra homicidas habebit effectum confiscandorum bonorū, contra hæredes negligentes intra quinquēniū,vel perpetuò,vt d.l.in cognitio ne.ff.ad Syl.quo facto,debebit agi petitione hæreditatis cōtra hæredes,in qua habetur ratio fructuum,& vsurarum:vt hic dicit in tex.& ista causa agitabit̄ corā,pcuratore Cæsaris,qui 3 iudex inter fiscū,& priuatū:vt l.j.ŝ.vbi causæ ff.& hoc vī tenere glo.ij.huius l.& in gl.pe.& l.j.ŝ.ti.j.vide glossam.

1 ☞ *Factum defuncti,non retractatur ex persona hæredis maioris.*
2 *Tutor accusat nomine pupilli,& tenetur de calumnia,nu.4.& de euidenti.nu.6.*
3 *Delictum tutoris nocet pupillo.*
5 *Syndicus an accuset nomine syndicario:remissiue.*
6 *Accusans testamentū de falso,& succubēs,perdit ea,quæ sibi per testatorē sunt relicta.*
7 *Q̄ando dicit testamentum nullum,vel non iure factum,si succumbit,an perdat relictum in testamento:remissiue.*

LEX. II.

Polla. Factum defuncti maioris,non retractatur ex persona hęredis minoris. Itē,si tutor ín accusatione falsi succubat pupillū,hæreditatē perdere facit, & ipse ei tenebit̄:& de calūnia puniet̄.h.d. Diuiditur in partes tres. Primò,ponit vnum dictum,ex eo quod factū fuit à defuncto maiore.Secundò ponit aliud dictū,de accusatione instituta pro pupillo:qualiter ipsi pupillo ſiudicet. Tertiò qualiter præludicet ipsi tutori. Secūda ibi:sed si pupilli. Tertia ibi:& de calūnia tua. Ista lex cōsueuit reputari à iuuenibus difficilis. Nota 1 †primò,quod dixi in summario. Secundò no.q̄ nō potest accu 2 sare tutor,nomine pupilli. Tertio†nota q̄ qui in accusatione succumbit,priuabitur eo quod sibi relictum est in testamento.

3 Item nota†q̄ delictum tutoris nocet pupillo. Item no.†q̄ 4 tutor accusans,tenetur de calūnia. Oppo.ad primū dictum: f nam licet pupillus succedat maiori,priuilegio[f] suo nō priuatur: vt l.sicut.ŝ.sed pupillari.de prescrip.xxx.an. Glos.hic nō soluit. Tu dic q̄ hic loquit̄ de iure iam firmato in præteritū:ibi loquit̄ de præscriptione firmāda in futurū,ex negligentia hæredis non petētis:ideo insp̄icit̄ eius cōditio. Facit ad hoc de iure fisc.l.fisc⁹.

Secundò opp.& videt̄ q̄ tutor nō possit accusare:vt l.ij.j.qui accu.nō pos.Sol.Dicit gl.expone noīe pupilli,i. ,ppter pupillū, vel ad eius vtilitatē:noīe tū proprio. Idē no.in l.tutorē.ff.eo.tit. vide gl.Ego semper dixi,& reperi,q̄ erat dictū do.Richar.Malū.q̄ tutor poterit accusare,noīe pupilli,tutorio nomine : vt dicit tex.hic,& in l.tutorē.ff.eo.Non obstat.l.ij.qui accu.nō pos. quia

✠ POMATES.

¶Quam contractui. Vide ēt in hoc Ale. in.l.ſi ita ſtipulatus. ff.de ver.ob.& in l. ea demū.ŝ.de collat. & Alex.cōſ.xxx.in ſi.col.in prin.vol.ij. Ro.consil.lxv.co.ij. Barba.cōſi.lxvj.co. viij.vol.i.Ro.consi. cxxiij.& Barba.ī cū oēs.col.vj.de consti.& in rub.col.fin. Are.in cōſi.xxij.co. iij.& lxxxix. Itē vide Bal.in c.inter cæteras.co.j.de rescrip. vbi dicit q̄ ſræ gratiæ,æquiparant̄ tā vltimis voluntatib.q̄ cōtractibus.Are.cōſi.xlv.col.ij.Feli.ī c. j.col. viij.de sponsa. ad fi.Are.lxxxix.& Alex.clxxxiij.col. ij.vol.ij.

¶Priuilegio. Adde q̄ gl.reprobat Paul. de ca.inquantū vult q̄ Abb.succedēs laico iure patronatus, non habeat nisi quatuor mēses ad pſen tandū,,put habet laicus:qa imo vtet̄ pri uilegio suo.& habebit sex mēses,vt habet̄ in c.j.de iur.patro.in vj.

1 ☞ *Factum defuncti,non retractatur ex persona hæredis maioris.*
2 *Tutor accusat nomine pupilli,& tenetur de calumnia,nu.4.& de euidenti.nu.6.*
3 *Delictum tutoris nocet pupillo.*
5 *Syndicus an accuset nomine syndicario:remissiue.*
6 *Accusans testamentū de falso,& succubēs,perdit ea,quæ sibi per testatorē sunt relicta.*
7 *Q̄ando dicit testamentum nullum,vel non iure factum,si succumbit,an perdat relictum in testamento:remissiue.*

quia ibi nō prohibet quē alieno noīe accusare:sed prohibet quē alieno noīe inscribere se,ad pœnā tallionis:sed debet quis se inscribere noīe ,ppriо.Nec est nouū,q̄ alterius noīe qs accuset,et alterius noīe se inscribat:vt j.de iniur.l.ſi.& ista est veritas.Et p 5 hoc notād.†est quæstio,an syndicus[a] possit accusare syndicario a noīe,vel nō.De quo videbitis ī l.ij.qui accu.nō pos. Vlterius opp.& intro gl.mag.de l.tutore.ff.eo.Solu.nō perdit̄,quod relictū est ipsi tutori,vt ibi:sed quod relictū est pupillo,vt hic. Sed cōtra hoc oppo.factū tutoris nō debet nocere pupillo:vt l.neq; interd.ff.de reg.iur.& l.meminerint j.vnde vi.Solu.vt no.in d.l. neq;.& in l.ſi dolo.ff.ſi quis omiſ.cau.test. Item videt̄ q̄ ætati pupillari parcat̄:vt l.post legatū.ŝ.ætati.ff.eo.Gl.vī hic ponere quatuor solutiones:sed in veritate non sunt nisi duæ. Prima est,cōcedo q̄ pupillus habet duo remedia,vel restitutionē in integrū,si vult,vt lege cōtraria,vt agere cōtra tutorē pro indēnita te:vt hic,ar.ŝ.ſi tutor vel cura.interue.l.j.& l.etiā.Secūda sol.est, q̄ hic loquit̄ qñ pōt habere regressum cōtra tutorē:ibi verò,qñ cōtra tutorē nō potest habere regressum. Hoc autē pōt cōtingere tribus modis:vel propter defectū facultatū,quia tutor nō est soluēdo:vel quia tutor fecit instigante matre,& cōsanguineis, vel quia pupillus perdidit instrumēta,,ppter q̄ poterat agere cōtra tutorē.Tamē gl.facit de istis tribus casibus,de quolibet p se vnam sol.tamē omnes isti tres casus comprehēdunt̄ in vna sol. tripartita:placet sol.q̄ pōt eligere pupillus,vel remedia istius le 6 gis vel illius. Vlterius†opp.dicitur hic q̄ tutor de calumnia punietur:contra ff.eo.tit.l.tutore.ii.Sol.Intellige,q̄ punitur de calūnia euidenti,nō alias. Item oppo.de prin.istius l.ad fi.Nā in princ.dicitur contrariū,quòd non potest retractare gesta per maiorem.in fi.dicitur contrarium,ibi:cum retractas ea , &c.Solu.Glo.exponit retractas.i.iterū tractas. Quæro,dicitur hic, q̄ perdit quis partem pupilli:quæro,quid de parte Pollæ.Tex. innuit q̄ non.In contrarium facit ff.de bon.quæ libe.l.qui in seruitute.& de his quibus vt indig.l.post legatum.ŝ.ſi pater.& l.ſi 7 filius.Sol.†Veritas est hæc,quando quis accusat testamentum de falso,& succumbit:ea que post testatorem sunt relicta in testamento,perdit,& ideo ſi erat relictum filio,vel seruo eius,vi debatur sibi relictum in testamento:quia ex dispositione defuncti,sibi debet acquirere:merito illo priuatur : vt in l.allegata in contrario.Sed hæc portio Pollæ,non debetur pupillo ex testamento defuncti:sed ex eo,q̄ Polla pupillum fecit hæredem,ar. pro hoc,quod habes in l.etiam.ff.de inofficio.testamē.& ibi no.

8 Quæro,†quid ſi aliquis dixit testamentum nullum,vel non iure factum,& succumbit:an perdat relictum in testamēto.Dic vt plenè in l.post legatum.in princ.ff.eo.titu.

LEX. III.

Quæstio. Si ante habitam quæstionem de seruis,tabulæ sunt apertæ:& hæreditas adita,aufertur ab hæredibus tanq̄ ab indignis: nisi essent pupilli.hoc dicit. Oppo.de l.ſi quis in graui.ŝ.non tantum.ff.ad Syl.& l.necessarios.ŝ.non alias.eodem titu.Solut. Istam intellige,secundùm illam:quia supple hic apertæ sunt tabulæ,& hæreditas adita. Oppo.q̄ sufficiat apertura tantum: vt l.lege Corne.ŝ.fina.ff.eodem.Solut.quantum ad pœnam centum aureorum,sufficit sola apertura:vt lege contraria : sed quo ad amissionem hæreditatis requiritur apertura & aditio : ita loquitur hic. Quæro,qualiter debeat haberi ista quæstio de familia.Glo.quæ est hic,dicit in domo,non in iudicio.Vide glos. Istam glo.semper reprobaui,quia imo in iudicio cū debeat esse publica quæstio,vt ff.ad Syl.l.j.in prin.Præterea ante aditā hæreditatem non potest seruus torqueri à futuro hærede:vt ff.ſi quis testa.li.esse iusſ.l.j.ŝ.quid tamen ſi sub conditione. Vnde de necessitate debet haberi quæstio in iudicio.

1 ☞ *Q̄uando instituitur spurius,ad quem hæreditas peruenit.*
2 *Incapax quando non capit ex defectu testatoris,ad quem hæreditas peruenit.*
3 *Q̄uando hæres est incapax ob defectum sui,ad quem peruenit hæreditas.*
4 *Si hæres est incapax,ob defectum testamenti,ad quem deueniat hæreditas.*

Hæreditas. Ista lex cōsueuit reputari difficilis. Breuiter dicit : Hæreditas non potest dari in codicillis:sed ſi in ea hæredes reputantur indigni,hæreditas applicatur fisco.hoc dicit. Ad literam opp.& videtur q̄ hæreditas possit dari in codicillis:vt infra tit.j.l.ij.ŝ.Solut.potest dari per fideicommiſſum,vt ibi : directò non vt hic.

Opp.ij.de l.pe.ŝ.ſi.de cōdi.inſt.Sol. I a bi in vanū cogitauit. Op.iij.& videt̄ q̄ hęreditas possit trāsferri ad aliū vtl. ex parte.ff.de adim.leg.Huius timore gl. q̄ est hic,exponit istā literā tribus modis. Tu tene vltimā expositionē,q̄ dicit, nō vī ad aliū trāslata id est,ſi id nullo mō trāslata. Nūc intro gl.magnā,& est vtilis,& difficilis:& opp.qđ nō applicat̄ fisco,sed remaneat penes hæredes:vt l.ex parte.ff. de adi.le.So.plures sunt. Primò,q̄ hic ex presse adimit:ibi tacitè.Ista nō est vera: b qa ēt qñ adimit expresse,remanet apud eū:vt l.militis.ŝ.veteranus.de test.mi.Dic ergo q̄ hic adimit expresse,& eū dixit idignū. Et scdm hoc collige tres casus. Aut adimit tacitè:& habet locū l.ex pre. Aut adimit expresse,& tunc hæredē dixit indignum:& habet locū ista lex. Aut nō:et habet locū l.militis.ŝ.veteranus.ā test.mi lita. Op.ff.ſi ta.re.nul.exta.l.j.ŝ.pe vbi dicit deferri veniētibus ab intestato.Sol. dicit gl.aut ille,qui reputat̄ idignus, erat in primo gradu,aut nō.Ista sol.nō est vera,neq; bona:nam sine dubio gradus isti tutorius est prior gradus.vnde nō cadit ista distinctio,aut erat,&c.Vnde dicit gl. distingue,aut mutauit voluntatē circa omnes,aut circā vnum tātū:& etiā ista est vna truffa.Tu dic, q̄ hic puenit ad actū verbi,reputādo eos indignos:ibi peruenit ad actum facti,,cidēdo tabulas,vt decederet intestatus:& ita videt̄ sentire gl. tua instrā,in distinctiōe quā ponit. Item op.ŝ.de test.l.hac consultissima.ŝ. penul

Sol.Ibi primò hæredes nō reputauit īdignos:sed ad alios nō trāstulit.Itē opp.& mō intro distinctionē gl.& videtur q̄ nō veniat fiscus:sed primò vocētur quidā cōiūcti:vt ŝ.de secū. nup.l.j.ŝ.p̄terea.& §.oīm.de inceſt.nup.l.ſi qs īcesti.de na. li. l.j.in fi.So,Ibi loquit̄ qñ hæres instītutus ab ipso initio est īdignus defectu testatoris:hic verò logī qñ ab initio erat dignus sed postea p testatorē reputatus est indignus.Vīd istā gl.in j. distinctiōe.Antequā veniamus vlterius. Pro ista declaratiōe quæro†si testator instituat spuriū,qui oīno est nō capax:vt habuistis in auf.licet in fi.ŝ.de nat.lib.&de inceſt.nup.auf. ex cōplexu.cui deferat̄ hæreditas.Gl. hic videt̄ dicere,q̄ primò q̄ busdā personis,postea fisco.Et ita sentit Azo in Sūma.in tit. de natu.lib.Reperi q̄ Richar.Malū cōsuluit cōtrariū,& ego b etiā cōsului [b]al's,q̄ quando ille,qui est oīno incapax,instituit hæres palā:hæreditas apud cohæredē remanet,vel apud veniētes ab ītestato:vt l.nō ītelligit̄.ŝ.ſi quis palā.ff.de iure fisci. Hoc etiā notabiliter dicit glo.in l.Lucius.ŝ.in testamēto.ff.de leg.j.Sed nullus spurius est capax portionis,& ,ponitur q̄ sit instītutus palā:ergo &c.Facit de iur.fisci.li metallū. et de his q̄ pro non scrip.l.ſi in metallū,& qđ vidistis in l.j.ŝ.de hæredi. inſt.Facit l.ij.eo.tit.& qđ ibi habuistis. No.præterea,posito inspurius dicat̄ indignus,tū est indignus absque suo delicto: vt l.legē ŝ.de nat.lib.Sed istud,qđ auferт̄ ab indigno absq̄ suo delicto,remanet apud veniētes ab intestato,vel cohæredes,ſi sunt:vt l.ſi pater.et l.nec apud ŝ.de hær.inſt.no.in l.aufertur.ī prin.ff.de iur.fisc.ergo &c.Nō obst.l.j.de secū.nup.& de īcest. nup.l.ſi quis incest.& de nat.lib.l.j.quia in ſpecialibus casibus loquūtur ī natis ex coitu incestuoso,vel iprobato,rōne dignitatis:vī nō est extēdēdū ad alios nō capaces:sed ſtādū est regu 2 lis præcedētibus. Reintro gl.et ad istud dictum gl.opp. † q̄ t ineat ad fiscū indistinctē,prout vidistis in l.eius.ŝ.j.ff. de te Solu.Tres casus debes aduertere. Aut qñq̄ hæres non pōt capere,propter testatoris defectū:aut est iō:quia testator cū nullo potest facere testamentū:et tūc ſi quidē bona sua nō sunt publicata,est locus veniētibus ab intestato:vt l.j.ŝ.j.ŝ.planè.ff.de suis & legi.Si verò bōa sua essent publicata propter delictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Cl. dicit. Adde q̄ Cy. vt refert & segt do. Alex. simplr̄ dicit q̄ hodie priuarē hæres, secūdū formā aut. hoc amplius. Iaco. But. probat vltimā sol. gl. per quā dicit limitari ad q̄d hr̄ s d. aut. hoc amplius. s. q̄ hæres nō implēs voluntatē defuncti priuat̄ hereditate solū, q̄n̄ volūtas cōcer nebat cōmodū pecuniariū. alias secus, vt 3 tñ. Idē tenet Raph. purās nō tandū pro limi. d. auth.

b ¶ Minores. Adde q̄ Cy. & Old. tenēt cōtra gl. q̄a priuilegiū est ętati cōcessum: ergo vltra durare non debet. I. si tutor Reipu. in prin. ff. de tut. & rō. distra. & l. nō solū. §. si libertus. ff. de excus. tut. l. Titia Seio. §. vſuras. de lega. ij. Item ga duo vidētur esse præceptra. Vnū q̄d hæres vidēt nec̄ defuncti. secundū q̄ vidicet an teq̄ adeat. Licet ergo minor excuſet̄ à secūdo, nō excuſat̄ à primo: arg. l. Celſus. §. j. de ar. & c. cū dilecti. de do. & contu. Nō ob. §. illud. alleg. in gl. ga rñdet, q̄ ibi nō logt̄ ī priuilegio certæ ętati cōcesſo: tñ Bal. Ange. Sal. & Ful. tenēt cū gl. quā Pau. de Ca. inducit ad q̄nem de mr̄e, q̄ tpe mortis mariti erat minor: quo casu excuſat̄, si non petīt tutorem filiis: vt 3. si aduer. deli. l. ff. an facta maior excuſet̄, si adhuc filij sunt impuberes. gl. hic p̄stat argū. q̄ excuſet̄. Ipſe dicit q̄ cōtrariū tenuit Old. quē credit dicere veritatē: tñ Bal. ī aut. si captiui. tenet q̄ imo excuſet̄ p̄ istā gl. & ita dicit se cōsuluisse & Spec. idē determinasse in ti. ſi resti. in inte. §. ſi. versi. ſed qd ſi ipſa mr̄. & ita transit do. Alex. Tu adde Ro. in terminis cōsuluit̄ cōsil. cclxxix. inc. ī Christi noſe, viſis thematis narratis. vbi alle. Spe. & Bal. vbi 1. & gl. hic. & ibi gl. ī l. j. 3. ī qui. cau. in inte. resti. nō est necessaria. & Bal. cōsi. cxj. inci. in Christi noſe, mr̄, iiij. li. ga vbi lex nō cauet, q̄ excuſatio debeat eē tpalis, & priuilegiū debet esse p̄petuū. alle. §. illud. in aut. de dig. ad dictū Spe. idē tenet Per. de Anch. cōsil. ccccc xij. Ang. consi. xvij.

c ¶ Principales, et mādatores. Adde quod Bal. Salic. & Pau. de Caſt. dicūt q̄ ſi syndicus tenetur ex ſo-

1 ☞ *Quando quis non implet voluntatem defuncti circa funus, quomodo cogatur.*

NOn oportet. Qui expēſas funeris nō facit quas iniūxit testator nō remouet̄ vt indignus. h. d. Quæro circa l. nostrā. Primò vtrū hoc sit verū, siue testator iniunxerit licitè siue illicitè. Glo. tua de terminat q̄ sic, vtroq; casu: & sic hæc non est iusta cā quare vt indigno auferat̄ hæreditas alicui. Sed q̄ro q̄n̄ qs nō vult imo d plere voluntatē defuncti circa funus: qualiter cogatur. † Glos. dicit, & bene q̄ p. cohæredes si sint plures: vel autoritate pontificali: vt l. hæreditas. ff. de pet. hære. Itē præ dicta vera, nisi testator hoc expresisset: vt si hoc hæres non obseruauerit, caderet à re licti, vt j. de fideicom. l. finali.

1 ☞ *Q̄ui accusauit, quando teneatur causam appellationis prosequi.*

2 *Appellans quādo ponat causam in appellatione remissiue.*

3 *Principales, & mandatores possunt simul accusari.*

MInoribus. Crimē inultæ necis, non obest minoribus. Item qui accusauit, debet causam appellationis prosequi. h. d. Ad legem nostram, vltima glo. oppo. de l. propter veneni. §. fi. ff. ad Syllania. Glo. dicit[a] ibi excusat̄ propter inopiam argumentū. ff. manda. l. ſi p̄curator. §. ſi ignorātes. Ista ſolutio cōtinet dſuinationem. Dicas ergo sic, † quando q; ille qui accusauit, obtinuit: & reus qui succubuit, appellauit: tūc tenet̄ appellationem prosequi: nisi sit minor. hic est casus. Ideò quia præſumitur q̄ habeat bonam causam: ſcilicet, q̄ ſententia sit iusta. Quādoq; ille, q accusauit, succubuit: & tūc non tenet̄ appellare: nec appellatio nem prosequi: & ita loquitur lex cōtraria. Ratio: quia ſententia præſumitur iusta. argumēto eius quod not. in l. hærennius. §. ca 2 ia. ff. de euic. † Quærit gl. vtrum ille qui appellauit, debeat causam appellationis ponere ī appellatione: & hic tex. facit q̄ sic. Tu dic de hoc plenè: vt ff. de appellat. l. j. & l. seq. quod hodie de iure canonico est expeditū. vt extra de app. c. cordi. lib. vj. Quæro, quid ſi tempore quo accuſauerunt, erant b minores[b]: tempore vero appellationis sunt maiores. Dicit glo. quod inſpicitur initium: vt l. iij. §. Seio. ff. de mino. Vltimo † fa c cit iste tex. in ar. q̄ principales, & mandatores, [c] possunt simul accusari. De hoc videbitis in l. j. ſi reus, vel accu. mor. fu. & ff. de adul. l. nihil.

1 ☞ *Syndici non tenentur denunciare maleficia occulta.*

d RIdeo.[d] Si occisores non reperiunt̄, non puniuntur hæredes nō accusantes. h. d. Ista lex est ar. ad quæſtionē, † imo quaſi casus pro ſyndico comitatus, qui tenetur denunciare malefactores, vt eo casu quo reperiri, seu denunciari non possunt quia maleficium est occultum vt furtum, e & ſimilia, nō punitur, ſi non denunciauit[e]. De hoc dixi plenius in l. diuus. de cu. reo. Facit ad hoc l. annus. ff. de calum. & l. semper. §. annus. ff. quod vi aut clam.

f ALia causa.[f] Humanum est peccare, sed diabolicū perſeuerare. h. d. Oppo. de l. post legatum. in prin. ff. de his qui. vt indi. Sol. Aliud est dicere testamentum falſum: aliud irritum. Opp. ij. de l. Lucius. la. ij. §. Sempronia. ff. de leg. ij. Solue vt in glosſa.

GVm fratrē. Si defunctus occiſus est clam, potest hæreditas adiri, & post eā aditā vindicari. h. d. Oppo. de l. ſi ea q̄ſtio. §. eod. Sol. Distinguit glos. & bene, Aut testator fuit mortuus ā familia: & debet ante aditā hæreditatē haberi quæſtio de ea: vt l. contraria. Si ab alio, tunc ſtatim potest adire, & postea vindicari, ſi fuit mortuus clā. ſi vero palam, & primo debet vindicari: vt l. propter veneni. & l. j. §.

ma ſtatuti denuncia re delinquentes sub pœna. & plures com miserūt delictū: syndicus omisit vnū de delinquētibus denūciare, tenet̄ ad pœnā perinde, ac ſi nullum denūciasset. Adde et Bal. ī l. ſi cū exhibuiſſent. §. fi. ff. de pub, & l. fi. ff. ad l. Cor. de ſica. & in l. ordinarij. ī. de rei vendi.

d ¶ Si ideo. Et vide eū dē Bart. in l. j. §. occiſorū. ad Sylla. et ī cō ſi. xlj. inci. Nucerini. & in l. diuus. de cuſt. reo. et ī l. ī delictis. ff. de noxa. & Bal. hic, & Bar. ī l. j. §. ſi ī villa. ff. ad Syl. & nunc conſulo Brixiæ. Andreas Barb.

P. PAV. P.

e ¶ Si nō denunciauit, licet hoc casu non teneat̄ denūciare maleficiū cōmiſſum, secūdū Ang. hic dicentē ſæpius ſe ita practicaſſe Peruſij.

POMATES.

f ¶ Alia cā. Vide Bal. in ſi. col. 1. ver. ſed pone. vbi ponit dictū de illo q̄ cōfitet̄ referendo ſe ad inſtrm poſtea reperiſ nō ſolēne, an p̄iudicet̄ ſibi. Et cōcludit q̄ ſic. q̄ idē Bal. vī voluiſſe oppoſitū prima facie p̄ illū tex. in l. j. §. de erro. aduo. q̄d dictū magnificat Alexā. conſi. viij. col. vj. vo. iij. ſi. j. p cōcordia vide pleniſſime Ro. cōſil. cccxciij. inci. oſ potēris dei poſtulato ſuffragio & confeſsio.

l. j. §. occiſorum. ff. ad Sylla. Et ista est vera opi. Azo tamen non diſtinguit clam, vel palam, quādo ab extraneo quis dicebat̄ occiſus: imò dicebat q̄ poterat ante adiri, & postea vindicare quę opi. est contra casum l. minoribus. in fi. ſ. eo. Aliſ verò dicunt, q̄ quādo ā familia fuit occiſus, debet primò haberi quæſtio de famiſia, q̄ hæreditas adeatur, licet accuſatio poſsit differri: ſed certè accuſatio non differtur: vt l. necessario. §. j. ff. eo. Tene ergo diſtinctionem glo. Vltimò quæro, quid prouidet ſenatuſconſultum Syllanianum. Dic vt in glo. quæ recitat tex. in l. j. ff. eod. ad Syllan.

1 ☞ *Syndicus præuentus non tenetur denunciare.*

2 *Si hæres inſtitutus poſt mortem defuncti concubuit cum eius vxore, aufertur ab eo hæreditas tanquam ab indigno.*

a ORorem.[a] Non imputat̄ hæredi, qui nō accuſauit, ſi ab alio fuit præuentus. h. d. Oppo. ff. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. & §. confeſtim. de iure fiſci. l. edicto. §. cū ante. Solu. Intellige hoc, quando vxor non fuit in mora accuſandi, ſed fuit præuenta. Per hoc habes defenſionē pro ſyndico † comitatus, qui tenetur denunciare maleficia: nam 1 ſi à principali offenſo, vel ab alio fuerit præuētus, qui accuſauit: 2 non imputetur ſibi, ſi non accuſauit. Hic habes text. Vltimò b hic habes † vnam gl. & no. & ſæpe venit de facto. Tenet hic gl. b c q̄ ſi inſtitutus hæres, poſt mortem defuncti cōcubuit[c] cū vxore defuncti: auferī hæreditas ab eo, tanq̄ ab indigno. Vide glo. de hoc videbitis ī. j. de fideicom. l. fideicommiſſum.

1 ☞ *Dilatio legalis nemini debet esse damnosa.*

d VM Syllanianum.[d] † Dilatio legalis, nemini debet esse dānoſa. h. d. Nota primò, quod dixi in ſummario. Facit q̄d habuiſtis in l. fi. §. donec. ī. de iur. delib. & l. ij. §. legatis. ff. de iud.

Secundò nota casum, in quo ex ancilla naſcit̄ liber. Tertiò nota casum, in quo ſibi ſeruus acquirit. Quartò nota casum, in quo ſeruus habet hæredem: nā ista ſunt ſpecialia in hac conſtitutione. Vltimò gl. ſi. in fi. ſignat vnum cōtrariū, & nō ſoluit, quā vide ibi furtim. §. & ſi non tota. Sed hic in ſtatutis ei uſſis ſapiēti æ: ibi in delictis, in quibus ſufficit, ſi voluntas deducat ad aliquem actum: licet non perficiatur, &c.

1 ☞ *Q̄ui ſtant in eodem loco, in quo possunt clamorem exaudire, dicuntur ſub eodem tecto.*

2 *Impuberes cæduntur ferula, ad inquirendum, non ad puniendum.*

3 *Impubes in maleficijs examinatus facit indicium.*

4 *Vtcum dicuntur quo adusque vox exaudiri potest: & remiſſiue.*

5 *Si ex forma ſtatuti pœna duplicatur in delictis commiſſis poſt ſonum campanæ, & committatur delictum in turre, vbi campana non auditur: quid iuris, remiſſiue.*

3 TAlis. Sub † eodem tecto dicuntur, qui ſtant in eo loco, in quo poſſunt clamorem domini exaudire. hoc dicit. Oppo. de l. j. §. impubes. ff. ad Syllania. Solut. Hic loquitur de ſeruis maioribus: ibi de minoribus, & im 2 puberibus, qui † impuberes ſolent ferula cædi, ad inquirēdum, 3 non ad puniendum. vide gl. tuam, quam nota. † Nota quod licet impuberes non ſint idonei teſtes in maleficijs: vt l. in teſtimonium. ff. de teſti. hoc est verum ad plenam probationem, ſed ad indicium bene poſſunt examinari. Et ſic nota quod dictum impuberis est ſufficiens indicium. Nota quid est dictum sub 4 eodem tecto: facit ad q. † qui dicantur vicini, & illi dicuntur vicini, quo aduſq; vox poteſt audiri. De hoc dixi plenè in l. ſi tertius. de aqua plu. arcen. & ibi ſcripſi. & est tractatus valde longus: quia iſta dictio, vicini, accipitur diuerſimode: quia aliter ac cipiuntur vicini in ciuitate, aliter in rure. Item aliter vna ciuitas 5 est vicina alteri, &c. Item facit ad quæſtionem † de campana, q̄ ſi ſtatutū dicat, q̄ poſt primam pulſationem campanæ, pœnæ duplicentur. quid ſi maleficium committitur in comitatu, in tali loco, ad quem ſonus campanæ non protenditur: quid iuris. iſtam quæſtionem diſputauit do. Iac. but. & eam dixi in l. j. §. eodem autem tecto. ff. ad Sylla.

e De codicillis.[e] *Rubrica.*

1 ☞ *Aut. ex causa quod habeat locum in prætitione poſthumi, & paterna remiſſiue.*

2 *Voluntas inualida coram quinque teſtibus cōfirmatur, voluntas obſcura coram duobus teſtibus declaratur.*

a ☞ POMATES. ¶ Sororē. An aūt iſta lex & ſimiles habeant locum in voluntate tacita. vide Aret. cōſi. clv. col. iiij.

b ☞ POMATES. ¶ Tenet hic gl. Hanc gl. approbat in l. ſi. ff. eod.

c ¶ Cōcubuit cū vxore. Adde q̄d Pau. de Ca. dicit, q̄ gl. optime facit, q̄ ſi vidua cōmittat ſtuprū durāte viduitate, debet p̄dere dotē, qa dr̄ esse in priori matrimonio, vt colligitur. ī. de bo. ma. l. fi. ubi dū dicit, ſi priori matrimonio. q̄d dictū Ale. nō placet hic p. eū. tū ipſe Paulus licet hic nō dicat ita cōſuluit cō. cxxj.

P. PAV. P.

¶ Cū Syllanianum. Circa regulā hic poſitā quod non dicitē aliquid perfectū, donec aliqd ſupeſt ad agendū, vide multa q̄ cumulat Felin. in capit. eam tenin v. colu. extra, de reſcript. Faciunt ea quæ habes ī lege, cōtractus. ad Bar. C. de fide in ſtrumētorum.

P. PAV. P.

¶ De codicillis. An & quando rūpatur rupto teſtamēto, vi de Alex. conſi. ciij. Itē q. tutius sit aliqd relinquere per codicillos quā per teſtm vid Cepol. cautela. cj. & clxxx. Itē qd̄ ſit differētia inter codicillos expreſſe factos & clauſulā codicillarē quæ hr̄ p il la verba: ſi nō valet iure teſtameti & vide Bar. conſi. cccxxiij.

f ¶ Hēditatē. Et vid Bar. in cōſi. ccxxiij. inc. factū est tale, ſub annis. & vid Lud. Ro. in cōſi. clxxviij. an poſsit reuocari hę reditas ī codicillis et de nullitate codicillorū. Andr. Barb.

¶ Dari nec̄ adimi. Adde q̄ Ale. q̄rit an inſtitutio facta de re certa ī teſtō, quo alius est vniuerſaliter inſtitutus poſsit ī codicillis adim. Rñ. ſecūdū Bal. ī l. omnibus. ī prī. iij. q. ſ. ā ioſ fi. teſta. q̄ ſic ſi extraneus erat inſtitutus ī re certa: ſecus ſi filius & dicit notāduū diligēter. Sed q̄d ſi fuit filius inſtitutus hæres vniuerſalis: & filia excluſa a ſtatuto i re certa inſtituta: an potērit p̄in codicillis inſtitutionē factā filiæ de re certa reuocare, & cōfirmare te ſtm. quo ad reliqua. vī dicēdū q̄ ſic, ſecūdū Ale. quia filia excluſa a ſtatuto hr̄ p extranea: ga p̄terita ñ rūpit teſtm: vt hr̄ in l. maximū. virtū. ī. de hb. p̄te. & extranea inſtitutio i re certa pōt reuocari inſtitutio ī codicillis, vt ipſe dicit: & tñ cōſuluit Ro. cōſ. clxxix. in c. amplisſime do. q̄ inſtitutio rei certæ, filiæ excluſæ per ſtatutū nō poſsit ī codicillis adim. Et hoc no. quia fere vbiq; doc. tenēt, q̄ filia excluſa a ſtatuto hr̄ p extranea.

LEX I.

RVpto. Posthumi agnatione rūpitur testamētū, & codicilli testamēto cōfirmati: & q testamētū ruptū corā quiq; testibus cōfirmat, facit de iure codicillo- d rū valere. h. d. Op. de l. ſi quis cū testamētū nullū. ij. rñ. ff. e. & l. qui grauī. & l. ab in testato. So. Q̄ñq; quis facit codicillos, q nō dependet ex testamēto: q̄d est q̄n nullū factū est testm: tūc posthumi natiuitate nō rūpuntur, vt in cōtrario. Q̄ñque qs facit codicillos pertinētes ad testamētū, q̄d est q̄ñcunq; testm est factū, siue p̄cedat: siue ſequat̄: tūc rupto teſtō rūpuntur codicilli. Ita loquitur hæc lec. & l. ſi quis cū te e ſtamētū nullū. ff. e. Op. ij. & videt, q rupto test. debeant̄ legata: vt in auf. ex cā. ſ. de li. & poſth. Sol. Dicit gl. hodie corrigitur iſta lex: quia quo ad legata remanet firmū testm, & codicilli. Vide glo. tenet ergo † iſta gl. q̄ auf. ex causa. habet locū in p teritiōe posthumi, & in præteritiōe paterna. quod qualiter intelligat̄, dixi in auf. ex causa. Itē oppo. & videtur q̄ testamen tū nō poſsit cōfirmari corā quiq; testibus imò requirunt̄ ſeptem, vt l. hac cōſultiſsima. §. j. ſ. de tel. Sol. Dicit gl. hic debet ex ex codicillis, nō vt ex teſtō. Cōtra iſtud dictū gl. opp. duobus modis. Ad cōfirmādū primū testamētū requirūtur quinq; teſtes, dicit gl. idē tenet in l. qui ex liberis. §. teſtō. ff. de bono. poſ. ſecūdū tabu. Cōtrariū dicit alibi, q̄ ſufficiant duo: vt l. hæredes palā. §. j. ver. q̄d vero quis. ī verbo, poſ g ſe. de teſt. † Sol. Q̄ñq; quis vult cōfirmare voluntatē inualidā: tūc requirunt̄ quinq; testes: vt hic, & no. ī d. §. teſtō. Q̄ñq; quis vult volūtatē obſcurā validā tm̄ declarare: tūc ſufficiūt duo teſtes. Ita intelligat̄ in d. ver. q̄d verò quis. & ibi p Dy. q̄d tenemēti ppetuo. Sc̄dò op. ad hāc gl. dicit iſta gl. q̄ agit̄ exvolūtate cōfirmata, tāquā ex codicillis. Cōtra vī ī d. l. qui ex lib. §. teſtō. videlicet q̄ agat̄ exvolūtate cōfirmata, vt ex teſt. Sol. Q̄ñq; testm primū fuit ruptū ppter defectū ſupueniētē in p̄ſona testatoris: quo defectu ceſſante cōfirmat̄ primū: tūc agit̄ ex volūtate cōfirmata, de iure p̄torio: vt l. cōtraria. Q̄ñque testm rūpitur ppter aliū casū ſupueniētē extrinſecū vt ppter natiuitatē posthumi: tūc ſi ī pedimētū, durat, quia posthumus viuit, nō pōt cōfirmari vt testm, ſed ageī ex hac volūtate cōfirmata, vt ex codicillis: vt hic. Sed ſi ī pedimētū ceſſaret: quia viuo testatore posthumus decederet, cōfirmare ī ipſo iure, absq; cōfirmatiōe expreſſa: vt l. posth. ī prī. ff. de iiuſt. teſ. Dixi tibi ī l. ij. §. de post hu. hær. inſt.

LEX. II.

f AEreditatem.[f] Hæreditas nō po g teſt dari, nec̄ adimi[g] in codicillis

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sanæ mẽtis. Adde quõ, ꝓbet ꝙ qs non sit sanæ mẽtis, vltra loca vulgaria, vide Per. de Anc. cõs. clx. j. & Alex. cons. clx. j. volu.
→ P. PAV. P.
b ¶ Si idẽ. Circa hoc an codicilli sẽ effectu sint idem ꝙ testm vide de pulchrã quæst. tã per Ange. cons. ccc. alias. cccij. incip. Ludouicus.
→ P. PAV. P.
c ¶ Si quis. Circa materiam huius l. & an mulier excusẽ vide osmo Ro. cõs. cxxv.
→ P. PAV. P.
d ¶ Petere hereditatẽ. Circa principiũ huius l. an habeat locũ in legato cũ loquif de hæreditate vide Com. cõs. xciij. & ibi ẽt an ꝑcedat i re q̃sito siue inquirẽdo dum ponif q̃dã limitatio ad istã l. vt ꝑ Alex. hic i vlt. col. ꝙ nõ ꝑcedat in re q̃sito siue q̃rẽdo. itẽ dũ ponif q̃dã limitatio hic ad istã l. vt ꝑ Alex. hic in vlti. col. ꝙ nõ ꝑcedat q̃n volẽs agnoscere est incertus, an ex testõ, an ab intestato experiatur, vide Iasan l. con trouersiæ. col. iiij. ad fi. & princi. seq. ff. de transac. ꝙ reprobat eam.

1 ☞ *Qualiter quis probetur non sane mentis, & quis hoc probare debeat, & qualiter sint formandi articuli, ad probandum furorem.*

NEc codicillos. In negatiua qualitatis naturæ, verè ei, qui negat, incumbit onus probandi. h.d. ista l. Oppo. ꝙ negatiua non posit probari: vt l. actor. & §. de proba. sed affirmanti incumbit probatio: vt l. ij. ff. de proba. Sol. Hoc ideo, quia ista negatio habetur pro affirmatione: tantũ enim est dicere, ipsum non esse sanæ mentis, quãtum est dicere, ipsum esse furiosum. Ista est vna truffa: ideo nõ curo, vtrũ in oratione sit negatio, vel nõ: sed solũ vtrum oratio significet priuationẽ, vel positionem: illa quæ significat priuationẽ, est negatiua: illa q̃ significat positionẽ affirmatiua: vt l. fi. & ibi no. ff. de doli exce. ꝓbatur in l. inter stipulantẽ. in prin. de ver. obli. Dicendũ est ergo, ꝙ ideo neganti incumbit probatio: quia pro aduersa parte est præsumptio naturæ, sci
a licet ꝙ quis sit sanæ mentis, [a] Probatur autem ꝙ quis non sit sanæ mentis, ex sermonibus, & actibus, & similibus, vt l. quidã in suo. ff. de condi. insti. & de tu. & cu. da. ab his l. his qui. §. fin. Et hoc anno feci articulos ad probandum aliquem esse furiosum, & feci, vt dixi vobis ŝ. de bo. pos. secundum tab. l. ij. scilicet ꝙ testes dicerent, ꝙ ipse fecerit tantum semel istum actum testandi: & ꝙ tunc non erat in recta, & sana mente: sed dicebat, & c. quia postea faciliter probatur. & hoc sic feci: quia testes vtj plurimũ de die non recordantur, & sic non probarent: quia posset esse, quòd aliud testamentum fecisset.

SIue in initio. Codicilli possunt testamento cõ firmari, ante & post. h.d.

b SI idem [b] codicilli. Diuersitas nominum, & contractuum, inducit diuersitatem effectus. h.d. Nota rationem, quare in codicillis non potest institui hæres, & in testamẽto sic. Aliam meliorem reddit Iurisconsultus in l. quod per manus. ff. eo. Opp. diuersitas vocabulorum non inducit diuersitatem effectus, vt vidistis: vt ŝ. de test. l. testamentum. Glos. dicit, diuersitas nominum, & diuersitas contractuum, bene habet inducere diuersitatem in effectu: secus in diuersitate nominum tantum.

1 ☞ *Possessorium quomodo præiudicet petitorio.*
2 *Si in testamento est clausula, si non valet iure testamenti: ualeat iure codicillorum: an habeat locum ista lex.*
3 *Clausula, si ualet iure testamenti, ualeat iure codicillorum: resoluitur in disiunctiuam.*
3 *Clausula, si non ualeat iure testamẽti, ualeat iure codicillorum: an operetur quod una uia electa, ad aliam possit redire.*
5 *Legatum ex codicillis petitur actione utili ex testamento.*
6 *Rogati testes dicuntur, qui fuerunt adhibiti.*
7 *Fœmina potest esse testis in codicillis.*

c ☞ *Possessorium quomodo præiudicet petitorio.*

SI quis agere. Ista est bona lex, & singularis: Nõ põt qs ex eadẽ scriptura petere hæreditatem vt ex testamẽto, & vt ex codicillis. & istæ viæ electione tolluntur: nisi sit de cõiunctis personis: & testm imperfectũ nõ habet vim codicillorũ, nisi sit dictũ: & in omni vltima volũtate excepto testamẽto sufficiunt quinq; testes. h.d. Diuidit. Primò ponit dictũ. Secundò, illud declarat. Tertiò, ponit aliud dictũ. Quarto, ponit exceptionẽ à primo dicto. Quinto, ponit vnum dictũ generale ad oẽs vltimas volũtates. Secunda ibi tãtũ enim. Tertia ibi: illud quoq;. Quarta ibi: si quis vero. Quinta ibi, in omni autem. Modo venio ad apparatũ. i prin
d cipi. habes ꝙ qui eligit petere hæreditatẽ [d] direcro, nõ põt aspirare ad petitionẽ fideicommissi: cõtra, qñ est diuersa cã agẽdi, vna actio non tollitur per aliam: vt l. & an eadẽ. in princ. & §. actiones. ff. de excep. rei iudi. Solu. Non obstat exceptio rei iudi. hic: sed exceptio cõtrarietatis. vide glo. super verbo, cupiens. Ad istud oppo. fortiter extra gl. de l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. vbi ẽt non obstat, si aliquis sit sibi contrarius in iudicijs diuersis. Solu. & istud teneas pro fundamento omniũ dicendorum infra: hoc ideo, quia hic nititur tam cõtrarijs modis ex eadẽ scriptura, vel ex eodẽ facto: ibi erat sibi cõtrarius in diuersis iudicijs habentibus originem ex diuersis fontibus. Oppo. ŝ. de inoffi. testa. l. eum qui. glo. respondet, ibi quolibet modo impugnabat testamẽtũ: hic vtroq; modo dicebat valere. Quæ est ratio huius? Ratio est, quia ibi causæ ꝓpter quas testamentũ impugnat, veniũt ex testamẽto, & habent originem ex diuersis principijs: hic verò ex eodẽ facto, nititur tamẽ contrarijs modis. Vlterius opponitur, dicit hic in secũda particula, ꝙ cogit eligere vnam. Cõtra ff. quo. lega. l. j. §. quia autem. Sol. plures ponũtur hic in gl. & plures aliæ ponuntur in l. quod in hæredem. §. eligere. de tributo. Illa est vera. ꝙ ibi quis erat incertus facto aduersarij: hic secus. Oppo. de peti. hære. l. hæreditas. Solue eodem modo quo dixi ŝ. ibi petit ex testamento: postea petit ab intestato: & sic nõ nititur contrarijs modis ex eodẽ actu, seu eadẽ scriptura: hic petit primo directo, & postea ꝑ obliquum ex eadẽ scriptura: sed si peteretur ex diuersa scriptura, tunc posset optime, arg. legis contrariæ. Sed contra prædictam solu. facit ff. de excep. rei iudi. l. si mater. in princ. & l. ex sextante. Sol. Ibi loquitur quando petijt hæreditatẽ simpliciter, non exprimendo ex testamento, vel ab intestato: vnde totũ ius suũ videt in iudicio deduxisse: quod ŝ. diximus, loquitur quando expressit causam quare petebat.

Opp. de peti. hær. l. legitimam. Solue eodem modo hic ideo, quia nititur tam in contrarijs modis ex eadem scriptura. Vlterius oppo. dicitur hic, ꝙ qui petijt possessionem, præiudicat sibi, si postea vult petere iure fideicommissi. Contra possessoriũ non præiudicat: vt l. & an eadem. §. fi. ff. de excep. rei iudi. hic dicitur contrarium. Solu. Possessorium † nõ præiudicat petitorio, ratione exceptionis rei iudicatæ: sed ratione electionis sic. Nam cũ istud possessorium sit præambulum petitionis, quæ sit iure directo: nam fideicõmissarius non põt iure suo petere bonorũ possessionẽ, vt l. fi. ŝ. de edi. di. Adri. tol. iõ ꝑiudicat iuri electionis. ista loqt hic. Quod no. ga, ꝓponendo ꝓparatoriũ alicuius, videor illud eligere, cuius est ꝓparatoriũ, seu ꝓambulum. De hoc tñ vidistis tactũ. ŝ. de repu. hære. l. suus hæres. plenius in l. cũ quidã. ff. de bo. pos. Venio ad quartã particulã, ille, cui relinquif debitũ, non potest onere fideicõmissi grauari: vt l. iij. §. si rem. ff. de leg. iij. Si ergo ista hæreditas est debita põnis hic enumeratis: ergo nõ pñt onere fideicõmissi grauari. Hoc aũt est falsum: quia possent grauari in eo, qđ est vltra debitũ bonorũ subsidiũ: vt ŝ. de inoffi. test. l. quoniam in prioribus. Sol. hic intellige debitum impropriè. Simile habuistis not. in l. iij. ŝ. de iur. & fac. ignoro.

2 Venio ad q. Ista lex loquitur quando testator dixit valere iure testamenti, & codicillorũ. Quæritur † quid si dixit, si nõ valet iure testamenti valeat iure codicillorũ: an erit tũc locus huic legi

gi. Videt ꝙ non: quia isto casu non põt valere, nisi vno iure tantum: ergo nõ habet locũ electio, de qua loquif lex: ga electio cadit inter plura: vt l. cùm illud aut illud. ff. quan. dies leg. ced. Glo. tua determinat contrariũ, q̃ sit locus isti legi: & hoc tenet gl. huius l. in gl. super ver. præclusisse. in fi. & vide glo. Pro declaratione istius legis, debetis scire differentiã, q̃ est inter istas duas clau
2 sulas. † primo quãdo copulatiuè ponit, ꝙ valet iure testamẽti, & iure codicillorũ. illa videtur cõtinere repugnãtiam: quia est impossibile, ꝙ valeat iure directo. & iure fideicõmissi: vt hic vidistis, & ita oratio copulatiua resoluit in disiunctiuam: vt l. si Titio fundus de vsufr. leg. valet ergo iure testamẽti, vel iure codicillorũ, & est electio hæredis instituti quã viam eligat. vt l. recusare. §. Titius. ff. ad Trebel. vnde si eligit vnã, nullo modo ad aliã põt
4 redire, ita loquif hic. Secũda verò † clausula quæ dicit, si nõ valet iure testamẽti, valeat iure codicillorũ: facit vno iure tantũ valere, nec est in electione hæredis instituti, sed in potestate iuris: quia si põt valere iure testamẽti, nõ valet iure codicillorũ. Isto casu si qs elegit vlã competentẽ, non est dubiũ ꝙ non põt transire ad viam incõpetentẽ: sed si eligit viam incõpetentẽ, seu ius incõpetens. posset redire ad ius sibi cõpetens, non ipso iure, per hãc l. cũ istis
a gl. sed ꝑ viam restitutionis in integrũ, [a] ex causa iusti erroris: arg. ad hoc ff. de inofficio. test. l. mater. & l. eum q. ŝ. eo. tit. Ita debetis
5 intelligere hic. Quæro, qñ qs petit legatũ ex codicillis: qua actione petat. Rñ. ꝙ petit vtili actione ex testamẽto. Vltimò venio ad
6 fi. huius l. Ex isto fi. † no. qui dicunt testes rogati, [b] & qui nõ. Illi
b qui ad hoc adhibiti sunt, dicunt rogati quod apparet: quia illi dicunt non rogati q̃ sunt fortuiti, & trãseuntes. Quæro, † circa istã
7 c partẽ, an fœmina possit esse testis in codicillis [c] gl. hic no. determinat ꝙ sic: quia nõ reperit iure prohibitũ. Vide glo. quã no. & tenemenți. Vltimò, de ista clausula. & si nõ valet iure testamẽti, &c. tangitur in auth. ex causa. ŝ. de lib. & posth. & feci vnam tantum lectionem de hac clausula in l. j. ff. eo. &c.

De legatis. *Rubrica.*

Continua vt in gl. quia in testamentis, & codicillis, legata relinquuntur: ideo de his dicit.

1 ☞ *Dictiones quoad, quandiu, donec, & dum, quòd faciant conditionem.*
2 *Conditio ista, quoad steterit in domo, an fauore hæredum, uel fauore legatarij, dicatur apposita.*

LEX I.

QVamuis. Breuiter dicit: Conditio mista de ficiens per casum, non facit relictum alimentorum defficere. h.d. Oppo. & videtur quod legata non debeantur: vt l. Seio. in princ. de an. leg. Sol. Dicit glos. distingue, cuius contemplatione ista legata sunt relicta. Aut contemplatione legatariorum: & habet locũ ista lex sine dubio. Aut cõtemplatione hęredũ: & tunc habet locũ lex contraria. Aut dubitat: & habet locum etiã hęc lex: quia in dubio legatariorum contẽplatione videnẽ relicta. Ita dicit gl. optimè hucusq;. Contra hoc opp. qñ conditio mista deficit ꝑ casum, legatũ non debet: vt l. legatũ. j. de cõdi. inser. Glos. soluit duob. modis: assumo secundã sol. ibi loquif in conditione: hic in modo. Vide gl. Nota ex ista gl. ꝙ dicto † quoad, & dicto quãdiu, & donec, & dum, & similes, nõ faciunt cõditionẽ sẽm istam sol. Istud nõ est verum: qa istę dictiones faciunt cõditionẽ. casus est in l. pater Seuerinã. §. fideicõmissa. de cond. & demon. no. in l. iiij. in gl. mag. de serui. Et sic ista solutio nõ est vera. Pro hoc facit tex. in l. pe. ff. de excu. tu. Dixi plenè i l. j. ff. de cõd. & dem. Gl. ergo soluit alio modo, ꝙ hic sit speciale fauore alimentorũ. Dy. extra, de regu. iur. c. imputari. nõ tenet gl. imò idẽ dicit esse in quolibet alio legato. Et ideo distinguit ipse. Aut cõditio mista apponit fauore legatariorũ, aut fauore hęredum aut dubitatur. & hoc dictũ in omni legato. Pe. verò, hic distinguit aliter, aut est cõditio successiua, aut momẽtanea. Si successiua, loquif hęc lex. si momẽtanea, loquitur l. legatum. Quæ
2 quid dicat Pet. & Dy. glo. dicit verũ: † nam dictũ Dy. non procedit. Nunq; em est reperire, ꝙ ista conditio fauore legatariorũ ap
d ponat, sed semper fauore [d] hæredis: quia facilius est præstare hęre di alimenta in domo sua, q̃ præstare extra domũ: vt l. iiij. in fi. de ali. & cib. le. l. ij. in fi. cum l. seq. ff. de in diem addict. Hoc etiã apparet: quia testator grauat hęredẽ per ista verba: ad restituendos, seu recipiendos legatarios, in domo sua: quia hoc ponit in condi

a ¶ Restituționis in integrũ. Adde ꝙ Bal. Iac. Bu. & Ang. hic volunt, quod si fuit error, ꝓbabilis facti, non requirebat restõ: vt d. l. mater. Si aũt fuit error iuris: tunc dicit Ang. ꝙ habet locũ lex ista contra Bart. etiã tenet Ful. dicit etiã Alex. cõtra Bar. facere tex. hic, in ver. nup. qui videt voluisse ꝙ fiat prę iudiciũ scientib. tolerantib. in iure: qa facit differentiã inter illos, q̃ tractant de lucro, et illos q. de dãno: ĩter quos bene est differẽtia quo ad errorẽ iuris l. j. et l. error facti. & l. iuris. ff. de iu. & fa. igno. Et cũ ista lex specialiter nõ loquat de errante in facto, videt secundũ ipsum dicendum hanc legẽ esse intelligẽdam sẽm regulã positam in d. l. error. Pa. de Ca. tñ hic. & in l. Clodius. de acq. hære. transit cũ Bar.
→ POMATES.
¶ Testes rogati. Ex quo inferẽ vnũ ꝙ si testator dixerit ĩ prę sentia horũ qnq; testiũ nõ rogatorũ, volo relinquere Titio decẽ, ꝙ tale verbũ nõ induceret dispositionẽ: ex quo eĩ nõ sunt rogati testes nõ censẽt deliberate fecisse codicillos: q̃ re qrit ad hoc, vt verbũ ĩducat dispositionẽ secus esset ĩ testõ, ĩ quo testes rogãtur. ¶ In codicillis. Adde ꝙ idẽ tenuit Bal. cõ. cclxxxiij. iiij. vol.
¶ Fauore hæredis. Post Ale. vide Bal. cõ. ccccxxxiiij. in fi. ij. li. An. cõ. cl. Abb. cõ. lxxviij. ij. li. Per. de anc. con. clxxxv. & ccxxxviij.
¶ In alienatione. Ad de sẽm Dy. in l. Stichum q meus erit. in prin. de leg. j. ꝙ sicut inducif reuocatio legati ꝑ alienationẽ a testatore spõte factã ita ĩducif reuocatio donatiõis cã mortis q̃ legatis cõparat. l. Marcellus. §. j. ff. de do. cã mor. ꝙ dictũ Bal. in d. l. Stichũ. dicit mirũ: & illud seq tur Ro. cõ. ccxxix. q pro hoc dicit casum in l. marcellus. §. Paulus. de do. causa mor.
→ P. PAV. P.
f ¶ Non est dubiũ. Secus tñ est in hærede ĩstituto sub cõditione ĩ ,,pria authoritate apprehẽdat vt dicit Bal. ĩ l. inter oẽs ff. q fatiſ. cog. & seq tur Iaſ. ibi et An. Itẽ nõ videtur ꝓcedere vbi detractio falcidię ꝓhibita esset: vt ꝑ Com. cõ. vj. ĩ vlt. dub. vbi habes ad Bar. in l. j. ff. quorũ leg. in l. titia. §. Iucius ff. de leg. ij. alias limitationes vide ꝑ Iaſ.
g h.d. Opp. de l. j. §. rediguntur. ff. quo leg. So. Quidã ĩtelligũt hic in hærede subtrahẽte qui perdit Fal. & Trellianicã. Idem dic, vt hic, aduerte tñ ꝙ nõ loqt quoad pnã huius l. sed quoad ter dictũ quorũ le. ei ĩ casu suo erat facta apprehẽsio ante aditã hęr. vel apprehẽsam possessionẽ, vt in casu cõsilij apparet, & idẽ est in fideicõmisso vniuersali tex. ĩ l. Pa. la. j. vbi ria c. iiij. in fi. vbi etiã an habeat locũ in præiudicium ecclesiæ si prælatus apprehenderet propria authoritate legatum.
g ¶ Legatam capit. Sed quid de fideicõmissario generali, an possit propria authoritate sibi soluere. Ioan. Andre. ꝙ sic, in §. compendiose. in ver. sed pone ꝙ finita. & vide Old. consi. cvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ab administratione. Adde in fi.l.vbi ẽt cum vellet do.notare, q̃ nõ nocet nolle ei, qui nõ posset velle. Ex quo Ia. But. infert ad q. q̃ stante statuto, q̃ si quis declinauerit iurisdictionẽ Potestatis, fit extra protectionẽ cõis. & si clericus decliner, non erit extra protectionẽ cõis: quia si voluisset, nõ potuisset vt c. si diligẽti. de foro cõp. d. Alex. dicit, q̃ Ia. But. ī auth. statuimus. plenius tãgit istã q. ibi dicẽs.

q̃ clericus debet cõparere, et dicere, dñe ego libẽter cõsentirẽ litigare corã vobis: sed qa Decretalis p̃hibet: non possũ. Al legat in arg. istũ tex. & l. cum filius. §. nõ iur. de le. ij. Sed Bal. contradicit ibi, cum quo trãsit Pa. de Ca. & vult q̃ eo ipso q̃ se allegat clericũ, dicaẽ declinare. vnde dicit ipse, cautela est quod cõpareat in habitu, & tõsura: quia tunc nõ excipit, licet habitus tunc eundẽ demonstret esse clericũ. c. si iudex laicus. de sentẽ. excom. Vel est alia cautela, q̃ episcopus eum repetat a iudice seculari. Nã hoc non est declinare: quia nõ est in potestate clerici facere, q̃ episcopus eũ repetat, vel non repetat sed est in arbitrio superioris. d. c. si iudex Et idẽ dicit do. Ale. vel Bal. hic, & ī l. ſſ. de his q̃unt fuit vl' alieni. iur. Sed cõtra hãc cautelã cõsulunt Ang. eius cõs. xlvij. inc. statuto ciuitatis Florentię. vbi dicit q̃ ex quo vtiẽ bũficio literarũ episcopi videẽ declinare, & si nolebat declinare, dẽbebat cõtradicere literis epi. et ex illo cõ sil. põt colligi decisio huius q. ſtarutũ. n. est Florẽtiæ. q̃ de eliminatib. iurisdictionẽ cõis Florẽtiæ p̃ se, vel p̃ aliũ, nõ reddaẽ ius. Captus fuit quidã presbyter pro excessu. epi̇s seniens misit literas ihibitorias Potestati quatenus dictũ presbiterũ relaxaret. Petãs relaxauit: deĩde dictus presbyter fecit quẽdã debitorẽ carcerari, ille debitor dicebat p̃sbyterũ nõ audiendũ: quia declinauerat iurisdictionẽ cõis Flo. ipse excipiebat q̃ epi̇s ipsum repetijt. Consuluit Ang. presbiterũ nõ audiendũ, & illum dẽ bitorẽ relaxandum. voluit ergo Angel, q̃ siue sit clericus, siue laicus, ingetur ſtatuto: & sic concorda re viderur cum Iac. But. in auth. ſtatuimus. cũ quo concordat Salic. & idẽ videẽ velle Alex. hic li cet Ang. hic nõ alleger. & an legatarius pdat legatũ, cũ tute lã filq̃ nõ aliamẽ, vi de Ang. con. clxvj.

b ¶ Cum rem alienã. adde Lud. ro. in consi. ccxxxij. Andr. Barba.

dixi in l. scimus. §. illo. §. de iu. deli. Alij intelligunt in legatario subtrahente: & tunc obstant contraria. Sed intelligunt, quando accepit rem vacantem, & sic sine vitio: hic quãdo accepit rem iã ab hærede possessam.

SI legata. Substitutio facta in legato, extinguitur per agnitionem primi. hoc dicit.

SI Fortidianum. Conũcti re, sibi partes faciunt p̃ cõcursum. hoc primo. & error sententiæ nõ nocet si cõstet de errore. h. d. Opp. Inſt. de adi. leg. §. trãsferri. Sol. Quando res vni legata legaẽ alteri, aut testator habuit animum adimẽdi à primo: & loquiẽ l. contraria aut non habuit & tunc faciunt partes p̃ concursum. Ita loquiẽ hic. Aut dubitaẽ: & tũc Dy. dicit: aut scẽm legatum fit cõmemoratiõe primi, & videẽ adimere: vt l. sicut. de adi. leg. aut non & tunc secus, vt hic, cũ simi. Et ista distinctio videẽ approbari secundũ eum, in l. non ad ea. de cond. & demõ. Ego tñ tenui istud in repetitiõe l. re cõiuncti. ff. de leg. iij. & dixi in d. l. sicut. de adi. & trãsf. leg. Itẽ opp. & videẽ, q̃ cuilibet debeaẽ insolidũ. vt l. si plures. ff. de leg. j. Sol. Illud est verũ, quando testator hoc expresit: vt ibi dixi, in textu.

1 ☞ *Conditio impossibilis, in contractibus vitiat dispositionem: in ultimis voluntatibus vitiatur.*

a ABadministratiõe. Conditio impossibilis de iure legatum non vitiat. h. d. Vidistis simile in l. reprehenden da. de inſt. & subſt. Opp. de l. similitem. §. de cond. ob cau. Sol. Glo. ponit †plura verba: illa verba, ibi loquiẽ in cõtractibus, in quib. conditio impossibilis vitiat dispositionẽ: & sic facit locum condictioni ob causam, quasi causa cessante, hic verò in vltimis voluntatib. in quib. cõditio impossibilis vitiaẽ, & nõ vitiat: vt ff. de cõd. inſt. l. j.

SI in fraudẽ. Cautio hæreditate euicta legata reddi, cõmittitur si controuersia mouetur. Sed cautio reddi quòd vltra legem Falcidiã accipiẽ, interponiẽ, etiã si cõ trouersia nõ mouet hoc dicit. Ista lex loquitur de duplici cautione, vt vides. q̃ nota.

1 ☞ *Legatum rei alienæ valet.*
Res legata aliena potest peti.
2 *Legatum rei alienæ factum coniunctæ personæ debetur.*
3 *Si testator legat tale fundũ, debetur totus, et si sit cõmunis.*
4 *Practica huius legis.*
5 *Hæres quando teneatur legatarijs de euictione.*
6 *Coniuncta persona quæ dicatur. ſtatur iudicis arbitrio.*

b VRem alienã. gatũ rei alienæ valet, si fiat à sciente, vel coniunctæ personæ. hoc dicit. No. † q̃ valet legatum rei alienæ. No. quòd ipsa res legata petí potest quanquàm aliena: & sic videtur iste text. quòd ista res possit peti. Secundò no. † q̃ legatum rei alienæ factũ coniunctę personæ, debeaẽ. Ad primũ opp. quòd sine vlla distinctione valeat legatum

b ↠ POMATES. ¶ Cum rem alienã. Limita vt per Ro. sing. clv, item late vt per eundẽ in repet. auth. similiter. in x. speciali piæ causæ, & vltimarum voluntatũ ī. ad legem Falci. & pro declaratione huius legis. vide Pau. de Cast. in l. si a substituto. §. j. ff. de lega. j. Panor. consi. xlv. in primo dubio. vol. ij. Roma. cõsi. ccxxxvj. col. ij. & Bolog. in additionibus ad tertiũ consilium. Anaſt. arguit tertio in secũdo principali dubio, et quarto, in tertio dubio, primi dubij principalis. & Rom. sing. dccxxxiij. & qualiter, p̃betur. q̃ testator sciuerat esse alienã, vide Alex. cõsi. xix. col. pe. vol. secundo.

rei alienæ: vt l. vnũ ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Sol. Ibi legauit rem alienã, scilicet hæredis instituti: hic legauit rem alienã simpliciter scilicet cuiusdã extranei. Item opp. de l. serui electione. §. fi. ff. de lega. j. Sol. Ibi testator legauit rem cõmunẽ: vnde in dubio videtur relinquere partẽ suã quã habebat: hic rẽ alienã simpliciter prædicta † vera in dubio. Secus si dixisset totũ fundum, quia etiã si esset cõmunis cũ alio totus debetur: vt le. Iul. in prin. ff. de leg. iij. Vltrius opp. de l. si domus c. §. fi. ff. de leg. j. Sol. Ibi testator habebat ius in re. vnde illud videtur legare. Idem si nõ habebat, sed se habere credebat: vt j. eo. l. vxor. & ibi vidistis.

Vlterius opp. dicit hic, q̃ res peti potest. Cõtrà. imò videt q̃ hęres teneaẽ redimere, & dare: & sic † libellus debet concludere: peto q̃ hęres cõdemneẽ, vt redimat, & det: vt l. nõ dubiũ. §. fi. ff. de leg. iij. Glo. videtur hic tenere q̃ petaẽ hoc modo, q̃ cogaẽ redimere, vel p̃stare q̃ si nõ põt p̃stare æstimationẽ. q̃ satis potest sustineri. Sed q̃ ipse legatarius redemisset et sic rem haberet. qd sit in petitione, variat gl. Insti. de lega. §. si res dicit vnũ. in l. plane. §. quod si rem. de lega. j. dicit aliud. Dic vt ibi dixi. Oppo. ff. ad Treb. l. quidam. §. si quis filiũ. er de fideicom. lib. l. Paulus rñdit. Sol. Ibi speciale sauore libertatis. Item op. de l. cum pater. §. euic. ff. de lega. ij. Glo. dicit. Speciale est, ne crescat inuidia inter fratres. Doc. Vltramõ. & Citramon. dicunt q̃ ibi sit speciale inter cohæredes: nõ curo si sint fratres, vel non: maximè quãdo testator legauit rem, quam posidebat, vt ibi patet. Item opp. † q̃ videtur q̃ hæres teneaẽ de euictione indistincte, vt l. si domus. §. j. de leg. j. Sol. Ibi loquitur, quando testator legauit rem in genere: quia tũc tenetur hæres eã facere accipiẽtis: vt l. si à substituto. §. hæres. de lega. j. hic q̃ legauit rem in specie. An autẽ teneaẽ ibi de euictione, distingue vt plenè dicit per glos. in d. l. si domus. §. j. ff. de leg. j. Item oppo. de l. si is qui. de euic. Sol. Ibi loquiẽ quando testator legauit rẽ alienã. quã non posidebat: ibi legauit rẽ, quã posidebat. An autẽ de euictione teneaẽ. dic vt d. l. si domus. §. j.

6 † Quæro quæ dicaẽ cõuncta p̃sona. Vltramõ. dicũt secũdũ formã l. octauí. ff. vnde cog. & secũdum ea q̃ habuistis no. in l. vlti. §. vnde legi. Glo. dicit aliter, & melius, iudicio meo, q̃ in hoc ſtatur arbitrio iudicis d. Quod magis placet: quia tex. nõ reqrit solum, q̃ sit cõiũcta p̃sona: sed q̃ sit talis, cui testator relinqsset, si sciuisset: vt hic videtis.

FIlia. Si pater primò legauit, & postea dotauit, legatũ extinguiẽ. h. d. Opp. & videẽ q̃ legatũ duplicet: vt l. gnquaginta. ff. de p̃ba. Rñ. ad istud breuiter hæc est veritas: Quãdo testator legauit primò speciẽ filiæ, postea dedit in dotẽ: sine dubio extinguiẽ legatũ. Ita potest loqui. Hic verò legauit quantitatem, si quidẽ expsit casum, quia dixit, p̃ dote: tũc

Adde multos casus, ī q̃bus staẽ arbitrio iudicis, p̃ Bar. cõsi. xxij. col. ij. vol. ij.

dotando eam extinguiẽ legatum: vt l. Lucius. §. impuberem. de leg. ij. Si aũt relinquit quãtitatem simpliciter: tunc dotando eam postea, simplex legatum nõ extinguitur: vt d. l. quinquaginta. Opp. de l. cum pater. ff. de iure do. Sol. hęc lex loquitur, qñ primo pater legat, postea dotat eam. Contrariũ loquitur, qñ primò dotat, & postea legat. Illo casu quid iuris sit, dic plenè vt l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de leg. j.

GVm responso. Hæres, qui hęreditatem repudiat, integrũ prælegatũ consequitur. h. d. Materiam huius l. vide in l. qui filiabus. §. fi. & in l. filio. ff. de lega. j.

a RRoprias. a Quod meũ est, non potest, amplius fierí meum. h. d. Intellige purè, vel vbi testator non haberet aliquod ius in re.

MOnumenta. Res religiosæ non possunt relinqui: sed quod habet quis in eis. hoc dicit.

SIuniuersæ. Mal da chi non ha. h. d. la campana de san Pedro. hodie anteq̃ factum esset inuentarium, debentur: vt vidistis in auth. sed cum testa. j. ad l. Falcid.

d DAtum. Sicut põt legari, ita põt adimi. h. d. An aũt legatũ extinguaẽ p̃ ademptionẽ ipso iure, vel ope exceptiõis, gl. dicit hic bene: & ideo dic vt in ea.

b EXlegato. b Ex legato nominis non transeunt directę: sed vtiles actiones cõpetunt. h. d. Nota q̃ dicit, vtilibus suo nomine: quia directę intentantur nomine alieno. Dixi tibi in l. qui stipendia. §. de procu. & sic ex libello põt colligi, vtrũ ītententur directę, an vtiles. Vltmò no. hic sex casus, in quibus transeunt vtiles, sine cessione: c q̃

d gl. vide & signa. d Videbitis in l. j §. de act. & oblig.

e NOn tantum. e Breuitas temporis, quo matrimonium durat, non impedit maritum capere ab vxore.

a ☞ *Legans fundum emphyteuticum, legare videtur ius, quod habet, non quod hæres teneatur illum redimere, si emphyteusis finiebatur.*

f XXor. f Qui legat res, in quibus habet ius, qũ morte finiẽ, videtur voluisse illud ius legasse, vt vltrà

i hæres non teneatur. h. d. Per hanc gl. dixi post mortalita tem: † quidã reliquit alicui fundum g, quem habebat in emphyteusim, & illa emphyteusis finiebatur morte testantis: dicebat legatarius hæredi, redimefundum, & da mihi: quia testator legauit mihi rem alienam. Certè non bene b dicebat. Casus est hic, &

h IN l. quid in rerũ. §. j. ff. de leg. j. & l. Sticho. ff. de vsufr. leg.

i INlegatis. Non est curandum quibus verbis expriman tur legata. h. d.

INannalibus. i Appellatio hæredum, in dubio intelligitur de omnibus hæredibus imperpetum. h. d. De ista materia facio alibi lõgam filatariam, alias filateriam: vtrum appellatione hæredum, intelligatur de filijs tantum, vel de primis hæredibus, vel de omnibus hæredibus. Dixi in l. Gallus. ī. de libe. & posthu.

1 ☞ *Omne totum diuisione legali, dividitur in duodecim partes.*

GVm quæstio. Quãdo vni relinquitur totum, alteri pars: illud, q̃ secundò relinquitur, videẽ à primo ademptũ. h. d. Ad euidentiam

1 huius gloſſ. debetis scire, q̃ † omne totum diuisione legali: dividitur in xij. vncias, quæ habent nomina distincta: vt in §. hęreditas. Inſt. de hęre. inſtit. ipsum aũt totum vocatur as, seu pondus, vt ibi patet. Item scias, q̃ quando transitur ad dipondium, q̃ dividitur hæreditas in plures vncias: quia dividitur in xxiij. quandoq̃ transitur ad tripondium: & sic de singulis. Hoc præmisso, debes scire q̃ ista glo. immiscet tria contraria: sed solu. non rectè veniunt ad omnia tria. nã oppo. de l. Marcellus. & l. qui quadringenta. ad Treb. Sol. Vna illarum concordat cum ista, & alia discordat. Glo. j. videtur soluere, q̃ ibi primo relinquit minus, secũdo plus: hic econuerso, quæ solutio non est vera: quia ibi primo reliquit totã hereditatẽ secundo reliquit quãtitatem. Dicendum est ergo q̃ hic primo reliquit totum, secundo partem per quotas seu per nomina quotitatis: ibi verò primo totum, secundo partẽ per nomina quantitatis, & differentiæ. ratio est, quia si primo re-

a ↠ P. PAV. P. ¶ Proprias. vide Roma. consi. cccvij. in princ.
b ↠ P. PAV. P. ¶ Ex legato. ad quid aũt hæres tali legatario, vide Roma. consi. ccxxix. col. ij. & q̃ teneatur tradere instrumenta crediti. vide ad Bar. in l. instrumenta. j. de fideicom. l. ij. nomen ff. de hære. vel act. vend.
c ↠ POMATES. ¶ Sine cessiõe. Nota tamẽ, q̃ si legaretur solum modo vsufructus nominũ, q̃ tunc nõ transiret vtilis actio sine cessiõe. Et iste tex., pcedit solũmodo, quando legãt nomina debitorum pleno iure. Ita Ancharanus cõ. ccclxix. incipiẽte, dubiũ principale est vi de aliqd p̃ Anchara nũ con. ij. & ibi quę rit, an legatarius, de quo hic, vel vniuersalis, id est, cui debẽt legata, siue oĩa nomina debitorum, vt ille, cui legatus est vsufructus omnium bonorũ posit agere cõtra debitores sibi legatos, ascp̃ illa cessio ne hæredis.

¶ Et signa. Adde Bal. consi. cccliij.
↠ POMATES.
e ¶ Non tantũ. Vide bonũ tex. & ibi Pa. de Ca. in l. cũ fuerit. ff. de cõd. & demon.
↠ POMATES.
f ¶ Vxor. Vide §. j. ff. de le. j. ibi Ale. Are. & Moder. & vide Ale. ibi limitat istud in cõ. incip. viso the mate. in Spe. in vlt. col. vol. ij. Are. con. clv. vbi ponit rationẽ huius tex. & con. seq. col. iij.
↠ P. PAV. P.
g ¶ Alicui fundũ. Vide Alex. cõs. xxx. in vj. col. & latius ī materia eundẽ cõ. xc. in ij. vo. col. vj. & duabus seq. vsq̃ ad fi. vi de etiam aliquid in l. alimenta. ad Bar. ff. e.
h ¶ Non bene. Adde q̃ idem tenuit Bart. Bal. & Paul. de Ca. in l. q̃d ī rerũ alle. & Gul. de Cug. in l. si dñus est de vsufru. & Bald. in l. habitatio. eo. ti. Bald. & Ang. in l. doralẽ. ff. de testamil. Bal. in c. j. §. donare. in tit. qualiter olim feudũ. & Inno. in c. pastoralis. d. doliceat in l. q̃ in rerum. tenuerit cõtrarium, & ibi etiam Rapha. Cu. vide ibi per nouissimos.
↠ POMATES.
i ¶ In annalib. De ista materia vide Bart. consi. lxij. & seq. & Fel. p̃ totũ, in j. vo. Alex. consi. xxxiij. col. ij. vol. ij. & consi. clxxxviij. col. pe. vo. vol. vbi loquitur in emphyteusi ecclesiastica cõcessa, p̃ se, & hæredibus. & consilio xxxvj. vol. iij. vbi loquiẽ in eo, qui substituit hæredes tertij. & xliij. vo. ij. vbi loquiẽ in eo, cui aliquid cõcediẽ. vel relinquiẽ sibi & hæredibus suis ex se descendentibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si legatarius. Vide qđ pulchre dicit Lu. Ro. in consi. cc. xxxij. vbi singulariter loquit, qñ tutor amittat legatū. Alleguit Iac. de Bel. & Bart. & refert antiquos ibi. An. Barb.

b ¶ Ego reperio. Adde ꝙ idē cōsuledo tenuit Ro. consi. cc. vij. & cc. xxxv. Quid au tē si fiat legatū tutori testamentario, qui sit coniunctus & creditor testatoris, vide pulchre per Bal. cō. cc. lvij. iiij. lib.

↛ P. PAV. P.

c ¶ Illud quod. Vide aliquid p Com. cōs. xxxiij. añ fi. vide ꝙ dicit Bar. in l. titia. §. fi. col. j. de lega. ij. qđ si hęres prius reperiretur mortuus eo tē pore.

d ¶ Prędiis. limita leg. istā nisi fi legato esset signū vſe, secundū Bar. ſl. gñali. §. vxori. ff. đ vſuf. leg. Ale.

e ¶ Fundo. Quæritur enim vtrū. not. differentiā inter &, & cū adđ Bar. ſl. titiæ & textores. §. j. đ le. iij.

f ¶ Quæro quādo sunt dus &c. an alienato fundo transeant instrumēta. Quid aūt si publicaē domus, an veniāt supellectilia, ꝙ ibi sunt ad vſū domus. vid Bal. in l. cū ancillis. ſ. fi. col. de ince. nup. & adde ꝙ habenē in l. si qñ. & ibi Bar. đ bo. va. li. x. vbi qđ si vēdo, vl lego rē cū integro statu: qđ importet. & Bal. ponit hic. & ad de istis Bar. in d. l. fi. de fund. ſ fr. & qđ si vēdo fundum cū iurib. suis. an videanē vendita ea ꝙ sunt de natura rei vēditę. an ea ꝙ per accidēs ibi fūt. ita voluit Inn. ſ c. ex literis đ iure pa. alle. l. si mercedē. de act. empi. & l. fundi. in princ. eo. ti. ꝙ verba allegat Bal. in rub. ſ. de contrahēda emp. ſ. vij. co. & reputat elegātia verba Bal. in l. a pcuratore. C. māda. & si vēdo castrū cū suis pīnēcijs vid ſl. ij. ff. đ ver. fi. ADDE, an legato cāpo, ꝙ vide a legata domus ꝙ est in cāpo Bal. cō. cc. xxvij. iij. volumi, & venditō castro, vel villa cū ꝙ timētijs, qđ venditū ſtelligaē vid pulchre p eundē cō. ccc. lvj. j. volumine ſcipiēte, villa vl castrū. et vi de etiā ū vēditione facta p Regē Calabrię đ terra sācti Lucidi, cū oib angarijs perāgarijs, passagijs bācho iustitiæ, pisca tionib. & qbuscūq iurib. an veniāt iura exiturę pontelan tię per Ro. consi. cclxx.

totum, & alteri totū? Respon. vt colligitur ex text. in d. l. interdū. de hære. institu. & ſ. eo. l. si Fortidianū. in prin. & đ leg. j. l. si plures. Modo expeditū habemus primū. Vltimo quęrit gloss. quid si primo relinquit totum, secundo relinquit dimidiū, tertio sextantem: an ista pars, quæ relinquit tertio, videat adempta primo, an secundo, an vtrięq. Et hoc probabilius est, dicit glo. quæ nō al legat aliquid. arg. pro hoc ſ. de impu. & alijs subſtl. l. j. & hāc glo. assumpsit Accur. quasi de verbo ad verbum, de summa Azo. ſ. de hære. inst.

1 ☞ *Si relicta est omnibus fratribus cappa, et priori biblia: an prior habebit etiam cappam: remissive.*

Sed & aliam. Plures nominationes, de eodē vniformiter factæ, nō faciunt eum vocari ad pluralitatē portionum. h. d. Opp. de l. iiij. ff. de stipu. ser. vbi pluries nominatus, plus capit. Quidā dicunt ꝙ illa corrigitur p istam, ꝙ nō placet: quia euitanda est legū correctio: vt l. j. de inofficio. Alij. distinguunt, aut est expressum propriū nomen alicuius, aut appellatiuum, quod glos. non placet: quia ibi fuit expressum propriū nomen. Alij dicūt, illa in contractibus: hæc in vltima voluntate. hoc nō placet: arg. j. tit. j. l. cū quidā. in fi. Alij dicunt ꝙ ibi voluit seruus expresse. Certe istud est diuinare. Tu tene ergo secūdam sol. quæ hic ponitur, si rectè intelligaē nam hic fuit pluries nominatus vniformiter: vt patet ex tex. ibi fuit pluries nominatus difformiter: primo sub nomine appellatiuo, secundo sub nomine proprio: vt puta promittis dominis meis & titio. & hoc fortè voluit dicere secūda sol. hic posita. Et hanc sol. tenent doct. nostri moderni, Iacobus de Are. & etiā do. Old. & facit ad quæstionem de eo qui reliquit † omnibus fratribus cappam, & Priori bibliam: vtrum Prior debeat habere cappam. ex vigore primæ nominationis. De hoc dic vt d. l. quarta. & in l. Titia. §. qui Marco. ff. de annu. leg. & habes hæc per Cyn. Vlterius opp. de pecu. leg. l. dominus. §. dñs. Solu. ibi est manifesta testatoris voluntas, hic dubia.

1 Vsum quidam. A subſtituto impubes vel exhæredati, non potest legatum, vel fideicommissum relinqui. h. d. Oppo. ꝙ à filio exheredato, cui relinquitur, vel legatum est relictum, potest legari: vt l. cohæredi. §. cum filiæ. de vulga. & pupil. si po test legari ab isto: ergo ab eius hærede. l. v. quę incipit, si fuerit. §. j. ff. de lega. iij. Sol. speciale est hic, in subſtituto exhæredati: nec potest bene reddi ratio specialitatis.

a Vlegatarius. quare qs est indignus, respicit fauorem certæ personæ, quod aufertur ab indigno, applicabitur illi personæ. hoc dicit. Oppo. j. de l. si in fraudem. ſ. eod. Solu. Ibi de fraude non constabat: præterea poterat pœnitere vsque ad sententiam: vt l. alia. supra de his quibus vt indig. Vlterius oppo. de l. ab administratione. supra eodem. Solu. Ibi fallit in milite: quia tutor non poterat esse. Oppo. de l. Nesennius. ff. de excu. tu. Solu. Fallit ibi. Ratio: quia aliās testator
b erat relicturus. Tamen ergo reperio[b] quòd

do. Iac. de Bel. in auth. de hær. & fal. §. his omnibus. tenet ꝙ hodie etiā si aliās relicturus erat ille, qui cōtemnit implere illud, quod testator iusit, perdit omne cōmodum sibi relictū in testamento. & loquitur expresse de casu huius legis. Oppo. de l. cùm filius. §. non iure. ff. de leg. ij. Sol. Ibi fallit ideo, ga tutor esse nō poterat.

c Illud quod. [c] Proprietas potest relinqui ad tēpus, vt post tempus redeat ad hæredem. h. d. Oppo. legatum non potest finiri tempore: vt l. obligationum fere. §. placet. de actio. & obliga. ff. de lega. j. l. nemo potest. Dicit glo. ꝙ ibi relinquebatur quātitas annua: hic certa res. Dic ꝙ hic post tempus, finitur ope exceptionis, non ipso iure & sic concordat cum cōtrario. Tu dic ꝙ ista est veritas, quòd in legato subest prima obligatio personalis: et ista tempore non finitur ipso iure, sed ope exceptionis, vt in contrario. Item, transfertur dominium in legatarium, cui relinquitur species: & istud potest ipso iure finiri: vt sicut ipso iure transit in legatariū, ita ipso iure post tempus transeat in hæredem. Nam iura realia non ita inhærent ossibus nostris, sicut personalia. ff. de pec. l. quis ergo casus. &. ff. pro socio. l. iij.

De verborum & rerum significa. Rubrica.

LEX I.

d Prædiis. [d] Legato fundi instructi non cedunt ea quæ ibi sunt ad tēpus: sed quę sunt causa perpetui vsus. h. d. Oppo. de l. j. §. si defunctus. ff. de reb. eo. Sol. ibi erat præsumptio tacitæ voluntatis: cui non statur in præiudicium pupilli: hic verò statur in præiudicium legatarij, vel hæredis. Vlterius op. de l. si ita. §. domo. de fundo instruc. quidam distinguunt, ꝙ aut fructus colliguntur ex illo fundo, aut aliunde. Istud nihil est dictum. Tu verò dic, vt glo. h. d. in secunda sol.

1 ☞ *Legatum factum de fundo instructo, de fundo & instrumento & de fundo cum instrumento, in quo differant inter se.*
2 *Fundo uendito, quando dicantur uendita instrumenta fundi.*
3 *Fundo locato, uenunt instrumenta.*

LEX II.

e Vndo. Legato fundi instructi, cedunt instrumēta fundi, & instrumenta patrisfamilias. h. d. Glos. hic format vnam quæstionem, quam in veritate non bene declarat. Quæritur enim, vtrum [e] inter ista tria legata † sit differentia. lego fundum instructum: & lego fundum & instrumenta: & lego fundum cū instrumēto. & gl. hic nihil boni dicit. melius declaratur in l. si cui fundum. ff. de fund. instru. & ibi plenissimè dixi. Hic breuiter dico, & assumo primò, duo indubitabilia inter hæc duo legata, fundum & instrumentū: & fundū cum instrumento: est duplex differentia. Primò, in plenitudine accessionis: quia quando lego fundum & instrumentum: cedit legato instrumentum fundi, & instrumentum patrisfamil. Sed quando lego fundum cum instrumento: cedit instrumētum fundi tantùm, nō patrisfa. Istud probatur in l. quæsitum. §. sed si fundus. &. §. seq. de fun. instru. Secundò, est differētia, in modo durationis. Nam quādo lego fundū, & instrumētū, alienato fundo per testatorem remanet legatū instrumēti. sed quādo lego fundū cū instrumēto, alienato fundo, extinguitur legatū instrumēti: vt l. si cui fundū. ff. de fun. instr. Ratio, quia dictio, & cōiungit principaliter: & dictio cum, cōiungit accessorie: vt l. j. & ij. & iij. ff. de pec. leg. Videamus de tertio modo legandi: lego fundū instructum, vel sicut instructus est, cui æquiparetur. Text. in d. l. si cui fundū. videtur ꝙ æquiparet illi legato fundū, & instrumentū. In cōtrariū videtur tex. Instl. de leg. ſ. si quis ancillas. Glo. in dictis legibus variāt in sol. dictorū cōtrariorū. Finaliter Azo dicit, & hæc est veritas, ꝙ quantū ad plenitudinē accessionis æquiparatur illi legato, fundū & instrumentū: quia cedit instrumentū fundi, & patrisfa. sed in modo durationis, quantum ad instrumentū patrisfa. æquiparatur illi legato, id est lego fundum & instrumentum: vt d. l. si cui fundū. ff. de fun. instru. Ratio, quia instrumentū patrisfa. nō est propriè accessio fundi: quantū ad instrumentum fundi æquiparatur illi legato, fundū cū instrumento: quia instrumentū fundi, propriè accedit fundo: vt d. §. si qs ancillas. Dixi plenè in d. l. si cui fundū. Quæro [f], quādo fundus simpliciter vendit[2] †, vtrum cedant instrumenta fundi. Glos. hic videtur dicere quòd sic,

a Sancimus. Vide aliquid per Bar. in l. v. ff. de verbo. oblig. Alex.

a ↛ P. PAV. P. ¶ Sancimus. Quid autē iuris qñ fit mentio de cautiōe sufficienti, vide Alex. cōs. cccc. xxxiij. in v. col. vbi dicit ꝙ intelligiē cū fideiussoribus. nisi, pferatur in tali materia in qua nō esset necessaria cautio cū fideiussoribus vt ibi p ēū. quæ autē hypotheca non dicaē idonea cautio, vide Pau. de Ca. con. cccl. xxvij. quis aūt proprie dicatur seruus & quomodo intelligaē promissio de asseuerādo vide Frā. con. clx. in xj. col. quis aūt dicatur idoneus fideiussor vid Ro. cōs. lxij. Itē qđ importet pmissio faciēdi aliquē securū, vide Ias. post Bal. & Alex. in l. j. ſ prin. ff. ꝙ satisfd. cog. vbi etiā quid importet verbū satisfacere Itē an in casib. in qbus teneē quis præstare fideiussorem si ipe sit militum idoneus faculatibus releuetur ab ista necessitate pstandi fideiussorem Alex. fuit sibi cōtrarius in lecturis & cōsilijs suis, vide Iasonem in l. j. in tertia & iiij. col. ff. qui satisdare cogan. & in lege, diuortio. §. interdum. ff. soluto matrimonio. cōcludentem ꝙ tunc releuaē & respondet ad fundamēta eorū ꝙ tenēt cōtrarium. dicit tamē ꝙ est cauendum isto casu de hypotheca bonorū. et ibi etiā super gloſ. in verbo datis fideiussoribus post alios, ponit an ꝙ teneē satisdare libere dādo pignus. Itē ſ materia ponit multa Iason. hic, & vide multa etiā per Feli. in c. ad nostrā. in ij. & iij. col. de iureiur. quomodo verbum cautio, intelligaē de nuda, pmisione. & de verbo facere securū, de quo ſ. vide late Bar. quomodo intelligatur rubr. extra. de iag. & ibi etiā quod cautio non debet esse nuda a volūtate obligatorū bonorum.

b ¶ Oppo. ff. de colla. Adde Bar. ſl. diuortio. §. interdū. so. matrim. ibi sequēdo Petrum, videē tenere ꝙ verbum cautio, prolatū a lege ciuili nō intelligiē de nuda promissione. l. in omnib. ff. de iud. & in l. si creditori. ff. de priuil. credit. Cuius cōtrariū tenent hic glo. Bar. Ang. hoc idē. Sed tu dic. secūdum Imo. in d. §. interdū. ꝙ opinio, de qua hic, est verior. sallit secundū eum, nisi lex vltra procedat. l. si constante. §. quoties. secundū vnam & si hoc iudici videbitur: vt ibi, secundū vnū intellectū: qui tamē alium potius facit ꝙ eo. Tertio fallit, si proferaē cum adiuncto: vt sufficienē, vel idonea. Et aduerte, secundū eum, ꝙ licet proferaē de nuda, quando, pfertur a lege ciuili: tamen tenebiē cum pœna, pmittere: qa est sibi facile: vt no. glo. singu. reputata. secundū Ang. in l. j. ſ si dubitetur. de iud. & no. Bar. in l. fi. de præstip. & Imo. in l. si prius. de ope. noui nuncia. circa finē tenebiē etiam sub hypotheca, vel obligatione bonorū, pmittere: cum similiter sit facile, ꝙ ea, quæ habenē in l. filio. ff. vel lega. no. ca. Et ex hoc patet ꝙ vbi fit mentio de cautiōe idonea, nō sufficit tantū hypotheca, nisi denē fideiussores, vel pignora actualiter. licet glo. sentiat contrariū, in l. si mandato Titij. §. fin. & male. & vide Bart. in l. prætoriæ. ff. de stipul. seruo. ad finem. Quid aūt si dicatur, rectè caueaē. Dic quod nō intelligitur de nuda. l. j. §. iubet. ff. de colla. bonorū ibi Bar. & cōmuniter intelligiē ꝙ sit speciale in cautione prætoria. Et dum dixi supra, in verbo, idonee: vide tex. no. in l. ergo. §. adijciē de fideicōmiss. liber. in l. j. §. penult. quo. leg. Sed adde ꝙ pro opinione Pet. in d. §. interdum, videlicet ꝙ verbū, cautio. prolatū a lege ciuili, intelligatur de nō nuda, vide tex. in l. hæredes. §. cautū. de verb. signi. licet contra ibi teneat glo. Quid aūt si dicatur, caueatur mediocriter. Text. in l. filio. prælege. videtur dicere, ꝙ sufficit cautio cum hypotheca bonorū, quod non credo: quia imo requiritur pignus, vel fideiussor, sicut in cautione sufficienti vel competēti dictū est, cum mediocris nihil aliud sit dicere, nisi sufficienter & cōpetēter. Et hoc videtur tenere Bar. in d. l. prætorię. vbi dicit ꝙ cautio cū hypotheca dicitur nuda: ergo non mediocris: nec tex. in dicta l. filio recte intuenti hoc probat. Quid aūt si dicaē caueat, vel satisfdet: dic quod intelligitur caueat, si nō est pſona suspecta. satisfdet, si est persona suspecta. Hic tex. est no. iuncta glo. in verbo, cūres. ff. de peti. hæred. & in l. penul. a. Adde glo. iuncto tex. in l. ij. §. si dubitetur. de iudic. qđ not. Quibus aūt adde glo magistra. in r. fi. de pig. Quid in cautione fiduciaria, vide Bar. in l. stipulationū. in fi. in princ. ff. de verbo. obli. quæ est quinta. Et adde ad prędicta ꝙ no. pulchre Bart. & quod ibi not. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de off. præſ. & in l. j. circa fin. ff. ꝙ satisfd. cog. Quid aūt si promitto te facere tutum, & securum: vide Bar. & ꝙ ibi no. ff. de præto. stip. l. fi. Adde ad ea, quæ in hac lege tangit Bart. & doc. & quod dixi ſ. in prin. adde no. Bart. in l. si prius. in ij. q. đ ope. noui nuncia. & ibi vult ꝙ verbum cautio, prolatum a lege ciuili intelligatur de nuda. & ibi vult qđ ſ. dixi, per d. l. filio. videlicet, quod obligatus ad cauendum nude, debet obligaē bona sua. Sed Imo. ibi dicit, quod ſ illa l. filio. bene pondere tur, Videtur facere in oppositū: quia vi detur aliquid specialitatis inducere in patre, vel domino. Et videtur innuere triplicē speciem cautionis, nudā, sufficientē & mediocrem: & vi detur illā appellare mediocrē. Adde ꝙ sufficiens cautio, appellatur tam pignoratitia, quam iuratoria, & fideiussoria, secundum Inno. in c. ex transmissa. de resti. spo. Quid autem si statutum facit mentionem de cautione idonea? dic quod intelligitur arbitrio iudicis, secundum Bald. in l. vniuersa. in ij. columna de præci. Impe. offe. Quid in cautione competenti? Dic cum fideiussore. l. si debitori. & ibi Bald. de iudi. & Bald. in l. penult. in v. colum. de excep. rei iudi. Et de ista materia vide plene per doct. in l. j. ff. qui satisfda. cog. & ibi dixi & per Bald. in l. j. ſ. de procu. Quid si promittit ad sensum sapientis, vel cum solenni cautela? Bald. in l. executorem. in vj. colum. de execu. rei iudi. & quod no. dixit de verb. idonea, adde textum iuncta glossa in verb. idonea. in l. quamuis. ff. de pig. actio.

ADDE Old. consi. lxix. incip. nomine cautionis regulariter sola promissio intelligitur, vbi dicit, ꝙ dum Papa semel esset in cōsistorio, & fuisset oppositum de l. quicunq. de omni agro diser. quod cum dicitur idonea cautione, sufficit hypotheca: vt ibi dicit Papam respondisse. quod ista lex non faciebat: quia ibi est speciale. & ibi dicit obligatis fundis idonee cautum. nō tamen dicit, quod idonea cautio sit obligare fundos. Facit l. quicunq. de fun. pa. ibi vide ad apostillam: & quid de sufficienti cautione, & quid de competenti: & an stante statuto, quod inter affines fiat compromissum, recepta securitate, debeat intelligi cum fideiussore, vel pignore: vide Bald. consilio. cxlviij. v. libro.

c ↛ POMATES. ¶ In dubio de nuda. Limita istud, vt per Alexan. in fi. in l. stipulationum. la j. ff. de verb. oblig. & vide Felin. in c. ad nostram, col. ij. de iureiur.

d ↛ POMATES. ¶ Quam in vltimis voluntatibus. Limita, vt per Romanum in singula. cccc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Suggestioni. Vid Bart. in l. ꝓnunciatio ff. e. & in l. tutelas. ff. de cap. dimi. Cõsulo cõtra Bar. in illis de ptholomæis. And. Barba.

a ¶ Suggestiõi. Quid si dixerit aliquis, relinquo liberis alienis. An. in cõ. xxxviij. cũ duob. sequẽ. videtur idẽ dicere.

↦ POMATES.

b ¶ Vocenſ. Interpꝛtatiõe ergo legali semper interpretaſ: vt testator ſenſiſſe intelligatur de eo, q̃ est ſibi maiori affectione cõiunctus. Ad quod vide Ro. conſi. cccc. viij. & multa quæ posui ad Bart. in l. si cognatis. in vlt. col. in ver. quæro quo ordine. ff. de re. dubijs.

↦ P. PAV. P.

c ¶ Facit ad quæſtionem. vide de hoc & alijs ad Bar. in l. pro nunciatis. §. familia ff. de verbo. ſignific.

d ¶ Modo quæritur vtrum. An baſtardi contineanẽ appellatione familiæ vel domus? Et vide doct. in l. generaliter. §. fi. de inſt. & ſubſt. Bar. ſ l. tutelas, de cap. di. Bar. in l. pronunciatio. de verb. ſignifi. Et an ad eos træſeat nobilitas, vide Bar. ſ l. j. C. de dig. li. xij. circa vj. co. Aliquid ꝓ Flo. in l. qui teſtamentũ. in fi. ff. de ꝓba. & idem Ang. in conſi. ccxj. Sed an vxor. veniat appellatiõe familię, eſt bonus tex. q̃ hic in l. qui cunq; & ibi Bar. C. de re mili. lib. xij. & in ru. in auth. de reſt. fideicom. Et an baſtardi poſsint portare inſignia, & arma domus, vide Bar. in l. filiũ. de his, qui ſunt ſui. vide Bal. in l. liberali. & ſuis & legiti. Adde q̃ baſtardus eſt iſamis, Azo. in fi. de inſa. Bal. in l. bone fidei. C. de iur. & vide Bal. ſ prealleg. l. generaliter. Et ad materiã vid̃ Spe. in tit. de loca. §. nunc aũt. & Bal. in auth. ſi quas ruinas. & ſac. ſanc. eccle. Et an baſtardus contineatur appellatione filij, ad hoc vt puniaſ pœna l. q̃ſquis. ad l. Iul. maieſta. & ibi plene vide Bal. & vide bar. in l. ij. de verb. ſig. ff. & Bal. in d. l. generaliter. & vide gloſ. in c. j. de bap. in clemẽ. Adde an baſtardus ſit de familia, & an poſsit portare arma domus, Ang. in conſ. xxx. & xcj. et ꝓ Pet. de Anch. cõ. cccxc. Itẽ adde ad materiã legitimatiõis baſtardorũ, quod dicit Paul. de Caſt. in l. pactum. C. de colla. Pro quo facit Ang. in §. ſi ab vno. ff. de legi. hæred. Et ad materiã, vide oſno bal. in prælle. l. generaliter. & moder. in l. iij. de in ius voc. Et vtrũ ſi ſtatuto cauetur, q̃ capiẽs filium rebellẽ conſequatur certũ præmiũ, vtrũ capiẽs ſpuriũ conſequatur, vide Bar. in Litẽ in poteſtate. ff. de his q̃ ſunt ſui vel alie. iur. in princip.

↦ POMATES.

e ¶ Vtrum baſtardi. Quid autem ſi ſint legitimati: vide Alex. cõſil. ſ. maxime in v. col. & vol. iiij. & per eundem in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. col. xx. et ſeq. ff. ad Tre. Ann. cõſi. xlvj. in iij. charta.

¶ Proping affines. Qui dicãtur propiꝛ qui, vide etiã in l. j. C. vij. vir & vxor. Qui dicanẽ cõiũcti, vide in l. cui eorum. §. affinitatis. & ibi Barto. ff. de poſt. Et ſcias q̃ vxor eſt conjuncta quem tenet Paul. de Caſt. in authen. niſi rogati. in vltimis verbis. C. ad Treb. Sequitur Deci. in repet. c. in preſentia. in ix. char. verſic. & q̃ ſupius dicta extra. de probat. vbi alia allegat & ſequitur Paul. de Caſt. vide Iaſo. in auth. cũ relictum. in iij. col. in iſto titu. vide ad Bart. ſ l. Titio centum. §. Titio. cẽtum. ff. de conditio. & demonſtra.

d ¶ Cui relictũ. Vide Bar. ſ cõſi. cxxx viij. quomodo allegauit hanc auth. inci. lator præſentis ſchedulæ. Andr. Barba.

d ¶ Cui relictũ. Quid aũt ſi relinq̃t mulieri ſub cõditiõe, ſi monaſterium ingrediaſ: an dicaſ indicere viduitatẽ, et ſpernaſ. Bar. q̃ ſic, in cõſi. inci. dña Miniata. & Bal. hic ad iſtã auth. ſi ſenup. an relictũ indicẽs viduitatẽ teneat: vide Bar. in l. j. verſi. ſed pone. prior. de ſecũnup. & no. hic q̃ qñ qs nõ põt cauere, ſtatur iuratoriæ cautioni. Vide gl. et Bar. et doc. in l. vſuf. §. de vſufr. & ibi dixi. et qd dixi. ſ. tit. ij. l. ſancimus. & adde, q̃ ſi qs nõ põt dare fideiuſſorẽ, excuſaſ a tutela. l. ſi qs inter. §. Impator. de exc. tu. & l. ſi. in fi. ff. de ſuſ. tu. ſecũdũ Bal. in l. j. in fin. ſ. q̃ cũ eo. & per cõſequens tũc nõ ſufficit iuratoria cautio. Ad idẽ vide q̃ no. Bal. in l. ſi. §. q̃ cũ eo. & habes poſt Bar. in l. frater. §. de excu. tut. Adde q̃ hic dicitur, in prima parte apoſtillæ: q̃ illud ꝓ Paul. de Caſtr. reprobaſ in l. Titio cẽtũ in princi. qa illa nõ indicit ſpiritualẽ viduitatẽ licet auferat carnalẽ: qa vita cõtẽplatiua altior eſt, q̃ tẽporalis nec reputaſ cõtra Rempu. qa aſæ ſunt ꝓcrendæ corporibus. l. ſancimus. de ſacroſan. eccle. & do. Alex. in apoſtil. in d. l. Titio. dicit Bononiẽ fuiſſe iudicatum con. tra Bar. in caſu d. cõſilij incip. d. minuata.

e ¶ Legẽ Iuliã. Nota q̃ in correlatiuis, vno correcto, corrigiſ et reliquũ. Vide tũ de hoc Per. de Anch. in c. canonum ſtatuta. in x. char. ver. Vlterius quæro vtrũ iſta correctio. & ibi refert Bal. hic, quẽ ſequiſ. Vide tñ no. ꝓ gl. Bar. & Bal. in auth. q̃ ſemel. j. q̃ō & q̃ñ iud. Et in correlatiuis, quid ſit prius, an actiuũ vel paſſiuum: vide Bal. ſ ru. ſ. d re. cre. Et ad materiã correlatiuorũ videvnũ q̃ dixit Bar. in l. ij. ff. q̃ met. cã. vbi dicã poſt eũ. & vide dicta Bar. in l. liberorũ. §. notãter. ff. de his q̃ no. infa. et adde vnum, q̃ dicit Bar. in l. multũ interreſt. de ver. obl. Adde q̃ in correlatiuis diſpoſitũ in vno, diſpoſitum ſtelligitur in alio. Bald. conſi. xiiij. ij. lib.

↦ POMATES.

f ¶ Intelligiſ. Etiã circa illud no. de correctiuis, vide copioſius q̃s alibi Feli. in ꝓœ. Decre. in ix. co. cũ tribus ſeq. Et q̃d diſpoſitũ in vno correlatiuorũ nõ ſit diſpoſitũ alio, facit id q̃ no. doc. ſ l. ij. §. fi. et ibi do. Iaſ. ſ v. no. ſ l. elec. ff. ſo. ma. rñdevt ibi ꝓ cũ: q̃ aſsignatorñe diuerſitatis.

↦ POMATES.

g ¶ Ecõtra. Hic vide Anch. ſ c. canonũ ſtatuta. col. xviij. de cõſti. & Panor. ibi addita. in c. j. de locato. col. §. & Caprã cõſ. j. col. j. & iiij. & Fel. in c. fi. de iud. Iaſ. in l. ij. in iij. no. ff. de ſ iuſ voc. Barb. in c. cẽterũ. colũ. pe. de iudi. Ro. cõſi. cclxvj. Bal. cõſi. vj. in v. parte. Bar. in l. fi. & qd ibi addidi, d accep. Are. cõ. lvij. col. ij. Pan. ſ c. ex multa col. ij. in ver. vl. quero. de voto. Arer. cõſ. ij. col. ij. Ana. ſ c. d iudi. col. ij. & Iaſ. l. q̃ ſe patris. co. xvij. ad fi. q̃ ad mit. & co. pe. & ſ i mo emancipati. col. j. j. & colſ. Fel. in c. debitores. co. pe. d iur. Are. ſ l. ſi filiũ. §. patri. co. iiij. d vul. Iaſ. in rub. ff. d acq. poſ. Bal. no uellus in tract. de dote ſ vj. parte. ſ ij. pri. charta viij. col. iij. Et ꝓ hoc ſemel dixi in q. de facto. Itẽ no. q. iſtã, & adde Bar. ſ l. fi. de acceſ. & l. j de cupreſ. li. xj. & no. in l, ſi cum venerit. ff. de pac.

¶ In cõtrariũ facit, q̃ no. Bar. ſ l. multus. §. j. d re. iur. & vide q̃ ibi dixi. & adq̃ no. ꝓ Bal. ſ ru. j. d re. iur. et adde tex. ibi, Bar. in l. ſi ab eo. j. de le. ḥer. & facit, an ſi ſtatutũ excludat ſororẽ a ſucceſsione fratrum, an idem erit econtra: Bald. q̃ non, in l. lege. in fi. j de le. hære. & vide de materia Bald. in rub. j. de re. re.

↦ P. PAV. P.

¶ Puniatur emptor. Panor. in c. j. in j. col. extra. loca, tenuit expreſſe contrarium, q̃ in pœnalibus nõ fiat extenſio & correlatiuis ad aliud, vide Iaſ. hic qui formatcontrariam ſententiam & late tangit hanc materiã correlatiuorũ per tres principales cõcluſiones, vide cum & vide la-

Si popularis accipit in uxorẽ nobilem, non efficitur nobilis.
Statutum, quòd minor non poſsit contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum: affines, id eſt, conſanguines uxoris dicuntur propinqui.
Gener, & nurus, & alij affines, non dicuntur propinqui.
Familiæ appellatio, quando referatur ad rem, & quando ad perſonas.

SVggestioni.[a] Relictũ familiæ, debetur gradatim perſonis, quæ appellatione familiæ cõtinentur: licet q̃ñq; nomẽ familiæ portigaſ ad res. h. d. Opp. de l. cum ita. §. fi. al's eſt ſub l. omnia. §. fi. de leg. ij. Sol. Ibi erant certæ perſonę ſpecialiter numeratæ: hic ſecus. Opp. ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre. & l. cum pater. §. pe. e. tit. Sol. Iſta debet intelligi ſecundũ illas, vt iſti propinqui vocentur[b] gradatim. Iſta lex facit ad † quæſtionẽ[c]: Statuta ſunt ꝓ Tuſciam, q̃ illi qui ſunt de domo nobiliũ, puniaṅ maiori pœna. Modò quæriſ, vtrum[d] baſtardi[e] ſint de domo nobiliũ: & vt intelligaṫ quæſtio, appellatio domus ponitur q̃ñq; pro familia: vt ff. ad Sylla. l. j. in prin. dicit tex. ibi: cũ aliter nulla domus põt eſſe tuta, &c. Exponit Ia. de Rau. nulla domus. i. nulla familia. Pro hoc vidiſtis ſ. ne li. po. l. j. Ibi: potẽtiorum domorum opibus, &c. ſed appellatione familię, cõtinenẽ oẽs propinqui, vt hic: ergo baſtardi cõtinẽtur appellatiõe familię: qa ſunt propinqui. In contrarium vr̃: quia appellatione familiæ continentur oẽs, qui ſunt de eadem agnatione, vt l. ꝓnunciatio. §. familię. de verb. ſig. ſed baſtardi nõ habẽt agnationem: vt Inſt. de ſucceſ. cogn. §. vulgo. Ergo apparet q̃ nõ ſint de familia, ſiue de domo. Et iſtud videẽ verſus ſecundũ propriã ſignificationem iſtius dictionis familiæ, nõ obſtante hac lege: quia hic largè accipitur ex præſumpta voluntate defuncti: & ideo ſi cõmunis modus loquendi eſſet, q̃ appellatione domus continenẽ etiam baſtardi: ſicut mihi vr̃, q̃ ſit ĩ ciuitate iſta, & in alijs ciuitatib. Tuciæ: tũc ſine dubio baſtardi continentur. argu. ad hoc. l. cùm de lanionis. §. aſinam. de ſun. inſtruc. & l. libroꝝ. §. quod tamen Caſsius. de lega iij. Alibi tamen, vt in ciuitate Piſarum, vidi verba ſtatuti aliter compoſita. dicebant enim, q̃ ſi quis eſſet de nobili patrimonio. &c. Iſto caſu non dubitarem baſtardum contineri verbis ſtatuti. Nam appellatio famil. intelligitur pro agnatione, quod eſt nomen iuris ciuilis: quæ agnatio non cadit in baſtardum: vt dixi. Sed cùm dico de nobili patrimonio: hic ſignificatur natura. q. d. natus ex patre nobili. Nã patris & matris nomina ſunt ſignificatiua naturæ: vt dicit text. in l. tutelas. ff. de capi. dimi. ſed ſecundum naturam, ita baſtardus eſt filius, & eius pater eſt pater, ſicut legitimus: cum iure naturali oẽs ſunt legitimi: vt in auth. qui mo. na. effi. leg. ſ. liceat. ver. bella verò. Quæro, popularis † mulier nupta in domo nobilis vtrũ dicatur nobilis. Vide tur indubitãter q̃ ſic: vt l. fœminæ. ff. de ſenat. Sed quid ſi effecta eſt vidua. Hic videẽ caſus, q̃ idem. Nam de iure cõmuni, mortuo viro, adhuc dicitur de familia. ibi ſi matrimonium morte, &c. Pro hoc videtur tex. in l. filiſj. §. vidua. ad munic. † Tertiò dubitatur, an popularis accipiens in vxorẽ nobilem videatur nobilis ſiue de domo nobilium: hic videtur text. quod ſic: quia ſi gener accepit filiam alicuius. videtur de familia illius. Ita videtur hic. Sed, vt dixi, non eſt verum de propria ſignificatione: vt d. l. pronunciatio. §. familiæ. de ver. ſigni. Non obſtat hæc lex: quia hoc eſt ex præſumpta mẽte defuncti. Item facit † iſta lex ad ſtatuta, quę dicũt q̃ minor nõ poſsit cõtrahere ſine licẽtia duorũ propinquorũ: vtrũ dicanẽ, ꝓpinqui affines[f]: hoc eſt cõſanguinei vxoris, hic eſt tex. q̃ nõ. ibi: nõ ſolũ propin quos. ſed his deficiẽtibus &c. Apparet ergo, q̃ gener & nurus, & alij affines, non dicuntur propinqui, vt vidiſtis. §. vnde vir & vxor. l. j. † Vltimò eſt videndũ quomodo cognoſcatur, vtrũ appellatio familiæ referatur ad perſonas, an referatur ad res. Rñdeo q̃ quãdo proferẽ à teſtatore: aut diſpoſitio ſit familiæ, aut de familia. ſi ſit familiæ, refertur ad ꝑſonas: vt hic in prima parte. ſi de familia referẽ ad res: vt hic, in ſecũda parte. vt l. nam quod. §. fi. cum l. ſeq. ad Treb. ita etiã collĩgitur in d. l. pronũciatio. de verb. ſigni. Prædictorũ ratio eſt: quia de familia, prout referẽ ad ꝑſonas, nõ poteſt teſtator diſponere. nam cũ liberæ perſonæ ſint: nõ poſſunt relinqui alteri, ſed ſi appellatio familię proſertur à lege, quæ põt nõ ſolũ diſponere familiæ, ſed etiã de familia: tunc eſſet neceſſe q̃ recurramus ad antecedentia, & ſequẽtia: & ſic intelligemus qualr lex intellexit vt l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. ff. de lega. j. & debemus accipere intellectũ qui eſſet ſine vitio: vt l. ambiguo. ff. de re. du. & de reg. iu. l. quoties.

g *Si omiſſa[g] ſit cauſa teſtamenti. Rubr.*

Continua vt in gl. & in q̃bus caſibus haꝫ beat locũ edictũ, ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti: dic vt in gl. nõ eſt verũ: quia edictũ, ſi quis omiſ. cau. teſta. nõ eſt inductum, niſi ſolùm quãdo quis omitti t ex teſtamẽto, & adit ab intestato. Illud aũt q̃ eſt ĩtroductũ, quãdo vadit ad ſubſtitutũ, vel vadit ad legitimũ, nõ eſt per edictũ ſi quis omiſ. cau. teſta. ſed eſt per conſtitutiones Principũ, vt apparet ex legibus hic allegatis. & hoc eſt vtile ſcire propter formationem libelli, &c.

1 *Repudians in caſu huius legis, qui non accepit pecuniam, num teneatur in ſubſidium? ibi quærit.*

SI in fraudem. Si inſtitutus dimittit hæreditatem, vt vadat ad ſubſtitutum, legata debẽtur à ſubſtituto: & ſi pecuniã, ob hoc inſtitutus accepit etiã ipſe tenetur. h. d.

Oppo. quando aliquis dat ſubſtitutum vulgariter videtur inſtituto permittere, quòd repudiet: vt lege Cornelius ff. de hæred. inſtit. not. in l. Pap. §. quarta. ff. de inoffi. teſta. Si ergo permittitur repudiare, ex voluntate defuncti: non incidit in hoc edictũ vt l. qui autem. in princip. ff. eod. Solu. concedo quòd teſtator videtur hoc permittere quòd fiat bona fide: non autem q̃ fiat in fraudem legatorum. argum. l. j. §. denique. ff. de aqua pluuia arcenda.

Opp. ij. & videtur, quod indiſtinctè relicta ab inſtituto, debeantur à ſubſtituto, etiam ſi nulla ſit fraus: vt l. licet. de leg. j. Dicit gl. & bene, intellige q̃ hic teſtator noluit, q̃ eſſent repetita à ſubſtituto. & dicit bene, intelligo teſtatorem noluiſſe hoc, quando ab inſtituto noĩatim relict: vt l. ſi plures. de leg. iij. & l. j. §. id q̃ ex ſubſtitutione. ad le. Fal. Quærit gl. in primo caſu huius legis † q̃n inſtitutus repudiauit, nec accepit pecuniã: vtrũ etiã ipſe in ſubſidiũ teneaṫ? Finaliter gl. determinat q̃ nõ: & hoc cõiter tenẽt doc. do. Iac. But. ſic ſimpliciter recitãdo cõtrariũ tenuit. Nã cum ipſe repudiãs participauerit fraudẽ, debet in ſubſidiũ teneri: vt l. fina in prin.

a ¶ De eo ꝓ quẽ ta. rit. Adde q̃ ſi ille tex. bene ponderẽ, nõ facit ad hoc ꝓpoſitum. Nam ibi ille cõtra quem agitur in ſubſidium, nõ fuerat in dolo, ſed agebatur in ſubſidium contra illum ad quem lucrum peruenit ex dolo alterius.

↦ P. PAV. P. ¶ Inſtituti. Et ideo ſi aliqs inſtituaṫ q̃ ſuit capax ex teſtõ poterit ab inteſtato ſuccedere ꝓ iſtũ tex. dicit Cõ. cõſ. lxxxiij. q̃ loquiṫ de ſorẽ.

b ↦ P. PAV. P.

c ¶ Viduitatẽ indicit. Limita iſtã reg. non procedere q̃n in caſu quo nuberet eſſet relictũ legatũ alij perſonę magis priuilegiatæ. tex eſt ſing. in l. titio vſusfructus. §. ſerui. ff. de cõdi. & demõ. vbi Bar. poſt Guil. de Cuneo, infert idẽ eſſe q̃n eſſet relictũ legatũ alicui eccleſiæ vel piæ cauſæ quod bene. phaĩ in illo tex. arguendo a libertate ad piã cauſam, vt per Bart. & alios in l. ſi vnus. ſ. de teſta. de hoc ẽt vide Franc. cõſi. lxvij. in iij. col. & ibi etiã dicit q̃ cõditio tẽporalis põt apponi. vide Iaſo. hoc tit. in l. j. in vlt. col. quid autẽ ſi fiat legatũ alicui cum hoc ꝓ intreꝛ religionẽ, an talis conditio reſciaṫ, vide Bar. conſil. clxxvij. contra quem tenet Paul. de Caſt. in authen. niſi rogati. in vltimis verbis. C. ad Treb. Sequitur Deci. in repet. c. in preſentia. in ix. char. verſic. & q̃ ſupius dicta extra. de probat. vbi alia allegat & ſequitur Paul. de Caſt. vide Iaſo. in auth. cũ relictum. in iij. col. in iſto titu. vide ad Bart. ſ l. Titio centum. §. Titio. cẽtum. ff. de conditio. & demonſtra.

d ¶ Cui relictũ. Vide Bar. ſ cõſi. cxxx viij. quomodo allegauit hanc auth. inci. lator præſentis ſchedulæ. Andr. Barba.

d ¶ Cui relictũ. Quid aũt ſi relinq̃t mulieri ſub cõditiõe, ſi monaſterium ingrediaſ: an dicaſ indicere viduitatẽ, et ſpernaſ. Bar. q̃ ſic, in cõſi. inci. dña Miniata. & Bal. hic ad iſtã auth. ſi ſenup. an relictũ indicẽs viduitatẽ teneat: vide Bar. in l. j. verſi. ſed pone. prior. de ſecũnup. & no. hic q̃ qñ qs nõ põt cauere, ſtatur iuratoriæ cautioni. Vide gl. et Bar. et doc. in l. vſuf. §. de vſufr. & ibi dixi. et qd dixi. ſ. tit. ij. l. ſancimus. & adde, q̃ ſi qs nõ põt dare fideiuſſorẽ, excuſaſ a tutela. l. ſi qs inter. §. Impator. de exc. tu. & l. ſi. in fi. ff. de ſuſ. tu. ſecũdũ Bal. in l. j. in fin. ſ. q̃ cũ eo. & per cõſequens tũc nõ ſufficit iuratoria cautio. Ad idẽ vide q̃ no. Bal. in l. ſi. §. q̃ cũ eo. & habes poſt Bar. in l. frater. §. de excu. tut. Adde q̃ hic dicitur, in prima parte apoſtillæ: q̃ illud ꝓ Paul. de Caſtr. reprobaſ in l. Titio cẽtũ in princi. qa illa nõ indicit ſpiritualẽ viduitatẽ licet auferat carnalẽ: qa vita cõtẽplatiua altior eſt, q̃ tẽporalis nec reputaſ cõtra Rempu. qa aſæ ſunt ꝓcrendæ corporibus. l. ſancimus. de ſacroſan. eccle. & do. Alex. in apoſtil. in d. l. Titio. dicit Bononiẽ fuiſſe iudicatum con. tra Bar. in caſu d. cõſilij incip. d. minuata.

e ¶ Legẽ Iuliã. Nota q̃ in correlatiuis, vno correcto, corrigiṫ et reliquũ. Vide tñ de hoc Per. de Anch. in c. canonum ſtatuta. in x. char. ver. Vlterius quæro vtrũ iſta correctio. & ibi refert Bal. hic, quẽ ſequiṫ. Vide tñ no. ꝓ gl. Bar. & Bal. in auth. q̃ ſemel. j. q̃ō & q̃ñ iud. Et in correlatiuis, quid ſit prius, an actiuũ vel paſſiuum: vide Bal. ſ ru. ſ. d re. cre. Et ad materiã correlatiuorũ videvnũ q̃ dixit Bar. in l. ij. ff. q̃ met. cã. vbi dicã poſt eũ. & vide dicta Bar. in l. liberorũ. §. notãter. ff. de his q̃ no. infa. et adde vnum, q̃ dicit Bar. in l. multũ interreſt. de ver. obl. Adde q̃ in correlatiuis diſpoſitũ in vno, diſpoſitum ſtelligitur in alio. Bald. conſi. xiiij. ij. lib.

↦ POMATES.

f ¶ Intelligiſ. Etiã circa illud no. de correctiuis, vide copioſius q̃s alibi Feli. in ꝓœ. Decre. in ix. co. cũ tribus ſeq. Et q̃d diſpoſitũ in vno correlatiuorũ nõ ſit diſpoſitũ alio, facit id q̃ no. doc. ſ l. ij. §. fi. et ibi do. Iaſ. ſ v. no. ſ l. elec. ff. ſo. ma. rñdevt ibi ꝓ cũ: q̃ aſsignatorñe diuerſitatis.

↦ POMATES.

g ¶ Ecõtra. Hic vide Anch. ſ c. canonũ ſtatuta. col. xviij. de cõſti. & Panor. ibi addita. in c. j. de locato. col. §. & Caprã cõſ. j. col. j. & iiij. & Fel. in c. fi. de iud. Iaſ. in l. ij. in iij. no. ff. de ſ iuſ voc. Barb. in c. cẽterũ. colũ. pe. de iudi. Ro. cõſi. cclxvj. Bal. cõſi. vj. in v. parte. Bar. in l. fi. & qd ibi addidi, d accep. Are. cõ. lvij. col. ij. Pan. ſ c. ex multa col. ij. in ver. vl. quero. de voto. Arer. cõſ. ij. col. ij. Ana. ſ c. d iudi. col. ij. & Iaſ. l. q̃ ſe patris. co. xvij. ad fi. q̃ ad mit. & co. pe. & ſ i mo emancipati. col. j. j. & colſ. Fel. in c. debitores. co. pe. d iur. Are. ſ l. ſi filiũ. §. patri. co. iiij. d vul. Iaſ. in rub. ff. d acq. poſ. Bal. no uellus in tract. de dote ſ vj. parte. ſ ij. pri. charta viij. col. iij. Et ꝓ hoc ſemel dixi in q. de facto. Itẽ no. q. iſtã, & adde Bar. ſ l. fi. de acceſ. & l. j de cupreſ. li. xj. & no. in l, ſi cum venerit. ff. de pac.

¶ In cõtrariũ facit, q̃ no. Bar. ſ l. multus. §. j. d re. iur. & vide q̃ ibi dixi. & adq̃ no. ꝓ Bal. ſ ru. j. d re. iur. et adde tex. ibi, Bar. in l. ſi ab eo. j. de le. ḥer. & facit, an ſi ſtatutũ excludat ſororẽ a ſucceſsione fratrum, an idem erit econtra: Bald. q̃ non, in l. lege. in fi. j de le. hære. & vide de materia Bald. in rub. j. de re. re.

↦ P. PAV. P. ¶ Puniatur emptor. Panor. in c. j. in j. col. extra. loca, tenuit expreſſe contrarium, q̃ in pœnalibus nõ fiat extenſio & correlatiuis ad aliud, vide Iaſ. hic qui formatcontrariam ſententiam & late tangit hanc materiã correlatiuorũ per tres principales cõcluſiones, vide cum & vide la-

in prin. de eo ꝓ quẽ facta. erit. [a] Sed hoc nõ placet: qa hic loquiṫ de acgrendo, ſed dolus cõmiſſus in nõ acquirẽdo, nõ facit in ſubſidiũ quem teneri: vt l. q aũt in princ. ff. q̃ in fraud. cred. teneas ergo gl. tuã. Venio ad ſecundã partẽ, & opp. de l. ſi à ſubſtituto. ff. eo. Sol. Dic plenè, vt hic in vlt. gloſ. Vltimò hic diſtinguitur. & Cyn. hic refert diſtinctionem magnam, quam Dy. ponit ff. eod. tit. ideo vide Cy. hic, vel Dyn. ibi tñ iſta diſtinctio eget ſuppletione in multis: & in alio anno incœpi, & non perfeci.

IVm qui. Si omittiṫ ex teſtamento, vt adeaṫ ab inteſtato, legata & libertates debentur: ſed ſi ex teſtamento non poteſt adiri ex defectu teſtamenti, vel hæredis inſtituti: [b] tunc ſecus. h. d.

SI Proculiana. Etiam ſi legata debeãtur ex hoc edicto, eſt locus Falcidiæ. h. d.

De indicta viduitate, & lege Iulia Miſcella tollenda. *Rubrica.*

LEX I.

LEgatũ. Indictio viduitatis in perſona tertij non reprobaṫ. h. d. Habes hoc in l. mulieri & Titio. ff de con. & demon. Opp. de l. auia §. Titio. ff. de cõd. & demon. l. hæres. ff. e. Sol. in prima legatũ erat puentũ ad mulierẽ: in ſecunda erat legatũ relictum cuidã coniunctæ perſonæ mulieris, in cuius fauorẽ pręſumebaṫ mulierẽ deſiſtere à matrimonio: ideo conditio ſpernitur.

1 *Lex Iulia Miſcella quid indicebat.*
2 *Conditio indicens viduitatem ſpernitur.*
3 *Mulier præſumitur habere animum procreandorum, liberorum.*
4 *Via malitijs non debet aperiri.*
5 *Cautio Mutiana ſolum in caſu huius l. eſt ſublata.*

LEX II.

AMbiguitates. Conditio q̃ viduitatem indicit, ſperniṫ: & lex Iulia Miſcella, & cautio, & iuramentũ, qđ per eã indicit, eſt ſublatũ. h. d. Debetis ſcire, q̃ de iure antiquo Digeſtorũ & codicis, cõis cõditio, q̃ indicit viduitatẽ, ſperniṫ: & legatũ capitur tanq̃ purũ. Poſt illud ius Digeſtorum ſuperueniṫ † Iulius Miſchellus, qui fecit legem circa hoc, per quam ſtatuit q̃ mulier, cui ſic relinquiṫ, quãdo accepit legatũ, ĩtra annum debet iurare de nõ nubẽdo: vt hic tangitur ꝓ gloſſ. & plenius per Azo. in ſumma. Nota † q̃ ſperniṫ conditio, q̃ viduitatem indicit. [c] † Nota q̃ in dubio præſumitur mulierẽ habere animũ procreandorũ liberorũ. Nota † q̃ nõ debet aperiri via malitijs. Pro declaratione legis, queriṫ quid indicebat lex Iul. Miſcella. dic vt dixi ſ. ad eui dẽtiam: vt tangitur hic ꝓ glo. & clarius per Azo. in Sum. huius tit. Quæro, quid indicebat cautio Mutiana. Quia dñi, ille tractatus de cautione Mutiana, eſt ſatis longus: habetis in l. Mutianæ. de cõd. & demõ. & gloſſ. hic tangit: dic vt in ea, quæ bene dicit.

5 Quæro, † vtrum cautio Mutiana in omnibus ſit ſublata per hanc legem. Glo. hic dicit, & bene, q̃ nõ, niſi in caſu huius legis.

1 *Correctio legum non inducitur ex identitate rationis, niſi quatenus in lege ſit expreſſum.*

d [d] VIrelictum. Iſta auth. corrigit leges antiquas in aliquib. Oppo. cõditio, quę viduitatẽ indicit, ſperniṫ: vt l. ij. huius tit. & ff. de condi. & demõ. l. cũ ita. & l. hoc modo. Sol. Dico q̃ iſta auth. corrigit iſtas leges in nuptijs ſecundis. nõ in primis nuptijs: hoc eſt, in virgine vel in ea, quę nũq̃ habuit virũ. Illa lex immutata reperiṫ: ideo ei ſtandũ eſt ſecũdũ opi. Ioã. quã Azo. in ſum. huius tit. aſſerit firmiter eſſe verã: licet Guar. dixit cõtrariũ, & hoc tenent doc. ẽt poſt mortalitatẽ. ita cõſului. Vide gl. tuã in fin. Et q̃ iſta opi. Io. ſit verior probaṫ: qa

1 legũ † correctio nõ inducit per idẽtitatẽ rõnis, niſi quatenus in lege ſit expreſſum: vt l. præcipimus. in fi. de app. Dixi in auth. quas actiões. ſ. de ſac. ſan. eccl. ſed in auth. noſtra ſolum exprimitur de ſecun. nu. ergo &c. vt dicam. j. l. proxima.

1 *Lex corrigens in uno ex correlatiuis, intelligitur corrigere in alio.*
Emptor, & uenditor, ſunt correlatiua.
2 *Statutum puniens uendentem frumentum extra plateam, comprehendit ementem.*

LEX III.

e [e] EGem Iuliam. Conditio, q̃ viduitatem indicit, ſicut in fœminis ſpernitur, ita in maſculis: ſecus ſi relictũ in tẽpus viduitatis conſeraṫ, nõ vt in ea permaneat. h. d. Not. ex hoc prĩ. † q̃ ſi lex corrif gir in vno de correlatiuis, intelligiṫ eſſe correcta in alio, licet nõ exprimaṫ. cõtra hoc vi deſ. j. de app. l. præcipimus. in fi. & qđ dixi. auth. ꝓxi. in fi. Solu. Lex nõ corrigitur, niſi in expreſsis: vt in cõtrario. Fallit in correlatiuis, vt hic. Nã maritus & vxor ſunt corre h latiua. Sicut ergo lex corrigiṫ in vxore, ita in marito. Vide in ſimili, emptor & vẽditor ſunt correlatiua: pone q̃ emptor liberat vẽditorẽ: certe ſtatim intelligiṫ liberatus ipſe

g emptor a vẽditore: & econtra[g]. Hic eſt caſus in. l. cum emptor. ff. de reſcin. ven. & l. ſi.

2 ff. de acce. † Per hoc ſemel dixi in. q. de facto. dicebat ſtatutum Piſarum, quod nulli liceat vendere frumentum, niſi in platea, ſub certa pœna: de emptore nihil dicebaṫ:

2 in hoc n°2. Bart. to mu. allegat n°3 tue vxor. in locis lega. in loco a correlatiuis fol. 482. referendo 400. m c. ge clerici de iure patro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

te de materia Fel. in prœmio greg. in j. col. circa fi. cum duab. seq. & q. et in pœnalibus habeat locũ hæc reg. vide & declara vt per Iaſ. in l. j. C. de in ius voc. Itẽ ad reg. & quatuor limitationes, vide Fel. in c. fin. extra de Iudic.

a ¶ Quero, vtrũ puniat emptor. Nota q. iſtã, & adde Bar. ſ. l. fi. de acce. & etiã vide q̃ dixi in ſuperiori apoſtil. & dicit do. Domi. in c. j. de temp. ord. q. eo ipſo q. lex facit exẽptum monaſteriũ a vendendo, facit exẽptũ emptorẽ ab emẽdo. Itẽ vide gl. in c. j. ẽ cõſeſ. in vj. q. pœna ſpoſita actori, vi deſ etiã ſpoſita reo, & ecõtra: qd ſi ſtatu tũ cõpelleret aliquẽ emere, an compellat vẽdere? Dicit Bal. q. non, in l. j. ẽ. de commu. ſeruo manu.

b ¶ Sed qa apud. Hãc legem pro ſingulari alleg. Lud. in authẽ. ſimiliter. ẽ. ad le. Falcid. quod qñ vna lex corrigit aliã, debet fieri ſpecialis mẽtio de lege, cui corrigit. Ibi gl. nõ reſpõdet, adde q. cõtrariũ vidẽ velle gl. in l. cum tale. de cond. & demonſtratio. & iſta ẽ verior. &. vide Iac. de Bel. in. ſ. qa vero in ſi. auth. de nup. & Bal. hic in prine. in l. cũ filius. ſ. q Mutianã. de lega. ij. Ibi ad vnum tamẽ aduerte not. q. mulier trãſiẽs ad ſecunda vota, dicit caſte viuere, & honeſte. Adde Bar. in auth. hoc locũ. ſi ſecundo nupſ. mu. Vide tamẽ Bal. contra. & Imol. in l. cũ filius. ſ. q Mutianã. de leg. ij. & Bal. in l. Deo nobis. in ij. co. de epiſco. & cleri. & ibi, an dicatur vidua viuere, quę ingredit monaſteriũ: & quid habeat facere hæc mulier? Vide Bal. in in dicta l. decreto. ẽ. de inſa. & hic adde Bal. in l. j. in ij. col. ſ. de rapru virg. & ibi generaliter ponit, quomodo ſumatur pudicitia, p Bal. hic, in j. co. et ad materiã adde dictũ Bal. in l. voluntaris. C. de fideicom. & vide repertoriũ in verbo, caſtiſsima.

ADDE quod nec legatũ amittit mulier ſecũdo nubẽs, ſi teſtator dixerit, donec in hoſpitio meo vixerit, & virum ſecundum ducat in hoſpitio primi: vt conſuluit Oldr. conſilio. ccxiij.

↦ POMATES.

c ¶ Dicit viuere caſte & honeſte. Iſtud cõ filiũ Bar. hic reprehẽdit Paul. de Ca. in l. eũ q. pbabilẽ. C. de epi. & cler. qa maritus nõ preſumit cogitare de tali caſtitate, cum dicat lex q. eius anima triſtatur per ſecũdas nuptias ſed intellexit de caſtitate viduali. Vide etiam Felinũ ex

a quęro vtrũ puniat emptor. [a]Ego dico ĩ iſtis correlatiuis quid ſtatuit in vno, videtur ſtatutum in alio: vt hic, et in aliis legib. ſ. alleg. Pro hoc facit ĩ. de cupred. l. j. lib. xj. vbi videtur caſus. Prædicta vera, niſi diuerſa ſit ratio emptionis, & venditionis. argu. ſ. de reſcin. ven. l. fi. & quod ibi videbitis.

1 *Si relinquuntur uxori centum, quam diu in domo teſtatoris manſerit, & ad ſecũda nota non tranſierit, an uideatur indicta uiduitas.*

2 *Mulier, qua nupſit, dicitur caſte, & honeſte uiuere.*

¶ Sed quia apud. [b]Sumaui cũ pcedentib. Circa legẽ noſtrã † q̃rit glo. qd de eo. q. quotidie relinquit mulieribus, videlicet q̃ diu in domo mea remanſerit, & ad ſecunda vota non trãſierit: an per hanc cõditionẽ videat indici viduitas? Gl. non rñdet. Vide gl. fi. in ſi. Et aduerte, dicũt doc. q. per hæc verba non indicit viduitas: imo dictũ legatũ pro præſenti tpe eſt purũ pro ſequẽti cõditionale: vt donec erit vidua capiat ſine ſatisfatione: cum deſierit eſſe vidua, deſinet capere: vt ff. de an. le. l. filiæ. Facit de cond. & demõ. l. pater Seuerinã. ſ. fi. Ad vnum tamẽ aduertas, ne decipiaris. Gloſ. hic formando q. ponit verba cõditionis ſic. Quãdiu in domo mea caſte, & honeſtẽ viuerit. Certe illa, † quæ accepit virũ, dicitur viuere caſte, & honeſtẽ: vt l. mulier. ſ. cum proponeretur. ff. ad Treb. Vñ conſilium eſt q. addatur in verbis teſtamenti, illud, & q. ad ſecunda vota non tranſierit: aliãs per hęc verba mulier non impediretur tranſire ad ſecunda vota, & capere relictum, &c.

De his quæ pœnæ nomine, in teſtamento, vel codicillis relinquuntur. Rubrica.

1 *Pœna adiecta legato, ſi excedit debitum modum uſurarum, reducitur ad legitimum.*

2 *Legatum ſub conditione impoſsibili, & turpi, qñ naleat? Anguſtia temporis ſubducitur de contractibus bonæ fidei & de ultimis uoluntatibus.*

Præceptũ interdictũ, uel improbatũ legibus quod dicatur.

LEX I.

SVperuacuã. [d]Qd pœnę nomine relinquitur valet: niſi turpis vel impoſsibilis diſpoſitio præcedat. h. d. Opp. ff. de cond. & de. l. mulcta. in princ. & ff. eo. l. j. ſol. dicit glo. hæc corrigit illas. Iſta. ſolu. nõ eſt bona quia etiam de iure antiquo, poterat relinqui nomine pœnæ, & valebat: vt l. j. ſ. item ſi ita. ff. ad leg. fam. & l. j. ff. de penul. le. & l. ſi pœnam. qñ dl. leg. ce. & l. iij. ſ. fi. de annu. le. Propter hoc debetis diſtinguere tria iura. Nã primũ fuit ius Digeſtorũ, per q. valebat relictũ noĩe pœnæ. vt d. l. niſi pcederet diſpoſitio turpis: vt l. j. ff. eo. vel qñ nihil poterat grauato imputari: vt l. mulcta. ff de cõd. & dem. Secundũ ius fuit, per q. fuit ſtatutum indiſtinctẽ, q. nõ valeret relictum nomine pœnæ. Fuit tertium ius, ſcilicet huius legis, per quod illud ius mediũ tollitur, & ad primum redit. & eſt hodie idem, qd de iure antiquo Digeſtorũ. Circa iſtã partem † quęro dicit hic, q. iſto cõſilio Barto. hoc in principio declaratur ſuper gloſ. j. in tertia colũ. ibi & Imol. & in Grego. in princ. ſecundæ columnæ. Vide pulchra verba. Bal. in l. Deo nobis. in tertia columna prope finem. de epiſcopis & clericis. Et quota lex ſit caſtitas, vide Nicolaum de lyra Matthæi xiij. in glo. in ver. & dabatur. Barba. conſi. vj. colum. vij. vol. j.

d ¶ Superuacuã. Adde Bar. & doc. in l. j. de cõdi. & demõ. & in l. teſtamento. la j. eo. ti. & in l. hæredibus. Vide oĩo Bar. in l. pater familias. ff. de condi. inſtitu.

↦ P. PAV. P.

d Diſpoſitio ſ cedat. Vide eũ pro limitatione, & quod dicit Pau. cõſil. cccxxxiiij. in j. & ij. col. q. ſi. p. hibitus ſit filius ſub pœna priuatiõis hę reditatis licet nõ valeat, phibitio quantum ad legatũ ſi tamen alienaret priuaretur hæreditate vt per eũ de quo habes ad Bart. in l. quoniã in prioribus. C. de inoffi. teſta. Item an ignorãti currat tps poſitũ in priuatiõe hæreditatis a rectore, & an requiratur interpellatio. Vide Bar. in auth. hoc am plius j. de. ſi. inſtr. & de interpellatiõe vi de in repet. in verſi. interpellato. & in verſi. conditio.

e ¶ L. cum alle. Et adde ad materiã d. l. cũ all'. & l. ſul. de ac. ẽp.

¶ Quæ eſt ergo vera ſolu. Adde, q. iſta pœna adiecta conditioni prædictæ. nocere nõ debet l. ſi homo mortuus. de verbo. obli. qñ impoſsibile, vel turpe erat in prima diſpoſitione, q. occidẽs patrẽ, &c. & adde Bart. in d. l. ſi homo. et doct. in c. ſi. de cõd. appo.

↦ P. PAV. P.

f ¶ Si. pbaueris. Circa hãc l. q. debitum annuũ poteſt de præſenti indici in iudicium, Vide Alexã. conſil. xcv. in ij. col. Itẽ q. iſta lex loquẽs in alimentis habeat locũ in dote debita ex vltima voluntate, vide Bar. in queſtio. vj. per eum diſputata incip. mulier habens amplum matrimoniũ. in pe. col. vide in materia quę dicit laſ. in l. ſi certis annis. in j. & ſi. colũ. C. de pac. & hic etiã late aduerte ſi q. ſi quis peteret ſolũ p vno anno & obtineret: quia reus nil in iudice opponeret ſi poſtea reuerſus eum cõueniat ex aliis annis, poterit opponere cõtra inſtrumẽtũ nõ obſtãte ſententia lata pro j. anno. vide Ange. in ſ. in hius. ad fi. & ſi auth. de inſtr. cau. et fi. col. vj. Arc. in l. iſta ſtipulatione. col. pe. de ver. obli. vbi dubitat an idẽ ſit in ſtipulatione annua.

¶ Trienalis. Item operatur illa triennalis præſtatio aliam præſumptionem, quã habes ſ caſu ſingulari. l. quncunq. ĩ. de apo. pu. lib. x. Et ad gl. & ad tex. iſtum adde Bar. in l. ſi id. in prin. ff. de iuriſ. om. iud. Adde q. iſta eſt ſingularis lex de cuius materia vide Bar. in l. proxi. & no. ſignat. Bal. in l. aduerſus. C. de vſuris. Et ſic iſtud triennũ operatur in caſu fauorabili, ad inducendũ libe rationẽ: vt ibi, iuncta gl. Et limita hãc l. pluribus modis: vt per Ang. in repe. l. ſi certis annis. ſ. de pactis. & ibi dixi. Et hanc l. extẽdit Bart. & ibi vide. Et hoc, quod dicitur in l. putat Barr. tolus in lege ſi certis. annis. et in l. cum de ĩ rem verſo. ff. de vſur. procedere etiam in legato dotis, & in legato ad refectionẽ viæ, & ĩ aliis ſimilibus fauorabilibus: vt ibi p eũ. & idem tenet Bal. ĩ dicta l. ſi certis annis & cũ Barto. tranſit Angelus & Fulgoſius in dicta lege, ſi certis. Et idẽ tenet Bar. in quadã diſputatiõe incipiẽte, mulier. Antonius de Butrio ſ repetitio. q. peruenit. ĩ ſeptima col. de cenſi. & Ioannes de Imola ſ lege ſi vero. in ſ. de viro in xij. co. ff. ſoluto mrimonio et Fulgoſius dicta lege, cũ de ĩ rẽ verſo. & Matthes ilanus de Mar. ſ ſuo tractatu extẽſionũ. Et ſubdit Angelus ĩ repetitiõe legis ſi certis. q. idẽ erit ĩ legato facto, p redemptiõe captiuorũ, vel piis locis, cũ hæc tã quã pia diſpoſitio ſit fauorabilis allegat l. ſi qs pro redẽptiõe. ĩ. de dona. & l. ſi qs ad declmãdã. ſ. de epi. & cl. Pietatis emẽ cã mouit hic legislator ad ita ſtatuẽdũ ex quo dicit. An. ſe nouiſſime iſerre, q. hęc lex nõ hẽat locũ ĩ legato alimẽtorum relicto diuitiũ: qa tũc ceſſat rõ pietatis: vt no. gl. ĩ illud. ĩ veraliã cãm. ſ. de ſacro. ſan. eccl. & declarat Bar. optime ĩ repe. l. ĩ ij. qõ. ſecundæ partis principalis. c. ti. Nõ obſtat l. cũ hi. ſ. nihil. ff. de trãſac. vbi nõ põt trãſigi incõſulto ptore ſup legato alimẽtorũ relicto pauperi, vel ẽt diuiti: qa ẽ ſi ſolutio ſtati p iudicat, in eo qđ ſoluitur: in eo vero quod eſt ſoluẽdũ, nõ præiudicat, niſi fauore alimẽtorum, qñ præceſſit præſtatio p triennũ: vt l. j. & iſta eſt vera opi. quã tenẽt oẽs doct. ſecundũ hoc l. j. intelligit, qñ ſolutio eſt facta à ſciẽte. Idẽ intelligit gl. l. ij. in ſol. vltimi contrarij. in aliis variat, vt ſtatim dicã. Veniamus † ergo ad gl. l. j. & opp. à diuiſione. Nã aut hæc volũtas fuit ſolẽnis & tũc ſine dubio ſtati põt peti: nec curatur de præſtatiõe triẽnali. Aut iſta volũtas fuit inutilis: & tunc aut ſolutio fuit facta à ſciẽte. et ſtati piudicat, nõ ſpectata ſolutiõe triẽnij: vt j. l. proxima. Aut ignorauit: & tũc ẽt ſi infinitis vicibus ſoluiſſet, in futurũ non piudicaret: vt l. obligationũ fere. ſ. placet. de actio. et obli. & hic vĩ, q. iſta lex nullo caſu locũ habeat: Sol. Dicit glo. q. hic nõ agnouit ſciẽter: ſed eſt ſpãle, vt ſoluẽdo tanto tẽpore videatur agnouiſſe. & ſic intelligitur iſta gloſ. in eo qui ſoluit ignoranter. quod eſt cõtra illud, qđ tenet hæc eadẽ gl. in fi. & j. l. prox. Pręterea ego video in libertatibus, q̃ ſunt ita fauorabiles ſicut alimẽta, q. præſtatio per errorem nõ præiudicat: vt l. cũ teſtamẽtum. ſ. de iu. & fac. igno. ergo nec in alimentis. Vñ alij ſoluunt, q. hic fuit volũtas ſolẽnis: & l. qđ hic dr de præſtatiõe triẽnij, ſubaudi, maxime. Iſtud nõ eſt verũ: quia ſecũdũ hoc lex nõ eſſet facta ĩ caſu dubij. Dic ergo q. iſta eſt veritas, q. hæc ſolutio fuit facta à ſciẽte q̃ piudicat ſtatiĩ eo qđ ſoluit: ſed ĩ eo: qđ eſt ſoluẽdũ in futurũ, nõ piudicat, niſi pcedat pſtatio triẽnij: & eſt ſpãle fauore vi. volũtatis, & alimẽtorũ, vt ſtatim dicã. Item

a iure ciuili tantũ. & ibi ponit qui ſunt iſti defectus. Tertio limitat Ang. in prædicto loco hãc legem nõ habere locũ, vbi teſtũ eſſet inutile, propter imperfectionẽ volũtatis, eo qa volũtas imperfecta, nõ eſt volũtas. l. ſi is cui. & ibi not. ff. de teſt. & ideo debet intelligi hæc lex imperfecta, rõne ſolennitatis deficiẽtis: quo caſu

a oriẽ naturalis obligatio: vt not. gl. in l. ſi poſt diuiſionẽ. cũ ſi. ff. de iuris & facti ignorã. Dic q. illud pendet ab illo, an teſtamẽtũ imperfectũ rõne voluntatis valeat ad pias cauſas, vel inter liberos: de quo, &c. Itẽ aduerte ad illud, q. dixi ſ principio q. licet cõmuniter extẽdatur hæc lex ad legatũ dotis, & refectionis viæ: tñ ſecundũ Salicerũ in d. l. ſi certis annis, ſupra de pact. illud non videt verũ: qa eque nũc cõtra ius commune, nõ debẽt extẽdi. l. ius ſingulare. & l. q. vero. ff. de leg. & præſertim cũ nõ ſit rõ in dote: qa legatũ alimẽtorũ dicitur pium. Tex. eſt optimus in l. Mela. poſt prin. ibi, pietatis intuitu. ff. de aliment. ciba. lega. no. Bar. in l. alio. circa ij. col. eod. titu. Itẽ ſuper eo non poteſt tranſigi prætere inconſulto. l. cũ hi. ſ. in his. ff. de trãſact. q. nõ reperitur ĩ dore. Et p multas alias rationes, de quibus ibi per eum. Vñ tene opin. Bart. qę eſt cõis. Primo, qa dici poteſt, quod cauſa dotis ſit cauſa pia. l. cũ his. ſ. ſi mulier. ff. de cõdi. indebi. & no. Bar. p illũ tex. in l. ſi ego. ĩ prĩc. ff. de iure dotium. et Bald. an reperi. l. j. in vij. col. de ſacroſanct. eccle. & in l. ſicur. de act. & oblig. in l. mãdatũ. ĩ. mandari. & æquiparatur cauſæ alimẽtorum: vt colligitur ex no. p gloſ. in l. ob æs. ſ. fi. de do. cau. mor. Vnde meritò poteſt dici, q. ibi agitur ex iure de præſenti: ſed in obligationibus annuis, vel menſtruis ex teſtamẽto quot ſunt tempora, tot ſunt obligationes: vt d. l. ſenatus. ſ. de dona. cau. mor. & l. cũ in annos. de annu. leg. Vnde non poteſt dici, q. pro futuro tẽpore agat ex iure de præſenti, cũ de præſenti nullum ſit ius de tempore futuro. Suſtinẽdo gl. poſſum dicere q. in hac lege non agitur ex teſtamento: ſed agit ex neg. geſ. hoc eſt, ex vltima illa volũtate inutili, cum præſtatione triennij oritur quædã obligatio, & agitur condictione ex hac lege. Vnde magis videtur

b oppo. ſ. de vſur. l. creditor. Sol. Ibi loquit in cõtractibus, vbi præſtatio triẽnalis non præiudicat: hic fallit fauore vltimę volũtatis, & alimẽtorũ. Itẽ opp. ff. ad l. Falci. q. de bonis. ſ. ij. Gl. dicit q. ibi nõ ſoluit tribus annis. Tu dic q. hic eſt ſpeciale in alimẽtis: ibi loquit in alio relicto, quã alimẽtorũ. Item opp. ſ. de pac. l. ſi certis annis. Sol. Dicit gl. q. ibi conſtabat pactum nudum interceſsiſſe, & fiducĩa poſitionẽ eſſe ẽt inualidã: hic aũt erat dubium. vtrũ voluntas fuerit ſolennis. vel non. Vnde in dubio præſumitur ſolẽnis. Vide ergo iſtã gl. quæ intelligit hanc legem qñ erat dubiũ, vtrũ volũtas fuerit ſolennis aut non. & ſic glo. in ſeipſa variat iſtã legẽ tribus modis. Vna, q. intelligat in neſciẽte: alia, q. intelligat in dubitãte: alia, q. intelligat in ſciente. Iſta ſolu. nõ placet: qa neſciens, & dubitãs pari paſſu ambulant: vt l. ſi. ſ. de cõdi. inde. & l. manifeſtiſsimi. ſ. ſinautẽ. ſ. de furt. Solue ergo q. hic eſt ſpeciale fauore alimentorum, & vltimæ volũtatis, & lex cõtraria logitur ĩ cõtractibus, non in vltimis volũtatibus. & hęc eſt vera. Itẽ opp. & videt q. maius tempus requiratur, ſcilicet decẽ annorũ: vt l. cũ de in rem verſo. ff. de vſur. Sol. Hic conſtabat, volũtatem eſſe inutilẽ: tñ propter præſtationẽ triẽnij validatur, vt in futurũ præſtetur: ibi erat dubiũ, an titulus preceſſit: ad cuius probationem inducebatur præſtatio lõgi tẽporis. Ad l. j. opp. vltimo modo: dicitur hic q. agit vt in futurũ præſtenẽ. Contra,

c iudiciũ non põt eſſe in futurum: [c] vt l. non quẽ admodum. ff. de iudi. & de vſur. l. j. ſ. j. Sol. Hic pro futuro agitur ex iure pſenti: ibi ex iure de futuro. Vide gl. Iſtud dictũ nõ videtur ꝓcedere in obligationibus ex teſtamẽto: ſed in obligationibus, quæ ex cõtractu ꝓcedũt. nã ſtipulatio annua vna eſt pro toto tẽpore, et ſtatim naſcit actio, obligatio: vt l. ſi Stichum. ſ. ſtipulatio. de verg. obl. & l. ſenatus. ſ. fi. de do. cau. mor. Vnde meritò poteſt dici, q. ibi agitur ex iure de præſenti: ſed in obligationibus annuis, vel menſtruis ex teſtamẽto quot ſunt tempora, tot ſunt obligationes: vt d. l. ſenatus. ſ. de dona. cau. mor. & l. cũ in annos. de annu. leg. Vnde non poteſt dici, q. pro futuro tẽpore agat ex iure de præſenti, cũ de præſenti nullum ſit ius de tempore futuro. Suſtinẽdo gl. poſſum dicere q. in hac lege non agitur ex teſtamento: ſed agit ex neg. geſ. hoc eſt, ex vltima illa volũtate inutili, cum præſtatione triennij oritur quædã obligatio, & agitur condictione ex hac lege. Vnde magis videtur

b dele. Adde latius vidẽdum per Alexã. in d. l. ſi certis annis. & quæ ibi poſui.

b ¶ Oppo. ff. ad legem Falci. Bald. in d. l. ſi certis annis. videtur dicere q. expediatur officio iudicis. dic vt ibi.

c ¶ In futurum. An quis poſſit agere pro futuro ex iure præſenti, ad hoc vide Bart. in l. vbi autem. ſ. pen. de verb. oblig. & quod notat Bart. per illum textum in l. libertos quos. in fin. ſ. j. de alimen. legatis. & probat textus, & ibi not. Bartol. in l. male agitur. de præſcriptio. xxx. annorum. & quæ not. Barto. in l. pecuniæ. ff. de alimen. lega. per Imo. in l. ſi ſtipulatus. ſ. cum ſtipulamur. de ver. obl. per Cy. & alios in l. prima. ad finẽ. ĩ. eo. & Bar. & Bal. hic, & in l. j. de ſentẽ. quæ ſine certa quãti. & Ang. in repetitiõe l. ij. ſ. de dot. Bar. ex preſſe tenet, q. agat cõdictione ex hac lege. vide quæ ibi dicam.

alibi. Breuiter dicit: Præſtatio triennalis [a] facit vt alimenta etiam in futurum debeãtur ex inutili voluntate. h. d.

a *Legatum annuum ſolutum in præſenti, quãdo obliget ad ſoluendum in futurum.*

Agi de præſenti quando poſsit pro tempore futuro, & quo modo. remiſsiue.

LEX. II.

ITa ſi inutiliter. Ex inutilitate, le gatũ à ſciẽte ſolutũ nõ põt repeti. h. d. iſtã legẽ lege cũ pcedenti: quia inuicẽ ſibi cõtradicunt. & l. j. eſt notabiliſsima, & ppetuo tenẽda mẽti. Op. de hac l. ij. ad primã. nã ſibi præiudicat, ſi pſtitit p triennium, vt ibi: ſed hic præiudicat, ſi pſtitit p eũ de quo habes ad Bart. in l. quoniã in prioribus. C. de inoffi. teſta. Item an ignorãti currat tps poſitũ in priuatiõe hæreditatis a rectore, & an requiratur interpellatio. Vide Bar. in auth. hoc amplius j. de. ſi. inſtr. & de interpellatiõe vide in repet. in verſi. interpellato. & in verſi. conditio.

1 ¶ L. cum alle. Et adde ad materiã d. l. cũ all'. & l. ſul. de ac. ẽp.

¶ Quæ eſt ergo vera ſolu. Adde, q. iſta pœna adiecta conditioni prædictæ. nocere nõ debet l. ſi homo mortuus. de verbo. obli. qñ impoſsibile, vel turpe erat in prima diſpoſitione, q. occidẽs patrẽ, &c. & adde Bart. in d. l. ſi homo. et doct. in c. ſi. de cõd. appo.

↦ P. PAV. P.

¶ Si. pbaueris. Circa hãc l. q. debitum annuũ poteſt de præſenti indici in iudicium, Vide Alexã. conſil. xcv. in ij. col. Itẽ q. iſta lex loquẽs in alimentis habeat locũ in dote debita ex vltima voluntate, vide Bar. in queſtio. vj. per eum diſputata incip. mulier habens amplum matrimoniũ. in pe. col. vide in materia quę dicit laſ. in l. ſi certis annis. in j. & ſi. colũ. C. de pac. & hic etiã late aduerte ſi q. ſi quis peteret ſolũ p vno anno & obtineret: quia reus nil in iudice opponeret ſi poſtea reuerſus eum cõueniat ex aliis annis, poterit opponere cõtra inſtrumẽtũ nõ obſtãte ſententia lata pro j. anno. vide Ange. in ſ. in hius. ad fi. & ſi auth. de inſtr. cau. et fi. col. vj. Arc. in l. iſta ſtipulatione. col. pe. de ver. obli. vbi dubitat an idẽ ſit in ſtipulatione annua.

¶ Trienalis. Item operatur illa triennalis præſtatio aliam præſumptionem, quã habes ſ caſu ſingulari. l. quncunq. ĩ. de apo. pu. lib. x. Et ad gl. & ad tex. iſtum adde Bar. in l. ſi id. in prin. ff. de iuriſ. om. iud. Adde q. iſta eſt ſingularis lex de cuius materia vide Bar. in l. proxi. & no. ſignat. Bal. in l. aduerſus. C. de vſuris. Et ſic iſtud triennũ operatur in caſu fauorabili, ad inducendũ libe rationẽ: vt ibi, iuncta gl. Et limita hãc l. pluribus modis: vt per Ang. in repe. l. ſi certis annis. ſ. de pactis. & ibi dixi. Et hanc l. extẽdit Bart. & ibi vide. Et hoc, quod dicitur in l. putat Barr. tolus in lege ſi certis. annis. et in l. cum de ĩ rem verſo. ff. de vſur. procedere etiam in legato dotis, & in legato ad refectionẽ viæ, & ĩ aliis ſimilibus fauorabilibus: vt ibi p eũ. & idem tenet Bal. ĩ dicta l. ſi certis annis & cũ Barto. tranſit Angelus & Fulgoſius in dicta lege, ſi certis. Et idẽ tenet Bar. in quadã diſputatiõe incipiẽte, mulier. Antonius de Butrio ſ repetitio. q. peruenit. ĩ ſeptima col. de cenſi. & Ioannes de Imola ſ lege ſi vero. in ſ. de viro in xij. co. ff. ſoluto mrimonio et Fulgoſius dicta lege, cũ de ĩ rẽ verſo. & Matthes ilanus de Mar. ſ ſuo tractatu extẽſionũ. Et ſubdit Angelus ĩ repetitiõe legis ſi certis. q. idẽ erit ĩ legato facto, p redemptiõe captiuorũ, vel piis locis, cũ hæc tã quã pia diſpoſitio ſit fauorabilis allegat l. ſi qs pro redẽptiõe. ĩ. de dona. & l. ſi qs ad declmãdã. ſ. de epi. & cl. Pietatis emẽ cã mouit hic legislator ad ita ſtatuẽdũ ex quo dicit. An. ſe nouiſſime iſerre, q. hęc lex nõ hẽat locũ ĩ legato alimẽtorum relicto diuitiũ: qa tũc ceſſat rõ pietatis: vt no. gl. ĩ illud. ĩ veraliã cãm. ſ. de ſacro. ſan. eccl. & declarat Bar. optime ĩ repe. l. ĩ ij. qõ. ſecundæ partis principalis. c. ti. Nõ obſtat l. cũ hi. ſ. nihil. ff. de trãſac. vbi nõ põt trãſigi incõſulto ptore ſup legato alimẽtorũ relicto pauperi, vel ẽt diuiti: qa ẽ ſi ſolutio ſtati p iudicat, in eo qđ ſoluitur: in eo vero quod eſt ſoluẽdũ, nõ præiudicat, niſi fauore alimẽtorum, qñ præceſſit præſtatio p triennũ: vt l. j. & iſta eſt vera opi. quã tenẽt oẽs doct. ſecundũ hoc l. j. intelligit, qñ ſolutio eſt facta à ſciẽte. Idẽ intelligit gl. l. ij. in ſol. vltimi contrarij. in aliis variat, vt ſtatim dicã. Veniamus † ergo ad gl. l. j. & opp. à diuiſione. Nã aut hæc volũtas fuit ſolẽnis & tũc ſine dubio ſtati põt peti: nec curatur de præſtatiõe triẽnali. Aut iſta volũtas fuit inutilis: & tunc aut ſolutio fuit facta à ſciẽte. et ſtati piudicat, nõ ſpectata ſolutiõe triẽnij: vt j. l. proxima. Aut ignorauit: & tũc ẽt ſi infinitis vicibus ſoluiſſet, in futurũ non piudicaret: vt l. obligationũ fere. ſ. placet. de actio. et obli. & hic vĩ, q. iſta lex nullo caſu locũ habeat: Sol. Dicit glo. q. hic nõ agnouit ſciẽter: ſed eſt ſpãle, vt ſoluẽdo tanto tẽpore videatur agnouiſſe. & ſic intelligitur iſta gloſ. in eo qui ſoluit ignoranter. quod eſt cõtra illud, qđ tenet hæc eadẽ gl. in fi. & j. l. prox. Pręterea ego video in libertatibus, q̃ ſunt ita fauorabiles ſicut alimẽta, q. præſtatio per errorem nõ præiudicat: vt l. cũ teſtamẽtum. ſ. de iu. & fac. igno. ergo nec in alimentis. Vñ alij ſoluunt, q. hic fuit volũtas ſolẽnis: & l. qđ hic dr de præſtatiõe triẽnij, ſubaudi, maxime. Iſtud nõ eſt verũ: quia ſecũdũ hoc lex nõ eſſet facta ĩ caſu dubij. Dic ergo q. iſta eſt veritas, q. hæc ſolutio fuit facta à ſciẽte q̃ piudicat ſtatiĩ eo qđ ſoluit: ſed ĩ eo: qđ eſt ſoluẽdũ in futurũ, nõ piudicat, niſi pcedat pſtatio triẽnij: & eſt ſpãle fauore vi. volũtatis, & alimẽtorũ, vt ſtatim dicã. Item

a iure ciuili tantũ. & ibi ponit qui ſunt iſti defectus. Tertio limitat Ang. in prædicto loco hãc legem nõ habere locũ, vbi teſtũ eſſet inutile, propter imperfectionẽ volũtatis, eo qa volũtas imperfecta, nõ eſt volũtas. l. ſi is cui. & ibi not. ff. de teſt. & ideo debet intelligi hæc lex imperfecta, rõne ſolennitatis deficiẽtis: quo caſu

a oriẽ naturalis obligatio: vt not. gl. in l. ſi poſt diuiſionẽ. cũ ſi. ff. de iuris & facti ignorã. Dic q. illud pendet ab illo, an teſtamẽtũ imperfectũ rõne voluntatis valeat ad pias cauſas, vel inter liberos: de quo, &c. Itẽ aduerte ad illud, q. dixi ſ principio q. licet cõmuniter extẽdatur hæc lex ad legatũ dotis, & refectionis viæ: tñ ſecundũ Salicerũ in d. l. ſi certis annis, ſupra de pact. illud non videt verũ: qa eque nũc cõtra ius commune, nõ debẽt extẽdi. l. ius ſingulare. & l. q. vero. ff. de leg. & præſertim cũ nõ ſit rõ in dote: qa legatũ alimẽtorũ dicitur pium. Tex. eſt optimus in l. Mela. poſt prin. ibi, pietatis intuitu. ff. de aliment. ciba. lega. no. Bar. in l. alio. circa ij. col. eod. titu. Itẽ ſuper eo non poteſt tranſigi prætere inconſulto. l. cũ hi. ſ. in his. ff. de trãſact. q. nõ reperitur ĩ dore. Et p multas alias rationes, de quibus ibi per eum. Vñ tene opin. Bart. qę eſt cõis. Primo, qa dici poteſt, quod cauſa dotis ſit cauſa pia. l. cũ his. ſ. ſi mulier. ff. de cõdi. indebi. & no. Bar. p illũ tex. in l. ſi ego. ĩ prĩc. ff. de iure dotium. et Bald. an reperi. l. j. in vij. col. de ſacroſanct. eccle. & in l. ſicur. de act. & oblig. in l. mãdatũ. ĩ. mandari. & æquiparatur cauſæ alimẽtorum: vt colligitur ex no. p gloſ. in l. ob æs. ſ. fi. de do. cau. mor. Vnde meritò poteſt dici, q. ibi agitur ex iure de præſenti: ſed in obligationibus annuis, vel menſtruis ex teſtamẽto quot ſunt tempora, tot ſunt obligationes: vt d. l. ſenatus. ſ. de dona. cau. mor. & l. cũ in annos. de annu. leg. Vnde non poteſt dici, q. pro futuro tẽpore agat ex iure de præſenti, cũ de præſenti nullum ſit ius de tempore futuro. Suſtinẽdo gl. poſſum dicere q. in hac lege non agitur ex teſtamento: ſed agit ex neg. geſ. hoc eſt, ex vltima illa volũtate inutili, cum præſtatione triennij oritur quædã obligatio, & agitur condictione ex hac lege. Vnde magis videtur

b oppo. ſ. de vſur. l. creditor. Sol. Ibi loquit in cõtractibus, vbi præſtatio triẽnalis non præiudicat: hic fallit fauore vltimę volũtatis, & alimẽtorũ. Itẽ opp. ff. ad l. Falci. q. de bonis. ſ. ij. Gl. dicit q. ibi nõ ſoluit tribus annis. Tu dic q. hic eſt ſpeciale in alimẽtis: ibi loquit in alio relicto, quã alimẽtorũ. Item opp. ſ. de pac. l. ſi certis annis. Sol. Dicit gl. q. ibi conſtabat pactum nudum interceſsiſſe, & fiducĩa poſitionẽ eſſe ẽt inualidã: hic aũt erat dubium. vtrũ voluntas fuerit ſolennis. vel non. Vnde in dubio præſumitur ſolẽnis. Vide ergo iſtã gl. quæ intelligit hanc legem qñ erat dubiũ, vtrũ volũtas fuerit ſolennis aut non. & ſic glo. in ſeipſa variat iſtã legẽ tribus modis. Vna, q. intelligat in neſciẽte: alia, q. intelligat in dubitãte: alia, q. intelligat in ſciente. Iſta ſolu. nõ placet: qa neſciens, & dubitãs pari paſſu ambulant: vt l. ſi. ſ. de cõdi. inde. & l. manifeſtiſsimi. ſ. ſinautẽ. ſ. de furt. Solue ergo q. hic eſt ſpeciale fauore alimentorum, & vltimæ volũtatis, & lex cõtraria logitur ĩ cõtractibus, non in vltimis volũtatibus. & hęc eſt vera. Itẽ opp. & videt q. maius tempus requiratur, ſcilicet decẽ annorũ: vt l. cũ de in rem verſo. ff. de vſur. Sol. Hic conſtabat, volũtatem eſſe inutilẽ: tñ propter præſtationẽ triẽnij validatur, vt in futurũ præſtetur: ibi erat dubiũ, an titulus preceſſit: ad cuius probationem inducebatur præſtatio lõgi tẽporis. Ad l. j. opp. vltimo modo: dicitur hic q. agit vt in futurũ præſtenẽ. Contra,

c iudiciũ non põt eſſe in futurum: [c] vt l. non quẽ admodum. ff. de iudi. & de vſur. l. j. ſ. j. Sol. Hic pro futuro agitur ex iure pſenti: ibi ex iure de futuro. Vide gl. Iſtud dictũ nõ videtur ꝓcedere in obligationibus ex teſtamẽto: ſed in obligationibus, quæ ex cõtractu ꝓcedũt. nã ſtipulatio annua vna eſt pro toto tẽpore, et ſtatim naſcit actio, obligatio: vt l. ſi Stichum. ſ. ſtipulatio. de verg. obl. & l. ſenatus. ſ. fi. de do. cau. mor. Vnde meritò poteſt dici, q. ibi agitur ex iure de præſenti: ſed in obligationibus annuis, vel menſtruis ex teſtamẽto quot ſunt tempora, tot ſunt obligationes: vt d. l. ſenatus. ſ. de dona. cau. mor. & l. cũ in annos. de annu. leg. Vnde non poteſt dici, q. pro futuro tẽpore agat ex iure de præſenti, cũ de præſenti nullum ſit ius de tempore futuro. Suſtinẽdo gl. poſſum dicere q. in hac lege non agitur ex teſtamento: ſed agit ex neg. geſ. hoc eſt, ex vltima illa volũtate inutili, cum præſtatione triennij oritur quædã obligatio, & agitur condictione ex hac lege. Vnde magis videtur

b dele. Adde latius vidẽdum per Alexã. in d. l. ſi certis annis. & quæ ibi poſui.

b ¶ Oppo. ff. ad legem Falci. Bald. in d. l. ſi certis annis. videtur dicere q. expediatur officio iudicis. dic vt ibi.

c ¶ In futurum. An quis poſſit agere pro futuro ex iure præſenti, ad hoc vide Bart. in l. vbi autem. ſ. pen. de verb. oblig. & quod notat Bart. per illum textum in l. libertos quos. in fin. ſ. j. de alimen. legatis. & probat textus, & ibi not. Bartol. in l. male agitur. de præſcriptio. xxx. annorum. & quæ not. Barto. in l. pecuniæ. ff. de alimen. lega. per Imo. in l. ſi ſtipulatus. ſ. cum ſtipulamur. de ver. obl. per Cy. & alios in l. prima. ad finẽ. ĩ. eo. & Bar. & Bal. hic, & in l. j. de ſentẽ. quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Voluntas. Circa hāc l. vide oīno bar. in l. pr̄. §. j. de leg. iij.
P. P A V. P.
a ¶ Voluntas. Qđ sit iter p̄tāda defuncti volūtas ex bono & æquo, & q̄ vbi verba sūt clāra standū sit verbis, vide Soc. in l. in his. ff. de con- & demon.
b ¶ Videtur prohibita donatio. A dđ me liorē tex. in l. stat. ulti- beria cæteris. de statuli. licet alr videaī obstare in l. pr̄. §. qn decim. de leg. iij. vbi vēdere, donare: et q̄ dicit intelligas verū qñ ihibeī cōtractus respectu p̄tį redimēdi ex re. qa tūc prohibitio contractus vēditionis, nō impedit donationē. ē tex. no. in l. fin. j. de prāc. cur. lib. x. & ad præ dicta adde tex. not. i c. j. §. donare. qualiter feu. olim po. alienuncto prin. illius c. & vide quæ no. in l. fi. ē. de iure emphyt. & Bal. hic. adde pulchrā limitationē, fecūdū Pau. de ca. hic ad id qđ dicit, q̄ p̄hibitus alienare, nō dicīē p̄hibitus alienare rē, quā emit a cohærede, qa hoc dicit esse verum cū p̄hibitio facta est pso nāliter, ſ. vt nullus alienet ptē suā. sed ſi prohibitio esset ne alienetur fundus ex tra familiā & sic ad rem, tunc licet vnus emat ab alio, illā ptē, quā emit vēdere 1 tamē nō pōt. & ita aſs đ facto cōsultus dicit rīdisse. Adde etiā q̄ p ista l. dicit Bal. quē seqū Paul. de ca. q̄ ſi sint plēs feudatarij eiusdē rei q̄ vnus pōt prē suā alteri vēdere, & donare, siue cōsensu dominj: qñ feudum est antiquū, & inuicem succedūt in eo, vt est casus i c. j. de ali. feu. pa. in verſ. ſi fe. secus in feudo nouo plu ribus concesſo in quo vnus alteri succedit. Ite facit secūdū Bal. q̄ ep̄s q̄ p̄hibeī vēdere bōa mensę sue, posſit cū donare capitulo cathedralis eccleſiæ: qa faciunt vnū corpus. de quo est glo. in cle. ſi vna. de reb. eccle. non ali. Et quo ad primum Pau. de Caſtroviđe Bal. cōſi. cccixxx. ij. lib. quo vero ad ſecūdū de feudatarijs, vide eundē Bal. cō. xvj. iij. lib. & qđ vo luit idem Bal. conſi. xxvi. v. lib.

c ¶ Vltimo gl. Quid ſi testator mādat hæredi, q̄ res nō exeat manus suas, qđ importēt, vide Bart. in l. manumiſſ. de iuſtit.

ex cōtractu quā ex testamēto. Vel aliter & puto melius, q̄ illud, q̄ glo. dicit hic, q̄ agiſ ex iure de præſenti, hoc est, occaſiōe iuris de præſenti, agitur ēt pro futuro tē pore, iō ne cogatur ſingulis annis, vel ſin gulis mēſibus agere de iure suo: arg. l. ma le agiſ. j. de præcrip. xxx. annorū. & hoc plus placet. R̄ō. quia ista preſtatio triēnij licet inducat vt magis sit cautū, nō tamen inducit vt plus debeatur, quā primit[a] debeatur, arg. l. Titius rogatus. ff. ad Treb. Sed primitus naturaliter debebātur ali menta, pro primo tēpore purē, pro ſcdo tpe sub cōditione, ex hac inutili volūtate: tunc propter præſtationē debebiī ciuiliter eodē modo. Fateor tñ, vt arbitror, q̄ hic sit agēdū cōdictione ex ista lege, ar. l. ſi peculiū. §. j. de ſtatulib. Qualiter † autē pro futuro tpe posſit agi, dixi tibi in l. j. j. de ſentē. quæ ſine certa quan. De hoc ibi dixi hoc anno: & ibi tex. & gl. tangit. Dixi etiā aliās de dam. infec. l. ſi finita. §. ſi. cū l. ſeq. Tamē ſingulariter no. istum text. in obligationibus annuis, & mēſtruis: quia pōt quis petere vt aduerſarius cōdēnetur ad p̄ſtandū de præſenti, & vt præſtet in futurum. Expedita l. j. ſuper l. ij. glo. facit vnam quæſtionem, vtrum ei, qui ſoluit vnum, præiudicetur in alijs. Gl. determinat quōd non. & dic vt in ea habes.

1 ☞ *Fideicommiſſum vniuerſale tranſmittitur ad hæredem ante reſtitutionem.*
2 *Fideicommiſſum vniuerſale an tranſmittatur fideicommiſſario defuncto ante aditam hæreditatem. ſicut tranſmittuntur legata p̄ticularia. quod ſic.* LEX III.

Vm secundū missū vniuerſale tranſmittitur ad hæredes ante reſtōnē: & ſi debitor creditori ſuccedit, extingūtur actiones. h. d. Vide ergo, & nota † q̄ dixi tibi in ſummario q̄ fideicōmiſſum & c. Simile videbitis j. eo. l. ſi in perſona. & l. apud Iul. §. vtrū ad Treb. & l. cogi. §. idē Metianus. e. ti. licet gl. tua dicat cōtrariū, & male, in l. à teſtatore. de cōdi. & demō. & l. cū filio. de leg. j. & ibi reprobaī p̄ Dy. Quæro, an iſta puella poterat cogere iſtos hæredes adire hæreditatē. Gl. q̄ est hic, diſtinguit: Aut teſtator relinquit libertatē & hæreditatē, p̄ fideicōmiſſum ſeruo hæredis, aut ſeruo teſtatoris. Et ſi ſeruo teſtatoris: aut ab oīb[9] relinqtur libertas & hæreditas: aut ab alio libertas, & ab alio hæreditas. Adde ibi: & ſibi reſtituere, & c. hic iunge finē iſtius gl. ibi: ſecus tñ ſi ab vno, & c. Quærit gl. ſcdo gd ſi teſtōrvnū inſtituit ex dodrāte, aliū ex quadrāte, ipſi tamē ſunt hæredes puellæ æqualiter. Certe iſto caſu, dicit gl. iſte, qui fuit inſtitutus in maioti parte, cogeī reſtituere tertiā partē ſuæ partis, vt in gl. Iſtud qđ gl. dicit. pōt p̄cedere, ſi ponimus iſtā puellā fuiſſe ſeruā hæredū pro æquali portione: & iō cū ad eos æqualiter pertineat ius patronatus, æqualiter ſuccedunt. Sed ſi ponimus ipſam fuiſſe ſeruā teſtatoris, tunc ad hæredes pertinuit illa ſerua, p̄ hæreditaria portiōe, hoc est ad vnū p̄ nouē partib[9], ad ſecūdū pro tribus, & caſdē partes vī habere in iure patronatus. vñ nō ſuccedit æqualiter, ſed reſpectu portionū dñicarū, & iuriſpatronat[9]: arg. l. Iſti. pro ſoc. §. illud. Et ita dicebat Ja. Bu. & ſic repr obat hanc gl. Quæro, licet fideicōmiſſum † vniuerſale tranſmittatur ad hæredes añ reſtōnē, vtrū trāſmittat fideicōmiſſario defuncto añ aditā hæreditatē, ſicut trāſmittunī legata p̄ticularia? Gl. vī tenere q̄ nō, in l. q̄dā. ff. ad tre bel. Ego tñ cōſueui tenere cōtrariū. quod plenè examinabo ī l. cū filio. ff. de le. j. vbi vide &c.

1 ☞ *Prohibitio alienationis extra familiam, non comprehēdit alienationem factam in familia.*
2 *Prohibita venditione, dicitur prohibita donatio.*

Voluntas. [a] Prohibitio † alienationis extra familiā nō impedit alienationē, quę fit in familia. h. d. Not. primò q̄ dixi in ſummario. No. ſecūdò illud, † q̄ p̄hibita vēditione, vī p̄hibita donatio, [b] q̄ appāret hic. & ideo donatio nō est p̄hibita, qa fit ſororī: fec[a] ſi fieret extra familiā, vt hic vides in tex. & gl. vī dicere expreſe. j. de vſuca. pro emp. l. ij. Quærit gl. vtrū iſta ſoror cui hæc portio ē donata, poterit illā extra familiā vēdere. et vī tenere q̄ ſic ar. l. pater. §. quindecim. ff. de leg. iij. ſed fortè illa lex nō facit: nā ibi fuit facta p̄hibitio ſimpliciter. ſed hic q̄libet fuit p̄hibit[a], ne venderet partē ſuā, dīc vt ibi. Vltimò gl. [c] format vnū arg. cōtra. & nō ſoluit. de l. cū hi. §. ſed ſi pluribus. ſed ibi ratio prohibitionis habet locum etiam in alienatiōe quæ fit inter eos, hic ſecus &c.

a
1
2
a
b
c

If frater. Pupillaris directa, adueniente puberſtate expirat: ſecus in fideicōmiſſaria ſimpl[r] facta vel cū tp̄is diſtinctiōe. h. d. Vide quandā gl. quæ est hic, quæ tollit quoddā magnū dubiū, vide gl. pe. Et vt intelligas melius, o p. q̄n pupillaris ſubſtō valet iure fideicōmiſſi: illud fideicōmiſſū expirat adueniēte pubertate: vt l. ſi fundū p̄ fideicō. aſs ſi titio. §. fin. cū l. ſeq. ff. de le. j. & ibi p Dyn. & ad Treb. l. Scæuola. [d] & ibi p Dy. Sol. hui[9] timore, dicit gl. q̄ hic fuit cōfirmata pupillaris ſubſtō p hec verba, q̄ncūq; deceſſerit, ſecus ſi teſtator ſimpliciter dixiſſet, dicta ſubſtitutionē volo valere iure fideicōmiſſi. arg. l. contrariæ.

f
d

Prædia. Si res obligata legeī à ſciēte, vel cōiunctæ perſonæ, hæres eā luere cogit[r], vel p̄tium ſoluere: ſi a creditore alienet. h. d. Op. de l. ſi res obligata. ff. de le. j. So. q̄ hic deficit p illā ſuppleī l. q̄ ēt ī alio caſu hæres cogaī luere: videlicet, q̄n legatario luē te apud aliū nihil remaneret. Vltimò aduerte ad vnū, quod ego dico: qđ nec repio aliū dicere: & credo dicere veritatem. Ego intelligo iſtā l. & ſimiles, quę loquunt[r] de re obligata, q̄n res ē obligata, p debito alteri[9], quā teſtatoris, vel hæredis ei[9]. Nā ſi res eſſet obligata p debito teſtatoris. vel hæredis eius, abſq; diſtinctione aliqua hæres luere cogit[r]. Nā ad legatariū creditor puenire nō pōt p̄ hypothecariā actionē, niſi pri[9] debitore principali exiſtēte in mora, vt l. debitores. j. de pig. vñ nō cuincerenī à legatario: niſi ex culpa eius. ſ. hæredis. hoc vī gl. velle nō cauillando eā in l. q ſolidum. §. ſi. ff. de le. ij. dixi tibi ī l. ſi res. de le. j. no. ibi, qa habeo iſtā limitationē, p notabili.

e

Voluntatis. [e] Inſpicimus. de reg. iur. li. vj.

Vi fideicommiſſariam. Seruo prōprio pōt relinqui legatum. ſi ei relinquitur libertas. h. d.

f A Beo. [f] Quem non honoro, non onero, hoc dicit iſta lex.

Verb

Verbum. Si in oratiōe deficiat verbū, ſubintelligitur verbum. per quod diſpoſitio valeat. h. d. Hoc autē verbū nolo, ideo nō ſubintelligitur in hac lege: quia per hoc diſpoſitio vitiaretur.

1 ☞ *Quando præceptum de non alienando dicatur nudum.*

Voties. [a] Alienatio à teſtatore prohibita, pōt fieri conſenſu omnium, quorū fauorē reſpicit p̄hibitio. h. d. hæc notabilis lex. Op. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. Sol. ibi præceptū fuit nudū, hic nō, ſed contiā net cām tacitā vel expreſſam. Ita dicit gl. Huius † cauſa videndū est qñ dicatur p̄ceptū nudū? R̄ñ. qñ p̄hibitio alienationis fit fauore p̄hibitorū, tūc preceptū dicit nudū: niſi expreſsè dicat, q̄ alienatione facta deueniat in talē, vt l. Titio. in princ. de cōdi. & demō. & l. pr̄. in prin. de leg. iij. & d. l. filiusfa. §. diui. eo. ti. Si verò p̄hibitio fit fauore aliorū quā p̄ſonæ p̄hibitæ, vt cū volo domū nō alienari extra cōſortes, tunc non vī præceptū nudū, ſed illæ perſonæ, quorū fauore fit p̄hibitio, poterunt reuocare alienationē factā. Ita debet intelligi hæc gl. dum dicit tacitā, vel expreſſam. arg. l. ſeruo legato. §. j. de leg. j. & l. fideicōmiſſa. §. interdum. ff. de leg. iij.

a
1
b

1 ☞ *Fideicōmiſſum relictū ad diē incertum, quod ante diē reſtitui pōt. & nu. 3. & 5.*
2 *Executores rogati poſt mortem hæredis diſtribuere bona inter pauperes, quod non potunt hærede uiuente pauperes eligere.*
4 *Hæres reſtituēs ante diem, quando poſſit à creditoribus conuenīri, ſicut donās uel uēdēs.*
6 *Reſtitutio fideicōmiſſa facta exiſtēs in poteſtate, quærītur ei in cuius poteſtate eſt.*

Ost mortem. [b] Iſta est pulchra l. Fideicōmiſſum relictū ad diē incertā pōt añ diē reſtitui. h. d. † Op. de l. cū pater. §. hęreditatem. de leg. iij. Gl. ſoluit duobus modis: tū prima ſolu. adaptaī ad prin. §. ſecūdi. ad fi. Dic ergo [c] q̄ non cogiī reſtituere ante diē vt in §. hæreditatē. ſed pōt ſi vult: vt hic. Item hoc est verū, qñ est rogatus reſtituere certæ perſonæ: ſecus ſi incertæ: vt puta illi perſonæ, quā eliget: vt d. l. cū pater. §. à filia. R̄ō huius est, quia forte tpe mortis eligeret alium, quā modo: ideo interest aliorum, vt non reſtituat, vel forte tempore mortis alij, qui modo ſuperſunt, nō ſupererunt. Per hoc dixi hoc † anno pluries, de facto teſtator iſtituit hæredē, & voluit bona ſua post mortē hæredis, diſtribui inter pauperes eligendos per ſuos ſi deicommiſſarios, vtrū iſti fideicōmiſſarij executores poſſunt pauperes ante mortē hæredis eligere? Certè non Caſus est in d. l. cū pater. §. à filia. ff. de leg. iij. vbi est tex. & glo. q̄ perpetuo tene menti. Ad idē op. ff. ad Treb. l. ſed & ſi an. vbi añ diē nō pōt reſtitui. Soluit gl. † ibi inſtitut[9] purè erat rogatus reſtituere ſub cōditione[d] caſuali, hic ſub cōditione, quæ erat omnino extitura. Vide iſtā gl. Iſtud: q̄ dicit glo. hic: q̄ conditio eſſet oīno extitura, nō eſſet verū, ſi poneremus hæredē rogatum reſtituere, cū moreretur fideicōmiſſarius. Sed ſi ponimus hæredē rogatū reſtituere poſt mortē ſuam hæredis, vt tex. ſonat, cū iſta conditio nō eſſet omnino extitura, quia pōt fideicommiſſarius decedere ante hæredē: iō ſic nunquā veniret dies fideicommiſſi. vt l. ſi cū hæres. ff. qñ di. leg. ce. Et hoc tenet gl. tua. j. hic poſita. Solue ergo, & hęc veritas est, ad hoc vt facta reſtitutione trāſeāt actiones p Treb. ita q̄ hęres non poſſit conueniri: oportet q̄ fiat reſtitutio, ſecundū q̄ teſtator voluit. Sed ſi reſtituit ante diē, vel cōditionis euētū, non reſtituit, vt teſtator voluit: ideo actiones p Trebellianicū nō trāſeunt, vt hic est caſus, & in l. ſed & ſi ante. ff. ad Treb. Sed bene poteſt fieri reſtitutio vt habeat vim cuiuſdā donationis.

b
1
c
d
3
d
4

& hic est caſus in l. noſtra. V nde † fateor, quod hic hæres, qui reſtituit ante tempus, poterit conueniri a creditoribus, ſicut alius vendēs, vel donās hæreditatē teſtatore nō diſponēte, vt l. ij. §. de hære. ven. & l. hæreditatem. ff. de dona. & iſtud est verum. Sed † contra prędicta iterum opp. extra gl. vī etiā qđ ſi certę perſonę debeat fieri reſtitutio, nullo modo poſſit fieri ante diem, vt l. filius. fa. §. diuus Seuerus. ff. de le. j. Sol. Illud, quod hic dicitur: habet locū quando quis est rogatus reſtituere certę perſonę vni tantum, tunc omnis reſtitutio interim facta, valet iure donationis, vt dixi: & adueniente conditione confirmatur per Trebellia. & trāſeunt actiones. Sed quādo reſtitutio debet fieri pluribus, licet perſonis certis, reſtituens non liberatur: quia poterat eſſe quod tempore exiſtentis conditionis, ex illis plurſibus non ſuperit niſi vnus, cui dēat fieri reſtō in ſolidū: nec reperitur facta, niſi pro parte: vt in d. §. diuus. Ite hoc, † qđ dicitur hic, habet locū, qñ reſtō fit vni certæ p̄ſonæ ſui iuris. Nā ſi fieret perſonæ, quæ eſſet ī potestate alterius, vtputa, ſeruo, filio, mona cho: ſtatim quæritur ei, in cuius ptāte est: & poſsibile est qđ tpe exiſtētis cōdōnis, ille reperiretur ſui iuris: vnde deberet hodie fieri ſibi reſtitutio. Cū igitur iſpe non habeat, nec poteſt confirmari per Treb. ideo reſtituens non est liberatus. Hoc ēt probatur in d. §. diuus Seuerus. Tenemē ti, rogo te.

6
b
c

Voties. Relicta legata à gradu ſecūdo nō debēī, ſi illis gradibus locus non est h. d.

1 ☞ *Caſus, in quibus ſi hæreditas non adeatur ex teſtamēto, legata non ualeant.*
2 *In teſtamentis quando ſunt relicta ad piæ cauſas, an requiratur aditio hæreditatis, ut legata debeantur.*
3 *Hæreditate nō adita ex delicto hæredis, à legata debeātur.*
4 *Hæres hæredis quando cogatur adire, ſi hæres potuit adire, & non adiuit.*
5 *Si eſt inſtitutus hæres, qui non eſt capax, & rogatus reſtituere, an cogatur adire.*
6 *Si capax inſtitutus non cogitur adire, & reſtituere: an ille, apud quem remanet hæreditas, remaneat cum oncre iſtius fideicommiſſi.*
7 *Quæ dicantur uerba directa, & qua obliqua.*
3 *Verbum ſimpliciter, quomodo accipiatur. remiſsiuè.*

Am, quàm. [e] Hæc lex reputaī ſecūda difficilior legū Codicis. Sed nō eſt verū, vt vobis j. patebit. Lex iſta habet duas lecturas, & diuidit[r] in parte tres. Primò rīndet q̄rēti. Secundò rīndet tacitæ obiectiōi. Tertiò ſuā rīſionē adaptat ad q̄. p̄politā. & hoc ſecūm vnā lect. Secūda ibi: tūc enim. Tertia ibi: qđ reſcripſimus. Dñi, hæc lex habet duplicē lect. V na eſt lect. antiquorū, q̄ ponitur in. j. gl. q̄ pōt causā. Scda est lec. Az. q̄ ponit ī glo. iij. q̄ est ſuper ver. ſimpliciter. V traque lect. eſt vera in se. Gl. ſimul p̄ſequitur vtrāq;. Ego p̄ſequar primo lec. antiquorū, ſcdo lect. Azo. q̄ est verior. Quātū ad text. legis noſtræ, p̄mitte ad euidētiā, qđ est ar. ad vtrāque lect. q̄ qñ teſtator erat in cōſuētiōe p̄ſonæ, vtputa, qa filiū putat, vel fratrē illū, qui nō est, ſiue eſſet in cōuētione naturali ſiue ciuili, nō valet inſtō: vt habuiſtis ī l. pater. & l. nec apud. ſ. de hær. inſt. Hoc p̄miſſo ſcdm lect. antiquorū, breuiter hoc ī tēdit: Legata & fideicōmiſſa ab inteſtato repetita, debēī ab inſtituto, ſi adiuit: aſs à venientibus ab inteſtato. h. d. ſcdm lect. Pl. casum ī terminis ponit gl. j. Scdm iſtā lect. nō habetis notare aliud, niſi ſcdm qđ dixi in ſūmario. Op. de l. veritas. & l. ex teſtō. j. e. Sol. iſtud cōtingit: quia fideicōmiſſum est repetitum ab inteſtato: ſecus ſi non eſſet repetitum, vt ī cōtrario. Et q̄ hoc ſit verū, probatur ex text. iſto ibi: tunc enim locum habet. Domini, iſta lect. eſt veriſsima in ſe. vt l. ex teſtō. j. e. & l. fi. j. de codi. l. j. ff. eo. cum multis ſi. V nde per hanc l. non habemus aliquid noui, ſecūdū iſtā lect. nec fuiſſet conſulēdus Prīceps, cūm de hoc multi caſus eſſent tā de iure Digeſtorū, quā de iure Codicis. Præterea iſta lect. nō congruit huic literæ. Dicit enim tex. cum ſimpliciter ante quā xij. ætatis annū, &c. No. q̄ dicit, fideicōmiſſum relictū est ſimpliciter: ſed ſecūdum lect. antiquorū eēt relictum dupliciter, hoc est in duplici caſu: ab inſtituto, ſi adeaī hæreditas: à venientibus ab iteſta-

a
1
2
3
4
5
6
7
3
e

Socy. in j. & ij. colū. Itē niſi eſſet relictū ab honorato & non honorato cōiūctim qa debet in totū ab honorato: vide Iaſ. ī l. ſi duobus. §. hīs. ī j. not. de lega. j.

¶ Quoties. Vide Bar. ī l. j. ſ. de pactis.

¶ Poſt mortē. Inmateria huius legis adde no. caſum in l. v xorē. §. Scia. đ le. iij.

¶ Dic ergo. A dđ hic plene not. per Imo. poſt Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. inter cætera. đ ver. obl. Et idē qđ tenet hic Bar. re net ipſemet ī l. cū pr̄. §. a filia de leg. ij. hic alle. per Bart. quod est dictū valde notabile. A duerte tamē, q̄ contrarium pōt dici duobus modis. Nā licet ante mortē reſtituatur, nō tamē fit cōtra voluntatē teſtatoris, vt hic in text. ibi: defuncti iudicio. Præterea, iſtud tēpus erat appoſitū in fauorē hæredis, cui optime renūciari pōt. Cogita. Dicit tamē q̄ iſte text. non obſtat: qa loquitur quādo fuit rogatus certæ perſonæ reſtituere: ſecus ſi ſcer tæ. Et vide hic per Bal. maxime in penu. co. & per An. & Imo in l. filiusf. §. diui de le. j. Bal. & anhic tenēt cōtra Bar. ibi, vt habeat vī cuiuſdā donatiōis. Vī de Bal. in addi. Spe. de inſtr. edi. in xviij. col. verſi. merus exe cutor. A dde q̄ Paude Caſ. hic dicit hāc q. Bar. accidiſſe Paduæ: tamē nihil deci dit. Tu vide Bal. cō ſil. ccccl vj. & conſi. xxv. iij. li. & melius per Pe. de Anc. cōſ. ccij. qui apte tenet cōtra Bar. quia hoc fit fauore animæ teſtatoris, nō pauperū & quāto citius hīt, tāto melius Ro. dicit, q̄ ipſe tenet contra Bar. eius conſi. cclij. tamē ſtat cū Barto. Ab. cō. xj. ij. li. ſenrit idē, qđ Pe. de Anch. & dicit eē caſū, ſi l. cū pupillus. §. de pact.

¶ Sub cōditiōe. Ad de videndum. Vide Bal. conſi. liiij. j. lib.

P. P A V. P.

¶ Eam, quam. Circa eſt repetitum ab inteſtato: ſecus ſi non eſſet repetitum, vt ī cōtrario. Et q̄ hoc ſit verū, probatur ex text. iſto ibi: tunc enim locum habet. Domini, iſta lect. eſt veriſsima in ſe. vt l. ex teſtō. j. e. & l. fi. j. de codi. l. j. ff. eo. cum multis ſi. V nde per hanc l. non habemus aliquid noui, ſecūdū iſtā lect. nec fuiſſet conſulēdus Prīceps, cūm de hoc multi caſus eſſent tā de iure Digeſtorū, quā de iure Codicis. Præterea iſta lect. nō congruit huic literæ. Dicit enim tex. cum ſimpliciter ante quā xij. ætatis annū, &c. No. q̄ dicit, fideicōmiſſum relictū eſt ſimpliciter: ſed ſecūdum lect. antiquorū eēt relictum dupliciter, hoc est in duplici caſu: ab inſtituto, ſi adeaī hæreditas: à venientibus ab iteſta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ca materiã huius le. Vide oino Barb.in repet.c. Raynaldus. extra,de testa.in lx. char. cũ tribus seq. vbi ponit xxj.limi.

a ¶ Sextus. Add Bar. in l.ij qs in princip. test.de le.iij.i fi. vbi p illũ tex.in §.filius. multa pulchra dixit. Et p intellectu illius.§. vide q̃ dixit Bart.in l.ij.ī cõmu. de le. Et ad id.q̃ hic dixit Bar.adde eum in l.ij qs pro eo.ff.de fideiuſ.i versũ.septẽ. & not.Bart.in l.oẽs populi.in iij.que.in prin.in versũ.sed an iuramẽtũ.vbi oino vide.& p illum tex. dicit Bal.ī l.verbis ciuilibus. de vul.& pup.q̃ dispositio iuramẽti quæ nõ valet iure directo, valet iure obliquo, licet alias regulariter secus.l.centurio. & l. verbis ciuilibus. ff.de vulga.& pup. & idẽ Bald.in fi.l.si iure.ī. de testa. manumiſ. & Bald. hic in v.col.de illo tex. vide etiam Bart.in l.j.§.ij qs ita.de verbo.obset ibi p mod.

b ¶ Vndecimus. Add de vidẽdũ Old.con. xxxix. inci.thema.

c ¶ Tertiusdecimus. casus. Et vltra hos xiij. Barto.hic addit alium casum:scilicet si testator hoc exp̃ſe,prouidit in testõ. De quo per Bald.in l.j.in pen.co. C.si qs omiſ.cauſ.teſt.& sic perinde, ac si essent repetita ab intestato: quo casu debeẽ, vt §.in secũdo casu, in tũ q̃ requiritur aditio.no.ff.de hęre. instit.in l.qui filio.§. seruus.

d ¶ Ego addo alium casũ. Idẽ dixit Bart. in aut.sed cũ testõr. in princi.& ibi dixi ad l.fal.& Bald.in l. nemio põt.de le.j.& in l.j. C.de sac.sanc. eccl.in iiij.qõ.v.qõ. principalis.ibi adde alium. Vide de hoc Bar.in l.j.ī.eo.in pe. charta.

1 P. P A V. P.

e ¶ Ad pias cãs. Vide Ro.consi.cccxxvj. in prin.& cõsi.cccc. xciij.

f ¶ Põt induci. Adde q̃ idẽ tenet Bart.l.j. ī.de sa.san.ecc.in le. ordinaria . sed ī eius repetitione tenet cõtra.in iiij.q.v. quæ prin.Sed tenẽdũ est q̃ tenet Bar.hic,qa hoc cõiter nõ impugnaſ.Dixi late post Bar.in d.l.j.in repe. & Bal.hic in iij.col. & no.ægparari causam hibertatis,& legatorũ ad pia cãm. Cõtra hoc tñ indistincte vī tex.in l.j.

to, si non adeaſ,& sic diceret dupliciter: vt l.j.ff.de vul.& pup.& sic nõ cõgruunt huic lec.& tex.hui⁹ l.ī ij.parte non ꝓbat, q̃ fideicõmiſſum fuerit repetitũ ab intestato:sed aliũ intellectũ habet.vt j. dicam Pone ergo casum secũdũ lect. Azo.verã scdm quã breuiter hoc tẽdit. Qñ hæreditas nõ põt adiri ex testõ propter errorem defuncti in cõiunctione ꝑsonæ,legata & fideicõmiſſa simpliciter relicta,debentur

a venientib⁹ ab ī testato.h.d.secũdũ lectu. Azo.no.nec est alibi,& est singularis,& est verisima,vt j.dicã in terminis. Nota q̃ dixi in summario. Ad istã lec.opp.de l.si veritas.& l.ex testõ.j.eo. Sol. Hic loq tur qñ hæreditas nõ põt adiri ex testõ, ꝓpter errorẽ defuncti in cõiunctione ꝑsonæ.Secus si in alio casu nõ fuerit adita hęreditas,vt in cõtrario,secũdũ lec. Azo. quæ ponit in iij.glo.super verbo,simpl'r. quã vide.Sed q̃ro de ratione huius lectu. doc.dicũt. Rõ est,qa si defunctus voluit legata deberi ab iñstituto,quẽ plus diligebat,multo magis debentur ā venientib⁹ ab inteſtato,quos minus diligebat:argu. ad hoc ff.de cõdi.& demon.l. Publius. §. fi.Istud nõ placet:qa scdm hoc vbicunq̃ nõ adiretur ex testõ,deberentur legata à venientibus ab intestato,eadẽ rõne.q̃ est contra l.ij.§.si quis omiſ.cau.testa.cũ iñnitis similibus. Rõ igitur vera, secũdum quod puto,est hæc,nã ab eo,ad quẽ hæreditas vadit casu,nõ debentur legata, neq̃ fideicõmiſſa:vt l.si fuerit.§.fin.ff.de le.iij. Credo q̃ sit lex quinta in ti.sed debentur legata ab eo,ad quẽ vadit hæreditas ex dispositione defuncti,vt ibi dicit. Modò qñ testator erat in cõiunctione personę. quia putat filium eũ:qui nõ est:hęreditas aufertur ab eo,& trãlit ad venientes ab intestato,ex ꝑsumpta volũtate defuncti, qa lex ꝑsumit q̃ testator voluerit potiꝰ habere venientes ab intestato,q̃ ille instituendus,vt §.de hęre.instit.l.si pater.& l.nec apud.meritó ab eis debẽtur legata fideicommiſſa.Sed qñ testm̃ aliàs deficit, qa hæres non vult adire,vel nõ põt:hęreditas vadit ad venientes ab intestato,ex quodam casu:meritó ab eis nõ debent legata nec fideicõmiſſa.& ita logtur regula generalis,quæ dicit,si ex testõ non adeatur relicta nõ debere. Et hoc clarè dicit text. huius l.dũ dicit ibi:tũc enim,&c.In quo tex.patet vtrunq̃ membrũ,& per hoc patet quod iste tex.nõ facit ꝓ lect.antiquorum. Et q̃ lectu.sit vera,probatur ꝓ text. in simili ff.de hęre.instit.l.si. Opp.de l.si. §.de condi.& ff.de leg.secundo.l.codicil. §.fi.Sol. Dicit gl.†q̃ illa regula,si ex testõ non adeaſ hęreditas, legata non valere, fallit in xiij.casibus, quos gl.ponit per ordinẽ:& nos videamus eos. Primus casus est istius legis,secũdũ lec. Azo. Rationẽ modo vidistis. Secũd⁹,quãdo legata fuerunt repetita à venientibus ab inteſtato:vt in cõtrarijs modo signatis,et hac l.secũdũ lect.antiquorum. Tertius casus est,qñ omittit ex testõ in fraudẽ:vt §.si qs omiſſa cã teſta.per totũ.& ff.eo.tit.ꝓ totũ. Quartus casus est,cã præteritionis:vel exhęredationis,vt in aut.ex cã.de lib.& posthu. ibi videbitis. Quintus est in legatis, quæ

debẽt exceptuatis ꝑsonis: petita bonorũ
a possessiõe cõtra ta.p ti.de le.ꝑsũa. Sext⁹ª ꝓ casum in l.cũ pr̃.§.filiꝰ.ff.de lega.ij. Sed possumus dicere,q̃ hic casus est idẽ cũ se-
g cũdo casu.§.posito. Nã ꝓpter iurm̃,videt rogati veniẽtes ab inteſtato. Septim⁹,qñ testõr cãcellauit tm̃ institõnẽ,vt l.ꝓxi.ff.de his q̃ in testa.delẽ.q̃ intellige,qñ cãcellauit hæredes reputando indignos,vt habuistis no.in l.nostrã.§.de test.& l.hæreditas.§.de his qui.vt indi. Octau⁹,in casu legis vltimæ.ff.de hær.inst.& habet illa lex eãdẽ rõnẽ.quã ista,si bñ inspiciaſ. Nonus casus est,fauor libertatis:vt l. Antonius. ff.de fideicõ.liber.& Insti.de eo cui bo.li.cau.addic.§.j.& per totã illã cõstõnẽ. Dicim⁹,fauore pietatis,vt ff.de fideicõ.li.l. in testõ. Et eadẽ rõne possumus addere ad gl.casum l.j.§.e.vt
b ibi vidistis. Vndecimus ᵇqñ hæreditas aufertur ab indigno, & applicaẽ fisco. Sed certe possumus dicere, q̃ hæc hęreditas adiꝛ, vel ab ipso indigno,cui auferꝛ,vel à fisco,q̃ succedit in loco eius. Duodecimus est ff.si qs ali.te.phi.l.j.§.sed si legatũ.
c & iste vī quasi idẽ cũ ꝓcedẽti. Tertiusdecim⁹ casus ᶜest in hac l.sed certe istũ casũ supra numeraimus ꝓ prio. Addit Odo. tres alios casus. Primus §.de epis.& cle.aut.si capti. Scds §.de epi.aud.aut.liberi furiosi. Tertius,de hær.aut.idẽ de nestoria
d nis. Ego addo aliũ casum ᵈno.& mẽti tenẽdũ.qñ testõr vetuit detrahere Falcidiã:& ꝓ hoc hæredes omiſerũt adire hæreditatẽ,hr̃ditas vadit ad ꝑsonas enumeratas.j.e.aut.hoc amplꝰ & de hæ.& fal.§.si vero expreſſum. Adde aliũ casum l.ij.s.e.
2 Possum⁹ scdm †quosdã addere tertiũ,ſ.in legatis ad pias cau-
e sas ᵉ. Ita tenet Spe.in ti.de testa.§.j.ver.pone q̃ null⁹.q̃ ꝓbo. Qñ vetuit testõr detrahi Falci.legata debent,hæreditate ẽt nõ adita,vt mõ dixi. Sed ī legatis ad pias causas, ineſt tacita il la clauſula,ne detrahaẽ Falcidia,vt in aut.ſil'r.& ibi not.j.ad
f le.Fal.ergo &c. Pro hoc ẽt põt induci ᶠs.de sac.san.ecc.l.j.vbi dicit,liber ſit ſtylus,& licitus quasi dicat,Iudiciũ ad pias cãs sit liberũ ab aliꝗs iuris solẽnitatibus. & sic nõ regrit hr̃ditatis aditio. Tuti⁹ tñ putarẽ,q̃ sicut libertatũ seruandarũ cã fit bonorũ aditio,ꝓ ti.Insti.de eo,cui bo.libe.cau.& ꝓ l.vltimã.j.de manu.te.& ff.de fideicõ.lib.l.iiij.ita hic cã cõseruãdorũ legatorũ ad pias causas fiat bonorũ aditio,qñ nemo reperit q̃ velit adire,q̃ est notãdũ. Op.q̃ error in qualitate ꝑsonę,institutionẽ nõ vitiet:vt l.cũ ꝓponas.§.de hęr.insti.Sol. Hic errat in cõiunctione ꝑsonę:ibi errabaꝛ in aliqua qualitate , videlicet vtrũ sit seruus vel nõ:inter quos errores magna est differẽtia.l.iusto.in prĩ.ff.de vsucap. Op. ad Treb.l.cogi.§.hi qui insolidũ.Istud cõtrariũ venit examinandũ j.in qõnibus.iõ omit
3 to hic. †Venio ad qõ.& primo q̃ro:hic logt qñ hr̃ditas nõ potuit adiri,ꝓ errorẽ ī coniunctione ꝑsonę,q̃d si nõ potuit adiri ꝓpter aliũ casum:vt puta ꝓ delictũ hr̃dis? Gl.hic dicit, q̃ idẽ in gl.q̃ est sup ver.hr̃ditas.vide gl.illud q̃ gloſ.dicit,qñ nõ põt adiri delicto hęredis,intelligat tali delicto,quo hæreditas auferaꝛ tanquã ab indigno:vt innuũt hic leges allega. in gl.Secus si ꝓpter delictũ auferaꝛ hęreditas,tãq̃ à nõ capace:vt l.si in metallum.ff.de his q̃ ꝓ nõ scrip.hab.& de iure fisc. l.in metallũ. Quæro secũdo,quare hic nõ valuit adoptio istiꝰ filię. Gl.hic sup ver.adoptata,ponit triplicẽ casum:vel ꝓ defectũ ipsius filię adoptatę,qa erat liberta aliena,vel ꝓpter defectũ iudicis corã quo,vel ꝓ defectũ istiꝰ adoptãtis:qa erat
4 fœmina. Vid gl.sup ver.adoptata.†Quæro tertio,qñ hr̃s in
g stitutus ᵍpotuit adire,si ipse nõ adiuit,an hęres eius posit eo gi ad adeundũ. Gl.determinat q̃ posit cogi,si ad eũ trãsmiſsum fuit ius deliberandi ꝓ l.cũ antiquoribus.§.de iure delib.al's sec⁹. Nec ob.ff.ad Tre.l.nã q̃.§.j.qa ibi fuit exclusus repudiatione. Vñ adhuc est ꝑsona,quæ põt cogi:sec⁹ ī eo q excludiꝛ morte. Tu verò latius dic,aut logmur in casib⁹,in qb⁹ hr̃ditas nõ adita trãsmittiꝛ,q̃ ponunt in l.vẽtre.ff.de acq.hæ.& tunc nõ est dubiũ,qn posit cogi hęres,sicut poterat defunctus,vt l.hęredẽ.ff.de re.iu.& ad Treb.l.postulãte.in prin. Aut loquimur in aliꝗs casib⁹:& tũc aut defunctꝰ fuit iussus adire,non tamen adiuit,& hęres eius poterit cogi.l.non iustã.j.ad Treb. aut nõ fuit iussus,nec adiuit:& tũc aut trãsiuit ius deliberãdi ad hę

ſ prin.ſ.ſi quis omiſ. cau.test. Adde quæ posui in d.l.j.de facrosan.ec.post Ale. ¶ Institutus. Vide ī l.nõ iustã.j.ad Tre. vbi vī casus contra istã distinctionẽ, & ibi Bart.non tñ est cõtra,qa ibi decesit hæres:& post iussũ transmiſit ius delibe randi:secus si decesſisset añ iussum,qa tũc nõ trãsmiſit ius deliberandi.

ad hæredẽ:& põt cogi adire,vt hic in gl. Eodẽ mõ puto,si ad hæredẽ trãsiret ius petendi restitutionẽ in integrũ ad adeũdã hæreditatẽ:quia deberet cogi illã intẽtare,vt sic adeat.arg. ad hoc in l.Pãtonius.de acq.hær.& l.j.§.de in integ.rest. cõũcta l.cũ plures.§.messem.ff.loca.& l.ij.§.idem Labeo.ff.ne quid ī loco publico.vbi quis cogiꝛ agere ,ꝓpter aliũ. Si verò ius deliberãdi,vel petẽdi restitutionẽ in integrũ nõ trãsiret:tũc nõ cogiꝛ adire,i mò fideicõmiſsum extinguiꝛ:vt l. ille à quo.§. de testõ.ff.ad Treb.niſi in casibus,in quibus valẽt legata,& fideicõmiſsa ẽt si nõ adeaꝛ hęreditas,vt supra dixi. † Quęro quar
5 a to ª,quid si iñstitutus ᵇ & de restituẽdo rogatus,nõ est capax
b & sic nõ põt adiri? Gl.hic facit tres rõnes pro,& tres cõtra:si naliter determinat,q̃ nõ cogiꝛ adire.& respõdet ad cõtraria. Aliꝗ distinguũt inter fideicõmiſsum vniuersale & singulare: & hæc distinctio nõ est bona:quia idẽ in vtroque: quia relictũ à nõ capace nõ valet:vt no.in l.codicil.in prin.ff.de leg.ij.& vi debitis.j.de cad.tollẽ.l.j.§.in primo. Distingue ergo istã materiã sic. Aut ille à quo fideicõmiſsum reliquiꝛ,est capax,sed ab eo auferꝛ,tanquã ab indigno:& tũc cogitur adire,& restituere:vt l. Marcellus.§.fi.ff.ad Treb. Aut nõ est capax:& tũc aut ꝓ parte,& tũc idẽ:quia cogiꝛ adire,& restituere:vt l.cogi.§.hi qui solidũ.ff.ad Tre. Aut nõ est capax ī totũ:& tũc fideicõmiſsum diciꝛ pro nõ scripto:nec cogiꝛ adire,nec restituere:vt l.si ī metallũ.ff.de his qui ꝓ nõ nõ scrip.habeñ ad legẽ Corneliã
6 de fal.l.filius.§.fin. Sed hic insurgit dubiũ:licet ꝓpter nõ cogaꝛ adire & restituere:an ille,apud quẽ remanet hæreditas, remanet cũ onere iñstius fideic. Dicsic. Aut ipse nõ est capax ,ꝓpter delictũ suum commiſsum circa istud testamẽtum , & remanet cũ onere suo:vt l.fi.ff.de his q̃ ꝓ nõ scrip.habẽ.& dicta l.filius. §.fi.ad legẽ Corneliã de falsis.& ff.si quis ali.test. ꝓhi l.prima. §.sed si legatũ. Si verò nõ est capax ꝓpter errorẽ defuncti, idẽ vt hac lege. Si verò nõ est capax ꝓpter delictũ suũ cõmiſsum circa aliud:tũc non cogiꝛ adire,nec restituere,& à nemine debeẽ:vt l.si in metallũ.de his qui ꝓ nõ scrip.de iure fisci.l.i metallũ. Quòd tñ intellige de hæreditatibus,scdm q̃d dicã.j.de cadu.tollẽ.l.prima.§.his ita, & dixi de cõditio.& demõ.l.q̃ cõditio. Itẽ illud,q̃d dixi in casu huius legis,qñ hæreditas non põt adiri,ꝓpter errorẽ defuncti circa cõditionẽ personæ,q̃d legata, & fideicõmiſsa debent:itellige de legatis,& fideicõmiſsis simpliciter relictis:vt dicit textus ī prin.legis:quasi dicat,si nominati à persona iñstituti:nã si nominatim esset relictũ,nõ debeꝛ:ar.de legatis iij.l.j.§.fi.& de leg.ij.l.Celsus.§.fi.ad leg. Falc.
7 l.j.§.id,q̃d ex subſtitutiõe.& ff.de leg.iij.l.si plures. † Quęro vlterius,ꝓ declaratiõe huius legis q̃ dicãtur verba directa, & q̃ dicanẽ verba obliqua. Gl.vī declarare hic satis bene. Verba directa dicũtur,qñ dirigũtur ad certã personã iñstituti seu subſtituti:vt ipse de manu sua capiat. Verba obliqua,seu precaria dicũtur,q̃ diriguntur ad aliũ:vt sic ille,cui relinquiꝛ,capiat de manu alterius. Hoc vī velle gl.hic sup verbo,directis. Vide tex.& gl. Plenè de hoc dixi in l.cẽturio.ff.de vul.& pupil.
8 †Vlt.posset hic dici,de significatione huius verbi simpliciter.dixi in l.manifeſtiſsimi.in princ.supra de fur.ibi simpliciorsententia placuit.

c ¶ Vamuis. ᶜQui vult antecedẽs vult cõsequẽs,si ne quo consequens nullus est effectus. h.d. Not.quod dixi in summario. Facit.ff.de serui.rusti.prædi.l.item sic.§.qui habet.& §.fi. Quæro, an pater roga tus de emancipando,posit cogi emancipare? Dic vt in gloſſ. & melius in l.cogi.§.si pater.ff.ad Trebellia.

1 *Si intentio alicuius est ipso iure fundata,potest tamen illud clarius probare per testes uel instrumenta.*

d ¶ Vm uirum. ᵈIn fideicõmiſſo verbis generali bus relicto veniunt prælegata. h. d. Opp.ff.de leg.ij.l.vnum ex familia.§.fi.& l.seq. Sol.ibi loquitur in donationibus:hic loquitur in legatis. Distingue ergo,vt in gloſſ.& plenissimè dic vt in l.Marcellus.§.
1 quidam.ff.ad Trebel. †Vlti.nota ex hac lege vnum, q̃ licet intentio alicuius sit ipso iure fundata,si tamẽ illud vult clarius probare per testes,vel instrumẽta,debet admitti ad hoc faciẽdum. Casus est hic:nam præceptiones veniunt in fideicõmiſsum:tamen ipse admittitur ad probandum.

¶ Si creditoris. Ex legato liberatiõis patur exceptio reo , ante liberatio nem factam.h.d.

¶ Vm necesitatem. Testator põt remittere onus reddendæ rationis.h.d. Quid importat relictum de rationibus non reddẽdis,est longa quæstio. Dixi,& feci vnam lectionem in l.aure lio.§.Caius de libe.leg.

¶ Lari & aperti. Posterior volũtas valet.h.d.

¶ Tiam. Quod relinqtur ab administratore, videt relictum ab eo,cuius bona administrantur.h.d.

1 *Fideicommiſsum uniuerſale,ante reſtitutionem, quòd transmittatur ad hæredem,etiam,non attimentẽ defuncto.*

¶ Sin persona. Fideicommiſsum trãsmittitur ad hæredẽ,etiã nõ attinẽtem defuncto,ante restitutionẽ,& si creditor debitori succedit,à possessore hæreditatis hæreditatẽ debet vẽdicare,nõ debitum petere.h.d.Nota illud,†q̃ dixi tibi
1 in l.iij.§.eo.q̃ fideicommiſsum vniuerſale ante restitutionẽ trãsmittitur ad hæredem,etiam non attinentem defuncto, vt colligitur hic,in eo quod dicit istum filiũ natum post mortem testatoris.

e ¶ Tin epistola. ᵉFideicõmiſsum relinqui põt:quolibet voluntatis iudicio legitimis testib⁹ approbato.h.d. Hæreditas autem non potest relinqui nutu, vt §.de testamen.l.iubemus.

¶ Sueritas. Ex voluntate nõ solenni, hæres nõ cogitur,nisi soluendo vel ꝓmittẽdo, postea se adstrinxerit.h.d. Fallit in casu.l.vltimæ.j.eo.& dic vt ibi. Fallit etiã in casu l.j.§.eo.

1 *Instrumenta rei legatæ,quod remanere debeant penes hæredem.*

2 *Instrumentum quietationis & liberationis,debet remanere penes debitorem.*

¶ Nstrumenta. ᶠHæres nõ debet legatario ꝓstare instrumenta rei legatæ,sed debet cauere de exhibẽdo cũ opus fuerit.h.d. No.hunc casum bene.
1 Cõtra hanc l.opp.& vī †q̃ instrã dñt esse apud eũ ad quẽ ꝓtinẽt,vt l.si qs ex argentarijs.§.pertinere.ff.de edẽ.sed ista instrã pertinẽt ad legatariũ:ergo dñt esse apud eũ. Huius timore dixit Pla.q̃ hic ista prę-
g dia erãt legata pro parte,nõ in totũ, ideo debent esse apud hæredẽ pro ſua parte. Vide gl.Idẽ vī tenere Spe.de instru.edi. §.nunc verò.ver.sed quæritur an hæres. Doct.tenẽt cõtrariũ,per l.Titius hæres. de ac.emp. Nã interest hæredis q̃ instrã sint apud eũ. Nã si est de casibus,in quibus hæres de euictione tenetur,nõ est dubium q̃ ad eũ pertinẽt,propter periculũ
g euictionis. ᵍSiaũt nõ est de illis casibus, saltẽ interest hæredis,vt instrumenta sint apud eũ,vt ex illis possit probare q̃ defunctus illum fundũ credidit esse suum.

P. P A V. P.

a ¶ Quæro quarto.vide vnũ casum ꝓ do. Ant. consil.xxiij.in vlt.col.in prin.q̃ si quis legatarius sit ī capax legati, omne onus imuẽtarij est ſibi soluendũ per hæredem vt per eũ ibi.

b ¶ Quid si institutus. An hæres nõ capax possit cogi adire hęreditatẽ, & fideicõmiſsario restituere: vide Bal.in l.ab eo. in pe.co.ī.eo.& vid in l.in tps.iij.col. ff. de hæ.insti.ꝓ Ang. Imol.& doct.in l.hi q̃ ſsolidũ. hic alleg.

P. P A V. P.

c ¶ Quãuis. Inquãtũ ſolet ponderari gl. in ista l.q̃ vbi vnica rõ põt assignari habeaꝛ expreſſa,vide q̃ habes ad Bart. in l.Lucius.§.pluribus.ff.ad Treb.quẽ exclamat Ro.singu. clxxij.

P. P A V. P.

d ¶ Cũ virũ. Limita vt per Bar.in l.Lucius. §.pluribus. ff. ad Treb.quẽ exclamat Rom. singula. dcclxxij.

¶ Cũ virũ. Limita legẽ istã,q̃ veniunt ꝓlegata, niſi prælegata prohibita sint alienari.l.Lucius.§. pluribus. ad Treb. Ego dico q̃ ibi non est iõ, qa ꝓhibẽtur alienari:sed qa recipit legata illius fundi ſolũ,ꝓpter prohibitionẽ alienatiõis factam:vt ibi pater. Adde an ꝓlegatum veniat in fideicommiſsum vniuerſalẽ Bald.consi.cccclxiij. iij.lib. Old.cõſi.xij. incip.thema tale.

e ¶ Epistola. Adde q̃ Paul.de ca.dicit hic q̃ iñstitutio ſtet libe ros nec in piã cãm. põt nutu fieri , ꝓ id q̃ no.gl.in l.in fraudem.§.j.de test.mil. vbi ẽt miles in hoc nõ est priuilegiatus, & quodã mõ ad paria procedunt.

¶ Instrumenta. Nã interest hæredis, apud quẽ debeat esse instrumẽtum. Adde Bal.in l.ij prædiorũ j.ad leg.Fal.

P. P A V. P.

g ¶ Periculũ euictionis. Ista tamẽ decisio nõ procedit in legato nõmmis debitoris qa originalia instrumẽta sunt tradẽda,scdm Baldũ hic quẽ sequitur singulariter Paul.& Cõ. hic. Sed declara vt ꝓ Iaſo.& Alex.in l. ſeruũ.§.eũ q̃ chirographum.de legatis primo.vt habes ad Bar.in l.ij nomẽ. ff. de hæ.vel act.ven.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ex hac gl. Adde Barto. in l. prætor. §. i. ff. de eden. nisi tamen de interesse creditoris apparet, vt quia sub pœna erat obligatus liberare. & vide Bart. & Bal. in l. si plures. §. de fide instru. & Bar. in l. controuersia. ff. de trãsa. Ad de secundum Pau. de ca. q. hæc gl. facit q. si testator legauerit liberationem debitori suo, quod instrumẽtum debiti sit tradẽdum debitori alegat legẽ dissolutæ. §. de cõdi. ex lege.

b ¶ Fideicõmissum. Qualiter proberur voluntas mutata, vide de hoc plene p Bartol. in l. hæredes palam. §. si quis post ff. de test. & ibi per Paul. de ca. qui dicit q. ista opinio quam ponit hic, est verior quã illa, quæ ponit in d. §. si quis post.

¶ Pro concordia aduerte q. Pau. de cas. allegat in l. hæredes palã. §. si quis post ff. de te. Bar. ibi velle q. inimicitiæ debent probari p. qnq. testes. Cõtrarius allegat p. ipm Paul. hic in l. fideicommiss. sum. vbi vult q. post sint ẽt. p. bari p. duos testes. Solutionẽ dat ipse Pau. vt loquat Bar. in d. §. si qs post q. sũ agit de reuocando legatũ expresse propter ipsas inimicias, & sic circa vltimas voluntates, iuxta no. i. l. cũ proponitur. ff. de leg. ij. Secus in dispositionibus inter viuos, vbi regulariter sufficiũt duo. l. vbi numerus. ff. de testib. cũ simil.

c ¶ Notabilis q. Add Bart. i. l. j. ff. de his q. vt indig. Quid aũt si nõ adulterauit, sed eã duxit in vxorẽ? Bal. q. nõ, in aut. ex testõ. in prin. j. colũ. de secũ. nupt. Adde Pau. de ca. q. ista gl. facit q. sicut mulier debet perdere dotẽ propter adulterium ita, ppter stuprum. & ita cõsuluit Ang. consi. cxx.

d ¶ Cum acutissimi. Adde Bart. in cõsil. lxxxiij. inci. facti cõtingentia. & in cõsi. cxxvj. inci. proponitur quod loã. Festutij. And. Bar.

d ¶ Cum acutissimi. Hunc text. singulariter limita per l. qui filiũ. §. Sabinus. ff. ad Treb. vbi vide.

Adde quod Pau. de ca. dicit Bal. tenere in hac l. quod stante statuto, q. masculo extãte, fœmina non succedat: quia masculus legitimatus fœminã excludit: & eo modo filius legitimatus excludet subs̃titurum. Cuius contrarium ipse dicit esse verius, in vtraque quæstione: quia verba testatoris vel statuti loquentis de filio masculo, debent intelligi in potiori significatu, de illo, q. est legitimus & naturalis ex origine, non ex accidenti: vt l. fina. ẽ. de his, qui venia ætа. impe. Quid aũtẽ si pater instituit filium, & post mortẽ ei subtituit nepotem, moriatur q. filius relicto illo nepote: & alijs filijs, & sic nepotibus auo, an nepos solus habebit omnia bona? dicit Pau. de ca. q. si tpe testamenti habeat alios nepores, vel non habeat, tũ habebat vxorem fertilẽ & aptam generare liberos: & tunc solus habebit omnia bona. Aut non habebat, nec verisimiliter habere sperabat, & tunc si alq. nascantur, vr cessare voluntas testatoris. & noluisse q. ille solus habeat. & ideo deficit fideicõmissum. arg. l. tale pactũ. §. fi. de pac. & pro primo dicto Paul. qñ testator sit grauatus habere filios, habeat locũ dispositio huius l. vide Ro. consi. ccclix. & ad hanc legẽ vide Pau. de ca. consi. ecclv. Per. de Anc. cõsi. xlv. Et an dispositio huius legis habeat locum cum vxor est instituta, & grauata restituere post mortem, vide Bal. consi. lj. v. lij.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Cum acutissimi. Hanc l. repetit latissime Barb. Itẽ pro limitatione huius l. vide pulchrũ cõsi. Raphael. Cu. cõsi. ij. in j. dub. i ij. col. circa me. vbi cõcludit transferẽtes ex linea masculina excludere descendentes ex linea fœminina qñ testor substituit filio: & dixit q. tibi deberent succedere & hæreditare linea masculina, qñ nõ solũ intelligit de linea masculina descẽdentiũ, sed ẽt trãsuersali descẽdentũ ex linea fœminina. vide ibi no. p. eũ. Itẽ pro limitatione huius l. vide Alex. cõsi. xxxviij. in ij. col. Itẽ q. nõ. p. cedat in transuersalibus, vide Alex. consi. xxxviij. in viij. col. Itẽ q. p. cedat in legato particulari vide d. Fran. cõs. clvj. in vj. col. Itẽ quæ sit ratio huius l. vide d. Frã. cõ. vl. in j. co. Itẽ q. nõ. p. cedat vbi testor sciret institutũ filios habere, & illi simpr. substituere vid. Ro. cõ. clxx. vide omnino Com. in l. gñali. §. cũ aũt. §. de ĩsti. Item qñ testor haberet filias & faceret talem substitutionẽ filio ĩstituto nõ verificareꝫ cõdõ si ĩstitutus haberet filiã fœminã. vide Paul. cõsil. ccclix. Itẽ q. ista tacita cõdõ intelligaẽ ẽt in donatione cã mortis. Itẽ an ista dispositio procederet, qñ filij postea suspecti remanerẽt diuites, vide Fel. ca. ecclia sctẽ Mariæ. in xxxix. col. extra de cõsti. Itẽ an ista cõditio subintelligaẽ qñ grauatus relinqueret filios q. ex dispositione statuti excluderenẽ ab honorato vide Soc. in l. hẽdes mei. §. cũ ita. ad tre. in pe. & vl. co. & ibi etiã in v. col. an aũt habeat locũ hęc substitutio in subs̃titutiõe pupillari, qd ãt si pater filio instituto subs̃tuat ei post mortẽ nepotis ex eo tũc nato demũ nascantur alij an deficiat subs̃titutio. vid hic no. Pau. de cas̃tr. col. vl. qd si cẽt subs̃tituta pia cã, an intelligatur cõditio si sine liberis. Petr. de Anc. cõsuluit q. nõ cõsi. xlvj. & ista opinio. seq. vr Ias. in l. generaliter. §. cũ aũt. ẽ. d Insti. post Barb. i repeti. huius l. Cõtrarij voluit Bald. & Paul. hic, & ista opinio tenet Socy. in l. cum auus. col. xxj. & seq. de conditio. & demõ. Cõ. hic. Feli. c. i pñtia, i pri. de. pbat. vbi eũ breuiter trãgit.

X testamento.

Ex inutili testamento non debentur legata, nisi sint repetita ab intestato. h. d. Vide gl.

d ## Vm acutissimi.

Descendentes rogati restituere post mortẽ, intelliguntur si decesserint sine liberis. h. d. R ñ. Papiniani habemus in l. cũ auus. de conditio. & demon. & ibi dixi multa circa illud responsum.

1 *Legata, & fideicommissa à præterito non conseruantur per authen. ex causa.*

2 *Si filius non est institutus: licet sit facta mentio de eo in testamento, tamen dicitur præteritus.*

Vidam.

A præterito nõ possunt legata, vel fideicõmissa, reliqui. h. d. Quæro, vtrũ sit ✠ correcta per auꝰ. ex cã. R ñd. nõ. nã legata remanẽt firma, s. relicta ab instituto: sed relicta à præterito, nullo modo valẽt: vt hic, & l. ij. ff. de le. iij. Vltimò no. ✠ q. licet testator faciat mentionẽ de filio: tamẽ dr̃ ꝑteritus ex eo, q. nõ est institutꝰ, vel exhr̃datus. Dixi tibi ṡ. de lib. ꝑter. l. ij.

1 *Ex uoluntate minus solenni, quando debeantur legata & fideicommissa.*

2 *Quomodo tractiabitur hæc lex.*

3 *Hæres tenetur ad legata ciuiliter, & naturaliter, quando testator de sua fide confidit.*

4 *Testamentum nuncupatiuum probatur per instrumẽtum.*

5 *Si testator dixit, lego ea omnia, quæ continentur in schedula, quam reliqui apud guardianum fratrum minorum, an legata debeantur.*

Væstionem.

Ista est singularis lex, nec habet nisi vnã cõcor. Insti. de fideicõ. hære. §. fi. diuiditur ĩ ptes tres. Primò ponit dictũ. Secũdò rũsionẽ. Tertiò rñd. tacitę obiectioni. Secũda ibi, cũ ipse. Tertia ibi, cũ eñ. Iste tex. habet duas lec. & q̃libet est bona. Et no. scũm primã bre uiter dicit, Qui primò negauit relictũ, nõ põt postea cõiteri relictũ esse, & se tueri ex minus vtili volũtate. h. d. primo. Secundũ aliã lect. breuiter dicit, Qñ testator noluit soleñiter testari, sed in fide hęredis ponere. hęres debet iurare nõ eẽ relictũ, vel soluere. h. d. No. ✠ q. ex volũtate minus solenni debẽtur legata, vel fideicõmissa. Op. ṡ. e. l. si veritas. & l. ex testõ. Sol. Multæ dãtur sol. inter alias ponunt duæ, quarum q̃libet põt eẽ vera. Prima est Io. q. hoc fit in odiũ hæredis. primò negãtis. Et ista tenet gl. hic, & ṡ. e. l. si veritas, & Insti. eo. §. fi. qd vr̃ ꝑbari ibi per tex. Pro hoc ẽt facit tex. istius l. in fin. ibi: cũ & in leges, &c. quasi dicat, hoc statuitur in pœnam hæredis negantis, sicut olim in eũ pœnã statuit cũ voluntatẽ testatoris nõ implet. ✠

2 Sed practica ª istius legis erit hæc, q. primò hęres interrogabit, si testator reliquit fideicõmissum, vel legatũ. & si quidẽ ipse negauerit: tũc iterũ defertur sibi sacramẽtũ: & si quidẽ ipse iurauerit nõ eẽ relictũ, vel se nõ audiuisse relictũ esse, erit securus, & liber. Si verò noluerit iurare: tũc fideicõmissarius dabit libellũ, & aget cõdictiõe ex lege ista. In quo libello narrabit sic, Dico q. talis hæres interrogatus negauit, & q. delato sibi sacramento præstare recusauit: quare peto eũ cõdẽnari, &c. Et ista est vna lect. no. & solẽnis. Alij verò nõ exigũt illud q. hæres ab initio negauerit: sed dicũt q. hæc lex loquit qñ testator noluit solenniter testari: sed voluit ponere in fide hæredis. Et istud videt ꝑbari p. tex. Insti. eo. §. fi. et hãc lect. licet glo. hic nõ firmet eam, approbat Francisc. Accur. Mar. Sil. & alij Moderni doct. Scũm hãc ergo erit practica istius legis hæc, q. ab initio, nulla negatiõe præcedẽte, fideicõmissarius deferat hęredi iurm, si testatori fide sua posuit q. daret sibi tãtũ, nolẽs soleñiter testari. Si quidẽ hæres iurauerit, erit securus: sed si recusauerit, tũc agẽt contra eũ cõdictiõe ex lege ista, & cõdictiõe ex dicto. ṡ. fi. Inst. eodẽ. ✠ No. multũ ista lect. q. qñ testator noluit soleñiter testari, sed cõfidit de fide hęredis, hæres tenet ad ꝑstationẽ illius legati ciuiliter & naturaliter, vt vides hic. Inter istes duas lec. est differentia: qa in prima hæres cogitur in pœnã suã: & sic in ꝑponẽda rõne legis falc. a-lijs legatarijs hoc nõ ꝑputaretur. l. cũ pr̃. ṡ. j. ff. ad l. Falc. Sed in ṡcdo nõ est in pœnã: & iõ debet in cõputatiõe falcidiæ alijs legatarijs ꝑputari. Alię sol. sunt truffę. Venio ad tertiã ptẽ, & primò assumo finẽ nostræ legis: & op. q. qs nõ priuetur tota hr̃ditate: vt l. si qs in suo. ff. de inof. test. Sol. Multæ solutiões danẽ in hac gl. Illa est vera q. ibi loquit in casu speciali, i quo habet locũ pœna certa ibi statuta: hic loquit̃ vniuersaliter. Quæro q̃ sint istę ll. antiquæ q̃ priuãt illũ q. nõ implet volũtatẽ defuncti oĩ lucro: Certè nescio istas ll. de iure antiquo, nisi de lucro ob hoc relicto. Si enim aliqd relinq̃t alicui, vt gerat tutelã, vel aliud sibi faciat, si istud nõ facit, ꝑdit lucrũ vt vidistis ṡ. de lega. l. pe. Probat in l. Nesennius. ff. de exc. tu. cũ l. seq. & de leg. j. l. ẽt si ptis. cũ si. Hodie verò hoc est aliter declaratũ ꝑ auꝰ. hoc amplius quã statim vidi.

4 debitis. Quærit gl. de vna qõne subtili, ✠

b vtrũ testm̃ nuncupatiuũ ᵇ possit ꝑbari p. instrm̃. Et opi. sunt inter Io. & Azo. Breuiter opi. Io. est à cõsuetudine approbata q. nuncupatiuũ testm̃ ꝑbeꝫ p. istr̃m. Dicit, q. etiã de iure opi. Io. est vera. q. satis põt sustineri, arg. l. fi. & auꝰ. ibi positæ ṡ. si cer. pe. Facit ad hoc q. habuistis in l. j.

5 ṡ. de test. ✠ Vltimò hæc lex secũdũ secun-

c dũ sc̃dam lect. quã ṡ. posui, facit in argᵉ. ad qõnẽ illã, de eo, q. iussit ꝑstare oĩa illa, q̃ cõtinent in schedula, quã reliquit apud guardianũ fratrũ minorũ: cũ eñ noluerit soleñiter testari, vr̃ velle, q. illa debeant. Istã q. disputauit d. Iacꝰ. de Bel. ego tetigi in l. si ita scripsero. ff. de cõdi. & demõ. & tãgit in l. hæredes palã. de test. in fi. &c.

1 *Voluntas si est certa, non curatur de ordine.*

2 *Tempus, quod habet hæres ad implendam uoluntatẽ defuncti.*

3 *Hæres monitus à iudice implere uoluntatem defuncti, qua pœna puniatur, & quæ monitio requiratur.*

4 *Exhæredatus quod non admittitur ad hæreditatẽ defuncti cum alijs, quando hæres priuatur hæreditate ob nõ impletam defuncti uoluntatem.*

5 *Hæreditas in casu huius auth. quod remaneat apud hæredem quando hæredes, in quos peruenire debebat, ob nõ impletam uoluntatem defuncti, illam nolunt.*

6 *Hæres non implẽs uoluntatẽ testatoris quòd non incidit in pœnã huius cõstitutionis, quãdo specialis executor est datus.*

7 *Quis probat uoluntatem defuncti non impletam.*

8 *Agens condictione ex hac lege, debet primo præstare cautionem de implenda uoluntate defuncti.*

9 *Si hæredes diuidentes inter se, renunciant omni iuri, quod alter habet, uel habere possit in parte alterius, utrũ sic unus ex hæredibus est negligens, alter, cui deferatur, repellatur.*

d ## Oc amplius.

ª Ista ẽ no. auꝰ. valde, & ideo bene nota eam. Opp. dicitur hic quòd subs̃titutus admittitur. Contra ṡ. de impu. & alijs subs̃t. l. post aditam. Solut. hic nõ admittitur subs̃titutus ex vi subs̃tit̃utionis: sed admittitur ex vi istius constitutionis condictione ex hac lege.

e Secundo oppo. ᶜ q. de ordine nõ curetur

1 vt l. nec enim. ff. de solu. Sol. ✠ Qñ volũtatis defuncti, vide Ro. j. inci. statuto communis gene. vbi inter cætera ponit si statutum dicat q. lapsus anni habeatur pro interpel. quo ad incurrendas pœnas huius auth. nec ob monitionẽ nihilominus hæres nõ incurrat pœnam, nisi anno elapso, poreſt primũ vr per eum & ibi etiã quod ſi ſint deputati executores an hæres eximitur. & quod debet seruari negatiua. ṡ. nõ impleta volũtate defuncti per allegantẽ, & quædã alia vt per eum, & pœna huius authẽ. vide Alex. in l. sed legatarius. ad fi. C. de leg. Adde Bar. in l. post legatũ. ṡ. j. de his qui. vt indig. & circa illud consi. Bar. cxxxvij. vide omnino Ro. consil. cxxviij. col. iij. & seq. Item quod vbi tempus est præfixum a testatore cum priuatione, non requiratur alia monitio, nec etiã restituatur in integrũ minor vel ecclesia: vide Barb. consi. xxxij. vol. ij.

e ¶ Secundo opp. Ad intellectũ horum vide hic Bal. late prosequẽtẽ, & vide Moder. Insti. de act. ṡ. ex maleficijs. circa fi. & vtrũ sufficiat vna monitio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vide gl.in corpore, de hær. & fal.§.fi. qs autē nō implēs q̄ inci pit.§.semel.&c. quā alle. Bal.in l.q.crimē in vnj.q.j.qui accu. 2 pos.& q̄ pro negligētia, de qua hic, in auth.hæc nō ꝓdatur legitīa.& ista ē not. gl.hic, & doc.in c.si heredes.extra de te. 3 & glo.in ver.expedit. Adde q̄d de hoc est gl.no.in l.ea sola ff.de re.iur.quā alle. Bal.in l.eā.§.c.i vjcolū.itē adde, q̄ iste hæres negligēs non desinit esse hæres, si hoc esset sibi damno sum.s.hīe hīditatē. Ita no.voluit Pet.de Anchan.cuntellexi- mus,de iudi. Facit l. si quis insolidū.ff.d hær.instī.& ibi hoc exp̄sse Bar.& Imo.

a ¶ Extra gl. Adde q̄ dictū bal.esset verū q̄n hæres nihil face re poterat sine exe cūtore, vt qa præceptū erat incertū declarandū p̄ executorē, puta q̄ distribue retur iter pauperes arbitrio executoris. Sinaūt erat incertū, poterat hæres exeq̄, & executorē p̄uenire.l.si libertus sub cōditiōe. §.j.de bo. lib.punitretur pœna huius authē.secūdū ipsum Bal.quē Pau. de ca.sequitur. 4

b ¶ Ex lege ista. Add Bar.in l.hoc iure.in fi.ff.de ver.ob.& vi de late Bar.in l.in il la.ff.de ver.ob.

P. P A V. P.

c ¶ Istam negatiuam. Cōtrariū tenet Bal. con.xcij.in iij.Vol. sed ad Bartol.tenet Pau.de ca.consi.xx. 5 ad fi.& doc.hic.

d ¶ Cum hi. Adde q̄ pōt peti legatū sub cōditione relictum ex eā, secūdū Specu. de actio.& peti.§.se quitur ver.illud no. dignū.cū se.vbi po- nit eam de istis a- ctionibus & formā a libellorū in ti.de test. 6 §.in princ.& aliqd per Bald.hic.& pōt etiā interdū impl̄ari iudicis officium vt hic per Bal.in ij. colū.& per Bart.in l.j.ff.de lega.j.ibi tu dic breuiter. Vide Bar.in l.traditionibus.§.de pac.

P. P A V. P.

e ¶ Tres actiōes. Circa istam materiam vide Alex.cōsil.iiij. in ij.vo.Ita nota qd hypotheca specialis data per testatorem non derogat hypothecæ generali data b per hanc l.secundum Ro.in. decxix.incl. legatarius.

tas disponentis est certa:non curamus de ordine.sed qn̄ est dubia,ita loquitur hic. Primo q̄ro,qd ē hoc dictū,iudiciū defunc ti nō repræsentatū. Dic vt in gl. Quero †secūdo,qn̄ incipiat currere tp̄s positū in hac cōstitutione.Gl.dicit,& etiā tex.à die monitiōis factæ p̄ iudicē:vt hic,& in corpore vñ sumit̄.& istud vī verum. Contra hoc oppo.& vī† q̄ nominatus à iudice ne gligēs,puniatur. Pœna dupli,nō in amissiōe totiꝰ hæreditatis : vt instī.de act.§.itē mista.de obli.quæ ex quasi cōtractu na. §. fi. Itē vī q̄ nō sufficiat vna monitio,sed requirant̄ duæ,vt in auth.de ecc.ti.§.si qs autē.& auth.licet posita sup̄ l.nulli.§.de epi. & cle.Sol. Aduerte,rogo te,aut loquar in relictis ad nō pias cās,& loq̄r hæc auth. Aut i relictis ad pias cās,& tūc aduerte. Aut qs vult vti negatione sola,in qua hę res stetit vsque ad sentētiā,tūc hæres punietur solū pœna dupli,vt instī.de act.§. itē mista.de obli.quæ ex quasi cōtractu na scū.§.fi. Aut qs vult vti cōtra hæredē ex negligentia tantū,non ex negatione:tūc aut negligētia cōmittit minori tp̄e quàm sit annus,& requirit̄ trina monitio,vt in d. auth.licet.& in corpore vñ sumit̄. Aut fuit negligēs p̄ annū:& tūc sufficit vna monitio. Casus est istius auth.posset ēt cōtra hæredē exerceri remediū vt interdicatur sibi administratio bonorū hæreditatis.vt i c. si heredes.extra,de test. Quæro,dicit hic, q̄ nō p̄dit bonorū subsidiū:quid in eo, q̄ omisit inuentarium? Gl.tua dicit,idē dice mus in auth.sed cū testōr.j.ad l.fal. Quærit gl.hic,qd† de exhæredato,vtrū admittat̄ 4 inter veniētes ab intestato? Dic q̄ nō,vt i gl.Itē an admittat̄ vt extraneꝰ? Gl.vī qđ sic. Doc.cōiter tenēt q̄ nō,nec etiā vt extraneus posit admitti,rōne cōtrarietatis: qa testōr voluit ipsum hęreditate esse priuatū. Habere ergo hæreditatē,& priuari hæreditate,ista sunt cōtraria. Expeditis †gl.circa istā auth.quæro,qd si p̄sonę istę, ad quas deferr̄ hęreditas,nolūt eā,an re- 5 maneat hæc hęreditas apud hęredes? Gl. vī dicere q̄ sic,qa hoc cōstitutū est in pœ nā hęredis. Vñ nō pōt hoc allegare in sui fauorē. Ita no.in corpore vñ sumit̄ hęc au thē.de le.j.l.si seruꝰ pluriū.§.j.& ita tenet Odof.& hī de hær.instī.l.si qs solidū. Extra[a] gl.† q̄ro qd si testōr dedit spālē executorē ad ea,quæ in testō reliquit,vtrū hæ- 6 res nō implēs incidat in pœnā huius con stōnis. Dico q̄ nō.tex.est expressus in l. multa.in prin.de cōdi.& demō. Et p̄ hoc facit: qa testōr dādo spālē executorē, vī voluisse q̄ de hoc hęres se nō intromittat vt in auth.de eccle.ti.§.si qs autē.p̄dicta vera, nisi hīs fuerit monitus à iudice,post̄q̄ prim̄ꝰ executor desijt esse executor,renū ciatione,vel morte,vel alio mō:tunc eī perinde est,acsi datus nō fuisset.ar.p̄ hoc 7 j.tit.j.l.fi.§.sed & si qs. †Quæro,qs ha bet ꝓbare iudiciū nō esse impletū,vtrum ille,q agit cōtra hæredē negligētē cōdō ne ex l.ista[b],an verò ipse intētio sit ipso iure fundata.& ille cōtra quē agit, debet ꝓbare se ipleuisse,& breuiter ille,q agit, c debet ꝓbare istā negatiuā[c]:vt no.Inn.in fin extra,de accu.c.sup̄ his.& p̄ Cyn.in l. ij.§.de iure emphy. Probabit autē ista ne gatiua p̄ exploratores, q̄ interrogabūt hos,qbꝰ erat relictū. vel iudex mittet aliquos ad explorādū,an eis sit solutū vl nō: q̄ explorabit ab eis.q̄ verisimil̄r scire dēt:vt l.hoc iure.de verb. ob.& ibi hūc passum de ꝓbatione istiꝰ negatiuę plene exami 8 nari. Itē memētote,†cū agetis cōdictiōe ex hac auth.q̄ ille,q agit: debet primo p̄stare cautionē de implēdis his,q̄ testōr iuit sit al's nō posset obtinere.vt hic,& in corpore,vñ sumit̄, vbi clariꝰ est. Vltimò† q̄ro,hīdes diuiserūt hīditatē,& renūcia- 9 uit alter alteri,oī iuri,qđ habet, vel hīe possit in parte alteriꝰ: vtrū si vnꝰ ex hæredibus est negligēs,postea secūdū formam istius auth.alter:cui deferr̄: an repellat̄ ex vigore pacti,vel renūciationis. Dico q̄ nō,qa ista renūciatio nō referr̄ ad illud, q̄ qs postea admittit culpa sua,& negligētia,vt.l.damni.§.j. ff.de dā.infecto.& in l.q Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.ob. & ibi plenè dixi in ista materia:& ista omnia habui semel de facto,super̄ ista authentica.

Communia de legatis,& fideicommissis,& de in rem missione tollenda. *Rubrica.*

Continuatio ponitur in gl.quia dictū est §.de leg.& fideicō. singulariter, verum quia hodie legatarij & fideicommissarij sunt æqualiter æquati ideo ponitur hic tit.

1 ¶ *Pro legatis & fideicommissis cōpetunt tres actiones,si natura rei legatæ hoc patitur.*
2 *Legatarius particularis quando deiratur Falcidiā,quod non est ex persona sua.*
3 *Ille,cui aliquid cōmodi affertur,quando possit onere fideicommissi grauari.*
4 *Res hæredis quando sint obligatæ pro legatis.*

LEX I.

Vm hi.[d] Reiectis legandi varietatibꝰ ꝓ legato cōpetūt tres actiones[e], s. personalis in rem,& hypothecaria,in rebꝰ tm, quæ à testatore ad grauatū peruenīūt.h.d. Diuidit in partes q̄nq̄. Primo ponit proœmiū. Secūdo ponit statutū. Tertiò ponit rōnē sui statuti. Quarto suum extēdit statutū ad certas p̄sonas,à quibus relinquitur. Quinto restringit circa res,in quibus hypotheca cōcedit. Secunda ibi: oībus verò. Tertia ibi:cū enim. Quarta ibi:& hoc disposuimus. Quinta ibi:in oībꝰ aūt. Ad euidētiā debetis scire,primò q̄ antiquitus erat q̄dā dria in modo legādi:aut eī relinquebaī ꝓ sinēdi modū,aut ꝓ aliōs modos,vt hic dicitur in secunda gl.Item debetis scire,q̄ antiquitus pro legato non cōpetebat rei vēdicatio.Pro legato eī primò fiebat missio in rē,hoc est,in rei possessionē.Hoc p̄missō satis patet casus ī prin.prima pars nō habet cōtraria. Veniam[a] ad secūdū, op. & videt̄ q̄ oīa legata non sunt exęquata. Nam legata ad pias causas differunt ab alijs,vt instītu.de actio.§.item mista.& de obl.quæ ex quasi contra.§.fi.Sol.Hic ponit gña singulorum non singula generum.quasi dicat,omnia genera legatorum, siue per vendicationem,siue per sinendi modū,siue alijs generibus legatorum,exęquata sunt:nō autē æquiparat omnia legata singulatia.nam quædā differunt inter se,vt ś.vidistis. Item opp.quia per fideicommissum non cōpetit vendicatio: nisi facta restitutione:vt l.facta.in prin.ff.ad Treb.sed pro legatis cōpetit incōtinenti adita hæreditate,vt l.si tibi homo. §.cū seruus.ff.de leg.j.malè ergo dicit hic.Soluit gl.q̄ hic ęq parantur legata,& fideicommissa particularia,nō legata particularia,& fideicommissa vniuersalia.Ita dicit gl.Tamē dic breuius duobꝰ modis,vno modo exęquata sunt legata fideicommissis particularibus,& pecuniarijs,& cessabunt omnia contraria,secundum Dy.Nā ideo dico,particularibꝰ,vt excludā fideicommissum vniuersale.Itē ideo dico,pecuniarijs, vt excludā legata libertatis:vt videbitis no.j.l.pxi. Alio modo dicas,exæquata sunt legata fideicōmissis,in quibus circuitus erat inutilis,in quibus verò circuitus erat vtilis,adhuc differētia durat. Erat autem vtilis in fideicōmisso vniuersali : qa hæres potest retinere quartā:meritò recta via nō trāsit in fideicommissarium. Itē in libertatibus propter ius patronatus quod est remansurum penes manumittentem. Opponi.de l. cum rem alienā.ś.de le.Sol.quod hic dicitur q̄ cōpetit actio in rem.intellige cum res legata erat testatoris,sec⁹ si erat aliena,vt plenè j.l.proxima in fi. Oppo.de l.j.§.si debitori.ff.vt in possessionē legato.Solutio,Specialę est in legato liberationis, in quo non habet locum actio in rem, nec hypothecaria. Ratio est,quia iure quodam modo fit executio.Nam legatario

a gatario incō tinēti competit exceptio:vt §.ti.j.l. si creditoris.
a vel dicas breuius,[a] vt tollas multa contraria. † Pro legatis & 1 fideicōmissis,cōpetūt tres actiones,si natura rei legatæ hoc patiatur:sec⁹ si natura rei legatæ repugnet. Ita debetis intelligere istā materiā:& propter hoc dico,q̄ qn̄ est legatū q̄tita tis,vel generis,nō pōt competere rei vendicatio:quia nō est res certa quæ vendicetur. Idem,qn̄ legatur res aliēnata,vel legatur certū factū:vt l.fideicō.§.fi.ff.de leg. iij. & eodē modo qn̄ legaī liberatio. Nā rei legatę repugnat,qa cōpetat rei vē dicatio:qa nō habet amplius qđ ḡrat pro sua cautela. Itē op-
b po.pro eadē re nō pōt cōpetere personalis,& in rē:[b] vt Insti. de actio.§.sic itaq̄. Sol. gl.Insti.eo.§.nostra aūt.dicit q̄ si eligi tur personalis,non habet locū actio in rem:si eligitur in rē,nō habet locū personalis:& sic pro eadē re vtraq̄ nō cōpetit simul. Alij,vt do. Alber.de Salinis,qui fuit quidā doctor Vtramont.qui fecit quasdā suas distinctiones,dicebat q̄ nō cōpetit pro eadē re personalis,& in rem qn̄ quis habet dominiū de iure cōi:sed qn̄ qs habet dominiū,seu vendicationē ex speciali priuilegio,sicut est in legatis in quib⁹ dn̄ium trāsit recta via sine possessione:tūc rei vendicatio actionē personalē de iure cōi nō tollit:vt l.in bello.§.si quis seruū.de capti.& postli. reuer. Facit j.de cōdi.quæ sub modo.l.quoties. Oppo.res sua
c nemini pōt esse obligata:[c] vt l.nec ꝓ pig.ff.de reg.iur. Sed hic cōceditur actio in rem,& hypothecaria,quę præsupponit q̄ res propria subij pōt sit obligata.Soluit gl.optimè, q̄ actio in rē competit pro re legata:actio hypothecaria cōpetit pro alijs rebus testatoris,quę ad grauatū perueniunt,& sic non ꝓ ea-
2 dem re. Procedo vlterius:dicitur hic,† q̄ nō pōt onere fideicōmissi grauari ille,ad quem aliquid lucri nō affertur. Cōtra: quia legatarius cogit̄ aliquid restituere,s.legata,etiā nulla deducta Falcidia:vt l.lex Falcidia.§.nūcj.ff.ad l.Falc. Et sic apparet q̄ apud eū nō remanet aliquod lucrū. Huius timore gl. recitat opi. Mar.& aliorū doc.vtrū legatarius particularis detrahit Falcidiā:hoc nō intendo examinare hic,quia esset mul tū longum. Dic vt in d.l.lex Falcidia.§.nūcj.& l. j.§. antep. ff. ad Treb.veritas est breuiter,q̄ legatarius particularis nunc ex persona sua deducit. Nec obstat iste text.nā est necesse, q̄ aliquis habeat lucrum ab initio:nec est necesse,q̄ apud eū remaneat,vt posit grauari. Cōtra hoc oppo.de l.planē.la ij.§.
3 fi.ff.de leg.j.Sol.Ille,cui † aliquid relinquit,potest onere fideicommissi grauari:est verum,si ei relinquatur commodū pecuniarium:alias secus. Vnde ei,ad quē ius patronatus peruenit ex dispositione defuncti,nō pōt onus imponi:quia nō peruenit cōmodum pecuniarū. Item in alio casu l. iij. §. si rem.ff.de leg.iij.vbi legatū affert cōmodū,nō tamen tale,q̄ ex hoc possit grauari. Itē illud quod hic dicitur,q̄ est necesse,q̄ habeat aliquod lucrum ille,qui potest grauari : intelligatis q̄ habeat ex dispositione defuncti,vel in modum dispositionis vt l. ab eo.ś.ti.j.& hic.vel in modū cōditionis:vt l.quidā.§.fi.ff.de le-
d gā.j. Fallit in casu l.cū quidā ś.de leg.in substituto exhęredati. Sec⁹ si ad aliquē peruenit cōmodū defuncti casu fortuito: vt
4 i.v.§.j.ff.de leg.iij. Dixi in l.eā quam.ś.ti.j. Opp.ad fi. nostræ
e legis,& videtur q̄ nostra hypothecaria cōpetat insolidū diuersis cōtra quēlibet hæredū:vt j. si vnus ex pluribus hære.l. d ij.Sol.Specialis casus[d] est hic.Simile in l.fi.j.de debi.ciui. libr. 4 xj. Opp.vltimò † & videtur q̄ etiā res hęredis[e] sint obligatę
e vt j.vt in posl.leg.l.certa est forma.So.gl.fateī cōtrariū, q̄ post sex mēses bona hęredis sint obligata. Vide gl.Tu dic q̄ hinc ad mille annos bōa hęredis nō erūt obligata obligatione tacita pro legatis quæ induc̄tur pro legem istam:sed bene fateor q̄ post sex menses potest in rebus hæredis fieri immissio:& sic obligatæ erunt pignore prætorio.

1 ¶ *Verbum mando,non est præceptium:uerbum, iubeo,sic.*
2 *Verba directa,& obliqua,sumuntur in iure tribus modis.*
3 *Differentia fideicommissariæ,& directæ libertatis,quod hodie etiam durat.*
4 *Quando legatur res hæredis,uel legatarij,non competit actio in rem.*
5 *Ad legatum relictum in codicillis,competit utilis ex testamento.*
6 *Legatum uniuersale,uel quando legantur omnia bona,uel maior pars bonorū,an æquiparetur fideicommisso uniuersali.remissiue.* LEX. II.

Mne uerbū.[f] Verborū reiecta varietate exęquata sūt legata, & fideicōmissa adeò q̄ sūt effecta quasi synonyma.h.d.† No.q̄ ver
g būꝰ, mādoꝰ, nō est verbū p̄ceptiuū: & sic habes q̄ ē lōga dria

a ¶ Breuius. Adde Bar.in l.j.ff.de le.j.
b Et ī re. An actio ex testō cōcurrat cū rei vendicatione. Bar.ī l.nemo rē suā ff.de ver.ob.& Imo.tenet contrariū in l.j.de leg.j.in Spe.ī ti.de act.& peti. §.sequi.ver.illud vero no.dignū & cōfe. Et not.q̄ ista actio in rē,vī vtilis vt est gl.in l.fi.in verbo,etiā in rē.ī.de sacr.sanc.ecc. Et adde no.p̄ Bar in l.j. ī vlt.co. ff.de don.et Bal.in l.ea lege.ī j.q.
c ¶ Obligata. Adde. Bar.ī l.fi.ī.de sac. fū. ec.sed cōtrarium vi detur tenere in l.j.ī fi.de le.j.& vid Bal. in d.l.fi.

P. P A V. P.

1 ¶ Specialis casus. Vi de Aret.in l.ij.§. ex his.de ver.ob.ī lij. C.de nego. gest.re gulariter aūt cōtra vide Bar.ī Lapochis in prin.ff.de iure fis. allegat tex.in l.credi tores.ff.de distr.pig.

P. P A V. P.

2 ¶ Res hæredis. Vide etiā Com.cōsi.lviij. & idem etiā ī bonis hæredum tutoris vt ibi p̄ eū ad Bar.in l. properādū.§.fi.ī.de iud.etiā si defūctus bona hæredū obligasset vt habes ad Bar.in l.oblig.generali.ff.de pigno.

¶ Quod verbū. Vide Bar. in l.ferun. ff. de leg.j.

P. P A V. P.

3 ¶ Verbum, mādo. Vide Alex.in l.moræ.in pen.co.ff.de iuris.om.iud. Ias.hic, gl.& Bar.in l.sæpe. ff.de off.ꝑf.gl.in ca. cū aliquibus.ī ver. cōcedimus faculratē de restr.in vi.& vide ofino q̄ addidi ad Bar.in d.l.sæpe.ff. ꝺ offi.præsid.

d ¶ Iuro defūcti. Nota hic intellectū l. cum pr̄.§.filius mātrē.de le.ij.Sed Bar.in d.§. filius mātem.tenet q̄ habet locū tā ī iuro hæredis, quā testōris:& hic est sibi contrarius:& illum tex allegat Bal.ī l.j.C. cō mo.qđ iuramētū habet vim casus expresse.

e ¶ Op.de l.cū vero. Adde Bar.in l.legatorū.ī prin.de le.ij.ī ver.q̄ro primo si testōr. No.hāc gl.quæ reprobaī p̄ Bar.cuius opi.verior̄e reputo.& cōtra istā gl. est ēt alia gl.ī l.q̄ diuersas.in verbo seu res.s.mād.& illud ēt sequitur Bar.ī vlt.co. & Bal.in l. hæredū. ś.de fideic.ꝑ Bal. in l.ī.in vj.co.ś.e.et fūt gl.aliæ.quas hic alle gat Bar.ī cōtrarium ff.ad fal.pa.no. &c. Et inquātum dicit gl.hic,q̄ si legatur a legatario eadē res ſibi legata secundo legatario an primo le-
h gatario immediate competit ſibi rei vendicatio,vide q̄ro si a legatario. circa vl.column.& sequitur But.hic,qui etiam reprobat glo.reprobatam per Bal. Adde q̄ Bald.consi.cclxxxvij.nij.ij.in fi.aūpe.co. dicit q̄dam glo.quæ est in l.ij.C.cōmuna de leg.dicit quod testator legādo rem hæredis,transfert dominum,quasi hærede adeūdo hæreditatem videtur in hoc consentire.& ratificare.Et pro hoc argu. optimum fi.quib. mo. pig.vel hypo.sol.l.sicut.§.ven.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P. PAV. P. 6
a ¶ Si duobus. Circa istud an & qñ possit dici sorte, vide late Fel. in c. capitulū. i pe. & vlt. col. extra de. pb. vide tex. quē pōit Ang. & alij ibi i l. a duo pio. §. sed & illud. i pri. ff. de re iud. Itē i materia sortis, & an possit appellari a diuisiōe facta p sortes vel petri resto i iteg. vide Philip. de peru. i rub. extra de appel. col. iij.
b ¶ Sorte dirimit. Qd remediū vertat iter sif discordes. & adde q vbi est timor, ne venirēt ad arma, vī q iudex possit cōpellere ad cōcordia, Aduertas cū q tunc aliqd dirimit sorte, cū icertū est de iure: secus si sit icertū de fctō. Istae gl. elegās i l. j. i ver. phibebit. j. vti posq. qd est valde no. & no. Imo. i l. hmōi. i fi. de le. j. & i l. i tribus. ff. de iudi. Dic tñ vt p Archi. xxvij. q. j. circa pri. & prædicta ēt pōit bar. i l. si duobus. in iiij. col. ff. vti pos. & bal. i l. iubemus. i co. iiij. de sacrosan. ecc. an electio Papę pos sit cōmitti sortibus. Bal. hic q nō. Et de sorte adde hic Bal. i l. meminimus. j., qñ & gb quarta ps debe. & de materia vide Bar. in l. duobus. de leg. j.
c ¶ In legatariū. Nota tñ q si duo pñt eligere, & vnus negligit, vī latitat, alius potest eligere. l. si legatario. & ibi Bart. ff. de fideic. lib. & no. hūc §. nō hr̄e locū i psonarū electiōe, sed rerū tm̄. Bal. not. i l. si. 3. de cōtrahē. em. vī velle q duret donec partes ab eo velint recedere, p authē. si trī. j. de rēp. appella.
d ¶ Perdit anno. Ad de Bar. i l. exec. j. de execu. rei iud. et bal. j l. captatorias. i vlt. col. ff. de testa. mili.
e ¶ Sed qa. Adde ad materiā huius §. bar to. in l. quidā. §. fi. ff. ad Trebel.

P. PAV. P.
f ¶ Sinautē. Circa materiā huius §. q res subiacēs fideicōmisso nō possit alienari, quid si testator ī stituat fideicōmissar aliū, an videaf intel lexisse in alijs bonis non aūt in subiacētibus, quasi subiacentia voluerint esse fideicōmissarij, an in parte quasi sibi debita. vide Io. de Anna. q non, cōsi. xxx. incip. viso testō, per totum, an aūt substitutus pupillaris possit revocare alienata p

†Vltimo, esset videndū in hac materia vtrū legatū vniuersale, qñ legātur omnia bona, vel maior pars bonorū, æquiparetur fideicommisso vniuersali. De hoc dic vt l. statuliberum. §. fi. cum l. seq. ff. de leg. ij. & l. mulier. §. fin. ff. ad Trebel.
1 ☞ *Incertitudo, seu varietas inter plures quando sorte dari matur.*

LEX III.

Si duobus. [a] Incertitudo, seu varietas iter plures, quæ incōmodū ipsorum agentiū respicit, sorte dirimitur. h. d. Videtis hic q ista cōtentio sorte dirimitur[b].

Contra j. de dona. l. sancimus. §. sinautē in hmōi. Solu. Fateor q hic loquitur, qñ omnes habebāt æquale ius. Sec[a] si vniuersi relicta pars maior, seu portio, quā alteri. Oppo. & videtur, q aliter dirimitur: vt l. huiusmodi. §. fin. ff. de leg. j. & Inst. de satisda. tuto. §. sinaūt. Sol. †Qñq actores plures discordant inuicem in prætensione rei: & tunc non dirimit sorte: sed p prætorem cogūtur concordare ad petitionē rei. Qñq concordāt in præiudiciū eorū proprium: & tunc habet locum materia nostra. Nam si quidem pōt apparere ex iuris dispositione qualiter hæc cōtentio dirimatur: vt quia vni plus relinquitur q alteri: tunc illo modo ꝺebebit dirimi: vt l. sancimus. §. sinaūt in hmōi. j. de do. Et si non apparet, & tunc aut neuter actorum petit q dirimatur sorte: & nō dirimetur, sed inuicem se impediunt: vt ff. quib. mo. vsusfru. amit. l. ij. §. fin. Sinautem alter eorum petit: tunc sorte dirimatur, vt hic.
1 ☞ *In legatis recedit a persona: secus in contractibus.*
2 *Electio, quando est commissa in tertium, si tertius non elegit, quando transfertur ad arbitrium boni viri.*
3 *Ius eligendi competens alicui, quando perdatur anno.*

Sed & si quis. Hic est bonus et singularis casus.

Si relinquitur res eligēda per tertiū, illo nō eligente, vel negligēte per annū, trāsfertur electio in legatariū, [c] dūmodo eligat rē mediocrē. Nota † q in legatis recedit a persona: secus in contractibus: vt ff. de contrahen. emp. l. fi. qđ plenè dixi in l. si quis arbitratu. de verb. ob. †Opp. & videtur q electio trāsferat in arbitriū boni viri, non in ipsum legatariū: vt l. j. ff. de leg. ij. Sol. Hic loquit qñ relinquit electio rei certæ, consistētis in specie. In cōtrario loquitur, qñ relinquit ḡttas æstimanda per aliū. vnde declaratio quātitatis nō cōsistentis in specie, remanet in arbitrio boni viri. Itē opp. & videt q ille, † qui habet ius eligendi nō perdat illud p cursum anni: vt l. cū quidā. ff. de leg. ij. Solu. Qñq cōmittitur electio alicuius psonæ, seu aliquarū psonarū, quib[9] legat: & tūc nō perdit ius illud p cursum anni, sed p ditur, cū ille talis fuerit super hoc p lit. cōtest. interpellandus: vt l. cōtraria. Et iō dixi pluries, qñ relinquitur aliquib[9] paueribus eligēdis per talem: tunc illud ius eligendi nō perditur anno. [d] Si verò persona legatarij est certa, sed alicui committitur electio rei: tunc illud ius eligendi perimitur anno. Tene menti.

Sed quia. [e] Legata & fideicōmissa pura, vel in diē certā relicta, nō possunt alienari vel obligari. h. d. Opp. de l. Titius. ff. ad Treb. de pe. here. l. sed & si lege. §. quod autē. Gl. dicit illę sunt veteres leges, quæ permittebāt alienationem, quæ per hāc legē sunt correctæ. Inſtū innuit gl. dictas leges corrigi, malè dicit: quia ibi loquit, qñ qs erat rogatus restituere quicquid supererit ex hereditate: quo casu erat olim prohibita alienatio. Hoc verò hodie est limitatū: vt in auē. cōtra cū rogat. j. ad Treb. sed hęc lex loquit, qñ quis erat rogatus restituere qcq puenit. Expone ergo tex. istius l. secūdū veterē dispositionē & c. quasi dicat, quia etiā veteres dispositiones alienationē, phibebāt. Opp. ff. ad Treb. l. Marcellus. §. res q. So. dātur plures. Illa est vera, q pōt alienare de rebus q subiacēt restitutioni vsq ad Trebellianicā. Opp. de l. si hæres institutus. §. si hæres. ff. ad Tre. Sol. Fateor q in reb[9] alienatis nō est necessaria resto: vt videbitis j. pxi. §. tñ alienatio nō tenuit, vt hac l. Op. ad Tre. l. q dā. §. si quis filiū. Sol. ista est vera. hæc l. loquit, qñ seruus subiacet restitutioni nominatim, & alienatur: lex contraria loqtur, qñ subiacet restitutioni sub vniuersitate, nō nominatim: & alienaf p vltimā voluntatē, non inter viuos. Vnde fauore vltimę volūtatis valet alienatio: vt ibi: ar. l. ab eo. j. de seruo pig. dato manu. Et hūc articulum examinaui plenè, vt ibi no. & de manu. l. seruū qui. secūdū Iac. de Are.
1 ☞ *Statutum, quod si quis alienauerit rem & gabellam non soluerit, eam perdat, quando habeat locum.*
2 *Res subiecta restitutioni, potest alienari ab hærede ignorāte.*
3 *Conditio in legatis, quando trahatur retro conditione adueniente.*
4 *Fideicommissarius uniuersalis, quo casu habeat rei uendicationem, etiam restitutione non facta.*

f Sinautem. [f] Res, q subiacēt restitutioni, sub cōditione, vel die icerta, pñt alienari & obligari interim: sed adueniēte cōdōne fingit factū retro nullū. h. d. vsq ad §. emptor. Op. de l. seruo legato. §. j. ff. de le. j. Gl. dicit fateor q interim valet alienatio: sed fingit nulla cōdōne adueniēte. Cōtra hoc opp. vī q nō valeat: vt l auē. res q. & ī corpe vñ sumit. Ita tenet gl. hic, & ī l. plerūq. ff. de regu. iur. circa fi. & l. seruo legato. §. j. ff. de lega. j. Cōtra, s. q iura antiqua nō sint correcta, huc tenet gl. ī l. cū pr̄. §. liberis. ff. de le. ij. & ī corpe vñ sumit hęc auē. de resti. & ea q pa. §. quāobrē. & istā vltimā approbāt oēs doc. s. Dy. Pe. & oēs alij. Istud est
g vtile ad q. dicit statutū[g], q si qs alienauerit rē, † & nō soluerit gabellā, p dat eā: qd si est alienata res, q subiacet restitutioni. Si diceremus q interim nō valet alienatio, nō est locus pœnę statuti, vt l. ea quidē. §. si manci. ita fuę. alie. Si verò dicimus interim valere, est loc[9] pœnę: qa interim fuit facta alienatio. Itē opp. de l. fi. §. fi. ff. de le.
2 ij. So. † Ille casus est singularis, & multū notād[9]: qa res q subiacet restōni, nō pōt alienari: verū estab hęrede sciēte: sed si ab hęrede ignorāte, secus: vt ibi. Itē oppono extra gl.[h] dicit q fingitur nulla vēditio.
h 3 † Cōtra, in legatis, adueniēte cōditiōe fictio nō trahit retro: vt l. j. §. j. ff. ad Syllan. Sol. Verum est, q retro nō trahitur, quātū ad dominiū, & ad cōmoda rei legatæ, vt ibi:

pupilli & tutorē. si casus subsistit. postea euenit, sit institutio aut alienatio si cū cā aut sine. vide Iaſ. ī l. si arrogator. ī xj. col. ff. de adop. vide eūdē in l. inter oēs. ī ij. col. ff. q fatisda. cog. vbi dicit secus eē in vulgari & fideicom missaria substi. vide eundem in l. si a substituto. in prin. de lega. j. Itē q in istis nō sit necessaria aliqua restitutio realis vel verbalis, vide Io. de Anna. consil. xiij. an aūt si fideicōmissa. esset præsens alienatiōi, & nō cōtradiceret sibi prēiudicaret vide Iaſ. in l. cū pro nas. C. de pact. Item limita regu. huius §. nō procedere in cōdit. potesta. secūdū Imo. in l. qui heredi. §. si pars. de cōdi. & demō. & ibi hoc multū no. Imol. ī di cto. §. prædiū. Item
3 text. istū limita vt post Imol. in l. cū pater. dixi in l. cū pr̄. §. libertis. de legatis ñ. Adde secundum Pau. de Ca. aliā vtilitatē, quæ resultat ex isto. §. dū irritat alienationē quæ est nunc. Nā non solum conditione pendēte cessat vsucapio, vel præscriptio: quia adhuc fideicōmissarius agere nō pōt: et non valenti de iure, nulla currit præscriptio. l. j. ſi. de alima. excc. sed etiam post quā conditio extitit, non poterit emptor incipere vsucapere, vel præscribere longo tempore: quia in tali præscriptione requiritur titulus. l. nullo. ī. de rei vendica. & hic fingitur nunquā interuenisse titulus. Et ita debet intelligi iste tex. secūdū ipsum, licet poterit ī cipere pscriptio longissimi tēporis. Dicit etiam aduertendū ad vnū, in quo ipse cōsuluit, q licet verū sit, q illa res nō posset præscribi: quando est facta per personā prohibitam alienare, & per ipsum grauarū de restituendo. Qđ tamen alius extraneus, qui non continetur sub prohibitione, qui forte rē tenebat vt suā, potest alienare, & alienatio tenebit: & sic ex cā tribueretur titulus ad præscribendū contra illum, qui agere posset: & sic post euentū conditionis, vel quando fideicommissum esset purum, vel in diē certū. Allegat Bald. in l. ij. ī. de vſuc. pro emp. & dicit fuisse dictum Pet. & Cyn. in l. finali. ī vj. oppo. ī. in quibus causis in integrum restit. non est necesſ.

a ¶ Res quæ subiacent. No. q hæc auth. habet locum in dote restituenda: sed quid si vir consumpsit tantum de bonis, quod sufficit ad legitimam & Trebellianicam: an vxor poterit recuperare dotem in istis bonis subiectis restitutioni? Do. Pau. dicit hic, q sic: & ita vidit consuli, & iudicari: qua illa consumptio viri nō debet ꝑiudicare vxori. Itē, qua ista auth. etiā emanauit in fauorē mulierū. & vide Ludo. Roma. in consi. ccxxix. & in consi. ccl xiij. vbi consuluit, si alimenta & dos æquiparantur in casu isto. And. Barb.

a ¶ Res quæ subiacent. Vide Alex. in l. qui Romæ. §. cohæredes. de verbo. obligat. An aūt hæres rem subiectā restitutioni, posit sibi eligere in quartā. Dic quod non: quia debet eligi arbitrio iudicis, secūdū Bal. in l. iubemus. ad Trebel. & in l. si pater. in antepe. co. de insti. & substi. & in l. non amplius. de leg. j. & n[a]. ſihum quę habētem. in xiij. co. ī. ſa. erci, dixi in l. Marcellus. §. res q ad Treb. Not. tamen q ista auth. non procedit in re prohibita alienari per cōtractum: quia talis res non poterit dari in dotē, secūdū gl. &, Bal. in l. nul la in fi. ī. de iur. do. Facit quod dixi ī. in alia apoſt. & de materia huius apostillæ, vide per Ang. in l. fi. ī. de dot. promiſ. Adde etiā quod sing. dixit Bar. ī c. j. §. donare. qualiter seu. olī alie. pote. vbi dicit, quod ista auth. nō habet locū in re feudali, vel in alia, quæ de sui natura non possit alienari, vt emphyteusis, &c. Et adde Bal. in c. j. in prin. de. ph. seu alie. per Feder. & quāuis feu dū nō possit dari, vel promitti in dotem, per mulierē pro alia: vt d. §. donare pro se tamen potest: vt in c. a Sempronio. de inuest. quam Titius de re alie. fecit. & in c. j. an maritus succedat vxori. & ibi. Bald.

¶ Prædictis addē et tex ī c. j. de eo q sibi & hrdi. suis. & vid ī c. nup. de don. ī ter virū. & vxo. Sed cōtra dom. Bar. ī dicto. §. donare. tenet ipse Bal. & Sal. ter vir. ī l. nulla. ī. de iure do. & vid Pau. de Ca. ī cōſ. clxij. ſci. visa facti narratiōe. ī l. nulla. ī. de iure do. & de do. pmi. gl. & Bal. in dicta. l. nulla. q res, phibita alienari p & An. ī l. fi. C. de do. pmi. gl. & Bal. in dicta. l. nulla. q res, phibita alienari p cōtractū nō pōt dari in dotē. & idē in re expressa, phibita alienari, secundū Pau. de Ca. cōſi. xlij. mc. quia p supra scriptū. Et ad hanc auth. vid vna limi tationē p Bar. in l. si locus. ff. de rel. & sump. fun. Adde q etiam Ro. cōsuluit q res resti. subiecta, sicut pōt alienari pro dote: ita & pro alimentis, eius cō. q res resti. subiecta, sicut pōt alienari pro dote: ita & pro alimentis, eius cō. cclxvij. quę plene vid ad hāc apostillā consi. ccccl viij. cum Barto. vult q ſi ha nupta nō posſit petere dotē in bonis resti. subiectis. A dde quod Bald. et Ange. tenent contrarium. et etiam Pau. de Cast. qui dicit se contra Bar. consuluisse, etiā si dotara eſſet, non congruo tēpore donationis: si trī statutū dicte re, q staret cōtēta dote pīna, si nō esset cōgrue dotata, sufficeret, sed m Bar. q

gl. singu. in l. emptor. de rei vend. in l. in fundo. eodē tit. in iij. col. post Barto. & vide hic in l. penul. & Bal. & Imo. in l. insulam. ff. fol. matri. Vnū tene mēti quod ista bona subiecta restitutioni, in aliquem euentū, possunt capi per creditorem ex primo decreto, & etiā ex secundo: Et ita posset dari fraus & cautela. A d omnia ista iura tex tus est not. in l. peto. §. prædium. ff. de legatis secūdo. & ibi hoc Bar. & Bal. & Imo. Itē hanc regulā q
4 subiecta restitutiom sub euētu cōditiōis, non possunt interī alienari: hoc est verū, si talis cōditio erat casualis: secus si potestativa: qa tunc imputatur non ſplēti: & interim alienatio valet. Ista est no. limitatio, quā forte non reperies alibi in
1 l. qui hrdi. §. fi. parscū glossa, in verbo, vſucapta. de condi. & demō. & ibi hoc multū no. Imol. ī di cto. §. prædiū. Item
3 tex. istū limita vt post Imol. in l. cū pater. dixi in l. cū pr̄. §. libertis. de legatis ñ. Adde secundum Pau. de Ca. aliā vtilitatē, quæ resultat ex isto. §. dū irritat alienationē quæ est nunc. Nā non solum conditione pendēte cessat vsucapio, vel præscriptio: quia adhuc fideicōmissarius agere nō pōt: et non valenti de iure, nulla currit præscriptio. l. j. ſi. de alima. excc. sed etiam post quā conditio extitit, non poterit emptor incipere vsucapere, vel præscribere longo tempore: quia in tali præscriptione requiritur titulus. l. nullo. ī. de rei vendica. & hic fingitur nunquā interuenisse titulus. Et ita debet intelligi iste tex. secūdū ipsum, licet poterit ī cipere pscriptio longissimi tēporis. Dicit etiam aduertendū ad vnū, in quo ipse cōsuluit, q licet verū sit, q illa res nō posset præscribi: quando est facta per personā prohibitam alienare, & per ipsum grauarū de restituendo. Qđ tamen alius extraneus, qui non continetur sub prohibitione, qui forte rē tenebat vt suā, potest alienare, & alienatio tenebit: & sic ex cā tribueretur titulus ad præscribendū contra illum, qui agere posset: & sic post euentū conditionis, vel quando fideicommissum esset purum, vel in diē certū. Allegat Bald. in l. ij. ī. de vſuc. pro emp. & dicit fuisse dictum Pet. & Cyn. in l. finali. ī vj. oppo. ī. in quibus causis in integrum restit. non est necesſ.

a ¶ Res quæ subiacent. No. q hæc auth. habet locum in dote restituenda: sed quid si vir consumpsit tantum de bonis, quod sufficit ad legitimam & Trebellianicam: an vxor poterit recuperare dotem in istis bonis subiectis restitutioni? Do. Pau. dicit hic, q sic: & ita vidit consuli, & iudicari: qua illa consumptio viri nō debet ꝑiudicare vxori. Itē, qua ista auth. etiā emanauit in fauorē mulierū. & vide Ludo. Roma. in consi. ccxxix. & in consi. ccl xiij. vbi consuluit, si alimenta & dos æquiparantur in casu isto. And. Barb.

a ¶ Res quæ subiacent. Vide Alex. in l. qui Romæ. §. cohæredes. de verbo. obligat. An aūt hæres rem subiectā restitutioni, posit sibi eligere in quartā. Dic quod non: quia debet eligi arbitrio iudicis, secūdū Bal. in l. iubemus. ad Trebel. & in l. si pater. in antepe. co. de insti. & substi. & in l. non amplius. de leg. j. & n[a]. ſihum quę habētem. in xiij. co. ī. ſa. erci, dixi in l. Marcellus. §. res q ad Treb. Not. tamen q ista auth. non procedit in re prohibita alienari per cōtractum: quia talis res non poterit dari in dotē, secūdū gl. &, Bal. in l. nul la in fi. ī. de iur. do. Facit quod dixi ī. in alia apoſt. & de materia huius apostillæ, vide per Ang. in l. fi. ī. de dot. promiſ. A dde etiā quod sing. dixit Bar. ī c. j. §. donare. qualiter seu. olī alie. pote. vbi dicit, quod ista auth. nō habet locū in re feudali, vel in alia, quæ de sui natura non possit alienari, vt emphyteusis, &c. Et adde Bal. in c. j. in prin. de. ph. seu alie. per Feder. & quāuis feu dū nō possit dari, vel promitti in dotem, per mulierē pro alia: vt d. §. donare pro se tamen potest: vt in c. a Sempronio. de inuest. quam Titius de re alie. fecit. & in c. j. an maritus succedat vxori. & ibi. Bald.

¶ Prædictis addē et tex ī c. j. de eo q sibi & hrdi. suis. & vid ī c. nup. de don. ī ter virū. & vxo. Sed cōtra dom. Bar. ī dicto. §. donare. tenet ipse Bal. & Sal. ter vir. ī l. nulla. ī. de iure do. & vid Pau. de Ca. ī cōſ. clxij. ſci. visa facti narratiōe. ī l. nulla. ī. de iure do. & de do. pmi. gl. & Bal. in dicta. l. nulla. q res, phibita alienari p & An. ī l. fi. C. de do. pmi. gl. & Bal. in dicta. l. nulla. q res, phibita alienari p cōtractū nō pōt dari in dotē. & idē in re expressa, phibita alienari, secundū Pau. de Ca. cōſi. xlij. mc. quia p supra scriptū. Et ad hanc auth. vid vna limi tationē p Bar. in l. si locus. ff. de rel. & sump. fun. Adde q etiam Ro. cōsuluit q res resti. subiecta, sicut pōt alienari pro dote: ita & pro alimentis, eius cō. q res resti. subiecta, sicut pōt alienari pro dote: ita & pro alimentis, eius cō. cclxvij. quę plene vid ad hāc apostillā consi. ccccl viij. cum Barto. vult q ſi ha nupta nō posſit petere dotē in bonis resti. subiectis. A dde quod Bald. et Ange. tenent contrarium. et etiam Pau. de Cast. qui dicit se contra Bar. consuluisse, etiā si dotara eſſet, non congruo tēpore donationis: si trī statutū dicte re, q staret cōtēta dote pīna, si nō esset cōgrue dotata, sufficeret, sed m Bar. q etiam dicit q mulier grauata restituere, si cōgrue, & sēm qualitatē personę non pōt nubere, poterit bona dare in dotē. Et q maritus de omnibus lucrabitur partē, vel totū ex forma statuti, sicut si nō esset restitutioni subiecta, qa cessat prohibitio hoc casu. quod ꝑhaſ: quia si maritus nō lucraretur, pertineret dos ad hēdes mulieris, nō aūt rediret ad fideic. vt est casus sēm Pau. de Caſ. sig. in l. mulier. §. cū proponeret. ff. ad Treb. A dde etiā q idē cōsuluit Bal. cōſi. lxxxij. ij. vol. sed ibi dicit, q nō existētibus liberis, vel lucro stārut, q dos reddit in fideicōmiſ. qa cessante cā, &c. & idē voluit consi. ccxxxiiij. ij. vo. & ccciiij. eo. vol. dicit etiā Pau. de caſ. q si grauatus recipiat dotē vxoris, & cōsumat tm̄, quātū est detrahendū vigore fideicōmiſ. q hoc nō nocet mulieri, quin pro reſtit. dotis sint alia bona hypothecaria. Et ita dicit fuisse cōsultū per multos doct. & inuenī ipsum ita cōsuluisse eius cō si. x. & cxx. tñ Ro. cōſil. ccxxxij. aliter tenisse videt. & q res prohibita alienari, posſit pro alimentis alienari, voluit idē Bal. consilio cccxxv. incip. lib.

P. P. A V. P.
a ¶ Res quę. vide Cō. cōſi. lvj. qui loquit de filia grauata: qa si legitima nō suffricit, pro dote cōgrua pōt dari de bonis subiacentibus restituendis. Et hanc auth. repetit Iaſ. vide Cō. consi. xiij. inci. Titius instituit. circa fin. & cū nulla interim currit præscriptio vt isto tex. & ibi per eū, exēde tū exhibitionē huius authenticę nedū in exhibitione expressa fed etiā in tacita. Ita Pau. de caſ. consi. xiij. allegat notata in l. cū pater. §. liberis. in gl. allegat postea l. seruo legato. in prin. de leg. j. & circa illud qđ dicit hic de dote vide Alex. consi. lvj. & an procedat in repetitiōe dotis habita post prohibitionē vide Alex. cōſi. ccccl vij. Io. de Anna. consi. lxj. in ij. dub. limita decisionē hic posita nisi res esset priuata. vide per Alex. in l. pro hærede. in §. prin. ff. de acqr. hæredi. vide in materia Alex. consi. cxxv. ad fi. Item vide casum sing. in materia huius auth. per Romanū singul. cxxv. incipiē. ego habui casum mirabilem. vbi ponit quid si maritus dedit fideiussorē ꝑ dote restituēda secūdū forman alicuius statuti, an ista datio fideiussoris in casu dotis restituendę facit cessare beneficiū huius authē. Itē q debeat solui dos potius de bonis fideiussoris, quā de bonis subiectis fideicōmiſſo. vide Pau. cōſi. de quo infra. Item qñ talis alienatio fierer ignorante fideicōmiſ. valeret, & solū pretiū veniret in restitutione, vide Alex. consi. in in ij. col. in iij. volu. & cōſi. cccxxvij. ad finē. vide o ſino Pau. de caſt. consi. x. & omnino consi. xvij. in vij. col. Item limita hanc materiā in distinctione facta in vltima voluntate. ꝑo. si inter viuos. vide Alex. consi. ccxlvj. an antepenultima colū. Item q si in tempore datę dotis maritus fuisset soluendo & dediſſet fideiussores, & nonnulla alia, vide per Pau. de Caſt. consi. cxxx. & an ista auth. loquens de prohibitione tacita habeat locū in expressa, vide Pau. consi. xiij. Item quid si grauatus habuit tantum legitimā vel in proprio matrimonio fuerit sufficiens ad restitutionem dotis sine cautione, an procedat ista dispositio. Vide Rom. consi. cc xxxij. vbi etiam ponit quid si tot fructus percepit q potuerunt sufficere ad restitutionē dotis. Itē an ista prouiso facta fauore dotis, intelligatur etiā facta fauore alimentorū. vide Ro. consi. cclxvij. Item dum dicitur in ista materia q alienatio interim valet donec euenerit cōditio, limita nō procedere qñ alinatio esset expresſe prohibita secundū Bald. in c. j. de prohib. feu. alie. per loth. an autem pro redēptione personæ posſit quis vēdicare bona subiecta restitu. fideicom. vide Bart. in l. quemadmodum. in ij. colū. C. de agric. & cenſit. lib. xi. vide Bar. in ista auth. ad fin. & quæ habes ibi. Item q prius fit danda dos de legitima & Trebel. poterit detrahi, quæ si non sufficiant poterunt capi bona subiecta fideic. & quid si fructus cœpisset & cōsumpſisset, vide Alex. in l. mulier. §. cū proponeretur. col. ij. ff. ad Trebel. posſt Ange. & Imo. ibi & Pau. hic. Item quid si simul concurrant fideicō. substi. & prohibitio alienationis, an facta alienatione statim posſit reuocari. & quid si prius moriatur qui fuit institutus, an hæredes sui posſint reuocare, vide Pau. de castro consi. xij. Item quid si tempore cōstitutionis dotis grauatus haberet tūm in legitima & Trebel. & quid si consumpſisset postea vel ante, vide Pau. de Caſtro consi. xiij. & seq. vbi ponit etiā an pro restitutione dotis vxoris talia bona sint obligata vide etiam eumdem consil. cxxx. Item nepti, cui auus reliquit dotem, an posſit detrahi legitima ex persona patris de bonis quæ pater erat obligatus restituere, vide Pau. consilio ccxxv. in principio. quid autem si pater prohibuit sua bona alienari per filios vsq ad triginta annos, & ii contra fecerint quod dimidia istorum bonorum perueniat ad Titium, quem ibi dicto casu subſtituit. quid iuris, si filij intra dictum tem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus contra voluntarem testatoris alienauerint vsq; ad legitimã,aliquí partem proprã,aliqui partẽ prædecessorũ suorũ,vide Pau.cõsi.cxxiij.& in ca su huius auth.an valeat alienatio scienter facta per heredẽ.vide Bertach.in trac.de gabel.in iij.parte viij.partis prin.in xiiij.col.& ibi etiã singulariter in sex.col.q causa remunerationis potest alienari rei subiectę restitutioni.

a ¶ Officiũ maternũ. Mater tenet dotare filiã,si pater sit ſops. Adde latius Cy.& ibi aliquid p Bar.in l.mater.ſ.de iure do.& Bal.hic sequitur: sed Ang.cõtra in la filia.in princip.ff.ad Treb.& in l.h. ſ. de a dotis promiſſ.

↠P. P A V. P.

b ¶ Grauati. Vide de hoc Frãc.cõſi. xxxvij.colum.iiij.

c ¶ Extra glos. Adde bar.ſ la filia.ſ pri.ff. ad Treb.& l. q̃ũdũ. ff.de priui.cred.

d ¶ Quero quid ſi pater. Idẽ dicit Bald.in l.obligamur. ſ. j. ff. de actio.& obli. cõtrariũ tenet ibi Ange.vide quę ibi notaui ad Bar.Et quid ſi pater ſpõte illã dotauit de bonis ſubiectis reſtitutiõi:poſtquã eſt maritata,an poſſit. Videt q̃ ſic: b ex quo ſpõte fecit. Et põdera:qa Bart. loquit i eo caſu,quo 5 filia eſt maritata:nõ c loquit eo caſu, quo pater illã maritauit. Andr.Barba.

c ¶ Quæro an p filia. Facit qđ notat Bar. in l.ſi.in iij. col. ſ. de dor.pmiſ.et idẽ bal. hic.intellige qñ monaſteriũ nõ haberet reditus ſufficientes ad alimẽta: alias ſecus &eſſet ſimonia. c.nõ ſatis. cũ glo.de ſimo.p doc.in l. Titio centũ.ſ.j.de condi.& demon.

↠P. P A V. P.

f ¶ Vtrũ ſumptus.vide 6 de Ro.cõſi. cclxvij. de quo habes ſ.in a d poſtilla magna. vide p Ale.& mo.hic.

g ¶ Determinat. Cui adde no.per Ang.in l.Marcellus.ſ.res q̃. ad Trebellia. & qđ no.gl.in auth.cõtra. in ver.gl. vltima q̃rit &c.& ſuper tex. in verſic.captiuo.

g ¶ In authẽ.res quæ. Quæro,vtrũ qñ pupillo eſt facta ſubſtitutio pupillaris, an tęs ſubiectę reſtitutiõi,eo caſu poſſint alienari per pupillũ. 7 Ang.in l.marcellus. e ſ.res q̃. tenet q̃ ſic, qñ ſubſtitutio pupillaris fit teſtm pupilli.l.ij.ff.de vulga. & pup.Sed qñ teſtator facit teſtm filio pupillo,nõ videt adimere ſibi alienã poteſtatẽ ipſo filio viuente: ergo &c.Sed in hoc Bald. melius loquitur in l. nec ei. ſ.eorũ.de adop.ſcilicet q̃ ſubſtitutus pupillo nõ poterit reuocare alienata per impuberẽ,ſi alienata fuerint iuſta cã.l.j.ſ.ſed nõnullos.ibi: vel ſubtilius . ff. de tute.& ratio.diſtra.& Lud.in l.Marcellus.ſ.quidã.ad Treb.& iſta opi. magis mihi placet,p dictũ tex.l.i. Ad iſtã q.poteſt põderari tex.in l.ij.ſ.ſed quia noſtra.in ver.ſubſtitutioni.Et de hoc etiã videtur text.in l.ſi a ſubſtituto.in princ.de leg.j.& l.qui filium.in fin.vbi pupillus educa.debe.

↠P. P A V L. P.

h Redimendo. Vide Ale.late in l.quãuis. in ij.col.ff.ſolu.mat. in cõſi.xxiij.in fin.et in l.Marcellus.ſ.res quę.ad Trebel.Bar. in l.quẽadmodũ. C. de agri . & cẽſi.li.xj.

i ¶ Sed quid ſi ,pter delictũ. Hãc q . reliquit do.Bar. indecifam. Sed vide dñm Bal.decidentẽ q̃ nõ in auth.contra cũ rogatus . Ad Trebel. Et adde,q̃ in filio vi detur q̃ poſsit ſe redimere captiuũ ex ſuo delicto:qa id ve riſimiliter pater cõceſsiſſet:arg.l.iſti q̃dẽ.ff.qđ mer.cau.Facit.l. Lucius. ſ. Lucius.de lib.& poſth. vbi id ſeruandũ eſt, qđ teſtator veriſimi liter diſpoſuiſſet.Et adde Ang. & Imo.i l.Marcellus.ſ.res q̃. vbi tractat de ſiudicio tereij,non debet ex ſuo delicto ſe redimere. Facit textus lxxxvi.diſt. nõ ſatis. Sed in cõtrariũ facit gl.xp̃.qõ.ij.ſacro.cũ ſuis iuribus allegatis ſ ea vbi res eccleſię põt alienari pro redẽptione captiuo rũ ex ſuo delicto.Et adde quæ ſcripſi, ad Bar.in i.Stichus. de pec.le.i l.quãuis. ſol. mat.& ibi alle. text. p hac opi.& ibi ſcripſi.Adde qđ Bal.cõ ſi.clxxvj.ij.vo.ẽt dicit,q̃ filius ob maleficiũ , vel debita ſua culpa cõtracta , non põt res ſubiectas reſtitutiõi alienare,niſi vſq; ad legitimã. Idẽ vult Pau. de caſ. hic.Si autẽ pr̃ dixit in teſtõ q̃ poſſet ,pter ſuas neceſsitates alienare:& ſemel alienauerit ,pdigaliter,q̃ ſi iuſta neceſsitas ſupueniat,nõ impeditur denuo vendere,ibi vide:incipit quod importet.

↠P. P A V. P.

k ¶ Emptor.vide oĩno circa iſtũ.ſ.Cõ. cõ. xxxiij. vbi põit an iſte.ſ.procedat in re ſubiacẽte reſtõi de põi et dicit eẽ cõem ſniam cõtra bar. hic ſ ſi.Ieẽ põit an iſte.ſ. locũ hẽat ſi ille cui dẽat fieri reſtõ ſucce dat ei q̃ emit an talis hĩs quaſi emẽs ſemel poſsit repetere ꝓtiũ &c q̃dã alia ſ materia vide Cõ.late cõ.xx. vo.iij.vbi ẽt an firmeſ iuſo pactum,in terminis huius ſ.

¶ Verba teſtamenti. De materia huius legis vide l. verba. ſ. de teſtamen.

Non enim eſt officiũ maternum dotare filias,vt dixi ſ.& iſto modo licet alienare res quæ ſubiacent reſtõni. Ita tenet gloſ. in l.à filia.in prin.ad trebel.& Pet. tenet hic. Puto tñ,q̃ ſi pater inops eſſet,nec habe ret vnde dotaret filiam q̃ tũc eſſet officiũ maternũ[a] dotare filiã: ſicut dicimus in alimẽtis,†q̃ mater tenetur alere filios qñ pater eſſet inops, & ipſa eſſet diues: vt l.ſi qs à liberis.quaſi per totã l. ff. de li. agno.& habuiſtis tractatũ in l.alimẽta. ſ. de neg.geſt.& iſto caſu crederẽ q̃ mater poſſet alienare res,q̃ ſubiacẽt reſtitutioni.Et eodẽ modo dico in fratre , in caſu quo frater cogeretur de iure dotare ſororẽ:eo caſu poſſet res q̃ ſubiacent reſtitutioni,alienare. Qñ autẽ frater cogatur,habuiſtis tactũ in l.nõ omni.ſ.de admi. tut. & in l.cũ plures.ſ.pe.ſ.de admi.tut.Illud tñ,quod hic dicitur , q̃ poſſunt alienari res,quæ ſubiacent reſtitutioni in iſtis caſibus:non habet locũ, niſi in liberis,q̃ ſunt grauati[b] à parẽtibus : non eñ permittit aliꝭ,vt vidiſtis in hoc tex . & in corpore vnde ſumitur. †Quæro ſimiliter extra gl.[c] quid ſi pater non dotauit filiam,qñ vi ueret ſed dotauit eã in teſtamẽto:an poſſit hoc facere de rebus,quæ ſubiacent reſtitutioni.Iſtum paſſum non tangunt ſcriptores hic,de facto tenuit q̃ ſic.Nã in eo quod ipſe habet neceſſe pro cõſtitutiõe dotis dare,nũc̃ videtur fuiſſe in fideicõmiſſo:vt l.mulier. ſ. cũ proponeretur . ff. ad T treb.vnde videtur q̃ ſi ipſe nõ dotaſſet,poſſet deduci per filias,vnde ſe dotent:ſicut deducitur legitima debita lege naturę:vt in tex.auf.huius. Præterea ſatis dici põt alienatio,aſsignatio,quę fit in teſtõ:vt ſ.de ſecun.nup.l.ſi quis prioris.ſ.certũ eſſe.& ibi videt caſus.† Quę ro,[d] quid ſi pater habet filiã maritatã , nõ tamẽ dotatã:an poſsit eã dotare . Videtur q̃ ſic:quia pater eſt obligatus dotare filiã , ſecũdũ gl.quæ eſt in l.obligamur.ſ. lege.ff.de actio.& obl.Contrariũ eſt veritas.Nam pater non eſt obligatus'dotare filiã,ſed ad illud faciendũ cõpellitur iudicis officio:vt d.l.qui liberos . ff. de ritu nup.Et ſicut nõ põt cogi alimentare filiũ ſi habet vnde ſe alat:ita non cogitur dotare filiã nuptã,quæ iam nupta eſt:vt l. ſi à liberis.ſ.ij.de libe.agno. De hoc tangit̃ per Guid.in l.cùm ſs.ij.de condi . indebi.

†Quæro,an pro filia[e] ,quam pater vult ponere in monaſterio,poſſet alienare de rebus,quæ ſubiacẽt reſtitutioi. Certè puto q̃ ſic:quia introitus monaſterij eſt ſæpe uberior dote,vt apparet in auf. de ſan. epiſ.ſ.ſed & hoc præſenti.& ad Trebel. auf.niſi &c. Rędeo ad gl.†quid ſi tẽpore mortis patris,filia q̃ dederat dotẽ, a viro recuperauit:an veniat in reſtõnẽ fideicõmiſsi. Gl.dicit,rñdeo nõ ſecũdũ Hug.niſ allegat. Probatur.ff.ad leg. Falci. l. pater filiã.in prin.& ad Treb.l.mulier.ſ. cũ ,ponueretur.& l.à filia.ff.e.in prin.& ita tenẽt Mar.Sil.Iac.Cy.& quaſi oẽs. Verũ tñ dicit Iac.de bel.in corpore vnde ſumi h tur iſta auf . q̃ ſi dos illa eẽt recuperata p patrẽ viuentẽ,q̃ veniret in reſtõnẽ,q̃ nõ placet,donec filia viuit:quia pater cogit ei reſeruare:vt in auf.ſed quãuis.ſ. de rei 9 vxo.act. †Quærit gl.vtrũ ſumptus[f] ali f mẽtorũ poſsint fieri de rebus,quæ ſubia i cent reſtitutioni,ſi aliũde nõ habet. Glo. dicit q̃ nõ hoc caſu.ſecus ſi eſſet rogatus reſtituere quicquid ſupererat: vt in auf. cõtra cũ rogatus.ſ.ad Treb. Doct. cõiter dicũt cõtrariũ, q̃ pro alimentis poſsit fieri alienatio,ſicut p dote. Et hoc mihi placet:nã ſicut eſt officiũ paternũ dotare,ita eſt paternũ alere. Pro hoc vidiſtis gl.quę g quaſi hoc determinat[g] in l. ob æs de pd. 10 mi.quæ eſt notanda ad hoc. † Et idẽ puto,q̃ ſih[i] capereẽ à latronib[9] q̃ poſſent h p eo redimẽdo[h] alienari bona q̃ ſubiacẽt 11 reſtitutioni.† Sed quid ſi ,pter delictũ[i] i ipſe ſit cõdẽnatus:an pro redimẽdo ſibi vitã,vel mẽbrũ,poſſunt alienari res quæ ſubiacẽt reſtitutiõi.Iſtud eſt dubiũ:qa ſua culpa incidit in hoc delictũ. iõ cogitabis.

k Emptor.[k] Emptor rei,quę ſubiacet reſtitutioni ſciẽter re euicta habet actionẽ ad pretiũ,nõ ad duplũ,etiã ſi fuerit ſtipulatus.h.d. Nor.qđ dixi in ſummario. Opp.j.de euict.l.ſi fundũ ſciens.& cõia vtriuſq; iudi.l.ſi fratres. vbi qui ſciens ſtipulaf habet actionẽ de euictione:hic ſecus. Itẽ ibi ſi ſciens ſtipulatur,habet actionẽ prout ſtipulatus eſt, hic dicitur cõtrariũ.Sol.Speciale eſt hic. Iſta eſt bona ſol.& vera. Aliꝭ dicũt q̃ hic quis ſciebat rem ſubiacere reſtitutiõi , nõ aũt ſciebat alienã:ibi loquit qñ quis ſciebat alienã. Et iſtã ſol.tenẽt quidã.& gl. vi deẽ tenere hic:ſed nõ eſt vera:qa ſ.ſit mẽtio de eo qđ ſubiacebat reſtõni purè: vt ſ §.ſed quia noſtra.quo caſu nõ cõſtat rẽ eẽ alienam. Dic ergo q̃ hic eſt ſpeciale &c.

De falſa cauſa adiecta legato, vel fideicommiſſo. Rubrica.

Quia in legatis,quãdoq; modus,quãdoq; demonſtratio,quandoq; cauſa adiungitur:ideo hic in ſequenti ti. ponit. Quid autem ſit,gl.tãgit de his in rubrica de cõdi.& demon.& ego de quolibet iſtorum feci vnam repetitionem:vide ibi per me.

1 *Cõfiſtio facta in teſtõ parte abſente,an ꝑbet ſolutionẽ.*
2 *Qualiter excapiet debitor,cõtra quem agitur.*
3 *An iſta confeſsio præiudicet intra triginta dies.*
4 *Falſa cauſa quando utiet legatum.*

LEX I.

1 Verba. [1]Verba enunciatiua principaliter propter ſe emiſſa diſpoſitionem inducunt,niſi probetur teſtatorem erraſſe. h. dicit.hæc lex,& lex,ſi dotem. j. eodem.

Opponitur & videtur , quod verba 1 enunciatiua,diſpoſitionem non inducãt in teſtamẽto pagani:vt l.ex his.ſ.de teſt. mili.

milit.Huius timore gl.j.huius legis dicit.q̃ hic fuerũt verba diſpoſitiua,ſcilicet: & ideo exigi nolo. Vide gl.priuuam. Certẽ ſecundũ hoc nullũ eſt dubium. Tu dicas,q̃ hic fuerunt verba enũciatiua:quia teſtator dixit ſibi ſolutum eſſe. Quo caſu nõ obſtat lex contraria:quia ibi verba enunciatiua fuerũt e miſſa propter aliud:hic principaliter ,pter ſe. Op.ij.& vĩ † a q̃ cõfeſsio facta in teſtamento,non probet ſolutionem[a]:quia fuit facta abſente parte.ergo &c.vt l.certum.ſ.ſi quis abſente. ff.de cõfeſsis.& de interrog.actio.l.fina. Gl.hic videtur fateri cõtrarium. Dicas q̃ huius alternatiuæ ſecunda pars eſt vera.ſ. q̃ iſta verba inducunt fideicõmiſſum,nõ q̃ probent ſolutum. Hoc dicit ſecũda gl.huius legis quã vide per l.ſi donatiõibus. j.de donatio.& l.Lucius.ſ.q̃ſquis.de legatis ſecũdo.quod mihi placet:licet quidã aliter dicãt,vt dicã in l.generaliter.de nõ 2 numera.pecu.† Vnũ tamẽ nolo omittere,arbitror q̃ debitor, cõtra quem agitur.poſsit ſic alternatiuę excipere: dico q̃ dicta pecunia fuit ſoluta, ſecũdũ quod teſtator dixit in teſtamẽto:vel ſi ſoluta non eſſet,videtur mihi relicta liberatio.ar.iſtarũ duarum legum quod tene menti.Facit ad hoc ff. de exce.l. nemo.& quod ibi no.ſecus eſſet in agente:vt l.Aurelius.ſ.ſi. 3 de li.leg. †Vlterius oppo.& intro gl.magnã,& videtur q̃ iſta cõfeſsio non præiudicet intra xxx.dies:vt l.in contractibus.§.ſup.ſ.de nõ num.pec.Sol.Illud habet locũ in contractibus,nõ in vltimis volũtatibus.[b] Itẽ oppo.de l.Titia.§.Caius ff.de leg.ij.Gl.variat in ſol.huius contrarij.Illa eſt vera,q̃ vbi res nõ erãt penes vxorem,ſed eſſent in eius poteſtate. vñ ibi verba enunciatiua non inducũt diſpoſitionẽ vltra illud,qđ natura verborũ ,platorum ſignificat,vt ibi dixi.Materiã de iſtis verbis enũciatiuis dixi in l.ex hac ſcriptura.ff.de do. Vltim. opp.ad finem huius legis.Iſtud cõtrariũ nõ tangitur per nros 4 doctores maiores,nec modernos:de quo miror. Dicitur hic quòd falſa cauſa nõ vitiat legatum,niſi teſtator errauerit.Cõtrà,nõ debemus inſpicere,ſi errauerit,vel'non:ſed ſi aſs eſſet legaturus,vel non:vt leg.cum tale.ſ.falſam. de condictio. & demonſtra.Breuiter dicas ſic: Quædam eſt cauſa,quæ inhæret legato : quia ex ea illud quod venit in diſpoſitione,ſequitur de neceſsitate: vt ſi dico mihi ſolutum eſſe: de neceſsitate ſequitur, ſi hoc eſt verum : ergo non petatur : tunc ex ſolo errore vitiatur diſpoſitio.Caſus eſt hic. Quædam eſt cauſa,quæ nõ inhæret legato,vt qñ ex neceſsitate diſpoſitio nõ ſequitur ex cã.Verbi gratia:quia mihi ſeruiſti,iõ lego tibi cẽtũ. Vel qa mihi tale quid feciſti,ideo lego tibi cẽtum. nõ ſequitur de ne c ceſsitate:qa licet hoc feceris,debeã tibi aliqd dare: 'et iõ tũc ſi cauſa eſt falſa,non curatur de errore teſtatoris: ſed an aliàs legaturus fuiſſet,vel non:vt in contrario.

LEX. II.

Tiam ſi. Falſa demonſtratio q̃ non perimit ſubſtantiã rei legatę,legatum,nõ vitiat.h.d. Opp.de l.ſic.ſ.j.ff.de leg.j.de lib.leg.l.legaui. Gl.tua diſtinguit hic. Aut teſtator locutus eſt in prima plona:vt lego decẽ,quæ debeo:& procedit iſta lex. Aut locutus eſt in ſecũda,vel tertia perſona:vt lego tibi quod debes:aut,lego tibi qđ Titius debet:& tũc legatũ vitiatur.Ita loquuntur cõtraria.& glo.dicit verũ:tamen hoc nõ inducit prima,ſecunda, vel tertia perſona:ſed inducit illud quod dixi i ſummario. Si ergo relinquo tibi decẽ,q̃ debeo:ſiue notarius ſcribat in prima,vel ſecũda,vel tertia perſona,non curo:tunc falſa demonſtratio non vitiat. Ratio quia legatur certũ,& ſic ipſa quãtitas. Vtrũ ergo ſit debita,vel non debita ipſa quantitas per hoc ſubſtantia nõ alteratur. Sed quando teſtator legat tibi quod ei debes:quocunque modo notarius ſcribat non curo:tunc falſa demonſtratio legatũ vitiat:quia tunc non legat quantitatẽ,ſed liberationẽ:liberatio aũt non põt reperiri,ſi debitũ non eſt.ergo falſa demonſtratio vitiat ſubſtãtiam rei legatæ:meritò legatum nõ valet.Idẽ,quando teſtator legat cẽtũ,quæ Seius ſibi debet,nõ legat quantitatem,ſed legat actionem.Si ergo actio non reperitur,non valet legatum:quia relinquit illud,quod non eſt in rerum natura.Quando autem non exprimeretur certa quantitas,tunc non eſſet dubium,quòd talis demonſtratio falſa vitiaret legatum.Et de hoc dixi plenè in d.l.ſi ſic.§.j.de lega.j.et l.legaui.de libe.leg.

1 *Quando dos eſt legata,an ille qui tenetur reſtituere poſsit expenſas deducere.*

LEX I.

d Si non deſignata. [d]Falſa demonſtratio,quãtitate non expreſſa,vitiat diſpoſitionẽ:ſecus quãtitate expreſſa.h.d.Opp.& videt q̃ legatũ nõ valet qñ debitor legat creditori.ff. de leg.j. l.ſi creditori meo.Sol.Hic valet ,pter re præſentationẽ:qa cũ deberet reſtitui annua,bima,trima die olim,hodie poſt annũ:,pter legatũ amodo debebit incõtinẽti.Itẽ.oppo.de leg.j.§.ſed & ſi dotẽ. de dote prędle.Sol.vt in glo.Opp. ff.de leg. d præſt.l.virilis.§.ſi qd vxori.Sol. vt in gl. 1 †Querit gl.vtrũ qñ dos eſt legata, ille q eã reſtituere tenetur,poſsit facere deductionẽ impẽſarũ.Glo.hic diſtinguit quis protulit verba,an maritus,an extraneus, vt l.Męuio.§.à me.ff.de leg. ij . Breuiter nõ eſt bona diſtinctio:quia idẽ eſt in marito,& extraneo.Sed eſt diſtinguẽdũ an quis legauerit dotẽ ſimpliciter:& intelligitur deductis expẽſis:an quis legauerit quicquid ad eũ peruenit:& tũc intelligit̃ ſine deductione impenſarũ:vt d. §.à me.

Si dotem. Hanc legem tibi legi §.eod.titu.l.j. Dic vt ibi dixi.

Refert. Iſta lex dicit idẽ , qđ l. ſi nõ deſignata.ſed in modico differt.& hoc breuiter dicit:falſa demõſtratio quãtitate nõ expreſſa d vitiat legatũ: ſecus ſi quãtitas exprimat expreſsè vt p relationẽ ad aliud iſtrumẽtũ.

De his,quæ ſub modo lega . vel fideicom. relinquuntur. Rubrica.

1 *Modus,& conditio ſecundum quid æquiparantur.*
2 *Conditio qualiter differat à modo.*

LEX I.

e In legatis. [e]Modꝰ & cõditio eq parantur ſecũdũ qd.h.d.Opp. & videt q̃ modus & cõditio nõ eqparẽtur:vt l.ſi tibi.ff.de leg.iij.& l.ſi fundũ p fideicõmiſſum. §. j. 1 ff.de le.j.Dicit gl.[f]modꝰ & cõditio æq f parantur ſecũdũ qd:quia ſicut in cõditiõe ea deficiente legatũ qs nõ capit:ita in mo 2 do eo deficiẽte quis legato priuat.† Quę g f ro,nũquid differt[g] conditio à modo. Dicit glo.conditio ſit per ſi, cauſa per quia, modus ſit per vt:vide gloſſ.Iſtud quod glo.dicit , vt plurimũ eſt verum,ſed non ſemper:vt plenè dixi in repetione l . j. de condi.& demon.& ibi de conditione tantùm:de modo dico plenè in l. quibus diebus.§.fin.eod.tĩ. De cauſa dico plenè in l.demonſtratio.§.j.eod.tit.de demonſtratione dico plenè eadem l.in principio.quod nota.

a ¶ Solutionẽ. Ad hoc vide qđ not.Bar.in l.ex hac ſcriptura.in prin.ff.de do. vt no. gl.hic.quę eſt ſingula.vt dixi poſt Bar. in l.ſi ex cautione. ſ. de nõ numera.pecu. & ſequitur Bal.hic.

↠P. P A V. P.

b ¶ Volũtatibus. De hoc vide Alexã. in cõſi.xlv.in iij.col.

c ¶ Dare. Adde Bart. in l. demõſtratio.§. j.de cõdi.& demon.

d ¶ Si non deſignata. Et no.gl.ſi.dũ ſoluit l.virilis.qa ex ea dixit hic Ang.ſub dubio forte, q̃ cũ legata debenẽ aliquo iure ſpeciali nõ intelligi̇ de legato facto ſub falſa demõſtratiõe:vt hic dicit gl. ex quo dubitatiue tñ dicebat, q̃ auth. ex cauſa . non cõfirmat legata facta ſub falſa demonſtratione.qđ an ſit verũ,vide de Floria.hic & moder.& Cy. tenet id qđ dixi ſ.per iſtã gl. Bal.aliter ſoluit contrariũ.Iaco. But.hic etiã ſequit̃ glo. vide Bar.in l.is q̃ ſ̃ptate. §.ei qui.de leg.ſſta.

↠P. P A V. P.

d Si non. Limita vt p Ale.cõſ.xlv.ſ iij.co.

e ¶ In legatis. Ex his, quæ hic dicunt , colligo aliud eẽ cõditionẽ,aliud eſſe modũ: & ſic aliud eſt,eẽ talẽ:aliud , haberi pro tali.l.ſinaurẽ.la ſ. §. j.de adulte.& ibi vi de Bar.nota.hic. Ad de q cõditio, & modus eqparanꝰ in cõtractibus ſnominatis.l.periculi.de nauſœno.ſecũdũ Bal.in l.pterẽs.ſ xſj.co.& in xvij.ſ.de pac.Et vide de materia iſta ſ ter modũ & cõditio nẽ Bal.ſ l. cũ nemo. ſ.de acqui.poſ.

f ¶ Differt.vide Bar. in l.qui abſenti. ſ.ſi. ff.de do.alias de ſen.

g ¶ Ex his. Vide not. per Imo.in l.himõi. in prin.de lega.j.

LEX II.

g Ex his. [g]Hæc eſt bona & nota.lex,& breuiter dicit:Illud,quod in vim modi relinquitur,poteſt peti:& vltra quam honoretur,non poteſt grauari.hoc dicit. Oppo.q̃ etiam ſecundùm veteres leges naſcebatur actio:vt l.fideicommiſſum.in prin.de leg.j.& l.Imperator.in prin.de le.ij.Sol. Qñç ſimpliciter relinquit legatũ,ſeu fideicõmiſſum:& certũ eſt,q̃ in omni tẽpore naſcebat actio qñç relinquebatur in vim cõditionis:vt lego fundũ, ſi decẽ dederis Titio:tunc nec olim,nec hodie naſcebat actio:vt l.ſi quis ſub cõditione.ſi quis omiſ.cau.teſta. Qñç relinquitur in

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Liberis. Adde qd si aliqs decedit, si decesserit sine liberis masculis: an nepos ex filia excludebit. Videt q sic: qa de liberis, vt hic. Itē masculus, vt in vsi. feu. i tit. de his q sibi & heredi. suis masculo. & fœmi. Cōtrariū voluit Spec. i ti. de emptio. §. nūc vero aliqua. ver si. cxlvj. ꝓpter illud verbū, masculi. Pau. de cas. dicit. q in cōcessiōe feudi & emphyteusis, tenēda est ista Spec. in terminis aūt huius l. tenēda sit prima ista, q cōprehendat nepos ex fœmina. Quid autē si fiat cōcessio feudi, vel emphyteusis ꝓ se, & suis descēdentibus vsq; in tertiā a generationē: & ille decedat cū nepote vel nepte ex filia, an dicat ex sua generatiōe. Pau. de ca. dicit se cōsuluisse. q sic: qa ita tenet Spe. i tit. de emphy. §. nūc vero aliqua. versi. clv. seu viij. & ꝓ tex. in verbo, susceperat. q quē dicit Bal. si testator diceret, si decesserit sine liberis ex suo corpore descēdentibus, q nō cōprehēderet nepos ex filia: qa auus dicit ipsum suscipere ex filia: sicut instrumētū facit domū, nihilo minus est faber. Latius hic vide per ipsum pau. aliquas rōnes eorū, ꝓ cōtrariū cōsuluerūt. Quid autē si testator instituit filiū heredē vniuersalē, & fœminā in certa, filio aūt substituit locū piū, si decesserit sine liberis, filius decesserit cum nepte ex filia: an pius locus admitteret: an vero filia ꝓpria testatoris? Pau. de cas. dicit q collegii Florētini, & aduocati Romanę curię cōsuluerūt, ꝓ pio loco. et Rome ēt. Bono, vero & Perusini cōsuluerūt ꝓ alia parte: iō facta fuit transactio. Et in scda parte videt residere ipe pau. qa dicit, q post ea fuit requisitus, & noluit cōsulere. Pro qua parte facit, qđ cōsuluit Bald. super quodā testō, in quo testator instituerat sibi heredē fratrē, & filias ꝓprias instituerat i certa quātitate, easque substituerat fratri. si decederet sine liberis masculis: ille decessit relicto nepote ex filia filiæ: similiter testatores decesserunt relictis nepotibus ex earū n Jris vel filiabus: quęrebat, an nepos ex filia fratris testatoris excluderet nepotes ex filiabus ꝓprijs testatoris? Consuluit Bal. q non excluderet: quia nullus prudēs testator filios ex fœmina fratris ꝓponeret filijs & filiab. ꝓprijs: vt ipse cōsuluit cōsi. cccxxviij. j. libr. Et hoc ēr melius facit ꝓ ista Spe. prīo relata. Sed pau. cōtra. & facit ēt qđ ad supra dicta cōsuluit Ro. cōsi. cxlviij. q̄ si testator instituit filiū, & si decederet sine filijs ex ꝓprio corpore natis, & ēt eius filijs substituit hospitale, qđ si decedat filius cū nepote ex filia, q hospitale nō admittet: & qñ appellatione liberorū veniant nepotes ex fœmina, vid. Bal. cōsi. ccxvj. in fi. primi volu. & q̄ appellatiōe filiorū ex corpore natorū, veniāt filij ex fœmina, voluit Bal. consi. xlix. quarto libro.

¶ Si vxor. Nota q filia nupta, remanet in ptāte patris: & vi de gl. i. licut patronus. de ope. lib. quæ dixit, q vxor mortuo viro debet alimētari i domo viri & ibi opari debet. qđ no. Vide Bal. i c. j. an mari. suc. vxo. i bene. inue. vbi dicit q licet de iure Lōgo bardorū vxor sit in ptāte viri: tū secus ē de iure Rom. nisi ad debitū carnis vt hic no. & notaē Insti. ad Tertul. in prin. & i. de fer. su. l. fi. & vide Bar. i l. j. §. fi. ꝓ illum tex. ff. de iur. & bal. i l. si inuita. de nupt. & vide Bar. & Imo. in l. rei iudi. §. fi. cū l. seq. ff. so. ma. & vide tex. no. i l. pe. alias fi. ff. de his qb. vt i dig. vbi vī esse etiā i po testate soceri quo ad reuerentiam.

¶ Si plures. circa istā materiā vide oīno Bar. cōsi. clxxx viij.

¶ Cū quidā. Circa not. hic ꝓ Bart. adde Bar. in l. in testamē. la. ff. de cōdi. & demō. & Bal. hic. & in l. j. §. de insti. & substi. sub cōdi. fact.

De conditionibus insertis, tam legatis, quàm fideicommissis, & libertatibus. *Rubrica.*

LEX I.

CVm testatorē. Non videt sine liberis decessisse, qui vnicū nepotē reliquit ex filia h.d. Quæro, quid si aliquis decedit cū filio, quē nō instituit heredē, an videat cū liberis a decessisse. Gl. hic i j. gl. dicit q sic: q̄ vide p l. filius sa. §. cum quis. ff. de leg. j. Dic vt ibi.

LEX II

VM patrem. Argumētū à cōtrario sensu nō pōt sumi, qñ resultat prauus intellectus. h.d.

LEX III.

SI ea. Si cōditio mista deficit facto ei⁹, cui reliquitur, non debetur legatum. h.d.

EGatū. Si cōditio mista deficit per casum, nō debetur relictū. h.d. Opp. de l. j. §. de insti. & substi. Sol. Ibi cōditio deficit facto alterius: hic casu. & dic plenè vt ibi.

1 ☞ *Filia nupta est in potestate patris & mariti quo ad illa quæ sunt necessaria marito.*

SIuxor. b Quo ad acquisitionē legati, inspicit tps quo dies legati cedit. h.d. †Nota q licet aliqua sit vxor alterius, tū dicit in ptāte patris: est tū in ptāte mariti, quo ad illa, quę sunt necessaria viro: vt gl. hic dicit, & Insti. ad Tertul. §. j. in fi. prin. quod no. Opp. de l. filiꝰ. de verb. ob. Sol. Aliud in cōtractibus aliud in vltimis voluntatibus. R ōnē ponit glo. quā vide & no. bñ. Sed aliter dicā in d. l. si filius. de verb. obl.

b 1 ☞ *Quæ si conditio dividua, & quæ individua. & quot modis assumatur.*
2 *Conditio individua relata ad plures, quando dividi possit*
3 *Conditio individua adiecta pluribus, quando debeat per omnes impleri.*
4 *Implementum unius, quando prosit non implenti.*

SI plures. c Pluralitas gemi-nat singularitates, & implemētū conditionis ꝓ dest implēti. & nō alij. h.d. Ad euidētiā scias † q̄dā est cōditio dividua, q̄ cōsistit in dando quātitatē: & de ista nō loquit̄ ista lex. Est quędā alia cōdō individua, & de ista loquitur hic. T ñ cōditio ista individua pōt assumi duplici modo. Primo cōditio individua, quę pōt esse vna & cōis omnib⁹: ex ēplū, si feceritis domū lego cē tū. Quædā cōditio est individua, quæ est propriè in persona cuiuslibet: vt si ascenderitis Capitoliū. ista est individua: quia nō pōt fieri ꝓ parte: sed est ꝓpriè in ꝑsona cuiusq; qa alius est ascēsus tu⁹, alij⁹ ascē sus meus. & de istis duabus pōt intelligi hęc l. Et Cy. hic recitat repetitionē p. est multū subtilis, vtilis & pulchra. Opp. de l. si qs legata. §. fi. de cōdi. & demō. So. Hic loquit̄ in cōdōne individua: ibi in ea q̄ est dividua. In † qua dic, aut ab initio apponit̄ in ꝑsonis pluriū: & pōt dividi: vt l. cōtraria. Aut oppo. ꝓ ꝑsona vni⁹, licet ex post facto deueniat ad plures: & nō pōt dividi: vt l. cui fund⁹. §. fi. ff. de cōdi. & de. Fallit qñ legatū scindit̄: qa tūc scindit̄ cōditio: vt l. Plauti⁹. de cōdi. & demō. Fallit qñ ex post facto cœpit esse ipossibile impleri totā: vt l. pe. circa prin. ff. de cōdi. & demō. † Circa cōditionē indiuiduā adiectā plurib⁹, q̄ro prīo, an debeat ꝓ oēs impleri. Breuiter dic, aut cōstat de mēte testatoris qd senserit: & stam⁹ certo. In dubio ꝑsona vni⁹ nō habet ꝑedire aliū ꝑlētē: vt l. si ita fuerit. de manu. test. † Quero scdō, vtrū si vn⁹ adimpleat, ꝑstat alteri nō implēti. Dic aut cōstat de mēte testatoris & stam⁹ certo. aut nō: & in dubio vī velle q prosit tm̄ implēti: vt hic, & d. l. si ita fuerit. de manu. testa. Vide gl. j. in fin. dic ibi dividua, & separatim censetur in ꝑsona cuiuslibet: ipsa tamen de se est indidua, & hoc tamē potest intelligi ista lex.

1 ☞ *Conditio de dando, si deficiat per casum, quando habeatur pro impleta.*
3 *Conditio de dando pecuniam, uel aliam rem, dicitur mista.*
3 *Si creditor est in mora recipiendi, quando possit iterum petere.*

d **VM quidā.** d Cōditio in dādo libertatē adiecta, si casu, v el fctō ei⁹, cui debeat dari, deficiat, ꝓ ipleta hr̄. sec⁹ si facto seruꝰ. seru⁹ tñ ad dādū remanet obligatus, qñ casu deficit. h.d. †In prīo dicto habetis q si illa cōditio deficit, q̄ deficit ꝓ casum, hr̄ ꝓ ipleta. cōtra. š. e. l. legatū. Gl. hic vī dicere, q ꝑ speciale est hic in libertate. & vide gl. sup verbo heredē. & vide ēt gl. q̄ incipit, aliud est in cōtractibus. q̄ vī idē dicere: & hęc est ꝑalitas in hoc: qa cōditio mista regulariter deficiēs ꝓ casum, facit dispositionē deficere: vt l. in testō. de cōdi. & demō. & l. legatū. š. e. Doc. Vltra mō. dicūt, q hoc nō est verū: nec est cōdō mista, sed potestatiua tm̄: nā cū cōsistat in dādo l. habet ꝓ certo q ille, cui debet dari recipiet: vñ debet dici ptātiua: & iō si deficit ꝓ casum, debet hr̄i ꝓ ipleta vt l. q̄ sub cōdōne. §. quoties. ff. de cōdi. insti. & habuistis no. in l. j. š. de insti. & substi. sub cōdi. fact. Sed gl. dicit melius, q̄ dixerint ipsi† qa cōdō in dādo pecuniā, vel aliā rē dicit̄ mista. Casus est in l. cū ita dat. de cōdi. & demō. Secus in cōdōne de dādo libertatē: vt d. §. quoties. Opp. scdō, dicit hic in vltima parte le. q seruus remanet obligatus datus hæredi. Contra. š. an seruus ex suo facto. l. j Sol. causa libertatis pōt seruus obligari dño: vt l. promissæ. š. an seruus ex suo facto. Sed contra hoc instatur, illud, quod est in cōditiōe, nō est in obligatiōe: vt l. si qs sub conditione. ff. si quis omis. cau. test. habuistis no. š. ti. j. l. fi. Solu. Specialis casus est hic, vt illud, qđ est in cōditiōe, sit in obligatiōe. R ō, qa cū ☞ seruus cōsequitur libertatē fauore spāli contra regulas iuris cōis, in hoc grauatur, vt teneat̄ cōditionē implere, cōtra regulas iuris cōis. l. tē opp. ad hoc, casus fortuitus liberat debitorē speciei: vt l. cōtractus. ff. de reg. iur. & l. si vt certo. š. nūc videndū. ff. cōmo. hic in fi. dicitur cōtrariū. So. sil⁹ casus specialis est, hac

hac eadē rōne qua. š. Vlterius opp. dicit̄ hic, q qñ stetit p heredē, ipse nō poterit decætero petere. Cōtra. ff. de sta. lib. l. si

a peculiū. a in prī. Sol. Illa l. nihil. ad ꝓpositū: qa ibi loquit̄ qñ dā

3 dū erat altero, nō heredi impediēdi. Itē opp. ad hoc, † & ista est magis no. si creditor est in mora recipiēdi vna vice, nihilominus pōt iterū petere: vt l. qui decē. in prin. ff. de so. & l. si debitor. Sol. dicūt qdā, aliud in cōtractibus, vt ibi: aliud in vltimis voluntatib⁹, vt hic. & hoc tenebat Io. Alij dicunt, q imò ibi & hic: qa hęres, q semel recusauit, iterū poterit petere, nisi res sit amissa. & in hoc vī residere gl. tua. Istud cōiter reprobatur p nostros doc. & bñ. Nā debes scire, q qñ aliq̄d est in obligatiōe tūc si creditor est in mora recipiēdi, nō extinguit̄ obligatio propter hoc: & ideo volēs iterū petere, pōt, nisi res sit amissa, vt in cōtrario: siue ponam⁹ debitū ex cōtractu, siue ex vltima volūtate, nō curo. Q̄ñ q̄ aliq̄d nō est in obligatiōe: sed in cōdōne: tūc offerendo ei, cui dari debet, statim est impleta cōditio. V ñ nūq̄ ille, cui debebat dari, poterit decętero petere. hic est casus hic. R ō, quia deficit actio & obligatio. Sed an per viā exceptionis possit illud cōsequi, est adu ertēdū: nā, vt dixi, cōditio habet ꝓ impleta, si stat p eū q nō vult recipere.

b Aut ergo pro impleta b habita cōditione dispositio trahit secū executionē, quo ad ius & quo ad factū, ita q nō expectaē aliqua executio. alia hominis, vt in libertate: & tūc etiā p exceptionē non pōt sibi soluere. hic est casus hic. Sed si dispositio egeret alicuius hominis executione: puta testator legauit mi-hi librū, si darē decē: licet hęrede nolente recipere, & cōditiōe habita pro impleta fiat executio p ius, qa trālit in me dñiū libri: tñ adhuc est necessaria executio hois, š. q mihi tradat: & tūc fortè ope exceptiōis pōt hęres cōsequi illud, qđ semel repudiauit: & hoc casu pōt dicere verū ista gl. arg. d. l. qui decē,

c de sol. Istud quod ego dixi videt cōtra istū tex. c nā hic, quod relinquitur in vim conditionis, est in obligatione, vt dixi. Respond. in obligatione ex vno casu tantum, scilicet quando seruus fuit impeditus casu fortuito: alias non.

d De vsu. & fru. d leg. uel fideicom. *Rubrica.*

LEX I.

EGatorum. In legatis, & fideicōmissis tenetur hæres de vsuris, & fructib⁹ à tpe moræ, si iustā cām nō habuit litigādi. h.d. co. ti. Opp. de leg. ij. l. si quis seruo. & l. Titia Seio. §. vsuras. Sol. Intellige hic à tempore litis contest. non quando mora præcesserat: quia tunc tenetur à tempore moræ: vt in glossa.

LEX II.

ADuersus. Teneatis mēti hāc l. & modū faciendi istas ęstimationes, & istas calculationes: qa q̄ñq; eligūtur arbitri ad hoc faciēdū à partibus, vt l. hac edictali. §. his illud. de secū. nup. & ibi dixi vobis. Q̄ñq; eligunt̄ à iudice vt videtis hic: & tūc debet dari terminus ptibus. Facit ff. si cui plusq̄ ꝑ leg. fal. l. j. §. cū igit̄. Ad istū modū examinādi facit de iure do. impe. l. fi. circa fi. De dando isto arbitrio ad calculationem facit l. Labeo. §. j. de stātuliber. Facit etiam š. de fide instrumen. l. comparationes.

e **IN legatis.** e Opp. de l. grege. de leg. j. & de leg. ij. l. peculiū. Sol. Ibi loquit̄ in legato vniuersali, in quo fruct⁹ q augēt gregē seu aliud vniuersale legatū, cedūt legato à tēpore testamēti: hic loquitur in legatis particularibus. Opp. scdō q fructus pertineāt ad legatariū à tpe mortis, seu aditę hæreditatis: vt l. herēnius. ff. de vsur. Gl. hic dicit, q ista l. debet intelligi qñ legauit testator rē alienā: sec⁹ si rē ꝓpriā. Tūc em̄ cū statim trāseat dñium in legatarium, statim hæres tenebit̄ de fructibus. Vide glo. Istud dictū non videt verū ꝓ hunc tex. q̄ dicit siue in rē, siue in ꝑsonā agatur. Si enim esset legata res aliena, nō posset agi in rē: vt dixi in l. j. & ij. š. cōia de leg. ergo loquitur quando legauit rē propriā. Dicunt ergo Vltramō. q ad fructus perceptos tenetur hæres à tempore aditæ hæreditatis: vt d. l. herennius. de perci piendis verò à tempore more. Ita loquitur hic.

Ad senatusconsul. Trebellia. *Rubrica.*

1 ☞ *Qua actione repetat solutum creditoribus ille qui hæreditatem restituit.*

LEX I.

f **SIex senatusco.** d Qui hæreditatē restituit, repetit qđ creditoribus solvit. h.d. †Quærit gl. qua actione possit repeti. & gl. videtur dicere

1 actiōe possit negotiorum gestorum. Vide glo. Doc. hoc nō videtur seq, nisi qñ hæres solvisset post restitutionē. Nā si ante factam restitutionē: tunc non gessit negotium fideicōmissarij sed suum proprium, iō deberet repetere per actionē in factum: vt l. prætor. in prīn. ff. de bo. auth. iud. possit.

1 ☞ *Hæres an possit cogi ad soluendo legata, si portio fideicommissarij non sufficit.*
2 *Hæres an teneatur restituere, quando æs alienum absorbet totam hæreditatem.*

LEX. II.

ADeum. Onera hæreditatis iter hæredē, & fideicōmissariū diuiditur ꝓ rata h.d. Op. & videtur q hæres nō debet sustine e re onera legatorū: imò quartā suam debet habere sine aliquo onere: vt ff. e. l. j. §. pen. Sol. Intellige quod hic restituit rē, vt puta dimidiā hæreditatis. Vnde apud hæredē remāsit vltra quartā. & hæc pōt esse satis bona: & de necessitate oportet sic intelligi, vt dicā j. Sī vero dicas q quartā tm̄ retinuerit hr̄s: tūc dicas q apud hr̄dēre manerēt onera debitorū, ꝓ tota portiōe nō legatorū: tamē tex. nō pōt intelligi sic: quia

2 expresse dicit de oneribus legatorum. † Quæro vtrū hæres possit cogi ad soluendū legata, si portio fideicōmissaria nō sufficit. Gl. hic videtur dicere q sic. quod intellige dū tñ apud hæredē remaneat quanta integra, sine onere. † Itē quærit glos. quid si tantū est æs alienū, qđ totam hæreditatē ꝺ absorbet. Gl. dicit q tunc nihilominus valet fideic. vniuersale, licet hæres possit conueniri ī solidum. Hoc aduertite, vos debetis scire q legata, & fideicommissa particularia, si æs alienū absorbet totam hæreditatem, extinguuntur: vt š. de legat. l. si vniuersale. Fideicōmissum verò vniuersale an extinguatur. gl. vī hic dicere q non. Tex. tñ videtur cōtrariū dicere ī g l. successores. j. tit. j. Possumus dicere, q si q dem hæredis interest illā hæreditatē quātūcunq; non soluendo non restituere, vt puta, quia ipsemet hęres erat creditor, vel soluerat creditoribus: tūc nō cogatur ad restitutionē: vt d. l. successores. alias secus. Ita intelligitur ista glo.

LEX. III.

SI per fideicōmissū. Fideic. R eip. relictū à venētibus ab testato, minuitur p Treb. h.d.

h **NOn iustam.** h Ista est bona lex, & habeo ego istam l. pro singulari: & nescio huic legi dare concordantiam. & hoc dicit: Hærede rogato decedente ante aditam hæreditatem post iussum fideicōmissum potest peti tanquam ab eo adita fuisset hæreditas. h.d. Oppon. q iste fideicommissarius non poterit cogere autam adire: quia sua non intererat. Nam eodem modo poterat petere à substituto, quem admodum ab ea: vt hic in fi. dicitur. Respond. imò intererat

a Si peculium. A d intellectū huius legis vide Bar. in l. cui fūdū. ff. de cōdi. & demō. & qđ no. l. pr. §. fi. eo. ti. & p Cy. i l. si plures. in vlt. co. & ibi Bald. circa vlti. col. & Bald. post Bar. l. acceptā. in v. & vj. q. & vsu. & hic adde Bal. in l. j. ad fidemsti. & substi.

P. PAV. P.

b ¶ Pro impleta. Casus est in l. si hæres cui. ff. ad leg. falc. secūdū Ro. exclamātē sing. cccccxxxiij. in ci. est magna qstio.

c ¶ Istū tex. In contrariū l. si hæres cui circa fi. ti. & ibi ꝓ Imo. ff. ad l. Falc.

P. PAV. P.

d ¶ De vsur. & fruct. Vide in hac materia Frān cōsi. clvj. in ix. co.

e ¶ In legatis. De stelectu huius tex. vid Bar. in l. seruo legato. ff. de leg. j. et ibi ꝓ Imo. cōtra Bart. per istū tex. & glo. in l. Herēnius. ff. de vsu. ¶ Iuxta hic nor. per Bart. adde q nor. in l. si quis bonorū. de leg. j. per Bart. late ī l. in fideicōmissa. ad Treb. & vide Bal. in l. fi. §. fed qa s. cōmunia de legat. & Bartol. in l. grege. ff. de lega. j. & Ang. in d. l. si quis bonorum tenet opi. Cyn. hic, q adita hæreditate, fructus rei testatoris debeātur: misi hæres legata ignorans fructus consumpserit. Allegat hic not. per Cy. & an ista materia procedat in fructibus seminatis a testatore, vide Bal. & Imol. in fi. l. si qs bonorum.

f ¶ Si ex senatus. Vide Bar. in l. fed & si posset. ff. de iureiu.

¶ Hæreditatem. an & quando æs alienum absorbet totam hæreditatem, extinguuntur fideicommissum vide Rom. in l. Marcel. in prin. ff. e. dicit q per istam glos. est casus in l. si hæres ab eo. ff. eod.

h ¶ Non iustam. An semper præseratur fideicōmissarius substituto, vide Barto. & doc. in leg. ſi. de vulg. & pu. substi. in iij. q. ſ prin. & in verbo, dubitatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ↠P. PAV. P. ¶Ex dispositione defuncti. An ille qui tpe mortis non est proximior sed post mortē deferī, dicaī venire ex voluntate defuncti, vide quæ scripsi ad bar. in l. si quis cum nullum. ff. de iure codicil.

b ¶Iubemus. An dū in hac l. dicit fratrē nō restituere fructus, nec ī quartā cōputare: aduerte p casum in l. in fideicō. §. cū Pollidius. de vsu. ūcta. l. qū his de leg. iij. & qđ not. Bar. & Imo. in l. cū filio. circa fi. Iaco. de Are. de leg. j. & hāc l. limita not. secūdū gl. in c. Ray. sup ver fi. lite cōtest. de test. An aūt isti fructus cōputentur ī legitimā vide no. ī l. Papinianus. §. vñ. ff. de inof. testa. qđ isto casu in relicto causa conditiōis impiedę, vide Bar. in l. filiū. ī. fami. ercis. ī lectura Azo. & ibi Bal. in iij. col. & an idē sit in parētibus primi gradus: dic q nō: vt ī l. filiusfa. ff. ad l. Fal. & ibi doc. & hęc lex ꝓcedit ēt si filiusfa. fuit in mora restituendi, secūdū gl. not. & ibi Imo. ī l. ī fideicōmissariā. & in l. ī patroni. alias ī l. postulāte Sricho. §. j. ff. eo. Adde dū hic dicit, q̄ filij sunt rogati restituere hę reditatē filijs, nō cōputanī fructus. qđ Pau. de cas. dicit idē puto, & multo fortius qñ: extraneus. nā si aduersus proprios liberos habēt hoc priuilegiū: multo magis dñt hīe ad uersus extraneos, et dicit mirari qđ docto. hoc nō tangant: sed hoc suū dictū nō vī pcedere ꝓ ea quę cōsuluit Abb. cōsil. lxxxvij. li. j. q. licet filijs rogatus restituere filijs non præstet satisdationē, ēt si sit rogatus restituere patruo, dēat satisdare: cū cōtrariū videbatur dicēdū ex maioritate rōnis, quia extraneus erit magis ingratus: & ibi refert, quod hoc motiuum fecit vacillare Cyn. hic. & quod respondet q̄ lex nō debet extēdi vltra personas nominatas, ꝓ qua opi. ipe Abb. allegat duas glo. vnā ī l. j. ff. vt leg. noīe. in verbo, semper aliā. in l. filio. eo. ti. Scias etiā q̄ illud, quod dicit, quod filius rogatus de restituendo sub conditione, detrahit duas quartas: illud est verū nisi filiō de legitima sit ꝓuisum ꝓ patrē. Ita dicit Bal. intelligēda esse iura de hoc loquētia, eius cō. cxxxvij. li. j.

b ↠P. PAV. P. ¶Iubemus. De intellectu huius l. & an hodie sit correcta, vide omnino Com. consi. xxv. in penul. col. vbi plura dicit. & q̄ iste tex. nō habeat locū in legitima, & q̄ etiā sit correcta, vide pulchre Cō. cōsi. ij. inci. ad primū q̄stiū. ī. j. & ij. col. Ītē qđ fructus percepti per filiū ante aditam hæreditatē cōputentē in Trebel. vide Paul. hic in l. in fideicōmissaria. ad Trebel. ij. vbi etiā aliā limitationē ponit. Ītē dū dicit hic q̄ fructus nō cōputentur in treb. in liberis primi gradus, limita nō procedere qñ fuisset in mora restituēdi, secūdū Sali. Pau. Bal. & Alex. in l. ī fideicōmissaria. col. ij. ad Treb. glo. ord. in c. Raynutius. in verbo contestata, de testa. ad fin. quid autē esset in fructibus perceptis per hæredes filij grauati añ morā & litē cōtestatā, sine tā negligētia fideicōmissarij, quo casu regulariter cōputanē in Trebel. vt no. in dd. in fideicōmissaria. videreī, q̄ nō cōputenē, ga hęres detrahit Treb. ex ꝓsona filij ideo co. iure vti debet in cōtrariū facit qđ notat Host. Abb. et Ant. de But. in d. c. Rayn. sup gl. prælle. dū dicit q̄ ibi fructus nō fuerūt ꝓcepti per filiū, sed ꝓ hæredes suos, & sic voluit q̄ etiā si verū esset q̄ filius nō cōputaret fructus ꝓceptos post morā, hæres tñ cōputabit. & sic non procedit argu. de fructibus perceptis per filiū ad perceptos ꝓ hæredes & istud sequit etiā Alex. in d. l. in fideicōmissaria. etiā per hoc bene facit quod dicit Sa. hic dū dicit q̄ ideo filius cōputat fructus perceptos post morā: quia isto casu nō ioquit ista lex quæ non potest extendi vt hic in fine dicitur. quia solū non loquitur ista lex in fructibus percepris ab hæredibus, sed aduerte quia regulariter non cōputantur in Treb. fructus percepti ante morā, etiā circūscripta negligentia ꝑdeicom. vt per Cy. & Saly. hic. & Alex. in d. l. in fideic. col. v. ideo cessat difficultas & hoc satis probatur in d. c. Raynutius. iuncta glo. prælleg. & quę super ea notantur.

c ↠P. PAV L. P. ¶Illud. An dispositio huius §. procedat solū qñ vnus filius est grauatus alteri filio restituere, an etiā sit grauatus extraneo, vide Roma. consi. ccxxij. Alex. in §. cū auus. de quo ī. & in l. fideicōmissaria. co. ij. ad Trebel. Ītē q̄ nō procedat vbi filius detrahit duas quartas, vide Pan. cōsi. xcij. ad fi. in l. cimus. in prin. C. de inof. test. contrariū vide Alexā. in l. qđ de bonis. §. cū auus. ff. ad le. Fal. an vero isti fructus cōputentur in dotē succeden tem loco legitimæ, vide Pau. cōsi. cxiij. Ītā q̄ dicitur in libe ris primi gradus nō procedat in parentibus primi gradus, vide Barb. in reper. l. cum acutissimi. in xix. col. de fideic. sed in xxvij. columna. postea contradicit. Ītē de materia huius l. an hodie testator possit ꝓhibere Trebel. ī filijs primi gradus, vide oīno Ale. in l. Marcellus ī prī. in vij. col. & quę ibi scribunt nouissimi. ff. ad Treb. vide Picum late in lin quar tā. in pe. & vlti. col. ad leg. Falc. vide Alex. consi. lix. vol. v. col. i. an locū habeat ista l. solum qñ filius detrahit vnam quar tā, an vero si duas, et etiā an sit correcta. Vide Alex. in l. qđ de bonis. §. cū fideicō. ad leg. Falc. & ēt q̄ nō possit ꝓhiberi ī filijs primi gradus tener. Ant. de mōter. in l. nemo potest. in iij. chart. ad de leg. j. & in c. Raynutius. in pen. & vlt. col. de testa. pro opinione cōtraria vide Rom. sing. cxciij. incip. est dubium. vbi allegat Bal. & reprobat dictū illius hic, sed ꝓ opinione Bal. hic vi de Deo. consi. xvij. in iij. dub. & pro ea vide Ias. in d. l. marcellus. & ꝓ qua etiā ipse cōsuluit in cā d. Philip. de Petr. & de bonis. §. cū auus. ff. ad le. Fal. an vero isti fructus cōputentur in dotē succeden tem loco legitimæ, vide Pau. cōsi. cxiij. Ītā q̄ dicitur in libe ris primi gradus nō procedat in parentibus primi gradus, vide Barb. in reper. l. cum acutissimi. in xix. col. de fideic. sed in xxvij. columna. postea contradicit. Ītē de materia huius l. an hodie testator possit ꝓhibere Trebel. ī filijs primi gradus, vide oīno Ale. in l. Marcellus ī prī. in vij. col. & quę ibi scribunt nouissimi. ff. ad Treb. vide Picum late in lin quar tā. in pe. & vlti. col. ad leg. Falc. vide Alex. consi. lix. vol. v. col. i. an locū habeat ista l. solum qñ filius detrahit vnam quar tā, an vero si duas, et etiā an sit correcta. Vide Alex. in l. qđ de bonis. §. cū fideicō. ad leg. Falc. & ēt q̄ nō possit ꝓhiberi ī filijs primi gradus tener. Ant. de mōter. in l. nemo potest. in iij. chart. ad de leg. j. & in c. Raynutius. in pen. & vlt. col. de testa. pro opinione cōtraria vide Rom. sing. cxciij. incip. est dubium. vbi allegat Bal. & reprobat dictū illius hic, sed ꝓ opinione Bal. hic vi de Deo. consi. xvij. in iij. dub. & pro ea vide Ias. in d. l. marcellus. & ꝓ qua etiā ipse cōsuluit in cā d. Philip. de Petr. &

Breuiter dicit: Quādo filij rogantur pro hæreditate restituēda fratribus, vel eorū filijs, fructus non computanī in quartam Trebellianicam: sed eam debent habere de defuncti substantia. h. d.

Insupradictis. Inter fratres. & inter patrem, & filiū, cessat satisdatio de fideicōmissō præstādo aduenientē cōditiōe, nisi testōr iusserit, vī parēs ad sēda vota migrauerit. h. d.

Sinautem. Is non videtur sine liberis decessisse, q̄ vnicum filium, vel nepotem relinquit.

1 ☞ *Obligatio ciuilis, ꝓ hodie cadat inter patrē & filium. In liberis primi gradus, fructus nō cōputātur in quartam.*

2 **Illud.** c Quæ suprà dicta sunt vltra casus in hac lege expressos, non

d extēduntur. h. d. Opp. & vī, d q̄ fructus cōputantur in quartam: vt l. Papinianus. §. si cōditioni. ver. vnde si quis. ff. de inof. test. Plures sol. dantur. dicit gl. q̄ ibi testator certū tps appositum: hic sec⁹. & istā cōiter gl. nostri ibi tenēt, et vbiq; tñ ī verita te lex cōtraria logī ī debito iure naturę: nō ī quarta Trebellianica. Dicā hoc in l. scimus. §. repletionē. de inoffi. testa. Opp. ij. de l. in fideicō. ff. e. Sol. qualiter fructus cōputanī in quartā, hic glo. distinguit aliqualiter, pleni⁹ tñ ī cōtrario: & dic vt ibi.

Ītē opp. & vī q̄ qñ pater cogat restituere filio, non sit locus detractioni quartæ: vt l. cum filio. de lega. j. Sol. Hic loquitur qñ pater īstituīt, & de restituēdo filio rogat. ibi loquit qñ īstituitur ipse filius: & pater, cui quærit, rogat de restituēdo sibi. Venio ad secūdā partem, dicit hic, q̄ in casu cauet pater filio. Cōtra inter patrē & filiū nō cadit obligatio: vt Institu. de inuti. stipu. §. ītē inutilis. Sol. Dic gl. q̄ hic

1 est ſpāle. Tu ꝑdic q̄ hic logī in aduētitijs, in quibus inter patrē & filiū hodie cadit

opinionē Bal. sequitur Alex. in cōsi. v. vol. iij. ꝑpe ſi. Sed idē Alex. cōsi. lxxvij. col. ij. vol. j. dubitat & ibi cōcludit. nota aliud q̄ vbi verba grauaminis sunt simpliciter probata post mortem filij contenti grauari hæredes sūt, ideo tunc valet prohibitio Trebel. ſi aliquis ex liberis ei succedat, cō reperiat facta liberis vlterioris gradus vt ibi nota per eū. sed in contrariū facit qđ notant Bar. Pau. & alij in l. ſi fundū per fideic. §. fi. de leg. j. & in l. ex tribus. C. de inof. testa. vbi cōcludunt q̄ post libertatē hæredes filij nō possunt grauari in legitima sicut nō possit filius, ergo idē dicitur in Treb. vbi in ea filius nō posset grauari vt hic notatur & tollitur rō Alex. in dicto cons. xlij. verū est q̄ hæredes filij in genere possunt grauari, sed non in plus quā posset ipse filius etiā de principali articulo, an possit prohiberi in liberis primi gradus vide quę habes ad Bar. in auth. sed cū testator. ī. ad leg. falc. aduerte tñ q̄ fundamentū tenentiū q̄ nō possit prohiberi stat in hoc: quia l. noua generaliter loquēs non trahitur ad casus, qui a lege antiqua erant specialiter priuileg; ati in illa materia. vt per Bar. in d. c. Rayn utius. & alios moder. sed istud fundamentū in isto c. Raynutius tollitur per limitationē quā ponit Alex. ad illā reg. consi. ccccl xix. ad fin. & l. sciendū col. ſij. ad ſi. ff. qui sacrisd. cog. post Imol. & sequitur etiā Ias. ibi dū limitat nō procedere qñ apparet de mente l. non velle corrigere iura antiqua, vt per eū, & ſimilr ex alia limitatiōne ibi posita dū dicit non habere locum vbi in l. noua derogaretur legibus antiquis generaliter vel specialiter disponentibus quod dicitur esse in materia ista per tex. cū gl. in §. fi. in auth. de hære. & falc. dū dicitur ibi q̄ ea quę dicta sunt ibi procedūt in omni vltima voluntate, & gl. inclligit etiā si nat inter filios ex ta §. ex imperfecto. & similiter dicitur ibi q̄ habet locū in omni persona et alia glo. ibi intelligit etiā similiter in alijs in quibus de iure antiquo erat aliquid speciale vt potes ponere particulariter ibi in glo. & tex. Item ista l. nō ponit aliquid speciale m prohibitione. Trebellia. in filijs, quia hoc regulare erat ibi in omni hærede. sed solū ponit specialitatem in computatione fructuum in Treb. de qua non quæritur in ista difficultate: ideo dictum fundamentum non videtur facere ad casum istum & cessante fundamento videtur solidior opinio contraria propter generalitatem legis nouæ, idem cogita bene.

d ¶Illud videtur. Illud oppo. Bar. in l. in quartam. ff. ad l. Falci.

a ¶Ciuilis. Nota ītr patrē & filium posse cadere obligationē ciuilē in aduētitijs, li cet Bart. in l. cū filio. de legatis j. in vno verbo dicit cōtra, al legādo l. frater a fratre. & ideo Imol. ibi dicit, q̄ vbi dubitat vtrū opinio Bar. hic extra istā causam sit vera, q̄ aliter nō de b cidit. sed opin. Bart. nō videt obstare d. l. frater. qa loquit de iure Digestorū. illa lex, quo iure etiā ad uentiria quærebant patri Bal. aliter not. in l. frater a fratre.

b ¶Finē. Vide bar. ī l. filiusfa. ff. ad le. Fal d cid. & Bar. in l. ꝙ de bonis. eod. tit.

c ¶Nisi rogati. Adde Bar. ī l. si ita. §. is cui de leg. ij. & Bar. hic e & Bal. in l. Deo nobis. circa prin. d epi. & cle. Et qñ habeat loco hæredis. vide Bal. in auth. ī gresi. C. de sacrosan. ec. & ad Bar. hic vide An gel. in disputa. sua in cip. nobilis quidā ge nere. in iij. dubio. & de eo ꝙ habet loco fi lij ex suo corpore de scendentis: vt tenet Host. & Io. And. in c. Raynaldus. de te sta. & Bal. ī d. l. Deo nobis. et vide ī l. Lu f cius. la. ij. & ibi vide Imo. ff. de hære. inst. Vide post Bar. aliud In l. liberorū. de verbo. sig. vide Bal. in l. filiū. ff. de his q̄ sunt sui, vel alieni iur. & Ang. in l. cū acutissi g mi. ī. de fideicom. & vide Ang. in consi. lxxviij. incip. in Dei nomine. tamē hęc q. subtilis est. vid Bal. in auth. ſi qua mulier C. de epi. & cle. in vj. col. & in l. ſi. C. de iure aure. annu. & in l. Deo nobis de epi. & cle. in auth. hodie. C. de repu. & in c. in prſentia. et Moder. in reper. l. cū acutissi mi. C. de fideicō. & ad hanc auth. vide Bal. in cō. incip. hac quæstione. cōtrariæ sunt opi. limitat vt per Bal. & Imo. in l. hoc demō. & per eā in l. si ita qs. §. is cui. de le. ij. plene ꝙ An. in disputatione inci. nobilis.

↠P. PAV. P.

d ¶Loco filij. Vide oīno q̄ habes ad Bart. in auth. si qua mulier in j. col. C. d fac. san. ecc. & ibi in l. j. ff. de his quę pœnæ noīe.

e ¶Monasterium. An monasterium habeat loco filij, hic vid ple ne. Ītē hī loco hæredis. quod intellige se cundum aliquos hic si succedit in vniuersum secus si succedit

obligatio ciuilis. a Hic est casus hic, & l. pactum. ff. de pact. conuen. Dixī in. l. ſi quis ꝙ eo. §. j. ff. de fideiuss. no. in l. frater a fratre. de condi. inde. Et sic nota tu iuuenis q̄ inter patrem & filium cadit obligatio ciuilis, per hunc tex. Item opp. ad fi. nostræ legis, & videtur q̄ etiā nepotes non computent sibi fructus in quartā legitimæ: vt l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad l. Fal. Sol. vt in glo. Not. ergo hunc finem b, q̄ solum in liberis ꝓrimi gradus est, q̄ fructus non cōputantur in quartā. in alijs secus. quod perpetuo tene menti: quia faciet tibi magnū honorē.

☞ *Monasterium habetur loco filij.*

Nisi rogati. c Ista auth. venit ad determinatiōnē legis Codicis, & dicit ista auth. q̄ monasteriū hī loco filij. d Tu iuuenis nota q̄ ꝓ monasteriū habetur loco filij: idē in corpore vñ sumitur. & extra de proba. c. in ꝓsentia. Quæro, quæ est rō huius auth. Gl. videt dicere q̄ monasterium e hī loco filij: videte dñi, nulla est in mundo, vel decreta lis, quæ hoc dicat. Nā decretalis, in præsentia. dicit q̄ habetur loco hęredis, nō q̄ loco filij habeatur. Ratio est secundum Richar. Mal. & ista est vera conditio nuptiarū vel liberorum: voluit lex, q̄ non esset impedimentū vitæ contemplatiuæ: vt eius timore quis non omitteret ingredi religionem: & ideo ista conditio respuitur in ingrediente monasterium nisi esset rogatus restituere alteri monasterio: & ista est vera ratio, quam tex. ponit in corpore, de sanct. epis. §. sed & hoc præsenti. Quæro, quid si 1 dixerit, si decesserit sine liberis ex se natis. Istā quæstionem tangit Dy. in l. si ita quis. §. j. ff. de lega. ij. & ibi dixi. Querit gl. quid si capellam secularē intrat: vel quid si instituit monasterium & non intrat: dic vt in glo. & bene.

1 ☞ *Restitutio fideicommissi quando fieri possit soli tutori, & simplici procuratori.*

2 *Procurator in rem suam, non potest constitui ad recipiendum fideicommissum.*

Ancimus. Tutori infantis, vel absentis, & curatoris furiosi rectē fit hereditatis restitutio: & ipsi alteri rectē restituūt sine cautione. h. d. Opp. de l. si mulier. §. ex asse. ff. de iu. do. Sol. † Soli tutori potest fieri restitutio in casibus hic positis, etiā cuilibet simplici procuratori vt. l. restituta. in prin. ff. e. Nō aūt procuratori in rem suā vt d. §. ex asse. vide istā glo. qa ille §. ex asse. nō est alibi. † No. ꝙ procurator in rē suā nō potest cōstitui ad recipiendā restitutionem fideicō. qđ' no. Ita tenet glo. hic: & ita dicit glos. in. l. restituta. circa prin. ff. eod. Item l. f quāuis. & l. seq. & l. qui ita. §. j. ff. eod. & in multis alijs locis tene menti. Opp. ff. eo. l. seruo inuito. §. si pupillo. Sol. Fateor, q̄ etiā infanti cū authoritate tutoris potest restitui hereditas. Opp. de l. restituta. §. pupillus ff. eod. Sol. ibi erat presens, hic erat absens.

Vlterius opp. dicitur hic q̄ tutor & curator solus potest restituere alteri cōtra. ff. eo. l. j. §. fuit quæsitū. Sol. tutor potest restituere. alteri, non aūt sibijpsi: vt legibus cōtrarijs.

1 ☞ *Iudex in contumacem diffinitiue pronunciat quando petitur aliquid, quod non potest esse consultū per missionem ex primo vel secundo decreto.*

2 *Practica huius legis.*

3 *Decedere sine hærede dicitur, qui statim, cum moritur, non habet hæredem.*

4 *Quæ differētia sit inter hæredē, & primū fideicōmissariū.*

5 *Ratio differētiæ inter primū fideicōmissariū & hæredem.*

6 *Casus, in quibus actiones transeunt sine restitutione.*

7 *Fideicommissarius in casibus, in quibus actiones transeunt sine restitutione, habet remedium l. fina. C. de edict. diui Adriani tol.*

Cum autem. Per trebel. trāseunt actiones in fideicom. sine restitutione, in tribus casibus b hic expressis. h. d. Primus casus est in eo, qui se cōtumaciter absentauit. Contra lit. nō contest. nō potest ferri diffinitiua: vt l. fi. §. illud j. de tempo. app. Dicūt quidā, q̄ hic est casus specialis, in quo peruenitur ad diffinitiuam sententiā: & hoc sentit glo. que est super verbo illo, per contumaciā. secundum istū modū legendi, habes hic casum, q̄ illa opi. quā dixī s. si minor se ab hered. abstī. authen. si omnes. † qđ' quādo petitur aliquid, ad q̄ nō potest esse cōsultū per missionē ex primo, vel secundo decreto, vt puta liberationē, vel cessionē actionis, vel cessationē instrumēti, & similia: tūc iudex in cōtumacē debet diffinitiuē pronūciare: hic videtur casus secundum istā lect. q̄ an sit verū, dixī, plenius in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infect. & est vnus modus practicādi 1 hāc legē in isto casu. Vel aliter secūdū gl. & melius dico, q̄ nō aufertur diffinitiua in casu huius legis, sed iudex † facit redigi in actis, qualiter, & ꝑ quo, & ad cuius petitionē ille est vocatus: & secūdū hoc absq; aliqua pronūciatione transibūt vtiles actiōes authoritate huius l. & iste est secundus intellectus. vide glos. Ista practica est melior. Tamē, vt non decipiaris, oportet te inspicere text. in quo dicit, q̄ de dolo malo se contumaciter celauerit: vnde sis cautus, q̄ ipse citet ꝑso-

specialiter in res particulares, per text. in l. ſi peculium seruo. ff. de pec. le. quod no. gl. in l. ſi peculiū. §. j. ff. eodem titulo. Et hoc qualiter intelligatur, vide Bar. in aut hē. ſi qua mulier. ā. de sac. san. eccl. Et an monasterium excludat substitutū, ſi dictū sit, ſi sine liberis legitimis & naturalibus decesserit, vide. Adde an monasteriū habeaī loco hæredū, Barto. cōsi. i. inci. Parmēsis quidā. ꝙ Barba. plene consilio lx. libro secundo.

¶ Quero qđ. Et vide Bar. in consil. incip. Parmēsis filiū instituit. vbi tenet q̄ mo nasteriū succedit in locū liberorū, si testator dixerit sine liberis ex se natis. vbi omnino vide And. Barba.

↠P. PAV. P.

g ¶Cōtra rogatus. Vide Soci. ī l. j. §. fed quoties ſ. j. col. ad fi. ad Treb. in prin. Ītē de istis casibus vide in l. j. in §. sed quoties. ad Treb. vbi ēt post Moder.

k ¶Practicandi. Nota istam practicā. & no. Bar. in l. ſi finita. §. Iulian. in vij. col. de dam. infe. & nota istam gl. pro singu. in ij. lectu. quia facit ad quæstionē posītā in l. ſi pupil. §. hic aūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de oper. no. nunc
Moder. Inst. de a-
ctio. §. si qs. & vide
Bal. in auth. sed ho-
die. de act. & oblig.
a ¶ Hærede. Not. hic
qñ qs dicat decedere
sine hærede. & adde
q ille nõ dicit de-
dere sine hærede, vel
succeſſore: cui fiscus
succedit: vt l. habere
licere. de eui. vbi eſt
tex. aureus, quẽ per-
petuo nota: licet an.
in l. ergo. ff. de fidei
cõ. li. cõtraria partẽ
ſecutus ſit, & male:
& vide tex. cum gl.
ſing. 11. ex facto. §. fi.
ff. ad Treb. & dicit
Bal. q vniuerſitas,
& cõitas, q nõ põt
habere hæredẽ ſcũm
eſſi in l. generaliter. in
prin. de re. dcere. Et
iſta practica, qñ cõ
ſtet bona dfuncti va
care, vide nota. Bar.
in l. ſi bona. ſ. de bo.
aucto. iud. poſſ.

↦ P. PAV. P.

b ¶ Cum moritur. vi
de Io. de Anna. con-
ſil. x. in prin.

↦ P. PAV. P.

c ¶ Nemine cõparẽte.
Vide Are. con. xxx-
viij. in vlt. col.

d ¶ Quidam. Et vide
Lu. Ro. in conſil. ce-
lxxij. Aud. Barb.

e ¶ Colligit. Vide q
no. ſi. cũ qs. ſ. ſi iu. et
fact. ſign. Alexan.

f ¶ Falcidia. An de 4
mortis cã capione d
trahat Falcidia, vi-
de oĩno in l. pe. j. eo.

g ¶ In teſtõ. Hæc lex
eſt hodie correcta.

↦ P. PAV. P.

g ¶ In teſtõ. Authenti 5
cam ſimiliter poſitã
ſuper iſta l. repetit la
te Roma.

h ¶ Alij caſus. Et in-
quantũ hic dicit gl.
de legaro doris de-
trahi falcidiã, eſt cõ-
tra gloſ. in l. talis. ff.
de iure do. Pro illa
facit qa legatũ dotis
æquiparatur legato
ad pias cauſas: ſed d
legato ad pias cauſas
&c. auth. ſiſtr. j. eodẽ
tex. eſt bonus in l. is
cui. ff. de cond. & de-
mõ. alias, de cond. in
de. Hoc tũ verũ eſt
qñ dos cõſtituit pau
peri perſonæ, & imo
in omnib. nõ æqui-
paratur. De quo vi-
de l. cum dotẽ. alleg.
in glo. & p Bal. in l.
iij. ſ. de fall. cau. & vi
de in l. cũ dotẽ. & in
l. vſufr. ff. eo.

i ¶ Quãꝫ. Et ad iſtũ 6
text. q probat q ius
defalcandi tranſit ad
hæredes, vide & ad
de ſimile in l. j. j. quo
leg.

i ¶ Quãꝫ. Vide Lu.
Ro. in cõ. celxxij. &
in conſ. ccclx. vbi lo
quitur de duabus
quartis detrahẽdis.
And. Bar.

naliter, vel q appareat in actis quomodo
citatio ad eius notitiã peruenit: ita q iudex
poſsit pronunciare ipſum latitare, vel dolo
malo ſe occultare: non tamẽ ſufficere, ſi iu-
dex pronũciaret ſimpliciter cõtumacẽ, ſed
debet eſſe verus contumax. Venio ad ſecũ-
dum caſum. Vlterius, ſecũdus caſus eſt, qñ
qs de reſtituẽdo rogatus deceſsit ſine hæ-
rede. [a] Contra: videt q nõ poſsit eſſe quin
ſaltem fiſcus ſuccedat: vt l. j. ſ. vnde vir &
vxor. & j. de bo. vacan. l. j. lib. x. & l. j. ff. de
iur. fiſ. Sol. Dicit gl. hic, q hic fiſcus nole-
bat hæreditatẽ: & ſecundum hoc eſſet ne-
ceſſe q conſtaret, q omnes propinqui, &
etiã fiſcus iſtam hæreditatẽ repudiãt. & iſta
eſt practica multũ certa: ſed eſt dura. Vnde
alij dicunt, & hoc dicit gl. †q ille dicitur de
cedere ſine hęrede, q ſtatim, cum moritur, [b]
nõ habet hęredem. Vide iſtã glo. no. ſuper
verbo, nullo hærede. quod puto verũ: puto
tñ q ad hoc q debeat aliqua diſcuſsio fieri,
vt fiat ſaltem aliqua proclamatio, ſi eſt ali-
quis. qui velit eſſe hęres talis: arg. j. de remiſ.
pi. l. ſi eo tempore. tunc nemine cõparente [c]
tranſeunt actiones ipſo iure authoritate hu
ius legis. Venio ad tertiũ caſum: tertius ca-
ſus eſt, qñ primus fideicommiſſarius eſt ro-
gatus de reſtituẽdo. Opp. q tunc ſit neceſ-
ſaria reſtitutio: vt l. j. ſ. de illo. ff. eo. Gl. hic,
& ibi ponit multas ſolu. Quidã dicunt, q
hic loquit quando primus fideicommiſſa-
rius fuit in mora: ibi ſecus. Iſtã reprehendit
glo. quia ſecundum hoc non eſſet dña inter
primũ fideicommiſſariũ, & hæredem. quod
vult hæc lex, & ſuſtinet iſtã, & dicit quod
†dña eſt inter hæredẽ, & fideicõmiſſarium
primũ: quia in hærede non ſufficit ſimplex
mora: ſed debet latitare dolo. in primo verò
fideicõmiſſario ſufficit ſimplex mora. Alij
dicunt, q hæc lex corrigit illam. & iſta pla-
cet magis. Modò habetis contraria particu
laria huius legis. Sed dices tu, † quæ eſt rõ
differentiæ inter hæredem, & primum fidei
cõmiſſarium? Glo. dicit: Primus fideicom-
miſſarius ſolum habet vtiles, quas transfert
per reſtitutionẽ: ſed hæres habet directas:
ideo in fideicõmiſſario primo non eſt neceſ
ſarius ille circuitus. Iſtud nihil ad propoſi-
tum: quia etiã hæres vtiles transfert. Alij di
cunt, q ideo eſt: quia hæres põt reſtituere
quartam, non primus fideicõmiſſarius. Sed
certe hoc, quod de primo fideicõmiſſario di
citur ſimpliciter, nõ eſt verum: quia ſaltem
in caſibus retinet, qui not. in l. j. ſ. inde Ne-
ratius. ff. eo. Tu dicas, q ratio poteſt eſſe, q
etiam reſtitutio poſtq eſt facta ſemel, & ſic
actiones cœperunt trãſire de vno in alium
magis de facili tranſeunt: vt l. pater. ſ. quin
decim. de leg. iij. & quia reſtitutio facta pri-
mo per hæredem, prodeſt ſecundo: vt videa
tur hęres reſtituiſſe ſibi primo pro ſe, & pro
ſecundo, cum caſus ſecundi fideicommiſſi
aduenerit. arg. l. j. ſ. de illo. ff. eod. & l. cog. ſ.
Metianus. ff. eo. Quæro, †vtrum ſint alij ca
ſus, in quibus tranſeunt actiones ſine reſti-
tutione. Gloſſ. ponit aliquos, primo quãdo
rogatus de reſtituendo alienat: tunc enim
in rebus alienatis non eſt neceſſaria reſtitu-
tio: vt habuiſtis in l. fi. ſ. finautem ſub condi
tiõe. ſ. cõia de leg. Item eſt alius caſus ff. eo.
l. j. ſ. ſed & quoties. Itẽ eſt alius caſus ſecun
dum quoſdam. ff. eo. l. ita tamen. ſ. ſi pater. Sed certe ibi ſit reſtitu
tio: ſi bñ inſpiciatur. †Vltimò nota q in omnibus iſtis caſibus, in
quibus actiones tranſeunt ſine reſtitutione, indubitanter puto, q
fideicõmiſſarius habet remedium l. fi. ſ. de edict. di. Adria. tol. vt
ibi dixi. Tene menti iſta, quia ſunt bona.

d ¶ Vidam. [d] Legata, & fideicõmiſſa relicta ſimplici-
ter, in dubio à fideicõmiſſario ſunt præſtã
da. Opp. ff. eo l. cogi. ſ. inde quæritur. Sol. Ibi iuſsit reſti-
tui deductis legatis. Item opp. de l. Marcellus. in prin. ff. eo. Sol.
Ibi reliquit legata ab hærede nominatim: hic ſimpliciter. Dic vt
ibi. Opp. iij. de l. ij. ſ. eod. Sol. Ibi fuit rogatus reſtituere partem:
hic totum.

Ad legem Falcidiam. *Rubrica.*

1 ☞ *Quod per legem Falcidiam defalcatur, eſt naturaliter debitum.*

LEX I.

Sire debes. Si falcidia nõ detrahitur, do
natio non videtur: imò iuſ
ſus impletur. Hic eſt caſus, & videtur per glo. no
ſtrã, & eam allegaui in l. cũm quis. ſ. de iur. & fact.
igno. Ex hac lege colligitur [e] ſecũdum vltimam ra
tionem dubitationis poſitã in glo. †q illud, quod per falcidiã de
falcatur, eſt naturaliter debitũ: ſi enim nullo iure deberetur ſolu-
tio, eſſet donatio: ſed ſi naturaliter debeatur ſolutio, non eſt dona
tio: vt l. hoc iure. ſ. pe. ff. de don. & l. donati. de regu. iur. & l. cuius
per errorem. ff. eodem titulo.

LEX II.

Alcidiæ. Falcidia reſecat omnia legata pro rata.
h. d. Gl. quærit in hac lege vtrũ Falcidia
poſsit detrahi de vna re, & diſputat hic, & Cy. etiam, &
etiam dico in l. in quartam. ff. eo. tit. & fortè dicemus in l. filium
quem habentem. ſ. fa. ercif.

LEX III.

Tiam. Etiam quando hæreditas aufertur ab indi
gno, locus eſt falcidiæ. h. d.

T in legatis. Contra principem eſt locus Falci
diæ. h. d.

1 ☞ *Falcidia an detrahatur de mortis cauſa capione.*

Imortis. De mortis cauſa donatione detrahitur
Falcidia. h. d. Hoc eſt clarum, q de mor
tis cauſa donatione detrahitur Falcidia. [f] Sed quid † de
1 mortis cã capione, vtrũ detrahitur falcidia? Gl. dicit melius q̃ ali
bi in l. qui ꝓtio. ff. de do. cau. mor. & ibi ego plenè dixi, etiam dixi
multum plenè in l. j. ſ. Itẽ ſi ita. ad l. Falc. & ibi recitaui etiã opi.
Moder. contra gloſ. & Dy. finaliter hoc teneas tu iuuenis, q de
mortis cauſa capione proficiſcente ab hærede, de voluntate de-
functi detrahitur Falcidia: vt j. eo. l. pe. Secus ſi abſq; voluntate de
functi procedit: vt d. l. qui pretio. de dona. cauſa mor. Tu vide in
d. l. j. ſ. item ſi finita.

Inimponenda. In ratione legis Falcidię æs
alienum deducitur etiam q
hæredi debetur. h. d.

g IN teſtamento. [g] In teſtõ militis, ceſſat Fal-
cidia, non autem ceſſat dedu
ctio æris alieni. h. d. Et opp. ff. ad Treb. j. ſ. hoc autẽ. vbi
in teſtõ militis habet locũ Trebellianica. Sol. glo. & bene, quo ad
remedium deducẽdi quartam non habet locũ in teſtõ militis: vt
hic cum ſi. ſed quo ad alia remedia ſic, vt ibi. Quæ aũt ſunt reme
dia Trebellianicæ, gl. melius hic dicit, q̃ alibi: & vide glo. quam
tene menti. & no. dixi ibi in l. nõ iuſtã. ſ. tit. j. Quæro vtrum ſint
h alij caſus, [h] in quib. Falcidia ceſſat, q̃ in teſtõ militis. gl. hic enu
merat. Vide et nota. Sequiſ auth. ſed cùm teſtator. q̃ legã in fine.

Irritum. Grauatus de reſtituẽdo, impediẽ teſtari,
licet fideicommiſſum, vt æs alienum, ve
niat deducendum. h. d.

Error. Indebitũ p Falcidiã ſolutũ p facti errorẽ repe
1 riẽ: ſecus ſi ſciẽter, vel ab errãte in iure, ſoluiẽ.

☞ *Filius purè de reſtituendo grauatus dett abit unam quartam: ſi autẽ ſub
conditione, detrahit duas.*

i Vanquam. [i] Frater grauatus de reſtituendo, q
1 poteſt detrahere p Treb. ad ſuos hæ
edes tranſmittit. h. d. † Quæro vtrũ ſint detrahendæ duę
quartæ:

↦ P. PAV. P.

a ¶ Et conſuetudo ob
ſeruat. Vide Alex.
clxxxv. ad finem.
Franci. conſi. clx. in
ante pen. col. Rom.
conſi. ccvj.

b ¶ Communi. Adde
Bart. in l. j. ſ. inter-
dum. ff. ſi cui plus q̃
per l. fal. Sed, quid in
aſcendentibus: qa c.
Raynu. loquiſ in de-
ſcendẽtibus. Bal. du
bitat in l. ſi a milite.
ſ. pater. ff. de teſtam.
mili. & hic adde in l.
iubemus. in princ. p
illũ tex. ſ. tit. j. & la-
tius in ij. col. p Oldr.
in con. clviij. inc. fa-
ctũ tale. & Ang. in
con. cxxviij. & Old.
in conſi. cxv. & hic
vide Bar. in l. Papi-
nianus. ſ. memini ſſe.
de inoffi. teſt. & Bal.
in l. filiæ in fin. ſ. fa.
erc. vbi vult, quod
filius poſsit detrahe-
re vnã quartam, &
alteram, quatenus in
ea plus eſſet. Idẽ vbi
eſſet rogatus ſub cõ
ditione poteſtatiua:
& p eundẽ pleniſſi-
me in l. filium. in xij.
col. & xiij. ſ. fa. ercif.
& ibi dicit, q ſicut
inſtitutus. in re certa
licet grauatus ſub cõ
ditione, nõ detrahit
duas quartas: & q̃
deber, ſi eſt grauatus
ſub hac conditione, c
ſi teſtamentum non
valet, vel non vale-
bit iure teſtamenti,
valeat iure codicillo
rũ. Et vide Bal. in d.
l. Papinianus. ſ. me-
miniſſe. vĩ extende-
re id, quod dicitur in
Trebel. ad omnem
quartam q̃ accipitur
iure inſtõnis. & ſic
ad l. falc. adde qñ fi
lius detrahat duas
quartas, Bald. conſi.
cx. j. vol. Old. conſi.
ccv. Pe. de Anc. con
ſi. xxv. in eo. vo. qđ
d. Alexã. indeciſum
reliquit, an creditoran
tes poſsint detrahe-
re duas quartas: di-
cas tu quod Ro. con
ſuluit alcẽdẽtes duas
quartas detrahere
poſſe, eius conſi. cc-
xxxix.

c ¶ In donationibus.
Pro hac l. vide Luc.
Ro. in con. lxxiij. an
detrahatur Falcidia
& in conſi. lxxvj. an
de donatione cauſa
mortis poſsit detra-
hi falcidia: incipit to
tum fundamentum.
Andr. Barba.

d ¶ Cum certum. Vi-
de Bal. hic per iſtum
text. infert ad no. q.
qñ promittit mari-
tus reſtituere it egrã
dotem, an poſsit reti
nere partem, quæ ſi-
bi defertur ex for-
ma ſtatuti: quali-
ter hæc lex intelliga
tur, vide Bar. in l. q
noſe. ff. de cõd. inde.
& ad ſupra dicta q.

quartę: hoc eſt, legitima debita iure naturæ,
& Trebellianica. Glo. diſputat hic, & ff. de
inoff. teſt. l. Papinianus. ſ. meminiſſe. in fi.
in auth. de hære. & fal. ſ. ſi quis aũt non im
plens. Hodie habemus caſum in decre. in c.
Raynutius & in c. Raynaldus. extra de te-
ſta. & hoc eſt verũ, et cõſuetudo obſeruat, [a]
q poſſent duæ detrahi, &c. illa loquuntur
qñ quis eſt rogatus de reſtituendo ſub con
ditione, ſi deceſſerit ſine liberis, vel alia: nã
tunc legitimã habet ab initio Trebellianicã
detrahit, cùm reſtõni eſt locus. Sed qñ ro-
gareſ de reſtituẽdo purè: tunc eſt ſtandum
iuri cõi, [b] hoc eſt, iuri nro, ſecundùm quod
in veritate non detrahitur niſi vna quarta:
vt l. j. ſ. pe. ſi cui plus q̃ per l. fal. Præterea,
in legitima cõputatur quicquid puenit ad
aliquẽ de bonis defuncti: vt l. quoniã nouel
la. ſ. de inoff. teſt. Ergo ſi detrahetur primo
trebellianica, illud quod habet iure tre-
bellianicæ. computatur in legitima, vt ibi.
Iſtud aũt, quod purè rogatur ſæpe accidit,
propter clauſulã appoſitam in teſtõ, ſi non
valet iure teſtamẽti, valet iure codicillorũ:
tunc eñ ſi ex alia cauſa teſtamentũ eſt nul-
lum, vidẽtur rogati venientes ab intestato
de reſtituendo purè: ideo filius, ſeu filia nõ
detrahit niſi legitimam.

Siut allegas. Si teſtator ꝓ
Falcidia ſpe-
cies reliquit, ſunt ſpecies examinã
dæ: & quod ad Falcidiam deficit, eſt hære
di ſupplendum. h. d.

IN donationib. [c] In do
natio-
nibus, quæ morte confirmãtur, lo-
cus eſt Falcidiæ. h. d.

Iea. Glo. tua prima hic ponit ca
ſum, & nihil aliud facit. Re-
lictum pro libertate, vſque ad ſerui
pretium, non defalcatur, ſed in reſiduo: &
qui relictum agnouit, ſeruum ſuum cogi-
tur manumittere. h. d.

Icet. Per ſucceſsionem extin-
guitur actio pro hæreditã-
ria portione, tamen in ratione legis
Falcidiæ, vt æs alienum deducitur. h. d. iſta
lex leuiſſima.

Iprædiorum. De inſtru
mentis p
diorum Falcidia nõ detrahitur. vel
aliter. De chartis relictis Falcidia non de-
trahitur. h. d.

Vceſſores. Quod relin-
quitur vltra
vires patrimonij, non valet. h. d.

Cohæredibus. De le-
gatis re
lictis incerto cohæredi, detrahi-
tur Falcidia. hoc dicit.

Iquis quadringẽto
rum fortè. De mortis cauſa capio-
ne, quæ perficitur ab hęrede teſtõre diſpo-
nẽte, detrahitur Falcidia. h. d. hęc ſingularis
lex. Circa legẽ noſtrã venirẽt quęrẽda duo,
vel tria. Primò, vtrũ iſte hæres poſſet adire
hęreditatẽ, antequã iſtam cõditionẽ pro ſo
lido impleat. Tex. hic videt dicere q ſic, ibi
ſancimus hęredẽ ſi adierit. Pe. dicit contra-
rium: nam conditiones debent ante omnia
impleri in forma ſpecificata, ſecũdùm iuſ-
ſum teſtatoris: vt l. qui hæredi. in princi. de
cõdi. & demõ. & l. mulier. ſ. j. de cõdi. inſti.
Nec obſtat iſte tex. ga gl. exponit, adierit,
id eſt adire voluerit. Contrariũ huius tenet
gl. in l. huiuſmodi. in prin. de lega. j. vbi vi- d
detur dicere quòd poſt aditam hæreditatẽ,
ſiue poſt additionem, iſta conditio adimplea
tur: ſed hoc nõ placet, per tex. hic, ibi: prius
eo dato, vel retento, &c. Dic ergo q hoc vi
detur de mente gloſ. hic, q ſiquidem illud,
quod debet dari cauſa conditionis impleñ-
dæ, non excedit dodrãtem, ante omnia de-
bet dari, vt ibi: prius eo dato, &c. Si verò
excedit dodrantem: tunc illud in quo exclu
dit, non licet dari, ſed per hęredem retineri:
vt in tex. ibi: vel retento, &c. Nec eſt verũ
quod dicit Pet. quia imò debet primò totã
conditionem implere, & poſtea reſiduũ re-
petere: quod eſt contra iſtum tex. ibi: reten-
to. Præterea, ſicut legata reſecãtur per Fal-
cidiam ipſo iure: ita iſtud relictum in vim
conditionis in eo quod excedit Falcidiam
reſecatur ipſo iure, &c. Secundò eſt quę-
rendum, an de mortis cauſa capione detra-
hatur Falcidia: tetigi in l. ſi mortis. ſ. eod. &
plenè in l. j. ſ. item ſi ita. ff. eod. titu. Tertiò
eſſet quærendum, an illud, quod datur hæ-
redi cauſa conditionis implendæ compute
tur in Falcidia. Gloſ. tangit hic & pleniſsi-
mè ff. eo. l. in quartam.

Vm certum. [d] Paria ſũt
ꝓmittere,
& dare. h. d. Nota, vbi eſt eadem
ratio, ibi eſt idem ius.

1 ☞ *Teſtator quod poſsit Falcidiam prohibere.*

2 *Portionem debitam patrono, teſtator prohibere non poteſt.*

3 *Trebellianicam prohibere poteſt teſtator, ne detrahatur.*

4 *Per legem antiquam poſſumus extendere legem nouam.*

5 *Teſtator quando præſumatur ſcire vires ſui patrimonij, uel ignorare.*

6 *Clauſula apponenda in teſtamento, quando teſtator prohibet Falcidiam.*

7 *Solutum indebitè per Falcidiam, quando repetatur.*

8 *Falcidia non detrahitur inuentario non confecto, & inte gra legata præſtantur.*

9 *In confectione inuentarij citantur etiam creditores.*

10 *Si hæres in confectione inuentarij non adhibuit teſtes, loco creditorum abſentium, an inuentarium ſit nullum, quo ad abſentes, & præſentes.*

Et ſic an inuentarium præiudicet non citatis.

11 *Legitima quòd non perdatur per non confectionem inuentarij.*

12 *Trebellianica quòd non perdatur per non confectionem inuentarij.*

13 *Eccleſia hæres inſtituta non conficiens inuentarium, an incidat in pœnas ſtatutas, contra non facientem inuentarium.*

14 *Inuentarium factum ab hærede an proſit fideicommiſſario, remißiue.*

e ¶ Sed cùm teſtator. [e] Primò ponit quando Falcidia ceſ-
ſat propter defuncti prohibitionem. Secun
dò ponit pœnam propter hæredis ceſſatio-
nem. Tertiò dicit Falcidiã ceſſare propter
ſolidi legati præſtationem. Quartò addit
ſolennitatem teſtium ad inuentarij confe-
ctionem. Quintè limitat tempus ſtatutum
inſtantiæ. Secunda ibi: & ſi hæres. Tertia
ibi: item ſi hæres quidam. Quarta ibi: hac
quoque. Quinta ibi: nulla autem. Expe-
diamus primam partem: & videtur † quod

Bal. vide glo. & ibi
Ang. in auth. de hæ-
red. & fal. ſ. ſi vero
expreſsim. & q̃ dixi
in l. ſi patronus. ff. de
do. Bar. in l. cẽturio.

↦ P. PAV. P.

d ¶ Cum certum. Vi-
de de hac reg. Feli.
in cap. veniens. in ſi.
col. extra de teſtib.

↦ Pro cõcordia aduer
te, q. doct. quærunt
in pluribus locis in
iure, an ignorãtia in
rebus ſuis præſumatur. & Bar. tam in l.
ñ. quã in l. quiſquis.
C. de reſcin. vend. te
nuit q ſic. Contra-
rium tamen tenere
allegaſ in hac auth.
ſed cũ teſtator. verſ.
quæro, dicitur hic.
Volens hanc regulã
ſolum procedere in
vltimis voluntati-
bus, non in actibus
inter viuos. Et hoc
ſenſerunt nouiſſimi
in ſ. item ſi quis in
fraudẽ. Inſtit. de act.
Tu dic indiſtincte,
Bar. nõ ſibi cõtradi-
cit, ſi videatur con-
cordia ſua in ſua di-
ſtinctione in hac au
then. quam ſubijcit
poſt ſpecialitatẽ præ
dictã: quia ſunt bo-
na nobis de ꝓximo
obuenientia: & præ-
ſumitur ignorantia,
vel maximè ſi ſunt
mobilia: & iſta lo-
quatur in d. l. quiſ-
quis. et in d. l. ij. Si au
tem ſunt bona no-
ſtra de antiquo, &
maxime ĩmobilia:
& tunc præſumatur
ſcientia.

↦ P. PAV. P.

e ¶ Sed cum teſtator.
Adde circa iſtã, phi
bitionem Falcidiæ,
quod requiritur qđ
expreſſe prohibeat
tur, vt per Ange. in
ſ. ſi vero expreſſum.
in auth. de hæred. &
fal. adeo q nõ intelli
geretur prohibita ſi
teſtator iuberet ſol-
ui legata omni exce
ptione remota, vide
Com. cõſi. cxxx. in-
cip. magiſter Ioſ. ad
fin. Item circa iſtam
materiam detractio
nis Falcidiæ, vide
Franc. conſi. xxij. vbi
ponit an in teſtamẽ
to militis donabaſ.
& quid de relicto ſa
cto filijs, & qđ de le
gato facto mri pau-
perculæ. & quid qñ
eſt dictum relinquo
omnia mea bona, nũ-
quid autem de dona
tione cauſa mortis,
& de aliis donatio-
nibus quæ firmãtur
morte detrahi de-
beat Falcidia. vide
Roma. conſil. lxxv.
quid autẽ ſi teſtator
inſtituit aliquem in
vſufructu, & graue
tur poſt mortẽ reſti-
tuere hæreditatem,
an poterit detrahere
Treb. vide Roma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consecvj. Item nota quod si extraneus sit institutus vt sit custos nomine filij filius ipse dicitur institutus, & ideo non detrahitur Treb. secundū Bal. in c.j. iij. col. in tit. an agna. vel fil. rep. hæred. pos. quid autem si testator instituit tutus pluribus inuicem substituit vltimo loco & deficientibus de domo sua substituat piam causam, an eueniente casu primæ substit. possit detrahi Trebel. vide Alex. cōsi. cccl xxxvij. ad fin. Item quod ille qui negat fideicom. vel legatum, vel negat aliquam rem subiectā esse fideicōmisso, vel aliter quærit subuertere fideicom. priuētur iure detrahendi Falcidi. vel Treb. vide nota. Bart. in l. rescripta. in princ. ff. de his quibus vt indigmis.

a ¶ Iura moralia. Ad de Bar. post gloss. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & Bart. in l. nemo. potest. in j. colum. de leg. j.

b ¶ Vnde cogitauit. Istud fuit nouum singu. dictum Iaco. de Bel. in authētica de hæredi. & Falci. §. hinc nobis. & quærit ibi Bal. nunquid isto casu, sicut legatum tenet, teneat etiam fideicom. vniuersale: & dicit qd non: cum sit in potestate fideicommissarij cogere hęredem adire.

c ¶ Statuit. Et vide quod dixi in l. eam quā. in versicu. ego addo alium casum, &c. Et addit Bal. in l. filium xv. col.

d ¶ Prohiberi. Adde Bar. & doct. in l. nemo potest. in j. colū. de leg. j. vbi tenent cōtrarium per Bar. d. l. Marcellus. hic al leg. Sed quid si altera quarta, quæ debetur alicui ratione cō suetudinis, vel statuti, an possit prohiberi per testatorem? Bald. in l. fi. in xvij. colum. in ver. de materia quæritur. ī. fa. ercisci. alle. c. Raynutius. de test. & ibi per Bal. de quæstio. gloss. hic.

↠ P. PAV. P.

e ¶ Testator. Vide Bar. consi. vj.

↠ P. PAV. P.

f ¶ Ego dixi. Ad apostil. Alexand. ibi po sitā, vide etiā Com. consi. xxv. incipien. Franciscus instituit. in penul. colum. & in alijs consi. & in l. Marcellus, vbi etiā Bar. ad Trebellianū in princ. vide Bart. consilio vj. & Rom. sing. dccxciij. incip. est dubium vbi dicit quod ista dubitatio cessat in filio qui habet duas quartas, posito quod in alijs sit dubium, retento tamen q possit prohiberi. stet solenne dubium in dicendo grauo te restituere testatorē nō possit prohibere Falcidiam. vt eod. l. quod de bonis. §. j. ij. & fin. Sol. Aliud olim, aliud hodie: & sic illa iura corriguntur. Istud est certū: sed vnum fecit me iam dubitare. s. ratio d. l. quod de bonis §. j. quæ dicit q ideo testator non pōt prohibere, quia est contra publicā vtilitatē: si illa ratio esset vera, videtur q adhuc hodie non possit prohibere. Domini, pro certo ista nostra iura moralia[a] variantur ex parte, secundū morum varietatē. l. qđ de bonis. fuit facta tempore quo erāt pagani, nec vita in alio seculo sperabat: sed aliud cogitabant, nec aspiciebant merita animæ: & ideo cogitauerūt, q si hæres non lucraretur ex aditione hæreditatis, omitteret hęreditatē: & sic testm remaneret nullum. qđ esset cōtra publicā vtilitatē: vt l. vel negare. ff. quemadmo. test. ape. postea tēpore huius auth. Romanum imperiū erat Christianū, & Imperator Iustinianus fuit Christianus: & sic ipse considerabat aliud seculū, & salutē, & merita animę: vnde cogitauit[b] q licet hęres non lucraret aliquid comodi pecuniarij: tamē ex eo solo q facit istum pium actum, q adimplet volūtatem defuncti, habet meritū apud Deum: & propter lucrum istius meriti, cogitatur q non omitteret aditionem hæreditatis. Præterea Imperator statuit[c] q in casu isto, quando testator prohibuit detrahi Falcidiā, si hęres repudiat hæreditatē, nihilominus testamentū remanet validum, & vadit ad personas enumeratas in auth. hoc amplius. ś. de fideicōmiss. vt exprelsē dicit text. in auth. de hęred. & Fal. §. si vero expresīm. & iō hodie hæc prohibitio non est cōtra publicā vtilitatē: quia nō tendit ad interitū testamenti. quod tene menti: & iste fuit vnus de casibus. quē addidi vobis ad gl. in l. eam quam. ś. de fideicōmiss. q valent legata, & debent ex testamento, ex quo nō aditur hæreditas. Oppo. de inof. test. l. quoniam in prioribus. & l. scimus. Sol. Ibi loquit[d] in debita iure naturæ, quæ non potest prohiberi:[d] hic in Falcidia debita iure institutionis. Et hoc ↠ etiam verum apparet: quia etiā portionem debitā patrono nō possit testator prohibere: vt in au thē. de hęre. & Fal. §. pe. Oppo. de l. si vt allegas. ś. eo. Inst. de fideicom. hęre. §. sed quia dicit gl. hic ibi loquitur in Trebellia. hic in Falcidia. quasi dicat, ↠ testator[e] non pōt prohibere Treb. idē no. in d. l. si vt allegas. ś. eo. Contrarium tenet glo. in auth. eadem, vnde sumitur. & inst. de fideicom. hęr. §. sed quia. do. Iaco. de Bel. in auth. eadem, tenet istas glo. quia non est nostrum legem extendere. Prēterea nō inducit legis correctio, nisi in eo quod est in l. corrigēte expressum. l. prę cipimus. in fi. j. de appel. Ego dixi[f] semper cōtrarium, q etiam Treb. posset prohiberi. Et si dicas, ↠ nō est nostrū legem extendere cōcedo: sed lex antiqua bene pōt extendere legē nouā: vt habuistis l. si qs seruo. de fur. Clarius no. in l. sed & posteriores. ff. de leg. Sed legem habemus, quę dicit, q in quibus cunq; testamentis cessat Falcidia, in illis cessat Trebellianica: vt in testamēto militis, & si q sunt alij: vt l. Marcellus. circa prin. vers. q aūt. ff. ad Treb. ergo &c. Quęro dicit hic sed cum testator hoc expresīt, &c. nō ignorus, &c. ↠ quid in dubio vtrū presumat[g] scire testator vires sui patrimonij, an ignorare? Gl. dicit, q presumit scire: vt ś. de rescin. vt. l. quisquis. licet sit arg. cōtra Inst. qui manu. non pos. §. i fraudē. vide primā gl. Circa hoc dicas: Aut loquimur in actibus moriē tium, et generaliter testator[h] presumit ignorare vires sui patrimonij: vt in auth. ea. §. si verō. ver. nō aūt. & Insti. q manu. nō pos. §. in fraudē. & arg. ś. qui tes. fa. pos. l. hac cōsultissima. §. at cū humana. Aut in actib. viuē tiū: & tunc aut iste habet bona, q ad eum de nouo peruenerunt: & presumit ignorare vires: vt ś. de hęre. vē. l. qui nondū. Aut peruenerūt ab antiquo: & tunc aut erāt bona immobilia & presumitur scire: vt l. quisquis. ś. de rescin. ven. Aut erant mobilia: & tunc si quidē erant p̄sentia, presumit scire sed absentia presumit ignorare: vt l. in fraudē. ff. q & à q. Prędicta, q̄ dixi q in actibus moriē tium p̄sumit ignorare: intelligo, nisi ex alia qualitate aliquid p̄sumatur: vt puta si detrahi vetuit Falcidiā ex hoc præsumitur scīēs, vt hac auth. cū gl. sua. ↠ consiliū est, q in testamēto ista verba ponātur qñ testator vetuit detrahi. Falci. sciens vires sui patrimonij, & nō ignorans. Itē in ciuitatibus[i] istis, in quib. fit catastrū debet qs assignare oīa bona sua mobilia, & immobilia: & de his soluunt collectę. Ego in his plumerem scīētiā: nō em̄ esset tolerabilis ignorantia facti, in suo proprio, q ita sępe redīret. Venio ad secundā particulā, quę nō habet contraria: ideo trāseo ad tertiā. Op. ś. de fideic. l. ij. vbi nō p̄iudicat, nisi in solutis. Sol. Ibi legata erant inutilia, ex alia cā, quā per falcidiā. Opp. de l. error. j. e. Sol. distingue, ↠ qñ legatum est indebitū per Fal. si quidē hęres solvit ignorāter ignorātia facti. in nullo p̄iudicat, [k] qa etiā solutū repetit: vt d. l. error. Si verō soluit scīēs ius & factū p̄iudicat in eo & in alijs, vt hic: sed si esset indebitū per aliā cām q̄ per Falcidiā, solutio facta ī vno non p̄iudicat in alijs: vt l. fi. ś. ne vxor. p ma. & habuistis no. ś. de test. l. nō dubiū. Opp. de l. q. de bonis. §. nō idcirco. ff. eo. Sol. Illa corrigit per istā. Opp. de l. si ex pluribus. e. tit. Sol. Ibi nullū legatū fuit integrē solutū in secunda parte illius legis, in prima parte p̄ istam corrigit. Venio ad quartā[l] partē in qua no. multū q dixi illā solennitatē istorū testiū. qui adhibent loco absentiū. ↠ Itē no. q inuētario non cōfecto, nō potest detrahi Falcidia: sed prętant solida legata, etiam si excedant substātiam. Opp. de l. successores j. eod. tit. & de leg. l. si vniuersę. & ff. ad Trebel. l. j. §. pe. Sol. Iura antiqua in hoc corrigūtur. Huius ratio est: quia qñ hæres non facit inuētarium, præsumitur q res hęreditarias subtraxerit, & sic hęreditas esset soluendo, totam hæreditatem videatur prohibere Trebellia. vide Alexandrum consilio v. in vltima columna in iij. dub. Roman. consilio lxxvj. vbi etiam ponit quid si dixit pleno iure & vide omnino eundem consilio lxxix. & ccxxxix. & ibi dicitur secundū cōmunem opinionē q possit testator prohibere Trebel. vt non procedat in filio. de quo vide Alexandrum exclamantem consilio lxvij. in ij. columna & sequen. Quid autem si testator dixit restituas in tegrā hæreditatem, an videatur prohibere Trebelli. vide Angel. in addit. ad Bartol. in l. ij. & quo modo & quando quart. pars deb. lib. x. Alexandr. in l. centurio. in xxxvij. colum. de vulg. & pupil. & latius Aretin. quid autem si iussit solui legata, omni exceptione remota. vide Com. consilio cxxx. de quo habes ś. in alia apostil. parua. Itē per quæ verba dicatur prohibita Falcid. vel Trebel. vide signanter Paul. consilio cl. & hic vbi etiam ponit an possit prohiberi in donatione causa mortis, itē per quæ verba videātur pro hibita, & quid de verbo totam, vide Paul. consilio clxiij. in ij. colum. Item de eo quod dictum est quādo testator dixit totam hæreditatem vel similia verba, an videatur prohibita, vide Aret. in l. centurio. in v. charta de vulga. & pupil. in j. col. faciunt quæ habes ī reper. in verbo dicto circa dictionē integre vel integrali ter. q̄ vide omnino.

↠ P. PAV. P.

h ¶ Vtrum præsumatur. Vide omnino contra hoc Aret. in consilio xlvij. in ij. columna.

¶ Testator. Et generaliter an testator præsumatur ignorare vires patrimonij sui vide per Bald. in l. ij. in ij. quæstione ī. de rescin. vendi. & per Ia. de Bel. in d. l. quisquis.

i ¶ In ciuitatibus. Ad de tu ad Barto. hic do. Alexand. in consilij. col. ix. in princip. in ij. vol.

k ¶ Præiudicat. Sed quid in legato annuo quod solutum est per vnum, aut duos annos, & non plures: an sibi præiudicet in alijs præstationibus annuis eidem fiendis, vide singulariter Bald. di stinguentem in l. nō dubium. C. de testa.

l ¶ Venio ad quartam. Sed an hoc sit verum vide omnino Barto. in l. in ratione. §. quod vulgo. ff. eo. & singulariter Bald. in l. filiū. in xvij. col. ś. fami. ercīscum.

vt probatur ex text. in auth. eo. vnde sumit. Quæro circa istā partem de plurib. primo hic dicit ↠ quod deberent citari legatarij qđ de creditoribus. Gl. dicit idē, & bene. [a] dic vt in glo. ↠ Sed quęro, ecce q hęres nō adhibuit testes loco absentiū, de quib. dicit hic, inuentariū est nullū, an sit nullū quo ad omnes etiā p̄sentes an tantū quo ad alios etiā absentes, in quorum locū debuerūt adhiberi testes? & tex. hic videt sonare, q sit nullum in totū. Contra videtur in l. de vno quo q. in prin. ff. de reg. iur. & l. Fulcinius. §. q si aduersus. ff. quib. ex cau. in pos. eat. & in l. nō idcirco. de iud. & sic forte debet intelligi iste text. salua meliori deliberatione. ↠ Quęro vtrū per nō confectionē[b] inuētarij perdat debitū iure naturę. Dicit glo. q nō, in auth. hoc amplius. ś. de fidei. q puto verū per tex. in corpore eo. §. pen. vbi dicit, q debita patrono non perdunt. Diceres tu quid releuat hoc cū ipse debeat pręstare solida legata, etiā de suo proprio. vt hic dicit. Rn. dicunt doc. hic. Rich. Malumb. & etiā Cyn. q legitima diminuet legata: & ista legata sic diminuta per legitimam prętabuntur solida, etiam si excedunt vires patrimonij. Ita intelligunt istā auth. ↠ Quæro, an p non confectionē inuentarij, perdat Treb.[c] Ista quæstio nō mouetur à nostris glo. sed à Moder. doc. sic. do. Cy. videt hic tenere q perdatur. do. Iac. de Bel. videtur tenere cōtrarium, principaliter per illam rationem: non est nostrū legem extendere. Ego alias de facto divi pluries, q Trebellianica non perdatur propter nō confectionem inuentarij. Ratio, quia non debet induci correctio legum: nisi in casu legis corrigentis: vt j. de app. l. pręcipimus. in fi. sed hoc non reperit expressum. dices tu: imó videtur expressum in d. l. Marcellus. §. quod autem. in eo quod dicit, in omni testamento, in quo cessat Falcidia cessat Trebellianica, vt in testamento militis. & si qui sunt alij. Respon. illa lex loquitur, quādo Falcidia cessat ratione ipsius testamenti: sed in casu nostro, non cessat propter testamentum, sed propter delictū hæredis postea cōmissum, in nō conficiendo inuentariū: & nos nō habemus regulā dicentem, in quib. casibus hæredes perdat Falcidiā, propter delictum perdat Trebellianicā ergo non est nostrum legē extendere: & ita ↠ obseruatur communiter. ↠ Quęro circa istā partem quid si ecclesia[d] vel aliquod hospitale instituitur hęres: an patiatur pœnas statutas contra non facientem inuentarium. Tex. videt q sic, in auth. ea. §. fi. vbi dicitur, istas pœnas habere locū, siue sit institutus Imperator, siue persona aliqua posita in clericatu, siue pupillus: licet pupillus possit pętere restitutionē. In cōtrarium facit de iure fisci. l. j. §. an bona. l. nō possunt. vbi fiscus nō potest teneri nec creditoribus, nec legatarijs, vltra vires patrimonij. nescio qđ dicā, dubito modo. Cogitabis. ↠ Quæro, circa istam partē, vtrū inuentariū factū ab hærede prosit fideicōmissario: & vtrū fideicommissarius teneatur facere inuētariū & vtrū inuētarium factum à pupillo, prosit substituto suo: dic plenē vt dixi in l. in ratione. §. quod vulg. ff. eo. Opp. & videtur instātia litis debeat esse triēnium: vt l. prōperandū. ff. de iudi. Sol. Specialis casus est hic. q no. & tene menti istā: quia vtilia sunt.

a ¶ Et bene. Et idem tenuit Bal. in l. si omnes. C. si vt se ab hære. absti. & Imo. in c. quoniam frequenter. in fi. prin. vt lit. non contest. & Bal. hic, & in l. fin. in j. colum. ś. de iur. delib. & per Ang. in l. j. §. hæc stipulatio. ff. si cui plusquam per legem Falcidiam per Ludouī. in l. j. §. penul. de verbo. oblig. per Barto. in consi. incipien. maritus fecit.

b ¶ Quæro, vtrū per non confectionem. Adde Bal. in l. in fi. §. penul. ff. de iur. de liberan. & in l. filiū in penul. col. C. famercisc. Ang. in auth. hoc amplius. C. de fideicom. Sal. contra. in l. fi. §. j. de iure delib. & vide Ioan. de Imo. in l. j. ff. si cui plus. Andreas. Barba.

b ¶ Confectionē. Adde Bal. in l. cū a matre. in v. col. ś. de rei ven. & in l. j. de bo. autho. iud. pos. & in l. j. in fi. vbi per glo. ś. de iur. delib. & Ia. But. in d. auth. hoc amplius. & ibi etiā ponit quid refert, & plene p. Paul. de Ca. in consi. cx. & Spec. & Io. And. in tit. de instr. edit. §. fi. versi. quid de suo.

↠ P. PAV. P.

b ¶ Confectionem. Sequitur Ioā. de Ana. consi. xlij. in fine.

c ¶ Perdatur Treb. Communis opi. omniū est, quod per non confectionē inuentarij Trebel. nō perdatur. Contrarium consuluit Bar. in consil. quod incipit, Nicol. Mat. & hoc idem tenet Lu. ś auth. similiter. j. eo. allegat text. in auth. de hære. & Fal. §. si vero nō fecerint. ibi & fideicōmissa. qđ perpetuo not. & ita vide facto seruari: et pauci habent illud cōsilium optime sacit: sed reperio eund. Bartolum consuluisse in alio consi. incip. Quæsitū est an hæres, qui omisit inuentarium. q. non perdatur Treb. Dixi post Imola. in l. j. §. hęc ſti pulatio. si cui plus q̄s per legem fal. Adde an per nō confectionem inuentarij perdatur Trebel. quod Bal. pulchre examinat, consi. xxvij. ſij. lib. & dicit, quod de iuris rigore perdat, nō de æquitate canonica, de qua vide etiam per eundem consil. clxxxix. ij. li. Oldra. con. cxxxiij. Pau. de Cast. consil. cc. & Roma. consil. cclxxvj.

d ¶ Quid si ecclesia. Vide Bart. in l. j. ś. de sac. sanc. eccle. & in l. fin. §. fina. ī. de iure deliberā. vbi hoc firmatur, licet hic dubitauerit. & vide Moder. in c. j. de solutio. & in rubri. ff. de acqui. hære. & vide Imol. in l. j. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus quam per l. Falcid. & Bartol. etiam in auth. de hære. & falci. tenet primam partem in fi. adde Abba. consil. xxxiij. j. lib. & lxxiij. ij. libro. dubium. C. de testa.

¶ Venio ad quartam. Sed an hoc sit verum vide omnino Barto. in l. in ratione. §. quod vulgo. ff. eo. & singulariter Bald. in l. filiū. in xvij. col. ś. fami. ercīscum.

e ¶ Similiter. Nota ad hanc authenticam, similiter. & si relinquit[e] vni centū ad pias causas pro anima: non tamē detrahit falcidia: si tamen relinquit ei, puta æquus, de illo detrahit tantū quod sufficeret ad vtrunq; l. si seruus. cum seq. & ibi no. Ang. & Imo. ff. eo. & in l. si post missionē. eo. ti. Et hāc auth. similiter limitaui, si locus pius esset institutus: qa a legatis pijs detrahit Falcidia, secūdum Ang. sed si nō singulariter in §. sed hoc præsenti. in fi. in authen. de sanc. epis. facitur nota. per doct. in authē. quas actiones. C. de sacro sanc. eccle. Item limita singulariter, vt p. Ang. in l. decem. de fideicōi. Et ad illud quod dixi secūdum Ang. in ś. sed hoc præsenti. Adde Ab. in c. in præsentia. de proba. adde an si testator legat ad pias causas, & alias pſonas, plus quā habeat in patrimonio: debeat solum fieri detractio de alijs, nō de factis ad pias causas. vide Oldr. consil. cxj. vbi dicit, q. de oīmibus.

↠ P. PAV. P.

¶ Similiter. Circa has duas auth. quas Barto. solenniter legit. Adde primo circa authē. sed in ea q pcedat etiā in Trebel. secundum Bald. hic. Item procedit in prohibitione expressa secus in tacita, quæ fit per grauamen de restituendo secundum Ro. cōsil. ccvj. in pe. col. quem reprobat Alexā. hic in apost. ad Bal. vide etiam de materia do. Fran. cōsi. xviij. Item secundum Ro. vbi ī. nō procedit in filijs de quo vide Alexā. in l. Marcellus. in prin. ad Treb. in vij. col. & ibi per no uisimos. nunqd autem ista verba respiciant legitimam, & quid in Treb. vide do. Franc. cōsil. xix. ista auth. videtur singulariter limitanda vt nō procedat qua do ille qui vellet detrahere esset de familia. Ita probatur in simili ex his quę scripsit sas. inspiud. feu. in vij. col. in princi. Circa vero authen. Similiter. an derelicto ad pias causas Treb. detrahaſ. vide Ro. cōsi. ccxxxix. Pau. de Cast. consil. lix. vide in materia Alex. consi. xij. ad fi. in ij. volu. Francisi. consi. lxvij. col. pen. vbi fortius dixit istud vidi procedere in eo q. immediate relinquitur pauperibus. Item an & quā do relictum non mediate, sed immediate peruentum est in piam causam impediat detractionem Treb. vide Roma. consi. cvj. circa finē. Item quid etiam si relinquaſ alicui Hospitali non pio loco, quod tamen non detrahitur Treb. nec Fal. vide Pau. consi. ccxcix. Itē an de legato facto a filio patri vel extra tanquam sit pium posit detrahi Falc. vel Treb. vide Aret. consi. xij. col. ij. vide Crem. sing. ix. Item an pia causa aduersus piam causam detrahat Treb. vel Falc. vide Bart. in §. sed hoc p̄senti. in authen. de sanc. episco. Item quod quando in priuilegium alicuius personæ impeditur detractio quartæ, tale priuilegium non perdit si illa persona sit grauata alteri restituere. vide Roma. singu. ccccxj. nunquid autem de legato male ablatorum incertorum possit detrahi Treb. vide Barb. in tract. de Gabel. in v. parte viij. partis principalis circa finem. Item an ecclesia aduersus aliam ecclesiam gaudeat priuilegio isto. vide late Barba. quod sic. in consi. xv. volu. iij.

f ¶ Quæro vtrum. Vide Ludo. Roma. in consi. cciij. si cessat Trebellianica, vide omnino. And. Barb.

g ¶ De fideicommiss. vniuersali. Vide omnino Ang. in dicta l. Marcellus. versicu. quod autem.

liter limitaui, si locus pius esset institutus: qa a legatis pijs detrahit Falcidia, secūdum Ang. sed si nō singulariter in §. sed hoc præsenti. in fi. in authen. de sanc. epis. facitur nota. per doct. in authē. quas actiones. C. de sacro sanc. eccle. Item limita singulariter, vt p. Ang. in l. decem. de fideicōi. Et ad illud quod dixi secūdum Ang. in ś. sed hoc præsenti. Adde Ab. in c. in præsentia. de proba. adde an si testator legat ad pias causas, & alias pſonas, plus quā habeat in patrimonio: debeat solum fieri detractio de alijs, nō de factis ad pias causas. vide Oldr. consil. cxj. vbi dicit, q. de oīmibus.

↠ P. PAV. P.

¶ Similiter. Circa has duas auth. quas Barto. solenniter legit. Adde primo circa authē. sed in ea q pcedat etiā in Trebel. secundum Bald. hic. Item procedit in prohibitione expressa secus in tacita, quæ fit per grauamen de restituendo secundum Ro. cōsil. ccvj. in pe. col. quem reprobat Alexā. hic in apost. ad Bal. vide etiam de materia do. Fran. cōsi. xviij. Item secundum Ro. vbi ī. nō procedit in filijs de quo vide Alexā. in l. Marcellus. in prin. ad Treb. in vij. col. & ibi per no uisimos. nunqd autem ista verba respiciant legitimam, & quid in Treb. vide do. Franc. cōsil. xix. ista auth. videtur singulariter limitanda vt nō procedat qua do ille qui vellet detrahere esset de familia. Ita probatur in simili ex his quę scripsit sas. inspiud. feu. in vij. col. in princi. Circa vero authen. Similiter. an derelicto ad pias causas Treb. detrahaſ. vide Ro. cōsi. ccxxxix. Pau. de Cast. consil. lix. vide in materia Alex. consi. xij. ad fi. in ij. volu. Francisi. consi. lxvij. col. pen. vbi fortius dixit istud vidi procedere in eo q. immediate relinquitur pauperibus. Item an & quā do relictum non mediate, sed immediate peruentum est in piam causam impediat detractionem Treb. vide Roma. consi. cvj. circa finē. Item quid etiam si relinquaſ alicui Hospitali non pio loco, quod tamen non detrahitur Treb. nec Fal. vide Pau. consi. ccxcix. Itē an de legato facto a filio patri vel extra tanquam sit pium posit detrahi Falc. vel Treb. vide Aret. consi. xij. col. ij. vide Crem. sing. ix. Item an pia causa aduersus piam causam detrahat Treb. vel Falc. vide Bart. in §. sed hoc p̄senti. in authen. de sanc. episco. Item quod quando in priuilegium alicuius personæ impeditur detractio quartæ, tale priuilegium non perdit si illa persona sit grauata alteri restituere. vide Roma. singu. ccccxj. nunquid autem de legato male ablatorum incertorum possit detrahi Treb. vide Barb. in tract. de Gabel. in v. parte viij. partis principalis circa finem. Item an ecclesia aduersus aliam ecclesiam gaudeat priuilegio isto. vide late Barba. quod sic. in consi. xv. volu. iij.

f ¶ Quæro vtrum. Vide Ludo. Roma. in consi. cciij. si cessat Trebellianica, vide omnino. And. Barb.

g ¶ De fideicommiss. vniuersali. Vide omnino Ang. in dicta l. Marcellus. versicu. quod autem.

1 ¶ Relictum pro anima, dicitur ad pias causas.
2 In legatis ad pias causas, cessat Falcidia: & est onus hæredis, & legatariorum.
3 De fideicomisso vniuersali non detrahitur Trebellianica.
4 Legata ad pias causas, quod diminuantur propter diminutionem patrimonij.
5 Legata ad pias causas, minuuntur ꝓpter debitū iure naturæ.

e ¶ Similiter. Oppo. ff. eo. l. j. §. ad municipiū. Dicunt quidā, q, ibi fuit relictum pro anima, nō aūt fuit relictum ad pias causas: quia pia causa est, quando relinquitur ad fabricam ecclesiæ, vel ad pontē vel ad aliqđ aliud simile. Breuiter ↠, quicquid relinquit pro anima, dicit ad pias causas: vt no. in l. si quis Titio. ff. de leg. ij. Vnde vera solu. est q hæc lex corrigit iura antiqua. ↠ Quæro in istis legatis ad pias causas cessat Falcid. an hoc pertineat ad onus hæredū, vel ad onus aliorū. Vide gl. in l. ex asse. ff. eo. & in l. si in testamento. Tu dic q onerat hæredes, & legatarios: quia ista legata debēt ante omnia detrahi vt æs alienum l. sed si nō seruus. & l. æris alieni. ff. eo. & sic ex hoc hæres habebit minorē quartā, & alij legatarij habebūt minus de legato. Quæro, vtrū[f] de fideicommisso vniuersali[g] relicto ↠ ad pias causas detrahatur Trebellianica. Istam q. format Spec. in tit. de instru. edi. §. cōpēdioſe. ver. sed cū deductio. & eā format gl. de test. c. si pater. lib. vj. Quicqd gl. dicat, ego pluries consului q cessat Trebellianica per regulā posita in d. l. Marcellus. ver. quod autem. ad Treb. vbi hoc not. & ego ibi examinaui. Quæro, legata minuūtur quādoq; ↠ tutas contra non facientem inuentarium. Tex. videt q sic, in auth. ea. §. fi. vbi dicitur, istas pœnas habere locū, siue sit institutus Imperator, siue persona aliqua posita in clericatu, siue pupillus: licet pupillus possit pętere restitutionē. In cōtrarium facit de iure fisci. l. j. §. an bona. l. nō possunt. vbi fiscus nō potest teneri nec creditoribus, nec legatarijs, vltra vires patrimonij. nescio qđ dicā, dubito modo. Cogitabis. ↠ Quæro, circa istam partē, vtrū inuentariū factū ab hærede prosit fideicōmissario: & vtrū fideicommissarius teneatur facere inuētariū & vtrū inuētarium factum à pupillo, prosit substituto suo: dic plenē vt dixi in l. in ratione. §. quod vulg. ff. eo. Opp. & videtur instātia litis debeat esse triēnium: vt l. prōperandū. ff. de iudi. Sol. Specialis casus est hic. q no. & tene menti istā: quia vtilia sunt.

1 Quod tamen non detrahitur Treb. nec Fal. vide Pau. consi. ccxcix. Itē an de legato facto a filio patri vel extra tanquam sit pium posit detrahi Falc. vel Treb. vide Aret. consi. xij. col. ij. vide Crem. sing. ix. Item an pia causa aduersus piam causam detrahat Treb. vel Falc. vide Bart. in §. sed hoc p̄senti. in authen. de sanc. episco. Item quod quando in priuilegium alicuius personæ impeditur detractio quartæ, tale priuilegium non perdit si illa persona sit grauata alteri restituere. vide Roma. singu. ccccxj. nunquid autem de legato male ablatorum incertorum possit detrahi Treb. vide Barb. in tract. de Gabel. in v. parte viij. partis principalis circa finem. Item an ecclesia aduersus aliam ecclesiam gaudeat priuilegio isto. vide late Barba. quod sic. in consi. xv. volu. iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter defectum patrimonij, vt si testator legauit plus quã habebat. Itẽ minuuntur quandoq; per Falcidiam vt l.in quartam. §.ff.c.†Quæro,an legata ad pias causas recipiant diminutionẽ propter defectum patrimonij, sicut alia legata. & videtur q; non quia detrahitur vt æs alienum.vt ſ.dixi.Contrarium puto, ſicut dicimus in testamento militis,in quo licet esset Falcidia tamen diminuitur propter patrimonij defectũ:quæ diminutio fit æqualiter in testamẽto militis,etiã nõ militãtis:vt dicit tex.espresse in l.ſi post missionẽ.ff.e.Nec obst.quod dicitur.q; detrahitur vt æs alienum:intelligo quo ad quid.ſ.quo ad cõputationem Falcidiæ non quo ad alia. Quod apparet ex eo,qa talia relicta ad pias causas minuuntur propter debitum iure naturæ.videbitis no. in.l. ſi quis ad declinandam.ſ.de epiſ.& cleri.

a *De caducis tollendis.*[a] *Rubrica.*

¶ Glo.continuat:quia legata,& fideicommiſſa,multis modis efficiebãt caduca,& inualida,ſeu p̃dita.Imperator tollit multos casus,in quibus fiebant caduca,& ideo ponit de caducis tollendis.

LEX Vnica.

ET nomen. Primò, ponit ſuum procœmiũ. Secundò illud exequitur.Secũda ibi:& cum lex Papi. In iſto ſuo procœmio Imperator primò ponit causam,quare fuerunt introducta iſta caduca.Secũdo ponit vnam rationem iniquitatis eius:quia.d.l.erat odioſa. Tertiò ponit aliam rationẽ iniquitatis:quia erant contra voluntatẽ defuncti.Secunda ibi:& quemadmodũ.Tertia ibi:ſed & ipſi, In iſto principio non habetis alia.

1 ☞ *Dies legati,quando cedat quo ad tranſmiſſionem.*
2 *Quando dies legati cedat quo ad obligationem.*
3 *Dies legati quando cedat quoad translationem dominij.*

Et cum lex. Hæreditas poteſt adiri à morte teſtatoris: dies legati,& fideicõmiſſi purè, vel in diẽ certum relicti,à die mortis cedit quò ad tranſmiſſionem,ſublata iniquitate legis Papiæ.hoc dicit. Primò ponit iniquitatem legis Papiæ.Secundò illam corrigit.Secunda ibi:primum hoc corrigẽ

b tes. Oppo.j.eo.tit.§.ſinautem[b] ſub conditione.Solu.Hic loquitur in legatis relictis purè,vel in diem certũ:ibi in legatis relictis ſub conditione. Oppo.j.eo.dem titu.§.in nouiſſimo.Solu. falſi in casibus ibi poſitis.Opp.de.l.hæres meus.ff.de conditio. & demonſtra.Sol.licet ibi dies incerta ſit:tamen quia omnino extitura in vita legatarij,habetur pro pura. Oppo.de.l.ſi dies.§.ſi.ff. quãdo di.leg.ced.Sol. Ibi erat cõditio tacita,quæ nõ habet ſuſpẽdere legatum. Venio ad glo.ſuper verbo, cedere: quæ eſt difficilis,& ſeipſam malè explicat. Opp.& videtur,quòd dies legati non cedat,niſi ab adita hereditate:vt.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ff.de leg.j.&.l.& eleganter.§.item ſi ſeruum.ff.de dolo. Glo. quæ eſt hic,dicit quòd iſtud,quod hic dicitur, quòd dies cedit à tempore mortis eſt verum quo ad tranſmiſſionẽ:non quo ad inducendam obligationem,vel transferendum dominiũ:vide glo. ſi dicit hoc. Opp.de.l.eum qui Calendis.ff.de verbo.oblig.Solu.Dicit glo.aliud in contractibus:aliud in vltimis volũtatibus. Sed certè hoc non eſt verũ ſimpliciter:quia quo ad obligationem idem'eſt in contractibus,quod in vltimis voluntatibus,vt ſtatim

1 dicam. Tria ſunt ergo hic examinanda.Primò,†quando cedat dies legati,quo ad tranſmiſsionem:& in hoc non eſt dubium, ſi quidem legatum eſt purum, vel in diem certum, cedit à tempore mortis , vt hic. Fallit in casibus, qui ponuntur.j.eodem §.in nouiſſimo. Si verò legat , eſt conditionale, vel ſub die incerta,cedit ad euentum cõditionis, vel diei incertæ:vt.j.§.ſinautem ſub cõditione.Fallit,quando dies eſt incerta omnino extitura,viuente legatario:vt.l.hæres meus.j.reſpon.ff.de condi.& demon.Item fallit in conditione,quæ tacitè ineſt:vt.l.ſi dies.§.ſi.qñ dies leg.&.l.conditiones extrinſecus.ff.de condi.& demon.&.l.

2 iij.ff.de leg.j. Secundò eſt videndum,†quando cedat dies legati quo ad obligationem. Reſpon.ante aditam hreditatem nõ poteſt cedere quoad obligationem:quia non eſt perſona,quæ obligetur. Item obligatio illa oritur ex quodam quaſi contractu, qui contrahitur aditione:vt Inſtitu.de obliga.quæ ex quaſi contracta.§.hæres.& l.ex maleficijs.§.hæres.de actio.& obligatio.& l. apud Iul.in fin.quib,ex cau. in poſ. ea.vnde ante celebratũ iſtũ quaſi contractum,nõ poteſt dici obligatio:poſt aditam verò hæreditatem ſi quidem legatũ eſt purũ,ſtatim contrahitur obligatio quia hæres obligatur. Si verò legatum eſt in diẽ certum:& tunc idẽ regulariter , quia ſtatim naſcitur actio,licet obſtet exceptio. l.j.in fi.ff.qñ dies vſufru.leg.ce.Fallit in vſufru.vt ibi dicit:& ſic quo ad obligationem eſt idẽ in cõtractibus quod in legatis : vide glo.hic,in hoc nõ bene dicit.Si verò legatũ eſt ſub cõditione,vel die incerta:tunc cedit quoad obligationẽ adueniente cõditione: vt l.cedere diem.de verb.ſignif.etiam ſi conditio ſit tacita:vt no.in l.itẽ quia.ff.de pact.

3 Tertiò eſt †videndum , qũ cedat dies legati quoad translationẽ dominij.Reſpõ. ſiquidem legatũ eſt purum cedit ab adita hæreditate verè:à tempore mortis ſictè:vt l.ſi tibi homo.§.cũ ſeruus.de leg.j.&.l.à Titio in fi.ff.de fur.& ibi no.Si verò eſt relictum in diẽ:tũc nõ transfertur dominiũ niſi die adueniente vt l.Sempronius attalus.de vſufr, leg.&.l.ſi ſerui.vſufru.quẽadmo.ca.Si verò eſt relictũ ſub conditione, nõ eſt dubiũ q; nõ cedit,niſi conditione adueniente:vt l. ſi.§.ſinautẽ ſub conditione.§.cõmu. de leg.

c Et cum triplici. [c]Legata aut ſunt pro non ſcriptis,aut quaſi caduca,aut verè caduca. hoc dicit.

1 ☞ *Legatum pro non ſcripto,quando accreſcat coniuncto.*

d In primo.[d] Hic incipit exponere primũ: & breuiter dicit: Pro nõ ſcriptis vadũt ad ſubſtitutũ,vel coniunctũ,vel remanẽt apud eum,à quo relinquuntur ſine aliquo onere.h. d. Oppo. de l. ſi quis eũ.ff.de cõdi.& demon.So..Ibi legatũ primũ valebat:ſed onus ei iniũctũ erat inutile. Opp.ff.de leg.ij.l.codicil. in prin. Solue eodem modo. Op.de l.ſi duobus.§. ſi.ff.de leg.j.Plures ſunt ſol.Illa eſt vera: qa ibi perſona eius,cui relinquitur,licet in rerum natura nõ eſſet,tñ ſperabatur eſſe: hic nõ erat,nec eſſe ſperabatur. Opp.ff.de leg. j.l.plane.§.ſi coniunctim.Glo.quæ eſt hic,

1 dicit† q; regula eſt,q; pro non ſcripti accreſcit coniuncto. Fallit in quibuſdã casibus,in quibus non accreſcit cõiuncto.Glo. ponit hic tres casus,quosvide Dy.in.d.l.plane.§.ſi coniunctim.ponit vnam ſuam diſtinctionẽ per vnum modum.Diſtinguit enim aut legatum eſt inutile ratione perſonæ legantis,aut legatarij,aut miſta conſideratione vtriuſq;,&c.quæ diſtinctio infert validitatem casuum,nõ rationẽ eorũ:& ideo ſic ex ea nil vtilitatis poteſtis perpendere. Tu ergo dicas ſic: Quando legatũ eſt omnino pro non ſcripto,cõiuncto accreſcit.ita loquitur hic : ſed quando legatum eſt aliquo reſpectu validũ tunc non accreſcit coniũcto. ita loquuntur omnia contraria.Primò,quando teſtator legat Titio,& ſeruo ſuo:nã legatũ ſerui licet mero iure non teneat, tenet tñ de quadã æquitate:quia nõ debet eſſe hæres ita impius, quin det.Ita loquitur.l.pe.§.de neceſſ.ser.hære.inſti.Itẽ ſecũdus casus, qñ teſtator legat mihi & Titio ſeruũ meũ:legatũ meũ nõ eſt inua lidũ quia ſaltẽ ego habeo ius retentionis in parte mea.Tertius casus eſt,qñ legat mihi,& nõ capaci,nõ eſt omnino inualidũ:quia debes intelligere in tali incapace,à quo auferatur tanquam abindigno,& applicetur fiſco.alias dictũ gloſ. non procedit. Planè dixi in.d.l.planè.§.coniunctim. Oppo.j.eo.§.his ita.&.ff.de leg.j. l.iuſtatibus.§. Lucius.Solue vt dicam.d.§.&c.

e Pro ſecundo verò.[e] Quaſi caduca vadũt ad ſubſtituũ, vel coniunctum , vel

f remanent apud eum,à quo ſunt relicta cum onere ſuo. [f]h. dicit. Opp.ff.de adi.lega.l.filio.§.matri.Dicũt quidã,q; illa corrigitur. Alij dicũt q; ibi mater fuit ejecta,vt nuda miniſtra:quod eſſet cõtra illũ tex.licet gl.ſic videat tenere vbiq;. Dicit Petr. q; ibi,ideo ga deficit ibi legatum ex volũtate teſtatoris:hæc lex loquitur q; deficit

↦ P. PAV. P.

a ¶ De caducis tollendis.Circa iſtã materiã,quid ſit non ſcriptum quid caducũ, & quid quaſi caducum & de ratione ſ omnibus, vide Cepo.cautel.ſua . lxxj.

b ¶ Sinautẽ. Sed iure Digeſtorum ante l. Papi. quo tempore cedat dies legati,vide Bar.poſt gl. in l. eum qui.de cond.& demon.

↦ P. PAV. P.

c ¶ Et cum triplici. Circa declarationẽ iſtorũ omnium quid ſit q; nõ ſcripto, qd caducũ, & quid qua ſi caducũ, vide cepo. caute. lxxj. de quo ſcripſi in rub.

¶ In primo. Hũc §. notanter limita per tex.in.l.ſi.& ibi no. Barto.ff. de his quæ pro nõ ſcrip.haben.

¶ Pro ſecũdo. Limita ſtum text. in eo quod dicit,quodſubſtitutus præfertur coniuncto per caſum l.quamuis.ſ. de impu. & l. quidãm teſtamento. de vulga.& pupilla. vide Barto,in.l.j.in prin. in vlti.queſtio. ver. itẽ quæro.ff.de vul. & pup.

¶ Pro ſecundo. Et de iure accreſcendi vide Lud.Ro.in cõ ſi.lxxix.incip. quod reliqua hæreditas. Andr. Barba.

↦ P. PAV. P.

f ¶ Cum onere ſuo. Vide latè Socin . in l.quæ conditio.ff.de cõd.et dem.ſ.iij.co. & pluribus ſequen.

a ¶ Decedit in poteſtate. A dde Bar.in.l.ſi duobus.in prin de leg.j.& gloſſ. & doct.in.l.fin.in ver.dabitur.ff.ſi pars hære.pe.

b ¶ Dicat. Hic Bar.tenet contra.in l.ſi ſub conditione.& in.l.quæ cõditio.ff. de condi.& demõ.vide hic Cy.&.j.eo.l.vbi autem.

c ¶ In nouiſsimo. De iſta dictione nouiſsime.vide Barto.in rubric. ff . de no. ope.nuncia.

¶ In nouiſsimo. ad de Bar.in cõſi. clix. incip.proponitur q; domina Cuciarella. & vide Lud.Ro. in cõſi.ccxxj.de legato non agnito trãſmiſſo:vtrũ legarum de beatur à ſubſtituto ſi relinquitur ab hærede:& vide eundẽ Lu.Ro.cõſi.cxxxij. a Andr. Barba.

↦ P. PAV. P.

c ¶ In nouiſsimo. An autẽ iſta regula quod hereditas nõ addita nõ tranſmittatur ha beat locũ in monacho,ita q; ſi nõ adeat eccleſia priuetur , vi de Ange.cõſi. xxvj. incip. in dei nomine ſuper primo pũcto. in.iiij.dub.& de hac trãſmiſsione hæreditatis, vide Alex.cõſi.ccccliij.nũquid autem fideicõ.quod debeatur ex clauſula codicillari rupto teſtamẽto tranſmittatur non aditũ: vide. Bar.conſi. xij . & in cõſi.ſeq.circa fi . vbi ponit quid de fideicom.Itẽ plures casus in quibus tranſmittatur hæreditas non adita,vide per Bar. & alios in l. ventre. ff.de acqui.hære.Itẽ quid ſi ſtatutũ dicaret q; quælibet hæreditas delata tranſmittatur non adita, quę intelligatur, & an opus ſit qđ ipſe ſciat ſibi delatam,& quãdo delata dicatur ſi fortè erat relicta ſub conditione, quæ in rerũ natura ſub conditione erat purificata,ſed inſtitutus ignorabat vi. de Ant.de But. cõſi. lxxix .vbi cõcludit q; ſufficit eſſe delatã licet hæres ignoraret,& multa alia vt per eum.Itẽ de materia & de pluribus rationibus an hæreditas nõ adita nõ trãſmittatur,vide Iaſ.in l.emãcipata.in.v.& vj.col.vbi p diſcurſum multa aponit de materia trãſmiſſioſis hereditatis vel bo.poſ.&c. C. qui admit.

d ¶ Nõ adita. Et quæ ſit ratio,vide Bal.in l.ſi auia.ſ.de iure delib.& Sal.in.l. apud hoſtes.ſ.de ſuis & legi.quod limita vt per Bart.no.in.l.ij.in fi.ff.de vulg.& pup.

↦ P. PAV. P. ¶ Sinautem. Circa iſtam materiam quod legata ſub conditione non tranſmittantur, ſi ante parificatam conditionem moriatur legatarius.limita ſignanter procedere quando eſſet conditio momentanea, ſecus ſi eſſet ſucceſsiua , puta ſi habitauerit cum tali vſquequo , vel matrimonium contraxerit , vel mortuus fuerit . quod ſi legatarius ceperit habitare licet poſtea moriatur ante tempus limitatum in condtione habæt legatum integrum , vide Ioan. de Anania . conſilio. viij . incipien. viſo puncto vt eundem nota conſilio . lxxv . in ſecunda columna. Item quod vbi conſtat de voluntate teſtatoris expreſſa vel tacita cõditione trãſmittatur.& econtra,niſi de voluntate cõſtat, vide Soci.in l.iiij.in prima colum.de lega.j.& ibi etiam quod legatum de ſe non efficitur cõditionale,vbi apparet de mente.& de eo quod dictum eſt quando conſtat de mente conditionale tranſmittitur:vide Soci.in l.hæredes mei.ſ.cum ita.in iiij.columad Treb.

c ¶ Sinautem aliquid Quando legatũ ſub conditione trãſmittatur,vide Bal.in l. j.in ſi.colum.ij.vt ac. ab hæred. & contra hæredi . Ad intellectum iſtius text.vide Bar.in l.quãdiu la iij.ff.de acquirẽda hæreditate.

d ¶ Sinautem . Vide Bar. in cõſil.clix.incipproponitur quod domina Cuciarella. & in conſil.clxx.incip. Rich . condidit teſta. Andr.Barba.

e ¶ Ne hoc autẽ. Vide eum in l.ſi deceſſerit.qui fatiſda. cog. quando aliquid videatur commiſſum conſciẽtiæ alicuius, præſumitur ex qualitate facti vel perſonæ:vt eſt tex.licet in alijs terminis quã hic.qui tex. videtur melior de iure,in cafina.vbi hoc declaratur per glo.& doct. de offic.delega. Plus dicit hic Imol.quod ſi Papa in literis delegatorijs dixit , & in hoc tuã conſcientiã oneramus,q; videt electa induſtria perſonæ tex.eſt vbi no. d. Cardi.in cle.j. de iureiurã. Facit l. probatorias.ſ.de diuer.offi. lib.xij. & l. per hãc.j.de ero.milit. lib.xij. Sed vide gloſ.in l.eos.in prin. j.de appel.quæ intel ligit text. iſtum,qui dicit,prima ſentẽtia habet locũ,ſicut fuerit lata per delegatũ vide tex.in l.vel ſin gulos. ff.de teſta. in verſi.proprio chirographo.cum gl.quæ videtur dicere contrariũ.Item ſi requirit q; aligs interſit, et requirit preſentia in aliquo actu , non poteſt vices ſuas alteri cõmittere:vt dicit Bal. in c.quãuis. de offic.delegg.& ibi aliquid per Moder. & Bal.in l.j.in fi.C. qui admit. Adde qñ teſtator commiſit, quod ſterur conſciẽtiæ alicuius quid im porter, Roma.cõſil. ccclxx.per Ang.conſil. xciij.

↦ P. PAV. P.

g ¶ Perſonæ cohæret. Vide in materia legatorum q; qñ teſta

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret ſolu.cuiuſdam q.quã facit glo. †Quid in ſeruitutibus realibus? Glo.videtur dicere q; cedit dies ſicut in vſufructu,quod eſt falſum:quia ceſſat illa ratio,quæ eſt in vſufructu. Facit ad hoc ff. de ſer.l.ſi fundũ. Vide circa hoc quod no.in l.j.& ij.ff.quando dies lega.ced.vbi glo.dicit idem quod hic.

e Sinautem aliquid.[c] Legata relicta ſub conditione,vel in diem incertũ, cedunt à die aduenientis conditionis,vel diei incertæ,& ſi efficiatur caduca vadunt ad ſubſtitutũ, vel ſubſtitutos, vel cõiunctos, vel remanẽt apud eos à quibus relictũ eſt,ſi ſunt f hæredes ꝓ hæreditaria portione:ſi ſunt alij pro virili cũ onere ſuo.h.d. Oppo.de l.hæres meus.in prin.ff.de cõdi.& demon.& l. ſi cũ hæres.ff.quãdo dies leg.ce.Sol. Breuiter,quod hic dicitur de cõditione,intelligo niſi ſit talis cõditionis,quæ inſit tacitè:vt l. iij.de lega.j.& l.conditiones extrinſecus.de condi.& demon.vel niſi ſit omnino extitura in vita legatarij : vt in legibus contrarijs.

Opp.ff.de acquſ.hære.l.qui patri.Sol. Ille eſt mirabilis caſus , & ſingulariſsimus ibi. Ratio:quia ius ſubſtitutionis erat vnitũ cũ iure accreſcendi,vt ibi plenè dicitur.

f Ne autem hoc.[f] Quod dictũ eſt , ꝙ legata transeunt,vel remanent cum onere ſuo,intelligitur de onere quod conſiſtit in dando, vel faciendo,id quod poteſt per alium explicari:ſecus ſi conſiſtat in facto,quod certæ perſonæ cohæret [g].

1 ☞ *Legatum pro non ſcriptum,non tranſit cum onere.*
2 *Ius accreſcendi habet locum,etiam ſi ille cui accreſcat , ſit defunctus.*
3 *Portio vnius ex hæredibus deficiens,quare accreſcat cohæredibus inuitis:& quod aliud ſit in legatis,& nu. 1.*
4 *Communi verbis, dicuntur illi,qui in vna & eadem oratione ponuntur.*
5 *Diſiuncti verbis,dicuntur illi,qui ponuntur in diuerſis orationibus.*
6 *Quando copula cadit inter duas orationes,non inducit coniunctionem verbalem.*

His ita. Iſta eſt bona materia. Portio vnius ex hæredibus deficiẽs: cohæredibus inuitis,accreſcit pro hæreditaria portione , ſi omnes ſunt coniuncti vel diſiuncti:coniunctis primo , poſtea diſiunctis accreſcit cũ onere ſuo.h.d. Nota iſtũ tex.ibi:hoc ita tam variæ &c. qui dicantur coniuncti verbis , & qui diſiuncti,de quo facio magnũ feſtũ in l. re cõiũcti. de leg.iij. Dicitur hic,ꝙ portio hæreditatis,quocũq; modo deficiẽs,vadit ad cohæredes cũ onere. Contra † pro non ſcripta [h] nõ tranſeunt cũ onere:vt ſ.eo.§.in primo.Sol. Dicit glo. aliud in legatis,vt ibi : aliud in hæreditate:

h

↦ P. PAV. P.

g ¶ Perſonæ cohæret. Vide in materia legatorum q; qñ teſtator appoſuit aliquod onus alicui , quod cenſeatur onus cohærere perſonæ, nec tranſit ad ſucceſſorem,vide Anto.de But.conſil.xlviij.incip.abſque diſſuſione allegationum.

h ¶ Contra pro non ſcripta. Et eſt differentia inter ſ.iſtum. & §.in primo.ſ. eod.quia hæreditas iacens repræſentat perſonam defuncti.& ſic ſi hæres inſtitutus eſt mortuus,hæreditas manet iacens quia tenetur ad omnia onera ad quæ tenebatur defunctus,cum ipſum repræſentet.vnde ad quemcunque tranſit cum onere.legatum vero defuncti in aliquo non repræſentat. Et ita vult hic ſentire Bald.& melius in l.re coniuncti.de lega.iij.vbi dicit hãc

Universidad de Deusto
Biblioteca

rationem esse nouã nec tactam ab aliquo alibi.

a ¶ De leg.iij. Vide Bar.in l.si duobus.§.j.de leg.j.&ista lex Celsus. hic allegata facit magnã limitationẽ ad ea,que dicũtur in d.l.si quis à filio.in princ. de leg.ij.vbi relicta ab instituto censẽt relicta à substituto. Illud est verũ nisi nominatim ab hærede fuerint legata: vt puta a te Titio lego: quo casu ita videntur relicta

vt hic. Ratio,quia legatũ pro nõ scriptũ ab initio est nullũ,cũ non sit persona, in qua fundeẽ,neq; verè,neq; fictè: ac hæreditas habet personã representatã: vt l.noua.ff.de noua.& l.heres quãdoq;.de acqui.hær.&.l.si ex re.§.si.de stipu.ser.&.l.omnis hæreditas. & l.omnia ferè.de reg.iur. Sed contra hoc op.ff.de leg.ij.l.Celsus.§.pe.& fi.glo.videẽ dicere,q; hic corrigit. Tu dic,q; ibi hæreditas fuit pro nõ scripta: tũ legata erant relicta ab hærede,cuius portio deficit nominatim: meritò quia tũc est eadẽ ratio,quę in legato non accrescit eĩ onere: & istũ passum glo.examinat,& ibi plenè dixi in.l.quę con ditio.in prin.ff.de cõdi.& demõ. Opp.de l.j.§.fi.de leg.iij. [a]Sol.Ibi vadit hereditas ad alĩũ venientẽ ab intestato,præter spem defuncti: hic verò vadit ad cohæredes succedentes ex dispositione defuncti. Secundò habes hic,q; ius accrescendi habet locũ, etiam si ille,cui accrescit sit defunctus. Simile de cõdi.& demon.l.hęc scriptura.§.fi. & ff.de suis & legi.hære.l.si ex pluribus. In sti.ad orfi.§.fi. Cõtra istud op.ff.de vulg. & pup.l.sed & si plures.in princ.&.§.ea.l. §.in nouissimo.vbi dicitur,q; hereditas nõ adita nõ trãsmittitur, siue sit institutio siue substitutio.Sol.Aliud in iure accrescendi, vt hic,& similibus: aliud in iure institutionis.vel substitutiõis.Ratio,qa ius accrescẽdi in omnibus,prętereq; in vsufructu,dicit ineſſe portioni,nõ personę: vt.l. Titio .§.j. de vsufructu..& l.& an eadẽ.§.j.& ibi no. de exce.rei iud.meritò trãsit portio hæreditatis: vt.l.si totã.ff.de acq.her. Iusverò instituẽdis et substituẽdis ineſt psonæ: meritò ante aditionẽ nõ trãsmittit.ſ Tertiò habes hic q; accrescit inuitis. [b]Contra.j. proxi.§. Solu. Aliud in legatis: aliud in hæreditatibus. Ratio paret: nam non põt qs decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus: vt l.ius nostrũ.ff.de regu.iur.quod non accidit in legatis,etiã nemine volẽte legatũ: cũ sint hęredes,apud quos remanet. Et istũ passum,vtrũ hæreditas accrescat inutilis: dic vt dixi ſ.de iure deli.l.quidã eulogio. in illa q.qũ vna portio deferatur à testatore: alia ex legis dispositione. Ad vltimũ dictũ opp.& habetur hic,q; primò vocãtur coniuncti,quã disiũcti. Cõtra.ff.de hære. instit. l.itẽ quod Sabinus.§.j. Istud est difficile cõtrariũ. Breuiter ista est vera solu.q; ibi oẽs sunt disiuncti,& nullus est ibi cõiunctus. †Vltimò,rogo te,& teneas mẽti istas duas regulas,quæ ponuntur hic in versi. hoc ita tam variè . q; illi dicũtur cõiuncti verbis, qui in vna & eadem oratione ponuntur: illi †dicuntur disiuncti verbis,[c] qui ponuntur in diuersis orationibus: quia alibi nõ habet ita clarè. †Ex hoc dico ego,q; quando copula cadit inter duas orationes,nõ inducit coniunctionem verbalem Tex.est in.l.sicut in annos.§.j.ff.quib. mod.vsusfru.admit.

1 ☞ *Coniuncti re,dicuntur illi, quibus ex expressa dispositione testatoris, tota res assignatur.*

2 *Legatarij sunt coniuncti verbis,& disiuncti re,tunc portio vnius deficiens,remanet apud alios sine onere per ius accrescendi.*

3 *Quando plures sunt coniuncti verbis tantũ: tunc est locus iuri accrescendi cum onere. & nume.1.*

4 *Quando plures sunt re coniuncti tantũ: tunc est locus iuri non decrescendi sine onere.*

5 *Si sunt coniuncti re,& verbis: an crescat,seu non decrescat cum onere vel sine onere.*

d **Vbi autem.** [d]In legatis portio deficiens accrescit coniunctis cũ onere suo: sed si legatarij sunt disiuncti verbis,& cõiuncti re,& oẽs acceptant,sibi partes faciunt per cõcursum: nisi testator aliud expresè dispouit : & si vnius portio deficit,apud alios remanet per ius nõ decrescẽdi,sine one re.h.d. Ex isto §.no.singulariter istud,q; †illi dicuntur re cõiuncti,quibus expressa dispositiõe testatoris tota res assignat̃ cuilibet. Vide tex.quia sermo testatoris,&c. Simile habetis in.l. idem Neratius de vsufru.accrescẽ. Op.ad istud prin.& videt q; nõ accrescit cũ onere: vt.ſ.eo.§.j.Sol.Ibi in pro nõ scriptis: hic in caducis,vel quasi. †Opp.j.eo.versi.sinautẽ ad deficiẽtis. quem modo legi.Sol.Ibi loquitur in coniunctis verbis,& disiũctis re: qui cũ veniant per ius non decrescendi,remanet apud eos sine onere. Opp.dicitur hic,volentibus: contra ſ.proxi.§.Sol.Aliud in hæreditibus: aliud in legatarijs. Venio ad.§.sinautẽ [e]ad deficientis: et opp.ſ.eo.§.pro secundo.& §.in nouissimo.Solue vt modo dixi: hic veniunt per ius nõ accrescendi: ibi per ius accrescendi. Circa hanc legem formo q.nos habemus †quãdo plures sunt coniuncti verbis tantũ: tunc est locus iuri accrescendi cum onere. Item †qñ plures sunt re cõiuncti tantũ: tũc est locus iuri nõ decrescẽdi sine onere. Quæro,†quid si sunt coniuncti re, & verbis: vtrũ accrescat seu nõ decrescat cũ onere vel sine onere. Glo.hic dicit, cum onere. Vide eã super verbo,non sentiat.in fi. Pet de Bel.pti.dicit contrarium. Cũ enim sint cõiuncti re & verbis , ex eo q; sunt cõiuncti re,veniunt per ius nõ accrescendi: apparet q; debet remanere sine onere,dicit ipse. Glo.tenet cõtrariũ: & ego.vt videtur mihi,teneo gl.nostram in l.re coniuncti.de leg.iij.

Quæ autem. Quæ dicta sunt de hęreditatibus, quæ auferuntur ab indignis , intacta permanent.hoc dicit.

Cum autem. Hæreditas non adita non transmittitur sed vadit ad cohæredes, vel ad venientes ab intestato vel ad fiscum.

1 ☞ *In donatione causa mortis,habet locum ius accrescendi.*

2 *Quæ prosunt omnibus,debent præferri vtilitatibus priuatorum.*

f **Hæc autem omnia.** [f]Hæc lege statuta locum habent in testamẽtis , codillis, & donatione causa mortis h.d. No.ex isto tex.† q; in donatione causa mortis habet locũ ius accrescendi: quia formaui quæstionem de hoc,quando repetij l.re cõiũcti.de leg.iij.& eã dimsi indecisam,sed hic habes tex. Vltimò no.†quæ prosunt omnibus,debent præferri vtilitatibus priuatorũ: vt in auth.res quæ.ſ. communia de leg.&c.

De his, qui ante apertas tabulas. Rubrica.

1 ☞ *Filius,vel alius in potestate decedens,hæreditatem sui parentis non aditã: & ignorans,transmittit ad quoscunque.*

2 *Descendentes,qui non sunt in potestate,hæreditatem ascendentium non agnitam transmittunt ad descendentes,non ad extraneos.*

3 *Hæreditas non adita,an etiam trãsmittatur ad ascendentes.*

4 *Fideicommissum conditionale relictum ab ascendentibus non transmittitur ad descendentes,fideicommissario defuncto conditione pendente.*

5 *An ista lex habeat locũ,siue isti descendentes fuerint nati in vita illius de cuius hæreditate agitur,siue postea.*

g **Per hanc.** [g]Hęreditas ascendentium nõ adita, transmittitur ad descẽdentes, nisi repudiata sit. Idem in legato non agnito.h.d. Diuiditur in tres partes. Primò ponit vnum statutũ,quod continet ius speciale. Secundò ponit aliud, quod continet ius commune. Tertiò ponit rationem. Secunda ibi: q.ſ. Tertia ibi: si quidem. Hæc est singularis cõstitutio,& noua.

Opp.

LEX Vnica.

g ¶ Per hanc. Vide Bar.in.l.si auia.per totã l.ſ.de iure dot. sed vtrum ista lex habeat locũ in trãsmissione bo.pos.de iure prætorio,glo.& Barto.in l.emãcipata.ſ.qui admit.dicũt q; sic.sed Bal.ibi dicit,q; fallit in bonorum pos.cõtra tab.& ibi post Bal.dixi,quid in iure dicendi testamẽtum nullum,de quo per Imo.in.l.filio præterito.in antepe.charta.

↦ P. P A V. P.

a ¶ Contra prædicta oppo. Vide in l.ij.ff. ad Orficianum.

a ¶ Contra prædicta opponit. Vide hic Cõpo.& Ni. Matquem refert Bald.in l.cũ antiquioribus. circa penul.vel vlti. col.de iure delibe.

b ¶ Quærit glo. Vide Bar.in l.j.ff.de leg.j.

↦ P. P A V. P. 1

c ¶ Circa hãc legem. Sequitur domi. Iaso.in l.cum filiũsfamil.col.iij.in fi.ff.de lega.j.

d ¶ Fideicommissum conditionale. Vide 2
glosſ.& doct.in l.is cui.ff.de acẽ.& obli. Adde q; glos.sequitus est Bald.consilio cccxix.ij.vol.& cod. volu. cõsil.ccccxxx.

e ¶ Habeat locũ. Vide textum nota.in l. Titius.ff.de suis & legi.& textum in l. Paulus.§.penulti.& ibi glosſ.ff.de bo.lib. & hoc sequitur Bal. in dicta l.is qui filiũ. Vide quod no. Barto.in l.fin.in versic. 3
quæro quid si filia. a ad Trebel.& Bald. in l.qui se patris.ad finem.& quod not. Barto.in l.item prætor.ff.de suis & legi. & Bald.in dicta l.si in personam. Bar.in dicta l.si quis a filio. de iniusto testa. & b ibi Angel.& Cyn. in l.fin.ſ.ad Orfic.& ibi vide glo.& Bartol.alias in l.si quis filium.ſ.de inofficio. testa.& per Bart.in l.si cui.in princip.ff. de legatis j.

f ¶ Nascitur. Et si legatarius moriẽ vxore prægnante, valet 4
legatũ nato posthumo.ff.eo.l.is cui. d

g ¶ Nascitur. A dde q; Pau.de Cast.quærit quid si grauo hæredem de restituendo, 5
si liberos non habuerit ipse autẽ habuit, & mortui sunt eo viuente:an habebit locum substitutio. Videtur quod non,per istum text.quia verũ est dicere ipsum liberos habuisse. Cõtrariũ dicit ipse: quia illud est in casu huius legis.cum habuerint liberos: qã statum purificata est cõditio:aliud est grauare sub conditione negatiua,si non habuerit:qa debet intelligi tẽpore mortis,siue sicut si dixisſet, si decesserit sine liberis: quo casu nõ sufficeret habuisse si tẽpore mortis liberos nõ habebat.l.ex facto.§.penult.ff.ad Trebel. Si tamẽ testator dixerit , si filios nõ ,pcreauerit, vel si nõ nascantur,

Oppo.ſ.de iur.delibe.l.iij. Dicunt quidam,q; hic loquitur de filio,qui erat in potestate:ibi de emancipato. hoc est falsum per istum text.qui loquitur de matre,& auia. Dicas ergo q; hoc est speciale in descẽdentibus,vt hęreditas ascendentium non adita transmittatur ad descendentes. Contra hoc opponitur,quia descẽdentes trãsmittunt hæreditatem ad quoscunq; : vt l. hæreditate.§.filius.de castrensi pecu. Dixi plenè ſ.de iure delibe.l.si infanti. Solu.†Filius vel alius in potestate decedens.hæreditatem sui parentis non aditã,& ignorãs transmittit ad quoscunq;:vt dixi in l.si infanti.& hoc operatur exsistentia sui hæredis:vt videbitis j.tit.iij.l.apud hostes.†Descendentes verò,qui non sunt in potestate,hæreditatem ascendentium non agnitã transmittunt ad descendentes,non ad extraneos.Hic est casus singularis.illi verò q; nõ sunt de'descẽdentibus,hæreditatem nõ aditam nõ transmittunt regulariter: vt in d. §. nouissimo.ſ.titu.j. Item,qui sunt de descẽdentibus,& non in potestate:si non habent descendẽtes ex se hæreditatem nõ aditam non transmittunt, secundum regulã in d.§.in nouissimo. Ita debetis istã materiam intelligere. †Contra prædicta opponitur, [a]& videtur,quòd etiam ad ascendentes hæreditas nõ adita transmittatur: vt j.titul.iij.l.apud hostes. Glossa quæ est hic,hoc fatetur,& malè:quia cõtra casum l.ij.§.si quis ex liberis. ff. ad Tertul. Non obst.l.apud hostes j.titu.iij.qui ibi loquitur de suis , qui transmittunt ad omnes.

Quærit glosſ.[b] quid si isti descendẽtes, non sunt instituti hęredes ab illis,quibus fuit delata hæreditas nõ agnita. Dicit glo. non admittuntur,argu.ad hoc de coniun. cum eman.lib.l.j.§.ij. Item quærit,quid si hæreditas non fuit delata ex testamento, sed ab intestato. Glosſ.dicit idem: quia eadem est ratio. Hoc tenent omnes. Quæritur †circa hanc legem,[c] vtrum fideicommissum conditionale[d] relictum ab ascendentibus transmittatur ad descendentes, fideicõmissario defuncto,cõditione pendente. Certè glosſ.tua determinat q; non, & bene.dic,vt in glosſ. Quæro,† vtrum ista lex habeat locum[e] siue isti descendentes fuerint nati in vita illius,de cuius hæreditate agitur,siue postea. Dy.tenet quòd sic,& Cy.hic ponit eam:& facit de ea magnum festum:quia dicit,q; ipse habuit eã de facto. Et allegat dictum Dyn.in l.Gallus.in magna distinctiõe,& ponit ipse hic, & in l.qui se patris.ſ.vnde libe.& l.si quis filium.ſ.de inofficio.test.& glo.ordinaria hoc videtur velle,referendo illã glosſ.ad illum tex.ſ.de fideicom.l.si in persona,&c.

Quando dies legati vel fideicommissi cedit. Rubrica.

LEX I.

Si competenti. Dies annui legati,etiã quo ad exactionẽ cedit in principio cuiuslibet annꝰ. h.d. Opp.de l.qui hoc anno. ff.de verb.oblig.Sol.Ibi debebatur anno, vnde erat annua præstatio:hic debebatur singulis annis. Opp. de l.lecta.ff.si certa. Solu.Ibi dies fuit adiecta causa differendæ solutionis,hic verò causa multiplicandæ obligationis. Plenissimè dixi in l. qui hoc anno.de verbo.obliga.

LEX II.

Agrum. Substitutio facta, q; deueniat in superuẽtes,non habet locum in persona vltimi superuiuentis.h.d.

LEX III.

Si Pontionilla. Dies legati relicti in tempore certæ ætatis , cedit aduenientę ætate.

Vmuxori. Dies relicti in tempore liberorum,cedit statim cùm filius nascitur[f].hoc dicit.

Xhis uerbis. Cùm tẽpus certæ ætatis adijcitur præstationi legati, legatum conditionale non facit,& legatarius descendens transmittit: expectabitur tamen dies.hoc dicit. Oppo.de lega.primo.l.si cui legetur.in principio. Solu. Ibi dies fuit apposita legato,hic præstationi[g]: vt dicta l.si cui.de leg.primo.& ibi plenè dixi:& Cyn.ponit hic vnã distinctionem Iaco.de Arena.quam ponit hic,& de manu.testa.l.si ita.& illa distinctio deficit in multis:sed supple vt dixi in dicta l.si cui.

Si fideicõmissum. Letum a legatario ignorãte ab intestato relictum,transmittitur.h.d.

Vt in possessionem legatorum. Rubrica.

LEX I.

Voniam. Cum petitur satisdatio , debet adhiberi summaria cognitio.

LEX II.

Ipsis. [h]Cautionẽ de legato prestando,potest testator remittere. hoc dicit. Quærit glosſ. vtrum testator possit remittere hypothecam.& dicit q; sic:argu. huius l. & bene. Dic vt in glosſ.

LEX III.

Ipostquam. [i] Quando cõcurrit pignus prætorium , & conuentionale.qui prior est in tempore,potior est in iure.h.d.

Vm Archimedoram. [k] Ante etentum diei incertæ,non potest fideicõmissum peti:sed cautio de eo præstando.h.d.

Vi legati. [l]Missio in possessionem causa legatorum, solum pignus constituit,& actionem ex testamento impedit. h.d.in summa.

& nati sint,& mortui viuente ipso grauato , & substituto, euanescit substitutio. Et ita consuluit Bal.consi.ccxxiij.ij. vol.vbi ex eius verbis potest colligi cõfirmatio huius dicti Pau.de Castro.

↦ P. P A V. P.

g ¶ Hic præstationi. Sequitur Cõ.cõsil. cxxvij. vide omnino eũdẽ cõsil.ckxiij. in iij.dub.vbi ponit q; quãdo aliquid adijcitur executioni, suspẽditur executio,secus si verba ex presse nõ suspẽdant exequutionẽ, sed inducãt necessitatẽ solum aliquid faciẽdi: vide ibi exẽplũ per eũ,vide per Bart.in l.j.in iij.col.versicu. tertia est differentia. ff.de cõdi. & demõ. quid iuris quãdo cõditio adijcitur dispositioni,& quid quãdo exequutioni, & quando per distinctionem cũ.& quid in vltimis voluntatibus,& quid in cõtractibus,vide not. Pau.de Castro.in l. qbus diebus §. quidam titio.ff.de condi.& demõ.vbi vero loquitur & assignat rationem differentiæ inter contractus & vltimas voluntates,vide etiam omnino Bar.in d.§. quidã titio.qui etiã aliter loquitur.

h ¶ Ipsis. Vide Bar.in consi.cxlix.incip. literas mag. vestræ. quomodo alleg.istã legem. Andr. Barb.

i ¶ Si postquam. Nohic casum,q; pignus prætoriũ per dominum alienari potest. Ad idẽ est text.quẽ ibi not.doct.secũdũ vnã lect.in l.si quis missum.ſ. fina. ff. de dam.infec.

k ¶ Cũ Archimedorã. Vide ſ.materia l. inter oẽs.& ibi doc. ff.qui satisſ.cog. Sed vtrũ hodie hæres cogat cauere fideicommissario de fideicõmisso præstãdo iure nouissimo. Auth.vi de gl.& doc.omnes in l.cũ tale.§.i.ff. de cõdi. & demõ. Adde,& ſtrellige secũdũ Pau.de Cast.q; Archimedora non erat filia testatoris:aſs cũ habuisset restituere fratribus,nõ potuisſet cõpelli ad præstãdã cautionẽ:vt ſ.ad Treb.l.iubemus.

l ¶ Qui legati. Adde q; Pau.de Ca.dicit, q; ꝓ hãc legem patet q; si statutum dicat, quod habens instrumentũ possit petere executionẽ realiter & personaliter ad sui voluntatem:q; ſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

creditor fecerit se mitti in possibo. debitorum, & debitor non soluit, q̃ pōt facere p̃sonaliter ipsū detineri, & conuenire: quia p electionē vnius viæ non p̃iudicatur sibi in alia. ad leg. j. §. quid ergo. de ven. inspe. et qd not. Bart. in l. consentaneo. §. quomodo & q̃n in. Arch. in rub. de eo qui mit. ī pos. causa rei ser. li. vj. & Linter. §. creditor. cū ibi no. de fideiuss. Aliqui tamen tenēt cōtrarium per l. rescriptum. §. ñ. de diſ. pi. & l. quæ speciali. §. et. & leg. fideiussores magistratuum. §. p Aurelio. ff. de fideiu. Tu dic quod primā partem tenuit Ro. a consi. cxxxij.

a ¶ Scire debetis. De hac materia vide Bart. in l. pactum in ter hīdē ff. de pact. & in leg. nemo potest. de leg. j. circa pri ci. & per Bart. in l. j. §. de vsufru.

↠ P. PAV. P.

a ¶ Scire debetis. Vide Alex. consi. cccxxv. inci. in iij. colum. Pau. consi. cxcj: in prin. vbi etiā ponit de remissione in uentarij.

b ¶ Ex libera. Ad hāc legem vide no. Inst. de gra. §. illud. alias est in ru. de ser. cog. in prin. Adde quod Pau. de Cast. refert hoc Cy. consuluisse per l. Paulus. de stat. q̃ licet sup matrimonio a principio ī ualido, forte ratione cōsanguinitatis. Papa dispenser, quod si Inj prius concepti, licet postea nati, nō efficiūtur legitimi. Et cum hac decisiōe trā sit ipse de cuius decisionis veritate, & in fortioribus terminis vide Pe. de Anc. cōsi. ccccx. inci. visō & diligenter inspecto.

c ¶ Apud hostes. Istā legē limitat Bal. ī j. qui se patris. §. vnde lib. in iij. colum. qd̃ an sit verum, ibi vide Alex. & Sali. & vide etiā Balin l. q se patris. in x. col. & vide etiā de materia. §. in l. fin. de acq. hære.

↠ P. PAV. P. b

d ¶ Operatur trāsmissionē. Istā reg. q̃ vigore sui tacit trāsmittat hīditas adita ad quoscūq; limita nisi filius hēret filiū q nō veller sibi succedere sed auo suo et alius c extraneus succederet filio, quia in hereditate aui non adita per filium ꝓterretur nepos, vide Iaso. in l. patris in penulc. chare. in ij. co. C. vñ d

¶ Sententia lata contra possessorem in rei vendicatione mandatur executioni contra alium possessorem, quando primus dolo desijt possidere.

CErta est forma. Legatica potest fieri missio in res hæreditarias quas hæres possidet, vel dolo desijt possidere, & in res proprias post sex mēses. h. d. Nouū est ſ q̃ dicit, & not. in l. Dicūt doct. per istam l. & similes. licet nō allegent istā, q̃ si est lata sniā in rei vendicatiōe cōtra possessorē, fit executio cōtra aliū possessorē, q̃n primus possessor dolo desijt possidere: vt hic, & l. is cui §. qui in possessionem legatorū. & l. si legatorū. ff. eo. Ita refert Cy. in l. j. §. de ali. iu. mu. cau. fac. in vij. q. p l. j. ff. si mu. ventris nomi. in poss. missa fue. et eadē pos. do. ma. ad aliū trāsmi. esse di. Dico ibi plenè in §. necessario. & in repetitione l. creditores. j. de pig.

SCire debetis. [a] Cautio legatorū potest remitti per testatorem, non cautio fructuaria. h. d.

COntra eos. Administratores Reip. potent cōueniri, si satisdationē de legato præstando non exegerunt. h. d.

De suis & legitimis. *Rubrica.*

Dictū est suprà de successiōibus ex testamēto sequit̃ videre de successionibus ab intestato verū q̃a primus gradus est libero rū: iō ponit de suis et legitimis: verū q̃a ī nepotibus ex filia seruant q̃dā specialia meritò annectitur, et ex filia nepotibus &c.

LEX I.

SI fratri. Succedēti de iure ciuili non est limitatū tempus centum dierum.

LEX II.

NEpotes. Nepotes succedūt auo in stirpes, nō in capita. h. d.

LEX III.

WTintestato. Nepos ex filio defuncto, succedit æqualiter auo cum suppstite filio. h. d.

INtestato. Filius etiā posthumus, præfertur sorori. hoc dicit.

ITe parens. Filius adoptiuus succedit cū filijs naturalibus, & legitimis hoc dicit. & hoc videbitis in l. cū in adoptiuis. j. de adoptioni.

EX libera. [b] Cōceptus ex patre seruo est spurius. et ei nō succedit. h. d. ista lex.

EIlium. Libertus pōt habere filiū in potestate: & eū potest habere suum. h. d.

APud hostes. [c] 'Hæc est bona lex. In primo anno, quo legi Codicem, tractaui materiā suitatis, quā tractaui postea plenius in l. si filius q patri. de vulg. et pupil. Existēt ia sui hīdis, operat trāsmissionē [d] hæreditatis, nō agnite, ēt in filio ignorāte. h. d. De hoc dic vt dixi in l. si infanti. §. de iure delibe. Ratio huius est, vt dicit hic tex. quia est sua materia.

e SI defunctus. [e] Nepotes ex filia succedunt cū diminutione certæ partis, siue ab intestato, siue contra testamētū veniāt. h. d. Est hodie hæc lex correcta, vt habuistis §. de col. auth. quæ tertiæ partis.

WBi auiarum. In successiōe fœminarū, emācipatio nō attēdit. h. d.

SImater. Descendētes excludūt ascēdentes. h. d. Iste tex. Iure ipso succedūt: nō intelligatis ipso iure, q̃ non sit opus additione: quia hoc nō est verū in hæreditate ma terna. Videbitis j. ti. ij. l. ij. & ff. ad Tertul. l. ij. §. si qs ex liberis. Sed intelligatis ipso iure, si volūt: sicut dicimus in cōpensatione, quæ fit ipso iure: scilicet si opponat ab homine vt no. in l. si constat. §. de cōpensa. & l. si quid a fideiussore. ff. de compensa.

QVoties. Descendētes, licet nō habeant vnde liberi, cæteros agnatos in toto excludūt. h. d. Ad euidentiā scias q̃ cū tractatur de successione fœminarū, nō habet locū bonorū possessio cōtra tabulas nec bonorū possessio vñ liberi: vt l. illud. §. ad testa. ff. de cōtra tab. & ff. si tab. te. nul. extāt. l. j. §. rectè. & §. liberos. Hic habemus vnā authen. cui stamus potius, q̃ toti isti titulo.

1 *¶ Filiusfa. hodie in aduentitijs habet hæredem. & quid in dote profectitia. remissiue.*
2 *Edictū de cōiungendis cū emācipato liberis, an sit correctū.*
3 *Cognati usque ad decimum gradum admittuntur.*
4 *Dominus an succedat cognato serui sui.*

f INsuccessione. [f] Nota q̃ hodie ſ filius fami. habet hæredē. Certè hoc erat etiā de iure Codicis: vt videbitis j. de bo. quæ lib. l. iij. in princ. quod est verū in aduentitijs. In profectitijs nō reperitur hodie immutatum: vt no. in auth. vnde hæc sumitur: tamē an hoc sit verū simpliciter: & sic an filius fa. possit habere hæredē in dote profectitia: plenè dixi in l. post dotē. ff. sol. matri. Quæro, quid est hoc dictū, sola naturali causa inspecta. Quidā dicunt q̃ remouet adoptiuos. Alij dicūt, & istud est verū, q̃ remouet distinctionem emācipationis, & patriæ potestatis. Iuxta hoc ſ quæritur, an edictū de cōiungen. cū emāci. li. sit hodie sublatū? Glos. quæ est hic, dicit q̃ sic. Docto. Vltramon. dicunt contrariū. Videtur mihi q̃ ego tenuerim vobis glo. ff. de coniungē. cū emancipa. libe. l. j. circa prin. in glo. magna. Quæro, ſ vsq; ad quem gradū admittatur cognatio. Respōdet gl. & bene, vsq; ad decimū, cū exæquati sint cognati agnatis. Quærit glo. [g] vtrum ſ dominus succedat cognato serui sui. Dic vt in gloss. & bene, quod non: quia nullo iure reperitur cautum.

1 ☞ *Filiusfa. hodie in aduentitijs habet hæredem. & quid in dote profectitia. remissiue.*
2 *Edictū de cōiungēdis cū emācipato liberis, an sit correctū.*
3 *Cognati usque ad decimum gradum admittuntur.*
4 *Dominus an succedat cognato seruj sui.*

Ad senatusconsultum Tertullia. *Rubrica.*

Vidistis qualiter succedāt descēdētes ascēdētibus, restat videre qualiter succedāt ascēdentes descēdentibus: verū quia hoc fuit introductum per Tertullianum: ideo de hoc ponit glossa.

LEX. I.

LIcet. Mater succedit filio, etiam infanti. hoc dicit.

LEX. II.

INsuccessione. In successione liberorum, pater præfertur matri. h. d. Ista lex est hodie correcta p̃ auc. defuncto. posità. j. e. l. fi.

LEX. III.

MAtres. [h] In successione filij puberis non obstat matri exceptio nō periti tutoris. h. d. hęc bona lex. Not. ergo hic casus in quibus mater nō petēs tutorem excusatur. quos casus ponit gl. quam vide. Domini, hoc quod

liberi. & latius de materia & pluribus seq. vide eūdē in l. si infanti. in vij. co. cū seq. §. de iure delibe. vbi etiā ponit an vigore suitatis etiam trāsmittat̃ ius dicēdi nullū testamētū.

c ¶ Si defunctus. Ad intellectū huius tex. adde in auth. de triē. & semi. §. necq; illo. Et ex isto tex. posset probari q̃ exhæredatio possit fieri ab intestato contra l. filium. §. sed cū exhæredatio. ff. de contrabul. licet gl. hic intelligat aliter.

↠ P. PAV. P.

f ¶ In successione. Vide Com. cōsi. cxxij. incip. qualiter. circa med. & consil. lxxxviij. circa fi. & ideo etiā in eo requiritur additio sicut in extraneo, vt ibi per eum.

g ¶ In successione. Quærit gl. Vide in simili Bar. in l. j. ff. de leg. j. & glo. & Bart. in l. si. §. vnde cog.

h ¶ Matres. Vide Io. And. in addi. Spe. in ti. de tu. versi. an matri. & Imo. in cap. ex parte. de app. Bald. hic, & in l. precibus. versic. qd si mater. ff. de imp. & alijs subsitit. & ibi vide plures q. in hac materia per Bald. in v. vj. & vij. col. & vide Bal. in l. sancimus. de admi. tuto.

↠ P. PAV. P.

h ¶ Matres. Ista mater hodie ſ filius fami. habet hæredē. Certè hoc erat etiā de iure Codicis: vt videbitis j. de bo. quæ lib. l. iij. in princ. quod est verū in aduentitijs. In profectitijs nō reperitur hodie immutatum: vt no. in auth. vnde hæc sumitur: tamē an hoc sit verū simpliciter: & sic an filius fa. possit habere hæredē in dote profectitia: plenè dixi in l. post dotē. ff. sol. matri. Quæro, quid est hoc dictū, sola naturali causa inspecta. Quidā dicunt q̃ remouet adoptiuos. Alij dicūt, & istud est verū, q̃ remouet distinctionem emācipationis, & patriæ potestatis. Iuxta hoc ſ quæritur, an edictū de cōiungen. cū emāci. li. sit hodie sublatū? Glos. quæ est hic, dicit q̃ sic. Docto. Vltramon. dicunt contrariū. Videtur mihi q̃ ego tenuerim vobis glo. ff. de coniungē. cū emancipa. libe. l. j. circa prin. in glo. magna. Quæro, ſ vsq; ad quem gradū admittatur cognatio. Respōdet gl. & bene, vsq; ad decimū, cū exæquati sint cognati agnatis. Quærit glo. [g] vtrum ſ dominus succedat cognato serui sui. Dic vt in gloss. & bene, quod non: quia nullo iure reperitur cautum.

Ad senatusconsultum Tertullia. *Rubrica.*

Vidistis qualiter succedāt descēdētes ascēdētibus, restat videre qualiter succedāt ascēdentes descēdentibus: verū quia hoc fuit introductum per Tertullianum: ideo de hoc ponit glossa.

LEX. I.

LIcet. Mater succedit filio, etiam infanti. hoc dicit.

LEX. II.

INsuccessione. In successione liberorum, pater præfertur matri. h. d. Ista lex est hodie correcta p̃ auc. defuncto. posità. j. e. l. fi.

LEX. III.

MAtres. [h] In successione filij puberis non obstat matri exceptio nō periti tutoris. h. d. hęc bona lex. Not. ergo hic casus in quibus mater nō petēs tutorem excusatur. quos casus ponit gl. quam vide. Domini, hoc quod

ria de matre non petente tutorem non habet locum, si intra annum moriatur pupillus. Item est articulandum & probandum hoc q̃ non perierit, vide Com. consi. cxv. post prin. incip. domina Catharina quid autem si mater esset minor, tamen efficeretur maior ante annum & non petierit vide Iaſ. in l. minoribus. ad finem. C. de his quib. vt indig.

2 ¶ Mater excusatur.

Et quid ſ matre tutrice transeunte ad secūda vota, an etiā per hoc excusetur: vide Bald. in authē. ñsidem. in ij. col. supra de secun. nup. & vide in d. l. ij. §. quid si pater. ff. ad Tert. & ad gloss. hic bene facit textus in l. cū mater. & ibi Bal. supra. qui pe. tut. & his adde Bar. in l. ij. ff. qui pe. tuto.

b ¶ Mater hodie. Vide omnino Ludo. in rubr. ā. vnde lib. vbi pulchre. ꝓbat quid etiam vbi tractatur de successione fœminarum, competit bonorū possessio vnde liberi. Adde Pet. de Ancha. consilio iiij. Bal. consil. cclxvij. lib. ij. Et an ſi mater sint negligens, priue tur auna, vide etiam Pet. de Ancha. consil. ccij.

c ¶ Mater. Vide pro d intellectu huius legis, mater. Bar. dicit hic q̃ est correcta per d. auth. ex testamento. & istud dicit esse verius hic Bald. Sed hic Angel. dicit eam non esse correctam. & alleg. §. hic nos. in auth. de nup. & idem voluit in dicta authen. ex testamēto. sed pēdet nūc de facto. Pater instituit duos filios sibi hæredes, & natū ex alio filio defuncto, & e subſtituit sibi matrē decesit iste filius relicta ipsa matre, quę post secundo cōtraxit relictis ipsis patruis: modo d. §. hic nos. dicit q̃ ꝓprietas remanet penes fratres ipsius filij defuncti: stat dubitatio quid in istis patruis, vtrū sit idem accusare quæsiui: & vtrum sit idem dicendum. Et videtur q̃ sic: quia cōcurrunt duo in odium matris transeuntis ad secunda vota: ipsa lucratur bona venientia ex substantia patris. concurrit aliud: quia ista bona relicta sunt ab auo paterno illorum patruorum: & ista mater contra voluntatem ipsius aut lucratur dicta bona. & licet d. §. hic nos. loquatur in fratribus fuit facti frequentia, idem erit ſi sunt patrui. argu. l. pactum. §. j. ff. de pac. & maxime si iste auus cogitauit dictam mulierem non transituram ad secunda vota: vt singulariter dixit Bal. hic, & ista pars est æquior, ne bona transeāt in extraneos. Andre. Barba.

c ¶ Mater. Sed an ista lex habeat locū in patre, vide gl. Bar. & doc. in l. fi. ā. de secun. nup. Adde an habeant locum in patre, quæ posui in d. l. fœmmæ.

d ↠ P. PAV. P. ¶ Si fuerint. Vide Ioā. Dama. cōsi. lxxiij. in iij. dub. vbi dicit istud procedere quando extarent sorores vel fratres defuncti, in tract. succes. ab intesta. in v. & vj. char. ver. Item omnia prædicta, & vide eundem consi. xciij. in iiij. dub.

e ↠ P. PAV. P. ¶ Omnem. Circa materiam huius l. vide Com. consi. xciij. vbi vult quod quando mater transit ad secunda vota, & petit tutorem dari filio, iudex debet dare illum quem mater petit, & sic locus est dationi, etiam si adessent legitimi, qui etiam non sunt de necessitate citandi. & talis potest dari etiam sine inquisitione, & ibi etiam quod si mater non redderet rationes, priusquam transeat ad secunda vota intra formam huius legis. per hoc vitiatur datio tutoris, vide in authen. sacramenta. quando mul. offi. tutel. fung. potest. per Bart. & alios cui sit locus datiuo, & an debeat de necessitate, quando mater petijt. Item ista lex procedat etiam de iure canonico, secundum Panormi. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. in v. colum. circa fi. extra de constit. limita not. per Pau. consil. cclxiij. in vlti. colum. quando vero habuisset penes se aliqua restituenda, an autem quemadmodum si mulier tutrix secundo nubat non perito tutore priuatur successione vt hic, & patitur alias pœnas de quibus infra. §. si autem tutelam. in authen. de nupt. & in auth. eisdem. ā. de secun. nup. Item sit ſi stuprum committatur, videtur quod sic. & quod communiter stuprum incurrat omnes. C. de reuoc. dona. Abb. not. in c. vxoratus. extra, de conuer. coniug. not. Angel. & Mod. in l. cum quędam puella. ff. de iurisdi. omn. iudicū. in principio. Feli. in c. pastoralis. in iiij. columna de iudic. & per hoc videtur decisio Bartol. post gloſ. in authen. sacramenta. in principio. C. quando mulier tute. offic. vbi ſicut secundo nubens perdit tutelam ſ, ita etiam ſi stuprū committat, vide Angel. Aretin. in §. actionū. in vj. charta. instit. de actio. & idem Abb. in cap. vxoratus. & alij in d. auth. sacramenta. & idem Bald. in consilio ccxcix. in iij. parte. in contrarium est glos. in dicto §. fin. in authen. de nupt. tamen aduerte quod quantum ad hoc, vt desinat esse tutrix videtur procedere decisio Iaco. de Butr. & seq. quod sit eadem ratio, feliciter quia illa est suspecta quando committitur stuprum in tutela filij, sicut ſi secūdo nuberet, vt declarāt Bar. & alij in auth. matri & auiæ. C. quando mul. tute. Sed quantum ad alias pœnas præfertim vt priuetur successione filij videtur militare sundamentum gloan d. §. fi. fed quia nulla lege cauetur, ideo priuatio iudicij non potest. §. cum igitur. in auth. de non eligendo secundo nub. pro quo vide Alex. ā. & Iaſ. in l. fideicom. C. de fideicom. contra Pau. de Cast. nec militat eadē ratio, quæ in secundo nubente quod talis potuerit prouideri facere filio vel tutori, vt dicit text. in d. §. si autem tutelam. quod stuprum committens non debuit allegare turpitudinem suā & potuit pudori suo parcere. l. quæritur. ff. mandat. non deregēdo stuprum quod deregere oportuisset ſi voluisset & propter illud prouidere debet tutor filio. videtur tamen quod mater excludatur propter stuprum etiam ſi non fuisset tutrix vt decidit Iacobus de Butri. quem sequi videtur Bartol. in l. iij. argumen. a contra. ij. cum igitur. in fin. in authentic. de non eligen. secundo nuben. sed istud non puto verum quia in contrarium est lex. vbi no. Angelus in §. primo. in authentic. quibus modis naturales efficiuntur legitimi. vbi etiam ſi esset meretrix succedit quocunque iure proximitatis, licet practi. Papi. in form. libel. quando petitur hæreditas ab intestato sequatur simpliciter dictum Iaco. de Bellaperti. de quo ā. sed in contrarium stringit. & ratio Bartol. allegata vbi supra, contra opinionem Iacobi de Bellapertica. Sed opinionem primam tenet Ludou. Bolo. in additione ad Matheſi. in tract. succes. ab intesta. in iij. chart. in ij. articu. princip. qui tamen nō loquitur in matre tutrice, sed generaliter excludatur, prout excluderetur, ſi secundas nuptias contraxisset. eandem opinionem tenet Barba. consil. xj. volu. iij. in j. dub.

f ¶ Excluditur. Et alias pœnas subit mater in isto casu, quæ ponuntur in authenti. eisdem. de secundis nuptijs. & ibi vide Baldum in materia huius legis.

g ¶ Tu dicis. Vide Bar. in rubri. ff. ſi quis a pa. fue. manu.

h ↠ P. PAV. P. ¶ Sunt hodie correctæ. Vide in authen. successione. ā. de suis & legiti.

i ¶ Defuncto. Adde intelligendum hanc authenticam, secūdum Paulum de Castro. de patre naturali & legitimo, vt concurrat in successionē filij cum matre: sed ſi pater est adoptiuus, præfertur matri: vt l. ij. §. obijcitur. ff. co. Ité intellige in successione hæreditaria, sed in feudali, vel emphyteutica non

Universidad de Deusto
Biblioteca

succedunt parētes, sed descendentes: vt in c.j. de gra. suc. in feud.

a ↦ P. PAV. P. ¶ Defuncto. No. q in casibus in qbus fratres succedunt vna cum parentibus vel filijs nūquā partium attingentium eos, acquirit vsus fructus parentibus in quorū sunt potestate, vide Ang. Aret. in trac. de testa. in glos. in verbo volens intestatus decedere in v. colum. & idē est vbi relinquitur simul patri et filio, vide eundem i d. tracta. in verbo, i. tē relinquitur Seio filio Caij decē libras bon. vid quæ habes in auth. excipitur. j. de bonis quæ lib. ad Bart. Itē circa illud quod vult Iac. But. hic, quod mater non præferatur auiæ paternæ, vide in cōtrarium Io. Dama. cōsi. lxxiij. & late Barb. cōsil. vol. iiij. vbi etiā de auo paterno et ibi etiam ponit de interpretatione cuiusdam statuti.

a ¶ Prima solu. Vide Bar. in l. si matre §. de suis & legi.

b ¶ Si qua. Nec ex testamento, nec ab intestato no. probatur in c. fi. de clā. despon. & c. cū haberet. de eo qui dux. in vxo. quā pol. & ibi zabar. hoc dicētem, & per Bar. An. Barb.

↦ P. PAV. P.

b ¶ Si qua illustris. Ista l. repetit late do. Ioan. Bapti. Cacia Iup. & ibi latissime tāgit materiam spuriorum & naturalū & eorum successionem, & qui dicūtur spurij & qui naturales, & multa alia in materia naturalium vide omnino ibi p eum, & perquire in tabula directa repe. vbi habes per ordinem materiam posi tam per eum in ista l. vbi etiam late ponit quomodo punia tur cōmunitas inter omnes personas. Itē qd de natura ex dānato coitu & incestuoſis vtrum succedat, vide Io. de Dama. consil. xcv.

↦ P. PAV. P.

c ¶ Ex coitu reproba to. Vide Pau. de Castro consi. ccxxvij. i iij. colum. vide Soci. in l. gallus. §. quid si is. in penul. co. de libe. & posth. vbi ponit pulchram quæst. de qua vide latissime eundem consil. cxlviij. vid no. Ale. b consi. clxxiij. vol. v. vbi etiā dicit q natī ex eo qui tenebat duas cōcubinas, vel ex cōcubina alterius non dicatur ex dāna to coitu, cuius cōtra riū hic vult Cacia Iup. de Mathes. i tra. succesiab intesta. & idē videtur sequi Ange. Aret. in §. nouissime. ad fi. instī de atil. adde domi. Nicol. de V bal. in tracta. suc. ab intest. in v. col.

d ↦ P. PAV. P. ¶ De legitimis hæred. Statutum faciens mentionem de legitimis hæredibus quomodo intelligatur, vide Alexan. consi. cxcvij. ¶cip.

e ¶ Cessante. Vide Bartol. in consilio. lxxxj. incip. factum proponitur sub tali forma, vide eundem in consilio lxxxvj. vbi defilio fratris non est dubium, dicit per istam authentic. sed de nepote, videtur secus, ideo dicit

1 du proximis † vtrum frater defūcti excludat auum defuncti? Quidā dicunt q sic, per hunc tex. qui dicit, i gradu proximis. Alij dicunt cōtra: ga proximus est ille, quē nemo præcedit. hæc est opi. Ioan. quæ cōmuniter tenetur.

Ad senatusconsultum Orficianum. Rubrica.

LEX. I.

SI intestatæ. Filij excludūt patrem, & fratres. h.d.

LEX. II.

NOn pro. Hæreditas 'ascendētis, in cuius ptā te quis nō est, non adita nō transmittit, etiā ad descēdētes. h.d. Et ista lex loquit magis clare quā possit, nisi qđ glo. destruit eā. Opp. & vr q hæreditas nō adita penitus trālmittat - vt l. j. §. de his qui ante aper. tab. Sol. Fateor q trāsmittit ad posteros. sed hic non erat posteritas: meritò non potest trāsmitti. Ista est prima sol. a quæ ponitur in gl. & est veritas. Alij dicūt q hæc corrigit illā, quæ est prior. Alij dicunt, q ibi loquitur de hæreditate ob uenīente ex testamēto: hic ab intestato. Ista est falsa: vt ibi dixi vobis. Alij dicūt q hic filij defuncti repudiauerunt. Istam tenet hic gl. in fi. Nā prima sol. ei nō placet quia ita fit transmissio secūdum gl. ad ascendētes, sicut ad descendentes: sicut hic erat pater, qui erat de ascendētibus: ergo &c. vt l. apud hostes §. de su. & leg. Ista gl. non placet mihi: quia est contra istum tex. qui vult q propter hæreditatē non aditā excludantur illi: & de repudiatione nulla fit mētio. Nō obstat l. apud hostes: ga ibi loquitur in filia sua, quæ trāsmittit hæreditatem non aditam: hic verò loquit in filijs, quibus defertur hereditas matris, quā constat non habere suos hæredes. Op. de l. cūm antiquioribus. §. de iure deliber. Sol. Fateor q hic transmitteret ius delibe randi, si sciuisset. Opp. j. de bon. quæ lib. l. cū nō solum. §. j. Solue vt ibi dicam, &c.

LEX. III.

VOties. Filij excludunt patrem et matrem. hoc dicit breuiter.

MAtri. Matri succedit filius per Orficianum. h.d.

Spurij qualiter succedunt matri.

SI qua illustris. b Illustri mulieri non succedit filius spurius, extantibus legitimis secus si ex coitu cōcubinario filium habuerit hoc dicit. Quæro, † vtrum filij spurij succedant matri? Ad hoc respondet glo. tua not. quam tene

De legitimis hæredibus. Rubrica.

LEX. I.

INsuccessione. Fratres, et sorores ad successionē pariter admittuntur.

LEX II.

Ieius. In hæreditate quærenda, tempus additionis in ſpicitur. h.d.

LEX III.

GOnsanguinitatis. Frater & soror excludunt fratris filios prius mortui, tam de iure ciuili, quā de iure prætorio. h.d. Ista lex est hodie correcta per authen. cessante. quæ sequitur.

Filij diuersorum fratrum qualiter succedant.

e ¶ Essante. c Quæritˇ hic, vtrū filij diuersorū fratrū succedāt in ſtirpes, vel ī capita. Azo dicebat q in capita. Do. Accur. q in f ſtirpes: & fuit vna de opi. suis, in qua consuluit. Credo do. Accur. dicere veritatē: probatur in auc. eodē. vnde hæc sumitur, versi. illud qui præcedit. §. si vero. vbi dicitur, q etiā qn sunt soli sine patruis, succedūt in locū patris eorū. Ego istū punctum examinaui multum clarè, & latè in l. post cōsanguineos. §. j. ff eo. & super hoc habui. g consulere, c ideo scripsi multum latè.

Q uis præferatur in successione regni, an filius primo genitus an secundo genitus, & sic patruus.

h POst fratres. b Ex ista auc. habes, q filij succedunt in locum patris sui tanseruanda est consuetudo. Textus est notab. in capitu. fina. de alie. feud. quem ita nota. allegat Bald. in capitu. primo. de feud. mar. in hac quæstione. ita cōcludunt in capitu. de natu. suc. feu. in quæstio. quæ incipit, quærit glos. nunquid nepos. & in c. j. §. præterea de prohi. feu. alie. per Fede. in ij. colum. & in capitu. primo. de succes. feu. & in capitu. primo. de ro qui sibi & hæredi. suis. & Archid. xxiiij. quæstione prima. c. fina. & Imo. & domi. Dominicus in c. grandi. de supplen. negli. præla. & Pau. de ca. in cōsilio quod incipit, in Christi nomine videtur clarum dictum minorē debere præferri dictis masculis.

tum, quādo tractaf de successione patrui, vel aui: vt in auc. in successione. §. de suis & legi. si tractatur de successione aliorū, a secus: vt in auc. post fratres. † Ex hoc pōt dici b ad quæstio. quæ fuit inter Regē Vngariæ & Regem Robertum: Rex Vngariæ fuit filius Caroli Martelli, qui erat primogenitus: Rex Robertus fuit sequens post eum: quærebatur vtrum regnum deberetur filio primogenito vel Regi Roberto, qui nunc videbatur primò genitus legitimè. Et certè cum regnum Apuliæ c sit feudum ecclesiæ Romanæ, non habetur iure successionis: sed ex cōcessione dominica: vt in titu. de succes. feu. c. j. Ideo cum nunc tractetur de successione aui, vel patrui: d ille nepos nō assumit locū patris sui: vt hac auc. meritò debitum fuit Regi Roberto. Istā rationē ego feci, quā non faciūt alij doct. per istum modum: nec tangūt eā.

SIautem. Paria sunt, nō esse, vel non esse legitimè. h.d. ista lex.

ADintestati. Agnati præferuntur cognatis. h.d. Est correcta hęc l. quia sublata est differētia agnationis, & cognationis, vt habuistis. in auc. cessante. §. eod.

Et vide Bal. in aut. cessante. §. eo. & in l. quoties. §. de suis & legi. & per Pau. de Cast. in l. si post. ff. de acquir. hære. & adde Cy. & Bal. in l. imperialis. §. de nup. & ibi Cynus tenet pro nepote. & Bald. in l. iij. §. de suis & legi.

a ↦ P. PAV. P. ¶ Successione aliorum. Et ideo vide Com. cōsi. cvj. incip. mulier instituit. per totum, vbi vult q vocētur ad aliquod fideicō. per testatorem isto modo, q mortuo filio sine liberis hærede in ſtituto filiæ fœminæ succedatur, vel eorū a filij. q si mortuo filio superſit vna filia prædefuncta: q sola filia admittitur, exclusis filijs alterius, nec in tali fideicom. habet locum regu. q si filius succedat in locum patris vel matris, de qua vide in §. cum filius. de hære. quæ ab intest. defer. in Inſtit. vbi etiā posui an procedat si nō sunt filij ex filio, vel nepotes vel inferiores ex eo et an succedant in locū ipsius d filij. Item circa istam materiā quid si filia fit excluſa, an nepos ex ea admittatur cū patruo, vide Alexā. cōsil. lxxv. in penul. & vlti. col. Itē de materia quando veniēt filij fratrū, vide Alexan. consi. lxxxviij. vide etiam de materia Alex. consi. v. ad fi. volu. iij. & consil. cxxiij. maxime in j. col. & q in successione fienda ex dispoſitione hominis non veniant, vide Alexan. consi. cccxlvij. in ij. colum. vide etiam de materia Alexan. consi. cccxciij. etiam q filij qui succedunt in locum patris, dicunt succedere ex propria persona, vide Alex. consi. cccccxciij. in pe. col. vide do. Franconsi. clxiij. in ij. col. & in vij. vbi declarat. Item q tunc filius solum succedat in locum patris, quando succedit cum fratribus defuncti, alias non. vide lo. de dama. consi. lnij. ad fi. Rom. consi. cxcvj. Pau. consi. cccxlj. nunquid autem pronepotes admittantur cum patruis, vide Pau. consi. cccxlij. Ange. in §. reliquum. in aut. de hære. quæ ab intest. q non. Item q non attendatur vtrum quis sit vtrinq; coniunctus, vel ex vno latere tantum nisi quando tractatur de successione fratris vel patrui, vide Pau. consi. cclxij. & Alex. cōsi. clxvj. volu. v. Item quomodo procedat regu. q filius succedat in locum patris, & an idem sit in materia feudalis vide in Bertach. in versic. nepos. in ij. col. Isa. in l. ij. in ij. col. C. de succes. vbi vide omnino.

b ↦ P. PAV. P. ¶ Potest dici. Circa istum articulum adde q opinio Barto, hic q. adjiciatur patruus tenet ad hoc And. de Iser. in c. j. de eo qui sibi & hære. Ioan. de Imo. & Domi. de sanc. Gemi. in c. grandi. de supplen. negli. prælat. in vj. Rapha. Cuma. in l. cum ita. §. fi. de legatis. secundo. contrarium tenet Ioan. And. in addit. Spe. in tit. de feud. super rub. per rationes quæ ante fuerunt Old. consi. xciij. inci. eleganter. vide Per. de Anch. consi. lxxviij. inci. dicta facti narratio. & in c. hęre extra de voto. Pau. de Cast. consi. clxj. inci. in præsenti causa. & ita hic refert se consuluisse Panor. consi. lxxxvj. incip. in præsenti quęst. vide latissime Bald. in l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. vbi post multa concludit, soluat apolo. vide etiam Alexā. in 3 is potest. in j. & ij. col. de acqui. hære. & ibi Aret. in ij. col. Bal. Cyn. in l. si viua mater. C. de bonis ma. vide Alex. consi. cxxiij. vbi etiam loquitur in alia materia successionis, q ius primo genituræ non transmittit, vide Alex. de hoc arti. consi. cccccxciij. & latissime Franc. consi. clxiij. Item circa istam materiam primogenituræ, vide multa quæ addidi in Bertach. in versi. primogenitus. vbi etiam habes de isto articu. de quo vide hic Alex. in quadam sua disputatione incip. sigismundus. in iij. dub. & circa istam materiam succedendi in regno, vide etiam aliquid per Bertach. in versi. regnum. & quod addidi, & de quæstione Bar. hic, vide Isa. in l. maximum vitium. in ij. no. C. de libe. præter, vbi multa refert ad partes, & non decidit.

c ¶ Apuliæ. Regnum Apuliæ est feudum Romanæ ecclesiæ, vide Bart. in l. is potest. de acquir. hæredi. in illo articu. q ius succedendi liberorum dicitur separatum à iure filiationis. & per Bal. in l. cum antiquioribus. C. de iure deliberand. Sed in quibusdam lectu. non habetur & Bal. in l. liberti libertæ q. §. de oper. libe. & videtur inclinare in partem nepotis. Et etiam pro ista parte refert Pau. de Cast. se consuluisse. & adde Cy. secundum Richar. Malum. in l. si viua matre. & ibi Bal. C. de bo. ma. & adde quod no. Bal. in l. is qui in potestate. C. de in ius voc. & quod no. Bar. in l. ij. §. videndum. ff. ad Tertul. & Cyn. in l. j. quæ sit long. consue. & in d. l. maximum vitium. & ibi late per do. Paulum, & Barto. in l. liberorum. ff. de verborum significa. Adde Bal. in c. j. per illum text. de fil. na. ex lib. ven. ad mor. contra Bal. in l. ij. C. de suis & legi. Bal. in l. ex hoc iure. in vj. q. ff. de iusti. & iu. Bal. in l. ij. quando non peten. par. iu. xiij. col. Petr. de Anchara. in c. licet. de voto. & in consiliis, consil. cclxix. Bald. in l. tutela. ff. de legi. tute. Old. consil. ccxxiij. Adde Bald. consil. cxliij. j. vol. vbi similiter tractat an succedat filius primo genitus, vel secundo genitus, in Marchionatu, Ducatu, & in alijs dignitatibus; & Pet. de Anchara. consil. xxj. incipien. in Christi nomine dicta facti narratio. illud quod alleg. domi. Alexan. in meo est cccxlj. Vide etiam Old. consi. xciij. & not. secundum lac. de Bel. in corpore vnde sumitur ista aut. quam Pau. de Cast. hic refert, & sequitur, dicit illum text. & hunc, q pluralitas vinculorum, de qua loquitur auth. cessante. non attenditur vltra fratres, & filios fratrum: quia text. in vltiores non considerat, nisi propinquitate gradus, & illa pluralitas facit quem esse in propinquiori gradu: & ideo si quis decesserit sine ascēdētibus, & sine descendētibus, & sine fratribus, & filijs fratrum, superstite vno patruo, vtrinq; coniuncto, & altero patruo parēte cōiuncto tantū: vtrinque coniunctus non excludit alterum nō vtrinque cōiunctū, sed cōcurrunt. quod Pau. dicit perpetuo mēti tenendū. Idem voluit Bar. in l. post consanguineos. §. hereditas. ff. de suis & legi.

↦ P. PAV. P.

¶ Aui vel patrui. Vide Io. de Dama. cōsi. lxxxix. in vlti. colū. in contrarium vide Barto. in l. ij. §. j. ff. de suis & legi.

e ¶ Defunctis. Et vide Bar. in consi. cxxvij. incip. in quæstione verteſe inter Seium de ciuitate Arni. Andr. Barba.

↦ P. PAV. P.

e ¶ Defunctis. Varios

DEfunctis. c Hic est casus, iudicio meo cui nō potest respōderi pro opi. glo. quæ est in l. qui se patris. §. vnde lib. vbi suis repudiantibus, sequens in gradu nō potest succedere de iure ciuili. h.d.

PAtruo. Ista lex idē dicit. Patruus vel agnatus, præferī materteræ cognatæ. h.d. Correcta est hæc lex.

SIhis de quorū. Decedē tibus a pud hostes succedit p le. Cor. h.d.

INsuccessione. Soror vel agnata, præferī auiæ maternæ. h.d. & est correcta ista lex.

1 ☞ *An tutor statim sit petendus, vel sufficiat, quod intra annum.*

f SCiant. f Ista est bona lex, & d menti tenēda. Qui tutorē pupillo intra annū non petit, excludit ab eius successione iure intestati, vel substitutionis pupillaris. h.d. Et aduer e te: ga tota die occurrit de facto. † Opp. q nō detur ad tutorem petendum tēpus, sed cōsestim debet peti: vt l. j. §. cōsestim. ff. ad Tertul. Sol. Dicūt quidā q illa lex loquitur in matre: hic in alijs. Hoc nō placet:

intellectus ad istum tex. ponit Gonza. in repe. l. qui se patris. colū. xxvij. in princi. C. vnde libe.

f ¶ Sciant. Istam legem mirabiliter limita per Specu. in titu. de tut. §. nondum. in versi. quid si mater suscepit tutelam. Vbi dicit, q si mater assumpta tutela in versi. quid si mater suscepit tutelam. Vbi dicit, q si mater assumpta tutela sui filij transit ad secundas nuptias, sic priuata est tutela, & successione, & dominio. Item cum effecta vidua velit istam tutelam reassumere, q potest hoc facere, si res est integra, quasi pupillo non sit prouisum de tutore: alias aut tem secus, per tex. in l. h. de repu. hæred. Item dico, si stetit per annum q non perijt tutorem. Et dixi in auth. matri & auiæ. & Bald. in aut. sacramentum. quando mul. tute. offi. fun. potest. Item singulariter limita. nisi alleget se non petijsse tutorem, eo quia filius habet multa debita, & noluit petere tutorem, vt filius remaneret indefensus: & sic non posset condemnari, & contra eum non agi, seu aliquid fieri tanquam indefensum, q excusatur mater, nec perdit successionem filij sui: vt est casus mulēr singularis in l. ij. §. tractari. ff. ad Tertul. quod not. perpetuo. Adde, quid si nubit intra annum, tamen antequam carnaliter copuletur, petat tutorem: an priuetur successione filij. vide Bald. consi. cclxvj. lib. iiij. Ad materiam, vide Bal. consi. lviij. lxx. & ccij. secundo volumine. An autem pœna non petiti tutoris transeat de gradu in gradum, vide per Bald. consi. xc. ij. volumi. per Pau. de Cast. hic, per Barto. in quæst. incipien. habens filium adultum, per Pet, de Ancha. consi. cclj. & Ange. consi. xxxvij. & per Petr. de Anchara. consi. ciiij. vbi de limitatione vltima hic posita per Alexan.

f ↦ P. PAV. P. ¶ Sciant. Pro intelligentia omnino vide sing. decisionem Barto. in l. interdum. ff. de iudic. & in l. ij. §. confestim. ff. ad Tertul. vbi vltra dicit requiri nomen, dies, vide aliam decisionem per Alexan. in l. si de cesserit. in fi. ff. qui satisda. cogun. vide aliam in l. sciendum. §. possessor. el. ij. ff. qui satisda. cog. per eund. vide Rom. sing. cvj. vide etiam Rom. sing. ccxxiij. incipien. Tu habes. vbi ponit quid si mater tempore mortis testatoris sit minor, deinde efficiatur major, an excuſetur per l. ij. supra si aduer. delic. Item vide de materia huius. l. plenissime Bar. in l. ij. ff. qui pet. tut. Bal. in l. precibus. C. de impub. vide singu. consi. xxxvj. vbi limitat istam l. procedere in illis qui ad successionem pupilli intestati vocantur, tamen quia propter imbecillitatem perpetuam, vt quia mulieres. in alijs autē, dicit impossibile esse hanc l. loqui, quod bene nota. vide tamen in hoc in contrarium eundem Ang. consi. cij. incipien. in Dei nomine. Ista quæstio habet duo puncta ad fin. vbi allegat Barto. hoc expresse dicentem in l. nepotibus. C. qui petant tutores. vide Romanum consilio ccvj. vide etiam Angelum consilio cxj. incipien. auia pro nepte. vide etiam ponit quid in substitutione. de quo etiam vide Romanum consilio ccvij. quod autem si mater sit perempta, quia alius assumpserit tutelam. dic quod mater non excluditur secundum Angelum consilio clx. incipien. an legatarius circa finem. vide practi. Papinian. in forma libelli in quo agitur ad reddendum rationem tutelæ in versi. sic in fuo vlti. ad finem. col. vbi dicit pœnam huius legis procedere etiam de iure canonico. Item extende istam dispositionem etiam procedere, si mater esset expresse substituta filio in testamento paterno. tex. est expressus in §. finaturem tutelam. in authen. de nupt. Quid autem si in auia paterna vel materna, vide Bart. consi. xxj. circa fi. in consi. xxix. quid autem si mater non petat, an auia & alij tenēatur petē-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te,ad quos non pertinet prima causa successionis,vide Bar.consi.xxvj. nūquid autem mater non petens incurrat infamiam, vel aliam pœnam. vide Roma.consi.clxxxv.& quid si filius moriatur intra annū,vide Ioan.de Dama.consi.xlv.& vide Rom.consi.ccvij.& latius in consil.ccxxj. vbi ponit de substituto.quid aūt si mulier tēpore mortis sit minor,et effecta maior nō petat,an priuet̄ successione,vide Rom.cōsi.cclxxix.de quo etiam habes. ℣.i prīci.apo.quid autem si pupillus moriatur ſ. a tra annum,sed tamē non supersit tantum tempus ꝙ potuisset mater petere tutorē, vide Pau.de Castr.consi.lxv.vbi etiam pōit si sit mater vel auia,an annuscurrat in ambabus petēdi tutorem, & nunqd mater & alij habeāt tegrum annum,an vero teneantur pete re intra quinquagīta dies si non sint impediti,vid late Pau.consi.cccl.xxxiij.et latius consi.cccl.xxvj. An aūt onus probā di incumbat dicenti matrem vel auiam fuisse negligētes vel tēporis probare diligentiam,vide Ioā. de Dam.de quo scripsi ad Bart.in auth. matri & auiæ,C.qui mul.tutel.offic . Itē quod etiam auia priuetur sicut mater si non perijt etiā si mater erat viua,vid Io. de Dama cōsi.cj. Itē ꝙ non pr iudetur subst it.fideicom. cū per hoc non succedant filio,vide Ioan.de Dama.consi.cij.Barto.in d.quæstio vlti.ſ pri. solu.Item quod etiā si priuet̄ pater,quādo mater erat ſ eius potestate & fuit negligens vide Barto. in l.quid ergo.§.j.ff. de insa.

a ¶Richar. Malum. Idem tenet Bar.ſ dicto §. consesti . Sed Bart.est contrarius in l.ij.qui pe.tu. vbi facit differētiā inter matrē, & alios . vide Imo .in c. ex parte.de appellatio.

b ¶De emancipatis. Nota singulariter,et vide in auth.itaque & per hanc legem limita.§. reliquū. in auth.de hæred.ab intest.Nec mirum:qa iura noua debent limitari,et distingui, per iura vetera: vt l.non est nouum. & l.seq.de legi.et auth. offeratur.de litis cō testatio.

c ¶Isto tex. A dd no. per Bart.in l.ij.in.§. legitima. ff. de suis & legiti.

d ¶Lege xij . tabula. Et facit ad quæstionem de qua dixi in leg.j.post Bartol.ff.ad Tertul. Adde quod Bald.hic dicit si statutum loquitur de agnatis,in materia successionis non debemus ipsum extendere ad filium sororis germanæ,vel vterinæ:licet per istam l.æquiparentur agnatis:quia propterea nō dicuntur agnati :licet dicamus,ꝙ statutū debeat intelligi secūdum ius cōe:vt no.ff.de iur.delib.§. in cōputatione.illud debet intelligi de iure communi,ordinarie disponente non autem extraordinarie,vt hic:quia ista lex extra ordinem statuit,ꝙ per sonæ,quæ non sunt agnatæ,sed cognatæ habeant iura agnationis.

c ↠P. PAV. P. ¶Filij sororis. Si succedant tanquam agnati ex disquia tex.hic dicit, Tutorem enim secūdū legem non petierit intra annum.vnde modo petendi à iure antiquo nō recedetur. Vnde Rich.Malum[a] dicebat,ꝙ est petē dus confestim:hoc est,quatenus cōmode potest,dū tamē nō transcēdat annū : vt d. §.confestim. In dubio aūt dicebam intelligi eos negligētes,intra quinquagīta dies: sicut dicimus in tēpore ꝓponēdæ excusationis:vt l.scire oportet.§.j.ff.de exc.tu.

Op.dicitur hic,iure substitutionis. Cōtra. ff.qui pe.tut.l.fin.§.si verò maritus. Dicit gl.ibi loquitur in fideicōmissario singulari:hic in substituto vniuersali. Tu dic ꝙ hic loquit̄ in substitutiōe directa,per quā pupillo succeditur:meritò ea priuatur. Ibi loquit̄ in substitutione fideicōmissaria,ꝓ quam succeditur defuncto,et tāquam de bonis defuncti capitur,cōtra quē fideicōmissarius non deliquit,iō ea non priuat̄.

Iab eo. Si ius agnatiōis reseruatur emācipato,vi detur reseruatum emācipatis , & cæteris agnatis.h.d. Facit hæc lex ad illud quod dixi supra in l.vlti.de indicta viduitate.ꝙ dispositio facta in vno de correlatis,videtur facta in alio.

℣ *Lex quando fieri debeat de raro contingentibus.*
Ioan.Baptista natus fuit miraculose secundum naturam.

Imaior. Natus ex quinquagenaria , est legitimus & succedit h.d. Opp. de his quæ raro contingunt,nō debet fieri lex: vt l.nā ad ea.ff.de legis.Gl.nō soluit. Breuiter† dicunt doc. Quædā contingunt raro,naturaliter tamē:& de his debet fieri lex.vt hic. Quædam contingunt raro & miraculosè,supernaturaliter, vt ꝙ mortuus resuscitatur:& de his non debet fieri lex.Cōtra :scīm hoc sequereturꝙ beatus Io. Baptista non fuit natus miraculosè. Theologi dicūt cōtrarium. Breuiter† Io. Baptista scīm naturā miraculosè natus ē vt dicit Euan. L.u.j.c.Erat enim Helizabet sterilis,& processerat in diebus suis: vñ in ea erat duplex impedimētū:quia erat sterilis,& ꝓcessit in diebus suis. hæc aūt ꝓcessit in diebus suis:nō tñ erat sterilis:& ideo naturaliter potest contingere.

℣ *Statuta in muliere contrahente secundas nuptias, habēt locum in uiro contrahente secundas nuptias.*
Vterini præferuntur in rebus maternis.
Consanguinei in paternis.
In aliunde quæsitis,æqualiter succedunt.

De emācipatis.[b] Hæc lex est correcta , nisi in vno quod est hic singulare,nec est correcta. Emancipatis contracta fiducia,succedunt fratres in proprietate,& pater in usufructu, fratres vterini in bonis quæsitis à matre, præferūtur fratribus consanguineis.h.d. Prima pars huius legis corrigitur per auf.defuncto. Secunda remanet incorrecta. No.istū tex.ibi:siue priorē thorum seruauit,siue ad secūdas nuptias migrauit. Facit quod pœnæ quæ notant̄ in casibus,ꝙ ponunt̄ in l.fœminæ.de secun.nup.nō habeāt locū in patre,secundas nuptias cōtrahente.tñ contrariū est verū,vt ibi dixi:& allegaui ti bi hunc tex.ibi. No.ex isto tex.[c] ꝙ in rebus maternis ꝓferunt̄ vterini:in rebus paternis præferunt̄ cōsanguinei:in rebus aliū de quæsitis succedunt æqualiter. Hoc nō est hodie correctum. Ita habuisti no.§.eo.auf.post fratres. & j.tit.j.auf.itaqꝫ.ibi plenè per glo.& plenius in corpore de consang.& vte.fra.§.quæstio igitur.ver.fi.col.vj.& etiam §.fin.

d Ege xii.tabula.[d] Fœminæ iure agnationis succedunt,sicut masculi,sublato iure,quod cōtrarium inducebat. Item filij sororis[e] consanguineæ,vel vterinæ,ius legitimum agnationis huius legis authoritate nanciscuntur.h.d.

1 ℣ *Filius emancipatus succedit ad similitudinem suorum.*
2 *Nepos ex filio emancipato necessario institui non debet.*
3 *Successorium edictum,quod habeat locum inter agnatos.*

Eminimus. Lex præcedēs hic cōfirmat̄,& filij emācipati tanquā sui succedūt inuicē:& pater,& frater,& sorores vterini,iura agnationis legitima nāciscunt̄,& inter agnatos est locus successorio edicto quod locū habet etiā in tutelis.h.d.ista lex. Nota † ex hac lege ꝙ filius emancipatus succedit ad similitudinē suorū, de iure ciuili. Ex quo † no.ꝙ nō est necesse,ꝙ nepos ex filio emācipato instituatur:quia filius tanquam suus præcedit. Dixi plenè in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de libe.& posthu. Vltimò no.† ꝙ inter agnatos est locus successorio edicto : vt habes Insti.de leg.agna.suc.§.placebat.

1 ℣ *Lex quando fieri debeat de raro contingentibus.*
2 *Ioan.Baptista natus fuit miraculose secundum naturam.*

3 ℣ *Filius emancipatus succedit ad similitudinem suorum.*
Nepos ex filio emancipato necessario institui non debet.
Successorium edictum,quod habeat locum inter agnatos.

Communia de successionibus. *Rubrica.*

LEX. I.

Scire. Ad successionē fratris emancipati,alius emācipatus,& in potestate retētus,pariter admittuntur.h.d.ista lex.

LEX. II.

Ipater. Qui est hæres hæredis,potest hæreditatē primi defuncti vendicare.h.d.ista lex.

LEX. III.

Vitrico. Vitricus, & priuignus,sibi inuicem non succedunt.h.d.

Seruus. Seruus non potest habere successorem. Fallit in casibus hic positis in glo.h.d.

Amitæ. Priuignus nō potest succedere nouercę per se,sed per mediam personam filij,qui priuigni sit frater.h.d.

A Vunculo. Hæc est bona lex , nec est correcta. Auunculus prefertur cōsobrino.h.d.

Affinitatis. Inter affines nulla est successio.h.d. Fallit in viro, & in vxore:sed ipsi non sūt affines,sed principiū affinitatis:vt §.vñ vir & vxor.l.j.

Antequā. Quandiu est spes successionis ex testō, nō habet locū successio ab intestato.h.d.

Vtritoribus. Gl.quędā singulis,q̄ est in l.quo tutela.ff.de reg.iur.dicit ꝙ in oībus deficiētib⁹,vltimo succedit ille,q fuit tutor pupilli. Illa gl.non probatur:imo credo ꝙ sit contra hanc legem,& rationem:quia si iste,qui nutriuit pupillum , ratione huius nutrimenti non potest vendicare successionem:& multo minus ille qui administrauit tantum patrimonium eius.

Sancimus. In bonis maternis frater succedit fratri patre excluso, usufructu ei integre reseruato.h.d.& est correcta ista lex per auf.defuncto.§.ad Tertul.quia pater succedit vna cum fratribus. Habemus hic duas auf.vna incipit.omnes peregrini : & fuit facta per Romanos,licet ipsi teneāt contrarium,& maxime anno Iubileo:& fuit constitutio Federici.

positione huius l.tamen dicitur improprie agnatus,ideo non comprehenderetur in statuto,ꝙ agnati usq; ad quartum gradum præferantur cognatis. Ita practi. Papi.in for.libel.quo agitur petitione hæredit.ab intesta.in vlti.col.vbi allegat duas authoritates.

a ¶Omnes peregrini. Idem tenet Ang.in l.ij.§.legatis.vbi etiam dicit gl.ff.de iudi. Andre. Barba.

b ¶Omnes peregrini. Nota ibi : liberā habeant facultatem,secundum Ange. quē refert Pau.de cast.ꝙ peregrini possunt testari cum duobus testibus : sicut milites propter liberā facultatem eis datam.ꝙ intelligit Pau.de casibi morianſ. Si aūt alibi,dicit ipse cessare causam priuilegij.

↠ P. PAV. P.

b ¶Itaqꝫ. Ad regu.iuius auth.ꝙ duo vincula magis ligant q̄ vnum adde cap.j.de treug.& pac.c. & si Christus.de iureiur. text.singu.in c.ij.de præbend. in vj.vbi cōsuetudo cōcurrēs, cū iure cōi nō dissoluit illud vinculū nec ius ex consuetudine proditum per quem tex.confundit gloss. Io. And.in c.j.de cōsuet.in vj.in versi.facti post med.& illū tex.contra illā gl.ponit Gemin.in d.c.ij. de ꝓbē.in vj.tenētes cōtra prædictā glo. cū faciunt mentionē de illo tex.nec ēt dicto.in d.c.j.de constitu.in vj.faciunt etiā c.concessis.de rest.c. venissent.de institu. cap.venerabilem.de elect.c.vbi cōcurrēs cōsuetudo cum iure communi, fortificat ius cōe , vide etiā ꝓ regu.quę dicit Ias.in l.cohæredi.§.qui discretas.in ij.nota.de vulg.& pupil.& in l.filiusfami.§.diui.in iij.& v.col.de leg.j. Itē quomodo & qñ in successione cōsidetur pluralitas vinculorū,vide Alexā. consi. clxvj.volu.v.

b ¶Supra titu.j. Hoc sequitur Francis.de Curte in l.quæsitū. quæ est l.iij.& male, in tract.de fuc.ab in testa.addēs ꝙ idem est in bonis quæsitis à matre,quibus ꝓ ferē vterinus , vt est casus ſin.in l.de emācipat.ſ. titu.j.hic alleg.& ibi per Bart. Quid in duobus paternis , quorū vnus est vtrinq; coniunctus,alter nō: quis ꝓferatur? Vide l.ſ.post consanguineos.§. legitima.ff. de suis & legiti.

↠ P. PAV. P.

d ¶Matris præferunt̄. Vide omnino Cōlate reprobantē istā opinionē Bar.in consi.cxxij.per totum. Vide ad Bar.in l.iij.ſ.de bonis quę libe.Bar.in consi.xvij.

e ¶Latere patris. Et sequitur Barto.in consilio,in causa nauis. A dde Bar.in l. post dotem.in fi.ff.solu.mat.& scripsi post Barto.d.l.iij. A dde Roma.consi. xl.& dicit Pau.de Cast.se consuluisse ꝙ stante statuto quod frater ex latere patris præferatur vterino : & frater defunctus habeat bona quæsita à iure communi,communia inter ipsum & vterinū,quod in his bonis frater ex latere patris tantum non excludet vterinum : quia resultat magna iniquitas & sufficit ꝙ statutum præferat fratrem consanguinei,vt ipse solus succedat in bonis aliunde quæsitis,absq; eo quod extendat vires ad bona maternа, latius hic vide per ipsum.

f ¶Res q̄. Ad materiā huius l.vide q̄ no.in l.ſ.§.j.de ver.ob.vbi apparet,in qbus pater vt legitimus ſ administrator posſit:& adde qđ in tñ dicit pater legitimus administrator filij ſ aduēticijs,quoniam ita scripserit in illis filio piudicare : vt voluit gl. no.& ibi doct.,ſ.l.de re.ff.de trāſac.& alibi & dixit gl.multū no.in l.ſi legati.ff.de pig.ꝙ ſ talib.ex contractu prīs acgritur vtilis filio:quod no. mater aūt nō est legitima administratrix bonorū.text.est no. l.filiæ.ff.de ſo. A dde an pēr posſit filio pīu dicare : bonis,ſ qb. ipse habet vſumfructum? Bald.cōſi.cccl xxx.iij.vol.

¶Plus iuris. Pr̄ habet plus iuris in bonis filij,quā tutor in bonis pupilli:iō pōt ante ītē cōtestatam ꝓcuratorē cōstituere. Et idē tenet Bal. hic.Imo.hoc dictū limitat quoties pater agit cōsensu filij maioris,instante consentiēte:ita dicit de procu.c.accedēs et sic sal uabit̄ ista gl. Potest etiā dici secūdū Bal. quista gl.est vera,qñ pr̄ agit noīe filij,non cōi:vt puta, quia pater posſidet naturali ter filius ciuiliter,& cadit à ciuili, & pr̄ re cuperat:& hoc quia in iudicio non venit ventrilandū noīe patris. Et vide Bal.ſ l. j.et ij.cum l.seq.ff.de ꝓcu.secundū Spe.in ti.de ꝓcu.§.j.versi.si quādo.& etiā lac.de Are.tangit hic, etiā per Cyn.& Guliel. allegat Pau.in l.oēs. de epis.& cle.Spe.in Joco palle.videt diſſensiſſe,q̄ſup vſufructu loquat opi.Bar. hic,ſup. ꝓprietate lo quat opi.gl.& Ray. de for.vt refert Bal. ſ l.ij.§.vbi aūt.ſ.iij.ſ. tenet dictū Inn.secū dum Bald.hic.& ibi Ang.hic tenet cōtra Inno.secūdū Imo.in l.ſi.ff.de verb.ob.tener ꝓ Inn.& ꝓ eo dicit esse casum in d.§. vbi autem.Pro opi. Bart.& sequacib.facit id qđ dicimus in plato in hoc vī equi parari:vt no.Bar.in l.necꝙ.ſ.de ꝓc.& qđ ibi dixi. Et posſet dici ad dictū.§.vbi autē.vt ibi not.ꝓ gl.& doct.Itē ꝙ posſit cō stituere procuratorē aſi litis cōtestationē

Primò ponit, quod ius habeat pater : & & quod filius in bonis maternis. Secundo,ponit cui competat administratio. Tertiò,interdicit alienationem. Secūda ibi:parentes autem. Tertia ibi ita vt. Oppon. quicquid quærit filius quærit patri : vt ff. de acqui.hære.l.placet.& si à pa.quis fuerit.l.j.in princ.insti.per quas perſo.no.acqui.in princ.So.illud est ius antiquū:istud est nouum,secundū quod in bonis maternis patri non quæritur ꝓprietas:fuerunt tamen quidam qui dixerunt hoc etiā fuisse de iure antiquo per.l.filius.in prin.ff.de inofficio.testa.quorum opi.reprobatur in l. is qui hæres.§.fi.ff.de acqui.hære.dixi vobis.& ibi Cyn.refert in l.j.§.qui admit.ad bon.pos.licet non alleget istam glo.in l.is qui hæres. Oppo.§.ij.de procur.l.necꝙ. a dicit glo.fateor,ꝙ pater ↑non potest cōstituere procuratorem,in bonis filij:nisi post li.contesta.sicut tutor.vide glo.ij.quā not. Ista glo.reprobatur per omnes doct.imò pater potest constituere procuratorem ante lit.contest.sicut dicimus in epiſcopo,vt no.in l.j in prin.ff.de procura.habet enim g plus iuris[g] pater,quam tutor : quia habet vſumfructum. Ego reperi,ꝙ do.And. de pisis semel cōsuluit istam.q.& determinauit contra istam glosſ.& bene iudicio h meo,[h] tribus rationibus,quas sumebat ex isto text.Primò , ex eo quod dicit per se, vel per procuratorē posse petere : nā istud petere,seu poscere,fit in ipsa cōtestatione, vt l.amplius.ff.rem ra.ha.Si ergo non posſet dare procuratorem,nisi post li.contest. non posſet poscere per procuratorē,quod est contra istum text.Secundo in isto text. qui dicit.& omnia agere,tanc̄ſ solidū perfectūc̄ſ dominiū haberet &c.Nam non est dubium ꝙ si perfectum haberet dominiū ꝙ posſet constituere ante li.conte.Tertiò, hoc probat ex eo quod dicit,personam gerat legitimam:vnde authoritate huius le. est legitimus administrator etiam ante lit. conte.& istud puto verum. Opp.& videtur,ꝙ non posſit exercere actionē,qui nō potest aliēnare : vt l.ait ꝓtor.ſ.est enim ff.de iur.deli.Glo.nō soluit,sed regula quę posita est in l.contraria.loquitur in eo qui agit nomine suo:sed in eo qui agit nomine alieno,nō procedit,& ita loquitur hic.

Vlterius op.hic Imperator docet mētiri cōtra.l.ij.ſ fi.ff.de inoſ.vidu.Sol. Fallit hic, ita videt velle gl.tua.nā si pater vult vēdere rē filij debet mētiri,& dicere ipsam esse propriā. Iste intellectus non placet nostris doct.imo aliud vult dicere tex.hic.q.d.pater si ipse vēdit eam tanc̄ſ propriā tenebit̄ de euictione,cum debeat in causa euictionis docere rē fuisse propriam. Op.ff.de euict.l.illud.Solu.quis nō cogit̄ dare fide-

Fateor tñ ꝙ postea requireret in agēdo cōsensus filij.§.vbi aūt.& aliquid ꝙ moder.in §.actionū insti.de actio.Et istā gl.dicit esse falsam Bal.in l.j.de tut. & cura.bo.dan.& an requiratur cōsensus filij Bal.hic in ij.col.tenet ꝙ non. Sed an pater tanc̄ſ legitimus administrator bonorū filiorū minoris,possit interponere authoritatē,vt dicūdat bona cōia,vide Bal.in l.gñaſr.in vl.col. ij.de secū.nup.Sed an in alienatione rerū filij,quam facit pater requiratur decretum iudicis,vide l.ij.& ibi Bal.ij.de prædi.mino.Sed an filius cū consen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sū patris vendere posſit, vide not. in l. fi. §. filiꝰ autem. ff. titu. j. Imo videtur q̄ solus pater vendere posſit. in verſi. ſi pater. in §. vbi autem. & vide Ange. in conſi. clxxviij. Item, pater poteſt alienare pro vtilitate filij. Gloſſ. eſt not. & ibi Bal. in l. quicunq; ff. titu. j. & an pater bona aduentitia filij & filiæ, poſsit filius viuo patre vendicare, vide Bald. in l. fina. ff. titu. j. Et an ſi pater alienauit res. filij: poſsit filius viuo patre vendicare, vide Bal. in l. fi. §. in cōputatione. ff. de iure deliberan. Et quod dixi, an requiratur decretū iudicis, vide quæ ſcripſi in l. fi. §. vbi autē. j. eo. Bald. in alleg. ſ. cōſi. cccl xxx. iij. vol. laudat q̄ decretū iudicis ſteruiat, notāt Pau. de Caſt. ex hac l. dum dicit, nullam præſcriptionem iuncta glo. q̄ ſi ſtatum dicat nulla poſsit opponi præſcriptio, q̄ debet intelligi de præſcriptione minoris tēporis, q̄ xxx. annorum. allega tex. in v ſib. feu. in tit. de lege Corradi. §. præterea. & de p hi. feu. alie. per Fede. poſt principium. Et adde quod Ioan. Andræ. in additio. Spe. vbi ſ. refert Odof. Ia co. de Are. Per. Cy. Dy. & Guliel. de Suza. quos ipſe ſequit, q̄ etiam ſuper proprietate, pater ante litem conteſt. poteſt procur. conſtituere.

↠ P. PAV. P.

¶ Iudicio meo. Debet tamen interuenire cōſenſus filij, alias non valeret ſecundū Roma. conſil. cclxj. in iij. col.

a ¶ Circa legē noſtrā. Fallit niſi pater eēt diſsipator. De quo vide Barto. in l. ſi. §. quod ſi in patris. ff. ſol. matri. & in l. ſi. j. de ſent. & in l. Imperator. ff. ad Trebellia. & quod ibi dixi. & in l. generaliter. in fi. princ. & ibi Bal. ff. de ſecund. nupt. Ad de qualiter ſit formādus libellus cum pater agit, vel conuenitur nomine filij. Specu. in tit. de libel. cōcep. §. iam tunc. circa princip.

b ¶ Expenſas. Adde tex. in l. fin. §. vbi autem in vnum. j. tit. j. Quid in aliis expenſis, vide Bald. omnino in authenti. excipiē. j. ti. j. in ver. ſi. vide adhuc tex. in veritate q̄ habes p Bar. ſi l. Imperator. ff. ad trebel. vbi habeē an p iſtā vēditionē pdat pater vſumfructum aliarū rerū materna rū. Aliqui ponūt in l. ſi cōſtante. in ix. q. ſi. q. princi. ſolu. mat. & in l. fi. §. ne autem j. de bonis que libe.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Niſi tricēnale. Notamē q̄ licet ex præſcript. non acquiraē poſſeſsio, vide omnino in materia Alexā. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. Feli. latiſsime de quo ſcripſi ad Barto. in l. pen. j. de præſcrip. xxx. anno. volu. iiij.

d ¶ Efficiatur dominus. Vide Bar. expreſſe in l. ſi. j. quibus ex cā ma. & Bald. & alios poſt glo. l. traditionibus. ff. de pac. Imo. in c. fi. de præſcrip. in ij. colū. & per Bal. hic, & Sali. plene in dicta l. traditionibus. per Ioan. Ang. in regula, poſſeſſor. in mercu. per glo. & docto. in l. vſufca. de vſufcapio. Et idē hic dicitur, quod per præſcriptionem longi tēporis acquiritur vtile dominium tamen limita, niſi q̄s præſcriberet ex forma ſtatuti: quoniam vt ſtatutum aliquid operetur, acquiritur directum dominiū, ſecundum Bartolū ſingulariter in l. ij. ff. de vſufcap. Item limita niſi præſcriberet iudicis authoritate, ſecūdum Bal. in l. poſſeſsio. §. fin. de bonis autho. iudic. poſſ. Et ita intelligatur. l. ſi finita. §. Iulianus. & qd̄ notat Bartolus in l. prætor. ff. de dāno infecto. Item limita, ſecundū aliquos, niſi præſcriberetur contra ſciētem: quoniam ſcientia, & p̄ſentia, inducunt conſenſum, & cōſenſus directum dominiū. quod tamen non cō firmo. Item limita, niſi quis præſcripſiſſet tāto tempore, cuius in contrariū memoria nō exiſteret. Textus eſt ſingula. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidia. & æſti. vbi longinquitas temporis habet vim conſtituti: et cō ſtitutum habet vim conſenſus, & cōſenſus inducit directū dommium. Facit in ſimili. c. ſuper qbuſdam. §. præterea. de verbo. ſignificatio. & vide Bald. & docto. in l. traditionibus. C. de pacto. & Ludo. & Bal. in l. in poſſeſsionem in j. de bo. autho. iudi. poſ.

¶ In priori mrimonio. Qui ad ſecunda vota nō tranſit, dicitur ſtare in priori matrimonio. & idem poſt Bart. in l. diuortio. poſt prin. ff. ſo. ma. & l. vnica. §. exactio. ſ. de rei vxo. act. imo iniuriantur conſanguinei viri defuncti ſi vidua committit ſtuprum, ſicut ſi cōmitteret adulterium leg. ſi mulier. & ibi Bartol. ff. de adulteriis. limita vt hic per Bartolum, niſi mulier luxurioſe viuat: quia tunc non gaudet priuilegio prioris matrimonij. Tex. eſt, quē ibi pōderat Bal. ad hoc in l. his ſolis infra de reuo. do. Vide Ale. in l. cum quædam puel la. ff. de iuriſdi. om. iudi. Adde quod Paul. de Caſtr. conſuluit, quod vidua commit tens ſtuprum perdit dotem, quemadmodum ſi eſſet in matrimonio, eius conſi. cxx.

f ¶ Data eſt dos. Per iſtam. l. dos quam filius lucratur a ſtatuto dicitur aduētitia. Idem no. Bald. in auth. ex teſtamento. in vij. co. ſupra de colla.

iuſſorē de euict. fallit hic, quaſi immineat euictio in limine contractus: vt l. ſi poſt. j. de euic. Ita dicit glo. Doct. reprobant iſtā glo. Nam cū filius eſt in poteſtate, nō pōt agere: vt l. j. in fi. de an. exce. ergo nō poteſt imminere euictio. A liud ergō vult dicere iſte tex. ſ. q̄ pater in cauſa euictionis tenebitur docere rem eſſe propriā. Item ab ipſo initio poteſt emptor conuenire cū eo q̄ ſibi det fideiuſſorem de euictione. Circa legē[a] noſtrā quæriē, quando pater agit, vel conuenitur nomine filij, in cuius perſona formabitur libellus. † Gloſſ. arguit pro & contra. allegat optimam. l. vt habes in ea, quā vide. Breuiter iſta eſt veritas: ſi quidē filius eſt infans, in perſonā patris debet cōcipi libellus, adminiſtratorio tamen nomine filij, vt hic dicitur in tex. Si eſt maior infante, & abſens, idē. ſi verò eſt præſens. poteſt fieri quomodocūq̄ vult, vel vt formetur libellus in perſonam filij, cum authoritate patris: vel in perſonam patris adminiſtratorio nomine filij: vt d. l. j. §. ſufficit. ff. de admi. tut. & auē. cauſa. de epiſ. & cle. Cō munis practica obſeruat, qñ agit contra filiūſa. & contra patrē, & ſimiles, q̄ ponatur vtraq̄ perſona: ago cōtra talem filium, & contra patrem eius adminiſtratorem legitimum. Quæro, quis iurabit de calumniaē dic vt in glo. Vltimò, no. † & teneamenti iſtum tex. q̄ pater debet facere expēſas[b] litis de fructibus. ibi, & ſumptus ex fructibus impigrè facere &c. Simile habetis. j. ti. j. l. cū nō ſolū. §. vbi autē in vnū volūtas. Et hoc facit † ad quæſtionē, vtrū matritus qui exigit debitores dotales, teneaē facere expenſas de ſuo proprio, ſeu de fructibus dotis: vt illæ expenſæ minuant dotem: & hic videē caſus, q̄ de fructibus dotis. Iſtam. q. tangit gl. in l. j. §. j. ff. de impen. in re. do. fac. Spe. ponit eam in tit. de do. inter vir. & vxo. poſt diuor. reſt. §. fi. ver. illud etiā. Finaliter. vidētur mihi, q̄ teneat, q̄ ſit idē in marito q̄ in patre. Ego determinaui contrarium in d. l. j. Primò, quia expēſæ nec eſſariæ minuunt dotem: vt l. quod dicitur. ff. de impen. Præterea, expenſæ q̄ fiunt in exigendo. omnino faciunt videri tanto minus eſſe in nomine: vt ſ. mā. l. per diuerſas. & ibi no. in vlt. glo. magna. nec obſtat quod dicitur de patre. nam maritus habet fructus dotis propter onera matrimonij, pater habet fructus iſtorū honorū ex cauſa lucratiua, non propter onera filiorum.

¶ Præſcriptione an acquiratur dominium.

Niſi tricennale. [c] Quæriē auē. iſta an per † præſcriptionē aliquis efficiatur dominus[d] Gl. hic diſtinguit, aut loquimur de præſcriptione triū annorū: & efficiē quis dns. Aut de præſcriptiōe. xxx. vel xl. anno. & efficiē dominus, ſi habeat bonā fidē: alias nō. Aut de præſcriptione lōgi tēporis: & tūc acquiritur dominium

De bonis quæ liberis. *Rubrica.*

1 ¶ *Aduentitium eſt, quod lucratur filiuſa. ex dote, vel donatione propter nuptias, ex forma ſtatuti: & ſic non venit fratribus conferendum.*

LEX. I.

Cum uenerādæ. Sicut bona materna, ita lucra nuptialia filij, quo ad p prietatē patri quo ad vſumfructum quæruntur. h. d. Op. j. l. proxi. Sol. Ibi loquitur in lucris nup. quæ à patre proceſſerunt, vt ſtatim dicam. Vltim. per iſtā legem ego q̄ dico, q̄ † portio, quā lucratur filiuſa. ex dote vel donatione p pter nuptias, ex forma ſtatuti ciuitatis illud eſt aduentitium: & per conſequēs nō venit fratribus conferendum: vt ſ. tit. j. l. ij. in fi. et ſupra de colla. l. fi. non obſtante eo quod dicit Dy. in l. ſi cum dota. ſ. trāſgrediamur. ff. ſolu. ma. & ibi dixi, non obſtante eo quod dixit Cy. in l. j. ſupra fa. er. & dixi vobis in l. dotē. ff. de caſtren. pe. vbi text. & gloſſ. tangunt. Quæro. filioſa. data eſt dos, [f] quæritur vtrum conſtante matrimonio, patri quæratur vſusfructus.

a ¶ Cōſtitutionis. Et adde l. ſi. ſupra cōia vtriuſque iudi. quātū ad verſic. nullius. poſitum hic.

¶ Quod ſcitis. vtrū ſecundum iſta iura filiuſa. habeat hæredem de qua p. Bart. in l. poſt dotē. in iij. q. ff. ſol. ma. & Bar. in l. pater qui. ff. de caſtren. pecu.

↠ P. PAV. P.

b ¶ Quod ſcitis. Quo modo iſtud, pcedat de iure C. et quid ad datur de iure auth. vide Comē. vt ſcripſi in auth. in ſucceſſione. C. de ſuis & legit.

c ¶ Sinautē. Et vide qd̄ ſing. p iſtū text. dicit Bar. ſ. l. poſt dotē. ff. ſol. matr. vide per Bal. in authē. de iuncto. ad Tert. et Cy. hic declarauit. Adde melius per notā. conſi. xl. & vide Bal. conſi. cxij.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Sinaūt. Iſtum ſtel reprobat Comē. vt ſcripſi in auth. Itaq; ſ. tit. j. vide ad intel lectū huius §. Ro. cō ſi. xl. vidē do. Philip. Cor. qui tenet contra Bar. Alex. & l. poſt dotē, ppe fin. ff. ſol. ma. nō firmat, ſed ipſe in conſil. cl. vo. nō. co. ij. dicit iſtū eſſe magis communem intellectum & in d. l. poſt dotem. p totum. circa veritatem iſtius opinionis cōtra Bar. vidē Cō. cō. cxvj. p opinionē Bar. vidē Anchar. cō ſi. cccxlix. vide Ca. in tracta. dotis. ſ. iij. par. ſiſt. vbi decidit, ſed refert verba Alex. in d. l. poſt dotē. ad fi. e. ti. declarat tamen & reſtringit opinionē Bar. vt per Pau. ſ. aut h. poſt fratres l. j. ſ. d leg. hī. vt nō, pcedat niſi incaſibus a iure expreſſis.

d ¶ Quæcūq̄. Gl. in hac l. male intellexit iſtum text. & eā reprehendit Bart. in l. poſt dotem. ff. ſolu. matri. in iij. q.

↠ P. PAV. P.

d ¶ Quæcūq̄. Vide lige vt per Ias. in l. ij. §. qđ ſi patris. colū. viij. ff. ſol. mat. q̄ intellectus fuit Cor. in auth. quod locū. C. de coll. vt refert Lācil. Deci. conſi. clxj. col. iij.

↠ P. PAV. P.

e ¶ Cū oportet. Circa iſtā l. q̄ pater pōt in iſtis aduentitiis, p pria authoritate apprehendere & poſſidere, et ſi nepos vel filius reſiſteret, potest pater propria authoritate ipſum coercere, & ſi nō poſſet poteſt adire iudicē qui ipſum coercebit, vide Cō. cō. lxxxviij. ſ. verſ. ad tertiū. et circa iſtā materiā de lucro mercatorū aduocatorū notariorū & ſimiliū p-

tris, & eius occaſione captauit beneuolentiam Regis, qui aliqua ſibi donauit, hoc non erit profectitium.

5 *Filius an præſumatur diues ex bonis patris, uel aliunde.*

6 *Peculium caſtrenſe quid ſit.*

e Vm oportet. [e] In aduētitijs quæritur filio proprietas, patri vſusf fructus[f] exceptis caſtrenſibus. hoc dicit vſque ad §. non autem. Opp. ff. de acq. hære. l. placet. & ff. ſi à patre quis fue. ma. l. j. Sol. illud de iure antiquo: aliud de iure iſto nouo: in quo paulatim inceptum eſt à bonis maternis: finaliter deuentum eſt ad omnia aduentitia: ne patri quærantur, vt hic videbitis. Venio ad q. & intro gloſ. magnā[g] hic poſitā quæ eſt valde no. dicit hic, quod in profectitijs nihil mutatur. † Et profectitia dicuntur, quæ ex ſubſtantia patris proficiſcuntur. vide tex. ibi, non ex ſubſtātia eius in cuius pōtate &c. Quēro ergo, qualiter intelligat ex ſubſtātia[h] proficiſciſcī gl. dicit. quod hic accipitur dictio ex largè: vt cōprehēdat omne quod occaſione patris aduenit: vt l. aditio. ff. de acquiren. hære. de vul. & pupil. & l. ſed ſi plures. §. in arrogato. Et ſic hęc dictio exponitur largè. A libi accipitur ex ſubſtātia ſtrictè: vt l. ſancimus. §. repletionem. ſ. de inofficio. teſta. De ſignificatiōe, ppria iſtius dictionis ex, tetigi vobis in l. nō dubium. ſ. de leg. iuxta illud formo queſti. [i] Pone quod pater dedit filio fundum, vt inde ſe aleret, ipſe ex fructibus fundi lucratus eſt, an iſtud dicetur profectitium: gloſſa dicit quod ſic: quia dicitur ex re patris &c. ff. ad Trebel. l. baliſta. de vſuris et fruc. lega. l. in fideicommiſsi. §. nonnūquā. vide glo. ibi. Itē ſi pater. Ego intelligo iſtam gloſſam in fundo qui datur colono. Nam ſi filius ipſe ſuis manibus coleret, pars quam ipſe lucraretur ex fructibus, vt ex opera ſua eſſet aduentitium: † quoniam illud quod quis quærit ex labore[j], eſt aduentitium: vt hic dicitur in tex. Præterea, iſtam legem intelligo de illo quod filius acquirit de fructibus ſimpliciter. Si enim de fructibus illis quandam negotiationem fecit: & ex hoc lucratus eſt, tūc eſſet lucratus ex ſua induſtria nec diceretur profectitium: vt lege tertia in principio ff. ad legem falci diā: ita hic intelligo.

† Quēro ſi pater dedit filio pecuniam, & ipſe filius deinde fecit vſuras, an hic dicaē tur profectitium. gloſſa hic videtur dicere quòd ſic, quam vide ibi. Sed quid iſtud quod gl. de vſuris dicit ſi procederet ſecundum iura iſta, ſecundum quę iura, vſura eſt permiſſa: ſed ſecūdum iura hodierna,[k] ſecundū quæ vſura eſt ꝓhibita, nihil queriē patri, quia de his quæ acquirun tur ex delicto[l] per filium nihil acquiritur patri: vt l. quod ſeruus. ff. de acqui. poſſeſſ. ff. pro ſocio. l. quod autem ex furto. Niſi poneres filium feciſſe vſuras iuſſu patris: tūc enim cum vterque teneatur ad reſtitutionem, quæritur patri ſemper: tamē dico deducto eo quod ipſi filio debeē pro operis: & idē dico in alia mercantia, quā filius feciſſet de pecunia patris. Nam lucrū, qđ

g ¶ Gl. magn. Quod dicaē, pfectiū, ade Bal. in l. filiæ. ſ. de col. & Bar. in d. §. in arrogato.

h ¶ Quero ergo qualiē pōdera bene dictū Bar. hic, q̄ dicit q̄ §. repletionē, in verſi. ex ſubſtātia patris. intelligitur proprie vñ nō veniāt ea, q̄ filius acquirit occaſione patris. Et funt allega. in cā illorū cū Rāgonibus, & cōſilui ego, p illis. Et ad iſtud dictū Bart. dixi q̄ idē Bart. tenet cōtra in l. in quadā. ad l. fal. & in cō. Gi ſ bertus. & adduxit Ange. in d. l. in quæ tam. vbi dicit ſe plures cōſuliſſe. & pōderauit text. in d. §. repletionem. in verſ. aduētitia. cōiunctō verſi. autē. q̄ eſt ad nerſatiuū: vñ exclu dit. pfectitia, q̄ id q̄ voluit Bar. in hoc amplius. ff. de dam. infe. allegaui iſtā gl. & not. de dictione, &c. Vide quæ notaui in d. §. repletionē. & vide d. Abb. in conſi. cxxx. p di. Bar. hic And. barb.

¶ Formo qō. Vide Bal. in l. certū. in vl. co. ſ. fa. erciſ.

i ¶ Hodierna. Vide Bar. in l. q̄ ſeruus. & acq. poſ. & Cyn. & Bal. hic. et vide Bal. in l. j. ff. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iur. vide Ioan. Andr. in addi. Spec. in tit. de actio. §. j. ſuper verſ. aduētitium. & Bald. hic. & Paul. de Ca. in l. iij. §. j. ff. quod q̄ſque iur. adde Ang. cōſil. cccvij. in fin. & vide Bal. vbi ſ. q̄ tenet q. dñiū pecuniæ vſurariæ tranſeat in patrē, quia ſoluēs vſuras a ſe abdicat dominiū & filio quæri non pōt: ergo patri. q̄ſi Ioā. Andr. vbi ſ. & Ang. cōcordāt cū opi. Bar. & Ioan. And. clarius ſ addi. ad Spe. in ti. de iudi. §. ſequiē. ver. qd ſi alter filiorū. vbi refert Cyn. ita tenere in l. per ſeruum. de acqre. do. quia cum tale lucrum ſit reſtituen-

k ¶ Cōſtitutionis. Et adde l. ſi. ſupra cōia vtriuſque iudi. quātū ad verſic. nullius. poſitum hic.

¶ Quod ſcitis. vtrū ſecundum iſta iura filiuſa. habeat hæredem de qua p. Bart. in l. poſt dotē. in iij. q. ff. ſol. ma. & Bar. in l. pater qui. ff. de caſtren. pecu.

↠ P. PAV. P.

b ¶ Quod ſcitis. Quo modo iſtud, pcedat de iure C. et quid ad datur de iure auth. vide Comē. vt ſcripſi in auth. in ſucceſſione. C. de ſuis & legit.

c ¶ Sinaūt. Et vide qđ ſing. p iſtū text. dicit Bar. ſ. l. poſt dotē. ff. ſol. matr. vide per Bal. in authē. de iuncto. ad Tert. et Cy. hic declarauit. Adde melius per notā. conſi. xl. & vide Bal. conſi. cxij.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Sinaūt. Iſtum ſtel reprobat Comē. vt ſcripſi in auth. Itaq; ſ. tit. j. vide ad intel lectū huius §. Ro. cō ſi. xl. vidē do. Philip. Cor. qui tenet contra Bar. Alex. & l. poſt dotē, ppe fin. ff. ſol. ma. nō firmat, ſed ipſe in conſil. cl. vo. nō. co. ij. dicit iſtū eſſe magis communem intellectum & in d. l. poſt dotem. p totum. circa veritatem iſtius opinionis cōtra Bar. vidē Cō. cō. cxvj. p opinionē Bar. vidē Anchar. cō ſi. cccxlix. vide Ca. in tracta. dotis. ſ. iij. par. ſiſt. vbi decidit, ſed refert verba Alex. in d. l. poſt dotē. ad fi. e. ti. declarat tamen & reſtringit opinionē Bar. vt per Pau. ſ. aut h. poſt fratres l. j. ſ. d leg. hī. vt nō, pcedat niſi incaſibus a iure expreſſis.

d ¶ Quæcūq̄. Gl. in hac l. male intellexit iſtum text. & eā reprehendit Bart. in l. poſt dotem. ff. ſolu. matri. in iij. q.

↠ P. PAV. P.

d ¶ Quæcūq̄. Vide lige vt per Ias. in l. ij. §. qđ ſi patris. colū. viij. ff. ſol. mat. q̄ intellectus fuit Cor. in auth. quod locū. C. de coll. vt refert Lācil. Deci. conſi. clxj. col. iij.

↠ P. PAV. P.

e ¶ Cū oportet. Circa iſtā l. q̄ pater pōt in iſtis aduentitiis, p pria authoritate apprehendere & poſſidere, et ſi nepos vel filius reſiſteret, potest pater propria authoritate ipſum coercere, & ſi nō poſſet poteſt adire iudicē qui ipſum coercebit, vide Cō. cō. lxxxviij. ſ. verſ. ad tertiū. et circa iſtā materiā de lucro mercatorū aduocatorū notariorū & ſimiliū p-

dixi vobis in l. contra nurū. §. j. ff. re amo. vbi gl. tangit. Et de hac q. nihil reperies i hoc titulo.

LEX. II.

Onſtitutionis. [a] Lucra nuptialia, ex bonis patris profecta, pleno[1] iure quis cogitur filijs referuare: vt in auē. ſed quāuis ſupra de rei vxo. actio.

Quod ſecundum iura c. filiuſa. habet hæredem.

LEX. III.

Vod ſcitis. [b] Hæc lex habet duas partes & ſecunda pars eſt multū ſingularis. nec ſcio alibi: & breuiter dicit: Filio decedente ſuccedunt liberi: nec pōt pater bona eius occupare iure peculij. h. d. Tene menti hanc l. † quia ſecūdū iura Codicis filiuſa. habet hæredem: vt vidiſtis in l. ſi. ad Ter. & ſupra tit. j. l. ij. &c.

In ſucceſſione morientis, pater præfertur auo.

Pactū de lucrando dotem uiro prædecedente, ſicut non ualet, ita eodem modo nec pactum de lucranda donatione ante nuptias prædecedente muliere.

Sinautem. [c] Breuiter dicit, ſecundum vnā lect. quā glo. videtur ponere: Nepote decedēte, in bonis quæſitis à matre, vel linea materna auus materna præfertur paterno. h. d. Iſte eſt ſingularis caſus, de quo nec gl. facit ibi mentionē. No. iſtum caſum: quia neſcio eum alibi, nec ſcio in textu nec in gloſſ. nec per aliquos doct. dixi tibi ſupra ti. ij. auth. itaque. A liį legunt iſtū §. alio modo: & ſecundū eos hoc intendit †: In ſucceſſione morientis, pater præferē auo. h. d. Idē habetis in auth. defūcto ſupra ad Ter. ſecūdū iſtā le. ſic forma caſum. Quod vir filiuſa. dedit vxori donationē, ꝓpter nuptias pactō appoſito q̄ ſiue pердecederet ipſa, ſine pdecederet vir, lucraretur partē ipſius, donatiōis deceſsit ipſa: & ſic lucrata eſt: quæritur quis præferaē in ſucceſsione. Et dicit q̄ pater, aliter non poſſet hic poniſ tenēdo iſtā lect. Sed cōtra hoc op. † q̄ pactū de lucrando dotē, viro prædecedēte nō valet: vt ff. de pac. dota. l. j. & ij. ergo nec pactū de lucrāda donatione ante nuptias pdecedēte muliere, cū iter eos debeat eſſe æqualitas: vt ſupra de pac. cōuē. aut i æqualitas. Huius timore tene primā lec. quæ videtur rōnabilis fundata rōne. l. de emancipatis. in fi. ſupra de le. hær. Si velles tenere ſecundā, dicas q̄ i hoc eſt inæqualitas. per hanc l. nō tñ bñ probaē.

d Væcunque. [d] In bonis, q̄ patri non quæruntur moriēs trālmittit primò ad filios ſcđ ad fratres: tertiò ad parentes. h. d.

On ſine ratione. Appellatione vxoris continetur ſpōſa, exi nterpretatione extenſiua. h. d.

Profectitium quod ſit, & qualiter intelligatur ex ſubſtantia patris proficiſci, & nu. 2. & 6.

2 *Aduentitium eſt, quod quis quærit ex laboribus & induſtria & quid ſit aduentitium. uide nu. 6.*

Filius, ſi ex pecunia patris fecit uſuras, uel aliam mercantiam, an hoc dicatur profectitium.

4 *Filius ſi fuit in Franciam pro mercantia cum pecunia patris, non quæritur patri.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

xxxiij.ante med. Vide ibi etiam quid de acquisitis in ludo.

a ¶Faciens mercantiam. Adde omnino quod no. Bar.in l.si tibi decē.§.si pa-
tus.ff.de pac.& in authen.vnde si parens.ē.de inoff.testa.& vide Bald.in
l.certum in fi.ī.sam ercisc.& in tracta.duorum fratrum.Bar.in l.sed si plures.
§.in arrogato.de
vul.& pup.m versi.
ūro.qd in dubio, vi
de p Spe.in ti.de ac-
§.i.ver.quid si de pe 4
culio quaſi.& adde a
Bal.in l.ij.C.de pa.
pot.& late Bald.in
auth.ex testō.ī vij.
col.ē.de col.& ibi ēt
cui iccūbit probare.
& Bal.in l.iubemus
§.i.ē.ad Trebel.&
ibi etiā dicit q con-
fessio patris in hoc
nihil operatur.

b ¶Quæro quid iuris. Adde vt pulchre p 5
Abb.cōsi.xxxv.in-
cip.in Dei nomine,
circa primū dubiū.
ij.lib.

↠P. PAV. P.

b ¶Quid iuris.In hac q.de filio vide o.no.
Alex.cons.xxiij. in
pri.& cō.cccl.xxv.
& cccc.xx.in pe.co.
& quod p̄sumatur
ex armis patris,vid
Anto.cōsil.ix. in ij.
dub.an iij.col.& in
l. circa argumēta se
cūdi dub.& de istis.
q̄ p̄sumat acquisi-
uisse de terris alicu-
ius:vide per Barba.
in c.ad nostrā.in pe.
col.extra de emp.&
vē.& de electē.cūdi.ī 6
c.cū in officij.in iij.
col.& seq.de testa.
& vbi infra.

↠P. PAV. P.

c ¶In vxore. De vxo
re vide multa q̄ ha
bes ad Bar.in l.v.ff.
de dona.inter vi.&
vxo.qd aūt in offi-
cio reipub.& plato,
vide Bartol.in l. fa-
cultas.ad fi.C.de iu
re fisc.lib.x. Barb. la-
te in c.i.de pecul.cle-
ric.& in c.i.in ij.no.
extra.de testām.vbi
etiā de vxore, filio
fami. & aliis simili-
bus,& de clerico vi
de loā.de dama.cō.
lxxxvij.Bar.in d.c.
j.de test.& cōsi.xxx
ix.col.iiij.vbi etiā d
aliis similibus.

d ¶Excipitur. Vide d
rex.cū gl.in l.si vsuſ
fru.§.si ita.ff.de vſu
fru leg.

↠P. PAV. P.

d Excipiē.Non habet
ēt vsumfruc. q̄n suc-
cedit pater cū filio.
in pe.col.de le.j. vbi
vult q̄ requrāt expſſ.
sa phibitio testōris
sed eū reprehendit ibi
Socin.quē vide.Itē
inquārū gl.in auth.Iſem hæreditas.sec.concludit q̄ q̄n pater instituitur eū
filio,nō habet pater vsumfructū in parte filij adde q̄ eā reprobāt late Sal.
& Pau.de cast.hic.Bar.consi.cxviij.in iij.col.vide ēt gl.in §.igit.in versicu.
vsumfru.in fiū.p quas perso.& ibi. Areti.in trac.testa.in gl.in versū.Itē rel-
quie Seio filio Gaij lib.xj.ad q̄ vide etiā q̄ scripsi ad Bar.in aut.defunctō.
ē.ad Tert.vide Anto.Roſel.in arbore cōsang.in lxxxij.col.& quid aūt in
clerico,si acquirat aduentitia.an vsusfructus acquiratur patri, vide o.no
Barba.in c.tua nos.in ij.col.de test.vbi loquitur etiam in clerico priui.tōsu
ræ:cōcludit q̄ nō acquirit vsusfructus patri.& multa refert vt per eum.

e ¶Querit gl.Et ideo si filius paciscit ne a patre petatur,patri nihil acquirit-
Tex est secūdū vnum intellectū gl.in l.filiusfa.de do.alias,de dam.infecto

f ¶Conditionem adijcere. Vtrū possit imponi legitimæ grauamē hoc,vide.
A ret.in l.quod,seruus.in vlt.col.de acqui.posse.& 1
licet quod patri non acquratur vsusfructus? Bal.tenet contra.in l.filium ē.fa-
mi.erc.in fi.& adde Bar.in tracta.duo.fra.in ver. septimo q̄ro.& Ange.in
corpore,sequitur opi.gl.& ibi Bal.etiam in l.filijs matrem.ad fi.si bene pon
deretur:videtur velle contra Bar.

g ¶Quæro quid. Vide Bar.in consilio ccj.inci.quidā donauit aliquam rē mo
nacho.Et vide pro
hoc edicto d.Abb.
in ca.ij.de statu mo.
sequit Ang.hic Bal.
in c.clerici.de iudic.
And.Barb.

h ¶Expōne dicit. Ad- h
de q̄ vbi filio credi-
tur actio cōtra par-
trem,pater nō acq-
rit vsumfructum,se
cūdū Bald.in l.iube
mus.§.i.ē.ad Treb.
Adde de q̄.mona-
chi.Abb.in c.mona
chi.extra.de statu
monac. vbi limitat
hic dicta.& ibi qd
si Abbas noluit con
sentire,an efficiatur
caducū legatum.&
tenet quod sic.

¶Itē.Et sentit Bar. i
q̄ licet p̄ ingrediaē
religionē, tū ,pter
hoc pōt petere bo-
na,tanquā pater sit
mortuus, & sic vī
velle quod non pōt
petere legitimā: &
idē tenuit in auth.
si qua mulier,ad fi-
nem ē.de sac.ſan.ec.
Contrarium tenet
ibi Bal.vide q̄ dixi
in ca.cum ecclesia.de
reg.vide Bar.in l.ij.
§.idē rescripserunt.
ff.de libe.agnoscen.
vbi allegauit Spec.
vide o.no. & vide
Bal.in authen.nouo
iure.C.de adul.vbi
dat eādem doctrinā
nulla facta mētione
de Bar.& vide q̄ di-
xi in e.in præsentia.
de proba. Andreas
Barba.

i ¶Hæreditas no. q̄ i
de portione, in qua
succedit frater fratri
cum ascendente, nō
acquiritur vsusfru-
ctus patri: & adde
gl.& ibi Flo.in aut.
defunctō p illū tex.

↠P. PAV. P.

¶Itē hæreditas.Cir
ca istam authē.vide
pulchrum casum p
A ret.cōsil.lxxiij.in
iij.col.

↠P. PAV. P.

k ¶Idem est.An aūt k
morte filij finiatur
vsusfruct.& qd'
no.Bar.in l.ij.in pri
cip.ff.de dona.& in
l.j.& ij.ē.de inoffic.
dona.post gl.ibi.&
videtur rex.in cap.
ij.de alie.feu. pater-
ni. recte inducendo,
vt post Bal.in aut.
ex testamento.ī vij-
col.de colla.Ver. no-
uum &c. vide Bal.
in §.proxi. Add qd
dicendum si pater fi
lio donanti rem in
qua pater habebat
vsumfructum, con-
fensit,an videaē re-
mittere vsumfructū
& an illum possit re
mittere in preiudi-
cium creditorum:& an valeat donatio talis facta socero ipsius patris, vide
Pe.de Anch.consi.cvj.

h ¶Cum autem.Nota quod Guli.de cug.limitat hunc.§.si coactus propter
delictum emancipauit,non habet dimidiam.arg.l.si lenones.ē.de episcopa.

Tem hæreditas. Hic ponitur alia exceptio,hoc forte melius
staret in fi.præcedentis leg.

1 ☞ *Pater ingrediens monasterium,an retineat usumfructum in bonis filij.& nu.2.*

2 *Patria potestas, quando perimitur absque facto patris,tūc non extinguitur ususfructus in bonis filij.*

3 *Decem casus in quibus nō quæritur patri ususfructus.*

i

k

l

Dem est. k Circa hanc legē primo †q̄rit l, an
pr̄ ingrediēs monasteriū retineat
vsumfructū in bonis filij? Gl.dicit, Aut
pater ingreditur monasteriū:nō vt efficia
tur monachus,sed ibi forte ponitur ī pœ
nam propter adulteriū cōmissum:vt ī auē. i
sed nouo iure.j.de adulte.tunc retinet v/
sumfr.in oībus rebus.p̄terq̄ in his quæ
querūtur filio,q̄n matrimoniū dissoluitur
vt hac auē.Si vero ingrediatur monaste-
rium m vt monachus efficiatur:tūc videt k
q̄ extinguaē vsusfructus,qa habetur pro
mortuo,vt ē.de epis.& cleri.l.Deo nobis.
in fi.sed nō quo ad comedendū. Dic glo.
ideo determinat, q̄ vsusfructus nō finiē. l
Certe in vsufructu debito simplr̄ proce-
dit ista gl.qa pōt esse vsufructuari⁹ seru⁹:
eodē modo monach⁹:vt l.vsusfructus.de

ximo Ang.quod filius instituitur hæres ab extraneo,est hæres nomine, &
tamen euolumentum hæreditatis acquiritur patri l.placet.cum fi.de acqui.
hære.dicit Cy.istud facit ad quæstiō.de vsufructuario ingressō monasteriū
vt vsusfructus nō extinguatur,licet monachus nihil possit habere proprīū
cap.ad monasterium.de ista.reg.authenti.ingressi.ē.de sacrosanctis ecc.quia
non est alibi.quod monachus retineat vsumfructum:cum commodum trā
seat ad monasterium.Ita tenet gl.hic.de quo per doc.in authenti.ingressi.
& in casu præsentia.de probatio.nec plus dicunt docto.in d.l.cum filio. &
Barto.in dicta authenti.ingressi.in fi.& Spe.in titu.de statu monach.in ver
sicu.quinto.quæritur.& versi.xlvij.

m P. PAV. P. ¶Ingrediatur monasterium. Vide Alexā.consi.cclxxxij.
in ij.col.

stipu.

a ↠P. PAV. P. ¶Patria potestas. Vide Alex.consi.cclxxxij.in princip.

b ¶Istā gl.Et circa pe.casum hic no.in gl.vide quod no.Imo in l.possessio-
nes.§.primo.ff.de acquiren.posses.& adde glos.in authen.vt hic.ma.& auig.
Adē alium casum secundum Baldum si pater fuit bannitus de ciuitate vt
rebellis & filio obueniat hæreditas durante rebellione quod pater restitu-
tus nō recuperabit
vsumfructum quia
illud non perdit, cū
tempore rebellionis
non habuerat & per
restitutionem non
recuperet quæ non
perdidit: post restī-
tutionem tamen ha
bebit vsumfructū.
de quo eius con.ccc
xxxix.lib.iiij.

c ¶Opp.ī.eo.l.fin. Pa- 2
ter non tenetur red-
dere administratio-
nem,vide Bald.in l.
si superstite.ē.de do.
& Bald.in l.vsufru-
ctu.& quod dixi in
l. imperator.ad tre-
bel.in l.filiæ.in vlti.
colū.ē.fami.ercif.&
ibi etiā quid in ma-
tre,& de vtroq; vi-
de gl.& tex.& Bar.
in l.si quis prioris.§. 3
illo.de secundis nu.
& Bal.in l. Gallus.
§.instituens.in j.co-
lum.& in l.licet.ī.ad b
l.fal.Et an teneatur
pater facere inuenta
rium, vide Cyn.hic
tenentem q̄ non.&
Bal.idem tenet hic.
Et quid si pater est
tutor filij,an teneaē
reddere rationē, vi-
de Bal.ī.ea.l.§.fina.
& ibi etiam quid in
matre.

d ¶Opp.ī.de sen.paſ. d
Adde Bartolain l.si
constante.in ix.qō.
ij.q.princ.so.ma.vi- c
de tamen Bald.hic.
Adde Baldū consi.
lxxv.li.v.

e ¶Hoc dico. Vide e
Bal.in authen.exci-
pitur.ē.eo.

↠P. PAV. P.

f ¶Sinautem. Quod f
istud non procedat
in profectitijs & re-
bus patris,vide Pa
nor.consi.xij.col.pe.

g ¶Donare. Nota ca- g
sum,ī quo valet do-
natio inter patrem
& filium,absque cō
firmatione mortis.
qui tex.est singu.se- 2
cundum Bal.hic.&
vide Bart.in l.fin.ff.
de condi.inde.& qd'
no.Bar.in l.ij.in pri
cip.ff.de dona.& in
l.j.& ij.ē.de inoffic.
dona.post gl.ibi.&
videtur rex.in cap.
ij.de alie.feu. pater-
ni. recte inducendo,
vt post Bal.in aut.
ex testamento.ī vij- e
col.de colla.Ver. no-
uum &c. vide Bal. 3
in §.proxi. Add qd
dicendum si pater fi
lio donanti rem in
qua pater habebat
vsumfructum, con-
fensit,an videaē re-
mittere vsumfructū
& an illum possit re
mittere in preiudi-
cium creditorum:& an valeat donatio talis facta socero ipsius patris, vide
Pe.de Anch.consi.cvj.

h ¶Cum autem.Nota quod Guli.de cug.limitat hunc.§.si coactus propter
delictum emancipauit,non habet dimidiam.arg.l.si lenones.ē.de episcopa.
audientia.Andre.Barba.

h ¶Cum autem.Contra hoc vide tex.in l.ij.in fi.ē.de inoffi. testa.alias offi.ē.
to.& adde Ang.& Imo.in l.vtrum.ff.de verbo.obli.

h ↠P. PAV. P.¶Cū aūt.Istud procedit si pater emancipat filium sponte,
secus si cogatur,quia male & contra pietatem tractat filium,vide Com.cō
sil.lxxxij.incip.casus
talis est.

↠P. PAV. P.

i ¶Acquirere. An au- i
tem istud habeat lo
cū in hæreditate ,p-
fecta cum loquatur
solum hic text.ī ad-
uentitia,vide Com.
cōsil.lxxiij.in j.col.et
ad reg.de aduent.vi
de aliquid p Com.
consi.lxxviij. ante
fi.& ista lex ,pcedit
etiā in filia maritata
qa si mortuo marito
relicto filio moriaē
postea filius & eius
hæreditas deferatur
matri quæ habet pa
trem,si repudiat hæ
reditatem filij pa-
ter,potest tamen a-
dire beneficio huius
l.vide Cō.cōsi.cxv.
licet filia maritata vi
deatur esse ī potesta
te mariti, sed illud
est quo ad debitum
carnis & operā, itē
inquantum dicitur
hic quod patre nolē
te se ītromittere po-
test filius adire,& ei
decerni curator. ad-
de q̄ debet istud cō-
stare euidenter,quia
in dubio præsumit
quod pater vellet ad
ministrare,vide An
to.cō.xviij.postpri.
An aūt pater possit
adire,filio in extre-
mis existēte quando
filius nō expressisset
voluntatem suā an
vellet ipsam hæredi-
tatē adire,vide Bar.
in rubr.qui admit.ī
xxj.char.in iij. col.
& duabus se. An au
tē hodie ex quo pa-
ter potest inuito fi-
lio adire,& econtra
filius suito patre,po
terit eorū iussu adi-
re.pōt ibidē Barb.
& ponit glo.Bar.et
Moder.in l.j.ē.q ad-
mit.vbi vide.& vi-
debi Isa.ī vij.et viij.
co.qui tenet opinio
nē Ange.contra o-
nnes alios,item ī il-
lud quod dicitur hic
patrem posse adire ī
uito filio,locum ha-
beat in abbate vel
prato inuito mona-
cho instituto.vidē la
te Isa.in l cum ppo
nas.in antepe.co.C.
de hæredi.instī. con-
cluditur q̄ sic. Item
an illud quod hic di-
citur in hæreditate
habeat locum in cō-
tractibus,si contra-
ctus fieret nomine fi
lij,qui non vellet eū
acceptare,vide Are.
in l.qui in aliena. in
prin.ff.de acqui. hæ
redi.in j.col.

i ¶Acquirere. Nota
quod ista lex habet locum in contractibus,secundum glos.hic,quod fa
cit,quod si per stipulationem quæsita est actio filio pro consequenda dona-
tione,& ipse filius nolit eam acceptare,acquiritur patri actio,quod est nota
dum,licet videatur quod talis actio ex stipulatu debeat reuerti ad stipula-

f Sinautem. f Si pater patitur filiū tenere,& vsumfructū
percipere de rebus,quibus ipse patri quæ
ritur vsusfructus,ei videtur fructus do-
nare g h.d.gl.T ex.hic nō aperit,an teneat
remissio,vel istā diutina donatio: sed di- g
cit q̄ morte confirmetur,nec gl.declarat.
Quid dicemus:breuiter puto q̄ teneat re
missio ista diutina,hoc est, quatenus pa
tris voluntas viuentis durat.ar.l.ex anno.
ff.de do.inter vi.& vxo.& ideo postea di
cit morte cōfirmari q̄, postea reuocari.

1 ☞ *Pater emancipans filium debet à filio præmari.*
Donatio facta filio in præmium emancipationis,est simplex donatio.

h Cùm autem. h Si pater emanci-
pauit filium in prę
miū emancipationis sibi retinet dimidiā
vsusfructus:nisi aliud sit expressum. h. d.

1 No.†q̄ pater,qui emācipauit filium,de
bet à filio præmiari:& iō verba, q̄ oppo-
nuntur quotidie in emancipatione: quia
pr̄ donat filio in præmio emancipatiōis,
ponūtur impropriē:quia illa est simplex
donatio,vt dixi ī l.vt liberis.ī fi.ē.de colla.

Sed cùm. Pro rebus filij in quibus
pater est legitimus admi
nistrator,habet filius hypothecam à tēpo
re administrationis inchoatę. h. d. Opp.
§.eo.§.non autem.Sol.Dic vt ibi. Vel dic
q̄ hic loquitur in mala administratiōe do
losa:ibi in culpabili,&c.

Vm multa. In rebus,quas Imperator,
vel Augustus donat filiofam. pa
tri vsusfructus nō quæritur.h.d.ista lex.

1 ☞ *Filius in aduentitijs adit hæreditatem patre ignorante & etiam inuito.*

2 *Filio hæreditatem repudiante,cui datus fuit substitutus,patre superexistente,pater ad hæreditatem admittitur,exclu so substituto.*

3 *Si filius moritur antequam adeat,pater non potest adire,*

4 *Quod hic dicitur, habet locum etiam si filio deferatur hæreditas ab intestato.*

Vm non solùm. Si hę redi-
tatem vel alias res,quæ filio defe
runtur,filius adire non vult,pater pōt ea
pleno iure acquirere. i & econtra: si pater i
recuset,filius sibi pleno iure acquirit.h.d.

1 Oppo.& †videtur q̄ filius non possit
adire sine iussu patris:vt l.si quis.§.iussum
ff.de acqui.hære.Sol. In aduentitijs iura
antiqua sunt hodie correcta. Nam filius
potest adire patre contradicente:vt hic,et
etiam patre ignorante, vt habuistis no.
in l.j.qui admit.ad bo.pos. Opp.dicitur
hic, idem in contractibus. Contra: quia
in contractibus pater obligatur per filiū
inuitus:vt l. si quis filium.§.etiā. ff.de pe
cu.Solu.obligatur inuitus de peculio, vt
ibi: non insolidum, vt hic,nec vt legiti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem, renuente filio per legem absentiæ: & quia stipulatio personam extraneam non comprehendit. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verb. oblig. & l. si pro te. alias, pro te. ff. de dot. promiss. Quimmo ista lex est correctoria: ideo forte non debet extendi de vltimis voluntatibus ad contractus: & vide gl. hic, in verbo, contractu. & text. ff. e. ad fi. Adde Bar. in l. cũ ꝓponas. ff. de hære. instit. & ibi Flo. sequit opinio. Barto. hic, & ibi vide Bald. Et pro ista opinio. bñ facit text. ff. ea. l. §. simili quoq; modo. in ver. quasi ab initio instituto. & ibi põderat Bar.

a Sed an pater possit repudiare hæreditatem sine filio delatam filio contẽplatione patris vide gl. ꝙ non, in l. is qui hæres. §. ne filius. ff. de acquiren. hæredi. sed Bal. ibi dubitat. Et adde ꝙ ista lex i prin. non habet locũ ad pias causas, secundũ Bald. in l. j. in xij. col. i ver. super vno ff. de sacrosanctis ecclesijs.

a ¶ Quæro pone. Adde quod Aug. vt refert Pau. de Castro. in l. ij. de hære. instit. in hac quæstione tenet contra Barto. dicens quod hic text. loquitur qñ institutus adeundo, facit aliam hæredẽ: tũc est verum quod excludit substitutum. Sed in quæstione ista repudiat, & non facit patrem hæredẽ per suam repudiationẽ, sed aperit viam, cũ pater veniat ex dispositione l. substitutus. non ex dispositione testantis, debet fieri quod prouisio hominis tollat. ꝓ unionem legis, & etiam potentior in his, quæ homo põt, vt l. fi. ff. de pactis cõ

4 uentis vbi substitutus præferẽ cõiũcto qui venit per ius accrescendi, ex dispositione legis in l. iij. §. si duo in fi. de bono. pos. secundũ tab. Et credit dominus Paulus, ꝙ ista opinio sit de iure verior, vt notatur, licet communis opinio sit in contrarium, a qua non est recedendum. dicit tamen consuetudo, & per Imo. in l. si pater. de hæredi. instituendo. & hic plene per Iaco. de Belut. in disputatione sua, qui etiã tenet contra opinio. Bar. per Bar. in l. iij. supra, de her. instit. Et certe verior videtur opinio Iaco. de Belut. & Ange. per prædicta, & per allegata per Iac. de Belut. hic licet vtraq; opi. videtur sustentabilis, qa filius facto suo, ita dicitur facto suo facere patrem heredem iuris dispositione sicut quando hæres instituendo decedit, & transmittitur ius deliberandi, quo casu secundum communem opinionem excludetur substitutus, vt in dicta. l. ij.

b ¶ Tenebat contrarium. Credo tamen patrem posse adire beneficio iuris deliberandi, per filium in vnum transmisso. Nam per istud ius deliberandi excludetur substitutus vulgaris: vt tenet Bar. in l. cum proponas. ff. de here. instit. & adde quod no. Bal. in l. i. j. qui admit. in viij. op. & allegat in l. si infant. circa pe. col. & Bal. in l. j. de vulg. & pupilla. in q. iij. principali. & Bald. in l. ij. supra, ad Orfici. & Imol. in l. si is qui hæres. §. neque filius. de acquir. hær. & hic late per Iac. de Bel. in sua disputatione, & per Cyn. in d. l. j. ad Orfic. Adde vt per Old. consi. xxxiij. incip. quidam accepit vxorem.

f ⁋ P. P A V. P. ¶ Necessitate. Vide etiam pro limitatio. huius §. Ang. de Are. instit. de tutor. in ptin. in gl. j. & in §. in personam. instit. de act. Item circa materiam istam adde primo an ista exceptio, tu non potes esse in iudicio sine consensu patris, potest opponi ante litem contesta. an vero potest semper opponi. vide Alex. in l. sed si de sua. circa fi. ff. de acquir. hered. nota tamen ꝙ licet filius non possit esse in iudicio sine consensu patris, posset tamen impetrare rescriptum, & obtinere iudicem delegatum sine consensu patris, dummodo postea in agendo præfetur consensus, ponit ad hoc text. quem ibi notat Abb. ad illud propositum simile in c. causam quæ. in fi. col. extra de iu. & de ista materia maxime in exequutius requiritur cõsensus patris, & de pluribus aliis maxime si filius fam. sit minor, vide Alex. consi. cc. in prin. & an separatus a patre possit esse in iudicio sine patre, vide Bal. in l. ij. §. quod obseruari. in iij. col. C. de iura. cal. in l. i. in fi. col. ad maced. ite nota ꝙ in casibus in quibus minor potest stare in iudicio sine consensu, & authoritate tutoris vel curatoris, in illis potest filiusfa. sine patre. gl. sing. in c. fina. in ver. regulariter. de iudic. in vj. nunquid autem consensus patris præstito filio in aliquo instrumento operetur vt filius possit patri obligare, vide Bal. pulchre in l. j. C. quod cũ eo. Item an requiritur consensus patris in his in quibus patri nõ quæritur vsusfructus, vide Francis. consi. lxxij. in vj. col. Item ꝙ etiã in summarijs requiratur tenet Bal. in l. nec quicquam. §. de plano. circa fi. ff. de offi. proconsi. & lega. Itẽ an ipse filius possit dicere iudicium nullum tanquam agitatum sine patre, vide Pau. consi. liij. Item si filiusfam. in instrumento dicit se patrẽ fam. an per hoc reddatur obligatio efficax sine consensu patris, vide Pau. consi. clxxiij. Item adde ꝙ si filius agitatũ iudicium cum filiosa. sine cõsensu patris est ipso iure nullũ, nec fideiussores q se obligãt aliquo modo tenentur ad expensas, vide Ant. cõ. lx viij. post princ. & ibi loquitur etiã si per errorem fuisset decretus curator illi filiosa. quia omnia sunt nullius momẽti. Itẽ ꝙ filiusfa. possit implorare officium iudic. sine licentia patris, & qualiter istud intelligaꝛ, vide Iaso. in 1. nec quicquã. §. vbi decretum. in antepe. col. ff. de of. pro consul. & lega. in l. j. C. qui admit. in iij. col. Item an sufficiat in fine iudicij allegare quẽ filiumfa. vbi iudicium reddatur nullũ, licet aliter nõ probetur ꝙ sit filiusfam. quasi eius pater præsumatur adhuc viuere, vide Cepol. cautel. cxliij. Aretiate in l. sed si fiua. co. iij. de acqui. hæred. Item an vbi proceditur summarie & sine figura iudicij regratur. Bald. in §. de plano. de quo. s. tenet ꝙ sic, sed contrarium seneit ipse in l. iij. §. sed vtrũ. de minor. vide Natam in dicta. l. sæpe. in §. fing. in antepenul. chart. in v. quæstio. princip. ad fin. Item quod de dote aduentitia filiusfamil. possit esse in iudicio sine consensu patris & idem in his in quibus non requiritur vsusfruct. patri, vide Iaso. in l. ij. §. quod si in patris. in iij. col. ff. sol. matrimo. Item quod in peculio profectitio possit filiusfa. esse in iudicio sine consensu patris, vide Bar. in c. quod quibusdam. in j. col. de fide instr. Item quod in materia doris filiusfam. possit esse in iudicio sine consensu patris, vide Barb. in consil. xlvj. in ij. parte col. xij.

c ¶ Necessitate. In materia huius §. dicas istum §. non habere locum, quando filius habito consensu patris in iudicio, fuerit demum condemnatus: & actio in factum intentatur contra eum pro exequenda sententia. quo casu nullus erit necessarius consensus in hoc iudicio. Secundo glo. est de hoc multum not. in l. ij. §. sed vtrum. in glo. olim. alias in glo. non fraternale. ff. de minor. & ibi dixi. Item limita, nisi iure extraordinario ageretur, secundum glo. l. j. & ibi Bartol. supra qui admit. Facit l. si filius. si cert. peta. Item limita, in omnibus casibus, in quibus minor potest esse in iudicio, sine consensu patris, secundum Specul. in tit. de actore. §. j. versi. sed nunquid in casibus. de quibus in c. fina. de iudic. in vj. vide glo. ibi in verbo, regulariter. Et de materia huius §. vide Iacob. de Belui. in sua disputatione in summario ibi: consentire. & non sufficit in hoc casu præsentia cum taciturnitate, secundum Ioan. Andr. in c. final. de iudic. in vj. Adde quod Bald. quem sequitur Paul. de castr. dicit, quod pro opinio. glo. & Alexand. & antiquorum est casus in d. c. fina. de iudic. Nam ibi datur regula quod filiusfam. non potest esse in iudicio sine consensu patris. & illa regula generalis non potest intelligi, nisi in casibus, in quibus ipse filius agit, & agere potest: quia sibi competit exercitium actionis. Et sic quando pater non habet vsumfru. qualitercunque non habeat, siue quia nolit, siue quia non possit: quia si haberet, exercitium actionis competeret patri, non sibi: vt j. eod. §. vbi autem & postea ab illa regula excipit casum, scilicet in causis beneficialibus, de quibus pater non habet se intromittere: quia non habet vsumfructum. Et ratio est, quia talia censentur potius castrensia, vel quasi, & illis dicitur militare deo, nec requiritur consensus patris in aliis non beneficialibus, quę non reputantur castrẽsia, & in quibus filius non militat, posito quod pater non habeat vsumfructum, nec sit legitimus

dicit ꝙ sic, & bene. Item an illud, ꝙ hic dicitur in filio, habeat locũ in seruo. Glo. dicit quòd non vt l. cùm proponas §. de hæ. re. instit. Item an hæc lex habeat locum in querela. Die vt in gl.

1 ⁋ *Pater cogitur filio litiganti consentire, & iudicium sine eius voluntate est nullum.*
2 *Consensus patris, an requiratur in omni iudicio.*
3 *Patris nolenti consentire, quomodo imponatur necessitas.*
4 *Si pater noluit cõsentire, & iudex procedit in causa, quãdo valeat iudicium.*
5 *Filius si agit ut procurator, consensus patris non requiritur.*
6 *Filius tutor agit sine patris consensu.*
7 *Præceptũ in confessum factum filiosa. sine patris consensu an valeat.*
8 *Ex sententia interlocutoria continente aliquid dari, uel fieri, oritur actio in factum.*
9 *Filius an possit esse coram arbitro sine patris consensu.*
Filiusfami. pot compromittere sine patris consensu.
10 *Consensus patris requiritur ab initio.*
11 *Si pater ab initio non consensit, sed postea, an iudicium conualidetur.*
12 *Filius in casu castrensis peculij, vel quasi agit sine patris cõsensu.*
13 *Filius in publicis crimnibus quod possit esse in iudicio sine patris consensu.*
14 *Filius agens contra patrem, agit sine eius consensu.*
15 *Pater potest consentire filio per epistolam, vel per nũcium.*

c Necessitate. ᶜHic est notabilis §. & etiã singularis secundũ lec. quam reputo veram, breuiter hoc dicit. In rebus, in quibus patri non ꝙritur vsusfructus: quia non vult, cogitur pater filio in iudicio cõsentire. Hoc dicit secũdum lect. quam intendo tenere. Vel aliter secundũ lect. communẽ. Filius non potest esse in iudicio sine consensu patris h. d. No. ꝓ quòd pater tenetur filio consentire in iudicio. No. ꝙ iudicium sine patris voluntate est nullum. Ad primũ opp. qñ quis compellitur litigare, non valet iudicium, vt l. ij. in princi. ff. de iudi. Sol. Pater hic non cogitur litigare, sed cogitur litiscontestari. Ad secundum opponitur, quòd filius possit agere sine consensu patris, vt supra, de colla. authentic. quòd locum. Solu. ibi est casus specialis. Oppo. ff. de mino. l. denique. §. sed vtrũ. vbi fit executio filiofami. sine con

b sensu patris. Gl. dicit[b] aliud in actione in factum, quæ datur pro executione, aliud in actione principali. Ratio, quia cùm pater primò consentit, & postea videtur consentire in executione. certe nec ibi, nec in aliqua lege digestorum reperitur ꝙ pater teneatur filio consentire, vnde poterimus soluere, vt suam inferiora contraria. Opp. ff. de noxa. l. si noxali. & sequẽ. & Insti. de noxa. §. fi. Sol. Glossatores nostri communiter dicunt, ꝓ in omni iudicio requiritur patris consensus. & sic il-

2 la iura corriguntur per ista. Et est ratio, quã gl. ponit hic, circa principium: quia filiusfa. non videtur integer homo: & ideo requiritur patris consensus ad eum integrandum. Quidã ali[a] glossator antiquus, qui vocatus est dominus Otto, intelligit istam legem aliter, & eius lec. ponitur in gl. mag. in fin. & dicit ꝙ hæc lex non dicit quòd in omni iudicio requiratur patris consensus: sed dicit hic, quòd in rebus, in quibus pari nõ quæritur vsusfructus, quia non vult, potest aduersarius dicere filio agenti, vel defendenti, volo quòd pater tuus consentiat in iudicio in signum repudiationis: ne possit postea venire, & dicere iudicium nullũ, quia sibi competat vsusfructus, & exercitium, cũ de repudiatione in iudicio non constet, & dicit Imperator quòd cogetur pater in hoc filio consentire, in signũ huius repudiationis. Hic est verus casus huius legis, & probatur primò ex continuatione tex. vt potes videre aperte, & secundum hoc iura antiqua remanent incorrecta. Probo, de iure antiquo poterat agere filius sine consensu patris, vt d. l. si no xali. & Insti. de noxali. §. fi. de iudi. l. omnem. & l. tam ex contractibus. & sic de iure antiquo erat integer homo filiusfami. sed per iura Codicis psona filij non est diminuta, nec ius eius, imò aucta: quia sibi quæritur proprietas, quæ olim non quærebatur. Vnde non est dicendum ꝙ hodie non sit integer homo, cum olim esset. Per hanc rationem tenebat Iacob. Butri. opin. Otto. quã tenebat Iacob. de Are. do. Rich. ma. & domi nus Cyn. eam videntur tenere, & ego puto esse veram. Probo primo per §. sequentẽ, vbi quãdo filius est minor, & patri non quæritur vsusfructus, datur filio curator, qui põt actionem exercere. Vide tex. in §. finautẽ in secunda. Sed si est verum quòd filiusfa. non esset integer homo, requireretur cõsensus curatoris, qui suppleret defectum ætatis. Item consensus patris, vt redintegraretur persona filij diminuta per patriã potestatem, requireretur. Sed hoc est falsum: qa consensus solius curatoris sufficit. Ratio, quia quando datus est curator hæreditatis illius filij, constat de patris repudiatione: ideo nõ est necessarius eius cõsensus in signum istius repudiatiõis. Pro hoc est tex. in auth. vt li. ma. & auiæ, in prin. vbi in rebus, in quibus patri non quæritur vsusfructus, quia non potest, filius maior habet omnimodã administrationem: ergo non requiritur patris consensus in omni iudicio, sed solũ in isto, vt patri nõ quęratur, quia non vult, requiritur consensus in signũ repudiationis. Pro hoc est text. in auth. vt lice. matri & auiæ. pro hoc etiã est casus extra, de iudic. c. j. lib. vj. vbi in casibus in quibus non quæritur patri vsusfructus, quia non potest, nõ requiritur patris cõsensus: & sic puto opi. Otto. esse veram & verisimam. Dic ergo, aut loquimur de iure antiquo, aut hodierno. Primo casu aut loquimur in casibus, in quibus actiones per filiũ quærũtur patri pleno iure: tunc nõ potest filius agere sine cõsensu patris, qui nõ habet actionẽ: vt l. si pupilli. §. videamus. de neg. ge. Posset tamẽ agere tanquã cõiuncta persona patris: vt l. sed & hæ. in prin. ff. de procu. Aut loquimur in casibus, in quibus actiones remanẽt apud filiũ, sed exercitiũ patri competit: tunc aut pater est præsens & non potest filius sine consensu patris. Aut est absens: & tũc secus: vt l. si lõgius. ff. de iud. & l. si vnus. §. si filio. ff. de mino. Aut loquimur in casibus in quibus actiones remanent apud filiũ pleno iure: & tũc patris cõsensus non requiratur: vt l. miles. §. j. ff. de castr. pecu. & hoc in agendo, sed defendere: potest filius sine consensu patris indistinctẽ: vt l. iij. §. sed vtrum. & de mino. & l. omnẽ. & l. tã ex contractibus. de iudi. & d. l. si noxali. & l. seq. ff. de noxa. Si vero loquitur de iure hodierno: tunc aut loquimur de profectitijs: & iura antiqua

a ganti consentire. Ad secũdum opponitur[a], & videtur quòd filius possit agere sine consensu patris, vt supra, de colla. authentic. quòd locum. Solu. ibi est casus specialis. Oppo. ff. de mino. l. denique. §. sed vtrũ. vbi fit executio filiofami. sine con

b sensu patris. Gl. dicit[b] aliud in actione in factum, quæ datur pro executione, aliud in actione principali. Ratio, quia cùm pater primò consentit, & postea videtur consentire in executione. certe nec ibi, nec in aliqua lege digestorum reperitur ꝙ pater teneatur filio consentire, vnde poterimus soluere, vt suam inferiora contraria. Opp. ff. de noxa. l. si noxali. & sequẽ. & Insti. de noxa. §. fi. Sol. Glossatores nostri communiter dicunt, ꝓ in omni iudicio requiritur patris consensus. & sic il-

2 la iura corriguntur per ista. Et est ratio, quã gl. ponit hic, circa principium: quia filiusfa. non videtur integer homo: & ideo requiritur patris consensus ad eum integrandum. Quidã ali[a] glossator antiquus, qui vocatus est dominus Otto, intelligit istam legem aliter, & eius lec. ponitur in gl. mag. in fin. & dicit ꝙ hæc lex non dicit quòd in omni iudicio requiratur patris consensus: sed dicit hic, quòd in rebus, in quibus pari nõ quæritur vsusfructus, quia non vult, potest aduersarius dicere filio agenti, vel defendenti, volo quòd pater tuus consentiat in iudicio in signum repudiationis: ne possit postea venire, & dicere iudicium nullũ, quia sibi competat vsusfructus, & exercitium, cũ de repudiatione in iudicio non constet, & dicit Imperator quòd cogetur pater in hoc filio consentire, in signũ huius repudiationis. Hic est verus casus huius legis, & probatur primò ex continuatione tex. vt potes videre aperte, & secundum hoc iura antiqua remanent incorrecta. Probo, de iure antiquo poterat agere filius sine consensu patris, vt d. l. si no xali. & Insti. de noxali. §. fi. de iudi. l. omnem. & l. tam ex contractibus. & sic de iure antiquo erat integer homo filiusfami. sed per iura Codicis psona filij non est diminuta, nec ius eius, imò aucta: quia sibi quæritur proprietas, quæ olim non quærebatur. Vnde non est dicendum ꝙ hodie non sit integer homo, cum olim esset. Per hanc rationem tenebat Iacob. Butri. opin. Otto. quã tenebat Iacob. de Are. do. Rich. ma. & domi nus Cyn. eam videntur tenere, & ego puto esse veram. Probo primo per §. sequentẽ, vbi quãdo filius est minor, & patri non quæritur vsusfructus, datur filio curator, qui põt actionem exercere. Vide tex. in §. finautẽ in secunda. Sed si est verum quòd filiusfa. non esset integer homo, requireretur cõsensus curatoris, qui suppleret defectum ætatis. Item consensus patris, vt redintegraretur persona filij diminuta per patriã potestatem, requireretur. Sed hoc est falsum: qa consensus solius curatoris sufficit. Ratio, quia quando datus est curator hæreditatis illius filij, constat de patris repudiatione: ideo nõ est necessarius eius cõsensus in signum istius repudiatiõis. Pro hoc est tex. in auth. vt li. ma. & auiæ, in prin. vbi in rebus, in quibus patri non quæritur vsusfructus, quia non potest, filius maior habet omnimodã administrationem: ergo non requiritur patris consensus in omni iudicio, sed solũ in isto, vt patri nõ quęratur, quia non vult, requiritur consensus in signũ repudiationis. Pro hoc est text. in auth. vt lice. matri & auiæ. pro hoc etiã est casus extra, de iudic. c. j. lib. vj. vbi in casibus in quibus non quæritur patri vsusfructus, quia non potest, nõ requiritur patris cõsensus: & sic puto opi. Otto. esse veram & verisimam. Dic ergo, aut loquimur de iure antiquo, aut hodierno. Primo casu aut loquimur in casibus, in quibus actiones per filiũ quærũtur patri pleno iure: tunc nõ potest filius agere sine cõsensu patris, qui nõ habet actionẽ: vt l. si pupilli. §. videamus. de neg. ge. Posset tamẽ agere tanquã cõiuncta persona patris: vt l. sed & hæ. in prin. ff. de procu. Aut loquimur in casibus, in quibus actiones remanẽt apud filiũ, sed exercitiũ patri competit: tunc aut pater est præsens & non potest filius sine consensu patris. Aut est absens: & tũc secus: vt l. si lõgius. ff. de iud. & l. si vnus. §. si filio. ff. de mino. Aut loquimur in casibus in quibus actiones remanent apud filiũ pleno iure: & tũc patris cõsensus non requiratur: vt l. miles. §. j. ff. de castr. pecu. & hoc in agendo, sed defendere: potest filius sine consensu patris indistinctẽ: vt l. iij. §. sed vtrum. & de mino. & l. omnẽ. & l. tã ex contractibus. de iudi. & d. l. si noxali. & l. seq. ff. de noxa. Si vero loquitur de iure hodierno: tunc aut loquimur de profectitijs: & iura antiqua legitimus administrator, saltem debet interuenire ad interrogandam eius ꝓsonã, per illud c. fi. & dicit Pau. de Cast. se vere putare quod hæc fuerit mẽs Imperatoris. de quo vide per eum, eius consi. lv.

a ¶ Ad secũdã oppo. Vide Bar. in l. j. §. qui admit. Doc. in l. qui aliena. de acq. hæredita.

b ¶ Glo. dicit aliud. Vide Inst. de a cti. §. actionem autem de pec. alias est §. actiones autẽ de pe. per Bar. in l. ne quicquã. Vide Bal. in authẽ. quod locum. in j. co. de colla. Et in materia huius §. scias ꝙ vbicunque filius cõstituitur curator alicuius adulti, et huic constitutioni parer prædicti curatoris consensit, & tunc sine cõsensu patris potest dictus filius agere. Ista est gl. multum sing. in l. Titius Lucius Caium. ff. de admi. tu. in gl. ij. secũdum Bal. not. in hac l. fi. quod tene menti perpetuo. Item limita hunc §. procedere in peculiaribus, quã doest concessa ipsi filio administratio ꝓ patrem. Ista not. dixit ang. in l. filiusfami. ff. de dam. infec. facit in argum. c. qui generaliter. de procur. in vj. Item alias dixi, quod iste §. limitatur non procedere in filiofami. xxv. annorum. qui in iudicio fuisset, & processus, & sententiam consecutus esset in fauorem eius: quoniam non redderetur processus, vel sententia nulla propter defectum cõsensus patris: quia si hoc sunt priuilegiati minores, vt consensus, vel authoritas, quæ alias eis erat necessaria, non requiratur ꝑ his, quæ sunt fauoratibilia eis: vt not. Cy. Sali. Ful. in leg. non eo minus, supra d. ꝓcur. glosi. in l. j. qui legi. perso. Et hanc limitationem in specie ab aliquo scripta non inuenio, & est de mente. Spec. in titude actore. §. j. verficu. sed nunquid in casibus, ꝙ quibus minor & c. iuncta dict. Cy. prælleg. Adde dictum do. Alex. dicit quod hanc limitationem ab alio scriptam nõ inuenit. qđ idem voluit Pe. de Anch. consi. lxxij. ꝓ quo facit quod consuluit Ro. consi. ccc. cliij. quod stante statuto, qđ minor non possit contrahere, misi seruata certa solennitate: ꝙ si tamẽ cõtrahat in eius vtilitatem, contractus valet, & tener.

⁋ P. PA V. P.

c ¶ In quibus patri. Contrarium in hoc tenet Bart. in tract. differ. inter ius ciui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

le & cano. in pe.col.
a ¶ Tenent contra. Fi
hiusfa. potest agere:
vt procurator alte-
rius, siue cõsensu pa-
tris. In contrarii fa-
cit tex. in l. quæstũ.
& ibi p Bal. & doc.
de hoc ff. de iudi. vo-
cã. & ideo est decisio
in c. qui generaliter.
in vj. resp̃õ. de procu.
in vj. p non requira
tur cõsensus patris,
& quod no. glo. in l.
lis nulla. ff. de iud. in
simili, ibi dũ dicit, ni
si hoc faciat alieno,
&c. Adde p hodie
est approbatũ in c.
qui generaliter. §. j.
de procur. lib. vj.
b ¶ Quæro quid si. Et
quid si sententia est
lata cõtra filium, an
posit exequi cõtra
patrẽ, Vide Lit. Ro-
cõii. clij. And. Barb.
c ¶ Sententia interlo-
cutoria. Et per Bar.
in l. ij. §. ij. idem scri
bit. ff. de procu.
d ¶ Consensus patris.
Vide gl. Bar. & do.
& Bald. in l. si quis
mihi. §. iussum. de ac
quir. hæredi. & vide
Bal. in l. j. in isȝ. op. s.
qui admit. vbi dicit
p non requiritur in
præparatorijs iudi-
ciorum cõsensus pa
tris, sed in lit. conte-
sta. & cũ gl. hic con-
cordat Bal. in l. si cũ
dotem. §. si pater. ff.
sol. ma. & ibi requi-
rit consensus alieni
agenti, vide quod re
quiratur in lit. con-
test. l. si cum dotem.
§. eo autẽ tempore.
sol. ma. & ibi doctо-
maxime Paul. de ca-
quem omnino vide.
Quando autem de-
beat apponi, vide
Bart. in l. licet. C. de
procu. & ibi dixi.
P. PAV. P.
e ¶ Ab initio. Vide
Alex. in l. si cum do-
rem. §. eo autem tẽ-
pore. ff. sol. mat. facit
decisio Inno. in c. cũ
consuetudine. extra
de cõsuetudine. An-
ge. in l. fundum. ff. de
seru. tusti. prædi. &
Bal. hic sequit Frãc.
Are. consi. xiij. vide
Paul. late consi. iiij.
vbi etiam ponit an
sufficiat cõsensus p̃-
stitus ante litem cõ-
testatam. Item an ra
tihabitio patris, va
lidet iudicium, vi-
de Ant. consi. xvij.
Item de eo dictũ est
de licentia generali,
vide etiam Areti. in
l. si quis mihi bona.
§. iussum. in vlt. col.
de acqui. hæredi.
f ¶ Cõtrarium tenui.
Vide hic per Iac. de
Belui. in disputatio-
ne per Bar. in l. inter
liberos. §. j. de adult.
per Dyn. & Imol. in
l. ille a quo. §. filius.
cum seq. ff. ad Treb.
Iacob. de Are. Bart.

si filiusf. agit vt procurator, an requiratur
patris cõsensus? Glo. videtur dicere q̃ sic:
& secundũ hoc esset correcta l. filiusfa. §.
ipse quoq;. ff. de procu. Sed omnes doc. te-
nent cõtra[a] istam gl. & est hodie casus ex-
tra. de procur. c. qui generaliter. §. j. lib. vj.
Quæro † an filiusfa. tutor possit agere
sine consensu patris. Gl. determinat q̃ sic,
& bene. Quæro † quid si [b] præceptum
est factum filiosa. tanquam in confessum
sine consensu patris: an valeat. Glo. distin
guit. Aut fuit præceptũ in cõfessum ante
lit. contest. & valet. aut post lit. contest. &
nõ valet: quia dicitur sententia. Tu verò
sic dicas. Aut quis vult agere contra filiũ-
fa. ex cõfessione sola: & tũc potest: quia il-
la confessio magis est contractus, quã iu-
diciũ, secũdum Azo. quia etiã minor, qui
non potest esse in iudicio, obligatur consi
tendo: vt l. certum. §. minorẽ. ff. de confes.
& filiusfa. contrahẽdo habet ligitimã per-
sonam, quantũ est in sui p̃iudicium: vt l.
fi. §. j. ff. de verb. obli. & l. omnem. & l. tam
ex contractibus. ff. de iudi. Si alius vult a-
gere ex præcepto sibi filio facto: tũc si qui
dem tenemus opi. glo. q̃ ipse filius non sit
integra persona: certè non possit agi con-
tra eum: quia nõ habet legitimã personã.
Si tenemus opi. quam tenui, q̃ consensus
requiratur in signum repudiationis debe-
mus distinguere causam super qua proce
sit consensus: vt §. dixi. No. tamẽ ex ista
gl. q̃ ex sententia interlocutoria, [c] quæ cõ
tinet aliquid dari vel fieri, oritur actio in
factũ: vt plenè dixi in l. à diuo Pio. circa
prin. ff. de re iudi. & vide istam gl. Quæ-
ro, † an corã arbitro possit esse filius sine
patris consensu. Gl. dicit q̃ sic, per l. ij. §.
sed si filius. ff. de pe. Tu dicas, Aut quæris
an filius ipse possit compromittere. & cer
tè põt: quia cõpromissum est contractus.
Ita intelligatur gl. Aut quæris an acta p̃
eũ valeãt, ita q̃ sortiantur effectum, ac si
essent facta coram iudice, vt l. cũ antea. §.
de ar. & tunc tenendo opi. gl. q̃ filius non
est integer homo, non valẽt acta p̃ eum,
sicut nec corã iudice: vt l. j. ff. de arbit. sed
si teneamus opi. quã tenui, est distinguen
dum super qua causa fiat cõpromissum,
vt §. dixi. Quæro †, quo tẽpore requiratur
consensus patris[d]. Certè videt q̃ ab ini
tio: vt l. momentaneæ. §. qui leg. perso.
Quæro, † quid si ab initio [e] pater non cõ-
sensit, sed cõsensit postea, an iudiciũ vali-
detur. Gl. dicit hic q̃ non, vt habes in ea.
Breuiter si tenemus opi. gl. q̃ ratio huius
§. est. q̃ filiusfa. non sit integer homo: gl.
dicit verũ. Nam si negociũ peccat in alio,
quã in consensu, per sequentẽ ratihabitio
nem non confirmatur retro: vt l. obserua-
re in fi. ff. de offi. proconsu. & le. & no. per
Dy. in c. ratihabitionẽ, extra de re. iu. lib.
vj. per Cy. in l. fi. §. ad Mace. Si teneamus
opi. quam tenui: dico q̃ quotiescunq;, &
quandocunq; de patris repudiatione con
stet, satis est. Quæro, † quid si filiusfam.
agit in causa castrensis peculij, vel quasi,
an possit sine patris consensu. Gl. dicit q̃
non. & sic sunt correcta iura antiqua. Cõ
trarium tenui [f] vobis: & ita tenent cõmu-
niter docto. vt l. miles. §. j. de castren. pecu.
& est casus hodie in d. c. fi. de iud. Quæ-

13 ro, an in † actionibus publicorum, crimi-
num, filius possit esse sine consensu pa-
tris in iudicio. Glo. videtur dicere quòd
non: & sic sunt correcta iura antiqua. Cõ
trarium tenent omnes docto. in l. post. §.
j. ff. de his qui. vt indig. Maximè enim, cũ
hæc sit causa, in qua pater, nec habet, nec
habere potest vsumfructum: sed ea quæ
14 dixi §. Quæro, † quid si filius agit con
tra patrem: an requiratur patris consen-
sus. Gloss. dicit quòd non. dic vt in ead.
Sumus expediti de tota gloss. quæro, si
requiritur patris cõsensus: an requiratur
g in quolibet actu, an sufficiat ab initio[g]
consentire ei, vt agat vel defendat. Puto
sufficere, si ab initio consentiat. Idem vi-
detur hic velle glo. in solutione cõtrarij.
l. denique. §. sed vtrum. de minor. Que-
15 ro † quando pater consentit filio, an pos-
h sit consentire per epistolam [h] vel per nũ-
cium. Videtur q̃ non, sicut dicimus in ti-
more: vt l. obligari. §. tutor. ff. de autho.
tur. Contrarium puto verum, arg. l. hono-
res. circa fin. ff. de decurio. Nec obstat q̃
dicitur de tutore: quia aliud est authori-
tas, aliud consensus. Nam consensus põt
adhiberi per epistolam: secus in authori-
i tate, [i] vt dixi in l. si quis mihi bona. §. ius-
sum. ff. de acquirẽ. hære. quod no. per gl.
& Imol. plenè in c. dudũ. de re. eccle. non
alie. li. vj. Multa alia essent querenda cir-
ca materiã istius §. quæ ponit. Spe. late in
titu. de actore. §. j. versi. item excipitur q̃
est filius. & seq. Tamẽ ex his, quæ suprà
dixi, apparet solutio omnium, & appa-
ret in quibus bene dixi, & in quibus ma-
le. Licet tenuerim vobis in hoc §. opin.
Otto. qui sine dubio verior est, & de iu-
re: tamen consulo quòd in istis opin. non
ponatis vos: sed adhibeatis patris consen
sum, qñ potestis: quia satis tutius est &c.

1 *¶ Filiosami. minori datur curator ratione hæreditatis, non persona.*
2 *Libellus, in quo quis dicit sibi esse ius agendi, eundi ad tale fundum per talem fundum, quod procedat.*

k **Sinautem.** [k] Si filij[2] minor discor-
dat à patre, idem iuris
est quòd suprà: tamẽ cum filius sibi quæ-
rit procuratorem sibi datum administra-
bit. h. d. † No. q̃ qñ filiusfa. est minor, nõ
datur curator p̃onæ, sed hæreditati, seu
bonis, vt hic vides. gl. super verbo, hære-
dati. vide quæstionẽ de facto quã habui:
ponamus q̃ dicat instrumẽtũ curę filiofa-
mi. curia dedit curatorẽ tali filio ad admi-
nistrãdũ bona talis hęreditatis sibi obue-
niẽtis: an valeat talis datio. Videt q̃ nõ,
vt hic puto cõtrariũ: nã hic tex. videt ex-
cludere q̃ nõ det curator p̃one: vt p̃ hoc excludaẽ patria po-
testas: sed ex forma illi[2] institi curatorij hoc cõprehẽdit: ergo
&c. Præterea, vide ĩ simili, lex dicit q̃ seruitutes sunt iura præ
diorũ. & dicit alibi, sententia prędio daẽ: vt l. q aliena. §. fi. ff. de
2 neg. gest. Sed pone † q̃ dñs dicit in libello, vel iudex in sentẽ-
tia, sibi ius esse eũdi ad talẽ fundũ per talẽ fundũ: videt q̃ non
procedat libellus: nam nõ est ius sibi, sed prędio. Tamen lex
dicit contrarium: vt l. iiij. in princip. si ser. vend. ergo &c. Idem
1 in proposito dicamus[1].

m **Similique modo.** [m] Etiã in castrẽsibus, q̃ filij[2] re-
cusat patri q̃rit. h. d. Hic nou[2]
casus. No. q̃ dixi in summario. Ex quo dicũt doct. ecõuerso,
si filij[2] est institutus ex cã p̃fectitia, cõtẽplatione patris, & pa
tre recusante q̃rit filio. No. scdm istũ tex. quasi ipse pater ab
initio

& Bal. Ange. & Sa-
li. hic tenent contra
glo. & etiam Iacob.
Butr. Sed Cy. hicte-
ner glo. adde Specu.
in titu. de actio. §. j.
versic. item cũ agit.
& ibi ioã. Andr. qui
refert alios ita tene-
re per d. l. miles.
g ¶ Ab initio. Et pro
hoc facit, quod not.
Bal. in l. j. ĩ. de sacro-
san. eccl. in repeti. in
viij. colũ. vbi dicit
sufficere generalem
licentiam datã filio
per patrẽ, q̃ testetur
ad pias cãs, ad hoc
q̃ no. Bal. in l. ij. §. q̃
obseruari. in iij. col.
de iura. calũ. & Bal.
hic, Bal. in §. proxi.
Sed an iste cõsensus
præstitus in cã prin-
cipali, trahaẽ ad eãm
appellationis, Vide
Cy. & Bald. & Sal.
in l. inuitus. ĩ. de pro
cur. Adde an pater,
qui in iudicio satisfe-
decit, videatur p̃ fi-
lio consensisse. Ioan.
And. addi. ad Spe.
in ti. de act. §. j. versi.
sed qd si p̃sente pa
tre litem contesta-
tus est.
P. PAV. P.
h ¶ Per epistolã. vide
Alex. in l. si cũ dotẽ.
§. si patri. in fi. col. ff.
solu. marri. & in l. si
gs mihi bona. §. iuss
sum. in princip. ff. de
acqui. hære.
P. PAV. P.
i ¶ Secus in authorita
re. Quod sit differen
tia inter authoritatẽ & cõsensum in pa
tre quando præstat
filio maiori vel mi
nori, vide Are. cõsil.
clx. in iij. col.
k ¶ Sinautẽ. De mate
ria huius §. vide ple
ne Spe. in ti. de actoꝛe. §. j. ver. sed & fi-
lius. ver. in p̃misis.
et versi. sed nũquid.
P. PAV. P.
l ¶ Dicamus. Idẽ se-
quitur & refert An-
ge. Aret. insti. de tu-
te. in prin. in gl. j.
m ¶ Similiq; modo.
Vide Imo. in l. si qs
mihi. §. iussum. de ac
quiren. hære. Cy. &
Bal. ĩ. ea. l. in prin. &
Cyn. hic, & Ludo.
Ro. ſ. l. is qui hæres.
§. fi. eo. titu.

a ¶ Vbi autem. Sed de vno quæro, an ex his, & de alijs casibus, quibus pater
alienat bona filij, qui filius est minor, sed in tali alienatione requiratur decre
tum iudicis. & Azo in Summa huius tituli, tenet q̃ non. & doct. in l. de re-
bus ff. de transa. vbi etiam dicunt q̃ pater potest etiã super relictis compro
mittere, super rebus aduentitijs filiorum: si loquamur in cõpromisso necessa
rio ex forma statuti
secus dicit in tutore.
l. si plures. & ibi di-
xi. Et illud dictum
Azo. refert Bal. in l.
præses. ŝ. de transac.
& per istum tex. de-
cidetur facti q. quod
si quis est obligatus
ad quinquaginta an
nua: habens duo mi-
lia in bonis, instituit
vxorem in vsufruc-
tu omnium bono-
rum, & Titium hæ-
redem vniuersalem,
non debet ante oĩa
deduci de hæredita-
te quantum valet a-
ctio ad quinquagin-
ta, sed salua debet re
manere tota, p̃pri-
etas duorum milliũ,
& de fructibus sol-
uendum est ante o-
mnia debitum an-
nuum, & de reliquis
vxor p̃cipiet vsum-
fructum. & ita etiã
sequitur Mar. in vj.
no. & vide no. Bar.
in l. cum alimenta.
ff. de ali. legа.
P. PAV. P.
b ¶ Administratione.
Quid autem si pater
faciat aliquas impẽ-
sas in talibus rebus,
an filius teneatur, an
vero cẽseatur pater
donare, vide Barto.
in tracta. de duobus
fratri. in vltima. co-
lumna.
c ¶ Committi. An pa
ter agẽs pro filio ca
ueat de rato: Et ad
uerte, quod in hoc
vltimo casu, in quo
Bar. videtur dicere,
quod si agit nomine
proprio, tenetur ca
uere, nisi hoc indu-
cat commũnio actio
nis, vt in dote. Ad-
de quod hoc non vi
detur posse procede
re in terminis istius legis, & similium: quia impossibile est quod agat nomi
ne proprio. Nam ille solus potest actionẽ nomine proprio mouere, qui po-
test alienare, & non alius licet p̃tor. ŝ. est enim ff. de iure deliber. sed pater
non potest alienare. l. j. ŝ. de bo. mat. igitur &c. Sed hoc videtur fenisse Bar.
in d. l. j. ŝ. ti. j. & ideo hoc simili modo posset intelligi, quãdo pater esset reus:
quia quilibet potest defendere etiam mutuum. l. j. ff. de sol. sed in agendo non
video. Et ita videtur intelligi quod notat Bart. in d. l. si filius. qui satisfd. co-
gan. vel nisi intelligas res in casu d. §. voluntatem. propter communionem
actionis. quod hic videtur velle Bart. & plene per istum tex. dicit hic notan
ter Ang. quod in aduentitijs nihil potest facere pater sine consensu filij. quod
intelligit, nisi forte esset insans: per ea, que dixi ff. titul. l. j. ĩ. & tex. hic. & adde
Bar. in l. j. in iij. col. tit. j. ergo &c. Et aduerte ne hęc apostilla te decipiat: quia
non est regula illa, quod qui non potest alienare, non possit agere: sed loqui
tur in suo casu, scum hæres deliberaram adeat hæreditem, non potest aliena
re rem hæreditariam, nec eam in iudicium deducere. Dicendum est ergo ge-
neraliter, quod quicunq; habet de consuetudine, vel ex constitutione, vel ab
ipso, vel alio iudice ordinario administrationem, is potest agere & conueni-
ri sine consensu alterius: vt ff. quid cuiusq; vniuersi. nomine. l. fina. & vij. q. j.
quia sunt. Et, vt meis detur audacia scriptis, hæc sunt verba Spec. in ti. de ac-
to. §. fi. versic. quid de clericis, vbi specifice de patre mentionem facit, & di-
cit quod potest actionem mouere per se. data opin. Alexan. pro vera, seque-
retur quod sacerdotes capellarum, qui non possent alienare, non possent a-
gere sine consensu episcopi: cuius contrarium est verum: vt per Specul. vbi
supra.
d ¶ Filiis autem. Vide Bar. in l. iij. ff. solu. matri. An filio possit solui sine patre
in casibus, in quibus patri non acquiritur vsusfructus. & adde Bal. in l. qui
aliena. §. vno ff. de neg. gest. & in l. i. in prin. si ser. ven. Adde quod Dyn. con
si. xxj. refert Ioan. And. in addi. ad Spec. in tit. de cess. ac. §. j. versi. sed nunquid
minor. dicit quod si filius actionem quæstuam ex suo contractu, sine consen-
su patris cedat, patre postea ratificãte, quod valet cessio: licet in principio nõ
valeret: quia cedere est alienare, & alienare non potest, vt hoc. §. & ratificare
a principio, & ex post facto sunt paria, cum confirmet etiam a iure prohibi-
to: vt l. fi. C. ad Maced. & l. sed Iulianus. §. pe. ff. eo. & quia pater facta per fi
lium confirmat non solum expresse, sed etiam tacite, vt ff. de acquir. hered. l.
qui aliena. secundo & tertio responso.
e P. PAV. P. ¶ Disponere in contractu. Circa istam materiam in-
quantum gl. hic for-
tat quæst. an talis a-
lienatio filiorum iu-
ramento, aduerte
quia Bald. Ang. Soc-
y. & Pau. de cast. in
l. & hæredi. §. filiusf.
famil. ff. de pact. &
ibi vide Cur. & a-
lios Moder. faciunt
quæ dixit Pau. con-
sil. cccxvj. & ista vi-
detur vera sententia
licet aliqui senserint
contrarium. vide in
d. §. filiusfam. & pro
cederet etiam ista
pars: si staret statu-
tum quod filiusfam.
sepatus a patre pos-
set ex quolibet con-
tractu se obligare tã
quam paterfa. quia
deberet intelligi de
contractu valido. se
cundum Bald. in l. j.
C. de euict. & ita a-
lias consuluit Cur.
& quod etiam fide-
iussores dati in tali
alienatione non te-
neantur. Item quod
ista alienatio nõ re-
conualescit mortuo
patre secundũ Bald.
hic Pau. de cast. con
si. cxxv. & alias cxx
vij. Item cum filiusfa-
mi. possit talia ad-
uentitia donare cau
si mortis fine cõsen-
su superioris, vide
Roma. cõsil. dxij. Ite
de materia, & an fi-
liusfam. possit dona
re ex iusta causa vi-
de Pau. cõsi. cxxvij.
Item an lata senten-
tia contra filiũ pos-
sit fieri exequutio in
bonis aduẽtitijs, vi-
de Roma. cõsi. clxij.
quid autem si pater
consentiat filio do-
nanti causa mortis
re pleno iure, in qua
ipse habeat vsum-
fruct. an videatur re

repudiante: & sic iudicium est validum, vt
in sua persona, Aut filius veniens habet
ratum: & tunc nõ potest committi, Alia,
quæ sunt in hoc. ŝ. sunt clara.

d **Filiis autem.** [d] Filij non possunt
de aduentitijs absq;
e patris voluntate disponere in contractu, [e]
nec in vltima volũtate. h. d. Gl. mouet hic
aliquas quæstiones satis faciles. Vltimò
gl. signat contrarium, & non soluit. Vide
gl. super verbo, dominium. in fi. glo. Sed
hic loquitur, quando alienatio erat prohi-
bita propter alium ibi, propter seipsum,
vt patet in d. l. si pignus. Quæro, licet fi-
lius non possit alienare, an possit suã per-
f sonam obligare [f] obligatione personali.
Tex. & gl. videntur velle q̃ sic, in l. & hæ-
redi. §. filia. & §. seq. ff. de pac. dic vt ibi.

Vbi autem. Hęreditatem infanti
delatam potest pater
pro infante adire, vel repudiare restitutio-
ne in integrũ filio reseruata: & semel resti-
g tutus, iterum non restituetur. hoc dicit.

In seruis. [g] In his quæ momẽto per-
mansura sunt penes filiũ,
patri non quæritur vsusfructus. h. d.

*De hæreditatibus decurionum, nauicula-
riorum, &c. Rubrica.*

LEX I.

h **Si quis nauicula.** [h]

Hæreditas eorũ, qui in hac rubrica nominantur, si suc-
cessores ab intestato nõ ha-
bent, quæritur illis qui sunt de eorum col-
legio. h. d. totus iste tit. Hoc, quòd dicit de
decurionibus, nota quod quando decedit
aliquis de consiliarijs sine hærede ab inte
stato, non succedit fisc us: sed ordo consi
liariorum de illo consilio.

nunciare & illa extinguatur: ac si ita fuisset alicui creditori delegata & in ea
authoritate iudicis pro vrendo vsufructu. quousque esset sibi satisfactum
vide mirabiliter Antonium de Burrio, in consilio octauo. per totum.
Item quod quando filius disponeret in vtilitatem suam & patris valeret, vi
de Bald. in l. quæcunque supra eodem. & per glossibi. Iason in leg. iusiuran-
dum. quod ex conuentione. §. pupillus. in fine de iureiurando & de eo quod
dictum est supra de patre consentiente, an videatur renunciare vsufructui.
vide Ancha. consilio cxvj. an j. dubio aduerte tamen quod si filiusfamilias
debite contraheret, posset fieri executio in ralibus bonis aduentitijs, etiam
in præiudicium vsusfructus, cum sit data administratio talium bonorum fi-
lio per parrem, vel in proprietate tantum si non cõcesit administrationem,
vt per Alexan. post Bart. in l. si finita. §. fin. si de vectigalibus. in penultima
charta, de damno infecto.
f ¶ Obligare. An filius possit suam personam obligare obligatione personа-
li: & sensit Barto. in l. fin. §. j. de verborum obligationibus. Adde tu text. in
l. fin. §. fin. ff. communia de lega. & Alex. in consil. xviij. col. ij. in princip. in ij.
volumine.
g P. PAV. P. ¶ In seruis. Vide in simili quæ habes ad Bartol. in l.
qui sic. ff. de solu. vide Iason. in l. quoniam contra. circa fin. C. de testa. & quæ
ipse ponit in l. non tantum. C. de lega. prope fi. vide etiam ibi alia in contra-
taneum habeatur in consideratione, vide Bald. in c. j. in ij. col. extrà de causa
pos. & proprie.
h ¶ Si quis nauicula. Si decedit aliquis de consiliarijs sine hærede. Et facit ad
not. in l. j. supra, vnde vir & vxor. & per Mar. in tractatu successionis ab in
testato. in vltim. artic. princip. Item adde quod dicit Bald. in l. repetita. in fi-
ne. supra de constitu. pec. quod si decedit mercator de vniuersitate sine hæ-
de, alij succedunt sibi in bonis, quæ habet ibi, non in alijs. & allega. tex. in ar-
gumentum optimum in l. ditus. ff. de iure fisc. Et quid de nobilibus qui ha-
bent homines suos decedentes ab intestato, an eis succedant. Baldus hic no-
tat quod sic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Incipit liber septimus.

De vindicta libertate. Rubrica.

Decretum interpositum ex falsa causa, fauore libertatis non rescinditur.

LEX I.

EOrum qui. Vno modo legitur, in decretis interpositus, ex causa falsa in iure: vera tamē in facto: alio modo legitur ecōtra: & secundū vtrunq; lectū breuiter hoc videtur dicere: Decretū ex falsa causa interpositū fauore libertatis[a] non rescinditur. h. d. secundum vtrunq; lecturam.

De testamentaria manumissione. Rub.

Ad confirmationem codicillorum, an requiratur quod sit adita hæreditas.
Vtrum appellatione reliquorum contineatur liber rationum.

LEX II.

EX testamento. Quæro, †vtrum ad confirmationem codicillorum requiratur, q̄ sit hęreditas adita[b]. Textus est in l. fina. in princip. j. eod. & est tex. in l. iiij. ff. de fideicommiss. li.

†Quæro vtrum appellatione reliquorum[c] contineatur liber rationum. Tex. est in l. si ita fuerit. §. quæstio. de fideicom. lib.

De fideicommissis libertatibus. Rubr.

LEX VI.

DEberi. Hæc est bona lex, quid si discordāt in pretio? Certe iudicis officium debet interuenire in concordia. Casus est in l. alieno. §. fin. de fideicom. lib. & de communi ser. manu. l. j. circa prin.

Quid importet verbum placuerit.

GVm proponas. Oppo. & vide tur, quōd istud relictum libertatis sit captatorium: vt l. nonnunquam. de conditio. & demonst. Solutio hic confertur in voluntatem hæredis: ibi in voluntatē extranei. Item opp. quōd videtur quōd in voluntatem hæredis non possit conferri: vt l. senatus. §. legatum. de le. j. Sol. ibi fuit collatum in liberam voluntatem heredis, si voluerit: hic non in liberam volūtatem, †licet fuit dictum, si placuerit: nam intelligitur arbitrio boni viri. casus est in lege, Thais. §. sorore. de fideicommi. lib. qui est no. ad hoc. Facit pro statutis: consueuit dari libertas certis hominibus faciendi quicquid placuerit. ibi est tex. not. de alijs verbis, putauerit. & simile habetis in l. si fic. ff. de leg. j.

An executor habeat actionem, cùm hæres præuenit soluendo legata ad pias causas.

GVm quidam. † Quæro quid si hæres præuenit[d] in soluēdo legata ad pias causas, an executor habeat actionē. Tex. est no.[e] in l. si libertus sub conditione. §. j. de bo. lib. & ibi Dy. tangit.

De latina libertate tollenda. Rubrica.

Ex lege correcta potest argumentum sumi, si sit in corpore iuris inclusa: alias non.

LEX vnica.

CVm deditii. No. gl. super verbo, imaginem, quæ dicit† q̄ ex lege correcta potest argu. sumi, sīsit in corpore iuris inclusa, non alias: vt gl. in l. j. in prin. de cōiun. cū eman. li. eius. & in c. authoritate. de concess. prēb. lib. vj.

De communi seruo manumiss. Rubrica.

Regula, ut quis non cogatur inuitus uendere, in quibus casibus fallit.
Regula, ut quis non cogatur inuitus emere, quibus casibus fallit.

LEX I.

INcommunes. No. bene regulam l. nec eme re†. §. de iur. deli. q̄ quis nō cogatur emere, nec vēdere. Ista regula fallit hic fauore libertatis. Simili ratione fallit in l. ij. in fi. de pa. q̄ fil. distra. Itē fauore vltimæ volūtatis: vt l. si equo. secūdū vnū casum. ff. de leg. j. Fallit etiam in odium dñi atrocitantis seruum: vt Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. fin. Itē fallit in odium mentientis: vt ff. de act. emp. l. Iulia. §. si Titius. Item fallit etiā in l. quāuis. ff. de pig. act. sed impropriē: nā fallit, quia creditor ibi nō cogit̄ vendere, sed ostendere pignus debitori, qui vult illud vendere. † Alia verò regula, vt quis non cogatur inuitus emere, fallit in casibus specialibus. Primò in l. Iulianus. §. idem Celsus. ff. de actio. emp. & l. communi diuidundo. §. fi. ff. cōi di. & in l. cùm in fundo. §. si fundus. de iur. do. Et in istis casibus est rō fallendi, ne quis inuitus in communione viuat: contra l. si nō sortē. §. si centum. ff. de condi. inde. & l. fundus ille. cum glos. sua. ff. de contrahen. empt. Fallit etiam fauore vltimæ voluntatis, in d. l. & si equo. secundum alium intellectum. Fallit fauore ecclesiæ, in aut̄. de alie. emph. §. si verò. secundum prædictum. Item fallit fauore fisci: vt l. cotem ferro. ff. de pub. iud. quod nota.

De seruis Reipub. manumittendis. Rubrica.

In creatione syndici uniuersitatis quòd debeat interuenire authoritas superioris.

LEX I.

SIita. Lego hanc legem & l. ij. de decur. in l. nulli. ff. q̄ cu. vni. no. No. †q̄ in creatione syndici vniuersitatis, debet interuenire authoritas superioris. Aliter dixi de hoc in l. actor. ff. rem ra. ha.

De vsucapio. pro empt. vel pro transacto. Rubrica.

Res quæ non possunt ex dispositione legis alienari, uel ex dispositione defuncti, non possunt usucapi.
Venditione prohibita per testatorem, uidetur pro habita donatio.

SI contra. [f] Nota ex hac lege † quòd res quæ non possunt ex dispositione legis alienari, vel ex dispositione defuncti non possunt vsucapi. Nota etiam primam glossam huius l. verbum, venditio, non comprehendit in se donationē neque permutationē: per Bar. in l. fi. C. de prædi. cur. lib. x. contra l. statuli. & l. vo luntas. de fideicom. concludit q̄ vbi fit commemoratio pretij, verificatur tantū in venditione vulgariter, & stricte sumpta: vt l. fin. de pred. curia. Sed vbi nō fit mentio pretij, tunc capitur largo modo, nisi in materia odiosa. Sed propter cōmunē vsum loquendi, qui regulariter attenditur, & cōtra propriam vocabuli significationem l. libellorum. §. quod tamen Cassius. & l. Labeo. de suppel. leg. c. ex literis. de spon. capietur verbum venditio, pro specie distincta ab alijs contractibus, vt capitur ibi, & in d. cap. Et istis adde Baldum hic, & quod post eum scripsi. ad hoc quod no. Bal. in l. j. in iij. col. §. de rerū permu. Adde circa principium apostillæ, dū allegat Bald. quòd pro illa parte facit, q̄d consuluit Roma. consi. cclxxx. & cccxciij. q. stante statuto quod mulier nō possit alienare sine consensu duorum propinquorū, q̄d nihilominus poterit quietare maritū de fructibus bonorū paraphernalium.

Et adde quod Bal. cōs. cccxlv. q̄. l. ij. huius tit. ij. q̄ præceptū factum filijs minoribus ne diuidant, non est nuda: ideo non est valet diuisio si cōtra fiat.

[a] ¶ Nihil. Iste tex. est singu. secundū Bal. & adde similem in l. ij. §. fi.
[a] ↦ P. PAV. P. ¶ Nihil. Vide Alex. in l. si filius qui patri. in vltima. col. ff. de vulg. & pupil. & in l. qui se patris. in iij. col. C. vnde lib. Iaſan. l. j. in x. co. in prin. C. qui ad mit.

LEX VNICA.

GVm nostri. Reiectis aliorum tempo rum curriculis, vel circulis, res mobilis vsucapiebatur triennio, [a] posidente titulo[!] & bona fide: [c] nec superueniēs mala fides eā interrūpit: & sublata est differentia rerū italicarum, & ꝓincialiū. h. d. Tene mēti. Quod † ad præscriptionem requiruntur titulus, & bona fides, & possessio cōtinuata idē in vsucapione. Itē no. q̄ † mala fides[d] superueniens non interrumpit præscriptionem. Secus de iure Canonico: [e] vt in c. ij. de re. iu. lib. vj.

De acquiren. & retinenda pos. Rub.

LEX. I.

[f] RErliberam. [f] Per liberā personā q̄ritur possessio ignoranti: vsucapiendi conditio demū scienti. h. d. Glua tractat quādam materiā, et essent duę materiæ. Primò, qualiter debet hoc intelligi, an vtroq; gerente in aīo. ab altero tātū, an q̄ratur dño. Habuistis tex. in l. fi. §. si quis alteri, vel sibi. & probatur in l. qui mihi donatū. ff. de dona. Secdò gl. intrat hic materiā, quomodo possessio q̄dā habet multū facti, & parū iuris, quædā multum iuris, & parū facti, &c. q̄ plenè examino in l. si is qui pro emptore. ff. de vsu.

Possidens sciente venditore, præsumitur quod ei fuerit possessio tradita.
Si præcedit titulus, postea sequatur possessio, in dubio præsumitur possidere ex titulo præcedenti.
Testis interrogatus de possessione, rectè assignat rationem sui dicti per hæc verba, dico Titium possidere: quia uidi eū locare, fructus recolligere, & alia, ut dominus facere.
Traditio possessionis, an possit probari per instrumentum.

[g] MInus. [g] Hæc est bona lex. Inhis, ad quę quis tenetur, patientia habetur ꝓ consensu. h. d. Op. de l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. v. h bi in dubio quis præsumitur contradicere. Solu. hoc, est verū, nisi in his, quæ quis tenetur facere. hic est casus hic. Nota ergo q̄ † qui possidet sciente venditore, prę sumitur q̄ ei fuerit possessio tradita, [h] vt hic. Et istud, q̄ tex. dicit, diu, denotat facti accidentiam, non iuris ministerium, secundum gloss. & bene: hodie tamen in instrumento venditionis ponuntur illa verba, quam rem constituit se suo nomine possidere. Item quia dedit ei licentiam apprehendendi, &c. Item debes scire [i] q̄ † si præcedit titulus, & postea sequatur possessio, in dubio præsumitur possidere ex titulo præcedenti: vt no. in l. quæ dam. ff. de rei vend. Nota illa verba quæ dicit Bal. in l. super longi. i pe. col. de præscri. longi. temp.

[b] ¶ Ad hæredē. Vtrū mala fides authoris noceat successori: tu vide, Bar. in l. cū hæres. & q̄ ibi dixi ff. de diuer. & temp. ꝓscript.
[c] ¶ Et bona fide. Et de ista bona fide, quomodo intelligatur, vide Bar. in l. in debitis. §. sed si nūmi. ff. de condi. inde. Vi de Bar. inl. si de eo. §. j. ff. de acqui. pos.
[d] ¶ Mala fides. Et sic videtur q̄ glo. in l. itē si res. de alie. iud. mu. cau. fa. per quā soler limitari auth. malæ fidei. non procedat iure canonum vt hic in gl. vide Instit. de actio. in §. sed
↦ P. PAV. P.
[e] ¶ De iure canonico. Aduerte tamen q̄ licet de iure canonico mala fides superueniens interrūpat præscriptionem, secus est si superueniat dubietas vide Alexan. & Aret. in l. iij. §. genera. ff. de acqr. posse.
[f] ¶ Per liberam. Nota istum tex. qui videtur regrere factū eius cui per præscriptionē acquiritur. De quo s. accedēs. in gl. de præbe. q̄d no. Io. and. in tit. de teste. §. nūc videdū. versad hoc opponitur. & quæ sit ratio, quod vsucapiēdi cō ditio hæc non acquiritur ignoranti, vide Rap. & Oldra. in l. j. §. per procuratorē. ff. eo. & per Imo. in l. possessio. §. fi. ff. eodem.
[g] ¶ Minus. Et de hac l. minus. videq̄ habetur in leg. in. in prin. ff. de acquiren. pos.
[h] ¶ Tradita. Quo ad probandum traditionem possessiōis, sufficit probari me possidere, sciente vēditore. Adde Bal. in l. inducias. ff. de reivē di. v bi idem posit la co. de Are. Secus si ab eo non habuisset titulum, per nota. Bald. in leg. solennibus. de rei vendi. p Bar. in l. celsus in vj. col. de vsuca. & vid Bal. hic, & quod ibi dixi. Vide Bal. in l. pen. in xj. co. de exc. rei iudi.
[i] ¶ Scire. Per Bart. in l. cum solus. & in l. Celsus. de vsucap. Ita intellige si possidens pro parte sua

ius l. quā allegauit, † quod prohibita venditione per testatorem, videtur prohibita donatio. Ita tenet gloss. hic. Ita videtur tenere tex. in l. voluntas. de fideicom. vt ibi dixi.

MEnditioni. Hic nota primò, quòd probo, nō reprobo. Secūdò nota q̄ vsucapio absorbet dominium. h. d.

SI patrem. No. ex isto fine, q̄ res vi possessa, nō pōt vsucapi, donec in potestate domini reuertatur. h. d. Hoc tamē quod dicit, dñi, intelligo, id est eius qui est expulsus: vt probatur. ff. de pecu. l. certè. §. penul.

GVm sit. Istā legem intelligo, q̄d res est furtiua, secundū ius creditoris: & isto respectu nō pōt vsucapi. Sed si extraneus furripuisset, esset furtiua, etiam respectu domini. Ita probatur. ff. pro socio. l. fi. & de vsucap. l. sequitur. §. si rem.

EX causa. Intellige secūdū verā opinionē de eo, quod datur ex causa transactiōis, non de eo, quod ex cā transactionis retinetur: tunc in eo non transfertur dominiū, nec vsucapiendi cōditio: vt l. si pro fundo. §. de trāsact. q̄d tamē intellige, vt perfectè dixi ff. e. l. j.

De vsucapione pro donato. Rubrica.

LEX. III.

IRritam. De ista materia vide plenè in l. Celsus. ff. de vsucap.

De vsucapione pro dote. Rubrica.

Maritus est dominus rei dotalis.
Maritus possidet rem dotalem.

LEX VNICA.

REs. Ex hac lege apparet, † q̄ maritus est dominus rei dotalis: quia si in eum transferretur dominiū, nec vsucapiendi conditio secundū regulam positam in clausibus. ff. de cōtrah. emp. et. l. Pōp. §. si iutlu. cum sua glo. de acqui. pos. Item apparet, † q̄ maritus possidet rem dotalem. Si enim nō possideret, nō vsucaperet. Probatur in l. Pomponius. §. si in dote. de acqui. pos.

De vsucapione pro hærede. Rubrica.

LEX. II.

NIhil. [a] In suis hæredibus cessat vsucapio pro hærede. h. d. tex. & gl. Rationē ponit gl. & not. gl. ibi itē hoc dicunt quidā &c. In hoc vtrū existentia sui hæredis operetur aliquid, quādo habuit hæredē. Dy. tangit in l. apud Iulianū. §. Idē Iulianus. ff. ad Treb. in l. ij. §. de iu. deli. plenius in l. si filius qui patri. de vulg. & pup. Quærit gl. an mala fides defuncti transeat ad hæredem. [b] Dy. de hoc plenè in ca. possessor. de reg. iur. lib. vj. Ego tetigi vobis, & glo. tangit in l. Pomponius. §. cùm quis. de acqui. possess.

Communia de vsucapion. Rubrica.

Colonus an possideat.

LEX. I.

QVi ex cōducto. Gl. intrat materiam hic, † vtrum colonus possideat. Et cōstat q̄ nō. sed nūqd admittatur possessio, si colonus deiiciatur, videbitis in l. fin. j. de acqui. possess.

LEX II.

IAmpridem. Res fiscales non possunt vsucapi. h. d.

SI mala. Mala fides authoris, nocet successori vniuersali. hoc dicit.

De vsucapione transformanda. Rubrica.

Ad præscriptionem & q̄ requirantur titulus, & bona fides, & possessio cōtinuata, & quod idem sit in usucapione.
Mala fides superueniens non interrumpit præscriptionem: secus de iure Canonico.

adimplenit contractum: alias secus. Ita nota. dixit Bal. in l. super longi. i pe. col. de præscri. longi. temp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Eum locare. Nota p teste, & hāc regulā stellige, vt p Bar. & alios vniuersas. C. si colonū. de acqui. post. & q̄ no. voluit Bar. in l. ad p̄bationē. ff. locati. & ad p̄bādū dominiū, dixi, fuit̄ remissiue, in l. rem quę nobis. post Bar. ff. de acq. post. et vide not. Institu. de actio. §. fin. & dixi Bal. in l. actio. & dixie Bal. in l. actio. ff. de rei ven. q̄ nō tñ per perceptionē fructuū probat̄ possessio sed etiā probādo q̄ ego iui per locum possessionis agēdo aliq̄d. l. postulatio. §. hoc quoq̄. de verbobli. Itē dicit Bal. p glo. ibi quod si, pbo q̄ feci seminare, arare, & colere, q̄ probara est possessio in l. si qs. §. fin. reg. licet nō, pbetur de re collectione fructuum. c Dixit tñ Bald. in l. post sententiam. in ij. col. ff. de sentē. q̄ per re in possessionem, non pbat̄ possessio: sed p̄ recollectionē fructuū. Adde qualiter pbet̄ possessio, d Bal. cō. lxxxiij. & cō. cclxxvij. & Qualiter antiqua possessio probat̄ cōt. cccexliij. Et qualiter receptio pēsionis probet possessionē cōtī. cclxxx. omnia. iij. vol.

↦ P. PAV. P.

b ¶ A non domino. Vide Alexā. consil. cxxxvi. in ij. col.

c ¶ Possessio. Et adde quæ habes in l. credi torē. j. de pig. & in l. si ex stipula. ff. eod.

d ¶ Donatarum. Per hoc dicit Lud. in l. j. in prin. de verb. ob. q̄ i localibus insans potest stipulari, si fari pōt, ex quo circa ea habet affectionē. Et vide Bar. i l. quā uis. §. infans. ff. e. tit.

↦ P. PAV. P.

e ¶ Cum nemo. Adde quod de iure cano. nico mutās sibi cām possessionis priuat̄ iure suo. vide Bar. in tract. differētiarum inter ius ciuile et cano. in xvj. col.

f ¶ Vitia. De hoc vide quod habes post Bar. in l. cū hæc res. de diuer. & rē. fisci. Canonistas oēs i c. vigilāti. in c. fi. de p̄script. vbi vide, & adde Imo. in l. si qua §. tūc alias. & §. seq. ff. de vsucap.

g ¶ Ex libris. Ad hāc legem vide omnino. Guil. de Cu. in l. licet. §. eod.

↦ P. PAV. P.

g ¶ Ex libris. An autem & quādo præscriptio contingens ex fratre colomi noceat dño, vide Ro. cōs. cccdxxvij. ad fi.

cit tex. omnia q̄ vt domīum gessisse. Et ex hoc habes, q̄ † testis interrogatus de possessione, recte assignat rationē sui dicti, per hęc verba: Dico Titiū possidere: quia vidi eum locare, a fructus recolligere, & alia, vt dominus facere solet. ar. huius l. facit ff. de sol. l. Titia. Plus dicit glos. nostra hic: quia etiā si non sit dominus, in dubio isti actus præsumūtur fieri tāquam à domino. b † Quærit hic, vtrum possessio tradita possit probari per instrumētū. Hic text. facit quòd sic, dū dicit: licet em̄ instrumento, &c. Tu dic quòd traditio possessiōis ciuilis bene potest approbari per instrumentū Dum dicit, constituit se suo nomine possidere: sed traditio possessionis naturalis, seu corporalis ita demum pōt probari per instrumentū, si instrumentum esset cōfectum in cōspectu fundi. Ita posset intelligi l. prædia. ff. e. & ibi dixi post Iac. de Aret. & doc. hic tangūt. Ex illis ergo verbis instrumēti, quæ dicunt, vendidit, tradidit: non probatur possessio c tradita: nisi in cōspectu fundi tūc essent prolata illa verba. Vide do. Ia. de Are. in d. l. prædia. q̄ est notandū, q̄ p illa verba, tradidit, vēdidit: videt cōcedere authoritatē, seu licētiā accipiēdi possessionem sua authoritate: vt d. l. prædia.

Donatarum. d Infanti quę ritur possessio rei sibi traditæ. h. d. Oppo. de l. j. §. adipiscimur. in fi. ff. e. Multę sol. dant finaliter Dy. dicit. Quædā sunt res i quibus infantis cadit affectio, vt in aliquo iocali: & tūc ei quæritur possessio, vt hic. Quædam sunt, in quibus non cadit eius affectio: & tunc statur contrario.

Licet. Possessio nudo animo non quæritur: sed nudo animo retinet: & qui ad possessionem non accedit metu personæ, possessionem non perdit. h. d. Circa legem nostram esset vidēdū, quid sit possessio, & quotuplex, & qualiter acquiratur, & qualiter perdatur, & quid sit possessiōis effectus. Ista omnia examinātur ff. e. o. l. j. in prin. in illis gl. mag. Qui volunt repetere, trahunt hic: & ibi ego dixi plene.

Ex emens à colono, qui rem tradat, præscribat.

Vm nemo. c Nemo pōt sibi cām possessionis mutare, nulla causa superiēte legitima. h. d. Hæc lex legitur in gl. nostra duobus modis, vel tribus. Primò q̄ colonus meus rē meā alteri vendidit. quod nō placet: quia per hoc dñs prius erat possessione: vt l. peregre. §. quibus. eo. ti. Secundo modo legit, q̄ sibi primò voluit possidere, postea alteri vēdidit, & tradidit. Ista lect. laborat eodem morbo cum precedenti. Alij dicunt q̄ hic colonus emit ab eo, quem sciebat non dominum terræ. licet habeat titulum, non tamen habet possessionē. non enim potest mutare causam possessionis suæ. Hic est verus casus, & no. in hac l. Circa istam legem primò est quærendum, quot modis mutetur causa possessionis. Dic vt in gl. Secundò † queritur, quid si aliquis emit à colono, & colonus sibi tradidit: vtrum iste talis emptor poterit præscribere? Et determinat gl. tua q̄ sic per l. nō solum. §. quod vulgò. ff. de vsuca. Difficultas huiꝰ quæstionis pēdet ex hoc, quia ab vno habet titulum: vt à colono: ab alio habet possessionem, vt à domino. & text. in l. eum qui. §. pen. ff. de publi. videtur requirere q̄ quis habeat titulum & possessionem, ab eo. Glos. tangit ff. de vsuc. l. cùm solus. & ibi perfectissimè examinaui.

Si nulla. Qui occupat possessionem sine causa, tenetur eam restituere. hoc dicit.

Mproba. Possessio vitiosa non prodest ad vsucapionem. h. d.

Per procuratorem. Hanc legem habuistis §. eod. l. j. Dic vt ibi.

Nec ex uera. Iustus titulus & impropria possessio ad vsucapionem nō sufficiunt vt l. si ex stipulatione. ff. eodem.

Nemo. Possessio nō prodest ad vsucapionem. h. d.

Vitia. f Vitia realia transeūt ad quēlibet successorem. h. d. Hoc est verū in vitijs realib⁹, & quasi realibus: vitia verò personalia, vt est mala fides, trāseunt cū vniuersali successore, nō ad singularē. Videbitis j. tit. j. l. j. de iure tamen canonico videtur aliud vt not. per Dy. in c. possessor. de reg. iur. lib. vj.

Ex libris. g Ista est vna de cō stitutiōibus, quas Ro. commendat. Oppon. de l. iij. §. quod si seruus. ff. e. & l. peregre. §. quibus. eo. ti. So. quatuor sunt casus. Primus quando seruꝰ vel colonus deīscitur. Secūdus q̄n seruus, vel colonus vēdidit, & tradidit. Et istis casib⁹ dominus possessione priuat̄, vt legibus cōtrarijs. Quādoq̄ seruus vel colonus delinquit possessionē, vel perdit: & istis casibus nō priuatur dominus possessione. Ita loquitur hic, &c.

De longi tēporis præscriptione. Rubrica.

Vitium litigiosi purgatur transactione facta super re, seu super causa: secus si super instantia.

LEX I.

Vmpost. Perēpta instantia, remanet vitiū litigiosi, q̄d ad singularem successorem nō transit, q̄ adminiculo authoris non vtitur. h. d. Opp. vitia trāscunt h ad successores: vt §. ti. j. l. vitia. Solu. Ibi de vitijs realibus: vt no. in d. l. vitia. Opp. §. de pact. l. postq̄ litis. So. & est no. Si quidem instantia perit triēnio, vel cōsensu partiū, q̄ renuncia uerunt tantū instātiæ, durat vitiū litigiosi, vt hic: secus si renūciauerūt liti. Hic est casus in d. l. postquā liti. q. a tūc res desinit esse litigiosa. Ita tenet ista glo quā vide, & signa. No. ergo † q̄ per transactionem super re, seu super causa, purgatur vitium litigiosi: secus si tantum fiat super instantia. Facit ad hoc quod habuistis no. §. de iudic. in lege, properandum. §. fi quidem. & quod habuistis. no. j. de furtis. & lit. expen. lege secunda. Oppon. de authent. vt spon. largi. §. rursus. vbi videtur quòd vitium personale nocet singulari successori. Solut. Fateor quòd in hoc est illud immuratum, per dictum §. ideo vide authent.

Alæ fidei. i Hic est casus, in quo ad præscriptionē lōgi tp̄is requiritur sciētia eius, cōtra quē præscribit: quod est cōtra regulam j. eo. l. fi. Cætera dic vt ibi in gl.

An exceptio præscriptionis impediat litis ingressum.

Emptor. Hæc est bona lex. Exceptio p̄scriptionis pōt opponi in initio, sed post litē contestatā probari. h. d. Hic videt casus, † q̄ exceptio præscriptionis nō impedit litē cōtestari. In contrariū dicūt doct. quia præscriptio est inuenta, vt sit litium finis. ff. pro suo. l. fi. ergo impedit lit. cōtest. vt §. de transact. l. fratris. & ibi retigi. & ff. de verbo. sig. l. trāsacta finita. & p̄ Gul. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. indebi. Non obstat hæc lex, quia nō apponebatur impediēdum processum, sed ad instātiam causæ. Postulabat em̄ se absolui à petitione, nō ab instantia. h. d. tex.

Nec bona. Memento q̄n facis articulos supprobanda præscriptione, q̄ cōcludant tempus præscriptionis, an̄ litis cōtestationē vt hic dicit text. & dixi plenè de hoc de vsucapio. l. Celsus. & per doct. hic.

Vper. b Illud, quod dicit glo. nostra, verū est. Bona fides probatur eo ipso, quod nō probatur cōtrarium: sed possessio debet probari. Qualiter aūt probabitur possessio continuata, doc. dicunt, hoc probatur ex præsumptionibus: nā si possederā iam sunt xx. anni, & possideo hodie: præsumor medio tempore possedisse: quia possessio solo animo retinetur. Dixit plene in d. l. Celsus. de vsucapio. & ibi per doctores.

Vm in longi. c Præsentes dicuntur, qui sunt de eadem prouincia: & debent inspici vbi partes habent domicilium, nō vbi res est sita. Item ad præscriptionem, scientia eius, contra quē præscribitur, d non requiriturhoc dicit hæc lex quæ est multū notabilis. & singularis.

Not. glos. e super verbo. i. in vna prouincia. in prouincijs vero, quæ adhuc reguntur hodie per præsidem, habet locum hæc lex. In locis verò, in quibus ciuitas habet sua regimina, habet locum quod dicit hic no. glos. quam vide & signa. Ibi eodē obseruando, quantum ad tempus, nō quātum ad substantiā: vt §. de seruitu. l. ij.

In quibus causis cessat longi temporis præscriptio. Rubrica.

LEX II.

Nseruorum. f Vid gl. super verbo, cū. Hanc gl. intelligo, si legitur causaliter: tunc innuit q̄ in rebus mobilibus non potest habere locū præscriptio longi temporis: quia habet locum vsucapio. Si

ancillæ. ff. communia de suc. & Cano. in c. si diligenti. de præscrip. & Bar. in l. Pomponius. in prin. de acqui. post. vbi vide Alex. & adde huic auth. quinq̄ limitationes, quæ hic dat Paul. de Ca. & quę pulchre voluit Oldra consilio xix. Et an præscriptio liberet conscientiam, vide Bal. consilio ccxxix. cum duobus sequen. in j. volu.

a ¶ Exceptio præscriptiōis. An exceptio p̄scriptiōis ꝑdiat litis ingressum, et vide q̄ dixi post Bart. in l. si. ff. pro suo et vi de Bar. in l. nō solū §. morte. in ij. col. de ope. no. nun. & hic adde Bar. in l. fi. ff. de allegata.

↦ P. PAV. P.

a ¶ Super. An aūt in præscriptione ſcorporalium præsummatur bonorū possessio, vide practicā Pap. in forma libel. in act. consel. colum. pen.

c ¶ Cū in longi. Vid Alexā. in l. cū filius. §. in hac. in ij. col. de verb. obl.

↦ P. PAV. P.

d ¶ Contra quē præscribitur. verum est quantum ad hoc vt mero iure currat p̄scriptio sed ignorāti datur restitutio in ſteg. super quo vide omnino quæ habes ad Bar. in l. j. §. si qs autem propter inūdationem. ff. de itin. actuque pri. vbi vi de. Item istam l. repetit Bal. in qua plura tangir de materia p̄ script. Itē quando i. stud quod hic dicit quod contra ignorātem currat præscriptio, vide Fel. in ca. Vigilanti. in ij. & ij. col. extra de præscri. & multa quæ addidi ad Bar. in l. j. §. si quis autem propter inundationem. de itī. actuque pri. & ad de circa illud qd̄ dicit gl. in ista l. fi. q. ciuitates Lombardiæ habent ius ad instar prouinciæ, vt tenet etiā Cy. & Saly. hic adde Bal. per gl. ibi in c. j. in tit. hic finit lex corradi. Bald. in c. i. §. ad hæc. de pace iu. firm. in authē. & oīno. in iij. col. C. ne vxor pro mar. Itē in quantum in ista l. fi. tāgit de præscriptione vsusfructus, ponit late in l. iij. §. ex contrario. de acquir. post. vbi vide Aret. in xij. co. qui dicit q̄ requiritur titulus in præscriptione vsusfructus, licet secus sit in' alijs seruitutibus prædialibus. Item i. quantum dicitur q̄ decem annis inter p̄sentes & xx. iter absentes, adde quod fū dās se in præscriptione decem annorū, debet probare possessionem cū illa qualitate inter præsentes, alias succumbit. Vide Alex. omnino cons. xcij. in v. vol. ad fin. & omnino in cons. cxviij. in iij. col. contrarium tenet Bal. & Ang. in l. emptor. ff. e. vi de omnino in repet. in ver. præscriptio.

e ¶ No. gl. Et ad glo. quæ est hic, vide no. verba Bar. in l. in famē. in finalibus verbis. ff. de pub. iu. & Bar. in l. ij. §. fi. circa. ff. de metrop. lib. x. & Ioan. de Imo. in l. si hæres. §. vicis. de leg. j. q̄ ibi scripsi. & dum dicit hic, de præscriptione quod currit contra ignorantem: fallit in præscriptione annali. q̄ non currit contra probabiliter ignorantem. l. cum sex. de æd. edi. & quia vbicū que lex notat culpā, annus nō currit, nisi a die sciētiæ: vt no. i nouella, in c. feruorō de ser. or. dixit Bal. i l. j. §. si quis propter. de itī. actuque priua to. Adde not. in l. fi. ff. si quis testa. lib. es se iussus fue. & plene Bal. in l. j. in x. co. C. qui admit. Et hoc limita notabiliter p tex. et ibi Bar. in l. j. §. si quis propter. de itī. actuque pri. Ad de an p̄scriptio curra t ignoranti, Bald. consi. cccclv. iiij. volu. et cōs. xvij. iij. vo.

↦ P. PAV. P.

f ¶ In feruorum. Circa l. j. huius tit. vide Aret. in l. si de eo. §. feruum. de acq. post.

¶ Hereditatem. Adhanc l. adde Ang. in fi. & vide gl. ff. de legā. vbi renet, quod petitio hæreditatis quo ad rem mobilē tollatur triēnio, quo ad rem immobilem tollatur longo tempore.

↦ P. PAV. P.

h ¶ Diuturnū. Vide Bal. consi. clxxxviij. volu. iij. seq. Bart. in l. cum notissimi. in fine prin. ff. de præscrtrigin. anno. vbi vi detur velle cōtrariū vide ibi. Item adde pro extensione. Cōmen. consi. dlvij. inci. Leonardus circa me di. vbi vult quod ista præscriptio contra hypothecam habeat locum etiam si statutum dicat, qd̄ possit creditor petere rem sibi hypothecatam a quocunque possessore, perinde ac si alienata non esset, & sine aliqua ex cusatione principali & sic tale statutū ad hoc tribuit actionē personalem. vbi vide per eum vsque ad fi. & pondera Cremen. de quo infra in contrarium, & vide singularem caut. ad finiendum quod nō currit ista decennalis præscriptio contra creditorem, quā ponit Cremē. sing. lxij. Item quod hodie attenta dispositione iuris nouissimi, secundū quē non potest agi contra ternos possessores, nisi prius excussa principali. auth. hoc si debitor. de pign. vide Alex. consil. lviij. in j. vol. circa istud vide Moder. bono. in reper. l. fi is qui pro emptore. in penu. char.

LEX I.

Mpus. Iste totus titulus ponit quasdam personas, quæ iuuantur præscriptione decē vel xx. an. propter absentiā vel aliam causam, vt sunt minores, milites medici, qui stant in prælio ad curādas plagas, & similes. & hæc sufficiant modo.

Si aduersus creditorem. Rubrica.

LEX I.

Diuturnum. h Cōtra hypothecam præscribitur longo tempore quolibet possidente: excepto debitore cum eius hærede. h. d. cum l. se. Quærit glos. quæ est ratio, q̄ vsucapio triennij nō impedit hypothecam. l. iusto. §. nō mutat. ff. de vsuca. de pignor. l. vsucapio. Rationē dic vt in gl. quæ est notabilis.

De quadriennij præscriptione. Rub.

LEX I.

Notum est. In quibus rebus fisco denūciatis habet locū præscriptio quatuor annorum. h. d.

LEX II.

Mnes. i Qui emit à fisco aliquam rem, tanquam fisci, non potest pro ea re conueniri: sed conueniendus est fiscus intra quadrienuium, non postea.

in iij. columna, in principio.

i ↦ P. PAV. P. ¶ Omnes. Idem si quis emat a vicario generali principis, vide Commen. consi. clij. ad fi. incip. ad primum responsum, quod sic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

↦P. P A V. P. ¶Vel principe, vel eorum procuratoribus. Circa istam l. vide Fel. ponentem v. hmir. in c. ecclesiarum. in xiiij. colum. extra de rescri. Jason. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. Barba. consi. xxvij. vol. iiij. Item an ista l. habeat locum in re ecclesiæ, vide Cano. in c. j. extra de reb. eccle. non alie. vide Roma. singu. cccccxl. inci. lex bene a zenone. vide Bar. in tracta. dif. inter ius ciuile & cano. in xvij. col. Barb. in d. consil. xxviij. Itē an ista l. habeat locū in vicarijs papæ, vide Roma. cōsi. cccx. faciunt quæ habes in herta. in versic. locū tenens. seu in versic. a vicarius. Item quod in dubio princeps. presumatur rem putare suā eē, vide Roma. cōsi. cccx. ad fin. Itē q̄ ista lex nō habeat locum in rebus dotalibus, tenet Bal. in cōsilio cccxxij. & cclix. in iij. vo. inci. quemadmodum imperator. ad quod vide nouissimos in l. j. in ij. not. ff. fol. mat. Item adde pro restitutione quod requiritur q̄ princeps aliquid tradat domino in cōpensationē rei suæ, vide Ang. consi. cxxxix. incip. visis omnibus statutis. in iiij. colū. vbi ita restringit istam l. allegat aliquas defensiones vt per eū, que tñ nō videtur bene p. hare eius decisionē, Imo bene vide & cōsidera. vide etiā pro limitatione Roma. consil. ccxcviij. vbi dicit q̄ nō procedit in principe vel donāte duobus. faciūt quæ habes per Mo. der. in l. quoties. C. de rei ven. vt voluit Bal. in pace constit. in vers. detrimentū. & in cap. j. §. ad hęc. de pace iura. firm. in iiij. col. Item q̄ requirit q̄ princeps possideat tempore alienationis, secundum Cyn. in l. omnes. in addit. huius tit. Bal. in ij. C. de hære. vel act. ven. in l. ij. C. de cōmuni rer. alien. & ibi etiā Angel. post Petr. nisi princeps alienaret etiā de plenitudine potestatis secundū Bald. in d. l. C. de communi rer. alie. circa med. adde q̄ ista dispositio huius l. procedit etiam in ciuitate obtinente vim principis, secundū Rom. consil. cccx. in prin. & in fi. & sing. declarij. inci. anno præterito dedi tibi. in l. bene a zenone. Item aduerte q̄ ista dispositio non videtur procedere, quādo princeps donasset alicui primo propter benemerita, secundū Paul. de cast. in consi. lv. incip. casus est iste. Federicus de senis in consi. vij. q̄ tñ nō videt procedere vbi esset clausula cō cessa ex certa scientia, & de plenitudine potestatis etiā plena facti narratiōe & hoc per notata per Ale. consi. ccccl. incip. in causa quæ vertitur in pen. eol. Item aduerte q̄ requiritur traditio ad hoc vt procedat ista dispositio, secundū Bal. in c. j. §. j. in ij. col. de noua for. fidel. de quo tamē vide no. ad Bar. in l. cęsar. ff. de publica. Item vide aliquid de materia per Bar. in c. ij. de rebus eccle. nō alie. vbi ponit an habeat locū de iure canonico in rebus donatis ecclesię, & an procedat de suprema potestate principis. Item quando habeat locū in duce mediolani donante ecclesiæ, & an procedat in suprema potestate principis, vide. Roma. sing. xxxj. incip. lex bene a zenone. Item in ista materia aduerte ad gl. in l. j. C. si aduer. fil. quæ solet allegari vt nō procedat ista lex in rebus minorū, sed illa glo. hoc non dicit licet in alio cōstituat differentiam inter res minorum & maiorum, ideo vide ibi Bal. & Mod. & melius Cy. Itē an procedat si donatur res ecclesiastica vel econtra si donatur ecclesię, vide Ias. in auth. quas actiones in ij. colū. C. de sacrosan. eccle. Item an procedat in rebus ecclesię & quid in inferioribus ab Imperatore, & quædā alia. circa istā l. vide per Barb. consi. xxvij. vol. iiij. Itē q̄ non, ꝓcederet ista lex quando princeps ex aliqua iusta causa moueretur ad dandum vel ad alienandum, secundum Cy. in addit. in hac l. & in l. omnes præsiden. ad quod aduertę, quia in principe videtur semper præsumi iusta causa &c. Item q̄ procedat in duce mediolani, vide Bal. consi. ccclix. in iij. parte post pri. videtur semper procedi iusta causa &c. Item q̄ non procedat in principe scienter rem esse alienam. vide Abb. in c. ij. ad fin. extra, de rebus eccles. non alie. & an præiudicium dotis procedat hæc lex tangit Bal. in d. consi. ccclix. vide Iaso. in l. j. in iij. not. ff. solut. matr. & in d. consi. dicit etiā Bal. quod habet locū in procuratore Cæsaris alie.

↦P. P A V. P.

LEX III.

Bene à zenone. Quod suprà ꝓximè statutū est in ijs, qui emerūt à fisco, habet etiā locum in his, qui emūt, vel alio titulo receperunt ab Augusta, vel principe, vel eorum ꝓcuratoribus.[a] hoc dicit. Arguitur q̄ rescripta principis non valeant ante coronationē. Vide de hoc hic per Cy. & Specu. titu. de rescrip. præsen. §. ratione autē causæ. ver. item q̄ obtentum. Sed hoc non est nostrum disputare: sed quòd Imperator velit dici.

Ne rei dominicæ vel templorum vendicatio, temporis exceptione submoueatur. Rubrica.

LEX II.

Niuersas. Ego dico q̄ hic est casus expressus cōtra glos. in fi. de iure emphy. quæ dicit q̄ prædium emphyteuticum, licet nō possit vendi, possit donari. Quæ glos. posito q̄ aliàs esset vera: tamen in re emphyteutica ecclesię communiter nō est vera: quia nullo titulo potest alienari, vt hic videm⁹. & hic null⁹ tāgit.

De præscrip. xxx. vel xl. ann.[b] Rubr.

Quod requirantur ut uideat uenditio propter tributa.

LEX I.

Vm asseueras.[c] Res vendita, propter tributa nō soluta, nō obseruatis omnibus solēnitatibus, vēdicat, nisi xxx. anno. præscrip. interuenerit. h. d. Quæro, †quot sunt necessaria, vt valeat venditio propter tributa nō soluta. Dicit gl. quinta quā vide, et signa. Solùm ergo hic videt, q̄ retractet vēditio: quia facta est vili pretio. Cōtra, quia[d] si res est subhastata, hic videtur presupponi q̄ non, pro vili pretio: quia fuit vendita pro eo quod reperiri potest: sed non sequitur, subhastata est: ergo iusto pretio vendita: vt vidistis casum in re mobili, in l. si quos. §. de rescin. ven. Item opp. ille, qui emit à fisco, est securus: vt §. tit. ij. l. ij. & l. bene. Sol. Illud est verū in fisco vendente rem, vt propriam: hic vendidit vt alienatā. Itē opp. de l. iij. suprà, quod metus causa. vbi oportet quod ille, qui vendicat, restituat pretium. Sol. Ibi pretium fuit conuersum in eius vtilitatem: hic nō:

¶Contra, quia. Et nota quod sequitur, res subhastata: ergo iusto pretio vendita cōtrariū tenuit Ange. in l. sciendum. ff. de verbo. obli. licet non alleget Bar. And. Barba.

¶Res est subhastata. Hoc idē voluit Imo. in l. pretia rerū. ff. ad l. Falci. Lud. in l. si quis cū aliter. ff. de verb. ob. licet Ange. hic in l. pretia. & in l. sciendū. de verbo. ob. aliter dixerit. Et vide ad materiam Bal. in consi. quod incipit quæritur quod aliter debeat æstimari.

¶Male agitur. Et an emphyteuta, feudatarius, & similes possideāt, vide gl. & Bar. in l. iij. §. ex contrario. de acqui. pos. & an præscribant, vide bar. in l. comperit. ff. e. Adde an emphyteuta possideat. bal. consi. cxlij. ij. lib.

Quæro. Licet colonus præscribat solutionem mercedis, adde quod no. bar.

Officium

in l. competit. j. eodem.

a ¶Sicut rē. Et licet regulariter actio personalis duret spatio xxx. ann. l. j. ff. de consti. pe. tñ fallit in actione personali scripta in rē. Ista est gl. & ibi Bart. in l. j. §. q̄ met. causa. Quid in prodigo, an ei currat præscriptio, vide Io. And. in addi. Spe. super rub. vbi dicit quod non.

b ¶Sicut actio. Quod intelligo officio iudicis, q̄d cōpetit ꝓ aliquis ꝓterito secus ꝓ aliquo futuro Ita limitat Bar. in l. ꝓtor. §. hoc interdictum ff. de noui oper. nun.

c ¶Op. & videtur. vide per gl. & Imo. in c. j. de libe. obl. & dixi. in l. cū notissimi. in prin. j. eod. Et ad hanc l. ſicut. vide qđ habes per moder. in rub. de in ius voc.

↦P. P A V. P.

d ¶Missionem executoris. vide post bar. in l. ex edicto. ff. de eo per quē fac. erit. vbi etiam habes an interruptio contra principalē, operetur etiam contra fideiussorē. Quod autē hodie quælibet præscriptio interrūpatur ꝓ solā interpellationē vide ad Bart. in l. ij. §. si rē alienā. ff. pro empto. vbi etiā habes quid si citatio esset nulla.

↦P. P A V. P.

e ¶Quæ sunt actiones. Actiones autē personales in rescripto tollunturq̄ eo tēpore quo actiones mere reales. vide Cōmen. cōsi. iiij. & quæ scripsi in l. oēs.

f ¶Certe hic. Hic ergo habes, q̄ officiū iudicis præscribitur xxx. annis, hoc fallit in officio iudicis, q̄d datur ad restituendū fructus: quoniā spatio trium annorum illi præscribitur officio. Hæc est glo. singularis in l. sequitur. §. fructus. ff. de vsucap. & adde q̄ quotiescūq; verba dirigūtur ad iudicē, semper orit officiū iudicis. Gl. est multū singu. in l. si soror. §. de colla. in l. si res obligata. in fi. de lega. j. Querela tū q̄ intentatur, vt no. gl. & Bart. in l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inofficio. testa. in fin. Item iurisperitī dicunt licet fiat per officiū iudicis nō præscribitur eo modo quo regulariter præscribitur officio iudicis: vt no. dixit Bar. in l. querela. ff. de fal. & no. gl. ibi limitat hanc regulā q̄ officio iudicis præscribatur xxx. an. Sigulariter limita vt per Bar. in l. prætor. §. fi. de oper. no. nū. videlicet quod sibi non præscribatur, quando non habet causam de iure prætorio: sed ex iure quod semper instat, vt est videre in nunciatione noui operis fienda per emphyteutam, & similes, quod tene menti. Adde etiam casum, in quo anno præsenti prorem, & similes, quod tene menti. Adde etiam casum, in quo anno præsenti restitutur, vt fi volo petere cataſtrū emendari: quia in eo fui læsus. Ita dixit notabitur, vt fi volo petere cataſtrū emendari: quia in eo fui læsus. Ita dixit notabitur in l. forma. ff. de cens. per l. qui se grauatos. de censi. lib. xj. Item videtur quod in l. forma. ff. de cens. per l. qui se grauatos. de censi. lib. xj. Item videtur quod finiatur anno, a die eamen scientiæ, & taciturnitatis, in casu quando consanguineus vult reuocare feudum alienatū a consanguineo, per tex. no. in c. Titius. si de feud. fue. controuer. Et idem per hoc videtur dicendum in vicino volente reuocare rem alienatam in vicinum remotiorem, ex forma iuris, vel statuti. & idem in emphyteusi vel re ecclesiastica incidente in commissum, q̄ ea finita per generationem extinctam, possint vt descentes petere eam sibi confirmari, intra annū tantum. Et ita intelligitur q̄d dixit Bar. in l. j. §. sumitur. ff. de aqua quoti. & æsti. & in l. j. in fine. ff. de priuile. credi. & vē vele Bar. in d. l. prætor. §. fi. de oper. noui nunciatio. Adde, q̄ quādo officiū iudicis præscribatur spatio decem dierū, quando succedit ſlo co appellationis vt i casu legis, arbitrio, secundū vnam lect. ff. qui satisda. cogā. & ibi voluerunt alii quid: licet secundum opinionem istam ibi relatam in principe. per gl. Bal. videt q̄ non ſcribatur spatio decem dierum, prout in appellationibus: imo videtur diuerſificare, de quo ibi per doct. ad qđ benefacit, quod no. dicit Ang. & ibi ꝓ docto. in l. j. §. ſi quis tutor. ff. qñ appell. ſit. & dicit Bar. in l. quod iussu. ff. de rebus iudi. & intra quantum tēpus possit interlocutoria reuocari. & hanc gl. allegat pro singulari Bal. i Letiam. infra de exe cutio. rei iudic. Quā to tempore præscribat iuri dicendi sententiam nullā, vide Bal. hic. & latius in l. dara opera in xxv. col. Adde inquantū domi. Alex. hic in apoſtilla dicit, quod i casu, in quo consanguineus vult reuocare feudū a consanguineo alienato, q̄ taciturnitas vnius anni ei præscribit: quod hic Baldus nō videtur ſimpliciter fateriſed eſſe conſiderandum, an agnati veniant ex ſucceſſione vel ne. Ita dicit ipſe eius cōſil. cxvj. ſine, primo vo. et ſiq̄ officium iudicis præſcribatur ſpatio triginta annorum, tenuit Baldus conſil. cccxv. ſecundo vol.

¶Omnes. Adde tamen, q̄ actio, que oritur ex varijs figuris cauſarum, tollat longo tempore. Idē in actionibus realibus, & in rem ſcriptis. Idem in actione perſonali iuncta reali lege ij. & ibi hoc Bald. quod metus cauſa.

↦P. P A V. P.

g ¶Omnes. Circa hoc quod actio per

dubitat hic. Tex. eſt ff. q̄ po. in pig. hab. l. qui balneū. §. fi. Dixi vobis in l. ſi quis fū dū. in fi. ff. de acquir. poſ. vbi etiā iſtud tangitur. Quæro, dſ hic, †quod hæc præſcriptio currit cōtra adultū, & contra abſentem: an reſtituātur? Gl. tenet q̄ ſic, & bene, per ti. §. ſi aduer. vſuca. Quærit gl. qui ſunt iſti caſus, in quibus hæc præſcriptio locū non habet. Dic vt in gl. Quæro, an† ad iſtā præſcriptionē xxx. an. requiratur poſſeſsio ex parte poſſidētis? Glo. dicit q̄ ſic. Et ſi tu dicis, quomodo ergo debitor nō præſcribit cōtra actionem ꝓnalē, cū nihil poſsideat? dicit gl. imò quaſi poſsidet. Hoc dicit gl. hic ſup verbo, vel ius. Or domini, ad præſcribendū rē, vel aliquod ius requiritur poſſeſsio, vel quaſi: q̄a ſine poſſeſsiōe præſcriptio nō ꝓcedit: vt l. ſiue poſſeſsiōe. ff. de vſucap. not. in c. ſine poſſeſsione. de reg. iur. li. vj. ſed ad ꝓſcribendam liberationem ab aliquo iure, vel ab aliqua actione, non requiritur aliqua poſſeſsio vel quaſi: ſed ſufficit ſolum modo negligentia non petentis: vt l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap.

¶Exceptio præscriptionis xxx. uel xl. annorum impedit contestationem. & nu. 3.

Obligatio hodie tollitur tempore.

g ¶Mnes.[g] †Omnes actiones, q̄ xxx. an. ſpatio, vel minori nō tolluntur, xl. an. ſpatio tolliturq̄. h. d. Hic videt expreſſus caſus, † q̄ exceptio præſcriptionis triginta, vel quadraginta annorum impedit lit. cōteſt. ibi: nullum ius priuatū vel publicum, & c. quòd extinctum eſt moueatur: & ſic impedit moueri in iudicio litē, & ſuper eo agitur & ſic innuit tex. §. eo. l. proxi. in fi. ibi: nulli mouēdi. Itē ꝓ hanc legē dicūt Vltramon. †q̄ hodie obligatio tollitur tpe: licet oīa ſecus: vt l. obligationū fere. §. placet. ff. de act. & obliga. & hic colligitur ex iſta lege ibi: ſit liber, & ex præſentis ſalubrimæ legis pleniſsima munitiōe ſecurus. Pro hoc ſuprà l. proxi. circa prin. ibi: viuēdi vlterius non habent facultatē. qđ dic vt plenè dixi in l. ſi. ff. rē ra. hab. Cætera dic vt in gl. &c.

¶Omperit.[h] †Præſtatio tributi, quæ fit i recognitione vniuerſalis dominij, tpe non tollitur. h. d. Eſt argumen. quod

Præscriptiōe. †Curiales nō ꝓ ſcribunt libertatem quadraginta annis.

Ex emphyteuta præscribat tam liberationem pensionis, quam ius emphyteuticum.

ſonalis in reſcripto tollatur intra decem vel viginti ann. ſicut mere realis, & rationem vide per Com. in conſilio liij. incipien. Leonardus Merzarius. officio autem iudicis præſcribitur xxx. ann. vel biennio res tempore vitæ. Iaſon in leg. prætor. §. ſi quando in penult. & vltima colum. de oper. noui nuncia.

h ↦P. P A V. P. ¶Comperit. Quomodo iſta l. intelligatur, vide Alexan. conſi. xxx. vol. v. colum. in. ad finem Petruſ in c. ad audientiam. in vlt. col. de præſcriptio. vbi etiam per Feli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Non posset præscribi. Sicut nō præscribitur in tribu. vide casum in capit. cum non liceat. de præscript. & xvj. q. iij. clerici. per glos. & Inn. §. res fisci. Insti. de vsucap. & glo. in l. penul. de fundis limitro. libr. xj. Et an emphyteuta præscribat, vide in l. male. & quod ibi dixi post eum. ff. eodem & Bal. in l. cum notissimi. §. fin. ff. eod. & vide Bal. in l. neque. ff. de vsufruct. & Bar. in l. iij. §. ex cōtrario. ff. de acquiren. possess. in j. colū. Adde post apostillā an emphyta soluendo canone prore, quæ nō erat emphyteutica, sibi iudicet: vide Bald. consi. xx. ij. volu. & ibi etiā an talis emphyteusis præscripta sit realis sicut pactum, & quam naturam habeat, & an possidens bona emphyteutica vt in spatio quinquaginta annorum præscribatur vide eumdē Bal. consi. ccxxxij. volu.

b ¶ Cum notissimi. Pro intellectu huius legis facit vnum dictum in clemen. ij. vt lite pendēte, vbi dicitur q̄ per citationē inducitur litis pendentia. Sed ibi quærunt docto. nūquid etiā citatio inducat pendentiam, licet nuncius citans non fecerit relationē inducti. Et cōcludunt q̄ non. Et hoc dicebat esse singularissimū dictū Petr. de Ancha. per quod gaudebat illud, quod hic dicitur, interrūpi præscriptionē per nunciū, est verū, si de citatione fit relatio iudici, & redigatur in scriptis. Et istud dictū dicebat se audiuisse a domino Bal. qui allegat Guliel. hoc renuisse. & dicit Bald. in quodā repertorio super Innoc. q̄ præscriptiōes, quæ sunt meræ odiosæ interrumpūtur per solam citationem. l. sicut. §. eodē. nisi citatio secum non poterit trahere suum effectum vt quia circunducatur propter contumaciam actoris: tūc enim est perfecta citatio: quia non constat ex suis partibus, sed est in causa caduci. Allegat Gulielmum in d. l. sicut. & facit quod no. in l. pater. supra, ne de statu defunct. & in authen. offeratur. §. de litis contestatione. & idem Bald. in l. fin. de eo per quem fac. erit & in l. & post edictum de iudic. Sed an propter exceptionem obiectam perpetuetur actio: vide Barto. in l. omnes. de regulis iuris. Et de hac q. de qua. hic, vide de Ange. in l. sicut. in princip. ff. eodem & in penult. column. & vide quæ hic post Bal. circa interruptionem, quæ fit per litis contestationem. Item casum adde, in quo quælibet interruptio, etiam, extraiudicialiter perpetuæ actionem: putā si tempus sit oppositum causa limitandæ obligationis, & ex hoc conuenit pro tanto. Ita dicit Paulus de castro, in Leum qui ita de verborum obliga. per textum in l. si mandato. §. ille. ff. māda. Adde huic apostillæ Barr. consi. clxvij. j. volu. incip. in Christi nomine, proponitur. vbi videtur velle quod sola citatio non sufficiat ad interrumpendum præscriptionem, licet appareat de relatione, nisi statutum diceret, quod relationi nuncij fiterur: tunc licet non appareat de commissione iudicis: quia præsumitur pro officiali, dicit citationem interrumpere præscriptio. licet etiam esset generalis, & indiscreta. Et an ex legato debiti interrumpatur præscriptio, vide Bald. consilio cxxv. iij. volu.

c ¶ Quærit glo. quando præscriptio. Vide Bart. & Moder. in l. edicto. ff. de eo per quem factum erit.

d ¶ Statuto cauetur, per decēnium &c. An si per solam citationem perpetuetur an illud statutū valeat, vide Barto. in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuc. & de quæstione per Bald. in q. statuto cauetur quod scenerator. in fi. &c. & per Bar. in l. is qui repu. circa fin. ff. quib. ex cau. ma. & facit l. si is qui pro empt. cum ibi not. per Bar. ff. de vsucapio. & idem tenet quod hic Barto. in l. si. in

contra præstationem decimarū non posset præscribi.[a] Quærit glo. an idem sit in emphyteuta. † Dicit glos. quòd sic: vt j. eod. l. cūm notissimi. in fine. Ista quæstio potest intelligi duobus modis. Vno modo, an emphyteuta non soluendo pēsionem liberationem præscribat: & tunc si glo. diceret quòd non, malè diceret: quia omnis actio, & omnis petitio tollitur tanto tempore: vt §. eod. l. sicut. Nec obstat hæc lex: quia loquitur de præscriptione, quæ fit in recognitionem vniuersalis dominij. Item posset intelligi hæc quæstio, an idem sit in emphyteuta, soluente pensionem: vt non præscribat dominium. Hoc modo glo. diceret verum. Item posset intelligi, an idem sit in emphyteuta, scilicet in soluendo canonem per xxx. annos, vel xl. præscribat ius emphyteutici cum, licet ab initio iura emphyteutica nō fuerunt ei concessa: & tunc diceret verū: sicut hac lege permittitur præscribere dominum salua præstatione tributi: ita emphyteuta potest præscribere ius emphyteuticum, salua canonis præstatione. Hoc not. §. de iure emphyteu. l. ij. in fine magnæ glossæ.

1 *Quando præscriptio interrumpitur per citationem, an actio perpetuetur in xl. annis, & nu. 2.*

3 *Creditor possidet pignus, præter quam quo ad præscriptionē.*

4 *An iuri offerendi possit præscribi.*

[b] Vm notissimi. [b] Hæ reputatur bona lex: † Actioni hypothecariæ ab extraneo possessore xxx. annis præscribitur, nisi fuerit interrupta a debitore, vel eius hærede xl. annis. à secundo verò creditore, viuo debitore similiter xl. annis. Idem eo mortuo, si eius administratores xxx. Idem in iure offerē di. h. d. vsq; ad §. illud. Dicitur hic in fin. q̄ præscriptio per solā cōuentionem interrumpitur. Cōtra: imò etiā per executoris missionem: vt §. eo. l. sicut. Solu. Hoc verbum solā, excludit lit. cōtestationem, nō executoris missionem. & dicit bene, &c.

2 Quærit glos. quando præscriptio[c] interrumpitur per citationē, vtrū actio perpetuet in xl. annis, an debeat inchoari de nouo prima præscriptio? Gl. hic dicit diligenter aduertendū, quia per solā lit. cōtestationē actio perpetuat in lōgius tēpus: vt j. eod. l. cūm notissimi. quod est notādū: licet gl. de hoc dubitauerit §. eo. l. sicut. in fi. gl. quæ est super verbo, per executorem. & istud q̄ gl. dicit, est verum ex parte actoris, sed ex parte rei, eo casu quo exceptio est tēporalis, exceptio perpetuat per solā conuentionem: vt l. si intra. §. de non nu. pecu. & hanc gl. tenuit dominus Richar. Malum. in quadā quæstione, quā disputauit. Et facit ad quæstionē, qui fuit in ciuitate ista, antequā veni huc. Statuto hic cauetur, q̄ qui nō petijt debitū per decē[d] nium, nō audiatur vlterius. Modo quidam petijt debitū per solā citationem: & exinde sunt elapsi decē anni: an sufficiat? Certè non sufficit creditori: quia illa citatio interrumpit præscriptionem primam, non autem perpetuat. & vide glos. super verbo, solam conuentionē. quam nota & tene menti. Quærit glo. quomodo pōt durare actio hypothecaria, cùm personalis extinguatur xxx. annis. Dic vt in l. intelligere. de lui. pig. Quæro, † vtrū[e] creditor possideat pignus. Glo. hic disputat. Veritas est, quòd possidet præter quàm quo ad præscriptionem: vt l. ferui nomine. ff. de vsucap. Quæro, † vtrum iuri offerendi[f] possit præscribi. Text. est hic q̄ sic. Gl. videtur hic tenere contrarium. & gl. in l. si rē. §. omnis. de pig. act. Doct. nostri cōmuniter dicunt, q̄ est quoddam ius offerēdi. q̄ competit per modum iuris: vt puta secundus creditor habet ius offerēdi,[g] & confirmandi sibi pignus: hoc tollitur spatio xxx. vel xl. annorum: vt hic. Quoddā est ius offerendi, quod cōpetit per modū cuiusdā facultatis. Verbi gratia, debitor pōt quādocunq; vult, offerre debitū creditori, & pign⁹ reluere. Ista facultas nūquā pōt præscribi: sicut nec alia facultas eūdi per viā publicam: quia licet per mille annos non ieueris, semp̄ poteris ire: vt ff. de via publi. l. viam publicam.

e ¶ Quæro vtrū. vtrū creditor possideat pignus. Adde p glo. & doct. in l. fetendū. §. creditor. ff. qui satisd. cog. Et videtur q̄ si loquamur respectu ipius pignoris creditor possidet ciuiliter, & naturaliter. quod patet: quia ei cōperit, feruiana, seu hypothecaria: q̄ possessionē auocat in l. cū venditor. de euictio. secus si respectu dominq. l. si vendidero. §. cū autem. de furtis. & l. si mulier. §. in possessione. quod mer. cau. sed repræsentat imaginem debitoris, vt hic. & vide Bald. pro hoc vide l. j. & ij. ff. si aduersus creditorem.

f ¶ Quæro, vtrum iuri offerēdi. An iuri offerendi, vel facultati, præscripti possit quod facit an iuri ad eundi, &c. sic cū sit quædam facultas secundum quosdā, vt Salı. & Bald. in l. pignori. ff. de vsucap. Et adde q̄ quando in pignoribus est appositum pactum legis commissoriæ: tunc odio creditoris iuri offerēdi nō præscribitur. Ita singulariter not. text. & Bal. in eo. j. de feu. dato in vicem l. cōmissoriæ. licet aliqui, vt ipse refert, apponāt illum text. aliter, qui dicunt q̄ præscribit iuri offerendi xxx. annis, si creditor est i possessione. Sed debitor est in possessione, cōueniatur hypothecaria, iuri offerendi nū quam præscribitur l. pure. §. fi. ff. de doli excep. Alij dicunt aliter, vt ibi, etiā per Bal. dicit etiam Inn. in c. nō est consue. in Vj. Ofilla, quæ sunt in mera voluntate non sunt præscriptibilia, dic vt ibi per eum. Faciunt ad hæc, quæ no. gl. in l. j. alias ff. de aqua. exceptio. vbi arbitrio nō præscribitur, secundum Bal. in l. petens. in iij. colū. §. de pact. vbi etiam dicit, quod stipulationi non liquidæ vnquam præscribitur. Ad quæstionem Bar. hic vide per moder. in §. actionum. Institu. de actio. Adde huic apostillæ Bal. consi. xiij. j. volu.

g ↠ P. P A V L. P. ¶ Offerendi. Vide Ang. cōsi. lv. inci. Guhelmus. vide quoddam consilium Franci. post consil. Angel. incip. diligēter. & consi. se quen. Bart. inci. In Christi saluatoris nostri nomine. vide Berta. in versicu. præscriptio. quomodo in iij. col. vide Bald. in cap. j. de feud. da. in vi. l. commisso. & in c. h. ad fi. eo. tit. & in c. i. §. porro. qualiter olim feud. alia vide pro limitatione regulæ, quod facultati nunquam præscribitur Angel. in d. consil. de quo habes ad Barto. in l. licet. C. de iure delib. Item an facultati seu iuri declarandi aliquid præscribat. vide laf. in l. petens. in iij. col. C. de pact. vide quomodo facultati seu iuri declarandi aliquid præscribatur, vide laf. in l. petens. C. de pact. Are. in l. ij. & iij. de acqui. hæred. Fel. omnino in c. cū accessisset col. xij. de consti. vide q̄ iuri offerendi nō præscribatur de quo per bar. hic & in l. pignori. ff. de vsuca. vbi assignat pulchram rationem, vide etiam Aret. in §. actionum. in viij. char. Institu. de act. vide Pet. Aluaror. in repet. §. si pacto. & in l. rescriptum. de pact. in ij. char. Irem an iuri offerendi vel implendi conditionē potestatiuam præscribatur, vide Aret. in l. quandiu. vltima. col. vij. de acqui. hæredi. & dum supra dicitur de iure offerendi in pacto de retrouendendo, de quo loquitur Ange. in consi. lv. etiam vide quæ habes ad Bar. in l. j. ff. de vsucap.

g ↠ P. P A V. P. ¶ Habet ius. Vide de hoc ad Barto. in l. j. §. si aduersus creditorem.

Illud

↠ P. P A V. P.

a ¶ Vel conditione. Vide Aret. in l. quādiu vlt. co. vj. in fin. & seq. de acquir. hę redit.

b ¶ In his etiam promissionibus. Vide quod not. Bar. in l. si cui j annos. q. mod. vsufr. amit. latius i l. de pupillo. §. si pluribus. post glo. ibi, de ope. no. nū. & quod not. Bal. in c. si inter pares. §. j. de lege cō. vide per Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua ver. cxlj. & Ang. in l. si Stichū. §. stipulatio. de verb. oblig. vbi limitat ista procedere, nisi i promissione annua est adiectum distributiuum quia tunc sunt plures. Et i legatis limita notabiliter p Bal. in l. j. ad fi. in ver. modo quæro. j. de sent. quæ sine cert. quāt.

↠ P. P A V. P.

c ¶ Ego volens. Vide Alex. late in l. de pupillo. §. de pluribus. de ope. no. nun. & alios post Barto. ibi vide Fel. in c. audi tis col. vl. de præscrip. post Abb. ibi col. ñ. vide Barb. late consi. ix. vo. iij. in j. dub. vbi loquitur in statuto inducente præscriptionē p. decē annos vel viginti & in secundo dubio ponit an per solutionē factā alicui annis p̄cedentibus sit perpetua actio ista vt talis præscriptio locū habere nō possit.

d ¶ Nulla. ſdāda. Ad de l. neq. & ibi Bal. §. de vsufr. & Bart. i l. cōpetit. §. eo.

e ¶ Si quis. Hoc procedit in violento, nō in clandestino. Casus est sing. an l. si de eo. §. fi. ff. de acquir. poss. And. Barb.

↠ P. P A V. P.

e. ¶ Si quis. An requiratur decretum vel vtile dominium, vide latissime Fel. i rub. extra de præscrip. i vl. char. vide & q̄has ad Bar. i l. fi. §. & præscr. lōg. tēp. & i au th. nisi tricennale. & bonis mē. Itē quod dūm acqraē. vide Ia. i l. traditiōibus. i iij. eo. C. de pact. & i l. iij. §. iij. i x. col. de ver. ob. et ibi et hēat locum cōtra hēdem.

f ¶ Sed & si qs. Hoc verū nisi prio latitatur, secūm gl. mirabile cōiūctam cum l. si priusquā de ope. no. nū. vbi alia singularis limitatio daē ad hūc §. qd nō audiaē itranāti ad reuocationē cautiōis, sic missiōis ex ptio decreto, quę

Illud autem. † In obligatiōibus[a] in diem, vel sub cōditione incipit currere tempus adueniente die, vel conditione[a], & p̄ possessionem rei obligatæ, p̄ secundam cautionem, vel debiti agnitionem, sit interruptio præscriptionis. h. d. Gl. hic quærit, quot sunt modi, & de effectu interruptionis, de qua feci tibi vnam petitionem i l. naturaliter. ff. de vsuc. & ibi vide. & no. hāc glossam.

1 *In obligationibus annuis, vel mēstruis a quo tempore incipiat præscriptio currere, & nu. 2.*

[b] In his etiam. [b] In obligatiōibus annuis, vel mēstruis, nō initiū obligationis, sed initiū tēporis, in quo obligatio cessat, inspicitur. h. d. Quæro, † & reuoco in dubiū, in obligationibus istis annuis, vel mēstruis, a quo tēpore incipiat currere præscriptio. In hoc sunt tres vel quatuor opiniones: vna est q̄ à die cessationis incipiat currere pro illo anno, in quo est cessatū: in secūdo, pro secūdo: in tertio, pro tertio, & sic de singulis: & sic quot sunt præstationes, tot sunt tēpora: qa ab initio, quo cœpit cessare, incipit currere pro toto tpe, & sic p̄ sequētibus annis. Tertij distinguūt: & ista est opinio Io. & gl. etiā, q̄ i ista opinio secūda sic vera in stipulatione: cū stipulatio annua sit vna pro toto tēpore, in legatis verò sit vera præcedēs opinio: quia quot sunt anni, tot sunt legata. Doct. vltramon. reprehēdūt hāc opi. Nā licet stipulatio annua sit vna: tamē cōstat q̄ pro sequentibus annis est in diem: ergo ante diē nō currit præscriptio pro annis sequētibus: vt §. eadē l. §. illud. Ego volēs[c] sustinere opinio. gl. nostrę dico q̄ licet p̄ annis sequentibus obligatio sit in diē: tamen quia pro eo quod est de p̄senti, pōt agi etiā de futuro: vt l. j. §. de fideic. & dixi §. e. l. male agit. in fi. qd currit præscriptio pro toto tpe: sicut pro toto tēpore pōt agere. Nec obstat §. illud. quia ibi loquitur de obligatione in diē, q̄ nō poterit statim agi: in legatis verò dico idem quod gloſa: quia cum ante diem non sit nata actio, nō potest tolli. Sed si poneres ante diem natam actionem, sed executionē esse dilatam, vt §. quando di. le. ce. l. ex his. & ff. quando dies leg. ce. l. si' cū præfinitiōe. tūc dico idem in legatis, quod in stipulatiōibus. & ita potest intelligi hic.

Nulla scilicet danda.[d]

Emphyteuta, vt colonus, nullo tempore præscribit. hoc dicit. Idem dicit l. male agitur. supra eodem.

[c] Si quis. [c] † Per præscriptionē longi temporis q̄ritur ius vendicādi: idē per præscriptionē longissimi tēporis bona fide factā: sed malæ fidei possessor solā exceptionē acquirit. † Item violentus inuasor non potest referre quæstionē dominij. h. d. vsque ad §. sed & si qs. No. istū ver. sed hæc cōtra. super verbo, iste. quia nescio alibi, & singularis est. Tene mēti hanc legē: quia tota ista lex est singularis, & notabilis: & distingue vt tex. dicit.

f Sed & si quis. [f] † In reali, ille cōtra quem est facta missio ex primo decreto, eam recuperat intra annum: post annum non auditur, nisi de proprietate. hoc dicit.

1 [S] Aepe. † Per litis contestationem actio in xl. annis perpetuatur. hoc dicit.

De annali exceptione. *Rubrica.*

1 *Si præscriptio fuerit interrupta per inundationem: cessante inundatione bona fides possessor præscribens non restituitur in integrum. & nu. 2.*

3 *Actio communi dividendo, & fami. erc. nascitur ex quasi contractu.*

4 *An actionibus communi dividendo, & fami. erciscundæ præscribatur.*

5 *Quando nascatur actio pro socio.*

6 *Pignoratitia actio.*

7 *Depositi actio.*

LEX I.

g [S] Vper annali. [g]

h † Exceptione annali subla ta omnes personales actiones triginta annorum spatio tolluntur, nisi super his lis fuerit contestata: hypothecaria verò quadraginta

h ann. & illi, qui nō pōt agere, [b] nō currit p̄ i

i scriptio. [i] h. d. Dicitur hic, q̄ omnes actiones personales tollūtur xxx. an. excepta hypothecaria: cōtra §. ti. j. l. omnes. Solut. Fateor q̄ sunt aliqui casus in quib[a] præscriptio xl. ann. habeat locū, vt in l. cōtraria. & q̄d no. in duabus legibus sequēti/

k bus ad illā. Circa hāc l. [k] format gl. multas

2 quæstiones. † quæro, quid si bonæ fidei possessor præscribens perdidit possessio nē per inundationem: & sic fuerit interrupta præscriptio: an in integrum restitutur inundatione cessante. Gloſ. determinat quod nō: & bene: quia nō debet quis restitui ad lucrum faciendū cū aliena iactura: vt l. sciēdū. ff. ex quibus causis maior. de furtis. l. fris q. V ñ q̄d dicit' finisiſti[9] gl. quæ dicit, sed arguitur contra &c. Illud l

3 est verū. † Quæro, vnde nascat actio cōi l

l diuidundo[l] & familiæ erciscun. Mar. dicebat q̄ ex voluntate. Glosſa q̄ ex quasi

4 contractu. ista est vera. Quæro, † vtrum

m illis actionibus præscribatur[m]. Mar. dicit Glo. videtur dicere cōtra. & sic, si ego steti in communione tecum xxx. annos, nō potero agere cōtra te, vt diuidamus, secū dū gl. Doct. moder. sunt in cōtraria opi. Nā donec stam[9] i cōiōe. & si simul posi dem[9], vn[9] aliū cognoscit i sociū: & sic cessat præscriptio: vt §. ti. pxi. l. cū notissimi. §. sed & si quis. Præterea, actio cōi diuidundo, & familię ercis. cōpetit etiā rōne doli vel culpę: sed nō est dubiū, q̄ ea die qua tu nō vis diuidere, cōmittis dolū: ergo eadē die nascet ista actio: & ei nō eēt præscriptū. & istud doctores cōiter tenēt.

5 Quęro, † q̄n nascatur actio p̄ socio. Glo. ponit hic. Dic vt l. corruptionē. §. de vsufruct. & §. pro soc. l. tandiu. Quæro, † quid de pignoratitia

6 actione. Dic vt in l. si rem. §. omnis. ff. de pignoratitia actione.

7 Quæro, † quid de actione depositi. dic vt l. si stipulatus sum mihi §. j. ff. de solu. & ibi plenè per me.

est modici præiudicij. And. Barb.

¶ Sed & si quis. De intellectu huius singularis versi. vide q̄ no. Bart. in l. sciēdū. in prin. ff. sol. mat. & Inn. in c. ad aures. de præscri. & Bal. i l. si qs ad se. in ij. not. i. ad l. iul. de vi. vide q̄d dixi in l. fi. in prin. ff. de eo p̄ quē fac. erit & Bal. i l. j. in versi. xiij. quæro. de seruit. & aqua. & in l. vis eius. C. de probat. & Alexā. in l. naturaliter. §. mihil. commune. de acquir. possess.

¶ Super annali. qualiter intelligat hęc regu. & nō volenti agere, nō currit præscriptio, vide notabiliter Barr. in l. Senatus. de of. præt. & Bal. in l. in rebus. in iij. col. de iur. dotiū.

↠ P. P A V. P.

¶ Potest agere. vide quę habes post Bar. & Alex. in l. senatuſ cōsul. ff. de offi. p̄fid. & ad Bart. vbi habes, quid si quis impeditus facto suo.

¶ Non currit præscriptio. Intelligę, est impedimētū iuris: secus si facti, qa tūc currit præscriptio. Ita dicit Bal. in l. j. i xxij. opp. in vj. co. q. admitt. aille. iura, q̄ vide per eū i xxiij. & xxiiij. op. Et prima limitatione seq̄tur Bar. in l. j. §. si qs aurem. ff. de trine. & ſtique priua.

k ¶ Circa hāc l. & an quis, restituaē, ppter impedimentū factū, vide Bal. & Ange. in l. sicut. in vltima col. & quod ibi dixi §. e. et Bal. i l. rebus. in iij. colū. §. de iure dotium.

l ¶ Nascatur actio cōmuni diu. Vide q̄d no. in l. si non sortē. §. fi cētū. ff. de condi. inde. Et adde simile glo. in l. fi. §. cōmuni diuidun. & Bal. in l. fi. §. finiū regū. tenet idē q̄. Bart. hic, & vi de per mod. in §. q. dam. Insti. de act. & Io. And. in additio. Spec. in ti. de iudi. in quarta parte. in §. se quitur. in additione quæ incipit, in §. ad hæc, &c.

↠ P. P A V. P.

m ¶ Actionibus præscribatur. Adde tū quod in casu in quo præscribit xxx. anno. istud fallit in secundis. vide Ro. singu. cccccxlvij. incip. actione commuui diuid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Vt perfectius. Vide ad legem istam, quæ habetur per doctores & Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de oper. noui nunc & in l. non solum. §. morte. in ij. colum. eod. titu. Et hanc legem limita per glos. singu. & ibi Barto. in l. cum hæredi. ff. ad Treb. & Bal. & Ang. hic, in prin.

b ¶ Generalitate. Adde tamen, q̃ non procedit libellus generalis productus coram aliquo, cui attributa est iurisdictio, in cerro & determinato casu: quia non procedit libellus coram eo productus, nisi in eo fiat specificata mẽtio de illa qualitate iurisdictionis. Et ita consuluit Ange. in consilio data est sententia & tenet Io. And. in cap. cum sit generale. de foro compe. & dixit Bal. in l. edita. in xxiij. column. & libellus generalis cõcludit iudici, dummodo probationes sint specificæ. Et ad de in materia quæ dixi ff. de rei vendicatio. l. j. §. armenta. & etiam executio instrumenti generaliter petita valet, vt hic, secundum Bald. in l. age cum Gemniano. supra, de trãsactio. & quod dicitur, libellum defectuum non procedere vbi opponatur, intelligite, nisi non contesta. secundum Baldum in l. exceptionem. in quarta colũ. supra de probationibus. Et ista lex nõ procedit in crimina libus, secundũ Bal. in l. j. in duodecima columna. de confess. & vide not. per Iacob. de Belui. in disputatione, quã ponit in lege finali. ĩ. de requi. reis. & hac l. not. in l. edita. circa princi. ĩ. de edend. in vj. column. & habetur in capit. ij. de lib. ob. Vide Bald. in l. per hanc. C. de temporibus appellationum. l. cum quidam. vbi est post eum. de fideicom. lib. Sed qd si libellus est incertus, per relationem ad aliud, vt puta, petit quod sibi debetur ex testamẽto: an debeat admitti. Paulus de Cas. quod nõ si est oppositum. Ita dicit ipse in l. v. §. si iudex. ff. de re Sed quid si dico, pero omnes res meas, quas possides: vide Barto. in l. rei appellatione. ff. de verbo. significa. & Paulum de Castro in dicto §. si iudex. vbi dicit illud, quod libellus incertus non valet, si opponatur: est verum in re principaliter petita: secus in accessoriis: vt puta, pero domum cum massaritijs, vel sundum cum fructibus. Allegat Barto. in l. ij. §. armamenta. de rei vendi. & ibi per eum. & vide Cyn. & Bald. C. de secund. nupt. l. j. seu authẽ. ibi posita. & ibi quærunt, nunquid procedit libellus, peto castrum cum suis pertinentijs. Item vta let iste libellus. dico te esse meum consanguineum: licet non exprimam gradum consanguinitatis. Est tex. in c. feries. de testa. dicit tamen Specu. in titu. de lib. concep. §. fin. ver. caueat. quod si quis opponit non esse procedendum in causa, quia libellus est obscurus, quod tunc iudex debet libellum reijcere. Probatur in c. fina. de lib ob. Et istud ibi voluit Anto. de Butri. secus si petitur declarari: quia tunc potest super tali libello procedi: & est declarandus & ita intelligit ipse. Et vtrum libellus incertus procedat, quando incertitudo pender a tertio per alterum, vide in l. vbi autem non apparet. §. an illud. de verbo. obliga. Ad primum dictum vide Alexand. in l. j. ff. de edend. An iudex officio suo possit petere sibi declarari, vide post Barto. in l. iij. §. hoc autem. ff. de damno infecto. Et hanc limita non habere locum in criminalibus: nam & si non opponatur, non valet. l. libellorum. in principio. iuncto

LEX II.

a Si perfectius. [a] Si possessor pscribẽs est absens, vel furiosus, vel infans, vel in potestate positus, potest ei fieri interruptio præscriptionis per denunciationem factam præsidi, vel episc. h. d. aduerte: quia hæc tota lex loquitur in reali. Oppo. vsucapio triennij, & præscriptio longi temporis, nõ interrumpitur, nisi per litis contest. vt l. si post acceptum. ff. de rei vendica. Sol. Corrigitur in quatuor casibus hic expressis: in alijs remanent iura antiqua incorrecta. Quæritur, an per hanc legem tollatur beneficiũ restitutiõis, quod in istis quatuor casibus competit. Dic vt in glos. quæ dicit quòd non. Idem not. in l. Iulianus. alias incipit, non solum. ff. ex quibus causis maio.

1 ☞ *Libellus procedit, si exprimatur quantitas: licet non exprimatur causa.*
2 *Libellus procedit, licet non exprimatur quantitas, neque causa: si tamen simpliciter dicam aduersarium mihi obnoxium.*
3 *Libellum generaliter producens in personali videtur omne ius suum in iudicio deduxisse.*
4 *Petitio generalis sufficit ad interrumpendum præscriptionẽ in omnibus, quæ sub illa generalitate cõprehenduntur.*
5 *Facens aliquem citari generaliter, hoc modo: ut veniat et responsurus de iure non interrumpit præscriptionem.*

LEX III.

1 Si ex multis. Hæc est singu. lex. † Citatio facta, seu libellus, sup vna summa, vel super obligatione, non expressa causa, vel summa, sufficit ad interpendum omnem præscriptionem, quæ sub illius petitionis generalitate [b] potest compræhendi. hoc dicit notabilis, & singularis lex. Not. † quòd procedit libellus si exprimatur qualitas, licet non exprimatur causa. Secundò no. procedere libellum, licet nõ exprimatur quantitas [c] neque causa: si tamen simpliciter dicã aduersarium mihi obnoxium. Tertiò no. 3 † q̃ qui in personali libellum generaliter produxit, videtur omne ius suum in iudicio deduxisse. Hodie multũ clarè est declaratum per tex. c. abbate sane. de re iud. lib. vj. Vltimò no. † quòd generalis petitio sufficit ad interrumpendum præscriptionem in omnibus, quæ sub illa generalitate comprehenduntur. Oppo. quòd talis libellus incertus [d] nõ debet admitti: quia per eum non redditur certus aduersarius, an velit cedere, vel concedere. Solu. Fateor quòd nõ debet procedere, donec declaretur: tamen quantum ad interrumpendam præscriptionem sufficit, vt hac lege. Quærit glo. [e] quid si quantitates sunt diuersæ: vt puta, ex vna causa decem, ex alia xx. & ex alia xxx. & c. tũc dic vt in gloss. Quæro, † pone aliquis fecit aliquem citari generaliter vt veniret ei responsurus de iure: vtrum sufficiat hoc interrumpendam præscriptionem. Puto quòd non: quia necesse est quòd dicat quantitatem sibi debitam: vel eum dicat sibi obligatum. Vnde de hoc saltẽ debet esse certus reus, vtrum agatur personali, vel in rem, vel vtrum agatur de quantitate, vel de specie: vt ex hac lege colligitur.

2 ☞ *Negatio præposita signo uniuersali facit æquipollere contradictorio suo. & nu. 2.*
3 *Iudex an & quando cogatur pronunciare contra absentem. & nu. 5. & 6.*
4 *Subscriptio principis probat, quando redacta est in corpore iuris, alias secus.*
5 *Index male iudicans facit litem suam.*
7 *Verbum solere, in quot casibus uerificetur, & an inducat necessitatem. & nu. 8.*

LEX I.

f On semper. [f] † Quicquid iudicis potestati committitur, necessitati non subijcitur. h. d. vel aliter. Verbum solere in his, quæ habent rationem difformem, non inducit necessitem. h. d. Diuide: quia primò ponit solu-

Quomodo & quando iudex sententiam proferre debeat. Rubrica.

Hæc rubrica continuatur per glo. vel aliter. Quædam sunt solennitates, quæ præcedunt sententiam, quędam requirũtur in ipso actu sententiæ: quædã sequũtur post sententiam. De primo loquitur iste titu. De secundo. j. titu. proxi. De tertio. j. de excep. rei iudicatæ.

late Fel. in c. ij. in ij. col. & seq. de libel. obla. vbi etiam quid in criminalibus.

d ¶ Incertus. An libellus incertus procedat, vide Bar. in l. edita. in ij. col. ĩ. de eden. & ibi Bar. in primo genere cumulationis. vide Bart. & ibi glo. in l. j. in princi. in iij. col. de oper. noui nuncia.

e ¶ Quærit glo. An autem libellus sit nullus, licet generalis: vide glos. not. ibi: debebit. in l. si rem. ff. de rei vendica. & ibi hoc tenet Iaco. Butrig. vide licet quod sit nullus. & ibi vide Ang. & respon. huic legi: quia huic loquitur de libello captatorio, ad interrumpendam præscri. sed contra. est verum quod tenet Spec. in titu. de iurisd. omnium iudicum. §. deseruit. versi. quid si libellus est de elect. & in cap. de ordi. cogn. Innocen. in cap. j. de libel. oblatione. Andreas Barba.

f ¶ Non semper. Vide cum Bart. in l. quod iussit. in iij. col. de re iudica. vnum dixit singulariter Bal. in l. Gallus. in princip. de libe. & posthu. & ibi l. vel statutum procedit dando formam, vel regulam, importat necessitatem per illum tex. vnde facit ad statuta disponentia, quod poresta possit inquirere de maleficijs: quod tenetur hic facere, alias puniatur: quod non videtur verum: vt l. non quicquid. ff. de iudi. & ibi expresse Ange. videtur tenere contrarium: non obst. tex. quia ibi non inducitur per illum tex. sed per alias ll.

↦ P. P A V. P. ¶ Nõ semper. Ista lex vnum dicit singulariter, sed cõtra-

tionem

tium dicit Bar. in cõs. vij. incip. viso compromisso in iij. co. & refert Bald. ibi dicere contrariũ, & ita ipse tenet, & vide ibi in viij. co. in subscriptione sul. vbi vult vnũ singulare pro limitatione in l. non quicqd. & in hac l. q̃ quãdo aliqd cõmittitur potestati iudicis vel arbitri qui alias tenebatur sacere. illa verba inducunt vt intelligatur remissa necessitas, si alias talia verba nihil operarent.

vide ibi p eum vide etiã eundẽ Cõ. in cõ si. lxviij. incip. in præsenti quæst. ante fin. vbi sing. vult allegãdo etiã Bald. in d. l. Gallus. q̃ quãdo iudex ex potestate sibi attributa a lege vel a principe nõ arctatur, tamẽ negari nõ potest ipsum errare, si mentem statuti diligenter non obseruaret, supposita enim potestate, sequitur necessitas dicendi &c. vt ibi per eũ no. & vide eundem consil. cxlviij. incip. venerabilis vir. ĩ ij. dub. vbi allegat etiã Bal. in d. l. Gallus. quia quãdo lex, vel statutum aliquid inducit pro forma, iducitur ẽt necessitas, si vtatur verbi. post tamen. postea arguit ĩ cõtrarium in illo casu. vide per eum. Itẽ quod verbum post relatum ad iudicẽ ĩportat necessitatẽ, vide Iasin l. ad egregias in ij. col. ff. de iureiu. er per eundem ĩ l. Gallus. in princi. in v. colũ. de libe. & posth. vbi etiã quid in alia materia.

a ¶ Quod dicit. Adde Bald. in l. si necessarias. §. si annua. de pign. actio.

b ¶ Quædam alia. Vide Bar. in l. prima in prin. ff. de iurisd. omn. iudic. Posset etiam cõpelli iudex, ꝑpter finẽ instãtiæ ferre sẽtentiam, secundum Bart. in extravagã. ad reprimẽdã. ĩverbo, procedatur. allegat hic no. Facit qđ habetur in l. Seius et Augerius. ad legem Fal. & quod ibi dixi. Et ad id quod ĩ. dixi adde Bald. in l. quid ergo. § . pœna grauior. ff. de infamibus. & vide Bal. hic ĩ ij. co. & ĩ auth. ei q. in penul. col. de tẽp. appel.

c ¶ Cõpulsio causati. Vide Bal. ĩ l. mãci. ĩ. de fer. fu. et ĩ l. fi. ff. de va. et extraor. cog. et ibi dixi ĩ l. qđ iusit. ĩ. de rei. vid Ioã. An. in additio. Spec. ĩti. de disp. & alle. §. fi. et vid Bal. in ca. primo. §. iudices. de pace iura. firman. & hic. et in l. mãcipia. C. de ser. fugi. & vide Bar. in l. fin. supra de magist. conue. & Bart. ff. de Fal. leg. Paulus. & Bal. in l. iubemus. ĩ. de testa. & in l. qui accusare. de eden. & Innocen. in cap. fu-

tionẽ quæstiõis tacitè intellectę. Secũdo ponit vnde oriebaẽ dubiũ quæstiõis. Tertio ei respõdet, vel illud soluit. Secũda ibi: propter subscriptionẽ. Tertia ibi id enim.

Nota quod dixi in summario. concor. l. non quicquid. ff. de iudi. Secũdo not. q̃ verbũ, solere, nõ importat necessitatem.

Tertio not. quod dicit, [a] nõ semper. cõiuncto cũ gl. † q̃ negatio præpositi signo vniuersali, facit æquipollere cõtradictorio suo. Simile habes in l. legitimos. §. an ergo. ff. de leg. tut. & l. in bello. §. j. de ea. et postli. reuer. Venio ad cõtraria, & op. † q̃ iudex cogatur pronũciare cõtra absentẽ: vt §. de iud. l. properandũ. §. sinautẽ ex gestis. Sol. Dicit gl. hæc lex potest intelligi in reo absente: & tũc illud qđ dicitur, nõ semp, ponit casualiter, nõ tẽporaliter. quasi dicat, aliquo casu cogeẽ: puta si cõtra reũ absentẽ liquet de cã: secus si nõ liquet: vt hic, & l. cõtraria. Põt etiã itelligi i actore absente: & tunc nõ semp, ponit casualiter, vel tẽporaliter. Casualiter eo mõ quo supra: cõpellitur enim qñ de cã liquet cõtra absentẽ: & secus si nõ liquet. Tẽporaliter, q̃a cõpellitur solũ iuxta finẽ triennij & nõ añ, vt l. properandũ. §. j. ĩ. de iud. & ibi no. Opp. de l. absentem. ff. de pœ. Sol. gl. hic loquitur in ciuilibus: ibi ĩ criminalibus, ĩ quibus distinguitur, an pœna sit maior relegatiõe, vel infra: vt ibi, et l. ferum quoq; §. publice. ff. de ꝑcu. Oppo. tertiò † & videt q̃ subscriptio principis non probet: vt ĩ. de leg. I. ij. et iij. Solu. Hic loqt̃ qñ redacta est suscriptio in corpore iuris: q̃a tũc ꝑbat alias secus. Extra gl. recitabat do. Ia. But. gl. l. sæpe. de offi. ꝑsi. sed eã omitto. Venio ad q̃dã alia [b]: dt̃ hic † q̃ iudex qñque cõpellitur iudicare. q̃ro p q̃ quę cõpelletur iudicare? Rñd. quædã est cõpulsio, ꝑpriæ verecũdię. est enim sibi verecũdia si non facit qđ debet & de hoc loquit̃ l. Quintus. ff. manda. & l. pecuniæ. ff. de ali. & cib. leg. Quædã est cõpulsio vera, quæ afficit personã: et sic dico q̃ cõpellit ꝑ superiorẽ imposita pœna, si neglexerit. De hoc hẽtis rub. ſpecialẽ: vt in auth. vt dif. iud. §. j. in princ. Quædã est alia cõpulsio cãtiua: ſiem iudex nõ iudicat, tenet parti ad interesse. † Nõ dico q̃ faciat litẽ suã: quia illud habet locũ ĩ iudice malè iudicãte, non in negligente. Itẽ loquit̃ Insti. de obli. q̃ ex quasi delic. nasc. in prin. & l. ex maleficijs. §. si iudex. ĩ actio. & obliga. & de varijs & extraord. cog. l. vl. & de iud. l. si filius. Sed cõtra negligentem ꝑdita sunt remedia. in casibus ſpãlibus, vt videbitis vnũ in l. mãcipia. de ser. fugi. alia in l. si qñ supra, de testib. & l. properãdũ. §. sinautẽ vtraque supra, de iudic. de magistra. conue. & per totũ titu. de dam. infe. l. iij. §. in eũ. Quæro † secundo, dicitur hic solere. quot vicibus ĩducaẽ istud solere; [d] nunquã fui bene clarus de isto verbo: de verbo cõsuetum est, vel vsitatũ est determinaẽ in l. de quibus. ff. de

2 ☞ *Iudex an & quando cogatur pronunciare contra absentem. & nu. 5. & 6.*
3 *Subscriptio principis probat, quando redacta est in corpore iuris, alias secus.*
4 *Index male iudicans facit litem suam.*
5 *Verbum solere, in quot casibus uerificetur, & an inducat necessitatem. & nu. 8.*

per eo. quod met. cau.

d ¶ Solere. Et dicit Cy. in l. ij. ĩ. de reb. eredi. q̃ si quis bis, vel ter, blasphemauit, non dicitur consuetudinarie blasphemare. Facit quod habetur in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis.

e ↦ P. P A V. P. ¶ Mela. vide ibi per Alex. in apostil. & quod etiam addidi ibi.

f legib. & ĩ. quæ sit longa consuetudo. Sed istud, solitũ est, vel solere, est nomen vniuersale, quod verificaẽ ex vno actu tantũ

e Tex. est in l. Mela [c]. §. j. de ali. & cib. lega. quod tene menti. Quæro, & reuoco in

8 dubiũ † vtrũ verbũ, solere, prolatũ à lege,

f inducat necessitatẽ, [f] vel nõ. breuiter qñque verbũ solet, si induceret necessitatem

g à lege, incideremus in cõtrarietatẽ: & tũc exponitur solet, id est potest: vt l. post edictũ. ff. de iudi. Si verò in cõtrarietatem nõ inciderem⁹: & tunc aut illud, cui adiicit, habet rationẽ vniformẽ in quolibet sui casu: & inducit necessitatẽ: vt no. ff. de ali. & cib. le. l. iij. & l. ij. §. merito ne quid in loco publi. Si verò habet differmẽ: tunc exponitur, solet, id est, potest. Hic est casus hic: nam in quolibet casu absentiæ, non est eadem ratio, vt ex prædictis apparet.

1 ☞ *Monitio facta a iudice habet uim peremptorij licet nõ exprimatur. nu. 5.*
3 *Sententia non valet, nisi peremptorium, uel peremptorio æquipollens præcedat, & nu. 1. 2. 4.*
4 *Quando fiunt tres citationes, quæ habent uim peremptorij, non est necesse quod in ultima dicatur, & peremptorie.*
5 *Monitus a iudice si non uenit, est uere contumax, nec auditur appellans.*
6 *Dilationes quæ dicantur peremptoriæ.*
7 *Vna citatio tantum, non habet uim peremptorij, nisi dicatur, & peremptorie, uel æquipollens.*
8 *Peremptorium debet dari ad petitionem partis.*

LEX II.

1 Essante. † Valet sententia, licet peremptoriũ non præcedat. si tamen præcedat alia monitio, tantundem importat. hoc dicit hæc lex secundum communem lect.

In gloss. nostra legitur ista lex quatuor modis. Primo secundum vltimam lectu. quæ est verissima: nec scio eam alibi. & quod dicit admoniti, scilicet à iudice, secundum vltimam lecturam magis not.

2 † Not. q̃ monitio [g] facta à iudice habet

g vim peremptorij, licet non exprimatur. Facit optime extra, de offic. deleg. c. consuluit. Venio ad apparatum. opp. † sen-

3 tentia non valet, nisi præcedat peremptorium: vt ff. de iudic. l. ad peremptoriũ. cum l. sequen. hic dicitur contrarium: quare male. Huius timore sunt hic in gloss. quatuor lect. Vna q̃ non præcessit peremptoriũ, per edictum positum in albo sed fuit ei citatio peremptoria missa per nuncium. Ista est bona solutio. Secunda, q̃ non fuit

4 per edictum peremptorium: † sed fuerunt factæ tres monitiones quæ habent vim peremptorij: & ista est bona. Ex qua habes q̃ quando fiunt tres citationes, non est necesse q̃ in vltima dicatur, & peremptorie. Tertia, q̃ non fuit propositum peremptorium, hoc est, tres citationes, vna post aliam, sed vna pro omnibus. & ista etiam est bona: vt ff. de iudi. l. nonnunquam. Quarta & vltima est illa, quam posui, q̃ nõ præcessit peremptorium per

5 modum peremptorij, vel citationis: † sed monitus fuit à iudice, q̃ habet vim peremptorij. Et dicit gloss. quod plus est, si ibi not. Bald. in cap. j. de mil. vas. qui cõtu. est super ver. terminat. & dicit Inn. in c. tua nos. de coniugio. & mul. q̃ monitio iudicis, qua monet q̃ satisfaciat, nõ habetur pro citatione. Dic vt ibi per eũ late, & not. quod nõ solum iudex potest citare, sed etiam notarius, secundũ Bal. & Ang. in l. vt perfectius. in vlti. colũ. de ann. except. Bart. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. Adde q̃ citatio peremptoria requiritur in tribus casibus, vel quatuor, secundũ Pau. de Cast cum peruenitur ad diffinitiuã. ff. de peremptorium. ff. de iudic. Item cum ad interlocutoriam ab obseruatione iudicij, vt l. properandum. §. & si quidem. ĩ. de iudi. Item cum admissionem ex primo, vel secundo decreto: vt l. præsenti. ĩ. de his qui ad eccle. confug. in alijs autem actibus non requiritur peremptorium: imo vnica citatio sufficit, vt in dilatione data ad probãdum, & alios actus. Ita Imol. in cap. ad petitionem. de accu. Itẽ adde secũdum Paul. quod Bald. dicit in processu qui fit corã Principe non est necessaria citatio. qđ Salic. reprobat. Ad. de quod melius locutus est ipse Bald.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consi.celvj.j.vol. Et de virtute perēptorij, & quomodo differat ab edicto, vide Oldr. consil. inj.

a ¶ Perēptoria. V trū oīs dilatio sit peremptoria, adde Bar. & ibi est tex. in l.j. ff. de dilatio. & qd dixi post Lud. in l. si finita. §. Iulianus. in addi.

b ¶ Vel æquipollens. Sed qd si dicat, alias procedemus quātū de iure potermus: an habeat vim peremptorij? vide Bal. in rub. j. commi. vel epistolas. Et in simili adde Bal. in l. non ignorat. in fine. ff. de fruct. & lit. expen.

c ¶ Non valet. Not. Bar. in l. Iulianus. in prin. fui. & sequitur Pet. de Anch. in c. j. de foro cōpe. & vide Bar. in auth. qui semel. j. eo. in prin.

d ¶ Pro saluādo Bar. in hac l. ab eo. & in quo videatur cōtrariari, vide cōcor. posita ad l. cū qs. C. de iur. & fact. igno.

d ¶ Quærelam. Quot modis dicaē querela, vide quæ habes in l. si arbitrio. ff. qui satisfda. cog. vbi habes quæstionem de statuto dicēte, quod querelæ bānitorum non audiantur.

e ¶ Obligatio naturalis. An ex sententia oriaē naturalis obligatio, adde Bart. & glo. in l. ij. ff. de iurisdic. & Bart. in l. j. in viij. col. ff. de condi. indeb. & in l. cū qs. §. de iur. & fact. ign. Sed cōtrarium ipse tenet in l. Iulianus verum debitorē. in x. colū. & ibi dixi ff. de cond. indeb. & cū opinio. Barto. tenet Bald. hic.

f ¶ Consensit. Vide Areti. in l. j. C. de postul.

g ¶ Si vt pponis. Vide que dicit Bart. in l. pperādū. ff. de iudicijs. per istum text. post Cy. & Oldr.

h ¶ Iudicis delegati. Istud procedit etiā in delegato principis, licet Ang. teneat contrarium, vide Alex. in Rubr. ff. de offi. eius cui mandata est iur. in j. & ij. colū. & quæ scripsi in l. si expressum. de appella. ad Barto.

i ¶ Ad primū. Adde ad hoc q iudex delegatus nō possit amplius iudicare, nec suā sententiā dicere nullā, sed nec quidē alius ordinarius admitti potest super illa causa quādo principeps delegauit, sed habere debet recurrere ad principē vt alij deleget, secundū Bal. hic in versic. quæro papa. vide quæ scripsi in Bertachi. in versic. delegatus a principe. ad fi. vbi vide quæ scripsi de appel. vbi habes limitationē ad hoc, & alia in ista materia.

¶ Ad primum opp. Idem Bar. arguit ex isto text. in l. quod iussit. ff. de re iudica. Solue vt ibi.

non venit, est vere contumax, nec auditur. appellans: vt ff. ex quib. cau. in possessionem ea. l. Fulcinius. § finali. vide glossam.

Duo nota ex ista lege. Not. vnum. q in monitione quæ fit a iudice non est necesse q in actis describatur, & peremptorie. Contra de l. fin. ff. de feri. Sol. † Quædam sunt dilationes, quę dantur ad probandū: & ibi omnis dilatio est peremptoria: [a] vt l. contraria, etiam si non dicatur. Quædam est dilatio, quæ datur ad allegandū: & ista non est peremptoria. nisi dicatur: vt §. de iudi. auth. iubemus. Quædā est dilatio expectatoria ad veniēdum. & hic aduerte: si quidem ista dilatio datur a iudice, semper intelligitur perēptoria, etiā si non dicatur: vt hic secundū vltī. lect. Si verò datur per nuncium, vel per epistolā, vel per edictū: tunc si quidē sunt tres monitiones, & habent vim peremptorij, etiā si non dicatur: vt j. eod. l. tres. & hoc secundū vnam lect.

7 †Si verò præcedit vna citatio tantū: non habet vim perēptorij, nisi dicatur, & perēptorie, vel æquipollens: [b] vt hic, in ista gl. & ff. de iudic. l. ad peremptoriū. cum l. seq. Æquipollēs autem dictio est, vt si dicat iudex: cito te hac vna citatione p omnibus: vt l. nonnunq̄. ff. de iud. & hoc secundum vnā lect. vel si iudex dicit in citatione: Alias procedā contra te ad sentētiam: vel similia verba, ex quibus pars certificatur q iudex non expectabit eū: vt probatur ex tex. in l. ad peremptoriū. cum l. seq. Sis ergo cautus, q in citationibus apponatur, perēptorie, quando expedit. † Itē aduerte quod non obliuiscaris q istud peremptoriū detur ad petitionē partis: alias non valet [c] vt probat tex. in d. l. ad peremptorium. & ideo mementote, q scribatur, talis iudex ad petitionem talis.

☞ *Qui non appellat intra decem dies, videtur consentire sententiæ.*

Sententia lata contra eum, qui est citatus ad domum, valet, licet ad eius notitiam non peruenerit.

Absens, contra quem fiat pronunciatum, quando restituatur ad appellandum, & quando ad totam causam.

An ex sententia condemnatoria oriatur obligatio naturalis.

Qui non appellat, ficte consentit.

LEX III.

ABeo. Hæc lex est aliquantulū difficilis. Non potest infirmare sententiā, qui cōgruo iure non vtitur. h. d. hęc lex. †Not. q qui nō appellat intra decem dies, videtur consentire sententiæ. Not. etiam † q sententia lata contra eū, qui est citatus ad domū, valet, licet ad eius notitiā non peruenerit: vt colligitur ex hac l. & dicam in solutione contrariorū. In hac lege habetis dictionē querelā. [d] Querela potest intelligi tribus modis. V no modo per modū nullitatis: vt dicendo sententiam nullam: & isto modo non potest intelligi hic: quia sentētia nulla, taciturnitate non confirmatur: vt ff. de appel. l. si expressim. Item potest intelligi de querela, quæ proponitur per modū restitutionis in integrū. Itē, de querela, quæ opponitur per modum appellationis: & istos duos intellectus insequitur duę istę gl. Primus non ꝓcedit sine difficultate: secundus est clarus. Opp. sententia contra non citatū non valet: vt j. eo. l. ea quę. ff. de re iudic. l. de vnoquoq̄. Sol. intellige q hic fuit citatus, scilicet ad domū, & nō fuit inuentus. Ita intelligit hic tex. Secūdo opo. contra absentē ante lit. contest, non potest pronūciari diffinitiuè: vt l. fi. §. illud. j. de temp. appel. Sol. Intellige q hic se absentauit post lit. contest. Ita intelligit prima glo. & bene: & istæ opp. factæ vnamquāq̄ lec. respiciūt. Sed illæ, quæ fient respicient illā lect. prout loquitur de querela, quæ proponitur per modū restitutionis in integrū. Idē opp. absens nullo modo restituitur: vt ff. quando appellā. fit. l. j. §. fina. † Sol. Ibi loquitur in absente, qui fuit defensus per procuratorē: & tūc si procurator nō appellauerit nullo modo restituitur: hic loquitur in absente ex causa ꝓbabili, qui nullo modo fuit defensus. Et intellige qui nō reliquit procuratorē, vel reliquit, & nō defendit vnde de iure cōmuni potest appellare, nisi defendaē. Posset intelligi in absente ex causa probabili, & necessaria, qui ad totam causam restituiē. Ista lec. nō videtur bona: quia absenti ad petēdum restitutionē currit tēpus finita absentia, nō a tpe scientiæ: vt l. fi. §. de tēp. in integ. rest. Sed hic loquitur de tpe, quod currit a tēpore sciētię, vt ibi: cognouistis &c. & sic de tpe, quod currit a tpe scientiæ: ergo nō est tēpus restitutionis in integrū: quia illud currit a tēpore absentiæ. Sed sustinēdo ista lect. debemus dicere, cū primū cognouistis, scilicet & in reuersione fuistis. Melior ergo est alia lect. vt hic loquaē de querela, quæ proponitur per modū appellationis. Et secundū hoc oppo. absens ex causa volūtaria & probabili, nō potest appellare, nisi restituaē: vt l. fi. ff. de in inte. rest. ergo sibi nō currit tēpus ad appellādū a die notitiæ. Sol. Intelligit hic de absente ex causa volūtaria, qui potest appellare suo iure statim cū scit. vel intellige de absente ex causa probabili, qui non potuit relinquere procuratorē: alias si potuisset relinquere, & nō reliquisset, haberet necesse petere restitutionem vt plene no. in d. l. fi. de in inte. rest. Extra glo. per doc. inducitur in arg. † vtrū ex sententia condēnatoria oriatur obligatio naturalis. [e] Et dicūt quidā q sic, per istū tex. quia qui nō appellat a sentētia, cōsentit [f]: vt hic, & l. cū antea. §. de arbit. sed ex consensu oritur naturalis: vt l. j. ff. de pact. ergo &c. Sol. dicebat do. Iac. But. q quādo quis appellare nō potest, oritur obligatio naturalis: vt hic. Sed si appellat semel, & bis, & succūbit, nō potest plus appellare: tūc nō oritur naturalis, quia tacet inuitus. Ita dicebat in l. Iulianus. de condi. indebi. Dominus Cy. in l. cū quis §. de iur. & fact. ign. ibi alle. hanc l. Ego credo q ex sentētia nunc oriatur obligatio naturalis vera. Probo, sententia non tollit naturalē obligationem: vt l. Iulianus. ff. de condi. inde. ergo eam nō inducit: quia facilius tollitur, cū induc. vt l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. † Ad illud, quod dicitur q qui nō appellat, videtur consentire: respon. & dico q qui non appellat, videtur cōsentire ficte, nō tamen cōsentit verē. quod apparet ex eo, quia non sponte facit: nō enim commodo quis appellare potest, & appellationē prosequi iustā. Iusta est enim causa, qua quis non appellauerit propter vexationem iudiciorum, seu quia quis vexationē iudiciorum timet. Hic est tex. in l. item si res. in fi. de ali. iudi. mut. causa fa. Vnde præsumēdum est, q non appellauerit propter vexationem iudiciorum. Facit ad hoc §. de his quib. vt indig. l. minoribus.

1 ☞ *Sententia lata die feriata est nulla. & nu. 2.*

3 *Sententia nulla extinguit iurisdictionem iudicis delegati. & an idem in ordinario.*

4 *Causa nullitatis deuoluit totam causam ad iudicem superiorem, vt possit sententiam reformare: sicut causa appellationis.*

5 *Iudex, cui causa committitur de nouo, an debeat iudicare ex eisdem actis.*

6 *An debeat pronunciari prima sententia nulla, vel saltem de eius nullitate cognosci antequam sententietur super casu principali.*

g ¶ Siut proponis. [g] Hæc est not. l. Breuiter dicit: † Sententia nulla iudicis
h 1 delegati [h] iurisdictionem extinguit & causa poterit alteri delegari h. d.
2 †Not. q sententia lata die feriata, est nulla.

No. secūdo q sententia nulla extinguit iurisdictionem iudicis delegati. Ad primum opp. [i] de l. j. ff. de feri. Sol. Intellige q hic fuit dies feriata, ob honorē dei, vel ob necessitatē hominū, cum

a ¶ Quod sententia. Vide Bar. in l. si expressi. ff. d. ap. j. col.

b ¶ Extinguit. Hoc limita esse verum nisi delegatus sit ad veritatem causarū, secundum Ang. in l. a iudex post quam. ff. de re iud. & do. An. & Imo. in c. qualiter extra, de accu. & idē Bal. hic licet Imo. videatur tenere cōtrarium in d. l. si iudex. & ibi vide ad hanc materiam. Alex.

c ¶ Ex hac responsione collige quod sententia lata a delegato, quantumcunque nulla finitur officiū c iudicis delegati: nisi tulerint eam contra formā mandati delegatarij: quia tunc nō dicitur functus officio suo. Ita voluit Oldra. & Iac. de Are. secundum Ang. in l. iudex. ff. de re iudi. & ibi hoc etiā tenuit Imo. & idem tenet Sali. hoc idē voluit Ia. Butr. Cy. & Sali. in l. si accusatoribus. j. de acc. & Cy. et Ia. Butr. et Bald. & Ang. hic, & Bal. in l. arbiter. ff. de arbi. & Imo. in l. si expressim. ff. de appel. & Pau. de Castr. in l. cum quærebatur. ff. de re iudic. licet Ioā. Cal. in c. qualiter. extra, de accus. & Pet. de Ancha. in clemē. j. extra, de re iudic. et Imol. in c. in literis. de offic. delega. contrarium tenent, & minus bene. Adde an per sententiam nullam delegatus sit functus officio suo, Bal. cōsi. cccv. li. vj.

d ¶ Ordinarius. Sed d eo casu quo ordinarius male iudicauit, puta absoluendo, potest iterum iudicare condēnādo. Tex. est no. q. fic, secundū Bal. ibi, in l. fi. j. de fē. quæ sine cer. quā. & de materia ista p docto. in c. j. de re iudi. & ibi per do. Abba. in vlti. char. per Bald. in addi. Spec. in tit. de senten. pro- e la. in j. col. plene per Imo. hic i c. in literis. d offic. delega. Sed vtrum si delegatus nulliter iudicat, an interim possit sibi committi. Glossa. & ibi Bald. in leg. infra, titulo. j. tenet quod non. Vnde nota. Angel. & I 5 mo. in dicta leg. si ex f presim. de appel.

e ¶ Ex quo habes. Ad de Bartolum in leg. si expressim. ff. de g appellat. & consilio xxvj. An. Barb.

f ¶ Ex quo habes. In causa nullitatis, etiam tota causa devoluitur ad superiorē. Sic vt dicit Bal. in l. si ex presi. ff. d ap. j. col. Et ibi dixit vnū verbū, in d. l. si expressim. Quandoq̄ est talis defectus, qui respicit sententiā, & partem actorum. verbi gratia. Decessit reus post lit. cōtest. & processum est contra mortuum vsq̄ ad sententiā: certe sententia est nulla, & omnia acta a die, qua mortuus est: vt l. pen. & fi. ff. quæ sentē. sine appel. re. Et ideo acta, quæ sunt nulla, debent rescribi, seu recenseri. Ita potest intelligi dicta l. cum quærebatur. quæritur alias, vtrum acta facta in vno iudicio, probent in alio. dicemus in l. is apud. §. de eden. Quæro † vtrum anteqū sententiet super causa principali, [b] secundo debeat pronunciari prima sententia nulla, vel saltem de nullitate cognosci. Videtur q non, vt §. eo. l. ij. & j. tit. iij. l. fi. In contrarium videtur d. l. cum quærebatur. de re iudic. hic aduerte. Quandoque nullitas sententiæ apparet manifeste, nullo probato extrinsecus. Exemplum: quia lata die dominico, vt hic: vel quia lata præsente procuratore, & condemnatus est dominus: vt j. titul. ij. l. j. vel quia in sententia non apparet quota: vel quantitas: & tunc iudex poterit de nouo iudicare, sine alia cognitione: quia notum est sibi, ex dicta sententia, vt dictis legibus. Quandoq̄ nullitas sententiæ non apparet ex ipsa, nisi probetur extrinsecus, vt si esset lata contra minorem, vel mortuum, quod non apparet ex sententia lata: vel si contra infirmum, aut laborantem morbo sontico: vt
g l. quæsitum. de re iudic. tunc debet præcedere cognito de nullitate, antequam sententiet iterum. probo primo per text. in dicta l. cum quærebatur. de iudic. Secundo probo per rationem. Iudici debet liquere de causa, antequam proferat sententiam: vt j. titul. j. l. ij. Si quis hoc excipiat, non liquet sibi: ergo ista cognitio de necessitate debet præcedere. Pro hoc etiam facit j. eodem. l. si præses. & quod ibi videbitis. Dixi & debet præcedere cognitio: sed an debeat præcedere sententia super nullitate? h Respondeo: modus procedēdi potest esse duplex. Primo, quod petat sententiā principaliter pronunciari nullam esse: tunc super hoc debet primo pronunciari esse, vel non: vt l. de qua re. ff. de iudicijs. Si vero hoc non peto principaliter, sed peto principaliter sententiam ferri de nouo: quia prima fuit nulla: tunc cognoscitur incidenter: & super hoc incidenti non est necesse quod ꝓnuncietur nulla: vt l. j. de ordine cognitio. De materia nullitatis dicam plene in l. j. j. quando prouoca. non est necesse.

1 ☞ *An in citatione debeat inseri locus.*

i ¶ Si ut proponis. [i] Mutatio loci, excusat quem a contumacia, ex qua redditur sententia nulla. h. d. Dicitur hic per obreptionē: quæro cui sit obreptio. Duæ sunt opiniones. V na, quod obreptio fit iudici: secundum istam posui casum, & ista est vera. Alia, q obreptio fuerit facta parti: quia actor iuit ad reū, & dixit, & c. & propter mendaciū pars inde iuit ad locū: vnde sententia est nulla. Alleg. gl. l. arbiter. in fi. de arb. De ista secūda lect. non placet: quia mendaciū dictū a parte parti, non facit processum nullū licet pariat exceptionē: vt l. j. §. si reus. ff. de eo per quē factū erit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vide ad materiam huius legis & intellectum Raph. in l. iudex postquam. de re iudi. & ibi do. Ange.

a ¶ Inseri locus. Et adde quod no. Bar. in l. j. ff. de senten. ex breuic. recit. & hic adde gl. pe. iuncto tex. & no. extra, de rescrip. Bal. & Ang. in l. vt perfectus. in pe. col. 3. de anna. excep. Sed quid de iudicibus, qui nō habent determinatum locum, sed vbi inuenīūt malefactorem suspendunt. Dicit tamen Inn. quod si per principem est eis determinatus locus, nō possunt eum mutare. subde, nisi de partium voluntate. Vide Inn. in c. cū contingat. de fo. cōpe. & vide glos. noc. de hæreti. in vj. in c. a cū per hoc. Et quid de arbitris iuris, qui succedunt in iurisdictione iudicis ordinarij vtrum debeāt sedere pro tribunali in audientia illius iudicis: dic q. non: sed possunt ibi ehgere locū sicut alij arbitri. Adde glos. not. j. de sen. in l. consentaneū. & ahā glo. not. in materia. in l. j. j. de sent. quæ sine cer. quanti. & vide etiā tex. in l. si quis duas. de excu. tuto. Bald. in cap. j. §. præterea. de prohi. feu. aliena. per Fede. ibi latius per eūdem, & habetur in l. pen. de iusti. & iure. Bald. hic & glo. in l. cum sententia. de sentē. Et ibi quid de cōsensu partiū adde an arbiter possit prorogare cō promissū i alio loco, vbi factum est, Bal. consil. cc. xvij. libr. j.

b ¶ Si præses. Nota quod per istum tex. & per l. ij. vt intra certum tempus. dicit Bart. in l. propeādum. §. illo. quod licet instātia sit peremptā officiū iudicis durat, vt possit partē, per quam hoc contingit, in expensis condemnare. & not. & idē tenet in dicta l. ij. & Bald. in hoc dicit singulare verbum, in materia appellationis: de quo vide quod scripsi post Barro. in l. j. j. quādo puoca. non est necesse. & hāc legem limita, & declara vt per Bald. in l. nostram. in iij. col. um. §. de test.

↠ P. AV. P.

c ¶ Potest ferri. De hoc vide Barb. in consi. xxxj. volu. iij. in j. dub.

d ¶ Minores indefensos. An sententia lata contra minores indefensos valeat, vide Bartol. in l. cōtra pupillum. ff. de re iudicata. & ibi doct. si iudex pronunciat appellationem esse desertam, an sit interlocutoria, vide domi. Lud. in rubric. de re iudicata. post Bald. hic, & Bald. in l. ij. §. de episcopis audi. & ibi an ab ea possit appellari. Et not. hic quod sententia lata contra minores indefensos non valet. Fallit in causa, per quam pronunciatur, quem mittendum in possessionem. Item valet sententia diffinitiua in causa appellationis contra minores indefensos. not. in l. alienā. §. de procu. Adde an sententia lata contra minores indefensos sit nulla. Angel. consi. cclv.

e ¶ Idem iudex. Adde quod in casu huius legis, etiam delegatus possit cognoscere super causa principali: quia sententia lata ab obseruatione iudicij, vel ratione peremptæ instantiæ, non expirat iurisdictionem etiam delegati, quominus possit super negocio principali cognoscere. Ita volunt Specul. in tit. de offic. iud. §. deseruit. vers. quid si proponens. & Angel. & Imol. Paul. de Castr. in l. iudex. ff. de re iudic. & Bald. in l. j. §. si a non competen. iudi. in ij. col. Ioan. Andr. in cap. examinata. de iudi. & ibi per do. Anto. in vlti. col. & Innoc. in cap. consuluit. in princ. de offi. dele. & Paul. de Leaza. in cle. j. de re iudica. & do. de Rota in conclu. lxvj.

f ¶ Furioso. Vide ibi dicta: & circa princ. huius legis adde, q. si statutus esset terminus, in quo debet ferri sententia, non requirit citatio, vt dicit Bal. in authen. et qui. C. de tēp. appel. & in cap. j. §. sanctimus. quo tem. mil. quod sequitur Paul. de Castr. in l. admonendi. de iureiurand. Bene facit quod dicit Bald. in l. admonēdi. vbi dicit quod terminus præfixus dicitur peremptorius: an sententia lata pro absente vel febricitante valeat, vide Bartol. in l. & post. ff. de re iudica. Baldetiam tenet, quod etiam si non est legitime citatus non valeat. Quando autem quis est præsens, nō requiritur perēptorium, secundū Bald. in l. j. in fin. ē. eodem. adde auth. si omnes. & ibi per Bald. ē. si vt se ab hæred. absti. Angel. autem in l. j. ē. de long. tempo. prescrip. tenet quod sententia interlocutoria lata in fauorē absentis, etiam non citati, teneat quod not. alleg. Innocen. in cap. audi. de procu. Et q. valet sententia lata pro absente nō citato, tenet Bal. in l. si accusatoribus. in penulti. colum. de accusa. vide Bartol. & Angel. in l. proerandum. §. sinaute reus. fallit in summarijs iudicijs, secūdum Bartol. in extrauagan. ad reprimendum. in ver. figura. in fin. adde do. Anto. in c. causam. de iudi. gl. in d. §. sinautem, in verb. contradicturi. & i §. sinautem alterutra. in ver. vtar, tenent contrarium eius, quod hic not. gl. cū tum opi. procedere possit in criminalibus: quia etiam in accusatore absente, possit pro eo non citato ferri sententia. l. quāuis indubitati. infra de adul. Ita no. Angel. in dicto §. sinautem reus. & Bald. in l. si accusatoribus. de accusat. Item limita communem opin. per Angel. & Imol. in l. de vno. in principio. do

Sed mendacium dictum à parte iudici, facit nullum processum contumacis. Hic est casus. quod no. in l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudic. Non obstat l. arbiter. in fine. de arbit. quia ibi loquitur in arbitrio quod totum à partis voluntate dependet: secus in iudicio: argumen. pro hoc in l. j. §. finali. ff. de prætor. stip. & ibi dixi. Quæro, †an in citatione debeat inseri locus. a Respon. quidam est iudex ordinarius, qui habet locum maiorum deputatum ad reddendum ius: tunc non debet inseri locus, sed de illo intelligitur vt l. penultima. de iustitia & iure. Quidam sunt iudices, qui non habent locum maiorum: quales sunt iudices delegati: tunc si quidem ab initio deputatus est locus in citatione non debet inseri locus: quia de illo intelligitur. Casus est hic. & ideo practica est, vt quando tibi delegatur quæstio vel assumeris arbiter, primo debes assumere locum, & deputare locum determinatum, & tunc omnes citationes intelliguntur relatæ ad locum. Ita intelligitur text. hic. Si vero locus non esset deputatus: & tunc aut loqueris de loco vniuersali ciuitatis: & ille nō debet inseri: quia ibi intelligitur, vbi compromissum est factum, vel in quem facta est delegatio: vt l. non distinguemus. §. si arbiter. de arbi. locus verò particularis ciuitatis debet inseri. ar. l. ita stipulatus. in prin. ff. de verborum oblig.

1 ¶ Contra minores indefensos non potest ferri sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, per quam pronunciatur appellationem desertam.

b ¶ Si præses. b Breuiter dicit: Sententia nulla nō impedit ordinarium iterum super eodem cognoscere. hoc dicit. Ad euidentiam præmitte tu iuuenis, quod quando aliquis est tutor, vel curator, & impeditur administrare aliqua de causa: sibi datur coadiutor, vel constituitur actor. l. decre. ff. de administra. tut. & l. solet. ff. de tute. & Institut. de cura. §. fina. & habes titu. specialem. §. in quibus causis tut. hab. Not. ex hac l. primo quod dixi tibi in summario. Not. secundo text. qui dicit, repetitus notionem suam exhibe. cū enim constat de nullitate sententiæ ex ipsa sententia: quia in ea non apparet, minores non habere curatores, apparet quod iudex debet cognoscere, vt dixi in l. si vt proponis. §. e. Et hoc modo potest intelligi hæc lex, potest etiam intelligi quod cognoscatur de principalibus. Not. † quod sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, per quam pronūciatur appellationem esse desertam, nō potest ferri c contra minores indefensos: d vt no. in l. cum & minores. §. si aduer. rem iudi. illud est verum in interlocutoria, per quam peruenitur ad primum, vel ad secundum decretum: secus in alia interlocutoria vt hac l. quæ hoc probat duobus modis. Nam sententia absolutoria ab obseruatione iudicij est interlocutoria, secundum vnum modū intelligendi: vt glo. tangit in l. Titia. de accusatio. & ibi plenissime dixi. Item hoc probat text. ex generalitate: quia dicit quicquid eo tēpore, &c. & sic ex generalitate patet. Opponitur q. iste idem iudex e non possit cognoscere: vt §. eod. l. si vt proponis. Solu. Ibi in delegato: hic in ordinario: vt ibi plene dixi. Quæro, quomodo contingit hoc, q. isti adulti non habeant curatorem. Dicit glos. f. pluribus modis: vel quia nunquam minori fuerunt dati: vel quia mortui. Dices tu: Si nunquam fuerunt dati, quando fuit datus coadiutor vel actor? Respon. Coadiutor seu actor fuerūt dati tutoribus, & tutela finita est. Hoc modo oportet intelligi, si dicas q. curatores nūquam fuerunt dati. Quæro, vtrū actor possit prosequi post causam appellationis, si vult. Glo. dicit q. non, per l. si actor. j. de appella. & ibi dicam.

2 ¶ Sententia lata pro absente non legitimè citato, non valet. & nu. 2.

3 Contumacia ficta eius, qui ad domum citatus non uenit, sufficit ut sententia lata contra absentem ualeat.

4 Sententia lata contra absentem infirmum, legitimè citatū, quem iudex sciebat febricitare, est ipso iure nulla.

2 A quæ. †Sententia lata contra absentem, nō solenniter citatum, est nulla. hoc dicit. Circa hanc l. quæruntur tria. Primo † quid si est lata pro absente. Gloss. dicit idem notabiliter, quod non valet: vt l. furioso c. ff. de re iudi. & vide glos. no. ibidem not. in l. quæsitum. ff. de re iudicata. Cōtra hoc videtur. ff. de iudi. l. & post edictum. circa prin. §. de iud. l. properandum. §. sinautem reus. Respondeo, pro absente non legitime citato non valet. vt ista glo. & probatur in l. furioso. Sed pro absente legitime tamen citato, bene valet: quia rei absentia repletur per Dei præsentiam: vt supra, de iudic. l. properandum. §. sinautē.

Item contra hoc facit: quia quod quis citetur est in eius fauorem. ergo non debet retorqueri in eius læsionem: vt l. non eo minus. de procuratoribus. & l. quod fauore. de legi. Respon. istud non est inuentum principaliter in fauorem absentis: sed ad rigorem iuris conseruandum, qui rigor est: vt per actus ciuiles alteri per alterum non quæratur, nisi sit præsens. Cum igitur non fuerit præsens, pro eo id sibi non quæritur. Facit ad hoc l. quæsitum. de re iudicata. ff. dicam infra titu. ŋ. l. j. & tenementi istā glossam. †Quæro secundo, quæ contumacia requiratur ad hoc vt valeat sententia: an vera contumacia, quando inuentus fuit, & non venit, an ficta qn nō fuit inuentus. Hic q. dicatur vera contumacia: & quæ ficta, examinat gl. latius in l. fi. de in integ. restit. & l. ex consensu. §. fi. de appel. Docto. ponunt in l. properandū. §. sinautem reus. ē. de iudi. & ibi dico.

4 † Quæro tertio, quid si absens erat in firmus, fuit tamen legitimè citatus. Glo. dicit q. tūc sententia est ipso iure nulla. Illud intellige verum, quando iudex sciebat absentem febricitare: sed si ignoraret, valeret tūc sentētia: vt no. in l. quæsitū. de re ind. idem in qualibet absentia necessaria a: vt dicam vobis in l. penul. infra eod.

a ¶ Absentia necessaria. Vide Bald. in l. ij. in fi. in j. q. ī. de cu sto. reo. et Barto. in extrauagā. ad reprimendum in verbo neglexerit &c.

b ¶ Cōminatio. Adde in l. peremptorio. ff. de iud. et no. gl. & doc. in c. causam. quæ. extra, de rescript. vide tamen Bart. in l. fi nita. §. Iul. de dā. infec. in vij. co. in verbo. quæro vtrū post quam est cōtumax peremptorie. et aliquid ēt in ij. col. & Bar. ī. ea. l. in penul. co. vbi tenet contrarium eius, quod ipse ponit in §. Iul. & idē in qualibet citatiōe non peremptoria, q. fit quando procedit ad sententiam cōtra absentem, secūdum gl. et Bar. ī. fi appari tor. C. de appari. li iij. co. videtur tenere contrarium. cogita, & plures formas peremptorij vide p glo. in c. constitutus de senten. ex com. in sexto. in verbo, vna pro omnibus.

c ¶ Dicat veritatem. Vides ergo quod ī istis requiritur peremptorij, f. in diffinitiua missiōe ī possessionem, etiam ex primo decreto: et sententia ab obseruatione iudicij sed ad alia merita causæ, quelibet citatio dicitur peremptoria: vt hic per Barto. hic tenet Aegid. & post eum Io. And. in c. constituit. de of. deleg. et sequen. Io. And. in ca. ad petitionem. de ac cu. & Bartol. in §. Iul. & in extrauagā. ad reprimendum. in verſi. super dicto cri mine. & Ang. in l. j. §. stipulatio. ff. si cui plus quam per legal. Sed Spe. in titul. de dila. §. videndum post princip. in ver. termini. dicit quod non meminit se legisse, quod citatio ad merita dicatur peremptoria ad alios actus paris, vel viloris sibi dicij, illis q. supra primo sunt expressi. vt puta in sententia. de citatio. bono. l. j. ff. de requiren. reis. vel in sentē tentia, qua pronunciat iudex se iudicē incompetentem, vel libellū esse ineptum eadē ratione. Et vide Spec. in tit. de citatione. §. viso. vers. dicūt. prout videtur referre Bart. in d. §. Iuliano. in prin. iij. co. Sed quod in sententia annotationis bonorū requiratur peremptorij, tenet Inn. in c. ad petitionem. de accusa. quod satis hic videtur sequi Bartol. & refert do. Ioā. in d. §. Iuliano. & ibi omnino vide cū quādo duo iudices requirūt tertium, an requiratur tertia requisitio: vide Bal. in l. fin. ff. de ser. in cle. j. de excep. quod sequē Innoc. in cap. consuluit. de offic. delega. & Bal. in l. tres denūciationes. ē. co. & Bal. in l. properandum. §. fi quidem. limita per Bart. in auth. qui se

1 Vide Absenti citato debent statui tempora ad ueniendum decem dierum, pro quolibet termino. & num. 4.

2 Citationes possunt fieri per literas. ibi & nu. 9.

3 In peremptorio sit comminatio, ut si citatus peremptorie nō ueniat, procedetur contra eum ad ulteriora secundum partis petitionem.

4 Iudex successor potest expedire, quod non est expeditum per primum iudicem. ibi. & nu. 11.

5 Lite non contestata non potest ferri sententia diffinitiua, nisi in casu l. fi. §. illud infra de temp. app.

6 Citationes, & peremptorium, eo modo quo hic dicitur etiam lite non contestata procedere debent, quando peruenitur ad interlocutoriam. hoc est, ad primū, uel secundum decretum. & nu. 5,

7 Vel ad interlocutoriam, quæ quasi exhaurit uires totius negotij.

8 In interlocutorijs non ponderosi, non debet præcedere peremptorium.

10 Citādus amplius nō est, qui semel citatus dixit nolo uenire.

12 Delegatus non potest realiter citare capiendo personam.

13 Iudex, exceptis duobus casibus hic positis, quando uult potest quem facere capi personaliter: sed nō potest cogi à parte, nisi prius reus in contumacia constituatur solenniter.

14 Actore præsente, quomodo procedatur contra reum absentem.

15 Reo reuerso qualiter succurratur.

16 Citatus ad unum actum, non potest per suam contumaciā in alijs grauari.

17 Actor si elegit mitti, & missus est in possessionem bonorū rei, contumaciter absentis: sibi non præiudicat, quin possit facere reum personaliter capi.

18 Ad hoc, ut quis dicatur contumaciter abesse, requiritur primo tres citationes. uel una æquipollens illu, ut in hac lege & q. altera pari se præsentet in termino, & licentiam recedat.

Quidam alij intelligunt in reo absente, siue in actore. Ista lectu. tangam primam prosequar. & aduerte casum in terminis. Egi contra aliquem reali. lite contestata il le se absentauit: iudex post eius absentiam semp tenuit me in verbis. quæro a vobis, domine Imperator, qualiter iudex debet procedere. Respondet Imperator, cōsentaneum iuris fuit, hoc est, conueniens iuri: vt ei absenti statuantur tēpora ad veniendum, & respondendum solenniter. quod fit expressē eo citato tribus literis, vel vno peremptorio pro omnibus, in quo ponatur quod veniat & sciat quod si in eadem contumacia perseuerauerit iudex, procedet contra eum secundum allegata, & petitiones præsentis. h. d. Prima pars instat, quærēs ille maledicus iudex, vel mortuus est, vel recesit: vt puto poterit ne hoc facere successor suus. Respōdet Imperator, q. vel ipse, vel successor suus hoc facere curabit, si hoc non est factū. Sequī a quo ter citatus instat quærens, si erit reus iste in contumacia, qualiter prouidebitur mihi contra eum. Respondet Imperator, Iudex officium suum contra talem cōtumacem exercebit, quod est vt faciat alterū de tribus: vel quod mittat familiam. & faciat eum personaliter venire: vel quod rei petitæ possessionem: quam reus habebat trāferat in autorē, & efficiatur de possessore petitor: vel iudex examinet omnia acta & proferat diffinitiuā sententiam. hoc dicit.

1 Not. † q. debent absenti statui tempora ad veniē dum decem diērum pro quolibet termino: vt hic text. cum glos. & de iud. l. nonnunq.

2 Nota † q. quis citatur per literas. Nota † q.

3 in peremptorio sit cōminatio: b vt si nō veniat procedet cōtra

b eum ad ulteriora, secundū partis petitionem. No. quod non est expeditum per primum iudicem, potest expediri per successorem.

4 Not. † vltimo tria remedia, contra contumacem.

Veniamus ad glos. oppo. & videtur, quod dilatio sit xxx. dierum: vt in authen. qui semel j. eodem. Glos. dicit. q. iura antiqua in hoc corrigūtur. quod an sit verum dicam tibi. Opp. secundo. in fi. dicit q. potest peruenire ad diffinitiuam sententiā.

5 Contra, † lite non contestata nō potest ferri diffinitiua sententia: vt l. fi. §. illud. de tēpo. appel. sed hic non dicitur, q. fuerit contestata ergo, & c. Sol. dicit gl. q. hic intelligitur post litē contest. Alij dicunt, q. hic ante lit. contest. loquitur quæstio. & quod in fine dicitur, loquitur de sententia interlocutoria, propter quam peruenitur ad primum, vel ad secundum decretū. Gl. tenet primū: fatetur tamen quod ante litē contest. debet fieri citatio: eodem modo quo hic dicit fieri post litē constatā & vide gl. examinabimus in continēti. & est secūda gl. quā notabitis. Pro examinada ista glo. habemus videre duo. Primo, an hæc lex posset intelligi in absente: ante litis contestationē. Resp. non. Nā ante litem contestatā in reali fit missio: ta. nē reus absens auditur intra annū de possessione, vt l. si quis emptionis. §. pen. ē. de præscrip. xxx. ann. Sed hic dicit, q. transfert possessio: & fit de possessore petitor, & sic nunq; auditur, nisi de proprietate, ex quo apparet, q. ante litem contestatā non loquitur. Secundo est videre, an ante litem contestatā debeant præcedere citationes, & peremptorium eo modo quo hic dicitur. Glos. hic tenet q. sic. Dominus Iac. But. dicebat q. hoc non reperitur lege cautum. omnes enim leges, quæ loquuntur de peremptorio, loquuntur quando quis vult peruenire ad diffinitiuam sententiā, nō quādo ad interlocutoriā primi vel secūdi decreti: vt patet ex omnibus legibus huius tit. & ad l. peremptoriū. de iud. & l. cōtumacia.

c de re iud. Mihi videtur q. gl. dicat veritatē. Pro hoc habemus tex. in l. præsenti. §. sed si hoc faceret. de his, qui ad eccle. confu. Hoc tenet gl. in l. si finita. §. Iulianus. de dā. infec. in glo. magna. hoc etā obseruat cōsuetudo, & omnes tenēt. Aduerte tamē,

6 & notabis q. † hanc gl. intelligo quando fit citatio vt peruenia ad diffinitiuā, vel ad interlocutoriam, hoc est ad primū, vel ad

Consentaneū. Ista lex ē difficilis iuuenibus in text. & in glo. et materia est quotidiana, & vtilis. Breuiter hoc intendit secundum vnam lect. Reus conuentus reali absens post litem contestatam debet in contumaciam solenniter constitui: & tunc contra eum poterit alterum de tribus remedijs exerceri, vel personæ captio, vel possessionis translatio, vel sententiæ diffinitiuæ prolatio. hoc dicit. Diuiditur in tres partes. Primo, qn & qualiter debet in contumacia constitui. Secundo per quem. Tertiò quid sit iudicis officium contra absentem. Secunda ibi: vel quod successum. Tertia ibi: ac quoties citatus. Item deberis scire quod ista lex intelligitur per quosdam in contū to, actione reali contumace post litem cō test. & istam teneo: quidā intelligunt in cōtūcto reali, vel personali. Quidā itelligūt in absente ante litem cōtestatam vel post.

Universidad de Deusto
Biblioteca

me. Sed in quantum Bart. hic eam tenet etiã in qualibet interlocutoria grauis præiudicij, do. Ioã. And. in d. §. Iulianus. videtur tenere contrarium. Tu vide Bal. in l. eos. ff. de app. vbi tenet idem in sententia super defertione. & videtur velle Bar. hic dum dicit aliæ similes. per l. præses. Et de absolutoria ab obseruatione iudicij, q requiratur peremptorij, tenet Bal. per illũ text. in l. properandũ. §. & si quidẽ. Et istis adde Bald. not. in l. tres. ff. eod. Et prædictis adde Bal. ff. com mi. vel epistolas. in rubric. & quæ dicta sunt in l. fi opus. de oper. no. nunciatio. & per Bald. in additio. Speculum titu. de sentẽ. in xvij. col. In causis autem sum marijs non requiritur peremptorij ad audiendũ sententiã. Ita dicit Abbas in c. cum olim. de restitu. de quo vide text. & glos. in clemen. sæpe. de verb. sign. in verbo peremptorie, & quod not. in c. consuluit. de officio deleg.

a ¶ Quis citaretur. Adde Bart. in l. fi finita. §. Iulia. & quod ibi dixi. de dã. infec.

b ¶ Interlocutorijs. Nota an in interlocutoria requiratur peremptorium, & vide Inno. in cap. ad petitionem. de accu. & vide quod dixi post Bar. i l. fi opus. de ope. no. nun.

c ¶ Vel delegato. An delegatus possit citare. Adde Barto. in l. plerisq. post gl. ibi, cum seq. ff. de in ius voc. & ad reprimendam. in versi. per edictum. & vide in authen. qui semel.

d ¶ Citari. Adde qđ idem voluit Bartol. in l. in. ff. de in integrum restitutio. & Spec. in titu. de leg. §. j. Inn. & Hostien. in cap. ad petitionẽ. de accu. & Barto. in l. fi finita. §. Iulianus. in iij. columna. de damno infect. & do. Anto. in cap. fin. de eo qui mittitur in possess. cau. rei seruandæ. & Specu. in titu. de citatione. §. viso. in versicu. item potest testari. & in versicu. sit ergo peremptorij. Sed Petrus, & Cynan authent. qui semel. infra eodem. & Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de procur. in §. j. tenuit cõtrarium. & Ang. in l. ad peremptorium. ff. de iudic. & do. Anto. in cap. consuluit. de officio delega. & Imo. in dicto §. Iulianus. Et adde Bal. & Angel. & alios sequen. Bartol. omnio. in l. tres. j. eodẽ. & etiam Imo. in l. ex cõsensu. §. cum qui. de appel.

e ¶ Mulier. Mulier nõ potest citari. Limita vt per Bartol. & ibi dixi in authẽma. & autẽ. §. quando mu. tu. offi. sun. potest.

secundum decretum. Sed quando quis citaretur[a] ad aliquam interlocutoriã, super aliquo incidenti, vel emergenti, est aduertendum, † q̃ si quidem illa interlocutoria quasi exhaurit vires totius negotij: vt qa erat proferenda sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, vel alia simili: puto quod debeat præcedere peremptoriũ: argu. §. e. l. si præses. & l. Titia. ff. de accu. † In his autem interlocutorijs[b] non ita ponderosis, vel quãdo quis citaretur ad aliquem actum, vt ad videndum iurare testes, vel publicationem testiũ: tunc non debet præcedere peremptoriũ. Sufficit enim quod fuit requisitus: vt §. de test. l. si quando. argu. ad hoc j. titu. j. in auth. nisi breuiores. ff. de accu. l. leuia. & ita communis practica obseruat. quod tene menti perpetuo.

Oppo. ad aliud † quod dicitur, quod citatio fit literis, contra in auth. de lit. §. omnem. & §. de iudi. l. sancimus. in fi. Respondeo, quædam est citatio verbalis, quæ fit per nuncium, vel per epistolam vel per ipsum iudicem admonentem. & ista potest fieri a quolibet iudice ordinario, vel delegato[c], vt hic. Quædam est citatio verbalis, quæ fit per edictum proposítum in albo: & ista non potest fieri per delegatũ: quia album nõ habet. Ita loquitur cõtraria. Citatio vero realis non potest fieri, nisi per ordinarium: vt in auth. de exhi. re. §. si etiam vero quidã. Tangam j. & hoc modo loquitur hic, & hoc modo habetis aliã glo. super ver. literis. Vlterius opp. † dicitur hic, q̃ debeat ter citari: contra, quia sufficit semel. vt l. Fulcinius. §. fi. ff. qui. ex cau. in poss. ea. Solu. Ibi dicit expresse, nolo venire vnde amplius non debet citari.[d] hic nihil dixit. Et vide gloss. super ver. contumacia. Op. ad secundã partẽ, † dicitur hic, vel q̃ successor eius facere curabit. Cõtra, imo successor debet nouã edictũ proponere, & etiã nouã citationem facere: vt ff. de re iud. l. edictũ. Solu. Ista debet intelligi secundũ illam, quia si primus perfecit omnia edicta, successor dabit nouã citationẽ. alias ipse perficiat primas citationes. & vide gl. Sequitur tertia pars: dicitur hic q̃ cogeat personaliter venire. Cõtra in auth. de exhi. reis. §. si vero etiã quidã. Sol. † Ibi loquit in delegato, qui nõ potest realiter citare, capiẽdo personã: hic loquit in ordinario. Contra hoc opp. de l. j. & auth. ibi posita. §. de offic. diuer. iud. ff. de in ius voc. l. plerisq. de reg. iur. l. nemo. de domo, Sol. † Dicit gl. regulariter ordinarius potest capere personam q̃n vult. Fallit ratione psonæ, vt si est mulier,[e] quæ nõ pot capi psonaliter: vt d. l. ij. de offic. ciuili. iud. auf. ibi posita. Itẽ ratione loci: vt si est i domo[f]: vt in alijs legibus §. allegatis in cõtrariũ. Idẽ not. in d. l. plerisq. & sic innuit ista gl. q̃ iudex potest semper quẽ facere capi personaliter, nisi in duobus casibus hic positis. Istud videt cõtra istũ tex. in quo dicit, q̃ debet prius in cõtumacia constituti: & tũc pot personaliter capi.[g] Sol. Hic loquitur, si de vrbanitate velit, q̃d tenemẽti perpetuo. Ista est veritas, q̃ semp q̃n iudex vult, potest quẽ facere capi personaliter: sed nõ pot cogi a parte, nisi prius reus in cõtumacia cõstituatur solẽniter. Hic est casus in hac l. & ideo si pars petit a iudice familiã, & iudex deneget, ꝓpter hoc non potest iudex tẽpore syndicatus conueniri de hoc: quia licet posset, tñ nõ cogebatur. sed postq̃ pars est contumax, vt hic dicit, tũc si iudex deneget familiã tunc posset cõqueri pars tẽpore syndicatus: qa cogit tũc: quod no. Alias aũt q̃n posset quẽ facere capi psonaliter dixi ff. ad l. Iul. pec. l. sacrilegij. & ibi plene dixi: & etiã q̃n qs possit facere detineri. Vlterius opp. dicit hic q̃ secũdũ remediũ est trãsferre possessionẽ. cui reus incũbit in actorẽ. Cõtra: si est absens, & nõ inuenit, qũo possessioni incũbit. Huius timore gl. exponit duobus modis. Primo incũbit animo, qa retinet animo: vel incũbit per familiã suã. & vide gl. Possemus etiã dicere q̃ incũbebat possessioni corpore suo: & quod hic dicit q̃ est absens, & cõtumax: intellige a iudice: tñ in pos. reperiebat. Venio ad gl. mag. & opp. dicit hic, q̃ hic loquit reo absente. actore præsente. tex. vꝫ cõtra, in eo qđ dicit, auditis defensionibus tuis: ex eo qđ dicit, defensionibus. innuit q̃ reus erat præsens. Sol. tenẽdo lec. quã teneo, expone de fensiõibus, i. intẽtionib[9]. Ponunt enim ista, q̃nq; vnũ, ꝓ alio: vt l. j. §. de iur. & fac. igno. Alij timore huius cõtrarij dicũt, q̃ hęc lex nostra ponit tres casus: vt loquat q̃n agit reali, prout dicit possessionẽ trãsferri. Itẽ loquit q̃n agit personali, in eo quod dicit auditis defensiõibus. Itẽ prima duo remedia habẽt locũ ante lit. cõtest. Tertiũ post lit. cõte. Itẽ prima duo remedia loquuntur reo absente. Tertium in actore absente: & ideo ponitur hic bene hæc auf. qui semel. quæ loquitur in actore absente. Dñi, licet istæ lect. possint esse veræ in se: tñ ad istã l. nõ adaptãtur. Nã hic cõtinuat vnũ resp̃sum. Principis factũ vni sup vna quæstione: & ideo omnia ista remedia debẽt adaptari ad vnã & eãdẽ cãm. De alia interrogabit Princeps, & ideo posuit casum in cõueto reali, actore absente post lit. contest.

Procedo vlterius in gl. dicitur hic q̃ fit de possessore petitor. Cõtra: imo videt qđ audiat de possessiõe intra ãnũ: vt l. fi qs. §. pe. de præscrip. xxx. an. Hui[9] timore gl. ponit vnã suã distinctionẽ, & distinguit tres casus. Aut reus abest post lit. cõte. aut an lit. cõte. vꝫ quasi: aut nõ est lis cõte. vel quasi: vt patet i gl. quã signa, & no. Circa primũ mẽbrũ habemus aduertere duo: q̃n est absens post lit. contest.[h] Primo, qualiter succurrat præsenti cõtra absentẽ. Secũdo, qualiter succurrat absenti reo, cõtra præsentẽ. Venio, & assumo † q̃ reus cõuẽtus reali est absens: isto casu præsenti cõtra eum sunt ꝓdita tria remedia alternatiue, quæ ponunt in hac lege. Absenti autẽ reuerso, siquidẽ actor elegerit primum modum, quia fecit eum capi personaliter, remanent integra oĩa sua iura: quia est purgata cõtumacia: tamen expensas referre debet: vt l. sancimus. de iudi. si actor eligit secundum modum. ff. de translatione possessionis, reus non audietur, nisi de ꝓprietate: vt hic. & l. ij vbi in rẽ actio. & gl. dicit hic, est verum, nisi sit interpositum secũdũ decretũ, per quod statuatur reo absenti certũ tempus, intra quod de proprietate doceat: qa tunc elapso tẽpore nullo modo auditur: vt l. a quo fundus de dã. infect. si verò actor eligit tertiũ modũ[a], scilicet q̃ pronuncietur. & ꝓnũciatũ est cõtra absentem tũc eo reuerso ꝓ appellationem, succurritur per restitutionẽ in integrũ, secundum gl. q̃ hic est, & in l. fi. ff. de in integ. resti. si verò reus erat cõuentus psonali. tunc etiã actor habet tria remedia. Primo q̃ capiatur personaliter per hanc legem: & erit ꝓ oĩa idem quod in reali, si actor istũ modũ elegerit. Itẽ habet secundum remedium. ff. q̃ mittatur in possessionẽ bonorum ex primo decreto, vt §. de iudi. l. properandũ. §. finautẽ. & illud nõ est illud remediũ, de quo ponit hic: quia fit de possessore petitor: in casu verò, quem pono non efficitur possessor immissus: et reus reuersus semper audit refectis expẽsis, & recuperat possessionẽ: vt in auth. ei qui. de bo. auth. iudi. pos. Itẽ habet tertiũ remedium, q̃ proferat diffinitiua sententia, si liquet de eã: vt d. l. properãdũ. & hic. in fi. † Reo aũt reuerso, qualiter succurratur est aduertendũ. si quidẽ reuersus vult petere q̃ sibi succurrat cõtra ipsam sententiã, nõ potest, nisi ꝓ appellationẽ, vel restitutionem: vt no. in d. l. fi. de in integr. rest. Si verò vult petere q̃ sibi succurrat contra missionẽ factã ex vigore sententiæ, hic est aduertendũ: si quidẽ sententia lata est cõdẽnatoria in quãtitate, & ꝓ quãtitate fuit facta missio i possessionẽ: & tũc semp auditur ad recuperandũ possessionẽ añ iter positum secũdũ decretũ: vt in d. auth. eiq. Ita dicebat d. Iac. Bur. Ad quod aduerte. Est tamẽ differentia: qa q̃n missus est ante sententiã, veniẽs paratus defẽdere recuperat possessionẽ. Iõ enim erat facta missio, quia non defendebat: vt d. authẽ. ei q̃. Sed quãdo missio fit post sententiã, nõ recuperat possessionẽ, nisi soluat. Iõ cũ facta est missio, quia nõ soluit. Hic est text. no. nec est alibi: vt l. fi pecuniæ[b] in fi. ff. vt post. leg. quod perpetuò tene me nti. si verò lata esset sententia cõdẽnatoria super aliqua specie, si missio esset facta in alio, qđ in ipsa specie, idẽ quod §. Si verò missio esset facta in ipsa specie: tunc ipse nõ posset recuperare possessionem, vel ꝓ prietatem, nisi faceret rescindi sententiã per appellationem, vel restitutionem, secũdum formam l. fi. de in integ. resti. Secũdus verò casus est hic q̃n reus est absens, lite quasi cõtestata in causa. Dicã de hoc plenè in l. ij. §. vbi in rẽ act. Tertius casus est, q̃n fuit absens ante litem contestatã vel quasi. et ista ẽ ꝓpria materia primi, vel secũdi decreti, quã Cy. ponit in l. cũ propo

f ¶ In domo. Sed Imo. videtur renere contrarium in dicta La diuo Pio. §. in venditione. de re iudicata. & idem not. Institu. de actio. in antepen. & etiam hic Bald. tenet contra ipsum, per istum text. quod etiam videtur sequi Ludouic. in l. iij. §. prætor. de damno infecto. licet vt ipse refert ibi domi. Franciscus de Rampo. tenuerit opin. Bal. allegando dictum §. prætor. a contrario sensu. Sed opin. Baldi forte est verior, quam etiam tenuit Jacob. Butri. vt ipse refert hic. Adde Bal. in l. j. supra, de iuris & facti. igno. & facit ad nota. per Bartol. in la diuo Pio. §. in venditione. de re iudicata. dixit Bald. in l. plerique. ff. de in ius vocan. quod ante ea pruram debet citari personaliter in ciuilibus. sicut videmus qđ restituitur immissio in possessionẽ, quod est minus in criminali, requiritur secũdum eum arbitrio iudicis, in authentic. vt nulli iudices. §. si quis vero comprehensorum. Facit qđ notat Innocẽ. in cap. verum est. de sentẽ. excommunic. & vide Bal. hic in prima quæstione. & adde Bald. in l. si quis citatus. ff. de episco. & cle. in princi. & in l. quod euitandi. ad finem, supra. de cõdi. ob. turpẽ causam. & ipse Bart. idẽ tenet, cum l. ea. ff. eod. alias est §. Labeo. ff. ad legem Iuliam. & dicit Paul. de Cast. in d. l. plerisq. in fi. q̃ iudex non debet per captu ram cogere ad comparendum personaliter, nisi ex causa, per l. fi. cum ibi not. ff. de procura.

¶ ADDE qualiter iudex possit face re capere debitorẽ: & quando creditor propria authoritate capere possit debitorem, Bald. consi. xij. libr. & quæ requirãtur ad hoc vt qs dicatur legitime carceratus, per eũdem eodem lib. consil. xj. & consi. xlix. eo. lib.

P. PAV. P.

g ¶ Capi personaliter. Contra istud cõsuluit Com. late cõsil. clvij. incipien. in causa benedicti. in j. & ij. col.

h ¶ Post litem cõtestatã. Et sic not. ex isto text. q̃ potest peruenire ad primũ decretũ lite contestata. Et hoc firmat gloss. in l. properandũ. ff. finaute reus. ff. de iudicijs, in verbo, absente. & Barto. in l. fi finita. §. Iulianus. ff. de dãno infecto. in verbo, quæro, dixi q̃ regulariter. & vide concordantias per Alexand. inductas in §. finautem reus.

dum, quia fecit eum capi personaliter, remanent integra oĩa sua iura: quia est purgata cõtumacia: tamen expensas referre debet: vt l. sancimus. de iudi. si actor eligit secundum modum. ff. de translatione possessionis, reus non audietur, nisi de ꝓprietate: vt hic. & l. ij vbi in rẽ actio. & gl. dicit hic, est verum, nisi sit interpositum secũdũ decretũ, per quod statuatur reo absenti certũ tempus, intra quod de proprietate doceat: qa tunc elapso tẽpore nullo modo auditur: vt l. a quo fundus de dã. infect. si verò actor eligit tertiũ modũ[a], scilicet q̃ pronuncietur. & ꝓnũciatũ est cõtra absentem tũc eo reuerso ꝓ appellationem, succurritur per restitutionẽ in integrũ, secundum gl. q̃ hic est, & in l. fi. ff. de in integ. resti. si verò reus erat cõuentus psonali. tunc etiã actor habet tria remedia. Primo q̃ capiatur personaliter per hanc legem: & erit ꝓ oĩa idem quod in reali, si actor istũ modũ elegerit. Itẽ habet secundum remedium. ff. q̃ mittatur in possessionẽ bonorum ex primo decreto, vt §. de iudi. l. properandũ. §. finautẽ. & illud nõ est illud remediũ, de quo ponit hic: quia fit de possessore petitor: in casu verò, quem pono non efficitur possessor immissus: et reus reuersus semper audit refectis expẽsis, & recuperat possessionẽ: vt in auth. ei qui. de bo. auth. iudi. pos. Itẽ habet tertiũ remedium, q̃ proferat diffinitiua sententia, si liquet de eã: vt d. l. properãdũ. & hic. in fi. † Reo aũt reuerso, qualiter succurratur est aduertendũ. si quidẽ reuersus vult petere q̃ sibi succurrat cõtra ipsam sententiã, nõ potest, nisi ꝓ appellationẽ, vel restitutionem: vt no. in d. l. fi. de in integr. rest. Si verò vult petere q̃ sibi succurrat contra missionẽ factã ex vigore sententiæ, hic est aduertendũ: si quidẽ sententia lata est condẽnatoria in quãtitate, & ꝓ quãtitate fuit facta missio i possessionẽ: & tũc semp auditur ad recuperandũ possessionẽ añ iter positum secũdũ decretũ: vt in d. auth. eiq. Ita dicebat d. Iac. Bur. Ad quod aduerte. Est tamẽ differentia: qa q̃n missus est ante sententiã, veniẽs paratus defẽdere recuperat possessionẽ. Iõ enim erat facta missio, quia non defendebat: vt d. authẽ. ei q̃. Sed quãdo missio fit post sententiã, nõ recuperat possessionẽ, nisi soluat. Iõ cũ facta est missio, quia nõ soluit. Hic est text. no. nec est alibi: vt l. fi pecuniæ[b] in fi. ff. vt post. leg. quod perpetuò tene me nti. si verò lata esset sententia cõdẽnatoria super aliqua specie, si missio esset facta in alio, qđ in ipsa specie, idẽ quod §. Si verò missio esset facta in ipsa specie: tunc ipse nõ posset recuperare possessionem, vel ꝓ prietatem, nisi faceret rescindi sententiã per appellationem, vel restitutionem, secũdum formam l. fi. de in integ. resti. Secũdus verò casus est hic q̃n reus est absens, lite quasi cõtestata in causa. Dicã de hoc plenè in l. ij. §. vbi in rẽ act. Tertius casus est, q̃n fuit absens ante litem contestatã vel quasi. et ista ẽ ꝓpria materia primi, vel secũdi decreti, quã Cy. ponit in l. cũ propo

a ¶ Tertium modũ. Ex his nota q̃ in actionibus realibus habet locum secundum decretum. Ad quod vide Bal. in l. fi. ff. si ex noxa. cauaga. & in auth. ei q. de bon. autho. iud. pos. & vide Ang. in l. a quo. ff. de dam. infec. licet in contrariũ videatur glo. in l. iij. §. genera. ff. de acq. pos.

b ¶ Si pecuniæ. Et ibi vide Bart: & idem tenet Bar. i. l. ꝓperãdũ. §. finautẽ reus. §. de iudi. & l. si finita. §. Iulianus. in vj. co. de dam. infec. vbi vide. Quã sententiã limita vt per Ang. et Moder in l. si finita. §. item videamus. ff. de dam. infec.

c ¶ Opp. vno. Et nota hic q̃ cõtumacia in vno articulo non nocet in alio. Idẽ tenet. Bar. in l. si prius. in j. opp. secũdæ partis. de op. no. nũ. De quo est gloss. not. in c. j. de do. & contu. i vi. Et facit qđ not. glo. in d. c. eo. tit. Io. And. in c. ecclesia. el. ij. de elec. Quod limita secundum Angelinũ. citatio sit generalis. l. q. ante. de verb. obli. vbi vide And. Barba.

d ¶ Grauari. Ad hoc bene facit quod dixi post Bart. in l. de vnoquoque. de reiudi. Tu vide no. Bar. in l. statuliberos. §. sanus. de statulib. et q̃ dixi in d. l. aut q̃ aliter & quod no. Bar. in l. si prius in prin. secundæ partis. ff. de procura.

e ¶ Allegationum. Quid cõtineatur in ver. allegatiõibus tene mẽti ad hoc, qđ no. do. Ant. in ca. pastoralis. de cã. pos. & proprie. An. in authen. iubemus. §. de iud.

f ¶ Aliter proponi. Vide Bar. §. in ea. l. i j. col. & Bart. in l. Iulianus. Sed contra hoc qđ hic dicit, sed hic loquitur Bartol. quando erat trina citatio in vno verbo, & peremptoria.

g ¶ Præsentis actoris. & istis adde Bal. in l. ij. in prin. c. in ij. col. fi. q̃ suis ius. dicen. non obtempe. & ibi vide per Bar. & oẽs doct. in fin.

P. PAV. P.

h ¶ Posit redire. Idẽ tenet hic Bal. in l. q legati. per illum tex. C. vt in poss. leg. & in authent. quæ supplicatio. C. de præsci. imper. offer. melius in leg. qui restituere. C. de rei vẽdicat. vbi limita nisi pignora essent data in solutum, vide Alexand. in leg. si finita. Iulianus. in xxxv. columna. ff. de dam. infec. in leg. j. §. j. circa fin. ff. si quis ius dic. non obtemp. & consilio dcxix. in fi. col. ad fi vide Ang. & Alex. in aposti. in l. nemo carcerem. C. de exacto. Iasi. in l. j. in prin. in pen. & vlti. col. ff. si quis ius dic. vbi al legat alias concordãtias ad doct. Bar. hic & vide Ias. in l. j. in princi. in pe. col. ff. si quis ius dic. & vide eumdẽ limitãtem in cad. l. j. §. j. in prino not. Item vide eundem in l. nulli. in fi. fal. C. de iudic. vbi etiã ponit an possit corã diuersis iudicibus in exequutijs agi. vide etiam in fi. reperto. in verficulo exequutio.

¶ Velle q̃ fic. Nota bene & adde quod dixi in l. hæres. §. pe. ff. de fideiuss. & not. Bald. in l. ignorare. §. de test. milit. dixit tamen Bal. in l. si cre ditor. ff. si cert. peta. q̃ hæres pignori nõ potest impetrare captũ: sed forte non procedit in perẽptorio sententiæ. Itẽ forte hæc intelligẽda fũt, q̃n ꝓcedit cõtra contumacem: vt voluit Bal. in l. sancimus. in iij. col. ff. de iudic. & ideo dicit Bal. in l. j. in vlt. col. post gl. de ꝓhi. seq. quod cõtra contumacẽ quis nõ pot vti missione in possessionem, & sequestrationẽ, & vtrobiq̃, vide Bal. in auth. quæ supplicatio. §. de præsci. Impe. osse. vide Bald. in l. qui legari. C. vt in pos. leg. & Ang. in l. nemo carcerẽ. de exact. trib. libr. x. adde quod creditor, licet elegerit vnã vi§. tamen possit debitorẽ facere detineri. Roma. consi. cxxxiij.

¶ Quero tertio. Ad de Ioan. de Lig. in c. ij. de dolo & contu. & Io. Andr. ibi, vbi allegat Bar. hic. And. Barba.

¶ Contumaciter. Quid requiratur ad hoc, vt quis dicatur cõtumax: addę Bar. & ibi dixi in l. quis ante Calendas. ff. de verb. obli. & in l. si finita. §. Iulianus. in in fi. col. vbi optime.

P. PAV. P.

¶ Absentiã incusan te. Circa hoc an necessariũ sit ꝙ accusẽtur cõtumacia non cõparẽs. vide Ias. in l. properãdum. §. j. in v. not. C. de iudic.

P. PAV. P.

¶ Licentiatus receſsit. vide Dec. in c. j. in v. notabili. extra de iudic.

¶ Quæsitum. ff. de re iudic. & ad hoc vide Anch. cõs. xcv. q̃ ista te statuto, q̃ reo nõ cõparẽte intra terminũ habeat, ꝓ cõtumace & exbãni-

1 Opp. † sic. Citatus ad vnum actũ, nõ potest grauari[d] in alijs, per suã cõtumaciã: vt l. aut q̃ aliter. in princ. & §. j. & §. seq. quod vi aut clã. Facit §. e. l. si vt ꝓponis. la ij. Sed hic in perẽptorio fuit dictũ, vt veniat: & si nõ venit, iudex audiet allegationẽ præsentis. Vnde videtur, q̃ cõtra absentẽ non potest procedi ad aliquid, nisi vt audiatur allegationes partis: sed infra dicitur q̃ ad instãtiã istius fiducialiter procedit, secundum ista tria remedia hic posita: ergo &c. Sol. Dico, quod hic dicitur allegationes: intellige petitiones, seu positiones, & allegationes omnes, quæ hoc vocabulo cõprehenduntur: & hoc de iure cõmuni. Sed cõmunis cõsuetudo iudiciorũ se habet, q̃ hoc vocabulũ allegationũ, c intelligat tãtũ de allegationibus iuris, ideo hodie perẽptoriũ debet aliter proponi: f vt dicat, si nõ veniat, procedetur cõtra eum ad sententiã, iustitia intercedẽte, vel procedetur ad vlteriora iustitia mediãte, &c. Quæro, hic ponũtur tria remedia, in qbus erit electione eligere. Respõdeo, in electione presentis actoris g: vt l. quid in hęredẽ. §. eligere. de trib. & l. ij. §. si qs de eo quod cer. loc. Hoc etiã apparet ex l. ad perẽptoriũ. ff. de iudi. quæ dicit, vt primo quis petat: ergo debet præcedere partis petitio.

17 Quæro secũdo, † dicet si aliquis vnã ex istis vijs elegit: vtrũ ꝓ hoc preiudicet sibi, h quin possit redire[h] ad alias. Verbi gratia: Fuit in actorẽ trãslata possessio: nũc vult facere reũ capi psonaliter: poterit ne. Tex. i videt velle q̃ sic, [i] in l. j. §. quid ergo. de vẽ. inspic. Facit l. nemo carcerẽ. j. de exact. tribu. lib. x. & quod not. dixit Archid. extra, de eo qui mit. in possess. causa rei seruan. c. k j. lib. vj. Quæro[k] tertio, dicitur hic, a quo tempore citatus, si contumaciter præsen18 tiam sui facere neglexerit. † quæro quid requiritur ad hoc, vt dicatur quis cõtumaciter[l] abesse? Respõde, requiruntur primo tres citationes, vel vna pro omnibus, k vt hic. Secundo requiritur vt pars. scilicet actor, præsentet se in termino. Nã si actor se non præsentaret, & reus se non præsentaret, non esset contumax: vt l. ij. in fine. si quis in ius voc. & l. arbiter calẽdis. §. de ar l bi. & de iud. l. properandũ. §. j. ibi: parte inm stante. & eius absentiã incusante[m] &c. Et ideo est practica: Talis cõtra talem, qui se in termino præsentauit, & eius contumaciã accusauit. Item requiritur aliud, quod illicentiatus nõ recedat: & ideo ponit in practica, & licẽtiatus receſsit[n]: hoc ideo: si 19 enim me præsentarẽ, & nõ starẽ per totã horã, quã habet reus ad veniendũ: & tunc nõ videtur venisse, qui nõ stetit. vnde debet stare tota hora. vt innuit l. & post editũ. ff. de iud. nec sufficit venire, & recedere statim: vt text. innuit in l. quæsitũ. ff.[o] de re iudic. & Innocen. plene dixi in cap. calumniam. de pœ. extra quod not. & tenementi toto tempore vitæ tuæ.

ibi dicta. Adde ꝓ hoc dicto Bar. quod voluit Per. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

to quo ad missionē in pos.& caprura.q̄ si actor nō accusauerit cōtumaciā, quod non habebit p̄ contumace.

2 ¶ Qui semel. Hæc auth.allegatur,q̄ iudex debet iudicare ex verisimilibus: plene p̄ Per.de Anc.in cōsi.cccxviij.q̄ incipit in cā.quæ vertit.Et de materia huius auth. vide plene i c.j. put.de do.& cōtu.& aliqua p̄ Inno. i c.j.circafi.vt lic.nō cōtest.Et ad hāc authē.vide Bart.in l.si prius.in ij.opp.tertiæ partis.de oper.nō.Dicā statim. Hāc auth.limita inquātū necessitatem imponit,q̄ fiat p̄secutio per actorē sup libello porrecto:qa p̄cedit q̄n actor est cōtumax:vt patet i d.l.si prius.& ibi hoc voluit Bar.i vi.opp.tertię partis.& clarius Imo.Ire limita auth.p id q̄d hīr in cap.pastoralis.de cā pos.& ppri.& ibi p̄ Ioan.And.& Inno. quia fallit in casu illius ca.q̄n qs vult p̄ authoritatē iudicis suspēdere petitoriū primo inchoatū,& vult trāsire ad possessoriū.q̄d limita sē cūdū Imo.i d.l.si prius.& vide Bar.in l.ij.ff.de præto.stip.& ibi vide Imol.in pe. col.& Spe.in titu.de pet.& pos.§.j. versi. Pōt etiā agi petitorio.& Bal.i l.ij.ś. de fals.cau.& Barto.& Imo.i l.si qs stipulatus.in prin.de verb. obl.& vnū no.ad tellectū huius auth. q̄ q̄i dat reo termi nus ad deliberandū, qualiter debet cōparere,vide oīno Bar. in l.j.i pri.ff.de edē.

↦ P. PAV. P.

b ¶ Reo succurrat.vide q̄ scripsi in l.nō ignorat.ţ.de fruc.& lit.expē. Ire aliquas limitationes ad istā auth.vide p̄ Alex.i l.si prius.i xiiij.col.i fi.i pri.seq.ff.de opē.nūci.& i l.edita. C.de eden.in vj.col. Fel.in c.ij.de libel. obla.col.xj.Item an dispositio huius authen.,p̄cedat de iure cano.vide Rom.cōsil.cccxc.incl.auth.q̄ semel.& inquātum dicit in ista auth.Limita & declara vt p Are.cōsi.ex.i v.col. ad fin.in princi.seq. Ité ad declarationē huius auth.inquātū. vult q̄ vno porrecto libello debeat in eo perseuerari, non auth.in aliis dari.vi de Paul.consil.xvij. in iij.colum.Item an excōmunicatus possit practicare dispositionē huius authē. vide Fel.in ca.cum inter priorem in vj. col.extra de except. & in pen.col.ad fin. Ité nō procedit ista reg.quando reus esset conuentus. vide Alex.in l.quāuis.in ij.col.ff.de eden. vide & limita reg.huius authē.per Fel.in c.ij.col.xlvj. & seq. de libel.obla.

1 Vide Contra contumacem debet procedi ad petitionē præsentis.& nu.2.
3 Quandocunq; potest peruenire ad diffinitiuam contra absentem,tunc potest iudex supplere de facto:& perquirere veritatem inducendo testes,& alias probationes.
4 Contumax reuersus non auditur,nisi refectis expensis.
5 Contumax in primis dilationibus,licet ueniat intra terminum ultimæ dilationis,tenetur tamen expensas reficere.
6 An quis possit emendare,& mutare libellum,ante litem contestatam.& nu.5.
7 Agere nemo cogitur ante porrectionem libelli: sed post porrectionem cogitur,nisi renunciet.
8 Citatio per edicta fieri non potest,nisi ab ordinario,& delegato principis.
9 Actori absenti post litem contestatam,& liquidato negotio,debet statui tempus decem dierum pro singula dilatione,& dari annus antequam perueniatur ad diffinitiuam.& nu.13.
10 An lite non contestata posit perueniri ad diffinitiuā contra actorem absentem.
11 Lis cœpta,& lis contestata est idem.
12 Quid facere debeat actor,qui iudicē delegatū impetrauit.
13 Practica contra actorem contumacem.
14 Dilationes triginta dierum,de quibus in hac authen.non possunt de iure abbreuiari,sed de consuetudine.
15 Absens potest citari per nuncium,uel per literas personaliter,uel ad eius domum.
16 Differentia inter manifestum,& notorium.
17 Actore absente hec auth.tria iura de antiquo immutat.
18 Reo absente,non est aliquid immutatum.
19 Reus præsens non potest cogi litem contestari,sed peruenitur ad missionem in possessionem,ex primo decreto: & quando possit pro motu iudicis puniri.
20 Actor in casu huius auth.in fi.cadit ab instantia omni actione:non ipso iure,sed per sententiam.
21 Quod tunc non requiratur nouus libellus:sed ex officio iudicis defluente prima actione proposita hoc fiet.

[a] Vi semel. Dictum est in lege Codicis de reo contumace: est videndum de actore contumace, qualiter reo succurrat contra eū: ideo posita est hic hæc authen. Et diuide eā sic: † Primo ponit quid debeat facere actor. Secūdo qualiter cōstituatur actor in cōtumacia. Tertio p̄ quem iudicem. Quarto quo casu. Quinto quod sit officiū iudicis,actore constituto in contumacia. Secunda ibi: qui si causam. Tertia ibi: quæ citatio. Quarta ibi: quod & locū. Quinta ibi: q̄ si vocatus. Ista quinta particula subdiuiditur in tres partes. Primo q̄ sit officium iudicis,actore nullo modo ve niente. Secundo quid sit officium iudicis actore veniente. Tertio quid sit officium iudicis actore veniente admisso, & post ea desistere. Secūda ibi: sed nec. Tertia ibi: his quoq; Et ista diuisio sufficit pro sumario. † Nota q̄ quandoq; proceditur contra contumacem, debet fieri ad petitionem præsentis: vt hic,ibi reo postulante. Simile in l.properandum.§.j.ś.de iud.& l.ad peremptorium.ff.eo.titu. Secundo nota † quandocunq; potest peruenire ad diffinitiuam, contra aliquem absentem: tūc iudex potest supplere de facto,& perquirere veritatem inducēdo testes,& alias probationes. Text.est hic,ibi:& perquisita veritate &c. Pro hoc facit quod videbitis j.de appel.l.ampliorem.§.j.secundū verum intellectum.& ibi dicam. Nota tertio,q̄ † contumax reuersus non auditur, nisi refectis expensis: vt hic, & l.sancimus.ś.de iudi. Et aduerte ad vnū quod est hic not. quod licet omnes dilationes non sint elapsæ:sed forte venit intra terminum ultimæ dilationis: tamen tenetur expensas reficere: quia fuit cōtumax in aliqs primis dilationibus. Text.est hic rotundus. Nam venit intra terminum, qui est vltima dilatio. Tenetur enim reficere expensas factas ante:alias non audiatur: vt hic patet in tex. Opp.ad primum,& videtur quod quis possit mutare libellū, vsque ad litis contest.vt l.edita.§.de eden. hic dicitur contrarium:quare male. Gloss. dicit,per istam auth.derogatur in hoc illi legi:cumulatio tamen permittitur hodie, sicut olim. Et vide gloss.super verbo.ad finem. Odofr.dicit contrarium. Pro huius declaratione scias † quod si aliquis vult emendare libellum, addendo vel detrahendo aliquam quantitatem,ex qua non mutatur actio:hoc erit licitum omni iure: vt l.in delictis.§.fi detracta.ff.de noxali.& d.l.edita.prout dicit emendare. Quādoq; vult quis actionem mutare,hoc est,renunciare primæ actioni propositæ,& proponere aliam:& istud etiam potest omni iure:vt l.edita,put dicit mutare.& ś.de pact. l.posteā liti. † Quandoque quis vult differre, nec prosequi,nec renunciare:& istud non potest,per istam auth.in l.edita.nihil immutatur,secundū eum,& bene,& tenet Old.hic,& do.Iaco.de Are.& Iac.Butr. & omnes. Opp.secundo ś.vt nemo innuit.l.j.Sol.Non cogitur quis agere ante porrectionem libelli:sed post libellū porrectū cogitur,nisi renunciet:vt hic.& hoc dicit glos. Venio ad secundā particulā. hic dicitur q̄ vocetur tribus edictis. † Cōtra,videtur q̄ per edicta non possit citari. vt l.sancim.ś.de iudi.Sol.Ordinarius potest citare per edicta:hoc potest etiam delegatus Principis:vt in hac auth.alius autem delegatus hoc non potest:vt lege cōtraria. Et hoc sentit gloss.& bene,quæ est sup verbo,delegatus. Fateor tamen,quod hodie proponere ista edicta non est sic in vsu:sed magis est in vsu citatio,quę fit per literas,vel per nuncium,vt audiuistis in l. consentaneum.& hoc sentit hic gloss.super verbo,tribus. Oppo.in eadem glo. vbi est semel scriptum,ibi non potest iterum scribi:sicut vbi sedeo, tu non potes sedere: vt l.si vt certo.ś.si duobus vehiculum.ff.comme. Quomodo ergo in eodem dealbato describitur,vt innuit hæc authē. Respondet gloss.vel quod prima scriptura destruatur,vel dealbatorium erat ita magnum,quod poterant describi tria edicta citatoria. Hodie autem quando ista edicta proponuntur,affigitur aliqua scriptura in aliqua columna,vel in muro.& vide gloss.

Opponi.dicitur hic,quod per interualla triginta dierum. Contra,imo decem dierum:vt lege consentaneum.supra eodem. & ś.de iudic.l.properandum.§.j.dicit gloss. quod illæ leges in hoc corriguntur per istā auth.q̄hodie statuūtur maiores dilationes. Aliq;vt Odo.dicunt q̄ illæ leges loquuntur in reo contumace,hæc in actore.quod glo.non placet:quia nō debet esse melior conditio actoris,q̄m rei:vt l.nō debet. ff.de re.iur.vide gl.do.Iac.Bur.tenet opi.Odo. per rationes suas, Primo q̄ non mutat &c. vt l.

[a] ¶ Diffinitiuam. Lite non cōtestata. potest ad diffinitiuā cōtra actorem, non contra reum. Adde glo.in l.quia absente.& ibi docto.ś. de proc.dixi post Bar. i rub.ś.de in ius vo. & assignat Bar.in l. naturaliter.§. nihil commune.multas ratiões,de acq. pos.& vid bar.ś.de lit. cō.

[b] ¶ Rescriptū præsentare. Et hæc præsentatio rescripti,habet vim productiōis libelli,secundū Inno. in c.dudū.& tex.hic & ś.de dila.l.ij.alias l.ij.& adde inquātū Bart.dicit in copia rescripti:quia Inno. in c.q̄n cōtra.de p̄ba.dixit q̄ delegatio pōt probari p̄ sigillū delegantis. Et de eo qđ dixit hic Barto.adde omnino ipsum in l.ij.ś.fi quis in ius voc.non ter. Adde quod Pau. de de cast.dicit audiuisse semel dūm Paulū fratrē do.Bal.allegare istū rex.q̄ ex quo iudex incitatorio ap posuit copiam rescripti nō est āplius clausus terminus parti ad dicendum cōtra.

[c] ¶ Libello. Quid si reus fuit cōtumax i tota causa,an post-ea in sententia debeat citari? Dic q̄ sic, secundū Inn.in.c.cum olim.in fin. de testi. no.gl.in.c.ij.de dol. & cōtu.li.vj.& vide tur gl.ceiā in authē. iubemus.in verbo, expectetur.ś.de iud. Et vide pulchre Inno.i c. ad petitionē. deaccu.Si quis aūt a principio causę fit citatus ad totū processum, postea feratur interlocutoria, quæ alias requirit citationem:isto casu nō debet citari,secundum Inn.in.c.cōsuluit.de offi.dele. Et prædictis adde gl.no.in.l. fi.de in integ.rest.& quod no.Bart. in.l. ij.in ij.col.ff. de appel.reci.& per dictū Inn.in.c.cōsuluit.& hoc sequitur Bal.hic & in.l.statuliber. ş. stichus. de statuli. & per Bar.in extrauag.ad reprimēdā.i verbo dicto crimine.& hic adde Bart. in.l.non ignorat. de fruc.& lit.expen.& in.l.certa ratione.& per Bal.j.quando,p uo.non est necef.

[d] ¶ Promisisset. Nota singulariter text. in quo fertur sententia absolutoria,absq; citatione: & sequitur d. Anto.in c.cām q̄ de dol.& contuma.

[e] ¶ Consuetudo. De cōsuetudine dilationes expectatoriæ diminuūtur:adde bal. & Angel.in.l.vt p̄fectius.in iij.colum. de anna.excep.et hic latius in ij.col.

[f] ¶ Colligi differētia. Pro declaratione huius articu. vide hic Bald.omnino in fin. ij.col.in verbo, adde dicit But.&c. differentiam inter notorium & manifestum: quam etiam ponit in l.fi vero.ş. primo.ff. qui satisd. cog.

[g] ¶ Differre. Specu.in titu.de peti.& pos.§. j.ver.potest etiā agi petitorio. Et Bal.in l.ij.ś. de fal. cauf. dicūt q̄ ista auth.procedit in cōtumace in nō prosequendo.& vide quę dixi supra.

[h] ¶ Edicta. Qui possunt citari p̄ edicta vide glo.& Bart.in l.plerisq. cum seq.ff. de in ius voc. Et an realiter citari possit vide Bar.in l.ij.ff.de iurisdic.om. iudi. & Barto.in d.l.plerisq. Adde quod habes in l. contumacia. ff. de re iudi.

[i] ¶ Dicit hic. Verum authen.corrigat, vt reo dētur dilationes triginta dierū, vide Bar.i l.cōsentaneū.i iij.col.& i pe.& q̄ no.Bar.i l.iter accusatorē.de publ.iudi. & gl.i l.ad peremptoriū.& vide Bah.in l. properādū.ş. sinautem reus.in prin.& ibi Cyn.in j.q.

[a] ¶ Diffinitiuam. Lite non cōtestata. potest ad diffinitiuā cōtra actorem, non contra reum. Adde glo.in l.quia absente.& ibi docto.ś. de sacrosan.ecc.probatur in.l.si verò.§.de viro ff.solu.matrimo. Præterea non est eadem ratio i reo, quæ est in actore. Nā contra actorē peruenitur ad diffinitiuam sententiā lite non cōtestata:meritò sibi dantur maiores dilationes:sed contra reum non proceditur ad diffinitiuam, nisi lite contestata,iō dantur minores dilationes. Et istud mihi placet,licet multi tenuerint opi. Ioan. Sed contra hoc videtur d.l.properandum.§.& si quidē. vbi etiam authore absente, statuitur tempus decem dierum. Sol. Actore absente post litem cōtestatā. & liquidato negotio,habent locū dilationes positę in.l. properandū. † Sed actore absente,negotio non liquidato,ad hoc vt liquidetur eo absente, debent dari dilationes,quæ in hac auth. ponuntur,vt hic vides. Procedo vlterius: † dicitur q̄ hoc locū habet,& si lis cœpta non sit. Cōtra:lite cōtestata non peruenitur ad diffinitiuam:vt.l.fi..§.illud.de tempo. appel.sed hic dicitur cōtrariū. Huius timore dicebant quidā,vt Bulga.quod hic dicitur q̄ locū habeat,scilicet talis citandi modus: licet ad diffinitiuam nō possit peruenirī,ni si lis esset cōtestata. Omnes alij nostri gl.& Moder.doct.dicunt contrariū:quia hoc in odium actoris,etiam lite non contestata,peruenitur ad diffinitiuā. [a] secus in reo contumace. Ita loquitur lex contraria. Et † notes hic vnum,quod idem est dicere, lis cœpta est:& q̄ lis est cōtestata.& ideo in quibusdā partibus dicitur,q̄ lis est cœpta per negationē &c.vt fit Pilis.& probatur per istā auth:Procedo vlterius,& venio ad quintā partem:dicitur hic,aliud enim spatiū indulgetur.& sic innuit q̄ aliū annū habet.quod est contra istā auth:quia primo nō habuit nisi tres mēses.Gl.dicit q̄ hic non implicat vt & alibi:vt in l.nō solū.ş.quæriť.ff.de p̄cu. Item oppo.& videtur q̄ nō debeat dari annus,sed decē dies:vt in auth.quod fieri ś.de dila.Sol.plures dantur in glos.Vna ibi: in odium eius, qui impetrauit rescriptū ad iudicē extraordinarium. Hæc nō est bona: quia hoc licitè fuit impetratum ad iudicem extraordinariū. Alia est vera,ibi volebat absolui ab obseruatiōe iudicij:hic diffinitiue. & hæc vera. Item oppo.dicitur hic,quod auditis & refectis expensis.contra.imò debet satisfdare:vt in auth.ei qui iurat.j.de bo. autho.iudi.possid.Solu. Hæc lex suppletur per illā:quia debet reficere expēsas, & satisfdare:vt ibi dicitur. Expeditis cōtrarijs venio ad quæstiones. Primò quæro, † quid debet facere actor, qui impetrauit iudicem delegatum? Respondeo,debet rescriptum præsentare [b] iudici,vt hic:& statim præsentationē facere debet intra annum:vt extra, de rescrip.c.plerunque.tunc iudex debet ei tare reum,& etiam in citatione debet ei mittere copiam rescripti:vt hic patet in principio,ibi: & per eum aduersario cognitis. Et per hoc dicunt Canonistæ q̄ si reus postea veniens peteret copiam rescripti, non debet habere:quia eam habuit in citatione:vt extra,de dila.c.ij,vbi per Inno. &c. Viterius,venio ad secundam partem: † quæro, quæ est practica actore contumace. Et hic aduerte:reus veniens quandoque est contentus solum quod cassetur citatio facta de eo scilicet peremptorium factū de eo: hoc obtinebit indubitanter sine alia citatione, seu sine aliqua cognitione, eo ipso quod actor non reperitur in die termini. Hic est tex.in l.& post edictum.ş.j.ff.de iudic. Sed per istam cassationem non plenè consultum est reo:quia actor veniens refectis expensis, posset facere iterū citari eum super eodem libello: [c] vt l.sancimus.ś. de iudic.& ideo quandoq; reus petit plus,scilicet q̄ absoluatur ab instantia:& istud nō potest fieri,nisi actor iterum citetur intra talem terminum:aliās reus non absolueretur ab instantia iudicij. Ita dicit Innocent.in c. consuluit,extra,de offic.delega. quod est verum: quia absolutoria ab obseruatione iudicij non debet fieri, nisi precedentibus citationibus.argu.l.si præses.ś.eo. Hoc tamen intelligo secundum communem vsum curiarum.Sed si actor promisisset [d] exercere litem,secundū formā illius aut .offeratur. ś. de li. contest.tunc non esset opus noua citatione:quia sufficeret expectare eum actorem per decem dies:quibus elapsis,reus absoluetur ab instātia iudicij:vt d.auth.quod fieri ś.de dila. Sed quia per hoc nō est plenè consultū reo,quia potest actor de nouo dare libellū,& incipere nouā instantiā:ideo reus quandoq; petit plus scilicet quā pronuncietur diffinitiue tūc habemus practicare istā authentic.isto casu debent præcedere tres dilationes, & postea debet dari annus secūdū formā huius auth. elapso āno nō debet plus citari actor, sed iudex debet veritatem perquirere vt hic dicitur. Istud autē quomodo faciet dic q̄ faciet requirēdo amicos, & notos rei absentis.quod hodie practicatur per proclama generale, videlicet quod quicunque vult aliquid dicere vel allegare pro tali,& cætera:vt l.hæc autem.§.j.ff.ex quib.cau. in pos. ea.Facit l.si eo tempore. j.de remiss.pign.Et si iudex poterit liquidare negotiū,q̄ inueniat actorē habere iustitiā, vel non habere, pronūciat diffinitiuè, secundū q̄ inuenietialiās absoluet ab obseruatione iudicij,secundum formam l.properādum.ś. & siquidem.Hæc habentur in glos.magna. † Quæro,an istæ dilationes possint abbreuiare? Iacob.de Aretin. de hoc possuit vnam suam distinctionem. ś. de dilat.l.j. & ibi eam refert. Cyn. quam posuit idem Iacob.in l.ij.ff.de re iudic. & ibi plenè dixi. Quantum ad propositum dico quod glos.dicit verum quod minui non potest de iure:quia text.in corpore dicit,non minus triginta diebus quod intelligo causa cognita:vt l.ij.ff.de re iudic. Ad causæ autem cognitionem puto sufficere illud, quod dicitur in glos. scilicet quod consuetudo [e] hoc obseruet,quod minuat istas dilationes. Debet enim obseruari consuetudo prout est in foro: vt ff.de test.l.iij.in fin. Viterius oppo.dicitur hic,quod debet citari per edictum,non per præconem:† an possit citari per nuncium vel per literas? Puto quod sic: quia cessat ratio, quæ ponitur in hac auth.Nuncius enim,& literę destinantur ad personam propriam. vel eius domum. Sed præco hoc clamando dicit in platea,vel in aliqs publicis locis:& ita de facili non venit ad eius notitiam. Et istud consuetudo obseruat, vt gloss.videtur innuere. Et ex hoc nota vnum, quod potest hic colligi † differentia [f] inter manifestum,& notorium,quæ tangitur per glo.in l.ciues.j. de appel. Nam notorium propriè transit illud,quod habeat causam manentem:vt edictum propositum stat ibi,vt omnes transeuntes posit illud legere:vt hic, & l.sed & si pupillus.ş.proscribere.ff.de instito. Manifestum potest dici, quod habet causam transeuntem. licet fiat coram multitudine gentium: vt puta præconium.Et ita colligebat domin.Iacob.Butr.ex hac. authē.

Ego autem dicam in l.ciues. vbi gloss.tangit de hoc. † Quæro: ista authentica quid immutat de iure antiquo? Respōdeo,actore absente reperimus tria iura. Primum.ius Digestorum,secundum quod per absentiam actoris non contrahebatur eremodicium:nec poterat peruenirī ad diffinitiuam sententiam, etiam eo absente post litem contestat. vt l.& post edictum. ff. de iudic. Hoc fuit immutatum per l. properandum. per quam eo absente post lit.contest.contrahitur ere modicium:& potest peruenirī ad diffinitiuam sententiam, si negotium eo tempore fuerit liquidatum: vt l. properandum. ş. & si quidem. sed per illam le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Immutatum. Per hanc authen. nihil inducitur in reo: nec corrigitur l. consentaneum. Vide quæ dixi post Salic. in l. properandum. §. j. ad finem. ff. de iudicijs.

b ¶ Poterit compelli. An quis possit cōpelli litem contestari? & adde quæ dixi post Bar. in l. j. ff. de lit. contesta. Bar. in l. Iulianus. in v. col. & no. Cy. in l. j. & ibi Barto. ff. de lit. contest. Tenet ergo ista singularis gl. q̄ non est alibi, q̄ non pōt quis cōpelli præcise ad cōtestandum litem: sed ratione cōtumaciæ possit aliquis mulctari. Et p hoc videtur quod erant iudices, qui mādant partibus quod non discedant de palatio antequā lis cōtestetur. Et hoc etiā videtur fuisse de mēte Bart. Sed contra hoc facit: quia iudicium redditur in uitum. Respondeo vt per Imol. in d. §. Iulianus. et in c. fina. in fi. de lit. contesta. Et vide Bald. hic, ad fi. & do. Ioā. and. in ca. excepit. de regu. iur. in mercuria. & Bal. in ca. si vasallus. si de feu. defun. fuer. controu. dicit vasallum præcise compelli ad cōtestationem litis. Et vide aliquid per Modern. post Bald. in capi. præterea. de offic. delega. Adde quod Pau. de Castr. in consi. cccxij. incip. in Christi nomine Amen. in causa, quæ vertitur in curia domini Potestatis, videlicet quod qs possit præcise compelli, adde text. in l. j. §. qd ergo. de ven. inspic. Adde quod consil. Pau. de cast. in limita. noua est ccxiij. & domin. Alexan. se alieno vellere induit, dum addit text. in l. j. de ven. inspic. quia in dicto consil. Paulus de cast. dicit Barto. dixisse cōtra casum illius §. quid ergo. Opin. tamen Bar. tenet Ioan. and. in addi. Spec. titu. de lit. conte st. §. j. ver. & nota in addi. inci. an iudex præcise.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Tres. Dum dicitur hic quod potest fieri vna pro omnibus. vide Feli. in ca. consuluit. in v. col. de offic. delega.

d ¶ Peremptorij. Ad materiam huius legis, videlicet quæ habeant vim perēptorij, vide Bart. & docto. & quæ ibi dixi in l. fi finita. §. Iulianus. de damno infec. in penulti. charta. Quibus adde quod not. Innocen. singulariter in cap. ad petitionem. de accusa. quod vbicunque aliquis fuit citatus personaliter. siue respondit, non veniam: siue nihil respondit: illa dicitur citatio peremptoria. quod dictum videntur sequi domini de Rota, & Franciscus de Rampon. hic, qui dicit se ita consuluisse. Sed istud dictum communiter solet reprobari in eo, qui nihil respondit, per istum tex. & in l. contumacia. §. j. de re iudic. & ca. consuluit. de offic. delega. & patet ex nota. per Barto. in dicto §. Iulianus. & per Ioan. and. in additio. Specu. in titu. de contu. §. j. super versi. & nota. In eo vero, qui dicit nuncio se nolle venire: communiter tenetur dictum Innocen. quod ille amplius non est citandus pro illo actu: quod nō habet vim peremptorij. Et cum Innoc. tenet glos. xxxiij. qō. iij. de illicita. & l. ex consensu. §. fina. ff. de appella. & l. fina. ff. de restitu. in integ. & glos. Post hoc reperio do. Ioan. in dicto §. Iulianus. dicentem quod pro dicto Innoc. in prima parte facit argu. in l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. oblig. videlicet quod inuentus personaliter, non debeat amplius citari. Et hoc ibi refert tenuisse recolendæ memoriæ Franciscus de Rampon. sed dicit quod communiter tenetur contra. & bene, secundum eum, quando citatus nihil dixit, vel dixit se venturum: vt patet per glos. & docto. in l. fina. Et est ratio, secūdum eum: quia in dubio non debemus præsumere in deteriorem partem, sed in beniorem. Cum ergo possit esse, quod ille non venit: quia etiam sciebat se vlterius debere citari: & sic vlterius habere aliam citationem, non debet dici quod dicatur seciſle eo animo, quia nullo modo velit compa-

gem nihil disponebatur actore absente ante litem contestatam. Item eo absente post litem contestatam, si negotium non erat liquidatum, illa lex non permittebat liquida ri actore absente. Ideo superuenit illud ius tertium istius authen. Secundum, quod actore absente, ante litem contestatam, siue post, negotio non liquidato, permittitur liquidatio eo absente: & contrahitur eremodicium, vt peruenīatur ad diffinitiuam sententiam: vt hic habetis. Procedo vlterius, 18 & quæro †, nunquid reo absente ante litē contestatam, per istam authē. si aliquid immutatum? Mart. dicebat quod sic. Omnes nostri doctores & alij doctores Moder. tenent contrarium, q̄ in reo nihil est immutatum [a], sicut apparet per l. consentaneum. quæ per istam authen. in nullo corrigitur: sed additur, quia illa loquebatur in reo ab 19 sente: hic in actore absente. †Quæro, qd si reus est præsens, & nō vult contestari litem an poterit compelli [b]? Glos. dicit quod non: sed peruenitur ad missionem in possessionem ex primo decreto. Vide istam glos. magnam post medium ibi. & idem dico, si reus est præsens, &c. Quod nota valde bene: quia iam feci verecundiam aduocatis multis iuuenibus. Et ideo si iudex præcipite partibus, quod cōtestentur litem, antequā recedant: si reus recedat, poterit cōtra eum interponere primum decretum, sine alia citatione: quia eo ipso apparet q̄ non descendit. velut in glos. & tex. nota in l. quoties. §. prætor. de noxa. & l. nemo. ff. de regu. iuris. Tene menti perpetuō. Dices tu: quare sunt necessaria tot remedia: nonne sufficit remedium illius tit. l. si quis ius dicen. nō obtempe. quia iudex potest mulctare reum. Respondeo. fateor q̄ iudex potest hoc facere, vt glo. hic subdit: tamen illud remediū non tangit negotium, de quo agitur. Si enim mille florenos solueret ille pro mulcta, tamen actor nō haberet suum: ideo sunt prodita ista alia remedia, vt actor ad suum perueniat. Venio ad vltimam partem: dicitur

rere: imo quia potius sciebat ius suum saluum vbiq; durare: arg. l. sicut. §. nō autē. & l. si debitor. §. j. qui pot. in pign. habe. & per consequens cum alia cōiectura posset capi, non debet capi coniectura contumaciæ: argu. l. ij cum aurum. & ibi no. ff. de fol. Et ita circa hoc transit dominus Ioannes & vide ad supra dicta Moder. in l. ex consensu. §. fi. de appel. Adde etiam differentiam

hic in fine, post edictorū triū & anni vnius obseruationem, &c. Quæro, vtrū proponā tur noua edicta, & nouę dilationes. In glo. sunt opi. Odof. tenet illā, q̄ proponātur no ua edicta, & nouæ dilationes: & sic isto casu habebit duos annos, & sex mēses. †Vltimō quæro: dicitur hic. ab instantia cadet actor. an hoc fiat ipso iure, vel per sentētiam. doct. tenent q̄ per sententiā: quia dicit, cadat in futuro, nō in præterito, vel præsenti. Facit q̄ no. in l. iubemus. ij. §. sane. l. œconomus. de sacrosan. eccle. vbi tangā. Dixi ple- 21 nè ff. de iur. fis. l. imperator. †Quæro, vtrum ad hoc vt pronūcietur ipsum perdere actionem, requiratur nouus libellus, & noua instantia. Puto q̄ nō: sed ex officio iudicis, de seruiente primę actioni propositæ hoc fiet: arg. l. ædiles. §. item sciendum. de ædil. edi. quod not. in l. fina. ff. de rei vendi. & quod no. de trīē. & semis. §. illud quoq;. vnde sumitur auth. item possessor. j. qui pot. in pig. habe. & ibi dicam.

1 ☞ *Post tres denunciationes, quæ habent vim peremptorij: an debeat etiam sequi peremptorium.*

2 *Si reus in vna denunciatione dixit, nolo venire, non citabitur vlterius ad sententiam.*

3 *Quōd de hoc credatur relationi nunci.*

c 1 d TRes. [c] †Tres denunciatiōes habent vim perēptorij [d]. hoc dicit. Oppo. & videtur quod post tres denunciationes debet sequi peremptorium: vt lege ad peremptorium. cum lege sequenti. ff. de iudic. Glos. ibi dicit, quod iudex potest hoc facere: non tamen habet hoc necesse. Sed istud communiter obseruatur. & istud teneatis. Alij dicunt q̄ hic loquitur quando citatus fuit inuentus. Si nautem non esset inuentus. tunc debet vltimum peremptorium proponi: vt lege 2 contraria. quod diuinare est. †Quæro, quid si reus inuentus dixit, nolo veni- e re [e]. Respond. non citabitur vlterius: vt l. Fulcinius. §. fina. quibus ex cau. in pos. ea. Ita tenet hic glo. & §. l. proxima. & l. fina. ff.

la de citatione. Sed citatio iuris cum tali cominatione habet, vim peremptorij, licet in citatione non dicatur, & peremptorie, vel æquipolens: vt probatur in dicto capitulo. cordi. iuncto eo quod not. per Innocentium in fine in capitulo primo. de electio. in sexto. Sed hoc non videtur: quia mitius agitur cum lege, quam cum homine. lege Celsus. de arbitris, Sed hoc dico quia citatio legis fit solum in certis casibus specialibus ex magna causa & cum magna deliberatione. quod not. facit quod dicit Angel. & docto res. in lege ex consensu. §. eum qui. ff. de appellationibus. Et an quodlibet tempus statutum a iure, habeat vim peremptorij. vide in dicto capitulo fœpe. & in dicto capitulo accedens. vt lite non contestata. vbi dicitur quod sic. & Bartolus not. in authentica iubemus. supra de iudic. Facit quod dicit in l. magnam. de contrahen. & commit. stipu. Et hoc no. glo. in Clemen. prima. de dolo & contu. & vnum dixit Ioan. And. in nouella. in d. c. de cætero. de re iudi. q̄ citatio generalis nominatorum, non nominatorum, &c. Sequitur Baldus in capitulo primo. de mili. vasal qui contu. est. quod nota. Item ad prædicta vide dominum Antonium in capitulo quoniam frequenter. §. quia vero. vt lite non contestata. Et dum allegaui §. in clementina. fœpe. in verbo, ad id adde quod idem voluit Ludouicus in suis no. cccxxvj. Allegat pro hoc l. aut qui aliter. §. si quis. quod vi aut clam. & dictam decisionem Rotę prælegatam ccclv. & facit tex. in c. cum olim. de testi. in verbo, ad audiendam sententiam. & in c. ij. de dolo & contuma. libro primo & dominus Antonius in. c. fœpe. de appella. & dominus Dominicus in c. cum contuma. de hęreti. in vj.

ADDE quod citatus, qui dixit se nolle venire, non est amplius citandus. Old. consi. lxj. incip. hic de duobus.

e ¶ Dixit nolo venire. Vide quod scripsi circa hunc articulum. §. eo. & in l. consentaneum. in fi. ff. col-

de in

a ¶ Credatur relationi nūcij. Nota, q̄ creditur relationi nuncij. probatur in l. j. §. cura carnis. §. de offi. præse. vrb.
ADDE an credatur relationi nuncij, Roma. consi. ccccxcvij. & Paul. de Cast. consi. cclxxv.

b ¶ Cum nō. Vide quæ dixi in l. & qui data opera. ff. ex quibus cau. maio. Nā dico q̄ id, quod dicitur, & ibi in l. vniuersi. C. de leg. lib. xj. secūdū vnā lectūram, videlicet q̄ absens cā Reipublicæ ex affectata cau sa: non gaudet priuilegio concesso ambasiatoribus, & alijs absentibus: tamen scio, q̄ ille, qui abest causa Reipublicæ in officijs per viā valoris, p̄sumit affectatasse causam absentiæ. Tex. est singularis. l. spadonē. §. fin. ff. de excus. tut. Idē tenuit Bar. in l. fi, de in integrū rest. & Bald. hic in fi. et dominus Anto. in c. quærelā. ex tra de procu.

c ¶ Consilium. Vide Bar. in l. quæsitum. ff. de re iudi. & in extrauagā. ad reprimē dū. ver. neglexerit. & vide Imo. in l. interaccusatorē in fin. de publi. iud. & vide Bar. & Ang. in l. ij. ff. si quis cautioni. et vide do. Anto. in c. quærelā. de procu.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Arbitri. No. tamē q̄ oportet notarius in præsentia iudicis tanq̄ minister suus legere sententiā, & dicere lecta fuit per iudicem. ar. l. si proc. præsentis. de verbo. obl. & ita obseruat cōsuetudo secundū Bal. & add. q̄ istd ēt procedit i sniaprīcipis gl. in auth. in medio, & in. c. iusio. nō heri. in ver. declaratione. Itē aduerte q̄ super incidēti potest ferri sentētia per aliū putanotarium. vide Alex. & Mod. in l. hac cōsultissima. §. q testa. facere pos. Ioā. de Dama. cōs. xlij. i iiij. col. Itē in eo qd dixi §. de principe, videtur in cōtrarij gl. & ibi Panor. in c. cū nos. extra de his quæ fi. a præla. sine cōsensu capi. Itē q̄ ista reg. nō procedat de iure cano. in causa matrimonij, vide Bar. in tra. differen. interius ciui. & cano. in vj. colū. Itē q̄ hæc solennitas de cōsensu partium pōt remitti, dicit Bal. in l. quoties. C. de priui. scho. li. xj. vide etiā i materia Ang. cōsi. cclxxxiij. in iij. col. vbi ponit de eo qui dixit pronuncio pro vt in consilio cōtinetur, an valeat. sequit Iaſ. in l. nec quicūq. §. vbi decretum in xiij. col. in prin. ff. de offic. proconsul & ibi in præcedenti ponit late de sentētia interlocutoria an debeat proferri in scriptis. de quo vide ad Bart. in l. ij. §. eod. titu. vbi ponit

3 de in integ. resti. †Et puto, q̄ de hoc credatur [a] relationi nuncij. Contra hoc tamen facit. §. de iudi. l. iudices. et auth. iubemus. Gl. non soluit: sed dic q̄ ibi citatus non dixit se nolle venire. &c.

2 *Sententia lata contra eum, qui index sciebat abesse causa ne cessaria, est ipso iure nulla.*

b 1 Vm non. [b] †Sententia lata cōtra absentē ex causa probabili, & necessaria, non debet ei nocere. h. d. Opp. & videtur quod ibi noceat ipso iure, sed restituatur: vt l. fin. ff. de ir. integ. rest. Sol. Gl. fatetur contrariū. 2 †Tu dic, si iudex ignorauit absentiam necessariā verū dicit gl. Sed si iudex sciebat absentiā suā sententia esset ipso iure nulla: sicut dicimus de sententia lata contra infirmum: vt not. gl. §. eo. l. ea quæ. & l. quæsitū ff. de re iud. Et ideo est consiliū, vt vadat ad iudicem aliquis, & ei notificet istam iustam causam absentiæ: quam iudex debet audire, & sententiam retardare: vt l. penult. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. & ille est excusatus. De quo facit mentionem gl. in. l. sexuum quoq;. §. publicē. ff. de procu. &c.

c Vm præsentibus. Hæc lex dicit idem, quod l. ab eo §. eo. †Nō potest venire contra sententiā qui de procuratore legitimo tempore non conqueritur. h. d. Examinaui hāc legem, & dixi §. eo. l. ab eo. ergo &c.

De senten. ex breui. reci. Rubrica.

¶ Continua vt in glossa.

1 ☞ *Non sufficit sententiam edi in scriptis: sed debet recitari in scriptis.*

2 *Sententia nulla non impedit quin sententietur.*

3 *Sententia lata a iudice nō sedente, & in qua non dicitur, sedēte: non valet.*

4 *Iudex timens partes, & qui non habet locum maiorum deputatum, & ab initio certum locum non determinauit, nec ei determinatur: potest secundo pro tribunali super curru, vel equo pronunciare.*

5 *Iudex si propter aliquam infirmitatē sedere non potest sedeat prout potest: & pronunciet.*

LEX I.

d A Rbitri. [d] Sentētia debet scribi, & in scriptis [e] recitari, & per iudicē proferri: nisi sit de maioribus, qui poterit proferre per aliū: si aliter fiat: e sententia est ipso iure nulla. h. d. totus titu. 1 †No. q̄ nō sufficit sniam edi in scriptis: sed debet recitari in scriptis. No. secūdo [f] q̄ †sen f 2 tentia nulla nō impedit quin sententietur. Vide plenè in l. si vt proponis. & l. præses. §. tit. j. Modò aduerte hic pro declaratione tex. hic dicitur, arbitri. quæro de quo iudice loquatur. Gl. dat tres responsiones. Vna q̄ dicit arbitri. i. iudicis ordinarij. Simile in l. quisquis. §. de postu. Et secundū hāc vides casum q̄ qñ snia iudicis ordinarij est nulla pōt adiri superior vt iterū pronuncietur. & vide gl. dixi in l. si vt proponis, §. tit. j. & ibi plenè. Secūdo pōt intelligi de iudice delegato: tūc hęc l. procedit sine scrupulo: vt. d. l. si vt proponis. §. tit. j. Tertio pōt intelligi de arbitro cōpromissario: & secundū hoc, frustra dicit omissa quocationis mora: quia etiā si teneret sententia non posset appellari ab arbitro. vt. §. de arbi. l. j. Op. de l. quisquis in fin. §. de postu. & in auth. vt ab illu. & q 3 su. eos sunt. §. j. †vbi requirit q̄ iudex debet sedere: aliās nō valet. Sol. Dicit gl. q̄ hæc l. suppletur p illas: qa iudex debet sedere. Alij dicūt, q̄ iudex debet sedere in cognoscēdo, nō in pronūciādo. Et in hāc opi. videtur inclinare Pe. Cōmuniter tenet cōtrariū. s. q̄ debeat sedere etiā in pronūciādo. Nam quiescendo, & sedēdo, homo fit prudens. &c. Itē, quia hoc pertinet ad iudicis honorem: vt l. quisquis. §. de postu. & §. vbi Iena. vel cla. l. fin. & ideo sis cautus, qñ profertur sentētia q̄ facias scribi, iudice pro tribunali sedente. Si enim nō dicitur, sedēte, nō valet vt l. à procedēte. §. de dila. & hæc gl. qđ tene 4 mēti. †Quæro, quid si iudex timens partes g ascendit currū, vel equū, [g] & ibi sedens pro tribunali pronunciat: an valeat? Gl. dicit q̄ sic: super verbo, recitauit et illud dictū intelligo verū in iudice, qui nō habet locū maiorum deputatū, quē debet tenere: aliās illum debet seruare: vt l. pen. de iusti. & iure. Itē intelligo in iudice, qui ab initio certū locum nō determinauit ad hoc, nec ei determinat': nā aliās deberet illū seruare: vt. l. si vt propo 5 nis. la ij. §. tit. j. Quæro, quid si iudex propter aliquā infirmitatē nō pōt sedere. Respon. sedeat prout pōt. Ita no. Io. And. in c. fi. de re iudica. lib. vj.

1 ☞ *Non debet quis esse subitus in respondēdo, pronuncian do, vel dicendo.*

An iudex possit sententia emēdare, aut interpretari ibi & nume. A.

2 *Maiores iudices possunt per alios sententias retractare.*

3 *Sententia, in qua libelli tenor no inseritur, nō valuit.*

5 *Interlocutoria etiam sine scriptis valet.*

6 *Si interlocutoria requirit causæ cognitionē, debet fieri iudice pro tribunali sedēte.*

LEX II.

h Ac lege. [h] Summaui eā tibi in præcedenti lege. Et primò ponit, qualiter sententia debet proferri. Secundo ea lata pro hibet eam corrigi. Tertiò à prædicto dicto excipit maiores iudices. Secunda ibi: 1 sed nec. Tertia ibi: exceptis. †Nota q̄ quis non debet esse subditus in respondendo, pronuncio, vel dicendo. Nota secūdo, q̄ sententiam latam, siue datā, non licet 2 corrigere. Tertiò nota † quod maio-

& idē Io. An. ibi, in addi. sed stans super equo dicitur baiulari.

h ¶ Hac lege. Adde quod dicit no. in l. his qui. ff. de testa. quod si in actorū ca-

res

Universidad de Deusto
Biblioteca

mera reperitur sententia nec sunt ibi verba ista, l. lecta. & publicata, q̃ nō valet. Ad idem quod ipse not. hic, in l. j. in fi. columna.

P. PAV. P.

a ¶ Secūdam partem. Vide Alex. cōsil. ix. in prin. volu. j.

b ¶ Pro declaratiōe. Quando iudex possit emendare vel interpretari sententiā iam latam. vide in l. dicere. de arbi. vide etiā ad hoc Bal. in l. error. in vlti. col. de iur. & facigno. in l. quia arbiter. ff. de arbi. & in l. j. ff. sent. rescin. non pos. et vide tex. in c. qualiter el. j. de accus. & ibi glo. vide Ang. & Imol. in l. iudex. de re iudi.

c ¶ Regula est. Limita singulariter hoc esse verum, nisi pro quo lata est sententia, cōfiteatur sententiā esse iniquā: quia tūc ipsemet iudex potest ipsam retractare vt voluit Inno. in c. quia plerique. de immu. eccle. & Bal. in auth. ad hæc. de vsu. Item limita nisi post sententiā, quæ in rē iudicatam transiuit, admissæ essent probationes, in contrarium parte nō oppōnēte: quia tunc idem iudex poterit sententiam retractare. Ita voluit Innocē. in causa dilecti. de rescr. in c. cum Bertoldus. de re iudi. & in c. fraternitatis. de frigi. et malefic. Itē limita, nisi in sententia excō municationis: vt in c. sacro. extra. de sententiā. §. qualiter. versi. hoc quoque.

P. PAV. P.

d ¶ Sententia interlocutoria. Circa istud b an in sententia interlocutoria regratur descripti recitatio, vide Ias. in l. nec quā. §. vbi decretum. in xj. & xij. col. de offic. proconsul. vbi ponit quid de sententia condemnationis expensarū, an regratur vt feratur c in scriptis vt dicit Alex. hic in apostil. quod tamen limitat quādo sit cōdemnatio expensarum iudicis officio. secus si principaliter peterē tur iure actionis, vt ibi per eū. quē vide, & de interlocutoria q̃ non sit necessario fienda in scriptis, vide Io. de Dama. consil. xciij. in iij. col.

d ¶ Interlocutoria. Vide Bar. in l. ne quis-

res iudices possūt p alios sētias recitare.

Oppo. ad primum, & videtur q̃ debeat dari sententia subitō: vt l. j. ff. de dam. infec. Sol. Dicit glo. ibi est specialē. Tu dic q̃ nec sentētia datur subitō, sed acceleratur cognitio. Circa istam primam partem quæro, quid est dictum hoc, ex libello partibus legerent. Glos. dicit propter duo. Primō quia hęc tabellio scribit in libello suo. Secundō, quia libellus datus in causa ponitur in sententia. Dicunt enim iudices: talis cognitor, &c. visō infrā scripto libello. cuius tenor talis est, &c. † Quod libellus inseratur in sententia, licet obseruetur cōmuniter: tamē si omittatur, vt puto, nō vitiatur sententia. Nam hic nō loquitur de libello dato à partibus: sed de libello ipsius sentētię. Item debes scire q̃ propter istud, quod sentētia debet ferri super eo quod petitū est in libello: vt l. vt fundus. cōm. diuid. & l. Pomponius scribit in negotijs. in fi. ff. de neg. gest. Dicimus q̃ in causis summarijs, vbi nō est necessaria libelli oblatio, quælibet petitio debet procedere: vt hodie habemus exp̃ssum in c. sæpe contingit. de verb. sig. in cle. Scias etiam q̃ si non apparet ex actis, q̃ iudex primo sentētiam sibi scripserit, & eā emendauerit: si tamen apparet q̃ in scriptis est lata sufficit. hoc enim approbat consuetudo. Et ista verba, quæ hic sunt, q̃ iudex debeat sibi antè formare: est magis consilium datū iudici, q̃n sit præceptū. quod verō sequitur, q̃ ipse debeat legere: istud est præceptū. & ita obseruatur. Venio ad secūdam partē, dicitur hic q̃ nō potest corrigere. contra. ff. de re iud. l. actorū. Sol. Verum est q̃ potest corrigere quo ad latinitatem, & verba, non quo ad substātiam: ita loquitur hic. Opp. de l. ab executore. ff. de appel. Soluevt in gl.

Item opp. de l. illicitas. §. fina. ff. de offic. præsi. Dicit glos. fallit in mulcta. Tu dic q̃ sentētia ibi non mutatur, sed mulcta remittitur à p̃side authoritate legis, sicut quilibet homo posset remittere quantitatem, in qua quis sibi esset obligatus. & hoc forte voluit sentire glos. Oppo. de l. Paulus. ff. de re iudi. Solue vt in gl. Item opp. de l. dituus. ff. de in integ. restit. Sol. Dicit glo. fallit ibi. Veritas est, q̃ ibi nō fallit: nō enim corrigit iudex ex officio suo, sed petita restitutione in integrū. Et ideo pro declaratiōe b istorum debes scire †: Aut iudex vult suam sententiam emendare, aut interpretari. Si emendare, aut circa verba tātum: & potest: vt l. actorum. ff. de re iudi. Aut circa substātiam, vt puta addendo, vel detrahendo: & tunc aut circa accessōria: & potest eadem die addere: vt l. Paulus. ff. de re iudica. Aut circa alia: & tūc regula c est q̃ non potest, vt hic: nisi per viam restitutionis in integrum: vt ff. de in integ. restit. l. diuus. & per totum illum titu. & §. si aduer. rem iudi. per totum. Item per viam supplicationis: vt in auth. quæ supplicatio. §. de præci. Imper. offe. & §. tit. ij. l. j. Item per viam propositę exceptionis, in casibus in quibus, exceptiōes possunt operari post sententiam: vt no. plenē in l. j. §. de iur. et fac. igno. Si verō queris, an possit interpretari: distingue, aut est iudex, qui habet merū imperium: & pōt. alias non: vt l. ab executore. ff. de appel. Venio ad tertiam partem, dicitur hic exceptis tam viris &c. Quero, à quo fiet hæc exceptio. Dicunt quidā à proximo. quasi dicat, isti maiores iudices possunt istā suam sententiam corrigere. Hoc nō est verū. non enim permittitur nisi principi: vt l. j. §. de qua. de postu. et l. j. in fi. ff. de quæstio. Dicendū est ergo, q̃ hic intelligitur quod fiat exceptio a primo dicto, q̃ non legant per se, sed p suos ministros. hic loquitur de sentētia diffinitiua †Quæro, quid in sententia interlocutoria, d debet ne recitari in scriptis? Breuiter puto q̃ non. nā solū in diffinitiua est positus iste ordo: in alijs ergo remanet regula, q̃ tantū valet, si fiat sine scriptis, quantum in scriptis: vt §. de pac. l. pactū. An autē iudex debeat sedere pro tribunali, q̃n interlocutoria ferē, est distinguendū: Aut† illa interlocutoria requirit causæ cognitionē: & debet fieri iudice sedente pro tribunali: alias nō vt l. à procedēte. §. de dila. & ff. quis ord. in bo. pos. ser. l. ij. §. dies. & no. p. Dy. in l. q̃d iussit. ff. de re. iudi.

1 ¶ Sentētia debet ferri, & recitari in scriptis.
Sentētia nulla, non habet nomē, neque effectū sentētię.
2 Interlocutoria, quæ non requirit causæ cognitionem, potest ferri per alium iudicem.
3 An laici illiterati possint esse iudices.
4 Si in sententia non dicatur, in his scriptis: an præsumatur in scriptis lata.
5 Sentētia in qua non apparet aliquod verbum, ex quo colligatur quod fuerit lecta, est nulla.
6 Promulgare, est sentētialiter legere, ex scripti recitatione.

LEX III.

Tatutis. Summaui in præcedēti. Primō recitat legē præcedētem. Secūdō illi addit.

1 †Nota q̃ sentētia debet ferri, & in scriptis recitari. e

c Secundō no. q̃n sententia est nulla, nō habet nomē, neq; effectū sententię. Et ideo dicūt aduocati, cōtra talē sententiam, si sentētia dici pōt: quod tamē negat, vel cōtra tale instrumentū, si instrumentū dici pōt. †Circa hāc legem quærit glos. vtrū sententia interlocutoria posit ferri per f aliū. Glo. dicit q̃ sic: vt l. diem. in prin. ff. de arbi. & l. sed & si interpellatur. §. j. eo. titulo. Quod intellige quando sententia non requirit causę cognitionem: aliās secus: vt not. in l. nec quicq̃. §. vbi decretum. de offi. procō. h & leg. & l. omnia quæcūq̃. ff. de regu. iur.

3 Secundō quærit glo. † vtrū laici illiterati ō possint esse iudices. Videtur q̃ non: cum enim ipsi habeant ferre sententiam ex scripti recitatione, si nesciunt literas, non poterunt legere, nec iudicare. Glos. determinat contrarium: vt videmus tota die, quod Potestates terrarum sunt milites illiterati. & hoc verum est in his, qui videntur esse de maioribus iudicibus, q̃ recitāt p alios; vt l. pxi. in fi. Præterea: ciuitas eligēdo talē illiteratū, videt velle q̃ p aliū legat, vt. l. qdam cōsulebat. ff. de re iu. Et, ppter p̃dicta dicēbā h semel i ciuitate ista in snia erat scriptū, data lata snia, p̃ dictū iudicē iustitiæ, & lecta p me notariū, de mādato dicti iudicis, &c. an valeat? Dico q̃ sic. Nā iudex iustitię huius ciuitatis, iudex ē appellatiōis. et à Ptāte appellat ad eū: ergo ipse ē superior Ptāte. sed Ptās habet vt de ma 4 ioribus iudicibus: vt hic, in gl. ergo &c. Sed quæro. † q̃d in snia nō dicat, in his scriptis: an p̃sumatur in scriptis lata Spec. ponit istā quæstionem in titu. de senten. §. fuxta. ver. non valet ibi distinguit, an plata est snia in prima persona, an in tertia? & dic vt ibi.

5 Quero, q̃d nō dicit, lecta: sed dicit solū. data fuit dicta sententia

Spe. in. d. §. iuxta. versi. nō valet glo. in. c. fi. in prin. in verbo, iniustā. de reg. iur. in. vj. & vide Bal. in l. fideicōmiss. §. j. de leg. iij. & doct. in. c. fi. de re iudic. & Ang. in repe. l, sciendum. in fi. de verb. oblig.

a ¶ Breuiores. Secundū Bal. in. l. ij. in. iij. col. 3. de peda. iud. Intellige de causis a centū aureis infra. vide Bar. in. l. diuus. ff. de bo. dam. Et fama in istis causis habet vim plenę probationis: vt per Barto. & habes post cū, in. l. de minore. §. tormēta. in vlti. col. ff. de quæstio. & ad hanc auth. adde not. dictum Matheſi. in suis nota primo & 6 secundo. & Bal. in l. Imperiū. ff. de iurisdi. om. iud. post Bar. in l. iubemus. §. sane in fi. 3. de sacrosan. ec.

b ¶ Dicitur hic. Adde quod no. gl. magna 1 §. sancimus. i auth. de exhib. re. & nor. gl. in c. fi. de reg. iur. in. vj. adde quod no. Bar. in l. mediterraneæ. C. de anno. & trib. lib. x. & quod no. gl. & doct. in ca. appellationibus. extra de appel.

c ¶ Nec est mirū. Et adde q̃ hoc dictū refert. Bal. in cōs. inci. citatio cū sit sacti iusti. Et per hoc vide quæ dixit Bald. in l. iubemus. §. de sacro b sanctis eccle. adde q̃ de partiū cōsensu sentētia pōt ferri sine scriptis: vt volunt Ioan. and. post Spe. in tit. de sentē. §. iuxta. ver si. non valet etiā q̃d alleg. Gui. de Suza. ita tenere per. l. iudicem. ff. cōmu. diui. et l. fin. j. de rēp. appel.

d ¶ Pro cōpromissis. Et istud dictū Bart. 2 alleg. pro not. Lud. i suo no. lxij. no. mirabile dictū q̃ qñ datur potestas arbitratori procedēdi inscriptis, & sine: statur eius simplici relationi de gestis corā eo: sic poterit esse testis. Et de hoc dicto facit magnū festū. d. Anto. in c. cū ad sedē. de resti. spo. & in. c. quātaullis. quod tenemēti. Sed an ista potestas dari possit arbitris. Vide Barto. in auth. offeratur. in fi. §. de lit. cōtest. Sed aduerte: quia cōtra illud notabile dictū 4 Bar. tenuit hic Lud. in. l. sciendū. de ver. oblig. & dixit Bal. in. l. fin. in v. col. 5. de cōtrahē. emp q̃ arbitrator nō tenet ꝓnūciare i scriptis. Contra istud dictū Bar. tenet Ang. hic: quia propter hæc daretur modus, q̃ quis nunquam obtineret in causa reductionis.

¶ Itē quia vbi acta requirunt scripturam, nō possunt probari per testes, nisi probētur acta facta & deperdita: in. c. cū olim. de priuile. in ca. Albericus de testi. & cōtra. Bar. tenet do. Ant. in c. Quintaullis. circa. vj. chartam. de iureiurā. & Lud. in. l. sciendū. in pe. chart. de verb. obl. & Ang. ibi in reperi. sequitur dictū Bar. hic vide Alexā. in d. l. sciendū. & vide Pet. de anch. in. c. cū a nobis. de test. vbi dicit de. ꝑ. ut. & Abb. in. c. ex literis. de probatio. & Imo. in. c. j. de iudi. A dde an acta præsumātur interc essisse, Pau. de Cast. consi. liij. & an per testes probari possint, consi. ij.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Simplici informationi. Adde circa istā defensionē Bart. quod credatur arbitratori, sequitur Com. in cōsi. vij. in iij. col. incip. viso cō promisso. & ideo si dicat in laudo q̃ partes sępe & sæpius audiuerūt ex decisione negotij sibi creditur, & ibi postea in eadē col. ad fi. & in princi. seq. dicit aliud notabile, q̃ etiā posito q̃ nō credatur arbitratori, tamē opus est q̃ opponatur hoc per pactū reductionis alias incūbit, & ibi in vlt. col habes q̃ credatur per do. Flor. de sancto Gemi. in subscriptione sua. Quod tamē credatur arbitratori in tellige quantū ad ea quæ exigūntur, quantū ad modū procedēdi ad solēnitatem, secus quantū ad continentia meriti & instantiā cāæ ga non creditur sibi, nec prę fumit nisi appareat puta si dicat, visis testibus & habitis informationibus & talire. &c. Vide Com. cōsi. I. incip. stāte statuto ciuitatis Vincentiæ. in vlti. colō. post med circa prin. Ant. de Bu. cōsi. xxiij. in iiij. colū. & de hoc an & quādo credatur arbitratori, vide in l. ne in arbitris. §. de arbi. vbi ēt scripsi de veritate istius singularis decisionis, Barto. hic, an credatur simplici dicto arbitratoris &c. vide no. Fel. i c. quoniā cōtra falsam. in j. & ij. col. extra de p. ba. post Abb. ibi, q dicit q̃ cōiter nō tenetur istud dictū & ponit vnā saluationē ad ipsum vt ibi p eū, quē vide omnino et ibi etiā in prin. ponit q̃ causis breuibus, de q̃bus hic nō requirit solennitas, & q̃ dicūtur causę breuiores & leues vt p eū ibi, quē vide postea in vj. col. super gl. Secūdo dicit q̃ in istis causis requirit saltē qualis qualis fides actorū, & q̃ relinquit arbitrio iudicis q̃ dicanē cāę breuiores. Vide quę dicit Barb. in. c. fi. in. §. de dona. Fel. in. c. j. in. iij. col. de libel. oblatio. & vide Ant. cōsi. cccxxj. qui sequit simpliciter di ctū Bar. hic. iō vide ibi circa mediū. et vi de ad Bar. in. §. arbitrorū. in q̃. char. Ire istud q̃ dicit hic q̃ iudici, intellige in actis ordinarijs. secus in probatorijs vide Fran. cons. clxiij. in viij. col. vide Fel. in c. j. col. iij. de li. obla. vbi etiam dicit q̃ in istis iudex, notarius:

e velle, quod eius simplici informationi c, & relationi credatur. quod tene menti perpetuō.

De sententijs, & interlocutionibus omnium iudicum. Rubrica.

¶ Continua vt in glossa.

2 ☞ *Sententia nulla debet iterato cognosci, & an ex eisdē actis. & nu. 3.*
4 *Procurator si fuit semper in iudicio, verba sententiæ debēt referri ad eum, si tenor sententiæ patitur. & quid si non semper fuit in iudicio.*
5 *Si dominus litem cōtestatus sit, postea iudicium agitat per procuratorem: an ipse debeat condemnari, vel procurator.*
6 *Litigum si agitatum sit per procuratorem, & dominus est præsens tempore sententiæ, in quē debeant proferri verba sententiæ.*
7 *Si dominus præsens, sententiæ tempore, vult vti iure instantiæ vult sibi competenti ipso iure, poterit in eum ferri sententia. & nu. 10.*
8 *Quid si dominus tempore sententiæ mittit nouum procuratorem.*
9 *Si lis est agitata per procuratorem, & tempore sententiæ non fuit citatus procurator, sed dominus qui fuit contumax, sententia non valet.*
11 *Si lis agitata est per procuratorem actoris, debet reus condemnari ipsi procuratori ad dandum, & soluendum domino, & non procuratori.*
12 *Quid in defensore rei: an ipse condemnetur.*
13 *Iudicium si agitatum est per tutorem pupilli, vel Syndicum ecclesiæ, debent verba sententiæ referri ad ipsum pupillum & ecclesiam.*

LEX I.

f Onuidetur. f Hæc est bona lex & singularis valde. breuiter dicit. † Sentētia, in qua non condemnatur procurator, sed dominus, qui in iudicio non interfuit, est ipso iure nulla. h. d. † No. primo q̃ si sententia est nulla, debet iterato cognosci. Secundo nota q̃ debet cōdemnari procurator, qui litigauit, nō dominus. Ad primum opp. † dicitur hic, q̃ re integra debet cognosci. Cōtra, imō ex eisdem actis: vt §. titulo secundo. l. si vt proponis. la. j. Sol. Fateor. & intellige vt ibi dixi. Ad secundū opp. j. de iniu. l. fi. Sol. Ibi tenor sententiæ non patitur, vt verba referantur ad procuratorem: & ideo referūtur ad dominum, licet absentem: vt nota. in. l. nihil supra de procuratoribus. & bene. Ex prædictis 4 sumas aliquos casus indubitabiles † si tenor sententiæ nō patitur, verba nō referuntur ad procuratorē: si tenor sententię patiē, & procurator fuit semper in iudicio, verba sentētiæ debent referri ad eū, vt hic: aliās

1

poteſt esse rogatus de actis coram se.

f ¶ Non videtur. De materia vide Alex. in l. j. ff. de re iudica. & in. l. j. ff. de verbo. obliga.

f ¶ Non videtur. vide Bar. in cōſ. clxlvij. inci. procurator in iudicio litigauit vbi disputat de casu huius l. j. & vide q̃ late loquitur. Andr. Barb.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Non videtur. Circa materiā huius legis adde primo q̃ ista reg. nō procedit de iure canonico: quia nō consideratur istam subtilem differentiam, an condemnetur dominus vel procurator secundum meram veritatem & effectum ipsum, tex. est in ca. quærelā. de elec. vbi late Pa

Universidad de Deusto
Biblioteca

nor. vide Ang: cõñ. xcij. inci. in Dei nomine procurator litigauit. secundo adde quod ista lex non procedit etiam in foro ciuili, quando proceditur sine figura iudicij secundum Ioã. de Imo. in d. c. sepe. de verbo. signi. quod exclamat Roma. singu. xxj. incip. quod lex prima. C. de sententen. vide quæ dicit Alexand. in. l. furioso. columna penulti. ff. de re iudi. Quid autem in iudicio vniuersali vel in tutore, vide Pau. consil. cccxx. An autem in sententia absolutoria debeat proferri particularis persona vide Roma. concludentem quod sic, singu. cccclxiij. incipiẽ. tex. in. l. j.

a ¶ Declaratione. Sed si in iudicio partim fuit dominus & partim fuit procurator: tunc est dubium. Vide Baldum & Salice. in. l. procurator. Adde quod Ioãnes And. in additionib. ad Specula. in titulo de sententia. §. qualiter. versicu. porro. dicit tutius esse sententiam concipi in persona vtriusq;.

b ¶ In proposito. Item fallit hic in summarijs. & no. Barto. in extrauaganti. ad reprimendum. in verbo, figura iudicij. ad fi. Sed vtrũ ista lex procedat de iure canonico: dic quod nõ vt legitur & not. in c. quærelã. de elect. & quod dixit glosſ. in cap. cum causam. de dol. & contu. & not. Bar. in. l. stipulatio ista. §. pe. de verbo. oblig.

c ¶ Agitatum. Si iudicium est agitatum per procuratorem. & dominus est præsens tempore sententiæ, vide Bartolum in lege, si furioso. ff. de re iudi.

d ¶ Ibi not. vide oĩno Bar. ſ. l. ſi ꝓcuratori præſentis. ff. de verbo. obli.

e ¶ Iuxta prædicta. vide Bar. in. l. liberto. ff. de neg. geſt. & ſ. l. furti. §. ſi qs alieno. ff. de his q. no. infa. & in. l. q ꝓrio. et ſ. l. ſi quis cũ procuratore ff. de procur

f ¶ Themate, Quid ſi agitatum fuit iudicium cum ꝓcuratore: poſtea citatur dominus ad ſententiã audiendã, an valeat talis ſententia hanc q. tenigit idem Bar. ff. de re iudi. l. furio. & hanc legẽ limita vt per Bald. in l. nihil. C. de procu. vide qđ not. Barto. in

ſententia eſt nulla. Si autẽ nõ ſemper fuit in iudicio verba ſententiæ debẽt referri ad dominũ: & hoc etiã nõ eſt dubiũ. Sed ſi in iudicio partim fuit dominus. & partim procurator, tunc eſt dubium. Pro cuius declaratione a quæro, †quid ſi dominus cõteſtatus eſt litem per ſe, poſtea iudicium agitat per procuratorem: vtrũ ipſe, vel procurator debeat condemnari. Et videtur ꝙ dñs: vt. l. furti. §. ſi quis alieno. ff. de his qui notã. infa. & hac lege à contrario ſenſu. Bul. & Io. cõtra: quia ſiue dominus fuit cõteſtatus litem, non debet condẽnari procurator, qui eſt præſens tpe ſententiæ. Et allegat ff. de nego. geſt. l. liberto. §. fi. & l. licet. §. ſi plures. ſ. eo. ff. de procu. & l. nihil. ſ. eo. Et iſtæ allegationes ſunt hic in gl. allegat etiã. ff. de proc. l. ſi quis cũ procuratorio. in princi. & l. qui proprio. in prin. e, tit. & in qualibet earum no. Nõ obſtat l. furti. §. ſi quis alieno. quia ibi ſubaudi maximè. Nõ obſtat hæc lex: quia hic notat facti accidẽtia, ꝙ dñs nunq; fuit in iudicio. Vel expone, nõ fuit in iudicio. ſ. aliqñ. Subdit gl. ꝙ de conſuetudine vterq; condẽnatur, vt opi. omniũ ſeruẽt. Sed de iure cõmuni teneo opi. Io. & Bul. quæ eſt vera, ſicut deus eſt in cœlis. & oſtendo rationem. Regula gñalis eſt, ꝙ quæcunq; gerimus, niſi in noſtra perſona initiũ ſumat, etiã inutiliẽ actũ efficiũt: vt. l. quęcũq;. ff. de act. & oblig. & ideo in cõtractibus, ſi ꝓcurator eſt præſens, & tu promittis dño, nõ ꝓcuratori præſenti, cõtractus eſt nullus: vt not. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulã. ff. de verbo. obl. & de ſtipu. ſer. l. j. Tex. eſt in l. eũ qui. §. Iulianus. iij. de cõſti. pec. Ita in propoſito b eũ iſte quaſi cõtractus, qui celebratur p ſententiã: vt. l. iij. §. idẽ ſcribit. ff. de pec. & ibi not. Ideo ſi agatur per ipſum procuratorẽ, requiritur ꝙ in eius perſona initium ſumat: alias actus eſt inutilis. & iſta eſt veritas.

Modo intelligatis hanc legem. & propter hoc dico in quolibet actu, qui celebratur in ipſo iudicio, idẽ dicendũ eſt. Nam ſi fiat litis cõteſta. in qua lit. cõteſt. etiam quaſi cõtrahiẽ. vt no. in l. ij. §. fi. de præto. ſtip. verba litis cõteſtatiõis debẽt referri ad perſonas ipſorum conteſtantium litem. & ſic in quolibet alio actu: & hoc eſt fundamentum iſtius materiæ. Modo procedo, quid econtrario: † pone quod litigium eſt agitatum c per procuratorem, tamen dominus eſt præſens tempore ſententiæ: in quem debent proferri verba ſententiæ. Videtur quod in dominum. vt hic videtur ſentire gloſſ. reſpondendo ad hanc legem, in ſecunda reſponſione. In contrarium facit l. procuratoribus ſupra de procurato. & ff. de procurat. l. mutari. vbi dicit gloſſ. quod dominus ſuperueniens omnia ex integro debet agere, vt in eum transferatur iudicium. ad idem ff. de procurato. l. in cauſæ. ſi ex parte. vbi dicit gloſſ. quod procurator debet cedere domino ius inſtantiæ, ipſe poſsit litigare. Breuiter, pro huius declaratione debetis ſcire quod ad hoc vt ſententia valeat requiratur, quod verba ſententiæ referantur ad eum qui tunc eſt præſens: vt ſupra dixi. Item requritur quod ille, in quem fertur ſententia habeat ius inſtantiæ: aliàs reperiretur ſententia lata ſine inſtantia, quæ eſſet ipſo iure nulla: vt l. prolatã. j. eo. Hoc præmiſſo ſcias, ꝙ dominus ſuperueniens quandoq; vult habere ius directum inſtãtiæ nomine ſuo: & tunc oportet, ꝙ omnia de nouo fiãt, ſecundum gloſ. quæ eſt in d. l. mutari. ꝙ fiat vnico actu dicendo ſic, do libellum prout dedit procurator, litẽ cõteſtor, vt fecit ipſe, & ſimilia. & ſic vnico actu omnia repetentur. Quãdoq; dominus directum ius inſtãtiæ vult habere ex perſona procuratoris: & g tunc oportet ꝙ fiat ceſsio, ſecũdum ꝙ not. in dicta l. in cauſæ. ff. de procu. §. ſi ex parte.

7 † Quãdoq; dominus vult vti iure inſtãtiæ vtili ſibi cõpetenti ipſo iure. Nam ſcias, ꝙ omnium quæ in iudicio agitãtur, quæritur dominovtilis ſine ceſſione: vt l. in cauſæ. in fi. de procura. & in l. in omnibus. de præto. ſtip. Facit optimè ad prædicta quod not. in l. iij. §. ſi ex conuentione. vlti. gl. ff. de re iud. tunc ſi dominus vult ex vigore iſtius vtilis inſtantiæ, poterit in eũ ferri ſententia, & valebit. & ſic verba ſententiæ in eius perſona i debebunt proferri, per rationes prædictas. Non obſtat l. procuratoribus. ſ. de procur. quia fateor, ꝙ inuito ꝓcuratore, nõ poteſt dominus aſſumere iudicium: ſed eo voſẽte & tacente, ſic: vt l. quæ omnia. in princi. & ibi not. ff. de procur. Item non obſtat mutatio, quæ fit de directo, iure inſtantię ad vtilem l. quãquã. §. Iulianus. de aqua pluuia. arc. d & quod ibi not. d per Dyn. Iuxta prædicta c quæro † retento eo themate, procurator proſecutus eſt litẽ, dñs tempore ſententiæ e mittit nouũ procuratorẽ. Certè idem in ipſo procuratore nouo, quod dixi in ipſo dño per eaſdẽ rationes: quia ille erit in iudicio procuratorio noĩe domini, pro illo iure vtili inſtantiæ quod com petit dño. Item quęro, retẽto † eodẽ themate f: liȝ eſt agitata per 9 f procuratorẽ tẽpore ſententiæ fuit citatus dñs ad audiẽdam ſentẽtiã, nõ procurator et dñs fuit cõtumax: an valeat ſententia: Videt ꝙ ſic: quia cõtumax pro preſenti habet: vt l. properãdum. §. ſinautem reus. ſ. de iudi. Sed in præſentẽ valeret, vt dixi: ergo &c. Cõtrariũ in cõſulendo determinat dñs Lambertinus de Ramponibus, antiquus aduocatus Boñ. & egregius doctor, per l. procuratoribus. ſ. de procur. Hoc oſtendo per rõnem, qñ quis mittit procuratorẽ ab initio, videt dicere ꝙ ipſe nõ vult litigare ꝓ ſe: vt l. j. circa fi. ff. de ,pcur. Itẽ quis nõ poteſt cogi ꝓſonaliter venire: vt l. fi. ſ. de procur. Dñs igiť, qui ab initio miſit procuratorẽ, videt dixiſſe ꝙ nõ vult litigare per ſe: ergo nõ debet citari ipſe, imò ,pcurator: ſed procurator, qui erat dñs litis, non fuit citatus. Apparet ergo ꝙ talis citatio nõ fecit dñm cõtumacem: meritò ſententia in 10 eũ lata, eſt ipſo iure nulla. † Quod igiť dixi, ꝙ ſententia põt ferri in dñm præſentem, ex vigore vtilis inſtãtiæ: eſt verũ, ſi ipſe vult vti illo iure vtilis inſtãtiæ: nõ enim poteſt cõpelli, vt eſt dictũ. Et ideo in qõne præcedenti oportet intelligi, ꝙ dñs erat ibi præſens ad ſententiã audiẽdam: aliàs eſſet neceſſe ꝙ ex aliȝs actis colligatur. ꝙ ipſe vtebatur illa inſtãtia: aliàs ſimplex ꝓſentia nõ ſufficeret, ꝙ ea, q̃ ſunt dicta ſ. g Venio ad illud h ꝙ dictũ eſt ſ. in gl. vt h omniũ ſeruẽt opi. vterq; condẽnetur: vtrũ hoc ſit bene dictum. Dñs Ray. dicit ꝙ nõ: imò ex hoc oĩno deſtruit opi. quia per hoc tollitur reo beneficiũ l. furti. §. ſi quis alieno. ff. de his qui no. infa. vbi dicit ꝙ qui cõdẽnat per ,pcuratorẽ, non eſt infamis. Hic igiť infamaret dñs, quãquã litigauerit ꝓ procuratorem. Et in hoc reſidet do. Cy. Pro eis induco i æquiparando ſniam ad cõtractũ: ſi i aliqs ſtipularet Titio abſenti, et ſibi valeret ſtipulatio ,p parte, et pro parte nõ: vt l. ſi mihi & Titio. de ver. obli. ergo qñ procurator cõdemnaťr, & dñs, valet pro parte præſente, & pro parte abſente nõ. Cõſuetudo obſeruat opi. gl. & ego eã ſuſtineo de iure, & dico ꝙ verba iſta debẽt ſic intelligi, qñ procurator eſt ꝓſens, cõdẽno ,pcuratorẽ & dñm, hoc eſt, ,pcuratorẽ & dñm in ꝓſona ,pcuratoris. Pro hoc intellectu facit l. aduerſus. & l. ſi duo. ff. de arb. et 11 p hoc ceſſant obiectiões factæ in cõtrariũ. † Quæro. qđ ſit ecõtra in ,pcuratore actoris: ,pcurat actoris eſt in iudicio, reus condemnaťr, i cuius ꝓſonã debẽt referri verba cõdẽnatiõis. Rñ. i ꝓſonã ,pcuratoris: ga reus debet cõdemnari ipſi ,pcuratori: vt l. licet.

§. ſi

l. mutari. in fin. ff. de procur. et quod dixi in l. meminerint. j. vnde vi. et adde Bar to. ſ. l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler. de verbo. & vide gloſ. & Bart. in d. l. nihil. & no. Bar. in l. mutari. ff. de ,pcur. adde Pe. de Anch. conſi. cxcj.

h ¶ Dicta ſupra. Vnde pro intellectu huius legis. vide Bart. in l. furi. ff. de re iudi. & Bald. hic omnino in iij. colum.

¶ Venio ad illud. Hanc legem limita non procedere in criminalibus: caſus eſt nota in l. ſi. j. de iniu. Sed de illius intellectu, vide Barto. in prin. huius legis. & quid in criminalibus & in dictis, vide Bal. hic in penul.

i ¶ Induco. & illud quod tenet gl. tenet etiam gloſ. in l. querelam. in gloſ. iij. de elect. ſecũdum quod vterque debeat condemnari.

a ¶ L. hoc iure. Adde ꝙ vnus caſus eſt ſpecialis, in quo procurator põt agere iudicati: vt eſt tex. et ibi Bar. in. l. actor. ff. de procu. & vide Lud. in l. iiij. in prin. ff. de re iud. vt ibi habes clare per moder.

b ¶ In defensore rei. Quando quis venit vt defensor ſine mandato, quis debeat cõdemnari: adde Bart. in l. liber. in fin. ff. de nego. geſt. Adde an valeat ſententia lata cõtra ſyndicũ, qui ſitẽ cõteſtatus nõ eſt. Paul. de caſt. conſil. cccxviij.

c ¶ Siactori. Adde ꝙ d. ſ. ſi actori. nõ videtur bene ,pbare hãc opi. quia ille tex. loquit in ſtipulãdo ,p pupillo, vel adulto. Sed melior eſt. ſecundũ Bal. hic tex. in. l. ſi ideo. §. j. ff. de euic. qui tex. eſt ſingu. ſecundũ Bal. hic.

d ¶ Syndico. Vtrum verba ſentẽtiæ referãtur in perſonã tutorũ, curatoris, & ſyndici eccleſiæ. & vide in d. l. ſtipulatio. §. pen. & ibi Ange. & cõmuniter dicto. tenẽt cõtra Bar. & vide quæ dixi poſt Imo. in. l. ex cõtractu, ff. de re iudic. & d. §. pen.

e ¶ Reputabatur. An valeat ſententia iudicis infamis & excõicati: adde quod Bar. in. l. quidã cõſulebãt 13 de re iudi. allegãdo iſtã legẽ, videtur fortius dicere ꝙ valet ſententia, & ꝙ iſtud c de infamia, intelligiť de delegato, nõ in ordinario: vt per doct. in. c. cũ ſuper. de offi. dele. Vide glo. xiiij. d q. j. in ſum. & in q. viij. Videntur dicere ꝙ iſtæ ſniæ latæ ab excõicato valeãt, do nec detegaẽ infamia: poſt nõ. Vide tex. in ca. ad probandũ. de re iudi. in ver. publice. Et cũ opi. Barto. hic videtur tranſire Io. And. & do. Ant. & Abb. in. c. fraternitatis. de reſt.

f ¶ Apprehende. Adde Bar. in l. j. ſ. de reſti. & dic quod excepio hic poſita non eſſet congrua, niſi de ponereť cã quare eſt infamis: vt extra, de reſti. præſentium. in vj. & ꝙ no. Bart. in l. iij. ff. de teſti. & in l. ad teſtũ. §. quod di cũ ff. de teſta. 1

g ¶ Cõtinet. Imo hic non obſt. dicimus ꝙ valet ſententia lata ſimpliciter ſuper facto ſeu ſimpliciter facti declaratoria aliter non continens condẽno vel abſoluo: & hoc in crimi- 2

§. ſi plures. ff. de procu. & l. accipiẽtis. de auho. tut. & hoc per rationẽ prædictã: quæcũq; gerimus &c. Aduerte ꝙ hoc, qđ dico, eſt verũ in verbis cõdẽnatorijs: verba autẽ executoria debẽt referri ad dominũ, nõ ad procuratorẽ, verbi gratia: condẽno Titium tali procuratori actoris ad dandũ, & ſoluendum cẽtum, petita ipſi dño, nõ procuratori niſi haberet ad hoc ſpeciale mandatum: vt l. hoc iure. a ff. de ſol. & l. ſed ſi tãtũ. ff. depac. Et idẽ dico in coniuncta: perſona, quæ agit pro cõiuncta: quia verba condẽnatoria referũtur ad ipſum: verba exceptoria cõdẽnationis debẽt referri ad dñm: qm ipſa cõiuncta perſona nõ põt ſolutionẽ recipere: vt l. iij. §. j. iudi. ſol. & l. vero procuratori. de ſolu. & l. iij. ff. ſol. mat. Ex hoc habes qualiter tu procurator actoris, formes libellũ: quia debes petere condẽnari reũ tibi procuratorio nomine: ad dandũ, & ſoluẽdũ dño, nõ tibi: 12 niſi de hoc habeas ſpeciale mãdatũ. † Quę b ro quid in defenſore b rei. Breuiter, quidam eſt defenſor, qui venit ad allegandũ cauſas abſentiæ: ille nõ condẽnatur: vt l. liberto. in fi. ff. de neg. geſt. Quidã defenſor venit ad plenã defenſionẽ: & tunc aut venit ad defendendũ animo nouãdi: & tũc ſine dubio ille condẽnaťr: vt l. delegare. de noua. & de nego. geſt. l. ſoluendo. de ſol. l. ſolutionem. Quandoq; verò venit non animo nouãdi: & tũc ſi qdẽ dño præſente. & patiẽte, videt habere mãdatũ: vt l. q patiaťr. ff. mãda. & iõ eſt idem quod ſupra dixi in procuratore, ſi dñs eſt ignorãs, ita ꝙ non eſt mandatũ tacitũ: vel expreſſum: tũc condẽnať ipſe defenſor, & in eum fiet executio: vt l. Plautius. ff. de procu. & cõdẽnať ipſe defenſor nomine Titij. Ita no. Inn. in c. cauſam. qui filij ſint legi. † Quæro quid in tutore, & curatore, & ſimilibus? Breuiter expedio. Nos dicimus ꝙ verba cõtractus celebrati. debent referri ad pupillũ. l. eũ. §. ſi actori. c de cõſt. pe. Ex hoc cõcludo, ꝙ ſi verba ſniæ referantur ad ipſum pupillũ, licet iudiciũ agitetur per ipſum tutorẽ, ꝙ valet eadem ratione. & per hoc idẽ dico etiã in ſyndico d eccleſiæ, ꝙ ſi verba ſententię referanť ad ipſam eccleſiã licet litigiũ agitet ꝓ procuratorẽ, ꝙ valeat: & hoc de iure ciuili: nec i hoc eſt diſcordia i ter ius canonicũ, & ciuile, ꝓ rationẽ prædicta. quod plenè examinauí in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulam, aliàs ſi ſtipuletur. ff. de verbo. obliga.

Si iudex eſt excõicatus, vel infamis, & reputabatur contrarium, eius ſententia valet & nume. 2.

In Defectibus non publice notis, ex quibus detegitur aliquem non eſſe iudicem, ſufficit eum eſſe in quaſi poſſeſſione illius iuriſdictionis, vt ſententia valeat.

Exceptio cõtra iudicem, qualiter debeat formari.

LEX II.

SI arbiter. Iſta lex habet duas lecturas. Sciãm primã. h. d. † Cõmunis error excuſat. ſecundũ ſecundam. h. d. Caſus ſuperueniẽs in perſonã iudicis, ſententiã nõ extinguit. h. d. Opp. & videt ꝙ ex hac electione effectus ſit liber: vt l. Barbarius. ff. de offic. præto. Sol. Ibi propter publicã vtilitatẽ qa multa geſsit, & multa fecit: hic ſolũ vnam ſniam dedit. Iuxta hanc legẽ † quęro quid in iudice excõmunicato. an eius ſententia valeat? Rñ. debemus diſtinguere, vt ex hac e lege colligiť. Aut publicè reputabaťr c non excõicatus: aut erat excõicatus: publice.

Primo caſu valet ſnia. Secundo caſu non: vt extra, de re iudi. c. ad probandũ. Et idem poſſemus quærere in iudice infami, an eius ſententia valeat. Et diſtingue aut erat publicè infamis, aut habebatur ab omnibus hominibus bonæ famę. Primo caſu nõ valet: ſecundo ſic, per hanc legem. Et quod not. per glo. ff. de teſta. l. cum lege. in fin. ex 3 tra de reſcrip. c. ſciſcitatus. † Et idem in aliȝs defectibus, ex quibus detegitur aliquẽ non eſſe iudicem. ſufficit quem eſſe in qua ſi poſſeſsione illius iuriſdictionis, & illum defectum non eſſe publicè notum: vt hac l. 4 cum. l. ſ. alle. † Et ex his apprehende, f quaf liter debeat formari exceptio contra iudicẽ: non enim ſufficit dicere, dico te non eſſe iudicem meum: ſed debeo adijcere, & te non eſſe in poſſeſſione iuriſdictionis: vel te ab omnibus reputari non iudicem: vt hac lege probatur. & de teſtamen. l. j. & quod ibi notatur.

LEX III.

1 g RÆſes. †Sententia, quæ non cõtinet g abſolutionẽ, vel condemnationem, vel equipolens eſt ipſo iure nulla. h. d. Opp. de l. in i ſumma. ff. de re iudi. & de arbi. l. quid tamẽ. §. j. Solu. Ibi continebatur æquipollens ad condemnationem, vel abſolutionem. Oppo. de l. eos. j. de appel. Sol. Ibi eodem modo continetur æquipollens. Nam cum iudex confirmat primam ſententiam, ſi primus cõ demnauit, videtur damnare. ſi primus abſoluit, videtur abſoluere. Et per hoc vidi in h ciuitate iſta h quandam ſententiam huius te noris, talem reum abſoluimus, victum vi- k ctori in expenſis: ſed ibi non fuit adiectum condemnamus. Certè illa ſententia eſt nulla, quantum ad condemnationem expenſa- i rum, per hanc legem. In contrarium facit i ſ. de fideicom. l. verbum, volo. Sed aliud in vltimis voluntatibus, quæ fiunt à teſtatoribus, mortis cogitatione turbatis: vt l. hac cõſultiſsima, qui teſtamen. face. poſſ. Sed ſententia debet ferri deliberatè, & ſcribi & emendari, vt ſ. titu. j. l. ij. ideo non ſubaudiťr verbum ibi, condemnamus: niſi præceſſiſſet ſententia condemnatoria hoc modo, reum condemnamus, & victum victori in expenſis: tunc condemnatio valeret. Nec eſt necesse quod verbum ſubintelligatur: ſed omnia iſta veniũt ad determinationem iſtius verbi condemnamus, quod præceſsit argu. pro hoc. ff. de publica. l. j. circa prin. & l. j. ad leg. Iul. de vi.

Ordo vnius cauſæ, ſi ad aliam cauſam pertractur, non re addit ſententiam nullam. & quid in ordine vnius cauſæ ad ſeipſam. & nu. 3.

Subſtantialis ordo iudicij ſi omittitur, vitiat id quod agitur.

Quæ ſint de ordine ſubſtantiali iudicij.

Citatio non eſt de ſolemnitate ſubſtantiali iudicij.

Cauſæ cognitio ſit partibus præſentibus, vel abſentibus, per contumaciam.

Sententia ſi eſt lata parte præſente, vel contumaciter abſente, præſumitur lata cauſa cognita: niſi ex temporis breuitate aliud præſumatur.

k RRolatã. k † Sniã lata cõtra ordinẽ iudiciarĩ eſt nul 1 la. h. d. Et pone exẽplũ: ſi fuit omiſſa litis

Universidad de Deusto
Biblioteca

an publicatio testium sit de substantia iudicij, vide late Feli. in c. cū I. & A. extra de re iudi. & vide etiam Bal. de publi. in c.j. in inq. col. ſi de inuest. inter domi. & vasa. lis oria. Item in quibus casibus requiratur litis cōtestatio. & in quibus nō, vide late Bar. in trac. de Gabel. in ix. parte ix. col. & seq. Item adde q̄ peremptorium non est de substantia quando partes sunt præsentes, secundum Bal. in l.j. j. quomodo & quando iud. & in auth. ſi omnes. C. ſi vt ſe abhære. abſti. Item no. quod iure cognoscere ordine non seruato, est ius alterius auferre vt dicit Bal. in c.j. §. iniuria. in iiij. colū. de pace iur. fir. An autē ista requisita requiranē in sententia arbitri. vide Ang. cōſil. cccxv. inci. testator quidam. in iij. col. Item nota, q̄ ista quæ requirūtur de ſolēnitate iudicij nō requiruntur quādo causa vertit corā iudice seu officiali ignorāte leges seu ius. Vide Bal. in authen. niſi breuiores. ſ. de sent. & breui. recit. et circa istā materiā quando agitur cōtra prælatum tutorum vel curatorum tanquam dilapidatorem bonorū ecclesiæ pupilli vel adulti posſit procedi ad receptionē testium lite nō contestata, & etiā ad diffinitiuam sentētiam. vide Roma. singul. cccxcj. Item in notarijs obſeruandus est ordo iudiciarius & quando. vide Aegi. de quo habes in Berachi. in verſi. notorium. Item q̄ ſicut omiſsio ordinis iudiciarij vitiat in ordinarijs. vide Feli. in c. eccleſia ſanctę Mariæ. in v. no. de cōſt. ¶ Prolatam. De hoc etiam dicit Bart. in auth. hoc ſi debitor. j. de pign. Fallit niſi iſte ordo eſſet datus a principe. Ita ſingulariter dicit hic Bal. in iij. colū. quia tunc omnino ſeruari debet. Et an ſententia nō viſis actis ſit nulla, vide Bald. in l. ij. C. de eden. & vide in l.j. ff. de ſer. per Alex.

a ¶ Et iſte ſi peruertitur. De peruerſione hac vide etiam quæ not. ſcripſi poſt Bar. in auth. ſi quis. ſ. de testi. & no. Bar. in l. ſi quæramus. ff. de testi.

b ¶ Et ideo gloſ. Vide Bar. in l. properandum. in prin. C. de iudi. Adde tamē, quod in causa liberali, & monachali nō eſt neceſſaria lit. conteſt. Tex. eſt, & ibi Bal. in l. iuſta. ſ. de libe. cau.

c ¶ Ordo ſubſtantialis, ſi omittitur, vitiat proceſſum: alias hoc nō eſt verum in ordinario. Si enim certus ordo datus ſit, debet ad vnguem ſeruari, licet nō ſit ſubſtantialis, ſecundum Inno. in c. ex tenore. in gloſ. j. circa princip. de appel. & eſt gloſ. not. in cle. j. de iure patr. & eſt tex. in l. certe. j. quādo proue. & ibi per doct. per Bald. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vtili. publi. Dixi in l. vniuerſa. & Bal. hic. Adde an ordo vitiet proceſſum. Bald. conſil. cxxxviij. iiij. volu. Et adde quod voluit Spec. in tit. de peti. & poſ. §. j. ver. quid ſi primo. vbi tenet quod licet lata ſit prima ſentētia ſuper proprietate, quod nō per hoc eſt, quin valeat. Et hoc clarius ſequitur Abb. in l. cum dilectus. extra de cauſa poſſeſ. & proprieta.

d ↠ P. PAV. P. ¶ De ordine ſubſtantiali. An publicatio teſtiū omiſſa reddat proceſſum nullum, vide Fel. late in c. cū I. & A. extra de re iud. Alex. in l. diuus. col. j. ff. de re iudi. quod non etiam ſi ſit petita publicatio teſtium, vide Barba. conſi. lxxxiij. in iij. vol. in iij. colum.

e ¶ De ſubſtantia. Vide notata per Bal. de vindi. lib.

f ¶ Remoueremus. nota quod omiſsio publicationis proceſſus, & teſtiū non vitiat proceſſum. Quod limita ſecundum glo. in c. fina. de hæreti. in vj. in verbo, iudiciali niſi fuerit petitum quod viderur tenere Inno. in c. cum I. & A. extra de re iudi. q. no. & adde q̄ Bal. in c.j. ſi de inue. inter do. & vaſal. lis oria. cōcludendo dicit, q̄ publicatio teſtiū omiſſa, nō reddit iudiciū nullum, ſecundū gl. ſed tū ſentit cōtra hic. Nā ſine illis teſtibus ſententia lata eſt aliqua: & maxime abſolutoria. & l. cū putarē. ſa. erc. & l. eo tēpore. de pecu. & l. ſi nō ſortē. §. hæredi. & q̄d ibi gl. de condi. inde. & vide Bal. in præalle. loco cōcludentē, q̄ vna pars pōt cogere aliā ad cōcludendū in cā & multa allegat & inter cætera alle. Inno. in. c. paſtoralis. de cau. poſ. & alia iura, quæ ibi vide per eum late. & maxime quia eſt de ordine iudiciario, in c. quoniam contra de proba. & late vide per do. Ant. in c. paſtoralis. Et de dicta publicatione adde ea, quę dixi in l.j. §. ſi. de præ. to. ſtipu. vide tamē ad prædicta gloſ. & Bar. in l. ſolā. ſ. de te ſti. & vide Bart. ad reprimendā. in verbo, figura iudicij. & ibi etiā de concluſio ne in cā. & per doct. in. d. c. cū. I. & A. & per Imo. in. l. diuus. ff. de re iud. in. iij. co. & an publicatio te ſtiū ſit de ſubſtātia. & vide gl. in. l. ſolā. ſ. de teſti. & ibi Bar. & Bald. in. l. geſta. j. de re iudic. & quod no. Bar. in auth. at q ſemel. ſ. de prob. ver ſi. circa tertiū. Et de iſtis publicationibus vide quod not. Inn. in c. Albericus. de teſti. & vide quæ dixi poſt Bar. in. l.j. ff. de in ius vocā. & no. Inn. in c.j. de iud. & Abb. in c. cū dilectus. de fid. inſtr. Ad de. q̄ omiſsio publicationis teſtiū, non vitiat ſententiā: maxime ſi aperte non fuerit petitū. conſtituit Petr. de Ancha. conſi. lij. incip. omiſsio publicationis.

↠ P. PAV. P.

g ¶ Vtrū citatio. adde aliud ſubſtātiale videlicet dilatio ad deliberādū: vel, cedere vel contendere. quæ ſi nō datur petēti iu dicū, iudicium erit nullū. gl. no. in. c. vxor felicis. in vij. qō. & in cle. ſępe. in ver. neceſſario. & melius in ver. litiſcontestatio, de verb. ſignī.

↠ P. PAV. P.

h ¶ Cauſę autē cognitio. Adde Bart. in l. cū iudex. Com. cōſ. I. inci. ſtante ſtatuto ciuitatis Florētiæ. in iij. dub. vbi dicit idē eſſe in arbitro, & arbitratore. quāuis habeāt pleniſsimā poteſtatē. in dubio tamē præſumit interueniſſe cauſę cognitio in arbitratore ſecundū eū ſentit gl. ſecus tamē eſt in iudice per rationem quam ibi aſsignat, quicquid dicat non diſcedas a Bart. & quod probationes non ſunt de ſubſtantia. licet ſine eis reddatur ſententia iniqua, vide Com. conſi. cij. in v. dubio. & quod idem ſit in arbitratore, vt propter breuitatem temporis red datur laudū nullum, tenet Lanfr. in tract. de arbi. in vj. char. ad ſi. verſ. xxij. Item in quinto, an ſententia ſit nulla quādo nō præceſsit cauſæ cognitio vi de latiſsime Fel. in. c. eccleſia ſanctæ mariæ. in. vj. col. cū vij. ſeq. extra de cō ſti. vbi latiſsime ponit de materia eius q̄d ſit ſine cauſæ cognitione. Item q̄ quādo ſertur ſententia ſine cauſæ cognitione, vel non admiſsis probationibus ſit nulla, vel ſaltē retractanda, vide Anto. conſi. xxvij. prope ſi. Item de ſententia lata nō viſis actis vide Ial. poſt alios in l. ſi is apud quem in iij. col. ad ſi. & ſequē. C. de in ius voc. & in l. iudices. C. de iudi. vbi etiam loquitur quando tam pro breui tempore &c. & vide in c. ſi pro deliberato. in v. col. de offi. delega. vbi idem dicit in cōſilio præſtito ab antiquo, præcipitanter contra limitationes vt ibi. Vide per eum. & adde q̄ ſi iudex in ſententia atteſtaretur ſe ſummarie cognouiſſe etiam vtiaretur ſententia, cū requiratur plena cognitio, vt per Bar. in extrauaganti, ad reprimendū. in verſicu. ſummario. ad finem. & quod non ſit in laudo, vide Barba. conſil. xxxviij. in vltima columna.

i ¶ Dicitur fieri. An præſes debeat citari adde quæ dixi in l.j. ff. de in ius vocan. & dixit Bal. in cap. j. de mili. vaſal. qui contu. eſt, quod ſi præſens, & inſtructus, & alias comparuit, non eſt citādus: alias pōt declarare mandatum quod ſit ſibi ex prouiſione. Allegat Joan. And. in nouel. in c.j. de iudi. Et ad Bar. hic adde eum in l. cū iudex. j. eo. & Bal. in l. ſi fraten. in fi. de his quib. vt indig. Et adde in rub. ſ. de in ius voc. Adde q̄ præſentes ſententiæ ſint citandæ laudat Ioan. Andr. in addi. ad Specu. in titu de ſententia. §. vt autem. ver. & nota.

quando

a ¶ Contrarium puto. In ſi. ver. & ver. ſeq. & ſic de ſubſtantia iudicij nō ſunt probationes: vt eſt tex. in l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inof. teſta. & in l. cum putarē. fami. ercis. quæ iura ad hoc alle. Bal. in l. ſi & minores. C. ſi aduer. rem iud. & in l.ij. in conſt. & reprobata in gl. in contrariū. & vide Ab. in c. aſſerte. de præſump. & Bald. in l. iudices. ſ. de iudi. An citatio ſit de ſolennitate iudicij, & in cuius fauorem ſit inducta citatio: vide Bart. in l. ea q. C. quomod. & quando iud.

b ¶ Inſtructus. Nota, ex breuitate temporis, præſumitur non interueniſſe cauſęco gnitio. Iſtud dictum ſequitur do. Ant. & Mod. in d. c. ij. de re iudi. & in c. electionem. de conceſ. præben. & in capit. veſtra. poſt mediū. de cohab. cle. & mul. & in c. eccl. ſan. Mariæ. de conſti. per Pet. de Anch. in c.j. de re iudi. in vj. & vide aliqua pulchra dictain ſimili in c. ſi pro debilitate. in x. col. de offi. de leg. pe. Mod. in l. eum qui. ff. de iurid. om. iudi. vide omnino Bal. in conſi. incip. dominationibus magnificis, & il luſtribus. circa fin. Adde Bal. con. cccc. iiij. j. volu. incip. longum thema. vbi dicit, quod ſententia lata breui tempore in cōſeſſum etiam, nullis dilationibus præcedētibus, tenet Pe. de Ancha. conſi. ccl vj. & de ſententia lata breui ſpatio, vide Pau. de Caſt. conſil. cxcviij.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Latā subito. Vide Alexā. multa ad hoc alle. conſ. ccclxj. in iij. col. Item vide Iaſon. in l. properandum. §. j. in ix. nota. vbi limitat non procedere in actis probatorijs, & iudiciarijs.

d ¶ Pro hoc plene. Pro hoc etiam facit, quod not. Bal. in l. captatorias. ſ. de teſta. mili. quod ſi executor teſtatoris, vel legis, feſtinanter exequatur, derrahetur. Ideo dicit Ioan. And. in c. ſi pro debilitate. de offi. deleg. quod ſi conſul tor repente conſultat, conſilium eſt nullum ipſo iure. Limita tamen, niſi prædicta fierent in confeſſum: quoniam tunc nullæ ſunt partes iudicis. vt no. in l. proinde. ad legem Aquil. ij. q. j. mos in quenquam. His adde quod glo. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. in glo. fina. de conſtitu. dicit, quod ſententia lata non præcedente probatione eſt nulla. quam ibi tenet do. Anto. Et ſi feratur per iudicem non viſis actis, per ca. cum Bertoldus. de re iudic. vel non expreſſe ſit denegata defenſio. Facit ij. q. j. primates. Idem dicit, ſi reſciatur exceptio peremptoria, non ſubſiſtente preſumptione contra opponentem: vel ſi ſubſiſtat: offeratur probatio incontinenti: per no. in c. poſt electionem. & per Inno. de conceſ. præben. Sed alias videtur tenere contra dictum gloſ. quod extra prædictos caſus ſententia ſine probatione teneat: & imputet ſibi pars, quæ non appellauit: & quia etiam probatio non videtur de ſubſtantialibus iudicij pro hoc facit, quod actore non probante ferri debet diffinitiua. l. qui accuſare. ſ. de edend. & quod not. in c. cauſam. & in ca. prout de dolo & contu. & in cap. vt noſtrum. vt eccle, beneſi. Sed dom. Ioan. And. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. tenet quod etiam in prædictis caſibus, in quibus tenet domi. Anto. eſſe ſententiam nullam, niſi præcedente probatione, quod ſit falſum, per not. per Bartol. hic. Et reſpondit ad primum caſum, in quo alleg. c. cum Bertoldus. quia ibi non dicitur ſententia nulla, ſed inepta. Item ad ſecūdum caſum, in d. c. primates. ibi dicitur, ſententiam iniuſtam. Et pro hoc etiam, quia iudex poteſt interdum denegare iuſtitiam, ſeu audiētiam. l. ſed & ſi per prætorem. §. ſed & ſi dum decreto. ff. ex qui. cau. ma. Et ideo non videtur q̄ ex illo reddatur ſententia nulla: ſed potius videtur imputandum parti, quia nō appellauit. Vide Ang. in l. iudices. de iud. & per hoc eriam patet, reſpōſum ad vltimum caſum, quando expreſſe apparet quod non viſis actis pronunciaſſet: quia tunc poteſt dici, quod ab in experto, & non præcedente deliberatione debita, prout debuit, iuxta l.j. & ij. ſ. de ſenten. ex breuic. reci. ſatis tunc dicitur apparere eam latam ſine cauſæ cognitione: & tūc eſſet nulla. Et poſſumus exponere tunc verbum, irritandum. id eſt, irritum nūciandum d. c. cum Bertoldus. ſicut quandoque fit, vt patet ex his quæ habentur in causa auditis. de elect. in l.ij. in ver. infirmante. ff. de feriis, ſecundum do. Io. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. Et ad no ſper Bart. & hic vide do. Anto. in ca. veſtra. in x viij. col. de coha. cle. & mulie. & in d. c. poſt electionem. de conceſ. præben. & Inno. in c. ad audientiam. de app. & doct. in. c. ij. de re iudi. & Bald. in l. cum & minores. ſ. ſi aduer. rem iudi. & in l. penul. ſ. de temp. in in teg. reſtit. & in l. ij. ſ. de iudi. & in l. properandum. §. & ſi quidem. in ſect. & in ſua addi. ſ. de iudic. & in l. cum non omnis. ſ. de dila. & in l. ij. in fi. col. de eden. & Bal. hic j. col. & ad Bar. hic adde glo. in l. ſed ſi per prætorem. §. quoties. ff. ex q. cauſis ma. & no. Cy. arg. ullius te x. ibi Baldus. in proœ. Digeſtorum §. in ſecūdo vero anno. in fin. & eſt text. no. in c. cum ex literis. de in integ. reſt. Facit xxx. q. vlti. iudicantem. & l. diſt. poenet. & vide no. in c. fin. de ele. in vj. Et cum Bart. tranſit hic Anto. de Bu. in c. iuramentū. vbi vide de iureiur. Idē tenet Pe. de Ancha. in c. cum ęternis. de re iudi. in vj. & ſequitur do. Ant. & Imo. vbi vide in di. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. & in ca. cum ex literis. & ſequē Ant. de Bu. in c. veſtra. poſt medium. vide Imol. in d. c. poſt electionem. & Ang. in l. iudices. ſ. de iudic. vbi dicit, quod ſententia eſt ini qua. Pro hoc facit text. ſi. ſi finita. §. nō autem. alias §. notādum. ff. de dam. infe. Et iſta faciunt ad id quod ſingulariter dicit Cy. & Saly. in l. j. ſ. ſi aduer. doti. De quo per Mod. Inſti. de act. §. triplici. Itē ad hoc bene facit, quod no. Inno. in c.j. in fi. & no. Ang. in l.ij. §. ſed ſi dubitetur. per illum text. ff. de iudi. & Bar. in l. ex ſtipulatione. j. eo. & hic hac lege, quod quædam eſt ſententia diffinitiua, quædam interlocutoria, & quædam præceptiua. & quælibet iſtarum requirit iuris ordinem: quæ ſi fuerint latæ omiſſo ordine, dic vt no. glo. ij. q. j. in prin. quod autem nullus. Et de materia huius l.j. dicit Hoſtien. in Summa, de ſent. & re iudic. §. qualiter proferri debeat, verſ. vel potes diſtinguere, quod ordo iudicialis ſubſtantialis eſt, quod partes citentur, quod libellus offeratur, quod his conteſtetur, iurēt de calumnia, quod ſententia ſit abſolutoria, vel condemnatoria. lata congruo loco, & tempore, a competenti iudice, ſedente, in ſcriptis, & gratis: rite id eſt, non extra preſſe contra iura pronunciet, alias ſententia eſt nulla. Ordo vero iudiciarius, & iudicialis videtur conſiſtere in his, quæ aguntur inter iuramentum calumniæ, & ſententiam, ſcilicet quod fiant reſpōſiones, etiam & poſitiones teſtium & inſtrumentorum productiones, publicationes, renunciationes, concluſiones, & allegationes. Et ſi quis iudex non ſeruauerit hæc, mero iure, videtur ſententia tenere potius contra litigantis ius, quam contra ius cōmune. Nam ſi nihil eſt probatum, vel ſemiplene, iudex, ex quo lis eſt conteſtata, & iuratum de calumnia, condemnare poteſt: ſed appellandum eſt. j. quanto proue. non eſt neceſſ. l. ij. in fi. Nam & non appellare facit ius inter partes. Et ſubdit Hoſtien. quod miſſum, ſiue anomalum, poteſt dici id quod dicit, quod in præſentia partium procedatur. que no. Et de dicto Hoſt. facit mentionem Bar. hic. An dario dilationis ſit de ſolennitate, vide Bald. quod non, in l. penendæ. C. de temp. in integ. reſtit.

e ¶ Cum eorum. Ex hac lege dicit But. quod ſi fideiuſſor capitur pro debito, poterit per eumdem iudicem facere capere reum principalem: licet alias non eſſet ſuus iudex. quod Bal. limitat hic eſſe verum in fideiuſſore iudicij: ſecus autem in fideiuſſore contractus: qui forte minus bene loquitur propter legum vendente. ſ. vbi cau. fiſca. niſi ſaluando eam, dicas ibi eſſe ſpeciale in eo, qui fideiuſit ibi apud fiſcum.

f ¶ Cum in ſentētiā. Vide in hac parte. C. de proxi. ſac. ſcri. Faciūt no. in l. diuus. §. itē Senatus. de fal. Dixit tamen Bal. in l. ſi longius. per illū tex. quod ſi

Vm eorum. c Valet ſententia lata ſub quādo iu. Quæro ſi xta prædicta ſrepe ritur libellus lite conteſtata ſuramentū de calumnia, citatio ad ſententiā, & ſententia lata. Opponitur q̄ ſententia eſt nulla ipſo iure: quia nō præceſsit cauſæ cognitio: an ſit iuſta iſta oppoſitio. Videt q̄ ſic, ex prędictis: quia cauſæ cognitio non apparet: quia non apparet datus terminus ad probandū, nulla data dilatio ad iurū produ ctionē & non ſic cognitū de cauſa. ſ Contrariū puto. a ſufficit enim, ſententiā eſſe latā præſente parte, vel contumaciter abſente: vt dicat factum cauſa cognita: aliās cauſæ cognitio preſumet ex hoc. vt d. l. in 10 cauſæ. §. cauſa cognita. ſ Prædicta vera, ni ſi ex breuitate temporis aliud præſumat. Quid enim ſi ſtatim poſt li. cōte. intra modicos dies, iudex dedit diffinitiuā ſententiam? Certē ex hac breuitate tēporis poteſt præſumi q̄ iudex nō fuit inſtructus: b & tunc puto iſtam ſententiā nullam, tanquam latam ſubito c, & ſine cauſæ cognitione: vt ſ. ti. j. l. ij. ſ & terminari deberet ſecundum cauſæ cognitionem: vt j. eo. l. ex ſtipulatione. & d. l. ſi. commi. vel epiſt. pro hoc plenè d extra, de reſti. in integ. c. cum ex literis. circa med.

1 *Vide Quæſtio priuatorum ſi dependeat à cauſa fiſcali, procurator Cæſaris eſt iudex.*

Pro huius ſol. debes ſcire q̄ hęc lex poteſt habere duplicem lect. Prima ſ q̄ quæſtio fuit inter duos priuatos. Nam procurator Cæſaris, primo condemnauit fideiuſſorē fiſco, in prima inſtantia. Secundo q̄ cum ipſe fideiuſſor peteret, q̄ pignora debitoris ſibi traderenē ab ipſo creditore, ipſe, procurator hoc pronūciauerit. Et ſi tu opponis, quomodo procurator fiſci erit iudex inter duos priuatos, imò debet eſſe preſes prouinciæ: vt l. ij. ſ. ſi aduer. fi. Reſpōdeo, ſi quæſtio priuatorū dependeret à cauſa fiſcali, procurator Cæſaris eſt iudex: vt l. cū vendente. ſ. vbi cau. fiſc. ſecundū hoc hæc lex non haberet dubitationem. Secundo modo poteſt intelligi, q̄ quæſtio erat inter fiſcū & priuatū hoc modo, petebat fiſcus à fideiuſſore quantitatem: fideiuſſor dicebat, ſum paratus ſoluere, ſi pignora mihi tradanſ: iudex pronūciat ſibi pignora tradenda, & fiſco indemnitatē præſtet. Iſta ſententia eſt lata cōtra ius litigatoris: nam procurator econuerſo debuit pronūciare, ſcilicet condemnare fideiuſſorem fiſco, & iubere q̄ ſibi tradantur pignora. vn de poſſet ſententia per appellationem reſcindi, quæ non reſcinditur, ſi non fuit appellatum. Sed ad iſtud opp. quomodo ſententia lata inter fiſcum, & fideiuſſorum, præiudicat illi debitori, cuius erant pignora? Reſpondeo: iſta pignora à fiſco poſſidebantur, vel ille debitor erat præſens, arg. l. ſæpe. de re iudi.

1 *Vide officiales, an debeant eſſe præſentes, quando profertur ſententia, ſeruanda eſt loci conſuetudo. & numero 4.*

2 *Acta cauſæ debent ſcribi per officiales.*

3 *Officialis, qui incipit ſcribere cauſam ab initio, debet ſcribere vſque ad finem.*

f Vm in ſentētiam. f †Sententia, quæ non eſt lata in loco maiorum, nec præſentibus officialibus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

notarius diu absutu
rus esset,& periculũ a
esset in mora,pōt a
lius subrogari. Et
tio.Bal.in l.q̃dam. ī
§.nihil.de edē.et ad
Bar.hic,adde Bald.
in l.ij.qũo & quãdo
iud.& in l. gesta. &
adde quod not.Inn.
in c.quoniã. de pro
ba.tenet quod acta
valeant:licet nõ sint 3
scripta a notario: si
comprobatur de cõ
sensu partis,vel pro
testatione, vel alio
modo.& quod dicit
de officio,dicit Gui.
de Suza.in l.ij.C.d. 4
eden. quod priuata
persona pōt facere
acta &c.

a ¶ Alio loco. Hoc li
mita esse verũ,secũ
dã Bal.hic not. nisi
de cõsensu p̃artium
talis iudex ferat sen
tentiam ī alio loco:
quia tunc vigore p 2
rogationis talis sen
tentia valebit:dũ ta 3
men locus sit hones
tus:quæ tamẽ pro
rogatio non habet
locũ, nisi in actibus
iudiciꝰ:in cæteris ve 2
ro secus: vt hic per
Bald.nor. 3

b ¶ In solutum. Nota
q̃ accipiens rem ī so
lutum,debet ita de
nũciare litẽ fore mo
tam, sicut emptor.
quod alibi habes.
Vide Bart.in l. litis
æstimatio.ī. p̃ em
pto.

c ¶ Creditor. Vide
plene Bart.in l.ſi qs
aliam.alias,ſi alienã.
ff.de sol.&c.

d ¶ Momẽtaneę. Per
Moder.in rub.ff.de
re iudi.

e ¶ Quod fuerit. Quę 1
interlocutoria pos
sit reuocari, adde
Bal.in l.dicere.ff.de
arbi & vide Bal. in
l.ſi præſes.ſ. quo & 2
quãdo iud. & adde
dictum Bar.in l. ſ.
de præto.ſti.& vid
Bar.in l.terminato.
in ver. quoties ſ gl. 1
j.de fru.& li.exp.

f ¶ Nulli. vide Alex. b
in l.j.ff.de iurisd. om. 2
iud.

vv P. P A V. P.

g ¶ Cũ iudex. An au
tẽ & quãdo ſnſa la
ta ſub conditiõe va
leat,vide Feli.in ca.
cum ad conſultatio
nẽ.in princ.extra de
re iudic. & q̃ habes
ad Barto.in l.j.ſ.bi
duũ.ff.quãdo appel.
ſit,ſecus aũt eſt i lau
do arbitratoris: qa
proferri pōt ſub cõ
ditione.text.eſt in c.
quintauallis. & ibi
Abb.in iij.not.ex c
tra de iure.de quo e
riã vid Car.cõſ.xx
ix.in pe.co.in princ.
& in fin.p̃ced. Itẽ q
pōt iudex ī ſnſarefer
uare iuscõdẽnato ca
ſu quo appareat de
iure ſuo in futurum

est ipso iure nulla.h.d. No.q̃ non valet
ſententia,quæ est lata in alio loco[a],quàm
in loco maiorũ,quod dic vt dixi in l.ſi vt
proponis.la ij.ſ.tit.j.l.j. Quæro,† an'of
ficiales debeant esse præsentes,quãdo p̃
fertur ſententia? Glo.quæ est hic dicit,q̃
non. Dicebat domi.Iac.de But. forte q̃
officiales de iure debẽt esse præſentes:nõ
dico omnes,ſed q̃ notarij,qui ſcribũt in
causis. † Nam acta debent ſcribi per offi
ciales:vt colligitur in l.p̃cipimus.j. de ap.
Sed officialis,qui iꝯipit ſcribere cãm ab i
nitio,debet ſcribere vſque ad finẽ:vt pro
batur ex l.j.& ij.ſ.de ſportu. Ergo appa
ret,† q̃ officialis debet esse præſens.ſ.qui
ſcribat in cã. Certè licet hoc ſit verũ d iu
re tamẽ in hoc puto ſeruandũ conſuetudi
nem loci:quia in quibuſdam locis est no
tarius,qui ſcribit quem iudex legata: &
ille erit p̃ſens.alibi obſeruatur aliter:vn
de puto obſeruandam conſuetudinem lo
ci. Et tene menti.

[a] *Non omnis uox iudicis est ſententia.*
Sententia lata non p̃cedente cauſa cognitionẽ, eſt nulla.

EX ſtipulatione. Verba iu
dicis prolata cauſæ cognitiõe nõ
p̃cedente,non habẽt vim ſententiæ.h.
d.† No.q̃ non oĩs vox iudicis est ſen
tentia. †No.ſecũdò q̃ ſentẽtia lata nõ
p̃cedẽte cauſæ cognitione,est nulla.
Circa iſtud op.ſentẽtia lata partibus præ
ſentibus,videt lata cã cognita:vt l.in cau
ſæ.§.cauſa cognita.ff.de mino.& dixi ſ.e.
l.platũ.ſed hic fuit huiuſmodi:ergo &c.
Sol.ideo ſuper hoc,hic non p̃ſumitur cau
ſæ cognitio:quia per hoc nõ p̃cecſit pe
titio. Nõ enim petebatur à p̃ræſide per li
bellũ,vt faceret eos pacisci. Item forte ex
breuitate temporis colligitur hic,q̃ non
p̃cecſit cauſæ cognitio,vt dixi §. eod.l.
prolatam.

[a] *Emptor,ſicut debet denunciare venditori litem eſſe mo
tam:ita ille,qui recepit rem in ſolutum.*
*Re in ſolutũ data,& euicta,an agatur utili ex empto: an
uerò durat actio prima ad debitum.*

LIbera. Sententia, per quam
res euincitur,non reſci
ditur niſi appellatione: ſed ei,qui
perdit contra ſuum authorem ſuccurriſ.
h.d. †Not.q̃ ſicut emptor debet denũ
ciare venditori litem esse motam:ita ille,
qui recipit rem ĩſolutum. [b] quod tene mẽ
ti:quia alibi nõ habes ita expreſse. †No
ta ſecũdò q̃ re data in ſolutum,& euicta
durat actio prima ad debitũ. Cõtra hoc
opp.imò videtur agendũ vtili ex empto:
quia in ſolutum datio ſimilis est emptioĩ
vt l.elegãter.in p̃nc.de pign.act.& l.iij.ff.
pro empto.Sol.duobus modis. Primò hic
fuit actũ,vt à priori obligatione non rece
datur,niſi res perfectè fuerit creditoris.et
vide iſtã ſol. No.iſta ſol.est vera in ſe, li
cet diuinationẽ contineat:quã no.pluries
dedi cõſilium per iſtã gl.& not.ſimilem ĩ
l.ſi quis aliam.ff.de ſol.dixit creditor[c],qñ
rem accipit in ſolutum:ego nolo perdere
ius meum,ſi res euincꝛetur. Ideo dixi ap
ponere illud pactum,q̃ alio modo non
vis recedere ab actione tua,niſi res ſit tua
irreuocabiliter.quod nota. Dat glo.aliam
ſolut. Iſta vera est,& veriſsima,q̃ hic fuit

data in ſolutum ſpecies pro ſpecie: ideo
em ptio esse nõ potest. In cõtrario fuit da
ta in ſolutum pro pecunia res. & vide h
hanc ſolu. Sed contra hoc opp. extra gl.
q̃ etiam vbi datur res pro pecunia,durat
actio prima:vt l.quí res.in prin.ff.de ſolu.
Solue vt ibi plenè tractaui iſtam materiã
in l.ſi quis alienum.ff.de ſol.

[a] *Sententia lata in cauſa momentaneæ poſſeſſionis, eſt i
diffinitiua.*
*Interlocutoria per quam cauſa principalis non deciditur poteſt reuocari:ſecus ſi tota cau
ſa per eum decidꝛtur.*

POſt ſententiam. Gl.ponit caſum in termi
nis,et breuiter hoc d.Sen
tentia diffinitiua nõ potest retractari: ſecus in interlo
cutoria.h.d. Primò ponit dictum. Secũdo reſpondet duabus
obiectiõibus. Secunda ibi nã oppoſitiones duæ ſunt in tex.
& ſoluunt,vt vidiſtis.ideo non inſiſto. †Quæro vtrũ ſen
tẽtia lata in cã momentaneæ[a] poſſeſſioĩs ſit lata diffinitiuè,an
interlocutoriè. Reſpondeo: diffinitiua est:vt tãgit gl.& l.j. ſi
de mo.poſ.ſu.ap. Quæro quare dicitur hic plerũque. Dicit
gl.hoc dicit propter iudicium momentaneæ poſſeſſionis.qd'
nõ placet:quia tunc est diffinitiua,vt ſupra dixi.vel alitervide
tur dicere gl. Quædam est ſentẽtia interlocutoria,q̃ nullã cau
ſam decidit:vt ſi daẽ alicui dilatio,ſi teſtes publicãtur,& ſimi
li. Quędam ſunt interlocutoriæ, per quas aliqua cauſa deci
ditur,vtputa aliqua emergens. Exemplum. Actor producit
vnum teſtem:reus dicit non esse admittẽdũ vel reus petit dila
tionem:dicit actor eam nõ esse dandam:tunc interlocutoria,
quæ ſuper hoc fertur, decidit illam cauſam:hoc eſt,illam in
cidentem,ſeu emergentem positionem. Ita videtur velle gl.
vltima l. hic poſita. Videte,non cõcedo q̃ fuerit de mẽte li
terę:ſed credo q̃ fuerit[c]. & iſta est veritas,ſicut Deus est.

[a] *Sententia interlocutoria per quam cã principalis non deci
ditur,illa poteſt reuocari ſed interlocutoria,per quã cauſa ipſa
tota deciditur,nõ poteſt reuocari:ſicut nec ipſa diffinitiua.hic
est tex. Hoc etiã probatur in l.dicere.ff.de arb.& plene dixi ĩ
l.quod ſuſsit.de re iu.& iõ ſententiam iudicis,per quã abſol
uit aliquẽ ab obſeruatione iudicis,vel,p̃nunciat nõ esse,p̃cedẽ
dũ,vel ſe non esse iudicem iſtam non pōt reuocare:quia peri
mit cãm principalem,cuius est lis. Sed ſi perimeret quandam
cauſam incidentem,ſeu emergentem,optime poſſet reuoca
ri:quia adhuc durat iudicis officium in illa cauſa:vt d.l.dicere.
& de præto.ſtip.l.j.in fi.*

NVlli. [f] Not.q̃ nõ habet merũ, vel miſtũ imperiũ
non poteſt aliquem relegare.

[a] *Sententia poteſt ferri ſub conditione intrinſeca,quæ tangit ipſum negotium.*
*Sententia,per quam iudex condemnat reum actori,ſi probauerit intentionem ſuam:an
ualeat.& nume.5*
Sententia lata ſub conditione extrinſeca,& continet in ſe certum,valet, niſi reſcindatur per appellationem.
Ad ſententiam ſufficit partem fuiſſe præſentem,ut dicatur factum cauſa cognita.
Si iudex dixerit ſi uicerit ſententiam pro te dabo:valet ſententia:ſed eſt interlocutoria.

g GVm iudex. [a] † Sententia quæ non cõtinet ab
ſolutionem condemnationem,vel
æquipollens,est ipſo iure nulla.h.d. Op.ſ.dere.cre.
l.generaliter.§.j.Sol.dicit gi.iſta l.corrigitur per illã legem.vel
aliter,ſi iuramentũ est præſtitum,ſtatim poſt diffinitiuam ſen
tentiam valet: vt l. contraria. Secus ſi ex interuallo ſit præ
ſtitum:vt[b] hic. Domini,mens iſtius legis fuit dicere,q̃ ſenten
tia ſit nulla:quia non continet abſolutionẽ,vel condemnatio
nem:nõ ideo quia iuramentum præcedat ſentẽtiã: vel ſequaẽ
Iſtud tamen quantum ad hoc de iuramento debes ſcire,aut p̃
cedit ſententia interlocutoria,per quam iudex mandat iurari
& poſtea ſequitur iuramentum,vt valeat:vt l.generaliter.ſ.de
iureiu. Aut præcedit diffinitiua ſentẽtia:& tunc aut iudex ni
hil declarat,quid ſuccedat ſecuto iuramento: & ſententia non
valet vt hic. Aut declarat hoc:& tunc aut iuramentum ſequi
tur ſtatim poſt,& valet.vt d.l.generaliter.§.j. ex interuallo nõ
valet:vt hic,ſecundum gl.hic poſitam,& bene. Item oppo.
ſententia non debet ferri ſub cõditione[1]:vt l.j.§.biduum. quã
do appel.ſit:Sol. †Sententia non debet ferri ſub conditione
extrin

per aliquod inſtru
mentum,vide Doc.
cõſ.xlij.in vlt.dub.
¶ Sententiam. Iſtud
tamẽ an iuramentũ
poſsit p̃æſtari poſt
ſententiã,vide Bar.
in l.generaliter.ī p̃
cip.& in l.admonẽ
di.ad fi.ff.de iureiur.
& ibi plene p̃ Lud.
¶ Sub conditione.

Vide eſidem in l. ait
p̃tor.§.j.ff.de re iud.
vv P. P A V. P.

a ¶ Actor probauerit.
Vide Alex.conſilio
cccxxl.in vlt.col.vi
de Fel.in c. quod ad
conſultationẽ extra
de re iu.videno. An
to.cõ.l. vt etiã p̃ſup
ponit q̃ poſsit iudex
ap.pronũciare ſentẽ
tiam nullam & ſi ſit
aliqua iniuſta.

b ¶ Secundo. Cũ ver
ſe.cõtrariũ videlicet
hæc ſentẽtia, ſcilicet a
condẽno ſi actor p̃
bauerit,tenet,& vo
luit Spe. in ti.de ſen.
p̃la.alias,de exe.ſen.
§.iuxta.ver.ſed etiã.
& in §.ſpecies.verſ.
qd ſi iudex.vbi Ioã.
And.in add. & hic
alle.text.ī c.cũ veniſ
ſent.de inſtit. & vo
luit Ang.in l.iudex.
ff.de re iud. Bal.in l.
nõ dubiũ.C.de legi.
Et q̃ valeat ſenten
tia ſub cõditione in
trinſeca, vide nota.
exemplum per Inn. 4
in c.G. pperuus. de
fi.inſtru.& reaſſum
pſit Bal.ſi.ij.ſ.vt li.
p̃d. & vtrũ valeat
iſta ſentẽtia,cõdẽno
ad cẽtum: quæ ſi nõ
ſolueris intra cẽpus,
mãdo q̃ patiaris ta
lẽ pœnã. Bald.tenet
q̃ ſic in l.iij. in pe.co
lũ.ſ.de inſa. Dixi in
l.j. in fi.ff. ſi quis ius
dic.nõ obtẽ. Addeq̃
not.Imol.in l. iudex
maxime. in pe.co.ff.
de re iu. Et cũ dicto 6
Bart.hic,q̃ non va
leat ſentẽtia ſub con
ditione ſi,p̃baueris,
&c. tranſit Paul. de
Ca.in l.cõtinuus. in
prin.de ver.obli. &
Imo.in q Romæ.§.
augerius.de ver.ob.
hicet Ang.ibi cõtra.
& Imol. & adde ad
materiã quæ habes
poſt Bart.in prin.ff.
de fru.& h. expẽ. &
adde ad Bart.hic,q̃
habes p̃ Mod.ſi. ait 1
p̃ctor.§.ſi iudex.ff.
de re iu. Adde inquã
tũ Alex.dicit, q̃ Io.
And.alle.text.in ca.
cũ veniſſent.dic ve
rũ.ſed Io.And.ibi di
cit,q̃ nõ facit: qa lo
quitur de interlocu
toria,& tali,quę nõ cõ
tinet dari vel fieri.
& de apoſt.vide per
ipſum conſil.lxxiij.ſ
fi.iiij.li. q̃ nõ valeat
ſententia,ſi reus fue
rit abſolutus, ſaluo 2
q̃ ſi actor,p̃bauerit,
tũc ſit cõdemnatus:
tenuit Bal.eius cõſi. 3
cccl.xxv.iij.li.& Ioã.
And.in loco præall. 1
dicit q̃ tutius est diſ e
ferre ſententiam: &
an valeat ſententia
lata ſub cõditiõe vi
de Pau. de ca.conſil.
xv.& Ab.cõſi.lxx
iij.li.j. Sed quid ſi iu
dex abſoluit reum,
ſi iuret ſe nõ debere,

extrinſeca: ſed ſub conditione intrinſeca,
quæ tangit ipſum negocium,bene poteſt
ferri,vt hic.& vide gl.no.quam menti te
nebis:& not.bene. Contra hoc op.de l.à
diuo Pio.§.in vẽditione.de re iud.vbi pro
fertur ſententia ſub conditione, vt primo
capiant mobilia:ſi mobilia non appareãt,
deueniatur ad immobilia.ergo &c. Gl.po
nit hic multas ſol. inter alias ponit vnam,
q̃ iſta est conditio de præſenti.quæ nõ ſu
ſpendit:vt l.cum ad præſens.ff. ſi cert.pet.
Induco argu.ad quæſtionem, Iudex dicit
ſic:condemno reum, ſi actor probauerit[a]
intentionẽ ſuam:ſi non probauit,abſoluo
reum.valet ne iſta ſententia? Certe valet:
quia conditio est de præſenti:vt d.l.à diuo
Pio. Item tãgit negocium, de quo agitur:
vt in hac gl. Secũdò[b] quæro, †pronũciat
iudex,condemno reum actori,ſi probaue
rit intentionem ſuam.valet ne iſta ſenten
tia? videtur q̃ ſic: quia tãgit negotium,dẽ
quo agitur: vt hic. In contrarium videtur
q̃ iſta eſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ✠P. PAV. P. ¶Et consequenter. Circa istam materiam inquantū dicitur in ea q̄ coram iudice delegato habet locum reconuentio, an ille qui iperrauit possit renunciare, vide Alex. late in l.iij. circa fin. ff. quod quisq; iur.

2 ¶Et cōsequenter. Istam auth. extendit Gul. habere locū, si solum rescriptū fuerat cū, vt q̄s possit cōueniri corā iudice aliquo, puta dele. Nā tūc etiā antequā conueniatur impetrans poterit reconueniri. Ita dicit ipse in l.iij. in princi. per illum text. ff. quod quisque iur. vide oīno in Alex. & quid si conuentio non tenuit aliqua de causa: an quis possit reconueniri. Glos. q̄d̄ non, in c.j. de rescr. i vj. Ad materiam huius authen. vide aliquas remissiones, quas habes in l. fi. idem cum eodem. §. quod si mutuæ. ff. de iurisdi. om. iud. Aliqua in materia conuentionis, & reconuentionis, vide per Bald. in c.j. de cōtrouer. seu, in pares terni. & vide Bald. in cap. j. §. præterea. vlti. de prohi. feud. alie. per Fed. vbi quę fuit, an coram paribus habeat locū reconuentio super re nō feudali. vbi vide omnino. Et ad intellectū huius auth. vide cadispendia. de rescr. li br. vj. & no. in cap. fi. eo. titu. in antiqs. & in ca. fi. de mutu. pet. Et ad intellectū huius materiæ vide not. per Bal. in l. edita. in xxxiij. col. in Ver. vndecimo quæritur an possit cumulari &c. quādo reus possit sup exceptione reconuenire actorem & contra eum petitionem porrigere. Et nota quod reconuētio est species exceptiōis: & recōpēsatioē spēs recūētiōis: vt no. Bal. i. fi. cōstat in vlt. col. & compen. & vide eū in l. eius. eo. li. vide tamen in l. in rebus. §. fi. & ibi Bar. ff. commo. & in quo differat exceptio cōpensatiōis a reconuentione. Dicit Bald. in l. cum Papinianus in fi. §. eo. quod compēsatio deducitur per modum exceptiōis, recōuētio per modum actionis. Et q̄ compensatio sit species reconuentionis est gl. in l. neque. supra de compen. not. Bald. in l. j. §. de arb. & Bald. hic. & in l. vel Papia. aliqui habent in l. nemo. ver. quæro nunquid exceptio. §. eo. Et an corā iudice, cuius iurisdictio prorogata ē, hēat locū reconuētio: vide gl. & Bar. in l. ceptū. l. fi. ff. de iurisdi. om. iud. alle. Bal. i. l. nā postea. §. finaliter. ff. de iureiu. & q̄d cōpēsatio sit spēs reconuentionis, ponit Bald. in l. si cū dies. §. sed si forte de arbi. & dicit docto. in ca. ij. de mu. peti. q̄ si impetrauit iudicem, cū hac qualitate q̄ cognoscat summarie de plano: quod ego possum recōueniri eo modo. Vide gl. in cie. fæpe de verb. sig. & idē si aliquis impetrauerit iudicē appellatione remota: quia eo mō pōt reconueniri, vt est tex. in c. ij. de mutu. peti. ¶ Quid si pœna apposita fuit in pactis dotalibus, quam conuenisse aliquę corā iudice et delatam an lite, an locū hēat hæc auth. vide de Cy. hic, in pen. q. & Ioan. An. in add. Spec. in tit. de recon uen. §. fin. in fin. cum cōcordantijs quas habes per Alex. ā. in l. iiij. in fi. prin. ff. q̄d quisque iur. & ibi vide. Sed dubitatio ē si per viā recōuētionis aliquis conueniri possit qui alias nō possit: an possit ab omnibus conueniri an a cōuēto vid glosam in l. ij. §. sed si agant. ff. de iud. tenet q̄ ab oībus, per l. q̄ nō cogitur. c. ti. & p suā rationē, hanc op. sequitur Inno. in c. fi. de fo. cōp. alia fuit fuit opi. Guli. in dicto §. sed si agāt. quā sequitur Cy. Ia. Bu. & Dy. q̄ solū fiat reconuentio a cōuēto p text. in §. reuerendissimi. alle. in gl. p̄dicta. Pro eis bene facit in l. Fulcinius. i §. q̄ si aduersus. ff. ex q. cau. in pos. ea. Sed Ang. in d. §. sed si agāt. Item noob. d. §. quod si aduersus. q̄d ibi tractatur & cōsentiūdo iure cōi: sed aſed i casu nostro loquimur i priuilegio cōcello cōtraius cōe & in casu d. §. sed si agāt. nō p abusū tale priuilegiū pditur in totū. & ad hanc fol. Vide Barto. in l. fi. ff. de consti. princ. & adde q̄d Iac. de Are. in d. §. sed si agāt. dicebat q̄ op. p Ia. Butr. faciebat: quia pœna nō debet excedere delictū. l. rescriptū. ff. de his qui. vel indig. & facit l. loci corpus. §. competit. ff. si seruꝰ. vēd. Sed p opi. gl. Inn. facit l. j. §. illud. ff. q̄d quisq; iure. nec plus dicit. Add q̄d cōtra opi. gl. et Inn. Ang. et sic pro opi. Ia. Bu. & sequaciū, videtur q̄d certe cōsiderādus sit tex. iuncta gl. i ver. experitur. & ibi no. i. l. si quis. §. hæc pœna. ff. q̄d quisq; iuris. De quo no. gl. in d. §. illud. e. ti. & hic nō bene video responsum: cogita. et hæc opi. Iac. Butr. est æquior & forte verior. Et ad materiā q̄ritur, ali quis sperauit iudicē, super recōuentione: postea impetrationi renunciauit: vtrū renunciatio talis sufficiat ad faciendū cessare reconuentionem coram eodē iudice. Est tex. in l. iij. in prin. vbi sufficiat imperrasse, licet nō vtatur. ff. q̄ qsq; iuris. videtur facere q̄ non possit reconueniri. Ad q̄ probandum iuncto dicto tex. facit l. si quis posthumos. §. j. & q̄ ibi per Bar. ff. de lib. & posthu. Raphael. in d. l. iij. tenet contrarium, q̄ non a posse recōueniri: & dicit nō esse discedēdū a verbis loquētibus de reconuentione: ubi autē & cōuentio, non autē recōuētio, igitur &c. El dicit q̄ non obstat ille textus: quia loquit in rescripto iniquitatis, & iniustitiæ. & sic in casu speciali, ratione cuius habet locū recōuentio. Quæstio autē nostra logē in rescripto iustitiæ. quæ ergo opi. sit verior: ibi vide p. doc. Et do. Floria. in d. l. iij. et latiuset melius in l. arbitriū. fa. ercif. videtur approbare primā opi. vt verior ém, maxime quādo talis impetratio fuerit contra iuris formā facta: tunc si fuerit apposita illa clausula, quæ solet apponi: scilicet, nō obstāte, &c. Sed vbi sit impetratio secundū formā iuris, tunc sic vera opi. Ray. secūdū. Ang. in d. l. iij. & ipsum vide & vide gl. i. d. c. iij. & Imo. hic, & do. Inn. in d. c. ex conquestione. de restī. spo. & vide Bal. in l. iij. §. j. & quę no. do. Ant. in c.j. de rescrip. in vj. in nouel. Ité ad materiam nostrū Cy. in auth. habita. q̄ si cōuentio scholare corā rectore, ex necessitate: ego nō possum ibi recōueniri. Quod segꝑ do. Ioā. in c.j. ad fin. de mu. peti. Quid autem quando artifex conuenitur sub suo magistro per alium, qui nō est de sua forte. Et dixit do. Io. in d. c.j. secus esse: imo arguit etiam contra dictū Cy. de quo et vide Bal. in d. auth. habita. in xiij. col. in ver. quæro. vbi hoc limita, nisi reconuentio fieret ex eodē negotio, ita q̄ ventilatio sit connexa, per l.j. de qui. re. ad eūd. iudicem eatur. quo casu, dicit etiā q̄ clericus poterit coram laico recōueniri. Et alle. ibi Bal. quia talis actor sponte non elegit iudicem secularem: sed non trahitur ex necessitate q̄ non est generalis. Et vide quod no. Bald. in l. cū Papi. in fi. ī. e. vtrum petitio in causa reconuentionis habeat vim exceptionis in principali, vide no. Bal. in l. viro. in fi. ff. fol. ma. & ibi Pau. de ca.

a ¶Contra actorem. No. an reus habeat necesse recōuenire actorem corā eodem iudice. Et vide Bal. in l cum Papi. in §. col. Aliqui habent in l. nemo. ī. eo. & limita per Bar. in proxi. col. & quod dixi in fine dictæ col. tenet tamen processus in ordinario, si non apponatur. nota ista ī. eo. in vlt. col.

b ¶Terminabuntur. Adde q̄ dicit Bal. in l. viro. fol. mat. q̄ quando causa cōuentionis, & reconuentionis, semper vniuntur in casu d. l. viro. secundū intellectum Iac. de Are. & Bar. ibi, tunc reconuētio habet vim exceptionis: & est necesse simul pronunciari super vtraq; secus si non vniunt, sed sunt separatæ ita q̄ ex vna non inducatur exceptio in alia: nā tunc secundum eū non est necesse, q̄ vna sententia dirimatur. De quo per Imo. in l. j. in fi. quæ sen. sine ap. rescin. Et adde, q̄ licet debitum tuū sit liquidum, non tamen procedet incōtinenti: ad exactionē, si reconuentio te: sed debet expectari finis vtriusq; causæ, per sententiā. q̄d̄ est verum, si de facili, & cito reconuētio potest liqdari: alias secus, secundū Bald. no. in l. neq. ī. de cōpē. & tenet Inn. in c. ij. de ord. cog. in glo. vicissim. Ad quod etiā vide quod not. Bal. i. l. fi. j. qui. ad li. procla. non li. Adde q̄ no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cōmune. in vlt. q. de acqr. pos. & Bal. in l. cum Papi. in j. col. ī. eod.

✠P. PAV. P. ¶Primo quæro. Circa istam materiā reconuentionis no. primo, q̄ reconuentio non habet locum in causa quæ desideratur celeritatem: per Roma. sing. dcccxv. inci. reconuentio. Ité q̄ reconuentio non habeat locum corā arbitris iuris, vide Spe. ti. de recusat. §. effectus. ver. sed nun quid corā istis. Roſing. dcccxvij. incip. reconuentio. Item si per statutum sint deputati aliqui iudices, qui habeāt recognoscere de causis pauperū agentiū, an si pauperes agant in ipsos iudices possūt reconueniri, vide Bald. in c.j. in §. col. de cōtro uer. feud. & ibi etiā q̄ nullus iniuriatus agens de iniuria vel de furto vel de alio malo potest recōueniri coram alio non suo iudice. Nūquid autē coram paribus curiæ habeat locum reconuentio in materia feud. vide Bal. ī. c.j. in §. fi. in iij. col. de prohib. feud. alie. per fed. & ibi etiam ponit iudex q̄ est re conuentio quædam prēiudicialis & ostēsatiua, quædā secundaria & simplex vt ibi per eū. Ité q̄ reconuentio habeat locum corā iudice p̄rogato, vel cui maior vl' æqualis se submittit, & q̄ non corā arbitro: & de actione diuersitatis. & q̄ limitatiōe eius q̄ dicitur de arbitris, vide de Isa. ī. l. est receptū. in gl. fin. ff. de iurisd. om. iud. Ité an si princeps dedisset iudicē alicui motu proprio, an tunc possit fieri reconuentio corā eo, vide Isa. per illū text. ponderantē q̄ non, in l. si quis iniquum. prope fi. ff. q̄ quisq; iur. Ité q̄ causa reconuentionis eadē instantia terminari debeat, qua causa conuentionis & eiusdem priuilegijs & prærogatiuis gaudeat, Vide Io. de Dama. cōsi. xciij. in vj. col. & ibi etiā per Bolog. in addit. in ij. col. q̄ si clericus conueniat laicū corā iudice seculari, poterit coram eodē ipse clericus reconueniri, vide Are. in c. fi. clerici. in vij. col. extra, de iud. & ibi late Decīus, in iiij. chār. Ité q̄s petit imponi perpetuū silentiū alicui super aliqua re, q̄ procedat̄ solum

1 Conuentio, & reconuentio, quando fiunt super eodē negotio, vel super eadem re, debent fieri coram eodem in dice.

2 Quid si fiunt super diuersis rebus uel causis.

3 Actor contra reum reconuenientē, non potest opponere exceptionem declinatoriam iudicij.
Et quid si actor ex natura causæ, ad alium iudicem de necessitate iuisset.

4 Quæ sit natura conuentionis, & reconuentionis: & nume. 2.

5 Reus non potest reconuenire actorem de causa præiudiciali: de qua alias: ideo iudex cognoscere non posset, etiam utraque parte volente: secus si partibus uolentibus, alias posset. nu. 6.

6 Actor an possit reconueniri de causa criminali.

8 Actor reconuentus non potest reum per modum reconuentionis reconuenire.

9 Actor in causa reconuentionis priuilegio causæ potest recusare iudicem: non priuilegio q̄ eximat personam actoris ab illa iurisdictione.

10 Accusans criminaliter quod interim non possit reconueniri. & nu. 7.

11 Prædicta in causa conuentionis, & reconuentionis, habet locum tam in iudice ordinario, quā delegato.

12 Iudex ordinarius, licet recusari non possit, petitur tamen quod alium ei associetur.

13 In causis summariis, locus est reconuentioni: licet eadem sententia terminari non possint.

14 Quando agitur officio iudicis, habet etiam locum reconuentio.

15 Quid in causa appellationis.

16 Reus si conuenit actorem coram alio iudice, contra formā huius auth. & sic delegatus, processus est ipso iure nullus.

17 Si coram iudice ordinario, processus est aliquis, nisi opponatur.

18 Vtroque tamen casu, siue processus est nullus, siue quando opponitur exceptio, reus condemnatur in expensis.

1 ✠ P. PAV. P. ¶Et consequenter. Circa istam materiam inquantū dicitur in ea q̄ coram iudice delegato habet locum reconuentio, an ille qui iperrauit possit renunciare, vide Alex. late in l.iij. circa fin. ff. quod quisque iur.

2 ¶Et cōsequenter. Istam auth. extendit Gul. habere locū, si solum rescriptū fuerat cū, vt q̄s possit cōueniri corā iudice aliquo, puta dele. Nā tūc etiā antequā conueniatur impetrans poterit reconueniri. Ita dicit ipse in l.iij. in princi. per illum text. ff. quod quisque iur. vide oīno in Alex. & quid si conuentio non tenuit aliqua de causa: an quis possit reconueniri. Glos. q̄d̄ non, in c.j. de rescr. i vj. Ad materiam huius authen. vide aliquas remissiones, quas habes in l. fi. idem cum eodem. §. quod si mutuæ. ff. de iurisdi. om. iud. Aliqua in materia conuentionis, & reconuentionis, vide per Bald. in c.j. de cōtrouer. seu, in pares terni. & vide Bald. in cap. j. §. præterea. vlti. de prohi. feud. alie. per Fed. vbi quę fuit, an coram paribus habeat locū reconuentio super re nō feudali. vbi vide omnino. Et ad intellectū huius auth. vide cadispendia. de rescr. libr. vj. & no. in cap. fi. eo. titu. in antiqs. & in ca. fi. de mutu. pet. Et ad intellectū huius materiæ vide not. per Bal. in l. edita. in xxxiij. col. in Ver. vndecimo quæritur an possit cumulari &c. quādo reus possit sup exceptione reconuenire actorem & contra eum petitionem porrigere. Et nota quod reconuētio est species exceptiōis: & recōpēsatioē spēs recūētiōis: vt no. Bal. i. fi. cōstat in vlt. col. & compen. & vide eū in l. eius. eo. li. vide tamen in l. in rebus. §. fi. & ibi Bar. ff. commo. & in quo differat exceptio cōpensatiōis a reconuentione. Dicit Bald. in l. cum Papinianus in fi. §. eo. quod compēsatio deducitur per modum exceptiōis, recōuētio per modum actionis. Et q̄ compensatio sit species reconuentionis est gl. in l. neque. supra de compen. not. Bald. in l. j. §. de arb. & Bald. hic. & in l. vel Papia. aliqui habent in l. nemo. ver. quæro nunquid exceptio. §. eo. Et an corā iudice, cuius iurisdictio prorogata ē, hēat locū reconuētio: vide gl. & Bar. in l. ceptū. l. fi. ff. de iurisdi. om. iud. alle. Bal. i. l. nā postea. §. finaliter. ff. de iureiu. & q̄d cōpēsatio sit spēs reconuentionis, ponit Bald. in l. si cū dies. §. sed si forte de arbi. & dicit docto. in ca. ij. de mu. peti. q̄ si impetrauit iudicem, cū hac qualitate q̄ cognoscat summarie de plano: quod ego possum recōueniri eo modo. Vide gl. in cie. fæpe de verb. sig. & idē si aliquis impetrauerit iudicē appellatione remota: quia eo mō pōt reconueniri, vt est tex. in c. ij. de mutu. peti. ¶ Quid si pœna apposita fuit in pactis dotalibus, quam conuenisse aliquę corā iudice et delatam an lite, an locū hēat hæc auth. vide de Cy. hic, in pen. q. & Ioan. An. in add. Spec. in tit. de recon uen. §. fin. in fin. cum cōcordantijs quas habes per Alex. ā. in l. iiij. in fi. prin. ff. q̄d quisque iur. & ibi vide. Sed dubitatio ē si per viā recōuētionis aliquis conueniri possit qui alias nō possit: an possit ab omnibus conueniri an a cōuēto vid glosam in l. ij. §. sed si agant. ff. de iud. tenet q̄ ab oībus, per l. q̄ nō cogitur. c. ti. & p suā rationē, hanc op. sequitur Inno. in c. fi. de fo. cōp. alia fuit fuit opi. Guli. in dicto §. sed si agāt. quā sequitur Cy. Ia. Bu. & Dy. q̄ solū fiat reconuentio a cōuēto p text. in §. reuerendissimi. alle. in gl. p̄dicta. Pro eis bene facit in l. Fulcinius. i §. q̄ si aduersus. ff. ex q. cau. in pos. ea. Sed Ang. in d. §. sed si agāt. Item noob. d. §. quod si aduersus. q̄d ibi tractatur & cōsentiūdo iure cōi: sed aſed i casu nostro loquimur i priuilegio cōcello cōtraius cōe & in casu d. §. sed si agāt. nō p abusū tale priuilegiū pditur in totū. & ad hanc fol. Vide Barto. in l. fi. ff. de consti. princ. & adde q̄d Iac. de Are. in d. §. sed si agāt. dicebat q̄ op. p Ia. Butr. faciebat: quia pœna nō debet excedere delictū. l. rescriptū. ff. de his qui. vel indig. & facit l. loci corpus. §. competit. ff. si seruꝰ. vēd. Sed p opi. gl. Inn. facit l. j. §. illud. ff. q̄d quisq; iure. nec plus dicit. Add q̄d cōtra opi. gl. et Inn. Ang. et sic pro opi. Ia. Bu. & sequaciū, videtur q̄d certe cōsiderādus sit tex. iuncta gl. i ver. experitur. & ibi no. i. l. si quis. §. hæc pœna. ff. q̄d quisq; iuris. De quo no. gl. in d. §. illud. e. ti. & hic nō bene video responsum: cogita. et hæc opi. Iac. Butr. est æquior & forte verior. Et ad materiā q̄ritur, ali quis speraverit iudicē, super recōuentione: postea impetrationi renunciauit: vtrū renunciatio talis sufficiat ad faciendū cessare reconuentionem coram eodē iudice. Est tex. in l. iij. in prin. vbi sufficiat impetrasse, licet nō vtatur. ff. q̄ qsq; iuris. videtur facere q̄ non possit reconueniri. Ad q̄ probandum iuncto dicto tex. facit l. si quis posthumos. §. j. & q̄ ibi per Bar. ff. de lib. & posthu. Raphael. in d. l. iij. tenet contrarium, q̄ non a tra actorē: a quia ipse iudicē eligit. Vbi ergo ipse actor nō elegisset sed de necessitate aliū iudicem iuisset: tūc cessaret ista opi. Idē si de volūtate vtriusq; partis vt j. dicā. quā rationē no. bene, & pōdera. solum enim actori tollit exceptionē, q̄ nō sit competēs iudex ipsius agētis: & vult q̄ ipsius actoris persona ipsum iudicē nō dedigne tur. Sed si natura causæ, super qua recōuenit, dedignaretur talē habere iudicē: hæc exceptio per tex. nō tolleret, vt j. dicā. Sē cūda ratio est cōtra reū recōueniētem pro actore recōuento, videlicet ne reus possit trahere actorē ad alia iudicia: & sic eū perturbare, ne corā primo iudice agat, & litē prosequat. Hāc rationem ponit tex. in l. si idē. §. q̄ si mutuæ. ff. de iurisd. om. iudi. & in corpore vnde sumit hæc auth. Ité sunt rationes finales huius materiæ recōuētionis & cōuētionis. Tertio est videndū, †quę sit natura cōuētionis, & recōuētionis. Ad hoc rnd. natura eius est, vt qui prior appellat, prior agat. Et sic prius respondebit libello actoris, q̄ libello rei in causa recōuētionis, & eodē modo lis prius cōtestabit. Et idē in quolibet actu simili cōprobat: hoc est eodē tēpore facto vno actu, statim deuenit ad aliū. Item dictæ causę eadē sen tētia terminabūt. b hoc est, primo vna sententia, & statim alia: vt ff. quæ sen. sine app. re. l. j. §. fi. §. de cōp. l. neq. §. rerū amo. l. j. no. ff. de iud. l. qui prior. notat etiā hac auth. tex. est extra, de mu. pe. c. j. de ord. cog. c. cū dilectus. Huius ratio est, fauor rei, ne pri⁹ cōdēnetur actori, quā actor sibi: vt l. neq. §. de compē. & l. j. §. rerū amo. Huic ergo fauori posset ipse reus renūciare expresse, vel etiā tacite. q̄ apparet: quia si iste ordo nō fuerit obseruatus, nō est sententia nulla, sed venit annullāda per appellationē: vt d. l. j. in fi. quę sen. sine ap. re. Nō tamē posset reus facere quin priuilegiū, q̄ habet actor qui habet vt q̄ prior appellat, prior agat: illud perderet in causa recōuentionis. per l. qui prior. ff. de iu. Potest enim reus prærudicare priuilegio suo, nō priuilegio partis aduersæ, vt j. videbitis. His præmissis pro fundamēto, & subtilitatia totius materiæ veniamus ad quæstiones, quę tāgunt hic per gl. & doct. Primo †quæro, vtrū reus possit reconuenire actorem de causa præiudiciali: de qua aliàs idē iudex cognoscere nō posset. vt l. ij. in fi. §. de pœ. iu. Gl. dicit q̄ sic: vt §. de iud. l. quoties. Vide gl. super ver. eūdem. Inn. Hosti. & Ber. & a Ioh. Mod. extra, de mu. pet. c. j. tenēt contra riū. Idem Spec. in tit. de cōuen. & recō. & dicūt q̄ recōuentio nunquā potest fieri in causa, de qua alias iudex cognoscere non potest. Et sic conuētus coram iudice laico de causa pecuniaria, nō posset reconuenire actorem in causa spirituali. Allegat extra, qui fi. sint legi. c. lator. de ordi. cogni. c. tuam. cum simi. Ad l. quoties. respō. Spec. q̄ iudex incidenter cognoscit: nō autē de hoc pronunciat. Pro gl. nostra videtur causs. ff. de iurisd. om. iud. l. si idem. §. quod si mutuæ. vbi potest recōueniri actor in maiori summa, quàm alias sit iudicis iurisdictio. Item videtur pro hoc text. in cor. vn. de hæc sumitur: quia ibi lex eum competē tem facit iudicem, in vtraq; causa. Quid dicemus? Respōdeo. Quandoq; reus recōuenit actorē super eodem, de quo iudex nō poterat alias cognoscere, nisi partibus volētibus prorogare iurisdictionem: tūc recōuentio potest fieri: vt d. §. quod si mutuæ. & l. ij. sed & si agāt. de iud. Ratio, q̄a per electionem actor sibi præiudicat: debet igitur pati eum esse iudicē cōtra se, vt dicit tex. in lege Codicis. Sed hoc casu pa ti potest: ergo, &c. † Si vero recōuenitur actor super re, vel causa, de qua iudex non posset cognoscere, etiam vtraq; parte volente tūc nō est locus recōuentioni. Et ita loquitur opi. Canonistarum, quæ est vera. Nam tūc cessat ratio cōuētionis, & recōuētionis. Vult enim lex, q̄ actor patiatur ipsum esse iudicē cōtra se. Sed hic licet actor patiatur, non patitur natura causæ: & sic cessat ratio posita in l. cūm Papinianus. & §. dixi. & per hoc in quęstione proposita, de causa præiudiciali, statim nō potērit fieri reconuentio coram iudice peritus: quia priuilegium causæ est, vt cognoscatur à maioribus iudicibus: nō priuilegiū personę. tex. videtur in l. nō distin guemus. §. de liberali. ff. de arb. Non obst. tex. in corpore vnde sumitur ista authen. vbi facit eum iudicē vtriusq; causę. q̄ intelligo, scilicet remouendo exceptionem, q̄ nō sit iudex actoris. Secus si natura causę nō patiatur secūdum q̄ dicit l. cum Papi. nō enim est verisimile quod ex illo verbo Princeps voluisset, q̄ propter naturā recouuētionis iudices cognoscerent de causis maximis. hæc enim esset res magni p̄iudicij. Possent enim partes inuicē cōponere, & habere super causa status, vel monachatus, vel matrimonij, vnū iudicē minimum, qui sententiaret secūdū eorum volūtatem. q̄ esset absurdum: vt d. §. de liberali. Præterea, natura conuētionis. & recōuentionis est, vt simul tractentur, & eodem tempore finiantur. Si intelligeres de actione præiudiciali, per quam impedi retur exercitiū aliarū actionū interim, vt in quæstione seruitutis, & libertatis, vt l. ordinata. ff. de lib. cau. nō posset habere locū recōuētio: quasimul tractari nō possunt. 5 de hac re. ff. de iurisd. om. iud. l. si idem. §. quod si mutuæ. vbi potest recōueniri actor in maiori summa, quàm alias sit iudicis iurisdictio. Item videtur pro hoc text. in cor. vn. de hæc sumitur: quia ibi lex eum competē tem facit iudicem, in vtraq; causa. Quid dicemus? Respōdeo. Quandoq; reus recōuenit actorē super eodem, de quo iudex nō poterat alias cognoscere, nisi partibus volētibus prorogare iurisdictionem: tūc recōuentio potest fieri: vt d. §. quod si mutuæ. & l. ij. sed & si agāt. de iud. Ratio, q̄a per electionem actor sibi præiudicat: debet igitur pati eum esse iudicē cōtra se, vt dicit tex. in lege Codicis. Sed hoc casu pa ti potest: ergo, &c. † Si vero recōuenitur actor super re, vel causa, de qua iudex non posset cognoscere, etiam vtraq; parte volente tūc nō est locus recōuentioni. Et ita loquitur opi. Canonistarum, quæ est vera. Nam tūc cessat ratio cōuētionis, & recōuētionis. Vult enim lex, q̄ actor patiatur ipsum esse iudicē cōtra se. Sed hic licet actor patiatur, non patitur natura causæ: & sic cessat ratio posita in l. cūm Papinianus. & §. dixi. & per hoc in quęstione proposita, de causa præiudiciali, statim nō potērit fieri reconuentio coram iudice peritus: quia priuilegium causæ est, vt cognoscatur à maioribus iudicibus: nō priuilegiū personę. tex. videtur in l. nō distin guemus. §. de liberali. ff. de arb. Non obst. tex. in corpore vnde sumitur ista authen. vbi facit eum iudicē vtriusq; causę. q̄ intelligo, scilicet remouendo exceptionem, q̄ nō sit iudex actoris. Secus si natura causę nō patiatur secūdum q̄ dicit l. cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

super reconuẽtione, vide Are.in can p̃ sentia.in iij.co.de p̃ba.& ibi etiam Fel. in ij.co. Item vid̃ in materia reconuẽtionis late Maria.Soci. in ti.de mut.peti.v. bi cor̃ quo, & iter quos, & de quibus causis locum habeat & multa alia. Itẽ an procedat reconuentio cor̃ arbitro vel arbitratore, & quo modo.vide Barba. consi.iij.vol.iiij.ſ vi ti.char.

a ¶ Criminali. Et hic per Bald.duo verba quæ indistincte tenet.& Bald.in l.j. in princ.qui accu.p Bar.Imo.& in l.18 qui reus.ff.de publi. iud.

b ¶ Quærit gl. Nota q̃ actor conuentus non potest recõueni re: sed quid si actor ſ petrauit iudicem de legatũ ſuper fundo, reus recõuenit ipſũ ſuper domo: quo casu vult etiam actor cor̃ eodẽ iudice recõuenire sup̃ vinea. an audiatur? Et tex. videtur q̃ nõ.& ibi ita tenet Gul. in l.j. ſi.quod quisq̃. iur. & Spec.in ti.de rep. §.fin.ver. nunquid posſim. & q̃d not. Imol.in authẽ.habita. Et hoc modo videtur mihi q̃ ſit intelligendus tex.ſ d. l.ſi.& no.glo.hic, & expreſſe Spec.in tit. de reconuen.§.nunc dicamus.ver.ſi.

c ¶ Spoliatione. In interdicto ſpoliatorio, & in causa depoſiti, non habet locũ recõuentio: contrariũ videtur no.Bar.in l.na turaliter.§.nihil cõne.in penult.q.ff. de acqui.poſ.iuncto eo quod dicit tex.ſ l.j. vltra mediũ. j.quobo.& in l.ŋ.§.ſi.§.vbi in rẽ acti. Add q̃ primã opi.tenet Sp. in titu.de reconuen. §.nunc videamus.ſ prin.

d ¶ Habeat locũ. An iſta auth.hẽat locũ ſ ordinario,& in delegato: licet Bald.in l. cum Papianus.in ij. col.aliqui habent in l.nemo.ff.eo.in verſicu. quæro vtrũ p̃ ius antiquũ videtur velle q̃ ſolum hẽat locum in delegato. Adde tamen quod ſi talis delegatus fuiſſet datus de non cõſenſu,nõ locũ habet iſta auth. ſecundum Bar.hic,ad fin.

e ¶ Sunt opi. Et cum opin. Ho.cõtra Bar to.& Inno.tenet gl. Ioan. And.in cle. ſæpe.de verbo.ſigni.ſ ver.exordio. ſecundum ſo. And.in addit. Spe.in tit. de reconuen.§.nunc videamus.ſ prin.

f ¶ Habeat locũ. An iſta auth.hẽat locũ ſ ordinario,& in delegato: licet Bald.in l. cum Papianus.in ij. col.aliqui habent in l.nemo.ff.eo.in verſicu. quæro vtrũ p̃ ius antiquũ videtur velle q̃ ſolum hẽat locum in delegato. Adde tamen quod ſi talis delegatus fuiſſet datus de non cõſenſu,nõ locũ habet iſta auth. ſecundum Bar.hic,ad fin.

g ¶ Quærit gl. Nota q̃ actor conuentus non potest recõueni re: ſed quid ſi actor ſ petrauit iudicem de legatũ ſuper fundo, reus recõuenit ipſũ ſuper domo: quo casu vult etiam actor cor̃ eodẽ iudice recõuenire ſup̃ vinea. an audiatur? Et tex. videtur q̃ nõ.& ibi ita tenet Gul. in l.j. ſi.quod quisq̃. iur. & Spec.in ti.de rep. §.fin.ver. nunquid posſim. & q̃d not. Imol.in authẽ.habita. Et hoc modo videtur mihi q̃ ſit intelligendus tex.ſ d. l.ſi.& no.glo.hic, & expreſſe Spec.in tit. de reconuen.§.nunc dicamus.ver.ſi.

h ¶ Cleric⁹ agẽs. Et hec eſt communis q̃ clericis poſſit recõ ueniri: & tenet etiã gl.in c.j. de mu. peti. Sed aliqui, quos ſeq tur do. Anto. in d.c. tenent contrariũ: & cũ cõmuni ibi trãſit do. Io. facit etiam q̃ ſingula. no. Imo in l. ſi eum hominẽ. de fideiuſ. vbi inſtãtia tranſit in clericũ: etiã cor̃ ſeculari: v no tamẽ caſu poſſet clericũ cõueniri indiſtincte, quoties recõuẽtio fieret ex eodẽ negotio, & vẽtilatio eſſet cõnexa: ſecundũ Bal.in auth.habita.in xiij, col.in ver.quærit. Alij ibi inducũt ar.cõtra opi.Bar.hic: Recõuẽtio procedit virtute conuẽtionis: fundãt enim ſuper electione facta a iudice, vt patet in c.cuius in agẽdo. ſed prorogatio nõ poteſt fieri de ſpecie ad ſpeciẽ penitus di uerſam, ſicut eſt iuriſdictio clerici, & laici: vt patet xcvj. diſt.& l.ŋ.§.j.ff.de iud. ergo talis recõuentio fieri non poteſt. Confirmãt iſta ratio ab ipſis: & q̃ non poſſet fieri expreſſe, nõ poteſt fieri tacite: vt l.nõ intelligit. §.ſi.ff. de iure fiſci. Sed aliquis clericus nõ poteſt expreſſe prorogare iuriſdictionẽ in laicũ: ergo nec tacite. Sed huic rationi reſpõdet Io. Cal. & alij, q̃ iſta ratio non cõcludit: quia ſequereſ ex iſta ratione vltima, q̃ ſicut clericus nõ poteſt expreſſe cõſentire in iudicẽ eccleſiaſticum nõ ſuũ: vt c. ſignificaſti. de for. cõpe. ita nõ poſſit reconueniri cor̃ non eccleſiaſtico. Hoc arg. eſt contra c.j. & ŋ. & ibi no. de mu. pe. Sed ab hac impugnatione defendit do. Ant. dicẽs ſuam opi. dicens quod illa prorogatio fit ſecundum naturam iuris: & tũc aliquid permittitur fieri tacite, & in conſequentiam, quod non permittitur fieri ex preſſe: vt patet in d.c. dilecti. de fo. comp. Vnde dicit Bal. no. in l. nulli. C. de iud. quod in conuentione cognoſcit iudex in incipienti ad cauſam principalem, & contra naturam ipſius. nec principaliter, & expreſſe, nec tacite. ſed in conſequentiam poteſt iuriſdictio in alterum prorogari: vt patet in c. tuã. de ord. cog. & in c. lator. qui filij ſint legiti. Hoc autem eſt contra materiam iuriſdictionis eccleſiaſticæ, quod clericus ſubſit ſeculari iudici, vel quod iudex ſecularis habeat talẽ iuriſdictionẽ: maxime per rationẽ, quæ red ditur xcvj. diſt. in c. denicq̃. ergo nec tacite in conſequentiam põt iſta iuriſdictio, p rogari. Tũc autem contra iſtã rationẽ, quæ eſt difficillis, dicas quod aſſumptũ eſt falſum: quia licet ſubiectũ, in quo eſt iuriſdict. verbi gratia: clericus nil prorſus pertinet ad iuriſdictionem, ſeu iudicem temporalem: cũ tamen ipſe dicaẽ eſſe temporalis, & ſecundum naturã ſuã non eſt bonũ ſimile de cauſa ſpirituali, in qua habilitas ratiõe perſonæ, non facit ad actũ proprie contra naturam facientis, ſi cut inhabilitas materiæ, vt patet in l. is qui duos. in ſi. & q̃d ibi Bar. ff. de lib. leg. & licet clericus non ſit de iuriſdictioneiu dicis ſecularis: tamẽ propter hoc ratione ſubiectũ, nõ debet di ci quod prorogatio, quæ ſit in iudicẽ ſecularem ſit contra naturam iuriſdictionis, ſed cõtra priuilegiũ perſonæ, quæ nullo modo pertinet ad laicũ. Sed per Bart. ad. ducas nouam rationem: nam actor & reus ſunt perſonę cõnexæ: vnde qd̃ ſtatuit in vno, maxime vbi ratio eſt expreſſa in lege, extenditur ad alterum. l. ſi. C. de fru. & li. exp. & tex. in auth. de exec. §. q. cogit reum inuitum agere coram eodem iudice: ne propter diuerſitatẽ tribunalis lites implicẽt, & nõ poſſit finiri: & hoc circunſcripto omni conſenſu actoris, in perſona ipſius, habet locum ratio prædicta: & cogitur in ius reſpondere: Cũ ergo lex generaliter dicat, q̃ agens teneẽ reſpondere recõuenirẽ: ergo, &c. Adde quid iuris ſi clericus accuſat laicum cor̃ iudice laico, & accuſatus ipſum clericum cor̃ eo, q̃ falſo fuit accuſatus per clericũ: an epiſcopus poterit inhibere iudici ſeculari ne interim procedat. Vide Fed. de Sen. conſi. cxiij. Et quod clericus poterit recõueniri cor̃ laico, videtur tenere Spe. in ti. de conuen. & recon. §.j. ver. ſed quid ſi laicus.

i ¶ Coram arbitris. Sed de iure ciuili habet locum reconuentio. l. non diſtinguemus. §. item ſi quis. in ſi. iuncta gl. in l. ſi de meis. ff. de arb. & ſicut non habet locum reconuentio, ita nec exceptio reconuentionis. Secus coram iudice delegato: vt per Bal. in l. neq; §. de compen. & in l. j. §. de arbi. adde Bal. in l. ſi cum dies. §. quod ſi forte. ff. de arb. vbi quod ſicut non habet locum recõuentio, ita nec exceptio reconuentionis: alias compenſationis. Adde quod hæc apoſtilla eſt falſa: nec credo eã fuiſſe Alex. nam Bar. in l. non diſtinguemus. §. item ſi quis. idem tenet quod hic, & idem tenet Spec. in tit. de recon. §. in prin. reprobans opi. aliquorum tenentium quod coram arbitrio electo ad omnes controuerſias, ſit locus reconuentioni.

k ¶ Cõtra arbitrum. Et ſic ſolet dici, quod ſi quis ſe ſubmittit arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

l ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

m ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

n ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

o ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

p ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

q ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

r ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

s ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

t ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

u ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

x ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

y ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

z ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

aa ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

bb ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

cc ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

dd ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ee ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ff ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

gg ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

hh ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ii ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

jj ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

kk ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ll ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

mm ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

nn ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

oo ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

pp ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

qq ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

rr ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ss ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

tt ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

uu ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

xx ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

yy ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

zz ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

aaa ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

bbb ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ccc ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ddd ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

eee ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

fff ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ggg ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

hhh ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

iii ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

jjj ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

kkk ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

lll ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

mmm ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

nnn ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ooo ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ppp ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

qqq ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

rrr ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

sss ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare.

ttt ¶ Quæro. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmittat arbitrio, quod ſtetur ſententiæ ſuæ, quod ſic ſtabit: ſed ſi dicat, quod ſtetur ſententiæ arbitri, quod poterit appellare. Et ſic videtur quod ſi ſe ſubmitt

Universidad de Deusto
Biblioteca

P. PAV. P.
a ¶ Quid sim literis. Nota, quod imo remota appellatione nō intelligitur remota nullitas, quia sūt diuersæ. Vide Comen. cōsi. xvij. et an remota appellatiōe & contradict. dicat sublata nullitas, vide Comen. cōsi. lx. incip. in Christi nomine. Vbi etiam ponit an intelligatur remota reductio ī laudo: & q etiam si remouetur appellatio nihilominus querelę supplicatio possit dici de nullitate, vid. Practic. Pap. in forma exc. sententiæ diffi. in iij. col. Item q remota appellatiōe nō censetur remota appellatio rōne euidentissimę iniquitatis & q nō videat remota nullitas, vide Abb. consi. lv. in ij. partem, in ij. co. Ite quod remota appel. nō cēsetur remota querela vel supplicatio, vide Barb. in c. ij. de offi. deleg. f iij. co. Iaf. in auth. q supplicatio de pcr. per. offer. Item remota appel. vel querela, non cēsetur remota nullitas. & q dam alia vide p Are. consi. lxxv. in pen. col. & in c. dilecto. in ix. quæst. de appel. Ite an statutum remoues appel. in aliqua cā, an censeatur solū a diffinitiua non ab interlocutoria vel grauamine vid. pau. q sic, in c. pastoralis. in prin. in vj. quæst. de appe. Ite an remota appellatione dicatur remota q rela apud eundem iudicē vide Alex. in l. si. co lum. xiij°. de edicto diui Adria. tol. post Paul. de Cast. ibi.
b ¶ Futuri temporis. Quando tractus futuri tēporis spectet ad iudicem, vide no ta. per Bar. & doc. i l. vbi autem. §. qui fortem. ff. de ver. obl Quid in fructibus futuris, vide Baldū in l. j. ū ser. nup mu.
P. PAV. P.
c ¶ Quanquam. vide quæ habes ad Bart. in l. in finem. ff. de legat. iij. & in l. proin de. ff. ad legem Aquil.
Pro saluatione Bar. in hac l. ij. et in quo videatur inuolutus vitio contradictionis, vide concordā, quam posui in l. j. ff. de eden.
d ¶ Sententia incerta. Quando valeat sententia, & libellus incertus, vide etiā Ino. in c. finā. in gl. in ver. omni. de excep. prælat. vide Innoc.

recusare añ li. conte. remoueat recusatio. ista opi. non est vera: quia nullus iudex p̄ ter principē potest appellationē post sententiā remouere: vt l. j. §. fi. ff. à qui. app. nō li. Do. Rich. Malū. intelligit totū ecōtra, vt iudices remoueāt appellationē ante sententiā, & recusationē post lit. conte. Et est hæc diſtinctio: quā tenere debēt iudices, secūdū eū, vt hic: & hoc placet. Sed cōtra hoc opp. expressio eius, qđ tacitè ineſt, nihil operat: vt j. de fideiuſ. l. nō recte. et ff. ā leg. j. l. iij. sed istud est ēt tacitè, de iure cōi, ergo &c. Sol. Dicit Rich. fateor cōtrariū q nihil operatur: sed sit cā dubitatiōis tollendæ: vt l. q mutuā. ff. man. & l. quæ dubitatiōis. ff. de reg. iu. Hoc nō placet: ga vanū esſet cōsiliū Principis hic. † & iō dico q antè sentētiā & ētante lit. conte. q̄nque pōt appellari: vt puta si iudex p nūciauerit se esſe, vel nō esſe iudicē: vt no. in auth. habita. ne fi. pro pa. & in casu l. arbitror. ff. q fatisd. & cog. & de mino. l. intra vtile. Ite ī recusatio pōt fieri q̄nq̄ post lit. cōte. si nouа cā supueniat: vt l. nō diſtinguemus. §. cū quidā. ff. de arb. Vnde cum iudex remouet appellationē añ sentētiā, ista remotio operat illis casibus, ī quibus poterat appellari: & cū remouet recusationē post lit. cō test. operabitur. secūdū qđ dicemus de ordinario: vt s. de iud. auth. si verò cōtigerit. Et sc̄m hoc sic op. nemo † pōt cōmittere cām appellatiōe remota, nisi Priceps: vt l. j. §. fi. a qui. appel. nō li. R. ñ. verū est remota appellatione à diffinitiua: sed bñ pōt remoueri appellatio ab interlocutoria. Et hic est casus no. hic: & hoc sentit gl. tua in fin. multū no. quam vide. Scdò quæro, † qñ ista verba simul ponūtur, qualiter ītelligā tur, put in prin. l. præsupponiē. In hoc sunt opi. Quidā dicūt q ante lit. cōtest. nō potest recusari. Et qđ hic dī ī tex. q minimè vtitū est, s. a lege & hoc tenuit Io. Alij dicūt cōtra. & dicūt q dictis verbis nō obstātibus poterit recusari. p hunc tex. dū dicit, quod minimè vtitū, &c. Ego teneo opi. Io. per rationē quā dixi in summario, s. qñ duo vocabula veniūt ad determinationē vnius verbi, debēt intelligi vt vniformiter operentur. Sicut ergo appellatio est remota ante lit. contest. vt dixi: ita eodem modo recusatio. † Quæro, quid si in literis d delegatiōis remoueat solū appellatio an ex hoc videat remota recusatio? Glos. hic tenet q sic. Alleg. extra, de app. c. sup eo. In cōtrariū facit j. ne lic. in vna ea. cau. l. j. in fi. Ibi loquit quādo remouet à iure: hic quādo ab hoie. Cōtrariū huius determinat gl. in d. l. j. §. fi. ff. à qui appel. non li. Et istam opi. sequuntur cōmuniter doc, quia quando sunt duo iura separata, remoto vno, non sequitur remotio alterius: vt l. si donius. ff. de ser. vrba. prædio.

De sententijs, quæ sine certa quantitate prolatæ sunt. Rubrica.

1 *Ius merè de futuro, non potest deduci in iudicium.*
2 *Si ius est de præsenti habens dependentiam de futuro, venit in iudicio quando actor nihil potest imputare.*
3 *Quid si ius est de præsenti propter interesse, quod speratur de futuro.*
4 *Quid si aliquod ius de præsenti speratur recedere in futuro.*

LEX. I.

in c. iij. de lib. oblig.
e ¶ Veterem. Idem tener in l. ait prætor. §. j. ff. de re iud.
f ¶ Interesse. Iudex

CVm iudicē. Valet sētētia de futuro, si dependeat a iure, quod est de præsenti. h. d. secundū vl. lec. hic ponitam in gl. q̄ est vera.
b Opp. & videt, q cursus futuri tēporis b non spectat ad iudicē: vt ff. de vsur. l. j. §. j. Huius timore sunt in gloss. quinque lec. quatuor primæ tēdūt ad hoc, vt ostēdat iudicē pronūciasse de vsuris præteritis. Vlti. ad hoc tēdit, vt si iudex p̄nūciauerit de futuris. Primæ quatuor lec. nō habēt dubitationē: ideo non prosequor eas. vide gl. Ad quintā lec. quā posui vobis obstat fortiter l. j. §. j. ff. de vsuris. R. ñ. Quādoq̄ nihil est, qđ possit imputari creditori: vt puta, repeto sortē, & facio quātū possum in ea exigēda: tūc tractus futuris tp̄is. ī quo currūt vsuræ, & iuito actore, spectat ad iudicē: vt hic. Quādoq̄ est aliquid qđ pōt imputari creditori: vt puta, nō curat sortē habere, sed vult q debitor cōdēnetur sibi de futuro ad vsuras: & hoc nō spectat ad iudicē, vt l. cōtraria. Op. de l. non quēadmodū. ff. de iu. Sol. E a. q̄ sunt merè de futuro, nō spectāt ad iudicē, vt l. cōtraria: sed ea, q̄ sunt de futuro, & habēt dependētiā à iure de præsenti. et sic loquit hic. Nā fors petebat de p̄senti: & ab isto debito fortis habet dependētiā vsuræ: & hoc spectat ad iudicē & ita loquit hæc lex. Cōtra hoc opp. de l. in lege Aquilia, si
1 deletū. ff. ad leg. Aqui. Huius timore debes scire breuiter, †
q quādoq̄ est ius mere de futuro: & hoc nō pōt deduci in iudi
2 ciū: vt d. l. nō quēadmodū. † Quādoq̄ est ius de p̄nti, qđ habet dependentiā de futuro: & tunc distingue vt dixi: Aut pōt actori aliquid iputari: & nō venit in iudicio: vt l. j. §. j. ff. de vsu. Aut nihil pōt ei imputari: & venit in iudicio: vt hic, & l. j. de fideic.
3 & l. malè agitur. de p̄scrip. xxx. an. † Quādoque est ius de præsenti, ꝓpter interesse, qđ speratur de futuro: & tūc aut illud interesse speraī propter culpā: & loquit l. ī lege Aquilia, si delē tū. ff. ad lc. Aquil. Aut propter dolū: & loquit l. locū. §. condē
4 natio. de tab. exhi. † Q̄nque est aliquod ius de p̄senti, qđ speratur recedere in futuro: & isto casu loquitur l. si seruus. in princ. de condi. fur. Istā materiam tetigi in d. l. locū. §. cōdēnatio. plenius in l. si finitā. §. fi. cum l. seq. ff. de dam. infec.

1 *Quando proponitur actio universalis, vel generalis: tunc procedit petitio incerta, & sententia incerta, sed in executione certificatur. & nu. 2.*
3 *In obligatione alternativa, si electio est creditoris, debet dari libellus certus, & sententia certa sequi.*
4 *In simplici obligatione, quando procedat petitio incerta, & sententia certa, & quādo etiam sententia incerta.*
5 *Sententia incerta habebit executionem paratam, facta liquidatione.*
6 *Et quomodo fiat liquidatio etiam in instrumentis non liquidis, qua merentur executionem. & nume. 5.*

LEX. II.

c 1 d VAquā c pecuniæ. † Vbi petit incertū, valet sētētia. h. d. Vides ergo q sententia incerta d valet. Contrarium vides ī l. proxi. & l. fi. Sol. gl. Quandoque petitur incertū: & tūc valet snīa incerta: vt hic. Sed si petitur certū: & tunc debet ferri sententia certa, per se, vel p relationē ad acta vt l. seq. Contra istud opp. Inst. de act. §. curare. Huius timore gl. intrat hāc materiam veterem c. Quādoque † proponitur actio vniuersalis,
e 2 vt petitio hrēditatis. Q̄nque actio gn̄alis, vt petitio tutelæ, vel n eg. gest. & in istis procedit petitio incerta, & sententia incerta: sed in executione certificatur. Ita tenet hic glo. mag. & plenius in l. j. in gl. mag. ff. de edē. & plene per In. in c. cōquerēte. in gloss. pe. de offi. ord. Quandoque proponitur actio singularis: & ista proprie est materia nostra: & tūc aut obligatio erat alternativa, aut simplex. Si est alternativa, procedit libellus, et petitio alternativa & incerta, vt d. §. curare. et de verb. ob. l. eā
3 q certarū. in fi. Qđ intellige, qñ erat electio debitoris. † Si eñ eēt electio creditoris: cū lit in eius potestate, debet dare libellū certum: & snīa sequitur certa: vt l. vbi. §. qui illud aut illud. de verb. obli. † Quandoque obligatio est simplex. Et hic aduerte: aliquando in libello non pōt declarari certa quantitas,
f sed potest declarari in sentētia: vt cum petitur interesse f, quod

debet in sentētijs taxare interesse. Adde l. cū propria. & ibi Bald. ā. si quis al. vel ibi. idem dicit in fructibus.
a ¶ Intelligere. In his, et ī vniuersalibus vi de etiā no. Bal. in l. fi lū. in xvij. col. ī. versi. alterius quæritur. ī. fa. ercise. p gloss. & a doct. in §. j. de re iudi. & Inno. in c. fi. & Bal. in l. iij. in ij. col. de re iudi. & Inn. in c. fin. de excep. præla. Et adde q valeat cōdēnatio expēsarum. etiam incerta, sine reseruatione taxatiois, secundum Bart. in l. terminato. vers. venio ad quartum. ī. de fruct. & ibi per Bart. qui tenet hoc esse verum in omnibus accessoriis: & idem dicit in arbitro, & arbitratore.
b ¶ Practica hodie. Vide Bart. in l. j. ff. de eden.
P. PAV. P.
c ¶ Hæc sentētia. Qđ sentētia incerta non valebit, nisi certificetur per relationem ad aliud, Vide Cō. consil. vij. in v. colū. & seq. & ibi in vj. col. non dicit quod vbi sententia est incerta sup eo de quo principaliter nō disputatur non vitiatur. Vide per eum, & subtiliter loquitur & ibi etiam ponit quod recipit declarationem partis etiam quo ad ipsos expresse se nō refert. & vide Comē. cōsi. xxiij. in prin. Ite vide etiā q sentētia incerta quę nō declaratur per relationē ad acta non valet, licet secus sit si declaretur ex certificatione nisi in certis casibus quos ad Bart. habes in l. Paulus. la j. ff. de re iudi. & qñ ī certitudo vitiet sentētiam, vide Feli. in c. cum venerabilis, colū. xvij. extra, de excep.
d ¶ Nota istum. Idem quod hic dicitur, q sententia lata p verba obscura, debet declarari per verba probatoria, etiam si ad alia non fiat relatio expresse, debet intelligi, qñ sententia esset nulla propter obscuritatē: nisi declaretur per ipsa acta, probatoria. Sed vbi sententia pōt in se valere verba eius tunc debent strictè intelligi p acta probatoria. Est tex. in l. i. fi plu. vna sen. & l. Paulus. la ij. ff. de re iudi. qū reuenienti. & vide Bar. in l. ait prætor. §. j.

interesse stat in æstimatione iudicis, vt j. ti. j. l. j. tūc, p̄edit libellus incertus, secundū verā opi. & tūc sententia erit certa, secundū verā opi. no. per glo. in l. certi cōdictio. in prin. ff. si cer. pet. dicā j. ti. j. l. j. Q̄nque nō pōt declarari nec in petitiōe, nec in sentētia: & tūc, p̄edit libellus incertus & sententia incerta. Hic est casus in l. nostra. Nam debes hic intelligere a q aliquis, p̄miserat indēnitatē: & iā fiscus incurrerat aliquod damnū, & maius dānū poterat incurrere in futuro: vnde cū nō posset certificari id, quod dep̄dēet ex futuro, iudex pronunciabit de indēnitate super futuro tp̄e: & hic, p̄ preterito cōdēnabitur: vt s. l., p̄xima. Sed quęro, † qs est effectus istius sentētiæ incertæ? R. ñ. q habebit parata executionē facta liquidatione, q̄ fiet hoc modo: ga actor petet sententiā executioni mādari, in qua talis est condēnat b ad indēnitatē præstandā. Ad probādū q sit dānificatus, faciet incōtinēti articulos: nec est necessaria libelli oblatio, nec lit. cō testa. & sic procedetur summariè secūdū formā l. à diuo Pio. §. fi super rebus. de re iud. Sicut dicimus in simili, in sentētia lata in iudicio vniuersali, in qua est cōdēnatus ad restituendū hęreditatē simpliciter: quid autē sit in hæreditate, in executione declarabitur. Et nota clarè glo. in d. l. j. de edē. † Et ista est practica hodie b in parti
b bus istis, q̄ instrumenta, quæ sunt guarē tigionata, vel cōfessiōata, merenī executionē, sicut sentētia diffinitiua. Si ergo est aliquod instrumētū nō liquidū, peto executionem summarij, & facio articulos ad probādū id, secundū ea, quæ dicta sunt §.

1 *Sententia quando fertur per relationē ad aliqua acta, valet, si in illis continetur certa quantitas, non distinguendo quæ sint illa acta. & nu. 2.*
3 *Sententia simpliciter prolata, ut condemno te ad id, quod debes, valet, si certa quātitas reperiatur in actis probatorijs.*

LEX III.

c 1 d HAec sententia. c † Sententia, quæ nō cōtinet certū per se vel p relationem ad aliud, est ipso iure nulla. h. d. Nota istum d fi. huius legis pro declaratione glossarum hic positarū. Quęro in quibus actis debeat contineri certa quantitas, vt sententia valeat. dicit gloss. in attestationibus, vel confessionibus. In contrarium videtur quod sufficiat contineri in libello: vt l. quid tamen. de arbit. & de re iudi. l. ait prætor. §. j. Solu. breuiter † quandoq̄ sententia fertur per relationem ad aliqua acta: tunc valet sentētia
2 si in illis actis: ad quæ sententia refertur, continetur certa quātitas, non habita distinctione, quæ sint illa acta, vt l. contraria. † Quandoq̄ sententia profertur simpliciter, scilicet condemno te ad id quod debes: tunc est necesse quod certa quantitas reperiatur in actis probatorijs: vt in dictis testium, confessionibus vel instrumentis: nec sufficeret contineri in actis assertorijs, vt libello, & petitionibus. ita loquitur hic gloss.

1 *Etiam in dote non valet sententia incerta. & nu. 4.*
2 *Potest ferri alia sententia, etiam ante, quam pronuncietur de nullitate prima.*
3 *Qui non appellat, confirmat sententiam.*

c Hæc sententia. e Sententia nulla ratione incertitudinis, non
1 impedit aliam ferri sententiā. h. d. † Nota q etiam in dote non valet sententia incer
2 ta. † Secundò nota q potest ferri alia sententia etiam antequam pronuncietur de nullitate primæ: vt hic, in fi. Et de hoc dixi in l. si vt proponis. ŝ. quomodo & quā
3 do iud. † Tertio nota q qui nō appellat, confirmat sententiam: vidi ffisin l. ab eo. ŝ. quomodo & quando iu. Nota q dixi: quia alibi non reperies: ideo tene menti.
f Oppo. contra. hoc iudicium de dote f est iudicium vniuersale, sicut in petitione hę reditatis, & similia. Ita p̄batur in l. quod dicitur. in prin. ff. de impen. ergo procedit libellus incertus, & sentētia incerta, sicut
e sicut in petitione hęreditatis. Et ita deter minaui vobis sol. ma. supèr rub. Hic vide tur casus in contrariū. Sol. Hic fuit sentē
4 tia omino incerta. † Nam pronūciauit iudex, q bona fide accepisti, solue. si enim pronunciasset hoc modo, condēno te ad
f restitutionem dotis, quia constat eam te habuisse: licet non declaretur quantitas, vel qualis esset dos, valeret sentētia, sicut in petitione hæreditatis. Et quod hoc sit verum, videtur velle hic text. in eo quod dicit, quod petitio incerta procedit super dote. Et ita intelligo hanc legem.

De senten. quæ pro eo, quod interest, proferuntur. Rubrica.

Continua rubr. ad præcedentem hoc modo: suprà dictum est de sententijs, quæ sine certa quantitate proferuntur. verū quia super interesse profertur quādoq̄ sententia incerta: ideo subijcitur rubrica de sententijs, quæ pro eo, quod interest. Ista continuatio non est vera: quia super interesse debet proferri sententia certa: vt Inst. de act. §. curare. & dicemus j. in processu materiæ. Debet ergo aliter continuari, & sic dictum est s. de sententijs in genere, & in specie de sententijs, quæ sine certa quantitate: verum quia in ferendis sententijs super interesse, consueuerunt oriri plura dubia: ideo ponitur hic rubric. de sententijs, quæ pro eo, quod interest, proferuntur.

1 *Interesse singulare in casibus, qui habent certam quantitatem, vel naturam, non potest excedere duplum communis, vel interesse conuenti, vbi non reperitur commune. & nu. 6. 7. & 20.*
3 *Qui sint isti casus certi, & qui incerti.*
4 *Contractus illi dicuntur certi, qui habent certam quantitatem, vel naturam respectu sui vel adiunctī.*
5 *Incerti dicuntur, qui non habent certam quantitatem, vel naturam respectu sui vel adiunctī.*
8 *Interesse quid sit. Vide plures opiniones, & diuisiones.*
9 *Interesse strictè sumptum, prout in materia huius legis, & secundum Bar. est æstimatio alicuius vtilitatis non habitæ propter alicuius factum iniustum, vel cessationem iniustam.*
10 *Interesse est triplex, scilicet singulare, commune, & conuentum. & nu. 11.*
12 *Interesse singulare quando sit affectionis tantum, & quando sit affectionis continentis vtilitatem.*
13 *Interesse intrinsecum debet dici illud, quod est ipsa res, seu eius æstimatio. & illud, quod est immediate ex ipsa re.*
14 *Ea vero, quæ veniunt occasione rei, non ex ipsa re, debent dici extrinsecum.*
15 *Interesse intrinsecum, hoc est ipsius rei æstimatio, semper venit in iudicio.*
16 *Quid si interesse est ex ipsa re, vt fructus & partus.*
17 *Interesse extrinsecum quando agitur propter non factum: si sequitur rem penes quemcunq; vadat, habetur ratio eius in iudicio.*
18 *Quid si non sequitur rem penes quemcunq; vadat.*
19 *Interesse extrinsecum, quando agitur propter malefactum scienter, venit in iudicio, & quid si ignoranter.*
21 *Pœna legalis non potest excedere quadruplum. & quid in pœna conuentionali.*
22 *In interesse habetur ratio lucri, quod contingit circa ipsam rem: vt frumentum modo valet &c.*
23 *Et idem in lucro, quod venit extra rem, quando percipitur sine alterius iniuria, & sequatur rem penes quemcunque vadat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

P. P A V. P.

a ¶ Cū pro eo. Circa materiam interesse mercatoris q̄ iuste petatur & statutū possit illud æstimate, vide Comē. cōs. cxxxix. inc. Laicus. circa fi. Item nota q̄ interesse lucri cessan tis debet iudex æstimare ex suo officio, secundū Bart. in l. j. C. de colleg. illici. li. xj. ad quod vide Ias. in l. iij. §. fi. in fi. colū. ff. de eo quod certo loc. vbi etiā dicit q̄ tale interesse probatur per cōiecturas et verisimilitudines.

b ¶ Materiam. Et de materia huius l. vide de Inn. in c. facto. de sen. excō. & hoc statim alle. Bar. in fi. colū, in versi. explum, dedisti mihi damnū. ibi ad rationē Iac. de Are. tūc cōcludit. an in cōtractu emptionis & vēditionis ve niat factū per Bart. in l. stipulationes nō diuidūtur. xxij. col. de ver. obli. & in l. j. in pen. colū. de act. emp. & in l. certi cōdictio. in prin. si certa. & vide no. per Bal. hic in xij. colū.

c ¶ Fuerit aduocatus. hic locus non habet sensum: quare crede rem legendū, Fuerit euocatus pro legendo. vel vt aliqui antiqui codices habēt fuerit aduoçatus p rege Anglię, videq̄ totam hanc reperi. ingenti cura restitutam. Alex. Losæus.

34 *Si uero non sequitur rem penes quemcunque uadat, & in eo lucro natura res plus operatur quam hominis industria, eius ratio habetur.*

35 *Et si in eo lucro ut plurimum operatur industria, & ille, cui debebatur, non consueuit mercari, non habetur ratio istius lucri.*

26 *Illud, quod dicitur, quòd interesse non potest excedere duplum, habet etiam locum in maleficijs.*

27 *Interesse usque ad quam quantitatem possit ascendere.*

28 *Qualiter interesse in iudicium deducatur.*

29 *Interesse cōuentū probatur per instrumenta, uel per testes.*

30 *Interesse commune probatur per testes, qui dicunt quod res communiter tantum ualet, & quòd communiter cuiusque interest tantum dictam rem habere.*

31 *Articulus pretij & interesse communis temporis præteriti, non debet referri ad unum diem, sed duos: sed ad quamplures in loco publico & consueto.*

32 *Interesse singulare qualiter probetur.*

33 *Quomodo formetur articulus super interesse singulari.*

LEX vnica.

a CVm pro eo. [a]Domini, hæc lex est vna de difficilioribus totius Codicis, & habet materiā [b] profundissimā, & longissimā. Diuiditur in partes quinq̄. Primò ponit proœmiū suū. Secūdo ponit statutū suū. Tertiò illud probat remouendo absurdū. Quartò illud probat à simili. Quintò ponit duo alia dicta generalia ad alia præcedētia. Secūda ibi: sancimus itaq̄. Tertia ibi: nedum. Quarta ibi: cùm scimus. Quinta ibi: & hoc non solū. Breuiter hoc intēdit: †Prolixitates antiquæ circa interesse cessant per hāc l. & in casibus certis venit interesse singulare vsq̄ ad duplum interesse cōis: in casibus verò incertis venit in totū q̄d interest, & habetur ratio lucri, & damni. h. d. tota lex. Venio ad casum in terminis: & aduertāt iuuenes: qa hæc lex in princ. videtur facilis: sed postea videt difficilis, & expediri nō posse hoc mane: expediā hoc sero totā legē: ideo incipio p particulas. Et primò oppo. q̄ infinitas tolleretur de do. excep. l. pue. §. fi. Solu. Ibi loquitur seu tractat de obligatione tollenda, quo casu tolleretur infinitas: hic verò de obligatione inducēda. Istud brocardū recitat hic Cy. & Dy. in l. q̄ bona. §. fi. ff. de de dam. infec. & ibi ego plenius examinaui: ideo hic nō insisto. †Venio ad secundā partē, & ex ea habes notare q̄ in casibus, qui habēt certā quātitatē, vel naturā, interesse non potest excedere duplū. In casibus vero incertis, præstatur totū interesse. †Venio ad contraria. antequā faciā aliqua, videamus qui sunt casus certi, & qui incerti Glo. dicit: Dicunt certi secundū quod ponuntur in l. certū. ff. si cer. pet. vt puta si est in obligatione certa quātitas vel certa species: q̄n certa quātitas, dicitur habere certā quātitatem: q̄n certa species, dicit habere certā naturā. Istud nō videtur verū glo. nostræ. Nam appellatione certæ quātitatis, cōtinet certa species: vt l. quisquis ff. de leg. iij. & l. cū stipulamur. de ver. obl. ideo gloss. intelligit aliter: vt illi casus dicātur cōtinere certā quantitatē: in quibus venit certa quantitas, vel certa species. Vbi verò promittitur aliquid in genere, vt homo, vel equus: tūc dicatur habere certam naturam. Et hoc est quod tex. dicit, certam quantitatem vel naturam, vt hic. Et vide gloss. no. in ver. certam quantitatē vel naturā. Incerti verò casus sunt, dicit gl. quando in obligatione venit factum, vel non factum, quæ sunt incerta: vt ff. de verb. obl. l. vbi autē. §. qui id quod. & ita dicit glo. in verbo, in alijs autem casibus. Ita etiam dicit Inn. in tit. de sen. excom. in c. sacro. vbi tractat materiam de interesse. Dy. idem tenet q̄d ista glo. in c. mora. de reg. iur. lib. vj. Quidam, vt domi. Franc.

c Acc. cùm semel fuerit aduocatus [c] pro rege Angliæ in studio Tolosano, repetijt istam legem, & recitauit: & tenuit opi. patris sui, prout iacet do. Iaco. de Rauē. qui erat ibi magnus doctor, in forma discipuli surrexit contra eum, & opp. sic. Istud dictū gl. videtur cōtra tex. huius l. Nam tex. dicit q̄ cōtract[9] emptionis & venditionis, habēt certā quātitatē, vel naturam. Sed in actiōe empti venit factū: vt l. ex empto. in prin. de act. emp. & l. si stipulatus. de vsuris ergo falsum est dicere, q̄ obligatio facti dicatur incerta cōtra hāc legē. Et istud retulit Pet. de Bel. perti. dū in anno Iubileo veniret Romā ad indulgentiā, tanquam peregrinus, & Bono. repetijt istam l. Do. Cyn. etiā refert hic. vnde Iaco. de Rau. in expositiōe istorū verborū recedit ab opi. gl. & dicit q̄ illi dicūtur casus certi, qui habēt interesse cōe: vt scribere mihi librum, facere mihi domū, & similia. Et illi dicūtur casus incerti, qui nō habēt interesse commune, vel cōmunē æstimationē: vt ire pro me Romā. Nam tantū pōt mea interesse, ita q̄ non alterius: sed liber iste, apud quēcūq̄ esset, valeret tantū. Pe. de Bel. perti. nō stat in ei[9] opi. quia dicit q̄ loquitur sine lege. Præterea ego reprobo q̄ ipse non dicit verū aliter. nā possibile est q̄ in cōtractu locationis & cōductiōis, ex parte cōducētis, nō reperiat æstimatio cōis. Verbi gratia: cōduco operas tuas vt vadas pro me Romā, p centū licet ex parte eius, qui locat operas, sit certum quod debet habere centū: si istud interesse habet certam quātitatē ex parte conducentis, non est certū: qa fortè alterius nihil interest. vnde nō reperiē æstimatio cōis: & sic iste cōtract[9] esset incertus secundū eū q̄d est cōtra istū tex. quare Pet. de Bel. perti. exponit ista verba, vt dicimus sic: Illi cōtractus dicunt habere quātitatē certā, vel naturā, in quib[9] hinc inde orit obligatio: & sic cōtrahētes obligant, ꝑpter mutuā relationē: vt i emptiōe, vēditiōe, & in alijs cōtractibus. Cōtractus incerti dicūtur, in q̄bus cōtrahētes obligant absq̄ mutua relatione: vt p̄mitto tibi p stipulationē ire Romā: licet iste, ꝑpriè nō dicat cōtract[9], vt l. labeo. §. cōtractū. de ver. sig. & iō Imperator nō repeti in cōtractibus: sed dicit, in alijs autē casibus, &c. quia ille ꝑpriè non est cōtractus. Sed ista opi. Pet. nō videt vera. quid enim si ex vtraq̄ parte ꝑmittatur mutuē, vt puta, ꝑmitto ꝑ te ire Romā: & tūc tu ꝑmittis ꝑ me ire Parisios: hic obligantur cōtrahētes propter mutuā relationē: tū certū est q̄ iste cōtractus ex vtraq̄ parte cōtinet incertū. Iac. de aret. reprehēdit gl. nostrā ꝑ aliā rationē in prin. vbi dicit, q̄ certa natura cōtinetur, q̄n promittit homo in genere q̄o pōt hæc eē vera, cū hic tractet de singulari interesse, q̄d nō pōt excedere duplū ītерesse cōis in hoīe debito in genere, interesse singulare nō pōt cadere: qa nō est res ad quā habeā affectionē. Nā dicit Iac. de Are. in eo q̄d dicit glo. in cōtractib[9] incertis, sto cū ea. Cū ergo dicit certā quātitatē, vel naturā, dicit ipse: intelligo vt dicamus certā quātitatē, scilicet facto hoīs. vt domus, fund[9], & similia: vt l. quod in rerū. §. ij. ff. de leg. j. Certā naturā. vt q̄n debeā aliqua spēs q̄ habet certitudinē à natura: vt homo, & æqu[9] & similia, q̄ habent certā speciē. Certè ab ista obiectione potest defendi gl. nostra. Nā q̄n debeā homo i genere, videt deberi homo mediocris: vt ff. de le. j. l. legato generaliter. Nā nō est aliquod imaginatū, in quo cadat affectio. Præterea, interesse singulare nō est affectionis tm̄, sed vtilitatis. vt j. dicā. Vñ in hoīe debito in genere nō soluto, nō pōt cadere ītерesse singulare, hoc est aliqua vtilitas singularis deficiens, vt videbitis j. Alia fuit opi. do. Nicolai de Ma. qui dicit sic: Illi dicuntur casus certi q̄n ab initio nō venit in obligatione interesse: sed ex postfacto venit in obligatione, vel condemnatione, propter moram, vel propter aliud: vt apparet in omnibus contractibus: vt hic. Vbi verò interesse ab initio debetur exemplum in delictis: dedisti mihi damnum: statim teneris mihi ad interesse. Vel intulisti mihi iniuriam, vel vim, & similia: tunc illi casus dicuntur cōtinere incertū, & sunt incerti: vt dicebat ipse. Ista sua opi. non est vera: nā duplū nō pōt dici, vbi non reperitur simplum: vt l. in testamento. ff. de condi. & demon. l. quidam. §. si tibi. ff. de leg. j. sed vbi debetur factum, non est illud simplex certum: ergo duplum non potest esse certum. Do. Ia co. But. tenebat opin. Pet. do. Cy. tenet opi. gloss. nostræ. Ad rationem Iaco. de Rauē. respondet sic: In contractu emptionis, & venditionis, venit factum, dicit ipse, verum est: sed nō est merum. est enim tale factum, quod vno momento expedi tur, scilicet tradere. Gloss. in l. nostra loquitur de factis, quæ habēt causam succes siuam: vt ire pro me Romam, & similia.

Ista

a ¶ Dico sic. Op. Bar. in præmissis ad istū tex. Quid tamen de hoc sentit Bal. vide per ipsum. in ij. et iij. colum.

b ¶ Opp. tertio. Vide Bal. hic in vij. col. in ver. quarto opp.

c ¶ Glo. fol. Interesse singulare non potest excedere duplū conuenti: interesse conuentū, interesse conuēti: & vide m prin. huius col. & j. prox. in ver. item op. dixi etiā latius j. ead. l. in xj. col. in fi. q̄. princ. & per Bal. hic, in ij. col. in ver. quæro vtrū ista ratio, &c. cū ver. seq. interesse nō tantū intra rem, sed extra rem, nō potest excedere duplū. & vide in proxi. col. & Bal. hic in vij. col. in ver. op. & vide Bal. hic in vij. col. in ver. quanto.

d ¶ Extra rē. An veniat in consideratione interesse extra rē, a vide latius per istū j. ead. l. in vij. col. & ix. Et an isto casu q̄n res male traditur, interesse posit excedere triplū, vide Bald. in vij. col. & i vj. op.

e ¶ Lege, Titius. Vide j. in viij. col. & aliter videtur illū ex tum intelligere Bal. hic in vij. co. in ver. sexto oppo.

Ista solutio, posito q̄ cōcludat in contractu emptionis, & venditionis: tamē in cōtractu locationis & conductionis nō concludit. Nā in eo, qui locasset operas suas, ille debet factum, q̄ habet causam succes siuā. Item ille, qui locauit fundum, debet factum, scilicet patientiā, id est pati: scilicet vti frui: vt l. ex cōducto. ff. loca. & sic habet causam succes siuā. Quid dicemus? Dico q̄ in contractu emptionis, & vēditionis, defendendo gl. nostrā aliter quam Cy. & sic dicit Iac. de Rau. in cōtractu emptiōis & venditionis venit factū. Dico q̄ nō est verum simpliciter. Nam vēditor tenet ad tradendū, & ad faciendū emptorē dominū: & sic est datio, si ipse est dominus. Si nō est dominus, debet trāsferre vsucapiēdi conditionē, vt l. in cōuentionalibus. in fi. ff. de ver. ob. ibi: causam bonorū, &c. Et hoc etiam videt tenere glo. mag. in l. certi cōdictio. in prin. ff. si cer. pe. vbi dicit, q̄ in vēditione, & emptione, non est factū merū. tamen ista defensio non sufficit ad euadendū de cōtractu emptionis, locationis, & conductionis, vbi venit merū factum.

Et ideo ego dico sic[a], gl. nostra dicit verum, cōiuncta tamē opin. Pet. hoc modo:

4 †Illi contractus dicunt certi, qui habent certā quātitatem, vel naturā relpectu sui, vel respectu adiuncti: & alij dicūtur incerti, qui nō habent certā quantitatē, vel naturam respectu sui, vel respectu adiūcti. Declaro istud: Respectu sui, cōtinet certam quantitatē vel naturā: vt in exemplo glo. quādo promittit certa quantitas, vel certa species, in genere, vel in specie respectu adiuncti, vt in cōtractibus respectiuis, vel correlatiuis. Verbi gratia, in locatione & cōductione, in emptione & venditione: licet enim factū, quod venit in contractu, sit incertū: tamen pretiū seu merces est certa: & ideo tantū vidētur illud factū cōtrahentes æstimare: vnde ratione adiuncti, dicunt continere certū. † Incerti dicūtur, qui nō habēt
5 certam quantitatem, vel naturā, respectu sui, vel adiuncti: vt quando promittitur simpliciter factum: vt ire pro me Romā. Vel etiā si promittatur simpliciter ex vtraq̄ parte: vt, promittis pro me ire Romā, ego promitto pro te ire Parisios: quia nullum est adiunctum, cuius respectu certificētur: & ideo isti contractus dicuntur incerti. Modò habes expeditum istum textum. Vlterius quæro pro declaratione tex. dicitur hic, du
6 pli quantitatem minimè excedere, &c. †Quæro, q̄ est istud simplum, cuius non potest excedere duplum? Glo. j. hic dicit quòd hic debet intelligi duplum, scilicet interesse communis: & vide gl. j. hic: sed alibi in gl. super ver. dupli. glo. ponit opin. Quidam, vt Pla. dicunt, q̄ non potest excedere duplum pretij conuenti. Alij dicunt, non potest excedere duplum pretij communis, vt dictum est. Finaliter gl. determinat q̄ non potest excedere, nec aliud, neq̄ duplum pretij conuenti, neq̄ cōmunis. Et vide gl. vt intelligas quid ista glo. dicat, dicas quod loquitur in diuersis casibus. Nam vbi reperitur interesse commune, non potest excedere duplum huius communis interesse: de interesse cōuento non curatur eo casu: quia illud potest excedere. Sed vbi non reperiret interesse cōmune, sed cōuen
e tū: tunc non posset excedere duplum interesse cōuenti. Et ita debet intelligi ista gl. alias diceret malè, vt in contrarijs dicā.

His expeditis veniamus ad aliqua cōtraria ꝑ declaratione legis: postea intrabimus materiā. Op. dicit hic in casibus, q̄ habēt certā quātitatē, venit interesse. Cōtra, imò nunq̄ succedit obligatio interesse: sed semper ipsa quantitas, vel species debita debet peti: vt l. si seruū. §. fi. de ver. ob. & l. vbi autē. §. fi. e. tit. Istud tangit in gl. super ver. cōtractibus. circa fi. Dicit q̄ gl. de bet intelligi, quādo in obligatione est rē tradi: secus in contractibus rē dari. quo casu nō succedit obligatio ad interesse: sed in cōtractibus, s. innominatis, sic. Reassumā j. tamē quantū ad propositum dico etiam, vbi rem dari in obligatione, venit interesse non iure actionis, vel obligationis, sed officio iudicis: vt l. vinum. ff. si cert. peta. & l. in hac. de tritica. Tangam infrà in illa quæst. qualiter interesset in iudicium deducatur. Secū dò oppo. & hic aduerte, & istæ oppo. quas formabo, tanguntur in gloss. super ver. dupli. post princip. Oppo. igitur de l. ratio. aliās, datio. §. si per venditorem. de act. empt. vbi quis tenetur quanti plurimi res fuerit. Duæ solu. dantur hic in gloss. Prima quòd ibi subaudiatur, dum tamen excedat duplum. Alij dicunt, quòd ibi loquitur de interesse cōmuni, quod totum est simplum: & ideo potest excedere pretium rei in multum: & ista est vera. Ex qua solutione illud habes quod dixi
7 tibi in ij. q. † quòd interesse singulare nō potest excedere duplum interesse conuenti: sed quando non reperitur commune interesse, sed cōuentū tm̄. nā ipsum cōe interesse pōt excedere interesse conuentū. Opp. tertio[b] de l. Iulianus. in prin. ff.
b de act. empt. Dicunt quidam, quòd ibi loquitur de interesse extra rem: quia potest excedere duplū: hic loquitur de interesse circa rem. Istud non placet gl. nostræ. si est interesse circa rem, non potest excedere: multò minus extra rem: quia tardius venit, & in minori quantitate. & ideo glo. ſoluit eodem modo quo præcedens contrarium: quia ibi loquit de communi interesse, licet extra rem, quod totum est simplum. & ideo pretium potest excedere in multam quantitatem. & vide gl. super ver. dupli, ibi: Itē in eo, &c. Dices tu, quomodo in casu l. Iulianus. loquitur de cōmuni interesse imo in singulari. pone exēplum: Emi à te tignum vitiosum, & posui in domum: domus propter vitium tigni cecidit: Certè agam contra te ad totum interesse meum domus destructæ, quod excedit pretium tigni venditi in multam quantitatem. Illud est interesse singulare: quia alius, qui non emisset tignum, non fuisset passus: vel si emisset, non habebat domum istam, vel fuisset vsus ad alium vsum. & sic videtur quòd ibi loquitur de interesse singulari. Respondeo, gloss. videtur hic intelligere interesse singulare illud, quod venit propter aliquam qualitatem inhęrentem personæ, tanquam ad aliam transire non posset. Verbi gratia: habui librum, in quo habui memoriam meam & posui additiones de manu mea, & audiui in illo libro: propter hoc liber iste est mihi carior singulari æstimatione, quæ non posset transire ad alium: non enim mea memoria potest esse alterius: & studium meum factum in hoc libro, non posset esse alterius: vt l. j. §. ne autem. §. de cadu. tollen. & de duo. re. l. nemo est qui nesciat. Sed illud quod potest ad alium transire dicitur interesse commune, vt in exemplo proposito. Si enim domus, in qua illud tignum apposui, non erat mea: illud idem damnum potuisset esse alterius: & ille alius, qui habuisset, fuisset passus idem damnum: ideo quia est transibile, dicitur com mune interesse, & non singulare. Vlterius oppo. ad illud
d quod dixi, quòd venit interesse extra rem[d]. Contra de l. si sterilis. §. cum per venditorem. ff. de act. emp. Solu. aut interesse petitur propter maleficium: & venit interesse extra rem, vt vt dictum est §. q̄n tradidisti mihi tignum vitiosum. Aut propter non factū: & tunc nō venit interesse extra rem: vt d. §. cū per venditorem. Item oppo. dixi §. q̄ nō debet excedere duplum, scilicet interesse cōis: potest tamen excedere duplum, scilicet interesse conuēti contra in l. cum fundus vti optimus. ff. de euic. Sol. Dicebat Pla. q̄ ibi interesse commune erat minus, quam interesse conuentum, vel melius secundum glo. nō agitur actione ex empto ad interesse: sed agitur de euictione ex stipulatione duplæ, quæ refertur ad duplum pretij conuē
e ti, vt ibi. Item oppo. de l. Titius[e]. §. fi. cum l. seq. de act. emp. vbi dicitur q̄ interesse non potest excedere duplum pretij cō uenti. Sol. Dicunt quidā, q̄ illa lex corrigitur per l. seq. quę inci. idemq̄ & Iulianus. quod placet mihi, q̄n traditio facta est à sciente: sed q̄n est facta ab ignoránte, nō corrigitur: vt d. l. idēq̄ & Iulianus. §. in omnibus. Dicendū est ergo, q̄ illa lex eo casu cōtinet vnū casum singularē, & mirabilē: vt j. dicam in distinctione. Sumus expediti de prima parte circa cōtraria: modo venio ad q. & intro istā materiā, quā expedio per q̄nq̄ qō. vt j. patebit. Primo q̄ro: qd sit interesse. Secò, qualiter interesse diuidat. Tertiò, vsq̄ ad quā quātitatē possit interesse ascēdere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Et quæro quotuplex. Quotuplex est interesse, cõcludit sequẽdo opi. Dyn. triplex, s. singulare, cõe & cõuẽtũ. Quomodo aũt intelligatur interesse singulare ab interesse cõmuni, vi de Bal. s. ea. i. in fi. inf. col. Et quotuplex sit interesse, vide hoc in prin. p Bal. & Bald. in l. traditio. in iij. q. s. de act. empt. & ibi de quo interesse intelligatur, si in libello peto interesse.

b ¶ Pretium rei. Bal. hic in j. col. saluãdo gl. dicit q largo modo dicitur interesse, p cũdẽ in l. i. s. de his q a nõ do. Itẽ an expensę dicantur pretiũ vide Bar. & ibi scripsi in l. quidã. §. quibus. de condi. & demonst. in §. quidam ita. & Bald. in l. terminato. ĵ. de fructi. & lit. expen.

Quarte, qualiter interesse in iudicium deducaſ. Quintò & vltimò qualiter interesse ꝓbetur. † Ad primũ qd sit interesse. Gl. dicit q interesse ſingulare, rei pretiũ est, ſedm quosdã. Nõ est bona definitio: qa nõ cõprehẽdit nisi interesse singulare. Vnde gl. dicit, interesse, dãnũ est emergẽs. & lucrum cessans, ex eo, q̃ aliquid fieri cessaſ, & vide Inn. in. d. c. sacro. de sen. excom. vt §. dixi. Sed istã etiã diffinitionẽ ponit gl. in verbo, posſibile. Iac. de Rau. insurgit cõtra istam diffinitionẽ sic: Tu dicis q̃ interesse est dãnum: ergo qui petit interesse, petit dãnũ: ego dabo dãnũ quãtũ voles. ꝓterea dũ glo. dicit, ex eo qd fieri cessaſ, malè dicit: qa venit interesse qnq̃ ex eo qd̃ fit, qd̃ fieri nõ debet. Vñ Iac. de Raue. ipse diffinit aliter: & sic dicẽdũ est q̃ interesse secũdũ Iaco. de Rau. est ęstimatio dãni emergẽtis & lucri cessantis ex eo, q̃ nõ fit, qd̃ fieri debet, vel fit, qd̃ fieri nõ debet: vel nõ daſ, qd̃ dari debet, vel daſ, qd̃ dari nõ debet. Ista est diffinitio sua. Doct. nostri cõiter dicũt q̃ diffinitio est bona. & Iac. de Ra. bene dicit: tamẽ etiã gl. bene sentit: & reꝑhẽsio Iac. est verbalis magis quã effectualis. Quod ẽm gl. dicit, Interesse est dãnũ emergẽs: ita locuta est ſedm cõem vſum, & modũ loquendi. Dicũt ẽm hoĩes, emẽda, vel restitue dãnũ meũ: & intelligit de æstimatione dãni. Itẽ ex eo qd̃ gl. dicit, q̃ fieri caciaſ: comprehẽdit etiã illũ q facit, qd̃ facere nõ debet: qa faciẽdo qd̃ nõ debet, cesſat facere qd̃ debet. Et ita tenet Cy. opi. gl. nr̃æ declaratã p Iac. de Ra. Et ita tenet Iac. but. mihi videt, q̃ nullus tetigit qd̃ sit interesſe. Pro huius ergo declaratione debes scire, q̃ ipſi dicũt, interesse est æstimatio, &c. cõtra ego reperio quoddã interesse inęstimabile: vt ff. so. ma. l. ĵ. & ibi not. p glo. & l. nõ est singularis. de reg. iur. & l. liberta. Vnde ista diffinitio nõ cõgruit cuilibet parti ſui diffiniti. Præterea. ipſi dicũt q̃ interesse est æstimatio dãni emergẽtis & lucri cessantis. Ego reperio totũ ecõuerſo, q̃ dãnũ cessans, & lucrũ emergẽs, dicit interesse. Exꝑplũ, hostis vel alius mihi dat dãnũ in fundo meo: & interest mea dãnũ nõ fuiſſe datũ: est interesse: vt Inſt. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. §. fi. l. ij. ff. eo. ti. & legatẽ tibi relictũ dicit interesse: quia interest tua habere: vt l. ſi creditori. ff. de leg. j. & l. ſi fideiuſ. et ff. de leg. ij. ſi cui fundo. Pro huĩ declaratione ſcias, q̃ est quoddã interesse in genere generaliſſimo, qd̃ diuidit in ſuas ſpecies, vel in gñe ſubalterno. In gñe gñaliſſimo interesse est iuſta alicuius vtilitas. & hoc ꝓbãt oẽs ll. §. alle. cõtra doc. & gl. & istud interesse ſubdiuidit: nã quoddã est interesse inæstimabile: quoddã ęstimabile. Inæstimabile interesse, est alicui⁹ iuſta vtilitas inęstimabilis: vt ff. de his qui deĩe. vel ef. l. ĵ. §. ſed cũ liber. ſo. mat. l. ĵ. de reg. iur. l. nõ est ſingularis. ĩ fi. & l. libertas. Interesse etiã ęstimabile ſubdiuidit. Nã quoddã est nõ petibile, & quoddã est ęstimabile petibile. Interesse nõ petibile ęstimabile diffinitur ſic, Est iuſta alicuius vtilitas æstimabilis nõ petibilis, habita vel nõ habita, ſine alicuius facto iniuſto, vel ceſſatiõe iniuſta. Quare dixi alicuius vtilitas iuſta: qa ſi habes iniuſtã, nõ dicit, ꝓprie cõtinere alicuius interesse: vt l. itaq; fullo. ff. de fur. Quare dixi æstimabilis: Ad differẽtiã interesse inęstimabilis: de quo dixi s. Nõ petibilis, dixi ad differẽtiã petibilis, de quo ĵ. dicã. Habita, dixi, vt cõprehẽdã oẽs illos caſus in q⁹ aliqs habet aliqd̃ ęstimabile, qd̃ hr̃e ſua interest. Vel nõ habita, dixi p l. Proculus. ff. de dãinte. vbi obſcurant lumina domus, vel auferr̃ aqua putei mei: & ſic dãnificor, & perdo qd̃ mea interest habere: tũ hoc petere nõ poſſum: quia ꝓuenit mihi absq; alicui⁹ facto, vel cęſſatiõe iniuſta: ideo nõ est interesse petibile. & de iſtis nõ loquit materia iſta. est quoddã aliud interesse ęstimabile: & istud põt accipi duob⁹ modis. Vno mõ large: & tũc est iuſta alicui⁹ vtilitas petibilis, ęstimabilis, nõ habitũ, ꝓpter alicui⁹ factũ iniuſtũ, vel ceſſationẽ iniuſtã. Ista diffinitio oĩa cõprehẽdit, vt euidenter patet. Hic tũ aduerte: qa aliqñ ſumit interesse large: vt ſi puto qñcũq; rẽ mihi debitã: peto ĩteresse meũ. Nã dicit l. q̃ ſtipulationes ſunt factæ, vt q̃cq; ſtipuler q̃ ſua interest: vt l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de ver. obl. & Inſti. de inuti. ſtip. §. alteri. & de ver. obl. §. vlti. Vnde ſi ſtipulor librũ, ſtipulor qd̃ mea ĩterest. vt est ille liber: ille ergo liber est interesse meũ largo mõ. Itẽ ſi ſtipulor factũ, istud factũ est interesse meũ: & hoc modo hic nõ ſumit. Secũdo mõ ſumit illud interesse ſtrictè, & proprie in nr̃a materia. & illud ſic diffinit. † Interesse est æſtimatio alicui⁹ vtilitatis nõ habitæ, ꝓpter alicuius factũ iniuſtũ, vel ceſſationẽ iniuſtã. Ideo dico ęstimatio, vt differat à præcedẽti interesse, qd̃ reſpicit ipſam rẽ debitã seu factũ debitũ. Nã de interesse, ꝓut in quãtitate deducit, loquitur ista tota materia. Istud est vtile ſcire ad diffinitionẽ. Ideo dixi æſtimatio vtilitatis nõ habitę: vt cõprehendã dãnũ emergẽs, & lucrũ ceſſans.

10 His ergo viſis, venio ad ſecundã q. † & q̃ro quotuplex ſit interesse. Glo. tua dicit, q̃ triplex est, ſ. ſingulare, cõe, & cõuẽtũ.

a Et appellat ſingulare interesse, ſingulare p̃tũ rei. Cõe interesse cõe pretiũ rei. Cõuẽtũ, pretiũ cõuẽtũ circa rẽ ex partiũ cõuẽtione. & hoc tenet glo. alia ſuper verbo, dupli. Idẽ tũ gl. ff. de act. emp. l. ĵ. circa prin. & fundat ſe per illũ tex. do. Iaco. de Rau. tenet contrariũ, q̃ nõ ſi niſi vnicũ interesse: & iſtud etiã tenebat do. Iac. de but. & do. Dyn. diſputauit istã q. ſoleniter, & poſuit cũ multis ſolenibus rationibus illam diſputationẽ in c. mora. de reg. iur. li. vj. Quod ſit vnicũ interesse tm, ꝑbat pri mò ex hac lege, excedẽs, & excesſum, nõ ſunt idẽ: sed interesſe nõ põt excedere duplũ ęſtimationis cõis. ergo ęſtimatio cõmunis non est interesse, vt hic. Inducitur eodẽ modo de act. emp. l. ĵ. Dy. tenet cõtra glo. in vno, qd̃ dicitur per gl. q̃ pretiũ rei cõe. interesse: p̃tium cõuẽtũ est cõuẽtũ interesse: ſingulare interesse est, qd̃ ſingulariter interest. Sed falſum dicit Dy. Nã

b p̃tiũ rei[b] nõ est interesse. hoc ꝓbatur in l. hæc verba quãti eam rẽ. ff. de ver. ſig. & l. i. §. cõſiderandũ. de tut. & ra. diſtr. & ff. de fur. l. in furti actiõe. Sed Dy. dicit q̃ triplex est interesse. nã interesse æſtimatum ſingulariter, est ſingulare interesse: vt l. libertus qui. circa fi. de bo. li. Interesse ęſtimatũ cõiter, est cõe interesse: vt l. ĵ. de act. empt. Interesse æſtimatum conuẽtione partium, vt quando partes conueniunt in certa quãtitate pro interesse, est conuẽtum interesse: vt l. ſi. de præto. ſtipu. & procurator ad exhib. §. fi. rẽ ra. ha. Ita dicit Dy. Iac. Bu. vt dixi, tenebat opi. Vltramõ. q̃ vnicũ ſit interesse. Nã interesse ſemp referr̃ ad ꝑſonã actoris: vt de act. emp. l. ĵ. ibi: emptoris rẽ habere interest, nõ vẽditoris. & ſic de ſingulari interesse loquit. & de re ĩ. l. quaten⁹ ibi: cuiuſq; , & c. Nota ibi: cuiuſq̃. nã in ꝑſona cuiuſq; est ſingulare interesse. & illud qd̃ dixit Dy. q̃ quando promittitur certa quantitas pro interesse conuentum: nõ est verum. probo reducendo in practicam: promiſiſti pro intereſſe cẽtum: ſi petam illa centum, quia mea interest, ſuccumbam: quia illud inſtrumentum promiſſionis non probat quòd mea interſit: ſed quòd pro interesſe promiſſum est: vt l. ſtipulatio iſta. §. alteri de verbo. obliga. Inſti. de inuti. ſtipu. §. alteri. vbi dicitur quòd quando promittitur certa quantitas, non inſpicitur an interſit. vnde quantitas promiſſa pro interesſe non est inter eſſe, ſed promiſſa pro interesſe. Ego dico quòd do. Dy. dicit veritatem & puram, ſi bene intellexiſtis diſtinctionem, quã s. dixi, quoddã est intereſſe largo modo ſumptum, quod cõprehendit illud quod debetur: & hoc modo nõ loqꝛtur noſtra materia, nec dictum Dyn. Aliud est intereſſe, hoc est æſtimatio eius quod interest: & hoc modo hoc ſumitur interesſe pro æſtimatione eius, quod interest generaliter ſumendo.

11 † Nunc ad propoſitum, illud quod interest, potest æſtimari ſingulariter, & est ſingulare intereſſe:: & põt æſtimari communiter, & est commune intereſſe. Et de hoc est caſus l. ſ. de act. emp. rectè intelligendo. dicit text. ſi res vẽdita non tradatur ad id quod interest, agi potest. Sed dicet aliquis: ergo petetur ipſa res: quia ipſa res est illud quod interest. Reſpondet ibi Iuriſc. hic est quãti emptoris rẽ habere interest ſingulariter qd̃ excedit qñcũ pretiũ cõe, quãti res valet, pretium conuẽtum vel quãti res empta est. Nunc ad rationes do. Iac. de Rau. dicit ipſe, intereſſe ſemper refertur ad perſonã actoris. Concedo: ſed perſona potest conſiderari cõiter, tanquam quilibet, & põt cõſiderari ſingulariter, ꝓpter aliquã ſinguar ẽ qualitãtẽ inhęrẽtẽ ſibi: tunc ſi conſideretur cõiter, erit intereſſe com

a ¶ Extra rem. Nota quomodo cognoſcatur ĩteresse intra rẽ, ſeu intrinſecũ ab extrinſeco, & Bal. hic in xvij. col. in. ver. tertio oppo. et in xj. col. & ibi ponit qd differt ĩteresse intrin ſecum[a] qualitate intrinſeca. Ponit etiã ibi in ver. quæro igitur nũquid quod dicaſ intereſſe extrinſecũ. qd̃ not. & vide.

b ¶ Extrinſeci. Vtrũ debeat haberi ratio in iudicio intereſſe extrinſeci: adde qd' no. ea. l. in iij. col. & per Bal. hic, in x. col.

c ¶ Quoddam est. Ex his quę hic Bar. dicit, colligũt quidam moderni de prato, duo valde not. qd̃ l. liber homo. §. fi. hic alleg. nõ habet locũ in ſpecie debita, ſed ſolũ in quãtitate. Secundo, p. l. ĵ. §. fi. de eo. quod totus ille titulus nõ habet locũ, quãdo certa ſpecies eſſet certo loco reddenda: ſed ſolũ quando quãtitas. & ſic in tereſſe ratione loci, nõ habet locũ in intereſſe extrinſeco ni ſpecie: ſed ſolum in quãtitate. quod no. And. Barb.

d ¶ Nõ factum. Adde l. nummis. de in litiur. & hic adde Bar. in l. ſi pœna. de verb. obli. & no. etiã Bal. in l. cum allegas. in pen. col. ſ. de vſuris. Vide Bald. hic, in ij. col. in verſi. q̃ro qua re glo. & Bar. in l. Iulianus. in prin. ij. col. de act. emp.

e ¶ Transfertur dominium. Vide plene Bar. in l. rebus. §. itẽ qui. ff. commo.

f P. P. A. V. P.

¶ Intereſſe extrinſecum. Et q. non habeatur ratio talis intereſſe extrinſeci, niſi in pecunia, non in frumẽto vino, & ſimilibus, vide Iaſ. in l. nummis col. ĵ. ad fi. de in litem iur. & ꝑ hæc deciditur quæſtio de eo, qui erat debitor alicuius in corbes centum frumenti certo die, & quia non ſoluit creditor eo recidit de iure emphyt. quia non potuit eos ſoluere domino vt teneba-tur, non poteſt tale intereſſe peti.

ſe cõmune: vel ſingulare ſi ſingulariter. Ad illud qd̃ dicitur de pecunia in §. alteri. vbi pecunia, p̃miſſa, p intereſſe nõ est intereſſe: dico q̃ pecunia, p̃miſſa, p intereſſe, nõ est intereſſe gñaliter ſumptũ: qa est aliqd distãs ab eo qd̃ erat promiſſum: ſed est ęſtimatio illi⁹ intereſſe, put hic ſumit in materia nr̃a: ideo ſi illã quantitatẽ tãquã intereſſe peterẽ, ego vincerẽ. Vidimus §. q̃ triplex erat intereſſe, ſ. ſingula-
12 re, cõe. & cõuentũ. † Iuxta hoc q̃ro, vtrũ intereſſe ſingulare ſit affectionis, vel vtilitatis. Et videt q̃ affectionis tm: vt l. li-bert⁹. in fi. de bo. lib. In cõtrariũ, q̃ ſit vtilitatis, ſeu affectiõis, cõtinẽtis vtilitatẽ: vt l. videam⁹. §. j. de in lit. iur. Et tũ circa hoc dicas ſi q̃ris de intereſſe affectiõis, & nõ vtilitatis: aut q̃ris, vtrũ ex eo condẽnatio augeatur: & dic q̃ nõ: vt l. ſi ſeruũ. ff. ad l. A ql. & l. ꝑtia rerũ. ad l. fal. Aut q̃ris, vtrũ actio det, q̃ aliàs nõ daret: & tũc i cõtra-ctib⁹ bonę fidei daſ: vt l. cũ ſeru⁹. ff. mã. In cõtractib⁹ vero ſtricti iuris, regula est q̃ nõ daſ: vt l. fideiuſſores. ff. de pact. & ibi no. in quadã gl. Fallit, ſi minor ętas ĩterueniat: vt l. ſi ĩ ẽpt. ff. de min. Si verò q̃ris de intereſſe affectiõis, qd̃ cõtinet vtilitatẽ: & tũc actio daſ, & cõdẽnatio augeſ: vt l. videam⁹. ff. de in lit. iur. & hac l. p totã l. Debet ergo hęc l. intelligi de ĩteresſe ſingulari, q̃ cõtinet vtilitatẽ pecuniariã.

Itẽ q̃ro iuxta ꝓdicta, vtrũ intereſſe diuidaſ in intrinſecũ & extrinſecũ, ſeu intra rẽ & extra rẽ: & certũ est q̃ ſic: vt l. ſi ſteri-lis. §. cũ p vẽditorẽ. de ac. ẽpt. & gl. in multis partib⁹ hoc dicit: & maxiè hic ĩ gl. ſup
13 ver. dupli. Circa hoc est videndũ, † qd ſit a intereſſe ĩtra rẽ & extra rẽ. a Vltramõ. dicũt q̃ illud dicit eſſe intra rẽ, qd̃ ſequit rẽ penes quẽcũq; vadat. Et ideo ſi ſeru⁹ est hęres inſtitutus, tota hæreditas videt intereſſe intrinſecũ: vt l. vẽditor. ff. de eui. et l. inde Nerati⁹. in prĩ. ad l. A qꝛ. Sed ſi nõ ſequit rẽ penes quẽcũq; vadat, vtĩ tigno vitioſo, cui⁹ errore domus emptoris perijt: & tũc dicet intereſſe extrinſecũ: vt l. Iul. in prin. de act. emp. Idẽ l. lucro, qd̃ aliqs facit tanquã mercator: vt d. l. ſi ſterilis. §. cũ p vẽditorẽ. de act. ẽpt. Sed dñi, illud intereſſe de ſeruo hr̃de iſtituto, p gl. vocaſ extra rẽ, ſeu extrinſecũ: vt ff. de euic. l. vẽditor. & hic in gl. ſup ver. dupli. Dico q̃ gl. noſtr⁹ meli⁹ loquaſ. Cui⁹ gratia debetis ſcire: ſicut dicim⁹ ĩ dictiõe ex, q̃ denotat cãm, ꝓximã: dictio verò, ꝓpter, & dictio ob, cãm remotã: vt l. nõ dubium. s. de leg. & l. ĵ. §. ſi ſer. exte. & l. eo tẽpore. circa fi. ff. de pecu. ita in propoſito. Intrinſecum intereſſe debet dici illud, qd̃ est ipſa res, ſeu ei⁹ ęſtimatio: ꝓut accipiť in hoc ti. Itẽ illud, q̃ est immediatè ex ipſa re vt
14 fructi⁹, & part⁹, & ſimilia. Ea. verò † quę veniũt occaſiõe rei, nõ ex ipſa re debent dici extrinſecũ, ad ſimilitudinẽ ei⁹, qd̃ dixi in dictiõe ob, & de dictiõe ꝓpter: & iõ verũ dicit gl. q̃ hęreditas ex qua ſeru⁹ est hęres inſtitut⁹, est ĩteresſe extrinſecũ: qa nõ ex ea re, ſed occaſiõe rei cõtigit. Nec est verũ qd̃ dicũt. Vltramõ. q̃ iõ dicaſ extrinſecũ: qa ſequit rẽ penes quẽcũq; vadat. Nã ſeruitutes ſequunt rẽ, penes quẽcũq; vadãt, tñ nõ dicunt in bonis: vt l. ĵ. ff. de vſufru. leg. l. itẽ in bonis. de acq. re. do. Hoc præmiſſo, videndũ est vtrũ debeat haberi ratio in

b iudicio huius intereſſe extrinſeci b. Gl. quam modo legi tibi, dicit duo verba tantũ: Aut agit propter nõ factũ, aut propter malefactũ: vt vidiſtis: Doc. hoc minus ꝑfectè exauminat. & est
15 in eo videre paſſus valde difficilis. † Ideo dic, quoddã est intereſſe intrinſecũ, hic est ipſius rei æſtimatio: & iſta ſemper venit: vt l. ratio. §. ſi per venditorẽ. de act. emp. & l. vinũ. ſi cer. pe.
16 & l. in hac. de tri. † Quoddã est intereſſe ex ipſa re: vt fructus, & partus: & de hoc dic vt l. ſtipulatus. & l. videamus. p totã. l. ff. de vſur. & in l. ſi filius. §. j. de ver. obli. vbi dixi. & l. ſi fundũ
17 certo die. e. ti. † Quoddã est[c] intereſſe extrinſecũ: & ĩ hoc dic, c aut agitur ꝓpter nõ factũ[d], aut ꝓpter malefactũ. Primo caſu, d aut est tale intereſſe, q̃ ſequiť rem penes quemcunq; vadat: & eius habetur ratio: vt l. pe. §. de his qb. vt indi. & facit d. l. vẽditor. ff. de eui. & l. inde Neratius. §. j. ff. ad l. A qui. † Aut non ſequiť rem, penes quẽcũq; vadat: & tũc aut petiť talis res, in qua nõ poteſt cadere affectio, ſeu intereſſe intrinſecũ: vt in pecunia, in qua nõ cadit affectio: & tũc venit intereſſe extrinſecũ: vt l. nũmis. de in lit. iur. & l. ij. alias iij. §. fi. de eo q̃ cer. lo. l. ſi pœnã. de ver. ob. l. liber homo. §. fi. et i. Aut petiť res, in qua poteſt cadere intereſſe intrinſecũ: & nõ habeť ratio intereſſe extrinſeci: vt d. l. ſi ſterilis. §. cũ per vẽditorẽ. de act. emp. q̃ tamen intellige ſecũdũ diſtinctionẽ, quã j. ponã in vltima parte, an in in-
19 tereſſe habeať ratio lucri, vel nõ. † Si verò agitur ꝓpter malefactũ: & tũc aut fuit malefactũ ſcienter, aut ignorãter. Si ſcienter, venit intereſſe extrinſecũ: vt l. Iulia. circa prin. & l. idẽ q̃. §. in omnibus. de act. emp. Si verò ignorãter: & tunc agitur contra aliquẽ, qa res est euicta: & iſto caſu venit ĩteresſe extrinſecũ, nõ tamẽ ĩ totũ, ſed viq; ad duplũ pretij cõuenti: vt l. Titius. in fi. & l. ſeq. de act. emp. & est ſingularis caſus. Aut agiť propter aliud dãnũ, ex ipſa re emergẽs: & tũc aut loquimur in cõtractibus, ex quorũ natura cõſueuit trãsferri dominiũ: vel vſu capiendi cõditio: & tũc nõ venit intereſſe cõtra ignorantem: ſed agiť quãto minoris: vt l. Iul. in prin. de act. em. & ibi gl. dicit, fallit in vaſe vitioſo vẽdito: ſed in l. teneť. §. ſed ſi vas. eo. ti. dicit q̃ debet ſeruari eadẽ diſtinctio. Et illã tenebat do. Ia. Bu. Si verò loqmur in cõtractibus, ex quorũ natura nõ transferť
e dominiũ[e]: & tũc aut ille cõtractus celebrať gratia vtriuſq;, vt locatio: & tunc ſi tradať res inanimata, diſtinguiť, Aut res est, cuius cõditionẽ qs nõ poterat, ꝓbabiliter ignorare, vt cõ. ſitio nẽ vaſis: & teneť etiã ignorãs ad intereſſe extinſecũ. Aut ꝓbabiliter poterat ignorare: & tũc ſecus: vt l. ſed addes. §. j. ff. loca. Aut locať res animata, vt puta ſeruus: & nõ teneť intereſſe extrinſecũ, niſi fuerit ſciẽs: vt l. cũ in plures. §. ſeruũ. ff. loca. Ratio est in prõptu: qa rei animatæ vitiũ poteſt, ꝓbabiliter ignorari magis, quã alterius rei. Si verò contractus celebrať gratia alterius tantũ, ſ. gratia recipiẽtis, vt in cõmodato: tũc ſi tradať rẽ inanimatã, nõ teneť niſi fuerit ſciẽs: vt l. in reb⁹. §. itẽ q ſciẽs. ff. cõm. Si verò tradať res animata, ignorãs teneť quatenus, vt damnũ emẽdet, vel ſeruũ, p noxa dimittat: vt l. pe. ff. commo. Si verò cõtrahiť gratia dantis tantũ: vt in depoſito, & in mandato: & tũc in depoſito dico teneri dãtẽ, ſiue fuerit ſciens, ſiue
f ignorãs ad iſtud intereſſe extrinſecũ[f]: vt l. ſi ſeruus. §. q verò. ff. de fur. In mãdato verò diſtingue: vt l. inter cauſas. §. ſi cũ ſeruus. ff. mã. Iuxta ꝓdicta q̃ro, vtrũ iſtud intereſſe dicať ſingulare, vel cõe. circa hoc dic vt dixi s. circa cõtraria. Sumus expediť de iſta ſecũda parte: venio ad tertiã particulã. Ex qua nota
20 † intereſſe nõ poteſt aſcẽdere in infinitũ. Cõtra de in lit. iur. l. vide: amus. §. j. vbi dicit, q̃ in infinitũ iurať. Sol. Fateor q̃ in infinitũ iurať, ſed iudex taxat ita q̃ duplũ non excedat per hanc legẽ. Venio ad quartã particulã, ex qua not. q̃ pœnæ ſunt in iure limitatæ. Contra Inſti. de inuti. ſtip. §. alteri. & l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de ver. obl. Sol. Huius timore est hæc poſita gl. in
21 ver. ꝓfecerunt, quæ ponit opi. Finaliter gl. diſtinguit, q̃ † pœna legalis nõ põt excludere quadruplũ. Pœna verò cõuẽtionalis aut ponit ꝑ verba multiplicatiua: vt duplũ, triplũ, quadruplũ, & ſimilia: & idẽ. Aut ꝑ noĩa ſimplicia: & tũc etiã in tantũ põt aſcẽdere, inquãtũ cõtrahẽtes voluerũt. vide gl. quę hoc dicit: et eſt clara. Vltramõ. reprobat iſtã gl. quæ facit differẽtiam, vtrũ pœna apponať ꝑ nomina multiplicatiua, aut ꝑ nomina ſimplicia: qa dicũt, q̃ est imponere legẽ ꝑ ĩbis. Ego dico ſic breuiter, Aut iſta noĩa duplũ, triplũ, & ſimilia, referũť ad certã & taxatã quãtitatẽ: & tũc põt aſcẽdere pœna, inquãtũ voluerint contrahẽtes: qa eadẽ est rõ, ſicut qñ, ꝓferť ꝑ nomina ſimplicia: tũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Arg. huius l. vide glo. & Bar. in l. stipu latio ista. ff. de verb. oblig.

b ¶ Lucri. vtrū in interesse habeat ratio lucri, vide quod no. Bal. in l. fin. in prin. C. de fur. & per Bart. hic in v. col. ver. sequ tur gl. super ver. veteres. Bar. in l. minimis. de in lit. iur. & hoc etiā Bald. in xij. oppo. adde qđ. Per. de Ancha. in cle. j. de vsu. §. sane. refert q. Ludo. ibi quærit, si quis teneť mihi dare centū in termino, & nō soluat: an damnū emergēs possum petere ratione moræ? Et dicit q. sic nō aūt lucrū cessans. Subdit etiā domi. Per. q. imo etiā credit de lucro cessante, si talis erat mercator, q. cū pecuniis consueuit negotiari: alias secus si persona esset talis que retinuisset in arca. alle. no. per Cyn. in auth. ad hæc. C. de vsur. Tu vide not. hic, & quando habeantur rationes lucri cessantis adeo q. quod agi possit: vide per Bar. in l. si cō stante. §. quoties. ff. solu. mat. & vide ca sum not. in l. socium qui in eo. j. pro so. q. forte nō est alibi secūdum Imo. in l. insulam. §. vsuras. ff. sol. mat. Ioan. Cald. in repet. c. nauigāti. in xij. col. de vsur. Et adde hic quæ habes in l. xij. §. Labeo. de acquir. pos. & vide l. si is. §. fin. vbi hæres. ff. de vsur. adde vt per Ro. consil. ci.

c ¶ In maleficijs. verū in criminalibus & maleficijs interesse possit excedere duplum, facit quod no. Bal. hic, in vlti. col. in vers. restat ḡrere.

d ¶ Quam quantitatē. Vsq; ad quā quātitatē interesse possit ascēdere, adde qđ no. istud j. in ead. l. in xij. colū. ad hoc vide Bal. hic, in xij. col. & vide in vers. quid si promitto. & vers. quæro si centum.

e ¶ Ratio differentię. Rationē differentiæ quare interesse non possit ascendere duplum. in glo. ibi: cōtinētibus certā quātitatem, vel scientiā de quibus hic ſ tex. in j. & ij. colū. sed in cōtra. cōtinētib. certā quātitatē & naturā potest excedere.

f ¶ Officium iudicis. An interesse peraf per actionē, vel officiū iudicis, adde qđ no. Bar. in l. stipulationes nō diuidunť. in x. & xi. op. de verbor. obliga. & vide

enim est dicere sub pœna mille, quātū si dicerē sub pœna quintupli, cū ducēta sint promissa. Si verò ista verba referunť ad quātitatē ſcertā: sub pœna dupli, vel quadrupli, eius qđ res plus valuerit, vel sub pœna dupli, vel quadrupli: tūc interesse non potest excedere quadruplū, sc̄dm q. gl. dicit: imò fortè qđ plus est, nō pōt excedere duplū. arg. huius l. qa fortè multū vltra ascēderet, quā senserint cōtrahētes.

a ar. huiť l.ª ibi: ne dū ī infinitū, &c. Hūc articulū plenius examinaui in l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. obl. Venio ad vltimā partē: dicit hic, q. i interesse habeť rō

b lucri[b], cōtra l. si sterilis. §. cū per vēditorē. ff. de act. emp. Gl. dicit. q. olim nō habebať rō lucri, nisi in quibusdā casib[a] spālibus, q. hic per gl. enumerant. Vltramon. reprehēdit ista gl. per text. ibi: qa ex eo veteres, q. interest statuerūt quasi dicat, q. antiquit[a] in interesse habebať rō lucri. Sed glo. poterat respōdere: istud olim in quibusdā casib[a]: hodie gn̄aliter. Doc. nostri tenēt cōiter circa hoc, q. p hāc l. nō sit immutatū de iure antiquo. Ideo Cy. posuit olim dictū Pet. in ista materia, sc̄dm qđ ipse inuenit. Postea superuenit Guli. de Cug. q de hoc posuit vnā distinctionē in l. ij. alias ſij. in fi. ff. de eo qđ. cer. lo. postea illam addidit Cy. de verbo ad verbū, licet de eo mētionē nō faciat. Iac. de Are. etiā circa hoc posuit vnā suā distinctionē Ego autē visis oīb[a] in ista materia, dico

22 sic. Quoddam est lucrū, q. cōtingit circa ipsam rē: vt modo valet corbes frumenti decē, hinc ad quinq; menses valebit xx. & istud lucrū de iure antiquo & de iure hodierno semp venit æstimatiōe interesse: vt l. vinū. ff. si cert. peta. & l. in hac. de trit. & d. l. rō. §. si p vēditorē. de act. emp. Quoddā est lucrū cōtingēs ex re ipsa: vt partus & fructª: & de hoc nō pertinet ad nostrā materiā. Dic vt l. si stipulatus. & l. videamª. de vsu. & l. si filius. §. j. & qđ ibi

c 23 no. ff. de ver. obl. Quoddā† est lucrū qđ venit ex re: & tūc qūq; illud lucrū venit cū alteriª iniuria: vt lucrū vsurarū vel vsu capionis: & nō habeť ratio huius, nec de iure antiquo, nec de iure hodierno: vt l. si is q. rē. §. fi. ff. de fur. & l. si qs vxori. §. peco. ti. & ibi no. Aut nō pcipiť cū alterius iniuria: & tūc aut illud lucrū comitať rē penes quēcūq; vadat: & habeť ratio eius tā de iure antiquo, quā de iure nouo, siue sit iudiciū bonæ fidei, siue sit iudiciū strīcti iuris: vt d. l. venditor. de euic. & l. si qs vxori. §. pe. de fur. & l. inde Neratius. in prin. ad l. aquil. & l. pe. de his qb. vt indi.

24 †Quoddā est lucrū, qđ nō sequiť rem pe nes quēcūq; vadat, vt lucrū quod percipitur ex mercātia, vel ex alteriª hominis industria. Et hic aduerte. nā quoddā est lucrū, in quo natura rei plus operať, quā hominis industria: vt in lucro, qđ percipitur ex fundo, si colatur, & eius ratio habeť: vt l. si fundus. §. j. ff. loca. & l. si in lege. §. colonus. eo. ti. †Quoddā est lucrum. in quo

25 industria vt plurimū operať: tūc qūq; illud lucrum est incertū: quia ille, cui debebatur, nō cōsueuit mercari: & tunc nō habetur rō istiª lucri: vt l. si sterilis. §. cū p vēditorē. de act. em. Si verò cōsueuit merca

ri: & ex eo qđ ex alia sua pecunia cōsuetę uit mercari, apparet quasi pro certo, q. ex ea lucratus fuisset: tūc habetur ratio lucri eius: vt d. l. ij. alias iij. in fi. de eo qđ cer. loco. & sic videť q. iura antiqua ab isto iure

26 in aliquo nō discordāt. †Quæro iuxta p̄dicta, vtrū illud, quod hac lege dicitur q.

c beat locū in maleficijs. ᶜ Glos. hic tenet q. sic. Vna est gl. paruula, super ver. casibus. in prin. l. Alia gl. dicit idem super verbo contractibus. circa medium. Contra istud videtur l. insiciando. §. j. ff. de fur. propter

quā legē aliquī recedunt ab ista glo. Tu dic istā glos. bene dicere, per generalitatē istius literę. Nō ob. l. inficiādo. §. j. ff. de

27 fur. quia ibi nō petitur interesse: sed petitur pœna, quæ est vt ipsum interesse, etiā extra rē duplicetur: & etiā si est singulare, dū tn̄ vtilitatē cōtineat: vt l. in furti. in prin. & qđ ibi no. de

d fur. Nūc venio ad tertiam q. principalē, † & quæro vsq; ad quā quantitatē[d] interesse pōt ascēdere. Istā q. tāgit gl. hic super ver. dupli. Tu verò dicas latius, aut quæris de interesse conuento: & venit inquantū est conuentū: vt l. fin. de prę to. stipu. & de verb. obl. l. stipulatio ista. §. alteri. Aut quæris de cōi: & tunc regulariter totū venit: vt l. Iul. in prin. ff. de act. emp. Fallit in casu singulari: vt l. Titius. in fi. cū l. seq. eo. tit. vbi non ponit venire vltra duplū pretij conuēti. Aut quæris de interesse singulari: & tunc aut illud, qđ debetur cōtinet certā quātitatē vel naturā respectu sui vel adiuncti, & non ascendit vltra duplū interesse cōis vel interesse cōuēti, intelligēdo in diuersis casibus vt dixi s. circa prin. secundæ partis. Aut nō continet certā quātitatē vel naturā, respectu sui nec respectu adiuncti: & venit intātū inquātū illud fuerit: vt in verbo, in alijs. Quæ-

e ro circa hoc, quæ est ratio differentiæ[e]? Gl. tangit hic, sup. ver. damnū. & ponit duas rationes. Prima est: quia in contractib[a], qui habent certā quātitatē vel naturam, facilius pōt apparere simplum, quā in cōtractibus, qui cōtinēt incertū. & ista ratio placet. Alia ratio ponitur: quia facili[a] est alicui facere, quā dare: & ideo plus grauatur. ar. l. hæ operæ de ope. li. Vide glos. super ver. dānū. Ista rō secunda reprobatur p doct. qa nō procedit nisi in hominibus auaris, qui facilius sustinerēt omnē laborē q. darēt aliqd de pecunia. nā de iure cōi & de natura, facilius est dare: quia omnis labor corporalis quantūcūq; paruus maior est aliqua datione pecuniaria. ar. l. in seruorū. in fi. ff. de

28 pœnis. Venio ad quartā q. principalem, ſ. †qualiter interesse in iudicium deducatur. Cy. tangit hic, & in multis errat. Aduerte ergo, & primò est videndū. an deducatur in iudiciū per

f viam actionis, an p officiū iudicis[f]? Et per hoc apparebit declarata glo. tua quæ ponitur hic super ver. cōtractib[a]. circa fin. Et quædā glo. dicūt. q. p officiū iudicis: vt l. si quis ab alio. in fi. ff. de re iud. & l. cū stipulatus sim. §. fi. ff. de ver. ob. Dy. reprobat illā glo. in l. stipulationes nō diuidūtur. ff. de ver. ob. & extra, de re iu. li. vj. in c. mora. Ideo gl. hic videtur dicere: Aut in obligatione est fieri: & interesse venit iure actionis: vt l. stipulationes non diuidūtur. §. Celsus de ver. ob. l. si quis stipulatus sit Stichū. §. fi. & l. quoties p aliū. e. ti. & l. fi. ff. si quis in ius voc. nō ierit. Aut in obligatiōe venit dari: & tūc si qđ in cōtractibus notatis, interesse venit officio iudicis: vt l. p missor. de cōsti. pe. l. vinū. si cer. pe. & l. si seruum. in fi. de ver. ob. Si ex contractibus innominatis. tūc venit interesse per viam actionis: vt hic in glo. per l. j. §. fi. ff. de re. permu. Assignat Cyn. rationē quia sicut illi contractus innominati, nō sunt faciles in obligatione contrahenda: quia requiriť q. impleanť ab aliqua partiū nec implentur solo consensu, & ita de facili nō cōtrahiť obligatio: ita nec de facili sustineť. Pet. cōtra. vt refert Cy. ſ. de re. permu. l. cum precibus. Sed veritas est illud, quod dicit Cyn. probatur in l. naturalis §. j. ff. de præscri. ver. Sed cōtra prædicta opp. etiā in obligatione dandi[g] ex contractibus nominatis, succedit obligatio ad interesse: vt l. liber homo. in fine. ff. de verbo. oblig. glo. in l. Iulia. in mag. glos. de act. empt. dicit, Aut quis stipulatur dari sibi: & non succedit obligatio ad interesse. Aut stipulatur alteri. & succedit obligatio ad interesse. Petrus aliter dicit, cuius opinion. recitaui in d. l. liber

homo

omnino in. l. j. ff. de act. emp. & quæ ibi Bar. & docto. in iij. colum.

¶ Obligariōe dādi. An in obligatione dandi succedat obligatio ad interesse, per Bar. in l. stipulationes nō diuidunť in xi. & xij. oppo. cū seq. de verb. obl. per Bal. hic, in iiij. col. in ver. secundo quæritur. & in viij. colū. ver. sed oppo.

a ¶ Probetur. Vide Bal. hic in v. co. ver. quęro quomodo. p̄betur interesse. cum seq. Et adde in hac materia, q. aliud est interesse, quod etiā contra nō dolosum probať per iuramentum: vt no. Bar. in l. j. in princi. in v. q. ff. quemad. re. ape. vide quod ibi scripsi. & per Bar. hic, in ix. colum.

b ¶ Temporis præteriti. Ad probandum valorem frumēti in præteritū, adde Bar. in l. ij. ī. de rescin. vē.

c ¶ Vel ante tantum. Hæc verba in omnibus exemplaribus, quæ vidi tā scriptis, quam impressis habentur. Quæ tamen meo iudicio ex Bar. in legibus, quæ hic adducuntur, abradi debēt Alex. Loseus.

d ¶ Actiones. Qualiter autem probetur lucrum cessans, vide Bald. hic in x. col. in vers. lexto quæritur qualiter, pbeť, &c.

e ¶ Sed qualiter. Nota de interesse singulari probādo per testes, adde Bart. in l. nemo. in fin. de duo re. & vide quod no. post Bar. in l. in hac ff. de dam. infect. & dicit hic Bald. in x. col. quod reddere debet testis causam, etiam non interrogatus. Facit quod not. Bar. in d. §. cum ita.

f ¶ Identitatem. Ad de Bar. in l. ij. in vlt. col. ī. de rescin. ven. & sequitur hic etiā Bal. in v. col. in ver. quæro qualiter probetur singulare interesse. Vide tamen eundē Bal. in x. col. in vj. q. in ver. pone.

g ¶ Ad duo. Et tenet Bart. hic, quod licet interesse sit probatū per vnum testem: non poterit deferri iuramentum.

h ¶ Procederet. Contrarium videtur sentire Bart. in l. nemo est qui nesciat. ff. de duobus reis.

i ¶ Scire. Nota q. licet non probetur directo: tamen iudex ex officio potest cōdemnare: quod bene nota & sic not. q. vbi difficilis est probatio sufficit per cōiecturas. Et ita allegat Bald. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. & Imol. & dicit Bal. in l. si quis in hoc genus. de epi. & cle. q. tortura facta in camera, probatur per indicia & coniecturas. Imo alibi videtur dicere Bal. quod vbi est magna difficultas probationis, statur iuramēto: ma

xime si est parui pīu dicij scdm eū in in. l. qui accusare. de edē. Et ad dictū Bar. būi facit l. si id qđ ex Pāphila. §. fi. de le. ij. & ibi Bar. & idē Bal. ī. tradītio. ī. de actio. emp. vbi vide. & ibi dixi etiā q. probať interesse per coniecturas vt no. Bal. in d. l. semper. q. bal. hic in x. col. in vers. sexto qualiter. vide tū qđ dicit Bald. hic, in fi. in vltimis verbis & dixit Bald. in l. si. ad fi. de fructª. & lit. expē. q. īteresse etiā fructuū, probať per coniecturas prædictas. Adde p. Feder. in consil. cxix. adde no. per Bar. per illū tex. in l. nō ignorat. de fructª. & lit. c. . . & tex. & Bar. in l. si traditio. ī. de act. empti. & Bal. ibi aliter loquitur. Adde qđ per vnū testē de visu, & plures de auditu probatur metus, seu impressio, secundū Bald. consi. xlix. iij. lib.

k ¶ Iudex. Limita totum istum titulum, nisi esset captus suspectus de fuga. Ita dicit Alexand. vbi

1 Sententia lata à iudice, non super eo quod est sibi commissum, sed super alio quod pertinet ad causam, incidenter nalet.

2 Si verò res est prorsus extranea: tunc iudex non potest recognoscere, nisi per modum reconuentionis, uel prorogata iurisdictione.

LEX I.

k Vdex. ᵏ Continua Rubricam quia quandoque sententia est nulla propter defectum iudicis incompetentis: ideo de hoc hic ponit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vide in l.cui iurisdictio, de iu. om. Ade ſcẽm Pau. de caſ. q̃ ſi delegat cã appellationis cenſet de legata cã nullitatis ſententiæ: vt dicit nor. Archi. ſ. c. j. de capel. monlib. vj. ſuper verbo, partiũ. nõ ſic eccõ uerſo. Et prædicta habent locũ in ſuia diffinitiua. Sed ſi appelletur ab interlocutoria, & cõmittatur alicui cã appellationis nõ ceſſetur cõmiſſum negotiũ principale: niſi dicat expreſſe & ita dicit ſe vidiſſe ſeruari i Romana curia.

a ¶ Et in priuatorũ. Inn. in c. per inquiſitionẽ. de elect. limitat q̃ tenetur illi ſtare, niſi ꝓbet errorẽ. Ioan. And. limitat, iuriſdictio illius iudicis erat talis, quæ nõ poterat prorogari: alias ſecus in ti. de cõt. ſ. ſequit. ver. quo credo de iſta confeſsione. Andr. Barb.

b ¶ Cõfeſsione facta. Probatur in l. diuus. de cuſt. reo.

c ¶ Dicit gloſſ. Vide Bart. in l. cũ ſtipulatus ſim mihi a Proculo. de verb. ob. latius per Bar. in l. qui vltimo. de pœnis & hic adde ca. ſi cui. de ſentẽ. excom. in vj.

d ¶ Paſtoralis. Et ibi per Inn. & Io. And. in c. ꝓterea. de co. ti.

e ¶ Conſtitit. Adde Bal. poſt Bar. in l. j. C. de iuſt. Cod. confir. q̃ valet ſententia lata cõtra verũ inductũ legis vel ſtatuti: & per eius obſcuritatẽ, vel varietatẽ. & q̃ſi ſunt opiniões hincinde, vide Bald. in l. mãcipa. C. de ſeruis fugi. & in l. pcib. in xiij. col. C. de impub. vbi dicit, q̃ nõ audet recedere ab vtra. docto. quia illos ſequi poſt terga colligẽdo ſpicas. Et an opi. doc. excuſet iudicẽ, vide Bal. in ca. j. §. iudices de pac. iura. firm. Et q̃ mens cõſulẽtis non debet attendi, vide Fed. in cõſi. ccxxix. inci. Quod plus ſit ſeruanda opinio doctorũ antiquorum, quã moder. vide ca. de quibus. xx. diſt. & ibi no. q̃ eſt verũ niſi dicta Moderno rũ videãt magis rõnabilia. xix. diſt. ita Ant. & vide qđ ibi dicit do. Abb. poſt do. Ant. in c. tua. de vſu. & in ca. j. de cõſti. And. Barba.

f ¶ Iudicẽ. Sed vtrum iſta lex puniens corrũpentẽ habeat locũ in corrupto pretio, ſed etiam procedit q̃ no. ſecundũ Domini, totus iſte titulus iſtud intẽdit dit. † Sententia à non ſuo iudice lata, eſt ipſo iure nulla. h. d. Oppo. de l. ædiles. §. itẽ ſciẽdũ. de ædil. edic. & ſ. de ordi. iudi. l. j. de iudi. l. quoties. Huiꝰ timore gl. dicit hic, † q̃ſi iudex iudicat ſuper alio, quã ſup eo, qđ eſt ſibi cõmiſſum, eſt aduertendũ: qa q̃ſq; illud pertinet ad cãm cõmiſſam incidenter, vel per modũ antecedentis vel pro modũ cõſequentis & tunc iudex de iſtis poteſt pronunciare, vt contraria: & hoc eſt, qđ vult hic tex. dicere ibi, quã q̃ ad eã rem pertinet: ſufficiat eñ, vt pertineat ad rẽ ſibi commiſſam. † Si verò eſt prorſus extranea: tunc iudex non poteſt cognoſcere, niſi in duobus caſibꝰ per modum reconuentionis. vt l. cum Papinianus. auf. & cõſequenter. ſ. tit. iij. Itẽ per modum prorogatæ iuriſdictionis. vt l. ij. §. ſed ſi iudex. ſ. de iudi. & l. de q̃ re §. j.

1 ☞ *Delegatus ſuper proprietate, non poteſt cognoſcere ſuper poſſeſſ. niſi aliter de proprietate pronunciare non poſſet.*

LEX II.

Similitaris.

Sub præcedẽti ſummario continetur: & reuoco in dubiũ. † An iudex delegatus ſub ꝓprietate poſſer cognoſcere ſuper poſſeſsione. Inter gl. noſtros fuit contentio. Finaliter gloſ. determinat, & bene dic vt in glo. no.

1 ☞ *Litigantes corã non ſuo iudice credẽtes ipſum eſſe ſuum iudicem, prorogatio iuriſdictionis impeditur.*

2 *Confeſsio facta coram non ſuo iudice an ualeat.*

3 *Excommunicatus ab aliquo iudice ſi appellauit, an deſinat eſſe excommunicatus.*

Et in priuatorum.

[a]

Sub eodẽ ſummario continetur. † Opp. litigãdo corã nõ ſuo iudice, videtur ꝓgari iuriſdictio: vt l. ij. circa prin. ff. de iudi. ergo valet ſententia. So. Intellige q̃ hic litigabãt credentes ipſum eſſe ſuum iudicẽ: & ſic error impedit ꝓgationẽ, vt d. l. ij. Quæro † quid in cõfeſsione facta[b] coram nõ ſuo iudice: an valeat? De hoc habem⁹ tex. in c. at ſi clerici. extra de iudi. & dicit q̃ nõ glo. inducit hãc l. in arg. ad q̃nem, † q̃ ille qui eſt excõicatus ab aliquo iudice, & appellauit, deſinit eſſe excõicatus, quia per appellationẽ deſinit eſſe ſu⁹ iudex: ſnĩa ergo eũ nõ adſtringit: vt l. j. in fi. ad tur. Nec ob. q̃ dicit glo.[c] qđ quidã dicũt, q̃ ſnĩa excõicationis trahit ſecũ executionẽ: & ideo nõ põt appellari: quia etiã ſnĩa vltimi ſuppliciꝫ trahit ſecũ executionẽ: & tñ põt appellari & extinguitur effectus ſnĩæ, ſ. quo ad ſtatũ: vt l. qui vltimo. ff. de pœ. Et ff. de iniuſ. teſt. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritũ. de teſt. l. j. Iſta gl. dicit cõtra caſum. c. paſtoralis.[d] extra de app. Non ob. q̃ dicit glo. de ſententia vltimi ſuppliciꝫ. quæ trahit ſecum executionẽ: ſicut ſententia executionis: quia natura eorum eſt diuerſa: quia ſententia excommunicationis nõ eſt perpetua, ſed dicitur conditionalis, ſeu medicinalis: donec quis purget contumaciã, vel emendet offenſam: vt in c. cum medicinalis. de ſent. excom. lib. vj. Sed ſententia vltimi ſuppliciꝫ eſt perpetua: & mortalis: ideo facilius permittitur appellatio.

De pœna iudicis, qui maleſ iudicauit. Ru.

Cõtinua vt in gl. Sicut rubrica habet duas partes: ita in tex. ponuntur duæ leges. De ſecunda parte rubricæ loquitur l. j. & l. iij. loquitur de prima parte rubricę: ſed auf. nouo iure. loquitur de vtraque: ideo legimus eam in fine.

1 ☞ *Aduerſario principali, poteſt dari pecunia, ut patiatur contra ſe ferri ſententiam, ſi litiget per calumniam.*

3 *Reus corrumpens iudicem, uel procuratorem actoris, amittit cauſam, ſicut econtra in actore.*

4 *Quando eam amittat ipſo iure & per ſententiã. & nu. 6.*

5 *Sententia lata à iudice pecunia corrupto, non ualet: ſi uerò precibus, ualet.*

7 *Qualiter ſuccurratur ei, cuius aduocatus uel procurator eſt corruptus.*

8 *Quæ erit practica quando aduerſarius non principalis uel iudex fuit corruptus.*

9 *Si corrumpens deceſſit ante latam ſententiã, non tranſibit hæc pœna in hæredes.*

LEX I.

Conſtitit.

[e]

[1] [f]

[g]

[h]

[2]

[i]

Breuiter dicit. † Qui corrumpit iudicem, ſ vel aduerſarium nõ principalem, perdit actionem. h. d. Nota q̃ corrumpit iudicem vel aduerſarium nõ principalẽ, amittit causam. Opp. q̃ idem ſit cauſa publica, & fiſcalis.[g] ergo hoc eſt ſuperfluum contra. §. quibus. in prima conſtitutione huius libri. Huius timore exponit glo. publica ciuitatis alicuius. Iſta expoſitio videtur contra l. eum qui vectigal. de verb. ſig. vbi publica dicitur propriè ciuitatis Rom. dic q̃ hic publica ponitur impropriè. Vel dicũt quidã, publica ciuitatis Romanæ, quę differt à fiſcali, poſtquã fuit trãſlata poteſtas in principẽ. Aliud eſt Reſpublica Romanorũ, ſ. illius ciuitatis: aliud eſt res fiſcalis, ſ. totius Imperij: vel hic ponitur publica. i. criminalis: tene quã vis. Vlterius opp.[h] † & videtur q̃ licet dare aduerſario meo pecuniã: vt l. fratris. ſ. de trãſact. Duæ ſunt opi. in glo. Vna, q̃ ibi loquitur de aduerſario principali: hic verò nõ loquitur de aduerſario principali, ſed de procuratore, vel aduocato, quẽ non licet corrũpere: ibi dabat aduerſario principali. & iſta eſt veriſsima. Alia ponit in fine vt diſtinguam⁹: Aut datur aduerſario, vt à lite recedat, & deſiſtat: & licet, vt in cõtrario. Aut vt patiatur ſe ſuccũbere: & nõ licet, vt hic: & vide gloſſ. Eſt ne vera iſta ſolu. Azo. in ti. de collu. detegẽ. tenet q̃ regulariter licet corrumpere aduerſariũ principalẽ. fallit in cauſa libertatis: vt in illo titulo, & tit. ad l. viſcef. Item fallit in cauſis popularibus: vt l. eum qui. §. in popularibus de iureiur. Itẽ fallit in cauſis ſpiritualibus: vt extra, in titu. de collu. dete. in alijs caſibus licet aduerſarium corrumpere, vt patiat contra ſe ferri ſententiã: imo debet iudex ferre ſententiã ſecũdũ qđ partes volunt. Text. eſt in l. ſi conuenerit. ff. de re iudi. & prædicta vera in ciuilibus, in criminalib⁹. j. tangã. Redeo ad ordinẽ & gl. opp. q̃ aduerſario principali non licet dare, vt l. in ſumma. ff. de condi. inde. Solu. Illud, quod dixi, eſt verum ſecũdũ glo. niſi aduerſarius litiget per calũniã: quia tunc ſibi nõ licet dare. & vide gl. iſta ſol. & cõtrariũ nihil ad hanc legẽ. Nam ſi quidem quæritur vtrum aduerſario liceat dare, ita q̃ dans incidat in pœnam iſtius legis vel non: iſta lex nihil ad factum: quia & ſi aduerſarius litiget per calumniam, ego poſſum ſibi dare, nec habeor pro conuicto. Sed ſi quæratur quo ad effectum repetitionis, vtrum poſſit datum repeti vel non loquitur l. in ſumma. & ideo nihil ad propoſitũ. Oppo. de l. tranſigere. ſ. de tranſact. Solu. gl. ibi loquitur in cauſis criminalibus, in quibus an dans habeatur pro conuicto: dic vt ibi dicemus: quia nũc nõ eſt noſtra materia. Et modò habetis expeditam primam gl. † Venio ad aliã gl. difficilem, & quæro: hæc lex loquitur in actore corrumpente iudicem, vel procuratorẽ rei: quid in reo corrumpente[i] iudicem vel procuratorẽ actoris? Gloſſ. dicit idem: quia eadem eſt ratio: licet quidam contra. Et vide gloſſ. contrariam. Glo. habetis in l. & elegan-

Bal. in l. proxi. & qđ ſi corrũpat notariũ actorũ, dic idẽ ſecũdũ Bal. in l. fin. ff. eo.

¶ Et fiſcalis. Not. q̃ differt Reſp. a fiſco. vide Bal. in l. fi. & Ia co. But. & Bal. in l. ꝓ perãdũ. de iudi. & vide Bar. ſ. rub. j. de iure fiſc. lib. x. in prĩ. & ibi ſcripſi poſt eũ ſ. qui pro ſua iuriſdi. l. j. & Bal. hic ſ l. fi. & q̃ no. Cyn. in l. j.

¶ Vlterius opp. An ſ ciuilibus liceat corrũpere aduerſarium vt patiat cõtra ſe ferri ſniam: adde Bart. in l. j. §. ſed & cõſtitutio. ff. de calum.

¶ Reo corrumpente. De pœna rei hic corrumpẽtis iudicẽ,

vel procuratorẽ aduerſarij vide Bartol. in. l. & generaliter. & in l. j. §. ſed & conſtitutio. ff. de calum. & plene per Imo. in l. diuus. ff. de re iudi.

¶ Ipſo iure. Vtrum corrũpens iudicem, vel procuratorem, ꝑ dat cauſam ipſo iure, vel per ſententiã, adde Bar. in l. iis qui delatorem. in princi. & in l. j. §. ſed & cõſtitutio. ff. de calũ. & Imo. plenius in l. diuus de re iudi.

b ¶ Quæro qualiter. Adde not. in l. j. §. de aduo. diuer. iudi.

c ¶ De eo qui prætio. Et adde q̃ error ex cauſa probabili, facit q̃ iudex nõ tenetur in aliquo parti le fæ. gloſſ. eſt no. x. q. iij. temerarium.

d ¶ Opp. & videtur. not. q̃ ſi iudex interponat decretũ acſui ipſo iure nullo, non facit itẽ ſuã, ſecũdũ Bal. in l. j. de tut. & ra. diſt. vide tamen q̃ no. Bal. in l. exigẽdi. iij. col. de proc.

e ¶ Religioni iudicantis. Hoc eſt verum, niſi illius ſententiæ facta eſſet executio: quo caſu tenebitur etiã in toto intereſſe, & in tota æſtimatione litis, per id q̃ no. Bal. in l. obſerua re. §. ꝓciſci. in xxi. q. quod dixi in l. j. ff. de appella. poſuit & Bal. in l. pe. in vltima col. 2. de pac. quã do iudex teneatur, ſi eius ſententia eſt nulla. & vide j. et ibi ita no. & vide Bald. & Barto. ſi iudex exceptionem admittat debite, vel indebite pronũciat ſe iudicẽ cõpetentẽ: an teneatur ad intereſſe totius cauſæ. Prædictis adde quod dicit Bar. in cõſi. incip. in quæſtione præſenti cõſiderandũ. & per interlocutoriã ipſo iure nullam. dicitur pars grauari, ſaltem de facto: & ꝑ appellationẽ ab ea cauſa deuoluitur ad ſuperiorẽ. alleg. Inno. & Io. And. in c. dilecto de appella. & dixi ſ. quando ſentẽtia eſt nulla. vide Bal. in l. ſiv. ꝓponis. in iiij. col. quo. & quãdo iudex. Et adde hic q̃ vbi ſunt opi. non eſt recedendũ ab opi. gl. ſaltẽ in conſulendo & in iudicãdo. Et ob hoc dicit Bal. in l. j. de vulgari & pupilla. & ibi Imol. ſæpius cõſuluiſſe, ꝑ gl. & no. Iaco. Butr. in. l. j. ſ. qui pro ſua iuriſdictio. & Bald. hic i n l. fina. & quod not. Cy. in l. j. C. de act. & obli. in j. op

ter, §. pe. ff. de dolo. do. Iac. But. me audiente q̃n legebat iſtã legẽ tenebat iſtã gl. dum legebat illã legẽ tenebat illã glo. Ego dico, q̃ iſta glo. eſt vera: & illa eſt falſa. Ratio eſt tex. in l. eius qui delatorẽ. ff. de iure fiſ. Et ſi dicis, ibi loquitur in cauſa fiſcali fateor, qa idẽ eſt in fiſcali qđ in priuata: vt hic in tex. l. ſenatus. eo. tit. Itẽ pro hoc eſt text. in. l. ij. in fi. ff. de cõdi. ob turp. cau. vbi ſimpliciter dicitur quicunq; dederit pecuniam iudici amittat litẽ: nec diſtinguit: an ſit actor vel reus. † Secundo quæro dicit hic, amittat actionẽ: quæro, an perdat ipſo iure, vel per ſententiam. dicit gloſſ. quando pecunia eſt data iudici, amittit actionẽ ipſo iure, per. l. venales. j. quando prouo non eſt neceſ. q̃n eſt data aduerſario, dubitatur. vt j. dicam. Iſta glo. dicit contra caſum l. in. d. l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſci. & ſ. de iuramen. calum. auth. principales. in fi. Itẽ dicit contra rationem, quando lex loqtur per verba futuri temporis, amittat actionẽ, perdat cauſam, priuetur iure ſuo, & ſimilia: ſemper intelligetur per ſententiam. Dixi vobis in auth. qui ſemel. in fi. quo. & quando iudex. Tangit glo. in l. ſubemus. §. œconomus. de ſacroſan. eccl. & dixi in l. Imperator. de iure fiſ. hic tex. loquitur in verbo futuri temporis. ſ. amittat actionem: ergo &c. Non obſtat l. venales. quam glo. alleg. ibi enim quæritur de viribus ſententiæ, an valeat vel nõ: hic verò quæritur de viribus totius cauſæ. & ita tota diſtinctio, quæ hic ponitur in gloſſ. non facit aliquid ad queſtionem poſitam. Quæro ergo: † quia gloſſ. hic tangit an ſententia eſt lata per corruptelam an valeat vel non. Gloſſ. reſpondet multum bene. Aut iudex eſt corruptus pecunia: & non valet: vt l. venalis. aut præcibus: & valet: vt. l. ſeruo inuito. §. cum prætor. ad Trebel. Si verò eſt corruptus procurator, vel aduocatus: tunc an ſententia valeat: gl. hic ſe non firmat in l. j. de admo. diſuer. iudic. diſtinguit idem quod in iudice: aut corruptus pecunia, aut precibus: vt ibi dicemus. † Quæro quando datur pecunia procuratori, an quis amittat actionem ipſo iure[a], vel per ſententiam. Reſpondeo idem, quod quando datur iudici, vt hic in text. & d. l. eius qui delatorem. de iure fiſci. † Quæro qualiter[b] ſuccurritur ei cuius aduocatus, vel procurator eſt corruptus. Gloſſ. hic diſtinguit, & bene: aut eſt corruptus procurator rei ita quod paſſus eſt ſe vinci: & tunc haber doli exceptionem: ſi conueniatur iudicati[j]: & habet regreſſum contra procuratorem. Si verò eſt procurator actoris, qui eſt corruptus, & paſſus eſt aduerſariũ abſolui tunc actor poteſt agere actione prima. Et ſi excipientur de ſententia, replicabitur de corruptione: habeat etiam exceptionem de dolo propter expenſas: vt. l. & eleganter. §. pen. ff. de dolo. & ibi poſui plenius, & proprius iſtam materiam quam hic & vlterius dixi, quod actionem amittat per ſententiam. † Quæro quæ erit practica huius legis? Reſpondeo. poteſt eſſe duplex Vno mõ per modũ exceptionis: qa ſi actor agit actione iudicati, vel petit executionẽ ſnĩæ: reus poterit excipere de corruptella: et tunc ſecuta hac ſentẽtia, q̃ actor eſt corru-

ptor: tũc ſtatim ſequitur pœna à lege impoſita, q̃ amittit actionẽ: vt l. j. §. j. ad Turpil. hic eſt tex. in d. l. eius qui delatorem. iudex tamẽ ſuper crimine pronunciat: vt ibi dixi. Secundus modus eſt per modum actionis. & hic eſt duplex. Vno modo q̃ ego principaliter petam pronũciari, q̃ ipſe actionem amittat, eo q̃ corrupit aduerſarium vel iudicem. Secũdo modo in actore, in cuius pernicię iudex vel aduocatus erat corruptus. Nam agat prima actione ſua: & ad probandum, q̃ reus debeat haberi pro conuicto faciat probationem de corruptela. Ira debetis intelligere hãc materiam. † Quæro, quid ſi eorum penes deceſsit ante latam ſententiam: vtrum hæc pœna tranſibit ad hæredes. Text. eſt no. quid non, in dicta l. eius qui delatorem. ff. de iu. fiſ.

1 ☞ *Quantum ad pœnam iudicis, non ſit diſtinctio, an ſit corruptus pecunia, vel precibus.*

2 *Si iudex male iudicat propter dolum, tenetur in totum.*

3 *Si propter imperitiam, tenebitur quantum religioni iudicantis videbitur.*

4 *Si iudicauit expreſſe contra cauſam legis difficilis, & obſcure, punietur minus.*

5 *Si facilis & aperta, punietur plus.*

6 *Si erraut in eo, in quo ſunt opiniones ita fortes, q̃ quandoque ſeruatur una, & quandoque alia: tunc iudex excuſatur.*

LEX II.

De eo qui prætio.

[c]

Hæc lex loquitur de prima parte rubricæ. Oppo. de l. ſeruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Treb. & quod tibi dixi ſ. l. proxi. quia differentia eſt, vtrũ prętio, vel precibus aliquis corrumpatur: ſed hic dicitur, q̃ idem eſt: quare malè. † Sol. breuiter quantum ad hoc vt ſententia valeat bene diſtinguit, vtrum ſit corruptus pecunia, vel precibus. quantũ verò ad pœnam iudicis, non habetur diſtinctio, vtrum ſit corruptus prętio, vel precibus: ſed quantũ ad pœnam partis, an diſtinguatur vtrũ ſit corruptus prętio, vel precibus: & dico q̃ ſic, nã qui corrumpit iudicẽ precibus, nõ reperitur quod actionẽ amittat: imò cõtra. l. furti. §. pactus. ff. de his qui no. infa. Item oppo. & videt, q̃ iudex aliter puniatur: vt ff. ad legẽ Iuliã repetun. per totũ. Huius timore dicit glo. q̃ contra iudicem corruptum darentur plura remedia, quæ ponũtur hic, & l. j. ff. de calũ.

d Opp. & videtur[d] q̃ iudex, qui malè iudicauit, tenetur in quantum religioni iudicantis videbitur, non in tota æſtimatione litis, vt Inſtit. de obli. quæ ex quaſi delic. in princ. & l. ex maleficijs. §. ſi iudex. de actio. & obliga. & l. fina. ff. de var. & extraor. cog.

2 † Sol. Quando q̃ iudex iudicat malè, propter dolum: tunc tenetur in totum: vt hac l.

3 et l. ſi filius. ff. de iud. † Quãdoq; iudex iudicat malè, propter imperitiã: & tunc tenebiſ

e quantũ religioni iudicãtis[e] videbitur: vt in contrario. Iſta autem imperitia poteſt eſſe

4 duobus modis. † Vno modo, ſi iudicat expreſſè contra caſum legis. & in hoc caſu diſtingue, aut errauit in l. difficili, & obſcura: & mitius punietur: aut in facili: & aperta: & punietur plus: vt not. Inſtit. de obli. quæ

5 ex quaſi delic. in princip. † Quandoq; errauit in eo, in quo fuerunt opi. quia elegit ma lã opi. & tũc q̃ſq; inter omnes opi. eſt vna,

po. in fin. & Angel. in l. ij. ff. de accuſa. & Barto. in conſi. inci. Andreolus. & Ioan. And. in c. j. extra. de conſtit. & Inno. in c. ne innitaris. eo. ritu. Et dicit Bald. in l. ij. in prin. ſ. de ſen. quæ ſine cert. quãtita. q̃ in dubijs ordinaria opinio eſt tenenda. Et de materia vide per do. Abb. in ca. j. in ij. charta. de re iu. Et adde Bal. in c. j. §. iudices. de pa. iur. firm. Multa ponit in hac materia, vbi vide: & adde q̃ in dubijs cõmunis opinio eſt ſequenda niſi notorie male dicat, vel rationibus aliter cõuincipoſſit. q̃ iudex bonus acutiſsimi ingenij æſtimabit, ſecundum Io. and. in ca. j. de cõſti. per c. capellanus. de ſerijs per tex. tamen tenet ibi glo. q̃ ille, qui facit cõtra legis præceptum, in cuius intellectu ſunt opin. non peccat, imo excuſãt ab omni culpa. qđ no. & hic adde Bal. in l. mãcipia. ſ. de ſervi. Et id quod dixi ſ. quod ſententia lata inter opinio. dubias tenet. Dic q̃ etiam tenet, etiam ſi poſt cõſtitutionem fuerit declaratum talem opinionem malã eſſe. Ira dicit Bal. in l. fina. ff. de iuſti. et iur. Et dum dixi opinio. ſequendam, alleg. primo illud Catonis, Iudicium po-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pusi nunquam con-
tigerit vnus. l. j. ff.
de officio quæstio. in
ver. si crebrior. apud
veteres opi. est. & in
l. ff. de na. & l. athle
tas. §. j. ff. de his qui
not. infa. c. in charita
tis. xxvj. dist. c. de qui
bus. xx. dist. c. quidã.
de pœnitẽ. & remiss.
& Inno. in c. ne inni
taris. de constit. glo.
in c. j. de postula. præ
la. in vj. Bal. in l. ob
seruare. §. prosisci.
ff. de offic. procon. et
l. d. l. athletas. & An
gel. in l. cũ prolatis.
ff. de re iudi. Et in du
bio est tenẽda opin.
per quã omne euita-
tur peccatũ, clemen.
exiui. de verb. signi.
c. iuuenis. de sponsa.
c. vnico. de scruti. Et
dum. §. dictum est, q
tenẽda est opinio gl.
Adde quod de accu.
dixit Bar. in l. j. ff. de
concul. & ibi dixi
post eum. & vide de
communi opinione
in consil. lij. & char.
ccclxvj. & etiam de
limitatione commu
nis opinio quando
non sit tenenda, vi
de in consilio colle-
gij Papini. Et adde
quod licet Bart. in l.
ambiguo. ff. de reb.
dub. q. quando vna
lex habet plures le-
ctu. non licet sume-
re argu. ab ea, nisi ab
alia lege vel opinio-
ne firmetur. tamẽ di
xit Bar. in prima cõ
stitu. Codic. & c. in
ver. item oppo. dici-
tur hic, cæteras. qd
iudex sententiando
secundum opin. non
dicitur continere ex
pressum iuris erro-
rem. vide per eum.

a ¶ Communiter ap
probatur. Qualiter
istud procedat vide
omnino multa quæ
habes addita in Ber
tach. ſ ver. cõmune.

b ¶ Nouo iure. Vide
Bar. in l. transactio.
C. de transactio. & c
per illum text. dicit
Bar. in l. ij. §. fi. ff. de
cõdi. ob turpem cau
sam. & in l. non om-
nes. §. fin. ff. de re iu-
dic. & quod potest
fieri statutum valet,
quod pœna remitta
tur consocijs.

c ¶ Possit repeti. Et
quid in testamento,
vide Bart. not. in l. j.
in prin. ff. de fal. adde
glos. in l. ij. §. eod.

d ¶ Non liceret repe-
tere. In cõtrariũ vi-
de Ias. in l. j. in ij. co-
lum. ff. de cõdict. ob
turp. cau. vbi etiam
ponit de eo quod di
cit Bartol. in fine de
promissione constet
iudæum iudicem.

e ¶ Seruare indemnẽ.

que ab omnibus cõmuniter approbatur[a] et
cõmuniter obseruatur: & tunc si elegit aliã
opi. nõ bonã punietur eodẽ modo quo dic-
tũ §. quia minimẽ sunt immutanda, & c. vt
l. minimẽ. ff. de legi. & l. si de interpretatione
ff. eo. tit. Si verò sunt opi, ita fortes q quan-
doq; obseruatur vna, & qñq; seruatur alia,
vt in materia, qua est materia cõpendiosę
facta per verbum cõmune: tũc iudicem pu
tarem excusandũ, quia errauit errore ꝓbabi
li: imò propter opi. lex dicitur incerta: vt ha
buistis not. in prima cõsti. C. §. quibus. Et
pro hoc tunc facit quod no. in l. j. §. & iur. &
fact. igno. Vltimò quærit gl. an istud, quod
datum est iudici possit repeti: dicam statim
super ista auth. quæ sequitur.

1 ¶ *In delictis non est locus pœnitentiæ, nisi sint occulta: vt facilius manifestentur.*

2 *Periurium non potest argui, nisi iuramentum fuerit necessarium.*

3 *Qui dedit pecuniã iudici vt iudicaret pro se vel vt eum secundum iustitiam expediret, non potest eã de iure nouo repetere.*

4 *Quid si quis promisit seruare iudicem indemnem tempore syndicatus, & non dedit, nec promissi pecuniam.*

b Nouo iure.[b] Diuiditur in duas partes principales. In prima loquitur, quando aliquis arguit iudicem de corruptela, & ꝓbat. Secũdò qñ arguit, & nõ probat. Secun da ibi: sed si datum. Prima subdiuiditur in duas partes: quia primò dat modũ arguẽdi. Secundò, ponit corruptũ. Secunda ibi: sed qui accepit. Secunda pars subdiuiditur in tres partes. Primò, ponit qualiter puniatur ille, qui nõ probauit. Secũdò qualiter punia tur ille, qui sacramentũ purgationis subire noluit. Tertiò, permittit partes post sacra mẽtum de nouo conueniri. Partes videbi tis in litera. Secunda ibi: Sed si persona. Tertia ibi: sed si quis litigantium. Primò oppo. † ꝙ in delictis non sit locus pœni tentiæ: vt de fur. l. qui ea mente. Sol. Fallit in casu huius auth. vt ista delicta ita occulta manifestentur facilius. Item oppo. dicitur hic cõfiscatis bonis. cõtra de bo. dam. auth. bona dãnatorum. & in auth. vnde sumitur. vnde dicit glo. fallit hic. Tu dic ꝙ ibi loquitur in his, qui post sententiã moriuntur: hic in aliis qui superuiuũt post sententiam: vt j. dicã. & dixi in l. j. j. de bo. dam. Item opp. dicitur his, quod ille, qui probare non po tuit, punitur contra. ff. ad Turpil. l. j. §. j. Sol ue vt in glo. Vltimò glo. oppo. & videtur † qđ periurium non possit argui: vt l. j. §. de reb. cre. Sol. hic fallit in isto iuramẽto neces sario. Simile in l. admonendi. ff. de iureiurã.

Vltimò quæro, † vtrum pecunia data iudi ci possit repeti[c]. Hoc examinat gl. in l. ij. in fi. ff. de cond. ob turp. cau. Tu dic tria verba, si loqueris de iure antiquo aut quis dedit pe cuniã iudici, vt iudicaret pro se: & non po test repetere: quia etiã ex parte sua versatur turpitudo: vt l. ij. Si pecuniã dedit iudici, vt eum secundùm iustitiam expediret: tũc tur pitudo versat ex parte iudicis: sed ex parte dantis, non: meritò repeti potest: vt l. penul. ff. de condi. ob turp. cau. Sed si quæris de no uo iure: tunc nullo casu habet iudici dare: vt in authent. vt litigantes iurent. circa princi. tunc nõ liceret repetere:[d] quia etiam ex par te sua versatur turpitudo. Hic dicitur, de-

4 dit, vel promisit. † quæro, quid si non dedi vel promisi pecuniam: sed promisi eum ser
e uare indemnem[e] tempore syndicatus? Co gita tu de Digesto nouo: quia hoc anno di xi & fortè in l. si quis vxori. §. si fugitiuum. de fur. dixi: in l. si a reo. §. illud quod vulgò. ff. de fideiuss.

Sententiam rescindi non posse. Rubr.

f
1 ¶ *Nemo potest proprio motu sententiam suam reuocare, nisi sit interlocutoria.*

LEX I.

Neque suam.[f] †Sẽ tẽtia, per quã rescinditur propria, vel prædecessoris, est ipso iu re nulla. h. d. Opp. suprà, si aduer. rem iudi. per totum de preci. Impe. osse. authent. quæ supplica tio. Dic † quod quando que quis vult reuo care sententiam proprio motu: & tunc non potest. Et ita loquitur hic: nisi sit sententia interlocutoria: vt l. post sententiam. suprà, de senten. & ff. de re iudi. l. quod iussit. Sed si vult omnia reuocare, remedijs proditis à iure, potest. Sunt autẽ illa remedia, in integrum restitutio, supplicatio, & appellatio, & nullitas, & exceptionis obiectio. Et vide glo. quæ hic ponit notab.

1 ¶ *Exceptio peremptoria potest opponi vsque ad sententiam. & nu. 3.*

2 *Si omittatur, non propter hoc sententia est nulla, nisi rescindatur per appellationem, vel restitutionem.*

3 *Si opposuit exceptionem, & in ea succubuit: an illud idem possim post in iudicio deducere, per modũ actionis.*

LEX II.

Peremptorias.

Exceptio perẽptoria si non admittitur, sententia non re scinditur:[g] nisi restitutiõis, vel appellationis remedio.

2 hoc dicit ista l. † Nota ꝙ exceptio perem ptoria potest opponi vsque ad sententiam.

3 No. ꝙ † si omittatur, propter hoc sentẽtia nõ est nulla, nisi rescindatur per appellatio nem, vel restitutionem. Nota. quod dixi in summario. Oppo. de l. fi. j. de except. de l. Pomponius. §. rati. ff. de procu. Solu. Aliud in exceptione dilatoria, vt ibi: aliud in pe remptoria, vt hic. quod dic vt plenè dicam in l. exceptionem. §. de proba. Secundò op
h po.[h] & videtur quod post didicita testifica ta non possit opponi exceptio: vt in auth. i at qui semel. §. de testi. Glos. fatetur: & hoc est verum in exceptione, quæ probatur in instrumento: sed si deberet probare per te stes, non admitteretur post didicita testifi cata. vide gl. Hęc glo. non dicit verum: quia exceptio siue debeat probari per testes, siue ꝑ instrumenta, potest opponi post didicita testificata. Nec ob stat authẽ. ad qui semel. quia verum est, quod post didicita restifi cata nõ admittuntur testes super eisdem articulis, sed in alijs sic: quia non est ibi timor subornationis: vt dicam ibi. & l. per hanc
4 infrà. de appellation. † Quæro, quid si opposui exceptio
i nem,[i] & in ea succubui: an illud idem possim post in iudicio deducere, per modum actionis? gloss. & Cyn. rangunt hic: ergo dixi plenius in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo rum obligatio.

Tene menti singu lariter dictum. quod iudex potest petere sibi cauere, de indẽ nitate, propter syn dicatum. vide Bald. in l. j. ff. de condi. ob turp. cau. & ibi ha bes post Bar. remis siue. ff. de condictio. ob turpem. caus. in l. prima.

f ¶ Neque suam. Istũ titulum limita: secũ dum Inno. in c. sacr. de sen. excom. & di xi post Bart. in l. qđ iussit. ff. de re iudica. Et limita quod sen tentia, quæ est lata ex priuilegiatis pro bationibus, nunquã transit in rem iudic. Ita dicit Angel. hic alleg. Innocen. in ea. tua nos. de cohabita tio. cleric. & mulie. Idem si lata ex præ sumptione. l. si quis adulterij. infra. de a dulter. Romanus põ derat esse casum in l. admonẽdi. in iij. col. ff. de iureiurã. & ibi vide. Idẽ si sit talis, quæ si seruaret, ver teretur in periculum animæ. Glos. est sin gu. in c. inter monasterium. de re iudic. & Roman. vbi. s.

g ¶ Rescinditur. An sentẽtia possit rescin di, vide in l. qđ iust. ff. de iudi. in prin. & in l. elegãter. §. si post. de cõd. indebi.

h ¶ Secũdo oppo. An exceptio perempto ria possit opponi post sententiã, vide Bar. & ibi dixi in l. si duo. §. si quis iuraue rit. de iureiur. vi de Spec. in tit. de ex ceptio. & replica. §. dicto. versi. post sen tentiã. cum sequẽti. & ad hũc potest op poni de l. si quæra mus. ff. de testi. vbi vide no. Et quando debet opponi excep tio peremptoria, ibi vide. & no. verbum per Barto. in l. pscriptio. de excep. Adde Pet. de Anch. cõsi. vj. vbi de excep tione inuentarij. & Paul. de Castr. con silio. clxiij.

i ¶ Opposui exceptio nem. Vide Barto. in simili, per istum text. in l. properandum. in princi. §. de iud. & adde Barto. in l. offi cium. de rei vendi catio.

P. PAV. P.

a ¶ Impetrata. An au tem si lata sententia quæ transiuit in rem iudicatam peta tur remissio, & prin ceps cõcedat sine ta men clausula nõ ob stante, an valeat præ suppositio, quod in suppositiõe sit signi ficatũ principi eam transiuisse in rem iu dicatam, vide omni no quæ scripsi ad Bartol. in l. idem vl pianus. §. fi. ff. de ex cusat. tut.

b ¶ Colono. De colo no adde Bar. & Bal. in l. fructibus. ff. sol. mat. & Specu. idem sequitur in titul. de lo. §. posquam. ver. quid si tibi locaui, al leg. Bald. in d. l. fru ctus. in fin. & adde Baldum. in l. si in ad eunda. in repor. an tiquis. & in l. si a do mino. §. fi. de peti. he re. & Cy. in l. j. ž. pro soc. in fi. & quod ibi Bal. in iij. q. & Inn. in c. tua nos. de deci.

c ¶ Scilicet actor. In hac materia vide Barto. plenissime in repetitione. l. ex di uerso. de rei ven. & Barto. in lapud iul. §. fructus. de lega. j. cum concordan.

d ¶ Non efficitur. O mnia tamen ista li mita, & intellige vt not. dixit Bartol. in l. cũ mota. j. de tranf action.

P. PAV. P.

e ¶ Instantia adhuc durat. Vide Are. in l. ij. ff. de duo. reis. Ias. in l. ij. col. pe. C. de eden. declara vt per Alexan. in d. l. ij. col. viij. & per. Bar. in l. fi. j. de litig.

f ¶ Vitium litigiosi. Intellige tamen vt no. per gl. & Barto. in l. j. ž. de præscript. long. temp.

g ¶ Quidam sunt. Vi de Bart. in l. ij. & ibi no. ž. de eden. & limi ta hæc dicta, vt per Bart. in l. cum mota. ž. de transact.

P. PAV. P.

h ¶ Efficiã malę fidei. sequit. Are. in consi. cix. col. ij. circa fin.

i ¶ Quæro vtrũ. Et vide bonã gl. in d. l. qui fi. §. fi. ff. de vsur. ꝙ Bar. in l. ex diuer so. in vlti. colum. ff. de rei vend. vbi plene quo ad fructus.

Pro cõcordia aduer te, ius declarãdi sen tẽtiã obscurã, nõ trã sit ad successorẽ in officio Bar. & Alexan. in l. inter stipu latem. §. si Stichũ. ff. de ver. ob. allegatur Ange. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Berta. ſ suo repertorio alleg. Bar. tenere contrarium in hac. l. terminato. & in

LEX III.

Impetrata.[a] Nota quod ꝙ rescripta non possunt rescindi sententiæ iam latæ. Simile habetis in l. causas. ž. de transacti. Et per hoc dico, quod est notandum, ꝙ quan do fiũt statuta in ciuitate, & postea additur in fi. quod habet locum in præteritis & præ sentibus. & futuris: illud non extenditur ad ea, quę per sentẽtiam sunt determinata, per hanc l. & per similes. Plenè dixi in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur.

De fructibus, & litium expensis. Rubrica.

Continua vt in glossa.

1 *Colonus qui pro fundo ei locato promisit reddere medietatem, non deducit expensas.*

LEX I.

Hoc fructuum.

Not. quod fructus intelli guntur deductis expensis. † Quid dicam? Aliquis lo cauit fundum colono,[b] & il le promisit reddere medietatem fructuum: an colonus ante omnia deducat expensas? Hic videtur casus quod sic. Contrarium est veritas. Nam hoc videtur actum, vt illam medietatem fructuũ habeat pro ope re, & labore suo: vt l. cũ duobus. §. si in co eunda. ff. pro soc. & tangitur hic per Iac. de Aret. & in l. in fructus. ff. de rei ven.

1 ¶ *Hæres miser falsi succedit in mala fide defuncti.*

2 *Lite contestata, si perempta est prima instantia, & initiatur de nouo iudicium, possessor habetur tanquam in mala fide, etiam in nouo iudicio, & nu. 4.*

3 *Instantia perempta, qui effectus durent, & qui pereant?*

4 *Per litis contestationem an quis efficiatur malæ fidei quo ad omnia.*

LEX II.

Litigator.[1] Hæc est no. lex bre uiter dicit: † Post li tem conte. possessor tenetur de fru ctibus perceptis, & percipiendis. Idem in hærede eius. hoc dicit. Not. ex hac l. quod dixi tibi in summario. Secũdò not. † quod
2 hæres vniuersalis succedit in malam fidem defuncti. Habes in l. cum hęres. de diuer. & tem. præscrip, & not. ž. de præscrip. lõg. tẽp. l. j. Opp. de l. fructus. ff. de rei vend. Solut. Ibi loquitur in eo qui semper fuit malæ fi dei: hic in eo, quia ab initio fuit bonæ fidei. vnde post contestationem efficitur malæ fi dei. Secũdò opp. dicitur hic tenetur de fru ctibus quos ipse percipere potuisset. Con tra imò de fructibus quos percipere potuis set actor. vt l. si nauis, de rei ven. huius timo re glo. exponit, hic percipere potuisset. ſ. a ctor[c] vt concordet cũ contrario. Prout ha bes in litera, potuisses: procedit hæc gl. Sed si habes in tex. potuisset: de necessitate in telligitur de eo nec glo. posset procedere. quid dicemus? Breuiter possumus dicere, quod quandoq; aliquis est malę fidei posses sor vere: & tunc loquitur l. si nauis. Quã doque est possessor malæ fidei fictè, per lit. contesta. tunc loquitur hæc lex. quod satis placet. Facit ad prædicta. l. domum. ž. de rei vend. Mihi videtur quod debeat inspici, quod potuisset percipere reus sed ibi dicam. Item oppo. de l. in fideicomiſ.

lab executore. ff. de appella. alleg. Bald. in l. fina. ff. de lega. Ange. in d. §. si Stichum. vbi Ioan. de Imol. & Rapha. & do. Alexan. concordant opin. & Andr. & Imo. in dicta l. ab executore. vt prima opi. procedat in interpretatione sentẽtiæ latæ ex mera vo luntate iudicis: vt si cõdemnat in amputatione manus: quia non potest declarare successor, de qua manu sensit iudex quo casu debet intel ligi de manu minus vtili. Alia autẽ opi. procedit quãdo declaratio est fienda ex actis.

in princip. ff. de vsur. Sol. dicit g' of. fateor quòd intra quadrimestre tempus non tene tur de fructibus: & sic concordat cum con trario. vide glo. Hoc, quod dicit de quadri mestri tempore, nõ habet locum in actione reali, de qua loquitur ista lex, tunc enim ha bet tempus officio iudicis: vt Insti. de offic. iudi. in princ. no. j. titu. ij. l. fina. Et ideo illud quod gl. dicit, excepto tempore quadrime stri: intelligas, excepto eo tempore, quod ei datur officio iudicis post sentẽtiam. Ita de betis hoc intelligere. Oppo. ꝙ per conte stationem non efficitur malæ fidei: vt l. si post acceptum. ff. de rei vendi. Sol. quantũ ad fructus restituẽdos, efficitur malæ fidei, vt hic. quãtum ad vsuras, & alia non efficitur
d[d] malæ fidei sine distinctione, quã dicã vobis incontinenti, vna quæstione pmissa.

Quæro igitur prius, & hic aduerte mul
3 tum †: lite contesta. perempta est instantia prima, post demum de nouo iudicatur super eadem re: vtrum ha beatur tanquã malæ fidei possessor in nouo iudicio? Glos. dicit quòd non. & vide gl. valde no. & sing. & est prima. Breuiter pro ista glo. facit. ff. iud. sol. l. cum lite mortua. In contrarium facit l. fiscus in q. ff. de iur. fis. secũdum vnã lect. secũdum alia nõ facit. Item contra istam glos. facit quod alibi determinatur, ꝙ perẽpta
e instantia adhuc durat[e] vitium litigiosi[f] inductum per contesta
f tionem. Idem no. glo. in l. properandum. de iudi. §. liquidem. in glos. super ver. iudici. Idem tenet Innoc. extra de testi. c. causam
4 quæ. & istam partem ego puto veram. † Pro huius declaratio
g ne debetis scire, quod contestationis quidam sunt[g] effectus iam consummati & perfecti. Quidam sunt consummandi in futurũ. Effectus perfecti quidam sunt, qui respiciũt ipsam causam: quidam respiciunt instantiam. Causam respiciunt, vt puta quòd essi
h ciatur malæ fidei,[h] & sic tenetur de fructibus: quòd res sit litigiosa, quòd præscriptio sit interrupta: & tunc etiam perempta instantia duret effectus sam consummatus, per iura. ž. alle. & ž. de præscri. xxx. an. l. cum notissimi. per totã legẽ: maximè in §. sed & si quis. & in. l. fi. eo. tit. Nam in alia causa, vel inter alias perso nas illa cõtestatio seu effectus nõ produceret: vt d. l. dum notis simi. §. sed & si quis. & est casus in d. l. fiscus. in q. de iur. fis. & se cundum verã lect. quã ibi tenui. quod probatur rõne: quia sicut sentẽtia diffinitiua nõ habet effectum, si agatur ex alia causa, vel inter alias psonas: & ita cõtestatio facta ex vna causa vel ex vna persona: vt l. cũ quæritur. ff. de exec. rei iud. Quidã sunt effectus, qui respiciunt instantiam, vt nõ petantur cautiones post cõtest. ꝙ non concedatur dilatio, cum si. vt l. Pomponius. §. rati. ff. de procura. & de proba. l. exceptio. Et isti effectus per consequentiã consummati, iam extinguũtur perempta instantia: vt l. hos accu sare. §. hoc beneficio. ff. de accu. Nec ob. ž. de procur. l. ita demũ. quia ibi nõ fuit perempta instantia: sed fuit iudicatum, & appe latum, vt ibi patet. Quidam sunt effectus consummandi in futu rum, vt ex vigore contestationis peruenìatur ad diffinitiuam. Isti effectus periminutur perempta instantia: vt l. cum lite. ff. iudi. sol.

5 † Quæro, vtrum[i] per contestationem quis efficiatur malæ fi
i dei quo ad omnia. Distingue, Aut quæris quo ad fructus, aut quo ad periculum interitus, aut quo ad vsucapionem, vel præscri ptionem. Primò casu, aut quo ad fructus faciendos suos: & non videtur malæ fidei: quia eodem modo facit suos post lit. contest. sicut prius, vt l. qui scit. §. j. & fi. de vsu. & de acquiren. rerum do. l. quæsitum. Aut quo ad hoc, an teneatur ad restitutionem fru ctuum: & eodem modo tenetur post lit. contesta. ac si fuisset ab initio malæ fidei: vt hic, cum si. habita in percipiendis illa distin ctione, an potuerit percipere reus vel actor, vt suprà dixi. Secun do casu, de periculo interitus: dic aut habuit iustam causam li tigandi, vel non. dic vt lege illud. de petition. hæredita. & de rei vendi. l. item si verberatum. §. fina. cum lege sequen. vbi not. Tertio casu, scilicet de vsucapione, & præscriptione, dic quòd præscriptionem longi temporis interrumpit: vt l. more. suprà, de rei vendicatione. Vsucapionem verò triennij interrum pit quo ad effectum, non ipso iure: vt l. si post acceptum. de rei vendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Terminato. Vide Bart. in l. nam postea in §. si dānetur. ff. de iureiuran. & Bar. in l. properandū. §. sinautem. s. de iudi. & limita not. per Ang. & Imol. in d. Paulus. la. §. in j. col. ff. de re iudi. Vide Bar. ad illum tex. in. l. j. §. fina. ff. si quis ius dicenti nō obtēd. Et de quibus expensis ista lex intelligatur, vide Bar. in l. j §. fin. prope fi. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. post glos. vide in. l. j. s. si quis ius dicen. non obtem. & vide glo. glo. & Bar. in l. properandū §. fi. de iud.

1 ☞ *Reſeruatio expenſarum ſit in ſententia, ſi iudex cōdemnet in expenſis, licet non taxet quantitatem.*

a ¶ Terminato. Et vide doct. in. c. j. de plus peti. vbi dixi ad limitationē huius legis ſi ſtatutum dixit qđ victus cōdemnetur victori in expensis, q̄ poterit peti condēnatio expensārū post latam ſententiā ſuper principali condēnatione ſtatuti, vide Bar. in l. ij. §. ſi rem. de lega. iij. Aug. in authē. de exhib. re. in prin. & vide plene do. Ab. in c. j. de ſequeſt. pro eo q̄ hic dicit Bart. Andr. Barba.

2 *Vel pronunciat poſſe peti expenſas in futurum & nu. 3.*

4 *Iudex ſi de aliquo caſu non cognouit, poteſt de illo non pronunciare. & nu. 3.*

5 *Poſt ſententiam interlocutoriam, qua totam litem dirimit, non durat petitio expenſarum.*

6 *Iudex ſi dicat, condēnamus in expenſis, reſeruata nobis taxatione, poterit eius ſucceſſor taxare.*

7 *Si talis declaratio reſeruatur iudici. Vt priuatæ perſonæ, nō poterit eius ſucceſſor taxare. & nu. 6.*

8 *Delegatus, qui poteſt exequi ſententiam, poteſt in ſententia ſibi reſeruare taxationem expenſarum.*

9 *Et mortuo legato, poterit delegans taxare.*

b ¶ Venio ad quæſtiones. Adde q̄ licet expenſæ, quæ debent rōne victoriæ: non poſſint peti lite finita, vt hic: quia debēt iudicis officio: ſecus tamē in his quæ debentur rōne cōtumaciæ: quia illæ petuntur actiōe in factū. Ita tenēr doc. p ea quę habētur ibi ſi l. j. §. nu. ff. ſi quis ius dicē. Facit quod no. in l. ij. §. ſi rē. de leg. iij, vbi idē in expenſis cōuentionalibus. & ſtatutariis.

c ¶ Practica eſt. Et de reſeruatione taxatio nis expenſarum, vide Bart. in l. ab executore. in prin. de ap pel. & p do. Ant. in c. j. de ſeq. poſ. et fru. & vide Bald. hic in prin. & idē quod hic in primo modo: expreſse tenet Inno. in ſi. de do. & cōtu. & Bal. in addi. Spec. in tit. de ſen. in xiij col. et Ang. in l. ſi homo ff. de re iudi. & quæ dixi poſt Imol. in l. Paulus. la. j. ff. de re iudica.

d ¶ In gl. parua. Quæ voluit tenere: ſi iudex ſuā dicat, pronūcio ſic. ſaluo eo q̄ dicā. Itē dicit Spe. & Io. And. in tit. de ſenten. §. ſpecies verſ. quid ſi iudex præpit, q̄ tenet ſententia, cōdēno te in certū, niſi intra decē dies probaueris te ſoluiſſe: licet tutius ſit expectare, per c. ſub orta. de re iudi. per hoc q̄ no. diuisit Bart. in l. qđ tū. §. idē ſi arbiter, & quæ dixi poſt Bart. in l. ille a quo. §. ſi de teſtamēto. ad Treb. & in l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de re iudi. Et ad prædicta qō. Spe & Io. An. optime facit q̄ no. gl. & ibi Bar. in l. obligationū fere. §. cōditi.

LEX III.

Erminato. [a] †Poſt diſſinitiuā ſententiā non eſt de expenſis tractandū: niſi iudex hoc in ſententia reſeruauerit. h. d. Primo ponit dictum. Secundo exceptionem. Tertio rationem. Partes patent in litera. Not. quod dixi in ſummario. Oppo. j. quādo prouo. nō eſt neceſ. l. ſi. dicit gloſ. dico q̄ nō pōt peti per actionem, vt hic: ſed officio iudicis ſic, vt in cōtrario. Iſta eſt falſa per. l. iiij. §. depoſiti. quia officium iudicis non durat poſt ſententiā. Vel dic q̄ ibi negotiū nō erat finitum: quia erat appellatum: & etiam hæc vera. Oppo. de. l. Paulus. ff. de re iud. Sol, hæc intelligitur ſecundum illam: quia poteſt pronunciare eo dem die de ſumptibus, vt ibi: non poſt, vt hic. Oppo. de. l. qđ in diem. §. ſi rationem. ff. de compen. Reſpō. poteſt oriri poſt ſententiam noua lis, quæ non attinet primæ: vt in contrario hic; verò prohibetur oriri ex natura primę litis. Venio ad quæſtiōes [b] †quæro qualiter fiat iſta reſeruatio. glo. ponit duos modos. Primus modus eſt, q̄ condemner in expenſis licet non taxet quantitatem. Secundo, q̄ pronūciet poſſe peti expenſas in futurum. Primus q̄ condemner in expenſis, licet quantitatē nō taxet, eſt indubitabilis. Nā cū expenſæ certæ in iudicio non ſunt petitæ, poteſt ſeri ſententia incerta in expenſis: vt §. de ſen. quæ ſine cer. quanti. l. ij. & licet iudex non reſeruauerit ſibi taxationem, poſtea poteſt taxare, vt ibi dixi. cōis tamen practica eſt [c] quod reſeruet ſibi taxationem. †Secundus modus eſt, quando nō condemnat, ſed reſeruat petitionē expenſarum, eſt dubitabilis. Pro gloſ. iſta facit. Modeſtinus. quam allegat. Facit etiā idē labeo. §. j. ff. fami. ercīſ. & quod ibi no. in glo. parua [d]. In contrarium facit: quia iudicis officium poſt ſententiam extinguitur: vt l. diij. §. depo. ergo non poteſt ſibi reſeruare petitionem, cū nulla ſuperſit actio. Præterea iudex nō poteſt ſententiare pro parte. [e] & pro parte non: vt in l. in hoc iudicio. fa. ercīſ. Sed hic pro parte ſententia ſuper ſumptibus, non diſſinit negotium ergo &c. Iſtam opin. tenet do. Cyn. & Inn. in c. finem litibus. extra. de dolo & contumacia. Debet ergo ſecundum eum in expenſis condemnare, & ſeruare ſibi taxationem. Sed ſi reſeruet ſibi petitionem, vel condemnationem, hoc non valet ſecundum eum. Ego puto quod gloſſ. dicat veritatem. Pri

ff. de act. & obl. Idē ad no. p Bar. in l. iudex. poſtq̄. prope fi. de re iud. & quę no. in §. curare. Inſtit. de act. in fi. & quid in reſeruatione pœnæ, vide qđ no. in auth. interdicimus p Bal. ad fi. s. de epiſc. & cle. & hic per eū quid in reſeruatione fructuū. Adde an valeat ſententia lata ſub cōditione. Pau. de caſt. cōſ. xv. Bal. cōſ. cccl xxv. lib. iij. Abb. conſi. lxxxiij. lib. j.

c ¶ Sentēriare pro parte. Ego puto quod gl. cōtra. tenet ipſemet Bar. in l. Paulus. la. j. ff. de re iudica. & Bal. in auth. generaliter. in vj. colum. & hic in prin. in fructibus limitat tamē, niſi nō liqueret. Ad de. l. loquentē de productione inſtrumenti. de qua loquitur etiam Bald. in c. excep. in principi. de exceptio. de non opponente exceptionem loquitur text. in dicto ca. excepit. & ibi Abba. & alij vide quæ dicit Fel. ibi in prin. de clerico diſſerente opponere exceptionem clericatus.

b ¶ Et videtur. Et vide Barto. in l. edicta. in vlt. col. §. de eden. & vide Barto. in l. properandum. §. & ſi quidem. §. de iudi.

c ¶ Probantur iudici. Adde quæ no. Bar. poſt gloſ. in l. j. §. fin. circa finem. ff. ſi quis ius dicen. & clarius in l. j. de alien. iu. mu. cauſa fac. & in eum quem temere. ff. de iudi. & ad hoc quod not. Bar. in l. j. in fin. §. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. in l. cum ſeruus. de ver. obli. cum cōcor. Et de materia expenſarum vide gl. ſi. q. j. in prin. & adde Bar. in l. ab executore. in vl ti. ver. prin. ff. de appella.

d ¶ Prolixitate. Per Fed. in conſi. cxviij. incip. nulli dubium. per Bart. in l. j. §. fin. circa fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.

e ¶ Criminali. Et vide Ang. in l. ſi vacātia. in vlti. q. de bo. vac. Et ſcias quod condemnatus in cōtumacia in cauſa criminali non tenetur parti ad intereſſe, ex tali ſententia l. cunctos populos. poſt medium.

↦ P. PAV. P.

f ¶ Quæro qñ. vide omnino Fel. in c. ad audientiam. in pe. char. ver. cogitabā. extra, de reſcrip. vbi per ſex notabilia dicta comprobat iſtā deciſionē, q̄ vbi aliquis in aliquo articulo ſuccumbit, debet ſtatim in expenſis condemnari, non expectata ſententia diffiniriua, etiam minor ſi non allegauerit: vt per Bart. hic. vide Bald. in l. ſancimus. in iij. opp. C. de feudis. & ibi Iaſo. circa finem. & & idem Iaſ. in l. prædictis credo, quòd habeat modicum dubium. Nam eadem eſt iuriſdictio delegantis & delegati: vt §. dixi, & not. in l. vbi cœptum. ff. de iudi. Facit ſuprà, de iudi. authē. ad hæc. Præterea, vt dixi, poſito quòd nulla eſſet facta reſeruatio, ad eum competit.

1 ☞ *Proponens aliquam exceptionem, vel replicationem dilatoriam, vt differatur iudicium, debet condemnari in expenſis, & damnis, quæ probantur iudici.*

3 *In his verò quæ non probantur iudici, ut in expenſis factis in hoſpitio, vel aduocatis, ſeu notario: iudex ex officio ſuo condemnat, conſiderata quantitate poſtulatorum, & temporis prolixitate. & nu. 2.*

4 *In cauſa criminali uictus uictori condemnatur in expenſis.*

5 *Succubens in interlocutoria condēnatur victori in expēſis.*

6 *Actor contumax, quando condemnatur in expenſis, an debeat citari ad audiendum ſententiam expenſarum.*

a ¶ Non ignoret. Breuiter dicit †: contra actorem non proſequētem, vel differētem, vel pendentem. profertur ſentētia calumniæ damnorum, & expenſarum. h. d.

Not. quod habuiſti in ſummario, quædā alia notabilia colligam proſequēdo. Opp. §. de diſa. auth. quod fieri. Sol. Iſta debet intelligi ſecūdum illam. Oppo. & videtur [b] quòd ille, qui non probat, eo ipſo videatur calumniari: vt l. j. §. j. ff. ad Turpil. Sol. Hoc debet intelligi, prout ibi no. Pro declaratione text. quæro, quid vult dicere hic, conſiderata quantitate poſtulatorum, vel medio temporis interuallo †. Reſpondeo: nam quædam ſunt expenſæ quędam ſunt dānа, quæ probantur iudici: & in illis ſine dubio iudex condemnat †. Quædam ſunt quæ non probantur iudici [c], vt de qualibet minima expenſa, quā faciebat in hoſpitio ille, qui litigabat, non poterat docere. Item de qualibet pecunia, quam dat aduocatis, vel notarijs: tamen iudex ex officio ſuo conſiderata quantitate poſtulatorum, poterit conſiderare quantitatem, quantum potuit expendere in aduocatis. Item conſiderata prolixitate [d] temporis, poterit conſiderare quantum potuerit expendere in expenſis: & tunc tantum condemnabit. Et vide text. qui dicit, & tene menti: quia notabilis caſus eſt multum, & perpetuò not. Cūm dominus Iaco. But. diſputauit vnam quæſtionem †, vtrum in cauſa criminali [e] victus victori condemnetur in expenſis: determinauit quòd non. Inter alia inducebat hanc legem pro caſu, vbi in criminali condemnatur quis de calumnia: non autem condemnatur quis ad expenſas. & vide text. qui dicit. Ego iſtam ſuam determinationem non teneo: vt plene dixi ad Turpillia. l. prima. §. primo. Et eſt caſus in contrarium infrà l. proxi. ſecundum vnam lecturam. Non obſtat hæc lex: quia licet dicat condemnari de calumnia: non tamen denegat condemnationem expenſarum.

5 †Quæro quando [f] aliquis interlocutoria [g] ſuccumbit: vtrum debeat condemnari in expēſis. Videtur q̄ nō: quia victus victo ri cōdemnāt in expēſis: vt l. properādum. §. ſi quid. de iudi. quæ loquitur de vltima peremptoria, quæ fit poſt diffinitiuā ſententiam. Contrarium dico caſus eſt hic. q̄ ſi aliquis eſt præſens & opponat vnam exceptionē, per quam lis differatur: ſi in illa exceptione ſuccumbit, condemnatur in expēſis. Caſus eſt hic. Vltimo quæro, quādo actor contu

6 max. cōdēnāt in expenſis: vtrū † debeat [h] citari ad audiendam ſententiā expenſarum. Ego tetigi de hoc i ſimili, in auth. qui ſemel quomodo & quādo iud. Doct. breuiter tenent ſic. Aut prima citatio, in qua quis cōſtituitur in contumacia, emanauit ſimpliciter, vt veniat ad defendendū: & tunc debet iterū citari: quia illa prima citatio non habuit ſuū effectū, niſi ad illud, ad q̄ fuit citatus: vt l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. Sed ſi in citatione fuit dictū, alias procedetur ad vlteriora: tūc nō eſt neceſſe q̄ citetur plus, poſtquā eſt admonitus. Text. eſt in l. cōſentaneū, ſecundū illum modum legendi. quē tibi dixi §. quomodo & qñ iud. De hoc per Inn. in. c. finē litibus. de dolo et cōtuma. & hoc etiam Spe. tenet in tractatu de expenſis.

1 ☞ *Reſtituto minore in integrum, reſtituitur aduerſarius.*

3 *Priuilegium reſpiciens litis ordinationem conceſſum uni, tranſit ad aduerſarium. & nu. 2.*

4 *Quid ſi reſpicias litis deciſionem.*

5 *Hæres, qui ex priuilegio non poteſt intra tempora confectio nis inuentarij conuenire à creditoribus, an poſſit alios conuenire.*

6 *In criminalibus, uictus uictori condemnatur in expenſis.*

7 *Aduocatus, qui uicit in cauſa propria: an poſſit petere ſalarium, quod habuiſſet in ſimili cauſa.*

h ¶ Interlocutoria. Vtrū qui ſuccūbit in interlocutoria, debeat cōdemnari in expenſis, vide Bart. in l. Paulus. la. §. fi. de re iud. & quæ dixi §. eo. l. terminato. & in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. per do. Anto. in c. ſi in. iij. colū. vel in. v. de do. & cōtu. & Salic. in l. properandū. §. ſinautē alterutra. An qñ actor cōtumax cōdemnat in expēſis debeat citari ad. audiendū ſententiā expēſarū, vide q̄ dixi in l. ſancimus. §. de iudi. & ibi p Cyn. in. xij. q. &c. Quid autem de alia mulcta, vide Bart. no. in l. j. circa fi. ff. ſi quis in ius vo. nō ie. & in l. j. in fin. prin. ff. ſi quis ius dicē. nō obtēp. & pulchrę. p Bart. in l. iij. §. ſi ad diē. ff. de re remili. et facit quod no. Io. An. in. c. qm̄. §. porro. ſuper prin. magnæ gl. vt lit. nō conteſt. In pœna aūt excōcatiōis dicit q̄ pōt fieri cōtra contumacē, ex antiqua contumacia, ſine noua citatione. Text. & ibi per doc. in. c. j. de iud. & dixi ante poſt Bart. in. d. §. ſi ad diē. p Inno. in. c. ſi calūniā. de por. per Io. An. in. c. finē litibus. de dolo & cōtu. & Bald. in l. proxi. & tex. in. c. cōſtitutus. & in l. querelā. de procu. & vide ad hoc quę habes poſt Bar. in l. ſtatuliberos. §. Stichus annua. ff. de ſtatulibe.

i ¶ Vtrū debeat. vide Cy. & Bal. in l. ſancimus. §. de iud. vbi tenet q̄ non. & vide do. Ant. in. c. j. de iud. vbi tenet q̄ ſic. vide q̄ no. in c. quę relā. & c. cōſtitutus de procu. vide dom. Abb. in d. c. j. de iudi. ibi allegauit Bar. hic. Io. de Imo. reducit ad concordiā. vide ibi omnino. And. Barba.

Vm quidam. [i] Secundū primā lec. breuiter. h. d. †Priuilegium cōceſſum ſuper litis expēſis, porrigitur ad aduerſariū, propter æqualitatem ſeruandam in iudicijs. h. d. ſecūdum ſecundā lec. hoc intē dit: victus victori condēnatur in expenſis quas fecit nō in his, quæ ex priuilegio remittuntur. h. d. hęc ſingularis l. nec habet contrariū, ſecundū primā le. cōcordat j. de ,pxi. ſa ſcri. l. in ſacris. lib. xij. Circa hoc oppon. i quia ex hoc ſequitur q̄ labor iudiciorū nō remunerabitur quod eſt iniquum. Gl. dicit, fateor q̄ eſt iniquum q̄ nō remuneraretur labor iudiciorū, tñ maior iniquitas eſſet facere contrarium: & ideo de duobus malis eligitur minus malum: vt. l. quoties. de reg. iur. Itē opp. Inſt. de iure natu. gen. & ci. §. quod principi vbi priuilegium non egredi tur perſonā. Tres ſo. danē in glo. & quæli bet mala. Prima, q̄ hic priuilegium fuit cōn ceſſum ad partis poſtulationē. in contrario ſecus. Iſta eſt contra hanc legē, quæ loquit de priuilegio cōceſſo per legē, quod cōſtat non eſſe ad poſtulationē partis. Secūda eſt, q̄ nō egreditur perſonā, vt in contrarijs: ni ſi ad aduerſarium, vt hic. Iſta ſolu. eſt falſa, per l. iij. §. hæc pœna. ff. quod quiſq; iur. vbi trāſit ad quālibet perſonā, nedum ad aduerſariū. Tertia ſolu. eſt. q̄ priuilegium non i tranſit ad alium: verum eſt in præiudicium eius, cui conceditur: ſed in præiudicium alterius: vt puta, iudicis, vel notarij quibus

↦ P. PAV. P.

¶ Cū qdā. Regulā huius. l. q̄ æqualitas ſit ſeruāda i iudicijs, limita vt procedat quo ad perſonā actō-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris & rei, secus in te-
stibus & glo. & Io.
And. in cle. i versi.
in cõtrariũ. de testi.
de quo vide Felin.
in c. In nostra. in iij.
colũ. extra, de testi.
Itẽ amplia vt nõ so-
lum ꝓcedat in iudi-
cibus, sed etiã in ar-
bitratoribus vide
Pau. de Castr. cõsi.
ccxxvi. in ij. col.

a ¶ Priuilegium datũ. Vtrũ priuilegiũ cõcessum vni ex lega- toribus, transeat ad alium: & quid si ille, cui concessum est a lege, noller eo vti: & dicidẽ, vt per Bald. in l. ij. §. in quibus. de consue. rec. feu. & vide Dy. in regula, in iudicijs nõ est. de regu. iur. in vj. &c.

b ¶ Merito. Vide bar. in die sabba. §. de iu- dæ. & in. l. fin. §. do- nec. §. de iure delibe. & vide Bal. in. c. fa- cramẽtũ. §. in qbus. de cõsue. re feud. vi- de Dyn. in regula, ꝙ ob gratiam. de regu. iur. lib. vj.

c ¶ Eadẽ causa. Contrariũ nor. doc. in. c. ij. de mu. pe. de quo per gl. etiã ibi sed cer te ibi nõ loquitur in decisorijs.

d ¶ Inuentarij confe- ctionis. Vide Bar. in. l. fin. §. donec. §. de iure delibe. & text. & ibi Bart. in. l. die sabbati. §. de Iudæ.

e ¶ Aduocatus. Vtrũ aduocatus in causa propria recuperet sa larium suæ aduoca- tionis, per Bal. in ad di. Spec. in titu. de sen. prola. in xv. col.

f ¶ Aduocatũ. Vide Gul. in. l. si vero nõ remunerãdi. in fi. ff. mand.

g ¶ Differat. quomo- do differe sententia a re iudicata, vide Bartol. in. l. j. ff. eo- dem.

h ¶ Res iudicatæ. An posit sententia pro parte valere, & pro- parte non, valere sci licet in qua est erra- tũ: adde Bar. in. l. j. §. si aduer. rem iudic. et in. l. j. si tutor vel cu rator. & Bal. in. l. j. §. de erro. calcu. vbi vi de Alexand. Adde Specu. et Io. And. in addi. in tit. de sentẽ. §. iuxta. ver. itẽ est nulla ratione quãti- tatis. Fede. de Senis consi. cxxviij.

i ¶ Si pecuniã. Hanc l. cũ gl. intellige. qd' per istos actus vide tur appellationi re- nunciatum, est verũ si iudex, a quo, istos casus acceptauit: a- lias secus gl. est per- petuo menti tenenda: & ibi do. Anto. in. c. gratũ. de offi. de leg. ꝙ no. nec obliui scaris, rogo,

debebant solui istæ ſportulæ sic, vt hic. Ista solutio est contra l. petendæ, in fi. de tẽp. in integ. restit. vbi transit ad aduersariũ meũ in ꝑiudicium eius, cui cõcedit: & sic nulla est bona. Quid dicemus? Solue ergo ꝙ contra ria loquuntur in priuilegijs, quæ respiciũt litis decisionẽ: hic verò litis ordinationem vel eius executionẽ. do. Cy. reprobat istam sol. per l. si iudex circũuento. ff. de minori. et §. de repu. quæ. fiunt in iudic. in integ. restit. l. j. & ij. & si aduer. transa. l. j. & ij. † vbi pri- uilegium datũ[a] minori, circa litis decisionẽ datur aduersario: quia restituto minore, resti tuitur aduersarius. Sed puto hanc solutionẽ esse veram. Ad hoc respondeo, ꝙ ibi loquitur qñ verba priuilegij hoc sonãt, & hoc volũt, vt trãseat ad aduersariũ. Cũ enim cõcedam tibi restitutionẽ in integrũ, restitutio nihil aliud est quã in pristinũ statũ repositio: vt l. q.[a] si minor. §. restitutio. de mino. merito[b] transit ad aduersariũ: quia verba hoc volũt. Reamusso ergo breuiter, † Si quæris an pri uilegiũ vni cõcessum, transeat ad aliũ: dicas sic, Aut priuilegiũ respicit litis ordinationẽ seu executionẽ: & transit ad aduersariũ: vt hic, & l. petendæ. de tẽp. in inte. rest. † Aut respicit litis decisionẽ: & tunc aut verba re- scripti hoc sonant, ꝙ ad aliũ trãseat: & tunc ad aliũ trãsibit: vt in. l. j. & l. ij. §. si aduer. trã- sact. & l. j. §. de repu. quæ fiunt in iudi. in integ. restit. & l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. & hac. l. in fine. prout ioquiũ qñ est expressum. Si verò verba hoc nõ sonãt: tũc aut priuilegiũ cõturbat ius iniquũ: & tũc di stingue: aut priuilegiũ fuit cõcessum absq; postulatiõe & ad aliũ nõ transibit: vt. l. iij. in prin. ff. ꝙ quisq; iur. Aut ad postulationem eius: & tunc aut tu quæris vtrũ transeat ad aliũ in eadem causa[c]: & nõ transibit nisi ad aduersariũ vt. d. l. ꝙ quisque iur. Aut in alia eã: & etiã trãsibit ad aliũ. d. l. iij. §. hęc pœna. Si verò nõ cõtinet ius iniquũ: tũc nõ trãsit ad aliũ nec egreditur personã: vt dicto. §. q.[d] principi. vt lege, iij. §. hæc pœna ꝙ quisque iur. Et hoc facit ad quæstionẽ, † Cõcessum est priuilegiũ hæredi, vt intra tẽpora inucta rij cõfectionis[d] nõ cõueniat à creditoribus an ipse possit alios conuenire. hæc lex est in ar. ꝙ nõ. Dicemus in. l. scimus. §. illo. de iu re deli. Tñ, vt ista contraria cessent, gl. legit istã legẽ secũdo mõ scdm quã possit casum qest multũ notabilis & vide gl. Ista lex est notabilis. Primò, secũdũ hãc est casus cõtra Iacob. Butr. ꝙ in criminalibus victus victori cõdẽnet in expẽsis, quas fecit: qa tex. loquit de criminali, & ciuili. de quo tetigi §. I. prox. &c. Itẽ facit ad aliã quæstionẽ, † Ad uocatus[e] habuit causam propriam, & vicit: reus est condẽnatus in expẽsis: vtrũ debeat computare in expensis salarium suum pro- prium. quod habuisset in simili causa? Iste tex. facit quod non: Dic vt dixi in. l. stipula tus es. ff. de fideiussio. Item facit ad. q. quod si habui aduocatum[f] vel notarium gratis: quod istas expensas non possum recupera re ab aduersario meo. De his dic vt ponit Specu. in titu. de expensis.

De re iudicata *Rubrica.*

¶ Sententia propriè dicitur res iudicans.
Illud quod est determinatum in sententia, & ille effectus, dicitur res iudicata.

Dictum est. §. de sententijs: sequitur vide re quando dicatur res iudicata & de eius au toritate. Ita dicit glo. Pro declaratiõe huius rubricæ † habemus videre in quibus senten tia differat[g] à re iudicata. Canonistæ dicũt ꝙ res iudicata dicitur, postquã transiuit tẽ pus datum ad appellandum: antè dicitur sententia. Gl. tangit. ff. eo. l. j. & l. litigatori bus. j. de appel. Veritas est ista: sententia di citur res iudicans propriè. † illud autem, qđ est determinatum in sententia, & effectus ille, dicitur res iudicata: ideo ponitur hic ru brica de re iudi. quia dictum est §. de senten tia, & modis sententiandi: hic de effectu ipsius sententiæ qui continetur in ea.

LEX I.

REbus. † Contra senten tiam potest oppo ni exceptio, quod petis intus habes. h. d. No. quod dixi in summario. Quærit gl. quid si antè solutiões. & post solutio nem res peruenit ad dominum. Glo. respõ dit, & bene dicit: hic est casus in l. in com modato. §. fina. ff. cõmoda. Habes de hoc per Dy. in c. possessor. in q. v. de regu. iuris. lib. vj. glossa tua tangit satis bene in. l. si fu lo. ff. de condi. sine causa.

¶ Si in vno capitulo sententia est expressus error, valet sententia in aliis capitulis.
Si uero sententia continet unum capitulum tantum: tunc in totum est nulla.

LEX II.

REs iudicatæ. [h] Oppo. de l. j. §. j. ff. q senten. sine appel. re. Sol. Ibi loqui tur quando fuit error in sententia: hic non. Sed tunc quæro, quando † est expressus er ror: an valeat sententia in eo, in quo nõ est erratum. Et glo. videtur hic dicere ꝙ sic, ar. j. de dona. l. sancimus. Pro hac gl. facit: quia sententia potest valere in vno capitulo, & in alio non valere: vt l. Carmelia Pia. de iu re pat. & l. quædam mulier. famí. ercif. Con trarium huius gl. habemus in. l. fi. ff. de iurisdic. om. iudic. Pro illa gloss. facit. j. quando prouo. nõ est necesse. l. certa. Quid dicemus?

Veritas est ista: Quandoq; sententia continet plura capitula: & tunc potest in vno capitulo valere, & in alio non valere: vt l. quædã mulier. & l. Carmelia Pia. & hoc modo potest intelli gi hęc gl. † Aut cõtinet vnũ capitulũ tantũ: & tũc in totũ est nul la: quia põt valere pro parte: vt d. l. certa. j. qñ prouo nõ est necesse. & l. in hoc iudicio. fami. ercis. Ita intelligit glo. l. fi. ff. de iurisdic. om. iud. Nõ obstat l. sancimus. quã gl. hic allegat: nã loquitur in his, quæ diuidua sunt: sed sententia licet cõtineat quãtitatẽ diuiduã, ipsa tamen in se dicitur indiuisa: vt in l. in hoc iudicio. fam. ercisc.

LEX III.

SI pecuniam. [i] † Etiam si sententia continet pœnam, standum est ei: nisi ap pelletur, hoc dicit.

VBspecie. [k] Opp. de l. Imperatores. ff. eod. Di cit glo. fallit in republica & in eccle sia & in pupillo. vt in glo. habes. Opp. de l. admonendi. [l] de iureiuran. Sol. Fallit ibi qñ inia est lata pretextu iuramenti de lati seu qđ debet fieri in defectũ ꝓbationũ. Facit ad hoc quod ha buisti in auth. nouo iure. in fi. §. de pœ. iu. qui ma. iu. & tene mẽti hanc so. licet glo. ponit aliam, quæ non est vera.

AD solutionem. [m] † Qui petit dilationem ad soluendum, videtur ap probare sententiam. h. d.

Acta

P. PAV. P.
¶ Sub specie. Not. tamẽ ꝙ licet senten tia non possit retra ctari per instrumen ta nouiter reperta, poterit tñ peti restitutio ex clausula generali aduersus eam. vide Alexan. in cõsi. lxxxiij. in ij. colũ. & consi. ccccxxxvj. in. ij. col & consilio. lxix. not. iiij. volumi. iij.

¶ Admonendi. Intel lige, nisi per cõfessio nẽ partis. quia tunc probatur cõtra sen tentiã. Ita videtur te nere & sentire Inno. in cap. quia plerisq;. de immunita. ecclesiæ.

P. PAV. P.
¶ Ad solutionem, Pro declaratione & limitatione huius. l. vide Alexand. in. l. iij. §. si quis cõdemnatus. ff. de re iudic. & nũquid etiam in hoc renũciaret nul litati. vide Alexã. in d. l. iiij. §. condemnatus. in. v. colũ. versi. tertio limita. ff. de re iud. Item de materia huius l. vid' late Fel. in. c. quod ad cõsultationẽ. in. v. & vj. col. extra. de re iudi. Peruf. in. c. solicitudi nem. col. v. versicu. sed ꝓ declaratio. de appel.

¶ Ad solutionẽ. Li mita istam legẽ per Imol. in. l. iij. §. si qs condemnatus. ff. de re iudic. quæ tamen limitatio est contra gloss. hic: & contra dominum Ange. & magis communiter omnes in. c. quod ad consultationem. per illum tex. de re iu dic. De quo vide no. per doct. in. c. significauerunt. de testi. & in capitu. sollicitudi nem. & quod ibi In nocen. de appella. & do. Aut. ſ. c. quæreti. de offici. deleg. & do mi. de Rota, decisio-

ne cccl xxj. & circa istam legẽ adde ꝙ si quis videtur renũciare appellationi per talem petitionẽ dilationis ad soluẽdũ: sed an istud sit verum ꝙ videatur per talem actum renunciare appellationi etiam interponendę, & nondum interpositæ. Tenet hic ꝙ sic, secundũ Inn. an ca. solicitudinem. de appel. & in ca. quod ad cõsultationẽ. de re iudica. & in ca. significauerunt. de testa. & ibi Ioan. And. renet ꝙ solũ habeat locũ in appellatione interpo sita. Sed cõtrariũ tenuit do. Pet. in l. cũ ex ea. ff. de appel. la. Itẽ. intellige hanc legẽ si hęc dilatio pe tita fuisset ex certa scientia: secus si per errorem: vt l. sed si quis. cũ ibi nota. ff. si quis cau. Et idẽ in si milibus casibus secũ dũ Bald. & Salicetũ hic: & adde quæ di xi post Bar. in l. si qs separatim in fi. ff. de appella. Item limita hãc legẽ, quãdo ter minus ad soluendũ fuisset petitus post appellationẽ inter positam: secus si in tra decẽ dies appellã di: quia tunc poterit bene appellari, secũ dũ Innocen. in d. c. ꝙ ad cõsultationẽ. Quod dictum nota est secundũ dominũ Anto. in c. gratũ ad fin. de offic. delegati. & notat Imola. in l. iiij. §. si qs condemna tus. ff. de re iudicata. Et an per obligatio nẽ cautionis de stan do iuri, videat' appel lationi renũciatum: dic quod nõ, in capi cum venissent. de eo qui mit. in possessio. causa rei seruã. & vi de aliquos casus cu mulatos ꝓ do. Ant. in. d. c. gratũ. ꝓ quos quis videtur appel lationi renunciare & per Innocen. in d. §. si quis cõdemnatus. Et per glo. hic facit: quia vbicũque facio aliquid quod est in compatibile cum actu sequenti vel præ cedẽti, videor renũ ciare illi actui, qui se non compatitur cũ primo capitulo de mulcta. de præben dis. Bene facit quod no. Bartolus in lege naturaliter. §. nihil commune. & vide ibi in iij. colum. ff. de acquirenda possessione. Sed hic iste ter minus solu. non se compatitur cum appellatione, vel iure appellandi: ergo vi deor illi renunciare. & vide Hostien. in capitu. significauerunt. de tes. qui dicit quod si pendẽte appellatione intra tempus decem dierum, iudex dat mihi terminum: & ego accepto, quod videor renunciare facultati appellandi: & sic concordat. De quo se remittit Abbas ad nota. per Ioannem Andream in capitulo finali de re iudicata in sexto. & adde dominum de Rota decisione xlvij. Adde, & limita, secundum Innocentium vt refert Paulus de Castro hic, non habe re etiam locum in eo, qui obtemperat sententiæ excommunicationis latæ post appellationem: quia non censetur appellationi renunciasse. sed censetur fecisse ex scrupulo conscientiæ & ad cautelam magis, quam animo re nunciandi. Vide quod habetur per Ioannem Andreani in capitulo signi ficauerunt. de testibus. de illo qui intra terminum appellandi a grauamine recipit aliquem terminum a iudice, ad aliquid aliud faciendum. an videatur acquieuisse. vide etiam quod nota. in capitulo gratum. de officio delegati.

¶ Acta quæ fiunt coram iudice publicè, & palam, dicũtur publica.
Acta quæ fiunt in occulto, & secreto, non faciunt fidem, nisi facta publicatione per pronunciationem iudicis.
Dicta testium nõ publicata coram iudice, qui eos examinauit, poterunt publicari ab eius successore, non ab alio.
Acta scripta à notario coram iudice licet non sint publica ta per notarium, faciunt fidem coram eodem iudice.
Coram alio iudice non faciunt fidem, nisi habeant substitutionem. vel testimonium alicuius officialis positi ad acta publica custodienda.
Publicatio actorum debet fieri parte præsente, vel legitimè citata.
In actis scriptis per notarium in curia, non requiritur præsentia testium.

GEsta. † Acta publica faciunt fi dẽ, etiam mortuo iudice. h. d. Pro declaratione huius legis quæro quomodo ista acta publicentẽ seu in publica documenta redigãtur: quod idem est. In gl. duæ sunt opiniones cõtrariæ. Est & tertia quæ eas reducit ad distinctionem. Hic aduerte quia est effectus vnius opinionis, quod acta dicantur publica eo ipso, qđ sunt scripta à tabellione, coram iudice. & vi de gl. in prin. Alij dicunt quòd ita demum dicuntur publica, si iudex mandat ipsa esse publica, dicendo sic: vissis omnibus dictis actis, pronunciamus ipsa esse publica: vel mandat notario, vt publicet. & vide gloss. prima. Tertia opinio est, ꝙ eo ipso quòd scripta sunt à notario, non facta illa noua publicatione per sententiam in iudicio, faciunt fidem coram eodem iudice, vel eius eius successore: vt in prima opi. posita in gl. non coram alio: vt in secũda opi. & sic redu cuntur ad concordiam. Pro huius declara tione debes scire † ꝙ quædã sunt acta, [a] quę fiunt coram iudice publicè, et palam: & ista non requirunt nouam publicationem. sufficit enim quòd sint scripta per notarium ad hoc deputatum. Item loquitur prima opi. hic posita. Probatur in c. quoniam cõtra fal sam. extra. de ꝓba. & §. de do. l. in do. † Quæ dam sunt acta, que fiunt in occulto, & in se creto vt examinationes testium, quæ in se creto recipiuntur à iudice. & à notario scri buntur. & ista non faciunt fidem nisi facta publicatione per pronunciationem iudicis. Ita loquitur hic, secundum secundam lec. fa cit. §. de probat. auth. at qui semel. & quod no. per Innoc. extra. de test. c. Albericus. & in ca. constitutus. & ita obseruat consuetu do. Modo habes vnum modum legendi, [b] puto tamen, quod † si dicta testium nõ sunt publicata coram iudice, qui examinauit eos, poterunt publicari ab eius successore, per Moder. An soluens videatur sententiam approbare vide Angel. consilio. cccxiij.

a ¶ Sunt acta. Vide Barto. in l. secunda. §. de eden. & not. Bald. in l. in bonæfidei. versic. dubitatur de exemplo. de re. cred. & adde glos. & Bartol. in l. solam. de testi. & Bar. & quæ ibi dixi supra, de sen. l. prolaram.

b ¶ Legẽdi. Sed Bar to. videtur tenere, quod a quocunque iudice possint publi ci modo quomodo peti potest executio sententiæ vide Bar to. in l. penul. de au tho. tut. vide Alex. in apostil.

c ¶ Intelligimus. Ad de ramen quod in ca su fidem faciunt ar testationes, etiam si ne publicatione. De quo vide Bartol. in authen. si quis ab a liquo. supra, de te stibus.

d ¶ Partis præsentia. In publicatione te stiũ, requiritur præ sentia partis: vide glos. in l. solam. supra, de testamen. & Bald. in l. si quando. in secunda columna hic allega. & Bald. hic, in prima col.

e ¶ Quod non. Sed glos. in l. solam. §. de testi. vult, quod in publicatione testiũ coram iudice, requi ratur præsentia ali quorum testium. Se quitur Bald. in di cta l. iurisiurandi. in fine. §. de testi. et Bal. hic in secunda colũ. & vide Abb. in ca. coram. de test.

P. PAV. P.
f ¶ De executione rei iudicatæ. De dupli ci modo quomodo peti potest executio sententiæ vide Bar to. in l. penul. de au tho. tut. vide Alex. in apostil.

g ¶ Exceptio nullita tis. Vide eum in l. quarta. §. condemna tum. de re iudica. an exceptio nullitatis impediat executio nem sententiæ? Item nota, quod si peto plures res, & vnus cõfiteatur aliquas & negat aliquas, quod de confessis statim debet fieri executio. Bal. in l. fina. C. qui ad li. procla. non li cet.

P. PAV. P.
h ¶ No. secundo. Cir ca istam regu. quod ab executione seu præcepto executiuo nõ sit regulariter in. choandum, quatuor

f *De executione rei iudicatæ.* [f] *Rub.*

Continuatio patet de se vt in glossa.

¶ Exceptio nullitatis potest opponi post sententiam.
Præceptum iudicis cum clausula, si senseris te grauatum, compareas &c. est nullum: & quod habeat vim cuiusdam citationis.
Libellus, in quo petitur cogi, & compelli, nõ procedit, nisi etiam petatur ad prædicta condemnari.

LEX I.

NImis. † Exceptio nulli tatis potest oppo ni in executione. h. d. vel ali ter †: Non est inchoandum ab executione. h. d. Not. ꝙ exceptio nullitatis [g] potest opponi post sen tentiam. Simile in l. si cum nulla. ff. de re iu dica. & ibi dixi. Not. secundò [h] ꝙ non est inchoandum ab executione. Simile in d. l. si cum nulla. ff. de re iudi. & j. cõmi. vel epi stola. per totum. † Sed facit contra literas, quæ fiunt sæpe in istis curijs Romanæ ec-

limitationes vide ad eã per Ias. late in l. ne quicquã. §. vbi decretũ. in l. ij. in. & iij. col. ff. de offic. procon. Alex. late in l. de pupillo. §. meminisse. de operis noui nunc. vide Pan. in c. ij. in xij. col. extra de litis contest. Item nota ꝙ vbi procedit ur sine figura iudicij procedente conditione super petitione quali, quali porrecta, potest iudex omissa sentẽtia incipere ad executionẽ. vide sin gu. Bal. in extrauag. ad reprimẽdum. in versi. sine figura. ad fi. sequitur Narã in d. c fæpe. in pe. char. in xxj. quæst. de verbo. signi. referens ita tenere alios relatos per eum. Fel. in ca. sane ad fi. de offic. delega. Item pro declaratione & limitatione reg. vide Fel. in ca. ij. ad fi. de offi. deleg. Item ad reg. vide Alex. consi. xlij. in j. col. in iiij. volu. vbi vult eam etiam procedere si habent commissiones, diceret illico, consequatur ius suũ. per l. si quis. vbi Bart. de possi, sed aduerte quia Bar. in d. l. si quis. quæ est l. fi. vult cõtrarium in secundo di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cto. in primo dicto videtur dicere vt dicit Alex. Itē aduerte quod ipse Alex. dicit contra limitationem quam dixi. s. al. legando Bar. in verbo sine figura in ff. col. & vult lex idem esse in causis summarijs, si in petitione incipiatur ab executio a
4 ne quia petat actor b
cogi et cōpelli. Item an si quis actor petat simpliciter cogi aduersariū, posit sustineri petitio, vide Fel. in c. examinata in pe. col. extra de iudi. tenētē ꝙ sic. post Ant. de But. & Bal. per eū relatos. & est etiā decisio Panor. in c. olim in iij. colū. per illū tex. extra de censib. vide Alex. in l. si nulla ff. de re iud. in rubric. C qui admit. & est cōis ista opi. cōtra Bar. hic secundū dec. in c. fi. col. ij. de off. dele. Item c
3 vbi proceditur sine figura iudicij, & ꝙ vbi est clausula ius & iustitiā ministrari, nō noceat incipere ab executione vi
1 de Are. l. ij. §. prius in j. col. ad fi. de vul. & pu. etiā quādo est
c clausula. s. vide Ale.
3 post Imo. in l. cū nul lā. ff. de re iudic. vbi etiā alia. Itē ꝙ etiam si conuentū sit inter partes vt procedat executiue nō posit vide Ale. in l. alia. §. eleganter. in iiij. col. ff. solu. matr. vbi respondit ad eam quæ no. in l. iij. ff. de pig. et ad idē vide Cur. in trac. seq. quæst. xxij. Moder. Bon. in l. nemo pōt. de leg. j. vi
d de quæ dicit Feli. in c. q̄m. secus esse in arbitro et arbitratore.

a ¶ Grauatū. Nota de clausula, si senseris te grauatum, &c. per Moder. late Insti. de acti. in. §. curare. in fi. Adde ꝙ Bal. no. per illū tex. in l. defendē re. ff. de autho. tut. tenet ꝙ posit i appellatione. & precepto de soluēdo, simpliciter facto: & hoc in exequendo sniam latam.

b ¶ Formār libellum. Vide Bald. in simili
e l. i. si pacto. 3. de pac. & ibi no. vide Insti. de acti. §. j. sed. d. Anto. in ca. examinata. dicit ꝙ talis libellus sustineri: qa tacite intelligitur cōdenari, ex quo alias nō pōt peti cogi. l. cogi. de petitio. hæ. ꝙ ēt ibi videtur sequi Imo. Adde Bar. in. l. si cū nulla. de re iu. & ibi dixi Bal. in. l. conuēticula. C de episc. & cler. & Bal. in j. con-

Quātum tempus habeat condēnatus ad soluēdū, adde quod habeē
3 ti. ci. j. l. ij. §. q̄d ibi dixi, vt per Bal. hic in vlti. colū. quæ ponit etiā ꝙ i criminalibus & in obligato ad faciendū. Spec. in titu. de dila. §. j. in
a versi. executore. glo. & Inno. in c. quæreti. de off. deleg. Cynin l. j. ti. de dila. in ver fi. ix. quid si quis fide iussit in causa criminali pro Titio, & cō demnatus soluit incontinēti: quia in criminalibus nō habet
b locum quadrimestre postea agit cōtra Titium, & obtinuit: an Titius habeat quadrimestre vide Bal. in addi. Spe. in titu. de sentēn.

a ¶ De officio iudicis. Sed contrarium tenuit glos. in l. ij. §. de fru. & lit. expen. de
6 quo ibi vide Bar.

b ¶ Quidā docto. Et no. ꝙ si tempore executionis reus condēnatur i aliquo vltra id, quod venit in prima sentētia, pro illa habet nouā dilationem, q̄ daē iudicaris. Vide Bart. in l. si cū
c exceptione. §. quate
d nus. ff. quod met. cā. ꝙ not.

c ¶ Scripta. Cōtrariū tenet Bar. in l. si cum excepti. §. quod si homo. Vide Bal. in l. facultas. j. de iure fisci.

d ¶ In glo. Et ad limi
9 tationē hic dictorū, vide ꝙ habes in l. de bitoribus. de re iudi.

e ¶ Venditio. Vide Bal. in l. ordo. 3. eo. et ibi dixi. & hic adde Bald. in addi. Spe. in ti. de senten. in ix. co.

f ¶ Eos qui. Nota. istū text. dum dicitur ꝙ daē quadrimestre, limitat Bald. in l. qui nonnulli. j. de appel. quem sequit Roma. in l. j. §. qui præsens. de verb. obli. & ibi vide Alex. ista ura dicētia ꝙ datur quadrimestre, fallunt in agētibus actione in rem. glo. est sing. in l. in fideicommissi. in glo. ij. in fi. ff. de vsu. & late dixi in l. debitoribus. post Bar. ff. de re iud. Et ad id ꝙ dixi, vide no. Inn. in c. quærendi. de offic. delega. vbi omnino vide. Ad materiā huius quadrimestris tēporis, ponit etiā plene glo. Bar. & doct. in l. fi. §. tit. proximo.

g ¶ Fruſtratorie. Per hoc Bald. multū no. in l. ij. ff. tit. j. dicit, ꝙ si in sententia apponuntur terminus, et interim appelletur, ꝙ non currit terminus appellanti, licet desistat, nisi appareat fruſtratorie appellatū, Ad pecuniam, habet quadrimestre tēpus: vt j. titu. j. l. ij. nisi per iudicem causa cogni
3 ta abbreuietur. ¶ non enim potest, nisi causa cognita: vt l. ij. ff. de re iudica. & l. iiij. §. si
4 quis condemnatus. ¶ Si verò aditur ad speciem: tunc aut agitur actione reali, aut personali, si reali, habet tempus arbitrio iudicis: vt insti. de dila. §. in
a versi. executore. glo. & Inno. in c. quæreti. de off. deleg. Cynus in l. j. ti. de dila. in ver fi. ix. quid si quis fide iussit in causa criminali pro Titio, & cō demnatus soluit incontinēti: quia in criminalibus nō habet
b locum quadrimestre postea agit cōtra Titium, & obtinuit: an Titius habeat quadrimestre vide Bal. in addi. Spe. in titu. de senten.

a ¶ De officio iudicis. Sed contrarium tenuit glos. in l. ij. §. de fru. & lit. expen. de
6 quo ibi vide Bar.

b ¶ Quidā docto. Et no. ꝙ si tempore executionis reus condēnatur i aliquo vltra id, quod venit in prima sentētia, pro illa habet nouā dilationem, q̄ daē iudicaris. Vide Bart. in l. si cū exceptione. §. quate
d nus. ff. quod met. cā. ꝙ not.

c ¶ Scripta. Cōtrariū tenet Bar. in l. si cum excepti. §. quod si homo. Vide Bal. in l. facultas. j. de iure fisci.

d ¶ In glo. Et ad limi
9 tationē hic dictorū, vide ꝙ habes in l. de bitoribus. de re iudi.

e ¶ Venditio. Vide Bal. in l. ordo. 3. eo. et ibi dixi. & hic adde Bald. in addi. Spe. in ti. de senten. in ix. co.

f ¶ Eos qui. Nota. istū text. dum dicitur ꝙ daē quadrimestre, limitat Bald. in l. qui nonnulli. j. de appel. quem sequit Roma. in l. j. §. qui præsens. de verb. obli. & ibi vide Alex. ista ura dicētia ꝙ datur quadrimestre, fallunt in agētibus actione in rem. glo. est sing. in l. in fideicommissi. in glo. ij. in fi. ff. de vsu. & late dixi in l. debitoribus. post Bar. ff. de re iud. Et ad id ꝙ dixi, vide no. Inn. in c. quærendi. de offic. delega. vbi omnino vide. Ad materiā huius quadrimestris tēporis, ponit etiā plene glo. Bar. & doct. in l. fi. §. tit. proximo.

g ¶ Fruſtratorie. Per hoc Bald. multū no. in l. ij. ff. tit. j. dicit, ꝙ si in sententia apponuntur terminus, et interim appelletur, ꝙ non currit terminus appellanti, licet desistat, nisi appareat fruſtratorie appellatū, firmationis, si fuerit appellatum. hoc dicit. h

Opponi. de l. debitoribus. ff. de re iudic. Sol. Illa corrigitur per istam. Dicit glos. hoc non placet vt dixi §. titu. j. l. fina. Nam quoddam est tempus, quod datur ad soluēdum condemnato: & de isto loquitur hic. Quoddam est datum ad vendendum pignora capta post primam dilationem: & de illo loquitur lex contraria. Oppo. ff. de app. l. negotiorum. de vsur. l. tutor. Dicit
g glo. ibi loquitur quando fruſtratorie ap
h pellauit. T u dic b & ibi loquitur de vsuris primæ actionis, quæ vsuræ currunt pendente iudicio primo, nec extinguūtur per sententiam, à qua est appellatum. Fateor tamen, ꝙ illud quod glo. dicit, ꝙ si fuerit ap
i pellatum fruſtratorie i, ꝙ currunt vsuræ centesimæ lapsis quatuor mensibus à die primæ sententiæ: & intellige fruſtratorię: quando euidenter calūnioſe appellauit per dictam regulam.

2 ¶ Illud, à quo remouetur genus, et qualibet eius species.
3 Sententia nouat primā actionem, & interrumpit cursum vsurarum.
4 Nouatio tribus modis fumitur. & qui sint.
5 Exceptio competens principali, porrigitur ad fideiussorē cōtra principalem, nisi persona cohæreat. & nume. 1. & 6.
6 Sententia lata contra principalem, mandatur executioni cōtra fideiussorem.
7 Fideiussor iudicatum solui, qui exactus est pro domino, habet executionem paratam contra dominum.

LEX III.

Ancimus. Bona lex est: breuiter dicit:
1 Quadrimestri ¶ tempore elapso, currunt vsuræ legitimæ sortis tantum & non vsurarum, & dilatio, quæ datur reo, prodest fideiussori. hoc dicit. Diuiditur in duas partes principales. In prima dicit vsuras currere super sorte tantum. In secūda dilationem porrigit ad fideiussorem. Secunda ibi: & cum antiquitas. Item prima subdiuiditur: quia primo ponit dictū. Secūdo probat per rationem à remotione
k generis. Tertio per rationem à remotione absurdi. Quarto per rationem à maiori. Quinto per rationem à nouatione. Partes
l videbitis in tex. Secūda ibi: cum enim. Tertia ibi: si enim sine. Quarta ibi: si enim ex iudicati. Quinta ibi: si enim nouatur. Nota ex prima particula, ꝙ currūt vsuræ sortis tm̄, non vsurarum.

2 ¶ Secūdo nota illud, à quo remouet genus, & quælibet eius
3 species. Tertio nota ex quinta partícula, s. ꝙ ¶ snia nouat primā actionē, & interrumpit cursum vsurarū. Venio ad primū di
k ctum. Oppo. de l. cū quidā k. §. in tacito. ff. de vsuris. Solue vt in gl. Vlterius opp. dicit hic ꝙ per sniam nouat prima actio.

Contra. ff. de pig. l. grege. §. etiā. Veritas est, quā ponit Cy. in
4 l. aliā. ff. de noua. & gl. & Cy. tangūt §. de iud. l. j. ꝙ nouatio assumit tribus modis. Vno modo, primæ actionis in secundū transfusio. & de ista loquit ff. de noua. l. j. Secundo modo accipit nouatio, hoc est, nouæ qualitatis additio. & ista fit per li. cōte. vt l. aliam. ff. de noua. fit enim actio prima, perpetua, & transitoria in hęredes: sed nō erit noua. Tertio modo accipit nouatio, hoc est nouæ formę adfectio: & ista fit per sniam. nā adijcit noua actio per sniam. Item impedit primas vsuras per centesimas: nō tm̄ ꝙ prima actio tollat. Ita loquit hic. Venio ad secundā partē ex
5 qua nota duo. Primo, ¶ ꝙ exceptio cōpetens principali, porri
6 git ad fideiussorem. Secundo nota ¶ ꝙ sententia lata cōtra principalē, mandat executioni cōtra fideiussorē. Ad primū op. ff. de excep. l. excepto. Sol. Quod hic dicit, l. allit in exceptionibus cohærentibus personæ: vt l. cōtraria. Ad secundum op. & videt
l ꝙ contra fideiussorem l. nō posit fieri executio, l contra quem nulla præcessit instantia, nec snia: vt j. qui. res iudi. nō no. ꝙ totū

& in mora. vide eū notabiliter.

¶ T u dic. Vide Bal. hic, qui dicit ꝙ talis vsura potest peti ēt hodie, & de iure diuino. Adde Bar. & Iode Imo. in l. si insulā. §. vsuras. solu. matri. And. Barb.

→ P. PAV. P.

i ¶ Si fuerit appellatū fruſtratorie. vide Alex. consi. xcv. in iiij. vol. in j. col. & consi. xciij. eo. vol. in ij. co. & consi. cccexxviij. vbi etiam habes de opposi. Item nota ꝙ istud quadrimestre nō daē nisi ſtita satisdatione. vide Frā cisi. consi. cxxxij. & de materia quadrimestris, & an & qñ cōpetat, vide Feli. in c. quod ad cōsultationē. in viij. colū. extra de re iudi. & ibi etiā in l. seq. col. ponit an iudex possit arctare vel prorogare, & vi de quatuor limitationes ad prædictā reg. de quadrimestri per Jas. in l. si arrogator. in vlti. col. ff. de adop. & ibi etiam in præcedenti ponit qd si iudex istud quadrimestre statutum statuerit, an dicere ter minus & dilatio legalis, an vero iudicialis, & effectus est magnus vt ibi per eum.

Item sex fallē. vide ꝙ Feli. in c. ſrēti. in j. colum. extra. de off. delē. An autē hoc quadrimestre habeat locū qñ agit ad aliquā spem, vide Are. in l. continuus. §. illud. in iiij. col. & seq. de ver bo. obli.

¶ Opp. de l. cum qui dam. An p̄ sententiā fiat nouatio, vide in l. i. de iudi.

¶ Fieri executio. An sententia executioni mandetur contra fideiussorem sine

clesiæ, in terris Marchiæ, & Ducatus, in quibus prius præcipit soluere antequam sententia detur: tamen addunt vnum verbum. s. si senseris te grauatum, [a] compareas corā nobis. Vnde illæ literæ habēt vim cuiusdā citationis, & præceptū, ꝙ ita cōtineē, est nullum. Et istā formā citandi tangit gl. in l. de pupillo. §. meminisse. de noui oper. nun. ff. & ibi dixi. ¶ Itē nota contra eos, qui formant libellū, [b] & concludūt aliquē cogi & cōpelli ad soluendū. nā iste libellus non procedit. Antequā enim cogatur, debet cō demnari: & ideo libellus debet concludere, peto eum condēnari ad dandū, & soluendū & cogi, & cōpelli. Nā si peteres tm̄ cogi, & cōpelli, & nō peteres cōdemnari istud non procederet. Puto etiā ꝙ si quis in libello vteretur istis verbis, peto eū cogi & cōpelli, & ad prædicta condēnari: credo ꝙ libellus sustineretur non obstante præposterationē. arg. ff. de hære. instī. l. talem. & l. nec enim de solu.

¶ Stipulatio nouans sententiam, non habet paratam executionem.
Pro executione sententiæ, competit officium iudicis.

LEX II.

Si causam. †Sententia habet paratam executio
1 nem, nisi sit nouata. h. d. †No. ꝙ sti pulatio nouans sniam, nō habet paratā exe cutionē [c]. Nota ꝙ sententia habet paratam executionem. † Quæro, quid est illud ꝙ habet paratam executionem: vtrum sit actio iudicati, quæ descendit ex sententia: an sit officium iudicis, quod cōpetit pro executio
2 ne? Gl. in l. minor. xxv. an. cui fideicommissum. ff. de mino. videtur tenere ꝙ sic. Idē in l. qui de inofficioso. ff. de inof. testa. In contrariū videtur l. j. in prin. ff. de eden. ibi: qua quis actiōe agere vult, eā prius edere debet. & de peti. hære. l. itē veniunt. §. idem rectè. vbi glo. tangit vnde deberet dari libellus, si intentaretur actio iudicati. Sed quando im
d ploratur [d] officiū iudicis: tunc nō est necessarius libellus, nec ordo iudiciarius: vt l. qui restituere. de rei ven. ita loquitur hic, & ita dicit Spe. in tit. de execu. rei iudi.

LEX III.

Rdo rei. Si nō reperiatur emptor pignoris dabitur creditori in solutū. h. d. An autē ista datio debeat insolutū fieri pro toto debito, an secundū rei valorē? Gl. hic tangit, & plenius in l. à diuo Pio. §. si pignora. ff. de re iudi. vt ibi Barto.

Tipendia. Simile habes in l. commodis. ff. de re iudi. Quæro, an idē sit in præbendis clericorum. [e] Glo. dicit ꝙ sic. nō allegat aliqd. Dic de hoc vt extra, de fideiuss. cap. ij. & iij.

Tiam nomen. De nomine debitoris dic vt l. à diuo Pio. §. sic quo que de re iudi. & s. quando fis. vel priua. l. j. ij. & iij.

Si ut proponis. Pronunciatio ex
2 ecutoris, non infirmat sententiam. hoc dicit. Oppo. s. si contra ius vel vtilitatem publicam. l. & si non cognitio. vbi dicit tex. si non cognitio. sed executio mandetur, oportet inquirere de veritate precum. &c. Et sic videtur, ꝙ de omni negotio potest cognosci. Breuiter de intellectu illius literę, & si non cognitio. tangit glos. in d. l. a diuo Pio. in princ. gl. magnæ. de re iud. Et vide de hoc extra de offi. & po. iud. deleg. c. significa. & melius in. c. pastoralis. §. quia verò. vbi habes, an iudex datus ad exequendum possit de viribus sententiæ pronunciare.

2 ☞ Quando non potest fieri executio in re, fit in æstimatione.

1 Si longis. †Mortua specie de
2 bita, fit executio in æstimatione. h. d. †No. ꝙ quādo non potest fieri executio in re, fit executio d in æstimatione, &c.

1 ☞ Si executores vltimarum voluntatum cessant in execu
e tione per annum. tunc executio ex constitutione episcopi de iudicibus ad episcopum.
2 Si testator reliquit centum dandæ illis pauperibus, quos elegerit titius quem fecerit executorē suum: & titius cessauit per annum, poterit post annum eos cogere.

Xecutorem. Ego allegaui istam le
gē semel in vna qōne valde difficili. Dicit constitutio episcopi, ꝙ † si executores vltimarum voluntatum cessant in executione per annum; executio deuoluitur ad
2 episcopū. † Cōtingit, ꝙ testator reliquit cē tum dāda pauperibus, quos elegerit Titius quē fecerit suū executorem: titius cessauit p annū: quæri, an post annū possit eligere
f pauperes [f]. Videtur ꝙ nō, per cōstitutionē. Ego dicebā, ꝙ aliud est officiū exequendi aliud est officiū eligēdi pauperes. Officium exequēdi bene auferē ei post annū: electio verò nō. qa nō est de executiōe: qa alius est iudicās, alius est exequēs, vt hic dicit text. clarè. Quæro, an sit de iure cōmuni ei inter dictum post annum? Videtur casus §. cōmunio de lega. l. fi. §. sed & si quis. Contrarium tamen determinat tex. in l. cum quidam. de leg. ij. vbi facultas eligendi personas nō permittitur, donec quis non sit constitutus in
mora, per cōtestationem. & de hac q. est ibi textus.

2 ☞ Quando agitur ad pecuniam, datur condemnato qua drimestre tempus ad soluendum.
3 Illud quadrimestre tempus non abbreuiatur per iudicem, nisi causa cognita.
4 Idem quando agitur ad speciem actione merè personali. & nume. 5.
5 Si ad speciem agitur actione reali, condemnatus habet tempus ad soluendum arbitrio iudicis & nume
g ro. 4.
6 Idem quado agitur personali in rem scripta.
7 Idem in actione quod metus causa.
8 Quid si agatur actione missa. vt petitione hæreditatis.
9 Venditio pignoris intra quantum tempus fiat.

1 Os, quos. †Post lapsum temporis, quod datur
1 ☞ iudicatis, debent capi pignora, & distrahi. hoc dicit. Opponitur & videtur, quod confessus debeat condemnari: vt j. de confes. l. prima. Solu. Dicit glo. ꝙ dicit condēnari, referas ad coniunctā personā: Dicā in. d. l. j.
2 Circa istā legē quærūtur duo, quæ expediūtur i gl. † Quæro primo, quantū tēpus habeat condēnatus ad soluendū. Secūdo quāto tpe debeat differri vēditio [g] pignoris. Gl. quę est hic mirabiliter loquit. Circa primū dic aut agitur ad pecuniam, aut ad speciem.

Ad pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nouo processu.etiã omnia ista intellige, niũ sententia seratur contra principalem cõtumacem ex ficta confessione.quia nocet fideiussori,p no. per Bar.in lege cũ filius.de verb.obliga.

a ¶Item inducebã vi de glo.in l.fideiussor ff.de re iud.

b ¶Non procedat. Hic adde quę habes in l.Paulus.la ij.ff.de re iudi.

c ¶Secundo modo.p Bar.latius.l.iij.§.j.ff de duo.reis.

d ¶Verba sẽtiæ. Vi de Bar.in l.j.ff.de ero.cal.& Barto.in l. Paulus.la ij.ff. de re iudic.verba sẽtẽtię debent intelligi secũ dum sequentia.vide tamen Bald.in l.fi, communi diui.

P. PAV. P.

d ¶Verba sententiæ. Vide quæ habes in bertach. in versicu. sententia interpreta. & adde qđ si iudex cõdemnet aliquẽ, fẽ tentia intelligitur sine die vel conditione: licet instrumentum vigore cuiusꝫ p ferturꝫ fẽtẽtia cõtine at diem vel conditio nẽ.vide Aret. in l.j. C.si ad.libe.et ibi ẽt vide Sa li.aliter distiguẽtẽ v ide ad doctrinã .Bartol. hic eundem in l. Paulus la. ij.ff.de re iud.vide Alex.in l.miles §.decẽ. eo.tit.de re iudi. ista tamẽ reg.non procedit in sniа ad iudicatoria iuris regalis,qa intelligitur pro rata domini competẽtis. l.iiij.§.fi alter.ff.fini. regund.vbi Bald.et Floren.no.& Aret. ſ l.fi ſeparãti.§.quoties.ff.de acgrẽ.poſ. Ioannes de Imol.& alios in princ.

e ¶Super toto. Facit quod no.Bal.in l.pe. in fi.col.de sen. quæ sine cer.quãti.& ex presse hal.in l.ij.in fi. column.de re iudic.

f ¶His prẽmiſsis. De intelligentia huius legis vide doct.in l.re petita. & quod ibi Bar.de fide instru.et vide Alexa.in leg.j. C.de iudi.

g ¶Si neque. Vide Barto.in leg.neque. ff.de cri.expti. hære.

h ¶Oppon. quod frater, Idem tenẽt Bar. in leg.sæpe.in fi. & ff.de re iudi. & vide in leg.ij.in fi.supra deden.

i ¶Res inter alios. Per Inno.in cap.quã quis de re iudi.

k ¶Non valet. Idem de mandato de discutiendo de possessiõe secũdum Bal.qui dicit hanc esse singularem.

P PAV. P.

tit.et supra tit.j.l.j.ff.de pig.l.grege.§.si cũ defensore. Sol. Odof.intelligit ista in fide iussore de iudicato soluendo:licet glo.loquatur simpliciter. Leges cõtrariæ loquũtur in fideiussore contractus,licet glo.peloquatur hic simpliciter. Ista materia,vtrũ executio fiat contra fideiussorẽ, est valde lõga,quã plenissime tractaui in l.j. et in rubr.ff.iu.solui. Tamen quantum ad propositum docto.dicunt: Aut loquimur in fideiussore cõtractus : & loquuntur cõtraria. Aut loquimur in fideiussore iudicatũ solui:et loquitur hic. Et q̃ iste tex.loquatur de executione,quæ fiebat in fideiussorẽ patet ex eo q̃ dicit statim,vt ibi dixi. Item inducebam hãc l.ad aliud,ſ.†q̃ fideiussor iudicatũ solui,q̃ exactus est ,p dño habet executionẽ paratã contra dñm nec habet necesse cõtra eũdare libellũ i actiõe mãdati,nec ,p cedere ordinate:vt hoc tex. ibi statim pecunias, &c. Plenè vide in l.j. iud.sol.Gul.tangit hoc in l.ij.§.fi.cum l.seq. ff.qui satisda.cogati.

a 1 7

Si plures una sententia condemnati sunt. *Rubrica.*

1 ☞ *Libellus,in quo cõuenitur plures simul, & quilibet in solidum,procedit si adijcitur q̃ una solutio sufficiat.*
2 *Illud,quod dicitur, quod debet pronunciari super toto,intelligitur super toto quod petitur:licet in sententia omitteretur aliqua qualitas.*

LEX I.

1 SI non singuli. † Plures simpliciter cõdẽnati, intelliguntur in partes equales:nisi aliud sit expressum.h.d.totus iste titulus. No.quod dixi in summario. Oppo.aut tu dicis q̃ libellus sic præcesserit, quia petebantur cẽtum simpliciter ab omnibus:et tũc nõ verum: qa sniа debet conformari libello: vt in l. vt fundus.cõi di.& iõ nullũ dubiũ habet lex:quia sic petebatur. † Aut tu dicis, q̃ dabatur libellus insolidũ contra plures:& & tunc videſ q̃ libellus nõ procedat bet p cõsequẽs nec sniа:vt §.de fideiuſ.tut.l.j. vbi dicitur expresse q̃ nõ ,p cedit libellus quãdo cõueniunt fideiussores et tutores pupilli insolidũ. Sed posito q̃ procedat libellus,adhuc vr̃ q̃ nõ valeat sniа:quia pro parte tantũ iudicauit,& ,p parte nõ: nam cum petebat à quolꝫbet insolidũ, cõdemnauit quẽlibet pro parte:ergo sniа est nulla:vt no.supra si aduer.rem iudi.l.j. Dico q̃ põt intelligi duobus modus hæc lex. Vno modo,q̃ petebant simpliciter cẽtũ: & dubiũ facit in lege:quiavbi obligatio p cedit insolidum:ita & petitio & sniа volebantur insolidũ debere intelligi,qđ hac l. remouetur . Secundo c potest intelligi, quod conueniebã plures simul,& quemlibet insolidum:hoc adiecto , q̃ vna solutio sufficiat. Iste libellus procedit:vt j. de duob.re.auth.hoc ita.& l.in executiõe.§. insolidũ.ff.de versi.ob. Habes in gl.not.q̃ dicit in leg.si mandato Titij.§. Paulus respondit.ff.mand. & tunc dubium facit hic:quia videbat q̃ verba sniæ d deberent itelligi scdm verba petitiõis.q̃ hic remoue tur. Nã verba sniæ debent intelligi secun dũ se,& secundũ quod ipsa important,nõ per relationẽ ad libellũ:nisi ad libellũ expresse sereferãt:vt vidistis in l.fi.§.de sen. quæ sine cer.quanti. Non obstat l.j. de fideiuſ.tut.quia fatetur q̃ nõ possunt cõueniri insolidũ si exigantur. Ita loquitur ibi. Ita sentit ibi gl.paruula. Sed si adijcitur in petitione,q̃ vnius solutio sufficiat : bene procedit,vt dictũ est.§. Non obstat q̃ pro parte pronunciatur,& pro parte nõ quia imo pronunciauit super toto c in eo quod est petitũ,licet illã qualitatẽ an insolidum. vel pro parte,omiserit.quod nota † quia illud,quod dicitur,quod debet pronũciari sup toto:intelligatis super toto quod petitur,nec vitiatur sententia,si omitteretur pronũciatio super aliqua qualitate.quod tenementi. His præmissis f venio ad gl. Opp.& videtur q̃ sententia profit cõdẽnato,contra l.euidenter.ff.de excep.rei iudi. Dicit gl.hic videtur cõdemnatus in parte,& in parte absolutus. Ista est falsa,vt no. in l.j.§.si aduer.rem iud. Vel dic,q̃ nõ prodest ei:quia adhuc prima actio durat insolidum:ideo sententia nõ tenet,nisi pro parte,si est vera.

1 ¶Si ex falsis. Nota q̃ licet testes pro ducti in causa probarẽtur falsi,non tamẽ retractaretur sentẽtia,nisi constaret quod iudex motus fuisset per illos,& qualiter istud procedat vide Fel.in c.inter cætera.in iiſ.col.extra de re iudic.vide latius de materia quomodo post sententiam posſit opponi exceptio falsitatis.& qđ debeat probari , vide Feli.in c.licet causam.in xv.colum.& pluribus seq. extra de probat. Item an sufficiat probare testẽ fuisse corruptũ, vide Feli.in c.sicut. in vlti.colum.extra de testi.Item q̃ pendente cognitione talis falsitatis observari debet sentẽtia,vide Feli.in c.acceptamus.in iñ.col. extra de fid.instru.

m ¶Si tabulas. Adde Bar.in l.diuus.ff.de re iudica.

LEX II.

VOties. Opp.si vnus ex pluribus app.l.j.Solutio, Vnius appellatio prodest aliis,vt ibi not. tamen non nocet vni, nisi alter non sit soluendo.

Quibus res iudicata non nocet. *Rubrica.*

2 ☞ *Frater admittitur ad defensionem rei fratris sine mandato.*
3 *Sententia lata contra eum,pr eiudicat eidem fratri,si non vult habere ratum.*
4 *Quod tunc frater,qui litigauit,tenetur ex cautione de rato,si eam interposuit.*

LEX. I.

1 g SI neque. †g Breuiter dicit totus iste titulus. Res iudicata contra vnum, non nocet aliis siue sit coniuncta persona,siue non,siue in causa ciuili,siue in criminali:siue sit in eadem causa.siue in simili.h.d.totus iste titu. †Oppo.q̃ frater h est persona,quæ admittitur sine mandato:vt l.sed & hæ.ff.de procu.†Sol.Ex hoc non sequitur,q̃ sententia lata contra eum preiudicet,si non vult hoc ratum habere. Fateor tamen,q̃ †ipse frater,qui litigauit tenetur ex cautione de rato,si eam interposuit.

2 h 3 4

LEX. II.

i REs inter alios. Oppo.de l.Papinianus.§.fin. de inofft.test. Gl.quę est hic,dicit,quod est regula,quæ fallit in casibus,quos gl.ponit hic : quos vide. Do.Cyn.omnes casus speciales inducit per modum cuiusdam distinctionis valde longæ,quã omitto pro modo:licet ista distinctio egeret multis suppletionibus.

i

Commminationes,epistolas,programmata. *Rubrica.*

Ista rubrica ponit summarium totius tituli:continua vt in glo.

LEX VNICA.

1 k VIdex. Nota † q̃ mandatum de mittẽdo aliquem in possessionem , non præcedente causæ cognitione,non valet, k vt hic:quod not. Dicemus in l.memineri nt.j. vnde vi.quod tene menti . Hic non sunt alia.

k

l Si ex falsis testimonijs,& instrumentis iudicatũ sit. *Rubrica.*

LEX I.

m SItabulas. m Hic totus ti. Breuiter hoc intẽdit:Sententia prætextu falsorum instrumentorum lata,rescindit ur tribus concurrentibus,seu conuenientibus:si falso sunt producta,& de falso non sit cognitum, & propter illa falsa

a ¶Opp.ẽ idem dicit in l.diuus.ff.de re iudi.adde Bal.ſ d.l.vlti.in vj.col.& p hoc in l.ij.cum ibi not.j. de falsis.

b ¶Glos.dicit. Adde Bart.in l.nã postea. §.si minor. ff. de iureiuran.& hic adde Bald.ꝫ.c.in l.fina.in viij.col.& Bar.in d. §.marcellus. & in l. j.ŝ.de aduo.di.iud. ADDE quid iuris si testis corruptus dixerit verum Inno.in c.sicut.de testi.c.cum dile.de donа.dicit quod sententia nõ tenet:sed in c. cum causam.de probа.tenet cõtra. Adde glo.in l.j.§.j.ff.de fal.cui coniunge gl. in l.damus.C.de fal. ponit quid iuris ſ di cto casu. And. Bar.

c ¶In contrariũ. Ant vt sentẽtia rescindatur sufficit ,pbare,testes falsum dixisse: an requiraẽ etiã qđ ,pbet,eos fuisse corruptos,per Bal.in l. fi.in j.col.j.eo. Adde Spe.& Io. An.in tit. de senten.§.qualiter. Ver. itẽ oppo.& an tũc sentẽtia retractetur vide in versicu. sequentibus. Et an si post terminum testes non possunt reb probari an iudex possit inquirere,vide Bar.consi.xcix.

d ¶Opp.quod qui.& scripsi post Imol.in d.l.j.de re iudi.

e ¶Exceptio. An ista exceptio falsi impediat executionẽ, vide etiã Bal.in l.iij.cũ ibi not. j. de fal.& Bal.in addi.Spec.de exec.sen.in iiij.col.

f ¶Exceptiones.quæ exceptiões possunt oppo.in executione sentẽtiæ,vide eũ in l. iiij. §. cõdẽnatũ.de re iu.& vide eum in l.diuus.eo.titu.in fi.

g ¶Practicam. Nota hanc practicam con tra executionem sententiæ.

1 ☞ *Non sufficit probare,testes dixisse falsum & illis attestationibus iudicem motum, vt sententia rescindatur:si quis in positionibus, vel in libello dixit,testes falsum dixisse.pecuma corruptos.*
2 *Quando committens falsitatem in iudicio,perdat causam.*

LEX III.

1 EAlsam. Circa istam legẽ est examinandum vnũ, de quo est opi. † vtrũ sufficiat probare testes dixisse falsum & illis attestationibus iudicem motũ,ad hoc vt rescindatur sententia. Hic videtur quod sic: In contrarium c videtur,q̃ debeant probari duo: scilicet,q̃ dixit falsum,& q̃ corruptus pecunia:vt l.diuus.ff.de re iudi.alias nõ rescindatur sententia.& hoc tenuit Pla.Glo.videtur tenere contrarium,q̃ non requiratur q̃ iudex sit corruptus pecunia:quia idem est iuris in testibus,& in instrumentis:sed in instrumentis non adhibetur illa distinctio an sit corruptus,vel non : ergo &c. Veritas est ista. quando aliquis se adstringit in positionibus suis,vel in libello: quia dicit testes falsum dixisse corruptos pecunia. Certe si ad hoc se adstringit debet vtrunq; probare,alias non. Secus si ad hoc se non astringit. Istud probatur extra,de proba.c.licet.Et ibi vide de hoc per Bar.& Innocen.Ego plenius in d.l.diuus.

2 d †Oppo.q̃ qui d falsitatem committit in iudicio , perdit causam:vt §.de pœni.iudi.qui ma.iudic.l.j.& ff.de iure fiſ.l.in fraudem.§.neque instrumenta.Sed hic dicitur,q̃ causa restauratur in pristinum statum.ergo male.Breuiter,quandoq; quis committit falsitatem circa acta iudiciaria falsificando & fraudãdo: & tunc perdit causam:vt d.l.in fraudem. Quandoq; committit falsitatem corrumpendo aduersarium vel iudicem : & tunc perdit causam:vt supra de pœ.iud.qui ma.iu.Quandoque committit fraudem circa testes,vel instrumenta,& tunc non perdit causam. Ita loquitur totus iste titulus.

1 ☞ *Exceptiones oppositæ post sententiam contra actionem primam,& alia quæ post sunt incontinenti probari,impediunt executionem sententiæ.*
2 *Practica formandi exceptionem,contra executionem sententiæ.*

e VIdicati. Vides hic,quod ista exceptio e impedit executionem. Contra.§.de ordi.co.l.fi. Sol.Breuiter, †quædam exceptiones f opponuntur post f sententiã,non contra sententiã,sed contra actionem primã:& istæ impediunt executionem,vt l.j.§.de iur.& fac.igno.& ibi dicam istud. Quædã exceptiones opponũtur post sententiã:contra ipsam sententiã,non contra actionẽ primã.& hic aduerte. Aut de illa exceptiõe liquet nullo alio probato extrinsecus:vt quia fuit prolata nulla præcedente instantia,vel fuit condẽnatus dominus:vbi deberet condẽnari procurator,& similia:tũc etiam impeditur executio:vt l.j.§.de execu.rei iudi.& l.si cũ nulla.ff.de re iudi.Si vero requiritur alia probatio extrinsecus : tũc aut ista probatio requirit altiorem indaginẽ:& tunc nõ impedit executionẽ,vt l.fin.§.de ord.cogn.& j.de fal.l.ij.& extra.de in integr.restit.c.auditis,alias ca.suscitata. Si vero illa exceptio posſit probari incontinenti,tunc impediretur executio . & hic est casus in l.nostra:nam hic loquitur quãdo iam in alio iudicio instrumenta erãt prodita falsa, ita q̃ de falsitate probatio erat pro aperta,& manifesta.& vide tex.qui dicit,q̃ ista distinctio sit vera, probatur per rationẽ. Nam vos scitis, q̃ in executione sentẽtiæ adhibetur cognitio summaria:vt l.a diuo Pio.§.si sup rebus.ff.de re iudi.Sed in summariis cognitionibus admittuntur exceptiones,quæ posſunt probari incontinenti,nõ ista,quę requirunt indaginẽ:vt l.iij.§.ibidẽ.ad exhi.& ad Trebelli.l.ille a quo.§.si de testamento.& l.† a quo.in principio.vt in posſeſsio.lega.ex hoc habes practicam g quando formas exceptionem contra executionem sententiæ:quia debes dicere,quam paratus sum incontinenti probare.quod si non posſet probare incontinenti , iudex posſet eam reſpuere. quod not. & tene menti.

De confeſsis. *Rubrica.*

Continua vt in gloſſ. Dictum est supra,de vere condemnatis.sequitur videre de quasi condemnatis , qui dicantur confessi. Quærit gloſſ.quomodo differt hic titulus , a titulo de interrogatoriis actionibus. Dicit gloſſ.quod hic titulus habet locum post lit.contestat.ille titulus de interrogatoriis actionibus ante lit.contesta.Et vide gloſſam de hoc not.de interrogat.actio.super rubric.de procuratoribus.l.non solum.in principio. Veritas est ista, quod hic titulus habet locum ante lit. contest.& post:quia etiam nullo præcedente libello , vel litis contesta.fiunt confeſsiones,vt infra videbitis.& differt ab illo: quia ibi de interrog.actio.quæ fiunt in iudicio ad litis ordinationem,hic de his quæ fiunt ad litis decisionem,dixi ff.eodem. super rubrica.

2 ☞ *A confessione sua facta in iudicio non potest quis recedere.*
3 *Confessio facta in iudicio habet executionem paratam.& nu.7.& 8.& 9.*
4 *Quando dicatur confessio in iure.& nu.7.*
5 *Quæ pertinent ad iurisdictionem voluntariam iudicis:possunt in quolibet loco expediri.*
6 *Quid in his,quæ pertinent ad iurisdictionem contentiosam.*
7 *Confessio facta in iudicio prosequendo:an prosit confitenti.*
8 *Confessio incerta facta in iudicio meretur executionem in casibus,in quibus valeat sententia incerta.*
9 *Confessio facta in iudicio super eo,quod ius,vel natura respuit,non valet.& nume.8.*
10 *Positioni iuris,non tenetur quis respondere,ibi.& in causa capitali confessio spontanea præiudicat.*
11 *In criminalibus,quando quis habetur pro iudicato per confessionem,debet sequi sententia diffinitiua.*
12 *Idem in causa ciuili,quando confessio emanauit post litem contestatam.*
13 *Confessio facta in iudicio,in quibus æquiparetur sententia.& nu.8.*
Confessio adulti tenet, sed restituitur.
14 *Confessio tutoris,quando præiudicet pupillo.*
15 *Confessio facta in iudicio,debet poni in actis.*
16 *Quod confessio valeat sine interrogatione.*
17 *Ad tales responsiones compellitur aduersarius officio iudicis.*
18 *Confessio facta coram iudice,an mandetur executioni per alium.*
19 *Si fiat coram iudice incompetenti,executionem non meretur.*
20 *Si fiat coram arbitro,ita præiudicat sicut coram iudice.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEX. VNIC A.

a ¶Confessos. Et de cõfessione erronea. vide Bart. in consil. cxxij. incipiẽ. in causa Io. Patrochij. Andre. Barb.

b ¶Cõfessos. De differentia inter hunc tit. et ti. de interrog. actio. vide Barto. in rub. ff. eo. Et an confesio vnius noceat alij, vide Bar. in l. ij. supra de eden. et docto. Quæ differẽtia sit inter confessum, & cõuictũ, vide docto. & maxime Aba. in c. at si clerici. ẽ iud. & statutum faciens mẽtionẽ de cõfesso, intelligitur de sponte confesso. Ita dicit Bal. in l. ij. infra quo ap. vbi dicit, quod esset verum i materia actor ante: & statutum faciens mentionem de confesso, similiter intelligitur de vero non de ficto. Ita notat dominus. Ant. et alij, in cap. at si clerici. de iud. et bene facit tex. in l. quoniã. & quod ibi Bald. ff. de his qui not. infa. vbi dicit, q bãnitus qui ex forma statuti habetur pro confesso non efficitur infamis. Et vide q singulariter tradidit Gul. in Specu. de cõfes. §. nunc videndũ. cum cõcor. quas habes per Alex. in l. ij. §. pen. de eden. - vbi dixit q quãuis confessio facta i vno iudicio, faciat ꝓbationẽ in alio. nũquã tamẽ hoc est verum si sit facta per procuratorem. recipit tamẽ dictum statutum interpretationẽ pasiuam, vt habet post Bar. in l. ij. ẽ. quo. appe. Quando aũt statutum habens aliquem pro confesso, debes intelligere de confessione iudiciali, et solenni, secundũ Bald. in leg. quoniã. in princi. commenti ff. de his qui no. infa. quod dixi tenendũ. & scias quod ille, q cõfitetur videtur ꝓmittere dare, Bar. in l. ex facto, de hære. in fin. vide post Bart. in l. Pub. §. fin. ff. de po.

b ¶Iustrumenta confessionata. Quæ est rõ q hodie instrumentũ confessionatum ha bet executionem paratam de iure cõmuni, vid Bald. in l. ij. ẽ. de exec. rei iudi. in j. columna per Paul. de Eleaza. in commento capit. ex parte de confessio. circa pe. colum. et ibi etiam aliquid per dominum Ant. Ad de Pau. de Cast. cõ. lxxiij.

↦. P P A V. P.

1 ¶Confessus. [a]Hæc est notabilis lex, & habet notabilẽ glos. Breuiter hoc intendit: † Cõfessus in iure, habeẽ pro cõdẽnato: & cõtra eũ potest fieri executio. h. d. Iste tex. habet duas partes, v t patet in summa. Not. q confessus in iure habetur pro cõdẽnato. Simile in l. j. ff. e. † No. q à confessione sua quis nõ põt recedere. q di cam in l. error. de iur. & fac. ign. & dixi ff. e. l. ij. † Tertio no. q cõfessio habet executionem paratã. Ita dicit hic tex. & l. post rẽ ff. de re. iudi. & l. debitoribus. c. ti. q not. & tene mẽti. Et propter hoc in ciuitate ista, i[b]strumenta confessionata mãdãtur executioni, sicut sentẽtiæ diffinitiuæ: [c] quia per statutũ si sit cõfessio facta corã notario, vi deatur facta corã iudice: in Tuscia vocantur instrumẽta guarẽtigionata. qđ no. Venio ad gl. siue est magna. Vides q gl. põt regulã, & multas limitationes ad eã. Ego pro declaratione glo. formabo pro qualibet limitatione vnã oppositionẽ. Oppo. q confessio non præiudicet: v t l. si ex cautione. & l. ex cõtractibus. s. ẽ. de nõ num. pe vbi dicitur quod intra biennium põt obij cere exceptionẽ nõ nu. pec. licet fuerit cõfessus. Huius timore dicit gl. q hic debet i telligi cõfessus. s. in iudicio. Nã ibi loquit de cõfessione extra iudiciũ, q̃ nõ ꝓdest ad obligãdũ, sed ad liberãdũ, dicit gl. Sed de hac cõfessione extra iudiciũ. nihil dicã hic. sed materia eius est in l. generaliter. de nõ nu. pe. & ibi dicã. T etigi in l. nõ solũ. §. si li[d]beratiõis verba. de li. leg. iuxta hoc est vidẽ dũ, † qñ dicatur fieri cõfessio in iure. [d] Gl. hic dicit, in iure vbicunque sit iudex: vt ff. de interrog. actio. l. voluit. §. & ait. In cõtra riũ vr. q iudex debeat seruare locũ maiorũ: vt l. cũ sententiã. ẽ. de sentẽ. & l. pe. §. ff. de iust. & iur. Propter quod dic, & † q̃dã sunt, q̃ pertinẽt ad iurisdictionẽ volũtariã. & ista põt expediri in quolibet loco vt l. ij. ff. de offi. procon. & le. & sic seruat[e] i[f]emãcipationibus, & similibus casibus. †

Quædam ptinẽt ad iurisdictionẽ cõtẽtiosam: & tũc si quidẽ debẽt expediri summariẽ, & de plano, põt expediri in quolibet loco: vt l. nec quicquã. §. de plano. ff. de off. ꝓcon. & l. ij. §. dies. quis ordo in bon. pos. fes. & ibi gl. Quædã vero regrũt plenariã[e] causæ cognitionẽ: tunc si qdẽ qđ agitur pertinet ad litis ordinationẽ, põt expediri in quolibet loco: vt d. l. voluit. §. q ait. de interr. actio. Si pertinet ad litis decisionẽ, debet seruari locus maiorũ: vt d. l. cũ sẽtẽtiam. ẽ. de sẽtẽ. cũ simi. seruata distinctiõe, quã dixi in l. si vt ꝓponis. la. ij. quomodo, & quãdo iudex. & l. j. de sẽtẽ. exbreui. reci. † Istæ ergo confessiones quæ pertinẽt ad litis decisionem, debent fieri in loco maiorum. Fallit ex causa quia, ꝓpter qualitatem personę potest mitti ad eam, vt rñ deat. ff. de iureiurã. l. ad egregias. Modo habetis primũ. Op. de l. ætate. §. j. ff. de inteero. act. et supra de probatio. l. exemplo. Dicit gl. intellige hoc, quando confessus est cõtra se: secus si pro se, vt in cõtrarijs. Hoc q confessio facta pro se non prosit fallit in casibus quando propter delictum aduersarij: v t l. si quãdo. j. vnde vi. Item qñ defertur iuramentũ in litẽ, in casibus, qui ponũtur in l. in actionibus. §. de in litẽ iuran. Item vbi defertur iuramentum in defectum probationis: vt l. admonendi. ff. de iureiur. & l. in bonę fidei. §. de iureiurã.

Circa prædicta est videndum: quid si confessio contineat aliquid cõtra se & aliquid pro se, vtrum in eis quæ sunt contra se stetur, & in alijs non. Istum passum examinaui ibi in l. Aurelius. §. idem quæsit. ff. de libe. leg. glossi. tangit in l. si quidem. j. de exce. & ibi dicemus. Opp. tertio de l. certum. ff. e. Soluit gl. † q hoc debet intelligi, quando certũ confessus est: alias si incertũ, cogitur ad certificandũ, vt in cõtrario. Ego intelligo & in omnib[g] casibus in quibus valeat sentẽtia incerta, vt l. ij. §. de sent. quæ sine certa quãtit. in illis valet cõfessio incerta: quia æquiparantur confessio & sententia. vt hic videtis: & eo modo meretur executionẽ cõfessio incerta, sicut sentẽtia incerta: & in executione declarabitur. Quid enim si esses confessus te esse hæredem Titij, & me possidere hæreditatem, quare non valet ista confessio, vel me gessisse negotia tua, per decem annos, & simi. Vlterius oppo. de l. confessionibus. & l. si is. ff. de interroga. actio. Soluit glo. † q hic debet intelligi quod sit cõfessus id quod ius, vel natura, non respuit: alias non valeret. vt in cõtrario. Ex qua glo. nota, q positionibus iuris nõ tenetur quis respondere: quia in eo responsio nihil releuat. Si enim ego responderem contra ius, nihil valeret: & secundum ius non releuat ponentem. No. de hoc in l. ij. ff. eo. & ibi dixi. & est tex. in Lornamentorum. ff. de auro & arg. leg. Oppo. ff. ad legem Aquil. l. inde Neratius. §. fina. cum l. sequẽti. & l. qui Stichum. ff. eodem. Huius timore, limitatur ista regula, quod hoc debet intelligi de eo, qui confitetur de eo, cuius nomine cum alio posset esse actum. Nam si ego essem confessus, me occidisse hominem viuentem, nõ valeret: quia huius nomine non potest esse actio cum alio. Sed si essem confessus me occidisse Titium, quem occidit Seius, ego tenerer: quia huius nomine cum alio posset esse actio.

Oppo. ff. de quæstio. l. j. §. diuus. & §. si quis vltro. Huius timore dicit gloss. quod ibi debet intelligi confessus in causa pecuniaria: nam in causa capitali confessio simplex non præiudicat, nisi perseueret. Ita vult gloss. † hic Videte domini, quod hic dicit gloss. quod in criminali non statur confessioni statim: esset verum si confessio esset extorta metu tormentorum, vt in contrario. Nam si confessio esset spontanea, stat im ei staretur: vt infra, de pœnis. l. cum reis. & tangitur per gloss. vbi dixi. ff. de custo. reorum. l. j. & ibi vide. Veruntamen licet confessioni eius stetur, non tamen pro iudicato habebitur, nisi requiratur sententia, vt statim videbitis j. dum loquar in criminalibus. Quod dicitur hic, pro iudicato habebitur. [f] & sic innuit quod non debet ferri alia sententia. contra. ff. eodem. l. certum. §. finali. & l. iulia. Gloss. quæ est hic dicit optime, quã menti tenebitis. † Quãdoq[g] quis confitetur in criminalibus: & tunc sine dubio debet sequi sententia diffinitiua, alias non habetur pro iudicato, vel condemnato: v t l. si confessus. ff. de custod. reorum. † Aut in causa ciuili, & tunc aut confessio emanauit ante litis contestationẽ: quia nullo dato libello: & tunc habetur pro condemnato.

Et

c ¶Sentẽtię diffiniti-uæ. vide Bar. in l. cũ huius. i fi in prin. ff. de bo. au. iud. pos.

d ¶Confessio in iure. Et quid fiat corã notario, vide gl. in l. iubemus. ẽ. de lib. cau. & quod not. Bar. in l. possessio. §. et si pos sef. ff. de acquir. possef. Sed quid si est facta corã arbitro? Petrus & Cy. hic concludunt q non dicatur facta in iudicio. Sed tu vide Bar. ẽ. e. l. in fi. qui videtur tenere cõtrarium, per Paul. de Eleaza. ẽ. e. ex parte de confes.

¶Plenariã. Tu melius ꝑ Bar. in l. iiij. §. hoc autẽ. in iij. & v. opp. de dam. infect.

¶Habebitur. An cõfessus habeatur pro condemnato. p Bar to. in l. j. ff. eod. Idem tenet Inno. in c. quærenti de offi. deleg. ſ. quod in criminalibus licet quis confiteatur, non mandatur executioni, nisi feratur sentẽtia. Allega. l. ij cõfessus. hic allega. & ij. q. j. cap. nos in quẽquam. & cap. sicut. Secus in ciuili: vbi videtur vel le ibi, dum dicit curritur eriam confessio a die confessionis. ff. de confess. l. certum. Et dicit Innoc. in c. qualiter. el. ij. de accusa. quod si aliquis confiteatur crimen in iudicio sine alio processu, ferrur sententia diffinitiua, quantuncũque pœna grauior imponi possit. Allegatẽ. ad l. Aql. l. proinde. de constitut. capitul. ij. & ij. quæstio. j. capit. j. & ij. & vide gloss. in capit. nos in quẽquã. Ad materiam huius adde Bartol. supra proxi. & an confessus possit appellare, vide post Bartolum in l. secunda, infra, quo. app. non recip. Adde an confessus habeatur pro cõdemnato: & quid si metu tormentorum, Petr. de Anch. consi. xxiij.

a ¶Quærit gl. Vide Bar. in l. diuus. de cust. reo. per Pau. de Eleaza. in cap. ex parte. extra, eod.

b ¶Vtrum confessio. Vtrũ confessio facta coram iudice mandetur executioni per alium. Idem tenet Inn. in c. per inquisitionẽ. de elect. & Ioan. And. in tit. de confes. §. sequitur. versicu. quinto non valet. in addi. Idem tenet do. Feder. de Scalis disputando, & concludit, quod vbicunque iurisdictio iudicis incompetentis, nõ potest prorogari per confitentem, ibi confessio facta est nulla. Sed vbi iurisdictio sua potest prorogari, confessio facta tenet. Quod dictũ sequitur Angel. in l. j. ff. de confes. Dicit tamen Innoc. in dicto cap. q confessio clerici facta coram iudice seculari nõ valet, vt possit condemnari: tamen clericus tractus corã iudice incompetenti, poterit compelli ad cõfitendũ. quod quia prius fuit confessus. Hoc etiã sequitur Ange. in dicta l. j. & ibi ponit, quid talis confitens mortuus est. Alleg. Inn. in c. fi. de succes. ab intest. Et istis adde singularem gl. in l. quid ergo. §. ex compromisso. de infa. quã ad hoc allegat. Angel. & Imol. in l. infamẽ. ff. de public. iud. & dicit Lap. ad literã in ca. docer. de immu. eccle. q valet confessio facta in loco prohibito alleg. quod scribit Archi. xxx. q. vlt. iudicãtẽ. & Bu. de procur. ca. auditis. quod est verum, si fit corã iudice nõ prohibito, secundũ no. per Inn. in d. ca. per inquisitionẽ. alias secus. d. ca. at si cleri. de iudi. Et secũdum hoc tenet, q̃ valet confessio a subdito facta corã suo iudice, licet extra territoriũ, quãuis processus alias nõ valeret. d. cap. decet. & adde Bar. & quæ ibi dixi ff. de custo. reorũ. Et de cõfessione facta in ciuili, an præiudicet f criminali, vide Bar to. in l. ij. ff. vi bono. rapt. Adde Bald. in cõsi. aliquis confitet corã iudice. dic q cõfessio facta corã incompetẽti iudice valet, nõ quo ad condẽnationẽ, sed vt coga tur perseuerare. Allegat nouũ dictũ Inn. in c. cũ super. de confessis. & in c. ꝓ inquisitionẽ. de elect. Pro quo alleg. Bal. ſ l. capite quito. & ibi gl. de adulte. licet dicat in cõtrariũ. d. c. at si clerici. tamẽ tenet di cũ Innoc. Adde an confessio facta in iudicio nullo, absente parte valeat? Bal. consi. cxlix. iij. lib. Et an confessio facta super inepta inquisitione valeat, vide pulchre Angel. consi. clxxvij. Vnum tamen scias, quod vbi ex confessione alicuius mortui ante condemnationem, agi non potest contra eius hæredem: quod hoc non habet locum in famoso latrone: quia licet moriatur ante condemnationem: potest agi contra eius hæredes. Voluit Ioan. Andr. in addit. ad Specin titu. de accusa. in iij. parte. §. j. versic. quid si latro.

¶Quæro an sententia. Vide do. Auto. & ibi dixi post alios in cap. præsentata. de test. Andr. Barba.

c ↦ P. P A V. P. ¶Res inter alios acta. Limita istã reg. nõ procedere in sententia declaratoria, jus scilicet alicui competere. vide Rom. consil. cccxlvij. ad fi. Itẽ q sẽtẽtia inter alios lata probet inter omnes q sic fuit lata. vide Pau. consil. cccl xxx. in prin. Itẽ q sententia lata ſter alios sufficiat in possessorio ad colonũ, vide Fel. in c. quãuis. & Iasli mitatẽ reg. pluribus modis in l. in vltri. col. C. de eden. Item q testes recepti ſter alios si sunt mortui, semiplenã probationẽ facit inter alios. vide Ias. in l. admonendi. in vj. char. in iiij. col. de iureiur. in lectura, & in repe. in xxv. char. in j. col. vi de aliqua in materia per Soci. in l. modestinus. ff. de exec. rei iudi. vide dec. consil. xlij. in vj. rubric. ad fi. Itẽ quomodo sentẽtia præiudicet ter tio, qñ ipse fuit citatus, vide Alex. in l. fæpe. in iij. col. ff. de re iud. & in vij. col. & seq. quando sentẽtia alteri prẽiudicet. ¶Inter alios. Vide limitationẽ per Inn in c. quãuis. de re iudica. & in l. fæpe. per doct. ff. eodẽ tit. vbi satis dixi. Gloss. in l. ij. ẽ. de eden. dubitatauit an acta facta i vno iudicio valeãt i alio. & cõtra eas dẽ personas, & cõtra diuersas. Et concludit quo ad qualequale præiudicium faciũt fidem in alio, nõ ad plenam probationẽ. Et quod qualequale præiudicium fiat. est casus in l. si duo patroni. in princi. ff. de iureiurã. maxime si persona in hoc secundo iudicio interueniens, fuit in primo. Idem si sit ratio connexitatis personarum, vt in l. res hære reditarias. ff. de crimi. expi. hære. Pone ergo regulam in actis: & dic quod res inter alios acta, alijs non prodest, nec̃ nocet. & l. j. ẽ. qui. res iudic. nõ nocet in isto tit. Quem tamen intelligo i actis, post quę in actis nulla est secuta sententia, quæ regulat ius dispositum: siue actio, ex actis tamen nõ oriatur, vt est glo. i l. & si possessori. §. pen. ff. de iureiur. præterquã in cõfessione in iuramẽto: vt de confessione est text. in l. proinde. §. j. ff. ad legẽ Aquil. & de iuramẽto in toto tit. de iureiur. Vnde nõ bene fuit locutus Inn. in d. c. cãm quæ. de testib. dũ voluit q qñ nocet sentẽtia, nocẽt actaꝛga iteiligo i actis, de qbus ẽ. aut nõ æquiparãdo acta ipsi sentẽtiæ, sed referẽdo singula singulis: quã limita nõ habere locũ in l. fæpe. de re iud. vbi prior creditor, patiẽs debitorẽ experiri, ꝓdit iura sua ex actis factis per posteriorẽ. secundo limita, nisi sententia faciat ius. l. ingenuũ. ff. de statu

d ¶Quæro an sententia. Vide do. Auto. & ibi dixi post alios in cap. præsentata. de test. Andr. Barba.

c ↦ P. P A V. P. ¶Res inter alios acta. Limita istã reg. nõ procedere in sententia declaratoria, jus scilicet alicui competere. vide Rom. consil. cccxlvij. ad fi. Itẽ q sẽtẽtia inter alios lata probet inter omnes q sic fuit lata. vide Pau. consil. cccl xxx. in prin. Itẽ q sententia lata ſter alios sufficiat in possessorio ad colonũ, vide Fel. in c. quãuis. & Iasli mitatẽ reg. pluribus modis in l. in vltri. col. C. de eden. Item q testes recepti ſter alios si sunt mortui, semiplenã probationẽ facit inter alios. vide Ias. in l. admonendi. in vj. char. in iiij. col. de iureiur. in lectura, & in repe. in xxv. char. in j. col. vi de aliqua in materia per Soci. in l. modestinus. ff. de exec. rei iudi. vide dec. consil. xlij. in vj. rubric. ad fi. Itẽ quomodo sentẽtia præiudicet ter tio, qñ ipse fuit citatus, vide Alex. in l. fæpe. in iij. col. ff. de re iud. & in vij. col. & seq. quando sentẽtia alteri prẽiudicet. ¶Inter alios. Vide limitationẽ per Inn in c. quãuis. de re iudica. & in l. fæpe. per doct. ff. eodẽ tit. vbi satis dixi. Gloss. in l. ij. ẽ. de eden. dubitatauit an acta facta i vno iudicio valeãt i alio. & cõtra eas dẽ personas, & cõtra diuersas. Et concludit quo ad qualequale præiudicium faciũt fidem in alio, nõ ad plenam probationẽ. Et quod qualequale præiudicium fiat. est casus in l. si duo patroni. in princi. ff. de iureiurã. maxime si persona in hoc secundo iudicio interueniens, fuit in primo. Idem si sit ratio connexitatis personarum, vt in l. res hæreditarias. ff. de crimi. expi. hære. Pone ergo regulam in actis: & dic quod res inter alios acta, alijs non prodest, nec̃ nocet. & l. j. ẽ. qui. res iudic. nõ nocet in isto tit. Quem tamen intelligo i actis, post quę in actis nulla est secuta sententia, quæ regulat ius dispositum: siue actio, ex actis tamen nõ oriatur, vt est glo. i l. & si possessori. §. pen. ff. de iureiur. præterquã in cõfessione in iuramẽto: vt de confessione est text. in l. proinde. §. j. ff. ad legẽ Aquil. & de iuramẽto in toto tit. de iureiur. Vnde nõ bene fuit locutus Inn. in d. c. cãm quæ. de testib. dũ voluit q qñ nocet sentẽtia, nocẽt actaꝛga iteiligo i actis, de qbus ẽ. aut nõ æquiparãdo acta ipsi sentẽtiæ, sed referẽdo singula singulis: quã limita nõ habere locũ in l. fæpe. de re iud. vbi prior creditor, patiẽs debitorẽ experiri, ꝓdit iura sua ex actis factis per posteriorẽ. secundo limita, nisi sententia faciat ius. l. ingenuũ. ff. de statu

LEX I.

[d]Nõ eget ſsumario: quia rubr. summat totum titu. Istum tex. habuistis ẽ. qui. res iud. nõ nocet. Differt tamẽ hic titulus ab illo quia ille loquitur de sententia tantum: hic de omnibus actis.

De relationibus. *Rubrica.*

2 *Index post confessionem cõsilio sapientis ex forma statuti, parte petente facta, si ante habitũ consilium pronũciet, sententia tenet, licet posset per appellationem rescindi.*

3 *Sapiens, cui committitur causa consulenda, non potest recipere nouas probationes.*

4 *Causa quando committitur consilio sapientis, debet formari punctum de consensu partium: & hoc debet apud acta apparere.*

5 *Sententia continens litis contestationem & alia acta, si lata est partibus præsentibus, & non reclamantibus, probat acta sic præcessisse.*

6 *Iudex quando facit aliquid parte præsente, cui displicet, debet cõtradicere, & facere poni in actis, parte præsente, & contradicente.*

7 ∧ *relatione iudicis non appellatur: sed est contradictio quædam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominum quatuor interuenientibus. Primo quod sit legitimus defensor: & hoc ab initio.l.cum non iusta.ff.de colluso.deregen.secundo in processu,q causam defendat.l.qui repudiantis.in fine.ff.de inofficio.testamē. Tertio in sententijs,quæ ferantur verbis affirmatiuis.l.diui fratres.ff.de lib.cau. Quarto post sententiam,quod non appareat colluso. Quinto limita in casibus,in quibus quis debet causam ab eo,p quo sententia lata fuit: qa sententia talis prodest.l.hæredes.§.idē scribit.ff.familiæ erciscun.& vide in lege si superatus.ff.de pigno.Sexto limita, si tractamus q̄ sententia noceat illi qui ex trāsfuerso in iudicio comparuit pro interesse suo:vt lege a duo pio.§.si super rebus.ff.de re iudica. i l.si suspecta.ff.de inofficio.testamen.Septimo fallit in casu gl.in lege secunda.§. hæc pœna. ff. quod quisque iur.vbi quę impetrauit ius iniquum contra vnum patietur retorcutionē ab oibus. Octauo limita:in materia feudali, in qua ex facto,vasalli, dum modo fraudem non cōmittit,præiudicatur domino scienti, vel ignoranti: vt in capit.j.§. vasallus.vlt si de feu.fue. cōtrou. inter do.&agn.Sed & hoc fallit in casu l.ij.supra d̄ pact.No no fallit in casu, quē ponit Cyn.in l.desiderium .supra depositi.vbi instrumentum inter Titium et Srichum probat, etiam contra Mar. Fallit Decimo,in p cessu facto cōtra reū principalem:nam ex isto aperitur via cōtra fideiussorem.i §. primo.&in §.sed neque:in auth.de fideiusso.l.sancimus. §. penu.supra ad Trebellia.in gl. Debitū autem principale debet probare contra fideiussorem. Aliter enim potuisset fideiussor condemnari: nisi fuisset fideiussor iudicij.l.ij.ff.si aduer.rem iud.vel nisi in patre condemnato in filio,in quem patrem fit executio in peculio:vt leg.si condemnatus.ff. de noxa.l.si filio.ff.sol.matri.late per Dyn.& Bart.o.in l.cū filius.de verb. obl. Vndecimo fallit in casibus,in quibus acta sunt facta cū procuratore & p curator ex aliqua iusta cā remotus est a iudicio.nam ista acta fidem faciunt contra dominum.l.in causæ.§.si ex parte.de procura. Quod singulariter.limito,nisi remotus esset procurator ab instantia ratione suspicionis:qa tunc oporteret oīa de nouo actitari.l.quæ omnia.de procurat. Duodecimo fallit, vbi inquisitus confitetur furtum:nam ex hac confessione tenebitur etiā pati,cuius interest.dicit Inn.in ca.cū oporteat,de causa Bald.in l.ñ.C.de eden. & vide Ang.ff.de iuridic.omnium iudi.in l.imperium. Tertio decimo fallit in casu quo resultat confessio vera contra defunctum. Nā ista nocet hæredi, per casum singularem.ff.de iure fisci.l.eius qui delatorem.& per Bart.& per eum in l. manifeste.ℨ. de iureiurando.& singulariter limita habere locum in confessione resultante in vita confitentis. Si ante resultareet ficta confessio contra eum,qui se ipsum interfecit: & ficta confessio nocet hæreditā. l.ij.& ibi per Bartol.qui testa.fa.pos.et vide Bald.in l.j.ℨ.ne ex delic.defunc. Item fallit in casibus,in quibus prima causa.& acta inde facta,habent se ad secundā causam,& secunda acta:& quando absolutoria lata in prima parit exceptionem rei iudicatæ in alia.& iudicia sunt eiusdem naturæ.i quia ciuilia oīa ꝑiudicabi.l.fūdi.&l.fūdi.ff.de exce.secus vbi causæ sūt diuersi gñis, pura vna ciuilis,& alia crialis:fallit i casibus quos pōit. Bar.i d.l.ij.de edēdo.

a ¶ Si quis. Quo casu licet contradicat,et licet non appellet,non sufficit no.In no.in ca.quod ad consultationē.in verbo,incipit.de re iudi.

b ¶ Officium iudicis. Vide quod scripsi in l.apertissimi ℨ. de iudi.

c ¶ Positam. Adde Bar.in l.j.ff.nil nouarī.et vide quæ no.in l. quia poterat: Ad Trebellia.et in l.ad principem.ff.de appel.& aduerte inquantum hic dicitur,quod iudex ferens sententiam,post quam causa est cōmissa cōsilio sapiētis,valet per id.q̄ nota.Barto.in l.j.§.si plures.ff.de exerci.Et i materia hu-

LEX I.

Si quis.[a] Iste ti. bonus,& habet est satis quādā bo. Gl. continuat vt habes in ead.d.iuiditur. Primo ponit quale sit officium iudicis [b] facta relatione. Secūdo quale sit officiū iudicis i ipsa relatiōe faciēda. Scda ibi:sed nec ad nos. Breuiter hoc intēdit:† Facta relatiōe debet officiū iudicis cōquiescere:alias appellabit. Itē relatio debet fieri plenē:& examinatiōe eius facta cū partibus.h.d.no. hunc casum. Secundo not. gl.posita[c] sup verbo,sententiā.† Dicit statutū q̄ iudex debet cōmittere cām cōsilio sapientis,parte petēte:quid si post cōmissionē factam,ante habitū cōsiliū,vult iudex ꝓnunciare? Rādeo,sententia tenet, licet possit per appellationē rescindi. Casus est hic,secundū itellectū huius l.q̄ perpetuo tene mēti. †No.ex hac l. q̄ sapiēs cui cā cōmittitur cōsulenda,nō pōt recipere nouas ꝓbationes:nā ei debet mitti causa plene ītructa,q̄ alia iteratiōe nō egeat. Hic est casus i l.cū à nobis.ℨ.de dil. †No. quādo cōmittitur cā cōsilio sapiētis,& for matur punctus,[d] debet hoc fieri de cōsensu partium:et hoc debet apparere apud acta. Sed si partes discordāt in puncto, v i debitis. j.l.proxi. Vlterius not.ad id,q ego dixi pluries:q̄ †qñ i ſnia cōtinet lit.cō te.receptis cōfessionibus partiū,facta publicatione testiū,& iuramēto de calūnia, & similia:si quidē ſnia est lata partibus p̄sentibus,[e] & nō reclamātibus:dico q̄ ſnia ista ꝓbat acta sic præcessisse. Hic est text. nisi pars cōtradicat:quia si displicet sibi,debet cōtradicere.aliās cōsentire videtur,vt hic,& de hoc vide Cy.in auth.si qs in aliquo supra de eden. & q̄ relatio fiat ita sum marie narrando,videbitis j.e.l.fi. De hoc per In.extra de offi.delega.c.cum in iure. & per eundem in c.quoniā contra falsam.

f & not.in c.cū Ioannes,[f] extra de fid.instr. & per Cy.de nō nu.pe.l.si ex cautione. & l.cum aliquis.de iur.deliber.& l.prædijs. ff.de lega.iij.& c.cū olim.extra de cen. Dixi de hoc de re iud.l.acta.in prin.tāgit per Cy.in auth.si quis in aliquos.ℨ.de eden.& melius in l.emācipatione.de fid.instru. Dixi de hoc ff.de re iudi.l.acta.in principio.

g †Vltimo no.[g] q̄ †quādo iudex facit ali d quid parte præsente[h],cui displicet, debet contradicere. Ideo facias poni in actis,parte præsente & contradicente,alias innuit hic,q̄ videatur consentire.quod perpetuo tene menti. Attamē in sententijs causarum diffinitiuis,& interlocutorijs,vbi appellationi locus est.nō videtur consentire,nisi taceat per decē dies,vel aliū actum exprimat:vt l. Labeo.ℨ.quomodo & q̄n iu.& ℨ. de re iu.l.ad solutio. Venio ad apparatū.opp.q̄ relatio nō possit fieri:vt ℨ.de peda.iudi.l.placet. Dicit gl.q̄ ibi loquitur in iudice delegato:hic in ordinario.tu dic,q̄ ibi erat certe de iure:hic non. Et circa istā materiā,an relatio permittatur ei: distingue,vt hic in gl.j.clara. ¶ †Quæro, vtrū a relatione[i] possit appellari? Gloss.hic videtur dicere q̄ sic:& istæ frustratoriæ dicuntur appellationes. Alij dicūt cōtra.q̄ nō est appellatio,sed contradictio quædā. Et istā tenēt doct.Do.Iac.de Are.& alij, no.in l.j.ℨ.quæsitum.ff.de appella.

LEX II.

Vper delictis.[k] †Quādo pars cōtradicit pūcto formato, iudex debet ei dare terminū ad allegandū quicquid vult,cōtra illū punctū:& si iudex p̄nunciauerit nō obstātibus allegationibus partis,& habendū est consiliū super hoc puncto perinde,ac si pars consentiret:vel ergo pars debet consentire, vel iudex super hoc pronunciare.& vide text. qui dicit,quo no.pro practicis.

ius l.vide,tex.not.& Bar.in l.ex illo.ℨ.de appel.& Bart.in l.j.de appel.vbi quid in iudice,an possit recipere nouas probationes? & Adde quod dictum Bart.hic dicentis q̄ sententia lata pendente commissione consilij valet, limitatur,nisi statutum diceret q̄ iudex debeat sequi cōsilium secundū Bal. consilio cliij.tertio volu.qui allegat Bartol.ita voluisse in l.si cōuenerit.ff. de re iudica.& vide in dicto consil.quid si consultor intra certum terminū debet dare consilium,& tamen nō facit,sed ela pso termino mittit iudici, & iudex p̄nūciat,an valeat sententia:intellige etiam dictū Bar.vt hic per Pau.de Castro.

¶ Punctus. Quando partes dissentiūt in puncto,q̄ faciēdum est,vide in l.iusiurādū.& ad pecunias. §.si de qualitate. ff. de iureiur.& in l.in venditione. §. fin.de bo.autho.iudi. poss. & Bartol.in l.ℨ.de ven.inspi.

↠ P. P A V. P.

¶ Partibus præsentibus. vide Franci. consi.lxviij.in ij.col. q̄ limita vt per eum. ibi in pe.col.vide la te Bart.consil. xcvij. vide Spec.in titu.de sententia.ad fi.vide Cano.in c.in p̄sentia.extra de renuncia. quid autem de sententia lata a probatissimis viris vide Roma. consilio cccxxxiij.ad finem. Item quod requirātur ad hoc vt acta præsumantur. vide Paul.de cast.consil.iij. Item quod vbi sententia est lata inter præsentes,p̄sumatur iudex habuisse iurisdict. vide Panor.consi.li.in j.col. & ibi etiam in pen.col.quando dicatur factum antiquū quātum ad impugnādū sententiā de nullitate vel respectu ordinis,& quod quādo antiquitas non relevat vbi defectus expresse probatur ad quod vide quæ habes ad Bar.in l.de vno quo q̄.ff.de re iudic.& ꝓ prædicta singulari limitatione q̄ in sententia de antiquo præsumātur omnia acta solenniter nisi probetur defectus,vide Pau.consi.li.in iij.col.Frā.de Aret.consi.lxij.ad fi.Bart. in l.is qui.l.de appella.vide Cepol.cautel.cxlviij.vide etiā quomodo & qñ præsumatur ciratio,& quid in sententia ab antiquo,& quid post lapsa ipsa tēpora data ad appel.quæ habes Bar.in l.furioso.& in l.de vnoquoq̄.ff.de re iudi.& quæ dicitur sententia de antiquo vide Iason in l.cū aliquis.C.de iure delib.vbi generaliter ponit qñ aliquid dicatur de antiquo. Ange.Aret.in l. fi.qñ appel.sit in pe.col.Itē q̄ post biennīū præsumatur pro ea,vide Cal.in c.j.in iij.col.de mil.vasal.qui contu.est.Itē quod si sententia est lata præsentibus partibus pro ea præsumatur vt dicit hic Bar.vide Ant.consil.xxxij. Item circa illud quod dictū est de sententia de antiquo,vide omnino Barb. consi.xvij.in j.parte in vij.& viij.col.Itē quomodo credatur iudici dicenti visis actis,& quid si partes essent præsentes,& plura alia,vide per Fel.in c.quoniam contra falsam.in v.char.versic.quinta conclusio.

f ¶ C.cum Ioannes.Et vide Barto.in l.fi.ff.quando app.sit.

g ¶ Vltimo nor. Quid operetur practica,parte præsente nō cōtradicēte,limita vt per Bart.in l.Pōponius.ℨ.rati.de ꝓcuratoribus.adde l.ne in arbitris. & ibi in fi.Bald.de arbi.post Bart.& vide Bart.in l.si separatim.ff.de appel la.& q̄ ibi dixi. Adde quando p̄sumitur pro processu & sententia.Ioan. And.in addit.ad Specu.in tit.de sententia.ℨ.fi.ver.in summa.& sententia lata præsentibus partibus,& nō cōtradicētibus,præsumitur lata a iudice habente iurisdictionē secundū Ange.consi.cxcviij.Et an relatores debeāt iurare:& an eorum rationi sit standum,vide Bal.consi.cccxxviij.iij.lib.

h ↠ P P A V. P. ¶ Parte præsente. Vide multa per ea.in repe.l.admonendi.in iij.char.in secunda & tertia col.de iureiuran.

i ¶ A relatione. Vide quæ dicit Bart.in l.j.ℨ.j.de appellationi.in l.fina.in fin. ℨ.eodem.

k ¶ Super delictis. Vide Bar.in authen.si quis in aliquo.ℨ.de eden. Et quādo.

Rela

& quibus casibus possit referre causam ad superiorem, secundum naturam huius tituli.vide nota.per Petr.& Bal.in l.ex legato.ℨ.de legato.ℨ.de legatis.& quod not.gloss.& ibi Bal.in l.iudices.ℨ.de iudi.

a ¶ Si quando. Vide quæ no.Bart.in l.acta.ff.de re iudi.

b ¶ Peruertitur ordo. Quando ordo peruertitur,an turbetur iudicium, vide quod not.ℨ.commu ni diuidun.& quod not.Bartol.in l.edita.ℨ.de eden.in quæstione,an si nō apponatur de cumulatione prohibita,&c.& licet hac lege dicatur quod peruersio ordinis possessorij ad petitorium, nō reddit processum nullū,sed iniustū:istud est verum, nisi talis ordo sit transfusus in formam mendacij hominis:nam tunc vitiat processum. capcum dilecti.ad finēiuncta gl.in verbo, iuris ordo. Et hoc vult dominus Anto.& sequuntur doctores ibi post cum. & tenet hic Bal.per istam legem. Et hoc no.allegat Barto.in l.fin.ff.si cert.per.

c ¶ Appellatione. Et vide quod hic dicit Bald.per istum text. q̄ nil poterit nouari, donec declaretur,an appellatio sit admittenda,sicut appellatione pendente. Ade l.constitutiones. & ibi doct.ff.eo.

d ¶ Nuncij. Adde casum in c.significāte. de pig.ita alle.Bart. in l.cum filius.ℨ.in hac.ff.de verb.obli. & in l.j.ℨ.si procurator. & ℨ. tutoris. ff. de manumiſ.

e ¶ Terminum. Istud est verum quod potest statuere terminum si iudex appellationis defert.Si autem refert non potest proficere, & si proficit, nulliter agit.Dictū est singulare Inno.in c.fin.de accusa. & ita seruat curia.Spec.in tit.de ap.in ij.parte.in forma quæ incipit reuertendo.versi.sanctissimo. tenet contrarium:non tamen alleg.Innoc.& tenet Dominicus de app. in vj.c.j.Sed quid si iudex a quo defert ap.& statuit terminum ad se præsentādum corā iudice ad quem, & iudex ad quem statuat alium intra quē faceret fibi fidem qualiter se præsentaret corā iudice ad quem quid si intra secundū terminum nō fiat fides de præsentatione:an videatur appellatio deserta? Bal.hic tangit,& dixit q̄ nō poterit in tali casu iudex a quo, statim post terminum sententiam executioni mādare, non obstāte pendentia appellationis: adeo quod illa executio non reuocatur per titu.nil no.app.pen. Dictum fuit Fede.de Se.consi.xxvij.refert d. Ant.in ca.ex insinuatione. Puto tamen quod si ipse iudex a quo distulerit lapso termino exequi,pars tamen non obstante lapsu termini poterit fidem facere de introductione appellationis,& poterit impedire executionem,per no.per Bal.in l.si quis instituatur.de hære.insti. Et circa id quod hic dicit Bar.de iudice stante terminū appellatori,vt comparet coram iudice ad quem: & etiā dum fubdit de iudice seculari.& Bar.in l.ij. ff.de regu.iur. Adde Ange.in l.ij.ℨ.sed si iudex.ff. de iudic. & per hoc not. habes cautelam, si appellatur a sententia tua,quod ita de facili poteris facere q̄ appellatio remaneat deserta. Alia est q̄ apostolos petitos non tradas incontinenti, licet respondeas te traditurum die penultima termini iuridici, hora puta xij.tunc si appellans dicta hora non comparet pro apostolis est deserta cle. quāuis.de appell.& Bal.in l.iudicibus.i. eodem. Item quod præfigat appellanti terminū, intra quē habeat se præsentare iudici ad quem, apostolos delatorios,vl refutatorios obtinuit q̄ si non secerit, appellatio est deserta. text. est hic not.iuncta glo.si tri iudex a quo statuisset appellanti simpliciter terminum: puta mensem integrum,& terminum ad inchoandum: tamen non sufficit.intra terminum accipere iter,sed oportet q̄ se præsentet iudici ad quem appellauit.ca.cum sit romana.& ibi not.extra eo.per do. Ant.in c. ex insinuatione. extra eo.quod fit officiū iudicis ad quem appellar,vide i Spe. de sentē.ℨ.nunc tractemus. versic. si iudice autē.cum versseq.& in tit.de app. ℨ.de offic.ver.j.& versic.debes sententiam.& adde Bart. hic,& Bald.in l.appellat.in vlti.colū.i. eod.& in l.ij.ff de re iud.Et ad prædicta vide plene d. Abb. in c.personas. extra eod. Adde vt plene per ipsum Alexā. in d.c.personas.& Oldrad.consi.ij.

↠ P. P A V. P.

¶ Terminum parti. Vide ommno circa hoc Fel.in ca.cū sit romana.in j.& ij.co. extra de appel.

g ¶ Inquantum. Idem tenet Bart.in l.ij.ff. de re iud.& ibi vide Imol.& Angel.& Pau.de cast.in l.Titia.sol.mat.

↠ P. P A V. P.

Relatio iudicis debet continere breuiter totam seriem actorum,postea mittantur acta.

LEX III.

Si quando.[a] Adde ibi: ratio.i.rationabilis metus. quia in iure dubitat. Ibi: aut necessitas.quia sibi erat cōmissa causæ cognitio,sine sententia.glo.tua intelligit istā legē q̄ debet mitti copia actorum, & etiā originalia.†Tu intellige quod relatio debet continere breuiter totam seriem actorum,postea mittantur facta.facit ad hoc l.vlt.ℨ.de preci.impe.offe.

De appella.& consulta. Rub.

LEX I.

Rius. Breuiter dicit† Qñ peruertitur ordo[b] vnius causæ ad aliam sententiam tenet:licet possit ꝑ appellationē rescindi. hoc dicit.

Opp.quia imo videtur q̄ sententia sit ipso iure nulla:vt l.prolatam.ℨ. de senten. Sol.hic peruertitur ordo vnius causæ ad alia ibi vnius causæ ad seipsam. quod dic vt ibi. & huius legis casum ponit gl.quatuor modis. Tene tertiam lectu.

LEX II.

Ouum.† A sententia lata secundum consilium Principis, pōt appellari.h.d. Hoc qualiter intelligaī,glo.examinat hic. Ego Examino plenius in l.j.ℨ.quæsitum.ff.de appel.Breuiter dicas:aut pars non consentit relationi:& potest appellari:vt ℨ.eo.tit. l.j. Aut consentit relationi:& tūc aut vult appellare,quasi male Imperator consulverit,& non potest,vt l.j.quis & à quo. Aut quia dicit se habere aliquid de nouo,quod intēdit probare:& potest,vt l.eos.ℨ.eo.& l.per hanc.ℨ.ti.j.

Cum quis nominatur ad officium publicum authoritate & utilitate nominatio valet, & potest appellari.

LEX III.

Appellatione.† Appellatione interposita,iudicis officiū conquiescit. h.d. Opp.l.Imperator.§.fi.ff.eod. Solu. Quod hic dicitur,fallit in casibus qui ponuntur in gl.quam vide:quia clara est.

Cum quis nominatur ad officium publicum authoritate & utilitate nominatio valet, & potest appellari.

Siad scribatum. Oppo. ff. quā app.sit.l.j.§.solent. Solu.breuiter. †Quādo q̄ quis nominatur ad officia publica authoritate,& vtilitate:& tunc si nominatio est facta secundum ordinem debet appellari,vt hic : alias nominatio esset ipso iure nulla, vt j.eo.l.nominationes.& ff.eo.l.si constat.Sed si nominatur ad officiū publicū authoritate tātū, sed vtilitate priuatum,vt tutela:& tunc debet se prius excusare,& a sententia reprobatoria excusationis debet appellare,vt l.contraria.

Casus emergens in persona nuncij,excusat dominum mittentem.

Iudex a quo appellatur debet statuere terminum appellanti intra quem compareat coram iudice appellationis,

vel intra quem iter arripiat.

Quod non possit ei statuere terminum ad prosequendam appellationem.

Terminus datus a iudice super eo quod spectat ad iurisdictionem alterius non valet.

Minor si non est prosecutus appellationem coram quo debet petere restitutionem in integrum.

Ræses. Breuiter dicit:† Si appellatio nō fuit producta in termino,absque culpa appellantis appellanti succurritur.h. d. hæc no.lex. Ex lege ista habetis primo notare secundum glo.† q̄ casus emergens in persona nuncij,[d] excusat dominū mittentem. Simile habetis in l.cum matribus.ℨ. qui petant tut.& tene menti. Sed contra hoc op.de l.si procuratorem.§.si tutores.ff.man.Sol.ibi in persona nunciī non contingit casus:imo ex culpa sua hoc accidit:videtur enim dominus ipse negligere quando negligit nuncius eius,hic vero fuit casus fortuitus. Et aduerte ad vnum verbum q̄ ad hoc q̄ iste casus non noceat, oportet q̄ probetur q̄ isti nuncio successit taliter q̄ comparuisset in termino, nisi fuisset propter casum:alias casus nō excusaret eum.Habetis no.ff.de re iudic.l.pen.

Quæro secundo de quo tēpore loquitur hic in ista lege.Quidā dicunt q̄ loquitur de tēpore xxx.dierū quod datur ad petēdum apostolos,vt j.eo.l.iudicibus. Alij dicunt q̄ hic loquitur de tēpore quod datur parti ad comparendū coram iudice appellationis:& ista est vera. † Debes enim scire q̄ iudex a quo appellatur,debet statuere terminum[e] appellanti intra quē cōpareat coram iudice appellationis,vt lege contraria.vel intra quē iter arripiat. extra eo.c.personas.& c.seq.& c.oblati.† nō autem posset statuere ad prosequendam appellationem,vt probatur in d.c.personas. & cap.seq.quod ꝓbatur per rationē quā statim dicā. Pone ergo q̄ quādo proponitur aliqua exceptio corā iudice seculari quæ debet remitti ad episcopū:iudex coram quo opponitur,statuit terminum parti,[f] ad comparendū corā episcopo, & ad habendum probatam illā exceptionē intra decē dies,valet ne talis constitutio terminī? Certe inquantum[g] statuit terminū ad comparendum coram eo valet,vt hic, & dictis iuribus. Inquantum statuit terminum ad exhibendum probatam exceptionem non valet:quia statuit id quod pertinet ad alterius iurisdictionem. † Et sicut dispositio de re quæ confertur pro tempore quo res non erat in bonis disponentis non valet,vt l.Strichus seruus meus.de manu.test.ita terminus datus super eo quod ſpectat ad iurisdictionem alterius non valet. Cum igitur probatio debeat fieri corā episcopo ad eū spectat dare terminum ad probādū,& limitare tēpus intra quod fiat probatio:sicut est dictū ℨ. de termino ad prosequēdā appellationē.quod tenebitis mēti. †Vltimo Iac.de Are.inducit istā legē.ad quæstionē. Minor est læsus in eo

↠ P. P A V. P.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Item no. Vide Feli.in c.cum Ioannes. in vj.co.ad fi.cum sequen.extra de fide ſtrumen.

b ¶Per papā. Vtrū. papa posit causam appellationis ab interlocutoria latā cōmittere iudici a quo & vide hic quæ dixi post Bald. et tenet Bal.hoc idē ſ diffinitiua:in interlocutoria vero posset alius quam etiam princeps eidem committere.

c ¶Iudex Inferior. Adde Bar.in l. iij.ſ fi.de app.reci.

d ¶Aduertatur. Vide Bal.adde Bar. in l.j.§.pe.ff.eo.in ver. quæro qđ ſi cōpromiſi.et per Bald.hic.

e ¶Quæro et intro glo.Et vide Bar. in l.j.§.libelli.ff. eo. & in l.cum apud. ff. iudi.ſol.vbi tenet contrarium, quod dicit an iudex debet adde re verbum:absoluo vel condemno. vide Host.et Ioā.Andr.et ibi plene dixi ſ c.Ray.& teſt.Barb.

e ¶Et itro gl. Adde quod no.Bal.p illū tex.in l.cū apud iud. ſol.Et ad iſtud facit, quia ſemp ſententia ſuper causa appellationis neceſſario refertur ad primā ſententiā,vt no.Bar.in l.j.ſ.de errore cal.& adde quod dicit Bar to.ſupra in authen.ſi quis de epiſc.aud. & ad confirmationem ſententiæ non debet ſibi vendicare locū.

↠ P. PAV. P.

f ¶Tenent,doctores, vide Feli.in c.cū Ioannes.in vſ.col. de fi.inſtr. Alex.in l. in ſentētia.ff.de re iud.

g ¶Cōcurrerūt. Sed quid ſi poſt biennū et ſic decurſis fatalibus a die appellationis ſtroductæ appet ſentētia lata contra primā: numqd prīa. mādabit ſ executiōi. Ho.cp nō ſ c.relata extra.e.ſed Inn. niſi veritas probetur, vt hic. et adde per Mo.in leg.ſi expreſſim.in xv.charta.& dixit Barto.in d.l.ſi expreſsim.cp non ſe per videor pronunciare appellationem iuſtam ſfirmare primā ſententiā. Adde vt pulchre pIo.Anti.de ſen.§. vt autē ver.in iudice.vbi refert quatuor opin. vbi tenet cp ſic. et ſequitur Bal.in c. ſtatui mus.quo tēpo.mil. & glo.alle.Bal.ſ.l.ij. C.vt lit.pē.cp p de ſertionē appellationis ipſo iure tranſit in quo eſt proſecutus appellationē: corā quo debet petere in integrū reſtitutionē, an coram iudice ad quē,an corā iudice à quo:Si quidē minor appellauit, & nō eſt proſecutus:iſta læſio contingit corā iudice ad quē,corā quo debet ꝑſequutio fieri: ideo ipſe reſtituet. Casus eſt in hac lege. Sed ſi minor nō appellaſſet & vellet reſtituſad appellādū:tūc iſta læſio cōtingit coram iudice à quo.quia corā eo deberet appellari:iō coram ipſo reſtitutionem in integrū petet. Ego puto cp etiam corā ſuperiore poſsit peti reſtitutio hoc caſu,vt ſupra ſi ſæpius in integrum reſti. poſtu.l.j. vbi ille tex.videtur hoc directo probare. Teneatis m enti.

¶ *Modus ſententiandi in causa appellationis.& num.7. Sententia lata in quibus caſibus primus iudex etiam cognoſcat.*

Si ab interlocutoria appellatur non poteſt etiam Papa ſeu princeps ualde remittere cauſam ad iudicem à quo,niſi diceret non obſtante tali lege.

Si apellans ab interlocutoria,an illa ſuccubuerit:tunc cognitio cauſæ principalis remittitur ad iudicem à quo.

Iudex à quo ſi ſucceſſit in locum iudicis ad quem fuit appellatum,ipſe non debet cognoſcere,ſed eam cognoſcendam delegare.

Iudex appellationis, licet non habeat neceſſe addere in ſententia:& ideo condemno uel abſoluo.tamen poteſt addere.

Si appellatio eſt deſerta,debet pronunciare appellationē fuiſſe deſertam:& ſic abſoluere ab obſeruatione iudicij.

Si actor in causa appellationis probauit illud quod nō potuit probare in prima cauſa:poteſt pronunciare primam ſententiam iniuſtam ,reſpectu iuris partis,licet nulla fuerit iniquitas iudicis.

Si prima ſententia confirmatur expreſſe ,agitur ex ſecunda confirmatione,& nu.11.

Si tacitè ut per lapſum temporis agitur ex prima.

Iudex appellationis mandabit executioni ſententiam appellationis.

EOs qui. Hæc lex habet quinque vel ſex partes.et per particulas legā. Prima pars breuiter dicit:†Iudex ad quem appellat, debet de cauſa cognoſcere &,iudicare:nō autem eū ad primū iudicem remittere. h. d. No.cp dixi in ſummario. Itē† not.[a] modum ſententiandi in cā appellationis.

Opp.ſupra de iudi.auth.ad hęc. Sol.Ibi iudex delegatus remittit ad delegantem.nō aūt iudex ad quem remittit ad iudicem à quo. Itē opponitur & videtur cp ipſe iudex qui iudicauit ,debet de cauſa appellationis cognoſcere,vt l.præfecti ff. de minor. Solu.Ibi loquitur in causa reſtitutionis in integrū,hic in causa appellatiōis. Ratio:quia in cauſa appellationis pars cō queritur de iniquitate ſententiæ,vt l.j. in prin.ff.eo.in cauſa reſtitutionis in integrū de ſua facilitate conqueritur. Oppo.de l.ſi præſes ſupra quomodo & quando iudex.Solu.ibi loquitur de nullitate:hic vero de iniquitate ſententiæ per appellationem.†Et ſic videtis cp habet tres casus:quandoque quis de iniquitate ſententiæ conqueritur per appellationem: & tunc primus iudex non cognoſcet,vt hic. Quādoque conqueritur de nullitate ſentētiæ: tunc dic vt leg.ſi præſes, & leg. ſi vt ꝓponis ſupra quomodo & quādo iudex. Qñ doch cōqueriſ de ſui facilitate: & tūc ipſe idem iudex cognoſcit,vt l.præfecti.de mino. Quæro,hic loquitur quando appellatur a diffinitiua:†quid ſi ab interlocutoria appellatur,vtrum poſsit remitti causa ad iudicem a quo:Gloſſ. quæ eſt hic,dicit quod poſsit fieri per Papam[b] vel Principem:tum quia hoc facit de certa ſcientia:tum quia hæc lex non loquitur niſi de appellatione a diffinitiua:& vide gl. Alij dicunt quod etiam ſi Papa vel Imperator faceret,non valeret,niſi diceret non obſtante tali lege.argu.extra de reſcri.c.dilectus filius. el ij. quod placet ſatis per ea quæ dixi vobis ſ.ſi contra ius vel vtili.publice.l.fina.Et ſecundum hoc concluditur manifeſte,quod de iure noſtro etiam in illis caſibus in quibus poteſt appellari ab interlocutoria:iudex inferior[c] a principe non poteſt illā causam remittere ad iudicē primū. Quod intellige verū,ſ.cp cognitio illi[d] causæ appellatiōis nō pōt remitti ad iudicē a quo.†Sed ſi pars appellans ab interlocutoria ſuccubuerit in illa: tunc cognitio cauſæ principalis remittitur ad illū iudicem a quo fuit appellatū,vt extra eod. cap.vt debitus.& eodem tit.c.cum appellatio.& c.non ſolum.libr.vj.Et colligitur ſi bene aduertatur[d] de iure noſtro ex l.intra vtile.ff.de mino. †Secundo quæro quid ſi iudex a quo fuit appellatum, ſucceſsit in locum iudicis ad quem fuit appellatum:Certe ipſe non debet cognoſcere, ſed eam cognoſcendam delegare,vt l.prætor.ff.de iuriſdi.omnium iudic.ſ.de offic.acceſſo.l.fina.Ita dicit gloſſ.& bene. Quæro:& intro glo.[e] magnam † vtrū iudex ad quem appellatur tempore quo fertur ſententia , debeat addere in ſententia:& ideo condēno vel abſoluo.Quidam dicūt cp ſic:& arg.l.qui ex liberis.§.teſtamento.de bono.poſſ.ſecūdū tab.ff.de pact.l.tale pactū.§.qui prouocauit. Alij dicūt cp nil debet addi.Ita tenet glo.hic,l.chirographis.§.j.de admi.tuto. Alij dicūt cp aut iudex pronūciauit cōfirmando ſententiā primā:& tunc non eſt neceſſe cp aliquid addatur. Aut pronūciauit cōtra primā ſentētiā:& tūc ſiquidē prima ſentētia fuit condēnatoria: & ipſe pronūciauit eā eſſe iniuſtā,ſatis eſt. Si vero fuit abſolutoria,& eā pronūciat eſſe iniuſtā,debet addere:& ideo cōdēno reum.alias iſta ſentētia non cōtineret abſolutionē,vel cōdēnationē:& nō valeret,vt ſ.de ſen.l.præſes.Iſtā opi.ponit gloſ.in l. Offidius.ff.de leg.iij. Quid dicemus:Communiter tenent docto.[f] quod etiā ſi nihil addatur, ſentētia valet:quia ſufficit cp in ea ſit verbū condēno,vel abſoluo,vel æquipolles,vt d.l.preſes: ſ.de ſen.& l.j.ff.de re iudi.& l.in ſumma.eo.titu.Vnde quando ſententiā abſolutoriā pronunciat iniuſtā,idē eſt ac ſi pronunciaret reum condēnandum eſſe,& eum condemnaret.Declarat enim ipſum debitorē eſſe,vt l.ſi prætor.in princi.ff.de iudi.& l. quæro.in princ.ff.de edil.edi.& ſ.ex quib.cauſ.infa.ſrrog.l.ſi te expilaſſe.& l.in ratione.§.cum quidam.ad l.falc.Iſtas leges alleganſ doct.Pro hoc facit optime.ſ.de iureiur.l.generaliter.§.iudex.& l.qui Romæ.§.penul.de verb.oblig.& d.l. Offidius.ff.de leg.iij.Pro hoc videtur casus hic,ibi:cū ſuper omni causa &c. Ex eo enim quod dicit omni:apparet cp quæcunque ſententia proceſſerit,ſufficit iudicē appellatiōis pronūciare primā ſententiā iuſtā vel iniuſtā. Quæro an iudex appellatiōis poſsit addere in ſentētia:& ideo cōdēno vel abſoluo.Rñ.ſic.Tex.eſt expreſſus in l.cum apud Sempronū.ff.iud.ſol.& l.creditor.§.j.de ſol.Et hoc etiam eſt quod glo.tua dicit cōſultius tñ fecerit &c.

†Quæro quid ſi tēpore appellationis,[g] cōcurrerūt,ita cp appellatio eſt deſerta,[h] an iudex appellationis habeat pronūciare.Gl.dicit cp non,imo eſt perinde ac ſi nō fuerit appellatū. Videte:glo.dicit verū cp nō eſt pronunciādū diſtinitiue, ſ.abſoluto vel cōdēno,ſed debet pronūciare appellationē fuiſſe deſertā:& ſic abſoluere ab obſeruatione iudicij. Tex.habuiſtis ſ.quomodo & quando iudex.l.ſi præſes. †Quæro quid ſi actor in prima cauſa non probauit:[i] & ſic contra eum bene fuit iudicatum. In cauſa ſententia in rē iudicata.& ad id quod dicit Bal.vide eū in l. ſi.in vlti.coſſi.ſ. ſenteſcin.non poſ.dicitū no. Bal.ſ ea lege. ſ.ſi.cp deſerta appellatione cōdemnatio expēſarū ſpectat ad iudicē ad quē.& adde cp iudex qui pronūciauit appellationē eſſe deſertā,nō habet pronūciare ſup prima ſenteātia,videlicet bene iudicātū,ſecundū Bal.in l. ante,in fin.ſ.quo ap. Et hic adde Bal.in l. furti.in prin.in ver. venio ad tertium.ff. de inſa.

g ¶Adde an ſit neceſſe appellare ſup deſertione appellationis,antequam mandet executioni Bal. conſi.l.h.v.

↠ P. PAV. P.

h ¶Et deſerta. Vide Alexan.conſil. ciiij. vol.v.in prin.

¶Nō probauit. Vide Bal.in l.t.in prin. ſ.eo.& late per Mader.in l.j.ff.de re iudic.& ibi Lud.& l. in ſumma.eo. tit. & Bald.hic,& eſt gloſ. hic.

¶Cum gl. Et adde ad hoc gl.no.in c.cū cauſam.in gloſſ.j. de probat.& no. Angin auth.ſi quis in aliquo. vbi dicit cp archiui publici fidē faciunt ad hęc:qa acta ex archiuis publicis notorium inducunt, ſecundum Inn.in ca. ex inſinuatiōe.de appel. & Bald.in l.ij.ſ. quomodo & quādo iudex.& quod no.ipſe in l.geſta.ſ.de re iudic.

¶Fieri coram notarijs. Bar.in l.ſi finita.§.Iulia.& in dicta auth.quæ ſuppli catio.ſed Bal.in d.l.ij.ſ.de eden.& in auth.quæ ſupplicatio. videtur tenere

a ¶Confirmat. An agatur ex ſententia confirmante, an ex confirmata:& generaliter an agatur ex confirmante,vel confirmato,vide plene Bald.in l.ex placito.ſ.de rer.permu.Et ad hoc not.adde Bar.& doct.in l.j.ff.de re iu. Adde quod Bar.dicit in l.j.in §.fin.in prin.ad Turpil.

b ↠ P. PAV. P. ¶Non ex confirmato. Vide Alex.in l.ſi quis priore. in pe.col.ff. Ad Tre.

c ¶Quis mādabit. Vide Barto.in l.à diuo pio. in iij.col. & ibi doc. de re iu. & Cy. hic adde Spe.& Ioā. An.in addi.in tit.de execu.ſentē.§. nunc dicendum.verſi. ſed pone quod iudex.

d ¶Allegabo. Intelligas in his quæ fiunt poſt litem conteſtatam ſicut in his quæ ante, vide Bar. in l. ita demum.ſ.de pro cur. Et intellige iſtā legē quando habuit iuſtam cauſam ignorantiæ.ſecuſi fuit in culpa, & non oppoſuit. Anto.de But.in c.ad audientiā.de re ſcri. alleg.Ioā.And.

e ¶Sciastamen. Vide Bart.in l.iij.ff.de app. reci.& in l.per hanc. in prin.ſ.ti.j.& Bar. in l.ſocietatem.§.arbitrorū,&c. in verſ. quæro vtrum arbitramentū poſsit detegi.ſf.pro ſocio.

↠ P. PAV. P.

f ¶In carcere. Et ſi nō eſſet,deber poni pēdente appellatione, vide Ioan.de Dam. conſi.i.in prin. dicēs nō adiri fideiuſſores etiā ſi tractaretur ſolum de pœna perpetui carceris. in aliis autē corporibus nō eſt dubiū, vt hic.& vide poſtea latius Bolo.in vſ.addi.& ibi etiā ponit remiſſue quando appellatur ab interlocutoria ſuper captura carceris, & quando debeat detineri per iudicem ad quem vela quo qui etiam tenent dicit cp ſi extaret conſuetudo cp poſsit interuenire per iudicē ad quē vel à quo, & quid ſi extaret conſuetudo cp poſsit interuenire fideiuſſor etiā vbi eſſet imponenda pœna mortis & deberet relaxari, & ibi etiam cp ille q ſemel aufugit de carcere nūquā venit re laxandus datis etiā fideiuſſoribus licet alias veniſſet eis datis.

g ¶Cum gl. Et adde quod no.Bal.p illū tex.in l.cū causam.ff. de iureiur.& ibi Cy. & Ioā. An. hic.& vide poſtea latius Bolo.in vſ.addi.& ibi etiā ponit remiſſue quando appellatur ab interlocutoria ſuper captura carceris, & quando debeat detineri per iudicem ad quem vela quo qui etiam tenent dicit cp ſi extaret conſuetudo cp poſsit interuenire per iudicē ad quē vel à quo, & quid ſi extaret conſuetudo cp poſsit interuenire fideiuſſor etiā vbi eſſet imponenda pœna mortis & deberet relaxari, & ibi etiam cp ille q ſemel aufugit de carcere nūquā venit re laxandus datis etiā fideiuſſoribus licet alias veniſſet eis datis.

h ¶Cum gl. Et adde ad hoc gl.no.in c.cū cauſam.in gloſſ.j. de probat.& no. Angin auth.ſi quis in aliquo. vbi dicit cp archiui publici fidē faciunt ad hęc:qa acta ex archiuis publicis notorium inducunt, ſecundum Inn.in ca. ex inſinuatiōe.de appel. & Bald.in l.ij.ſ. quomodo & quādo iudex.& quod no.ipſe in l.geſta.ſ.de re iudic.

¶Fieri coram notarijs. Bar.in l.ſi finita.§.Iulia.& in dicta auth.quæ ſuppli catio.ſed Bal.in d.l.ij.ſ.de eden.& in auth.quæ ſupplicatio. videtur tenere

causa appellationis probauit, qualiter ſententiā feret iudex. Nō enim poteſt dicere primā ſentētiā iniuſtā:imō fuit iuſta. Reſpondeo,imō poteſt pronūciare primam ſentētiam iniuſtā reſpectu iuris partis: licet nulla fuerit iniquitas iudicis. †Quæro quid ſi iudex appellationis cōfirmat[a] primā ſententiā: ex qua oritur actio,an ex confirmante vel ex confirmata? Dicunt quidā cp ex prima:quia iudex ſecūdus nō iudicat,ſed primā confirmat:ar.ff. de verſig.l.lege obuenire. Vnde nota diſtinctionē,an prima ſentētia confirmeē expreſſe: & tūc agatur ex ſecunda. †vel tacitè plapſum tēporis: & tunc agaē ex prima. Ita dicit gl.tua.& alle. leges ſuas:& iſta gl.dicit optimè. Nā quando confirmaē per lapſum tēporis,videē non appellatū,vt l.ſi. in fi.de tēp.ap. Sed quādo confirmaē per ſententiā:tunc debet agi ex confirmante: non ex confirmato.[b] cp probo ſic: Quandocunq illud cp confirmaē, nō poteſt cōfirmari vt ipſum:agiē ex cōfirmante:non ex confirmato,vt ff.ad Treb.l.ſi qs priore. Inſti.quib.mod.te.infir.§.ſed & ſi quis priore. vbi primū teſtamentū non poteſt cōfirmari per ſecundū: quia quis non poteſt decedere cū duobus teſtamētis. ita in ꝓposito, & eodē modo ferri nō poſſunt duæ ſententiæ diffinitiuæ, vt quādo prouo.nō eſt neceſſ.l.j. meritō ageē ex ſecūda cōfirmante,non ex cōfirmata. Diſtinctionem pleniorē vtrum agaē ex confirmato vel ex confirmante,dicemus ff.de pac. l.legitima. aliàs vlti.& in l.tale pactum.§. qui prouocauit. †Quæro, quis mandabit[c] ſententiam appellationis executioni, an iudex appellationis confirmans, an iudex primus. Reſpond. iudex appellationis,vt in gl.l.præcipimus. verſi. in his autem omnibus.& ver.officijs.& ibi dicam vobis pleniùs.j.eo. Vide.

Si quid autem. In cauſa appellationis nō probatum probabo, nō allegatū allegabo[d]. h.d.Secundò hoc videtur cp poſt didicita teſtificata poſſunt fieri probationes contra auth.qui ſemel.ſ.de prob.Sol. dicunt quidam hanc legem in hoc corrigi. Alij dicūt aliter , quod plenè examinabo in l. per hanc.j.ti.proxi. Scias tamen[e] vnum, quòd hæc lex non habet locum, quando appellatur ab interlocutoria : quia tunc debet probari ex eiſdem actis,vt in c.appellanti.de appel.in cle.

Si quis autem. Qui teſtes facit ad iudicem euocari,eis debet expēſas facere.h.d. De hoc videbitis in l.ſi quando.ſ.de teſtib.

¶ *Iudex non debet dare originalia actа,ſed eorum exemplа.*

Actа exēplaria authoritate iudicis,coram quo facta ſunt, debent dari fides.

Productio actorum & inſtrumentorum,poteſt fieri coram notarijs banchi.

1 Super his. † In cauſis capitalibus qui idoneos fideiuſſores non dat pendente appellatione detinetur in carcere.[f] hoc dicit. Nota quòd in cauſis capitalibus,qa non poteſt haberi idoneus fideiuſſor,quis detinet in carcere. Et intellige hoc cp detinetur in carcere ad petitionem iudicis,ad quē eſt appellatū. Quod apparet: quia cauſa appellationis in iſtis cauſis capitalibus non poteſt agitari per aliū : vt ff. an per aliū cau. ap.re.l.j. Item apparet ex eo,cp iudex appellationis debet mandare ſententiā exe cutioni,vt dixi in prin.iſtius legis. Item 2 no.ex hac l.cū gl.[g] ſua, quæ eſt ſuper verbo,& exempla.†cp originalia acta nō debet dare iudex, ſed debet dare exempla. Ex quo no.cp actis exemplatis, debet dari fides,dum tamen ſint exemplata autho ritate iudicis,coram quo facta ſunt:& eis fidē ſua authoritate importat. Facit ſ. de fide inſtr.auth.ad hæc. Item not.ex hac l. 3 cum gloſ.quæ eſt ſuper verbo,ſcrinia.†cp productio actorum, & inſtrumentorum poteſt fieri[h] corā notarijs banchi. Facit cp habuiſtis ſ.de precib.Imp.offe.auth.quæ ſupplicatio.j.tit.j.auth.appellatione.

1 Ne autem temere. † Qui fruſtratorie appellauit, extra ordinē punietur. h.d.iſta lex. Quæro,quam pœnam ſuſtinebit. Dic vt in glo.Bart.

2 *Appellatio illo die, & iudice ſedente pro tribunali,poteſt interponi viua voce.*

3 *Poſt autem non appellatur,niſi in ſcriptis,& quid in interlocutoria.*

Si autem in iudicio. Breuiter dicit: † ad appellandū in propria cauſa daē biduū,in aliena triduū datur.h.d. No.cp tempus appellādi in propria cauſa,eſt biduum,in alia triduū: licet hodie corrigaē: vt ſtatim dicam.Item no.cp † ap.debet interponi inſcriptis. quod apparet ex iſto tex. qui dicit appellatorios libellos. Op. contra hoc.ff.eo.l.j.§.fi.& l.ſeq.Sol.Ibi ꝓmittit cp appellet viua vice,illo die,iudice ſedente pro tribunali.†poſt autem non licet appellare, niſi in ſcriptis. Ab interlocutoria autem ſemper debet appellari in ſcriptis:vt in c.j.extra eo.tit.lib.vj.

1 *Abſens condemnatus qui non eſt vere contumax poteſt appellare,& tempus appellandi currit à tempore ſcientiæ.*

i ¶Hodie. [1]Hæc auth. corrigitur Op.ff.quando ap.ſit.l. j.§.dies. Dicit gl. quòd ibi dicitur à tempore ſententiæ : ſubaudi , & à tempore ſcientiæ. †Vnde abſens condemnatus qui non eſt vere contumax,poteſt appellare:& tempus appellandi currit à tēpore ſcientiæ, vt hic , & dixi in l.ab eo.ſ. quomodo & quando iudex.

notarijs banchi.

¶Hodie. An iudex poſsit iſtud tempus, ſcilicet decem dierū datorum ad appellandum abbreuiare, vide eum in l.ij.ff.de re iud.& ibi doc. an poſsit reuocari, & intra quantum tempus, vide eum. & doct.in l. quamuis.ff.eod. Intellige legem,hodie, quando appello ab actu momēraneo.ſecus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fi ab actu succesiuo, vide Bar.in l.inficiando.de fur.ff. Et an istud rēpus possit cōsensu partiū prorogari, Bar.hic q̄ non, & in authen.ei qui.C.de tempo. appel.& Paul.de Leaz.& alij in clemen.quandiu.extra eo.& sequntur Ro.& Paul.de Cast.in l.fi.ff.de re iudi. vide post Bart.in auth.ei qui.C.tit.j.

¶P. P A V. P. ¶Hodie. De materia decēdi dati ad appel. vide late Fel.in c.ad cōsultatiōē.in vlt.charta. extra de re iud. vide ali quid de materia in auth.ei q̄ appellat. ỹ. de tēp.app.ad Bart. in prin. Item q̄ tempus appel. currat de momēto ad momētū,& idē de tempore cōpromissi, vide Bald.in l.fi.§. secundo ad fi.C.cōmu. de leg. quomodo autē fiat ista cōputatio de momēto ad momentū, vide oīno Ioan.de Dama, consi. xciij. in penul.& vlti.co. Item q̄ licet de voluntate currat de momento ad momētum: tamen secus est in anno dato ad p̄sequendū. iura dicūt in annū a die interposite appellationis quæ dictio a, excludit illā diem. secus in decēdio dato ad appellationē: quia iura dicunt q̄ currit a reiteratione sententiæ, vt est tex. in corpore, vide Inno. in cap. quod ad consultationem, de re iudica. Pro qua diuersitate vide omnino nor. Abba. in capitu. super eodem.el secundo. columna iij. de appellatio.& sequitur ibi Perus. contra istam diuersitatem videtur in terminis nostris texr. in l. secunda. §. biduum. ff. quando appellan. sit. vbi dicit esse appellandum intra biduum a die sententiæ: & tamen intelligitur de momento ad momentum, secundum glos. in §. dies. & ibi Angel. Areti. ponit verum esse quod Angel. de Perus. in dicto §. biduum. & in dicto §. dies. tenuit quod de iure Digestorum nō currat tempus appellationis de momento ad momentū per illum textum. secus in decendio dato de iure nouo: q̄ iura aliter loquuntur, vt ī. dixi. Sed Angel. Aretin. in dicto §. biduum. & in dicto §. dies. illum reprehēdit post Rapha. Cuma. sed opinio Ange. Areti. videtur verior. & Alexan. in d. l. j. §. si qs cautio. reprobat bartō. in d. §. fexagintа, & a veritate illius dicti pēdet veritas prædictæ opinionis: & alias non esset data ratio diuersitatis inter tempus interponendæ appellationis, & tēpus prosequendi, & generaliter male dicerer gl. in d. l. sicut. de appellationi. quæ tamen approbatur vt dixi, & per ista infero q̄ in terminis decreti de ordine causæ ciuilis, secundū q̄ debet appellari intra quatuor dies non currit tempus de momento ad momentum ex quo dicitur in ipso decreto a diæ latæ sententiæ.

a ¶ Non petenti, Sed videtur q̄ hodie apostoli debeant peti, in cle. quamuis. de appel.& dixit Io. And. in nouel. in c. j. de appel. in vj, secundum Hostien.

2 ☞ *Si pars non petit apostolos intra tempus debitum, appellatio habetur pro deserta.*

Apostolos. †Iudex debet dare apostolos, etiā nō petēti,[a] & cautio de rato, de exercēda appellatione, non interponitur. h.d. † Hoc est verū q̄ apostoli debent dari a iudice, etiā parte non petente: tūn si pars non peteret intra tempus debitū, appellatio haberetur pro deserta, vt ff. de lib. dimiss. j. & j. eodem l. iudicibus. & ibi videbitis.

2 ☞ *Qui non appellat, videtur consentire.*
3 *Qui appellat debet probare se iuste appellasse.*
4 *Quis probauit de instantia primæ causæ.*
5 *Appellatione interposita omnia manent in eo statu in quo erant ante latam sententiam.*

Hi qui ad ciuilia.[b] Breuiter dicit: † Electi ad munera publica authoritate vel vtilitate, debent appellare: & suā appellationē iustā ostēdere: alias vi dent[c] consentire. h.d. No. q̄ ab istis electionib[a] [c] ad officia debent appellari. Vidistis ṡ. e. l. si ad scribatū. † Secūdo no. q̄ q̄ nō appellat, videt cōsentire. Simile quō & q̄n iudex l. Labeo. ṡ. de postulando. l. j.

† Tertiō no. q̄ ille q̄ appellat, debet p̄bare se iuste appellasse, vt hic in fi. Opp. j. eo. l. nominationes. Sol. vt in glo. qa ibi notatio peccauit in forma: hic nō. Opp. sc̄do in auc. de defen. ciui. §. interim. Sol. vt in gl. ītē opp. de l. j. §. solēt. al's si qs tutor. ff. qn̄ app. sit. Sol. Hic loquit in mune re publico authoritate, & vtilitate, ibi loquit in eo q̄d est publicū authoritate tm̄, vt tutela, & cura. Reuoco in dubiū qs debet p̄bare[d] in cā appellationis. Hic inter gl. nostros fuit dissentio. Tu verò breuiter dicas sic: Q̄nq̄ q̄rit̄ qs debet p̄bare se iustè appellasse, hoc est appellatione rite interposita cē cogruo loco & tpe, & apostolos petitos esse, & similia: et tūc sine dubio[e] ille q̄ appellat, debet p̄bare, vt l. litigatorib[a]. & l. qn̄. j. e. & ṡ. e. i l. eos. i prin. & §. pe. † Q̄nq̄ q̄rit̄ qs debet p̄bare de instātia cāe: & tūc aut altera pars tm̄ p̄sequit̄ appellationē alio existēte cōtumace: & ille debet p̄bare iustitiā p̄ se, q̄ p̄sequit̄ appel. & vult sniam, vt in auc. de his q̄ ingre. ad ap. §. illud quoq̄. & l. ampliorē. j. e. ti. Q̄nq̄ vtraq̄ pars p̄sequit̄. Et hic aduerte quædā est p̄batio quæ fit per modū abnegatiōis, verbi gratia, dico latā sniam me nō citato, nō p̄cedente causæ cognitione. hoc volo probare per inspectionem actorū: qa in eis nō contineē citatio, neq̄ terminus ad p̄bandā, & sic arg. l. fi. ṡ. de re. credi. Et isto modo ei qui appellat incūbit p̄batio: iudex em̄ habet ī spicere acta. Et sic no. q̄ licet p̄sumatur quòd iudex admittens appellationem debet dare apostolos etiam non petenti, vt hic, non admittens non debet dare, nisi petantur. Et an per dationē apostolorum simpliciter videatur iudex appellationi deferre, vide Bal. no. in l. ij. j. eo. in j. col.

b ¶ Hi qui. Vide Old. in consil. xviij. vbi decidit per istam legem q̄ si episcopus reprobat aliquē ne admittatur ad beneficium, nō dicitur sentētia diffinitiua: sed est certum reprobatorium. Allegauit hanc legem. & limita in c. cōstitutis. in glo. de app. And. Barb.

Stam ab actore curatoris: curator exequit̄, vel minor factus legitimus. h.d. hæc bona lex. No. q̄ actor datur a curatore. Secundo no. † q̄ actor datus ad litē nō potest prosequi causam appellationis interpositam in eadem lite & eodē modo in p̄curatore. Quod dic vt dicemus plenè de procu. l. inuitus. Op. ad primū, & videtur q̄ actor deī a iudice, non a curatore, vt insti de cur. §. fi. & ff. de his qui no. infa. l. furti. §. mandati. Gl. fatetur cōtrariū & quod hic dicit a curatore. i. a iudice postulante curatore, & vide gl. q̄ no. perpetuo propter formā qua constituit actor.

3 Tamē quicq̄d gl. dicat † veritas est q̄ duplex est forma cōstituēdi actorē. Vna q̄ constituatur a tutore seu curatore iudice authorizante: ita loquit hic, & ff. de tut. l.

4 solēt. & l. neq̄. ṡ. de proc. † Alia forma est

Bar. in l. de vno quoq̄. ff. de re iudi. quod licet in sententia de antiquo præsumatur citatio, si tamen ex inspectione actorum apparet contrarium, tollit illa præsumptio, & seruatur decisio Paul. de Cast. consi. j. in. col. & vide Frā. consi. lx ij. ad fi. & quæ habes ad Bart. in l. j. C. de rela. vide Fel. in c. quoniam contra. in v. chār. versū. limita vno modo.

g ¶ Quæris. Adde Bal. in l. proxi. & Ioan. And. in c. quoniam contra. de probat. super glo. fin.

h ¶ Si contra. Adde quod Ang. consuluit eius consi. cxxx.

i ¶ Si actor. Et adde cautelā quam dat Ant. de But. in c. dilecti. el. ij. de rescri.

vbi dicit, q̄ si lapsus est terminus decem dierum à die latæ interlocutoriæ, quod tu habes petere eam reuocare, si iudex nō reuocat appellare ab hoc grauamine: quæ cautela videtur esse contra mētē Bart. in l. j. C. sen. rescin. non pos.

a ¶ Actor. Et de actore adde tex. not. in l. item eorum. §. si ita ff. quod cujusq̄ uni. no. Adde an actor possit ad vnam litē dari ab vniuersitate & a tutore, vel curatore, plene Io. And. in ti. de actore. §. illico. versū. actor ergo. An autem pro minore admittatur cōiuncta persona ad agendum, vide p̄ Ioā. post Spe. in ti. de cōiuncta persona. §. j. vet. item is pro quo agit.

b ¶ Ingidēt. Notoria probatione non indigent: debēt tamen allegari, vt not. gl. in cle. appellanti. de appel. & dixi post Bar. ī. l. j. vt quæ desunt aduo. & voluit not. Bar. in l. j. ff. de excep. in vlt. col. & Imo. & Ant. in c. ij. vt lit. nō contest. & qd sit manifestum & notoriū. adde Bar. in l. hæredes palam. in princi. ff. de test. & d. §. qui p̄ rei. & vide authē. qui semel. Adde tamen, si exceptio est notoria iudicij, nunquam est necesse vt opponatur, sed equitate suadente, iudex potest absoluere ex suo officio. l. fin. ff. de iu. no. gl. in l. vbi pactum. ī. de transa. & ī. de iud. l. properandum. §. finautem. Si tamē iudex nō vult, nō arctatur. Aliàs si nō esset notoriū vt iudici debeat opponi, vt l. ij. in prin. si quis cautio. vbi est text. Facit l. j. ī. vt quæ de sunt aduoc. secundū Ang. in d. l. j. ff. de excep. dicit Bal. in l. j. in ij. col. quomodo & quando iudex. q̄ notorium nō requirit oppositionē, sed allegationem. Potest tamē in notoriis ipse iudex supplere, vt no. Bal. in l. ea quidē. in xiij. col. ij. de accu. & in l. j. in fi. ṡ. qui & aduer. quos. Adde tamē q̄ in notoriis requiritur citatio p̄tis. ij. q. j. Deus omni potes. vt habes post Bar. in l. j. §. nunciatio. in apostil. quæ incipit, q̄ gl. vult &c. de operis no. nūcia. & post Bal. in l. emptorem. ff. de actione empti. Adde vt per Oldra. consilio xviij.

Dominus. Breuiter dicit: † Dominus potest prosequi appellationē a procuratore interpositam. h.d. An ipse procurator possit cā appellationis prosequi, videbitis plene in l. inuitus. ṡ. de procura. vbi est materia.

2 ☞ *Actor datus ad litem non potest prosequi causam appellationis in eadem lite interpositam. Et quid si velit prosequi. nu. 5.*
3 *Actor constituitur à tutore seu curatore, iudice authorizante. & nu. 1.*
4 *Vel à iudice curatore postulante.*

Stam ab actore curatoris: curator exequit̄, vel minor factus legitimus. h.d. hæc bona lex. No. q̄ actor datur a curatore. Secundo no. † q̄ actor datus ad litē nō potest prosequi causam appellationis interpositam in eadem lite & eodē modo in p̄curatore. Quod dic vt dicemus plenè de procu. l. inuitus. Op. ad primū, & videtur q̄ actor deī a iudice, non a curatore, vt insti de cur. §. fi. & ff. de his qui no. infa. l. furti. §. mandati. Gl. fatetur cōtrariū & quod hic dicit a curatore. i. a iudice postulante curatore, & vide gl. q̄ no. perpetuo propter formā qua constituit actor.

3 Tamē quicq̄d gl. dicat † veritas est q̄ duplex est forma cōstituēdi actorē. Vna q̄ constituatur a tutore seu curatore iudice authorizante: ita loquit hic, & ff. de tut. l.

4 solēt. & l. neq̄. ṡ. de proc. † Alia forma est

Ego iudex. †Quæ manifesta sunt, p̄batione non indigent.[b] h.d. Opponitur de l. nominationes. j. eo. Sol. Ibi non tenuit electio. Op. de l. veteranus. j. quando prouoca. nō est necesse. Sol. Ibi speciale. Oppo. de l. ea q̄dem. j. de accu. ibi[a] aduertatis: quia est notabile. Dicit gl. q̄ est differentia inter manifestum, & notoriū. † Nam ea quæ sunt notoria, probatiōe nō indigent, vt lege, cōtraria. Et quę sunt manifesta, indigent probatione, vt hic. & vide gl. quam tenementi, & no. Ad prædicta facit q̄ no. in l. si verò pro cōdemnato. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cog. tamē ego p̄ decraratione quæro quæ differētia si inter notoriū & manifestum. De hoc in Spe. de nouo crimi. §. j. & §. iam de manifesto. Alij Canonistæ ponūt extra de cohab. clerico. & mul. c. vestra. Do. Cyn. aliquid tāgit in d. l. eaquidē. de accu. do. Iac. Bu. dicebat breuiter,[d] & hoc sufficit vobis, q̄ differentia inter notoriū & manifestū, colligitur ex his quæ dicūtur in authē. qui semel. quomodo & q̄n iud. Nam ea quæ nunc̄ habuerunt actū permanentē, non possunt trāsire in notoriū: vt puta, vox præconis. Ea verò quæ habuerunt actū permanentē, vt edicta in albo proposita transeunt in notoriū: & q̄ in platea sit forus, & similia. Sed q̄ sit præconizatū, non transit in notoriū. In modo autem probādi differunt hæc, nā in notorio non est necesse q̄ probaretur notorium esse. In manifesto debeo probare ipsum factum, quod dico manifestum, vt hic. Bar.

Minime. [c] † Condēnatus in ciuili, non debet in carcere detineri: secus in criminali, si fideiussores non habeat. h.d. Pro euidentia debes scire q̄ in causis ciuilibus seu pecuniarijs, condemnatus non potest detineri in carceribus pro debito. j. qui bo. cē. pos. l. j. No. tex. facit etiam istud principiū contra rectores terrarum qui faciunt appellantibus iniuriam ex eo quia appellāt. Videbitis in l. & in maioribus. j. eo. & q̄ ibi no. nota hanc legem.

2 ☞ *Post quàm causa est commissa consilio sapientis, iudex non debet admittere novas probationes.*

Ex illo tempore. † Lite pēdente per appellationē vel cōsultationē non debet aliquid innouari, etiā ex rescripto Principis. h.d. Habes hic nouum casum. Secūdū lec. gl. lex posset intelligi etiam alio modo, & magis notabiliter: & breuiter dicit secundum istā: Lite pendente per appellationē vel consultationem, nō debet iudex admittere instrumēta, vel alia quę corā eo producent̄, sed iudici appellationis vel cōsultori, acta prima remittet. h.d. Et secundum hoc habes

2 notare, q̄ post quā[a] causa est cōmissa consilio sapientis, [a] iudex non debet admittere nouas probationes: quod tenebis mēti perpetuò. Sed quæro, quid si amiserit, g & processerit, valebit ne? Vidistis ṡ. tit. j. l. j. & dic vt ibi.

2 ☞ *Res iudicata dicitur intra decem dies, intra quos potest appellari in his in quibus sit executio ipso iure sine facto hominis. & nu. 4. & 5.*
3 *Donec index sedet pro tribunali, potest appellari viua voce.*
4 *Differentia inter sententiam & rem iudicatam.*

Litigatoribus. † Statim lata sententia potest vna voce[g] appellari. h.d.

2 No. istum tex. † & sic innuit q̄ res iudicata dicitur intra decem dies, intra quos po

3 test appellari. h.d. † Op. dicitur hic illico. Cōtra, imo videtur q̄ possit appellari viua voce, donec iudex sedet p̄ tribunali. licet ad actus extraneos diuerterit, vt ff. de in inte. resti. l. diuus. Sol. secundum opin. Hug. quę cōmuniter tenetur, ista lex supplet̄ur per cōtrarium, vt hic dicitur ibi, illico, s. iudice sedēte pro tribunali: & hoc tenet gl. in l. ij. ff. eod. Quæro, an dicat res iudicata intra illos decem dies, qui dātur ad appellandum. Hic videtur q̄ sic. Idem videtur velle gl. ff. de re iud. l. j. Canonistę videntur dicere cōtrarium extra de re iudi. c. q̄ ad consultationē. dicitur enim sententiam transire in rem iudicatā, quando appellari nō potest. Pro hoc videtur tex. in l. si fundus. §. si plures. ff. de pig. Ego di

4 xi vobis ṡ. de re iud. super rub. † Differētia est inter sententiam & rem iudicatā: nam sentētia dicitur ille actus sententiandi. Res iudicata dicitur effectus sententiæ, vt in toto tit. de re iud. † Si ergo quæratur, an sententia habeat effectum intra decē dies, qui dantur ad appellandū. Respondet̄ur. Quædam est executio quę fit a iure, sine facto hominis, vt q̄ cōdēnatus furti sit infamis, & similia: & tūc habet effectū incontinenti, vt l. furti. in prin. ff. de his qui. no. infa. ff. de pœ. l. q̄ ad statū. & l. qui vlt. & ff. de iniust. test. si quis filio exhæredato. §. irritum. Quædā sunt quæ re quirūt executionē hominis: & quo ad illa nō dicitur res iudicata: qa interim exe-

¶ Tamen ego. Vide do. Ant. in cōtra. in c. i nostra. in xxxvj. col. in prin. de coha. cle. And. Barb.

¶ Dicebat breuiter. Adde l. ab acc. §. nūciatores. ff. ad Turp. & ibi habes post eū. & Bar. in l. de minore. ṡ. tormēta. ī. ij. co. ff. de quæst.

¶ P. P A V. P.

¶ Minime. Vide ad Bar. in l. eos. §. superhis. ṡ. eo. titu.

¶ Consilio sapientis. Quādo causa est cōmissa cōsilio sapientis, iudex nō admittit nouas probationes, vide per Mod. & post Bart. in l. ad principem. ff. eod. & Bar. in l. in offerēdis. j. eo. idē in grauamine secundum Bar. in l. per hanc. in prin. j. tit. j.

¶ P. P A V. P.

¶ Consilio sapiēris. Vide Barto. in l. j. §. quæritur ī. de app.

¶ Viua voce. Vide Bar. in l. inuitus. ṡ. de proc. Sed quid si qs appellauit viua voce, post appellauit in scriptis: quæ appellatio teneat: vide Bar. in l. cum procur. §. si dominus. ff. de operis no. nū. qui tenet q̄ prima tenet. De quo vide ibi per eum, & quæ dixi. Secunda sunt Ang. ibi contraria q̄ secūda teneat, & nō prima, dūmodo vtraq̄ fuerit facta intra tempus appellandi. Moueē: qa re integra licitū fuerit recedere à prima, & per secundam intelligitur recessum à prima. alleg. l. si quis libellos. ṡ. eo. & hæc dicitur vera, quādo vna sola sentētia emanauit, sed iudex primo tulit interlocutoriam à qua ego appello: & sic per eā fui exemptus a iurisdictione suā, sed demum fert sentētiam diffinitiuā non propterea intelligor renūciatiue appellationi ab interlocutoria. alle. no. per Io. And. post Innoc. in c. dilecto. ad fi. De hac, & pro hac opi. Ang. & posset allegari secūdum Imo. ibi, quod no. Bar. in d. §. si dominus. in ver. sed an personam appellantem. Et adde q̄ hāc opi. tenet d. Ant. in c. dilecto. de ap. Alia sunt opi. Ab. antiqui cum quo trāsit Ioan. And. in ca. bonæ. de ap. sequuntur do. de Rota i suis antiquis decisionibus. decisi. ccccl xiij. q̄ vtraque appellatio teneat, & esset i potestate partis quam prosequi velet. Et hæc opi. secū-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum Innoc. in foro Canonico forte seruatur in practica, p̄pter opin. doc. cano. & diciſiones Rotæ. in foro aũt ciuili nõ hñbẽt diſcedũt aſſeſſores a Bart. tñ de iure ẽt forte verior eſt opin. Bar. p rõnẽ ſuã, & vide nota. C. bonæ. xxj. q. ij. c. Lotharius. & p do. Io. ſ d. §. ſi dñs. & ibi ſcripſi poſt Bar. & vide gloſ. in cle. ſi ante. de appel. & hæc vera q̃ſcũq; appellationes interponunt ex interuallo. ſecus ſi eo dem tpe: quia tunc appellatio non eſſet miſi vna p no. p glo. & ibi dixi in l. ſi cõ uenerit. ff. de pigno. act. Et ita vt trãſire Imo. Adde tñ q cũ opi. Ioan. And. et ſequacium vt tranſire Bal. in c. i. quo temp. mil. & in l. appellatiões. ĩ. e. Et vide oĩno Lud. ſ d. l. ſi dñs. & in d. l. ſi q̃s libellos. & vide q̃ dixi poſt Bar. ſ d. l. ſi dñs. maxime ad fi. adde Pau. de ca. cõſi. xxv. q tenet opi. Bar. ſ d. l. cũ p̃curator. et vide Bal. cõſi. cvij. lib.

a ¶ Q̃m. Ad intellectum huius l. vide Bart. in l. j. ff. de lib. dimiſ. & Barto. in l. eos. ſ. ſuper eo. ritu.

b ¶ Poteſt proſequi. No. appellationẽ ẽe deferẽdam. limita in caſibus no. p glo. in auth. de iudi. in §. no ſtros. & intellige vt p Inn. in ca. paſtoralis. de offi. dele. & vide j. quo. appel. l. i. vi de omnino in l. ſcien dũ. de appel. recip.

↦ P. PAV. P.

c ¶ Licet epiſcopus. Adde ſimile q̃d ſi in actis authoritas epi nõ ſufficeret, authoritas vicarij illo abſente, Ang. in l. adoptio nõ iure facta. ff. de adopt. ſic & licet epiſ extra dioceſim poſſit inſtituere poteſtatẽ. c. patronus. nõ iſtud poſſit vicarius. Bal. in l. ij. ff. de offi. proconſul.

d ¶ Sui vicarij. Si vero non poſſit appellari a ſententia Poteſtatis, poteſt tamen appellari a ſententia ſui vicarij. Adde q̃d no. Bart. in l. j. ff. qui & a q̃b. & ibi dixi.

e ¶ Ipſe punitur. Not. quod tantum punitur principalis rector quantũ omnes alij quos ſecum habet: & hoc verum niſi officiales reſiſtãt prætori. De hoc per Bald. in l. penul. ĩ. de procu. per ea quæ habentur in ci. de his quæ ſi. a maio. par. ca. & vide Bart. late in trac. repræſa. ĩ vj. cutioni mandari non poteſt: vt ff. nil no. appel. pen. l. j. & ibi not.

NE cauſas. †Breuiter dicit. Quæ retractatio ni non ſubiacent, diligenter ſunt agenda: & iudex qui conſultori omnia acta non miſerit, infamatur. h. d.

EOs etiam. †Breuiter dicit: A legato principis poteſt appellari. h. d.

EIapud. † Breuiter dicit: A prætore appellaſ ad præfectum. hoc dicit.

☞ *Qui non petit apoſtolos tempore debito, nel eos non præſentat iudici ad quem uidetur appellationem deferre. Item ſi non ueniat ad proſequendam appellationem.*

Quæ dicantur refutatoriæ preces.

QVoniam. a † Breuiter dicit Si appellatio eſt deſerta propter apoſtolos nõ petitos, vel nõ præſentatos, vel propter proſecutionem omiſſam, ſnĩa executioni mandatur. h. d. †No. quòd qui nõ petit apoſtolos debito tẽpore, vel eos nõ præſentat iudici ad quẽ videtur appellationẽ deferre: idem ſi non venit ad proſequendam appellationem tempore debito &c. Vidiſtis ſ. cod. l. præſes. Dicitur hic refutatoriæ preces &c. †Quæro, quæ dicuntur refutatoriæ preces. Quid dicunt quòd intelligitur de ipſis apoſtolis. Alij dicunt quod intelligitur de libello, qui datur ſuper proſecutione appellationis. Alij intelligunt de ipſa appellatione. Tene quam vis: quia non curo.

☞ *Licet epiſcopus eſſet priuilegiatus, ut à ſententia ſua non appelletur: tamen poteſt appellari à ſententia ſui vicarij.*

Idem in Poteſtate & Capitaneo, ſi ex forma ſtatuti ab eius ſententia non poſſit appellari.

Pœna fruſtratorie appellantis.

AProconſulibus. † A quolibet iudice excepto prefecto prętorio poteſt appellari: & ſi appellatio nõ recipitur, appellans poteſt proſequi, b ac ſi recepta fuiſſet: ſi ſuccubuit puniatur: ſi obtinuerit, iudex mulctabiſ. h. d. iſta no. lex. †Not. quòd licet epiſcopus c eſſet priuilegiatus, quòd à ſua ſententia non appelletur: tamen poteſt appellari à ſententia ſui vicarij. d Et vide text. ibi: & his qui vice præfectorum &c. Et vide gloſſ. †Idem dico in Poteſtate & Capitaneo, ſi diceretur in ſtatuto q̃ à ſententia eius non poſſit appellari: tamẽ à ſentẽtia eius vicarij poſſit appellari. Oppo. ff. à qui. appel. non licet. l. j. Solu. Licet verum ſit quòd à quolibet iudice poſſit appellari: tamẽ fallit in caſibus qui ponũtur in hac glo. quam vide & no. Oppo. & videt q̃ ille qui fruſtratorie appellauit, puniatur alia pœna, vt ſ. eo. l. eos. §. ne temere. Sol. †Quãdoq; quis appellauit fruſtratorie, & appellatio nõ recipitur: & tunc habet locum pœna huius legis, Quandoq; qs fruſtratorie appellat, & appellatio recipitur; & habet locum l. eos. §. ne temere. Quãdoq; qs appellat ab executione ſententiæ: & tũc habet locũ pœna quæ ponit in l. ab executione. j. quo. ap. non reci.

ET in maioribus. † A ſententia lata in qualibet ſumma, & in quacunque cauſa, poteſt appellari. hoc dicit.

☞ *Appellatio quando interponitur à diffinitiua, iudex debet ei deferre.*

Officiales quod debeant reſiſtere rectori, quando male facit: ſic & ſubditum prælato.

QVoniam. † Si iudex appellationẽ à diffiniti ua non recipit, ipſe punitur e tẽpore ſui ſyndicatus, & eius officialis. h. d. †No. q̃ quãdo appellatio interponitur f à diffinitiua: f iudex debet ei deferre: & iã practicaui. †No. q̃ officiales g debẽt reſiſtere rectori, qñ malè facit: ſicut & ſubditus prælato. Gl. ſignat quæ dã arg. contraria. & vide eam ibi. l. ſi quis id quod. §. dolo. Sol. Nõ punitur illo edicto: quia requirit dolũ, ſed aliàs mulctabit. ar. vi bo. rap. l. ij. §. hoc actione. & de pœnis. l. abſentẽ. h in fi. Sed hæc conſtitutio non requirit dolũ. Sed cõtra. de ſan. epiſ. §. j. Sol. bene debet eligi doctus, ita q̃ non debeat doceri, vt ibi, ſed ſi eligit indoctus, vel aliàs malè doctus, poteſt ſibi reſiſti. vt hic ſequitur in gl. vt in l. quanquàm. Solu. not. per glo. in l. non videtur. §. qui iuſſu. de regul. iur. & per Dy. in c. quòd quis. extra de regu. iu. lib. vj.

NVdicibus. †Iudices debẽt appellationem recipere, & apoſtolos tradere: a hĩs mulctabuntur. h hoc dicit.

☞ *Appellari poteſt ab iniquitate iudicis ex eo quòd nimis magnam mulctam impoſuit.*

ET in mulctis. Opp. de l. ſi qua pœna. ff. de ẏ. ſig. Sol. † Aut gs vult appellare ab iniquita iudicis: quia nimis magnam mulctam impoſuit, & poteſt, vt lege iſta. Aut ab iniquitate ſententiæ, & non poteſt, vt lege contraria.

GVm poſt. i †Breuitas cauſæ, & itineris lõginquitas, facit vt iudex appellationis cauſam in patria litigantium k delegare cogatur. h. d. Not. hanc legem: quia notabilis valde, nec minus vtilis.

NOminationes. Breuiter dicit †Ab electione inualida non eſt neceſſe appellare. hoc dicit.

☞ *Appellans non poteſt pœnitere inquantum illa appellatio facit pro aduerſario.*

Appellatio interpoſita facit p appellato, in eo quod poteſt ea uti vt reſcindatur ſententia, ſi in aliquo eum læſit.

Et pro appellato etiam facit, quod eo inuito appellãs ab interlocutoria non poſſit reuerti ad iudicem primum.

SI quis libellos. † Qui appellat poteſt pœnitere. h. d. Duob; modis intelligit gl. hanc legem. Primò quando vult pœnitere ſe totaliter appellaſſe. Secundò quando vult pœnitere l ſe à tali iudice appellaſſe, & vult ad alium reuerti. quælibet lectu. eſt bona. Ad hanc lec. oppo. extra eo. c. j. lib. vj. Solu. Appellans poteſt pœnitere inquantum appellatio facit pro ſe. ita loquitur hic. †Sed inquantum iſta appellatio facit pro aduerſario, iſta pœnitentia non admittitur. Hic eſt caſus in contrario. & j. quando prouo. nõ eſt neceſſ. l. ſi. † Appellatio autem facit pro aduerſa parte in duobus. a Primò: quia ille contra quem appellatio eſt interpoſita, poteſt ea appellatione vti, vt reſcindatur ſententia, ſi in aliquo cum læſit, vt j. eo. l. ampliorem. in prin. & d. l. ſi. j. quando prouo. non eſt neceſſ. † Itẽ prodeſt in alio quã do appellatur ab interlocutoria, requiritur q̃ totum ad iudicem deuoluaẽ ad quẽ eſt appellatum: & ſic renunciando appellationi appellans non poſſet reuerti ad iudicem primum inuito aduerſario, vt d. c. j. extra eo. ti. li. vj. Vltimo Gul. de Cug. inducit ad q. ſi emphyteuta vendit rẽ inſcio domino: & eam reemit, vtrũ incidat in l. ſi. §. de iure emphy. Breuiter dicit hic. Videte quẽdam tex. in ſequitur. §. idem Labeo. de vſucap. & dic vt ibi dixi.

☞ *Cauſæ capitales debent diligentius examinari.*

ADdictos. † Damnatos ad mortẽ nemo poteſt vi eximere, ſed pro eis p̃mittitur appellare ad iudicem competentem. h. d. Iſtam legẽ habes de verbo ad verbũ in l. addictos. §. de epiſ. aud. & per hanc l. & per l. non tantum. ff. eo tenent quidam q̃ poteſt mandari executioni intra decẽ dies ſentẽtia capitalis. q̃ apparet: quia iſti ad iuſtitiam ducebãtur intra tempora appellandi. Gl. tenet contrarium in l. quiſ vltí. ff. de pœnis. Item in ciuilibus hoc tenet expreſſe in l. j. in prin. nil. no. ap. pen. Sed in ciuilibus non poteſt mãdari executioni intra decẽ dies. multò magis in criminalibus, vbi cauſę diligentius ſunt examinandæ, vt hic. & hoc tenet Spec. in tit. de execu. ſent. Non obſtant iſtæ leges: quia vel eſt dicendum, q̃ iudex faciebat male faciendo executionem ita repente. Vel eſt dicendum q̃ hic renunciauerat appellationi, quæ renunciatio non nocet quo ad extraneos, vt d. l. non tantum. De quo dic vt dixi in d. l. qui vltimo. ff. de pœnis. † Item not. q̃ cauſæ capitales debẽt diligentius examinari, quam aliæ.

SI quis. Breuiter dicit ſecũdũ lect. quam intendo tenere: † Ab iniqua ſentẽtia poteſt appellari. Item propter iniuriam facti poteſt appellari, & in totũ iudicis iuriſdictio recuſari. h. d. ſecũdum lec. Pla. quæ eſt magis notabilis. Inquantum hæc lex dicit q̃ ab iniuria facti poteſt appellari. Op. iniuria illata vel tortura habita nõ poteſt appellatione tolli. vt l. verum. ff. de re iud. & l. bello. §. factæ. de ca. & poſtli. reuer. Fruſtra ergo interponitur appellatio quæ interpoſita non releuat. Huius timore dicebat Io. lec. Pla. non eſſe veram: & ideo legebat iſtam l. alio modo vt primo dicat q̃ licitum eſt appellari a ſententia. & ſubdit q̃ appellatur ab iniuria ſibi illata, & facta in executione, vt j. quo appel. non reci. ab executione. Certè opi. Io. eſt vera in ſe: tamen non congruit bene literæ: ideo Pla. defendit opi. ſuã ſic: Fateor q̃ verbera & contumeliæ non poſſunt tolli per appellationem, nec interponitur appellatio, vt verbera tollantur, ſed per iſtam iniuriam tota iuriſdictio deuoluitur ad iudicem appellationis. Et iſta eius lect. eſt vera. pro batur per l. j. §. ſi qua præd. po. Et iſtam tenet Gul. de Cug. in l. arbitro. ff. qui ſatisd. cog. Tene ergo menti hanc lectu. & vide glo. tuam notabilem.

a ¶ In duobus. Vide Pano. in c. ex parte. in j. col. extra de reſc.

b ¶ Vicarij. A ſentẽtia vicarij non appellaſ ad eum conſtituentem. facit. c. cũ ſit Roma. de appe. & in l. a procõſulibus. & ibi Bal. ĩ. eo. Adde Cy. q̃ ibi Bald. in l. ſi. & in auth. ſi quis. de epiſc. audi. Et Adde, & ſi alicui ſingularite competit ex conſuetudine iuriſdictio in vno loco, ille dicitur iudex magis principalis, quàm ſuperior, ſecũdũ Bal. ita referentẽ Archid. in c. j. §. ad hæc. de pac. iu. fir. in ver. quæro, q̃o iuriſdictio ſit in territorio. & in eo. vbi omnino vide & not. multum Io. mo. in ca. ſi epiſcopus. de oſtord. & vide omnino, quæ dixi in l. iudicum ſoluitur. ff. de iudi. A lex.

¶ Quod ſi à duce auditores. Aſſeſſores, & auditores debent habere iuriſdictionẽ ordinariam. q̃ not. Adde Bart. in l. j. in fi. ff. de offic. aſſeſ. & vide Bald. hic. quid autem in vicegerente, vide tex. no. et ibi Bar. in l. ij. ſ. de offic. eius q vic. al. Et dic, q̃ vicarius põt ſuã ſententiam exequi, dum habeat ordinariam: vt no. de offic. vica. c. licet. in vj. & doc. in c. ſi quis. de ſo ro comp. & eſt ordinarius ſecundũ gloſ. no. in c. Rom. in verbo, generaliter. extra, co. in vj. facit ad not. per Canoniſtas in c. pe. de off. vic. & dicit Bal. in auth. ſed omnino. in v. col. ne vxor pro marit. qd̃ vicarius põt omnes cauſas meri imperij expedire, excepta cauſa ſanguinis.

SIappellationem. † Si appellatio non recipitur, vel apoſtoli non dantur ad interponendam queri c moniam: de hoc ſecundum diuerſitatẽ iu dicum, diuerſa tempora ſtatuuntur. h. d.

Op. j. tit. j. auth. ei qui appell. Sol. hic nõ loquitur de tempore exercendæ app. ſed de tempore exponendæ querimonię: ga apoſtoli non dantur, & exẽpla nõ exhibẽ tur: & ſic accuſare iudicem, vt puniatur, ſecundum ea, quæ ponuntur in l. quoniã iudices. & l. iudicibus. ſ. eo. poteſt fieri demum intra tempora limitata. Quæro, dicitur hic, ad conueniendum aduerſarium:

2 quis eſt aduerſarius? Dicit gl. † q̃ iudex, qui denegat dare copiã actorũ, quo caſu lite pendente poteſt adiri ſuperior: vt lite penden. l. ij. Iun. de fi de inſtru. c. G. perpe

3 tuus. ponit iſtam practicam. † Si aliquis petit reſcindi ſententiam, vel aliquod inſtrumentum, quod aduerſarius habeat: et aduerſarius non vult exhibere ſibi ſtatũ tẽmino à iudice, quod iudex poteſt pronunciare, quòd ſi quo tempore illud inſtrumentum, vel alia appareat ſententia, non poſsit illo vti: & vide ibi Inno. & & de hoc vide. ſ. de eden. l. ſi apud quem.

1 ☞ *Appellatur ad delegantem, à delegati ſententia, & nume. 2.*

2 *Sententia vicarij lata, appellatur ad eum, quem appelláretur, ſi ipſe principalis ordinarius iudicaſſet.*

PRæcipimus. Hæc eſt lex ſatis faſtidioſa: quia nõ eſt in vſu. Breuiter dicit. † Si app. ad principem à ſententia ſpectabiliſtum: cognoſcit præfectus, & quæſtor, & ſi à ſententia clariſſimorum: præfectus tãtum, & à delegato appellatur ad delegãtem. Et ſi princeps delegauerit non illuſtri: & à tali delegato appelletur, cognoſcit præfectus & quæſtor. Si verò ab illuſtri ſententia appelletur, per cõſultationem principis, determinabitur in quo ſententiæ tempus inſpicitur, & idem ſi illuſtris nõ illuſtri adiungantur. h. d. Diuiditur in partes, & per partes legam. Primo loquitur quando appellatur à ſententia ſpectabilium, vſq; ibi: quod à duce. quam primo legã. Ex hoc habes notare pri

2 mo quod dixi in ſummario. Secundo not. † q̃ licet a ſententia delegati appelletur ad delegantem vt j. videbitis: tamen a ſen

b tentia vicarij b non appellatur ad eum, cuius eſt vicarius: ſed ad eum, ad quem appellaretur ſi ipſe principalis ordinarius iudicaſſet. hic eſt tex. hic, & glo. ponit prout dicit, vicarijs eorum. & hoc modo poſſet intelligi illa lex difficilis. ff. quis & a quo appel. l. j. §. j. Decretiſtæ habent hodie caſum extra, de appe. c. Romana. lib. vj. & de conſuet. c. non putamus. lib. vj. quod tene menti perpetuo quia eſt notandum.

1 ☞ *Auditores principis, & ſummi pontifices, dicuntur habere iuriſdictionem ordinariam.*

2 *Idem de acceſſore Poteſtatis, & capitanei, ſecundum ſtatuta terrarum, licet de iure cõmuni aliud eſſet.*

Quod ſi à duce. Hic loquitur quando appellatur à ſententia clariſſimorum iudicũ:

1 quales ſunt præſides prouinciarum, & duces. No. q̃ hic dici

c de iure ordinario. Ex quo not. q̃ † iſti auditores c principis, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶P. P A V. P.

a ¶Summi pontificis. vide Feli. Rubri. de offic. deleg. in ij. col. Bald. in l. ij. ſi. vbi ſenſa. vel cla.

b ¶Secundo not. Vide doc. in locis hic al leg. Sed quid de cauſa criminalis? Dicunt quidam in authen. ſi quis litigantium. q iudex à quo: qa reus debet retineri in eius cuſtodia per l. eos. ſ. ſuper his. de app. ſed in contrarium eſt cauſus in l. addictos. in fi. ſ. eod. qui probat expreſſe, quòd iudex ad quem. Andreas. Barba.

c ¶Mandat executioni. Quis mandat ſententiam executioni, an iudex principalis cauſæ, an appellationis, vide eum in l. à diuo pio. in iij. de re iudi. adde Bart. in d. §. qui prouocauit. & ibi plene Bal. in rep. maxime per Can. in c. paſtoralis. de offic. dele. & Bal. in d. authē. ſi quis litigātiū. in fi. & facit q no. in d. l. à diuo pio. in §. ſententiā. & ibi doc. & adde Bal. in l. ij. ſ. de vſu. rei iudi. & in l. contra. ſ. e. Quid in cauſa criminali: vide Bal. in l. addictos. ſ. eo. vide auth. ſi quis litigantium. Et de materia per gl. Inn. doct. in c. paſtoralis. de offi. deleg. §. præterea. per Bal. late in d. §. qui prouocauit. & ibi etiam quid in criminali. Et dicunt do. de Rot. in ſuis de ci. cviij. q iudex datus in appellatione, elapſis ſatalibus poteſt primam ſententiam confirmare. Et dicunt hoc tenere In no. in c. j. de conſeſſ. præb. vt innuit. qd eſt not. ſi eſt verum, vide Bal. ſ. ea l.

¶P. P A V. P.

d ¶Cauetur ſtatuto. Vide Fel. in ca. quoniam Abb. in iij. col. de offi. dele. in ij. col. Bald. in l. ſi. ſ. vbi ſena. vel clari.

e ¶Doctor. Notabilis quæſtio facti de cauſa commiſſa non doctori qui cōſuluit factus doctor: & adde no. hic. q tempus de beat inſpici, vide Bal. in l. generaliter. ſ v. col. de epiſ. & cl. de cauſa committenda canonico, q poſt cōmiſſionem renūciat canonicatui, an poſſit procedere: Et vide quod no. Bal. hic. & Bal. in l. humanitatis. ſ v. & vj. col. ſ. de impu. in ver. vltoppo.

¶P. P A V. P.

f ¶Cōiunctus eſt maiori. Vide omnino in iſta materia quæ

summi pontificis [a], dicuntur habere iuriſdictionem ordinariam. †Idem de aſſeſſore Poteſtatis, & capitanei, ſecundum ſtatuta terrarum: licet de iure communi in aſſeſſoribus aliud eſſet: vt habes in tit. de aſſeſſo. C. & ff. Bar.

1 *Producto iurium poteſt fieri coram notarijs, qui ſcribunt in cauſa.*

2 *Ipſi autem notarijs debent dare copiam partibus.*

In his autem. Hic diſponit qui debent ſcribere in iſtis cauſis. Nota ex iſto §. q †producto iurium poteſt fieri coram notarijs, q ſcribūt in cauſa, vt dixi ſ. e. l. eos. & auth. quæ ſupplicatio. de preci. Imper. offer. †Not. quod ipſi notarij debēt dare copiam partibus.

1

2 *Quis mandat executioni ſententiam à qua appellatur.*

Officiis. †No. ex iſto ver. duo notabilia q quando de eadem cauſa cognoſcunt duo iudices q mādare debeat ſententiam executioni qui eorum eſt maior. Secundo no. [b] quidex ad quē appellatur, ſententiā mādat executioni [c], non iudex primus. Hic eſt tex. hic. Cy. tāgit hoc in l. eos. ſ. eo. Gl. & Gul. tangunt in l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de pac.

b

c

†Breuiter quandoq; ſententia prima cōfirmatur: quia appellatio eſt deſerta propter curſum tēporis: & tūc iudex primus mandat ſententiam executioni, vt ſ. eo. l. ſi contra maiorem. & l. quoniam nonnulli. & j. tit. j. l. ſi. ſ. pen. Quandoq; ſententia confirmatur per ſententiā iudicis: & tūc iudex appellationis exequitur. Hic eſt caſus hic in auth. ſi quis litigantium. ſ. de epiſc. audiē. & de iudi. l. ſi. hoc tenet omnes doct. Quandoq; ſententia confirmat̄ per conſenſum partium: & tunc iudex appellationis exequitur, vt d. l. tale pactū. §. qui prouocauit. ſecundū Gul. de Cug. Gl. & Iac. Bu. dicebant ſe non videre rationem quare iudex primus nō debeat exeq ſententiam quando cōſenſu partiū ab appellatione receditur, ſicut quādo per curſum fatalium appellatio confirmatur: arg. ſ. e. l. ſi quis libellos. Non ob. §. qui prouocauit: quia intelligitur ibi quādo fuit appellatum à delegato ad delegantem: quo caſu etiam ſi appellatū non eſſet delegatus ſententiā exequtioni mādaret, vt de re iudi. à diuo pio. & ibi not. & hæc ſatis placet.

1

2

d

e

Ad vnum tamen aduerte, quia quādoq; iudex appellationis licet ſit maior in iuriſdictione: tamen quandoq; eſt minor in potentia, ſicut vides hic in ciuitate iſta, iudex iuſtitiæ eſt minor in ciuitate iſta, quā ſit poteſtas & capitaneus: & tamen ſententia mandabitur executioni per officiales primi iudicis ad requiſitionem iudicis appellationis, vt ſ. de epi. aud. l. epiſcopale.

Hæc ſi. Hic loquitur quando à lega to appellatur.

Huic ſaluberrimæ. Hic loquitur, quando Imperator cauſam delegauit nō illuſtri.

1 *Si doctori occaſione ſalarij conſilij debet dari aureus pro centenario, non doctori vero florenus Rhenenſis: & ſi cauſa commiſſa ſit non doctori qui conſuluit factus doctor, an debeat habere aureum vel florenum? vide infra.*

Sanè ſi illuſtrium. Suprà dictū eſt de ſpectabilibus & clariſsimis: hic loquit̄ qñ à ſentētia illuſtriū appellatur. Nota hūc tex. valde ibi, licet ante &c. Fuit diſputata ſemel quædā quæſtio Bononię. † Cauetur ſtatuto, [d] q ſalariū cōſultorū q ſi ſit doctor [e] q habeat xij. denarios pro libra: ſi nō ſit doctor, habeat octo denarios p libra. Cōtingit q cauſa fuit commiſſa nō doctori, q conſuluit factus doctor. Quæro, quale ſalariū debeat habere. Et videt q debeat inſpici tēpus cōſilij, vt hic. Breuiter aduerte ad me. Dic adiectiuū qd regitur à verbo, ſignificat ſecūdū tēpus verbi, vt l. ī delictis. §. ſi detracta. ff. de noxa. & de teſta. mili. l. Titius. In poſito dico diligenter inſpicienda verba ſtatuti. Aut em dicūt ſi doctor cōſuluerit, ſit ei' ſalariū tm: tūc qa iſtud ſubſtātiuū doctor regitur ab illo verbo conſuluerit, ſufficit q de tēpore cōſilij ſit doctor: hic eſt caſus hic. Si verò ſtatutū dicit, ſi cauſa cōſulenda cōmittatur doctori ſit ei' ſalariū tm: tūc quia dictio doctori, regitur ab illo verbo cōmittat̄: tunc debet eſſe doctor tēpore cōmiſsionis: quia ſignificat ſecūdū tēpus verbi, vt ſ. in legib' alle. Si verò verba eſſent ambigua: tunc interpretat̄ p eis in beniorē partem, vt habeant tanquā doctor. ar. huius l. & l. iij. §. Seio. ff. de mino.

1 *Si tibi eſt obligatus clericus, & laicus talis cauſa quæ debet coram iudice laico examinari, tunc occaſione clerici laicus coram epiſcopo conuenietur.*

Eodē obſeruādo. Not. hūc §. ex quo nota q †qui coniunctus eſt maiori [f] in indiuiduis gaudet priuilegio maiorū. Facit ad hoc. ff. de quē ad. ſer. admi. l. ſi cōes. †Et q hoc dico [g] q ſi tibi eſſet obligatus clericus & laicus tali cauſa, quæ debet coram iudice laico examinari: occaſione clerici laicus coram epiſcopo conueniretur.

1

f

2

g

Ex identitate rationis nūquā inducitur correctio legis.

Quicquid. †No. q nō mutatur, quare ſtare, phibeē vt hic. & l. ſancimus. de teſta. Aduerte: qa hic dicit tex. q nō mutatur ſpāliter: & ſic regriē q ſpāliter & ſpecifice muteē, anteq̄ dicat, hoc videē correctū. Secundū †hoc videē caſus expreſſus ei' q dixi in auē. quas actiones. ſ. de ſac. ſan. eccle. vbi dixi qđ ex idētitate rōnis nunquā inducitur correctio l. vt dixi in l. ſi vero. §. de viro. ſol. mat. quod perpetuo tene menti.

1

2

Eo caſu. Hic dicit qñ appellatur à ſnia lata ſup ſtatu curialiū, magiſter militū debet eē iudex. Et hoc ſit tibi p ſummario.

1 *Quando iudex cōmittit cauſam conſulendam, eſt in arbitrio ſuo ponere in puncto opinionem ſuam uel non.*

2 *Conſultor quando examinat acta cauſæ commiſſæ non eſt neceſſaria præſentia partis aduerſæ.*

Iubemus. †Quando princeps ſuper aliqua cauſa conſulitur, ab eius conſiliarijs partibus præſentibus vel abſentibus cauſa examinatur, nec ab eorum conſultationibus appellatur. hoc dicit. No. duo ex hac lege. Primo †q eſt in arbitrio iudicis, quando cauſam conſulendam cōmittit, ponere in pūcto opi. ſuam, vel nō.

1

2

Secundò habes ad Barto. in l. ſolent. in iij. col. ff. de ali. & cib. lega. vbi etiam Bar. tangit.

g ¶Hoc dico. Adde Bal. in l. Gallus. §. ille caſus. de libe. & poſthu. contrarium tenuit Bar. in l. ſolēt. ff. de alimē. lega. Sed iſtud hic eſt verum: quia magis dignum trahit ad ſe minus dignū, vt hic, & in ca. quod in dubijs. de conſe. eccle. vel alta. Quid ſi qñ cōueniat collegiū licitum in quo ſunt clerici & laici: vide Barto. in l. fi. ff. de colle. il. Sed qđ ſi duo ſunt clerici, vnus clericus, alter laicus, & diſcordant: an eps vel clericus eliget tertium. Dicit Guido de Su. q aliter ipſorū ſufficit. Alias, de excuſ. tuto. ſ. i. iuriſperitos. Ita dicit ipſe in l. pro uidēdū. ſ. de poſthu. Ita dicit ipſe Car. in c. Ioānes. de teſt. q ſi clericus & laicus ſunt cōſtituti executores teſtamēti, iudex eorū erit iudex eccleſiaſticus. Ité vide Bart. in l. j. §. ſi qs in' appellatione. ff. de appell. Et ad materiā qđ operetur miſtura, vide tex. l. ſi impubes. §. ſi pupillus. & in l. de bonis. circa princip. ff. ad Carb. Facit l. quærītur. eo. ti. facit tex. in c. per tuas. de arbit. Facit gl. in l. quæ dotis. in ver. expenſas ſol. matr. quā ſmol. repurat ſing. ibi facit caſus not. & ibi gl. i l. §. C. de mune. & hon. nō cōtinua. li. xij. Facit quod dicit Bar. in l. ſi emāciparī. ſ. de collatio. de duobus nepotibus, quorum vnus &c. Facit q dixit Bald. in c. j. quib. mod. feu. amitt. facit quod dixit idem Ang. in l. Imperator. ff. de ſta. ho. Facit quid dixit idem Ang. in l. ſi qs ex argentarijs. ff. de edend. & Lud. Roconſili. ccl. vbi dixit quod teſti reprobato, & vili adhibebitur plena fides propter adiunctionem alterius boni, & fide digni. Facit quod dixit Ludo. Roma. in l. arbitro. ff. qui faciē da. cog. Facit quod dixit Inno. in c. j. de reſcrip. & Inn. in c. fi. Et vide quod voluit domi. Abb. in q. ſua incip. Gandulphus. m xvij. col. & do. Mar. de Matha. in no. ccxlvij. domi. Petr. de Anch. in repe. c. ea quæ. de reg. iur. in vj. & in prima parte q. principalis. facit quod ibidem

dixit Petr. de Anch. in xvij. col. vbi dicit de vniuerſitate ſcholarium, vbi ſunt permiſti clerici. allegat Bar. in l. j. ſ. de colle. illici. & Bal. in auth. habita. C. ne. ſil. propat. facit quod dixit Bal. ſ l. præcipimus. in hoc ti. Facit quod dixit do. Cardi. in d. c. cum Ioan. de teſta. Facit q dixit Bart. in l. ſi is qui duos. de lib. lega. & Bal. in l. j. ſ. pro ſoc. & vide ſ rubri. de ſucceſſ. edi. per Mod. qui ponūt multos caſus. & facit quod dicit Bart. in l. cum ſenatus. ff. de reb. du. Adde q dictum teſtis vilis ſuppleatur per aliū. Bal. conſil. cxxxvij. iij. lib.

3

a ¶In offerendis. Vide Alexan. in l. cum quędam puella. ff. de iuriſd. om. iud.

b ¶In cauſis. Adde Bar. ſ. l. qui tabulas. circa princ. ff. de fur. in ver. op. quod non valet ibi: nō autem effectum exactiōis. Hoc etiam facit ad ſtatutum. & ſic nota quod ſi debentur cē tum pro libra cōſultori inſpicitur q petitur, non quod exigi poteſt per inopiā. quod tene menti. & facit tex. in authē. de litig. §. ad excludendas. & not. Bart. per iſtum tex. in l. pe. §. fi. ff. de iu. om. iud. licet iſtigans ſit pauperior petitore, vt hic. q eſt no. Tu videas per te Iacob. de Bel. hic.

¶P. P A V. P.

c ¶Tenorem ſententiæ. Sed quid ſi ſententia contineat aliquod factum & non quantitatem, q debeat aſcendi. vide in l. ampliorem. §. fi. & quod ibi ſcripſi poſt Alex. j. eo.

¶P. P A V. P.

d ¶Tenorem inſtrumenti. Vide Mathe. not. cxlv.

¶P. P A V. P.

e ¶Effectum exactionis. Adde circa iſta ſtatuta & multa ſimilia laſ. in §. tripli. in t. no. Inſtit. de act. vbi de multis aliis ponit, & refert idem d. laſ. in §. actionum in vj. char. in glo. in verſ. communi diui. & tex. in l. ampliorē j. eo. & quę vbicūq; dicit Bar. ad probādū quod debeamus metiri ius ex perſona & petitione actoris.

f ¶Si quando. Quid ſi rex vel dux vel comes iudicat, an appellabit ab eius ſententia tanquàm lata à rege vel à comite. & idem quod tenet

†Secundò no. q quando cōſultor examinat acta cauſæ commiſſæ, non eſt neceſſaria præſentia partis aduerſæ. Siue ergo pars fuerit citata, ſiue non, nihil ad propoſitum: ſiue ſit præſens ſiue non.

2 *Cum quæritur quanta ſit quantitas, inſpicitur tenor ſententiæ: nō autē eius effectus, nec illud quod poteſt exigi.*

3 *Quando duo iudices ordinarij diſcordant, debent eligere tertium: & quid ſi proferant ſententias diſſonantes.*

4 *Quando cauſa examinatur in conſiſtorio principis, dantur nouæ dilationes, niſi examinentur per modum conſultationis.*

In offerendis. [a] Breuiter dicit. †In cauſis quæ ſunt vſq; ad decē libras auri, ſolum vnus iudex cognoſcit in cauſis quæ ſunt vſq; ad xx. lib. principium non mutatur. In cauſis [b] quę ſunt vltra xx. lib. totum auditorīū Principis expectatur & ad appellationem introducēdam eſt bienniū cōſtitutū: & nouæ p bationes recipiuntur. h. d. †Nota hic q quāta ſit quantitas inſpicitur ſecundum teno rem ſententiæ [c] à qua appellatur. hoc facit imò determinat ad ſtatuta huius ciuitatis & aliarum, dicit ſtatutum q qui habet inſtrumentū à decem libr. ſ. debeat inſinuare. modò aliquis habet inſtrumentū centum lib. non inſinuat: opponitur ſibi q d non valet. Reſponder ipſe, licet inſtrumētum ſit de cētum lib. forte in patrimonio debitoris nō ſunt decem: & ſic in effectu non eſt centum librarū, vt l. nam his. ff. de dolo. Certe per hanc legē reſpondetur q debemus tenorem inſtrumēti [d] inſpicere: non autem effectum exactionis [e]. Hoc etiam facit ad ſtatutū quod dicit q ſoluat decimum, ſeu ſoluētur capita ſolidorum ſex denariorum pro libra: q in æſtimatione inſpicitur tenor inſtrumenti, ſeu tenor libelli, non inſpecto effectu. Hoc eſt verum quando illud quod petit eſt certū, ſed quando æſtimatio eſſet incerta: dicā ſtatim j. e. l. ſi. in fi. †Secundò no. q quando duo iudices ordinarij diſcordant, debent eligere tertium, vt hic, ſed ſi proferent ſententias diſſonantes, quid iuris ſit habes in l. inter pares. ff. de re iud. †Vltimo nota q quādo cauſa examinatur in conſiſtorio Principis, dantur nouę dilationes, vt hic in fi. quod eſt verum ſi examinatur per modum appellationis, ſecus ſi per modum conſultationis, vt de dilatio. l. cū à nobis. Ita debet intelligi quod glo. no. ſ. eo. l. ne cauſas. Op. & videtur q alia tempora ſtatuantur, vt j. tit. j. l. ij. & iij. Sol. Hic loquitur de tempore appellationis introducendæ ſeu intimandæ: ibi loquitur de temporibus ſtatutis ad alia, vt ibi dicemus.

a

b

c

d

e

f

g

1 *Si rex iudicat vt dux vel comes appellatur ad ſuperiorem ſibi in ducatu vel comitatu.*

2 *Epiſcopus vel clericus habens iuriſdictionem à principe, ſi iudicat rigore illius iuriſdictionis: an ab eo appelletur ad principem, & non ad papam.*

Si quando. †Si appellatur à duce, ſine ſit illuſtris, ſine ſpectabilis ſolum magiſter officiorum cognoſcit. & in hoc corrigit l. præcipimus. h. d. †No. hanc legē [g] ex qua not. q ſi rex iudicat vt dux vel vt comes, appellatur ad ſuperiorem ſibi in ducatu vel comitatu non inſpecta regia dignitate: & videtur hic tex. illus quæſtionis. Si aliquis † epiſcopus vel alius clericus habeat feudum vel iuriſdictionem a principe, & iudicat vigore illius iuriſdictionis: q ab eo appellatur ad principem non ad papam. Hic eſt caſus. Et hoc etiā tenent Canoniſtæ in c. j. de feud. Glo. dicit aliter in c. fi. extra de delic. puer. & vide in c. Roma. extra de app. lib. vj. ī ver. debet. & hic eſt caſus. Et ex hoc video q qñ cōmittunē vni plures prouincię, in eo q iudicat vt rector vnius, puinciæ appellat̄ ſuperior illius, puincię: & eodē modo in alia prouincia. Quod intellige verū qñ vnus gerit duorū officium. ſecus ſi vnū officiū vnireē alteri: aliàs confunderēt in altero: quia tunc illud q extinguit nō debet inſpici. Et ita habes tex. in auē. vt iud. ſine quo. ſuf. ſ. illud. & C. de metrop. Bery. l. j. & ibi not. & extra ne ſede vacā. c. j. & iſta ſunt notabilia ad multa: et tene menti, quia quotidie hæc fiunt.

a

b

c

d

e

f

g

h

2 *Iudex poteſt pro parte abſente ſupplere de facto.*

Ampliorem. [h] Appellationē poteſt exercere tam appellās quā appellatus. h. d. No. q dixi in ſummario. †No. etiā q p parte abſente iudex poteſt ſupplere de facto. ibi: ad implere, &c. Et vide gl. quam no. & tene menti. Ego dico quod in cā appellationis non eſt ſpeciale ímo eſt regula, vbicunq; cōtra abſentem poteſt peruenirī ad diffinitiuam ſentētiā, iudex pro eo pōt ſupplere de facto. Hic eſt tex. & §. quomo. & quando iud. auth. qui ſemel. ibi perquiſita veritate.

h

In refutatoriis. Gaudent breuitate moderni. h. d. Habuiſtis ſ. de precib. Imper. offeren. l. fina.

2 *Æſtimatio facta in principio litis pro ſoluenda decima non facit fidem in proceſſu.*

Sed cùm ſcimus. Breuiter dicit †. Si tempore ſentētiæ ſumma reperiat̄ maior quā prima facie videbat̄, nō impediē iudex ſup toto pronunciare. h. d. notabiliſsimus. §. quē bene no. Tota die vides [i], q in ciuitatibus ſunt iudices, q poſſunt de cauſis cognoſcere vſq; ad certas ſummas q ſi illa cauſa prima facie nō videat̄ excedere iuriſdictionē iudicis, ſi poſtea reperiatur maior, poteſt ſuper toto pronunciare, & ſic videē q ille iudex poſsit tunc cognoſcere de illa ſumma: licet tpe ſentētię in proceſſu, & poſt, appareat maior ſuma, & nō poſſet cognoſcere, quod nihilominus poteſt cognoſcere. Caſum habes hic no. †Secundo no. caſum ex hac lege q licet in prin. litis æſtimatores ad æſtimandū quātitatē litis, pter ſoluēdā decimā, q illa eſtimatio nō facit fidem in proceſſu: ſed debet examinari veritas. Caſus eſt hic. quod perpetuo tene mēti.

i

1

2

De temporibus appella. Rubrica.

LEX I.

Si quis. Breuiter dicit, tempus exercēdæ appellationis interpoſitum à nominatione ad munera eſt duorū menſiū a tēnn iiij

hic Bart. in l. j. §. ij. in fi. ff. eo.

g ¶Nota hanc legem. Quod ab eo appellatur ad principem. & idem ſi appellatur ad principem. ff. de app. & in d. l. j. §. ij. ad fi. ff. de appe. in vlti. q. in fi. & vi de Barb. in l. ſi cum venerit. §. nulla. de pigno. actione.

h ¶Ampliorem. Hic eſt caſus in prin. huius legis multum ſingularis, quod ſi aliqs eſt condemnatus in quinq, & in alijs qnque abſolutus: ſi iſte talis appellat, quod iudex appellationis poteſt in alijs quinque condemnare, in quibus fuit abſolutus in ipſius appellātis prænūdicium, qđ tene menti ppetuo. & Hoc dicit Bald. hic in prin. ad quod bene facit quod notat Innoc. in c. inter monaſterium. de re iudi. & refert Bal. in l. ſi. quando prouoc. non eſt neceſ. & ibi Bar. in l. ſi. & clarius ibi Bald. ad fi. qui ad hoc allegg. iſtum tex. Adde quod Io. An. in addi. ad Spe. in ti. de app. ſ. in quibus. verſi. quid ſi vicēſus. dicit Guid. de Suza. hic, quærere an bene ficium huius l. cōperat appellato, quā do appellatem pœniteat & ab appellatione recedit. ibi cauſa breuitatis te remitto.

¶P. P A V. P.

¶Ampliorē. Quid autem ſi lapſum eſt tempus appe. profe. an app. poſsit profequi vide not. Ab. in c. ex parte. el ij. colū. ij. extra de præſcrip. Item limita ſm. vt p Albe. hic, niſi appellans acceppiſſet ſentētiam quantum facit pro ſe, & inquātum eſt contra ſe appellaret licet prout ſoler communiter fieri vide per eum. Item de materia huius l. vide late et Fel. in c. ſigni ficauerūt. in iiij. col. extra de excep. vbi ponit etiām de prædicta limitatione, vi de Bar. in conſi. cl. vi de etiā omnino phi. in c. ii. duobus. in j. ij. ij. & iij. col. extra de appel. Barb. in c. Raynutius. co. xlij. de teſta.

¶Sed cum ſcimus. tota die vides. Hanc quæſtionem decidit Bar. in l. ſi id in prin. ff. de iur. om. iudi. & vide tu Bar. in l. ſi oſſerēdis. in j. q. j. e. qđ cōtra, vide quæ dixi poſt Bart. ſ l. j. §. j. ff. de iur. om. iu. Quid autem ſi quæſtio eſt ſuper ſtereſſe aliquo q à principio eſt ingſtimale quis cogno-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scet.& no. Bart.hic & dicit Bar.in l.iiij. §.prætor.in fi.de dā. infect.& ibi Ludou. in fi.

a ¶ Euidentia. Vide Bar.in auth.ei q. & in auth.sed lis.j.eo.

b ¶ L.qui ante. Et in lite illa.de cōsti.pe. Bal.in l.fi.q admit. & Ludo.ibi.

c ¶ Citet pars. An qñ impetrāt a principe requiratur scientia partis faciunt no. in l.fi.ī.de le. Et ista vī tenere expresse Bal. in l.si.vlti.colū.ī. de iur.& hic expresse i l.si.qui.res iu.& vide Pau.de Ca.in cō si.ij.& Bar.in l.Gal lus.§.& qd si tantū. & Inn.in c.ex parte nostra.& in c.cū olim.de verbo.signi. & vide in l.si quis consortiū.de fab.li. x.Et intelligē nisi sit de plenitudine pote statis Principis,col. 1 lītur citatio.secūdū Hosti.& alios in ca. nostra.de procur.& vide si per viam gra tiæ doc.in capit.inter.& dicit Oldr.in cōsil.cc.xxij.circa fi. q. qñ per rescriptū cōfirmāt q.de iure non tenuit,sed qñ ju ri cōi congruit, non debet citari.Itadicit in pfato cōsil.in pri. alle.,p parte nepotis ver.n.sentētiæ. Primo allegat q. quando priuilegiū impetratur a principe,est a necesse q. pars citet. Quo.p Cano.in c. cū olim.de re iud.& in ca.vestra.de procur.& in cinter qua tuor.de ma.& obe. & per Bar.in l.ado. de adop.& per Bal. in l.fi.in vl.col.C.d fru.& lit expens. vt d.l.fi.qui.res iud.nō noc.q. Imo.in c.cum dilecta.de cōfir.vti. vel inuti.

d ¶ Feriatam. Quādo dies termini cadit in 2 diē feriatā,vid Bar. & doct.in l.j.§.nunciatio.d ope.no.nū. & ibi late de hoc q doct.& Imol.ibi dixi. Adde Bald.in l.j. ī.de dilat.& in l.fi.j. de fer.& in l.eos.§. finaūt.in iiij.col.de appe.ibi etiā quid si ghe termini fint impeditus.Et vid bal. hic, quid si vltima dies in stantiæ est feriata.Et ista prodeunt in dilatione iudiciali.Quid autem in legali vel statutaria, vide Bart.in l.si pater.j. quādo propo.& cum Bart.hic transit Imo.in c.cupientes.§.quod si q viginti. de elect.in vi.per Bal.in l.ij.ff. si quis ius vo.adde Ioan.Andr.in addi. ad Spec.in ti.de fer. §.j.ver.pe.vbi dicit

pore scientiæ.h.d. Op.ī.ti.j.auf.hodie. Dicunt quidam quod hic est speciale.qd nō videtur verum:vt l.j.§.q in sentētijs. ff.quando app.sit. Dicas ergo q hic loq de tempore appellationis exercendæ,ibi de tēpore appellationis imponēdæ.Sed contra hoc oppo.quia ad exercendā appellationē statuitur maius tempus,vt j.e. l.fi.§.illud.Sol.speciale est in hoc casu, vt ita modicū tps statuit ad appellationem exercendam.

1 *Quando parti datur dilatio octo dierum ad aliquid faciendum,tunc si in vltima die illud facit,non est necessaria citatio aduersarij.*

2 *Priuilegium quādo impetratur a principe in his,quæ causa cognitionem non requirunt,uel partem modice ledit non debet pars citari.*

3 *Si dies termini cadit in diem feriatam:quando debeamus inspicere præcedentem diem non feriatam.*

4 *Quando unus solus litigat,iudex potest supplere de facto pro parte.*

5 *Si iudex statuit terminum unius mensis de quot diebus intelligatur.*

LEX II.

EMpora. †Breuiter dicit: Si appellatur ab ordinario:ad appellationis prosecutionē inchoandā primū fatale est sex mēsium,& dātur alia tria vnius mēsis,p quolibet:& à principe pōt intra tres menses reparatio postulari:nec partis citatio requīt. Si appellat à delegato,eadē sunt fatalia reparatione accepta:sed si appellatur à delegato illustris vel spectabilis,primū fatale est duorū mēsiū:cætera nō mutant. Et si vltima dies cadit in feriatā,præcedēs inspicit,& fatalibus elapsis pro nō appellante habet.h.d.hæc l.ad quā aduerte. Pro cuius declaratione & euidētia scias q quoddā est tempus appellationis iterponēdæ,de quo loq l.eos. in fi.& auf. hodie.ī.ti j. Quoddā est tēp appellationis introducendæ seu producendæ:de illo loquitur l.in offerendis.ī.ti.j. Quoddā est tēpus inchoandi processum super appellatione:& de illo loquitur hæc lex,& l.cū anteriorib⁹.j.eo.vsq; ad §.in his.licet gl.aliter intelligat. Quoddam est tps appellationis exercendæ,& finēdę,de hoc loqtur in.d.l.cū anteriorib⁹.§.illud. Alia tēpora declarabo super auf.† Primo nota q qñ datur dilatio parti octo dierū ad aliquid faciendū,si illud vult facere vltima die termini,nō debet facere citari aduersariū:quia vltima dies termini est nota aduersario. Sed si vellet facere intra terminū,non posset,nisi faceret partem citari:quia qua die compareat intra terminū, debet esse notū parti:vt ꝓbaē hac lege, & dixi vobis,de ver.ob.l.qui ante.b licet hæc lex quantū ad appellationē recipiat mutationē:vt j.e.l.cum anterioribus.§.j. †Secundo not.q quando à principe impetratur priuilegiū,nō est necesse q citet pars. c quod est verū in his,quæ partē non lædūt,vel lædūt modice seu causæ cognitionē nō requirunt:vt l.ij.§.merito.& §. merito.& §.si quis a principe.ff.ne quid in lo.pu.de preci.Imper.offe.l.quoties.et ita loquitur hic.In his vero, quæ causę cognitionē requirunt,vel partem læderent multū debet citari pars,vt l.ij.de nata.restitu.& de adopt.l.nā ita diuus. No.ex §.

4 illud.†q qñ dies termini cadit ī diē feria-
d tam[d] debemus inspicere præcedētē diē non feriatā. De hoc tangit per Spe.in ti. de cita.§.j.ver.itē excipit q citatio.& de dilat.§.j.ver.sed pone iudex. Nec tamen iudicio meo illum passum vsquequaque perfecte declarāt. Possem tñ breuiter sic dicere. Quādoq statuit alicui terminus in quo aliquid faciat. Quādoq statuitur terminus intra quē aliquid faciat. Si statuitur terminus in quo,si illa dies cadat in feriatā diem,potest pars se præsentare: non vt procedat,sed vt sequenti die non feriata procedat:vt in c.veniens.extra,de accu. Sed si vellet,pōt cōparere:si quidē cōpareret ad impediendū processum fiendū cōtra eū rōne cōtumaciæ,tunc pōt,sed ad impediēdū officiū iā cōsummatū ꝓpter cōtumaciā nō pōt:vt i c.cū dilecti.extra,de dolo & cō tu.& d.c.veniēs. Si verò statuit termin⁹,intra quē veniat,tūc si cadit in diē feriatā ferijs solēnibus,inspicitur præcedēs dies non feriata,vt hic. Sed si cadit in ferias repentinas,sibi subuenit:vt l.sed & si per prætorē.§.si feriæ.qui.ex cau.maio. Dicere tu:hæc lex nō loquit de termino,intra quē:imò de termino,in quo:qm vltima dies termini est fatalis:vt l.cū anteriorib⁹.§.j.eod. Respondeo,concedo q vltima dies termini est fatalis,quātū ad hoc vt possit procedere parte nō citata,sed si vult facere citari partē,tūc pōt intra tempus fatale. Ita loquit hic:ita potest loqui j.l.proxi. † Vltimò no.q quando vnus solus litigat,iudex potest supplere de facto pro parte. Vidistis.ī.ti.j.l.ampliorē. in prin. Vltimo pōt induci hæc lex ad q.
6 †iudex statuit terminū vnius mensis:de quot diebus intelligi tur. Hæc lex facit q intelligitur de xxxj.diebus Do.Ioā. Anmouet istā quæstionē in c.quā sit.extra de electio.li.vj. Et dicit q intelligitur de tot diebus,quot dies habet ille mēsis,in quo terminus datur,vt quot dies deficiunt ex illo mense,tot suppleantur ex alio mense:dixi de verbo.si.l.cum bisextus. Alia ponentur in l.fi. huius tit. vbi melius cadent.

2 ☞ *Per cursum omnium fatalium non datur reparatio,etiam ex iusta causa impedimēti.*

3 *Statutum si dicit quod potestas debet aliquid facere in principio sui officij,qualiter intelligatur principium.*

LEX III.

NEmo arbitretur. Ista lex habet duas partes secundū verū intelle
1 ctum. †Primo prohibet prorogare tempus initiandi processum super appellatione vltra tps statutū ī.l.proxima. Secundo dicit tps appellationis introducendæ seu producendæ non debere spectari vsq; ad finē. Et sic primò loquitur de tempore initiandi processum. Secundo loquitur de tēpore appellationis producendæ seu intimandæ. Secūda ibi:ita vt.
2 †No.ex isto principio q per cursum omnium fatalium nō datur reparatio,etiā ex iusta cā impedimēti,vnde etiā per restitutionē in integ.non subuenit.quod patet ex eo quod tex.dicit neq; sub prætextu quodā altero. Contra quod videtur q non tatur in auf.ei qui appellat. Sed dic vt ibi dicā. Op.ad vltimū responsum:& videtur q sufficiat venire in vltima die termini,vt j.eo.l.fi.§.& cū antea. Dicit gl.q iste ver.cōtinet consil. non preceptum. Et dicit verū gl.si hæc lex intelligeret in tpe constituto ad initiandū processum super appellatione. Sed veritas est q loquitur de tēpore constituto ad appellationem intimandam seu producendam:& ideo debet produci ante medium illius termini constituti:vt ī.ti.j.l.in offerendis.& j.
3 e.l.fi.§.in his. Et ita tenebat Ia.bu.& Iaco.de Are.† Vltimo c
e facit hic tex.ad q. Dicit statutū q potestas debet aliquid facere in principio sui officij:qualiter intelligitur principiū. Hæc lex præstat argu.quod intelligitur in principio,hoc est, ante medium sui officij,vt totū illud ante medium,dicatur in principio:argumen.pro hoc in glo.no.ff.si quis ius dic.non obtē.

CVm anterioribus. Lex prima ī.eo.p hāc l.corrigitur,& secūdū diuer

a ¶ Illud. Non contestata. Vtrum in causa appellationis requiratur litis contestatio:& adde quod Inn.videtur tenere q nō.in c.Raynaldus.de test.in glos.in ver.conte.& adde Bar.in l.ī.§.alias iij.ff.de appel. Quid in appellatione ab interlocutoria.Sed quid si vna pars sit præsens,& alia similiter sit p̄sens,licet sit contumax in non parendo iussui iudicis iubentis litem contestari. Dic quod simiter non requiratur litem contestari: ga tūc haberi debet p contumace:vt in c. cum olim.extra, de testib.& ibi not. p do.Ant. & vide in ca.p tuas.de app.& cū Bart.hic concor dat Bal.in l.ab eo.ī. quo & qñ iu.& Bernar.in ca.per venerabilem.qui fil. sint legi. Dicit tū Bal.ī l.j.ī.ne lic.tert. prouoca.quod si partes de concordia processerunt lite nō contestata, valet processus. Et hic adde Bal. in l.si ita.de materia. in princ.ī.de procu. 3 & late in authē. hoc sacramentū hodie.ī. 4 de iura cal.vbi oīno vide.& Bal.ī auth. qui semel.in prin.in iij.colum.C.quo.et quan.iud. A dde an in causa appellatio- 1 nis procedatur lite non cōtestata, Old. consi.xij.

b ¶ Prosequendæ. Et an per solam libelli oblationem absque citatione dicantur quis prosequi appellationem,vide in cō 2 fil.Barto.in consilio ciiij.alias cxlvij.

c ¶ Sinautem. Adde quod pulchre dicit Bal.in l. tale pactū. §.qui prouocauit.C. de pac.And.Barb.

d ¶ Sinautem partes. 3 Renunciari. De materia vide aliquid p Bart.& doct.in simili in l.j.ī.de pacto.& adde quod not. do. Anto.in c.ab excōmunicato.de rescri. secundum aliquos vult,q postquā appellatio est p̄fentata superiori,nō possunt partes illi renūciare:quod Imo. nō credit. Vnde si ambæ partes cōsentiāt arg.huius text. & hoc saltem in causa prophana, secundum eum,forte dictum An.posset tolerari in causa beneficiali,in qua non possent in præiudicium superioris.ar.eius quod habetur in c.cum nobis.de elect.et in c.bonæ. de postul.plato.in clem.quāuis.de electio.& ī l.si qs libellos.de appel.

d ↦ P. PAV. P. ¶ Renunciari. Secus in reductione ad arbitrium boni vi ri,& quæ sit ratio differentiæ,vide Anto.consilio.xxiiij.in iiij.co.post prin ci.vie etiam Io.de dama.consilio l.vbi etiam ponit de reductione.

e ↦ P. PAV. P. ¶ Ei qui appellat. No.limitationē ad illud quod dicitur in hac authen.q tempus decem dierum datum ad appel.non currit nisi a tē pore sententiæ,fallit in litigante per procuratorem qui fuit verus cōtumax quia currit tempus decem dierum a die sententiæ.Ita do. Ant.& cæteri in c.i.extra,de lite non contest.& late de materia decendij tractat Feli. de quo habes ad Barto.in auth.hodie.ī.de appel.

e ¶ Ei qui appellat. Ista authentica canonizata est ñ.qō.v. Quæro ,an lapso isto biennio appellationis possit prosequi istam appellationem. Videtur q non:quia in iudicijs,pares esse debent actor & reus.l.fi.cum fi. ī.de fruct.& lit.expen. Dic tamen,aut appellans non fuit appellationem prosecutus: & tunc etiam appellatus dicto tempore decurso appellationem prosequi nō poterit,etiam si appellans consentiat. Hic est casus in clemē.si appellatione. de appellatio. Aut appellans est prosecutus appellationem coram iudice.ad quem,licet ad finem non duxerit:& tunc perempta instantia poterit appellatus inuito appellante prosequi appellationem. Ita habes tex. menti tenendum,secundum intellectum glo.sed in c.ex parte .de rescri.quam sequitur ibi Ioan. And.& do. Anto.in ca.sæpe.de appel. Do.de Ro.& Fede.in multis locis inuenies.& vide Bar.ī.prox.de hoc per glossi.in l.si appellationem. de appel.et videtur tex.in capitu.ex parte.de rescrip.et dixit Imo.not.in ca.ex parte. Not.quod impetrans super causa appellationis,dicitur eam prosequi & sic facit pro eo,quod si quis præsentat processum iudici appellationis,dicatur cœpisse prosequi quod not.est propter statuta quæ exigunt cœptam prosequutionem.& facit c.dilectus.el ij.de rescri.secundū eum & dixi ī.post Barto.in rubr.de in ius voc.& facit tex.& quod ibi Bar.ī.ea.l.§.illud.& ad
5 stellectum huius auth. Quæro,video q per desertionem appellationis,vel causæ, prima sententia mandatur executioni,& videtur differens renuntiare lit. contesta.& instātię: vt not.glo.in l.pro perādum.§.fi.ī ver. vigore.supra de iud. & no.Bart.in l.post quam liti.in princi. infra de pact.sed vtrum perdat possessionem talis differēs vel renuncians, glo. est multū no.& singu.quod non.in leg. sicdum.§.si fidus. supra qui fatisd.cog. secundū Bald.et Ange.ibi,licet Bart.ibi contra eū videatur improbare.

¶ Sed dubitatur vtrum tempus statutum ad prosequēdū in causa diffiniua per hāc auth.hēae locum in hac interlocutoria,dic q sic.text. est menti tenendus, secundum multos ī c.cum sit Romana. de appe.Et aliqui ad legā cle.sicut.de ap. Istud dicit do. Ant. in c.ex ratione, extra eo.in prin.et ad materiam huius authē. & ad materiam quā not.Moder.ī.li ex presim. ī.gl.præscri. & circa istam auth. dicit Imo.in c.ex ratione.& post eū Io. Andr. quod si quis appellat,non solum habet necesse ītra annum causam appellationis prosequimo habet necesse ītra annum ipsum finire:ni si impediatur aliquo iusto impedimento: quod tripliciter euenire pōt. ¶ Primo ex parte iudicis, qui non potest , vel non vult in causa procedere. Bald.in authē. si appel.infra eodem. ¶ Secundo ex parte aduersarij.qui opponit multas exceptiones,vel petit,& obtinet multas dilationes,vel quia infirmus,non potest venire ad causam:nec in graui causa tenetur mittere procuratorem.causerelam de procuratoribus. Tertio ex parte ipsius appellantis impeditur propter ipsius inopiam,vel impotentiam:vt propter ipsius infirmitatem,et alium casum fortuitum:& subdit quod postquam appellationem cœpit p sequi,si per vnum diem tātum fuerit impeditus quominus intra annum supficiō restitutionis indulgetur. A d hoc vltimum quod not. Barto. in leg. si ita stipulatus.la ij.in fine,de verborum obligationibus.& per Bal.hic & ad hanc authen.facit clemen.sicur.de appella. Et quanto tempore debeat esse impeditus de primo anno,vt habeat secundum,vide Bartol. in authen tic. Item.infra eodem.& per docto.late in capitu.ex ratione.extra eodem. Et bi.quid si in aliquo fuit negligens in primo anno. Et an tempus appellationis possit prorogari,vide quæ scripsi post Bartol.in l.properandum.supra de iudicijs. Quibus adde quod Bald.de pace constan.in verbo consensu, dicit nota.quod potest prorogari tempus appellationis. A d quod facit. C.de temporibus appe.l.vltima, secundum Odofre.etiam si in causa appellationis ventileretur priulegium,vel speciale statutum principis:vt in dicto titulo de pace constan.quod est notan.secundum Bald.ibi. Et communiter dicitur quod tale tempus potest suspendi per compromissum,vel aliter:de consensu partium,vt hic.& in authenti.si tamen ī.eodem.& quod ibi scripsi.et vide in c.oblatæ.de appellatio.& clarius Ioan. And.in addi.Specu.in titul. de appel.§.nunc breuiter. Bal.ī auth.hodie.ī.de app.& hic,& per cle.appel. tenet q tēpus interponendū nō potest per partes ,prout:sed per statutum vel cōsuetudmē.gl.in.secūdū eū in l.ij.ī.si cōtra ius,vel vti.pu.tps aūt ꝑ

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequendi, bene pōt per partes prograri, secundū eum in d.l.fi.j.eo. vide Bart. in l.iij.ff.de iudi.in viti.col.C.si contra jus vel vti.publi. quod per consuetudinē, & statutū potest tempus appellandi prorogari. quod raro inuenies alibi, secundum ipsum. Ibi etiam dicit, q̄ potest modificari istud tempus: adde Io.And.in Spec.de iud.deleg.§.restat.ver.sed nunquid. Et de hoc quādo per consensum cōmunē posit tēpus appellationis prorogari, etiam statutarium, vide do.Anto.in c.1 ex ratione.de appel. & Bal.hic, in auth. ei qui. Bart.in l.cum anterioribus. §.fi. 2 eo.& ibi tex.ibi etiā Bal. & tex.clemen. sicut appellationem. de appel. adde dum §.dicitur quod si per vnā diem fuerit impeditus, q̄ totus annus restituet. Ange. consi.cccinj, vbi dicit, q̄ etiā si per horam fuerit impeditus: quia forte iudex federe debebat latus sententiam propter tale impedimētum ineuitabile, est necesse ineare secundum annum. Et de hac materia vide pulchre Oldra.consi.lx. & clvij.Pau.de Ca. consil.xxj.& consil. xxij.& quod voluit Ro.consi.ccxv.

✠P. PAV. P.

a ¶ Ex iusta causa. Circa materiam huius impedimenti ꝓbandā, & quale impedimentum requiritur ad excusandū, vide Alex.cōsi.cccc xxxix.in vltri.col.vi da Pau.consi.xxj.& consi.xxvij.circa fi. Item an probatione istius impedimenti deferatur iuramētū in supplemētū.vide Roma.q̄ non, sing. ccx. incip. tu scis, q̄ datur annus. Vide etiam circa materiā impedimēti quæ habes ad Bar.in l.sena tusc̄ōsulto. de offic. præsid.vbi etiam habes an requiratur protestatio. Item alia in materia appel. quomodo dicatur deserta, & ex quibus cau sis succurratur, vide quæ habes i Bertac. in ver. appellatio deserta. & ibi etiam qs posit de causa defer tionis cognoscere, et quō & quando, & ibi in prin. habet remissionem ad Fel. de hoc vltri. Item de ꝑdimento facto iu dicis quomodo succurrat, vide ad Bar. in authē. item j.eod. Item quale impedimētum requiratur, & an posit deferri iuramentū ad ipsum probādum & de protestatione quæ fieri debet, vide Ioan. de dama. consi.j.in vn. & ij.colū.cum addit. Bal. & Ioan. de dama. ibi declarat quomodo procedat dictum Spec. qui dicebat quod sufficiebat iuramentum ad probandum impedimentum in causa appellationis. Item vide omnino Alex. consi. clxiij. in pen. & vltr. col. in ij. vol. Perus. late in c. ex ratione. extra de appel. in ij. col. & seq. & in vij. & viij. ponit de impedimento ex facto iudicis, & per discursum de omnibus alijs impedimentis, etiam in d.ij.col. late ponit, an probabeat sibi restitui. Videtur q̄ nō. vnde secūdus terminus daī sibi absq̄ aliqua causa ergo & c. vt §. dictū est. In contrariū facit: quia aliqua causa videī hic esse negligentia eius, qui cassari nō petit. & de hoc cogitabitis studiosè. Venio ad secundā partē. † Ex qua nota q̄ appellatione cessante pōt appellatus venire, solū vltimo mense biennij, & prosequi causam suam.

b Contra hoc oppob. & videtur, q̄ posit venire incōtinenti: vt §. quō & quādo iu. auī. qui semel. & §. eo. l. fi. §. illud. Huius timore quidam dicunt, q̄ contraria sunt vera. & istud, q̄d hic dicitur de mēse non ponitur taxatiuè, quasi inferiori tpe non liceat cōparere. Non obstat auī. qui semel. quia aliud est tempus in causa principali, aliud in causa appellationis. Et ita ꝓ trāsiuit Inn.in c.ex ratione. circa fi. extra, e.ti. Mihi videī, salua meliori deliberatione, q̄ debeamus sic dicere. Aut appellatus vult venire ad prosequendam appellationē, nō requisito reo, nisi forte in curia, ad quam est appellatū: & tunc nō potest, nisi circa finem biennij, cum mensis supereſt. Ita loquiī hic. Aut vult venire ad prosequēdā appellationē: & vult reū moneri personaliter, vel ad domū suā, vt veniat ad procedēdū in cā: & optime potest: vt §. eo. l. fi. §. illud. Venio ad fi. ex quo nota q̄ neutra parte cōparente, rata remanet sententia. † Ex quo habes q̄ cōtra aliquē cōtumacē nunquā procedit altera parte nō instāte: vt l. properādum. §. & si quidē. §. de iudi. l. ad perēptoriū. ff. eo. et §. quō & qñ iud. auī. qui semel. Secundo nota † q̄ post primū annū lapsum nō confirmatur sententia: nisi biennium sit elapsum, ibi: post secundum fatalē. &c. Vltimò sciasꝫ q̄ illud, q̄d dixi, q̄ appellatus pōt venire solùm ad prosequendā appellatio. citato aduersario: lex nō intelligit, nisi ei denunciauerit, vel ei statuerit tempus secūdùm formā c. sæpe. extra, eo. tit.

2 ☞ *Biennium datum ad appellationem exercendam, incipit currere à die appellationis interpositæ.*

3 *Tempus appellationis prosequendæ, potest prorogari per compromissum.*

d ¶ Si tamē. d Breuiter dicit: † Non currit tempus ei, qui semper litigat etiam coram arbitro. h. Nota quid hic dicit, causæ appellationis motæ, vel non motæ.

1 † Ex quo apparet manifestè, quod biēnium incipit currere à die appellationis interpositę, non à die inchoati processus: dixi suprà in proxima auī. Nota secūdo † quod tēpus quo quis coram arbitro litigat, subducitur de medio. Et sic videt q̄ per pactū cōtrahentiū, posit ꝓgari videtur dicendū q̄ nō, nisi expresse esset renūciatū vt dicit Alex.& Paul. de Cast. in l. cognita. C. de trāsac. Bal. in l. fi diuersa. & ibi Sal. circa fin. C. e. ti. de eo q̄ cōpromittit post rē iudicatā. Imò videret q̄ posset redire ad primā litē, & eo ipso q̄ rediret, solueret cōpromissum: iuxta l. si qs rē. ff. de arb. In cōtrariū tñ vide Bal. in l. eos. §. apostolos. circa fi. §. de app. & Ale. hic i apostil. itel ligēdo tñ in arbitratore, vt ibi scripsi ad Bar. & ratio diuersitatis est clara, q̄ tempus

ri posit impedimentum per iuramentum, & de prædictis omnibus, vide etiam Card. & Alex. ibidem etiam vide Alexand. de protestatione fienda in tali impedimento, & quod pluries fieri debeat in consilio xxix. in j. parte in ij. col. & habes ad Bar. in l. Titia. §. vsuras. de legat. ij. Perus. in d. c. ex ratione. vbi tenet quod opus est pluries protestari, & quod ex necessitate requiriī protestatio an sit necesse quod adeatur superior, vt cogat iudicem. vide ibi Perus. in xij. col. versus sed vlterius aduerte. & pondera in hoc vlt. Alex. consi. lxxij. ij. vol. in vlt. col. Item quomodo in impedito currat tempus in causa appel. vide Fel. i c. venerabilis. in ij. & iij. colū. de iudic. & ibi etiam an requiratur protestatio de impedimento. Item quādo restitutio datur solū ad tantum tempus, quantum fuit impedimentum, an ceſſante impedimento debeat peti restitutio in tantum tempus, vide Aret. in §. rursus. in iiij. col. Instit. de actio. Itē q̄ in causa appel. licet ex impedimēto iudicis nō currat dies impedimenti vel absentiæ maxime si sunt viles, q̄ tamen requiratur protestatio partis, in illis diebus facta iudici, vide Alex. cō sil. cxiiij. vol. v. co. ij. an autem in impedimento ex facto iudicis currat tempus in causa appell. vide Alex. q̄ non in primo Fatal. secus in secūdo cōsi. lxxj. vol. v. col. vlti.

✠P. PAV. P.

b ¶ Cōtra hoc oppo. An sufficiat appel. incipere in termino prosequi post terminum, vide lignanter Panor. in c. ex parte. post med. extra de rescrip.

c ¶ Non cōfirmatur. Per lapsum primi anni non confirmatur prima sententia. Adde Bar. in l.j. i fi. ff. nil no. & Bal. in l. eos. in ij. col. in prin. ij. ti.j. quosdam Canonistas in c. ex ratione. extra eo.

d ¶ Si tamē. vide quæ scripsi in l. fi. §. sed & si quis. ī. communia de lega.

✠P. PAV. P.

d ¶ Si tamē. Quid autem si pēdēte lite in causa principali vel appel. ille pro quo lata erat sententia faciat simpliciter compromissum an dicaī eo ipso renūciare sententiæ latæ, adeo q̄ non posit amplius ad eam redire, ita q̄ expresse sit renuncia tum liti & sententiæ, vt dicit Alex. & Pau. de Cast. in l. cognita. C. de trāsac. Bal. in l. si diuersa. & ibi Sal. circa fin. C. e. ti. de eo q̄ cōpromittit post rē iudicatā. Imò videret q̄ posset redire ad primā litē, & eo ipso q̄ rediret, solueret cōpromissum: iuxta l. si qs rē. ff. de arb. In cōtrariū tñ vide Bal. in l. eos. §. apostolos. circa fi. §. de app. & Ale. hic i apostil. itel ligēdo tñ in arbitratore, vt ibi scripsi ad Bar. & ratio diuersitatis est clara, q̄ tempus

si sit compromissum in arbitratorem, est quædā transactio, quæ nihil aliud est proprie, quam transitus a lite. leg. j. de transact. Ideo sicut si fuisset facta transactio obstaret exceptio redeuntī ad litem, & ad actionem, ita ergo eodem modo & facto compromisso in arbitratorem. In arbitro autem secus est, vt potes considerare ad no. in d. l. si causa cognita. Aduerte tamen quod talis renuncia tio etiam si expresse a esset facta non operatur aliquid nisi arbitratore arbitrante, eo autem nō arbitrante quasi differretur conditio sub qua fuit facta, & nihil præiudicat, secūdum Bal. si l. si diuersa. C. de transact. vi de Ale. super hoc cō sil. xxij. in prin. et cō si. cccc xxx. ad fi. Fel. in c. cū olim. ad fi. ex tra, de præscrip. Itē de materia huius auth. q̄ per cōpromissum inst antia causę appel. intellige si fit cōpromissum actua liter factum, secus si solum partes obtu lissent se paratas facere, nondū tamē actualiter fecerunt, vi de Ale. consi., cccc xxix. in ij. col. ad fi. & seq. et consi. lxxj. vol. v. & vide omnino latius de materia istius auth. Perus. in c. ex ratione. in iij. colum. & seq. extra de appel. vbi Fel. vide etiam Mathes. nor. xxij.

a ¶ Prorogari tēpus. Quando ꝓ pactum cōtrahētiū posit ꝓ rogari instantia causæ appellationis, ad de quæ dixi in d. l. ꝓ perandū. & quæ no. doc. i c. venerabilis. de iud. & do. Ioā. in l. Seius. ad l. Falc. dixit, q̄ de iure Canonico nō solum ꝓ cōpromissū, vt hic: sed etiā per pactū posit prorogari. in Cle. quādiu. de appel. & q̄d dictū est §. prox. auth. vbi scripsi. & no. Bald. in d. l. properandū. in ij. col. & ibi Bar. Quid aūt si lata sententia & appellatione interposita, victus cōpromissit de causa principali, non de causa appellatiōis, an currat tempus: Vid nota. Bal. quod nō, in leg. eos. §. apostolos. in fi. §. de app. Quid autem, si pendente cōpromisso appellatio nis, vult soluere pœnam cōpromissi, & reuertiad appellatiōnē: vel similiter lato laudo. Dic q̄d pōt secundū glosin. cle. quandiu. & Bal. in d. §. apostolos. et hoc quod intelligitur in arbitro, secus in arbitratore. Et quando partes possint prorogare tempus appellationis, vide Cyn. in auth. ei qui. ad fi. supra eodem. & Bal. in l. Centurio. ad fi. §. de vul. et pu. et in auth. hodie. cū fi. §. de appe. scripsi post Mod. in d. l. ij. in iij. char. de test. tut.

b ✠P. PAV. P. ¶ Compromissum sic. Vide omnino de veritate istius Alex. in l. properandum. in prin. in iij. colum. C. de iudi. Mathei. no. xxij. de quo supra in princ. de instantia autem causæ principalis an possit prorogari, & quid si lata sententia de consensu partium tempus non currere, vid ad Bar. in l. properandum. in princi. C. de iudi. Item sicut potest instantia causæ appel. suspendi, ita potest prorogari, vide Feli. quod sic, in c. de ratiōē. extra de app. post princip. ibi etiam quod opus quod taliter prorogans vel suspendens habeat speciale mandatum. Item quod instantia causæ. prine. et prorogari vel suspendi possit per compromissum, tenet Barba. in c. de causis. i j. co. de offi. dele.

c ¶ Item si appellatione. Vide Bar. in l. j. ff. de libe. dimiss. Et adde quod tempus fatale non currit impedito, propter inimicitias capitales fal uo nisi potuerit ꝑ iu dicē imperrare tolli impedimentum q̄d quandoque fieri potest iuxta no. in l. de nunciatio, supra, de his qui ad eccle. cōfu. Et ita tenet Bal. & post eum Imo. ar gu. istius tex. in l. q. hus diebus. in prin. ff. de cond. & demō. Quāto tempore debet esse impeditus & primo anno, vt habeat secūdum, vide quod dixi infra, in auth. ei qui. in apostilla magna. vide i bi Bald. & Ange. & doc. in l. si ita stipulatus essem abs te. & verb. obli. Vide gl. in ca. fi electio. de elect. in vj.

✠P. PAV. P.

d ¶ Impeditus. Vide Ang. cōsi. clxxx vi. sc. i ꝑsupposita quę.

e ¶ Stet per iudicē. Se cundū gl. in auth. d app. ij. an hæc. & in l. j. & ibi per doct. ff. quando app. fit. videtur tenere quod non sit opus restitutione: imo ipso iure tempora nō currūt. contra gl. hic, quā videtur sequi Bart. & male. Et adde quod habetur per glo. & doct. in l. arbitrio. §. cuius dolo. ff. d. do. & q̄d dixi in l. fin. in pri. §. d tēp. i teg. resti. & Bar. i l. j. §. dies quan do appellā. sit. Quid in tempore in stantiæ principalis, dicit Bal. in d. l. properandum. §. finautem. C. de iud. et hic Adde Cano. in c. ex ratiōe. de app. & cō tra Bartol. tenet hic Bal. in d. authē. at q̄ semel. in fi. de prob. quod si fiat per iudicem, q̄ testes non recipiantur, tūc debet suppleri dilatio. Et de hac materia plene per do. Ant. in c. ex ratione. de appel. & per Imo. in l. fi. in iij. columna ff. de re iudi. et per domi. Anto. in c. i. de iud.

✠P. PAV. P.

f ¶ Currat tēpus. Vide Alexā. cō si. cccc xxxix. Pau. de Cast. consi. xxij. in ij. colum. Anto. de But. consi. lxiij. circa fi. vide supra eod. Authen. ei qui.

g ¶ Sed aduerte. Limita vt per Barto. in leg. ita demum, supra de procur. vbi Alexan.

h ¶ Properandum. Vide glo. et Bal. in l. properandum. §. siue autem vtraque & vide ibi apostil.

i ¶ De temporibus. No. hic de temporibus omnibus appellatiōis vide Bar. in l. j. ff. de lib. dimis. Bar. in l. ij. §. eod. et auth. ei qui. §. eo. in prin.

restituī. Ratio, quia ibi licet pereat instā c tia nō perit ius partis: sed in tēpore appel lationis perit instātia & ius partis: merito restituit. † Vltimo quærit gl. quid si fuit impeditus per tertium. Dic vt in gl. & hic per Azo. in summa.

2 ☞ *Tempus appellationis interponendæ, hodie est x. dierum.*

3 *Tēpus petēdorū & cōcedendorū apostolorū est xxx. dierū.*

4 *Tempus proponendæ querelæ, de iudice qui appellationem recipit & apostolos non dat.*

5 *Tempus comparendi coram iudice ad quem, & ad prosequendum apostolos & acta primæ causæ.*

6 *Tempus inchoandæ processum super appellatione.*

7 *Tempus appellationis exercendæ & finiendæ.*

1 SEd lis quæ. No. † q̄ in causis q̄ dicunt examinari. etiā in cōsistorio principis nō currit tēpus. quod est verū, si fuerit notū principi: vt hic in glo. tua dicitur. Vltimò, videamus de tēporibus istis quæ dantur in causa appellatiōis. circa quod est sciendū q̄ multa sunt tēpora †. Quoddā est tēpus appellationis facīdæ, seu interponendæ, & illud erat olim biduū, vel triduum: hodie decendiū vt §. ti. tu. j. l. eos. & auth. hodie. † Item, erat tēpus petendorū & concedendorū apostolorū: & illud erat xxx. dierū: & illud hodie nō est immutatū. §. ti. j. l. eos. circa fi. & ff. de li. dimiss. l. j. † Itē erat aliud tēpus proponēdæ querelæ de iudice q̄ appellationē nō recipit, & apostolos nō dat, vt §. ti. j. l. si appellationē. † Itē est aliud tēps, q̄d daī ad cōparēdū corā iudice ad quē appellaī, & ad pn tādū apl'os, & acta prīæ causæ. Et istud tē pus erat olī duobus modis. Q̄nq̄ statuebaī tps arbitrio iudicis §. ti. j. l. ꝑfes. ꝑuiciq: & ibi no. & i istis tꝑoribus nihil est hodie imutatū. Q̄nq̄ statuebaī tps a l. ad iducendū appellationē: vt l. i offerēdis. §. ti. j. et §. e. l. fi. §. i his. † Itē est tps inchoādi ꝓcessum sup appellatiōe: vt vidistis i l. ij. & fi. §. e. §. † Itē e tps appellatiōis exercēdæ, et finiendæ: de quo vidistis in l. fi. §. illud. Ista tpa hodie sūt murata, ēt ad ista daī annus hodie, & ex cā bienniū, vt i auth. ei q. Q̄nq̄ daī maiora tpa ex cā: vt in auth. si tñ. & i auth. itē si appellatiōe. Sed in cā q̄ debet examinari in consistorio principis, tēpus non currit: vt hac auth.

2 ☞ *Appellatione pendēte, nil debet innouari per iudicem à quo est appellatum. Et in causa appellationis ab interlocutoria, iudicatur ex primis actis. num. 3.*

4 *Capitulum nouum dicitur quod actionem vel exceptionē proposita non respicit, nec coadiuuat.*

5 *Causa appellationis mota, non possunt testes produci super eisdē capitulis, super quibus iam fuerunt recepti. Et super nouis articulis respicientibus actionē primam produci possunt. nume. 6.*

✠P. PAV. P.

Et ibi cur post apertura testiū nō admittatur probatio. nu. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Per hanc. Ista l. nō habet locum in appellatione ab interlocutoria, secūdū Bal. in addi. Spe. facit cle. fi. de app. & cle. j. de re iud. in versi. sententias. Bar. videtur sentire contrarium in l. eius qui. ff. de appel. recī. Et ad intellectum vide Lud. in l. admonendi. in iiij. charta. & quod ibi dixi. ff. de iureiuran. & adde quod no. Bal. in l. generaliter. §. j. de reb. credi. & nota bene quod dicit Bald. in l. iniutus. in vl. col. ſ. de procu. ¶ a licet ius commune, vel ſtatutum dicat, q̄ in cauſa nullitatis vel appel. non poſſint recipi nouæ probationes: iſtud intelligitur, niſi de nouo emergant ipſe dicit conſuliſſe: quod reputat valde not. & no. q̄ iſta l. habet locum tē in cauſa nullitatis, ſicut appel. vt no. Bald. in l. j. §. quāprouo. in pe. colū. in ver. iuxta prædicta quæro. Item adde q̄ in cauſa appel. deduci acceſſoria poſſunt quę non fuerunt deducta, ſecundū gloſ. in d. §. de illo. in aut. de his q̄ ingrediūtur ad ap. in ver. occur. & videt tex. in l. am pliorē. in verſi. in reſtatorijs, de app. Et ad intellec. huius vi de Inn. & in d. c. conſti. el ij. de app. & vide ad hanc l. Bald. in l. ita demū. C. de p̄cu. limita ſin. iſtā l. p glo. in c. ad audiētiā de reſcri. habere locum tantū in probationibus, quas non potuit primo p̄ducere. ſecus ſi primo potuiſſet producere & ibi ſumme no. illam glo. Ant. de Būñacit gl. ſi. in c. paſtoralis. de excc. & b vide Ang. de are. ſi l. admouēdi. de iureiu. ↠ P. FAV. P.

¶ Limita reg. huius j. vt procedat ſolum in petitione coram primo iudice: ſecus ſi ius petēs. vide Fel. in c. ſignificaueruntin iij. col. ad fi. extra de appel. Item limita ſolum procedere in his q̄ quibus pars c non fuit negligēs in prima inſtantia, ſed forte non produxit ratione ignorantiæ vel iuſti impedimenti. Ita Ant. de ad audientiā. el. ij. extra de reſcri. & imo nō pro 4 cederet in his q̄ pars d malitioſe diſtuliſſet ſecundum Panor. in c. j. extra, de except. Io. And. & Hoſti. in c. cū inter. extra, de excep. ſuper quibus dictis vide Feli. oſno cōcludentē contrariū in c. ad audiētiā. el ij. in ver. omiſſum. extra, de reſcri. & in c. inter monaſterium. in vij. colū. extra, de re iud. ver. non deductis. Item limita vt non procedat in his quæ opponuntur ante litē cōteſtatam lita demū. & ibi nota. C. de p̄cur. facit quod dicit Bal. per illum text. in l. is qui ſe obtulit. in fi. ff. de rei vē. vide Alexan. conſi. xxxiij. in iij. volu. & q̄ etiam iſta reg. procedat in tortura omiſſa in cauſa principali, & poſſit etiam peti in cauſa app. vide Io. de dama. conſi. j. ad fi. cū addi. Bal. in fine non habet locū in appellatione ab executione, vel in alia interlocutoria. vide Ioan. de dama, conſilio xxvj. in pe. col. vide text. in d. c.

Er hanc. [a] Iſta eſt notabilis
tur in tres partes. Primò permittit non propoſitum proponi. Secundò nō reprobatum probari. Tertiò rationē aſsignat. Secunda ibi: ſed & ſi qua. Tertia ibi: quo exercitatis. Breuiter dicit,
† In cauſa appellationis licet vtrīq; parti non propoſitum proponere: & nō probatum probare, ſi actionem antiquā reſpiciat: aliàs ſecus. hoc dicit. Opp. & videtur † q̄ poſt appellationem nil innouetur: vt ſ. tit. j. l. appellatione. ff. nil. no. app. penden. l. j. Gloſ. dicit, fallit hic. Tu dic q̄ nil debet innouari appellatione pēdēte: ſcilicet per iudicem, à quo eſt appellatū: ſed per iudicem, ad quē appellatum eſt, nihil prohibet. †Secundò opp. extra, eo. c. appellanti. in Cle. Sol. Ibi loquitur, qñ quis appellat ab interlocutoria, quo caſu debet iudicari ex primis actis: hic quādo appellatur à diffinitiua. Ratio, quia quādo appellat ab interlocutoria, nō appellat tantùm ab iniquitate ſententię, quātū à grauamine ſibi illato per iudicem. Et ideo dicit Decretalis, q̄ in cauſa appellationis ab interlocutoria debet inſeri iuſta cauſa grauaminis & c. de appel. c. j. lib. vj. Sed iudex non potuit grauare partē, niſi ex primis actis: meritò nouæ probatiōes non admittūtur. Ideo dicerem q̄ per ſtatuta terrarum, in quibus quandoq; cōſtituuntur aliqui officiales. qui vocātur exgrauatores, [b] q̄ tales officiales non poſſunt nouas probationes recipere? quia non ſunt poſiti niſi ad tollendum grauamē. reſpectu iudicis loquor, vt habuiſtis ſ. tit. j. l. eos. Opp. tertiò extra, de teſt. c. fraternitatis. vbi dicitur totum contrariū huius l. quod ſup̄ nouo capitulo poſſunt admitti nouæ probationes, nō ſuper antiquo. Dicunt quidā, vt hic tāgitur in primā gl. magna, in fi. q̄ aliud eſt de iure Ca no. [c] aliud de iure ciuili. Vel dic, q̄ ibi appellat nouum capitulū, nouā aſſertionē, quæ tamē reſpiciat actionē propoſitā. & ſic cōcordat cum iſta. Hoc ſatis placet, vt j. dicam. Venio ad quæſtiōes & quero primò, hic dicit, quod nō ad nouū ca. &c. Pro declaratione l. † quero quod dicatur nouū capitulū [d] & quod antiquū. In hoc ſunt multæ opi. Nam quidā nouum capitulū, & antiquū recipiunt ex tēpore, quidam ex re, quidā ex cauſa. Ex tempore, quia nouum capitulū dicit, ius nouiter acquiſitū: antiquum, ius quod competit tēpore primæ cauſæ. Et addunt iſti q̄ illud ius nouiter acquiſitū, in cauſa prima poterat proponi, in ſecunda non. qđ gl. non placet. & vide gl. Iſta opi. meritò nō placet gl. Nam ſi ius acquiritur de nouo, ex cauſa de præterito: & tūc poteſt deduci in primo iudicio: & eadem ratione in cā appellations, vt habetur in l. æquiſſimus. §. itē ſciendū. ff. de æquil. edi. & l. ſi rē. in fi. ff. de pig. act. & l. ſi mandauero. la picola. ff. mā da. Si verò oritur ex cauſa noua: tunc nō poteſt deduci in iudicio primo, nec in iudicio appellationis: vt l. non poteſt. ſ. de iudic. & ideo iſta lect. quę permittit iſtud nouū capitulū produci in cauſa appellationis, non eſt in cauſa prima: nō bene facit. Poteſt tamen hæc lectura aliter intelligi, vt illud qđ dicit, ſed ante poteſt, & c. nō intelligatur ante, hoc eſt, in primo iudicio: ſed intelligaſ ante, ſcilicet ius quæſitum. quaſi dicat, ius ante quæſitū poteſt in cauſa appellationis produci: ius poſtea quæſitū, non. Et iſto modo poteſt ſuſtineri iſta lectura, vt j. dicā. Alij intelligūt nouum capitulū, & antiquū ex re: vt puta, in primo iudicio petebā bouē, in cauſa appellationis volo petere equū. Vel ex parte rei primò excipiebat de boue, nūc excipit de equo: & iſtud dicatur nouū capitulū, quaſi de re noua. Sed ſi ſuper eadē re volo ius meū fundare ex nouis probationibus, poſſum. Et iſtam lectūrā tenet hic gl. quæ lect. an ſit vera, dicā j. Alij dicunt nouum capitulum ex cauſa, & in cā appellationis poſſum producere nouas probationes, quæ tēdūt ad probadū illā cauſam, quæ in primo iudicio fuit deducta. Secus ſi cauſa variaretur: qa tunc dīceretur nouū capitulū: vt ſi primo dicebā furtū, nunc dico violentiam. Hoc nō placet gl. Cū enim reſpiciat eā dem rē, videt pertinere ad capitulū antiquum. Ita dicit glo. & tenet opi. ſecundā. Hoc non videtur verum. nam ſecundū veram opi. quē tenent omnes de iure nouo, & etiā de iure antiquo, poſt lit. conteſt. nō licet actionem mutare: vt l. edita actio. ſ. de eden. & auſ. qui ſemel. ſ. quo. & quan. iud. Sed ſecundū iſtā opi. induceretur mutatio actionis: ergo &c. Sed ſuſtinendo gl. poſſem[9] dicere, ſicut in primo iudicio admitteret cumulatio, [e] vt no. ī d. l. edita actio. ita eadē ratione in cauſa appellationis. Ad qđ reſpondeo, q̄ qñ fit cumulatio diuerſarū actionū, oportet q̄ fiat per nouū libellū: & ſic erit noua inſtātia: vt no. in l. non eſt nouū. de act. emp. Et ſic licet fortè iſte nouus libellus poſsit dari corā iudice appellationis: tñ hoc nō pertinet ad cōfirmādā vel infirmādā ſniam primā, ſed ad nouā ſententiā cōſequendā. vnde iſta opi. non videt vſquequaq; vera. Alij, vt Iac. de Are. [f] dicunt q̄ illud videtur nouū capitulū, quādo ſententia lata ſuper primo, ſuper eo, quod de nouo proponitur, non parit exceptionem rei iudicatæ. Sed ſi pareret exceptionē rei iudicatæ, dicitur ex nouo capitulo pēdere. l. & an eandē. ſ. actiones. ff. de excep. rei iud. Et eſt ratio, dicit ipſe, q̄ quando ſententia prima parit exceptionē rei iudicatæ in eo quod ſecūdo ꝓponitur lex, ſubuenit appellanti: quia ſibi parat præiudiciū, qđ non eſt neceſſe, qñ rei iudicatæ exceptio non paratur. Ita dicit Iac. licet iſtud dictū ſit ſatis rationabile, tñ nō eſt verū: quia ego reperio q̄ in iudicio cauſæ principalis, noua cā pōt allegari, in qua ſententia lata nō parat ꝓiudiciū. f

Hoc

not. hic per no. q. do. Bart. in l. Iulianus. in fi. ibi: ſed quid ſi condemnatus. de condi. & demon. quam indecīſam reliquit.

a ↠ P. PAV. P. ¶ Ex antiquis capitulis. Qño aliqđ dicaſ depēdere ex alio, Vide Are. p. illū tex. in l. ſi qs hæres. in pr. in iij. vol. ff. de acquir. hēd.

b ¶ Nouæ probationes. Vtrū in cauſa appellationis poſſunt produci noui teſtes, & ſi repetantur poſſunt iterū iurare. Text. eſt no. q̄ ſic, in fi. extra de teſt. & qđ no. gl. in c. ſi. ſ. de teſti. Facit l. qui bona. §. ſi quis ſtipulaturus cum ibi no. ff. de dāinfe. & vide quæ dixi in j. repe. ff. de q̄ſtio. ſed Bal. in auth. hoc ſacramentum. ſ. de iura calū. tenet q̄ non requiratur nouū iuramentum, nec noua citatio. contra tenet in l. ſi. vlt. col. ſ. de teſt. & hic primā gl. in vl. co. et quādo ſūt nouæ probationes, quæ ſit forma ſententiæ in cauſa appellationis, vide p. Spe. in titu. de ſen. diſt. & interlocutoria. §. nūc tranſeamus. verſicu. quia talis. & vide qđ no. Bal. in l. ſ. in j. co. ſ. de eden. et Bal. in l. eos. in princip. ſ. ti. j. Abb. in c. fraternitatis. de teſt. quod ſi teſtis producitur ſuper talibus actis, quæ poterant ſub primis cō prehendi, tunc nō vitiat: aliàs ſecus. Bal. in l. hæredes palam. §. ſed ſi notā. in fi. col ligit ibi ar. ad teſtes qñ repetunt & vt declarent, non debent iurare.

c ¶ Tenet ibi gl. Hoc limitant aliqui. retu li poſt Bart. in auth. qui ſemel. in iij. col. ſ. de probat. ſecūdum Iac. de Bel. & Bald. ī c. j. quid ſit inueſtitura & vide Bar. & in authen. qui ſemel. in prin. & c. c

↠ P. PAV. P.

d ¶ Quando prouocare. Adde circa iſtam rub. quod licet quando ſententia eſt nulla non ſit neceſſe appellari, vt per totum iſtum titu. potest tamen appellari a ſententia nulla, et talis ap. eſt nullius vtilitatis vt plus oparet, ſi ille cōtra quem eſt lata velit ſe tueri quādo conueniuntur ex ſententia dicendo eā nullā, vide Com. cō. xliij. incī. ab arbitra li ſententia. in ij. col.

e ¶ Latam ſententiā. vide do. Abb. in ca. inter monaſterium. vbi tenet opi. Bart. licet do. Anto. cōtra. Vide quæ dixi pridie in conſulendo in quadā cauſa Senis. Andr. Barba.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Latam ſententiā. Circa materiā huius l. vide Alex. conſi. xxxiij. incipi. viſo themate. adfi. & an iſta reg. procedat ſiue in eadem inſtantia ſiue in diuerſa, vide Franc. conſi. lxxiij. in ij. & ij. co. Fel. in ca. inter monaſterium. in vij. colum. & de pluribus ſeq. vſque ad fin. extra, de re iudi. & aduerte quod ſunt ibi tres columnæ ſcriptæ per errorem.

Hoc probo per l. ſi rem. §. fi. ff. de pig. act. cōiuncta. l. ſi mater. §. cod. de exce. rei iud.

Quid ergo dicemus? Breuiter ex parte actoris omnis articulus, & omnis actio vel intentio, quæ caſum vel actionē propoſitā reſpicit, vel coadiuuat, dicit̄ pendere ex antiqs capitulis [a] & illis cōtīctis, ad mittentur illæ nouæ probationes. Si verò actionē propoſitam non reſpicit, nec coadiuuat: tunc dicitur nouum capitulū. Idem dico ex parte rei: omnis exceptio, quæ actionem propoſitam reſpicit, dicit pendere ex veteribus: ſi actionem non reſpicit, dicam nouum capitulum. Et ſecundum modū iſtum poſſunt itelligi omnes opi. quæ ſunt hic. Probatur iſta opin. in l. vlti. ff. q̄ cumeo. & in l. Aemilius. ff. de mi no. vbi ſententia prima in cauſa appellationis poteſt confirmari ex nouis allegationibus, & nouis probationibus. Secūdo eſt videndum: † hic dicitur q̄ in cauſa appellationis poſſunt fieri nouæ probationes. Quæro vtrum iſtæ nouæ probationes [b] poſsint fieri per teſtes. Et videtur q̄ ſic: vt hic, & l. eos. §. j. ſ. tit. j. In contrarium videtur in auth. de teſti. §. quoniā verò. vbi dicitur, q̄ poſt didicita teſtificata non poſſunt de nouo produci teſtes. Quidam dicunt, q̄ iſtæ leges corrigūtur per illam auth. et ſic nō poſſet ibi fieri probatio per teſtes. Alij dicūt q̄ illa auth. loquitur in cā principali: ſed in cauſa appellationis poſſunt de nouo teſtes recīpi, etiam ſuper eiſdem capitulis. Et iſtud tenet ibi gloſ. [c] & iſtud Vltramō. etiam tenent. Iſtud cōmuniter tenent docto. noſtri. Nec obſtat. §. quoniam verò. Nam debetis ſcire, q̄ duplex eſt ratio, quare poſt aperturā teſtium nō admittatur probatio. Primo timore ſubornationis. Secundo propter identitatē inſtantiæ. Nam in alia inſtātia poſſunt recipi: vt l. vlti. ſ. de teſti. Sed cauſa appellationis eſt alia inſtātia à prima: vt l. ita demū. & ibi no. ſupra de proc. ergo &c. Vi detis domini, tex. iuris canonici dicit dīrecto contrarium in c. fraternitatis. extra, de teſtib. & iō ſtarē illi decretali, vt dicamus ſic. Aut teſtes producūtur ſuper eiſdē capitulis, ſuper quibus iam fuerūt recepti: et nō pñt recipi: quia ſubeſt timor ſubornatiōis, ſicut in cauſa prima. Aut [†] qs vult recipere ſuper nouis artículis reſpicientibus actionē primā: & tūc poteſt. Ita loquitur hic, & l. eos. §. j. ſupra ti. j. & in l. ín offerendis. in fi. Nō obſtat quod dicit, & ex alia ī ſtantia: quia fateor q̄ in alia inſtantia pñt recipi volente parte. Ita loquiť, vlti. ſ. de teſti. non aūt ea inuita, & ſi cloquitur q̄ ſtio noſtra. Vel aliter, ibi loquitur, quādo teſtes fuerunt examinati coram arbitro: hic quando fuerūt examinati coram iudice. Quo caſu illa lex non habet locū, et te

Item de iſta materia quomodo & quando ſententia contra ſententiā ſit nulla, vide Ant. conſi. xxvij. incī. in dei nomine amen, viſis præſentibus in j. co lū. ante fi. & ſequen. an autem ſententia contra notarium ſit ipſo iure nulla vide omnino Fel. in c. quoniam contra falſam. in xij. co. de proba. & inci. in ter cæteras. in ij. char. verſi. ſexta declaratio. de re iud. Peruſi. n repet. c. dilecto. de app. ¶ vide in eius tabula in q. liij. quid autem ſi eſſet notorie iniuſta, vide omnino Fel. in c. inter cæteras. in pen. & vlt. colum. vbi tū refert Peru. in d. c. dile. in lv. q. tenere contrariū eius q̄ dicit eſſe Imol. bene aduerte & vide late Paul. de liaz. in v. q̄ō. inci. in xpi noſe. an ſniā reddatur nulla qñ notorie conſtat de eius iniqtate et iniuſtitia. vide Cur. conſil. lix. in ix. col. Barb. conſi. j. ſ ij. vol. in ij. co. Fel. in c. quoniā cōtra falſā. in iij. char. ver. fallit ſecundo. extra de p̄batio. & quādo ē notorie iniqua, an ſit nulla. & q̄ ſecus ſit qñ eſt manifeſte iniuſta, vide Bar. ī c. ſi qñ de offi. delega. in j. co lū. quid aūt de ſniala ta ex cā falſa, an ſit nulla, vide late Ale. in l. qui roma. §. duo fratres. ī x. co. et vij. char. de ver. oblig. in l. ſi in ad quē. de acq. hære. Fel. in c. ſiter cæteras in q. co. ver. ſecūda conclu. extra de re. iu. Barba. conſil. xxxviij. vol. iij. col. penul. qui loquitur ī laudo. Item q̄ regu. huius l. p̄cedat etiā ſi de cōſenſu partiū ſe ratur ſecūda ſniа, vide de laſ. in l. ſi diuerſa. ī vl. co. C. de tranſ. Itē vide in materia q̄ ſē tētia cōtra ſniam nō valeat, & quia ſecus ſi cōtra iuramentum vel trāſactionē. laſ. ī l. nam & poſtea. §. ſi dānetur. in vl. co. ff. de iureiur. & ibi ad ſi nē limitat reg. nō p̄cedere quando ſunt lapſi xxx. anni a tempore primæ ſniæ añ ſecūdam, & de ſniа lata p̄tales teſtes, p̄ batū fuit ſi nō, p̄bauit an ſit nulla: vide Are. ī l. ſi is ad quē. ī vl. char. an aūt ſniа lata contra tenorem inſtrī ſup̄ quo fundatur, ſit nulla ſi cāter cæteras. extra de re iud. Item de materia an ſniа cōtra ſniā ſit nulla ſi diuerſa ſubſtātia, vide etiam late Barb. cōſ. v. vol. iiij. ¶ Nulla. Et ſi ſit lata ex cōſenſu p̄tiū ſecūda ſniа, ſecundū glo. & ibi Barto. in l. ſi diuerſa. ſ. de trāſac. & ibi vide per Bal. qđ ſ arbitro, & arbitra tore, & quod notat Bartol. in lege. acta. ff. de re iudi. Item i-

d *Quando prouo[a]. nō eſt neceſſe. Rubr.*

Continua vt in gloſſa.

2 *¶ Si ex diuerſis inſtantijs ſequuntur diuerſæ ſententia, ſua let ultima.*

3 *Sententia lata contra iuſiurandum nulet.*

4 *Si ſeratur ſecunda ſententia etiam concordans cū prima, à qua non fuit appellatum, non valet.*

5 *Si pars, quæ ſcit ſententiam eſſe latam pro ſe: petit iterum iudicari, & iudicatur contra ſe: non valet ſecunda ſentētia.*

6 *Si egi contra Titium, & Iuuenibus, poſtea agit procurator meus, & obtinuit, quæ ſententia nalent.*

7 *Appellans à ſententia nulla ex defectu conſenſus eam confirmat.*

8 *An procedat talis libellus, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appello.*

9 *An iudex appellationis pronunciando male appellatum, cō firmet ſententiam nullam.*

10 *Non poteſt iterum, quæro de nullitate, cum ſemel eſt ſuper ea iudicatum, & quæſitum.*

11 *Si in cauſa appellationis non fuit dictum, neque quæſitū de nullitate: poterit de nullitate poſtea dici.*

12 *De nullitate ſententiæ poteſt quæri duobus modis, ſ. per exceptionem. & principalem petitionem.*

13 *Succumbens in exceptione nullitatis, non prohibetur poſtea ordinarie agere de nullitate per viam principalis petitionis.*

14 *Quando principaliter petitur ſententia pronunciari nulla, agitur officio iudicis.*

15 *De nullitate debet agi coram eodem iudice, qui iudicauit: et quando coram ſuperiore.*

16 *Si datur libellus ſuper nullitate, nec probat ille, qui agit, poteſt iudex nullitatis confirmare ſententiam.*

17 *Et nouas probationes, & allegationes audire.*

18 *Et omnia intentata prætextu illius ſententiæ reuocare.*

19 *Succumbens in una cauſa nullitatis, non poteſt poſtea aliam proſequi, quando ſententia fuit dicta ſimpliciter.*

20 *Victor poteſt principaliter agendo petere ſententiam confirmari.*

21 *Sententiam latam poteſt iudex confirmare, quando in prima ſententia non eſſet expreſſus error.*

EEX I.

e f Latam ſententiam. Breuiter dicit: Sententia cōtra ſententiam lata, † eſt ipſo iure nulla [f] & appellare non eſt neceſſe. hoc dicit. Primò, quæro exemplū huius legis. Gloſſ-

ſtam legem intellige ſecundum Baldum nota. hic quando in prima ſententia fuit appoſita exceptio rei iudicatæ, & probata valet de prima ſententia, alias ſecunda ſententia teneret. quod no. Item prædicta fallunt in interlocutoria: quæ licet alias non poſsit corrigi: tamen ex cōſenſu partium, vt not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bal.in d.l.si diuersa. Et adde Bald.in l. si post sententiã. ff. de sentent. & ibi quid in arbitro: & quod consensu partium in hoc non operetur, tenet in l.j.ad fi. ff. sententi.rescin. non pos. & multos alios casus, in quibus valet sententia contra sententiã, ponit do. Anto.in c. inter monasteriũ.de re iud.& p Lu.in d.l. admonẽdi. Et an possint ferri duæ sententiæ ex eadẽ instantia, vel ex diuersis vide qđ dixi post Bar.in d.l. duobus.& qđ scripsi post Saly. in l.si causa.ff.de trãs.adde Paul.de Cast.cõsil. xvij.in iij.col.

P. P A V. P.

a ¶ Cum prima glos. Vide Are.in l.cum qui duobus.in j. co. de acqui.hære.

b ¶ Quæro ecce. Si ille, pro quo est lata sententia, petit pro se iterum iudicari, et contra ipsum fertur sententia, an valeat? bene facit tex. in l. amphorẽ.in prin. & quod ibi dixi post Bar.ff.titu.j.& vide qđ no.Bar.in l.post sententiã.in j.colum. de sen. adde vt per Fede. consil. ccxliij.

c ¶ Circa primã. vtrũ ille, q appellat a sententia nulla, illam cõfirmet, in l.si expressim. de oĩbus istis. & Bal.in l.si diuersa.in ij.col. de transact. & hic in ij.col.

d ¶ Circa secundam. An valeat libellus, si dico sententiã nullã, & si qua est, appello: per Bald.in l.i.C. de furt.& vide Bart.in l.cum &.C.si aduersus rẽ iudic.adde Oldra.consi.xij.

e ¶ Agi querela. Adde Bar.in l.penulti. in fiã.si aduer.rẽ iudi. & qđ possit iudex appellationis reformare sententiã, vide d.l.cũ apud.& qđ ibi dixi.iud.fol.

f ¶ Prosequi. Vtrum causa appellationis & nullitatis possint simul & semel prosequi, vide s. proximo. & Bar.in l.si expressim.adde Bal. consi. ccclxx.iij.lib.

g ¶ Circa tertiã. An hoc ex ẽsse facere poterit, vide istũ in fi.l. et hic adde Bal.in ij. col.adde. Ioã. And. post Spe.in addi.i §. ve aũt.vers.vbi aũt. vbi dicit Ia.de Are. dixisse iudicem appellationis debere sic pronũciare: dico sententiã nullã & appellationẽ ex abundãti interpositam.& ita etiã dicit do. noster Cy.in l.eos.ĩ.de ap.

ponit in rei vendicatione, vt qa primo fiat iudicatũ rẽ nõ esse meã: secundo rem meã esse.& vide glossam & doc. Moder. reprobãt istã gl. Nam sententiæ tenent, si possunt coadiuuari aliqua subdiuisione vt in §.gbus.ĩ.in prima constitutione. Sed istæ sententię possunt coadiuuari hoc modo: quia res tẽpore primę sententiæ nõ erat mea: tẽpore secundæ sententiæ erat mea: & sic nõ essent cõtrariæ sententiæ. Ista opi. non placet. Nam secundũ quod ego intelligo, hæc lex debet itelligi: quãdo ex eadem instantia sequũtur duæ sententiæ cõtrariæ: tũc non valet sentẽtia vltima. & ita loquitur hic, & ideo rei vendicatione optimè procedit exemplum glo. propositum. †Sed si ex diuersis instãtijs sequerentur diuersæ sentẽtię, optimè valeret vltima: vt d.l. duobus. de exceptio. rei iud. & habuistis no. si plures vna sententia.l.j. Vlterius quęro quæ est ratio q secunda sententia non valet. Dicit quidam q prima sententia facit ius: ergo secunda sentẽtia videtur lata cõtra ius. Ista est falsa secundum gl. quia non est expressus error in sniã. Præterea extra gl. sentẽtia lata contra ius nõ redactũ in corpore iuris, non est ipso iure nulla: vt l.cũ prolatis. ff. de re iud. sed illa prima sniã nõ erat redacta in corpore iuris: ergo &c. Dicũt ergo alij, q ista est ratio, vt sit litium finis & in hoc resident glo. nostri. Certè non placet: quia eadem ratione sententia lata contra iuramentum nõ valeret: quod est falsum: vt j. dicam. Et eadem ratione sententia lata cõtra transactionẽ nõ valeret: qđ est falsum: vt l. elegãter. §. si quis post. ff. de condictio. indebi. cũ iusiurandũ. & transactio fuit introducta vt sit litium finis, sicut sentẽtia: vt l.j. ff. de iureiur. & s. de transactionibus. l. fratres. Quæ est ergo ratio? Dico sic. Lata sententia iudex functus est officio suo: vt de re iud. l. iudex. & s. de senten. l. post sententiam. Itẽ lata prima sentẽtia, perempta est prima instãtia: vt l. Græcè. §. post litẽ. ff. de fideiusso. & l.cũ apud. ff. iudic. solui. & s. de procur. l. inuitus. Vnde si fertur noua sententia, apparet q prima sine instãtia non præcedente libello, non præcedente contestatione neq; aliquo actu. ergo &c. vt suprà de senten. l. prolatam. Sed si renouaretur noua instãtia, valeret sententia, vt dictũ est suprà. His præmissis opp. ff. quę sententia sine appel. rescin. l.j. in princi. Sol. Ibi erat dubiũ, an esset iudicatũ: hic nõ. †Secũdo opp. de lnã postea. §. dãnetur. ff. de iureiurã. Gloss. dicit, aliud in iureiurãdo, aliud in sniã. Sed quæ est ratio? Dic qđ ratio est, q iurisiurandũ ordinatur ad sententiã, neq; perimit instãtiã. Potest enim iudex cõdẽnare ad illud qđ est iuratũ: & sic adhuc instãtia durat. Meritò si iudicat cõtra iusiurãdũ, valebit sniã: sed sentẽtia nõ ordinatur ad sentẽtã: sed instãtiã perimit, & illi instãtię finẽ imponit. Ita debet intelligi hic. Quærit glo. †quid si secunda sniã concordat cũ prima. Glos. videt hic tenere q valeat secunda. & vide glo. Docto. tenent cõtrariũ, qđ etiã teneo p rationẽ quã dixi suprà quia remanet secũ sententia lata sine instãtia. Præterea sicut trãsactio facta post sentẽtiã non valet, vt l. eleganter. §. si post rẽ. ff. de condi. indebi. eadẽ ratione sententia. Facit ad idẽ l. si quis ante. ff. de acqui. possẽ. Facit quod dicimus, q quis nõ potest decedere cum duobus testamentis: eadẽ ratione eadẽ lis, & idẽ dubiũ nõ põt habere duas sententias, quæ imponerẽt finẽ. Illa tñ est tutissima ratio: quia instãtia est perẽpta. Et per illam rationem mihi nõ placet distinctio Gul. An prima sententia sit condemnatoria, vel absolutoria: quia est eadẽ ratio. †Quæro, quid si pars, quæ scit sententiam esse latã pro se, petit iterum iudicari, & iudicatur contra se; an valeat? glos. in c. inter monasterium. extra, de re iudi. videtur tenere q valeat, & imputet sibi, qui hoc petit. Contrarium puto. Nam nõ potest consensu partium iuris solennitas tolli, q non detur libellus, non cõtestetur lis, vel similia: vt vidistis in auc. offeratur. de lit. contest. Sed vt dixi, ista sententia reperitur data, instantia nõ precedente. ergo &c. Quæro, eccę ego tẽgi contra Titium, & succubui: postea agit procurator meus, & obtinuit, quæ sententia valet: Respondeo, ex prædictis apparet, si quidem procurator egit intentãdo, alias inchoãdo nouã instantiam valet secũda sentẽtia etiã prima: sed si egit super prima instãtia, erit secũda sententia ipso iure nulla: quia instantia perempta est, vt dixi §. Venio ad aliam materiam, quæ tractatur hic ad explicandum glos. sunt formandæ tres quæstiones. †Prima, vtrum ille, qui appellat à sententia nulla, eam confirmet. Secũdo, vtrũ proceda t talis libellus, dico sententiã nullam, & si qua est, appello. Tertia, an iudex pronuncians malè appellatum, videatur confirmare primã sentẽtiam nullam. Et hæc omnia tractat hic gl. quam vide. Circa primam partem, est clara responsio. Aut enim sententia est nulla, ex defectu cõsensus: & per appellationem confirmatur: vt l.iij.§. j. ff. rẽ rat. ha. Aut est nulla per alium defectũ: & per aliam appellationem non confirmatur: vt l. si expressim. ff. de appel.

d Circa secũdam, †an valeat talis appellatio: dico sententiam nullam, &, si qua est, appello. reperio Innoc. variantem: nam in c. dilecto. extra de app. dubitat in c. constitutus. de in integ. rest. hoc asserit pro cõstanti, q procedit iste libellus, & q sup vtroq; tã super nullitate, quã sup iniquitate admittentur probationes simul & semel. Nec obstat, si dicis, imo debet eligere: vt l. q in hæredem. §. eligere. ff. de tribu. & s. de fur. l.j. Ratio: quia illud est verũ qñ actor est certus. Sed ibi actor est incertus: nescit enim qualiter super nullitate probabit. Ista sua opi. videtur mihi cõtra casum s. de inoffi. test. l. cõtra maiores. vbi donec pendet iudicium nullitatis, non potest agi querela inofficiosi: & hoc ratione contrarietatis. Quid ergo dicemus? Breuiter dico sic: Aut qs dicit sententiã in vno capitulo iustã: & in alio iniquã & potest: vt l. Carmelia. de iure pat. & fami. erci. l. quędã mulier. Aut super eodem capitulo dicit nullam, & si qua est, appellat: & dico q etiam tunc talis libellus procedit. Casus est in d.c. cõstitutus. extra, de in integ. resti. & probatur in d.l. contra maiores. intelligendo vt j. dicam. An autem simul & semel possit vtranq; causam prosequi & dare probationes super vtraq;: Dicendum est quod si quidẽ causa appellationis, veniũt ex diuersis fontibus: verbi gratia, dico sententiam nullam ex defectu solennitatis, vel ex defectu iudicis, vel litigantis. Et eam dico iniquam respectu tenoris sententiæ: tunc in prosecutione non possum mihi contrarius esse. Quid enim repugnat, reum fore minorẽ, & ego probo de iure meo. Et ita potest intelligi opinio Innocẽ. quam communis cõsuetudo obseruat. Sed si causa appellationis, & nullitatis procedunt ex eisdem fontibus, ita quòd haberem necesse mihi contrariari in processu: tunc debet procedi super nullitate primò, & in appellatione tempus non curret, vt dicam in l. contra maiores. s. de inoffic. testa. Nã ibi prosequendo querelam non possum mitti in possessionem hæreditatis aditæ: & sic testamentum esset validum: vnde essem mihi cõtrarius. Consuetudo hoc obseruat: & istud teneatis. Circa tertiam, 8 † an iudex appellationis pronunciando male appellatum confirmat sententiam nullam gloss. distinguit, an iudex inserit causam, quare pronunciauit male appellatum: quia sententia nulla: & non confirmat eam. Secus si simpliciter, vt hic habetis. Contrariam gloss. habemus in lege, si expressim. ff. de appellationibus. Dynus. dicit quandoq;

¶ Nec obstat. Adde cle. j. de iudi. & vide mod. ĩ l.ij. expressim. & potissime in viij. char. cum precedenti. & cum Bart. hic sequitur Petr. de anchar. in dicta cle. j. & Baldus in lege. j. infra, ne liceat tertio prouo.

b ¶ Datur libellus. Et iuxta hic not. p Bar to. adde quod si corã iudice appellationis petitum est primam sententiam infirmari, si eam reperit confirmãdã, poterit cõfirmare: setiã hoc nõ petit ro. & econtra si petitum fuit eam cõfirmari, & reperitur infirmanda, potest infirmari: vt no. Inno. c. cum cõtingat. de offi. dele. & est casus in ca. oblatæ. de app. & qđ no. Bar. in l. cum aliud. in prĩci. iudi. fol. cũ Cyn. & Bar. in l. si expressim. in fin. de appel. Falle in casu, quem scripsi post Bar. ĩ. e. in l. fi. & vide ibi.

c ¶ Ité puto. Vtrum nullitate pendente posĩt innouari aliquid, ad hoc qđ no. Bal. in l. appellatione. in fi. ĩ. de appel. et Bart. in l. ij. §. si seruus. ff. de acqui. post. Adde tamẽ q nullitate pendente, & ẽt restitutione in integrũ præsumitur pro sententia: licet secus pendẽte appellatione: secundũ Spec. de proba. §. nũ. versi. negatiuã. cum seq. sequitur Imo. Anto. de Butr. in c. quoniam contra. & adde not. per Ange. & Imo. ĩ l. iij. §. cõdemnatũ. de re iudica. & ibi scripsi post Imol. & vide in l. iudex post quã. ff. de re iudica. adde qualiter intelligat nũ nouari &c. Federi. de Sen. consi. ccxxiij. Et an actu appellatione pendẽte, illa deserta confirmetur per Oldra. cõsi. ccxv. Et an q nõ est prosecutus appellationem, possit redire ad nullitatem, vide An. cõ. cclxvj.

P. P A V. P.

d ¶ Iudex nullitatis. Vide Alex. consilio ij. volumi. iij. ad fin.

e ¶ Si super rebus. Et vide quæ ibi habet ad hoc dictum ibi: sed tunc est videndũ. vide eum in l. j. ff. de re iudi.

f ¶ Iure nulla. Limita hoc non habere locum in iudice delegato: quia si fert sententiam contra ius partis: nõ valet ipso iure. Dictum est Hostien. in c. fin. de præbend. Item limita secundum Bart. in l. quãdoque sic. Aut ille, qui appellauit, sciebat sententiam nullam: & cõfirmabitur: vt hic. Secus si ignorabat, vt habetis hic ĩ gl. contraria. Et hanc opi. tangit Spe. ĩ tí. de sen. §. iuxta. Sed hæc opi. non est vera. Nã cõsensus partis non põt validare sententiam, vt valeat sententia: bene tamen posset facere q valeret vt pactũ: vt l. ij. §. cõmu. vtri. iud. Simile dicemus in testamẽtis. vt l. non dubiũ. §. de testa. licet gl. videtur aliud notare in l. j. §. qui pro sua iurisdi. sed malè, vt ibi dicã. Facit quod no. in l. si diuersas. §. de trãsac. Vel aliter dicit Dy. Aut in appellatione fuit dęductum de nullitate: & vt cõfirmare. Ita loquitur hic gl. alias secus: vt in gl. contraria. Et secundũ hoc malè dixit ista glo. in eo qđ dicit, maximè si appellatur, & c. Ista opi. nõ videtur vera, quia ĩ cã appellatiõis venit cã nullitatis, ẽt si non dicatur: vt d.l. quædã mulier. fami. erci. l. Carmelia Pia. de iure patro. Vnde alij se referũt ad processum, Aut quis est prosecutus causam nullitatis: aut non. Breuiter videtur mihi dicendũ, qñ sententia prima est nulla ipso iure, expresso errore in sentẽtia: & tũc iudex appellationis nõ potest cõfirmare: quia esset idem error in secũda sententia, qui erat in prima: vt l.j. §.j. ff. quæ sen. sine app. rescin. & dixi vobis de errore calculi. l.j. Si verò erat nulla, alia cã: & tunc si quidẽ iudex dicat simpliciter appellationem nõ tenere, & pronũciauit male appellatũ esse, nec ad ĩciat, bñ appellatũ, seu rite, seu iustè iudicatũ: tunc prima sentẽtia nullo modo videtur confirmari: quia eius verba hoc nõ sonãt: & verba sententiæ debẽt strictè intelligi, prout iacent: vt l.j. §. si plu. vna sen. et de li. cau. l. diuf. & l. si à te. de exce. rei iudi. & sic ista glo. dicit malè simpliciter. Sed si adĩceret iudex in sententia, pronũcio bene iudicatum & male appellatum: tũc bene videt cõfirmare sententiam, vt l. eos. §. de appel. †Sed an antequã ille, qui appellauit, prohibeatur postea dicere de nullitate? Rñd. si quidẽ dicit, dico sententiã nullã: & si qua est appello: prout ibi dicitur ĩ glo. vel causam nullitatis expressè ꝓsecutus est: tunc iterum de nullitate quæri nõ poterit, cũ semel sit iudicatum, & q̃stum, vt l.ij. §. si ex fal. instru. & de fi. instr. l. fi. † Sed si de hoc nõ fuisset dictũ, neq; positũ, poterit de nullitate postea dicere: arg. l. cũ qui. supra de inof. test. Et habes de hoc hodie casum in c.j. de re iu. ĩ cle. Nec obstat a si dicas, in appellatione venit nullitas, & si nõ exprimatur: quia dico q venit incidẽter: & ea quæ incidenter veniũt in vno iudicio, si plene non examinatur, nõ nocẽt in alio: vt l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iu. & l. sed si ante. ff. de excep. & no. in l. pe. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. Et ista sufficiunt circa nullitates, quæ veniũt in appellationibus. Videndũ est, quãdo de nullitate agitur principaliter. & est videdum qualiter practicatur hæc lex quomodo, & qua forma dicebat istã sententiã nullã. † Rñdeo, de nullitate sententiæ põt q̃ri duobus modis. Vno modo per modũ exceptionis oppositæ cõtra executionẽ: & iste modus videbatur intẽtatus hic. qđ apparet ex responsiõe Principis, dum dicit, cuius rei ꝓbationem, si promptam habetis. Nam, vt dixi vobis in l. fi. supra si ex fal. instru. exceptio nullitatis tũc impedit executionẽ, quando quis est paratus probare incõtinenti. lõ dixit hic Imperator, si promptã & c. quasi dicat, ista exceptio executionem nõ impediret. †Sed in ista exceptione, si reus succumberet, non prohiberetur postea ordinariè agere de nullitate: & eodem modo dico, si actor succumberet, non prohiberetur postea agere extraordinariè, & petere sententiam cõfirmari: vt l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. Secundo modo de nullitate cognoscitur, dato libello principaliter sup hoc. Et illos duos modos scilicet exceptionem, & principalẽ petitionem: ponit gl. ff. quæ senten. sine appella. rescin. l. j. circa prin. & secundũ hoc posset intelligi hæc lex. †Quæro ergo, quo iure agitur, quando principaliter petitur sententia ꝓ nũciari nulla? Inn. videtur dicere q officium iudicis. extra, de officio iudicis. c. vltimo. videtur probare ff. de ferijs. l.ij. §. j. & j. e. l. si pater tuus. & hac lege secundum istã lectũ. Quæro secundò, coram †quo iudice debeat agi de nullitate. Dic q corã ipso, qui iudicauit, vel coram superiore, secundum ea q̃ dixi supra quomodo. & quan. iud. l. si vt proponis. †Quæro, quid si datur libellus b super nullitate: nec probat ille qui agit, vtrũ iudex possit cõfirmare sententiã, vel debeat simpliciter conuentum absoluere ab illa petitione. Inn. in c. cũ contingat. extra, de offi. deleg. in gl. magna. dicit, q non potest confirmare sniam ego dico, q põt cõfirmare sniam, ẽt ex noua cã, † & põt nouas ꝓbationes, & nouas allegatiões audire: sicut ĩ cã appellatiõis. Hic est tex. si rectè inspiciat in l.j. §.j. q̃ sen. sine appel. rescin. † Item puto c q sicut iudex appellationis omnia intẽtata c pendente appellatione ex suo officio reducit in pristinum statum: vt l. chyrographis. §.j. ff. de admini. tuto. & ff. nil no. appen. per totum. Ita iudex nullitatis d potest omnia intentata p̃ textu illius sententiæ reuocare: vt l. absentem. j. de accu. Facit ad hoc extra de procu. c. ex insinuatione. & qđ ibi not. per Inno. † Quæro, vtrũ si prosecutus est vnã causam nullitatis, et succubuit: vtrũ posit postea prosequi aliam. Quidam dicunt q sic: vt supra. c. ex insinuatiõe. Mihi videtur dicẽdum, q causa nullitatis est finis causæ motæ super actione reali. Nam sicut dominium alterius rei non potest esse meum ex pluribus causis, diuersis temporibus concurrentibus: vt l. iij. §. ex pluribus. ff. de acquir. poss. Ita sententia nõ potest esse nulla, ex pluribus causis concurrẽtibus diuersis temporibus: quia quod est nullum, ex postfacto postea validari non potest: vt ff. de iniu. rup. & irri. test. l. nã & si. ver. post defectum. & ideo si quidem sententia fuit dicta simpliciter nulla, nec fuit expressa cã: licet tantum causam est prosecutus, præiudicatur sibi in omnibus. Secus si causam vnam tantũ expressit in libello: vt dicimus in reali: vt l. si mater. §. j. & l. et an eandem. § actĩ. de excep. rei iud.

Quæro, vtrũ † si quidem condẽnatus põt dicere sententiã nullã principaliter agẽdo: ita victor posset principaliter agendo petere sententiã cõfirmari. Doct. decretorũ dicũt qđ sic: et ha bẽt de hoc rubricã de confirma. vtil. vel inutili. q̃ statim sequit. post tit. de appel. & dicunt q sicut victus appellat: ita victor põt petere sententiam confirmari. Satis hoc puto æquum, vt victor petat sententiam confirmari, & victo contra victorem perpetuũ silentiũ imponi. Pro hoc videtur expressum: vt lite. penden. leg. fin. alias sequeretur iniquum. Nam si in exceptione quando petebatur executio reus obtinuerit: actor nullũ hẽret remediũ: & sic sũmaria cognitio sibi p̃iudicaret, cõtra legẽ à diuo Pio. §. si sup rebus e. ff. de re iud. Sed tũc est videndũ, † vtrũ sniã nullã iudex posset cõfirmare. Rñ. vt s. dixi. si q dẽ ĩ pria sniã nõ esset expressus error, iudex posset cõfirmare eã: & hẽret vi ex secũda sniã, nõ ex pria. De hoc p Decretistas ĩ cap. prio extra de cõfir. vti. vel inutili. De instrumẽtis aũt vẽditionũ, & alij extra iudicialibus, qualiter petaf cassatio, dicvt l. si sub cõditiõe. de in diem addictio. LEX. II.

SI cùm inter. Breuiter dicit: Sententia lata cõtra ius constitutionis, est ipso iure f nulla f: secus si contra ius litigatoris. h. d. Oppo. de re iu. l. cum prolatis. Dicunt quidã q text. debet intelligi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis fit lata pro eo libellante, qui non habet ius: quia non videtur valere tanquam non consormis libello. quod an sit verum, vide per Bal. in l. fina. circa finem. ff. de iusti. & iure. vide quod habes per Moder. in c. i. de officio. delegati in v. colū. Item fallit si est lata contra notoriū: quia tūc est nulla ipso iure. Ita dicit Abb. in c. super. de offic. delega. & vide ibi per Moder. & Bald. in l. ciues. ff. de appel. in prin. vide quod dixi in l. cum prolatis. post Bar. hic allegata. & no. Bar. in l. j. ff. de erro. calcu. qbus adde quod sententia lata expresso iuris error, non tenet: vt hic. & hoc vtrū si ille error pōt oculis legi. Secus si ex mente apparet error expressus. Ita singu. dicit Inn. in c. i. de offic. delegā. Secūdo fallit, si fuit lata cōtra extra uagātē, sedm Bart. in d. l. cum prolatis. & Io. Mo. f. reg. ignorātia. Item est verū, si sit expressio iuris specialiter scripti, alias: per id qđ no. vo luit Inn. in c. cum speciali. in prin. ij. co. de app. & qđ no. in d. l. cū prolatis. Item fallit si est expressio iuris nō facientis ad cām. Ita volunt doct. in c. p tuas. de sen. excō. 1 Sed gl. videt tenere contrariū in c. sacro. eo. ti. in gl. iij. Iré fallit, si sīs sit lata ex pluribus causis, & a in vna tātum sit expressus error iuris secundum do. Anto. in c. per tuas. qui fil. sint legi. Ad qđ glo. no. & quod ibi not. in l. si quis ad exhi. ff. de excep. rei iudi ca. & prædicta ratio not. per doct. in c. ab excōmunicato. de rescrip. Item propter magnā varietatē & obscuritatem valet sententia contra legem, secūdum Bart. in procemio de nouo Codi. compo. in prin. Adde qđ not. Bald. in l. error. in vlti. colū. ff. de iur. & facigno. vbi etiam volunt, quod si sit expressus error consilij sapientis imperiti non valet sententia, etiam ex consensu partiū: & dum allegaui Inno. in c. cum speciali. Adde Imo. in d. l. cum platis & quod post eum scripsi: & quod dixi s. de iure dubio: vide domi. Anto. in c. j. de cōstitu. Et ad prę dicta omnia vide do mi. Ant. in c. ab excommunicato. de rescript. & in d. c. j. de re iudica. & ibi per Abb. de oibus istis. Item fallit si sit expressio erroris iuris consuetudinarij: vt per Cyn. & Baldū d hic. Et ad prædicta vide per Abb. in c. inter ceteras de re iudica. & vide p Moder. in l. si expressim. in tribus primis chartis. ff. de appellationibus. & Imol. in lege, cum platis. & Bar. ibi. & vide gl. j. l. ij. appella. in gl. magna in fi. quæ

si iudex putabat se contra ius iudicare: alias secus. Vel dic vt dicit glo. q ibi non fuit expressus error. Ista est bona solu. ad l. præses. ff. de re iudica. Ad l. cū prolatis. sunt aliæ duæ solu. valde no. hic sentētia lata fuit manifestè contra ius, ibi licet contra ius fuit lata nō tamen manifestè: quia ibi erāt opi. Ita videtur ibi intelligere gl. & hic tex. videtur innuere. Vel aliter: hic contra ius insertum in corpore iuris: ibi contra ius in corpore iuris non redactū. Tene quā vis. Opp. de l. Seiæ egressæ. ff. de tuto. & cura. da. ab his. Dicit glo. fallit ibi: vnde ibi loquitur in decreto ipsius prætoris: hic in sententia. Circa illud decretum dixi plenè in l. is cui bonis. de verbo. obliga. & ibi doct. tangunt.

LEX III.

SIut proponis. Causa p̄ iudicialis impedit electionē ad munera. h. d.

VM magistratus.

†Nō valet sententia cū pluriū delegatorū, nisi omnes sententient. h. d. De ista materia, vide plenè in l. pomponius scribit, si vni. ff. de re iud. &c.

CErta ratione. a †Impositio multę vltra quàm iudex posit, est ipso iure nulla b. h. d. Quęro on annulletur tota sentētia: an verò in ea parte, in qua modum excesit. Dic vt dixi in l. rei iud. s. de re iudic.

CVm non eo. Istam l. habuistis in l. si vt proponis. quomodo & qñ iud. Breuiter dicit. Snīa, quę nō fuit lata in termino perēptorio est ipso iure nulla.

WEnales. †Sententię latę p̄tio sunt ipso iure nulę, secus si essent latæ gratia. h. d.

Per officium iudicis, quod est ipso iure nullum, tollitur quantum de facto processit.

SIpater. Breuiter dicit: †defect⁹ ætatis, facit nominationem ad munera ipso iure null & vide glo. & tex. q per officium iudicis, quod est iure nullū, tollitur quantum de facto processit. quod not.

WEteranis. Breuiter dicit. Veteranus si eligit ad munera, non tenet electio nec est appellare necesse. hoc dicit.

A taxatione expensarum non potest appellari.
Victo nō appellante, potest victor appellare pro sumptibus.
Iudex qui omisit condemnationem expensarum petitam, tenetur parti.

CMnem. Breuiter dicit: † Si victus appellatiōnē prosequitur victor nō potest appellare, propter condemnationē expensarum[d] omissam, sed iudex per eo iudicare debebat: idē si non ꝓsequitur. h. d. No. qđ dixi in summario. Scdō no. q hic

declarat no. quādo dicatur error expressus: quia sufficit quod sit error iuris, inspecta regula iuris: licet non inspectis casibus specialibus. Et dum dixi sententiam latam inter opiniones dubias tenere: dicas quod est verum, nisi per constitutionem fuerit postea declaratum, talem opinionem esse malam. Et cuius opinioni debet esse iudex, vide supra de pœna iudicis. lege, de eo.

a ¶ Certa ratione. Et sic videtur hic casus pro gl. in. cle. ij. de iure patro. vbi dicit, si est datus modus p̄cedendi, licet per ista tutū non annulletur aliter fiat: tamen p̄cessus est ipso iure nullus, si modus egrediatur. Facit in proxima. Et adde q sententia lata per p̄bationem aliure im probatā est ipso iure nulla: vt in c. ij. de purga. vul. per Io. And. in c. quoniam contra. de proba. q facit pro statutis im probantibus exteras p̄batiōes And. Barb.

b ¶ Nulla. Vide Bar. in l. ij. de iurisdi. omn. iu. Et q non valeat in ea parte, firmat Bal. in l. si ius. si aduer. rē iudic. & vide eum in contrarium l. ij. ff. de spor.

c ¶ Venales. Et ibi idem per illum text. no. Bar. in l. sed si per prętorem. §. ait prętor. ff. ex q. cau. ma. & quod sententiæ latæ dolo iudicis sine pretio non sint nullæ ipso iure, videtur tex. in l. ij. ff. quod quisque iur. Sed ibi pōderar Ang. vt refert Alex. hāc legē. vide glo. & Bar. in l. j. ff. de pœ. iudi. qui male iudi. & in l. ij. eo. titu vbi vide.

d ¶ Expensarum. An a taxatione expensarum posit appellari, vide text. in l. ab exetutore. in princ. ff. de appel. De materia huius le. vide Specu. in titu. de appel. §. in quibus autem casibus. in verlicet victus. cū duobus, ver. seq. Et an si quis appellauit, a forte tantum, videatur appellasse ab expensis, vide per Moder. in l. cum in vna. de appella. Sed ad hanc legem quero, pone iudex condemnauit reum in sorte, & in expensis absoluit, & reus acquieuit sententiæ: sed actor appellauit a sententia expensarum: nūquid in causa appellationis reus poterit cōqueri de iniquitate sentētię sortis. Gui. de Suza hic tenet q non: quia principale non recipit fomentum a successorio. l. nuda. de contrah. & cōmit. stipul. quod limita: ar. eorū quæ hic dicunt. l. ij. expressim.

Et idem si actor appellauit ab vno capitulo: non pōt reus appellās ꝓsequi in articulo appellationis. Ad hoc c. cordi. & c. cum sit Romana. de appe. in tumax

vt ideo vterque appellet. c. Raynutius. & cap. Raynaldus. de te. Pet. de Ancha. in c. i. de cau. pos. & proprie. vbi etiam videtur text. & vide Cy. et Bar. in l. si qs libellos. s. de ap. & i l. ampliorē. co. ti. cōtra p̄dicta tenet do. Anto. i. c. cū Ioan. de fide instr. Adde qđ no. Ioā. And. in addi. ad Spec. vbi s. dicit opi. Guid. de Suza. probari in ca. vno. de consc. eccle. vel alta. lib. vj.

a ¶ Summatim. Not. q modis dicatur cognosci summarie: & ad intellectū istorū, & istius legis hic vi de per Mod. in l. ex cōsensu. §. eum qui. circa prin. de app. et adde. & vide quod no. Bartol. ad reprimen. in ver. summarie.

b ¶ Non appellat. Et dicit Bald. in l. de statu. j. alle. q in dubio iudex debet deferre appellatiōi. idē in iudicio debet iudex admittere articulos circa p̄obationē, secūdū Host. in c. per tuas de test. Idē Bal. in l. properandum. §. finautem reus.

c ¶ Respuere. Iudex non potest respuere appellationem, nisi parte citata, & causa aperta. alias pōt appellari. qđ no. Bene facit quod nota. Bal. in l. de statu. ff. ne de sta. de. & vide §. et oīno Bar. i. l. sciē dū. de appel. rec. vbi cōtrariū. & vid qđ notāter dicit Bal. in l. addictos. j. de episcopis. & Inno. in ca. si quando. de offi. delegati. vbi ponit casum, q licet resistere iudici. De quo p. Bal. in l. j. in xj. co. j. vnde vi. p gl. in c. sine culpa. de re. iur. in vi. etiam in l. faculras. & i l. phibiti. j. de iure fis. li. x. & l. qm. C. d. app. post gl. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure.

d ¶ Obseruare. In hac l. obseruare. dicit puchrū Bal. in materia an verus contumax appellat: de qua i l. ex cōsensu. ff. d. app. vbi vid, sed iure Canonico dī q confessus tantū potest appellare. i. c. cū speciale. §. porro. de appe. c. cū sit Roma. eo. titi. vi. Secus si est cōuictus an sniam, & de eō sessus post: qa tunc nō denegat appellatio. gl. est no. in l. nō tm. ff. de appel. Et ista est canoniza ta. ij. q. v. sūt quorūdā. & vid in l. q snīa j. de pœn. p Spec. de materia. i. d. ti. de cōfes. §. postremo. versed numqd. & i ti. de appe. §. ij. ver. et an cōfessus spōte possit appellare. Dicit Bal. q est factū. vide per eū in l. j. §. de lit. cōt. & in l. si debitori. de iusti. et i l. ait prōr. §. p̄mittit. ff. de min. alias Bal. i repertorio. In. dicit q appellat a p̄cessu facto i cōfessum & q. pōt. p̄bari error in, cā appellatiōis in Versi. appellatio in versi. appellatur a multis. & videno. per Bar. in l. nō tātum de appel. et late per Ange. in repet. l. §. iussus. de appel. & vide Baldum not. in l. j. §. ne ex delic. defun. in vj. co. Item istam legem limita per glossam no. & ibi dixi in l. non tantum. ff. de appel. et late per Ange. in repetitio. l. fina. §. iussus. de appella. Et vide per Bald. not. in rubri. supra. ne ex delic. defuncto. in viij. col. Item istam legem limita per glo. no. in l. non tantum. ff. de appel. & ibi dixi. Et quando confessus appellet, & quomodo, vide §. istum de appel. vt dixi. & Bal. hoc in l. j. in v. col. s. de confes. Sed an valeat statutū, quod contumax ex sola contumacia non contestando aliter de crimine possit condemnari ad mortem: dicit Specu. quod sic, in titu. de side iussi. Idem dicit Ioan. And. in notel. in c. veritatis. in fin. de dolo & contuma. & sequitur Bal. in c. j. §. iniuria. versic. seu furtum. de pac. iur. firm. & vide Bal. in c. j. ad finem. qui suc. tene. Et dixi i labsentem. de pœn. & vide Bal. in l. j. C. quomodo & quādo iudex. per Lud. i l. ex Cornelia. ad Syllania. & Bal. in authē. sed no uo iure. s. de seruis fugi. Facit l. si seruus. s. de his qui ad eccles. confu. Idē tenet Specu. & Ioan. And. r. in §. sequit. alleg. glo. in l. locorū. i. de omni agro deser. & etiā si mar quod valeat do minus Nel. de sancto Geminia. in suo opere banniторum: & quod notat Bal. in l. ij. C. de asser. col. & in l. omnes populi. et per Bal. in rub. com mo. in fi. Et habet locum ista lex, etiam si aliquis ex forma stę tuti habeat pro confesso. Ita dicit Bald. i l. omnes populi. in xiij. colum. ff. de iustic. & iure. Quid si statuto cauet, q con tumax in respondendo positionibus habeatur pro confesso, & conuictus: an tunc poterit appellari. Vide Imo. in l. si insulā. in xvj. col. in versic. quid autem si statuto cauetur. j. de verbo. obli.

¶ Sed quæro. Dicit Bal. no. in l. ñ. de ꝓba. quod in crimina li si quis sit ex vehementibus indiciꝭ tortus, & cōfiteatur, & non appellat. Secus si ex aliquibus indiciꝭ nō grauibus fuit tortus, & confessus fuit. quod nota bene pro damnatione expꝛssumptione iuris, & de iure non potest appellari. Ita dicit nota. Bal. per illum tex. in l. si qua adulterij. j. de adulte.

f ¶ Nulli officialium. Et adde quod istam legem allegat gl. in l. ne diu. C. de pœnis. Et an officialis commit tens furtū in officio possit conueniri officio durāte, vide Bal. in l. iij. §. eodem modo. ff. nauſtr. cau. Bene facit l. datur. ff. ad leg. iul. repetun. Et vide quod no. in authen. vt iudi. sine officij contēplatione: dicit hic Gul. quod nō pōt de eo syndicari: sequit Bal. per illū text. C. vbi de ratociniis agi opor. quod habetur i l. fi. ff. nau. caupo.

g ¶ Præsumitur. Refert, & sequitur Pet. de Anchara. in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. in vj. Reperio quod Specu. tenet contrarium in titu. de compe. iudi. ad §. sequitur. versi. nota allega.

h ¶ Abstinendum. Vide do. Abb. in consi. xxxj. And. Barba.

vt ideo vterque appellet. c. Raynutius. & cap. Raynaldus. de te. Pet. de Ancha. in c. i. de cau. pos. & proprie. vbi etiam videtur text. & vide Cy. et Bar. in l. si qs libellos. s. de ap. & i l. ampliorē. co. ti. cōtra p̄dicta tenet do. Anto. i. cū Ioan. de fide instr. Adde qđ no. Ioā. And. in addi. ad Spec. vbi s. dicit opi. Guid. de Suza. probari in ca. vno. de consc. eccle. vel alta. lib. vj.

a ¶ Summatim. Not. q modis dicatur cognosci summarie: & ad intellectū istorū, & istius legis hic vide per Mod. in l. ex cōsensu. §. eum qui. circa prin. de app. et adde. & vide quod no. Bartol. ad reprimen. in ver. summarie.

b ¶ Non appellat. Et dicit Bald. in l. de statu. j. alle. q in dubio iudex debet deferre appellatiōi. idē in iudicio debet iudex admittere articulos circa p̄obationē, secūdū Host. in c. per tuas de test. Idē Bal. in l. properandum. §. finautem reus.

c ¶ Respuere. Iudex non potest respuere appellationem, nisi parte citata, & causa aperta. alias pōt appellari. qđ no. Bene facit quod nota. Bal. in l. de statu. ff. ne de sta. de. & vide §. et oīno Bar. i. l. sciē dū. de appel. rec. vbi cōtrariū. & vid qđ notāter dicit Bal. in l. addictos. j. de episcopis. & Inno. in ca. si quando. de offi. delegati. vbi ponit casum, q licet resistere iudici. De quo p. Bal. in l. j. in xj. co. j. vnde vi. p gl. in c. sine culpa. de re. iur. in vi. etiam in l. faculras. & i l. phibiti. j. de iure fis. li. x. & l. qm. C. d. app. post gl. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure.

d ¶ Obseruare. In hac l. obseruare. dicit puchrū Bal. in materia an verus contumax appellat: de qua i l. ex cōsensu. ff. d. app. vbi vid, sed iure Canonico dī q confessus tantū potest appellare. i. c. cū speciale. §. porro. de appe. c. cū sit Roma. eo. titi. vi. Secus si est cōuictus an sniam, & de eō sessus post: ga tunc nō denegat appellatio. gl. est no. in l. nō tm. ff. de appel. Et ista est canoniza ta. ij. q. v. sūt quorūdā. & vid in l. q snīa j. de pœn. p Spec. de materia. i. d. ti. de cōfes. §. postremo. versed numqd. & i ti. de appe. §. ij. ver. et an cōfessus spōte possit appellare. Dicit Bal. q est factū. vide per eū in l. j. §. de lit. cōt. & in l. si debitori. de iusti. et i l. ait prōr. §. p̄mittit. ff. de min. alias Bal. i repertorio. In. dicit q appellat a p̄cessu facto i cōfessum & q. pōt. p̄bari error in, cā appellatiōis in Versi. appellatio in versi. appellatur a multis. & videno. per Bar. in l. nō tātum de appel. et late per Ange. in repet. l. §. iussus. de appel. & vide Baldum not. in l. j. §. ne ex delic. defun. in vj. co. Item istam legem limita per glossam no. & ibi dixi in l. non tantum. ff. de appel. et late per Ange. in repetitio. l. fina. §. iussus. de appella. Et vide per Bald. not. in rubri. supra. ne ex delic. defuncto. in viij. col. Item istam legem limita per glo. no. in l. non tantum. ff. de appel. & ibi dixi. Et quando confessus appellet, & quomodo, vide §. istum de appel. vt dixi. & Bal. hoc in l. j. in v. col. s. de confes. Sed an valeat statutū, quod contumax ex sola contumacia non contestando aliter de crimine possit condemnari ad mortem: dicit Specu. quod sic, in titu. de side iussi. Idem dicit Ioan. And. in notel. in c. veritatis. in fin. de dolo & contuma. & sequitur Bal. in c. j. §. iniuria. versic. seu furtum. de pac. iur. firm. & vide Bal. in c. j. ad finem. qui suc. tene. Et dixi i labsentem. de pœn. & vide Bal. in l. j. C. quomodo & quādo iudex. per Lud. i l. ex Cornelia. ad Syllania. & Bal. in authē. sed no uo iure. s. de seruis fugi. Facit l. si seruus. s. de his qui ad eccles. confu. Idē tenet Specu. & Ioan. And. r. in §. sequit. alleg. glo. in l. locorū. i. de omni agro deser. & etiā si mar quod valeat do minus Nel. de sancto Geminia. in suo opere banniторum: & quod notat Bal. in l. ij. C. de asser. col. & in l. omnes populi. et per Bal. in rub. com mo. in fi. Et habet locum ista lex, etiam si aliquis ex forma stę tuti habeat pro confesso. Ita dicit Bald. i l. omnes populi. in xiij. colum. ff. de iustic. & iure. Quid si statuto cauet, q con tumax in respondendo positionibus habeatur pro confesso, & conuictus: an tunc poterit appellari. Vide Imo. in l. si insulā. in xvj. col. in versic. quid autem si statuto cauetur. j. de verbo. obli.

¶ Sed quæro. Dicit Bal. no. in l. ñ. de ꝓba. quod in crimina li si quis sit ex vehementibus indiciꝭ tortus, & cōfiteatur, & non appellat. Secus si ex aliquibus indiciꝭ nō grauibus fuit tortus, & confessus fuit. quod nota bene pro damnatione expꝛssumptione iuris, & de iure non potest appellari. Ita dicit nota. Bal. per illum tex. in l. si qua adulterij. j. de adulte.

f ¶ Nulli officialium. Et adde quod istam legem allegat gl. in l. ne diu. C. de pœnis. Et an officialis commit tens furtū in officio possit conueniri officio durāte, vide Bal. in l. iij. §. eodem modo. ff. nauſtr. cau. Bene facit l. datur. ff. ad leg. iul. repetun. Et vide quod no. in authen. vt iudi. sine officij contēplatione: dicit hic Gul. quod nō pōt de eo syndicari: sequit Bal. per illū text. C. vbi de ratociniis agi opor. quod habetur i l. fi. ff. nau. caupo.

g ¶ Præsumitur. Refert, & sequitur Pet. de Anchara. in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. in vj. Reperio quod Specu. tenet contrarium in titu. de compe. iudi. ad §. sequitur. versi. nota allega.

h ¶ Abstinendum. Vide do. Abb. in consi. xxxj. And. Barba.

LEX I.

EIus qui. †Verus cōtumax non appellat. h. d. Oppo. de l. ab eo. §. quo & qñ iud. & l. & post. §. fi. ff. de iud. Sol. Hic loquit in vero cōtumace: ibi in ficto. †Et dicitur verus contumax secundū istā gl. qui personaliter citatus nō venit. De hoc nota. in l. ex consensu. in fi. ff. de app. & l. fi. ff. de in inte. resti. plenè per Cy. in l. ꝓperandū. §. finautem. s. de iudi. Opp. de l. creditor. §. iussus. ff. de app. So. Ibi fuit cō-

LEX II.

OBseruare. d Breuiter dicit. † Ad hoc vt quis non posit appellare, requiritur q sit cōuictus, & sponte confessus, si quod eorum defecerit appellatio admittitur. hoc dicit. Nota quod hic videtur esse casus, quod † maleficium potest probari per instrumenta. Istam quæstionē disputauit Iac. de Areti. quam Cy. ponit in leg. sciāt supra de prob. Dixi vobis hoc anno in lege in senatus. in princip. ad Tur. Oppo ni. de leg. constitutiones. ff. de app. et infra de rapt. vir. l. j. Sol. Fallit in casibus, in quibus condemnatus nullo modo appellat: q ponuntur in illis legibus. Item opp. de l. nō tātū. ff. de appel. & supra de epis. audi. l. addictos. Sol. Ibi non fuit confessus: vel fuit confessus post sententiam: vel ibi non fuit cōuictus. Item op. de leg. j. §. diuus. ff. de q̄stioni. Sol. † Confessio facta metu tormētorū nō nocet, nisi in ea perseuereē. Iam debetis hoc intelligere. Quæro, vtrum hæc lex habeat locum in alijs casibus, quam in his, qui enumerātur hic. Quidam dicunt quod non: quia cum ista lex sit odiosa, & sic restringenda, glo. hic videtur tenere contrarium. & l. creditor. §. iussus. de appel. & l. non tantum. eo. titu. Et istam partem credo veram, per l. absti nendum. j. eo. titu. & ibi videbitis. Sed quæro. e ad quid potest appellare confessus. Respondeo, quod potest reuocare confessionem in causa appellationis, si non reuocauit in prima: vt l. ij. de erro. aduo. & not. in l. creditor. §. iussus. de appella.

LEX III.

f NVlli officialiū. f † Officialis alicuius iudicis, à sententia contra cū data de delicto commisso in officio per eūdem iudicem, ab illo iudice non appellat. secus si in alia causa fuit victus. hoc dicit. Hic fuit quæstio, est ne verum indistincte q officialis condemnatus à syndico non appellat: quidā dicunt q sic, per hunc tex. Ego reperio istam legem limitatam, primo q hic loquitur quando est condemnatus criminaliter de delicto cōmisso in officio: & ita sentit hic gl. Secūdo in eo, quod hic dicitur, proprij iudicis, q ista lex non habet locum, nisi quando nuncius, vel notarius, vel assessor condemnatur ab illo iudice, cuius erat officialis. non enim præsumitur g q iudex ferat contra eum iniquam sententiam, nisi clare reperisset delictum. Ista fuit opi. Placen. quam Azo ponit hic in summa sua. & gl. iuris Canonici intelligunt ita hanc l. ij. q. v. j. c. ei qui. §. nulli quoque. vbi est canonizata ista lex.

h ABstinendum. † Debitor publicus victus non appellat. hoc dicit.

Quæro, quid velit dicere, dū dicit hic, publici aut priuati. Dicunt quidam, priuati, scilicet patrimonij Imperatoris. quidam alij dicunt, priuati, scilicet cuiuslibet. Sed tunc ista lex videretur contra regulam in l. & in maioribus. §. de appel. Sed intellige hic confessos, id est, conuictos. & sic non poterit appellare: vt dixi in l. obseruare. §. eodem.

2 Ab interlocutoria, quæ fertur post diffinitiuam sententiam appellatur.
3 Si à captura personæ appellatur, debet captus pendente appellatione detineri.
4 Qualiter excedatur modus in exequendo.
5 Exceptio quando potest opponi post sententiam, potest etiā

quoquo suffragio. §. necessitatē, ibi no. quid i eo qui nō committit i officio, nec officij contēplatione: dicit hic Gul. quod nō pōt de eo syndicari: sequit Bal. per illū text. C. vbi de ratociniis agi opor. quod habetur i l. fi. ff. nau. caupo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Relaxari. Si appellatur à captura, captus non relaxatur, sed penes quē iudicē debet retineri talis carceratus, vide in l. j. et quod ibi dixi. ff. de custo. reo.

b ¶ Opp. contra prædicta. Pœna appellātis frustra per Bald. alias Bart. in l. à procōsulibus. ff. de app.

c ¶ Exceptionē. Exceptio, q̄ potest apponi post sniam, potest & opponi post quadrimestre, nō tamen post executionem factā. in l. j. ff. de iur. & fac. ignoā contrario sensu. & ibi Bald. & Bal. hic glo. vide.

¶ Pro cōcordia. Adverte, sentētia interlocutoria, quæ decidit quasi totam causam de iure ciuili, patitur appellationē. licet tale grauamē possit reparari p appellationē à diffinitiua. Ita Bar. in hac l. ante contrariū allegatur velle in l. ij. ff. de ap. re. & in l. intra vtile. ff. de mino. Sol. vt p Bart. in d. l. intra. & ibi est speciale propter illā interlocutoriā. quæ dāt sup æra re, et facit jus quo ad omnes etiam in alijs causis. Vel solue secundū no. distinctionem, de qua in hac l. ante.

d ¶ Ante. Istum tex. al leg. Bal. not. in l. ij. in vlt. col. quādo fi. vel priua. q̄ à sentētia lata super executione non potest appellari Bart. videtur tenere contrarium in l. à diuo. ff. de re iudi.

e ¶ Cōplectaris. His verbis ipse vtit in l. quod iussit. in ij. co. ff. de re iudic.

f ¶ Totum negotiū. Cōtrariū tenet Bart. in l. j. circa princi. ff. de appel. & in d. l. intra vtile.

g ¶ Quāuis. Per istū tex. dicit. sed in cōsi. xj. quod in vsurariū potest inquiri ad restitutionē vsurarū post mortē, adde in vsuris, an possit procedi p inquisitionē, Bal. consi. lxvj.

h ¶ Si vnus. Istud dictū non videt verū, p l. fi. §. sed quia quidā. ff. de iu. delibe. de quo p Ang. & Imo. in l. vētre. de acquir. hære. licet Bal. idē tenet hic. & vide per Bart. in d. l. cum antiquioribus.

i ¶ De his qui ꝓpter metū &c. Ad declarationē huius tit. vide Bar. in l. si q̄ separatim. de appel. Andr. Barb.

opponi post quadrimestre tempus.

Appellari potest ab eo, qui male interpretatus fuit suā sententiam.

1 AB executione.† Ab executio ne non potest appellari, nisi excedatur modus in exequendo: & tunc res mobiles, & fructus rei mobilis sequestrantur: & perperam appellans punitur. h. d.

Opp. §. de appel. l. & in maioribus. Sol. Dicit gl. ab executione facti nō potest appellari. Ita est casus hic. Sed si iudex ꝓnunciaret sentētiam exequendā vel nō: de hoc posset appellari. Ita loquitur lex cōtraria, & vide glo. j. l. dem no. in l. ab executore. ff. de appel. Ex quo no. †quod ab interlocutoria, quæ fertur post diffinitiuam sententiam, appellatur. Opp. §. de prohi. sequ. pec. l. j. Solut. Hoc est speciale. Item opp. §. de app. l. appellatione. Solue vt in glo. quā not. bene. Ex quo no. †q̄ si aliquis capitur propter debitum, & ab ipsa captura appellatur, non debet statim relaxari[a]: sed pendente appellatione, debet detineri: sicut dicimus hic de alia re mobili, quæ debet poni in sequestrum. Oppo. contra prædicta[b] del. Imperatores. ff. de appella. Sol. Ibi timebatur de dilapidatione fructuū: alias secus. Opp. ad fi. & videt quod alia pœna punitur: vt §. de appel. l. eos. §. ne temere. & l. iudicibus. eo. ti. Responde vt ibi dixi in d. l. iudicibus. †Quæro, qualiter excedatur modus in exequēdo. Glos. dicit quod potest esse respectu rei, in qua fit execution: respectu quantitatis, pro qua fit: respectu temporis, in quo fit: respectu causę: quia erat exceptio, quæ poterat opponi in exceptione: vt patet ex glo. Et not. ex hac glo. vnum †quod in casibus, in quibus dixi posse excepcionem[c] opponi post sentētiā, vt §. de iuris & facti igno. l. j. potest opponi etiam post quadrimestre tēpus. Ita tenet hic gl. & mirabiliter super versi. excedat. circa mediū. †Quæro, an ab eo, qui male interpretatus fuit suam sententiam, possit appellari. Dic vt in glo. & casus est in l. ab executore. ff. eo. Dicitur hic, si appellat ab articulo. Quæro, quid appellatur hic articulus. Plures sunt opinio. inter alias est vna, & illā tene menti, quod articulum appellant interlocutoriam. Vnde appellans ab interlocutoria, perperam succumbens, punietur pœna huius legis &c.

2 QVisquis.† Ne testamētum aperiatur, vel scriptus hæres in possessionem mittatur, appellari non potest. h. d.

A quibus sententijs interlocutorijs possit appellari.

1 ANte.[d] †Ab interlocutoria appellari non potest. hoc dicit. Opp. ff. de appel. reci. l. ij. qui satisda. cog. l. arbitro. §. de app. l. si quis pro uocatione. ff. de mino. l. intra vtile, propter quas leges dicunt quidam, q̄ regula est q̄ potest appellari ab interlocutoria. Fallit hoc in istis iudicibus, qui hic nominantur. gl. nostra tenet contrarium: & ad dictas leges respondet. Tu autem vt omnia complectaris,[e] dicas sic. † Aut interlocutoria profertur post diffinitiuam sententiam: & potest appellari: vt habuistis no. §. eod. in l. ab executione. Aut profertur ante: & tunc aut nulla alia diffinitiua speratur; & potest appellari: vt l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. Aut speratur alia diffinitiua: & tunc aut grauamē illatum ab interlocutoria non potest reprobari per appellationem à diffinitiua: & potest appellari: vt l. ij. ff. de app. reci. & qui satisd. cog. l. arbitro. Aut potest reparari: & tunc aut est talis interlocutoria, quæ perimit totum negotium: & poterit appellari: vt l. intra vtile. ff. de mino. Aut totum negotium[f] non perimit: & appellari non poterit: vt hic, & l. ij. de epis. audi.

1 ET publicarum.† Publicus debitor, manifeste convictus, non appellat. hoc dicit.

Si pendente appellatione mors interuenerit. Rubrica.

Continua vt in glossa.

LEX I.

1 ETiam post. Breuiter dicit: † Instātia causæ appellationis, ad hæredē transit. hoc dicit. Opp. j. l. proxi. & l. ij. Sol. Ibi fuit appellatum in causa criminali: hic in ciuili. De ista materia qualiter instantia transeat ad hæredem, vel alium successorem, dixi vobis plene, in l. si cum hominem. ff. de fideiuss.

LEX. II.

1 IUs qui. Secundum lec. magis notabilem breuiter dicit. † Ab annotatione potest appellari: & appellatione pendente morte rei, pœna extinguitur. hoc dicit. Oppo. j. l. proxi. Solu. quando q̄ ab ipsa annotatione appellatur: & tunc habet locum ista lex quando q̄ appellatur à sententia lata super crimine principali: & ita habet locum j. l. proxima. Quæro, qualiter fiebat ista annotatio. Dic vt habes in glossa.

LEX. III.

1 SI is qui.† Ademptio expressa bonorum, morte appellantis non perimit: secus in tacita. hoc dicit. Circa hanc legem formo vnam quæst. quid si in crimine, in quo venit tacita bonorum adēptio iudex expresserit ademptionem bonorum. Doc. Vlt. ramontani tangunt istā quæstionem, & dicunt q̄ tunc expressio nihil operatur: vt l. iij. ff. de leg. j. Eandē quæstionem postea disputauit do. Bartholucius de Pratis: non recordor quid determinauit: tamen contra istam determinationem videtur casus in hac l. in fi. ibi: sola capitis pœna, &c. Non ponitur ergo hic in fin. quando reus erat damnatus de crimine capitali, & bona non adempta: quo casu non erat dubium tacite sequi ademptionē bonorū: vt l. j. in fi. §. de bo. dam. & de bon. præscrip. l. ij. Ad idē ff. eo. l. j. vbi dicitur de damnato in mellum, seu deportato. Breuiter dicerem sic. Quādoq̄ ademptio bonorum exprimitur per eum modum, per quē ineſt: vt puta, accessorie, condemno eum ad mortem, cum ademptione bonorū: & tunc expressio nihil operatur: vt ff. de leg. j. l. ij. & j. de fideiuss. l. non recte. Quandoq̄ exprimitur per alium modum: vt puta, principaliter: videlicet, condemnamus eum ad mortem, & bona adimimus: tunc expressio operatur. Hic est casus hic. & l. j. ff. eo.

1 SI pater. Breuiter dicit. † Causa appellationis super muneribus personalibus, morte finit. hoc dicit. Si verò fieret quæstio Abbatiæ vel episcopatus, finitur morte Episcopi vel Abbatis. tene menti.

g 1 QVamuis.[g] † Mortua ancilla, durat causa propter peculiū. hoc dicit. Simile habes in l. vtiq̄. de rei vendi. Dic vt ibi.

h 1 IUnus.[h] Singularis lex, et habet duas partes. et hoc dicit. † Vltra id tēpus, quod datur appellanti, hæres eius habet quatuor menses. h. d. prima particula, q̄ est clarissima. Secūda legitur duobus modis. Vno modo secundū gl. Alio modo secundū doct. magis no. secundū gl. breuiter dicit. Dicti quatuor mēses elapso tpe, quod hæredibus dat ad deliberandū, non currunt. h. d. secundū aliquos, vel aliter, & breuiter. Hæres vltra tempus datum ad deliberandū per l. cū antiquioribus. habet quatuor mēses. h. d. secūdū doct. Prima lect. videtur esse magis amica literæ: tamen tene menti secundam.

i *De his, qui propter metum iudicis non appellauerunt. Rubri.*

LEX

a ¶ Appellationem. Vtrū in casu huius legis debeat fieri appellatio coram iudice ad quem: licet de iudice a quo timeat. Mihi videtur q̄ sic, per tex. in l. j. §. si qs ipsius. ff. qui app. sit per tex. in c. fi. de ap.

b ¶ Si iudici. Et d̄ materia huius legis vide Bar. in prim. in l. a sententia. ff. de appel. Et ratio huius legis esse potest: quia cū appellatio reducat rem in eum statū in quo erat, litis cōtestatio saltem requiritur. qđ est qđ indicendum. & imo vnius appellatio prodest alijs per ea quę dixit Bar. in l. ij. ff. d consor. eiusdem lit. Et adde no. in c. fi. vna sententia. de app. Et ad materiam huius legis plene per Bald. in l. si qui separatim. §. fi. ff. de appel.

c ¶ Vnum instrumētum. Adde Bart. in l. demonstratio. in fi. prin. de condi. et demon.

d ¶ Vt concludas. Bene facit quod notat Bar. in l. inter stipulantem. §. j. in fin. de verb. obli.

e ¶ Cum de possessio ne. Adistum ti. vid. no. in l. j. §. de bo. pos. secundum tabulas. ſ prin. Sed de iure Canonico videtur q̄ in casu huius legis possit appellari. c. ex cō quæstione. de restispolia. & in c. significauerūt. de testibus & p Bal. hic. Et ad tellectum huius tit. vide omnino Bart. in l. fin. §. j. per illum tex. ff. de coll. & nota moder. in l. fi. §. iussus. ff. de appel. vbi omninovide qualiter, quomodo, et quando hæc lex p. cedat. circa fi. Vtrū autem in hypotheca ria possit appellari, quæ auocat solā possessionē, dicat tñ q̄ sic. Ita singlr voluit in l. j. Bar. de sol. & i l. j. j. eo. tit. Et de hac lege latissime p Bar. to. in l. ij. de app. rer. Adde an a possessorio mōmētaneo possit appellari Bal. cōcccxxvj. ij. li. & cōsi. lxxxiij. j. li. per Ab. consi. lv. ij. li. Et an appellatio possit interponi a nuero possessorio: & misto: et quod dicatur merū & mistum, per Bal. consilio cclxxx. iij. lib. & consi. cxxvj. eod. lib. et consi. cccxxiiij. cum seq.

e ¶ Cum de possessio ne. Ad intellectum huius legis vide bar. to. in leg. ij. de appella. reci. Et an habeat locum de iure Canonico, vide in cle. j. de sequest. pos. & fruc. & in cap. ij. de rescript. glosſ. & alios in cap. cum ad fedē. de restitu. spo. & in cap. significauerunt, de testam. ij. q. vj. §. sunt

1 SIcontra.† Præsumptio iusti timoris, cessat in curia principis. h. d. Simile in l. nō est verisimile. ff. quod met. cau.

LEX. II.

1 a ISqui.† Qui omittit appellationem[a] absque iusto timore, acquiescit sentētiæ. qui vero iuste timuit, protestatione de hoc tempore legitime facta: ac si appellasset auditur hoc dicit. No. ergo de virtute huius protestationis: quia facit haberi perinde ac si appellasset. Simile habetis i l. de pupillo. §. si quis ipsis de no. ope. nun. æqualiter iustus metus probetur, ibi plene dixi, quando repetiui illum §.

Si unus ex pluribus appellauerit. Ru.

2 ☞ *Quando fiat articulus, quod instrumentum, super quo fuit facta condemnatio, de quo fit mentio in sententia: est instrumentum, quod hodie producitur, sit unum & idem.*

3 *Si fines, seu possessiones finium uarientur, fiat articulus q̄ possessio, quæ hodie est posita intra tales fines, & possessio, quæ erat olim posita inter tales fines, est una & eadem. & numero 1.*

4 *Idem in personis.*

LEX. I.

1 b SIiudici.† Causæ cōmunitas, et defensionis paritas, facit vt sententia in causa appellatiōis data pro vno alijs prosit. h. dicit. Tene menti istam legem ad practicam, quam habui aliàs † Producitur vnum instrumentum, c super quo iam fuit facta condemnatio: ego possum ibi facere articulum, q̄ instrumentum illud, de quo fit mētio in sniа, & instrumentū, quod hodie producitur, est vnū & idē. Et vide tex. simile, quādo † variant fines seu possessiōes finium ex cursu temporis: certe fiet talis articulus, q̄ possessio, quæ hodie est posita ītra tales fines: et possessio, q̄ erat olī posita ĩter tales fines, est vna & eadē. quid repugnet certe nescio. Et ideo ad hoc vt concludas, d facias positiones tuas tales, quales dixi tibi †. & idem sit de persona. Quandoque cōcluditur quod aliquis est homicida. & tu vis eum defendere, quia ille occisus erat exbannitus. Et quandoq̄ est variatio in nomine inter bannum & inquisitionem: facias positionem, q̄ ille, qui vocatur in inquisitione, & ille, qui vocatus erat in banno, erat vna & eadem persona. quod nota, quia quotidie practicatur.

LEX. II.

1 SIin una. Vides ergo † quod licet appellatio facta ab vno prosit alteri: tamen restitutio facta vni, non prodest alteri: quia datur fauore minoris ętatis.

Si de momentanea possessione fuerit appellatum. Rubrica.

2 ☞ *Possessio dicitur momentanea, quia momento est permansura penes hæredem.*

3 *Quod ista lex habeat locum etiam in possessorio recuperandæ, & adipiscendæ possessionis.*

4 *Sententia lata super possessorio, est diffinitiua.*

5 *Sicut prohibita est appellatio in possessorio, an eodem modo sit prohibita, in integrum restitutio.*

LEX. VNICA.

1 e VIm de possess.[e] † A sententia lata super possessione nō potest appellari, causa ꝓprietatis integra remanēte. h. d. Quērit gl. quid vult dicere de possessione & eius momento. De quo dic vt in glos. Quærit[f] secundo, quare † dicitur momentanea. De quo dic vt in glo. & illa est vera: quia momento est permānsura penes possidentem.

His præmissis opp. §. de appel. l. j. Solu. ibi appellat ratione ordinis omissi: hic vero appellatur ratione sententiæ latæ super possessione. Opp. ij. de l. & maioribus. §. de app. Sol. Speciale est hic. Opp. tertio de l. si qs in tantā. j. vnde vi. Sol. vbi possessorium habet in se causam ꝓprietatis: merito potest appellari. Quero primo, 3 † vtrū hæc lex habeat locū in omni possessorio, an tantū retinēdæ. Quidā dicebāt q̄ nō habeat locū, nisi in possessorio retinendæ. Veritas est q̄ habeat locum in possessorio recuperandæ, & adipiscēdæ possessionis: vt §. quorū appel. non recipiū. l. quisq̄s. & hac l. in fi. ibi: possessionis reformatione g & c. Ex quo tex. apparet[g] secundū expositionē gl. q̄ hæc lex habet locum, etiā cum de adipiscēda, vel recuperanda possessio- 4 ne agitur. †Quæro, vtrū sententia lata super possessorio, sit diffinitiua, vel interlocutoria. Quidam dicebant eā interlocutoriā. quod est falsum. Nam cū in alia lis debeat cōtestari & ꝓcedi ordine iudiciario: ex ea sequitur snia diffinitiua: vt l. incerti. j. de interdic. & Insti. de interdic. §. retinendæ. Et hoc tenet glosſ. tua hic, & in l. quod h iussit. de re iudica. Vltimo quærit glo.[h] 5 † an sicut prohibita est appellatio in possessorio, eodē modo sit prohibita in integrū restitutio. Glo. arguit pro & ¶ contra multū clare. Dic vt in ea.

Ne liceat in vna eademque causa tertio prouocare. Rubrica.

Rubrica ponit summarium text. Sed vt latius comprehendas legem eius, dic q̄ hoc intendit.

2 ☞ *Supplicatio est prohibita in illis casibus, in quibus prohibita est appellatio.*

3 *In causa appellationis quando vtraq̄ pars est præsens, debet lis contestari.*

4 *Victor potest iudicem delegatum impetrare ante diem appellanti præfixum a lege.*

5 *Qualiter intelligatur quod non liceat tertio prouocare.*

LEX VNICA.

1 i SIquis.[i] † Qui in duab' appellationibus succūbit, non poterit tertio puocare, vel supplicare: & recusatio iudicis in numero appellationū nō cōputat. h. d. Habetis k hic notare duo[k]. Primo, † q̄ in illis casibus,

k ¶ Notare duo. Adde q̄ licet non liceat in vna causa tertio prouocare: tamē post duas sententias, minor potest petere in integrum rest. Ita Barto. in l. minor autem magistratus. §. j. in prin. ff. de mino.

quorum. Innoc. in c. pe. de ope. no. nunc. Spe. in ti. de appel. §. vj. cū seq. vbi p Ioā. And. & limita hanc legē nō habere locū in hypothecaria, secundū Bart. in l. j. de Salui. interdi. licet so lam possessionē auocet. l. si cū vēditor. ff. de euic. Et consului pridie ſ ciuitate Lucana super ista l. i. vi delicet lata fuerat sētentia in casu l. fin. ff. de rei ven. & quidē iniuste: quia ille, qui primo negauit, ante quā aduersarius grauaret onere, ꝓbādi, reuocauit suā primā negationem, & confessus est se possidere: fuit dubium, vtrū potuit appellare: cōsului q̄ sic, primo ꝓ elegantē doctrinam Bar. in l. ij. C. de epi. audi. & quod hic dicit Bal. q̄ euidēter est iniusta: & q̄d no. hic Salyc. vide ibi in d. consi. And. Barb.

l ¶ Quæritur secūdo. Vtrū aūt in interdicto ad exhibendum possit appellari, Bar to. in discursu, in l. fi. §. iussus. ff. de app. q̄ non. & inter hæc dicta, si quis coudēnatus de possessione, se cus si interessē propter possessionē. ita dicit ibi.

m ¶ Apparet. De hoc latius per Bald. in l. post sentētiam. vbi Bar. ſ. de fen. & vide Lud. ſ rub. de re iud. & Bal. hic in pe. col.

n ¶ Quærit glo. Et cō suluit pro ea Bart. in cōsi. Bar. de Tuder. Dicit tamen Bal. in l. ſ causæ. ff. de mino. quod si cōtra instrumētum non poterit opponi aliqua exceptio, non poterit po stulari restitutio: qđ si statutum dicat, q̄ minor xviij. anno. possit cōtrahere: an possit petere restitutionem. Vide hic, & Bal. in aut. ſi captiui de episco. & cleri. & quod not. Bald. in l. exigēdi. in vlr. cōsū. ſ. de procu. & Bal. in l. fin. ſ. qui leg. personā. Et circa id quod in ſi. quærit Bar. vide hic Guil. de suz. Adde an minor habilitatus per statutū possit petere restitutionē in integrū, vide Bar. consi. j.

o ¶ Si quis. ad materiā huius titu. vide Bar to. in l. à sententia. in princip. in versiculo quæro qđ si primus est. de appel. De materia huius legis no. in c. dilecto. de app. ij. quæstio. vj. omnes episcopi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Intelligat. Qualiter intelligi nō liceat tertio prouocare, vide eū l.qđ iusſit. in iij.col.ff.de re iud. & vide quæ dixi in l.iij. §. cōdēnatū.de re iudi.

b ¶Cedere. Ad materiā huius tituli adde de authoritate Bal. quod habes recitatū in l.ſi id quod.ī artículo de illo,qui non poteſt ſoluere propter inopiam de iuriſdi.om.iudi.

c ¶Qui bonis. An ſurpoſſit cedere bonis, vide Abba.in c.reſe rente.no.v.extra de delict.puero.

d ¶Inſti.de actio. Ad de Bar.ī l.qui bonis. ff.e.& Bal.hic ī prin.

e ¶Vera. Vide eū ſingu. Bal.in rubrica.

f ¶Peruenīri. Qñ ſienda eſt ſcarceratio,vide Bal.hic & in l.ij. ad fi.ī.de iur.& fac. ign. Quid tū ſi facta fuit,tenet vt p Bar. in d.§.in ven.& vide Bal.ī.in l.ordo.in vlti.col.de exec.re iudi.vbi tenet idem q Bar.hic. Cōtrarium tenet do.Io.in d.§.in vēditione. Adde qđ no.Bart.& doc.in l. alia.§.ij.ſol.mat.

g ¶Indicare. Quæro an cedēs bonis debeat indicare bona ſua p Bar.in l.pe.ff.eod.

h ¶Si pē. Vide Ioā.de Imo.ī d.l.ſi cōtēdat. vbi vī tenere cōtra: nō tū facit mētionē de iſto text.ego dixi de hoc late in c.ſinatē.de reſcri.vbi hoc tenet do.Ant.& alij Moder.vide Ludo. Ro.ī cōſil.ccxlj.vbi allegauit iſtā. Andr. Barba.

i ¶Executio in peculio. An ſentētia lata cōtra filiū, exequat in peculio ,pſecūtio, vide in l. ſi finita.in §.fi.de vecti.p Bart. ff.de dam. infect.ſed Bald.hic indiſtincte vī tenere iſtam glo.

k ¶Cum ſolito. Vide Bar.in l.iij.§.Cato. in vlt.q.de ver.obli. tex.& ibi glo.ſ.Bart.

l ¶Vērū debitor. Idē tenet Salyce.hic,ſed Bal.aliter dicit.et ad de glo.hic. Et ad iſtā legē vide Ang.Imo. in l.alia.§.eleganter. ſo.ma. Adde Roma. pulchre conſil. cccc. xxxix.& ibi quid ſi per negligētiā dedu ēta eſt electio ad debitorem.

plicatio. Secundo.no.†qđ in cauſa appellationis,qñ vtraq; pars eſt præſens,debet lis cōteſtari:vt innuit hic text.ibi:ante litē cōte. Et ita intelligūt doct.hic.& allegauī tibi extra,de app.c.interpoſita.ibi per glo.

Opp.de l.in offerēdis.§.de ap.& ī auť. de ap.§.illud.Sol.Ibi ſunt caſus ſpeciales, in quibus nō licet niſi ſemel tantū appellare:qñq; etiā nullo modo licet:vt vidiſtis §. quo.app.non reci.per totū. Opp.ſecūdo,q in cauſa appellationis nō requiraē cōteſtatio:vt l.ſi.§.illud.de tēpo.app.Soi. Illud verū eſt,qñ vna pars eſt abſens:ſecus ſi vtraq; pars eſt præſens:vt hic. Vlterius op.† vī q hic iudex nō poſſit recuſari. Aut em impetrauit eū victus:et recuſari nō poteſt. Aut impetrauit eū victor.& nō valet impetratio. Iſta diſtinctio ,pbatur de lit.conte.auť.offeraē.& extra de appella.c.ſæpe. Reſpōdet gl.q hic victor impetrauit. Nec ob.c.ſæpe.quia ibi iuit ad impetrandū ante tps ſtatutū ab hoīe: hic ante tps à lege.

Vltimo quæro, qualiter intelligatur q nō liceat tertio ,puocare: ſcilicet ei,qui in cā appellationis ſuccubuit:ſed poſſet eſſe q ſuper diuerſis cauſis ab eiſdē partib' interponerent quatuor appellationes. Verbi gratia:actor in prima obtinuit:reus appellauit,& obtinuit in cā app.ſecundo appellauit actor,& iterum obtinuit. Tertio appellauit reus & iterum obtinuit. Quarto appellauit actor & iterum obtinuit: & tunc reus amplius appellare non poſſet: quia habet primam ſentētiam,& duas appellationes contra ſe:ideo non licet à modo prouocare.

Qui bonis cedere[b] poſſunt. Rubrica.

Continua vt in glo.

2 ☞ *Cedens bonis non poteſt poſtea de poſt quæſtis conuenīri,niſi inquantum facere poteſt.*
Ceſſio bonorum poteſt fieri ante ſententiam.
4 *Ad carcerationem perſonæ,non poteſt peruenīri niſi excuſſis prius omnibus bonis.*
Pro debito quis ſernus alterius effici non poteſt.

LEX I.

QVi bonis.[c] †Ceſſio bonorum nō liberat debitorē,ſed facit ne poſſit detrudi in carcerē. h.d. Diciť hic,q debitor nō liberatur per ceſſionem. Contra Inſtit. de act.[d] §.fi.Sol.nō liberaē ipſo iure,vt hic ſed ope exceptionis,vt ibi.vide gloſſam. A libi gloſſa tenet quod liberetur ipſo iure à ciuili remanente naturali:vt lege,vbicunq;. ff.de fideiuſſorib'. Hæc eſt veraē,quicquid dicat ibi Dy.probatur per tex.j.titu.j.l.iij.

Opp.†q in alio ,pſit ceſſio bonorū:ſcilicet ne conuenīatur poſtea de poſt quæſtis,niſi inquantum facere poteſt: vt j.eo.l. iij.& l.is qui bonis.ff.eo.Sol.fateor contrariū: & quod hic deficit ſuppletur per illas leges. †Opp.tertio & videtur q ceſſio poſſit fieri ante ſentētiam:vt l.pe.ff.eo.Sol.Fateor contrarium:& hic ita debet intelligi iſte text. †Vlterius oppo.& videtur quod ad carcerationem perſonæ non poſſit peruenīri[e],niſi excuſſis omnibus rebus,& iuribus & debitoribus: vt l.à diuo Pio.§.in venditione. ff.de re iudi.Sol.Fateor contrarium:& quādo dicitur hic,q poteſt carcerari.intelligo excuſſis prius omnibus bonis. Et ita tenet glo.expreſſe.ff.de ſuſpe.tut.l.iij.§.tutores qui. Op.de l.obæs.§.de act.& obli.Solu.glo.& bene,fateor q †pro debito quis ſeruus alterius effici non poteſt: ſed ille qui ponitur in carcere. non efficitur ſeruus quia ſoluendo liberatur,& etiam cedendo bonis,vt hic vides,licet per ſtatuta Tuſciæ accidat contrarium.

Vlterius quæro:an ille qui cedit bonis,debeat indicare[g] bona ſua. Cogita.

LEX II.

SI quantitatem. †Qui poteſt ſoluere creditoribus, poteſt bonorum ceſſionem reuocare.h.d.

PRopter. Propter onera ciuilia bonorū ceſsio non dimittitur. h.d.in ſumma.

2 ☞ *Si totus ſum in exceptione contra creditorem poſſem implorare officiū iudicis,vt ſibi imponatur ſilentium.*

1 h 2 SIpater. †[h] Propter debitum contractum in ciuili officio,admittitur ceſsio,quæ in bonis ſiliſ cedentis non præiudicat.h.d. †Ego ſum tutus exceptione contra te,volo impetrare à iudice,q creditori imponatur ſilentium ſuper illo debito in quo ſum tutus exceptione vt l. Aure.§.centum.de ſi.le.& l.ſi contendat.de fideiuſ.& eſt text. hic,q poſſum implorare officium iudicis,ne fiat mihi moleſtia, vel inquietatio:& ſic imponatur ſibi ſilentium quod not.bene.

1 EGis Iuliæ. †Facta ceſsione bonorum non poſſunt creditores bona propria authoritate tenere iure dominī:ſecus ſi data fuerunt in ſolutum.h.d.

2 ☞ *An filiofami.condemnato poſſit fieri executio,durante patria poteſtate. & nu.1.*

1 2 VM & filii. †Filiuſfa.ſiue habeat caſtrenſe peculium ſiue non,poteſt cedere bonis.hoc dicit.Nos habemus duas glo.quæ dicunt†q filiofami.condemnato,non poteſt fieri executio durante patria poteſtate:ſed poſtea differtur. Ita not.in l.iij.§.ſed vtrum.de mino.& l.quod ſi minor.§.ſeruus.eo.tī. Illæ glo.ſunt contra iſtum tex.quia ſiue filiuſfa.habeat,ſiue non poteſt fieri executio:quia poteſt cedere bonis,ſeu poni in carcerem,vt hic eſt caſus. Secūdo habemus glo.quæ videtur velle q in peculio profectitio nō poſſit fieri executio. Ita not.Inſtitu.de noxal.§.fi.& l.& ſi condemnatus.de noxali.& ita ſentit hic glo.contrarium tenet glo. in l.ſi filio.la ij.ff.ſo.ma.Sol.Veritas eſt iſta: Aut filius eſt condēnatus,& defenſus,ita q in iudicio quaſi cōtraxit:& tūc poteſt fieri executio in peculio[i]. Ita loquitur glo.ſ.in l.ſi filio. Probatur in l.iij.§.idem ſcribit.de pecu. Aut fuit condemnatus,vt contra mx:& tunc ſecus. Ita loquitur hæc gl.& aliæ §.alle. De hoc dixi plenius in omnibus iſtis legibus.& l.ſi dubitet.§.filius.de fideiuſſ.

2 ☞ *An debitor poſſit cedere bonis,ſi creditores volūt ſibi dare inducias quinquēnales.*

k 1 CVm ſolito. [k] †An detur dilatio vel admittatur ceſsio, ſtatur maiori parti creditorum,inſpecto cumulo debiti,vel numero perſonarum. q ſi vtriuſq; eſt paritas,ſententia benignior mittitur.hoc dicit.

2 l †Quæro,vtrum debitor[l] poſsit cedere bonis ſi vult, non obſtante q creditores volunt concedere dilationem quinquennalem.Hic tex.videtur q non,dum dicit in principio q electio datur creditoribus. Azo hic videtur tenere in Summa,q iſta electio datur creditoribus ab ipſo debitore ſi vult,nō aliter:& etiā tenebat Fran. Accur.ſ.eo.l.legis.in princi. Nam legis beneficio ſtatutum eſt,q admittetur ceſsio bonorum:et ſic beneficium eſt ampliandum.

De bonis autho.iud.poſſid. Rubrica.

Continua vt in gloſſa.

LEX. I.

1 IN bonis. Hic eſt notabilis caſus. Breuiter dicit.†Qui debent habere legata à defuncto hærede, præferuntur legatarijs abeo.hoc dicit. Opp.ad legem Falc.auť. ſed cum teſtator.vbi hæres tenetur ad vniuerſa legata. Sol. Illud hodie eſt verum,ſi inuentarium fecit:vt ibi.

LEX II.

Eſt

a ¶Impediat. Et pro hoc eſt caſus vnicus ſed Ange.in l. item ſi vnus.in prin.ff.de arb.de quo vide q ſcripſi poſt Bar.in l. vir bonus.ff.iud. ſolu.& Ang.hic.et nota lacius bar. in l.pe nul.per illum text.q bo.cede.poſ.

b ¶Debeat requiri. Nota ex iſtis dari primum decretū cōtra hæreditatem ia centem:ſecundū vero decretum non datur,niſi dato curatore bonis. Adde Bar. in l.ſi quis inſtituaē. in fi.de hære.inſt. & in l.ſi diu.quibus excau.in poſſea.

c ¶Ad primū decretum. Qualiter peruenīatur ad primū decretum contra debitorem:vide in l.ſi finita.§. Iulianus. de dam.infec.

d ¶Conſtare iudici. Per Bar.in d.l. Fulcinius.§.ij.per Bar. l.iij.vbi in rē actio. ī.per do. Ant.in caquoniam.§. quod ſi ſemper.et §.ſinautē, vt lit.non conteſt.idem Bal.in l.iij.ī.de pecur.adde Bal.in c. cōtingit in xiiij.col. & de do.et contu.

e ¶Peruenīat. Intra quantum tempus ꝑueniatur ad ſecūdū decretum,vide Bar. poſt text.et gloſ.ibi in verbo,mox.et in l.a diuo Pio.§.in vēditione.de re iud.et Bal.in l.ordo.de exec.rei iudica.ver.q̄ro numquid.et Bal. hic poſt Iac.But.tenet idem quod Bar. hic adde Bart.in l.ſi finita.§.iuhan.in xj. col de dam.in fec.

f ¶Et qui iurat. Ad limitationem huius authē. vide Bar.in l. j.ff.ex quibus cau.in poſ.ea.

g ¶Recuperat poſſeſſionem. Vide Barto. in l. properandū.§. ſinaūt reus.ī. de iudi.& in quibus bonis debet fieri miſſio,an ī repetita vel quomodo: vid qđ no.Bal.poſt gl. in l. iij.in fi.ī.de procu.et quod legitur in cap. quoniam frequēter. Vt lit.non conte. & gl.no.in l.Fulcinius. §.item videamus.q bus ex cau.ī poſ. ea. Et limita vt per Alexan.in j.col.in l.de die.§.tutor.qui faticogā. Et quid in minore reuocāte tenutam,vide Bar.in l. ſi finita.§.fin. cum l. ſeq.de dam.infec.

ESt iuriſdictionis. †Creditores defuncti etiam impetrant ſeparationem bonorum, ſi fidem hæredis non ſunt ſecuti.h.d.

2 ☞ *Qui cedit bonis tutus eſt exceptione.*
3 *Excepto ceſſionis bonorum impedit litis conteſtationem,*

LEX. III.

EX contractu. †qui cedit bonis ex ante geſto,nō pōt cōueniri,niſi ꝺ eo,qđ poſtea ſuplucratus eſt deducto negeat.h.d. Ex hac lege no.duo. Prio q† q cedit bonis,tutus ē exceptiōe:vt vidiſtis. §.titu.l.j.& ſic male dicit gl.in l. vbicunq;. ff.de fideiuſ.quæ dicit q tollitur ciuilis,& remanet naturalis. Secundo not. q hic tex videtur innuere†q exceptio ceſsiōis bonorum impediat litis cōteſt.quod apparet eo quod dicit,contra iuris rationem conueniēs:& ex eo quod dicit,an tunc demum iterato poſsis deſiderare conuentionem quaſi dicat,ante,non poteſt conuenire:& ſic actum conuentionis impedit. De quo dixi in l.iij.ff.eo.alio anno quando legi.

INciuile. †Non debet cogi vnus ex creditoribus bona ſuſcipere, & alijs ſatisfacere.hoc dicit.

☞ *Quomodo dicantur bona defuncti vacare.*
Quando peruenitur ad ſecundum decretum in bonis defuncti non habentis hæredem,datur curator bonis.

SIbona. †Si mortuus nō habet hæredem creditores in poſſeſsionem mittuntur.h. d. Hic dicit:ſi bona defuncti vacare conſtiterit.†quomodo conſtabit bona defuncti vacare? Reſponde debēt,reqri hi,qui ſuceſſuri erant:vt l.j.de ſuc.edi.de cura. bodan.l.j.& l.ſi diu.quib.ex cau.ī poſ.ea. Et debent requiri nominatim hi,quibus proxima cauſa ſucceſsionis contingit:vt l.j.§. pe.ff.de vent.inſpi.& debet eis ſtatui terminus ad adeundā,vel repudiandam hæreditaē,non minus centum dierum:vt l.j. & l.ſeq.ff.de iure delib.& tūc ſi nullus apparet,videť conſtare q bona vacēt. Ita vidētur dicere gl.noſtra ad Trebellia. l.ſan cimus.§.j.Sed an fiſcus debeat requiri :[b] hæc lex ſi bene aduertatur, videtur velle q non.dicit enim,& hæc a fiſco nō agnoſcātur. Et ſic non apparet q fiſcus teneaē probare fiſco q conſtet:ſed ſufficit q non agnoſcat. Iſta procedunt quantum ad primum decretum†. Ad ſecundum autē decretum in bonis defuncti,qualiter poterit peruenīri.cū non latitet. Reſpondeo, dabitur curator bonis,qui vendet pro ſatisfaciendis creditorib⁹:vt de curato. bodan.l.j.& l.ſi.de priuileg.cre.& l. ab hoſtibus.in prin.qui.ex cau.ma.

2 ☞ *Petitio iſta,peto mihi bona dari in ſolutū,nō procedit.*

PRo debito. †Creditores hypothecarij præferuntur chirographarijs: nec poſſunt bona vendicare,ſed poſſeſsionē & vendītionem debent impetrare hoc dicit.† Not.hanc legē notabilem,quòd iſta petitio,peto mihi bona dari inſolutum, non procedit. Item nota quod dixi in ſummario.

1 SI uxor tua. †Pro ea parte,qua creditor ſuccedit debitori,extinguitur actio:pro reſiduo poſſunt hæredes conueniri.h.d.

1 IN poſſeſsionem. †Miſſus in poſſeſsionē ex primo decreto,nunquam præſcribit.h.d.

2 ☞ *Qualiter peruenīatur ad primum decretum.*
3 *Quòd debeat procedere peremptorium,antequam ad primum decretum peruenīatur.*
4 *Antequam interponatur,ſufficit probatio debiti per iuramentum.*
5 *Sed ad ſecundum decretum,requiritur probatio per teſtes vel inſtrumenta.*
6 *Antequam peruenīatur ad ſecundum decretum,debet tranſire tempus arbitrio iudicis.*
7 *Ad interponendum decretum,ille eſt iudex competens,qui habet merum,vel miſtum imperium.*
8 *Hodie fit miſſio per menſuram debiti declarati.*

1 VM proponas. †Contra debitorē latitantē, ꝓcediť ad miſsionē ī poſſeſ. poſtea ad vēditionem hoc dicit. Primo quæro,†qualiter peruenīatur ad primum decretum[c]. Dicit gl.hic,quod detur libellus contra debitorem.& vide glo.ij.Iſtud quod dicitur, detur libellus,practicatur duobus modis. Vno modo,q detur libellus ſuper actione principali:& reus citetur,vt veniat reſpōſurus:& eo exiſtente contumace,datur poſſeſsio ex primo decreto. Secundo modo practicatur,q reus citatur, q veniat reſponſurus de iure tali:& eo exiſtente contumace,tunc detur libellus,in quo narretur,q cum reus ſæpius fuerit citatus,& extitit cōtumax,petatur interponi primum decretū. Et iſtam practicam ponit Specu. Tu ſerua fori conſuetudinem. Secūdo quæro,†quot citationes debent præcedere antequā peruenīat ad primū decretū? R ñ.debet citari peremptorie:vt l.ad peremptorium.ff.de iud. Ita tenet glo.in l.ſi finita.§. Iul.de dam.infect.

Tertio quæro,dicitur hic,eum debitorem tuum eſſe cōſtat: †qualiter debeat cōſtare iudici[d],de debito antequā interponaē primum decretū. Glo.h.d.ſummatim habita cognitione. Videtur q quīdā intelligunt per iuramentū calumniæ,& no.glo.in auť.de exhi.& introdu.reis.§.ſuſcepto. Veritas eſt,q quantū ad primū decretum credo q ſufficiat probatio debiti per iuramentum,cū faciat modicū præiudiciū. Ita loquitur d.gl.ar.l.theſaurus.ff.ad exhi. †Quantū vero ad ſecundū decretum,requiritur probatio per teſtes,vel inſtrumenta,vt videbitis j.l.proxi.ideo poteſt dici tunc ſummatim,quia fit parte abſente: & ita loquiť gl.in l.Fulcinius.§.j.ff.eod. Quæro,diciť hic tpe aūt trāſacto peruenītur ad ſecundū decretū. †Quæro quantū tempus debet trāſire,antequā peruenīaē[d] ad ſecundū decretū Gl.ponit opi.ſinaliter dicit q arbitrio iudicis obſeruabiť:& iſtud obſeruaē cōmuniter,quādo tempora nō ſunt per ſtatura limitata. †Quæro,quis eſt iudex competens ad interponendū decretū? Reſpōdeo,ille,qui habet merum,vel miſtū imperiū:vt l.iubere cauere. de iuriſdi.om.iudic.de damno infecto.l.iiij.§.duas. †Quæro, quorum bonorum fit miſsio. Gl.dicit,in omnibus bonis:hodie per menſuram debiti declarati:quam ſtatim vide.

1 ☞ *Iudex ordinarius ſolus,habet poteſtatē citādi re ipſa.hoc eſt facere capi perſonaliter.*
2 *Miſſione facta non recuperat reus poſſeſſionem,niſi refectis expenſis,& præſtita ſatisdatione.*
3 *Miſsio hodie fit ſecundum menſuram debiti declarati,examinato prius ſummatim negotio.*
4 *Reus veniens ſemper auditur.antequam ſit interpoſitum ſecundum decretum.*

f VT qui iurat. [f] Iſta auth.eſt poſita hic,vt determinet,& corrigat ſi in aliquo leges antiquas. Nota hic,†quod iudex ordinarius ſolus,habet poteſtatem citandi re ipſa:hoc eſt,facere capi perſonaliter.

Secundo nota†quod quis non recuperat poſſeſsionem[g],niſi refectis expenſis,& præſtita ſatisdatione.Tertio nota q†ſecundum iſtam auť.fit miſsio ſecundum menſuram debiti declarati. dicitur hic,examinato negotio.qualiter examinatur.Glo.dicit, ſummatim.quod intellige vt dixi §.l.proxima. Quæro vtrum fiat miſsio pro quantitate debiti declarati,& non vltra.Glo.hic dicit.& bene,quod etiam pro maiori quantitate fit miſsio, habita conſideratione expenſarum factarum,& fiendarum.ideo text.dicit declarati debiti. †Quæro intra quantum tempus iſte veniens debet audiri.Breuiter,quicquid dicat gloſſ.dico q ſemper auditur antequam ſit interpoſitum ſecundum decretū: vt l.ſi finita.§.non autem.de dam.infec.

2 ☞ *Si ſunt plures creditores an vno miſſo ī poſſeſſionē,cæteri miſſi intelligātur.& nu.2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sinautem. Ex isto §. nor. q̄ corporalis tenuta pōt cedi. qđ no. et est hic in fi. d. l. in ver. cessionis.

b ¶ Potior fisco. vtrū mulier, est potior fisco dic q̄ sic, si loquimur in dote constante matrimonio, cum nō sit dña, nec possessionē habeat nec potest impedire mulier publicationē bonorū, et quātū ad dotē. l. si marito. in princi. ff. sol. mar. & tunc cū hodie sit domina dotis ipsa mulier, p l. in reb. ff. de iur. do. ipsa poterit impedire publicationē bonorum Alleg. no. in l. fin. de bon. va. lib. x. & qđ habeē l. ob maritorū. s. ne vxor, p ma. & in l. si qs post hac. ff. de bo. p. cri. & qđ nota. & legit hic. Ita videt velle Ang. & do. so. in d. l. si marito. & vide. quod no. Bar. in l. ff. sol. mat. in vno tū est potior mulier: puta si reperiret instrumentū fisci, & mulieris: præsumitur prius factū fisci mulieris, secūdū Bal. in d. l. dotis. ff. de iure do.

c ¶ Quæro igitur. Et addē q̄ habet priuilegium dotis. nec p debito viri vel vxoris, posset in eā fieri executio: vt no. Bar. in l. ā diuo Pio. §. exequātur. de re iudi. & Bal. in l. ob maritorum. in fi.

1 Vm apud. Hæc est notabilis lex. †Si vnus ex creditoribus mittatur in possessionem ex primo decreto, eius missio prodest omnibus creditoribus, alijs præsentibus, intra biēniū venientibus, et debitū ostendentibus, & expēsas pro rata reficientibus. h. d. Nota q̄ possessio data vni, prodest cæteris, ita q̄ alij nouo decreto opus non habent: sed possunt vti primo ostenso debito, & expensis refectis: quod est notādū.

2 †Opp. de l. j. & ij. j. quí po. in pign. hab, Gl. hic rangit, & est materia multū difficilis. Glos. & doctores distinguunt inter pignus prætoriū, & cōuentionale. In pignore cōuentionali procedit regula, quí prior est tempore, potior est in iure. In pignore prætorio distinguitur: aut sunt eiusdē tituli, aut diuersorum titulorū. Et no. in l. si finita. §. si plures. de damno infect. & l. cum vnus. ff. eodem. & ff. qui pot. in pig. habe. l. si & iure. per Dy. in c. qui prior. de reg. iur. lib. vj. Ego consueui aliter dicere. Nam in creditorib⁹ hoc est, quod in vno immisso, statim alij videntur immissi: vt l. quí autē. §. sciendū. ff. de his quæ in frau. cred. Cum igitur omnes eodē tēpore videntur immissi, non est mirum, si nō habet locū regula, quí prior est tēpore: quia nullus est prior altero. Sed si esset dare prioritatē, & posterioritatē: q̄ prior esset tpe potior esset ī iure vt l. si & iure. ff. qui potiores ī pignore habeāt. Plenissime dixi ī l. cū vnus. de bonis auth. iudi. possi. Forte dicam vobis in titu. q̄ po. in pigno. hab. Quæro, an hæc lex habeat locum hodie, quando fit mentio, p mensura debiti declarati. Glos. hic in quadam solu. videtur tenere q̄ non, super verho, commoditatis. Contrarium videē per gl. ff. eo. l. cū vnus. & illa verior: quid enim si bona nō essent tot, quot sufficerent primo creditori? Dic vt plene dicetur.

2 ☞ *De pecunia redacta ex venditione facta ex secundo decreto, debet creditoribus satisfieri, absq̄ alio processu facta fide de debito.*

3 *Ad secundum decretum requiritur probatio per testes, vel instrumenta.*

a Sinautem. [a]Breuiter dicit. †Si missus ex primo decreto ad vēditionem peruenerit, debet primo sibi satisfieri, & residuum deponere, vt creditoribus postea venientibus, & debitum ostendentibus satisfiat. h. d. Nota †q̄ de pecunia redacta ex venditione facta ex secūdo. decreto, debet creditoribus satisfieri absq̄ alio processu, facta fide de debito: & in hoc prodest sibi primum, & secūdū decretum interpositum ad petitionem aliorū creditorum. Secundo nota †ad secundum decretum requiritur plena probatio per testes, vel instrumēta, vt probatur hic, in hoc tex. dum dicit, debiti cautionem ostēdat: vt s. l. proxi. dum dicit, certum faciat, &c.

2 Vt autem. †Vt cesset fraus, debet de deposito & venditione fieri scriptura cum solēnitate hac lege expressa. hoc dicit. Hoc quod dicitur de isto modo, hodie non seruatur.

De priuilegio fisci. *Rubrica.*

2 ☞ *Petens reuocari tenutam, de aliquibus bonis per alium possessis, quæ asserit esse sua, debet illud probare.*

LEX I.

1 b Bona. †Mulier in rebus propriis est potior fisco[b], creditore etiam nisi ex causa principali hoc dicit. Oppo. de l. satis. j. in quib. cau. pign. ta. contra. Solut. Aliud in rebus dotalibus mulieris: aliud in propriis. †Vltimo not. dicit glo. quod ille qui petit reuocari tenutā de aliquibus bonis, quæ asserit esse sua, debet illud probare: & vide gl. ab eo, in cuius bonis facta est missio. Secus si posiderentur ab eo, qui petit reuocari illud. Ita not. in l. ob maritorum, ne vxor pro marito. & l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. & ibi dixi.

LEX. II.

1 Vamuis. †Mulier in dote, & fiscus, paribus passibus ambulant: vt quí prior est tempore, potior sit in iure.

LEX. III.

1 Si cùm pecuniam. †Fiscus prefertur omnibus creditoribus, hypothecam non habentibus. hoc dicit. Nota quod dixi in summario.

1 Si debitor. †Obligatio, & priuilegium fisci, non extenditur ad bona debitoris ante vē dita. h. d. Nota quod dixi in summario. quod intelligitur verum, nisi essent ante vendita in fraudem: vt j. de iure fisci. l. j. lib. x.

1 Pecunia. †Fiscus potest reuocare pecuniā, alij creditori solutam, sine vsuris. Pe. dicit qualiter pecunia vni creditori soluta reuocetur: habes plene in l. pupillus. ff. de his quę in frau. credi. & l. si non expedierit. §. j. de bo. auth. iud. pos. l. deferre de iure fisci.

1 Vm patrem. †Fiscus alienata reuocat per suū debitorem, causa dotis constituendæ. h. d.

1 Si inte. †Priuilegium fisci, potest transferri per cessionem. hoc dicit. Sed quæro, quæ est ratio quod priuilegium pupilli non transferatur per cessionem: vt l. si ex pluribus. de admi. tut. & priuilegium fisci sic. Dicam j. l. proxima.

De priuilegijs dotis. *Rubrica.*

Continua rubricam vt in glo. Quærit gl. circa rubricam, sicut dos habet priuilegia multa: quædā inter personales actiones: quędam inter hypothecarias, de quo priuilegio loquaē hic. Glos. dicit q̄ loquitur de priuilegio, quod habet inter personales actiones: de alio vero quod habet inter hypothecarias loquitur j. quí po. in pigno. habe. l. assiduis.

2 ☞ *Priuilegium quod datur ratione personæ, transit ad suos hæredes descendentes, non extraneos. & nu. 1.*

3 *In realibus actionibus hypothecarijs præfertur ille creditor, qui est prior tempore.*

4 *In tacita tamen hypothecaria præfertur dos.*

Quid de priuilegijs personalibus, & quod alimentur ex causa, non ex tempore.

5 *Priuilegium dotis an competat ipsi actioni de dote, an mulieri.*

6 *An possit transferri per cessionem dotis. & nu. 8.*

7 *Priuilegium pupilli in actione tutelæ ad hæredes proprios ipsius pupilli non transit.*

LEX VNICA.

1 Si credebes. †Priuilegium quod datur ratione personę ad hæredes non transit. Ad hoc allegatur. †Oppon. j. quí po. in pig. ha. l. assiduis. §. excep. & l. etiā. in princípio. soluto matrimonio. Solu. glos. non transit ad hæredes extraneos, vt hic. secus si ad suos, vt in contrario: & intelligūtur suí, hoc est, descendentes ex se, quoniam mulier suum hæredem non potest habere, ideo quia non habet in potestate filium. Modo glos. intrat hic materiam valde magnam, in qua
3 non insisto plene: quia tenerem vos nimis. †Quæro primo, quíd ī realibus actionibus: hoc est, in hypothecarijs, quis creditor præferatur. Glos. dicit hic, ibi est regula, quí prior est tempore, potior est in iure: †tamē fallit in tacita hypothecaria, cuí præfertur dos: vt d. l. assiduis. qui po. in pign. haben. Quæro secundo, quid de priuilegijs personalibus. Glo. dicit, quod priuilegia personalia estimātur ex causa, non ex tempore. De hoc hic per glo. & ff. de priuile. cred. l. priuilegia. & ibi per glo. & per Dyn.
5 de reg. iur. c. qui prior. lib. vj. †Quæro igitur, vtrum priuilegium dotis competat ipsi actioni de dote, an mulieri. Et quod competat

a ¶ Transferri. Vtrū priuilegiū doris trāferatur p cessionē, vide Barto. & Imo. in l. post dotem. circa fi. ff. sol. matri. qui aliter sentit quā hic: etiā plene in iij. col. & vide late Bar. in l. j. solu. ma.

b ¶ Ad hæredes. Priuilegium dotis trāsit ad hæredes filios eiusdem matrimonij, vide Bar. Bald. Ang. et omnes in l. etiam in prin. ff. sol. mat. & doc. in l. si. cū procuratore. de re iudi. et etiā tenet ibi barto. in ea. l. in princi. et Bal. in iij. col. ī rubr. Bar. et Bal. in d. l. assiduis.

c ¶ Discussio. In reuocatoria requirebat excussio olim, et hodie, vide Bal. in l. j. ī. fin fraudē patroni.

d ¶ Filios. Et ad istā legem vide Bart. in leg. j. ī. fi in fraudem pa.

e ¶ Allegare non potest. Et ¹quando qs possit allegare turpitudinem eius, cuius est hæres: adde Bar. in l. iusiurandū. §. procurator. in iij. co. ff. de iureiur. vbi etiam ponit quo ad hanc legem. Adde q̄ ibi posui post Bar. & Alexan.

competat ipsi actioni, seu ipsi doti, facit ista rubric. quæ dicit, de priuilegio dotis: non dicit, de priuilegio mulieris. Idem videtur supra de rei vxo. actio. l. eg. j. §. & vt plenius ibi: ita et in huiusmodi actione damus. & c. Pro hoc facit ff. solu. ma. leg. j. in princi. vbi dicit, doti: causa præcipua est, nō dicit aliqd de muliere. In cōtrariū videtur tex. etiā huius legis ibi: quo mulieres vtuntur. ff. de priuil. cre. l. dabimus. Insti. de actio. §. fuerat. Istæ leges videnē vel le q̄ istud priuilegiū cōpetat ipsi mulieri, non actioni. Breuiter, vt cōsueui dicere latius ff. so. ma. l. j. et, dic breuiter: Dos habet multa priuilegia: inter cætera habet duo priuilegia, quæ dantur ipsi mulieri. Vnū est priuilegiū personale, vt præfertur in p sonalibus. Ita loquitur hic, & l. dabimus. de priui. cre. Aliud priuilegium est, q̄ p̄fe ratur in hypothecarijs habētibus tacitā: et istud similiter datur ipsi mulieri: vt l. assiduis. quí. po. in pig. ha. & in d. §. fuerat. Et ista priuilegia cū dentur personæ, ad hęredes nō trāleunt. Et ista loquí hic. Habet alia priuilegia, q̄ habeat hypothecā, non dico priuilegiatam, sed dico hypothecam simpliciter: & istud datur ipsi actiōi: vt l. j. §. et, vt plenius. de rei vxo. act. Et istud priuilegiū transit ad quēcun. q̄ actio tranlit. Item habet priuilegia, alia q̄ nō curo examinare hic. † Quæro, vtrū priuilegium dotis possit trāsferri per cessionē dotis. Videē q̄ non: quia non sunt transmissibilia ad hæredes, non fiunt cessibilia: vt l. ex pluribus. de admi. tu. Sed priuilegiū dotis nō transit ad hæredes: vt hic: ergo nec ad cessionarium. In cōtrarium facit: quia mulier & fiscus paribus passibus ambulāt: vt §. ti. j. l. ij. sed priuilegium fisci trāsfertur per cessionē: vt §. ti. j. l. fi. ergo & c. Breuiter quicquid Cy. ibi dicat, antequā veniā
7 ad solutionē qōnis oportet vos scire, primo †vtrum priuilegiū pupilli in actione tutelæ trāseat ad hæredes. gl. in l. dabimus. §. j. de priui. cre. et ī d. l. ex pluribus. ff. de admi. tu. tenet q̄ transit ad hæredes suos, nō ad extraneos, sicut priuilegium dotis. quos reprehēdit la. de Are. p l. nō solum. §. ſi puellæ. de ri. nup.
b Præterea. p bo. alia rōne. Priuilegiū dotis trālit ad hæredes[b] suos, s. eiusdē matrimonij, secūdum verā opi. vt l. assiduis. §. excep. j. quí po. in pig. ha. et ibi dicā. Si ergo essent hæredes sui, s. creditoris tantū, & nō debitoris, ad eos nō trāsiret priuilegiū. merito ergo priuilegium pupilli in actiōe tutelæ ad hęredes p prios ipsius pupilli non dicet transire. † Hoc p̄missō, p solutione qōnis prīō dico sic: q̄ qdā sunt priuilegia, q̄ nō trāseūt ad suos hęredes, neq̄ ad extraneos: et illa nō p̄nt cedi: vt d. l. ex pluribus. Quædā sunt priuilegia q̄ trāseūt ad hæredē suū, & nō ad extraneū: et tunc si quidē cessio fiat ex voluntate, tūc tale priuilegium non trāsit. ar. de hoc in l. peto. §. prædium. ff. de leg. †. Et quod dicimus in operis libertorū, quæ nō possunt cedi ex volūtate, sed ex necessitate sic: vt l. patronus qui operas & l. si libertus artem. de ope. lib. no. in l. si nō fortē. §. libertus. de condi. inde. ff. esset quærendū nūquid ecōtra: vtrum omnia, q̄ sunt transmissibilia ad hęredem, sint cessibilia. Dic vt dixi in l. si stipulatus fuerim, in prin. de verb. obli.

De reuocandis his, quæ in fraudem creditorum. *Rub.*

Continua vt in glos. & colligitur continuatio clarius infra ea. l. ignoti. & ibi videbitis.

2 ☞ *Ad actiones reuocatorias peruenitur demum, bonis principalis excussis.*

LEX. I.

1 Si hæres. Breuiter dicit secundum communem modum legendi. † Ad eum, in quem res in fraudem sunt alienatæ, peruenitur demum bonis principalis excussis. hoc dicit. † Nota quod ad actiones reuocato-
rias peruenitur demum, bonis principalis excussis. Contra hoc opp. & videtur q̄ discussio non sit necessaria, nisi cū agitur hypothecaria contra extraneos possessores: vt j. de pig. auc. hoc si debitor. Glos. dicit q̄ hic fit discussio ex voluntate, nō ex necessitate, quādo fraus fit ex proposito: sed si re ipsa: tūc ex necessitate fit discussio. Non alle. aliquid. & vide glo. Doc. Vltramon. reprehēdunt istam gl. & dicunt q̄ de iure antiquo qñ agebatur reuocatoria semper præcedere debebat discussio: c vt hic, & j. e. l. ignoti. & l. ait prætor. §. j. ff. eo. Pro declaratione huius dico, & hæc lex debet intelligi duobus modis. Primo q̄ hic creditores hæreditarij fuerunt secuti fidē hæredis, vel alias nolūt impetrare bonorū separationē, sed volūt agere reuocatoria: & tūc p̄cedit tex. iste plane: & est vera opi. Vltramon. Secūdo modo pōt intelligi, q̄ vbi creditores hæreditarij volūt facere reuocationē per edictū de separationibus: nō secuta, alias secuta forma illius tī. de his quæ in frau. cre. & tūc nō est necessaria discussio: vt l. j. in prin. & §. j. ff. de separa. & l. si creditores. eo. ti. In casu tamen non esset discussio necessaria: vt l. pe. ff. de sepa. & isto modo intelligendo posset procedere glo. nostra.

LEX II.

1 Si successione. Breuiter dicit. †Ea, quæ sunt data in dotem, si non sunt obligata, neq̄ in fraudem data, à creditoribus non reuocantur. h. d. Nota hanc legem, quam intellige vt optime declarat tex. in l. fi. §. j. ff. eo.

LEX III.

1 Si paterna. †Filius non hæres, pro debitis patris conueniri nō potest. hoc dicit. ista lex. quod not.

d Filios. [d]Hæres nō auditur allegādo turpitudinem defuncti. h. d. Opp. q̄ etiā ipsemet, qui alienauit, possit reuocare: quia ficticia, & imaginaria, venditio nō est vēditio: vt l. emptor. de aqua plu. arcen. & de re. iu. l. imaginaria. & ś. plus valere q̄ agitur. per totum tit. Sol. Quandoq̄ quis dicit alienationē non esse veram, sed ficticiam, & imaginariam, & istud pōt optime allegari: vt lege cōtraria. Quādoq̄ qs cōfitet alienationē esse verā, sed factā in fraudē alterius: & tunc ipse
e qui fecit: vel hæres eius, hoc allegare non potest[e]: vt est tex. hic.

2 ☞ *Quando agitur actione reuocatoria cōtra mulierem, in bonis in dotem datis in fraudem creditorum, non requiritur scientia fraudis.*

1 Gnoti. †Bonis principalis excussis, reuocatur à possessoribus, titulo oneroso si fraudē participauerint. Si titulo lucratiuo, fraudis participatio nō requiritur. h. d. & hæc lex est summarium totius titu. Quærit
2 glo. hic, †vtrum ad reuocandum data in dotem scientia requiratur. Et respōdet glo. q̄ nō: quia est titulus oneratus: vt l. ex promissione. de act. & obli. Certe hic debes intelligere q̄ est titulus oneratus viro: vir enim habet dotem pro oneribus matrimonij supportandis: vt l. pro oneribus. ś. de iure dot. sed mulieri dicit titulus lucratiuus: vt l. fi. ś. de iure dot. Textus probat optime in l. fi. § j. ff. eo. hic non sunt alia.

1 Iactu. Ista lex legitur duobus modis. Secūdum primam lectu. & veram breuiter hoc intendit. †Contra debitorem, qui in fraudem creditoris est liberatus, datur reuocatoria in quantum facere potest, quæ cum actione prima eiusdem sit naturæ. hoc dicit. secundum verum intellectum. Opp. & videtur quod iste liberatus debeat conueniri insolidum: quia ad eum in totum peruenit liberatio: vt l. quærebaē. ff. ad legem fal. Solu. Intellige hoc, quod hic debitor tenebatur ab ipso initio ea actione, quæ erat huius naturæ. Et eodem modo dic de eo quod hic dicit, intra annum: quia actio prima erat annalis: alias de eo, quod ad eum peruenit, conueniretur perpetuo. Alio modo legitur, q̄ hoc non nocet fraudatori, sed agitur contra ipsum debitorem liberatum. Sed ista lectu. non placet mihi: nam ipse, qui in fraudem alios liberauit, nō habet beneficium cessionis bonorū: imo pœnas carceris patitur: vt l. vlti. §. fi. ff. eo. secundum verum intellectum. & no. per Cy. Insti. de actio. §. item si quis in fraudem.

Finis li. septimi. Sequitur Octauus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De interdictis. Rubrica.

Continua vt in glo.

a ¶ Rami arborum. In hac materia vide q̃ dixi in l.j.ff.de arbo. cæ.post Bar.

b ¶ Extra glosſ. Vide Bar.in l.j.§.nunciatio.ff.de ope.no.nũ.

c ¶ Euenit. Adde Bar.to.in d.l.j.§.nunciatio.& in l.j.in princ. & quod ibi dixi.ff. de arb.cæ. & Cy.& Bal.hic.

1 2 3 4 5

Ne radices arboris officiant, potest agi vtili actione de scendente ex edicto de arboribus cædendis.
Quando quis possit destruere illud, quod requiescit vel protendit in suo.

LEX I.

VM proponas. †Interdicta ne rami arborum[a] noceant per identitatem rationis extendun tur, ne earum radices officiãt. hoc dicit ista notabilis lex. Opp.glo.& videtur q̃ ista arbor debeat euelli conditione l.fin.ff.fi.regũ. Solu. Intellige q̃ hæc arbor erat planta secundum legem, & non contra illam legem. Tunc oppo. quod legitime factum est, pœnam nõ meretur: vt l.Gracchus. j.de adulte. Solut. Fateor quod ipsa plantatio, quæ fuit facta legitime, non punitur: sed si radices excrescant, & nocant funda mentis: illud est, quod iudicis officium ad æquitatem redigit per hanc legem. †Quæro, qua actione hoc fiat. Hic sunt plures opi. in glo. illa est vera, quod potest agi vtili actione, descendente ex edicto de arboribus cædendis extenso ad radices propter identitatem rationis, per hanc legem. Extra glosſ. opp.[b] & videtur q̃ nõ sit necesse q̃ agatur isto interdicto: †imo quis sua authoritate potest destruere illud, quod requiescit in suo: vt l.si vitem.§.si ad tanuam.ff.quod vi aut clam.& l.quemadmodum. §.si protectum.ad l. Aquiliam. Breuiter, quandoq; quis aliquid immittit in suo à se possesso, tamẽ contra ius mihi debitum: tũc habeo necesse recurrere ad interdictum quod vi aut clam, aut de oper.no.nun. Quandoq; quis ædificat in suo, & protendit in meo à me possesso. si quidem in meo non requiescit, recurrendum est ad interdicta. Ita loquitur tit.de arb.cæden.& d.§.si protectum. Si vero in meo requiescit, si quidem hoc euenit naturaliter, vt in radicibus: recurrẽdum est ad illud vtile interdictum.
c Ita loquit hic. Si vero euenit[c] opere manu facto, tunc nõ habet quis necesse recurrere ad iudicem: sed potest sua authoritate destruere: vt d.§.si protectum. & d.l.si vitem.§.si ad tanuam: vt no. in d.l.de pupillo.§.meminisse.de ope.no.nun.

LEX II.

RÆses. †Iudex contra eum, qui nõ est de suo foro, cognitionem nõ habet. h.d. De hoc dic vt dixi si à non compe. iudi.l.j.

1 2 3 4

Ratio contrarietatis facit, vt iudicia petitorij, & possessorij simul non admittantur.
Ratio ordinis facit vt possessorium præferatur.
Quot sunt actiones, quæ competunt pro retinenda possessione.
Regulæ interdictorum.

LEX III.

INcerti. †Si petitorium, & possessorium simul intententur, debet causa possessionis prius terminari, vt petitorij quæstio ordinetur. hoc dicit. Primo ponit dictum. Secundo eius declarationem. Tertio rationem. Quarto respondet ad tacitam obiectionem. Secunda ibi: competentibus. Tertia ibi: vt ex hoc. Quarta ibi: interdicta autem. Oppo. de l.cum fundum.§.fina.ff.de vi & vi arma. vbi si mul & semel agitatur quæstio possessionis & proprietatis. Huius timore sunt tres opinio. in hac materia. Vna est Ioan. Azo. & Hu. Alia est Mar. & glosſ. Tertia est Pet. de Bella perti. Primi dicunt fatendo, q̃ nullum possessorium concurrat cum petitorio. Nec obstat lex contraria: quia ibi fuit renunciatum petitorio. Sed hoc est contra text. illum, qui dicit, pendente. Alij dicunt, sustinentes eandem opi. q̃ pendẽte petitorio potest intentari possessorium: sed non econtra. Ista non habet rationem. Prima istarum opi. videtur contra l.naturaliter.§.nihil commune.ff. de acquiren. possef. Ipsi respondent ad illam legem multis modis, de quibus ponuntur hic duo. Primo, q̃ ibi incœperat agere petitorio, ignorans se possidere. Ista est diuinatio: vel dicunt, q̃ ibi fuerat victus super possessorio: & ista est diuinatio. Vnde Mar. quem sequitur gl. & ista est veritas, dicit, q̃ possessorium retinendæ, non currit cum petitorio, ita loquitur hic. Ratio, quia esset sibi contrarius: qui enim vendicat rem, dicit aduersarium possidere: qui vero agit interdicto retinendæ, asserit se possidere: & sic esset sibi contrarius: idcirco non potest simul intentare vtrunq; vt hic, & l.ordinarij.§.de rei vend. in l.si de viff. de iudi. Et si occurreret, q̃ ista duo iudicia proponerentur diuersis respectibus, ita q̃ non esset contrarietas, valde bene concurrerent. Verbi gratia: ago contra te rei vendicatione, & dico te tenere vel possidere naturaliter tantum: demum ago interdicto vti possidetis: quia cum possideam ciuiliter, certe bene possum: quia non est contrarietas: vt d.§.nihil commune. Ista tenet glo. in l.clam possidere.§.qui ad nundinas. eodem tit. & hoc videtur approbatum hodie extra, de causa poss. & proprie. c. pastoralis. Sed contra hoc opp. secundum istos, petitorium, & possessorium, non concurrunt ratione contrarietatis: sed text. hic dicit. †q̃ hoc est ratione ordinis: hoc etiam dicit in d.l.ordinarij. Solut. Ratio contrarietatis facit, vt ista duo iudicia simul non admittantur, vt dictum est. †Ratio ordinis facit, vt possessorij præferatur. Ita loquitur hic: & ista est vera. Tertia fuit opinio. Pet. q̃ omne possessorium concurrat cum petitorio: nec ali qua lex dicit contrarium: & si quam reperies, non erit lex. vt refert Cyn. quando ciui. ac. crimi. præiu. Nam non dicit q̃ hoc sit ex necessitate, sed ex voluntate: si enim vellet in se assumere onus probandi, posset agere petitorio & possessorio. Sed hic ideo agitur possessorio: quia non vult in se suscipere onus probandi in petitorio. Si enim vellet, nulla lege reperitur contrarium. Sed certe, ego reperio q̃ non possint concurrere in casibus obstantibus, omnibus regulis impedientibus cumulationem. Primo ego reperio q̃ petitorium & possessorium electione tolluntur: vt l.fina.§.de codicil. Idem reperio q̃ petitorium & possessorium quandoque sunt contraria: vt dixi§.secundum glo. & actiones contrariæ non possunt simul proponi. Item reperio, q̃ absolutoria nata in vno, quandoq; parit exceptionem rei iudicatæ in alio: vt l.ij.§.quidam.ff.eo. & per Dyn. in regula, qui ad agendum. de regu. iur. lib. vj. vnde concursus non admittitur: & ideo tene opi. glo. Opp. de l.j.§.interdictum autem. ff. vti possi. Respond. possidenti non datur aliqua actio. verum est nisi illud interdictum. †Quæro, quot sunt actiones, quæ competunt pro retinenda possessione. Dic vt in glo. Quæro, in quibus casibus habet locum hæc lex. istud examinatur in duabus glo. primis positis in hac lege. quod ego examinabo plene in d.l.naturaliter.§.nihil commune. per tres combinationes, quas ibi facio: & dic vt ibi. Quærit glo. quid si ago petitorio tantum, an possim cogi q̃ agam possessorio? Dic vt in glossa.

Quærit glo. vtrum absolutoria lata in petitorio, pariat exceptionem rei iudicatæ in possessorio? Glo. hic dicit multũ bene.

Quæro, an hoc sit semper verum. Dyn. examinat in d.c.qui ad agendum. licet in multis deficiat. Sed dic, vt plene dixi in d. §.nihil commune. †Vltimo ponit gl. regulas interdictorum. vide eas.

5

SIquis. †Ab initio debet actor suas actiones proponere. hoc dicit. Hæc lex allegatur quod quis debet in libello actionem exprimere. De hoc dicam in l.edita actio. supra de eden. & per glosſ. ff. de eden. l.prima. circa princip.

Quorum bonorum. Rubrica.

Dictum est ſ. de interdictis in genere: sequitur videre in specie: ideo primo ponit de interdicto quorum bonorum: quod est vniuersale, & adipiscendæ possessionis. Quæro, quare dicat quorum bonorum? Glo. ad hoc respondet, & bene. Quærit glo. in quo differt hoc interdictũ à petitione hæreditatis: & in quo cõueniũt? Dicam statim in l.j. quia glo. plene hic nõ tradit.

2 *Probatio filiationis probatur præsumptiue, secundum formam l.filium. de qua ibi.*
3 *Si filius est in quasi possessione filiationis, non habet necesse probare se filium: sed aduersarius debet probare contrarium.*
4 *Bonorum possessio potest dari nemine petente, parte non citata, & causa summarie cognita.*
5 *In bonorum possessione contra tabu. non sunt plenæ probationes.*
6 *Neque in interdicto quorum bonorum. sed in petitione hæreditatis sic. & nu. 10.*
7 *Interdictum quorum bonorum, in quo differat à petitione hæreditatis. & numero 8.*

vsque

vsque ad fin. legis.
8 *Interdictum quorum bonorum, est stricti iuris.*
9 *In hoc interdicto petit quis se constitui possessorem.*
11 *Quod detur ad corporalia tantum.*
12 *Et datur solum pro rebus, quas defunctus possidebat.*
13 *A sententia lata in isto interdicto non appellatur.*
14 *Interdictum quorum bonorum est generale.*
15 *Quod detur contra eum, qui titulo non possidet.*

LEX I.

HAereditatem. †Qui habet bonorũ possessionẽ, non possidet: ideo pro adipiscenda possessione debet istud interdictum propone nere, & de suo iure docere. h. d. Opp. hic innuitur q̃ hoc interdictũ datur ad hæreditatem. Sed cõtra, hæreditas est ius incorporale: & hoc interdictũ nõ datur ad incorporalia: vt l.ij.ff.eod. Exponit gl. hereditatem, id est. possessionẽ. rerum hæreditariarum.

Opp. secundò, & videtur q̃ filius præteritus rumpat testamentũ ipso iure: vt l. Gallus. & l.fi.ff.de liber. & posthu. Solu. Ibi loquitur in filio suo præterito: hic in emancipato. Opp. dicitur hic, q̃ quis debet probare filiũ. † Contra. probatio filiationis est impossibilis: vt l. Lucius. ff. de cõd. & demõstra. Sol. Dico, q̃ est impossibile probari verè sed ꝓbatur præsumptiuè, secũdũ formã l.filiũ. ff. de his qui sunt sui vel alie iur. Audiui tũ do. Iac. dicentẽ, q̃ erat casus, in quo filiatio posset verè probari: vt puta, vir & vxor fuerunt incarcerati, & recluſi per annum, & duo steterunt ad custodiã: nam illi poterunt testificari de veritate, q̃ filius ibi natus, est filius illius viri: quia alius non intrauit, nec ingredi potuisset, quin ipſi vidiſſent. quod satis placet. † Item oppo. & videtur, q̃ quis filius præsumatur: & non habet necesse se probari filium: sed aduersarius debet probare contrariũ: vt l. non nudis. & l. non epistolis. & quod ibi not.ſ. de proba. Solu. Hic filius non erat in quasi possessione filiationis: aliàs præsumeretur filius, vt in contrarijs. Et ideo cauti aduocati faciunt duos articulos. In vno dicunt ipſum esse filium: in alio q̃ est in possessione filiationis, q̃ sic habebatur, sic reputabatur, sic tractabatur: sic est vnũ de proprietate. Aliud est de quasi possessione: vt l.j.§.ij.ff.de quæstio.

Oppo. acta facta[a] in vno iudicio, faciunt fidem in alio, inter eaſdẽ personas, vt no. in l.is apud quem. ſ. de eden. Sed iste in primo iudicio, quando petit bonorum possessionẽ contra tabu. probauit se filiũ: ergo in hoc secundo nõ habet probare necesse. Solu. Quidam dicunt q̃ in hoc secundo iudicio probat se tunc probasse. Gl. dicit, q̃ imò habet necesse probare plenè: nec obstat quod probauit in primo: quia illa probatio nõ fuit facta in figura iudicij, lite cum alio contestata, sed causa nõ plene cognita: vt l. seruus. de bono. possef. & de leg. præstan. l. filium. §. si quis. vide glo. Ista glosſ. videtur contra l.ij. §. si causa cognita. ff. de bono. possef. vbi dicitur quod bono. possef. datur causa cognita: ergo parte citata. & l. in causæ. §. cã cognita ff. de mino. Solut. Quidam hoc fatentur: & istud videtur tenere Rofr. in tit. de bonorũ. possef. & in tit. de bono. possef. contra tabu.

a ¶ Acta facta. Ante agnitionem bonorum possessionis requirat citatio partis: & an per solã agnitionẽ bonorũ cõtra tab. si testamentum rũpatur? Bald. in rubri. qui admit. iij.q. & Bar. in d. §. si causa cognita. & in l.illud in princ. ff de contra tabu.

b ¶ Fieri sperantur. Adde Bal. in l.fin. in penul. col. 3. vnde legitimi. & vbi nõ reperitur speciale interdictum adipiscendo, datur remediũ. de quo per Cy. in l. si nulla. ſ. de acquirẽ. possef. vbi omnino. vide.

c ¶ Differat. Aduerte q̃ istud interdictum sit adipiscendæ, non datur hæredi, qui semel possidet res hæreditarias: & dixit text. institu. de interdict. in §. adipiscendæ. & not. glosſ. in c.ij. de consuſs. in vj. quod debet intelligi quãdo possidet post aditã hæreditatem: secus si ante: tunc enim ipſe non possidet vt hæres, sed vt alius: quia nõ debet sibi hoc nocere. arg. in l. delictis. de noxa. & idem in remedio l.j. C. de edict. diui Adria. rol. Et adhoc vide Institu. de actio. §. actionum. circa fi. & hoc est dictũ Matheo. notabi. lxxiij.

d ¶ Summaria cognitio. Not. q̃ in iudicijs possessorijs, & vbi agitur de leui præiudicio, in causis summarijs, sufficit se simplena probatio per famã, vel per vnum testem. Adde Bart. in l.ij.§.fin.ſ. vbi in rem actio. & in l. de minore. §. tormenta. de quæstio. in quæstione de effectu famæ, licet ipſemet in l. admonendi. in vlt. charta. & in extraua gan. ad reprimendũ. in verbo, fumarie. videatur aliter dicere. Vide quod habetur in cap. præterea. de sponſ. in c. super eod. de eo qui cogno. cõsangui. vxo. suæ. & vtrũ in iudicijs possessorijs procedatur ordinariè, vide Bal. in l.j. in prin. j. de fer. in verſic. in text. ibi. more solito. & vide Bar. in extrauagan. ad reprimendum in verbo summariè. Et quod not. do. Ioã. in c.j. in ij. col. de lit. cõteſt. & Bar. in §. nihil commune. in xvij. colum. Et hic adde Bar. in l.j.ff.e. & dixit Bald. in l. præscriptione. in xiij. col. ſ. si contra ius vel vti. publi. q̃ licet regula bono. possef. vbi dicitur q̃ bono. possefsi. potest dari nemine petente ergo multo magis parte non citata. Non obstat quod dicitur, daꝛ causa cognita: quia intelligo causæ cognitionẽ fieri ad informationem iudicis: vt plenè dixi in d.§. causa cognita. vbi plenè examinaui. Sed cũ hodie nõ sit necesse quod bono. possef. peratur, sed agnoſcatur: vt l.fi.ſ. qui admi. ad bono. possef. domi. Iaco. But. dicebat quo triplex est actus. Primus enim est agnitio bono. possef. contra tabu. secundum formam d.l.fi. & per hunc, testamentum nõ rumpitur: sed consequitur quis ius rumpendi. † Secundus actus, est ius, quod petatur per contra tabu. testamẽtum rumpi, dato libello, lite contestata, sicut in querela: vt l.filio. §.j.ff. de inoffic. testa. & ſ. de col. l. vt liberis. tamen in hoc iudicio non fient plenæ probationes: nõ quia fieri ſperantur[b] in interdicto quorum bonorũ, vel in petitione hereditatis. ita loquitur hęc lex. Tertius actus est, interdictum, seu iudiciũ quorũ bonorũ vel petitio hæreditatis. & de hoc loquitur hic. Dico, hoc nõ placet: † quia in interdicto quorum bonorũ, plenæ probationes nõ requiruntur, imò fit cognitio summaria: vt hic nota. in glosſ. ij. & j. dicam. Dico ergo quod per ſolã agnitionẽ factã corã iudice, rũ pitur testamentũ ſi agnoſcẽs habeat ius rumpendi. quod examinabitur postea in interdicto quorũ bonorũ summariè, & in petihæredi. plenariè: & ita loquitur hic. Habes de hoc textũ expreſsum. ſ. de cur. furi. l.fi.§.ij. Oppo. ſentẽtia lata super filiatione facit ius vt l.j.§.fi. de libe. agno. & ff. de statu homi. l. ingenuũ. cum ergo in primo iudicio fuerit pronunciatum super filiatione: ergo &c. Sol. Dicit glo. q̃ in primo iudicio nõ fuerit pronunciatũ super filiatione. Vel dic melius q̃ illæ leges loquuntur quando est pronunciatũ lite agitata, à contradictore legitimo, alias nõ facit ius: vt l. cũ non iuſto. ff. de colu. detegen. ſed hic in primo iudicio contradictor non fuit. ergo &c.† Quæro, in quo differat[c] hoc interdictũ à petitione hæreditatis. Glosſ hoc tangit ſuper rubri. sed non plenè. Tu dic plenius q̃ differant in origine. Nam petitio hæreditatis, est ciuilis inducta à Senatu: vt l. viti. ſ. de petitio. hæredi. & l. itẽ veniunt. §. præter hæc. ff. eod. tit. Istud interdictũ est de iure prætorio: vt l.j. ff. eo. Et ex hoc ſequitur alia differentia: quia hæreditatis petitio directa datur hæredi de iure ciuili. Vtilis datur hæredi de iure prætorio. In interdicto econuerſo: quia directũ datur hæredi de iure prætorio, vtile datur hæredi de iure ciuili. Itẽ differũt in natura. Nã petitio hæreditatis est bonęfidei: vt Institu. de actio. §. actionũ. & ſ. de petitio. hære. l.fi. † Istud interdictũ est ſtricti iuris. Item differũt in modo proponẽdi. Nã petitio heredit. quis petit ſe pronũciari hæredẽ: vt l. licet. ff. de peti. hæredi. † In hoc iudicio, seu interdicto, quis ſe petit possessorem const. ituí. vel possefsionẽ sibi tradi: vt hic, & l.j. ff. eo. † Itẽ differunt in modo pronunciandi: nam in hoc interdicto fit ſummaria cognitio.[d] Ita tenet gl. hic, in prin. quã vide. Et istud est maioris vtilitatis, quã fit in hoc interdicto: nã in peti. hæredi. requiruntur probationes veræ, & liquidę: in isto interdicto ſufficerent probationes non ita claræ: quia ſemiplenę vel præſumptiuæ concluderent. Et est ratio, quia cum ista causa ſit modici præiudicij, quia venit retractanda in petitorio: meritò admittitur ſummaria cognitio, & ſemiplena probatio. argu. l.iij.§. ibidem. ff. ad exhib. Facit ad hoc quod videbitis j. tit ij. l. momentarię. Sed contra[e] hoc videt quod hic dicit in gl. mag. ibi tu dic q̃ plenè, & nõ probat. Et ſic videtur velle q̃ requiraꝛ plena probatio. In hac ergo eadẽ lege videtur gl. ſibi cõtradicere: nã in ſecũda gl. dicit ſummatim: hic dicit plenè. Intellige illud qđ hic dicit plenè, non q̃ requiratur plena probatio omnino, ſicut in petitione hæreditatis: ſed ideo hoc dicit, vt oſtendat probationes factas, cum agnouit bonorum possefsio. non ſufficere. Pro cuius declaratione potes dicere tria verba: ſcilicet quod quędam est probatio legis, debilis, nec plena: vt illa, quę fit parte abſente, nec citata, nec in figura iudicij: & illa fit cum petebatur bonorum possefsi. olim coram iudice: licet hodie ſufficiat agnitio tantũ. Quædam est alia probatio ſummaria: & fit parte citata, & lite cõteſtata: & illa fit hoc interdicto, quę põt dici plena reſpectu illius, quę fit parte nõ citata.

e ¶ Sed contra. vide

Ita

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod habetur in l.ſi. Cuibi in rem actio. quia alleg. Bar. contrarius in hoc.

a ¶Oppo. de regula vbi hic gl. dicit melius. Nota q̄ in interdicto adipiſcēdæ poſſeſsiōis, admittit exceptio dominij, ſi incōtinēti vult probare & idem Bart. hic. & vide in d.l.ſi idem. hic alleg. in gl. & Imo. in d.l.ſi ſocc. 5. Lucius. ff. ſo. mat.

b ¶Exceptio. An in poſſeſſorijs habeat locum exceptio, dolo facis: adde Bald. poſt gl. in l.j. in prin. ff. eo.

c ¶Recte. Quid in foro conſcientiæ, vide gl. in l. vt vim. de iuſti. & iur. Inn. in c. ſi vero. el j. de ſent. excom. an liceat clericis. gl. xxij. q. j. in fi. & quod no. in c. cū voluntate. de ſentē. excom.

d ¶Se defendere. Nota. q̄ quando poſſidenti pro poſſeſsione licitū ſit vim vi repellere: & vide quod j. proxi. ſequitur. & Bald. hic in

Ita loquitur glo. mag. hic. Quædā eſt alia probatio plenior, vt quæ ſit parte citata, & probatiōibus ad liquidū exquiſitis: et iſtud fit in petitione hęreditatis. Item differūt in effectu: quia petitio hæreditatis datur ad

11 corpralia, & ad incorporalia: † interdictū verò ad corporalia tantū: vt l. ij. ff. eo. Item differūt ſecundum quoſdā: quia petitio hęreditatis datur pro omnibus rebus, quas de functus etiā nō poſsidebat ſeu detinebat: vt

12 l. & nō tantū. in prin. ff. de peti. hære. †Sed hoc interdictum non datur, niſi pro rebus, quas defunctus poſsidebat: vt j. l. proxi. qđ non placet per tex. in l. j. in prin. ff. eo. in eo quod dicit de bonis quæ importāt etiā res, quas quis nō poſsidebat. vt l. ij. §. hac actio ne. ff. vi bo. rap. & no. in l. rē in bonis. de ac-

13 qui. re. do. † Item differunt, quia à ſententia lata in petitione hæreditatis appellatur: in iſto interdicto non appellatur: quia eſt quo dāmodo quæſtio momētaneę poſſeſsionis.

14 †Quæro, in quo concordāt? Reſpondeo, in duobus modis. Primo, quia vtrunq; eſt

15 generale. † Item quia vtrunq; datur contra eum qui titulo non poſsidet: ſi tamen nihil eſt vſucaptum vel præſcriptum: quæ verba qualiter intelligantur, dic vt not. in l. prima. §. j. ff. eod.

LEX II,

SI ex edicto. Qui habet bonorum poſſeſsionē, debet intentare hoc interdictum, vt conſtituatur poſſeſſor. h. d. Per hanc legem dicunt quidam, quod interdictum illud nō habet locum: niſi pro rebus quas poſsidebat defunctus: ſed aliter eſt veritas. vt dixi ſuprā. l. proxima.

1 ☞ *In doli exceptione habet locum iſta regula, dolo facis, quia petis quod reſtituturus es: ſi aliquis eſt paratus illam incontinenti probare.*

LEX III.

1 COnſtat. Hæc eſt notabilis lex. †Exceptio dominij quæ requirit altiorē indaginē, non obſtat agenti interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis: ſed ei debet

2 per iudicem reſeruari. h. d. Opp. de regula[a], dolo facis. ff. de doli excep. & de regu. iur. in vj. c. dolo. Dicunt quidam, q̄ illa regula nō habet locū in poſ. Ita no. gl. in l. j. j. titu. j. & ibi dicam. hic glo.

3 dicit melius † q̄ in doli exceptione habet locum illa exceptio, dolo facis, ſi aliquis eſt paratus incontinenti probare. ſecus ſi illa exceptio requirit altiorem indaginem: quia tunc reſeruatur. Ita loquitur hic: & hoc probat tex. hic manifeſtē: vt omnibus fruſtrationibus, &c. quaſi dicat, reiectis omnibus, quæ dilationē induerent, & fruſtratoriam. Ideo non bene hanc legem. Pro hoc facit quod not. ff. de iudi. l. ſi de vi. & ſ. de edict. diui Adria. tol. l. fi. Facit l. ſi is, à quo. in principio. vt in poſ. leg. & quod dicam in l. j. j. titu. proximo.

Quorum legatorum *Rubrica.*

Dictum eſt ſ. de interdicto adipiſcēdæ poſſeſsionis, quod eſt generale, ſequitur de alio interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis, quod eſt ſingulare: & denominatur à principio interdicti, ſcilicet quorum legatorum.

2 ☞ *Hæredis aſſenſus ante aditam hæreditatem non impedit interdictum, quorum legatorum.*

3 *Legatarius ſi accipiat ſuā authoritate poſſeſsionem rei legatæ vacantem, non amittit ius ſuum.*

4 *[illegible] non [illegible] interdicto recuperandæ poſſeſsionis.*

5 *Qui [illegible] poſſeſsionis, & vs interdicto retinendæ.*

LEX Vnica.

1 HAeredi. †Hæres contra legatarium poſsidentem habet hoc interdictum, vt ſibi poſſeſsionē reſtituat, vt poſsit Falcidiā retinere. h. d. Op. & videt q̄ hoc interdicti cōpetat etiā ſuccedentibus ab inteſtato: vt ff. quando di. leg. ced. l. fina. & l. j. §. ad eos. ad legem Falcidiam. Solu. fateor, & quod hic deficit ſuppletur per illam. †Opponi. hic innuitur, quòd hæredis conſenſus impedit hoc interdictum. Contra. ff. eo. l. j. §. quod ait. Solut. Fateor quòd hæredis conſenſus, poſt aditam hæreditatem impedit. ſecus ſi ante: vt in cōtrario. Opponi. de l. j. §. ſi quia ex more. ff. eodem. Solu. Aliud in donatione cauſa mortis, quàm in legatis, & fideicommiſsis. Ratio ibi patet. Opponitur, & videtur † quòd legatarius accipiendo poſſeſsionem ſua authoritate, amiſit ius ſuum: vt ſ. de lega. l. non dubium. Solut. Si legatarius accepit poſſeſsionem ſua authoritate: poſt eam apprehenſam per hæredem, perdit ius ſuum: vt in contrario. Secus ſi acceperit eam vacantem. Ita loquitur hic. Opponi. non eſt dubium quòd lex Falcidia reſecat legata in totum: vt l. j. in prin. ff. ad legem Falcidiam. Malè ergo facit hæres, qui vult reuocare totam poſſeſsionem, vt retineat partem: reuocat enim quod reſtituturus eſt: & ſic obſtat † exceptio [b], dolo facis. Gloſ. dicit quòd illa regula nō

4 b habet locum in poſſeſsorijs. Idem tenet gloſ. in l. ſi quis conductionis ſ. loca. & ff. de vi & vi arma. l. j. §. qui autem à me. Dic q̄ in interdicto recuperandæ poſſeſsionis, non habet locum regula, dolo facis: quia ſpoliatus ante omnia debet reſtitui: vt l. ſi quis ad ſe fundum. j. ad legem Iuliam, de vi. not. in l. j. in princip. ff. de vi & vi arma. † In interdicto verò adipiſcendæ poſſeſsionis, eſt diſtinguendum: aut ille, qui opponit, eſt paratus probare incontinenti: aut non. Habuiſtis ſ. proxi. & ibi dixi. In interdicto verò retinendæ: dic vt l. ſi de fundo. §. fina. de acquirenda poſſeſsione. & plenius in l. naturaliter. §. nihil commune. eodem titu. & ibi per me.

Vnde vi. *Rubrica.*

Dictum eſt ſuprà, de interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis: ſequitur videre de interdicto recuperandæ.

2 ☞ *Vnicuique licet ſe defendere, non ſolum perſonam, ſed etiam res. & nu. 7.*

3 *Iniuſte poſsidens quod eum, qui vim incontinenti infert, non poteſt vi repellere. & numero 1.*

4 *Si precario poſsidens denegat rem reſtituere, poteſt ſtatim per vim repelli.*

5 *Si qui clam occupauit poſſeſsionem vacantem, non licet ſibi vim inferri.*

6 *Si vero non vacantem occupauit, poteſt dominus reuerſus vim inferre.*

7 *In quo conſiſtat moderamen inculpatæ tutelæ. & nu. 9.*

8 *Si ab aliqua perſonali iniuria aliter euadere non poſſum, niſi ſolum à morte per fugam, poſſum tunc reſiſtendo alium occidere.*

10 *Quando dicatur percuſſio facta ad defenſionem, & quando ad vindictam.*

11 *Si quis me expulit, & ego eum expuli ex interuallo: tunc dolus cum dolo non compenſatur.*

12 *Propter plura maleficia commiſſa in vna rixa, poteſt fieri vna inquiſitio de omnibus, & vna denunciatio quaſi vnum factum reputetur.*

13 *Recuperans poſſeſsionem ſuam incontinenti, per vim ab eo qui vim intulit, non punitur.*

LEX I.

c 1 d 2 REcte. [c] † Pro defendendis rebus, licet vim vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ. h. d. Not. quòd licet vim vi repellere. Not. q̄ † licet vnicuiq; ſe defendere [d], nō ſolum perſonam, ſed etiam res: vt ff. ad legem Aquil. l. ſcientiam. §. qui cum aliter. Oppo. quòd etiam poſsidenti nō recte, licet vim vi repellere: vt l. j. §. qui autem me. ff. eod. titu. Gloſ. hic ponit multas ſolutiones, quarum quædam ſunt veræ: & pro earum declaratione dic. Aut quis poſsidet iuſtè quo ad omnes: & ſine dubio licet vim vi repellere quo ad de-

3 fenſionem: vt hic, & ff. eodem l. prima. §. vim vi. † Aut poſsidet iniuſtè quo ad eum, qui vim infert: & tunc aut infertur incontinenti: & non licet reſiſtere: vt l. tertia. §. cum igitur. ff. eodem. Aut ex interuallo: & licet reſiſtere: vt l. prima. qui autem à me. ſi. eodem. Aut vis infertur ab alio, à quo iniuſtè non poſsidet: & tunc indiſtinctè licet reſiſtere: vt l. prima. in fine. ff. vti poſside. & lege ſequenti. eodem titu. Ex hoc habes expeditam primam gloſſam excepto vno verbo, quod tibi recitabo per quæſtiones. Oppo. l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ad legem Aquil. Sol. Licet vim repellere ad defenſionē, vt hic: nō ad vin-

4 dictā, vt in cōtrario. † His præmiſsis venio ad quęſtiones: & quę-

ro, vtrum

prin. adde q̄ ſi ſola pars poſſeſsionis eſt occupata, inuaſa ratione reſidui ſem per poſſum totū recuperare: vt no. Bal. in l. data opera. in vlti. col. j. qui accuſ. & ibi etiā quid ſi naturalis tantū eſt inuaſa. & quod proxime ſequitur.

☞ Pro concordia aduerte: perſona vilis inſultata ab aliquo habens facultatem fugiendi, & non aufugiat, & ſe defendendo occidat inſultatorem, non punit. Barto. hic in hac l. j. Sed alleg. contradicere in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. Tu dic, licet videatur cō trarius, tamē nō eſt, eo quia † d. l. vt vim. ſe refert ad no. per eū in hac l. j. Vel vt vim. diſtinguit ī eo qui timet verecundiam: vt ille non puniatur. ita intelligit hic. Si aūt nō timet procedat q̄ dicit in d. l. vt vim. Preterea in d. l. vt vim, nō loquitur de perſona virili. Panor. ita ſen ſit in c. olim. de reſti. ſpo. Sed opi. illam q̄ indiſtincte nō tenea tur fugere, tenet do. Iaſo. in d. l. vt vim. quam probat multis authoritatibus, & bene.

a ¶Repellere. Vtrum qui poſsidet clam, vel præcario, poſsit vim vi repellere. per Bar. in l. j. §. interdictū. hic allegata. & de poſsidēte vi, vide Bar. ā. ea. l. in princ. Et an liceat clandeſtinū poſſeſſorē ex interuallo repellere, vide Bart. & Bal. in l. ſi quis ad ſe fundū ad leg. Iul. de vi. Sed quid ſi deinet non clam, ſed ab alio: an poſsit expellia poſſeſsione, vide Bald. in l. ij. §. ſi neceſſarius. ſi ven. nomine. & vi de omnino poſt glo. & doct. in c. ſignificaſti. in ij. quinterno in l. ſi. de hom. el grā de. per Modernos.

b ¶Præcario. Vide Bal. in diſputatione ſua, quæ incipit, accuſatus de vi turbatiua. in iij. colum. & Bal. in l. ſi quis ad ſe fundū. in verſi. opp. quarto j. ad l. Iul. de vi. & vide Ang. in l. a diuo Pio. §. ſi poſt edictum. ff. de re iu. & Ro. in l. clam. §. q ad nundinas. de acq. poſſeſ.

c ¶Contingit in ſure. Quæ res furtiua poteſt a ſure auferri: ad de l. ſi quis in ſeruitute. ff. de fur. & ibi vi de per gl. & Bart. & gl. in l. ſi quis intentione. in glo. mag. j. eod. alleg. gloſ. primam quando licet ſine iud. ſe vindi. & dictum gloſ. ibi ſequitur Bald. in l. ſi quis in tantā. vij. columna. & etiam Bartolus.

d ¶Fortis. Adde Bal. in l. ſurē. ff. de ſicca. & in l. vt vim. vbi ponit cautelam quod dicat quod clamauit.

e ¶Niſi occidā. Contrarium tenet Bar. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. Sed cū opi. Bar. tenet Gemi. & Pet. de Aneh. in cle. j. de homi. cum periculum ſit in fugiendo, propter caſuram & timorem. & ibi vide glo. & gl. in c. ſuſcepi mus. de homi. & Bald. hic alleg. in fi. & Bald. in l. j. in iij. col. ſ. de ædil. edicti. p doc. in c. olim. el j. de reſ. ſpo. & Bal. i c. Ray. Adde pulchrū cōſiliū Bal. vbi ponit qñ quis teneatur fugere: & qñ quid dicat fieri incōtinēti, cōſ. cexj. iij. lib. & per eundem conſi. cccexxx. j. volumi. in quibus conſilijs videbis clari tatem iſtarum apoſtil. in hac materia.

f ¶Defenſionē. Quid ſi accuſatus de homicidio dicat quod ad ſui defenſionem occidit, & ita probat per teſtes: an videatur ſufficiens excuſatio? Dic quod non: ſed requiritur quod dicat, ad neceſſitatem ſui defenſionem: alias non probat. Dictum eſt ſingulare Bal. in l. j. ſ. de conſeſ. Hoc allegat Ludo. no. xxix. Et vide quod in hac materia pulchre, & no tabiliter conſuluit Bal. in conſi-

e ſum, niſi occidā: [e] licet occidere. Et eodem modo ſi me aliter defendere nō poſſum, niſi percutiā: licet percutere. † Et ex hoc deter mino queſtionē, quā hic formāt doc. Si ego potui euadere fugiēdo, & nolui, ſed voluti reſiſtere: an liceat? Et videtur q̄ nō: quia poterā me tueri aliter. ſ. fugiēdo. Doctores hic diſtinguunt: Aut eſt perſona cui fuga eſt verecūdia, aut nō. Mihi videt indiſtincte dicendū, quē nō debere fugere. nā aliquē fugatū eſſe, eſt iniuria: vt l. ītē apud. ff. de in iur. ergo propulſanda iſta iniuria licet reſiſtere. Et ex his habes qūo deponere debent teſtes, qñ volūt probare aliquem feciſſe ad

f ſui defenſionē. [f] Nō enim habent neceſſario dicere, q̄ ille non potuit aliter euadere mortē, niſi occidēdo: ſed ſufficit q̄ dicāt, q̄ ab aliqua perſonali iniuria aliter euadere no

9 poterat. Secūdo, cōſiſtit illud moderamen circa tēpus. ſ. q̄ fiat incontinēti: vt l. iij. §. eū igit. ff. eo. Circa hoc eſt ſciendū q̄ qnq; ſit

g iniuria circa res: & tūc incōtinenti [g] dicitur etiā intra tres dies, vt d. §. eū igit. & ibi not. Si vero iniuria inferat perſonæ: tunc debet fieri incontinenti in ipſo actu, ſeu crimine flagranti: vt l. ſi ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. aquil. et ff. ſi qua. pau. fe. di. l. j. §. cū arietes. Circa hoc iniurgūt dubia. Primo, an qs

h debeat expectare q̄ primo percutiat. [h] q̄ vide tur: vt d. §. tabernarius. Glo. tua determinat cōtrariū: qa ſufficit terror armorū: vt l. iij. §. qui armati. ff. eo. Iſtud eſt verū, dū tū prędeant ſigna & actus manifeſti, q̄ ille intēdebat oſtendere: et iſte aliter ſe defendere non

i poterat. Secūm dubiū [i] eſt qđ ſi poſtq̄ qs eſt percuſſus, & incōtinēti percuſsit percuſſorē ſuū. De hoc dicā ſtatim in ſequēti queſtiōe. Ter

k tiū moderamē, [k] dicit gl. cōſiſtit circa cām: hoc eſt, q̄ fiat ad defenſionē, nō ad vindictā

10 vt d. l. ſcientiā. §. qui cū aliter. † Videnū eſt ergo, qñ videat fieri defenſio, & qñ vindicta. Io. antiquus gloſſator dicebat, q̄ qñ ſic incōtinēti, temp dicit fieri ad defenſionē. vt d. l. ſi ex plagis. §. tabernarius. & ibi gl. vide tur declinare in iſtā ſententiā. Gl. hic videt dicere cōtrariū. ſ. q̄ ex qualitate perſonarū, k & factorū debet pſumi an ad vindictā, vel ad defenſionē, vt gl. dicit clare. Et ſecundū gl. ex hoc dico, q̄ ſi aliquis te percuſſerit, & tu poſt receptam percuſsionē inſequeris eum: hoc videtur fieri per vindictam. l

Secus ſi inſtaret & te vellet vlterius percutere: ita ex factorum qualitate præſumitur

l & nō poteſt dari certa doctrina. [l] Reſtat

11 quæſt. quæ hic formatur in fin. gloſſ. † Quęro quid ſi me expuliſti: & ego te expuli ex interuallo: an dolus cū dolo compenſetur?

le. Io. And. in novella. c. ſignificaſti. de poeni. & remiſ. Et ſic videtur inſerri ex hoc dicto quod ſi defendo me: & habeo aliam facultatem vulnerandi offendentem me: tamen vltra vulnus quod ibi intuli, ſi eum etiam occidi: nō debeo puniri de occiſo, ſed mitius. Et hoc clare determinat Ioan. An. in add. ad Specu. in rubr. de homi. & ibi refert Vbertum de bobio hanc quæſtdiſputaſſe, & tenuiſſe, q̄ non teneatur per. l. Gracchus. j. de adul. & c. olim. el primo. de reſtitutione ſpoliato. & pro opi. Ioan. And. et ad prædicta vide tur tex. expreſſum in l. ſi adulterium cum inceſtu. ſ. imperator. de adulte. quę tene menti: Adde Ludo. in l. cum mulier. in xxvij. columna. ff. ſolu. matri. & in lingu. ſuo quarto. & ſic punitur arbitrio iudicantis, & idem videtur dixiſſe bald. in cap. j. ſ. ſi quis vero. de pa. iura. fit. in l. fina. el prime. vide tamen omnino bald. in l. j. quæ ſit longa conſue. j. & q̄ bar. in l. ij. ſ. h. de alt. le.

Glo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Et ad prædicta facit quod no. Bart. in l. diuus. maxime circa fi. de secca. & hanc q. formatetiã Bal. in repe. huius l. in ix. q. alle. d. l. si adulterij. Et adde hic, quod dixi statim in fi. huius legis post Bar. secundum Pet. de Anch. & quod quis punitur de excessu pœnamortis, est tex. et ibi Bal. in l. j. ff. de emender. & vide Bald. in l. vt vim. & gl. in. c. significasti. el ij. de homi. & Sali. in l. ij. j. de secca. Iun. in c. si vero. el. j. de senten. excõ. & Bal. & Flo. in d. l. scientiam. Pe. de Anch. in cle. j. de homi. post gl. ibi. & dicit q probata aggressura, & insultu si insultatus incõtinenti percutit, semp non præsumitur ad defensionẽ. Ita no. in c. significasti. de homi. & in d. §. tabernarius. & Cy. hic se cundũ eum dicit, qꝫ inspicienda est conditio personarum et insultantis insultanti, vt modo ad defensionem, modo ad vltionem præsumere debeamus. Et hoc tenet Bald. hic secũdum eum. & glosſ. in d. clem. j. idem sentit ibi: per circunstãtias. Vbi autem de circunstãtijs nõ apparet, probato insultu cum armis, maxime secuta percussione post insultũ, quic quid incõtinenti durante rixa insultatus egit percutiendo aggressorem, præsumitur ad defensionem. et sic credit itellexisse glosſatorẽ. & qꝫ not. xiij. q. j. in summa. Quid iuris si qs moderamẽ excedat, nõ ex proposito? Dicit q nõ tenetur. Secus ergo si ex proposito & tũc credo q nõ teneatur. nisi de excessu: vt est casus no. in c. olim. de rest. spo. Per. de Anc. Et de hoc vltimo excessu, adde q dixi post Barto. s. in hac lege. Item adde Bart. hic Inn. in c. olim. in gl. inuoluit. de rest. spo. & in ista materia vide Barto. in consil. Vanutius. Bald. in l. j. s. quando licet fi ne vsu di. se vindi. Et ad primum dictum vide Bal. in l. j. ¶. de secca. & ibi tex. in l. quacũq; §. j. ad l. agl. & c. si perfod. ẽs. ibi gl. in ver. legibus secularibus. de homi. & gl. xxij. q. j. ¶ sum. & Bar. et Bal. in. l. si ex plagiis. §. j. ad le. agl. & d. l. quacũq; et Bal. in l. multis de li. cau. & in l. vt vim.

Glo. tua dicit, q nõ: secus quãdo fit incontinenti. vide eã. †Ex ista gl. no. istud verbũ, q quãdo illico violentia infertur: quasi vnũ factũ reputatur. & ex hoc apparet, q si plura maleficia committantur inter aliquos in vna rixa, q cõtra ambos potest fieri vna inquisitio, & vna denũciatio, de omnibus delictis, quasi vnum factum reputetur: licet de omnibus puniatur: vt. ff. de iniurijs l. prẽtor. §. si mihi plures. & l. libellorũ. §. quod si libelli. ff. de accusa. & quod ibi no. ad Turp. l. j. §. si plura. Itẽ ex hac glo. aduerte: quia cũ secunda violentia sit ex interuallo, secunda dicitur confirmare primam violentiã. quod dic, vt dicemus in d. l. si quis ad se fundum. j. ad l. Iul. de vi. †Quando verò fit incontinenti, non dicitur dolus cũ dolo cõpensari: quia ille qui resistit, & possessionẽ suam incontinenti recuperauit: facit l. permittente. & sic non cõmittit dolũ: & solus primus venit puniendus. Facit quod videbitis. j. de except. l. licet.

LEX II.

Si pulsos. Hoc interdictũ est annale, et nõ datur cõtra hẽredes: nisi quatenus ad eos peruenit. h. d. Oppo. de. l. j. in fi. ff. eo. Solu. De eo quod peruenit, datur perpetuò: de eo, quod non peruenit, datur intra annum. Opp. de l. licet. j. de excep. Sol. Ibi excipiendo: híc agendo. Opp. §. ne ex delict. detun. l. j. Sol. Ibi lis erat contestata cum defuncto: hic non.

LEX III.

Authoritatẽ. Per rescripti principis violenta possessio non cõfirmatur. h. d. Extra gl. op. illud, quod modicè lædit aduersarium, rectè potelit impetrari: vt l. quoties de precl. Impe. offe. Sed hic per rescriptũ solũ auferebatur interdictum, quod est momentaneæ possessionis: & sic modicum lædit: vt. §. si de mo. pos. fue. ap. l. j. ergo potest concedi. Sol. Illud est in odium violẽti. Et tene menti istam legem: quia si aliquis occupat aliquam terram, vel possessionem per vim, & facit sibi postea à suo superiore concedi: non prodest [a] sibi, quin spoliatus sit restituendus: & fortè concessio non valet. quod vidi iam: vt C. de fund. par. l. ij. vel de fund. rei priua. non recordor vbi.

☞ *Si res intereat eo modo penes inuasorem, quo esset interitura penes possessorem, tenetur inuasor de interitu.*

Si de possessione. Ex pellens †alium de possessione, potest accusari criminaliter, & conuenìri ciuiliter hoc interdicto. & tenetur de fructibus perceptis & percipiendis. hoc dicit. † Glos. híc quærit [b], quid si res intereat eo modo penes inuasorem, quo esset interitura penes possessorem, quid releuet. Glosſ. respondet quod tenetur de interitu: vt ff. eodem l. penultima. & l. si vi à me. & suprà quod metus causa. l. prima. & ff. eodem. l. prima. §. rectissimè. Sed contra hoc facit ff. quod metus causa. l. si cum exceptione. §. quod si homo. Sol. ibi ideo, quia tenebatur ad triplum ideo releuabitur, vt non teneatur de interitu. Item contra hoc oppo. de l. j. §. q autẽ. ff. eo. vbi dicitur q prædo nõ tenetur, nisi ad id qđ haberet possessor: sed subaudi ibi: & ad aliqđ plus: vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod dixit Specu. in rubr. de cont. §. fi. in fin. q̄ licet minor nō cōpareat purgando cōtumaciam sui administratoris: tamē nō poterit ex illa contumacia ei indicivel pro debito capi. Ad quod l. neq; impuberes. & quod ibi doc. maxime per Ange. ff. de in ius voc.

¶ Itē expensæ quæ imponūtur ratione cōtumaciæ veræ cessabunt: tunc in persona minoris, nisi esset doli capax. qn posit mulctari: sed veniret restituēdus vt no. in Spe. & no. in d. l. neq;. sed ex cōtumacia ipsius tutoris, & amicorum & cognatorū, de qbus fit mētio in l. hoc autem. §. & quod not. in l. apud Iul. ff. ex q. cau. in pos. ea. & in l, si minor. ff. de ho. autho. iud. possi. posit perueniri ad missionem in possessionē ex primo decreto, in bonis minoris. ad quod vide quod notant moder. insti. de actio. §. fin. & Ang. l. nemo carcerem. ad de Bald. consil. liiij. ij. volu. Abb. consi. xxix. & xlvij. ij. li.

a ¶ Ego dico Contra videtur tenere Bal. in l. j. §. si procurator. ff. si quis ius dic. non obtemp.

++ P. PAV. P.

b ¶ Si quis. Limitavt p Fel. i c. nihil. col. ij. extra de præscrip.

c ¶ Eā restituet. Concordat c. placuit. vj. q. vj. sed Inno. in ca. olim. de ref. spo. limitat sing. videlicet qūs nō pōt habere rē suā furto subtractā, vel vi: ga tūc pōt illā vel equivalentem propria authoritate accipere. Pro quo est gl. sing. i c. ius gētium. ij. dist. Facit q̄ no. Ioan. andr. in ca. olim. de do. & contu. glo. in l. nullus. ff. de jud. nisi ex illo forte orietur scandalū: secundum Innocen. in d. c. olim. ex quo infertur, q̄ statutū loquēs de furto, non habebit locum in tali furto. Facit in simili quod consuluit Ray. cuidam scholari, quiluserat librum in domo alterius, vt alium alliceret ad ludendum: & librum subtrahere secit, ac cusatus fuit de furto: dicit illum non teneri furto: per text. fi. in l. j. §. j. verſic. furtum factum domi, ff. de aleato. sed hæc lex non habet locū de iure Canonico se cundū Bal. in proce. feud. & docto. in c. j. de dolo & cōcu. ma-

minori: vt l. Polla. §. de his qui. vt indig. Sol. hic ab ipso initio deliquit: vnde nomine pupilli nō pōt dici esse factū: quia delictū non venit in administratiōe: vt l. si procurator. ff. de cōdi. indeb. ibi aūt ab initio agebat legitime: & sic nomine pupilli factū dicit: q̄ tñ plenius dic vt ibi dicā. Opp. dicitur hic, sinaūt habito pſerunq; colludio, &c. Innuit ergo q̄ tutor, vel curator colludēdo cū altera parte possessionē inuasit. & sic alia pars dolū participauit: ergo de dolo nō pōt conqueri, nec habere cōdictionē ex hac lege, vt §. de transac. l. cū donationis alias l. transactione finita. Huius timore dicit Rof. q̄ hic fuit habitū colludiū inter seipsum, nō cū aduersario. Puto q̄ ipse bene sentiat, Nam hic tex. dicit sinaūt habito plerūq; colludio &c. No. q̄ dicit plerunq; q. d. quādoq; fit colludiū non interueniēte parte. Ex hoc ego dica co^a q̄ ad esse istius cōstitutionis nō requiritur q̄ probet q̄ tutor, vel curator cum aduersario collusserit. Sed hoc timens Imperator hanc cōstitutionē facit. Et hoc etiā sentit glo. hic, quę dicit idē si bona fide, secun-
11 dum Pil. †Quæro, qualiter formabitur libellus in secūda parte huius legis. Respondeo, vna est accusatio criminalis cōtra tutorem vel curatorē hoc facientem: & ista pōt cōpetere pupillo, in cuius læsionē hoc factum dicetur. Item posset cōpetere spoliato, qui ex hoc dicitur læsus. Alia est actio cuiusl. §. cōdictio ex l. ista, quæ datur contra ipsum pupillū, ad quem peruenit possessio
12 vt possessionē restituat: †Circa hoc quæro vtrū cōtra agentē condictione ex hac lege ad possessionē possit opponi exceptio dominij. Respōdet quod non posit, per regulam generalē, quod in possessionis recuperandæ non habet locum exceptio dominij: quia spoliatus ante oīa est restituēdus: vt l. si quis ad se fundū. j. ad leg. Iul. de vi. & l. j. circa prin. & ibi no. ff. eo. Secundò per tex. huius legis vbi dicitur, illico q̄dem possessio ei, à quo est ablata, reddatur. Ex eo q̄d dicit, illico, apparet quod quæstio dominij, vel exceptio, dolo facis, nō habet locū. Etiā hoc sentit gl. quæ est sup verbo, reddatur. In eo quod dicit, saluo iure pupilli in vendi
13 cando: ergo illud ius debet reseruari. †Quæro, vtrū cōdictio ex hac lege sit personalis vel in rem scripta. Respondeo, in quantum condictio ex hac lege datur ad pœnam, hoc est, q̄ quis suo iure priuet, vel tutor puniatur, est personalis sine dubio. Inquantū datur ad recuperandum possessionem, videt quod sit scripta in rem. Quod apparet: quia datur contra pupillum, ad quem peruenit possessio facto tutoris: licet nō dicatur hoc facere tutorio nomine. Pro hoc facit regula quę est q̄ interdicta oīa sunt in rē scripta: vt. l. ij. §. pe. ff. de interdic. hoc autem relinquitur sub dubio.

Audacia in bona parte posita laudatur, & permittitur: in mala parte damnatur.

Qualiter masculinū concipiat fœminum, & nume. 4.

Fœmina, quæ possessionem rei alienæ inuasit. punitur constitutione huius legis. si vero rei suæ, an posit prætendere ignorantiam istius iuris ibi. & nume. 6. & .16.

Idem in hermaphrodito.

Idem in milite & rustico.

Idē in adulto & pupillo, nisi sit proximus infantiæ, & delinquat committendo.

8 *Nec talis minor restituitur, si dolo inuasit,*

9 *An pater onus inuadens teneatur liberto hac cōstitutione.*

10 *Filius & libertus qui inuadunt, tenentur patri & patrono constitutione huius legis.*

11 *An dominus teneatur constitutione huius legis de facto serui, vel pater de facto filij.*

12 *Quando alienatio rei est prohibita fauore personæ alienātis: tunc non est prohibita propter delictum.*

13 *Furiosus, & mente captus inuasor, non tenetur constitutione huius legis.*

14 *Quid de adulto.*

15 *Si Abbas, prælatus, tutor, vel monachus inuasit. non tenetur ecclesia, nec collegium, neque pupillus, nisi factum fuerit communicato consilio.*

16 *Si credens me possidere inuasi possessionem alterius, non teneor hac constitutione.*

Quid si te reuertentem ad tuam possessionem non admisi.

17 *Magistratus inuasor non tenetur, nisi fecerit tanquam priuatus.*

18 *Constitutio huius legis habet etiā locū in rebus mobilibus.*

19 *An habeat locum in vrbibus incorporalibus in vsufructuario, emphyteuta, & similibus.*

20 *Si inuado rem, quam alij commodauit, vel apud alium deposui, non teneor, nisi interuersa erat possessio.*

21 *Si furi furanti rem meam abiuleriim. nō teneor, nisi tam ad locum destinatum peruenerit.*

22 *Si occupaui equum tuum, quem possidebas, teneor constitutione huius legis.*

23 *Si vnus habet possessionem, alter detentationem & alius proprietatem, dabitur condictio ex ista lege possidenti tantum.*

24 *Si inuasi rem, vt habeam pro pignore, nel in solutum, habet locum ista lex, nisi lege, nel pacto permittente inuasi.*

25 *Debitor auferens rem creditori eam possidenti tenetur hac constitutione.*

26 *Quo tempore habeat locum constitutio huius legis, & an etiam post sententiam.*

27 *Possessor clandestinus tenetur hac constitutione.*

28 *Inuasor qui incidit in pœnam huius legis, perdit dominii rei per sententiam.*

29 *Quod acquiratur spoliato.*

30 *Forma libelli contra inuasorem possessionis rei suæ apud alium constitutæ.*

31 *Inuasor rei alienæ eam restituit, & in æstimatione proprietatis eius rei condemnatur.*

32 *Si est expulsus fructuarius tantum vel proprietarius tantum, quid æstimabitur.*

33 *Si inuado rem communem mihi alteri socio possidenti, quomodo teneat.*

34 *Si dejecto eum, qui possidet vsumfructum meum, perdo ius vsusfructus, & dejecto applicatur.*

b ¶ Si quis b in tātam. Hæc est
1 lex multum famosa †: Qui possessionem rei suæ apud alium constitutæ inuasc erit, eam restituet c, & dominio priuabitur. Si verò rem alienam inuasit, eam restituit, & in æstimatione condemnatur. h. d. Gl. diuidit hanc legem in quinq; partes. Tu verò diuidas in duas partes principales. Prima loquitur quando quis inuasit possessionem rei suæ. Secunda quando inuasit possessionem rei alienæ. Secunda ibi: si verò alienarum. Item prima subdiuiditur. Primo loquitur de persona inuadente. Secūdò de re inuasa. Tertio de tempore inuasionis. Quartò de pœna inuadēdis, secundū gl. & bene. Partes patent per glo. Notabilia sunt
2 satis clara. †Oppo. hic damnatur audacia. Contra, imò videtur q̄ audacia permittatur & laudetur: vt l. Gallus. §. videndū. de libe. & posth. Sol. Quādoq; audacia ponit in bona parte, vt q̄n fit sup bono. ita loquit ibi. Q̄nq; ponit in mala parte. vt q̄n fit sup delicto. ita loquit hic. Opp. dicitur hic, turoris au dacíam. & sic innuitur quòd furor punitur. Cōtra l. diuus. ff. de offi. præsi. & l. insans

xime Iaco. Butr. ad quod bñ facit c. suā. de pœn. & no. Bart. in d. §. Cato. de ver. obli. & ibi. p. Alex. cū cōcor. in iij. limitatione. Item fallit qū per met ū compu li debitorē meū condemnatum per iudicem soluere: nec incido in pœnā l. extat quo casu text. sing. & ibi dicit Alber. ff. quod met. cau. in l. fi. §. fi. licet glo. ibi dicat q̄ teneatur pœna edicti diui Marcitū illam reprobat Old. cū fecerit iudice permittente. Et ad materiam huius l. vide no. per Inno. in ca. cū dilectus. de ordine cog. & hanc legem limita, nisi ex præsumptiōe aliqua licentia quis ingressus fuerit possessionem, tanquā suam, secūdū Bal. in auth. licentia. in §. col. & hic per glos. in auth. habita. Et an habeat locum in rebus ecclesiasticis: per gl. & doct. in c. j. de do. & cōtu. & formā libelli vide in Spe. de restit. spol. §. j. versi. quātum est &c. & ꝛ. per Bart. in hac l. ad tex. ibi: ante euentū iudicis. subdit Inno. maxime si post sententiā: vt hic, & dixit glos. sup verbo, euentū. & vide Bart. j. in iij. parte. vnde dicit q̄ si venditor occupauit sibi rem per sentētiā adiudicatam, priuatur iure suo: & idem in omni sentētia. In incorporalibus vero vbi nil corporalis attingit, vt electio, & iurisdictio, & similia statim lata sententia actor potest ingredi possessionem, secundum Inn. in c. cū nostris. de cōcess. præb. q̄ assumpsit Bald. in l. traditionibus. ꝛ. de pac. & in l. j. ſ. fi. cōia vtriusq; iudi. & in l. quoties. ꝛ. de rei vē. Sed an hæc lex habeat locū contra expulsionē: qui incōtinenti fuit expulsus, vide in l. possessionē. ff. de vi & vi ar. & in l. si qs ad se fundū. j. ad le. Iul. de vi. Itē hāc legem limita in casu huius legis, si cōstiterit ꝛ. fi. reg. & ibi not. glos. hic magna. Item limita vbi quis impetrasset cōtra debētem: secus si cōtra nō debētē: qa punitur in quadruplum: & cadit a iure suo, auth. & oīn no. & ibi glos. & Bal. s. ne vxor pro mari. vbi in fine, dicit q̄ a pœna priuatiōis excusat error, p. glo. in auth. habita. adde q̄

insans. ad leg. Cor. de sicca. Sol. Expone hic furoris, id est temeritatis. Nō enim erat ita furiosus, q̄ intellectu careret: sed erat furiosus. i. superbus, & furibundus in malo. Oppo. dicitur hic apud, fiscum[a], vel apud homines. cōtra illud dicitur apud me quod a me tenetur: vt l. penes. ff. de verb. sig. Sed rē immobilē non dicit quis posse tenere propriè: quia non pōt teneri manibus. ergo videtur q̄ ista lex nō habet locū in rebus immobilibus. q̄d est cōtra casum Instit. vi bon. rap. §. pe. vbi habemus istā legē magis clarā quā hic. So. q̄ hic dicitur apud, intellige vel penes: & sic rē mobilē, vel immobilē cōprehēdit. Ponitur ergo hic apud largè, & impropriè. Opp. dicitur hic, q̄ quis priuatur dominio. Cōtra. ff. vti pos. l. si duo. §. fi. q̄d met. cau. l. si mulier. §. qui possessionē. Sol. Q̄nq; quis cōmittit violētiā expulsiuā, seu ablatiuā: & tūc habet locum pœna huius legis. Q̄nq; quis cōmittit violētiā cōpulsiuā: & tunc habet locum pœna quæ est ex edicto, q̄ met cau. vt. l. si mulier. §. qui possessionē. ff. q̄ met. cau. Q̄nq; quis cōmittit violētiā turbatiuā: tunc habet locū l. si duo. in fin. ff. vti pos. quia cum illud sit minus delictū, nō punitur nisi circa possessionem. Sumus expediti de omnibus gl. paruis & de princ. glo. magnæ. Op. de l. qui vas. in prin. ff. de fur. & ista oppositio fit in gl. magna in fi. secundæ partis. Gl. dat hic & ibi, plures sol. Veritas est ista: ille qui aufert rē, b priuat eī iure q̄ habet ī re. Ita loqtur hic: nō aūt pdit actionē furti, quæ dabit ad duplū vel quadruplū. Illa enim nō dat ad rē, neq; p re, sed ad penā. Ita loquit lex cōtraria. Modò habetis expedita oīa contraria in l. nostra. Venamus ad q. & gl. tua diuidit seipsam: & iō nō est necesse q̄ diuidatur alio modo. & secundū quod fuit diuisus tex. ista glo. quærit primò de persona, secūdò de rebus: ideo primò quæro de personis. Dicitur hic, si quis. Quæro, quid de fœmina, an teneat hac constitutione. Gl. dicit q̄ sic. de verb. sign. l. j. an masculinū genus cōcipiat fœminū. Dy. & Iac. de Are. ponūt in l. j. ff. de verb. sign. do. Cy. ponit in l. quicūq;. ꝛ. de ser. fug. & ideo nō curo hic multū insistere. †Sed dicam. solū quātū ad præsens expedit, q̄ si quidē tractamus de fauore masculinū cōcipit fœminū: vt l. si quis ista. ff. de testa. tu. Si tractamus de odio: aut proferī ab homine: & non concipit fœminū: vt l. j. §. quare de ven. in pos. mit. Si, pfertur à lege: & tunc aut odiū est rationabile: & cōprehēdit fœmininum. Ita loquitur hic, & l. si qs id quod. de iurisd. om. iudi. facit de neg. gest. l. iij. Si verò tractamus de odio irrationabili, vt q̄ quis ex facto alterius punitur: tūc secus: vt j. ad leg. Iul. maie. l. quisquis. §. ad filias. Et ista sunt vera, q̄n proferuntur in materia indifferenti quæ congruit masculino, & fœminino. Nā si cōgruit masculino tm̄, nō est dubiū q̄ nō continet mulier: vt in officio tutelę, procuratoris iudicādi, & similia: vt l. fœminæ de reg. iur. Prædicta vera, nisi aliud de mente proferentis appareat. Ista sunt multū notabilia. †Sed dubitatur qualiter masculinum concipiat fœmininum: vtrum hoc sit ex propria significatione, vel ex interpretatione extensiua. gl. in l. j. de verb. signi. dicit q̄ est ex interpretatione extensiua. Ita etiā Dy.

hęc lex habet locum in occupāte seruum suum q̄ sepro libero gerebat. secundum Guid. de Suza. hic quē sequit & refert Ioan. Andr. in addi. ad Spe. in ti. de resti. spo. §. j. ver. qui tamen. Et an habeat locū in muliere, colono, depositario, & sequestro, vide per Io. And. in d. addi.

a ¶ Apud fiscum. De dictione apud & penes, adde etiā glo. & Bar. de dictione penes, in l. j. in prin. de libe. & exhib.

b ¶ Auferet rem. Qui auferet rem, priuatur omni iure, q̄ habet ī re vide Bart. in l. si quis in pe. col. C. ad leg. Iul. de vi.

c ¶ Quæro quid de milite. Bart. putat non habere locū hāc legē forte pōt dici verū, nisi rusticus esset sagax: vt sunt rustici Bononiē. l. athleteq. §. de rusticis. ff. de ex cus. tuto. Idem in milite: si est doctor, vel si fuit scholaris in iure, iuxta nota. per Barto. in l. j. ꝛ. de iuris. & ꝛa. ign. & forte indistincte pōt dici quod tenet: quia debuit cōsulere periores, iuxta not. per Bald. in l. iuris ignorantia. ꝛ. qui admit. And. Barba.

c ¶ De milite. An error iuris excuset militē & rusticum ab hac pœna: ſ. fi. huius col. vide post gl. ad de glo. in l. regula. in prin. ff. de iu. & fac. igno. & p hoc vē di posse in fœmina, cuius cōtrariū tñ dictum est ꝛ. Et ad ista vide Bal. in q. accusatus de vi turbatiua. in xxiij. colū. & quę scripsi post Ludo. in l. iuste. ff. de ac qui. pos.

d ¶ Quæro, quid de pupillo. Vide quod notat in l. excipiunt ff. ad Syl. & Bal. hic tamē gl. in c. j. de do. & contu. tenet indistincte q̄ hæc lex nō habet locū in minore. d. Ioan. ibi transit opi. Bar. inter Legistas. &. glo. ibi. & etiā dic, q̄ nō habet locū in ecclesiasticis. And. Barba.

d ¶ De pupillo. An pupillus & adultus excusent a delicto isto: & adde quod not. Bart. in l. is cui bonis. de verb. obl. Sed q̄ minores restituntur aduersus hāc pœnā & ēt ecclesia, tenet glos. in c. j. de do. & contu. quæ incipit, argumentum. & q̄d no. Bal. ſ. ad cusatus de vi turbatiua. ſ v. q cū sequēt. & Ro. in l. iuste.

de acqui. pos. & ibi post eum scripsi.

¶ De prodigo. An prodigus obligeē ex delicto. Et tangit Bar. in l. ſi curatorē habens. Alex.

ibidem. & Cyn. in d. l. quicunq;. Idem dicebat do. Iaco. Butr. hic. Ego autem dico sic. e
Nos habemus quædam nomina merè masculina: exēplum, vt laborator, fructuarius: tunc masculinum prolatum eo casu non cōcipit fœmininum ex extentione: vt. l. pronunciatio. in prin. de verb signi. in eo quod dicit, porrigitur. quasi dicat extenditur per nos. Q̄nq; habemus quoddā nomē commune. vt homo: tunc sine dubio comprehēdit masculinū & fœmininū ex propria significatione: vt l. hominis. de verb. signi. Habemus quædā quæ sunt signa. vt quis. quisquis, quicquid, quicūque, & similia: ista signa de se nihil importāt, nisi ratione adiūcti. Aut ergo istud signū proferī cū adiuncto masculino, aut cū adiuncto nomine cōi, aut simpliciter. Si cū adiuncto masculino: est idē q̄ dixi de masculino, vt porrigatur ad fœmininū ex interpretatione. Si cū adiuncto nomine cōi, ex propria significatione cōplectitur masculinū & fœmininū. Istud probat in. l. quisquis. de verb. sig. Q̄nq; proferī simpliciter: vt fuit in casu legis nostrę. si quis in tantā. & tūc in dubio recipit determinationē à nomine cōi: vt cū dico, si quis. ſ. homo. & sic de propria significatione: vt l. j. de verb. signi. in eo quod dicit cōplectitur, q̄ natura vocabuli hoc cōprehendatur, nō extēctione. Ita dicit tex. clarè in l. si quis id q̄d. de iurisd. om. iud. † Quæro, quid de hermaphrodito? Dico, amodo nō est quęstio: quia siue inclaescat in sexu masculino, siue in sexu fœmininо comprehenditur hac leg.
6 †Quæro, quid de milite c, & rustico? Dicit glo. q̄ hac lege tenē
c tur nec possunt prętēdere ignorātiā: quia inuadere est contra ius naturale: vt l. venia. ꝛ. de in ius voc. Ita dicit gl. & Rof. & do. Ias. sequendo eā dicit, q̄ inuadere possessionē rei alienæ, est cōtra ius naturale, & procedit gl. nostra: sed inuadere pos. rei suæ, & credere sibi hoc licere: nō est contra ius. q̄d apparet: quia non punieba tur añ legē istā: vt Instit. vi bo. rap §. pen. & sic milites, & rustici, q̄ pōt ius ignorare, probatis pręsumptionibus, ex quibus ista iura ignorātia pręsumeretur, excusantur, vel excusari deberēt ab hac
7 cōstitutione. & idē in muliere. †Quæro, q̄d de pupillo d & adul-
d to? Glo. dicit, si quidē est proximus infantiæ, nō tenet, quia talis ætas q̄d videt ignorat: vt l. j. in prin. de fal. mo. postea verò tenet vt. l. impuberē. de fur. nec restituit: vt. l. si ex cā §. nunc videndū. de mino. Ita dicit glosſ. Rof. hic, & etiam Iac. de Are. & etiā Iac. But intelligūt istā gl. dicere verū in delicto, q̄d cōmittit cōmittē do, seu faciēdo. Si verò delictū, cōmittit omittendo seu negligē do tūc minor xvij. annis excusatur: vt in authen. si captiui. ꝛ. de
8 epiſ. & cle. q̄d est notādū. †Itē q̄d glo. hic dicit, q̄ minor non restituit: intellige qñ inuasit dolo, sed inuasit credēs sibi licere: tunc
9 haberet restitutionē in integrū: vt l. j. ſ. si aduer. delic. † Quęro, an patronus inuadēs teneatur liberto hac cōstitutione. Dicit glo. q̄ non, quia infamat saltem de facto. Tu dic, aut agitur contra eum, quasi dolo occupauerit & verū dicit glos. aut quasi occupauerit culpa, credens sibi licere: tūc cū nulla infamia cōtineatur de iure
10 nec de facto, dabit cōtra patrē & patronū. † Quęro, quid ecōuer so an patri & patrono detur cōtra filiū & libertum. Glo. q̄ sic &
11 bene. ff. de fur. l. si qs vxori. §. sed si filius. Quæro, † an dñs teneat de facto seruū, vel pater de facto filij. Glos. dicit q̄ dñs tenetur tm̄ noxaliter, pater de peculio, nō in eo q̄d ad eum peruenit. In eo quod hic dicitur, q̄ pater hic tenetur de peculio, an sit verū etiam de peculio aduētitio? Iac. de Are. dicit hic, q̄ si filius inuaserit rē suā aduētitij peculij, q̄ priuat proprietate. Nec obſt. l. cū nō solū. §. filijs. ꝛ. de bo. quæ lib. vbi videt q̄ filius nō pōt alienare: quia hic nō alienat filius, sed lex. ar. ad hoc in. l. iij. in fin. cum l. seq. ff. de re. eorū. Ego fui tātæ audacię, q̄ consului contrarium in q. de facto.
12 †Debes enim scire, q̄ qñq; alienatio prohibetur fauore personæ alienātis: & tūc alienatio quæ fit delinquēdo, non est prohibita. Ratio: quia propter suū delictū perdit fauorē seu priuilegiū suū. & ita loquitur q̄d ꝛ. dixi, de minore delinquente qui hac cōstitutione punit: quia eius fauore alienatio est prohibita nō fauore alterius. Q̄nq; alienatio prohibita est in fauorē alterius: tūc etiā delinquendo qs nō alienat. Hoc probat in muliere, quę non pōt
13 alienare dotē, cū ēt hoc spectet ad fauorē tertij: tūc etiā delinquēdo, dos nō publicatur, nisi in aliqbus casibus: vt l. qnq;. ff. de bo.
13 dā. hic etiā casus est i l. si finita. §. si de vectigalibus. de dā. infect.
14 & ibi dixi plenissimè, & i l. Statius. §. fi. ff. de iur. fisc. † Quęro, q̄d
e de furioso, et de mēte capto. Dic vt in gl. † Quęro q̄d de ꝓdigo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Abbate. in eo q̃ dicit de Abbate, & ni fratum habuerit vt no. glo. in ca. cū diſecti. de ord. cogn. in iij. glo. tangit etiã in Liubemus. ſ. de ſacroſan. eccle. in vlti. gl. & ibi Bar.

b ¶ Credens. ad hoc vide glo. & quæ dicta ſunt in princi. ſ. poſt Bar. & gloſſ. et Bar. in l. ſequitur ſ. ſi fundũ. ff. de vſufca. Et quod dixi ſ. in princ. huius l. & an hæc l. habeat locum ſi tu me expuliſti: et ego te incontinenti expuli: an tu & ego incidamus in hanc pœnam, vide glo. in l. ſi quis ad ſe fundũ. & ibi Bar. ſ vlt. col. C. ad l. Iul. de vi.

c ¶ De magiſtratu. Circa iſtam partem quæro, vtrum habeat locum in rebus eccleſiaſticis, vel mi norũ, & vide quæ ſ. dixi l. i prin. huius legis.

d ¶ Superficiarius, & ſimiles. Quidã in feudo. vide Bal. in l. pe. ſ. ſi anõ compe. iud.

e ¶ Extraneus abſtulit. Vide Bar. in l. iij. ſ. Neruã. ff. de acqr̃e. poſ. & ibi docto.

f ¶ Prædicta vera. Vide in l. cũ creditor. ff. de fur.

g ¶ Ante aduentum. Et vnũ ſcias, q̃ ſi qs aufert mihi rẽ meã, & alteri dat, poteſt abſq; partis citatione reuocari. ſecundũ Inno. in ca. quærelam. de elect. dicit ſpe. contra in tit. de primo decreto. ſ. reſtat. ver. quid. ad q̃ vide, quæ dixi poſt Bar. ſ. l. de vno quoque. de re iudi.

h ¶ Libellum. De libello in interdicto vnde vi, qualiter libellus formetur ex ſententia, vi le quod no. Bal. in l. pen. de ſen. quæ ſi cert. quã. & in. ſ. quadrupli. Inſti. de interdic. & per Spe. in tit. de reſtũ. ſpolia. ſ. j. & Bal. hic in prin.

i ¶ Rem communem. Adde per docto. in l. ſi quis poſthac. ſ. de bo. præſcript. & per Ludo. in l. ſi finita. ſ. ſi de vectigalibus. de dam. infect. Ad hoc vide not. q. Bal. in l. antiquitas. ſ. de vſufructu. dixi poſt Bar. ſ. l. Status. ſ. Cornelio. ff. de iure fiſ. per Bald. hic in viſ. coſtũ. & Bald. in l. j. ſ. de oper. libert. per Ang. & Imo. in l. eorum. de damno infect.

Hæc eſt notabilis. q. quã neſcio alibi gl. hic dicit, q̃ videtur nõ teneri. vide glo. Eam reprobant omnes doc. cõmuniter. Primo reprobant eã dñs Fran. Accur. Ia. But. Iac. de Are. & Cy. & omnes. Nam prodigus equi paratur pupillo, & adulto: vt l. ſi curator ſ. de in integ. reſti. expreſsius in l. certi condictio. ſ. idem quæri. ff. ſi cer. pe. ſicut ergo pupillus, & adultus delinquendo alienãt, ita ipſe prodigus. Cum enim ſit interdicta alienatio ſibi fauore eius de hoc dixi in l. cui bonis. de verb. oblig. †Quæro, quid de Abbate, [a] prælato, tutore, monacho, & ſimi. gl. dicit non teneri eccleſiã, vel collegium: niſi factũ fuerit cõmunicato cõſilio: vt habetis in ea. In eo, q̃ dicit de monacho: dic idem quod dixi ſ. de ſeruo. In eo q̃ dicit de Abbate, & tutore faciente ſine conſilio capituli, vel pupilli, dicit verum. In eo quod dicit, factum eſt cõmunicato cõſilio omniũ. Intramus in aliam queſtionẽ, vtrum vniuerſitas poſsit delinquere, & ſi delinquat, qualiter puniatur. Doct. hic, aliquid ponũt. Ego plenißimẽ in l. aut facta ſ. fina. ff. de pœnis.

16 †Quæro, quid ſi credens [b] me poſsidere,

b inuaſi poſſeſsionem alterius. gl. dicit, q̃ nõ teneor: quia neminẽ ſua poſſeſsione priuare voluit: vt habes in ea. Sciendum eſt ergo circa hoc, q̃ ad hoc, vt hæc cõſtitutio locum habeat, requiritur q̃ quis inuadat poſſeſsionem: & habeat animũ inuadẽdi poſſeſsionẽ alterius, vtrum autẽ credat ſibi licere ſiue ſciat ſibi nõ licere, tenetur. dic vt inſti. eo. ſ. pe. Quæro, quid ſi reuertentẽ te ad tuam poſſeſsionem non admiſi. Item, quid ſi poſtquã fui ingreſſus, tu ſuſpicatus fuiſti te poſſe repelli: dic vt in gl. †Quæro, quid de magiſtratu, [c] qui ingreditur poſſeſsionẽ alterius. glo. dicit q̃ non tenetur, niſi fecerit vltra officiũ, tanquã priuatus: tamen ſi alius hoc facit authoritate magiſtratus, habuiſtis ſ. l. proxi. & j. dicam. Sumus expediti de prima parte glo. venio ad ſecundam minus difficilem ſuper rebus. †Quæro, an habeat locum in rebus immobilibus. tex. dicit q̃ ſic, inſti. vi bono. rapt. ſ. pe. †Quæro, an habeant locum in furibus in corporalibus. Hic aduerte. quædã ſunt iura incorporalia, propter quæ non poſsidetur res in qua habetur illud ius: ſed dicitur haberi quaſi poſſeſsio illius iuris: tunc cum iſtę verè poſsideantur, non põt habere locum directa cõditio ex hac conſtitutione: vt l. quoties. ff. de ſerui. Quædam ſunt iura, propter quæ poſsidetur ipſa res in qua habetur iſtud ius. Exemplũ in vſufructu: nã vſufructuarius naturaliter poſsidet: emphyteuta, ſuperficiarius & ſimiles, [d] poſsident fundum in quo habent iſta iura: tunc ſi poſſeſsio inuadatur non eſt dubium, q̃ habeat locum hæc conſtitutio directa, ſeu pœna eius. & vide glo. quæ hoc valde notabiliter dicit. Quæro, quando iſti qui habent iſta iura in re, inuadunt poſſeſsionem, vtrum puniantur tanq̃ domini inuadentes: an tanquam non domini: dic vt in gloſſ. †Quærit glo. quid ſi inuado rem, quam alij commodaui, vel apud

21 alium depoſui? dic vt in gloſſ. †Quid ſi furi furẽti rem meam abſtulerim, an tenear?

e dic vt in gloſſ. Quærit gloſſ. pone, quod extraneus [e] abſtulit alicui rem, quam ſibi commodaueram vel depoſueram? dic

22 vt in gloſſa. †Quærit gloſſ. quid ſi equum tuum quem dimiſiſti in paſcuis, ego occupaui? Breuiter, aut poſsidebas: & teneor hac conſtitutione. aut poſſeſsio illius equi erat vacans. & habet

23 locum condictio ex l. vltima. j. eod. †Quærit gloſ. quid ſi vnus habet poſſeſsionem, alter detentionem, alter proprietatem, cui dabitur condictio ex lege iſta? Certè poſsidenti tantum: vt hic

24 dicitur. †Quæro, quid ſi inuaſor non habet ius in re, ſed erat ſibi debita res: an ei dabitur condictio? gloſ. dicit quòd ſic, etiam

f licet habeat locum edictum diui Marci. Prædicta [f] vera niſi inuaſerit lege, vel pacto permittẽte. & vide gloſſam. Quærit gloſ.

25 †quid ſi debitor remanſerat creditori? Certè tenetur hac conſtitutione, ſi creditor poſsidebat rem. Sumus expediti de ſecunda parte veniamus ad tertiam partem de tempore. Quæro, dicitur

g hic ante aduentum [g] iudicialis arbitrij. †Quæro, quãdo habet

26 locum hæc conſtitutio. breuiter, propter multa tene menti hoc. Iſta lex habet locũm, ſiue aliquis inuaſit antequã eſſet lis mota: ſiue poſt eam motam lite pendente: ſiue etiam ea finita, dum tamen iniuſtè inuadat. Circa quod, gloſſa dicit tria verba notabilia multum. Quandoq; nulla præcedit ſententia, q̃ liceat inuadere: & habet locũ iſta lex ſine dubio. Quandoq; præcedit ſententia, q̃ inuadere liceat: tũc ſi quidem ſentẽtia fuit iuſtè lata, & rectè, nulla conſtitutio puniens locũ habet. Si verò nulla p̃cеſsit ſententia rectè lata tũc habet locũ conſtitutio l. meminerint. ſ. eo.

27 & iſta eſt veriſsima opi. quã dixi ſuper l. meminerint. †Quæro, an hæc lex locũ habeat in poſſeſſore clandeſtino. Gl. dicit q̃ ſic: & dic vt in ea. Sumus expediti de tertia parte gloſ. venio ad

28 quartã. †Dicitur hic, dñium rei amittat. Quæro, an ipſo iure, vel per ſentẽtiam. Breuiter per ſentẽtiam quod apparet: quia dicit, amittat, non dicit amittit, vel amiſerit: & ſic nõ vtitur verbo præſentis, vel præteriti temporis. Ita loquitur hic. Quod dic vt dixi in l. iubemus. ſ. ſanè. verſi. œconomus. ſ. de ſacroſanc. eccle. Et no. gl. & doctrinam quã ponit, & ibi dixi plenißimè in l. Imperator. de iur. fiſ. †Extra gl. quæro cui acquiratur, Glo. hic innuit q̃ ſpoliato. Idem tenet Rog. & omnes. Pro quo facit l. fin. ff. de lit. & quod no. in d. l. iubemus. ſ. ſanè. facit etiã ad hoc ſ. de le-

30 gatis. l. pe. †Et ex hoc habes qualiter debes formare libellum[h]

h in hac prima parte huius legis. Nam debes petere vt condemnetur, & quòd tibi poſſeſsionẽ reſtituat, & q̃ dñio ſuo priuetur & tibi adiudicetur. †Quæro dicitur hic, q̃ inuaſor rei alienæ cõ

31 demnatur, vt reſtituat poſſeſsionem. & in æſtimatione. Quæro, quid æſtimabitur, vtrũ poſſeſsio, an proprietas? Gloſ. dicit q̃

32 proprietas. †Quæro, quid ſi eſt expulſus fructuarius tantum, vel proprietarius tantũ, quid æſtimabitur? Gloſ. diſtinguit: Aut ego expuli vnũ, credens totum ius habere: & teneor in totũ: quia expellendo vnũ, videor expellere vtrũq;. Aut habui ſolũ animũ expellendi vnum tantum: & tantũ illum videor expellere, & illi tantũ teneor. Et ſic ex glo. habes q̃ expulſo vſufructuario tantũ, nõ videatur expelli proprietarius: & eõuerſo. Contrariã glo. habetis. ff. vſufruc. quemadmo. ca. l. j. in fin. & de vi & vi ar. l. iij. ſ. vtl frui. & illæ gl. ſunt veræ. Non obſt. l. iij. ſ. quod ſi ſeruus. ff. de acquir. poſ. & aliæ, quæ hic allegãtur in gl. quia ibi loquitur, quãdo expellitur colonus: tunc enim certũ eſt, q̃ videtur expulſus dñs: quia colonus poſsidebat pro dño, & eius contemplatione: vt l. peregrẽ. ſ. quibus. de acquir. poſ. ſed vſusfructuarius habet ſuam naturalem cõtemplatione ſui, nõ cõtemplatione domini: & dominus habet ctuilem ſui cõtemplatione tantũ: ideo vno expulſo non videt alter expelli. domino autẽ expulſo nõ eſt dubiũ, q̃ nõ videtur expelli colonus, vel vſufructuarius: vt d. ſ. quibus. Ex his cõcluditur, q̃ ſi expellatur dñs tantũ, vel vſufructuarius tan

33 tum, ipſi ſoli cõpetit condictio ex hac lege, non alteri. †Quæro, quid ſi inuadam rẽ communẽ [i] mihi, & alteri. Dic vt in gloſ.

i

34 †Quærit glo. quid ſi aliquis poſsidet vſumfructũ meum & ego eũ deijciam debeo ne perdere ius vſusfructus: & cui applicabitur, an dño proprie, atis, an expulſo? Gl. dicit, q̃ dño proprietatis applicabitur vſusfructus: expulſo, æſtimatio dabit. Tu dic quòd dño proprietatis nihil applicabit: quia aduerſus eũ non eſt delictum commiſſum. Et ſi dicis, qualiter hic priuatur iure ſuo, cùm nõ poſsit trãsferri in aliũ niſi in dñm ꝓprietatis? Rñdeo, fiet ſecũdum formã l. vſusfructus. ff. ſol. matri. Cætera dic vt in gloſ.

1 ☞ *Contra volentos proceditur ſummatim, & non obſtante aliqua exceptione, & ſine libello.*

Momentaneæ. Aliàs, Momentariæ. tu debes ſcire, q̃ præcedentes conſtitutiones,

2 ¶ Si quando. Hanc l. limita no. vt per Lud. in d. l. admonendi. de iureiurã. in viſ. char. Et vtrum iſta lex locum habeat in damno dato pro furto: ſatisfacit hæc lex quod ſic. Ad hoc etiã l. damni. la ij. ff. de dã. infec. & ibi no. & ibi per Lud. & Bal. tenuit in l. naura. ſ. ſi. per illum tex. nau. cau. In cõtrariũ tenet Bar. in l. ſi res. ſ. de ordi. cogni. & Inn. in c. ſi. adde quæ ſuper hac lege ſtatim ſcripſi. Item hęc lex non habet locũ vbi criminaliter agitur: vt notanter voluit Barto. in l. finali. ff. de in litem iuvide tamen q̃d ſcripſi. Item habet locũ quod ageretur contra denudantem: ſecus ſi contra tertiũ vt no. Bartol. videtur velle per illum tex. in l. j. quando ex facto tutoris. & ſatis ſentit Bar. hic, falt̃ in ratione ſui dicti, in vlti. quæſtio. quæ incipit, quæro, dicit ſtatutum: & q̃ notant doctor. in l. j. ſ. de ſenten. quæ ꝓ eo quod intereſt.

¶ Item habet locum quando damnũ eſt datum dolo: ſecus ſi culpa eſt lata per id quod no. gloſſa per Bar. hic, in d. verſic. quæro ſtatutum. & d. l. ſemper. Et ꝓ hoc not. quod ſi damnũ eſſet datum in omittendo, non ſtatur iuramento damnum paſsi. adde ad hoc q̃ habetur in Largentarius. ſ. cum autẽ. ff. de eden. hæc lex non haberet locum per no. per Bart. hic in verſi. & quia maius delictum eſt in committendo, quã in omittendo, ſecundum no. ſ. l. ſi mora. ſolu. ma. Facit quod legitur, & notatur in l. diuus. ad Sylla. Et licet hic dicatur, quod ſtetur iuramẽto damnum paſsi: dubium eſt, an poſſit per iuramentum probari cõtrarium per reum. de quo p Ang. in l. qui bona. ſ. qui damni. & de dam. infec. & ad prę dicta vide no. ꝓ Lud. in l. damnum. q̃ eſt l. iij. de dã. infect. Item procedit hæc lex ſecundũ aliquos quando iurans eſſet perſona honeſta, ar. l. nõ omnes. ſ. a barbaris. de re milit. & Lu. in l. damni. Item adde quod creditur perſonæ dignæ, abſque iuramẽto, vt ẽpo. in caſu huius. l. abſq; iuramento, ſecũdum Inn. in c. nuper. de ſen. excom. c. j. xj. q. j. & ibi gl. ¶ Huic ſubdo quæſtionem no. dñs territorij promiſit quibuſdam mercatoribus, in ſuo territorio depredatis, ſoluere omnẽ quãtitatẽ, q̃ probabiſ deberi ab ipſis robatoribus, ſub pœna dupli: probatur q̃ robaria fuit facta de certis rebus, ſed eorum æſtimatio nõ p̃bat aliter quã ꝓ iurm̃, & rñ ſecuta eſt cõdẽnatio cõtra dñm in pœnã in cẽtũ, quã cõdẽnationẽ dñs nõ ſoluit: quærit an dñs teneat. Et Bal. in l. ſ. conuenticula. de pa. iur. fir. arguit pro & contra, finaliter decidit quod non, quia de pœna nil fuit cogitatum, nec iudicatũ. ff. de condi. inde. l. ſi. ſ. ſi. & ꝑ alia multa, de quibus vbi vide per eũ notabiliter Bar. in l. ſolet. ad fi. de ali. & cib. lega. & videſ q̃ hæc lex nõ procederet, q̃ ſi aliquis lucrũ perdideritꝫ varia ſunt. l. Proculus. de dã. infe. Pro hoc q̃ no. Bar. & doc. in l. nõ amplius. ſ. j. de leg. j. Itẽ hanc l. intellige, ſecundũ doc. habita cõſideratione ad qualitatẽ, & cõditionẽ pſonæ ſpoliatæ iurãtis: vt ſi robatus ſit ruſticus, nõ eſt credẽdum q̃d habuerit libros in domo. Itẽ ad intellectum & limitationẽ huius l. vide no. Bal. in l. eos. ad fi. ff. nau. cau. ſta. Itẽ limita niſi iudex audiret ipſum velle deierare. quo caſu nõ iurabit, ſecũm Bal. in l. j. C. ſi aduer. li. ¶ Itẽ habet locum hæc lex in furto ſiumpto, vt pareꝫ ex notatis ꝑ Ang. in l. ſi qs. Add q̃ licet iſta l. ꝑpriè loquaꝫ in violẽtia expulſiua, & ablatiua, tñ doc. extẽdũt ad furtũ, & aliũ caſum ſecũdũ doc. Imo dixit Bal. alibi, q̃ habet locũ in furto ponebat expreſſe do. Iac. But. quod placet. Secundo modo legitur, & ſecundũ iſtam lec. breuiter dicit. Cauſa momenta neæ poſſeſsionis non ſemper habet originẽ à vi: & ſemper debeat agitari mox id eſt ſine inſcriptione. h. d. & ibi interdictũ in genere, accipe pro interdicto adipiſcendæ, vel recuperandæ poſſeſsionis ibi, vel priuatam, quia quandoque habet locum vbi nulla cõmiſſa eſt vis, vt interdicto adipiſcendæ, vel retinendæ poſſeſ

2 ſionis. †Modo ſecũm vtrãq; lec. q̃ro, qd eſt hoc dictũ, mox audiri. Certe, put itelligiſ primo mõi interdicto recuperãdæ poſ. intelligiſ mox, hoc eſt, nõ obſtãte ali qua exceptione: ga ſpoliatus añ oĩa eſt reſtituendus. Item proceditur ſummatim. Prout intelligitur ſecundo modo in interdicto adipiſcendæ vel retinendæ poſſeſsionis, intelligitur mox, i. ſummatim: ga nõ admittiť aliqua exceptio q̃ regrat altiorem indaginẽ: vt dixi vobis plene ſ. quorũ bo. l. j. & vide gl. ad idẽ facit ſ. eo. l. meminerint. in eo q̃d dicit illico. Quæro, q̃d eſt hoc dictũ ſine inſcriptiõe. Certe põt intelligi ſine libello, quia ſecundũ iura antiqua libellus non requirebať. vel põt ſine inſcriptione, id eſt, quo ad pœnã taliõis, ſe nõ habet neceſſe inſcribere.

2 ☞ *Practica in modo iurandi de æſtimatione rei contra violentos.*

3 *Statutũ diſponit, quod victima teneatur ad res furatas ſcholari declarandas ſacramento ſcholaris probabitur furtum per familiares, & ſocios, & nu. 5.*

4 *Statutum ſi diſponit quod Villa, in qua fuit aliquis deroba tus, teneatur emendare, probata derobatione: ſtetur de æſtimatione rerum iuramento derobati.*

2 ¶ Si quando. [a] Supra in l. pxima. habuiſtis de modo & ordine procedendi. hic habes de modo & ordine probandi, &

1 breuiter. h. d. † Difficultas probationis, et odium delinquẽtis, facit vt admittatur ꝓbatio ꝑ iuramẽtũ actoris. h. d. Simile habes extra quod me. cau. c. ſi. Opp. iuramẽtũ in litem non habet locum, niſi in actionibus arbitrarijs, & bonæ fidei, vt l. in actionibus. de in lit. fur. ergo hic non habet locum. Sol. Ibi loquiť de iuramento in litem, quod eſt affectionis: hic lo quiť

mare q̃ regulariter ſpedíť duobus caſibus. ſ. in caſu quẽ ponit Iaco. de Are. & in caſu, quẽ ponit Ang. q̃ pars ſemp poſsit ꝓbare cõtrariũ. Fallit etiã aliquo caſu, de quo ibi per eum. Tũ vť limitandũ, niſi ſtatutũ haberet iuramẽtũ pro plenaria probatione, quo caſu probatio in cõtrariũ nõ admittiť, ſecundũ gl. no. in cle. j. de proba. ¶ Itẽ ſimiliter, niſi ſtatutũ vellet q̃ modo fidẽ iuramẽto adhiberi, ſecũm gl. no. in cle. j. de ſo. cõp. Alias aũt, ꝑedar id. qd̃ tenet do. Io. Pro quo optime facit l. magis puto. ſ. ne paſsim. de re. ecc. vbi ſemper etiã iudex inquiret de veritate. Si autem dicat ſtatutũ, q̃ ſtetť cõſciẽtiæ alicuius, an admittatur probatio in cõtrariũ, videtur caſus q̃ ſic, in cauſa nimis præiudicialis. in cle. j. de iure patro. Secus ſi non ſit nimis præiudicialis. eſt gl. in c. ſtatutum. ſ. aſſeiloré. de reſcrip. in vj. quas gl. ita videtur intelligere Bal. in l. j. ſ. de iureiur. & in l. nemo. ſ. de fur. ¶ Itẽ iſta faciunt ad illud q̃ dixi poſt Bar. in l. ſi is a quo. ff. vt in poſ. leg. Et circa id q̃ dixi ſ. de cõſciẽtia, vide no. Inſti. de act. ſ. ſed iſtæ. Adde q̃ Bal. in c. j. in prin. ſi de inueſti. lis ordiť. dicit ibi in rex. in ver. credať. tamẽ põt reprobari: vt ꝑ But. in l. j. ff. de re iu. & ideo facit ſecũdũ eũ ad ſtatutũ, q̃ credať iuramẽto alicuius. Poterit tñ quæri de periurio, niſi ſtatutũ ſigat pedẽ, & noluit vltra ſigri. Alle. no. ꝑ mod. in d. l. ſi aduer. li. & vide l. ſemel. & q̃ ibi per doc. ſ. de re mil. lib. xij. & gl. no. & q̃ ibi habeť in l. ſi. de in lit. iuran. Sed adde Sali. in l. ea quidẽ. ſ. de accu. & Bal. in l. ait prætor. in prin. ff. de iureiur. & quod no. Bar. in l. cõtra negantem. ad fi. ad l. aquil. vbi per aſpectum iudicis põt probari contrarium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et istis adde no. per Bald. in l.j.ſ.de reb. credi. & dicit Bal. in rub.ſ.de proba.in j. col.quod ſecũdũ rei euidentiã põt probari in contrariũ: & p dictis adde Bal.in l. j.ſ.de peri.tu.et An gel.in l.qui vaſal. in prin.ff.de fur.et Bal. j.l.diuus.ff.de teſ.mi li. Adde Abb.in c.p poſuiſti.per illũ tex. de proba.iuncta gl. & dicit ſimpliciter q̃ omnis diſpoſitio qua cauetur ſtare iu ramento alterius, in telligitur niſi probe tur contrarium. & no.q̃. Papa non põt facere quod ſtetur di cto partis contra ad uerſarium.iij.q.viij. c.indicas. Et ſi ſtatu tum dicit, q̃ in cauſis damnorum dato rũ, ſtetur iuramẽto: & ſi aliquid incidit i cauſa, determinetur per iuramentũ. Bal. in l.j.ſ.de reb . cred. & debet intelligi q̃ ſtetur iuramẽto, vbi non poteſt aliter p bari: & ſic in ſubſi dium.glo.in c. ſtatu tum.de refer.lib.vj. §.j.

a ¶ Dicit ſtatutum. Vid quod not. Bal. in l.j.ſ.de re.cre. Et pro hoc vide glo. in l.ſemper.ſ.hoc inter dicto.qd' vi aut clã. & quod no.doct. in l.j.ſ.de ſen. quæ pro eo quod intereſt. & no.Bar.in d.§.hoc i terdictum. ſequitur Bal.hic,et Ioan. An. in d.c.j.de rapto.

¶ Item hanc legem limita,quo ad ,pbationem damni.ſecus quo ad ſundandam iuriſdictionem iudi cis,ſecundum Bald. in l.præſcriptione. i x.colũ. ſi contra ius vel vti.in l.j.ſ.de re bus cre.Io. And. in c.j.de ſo.competen. in vj.

b ¶ Probatur furtũ. Adde Bar.in l.ſi qs de iuramento veritatis. Ita ſentit glo. ibi, & bene,quod apparet ex iſto tex,cũ dicit æſtimationẽ rerũ,quas perdidit: &c. † Ex hoc habes colligere practicã in mõ iuran di. Nõ enim debet quis iurare,q̃ pro tan to noluit perdidiſſe illas res,ſed debet iu rare tantũ in veritate eſſe æſtimationem rerũ: & ſic iudex debet deferre, &c. Op. & videt q̃ hic poſt latã ſentẽtiam ſuper violẽtia agitur ad æſtimationẽ dãni: ſi in nuit principiũ tex.dum dicit,ſi qñ &c. Itẽ in eo quod dicit,deinde. & ſic eſt contra l.iij.ſ.depoſiti.So.duobus modis,vel di cas q̃ hic totum veniebat in vno iudicio, quia petebat per interdictũ vnde vi, reſti tutio poſſeſſionis,& rerũ perditarũ,ſecũ dũ formã l.j.in prin.ff.vnde vi. & tũc qd' hic dicit,inde &c.denotat quẽdam ordinẽ inter principale,& acceſſoriũ.quaſi dicat principaliter agebat de vi,ſecũdario de re bus.& hoc modo cõcordabit cũ cõtrario. Secũdo põt intelligi:qa primo fuit actum condictione ex hac l.ſi quis i tãtã. vel iter dicto vñ vi. & de rebus aliis immobilibus perditis nihil fuit dictũ certe ſi poſtea age batur nouo iudicio vi bo. rap.vel condi ctione furtiua,vel cõdictiõe certi vel ſine cauſa,fiat ,pbatio,ſecundum qd' hic dicit. Nec obſtat l.iiij.ſ.depoſiti.quia ibi nõ cõ petebat actio,ſed debebat peti iudicis of ficio mercenario. Opp.ſecundò q̃ hæc lex non poſsit procedere. Aut enim quis petebat res: & nõ poteſt fieri cõdẽnatio i æſtimatiõe: vt l.ſi.ſ.de fideic.lib. & l.vt fun dus.cõi diui. Aut qs petebat æſtimationẽ & tũc petebat id,ad quod actio nõ cõpe tebat: vt l.ſi ſeruũ.§.fi.de ver.obli. vnde de bebat ſequi abſolutio.do. R of.pro ſoluen do iſtud cõtrariũ inuoluit ſe multũ. Ego breuiter dico,q̃ hæc lex procedit quoli bet modo. Nã ſi peto rẽ. põt fieri cõdem natio in æſtimatiõe,ſi res nõ reperitur: vt l.lul.ff.de cõſe.no.in l.ſi.ff.quę ſen.ſine ap pel.reſcin. Item dico,q̃ poteſt peti eſtima tio,ſi res iſtæ ablatæ,ſunt peremptæ, vel non apparent. Nec obſtat l.ſi ſeruum.§.fi. de verb.obli.quia ibi erat in obligatione rem dari: hic erat in obligatiõe rẽ reſtitui: in qua re perẽpta põt peti æſtimatio: vt l. in re furtiua.ff.de cõdi.fur. Poteſt etiã co dici res: vt l.j.ſ.q̃ me.cã. & ibi dicã. Iſtum paſſum examinati plenè in l.ſtipulationes non diuiduntur.ff.de verbo.obli. puto ẽt,q̃ poſsit dari libellus alternatiue hoc mõ. peto ipſum cõdẽnari ad rem,vel ſi res nõ appareat,ad eius æſtimationẽ.arg.eius quod no.de act.emp.l. j.in prin.gl.magnæ.& l.ij.§.itẽ ſi in facto.de verb.obli.& dixi in d.l.ſtipulatiões nõ diuiduntur. Itẽ opp.actor debet proba re intentionẽ ſuam,nec el defertur iuramẽtum,niſi qñ ſemiple ne probauit: vt l.in bonæ fidei.ſ.de iureiu.& ff.de iureiu.l.ad monẽdi.Sol. Dicit gl.hic,& bene Speciale eſt in odium delĩquentis,propter difficultatẽ probationis. Ex hoc quod dicit ſpeciale in odium delinquẽtis,apparet manifeſte,q̃ prius de bet de delicto conſtare. Ita firmat Bar.in c.dilecti.in gl.ſi. extra,de fo.cõpe.vbi vide,ſ.q̃ vis fuerit facta: tunc de æſtimatio ne defertur iuramẽtũ. Ita loquit hic.quod apparet ex prin. dũ dicit,ſi vis fuerit patefacta. Ex hoc apparet arg.† ſtatutum Bo nienſe dicit,q̃ ſi factũ fuerit ſcholari furtũ, q̃ vicinia teneat ad res ſibi ablatas,declarãdas ſacramẽto ſcholaris. Certe opor tet prius cõſtare furtũ factũ eſſe: deinde deueniat ad ſacramẽ tũ ſcholaris. Hic eſt text. pro hoc tex.ff.quod me.cau. l.ſi cum exceptiõe.§.in hac.extra quod me.cau.c.fi. Sed qualiter, p ba bitur furtum factũ, dicã ſi ratio in ſequẽ. q. † Quæro, dicit ſta

a tutum [a] in ciuitate iſta, q̃ ſi aliquis fuerit derobatus in cõmita tu, villa, vel caſtro, q̃ villa, vel caſtrum, i quo fit delictũ, teneatur emẽdare. De modo probandi, ſtatutum nihil diſponit. vñ derobatus venit ad curiã, & probat ſe derobatũ per teſtes: an de quãtitate, & æſtimatione rerũ, ſtetur iuramento eius? Gl. i d.l.in actionibus. de in lit. iurã. & in l.in bonę fidei. ſupra de iureiu. videtur velle q̃ ſic in eo quod dicit q̃ ratio huius legis eſt propter difficultatẽ probationum: quæ difficultas habet locũ etiã in caſu propoſito. Gl. hic videtur cõtrariũ dicere in eo qd' dicit, q̃ ratio eſt difficultas probatiõis & odium deliquẽtis. & vide gl. ſuper verbo, manifeſtet. Sed hic villa, vel cõe, non cõ uenitur ex ſuo delicto, vel dolo: ſed ex quaſi delicto: vt l. ex maleſi.§.is quoque.de act. & ob. Ergo cõtra eã nõ defertur iu ramẽtũ. Pro hoc videt tex. in l.j.ff.qñ ex facto tuto. & idẽ ibi tenet Dy. idẽ Iac. Bu. & Cy. & oẽs doc. Qualiter ergo tũc ,p habitur quãtitas, & æſtimatio rerũ ablatarũ? Certe doct. dicũt, & oẽs cõcordant, q̃ ,phabitur eo mõ, quo poterit, p familiã et ſocios ſuos: quia aliter non admitterenẽ ar. ſupra de repu. l. cõ ſenſu. & l. de ſubmerſis. & l. quoties. de naufra. li. xj. Itẽ proba tur per alias cõiecturas: quia viſus eſt deponere in hoſpitio in valiſia, ſeu fardello, tot res aſſumere tantã pecuniã, & ſimilia & iſtæ probatiões iudicis arbitrio relinquuntur: arg. l. iij. ſ. idẽ diuus. ff. de teſti. & habitis iſtis præſumptionibus, in defectũ probationũ, poterit deferri iuramẽtũ, per l. in bonæ fidei. & p l. admonendi. ff. de iureiu. nõ ex vigore huius legis †. Eodẽ mõ dico de eo quod ſupra dixi de furto: qualiter probatur furtũ [b] ſcholaris? certe per familiares, & ſocios, qui de nocte ſentierũt furem, & qui viderũt res tales in domo: & poſtea nõ reperiũt, & inuenerũt murũ fractũ, vel oſtium ruptum, et alia ſimilia.

2 ¶ *Qualiter debet formari petitio in caſu huius legis.*
3 *In iſto iudicio debet actor probare ſe rem locaſſe, uel precario conceſſiſſe & reum cõtumacem fuiſſe in reſtituendo.*
4 *An reus poſsit opponere exceptionem dominij. & nu. 1.*
5 *Contra heredes conductoris ſcientes rem conductam, datur cõdictio ex iſta lege.*

1 ¶ On abre. Breuiter dicit: † Qui poſſeſſionẽ alie no nomine tenent, ſi in ea reſtituẽda vſque ad ſententiã fuerũt negligẽtes & cõtumaces, ad reſtitutionẽ eius & ad æſtimationẽ, cõdictione ex hac lege cõ demnabuntur. h.d. Simile cõſtitutionẽ habetis in l. cõductores.ſ.locati. Circa hãc legẽ q̃ro, dicitur hic, ſi aliquã cãm ha bent, quare non reſtituant. Quæro, quæ poſsit eſſe cã iuſta non reſtituẽdi. Dicunt quidam, forte quia cõductor erat dñs: & iſtã opi. probant per hunc tex. qui dicit. poſſeſsionem rerũ ſuarũ, &c. Glo. dicit cõtra: per l.ſi quis cõductionis.ſ.loca. vbi cõductor non poteſt referre quæſtionem dominij. Certe gl. di cit verum, ſi ageretur condictione ex lege illa. Sed ſi ageretur actione locati: tũc nõ dicit verũ: vt l. qui rem. ſupra loca. & l. q rẽ. ff. depo. Dat ergo glo. alias cauſas, ſi tẽpus cõductionis non erat finitum vel fecerat expenſas vtiles, et neceſſarias: v l. colo nus. l. cũ fundum, de vi. & vi arm. leg. penul. ff. loca. Quæro in quantum tempus debet quis eſſe in contumacia: vt tenea tur cõdictiõe ex lege iſta. Dicũt quidam vſque ad lit. cõte. Alij dicũt vſque ad ſententiã. Hæc vera. probatur ex fine ! ibi: v bi ad definitiuã ſentẽtiam. Sed tunc quæro qualiter practi catur iſta lex. Nam ante ſniam nõ poteſt agi ad pœnã huius legis: quia nõ eſt cõmiſſa: poſt ſentẽtiam agit fruſtra: qa ſemel eſt iudicatum. Quidã dicunt q̃ ,pponitur cõdictio ex l. ſi quis cõductio.ſ.loca. vel agitur actione locati, ſi ille fuit cõtumax vſque ad ſententiã: tunc iudex officio ſuo cõdemnabit in æſti matione. Secundũ opinionem Io. hoc probatur ex duabus gl. quas vide, vna ſuper verſ. ordine. alia ſup verſ. recuperãtibus. Iſta lec. non placet: quia ex hac lect. oritur condictio: vt l.j. ff. de cõdi. ex leg. & ſic per ſe principalis eſt actio, & nõ venit in officio iudicis mercenario: vt leg. non poteſt. ff. de iudi. Vnde alij dicũt q̃ fiat duplex ,pceſſus. In vno petat reſtitutio rerũ in alio petat æſtimatio. Et hæc op. tãgitur .ſ. loca. l. cõductores. Si cut dicimus i actiõibus arbitrarijs: vt l. ſi cũ exceptiõe. ſ. i hac. ff. quod met. cau. Iſta ſententia, licet poſsit eſſe vera in ſe: tamẽ non placet mihi, vt illud quod poſſet fieri per vnum iudicium deducatur in duo iudicia: vt l. dominus teſtamento. ff. de con dic. inde. Præterea hæc lex videtur velle contrarium dum di cit, examinatione vera. & vide gl. ſuper verbo, ordine. in fi. & nota

ex argentarijs.§.pe. ff. de eden. & Specu. ti. de fur. ad fi.

a ¶ Erit practica. No. ſing. practicam libel lum procedere con ditionaliter. Bene ſa cit quod no. Bart. in l.ſi conſtante.§. quo ties. ff. ſol. mat. in fin. et quod ibi dixi. Ad de Bal. in l. quod tẽ pore. in inj. colũ. ſ. de teſt. mili. quæ no. ad materiam condem nationis. & no. Bar. in l. qui de inofficio ſo teſta. & per Bald. hic, & hic per Bald. adde Bar. in l. ſi cum. §. hæc actio. ff. quod me. cau.

b ¶ Poſsit opponere. No. q̃ eo q̃ quis lo cat, præſumitur do minus. Bene facit vl tra hic allẽg. in l. Ti tia. ff. de ſolut. & qd' ibi no. & not. in l. ad probationẽ. ſ. loca.

c ¶ Cum quærebatur. Ad hanc l. vide not. Gul. de Suza. in l. ſi cut. in pe. col. de ac quiren. poſ. & plene per do. Ant. in c. ſæ pe. de reſti. ſpo.

d ¶ Poſſeſsio vacua. Qualiter probetur poſſeſsionem vacan tem eſſe, vide Ang. in l. ſi vacan. de bo nis vacan. adde ſecũ dum Io. And. in ad di. ad Specu. in ti. de reſ. ſpo. verſ. octauũ. b q̃ poſſeſsio vacãs vi detur poſſeſsio hæ reditatis vacantis, Vacua autem quæ a nimo detinetur.

e ¶ Ita q̃ dicatur. Ve rius videf quod no. Bart. in d.§. itẽ ſi oc cupaueris per id qd' dicimus in clandeſti na poſſeſsione, quæ non eſt vitioſa licet ab alio naturaliter fuerit poſſeſſa. l. fur tum. §. fundi. ff. de vſuca. cum. l. ſeq.

no. hãc prædictam &c. Ibi cauſa vna cum ipſa re: & ſic videtur quòd totum ſimul expeditur. † Quæ ergo erit practica [a] q̃ Gl. ponit hic, & ſ. loca. l. cõductores. Di cit gl. proponetur cõditionaliter hoc mo do: peto talem mihi cõdemnari ad reſtitu tionem rei: & ſi fuerit cõtumax vſque ad ſententiam, peto eum cõdemnari ad æſti mationem ipſius rei, cum ipſa re. Et vide gl. ſuper ver. ordine. in fi. Et no. hanc pra cticam valde ſing. Similem practicam po nit gl. in l.j. in prin. de act. emp. & l.ij.§. itẽ ſi in facto. de verb. obli. & eodem modo dicit Gul. de Cug. q̃ poſsit dictari libel lus in arbitrarijs actionibus: & fertur vna tãtum ſententia: vt ipſe no. in l. ſi cum ex ceptione. §. hæc autem actio. ff quod met. cau. Hoc prodeſt ad multa, & maximè, dicit ſtatutum in ciuitate noſtra, quòd qui prouocauerit ad diuiſionem, & alius ne gauerit, cadat à iure ſuo. Certe hoc debet cõditionaliter in libello proponi: & ſic ve nit in vna ſententia. Viſo qualiter debet formari petitio, † videamus quid debeat probari in iſto iudicio. Reſpodeo, q̃ quis debet probare ſe rem locaſſe, vel cõceſsiſ ſe precariò, & reum cõtumacem fuiſſe in reſtituendo vſq; ad ſentẽtiam: nec habet neceſſe probareſe eſſe dominum: quia eo ipſo q̃ locauit, præſumitur dominus, ſicut ille qui poſsidet, præſumitur dominus: vt j. de agri. & cenſi. l. litibus. & l. quidam in ſuo. in fi. & quod ibi no. ff. de cõdi. inſt. & l.ij. & iij.§. de prob. † Quæro, an reus poſ ſit opponere [b] exceptionẽ dominij. Ego dixi vobis ſ. Aut intentatur condictio l. ſi quis conductionis. aut intentatur actio locati, vt ſ. dixi. † Quæro, vtrum condi ctio ex iſta lege, detur contra conducto ris heredes. Tex. habes q̃ ſic, in d.l. ſi quis cõductionis.ſ.loca. Tamen ad vnum ad uerte: quia illud eſt verum, ſi hæres ſciue rit rem conductam: ſi enim ignorauit, nõ tenetur cõdictione ex hac lege: quoniam iuſtam habet cauſam ignorantiæ: vt l. qui in alterius. de regul. iur. ff. ſi habet iuſtam cauſam ergo &c. Vt hic tex. cum nulla ſi bimet, &c. Vltimò quæro, in quo diſ fert hæc conſtitutio ab aliis. Dic vt in gloſ.

2 ¶ *Quod ſuum non eſt, debet quis præſumere eſſe alienum.*
3 *Poſſeſſione ciuili animo retenta, ſi naturalis perdatur, an pro naturali occupata habeat locum condictio ex hac lege.*
4 *Contra occupantem poſſeſſionem rei alienæ vacantem, non habet locum interdictum vnde vi.*
5 *Nec interdictum quod vi aut clam.*
6 *Neque condictio l. ſi quis in tantam.*
7 *Nec etiam actio vi bonorum raptorum. & quare.*
8 *Res immobilis vacans occupata, quæ tamen antea fuit per dominum poſſeſſa, efficitur vitioſa.*
9 *Inuaſor rei alienæ vacantis, credens iuſtis rationibus rem eſſe ſuam, non tenetur hac conſtitutione.*
10 *Inuaſor ſi occupat poſſeſſionem rei hæreditariæ ante aditam hæreditatem, non tenetur condictione ex hac lege.*
11 *In condictione ex iſta lege poteſt opponi exceptio dominj: & debet incontinenti probari.*
12 *Si ab eo qui vacantem intrauit, cæpit vacare poſſeſſio, & alius ingreditur, reſtituetur ei, à quo ſecundo vacauit.*
13 *Si tunc primus, & ſecundus poſſeſſor, ſimul venirent, præfertur qui docet de dominio.*
14 *Quę poſſeſſionem rei alienæ vacantem occupauit, & poſtea eam perdidit tenetur condictione ex hac lege.*
15 *Condictio ex hac lege ad hoc ut habeat locum, requiritur dolus uerus, uel præſumptus.*
16 *Mala fides inuaſoris talis rei alienæ vacantis quæ præſumitur, per hanc legem, non poteſt opponi niſi à ueteri domino, uel ueteri poſſeſſore.*
17 *Nec poteſt allegari niſi intra xxx. annos.*
18 *Si ingreſſus poſſeſſionem talis rei alienæ vacantem alteri vendat, quanto tempore præſcribatur.*

c ¶ Vm quærebatur. Hac eſt not. lex, breui ter dicit: † Qui occupat poſſeſsionem rei alienæ vacantem, ad eam reſtituen dam condictione ex hac lege tenetur, quę xxx. annis finitur. h.d. Primò ponit quæſtionem & rationẽ dubitationis. Secũ dò ponit determinationẽ. Tertiò reſpondet ad rationem, quę poſſet fieri contra. Quartò ſuam determinationẽ probat per ſimile. Quintò ponit vnã limitationem. Secũda ibi: nos. Ter tia ibi: ridiculum. Quarta ibi: cum talis. Quinta ibi: his videli cet. No. primò q̃ dicitur in ſummario. † No. ſecundò quod ſuũ non eſt, debet quis præſumere eſſe alienũ: alia verò ſunt clara. Ad hanc legẽ op. & videtur q̃ ſit ſuperflua, per l. inua ſor. ſ. eo. Sol. Dicũt quidam, q̃ iſta tota loquitur de iure anti quo, vt ibi dixi. Tu dic q̃ l. inuaſor. in fi. eſt conſtitutio noua, cõtra eum, qui occupauit poſſeſsionem vacantẽ. & differt ab iſta in duobus. Primò, quia ibi nulla ímponebatur pœna: hic ſic, vt ibi dicam. Itẽ ibi loquit de inuaſore ſine dolo: hic de eo, qui inuadit doloſè, vt ibi dicã. Venio ad primũ, recito gl. ma gnam per tres q. Et primò quæro, quæ dicatur poſſeſsio vacua. [d] Secundò quæro, qualiter perdat poſſeſsio alicuius igno ranter. Tertiò quæro, vtrum ſit aliqua differentia inter poſ ſeſsionem vacuam, & vacantẽ: quæ omnia dic vt in gl. An tequam intrẽ alias gl. † quæro, quid ſi poſſeſsio ciuilis retinea tur animo, naturalis perdatur: vtrũ pro naturali occupata ha beat locum condictio ex hac lege. Videtur q̃ non. Nam glo. hic intelligit vacuã, quæ neq; corpore, neq; animo retinetur: ſed iſta retinet ſaltẽ animo. ergo &c. Sol. Si nos teneremus o pi. Azo. q̃ vna tantũ ſit poſſeſsio, tunc condictio ex hac lege nõ haberet locum, q̃ illa retinetur animo. Si teneremus opi. Io. & verã, q̃ poſſeſsiones ſunt plures: tũc haberet locũ condi ctio ex lege iſta: quia licet ciuilis retineat animo naturalis nul lo modo retinebatur: & ideo pro naturali occupata competeret iſta cõſtitutio. Et iſta ſunt multũ vtilia: quia ſi nõ crederes te poſſe probare habuiſſe poſſeſsionẽ tempore expulſionis, vel ingreſſus illius, intentabis cõdictionẽ ex hac lege, in qua ſufficeret te probare ante poſſediſſe: licet tunc non poſsideas.

4 Quæro, & nũc intro gl. ſecundã. † quare non habet locũ in terdictũ vnde vi: an in caſu huius legis gl. dicit q̃ illud requi 5 rit violentiã fieri perſonæ: vt l.j.§. interdictũ. ff. eo. † Quæro, quare non competit interdictũ, quod vi aut clam. Dicit gl. qa 6 nihil fuit factum, vel ædificatũ in ſolo, ſed inuaſit. † Quæro, quare non habet locũ condictio l. ſi quis in tantã. Certe quia 7 requirit vim fieri perſonę. † Quæro, quare non habet locum actio vi bonorũ raptorũ. Dicit gl. eadẽ ratione quia vim req rit fieri perſonę. & quia nõ eſt res mobilis. & vide gl. iij. Innuit ergo gl. iſta hanc legẽ nõ habere locum ſi inuadatur poſſeſsio rei mobilis. Rof. tenet cõtra: qa rei mobilis poſſeſsio põt eſſe vacans, ſicut immobilis: vt l. ſi rem mobilem. de acqui. poſ. itẽ, quia lex, dicit generaliter poſſeſsionẽ rerũ, vel alienas res: & appellatio rei cõtinet etiam mobiles: vt l.j. ſi cer. pe. & l. rei ap pellatione. de ver. ſig. Hoc etiam tenebat Iac. But. & hoc etiã 8 placet, per tex. in fi. qui adducit ſimilitudinem furti. † Quęro, vtrum ſi aliquis occupauit poſſeſsionẽ vacantem, res efficiat e vitioſa, ita q̃ dicat [e] furtiua, vel vi poſſeſſa. Gl. dicit q̃ non: & vide gl. ſuper verb. prędonem. Huius contrarium dicit glo. in d.§. q̃ autem. Inſti. de vſuca. & l. ſequitur. §. itẽ ſi occupaueris. ff. de vſuc. Doc. cõmuniter ſequuntur iſtam gl. Mihi videtur ſic dicendũ. Vos videtis q̃ hæc lex equiparat prouiſionẽ hu ius legis ad actionem furti: quæro modò, vtrum res vacans oc cupata efficiatur furtiua. Leges volunt iſtud: quia ſi quidem à domino nunquam fuit poſſeſſa vt quia erat hæreditaria, non committatur furtum: vt l. hęreditarię. ff. de fur. Si verò à domi no iam fuerit poſſeſſa: tamen tempore occupationis non poſ ſidebatur: habet locum actio furti vt l. falſus. §. ſi factum. ff. de fur. & l. qua ratione. §. fin. ff. de acqui. re. do. ita in propoſito di co. ſi res immobilis fuit occupata, quæ tamen antea fuit poſſeſ ſa per dominum, efficietur vitioſa, vitio quaſi violentiæ, per l. iſtam, ſecus ſi à domino nunquam fuerit poſſeſſa. Ita intelligo legem iſtam. Quæro, dicitur hic generali iuriſdictione ea te neri, &c. quæ eſt iſta generalis iuriſdictio. Dicunt quidam q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Credebat. Adde glo. Bar. & doct. in l. si quis in tantam. s. eodem.

b ¶ Ista lex. In quo differat ista lex a l. suasor. s. eo. adde Bart. in l. improba. s. de acquir. poss. & in pr. huius legis.

c ¶ Dices tu. Vide re medium quod pōit Cy. in l. si nulla. s. de acqui. poss.

d ¶ Ex ista glo. Adde Bar. in l. s. quorum leg. Sed cōtra prædicta istud dictū Bart. est valde singulare. & vide simile et pulchrius dictum Inn. i. c. si. de in integ. rest. & do. Abb. in c. si diligenti. de præscri. et ibi transit cum isto dicto. Ego aūt simile istud dictū procedere in mala fide p̄sumpta. & hoc probat iste text. Et videt sentire hoc Bar. Ita consulo nunc apud Rhegium, vide quæ remiss in l. Celsus. ff. de vsucap. ad Bar. & ibi Lu. Roma. Tu pondera. c. in. de præscri. si hic colligi possit. Vide quæ ibi dixi. & vide. Ant. in c. consultationibus. de iure pa. vbi refert illud dictum Inno. & seqtur And. Barba.

e ¶ Præsumptio malæ fidei. Imol. in leg. Celsus. de vsuc. & i. c. si. de præscrip. Sali. hic simpliciter in hoc dicto, & in seq. dicit idē quod Bart.

f ¶ Allegatio. Vide Ludo. in l. Celsus. ff. de vsuc. Pro isto dicto Barto. hic est dictum Innoc. in cap. in. de in integ. resti. vbi dicit quod si quis dicat ius eligēdi spectare ad se, succūbit: quia contra eum est ius commune: & sic præsumitur in mala fide: nisi per diuturnitatem temporis p̄ baret: illud ius sibi competere: quia tūc diuturnitas temporis purgat illam malam fidem. De quo dicto facit festū do. Anto. in c. consultationibus. & ibi Abb. de iure patro. & c. si diligenti. de præscr. Vide etiam quæ dicit Anto. in ca. pen. de doua. vbi in simili quærit, an contra hēus. cum eo qui pōt restitui, habeat titu. præscribendæ. vide ibi per Imol. & alios modernio.

g ¶ Triginta annorū. Not. quod propter cursum xxx. an. qs p̄sumatur retro bonæ fidei, vide Bar. in l. sup longi. de præscri. Ion. temp. Imol. in c. fi. de præscri. impugnat Bartol. hic

tenetur pœna posita in l. siquis in tantam. supra eo. Ita intelligit Roff. & ita format hic libellum. Alij dicunt q̄ habes locum pœna posita in l. inuasor. supra. e. Certè ibi nulla est pœna contra possessionis vacantis inuasorem. Alij dicunt q̄ hic loquitur de pœna, q̄ erat statuta per interdictū vnde vi: de qua loquitur §. l. iij. vt teneatur de fructibus, & omni causa. Et istam tenebat do. Ia. Butr. per hunc tex. in l. duobus. Primo in eo quod dicit generali interdictione teneri: quæ pro restituenda possessione, quasi dicat ad aliā pœnam, quæ imponebatur pro amissione iuris sui: vel de æstimatione, per l. si quis in tantam. ad illā nō teneatur. Item in eo quod dicit, veteribus legibus: quasi dicat, non loquimur de pœna, quæ imponitur per nouas constitutiones, sed per veteres leges. † Quæro quid si iste inuasor credebat [a] possessionē esse suam. Glo. dicit q̄ tunc non teneī hac cōstitutione: quia requirit dolum. Pro cuius euidētia debes scire quatuor casus. Q̄ que aliquis scit possessionem vacantē esse alienam, & scit cuius est; & tunc habet locum hęc constitutio sine dubio. Quando que scit possessionem esse alienam, & ignorat cuius sit; & idem: quia habet locū hæc constitutio. Quandoque credit rem esse suam: & tunc si quidem mouetur iniustis rationibus, lex ista p̄sumit dolum, vti apparet ibi, dū dicit: ridiculū etenim est dicere. & sic tenebitur hac constitutione, in qua sufficit dolus præsumptus. Sinaūt credebat esse suam iustis rationibus, tamē non erat sua, non habet locum hæc constitutio sed tenebitur cōstitutione l. inuasor. in fi. s. e. c. solum ad restitutionē possessionis. † Quæro, vtrū ista lex [b] habeat locū in possessione hæreditaria occupata. Gl. dicit q̄ nō, quasi illa in nullius bonis est vt de re. diu. l. j. §. j. Et hęc cōstitutio requirit, q̄ sit res aliena: vt patet in prin. dum dicit vacuā possessionem absentiū. & ibi: alienas res, &c. Contra not. Inst. de vsu. §. q̄ autem cōmuniter tenetur. Ita videtur mihi dicendum, q̄ si quidē possessio rei hæreditariæ fuit occupata post aditā hæreditatē, & sic dominium iam erat quasi quæsitum hæredi: vt l. cū hæredes. de acqui. poss. habet condictionem ex lege ista: quia occupatur possessio vacans rei alienę. Sed si occuparetur ante aditam hæreditatem: non haberet locū hæc lex. Dices tu [c]: non ne postea aditione secuta, fingitur retro fuisse dominus: vt l. heres quoque. ff. de acquir. hære. & l. si ex re. in fi. de stipu. ser. Ergo semp̄ videtur occupata res aliena. Respondeo q̄ fingitur esse dominus retro: hoc est, per fictionem. & sic in hac lege nō sufficit l. iiij. §. hæc verba. ff. de nego. gest.

† Quæro, quid si res erat sua, p̄pria, sed vacans ab alio, vtrum habet locum hæc cōstitutio. Gl. dicit, q̄ non habeat locum: quia res non est aliena. Quod est verum, si est paratus p̄bare de dominio incōtinēti. alias secus. Vide gl. super versi. p ignorantiā. Innuit ista gl. q̄n quis intentat cōdictionem ex lege ista, debet probare rem esse suam, quod innuitur in tex. dum dicit alienas res vel pos. &c. Et in princi. dū dicit pos. absentium. quod est verum, cum ista probatio sit p̄sumptiuè, eo ipso q̄ p̄bat se ante possedisse: vt hic innuit tex. dicit, alienas res vel pos. &c. Et in princi. dum dicit pos. absentium & c. Itē habes ex

d ista glo. [d] q̄ contra cōdictionē ex lege ista potest opponi exceptio dominij, si est paratus probare incontinenti. Cōtra hoc videtur. Nam ista condictio est recuperandę possessionis, & est introducta ad similitudinē interdicti vnde vi. sed ī illo interdicto nō pōt opponi exceptio dominij: vt §. eo. l. momentaneæ. et supra ti. j. l. j. ergo nec hic. Sol. Fateor q̄ est introducta ad similitudinē interdicti vnde vi, contra eum, qui occupauit res alienas. Tamē hic primo debet constare, q̄ sit aliena: meritō, potest reus probare esse suam, vt ex hoc cōcludat nō esse alienā. vel possemus dicere sustinendo istā gl. q̄ nō habet similitudinē cum interdicto vnde vi, per omnia. Nā ista habeī ad instar adipiscendæ possessionis, quam ipse sua culpa perdide-
12 rat, non per ingressum huius rei. † Quærit gl. quid si ab eo, qui primo vacuā, seu vacantē possessionē ingressus est: postea de nouo vacare cœpit, & alius ingreditur: vtrum per istū nouum ingredientem debeat restitui possessio primo, an secundo. Gl. dicit q̄ secūdo, per l. cū a te. ff. eo. & l. j. §. qui autem me-
13 quod certe est verū, † nisi simul & semel venirent primus et secundus. cōtra hunc possessorē tertium: tunc ille præfertur, qui
14 doceret de dominio. ar. l. bona fides. ff. depositi. † Quærit gl. quid si ille, qui occupauit vacantē possessionē, eā postea perdidit, an teneatur cōdictiōe ex hac lege. Certè credo q̄ sic, siue ipse habeat actionem contra alium, siue nō. ar. l. j. §. rectissimè.
15 ff. e. † Quærit gl. vtrum ad hoc q̄ habeat locum cōdictio ex hac lege, requiraī dolus: gl. dicit q̄ sic, vt patet ex hac lege, dū dicit, oēs autē scire, & c. Ex eo q̄ exemplificat de furto, quod ī telligo verū de dolo vero, vel præsumpto, vt supra dixi. Sed quātum ad cōstitutionem l. inuasor. §. eo. dolus non requiritur. Sed contra prædicta op. vno modo, & hic aduerte: dixi q̄ hęc lex præsumit dolum in ingrediente possessionē vacantem. nō ne hoc est cōtra l. pe. de euic. vbi bona fides præsumitur, nisi p̄ betur mala: vt l. si fundū. §. de rei ven. Dico q̄ in quolibet possessore cum titulo, præsumitur bona fides, nisi probetur contrarium, vt in contrario. Sed in possessore sine titulo, præsumi
16 tur mala fides. Ita loquitur hic † quæ præsumptio mala fidei [e] nō potest opponi, nisi à veteri domino, vel à veteri possessore per hanc l. Vnde alius nō posset hoc dicere, tu possides mala fi-
17 de: vt ex hac lege colligitur. † Ite ista allegatio [f] malæ fidei præ
f sumpta per hanc legem nō potest allegari, nisi intra xxx. an. vt hac lege, in fi. Illud enim quod hæc lex p̄sumit ab initio ingredientem possessionē vacantē esse malæ fidei tollitur per cur-
g sum xxx. an. [g] ex tunc enim præsumeretur retro bonæ fidei ipsum possessorem fuisse: & cessat hęc lex, & omnis eius præ-
18 sumptio. Ita intelligo l. istam. Vlt. gl. ista quærit, quid † si talis ingressus possessionem vendiderat alteri, quanto tēpore præscribit. Gl. dicit x. vel xx. an. quia possidet tit. hodie vero aliter secundum auth. malæ fidei, supra de præscri. xxx. an. in ista lege non sunt pro nunc alia.

Si per vim vel alio modo. *Rubrica.*

Rubrica ista secundum glo. incipit tractare quædam circa interdictum retinendæ possessionis. & hoc innuit gl. rub. dū dicit, turbata sit possessio. quod pertinet ad interdictum retinendæ pos. sed. l. j. videtur respicere interdictum recuperādæ possessionis prima facie, nisi aliter exponas, vt ibi videbitis. Potes ergo dicere sic, q̄ totus titulus loquatur de violētia turbatiua: & ita exponas l. j. & ij. Potes etiam exponere, q̄ prima lex loquatur de violentia expulsiua, secunda de violentia turbatiua: & tunc exponas rubr. si per vim vel alio modo, scilicet ablata sit possessio vel alio mō absentis turbata sit possessio. & sic l. j. loquitur de prima parte rubricæ: lex secunda loquitur de secunda parte rubricæ.

2 *In causa momentanea possessionis admittitur quis, sine mandato etiā seruus. et nu.* 1
3 *Agenti interdicto recuperandæ possessionis, non obstat exceptio dominij sed reseruatur.*
4 *Creditor absens, qui cadit à possessione, habet beneficium huius legis.*

Seruus

a ¶ Non obst. Vide Bartol. in l. ij. in fi. ff. quod me. cau.

b ¶ In prin. Vide eum in l. a diuo. §. si super. de re iudi.

c ¶ Istæ personæ. Ad de gl. & doc. omnes in l. fi. ff. qui le. perso.

d ¶ Hic casum. An agenti interdicto vti possidetis obsitet exceptio dominij, ad de eū, & ibi doct. in l. si de eo. §. fi. ff. de acqui. pos. & in l. naturaliter §. nihil. eo. tit.

e ¶ Quæro vtrū. Vide de Bart. in l. j. xx. q. de ope. noui nuncia.

f ¶ Nec imperiale. Sed ad hanc l. vide quod no. Imo. in l. cum dicit. de priui. post pri. in glo. portauerunt. vbi allegat hāc l. & Bar. in l. fi. de edi. diui Adria. tol. in ver. extra glo.

g ¶ Differt hęc lex. Vide q̄ legit & not. in l. j. an prime. si mulier ventris nomine.

Seruus in casibus istius legis iurat de calumnia. 5
De defendendo non debet cauere. 6
Sed de rato sic. 7
Quid de pupillo. 8
Si illi, qui in casibus istius legis agunt, sine mandato amiserunt, non præiudicant domino, fideiussores tamen dare tenentur. 9
Quod tales personæ non possint intentare condictionem l. si quis in tantam. 10
Agenti interdicto retinendæ possessionis non obijcitur exceptio dominij. 11
Libellus in casibus istius legis debet formari nomine absentium.

LEX I.

IVdices. † Absens spoliatus ante oīa est restituēdus, & ad hāc causam omnis admittitur, etiā si non habet mandatū: & si fuerit seruus, & absens, reuersus audiet cursu temporis nō obstante, & causa p̄prietatis ordinarie agitabit. h. d. ibi: absentiū. s. agentium pro absentibus. Et ita exponebat Franc. Accur. in text. ibi: ablata est. id est, possessione restituta in pristinum statum. In text. ibi: litigium de proprietate.

2 † No. q̄ in causa momentaneę possessionis admittitur quis sine mandato. Not. q̄ admittitur seruus.

3 No. ex isto fi. q̄ † agēti interdicto recuperādæ possessionis nō

a obstat [a] exceptio dominij. Ita vides hic in fin. sed debet postea reseruari: & sic spoliatus ante omnia est restituendus. Opp. de l. si pupilli. §. videamus. de neg. gest. Sol. Speciale est in causa momentaneæ possessionis. Op. & videtur q̄ seruus in iudicio esse nō possit: vt l. seruus. C. de iud. Sol. Speciale est hic. Glo. quærit hic, de his, qui sunt expulsi de possessione. quæro quid de alijs, qui non sunt expulsi, vtrum pro absente admittā

b tur. Gl. dicit q̄ sic. & bene: licet in princ. [b] l. loquatur generali-
4 ter. ar. l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. igno. † Quæro, vtrū creditor qui cadit à possessione, habeat beneficium huius legis. Respondeo q̄ sic, habet etiā beneficiū l. vlt. de præto. pig.
5 † Quæro, an istis casibus seruus furet de calumnia. Respō.
6 sic. quia cū admittitur ad agendum: ergo & c. Sed quæro, † an debeat cauere de defendendo. Gl. dicit q̄ nō, per hanc l. in fi.
7 ibi: seruato, & c. Quæro, an † debeat cauere de rato. Gl. nostra dicit q̄ sic: vt in coniuncta persona dicimus: vt l. sed & hæ. de
8 procu. & hoc omnes tenent. † Quæro, quid de pupillo. Glo. dicit q̄ idē & bene per l. momentaneæ. §. qui leg. plo. Quæ-
9 ro quid † si isti amiserunt: vtrū præiudicent domino. Gl. & bene, dicit q̄ nō in hoc casu, tamē fideiussores tenentur. Quæ-
10 ro, † vtrū istę personę [c] possint intētare cōdictionem ex l. si qs
c in tantam. s. ti. j. Respō. non: quia illa habet causam proprietatis. Prædicta omnia procedunt, prout hic intelligitur de iudicio retinendæ possessionis, vt videtur velle glo. super rub. & tunc tex. in princ. l. qui dicit, cuiuslibet rei possessione priuati sunt: intelligas rei possessionę. i. cōmodo possidēdi: quia propter turbationē nō potest colligere fructus. Vel aliter dicas q̄ sunt priuati possessione, s. naturali tantum, & remanet ciuilis,
11 quæ turbat per detentionē naturaliter, vt dicā statim j. ti. j. Et sic exponas totā istam legē. † Et secundū hanc legē habes hic
d casum, [d] q̄ agenti interdicto retinēdæ possessionis nō obijcit exceptio dominij, cōtra id q̄ no. Di. in c. qui ad agendū. de re. iu. li. vj. dixi in l. si de eo. in fi. de acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil.
e e. ti. Quæro, vtrū [e] ex ista lege introducatur noua l. cōdictio. Rñ. q̄ nō, sed per hanc legē legitimantur personæ agentiū, vt possint absentium nomine expediri actionibus absentibus competentibus: & sic apparet q̄ debebit formari libellus nomine absentium. & hoc sentit hic glo. super versi. personas. & innuit totus text. si bene aduertatur.

LEX II.

f NEc imperiale. [f] Nec ex rescripto principis, nec ex iudicis sententia, debet quis alterius possessionē parte non citata turbare. h. d.

Quæro, quid continebat istud rescriptum Principis, vel sententia iudicis. Gl. respondet tribus modis, & bene. tene quam vis. Vel continebat aliquid cōpetens ad litis ordinationē, vel ad litis decisionem, vel ad litis executionem, non curo, vt dixi
g vobis. s. ti. j. l. meminerint. Quæro, in quo differt hæc lex [g] ab illa l. meminerint. Breuiter hæc est veritas: licet doc. nō ponāt, per illam prouidetur spoliato indebitè iudicis authoritate, vt possessio sibi restituatur, per hanc legem prouidetur, qui non est spoliatus possessione sed turbaī in possessione sua authoritate rescripti, vel iudicis indebitè tamen: vt hoc ei non obsit in iudicio retinēdæ possessionis. q̄ tene mēti. Hic nō sunt alia.

Vti possidetis. *Rubrica.*

Circa hanc rub. quæro, in quo differt interdictum vti possidetis, ab interdicto vtrobi. Gl. j. huius legis hoc tangit, dicēs q̄ illud competit pro rebus mobilibus, hoc pro rebus immobilibus. & annectit rationem: quia mobilia propriè non possidetur. quod tene menti, propter statuta terrarum, quæ loquuntur de inuasoribus, tamen consueui tenere contrarium in l. j. in prin. de acqui. pos. vbi Dy. tangit.

LEX VNICA.

VTi possidetis. Hæc lex solebat scholaribus esse multum terribilis. & secūdū lec. gl. hæc lex diuiditur in duas partes. Prima ponit de natura interdicti vti possidetis. Secunda ponit de officio iudicis in causa proprietatis. Secunda ibi: ac satisdationis. & secundum hanc breuiter dicit: † Si plures iustè possident, per hoc interdicto
1 prohibentur inuicem vim inferre: & in causa proprietatis, qui non satisdat, possessione rei priuatur. h. d. secundū gl. Vel dic, secundū lect. Iac. de Are. q̄ primo loquitur de natura interdicti vti possidetis. Secundo loquitur de officio iudicis in interdicto vti possidetis. Secunda ibi, ac satisdationis. secundū quā lect. breuiter hoc intendit: † Si plures iustè possident, pro hoc
2 interdicto prohibentur publicè vim inferre, & de hoc cogunt satisdare: aliàs possessione priuantur, donec de proprietate cognoscatur. h. d. Venio ad casum in terminis secundum gl. formā casum in vno interrogante Imperatorem hoc modo: Ego sum proprietarius & possideo ciuiliter fundum, alius est fructuarius, & possidet naturaliter: ipse turbat me in ciuili mea: quæro quo remedio mihi succurratur, seu consulatur contra eum. Respondet Imperator, rector prouinciæ prohibet vim fieri, quo minus possideatis fundum, sicuti enim possidetis alter ab altero, non vi, non clam, non precario. quasi dicat, tu possides naturaliter, ille ciuiliter. h. d. secundum veram lect.

2 *In rebus incorporalibus habet locum interdictum vti possidetis vtile, non directum.*
3 *Interdicto vti possidetis requiritur, quod quis possideat tempore litis contestatæ.*
4 *Interdictum vti possidetis, quomodo mihi competat contra eum qui possidet.*
5 *Et quomodo contra eum qui clam possidet.*
6 *Et quomodo contra eum, qui precario possidet.*
Si tu ingressus es clam possessionem Titij absentis, & ego postea eam ingredior clam, non acquiro naturalem.
7 *In interdicto vti possidetis, qualiter debeat formari libellus.*
8 *Et qualiter formabitur sententia.*
9 *Si aliquis habet in fundo vsumfructum, & alius usum, an uterque possideat.*
10 *Fendatarius, qui facit alium feudatarium, non possidet.*
11 *Qualiter retineatur naturalis possessio.*
12 *Si ego possideo naturaliter, tu ciuiliter, & tertius ingreditur: quis possideat.*

Ac satisdationis. Pone hic casum, secundum gl. † Ego ago contra eum, qui me
1 turbabat, rei vendicatione, ipse non vult satisdare de iudicato soluendo, quod erit officium iudicis contra eum? Respondet Imperator, iubebit rector prouinciæ satisdare de iudicato soluendo: vel si non vult satisdare, transfert possessionem in actorem, vel fiet de possessore petitor, vt sic de proprietate cognoscatur. h. d. secundum Iac. de Aret. In prima parte nō mutatur casus. In secunda sic, in qua pone hoc modo secundum eum: Domine Imperator, vos dicitis quòd rector prouinciæ vim fieri prohibebit, per interdictum vti possidetis: ille aduer

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ In plurali. Imperator scribit summo pontifici. in singulari. ad quod solennis gl. quam alle. hic Bald. quam vide in l.j. in prin. de superficie.

b ¶ Habeat locū. Et adde Bal. hic, in iiij. col. & adde quod habetur per gl. & Bar. in l.j. in princi. ff. eodem.

c ¶ Requiratur. Adde Bart. in l.j. §. fin. ff. eod. quod si quis pbet se ante possedisse. vi de Bal. hic, in vlti. colum.

d ¶ Possideat. Et no. mirabile: quia licet non possum expulsorem meum ex interuallo expellere: tamē impune possum eum turbare. quod bene no. & no. Bar. in di.l.j. §. ff. eo. & qd' ibi dixi. et Bal. a dicit in iiij. colum. se quitur etiam hic.

e ¶ Dicit Azo. Adde gl. & Bart. l.ſi duo. in prin. ff. eod.

f ¶ Habet vim interdicti. Adde Bar. in l.j. §. interdictum in iiij. co. ff. eo. et Bald. in vj. co. Adde Bar. in l. clam possidere §. quei ad nundinas. ſi. ff. de acquir. pos.

g ¶ Satisdare. Qui possidet immobilia, &

honoris. Hoc non placet: ideo q imperator summo pontifici loquitur in singulari, vt in epistola, inter claras: & in epistola, victor. de sū. tri. et fid. catho. Præterea, vos videtis q mos Romanorum adhuc est hodie loqui etiā cardinalibus in singulari. s. tu. Alij volētes hoc q vni tātum respondeat: dicunt q hęc verba, vti possidetis, ponūtur materialiter quasi dicat, rector prouinciæ vim fieri prohibebit, vti possidetis. i. per interdictū vti possidetis. Sed hęc non est vera, per illud quod j. dicitur in text. nec precario possidetis. quod verbum nō ponitur materialiter. Teneas ergo primam vel secundam: & expositiones, quæ fuerunt in gl. optimē adaptantur ad illam. Expedita prima gl. venio ad secundā gl. dicitur hic in text. fundum. imo videtur q nō habeat locum, nisi pro ędibus: vt ff. e. l.j. in prin. Solu. quod ibi dixit, in ædibus: dixit causa exempli. Opp. de l.j. §.j. ff. e. Sol. Speciale est his in cloaca: q pro illa non cōpetat interdictū: quia propositum est interdictum speciale de cloacis.

a Venio ad recitandam istam materiā per quæstiōes. † Quæro, an hoc interdictū habeat locū[b] pro rebus incorporalibus. Ol. dicit q sic, vtile, nō directū: vt l. sicuti. §. Aristo. s. ſi ser. vendi. Ratio, quia nō possidētur proprie: vt l. seruus. §. incorporales. ff. de acqui. re. do. Ita dicit gl. hic, & bene: quod tamē latius examinaui in l.j. in prin. ff. co. vbi examinaui pro quibus rebus
3 competat hoc interdictum, vide hanc glo. † Quæro, dicitur
c hic, vti possidetis, &c. Quæro quo tempore requiratur,[c] q̄ qs possideat in hoc interdicto. Gl. dicit q tempore lit. cōtest. vt Insti. de interdic. §. hodie. & vide gl. Modo venio ad gl. mag. dicitur hic, cū ab altero nec vi, nec clam, nec precario possidetis. quæro exempla istorum. do. Azo multum laborauit in pōnēdo ista exempla hic. & gl. hic ponit. & do. Inn. dicit, nescio breuiter quare Azo tantū laborauit: quia vi possidet a me, q clam possessionē meam ingreditur: precarió possidet a me, q a me precario rogauit. Parcat mihi do. In. ipse nō inspexit itel-
lectū Azo. quia do. Azo habuit de necessitate laborare. nā in
d interdictum vti possidetis datur possidēti: vt l.j. §. hoc interdictū ff. eo. Sed si aliquis possideat[d] a me clā, vi, vel precario, secūdū exempla In. ego nō possideo: igitur ego agēdo nō possum vi
cere in hoc interdicto: q a nō possideo. ideo Azo fuit quæren-

farius meus est ita maledictus hō, q etiā post sententiam me turbauit: quod ergo erit officium iudicis in hoc interdicto, vt nō me turbet decreto? Respondet Imperator, rector faciet de hoc præstari satisdationē. s. non turbando in futuro: & si nolit satisdare, aufertur sibi possessio: & ideo transfertur ad te: & sic fiet de possessore petitor: & hoc modo cognoscetur de pprietate. h. d. secundum Iaco. de Are. & melius quā gl. & magis no. licet hæc lectura, sit magis bona in illo vltimo vers. et licet in se lit vera: tamē hodie corrigitur: vt glo. dicit. & ibi dicā. Teneas ergo lec. Iac. de Are. quā ipse probat ar. harum legum & l. egi. supra, si ſerui. vend. Ego do tibi casum ff. de iti. actuque pri. l.iij. §. in hoc interdicto de apua quoti. & æsti. l. pe. Expedito tex. veniam ad apparatum nostrū, quē breuiter expediam, & bene. Opp. tu posuisti casum in vno interrogāte, cōtra loquitur Imperator in plurali[a], vti possidetis sic et lex. Ergo videt q fuerint plures interrogantes. Huius timore hæc lex legitur tribus modis. Vno modo, q vnus interrogabatur: tamē qa in interrogatiōe fiebat mentio de duobus: ideo Imperator dirigit sermonem ad duos. Exemplum in proprietario, & fructuario, vt §. dixi. Alij dicunt eodem modo, tamen variant exēplum: & ponunt in duobus possidentibus pro parte, tamen eodem genere possidendi: & etiam ista lec. posset esse vera, et bona. Tertij dicunt q hic loquitur in plurali vni tantum, & loquitur ei: & facit cā
honoris. Hoc non placet: ideo q Imperator summo pontifici loquitur in singulari, vt in epistola, inter claras: & in epistola, victor. de sū. tri. et fid. catho. Præterea, vos videtis q mos Romanorum adhuc est hodie loqui etiā cardinalibus in singulari. s. tu. Alij volētes hoc q vni tātum respondeat: dicunt q hęc verba, vti possidetis, ponūtur materialiter quasi dicat, rector prouinciæ vim fieri prohibebit, vti possidetis. i. per interdictū vti possidetis. Sed hęc non est vera, per illud quod j. dicitur in text. nec precario possidetis. quod verbum nō ponitur materialiter. Teneas ergo primam vel secundam: & expositiones, quæ fuerunt in gl. optimē adaptantur ad illam. Expedita prima gl. venio ad secundā gl. dicitur hic in text. fundum. imo videtur q nō habeat locum, nisi pro ędibus: vt ff. e. l.j. in prin. Solu. quod ibi dixit, in ædibus: dixit causa exempli. Opp. de l.j. §.j. ff. e. Sol. Speciale est his in cloaca: q pro illa non cōpetat interdictū: quia propositum est interdictum speciale de cloacis.

a Venio ad recitandam istam materiā per quæstiōes. † Quæro, an hoc interdictū habeat locū[b] pro rebus incorporalibus. Ol. dicit q sic, vtile, nō directū: vt l. sicuti. §. Aristo. s. ſi ser. vendi. Ratio, quia nō possidētur proprie: vt l. seruus. §. incorporales. ff. de acqui. re. do. Ita dicit gl. hic, & bene: quod tamē latius examinaui in l.j. in prin. ff. co. vbi examinaui pro quibus rebus
3 competat hoc interdictum, vide hanc glo. † Quæro, dicitur
c hic, vti possidetis, &c. Quæro quo tempore requiratur,[c] q̄ qs possideat in hoc interdicto. Gl. dicit q tempore lit. cōtest. vt Insti. de interdic. §. hodie. & vide gl. Modo venio ad gl. mag. dicitur hic, cū ab altero nec vi, nec clam, nec precario possidetis. quæro exempla istorum. do. Azo multum laborauit in pōnēdo ista exempla hic. & gl. hic ponit. & do. Inn. dicit, nescio breuiter quare Azo tantū laborauit: quia vi possidet a me, q clam possessionē meam ingreditur: precarió possidet a me, q a me precario rogauit. Parcat mihi do. In. ipse nō inspexit itel-
lectū Azo. quia do. Azo habuit de necessitate laborare. nā in
d interdictum vti possidetis datur possidēti: vt l.j. §. hoc interdictū ff. eo. Sed si aliquis possideat[d] a me clā, vi, vel precario, secūdū exempla In. ego nō possideo: igitur ego agēdo nō possum vi
cere in hoc interdicto: q a nō possideo. ideo Azo fuit quæren-

do exempla, vt alius possideat a me vi, clā, vel precario, et ego possideā vt possi in hoc interdicto obtinere iō sūt factæ istæ gl. Sed ad vnū aduerte, q istæ gl. q̄ hic ponūt, nō respiciūt tex. directē sed respiciūt materiā. Nā tex. loquit de iustitia actoris, q actor ipse possideat non vi, non clā, non precario ab aduersario. Et respiciendo tex. optimē procedūt exempla. Inn. quia ad hoc vt possessor obtineat agendo hoc interdicto, est necesse q ipse non possideat a me vi, clam, vel precario ab aduersario. Si enim ipse possideat a me vi, clam, vel precario, & ego molestarem eum, & turbarem in illa possessione, ipse cōtra me non posset vincere in hoc interdicto. quod est mirabile. Licet enim quis me vi, clam, vel precario, expulit de fūdo: ego non possum eum expellere ex interuallo: possum tamen inquietare & turbare eum in possessione: & ipse nō poterit cōtra me vincere interdicto vti possidetis: quia a me possidet vi, clā, vel precario. & vide glo. super versi. precario quæ videtur hoc velle: & hoc etiam videtur velle glo. in l.j. in fi. cum l. seq. ff. eo. et ibi dixi, secūdum do. Azo. & istæ gl. respiciunt iustitiā vel iniustitiā ex parte rei: quia ponit pro cōstanti q actor possideat iuste, reus iuste ab aduersario. Quæro, quomodo istud
4 possit procedere: tractant istæ tres gl. † Quæro ergo, quomodo possit hoc esse q aduersarius possideat a me vi, clā, vel precario, & q cōpetat mihi interdictum: nā si ipse possidet. ego
e nō possideo. Huius timore dicit Azo,[e] Dico q aduersarius meus nō possidet, sed turbat me in possessione mea vi: quia in hoc interdicto nō requiritur q quis se afferat possidere, sufficit quod me turbet: vt l. si duo. §. si vicinus. ff. eo. Secūdo verō ponit exemplū de vi. qđ est multum subtile, in eo, qui ingreditur tanquam fructuarius, protestās q animum habeat possidēdi naturaliter. de quo dic vt in gl. Et aduerte ad me. hoc est mirabile in casu isto, q interdicto vti possidetis, licet sit interdictum retinendæ possessionis: tamen habet vim interdicti f recuperandæ possessionis. Non enim potes a turbatione desistere, nisi mihi restituas naturalem, quam abstulisti: quia p retentionē illius naturalis turbas me in mea ciuili: vt l. clā possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. pos. et l. naturaliter. §. nihil cōmune. e. ti. Gl. ponit hic tibi vnum aliud exemplū, & vide. istud exemplū nō videtur bonū: quia ex quo nō suspicor me posse repelli, nō amisi possessionē: & sic nō habemus qđ quæris, q aduersarius possideat a me vi. Alij dicunt, q duo possunt insolidū possidere. et secundū hoc exēplū est clarum. Certe istud exemplum nō est bonum: quia duo insolidū non possunt inuicem possidere, eodē genere possidendi: vt l.iij. §.
5 ex contrario. de acqui. poss. iō nō insisto. † Venio ad aliā gl. quæ ponit exemplum de clā, qūo pōt quis clā possidere a me. Certe exemplū est clarū, si iuſ ad nūdinas: & tu ingrederis possessionem meam clam, me absente: tu acquiris naturalem: vt leg. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acqui. possess. Alij dicunt, qđ turbat me clā licet non possideat, et istud exēplū in sō procedit, sed primum exēplum est verum. Sed contra hoc op. Si clā ingrederis possessionē, voco te ad iudicium, tu venis: certe tu desinis possidere: quia nō es in fūdo, nec ī eius cōspectu. ergo &c. Huius timore dicunt quidā, q interdictū debet reddi in fundo. Tu dic q ille, qui habet naturalē tantū vadens ad iudiciū eā retinet: vt l.iij. §. vnde vi. de vi & vi. ar. et no. in l.j. in gl. mag. de ac. pos. Quæro circa hoc, si tu ingressus es clam possessionē meā absentis, & ego eā postea ingrediōr clā, an naturalem acquiro? Gl. dicit q nō, & bñ: quia retinetur naturalis animo tm. Sed quæro an occasiōe illius naturalis cōpetat interdictū vñ vi. Gl. dicit q nō: & bene: quia ab initio nō est nata, nec postea nascit. † Venio ad gl. super ver. precario, qūo pōt eē q quis possideat ꝑcario a me, et cōpetat hoc iter
6 dictū. Gl. sup hoc ponit exēplū clare: qa cōcessi ꝑcario alicui, vt possideret naturaliter tm. si enim cōcessissem vtrāq, tūc nō cōpeteret mihi hoc interdictū. Restat mō qualiter sñia ī hoc interdicto debeat formari: verūquia sñia dependet a libello iō prius videndū est qualiter sit formādus libellus: quia hoc venit in examinatiōe secūdæ partis: iō venio ad secūdā partē, ad quā secūdū lec. gl. op. q possidet īmobilia, nō cogit satisdare:[g]
g vt l. sciēdum. ff. qui iam. cog. sed hic possidet immobilia. ergo &c. Gl. dicit, q hic loquitur de satisdatione iudicatū soluī, lex cōtraria loquit de satisdatione de iudicio sisti. Certe domini

qualiter intelligatur q possidens immobilia nō teneatur satisdare: adde Bar. in l. sciendum. in princ. Bal. hic in fi. dicit, nō decido eo casu: quia gl. in d. §. quidā. non videtur hoc tenere. sed imo gl. in l. Iulia. in fi. eo. titu expresse contrarium tenet.

a ¶ Formari libellus. Libellus vti possidetis, vide in Spe. de cau. pos. §. permitto. ver. & scias. & Bar. in l.j. §. interdictum. ff. eo.

b ¶ Formabitur sententia. Qualiter formet sententia vti possid. a adde Bar. in l. si duo. ff. eo. & aliquas formas huius sententiæ, vide Bald. in l.j. ff. de sen. quæ fin. cer. quā. sed in hoc interdicto vti possidetis, an interponatur primum decretum, vide Gy. hic circa fin. & not. Bart. in l. si prius. in 8
vlti. q. de oper. nouū. Et Bal. ſ auth. ei q. debo. auth. iu. pof.

c ¶ Quia iniuste non possidet. In hoc est gl. sing. secūdū Bal. in l. cū Papinianus. ff. de sentē. & facit ad ea quę dixi post Bartol. in l.iij. §. si publico. ff. de adulte. & in l. si a te. §.j. ff. de excep. rei iu. hic q Bal. in pen. col.

d ¶ Arg. in l.j. Sic no. q. in casu huius interdicti admittunt ē arti culi, & probationes, de dominio, ꝑ quo omino vide Bar. in l. si de eo. §. fi. de acq. pos. Et de articulis in hoc interdicto vi c
de inn. de renū. in c. super. & q no. Bart. in l. ordinarij. de rei vēdi. & ibi dicit Bal. in v. col. id q Barto. hic, videlicet, q in hoc interdicto admittitur probatio ꝑprietatis. & Bal. hic in fi. nota.

e ¶ Quærit glo. Adde glo. & Bar. in l.iij. §. ex contrario. & de acqui. pos. & istā gl. not. Bal. in auth. nisi rogati. in iiij. col. ad Treb.

f ¶ Totæ tabulæ. Qñ legatarius petit sibi exhiberi protocollū testamenti per Bar. in argentarius. §.j.

ista lec. nō est vera in se. Nā si ille possidet immobilia, non satisdat vbi possidet alia, quā ea, pro quibus cōuenitur: vt l. de die. §. quidā. ff. qui satisd. cog. licet gl. videat aliter tenere, in d. l. sciēdū. in prin. Præterea hic erat dubiū, an possideret, vnde etiam de satisdatione de iudicio sisti posset intelligi hic, sed prout intelligit de satisdatione iudicatum soluī. Op. Insti. de satisd. §. sed hodie. dicit gl. fateor q hodie corrigitur finis, quia hodie nemo suo nomine cōuētus cogit satisdare iudicatū soluī. Licet hoc sit verū in se, tamē lec. Ia. de Are. magis placet: quia magis vtilis, & secūdū illā hæc lex remanet incorrecta. † Ex qua lect. habes qualiter debeat formari libellus[a] in hoc interdicto. Nā tu debes petere q te nō molestet, & q à turbatione, & à molestatione desistat, & q nō caueat de nō molestando te in futurū: & q præstet interesse molestationis præteritæ. Prima duo probant hac lege, & in legibus allegatis, ad probandū hanc lec. Ia. de Are. vltimū de interesse probatur in l. si duo. §. fi. ff. eo. † Hoc præmisso veniamus ad sententiā, qualiter formabitur sententia[b] in hoc interdicto. Glo. quæ incipit, sed qualiter formabit sententiam, iudex multum se inuoluit. Hic aduerte, quando q cōstat actorē tātū possidere iuste, reū nullo modo, vel iniuste, ab aduersario ipse debet obtinere, & reus debet cōdemnari ad oīa q̄ s. dixi debere cōtineri in libello. Quando q cōstat actorem possidere iniuste ab aduersario: tūc reus absoluet simpliciter: nō enim potest actor vincere in hoc iudicio, nec reus potest vincere, vt actor in aliquo cōdemnet: quia nō possidet, vt §. dixi tangit in gl. præce. Quandoq cōstat reū tantū possidere: & tunc si quidē iniuste ab aduersario, actor succumbit, qa nō possidet reus: tamen in nullo cōdemnabitur, quia iniuste nō possidet[c] ab actore. Si verò reus possidet iuste, vel iniuste, non ab aduersario: tūc ipse absoluet, & actor cōdēnabitur sibi ad illa tria, quæ dixi debere cōtineri in petitione, etiā si nō sit petitum per reū, Ratio: quia istud iudicium est duplex, quilibet est actor, & reus: vt d. l. si defunctus. in fi. ff. de proc. & l. sed cū ambo. ff. de iud. Et hoc videt velle gl. tua præcedēs, in vlt. q. quā format ibi. & vide eā. Non obst. de iureiu. l. sed & si possessori. in princi. quia illud est iudiciū simplex, istud duplex. Ita tenebat Frāc. Accur. & bene: licet quidā Vltramonta. dicant contra. Quandoq cōstat vtrunq possidere: tūc siquidem possidēt iuste, vt puta vnus est proprietarius, alius fructuarius, vel vsuarius, vel emphyteuta, vel fructuarius: iudex pronunciabit vtrunq esse potiorē in possessione sua: & q de hoc caueatur, & interesse molestationis præteritæ præstet: vt hac l. in prin. & l. si duo. in prin. ff. eo. si vnus possidet iuste, & alter iniuste, nō ab aduersario. Si verò vnus possidet iuste, alter iniuste ab aduersario: ille, qui iniuste possidet, condēnabitur ad ea, quæ dixi §. in libello debere cōtineri. Et prædicta vera, q̄n constat vtrunq possidere diuerso genere possidēdi, vt vnus ciuiliter, & alter naturaliter, vt dixi. Si vero vterq possidet se possidere odē genere possidendi, est aduertēdū: Aut vnus probat de antiquiori possessione quā alius: & ille vincit: quia possessio alterius præsumit
7 votiosa. Tex. est in c. licet. extra, de proba. Si vero vterq pro-
bat de eodē tēpore: tunc si quidē vna pars habeat idoneiores testes, illa vincit: vt l. ob carmen. §. fi. ff. de testib. Sed si probationes essent hinc inde æquales: tunc dicit Ia. de Are. si quidē vnus probat de titulo, alius non, ille præfertur, qui de titulo
d probat. ar gumē. in l.j.[d] & l. vlti. de edi. diui Adri. tol. & d. c. licet. extra, de prob. & ifto casu solo reperio q allegatio dominij prodest in interdicto vti possidetis: alias secus, vt vidistis §. ti. j. l. j. Si vero neuter probat de tit. vel vterq probat: de hoc sunt opi. hic in gl. Quidā dicunt q iudex habet pronunciare, vti possidetis, ita possideatis. Quā opin. gl. reprobat: quia hæc sententia est incerta. De hoc tangit gl. in l. ait prætor. §.j. de re iud. Alij dicūt q iudex debet abstinere à iudicādo: sed debet sequestrare possessionem, ne partes veniāt ad arma, & rixas. Ego cōsueui dicere, q primo iudex debet pronunciare vtrūq esse possessorē pro parte dimidia, pro indiuiso. Nā cū vterq pariter, siue æqualiter possideat, facient ibi partes per cōcursum: vt l. si finita. §. cū autē. de dā. infec. sicut etiā dicimus in cō iūctis: vt l. re cōiuncti. de leg. iij. Restat hic vt examinemus vltimā partem gl. hic positam. † Quæro primo, aliquis habet in
9 fundo vsumfructum, alius habet vsum: quæro vtrū vterq possideat. Videtur q nō: quia cū fructuarius habet naturalē: ergo vsuarius eā habere nō potest: vt l. iij. §. ex cōtrario. de acq. pos. In cōtrarium videtur, & sicut vsuarius habet hoc interdictū: vt l. fi. ff. e. ergo vsufruarius possidet. Glo. fatetur q vterq possidet, sed nō insolidū: sed quilibet pro parte. & vide gl. Istud, quod gl. dicit, nō insolidū, sed pro parte: nō placet mihi. Nam pars incerta ratione loci, & ratione quotę, nō potest possidere: vt l. iij. §. incertā. de acq. pos. & l. locus. e. ti. & l. empt. de vsuca. pro emp. sed pars vsuarij est incerta ratione loci: qa omnis pars pro indiuisa est incerta ratione loci: vt l. Mæuius. §. duobus. ff. de leg. ij. Ité ratione quotæ pars vsuarij est incerta: vt l. vsus pars. de vsu & habi. Nam pro vsu meo plus voluī vno tempore, quam alio: ideo dico q vterq possidet insolidum nā
10 turaliter, diuerso tamē iure. vnde illud, q gl. hic subdit, vel nō eodem iure, & c. istud est verum. † Quærit gl. quid si feudata
11 rius facit alium feudatarium, vtrū iste feudatarius primus possideat. Gl. dicit q non, sed possidet dominus, & tertius feudatarius tantū naturaliter: & vide gl. † Quærit gl. qualiter retineatur naturalis possessio. Gl. dicit, donec qs est in fundo, vel in cōspectu. Plenius dic vt ff. de acqui. pos. l.j. in gl. mag. & dic
12 vt ibi. † Vltimo quærit gl. e Quid si ego possideo naturali-
e ter, & tu ciuiliter, tertius ingreditur: quis possideat. Dicit gl. q tertius possidet, quando vsufructuarius deponit animum possidendi. Ego vero, qui cōsue ui tenere q triplex est possessio, dico q iste tertius possidet, etiam antequam iste vsufructuarius deponat animum possidendi: vt dixi in d. l.j. de acqr. pos. & l. clam possidere. §. qui ad nundinas. co. tit. &c.

De tabulis exhibendis. *Rubrica.*

Dictum est §. de interdictis adipiscendæ, recuperandæ, & retinendæ possessionis. Sunt quædam alia interdicta exhibitoria: ideo de his ponit. Ita potes continuare istam rubricam.

2 ☞ *Legatarius potest petere hoc interdictō sibi exhiberi illam particulam testamenti, quæ pro se facit.*

3 *Viuo pupillo non possunt peti tabulæ testamenti pupilli.*

LEX VNICA.

1 SI in potestate. † Post mortem pupilli tabulæ pupillares po-
2 stulantur exhiberi, hoc interdicto. h. d. † Op. & videtur q legatarijs detur hoc interdictum: vt l. iij. §. solent. ff. eo. Sol. Concedo istud quod dicit gl. vnde hic subaudi maxime. Tu dic aut quis vult petere q exhibeantur totę tabulę,[f] & totum testamentum, & hęc
f non potest facere, nisi hęres ita loquitur hic. Sed si vult petere sibi exhiberi illā particulā, quę pro se facit: tūc potest quilibet legatarius: vt ff. de eden. l. argentarius. §.j. Opp. & videtur q debeat agi ex edicto, quemad. testa. ape. ff. quemad. testa. ape. l.j. in princi. Huius timore gl. intrat in illam materiam, quæ sit differētia inter hoc interdictum, & illud edictum, & actionē
3 ad exhibendū: & vide gl. tuā, quę est clara. Quærit gl. † vtrū viuo pupillo possint peti tabulę testamenti pupilli. Text. hic

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Aliqua castra. Si commune Perusij tenet castra ciuitatis, & ciuitas Castellæ vult repetere: an debeat agere contra castravel Cõmune Perusij, adde Bar. in l. deinde ait prætor. §. hoc autem. ff. eo. et ī l.j. §.j. ff. de rei vend.

b ¶ Potest agi. Et vide Bar. in l.j. ff. eod.

c ¶ Cõpetat. De materia hic tacta vide ī l.j. ff. eodem vbi plene per Bar.

d ¶ A sententia lata. Et vide Bart. in l.j. ff. eodem.

innuit q̃ nõ, & est verũ. ar. l.ij. §. planè. alias, iterdũ. ff. de vul. & pup. Quæro, ego peto mihi exhiberi tabulas pupillares: opponit mihi q̃ ille, qui fecit illas substitutiones, non habebat filios in potestate: an ista exceptio exhibitionem tabularũ impediat? Hic innuit tex. q̃ sic. hoc autẽ an sit verũ, qualiter procedat, dixi ff. eo. l.j.

De liberis exhibendis. *Rubrica.*

Istud est interdictum exhibitoriũ, &c.

2 ☞ *Ciuitas, quæ vult repetere aliqua sua castra, quæ tenẽtur ab alia ciuitate, contra quem dirigat libellum.*

LEX I.

1 SIut proponis, †Si inter patrẽ et & filium est contentio de potestate propter res, hoc interdicto expeditur. h.d. Op. & videtur q̃ officio iudicis debeat expediri ista cã: vt ff. e. l.iij. §. hoc aũt. Huius timore glo. ponit hic vnã distinctionẽ, quã tñ latius ponit in l.j. per hanc ff. de rei vendicatio. Finaliter tota virtus eius consistit in hoc, q̃ interdictũ dicitur quasi inter duos reddi tum de re tertia. Si igitur est cõtentio inter patrem & filiũ de ipso filio, non habet locum interdictum: quia nõ est de re tertia. Sed si est contentio propter aliud, vt puta propter hæreditatẽ: & tunc recurritur ad interdictum. Hic est casus hic, vt l. pe. ff. eo. Idem si filius possideatur ab alio iuitus, potest esse cõtentio inter me & illum de filio meo: & tunc recurremus ad interdictũ: quia est inter duos cõtentio de tertia re. Secus si spõte sua retinetur. Et hoc est, quod vult dicere tota ista gl. quã vide. †Vlti. no. istam gl. & leges, quas allegat ad vnam quæ-
a stionem. Ciuitas ista detinet aliqua castra a ciuitatis Castellæ, ciuitas Castellæ vult repetere, contra quẽ dirigetur libellũ. Dirigetur ne libellum contra illa castra, vel contra cõmune Perusij. Materia ista est arg. q̃ debemus hic distinguere, an illa castra detinẽtur ab aliquo voluntarie aut non, aut a nemine, prout hic distinguitur.

LEX III.

SIad instar. Breuiter dicit secundum istã gl. Ad
b similitudinem huius interdicti, põt agi b de vxore exhibenda. h.d. Gl. vt hic videtis, intelligit hanc legẽ de illo interdicto de vxore exhibẽda: vt dicitur in l.j. §. fi. & l. seq. eo. ti. sed hic, vt videtis in tex. nulla fit mentio de vxore: vnde forte nõ erat vxor, sed erat cõcubina. Qualiter ergo tunc ponemus casum in scholari habente concubinã, quę fuit &c. & tunc hæc lex faciet mentionem de secunda parte rubricæ, sed prima lect. est magis clara.

De precario & Saluiano interdicto. *Rubrica.*

2 ☞ *Quomodo differt Saluianum interdictum ab hypothecaria.*

LEX I.

1 SIte non. Breuiter dicit, †Pro pignore vẽdito cõtra emptorẽ, nõ competit interdictũ Saluianum directũ: sed ad hypothecariam actionem est recurrendum. h.d. Opp. ff. eo. l.j. vbi cõtra actorẽ datur hoc interdictũ. Solu. Fateor de hoc iterdicto vtili, vt ibi: non directo, vt hic. Sed tunc instatur, cũ omnia interdicta sint scripta in rem, vt l.j. §. pe. de interdic. videtur q̃ istud interdictũ directum debeat dari contra quẽlibet possessorem. Glo. hic videtur fateri q̃ sit in rẽ, & ad cõtraria nõ rñdet. Vñ sustinẽdo gl. debemus dicere q̃ hypothecaria est qd accessoriũ ad actionẽ p̃sonalẽ: et sicut p̃sonalẽ sequitur fundum, ita hoc interdictũ non sequitur fundũ. Vel aliter, & melius dico, q̃ istud interdictum non est scriptum in rem: ideo directum non datur contra tertium possessorem. Quæro, an hoc interdictum cõpetat c pro aliis rebus quam pro rebus coloni, & sic an detur locatori fundi vrbani, vel creditori. Certe de hoc est contentio. Certe credo quod sic. Casus est hic in eo quod dicit debitor suus, & sic simpliciter. & in fin. dum dicit, quæ ad exemplum eius instituitur, &c.

2 † Quæro, quid differt hoc interdictum Saluianum ab d actione hypothecaria. Gl. mirabiliter loquitur et dicit q̃ differt in natura. Item in mõ probandi. Natura differt quia istud interdictum est possessoriũ, sed hypothecaria est petitoriũ iudiciũ. Et vide gloss. in fi. licet hypothecaria nuda p̃possessionẽ auocet, tamẽ dicitur petitoriũ iudiciũ. Ratio, quia sicut rei vẽdicatio auocat possessionẽ ratione dominij: ita hypothecaria auocat possessionem ratione hypothecæ, de quã debet constare: d & sic ex petitoriũ iudicium. Vnde à sententia lata d super hypothecaria appellatur: sed hoc interdictum est possessorum, cũ ī eo nõ habeat dicere rẽ esse obligatã sed possessam ab eo q̃ obligauerat. Et ex hoc insurgit alia qõ: quid habetis, p̃bare in hypothecaria? Gl. dicit q̃ debet probare obligantem tempore obligationis esse odmínum. Gl. dicit aliter in l. cũ res. j. si alí. res pig. dat. sit. & ibi dicam, et l. rem alienam. ff. de pig. actio.

LEX II.

HAbitantis. Contra hæredes eius qui rogauit, competit interdictum de precario. hoc dicit.

De pignoribus. *Rubrica.*

Rubrica ista potest continuari duobus modis: Vidistis supra de Saluiano interdicto, vbi mentio fit de pignore: iõ merito subnectitur hic rubr. de pign. Vel sic: Dictum est supra de obligationibus principalioribus & etiam dicitur j. in pluribus partibus: sed quia principalibus obligationibus accedunt pignora, idcirco subnectitur rub. de pignoribus, &c.

2 ☞ *Pignus, licet minus ualeat quã sit pecunia debita, non tamen præiudicatur creditori.*

LEX I.

1 DEbitor. †Licet debitor cedat pignori nõ tamen liberatur. h.d. No. q̃ licet de-
2 bitor velit cedere pignori, q̃ non ideo liberatur: vt hic: Ad idem supra de actiõ. et obl. l. aduersus. † Et ex hoc habetis aliud iferre, q̃ licet pign⁹ minus valeret, quã esset pecunia debita, non tamen præiudicatur creditori: vt l. creditor. ff. si certum petatur. & ibi nota. licet Veneti seruẽt cõtrarium, vt dicit gl. Hic non sunt alia.

LEX II.

1 VAmuis. †Habens specialem hypothecam, ac etiam generalem, non recurrit ad generalem in præiudicium secũdi creditoris, si specialis sibi sufficiat ad debitum h.d. Nor. quod dixi in summario. Op. dicitur hic q̃ iste creditor primus non potest prosequi q̃cunque pignora velit. Contra ff. de distra. pig. l. creditoris arbitrio. Sol. Dicunt quidam q̃ ista lex loquitur de rigore: hæc de æquitate. Vel verius, ibi erat vnus creditor tãtum: hic plures. Sed contra istam solu. instatur de l. qui generaliter. in pric. ff. qui po. in pig. hab. vbi indistincte primus præfertur secundo. Sol. Ibi tam primus creditor, quã etiam secundus, habebat generalem hypothecam: tamen hic primus creditor habebat specialem hypothecam & generalem. & ideo si potest satisfieri ex speciali, non recurritur ad generalem in præiudicium secundi creditoris. Sed contra prædicta istatur: & videtur q̃ in distincte secundus non solũ sit potior, sed solus in tali hypotheca. Vnde op. de prædicta l. qui generaliter. in fi. pro cuius sol. breuiter sic dicas, q̃ quandoque est vnus solus creditor habens plura bona hypothecata: et tunc prosequi potest quæcũque velit. Ita intelligitur prælegata l. creditoribus. ff. de dist. pig. Si verò sunt plures creditores: tunc aut primus habet tantum generalem hypothecam, & secundus etiam generalẽ tantum: & primus præfertur. Ita intelligitur prælegata l. qui generaliter. in prin. Aut primus habet specialem, ac etiam generalem, et secundus alteram tantum: & tunc aut habet eas purè, aut sub conditione. Si purè, tunc licet de rigore iuris possit prosequi quancunque hypothecam velit, tamen de æquitate non: & ita intelligitur lex nostra. Si vero habet spalẽ hypothecã purè, et generalẽ sub cõditiõe, videlicet, si nõ possit sibi satisfieri ex speciali: tunc sufficiẽte sibi speciali hypotheca, secũdus creditor nõ solũ est potior, sed ẽt est solus ī illa hypotheca.

Et ita

a ¶ Secundũ Dy. An si creditor ingrediẽs possessionẽ rei sibi obligatę, præsumaẽ in dubio hoc facere causa sui iuris cõseruandi, Adde Bal. in d. l. in possessionẽ. & Bar. in d. l. cũ creditor. & cum glo. allega. in materia Bal. ī. e. l. j. in v. co. in prin.

b ¶ Determinationẽ. Nõ valet pactũ debitoris dantis licentiam creditori ingrediẽdi eo inuito. Adde Bar. in l. alia. §. eleganter. sol. mat.

c ¶ Successorem. Aut est corruptus, aut male dicit. Nã isto casu naturalis & ciuilis est apud creditorẽ: licet debitor ī teruertat, & priuet creditorẽ naturali: tñ propter naturalẽ remanẽtẽ penes eũ, debet posse ingredi. Etiam dicit Bar. hic j. prox. dũ alleg. l. clã possidere. & ita tenet Bart. infra in iij. quæstione prim. Cogita, quia forte est verius quod hic dicitur: quia si per talem alienationem priuatur ciuiliter naturali: vt not. in l. peregre. §. quibus. de acqui. pos. ergo nimirum si amisit possessionem non potest propria authoritate ingredi: nisi faceret incontinenti, per ea quę no. in d. l. cũ fundũ. de vi & vi arm.

d ¶ Debitor alienet. Adde quod idem tenet Bar. in repe. huius l. in fin. v. q. principali. in ver. sed pone qũ debitor. quę sequitur hic Sal. in contrarium tamẽ tenet Bar. in l. interdũ. §. fin. ff. de acquiren. pos. & in l. Celsus. niſi. col. in ver. sed pone q̃ debitor. ff. de vsuca. quem ibi sequitur Imo. & communiter omnes. qũ verius est.

Et ita debet intelligi prælegata l. q̃ generaliter. in fi. secundũ Iac. But. Modò pro declaratione legis nostræ, & gl. quęro, quid si primus creditor, vel alia extranea persona, possidet ista pignora. nunquid habeat locum ista lex: Breuiter habetis dicere q̃ sic. Nam eadem est ratio, & per consequens debet esse eadẽ iuris dispositio. argumen. l. illud. ad l. Aquil. & l. milites. arg. de re mili. cum suis similib⁹.

2 ☞ *Pactum, per quod datur licentia creditoris de ingrediẽdo possessionem rei sibi obligatæ valet.*

3 *Creditor faciens secundum pactum, nõ dicitur inferre vim, & nu. 4.*

4 *Quod potest fieri sine iudice, urbanius fit cum iudice, quãuis si fiat sine iudice, non punitur.*

Si debitor, qui dedit licentiam creditori ingrediendi possessionem sua authoritate, resistat creditori uolenti ingredi: an creditor dicatur vim inferre.

6 *Si debitor post talem licentiam alienauit, an creditor poterit ingredi possidente emptore.*

LEX III.

1 CReditores. Ista est optima lex, & habet optimã gl. quã vide, & signa.
†Creditor secũdũ formã pacti, sua authoritate, & sine iudice põt ingredi possessionẽ rei sibi obligatę: vrbanius tñ fit cũ iudice. h.d. No. †q̃ pactũ. per quod datur licẽtia creditori de ingrediẽdo possessionẽ rei sibi obligatæ, tenet & valet. Secũdo habetis notare, q̃ †creditor faciẽs secundũ pactũ, nõ dicitur inferre vim. Tertiõ habetis notare †q̃ licet qũ possit fieri sine iudice, vrbanius tñ fit cũ iudice: quãuis si fiat sine iudice, nõ punitur, vt hic colligit, in l. iij. §. non perpetuæ. ff. de sepulvio. Modo op p. dicitur hic q̃ creditor ingrediens possessionem rei sibi obligatæ, non infert vim. Contra, in l. possessionẽ. j. ad l. Iuli. de vi pub. vel pri. vbi tex. expresse dicit. contra. Solu. hic per pactũ data fuit creditori licentia ingrediendi possessionem: & tamen ideo dicitur vim committere, quia fit secundũ pactũ. in lege contraria nullum pactum fuit appositum. Sed contra istã sol. instatur de l. cum creditor. ff. de fur. vbi indistincte creditor ingrediens possessionem nõ dicitur cõmittere vim. Sol. Dicas secũdũ Dyn. a q̃ quandoq̃ creditor ingreditur possessionem rei sibi obligatæ, cã sui iuris conseruãdi: vt puta, quia pactũ præcesserat: & tunc non dicitur inferre vim, vt hic. Quandoq̃ ingreditur possessionẽ cã iniuriãdi alíũ: & tũc habet locum l. in possessionẽ. j. ad l. Iul. de vi pu. vel pri. Quandoq̃ dubitat. & in casu dubio præsumitur creditorẽ magis ingredi gratia sui iuris cõseruandi, quam causa inferendi alij iniuriam. & isto casu loquitur l. cum creditor. ff. de fur. secundum Dyn. ar. l. meritò. & q̃ ibi not. ff. pro so. Modò pro declaratione legis nostræ quærit gloss. †debitor dedit licentiam creditori ingrediendi, possessionẽ sua authoritate: creditor vult ingredi: debitor resistit: nunquid creditor dicit vim inferre? Primò videt q̃ non dicat vim inferre, neq̃ debitor possit resistere, cũ semel pactum sibi placuerit. arg. l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. & l. sicut. §. de actiõ. & obli. cum simi. In contraria opin. fuit Mar. & pro eo facit l. non est singularis. ff. de reg. iur. Ad idem l. æquissimũ. in princip. de vsufru. Gloss. approbat primam partem. Sed cõ
b tra determinationem b gloss. posset instari de l. colonus. & l. cum fundum. ff. de vi & vi arm. quare secundũ do. la. dicas sic: Nã quandoq̃ debitor facit pactũ creditori, vt etiam eo inuito creditor ingredi possessionẽ possit: & istud pactum non valet: vt l. conuenire. ff. de pact. do. l. si vnus. §. illud. ff. de pact. Quãq̃ debitor facit pactũ creditori simpliciter, vt possit ingredi possess. authoritate sua: & tunc per istud pactũ videtur agi, vt creditor etiã non citato nec requisito debitore ingrediatur quo casu si creditor ingrediatur possessionẽ iusta cã adeptus est: quia secundũ formã pacti, & non dicitur inferre vim, & si vellet creditorẽ expellere, nõ posset: quia rectè possidet: vt l. j. §. vnde vi. & isto casu est vera opi. hic posita. Quãq̃ creditor vult ingredi possessionẽ cõtra omnimodã volũtatẽ debitoris resistentis: & tunc nõ põt imò dicitur inferre vim. Sicut alias dicimus in colono. nã colonus mutãdo voluntatẽ priuat dñm possessione, licet dñs possideat: vt in præalle. l. colonus, & l.
6 cũ fundũ. ff. de vi & vi ar. secundũ Iac. But. †Itẽ quærit glo. j. circa mediũ: ecce debitor in instrumento dedit licẽtiã creditori ingrediendi possessionẽ authoritate propria: postea eam alienauit: nũquid creditor poterit ingredi possidente emptore? Gl. nostra hic determinat q̃ sic, per l. Titius. de ser expor. Contra determinationem gl. posset instari: quia istud pactũ, qñ datur licentia creditori ingrediẽdi, nõ tribuit aliquod ius reale neq̃ personale: sed quandã licentiam cõcedit. Imo plus: ga posito q̃ aliquod ius personale tribueret, tamen actio personalis, siue ius personale, nõ intenditur cõtra singularem succẽ
c sorem: vt l. j. §. si hæres. ff. ad Treb. & l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. Quid dicemus? Dicas secundum Iac. But. & sunt optima verba: quia quando q̃ debitor facit pactũ creditori solum dando sibi licentiam ingrediendi: & tũc sicut resistendo creditori volenti ingredi, dicitur mutare voluntatem, vt dixi in præcedenti quæstione: ita & alienando. Quo casu est dicẽdum idem in debitore, q̃ in colono: quia colonus mutando voluntatem priuat dominum possessione: vt præalleg. l. colonus. & l. cũ fundũ. & sic creditor ratione possessionis non poterit ingredi, nec etiam ratione pacti: quia nõ afficit singularem successorem, vt prædixi. Quandoq̃ debitor non solum facit prędictum pactum, sed constituit se possidere nomine creditoris. per q̃ ipse creditor videtur possidere: vt l. quædam mulier. ff. de rei vendi. & l. q̃ meo. ff. de acquir. pos. Et in isto casu dices, vt præcedenti mẽbro, secundum Ia. Bu. Quando q̃ debitor impetrat possessionem precario ab ipso creditore, & creditor sibi concedit: & tunc an nulla possessio est trãslata in debitorem precario rogantem, q̃ fieri potest: vt l. certe §. ij. ff. de preca. Et in isto casu etiam dicas vt in præced. Quando q̃ in debitorẽ precario rogantẽ solum naturalis possessio est translata, q̃ præsumitur in dubio: vt l. & habet. §. eũ qui. &
d ibi no. ff. de preca. Et isto casu si debitor alienet d in emptorẽ, transit solum naturalis pos. quam debitor habebat: & sic creditor ratione ciuilis poterit ingredi illã pos. nisi sit repulsus, vel suspicetur se posse repelli. arg. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. pos. Quandoq̃ in debitorem precario rogantẽ, omnis pos. est translata, q̃ fieri potest: vt l. in rebus. §. j. ff. de preca. & no. in præalle. l. & habet. §. eum qui. eo. ti. & isto casu creditor poterit ingredi poss. rei sibi obligatæ, & ab emptore possessæ. Primo ratione pos. non, quia nullam habet. vt prædixi. Secundo ratione pacti non: quia pactum istud non afficit singularem successorem: vt prælleg. l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. & in l. eum. ś. de actiõ. & obli.

1 ☞ *Creditor ingrediens vel occupans rem debitoris sua authoritate, dicitur committere vim.*

2 *Dicto debet, quandoque exponitur pro potest, & recipit limitationem de vrbanitate & nu. 3.*

4 *Quod sit contra vrbanitatem, vel ciuilitatem, quæ non sunt præcepta, sed consilia, non punitur.*

5 *Tutor, vel pupillus, cum eius authoritate sit data licentia creditori ingrediendi eius authoritate, quando valeat.*

6 *Quid in aliis personis, & in casibus, in quibus trãslatus possessionis esset prohibita ratione personæ, vel rei.*

7 *In rebus ecclesiæ potest creditor vigore talis conuentionis ingredi, si valida conuentio præcesserit.*

8 *Vel nisi res essent sacratæ.*

9 *Talis licentia ingrediendi propria authoritate, potest concipi in vltima voluntate.*

10 *Et tam in aliis contractibus, quam in pignore, talis conuentio, & licentia valeat.*

11 *Constituens se creditoris nomine possidere, ut eius conductor transfert in eum & naturalem, & ciuilem possessionem.*

12 *Si vero constituat se eius precario nomine possidere, transfert in eum ciuilem possessionẽ tantum, retenta naturali: & tunc debet adijci quod liceat ingredi &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ingreditur. Et tenemẽti ꝑpetuo qđ licẽtiam de ingrediẽdo possẽssionẽ in bonis videt hypothecata, ſecundũ Bal. hic ſingulariter in fin.

b ¶ Verbũ debet. nota hic de verbo debet, an ſportet neceſſitatẽ, no. j. l. ſoler. hic alle. in gl. Adde glo. in verbo, debeat hic in cle. j. de ſta. mona. & legitur & not. in c. j. de ſpon. impube. xxv. q. j. cõfidimus. in gl. qđ autẽ. in verbo, ſoler vide Bar. in l. j. ẽ. quo & qñ iudex. nec ſemper verbũ, debet, importat neceſſitatẽ, ſed aliqñ honeſtatem: vt probatur in c. intelleximus. de iudi.

c ¶ Dictio poteſt. An verbũ, põt, importet neceſſitatẽ, adde quod not. in l. j. ff. de iniuſto teſta.

1 Pro cõcordia aduerte q ingredi põt ꝑpria authoritate poſſeſſionẽ dñs rei emphyteutę præſuppoſita ipſa caducitate ẽphyteuſis ipſo emphyteuta cõtradicente. ſta do. ſaſ. in l. j. ẽ. expediẽdo gl. in verbo repellere. col. ij. C. de iure emphyt. alleg. Bar. tenere in ſ. certa forma. C. vt impo. leg. Cõtra alle. Bar. tenere in d. l. ij. & cõtra principiũ diſtinctiõis, vbi tenet negatiuam & ibi alleg. Barto. cõtrariam in hac repeti. l. creditores. in iij. q. princ. in verſi. & ꝑdicta vera &c. qñ in inſtrumento inueſtituræ adeſt cõſtitutũ, vel precariũ poſitũ ſ pacto de ingrediendo bona debitoris propria authoritate: qa ſaltẽ ciuilis poſſeſſio eſt penes creditorẽ: ideo incõtinenti poſſet propria authoritate: qa dicit potius defenſio, quã occupatio, tãquã ſpoliatus ab illa ciuili ſaltẽ poſſeſſione quẽ habet, poſſe incontinenti vim vi repellere: vt cõtingit in ſimili in l. cũ ſundũ. ff. de vi & vi arma. vbi ample per docto. & ſic in duobus videt cõtraria: ſed quia aptas accommodat ipſe ſolutiões in dict. ſi. iõ dicendũ vt ibi per eũ qui valde ſubtiliter, & copioſe loquitur poſt Imo. ſ. c. potuit. de loc. Alia etiã poſſet colligi ſolutio vt in apoſtil. do. A. lex. ad Bar. in d. l. ij.

2 ¶ Diſtio poteſt. An verbũ, põt, importet neceſſitatẽ, adde quod not. in l. j. ff. de iniuſto teſta.

3 Pro cõcordia aduerte q ingredi põt ꝑpria authoritate poſſeſſionẽ dñs rei emphyteutę præſuppoſita ipſa caducitate ẽphyteuſis ipſo emphyteuta cõtradicente. ſta do. ſaſ. in l. j. ẽ. expediẽdo gl. in verbo repellere. col. ij. C. de iure emphyt. alleg. Bar. tenere in ſ. certa forma. C. vt impo. leg. Cõtra alle. Bar. tenere in d. l. ij. & cõtra principiũ diſtinctiõis, vbi tenet negatiuam & ibi alleg. Barto. cõtrariam in hac repeti. l. creditores. in iij. q. princ. in verſi. & ꝑdicta vera &c. qñ in inſtrumento inueſtituræ adeſt cõſtitutũ, vel precariũ poſitũ ſ pacto de ingrediendo bona debitoris propria authoritate: qa ſaltẽ ciuilis poſſeſſio eſt penes creditorẽ: ideo incõtinenti poſſet propria authoritate: qa dicit potius defenſio, quã occupatio, tãquã ſpoliatus ab illa ciuili ſaltẽ poſſeſſione quẽ habet, poſſe incontinenti vim vi repellere: vt cõtingit in ſimili in l. cũ ſundũ. ff. de vi & vi arma. vbi ample per docto. & ſic in duobus videt cõtraria: ſed quia aptas accommodat ipſe ſolutiões in dict. ſi. iõ dicendũ vt ibi per eũ qui valde ſubtiliter, & copioſe loquitur poſt Imo. ſ. c. potuit. de loc. Alia etiã poſſet colligi ſolutio vt in apoſtil. do. A. lex. ad Bar. in d. l. ij.

13 *Pactum quòd licet creditori non ſolum ingredi poſſeſſionem, ſed etiam in ſolutum accipere ſua authoritate, an valeat.*

14 *Tale ius intrandi, & retinẽdi poſſeſſionem propria authoritate, non competit ante debitum liquidum, ſeu in notoriũ deductum.*

15 *Liquidatio debiti fit parte citata ſolenniter libello dato, & lite conteſtata.*

16 *Remedium quod creditor ex pacto poſſit ingredi poſſeſſionem, negotio non liquidato.*

17 *An tunc poſſit creditor ingredi ante moram ſuper obligatione principis pal.*

18 *Per talem conuentionem licet debitor reſiſtat ſolo verbo, poteſt creditor ingredi: niſi debitor offerat debitum. & nume. 19.*

19 *Si de facto reſiſtit, & conſtituit ſe creditoris nomine poſſidere, poteſt creditor per uim ingredi, iudex poteſt committere parti ut ingrediatur ſine ui.*

20 *Per talem conuentionem ingrediendi propria authoritate, poteſt creditor ingredi clam, ſeu debitore ignorante.*

21 *An tale ius poſſit exerceri contra unuerſalem ſucceſſorem.*

22 *An contra ſingularem ſucceſſorem & an ſine iudice dicatur debitum liquidum contra eum, ſicut erat contra principalem. & nu. 24.*

23 *Quando iſtud ius exequendi imploratur à iudice contra ſingularem ſucceſſorem, an debeat fieri nouus proceſſus.*

24 *An poſſit adhiberi remedium, quod in diſtinctè contra ſucceſſorem habentem cauſam à debitore poſſit exerceri talis conuentio.*

25 *An poſſit adhiberi remedium, quod in diſtinctè contra ſucceſſorem habentem cauſam à debitore poſſit exerceri talis conuentio.*

26 *Quando ex urbanitate aditur index in caſu conuentionis de qua in hac lege an debeat pars citari, libellus dari, & ordinarie procedi.*

27 *Si in inſtrumento fuit tantum data licentia de ingrediendo tunc neceſſarius erit libellus ad acquiſitione poſſeſſionis.*

28 *Quando creditor implorat officium manus militaris contra debitorem, qui armata manu reſiſtit, debet præcedere ſummaria cognitio.*

29 *Cum iudicis officium imploratur, ut declaretur iuſtum pretium rei, expeditur res ſummatim cauſa cognita, & quomodo eligantur eſtimatores. & nu. 13.*

✻ Creditores. Hæc habet materiã quotidianã, & malè explicatã: & ideo placuit mihi aliqualiter eam contingere. Et primo ponã lect. gl. communem, & eã explicabõ. Poſtea ponam lect. meam nouam. Tertiò ponam alias. Vltimò ponã materiam per qõ. Hæc lex. diuiditur in duas partes. Primò, ponit quid poteſt facere creditor qui pactus eſt ingrediendo ſecundum iuris rigorem. Secundò ponit quid debet facere de vrbanitate. Secunda ibi: attamen & breuiter hoc intendit, Creditor ſi ex pacto poſſeſſionẽ ingredi

1 tur [a] ſine iudice: non tamen vim committit: ſed vrbanius facit ſi cum iudice. h. d. cum gloſſ. Ad euidentiam præmitte, q †creditor ingrediens, vel occupans rem debitoris ſua authoritate, dicitur committere vim. & incidit in edictum diui Marci, in l. extat. ff. quod met. cauſa. Hoc præmiſſo pone caſum per te, & collige notabilia: ſed q ex pacto licet ingredi poſ. vt hic, & l. pe. de pign. act. & l. qui ratiario. §. illo. eo. tit. v. Secundò not. †quòd

2 dictio debet, exponitur pro poteſt: vt l. obſeruare. de officio procon. circa fin. & in concor. ibi poſitis. Tertiò nota, q dictio debet recipit limitationem de vrbanitate. Opp. & dicitur q hæc l. ſibi inuicem contradicat. nam in prin. dicit, q licitè poteſt ſine iudice: & hoc probant cor. poſitæ in gloſſ. ſed in fin. dicitur quòd hoc debet facere cũ vrbanitate, vel iudicis authoritate: & ſic innuit, q nõ licet facere ſine iudice. Sol. glo. duobus modis. †Primò, vt expona-

3 tur dictio debet, i. põt. Secũ dò, vt determinetur dictio debet, ex vrbanitate. Sed cõtra hoc opp. q ſol. iſta non procedat, nã hoc verbũ debet, importat neceſſitatem: vt l. prætor. in princ. ff. de eden. & l. j. §. q quiſq; iur. ff. de ver. ſig. l. debitor. Ad hui'

b declarationẽ diſtingue, aut hoc verbum debet [b], ponitur affirmatiuè, aut negatiuè: vt non debet. Primo caſu, aut diſpoſitio reſpicit fauorem eius, ad quẽ refertur hoc verbum debet: & tunc exponitur, id eſt, poteſt: vt ff. de off. procon. l. obſeruare. §. fin. de interro. act. l. qui interrogatur. Aut nõ reſpicit fauorẽ ipſius: & tunc ſi importat neceſſitatem, reſultat prauus intellectus, ſeu alterius legis cõtradictio: & tunc ponitur debet, ꝑ poteſt. vel determinatur cũ hac dictione ex vrbanitate: vt l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter. ff. de leg. ij. & de iudi. l. & poſt edictum. circa princi. Aut non reſultat prauus intellectus, ſeu contradictio l. & tunc ſtat proprie & neceſſitatẽ importat: vt d. l. prætor. de eden. & in concor. ibi allegatis. Secundo caſu, qñ ponitur negatiuè: & tunc importat neceſſitatem: vt l. non debet. ff. de dolo. & de reg. iur. l. non debet. Fallit vbi ſic intelligendo, reſultat iuris contrarietas: quia tunc determinatur, nõ debet, ſ. ex vbanitate, vel honeſtate: vt ff. de offi. procon. l. ſolet §. ſicut. Tertiò contra hoc oppo. q iſta expoſitio nõ tollit cõ

c trarium. Nam dictio poteſt [c], importat neceſſitatem, ſicut dictio debet: & ponitur poteſt ꝑ debet: vt §. ſine cenſu, vel reli. auẽ. ſed & periculũ. Sol. Regula eſt q dictio poteſt, nõ importat neceſſitatem: vt l. ſæpe. de off. præſi. & de iud. l. nõ quis quid. Fallit in quibuſdam caſibus notatis in d. l. obſeruare. §. fin. Cum ergo aſſumitur hæc dictio debet, pro põt: intelligit ſecundũ ſuã propriam naturam, & regularem, vt neceſſitatẽ non importet: vt voluit hic ſentire glo. De ſignificatione tamen huius verbi poteſt, non dico: quia eſſet nimis longum: nec eſt de noſtra materia. Dixi vobis, anno. in dicta l. ſæpe.

Oppo. quarto ad aliam exceptionem, prout exponitur hic:

4 debet, ex vrbanitate. †Contra, nam quod fit contra vrbanitatem, vel ciuilitatẽ, venit puniẽdum: vt ff. de leg. l. j. & ij. & hic non punitur, ſi fiat in ciuiliter, & ſine iudice: ergo &c. Solut. Sicut in ſacra pagina quædam ſunt præcepta, in quibus contra faciens peccat mortaliter, vt in non dilectione proximi, & ſimi. Quædam ſunt conſilia, vt illud: vende omnia quę habes, & da pauperibus: in illis contra faciens nõ tenetur. Ita in iure ciuili, ſi quis facit contra ciuilitatem, & vrbanitatẽ, quę nõ ſint præcepta, ſed conſilia, nõ punitur, vt hic: quia illud de ingrediendo cũ iudice, eſt cõſiliũ, nõ præceptũ. Sic ff. de ſolu. l. ſi ſtipulatus ſum. §. j. & de re. eo. l. ſi pupillorũ. §. ſi pupillus. ff. de rei vẽ. l. is qui. Si verò quis facit contra ciuilitatẽ, ſeu vrbanitatem, quæ ſunt præcepta: tunc punitur: vt d. l. j. & ij. de legibus. Tamen qñque punitur ordinariè, ſi pœna ordinaria eſt ſtatuta: qñq; & extraordinariè. ar. l. at ſi quis. §. idem Labeo. ff. de relig. & l. ſi. in fin. ff. quod met. cau. licet ibi gloſ. ſimpliciter alleg. Non eſt ergo verum dictum gloſſ. quæ indefinite dicit quòd inciuiliter factum non punitur, & hoc ſuſtinent lect. glo. Dices ergo q hic ponitur debet, i. põt & hoc ꝓpter eui tandam cõtrarietatẽ legũ. Sed ego oſtendo, quòd hæc l. põt legi propriè, prout iacet: & ſic dicta expoſitio non eſt neceſſaria, & non debet fieri. lego ergo eam alio modo, & ſic vos ſcitis, q eſt differentia inter eũ, qui poſſidet, ſiue eſt in poſſeſſione, & eũ, qui intrat poſ. vt l. ij. §. fi. ff. de acgr. poſ. & ex qui. cau. in poſ. ea. l. cũ legati. & l. ij. in prin. ꝓ herede. l. tẽ aliud cõſequitur, qui intrat poſ. & aliud qui poſſidet, ſiue poſſeſſionem acquirit: vt l. is cui. in princi. & §. qui legatorũ. ff. vt in poſ. le.

Hoc p̃miſſo pone caſum ſic: Conuentũ eſt inter creditorẽ, & debitorẽ: vt liceat creditori ingredi poſ. authoritate ſua, nõ ſoluta pecunia creditor ingreſſus eſt: quæro nunqd incidat in e-

5 dictũ diui Marci, & ingrediẽs poſ. committat vim. Reſpon. q non facit vim. Secũdo quæritur an ex vigore talis pacti poſſit poſſidere & poſſeſſionẽ ſibi acquirere. Reſpõ. q hoc non debeat fieri ſine iudicis authoritate: & hęc eſt vera ſi ponas prę ceſſiſſe ſimplex pactum de ingrediendo: & plana eſt lectu. & & ratio eius eſt, quia hoc non venit in pactum: quia fuit ſolum actum ingrediẽdo poſſeſſionem. Probatur hęc caſus poſitio expreſſe per l. ſi quis ante. ff. de acquí. poſſ. & hoc nouum tene menti. Lect. tamen glo. in ſe poteſt eſſe vera, ſi ponamus conuentionem præceſſiſſe de vtroq; ſ. de ingrediendo. & poſ.

acqui.

a ¶ In pup. Imo. in d. l. §. ſi à pupillo. tenet ſecus gl. ibi: ſecunda ſolutione, & melius.

b ¶ Hoſt. dicit contra hoc. no. in c. verũ tenuit contrarium. & cõmuniter ſequunt ibi doct. facit l. ſi qis curialis. & quod ibi no. Bal. C. de epi. & cler. & Bal. in l. nemi nem. ẽ. de ſacroſanc. eccl. Cũ Bar. tranſit domi. Ant. & Imol. in c. verum.

c ¶ Secundo principaliter. Adde Bal. in l. legis. qui bo. cedere poſſ.

d ¶ In inſtrumẽto. Vide Bar. in l. interdũ. ff. de acqui. poſ. & vide Bal. in l. quiſquis. vide doc. & Bar. ibi.

e ¶ In ſolutum accipere. Et vide Bar. in l. Titius. ẽ. alle. de pact. & latius in l. quã uis. ahas, Callipodius. de ſol. & q no. Bal. in l. legis. q hocede. poſ. & quid in dote vide Bal. in l. ij. fi in cau. iudi. pigno.

f ¶ Iudicis. Et vide Bar. in l. ij. ẽ. de pact. pig. & ẽ. in fi. huius l. & in l. quãuis. alias, Callipodius. de ſol. de practica ẽ. vide et not. q licet pretium poſſit cõmitti in arbitrium tamen fallit in caſu l. ſi fundus. §. fi. ff. eo. allega. hic. & adde Bal. poſt in l. in mentis. de contra empt. & Bald. in l. ſi fundus. §. fin.

g ¶ Cõpetere tale ius. Et an requiratur liquidatio. vide Bart. in l. j. ff. ſi ſer. vẽdi. & in l. ij. in verſ. quæro vtrum dominus. de iure emphit. & adde Bal. ſ. l. per diuerſas. ẽ. mand. in x. q.

acquí. hoc faciunt notarij hodie, qui dicũt in inſtrumẽto, quã poſ. ingrediendi, & accipiẽdi, & retinẽdi ſua authoritate & c. q bene aduertas, rogo te. Nũc venio ad materiã legis noſtræ, quã examinabo per quinq; quæſtiones principales. Primò q̃ro de perſonis debitorũ hoc promittẽtiũ. Secũdo de forma ſeu modo cõſtituendi tale ius ingrediendi. Tertiò de tempore, quando incipiat cõpetere effectualiter tale ius. Quartò quæro, contra quas perſonas cõpetat. Quintò de officio iudicis, qñ ad hoc aditur: de quo tangitur in fi. gl. noſtræ. Primò ergo quæro, † quid ſi tutor vel pupillus eius authoritate, dat hãc licẽtiam creditori: videtur q non valeat: quia pupillus poſſeſſ. animo perdere nõ poteſt. vt l. pupillus. de acquí. re. do. & l. poſſeſſ. de acquí. poſ. Hoc videtur magis expreſſum in l. magis puto. §. j. de reb. eo. Econtra videt q valeat: quia poteſt transferre poſſeſſionẽ: vt l. ij. §. ſi à pupillo. ff. ꝓ emptio. R ñdeo, aut creditor vult vti pacto, tamen ad executionẽ iuris realis, ſ. ipſius pignoris: & tunc ſi pignoris cõſtitutio valuit, valet iſtud pactũ: vt ff. de reb. eod. l. ſi pupillorum. §. j. Aut non valuit: & tunc non valet pactum: vt j. ti. ij. l. curator. & l. cũ principalis ff. de reg. iur. Aut creditor vult vti pacto ad executionẽ iuris perſonalis: & tunc aut fit pactũ cũ creditore, q liceat ingredi tantũ: & valet: quia conditio perſonæ pupilli nõ eſt impedimento: vt l. apud Iuli. in prin. & §. ſeq. ex qui. cau. in poſ. ea. Aut fit pactũ q liceat ingredi, & poſſeſſionem adipiſci, & retineri: & tunc quantum ad res, quæ ſeruari nõ poſſunt, valet: quia res quæ ſeruari non poſſunt, per tutorem alienari valent: vt l. lex quæ tutores. §. de admi. tu. ſed quantũ ad alias res, non valet ſine iudicis decreto: ſua voluntate nõ poteſt poſſeſſionem in alium transferre: vt d. l. pupillus. & l. magis puto. §. j. de reb. eor. Nec obſt. l. ij. §. ſi a pupillo. quia ibi debet intelligi q poſſ. erat penes emptorem. Vel loquitur in re

6 mobili, cuius alienatio ſecundum illa tempora non erat prohibita. †Quod modo dico in pupillo [a] idem dico in omnibus

a perſonis, & in omni caſu, in quo translatio poſſeſſionis eſſet

7 prohibita, vel ratione perſonæ, vel ratione rei. †Quæro, quid in rebus eccleſiæ, an creditor poterit ingredi vigore talis conuentionis. Innocen. not. quòd non: extra de fo. compet. c. verum. & ibi per eum: not. quod non licet ingredi ſine authoritate iudicis eccleſiaſtici. Nam cum ſemel dominium rei trãſlatum ſit in eccleſiam, ſanctum ſanctorum eſt Domino: & in eam committitur ſacrilegium. argu. xij. q. ij. nulli liceat. &c. j.

b Sed hoſt. dicit cõtra hoc [b] per c. cum dilecti. de dolo. in quo reſidet Ioan. And. in d. c. verum. & hoc, credo, ſi valida conuentio præceſſit: vt ſupra de epiſcop. & cler. l. ſi quis curialis. & facit: quia executio iuridica exculat à ſacrilegio: vt l. quanquam in princip. de aqua plur. arc. Ad quod facit quòd no. per Dy. in d. l. ſi pupillorum. §. j. vbi dicitur quod creditor poteſt vendere res eccleſię: non ſeruatis ſolennitatibus, quæ aliàs requi

8 runtur. † Prædicta vera, niſi res eſſent conſecratæ vel ſimilia: vt in c. ſemel Deo dedicatũ. de re. iu. lib. vj. Secundo principa

c liter [c] quęro circa modum conſtituendi † an talis poteſtas cõſtituendi concipi poſſit in vltima voluntate. Breuiter dico q

9 ſic in cõtractu: ergo in teſtamento: vt l. ſeruum: filij. eũ qui. ff. de le. j. & maximè cum ex vltima voluntate, transfertur dominium recta via: vt l. à Titio. ff. de fur. & hæc opi. probat. ff. de pig. ac. l. nõ eſt mirũ. & de ali. & ci. le. l. Lucius. & eſt caſus expreſſus. ff. de leg. ij. l. Titia cũ teſtamẽto. §. j. ſecundũ tertiã lec.

10 Iuxta p̃dicta † quæro, an in alijs contractibus quã in pigno re, valeat talis cõuentio: Breuiter dico q ſic: vt l. Titius. ff. de ſer. expor. & §. ſi ſeruus extero. l. j. & ij. & ſi manc. ſu. ita alíc. l. j. Et ſic illud pactum eſt vtile, tã in pignore, vt hic, quã in alijs cõtractibus: alias occupãs poſſeſ. ſua authoritate eſſet prędo. vt ff. de acqui. poſ. l. ſi ex ſtipulatione. & §. de acqui. poſ. nec ex

11 vera. Itẽ quęro, † qđ ſi in inſtrumẽto [d] pignoris apponatur

d q cõſtituit ſe creditoris vel emptoris noĩe poſſidere, velut eius cõductor, ſeu precario nomine ipſius, & adijciat hãc l. q licet ingredi & adipiſci poſ. ſua authoritate: aut alia pacta: an valeant, & quid operentur? R ñ. Primo caſu, qñ cõſtituit ſe alieno nomine poſſidere velut cõductor, trãſtulit in aliũ omnem poſ. quæ erat apud cõſtituentẽ: vt l. q meo. & l. re pignoris. ff. de acqui. poſ. & l. ſi pignus. de pign. act. & l. quædã mulier. ff. de re rei ven. & iſto caſu illa adiectio, q liceat mihi ingredi & adipiſci poſſeſſionẽ, modicũ operetur, cũ iam poſ. habeã, ſed poſſet operari talis adiectio. ſi cõtingeret q talis cõſtitutẽs interuerteret poſ. creditori, quia tũc fortè illud pactũ remanet q liceat ingredi, & adipiſci ſua authoritate: vt l. j. in iij. q. prin-

12 cipali dicã. † Secundo caſu, quando cõſtituit ſe precario noĩe poſſidere: & tunc etiã valet talis cõuentio. l. q meo. ff. de acq. poſ. & operatur hoc q ciuilis poſ. videatur transferri in creditorẽ, ſeu aliũ cõtrahentem: naturalis autẽ remanet penes illũ qui conſtituit ſe precario nomine poſſidere. & hoc in dubio vbi aliud non eſt actum: vt l. habeat. §. j. ff. de preca. ibi not. & hoc tenebat Iac. But. in terminis noſtris: & tunc illa adiectio, q liceat ingredi, operatur ſuũ effectũ per illã naturalẽ. Vlte-

13 rius iuxta prædicta q̃ro † vtrum illa cõuentio poſſit vltra extendi, vt non ſolum liceat creditori ingredi, & adipiſci, & re-

e tinere poſſeſsio. ſed etiã liceat ſibi in ſolutum accipere [e]. Breuiter iſta materia expeditur j. de pact. pign. l. j. per glo. & doct. ideo ſic diſtingue: quia aut tale pactum apponitur inter debitorem, & eum qui factus eſt creditor, & pro debitore fidem ſuã adſtrinxit: aut cũ alio creditore. Primo caſu valet: vt ff. de contrahen. emp. l. ſi. in princi. Secundo caſu, aut auditur, vt habeat in ſolutum pro debito, aut q habeat emptum pro iuſto pretio. Primo caſu, aut pactum ab initio apponitur, & non valet ſecundũ. Pet. vt l. j. ſ. de pact. pigno. & l. quãuis. in prin. alias Callipodius. ff. de ſolu. Aut ex poſt facto, & ab interuallo: & valet: vt l. Titius. ff. de pig. act. & j. eo. l. cum dñam. Sicut enim poteſt dare inſolutum purè: ita ſub conditione: quia ceſſat ratio quæ eſſet tempore contractus, vt no. per Cy. in d. l. j. Si vero ſit pactum q habeat in ſolutum: aut q ſit empta iuſto pretio, valet: vt l. ſi fundus. §. fi. ff. eodem no. in d. l. j. de pact. pign. Quod autem ſit iuſtum pretium, inteliigitur arbitrio boni vi-

f ri, viri, hoc eſt iudicis [f]: vt l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de verb obli. & expreſſum in caſu iſto. j. de iure do. impe. l. fi. in fi. quod eſt mirabile. aliàs rei pretium q committitur tertij, non valet: vt l. ſi merces. in prin. ff. loc. hic vero valet fauore creditoris q eſt notandum. & hoc explico j. in v. quæſtio. Iuxta prædicta, ap-

14 ponunt quidam creditores propter præmiſſa tale pactum: Tu obligas mihi bona tua: & vt eligant vnam rem, faciunt eam æſtimari per iudicẽ, quod eſt valde vtile: & eſt pulchra cautela. Et aduerte: quia non confertur in poteſtate ipſius pretium, ſed res vt not. l. in vendentis. ſupra, de contrahend. empt. & l. in perſonam. §. generaliter. ff. de regu. iur. Tertiò

g principaliter † quæro, de tempore, ſcilicet quando incipit effectualiter competere tale ius [g] intrandi, & retinendi propria authoritate: quia iſta lex loquitur quando debitum eſt liquidum tempore contractus ex partium conuentione: ponę qđ non fuit liquidum ex partium conuentione: vt ecce, promiſiſti mihi non venire contra aliquam promiſsionem ſub pœna mille, pro quibus obligaſti mihi omnia bona tua: & adiecta clauſula iſtius legis: nunc ego reperio te veniſſe contra: an potero ingredi poſſeſsionem: an debeo petere q poſt hoc liquidetur à iudice? Et videtur q̃ non requiratur iudicis liquidatio: vt l. j. & ij. de ſer. expor. Econtra q ſic: vt l. j. ſ. ſi man. ita fue. alie. Reſpondeo ſic. Quandoque liquidatur debitum tempore contractus: vt loquitur lex noſtra. Quandoque debitum tempore contractus non liquidatur: ſed in notorium deducitur per ipſum exercitium, ita quòd intentio actoris eſt funda ta, niſi per aduerſarij probetur aliud: vt qñ capio in ipſo loco

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Exercere. Vide Bar. in l. j. in pen. co. t. e. in lect. no. in hac repetitione. & Bar. in l. alia. §. eleganter. fol. ma. & in l. ij. ver. quæro vtrũ. de iur. emph. plene per Sal. in l. poſſeſsionem. j. ad leg. Iul. de vi.

b ¶ Nõ cũ credo. Ad. de Bart. in l. Alia. §. elegãter. ſolu. mar. in l. juſte. de acqui. poſ.

c ¶ Et prædicta vera. Si debitor dedit licẽtiã de ingrediendo, & conſtituit ſe creditoris nomine poſsidere: põt ingredi ẽt debitore reſiſtẽte, & p vim: qa magis eſt defenſio, quã occupatio. Vide Bar. ſ. e. l. j. in ij. col. & dum Bar. hic dicit vel ſaltẽ ciuilis dicit, q videt tenere cõtrariũ ipſemet in l. ij. ver. quæro vtrũ dñs. de iure emph. Pro concordia vide Imol. in c. ſi. in vlt. col. de loca. & adde quæ habes in l. ſi ex ſtipu. ff. de acqui. poſ.

d ¶ Quid in ſucceſſore. Vide plene p do. Pet. in cõſi. cxxvij. & in ca. qa V. de iudi. & in ca. cũ dilecti. de donat. & allega. Bar. ſibi contrarius in l. Celſus. in ij. co. de vſuc. And. Barb.

in quo prohibitũ eſt morari: & tunc non requiritur liquidatio iudicis: vt l. j. ſi mãc. ita fue. alie. Ita intelligo iſtud q non erat notoriũ ancillã proſtitutã: alias poſsit abducere ſine iudicis authoritate: vt ff. de cõtrahẽ. emp. l. ſi quis ſub hac. Si enim nõ præceſsit aliqua liqdatio iudicis vel partis, nõ video qualiter poſsit ſuſtineri iſta lex. Facit ſ. de execu. rei iudi. l. j. ff. de re iudi. l. ſi cũ nulla. Hoc etiã videmus in cõpoſatione, ſi quis ſua authoritate cõpẽſat qđ ſibi debeẽ, cũ eo, quod ipſe debet tñ hoc nõ habet locũ, niſi in debito liquido: vt l. ſi. ſ. de cõpen. & ſic hæreditatis aditio nõ põt fieri, ſi dubiteẽ de viribus teſtamẽti: vt ff. de acq. hære. l. ſed & ſi de ſua. & l. cũ
15 falſum. eo. ti. †Sed qualiter liquidabitur hic? Rñdeo, parte citata ſolẽniter, libello dato, & lite conteſt. vt ff. de mino. l. in cauſæ. & l. iudices. ſ. de iud. & auẽ. offeratẽ. ſ.
16 de lit. cõteſ. Sed an †poſsit adhiberi remediũ q poſsit ingredi poſ. negotio nõ liqdato. Rñ. ſic, vt dicat expreſsè in cõuentione, & liceat ingredi poſ. & eã retinere ante declarationẽ ſeu liqdationẽ, p dicta quãtitate, ſeu pro alia, qua apparebit ipm debitorẽ debere ex cã prædicta: & ſecũdũ hoc poterit ante liquidationẽ ingredi. Sed an talis ingreſſus habeat effectũ, qui apparebit ex ſententia iudicis poſtea ſequenti. ar. pro hoc. j. de pact. pig. l. ij. Et p hoc facit: quia omnia prædicta, quæ in pignore apponuntur, valẽt, niſi reperiantur
17 †phibita: vt j. de iur. do. impe. l. ſi. §. j. †Itẽ quæro, qñ debitũ eſt liquidatũ, an poſsit quis ingredi nõ præcedente mora ſuper obligatione principali. Videt q non, ſed requiritur q mora præcedat: alias hypotheca vel mora non haberet effectũ: vt l. debitores. j. e. & ibi no. In cõtrariũ not. ff. e. l. quæſitũ. in prin. Reſpõdeo. Aut ſubeſt cauſa, quia fortè dubitat debitorẽ receſſurũ: & põt ingredi ante morã: vt d. l. quæſitũ. Aut nõ ſubeſt cã, & nõ põt, niſi præcedente mora: vt d. l. debitores. j. e. & ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. l. ſoluitur. §. j. & no. in d. l. quæſitũ. & ideo vt hoc impedimentum tollaẽ, debet apponi in cõtractu ex nunc, id eſt ipſo die celebrati contractus dedit licẽtiã. Quarto principaliter quæro, cõtra quas perſonas quæritur iſtud ius. & primo
18 videamus †vtrũ poſsit exerceri[a] contra ipſum debitorẽ reſiſtentẽ. Azo q nõ. Io. contra, per multas leges hic alleg. quæ bene faciunt. Iac. But. tenet opi. Azo. nã quis nõ põt ingredi poſſeſsionẽ quã colonus poſsidet: vt l. colonus. & l. cũ fundũ. ff. de vi & vi arma. Sed hoc eſt in colono, qui nullo modo poſsidet: ergo multò magis in debitore, qui poſsidet omnimodo. Præterea, aut dices q pactũ dedit ius perſonale, & nõ eſt verum: quia non naſcitur actio ex pacto. Aut dices q reale, & male: quia non conſtituitur ius in re: ſed ius intrandi in rẽ propter licentiã & voluntatẽ debitoris: quia voluntate ceſſante, ceſſat licentia: arg. l. interdũ. §. fi. de acquí. poſ. & ſic nõ obſtat l. in cõmo. §. ſicut. ff. cõmo, & l. ſicut. ſ. de act. & obli. quia iſtud eſt verum, quando aduerſarto eſt ius quæſitũ: ſed hic nullum erat ius quæſitum, nec reale, nec perſonale, vt dictum eſt. Nõ ob. leges allegatæ per glo. quia in eis erat ius queſitũ in re: vel dubitabatur de voluntate debitoris. Iſta ſunt verba ſua, quæ mihi non placent: nam tale pactum incontinenti appoſitum veſtitur cohærentia contractus: vt ſ. de pact. l. legem. & in l. bonæ fidei. Ponamus enim re ſtipulatũ eſſe, vt fit hodie communiter in omnibus inſtrumentis emptionis: & per hoc ero obligatus ad patientiam, ad patiẽdũ te re vti, vel rem ingredi. Si igitur contraueniõ, teneor ad intereſſe vel ad pœnam: vt l. quoties. §. fi. & l. pe. de ſerui. l. corruptionem. ſ. de vſufru. & quod ibi no. & ſic patet q eſt contracta obligatio perſonalis. Præterea, licet tale pactũ non conſtituat ius in re: tñ eſt executiuũ iuris realis: & in pacto executiuo quis obligatus nõ põt contrauenire, ſicut nec in ipſa obligatione: vt l. aliud. ff. de ſol. Præterea non põt dici q in legibus allegatis in glo. duret voluntas debitoris: vt l. de acceſsio. in fi. ff. de diuer. & temp. preſcri. cum illud ius vendẽdi, ſit quoddã executiuũ: & ſic nõ ob. l. colonus. & l. cum fundũ. qa cũ ante colonus interuertit poſ. dñs nõ põt ex interualło poſtea ſua authoritate auferre: licet habeat ius ad recuperandũ poſſeſsionẽ non tñ habet ius executiuũ illius iuris, nec authoritate legis, nec cõuẽtione preambula: & ideo oportet q agat: ſed in caſu noſtro creditor habet ius petendi: & habet ius executiuum iuris. Tene ergo q talis licentia non tollatur per reuocationem, per d. l. aliud. ff. de ſol.

b & per allegata in glo. Non tñ credo [b] q debitore reſiſtẽte de facto poſsit creditor violenter ingredi, & armata manu: hæc enim eſſet cauſa mortis, tumultus & rixæ. Nam manu priuati non hoc poreſt induci: vt l. non eſt ſingularis. ff. de reg. iur. & l. conuenire. ff. de pact. do. & l. ſi vnus. §. pacta quæ turpẽ. ff. de pact. Iſtud enim operatur ſolum iſta cõuẽtio, vt debitore cõtradicente ſolo verbo poſsit ingredi creditor ſua authoritate: & hoc eſt qđ vult dicere hæc lex: q licet alias ſola prohibitio faciat videri vim fieri: vt l. j. §. quid ſit vi. ff. quod vi aut clam. tñ per hanc cõuentionẽ excuſaẽ, vt vim facere non videaẽ: vt hic dicit tex. ad quod probandũ induco in teſtem do. Odof. in alia materia: vt ibi latius. Vos ſcitis q eſt quæſtio, vtrũ iudex poſsit cõmittere parti, vt ingrediaẽ poſſeſsionẽ ſua authoritate: & videẽ tenere q ſic: vt ſ. vnde vi l. meminerint. qđ tenet Iac. de Are. p multas leges: & ibi no. & per Cy. Alibi tenet glo. cõtrariũ in l. iuſto. de acquí. poſ. qđ tenet Dy. per l. nõ ſingulis. de regu. iur. & idem tenet Iacob. de Rauen. & Pet. per l. miſsi opinatores. j. de exact. tribu. lib. x. & no. per Cy. in l. ſi. ſi per vim vel alio mõ. Do. Odof. dicit ſic: Aut iudex vult cõmittere parti, vt ingrediatur per vim, etiã ſi reperiret reſiſtentem: & non põt vt d. l. nõ eſt ſingulis & d. l. miſsi opinatores. j. de exac. trib. Aut q ingrediatur ſine vi: & põt: vt not. in d. l. meminerint. cũ ſi. allegatis p Iac. de Are. Ita ergo in propoſito cũ licentia iudicis & partis [c] quiparantur: vt ſ. de pig. act. l.

c pe. & eſt gl. no. Inſti. de lib. §. multis. Et prędicta vera[c] qñ in
19 inſtrumẽto fuit pactũ de ingrediendo ſua authoritate. Sed ſi fuerit additũ pl[d], ſ. q debitor conſtituit ſe creditoris noĩe poſsidere, vel precario poſsidere: tũc qa apud creditorẽ eſt vtraq; poſ. vel ſaltẽ ciuilis, vt dictum eſt, ſi debitor reſiſteret, faceret vim, & ſpoliaret eũ: & ideo poſſet ipſe incõtinẽti p vim ingredi. Erit ergo magis defenſio, quã occupatio vt no. in ſimili in l. cũ fundũ. ff. de vi & vi ar. Facit ff. e. tit. l. poſſeſsionẽ. Itẽ q̃ dixi de patiõe ſimplici ſolo verbo, intelligo niſi ex iuſta cã ipſe p̃hibeat, vt puta, qa debitũ offerẽ, vl alia iuſta cã. vt l. debi. vẽ. pi. impe. nõ poſ. l. ij. ſ. vñ vi. l. nõ ab re. ff. de vi & vi ar. l. colon[e].
Diſtingue ergo ſic: Aut debitor reſiſtit ex iuſta cã, aut ſine iuſta cã: & tũc aut reſiſtit ſolo verbo: & nil operatur talis cõtradictio. Aut reſiſtit facto: & tunc aut cõſtituit ſe creditoris nomine poſsidere: & tũc põt creditor per vim ingredi. Aut ſolũ dedit licẽtiã ingrediẽdi: & tũc debitore reſiſtẽte nõ põt ingre-
20 di, vt ex p̃dictis patet. Sed †an à vitio clãdeſtinitatis excuſat talis cõuentio, vt ſic poſſet ingredi debitore ignorante: an requiraẽ eius ſcientia? Videtur q ſcięntia requiraẽ: vt ff. ſi ſer. vẽ. l. ſi à te. Ecõtra videtur q nõ: vt hac l. cũ ſimi. Hoc tãgit Spec. in tit. de emp. & vẽ. §. j. ſuper illo ver. quã accipiendi & c. Mihi autẽ videtur q ſi excuſet à vitio violẽtiæ qđ maius eſt: q apparet, qa afficit rẽ: vt no. in l. vitia. ſ. de acqui. poſ. multò magis excuſet à vitio clandeſtinatis. Pro hoc tex. ff. de furt. l. cũ creditor. cũ glo. nã ibi loquitur qñ quis aufert. q patet ex titu. in quo eſt poſita: vt not. in ſimili. ff. de condict. inde. l. ſi. in princ. Facit de in diem addi. l. Imperator. in fi. Nõ obſt. l. ſi ãte, quia illa verbã concedo tibi in ædes meas immittere, eſt ſolum cõceſsio iuris illius ſeruitutis. Non autem conceſsit licentiam accipiendi poſſeſ. vel dum ibi dicit ſcienti. ſubaudi, maximè.
21 Si alio modo intelligeres, conuentio iſtius legis nihil operaretur: vt ſupra de acquiren. poſ. l. ſecunda. †Quid in tuc-
c ceſſore[d] vniuerſali vtrum contra eum poſsit exerceri[e] ius iſtius

vt puta, quia ſit ceſſum: nã cedi poteſt. Ita dicit Bart. in l. j. §. vſusfructuarius. ff. de ope. no. nun.

a ¶ Singularẽ ſucceſſorem. An poſsit fieri executio contra tertium poſſeſſorẽ, an vero contra nõ alienantem, adde Bal. in l. ſi quis miſſum. ĩ. §. iudex. de dã. infec. & ibi dixi. & late per do. Ant. in c. quia. de iudi.

b ¶ Do doctrinã. Idẽ tenet Bal. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper. de re iudi.

↔ Pro concordia aduerte, quidam debitor obligauit Sempronio omnia bona ſua, & conſtituit ſe eius nomine ꝑcario poſſidere: & ſic præſumitur ſibi retinuiſſe corporalem poſſeſsionẽ tãtum in dubio: ſed contingit, q poſtea debitor idem alteri vendidit & tradidit vnam de ſuis rebus: an ex hoc ſit priuatus Sempronius ſua ciuili poſſeſsiõe: Bar. videtur ſentire q ſic in l. Celſus. verſi. ſed pone q debitor. ff. de vſuca. Contrarius tamẽ allegatur hic verſi. ſed pone q debitor. tu dic, Bart. in d. l. Celſus. non loquitur de vera traditione in ſingularem ſucceſſorẽ: ſed quãdo debitor ſeu venditor conſtituit ſe eius nomine poſsidere: & caſus eſsẽt val de diuerſi: qa ſi nullo modo poſsidet cõſtituens, nullam tranſfert, per ea, quæ habentur in l. q meo. ff. de acqui. poſ. Si autem omnem poſſeſsionem haberet: venditor: tunc vtraq; tranſferret, & fieret præiudicium Sempronio. Sed ſi rãtum naturalem habet vẽditor, & Sẽpronius ciuilem, vt in caſu ꝑpoſito: certe vbique concorditer, tenet Bart. q Sempronio non geratur preiudicium: quia ſine animo ſuo non poteſt priuari ſua poſſeſsione: ideo de facto intrare poſſet propria authoritate: intelligo tamen ſecundum diſtinctiones, de quibus hic.

c ¶ Si vero tale. Pro quo bene facit quod ſing. no. Bal. in l. per diuerſas. ſ. manda. in x. q. & adde Bar. per illum tex. in l. is cui. §. in poſſeſsione. ff. vt poſ. leg. gl. & do. Anton. in c. quia. de iudi.

d ¶ Aduerte tamen. Ego conſului Parmæ q Bart. hic non dicit, q inſtrumen-

a alienatio eſt facta cũ dolo: tunc cõtra ſingularẽ ſucceſſorẽ[a] põt fieri executio: vt ſ. vt poſ. le. l. certa. & ff. vt in poſ. leg. l. ſi legatorũ. & l. ſi cui. §. qui in poſ. & no. p eũ. ſ. de alie. iu. mu. cã fac. l. j. in ix. q. Iſtud nõ placet mihi ſimpliciter: qa cõtra l. j. §. neceſſario. ff. ſi vẽ. no. mu. Præterea. pri[9] debet agi reuocatoria: vt Inſtit. de ac. §. itẽ ſi qs i fraudẽ. Circa hoc igiũ talẽ do doctri-
b nã[b]. Aut q̃riẽ de iure executiuo ꝑſonalis
22 ſan. ecc. auf. quas actiones. in v. q. †Itẽ dubitatur, quid de ſucceſſore ſingulari, cui debitor alienauit, vel ad eũ poſſeſsio aliqua peruenit, an cõtra eũ poſsit exerceri talis cõuentio. gl. dicit q ſic, per l. Titius. de ſer. exp. Itẽ per rationẽ q ius pignoris eſt in rẽ vt j. e. l. pignoris. Itẽ iſtud pactum eſt executiuum illius talis iuris: ergo &c. hoc tenet Pe. & Cy. & Spe. in ti. de pi. §. j. ver. itẽ quid ſi debitor. Alij ſunt in cõtra opi. vt Mar. antiquus gl. per l. eum. de act. & ob. & idẽ Roſ. in ti. de edi. di. And. tol. qa tale pactũ non afficit rẽ, ſed ꝑſonã: vt l. ſi. ff. de cõtrah. empt. & ſ. de condi. obtur. cau. l. ea lege. & idẽ tenet Iac. Bu. ad l. Titius. rñ. q ibi loquit in caſu ſpeciali. Ia. de bel. diſputauit iſtã q. & determinat idẽ q tale pactũ eſt ꝑſonale, & non afficit rẽ: vt dictis legibus, & l. domũ. de ſer. & de alie. iud. mu. cau. facta. l. iij. §. opus. & cõ. ꝑ di. l. vẽdi. in prin. & q ibi no. & ad Treb. l. j. §. ſi hæres. ad l. Titius. rñ. q ibi erat tale pactũ q operaẽ in reſolutione cõtractus, & trãslatione dominij manu iniecta: vt l. ſi quis ſub hoc pacto. de cõtrah. emp. & §. de ſer. expor. l. j. & ij. no. in l. traditionib[9]. ſ. de pac. & ideo, qo habet cõtinuũ ius in re, afficit rẽ, & trãlit ad ſingularẽ ſucceſſorẽ: ſecus in hoc pacto: qa nõ habet ius. hęc rñ. nõ placet. Nã ſi ille qui nõ habet ius in re, ſed habiturus manu armata poteſt legis cõuentionẽ exercere cõtra tertiũ poſſeſſorẽ: multo magis creditor, qui ante habet ius in re. item ſicut tale pactũ eſt executiuũ iuris pignoris: ita in l. Titius. illud pactũ manumiſſionis eſt executiuũ præcedentis obligationis de ſeruo exportando, vel nõ proſtituẽdo. Quid ergo dicemus? In iſta q. mihi videt cõſiderandũ q ex iſto pacto de ingrediendo oriť primo quædã actio perſonalis, qua debitor tenetur ad patientiã: vt ſ. dixi: & iſta nõ trãſit cõtra ſingularẽ ſucceſſorẽ, & ita loquunt oẽs leges ſ. allegatæ. Itẽ ex iſto pacto oriť quoddã ius, q eſt executiuũ præcedẽtis obligationis: & facit ipſa obligationẽ habere paratã executionẽ, ſecundũ volũtatẽ
23 creditoris: vt hic, in fi. † Sicut ex ſententia oriť actio iudicati, vel in factũ, itẽ officiũ iudicis, q habet paratã executionẽ: vt l. minor xxv. ann. cui fideicõmiſſum. ff. de mi. & ſ. de exec. rei iud. l. ij. Et ita poteſtas ingrediendi, quæ cõpetit creditori ex cõuentione æquiparaẽ illi poteſtati, & licentiæ ſibi datæ per iudicẽ: vt ſ. de pig. act. l. pe. & ſ. ſol. ma. l. dotis. & j. ſi in cau. iud. l. j.

Videamus ergo, an iſtud ius exequẽdi, ſeu executiuũ q imploratur à iudice, trãſeat ad ſingularem ſucceſſorẽ, vt cõtra eũ poſsit impetrari executio: an debeat fieri contra eum nouus proceſſus: & poſt hoc videamus de iſto iure exequẽdi. quod venit ex conuentione. Circa hoc autem reperio quod Cyn. dicit, quod aliquando tũ non liquidũ contra principalem, poſſit liquidari contra particularem ſucceſſorẽ pendẽte executione. vide in illo cõſil. & de iſta practica Iaco. But. vt cõſtiturio precarij opere tur effectũ, in d. l. ſin. C. de acqui. poſ. vide Bal. in l. j. C. de re uo. his quæ in frauere. & in d. l. ſi. Iaco. Butri. in auth. hoc ſi debitor. C. de pign. & in l. ſi. & in l. ſimili. & in Lexicus. ff. de acqr. poſ. & in l. j. §. hęc actio. ff. vi bon. rap. & ſiſt hic ego in illo cõſi. reproba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ui illā in creditore. Vide ibi, quia est subtile. Andr. Barba.

a ¶Sola detētio. Vide Bart. hic in lect. not. in repe. in. q. an hoc pactū possit exerceri contra singularē successorē: vbi videtur tenere istam primam partem. & vide ff. ea. l. in v. colum.

b ¶Deficiatur. Adde qđ idē tenet Iac. Bu. & Bar. in lect. huius l. i. & etiam Sal. licet Bart. in l. interdū. in fi. de acqui. pos. & in l. Celsus. in iiij. colū. versū. sed pone q. debitor. ff. de vsuca. teneat contrariū, quē ibi sequitur Imola, & communiter oēs. & est verius.

c ¶Iudex debet. Not. q. idē videtur tenere Bal. in l. ij. in x. q. i. de ser. In cōtrariū facit q. dixit Inn. in c. quia, ꝑter. in glo. illud aūt. de elec. vbi dicit q. si facio citare aliquē, quē nō oportebat citari, non est expectādus, cogitā. qđ tū differt. sed cū Bart. hic videtur tenere Bald. in l. j. i. de execu. rei iu. in j. col. per. do. C. in §. actionū. Insti. de ac. & ad. de Bald. in l. ij. in iij. co. i. de iur. emp. vbi dicit, q. requirit partis citatio fiadē iudex. licet propria autoritate fieri possit ꝑ l. meminerint. pro quo vide Bald. in l. nec quicquā. §. vbi decretū. in vj. col. de off. procō. adde Bar. ff. j. j. §. fatisdatū. quo. legat. & Bar. in l. iij. §. fi. de contra tab.

a

d ¶Dari libellus. vbi proceditur summarie, non daf libellus. Adde qđ no. Bal. in auth. offeratur. & legif & no. in cle. fæpe Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo summarie, & qđ scriptū est §. tripli. Insti. de act. & Bar. in l. ne quicquam. §. de plano. de off. procon. & omnino vide q. no. Spe. in ti. de fib. ob. §. restat. vers. b sed dicitur. tñ dicit Inn. in c. nouit. de iudi. q. licet iterdū ordo solēnis nō requiritur: nō tñ vitiat si seruetur: vt no. Bar. hic. ꝑ. xxi. in xiij. co. in ver. idē tenet Spe. in tit. si vero pro statutis volentibus, q. instrumentū habeat executionē paratam sine libello: quia ſtelligitur si producanē instrumenta in scriptis, si probentur ꝑ testes. Ita sequitur Pau. de Cast. in l. retium. alleg. in l. nul. lum. ff. de testi. & vide quod no. Bart. in

Puto etiā q. sufficeret hoc esse manifestū q. à debitore habeat cām: vt l. emptor. de ac. ēp. Sed cōtra p̄dicta posset qs instare: Locator habet imissā & illata tacite obligata & ea pōt sua authoritate includere: vt ff. de dā. infec. l. vtiq. & ff. in q. cau. pig. ta. cōtra. l. licet. Ecce ergo q. ius executiuum erat in esse, ꝑductū: tñ si ille res perueniūt ad tertiū habentē cām a debitore, nō possum iure executiuo vti: sed debeo agere hypothecaria, vel iterdicto Saluiano: vt ff. de Sal. inter l. j. & §. de sal. interdi. l. j. & ibi no. Sol. Illud ius exequēdi tua authoritate est limitatū certo loco: vt includanē, donec sunt in domo. & iō si extra hunē de domo, cessat dictum ius. Si vero essent in domo tāq. alienatæ & traditæ, adhuc posset exerceri dictū ius includēdi, per ea q̄ dicta sunt. †Sed an possit adhiberi remediū q. indistincte cōtra successorē habentē cām a debitore posset exerceri talis l. conuētio vel fieri executio ex sñia lata contra debitorē, posito q. idē ius executiuū nō fuerit in esse productū tpe alienationis. Credo q. sic in cōtractu pignoris hoc mō, s. q. adiçiat in alienatiōe q. debitor ꝑmittat dictā rē nō vendere: tūc ēt vēditio facta nō valet: vt l. si creditor. §. fi. de distr. pig. & cōtra successorem trāsit ius executiuū, sicut dixi in relitigiosa facta inalienabili: qa alienatiōe rescissa per iudicē, pōt fieri executio cōtrā singulare successorē: vt d. §. itē si qs in fraudē. ergo hic in alienatione rescissa per legē, ar. ff. de cōdic. insti. l. quæ sub cōditione. §. fi. Sed pone q. debitor nō solū dedit licentiā ingrediēdi: sed constituit se creditoris noīe possidere simpliciter, vel precario: an ex hoc tribuaf creditori plus iuris cōtra singularē possessorē? R. ñ. sic: & multū hñ. Aut em ex hoc creditor sibi acquisiuit possessionē ciuilē, & naturalē. qa simpliciter debitor cōstituit se creditoris nomine possidere, ita q. sola detētio[a] remanet penes debitorē: & tūc si debitor tradidit alteri priuat creditorē possessione: & pōt eā recuperare. l. ex liberis. de acq. pos. & ideo creditor pōt ingredi sua authoritate, etiā per vim inuenerit resistentiā: qa magis esset defensio quā occupatio: vt l. cū fundū. & q. ibi no. ff. de vi & vi ar. supra dictum est in iij. q. principali. Si verò apud creditorē est sola ciusdis, q. est in dubio, qñ cōstituit se precario nomine possidere, vt §. dixi in ij. q. principali: tunc debitor tradēdo alteri, vel si deficiat[b] nō priuat creditorē possessione ciuili: quia per se stat nec cohæret naturali: vt ff. de vi & vi ar. in l. si de fundo, & q. ibi not. de acq. pos. l. peregre. & qđ ibi not. & ideo occasione suę ciuilis possessionē posset etiam ingredi per vim, si reperiret resistētiā, vt dictū est: & illud tenebat Iac. Butr. q. est

26 notādū. †Quintò principaliter est vidēdū de officio iudicis, qñ ad hoc aditur: de quo tāgitur in fi. nostræ legis. Et primo, cū iudex aditur ex vrbanitate, an debeat pars citari, libellus dari, & ordinarie ꝓcedi, vel nō. Gl. in l. meminerint. §. vñ vi. videtur tenere q. etiā sine citatione iudex posset cōcedere licentiā, vt ibi patet in j. gl. circa fi. A lia gl. videtur tenere contrarium, s. q. requiratur libellus, & proceda-

l. fi. in vj. col. in vers. vlterius procedo. de edi. di. Adria. Bald. in l. generali. ad fin. de fac. sanc. eccle. & quod ibi dixi post Bar. in l. pe. j. de pœ. ꝑ Bar. no. in l. fi. in j. & ij. col. j. de fideiuss. & in l. j. j. vt in pos. leg.

e ¶Procedere ordinarie. Et sic no. q. vbi procedendū est summarie licet procedatur ordinarie, tenet ꝓcessus. no. Bal. in l. quod fauore. ff. de lega. & ibi dixi.

tur ordinarie: vt §. de iur. emph. l. ij. in pri. gl. magnæ. A lij, vt Iac. de Bel. qui disputauit istā quæstionē sic distinguit. Aut iudex mittit creditorem in possessionem reo nō citato: & missus in suo iure debet tueri: argu. q. met. cau. l. fi. §. fi. & ne vis fiat ei. l. si quis missus. in prin. & sic pōt procedere gl. l. meminerint. & de re iudi. l. à diuo Pio. §. fi super rebus. Aut iudex facit partē citari, q. est prudentius & rationabile: vt l. nā ita diuus. ff. de adop. & §. fi minor se ab hæredi. absti. auf si oēs. si p vim, vel alio modo. l. ij. & tūc si cōstiteatur, nō offertur libell[c] ff. ad leg. Aquil. l. ꝓinde. §. fi. & de iud. l. si debitori. & not. in l. j. C. de lit. contest. Si verò debitor contradicit, allegando solutionem, vel aliud obiiciendo: quo probato repellit agentem: credo illic libellum necessarium: vt in auf. offeratur. de lit. contest. & per alia iura ad hoc allegata. Ista sunt verba sua, de omnibus rationibus faciam mentionem j. singulariter respondendo. Mihi autem videtur, quod in proposito data licentia per iudicem parte non citata, nihil operetur, nec dari debuerit: vt l. nam ita diuus. ff. de re iud. l. de vnoquoque. cum si.

c Sicut nec iudex debet[c] mandare sententiam executioni, nisi parte citata ad opponendum: quare non debet fieri executio. Multæ enim exceptiones possunt opponi post sententiam: vt l. prima. §. de iur. & fac. igno. & hoc not. per Cyn. quo appell. non recip. l. ab executore. De hoc est casus in l. meminerint. §. vnde vi. ibi: ad insinuandum sententias, &c. secundum lect. Odoffr. vt patet in libello suo in l. illa: si tamen iudex fecerit, nihil operatur: sed perinde est, ac si debitor sua authoritate intrauerit: & ideo per iudicem postea parte citata erit confirmandus in possessione: vt l. tertia. §. missum. ff. ad Carbo. & §. de Carbo. edic. l. j. secundum lect. R of. & sic etiam hic dicit Iacob. prædictus. Sed si sua authoritate non potuisset ingredi, & ingressus fuisset authoritate iudicis: & sic in pœnam à iure positam incidisset: vt l. meminerint. reprobata glossi. ibi posita, vt ibi dixi: & not. in l. si quis in tantam. supra, vnde vi. super secundo membro. Dicit verum Iac. sine dubio. Super tertio autem membro credo quòd non dicit verum:

d nec debet dari libellus[d], sed debet procedi summarie: sicut cum fit executio rei iudicatæ: vt l. à diuo Pio. §. si super rebus. & lege, minor xxv. ann. cui fideicommissum. ff. de mino. Et quod hoc sit verum, probo: quia illud ius exequendi ex conuentione & iudicis authoritate æquiparantur. §. de pignori. acti. l. penult. & §. solut. matri. l. dotis. Præterea, in omni iure quod oritur ex sententia arbitri proceditur summarie: & sic ex sententia iudicis: vt dicta l. à diuo Pio. in princip. ergo & hic cum oritur ex conuentione: vt ff. de iureiuran. l. prima. & l. iusiurandum quod ex conuentione. Præterea, licet ex iureiurando oriatur ius exequendi, vt fiat summarie, sicut ex sententia: vt l. secunda. ff. de iureiuran. & l. sed & si possessori. §. si cum de hæreditate. eodem titu. ergo idem hic in isto iure exequendi, quod oritur ex conuentione. Pro hoc facit ff. de pact. l. tale pactum. §. qui prouocauit. & hoc videtur de mente R of. in dicto titul. de edict. di. Marci. versicul. item quæritur an illud. & versic. sequen. hoc idem tenet Specul. de iure emphy. §. nunc aliqua. versi. xlix. Prædicta intelligo vera, si de tali conuentione de ingrediendo apparet publicum instrumentum: ex cuius inspectione iudici deducitur ad notitiam: sed si de tali conuentione apparet per testes, tunc debet dari libellus, & lis contestari: quoniam aliter non possunt recipi testes: vt extra, vt lit. non contest. c. quoniam frequenter. & supra de testib. authentic. sed & si quis ab aliquo. cum sua glossa. Ad hoc etiam facit quod notat in gloss. supra, de edic. diui Adria. tollen. l. finali. & in l. secunda. supra de iur. emphy. Sed fateor quod potest, si vult, dare libellum, & procedere

e ordinarie[e]: vt ibi not. non tamen cogitur, vt dixi. Et sic intelligit Specu. in dicto versi. xlix. Secundo quia à colono, vel inquilino interuersa possessione, non licet domino eum sine libello ejicere: vt ff. de vi & vi arma. l. colonus. & lege, cum fundum.

a ¶Ratio vt dixi. Vide Bart. in l. ædē. C. locati.

b ¶Prohibere. Nota q. impedietē me vti b possessiōe mea, possum propria authoritate ipsum ꝓhibere. Adde latius per Bar. i. l. j. §. nūciatio. de oper. no. nun. qđ limita, nisi esset dubiū q. ꝑieret resistentia, secundū Bar. ff. e. l. per regulā. l. nō est singularis. de re. iur. & ꝑ eū in l. iuste pos fider. de acqui. pos. et late. ff. e. l. in lectura.

c ¶Iuxta præmissa. Quero practicē, qñ quis facit rē æstimari, vide Bart. in l. ne quicquā. §. vbi decretū. ff. de offi. pcō. & Bal. in auth. offeratur. & Bal. in l. j. §. fi. de var. & extraord. cog. & quod ibi dixi. Itē vbi agit officio iudicis pro exhibitiōe reuerentię nō requīr libellus. Text. est, & ibi Bal. in l. ne quā. §. de piano. de offi. procō. Bart. in l. ab hostibus. §. sed q. ꝑ simpliciter. q. ex cau. majo. & qđ no. Bal. in auth. contra qui. in iij. col. in ver. quero quo iure. de nō nu. pec. vbi ēt in fi. & ꝑ. in prin. huius l. in v. q. ꝑ totū.

fundū. Ratio, est vt dixi[a] in iij. q. principali. Tertiò, quia impedietē me vti possessiōe mea possum authoritate mea ipm ꝓhibere[b]: vt ff. ad leg. Aquil. l. quēadmodū. §. j. & l. fina. §. si ad ianuā. qđ vi aut clā. & tñ si authoritate iudicis peto, debet of ferri libellus: vt §. vti posl. j. sed ibi ius illud nō pōt fieri manifestū ex instrumēti inspectione: nec tale ius est liquidatū ex partiū cōuētione. Quartò. quia hypothecharia nuda possessione auocatur: vt l. si cū venditor. in prin. ff. de euic. & tñ ibi offertur libellus: vt in auf. offeratur. de lit. conte. ergo & hic: sed illud qñ hypotheca tantū fuit cōstituta super pacto executionis, & ideo apparet q. precedat: vt l. j. §. de excu. rei iudica. hic loquitur qñ ius executiuū fuit in pacto cōstitutū. Quintò qđ colonum, & inquilinū ñ, non soluēt licet ꝓpria authoritate expellere: vt §. loc. l. ēdē. & l. emptorē de dā. infec. l. vtiq. Sed quādo fit per iudicē, offerī libellus: vt §. de loca. l. conductore. & §. vnde vi. l. non ab re. Sed illud verum, qñ vult agere cōdictione ex legibus illis prælegatis: sed si vellet implorare simplicē expulsionē, posset per officiū iudicis summarie vt §. dixi in emphyteusi. Sexto, per l. de pupillo. §. qui opus. aliās, sub lege, nō solū ff. de no. ope. nū. l. j. §. necesse. ff. si vētr. no. mul. in possess. mi. sed ex illis non pōt liquere iudici ex instrumēti inspectiōe: nec est liquidatum ex partium cōuentione. Septimò, quia vbi apparet legitimus contradictor, debet offerri libellus:

vt l. fi. §. de edi. diui. Adri. tol. Sed hic debitor, vel alius habens causam ab eo, non potest esse legitimus cōtradictor: licet ipse vel alius author ius exequēdi cōcesserit: ideo proceditur summarie. Octauo, quia quando officium iudicis petitur, offert libellus: vt ff. quis ordo in bo. pos. serue. l. ij. §. dies. Facit quod not. Insti. de actio. in rubri. vel in princip. Sed illud est verum in officio iudicis, quod aliās imploratur in executione: vt dicta l. à diuo Pio. §. super rebus. Nonò, quia iudex iudicando non seruat formam conuentionis: vt l. qualem. ff. de arbit. Solu. per ea quæ not. in l. conuenerit. ff. de re iudi. Decimò, quia si stipulor per fundum tuum ire, agere licere, vel habere licere, vel quēd liceat: si prohibeas, debet dari libellus: vt l. stipulatio ista. §. j. & §. si quis ita. de verb. obliga. & C. de vsufru. l. corruptionem. Sed ad hoc respondeo vt dixi. §. in iiij. q. principali. versi. sed an à vitio. Vel si intelligas quòd ibi volebat agere ad interesse prohibitionis, est responsio quòd quātitas non erat liquidata in instrumento, nec ex partium con-

17 uentione. †Quid si de ingrediēdo tantum fuit data licentia in instrumento? & sic propter acquisitionem possessionis ad iudicem venit de necessitate: vt hac l. secundum lecturam meam: vtrum tunc necessarius erit libellus? Certè cùm illud ius exetutiuum acquisitionis possessionis, non sit actum ex partium conuentione ad hoc vt oriatur, debet præcedere libellus, & litis contest. vt in auth. offeratur. & §. de sent. l. prolatam. Sicut videmus quòd ille, qui habet naturalem possessionem, debet agere contra eum, qui habet ciuilem rei vendicationem: multò magis hic: quia per ingressum habet solum detentionem: vt l. ij. §. primo. ff. ad exhiben. & de vsufru. l. cuiscunque. §. j. & not. de rei vend. super rubric. de acquirend. pos. l. Pomponius. §. si is qui precario. vt supra, vbi in rem act.

18 l. secunda. Dubitari posset, † cùm creditor inuenit debitorem armata manu resistentem: an creditor implorando officium manus militaris debeat offerre libellum? Quod videtur: quia tale ius ingrediendi violenter, non fuit ortum extra iudicium ex pacto, vt dictum est: ergo videtur quod debeat præcedere sententia, vt dictum est: credo tamen quod debeat præcedere summaria cognitio, quia ius executiuum est ortum extra iudicium: auxilium manus militaris est coadiuuatiuū illius iuris executiui. nec est per se ius: vt ff. ne fiat ei. l. si quis missum. de rei vē. l. qui restituere. Iuxta præmissa[c] quæro, ſan eum iudicis officiū imploratur, vt declarat

19 istud pretium rei, debet offerri libellus, & ordinarie procedi: de quo dixi §. in ij. q. prin. ver. vlterius. de quo loquitur l. vlt. §. j. j. de iu. do. impe. Breuiter dico q. libellus nō est necessarius: sed res expeditur causa summatim cognita: quia non petitur contra partē aliquid: sed solū res æstimari petitur: ergo offertur libellus: sicut quando petitur dari tutor: vt l. diuus. qui pet. tūt. & no. in Spe. de offi iud. §. iudicis officiū. ver. porro. Præterea, q. hæc res æstimetur, est quoddam ius executiuum personalis obligationis. per quod quis consequitur quod sibi debetur: vt §. de executi. rei iud. l. ordo. & l. fin. si in cau. in l. j. sed in isto iure executiuo, nō offertur libellus, vt §. dixi: ergo &c. Erit igitur ordo, q. pars citet, si velit aliquid opponere, q. nō debuit fieri ista executio: & si habita cognitione summaria nil iustū contradictionis ostendat: tunc iudex faciat partes eligere duos bonos æstimatores: vt §. de fecā. nup. l. hac edictali. §. re duos bonos æstimatores: vt §. de fecā. nup. l. hac edictali. §. is illud. vel ipse iudex eligat: vt in auth. de non alie. §. quatenus illud. vel ipse iudex eligat: vt in auth. de non alie. §. quatenus. is illud. vel ipse iudex eligat: vt in auth. de non alie. §. quatenus. vnde sumitur auth. si quas ruinas. §. de sacrosan. eccl. & eos fa. vnde sumitur auth. si quas ruinas. §. de sacrosan. eccl. & eos fa. cūtiue de æstimatione tantū legaliter fienda: vt dictis legibus patet. & §. de fid. instr. l. comparationes. licet quædā gl. videanē velle q. tales personæ non debeant iurare. & no. §. de testi. l. iusiurandum. & ff. de ven inspi. l. j. circa prin. super ver. vel duæ. & malæ, per dictas leges. Et tunc iudex secundū eorum æstimationē faciet declarationē. Sed si ex conuentione in possessionem rei ingrediatur, & iudicis sententia: dicēt ne pignus prætorium, vel conuentionale: R of red. in d. tit. diui Marci. dicit q. est cōuentionale: arg. ff. de noua. l. si ita fuero stipulatus. §. fi. Cum enim iudex non det pignus, sed tantū confirmet eū seu exequatur. In contrarium facit q. dicitur tutorem cōfirmatū esse datiuū: vt ff. de test. tute. l. iure nostro. in fi. & no. ꝑ Dy. super rub. de cōfir. tuto. per Cy. de cōfir. tut. l. j. tamē puto R o fred. bene dicere: & illud, q. de tutore dicit, est: quia tutoris datio fuit inualida. A d q. facit ff. si cer. pe. l. certi cōdictio. §. quoniam. & hoc est vtile scire propter ea, quæ notantur per Dy. in c. qui prior. de reg. iu. lib. vj. Deo gratias. Amen. Repetita per me Bartolum de Saxoferrato minimum inter legum doctores, in felicissima ciuitate Perusij, anno domini M. cccxlv. die Mercurij vltimo mensis Martij. Laus Deo, saluatori nostro.

1 GVm te pecuniam. †Necessitas rei familiaris, non est iusta causa rescindendi pignoris contractum. hoc dicit.

2 ☞ *Sententia contra debitorem lata non præiudicat creditori, si appareat de collusione debitoris, & nu. 1.*

3 *Præscriptio currens contra debitorem nocet creditori.*

1 RAeses. †Collusio debitoris, vel præscriptio, quę contra eū cucurrit, nō nocet creditori ius suū prosequenti. h. d. †No. q. sententia contra debitorē lata non præiudicat creditori, si appareat de collusione debitoris. hoc primo. Secundò no. q. præscriptio † currens cōtra debitorē, non nocet creditori, vt hic. Modo opp. dicitur hic, q. sententia lata contra debitorem non nocet creditori. Contra, imò videtur q. debeat nocere creditori. Vnde opponitur de l. si superatus. §. fi. ff. de eo. ti. Sol. Ibi debitor primo fuit victus: postea obligauit rem creditori: vnde creditor non potest habere plus iuris, quàm ipse debitor: & ita intelligatur cōtrariū. Sed contra prædicta instatur de prælegata. l. ij superatus. in prin. Sol. Ibi lis erat agitata per ipsum debitorem ignorante creditore: q. ideo non præiudicat creditori: hic autem erat agitata sciente creditore: quo casu regulariter sibi præiudicat, nisi in istis duobus casibus: vt hic, & l. fæpe. §. sed scientibus. ff. de re iudi. Signetis glo. circa fi. quæ colligit ista verba.

1 IN summa. †Expensas necessarias ob bonum publicū factas à creditore, potest creditor à debitore repetere. hoc dicit. No. q. dixi in summario. Quæro quo ad declarationem legis nostræ, quid de colono, qui fecit illas expensas, nunquid poterit repetere. Text. videtur dicere quòd sic, argumē. l. ediles. ff. de via pu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ponesne hũc ea. Vide gl.& Bar.in l.j.ſ. de ſer.fug.& in alijs partibus huius gloſ.

b ¶ Nõ tollitur. Vide Bald. & Ang. circa hoc in d.l.j. C. ſi aduer.cred.

c ¶ Vide per Dy. Et ibi Bar.ſed Bart.hic tenet hanc opi. gloſ. quã Bart. reprobat.

d ¶ Debitores. Intelligit tamen ſecũdum l.iij.ff. de noua. & declarat Bart.in l.neceſſario. ff. ſi tes pig.oblig.poſſ.

e ¶ Debitorẽ Intelligitur ſcdm l.iij.ff. de noua. & declarat Bart. in l.neceſſario. ff. ſi tes pig.oblig.poſſ.

f ¶ Ex pecunia. Res empta ex pecunia mea nõ eſt mihi obligata. Faciũt ad hoc no.per Bar.in l.ſi cũ dotẽ.ſ.fi.ff. ſol.matr. tũ ſi bona fuerint generaliter hypotheca cata ſſerẽ illa in iſta re.l.h.& in auth. ibi poſita.ff.q po.in pigha.habẽt tũ priuilegiũ, licet perſonales actiones: vt no. glo. & Bar.in d.l.huc adde tũ gl.in auth.quo quo iure alias ſed no uo iure.p illũ tex.de act.& obli. tenet q ſi res empta ex pecunia mea, quę fuit mutuata. ad hoc quod nota.de quo p Bart. in l.interdum. ff.qui po.in pig.habe.

bli. Sed quid de vſufructuario: dicatis: vt l.hactenus. & qđ ibi no.ff.de vſufr.& qđ not.per Dy.in l.quæro.ff.de vſufr.lega.

Per alienationem legalem non tollitur ius pignoris ſed per præſcriptionem ſic.

Vcapio. Hęc lex legitur duobus modis in gl.primo mõ legiť, licet ſit ſcds modus in gl. videlicet q aliqs vſucapiẽs rem alienã obligauit eam mihi ante perfectam vſucapionẽ: poſtea facta eſt vſucapio: & ſecundũ iſtũ modũ pones hunc caſum[a]. Titius poſsidebat aliquã rẽ mobilem Sempronij bona fide: vſucapiebat poſtea eã pignorauit: & perfecta eſt vſucapio: qđ erit de iure pignoris? Certè cõfirmatur: qa vſucapio non extinguit ius pignoris. Iſte intellectus licet in ſe ſit verus, tamẽ non applaudit huic literæ: quare gl.in prin. ponit caſum in quatuor perſonis: vt habetis in gloſ. & ſecũdũ iſtũ intellectũ not. q per alienationem legalẽ non tollitur[b] ius pignoris: vt l. alienationis verbo. ff. de ver.ſig. Modo contra iſtũ tex. opp. dicitur hic q vſucapio nõ tollit ius pignoris. Cõtra de l.j.& ij. ſ.ſi aduer. cre. Sol. ibi loquiť in præſcriptiõe: hic in vſucapiõe. Ratio diuerſitatis eſt: quia in præſcriptione oſtenditur maior negligẽtia eius, cõtra quẽ præſcribiť quã in vſucapiõe: quia maius tempus requiritur in ea, quàm in vſucapione: vt hic, & ibi no.

Item op. de l.& quæ nondũ.ſ.qđ diciť. ff.eo. vbi creditor debet probare rẽ fuiſſe in bonis debitoris: qđ non poterit probare hic: qa res eſt vſucapta. quare malè. Solu. dicit q creditor debet probare re fuiſſe in bonis debitoris tempore contractus, vt ibi: non autẽ requiritur q probet rẽ eſſe in bonis debitoris tẽpore quo agit. & ita debet intelligi hęc lex. Vlterius inſtatur, & videtur q hic ſumus in circulo & ſaltabello qđ oſtẽdo creditori per vſucapionem non præiudicatur, vt hic: & creditor poterit per hypothecariam auocare rem ab vſucaptore: & per cõſequẽs debitor occaſione pignoris debitũ ſoluẽdo poterit eandẽ rẽ auocare à creditore: & per conſequẽs vſucaptor dñs effectus rei vendicatione, eandem rem auocabit à debitore: & iterũ debitor ab eodẽ vſucaptore: & ſic ſumus in circulo, quod eſt cõtra l. dñs teſtamẽto. ff. de cõdi. inde. ſ.fi. & ff. qui po. in pig. l. Claudius. Quid dicemus? Gl. dat hic duo, vel tria remedia. Dicit gl. & remedium erit iſtud ad euitandũ iſtud circulum, q debitor faciat ſibi cedi à creditore ius, quod habet in re aduerſus vſucaptorem. Iſtud remedium non videtur bonũ: quia aut tu dicis q cedať actio perſonalis: & hoc eſt falſum: quia eidẽ cõtra eundẽ non poteſt cedi. Aut tu dicis q cedatur hypothecaria, & hoc eſt falſum: quia iſta hypothecaria eſt extincta perſonali actione, per ſolutionẽ. De quo vide per Dy.[c] in l. fideiuſſoribus. ff. de fideiuſ. quare gl. dat aliud remedium, videlicet q creditor cedat debitori ius retentionis, quod habet ex ſentẽtia lata inter vſucaptorem, & ipſum creditorem. hoc eſt falſum quia poſtęa vſucaptor reſtituit vigore ſententiæ creditori illam rem, nullum ius remanet contra eum ex ſententia, quare glo. dat aliud remediũ videlicet quod debitor dimittat creditori, & det eidẽ in ſolutũ iſtam rem pignoratã. Iſtud etiã videtur falſum: quia vſucaptor hanc eandem rem ab eodẽ creditore adhuc poterit aduocare rei vendicatione, niſi dicat ſecundũ dñm Iac. det ſibi in ſolutum, & remaneat ſibi ius ſaluũ pignoris, quo caſu vſucaptor non poterit rem illam auocare niſi debitum ſoluat, ſecundũ dominũ Iaco. Vel dic, q etiam circulus iſte tollitur per ſolutionem factã eidem creditori ab ipſo debitore, per quam ſolutionem tollitur omnis obligatio: vt Inſti. quib. mod. tol. ob. in prin. & per conſequẽs actio tam perſonalis quàm hypothecaria: & ſic creditor amodo per hypothecariam non poterit auocare. & ita debet intelligi ſecundum dominũ Iac. Item quæritur, nunquid lex iſta habeat locum, etiam ſi res mobilis ſit vſucapta per ſpaciũ decẽnij. Plac. dicebat q non: quia res mobiles triennio vſucapiuntur, non decennio. Breuiter tu dicas contrarium: & teneas opi. glo. vt no. in l.j.ſ.ſi aduer.credi. & hic.

1 **Vamuis.** †Licet debitor ſit condemnatus, ſi nõ ſoluit, non tollitur ius pignoris. h.d.

1 **Si dominium.** †Fructus computantur in ſortem, & extenuant debitum. hoc dicit. No. quod dixi in ſummario.

2 *Creditor ſi vult vendere pignus, debet debitori denunciare.*

d 1 **Debitores.** [d] †Creditor poteſt proſequi ius pignoris licet debitori nõ ſit denũciatum vt ſoluat. h.d. Not. q dixi in ſummario. Opp. de l.ſi cõuenerit. & q ibi no. ff. de pig. actio. & l.ſi. de iure do. impe. Sol. Quando q creditor vult tantũ ius pignoris proſequi: & tunc denunciatio non eſt neceſſaria, ſecundũ formã: vt hic.

2 †Quando q creditor vult pignus vendere: & tũc denunciatio eſt neceſſaria, ſecundũ formã dictæ l. ſi. de iure do. impe. & no. in præallegata l.ſi conuenerit. Quando q creditor vult cõſtituere debitorem in mora: & tunc denunciatio eſt neceſſaria, niſi dies eſſet appoſita: vt l. magnam. j. de contrahen. & cõmit. ſtip. & l.ſi ex legati cauſa. ff. de verb. obliga.

2 *Pignus debet reddi hæredi, licet in inſtrumento non fiat mentio hæredis.*

1 **Tuxor.** †Licet de pignore inſtrumentum non ſit confectum: nihilò minus creditor habet plenũ ius. h.d. Iſta litera licet inſtrumẽto ei[e], & cætera: põt intelligi duobus modis vno mõ prout dixi in ſummario.

2 †Alio modo qđ licet in inſtrumento non fiat mentio hæredis, tamen hæredi pignus eſt reddendum: vt dixit gloſſ. & iſte magis eſt notabilis: vt l.ſi pactum. ff. de proba.

1 **Vm dominam.** †Debitor creditori poteſt cedere omne ius, quod habet in pignore: niſi obſtet ratio ætatis. h.d.

1 **Iſtractis.** †In electiõe creditoris eſt agere actione perſonali contra debitorẽ, vel hypothecaria contra poſſeſſorem pignoris. h.d. No. qđ dixi in ſummario. Opp. de l. Moſchis. ff. de iure fiſci. vbi videtur qđ primò debet agi vel conueniri perſonali actiõe obligatus. Sol. Ibi loqtur in tacita hypotheca hic in expreſſa. Sed cõtra iſtã ſol. inſtatur de §. neque. in auť. de fideiuſ. colla. j. quã habetis j. e. in auť. hoc ſi debitor. Sol. Domini iſta iura corrigũtur per illũ. §. ſed neq. Sed contra iſtam ſolu. inſtatur de §. ad hoc. in auť. de liti. vbi videtur q indiſtinctẽ poſſum agere cõtra quẽcunq; ego velim. Solu. Dic q illa auť. loquitur in caſu ſpeciali & hanc ſolu. ſequitur gloſſ. in fin. j. eodem. auť. hoc ſi debitor. & hęc eſt vera ſecundum noſtros doct.

2 *Factum debitoris non nocet creditori, in iure pignoris.*

e 1 **Debitorem.** [e] †Alienatio facta per debitorem nõ præiudicat creditori vtẽti iure

2 pignoris. h.d. No. †q factũ debitoris non nocet creditori in iure pignoris: vt hic. Sed opp. in auť. hoc ſi debitor. j. e. vbi fit deterior cõditio creditoris per alienationẽ. Sol. circa ius pignoris nullũ ſit præiudiciũ creditori, vt hic, ſed circa ordinem conueniendi ſic. & ita loquitur lex contraria.

1 **Et ſi frater.** †Mutuans alienam pecuniam ſuo nomine, quærit ſibi ius pignoris, & non domino pecuniæ. h.d. Bar.

1 *Res empta ex pecunia pupilli, eſt ei obligata.*

f 1 **Vamuis.** †Res empta ex pecunia[f] mutuata, nõ eſt obligata: niſi de hoc ſpecialiter, vel generaliter conuenerit. h.d. Not. quod dixi in ſummario. Oppo. dicitur hic, quòd res empta ex pecunia mutuata, non eſt obligata. Contra de l. idẽm q. in princip. ff. qui potio. in pign. ha. Solu. eſt dare regulam, & inſtantiam à regula: hæc eſt regula, quòd res empta ex pecunia non eſt obligata. Fallit ſi ematur ex pecunia pupilli: vt in contrario: ſicut & aliàs videtis in emptione, quæ fit ex pecunia pupilli, & aliarũ perſonarum, de quibus habetis in l.ſi vt proponis. ſ. de rei vẽdi. de quo dic vt ibi not. per Cyn.

1 *Pignoratitia actio eſt perſonalis: & quid de hypothecaria.*

a ¶ Op. q non ſit realis. An hypothecaria & pignoratitia ſunt in rem, vel in perſonã & quomodo, vide nota. per Bartol. in ſ. tertij. in proœ. Digeſtorum. & quod hypothecaria nihil habet ſpecialiter, eſt tex. in l.ſina. ſ. ſi vnus ex pluribus. quem ibi ad hoc ponderat Bald. contra glo. in d. ſ. de pignore.

b ¶ Perſecutione. hic vide not. in authen. matri & auiæ. & au then. hoc ſi debitor. quædam tractãtur per Moder. Inſtitu. de actio. ſ. itẽ ſi quis in fraudem.

c ¶ Hypothecaria. Ad iſtud contrariũ vide Barto. ſ. e. l. diſtractis.

2 **Pignoris.** Opp. quòd non[a] ſit realis: ſed videtur perſonalis: quia oritur ex contractu: vt inſtit. quib. mo. re contra. oblig. §. fi. quod non eſt de natura realis: vt in §. omnium. Inſtitut. de actio. Solu. † Aut loquimur de pignoratitia actione: & illa eſt perſonalis: vt in contrario. Aut loquimur de hypothecaria: & illa eſt realis, vt hic. Sed contra iſtam ſolu. inſtatur, & videtur quòd etiam hypothecaria ſit perſonalis, quia oritur ex pacto: vt l.ſi tibi decem. §. de pignore. ff. de pac. quare malè. Sol. dicas quòd hypothecariæ actionis duæ ſunt cauſæ. Vna mediata: vt puta, pactum vel confeſsio: & de hac loquitur præalle. §. de pignore. Alia eſt cauſa immediata, quæ erat in hypothecaria actione: vt puta, ius quod conſtituitur in pignore ex pacto: & ſecundum hoc etiam hypothecaria eſt realis: quia oritur ex iure, quod quis habet in re, ſicut aliæ reales: vt in dicto §. omnium. & quod ibi not. per gloſſ. & Dynum.

2 *Si creditor amiſit pignus, an debitor debeat probare culpam, uel ipſe caſum fortuitum.*

1 **Sicut uim.** †Creditor tenetur de dolo, & lata culpa, & leui: non de caſu fortuito. hoc dicit. Not. quòd dixi in ſummario. Quæro, de qua culpa debeat intelligi l. noſtra. Breuiter dicatis, quòd debet intelligi de lata culpa, & leui, non de leuiſſima: cùm ſit contractus, qui gratia vtriuſque contrahitur: vt inſti. qui. mo. re contra. ob. §. fin. De quo dic, vt ibi, vt eſt bona glo. Item quæritur † ecce, amiſit creditor pignus: debet ne ipſe probare amiſiſſe per caſum fortuitum, an debitor debet probare dolum vel culpam? Vnde glo. hic remittit ad ea, quæ not. in l.ſi creditor. de pign. act. Vnde circa hanc quæſt. gl. noſtræ variant. Gl. in l.ſi quis ex argentarijs. §. fin. ff. de eden. dicit, quòd debitor primò debet probare dolũ vel culpam creditoris interceſsiſſe: & ſi creditor vult poſtea probare caſum fortuitum, admittitur, & excuſatur. Et intelligũt iſtum tex. quòd ſit caſus ſpecialis in argentario. Et ita etiam notat glo. in l.ſi quis fundum. §. Imperator. ff. loca. circa princi. titu. Gul. de Cu. d.l.ſi quis ex argentarijs. §. fina. reprobat iſtam glo. per rationem iſtam: quia ſi probaretur dolus, vel culpa creditoris: ad quid prodeſſet creditorem poſtea probare caſum fortuitum? Certe ad nihil. Quare dicas vt not. & melius Inſtit. quib. mod. re contrah. oblig. §. fi. vbi eſt bona gl. & in l.ſi creditor. ſ. de pig. act. & iſtam glo. communiter approbant doctores.

2 *Non debet quis cogi inuitus agere.*

3 *Oblatio, conſignatio, & depoſitio tantum operatur, quantum ipſa ſolutio.*

1 **Creditor.** †Oblatio, conſignatio, & depoſitio debiti ſufficiũt ad hoc vt poſsit agi pigno-

2 ratitia. h.d. No. quòd † quis nõ debet cogi inuitus agere, vt hic. Secundò no. quòd † tantum operatur obligatio, cõſignatio, & depoſitio, quantum ipſa ſolutio: vt hic, &c.

1 **Es obligatas.** † Extraneus ſoluens debitum pro alio, non quærit ſibi ius pignoris: ſed ſolum repetere poteſt. hoc dicit. Not. quòd licet aliquis ſoluat pro alio debitum, non quærit ſibi ius pignoris: vt hic. Sed oppon. dicitur quòd hic propter ſolutionem non quærit ſibi ius in pignore. Contra dictum §. contra autem creditor. Inſtitut. quib. alie. li. vel non. vbi dicitur quòd acquirit dominium: hic autem dicitur contrarium: quare malè. Solu. Aut aliquis ſoluit creditori debitum pignus emendo ab eo: & tunc acquiritur ſibi dominium. Ita intelligatur lex contraria quod intelligę ſi pignus vendatur ſecundum formam legis: vt habetis in l.fina. de iur. domi. impe. & not. in l.ſi conuenerit. ff. de pignora. actione. Opp. & videtur, quòd iſte ſoluens non habeat actionem ad repetendum quod ſoluit: vnde oppo. de l.j. in principio. ff. quibus modis pignoratitia vel hypothecaria ſoluitur. Sol. Aut iſte ſoluens poſsidet pignus: tunc non habet actionem, ſed ipſum pignus retinere poteſt pro eo quod ſoluit. Et ita intelligatur lex contraria. Aut ipſum non poſsidet: & tunc datur ſibi actio: ita intelligitur hic. Sed quæro iuxta hoc, quæ actio ſibi data tur ad repetendum. Breuiter dicatis, q aut debitor principaliter ſibi hoc mandauit vt ſolueret; & tunc debebit actionem mandati ad repetẽdum: alias habebit actionem negotio. geſto. vt in l.ij. ff. man. Inſti. eod. ti. §. j.

1 **Ecundus creditor.** † Secũdus creditor offerens debitũ primo creditori, confirmat ſibi pignus pro eo q ſoluitur, & etiã in vſuris: nõ pro vſurarum vſuris. Not. qđ dixi in ſummario.

2 *Pignus ſi contrahitur non ſolum conſenſu, ſed etiam traditione: ſi remittitur, non tollitur ipſo iure, ſed per executionem.*

1 **Maior.** † Sicut pignus nuda conuentione contrahitur: ita nuda conuentione remittitur. hoc dicit. Not. q pignus remittur ſeu tollitur nuda conuentione: vt hic. Contra legẽ noſtrã inſtatur: dicitur hic, q per remiſsionẽ ius pignoris tollitť ipſo iure. Contra: imò videtur quod per exceptionẽ: vnde oppo. de l.ſi tibi decem. §. de pignore. ff. de pactis. vbi dicitur quod tollitť per exceptionẽ. Solut. Aut pignus contrahitur nõ ſolũ conſenſu, ſed etiam traditione: & tũc per remiſsionem non tollitur ipſo iure, ſed per exceptionẽ: vt in cõtrario. Aut contrahitur ſolo cõſenſu: & tũc cõſenſu cõtrario diſſoluitur ipſo iure. Sed contra iſtã ſolutionẽ inſtatur de l. debitũ. j. de remiſ. pig. Sol. Ibi remiſsio fuit inutilis. Sed contra iſtã ſol. inſtatur de l. j. §. j. qui mo. pig. vel hypo. ſoluť. Sol. Quantũ ad præſens

2 dicatis duo verba †: quãdo q pignus cõtrahitur nõ ſolũ conſenſu, ſed etiam traditione: & tũc ſi remittitur, tollitur per exceptionẽ: vt d. §. de pignore. ſecũdo reſpõſo. Quandoque cõtrahitur ſolo cõſenſu: & tũc ſecundũ dominũ Iacob. butri. aut fuit expreſſa remiſsio pignoris: & per remiſsionẽ tollitur ipſo iure, vt hic. Aut non fuit expreſſa pignoris remiſsio, ſed tacita: vt quia remittitur debitũ: & tunc aut iſta remiſsio eſt vtilis: aut inutilis. ſi eſt vtilis de hoc dic vt not. in d. §. de pignore. Si verò eſt inutilis, aut eſt eadem cauſa vitiãdi tam remiſsionem debiti, quam remiſsionem pignoris: & tũc vtraque vitiatur: & ita loquitur l. debitũ. de remiſ. pigno. Aut eſt eadem cauſa vitiandi: & tunc habet locum l.j. §. j. quib. mod. pignus vel hypo. ſoluť. Et dic plenè de hac materia vt d.l. ſi tibi decem. ſ. de pigno. per gl. & doct. ff. de pac.

2 *Hypothecaria non poteſt intentari contra poſſeſſores bonorum, antequã ſit actum perſonali. & nume. x.*

3 *Et ſi debitor eſt abſens, fertur quædam interlocutoria contra eum, tanquam contra contumacem: & fiet executio bonorum ipſius.*

4 *Contra fideiuſſorem poſſidentem poteſt creditor agere, quacunq; actione uelit, tam realj, quam perſonali.*

5 *Qualiter intelligatur actum cum reo, ut poſtea agatur contra poſſeſſores.*

6 *Qualiter fiat excuſsio bonorum rei principalis.*

7 *An ſit neceſſe quod iudex pronunciet excuſsionem legitimè fore factam.*

8 *Si fuit actum hypothecaria contra poſſeſſores bonorum, non conuento primo reo principali, nec facta excuſsione, nil debet proceſſus & ſententia.*

b 1 **Perſecutione.** [b] † In electione creditoris eſt agere perſonali, vel hypotheca-

2 ria: quod eſt verum debitore poſsidente: poſsidente autẽ extraneo oportet q primò agatur contra reũ, & fideiuſſores. h.d.

c cum authen. hic poſita. Not. q hypothecaria [c] non poteſt intentari contra extraneum poſſeſſorẽ, niſi primò agatur contra eum, & fideiuſſores, & fiat excuſsio bonorũ, vt hic: quo facto põt agi cõtra poſſeſſores bonorũ debitoris: & vltimò cõtra poſſeſſores bo-

2 norũ fideiuſſorũ, vt hic videbitis. Opp. † dicitur hic q hypotheca ria nõ poteſt intentari contra poſſeſſores bonorũ, antequam ſit actum perſonali. Contra de §. ad hoc autẽ. in authen. de liti. colla. viij. & de authen. hoc ita. ſ. eod. titu. Solu. Dixerunt quidã q hęc corrigitur per illã: quia illa eſt vltima. Iſta ſol. eſt falſa: quia quòd non immutatur. quare ſtare prohibetur: vt l. ſancimus. ſ. de reſta. Quare dixerunt alij quod in lege contraria poſſeſſor habet cauſam à debitore: & ideo ſicut ipſe debitor poterat conueniri quacunque actione: ita & poſſeſſor cauſam ab eo habens. Iſta ſolutio eſt falſa per l. apud Celſum. §. de authoris. & §. ſi quis autem ex cauſa legati. ff. de doli exceptio. Quare dixerunt alij, quòd iſta intelligitur ſecundùm illam, & illa ſecundùm iſtam. Iſta ſolu. eſt dicere cõtra tex. illius l. Quare dixerunt alij, quòd aut loquimur de tacita hypotheca, aut de expreſſa. Primo caſu habet locum authen. noſtra hic poſita. Secundo caſu, habet locum lex contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quid dicemus. Si pendente hypothecaria contra debitorē fiat alienatio, non requiritur expressio adde l. hic in prin. & in d. l. j. ver. quæro quid si debitor. ℸ. quæ in frau. credi. & a quod notat Bald. de litig. authen. litigio sa. in fi. & not. ad intellectum huius authen. siue tertius possessor habeat titulū inualidū & ab extraneo, & non habentē ius alienandi siue nō vt est nota. & ibi Bald. in l. rei. de dist. pig. & quod not. hic glo. in princ. & adde q̄ est dare casum singularem, in quo in rei vendicatione requirit excussio: vt in casu auth. contra & ibi Bal. in princi. ℸ. ad Treb. 3

b ¶ Potero agere. Si debitor est absens an requiratur excussio, vt agat contra tertios possessores: sed Iacob. de Are. in tract. excussionum. in fin. indistinctē tenet glo. de quo tractatu Bart. hic facit mentionē in q. qualiter fiat excussio facta de commissione: c & istam gl. etiā simpliciter sequitur hic Barto. Adde quid si pendēte iudicio reus principalis cœpit abesse. Baldus. consilio cclxxij. lib. iij.

c ¶ Agetur contra eū. 4 Sed quid si sunt duo rei obligati insolidū, & actum est contra vnū: & est facta excussio realis, & personalis: an agi possit contra tertiū possessorem rerum, non excusso alio obligato insolidū. facit ad hoc l. ij. ℸ. de conuenien. fil. debi. lib. x. & ibi hanc quæstionē formatBar. & plus nō dicit, nec decidit. Vi de Instit. de actio. §. item si quis in fraudem. & Bart. in authenti. sed hodie. in prin. de act. & obli.

d ¶ De fideiussore. Vi de not. per Bart. in l. 5 mulier. ff. qui po. in pigno. habean. & in l. Moschis. ff. de iur. fil. & dicit. Bar. in d. l. mulier. qđ si sunt duo rei, contra vnū potest agi hypothecaria, antequā cōtra alium fiat actum personali.

e ¶ Quæro qualiter fiat. Qualiter fiat excussio in authen. sed hodie. de act. & obl. per Bart. & Bal. in l. à duo. §. in vendi. de re iudica. & subdit Bald. in d. authenti. quod etiam pro forma fit excussio: vel si vadit talis iudicando in personali, quæria: & sic etiam erat olim de iure antiquo: vt l. Moschis. ff. de iure fis. Ista solu. reprobatur per glo. & meritò per. l. cū possessor. in fi. ff. de censi. verum est q̄ gl. alibi approbat istā solutio. & approbat eam in §. sed neque. in authen. de fideiuss. vnde sumitur ista. Quid dicemus [a] teneas solu. Ioan. positā hic, in fin. glos. magnæ. & approbat eam Azo in Summa. co. ti. & domi. Iac. hic, & cōmuniter omnes docto. nostri. Ea solut. hæc est q̄ lex contraria loquitur in casu speciali, videlicet quando lite cœpta contra debitorem ipse debitor alienauit: quo casu, licet nō cōtrahatur vitiū litigiosi quantū ad omnia, tamen cōtrahitur quantū ad hoc vt possessor causam habēs à debitore possit conueniri, etiam antequam sit debitor. & ista est vera sol. & rectè fuit intellectus illius legis. Modo pro declaratione legis nostræ querit gl. quæ incipit: quid si debitor sit absens. quam signa. Dicitur hic q̄ oportet primò q̄ agatur contra reum principalem. † Quæro: debitor est absens: nunquid potero agere [b] cōtra possessorem bonorum? Glo. determinat hic indistincte q̄ sic: sicut & aliàs diximus in fideiussore: vt in authen. de fideiusso. §. j. collatio. j. Tu verò secundū Iacob. Butri. limita istā gl. hic, videlicet q̄ etiam sit necesse agi contra principalē debitorem absentem, non adeò vt diffinitiua feratur contra eum, quia fieri non possit, quia lit. non contesta. sed bene agetur cōtra eum: [c] & feretur quædam interlocutoria contra eum, tanquā cōtra contumacem: & fiet discussio bonorum ipsius: arg. l. præsenti. §. j. & ij. §. de his qui ad eccle. confu. Vlterius quæro: dicitur hic q̄ contra debitorē possidentē, potest creditor agere quacunque actione velit. † Quæro, quid de fideiussore: [d] nunquid contra fideiussorem possidētem poterit creditor agere quacunque actione velit? Quidam dixerūt q̄ non: & ita not. gl. in corpore authē. vnde sumitur. Glos. hic. & melius, secundum nostros doct. tenet contrarium, quòd idem sit in fideiussore possidente, quod in reo principali. Et hāc approbat do. Iaco. hic, & rectè: vnde ordo conueniendi secundū gl. & nostros doct. est, quod agatur primò contra reum principalem reali, & personali actione: & postea contra possidentē reali vel personali: & postea agetur contra possessores bonorū rei principalis. Vltimò peruenitur ad possessores bonorum fideiussoris: & iste ordo rectè colligitur ex dicto §. sed neque. Item extra gl. † quæro: dicitur hic, quod nō debet agi contra possessores, donec persona li actum sit cum reo: quæro qualiter actum. Breuiter est dicendum, quod debet intelligi cum effectu, adeo quod reus sit condemnatus: arg. l. ignoti. ℸ. de his quæ in frau. cre. & in l. j. C. de decu. lib. x. & argu. in l. j. in fi. ff. quod quisque iur. quod intellige si reus sit præsens, adeo quod diffinitiua possit ferri contra eum. Aliàs dic vt dixi §. in quæstio. quid si debitor sit absens. 6 † Quæro: dicitur hic quòd debet fieri excussio bonorum rei principalis: quæro qualiter fiat. [e] Breuiter. istud qualiter sit colligitur ex l. præsenti. §. j. & §. si cubi. de his qui ad eccle. confu. inter alios modos secundum Iacob. de Aret. est, q̄ fit discussio bonorum per nuncium publicum, cui referenti iudex credat: vt l. magis puto. §. ne tamen. ff. de rebus eorum. & argu. l. ea quidem. de accu. Cautela tamē est secundum eum, quòd mittantur duo nūcij: quia in ore duorum stat omne verbum: argu. in authenti. de testibus. in princip. Sūt & alij modi, de quibus dic vt not. per eum in trac. suo. Item quæro, † nunquid sit necesse, quòd iudex pronunciet [f] excussionē legitimè fore factam. Iacob. de Areti. tenet quòd sic, arg. l. tutores. quæ est quinta ff. de confirma. tuto. ibi: idoneis pronunciatis, &c. Iacob. Butri. hic tenet quòd non debet pronūciari, neque posset: quia cum sit actū [g] contra reum principalem: quomodo ex isto processu ferretur sententia in præiudicium possessoris bonorum: quia nihil habent in uicem cōmune. Vnde concludit ipse, quod pronunciatio non debet fieri. argumen. in l. sancimus. §. j. & ibi bona gl. ℸ. ad Trebellia. multum tamen facit contra hanc opin. l. nō tactum. §. senatus. ff. de fideicommiss. liber. Quæro, † pone, actum fuit [g] hypothecaria contra possessores bonorum, non conuenio primo reo principali, neque excussione facta: nunquid valebit processus & sententia? Videtur quod non: quia peruertitur ordo contra l. prolatam. ℸ. de senten. & interlo. omnium iudi. In contrarium videtur l. j. ℸ. de appellatio. & hæc vltima vera, secundū Iacob. de Are. Non obstat cōtrarium: quia aut peruertit ordo vnius causæ ad seipsam: & dico quòd talis peruersio ordinis annullat sententiam: vt d. l. prolatam. Aut peruertitur ordo vnius causæ ad alteram: & tunc talis peruersio non vitiat processum, vel sententiam ipso iure. Et ita debet intelligi prælegata l. j. ℸ. de appel. Alia dic vt dixi in d. §. sed neque.

1 **Eruo.** † Extincto pignore, nō extinguit obligatio per sonalis. hoc dicit.

℣ Cum agitur contra extraneū furē, illud quod consequitur creditor, vltra debitum suum reddit debitori.

1 **Si tibi.** † Creditor potest agere actione furti, contra furē h ratione rei pignoratæ. h. d. Not. q̄ dixi in summario. quod est verum, q̄ potest agere actione furti, siue contra furem extraneum, siue contra ipsum debitorem subtrahentem. † Sed est differentia: quia cū agitur contra extraneū furem, illud, quod consequitur vltra debitum suum, reddit debitori: aliàs si ageret cōtra ipsum debitorem, nihil sibi restitueret: vt l. creditor. ff. de fur.

2 *℣ Lex non trahit se ad causas finitas.* i

Sv per hypothe. [h] † Creditor, cui obligata sunt omnia bona à debitore, habet etiam obligatam militiam ex pecunia sua emptam, verè vel præsumptiuè. hoc dicit Quod est verum, si ad hoc pecunia sit mutuata. h. d. cum authenti. hic posita. Et diuiditur ista lex in tres partes. Nam primò dicit, de militia empta filijs, vel cognatis. In secunda dicit, de militia empta extraneis. In tertia parte quandā determinationem ponit, seu limitationem præcedentium. Secūda ibi: quod ita obtinere sancimus. Tertia ibi, circa finem. scilicet in futuris. Nota quod dixi in summario. Secundò nota [i] differentiam inter primum casum, & secundum: quia, vt dixi, si emitur militia filijs, vel extraneis, non est necesse creditori quando fiat excussio, vide Bartol. in l. duobus. in penul. q. de duobus reis. Bal. plenè in l. ij. quando fiscus vel priuatus.

¶ Pronunciet. Nunquid in excussione sit sententia necessaria, adde Bar. & quę ibi scripsi in l. stipulatio. §. habet de no. operis nuncia. & latè instit. de actionibus. §. item si quis in fraudem. Adde Roma. consil. ccxj.

¶ Actū fuit. Adde Bald. in authen. cōtra. ℸ. ad Trebel. in fi. per Bar. in d. l. pro latam. in princ. not. glo. & ibi Bar. l. ij. ℸ. communi diuidun. & l. si verò mancipium. §. j. de euic. & consuluit Ange. per prædicta. & in terminis sequitur Bar. in l. conueniculam. in iij. colū. de epis. & cler. Sed idē Bald. in l. j. ℸ. communi diuidun. post Bar. ibi dicit tamen quòd est necesse actori post litem contestatam excussionē facere, vel docere de sopia principalis: sed quod sem per in qualibet exceptione excussionis, & ordinis, sit necesse quòd opponatur ante lit. contesta. tenet Bald. in l. exceptionem. in vj. colū. de probat. excussio facta pendente iudicio retrotrahitur. tenet Bal. in l. testamē to. ℸ. de test. quod intelligę secundum no. per eum in d. l. communi diuidundo. & vide Bar in l. exceptionem. ff. de excep. Paul. de Castr. in l. fi. ff. si certum peta. tenet q̄ executio sententię possit opponi.

¶ Super hypothecis. Et hanc legem qualiter ḋclarat bal. in l. in rebus. ij. colū. ℸ. de iure dor. Et ad hanc legem cum authen. ibi posita, adde quod legitur & notatur per gl. & Bar. in l. quid ergo. de privileg. cred. & in l. licet. C. qui potio. in pignor. habeantur.

¶ Secundo nor. Adde quod no. in l. Macedoniani. alias, sinautem. ℸ. ad Macedo. & Barto. in l. si venti. §. fina. in fin. ff. de priuileg. credi.

a ¶ Tacite. Tamen non idem operatur ac si esset specialiter alleg. vt est tex. in l. prima. C. de ser. pig. da. ma. licet in pupillo sit secus: quia res empta est pecunia pupilli, est ei tacite obligata, & specialiter. Textus est ibi not. in l. si tutor. ℸ. de seruo pigno. da. ma. ad hanc legem de tacita hypotheca fisci, vide not. in l. rescripti. & in princ. ff. de pact. & Bar. in l. aufertur. §. fiscus. ff. de iu. fis. vbi post eum. Item adde casum, in quo etiam contrahitur tacita hypotheca: videlicet si res est empta ex pecunia b vsuraria, vt no. Bal. in l. tutor. supra, de seruitu. pignor. da. ma.

b ¶ Quāuis. Et circa glos. ij. hic, quæ voluit alleg. l. simile. ff. ad municip. per quā legem dicitur quod nulla ciuitas præter Romanam, habet hypothecariam regulariter in bonis ciuium pro datiis præstandis, & tributis l. ij. C. de iur. Reipubli. libro xj. & ideo expedit quod ciuitas, quideat vt trāseat res cū onere soluendi collectas communi: & potest facere. argu. l. Antiochensium. ff. de priuileg. credi. §. fina. ad mun. l. mumerum. §. præterea. de muner. & hono. Innocen. in cap. postula. de foro competen. adde in l. rescriptum. de pact. & quod ibi dixi. & Bald. in l. fina. in iij. colum. de sacrosanc. eccl. & ibi etiā quid in ecclesia. & Bal. in hac l. ij. & intellige hanc legem de fructibus naturalibus: secus de industrialibus. not. glos. in l. assiduis. qui potio. in pigno. hab. in versi. quæro. an habeat locum ista tacita.

c ¶ Satis notum. Nota casum, in quo tenetur vxor pro marito, vide Bar. in l. j. ff. solu. matri.

d ¶ Secūdo no. Quando inuecta, & illatā sint tacite hypothecata, vide plene Bal. in l. certi iuris. supra locati.

e ¶ Retinere. An & quādo possum vnā rem retinere pro aliquo mihi debito? & quid de scriptore, vi de casum in quo habet locum retentio, per glos. & Bald. in l. ij. ℸ. fi antiqui. cred. Et de hac materia plene per Iacob. de Bel. in l. j. infra etiā ob chiro. pecu. tori, quòd probet ex pecunia sua militiam fuisse emptam. In secundo casu non præsumitur. Tertiò nota † quod lex non trahit se ad causas finitas: vt l. penultima. ℸ. de transactio. & suprà, de sacrosanct. eccle. l. penultima.

In quibus causis pignus tacitè contrahatur. Rubrica.

LEX I.

Niuersa. † Bona debentis solu ere tributa, vel contrahentis cum fisco, tacitè [a] sunt obligata fisco. hoc dicit, cū lege sequenti.

LEX II.

Vamuis. [b] † Fructus rei, obligatæ, tacitè sunt obligati: sed res ex pretio fructuū empta, non est obligata. hoc dicit. Et nota quod dixi in summario. Contra secundam partem summarij opponitur. de l. si & rem. ff. de petitio. hæredit. Glos. non soluit. Dic quòd speciale est in vniuersali iudicio: vt in petitione hæreditatis. & ita not. in l. contraria. Sed contra istam solu. instatur de l. mater. suprà, de rei vendica. Solu. Secundum Iaco. dic, & ibi est speciale vt habeatur recursus ad pretium re perempta, vel præscripta. De quo dic plenè vt ibi folet notari per doctores.

Atis notum. [c] † Bona dotalia sūt tacitè obligata pro administratione primipilarij, excusatis tamen prius facultatibus primipili. hoc dicit. Nota quòd licet regulariter bona dotalia non possint obligari propter debitū mariti: fallit tamen in casu isto: vt habetis ℸ. ne vxor pro mari. per totum, &c.

2 *℣ Pignora obligantur tacitè locatori, si inuecta sunt: aliàs secus, & nu. 1.*

3 *Creditor non potest retinere rem debitoris sibi non obligatam prætextu debiti.*

4 *Nisi peruenit ad eum de voluntate debitoris eo animo, vt aliquod ius constitueretur in ea re.*

5 *Scriptor pro mercede sua, & pro expensis quas fecit in scriptura sua, potest retinere quinternos.*

1 **Si nō inducta.** Ista est bona lex. † Licet inuecta, & illata sint tacitè obligata locatori pro pensione: tamen si non ostendantur esse inuecta, & illata, locator non potest ea retinere prætextu pensionis. hoc dicit. Not. quòd † pignora obligantur tacitè locatori, si inuecta sunt: aliàs non. Secundò nota [d] quòd † creditor non potest retinere rem debitoris sibi nō obligatā prętextu debiti. Modò opp. iste text. videtur velle concludere, quòd ea quæ sunt illata in fundo, tacitè sunt obligata locatori pro pensione, contra dictā l. debitor. ff. de pigno. vbi debitor induxit in fundo manci pia: & tamen non sunt obligata. Solu. Aut illud, quod induxit in fundum, vel in domum, induxit ibi perpetuò permansurum: & tunc tacitè obligatur locatori. Et ita potest intelligi hic à contrario sensu: vt l. ij. ff. eodem tit. Aut non inducitur ibi perpetuò mansurum: & tunc non est tacitè obligatū locatori. Item instatur de l. certi. ℸ. loca. vbi f ita demū sunt obligata locatori, si sciebat ea esse inducta. Sol. Hæc lex determinatur secundū illā: quia ita demum ea, q̄ inducūtur in prædio rustico, sunt obligata locatori, si locator sciat: aliàs non. Secus in prædio vr- g bano: vt ibi no. Insti. de act. §. item Seruiana. Et quæ sit ratio diuersitatis, dic vt in vtraq; earū no. Itē opp. dicitur hic q̄ creditor non potest retinere rem debitoris, prætextu debiti. Contra de l. si nō sortē. §. si centū. ff. de cōdi. indeb. Sol. Aut res debitoris peruenit ad creditorē, de voluntate ipsius debitoris: aut non. Primo casu, potest eā retinere [e] pro debito suo, Et ita intelligitur lex cōtraria. Secūdo casu nō. Et ita intelligitur hæc lex. Sed cōtra istā sol. instatur de l. prætextu. quæ est l. fi. §. cōmo. vbi peruenit res ad creditorē, de volūtate debitoris: & tamē nō potest eam retinere. Sol. Aut res peruenit ad creditorem hoc animo, vt constituatur ei ius in re: & tūc creditor potest eā retinere. Et ita intelligūtur ea, quæ dixi in §. si centū. & qđ ibi no. Aut non peruenit hoc animo vt aliquod ius ei cōstitueretur in re: & tunc nō potest eam retinere. & ita intelligatur prælleg. l. fi. §. cōmo. Sed contra istam solu. instatur d. l. in rebus. §. possunt. ff. cōmo. Breuiter pro horū solu. dicas duo verba: nā q̄nq; res debitoris peruenit ad creditorē sine voluntate ipsius: & tunc creditor nō potest eā retinere pro de- 4 bito. & ita intelligitur hic. † Quādoq; peruenit ad creditorē de voluntate ipsius debitoris: & tunc aut hoc animo vt creditori ali quod ius cōstitueretur in ea re: & tunc creditor potest eam retinere pro debito. & ita loquitur prælle. l. si nō sortē §. si centū. de condi. inde. Aut peruenit eo animo, vt creditori non constitueretur aliquod ius in re: & tūc aut vult tē istam retinere propter expensas, quas fecit in ea: & dico q̄ potest. Ita debet intelligi l. in rebus. §. possunt. ff. cōmo. Aut vult eā retinere propter aliud debitū: & dico q̄ nō potest. Ita debet intelligi prælle. l. fi. §. cōmo secundū Iac. de Are. Vel dic vt ibi plenè not. per Cy. & valent prædicta ad q. 5 de scriptore † q̄ scriptor pro mercede sua, & pro expensis, quas fecit in scriptura sua, possit retinere quinternos: vt no. in d. l. si nō sortē. §. si centum. ff. de condi. inde. & in d. l. in rebus. §. possunt. ff. commod.

2 *℣ Tutela quæ defertur matri est legitima.*

f **Imater.** † Si mater pupilli ad secūda vota transiēs 1 non petierit eidem tutorem, & quod ex administratiōe debeat, non soluerit: bona mariti pro hoc tacitè sunt obligata. h. d. Ista lex est notabilis. quā no. Et nota 2 primò quod dixi in summario. † Secundò not. quod tutela, quæ defertur matri est legitima. De quo plenè per glo. doct. in auth. matri & auiæ. ℸ. qñ mulī tute. offi. fun. pos. Itē not. casum speciale, in quo propter debitum vxoris obligantur bona mariti. sic ecōuerso. Videbitis glo. ℸ. eo. l. satis. contra regulā generalem ℸ. ne vxor pro mari.

1 **Ancimus.** † Iura loquētia de rebus inuectis, et illatis. tacitè obligatis locatori, sunt communia in omni loco. h. d. Quid sit territoriū, habetis in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign.

Si alienares pignori data sit. Rubrica.

LEX I.

g **Procurator.** [g] † Res non potest obligari per procuratorem non habē 1 tem speciale mandatum, vel generale cum libera: nisi forte dominus eam consuetus erat obligare, vel nisi pecunia in rem domini sit versa. h. d. cum omnibus, glosis. Opp. dicitur hic, quod procurator non potest constituere ius in pignore. Contra de l. procurator cui generaliter libera. ff. de procura. Solu. Aut procurator habet speciale mandatum, aut generale, cum libera: & tunc constituit ius in re vt in contrario, secus si non habet speciale mandatum, vel generale cum libera: & ita loquitur hic. Sed contra istam solu. instatur de l. vel vniuersorum. ff. de pig. act. Solu. Ibi pater fa. erat consuetus eam pignorare: & ideo si tales res per procuratorem pignorentur, bene constituitur ius in re. Ita tollitur contrarium.

¶ Si mater. Idē voluit Spe. in ti. de tu. §. nūc dicendū ver. si trāsit. Vbi idē tenet. idē tenēt hic bal. Sa. & Raph. et ita nunc consulo. And. Barb.

¶ Procurator. An procurator generalis possit rē pignorare, vide j. eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si probaueris. Aduerte istū tex. dū requirit fraudem: quia Bar. in l. quæ dotis. soluto. matri. subaudit maxime: quod not. quia aliter non bene intelligeres istā materiam. Et quid si obligaui rem alienā, & tradidi: an possit ille, cui fuit illa res tradita, præscribere iuri hypothecæ? bal. q̄ non, in l. si quādo. C. ad Velleia.

b ¶ Confirmatur pignus. Sed si dominium rei pignoratæ superuenit debitori, confirmat pignus: plene per Bar. in l. j. ff. de pigno. & vide in ead. l.

c ¶ Res aliena. Quando res aliena obligari possit, vide Bald. not. in l. mater. in j. colum. de rei vendi. & vide not. in l. ij. de pigno. actio. & quę ibi dixi post Barto. in l. j. §. j. ff. de pigno.

2 ☞ *Quādo in hypothecaria habeat necesse creditor probare rē fuisse in bonis debitoris, tēpore obligatiōis: uel eū tūc possedisse bona fide, & probare titulū debitoris, & nu. 5.*

3 *An res aliena possit obligari efficaciter.*

4 *Et quid si dominus rei succedat eidem debitori.*

Quod autem si debitor in re obligata nō habeat nisi possessionē, an veniat in obligatione: adde quod si talis res sine vitio postea deueniat ad alium creditorē, ad quem habeā regressum: vide Cy. & Salice. hic, & quæ not. Barto. in l. rē alienā. in antepenul. col. ff. de pigno. actio. Ade melius de qō. hic tacta per Alex. Ioā. And. in addi. ad Specu. in tit. de solut. §. j. Versic. sed pone.

1 1 2 b

d ¶ Probare creditor. Quid habet probare creditor in hypothecaria, vide Cyn. Bald. & Bar. in l. de rebus. §. de donatio. ante nup.

3 c

e ¶ Extraneus possessor. Quod verū intellige notabiliter, vt in l. de rebus. §. de donatio. ante nup. &c. si quilibet posset sorvelle se tueri: q̄ nota. Sed aduerte: quia Bar. in l. rē alienam. ff. de pig. act. tenet contrarium eius quod hic dicit lex q̄ habenti titulū lucrativum à debitore, sit opus probare de dominio debitoris.

LEX II,

Si probaueris. [a] †Res aliena non potest aliį obligari, sine consensu domini: nisi de fraude domini appareat. hoc dicit. Quærit glo. quis debet probare istam machinationē, seu fraudem. Breuiter debet probare ille, qui allegat: vt in l. in exceptionibus. & l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba.

LEX III.

Vrator. † Administrator alicuius, rē domini pignorans, non cōstituit ius in re: nisi appareat, pecuniam esse versam in vtilitatē domini. hoc primò. Itē filius nō potest obligare rem patris, eo viuēte. h. d. cum l. seq. Super le. quærit glo. quid in emancipato? ij. dicit idem & bene. Ratio dubitatiōis erat: qa filius viuente patre est dominus, & post mortem patris continuatur dominium: nec deest sibi viuente patre, nisi sola administratio: vt l. in suis. ff. de libe. & posthu. ideo videbatur q̄ posset etiam viuente patre, rem patris pignorare: hoc tñ remouet hac lege.

1 ☞ *Quādo in hypothecaria habeat necesse creditor probare rē fuisse in bonis debitoris, tēpore obligationis: uel eū tūc possedisse bona fide, & probare titulū debitoris, & nu. 5.*

2 *An res aliena possit obligari efficaciter.*

3 *Et quid si dominus rei succedat eidem debitori.*

Vm res. Ista est optima lex, & tractat optimam materiam. & breuiter dicit: † Si res, quæ non fuit in bonis debitoris tēpore obligationis, incipiat postea esse in bonis debitoris. confirmatur pignus [b] vtiliter. hoc dicit. Nota q̄ si debitori rem alienā obliganti superueniat ius in re, q̄ prodest creditori quantum ad vtilitatem hypothecariam: vt hic. † Ex quo habetis inferre aliud, quod ad hoc vt directa hypothecaria competat, requiritur rem fuisse in bonis debitoris, tempore obligationis: vt l. & quæ nōdum. §. q̄ dicitur. ff. de pig. Oppo. q̄ † res aliena [c] possit obligari efficaciter. vnde opp. de l. iij. §. cum ex causa. ff. qui po. in pigno. hab. Solu. In lege contraria debitor obligans habebat ius ad rem: ideo poterat eam obligare. & ita intellegit contrarium. Item oppo. j. fi pig. da. fit. l. j. & quasi per totū. Item op. de l. grege. §. ij. ff. de pig. Sol. Ibi in lege contraria debitor obligās, habebat ius in re: & ideo poterit obligare. Sed contra prædictam solut. instatur: & videtur, quòd indistinctè etiam vbi debitor non habet ius ad rem neque in re, & tamen possit obligare rem alienam. Vnde oppo. de l. si fundus. §. aliena. ff. de pigno. Sol. Ibi res aliena fuit obligata per debitorem hoc modo cum sua esset: quo casu valet obligatio re postea sua effecta. Sed cōtra istam solu. instatur, & videtur quod etiam vbi debitor obligat rem alienam, etiam sine prædicto modo, tamen valet obligatio. vnde oppo. de l. j. in prin. ff. de pigno. Sol. Dicatis duo verba: Quandoque debitor obligat rem alienam, in qua habet ius: & tunc eam potest efficaciter obligare: vt j. fi pignus pig. da. fit. per totum. & in l. grege. §. ij. de pigno. Quandoque debitor obligat rem, ad quam petēdam sibi competit actio. & isto casu valet etiā talis obligatio: vt l. iij. §. j. qui pot. in pig. ha. Quandoque debitor obligat rem in qua non habet ius, nec actionem ad eam petendā: & tunc aut obligat eam hac conditione: cum sua fuerit, & obligatio valet, vt l. fi fundus. §. aliena. ff. de pig. Aut obligat eā simpliciter: tunc aut creditor scit eam esse alienam: & tunc creditori non datur actio ad eam rem: sed conceditur ei retentio: vt l. j. in princ. ff. de pigno. & dic vt ibi not. Aut creditor ignorabat rem esse alienam: & tunc dicas secundum dominum Iaco. But. quòd aut est effectus dominus ipse debitor, qui rem alienam pignorauit: & tunc confirmatur pignus vtiliter ipsi creditori, & datur ei vtilis hypothecaria, vt hic: nam inuenitur debitor, & dominus rei obligatæ, qui de pignore conuenit esse eadem persona. † Si verò ipse debitor non efficiatur dominus: sed dominus rei succedat eidem debitori: tunc habet locum l. rem alienam. in secundo casu ff. de pigno. actio. & dic vt ibi not. Modo per ista verba habetis intellectum huius legis, & l. rem alienam. quæ est satis difficilis. Item oppo. † dicitur hic, q̄ si debitori superueniat ius in re, quòd datur vtilis hypothecaria creditori. Opp. & videtur quod istud nō procedat: quia creditor habet necesse probare rem fuisse in bonis debitoris, tempore obligationis: vt l. quæ nondum. §. quod dicitur. ff. de pigno. In casu nostro hoc non poterit probare quia tempore obligationis res erat aliena: vt dicit tex. quare male. Quid dicemus? Dicit glos. quod debitor possidebat rem istam tempore obligationis bona fide. quod sufficit: vt l. bonorū §. in bonis. ff. de verbo. significe. & si creditor probat, hoc satis est. & ita concludit glos. hic circa medium glos. magnæ. quam nota & signa bene. Pro declaratione huius quæro, & reuoco in dubiū, quid habet necesse probare creditor [d] in hypothecaria actione. Glos. hic concludit, q̄ sufficiat creditori, si probet ipsum possedisse rem tempore obligationis bona fide, & cum iusto titulo. Istam glos. habetis in l. rem alienam. ff. de pignora. actio. Aliam glos. habetis, quæ videtur dicere quod creditor debeat probare debitorem fuisse dominum rei obligatæ, tempore obligationis. Istam gl. habetis in §. item Seruiana. Insti. de act. Simile no. gl. §. de Salui. interdi. l. j. Similiter no. in §. interdictū. Instit. de interdic. Idem videtur notasse gl. in §. illud. in auth. de trien. & semis. col. iiij. Quid dicemus? Dy. in præalleg. §. item Seruiana. reprobat istas vltimas gl. quæ dicunt debere probari dominium. & reprobat eas per l. bonorum. §. in bonis. ff. de verb. sig. do. Cy. approbat prædictas gl. & intelligit eas in casu quando creditor agit hypothecaria directa: & dicit non esse bonum consilium, q̄ agatur directa: quia habebit necesse dominium probare. Probat istum intellectum per l. qui filios j. titu. proxi. circa fin. ibi: de bonis suis, &c. quod verbum, suis, denotat dominium: vt l. solū. §. meum. ff. de rei vendi. Præterea, res dicitur esse in bonis nostris pro qua actionem habemus, vt l. rem in bonis. de acquirē. re. do. Sed si debitor non fuisset dominus, per consequens actionē non habuisset. Et ex hoc concludit ipse, q̄ in hypothecaria directo creditor debet probare dominium debitoris. Certè, si quis vellet defendere opin. Dyn. credo quod posset: per l. seruos. ff. de lega. iij. Quare potestis dicere quod aut creditor agit contra principalem debitorem hypothecaria actione, aut contra extraneum. Si contra principalem debitorem, habet locum glos. nostra quæ est hic, quod sufficiat creditori probare quod debitor possederit bona fide, cum debitor sibi nō posset referre quæstionē alicuius iuris. Aut creditor agit cōtra extraneū possessorē hypothecaria: & tūc cōcederē q̄ do. Cy. hic bene dicat, videlicet q̄ aut iste extraneus possessor [e] habet cām ab ipso debitore, & lucrativā: & tunc sit idē in ipso, q̄ in principali debitore. & habet locū etiā gl. quæ est hic. Secus si haberet onerosam: ar. l. apud. Celsum. §. authori. ff. de do. exce. Aut extraneus possessor nō habet cām ab ipso debitore, & tunc habet locū gl. quę est in d. l. rē alienā. ff. de pigno. ac. quia oportebit q̄ creditor probet debitorem tempore obligationis possedisse bona fide, & etiam oportebit probare titulū debitoris, vt ibi no. & dic quod not. per Dy. in d. §. item Seruiana. et quomodo fuerunt verba gl. in l. ante omnia. ff. de proba.

d

e

1 ☞ *In obligatione non cadunt nisi ea, quæ sunt in bonis debitoris.*

1 Væ prædium. † Obligatus rē alienā, nō præiudicat domino, & contraria pignoratitia tenetur hoc dicit. No. q̄ dixi in summario. Concordat l. si quis in pignore. §. j. ff. de pigno. actio. Modo oppo. † dicitur hic. in obligatione non cedunt nisi ea quæ sunt in bonis debitoris, contra, seruitus rusticorū prædiorum, dicit lex quod non est in bonis, nec̄ extra bona: vt l. j. ff. de vsufr. leg. & tamen cedit in obligatione, vt l. sed an viæ. ff. de pigno. Rationem specialitatis dic vt ibi.

2

Tutor

a ¶ Omnino necessaria. In generali obligatione nō veniunt panni, lecti, & supellectilia. Vide Bald. in l. certi. §. loc. & vide quod notat Bal. hic.

b ¶ Fit mentio. Vide de hoc per Cy. in l. certi. §. loc. in quinta quæstio. & expresse Pet. in l. seruum filij. §. eum qui. de lega. j. & distinguit, an habere debeat tanquā hæreditatem? & sic ius vniuersale: an generaliter bona, &c. quo casu procedit l. Caius. &c. de quo vide Cy. hic.

c ¶ Nomen quoque. Ad hanc legem vide l. Caius. de legatis secundo.

d ¶ Modo habetis. Vide Bald. in l. si cū emptor. ff. de pact. plene Bald. in l. j. C. de actio. & oblig. in nona colum. in versicu. quinto quæritur. cum versiculo sequenti.

e ¶ Cōtra. Vide Barto. in l. iij. §. quod me tus causa.

f ¶ Vnde oppo. Vide pro eo quod hic dicitur. Bart. in consilio ccxlij. incipiē. tres casus. Andreas Barba.

1 ☞ *Tutor si rem pupilli obliget, & pecuniam in vtilitatem pupilli non conuertat, non valet obligatio.*

2 *Pupillus factus maior, potest approbare contractum per tutorem factum, qui de iure non valebat.*

SI in rem, † Tutor, procurator, vel alius administrator, obligando rē dominorum, eis non præiudicant, nisi postea consensus dominorum accedat: vel nisi de scientia eorum probetur. hoc dicit. cum l. sequēti. Nota ex istis legibus quòd si tutor rem pupilli obliget & pecuniam in vtilitatem pupilli non conuertat, quòd obligatio non valet, vt hic. Item nota † quòd pupillus factus maior, potest approbare cōtractum per tutorem factum, qui de iure non valebat: vt hic.

Quæres pignori obligari possint, vel non: & qualiter pignus contrahatur. Rubr.

Rubrica nostra potest continuari hoc ordine. Dictum est suprà, de pignor. sed quia quædam res reperiuntur, quæ obligari, seu pignorari non possunt: ideo subnecitur hæc rubrica: quæ res pigno. obliga. possunt, vel non: & qualiter.

1 ☞ *Generale quo ad genus, non tantum operatur, quantum speciale quo ad speciem in his, quæ quis specialiter non esset concessurus, vel obligaturus.*

2 *Suscipiens in se omne periculum, videtur suscipere periculum contingens ex dolo, vel culpa, non casum fortuitum.*

3 *In generali obligatione non veniunt supellectilia necessaria.*

1 ALumnos. † In generali obligatione non veniunt ea, quæ quis non esset specialiter obligaturus. hoc dicit. Nota quod dixi in summario. Modo oppo. & videtur † quòd tantum debeat operari generale quo ad genus, quantum speciale quo ad speciem. Vnde oppo. de l. si duo. de administratione tuto. & l. si chorus. ff. de lega. iij. & l. omnes. de præscriptio. triginta ann. hic autem dicitur cōtra: quare malè. Sol. secundum Dynum. & dic, quòd dicta regula non procedit in his, quæ quis specialiter non esset concessurus, vel obligaturus: quia in casu isto non operatur tantum speciale quo ad speciem, quantum generale quo ad genus, nec econuerso: vt l. obligatione. in principio. ff. de pigno. Et dic vt not. per Dyn. in capi. generali. extra, de regulis iuris. libro sexto. Ista lex inducitur per glos. in argu. ad quæst. de casibus fortuitis †, quòd si aliquis suscipiat in se omne periculum, quòd ipse videtur in se suscipere periculum contingens ex dolo, vel culpa præcedente: non autem videtur in se suscipere periculum casus fortuiti. argu. huius legis, & in dicta l. obligatione. ff. de pignoribus, & not. per glos. & docto. in l. si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautio. De quo dic vt not. per glos. & docto. ibidem.

2

3

4 Item inducitur in ar. ad quæst. † quòd licet aliquis obliget omnia bona sua, non videtur obligare supellectilia omnino necessaria [a], & ea, quæ nullo modo esset specialiter obligaturus: vt puta panni, lecti, & alia supellectilia, sine quibus vsuere non possumus: imò si creditor ad ista ageret, malè ageret, secundum Iacobum Butr. quia non posset: & ex hoc fiunt statuta, quòd talia possunt pignorari.

a

2 ☞ *Sis episcopus debet habere bona omnium clericorum decedentium in certis parochijs: & reperiatur quòd clericus habeat instrumentum, in quo est obligatus Titius, tamen extra ciuitatem: non pertinebit ad episcopum illud instrumentum.*

LEX II.

1 VSum constet. † Obligato instrumēto: videtur obligata ea, de quibus in instrumento fit mentio [b]. hoc dicit. Nota quod dixi in summario. Ista lex inducitur in arg. ad quæst. † Consuetudo est in ciuitate, quòd episcopus debeat habere bona omniū clericorū in ciuitate decedētiū, in certis parochijs episcopo deputatis: modò quidā clericus instrm habebat, in quo Titius erat eidē obligatus & tamen Titius erat obligatus alibi extra ciuitatem: nunquid illud nomen Titij erit episcopi. Inducitur hic lex quòd sic: cùm reperiatur instrumentum esse in ciuitate. Tu verò secūdum Pet. tene contrarium, per l. Caius. ff. de leg. ij. vbi est casus.

b

2

1 ☞ *Cum vniuersitate, res religiosa cadit in obligatione.*

LEX III.

SImonumento. Res religiosa non cadit in obligatione. h. d. Nota quod dixi in summario. Iuxta hoc oppo. de l. monumentorū. §. de relig. & sump. fune. Sol. Aut tu quæris, nunquid istud monumentum, aut ipsa res religiosa, possit obligari: & dicas quod non, vt hic. Aut tu quæris, nunquid possit obligari ius auferen di mortuum in sepulchro: & istud bene potest obligari: vt lege contraria. Sed contra istam solut. instatur de l. in modicis. ff. de contrahen. emp. Sol. † Cū vniuersitate res religiosa cadit in obligatione: Secus in venditione: vt in contrario: Sed specialiter, & per se, non potest obligari, vt hic. Et facit ad prædicta l. j. ff. de fun. do. cum similibus.

2 ☞ *Debitor debitoris mei potest conuenire à me, dummodo primò nō soluisset debitori meo, ante certiorationem sibi à me factam. & nu. 4.*

3 *Nomina debitorum veniunt in obligatione tam generali quàm speciali: & an in tacita obligatione.*

4 *Actio directa, quæ competit debitori creditoris, contra debitorem suum est vtilis penes ipsum creditorem creditoris. & nu. 6.*

5 *Debitor debitoris mei si teneatur ad speciem, & ego eam exigam, debeo tenere loco pignoris: sed si debet quantitatem, eam compensabo.*

7 *Debitor debitoris mei si sciat nomen suum multis esse obligatum, licet ipsum non certioratum: non tamen licite potest creditori suo soluere.*

8 *Quando ago contra nomen debitoris mei debitoris, non est necessaria excussio debitoris mei.*

9 *Qualiter formabitur libellus contra nomen debitoris mei debitoris.*

10 *Creditor si agit contra nomen debitoris, & creditor creditoris, etiam agit contra illud nomen: præfertur creditor creditoris.*

c

1 NOmen quoque. [c] Ista est bona lex. † Nomen debitoris ante denunciationem factā sibi à creditore sui creditoris, potest soluere suo creditori: post denunciationem autem factam non potest soluere: sed exigi potest vtili actione. hoc dicit. † Nota debitor debitoris mei potest conuenire à me: dummodo primò non soluisset debitori meo, vt hic: & hoc est verum ante certiorationem sibi à me factam. Si autem certioratus esset, creditori suo soluere nō potest: vt hic habetis not. † Secundo nota quod nomina debitorum, veniunt in obligatione tam generali quam speciali. An autem veniant in tacita obligatione, vide quod not. §. de hæred. act. l. hæredem. Tertio habetis notare † quod actio directa, quæ competit debitori creditoris contra debitorem suum, est vtilis penes ipsum creditorem creditoris: vt hic. Modò habetis [d] nota contra legem nostram opponere: dicitur hic, quod debitor debitoris mei ante certiorationē à me sibi factā pōt debitori meo soluere. Contra [e] imò videtur quod possit soluere, quātumcūq; sibi non denunciauerim. Vnde oppo. [f] de l. iij. j. de noua. Solu. hæc lex supplerur per illam: quia siue per creditorem creditoris sit facta denunciatio, siue lis sit cōtestata, siue pars debiti soluta, debitor non potest soluere suo creditori. & ita intelligitur contrarium. Item oppon. † & videtur quod creditor creditoris non possit istud nomen exigere: sed debet ipsum tenere loco pignoris. Vnde oppo. de l. grege. §. cum pignori. ff. de pign. & l. si conuenerit. ff. de pign. act. Solu. Aut istud nomen debet speciem, aut quantitatem. Primo casu creditor tenebit pignora: secundo casu compensabit cum debitore suo. Vlterius oppo. liberatio est species alienationis: vt Institu. qui. alie. licet vel non. §. nunc admonendi. Sed alienando debitor non potest præiudicare creditori: vt l. debitores. §. de pign. ergo nec liberando: hic autem dicitur contrarium: quare malè. Solu. Differentia est inter pignora corporalia, & incorporalia. vt nomina debitorum: quia in primo casu per debitorem alienantem non præiudicatur creditori, cum res corporales appareant: secus in incorporalibus, quæ nō apparent. † Modò pro declaratione legis nostræ quæro quæ sunt istæ vtiles actiones. Glos. nostra hic, & in l. grege. §. cum pignori. ff. de pign. dicit quod est vtilis hypothecaria. Ista opi. est falsa: quia hypothecaria possessionem auocat: vt l. si cum vē ditor. in princip. ff. de euict. & in omnibus non est possessio, quia sunt incorporalia: sequitur quod in hypothecaria non habet lo-

d

e

f

2

3

4

5

6

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quærit glo. in casu l. Titiæ. & de noua. an sufficiat sola scientia debitoris? Adde plene Barto. in l. facta. §. si hæres. ff. ad Trebel. & Bal. in d. l. iij. de nouat.

b ¶ Nomen debitoris. Vide Insti. de actio. in §. item Seruiana. habes nomẽ debitoris obligatum an debeat facere excussio nem? et vide. Bal. in l. hæredẽ. §. de hær. act. & ibi dicit, q̃ requirat excussio, nisi directæ actiones essent cessæ. & idẽ voluit in l. ij. in ij. collũ. quãdo fis. vel pri. & Bal. hic contra opi. Bar. & hic p Iacob. de Bel. per Bar. in l. si cõuenerit. ff. de pigno. act. Adde Spec. de. pcu. §. sequitur. vers. quid si mihi. & in tit. de obli. & sol. §. nunc aliqua. versi. sed qd ecce. Roma. consi. ccccxvj.

c ¶ Quis p̃ferur. An habẽs vtilẽ p̃ferur habenti directã? & vide Bar. in l. iij. §. de donat.

d ¶ Qui filios. Vide quid not. in c. rescripto. de iureiur.

e ¶ Si qs. Vide q̃ per hãc legẽ pulchre cõcludit Bar. in l. si stipulatus fuero illud. de verb. obli.

f ¶ Dispositio gñalis. Sed an tacita hypotheca cõprehendat futura, vide in l. iij. & ibi per Bald. §. de priui. fis. & gl. hic in fi. Et qñ dispõ trahatur ad præsentia & futura, vide nõ. Bal. post Barto. in l. fi. in pen. collũ. §. de pact. Quid si cedo bonis: an intelligatur de futuris? Bal. q̃ non, in l. pe. §. qui bo. cede. post. Quid si cedo actionem, vide in l. c hæredem. ff. mand. Et de materia vide in l. damni. §. is qui. ff. de damno infecto.

g ¶ Sĩgularia. Et sic no. drã eẽ iter gñale, & vide: adde not. ĩ c. ex Iris. de iur. pa. Bal. in l. a iudice. §. de iudic. & melius in l. scire debemus. ĩ prin. post gl. et Bar. & doct. ff. de verb. oblig.

h ¶ Quãdoq; a principio. Facit ad notab. q. Dyn. & Bar. in l. si mihi & tibi. §. fin. de leg. j. & hic adde Bar. in l. j. in prin. ff. de pig.

i ¶ Item quæro. Et ex his potest inferri si mulier det oĩa bona sua in dotem, q̃ non veniant bona quæsita: sed stat in dubio, si statutũ dicit, prout est Bononiæ, q̃ omnino confectis dotalibus instrumentis ipso iure

cum. Quare teneas aliam opin. gloss. vide licet quod istæ vtiles actiões sunt, quę erãt directę penes debitorem, qui obligauit nomẽ. Item quæro, dicitur hic: certior à te factus, &c. †Quærit gloss. [a] hic: quid si iste sciebat nomen suum obligatum esse mihi, tñ ego ipsum nõ certiorauí: nunquid licitè posśit soluere creditori suo? Glo. nostra hic tenet q̃ sic: qa oportet quod denũciatio sibi oĩno fiat à creditore creditoris. alle. gl. l. debitores. §. de pig. Certè domini, ista lex. nihil ad rhombum: quia loquitur de voluntate, seu vrbanitate, vt vidistis ibidem: quare dicatis, et melius, quod denunciatio nõ sit necessaria sciẽti. ar. l. j. in fi. ff. de act. emp. & ibi no. & melius in l. fi. ff. de transac. & solet notari in l. emptor. j. de euict. Item quæro. ecce † debitor meus obligauit mihi nomen debitoris[b]. ago contra istud nomen: opponitur mihi quod nõ fuit facta excussio: quę ritur quid iuris? Dixerunt quidam, quod etiã in nominibus requiritur excussio principalis debitoris: quia lex generaliter loquitur: vt in auth. hoc ita. §. de pig. & in corpore vnde sumitur. Et ad idem l. non prius. §. quando fisc. vel priua. & hæc opin. videtur tutior. Iac. de Are. & do. Iaco. Butrl. hic tenent, q̃ in nominibus non sit necessaria excussio: quia ius nominis dicitur residere penes ipsum principalem debitorem: quo casu quando debitor principalis habet res hypothecatas, non est necessaria excussio: vt videbitis in authen. hoc ita. & maximè dicit ipse, nõ est necessaria excussio, si agat actione vtili, quæ penes debitorem erat directa: qa excussio, secũdũ eũ, habet locũ solum in hypothecaria. Et hãc vltimã partẽ credo veram. Sed istud vltimũ, q̃ ipse dicit quod excussio solũ habeat locum in hypothecaria, credo quod nõ sit verum: quia etiam habet locũ in aliis actionibus, puta in reuocatorijs: vt l. j. & ij. & ibi not. ĩ. de his quæ in 9 fraud. credi. †Quæro, qualiter formabitur libellus contra nomen. Habetis glo. in l. hæredẽ. §. de hær. act. Item quæro: ecce debitor meus obligauit mihi nomẽ debitoris: agit ipse contra illud nomen, & etiam ego ago: quis præfertur[c]? Breuiter dicas, † quod 10 ego creditor, qui ago vtili: quia quantumcunq; habens vtilem, habeat causam ab habente directam, præfertur habẽs vtilem: vt l. j. §. qui superficiem. ff. de superfi. Præterea videtur casus in l. si conuenerit. in princip. ĩ. de pig. act.

Pem eorum. † Præmiũ quod datur athletæ, non poterit obligari. h. d. Nota quod dixi in summario.

Vi filios. [d] †Res, quæ non sunt in bonis nostris non possunt obligari. h. d. Nota quod dixi in summario. Oppo. de l. senatus. §. fina. ff. de leg. j. Solu. Casus specialis est ibi: & dic vt ibi not. per gloss. Dyn. Itẽ oppo. dicitur hic quod non potest obligari nisi illud, quod est in bonis nostris. Contra de l. sed an viæ. ff. de pig. Sol. dic vt dixi in l. quæ prædium. ĩ. titu. j. †Item oppo. quod videtur quod pignorans liberum hominẽ debeat puniri. Vnde oppo. de. §. quia vero

& huiusmodi. in auth. vt nulli iud. colũ. ix. Sol. Ista limitatur per illã: qa nõ potest obligari, vt hic: sed si obligetur, punitur: vt ibi.

3 †Quærit glo. nunquid possit quis filiũ obligare propter famem? Et tenet quod sic. Itẽ dicit in l. ij. ĩ. de pa. qui fi. distr.

2 Ex conuentione instrumenta fundi non possunt pignorari.

3 Et an ista lex habeat locum in omnibus fundis.

1 Executores. † Deputati ad agriculturam non possunt capi pignori, h. d. cum l. seq. contrafacientes puniuntur. h. d. in auth. agricultores. hic posita. Et differt prima à secunda: quia prima loquitur de pignore capto ex præcepto iudicis: secunda loquitur de pignore conuentionali. Quærit glo. in l. executores. † nunquid conuentionaliter possunt ista instrumenta fundi capi? Gloss. nostra, & bene, determinat quod non, per l. pignorum, quę sequitur. Ad idẽ in auth. nullũ credentem agricolę. §. j. Quęro, ista lex loquitur de prædijs tributarijs. Et dicit text. ex quo tributorum illatio redarderetur: quid de alijs prædijs? Videtur 3 †quòd non habeat locum ista, per rationem quam assignat text. Vos habetis dicere contra, quod lex ista habeat locũ in alijs prædijs, quia ĩnest alia ratio, videlicet ne sterilitas fructuum, &c. arg. l. j. §. de eo opere. ff. de aqua pluuia. arc. & ista ratio vrget in alijs prædijs.

2 Voluntas contrahentium debet magis inspici, quàm verba.

3 Dispositio generalis trahitur non solum ad præsentia, sed etiam ad futura.

4 Si debitor in obligatione omnium bonorum suorum in ea constituit se creditoris nomine possidere: an veniant futura.

c 1 Siquis. [c] † Appellatiõe rerum, vel bonorum in obligatione deductorum, continentur præsentia & futura. hoc dicit. ista est not. lex. No. quod dixi in summario. Secundò not. quod voluntas contrahentium debet magis inspici, quàm verba, vt hic. Tertiò nota † quod dispositio 2 generalis [f] trahitur nõ solũ ad præsentia, sed etiã ad futura: vt hic videtis. Oppon. dicitur hic quod in obligatione nõ solum veniunt præsentia, sed etiam futura. Contra, de l. si ita ff. de au. & arg. en. lega. Solu. Dicit gloss. ibi loquitur in legato, vel donatione, per quam dominium transfertur: & sic est magnum præiudiciũ: 3 & ideo illa dispositio † non trahitur ad futura. Hic loquitur in obligatione pignoris, quod non est magnum præiudicium: & iõ comprehendit futura. & ita intelligitur contrarium. Sed contra istam solutionem instatur de l. si seruitus. ff. de seruit. vrba. præd. & de l. tertia. in princip. ff. pro soc. Quare dicatis duo verba secundum Petrum quod quædam sunt vniuersalia: & in istis non solum inspicitur tempus præsens, sed etiam omne futurum incrementum cõsideratur: & de istis loquitur l. peculium. ff. de legatis ij. & l. grege. ff. de legatis primo. Quædam sunt singularia [g]: & in istis solum inspicitur tempus præsens, nisi postea fortè aliud accedat per alluuionem: vt l. item si fundi. §. primo. de vsufru. Quædam sunt generalia: & in istis quandoq; à principio [h] potest inspici quantum præiudicium sit futurum, & tunc non solum comprehenduntur præsentia, sed etiam futura: & de hoc loquitur prę alleg. l. si seruitus. de seruitu. vrba. prædio. Quã doq; à principio non potest inspici quantum præiudicium sit futurum: tunc aut loquimur in obligatione pignoris: & tunc veniunt prę sentia & futura, vt hic. aut loquimur in translatione dominij: & tunc regulariter non veniunt futura. Ita debet intelligi præalleg. l. si ita. de auro & argen. legat. nisi natura contractus aliud induceret: vt in societate. Et de hoc loquitur l. iij. in prin- 4 cipio. ff. pro socio. Item † quæro[i]: debitor obligauit omnia bona sua, & dicit sic: sub obligatione omnium bonorum suorum, quæ constituit se creditoris nomine possidere: nunquid veniũt futura[k]? Dixerunt quidam quòd sic per istam legem. Quidam dixerunt quod non: quia cum non possideantur futura tempore obligationis non potest se constituere possidere ea, quæ nõ habebat

intelligãtur omnia immobilia mulieris in dotem data: an isto casu veniant bona quæsita. do. Flo. disputat istud dubium: & incipit disputatio, mulier viduata. & concludit q̃ nec isto casu veniãt. And. Barb.

k ¶ Nunquid veniũt futura. Vide Bald. & Ange. in l. stipulatio hoc modo. ff. de ver. obli. & Bal. in l. j. §. fi. cum l. seq. ff. pro soc. in recollectis antiquis, & ibi vide tex. & glo. in verbo, interuenire. & vide Ludo. in l. ij. §. incertam. ff. de acquir. posses. & vide Ang. in consi. clxxviij. incipiẽ. in Dei nomine & suæ matris: & prædictis instrumentis, &c. & vide Bal. in l. si quis argentũ. §. sed & si quidem. C. de donat. & vide Raph. in l. qđ meo. in prin. ff. eo. & vide Imol. & Ro. in l.

stipulatio hoc modo. ff. de verb. obli. & vide Angel. in l. j. in princ. ĩ. de pign. et vide omnino Bal dũ in rubri. de contrahen. emp. in xxj. quęst. & vide Alex. in l. iij. §. incertum ff. de acquirẽda possessione.

a ¶ Sed contra. Vide Bal. in l. cũ vnus. ff. de bo. autho. iu. pos.

b ¶ Præfertur. Idem tenet in l. a diuo pio. ff. de re iudi.

c ¶ Licet. Hãc legẽ vide multipliciter limitatã per gl. in authen. vt exa. instando. Adde in quantũ Bar. format q. de debitore, qui se successiue duobus obligauit, & postea bona acquisiuit: quis præferatur. Spec. in tit. de obl. & sol. §. j. vers. fic. sed quid. & Ioan. and. ibi cum limitatione ibi posita, scilicet q̃ prior creditor præferẽ secũdo in rebus postea acquisitis, nisi secũdus sit priuilegiatus, & primus non. Ita limitat Bald. dictum Iaco. de Aret. eius cõsi. cccl xxxix. j. lib.

↠ P. PAV. P.

c ¶ Licet. Vide Lancelot. Dec. in l. creditor. la. j. ff. si certũ petatur.

d ¶ Cuius pecunia. Si res emitur ex pecunia mea, habeo priuilegium inter personales. Bar. tamen in dicta l. quod quis, non bene firmat ibi in fine, dum voluit hoc forte in priuilegio nauis emptæ esse, & non aliarum rerum: & in alio casu quo hoc sit verum limitatur ibi per gl. & Barto. si specialiter ad hoc sit mutuata. Item si mutuata est gratis: alias secus. Et adde l. qui in naue. eodem titu. & Lfina. & authen. ibi posita. ĩ. de pignori. Sed Ludo. de vrbe in l. si cum dotem. §. finali. soluto matrimonio, tenet etiam quod si datur pecunia vt res ematur, dominus pecuniæ nõ habet priuilegium, per l. procuratoris. §. plane. de tribu. & vide quæ dixi post Bart. in l. quamuis. la ij. supra. de pign. Cogita per authen. quo iure. j. eod. vbi glos. tenet quod talis mutuans vt res emantur habet tacitam hypothecam.

4 Qui potiores in pigno. habean. Rubr.

Rubrica nostra continuatur ad præcedentia hoc ordine: Dictum est suprà, de pignoribus: verùm quia quandoque ad idem pignus plures creditores concurrunt, & dubitatur quis sit potior: idcirco subnectitur hæc rubrica, qui potiores in pignor. habeantur.

2 Tantum valet consignatio, & depositio, quantum ipsa solutio.

3 Creditor secundus, soluendo priori debitum, confirmat sibi pignus.

4 Et econtra potest primus debitor offerre secundo.

5 Nec primus creditor potest ad hoc compelli.

LEX I.

1 Qui pignus. † Secundus creditor soluens priori, vel consignans, & deponens id, quod ei debetur, in locum prioris succedit, & cõfirmatur sibi pignus. hoc dicit. Nota † quòd tantum valet consignatio, & depositio, quantum ipsa solutio. Secundò nota † quòd secundus creditor potest offerre primo †: sed quid econuerso, nunquid primus potest offerre secundo. Breuiter habetis dicere quòd sic. Videtur tex. in l. Paulus. §. qui pignoris ff. quibus modis pigno. vel hypo. sol. † Sed iuxta hoc quæro, nunquid primus possit ad hoc compelli. Breuiter tex. non. j. eod. l. prior quidem creditor.

2 Qualiter intelligatur qui prior est tempore, potior est in iure.

3 Et quæ sit differentia inter pignus prætorium, & conuentionale. & nu. 1.

LEX II.

1 Si decreto. † Cùm plures creditores concurrunt circa idem pignus prætorium, & sunt diuersorum titulorũ: qui prior est tempore, potior est in iure. hoc dicit. Habetis notare quod dixi in summario. Modò opp. dicitur hic quòd in pignore prætorio, qui prior est tẽpore, potior est in iure. Contra: imò videtur quòd creditores debent cõcurrere vt l. fina. ĩ. de bo. auth. iudi. possid. l. is cui. §. si plures. & §. qui prior. ff. vt in pos. lega. Sol. Aut creditores sunt eiusdem tituli: & tunc cõcurrunt: & ita intelligatur contrariũ. Aut sunt diuersorũ titulorum: & tũc qui prior est tempore potior est in iure: ita intelligatur hic. Sed contra [a] istam solu. instatur, & videtur q̃ indistinctè qui prior est tẽpore, potior est in iure: vt l. si fundũ. & diuersis. infra eodem. Sol. Dic quòd in lege contraria loquitur de pignore conuentionali. Sed contra istam solutionem instatur de l. licet. & authentica ibi posita infra eodem. Pro quorum solutione dicas ad præsens duo verba. Nam quandoque plures creditores prætendunt ius in pignore cõuentionali: & hic

2 est notare regulã, & instantiã à regula. † Regula est, q̃ qui prior ẽ tẽpore, potior est iure'. Fallit l. licet. & in auth. ibi posita j. eo. & in casibus ibi no. in l. diuersis. j. e. Q̃ñq; plures creditores prętendũt ius in pignore p̃torio: & tũc aut sũt eiusdẽ tituli: & tũc cõcurrũt: vt l. si. ĩ. de bo. auto. iud. possi. l. is cui. §. si plures. & §. qui prior. ff. vt in pos. lega. Si verò sunt diuersorũ tit. tũc qui prior est tẽpore, potior est in iure: vt hic. Quãdoq; quidã creditores prætendunt in pignore cõuentionali: quidam in prætorio: & tunc habet locũ l. si postquam. ĩ. vt in pos. lega. Et de materia huius legis dic vt plenè no. per Dy. in c. qui prior. extra, de regu. iu. lib. vj. Quæ-3 rit glo. nostra † quæ sit differentia inter pignus prætorium, & iudiciale: dic vt no. hic per gl. quã signa: & in rub. de præt. pig. vide per me aliã differentiã in l. à diuo Pio. §. si sup rebus. ff. de re iud.

2 Reipublica appellatio, etiam refertur ad aliam ciuitatem, quàm ad Romanam.

LEX III.

1 Vm rempublicam. † Habens ius pigno-b ris in re præfert [b] agẽti personali actione. h. d. Nota quod dixi in summario.

2 † Secũdò no. q̃ appellatio Reipublicæ etiam refertur ad aliam ciuitatem, quàm ad Romanam, vt hic. Sed contra istud vltimum oppo. de l. eum qui vectigal. de verb. signi. Sol. secundum gl. dic q̃ Respublica propriè sumendo, intelligitur de Republica Romanorum. Impropriè autem quandoq; sumitur pro qualibet alia ciuitate: vt hic. Vel dic q̃ hoc contingit ratione adiuncti: quia ad verbum Reipublicæ adiungitur hic Heliopolitanorum: secus si indistinctè proferatur: vt d. l. eum qui vectigal. & ibi plene no. per Dyn.

1 Si fundum. Qui prior est tempore, potior est in iure. hoc dicit cum l. diuersis. j. eod. Contra l. diuersis. oppo. de l. licet. & authẽ. item possessor. aliàs, si prior. j. eo. Sol. Casus est specialis in lege cõtraria. Itẽ opp. de l. interdũ. ff. eo. ti. Sol. Ibi etiam est casus specialis. Item oppo. de l. scripturas. j. eo. Sol. secundum gl. & ibi est casus specialis. Vnde habetis notare regulam, & instantiam à regula. Regula. est: hoc fallit in casibus legis contrariæ. & ideo signa gl. hic positam, quæ enumerat casus.

2 Rior. † Prior creditor non habet necesse offerre secũdò: sed secundus offerens primo cõfirmat sibi pignus. hoc dicit.

1 Si generaliter. † Habens causam à primo creditore: non potest inquietare. h. d. ista lex.

2 An ille, ex cuius pecunia res emitur, habeat priuilegium inter personales actiones.

3 Si debitor primo obligauit mihi omnia bona sua deinde eadẽ obligauit Sempronio: & post acquisiuit bona: quis præferatur.

c 1 Licet. Ista est optima lex, & in summa hoc dicit. † Licet regulariter qui prior est tempore, potior est in iure: tamen si ex pecunia creditoris secundi sit res empta, & eidem specialiter obligata: secũdus est potior. Nota. quod dixi in summario. Opp. dicit hic q̃ res cõparata ex pecunia creditoris, est ei obligata. Contra de l. quãuis. ĩ. in quib. cau. pig. tac. cõtrah. Sol. Aut ex pacto res empta obligatur: & tũc habet locũ lex nostra. Aut nõ sit aliquod pactũ: & tunc habet locũ lex cõtraria. Sed cõtra istã sol. instatur, & opp. de l. interdum. ff. eo. tit. Sol. Ibi est casus specialis: vt ibi no. & no. in l. diuersis. j. eo.

2 Quæro pro declaratione legis nostræ † nũquid ille, ex cuius pe-d cunia [d] res emitur habeat priuilegiũ inter actiones p̃sonales. Quidam dixerũt quòd nõ, p̃ l. procuratoris. §. planè. ff. de tribu. Ioã. hic fuit cõtra opi. tamẽ nihil allegat, dicens q̃ debet habere priuilegium inter p̃sonales actiões. Hãc opi. tenet Iac. But. p̃ l. qđ quis. ff. de priuile. credi. Quæro: ecce mutuaui Sempronio centũ & obligauit mihi oĩa bona sua. Itẽ Titius mutuauit eidẽ cẽtum & etiã obligauit omnia bona sua: postea Sẽpronius debitor acquisiuit plura bona: quæro in istis bonis postea acquisitis quis sit potior. Primò videẽ q̃ potior sit ille, qui prior est tẽpore: vt l. si fundum. ĩ. eo. & l. diuersis. j. eo. In contrarium videtur l. si is qui. ff. de iure fis. Quid dicemus? Glo. in l. idemque. §. fi. ff. eod. dicit, q̃ isti creditores debent concurrere: & est speciale in fisco q̃ præferatur: vt d. l. si is qui. Iac. de Aret. per l. istam tenet contrarium: & dicit, q̃ casus est hic: & verum dicit viso meo: quia vos videtis q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Item possessor. De huius intellectu vi- Bartu. in l. si. aliena. in princip. fol. marr. Facit bonus text. in c. vasallus. si de feud. fuer. contro. quod not. & vide ad not. quæstio. per Cyn. Ray. et Imo. in l. Tiæ si nō nupserit. de cōdictio. & demōst.

b ¶ Regula. In casu huius legis not. habet locū clausula, dolo facis petere quod intus habes. Adde Bart. in l. si. ff. de rei vendi.

c ¶ Alia instāria. No. gl. q. si sum cōfessus in vno iudicio vnū, possum contrarium dicere in alio iudicio ad aliū effectū. Ita al legat istam Ange. in corpore in l. si. §. hoc edicto. in fi. ff. de vi bo. rapt. vide tamen quæ notat Bal. in au thē. nouo iure. §. de pœna iu. & quæ no. in l. diuus. de custo. reo. cum materia. Et pro eo qđ dixi, est a pertum dictum Inocē. vbi fortius dicit, in cap. mulieres. de iureiu. Quod dictum refert Bald. in authē. contra in vlt. colum. de nō nume. pec. in c. si creditoribus. in princip. §. de ser. pig. dat. manu. prædictis adde tex. gloss. & Bald. in l. pen. de inge. manu. Et pro ista glo. allegatur tex. in l. Aurelius. §. fi. de libe. & lega. & vide Bal. in l. is apud quem. in vlt. col. & quod ibi dixi. & Barto. in d. §. sed nec impuberis. & vide Alexan. in l. magistratibus. in iij. col. ff. de iurisdict. om. iudic.

d ¶ Translatio possessionis. Adde in simili Bartol. in l. j. in fina. §. de plus petitio.

e ¶ Per glo. Et quantum gl. mentionem facit de spon. vide glo. & Bart. in d. l. j. de priuileg. credi. & b qū no. gl. & Bar. in d. l. priuilegia. ff. de priuileg. credi.

f ¶ Secūdo no. Adde Bart. in l. si constante. in vij. q. principalis quæstiōis. vbi fortius dicit post Cyn. 5 hic: licet illud cōmuniter reprobetur, nō tamē videtur hic reprobari. Et vide c Bal. in l. vbi adhuc. f. iij. co. 5. de iure dot. & Angel. & Imol. in l. j. in vij. colū. ff. fol. mar. & vide glo. si constāte. & quod ibi dixi. Adde quod Bal. consil. cclxxij. j. lib. sequitur hic Iac. de Aret.

g ¶ Scripturas. Vide p hæc domi. Ludo. hic trāctatur de bonis postea acquisitis: & dicit q secūdus creditor est potior: si res fuit empta ex pecunia sua, & eidem specialiter obligata: quasi velit dicere, q si specialiter non fuisset obligata ista res postea acquisita, q nō esset potior secūdus, imō primus esset potior: & sic nō cōcurrunt: vt dicit glos. imō qui prior est tēpore, potior est in iure. Facit optimè l. fi. in prin. ff. eo. pro opi. Iac. cōtra gl. intelligendo tex. vt iacet. Præterea cōuentio est illa, quę acquirit ius in pignore, nō acquisitio ipsius rei: vt l. j. ff. de pig. ac. Vnde debet inspici cōuentio, tanq̄ principalior: nec debet inspici acquisitio rei: & sic concluditur secundū eū, qui prior esset ēt in postea queſitis debeat preferri secū do: et credo q sit ipsa veritas. Tex. est hic, &c.

☞ *Allegans contraria non debet audiri.*
2 *Mendax punitur in translatione possessionis.*
3 4 *Prior creditor negans rem eius esse, a quo causam habuit, & volens incōtinenti probare de proprietate eius, non debet audiri ante translationem possessionis in alium factam. & nume. 1.*
Sed in alia instantia translatione possessionis facta in aliū creditorem, potest dicere se esse potiorem.
6 *Et translatio possessionis fit per officium iudicis in secundum creditorem.*

a ¶ Tem possessor. [a] Ista authē. ponit aliū casum specialem, in quo prior tēpore nō est potior iure. Breuiter dicit. † Possessor. prior creditor negans rem esse eius a quo causam habet, & postea allegans rem esse potiorem tempore, cōtra secundū creditorem nō audiatur: imō possessio ne priuatur. h. d. No. q dixi in summario.

2 Secūdo nota † q allegans cōtraria, non debet audiri: vt hic, & l. j. §. de fur. cū si. Tertiò nota † q mēdax punitur in trāslatione possessionis, vt hic in tex. Ad idem l. fi. ff. de rei ven. Modò pro declaratione nostrę authē.

3 † quęrit glo. vtrū iste primus creditor volens incōtinēti probare de proprietate eius, nunquid debet audiri? Primo videtur q sic, quia dolo videtur facere secundus creditor, petendo rem quā haberet necesse restituere priori creditori: vt l. dolo. ff. de do. excep. In contrarium determinat glo. nostra, & bene secundū nostros doct. quia in isto possessorio non habet locum regula, dolo facis. Ratio est: quia hic nulla esset pœna mendacij, si non transferretur possessio in secundum creditorem. Nam tunc non habet locum regula [b], dolo facis: licet in aliis possessorijs adipiscendæ possessionis habet locum: vt plenè solet notari, per Dy. in c. qui ad agendum. extra, de reg. iur. li. vj. & per dñm meū plenius in l. incerti. §. de interdict. & l. naturaliter. §. nihil commune. de acquiren. pos.

† Quærit gl. ecce creditor primus negauit rē fuisse debitoris, a quo causam habet: postea vult dicere se esse potiorem in alia instātia [c] iudicij, facta trāslatione possessionis, in secundum creditorē: nūquid potest? Videtur q nō, quia est sibi cōtrarius & per cō sequēs repellēdus: vt d. l. j. j. de fur. In contrium determinat gl. nostra hic, quam signa, dicens, q in alia instantia hoc potest facere primus creditor. ar. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. test. vbi contrarietas circa diuersa toleratur. Et vide gl. fi. ibi: sed nunquid, &c. quam no. Et sic concludit Ro. in consi. ccxci. x. Andreas Barb.

h ¶ Et scripturā fatea tur. Et dū hic tex. requirit subscriptionē virorū, qd si essent fœminæ? videtur dicendum q sit idē, p id qđ no. Bal. in c. licet vniuersas. de test. dū dicit illū tex. qui loquit in testibus Video extēdi ad fœminas: secus i statutis, quod pēdet ex hoc, an masculinum concipiet fœminum: de hoc in l. j. ff. de verb. signi. no. tex. hic qđ scriptura facta a tabellione, si nō continet solēnia, vel tabellio non est negatus i forma tabellionis, dicit scriptura priuata. Ita no. Bal. in l. fi. §. fi cer. per. p istū tex. et idē Bal. in rub. §. de fide instru. in fi. quarę col. Et ibi etiam an in dubio præsumatur rogatus vt a tabellio. & hoc i vers. itē debetis scire scripturā, ex qua fit cōparatio, debere habere subscriptionē triū testiū: sed scriptura, ad quā probā dā fit comparatio, nō requirit subscriptionē testiū, sed oportet testes i ea descriptos, superuiuere, & deponere qđ fuerint præsentes. Et ad hoc vltimum adde Bal. in authen. sed nouo. in vij. col. si cer. peta. & quod ibi dixi. & Bart. in ea l. in fin. vbi allegat glo. in §. si quis igitur in authē. de fi de instru. Sed vide authē. hic ponitam, & ibi Bal. qui forte videtur tenere contrarium. Sed dicit quod potest per alios non scriptos, licet subscripti sint mortui, & loquitur in scriptura. & vide in lege comparationes. quod Bar. in authenti. ac si cōtractus. in princip. eodem titu. & Bal. in dicta lege comparationes. in iij. colūna probatur in authentica hic posita. Et quid si in casu huius legis scriptura non habet subscriptionem a testibus approbatam: an habeat locū hæc lex. & de intellectu eius. vide Paul. de Castr. in consili. cccxc. Ad materiam huius legis, vide Bal. consi. cxxiiij. et plene consi. clxv iij. per Ro. consi. cciij. & cccl xxiij. An autem si sit statutum, quod publicum instrumētū præualeat chirographo subscripto trino teste, vide Bal. cō. lv. j. li.

1 ☞ *Scriptura, ex qua fit comparatio, debet habere subscriptionem trium testium.*
3 *Subscriptio trium testium, non est necessaria in scriptura, ad quam probandum fit comparatio, sed præsentia eorum sit, quando debitor scripsit.*
4 *Soli comparationi omnino non creditur, & testibus de scriptura deponentibus omnino non creditur.*
5 *Scriptura cōtinens subscriptionem partium, & a debitore confessata, probat contra ipsum debitorem: nō contra alias personas, nisi habeat subscriptionem trium testium.*
6 *An priuata scriptura probet.*

g 1 ¶ Cripturas [g] † Breuiter dicit secūdum Iacob. Butri. Si debitor debitum neget, & scripturā fateatur, [h] præiudicat sibi, & scriptura probat contra eum: non autem præiudicat alijs, vt puta creditoribus hypothecam prætendentibus: nisi forte haberet subscriptionem trium testium. hoc dicit. Et ad euidentiam nota quo'd quandoq; debitor confitetur scripturam, & debitum: & iste casus non est dubius. Quandoq; debitor fatetur debitum, sed non scripturam, & de hoc non est curandum, nisi in casu forte, in quo scriptura esset de solennitate: vt l. contrahitur. ff. de pignoribus. Quandoque debitor fatetur scripturam, sed non debitum: & tunc habet locum lex nostra.

Quandoque debitor negat tam scripturam quam debitum: & isto casu habet locum authen. si quis vt caute. hic posita. Item debetis scire ad euidentiam, q est quædam scriptura, † ex qua fit comparatio: & ista

a ¶ Creditur. Testibus omnino de scriptura deponēntibus non creditur. Adde Bar. in auth. ac si cō tractus. ī de fide instru. Bald. in auth. si vero. §. si cer. pet.

b ¶ Nō creditur. Adde Bal. in auth. & si contractus. de fid. in strū. & ibi tex.

c ¶ Se cognoscere. Ad euidētiam testes qui se subscribunt in his scripturis, deponūt se recognoscere subscriptionē, vel fuisse præsentes, quando debitor se subscripsit: alias si super scripto, testes soli sufficerent. & adde Barto. in authen. & si contractus. de fide instr. & idem dicit gl. hic posita, & quod not. Bal. in authē. sed nouo iure. ī ij. & iij. col. si cer. pet. quod dixi post Bart. in l. nuda.

d ¶ Quare dicas. Distinctio, an & quia scriptura priuata p bet, si est sine causa vel cū causa: & q requiratur causa, tenet gl. & Bal. in d. l. nostra. & Bart. in l. nuda ratio. Bal. hic per istum text. in versic. causis.

e ¶ Priuata scriptura. Cōtrariū tenet Abbas in c. ij. de fid. instru. licet do. Anto. concordet cū Bart.

f ¶ Non haber. Contrariū tenet Bart. in l. nuda ratio. dixi ibi latius per Bar. in au thē. at si contractus.

g ¶ Inducit. Cōtrariū tenet Bart. in d. l. admonendi. vbi dicit q talis scriptura nō facit semiplenā probationem.

h ¶ Si quis vult. Pro cuius intellectu vide Bar. in l. cū. p batis. ff. de re iudi. in fi.

i ¶ A siduis. De materia huius legis vide Angel. de Are. in §. fuerat. Inst. de act. An ista lex habeat locū vt mulier præferatur in hypothecaria in augmēto dotis, vide Paul. de Castro, in cōsil. cccxcij.

d Pro faluando Bart. in hac l. fin. qui por. in pigno. & in quo videatur muolui vitio cōtrarietatis, vide concordiam ad l. ij. §. fina. ff. de priuil. credit.

k ¶ Pro quęstiōe, Vide Bart. in l. maritū. in fin. ff. solu. mat. & Bar. j. ea. in fi.

l ¶ Subuenitur in dotibus. Ratione priuilegij dotis, per Bal. in rubric. de priuileg. dot.

m ¶ Quæro a quo tempore. De hoc latissime per domi. Ioan. in cap. ex literis. de pigno. & ista debet habere subscriptionem trium testium. † Et est alia scriptura, ad quā probandum sit comparatio: & in ista non est omnino de necessitate subscriptio trium testium: sed sufficit, q testes superuiuāt, & deponant se fuisse præsentes, quando debitor scripsit scripturam illam. Item debetis scire ad euidentiā, q testibus de scriptura deponentibus non omnino creditur: [a] quia faciliter possunt errare. † Item cōparationi soli, omnino non creditur: [b] quia quandoque mutatio calami, atramēti, &c. inducunt diuersitatem scripturæ: vt in authen. de instru. cau. & fid. §. j. col. vj. Et de his habetis bonam glo. in §. si quis igitur. de instru. cau. & fid. vnde sumitur hæc authen. & vide glo. ibi quæ incipit, si ago depositi. Item debetis scire ad euidentiam, q testes, qui se subscribunt in istis scripturis, non deponūt de veritate rei: vtrum fuerit verū quod in scriptura deducitur est, an non: quia sufficerent duo testes in hoc casu. vt l. vbi numerus. ff. de testi. no. in d. §. si quis igitur. sed deponunt se cognoscere [c] subscriptiones suas, vel fuisse præsentes quādo debitor scripsit: vt not. in d. §. si qs.

Nota primò quod dixi in summario. Secundo nota magis distincte, † quod si debitor propria manu subscribat, licet testes non sint subscripti: tamen si talis scriptura habet subscriptionem partium, & a debitore sit confessata, contra ipsum debitorem probat: non tamen probat cōtra alias personas, nisi habeat subscriptionem trium testium: vt hic habetis in fi. Et ratio huius vltimi posset esse: qa si talis scriptura probaret contra extraneos, de facili debitor posset præponere posteriorem creditorem priori: quod esset absurdū. Opp. modò dicitur hic q ista talis scriptura habet suum robur: cōtra de l. instrumenta. §. de proba. Quid dicemus? Dixerunt quidam, inter quos fuit Plac. q ista lex nō poterat intelligi, & erat fatua: quia contra omnia iura de Mun. lo. Ista solu. est falsa: quia cū Imperator habeat omnia iura in pectore suo, non est verisimile quod ista tuat contra ius: quare alij, vt Io. intellexerunt istā legē: qn creditores plures vigore talis scripturæ priuatæ petunt se mitti in possessionē bonorum debitoris: quo casu audiūtur contra ipsum debitorē: sed cōtra alios bona debitoris possidentes non audiuntur. Ita intellexit Io. Iste intellectus nullo modo applaudit literę: quare dicas [d] secundū gl. q ista talis scriptura à debitore cōfecta habens subscriptionē partium, vel alterius earū, vt puta, debitoris, & sic cōfessata à debitore, vel aliter probata, vt per testes, q sit scriptura debitoris: certe talis scriptura probat cōtra ipsum debitorē: quia nō potest venire cōtra confessionem suā. Et ita debet intelligi hęc lex. & sic soluitur contrariū de l. instrumēta. §. de, pba. Sed cōtra solu. instatur de prædallegato §. si quis igit. in fi. in auth. de instru. cau. & fid. col. vj. Pro cuius solutione breuiter sic dicas: & fuerūt ista verba Iac. de Bel. in prędalle. l. instrumēto. & idē quodāmodo videbatur sentire do. meus in l. admonendi. ff. de iureiurā. † Vnde cū quæritur, nunquid priuata scriptura probet. Respō. Aut priuata scriptura est sine causa, aut cū causa. si est sine causa, nō habet locū: vt l. cū de indebito. §. fi. ff. de proba. & quod ibi not. per gl. in l. generaliter. §. de non nu. pec. & dic vt ibi per Cy. secundū Iac. de Aret. & in l. ij. §. circa. ff. de doli excep. Si verò priuata scriptura [e] est cum causa: tunc dicas q aut est cōfessata per debitorē, aut per testes probata q debitor scripsit: & tunc talis scriptura probat. Ita debet intelligi hæc lex, vt not. hic, & in d. §. si quis igitur. de instr. cau. & ibi est bona gl. quę incipit, si ago depositi. & dic vt ibi. Si verò talis scriptura est negata: tūc aut habet subscriptionē trium testiū, qui superuiuant, & deponant super subscriptionibus suis, vel deponant q debitor dictā scripturam scriplit, & fuerunt præsentes: & tūc talis scriptura probat, coadiuuante cōparatione tamē: vt not. in d. §. si quis igitur.

f Si verò non habet [f] subscriptionē trium testiū: habet tamen subscriptionē partium secundū formā huius legis: tunc si confitetur, probat. Ita debet intelligi lex nostra. Si verò nō habet subscriptionē trium testiū, neque partiū: tunc semiplenā probationem inducit [g]. Ita debet intelligi gl. quæ est in l. admonēdi. ff. de iureiur. & glo. quam habetis in l. in bonæfidei. §. de iureiur.

h § Iquis vult. [h] Istam authen. recitaui tibi suprà, in l. scripturas.

2 ☞ *An priuilegium huius legis debeat dari filijs eiusdem matrimonij, an etiam alterius? & nume. 12.*
3 *Mulier pro dote habet tacitā hypothecā & priuilegiatā, vt præferatur alijs. & nu. 1.*
4 *Non debemus vnum altare discooperire, & aliud cooperire.*
5 *Mulier habet tacitam hypothecam a tempore dotis data. vel promissę.*
6 *An mulier præferatur omnibus creditoribus & omnibus hypothecis.*
7 *Et habet istud priuilegium in bonis soceri. si ipse recepit dotem, vel in instrumento cōfessus est eam recepisse. & nu 11.*
8 *An habeat locum tacita hypotheca in rebus quæstis per haredem.*
9 *Bona hæredis non veniunt in generali obligatione defuncti.*
10 *Priuilegium huius legis habet etiam locum in matrimonio putatiuo: & competit etiam sponsę.*

i 1 ¶ Siduis. [i] † Mulier habet priuilegium, tam in personali actione, q̄ in reali, vt præponatur creditoribus prioribus tempore, tacitam hypothecā habentibus: & hoc est verum, nisi alias dos prędedat. Item hoc est verum in dote, non in donatione propter nuptias. h. d. Et diuiditur in quinq̄ partes principales: nam in prima parte ponit quasdā rationes tam cōpulsiuas q̄ finales, quæ dederunt occasionem legis condendæ. In secūda parte ponit statutū suum, & quasdā rationes annectit. In tertia parte ponit quādā exceptionem a suo statuto. In quarta ponit aliud dictū & eius decisionem, limitādo prædicta. In quinta, & vltima, ponit quādam limitationē temporis. Secunda ibi: ad hæc omnia. Tertia ibi: exceptis. Quarta ibi: hæc autem circa finem. Quinta ibi: quam legē. Nota. tex. ibi: contra omnes, &c. & etiā ibi priuilegio tēporis vallati, &c. quod facit cōtra opi. gl. quæ dicit q præfertur habētibus tacitā, nō expressam per Iac. de Are. qui dicit q præfertur omnibus habentibus etiā expressam: & pro eo facit iste
2 tex. Not. tex. ibi: anterioris matrimonij filijs, &c. † Pro quę-
k stione [k] vtrum istud priuilegium debeat dari filijs eiusdem matrimonij, vel alterius. Facit iste tex. quòd debeat dari filijs eiusdem matrimonij. Pro hoc facit glo. in l. sciendum. de re iud. Sed alia gloss. dicit q habeat locum etiam in filijs alterius matrimonij: vt dicit gol. in l. etiam. ff. solu. matr. Videbitis in lege nostra
l rationem, quare subueniatur in dotibus [l]. † Nota q mulier ha-
3 bet hypothecam tacitam: & hoc erat ante, per l. j. §. vt plenius. §. de rei vxo. acti. sed istam tacitam habet priuilegiatam, vt præferatur alijs: & hoc habet per legem istam. Tertiò not. §. excep-
4 tus. † q non debemus vnum altare discooperire, & aliud cooperire. Nam videtis, quòd si sunt duæ dotes, non fauetur magis vni quàm alteri: sed qui prior est tempore, &c. Hoc præmisso opp. hæc lex innuit q mulier possidebat dotem. Contra, imò & vir. vt l. j. §. pro dote. & l. Pomponius. §. in dotē. ff. de acquir. pos. so. hic impropriè dicitur mulier possidere. Veniio
5 ad q. † quæro à quo tempore [m] mulier habeat tacitam hypothe-
m cam. Gio. dicit, q̄ à tempore dotis datæ. Vltramon. dicunt, q̄ à tempore contracti matrimonij. arg. d. l. cū oportet. in fi. ş. de bo. quę lib. Videte: ȳtas est illa, q̄ à tpe dotis datæ: ſubaudi. vel p̄ missæ cōtrahit ista tacita hypotheca. Istud probat ff. eo. l. j. vnde si tpe matrimonij dos fuerit promissa, tunc contrahitur ista hypotheca: secus si tūc nō fuit promissa, sed postea p̄mittatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Matrimonio putatiuo. An istud priuilegium habeat locum in matrimonio putatiuo, vel etiam sponsa. De primo adde glo. & Bal. in l.j. in fi.ff. de cõdict. ob causam et Bald. hic & tex. & gl. & Bar. in l.si cum dotem. §. fi.ff. solu. ma. et vide Bart. in l.ij. ff. de priuile. credi.

¶ In instrumento. Vide ad hoc quæ habentur per doct. in c. ex literis. de pign. vide Bal. in l. cũ aliquis. ff. de iur. delib. vide Angel. Insti. de actio. §. fuerat.

¶ Hic text. An hæc gl. sit vera, vide An. & Imol. in l.ij. ff. sol. mat. et in l. i. diuersis. ff. eo. et in l. fi. §. de spõ. & id quod no. Bar. in l. Titia. de verb obli. et do. Car. in c. ex literis de pign. Et aduerte: q̃ licet hic teneat priuilegium f dote, vt ꝑferatur mulier anterioribus creditoribus, ẽt hẽat locum in dote confessata, quando sunt elapsa tẽpora opponẽdi exceptionẽ dotis a nõ numeratæ. Aduerte tamẽ, in practica, q̃ licet sint elapsa tẽpora contra maritum consitentẽ dotẽ si modo creditores habuerũt iustã ignorantiam dictæ dotis b cõfessatæ, potuerũt petere restitutionẽ ex clausula generali: c & sic opponere exceptionem nõ numeratæ dotis l. pen. coniuncta gl. in contrarium de non nu. pecu. et gl of. ibi in verbo, petiturus. iũcta gl. in l. sicut. de præscrip. xxx. ann. et q̃d ibi Bar. et similiter f quantum vult hic Bar. q̃ si maritus cõfessus est dotẽ, et renunciauit exceptioni non numeratæ dotis ꝓpositæ valetudine renunciationis vt quia sit firmata iuramento: q̃ habebit mulier priuilegiũ istius legis. Sed certe videtur, quod ista renunciatio mariti non habet præiudicare creditori, quominus ẽtra tempora legitima possit opponi exceptio non numeratæ dotis dicta leg. penultima. leg. si vnus. §. ante omnia. cum concor. ff. de pact. quam in simili bene considerat quia dicta Bart. non transeunt sine scrupulo magno. Et ad istam glos. l. adde Bald. in leg. generaliter. de non nume. pecu. in versicu. nunc venio ad quæstionem. & Quæro, & modo intro gl. mag. hic posita ¶ vtrum mulier ꝓferatur omnibus creditoribus, & omnibus hypothecis. Triplex est opi. V na. q̃ præferat oĩbus habentibus expressam vel tacitã. A lia est q̃ ferat omnibus habẽtibus tacitã hypothecã: secus in eo qui habet pignus cõstitutũ ex traditione. Tertij dicũt, q̃ mulier præfertur oĩbus habẽtibus tacitã: secus in habẽtibus expressam. Et istã opi. tertiã approbat gl. nostra, & cõis cõsuetudo eã tenet: vñ iudicare cõtra cõsuetudinẽ, et q̃d semper habuit certã interpretationẽ, est malũ: vt l. minime. ff. de legi. Dicũt tamẽ V ltramõ. q̃ prima opi. de iure est verior: vt Inst. de act. §. fuerat. & ꝓbatur p rõnes positas in hac lege. † Quærit gl. an huiusmodi priuilegiũ habeat locũ in bonis socĕri, si ipse socer receperit dotẽ. Et dicit q̃ sic: vt d. l. si cum dotẽ. §. trãsgrediamur. ff. sol. mat. † Quæro, an hẽat locũ tacita hypotheca in rebus q̃stis per hæredem, etiã ex rebus defuncti. Glo. tua determinat q̃ nõ, & bene. quã no. Et no†. q̃ bona hæredis nõ veniunt in generali obligatione defuncti. Illud tamẽ q̃d gl. dicit, de bonis quæstis ex re viri: intellige de fructibus industrialibus: secus de fructibus naturalibus: vt l. ij. §. in quib. cau. pig. taci. contra. Quæro, † an istud idem priuilegiũ cõpetat ꝓ matrimonio putatiuo a vel an cõpetat etiã sponsæ. gl. tenet q̃ sit idẽ in l. ij. & iij. ff. de priuileg. cre. Quæro, circa legẽ nostrã: & est no. q̃stio: dicit hic in tex. si tamẽ re ipsa fuerint pñi mariti datę, q̃ro † si in instrumẽto b dotis cõtinetur cõfessio nõ numeratio: an pro tali dote confessata habeat locũ tacita hypotheca, cũ priuilegijs istius legis. Hic tex. c cum sua gl. videtur velle q̃ nõ. Vide gl. super verbo datæ. facit pro hac glo. quod dixi vobis in l. per diuersas. & l. ab Anastasio. §. manda, cõmuniter obseruatur cõtra: vt intelligamus idem esse in dote confessata: si tamẽ sit renunciatũ exceptioni non numeratæ pecuniæ, vel sit elapsum tempus. Pro hoc optimẽ facit quod habuistis notandũ §. de dote caut. nõ nu. l. j. quod enim hic dicitur d, q̃ non habeat locum dote cõfessata: debet intelligi ex virtute exceptionis nõ numeratæ dotis, quã potest opponere quilibet conuẽtus, cuius interest: vt l. pen. supra de non nume. pec. Et ita intelligit gl. tua hanc legem et aliã quæ simili modo loquit̃ j. de bon. dan. l. si quis post hac. circa prin. Nõ ergo habet mulier necesse probare numerationẽ, nisi quãdo contra eã potest excipi de nõ numerata pecunia. Quæro: dicitur hic, exceptis † vtrũ istud priuilegiũ transeat ad filios mulieris cuiuscunq; matrimonij. De hoc gl. variant: nam in l. etiam. aliàs. ex diuerso. ff. sol. mat. videtur dicere q̃ trãseat ad filios cuiuscunq; matrimonij. Pro hoc videtur tex. in auth. si quid. super hac l. In contrarium tenet glo. in l. sciendum. ff. de re iudi. Pro qua videtur text. in isto §. exceptis. ibi: filij anterioris matrimonij. & istam partem tenent communiter doc. Nõ obstat auth. si qd. qa expone de sobole, quæ ex eodem matrimonio descendẽdat, vide auth. quo iure &c.

De his qui priorum creditorum loco succedunt. Rubrica.

LEX I.

NOn omni modo. e † Extraneus, ex cuius pecunia debitor liberatur, in locum prioris creditoris succedit, si hoc pacto tradidit, verè eius pecunia ad creditorẽ peruenit, vel ipsa recta via creditori pro debitore soluit. h.d. cum l. seq. Glo. hic tractat istam materiam qualiter quis succedat in locum prioris creditoris: & ponit vnam suam distinctionem, quam ponit de verbo ad verbum in l. Aristo. quæ res pigno. obli. pos. Quærit glo. vnã quæstionem, quæ est de apicibus iuris: hoc est, de subtilitatib' iuris, modici tamẽ effectus. Quæro vtrum hypotheca, quæ competit huic, qui succedit in locum primi, sit eadẽ cum prima vel alia vide glossam.

Si antiquior creditor pignus vendiderit. Rubrica.

LEX I.

SI uẽdidisset. † Vẽditio facta per primum creditorem, non potest per sequentes retractari: secus si ipsi creditori primo pignora sunt vendita, vel in solutum data. hoc dicit.

Si communis res pignori data sit. Rubri.

LEX. VNICA.

ERater. † Obligatio vnius ex consortibus, aljs non præiudicat. hoc dicit.

De prætorio pignore. Rubrica.

LEX I.

SI prætorium. f Vide gl. quæ incipit, sed qualiter. Dic vt dixi tibi ff. de re iudic. l. à diuo Pio. §. sic quoque.

LEX II.

VEteris. † Qui habet prætorij pignus, habet ius vendendi, & retinendi. hoc dicit.

Si in causa iudic. pignus captum sit. Rub.

LEX I.

REs ob causam. † Not. quod facit iudex, videntur facere partes. hoc dicit.

Si pignus pignori datum sit. Rubrica.

LEX I.

ETiam. † Pignus potest dari pignori: & qui habet pignoris vsumfructũ g, non potest alienare proprietatem: secus in eo, qui habet pignoris proprietatem.

LEX II.

facit in simili glo. & ibi Bal. in l. neque. ff. de compensa. Et qñ dos cõfessata habeat priuilegia dotis veræ, vide Bal. in rub. de priuile. dot. in iij. col. & vide etiã q̃d si sit renũciatũ exceptioni nõ numeratæ dotis, an teneat ꝓ de quo per Bar. & per Bal. & etiã q̃ Bal. in l. pecuniæ. j. de solu. & Imol. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verb. obl. Paul. de Cast. in l. si marito. in princi. ff. sol. matr. simpliciter transit cũ Bart. hic. Et deuertarte huius glo. vide etiã Bart. in l. pen. ff. de iure delibe. An illud, quod dicit in dote data, hæbeat locum in promissa, vide Alex. in l. sed hoc. ff. de regu. iu. Adde q̃ Bal. voluit idẽ quod Bart. hic q̃ qñ est renũcia tum exceptioni non numeratæ dotis, q̃ dos cõfessata habeat idẽ priuilegiũ quod numerata: qa dicit, q̃ consuetudo sic se habet, eius cõsil. cccxxxix. j. hb. vbi etiã voluit q̃ si sit primus creditor habẽs expressam hypothecam bonorũ, & mulier tacitã, q̃ in quæstis post vtranque obligationem præferatur mulier. Et ad hanc apostillam vide Petr. de Anchar. consi. cccvij.

¶ Hic dicitur. Ex hoc dicto Bar. sequitur q̃ mulier nõ habet necesse probare numerationẽ dotis, pro qua opi. Bar. videtur glosi. no. in l. j. C. de dot. cau. in verbo, facit. in prin.

¶ Non omni modo. Vide de omnibus latissime Bar. post gl. in l. Aristo. ff. quæres pig. obli. pos.

¶ Si prætorij. Adde Bartol. in l. finali. in principio. de do. An possit prætorium pignus, & conuentionale, in vna eadẽque causa concurrere: Cy. & Fran. Tigri. in l. cum debitores. de iudic. quod sic. & ibi etiam Alexand. vbi etiam vide effectum resultãtem ex hoc.

¶ Vsumfructum. Quando dominus posset obligare formalem vsumfructũ, hic late notatur. & est subtilis quæstio, & notabilis. Vide Bartol. in l. si is, qui. §. fina. ff. de pign. Et adde ad intellectum huius tituli, quod pignus pro pignore dari nõ potest vltra tertiam, ratione infinitatis euitandæ:

Si cred

sed Spec. in titu. de pignori. §. j. versic. sed pone pignus. alias est, sed cum pignus: alias est, si cum iudex. Et sequitur Ludo. in l. qui bona. §. fi. de dam. infec. quod not. quia limitat totum hunc titulum. Et allegat Spec. l. fideicommissa. §. fi quis decem. de leg. iij. &c. c. cũ i multis. de rescriptis. licet Ange. in l. ij. huius tit. contrarium tenet. Et quid si nomen debitoris pignori dare velit, an possit? Gloss. no. & ibi Bal. quod sic, in l. si insolutum. cum l. seq. §. de actionibus & obligationibus. Et ista gloss. est in dicta l. si creditore. in prin.

a ¶ Si probaueris. Adde glos. hic vide Barto. & omnino dictum Alex. in l. si tibi decem. ff. de pigno. & C. de pactis.

b ¶ Si eo tẽpore. Nota hic de citatiõe generali. Adde casum, & quod ibi not. in l. ergo. ex quibus caumaio. l. decẽ. de verbo. obligl. faculras. ff. de iure fisi. libro x. Bartol. in extrauag. ad reprimendum. super ver. edictũ. Innoc. in c. per venerabilem. qui fi. sint legiti. & quod not. in authẽ. ad hæc. §. si vt se ab hære. absti. Joan. de Imo. in l. quis ante calẽdas. de verbo. oblig. & dicta l. decem. Adde Bart. in l. si quis institutitur hæres. §. item si aditionem. ff. de hæredi. instit. vbi dicit q̃ quando creditores agunt cõtra bona hæreditaria, debet citari ille, qui tenet primum locum defuncti. Et adde Bald. in l. non ita diuus. ff. de adop. et ibi dicit, quorũ illi sunt citandi, qui possunt contradicere, vel cõ- d sentire. alias nõ. Ad de Bald. in l. si deserta. ff. si ob pu. pen. & quod ibi not. in cap. licet episcopus. de præben. in vj. Et de ista citatione generali, vide Bartol. in l. j. de iure domi. impe. Do. Anto. in capit. j. de iudic. vide quod no. do. Car. in c. cum. de vsu. vide Angel. in l. nam ita diuus. ff. de adopti. Andr. Barb.

c ¶ Vtrũ citatio. Nota de modo citandi generaliter: & vide Bald. in l. si curator. ff. de iure deliber. & Bart. & Bald. in authen. si omnes. ff. si vt se ab hæred. absti. & Barto. in l. hæc autẽ. §. j. ex quibus cau. in possess. ea.

d ¶ Exemplum si facio. per Bald. in authen. sed cum testator. ad leg. Falcid. Bald. in l. si. in prin. ff. de iure delibe. & facit quod not. per Inno. adde Bal. in l. ab eo. in vlt. col. i. quomodo & quando iudex. Bar. in ex. ad reprimendum. in ver. petendam. in fi. Bald. Ang. & Imo. in l. decem. de verb. oblig. & adde Bald. in l. neque natales. ff. de proba. Vbi dicit, quod citatio per proclama generale facit plenam fidem, etiam cõtra eos, qui non sunt citati, si illi non erant citandi. Vide cap. cum in tua. qui ma. accu. post. Et voluit Bald. ad literam in l. si. in x. col. C. de edic. diui Adrtol. vbi quarto quæritur, an aliquis sit citandus? vbi concludit q̃ quãdo aliqui præiudicatur, & præiudicatur nominatim, quod tunc est nominatus citandus: & declarat præiudicari nominatim, quando aliquis possider, per d. l. si deserta. si propter pub. pensi. Iste tex. hic in fi. videtur contra auth. & qui

¶ SI creditor. † Hanc legem go, quod hypothecaria potest cedi, sine personali: quia, vt videtis, pignus potest dari pignori. h.d.

De remissione pignorum. Rubrica.

LEX I.

SI te manumissum. † Præsentia creditoris tẽpore manumissionis inducit remissionem pignoris. hoc dicit.

LEX II.

SI probaueris. a † Præsentia cũ cõsensu tempore venditionis, inducit remissionem pignoris: secus si ignorauit, hoc dicit. cum l. seq.

Vide An citatio generalis sufficiat per edictũ, vel per proclama.

¶ Si eo tempore. b Hæc est bõa l. † si præcedat monitio iudicis, præsentia cum taciturnitate inducit pignoris remissionem. h.d. Quæro, & reuoco in dubium, † vtrum citatio c generalis sufficiat per edicta, vel proclama, vt dicat, quicunq; putat sua interesse, veniat ad defendendum talem rem. Respõdeo, si quidem est aliquis, cuius intersit, prius debet citari ille nominatim: vt l. j. §. penult. de ventre inspicien. Sed quando sit aliquis actus, qui principaliter contra aliquem non dirigitur. Exemplum si facio d inuentariũ, vel exemplum in lege nostra, quando vẽditur pignus: venditur enim principaliter contra debitorem, consequenter contra alios creditores: tũc potest citari per proclama vt hic. Facit ad hoc ff. si cui plus quàm per legem Falci. l. j. §. cum dicitur. Facit quod not. per Inno. extra, de maio. & obed. c. fi. & de procurat. c. in nostra.

REditricem. † Qui reddit instrumẽt ũ debiti, remittit pignus h.d.

IHypothecas. † Præsens, & tacens, quando filius vendit, videtur remittere pignus. hoc dicit.

Si res pignorata alienetur, aut impignoretur, & pereat in domino debitoris: an pignus reintegretur.

SOlita. e Hæc est singularis lex: & q̃ nesciret hanc l. semper respõderet contra hunc casum. † Si res, in qua semel remissum est pignus, de nouo in dñio debitoris peruenerit, pignus non reintegratur generalis obligationis vigore. h.d. Oppo. de l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. Glo. dat multas sol. Ista est vera, f q̃ ibi erat dubiũ, an res exiuerit d de bonis debitoris, an non: hic erat certum, q̃ bona 2 debitoris exiuerat: † & ideo vt tibi liqueat plenè materia huius tituli, distingue: aut pignus alienatur, aut impignoratur. Si alienatur: tunc aut per modũ manumissionis: e & tunc præsentia cũ taciturnitate inducit pignoris remissionẽ: vt §. eo. l. j. Aut per alium modũ: & tũc aut alienatur à fisco, aut à priuato. Primo casu sola præsentia cũ taciturnitate inducit remissionẽ: vt §. eo. l. si hypothecas. Aut ab alio: & tunc aut præcessit monitio facta à iudice, q̃ creditores adessent: & idem: vt §. eo. l. si eo tempore. Aut talis monitio nõ præcessit: & tũc aut facta est creditore ignorãte: & sine dubio ius pignoris non tollitur: vt §. eo. l. iij. & §. eo. l. iij. & §. de pig. l. debitorẽ. Aut eo sciẽte & tacẽte: & idẽ: quia scit ius suũ vbi q̃ durare: vt l. sicut. §. nõ videt. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. Aut expressè consensit: & tũc aut res nõ exiuit bona debitoris: & tũc durat pignus: vt l. volũtate. in prin. quibus mo. pig. vel hyp. sol. Aut exiuit, & postea reuersa est: & tũc aut reuersa est ex eadem causa, ex qua exiuit: & idẽ: vt d. l. voluntate. in prin. & §. fin. Aut verò ex alia causa: tũc pignus non reintegratur: vt hac l. Fuit enim ab initio solutũ: vt §. eo. l. ij. & l. eũ te. Si verò dubitatur an bona debitoris exierit, vel nõ: tũc ex eo q̃ debitor semp posideat, præsumitur nõ exiuisse: & per cõsequẽs pignus durare: vt l. sicut. §. superuacuum. quib. mod. pig. vel hyp. sol. Secũdo casu, q̃n pignus alteri pignoratur: aut creditor alius tacuit, & sibi nõ præiudicat: vt d. l. sicut. §. non videtur. quib. mod. pig. vel hyp. sol. Aut expressè cõsensit: & tũc aut certũ quo animo consenserit. si animo remittẽdi vel nõ remittẽdi ius suum, & statmus certo: vt l. creditor. §. si tecũ. ff. q̃ po. in pig. hab. Aut de aio nõ constat: & tũc erat mulier: & videtur remittere ius pignoris quo ad illũ secũdũ creditorẽ tãtũ. arg. l. iubemus. §. ad Velleia. Aut erat masculus: et tunc sibi præiudicat quo ad oẽs: vt l. Paulus. qui. mod. pig. vel hyp. sol. Modo habetis expeditũ istũ passum, quem non expediui tibi in l. quæ dotis. ff. sol. mat.

Etiam ob chirographariã pecuniã. Rub.

LEX VNICA.

iurat. de bo. aut. iud. pos. Tamẽ vide Bar. in l. fi. in finalibus verbis. §. de ediciui. Et istis adde not. Bar. ſ d. l. decẽ. de ver. obli. Et quid operetẽ ista citatio generalis, vide no. Bal. in l. ij. in fi. vſ. col. cũ seq. si ex noxa. cau. aga. & dicit solenniter do. Pet. de Anch. & doc. in c. fi. in fi. de elec. in vj. quod verũ est, q̃ sufficit citatio generalis, vbi aduersarius nõ est certus: aliud secũdũ eos, si de facili potuisset certiorari. & Imol. dicit se cõsuluisse, q̃ tenuta data, nõ specialiter citato deretore, nõ valet: quia de facili non potuit sciri. Alleg. auth. si oẽs. §. vt se ab hæ. abst. Vide de bonũ rex. in materia in c. fi. de electlib. vj. Adde videndũ Bal. cõ. cccxcij. vol. & j. vol. cõsi. cccliv. Rom. cõsi. cccxx.

¶ Solita. Nor. singulare casum in materia donationis oĩm honorũ, & q̃ valeat dicta dõatio, saltem præsentibus, nõ aũt in futuris: est text. in l. sancimus. post pri. j. de dona. vbi licet donari nõ possit vltra legitimã modũ sine insinuatiõe: valet tñ donatio vsque ad legitimã quantitatẽ. Ita in casu proposito. Item ne vtile per inutile vitietur. Et ista partem vide Ang. tenentẽ in con fi. suis per illũ tex. in cõsi. licet cõmuniter opin. Bar. & omnũ sit in cõtrarium. Et ratio huius tex. fuit: quia creditor cõsentit alienatiõi: sibi ergo imputeẽ. Quod singulariter, & perpetuo tene mẽti. Itẽ per Angel. facit l. & peculiũ. §. j. ff. de peculio lega.

ADDE q̃ etiam Angel. consuluit q̃ nec valet in præsentibus, eius cõsi. clxxix. illud quod allego. Alex. est. c. vj.

¶ Res exiuerit. Sed postea hic distinguẽdo declarat totũ istũ titulum, q̃n creditor videat remissse ius pignoris, si debitor vendidit, vel pignoraui vni obligarũ creditori. & adde Barto. in d. l. sicut. §. nõ videtur. & ibi la tius, & Bar. in l. si fine. in x. col. & ad Velleia. Et de tacẽte ponit Bart. in l. non fatetur. de confes. Item intelligas ratiõe contentionis, q̃ remittat ius ſuũ præsens, & tacens. l. si seruus cõmunis. de do. inter vir. & vxorẽ. Et in proposito firmat Lud. in l. quæ dotis. in vl. char. post Bar. ff. sol. ma. & dũ dicit, q̃ ibi fauore religionis. auth. si scĩẽs. alias incipit, si seruus. de epis. & cler. canonizata iiij. dist. seruus. Itẽ fallit, secũdũ eũ, si tacẽs nõ contradicit receptioni aduersus eũ factæ, ad causandũ su iuris exceptionẽ. Glo. est reputata singularis in l. si fideiussor. in prin. & ibi doc. qui sarisi. cog. & similis in l. si. §. itẽ si. ff. nau. cau. ſtab. Facit l. cũ plures. §. locator. ff. loc. per Imo. De hoc vltimo in l. nõ solũ. §. morte. ff. de ope. no. nũ. Et dicta limitatio per d. l. seruus cõis. forte nõ est vera: quia ibi res donabatur, si taceo, videor præiudicare mihi in dñio: quia de natura donatiõis est, q̃ transferatur dñiũ: sed in casu nõo si nõ das & taceo: nõ obstãte rõne ꝓdicta nõ vr remittere ius pignoris: qa hoc nõ agebat: nec erat de natura huius cõtractus. Ad de videndũ Bal. cõsi. cclx xiiij. ij. vol. inci. i Christi noſe, pũctus sup quo q̃ri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Pignus. Hæc l. nō habet locū i debito vsurario. Adde glo. & Bal. i d. l. per retentionem. nec etiā habet locum in debito nauli. l. pignus. et ibi Bal. ſ. de pigno.

b ¶ Opp. & videtur. Item fallit odio pœnæ, Ita ſingulariter dixit Bal. per illum tex. in l. pignoribus. C. de vſu. quæ bene not. Andr. Barba.

c ¶ Si reſiduum. Vide Barto. in conſi. cxxxv. incipit. literas magneſtræ. Andr. Barba.

d ¶ Pro modico legato. An pro modico debito poſsit vendi res magni valoris, vide tamen in l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. & & facit ad hoc quod no. Bart. in l. ij. ff. de neg. geſt. & in d. leg. Iulianus. §. offerri. & act. emp. et Bart. in l. creditori. allega. in glo. Adde ſecūdum Bal. q. ob æs alienū, res pupilli magni p̄ tū vendi non poteſt pro modico debito, ſi alia res erat, q̄ poſſet vendi ad cōcurrentem quantitatē, vel quaſi: aut nō poterat aliter ſatisfieri, nec erat alia res: et il la pro parte vēdi nō poterat: et tunc totū valet: arg. l. ſi ſpōſus ſpōſæ. §. generaliter. & ff. de do. iter vir. l. fin. C. de ho. auth. iudi. poſ. aliter vēdi non valet, etiā ſi decretum iudicis interueniat. Ita voluit ipſe Bal. conſi. lx. iij. vol.

e ¶ Si ſunt. Vide Bal. in l. ij. ſupra ſi aduerſ. rem pigno.

f ¶ Specialis lex. Vide quæ not. Bart. in le. iij. ſ. de iure fiſci.

g ¶ Intelligere. Adde gl. no. in l. ſi paternā & ibi Bald. in fi. ſ. ad Velleia.

h ¶ Actio quidē. Vide q̄d not. Bart. in l. hæredem ſupra, de hære. act. & Bar. in l. Moſchis. ff. de iure fiſci.

Pignus. [a] †Per nouationē pignus extinguit niſi fuerit repetitum. Item pignus poteſt retineri etiā ob chirographariam pecuniam, contra principalem debitorem: ſecus cōtra debitorē aliud debitum offerentē. h. d. hæc not. & ſingularis lex. Oppo. et videtur [b] q̄ ea, quæ inſunt in prima obligatiōe, intelligātur repetita in ſequenti, q̄ ſit animo nouandi: vt l. aliam. ff. de noua. Solue vt ibi. Opp. q̄ ob chirographariā pecuniā. pignus nō poſsit retineri: vt l. per retentionem. ſ. de vſur. Sol. Diſtingue, aut pignus fuit obligatum pro certa quātitate expreſsē, hoc acto vt pro alia non retineatur, & nō poterit retineri: vt ibi ſcīm vnā ſol. hic poſitam. Aut hoc nō fuit actum, ſed obligatio fuit facta ſimpliciter: & tunc aut pecunia, propter quam quis vult retinere, eſt debita naturaliter tantum: & non poteſt retineri: vt d. l. per retētionem. Aut eſt debita etiā ciuiliter: & tunc aut eſt vſura: & nō poteſt retineri odio vſurarū: vt lege cōtraria. Aut ē ſors & tunc ſecus, vt hic. Facit ff. de pig. act. l. ſolutū. §. ſi in ſortem. Cætera dic vt in gl..

De diſtractione pignorum. Rubri.

1 ☞ *An quando executor vendit fundum, debet notificari hæredi.*

LEX. II.

Creditor. Notabilis eſt iſta lex, et mē ti tenenda †. Antequā pignus vendatur, debet moneri debitor: cui tenebitur creditor, in eo q̄ fraudem cōmiſerit. h. d. Allegabā tibi hanc legem in repeti. l. alio. de ali. et cileg. & inter alia quæſiui, †vtrum quando executor vēdidit fūdū, debeat notificari hæredi. Et videtur hic text. quod ſic. Dic vt ibi dixi.

Reſiduum. [c] Implorari poteſt arbiter. ad calculandam rationem inter debitorē et creditorem. h. d. Vide gl. quæ incipit, ſi autem &c. de qua feci determinationē in l. acceptam. ſ. de vſuris.

1 ☞ *Executor, an pro modico legato poſsit vendere magnā poſſeſsionem.*

Vandiu. Vide glo. finalem huius legis ibi, ſed ſi plura &c. Quæro † vtrum executor [d] p̄ modico legato poſsit vendere magnā poſſeſsionem. Dic vt in gl. & in l. pe. ſupra quando decre. opus non eſt. & dicit q̄ poteſt ponere manum ad quam rem velit: tamen glo. hic videtur aliter dicere, quod hic vt d. l. alio. de ali. et ciba. leg.

Debitorem venditionem pignorum impedire non poſſe. Rub.

LEX. I.

Si ſunt. [e] †Prohibitio debitoris in teſtamento, vel inter viuos, non impedit pignoris alienationem. idem ſi non totum debitū offeratur. hoc dicit hæc lex.

Si vendito pignore agatur. Rubrica.

LEX. I.

Res ſes prouinciæ. Hęc eſt ſpecialis lex [f]: ſi creditor in diſtrahēdo pignore dolum committit, debitori contra ipſum actio competit, & in ſubſidium contra emptorem dolo participantem. hoc dicit. Opp. & videtur q̄ venditio non valuerit: vt j. l. proxi. Huius timore gl. diſtinguit tres caſus: aut creditor non habebat ius vēdendi, aut habebat. Et ſi habebat: aut nō fuit in dolo, aut fuit in dolo ipſe tantū, aut ipſe & emptor. Et dic vt in glo. Circa hāc legem quæro, †qua actione poteſt agere iſte debitor, cuius res eſt vendita contra ipſum creditorem. Gloſ. quæ eſt hic, dicit pignoratitia actione. Vide glo. ſuper verbo, iubebit. Iſta glo. procedit clare, quando creditor vendidit pignus, quod ſibi fuit traditum: nam obligatio iſta, ex qua oritur pignoratitia cōtra creditorem, contrahitur re: vt inſtit. quib. mod. re cōtrahi. obli. Sed ſi creditor vendidit hypothecam ſibi traditam, quod facere poteſt: vt ſ. ti. ĥ. l. hypothecis: tūc non poteſt habere locū pignoratitia, quæ nō eſt cōtracta de neceſsitate: ergo agendū erit actione de dolo. Quæro, qua actione agit iſte debitor contra emptorem dolū participantē. Gl. ponit opin. Quidā dicūt, interdicto fraudatorio: quod glo. reprehendit: quia hodie habet locū Pauliana ex ti. de his quæ in frau. credi. Puto q̄ habeat locū fraudatorium interdictū, Nam edictum de his, quæ in fraudē creditorum, habet locū, quando quis vēdit rem ſuā in fraudem alterius, nō ſuam propriam, & ideo habet locū interdictū fraudatorium: de quo licet tit. expreſſum nō habeamus, tamē facit tex. mentionem de illo in l. pupilli. in prin. de ſol. & l. ſi poſtulante. in princ. ff. ad Trebel. licet impropriē ibi ponatur: & ideo bene fecit Iouī in arbore ſua fecit ſpecialē tit. de interdicto fraudatorio. Dixi de hoc in d. l. pupilli. Sed quæro, quid cōcludam in hoc interdicto. Dico q̄ hic ante omnia debet præcedere diſcuſsio i bonis creditoris alienātis: vt hic, in prin. Sicut dicimus quādo agitur illo edicto, de his quæ in frau. credit. vt l. ij. & l. ignoti. de his quæ in frau. credi. qua diſcuſsione facta petam vt perinde cogatur mihi ad illam rem reſtituendam, ac ſi venditio per creditorē facta nō eſſet: vt dicitur in ſimili Inſti. de actio. §. item ſi quis in fraudem. & probatur in fi. huius legis.

De luitione pignoris. Rubrica.

LEX II.

Intelligere. [g] Licet tollatur actio perſonalis: tamen durat hypothecaria. h. d. Quomodo hoc poſſet eſſe, q̄ ſublato principali remanet acceſſoriū? Cy. hic tractat & tacit vnam longam filateriam: & hæc eſt not. lex.

Si vnus ex pluribus hæredibus creditoris, vel debitoris. Rub.

1 ☞ *Concluſio libelli in actione hypothecaria qualiter formetur.*

LEX II.

Actio quidem. [h] †In hac lege ſi. q̄ro, qualiter debeat fieri concluſio in hypothecaria. Hic videtur tex. q̄ debet alternatiue concludi, vel vt debitū ſoluat, vel poſſeſsionem cedat, ſeu poſſeſsionē reſtituat creditori: quia natura hypothecariæ eſt, vt nudā poſſeſsionē aduocet: vt l. ſi cū vēditor. §. j. de euic. Illud autē q̄ poſſeſſor debitum ſoluendo poteſt retinere rē, nō eſt ex natura hypothecarię: ſed ex quadā poteſtate poſſeſſori cōceſſa: vt l. mulier. ff. qui pot. in pign. habe. & quib. mod. pig. vel hypo. ſol. l. Paulus. ideo cōſultius eſt, q̄ concludatur iſto modo: peto eū mihi condēnari ad tradendū mihi poſſeſsionē dictæ rei retinendā in cauſam pignoris pro præ dicta quantitate, donec mihi integre ſatisfiet. Si tamen formaretur libellus: prout hac lege in fi. dicitur: non reprobarem eum.

Si pignoris conuentionem, numeratio ſecuta non ſit. Rubri.

LEX I.

Si pecuniam. Iſtam legē habuiſtis de verbo ad verbum. ſ. de non nume. pecu. & ibi multa dixi.

De iure

a ¶ Dominij. Vide do. Ant. in c. j. de iudi. & ibi Io. de Imola. & ibi dixi. & vide Bar. in l. j. ff. de exhib. reis. Andr. Barba.

b ¶ Licentiam. Nota de generali licentia nuncio citandi. Adde quod no. Bar. in l. qui autem. §. fi. de conſti. pecu. & Bar. in l. ij. in addi. & ibi late dixi.

c ¶ Recedeat a priuilegio. Probatur in l. j. in fi. ff. de conſti. pecu.

d ¶ Vetuſtiſsimam. limitat Ange. in l. debitoribus. ff. de re iudi. hæc lex loquitur in fœneratore, & vnus fœnerator non poteſt vendere, niſi elapſo biennio: ſecus in alio creditore: q̄ ſi interuenerit tacita monitio poteſt vendi. alleg. l. ſi conuenerit. ff. de pign. actio.

e ¶ Deniſciatio. Qualiter hæc lex procedat, vide Angel. & Imol. in l. ſi finita. §. poſtea autem. ff. de dam. infec. poſt Bar. & §. Iul. in vj. col. ea. l. & Ang. & Imo. in l. debitoribus.

f ¶ Poſtfacto. Et poſt factum pactū legis cōmiſſoriæ ex poſtfacto valet. Et vide Bal. in c. j. de feu. da. in vicem legis commiſſoriæ. & Bar. j. l. proxi.

g ¶ Reprobatur. Sed nunquid cōſuetudo contra hāc l. valeat? Bal. q̄ non in l. ij. q̄ ſit longa cōſuetudo. & Bal. in c. j. de feudato in vicem legis cōmiſſoriæ. dixit q̄ ſi pignoro tibi hanc rem, & ſi nō luo itra menſe, nō poſsit amplius lui. An iſtud ſit pactum legis cōmiſſorię? dicit quod ſic. dic vt ibi. & pone plures q. ſ hac materia et Bal. in l. ſi. ſ. de contrahē. emp. et vi de quæ dicit in l. j. ff. de l. commiſſo. et ad dit Bar. in l. quāuis. alias, Callipodius. d ſol. Sed pone, fœnerator mutuauit mihi re vera cētum, p quibus ego faciam chartam venditiōis cuiuſdā domus, hoc pacto quod ego promitto reemere hanc domum poſt quinquennium, et nō ante. Adde Bal. notabiliter in l. ij. ſ. de pact. inter emp. et ven. & Cy. in l. j. de prob. & Bal. in l. emptione. in princip. et ibi Barto. ſ. plus valere quod agitur. Et vide in ſimili no. Bar. in rub. de vſu. et cal. iij. q. incipiente vſurarius emit. et vide Bal. in l. ij. ſ. plus valere quod agitur. Et adde quæ dixi poſt Bal. in l. ij. ſ. de iure emph. Sed quid ſi rē valentem centū vēdo pro quinquaginta pacto appoſito, q̄ ſi non ſolueres vſque ad talē diē ſoluas cētum, vel iuſtum pretium: dic q̄ iſta nō eſt vſura, ſed augmentatio pretij. ar. l. ſi pecunia fœneris. §. fi. de vſu. Ita tenet notabiliter Bal. in c. j. qualiter dos proprie priuetur. quod tene menti, ſecundum eum. & vide eum ibi, qui ponit etiam alias quæſtiones in materia: & contra iſtos fœneratores, qui etiam tempore contractus mutui, faciunt fieri procuratorem ad confitendum, & tranſigendum, vide Bald. in auth. hoc ius. in v. col. ff. de ſacroſan. eccle. & l. ſi per impreſsionem, per illū text. ſ. quod met. cau. & quod dixi in l. ij. plures. de ſacroſan. eccle. & qua actione reſcindatur contractus factus in fraudē vſurarum. Vide Bal. in l. fi. ſ. de pig. act. & ibi etiam, an fructus in hoc cōtractu fœneratitio: ſcilicet in vendītione extenuant ſortem. Et quod not. gloſim c. ad noſtram. de emp. & ven. & dicit Bal. l. fruſtra. C. ad Velleian. q̄ ex præordinatione præcedenti, præſumitur contractus vſurarius. vide ibi. & quid de his q̄ mutuant pecuniam debitoribus, cū hoc q̄ cogāt eos vt emāt fundū, vel nomē debitoris in ſolutū. vide Bal. in l. cum allegas. in j. col. in verſi. modo quæro etiam. & de eo qui promiſit ſoluere decem, ſi quinq̄ ſoluit intra menſem: an elapſo menſe poſsit cogi ad decē, vel ad quinq̄ tantum: quaſi præſumāt fraus: & de fraude vſurarij qui facit cōſiteri debitorē coram epiſcopo inſtrumētum eſſe de vero capitali. Vide Bald. in l. j. ſ. de collusio. de tegenda. Quid ſi promiſit reddere intra menſem mutuum: alias voluit q̄ licitū eſſet accipere pecuniā mutuo à tertio, quam ſoluere proprii fiſti. Vide Bald. in l. etiam. in ĵ. colū. ſ. de execu. rei iudi. Et an donatio vſurarum perceptarum quę fit fœneratori præſumatur colorata, vide Baldū in l. ab Anaſtaſio. & Bal. & Ange. & Imo. in l. ſi maſrito. §. j. ſolut. matrimo. Et de vſurario, qui confeſſus eſt habuiſſe cētum de vſuris, & de aliis facit quietationem, an illa pro quibus eſt facta quietatio p̄ſt repeti per debitorem: & de multis fraudibus fœneratorum, vide per Io. And. in c. ex literis. de iureiuran. & in c. noſtram. de emptio. & vendi. Quid ſi p̄ mille emi à Titio reditum aliquem: annuatim: an ſit vſura? Vide Bal. in l. ij. in x. colū. C. de his quę pœnę nomi. Fede. etiam in cōſil. vlti. fecciij.

ADDE quæ poſui in proœmio Cod. Et adde an priui legio inducto p̄ hāc legem poſsit renunciari & vide docto. in c. ſi diligēti. de fo. comper. Et maxime do. Maria. Soci. ibi glo. j. verſi. circa tertium.

h ¶ Opponitur de l. ſi fundus. Ad gl. ſi. hic vide Barto. Imo. & Pau. de ca. in l. qui Romæ. in princ. de verb. obliga. Et an valeat hoc pactū, q̄ liceat creditori à ſeipſo accipere in ſolutum, vide plene Barto. in l. ij. in re petitio. in ĵ. quæſt. prin. C. de pigno.

i ¶ Fœneratores Bonoñ. Per Bal. in l. ij. in vlti. q. de pign. & Bal. in l. in vendentis. in iij. col. adde Bar. in d. l. ſi fundus.

Dominij. [1] Nota iſtam legē contra eos, qui faciunt concedi licentiā [b] à iudicibus nunciis citandi omnes ſuos debitores: quod non valet, niſi debitorum nomina exprimantur. h. d. loco ſummarij.

LEX II.

Si creditor. Per vnum actū contrarium reditur à priuilegio [c]. l. h. d. Materia huius legis habetur plene, per docto res in l. voluntariæ. ſ. de excuſa. tuto. & in c. cum acceſſiſſent. de conſtitutionibus.

LEX III.

Etuſtiſsimam. [d] Antiqua obſeruatione ſublata debitor monetur, vt certo tempore ſoluat, quo elapſo à principe dominium impetratur, poſtq̄ impetrationem, debitor intra biennium audietur, & res legitime æſtimabitur, vt ſi quis vltra habet, reſtituatur, & quod minus acceperit, cōſequatur. h. d. Not. q̄ antequam pignus vendatur à creditore, debet præcedere denunciatio [e]: & poſt denunciationem debet labi biennium, antēq̄ vēdatur. Item not. qualiter ius dominij impetratur, & cum quanta ſolennitate: ſed hoc non ſeruatur ſecundum ſtatuta Italiæ.

Vltimo not. de æſtimatione fienda per iudicem: dixi in l. ij. ſ. de reſcin. vendi.

De pactis pignorum. Rubrica.

☞ *Pactum legis cōmiſſoriæ, etiam in pignoribus eſt quod fit per verba directa. Simile eſt illi quod fit per verba obliqua.*

LEX I.

Vi pactus. Ad euidentiam iſtius legis debetis ſcire, q̄ ſicut in contractu emptionis & vēditionis, dicitur pactum legis commiſſoriæ: quando fit per verba directa: vt puta res ſit inempta. Ea vero pacta, quæ fiunt per verba obliqua, vel inflexa, vt res reuertat, reſtituatur, &c. Iſta non dicuntur pacta legis commiſſoriæ ſed pacta ſimilia illi pacto legis commiſſoriæ, vt vidiſtis in l. j. & l. cōmiſſoriæ. ſ. de pact. inter empto. & vend. & not. in l. j. ff. de don. item eodem † modo in pignore, illud dicitur pactum legis commiſſoriæ, quod eſt factum per verba directa: vt puta, ſi debitor ad diem non ſoluerit: pignus ſit creditoris: ſed ſi fieret per verba obliqua: vt puta, q̄ pignus detur in ſolutum creditori: aut debitor promiſit ſe dare in ſolutum: tunc nō eſt pactum legis commiſſoriæ: ſed ſibi ſimile, de quo loquitur: iſta l. j. quæ breuiter dicit: Pactū ſimile pacto legis commiſſoriæ in pignoribus nihil operatur. h. d. Materiam huius legis dicam j. eod. l. fina.

1 ☞ *Pactum, quod ſi pignus non luatur cedat in ſolutū, appoſitum incontinenti non valet: ſecus ex intervallo: & in l. quoniam. in fi. ĵ. eo.*

LEX II.

Si fundi. Ceſſante cā pignoris pignus debet reddi. h. d. vel aliter, Pactum legis cōmiſſorię vel aliud ſibi ſimile, ex pacto poſt facto [f] in pignoribus non reprobatur. h. d.

Quærit gl. quid ſi actū fuerit vt re empta euicta retineat ab emptore eodēq̄ creditore loco primi an valeat? Gloſſ. dicit q̄ ſic: & ſic poteſt intelligi hic. & hoc etiā ſecundo modo ſummaui tibi. Sed cōtra hoc opp. nonne hoc eſt pactum legis commiſſoriæ, vel ei ſimile vt pignus retineat? †Reſpondeo illud pactum hic fuit appoſitum ex interuallo: ideo non reprobatur vt l. Titius. ff. de pig. act. & ſ. de pig. l. cū domi nam. Dixi vobis in l. quāuis. alias incipit, Callipodius. ff. de ſol. Ratio huius eſt, quia tempore, quo contrahitur debitum, debitor faceret quicquid creditor vellet in Mūdo, vt haberet pecuniam: ideo lex voluit q̄ non valeret tale pactum, vt pignus haberetur in ſolutum pro debito: ſed quādo ex poſtfacto debitor facit creditori tale pactum: tūc ceſſat ratio: ideo valet. Et etiā iſta ratio probatur j. l. proxi. Ita debetis intelligere hanc materiam.

1 ☞ *Cautela fœneratorum contra diſpoſitionem huius legis, vide ibi. quidam.*

LEX III.

Voniam. Pactum legis cōmiſſoriæ, ĩ pignoribus reprobatur [g]. h. d. Oppo. de l. ſi quis in cōſcribendo. ſ. de pact. Sol. Speciale eſt in iſto pacto legis cōmiſſoriq̄, p̄pter deceptionē quā cōtinet: vt patet ex prin. huius legis, & dixi ſ. l. pxi. Op. de l. ſi fund [gb]. §. fi. ff. de pig. Sol. Aut opponit pactū, q̄ debito nō ſoluto ad tp̄s, pignus ſit tuū, p̄ debito. Iſtud eſt pactū legis commiſſoriq̄, quod reprobat hic. Aut apponit pactū q̄ debito nō ſoluto, pign [g] ſit tibi emptū iuſto p̄tio: & iſtud non eſt pactū legis cōmiſſoriæ: & in eo ceſſat oīs captio, et deceptio. & valet: vt d. l. ſi fund [g]. §. fi. et debet æſtimari p̄ iudicē: vt vidiſtis. ſ. ti. ĵ. l. ſi in fi.

Quidā tū † cauti fœneratores Boñ. [i] ex cōſilio ſuorum antiquorum doctorum, & aduocatorum faciebant fieri inſtrumentum iſto modo. Si pecuniā ad tempus non ſolues, ſit fund [g] mihi emptus iuſto pretio: declarando arbitrio talis, & talis, quos ex nūc eligim [g] ĩ arbitratores, et bonos viros, & tene menti: quia eſt pulchrū conſilium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item illud quod dixi, ꝙ pactum legis cõmissoriæ non valet ab initio, secus est ex postfacto: vt dixi §. prox. quod perpetuo tene menti. Iam reprobaui vnum consilium, per ea quæ §. dicta sunt.

De exceptione seu præscriptione. Rubri.

LEX. V.

LIcet unde ui. Quę annalia sunt ad agendum, perpetua sunt [a] ad excipiendũ. h. d. Gl. ponit hic casum multis modis. Tu pone casum, secundum vltimam lectu. Quæro, exempla huius legis. Glo. ponit primum exemplum. quod dic vt in ea: quam vide Glo. vt videtis, reprobat istam positionẽ: quia cum tibi nullum detur interdictum: ergo mihi nulla detur exceptio. Ab hac obiectione possumus tueri hanc lectu. ꝙ licet non sit interdictum possessorium: habet tamen rei vendicationem: sed tamen illa lect. non placet propter aliud. Nam per l. si quis in tãta. §. vnde vi. quis non perdit dominiũ ipso iure, sed demum lata sententia: ergo ante latã sententiã quis non haberet exceptionem ex vigore huius legis: sicut dicimus in simili in restitutione in integrum: vt l. nec non. §. exemplo. ex quib. cau. maio. & l. exceptiones. in fi. de except. Præterea forte l. si quis in tantam non habet locũ, quando recuperata fuit possessio incontinẽti: quia nunquã fuit amissa: quia saltem ciuilis fuit retenta in animo, vt tangitur per glo. in l. qui possessionẽ. ff. vnde vi. Tangam vobis in l. si quis ad se fundũ. j. ad l. Iul. de vi. legit gl. aliꝰ duobus modis, quæ duæ lec. sunt idem: diuersificãtur tamen in hoc, ga secundum vnam lect. sunt tres personæ: secũdum aliam duæ personæ. Et vide glo. hic, an sit verum ꝙ scda violentia primam absorbet, tam in duabus quam in tribus personis: dicam in l. si quis ad se fundũ. j. ad l. Iul. de vi. Ista vltima satis potest sustineri.

Replicatio limitatur secundum naturam actionis.

SI pactum. Ista lex legitur in glo. pluribus modis. Vno modo ꝙ loquatur, quando exceptio oritur ex pacto. Alio mõ loquitur, quando ex pacto oritur replicatio: prout loquitur de exceptione, verè nõ est dubiũ ꝙ est perpetua [b]: vt l. pure. in fi. ff. de doli exce. supra l. proxima. Si vero nõ esset vere exceptio, sed iõ exceptio, ga actio exẽplum in exceptione compensationis: tunc eatenus duraret exceptio, quatenus duraret actio: vt l. quæcunque. de compẽsa. Prout hanc legem intelligimus in replicatione: dicendum est l. debere intelligi, quando actio est perpetua: tunc enim replicatio est perpetua. †Nam replicatio limitatur secundum naturam actionis, vt lege quæsitum. §. fi. de pec. no. in l. exceptio. ff. de exceptio.

Quod quis excipiendo non uideatur fateri intentionem aduersarij.

Quis debet probare promissionem factam puré: & quãdo possit confessio pro parte acceptari.

a ¶ Perpetua sũt. Per Barto. in l. ij. ff. eod. & per Bald. & An. in l. si quis de præscr. Ioan. And. & Bald. in authen. ei qui. de temp. appel. in ver. primo quæro nunqd sententia. Et huic legi similis est lex illa in vna lect. et ibi vide quid de replicatione.

b ¶ Est ppetua. Quid in duplicatione. in d. l. j. per Bal. in l. ij. a ff. eo. vbi per glo. et Barto.

c ¶ Confiteri. An excipiens videatur fateri: adde quod dicit Bal. in l. age. ã. de trãs act. per illum tex. ꝙ opponẽdo exceptionẽ transactionis, qs non videtur cõfiteri debitũ. Et vide per not. glos. & Bar. in l. si filiũ. ff. de libe. cau. Dicit Iaco. Butr. & Bald. in l. cum Papinianus. in ij. col. Alij habent in l. nemo. ã. de sentẽ. ꝙ opponẽs compẽsationem, videtur debitum fateri. Probatur practica in glo. dum dicit, ꝙ debet præcedere negatio, per tex. in c. ex tenore. de testib. Et an iliud, quod hic dicitur habet locum in replicatione, Bar. in l. si expressim. circa princ. ff. de appel. Adde an apponens cõpensationẽ videtur fateri debitum, Ro. consil. lxxxvij.

d ¶ Debeas probare. An confessio possit pro parte acceptari, & pro parte refutari, vide Barto. in lege Aurelius. §. penulti. de lib. leg. vide Instit. de act. §. item si quis postulante. Et vide Cyn. pulchre post glo. in l. prima. ã. de dona. ante nup. & in l. ij. ã. de confessis. in princ. ij. col. & 1 Bal. hic. & in addit. Spec. in ti. de confess. in ij. col. in ver. confiteor hominẽ. Archi. in c. ij. de confes. in vj. et Bald. in l. j. §. ego. de ædili. edic. & in l. cũ mulier sol. matri. vbi limitat i- b sta non procedere i criminali. Adde tu ad dicta Bart. hic cõcord. quas ponit Alex. de Imo. m consilio cxxxij. col. vij. v. vol. et ibi quod dicitur hic de vno capitulo, quod non põt pro parte acceptari: intelligit procedere etiam in pluribus ca 1 pitulis cõnexis: secus si sunt plura capitula separata, per dictam l. Publia. ff. de positi.

e ¶ Præscriptiones. Vide quæ dixi de materia huius legis 2 in l. exceptio. de ex.

SI quidem. Hæc est pulchra lex, et ponit pulchram practicam, & ponit tria dicta. Primo quando reus pro constanti de intentione actoris diffidit. Secundo, quando pro constanti de ea confidit: sed se exceptione munitum asserit. Tertio, quando de intentione actoris dubitat: & hoc sufficit tibi pro summario. Secunda ibi: si vero. Tertia ibi: nam si. & habet ista lex duas gl. & vnam glos. magnam, quæ est additio.

Opp. dicitur hic, quando quis dubitat de mente, vel de intentione actoris, innuit ꝙ potest respondere, dubito. Contra, imo quis cogitur respondere per certum: vt l. certum. in prin. de confes. Solut. Quidam intelligunt hic: quando fit interrogatio de facto alieno. Quæro, †nunquid excipiẽ- 1 do videatur quis confiteri [c] intentionẽ aduersarij. Glo. mouet hic: & videtur tenere ꝙ nisi præcedat negatio, per oppositionẽ exceptionis videatur confessata intentio. Idem Dyn. in c. exceptionẽ obiciẽs. de regu. iur. lib. vj. Glo. tenet contrarium in l. nõ vtiq. ff. de except. & l. nemo. de reg. iur. & illas tenent, Canonistæ: & ego illas etiam teneo de iure nostro: vt plene dixi tibi in 2 l. non vtiq. Quæro, †quid si confiteor me promisisse tibi sub conditione: an mihi incumbat onus probandi conditionis d adiectionem: an vero tu debeas probare [d] promissionẽ factã puré: Gl. hic disputat, finaliter distinguit, bene, & recte intelligẽdo, Aut ego cõfiteor promissionẽ sub cõditione simul & semel: & tunc actor non potest de ista mea confessione partem approbare, & partem reprobare: vt puta dicẽdo, accipio hoc quod promisisti: hoc nego sub conditione. Si vero ego dicerem, confiteor ꝙ promisi centum pur e: tamen fecisti mihi postea pactũ de non petendo conditionis euentum: quia tunc isti sunt duo articuli, potest vnum approbare, & aliũ reprobare: vt l. Publia. §. fi. ff. depositi.

SI quis aduocatus. Exceptio dilatoria debet opponi ante litẽ cõtesta. h. d. Hoc est verum, nisi exceptio dilatoria superueniat post lit. contesta. vt l. ij. §. de consor. eiusdem litis.

PRæscriptiones. [e] Hæc lex seipsam summat. Quomodo intelligis tu in principio? Quidam intelligunt in principio, hoc est, ante litem contesta. Tu intelligas in principio: scilicet antequam sit factus aliquis actus, per quem videatur in iudicem consentire: vt extra, de re iudi. c. inter monasterium, licet quidam intelligant in principio: hoc est ante lit. contestat. Sed tu intellige vt §. plene dixi in l. quidam consulebant. de re iudic. & ideo sis cautus: quia si tu opponeres primo exceptionem contra libellum, vel procuratorem, non posses postea opponere exceptionem iudicis incompetentis: quia videris eum dicere iudicem competentem ad cognoscendum, & pronunciandum, super dictis exceptionibus. & ideo ista exceptio de incompetẽti iudice debet permitti.

De litigiosis. *Rubrica.*

LEX. II.

LIte. [f] Per litis contestationem res fit litigiosa, & actio non potest in alium transferri. [g] hoc dicit. Super hac l. est auc. litigiosa. q̃ in aliquo corrigit legẽ istã, qñ agit actione reali, in qua efficit res litigiosa per solã conuentionẽ. In personali autem

c ¶ Hæc cautelam, quando debet opponi incompetentis iudicis exceptio: et facit ista lex ad id, quod not. Bald. in l. quod placuit. ã. de excusa. vetera. ꝙ si lex, vel statutum dicit aliquem non posse compelli, debet intelligi: tunc demum, cum vtitur suis defensionibus: alias potest compelli vbi hoc est ante litem. Barto. an l. si cõuenerit. de iurisdom. iudicum.

f ¶ Lite. Quãdo dicatur res litigiosa, vide Bar. in l. fi. ff. eo. vbi aliter loquit q̃ hic, & in l. q̃ q̃. §. Iul. hic alleg. & ibi vide do. Ioan. de Imo. & in c. cum M. de cõsti. Angel. hic tenet ꝙ sola actio, de qua contenditur, sit litigiosa: nõ autem res, de qua cõtenditur. Et ita debet intelligi lex seqũs. Et allegat Flo. Imo. in d. c. cum M. & vide etiam gloss. & quod ibi not. in c. j. de constit. vti. vel inutil. maxime quãdo mouetur quæstio super possessione: quia res non fit litigiosa, sed ipsa possessio sic, vt ibi plene no. & in c. citra. el j. vt lite pẽden. vide Bald. in l. j. & ij. ã. commu. diuidun. And. Barba.

g ¶ Transferri. Et dũ istis legibus caueẽ,

rem litigiosam alienari non posse hoc limita, nisi res essent tempore perituræ. l. alienationes. ff. fa. ercisc. quod est no. Idẽ dicas in reliquis rebus sequestratis, quas poterit vendere sequester, & pretium succedit loco talium rerũ bonus est text. in l. fi. de requi. reis. & Bar. in l. interesse. de acquir. pos. Bald. sing. in l. si oleũ. ff. de dolo. qui allegat l. fi. ff. de requi. reis. & in l. iuribus. j. de agri. & censi. lib. xj. & p alios in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebel. facit ad hoc l. diuus. de peti. hære. vtrum possint obligari: dicas ꝙ non: vt a no. glo. Cy. & Bald. in l. j. ã. communi diui. & ibi per Bal. an de ipsis possit fieri compromissum, & diuisio de consensu partium: & vide qđ no. Bart. in l. j. in fin. ff. eod. vbi ponit an possit obligari. Pro hũus ergo declaratione ibi mista, vide etiam Bal. in authẽ. de litigiosis. §. j. & ibi etiã quid de confessoria, & negatoria, & de vsufructu. & ibi Bart.

a ¶ Actiõe mista. Vide quæ dixi post Barto. in l. ij. ff. eo. & no. Bar. & doc. an l. j. ã. cõi diuid. & ibi ꝙ Bald. in ij colũ. vbi plene ponit. Item an eodem libello, & ex eadem instantia possit agi contra illũ, in quẽ est facta alienatio: de quo j. e. l. fi. Et ꝙ in personali nõ cõ b trahuẽ vitiũ litigiosi. Ang. & Bald. hic. auth. litigiosa. secundũ Inn. in c. ecclesia. vt lit. pẽ. Idem dicit Bal. in l. non solũ. in lectura antiqua. de in integ. restitu. ꝙ si ego sum accusatus ex tali crimine ex quo veniãt bona publicãda, & alieno pẽ d dẽte accusatione: tamẽ nõ incidant illæ res in vitiũ litigiosi: licet fiscus debeat illa reuocare, secundũ ea, quæ habentur in l. post cõtractum. ff. de don. Item si inter duos est cõtentio de deponenda, & vnus moriatur: nihilo minus dicitur res litigiosa. Bal. in l. lites. ã. de libe. cau. si vnus moriatur. Bal. dicit nihilo minus.

b ¶ Res litigiosa non potest alienari. Limita non habere locum in alienatione, quę fit in fiscũ. Texẽt in l. si constante. §. fi. ff. sol. mat. Et ibi per Imo.

c ¶ Pœna litigiosi. 1

nihil immutat: quia adhuc hodie requiritur litis cõtestatio. Pro huius ergo declaratione, quia glos. nostræ non bene declarant, dic. Aut agitur actione reali, aut personali, aut mista. Si reali, aut in ea principaliter contẽditur de dominio, vel quasi: & efficitur res litigiosa per simplicem conuentionem: vt hac auth. idem puto de ipsa actione reali eadem ratione. Aut non contenditur de dominio, sed de alio iure principaliter: vt in confessoria, negatoria, & hypothecaria: & tunc res non efficitur litigiosa: vt in authentic. eodem. §. ad hæc. Efficitur tamen litigiosa ipsa actione per litis contestationem. Si vero agitur actione personali: tunc res nunquam efficitur litigiosa: vt not. in l. quãquam. §. j. de aqua pluuia. arcenda. sed fit litigiosa ipsa actio per lit. contest. vt hac l. ij. Si vero agitur actione mista: [a] tunc aut est actio vniuersalis, aut singularis. Si actio vniuersalis, tũc & olim & hodie efficitur litigiosa res, & actio per solam cõtrouersiam: vt l. diuus. ff. de peti. hæred. & l. alienationes. familiæ ercisc. un. Si vero est actio particularis: & tũc efficitur litigiosa res, & actio demum per litis contestationem, vt l. j. §. commu. diui. & ibi vidistis. Quid autem habeat operari vitium litigiosi, videbitis j. eo. l. fi.

VIcũque. Si legatur res, vel actio litigiosa apud hæredem remanente. hoc dicit. Hoc est hodie immutatum per auth. nunc si hæres. quam vide.

Sententia lata contra reum principalem, mandatur executioni, contra eum, qui rem litigiosam emit.

ENsemus. Contractus habitus super re litigiosa est nullus, & qui ad eum scienter accesserit, legitime punietur exceptis quibusdam casibus hac lege expressis. hoc dicit. Opp. & videtur quod res litigiosa possit alienari [b]: vt l. j. §. de præscri. long. tempo. Sol. Debetis scire, quod pœna litigiosi [c] de iure antiquo, non erat alia pœna, nisi quod possidens habebat exceptionem, & ex illo cõtractu habito super re litigiosa non poterat conueniri: vt l. ij. ff. de litigio. erat etiam alia pœna, quod res litigiosa non poterat præscribi: vt dicta l. j. §. de præscriptione longi temporis. Hodie vero [d] est additum, vt contractus habitus super re litigiosa, sit ipso iure nullus: vt hic. Quod est verum lite pendente. vt hic expresse dicit tex. si lis non penderet, quia perempta esset instãtia: licet duret vitium litigiosi, tamen venditio non impeditur, & contractus non annullatur: vt dicta l. j. §. de præscrip. long. temp. Item est additum hodie de pœna, quæ imponitur ei, qui ad contractum litigiosum accedit, vel accessit: vt hic dicitur. Secundo opp. ad fin. l. nostræ, & videtur quod res litigiosa non possit legari: vt §. l. proxi. Sol. lex prȩcedens per istum finem corrigitur: vt hic finis corrigitur per authen. nunc si hæres.

Quæro, dicitur hic, quod ille qui emit, cogitur redimere rem: quæro qua actiõe. Gloss. dicit, condictione ex lege ista. Ego autem dico [e] per legem istam esse introductum † quod sententia lata contra ipsum principalem reum, potest mandari executioni cõtra eum, qui rem litigiosam emit. Et hoc vult dicere tex. iste, si recte inspicia- d tur, quod clarius probo in repetitione l. creditores. §. de pig. Vlterius quæro, dicitur hic quod emptor, quãdo fuerit ignorans, reddit rem, recuperat pretium cũ tertia parte: an venditor, qui fuerit sciens, puniatur in plus. Quidã quod non: quia hoc hac lege non exprimitur: ergo &c. & hoc puto verum. Quæro, qua actione aget emptor contra venditorẽ, & venditor contra emptorem. Dicit gl. & dicit verum, ꝙ condictione ex hac lege, vel actione in factum. Hanc glo. intellige eo casu, quando vterq; non participat dolum: nam tunc vnus non posset agere contra alium: vt l. viro atque vxore. ff. solu. mat. Et facit sic ad e quæstionem de duobus contrahentibus, quorum neuter soluit: de quo dixi in l. cũ f mulier. ff. sol. mat Quæro, ad istud [f] simplũ, quod fisco debet applicari quis aget. Dicit glo. quilibet admittetur ad agendũ. Vide gloss. & est not. & ea, quæ not. de popu. ac. super rubric. & ibi dixi tibi. & de priua. delic. l. fina.

De contrahenda & committenda stipulatione. *Rubrica.*

LEX I.

LIcet. Etiam si sit scriptura priuata, faciens mentionem de promissione, in dubio intelligitur g f per stipulationẽ. hoc dicit. Qualiter probabitur quod inter præsentes. Glo. dicit, quod in dubio præsumitur. Vide glo. & tene menti in fi. Materiam huius legis plene examino in l. g sciendum. de verb. oblig. & ã. de vsu. l. j & quod ibi not. & ibi dixi.

LEX II.

SI filiæ. Qui stipulatur filio suo, quærit sibi, h. d.

LEX III.

SI cũ pecuniã tuam. Alteri stipulari nemo potest, & h qui pecuniam alterius exigit, negotiorum gestorum actione tenetur. hoc dicit.

SEcundum. Qui stipulatur dare cui velit, sibi stipulari videtur. hoc dicit.

NVda. Hæc lex est difficilis: Quando stipulatio pœnalis incipit a præcedenti conuentione nuda: tunc committitur, cum super prima lis fuerit contestata. hoc dicit, secundum vnam lect. vel cum fuerit contestata sub ista actione pœnali. hoc dicit, secundum aliam lec. Opp. stipulatio pœnalis non potest committi, nisi præcedat mora: vt l. si penum. ff. quando dies lega. ced. & l. ita stipulatus. ff. eo. sed hic non potest præcedere mora: quia eius, quod in promissione nuda venit, non est petitio: ergo nec mora: [h] vt ff. eod. l. si pupillus. Sol. dicunt quidã, ꝙ est verum, ꝙ non potest quis esse in mora in naturali obligatione, quantũ ad illud quod in obligatione deuenit: sed quãtũ ad alia sic, vt quo ad stipulationẽ pœnalẽ: vt hic. Istud est cõtra casum l. lecta. §. sed cũ sortis. ff. si cer. pe. Propter qđ gl. tua hic dicit, & bene, ꝙ hæc stipulatio pœnalis nõ cõmittit ex mora: sed ex cõditionis cuẽtu. Per huius enim cõtestationẽ videt existere cõditio pœnalis stipulatiõis. Cõtra hoc opp. sine actiõe nemo experitur: vt l. si pupilli. §. videamus. ff. de ne. gest. Sed de eo quod venit in pactiõe nuda, nulla est actio: ergo &c. nõ potest ergo lis cõtestari. Sol. dicit gl. ꝙ hic fuit

Quæ pœna erit contra alienantẽ rem litigiosam, adde Bar. in l. j. in prin. de iure fisci. Facit quod no. in l. pomponius. §. cum quis. ff. de acq. pos. §. seq.

¶ Hodie vero. Vide Ang. in authẽ. de litig. circa finẽ prin. quo ad ipsum litigãtẽ, vt vlterius præscribi non possit. d. l. j. de præscrip. longi tempo. & melius de clarat. Ange. in l. j. §. ff. de liti. Nam per tale vitium litigiosi, perpetuatur actio i xxx. annos. l. fina. de præscrip. xxx. anno.

¶ Ego autem dico. Adde istam limitationem, ad doctrinã traditam in l. fepe. de re iudi. & vide ꝙ Bar. in l. creditores. in viij. col. in iij. q. principali. in ver. fic. iudicamus. Nã ius exequendi. & ad idẽ Sali. in l. v. ã. cõmuni diui. & Bar. in l. ff. eo. & Ange. in authẽ. de litig. in prin. De hoc, & de materia huius tituli, vide bonam glo. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. l. j. vt lite penden. & in Clemen. j. vt lite penden.

¶ Quæro ad istud. Vide do. Ioã. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. l. j. de cõsti. & ibi vide, in quo Inn. dissere pat cũ Bart. Andre. Barba.

¶ Licet intelligitur. Per hanc legem dicit Bal. in l. si ex pretio. si cer. per. ꝙ quãdo cõstat esse pactũ nudũ, nõ nouat obligationẽ: alias vigore instrumenti publici, semper præsumitur stipulatio. Vide Bar. in l. Titia. §. fina. de ver. obli.

¶ Mora. Hoc idẽ tenet in l. si pacto quo pœnam. & in l. stipulatio ista. §. vlti. per illũ tex. de ver. obli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Vestit præcedentem conuentionem. An pœnalis stipulatio vestiat præcedentem nudam conuentionem? De quo per Bar.in l.lecta.in ij.col.de verb.obli.et vide Bar.in l.si pacto quo pœnam.ff.de pact.

b ¶ Magnam. Vide Bar.in l.si ex legati causa de ver.obl.per Bar.in d.l.si pacto quo pœnam supra de pact. Vide quæ dixi in l.Mutuan.alias, mandati. post Bar.ff.de cond. & demon. Et hoc intellige,vt per Bart. in d.l.ita stipulatus. in ver.secundo principaliter.et verficu. quarto videndum. Et ad hanc legē vide Pau.de Cast.consilio xcvj.& Roma. in rub.de arb. Et dū dicitur in hac lege quod dies sterpellat pro homine,adde q̄ hoc est verum ī die tacita.vt est glo.mēri tenenda,& Imo.ibi in l.si mora.solu.matrimo.& in c.potuit.de locat.in l.j.ī. de iure emphy. quā tenement, secundū illam gl.quæ etiam probat illam esse in tempore adiecto mi ferationis gratia:vt est tempus,an ad testationem dotis.Ita ergo p lapsum illius a constituitur in mora,vt voluit illa notabilis glo.sicut per lapsum cuiuslibet tēporis.Itē regula huius legis fallit in dieparua,l.in qua sit impossibile expediri.Ita dicit Bal.per illū text.in l.si mihi et tibi.§.j.de leg.j. Q̄not. esse intelligendum secundum no. b in l. continuus.§. illud.de verb.obli. Item quod hic dicī de die,hoc.etiam locum habet in hora, secundum Bal.in l.j. C.ne lice.tertio protto.qui allegat legē, quām non inuenī. Item non habet locū ista lex in die incerta: vt promitto cum erit legitimæ ætatis secūdū Bal.in l.si pacto quo pœnam. in iij.col.ī.de pac. licet videatur loqui aliter Bald.in d.l. pacto quo pœnam. in v.col.& etiam ī pe. col.Et quod dixi de die sicerta,vide Bar. in l. ita stipulatus. de ver.obli.et quod dixi de die tacita,ad de quæstionem similem in l.si duo.§.fin. de consti.pecu.in iij. q.et no.Bar. in rub. ī.de consti.pecu. & Bar.in d.l.ita stipulatus.in xxxiij. col. Sed de hac materia singulariter per Cy. et Bal.in l.fi.in §.j.ī. de iure dotium. Et de die tacita est text. in leg.quoties ī die. iuncta leg. sequen. & ibi Bartol. & Imol.de verb.ob.

↔ P. P A V. P.

h ¶ Magnam. Vide Iaf.& Soci.in l.si mihi & tibi.§.j. in fi. no.ff.de le.i.& l.vi nū.co.v.ff.si cer.per. lis contestata de facto super eo, q̄d deuenit in conuētione nuda. Alij dicunt:et ista opi. Vltramon.q̄ non requiratur cōtestatio:sed dicunt,quādo præcedit vestita stipulatio, committitur per interpellationē quia omnis ꝓmissio simpliciter facta habet in se istam conditionem.s.q̄ detur cū petiero:vt l.si decē cum petiero.ff.de verobli.ergo per simplicem petitionē extra iudicium cōmittitur stipulatio pœnalis. Nec obst.text.qui facit hic mentionē de litis contestatione,quia hoc facit vt ostendat pœnā esse cōmissam impurgabiliter. Dy.in c.non est in mora.de reg.iur.in vj. videtur tenere vtranque opin. Ego teneo opi. Vltramō.vt plenissimè examinabo ī l.ita stipulatus.ff.de verb.obl.in xij.col. Quæro,vtrum pœnalis stipulatio nouet præcedentem? Dic vt ibi dixi. Vltim. nota q̄ pœnalis stipulatio non vestit præcedentem conuentionem[a]. nudam. Rō: quia cum pœnalis stipulatio sit accessoria ad primam non est æquum q̄ accessorū vestiat principale.

Scrupulosam. Siue post mortem suam cū moriētur, siue prius quā moriētur,quis fuerit stipulatus, valet stipulatio.hoc dicit.

Magnam. [b]Dies interpellat pro homine. & vbi est dies,& pœna non admittitur moræ purgatio.h.d.secūdum lect. quā ego teneo. Hanc materiam plenè dic vt l. si insulam.ff.de ver.obli.et glo.in leg.& si post tres.ff.si quis cau.

c Veteris. [c]Promissio dādi,vel faciēdi simpliciter cōcepta porrigitur ad ꝓmissoris heredes:idem si conferatur post mortem ꝓmissoris.h.d.cum l.seq. Oppo.de l.centesimis.§.j.ff.eo.Sol.quædam sunt facta,q̄ cohærent meræ personæ:et illa non transeunt ad hæredes:vt ibi.& l.j.§.ne autem. de cadu.tollen. Quædam sunt facta,quæ merę personæ non cohærent,sed possunt per alium expediri:et istorū obligatio trāsit ad hæredes. Ita loquitur hic. Contra hoc opp.nunquam factum vnius videtur factum alterius:vt l.si non sortem.§. libertus. ff.de cond.inde.Sol.factum vnius,nā videtur factū alterius verē,vel ficte.Hæc autem fictio habet locum primo ,quando hoc a gitur expresse:vt l.nemo est qui nesciat de duob.reis.et ibi no.Secundo, quā do confertur factum alterius in tēpus mortis:quia tunc videtur actum tacitè,q̄ hæres faciat:vt l. fin.huius ti.Tertio,quando ille,qui facere promisit,aliquo modo legitimo impeditur,vt morte,vel alio modo: vt hac l.et l.de pollicitationibus.ff.de polli.Prædicta vera,nisi esset electa īdustria certæ personæ:vt l.iter artifices.ff.de sol.

c Optimam. [d]Verba enunciati ua in contractibus prolata, probationem inter ipsos hæredes inducunt, donec contrarium doceatur. hoc dicit. Nota illud, quod dixi in summario, quod talia verba enunciatiua fidem faciunt inter contrahentes. quod facit ad fines plebanatus. Dicit glo. quam vidistis §.de iure delibe.in l.cum aliquis.ff.de leg.iij.l.prædijs.§.Titio.Secundo nota ex hac lege, q̄ dies,& locus,de-
e beant inseri in instrumento[e].

De inutilibus stipulationibus. Rubrica.

LEX I.

Ex stipulatione. Pupillus non potest obligari sine authoritate tutoris. hoc dicit. Vtrum pupillus obligeī naturaliter,vel nō: glos.tangit hic.Dic plene vt l.prima.ff.de nouatio.

f LEX II.

Libera. [f]Stipulatio pœnalis,nō valet in matrimonijs. hoc dicit.

LEX III.

Inter. Inter absentes non potest contrahi stipulatio, nec alteri stipulari. Item quādo petitur interesse,admittitur petitio incerta,certificanda per sententiam.hoc dicit.Signa text.in fin.ibi:ob incertæ actionis &c.De quo videbitis in l.certi conditio.ff.si cer.pet.

De duobus reis stipulandi. Rubrica.

LEX I.

Creditor. Hic habes authenticā, quæ ponit qualiter cōstituā tur duo rei.Hanc legem,& authenticam commentaui. & est vtilissima repetitio.h.d.

d ¶ Optimā. Limita vt probatur in aut. si quis in aliquo.ad fi.ff.de eden. Item limita,nisi principaliter tractareī de enūciatione, vt probatur in capit.illud.& ibi Anto.de But.de præsumpt.& Bal.in lege ad probationē. De hoc est glo.hic in verſic.seruus.Et vide ad hanc l.Bald.in l.cum aliquis.de iure deliberan. vbi limitat hæc dicta. Itē dū hic dicitur.q̄ potest probari absentia,dicas q̄ testes debent deponere hoc modo,q̄ viderunt illum in tali loco commorari,ita q̄ per interuallum temporis quo eum viderunt, non potuisset ire ad locum,de quo fit mētio ī instrumēto. Ita dicit Io.And.vt ibi refert Abbas in c.ex tenore.de testi.& dicit Bald.ibi.q̄ hoc posset probari postdicicita testificata,secundum doctrinam doct.ibi etiam dicit elici practicam ex illo c.in princip.vide Bart.in l.sciendū.in j.colum.de ver.obli. & in authē.si quis in aliquo.ī.de eden.Et ad hanc legem vide not.per Innocent.in c.cum in iure.de off. deleg.& in c.quoniā contra. de proba.& glos.super verb. & personas.vide Bal. in authent.si quis in aliquo. & ibi dicta post eum.& vide ad hoc dicta Bar.ī l.gerit.de acqui.hæredi. e ¶ In instrumēto. An dies & locus debeat inseri in instrumēto adde Bar.in l.lecta.ī fi.si cer.pet.& in l.de pupillo.§. qui nunciat.de ope.no.nun. f ¶ Libera. Stipulatio dolo inita valet etiā, ope tamen exceptionis si rescindatur.limita nisi fauore dotis: quia tunc dolus dans causam stipulationi,vitiat ipso iure.in l.si cum mulier. & ibi Imo.ff.so.ma. Itē limita nisi dolus daret causam distractui appositō super contractu stricti iuris:quia licet tunc ille distractus sit stricti iuris:tamē sumit natura bonæ fidei, vt probatur in l.sub ꝓtextu.& ibi Bar.ī. de trāsactio.Item limita,nisi esset apposita super contractu bonæ fidei. Glos.est in l.si quis cū aliter. & ibi vide de verb. obliga.

15 *Si plures cum pluribus fecerunt pacem sub pœna,& vnus fuit offensus:an omnes de illa parte poterunt insolidum agere contra omnes de illa parte insolidum vbi quod non sunt duo rei credendi,nec debendi.*
16 *Quando plures tenentur ex delicto insolidum,non sunt correi.*
17 *Si plures tenentur ex quasi maleficio,quod non sunt proprie duo rei:licet quodāmodo sunt plures tutores.*
18 *Pater & filius,an sint duo rei credendi,quando filius acquisiuit obligationem, & actionem,ex causa peculij profectitij.*
19 *Plures rei debendi sunt,qui eidem debent vere, vel ficte ex eadem causa principaliter & ex voluntate eorum.*
20 *Plures rei credendi sunt,quando pluribus insolidum deberetur eidem vere, vel ficte ex vna eademque causa principaliter,ex voluntate.*
21 *Plures res debendi possunt simul conuenīri.*
22 *Vno & eodem libello quando plures possunt conuenīri, & etiam agere.*
23 *Creditor quando possit vnum ex pluribus in solidum obligatis conuenire: & sic, Qui sunt illi,qui habent beneficium diuisionis. & nu.28.*
24 *In duobus reis credendi,hodie nihil est innouatum. & nu.26.*
25 *An hodie aliquid sit innouatum,quando plures rei in solidum conueniūtur uno,uel diuersis libellis.*
27 *Vnus ex duobus reis credendi,potest agere procuratorio nomine alterius.*
28 *Cui incumbat onus probandi alterum ex correis esse soluendo,altero per actorem conuento.*
29 *Si ad unum ex correis peruenit tota quantitas,an alius possit petere quod ille prius exactauit.*
30 *Vt beneficium diuisionis competat,qualiter intelligantur præsentes,uel absentes correi, & quomodo probetur præsentia uel absentia.*
31 *Altero ex correis non datur tempus contradicendi instantiæ,sicut fideiussori.*
32 *Quando unus ex reis est præsens & soluendo sed non potest conuenīri,quid agendum sit circa beneficium diuisionis.*
33 *Beneficio diuisionis potest renunciari.*
34 *Agens contra unum ex correis debendi,licet non possit cogi cauere de rato pro altero correo credendi,caueat tamen de defendendo debitorem,si ab altero correo conuenitur.*
35 *Solutio facta alteri ex correis credendi,an tollat alteri actionem.*
36 *Vno ex correis debendi totum soluente,alius liberatur in totum.*
37 *Solutione partis facta ab altero,an uideatur facta diuisio.*
38 *Vnus ex correis credendi,recipiendo partem ab uno ex correis debendi,præiudicat alteri correo.*
39 *Acceptilatio facta ab uno ex reis credēdi,an præiudicet alteri, & prosit alteri ex reis debendi,quod sic.Liberatio facta ab uno correorum credendi nocet alteri.*
40 *Acceptilatio si est facta uni,cum pacto quod sibi tantum prosit:tunc non prodest alijs.*
41 *Petitio facta ab uno reorum credendi,quando prosit alijs.*
42 *Si post litem contestatam factam ab uno reorum crudendi,instantia causa periit,an remanebit instantia communis utrique reorum credendi.*
43 *Sententia lata pro uno ex reis debendi,an prosit alijs.*
44 *Sententia condemnatoria lata contra unum ex reis debendi,quod nocet alteri.*
45 *Sententia lata pro uno ex correis credendi,aut contra unum,nocet & prodest alijs.*
46 *Iuramentum factum per unum ex correis,quando prosit,uel noceat alijs.*
47 *Iuramentum datum per unum ex reis debendi,quando nocet correo.*
48 *Iuramentum delatum ab uno ex reis credendi,an noceat alteri.*
49 *Pactum factum uni ex correis debendi,quando prosit alijs.*
50 *Ratio diuersitatis inter pactum,& acceptilationem.*
51 *Factum ab uno ex correis quod noceat alteri,quantum ad interrumpendā præscriptionem quo ad alium.*
52 *Pactum factum ab uno ex reis credendi,quando prosit uel noceat alteri.*
53 *Nouatio unius ex reis debendi,quando prosit alijs: & quid in reis credendi.*
54 *Si unus ex duobus reis credendi,ex contractu iurisgentium liberat reum per stipulationem, & acceptilationem subsequentem,an alteri reo præiudicet.*
55 *Nouatio facta per delegationem per unum ex reis credendi,uel debendi:quando alijs prosit uel noceat.*
56 *Cessio facta ab uno ex reis credendi,uel debendi,quando prosit,uel noceat alteri.*
57 *Confessio facta per unum,tam ex reis debendi:quam credendi,quando noceat alijs,uel quando prosit.*
58 *Ex successione alterius correorum,quando obligatio extinguatur.*
59 *Mora unius ex correis,quando noceat uel prosit.*
60 *Si creditor fuit in mora recipiendi ab uno ex reis debendi:qui obtulit pecuniam petitam quæ postea perempta est,an alteri prosit.*
61 *Mora unius reorum credendi nocet alteri.*
62 *Factum unius correorum credendi,constituens debitorem in mora prodest alteri.*
63 *Creditor si fuit in mora,uno ex reis offerente,& creditor interpellauit alium reum: qui non obtulit,an per hoc uideatur purgata mora.*
64 *Culpa unius correorum,quando alteri noceat.*
65 *Rescissio facta in personam unius correorum:quando alteri noceat.*
66 *Except io competens uni ex correis debendi,quando porrigatur ad alterum.*
67 *Duo rei debendi,an uideantur inuicem fideiubere,& nu.69.*
68 *Ex fideiussione duplex obligatio,una uerbis,& altera consensu. Fideiussor potest intelligi large,& stricte.*
70 *Qua actione ille correus,qui soluit repetat.*
71 *Si unus ex pluribus tutoribus,curatoribus,uel administratoribus ciuitatis soluit:qualiter ab alio repetat.*
72 *Quid in pluribus depositarijs:uel commodatarijs,qui in obligatione secundaria,quæ ra-*
tione doli contrahitur,tenentur,est idem quod in pluribus tutoribus.
73 *Si unus ex duobus reis debendi fuo iuramento liberat alium,ab eo nō repetit.*
74 *Correus,qui fuit liberatus acceptilatione,quando possit ab illo,qui est liberatus,repetere.*
75 *Correus damnificatus culpa alterius potest ab eo repetere.*
76 *Correus credendi,quando ab altero correo,qui solutionem recepit,repetere potest, & qua actione.*
77 *Quando unus ex reis credendi,aliquem liberauit facto suo:an alter ab eo repetere possit.*
78 *Actio,quæ ceditur uni ex correis,quando,quo iure: & inquantum ceditur debeat,remittitur.*

Hoc ita. Hæc auth.diuiditur in duas partes. Prima loquitur qualiter plures rei debendi debeant conueniri.Secunda,qualiter vni correorum contra alium subueniatur.Breuiter hoc intēdit,Creditor potest debitum ab vno ex correis exigere,& exacto cōtra alīū succurritur.h.d.Pone casum in terminis ad auf.quæ tractat similiter de modo constituendi duos reos,& etiā de modo exigendi.Et diuiditur hæc auth.in duas partes principales.Primo,loquitur quando est actum,vt teneantur insolidum, vel subest inopia,vel absentia.Secundo loquitur,quando non est actum:nec subest inopia,vel absentia.Secunda ibi:sinautem. Et istas partes potes subdiuidere in alias particulas:vt patet per se:& authen.nō eget summario:quia summata est:& summa eius est duarum columnarum,quæ sunt in corpore auth. e.col.vij.vnde hæc sumitur.Ex his ergo primo nota qualiter duo rei constituantur.De hoc solum in auth.dicitur.Secūdo qualiter exigantur:& de hoc tangitur in l.j.j.responso.& in authen.eodem.Tertio,qualiter exacto contra correum succurratur:de hoc l.j.ij.respon.Opp.primo ad l.& videtur q̄ inter correos debeat diuidi actio:vt ff.de admi.tu.l.si plures.de tu.& ra.dist.l.j.§.nunc tractemus.Sol.illud in duobus reis:q̄ inciderunt in obligationē ex necessitate,vt tutor,vel curator hic quando ex voluntate. Secundo op.quod idem sit qñ ex voluntate:vt l.fi.ī.de consti.pe.& ff.de fideiuss.l.inter eos: & d.l.j.§.nunc tractemus.Sol.ibi in duobus reis non principaliter obligatis. Tertio,contra prædictā sol.opp.q̄ etiam fideiussores non habent beneficium diuisionis,vt l.fi.ff.rē pupfal.fo.Sol.Fallit in pluribus fideiussoribus datis ab vno tutore,& curatore:& ratio ibi patet. Ista tria contraria, licet hanc legem respiciant,tamen ponuntur in glo.vlti.huius authent. Quarto opp:& videtur quod duo rei habeant ex cōuentione beneficium diuisionis:vt in hac auf.& in corpore vnde sumitur.Sol.Fateor q̄ in hoc iura antiqua corrigantur per auf. istam,ad ipsam ergo auf.accedamus. Quinto opp.dicitur in auth.quod requiritur quod specialiter agat, q̄ vnusquisque teneatur insolidum.Contra:quia etiā per alia verba possunt constitui duo rei:vt Insti.eo.§.j.Sol.dicunt quidam quod iura antiqua per istā auf.non solum sunt correcta in modo exigendi,vt ī.dixi.sed etiam in modo constituēdi:quia olim sufficiebat quod diceretur, q̄ essent duo rei:vt ff.eo.l.reos.§.cū in tabulis.vel alia verba æquipollentia:vt Insti.eo.§.j.Sed hodie est necessarium quod expresse dicatur,quod teneātur insolidum,vt hic.Et hoc videtur tenuisse Dy.& Iaco.de Aret.

1 Alij dicunt contra,†quod in modo constituendi nil immutatur.Et quod hic dicitur,si agatur expresse,intelligūt per hęc verba aut æquipollentia.& sic cessant contraria. Et hæc satis patet Institu.eo.§.j.primo respō.& §.cum in tabulis.& tenet gl.huius auth.& in corpore vnde sumitur.in princi.& in d.§. cum in tabulis.Et hoc tenet hic lac.de are.Cy.lac.de bel.lac. Butr.Ray.de For.& omnes,quibus assentio.& in quo fiat mutatio per iura noua.j.in quolibet passu dicam.Sexto opp. & videtur,quod aliter datur terminus præsenti ad eum præsentandum:vt in auf.præsente.j.eo.tit.Sol.Ibi in fideiussore principali:hic in duobus particularibus.arg.j.ti.j.l.fancimus. coniuncta l.& si post tres.ff.si quis cautio. His ergo visis,venīamus ad materiā istā.Quæro primo, qualiter constituātur duo rei debendi. Secundo, qualiter exigant. Tertio, an factum vnius ꝓsit vel noceat alteri. Quarto,qualiter vni cōtra alterum correorum succurritur:& hic examinabitur qualiter:& an fideiubere videantur inuicem.vel non.Primo igitur†principaliter quæritur,qualiter cōstituantur duo rei de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bendi,& credendi:& iſta quæſtio habet multas acceſſorias. Et primò videamus,quãdo in obligatione eſt aliquod indiuiduũ:& ſcias q̃ obligatio contrahitur verbis, conſenſu, vel teſtamento:quæ quãtũ ad hoc æquipollent:vt ff.eo. l. eandẽ. in prin. Primò de reis debendi, qui principaliter obligantur. In iſtis ſic diſtingue:aut eſt actum expreſsè, vt teneãtur inſolidũ: & ſunt duo rei, vt hic. Aut non eſt actum expreſsè: & tunc aut obligauerunt ſe,aut teſtator obligauit eos alternatiuè:& ſunt duo rei:vt ſ.de cõſti.pec.auth.ſi quãdo.ff.de leg.j.l. ſi ex toto.§.j.& not.ff.eod.titu.l.ſiue. Aut copulatiuè:& tunc aut ſunt duo actus promittendi,& duæ rerum expreſsiones: vt tu promittis mihi eodicẽ,& Titius promittit mihi Digeſtũ:& tunc aut non appoſuit verbũ,eũdem:& ſunt duo. Aut non appoſuit:& nõ ſunt duo rei,ſed ſunt duæ obligatiões diuerſarum ſummarum. Secus ſi appoſuit:vt Inſtit.eo.in prin.& §.duo.& de ſtip.ſer.l.ſi ex re. §. ſi ipſi.& l.ſi ſeruus communis ſic ſtipulatus ſit.& in gloſſ. j. huius auc. Aut fuit vnus actus promittendi,& duæ rerum expreſsiones:vt ego decẽ,& Titius decem promittimus tibi:& erunt duo rei debendi.ar. ff. de verb.ob.l.ſtipulatio iſta.§.eũ qui.quia ſemper vnicũ actum promittendi videntur intelligere de eiſdem decem. Aut eſt vnus promittendi,& vna rei expreſsio:& tunc aut eſt appoſitũ per nomen diſtributiuũ quilibet,quod de ſui natura cuilibet attribuit rem inſolidum:vel aliud ſimile:tunc etiã erunt duo rei debendi:vt l.ſi pluribus.in prin.& ibi no. leg. j. Aut tale diſtributiuum adiectum non eſt:ſed ſimpliciter dictũ, tu & Titius promittis mihi centum:& tunc ſi quidem eſt actum quòd teneantur inſolidum,vel quòd ſint duo rei: tunc erunt duo rei:alias quilibet tenetur in parte:vt hic,& d.l.reos.§.cùm in tabulis. Sed an de his ſit aliquid innouatum per iura Authen.gloſ.in l.ſecunda.ff.eodem. dicit quod ſic:& tangitur in dicto §.cũ in tabulis.& ibi non firmat aliud;& Azo in Summa huius titu.& ff.man.l.ſi mandato Titij. §.Paulus. el iſj.& l.creditor.§.duobus.eodem.titu. Et hoc videtur tenere Iaco. de Aret. in dicta l.ſecunda.ff.eod.ſcilicet quòd hodie eſt neceſſe,quod exprimatur inſolidum per hanc legem:nec ſufficit quod ſint duo rei,niſi exprimatur inſolidum, per hanc authẽ. Sed gloſſ.in corpore eod.tit.ſuper verſi.ſuſtinere.tenet quod in modo conſtituendi nihil ſit innouatum:vt Inſti. de fideiuſ. §.ſi plures.tangitur in gloſſ.in dicto §.cùm in tabulis. Et hoc tenet Dy.& Cy.& Iacob.de Bel.& omnes Moderni. quod placet. Siue ergo expreſsè, ſiue tacitè agatur,ſatis eſt:vt patet ex diſtinctione præcedenti. Quod tenet gloſſ. j. huius auc. Ad idem facit,quando contrahitur obligatio alternatiue, licet inſolidum non exprimatur: tamen ſufficit:vt dicta auc. ſi quando.prællega. Præterea,idem eſt dicere,quod ſint duo rei exprimere inſolidum:vt §.cum in tabulis.& l.eandem. eo. titu.in hoc nihil eſt innouatum per iura auc. Secundo †quæro de duobus reis credendi, qualiter conſtituatur. Et circa prædicta dic, Aut eſt actum quod ſint duo rei credendi: & non eſt dubium. Aut non eſt actum:& tunc aut diſpoſitio eſt collata in eorum perſona alternatiue, aut copulatiue. Primo caſu,aut vni eorum tantum poteſt acquiri obligatio, & alter habetur vt adiectus:& non erunt duo rei credendi.ff.de conſtitu.pecu.l.ſed & ſi filio.§.j.& l.j.§.ſi fructuarius. j. de ſtipula. ſeruo. Aut vtrique poteſt acquiri:& tunc aut electio fuit collata in perſonam voluntate debitoris: & valet: & erunt duo rei credendi:vt de lega.ij.l.ſi Titio aut Seio. Aut non fuit collata in poteſtate debitoris:& tunc de iure antiquo vitiabitur ſtipulatio:vt dicta l.j.ſi fructuarius.de ſtipula. ſeruo. Sed hodie valet,& alternatiua reſoluitur in coniunctam:vt l.cũ quidam.§.de verb.ſign.quæ loquitur tam in contractibus inter viuos,q̃ in vltimis volũtatibus:vt ibi cũ ſimilibus. Vnde erit dicẽdũ idẽ.quod ſtatim dicã de copulatiua. Prædicta vera qñ diſpoſitio confertur in perſonam vtriuſque æqualiter:alias ſi tantum vnus ſtipularetur ſibi vel alteri,ſemper ille alius haberetur vt adiectus:vt l.eum quí.§.qui ſibi.de verbo.obliga. Fallit in cauſa l.Caius.ff.ſol.matri.quod dic vt ibi. Secundo caſu, quãdo diſpoſitio confertur copulatiue:tunc diſtingue per oĩa vt ſ.dixi circa duos reos debendi:licet hic ſit aliqua differentia inter duos reos debendi per eaſdem ll.& in hoc etiã nihil
4 eſt innouatum per iura Auth. Tertio quæro,†quid in obligatione,quæ re contrahitur ad diuidua,vt tantundẽ redda tur in genere,vt in mutuo,an poſsint cõſtitui duo rei. Et videtur quod ſic,vt ſ.ſi cer.peta.l.ſi non ſinguli,vt j.eo.l.propter. Contrarium tenent Dy.Marti.Sil.& Ray.dicentes q̃ ante poſſent cadere ſydera de cœlo,quã obligatio quæ re cõtrahitur,trahatur vltra quam peruenerit,vt l.ſi tibi.in princi. ff.de pactis. Et reſpondent ad leges contrarias,q̃ ibi fuerunt conſtituti duo rei verbis,& non re. Communiter omnes tenent cõtrarium,per legem eandem.in prin.ff.de duob' reis. & per l.ſi non ſinguli.& per l.propter mutuam. Ad contrarium reſpondeo,quod ſi vni numeratur aliorum voluntate, omnibus numeratum videtur iuris fictione:vt no.per glo.in d.l.ſi non ſinguli.prælallegata. Sed contra hoc inſtatur,Id,q̃ eſt impoſsibile per naturam,non poteſt fieri per legem.vt l.ſi pater.in fi.ff.de adoptioni.l. qui ad certum.ff.loca. Sed impoſsibile eſt ſecundum naturam,eandem pecuniã peruenire ad plures inſolidum:ergo non poteſt fingi. Huius timore dicit Pet.q̃ non fingitur ad plures peruenisſe inſolidum,ſed ad ſingulos peruenit in veritate:& ſic non naſcuntur plures obligationes,ſed vna,quę tenet plures homines,ſicut vnus funis ligat plures boues. Et hoc tenet Cy.in d.l.ſi non ſinguli.& l. propter mutuam. Hoc non placet:quia licet in pluribus reis ſit obligatio reſpectu eiuſdem effectus,quia ſufficit vna exactio,vt ff.e.l.iij.in fi.tamẽ in veritate ſunt plures obligatiões, & quilibet tenet propria obligatione,vt ff.eo.l.eandẽ.§.fin. & l.ſi reus.de fideiuſ.l.generaliter. Tene ſol.gl.quod fingitur
5 pecuniam ad quemlibet peruenisſe pro ſolido. Nec ob.†qd' dicitur: Lex non fingit ſuper impoſsibili:quia verum eſt ſuper eo quod eſt impoſsibile in genere:vt quod filius ſit antiquior patre. Sed ſi in genere eſt poſsibile,licet ſit impoſsibile in his terminis,quibus loquimur:tunc lex fingit. Exemplũ impoſsibile eſt q̃ ille,qui eſt filius Titij,ſit filius meus,tamẽ quia in genere eſt poſsibile q̃ habeam vnum filium talem,& eius ætatis,poteſt fingi per ius quod talis ſit filius meus,vt d. l.ſi pater.cum ſeq.de adop. Sicut etiam impoſsibile eſt quod ille qui fuit apud hoſtes,ſemper fuerit in ciuitate:& tamẽ lex poteſt fingere,et fingit ſic in aliȝ pluribus:ita hic poſsibile eſt in genere ſuo quod talis pecunia peruenerit ad te,& ad me: ideo poteſt induci per fictionem. Licet enim in caſu,in quo ſumus,ſcilicet donec pecunia eſt apud vnum,impoſsibile ſit eſſe apud alium:& ita ego dixi in l.ſi quis pro emptore.ff.de vſucapioni. Vel aliter impoſsibile eſt quod eadem pecunia perueniat ad plures inſolidum,& remaneat in effectu:ſed bene poteſt peruenire ad plures.& quod remaneat apud vnũ in effectu:ita per iſtam ſignificationem fingitur,& inducitur vt omnes tencantur inſolidum,tamen non in effectu:qa vna exactio ſufficit. Concludo ergo q̃ duo rei debendi poſſunt inſimul conſtitui,ſi hoc agatur ſine aliqua ſtipulatione:ſicut dictum eſt in aliȝ obligationibus,dico idem in duobus reis credendi per d.l.ſi non ſinguli.ſ.ſi cer.pe.& l.cum te. Quar-
6 to quæro.†quid in obligatione, quę re contrahitur,vt eadẽ ſpecies reddatur,vt i depoſito, commodato,& ſimilib'. Rñ. debes ſcire,quod ex hoc contractu naſcuntur duę obligationes. Vna primitiua ad rei reſtitutionem:alia ſecũdaria ratione doli,vel culpæ commiſſæ in re. Aut ergo quæris de illa prima obligatione ad rem reſtituendam:& tunc ita demum conſtituuntur duo rei debendi,ſi hoc actum eſt,vt ſ.loca.l.ſi diuiſa.alias quilibet tenetur pro parte:arg.ff.commo.l.iij.§.hæres. & depoſiti.l.ſi duo.licet quãdoq̃ quilibet pro parte teneatur: & ſic eſt diuidua obligatio quo ad obligationem: tamẽ vnus ſoluendo partem non liberatur,& ſic eſt indiuidua quo ad ſolutionem,vt d.l.ſi duo.ff.depoſiti. Et de hoc plene dixi in l.eadem.§.Cato.de ver.ob. licet cõtra hoc dicat gl.ſed neſcit quid dicat.ff.depoſi.l.j.§.ſi apud duos. Si vero quęris de obligatione,quæ ratione doli vel culpæ contrahitur:tunc aut eſt actũ quod ſint duo rei:& ſunt. Aut non eſt actum:tũc aut vnus tm contrahit,& committit dolum vel culpam: & ille ſolus teneẽ inſolidum. Aut omnes:& tunc tenentur tanquam rei:vt d.l.j. §.ſi apud duos.& d.l.ſi vt cer.§.ſi duobus.in fi.ff.commoda.& d.l.ſi duo.depoſi.& hoc de reis debendi. Rei vero credendi in tali obligatione:non conſtituuntur:niſi hoc agatur,vt d.l.
7 ſi duo.ff.depoſiti. Quinto quæro,†quid ſi in obligatione venit

venit aliquid quod ſit indiuiduum,quo ad obligationẽ & ſolutionem,vt via inter,actus,& quid ſimile. Reſpon.glo.quæ eſt in l.reos.§.cum in tabulis.ff.eo.quod olim in his conſtituebantur duo rei,etiam ſi non exprimeretur,hodie autẽ p̃ auc. eſt aliter in indiuiduis,quã in diuiduis. Doc.Moderni reprobant illam gl.quia per ius auc.nihil eſt innouatũ in modo conſtituendi,ſed in modo exigendi:quia introducitur beneficiũ diuiſionis,vt dictum eſt. Vnde ſicut generaliter olim indiuidui plures tenebantur inſolidum,& ſi non ſit dictum:ita & hodie.& in hoc oẽs concordant. Sed an ſint duo rei,eſt opin. Iac.de bel.in auth.eo.ti.& tenet quod ſint duo rei,putãs forte quod ſemper quando plures tenerentur inſolidũ,dicanẽ correi. Pe.& Cy.contra in hac auth.quia dicunt quod non ſunt duo correi,licet inſolidum teneantur:& hoc puto verũ. Primo per caſum l.rem hęreditariam.ff.de euic. Secundo per gl. ff.de ver.ob.l.ij.§.ſi tamẽ hominẽ. Tertio per rationẽ,in duobus reis credendi,ſi vnus egit lite conteſta.alius non põt agere.ff.e.l.ex duobus. Sed in his,qui habent actionem inſolidũ, ex natura indiuidui,vno agente alius põt agere:vt ff.de verb. ob.l.ij.§.ex his.ergo nõ ſunt duo rei. Plus dico quod etiam ſi expreſsè eſſet dictum quod inſolidum tenerentur,non eſſent duo rei:quia eſſet exprimere ea,quæ tacite inſunt. Sed debet ſic exprimi,quod animo conſtituendi duos reos ſic promittunt. prædicta probantur j.de fideiuſ.l.non recte. & hoc probatur per multa iura,quæ in correis loquuntur. quando factũ vnius alteri noceat,vel non,vt j.eo.l.j.in fi.& in aliȝ,de quib' j.dicam,q̃ tunc locum habebit. Præterea poſito q̃ expreſsè eſſet dictum,eſſent duo rei:& tunc non haberet locum beneficium diuiſiõis:quia in iſtis indiuiduis diuiſio corrumpit ſtipulationem.ff.de ver.ob.l.ſtipulationes non diuiduntur. Vnde duo rei omnino non conſtituuntur. Et idem dico in duobus reis credendi:vt d.l.ij.§.ex his.& facit de ſer.ru.præd.l.via cõ
8 ſtitui.in fi. Sexto quæro,†qualiter conſtituantur duo rei in obligatione facti. Dico quando in obligatione habeẽ reſpectus ad opus factum:ita quodeſt explicabile per alium,vt l.cõtinuus.§.ſi ab eo.ff.de ver.ob.& illo caſu ſine dubio poterunt conſtitui duo rei debendi:vt hic. Caſus eſt in l.nemo eſt q̃ neſciat.ff.eo.ſecundũ Iac.de Are. Qñ habetur reſpect' ad ipſum fieri,& perſonæ induſtriam,& tunc aut promittẽtes ſunt eiuſdem peritiæ:& p̃n conſtituí duo rei:quia idẽ vñ vtriuſque:vt d.l.nemo eſt qui neſciat.ſecundum lec.gloſ. Aut ſunt diuerſæ peritiæ:& tunc non poſſunt conſtitui duo rei debendi: qa factum vnius videẽ diuerſum eſſe à facto alterius, ſcẽm mentẽ & fictionẽ:& diuerſitas rei quæ ipedit diuidere,impedit conſtitutionem duorum reorũ:vt ff.eo.l.ſi id quod.in fi.tamẽ vno ſoluente de æquitate,liberatur alter ope exceptionis:vt d.l.ſi id quod. in fi. Poteſt ergo fieri conſtitutio duorum reorum in obligatione facti,cum hoc agatur non aliter:vt ſ.dictum eſt in aliȝ. Circa vero correos credendi dicas,aut in obligatione venit tale pactum factũ,q̃ concernit perſonã ſtipulãtis:vt p̃mitto tibi ſeruire in camera,vel in menſa,vel curare te ab infirmitate,& ſimilia:& in iſtis,quia in perſona diuerſorum diuerſa ſunt facta,& non poſſunt conſtitui duo rei credẽdi.vel debendi.ff.eo.l.ſi id quod.in princ.coniuncta l.ſeruus.§.fi.cum l. ſeq.de ope.lib. Aut nõ concernit perſonã ſtipulãtis:& tũc aut vtriuſq; rei credendi æqualiter intereſt inſolidum:vt promitto tibi & Seio ſcribere librum:& poſſunt conſtitui duo rei credendi:vt l.nemo eſt qui neſciat.ff.eo. Aut non intereſt æqualiter vtriuſque inſolidum,vt promitto tibi facere domũ in fundo vnius correorum:& tunc non poſſunt conſtitui duo reiſtipulandi inſolidum:quia in perſona vnius,cuius non eſt fund' non valet ſtipulatio:vt l.qui inſulam.ff.de verb.ob. & de hoc loquitur.d.l.ſi id q̃,ſecũdũ ſecũdã lec. Ex his patet,intellect' l.nemo.ff.eo.quia ex his,quæ ibi ſunt ſcripta,non eſt bene de
9 clarata. Septimo quæro,†quid de his,qui obligantur acceſſorie. Iſta quæſtio habet duo puncta. Primo vtrũ teneanẽ inſolidum,etiam ſi non exprimatur. Secundo,poſito q̃ inſolidum,etiam ſi non exprimatur. Secundo poſito quod inſolidum teneantur,vtrum ſint duo correi,ſiue duo rei debendi. Circa primum dico,quod quando obligantur acceſſorie plures pro aliquo alienam obligationẽ principaliter ſuſcipientes & illo modo non tenentur inſolidũ niſi ſit actũ:vt ſ.ad Velleia.l.ſi paternam.& ibi no.& idem no.ff.de fideiu.l.ſi Titi'. Quandoque obligatur pro vno conſtituendo plures: & tũc idem:quia quilibet tenetur pro parte:niſi ſit dictum q̃ quilibet teneatur inſolidum,vel obligauerit ſe alternatiue,vt ſ.de conſti.pe.auf.ſi quando. Qñq; aliqui obligantur pro aliquo ſi deiubendo:tunc quilibet tenetur inſolidum,etiam ſi nõ ſit dictum. Inſti.de fideiur.§.ſi plures.& j.ti.j.l.non recte. Quãdoque plures non obligantẽ pro alio mandato:tunc diuerſæ ſunt gl. Prima eſt.ff.mandati.l.ſi mandato Titij.§.Paulus reſpondit.el iij.qui videtur velle quod hodie requiratur,q̃ expreſſe agatur. Expreſsius dicit l.creditor.§.duobus.eo.ti.contrariũ, ſcilicet quod in mandatarijs non ſit aliud innouatum hodie, tenet gl.ff.quod iuſſu.l.fi.& id puto verius,per id,quod not. in d.§.ſi plures. Inſtit.de fideiuſ.& d.l.non recte.j.tit.j.& hoc tenent doc.q̃ per auth.nil eſt innouatum in modo conſtituendi,vt ſ.dictum eſt. Venio ad ſecundũ,& quæro,quæ eſt ratio diuerſitatis inter prędictos caſus. Credo quod primo caſu,qñ principaliter obligationem alterius ſuſcipiunt,ſi hoc agatur q̃ teneatur inſolidum:tunc ſunt duo rei,vt d.l.ſi paternam.& q̃ ibi no. Quod videtur expreſſum ff.ad Velleia.l.vir vxori.§. fi.cum l.ſeq. In his vero,qui ſe conſtituunt pro alio ſoluturos, non obligantur inſolidũ:niſi agatur:vel alternatiue promittant:& tunc an dicantur duo rei:dic vt ſtatim dicã in duobus fideiuſſoribus,& mandatoribus:quia eadem eſt ratio,vt l.ſi. ſ.de conſti.pec. In duobus vero,fideiuſſoribus.& mandatoribus,licet teneantur inſolidũ,& ſi non ſit dictũ:& licet dicanẽ fideiuſſores.ff.de fideiuſ.l.ſi Titius.non tamen ſunt duo rei debẽdi:vt patet ex diuerſitate nominũ,& titulorũ. Nã ſi idẽ eſſent,quare feciſſet per ſe titulum de duobus reis.à ti.de fideiuſ.& mandato. Secundo patet ex l.proxi.ſ.coniuncta l.vt fideiuſ.ff.de fideiuſ. Præterea,licet factum vnius correi alteri noceat,vt l.pe.ff.eo.non tamen factum vnius fideiuſſoris nocet alteri:ſed ſolum ſibi ſuiſq; ſucceſſoribus,vt l.ſi ſeruum.§. nunc videamus.& ibi no.de verbo.obli. Ad hoc ergo vt iura duorum correorum habeant locum inter ſe,neceſſe eſt q̃ hoc expreſſe agatur,q̃ tãquã duo rei intercedant:vt expreſſe habetur in d.l.vir vxori.§.fi.& l.ſeq. Plus dico,q̃ ſi expreſſe agatur,q̃ inſolidum teneatur hoc caſu non ſufficeret ad conſtitutionem duorum reorum:quia eſſet expreſsio eorum,quæ tacite inſunt,vt j.ti.j.l.non recte. Eſt ergo neceſſe,q̃ tãquã duo
10 rei p̃mittãt:& hoc de pluribus reis debendi:plures vero rei credendi acceſſorie non cadunt. Octauo quæro,†quid in pluribus gerentibus aliquod officium,vel aliquã adminiſtrationem:dixi in repe.l.j.§.ſi plures. de exer.nunc quæro qualiter obligentur. Circa quod dico q̃ aliqñ plures gerunt aliqđ negotium ſponte,nullo præcedente mandato:& tunc dico q̃ non tenentur inſolidum:ſed prout quiſque geſſerit:vt l.cum alicui.in fi.ff.de neg.geſt.& quod no.in gl. Quandoq; præceſſit aliquod mandatum à lege vel ab homine:& tunc:aut adminiſtratio,vel officiũ,q̃ geſſerunt,eſt publicum authoritate & vtilitate:aut eſt priuatũ vtilitate, & publicũ authoritate:aut priuatum authoritate,& publicum vtilitate:aut eſt priuatum authoritate & vtilitate ſimul. Primo caſu quilibet teneẽ inſolidum:vt l.Imperator.ff.ad municip.& l.in magiſtratibus.ff. de magi.conuen.& ſunt duo rei debendi, ſed non per omnia vt l.ſi pupillus.ff.de admi.tu. Et hoc dico ſiue ſit adminiſtrator ordinarius,ſiue delegatus.arg.l.ex facto.ff.de neg.geſt.& & ſ.de magiſ.conuen.l.fi.& quod ibi no.in vl.gl.licet interdũ ſit aliqua differentia inter illam materiam,quã tractaui in d.§. ſiplures. Secundo caſu,quando eſt publicũ authoritate mun' ſed vtilitate priuatũ:tunc idẽ,quia quilibet tenetur inſolidũ: & ſunt duo rei debendi:ſed non per omnia,vt d.l.ſi pupillus. de adminiſtra.tu.& l.j.§.nunc tractemus.ff.de tutel.& ra.diſt. & de admi.tu.l.ij.cum ſimi. Et q̃ dico de tutore,idem in cura tore,& in actoribus ab eiſdem ordinandis,vt l.ex facto in fi. de nego.geſt. Tertio caſu,quando adminiſtratio eſt priuata authoritate & vtilitate,& tunc aut ſunt exercitores,aut inſtitores:& quia omnis adminiſtratio dicitur eis mandata inſolidum,credo eos teneri in ſolidũ,& eſſe duos reos, licet nõ per omnia:vt d.l.j.§.ſi plures.de exerci.cũ ſua gio.quæ eos compa

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat tutoribus:vt l.si pupillus.de admi.tu. Aut loquimur in pluribus ꝓcuratoribus:& tūc aut fuerūt facti insolidum, & erūt duo rei, sicut tutores:vt l.creditor.§.duob⁹.ff.mand.& qd ibi no.in prin.gl.& ibi est verus ītellect⁹ illius §.quia officiū erat eis cōmissum insolidū:sed erat dubium, qualiter obligatio, quæ cōtrahī occasione doli vel culpæ, cōmittaī: & dic insolidum. Nam si intelligeremus ꝙ esset actū ꝙ insolidum teneri cōstat,& eos esse obligatos:vt l.j.§.fi.alias pen.de exerci.& sic talis actio est natiua,nō datiua. Itē sententia lata ꝓ vno, prodest alteri:vt d.§.pe.Itē puto ꝙ l.fi.j.eo.habeat locū in eis per illā rationē,ne in plures &c.vt l.ij.de exerci. Dico ꝙ sunt duo rei debendi:duo vero rei credēdi isto modo omnino nō cōstituūtur:qa ex cōtractu exercitoris,vel institoris, nō quæritur actio nisi cessā,aut nisi in subsidium.l.j.in fi.& l.seq.ff.de instito.& l.si eum.§.j.de exerci.Si vero talē negotiationē,vel mercantiā gerunt per scipsos:tūc aut ambo simul: & quilibet tenetur pro portionc,quā habet in negotiatione : vt l.si tamē plures.in prin.de exerc. Aut exercent separatim, puta si duo sint socij,vnus exercet Perusij,alter exercet Florētiæ,& tūc quilibet teneī insolidū. Vidētur eī inuicē esse in societate ꝓpositi:ar.l.eius qui in prouincia.ff.si cer. pe.& C.de fabricē.l. iure prouisum.lib.xj.l.traditio.§ fi.ff.de acq.re.do. Pro hoc facit illa rō.nō in plures.qd tenet lac.de Aret.in d.l.si tn plures.

12 in prin.ff.de exer.licet gl.l.j.in fi.eo.ti.variet. Decimo†quæro,institor & exercitor,possunt conueniri ex eorū cōtractibus. Itē præponēs,& quilibet eorū insolidū an dicanī duo rei insolidum. Videtur ꝙ sic,vt l.j.§. pe.de exerci. Contrariū puto verius,ꝙ vnus teneatur principaliter, alter accessorie : & ideo magis ipsos cōparamus fideiussori & principali:vt in patre & filio.l cū filius.in prin.de verb.obli. Constat autem fideiussorem,& principalem non esse duos reos: vt not.de solu.l. cum quis.§.si quis pro reo.& quod not.per doct. j. eod. l. fin.

13 Vndecimo†quæro.plures domini ex facto vnius serui insolidum tenentur de peculio:vt ff.de pec.l.& ancillarum. §. si quis cū seruo.cū si.an teneantur vt duo rei: Breuiter dicerem, ꝙ qñ quilibet teneretur insolidum: aut teneretur ratione peculij quod est penes seruū tantū,vel in loco cōi: aut respectu peculij quod est penes se tantū:vt ff.de peculio. l. si noxali. §. fi.cum l.seq. Primo casu,dicerē eos esse duos reos:quia ad idē & eodē respectu tenentur,aut eadē obligatione,sicut duo rei: sicut dixi §.in pluribus præponētibus institorē, Secundo casu dico eos non esse duos reos:quia in singulis personis propriū est per se peculium:ergo &c.vt l.si id quod.ff.e.Itē quia actio de peculio habet naturā actionis realis,vt l.quæsitū.in princ. ff.de pecu.no.per Cy.§.ꝙ cum eo.l.dominū.& sic quilibet vī per se teneri insolidū ad rem diuersam. Duodecimo quero

14 †gratia huius, quæ diuersitas impediat constitutionem duorum reorū.Circa quod dico,ꝙ qñq; est diuersitas in obligatione contracta tempore.quia vnus obligatur vno tempore,aliꝰ alio : & tunc aut est diuersitas modici temporis:& nō impedit constitutionem duorum reorum:vt l.duos.§.fi.ff.eod. Aut interuenit interuallum longum : & tunc aut fuerunt duo simul interrogati,vel interrogauerunt,& vnus statim,alter ex interuallo respon.vel alteri ex interuallo responsum est.& vitiat constitutio duorū reorū debēdi,& credēdi.l.si ex duob⁹. in prin.ff.e. Aut separatim quilibet fuit interrogatus,& quilibet interrogauit:& sic separatim rīsum est ex interuallo.respectu præcedentis obligationis,sed incontinenti respectu factæ interrogationis:& tūc aut in sequēti obligatione fuit habita mētio primę vel exp̄sse,hoc acto ꝙ essent duo rei, & nō impeditur constitutio duorum reorum,vt l.iij.in prin.ff.eod. Facit l.Modestinus.ff.de sol. Aut in secunda obligatione nō fuit facta mentio primæ:tunc non erunt duo rei:vt insti.eod. §.j. Qñq;est diuersitas in obligationis forma, vt puta ego emi,& ex causa emptionis pretium promisi:alius promisit idē pretiū per stipulationē,cū ipse nō emeret:& tunc vitiat constitutio duorū reorū:qa oēs leges,quæ loquuntur de duobus reis, dicunt ꝙ constituunī ex stipulatione,vel ex alio contractu:vt l.j.& ij.& l.eandem.in prin.ff.e.probaī.ff.de in rē ver. l.si pro patre.in §.fi.vbi pater,qui obligatur per iussum,& filius qui obligatur ex mutuo,nō sunt duo rei.Et hæc conclusio patet in principali,& fideiussore,qui nō sunt duo rei , vt dictum est:quia ex diuersis obligationibus tenenī. Præterea ex diuersitate formæ obligationis inducī diuersitas causę,vt patet in exemplo præmisso:sed diuersitas causæ impedit cōstitutionem duorū reorū,vt statim dicam,ergo &c.Nō obst. l.reos. in prin.ff.eo.vbi dicitur diuersis actionibus:quod expone vt ibi dicā. Qñq; est diuersitas in obligationis:substantia:quia licet in eadē forma promittāt,vnus tn obligaī ciuiliter & naturaliter,& alter naturaliter tm:tūc nō impediē constitutio duorū reorū:vt l.si ex duobus.§.fi.ff.eo. Qñq; est diuersitas in obligationis causa:qa licet eadē quātitas sit ꝓmissa tn cā obligationis aliter respicit vnū quā alium,& isto casu iritaī constitutio duorū reorū.l.qui seruū.ff.de interrogato. act.& ibi gl.magna.& ff.eo.l.si id qd.prout ibi logtur de dote. Qñq; est diuersitas in re,q̄ in obligationē deduciē:& tūc vitiaī constitutio.l.si id ꝙ ff.eo. Qñq;est diuersitas in qualitate.& est hic aduertendum:quia aut talis quātitas superuenit post constitutionē duorum reorum inde factā:& nō vitiatur. vt l.eandem.§.sed si quis.ij.respon.ff.eo. Aut ista diuersitas fuit in prin.& tunc aut impossibile est talē diuersitatē reduci ad paritatē & vitiatur cōstitutio duorū reorū,vt d.§.sed si qs. j.respō. Aut pōt reduci ad paritatē:vt si est diuersitas tēporis vel constitutionis,vel loci:nam in quolibet prædictorū possibile est venire tēpus,quo quilibet teneaī æqualiter,& non vitiatur constitutio duorū reorū:vt l.ex duob⁹.la j.& l.eandē. §.fi.ff.eo.& Insti.eo.§.fi. Et si dicas,quæ est ratio quare diuersitates impediunt constitutionē duorū reorū? R n.licet in veritate obligationes duorū reorū sint plures,l.eam.in prin.al's. §.fi.ff.eo.& l.reos.& l.si reus.e.ti.l.generaliter.de fideiuf.Inst. §.fi.ff.eo.& l.reos.& l.si reus.e.ti.l.generaliter.de fideiuf.Inst. eo.§.j.tn leges volunt quod habeant tantū effectū vnius.vñ de iure ciuili nō admittunt:qa esset tanta diuersitas,ꝙ ius posset fingere,quod loco vnius haberentur,tunc impediretur cō stitutio,vt ff.eo.l.nemo. Sed pōt dici,sicut diuersitas qualitatis in die,vel in conditione vitiat stipulationē,vt ff.de verbo. obli.l.j.§.si quis simpliciter.quare non vitiat constitutionem duorū reorū? R n.ꝙ ibi loquitur in stipulatione,quæ secundū veritatē,& secundū fictionē est vna. Vnde diuersitas qualitatis non recipitur:arg.l.eū cui ædes.ff.de vsuca. Hic sunt plures obligationes veræ,licet vna in effectu,& ideo potest diuersas qualitates recipere:vt l.rerum mistura.ff.de vsucapio.

15 Tertiodecimo†quæro, plures fecerunt pacē cum pluribus, & promiserunt quilibet insolidū se inuicē non offendere,sub pœna centum librarum.vnus fuit offensus,an omnes de illa parte

parte offendētis possunt conueniri insolidum,vt rei debēdi? Vidi quosdā,qui reputāt se multa scire,tenētes ꝙ sic.s.ꝙ oēs de parte offensi possunt agere,& oēs de parte offendētis conueniri.Sed hoc est falsum.Nā, prout in obligatione venit nō offendere:cohæret personæ cuilibet stipulantis,& promittētis. Alia enim est offensio in persona vnius,alia in ꝓsona alterius:& sic non sunt duo rei actiue,& passiue:quia est diuersitas in re:vt l.si id quod.ff.eo.Si vero istā obligationē respicimus,prout potest cōtineri pœna:& tūc idē:quia resultat diuersitas causæ.nam ei,qui est offensus,debeī dicta pœna suo nomine:& suæ offensionis causa,alias vero non debeī noīe offensiōis alienæ:seu alieno noīe,& sic vitiaī cōstitutio duorum correorū:vt d.l.si id quod.ff.eo.Si vero istā obligationē respicimus,prout cōtinet pœnā:non est correus alius:sed alij sunt plures,nisi obligatio pœnalis ex vna offensa esset cuilibet,& à quolibet facta insolidū:vñ pñt esse correi inter se:qa nō resultat diuersitas causæ,nā quilibet debet,& cuilibet debeī offensa aliena. Dico ergo,ꝙ si pœnalis stipulatio fuerit simpliciter adiecta,ꝙ intelligaī secundū materiā præcedētis obligationis,vt quilibet videaī promisisse ꝙ sua offensa decē,tn cuilibet videē esse promissum pro offensa facta in sua ꝓsona tantū.arg.de vsu.l.si stipulatus.& ff.de leg.j.l.si legati lerui.& de dam.infec.l.dānū infecti quidā.& de verb.ob.l.inter stipulantē.in prin.in glo. Si vero in stipulatione fuerit expressum ꝙ pro vna offensa sit promissa pœna cuilibet insolidum actiue,& passiue:tunc dico ꝙ nō sunt duo correi,per ea,quæ dicta sunt:& de rigore vno soluente,alius remanet obligatus & si vni solueretur:alteri remaneret actio:sed de ægrate obstat exceptio:vt d.l.si id quod.in fi.ff.eo. Quartodecimo† 16 quæro si plures sunt.ꝙ ex delicto tenenī insolidū cuilibāt an sint correi? Respon.non ga non tenenī insolidū. Quod apparet:ga vnus soluēs non liberat aliū:vt l.si id quod.§.fi.de iuris.om.iud.& l.itē Mela.§.si plures.ff.ad l. Aquil.& s.de cōdi. fur.l.j.& ideo nō pōt dici vna effectu.qd requirit natura correorū. Itē sententia lata pro vno,non prodest alteri regulariter:vt d.l.denunciasse.§.fi.ff.de adul. Quintodecimo quæro.

17 quid si plures tenētur ex quasi maleficio,an sint correi? Istud est dubiū,& videī ꝙ nō,quia quilibet tenetur pro parte,vt l. fi.§.si plures.& ibi no.ff.nau.cau.sta.& not.per gl.Institut.de ob.quæ ex quasi male.§.pe.In contrariū vī ꝙ sic.ff.de his qui deie.vel effu.l.j.in fi.& l.seq.& quod no.ff.de actio.& oblig. l.ex maleficijs.in §.hæres.& §.is quoque.in vlti.gl.Quid dicemus? Dic ꝙ nō sunt proprie.& omnino duo rei:sed quodā modo sicut plures tutores sunt,etiā quasi duo rei,sed non ꝓ omnia,vt dixi §.in viij.q.Quod apparet:ga sicut illi tenentur insolidū ex quadā necessitate legali:sic & isti ex quasi maleficio:vt d.l.j.in fi.de his quæ deie.vel effu. Itē sicut in illis est beneficium ordinis,vt primo conueniaī tam gerens quā non gerens:ita & in istis,qui tenenī ex quasi maleficio,vt prius cōueniaī faciens.quā alius:vt l.si vero.§.interdū.de his ꝙ deie. vel effu.& no.ff.e.ti.l.ij.Itē sicut inter illos vnus soluēs habet contra alios beneficium vtilis actionis,ita inter istos:vt ff.de his qui deie.vel effu.l.si vero.§.cū aūt.ff.nau.cau.sta.l.fina.§.si plures.& ibi no.& quod no.Insti.de ob.quæ ex quasi male.§. fi.Itē sicut inter illos habet locū beneficium diuisionis,ita inter istos:ga tantū teneanī pro parte opposito beneficio diuisionis,sed ipso iure tenētur insolidū,vt d.l.j.§.fi.licet nostri doc. non dicant hoc.nec declarēt.Itē apparet ꝙ vnius solutio liberat alium,vt d.l.j.§.fi.cum l.seq. Sextodecimo quæro,†filiꝰ 18 acquisiuit obligationē & actionē ex causa peculij profectitij, & sic etiā hodie acquiritur patri.licet apud filiū remaneat naturalis:an pater & filius erunt duo rei credendi? Et hic vī qd sic:quia quāquā apud vnū ciuilis,& apud aliū est naturalis: vī tn idē,& ex eadē cā:ideo nō impeditur constitutio duorū reorū:vt l.si ex duobus.§.fi.ff.eo. Et hoc tenet gl.ff.de cōdit. inde.l.frater à fratre.in j.gl.mag. Hoc etiā vī velle text.ff.de pac.l.si vnus.in prin. Contrariū puto ꝙ nō sint correi. Primo quia hic est diuersitas in causa:nā filio debeī ex suo cōtractu. & debetur patri ex dispositiōe legali. Præterea, si essent duo correi,debitores possent filio soluere patre prohibente:arg. ff.de sol.l.vero procuratori.§.j.& in l.aliud.sed filio nō posset

solui patre vetāte:vt l.quod seruus.ff.depositi.& ff.de sol.l.si quis seruo.ergo &c. Præterea apparet ꝙ pactū filij,vel iusiurandū delatū abeo,patri non nocet:vt ff.de pac.l.contra iuris.§.fi.& ff.de iureiurā.in l.quanto magis. cum si.ꝙ secus est in duobus reis:vt j.dicā. Non ob.ergo. l. frater à fratre, quia ibi est dictio quasi,quæ est nota improprietas. Idē dico in l.si vnus.vbi filius & pater æquiparanī duob⁹ reis credēdi:quia vtricꝙ pōt solui añ prohibitionē patris,nō tn sunt duo rei,sed magis æquiparo eos cedēti,& cessionario : vt l.iij.j.de dona. Decimoseptimo & vltimo,circa præmissa concludendo di-

19 cas duas regulas. Prima est,ꝙ sint plures rei credendi †quando plures insolidū dñt idē vere,vel ficte,ex eadē cā principaliter,& ex voluntate eorū. Expone hāc regulā plures insolidū. Dixi insolidū:quia secus si pro parte:vt l.reos.§.cum in tabulis.ff.eo.Et hoc vult dicere hæc authentica,vt §. Dixi idem quia secus si diuersum,vt dixi §.in xij.q.principali. Dixi ex eadem causa:quia secus in accessorijs:vt §.dixi in vij.q.Ex volū tate,ideo dixi:qa si sunt ex necessitate,nō sunt ꝓprie duo rei vt dixi §.in viij.q.vel plures ex quasi maleficio:vt §.in xv.qō. vel ex natura rei:quia indiuidua:vt §.in qō. Secunda regu-

20 la est.†plures rei credēdi sunt,qñ pluriꝰ insolidū deberetur idē vere,vel ficte,ex vna eadēq; cā principaliter ex voluntate. Principaliter dixi,qa secus si vni principaliter,aliꝭ ex consequētia,vt §.dixi in xj.q.& §.dixi in xj.q.& §.in proxi.q.Cætera vero sunt expedita §.†De secundo vero,qualiter exigan-

21 tur,& agant,est videndū. Et primo quæro,an plures rei deberi possunt simul cōueniri. Ad quod dicas,ꝙ qñque vult quis plures reos conuenire.& quemlibet pro parte virili:& tunc sine dubio potest:vt l.iij.§.j.cum si.ibi no.ff.eo. Est autem dubium, an in diuersis libellis posit hoc fieri, an vero vno, & eodē libello:puto ꝙ tam diuersis libellis quam vno,& vī colligi.ff.de appel.l.si qui separatim.in prin.& §.j.& hac authentica. Et idē dico de duobus reis credēdi:quia quilibet pōt agere pro parte:vt probatur ex §.fi.d.l.iij.& etiā probaī ꝓ eq parationē,quā facit l.ij.ff.eo.quæ sic potest intelligi:& dic vt probatur ex fi.dictæ l.iij. Et puto ꝙ eodem libello siue diuersis.arg.eorum,quæ dicta sunt in reis debendi:& facit optime j.de acc.l.si accusatorib⁹.& quod ibi no. Quandoque quis vult conuenire plures reos debendi,& quēlibet insolidum. Et hic est aduertēdū,si quidē volo vos cōuenire simul,& eodē libello,protestando ꝙ vna solutio sufficiat:possum:vt hac auī.hocita.& in corpore vñ fumitur.& ꝓbatur §.si plu.vna sen.fue.condē.l.j.vbi innuit ꝙ potuit eos iudex condemnare in vna sententia insolidum:ergo sic erat petitū:quia sententia debet esse conformis libello.ff.de re iudic.l.Paulus.ff.mā.l.si mādato Titij.§.Paulꝰ rñd.Et hoc ēt tenet gl.& idē dicit Dy. de leg.ij.l.si pluribus.ff.commo.l.iij.§.j.per lac.de Aret.Et ꝓ hoc facit ff.de ver.ob.l.in executione.§.insolidū. Si vero vult eos conuenire insolidū,nō facta protestatione,& vna solutio sufficiat vel similibus verbis appositis,quæ hñt vim prædictę protestationis tunc talis libellus nō debet admitti:vt §.de fideiuſ.tu.l.j.& no.per glo.super verbo agi. quæ exponit ita ꝙ exigi quasi dicat:secus si diceret ꝙ vna solutio sufficiat. Et eodē modo credo etiam duos reos credendi posse agere eadem ratione. Facit prædicta l.si accusatoribꝰ.j.de accusa. Sed con-

22 tra†prædicta op.de aqua plu.arcen.l.§.iter.§. Cassius.vbi dī ꝙ plures non possunt vno & eadem libello cōueniri:nec agere:sed debent separatim.rn.quia licet ibi permittat agi separatim,non tamē prohibet agi simul,si consentiāt:imo poterunt arg.ad hoc.ff.de noui ope.nuncia.l.stipulatio.in §.fi.& ꝓbaī ff.fami.er.l.hæredes.in §.si inter me. Itē facit quod no.ꝓ Cyn. §.si cer.pe.l.eo ꝙ.licet in eo ꝙ ibi dicit diuersis actionibus,forte non bene dicit:arg.ff.de act.emp.l.non est nouū.cū sua glo. Quandoqꝫ quis vult conuenire plures insolidum separatim, & in diuersis libellis:tunc si quidē simul & eodē tpe cōtra plures porrigit libellum,seu libellos:puto debere dici idē, ꝙ qñ vno libello.arg.d.l.§.iter.§. Cassius. Fateor tamen,ꝙ ad petitionē partis aduersæ,possit agens cōpelli eos cōuenire in vno libello,& eos diuersis instantijs non molestare.arg.d.l.nō est. ff.de act.emp.& de leg.j.l.huiusmodi.§.fi. Si vero primo datꝰ est vnus libellus,secundo offertur alius:tunc si quidem loqui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mur in pluribus reis credendi, poſt litis conteſtationē ab vno alius non auditur: vt l. ex duobus. ff. eo. & ibi dicemus. Si vero in reis debendi, in hoc ego reperio opi. Nam glo. in aut. e. circa fi. dicit q vno cōuēto nō poteſt alius cōuenīri pendente iudicio. Idem dicit Azo in ſumma huius titu. Dyn. vero in l. iij. ff. eo. dicit, q gloſſ. dicit verum, pendente cauſa principali per l. quoties. in §. ſi creditor. ff. de pec. ſecus pendente cauſa appellationis: vt l. creditor. in prin. ff. manda. laco. de Aret. videtur tenere cōtra glo. per d. l. creditor. §. alleg. Ego puto eum bene dicere, cùm inter cauſam principalem & appellationem non poſsit reddi ratio diuerſitatis. Non obſt. l. quoties. in §. ſi creditor. in princi. quia ibi non loquitur in duobus reis, ſecundùm ea, quæ dixi in xj. q. his, quorū electio vnius & ſine exactione liberat alium mero iure: ideo interim aliū non pōt conuenire: vt ff. de pecu. l. ex duobus. præalleg. quæ æquitas non habet locū, niſi lata ſententia, & facta executione contra vnū, cum peculium ſemper poſsit creſcere: vt l. quæſitum. in prin. ff. de pecu. ſed nos loquimur in duobus reis, in quibus vnius electio non liberat alium mero iure: vt no. ff. e. l. ij. & l. iiij. ideo vno conuento alius pōt conueniri: vt d. l. creditor. in princi. §.

23 man. †Secundò quæro, quid ſi vnum tantū ex duobus inſolidum vult conuenire, ita q non alium. Breuiter dico. Quidam ſunt qui ſunt proprie duo rei, vt plures tutores, & plures negotiātes, & alij ſimiles, de quibus §. in viij. q. dixi: & iſti de iure antiquo habent beneficium diuiſionis: vt legibus vulgaribus, & de his nō loquor. Quidam ſunt quodam modo duo rei: vt quando pluribus vna res commodatur, vel deponitur: vel loquimur de obligatione ſecundaria, quæ contrahitur ratione doli, vel culpæ, vt dixi §. in proxi. principali, in q. iiij. & iſti non habent beneficium diuiſionis, ſecundum Iac. de Bel. quia lege non cauetur contrarium: & de his non loquimur. Sunt & alij, qui ſunt duo rei verè & proprie: & de his loquimur & cōſtat q de iure Digeſtorū, & Codicis, creditor poterat conuenire vnum inſolidum, per iura Digeſtorum: vt in hac l. j. & ff. eo. l. iij. §. j. §. loca. l. ſi diuiſa. cum ſimili. Sed an hoc ſit hodie immutatum per ius Auc. & per hanc auc. eſt videndum. Dico ergo aut plures rei debendi ſunt conſtituti ex cōtractu celebrato cū vno, vt plures domini ex contractu vnius inſtitoris, vel exercitoris: vt dixi §. in q. xj. & tunc nihil eſt immutatum, & remanet firma ratio. l. ſi tamen plures. ff. de exerci. Nam hæc auc. in corpore vnde ſumitur, loquitur proprie de duobus reis conſtitutis ex contractu celebrato cum pluribus. Aut plures rei ſunt ex contractu cum pluribus celebrato, vt regulariter fit: & tūc aut in obligatione erat aliquod indiuiduū, & per ius Auc. nihil eſt innouatū: quia diuiſio corrumpit ſtipulationem: vt l. ſtipulationes nō diuiduntur. de verbo. obli. & hæc auc. loquitur in his quæ ſunt diuidua: licet gl. ff. eodē. l, reos. §. cum in tabulis. dicat contra, & male: vt dixi §. in v. q. Aut in obligatione venit aliquod diuiduum: & tunc per iura Auc. eſt immutatum: vt hodie, ſi vnus inſolidum conuenitur, q habeat beneficiū diuiſionis: niſi alius ſit abſens, vel inops: vt in hac auc. quod eſt verū, quando per conſtitutionē duorum reorū, alternatiua fideiuſsio interuenit: alias puto, q de iure antiquo nihil ſit derogatū, vt j. dicam. vnde per iſtā auc. ſolū in modo exigendi eſt mutatū: non in modo conſtituē

24 di. †Tertiò quęro, quid in pluribus reis credēdi. Rñ. per ius Auc. in eis nil reperitur innouatum. Et hoc tenet gloſ. in auc.

25 eodem. circa fi. †Quartò quæro, an in his caſibus vbi plures rei conueniuntur inſolidum ſimul, vno vel diuerſis libellis, ſit aliquid innouatum. Dico quod ſic. Nam olim non reperiebat prohibitio: licet proceſſus eſſet ſimul inchoatus, cōtra vnum procedere, & contra alium ſuperſedere: imo permiſſum: vt l. non idcirco. ff. de iudic. Hodie vero dico q ad partis petitionem communiter negotiū debet examinari, & cōmuniter terminari: vt hac auc. & in corpore vnde ſumitur. Et puto q ſi aliter fertur ſententia q̄ per appellationem, reſcinditur: arg. ff. quæ ſent. ſine appel. reſcin. l. j. in fi. & ſic eſt immutatum in modo procedendi. Sed olim poterant plures rei per ſententiā inſolidū condemnari: & per conſequens poterat fieri executio contra quēlibet inſolidum: hodie verò puto, q ſi eſſent ſic inſolidū cōdemnati, in tēpore executionis fieret examinatio facultatis vtriuſq;: & ſi alter nō erit ſoluēdo fiet executio contra alium: & hoc vult dicere tex. in corpore ibi, vbi ſubſtātiæ eorū qualitas examinabitur: q eſt per ſnīam, vt ibi patet ex ordine literæ. Dices ergo, Beneficiū diuiſionis pōt opponi poſt ſententiā: cōtra. per l. fideiuſſor. in fi. j. ti. j. & quod ibi no. p Dy. ff. de fideiuſ. l. ſi dubiteē. & per Cy. in d. l. fideiuſſor. & in l. exceptionē. in vlt. q. §. de proba. dico q in caſu iſto qñ plures conueniunē ſimul, hoc acto q vna ſolutio ſufficiat: eſt verū quod ego dixi: nec eſt neceſſe q tunc talis exceptio opponatur: quia tunc de diuiſione faciēda, prout quilibet ſoluēdo eſt, videtur agi tam ab actore quā à reo. cùm lex ſic diſponit: ſed qñ fit cōuentio inſolidū ſimpliciter, imputet ſibi, q exceptionem non opponit: In hoc exemplo eſt aduertēdū, q ſi actor vult aliquē ex duobus reis ſeparatim cōuenire: eſt locus beneficio diuiſionis pēdēte proceſſu: ſi inſolidū cōiter, tūc eſt locꝰ bñficio diuiſionis: proceſſu finito tēpore executionis:

26 & ita loquitur auc. in §. pe. †Quinto quæro, quid in pluribus reis credendi. Certe in his nihil reperit innouatū, nec in modo conſtituendi, nec in modo exigēdi. Ita no. in authen. eodē § fi. in vlt. gl. in eo quod dicit. l. ex duobus. ff. eo. nō eſt correcta.

27 †Sed quæro, an vnus ex reis credendi poſsit facere p curatorē aliūꝰ Gl. dicit q nō, in l. licet. §. porro. ff. de procu. Cōtrariū puto, ſ. q vnus poſsit agere procuratorio noīe alterius: vt ff. de ſol. l. ſi duo rei. & gl. contraria alleg. nō fundat ſe bona

28 lege, ſi bene aduertatur. †Sexto quæro, dixi beneficium diuiſionis habere locum inter correos, ſi alij ſint ſoluendo: cui incumbat onus probandi: an actori vnum ſoluendo non eſſe, vel reo opponenti illum eſſe ſoluendo. Et non inſiſto in allegatis. Dico enim q quoddam eſt beneficiū diuiſionis de iure antiquo ex epiſtola diui Adriani, quod competit fideiuſſoribus: vt inſti. de fideiuſ. in §. ſi plures. de conſtitu. pecu. l. ſi. & j. tit. j. l. iij. & l. fideiuſſor. cū ſimi, & iſto exēplo beneficium diuiſionis habent tutores, & curatores, & ſimiles, vt dicit text. in l. j. §. nunc tractemus. in prin. ff. de tute. & ra. diſt. Et in iſto beneficio diuiſionis eſt aduertendū: quia ſiquidē ſoluendo ſunt omnes, & hoc cōſtare pōt, cōpetit beneficium diuiſionis. Sed ſi conſtat quod nō ſunt ſoluēdo, ceſſat tale beneficiū: vt dictis legibus. Sed ſi dubitetur: tunc ille, qui petit diuiſionē, auditur ſi velit alium conuenire ſuo periculo. Et de hoc dic vt habes in d. l. ſi dubitetur. ff. de fideiuſſo. & ſic ille, qui petit diuiſionē debet oſtendere alium eſſe ſoluendo, vel grauatur illa ſatiſdatione. Eſt aliud beneficium, quod veniet ex hac conſtitutione noua, de duobus reis, & hic videē quod in cauſa dubij reus non poſsit conueniri, niſi pro parte: vt in auc. eo. §. j. & glo. ſuper verbo interim. & ſic videtur hodie q ſit onus creditoris: quod non poſsit agere contra vnum inſolidū, niſi facta diſcuſſione, alius reperiatur non ſoluendo. Ratio hæc eſt: quia videnē inuicē fideiubere. Quod intellige, vt infra dicā in quadam quæſtione principali: & ideo vnus non debet conueniri pro parte alterius, niſi alio diſcuſſo, vt in auth. de fideiuſ. §. j. ti. j. auc. præſente. Quod aūt ad exēplū illius beneficij cōceſſi fideiuſſoribus, ſit conceſſum duobus reis: apparet ex authē. eo. in prin. Qualiter aūt dicātur inuicē fideiubere, infra dicā.

29 †Septimo quæro, pone q ad vnū ex correis ſuenit tota quātitas, vtrū alius poſsit petere q ille prius excutiatur. Rñ. ſi quidem hoc fuerit actum ab initio cū creditore, vt ad vnū tantū peruenīat pecunia, & aliꝰ eſſet fideiuſſor, veruntamē obligauit ſe principaliter, vt correus: & tunc ſine dubio poſſet hoc petere per tex. in auc. de fideiuſ. §. j. ti. aut. pſente. Si vero non fuit actum cum creditore, ſed tantum inter eos: tunc videtur prima facie quod factum eorum non præiudicet creditori: vt in authen. eo. §. ſi vero minus idonei. ibi nullum ſuſtinebit dānum finaliter tamen dico, quod ſi alter correus oſtendit hoc, ſcilicet hanc totam pecuniam ad alium peruenīſſe, ſeu negotia ad alium totaliter pertinere, & petit aliū diſcuti ipſius periculo, quod actor cogitur hoc facere: vt lege vnde quæritur in prin. ff. cōmo. vbi eſt caſus: q̄ut eſt in litera cōueniri. Pro hoc facit, q tutor, qui gerit, prius cōuenīt, quā nō gerens: quia ad eū negotiū principaliter ſpectat. Sed cōtra prædicta facit: ga qñ vnus teneē alio excuſſo, nō ſunt duo correi: vt l. decem. de ver. ob. Sed id verū eſt, ſi ipſa obligatio in illam conditionem differtur, hic verò obligatio eſt pura, ſed executio eſt dilata. Itē facit ff. de cura. bo. dā. l. ij. ī fi. Sed dico q illa l. debet ītelligi

ſecund

ſecundum iſtam, niſi alius, ad quem principaliter nō ſpectet, petat per eum cōueniri ſuo periculo: arg. d. l. vnde quęritur. ff.

30 cōmo. †Octauò quæro, dixi q ad hoc vt beneficium diuiſionis locum habeat, requiritur q omnes ſint præſentes: qualiter debeat intelligi, & qualiter debet cōſtare de præſentia & abſentia. Aduertatis: vt ego iam dixi ſuprà, iſtud beneficium diuiſionis eſt introductū ad exemplū illius beneficij, q datur p auth. de fideiuſ. Sed gl. in auth. de fideiuſ. §. j. intelligit præſentes, ſcilicet ſi ſint ī eodē territorio, ita q facile poſsint citari. Et aduerte q gl. intelligit de eodē territorio, ſ. eiuſdem ciuitatis: ſecus ſi eſſent eiuſdē prouinciæ: vt ſub eodem præſide diuerſarum ciuitatū: vt ibi patet. Et q tenent doc. etiam tex. ibi videē exprimere, acerbū eſt creditori mittere alicubi &c. Sed eo caſu, quo ſunt eiuſdē territorij. puto q ad hoc q contra vnū tantum procedi poſsit, debeat prędedere ſolennis excuſsio de p̄ſona, ſicut dictum eſt de rebus, vt citetur: & ſi non venit, mittatur familia ad capiendū & cōducendū eum: & ſi retulit eum ipſum nō poſſe habere, tunc procedaē contra vnum tantū. Ita

31 videtur colligi ex authē. eo. §. pe. †Nonò quæro, vtrum vni correo ſint dandum tempus cōtradicendi inſtantiæ, ſicut fideiuſſori. Gl. tenet híc q nō: vt j. ti. j. auth. prędente. & in auth. eo.

32 §. ſi minus idonei. †Decimò quæro, quid ſi aliquis ex correis eſt ſoluendo, & præſens, ſed nō poteſt cōueniri. Rñ. quādoq; non poteſt cōueniri propter defectū prohibitionis in perſona ipſius: vt quia minor nō habens tutorē, vel curatorē: & opus eſſet ire alio loco, vel debeat dari cū inquiſitione, & ſic cū magno labore, habebitur pro abſente. arg. eius q not. in auth. de fideiuſ. in §. j. in gl. quæ incipit, quid ſi pignus. & quia ſicut imminet periculum extra territoriū pro petendo debito, ita pro petendo tutore: vt C. quí pet. tut. l. cū à matribus. Quandoq; nō poteſt cōueniri propter defectū iuris, q eſt penes actorē: vt quia alter correus, tenetur naturaliter tantū: vel eſt reſtitutus, vel impetrauit reſcriptū Principis, q non poſſet cōueniri vel ſimilia: & ſic nō eſt ius agendi, nec etiā ſperaē: tunc ſi quidē alius correus hoc ab initio ſciuit, vel ſcire debuit, ceſſat beneficiū diuiſionis, per l. ſi Titius. in prin. ff. de fideiuſ. Sic intelligatur l. ſi ex duobus. §. j. ff. eo. Si verò nec ſciuit, nec ſcire debuit: tūc videtur Cy. tenere híc, q habeat beneficium diuiſionis, per d. l. ſi Titius. ij. reſpō. Cōtrarium credo: quia illud beneficium factū eſt ad exemplū beneficij, q datur fideiuſſoribus: quia pro parte, pro qua videē pro alio fideiubere. Primò debet altet cōueniri, vt dictum eſt: ſed fideiuſſori illud beneficiū ordinis nō competeret: ſiue ponas principalē tantum teneri naturaliter: vt ff. de fideiuſ. l. Marcellus: vbi hoc expreſſe p Dy. ſiue principaliter ſit reſtitutus in integrū: vt l. j. & ij. C. de fideiuſ. mino. & ff. de proc. l. minor. ſiue q impetrauerit reſcriptum: vt ff. q quiſq; iur. l. iij. §. ſi is p quo. Non ob. l. ſi Titius. quia aliud in beneficio diuiſionis, qđ cōpetit fideiuſſori, vt ibi no. quia poteſt habere regreſſum cōtra principalē: & ideo eſt minus periculū. in caſu noſtro ſecus, arg. eius quod not. in d. l. ij. ſ. de fideiuſ. mino. Sed ſi poneres in caſu l. ſi Titius. principalē ſolum naturaliter teneri, tunc inueſtiga rationē: & prædicta ſunt vera, niſi facto creditoris hoc acciderit: tunc enim ſecus eſſet: quia actor correo præiudicare nō poſſet: vt ff. de admi. tut. l. ſi pupillus. & de ſol. l. Stichū. §. pe. Quandoq; nō poteſt cōueniri de præſenti, ſed ſpes eſt q poſsit conueniri de futuro: vt quia alter ex correis promiſit in diē, vel ſub cōditione alter pure: iſto caſu, etiā de iure antiquo ille, qui promittit pure, poteſt ſtatim inſolidū cōueniri: vt Inſti. eo. §. fi. & ff. eo. l. ex duobus. la j. Quod videtur tenere gl. ff. de fideiuſ. l. ſi plures. in prī. Sed gl. in auth. iſta format quæſtionē, & nō ſoluit. Dy. in d. l. ex duobus. in prin. dicit, q hodie nō poteſt cōueniri inſolidū, propter beneficiū diuiſionis. arg. l. plures. in prin. ff. de fideiuſ. q Cy. videē ſequi: & fortè cōtrarium eſt veritas: nā, vt ego dixi, tunc beneficium huius auth. habet locū cùm videtur inuicē fideiubere: ſed ille, qui promiſit pure, non poteſt videri fideiubere pro eo, qui promiſit in diē, vel ſub cōditione: vt l.

33 Græcè. §. illud. ff. de fideiuſ. †Vndecimò quæro, an huic beneficio poſsit renunciari. Gl. & doc. dicunt q ſic: quia licitum eſt vnicuiq; renunciare iuri ſuo. per regulam generalem, quilibet licitū eſt &c. Ita no. Inſt. eo. §. fi. & in auth. e. §. j. Et aduerte tamen: ga notarij dicunt in inſtrumentis, q renunciauit beneficio nouarum conſtitutionum de fideiuſſoribus, & de pluribus reis debendi. Et bene dicunt. Non enim eſt ſolū beneficium diuiſionis: ſed etiam illud, ſcilicet vt fiat ſummariè cauſæ examinatio, vt dictum eſt ſuprà. Illud autē, quod apponiē de fideiuſſoribus, fit ad cautelam per illam opinionem, an videā-

34 tur fideiubere. †Duodecimò quæro, an vnus ex correis conuentus poſsit petere ab agente caueri correum credendi rem ratam habere? Gl. tenet q non. ff. ſol. mat. l. ij. in fi. glo. magnæ, quod tractant doct. in hac auth. aduerte tamen ſolicitè, q licet cautio de rato, non poſsit peti: tenetur tamen cauere defendē do debitorem, ſi conuenitur ab alio correo credēdi, vt l. fideicōmiſſa. §. plerunq; in fi. ff. de leg. iij. quod eſt notandū. Tertio principaliter eſt quærendū, an factum vnius correi proſit, vel noceat alteri correo debendi, vel credendi. Et hic aduertendum eſt circa multa. Primo circa ſolutionem. Secundo de acceptilatione. Tertio de petitione. Quarto de ſententia. Quinto de iuramento. Sexto de pacto. Septimo de nouatione. Octauo de ceſſione. Nono de confeſſione. Decimo de ſucceſsione inſolidum. Vndecimo de mora. Duodecimo de culpa. Tertiodecio de reſciſſione. De quo libet iſtorum eſt videndū, tam ex parte reorū debēdi, quā cre-

35 dendi. In primis ergo quæro, †an ſolutio facta vni ex correis credēdi tollat alteri actionē? Et dic, ſi ſolutio eſt facta vni integre, tollitur actio alteri, vt l. ij. & iij. in fi. ff. eo. de pac. l. ſi vnꝰ in prin. de noua. l. ſi rem. §. ſi duo. cum ſimilibus. & hoc ſi ſolutio eſt facta ſibi, vel eius legitimo procuratori. Si vero negotiorum geſtori, dic vt l. ſi quis offerēti. in fi. ff. de ſolut. Si vero pars tantum fuerit ſoluta, tunc poſſet dubitari: nā ſicut litis cō teſtatio præiudicat alteri correo in totū, vt j. dicam: ita etiam perceptio. arg. l. iij. de noua. Tamē contrariū eſt veritas, quod ſi apparet pro parte vni ſoluta, alia pars poteſt alteri ſolui: vt qui hominem. §. primo. ff. de ſol. Ergo apparet quod alteri nō erat perempta actio. arg. ff. de ver. ob. l. ſi duo rei. Et illud argumentum, quod partis perceptio æquiparatur litis conteſtationi, non eſt verum in materia noſtra: vt probatur in l. cū decem. in prin. ff. de ſol. coniuncta l. ſi quis ſtipulat fuerit de-

36 cem in melle. eo. ti. Sed videamus †de reis debēdi, & hoc certum eſt q ſolutio facta ab vno, de tota quantitate, liberat aliū

37 correum, vt d. l. ij. & iij. eo ti. Sed an ſolutione partis †facta ab alio videatur facta diuiſio, ita quod qlibet à domino debeat conueniri viriliter iure exceptionis pacti. Dic, aut erant duo rei tales, qui non habebāt beneficium diuiſionis, & tunc reci piendo ſolutionem partis ab vno, videtur diuidere: ita q̄ per alios iure exceptionis pacti debes viriliter cōueniri, vt l. ſi creditores. §. de pac. Fallit fauore legati, vt de leg. j. l. ſi ex toto. §. j. in fi. §. Aut ſunt tales perſonæ, quæ habent beneficium diuiſionis: & tunc aut vnus exprimit q ſoluit pro parte ſua ſpecialiter: & tunc ipſe ſolus liberatur, pro eo quod ſoluit, ipſo iure pro reſiduo, ope exceptionis, vt ff. de ſol. l. in his. §. j. & l. quoties vnus. & ibi de hoc per Ia. de Are. in ſol. l. ex iudicatum. §. iudi. ſol. ſed cæteri remanent inſolidum obligati. Aut ſoluit ſimpliciter, non exprimendo pro parte ſua, & tunc recipiēdo partis ſolutionem de rigore iuris non videor diuidere: & ſic in reſiduum poſſum quemlibet inſolidum conuenire: ſed de æquitate iuris, ille ſolus poteſt opponere exceptionem beneficij diuiſionis, & ſic illa ſolutio primo facta ſibi proficiat, vt l. inter eos. §. j. ff. de fideiuſ. licet enim ibi loquatur in fideiuſſore: tamen idem ius & eadem ratio eſt hodie in duobus reis habentibus beneficium diuiſionis. Ratio eſt: nam vbi nō habent beneficium diuiſionis, creditor non tenebitur recipere partem: vt l. plane. ff. fami. erciſcun. & l. tutor. §. Lucius. ff. de vſuris. Vnde ſi recipit partem, videtur creditor ex liberalitate facere. ſic inducitur pacti exceptio: ſed in eo, qui recipit ab vno eorum, qui habent beneficium diuiſiōis, hoc dici nō pōt: quia facit ex neceſsitate: cum in neceſsitate nemo liberalis exiſtat, & c. vt in l. fideicommiſ. §. ſi rem. ff. de leg. iij. & de adimen lega. l. rem legatam. Et hoc tenebat Old. Quod autem ex neceſsitate tenebatur recipere. habes tex. & gloſ. in l. in his. §. j. ff. de ſol. & l. ex iudicatū. ff. iudi. ſol. Sed poſſes dicere, quis eſt effectus huius, cum etiam primo caſu de æquitate ſibi proficiat? Reſpon. quando ipſo iure per partem receptam fit diuiſio tunc ſi alij efficiuntur poſtea non ſoluendo, non præiudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cat primo ſoluẽti: vt l. inter eos §. cũ inter. de fideiuſ. Sed quãdo per receptionem partis non fit diuiſio ipſo iure: tunc illa æquitas ita demũ habet locũ, ſi in illo tẽpore, quo conueniunt cæteri, ſint ſoluendo: vt d. l. inter. §. j. ff. de de fideiuſſo. præiudicat ergo ſoluenti, ſi poſt ſolutionẽ alij efficiantur non ſoluẽ-
38 do. Iuxta prædicta quæro, †verum eſt q̃ vnus creditor recipiẽdo partem ab vno ex correis debẽdi, præiudicat ſibi ipſi: ſed an alteri ſcorreo credendi præiudicet. Dico q̃ ex tali partis receptione inducitur pacti exceptio: nam ſicut idem eſt in eodem caſu, quo pactum vnius præiudicat alteri correo cre-
39 dendi: ita eo caſu præiudicat talis partis receptio. †Secundò quæro, vtrum acceptilatio facta ab vno correorũ credendi, alteri præiudicet: & facta vni ex reis debẽdi alteri proſit. Gl. videtur diſtinguere an ſint ſocij, vel nõ, per l. & per iuſiurãdũ. §. ſi. de accept. & de noua. l. ſi rem. §. ſi duo. in glo. ſuper verbo, ferè & ff. eo. l. ij. Alia glo. videtur indiſtincte dicere, q̃ vnius acceptilatio alteri noceat: vt ff. de pact. l. ſi vnus. circa fi. j. glo. magnæ. & de ſolu. l. qui hominẽ. §. fi. & ibi glo. & hæc eſt ipſa veritas. Nam q̃ acceptilatio facta vni correorum debẽdi, proſit alteri, etiã ſi nõ ſit ſocius, hoc exprimitur de libe leg. l. iiij. §. nunc de effectu. Facit de accep. l. ſi ex pluribus. & ibi etiã videtur expreſſum. Item dico q̃ liberatio facta ab vno correorum credendi, noceat alteri, etiã nõ ſocio eadem ratione, quæ eſt in reis debẽdi: cũ in hoc æquiparentur. vt l. ij. ff. eo. quia l. & per iuſiurandũ. §. fi. de accep. generaliter loquitur. & quia l. ſi rẽ. §. ſi duo. de noua equiparat poteſtatẽ vnius rei credendi, circa litis conteſtationẽ, & acceptilationem: ſed per litis conteſtationẽ vnius præiudicatur alteri, etiã non ſocio, vt expreſsè habes l. fideicommiſſa. §. plerũq; ff. de le. iij. Et ideo dico ego, q̃ quantum ad hoc idẽ eſt acceptilatio, & ſolutio, per d. l. ſi ex pluribus. de accep. Et prædicta ſunt vera, qñ nouatio interponitur ſuper obligatione iuris ciuilis. Si verò iuris gentium: dicam in vij. qõ. Si verò acceptilatio facta eſt vni pro parte ſua tantũ: certè alij pro illa parte non prodeſt, neq; nocet, vt §. dictum eſt de ſolutione. & videt caſus in l. ſi ex duobus. iudi. ſol-
40 ui. Itẽ quæro †ſi acceptilatio eſt facta vni inſolidũ, hoc acto, q̃ tantũ ſibi & nõ alij proſit: an hoc pactum ad aliũ impediat porrigi effectũ ſuũ: Glo. tenet q̃ ſic, in l. & per iuſiurandũ. §. ſi legatorũ. ff. de acce. Ad quod facit ff. de liber. leg. l. ſi quis reũ. Præterea, idem videmus in ſolutione: nã ſi vnus hoc acto ſoluit, q̃ pro parte ſua tantũ ſoluit: aliter nõ liberatur: vt l. Modeſtinus. ff. de ſol. & hoc tenet Dy. Circa hoc tamẽ eſſet pleni⁹, clarius, & vtilius videndũ: quia paſſus ſubtilis eſt, ſi bene inſpi-
41 ciatur. †Tertiò quæro, de petitiõe: vt ſi quid petatur ab vno reorũ credẽdi, vtrũ hoc aliis p̃ſit. Et ſi quidẽ fuit petitio ſimpliciter facta, ita q̃ ad litis conteſtationem nõ eſt peruentũ: facta ab vno poſſet aliis prodeſſe quo ad interruptionem præſcriptionis: vt j. eo. l. fin. Si verò eſt proceſſum ad litis conteſtationẽ: & tunc ſi quidẽ eſt facta conteſtatio ſuper toto debito: lex videtur velle q̃ ille, qui conteſtatur litẽ, totum debitũ ſibi præoccupet, ita q̃ alij ſolui non poteſt: vt l. ex duobus. la ij. ff. eod. Sed ad intellectum illius legis ibi in gloſſ. dubitatur, nec per doct. declaratur: nam ſecundũ Azo. ibi loquitur quando non erant ſocij: ſecus ſi eſſent ſocij. quæ opinio eſt mirabilis, reſpectu altarum gloſſ. quòd plus præiudicet illi, qui non eſt ſocius, quam illi, qui eſt ſocius. quod videtur contra omnes alias gloſſ. allegatas: & §. tetigi, & j. dicam. Alij dicunt, quòd ibi vnus ſolus egit. & ſuccubuit: & licet iſtud ſit verum in ſe: tamen quantum ad illam legem diuinare eſt. Dico ergo ſimpliciter reſpondendum quod per ſolam conteſtationem factã ab vno correorum credendi, ille ſibi totum debitum præoccupauit, ſiue ſint ſocij, ſiue non: vt ff. de leg. iij. l. fideicommiſſa. in §. plerũq;, in fin. vbi expreſſum eſt. Si verò alter ex reis credẽdi, partem tantum peticrit, litem conteſtando, pro ſua parte tantum ſibi præoccupat: vt ff. eo. l. iij. in fin. & quod ſupra dictum eſt in acceptilationibus, & ſolutionibus. Ex parte verò reorum debendi, ſi ab vno petatur, vtrum proſit creditori quo ad conſtituendum alios in mora, infra dicam. Sed an aliis reis debendi pro ſit, vt de toto debito petitione facta ab vno alter reus debendi ſit liberatus: text. in l. ſecunda. ff. eodem videtur dicere q̃ ſic, & ff. de euict. l. ſi per imprudentiam. in §. fi. ſed tex. j. tit. j. l. fi. dicit contrariũ. Gloſſ. dat plures ſolutiones.

Vna eſt: aut quis petit in iudicio: aut extra. Iſta ſol. not. in d. l. ij. ff. eo. quæ ſolutio eſt contra l. fin. j. tit. j. Alij dicunt in l. ij. ff. eo. petijt animo nouãdi. quod nõ placet: qa cũ petitur ab vno ex correis debẽdi, agitur contra eũ ex ſua propria obligatione: ſed nouatio, quæ fit lite conteſtata, fit cum vnus litẽ conteſtatur contra alium, ex obligatione, quam alterius nomine ſuſcepit: vt ff. de noua lege delegare. Alia ſolutio eſt, & illa continet veritatem, quod petitione facta ab vno & exactione alter liberatur, vt d. l. ij ſecus in petitione tantum facta vt j. ti. j. l. fi. Facit ff. de his qui dele. vel effu. l. perceptione. & depoſi. l. j. §. ſi apud duos. Si verò apud vnum ex reis debendi pars tantum petit, an per partis petitionẽ videat eſſe facta diuiſio? Gl. in l. creditores. §. de pac. videt dicere q̃ ſic: vt l. ſi per imprudentiam. §. fi. Veritas eſt, q̃ aut vnũ conuenio pro parte: & non videor diuidere, vt l. ſi ex toto. §. j. de leg. j. & j. tit. j. l. reos. Aut omnes pro parte conuenio: & videor diuidere, vt j. ti. j. liberũ. Intelligo autẽ de petitione, quæ fit lite conteſtata vt patet in d. l. liberũ. Sed quid ſi vnus reorũ credendi egit &
42 reus fuit contumax, propter quod miſſus eſt in poſſeſsionẽ ex primo decreto: an videatur ex hoc ſibi debitũ præoccupaſſe, cum hic non interuenit litis conteſtatio. Cogitetis. Itẽ qd †ſi poſt litis cõteſtationem ab vno inſtantia cauſę perijt triẽnio: an remanebit actio cõis vtriq; reorum credendi? quod videtur: quia perempta inſtantia perit litis conteſtatio, & eĩ omnis effectus: vt l. cum lite mota. ff. iud. ſol. Facit optime gl. in l. ij. de fruc. & lit. expen. in gl. Contrariũ credo, nam notum eſt quod inſtantia perempta perimit litis conteſtatio, & oĩs eius effectus non perfectus, ſed perficiendus in futurũ. ſ. ſecuta ſententia, effectus autẽ iam conſummatus & perfectus, vt interruptio ſcriptionis, vel vitiũ rei litigioſæ iſta durant vt determinatur §. de iud. in l. properandum. in §. ſi quidẽ in glo. quæ incipit. i. vt nõ teneatur. Nec ob. gl. §. de fruc. & lit. expẽ. quia illa non dicit verum, ſed hic effectus acquiſitus per litis cõteſtationem eſt iam perfectus, ergo &c. Sed an per litis cõteſtationẽ factam coram arbitro, vnus ex reis debendi inſolidum ſibi totũ debitũ præoccupet? Dic q̃ nõ, vt l. ſi duo. ff. de arbi. Nã ibi ſententia lata contra vnũ, nõ impedit aliũ agere, qui ſocius non eſt, ſed litem ſibi præoccupando alter omnino repelleret. Et hoc p̃cedit de iure antiquo: hodie ſecus in arbitro ſine pœna electo: vt l. cũ antea. §. pe. §. de arb. Quarto que-
43 ro, †quid de ſententia, & an primo ſentẽtia lata pro vno ex reis debendi aliis proficiat? Tu dic, aut ſentẽtia lata eſt ſuper facto, quaſi non ſit debitum, vel quaſi nõ fuerit cõtractũ. aut ſuper iure: vt in perſona vnius, qui nõ potuit obligari, aut dubitatur. Primo caſu indiſtincte ſentẽtia lata pro vno, alteri p̃deſt: ſiue ſint ſocij, ſiue nõ. Et hoc arg. legũ dicẽtiũ q̃ ſnĩa lata p̃ fideiuſſore p̃deſt reo principali, licet fideiuſſor nõ interſit vt l. duobus. §. à fideiuſſore. ff. de iureiurã. & de fideiuſ. l. amiſſi. §. fi. Secũdo caſu, aut quaſi perſona ipſo iure non teneatur, & nõ prodeſt alteri: quia nõ ſunt duo rei, arg. l. ſi ex duobus. in prin. ff. eo. Aut quaſi teneatur: tamẽ eſt tutus aliqua exceptione, vel teneat̃ ſaltẽ naturaliter: vel nõ p̃bauit creditor: & tũc aut ſunt ſocij, & abſolutoria lata pro vno p̃deſt alij. Aut non ſunt ſocij: & tunc non prodeſt: vt ff. rem ra. hab. l. j. Facit ff. de arb. l. ſi duo. Et ſic debet intelligi qd̃ no. Iac. de are. in l. ij. ff. eo. vbi iſta tetigit. Aut dubitatur: & tunc in dubio videt̃ lata abſolutoria: quia actor nõ probauit: & recte inſpicièdo colligitur exemplum in l. Iulianus. in princip. ff. de conditi. inde. & l. procurator ad exhib. ff. rem ratam habe. de exceptio. rei iudica. l. & an eandem. in §. j. alias. l. ſeq. licet aliud in iureiurã-
44 do: vt dicam j. in proxima quæſtio. †Secundo eſt videndũ, vtrum ſententia condemnatoria lata contra vnum ex correis debendi, alteri præiudicet? Et dico indiſtincte quòd non: vt colligit in l. fi. j. ti. j. vbi ſententia lata contra vnũ, nõ mandatur executioni cõtra aliũ, ſed contra eũ remanet integra actio: & ſic opus eſt nouo proceſſu: & ſic abſolutoria aliq̃n prodeſt: cõdẽnatoria nunquã nocet. Similiter habes §. ſi fer. vẽ. l. loci cor-
45 pus. §. ſi fundus. & l. ſi de cõi. eo. ti. †Tertio eſt videndũ de reis credendi: & hic indiſtincte dico, q̃ lata ſentẽtia pro vno ſiue contra vnũ, indiſtincte nocet aliis: cùm per litis conteſtationẽ præoccupauerit debitũ ille agens, ſiue ſit ſocius, ſiue nõ, vt l. fideicõmiſſa. §. plerunq; ff. de le. iij. l. ex duob⁹. ff. eo. ergo &c.

Dices

Dices tu: iſtud eſt contra caſum l. ſi duo. ff. de arbi. vbi ſententia lata contra vnum de reis credendi, nocet alij ita demũ, ſi ſocius eſt: ſed ibi dico in ſententia arbitri illud eſt, ex qua nulla oritur actio: vt C. de arbit. l. j. & litis conteſtatio facta coram arbitro non habet illum effectum, de quo dixi §. proxi. q. ſed ſolum ius, ſ. quod oritur ex cõpromiſſo: de quo dicã j. in vj. q.
46 †Quinto ex ordine quæro, de iureiurando. & hic videtur quodam modo idem dicendũ, quod in ſententia: nã primo videndum eſt de iuramento delato vni ex correis debendi, qui iurauit ſe non teneri, an alteri profit? Et dic aut fuit iuratũ ſup facto, quaſi nõ ſit debitum: & indiſtincte alteri prodeſt, ſiue ſicut ſocij, ſiue non: arg. d. l. duobus. & ibi no. in §. à fideiuſſore. ff. de iureiu. Aut ſuper iure quaſi perſona iurãtis nõ teneatur: & tũc iuramẽtũ alteri prodeſt, ſi ſint ſocij: alias ſecus vt d. l. duobus. §. ex duobus. Aut dubitatur, vtrũ ſit delatum ſuper iure, vel ſuper facto: & tunc in dubio videtur delatum merè ſuper facto, & non ſuper iure: vt l. fi. de iureiur. et hoc tenet gl. in l. duobus. §. j. de iureiuran. & ff. qua. re. act. non da. l. j. §. ſi fideiuſſor. Et ſi dicas, quare ſecus in ſententia, vbi nõ videtur iudicatum ſuper facto: vt §. proxi. q. dictum eſt? Reſpon. quia iuramentum habet vim ſolutionis: quod ſecus eſt in ſen-
47 tentia. Et hoc videt de intentione gl. §. allie. † Secũdo eſt videndũ, quid ſi vnus ex correis debendi actori detulit iuſiurãdum, an correo noceat? Dico q̃ non, vt dixi §. in ſnĩa: vt l. iij. §. pe. ff. de iureiur. l. nã poſtea. cũ l. ſeq. eo. tit. Illud eſt verũ, quãtũ ad actionẽ, quæ oritur ex iureiurãdo: ſed quãtũ ad præſcriptionẽ interrũpendã, alteri correo nocebit: vt j. e. l. fin. cõiuncta
48 l. nam poſtea. §. ſi is qui tp̃orali. ff. de iureiu. † Tertiò eſt videndũ de iureiurando delato ab vno ex correis credẽdi, vtrũ alteri noceat? Et dico q̃ nocet alteri indiſtincte, ſiue ſint ſocij, ſiue non: nã cũ iuramẽtum habeat vim ſolutionis, alias litis cõteſtatiõis, vt d. §. ſi is qui tẽporali. & per litis cõteſtationẽ alteri p̃ iudicatur: vt dictũ eſt in l. fideicõmiſſa. §. plerunque. de leg. iij. ergo &c. ſic loquitur l. duobus. in prin. ff. de iureiu. & glo. hoc ſentit in l. ſi vnus. in prin. ff. de pact. & ſic gl. in d. l. de duobus.
49 quæ diſtinguit, ſiue ſint ſocij, ſiue nõ: loquitur malè. † Sexto principaliter quæro de pacto, an pactũ factũ vni ex correis debendi, proſit aliis correis. Et cõis doc. opi. eſt, q̃ pactũ vnius proſit alteri, ſi ſocij ſunt: alias ſecus. Ita no. ĩ d. l. idẽ in duobus. ff. de pac. vbi tex. contrarius videt in leg. eãdẽ. in §. j. ff. eo. & ff. de arbi. l. ſi duo. de li. leg. l. iiij. §. nunc de effectu. Sed certè tex. in d. l. eãdem. §. j. videt requirere duo, ſ. q̃ ſint ſocij, et cõis culpa interueniat. Idẽ gl. in d. §. nunc de effectu. videt ſentire idẽ, qñ non ſunt ſocij. Vñ pro declarãdo iſto paſſu, primo oportet videre qualiter intelligãtur iura, quæ dicũt, ſi ſunt ſocij, vel nõ: de qua ſocietate hic intelligatur. De hoc ſunt multæ gl. Vna eſt ff. ad Velle. l. vir vxori. §. fi. in gl. mag. q̃ dicit q̃ licet cõiter cõtrahant, & in cões vſus accipiãt: nõ tñ dicũtur ſocij. Alia gl. ibi ſequẽs dicit, q̃ ita demũ ſũt ſocij, ſi hoc actũ eſt: alias, ſecus. Alia gl. eſt i. l. ſi duo. ff. ſi qs cau. q̃ dicit, ſiue ſint ſocij oĩm bonorũ ſiue eiuſdẽ obligatiõis. Certè inquãtũ d. glo. dicũt, de ſocijs oĩm bonorũ, bñ loquũt: ſed inquãtũ dicũt de ſocietate eiuſdẽ litis, vel eiuſdẽ obligatiõis, etiã bene dicũt: ſed debes intelligere hoc acto, q̃ oẽ cõmodũ & incõmodũ proueniens ex illa lite, vel obligatiõe ſit cõe: & tũc ſunt ſocij: vt ff. p̃ ſoc. l. ſi vnus ex ſocijs. in prin. Ita tenet Iac. de Are. in l. eandẽ. §. j. ff. eo. & l. ſi duo rei. Hoc præmiſſo dico, q̃ pactũ factũ vni ex reis prodeſt alteri, ſi & inquãtũ cõtinet intereſſe eius, cui pactũ factũ eſt ſecũdũ regulã poſitã ff. de pact. l. & hæredi. §. fi. & hoc ſiue ſint ſocij, ſiue nõ. Declaro primo in nõ ſocijs: factũ eſt vni ſint ſocij, ſiue nõ. Declaro primo in nõ ſocijs: factũ eſt vni pactũ de nõ petendo, ſi alter cõuentus eſt, & exactus ab eo: ipſe habet regreſſum cõtra eũ, cui pactũ eſt factũ in totũ: quia fortè tota pecunia ad eũ peruenit, vt in partẽ: ſi pars tãtũ pecuniæ peruenit ad eũ eatenus, ſibi pactũ proderit: quia eatenus intereſt eius, cui pactũ eſt. Et hoc tenet gloſſ. in dicta leg. iiij. §. nunc de effectu. de lib. leg. Sed ſi ſint ſocij: tunc idem, ſi alter cõuentus nõ eſſet habiturus regreſſum cõtra illũ cui pactũ factũ eſt: vtputa, ſi ex propria culpa cõuenitur: tũc pactũ factũ vni, nõ p̃deſt alteri: iecus ſi eſſet habiturus regreſſum p̃ actionẽ p̃ ſocio: vtputa, quia ex cõi culpa cõuenit. Et hoc eſt qd̃ dĩ d. l. eãdẽ. §. j. ff. e. ſi ſocij ſunt: & cõis culpa itereſſerit. quaſi dicat, ſecus ſi ex propria culpa cõueniatur. Advnũ tñ aduerte, q̃ eo caſu, quo ſocius cõtra ſociũ eſt habiturus regreſſum: tũc pactum factũ vni, prodeſt inſolidũ alteri in ſolutiõe: et hoc differt a nõ ſocijs. Ad cuius intellectũ pone exẽplũ: Sunt duo ſocij ĩ vigĩnti: facio vni pactũ: certe nõ potero aliũ cõuenire ĩ decem: quia ſi ille ipſa decem ſolueret, quinque reputaret a ſocio, cui factũ eſt pactũ. Eodẽ modo ſi vnũ tantũ denariũ reputerẽ, illius partẽ repeteret ab eo, cui eſt factũ pactũ: et ideo qa nõ põt taliẽ cõueniri, quin ingeteẽ ille, cui factũ ẽ pactũ ſiõ pactũ ſibi prodeſt inſolidũ: & hoc vult dicere, ſi bene aduertat. ff. de arbi. l. ſi duo. in prin. put legitur ĩ duobus reis debẽdi. facit ff. ſi quis caut. l. ſi duo. in princ. & quod ibi not. Sed cõtra prædicta opp. de l. ſi ex duobus. in prin. ff. de neg. geſt. quæ cõtradicit in duobus. Primo quod denũciatio vnius ex ſocijs nõ prodeſt alteri: hic ſecus in pacto. Sed certè licet ibi ſint ſocij: tamẽ non erant correi: quia quilibet pro parte ſua tenebatur: iõ vnius denunciatio impedit p̃ parte tãtũ actionẽ correi: ſed hic loquitur, cũ eſſent inſolidũ obligati, vt rei, & ſocij: tunc pactũ factũ vni ſimpliciter ſoldã obligationẽ reipicit, cũ inſolidũ teneatur: ideo alij prodeſt, cũ paciſcẽtis ĩtereſt, vt dictũ eſt. Sed ſi poneres pactũ eſſe factum vni, pro parte ſua tm: tũc fateor q̃ alijs nõ proficeret: quia eſſet eadẽ ratio quæ eſt in d. l. ſi ex duobus. Secundo opp. etiã ad illud quod dixi q̃ ſi aliquis p̃ parte dimidia cõuenitur, habet recurſum cõtra alium, cui pactũ factũ eſt ſic: quia hoc videt cõtra d. l. ſi ex duobus. et qd̃ ibi not. in vlt. gl. Sed certè gl. in illa l. dicit q̃ illa lex non põt habere locũ in ſocijs oĩm bonorũ: & ideo inquantum hic loquitur in ſocijs omnium bonorum, illa lex nõ obſt. ſed inquãtũ loquit in ſocijs eiuſdẽ obligationis, illa lex cõtradicit. Sed fortè illa gl. nõ bene loquitur: quia ille tex. dicit, q̃ ille, qui, p̃hibuit, nõ debuit dãnũ pati ex perſona alterius: nõ autẽ dicit, q̃ ex perſona alterius lucretur. Sed ſi alius cõicaret ſibi lucrum veniẽs ex geſtione, & illud quod ſoluit geſtori non recuperet, ſã hic lucrareẽ. Sed poſito q̃ illa gl. verũ dicat: Reſpõdeo, q̃ legis prohibitio habet vim ſolutiõis p̃ parte prohibentis tantũ: hic vero pactũ vim ſolutionis nõ habet. vt no. in l. ſi vnus. in §. ſed ſi generali. ff. de pac. Ratio: quia cũ nil pro ſuo parte videatur ſoluiſſe ille, cui factũ eſt pactũ, alter cõuentus ab altero repeteret. Habemus ergo ex prædictis, q̃ quãdoq; ſunt correi, et non ſocij: & ita loquitur l. ſi ex duobus. Quãdoq; ſunt correi, et non ſocij: & ita loquitur gl. l. iiij. §. nunc de effectu. ff. de lib. lega. vt §. dixi. Quãdoq; ſunt duo ſocij, & correi: & tũc aut pactũ factũ eſt vni pro parte ſua tantũ: & alius põt pro parte ſua cõueniri: ar. d. l. ſi ex duobus. Aut ſit ſimpliciter: & tũc dic vt §. dixi. Sed
50 quæro quæ †eſt ratio diuerſitatis ĩter pactũ, et acceptilationẽ. Reſpõſio patet quia acceptilatio habet vim ſolutiõis. Itẽ quæ eſt rõ: quare diſtinguitur aliter in ſnĩa, et iuramẽto, et aliter in pacto. Dico q̃ ratio eſt: quia ſnĩa et iuramẽtum declarãt debitũ nõ ſubeſſe: ſecus in pacto. Itẽ iuramẽtũ habet vim ſolutionis, vt dixi. Vidimus an pactum factũ reo debendi, proſit alteri. †Sed quæro, an factũ ab vno noceat alteri. Dico q̃ quã-
51 tum ad interrũpendã præſcriptionẽ alteri nocet: vt j. e. l. ſi. quo ad alia non reperio q̃ debeat nocere. ergo &c. vt l. ſi vnus. §. an
52 te oĩa. ff. de pact. Supereſt vt †videamus de reis credẽdi, an pactũ vnius p̃ſit, vel noceat alteri? Et hic ẽ aduertẽdũ: qa q̃dã lũt pacta, q̃ totaliter obligationem perimũt priſtinã, vt acceptilatio: et de hoc dictũ eſt. Quædã lũt pacta, q̃ totaliẽ priſtinã obligationẽ nõ tollũt, vt pactũ de nõ petẽdo. Itẽ pactũ de cõſtituta pecu. l. itẽ illa. ĩ §. fi. de cõſti. pec. Quædã ſunt pacta, q̃ licet obligationẽ totaliẽ perimãt: tũ relinq̃nt remanẽt: vt nouatio. nã noua obligatio loco primæ conſtituitur: & iſta duo genera pactorũ quãtũ ad p̃poſitũ videnẽ eſſe eiuſdẽ naturæ: & vr q̃d vnius pactũ alteri nõ noceat: vt ff. de pac. & l. ſi vn⁹. ã prĩ. In cõtrariũ vr q̃ noceat, vt ff. de conſti. pec. leg. idem eſt. & de noua. l. ſi rem. §. ſi duo. Gloſſ. in d. lege, ſi vnus. ponit aliquas ſolutiones, quæ continent meram diuinationem: ſed in dicto §. ſi duo. ponit alias ſolutiones, inter quas ponit hanc, Aut ſunt ſocij: & pactum vnius, & nouatio nocet alteri ĩ. Ita loquitur §. ſi duo. Aut nõ ſunt ſocij: & tunc non nocet. Ita loquitur lex, ſi vnius. et hoc tenet. Dy. Certè iſta ſolutio eſt dicere contra caſum legis, vnus in princip. vbi expreſsè loquitur in ſocijs. Sed gl. nititur reſpondere: ſed non poteſt euadere ſine magna violentia. Vnde Gul. de Cu. dicit totũ cõtrarium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aut sunt socij:& pactū,& nouatio vnius alteri nō nocet. Idē in nouatione:vt d.l.si vnus. Aut nō sunt socij;& pactū,& nouatio vnius alteri nocet:vt d.§.si duo. Ratio huius est, qñ sunt socij,debitū est cōmune. vnde vnus nō pōt paciscī in præiudiciū alterius. Sed qñ non sunt socij,debitū est cuiuscp propriū. & vnuscuiscp pōt facere quicquid ipse vult,necp in aliquo alteri tenet. Pro hoc est tex. ff. ad l. Fal. l. in lege Falcidia hoc esse seruādū. tenet etiā hoc Iaco. de Bel. in aut. de duo. re. in corpore. Et istā opi. puto verā. Do. glo. quæ hoc distinguit, & allegat,& dicit hāc fuisse opin. Azo, ff. eo. l. ex duob⁹. licet ipse aliter dicat. Dico ergo aliter sic,& latius, Aut sunt duo rei credendi,ex causa onerosa,quia vendiderūt, vel mutuauerunt, vel alio simili modo:aut sunt correi ex causa meræ lucrativa: vt puta,ex causa legati,vel donationis. Primo casu,pactum vnius nō nocet alteri:quia debitū nō est vniuscuiuscp ꝓpriū, sed magis cōmune,si pecunia ab vtroq; cōiter precesserit. Casus est in d.l.si vnus. in prin. ff. de pact. prout glo. intelligit in societate nō cōuentionali:vt no. in d.§.si duo. Fateor tñ si pecunia ab vno tantū profecta esset,ꝙ pactum vnius alteri noceret: qa verè debitū est vniuscuiuscp propriū: vt ff. ad Mace. l. sed Iulianus. §. nō solū. & §. seq. Secundo casu dic: Aut sunt socij,aut nō, vt §. dixi:& secundū istā distinctionē debet intelligi. ff. ad Velleia. l. quamuis. in §. quāct̄. & quod ibi not. in gl. Sed hoc videt cōtra l. si duo. de arbit. sed statim apparebit solutio. Est & aliud genus pactorū, per qđ prima obligatio nullo modo perimitur, sed personæ paciscentiū obligant ad pœnā, si qs peteret:nā si arbiter vetuit nō petere, ius primū incōcussum remanet sine aliquius exceptionis obstaculo: vt l. j. §. de arbi. sed petēs incidit in pœnā, isto casu, si vnus ex reis credēdi promisit,& veti tū est petere: altero petēte incidit inpœnā, si socij sunt: vt d.l. si duo. alias secus. Dicetis vos quę est ratio ꝙ hic factū vnius, g est socius, magis præiudicet, cū si nō est socius: cū supra proxime dixerim cōtrariū in pacto: Rñd. ille qui cōpromisit, nō fuerat in culpa: gessit enim negotia cōmunia ea diligentia, qua gerebat sua: vt l. socius. ff. pro socio. Vñ si aliter socius peteret quicquid exigeret, deberet paciscenti cōmunicare:& sic si petit nomine eius, videtur petere ad eius vtilitatē: meritò in pœnā incidit. Et hoc dicit tex. in d.l. si duo. sed in pacto pōt culpa paciscētis imputari, cū debitorē liberauit: ideo alius socius pōt pro parte sua agere: nec repellitur pacti exceptione: quia illud qđ exigit, nō deberet cōicare paciscēti socio, ꝓpter eius culpā: & sic nō videt agi noie paciscētis. Sed si deberet cōicare paciscēti: dico ꝙ obstat pacti exceptio, per d.l. si duo. si qs cau. & l. si duo. in prin. ff. eo. & ibi est casus: & ista sunt subtilia, & de mēte iuris ꝓcedūt. †Septimò q̄ro de nouatione:& primò de reis debendi:& tunc dic, Aut vn⁹ paciscit animo nouādi, & liberandi aliū: tūc nō est dubiū ꝙ alteri prodest: qa hoc posset qlibet extraneus: vt l. si Stichū. §. ff. de noua. de sol. l. si debitor tuus. Aut vn⁹ paciscitur animo nouādi obligationē, qua ipse tātū tenetur, hoc expresso, ꝙ ad aliū nō porrigat:& tūc alius nō liberat: qa idē cōtingit in solutione: vt ff. mād. l. Papinian⁹. & ff. de sol. l. Modestinus. et ibi no. ꝙ Dy. Itē in acceptilatione idē cōtingit, vt dictū est. Aut simpliciter animo nouādi paciscitur:& tūc dico ꝙ vterq; liberatur: vt, ff. ad. Velleia. l. si pro vno. & no. eo. tit. l. quāuis. in §. quāquā. in pluribus reis credēdi, an si vnus stipulat animo nouandi: cū tūc alteri nocear. §. dictū est. †Sed vnū circa hoc pōt dubitari, quare acceptilatio vni ꝓdest idistinctè, & nō alteri, sed in nouatione distinguit, cū nouatio habeat vim solutiōis: vt d.l. si rē de nouatio. Cogita p te. Sed pone, ꝙ duo erāt rei credēdi ex cōtractu iurisgentiū, vnus liberauit reū stipulationē & subsequētē acceptilationē: an alteri reo præiudicet? Et dico ꝙ stipulatio noua nō præiudicat, secūdū ea q̄ dicta sunt. Itē acceptilatio in eo ꝙ per nouationē nō perimitur valet iure pacti, nō iure acceptilationis: vt ff. de accepti. l. si acceptolatū. Sed pactū non præiudicat simpliciter, vt dictū est, &c. Est ergo in qōne, an hoc pactū, qđ ex acceptilatione resultat, habeat eandē vim, quā habet acceptilatio in præiudiciū rei? Et videt ꝙ sic, in l. & p iusiurandū. in §. & si fideiussori. ff. de acceptilatio. Cōtrariū dico p d.l. si accepto. & ff. de pac. l. si vnus. §. pen. Nec obstat. §. & si fideiussori. qa ibi fideiussor tenebatur verbis: qa aliter teneri nō pōt ideo in eius ꝑsonā tenuit acceptilatio. Nā meritò porrigitur ad reū, licet reus nō teneat: sed hic pro illa parte, q̄ remanet nouata, in nulli⁹ ꝑsona valuit ipso iure acceptilatio. †Sed quid de nouatiōe, quæ fit per acceptilationē? Respōdeo, siue vnus ex reis credēdi delegauerit, siue vnus ex reis credēdi fuerit delegat⁹: dico idē per omnia, quod est in vera acceptilatione & solutione: vt d.l. si rem. §. si duo. versi. alioquin. de nouatio. soluit enim, g delegat: vt ff. ad Velleia. l. quāuis. §. interdū. ff. mēd. l. inter causas. §. abesse. Itē per hāc delegationē liberatur qs à creditore suo totaliter: sicut ille q soluit,& cui accepto fertur: nec pōt vti exceptione contra eū, cui delegatur: vt d.l. doli mali exceptio. ff. de noua. sed de nouatione quādo paciscitur eidē, cui primò tenebatur, hoc non cōtingit. Facit ff. de noua. l. aliā. & l. g id quod. in prin. & §. fi. ff. de dona. †Octauò quæro de cessione. Circa quod dicas: Aut cessio fit reo debēdi, cōtra quē fit eo cōsentiēte: & tūc idē qđ in delegatione dictū est: vt d.l. si rem. §. fi. ibi: nuptu. ipsa secundū vnū intellectū. Aut eo nō cōsentiente,& tunc aut fit suo correo,& ipse correus, cui ceditur, ipsa cessione est liberatus. Casus est singularis ff. de leg. ij. l. g duos. & de lib. lega. l. si is qui duos. Aut fit cessio extraneo: & tūc q̄stio est hic duplex cōsideranda. Prima ex parte reorū credēdi: vt si vnus cedit actionē sine alio, cessionarius est loco cedentis: & sic inter eos erit locus iuri præoccupationis, solutionis recipiēdæ, sicut primò. l. quod ipsis. & l. hæredē ff. de regu. iur. & l. minor. in fi. de procura. Secūdò ex parte reorū debendi: vt si cōtra vnum fiat cessio, alter non liberatur, sicut nec petitiōe facta ab vno nec procuratore cōstituto: vt j. ti. j. l. fi. tamen si cedēs exiret ab eo, cōtra quē facta nō est cessio, se onerat, qa alius iam liberatur: vt l. g duos. de leg. ij. †Nonò quæro de cōfessione, an vnius confessio prosit aliꝭ, vel noceat? Et circa reos debendi dic, ꝙ vnius cōfessio potest alteri nocere quo ad interrūpendā prescriptionem: vt j. eo. l. fi. Prodesse autē nō potest: & sic nec petio, nec sententia cōdēnatoria: vt §. dictū est. Circa reos credēdi dic: Aut vnus ex correis credēdi exegit cōfessionem à reo debendi: vel ipse reo cōfessionē facit ad ipsius liberationem. Primo casu, si qdē in iudicio alteri nocet: cū enim cōfessio habeat vim sententiæ: vt §. de confes. l. j. appropriat sibi totū debitū multò magis quā per litis contestationē. Si verò extra iudicium: tūc alteri correo nihil præiudicat: cū talis cōfessio solam probationē inducat: vt l. Publia. in fi. ff. depositi. prodest tamen ad præscriptionem interrūpendā: vt j. eo. l. fi. Secūdo casu dico ꝙ talis cōfessio habet vim pacti de nō petēdo: vt l. tale pactū. in prin. ff. de pact. & ff. de sol. l. si ex pluribus. in prin. & iō ea, quæ dixi in pacto: eodem modo nunc dico. †Decimò q̄ro, de successione. Et hic est aduertendū, an vnus ex reis debendi succedat alteri reo debendi: vel vnus ex reis credendi alteri reo credendi: & tunc neutra obligatio extinguitur: sed in vtriusq; persona vtraq; obligatio durat: vt l. si reus. ff. eod. & de fideiusso. l. generaliter. & l. si reus. ff. de solut. l. si duo rei. Aut creditor, qui soluendo erat solus succedit vni ex reis debendi: & sic est casus in l. Vranius. ff. de fideiuss. Ex qua colligitur talis distinctio, Aut illi rei ex causa onerosa debēdi erāt socij: & ab alio cui non est successum, potest solū pro parte pti: vt ibi patet. Aut non erat socij: & tūc ab alio correo potest creditor petere debitum solidum: vt ibidem in tex. patet. Aut quæritur de æquitate inspecto obstaculo exceptionis: & tūc aut fuerunt constituti duo rei ex causa onerosa: quia fuit eis mutuatum. aut ex causa lucrativa: quia ex mera liberalitate ꝓmiserunt vt duo rei. Primo casu dic aut ad correum, cui creditor successit, peruenit pecunia mutuata in totum, vel in partē: & eatenus creditor agens exceptione repellitur per has rationes. Primò, quia ex parte non potest cedere actionem contra seipsum: ergo &c. vt l. Stichum. §. pen. ff. de solu. & not. per glo. in dicta l. Vranius. de fideiuss. Secundò, quia si exegisset, teneretur illi exacto pro parte illa, vt hac l. j. & ibi no. & ibi dicam. vnde dolo facit, qui petit, &c. Si vero ad alium reum, cui successit, nil peruenit: tunc in nulla parte obest exceptio: cum causa dandæ exceptionis non subsit. Secundo casu, quando ex mera causa lucrativa, idem: quia in nulla parte exceptione repellitur: cum nulla causa dandæ exceptiōis subsit: vt l. in lege Falcidia hoc esse seruandum. ff. ad legem Falci. Idem puto si vnus ex pluribus reis debendi succedat illi creditori: quia solus

solus erat. Nam in modo petendi ab altero idem iuris est qđ supra dixi: Aut vnus reus debendi, qui solus erat, successit vni correorū credendi: & tūc idē ꝙ alter correus pōt ab eo partem petere, si sunt socij: vel si nō sunt socij, petet partē q̄ ab eo ꝓfecta est: vel si ex mera liberalitate fuerūt cōstituti duo rei credendi, alter potest totū petere. ar. eorum, quæ supra dicta sunt. & ff. sol. mat. l. si socer. in prin. Item si vnus reorū credendi successit vni reo debendi, g socij erant, eadem ratione. Aut vnus ex pluribus reis credendi succesit vni ex pluribus reis debendi, vel cōtra: & tunc quid iuris sit, habes ex prædictis. Sed circa hoc posset dubitari: nam successio pro solutiōe est: vt l. Stichū. §. aliquādo. ff. de sol. & l. si debitori creditor. ff. de fideiu. sed per solutionē vnius: vterq; liberatur, vt dictū est: ergo &c. Sol. patet ex prædictis, quæ dixi in l. si quis ꝓ emptore. in vl. q. ff. de vsu. & tāgitur per gl. in d.l. si socer. sol. mat. & ī
59 d.l. vrannius. de fideiuss. †Vndecimo q̄ro de mora, an vnius mora alteri noceat vel prosit? Et primo videamus de reis debendi: & circa hoc est magna disceptatio in gl. Nā in l. mora. in §. fi. ff. de vsur. dicit ꝙ nō noceat. Sed gl. j. e. l. fi. & ff. eo. l. penul. videtur dicere cōtra. & in qualibet earū gl. variant. Vnde dicit, aut quæris an mora vnius alteri noceat, quo ad impediendū cursum ꝓscriptionis cōtra creditorē: & nocet, sicut si vtrique esset facta interpellatio: vt j. e. l. fi. Aut quæris vtrū noceat quo ad hoc, vt quilibet teneatur de interitu vel ad vsuras: & tūc aut sunt socij, & nocet: vt ff. eod. l. pe. aliàs non nocet: vt l. mora. §. fi. de vsur. ita tenet gl. in l. in cōdemnatione. §. vnicuique. de reg. iu. Idē renet Dy. in c. mora ī fi. de reg. iur. li. vj. Ratio est: qa sicut pactū vnius alteri prodest: ita mora vnius alteri
60 ri nocet. † Sed iuxta prædicta quæro, quid si creditor fuit in mora recipiendi ab vno ex reis debendi, qui obtulit pecuniā petitā, quæ postea perempta est: an alteri hoc prosit? Credo ꝙ sic indistincte: quia quolibet alio extraneo offerēte prodesset: vt j. de cap. & postli. reuer. & l. cūm postliminij. & ff. de solu. l. qui decē. §. si cū mihi Stichum. ibi: quēadmodū. Facit qđ not.
61 j. de so. l. obsigna. † Et etiam videndū circa reos credendi, an vnius mora alteri noceat. Dico ꝙ sic indistincte: cū enim qlibet posset solutionem recipere: vt l. si vnus. ī prin. ff. de pac. l. si rem. §. si duo. ff. de manu. & mora eius, qui potuit solutionē recipere: nocet ei, ad quem res pertinet: posito ꝙ ille nullū ius haberet in re, sed sit nudus minister: vt l. si per te. §. de vsu. ff. de act. & oblig. l. traiectitiæ. in princip. glos. f. multò magis in ca-
62 su nostro. †Sed nunquid mora vnius alteri prosit, i. nūquid factū vnius correorū credendi constituēs debitorē in mora, prosit alij vel non? Rñ. ꝙ sic. Sed quid si mora esset facta vni ex correis credendi, vtrū alteri prosit? Et tenet ꝙ sic, quantū ad interruptionē præscriptionis: vt j. e. l. fi. Credo ꝙ quo ad ꝑpetuandā actionē, correus teneat de interitu: quia idē esset in quolibet extraneo interpellante: vt ff. de vsur. l. si quis solutio
63 ni. & qđ no. ff. de verb. oblig. l. si seruū. §. nunc videamus. † Itē iuxta prædicta quæro: pone creditor primo fuit in mora vno ex duobus reis offerente. Secūdo creditor interpellauit aliū reū, g non obtulit. an per hoc videatur purgata mora creditoris? Quo ad primū, dico ꝙ non: vt l. mora. ij. rñ. ff. de ver. obli.
64 † Duodecimo quæro de culpa, an culpa vnius alteri noceat. Circa quod dicas ꝙ aut duo rei cōstituuntur in cōtractu, ī quo obligatio cōmittitur ratiōe culpæ ad interesse: et tunc vnius culpa alteri nocet: sicut vnus ex facto alterius tenetur: vt §. loca. l. si diuisa. & l. eundem. §. fin. eo. Aut constituuntur duo rei ad aliquam speciē ad quā ſtatim cōmittitur obligatio, sed rōne culpæ perpetuatur: quia de interruptione tenetur: & tunc idem quod dixi supra in mora: vt l. pe. ff. eo. et ibi est casus secūdū vnam lect. Et prædicta sunt vera, vbi culpa esset cōmissa in his, de quibus supra ſpecialiter dictū est: quia tunc dic vt supra dixi. † Tertiodecimo quæro de rescissione, vtrum rescisio facta in persona vnius rei, alteri noceat, v tputa, duo rei erant liberati: ista liberatio rescinditur in persona vnius: an aliꝭ noceat? Dic, aut liberatio rescidit ī ꝑsona illius, cui facta est principaliter: & alteri nocet: vt ff. ad Vell. l. si pro vno. & ff. de his quæ in fraud. credi. l. fi. in princ. Idem si ab initio in eius ꝑsona ipso iure non valuit: vt l. si sponsus. §. j. ff. de dona. inter virū & vxorē. Et p̄dicta puto vera, nisi iste actus, ꝙ quē liberatio cōtingit, dolo creditoris intercesserit: ar. l. si Titius. ff. de fidei. de sol. l. g res. circa pri. Si verò rescissio cōtigerit ī ꝑsona eius, ad quē liberatio porrigit̄, ꝙ quādā cōsequētiā: tūc alteri nō nocet: vt d.l. si spōsus. §. j. & de li. leg. l. si is q duos. & qđ ibi
66 nota. † Quartodecimo quæro, & vltimo generaliter de qualibet exceptione, vtrū exceptio competens vni ex reis debendi, porrigatur ad aliū. De exceptionibus loquor, de quibus §. nō est dictum ſpecialiter. Et dic, aut exceptio est meræ personalis: et tunc ad alium hō porrigatur, sicut nec ad fideiussores porrigitur: vt ff. de excep. l. exceptio. cum simi. Aut sunt aliæ exceptiones, q̄ ad fideiussores porriguntur: et tunc aut fuit color quæsitus, quia in veritate fideiussor erat: & nō erat correus: et ad eū nō porrigit̄: vt l. si mulier. §. pe. ff. ad Vel. Aut nō fuit color q̄situs: et tūc aut erant socij: et vnius exceptio porrigitur ad alium: vt l. si duo rei. ff. eo. Aut non erant socij: tunc si quidem obligauerunt se ex causa onerosa: quia mutuo acceperunt: et tunc eatenus cōpetit exceptio alteri, quatenus ad eum, cui sine dubio exceptio competit, peruenit de pecunia: vt d.l. sed Iulianus. §. item si duos. ff. ad Mace. Si verò obligarunt se ex mera liberalitate: tunc exceptio vni competens nō prodest alteri, si nō sunt socij: vt d.l. si duo. ff. e. l. si ex duobus. §. j. Quarto principaliter est videndum, qualiter vni contra a-
67 lium succurratur: & primo circa duos reos debendi. Ad † qđ inuestigandū est, an videantur inuicem fideiubere. Ista quæstro tangitur hic, et ff. eo. in multis locis. et in l. vir vxori. in fin. ff. ad Velleia. et de fideiuss. l. Vrannius. Et fuit magna controuersia olim, et hodie. Mar. Sil. tenet ꝙ videntur inuicem fideiubere. Ioan. contra, scilicet quòd nō videntur, nisi sint socij. Azo. distinguit vt no. plene in d.l. v. r vxori. et ibi glo. tenet opi. Azo in auth. e. in princip. sed gl. tenet opinionem Io. Sed contra omnes opp. fideiussor non obligatur nisi verbis: vt infra ti. j. l. blandi⁹tus. ff. de verb. obli. l. v. §. fatisacceptio. et mand. l. si hæreditatem. §. fi. Sed duo possunt re constituī sine verbis: vt infra. e. l. propter. ff. e. l. eandem. ergo nō videntur fideiubere inuicem. Dy. tenet opin. Azo. et ad istam rationem respondet, ꝙ illa ratio coucludit in fideiussore expresso: secus in tacito. Pe. & Iac. de Are. et Dy. sequēdo eos dicunt ꝙ duo rei nullo modo videntur inuicem fideiubere. nam in duobus reis g libet debet se obligare in solidum: nec attenditur ad quem pecunia peruenit principaliter: vt infra. e. l. ꝑpter. supra si cer. pecta. l. si nō singuli. sed secūdum eos, qui dicunt eos inuicem fideiubere hoc non esset: ergo &c. Præterea, nō reperitur iure Digestorum nec Codicis, ꝙ duo rei habeant beneficium diuisionis: ergo &c. Item hoc lege nulla cauetur ꝙ videantur fideiubere. In hoc resident Cy. hic post multa verba. Vides ergo ꝙ ex prædictis omnibus nullā habes claritatem. Quid dicemus? Iac. de Bel. disputauit istā quæstionē, et posuit eā in auth. eo. & ibi melius attigit veritatē, quā aliquis: tamē multum obscurè loquitur. Tu ergo clarius, et melius dicas, ad declarationem huius materiæ: et scire debes † ꝙ ex fideiussione cōtra-
68 hitur duplex obligatio. Vna, qua fideiussor obligatur creditori: & illa semp cōtrahitur verbis, vt §. dixi: & talis semp habet beneficiū diuisionis: vt j. ti. j. auth. ꝑsente. nec agit beneficio auth. de duo. reis. et iste est ꝓprie fideiussor respectu creditoris. Est & alia obligatio, quæ cōtrahitur inter reū, et fideiussorem: et ista contrahitur cōsensu: nā reus videtur mandare fideiussori ꝙ soluat: vt l. indebitam. ff. de condi. inde. Et de hoc loquitur titu. manda. & illo modo consideratur fideiussor respectu ipsius debitoris. Itē fideiussor potest ītelligi strictè, g alienæ obligatiōi accedit: vt ff. de fideiuss. l. j. & l. fideiussor. Pōt ēt accipi largè omnis, qui est obligatus ꝓ negotio, quod ad aliū spectat nō ad se: et illo modo sumitur in tit. ad Velleia. et §. ad
69 Velleia. l. j. Si ergo † quæritur, an duo rei videātur inuicē fideiubere. Dic aut q̄ris vtrū dicātur inuicem fideiussores respe, ctu creditoris: et dico ꝙ sic ī duobus casibus tantū. f. si hoc est actū expresse: vt ff. e. l. reos. vel est color q̄situs, vt ff. ad Macedo. sed in l. sed et Iulianus. §. j. Sed in istis duobus casibus hūt beneficiū diuisionis de fideiussoribus: nec esset necesse beneficiū ī duobus reis. Extra istos duos casus nō videt fideiubere

Universidad de Deusto
Biblioteca

intuicē reſpectu creditoris. Hoc dicit glo. in l. ſed Iulianus. §. j. Et hoc modo intelligo, verū dicunt Vltramōtani. Aut quæris vtrum videantur inuicem fideiubere quo ad actionē dandam inter reos, & aſſumendo fideiuſſorē largè: tunc aut duo rei ſunt conſtituti ex mera voluntate, & liberalitate: & tūc vtum dicit Ioan. q̄ videntur inuicē fideiubere, ſi ſunt ſocij: alias non: vt in l. in lege Falcidia hoc eſſe ſeruandum. ff. ad legem Falci. Aut non ex mera liberalitate: puta quia pecuniam, quā promiſerunt, receperunt: tunc vera eſt opinio Azoñ. quia eatenus videntur fideiubere alter pro altero, quatenus in veritate negotium ad alterū pertinet: vt d. l. vir vxori. ad Velleia. & ibi not. de in rē verſo. l. ſi pro patre. §. fi. & ad maced. l. ſed Iulianus. §. item ſi duos. & in iſtis duobus caſibus nō habet beneficium de fideiuſſoribus, ſed habēt beneficiū auf. de duob. reis. quia expreſsè inducūtur in iſto caſu, quādo talis alternatiua fideiuſsio inducitur, vt dixi ſ. in q. §. principali. Et prædicta ſunt vera in duobus reis, qui obligantur expreſsè: ſed in his, qui obligantur tacitè, vt plures tutores, illi non ſunt proprie fideiuſſores: tamen iure antiquo conueniebantur exemplo fideiuſſorum: vt l. j. §. nunc tractemus. de tuto. & ra. diſtra.

Ex his apparet tibi veritas huius materiæ. Secundò quēro:
70 quia hac l. j. dicit in tex. † q̄ ſi vn⁹ ſoluit, ab altero, repetit: quēro qua actione repetat: & an hoc verū ſit indiſtinctè: tū quicquid dicat, hæc eſt veritas. Aut duo rei obligantur ex mera liberalitate: & tunc aut ſunt ſocij: & vnus ſoluēs repetit ab alio actione pro ſocio. Aut non ſunt ſocij: & nullo modo repetit: vt d. l. in lege Fal. hoc eſſe ſeruandū. ad l. Fal. Aut nō obligātur ex mera liberalitate. & tunc aut totū negotiū pertinet ad ſoluētē, vt puta: quia tota pecunia peruenit ad eū, vel alio modo: & ille nihil repetit. Aut negotiū pertinet ad aliū: & tūc ab alio repetit eatenus, quatenus ad ipſum pertinet: & ſic in totū vel in partē, vt hac l. j. & ff. de exercito. l. nec quicq̄. de inſtitu. l. habebat. §. fi. & l. ſeq. Sed qua actione aget hic eſt aduertē dū, Aut plures obligauerunt ſe ex propria conuentione: & ſic vnus præſente alio: & habet locū actio mādati: vt l. ſi remunerādi. §. ſi paſſus. & l. qui patitur. ff. mād. de verb. obli. l. Iulianus. §. j. Aut vnus obligāt altero abſente: & pōt cōtingere, vt ſ. dixi in viij. q. principali, & ſequenti qōne: & tunc aut ſunt ſocij: & repetet alter ab altero actiōe p ſocio: vt d. l. nec q̄cq̄. de exerci. Aut non ſunt ſocij: & tūc nō habent beneficiū diuiſionis: & ſic negotiū nō poterat expediri pro parte: & tūc aut debitū fuit cōtractū ratiōe alicui⁹ rei corporalis, ita q̄ cadit in iudiciū cōi diuidūdo & tunc repetit cōi diuidūdo actiōe: vt l. habebat. in §. ff. de inſt. Aut fuit cōtractū debitū ſimpliciter: vt quia pecuniā acceptā diuiſerunt, & quilibet cōuertit in ſuos vſus: & tūc habet locū cōdictio ex hac l. cū nō ſit cautū quo nomine actionis agat. Si verò habebāt beneficiū diuiſiōis, & ſic negotiū poterat expediri pro parte: & tunc habet locū actio nego. geſt. & eodē modo pōt intelligi hæc glo. arg. ff. de negg. geſt. l. ſi cōes. ff. fa. ercīſ. l. hæredes. §. ſi. vnus. cū ſimi. & ſecundū hanc diſtinctionē debet intelligi l. ſi in rem. ſ. ſi cer. pet. & q̄d
71 not. ſ. loc. l. ſi diuiſa. † Tertiò quæro, quid de pluribus tutoribus, curatoribus, & adminiſtratoribus ciuitatis. ſi vnus ſoluit qualiter petet ab altero. Dic vt no. plenè in l. j. §. nunc tractemus. ff. de tute. & ra. diſtra. ſ. de trāſac. l. j. ff. de neg. geſt. l. ex fa
72 cto. ff. ad muni. l. Imperator. §. fi. cū l. ſeq. † Quartò quæro, quid in pluribus depoſitarijs, & cōmodatarijs, qui in obligatione ſecundaria, quæ cōtrahitur ratione doli, vel culpæ, tenētur, vt duo rei. lac. de Bel. dicit q̄ vnus ſoluēs nō habet actionē, niſi ſibi cedatur: vt l. vnde quæritur. ff. cōmod. Ratio eſt: qa lege cautū non reperitur. Cōtrariū dico: quia in his eſt, ſicut in pluribus tutoribus, qui in hoc æquiparantur: vt ff. depoſi. l.
73 j. §. ſi apud duos, ibi, dū dicit, exemplo duorū tutorū. † Quintò quæro, pone q̄ vnus ex duobus reis ſuo iuramēto liberat alium, an ab alio poterit repetere tanq̄ ſi ſoluiſſet. Videtur q̄ ſic: quia iuramentū habet vim ſolutionis. Cōtrariū dicit glo. &
74 bene, in l. duob⁹. §. a fideiuſſo. de iureiur. & dic vt ibi. † Sextò quæro, an ille, cui facta eſt acceptilatio, poſsit ab alio, quē liberauit, repetere, ſicut ſi ſoluiſſet. q̄d videtur: quia acceptilatio habet vim ſolutionis, vt dictū eſt, Tu diſtingue, aut fuit ei acceptolatū cauſa remunerationis, aut nō: vt l. idemq̄. in fi. cū
75 l. ſeq. ff. mād. † Septimo quæro, quid ſi vnius culpa fuit alter ex correis dānificatus: an ille damnificatus poſsit petere. Dico q̄ ſic: vt d. l. j. §. nunc tractemus. de tu. & ra. diſ. ff. depo. l. j. in
76 fi. §. ſi apud duos. & dixi. ſ. in q. proxi. † Octauò quæro, quid ſi in pluribus reis credendi vnus recipit ſolutionē, an alter poſſit repetere ab eo, & qua actione. Glo. videt dicere, q̄ petere poteſt actione negotiorū geſtorū, vt ff. de cōdi. inde. l. frater à fratre. circa prin. glo. magnæ. Idem not. ff. de lega. ij. l. ſi Titio aut Seio. Alibi dicit glo. q̄ ita demum eſt cōicandū, ſi ſunt ſocij: vt no. ff. de ſol. l. qui hominē. §. j. & ſic eſt falſa glo. in l. ſi Titio aut Seio. ff. de leg. ij. & vide tex. in l. in lege Falc. hoc eſſe ſeruandum. ff. ad l. Fal. Diſtingue, aut ſunt plures rei credendi ex cauſa mere lucratiua: & tunc alter alteri q̄d exigit cōicare nō tenetur, niſi ſint ſocij: vt d. l. in lege Facidia hoc eſſe ſeruandū. & quod no. in d. l. qui hominem §. j. Aut ſunt cōſtituti ex cauſa onerosa: & tunc aut negotiū verē ſpectat ad eū, qui ſolutionē recipit in totū: vt qa tota pecunia ſua fuit mutuata: & tunc alter ab altero nihil repetet. ar. l. ſed Iulianus. ff. ad Macedo. §. non ſolum. & §. ſeq. Aut negotiū ſpectat ad alium, cui non eſt ſolutum in totum, vel in partem: & iſte quantū ad eū ſpectat, repetet ab alio: vt l. ſi in re communi. ff. de noxali. & per regulā poſitā ff. ſi cer. pet. l. ſi me & Titium. Et quia duo rei debendi, & credendi æquiparantur: vt ff. eo. l. ij. ſed in reis debendi hoc eſt: vt in hac l. & §. proxi. dictum eſt, ergo &c. & dic vt etiā ſtatim, pbabitur clarius. Sed qua actione repetet, dubitatur: Aut ſunt ſocij: & repetet actiōe pro ſocio. Aut nō ſocij: & tunc aut tale debitū eſt cōtractum aliter, quā de re cōi: & tūc aut fuerūt cōſtituti duo rei credendi ſimul, & vnus altero præſente: & locū habet actio mādati: quia patior te ſtipulari ex re mea, videor mandare vt ad meam vtilitatē ſtipuleris: vt l. ſi mulier. ff. de iure dot. Facit q̄d not. ff. ſol. mat. l. quæ dotis. & eo. ti. l. poſt dotem. ſecundū vnā lect. Aut fuerunt cōſtituti duo rei credendi in abſentia: quia vnus ſub memoria alterius ſtipulatur, etiam ex interuallo, vt ff. eod. l. iij. & dixi. ſ. in j. q. prin. in xij. q. & tunc puto cōpetere act. nego. geſto. & ſic intelligitur gl. l. frater à fratre. ff. de condi. inde. ar. ff. de neg. geſt. l. pen. Facit de verb. obli. l. Iulianus. §. qui fundum. & Inſti. de
77 verb. obl. §. ſi quis alij. & quod ibi not. † Nonò quæro, quid ſi vnus ex reis credendi, ex facto ſuo aliquē liberauit: vt puta, acceptilatione, vel quoquo alio modo: an alter poſsit ab altero repetere? Reſpō. ſic, eo modo, ac ſi ſolutionem recepiſſet, per hunc tex. & optime ff. de iur. do. l. vir ab eo. Gloſſ. hoc expreſsè dicit in l. ſi vnus. ff. de pact. in prin. ſuper verbo, nouare.
78 quæ dicit vnū non poſſe nouare, quin ſocio teneatur. † Vltimò eſt videndum de actione, quæ habet cedi vni ex correis debendi: an & quando, & quo iure, & inquantum cedi debeat: & quid ſi cedi nō poteſt: & multa alia, quæ glo. tangit hic, & ſ. de tranſac. & l. j. & ibi per Cy. & ff. mand. l. Papinianus. de ſolu. l. Modeſtinus. & ibi per Dyn. & j. titu. j. l. cum alter. & ibi per Cy. quæ omnia omitto: quia longa eſt repetitio per ſe repetita.

a **Cvm quidam.** [a]Interpellatio vnius ex reis promittēdi prodeſt, & nocet omnibus correis. hoc dicit hæc ſingularis lex.

De fideiuſſoribus & mandatoribus. *Rubrica.*

1 *Quando bona publicantur, debitor liberetur?*
2 *Exceptio adhærens rei, quod competit etiam fideiuſſori.*

LEX I.

b **Si Liſias.** [b]Publicatio bonorum debitoris, fideiuſſorem nō liberat. h. d. Oppo. exceptio, quæ cōpetit principali, cōpetit fideiuſſori: vt l. defenſiones. ſ. de exce. Hic dicit cōtrariū, quare male. Sol. Dicit gl. illa regula loquit in exceptionibus, q̄ cōpetunt integro manēte ſtatu: ſed hic ſtat⁹ eius eſt mutat⁹: ergo &c. Iſta ſol. nō placet: Dicendū eſt ergo vt ſtatim dí-
1 cā. † Quæro, quādo bona publicantur, an debitor libereē. De hoc habemus glo. cōtrarias. Gl. enim hic dicit q̄ liberat⁊ opē exceptionis: vide eā, quæ eſt prima in fi. Alibi dicit gloſ. q̄ liberatur à ciuili & remanet naturalis: vt l. vbicūq̄. ff. de fideiuſ.

Alibi dicunt gl. q̄ liberatur à ciuili & naturali: vt l. ſi debitori. ff. eo. Dubitat alibi, nec determinat aliquid ī l. vl. de duo. reis. Veritas eſt, quòd liberatur ab vtraque obligatione: non q̄ obligatio tollatur, ſed in fiſcum tanquā in ſucceſſorem trāſferatur: vt d. l. ſi debitori. & ibi no. Solūmodo ergo perſona ab obligatione eximitur, obligatione remanente firma. Per hoc ceſſant cōtraria: nam † quod dicitur, q̄ exceptiones, quæ competunt reo, fideiuſſori etiam competunt: verum eſt in exceptionibus rei cohærentibus: vt l. exceptiones. ff. de excep. Sed iſta non eſt huiuſmodi: ergo &c.

LEX II.

Creditori. Fideiuſſori ſoluēti, teneē credi tor cedere actionem perſonalem, & hypothecariam. hoc dicit.

1 *Fideiuſſores idonei habent beneficium diuiſionis, ex epiſtola Diui Adriani.*
2 *Plures fideiuſſores ſimpliciter accepti intelliguntur inſolidum.*
3 *Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur.*

LEX III.

a **Onrectè.** [a]Expreſsio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur. h. d. & ad hoc quotidie allegatur. Quatuor habes hic notanda. Primo, q̄ eſt in poteſtate creditoris eligere fideiuſſorem, vel debitorē: hoc tamen recipit correctionem, vel limitationem per authē. præſente[b]. †
2 Secundò no. q̄ fideiuſſores idonei habēt beneficium diuiſiōis, ex epiſtola diui Adriani. † Tertio no. q̄ plures fideiuſſores ſimpliciter accepti intelliguntur inſolidum[c]: vt Inſt. e. §. ſi plures. ſecus in pluribus principalibus: vt l. reos. §. cū in tabulis. ff. de duo reis. Item ſecus in his, qui intercederent obligationem, in ſe principaliter aſſumendo: vt not. ſ. ad Velleia. l. ſi paternam. Vlti. nota q̄ expreſsio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, vt plenè habuiſtis in l. iij. ff. de leg. j.

Nouatione. [d]In ſtipulatione nouāte, nō intelligitur repetitus fideiuſſor in dubio. h. d.

Vre noſtro. Iſtam legem habuiſtis in l. non rectè. & ibi no. ſ. eo.

Si pater. Subſcriptio, quā qs facit vt teſtis, nō obligat eum vt fideiuſſorem. h. d.

Si creditor. Qui non ſeruat fines mandati, nō habet actionē mādati. h. d.

Fideiuſſor. Nota hanc legē ibi: ante condēnationem. Ex ordine inuit, q̄ exceptio diuiſionis ſit peremptoria: & ſic poſſet opponi q̄ncunque ante ſnīam: dic vt l. ſi dubitet. ff. de fideiuſ. & ibi per Dy.

Cvm alter. [e]Fideiuſſori ſoluenti debet cedi actio cōtrā principalem, & cōtra fideiuſſores.

Blanditus. [f]Vides ergo q̄ obligatio fideiuſſoris ſē per cōtrahitur verbis: vt hic, & l. v. §. ſatiſ-

nis publicatis libere tur debitor ab obligatione. Quid autē in exbamito, an liberetur fideiuſſor, vi de Bart. in l. ſi verò. qui ſatiſd. cog. i verſi. not. quod obligatio. hoc tenuit Bart. & ibi tenet ī l. ſi mandato. in prin. ff. ſolu. matr.

a ¶ Non recte. Per autē præſente. quam auth. alle. Barto. in l. hoc iure. ff. de verb. obl. & in l. iij. §. ſiqs. ff. quod quiſq; iuris.

b ¶ In auth. præſente. De materia huiusauth. & limitatiōe ad eam vide per Bar. in l. Marcellus. ad ſ. ff. eo. & ibi poſt eum. & Bar. & tex. et gl. in l. decem. de verb. obli. Et adde ad materiam huius authē §. nos autem. de fideiuſ. in gl. no. de prōmiſſore ſi dicatis, & obligo me tāquam principalem. de quo per Bart. in conſiliis ſuis in conſilio quod incipit, ſi Titius. Et adde ad hanc authē. dictum Bal. in l. ij. ſ. de excep. rei iud. De quo no. per Alex. in l. qui vſumfructum. ff. de verbo. oblig. et vide Bar. & ibi not. in l. iij. §. ſi is. p quo. circa h. ff. quod quiſque iuris.

c ¶ Intelliguntur inſolidum. No. per Bar. plene in leg. reos. de duo re.

d ¶ Nouatione. Plene in l. alia. ff. de noua.

e ¶ Cū alter. Et iſtū tex. limita non habere locum in fideiuſſore, qui tacite obligatur: vt puta, in præſentia dixi aliqui, do tibi fideiuſſorem: et ille præſens taceat et conſentiat: quia tacite obligatur. Ita limitat iſtum text. Imo. ī l. ij. §. fin. ff. ſolu. mat. Ad quod inſuper vide tex. in l. cum oſtēdimus. §. fi. ff. de fideiuſ. tu. Secus in obligatione mādatoria. l. Lucius. ff. eo. Item fallit in caſu An. qñ citaretur fideiuſſor ī iudicio. l. cum oſtendimus. §. fin. de fideiuſ. et ibi Bartol. & Bal. hic adde gloſ. in l. ſi hæreditatem. ff. mand. Pro qua dicit Bal. in l. multum. C. ſi quis alteri vel ſibi. quod non poteſt fieri pro nunciis.

f ¶ Blanditus. Vide Bar. in l. fi. ſi cer. per. & limita. ibi p Lud. & per Alexan. in l. v. §. ſtipulatio. de verb. oblig.

↦ P. A V. P.

g ¶ Si Barſatorē. Vid Ias. poſt Alexan. in l. j. in princi. co. xxxij. ad ff. de acqrē. poſ.

h ¶ Vel inuenire. No. Alibi

facere. ff. de verb. obl. et Inſti. eo. §. fi. &c.

1 *Stante ſtatuto, q̄ inuentus cum armis puniatur in decem, non dicitur quis inuentus, niſi ſit captus.*

g **Si Barſatorē.** [g]Inuētus dī q personaliter capitur. † No. ergo q̄ verbū i
h uētus, vel inuenire[h], nō verificat in ſolo aſpectu, ſed apprehenſionē requirit. De hoc in l. j. in prin. ff. de acq. poſ. et l. nūquā. §. theſaurus. de acqui. re. do. Et p hoc dicimus, q̄ ſi ſtatutū dicit: ſi quis iuētus fuerit cū armis, &c. ſi nō eſt captus, nō dicitur ī uentūs: quia non ſufficit ſola viſio ſine captione, &c.

Liberū fuit. Ex diuiſione actiōis, quā creditor inter fideiuſſores ſponte facit, exceptio pacti fideiuſſoribus competit. h. d. Iſtam legem, & l. reos infra declaraui vobis in l. ſi creditores. ſ. de pact.

Reos. Electio non nocet creditori, quin ad aliūm poſsit redire. h. d. hæc lex: ſecus ī diuiſione: vt ſupra leg. proxima.

1 *Ei, qui promiſit exhibere, poſt moram commiſſam, datur ſpatium ſex menſium, ad eam purgandam.*
2 *Promittens alium defendere, non liberatur exhibendo perſonam.*
3 *Caſus euenientes intra tempus conceſſum ad moræ purgationem, debitori non prodeſt.*

i **Ancimus.** [i]Iſta lex eſt ſingularis multū. Qui p̄mittit aliū exhibere ad tēpus, finito tpe pōt intra ſex menſes morā purgare eū exhibēdo, vel eū idonee defendēdo: quo tpe elapſo nō auditur. Itē, caſus ſupueniēs intra tps primū, liberat p̄miſſorē, ſecus ſi euecia: itra tps ad moræ purgationē cōceſſum. h. d. hæc no. lex. No. ex lege iſta, † q̄ poſt morā cōmiſſam datur ſpatiū ſex menſiū, ad eā purgādā: k q̄d eſt ſpeciale [k] hic, in eo qui p̄miſit aliū exhibere: ſecus ſi promiſiſſet exhibere ſei
2 pſum: vt l. ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. † No. q̄ iſte, qui promiſit aliū defendere, non liberatur exhibendo perſonam. † Tertio
3 no. q̄ caſus euenies intra tempus conceſſum ad moræ purgationem, debitori nō prodeſt. quod eſt notabiliſsimum.

l **Si fideiuſſor.** [l]Hæc eſt ſingularis lex. Qui alium in iudicio ſiſti promiſit ſine ſcriptis: ſi lis negligitur intra curſum quatuor mēſiū liberatur. h. d. primo.
m Item in cauſa publica[m] promiſsio in du- k bio intelligitur in ſcriptis facta: ſecus in cauſa priuata. h. d. hæc lex. Oppo. et vi detur q̄ fideiuſſor de iudicio ſiſti teneat vſque ad ſentētiā: vt l. Græcè. §. & poſt litē. ff. eo. Sol. Dic tria verba: quandoq; qs p̄mittit aliquem exhibere ītra certū tps: l & tunc habet locū lex proxi. Quandoq; promittit aliquis aliquem exhibere, vel ſiſtere ſimpliciter: tūc aut promittit hoc, cū nulla lis eēt in qua eius pſona requirebat ſed alia cā: aut hoc promittit in litē, ſeu litis occaſione. Primo caſu, aut fideiuſsit ī n ſcriptis: [n] & tunc aut in cauſa publica: & idē. Aut in cā priuata: & liberatur p curſū quatuor mēſiū: vt in hac lege. Si verò fideiuſsit in litē ſeu litis occaſiōe: tūc ſi q̄dē actor differret negligit litē: tūc idē q̄d dixi

ta de verb. ſuenitur. q̄ intelligatur cū effectu. quod facit ad q. an ſi delset p̄miū capienti, an debeat capiēti, ſed tenere nō valenti. & Mod. maxime Ange. in l. j. §. hæc aūt verba. ff. q̄d quiſque iuris. qui dicit q̄ non obſtat, q̄ debebit habere præmiū, p id, q̄d habeē l. ſi poſt mortem. in fi. de contrat. et in l. j. §. ſi ſic. ff. de poſtul. quod no. Ang. in d. §. hæc aūt verb. Bal. reſpō. hic videtur tenere primam opin. Addē quod Bar. no. in leg. j. in prin. ff. de acq. poſ. & in l. licet. ē. de acqui. poſ. et nō dicit Bal. in l. item lapilli. in fi. ff. de re. diuiſ. q̄ ſi ſtatuto cauetur, q̄ mulier inuenta cū pliſ puniatur: nō poſſit puniri, niſi apprehēdatur. Vide tamen q̄d dixi poſt Bar. ī l. ſi et v. i de Ar. in auth. de ſan. epiſ. §. reuerendiſſimos. et Bal. hic & vide ī d. pet. bon. ſubl. l. j. et. j. bi vide aliqua de verbo comprehenſus, & inuentus. Et de verbo inuentus, adde Bar. in l. nūquā nuda. ff. de acqui. redo. et hoc q̄d Bart. hic dicit, Pau. de ca. in l. ſed et ſi filio. ff. d conſti. pecu. ff. de cō di. ſine cau. Ad q̄d pondera gl. ibi ſuper ver. inuenerit.

¶ Sancimus. Nō eſt alibi, & procedit ēt ī criminali. no. Spe. in tit. de armis. §. hinc. ver. ſed quid ſi fideiuſſor. Cōtrariū dī tenere Gul. in l. pen. in prin. ff. de pub. iu. Sed ibi Imo. in viij. char. ren et primam opt. et gl. parua hic, & gl. ī l. iij. ff. de cuſt. reo. & ibi, q̄ poſsit huic legi renunciari, dicit Bal. ī l. q. criminē. in xij. q. q. accuſare, & hæc lex procedit etiā ſi iuramentum interuenerit. Addē dictis in hac lege q̄ conſuluit Paul. de ca. conſi. clx viij.

i ¶ Eſt ſpeciale. Vid Bart. in l. ſi inſulam. de ver. obli. vj. q. et Bar. in auth. ei qui. ē temp. app. in princi. in pulchra q. de qua hic per Bald.

l ¶ Si fideiuſſor. Vid Bar. in l. ſi ita ſtipulatus. in ij. op. de verb. obli.

m ¶ In cā publica. Adde quod no. Bar. in l. j. in ſi. ff. iudi. ſolui

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsentando, perpetuo teneat. A lege .l. si quis vxori. §. fugitium. ff. de fur. vbi hoc non probat. & Bar. ibi contrarium videtur velle.

a ¶ Generaliter. Et si fit facta missio in omnia bona alterius, est tex. & ibi Bar. in l. hæredes. §. quod si. ff. eo. vbi post Bart. in prin. concor. gl. in l. nō solū. §. morte. ff. de ope. no. nun. quæ allegat istū textum.

b ¶ Delegatio. Hanc legē limita vt in l. si nō fortē. de cōdi. inde. viij. colū. & vide qd' dixi in prin. l. ij. sol. mat. & Bal. ibi limitat hāc, nisi creditor fuisset certioratus: sed Imo. ecōtra.

c ¶ Si delegatio. Istam legē intellige, quādo apud eū, q cessit, aliquid remanet, puta actiones directæ. seeus qñ nihil remanet: & qa cedēs habebat vtiles. Ita intelligit hūc tex. Bar. & lex asse. ff. ad Tre. Qualiter aūt hæc denūciatio debeat fieri creditori p cessionarium, vide Bar. in l. i. in prin. in xj. q. de oper. no. nun. & hic vide Bal. in l. iij. §. qd' met. causa. Istā legē limita secūdū Bald. nō habere locum in concessione facta ex vltima voluntate, qñ tūc nullus cedēs poterit agere cōtra debitorē, per tex. in l. si pecuniā. de legat. j.

1 Nam ibi debitor de positarius condēnatus fuit de restituendo debitū depositū extraneo: nam restator cessit iura sua Titio contra depositariū: & hæres cogitur cedere actionē Titio contra depositariū l. si seruus. §. margaritā. ff. depositi. tñ ibi nullo casu hæres cedēs agere poterit cōtra debitorē: imo exceptione repellit: vt ibi per Ang. No. secūdū Bal. ibi, q dicit, q omnis cedens nō pōt agere: qa debitor fuit grauatus de restituēdo: secus si ab ipso debitore fuisset primū legatū. & non fideicōmissum. Ita dicit volēdo hmi tare hanc limitationē: dicit tamen q dictū Bal. erat mēti tenendū. Et hanc legē limita per Bal. in l. j. in pe. col. in verſi. secūdo quæro, quid si procurator. ī. quando prouo. & ibi vtrum sententia lata contra dominū p debitorē absit cessionario. Et hāc legē in eo, videlicet qñ denūciatū est ne soluat, limitat. p. tedere in tribus casibus: scilicet in depositario, in possessione inquilini, in salario soluēdo: vt in authē. sed iam. & ibi Bal. ī. depositi. Et qd quibi si cessionarius præuenit, tamē finita est instātia: an posit cedēs agere: Bal. q nō l. iij. §. mād. et ēt limita hāc legem nō, pcedere in eo, q trāstulit vtilē actionē in rē: quia nisi interueniat traditio, nō enumeraē directa: secus in psonali. l. cū tibi. & Bal. ī. de hæredi. vēdi. Itē limita vt in l. in quinciali. §. fi. de oper. nouī nūcia. Fallit etiā hæc lex, qñ negotium re ipsa ptinet ad cessionariū. l. si post constitutā. & ibi Ang. ff. de cōsti. pecu. nā tūc præferē vtilis directę: vt ibi. Et dū dicit hic, pris perceptio, & litis cō restatio equiparanē: limita per Bart. in l. q hominē. §. j. ff. de solu. cū cōcordā. Itē adde, qd' in istis tribus præferē cessionarius cedēdi, nisi cessio fuisset facta ob causam, q nō fuisset impleta. l. pacto successorū. ī. de pact. & ibi no. Bald. & dicit ibi Sali. quod est singularis limitatio ad hāc legē. Quid si iurauit soluere Titio, & Titius successit Seio: an si non soluo sim periurus? Vide Bar. in l. sed si in hac. ff. de in ius vocan. in princi. & no. q isti tres casus nō habent locū in vtili actione in rē, secundū Bal. in l. q tibi. C. de hered. vel actio. vendi.

¶ Non absstulit. De isto. tex. vide Bar. l. iij. so. ma. Adde bar. l. iij. ff. si cer. pe. ang. l. nā & nocere. ff. de pac. et bal. et ang. l. j. §. j. C. de acq. pos. alʒ de qua. pʒ. ibi materiā istā dic. et dic q habes p Imo. ſ l. iij. §. si ex cōuentiōe. ff. de re iud. adde ad hāc l. Bal. cōsi. ccciij. lib. j.

¶ Nouationū. Circa istā nouationē vide Lu. Ro. ſ cōsi. cxix. et ſ cō. ccix. et Bar. ſ cō. ccxliij. ſci. tertius, p mittit mihi illd qd alʒ dber dici qd nō est nouatio, sed est si deiussio. allegauit l. si de nouat. vide ibi Bar. and. Barb.

→ P. P. A. V. P.

¶ Nouationū. an, ista lex habeat locū i delegatiōe, vide laſ. ī l. singularia. colū. xv. ad med. ff. si cert. pet.

¶ Vsuras. Hāc l. allʒ. Bar. in l. v. §. fi. ff. de ver. ob. & vide qd no. dixi post Bar. in l. j. ff. de eo quod certo. & Bal. hic.

De nouationibus & legatio. Rubrica.

LEX I.

Delegatio. [b] Delegatio debitoris nō potest fieri, nisi consiciēte debitore: secus in nominis venditione. h. d.

b *Debitor videtur quodam modo seruus creditoris. Si concurrat ille, qui habet directas, & ille qui habet utiles: quis præferatur.*

LEX III.

Si delegatio. [c] Hęc est singularis, & multum nota. lex apud eum, qui mādauit, seu cessit actiōes, remanēt directæ: & ideo ei potest solui, nisi in tribus casibus hic expressis. h. d. Nota istos tres casus in quib' impeditur solutio, quā debitor vellet facere cedenti. Materiā hui' legis examinaui multū profundè in l. facta. §. si hæres. ff. ad Treb. Nota ibi tex. quasi à cliente & c. q ſ debitor videt quodam modo seruus creditoris. vide glo. & simile habes no. in l. fideicom. §. si rem. ff. de leg. iij. Quærit gl. qd si cōcurrat ille q habet directas, & ille q habet vtiles, qs p ferſ? Gl. videt dicere q ille q habet directas, qđ est cōtra istū tex. quia pri' præfertur ille qui habet vtiles, nisi denūciet &c. Ideo distingue. Quandoq; actio directa & vtilis tendūt ad eūdē effectum: qñq; actio vtilis & directa tendunt ad diuersos effectus, seu contrarios. Si tendunt ad cōtrarios effectus: tunc vtilis præfertur directæ. Exēplū in vtili quæ præfertur directæ quæ competit domino contra quem facta est præscriptio, vt l. si quis emptiōis. §. de præscri. xxx. an. Directo em sibi adinuicē aduersanē. Qñq; directa & vtilis tēdūt ad eūdē effectū, vt in casu nostro: directa quæ cōpetit cedēti: & vtilis q competit cessionario ad vnū & eundē effectū cōpetunt: tunc aut ille qui habet vtilē, habet causam ab eo qui habet directā: vtilis præfertur directę. hic est casus hic. aut nō habet cām ab eo: & tūc aut directa cōpetit ei, ad quē negotium principaliter spectat. vtilis verò cōpetit ei ad quē spectat per quandā cōsequentiā, & ecōuerso. Primo casu directa præfertur vtili, vt l. quaratione. §. literę, de acqui. re. do. & ibi not. & l. j. de lo. pu. fru. Secūdo casu vtilis præfertur directæ, vt l. in causæ. in fi. de pcu. Tertio casu principali quādo vtilis & directa respiciūt diuersos effectus: tunc nulla alteri præfertur, sed quælibet suū effectū prosequitur. Exēplū in directa quæ competit domino, & vtili quæ competit emphyteutę, feudatario, & similibus. Nā dominus præfertur in vendicatione sui dominij directi: & emphyteuta præfertur in vēdicatione sui dominij vtilis, vt ff. si ager. vec. vel emphy. pe. per totum. & ff. de superfi. l. j.

1 *Quando procurator est factus ad pecuniā recipiendā, si confiteatur sibi solutam esse, non sequitur absolutio, sed requiritur uera solutio.*

LEX VIII.

Vsuras. [f] Tene mēti istū tex. q quis non potest cogi quod debet in vno loco, soluere in alio, ni si ex causa. Causas autem enumerat glo. quam vide.

Inquisitio. In generali sermone non continetur persona loquētis. h. d.

Vm pro pecunia. Nō debet quis petere id cuius cōtrarium non esset postulaturus. h. d.

De acceptilationibus. Rubrica.

LEX I.

Iam tibi. Pupillus cum authoritate tutoris, pōt p acceptilationē liberari. h. d.

Si donationis. Per aquilianā stipulationē, & acceptilatiōe insequitam omnis tollitur obligatio, nisi per restitutionē restauretur. h. d. hæc lex.

De euictionibus. Rubrica.

1 *An sumptus quos facit emptor in lite à uenditore illos recuperet.*

LEX I.

Emptor. [f] Vēditor hereditatis nō tenetur euictione rerū singularium. nisi specialiter se ad hoc astrinxit. hoc dicit hæc nota. lex, & est menti tenenda.

Circa

a ¶ Vēditore recuperet. Quado vēditor teneatur ad expēsas emptori, in causa euictionis. addit tamen quod lite pendente emptor non potest petere sumptus a vēditore, secūdū Bal. ſ l. cum testamento. ī. de testa. manu. q; ve rum tenendo opi. hujus gl. & gl. ī. d. l. cū testō. sed Bar. hic reprobat: iō forte non procederet sentētia Baldi.

b ¶ Qui rem. Probatur in l. j. §. si stipulatus. de præto. stip.

c ¶ Nō dubitatur. In materia euictiōis vi de Lu. ro. in cōsil. ccxlviij. An. Barb.

d ¶ Emptor. Adde Bar. in l. qui absentē de proc. & adde qđ' etiā q recipit rē in solutum debet denū ciare. l. libera. vbi gl. & Bar. supra de sen. adde an debeat hīc dilationem ad denū ciandū. Io. An in tra cta. de dilati. in add. in prin. & q; venditori scienti litem mota sit denunciādū, tenet Ioan. And. in addi. ad Spec. in tit. de empt. & ven. §. fi. vbi allegat tex. in fi. in l. si parentes. ī. eo.

e ¶ Quærit glo. Vide moder. in c. fi. de empt. & vendi.

f ¶ Notificatio. Idem tenet Spec. de empt. & vend. §. fi. in fi.

g ¶ Si ob causam. Ad de Bar. ad hāc l. me minerint. in ij. col. ī. vnde vi. Not. quod facit iudex pars face reviderur. Limita p l. a diuo Pio. §. fi em ptor. de re iudicata. & quod ibi haberur nam in propōsito ibi licet pars nō possit recedere a contractu venditionis: tamē iudex potest. Secundo. et magis pro prie ad hanc limitationē secundū Bald. in l. nīsi stat. de iure fis. lib. x. & per Angel. ſ repeti. §. ex nō scripto. Institu. de iure natura in x. colum. vbi tenet q; eum facturum iudicis reputetur factum partis; quando illud claudi tur sub administrane iurisdictionis: alias secus. quod not. Item ad istam adde quod notat Bald. in l. ordo. & supra dixi in verſicu. modo ēro. de exercut. rei iudi ca. & adde quod dixi secundum Ange. addendo Bald. hic p iſtum textum, qui etiam limitat in facto iudicis, qui certe processit. erfacit ad no. quæstio. Bal. in l. i. in ij. colum. in verſi. et hoc facit ad quęstionem. supra si

1 *Venditor scienti litem motam est denunciandum.*

d 1 ¶ Emptor. [d] †Emptor de euictione nō agit si nō denunciauit, vel cōtumax fuit: vel si per iniuriā iudicis cōdēnatur. h. d. Quę

e rit gl. [e] nunquid si vēditor sciuit, an ei debeat denunciari. Gl. hic videt dicere quod nō. l. dē in c. eū q certus. de reg. iu. li. vj. Dixi tibi hoc anno cōtrariū: nā in denunciatione q̄ cōtinet nudā notificationē, pcedit illa regula eū q certus & c. vt l. j. in fin. ff. de actio. emp. de petit. hær. l. itē veniunt. §. petitā. Sed ista denunciatio cōtinet aliquid, i nuitationē ad aliquid faciendum, ſ. q; venīat ad defendum, seu qđ liti adsistat, vt l. j. §. de pericu. et cōmo. rei vendi. & ibi dixi.

& §. eodem. l. si parentes. & l. empti. vnde requiritur ista notificatio [f], vt l. denunciasse. ff. de adult. Licet enim sciam litē esse motam: tamen ego nescio si tu velis q; venīā ad defendēdum, vel ad adsistendū liti: forte tu confidis tantum de re. qđ sufficit.

Si controuersia. Si fit denunciatio, & res euicitur, de euictione agitur: secus si non euincatur. h. d.

Si fines agri. Quod per actionem finiū regundorum euincitur, in actiōe ex empto pro euictione venit: secus si nō euincatur, sed ex alia causa per iudicem adiudicetur. h. d.

Exceptione. Quē de euictione tenet actio, ēt tanquā fideiussorē eundem agē tem repellit exceptio. h. d. Nota secus in hærede fideiussoris: vt videbitis infra eodem l. fi.

Siue. Etiam antequam res euincatur potest ad interesse agi si hoc agatur. h. d.

g **Si ob causam.** [g] Si venditio fiat à iudice pars obligatur de euictiōe: & ideo eā agentem repellit exceptio. hoc dicit. Not. quod iudex facit pars facere videtur. Simile vidistis §. fi in cau. iudi. l. j.

Siue possessio. Quē de euictiōe tenet actio, tāquā hæredē principalis eūdem agentem repellit exceptio. hoc dicit. Secus est in hærede fideiussoris: vt infra eodem l. finali.

Sub per empti. Re euicta agitur de euictione ad interesse pretij, fructuū, vel melioratiōnum. hoc dicit.

Si cùm quæstio. Re euicta per sententiam agitur ad interesse: secus si sponte restitueretur.

Si status. Si emptor succubuerit, regressum de euictione habet: secus si obtinuerit. h. d. Qđ hic dicit ad vēditorē nō posse reuerti qñ obtinuerit: non intelligas actione ex empto, quasi res sit euicta sed actiōe ex empto, quasi res nō sit delessa: sicut dixi §. e. l. j.

Si obligata. Emptoris præscriptio, prodest venditori. hoc dicit.

Si parentes. Re euicta agit de euictiōe, ēt cōtra vēditoris hæredes. [h] nec ex eorū p sona pōt in integrum restitutio impetrari. h. d. Nota tex. ibi: nec vobis vt defendatis &c. Ad illud, quod dixi in l. emptor. §. e. tit. modum denunciandi dicā vobis j. l. proxi.

Empti. Etiā si post lōgū tps res euicat: de euictione agit, si fuit legitīe denūciatū. h. d. Circa i legē nostrā q̄ro de forma [i] huius denūciatiōis, quā emptor debet facere vēditori. R n. Prīo debes facere vēditorē certū, qñ lis est mota sibi: vt §. e. l. si cū qō. & iō puto q; debeas sibi ostēdere libellū publicū, & ei copīā dimittere. alias em ipse nō reddit certus q; lis mota fuerit: quare enim ipse hoc tibi credere debet: qa certiorōne facta debes ei denūciare, vel, pteſtari q; veniat ad defēdēdū. Ista aūt verba potes, qbus verbis vis cōponere vel secundū formā l. j. §. de peri. & cōm. rei vē. vel secūm formā legis p̄cedētis vel sēdm formā huius l. i. e. l. cū successores.

Vm tibi. Ex stipulatiōe de indēnitate potest agi: cum id, p quo res est obligata, fuerit solūtum. h. d.

h

i

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne & venditione,& cle.causam.de electio.quod no.Bar.ibi dixi post Imolā in l.ſi.in fi.ff.ſoluto matr.Et de hac forma vide Bal. in l.ſi cum quæſtio.ſ.eo. & ibi tenet contra Bar.& ibi Barto. Facit quod no.Bart.in l.j.in xj.queſt. de ope.no.nunc.& vide Bald.in l.libera.in vlt.colum.ſ.de ſentent.& Bart. in l.qui alienam.ſ.de procu.& Bal.in l.emptor.ſ.eo.vbi tenet contra Bart. ibi.Et hic adde pulchre Ang.& Imo.in l.cum ex cauſa.de verbo.oblig. Cum Bar.cõcordat Ang. & Imo.in l.executio ne.§. inſolidum.de verb.obli.

a ¶Idonee. Vide in l. a diuo Pio.§.ſi poſt. de re iudic. Nota q̃ vbi imminet euictio in limine cõtractus: debet præſtari fideiuſſor, adde qd̃ no. Bar.in l.habitationem.§.fi.per iſtū tex.de peri.& commo.rei vẽdi.& quæ dixi per ipſa iura in l. commodare. cum ſequen. ff. commo. poſt Bart. Si autem venditor ſciuiſſet rẽ eſſe alienam inconti nẽti poteſt ante euictionem conueniri. Textus eſt ſingularis in l.ſeruus quem. in fine.de act.empt. & gl.in l.iij.ſ.eod.& Bal.poſt Bar.in l.j. §.ſtipulatio.de præto.ſtipu.et ibi etiam ponit omnes caſus in q̃bus cauetur de euictiõe.& vide no. queſt.per Bal.in l.ſa miliæ. la j.ſ. famil. erciſc. quando euictiovenit a patre,an ego teneat ſi immi- b net euictio in limine contractus. Collige ex notatis per Bart. alias Bald.in l.j.ſ.de bon. mater & vide ibi Bald. qui ponit an ſi non offeratur fideiuſſor in caſu huius legis emptor teneatur adv̄ſuras pretij nõ ſoluti & quid dicit nota. Adde vt per Ioan, An.in addi.ad Specu.in titu. de emptio. & venditio. §. fina. prima c additio.Et an ſi via ſit obuiandi frauditus , de quibus in hac lege, vide Ioan. Andre. eodem titulo. præallega, in §. primo.verſic.primo autẽ. in addi. incip. facile ergo erit.

b ¶Si fundum. Vide in l.emptor.§. fina. de actio.empt.& gl. Angelus Barto. docto.in l. ſi familię erciſcundæ & glo. & Bal.in l.non dubitatur.ſ.eo.& hic.

c ¶Nõ ex eo, De hoc per glo.& Inn.in c. vigilãti.de præſcrip. & hic quando non habet titulum reprobatum a iure ſecundum Bart.no.in lege.quemadmodũ. ſupra de agri.& cenſ.lib.xj.

d ¶ Tanquam tutor. No.q̃ tutor vel procurator non tenetur de euictione.& vide

Vm ſucceſſores.

Re euicta agitur de euictione ſi fuit denunciatum,vel non potuit reperiri,cui denunciaretur.h.d.

Si poſt. Quãdo euictio immi- a net in limine cõtractꝰ emptor non cogitur ad ſoluendũ pretiũ, niſi ſibi caueatur idoneè. [a]Hoc dicit hæc no.lex. Opp.ff.eo.l.emptori.vbi venditor nõ tenetur cauere de euictione. Sol.hoc eſt verũ, niſi in limine cõtractus euictio immineat. Quæro vtrũ debeat præſtari ſatisdatio pro illa euictione quæ ex illa cã tãtũ immineat:an generaliter? Glo.hoc nõ firmat. Finaliter doctores videntur velle q̃ generaliter per l.ſi.de reſcin.vend.& tene menti hanc leg. Ex hac enim lege ſunt factæ mille malitię:nã ſup ponit emptor quẽdam qui litem mouit, vt poſsit habere fideiuſſorẽ de euictione: quid enim tunc fiet,quando venditor fecit hoc fieri malitioſè ab emptore. Certè compellitur emptor iurare,q̃ per calumniam non facit ſibi mouere litem, & eodem modo compellitur iurare ille qui eã mouet,vt ſ.depoſiti.l.j.

Si quis tibi. Re perempta nõ timet vendi tor periculum euictionis.h.d.

Si fundum. [b]Qui emit rem alienam ſciẽter, nõ habet regreſſum de euictiõe, etiam ad pretium: ſecus ſi ignorãter. h. d.

Emptori. Emptor poteſt ſe defendere, etiam ex iuribus venditoris.h.d.

Si permutationis. In con tractu permutationis re euicta denunciatione ſolenniter facta agitur de euictione.h.d.

Non ex eo. [c]Bona fides præ ſumitur, niſi p̃ betur cõtrariũ.h.d. De hoc dic vt in l.cum quærebatur.vnde vi.

Hæredem. Quem de euictione tenet a ctio,vt fideiuſſoris hęredem eum agentem non repellit exceptio.h. d. hæc ſingularis l. Et eſt caſus quẽ neſcio alibi. Rationem autẽ huius legis inueſtiga per te. Tangitur per gl.ff.de leg.j.l. & quidẽ.

Creditorem euictionem pignoris non debere. *Rubrica.*

1 ☞ *Vendens rem tanquam tutor uel curator,licet non teneatur de euictione:tenetur tamẽ ſe oſtẽdere talem legitimè.*

LEX I.

Vm iure. Qui ven dit rem iure creditoris, ad hoc teneꝰ vt doceat ſe creditorẽ,aliꝰ potiorẽ:aliter de euictione nõ tenetur,niſi expreſſe promiſerit, vel in dolo fuerit.h.d.cũ l.ſeq. Opp. ſ. ti.j.l. nõ dubitatur.Sol.q̃ꝫ quis venditrẽ vt ſuã: & tũc de euictione tenetur etiã ſi nil dicat. Q̃ꝫ vẽdit rẽ nõ vt ſuã,ſed vt alienã:& creditor tunc nõ tenetur de euictione,ſed tenetur ad hoc vt doceat ſe creditorẽ aliꝰ potiorẽ. quod tene menti. Ex hoc ego dico † q̃ quando aliquis vendit 1 rem tanquam tutord vel tanquam procurator quòd licet non teneatur de euictione:tenetur tamen ſe docere tutorem legitimum,vel procuratorem legitimum, per hãc legem,quod perpetuò tene mẽti:quia allegaui millies.

De patria poteſtate. *Rubrica.*

LEX I.

Si filium. [e]Libertas à patria poteſtate præ ſcribitur longo tempore.h.d.in ſummario.

Nec filium. Contra negã tẽ ſe filiũ eſſe im poſita pœna per ſenatuſcon. & ſunt introductæ actiones præiudiciales: & pater cogitur alere filium maiorẽ trien nio:minorem autem triennio cogitur ma f ter lactare.[f]hoc dicit.

De adoptionibus. *Rubrica.*

LEX X.

Vm in adop. [g]Da tus in adoptionẽ alicui ex aſcẽdentibus eis ſolis ex teſtamento,& ab inteſtato, ſuccedit vt ſuus:datus verò extraneo ex teſtamento capit quantũ ei relinquitur, & nõ vltra:ab inteſtato ſuccedit vt ſuus ſuccedit etiã patri naturali.Item per emancipationem omnia iura adoptionis tolluntur.h.d.tota iſta lex.

De emancipationibus liberorum. *Rubr.*

1 ☞ *Creatus notarius ab una ciuitate poteſt ubique conficere inſtrumenta.*

LEX I.

Si lex. Hic eſt bonus caſus. Qui habet iuriſdictionẽ ex lege municipali, põt eã exercere inter volentes,etiã nõ ſubditos, & vires habebit apud oẽs.h.d. Tene menti hanc legem. †No.ar.q̃ notari[i] creat[h] h authoritate communi vnius ciuitatis poteſt facere inſtrumenta in alia ciuitate quę vires habebunt in omni loco. Facit etiam q̃ ſi forenſis facit hic teſtamenta ſecundũ formã ſtatuti huius ciuitatis q̃ valeant. Fa h cit etiam ad multa alia quæ examino plenèin repe.l.cũctos populos.de ſum,trini. & fide catho.

Nec auus. [i]Nota q̃ benefi cia non cõcedunt cum alterius iniuria, vt l.ij.§. merito.ff.ne quid in lo.pub. Quæro vtrum i in caſibus illis in quibus poteſt pater cogi emãcipare filiũ,an eiſdẽ caſibus ecõuerſo cogatur filius retinere vel recipere emancipationem.Gl.hic tenet q̃ non. Idẽ in au th.quib.mod.nat.effi.ſui.§.generaliter.In contrarium videtur tex.in l.quidam cũ filium.ff. de verb.obl.et ibi dixi.

istum tex.no.Bar.in l.ſi.§.& ſi præfatam.ſ.de iu.deli.licet aliqui dicant ipſm non bene dixiſſe.& adde Bar.in l. procurator qui pro euictione.ff.de proc.& in l.j.ff.de prætor.ſtipu.

e ¶Si filiũ. Et de intellectu huius l.& gl. vide Bar.in l.ſi.ſ.ſi aduer.rem iud.& in l.poſt mortẽ.ff.de adop. An iudex & Saracen habeãt filios in poteſtate, vide poſt Bart.in l. item in prãte. ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iu.& qualiter,p beẽ patria poteſtas, vide Bal.in l.titia.ff. ſol.mat.

f ¶Mater lactare. Nota q̃ mater cogitur lactare filium vſque ad triennium. Adde quid legitur in c.fin. de conuer.infidel.& in l.j.ſ.de infa. Fallit niſi mater eſſet ita nõ bilis, cui eſſet ve recundia:arl. nepos proculo. ff. de verſig. vel qa eſſet pauſ percula: quia vellet lectare extraneos cã lucri.l.ſed & ſi hęreditas, cũ ibi ſcriptis ad exhiben.& quod ibi dicitur,intelligas etiam patre inuito. lege.j.in princ. cum glo.in ver.iuſta cauſa.de libe. exh. vide per Mo.in l. ſi cum dotem.§.ſi autem in ſæuiſſimo. in text. ibi,omnem talẽ mulieri &c. vbi habes nota q̃ mater de dote tenetur alere filiũ. quod no.& Bal.in l. alimẽta.ſ. de ne.geſ. geſ.& gl.hic in ver. nomine.& Bal.hic. & Bal.in l.ſed & ſi. §. j. ff. ad ex hi. vbi hanc limitat quod mater non tenetur propter inopiam & neceſsitatem laborãdi.& Bar.in trac.alimen. & in l. ſi quis lib.§. ſi mater.ff. de lib.agn.

g ¶Cum in adopt. Et iſta l. & §.admonemus.& §.at hi qui. allegantur in glo.dũ dicitur filium datũ in adoptionem auo materno, non poſſe patri legitimo & naturali ab inteſtato ſuccedere,ſunt corre ctꝰ per authẽ.de her. ab inteſt.§.j.ibi, ſiue ſuæ poteſtatis, ſiue ſub poteſtate ſunt conſtituti.& not.tenet Matth. de Ma. in trac. ſuo de ſucc. ab inteſ.in princ.& in ij. art. principali. & addit.§.nulla vero. in d.authen. per quẽ videtur eſſe concepta iſta lex in caſu econuerſo ad primũ ſ.dictum.

¶Notarius creatus. Adde Bart.in l.nec ei .§.corũ.in fi.ff.de adopt.

i ¶Nec auus. Adde Bal.in l.quãuis.in ij. colũ.ſ. de fideicom.

✠P.P A V. P.

¶Nec auus. Vide Ia. de Bel. in tracta.de quæſt.col.xxxij.circa medium.

a ¶Interrogatus. hãc l.alle. Bar.in l.imperium.in primo gradu miſti imperij. ff. de iur.om.iud.i ver. er ſui interrogatus. et ad Bart. hic adde Bal.in conſi.ſuo inc. præſupponitur qd̃ dictus comes Sabaudię. adde An.de Are.Inſti.de ado.§.fi. & hic adde Bart.in l.nuiti.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iu. p An.in diſpu.ſua.nobilis quidã genere. a & Flo.de ſan.Pe.in quadã diſputatione. per Bal.hic.et Bal.ſ authẽ.præterea. de nat.li.et no.caſum ſ quo quis poteſt legitimari ſine conſenſu ſuo. Adde bonũ cauſumetiã ſ quo filius inuitus poteſt legitimari,in caſu quo filius occultet in arcã ſuam cõcubinã,quã pater ſuus vellet in vxorem ducere tex. ſ auth.quib.mo. naeffi.legi.§.licet adde And.ſicu.conſi.lvj. ij.lib.

b ¶Nec nos. Vide Bart. in l.j.ſupra de pac.& vide qd̃ no. Bal.in l.aut qui rem ſupra.de ſa.ſan.eccl.

c ¶Liber captus. Eſt. ſing.ſecundum Bal. in l.alimenta ſupra de nego.geſ. Quid ſ fratre, vide Bart.in authẽ.ſi captiui. C. de epiſ.et cle.et hãc l.no. Bald.in d.l.alimenta.q̃ ſi mater redimat filium et proteſtetur quod non ſ tendit donare: contrarium tenet in authen.ſi captiui.

1 ☞ *An infans poſsit legitimari.*

Vbemus. Parentes põt e- mancipare filios abſentes impetrato reſcripto principis,& eorum accedente cõſenſu:niſi eſſent infantes quorum conſenſus requiritur.h.d.hæc bona lex. Et fui interrogatus[a] à quodam magno aduocato de Tuſcia de tali quæſtione.†Baſtardus infans fuit legitimatus,nunquid valeat talis legitimatio,cũ eius conſenſus non interuenerit? Videtur q̃ non, niſi eorũ interueniat conſenſus,vt in auth.qui.mo.na.effi. ſui. §.illud tamen. Ego reſpondi q̃ illud debet intelligi ſecundum determinationẽ huius legis,niſi ſit infans:per iſtum tex. quem no.bene et ſigna,et tene menti.

De ingratis liberis. *Rubri.*

LEX. VNica.

Filios. Filij ſi ſunt ingrati, reuocantur in patriam poteſtatem.hoc dicit.

De poſtliminio reuerſis, redemptis ab hoſtibus. *Rubrica.*

LEX. III.

Vm cognatos. Nota q̃ quando dubitat, an aliquis ſit viuus vel mortuus,non poteſt adiri hæreditas,ſed interim datur curator bonis. Idem dicit l.ſeq.ſcilicet dum dubitatur,an viuat aliqs,vel ſit mortuus: nihil interim poteſt fieri. De quo in l. ab hoſtibus. ex quib.cau.ma.

b [b]Hæreditas de cuius morte dubitatur, nõ poteſt adiri.quod not.&c.

Vm & poſtliminii. Gloſ.in l. obligatione.ſ. de ſolu. quærit vtrum oblatio & poſitio facta ab alio non à debitore, liberet debitorem. Gloſ.non determinat. Habetis caſum hic q̃ ſic.vt l.qui decem.§.j.ff.de ſol.

c **Liber captus.** [c]Nota hunc caſum,et videt mihi q̃ Gul.de cu.inter alia all.hãc legem, q̃ ſi pater ſoluit pecuniam pro redimẽdo filio capto à latrunculis.videtur q̃ poſt mortem patris fratres poſſunt computare in portionem ſuam. Hæc lex facit q̃ nõ. Gul. tractat in l.frater à fratre.ff.de cõd.inde. Sed ſi pater ſoluiſſet condemnationem pro filio delinquente:tũc puto q̃ eſſet aliquid.vt plenè dixi in l.Stichus.ff.de pecu.leg.

Quæ ſit longa conſuetudo. *Rubrica.*

1 ☞ *Populus Romanus,an hodie poſsit facere legẽ generalem,adſcriptã,et expreſſam.*
2 *Debemus ſequi q̃ populus romanus facit ex certa ſciẽtia,conſuetudinem inducendo.*
3 *Argumentum de pactis ad ſtatutum,uel conſuetudinem quomodo procedat.*
4 *Conſuetudo quid ſit.*
5 *Differentia inter legem communem,& conſuetudinem.*
6 *Quæ ſit differentia inter conſuetudinem,& legem municipalem.*
7 *Si eſt factum ſtatutum de caſu deciſo per conſuetudinem,quo iure agendum erit pro illo caſu,an conſuetudinis,an ſtatuti.*
8 *Si quis propoſuit conſuetudinem ex conſuetudine,& non probauit conſuetudinem,ſed ſtatutum uel e contra:an obtineat.*
9 *Differentia inter conſuetudinem & ſtylum.*
10 *Quæ ſit differentia inter conſuetudinem & mores.*
11 *Conſuetudo & præſcriptio quomodo differant.*
12 *Requiſita ad inducendam conſuetudinem.*
Bimus actus dicitur frequens.
13 *Conſenſus totius populi uel maioris partis,requiritur ad conſuetudinem inducendam.*
Vſus mulierum, quando inducat conſuetudinem.
14 *Conſenſus totius populi uel maioris partis,quomodo colligitur.*
15 *Temporis diuturnitas requiratur vt inducatur conſuetudo.*
16 *Tempus diuturnum ſiue longum,quod dicatur.*
17 *Quare tempus diuturnum requiratur ad inducendam conſuetudinem.*
18 *Certa pars populi ciuitatis poteſt ex ſua parte conſuetudinem inducere.*
19 *In conſuetudine inducenda,an requiratur actus iudiciarius,quod non.*
20 *Conſuetudo quod poſsit induci ſine contradictione.*
21 *Conſuetudo an induci poſsit per errorem.*
22 *Per conſenſum coactum,an inducatur conſuetudo.*
23 *Si index iudicauit plures contra legem præſente maiori parte populi, & longum tempus ſit elapſum:an conſuetudo ſit inducta inter omnes.*
24 *Conſuetudo an inducatur ex ſententijs quæ non ſunt mandatæ executioni, & longum tempus ſit elapſum à tempore pronunciationis earum.*
25 *Ex ſententia arbitrorum quando inducatur conſuetudo.*
26 *Sententiæ latæ inter non ſubditos, quando poſsint conſuetudinem inducere.*
27 *Per ſententias reſciſſas quando conſuetudo induci poſsit.*
28 *Conſuetudo inducta qualiter in iudicio deducatur.*
29 *Conſuetudo quando debeat in libello allegari.*
30 *Conſuetudo probatur per duos teſtes.*
31 *Qualiter debeat probari conſuetudo.*
32 *Teſtes probantes conſuetudinem,quomodo deponere debeant.*
33 *Iudex non debet ſupplere defectum probationis in vim agendi,nec in vim excipiendi.*
34 *Quando pro conſuetudine,quandoque ſunt indicatum,quandoque contra:an ex prioribus ſententijs erit inducta conſuetudo.*
35 *Si ad probandum conſuetudinem producuntur quatuor teſtes, quorum duo deponunt ſic actum, A. & B. præſentibus, alij P. & R. præſentibus. quod non probatur conſuetudo.*
36 *Si bis contra legem eſt iudicatum præſente maiori parte populi: tamẽ repertur quod aliquis contradixit,an conſuetudo erit inducta quod ſic.*
37 *Conſuetudo quando liget infantes & furioſos.*
38 *Clerici quando ligentur conſuetudine laicorum.*
Clericus agens contra laicum in foro temporali quo ad litem ordinandam.ſeruat conſuetudinem, & ſtatutum laicorum.
39 *Stante diuerſitate conſuetudinis actoris,iudicis, & rei,qua erit ſeruanda.*
40 *Si populus vitur contra conſuetudinem:an erit interrupta.*
41 *Statutum vel conſuetudo ciuitatis quando vendicet ſibi locum in caſtris ſibi ſubiectis.*
42 *Conſuetudo ciuitatis,an habeat locum in caſtris ciuitati vnitis.*
43 *Si tenent caſus ſimilis pro parte legis ſcriptæ, & pro parte cõtraria conſuetudine: quod ius attendatur.*
44 *Quando vtrunque ſimile procedit pariter per omnia.*
45 *Conſuetudo,quando ſit ſeruanda, & quando non.*

LEX II.

Conſuetudinis. In repetit.huius legis infrà ſcriptũ ordinem ſeruabo: quia primo continuabo materiam ad præcedentia,& ſic ſecundum Azo.in ſumma. Dictum eſt ſupra de iure ſcripto.ſequitur videre de iure non ſcripto.ar.inſtit.de iure nat.§.cõſtat. ideo ponit hic hanc rub.ar.de iu.natu.§.ex non ſcripto. Inſtit. Secundo diuidо legem in duas partes:in quarum prima Imperator conſuetudinis authoritatem extollit. In ſecunda eam limitat & reſtringit.Secunda ibi,verum. Tertio, ſic ſumma ſecundum Azo.Ioã.& gl.Cõſuetudo ſpecialis certi loci in eo loco vincit legem cõem:& generalis generaliter:non autẽ ſpecialis generaliter in quolibet loco. Venio ad quartũ,ſcilicet ad caſum in terminis quẽ ponas in genere:& in nube,& in qualibet parte. Lege per teipſum:quia facilis eſt. Venio ad quintum, ſcilicet ad notabilia:quæ duo colligas per teipſum,vt ſ.patet in diuiſione legis,& in caſu ſummario. Venio ad ſextũ, ſcilicet ad materiã huius legis quę eſt ſubtilis,& profunda,& prolixa, ſed eam quã cõmodius potero,reducã ad cõpendiũ. Et primo expediã apparatũ huius legis per decem cõtraria,& quandam quæſtionẽ in ea formatã infra tractabo. Demũ veniã ad materiam prolixiorẽ huius legis:& eã per quæſtiones expediã. Vltimo diſtinguendo,in ea concludam:& ero breuiter expeditus. Et certe apparatus exponit finem huius legis tribus modis: teneas quã vis. Primo vero legẽ ſic exponas: Conſuetudinis vſuſque longæui,id eſt conſuetudinis inductæ ab vſu longęuo,tãquã a cauſa mediata,& remota,vt j.dicã,ſecundũ Pet. Et ſic patet q̃ prima gl.huius legis quæ fuit Irne.eſt falſa.ibi,verũ,id eſt pro ſed. Itẽ ibi in fi.aut legẽ.expone legẽ,ſcilicet cõmunem generaliter,id eſt conſuetudo generalis certi loci,ſecũdum Azo. & glo. Alias duas expoſitiones,quæ ſunt in apparatu,vide per teipſum:quia ſunt claræ. Opp.glo.primo loco de principio huius legis ad finẽ. Ad quod reſpõdet primo ſecũdum Bulg.q̃ principium aſſerat in genere:finis in ſpecie vetet:& ſic deroget principio nõ abroget.arg.ff.de verb.ſignific.l.derogatur.quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

non est bene tutū,cū debeamus correctionem legū particulariter,& generaliter euitare,vt l.præcipimus.in fi.ff.de appella.& in authen.quib.mod.nat.effi.sui.§.tribus.colla.vij.cum similib. secundum Ioan.secundum hanc contradicimus,vt patet ff.ad Tertul.l.j.§.qui operas.ergo male.quare glo.soluit secūdo modo,videlicet q̄ principiū legis loquatur de consuetudine quæ est secundū leges:finis vero de illa quæ est contra legē. Quæ solutio non est bene tuta,cū tota ista lex loquatur vniformiter de eadē consuetudine,vt patet ex aduersatiua,& cōtinuatiua ibi,verū &c.arg.ff.de legat.j.l.apud Iulianū.§.fi.& de testa.l.hę redes palā.§.sed & si notā.& quod no.ff.de dolo.l.ij.circa principiū. Quare gl.soluit tertio modo secundū Ioan.quod principiū loquitur de cōsuetudine generali quæ generaliter vincit leges,vel de speciali quæ specialiter.Finis vero de speciali quæ nō vincit generaliter,facit quod statim dicā in solutione sequētis cōtrarij. Secundo oppo.glo.ad finem huius legis,de l.de quibus.in fi.ff.de legi.Solu.multis modis.Primo secundū Placen.q̄ d.l.de quibus.loquitur secundū tēpora antiqua,secundū quæ populus romanus poterat facere legē generalē:ergo & cō suetudinē generalē contrariā legi:& illā contrariā legē tollentem.hæc lex loquitur secundū tēpora moderna, secundū quæ populus Romanus nō potest legē generalē facere:ergo nec cō suetudinem contrariā illā vincentē. Ad hoc §.de vete.iur.enucl. l.j.§.cū enim.& de legit.l.fi. Instit.de iure nat.§.sed quod principi.& ff.de orig.iur.l.ꝝ.§.nouissime.& de cōsti.prin.l.j.in princ. Quod nō videtur bene dictū:quia secundū hoc d.l.de quibus. esset derogatū,seu abrogatū per l.seq.quod in casu dubij dicere non debemus,vt dixi in solut.contrarij præcedentis.Præterea, Guliel.de Cug.in dicta lege de quibus.illud impugnat:& aliter fatetur quod in principem translata est potestas condendi legem expressam,& scriptam:non autem cōsuetudinariam. quæ in eum non potuit transferri,cum procedat ex tacito consensu. argumen.ff.ad Trebel.l.fi patroni §.qui fideicommissariam:& sic dicit hodie populum Romanum posse facere consuetudinē generalem,cum potestas ipsius legis consuetudinariæ inducendæ non sit translata in principem.& secūdū hoc d.l.de quibus.
1 hodie remanet i suo statu. †quod placet Marti.Sili.vbi dicit hodie populum Romanum legem posse facere generalē,scriptā, & expressam,de quo hic non insisto:quoniam plene est tractatum in l.fina.ff.de legi.& constitutio. Sed contra prædicta instatur:nam non debemus sequi quod populus Romanus fecit, scilicet vtendo moribus contra legem,sed quod facere debeat, scilicet vtendo lege communi,vt lege penulti.ff.de iustitia & iure.& l.sed licet.ff.de officio præsidis.Sed glo.ibi,& Instit.de satisda.§.fin.fic respondit,& bene,videlicet quod non debemus sequi illud quod populus Romanus facit perperā, & erronee,
2 vt in contrarijs.& l.quod nō ratione.ff.de legi.†Sed bene sequi debemus illud quod populus Romanus ex certa scientia fecit cōsuetudinem inducendo,vt dicta l.de quibus.Ratio quia Roma est communis patria.ff.ad municipa.l.Roma.& est caput Mundi:& sic aliæ ciuitates debent sequi ipsius consuetudinem:non autem ipsa aliarum ciuitatum,vt dicto §.fina.Institu.de satisdatio.& l.prima.§.ij.& §.sed & si quæ.C.de vete.iur.enucle.vnde illud vulgare,Roma caput Mundi,tenet orbis frena rotūdi.Facit quod notat Innocen.extra de consue.c.penulti.& de constitu.c.cum accessissent.quare glo.secundo modo soluit dictum contrariū,secundum Martinum,videlicet quod dicta l.de quibus loquebatur de lege municipali speciali,lex ista de communi quæ est validior,vt in authenti.de non alie.§.quia vero verisimile.& ff.de testamen.milit.l.eius militis.§.militia.ff de act.& obligatio.l.in honorarijs.versicu.sed cum rescissa.quæ solutio est falsa:quia dicta l.de quibus.loquitur expresse in lege cōmuni & generali. Quare glo.soluit tertio modo,secundum quosdam quod dicta l.de quibus.loquitur in legibus in quibus potest derogari per pactum,hic in illis quibus non potest.de quibus casibus plene nota.§.de pactis.l.penulti.ff.eodem.l.pactū.
3 Ratio pro eis†quia cōsuetudo æquiparatur pacto: quia vtrūq; procedit ex cōsensu populi,vt dicta l.de quibus.& ff.de pactis. l.prima in princip.Pro illa æquiparatione facit,quod nota.j.de decre.decurio.super rubri.libro x.Sed contrarium not.de regu. iur.l.nec pignus.§.priuato.& l.nec ex prætorio.eodem tit.vbi Iacob.de Arct.sic dicit quod aut statutum,siue consuetudo est contra ius naturale,vel gentium:& tunc dicta parificatio procedit:& sic intelligitur glos.dictæ rubri. Aut est contra ius ciuile:& tūc secus:imo plus posset statutum vniuersitatis quam pactum,vt in aliis glo. Sed oppo.in hoc vltimo membro de l.Anthioceñ.ff.de priui.credit.Sol. Ibi lex municipalis in sui forma, non est contraria iuri alterius,seu legi communi, alias secus, vt ibi dixi. Secundo oppo.de l.fina.ff.de colleg.illi.Solu.Ibi statutum vniuersitatis est expresse reprobatum per legem seu pactum:hic secus vt ibi dixi:arg.de sacrosan.eccle.authenti.cassa. & quod ibi dicā. Vel dic quod dicta æquiparatio procedit cæteris paribus,videlicet quod idem posit statutum,siue consuetudo vniuersitatis,quod eius pactum,& non plus,vt dicit glo. rubri.sed cæteris non paribus,nō procedit:imo plus potest statutum,siue consuetudo vniuersitatis,quam pactum priuatorū. Ita loquitur alia glos.ff.de regu.iur.l.neque pignus.§.priuatorum.quæ solut.impugnatur per glos.quæ dicit quod plus potest consuetudo quam pactum.quod patet:quia pactum non ligat furiosum,propter defectum sensus,vt ff.locati.l.qui ad certum.cum simi. Consuetudo autem maioris partis sic:argumen. ff.ad municip.l.quod maior.sed dic,vt §.dixi proxime.& facit quod infra dicam.Ioan.vero dicit quod prædicta parificatio,& dicta regula procedit in electionibus,& in his quę singulorum prodessent vtilitatibus,videlicet ad hoc vt vniuersitas possit cōueniri,requiritur vt maior pars faciat contractum,vel obligationem aliquam,non autem vt aliquis obligetur ignorans,vt con-
uenia*tur* singulariter.etiam subdit quod hæc consuetudo patrimonio singulorum detrahit,& aliquando obligat.quod facere non potest pars maior: nam si millies consentiat pars maior,vt ego alicui teneat,non propter hoc tenebor. Sed contra hoc opponitur quod cōsuetudo vniuersalis potest iuri priuatorum detrahere & derogare.vt ff.communia prædio.l. venditor.§.si constat.& not.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.l.ij.§.primo. Solutio.Illud cōtingit propter publicam vtilitatem:& quia ille priuatus seruatur indemnis,scilicet quia soluitur sibi pretiū suorum lapidum,ex quo colligitur eius tacitus consensus,secundū Innoc.extra de consue.c.j.secundum Ioan.etiam prædictis obstat.ff.quod quisque iuris.l.j.& quod ibi not.Solut.quod ibi inducitur exceptio,vt patet in exemplis ibi notatis:& sic præsupponitur exceptio hic & actio,vt hic,& in exemplo Ioan.argu. ff.si certum petatur.l.eius qui in prouincia.§.quas vero.& de action.& obliga.l.Arriani.Nec obstat quod not.in dicto §.j.in glos.quod scit &c.in quæstionibus ibi formatis:quia illud est propter authoritatem sententiæ:argu.ff.de iudic.l.si prætor.in princ.& de pigno.l.si fundus.§.si pluris.& manda.l.fi fideiuss. §.in omnibus.ff.ad Trebellianum.l.seruo inuito.§.cū prętor.ff. de regu.iur.l.res iudicata. Quare glo.soluit quarto modo secūdum alios,videlicet quod ibi lex scripta non erat roborata consuetudine,hic sic:arg.§.quando licet ab emptio.dicse.l.j.& ij.quę solutio non placet:quia diuinare est. Quare glo.soluit alio modo,scilicet quod ibi bona consuetudo.hic mala. Quæ solutio non valet,tum quia secundum ea hæc lex non haberet dubium: tum quia talis consuetudo non est consuetudo,vt in authenti.vt nulli iudi.§.primo.contra l.quod Labeo.ff.ad Carbo.tum quia quælibet consuetudo rationabilis præsumitur in dubio ex moribus viuentium comprobata,vt §.eo.l.j.& dicta l.de quibus.& dicto §.ex non scripto.Quare gl.soluit alio modo,scilicet quod ibi populus Romanus ex certa scientia,vtitur cōtra l.hic ignorans,sed glo.damnat eam,ne sit melioris condi:ionis populus delinquens quam non delinquens.vt l non solum.ff.de noxal. cum simi.Quare glos.soluit septimo modo secundum Ioan.& Azo.videlicet quod ibi est consuetudo generalis populi Romani:& sic generaliter vincit,hic de speciali alicuius loci:quæ licet in eo loco specialiter vincat legem,vt dicta l.venditor.§.si constat.& de administra.tuto.l.si sine hærede.§.Lucius.non tamen generaliter vincit,vt hic. Alij soluunt octauo modo quod hæc lex loquatur de lege repugnante,& resistente consuetudini,& ratione naturali contraria consuetudini.quæ consuetudo tollere non potest.vt j.dicam.quæ solutio non placet:quia diuinare est. Secundo oppo.glo.de l.ij.§.diuus.ff.de sepul.vio.Solut. Ibi lex sequitur consuetudinem,in l.de quibus.præcedit eā. Sed contra istam solu.debet instari de l.fi.s.de testa.& extra de consuetu.c.j lib.vj. Solut.secundum Moder.in §.diuus apparet ex
forma

forma dictæ legis,latorem eius sciuisse consuetudinē præcedere,in contrarijs non.Ioan.Mon.aliter soluit in dicto c.j.videlicet quod in dicto §.diuus.erat lex inuenta ratione publicę vtilitatis:& ideo tollit consuetudinem præcedentem,alias secus,vt in cōtrarijs vt recitat Cy.circa finē huius materiæ.Ber. aliter soluit.extra de fide instrumen.capitu.pastorali: Aliter Archidia.et Ioan.Andre.in dicto c.j.de quibus Sol.non curemus,sed ipsis Canonistis relinquamus.Sed ego sic soluo q̄ ī dicto §.diuus.consuetudo præcedens erat contra legem:vnde lex sequens de facili trahit eam ad suam naturā: arg.ff.de liberis & posthu.l.filius à patre.§.filiusf.de pactis.l.si vnus.§. pactus versic.quod et in specie.In contrario scilicet in dicto c. erat præter legem:et sic fortior,vt in dicto §.quia vero verisimile.in authen.de non alie.cum simili.Nec huic solutioni obstat dicta l.fi.§.de testa.quia vel illud speciale in rustico vel tol
5 lit consuetudinem præcedentem,vt dicto §.diuus.non futurā vt dicta l.fi.& ibi dixi:argu.ŝ.de testamen.l.iubemus. in fine cum similibus.ff.ad legem Falci.l.Titia.et quod not.supra de fideicommiss.l.cum virum. Quarto opponit glos.de l.eos.§. penultimo.supra de vsuris.Et soluit:quia ibi consuetudo erat expresse reprobata per legem,vt dicta l.de quibus.argumen. supra de sacrosan.eccle.authentic.cassa.de furtis.authen.nauigia.et communia de succes.auth.omnes peregrini.ff.ad legem Rhod.de iactu.l.deprecatio. Quinto oppon.glo.de l.quod non ratione.ff.de legi.Solutio.In l.de quibus.fuit cōsuetudo inducta ex certa scientia populi: & sic est regularis. in leg. quod non ratione.per errorem: et sic irregularis est. quod infra in quæstionibus latius declarabo. Sexto opponi. glos. quod populus vtendo contraria lege ex certa scientia delinquit, & punitur extraordinaria pœna, vt leg. sanctio legū.ff. de pœnis. ergo talis cōsensus irratiōabilis nō debet producere rationabilem consuetudinem, vt in authen. vt nul.iudic.§. primo .ad quod respondet glos. quod hoc procedit ex præsumpta scientia et consensu Imperatoris, & non ex errore. Non curo de hoc : quia ipse præsumitur scire , & sciuisse , vel potestatem inducendi consuetudinem populo concedere , vt lege omnium . supra de testamen.& sic consensisse præsumitur consuetudinem tanto tempore patiendo: argumen . ff. de verbor.significa. leg. alienationis . in princip. Ad hoc optimè facit lex sequens .secundum vnum intellectum . & ff.de exercit . leg.prima.§. magistrum.& ff.loca.leg.cum in plures. § .locator. Septimo opponi.de leg.obligationum fere.§.placet.ff.de actioni. & obligation.Solutio secundum Ioan.Mona.extra de consuetudi . super rubrica . libro sexto . scilicet , quod ibi consensu priuatorū.hic vniuersitatis, lapsu tēporis cōfirmatur. Itē oppo.de c.super eo.extra,de cogna.spiri.Sol.Ibi erat cōsuetudo contra legē:hic præter legem,vel solue vt §.in sol.secūdi cōtrarij.l.de quibus.Deinde venio ad quæstiōes. Primo
4 quæro,†quid sit cōsuetudo.Et respondet Azo in summa huius titu.& dicit q̄ consuetudo est ius non scriptum,diuturnitate populi moribus comprobatum.Ad hoc d.l.de quibus. §.inueterata.& d.§.ex non scripto.Iaco.de Are.reprehendit istam diffinitionē,tū quia ponit in sua diffinitione verba superflua,dū dicit q̄ cōsuetudo est ius nō scriptū,dicēs q̄ illa verba sūt superflua:quia de esse cōsuetudinis est esse nō scriptū.qđ j.dicā. Itē reprehendit eā de insufficiētia,videlicet minus sufficiēter dixisse.sicut alias Scæuola reprehendit cōsiliū Galli in l. Gallus.§.j.ij.& iij.de lib.& posthu.et ipsam sic diffinit. Consuetudo est ius moribus,vel vsibus totius populi,vel maioris partis initiatum,cōtinuatū,& cōstitutū,habēs legis authoritatē. Quę singula Cyn.probat i lect.sed nō laborat i eius recitatione,qa fateor ei qđ hæc diffinitio est plenior et profectior, quā diffinitio Azo.quo ad verba.sed deficit solū in vno,vide licet q̄ omiserit non scriptum,qđ Pet.eius discipulus ponit ī ea,ad differentiam iuris scripti.Sed certè excuso. Azo. et bñ dico,q̄ diffinitio sua est perfecta,dum dicit quod consuetudo est ius.quod verbū habet includere omnia essentialia consuetudinis,nec consuetudo erit dicēda,ea,quæ imperfecta:& sic non erit ius.ar.ŝ.de legi.l.humanum.et de Iust.Codi.cōfir. in princ.& ad Sylla.l.penul.Nā nullū dicitur esse perfectū,ni
6 si ex omnibus suis partibus constat,vt l.cum simi. de ori.iur. Hoc p̄bat ēt ex diffinitiōe iuris:vt ff.de iusti.et iure l.j.§ ius cī sua gl. Hoc probatur etiā:quia illud cōprobatū significat tps perfectū,& legitime cōsummatū:vt ff.quod quisq; iur.l.j.§.hęc autē verba,& §.fi.& argu.ne quis eum,qui in ius voc.l.pe.§.do cere.cum simi. Sed oppo.contra Azo.quia consuetudo videtur factum,& non ius:vt extra,de cōstit.c.j.lib.vj.& d.l.de quibus.Nam quid interest,suffragio populus voluntatē suā declaret,a rebus ipsis,et factis. &c.Solu. Ibi cōsideratur cōsuetudo, prout est in fieri : hic prout est in facto esse.q̄ solutio nō est bona:quia in contrarijs cōsuetudo consideratur prout est in facto non ,put est in fieri vt ibi patet.Quare Cy.aliter soluit quod ibi loquit respectiue srespectu iuris scripti.quod patet in dictis iuribus.Et rō est quia hic versat magis factū scilicet mores populi,& frequētia vsus & diuturnitas tēporis : vt ibi patet in dl.de quibus.Facit quod j.dicā,& quod not.in d.l.prox. †Secūdo q̄ sit differētia inter l.cōmunē,& cōsuetudinē. Cōmunis est responsio,q̄ sit tanta differētia,quanta inter scriptū & non scriptū:quia scriptū est de esse legis:nō scriptū de esse cōsuetudinis, vt insti.de iure naturali.§.constat.& §.ex non scripto.& dicta l. de quib⁹. & l.imo.co.ti.Petrus hoc impugnat:quia dicit q̄ scriptū nō est de esse.l.nec ēt nō scriptū de esse cōsuetudinis. Dicit ergo,q̄ tanta,est differētia inter ea,quantū inter expressum,& tacitū,sic intelligūt dicta iura.Certe hoc vltimū dictum Pet.reprobo:& primū approbo:& dico q̄ scriptū est de esse.l.vt not. ff.de leg.j.fi de interpretatione.& ŝ.de legi.l.j.& ibi hoc approbaui contra Pet.& per consequens nō scriptum est de esse consuetudinis:vt patet ŝ.in proxi.q.secūdum diffinitionem Azo. & per consequens,non est vera etiā secūda differentia quam assignat Pet. Tertio quæro,quæ†sit differētia inter consuetudi
6 nem,& l.municipalē.Certe Pet.respondet idē,quod in q.proxi.præcedēte.& ego respondeo idē per omnia.quod placet:qa ista retinet semper iuū nōmen,& appellat consuetudo,illa etiā nomē suum.& appellatur lex specialis:vt patet instī.de iur.nat. §.ius.& §.ex non scripto.& ff.de iusti.& iur.l.omnes populi.& quod cuiusq; vniuer.no.l.itē eorū.in princ.de mune.& hono.l. j.§.pe.& ibi not.& de iur.immu.l.semper.§.legem.& de decre. ab ordi.fa.l.fi.cum si. Iuxta hoc quæro:†pone q̄ vniuersitas
7 facit l.municipalē,seu statutū de casu decisio per consuetudinē: quo iure agēdū erit ,p illo casu:Seruāt quidā,q̄ actor possit eli gere quo iure agere velit:vtrū cōditione ex cōsuetudine an ex l.municipali.dic ex municipali. ar.ff.de le.l.nō est nouū.& de le.j. si mihi & tibi.§.fi.q̄ ll.nihil faciūt ga ibi logtur i volūtatibus nō se cōpatiētibus.ar.l.sed & posteriores.ff.de legi.& q̄ ibi no.Pet. hoc impugnat dicens,q̄ solum debet agi condictione ex consuetudine,quæ primitus illā obligationem induxit,cum sit subsidiaria:vt ff.de cōdit.ex lege.l.j.& probatur per simile.Certum est,q̄ vbi donatio fit nudo pacto,agendum est cōdictione ex l.vt j.de dona.l.si quis argentum.& l fi.cum simi.Cuius opi.mihi placet.& ratio est:quia cōsuetudo disponit , statutum sequēs confirmat ipsum dispositum vt j.l.proxi.& ideo cum ipsa consuetudo fuerit per se valida ab initio,superueniendo statutū nihil addit circa formam agendi:vt l.ex verbis.& quod ibi not.ŝ. de dona.inter vi.& vxo. Nec obst.ff.de verbo.signifi.l.lege obuenire.quia imo concordat:quia.l.xij.tabu.quæ confirmat testamentarias successiones nil addit circa formā agendi. Quod patet:quia hæres institutus ageret actione ex testamento,non cōditione ex illa.l.patet idem in l.cornelia.quæ confirmat successionem defuncti in captiuitate hostium,ex testamento,& ab intestato:vt ff.de testa.l.lege.de vulgari & pupilla.l.lex Cornelia. & de cap.l.pater instituto.cū sua materia.Nec obstat.ff.ad Trebel.l.si quis prīore & insti.quib.mod.te.infir.§.posteriore.& ibi sunt voluntates incompatibiles,& vltima reuocatoria primæ, de sui natura,nisi in milite,vt ff.de test.mili.l.quærebatur.& de iniust.testa.l.cum in secundo.& l.j.& ij.& quod ibi not.hic vero sic:vt ŝ.patet. Iuxta hoc quæro,†pone quod quidam proposuit condictionem ex consuetudine,non probauit consuetudinem,sed statutum,vel econtra:nunquid debet obtinere.Bruiter,tenet Guli.quod non,& bene:quia ius probatum nō fuit deductum in iudicium:quare &c.vt l.si ex testamento.& l.si cū testamento argentum.in prin.& l.& an eadem.§.actiones.ff.de except.rei iudi. Et sic sententia & processus non essent libello cōformes:quod esse debet,vt l.fundus.ff.commu.diui. Ad hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

inducitur in argumen. ff. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. quæsitum & de iti. actuq; pri. l. iij. §. pen. coniuncta l. apparet. §. si quis. coti. Debet ergo iudex absoluere conuentum propter petitionem actoris ineptam, reseruato sibi iure proponendi aptam, vt ff. si men. fal. mo. dix. l. j. §. j. de pac. dota l. Bebsius. in fin. Nec obstat ff. de noxa. l. in delictis. §. si detracta, quia hic variat modus agẽdi substantialis & intrinsecus, ibi non, sed qualitas intrinseca, vt
9 ibi no. q; plene scripsi ſ. de eden. l. edita. †Deinde quæro, quę sit differentia inter consuetudinem & stylum? Respondet Pet. q; de stylo non habemus in iure scripto. Fateor verum hoc explicite, implicite sic. Ego dico differentiam esse talem: quia consuetudo inducitur per actus iudiciarios, & exempla, vt infra dicam: & stylus solum per actus iudiciarios eorum quę in iudicio versantur, vt patet. ff. de statuli. l. Labeo. in princi. de var. & extraor. cog. l. j. §. in honorarijs. & de rei vẽdi. l. quod si possessor.
10 in fi. & de proba. l. circa in fi. & quod ibi not. †Deinde quæro, quæ sit differentia inter consuetudinem, & mores. Ad quod respondent doct. & Iaco. de Aret. quod hęc est differentia: quia mores sunt causæ producentes consuetudinem: consuetudo vero causatum. Probatur in lege, de quibus. §. Inueterata & per dictum §. ex non scripto. & ſ. l. proxi. & ideo damnat gl. j. hic, quæ fuit Io. vt ſ. dixi. Sed Pet. contra: quia dicit quod mores nõ sunt causa consuetudinis productiua, sed consensus populi, vt dicta l. de quibus. & l. sed & ea. Et dicit q; differentia est: quia mores sonant in factum, consuetudo in ius, sed hoc nõ est bene dictũ per omnia: quia consuetudo secundum quod sonat in factum, non est ius, vt ſ. dixi. & soluũt communiter nostri doct. Iac. de Aret. q; ipsi concluserunt causam mediatam & remotã, sed Pet. causam proximam, & immediatã, quæ potius debet attẽdi q; remota. Sed cum vtraq; secundum sui naturam veniat attendenda, vt ff. de dolo. l. cum quis. & quod ibi not. & de acqui. possess. l. iij. §. ex pluribus. de excep. rei iud. l. & an eãdem l. cum de hoc.
11 de reg. iur. l. non vt ex pluribus. †Deinde quæro quæ sit differentia inter cõsuetudinem, & præscriptionem? Hic Pet. & Cy. dicunt infinita verba, & superflua: quare breuiter dic q; hæc est differentia: quia consuetudo est ius disponens ex consensu totius populi, & maioris partis vniuersitatis constitutum, vt patet in dicta l. de quibus. & d. §. ex non scripto. præscriptio vero est ius dispositum quo quæruntur iura formata, vt directa, & similia ex consensu singulari inductum, vt patet ſ. de prescri. long. tempo. cum seq. tit. vsq; ad tit. quomodo & quãdo iud. & ff. de vsuica. cũ ti. seq. vsq; ad ti. de re iudi. & de ver. sig. l. alienationis. Et hac ratione consuetudo præiudicat alijs: quia in ea consentiunt singuli tanq; vniuersi, vt d. l. de quibus. & dicto. §. ex non scripto. & ſ. l. proxi. de ædi. priuat. l. an in totum. argu. ff. ad munic. l. quod maior. ff. de reg. iur. l. aliud. §. refertur. At præscriptio inter alios non præiudicat alij, vt l. si quis emptionis. in princip. de præscrip. xxx. ann. & ff. de vsusc. l. naturaliter. Ratio: quia cõsentiunt in ea tanq; singuli, non tanq; vniuersi. Facit quod not.
12 Dy. extra de regu. iur. c. quod omnes tangit. lib. vj. †Deinde quæro quot requiruntur ad consuetudinem inducendam. Respondetur communiter per docto. quod requiritur frequentia actus. Item cõsensus totius populi, vel maioris partis. Vnde dicunt q; requiritur frequẽs actus qui dicitur binus actus, vt ſ. de epiſ. audi. l. iij. in fi. secundum Azo. Iaco. But. hoc impugnat dicens, q; binus actus non dicitur frequens: argu. ff. de legi. l. nam ad ea. & l. nam vt ait. & in authen. vt ma. debi. & cre. §. quia vero. Iaco. de Are. defendit Azo. nõ per d. l. iij. de epiſ. audi. sed per §. fi. in auc. de defen. ciui. & l. cũ alijs. de cura. fur. & ff. de testi. l. iij. §. fi. Bene facit in auc. quomodo oportet epi. §. j. ver. & dum ex frequenti. Respon. ad dictum §. quia vero. in auc. vt sine prohi. ma. debi. & cre. & c. q; ibi loquitur inspecta multitudine mulierum quasi infinitarum, quæ deierabant: & ideo binus actus iuramenti à quibuſdam mulieribus seruandus, inspecta tanta multitudine mulierum aliarum, non dicitur ibi frequens. Per. vero quem sequitur hic Cyn. dicit q; actus frequens, propter se non est necessarius ad consuetudinem inducẽdam, sed per vsum colligimus tantum consensum: ideo dicitur frequens non pro tanto, quin sine frequentia possit esse, vt hic, & in l. j. & ij. & in d. l. de quibus. de ædi. pri. l. an in totum. Non ob. d. l. iij. de epi. aud. quia ibi consuetudo sumitur pro assuefactione, quæ est facti, non iuris. Vnde concludo quod frequens actus nõ requiritur de se, ad consuetudinem inducendam, sed propter hoc requiritur q; plerunq; per vnum actum non bene colligitur cõsensus populi. Nec obst. ff. de legi. l. nam ad ea. quia ibi loquitur de his quæ contingunt contra, seu præter naturam, vt ff. si pars hæreditata. l. antiqui. & ſ. de leg. hæred. l. si maior. patet per ea quæ not. eodem titu. l. ex his. Item opp. cõtra opi. Azo. ff. ad l. Aquil. l. item Mela. in princi. vbi consuetudo & frequentia actuum pronuntur vt species separatæ: & sic non sunt idem, vt ff. pro empt. l. j. §. separata. de acquiren. possess. l. naturaliter. §. nihil. de lega. iij. l. si quid. §. j. Fateor quod non sunt idem, sed differunt tanq; causa & causatum: & hæc respicit frequentem actum, & tanq; causatum, quod respicit consuetudinem. Et facit quod ſ. dixi differentiam assignando inter mores & consuetudinem. Glo. tenet contrariũ in l. de quibus. videlicet quod nunquam sufficit vnus actus ad consuetudinem inducendam. Ratio: quia lex dicit q; consuetudinem inducit frequentia actuum, vt l. j. ſ. eo. & d. l. an in totum. & ſ. de vete. iu. enu. l. j. §. sed & si. quæ leges probant q; non inducatur vno actu. & l. nam ad ea. & l. nã vt ait. Nec obst. q; in certis non cadit coniectura. vt l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. oblig. & ff. de auro & argen. lega. l. pediculis. §. argento. Respon. q; fictio legis tollit contrarium: quia populus nõ videtur consensisse, nisi frequenter illum actum exerceat, per iura ſ. allegata: quia vna presumptio tollit aliã: argu. ff. de in integ. restitu. l. diuus. cum simili. Et pro hoc facit q; sumus in verbis legis tractantis de iuris rigore, à quo non debet recedi: quæ dicunt expresse consuetudinem induci à frequentia actuum, à quibus nõ debet recedi, vt l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de exerci. & ff. qui & à qui. l. qui prosperit. cum simil. Hostien. vero prout recitat Archi. extra de constitu. c. j. lib. vj. & Marti. Silima. in l. de quibus. tenet quod non sit expresse determinatum per legem, quot actus requirantur ad consuetudinem inducendam, quod hoc arbitrio iudicis committatur, vt l. prima. in fi. ff. de iure delib. & de effrac. l. j. §. expilatores. quod est tutius. quod etiã tenet Gulel. de Cug. in l. de quibus. quia possibile est q; ex vno actu colligitur cõsensus populi: puta si quis super viam publicam habeat pontem, vt ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. tractatum. & de flu. l. fin. Potest etiam esse possibile, quod non colligatur ex vno actu, vt puta si via erat secreta, & pauci incedebant per eam: arg. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. annus. & de ritu nup. l. palam. in prin. ff. eodem titu. l. sed & ea. argu. ff. de oper. no. nun. l. stipulatio. §. opus. Sed opinio Azo. & glo. & sequacium in iudicio communiter obser
13 uatur. †Deinde quæritur quorum consensus requiritur ad inducendam consuetudinem? Certe consensus totius populi, vel maioris partis, vt dixi. Quod intelligunt docto. de populo habente habilem consensum ad legem, vel consuetudinem inducendam. Et propter hoc excludimus demẽtes & furiosos, vt ff. eo. l. ij. & de offi. præsidis. l. diuus. Item minores xxv. ann. quia in lege condenda non habent perfectum suffragium. argu. ff. de mu. & ho. l. ad rem publicã. de decur. l. spurij. §. j. Item mulieres: quia nec earum consensus requiritur in lege condenda. ff. eo. l. ij. ibi, virorum prudentium &c. ergo nec in consuetudine: ar. à pari, vt dicta l. de quibus. Fatemur tamen quod si mulieres frequẽter sunt vsæ inter se aliquo actu contra legem diuturno tempore. Verbi gratia quod primogenitæ succedant in totum: illa cõsuetudo inter eas debet seruari, non tam ex cõsensu earum, quã ex consensu totius populi, seu maioris partis: quia sic patiendo videtur tacite consentire: argu. dicta l. de quibus. & l. quod ma-
14 ior. cum simi. vt in contrario de l. de quibus. †Deinde quæritur, quomodo colligitur consensus populi, seu maioris partis? Respond. quod ex accidentia facti, videlicet quod præsentes erant quando dos fuit adiudicata vni marito secundum consuetudinem, vt not. ſ. solu. mat. l. duos à patre. Item q; fuerunt præsentes quando fuerunt adiudicata omnia, & alij. Nam cum agitur de consuetudine inducenda, quæ respicit vtilitatem publicam, præsentes videntur tacite consentire: argu. ff. ad municip. lege secũda. & expresse in d. l. an in totum. de ædi. priua. Sed his obstat: quia alij non poterant illis sententijs contradicere: quia non intererat eorum: arg. ff. de appella. l. à sententia. cum simili. ergo tacendo non videtur tacite consentire: argu. ff. de reg. iur. l. eius est nolle. & de re iudica. l. sæpe. ſ. sed scientibus. & not. de pœ. act. l. Caius. cum simi. Respon. si de iure contradicere nõ poterant, de facto tamen debeant, ne consentientes videantur, vt ff. de

ff. de decur. l. spurij. §. pater. cum simi. Gul. verò aliter soluit in l. de quibus videlicet, quod contrarium loquitur in consensu necessario, & statim obligatorio, vt patet in dicta l. sępe. §. sed scientibus. sed hic non agitur de consensu obligatorio, sed ex processu temporis, quali ex consensu complacentiæ, et sic nõ obst. Solu. pe. verior est: quia saltem ab initio potuerunt, et debuerunt contradicere de facto, ne tacendo videantur consen
15 tire tacitè, vt dixi. †Tertio in consuetudine inducenda, requiritur diuturnitas temporis, vt ff. eodem. ex leg. diuturna. & leg. de quibus. §. inueterata. & Institut. de iure natura. §. ex nõ
16 scripto. & supra leg. proxi. et in hac lege. †Iuxta hoc quæro quid dicatur tempus diuturnum, siue longum, de quo supra in rubrica? Respon. dicunt quidam quod tãtum tempus cuius non extat memoria: vt dicta leg. de quibus. §. inuetera-ta. & de aqua quoti. & æsti. leg. hoc iure. §. ductus aquæ. Dicunt quidam Azo. dixisse decem annis inter præsentes. & viginti inter absentes. Et hoc innuit rubrica huius titu. ff. qui & à qui. leg. si cum fideicommissa. §. Aristo. et supra de præscrip. lon. temp. in rubri. Ista sententia placet omnibus in quãtum dixit Azo q; longum tempus requiritur, sed in quantum dicit q; decem anni inter præsentes, et viginti inter absentes, dicatur longum tẽpus, eis displicet: quia illud verum in præscriptione, sed in consuetudine est vnum tempus vniforme. s. decẽ anni inter pũtes, & absentes xx. Rõ: quia pscriptio curit ex negligentia nõ petentium, vt l. pe. in fi. supra de ann. ex cep. Sed constat q; magis est negligens præsens quam absens ideo &c. Sed in consuetudine non requiritur diuturnitas temporis, propter maiorem, vel minorem negligentiam alicuius, ad hoc vt constet de illorum animo, & consensu qui sunt vsi tali actu. & hoc potest constare diuturnitate longi temporis inter præsentes & absentes: vt legibus supradictis, et semper sufficiet dictum tempus. Rõ: quia consensus tacitus maioris partis populi tacentis per decennium, præiudicat minori parti expresse contradicenti per l. quod maior cum si. ff. ad municip. Multò fortius absenti & ignoto, vt de regulis iuris l. qui põt inuitis. Nec obstat. ff. de arbi. l. si in tres. et lege sicuti. quia ibi agitur de iure priuato, quod competit singulari ‖, vt singulari: hic de publico, quod tanquam vniuersis. Facit quod tangit in cap. quod omnes tangit. de regu. iur. lib. vj. Sed prædicta certè sunt vera de iure. Nam Marti. Sil. in prędicta leg. de quibus excusat Azo. et dicit q; mentiuntur illi, qui dicunt eum dixisse quod diuturnum tps dicatur decẽ annorũ inter pẽsẽtes, et vigiti inter absentes. Dicit eñ q; nũquã hoc dixit, sed bene dixit q; cũ sufficiant decẽ anni multò fortius sufficiant ad ipsam inducendam xx. xxx. vel xl. vt no. ſ. in rubri. & ponitur per eũ hoc in summa in d. l. de quibus. Ad hoc opp. q; cũ mores populi inducant consuetudinem, vt dictũ est nõ sufficit longum tempus, sed lõgissimũ, cuius nõ, extat memoria: cum tales mores habẽt cãm discontinuam, vt ff. de seruit. l. seruitutes prędiorum rusticorum. et quod ibi no. Et ad hoc respõdet Gulel. in l. ingenuum. ff. de statu ho. q; ibi mores sunt cã remota & mediata consuetudinis: et consensus populi est causa proxima & immediata, vt ſ. dixi. qui habet causam continuã, nisi cõtrarium probetur: vt ff. de proba. l. quinquaginta. de vsuca. l. nunquã. §. si seruus. et de acquir. possess. l. si is qui animo. & quod ibi no. qui debet attendi potius quã dicti mores qui sunt causa remota et mediata. arg. ff. de dolo. l. cũ quis. & quod ibi no. de acquir. poss. l. iij. §. ex pluribus. et de exc. rei iud. l. cũ
17 de hoc. †Iuxta hoc quæro, quare requiritur tempus diutur num in consuetudine inducenda, non autem in lege, vt l. de quibus. & Insti. de iure natura. §. lex. et §. ex nõ scripto et ſ. de legi. l. humanum. & l. fin. Respõ. q; lex habet consensum expressiuè: & ideo non requiritur alia cõiectura, vt l. continuus. §. cũ ita. ff. de verb. obliga. sed consuetudo requirit tacitũ: ergo diuturnitas temporis necessaria est. vt apparet ex cõsensu populi, & eius perseuerantia. Nam ante lapsum temporis nõ præsumitur cum effectu voluisse recedere à lege scripta: arg. supra ad Velleianum. l. si mulier. et authent. siue à me. Iuxta hoc q;
18 ro, †an certa pars populi ciuitatis posset ex sua parte cõsuetudinẽ inducere? Gul. in l. ingenuũ. ff. de statu. ho. vbi reassumit materiã cõsuetudinis, quã omisit in l. de qbus. tenet q; sic, p §. deinde cũ esset. ff. de orig. iuris. et hoc ff. de iust. et iu. l. pen. in prin. de mune. & ho. l. vt gradatim. §. & si. l. ff. de offi. procon. & leg. l. obseruare. §. j. versi. magni. Item cũ tota ciuitas possit quo ad totum, & pars quo ad partem. argu. l. quæ de tota. ff. de rei vẽdi. & de admini. tuto. l. si duo. Item quia pars populi cẽsetur in hoc tanq; populus per se: arg. ad hoc ff. de leg. j. l. plane. §. fi. Itẽ: quia illi parti potest legatum relinqui: ergo censetur vniuersitas & collegium legitimum, & aptum ad legẽ & cõsuetudinem inducendam. vt ff. de leg. j. l. si quis à filio. §. si patri. & de reb. dub.
19 l. cum senatus. & de col. illici. l. iij. in princip. †Deinde quæritur, an in consuetudine inducenda requiratur actus iudiciarius, scilicet q; fuerit in iudicio iudicatum. Et certe quidam dicunt q; sic, vt l. proxi. & de ædi. pri. l. an in totum. ff. eo. l. cum de consuetudine. & l. nam Imperator. Sed certe glo. pe. & omnes doct. dicunt oppositum. Ratio: quia cõsuetudo inducitur per tacitum consensum populi, vt ſ. sæpius est ostẽsum. qui potest colligi & declarari, etiam per actus extraiudiciarios, sicut per iudiciarios, vt dicta l. de quibus. & l. diuturna. & l. nam Imperator. & l. sed & ea. concordat Gul. & Mar. Sil. in dicta l. de quibus. & alleg. Gul. de Cu. ff. de lega. j. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. iij. l. nummis. & de fun. instru. l. cum de lanionis. §. asinam. & de regu. iur. l. semper in stipulationibus. & ſ. de veteri iur. enuc. l. j. §. sed & si quis. Respondetur ad leges in contrarium alleg. quia denotant accidentiam facti: ergo alia similia extraiudicialia super eadem ratione equitatis formata, non excludunt. ff. de vi & vi arma. l. j. §. quod vulgo. & de dam. infect. l. damni infecti stipulatio perti
20 net. cum simi. †Decimo sexto quæro, an sine contradictione consuetudo possit induci. Videtur quod non ff. eo. l. cum de cõsuetudine. Econtra q; sic: quia sine cõtradictione inducitur lex, vt ff. eo. l. j. ergo & cõsuetudo. arg. à pari, vt d. l. de quibus. Quicquid dicat Iac. de Are. Pet. eius discipulus dicit sic, q; sine cõtradictione bene inducitur cõsuetudo, quantum ad hoc vt omnes alijs similes in casibus similibus possint vti alijs inuitis: & sic actiue: quia consuetudo non differt à lege, nisi vt interscriptum, & non scriptum, seu expressum & tacitum: ergo &c. vt d. l. de quibus. & quantum ad hoc alij compellantur vti tali actu, si vti noluerint: & sic passiue: & tunc non nisi contradictio fuerit: & illi acquieuerint, seu obtemperauerint: nam tũc statim incipit præscribere aduersarius contra obtemperãtem. Vnde si aliquis est solitus ire ad molendinum meum: postea nolit venire ad mazinandum, non possum ex vi præscriptionis ipsum compellere: nisi cum semel ire nollet: eo contradicente, ipsum compuli, vt eat, & ille obtemperauerit: nam tunc incipio præscribere contra eũ: arg. ff. de ser. vrba. prædio. l. qui luminibus. Et sic intelligunt ff. eod. l. diuturna. & l. sequen. Ego teneo indistincte quod inducatur consuetudo sine contradictione, secundum omnem effectum actiue & passiue. Ratio: quia semper iussus maioris partis populi præiudicat minori contradicenti, vel nõ, vt dicta l. quod maior. ff. ad municip. & de regu. iur. l. alius. §. j. Non ergo debet requiri eorum contradictio quæ nullum potest effectum producere, vt l. dotem. ff. solu. matri. & quod ibi nota. ff. ad Velleia. l. quando. §. fi. videtur expressum in auth. de defen. ciui. §. fi. versicu. nullo reluctante. Non obstat argu. Pet. de dicta l. j. & ij. & d. l. qui luminibus. quia loquuntur in præscriptione, quæ est
21 minoris authoritatis q; consuetudo, vt ſ. dixi. xij. q. †Decimo septimo quæro, an consuetudo possit induci per errorem. Dicas breuiter secundum Iac. de Are. & Pe. quod etiam hic declarabo, videlicet quod refert: quia aut quæris an consuetudo per errorem possit induci contra legem: & dictum est q; non. Ratio est: quia populus sic vtitur credẽs legem sic dicere, & ad eius obseruantiam: ergo non dicitur velle eam tollere: ar. ff. de lega. j. l. legata inutiliter. & de adi. lega. l. legata. ff. de condi. & demon. l. cum tale. §. fin. Aut præter legem: & tunc ipsi distinguunt. Aut ipsi erant in causa impulsiua: & tunc sic. Aut in causa finali: & tunc non. arg. ff. de don. in l. ij. §. fina. cum l. sequen. & de condit. & demonstra. l. cum tale. §. falsam. & quod dixi ſ. de epiſc. & cleri. l. generaliter. & per Dyn. extra de regu. iur. in c. decet. lib. vj. Ego in hoc membro sic dico: Aut populus erat in facto: & non inducitur consuetudo præter legem: quia nullus est consensus, vt ff. de iurisdic. omnium iudicum. l. si per errorem. de aqua pluarcen. l. sed hoc ita. cum simili. Aut in iure: & tunc non inducitur consuetudo generaliter, videlicet: quia non trahitur ad alios casus similes & personas. & ff. eo. l. quod non ratione. & quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi not. Concludo igitur hanc legem procedere solum in consuetudine regulari, ex certa scientia populi inducta, vt §.l. pro
22 xi. & l. de quibus. Facit quod not. docto. §. eod. l.j. †Decimo octauo quæro, an per consensum coactum consuetudo inducatur? Respondeo, secundum omnes docto. q aut populus fuit coactus per priuatum: & tunc non. arg. ff. qui & à quib. l. si priuatus. Aut fuit coactus per iudicē: & tunc aut per ipsum exercētem iurisdictionem: & in vim iurisdictionis circa illos casus: & tunc sic, vt ff. eo. l. nam Imperator. & l. cum de consuetudine. Ratio: quia tunc voluntas iudicis repræsentat voluntatem partis, vt §. de euictio. l. si ob causam. & §. si in cau. iudi. l.j. ff. de euictio. l. si plus. §. primo. & quod nota. ff. ne vis fiat ei. l.j. §. hæc verba. Aut si fuerunt coacti per iudicem tanquam priuatum: & tūc non: quia tunc vt priuatus debet censeri: argu. j. de iur. fisci. l. prohibitum. ll. x. & de meta. l. deuotum. lib. xij. & facit quod not. ff. de iusti. & iur. l. non videntur. §. qui iussu. & per Dy. extra eo. ti.
23 c. quod quis mandato. lib. vj. †Decimonono quero, si iudex pluries iudicauit contra legem præsente maiore parte populi, & longum tempus sit elapsum: an consuetudo regularis inter omnes sit inducta? Et dicendum est q sic, vt ff. eod. l. diuturna. cum l. seq. Sed cōtra prædicta instat̄ pluribus rationibus, & fortissime. Primo: quia illæ sñiæ inter alios latæ, alijs non debēt præiudicare, vt l. fæpe. ff. de re iudi. & §. res inter alios acta. per totum, cum simi. Ad quod respōdent quidam q tales sententię non nocent alijs in vim rei iudicatæ, vt ibi: sed consensus maioris partis populi præsentis, & tacentis, colligitur per illas: & ex hoc resultat cōsuetudo quæ pro lege habetur in illis: vnde præiudicat, vt in legibus pro hac parte inductis. Secundo instatur q illæ sententiæ fuerunt latæ contra legem: & sic nullæ. ff. de appel. l. si expressim, & quæ sen. sine appel. rescin. l.j. §. item cum contra sacras, & §. quando prouo. non est necesse. l.ij. ergo &c. & l. nam & si sub conditione. ver. post dese. ff. de iniust. test. Ad hoc respondet q sententiæ sunt nullæ de se: & ideo quantum est de se inducunt effectum nullum virtute sententiæ, vt in contrarijs, sed quia per eas colligitur tacitus consensus populi, vel maioris partis præsentis tacentis, per hoc inducitur consuetudo: & inde habet effectum. Tertio instatur contra: quia talis cōsuetudo quæ est contra legem, ipsam legem impugnat: quare non potest lex nominari vel consuetudo rationabilis appellari: arg. ff. de mino. l. auxilium. in fi. cum si. Ad quod respondet Iac. de Ra. q verum est q offendens vnam legem, non iuuat̄ lege eadem, vt ibi: alias sic, vt hic. Quæ sol. est falsa: quia in d. l. auxilium. minor offendit vnam legem, scilicet de adulterio: & tamen non iuuatur beneficio alterius, scilicet de minoribus. Petr. reprobat expresse per l. filio. §. si ignominiosam. ff. de ritu nup. Quare solu. secundo modo q hic populus committit in legem authoritate legis: ibi secus. Quæ sol. non placuit. Pet. quia non est verisimile q leges consentiant q destruantur per contrariam cōsuetudinem. Non ergo verisimile est q velint destructionem sui. Accedat ad hoc. ff. de bon. eo. l.j. & quod no. ff. quod met. cau. l. isti quidem. in fi. de verb. sig. l. liberorum in fin. legis. Sed certe dicta sol. posset defendi per dictam solut. quā §. dedi, per l. sanctio legum. ff. de pœ. videlicet q princeps videtur hoc velle & consentire, qui est lex animata in terris, vt in auf. de consue. §. fi. & in auf. de incest. nupt. §. dubitatum. & facit quod no. Archi. extra de præb. c. cum de beneficio. lib. vj. Pe. aliter solu it q ipsa consuetudo sumit effectum, non à lege quam impugnat, sed à cōsensu populi sicut lex ipsa: & ideo pro lege seruatur. Gulel. in d. l. de quibus. aliter respondet ad præcedens contrarium, videlicet quod ibi fuit error expressus in sententijs: ideo sunt nullæ, hic non: & sic sunt aliquæ, vt l. §. alleg. quando prouo. non est ne. Vel aliter: & sic, videlicet q illud arg. concludit, vbi esset vna sententia, hic duæ, quæ cum longinquitate temporis hoc possunt, quod per se solas non possunt. argu. ff. de ser. rust. præ. l. per fundum. & communia præ. l. fi. sed certe in istis duabus legibus actus fuit ab initio validus de se, respectu concedentis: hic simpliciter nullus. Hæc sol. non est bene tuta: quare teneas aliam solu. quam dedi primo, scilicet per Pet. & alios docto. Item contra prædicta instatur: quia consuetudo requirit consensum, vt l. de quibus. sed iudicium caret consensu, & redditur in inuitum, vt l. inter stipulantem. §.j. ff. de ver. oblig. Ad quod ego respondeo, q iste consensus saltem coactus: arg. ff. quod met. cau. l. si mulier. §. penul. quia videtur voluntarius, postq̄ pars victa non appellauit. vt l.j. §. de postu. §. si sæpius in integ. resti. pe. l.j. & de appel. l. hi qui ad ciuilia. Vel aliter nō est consensus voluntarius, respectu victi per sententiam, sed respectu aliorum qui fuerunt præsentes in iudicio, & tacentes, bene fuit voluntarius. vt dixi §. argu. ff. ad municip. l. ij. & de decur. l. spurij. §. pater. Vel aliter, licet ab initio fuerit cōsensus coactus: tamen per taciturnitatem sequentem & patientiam, coactum consensum transtulit in voluntarium: argu. §. quod met. causa. l. ij. & hoc cum diuturnitate temporis videtur operari: argumē. §. de testa. l. sancimus. cum si. Deinde & contra prædicta oppo. de l. nemo. §. de sentē. & interlo. om. iu. Solue vt ibi no. & §. eod. in rub. & d. l. de quibus. videlicet q non sequimur exempla aliarum sentētiarum; aliorum iudicum: vt ibi: sed quia per ipsas colligitur consensus maioris partis populi præsentis & tacentis, ex quo inducitur consuetudo, sequimur illam consuetudinem, & pro lege eam seruamus, & sic secundum illam iudica-
24 mus. sic econtra. ff. de vsur. l. cum de in rem verso. †Vicesimo iuxta hoc quæro, an consuetudo inducatur ex sententijs quæ non sunt mandatæ executioni, si à tempore pronūciationis earum longum tempus sit elapsum. Breuiter Gul. tenet, & bene q sic: quia cessatio executionis non contingit ex defectu iuris, sed partis, quæ executionem debet petere secundum formam l. à diuo pio. §.j. ff. de re iudi. Nam per illas sententias, satis est consensus populi declaratus, licet victor eis vsus non sit: & sic istum producunt effectum: argu. ff. quod quisq̄ iur. l. iij. in princip. & quia sola sententia debet spectari, vt ff. de pœn. l. qui vltimo. & l. quod ad statum. & ff. de iniust. testa. l. si quis filio exhæredato. §. irritum. quæ leges nihil faciunt: quia loquuntur in sententijs quæ trahunt secum executionem ipso iure: & in eis apparet, vt not. in d. l. qui vltimo. Sed tamen eius opinio est vera, vt patet § l.j. & de edi. priua. l. an in totū. & ff. eod. l. nam Imperator. & l. cum de consuetudine. quæ loquuntur simpliciter de sententia diffinitiua, vt ff. de re iudi. l. quod iussit. in fin. & quando appel. sit. l.j. §. quod in sententijs. & sic sufficit condemnatio vel absolutio, vel æquipollens absq̄ alia executione, vt ff. de re iudi. l. ait prætor. & l. in summa. C. de senten. & interlo. om. iudi. l. præses. & quod ibi no. & facit quod no. ff. quod quisq̄ iur. l.j. §. qui magistratum. & concord. Marti. Sil. in dicta l. de quibus. eo saluo q si victus contra quem petitur executio, contradiceret, & eam non patitur: & sic non perseueraret eius cōsensus: & sic res nō transit in consensum, sed dissensum: & sic esset consuetudo interrupta: quia non dicitur factum quod nō durat, vt l. si pro patre. §. versum. ff. de in rem verso. & quod cuiusq̄ vniuer. l. itē eorum. §. actor. cum simi. & nihil est actū, donec aliud superest ad agendum, vt l. pen. §. ad Syllania. & de emend. Codi. in princip.
25 †Vicesimoprimo quæro, an ex sententia arbitrorum inducatur consuetudo. Respondet Gul. q aut sunt tales sententiæ quę merentur executionem: puta quia compromissum factum est sine pœna, & à partibus emologatum tacite, vel expresse: & tūc sicut sententiæ iudicum, vt §. de arbitris. l. cum antea. Dic tamen quod requiruntur plures sententiæ q̄ iudicum: quia sententia iudicis est maioris authoritatis quam sententia arbitri, vt ff. de his qui not. infa. in l. quid ergo. §. ex compromisso. & patet ff. si quis ius di. non obtē. l.j. in princ. de iudi. l. ij. §. fi. & quod not. de arbi. l. non ex omnibus. in princip. & probatur. ff. de re iudi. l. ait prætor. in princi. & de verb. sig. l. notionem. in princ. Numerus autem dictarum sententiarum dictum effectum producentium iudicis arbitrio relinquitur cum non sit determinatum a lege, vt l.j. in fin. ff. de iure deli. Et facit quod §. dixi in illa q. quot actus sunt necessarij ad consuetudinem inducendam. Aut sunt tales sententiæ quæ non merentur executionem: puta quia compromissum factum est cum pœna, vt §. de arb. l.j. & auf. decernimus. & in corpore vnde sumitur. & ff. de arbi. l. ij. & tunc non inducitur consuetudo. Ratio est: quia tales sentētiæ non ligant eos, inter quos ferūtur expresse. Ergo nec alios tacite: argu. ff. loca. l. qui ad certum. de bo. autho. iud. posl. cum vnus. §.j. de ser. rusti. præd. l. item. §. qui habet. cum simi. Facit quod not. in d. l. ait prę-
26 tor. in princi. ff. de re iudi. & §. de iudæ. l. iudæi. †Vigesimosecundo quæro, an sententiæ latæ inter non subditos, possunt cō suetudinem inducere. Respondeo breuiter, cōsuetudinem quæ spectat ad ordinationem iudicij sic: quia illa quæ versanť in locum

cum iudicij debent attendi, vt ff. de testi. l.ij. §. fina. illa vero quæ spectant ad decisionem litis non: quia illa non debent spectari secūdū locū iudicij, sed quæ versantur in loco cōtractus, vt
27 ff. de euict. l. si fundus. & de vsur. l.j. no. §. l. proxi. † Vigesimotertio quæro, an per sentētias rescissas possit induci consuetudo. Respondet Gulel. in dicta l. ingenuum. ff. de sta. homi. vbi perficit illam materiam: q aut sunt rescissæ per appellationem: & tunc non: quia finguntur à principio nō fuisse latæ, vt l.j. in fi. ff. ad Turpil. et de pœ. l.ij. §. fi. Aut sunt rescissæ per restitutionē in integrum: et tūc restitutio cōceditur propter vitium processus: puta quia dicatur malè iudicatum: arg. ff. de re iudi. l. diuus. & qui satisdare cogan. l. quoties vitiosè. & de re iud. l. iiij. §. cōdemnatum. Aut restitutio cōceditur, nō propter vitium processus, sed propter fauorē personæ minoris vel alterius: et tunc sic. Ratio: quia tunc licet nō remaneāt sentētiæ quo ad eum: remanet tamen quo ad alios: argumen. §. si vnus ex pluri. appel. l.j. et ij. licet enim ille faciat rescīdi sentētiā prædictā. remanet tamē consensus populi, ex quo cōsensu inducitur cōsuetudo sicut patet in simili, videlicet q rescissa totaliter sententia apud quosdā: remanet tamen apud alios eius effectus quo ad cautionē de rato, vt ff. rē ra. ha. l. cū minor
28 in prin. & in repe. l. Stichū. §. q̄d vulgo. ff. de sol. †Vigesimo quarto quæro, †qualiter cōsuetudo inducta in iudicio, pponatur. Dicit Pe. q quādoque p modū exceptiōis. Verbi gratia: si cōsuetudo sit q vēditor nō teneatur cauere emptori de vitijs, & morbis, si hoc emptor petat à vēditore, venditor excipit de consuetudine: ar. ff. de pac. l. paciscī. Quādoq; in vim actionis realis. verbi gratia, si est consuetudo de modo succedēdi q primogenitus sit hæres, ipse, pponat petitionē hæreditatis quæ est in rem authoritate talis consuetudinis quæ facit eum dominum, & hæredē admitti ad ipsam vniuersitatē. Item rei vendicatio ad singulas res, vt ff. de peti. hær. l. sed et si. §. antepe. et de rei vendic. l.j. in princ. & l. si ager. et de bo. posl. l.j. ij. et iij. de acqui. posl. cū hæredes. in princi. non aūt proponit condictionem ex ipsa consuetudine: sicut patet in simili. Nā lex Cornelia facit quem hæredem bonorū alicuius in captiuitate defuncti ex sua fictione: nō tamen proponitur condictio ex illa lege. sed per dictas actiones reales: vt ff. de testi. l. lege Cornelia. de vulga. & pupilla. l. lex Cornelia. cum simi. de capti. l. patre instituto. Quandoq; proponitur per modum actionis personalis: puta condictione ex dicta consuetudine, §. quādo consuetudo disponit de iure psonali. verbi gratia: vt quis compellatur vendere rem suam. ff. cōmunia præ. di. l. venditor. §. si constat. Nam proponetur contra eum condictio ex dicta consuetudine. arg. ff. de condi. ex lege. l.j. Quādoque potest proponi per officium iudicis. verbi gratia: si consuetudo permittit minores vsque ad triginta annos petere restitutionē in integrum. proponi enim in minori ætate istam consuetudinē per officium iudicis. arg. ff. de mino. l. quod si minor. §. fin. Guliel. de Cu. in præcedēti mēbro dānat Pet in eo, et bñ: qa nō debet proponi cōdictio ex cōsuetudine, q̄ est subsidiaria: vt ff. de cōd. ex lege. l.j. sed pponi debet actio exempto: vt sic ex illo cōtractu formā accipiēte, ex cōsuetudine agat: ita q̄ i libello fiat mētio de illa: sicut patet i simili, qñ iurat̄ formalit̄ in iudicio: vt ff. de iureiuran. leg. si duo patroni. §. Marcellus. et §. si quis iurauerit. Quare in prædicto membro sic dicit ipse, et verius, quod aut consuetudo ista cadit in nomen, siue speciem, aut formam alicuius contractus: & tunc agendum est actione ex eo contractu recipiēte formam ab illa cōsuetudine vt semp de illa mentio fiat. Aut nō cadit in formā alicuius contractus: vt puta, si sit consuetudo, quod qui intrauit vineam alicuius, soluat domino quinque: & tunc proponi debet condictio ex ipsa consuetudine. argumen. leg. si duo
29 patroni. §. Marcellus. & §. si quis intrauerit. de condict. ex lege. leg. j. & supra de reb. credi. leg. actori. Vicesimoquinto q̄ro, † an in libello oporteat consuetudinem allegare. Breuiter quicquid dicant docto. moderni, ego sic dico, q aut consuetudo est notoria: & tunc non oportet eam allegare, sicut nec probare. ff. argum. de actio. emp. l. emptorem. in princ. & qui satisda cogan. l. si verō. §.j. & infra de accu. l. ea quidem. Facit q̄d no. §. de appel. l. ciues et incolæ. Aut consuetudo nō est notoria: et tunc aut est contra legem: et tunc debet allegari. Ratio est: quia intentio aduersarij fundata est de iure communi: & ideo nisi opponeretur in libello: aduersarius non posset esse instructus, an debeat cede re, vel contendere. quod fieri debet: vt l.j. in princip. ff. de eden. Cessante igitur ratione, ergo & ipsum dictum. argu. ff. de iure pat ro. l. adigere. §. quamuis. & de re mil. l. miles. in princ. Facit l. edita. cum sua materia. §. de eden. semper tamen debet probari, quando non est notoria, per eum, qui eā allegat: vt §. eo. l.j. & ratio ibi not. Vicesimosexto quæ-
30 ro, †quot testes probent consuetudinem. Respondeo, saltē duo. ff. de testi. l. vbi numerus. & l. iij. §.j. quod ibi nota. & cōcor. glo.
31 in l. de quibus. §. de legi. Vicesimoseptimo quæro, †qualiter debeat ista consuetudo probari. Et dicit Pet. q semiplene: non autem plene. nam iudex recipiet testes in absentia aduersarij: & se ab ipsis informabit, & secundum illam informationem iudicabit: sicut quando allegatur sibi ius scriptum ad informationem sui, non fit alia probatio sibi, sed ipse solus: de hoc inspicit libellum suum. Dicit enim q quædā in iudicio principaliter proponuntur, ad conclusionem probandam, & illa debent plene probari: quædam non principaliter: & in eis sufficit probatio semiplena: sicut patet in eo, qui proponit confessoriam pro seruitute reali. Proponit enim principaliter seruitutem sibi deberi: se cūdario vero se dominum dominantis fundi, vt ff. commu. præ dio. l.j. Et istud primum debet probari plene: secūdum semiplene. ff. si serui. vendi. l. sicuti. §. sed si quæratur. & si vsusfru. peta. l. vti frui. in princi. & quod ibi not. & ff. de probatio. l. circa. & de excep. l. sed si ante. Aliud exemplum ponit in eo, qui petit hæreditatem diuidi familiæ erciscundæ iudicio. Nam principaliter allegat communionem, & illam debet probare plene. secundario se dominū: & illud sufficit semiplene probare, puta per possessionis probationem: vt ff. fami. erciscun. lege prima quæ probatio non sufficit, nisi dominium in iudicio principaliter proponatur: vt not. supra, de probat. l. secunda. & l. proprietatis. & l. cū res. sic & in consuetudine prædicta. Ego teneo contrarium, scilicet quod debeat plene probari: & sic probat l.j. huius titu. Dicit enim quod consuetudo debet probari causa cognita. Intelligitur ergo plene: vt §. de iudi. l. iudices. Non obstat prima ratio Pet. quia loquitur in iure scripto, hic in non scripto. Facit §. eo. l.j. & quod ibi nota. Item non obstat secunda, quia loquitur in secundario: ibi in principali, scilicet in consuetudine, super qua concludens principaliter fundatur: vt patet supra in l.j. in fin. & non obstat. l. circa. & l. sed si ante. cum simi. vt in eis patet. Vi-
32 cesimooctauo quæro: †quid deponent testes inducti ad consuetudinem probandam. Certe dicit Azo hic, in Summa, & glo. in rubri. d. l. de quibus. quod triplex est modus. Primus videlicet, quod perpetuo sit obtentum, sine cōtradictione. Secundus est modus, quod testes deponāt, quod libelli quærimoniarum non fuerunt recepti. Tertius modus est, quod testes deponāt quod fuerit bis obtentum in contradictorio iudicio. Pone exemplū de primo, quando vicinus alicuius facit pontem supra viam publicam, & alius vicinus proponit querelam de ipso, iudex nō admisit libellum quærimoniæ, sed reiecit: & tunc colligitur tacitus consensus populi: quia ista repulsio tantum operatur, quātum si expresse fuerit iudicatum consuetudinem esse. arg. ff. de nego. gest. l. si autem. §. fi. & de compen. l. quod in diem. §.j. Item quod dicit Azo. quod fuit obtentum in cōtradictorio iudicio. voluit dicere, quod vnus allegabat consuetudinem in iudicio, alius negabat iudicatum fuisse secundum consuetudinem: vt ff. eodem. l. cum de consuetudine. Isti modi reprobantur per Iaco. Baldui. & merito: quia ista sententia inter alios lata, regulariter nō præiudicat alijs: vt l. sæpe. ff. de re iud. & §. res inter alios acta. per totum. cum simi. Item potest esse, q in hoc actu etiam bino, non fuit cōsensus, etiam decimæ partis populi, nec diuturnitas temporis intercesit: quæ omnia in consuetudine inducenda requirūtur: vt sæpius §. dixi. Marti. de Fano, & Mart. Sil. & sequaces eorum voluerunt Azo. hoc modo defendere, q ista sententia, per quam iudex in contradictorio iudicio pronunciat esse consuetudinem, non inducit eam, sed probat eam inductam, & declarat. Simile ff. de rei vendicatione l. & ex diuerso. §. primo. & infra si serui. vendi. l. sicuti. §. sed si quæratur. & dicunt quod hæc sententia facit ius inter omnes, sicut in alijs publicis iudicijs: nisi probetur de præuaricatione priorum: vi ff. de iureiuran. l. cum qui. §. in popularibus. & de præuaricator. l. iij. & de accu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fa.l.si cui.§.ijsdem.cum similibus. Item,quando libelli quærimoniarum sunt repulsi,per hoc non inducitur consuetudo:sed probatur inducta,& adeo notoria,quod libelli quærimoniarũ sunt reiecti.Et hoc modo defendunt Azo.& glo.Sed prędicta defensio non videtur bona:quia posito ꝙ dicta sententia sit declaratoria, & dicta reiectio quærimoniarum sit actus consuetudinis: tamen aliis non debet præiudicare, vt dixi: argu. ff. de iureiuran.l.nam postea.§.fina.& l,sed & si possessoria.§.fina. & l.sequen.& plene scripsi ſ.quibus res iudi.non noc.l.secunda. Præterea,ille modus non est modus probandi notorium consuetudinis:quia non probat notorium actus permanentis, nec actus interpellati,circa ipsam consuetudinem intrinsecus. Facit quod dixi infra de accusationi.l.ea quidem.quare Gul.de cu.sic dicit,in dicta l.de quibus.& bene,quod aut dicta sententia fuit lata cum contradictore legitimo:puta cum Syndico vniuersitatis:& tunc inducit consuetudinem,seu inductam probat inter omnes,& sic potest saluari opinio Azoñ.& gloss.vt in dicta lege,cum de consuetudine. Aut non fuit lata cum contradictore legitimo : & tunc secus. Ita loquitur opinio Iaco. Petr. & sequacium.argu.ff.de collu.dete.l.cum non iusto.& si quis ingenu. esse dica. l. prima. Et facit quod plene dixi in dicta l. secunda.supra quibus res iu. non noc.& de liberis agnoscend.l. prima.§.fina.Breuiter ego dico quod testes deponunt tria,& dicunt,scilicet vsum populi,& frequẽtiam vsus,& temporis diuturnitatem:vt probatum est ſ.plene. Verbi gratia. Reducamus ad practicam, volo probare quod hæc est consuetudo: secundum opinionem Mart.no.supra solu.matrimo.l.dos à patre.& multis aliis glo.quod si vxor decedat in matrimonio,existentibus liberis,quod maritus lucretur dotem, & ad eam probandam produco testes.iudex interrogat testes,nunquid viderunt vnquam vti quod maritus fuerit lucratus dotem prędictam. Dicunt quod sic. Item quærit iudex,quid vidistis de hoc? Ipsi dicunt,vidimus semel iudicatum pro marito præsentibus tot inter duos. Item vidimus alia vice sic iudicatum esse inter alios duos tot præsentibus. Item alia vice tot præsentibus, qui faciunt maiorem partem populi:& tunc iudex vltra procedet,& quæret,quot anni sunt quod vidistis prædicta? Ipsi respondebunt,decem anni.ecce habemus consuetudinem probatam, vt patet ex premissis:& ideo iudex pronunciabit consuetudinem esse quod vxore in matrimonio defuncta,extãtibus liberis,maritus debeat lucrari dotem. Verumtamen dicunt quidam doct. quod si testes deponunt quod sic viderunt iudicari : & interrogati quot præsentibus,& quibus,dicunt se nescire:quod iudex debet æstimare quot possunt fuisse præsentes dictis sententijs, considerando quot in iudicio,& tempore sententiæ consueuerunt esse præsentes communiter, & frequenter : & si inueniat eos esse maiorem partem populi,habebit consuetudinẽ esse probatam:argumen.ſ.l.j.quæ dicit quod frequentia inspicitur.id est,frequenter solet accidere,quod tot homines reperiuntur in loco,in quo illud est actum. Item cum hoc liquide probari non potest,standum est coniecturis:vt l.non omnes.§.à barbaris.ff. de re milit.quod non puto verum:quoniam:vt ſ.dixi,consuetudo potest allegari per viam exceptionis:& tunc excipiens,eam clare,& plene,debet probare,vt supra dixi & ff.de probat.l.in exceptionibus.& de excep.l.j.Item per modum officij iudicis: & tunc etiam illam proponens, plene debet illam probare : vt ff. de iureiuran.l.nam postea §.si minor.cum similibus. Aut per modum actionis realis:& tunc idem:vt l.fina.supra de rei vend. Aut per modum actionis personalis:& tunc idem : vt l.qui accusare.ſ.de eden.c.cum simili.† Et sic iudex non debet supplere defectum probationis in vim agendi : vt not.supra vt quæ desunt aduo.par.iud.supple.l.j.& ff.de offi.præſi.l.illicitas.§.veritas.nec in vim excipiendi:vt not.in l.fin.ff.de petitio.hæredita. Nec obstat §.à barbaris.quia ibi erat difficilior probatio,quam hic:quare sufficit præsumptio,& cõiectura ibi:hic non. Quod patet:quia lex requirit probationem : vt supra l.j.& ad veram probationem,non autem ad coniecturam & præsumptionem, debet referri:vt ff.de conditio.& demonstra.l.Lucius.supra de probatio.in rubri.vbi probatio, & præsumptio, ponuntur tanquam species differentes,& distinctæ: argumen.ff.pro empt.l. secunda.§.separata.& quod not. ff.de legatis primo.l.ij.quod puto verum,quando testes dicunt se ignorare numerum præsentium:sed si de illo deponunt,& dicunt se illos non cognouisse,si quidem erat probatio facilis,propter modicum numerum populi:tunc idem,rationibus iam dictis. Si vero difficilis, teneo cum Per.per d.§.à barbaris propter fragilitatem memoriæ:vt supra de vete.iure enuclean.l.ij.in princi.ff.de acquiren. possess.l.peregre.in princip.& quia propria nomina hominum probabiliter ignorantur:vt l.si quis in fundi vocabulo.in prin-
34 ci. ff. de legatis primo. Vicesimonono†quæro,quid si quando fuit iudicatum pro consuetudine, quandoque contra: an ex sententijs prioribus consuetudo erit inducta. Quod glo. tangit in dicta l.cum de consuetudine.ff.eodem.Et certe Guls. in dicta l.de quibus.ff.eodem.sic respondet:quod aut populus cum sciuit esse iudicatum contra consuetudinem,tacuit,& non contradixit , seu magistratus ipsum populum regens : & tunc consuetudo sit interrupta , etiam per vnam sententiam contrariam : argumen.ff.de vsucap.l.vsucapio.& l.naturaliter.& in authen.quibus modis nat. effic.sui.§. si quis ergo.collat.vij. Debebat enim magistratus populi,cum hoc sciebat,illi sententiæ,quæ erat contraria consuetudini , contradicere: & ideo si tacuit,eius taciturnitas præiudicat populo , sicut si ipse populus tacuisset : vt ff.ad municip.l.municipes.de regu.iur.l.aliud. §.refertur.& de condit.& demonstra.l.municipibus.& l.an in totum.§.de æd.priua.vbi est hoc expressum.Vnde dicti magistratus scientes,& tacentes,non contradicentes debent puniri per superiorem.argumen.ff.de admin.re.ad ci.perti.l.iij.& seq. Aut cum sciuerint,contradixerunt illi sententiæ,dicentes inique pronunciatum,& similia verba:tunc per illam sententiam non erit consuetudo interrupta:cum appareat continuatio primæ voluntatis:aliquin propter nouum,& vltimum consensum,censeretur interrupta:ar.ff.de lega.iij.l.fideicommissa.§.si rem.arg.d.l.spurij.§.pater.ff.de decu.Nam consensus in sententiam aufert perseuerentiã cõtinuati cõsensus in prima.arg.ff.de neg.gest.l.Nesennius.de reli.l.at si quis.§.plerique.& de acquir. hæredi.l.pro hærede.& de leg.j.l.si mihi & tibi.§.in legatis.de lega.iij.si quis in prin.testamẽti. Et cũ ista determinatione debet intelligi gl.d.l.cum de cõsuetudine. Trigesimo quæro iuxta
35 hoc,†quid erit si ab probandũ cõsuetudinem producantur quatuor testes,quorũ duo deponũt ꝙ semel viderunt sic actum tot præsentibus:alij duo deponunt alia die sic actum præsentibus aljs:an erit cõsuetudo probata? Quidam magni doc.tenent ꝙ sic:& inducunt glo.Ioan.positã.ff.de test.l.ob carmen.§.si testes.inducunt etiam pro se.l.arbiter.ff.de proba.de aqua plu.arcen.l.ij.§.idem Labeo ait. Alij tenent cõtra,ꝙ isti testes sunt singulares:quia non concordãt in eodem facto.quod requiritur ad esse consuetudinis:licet concordent in aliquo actu particulari:ergo eam non probant. Facit quod not.ſ.qui nume.tut.l.j. Ad hoc extra,de testi.c.tã literis.quod ego teneo. Ratio,prout ſ.dixi in consuetudine probanda requiritur,non solum vsus, & actus populi,sed eorum frequentia. Isti ergo testes licet probent vsum & actum populi,& in eo concordent:non tamẽ probant eius frequentiam quod patet:quia deponunt de pluralitate diuersorum actuum:non autem de frequentia eiusdem. Et per hoc patet responsio ad glossam Ioan.& ad leges in contrarium adductas:quoniam ipsi testes concordant in actu,de quo principaliter agitur:& de eius essentia tractatur,scilicet de depositione,& de memoria temporis:& ideo si duo concordant circa actum vnum , ille actus est bene probatus : hic non deponunt de frequentia eiusdem.quod in consuetudine requiritur: vt supra probaui.sed de pluralitate diuersorum actuum,prout patet.ergo consuetudinem non probant,cum deficiant in probatione vnius eorum,quæ requiruntur in ipsa inducenda,quæ sunt tria,vt supra ostendi.ergo deficit probatio in toto:vt ff.de transactionib.l.cum hi.§.si prætor.de itine.actuque priuat.l.iij. §.hoc autem.cum similibus.Et hoc modo ponendo casum dicta glo.Ioan.in dicta l.ob carmẽ.potest saluari,videlicet ꝙ sunt quatuor testes,& duo probant,& deponunt ꝙ viderũt me possidere vno mense,& alij duo alio mense:verum quia Ioan.aliter posuit exemplum ibi,scilicet ꝙ testes erãt singulares,scilicet ꝙ vnus deposuit se vidisse vno mense,alius alio mense,& sic de singulis:idcirco illam glo.damnaui.quod die vt ibi scripsi.arg. §.de testib.l.iurisiurandi.§.simili modo.& quod nota.in dicta.l. prima.qui nume.tut.Et eodem modo pone casum in d.l.si arbiter.&

ter.& d.§.idem Labeo.videlicet ꝙ fuerunt quatuor testes,& singuli duo deponũt de eodẽ actu,& in eo concordant. tunc enim singuli duo suũ actũ probabũt vt l.vbi numerus.ff.de test.Secus si separatim,videlicet vnus de vno actu,alius de alio:tũc enim de ficeret probatio,vt prædixi. Ad quod facit,ꝙ no.in Spe.de testi. §.j.ver.sed pone egi.& in tí.de inquisi.§.j.ver.quid si vnus testis. & §.nunc videndũ.ver.de pœna.& ver. sequen. & in titu.de teste.§.iam de interrogatorijs.ver.sed nunquid in tit.de noto. crimi.§.fama.ver.quid si testes. Facit quod dixi suprà de eman. libe:l.j.super probatione vera concordat Marti.Sili.in d.l.de qui-
36 bus.Trigesimoprimo quæro,†quid si iudex iudicauit bis cõtra legem præsente maiori parte populi,reperitur tamen ꝙ aliquis contradixit,an consuetudo erit inducta? Iacob.de Are.& Petr. tenent quod sic:quia contradictio vnius maiori parti populi non obstat:vt l.quod maior.ff.ad municip.& de reg.iur.l.aliud.§.refertur.Et facit quod dixi in quæstione illa,videlicet an sine contradictione consuetudo possit induci. Nec obstat.ff.de serui.rusti.l. per fundum.et commu.prædio.l.receptũ.quia ibi consentiunt vt singuli iure priuato,hic vt vniuersi iure publico. Facit quod not. Dy. in c.quod omnes tãgit.extra de reg.iur.lib.vj.& ꝙ ſ. dixi in quęstione illa,videlicet quantũ tẽpus requiratur ad consuetudinem inducendã.Sed Gul.de Cu.in l. ingenuũ. de statu hominũ. sic distinxit:quia aut cõsuetudo inducitur per legẽ, vt in vsibus feudorum:& in illis contradictio nihil operatur. Aut contra legem:& tunc sic:arg.in auth.de defen.ciui.§.fi.ibi nullo reluctante &c.arg.pro hoc.quia cõsuetudo secunda est debilior quã prima:vt.ſ.ad Velleia.l.antiquæ.& quod ibi no.in auth.de nõ alie. §.quia verò verisimile.& ff.de testa.milit.l.eius militis . §. militia. Sed præcedens opi.mihi placet.per leges predictas. Non obstat §.fi.de defen.ciui.quia illud speciale odio criminis ambitus: vt ff. ad legẽ Iul.de ambi.l.j.& quod ibi nota.Itẽ non obstat secunda ratio:quia hic quælibet consuetudo censetur vniformis , propter
37 identitatem rationis.quæ est in d.l.quod maior.et l.aliud.§.j.quę rationis identitas hic cessat.Trigesimosecundo quæro.† an consuetudo liget infantes,& furiosos? Certè gl.tenet hic ꝙ sic: quia lex.scripta eos ligat:vt l.diuus.ff.de offi. præſi.& ad l.Pompeiam de parricidi.l.pen.§.fi.ergo & consuetudo nõ scripta,propter paritatem causæ,potentiæ,& effectus vt d.l.de quibus . Nõ obstat l.qui ad certũ.ff.loc.vt hic no.videlicet,quia ibi loquitur in contractibus priuatorũ,ex eorum consensu solummodo inducendis hic in consuetudine publica,consensu maioris partis populi , ad hoc habilis inducta. Facit quod ſ.dixi in quæſt.illa,scilicet, quorum consensus requiritur in consuetudine inducenda.Licet ergo isti consentire nõ possint,tamẽ propter habilitũ cõsensum liganturquorũ consensus scilicet habilium hic requiritur,nõ autẽ inhabilium,arg.ff.de mune.& hono.l.ad rem publicã.& l.vt gradatim. §.& si lege.& quod not.ff.de ope.no.nun.l.j.§.nunciatio. Gul.verò in dicta l.ingenuum.sic distinguit in minoribus . Aut est talis actus,in quo minores admittuntur vt maiores:vt in matrimonio,& in donatione propter nuptias:vt Insti.de nuptijs.in prin. & no.ſ.de mino.l.ait prætor.§.primo.& tunc sic.verbi gratia,dicat consuetudo ꝙ vxore defuncta in matrimonio sine liberis,maritus lucretur dotem.talis consuetudo ligabit etiam minores:quia vniuersitas maiorum,quæ induxit eam solum debet attendi:vt ff.quod cuiusq; vni.no.l.sicut.§.j.de in ius voc. I. sed si hac.§.qui manumittitur.& de rer.diui.l.in tantum.§.vniuersitatis.& arg.ff.de leg.l.seruis legatis.§. quibus . & quia facit ad hoc lex scripta.l.Aemilius.ff.de mino.& ff.ex quib.causis in pos.ea.l. apud Iulianum.in prin.ergo & eos hoc casu licet consuetudo nõ scripta,propter paritatem causæ potentiæ & effectus : vt d. l. de quibus.Facit quod ſ.proximè dixi.Aut est talis,in quo minores non admittuntur vt maiores:verbi gratia,est consuetudo ꝙ nullus põt petere ven.litiones rerum rescindi,occasione minoris prętij dimidia iusti prætij, & certè minor tali consuetudine non ligatur,propter restitutionem:vt ff.de mino.l.j.& argu.ad hoc ff. de mune.& hon.l.vt gradatim.§.& si lege.Sed multũ obstat sibi. ff. de admi.tuto.l.si sine hęrede.§. Lucius.Sed respõdeo , ꝙ ibi fuit inducta cõsuetudo specialiter,& expresim in personis minorũ: hic nõ. Vel ibi nõ cõtraxerat minor,sed maior,cui ipse succesit. arg.d.l.Aemilius.& l.apud Iul.in prin.Martinus Sili.in l. de quibus.in prin.tenet prędictè opi.Pet.& glossę. Trigesimotertio
38 quæro,†an cõsuetudo liget clericos.Pet.ꝙ nõ.quia clerici et laici sunt diuersi populi.ꝙ patet:quia habent diuersos iudices. argu. ff.de offi.assess.l.si eadẽ. vnde clerici nõ habẽt commune cũ actibus plebeiorum.ſ.de episc.& cleri.l.placet.& de test.l.consulta. Item quia clerici sunt maiores ꝯ laici:vt ſ.de sum.trini.l.iij.ergo non ligantur eorũ cõsuetudine, & statutis,nisi consenserint. ar. ff.de orig.iur.l.ij.§.deinde cum esset.& Institu.de iure natu.§.plebiscitum.Cõtrariũ no.ff.de posthu.l.ex ea.Sed Inn.tenet primũ extra,de consti.c.quæ in ecclesiarũ.& c.ecclesia sanctæ Mariæ. & per Gul.in d.l.ex ea.Et cõtra istos est communis opi.ꝙ si clericus agit cõtra laicũ in foro temporali,ꝙ seruetur consuetudo et statutum populi,quod est ad litem ordinãdam:aliàs nõ.Et sic in tellegitur secũdum quosdam extra,de so.compe.ca.ꝙ clericis. de iureiurã.c.j.& ij.quę no.Hosti.in Summa,de cõsuetudine.Facit quod dixi.ſ.de episcopa.audien.l.episcopale.per Gul. Trigesimo
39 quarto quæro,†quid si alia cõsuetudo est in foro actoris , alia in foro iudicij:alia in foro rei:quę debeat seruari? Respõdeo:distingue vt no.Odofred.l.ſ. proxi.videlicet quod aut spectat ad litis ordinationem:& seruatur illa,quę est in foro iudicij. Aut ad litis decisionem: & tunc illa,quæ est in foro contractus: vel in loco contractus vt l.prima. in principio.ff.de vsuris. de euictionibus. lege si fundus.Nec obstat suprà. de emanc. lib. l.prima.quia ibi in actu iudiciali , & contractus idem est : hic in diuersis , vt
40 ibi dixi. Trigesimoquinto quæro,† quid si populus vtitur contra consuetudinem : an erit interrupta. Certè glossa magna hic distinguit in fine. Tu dicas latius secundum Martinum Sili. & alios Modernos in lege de quibus . videlicet, quod si populus post consuetudinem præscriptam per errorem vtitur contra illam , non interrumpit illam : quia non habet animum eam tollendi. argumen. ff. eodem. lege quod non ratione : & idem de iurisdictione omnium iudicum. lege si per errorem.& suprà de iuris & facti ignorantia. lege non idcirco. Si verò ex certa scientia venit contra legem , non simpliciter , sed legem condendo contrariam , tollit eam : vt ff. de sepulchro violato.lege tertia . §. diuus. Si verò simpliciter ex certa scientia vtitur contra eam non legem condendo: si quidem ille vsus est sufficiens ad nouam consuetudinem cõtrariam inducendam , quod qualiter contingit ex premissis apparet , tunc tollit eam : argu. ff . de regulis iuris . lege nihil tam naturale . & de solutioni.lege prout quisque . & Institutis. de iure natura. gentium & ciuili .§. penultimo . Si verò ille non sit vsus sufficiens ad contrariam consuetudinem inducendam , non tollit eam legitimè præscriptam . argu. ff. de pactis .lege si vnus.§. pactus . versiculo sed si pactum. Secus in principe : vt in authentica . vt omnes obedien. iudic. prouin.§.arripiat collatione sexta. sed non præscriptam , nam talis vsus contra ius populi bene interrumperet : vt hic no-
ta. & de regulis iuris .lege nemo. §. temporalis . Trigesimo-
41 exto quæro , †an statutum , vel consuetudo ciuitatis vendicet sibi locum in castris sibi subiectis . Certè glossa in dicta lege ex ea. ff. de postu. tenet quod sic . Et videtur casus Institut. de iati.da. §. finali. Guliel. authen. in dicta lege ingenuum. sic distinguit , quod aut illud castrum in illo casu habebat consuetudinem seu legem specialem , quod potest : vt dixi suprà in quæstione , an pars populi ciuitatis possit sibi consuetudinem facere: tunc non: quia debet consuetudo sua seruari , vt suprà dixi ibi. Aut tempore consuetudinis ciuitatis illud castrum de illo casu non habebat legem, sed consuetudinem specialem ,& aut illud castrum erat de districtu, & iurisdictione illius ciuitatis , & tunc sic . argu . suprà de episcopis & clericis . lege nulli.& de naturalib.libe.l. si quis.& ff.ad municip. lege qui ex vico. Aut illud castrum non est de districtu & iurisdictione illius ciuitatis : & tunc non : cum habet suos fines , ad quos suæ ciuitatis consuetudo extendere nequit. argu . ff . de acquirendo rerum dominio . lege in agris. Ad hoc suprà de officio præfect.prætorio Africæ.lege in nomine Domini . in principio.in prima columna.& infrà de iun.limi.lege quicunq; libro vndecimo. & facit. ff.de legatis tertio . lege prædijs . §. penultimo . in fine de fundo instrumento . lege Seiæ.§.Tyrannę. lege prædia . in fine . argu . ff. de damno infecto. lege si finita.
§.ex hoc edicto.hoc in castris ciuitati subiectis , tempore dictæ
42 consuetudinis. Trigesimosexto quæro, † quid in castris postea sibi vnitis. Tenet Guliel.quod si dicta vnio vel tranſ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

latio ſit facta per principem: tunc ſic: quia facta perfectè videtur: & ideo ſecundum ciuitatis conſuetudinem debet regulari. argu. de excuſa.tuto.l.idem Vlpianus.§.fina.& de re iudi.l.quidam conſulebant.& ſupra,de nupt.l.Imperialis. Nam quod iuris eſt in principali, idem iuris debet eſſe in eius adiuncto. ff.de pact.dota.l.inter.§.cùm inter. & ſ.de dona.ante nupt.l.fina.circa medium.l.ad hoc etiam.ff.de hæredi.inſtit.l.liber homo.§.Titius. & ad Trebel.l.Papinianus.Ad quod facit optimè in authē. vt iudic.ſine quoquo ſuffra.§.illud.& ff.de iudi.l.inſulæ Italiæ. & de excuſa.tuto.l.non tantùm.§.Illyrienſibus. & facit quod not.C.de Metropol.l.j.lib.xj.Aut per alium præterquā per principem eſt facta vnio:& tunc refert:quia aut caſtrum tranſiuit in diſtrictum & iuriſdictionem ciuitatis:& tunc idem. Aut non:& tunc non,per ea quæ dixi ſupra,in proxi.q.& dixi ſ.de iure do. l.etiam. & tractaui in dicta l.ſi finita.§.ex hoc edicto. Trigeſimo
43 mooctauo quæro de quæſtione ardua †: quid ſi emergit caſus non deciſus lege ſcripta,nec conſuetudine:& eſt ſimilis legi ſcriptæ pro vna parte: & ſimilis conſuetudini pro alia contraria: quæro quid iuris? verbi gratia: quæro an emphyteuta habeat, vel habere debeat incrementū alluuionis? à ſimili facit lex quod ſic:quia fructuarius debet habere ff. de vſufruct.l.item ſi fundi. §.j.Simile conſuetudini facit q̄ non:quia vaſallus non debet habere:vt x.coll'.in tit.de cōtrouerſia inueſtituræ.§.ſi quis de manſo.dicit Mar.Sili.q̄ ſimile conſuetudini debet ſpectari:quia magis eſt ſimile,cum vtile habet dominium ſicut vaſallus.fructuarius autem non habet dominium directum,nec vtile. Gul.enim contrarium dicit:q̄ ſimilis lex debet ſpectari:quia ſimile cōſuetudinis procedit per locum à ſimili:lex procedit per locum à maiori,quod eſt fortius vt no.in l.j.ſ.de nego.geſt. Trigeſimono
44 no quæro †.quid ſi vtrunq; ſimile procedit pariter per omnia. verbi gratia,quæritur an emphyteuta debeat habere ita incrementum alluuionis? ſimile legis facit q̄ ſic: quia ſuperficiarius debet habere.Simile conſuetudinis facit q̄ non:quia vaſallus nō debet habere? Reſpō.deo,ſimile legis debet ſpectari.Ratio:quia iſta conſuetudo eſt contra legem:& ideo ad cauſam ſimilem nō extenditur.argu.ff.eod.l.quod non ratione. & quod ſupra dixi.
45 †Vltimò,quicquid doct.in hac materia ſcribunt,diſtinguendo ſic concludo quòd aut conſuetudo eſt contra legem,aut præter legem:in ſecundo caſu conſtat eam debere ſeruari, per l.j.ſ.e. & de ædi.priua.l.an in totum.& in d.l.de quibus.in j.reſponſo. Primo caſu,aut conſuetudo eſt contra ius naturale:& nō debet ſeruari:vt Inſti.de iu.natu.§.ſed naturalia.& de legi.ag.tute.§.fi. & ſ.de cap.dimi.l.eas. Aut contra legem diuinam: & idem facit quod not.ff.de conſtit.princip.l.j.in princ.& ſ.ſi contra ius vel vti.pub.l.fina.de vſur.auth.ad hæc. Aut contra ius gentium: & idē:vt d.§.ſed naturalia cū ſimi.niſi ex cauſa:vt ff.cōmu.prædio. l.venditor.§.ſi cōſtat.Aut eſt cōtra ius ciuile: & tūc aut eſt expreſſè reprobata per legē:& non valet:vt ſ.de vſur.l.eos.§.pe.& de ſacr.ſan.eccle.auth.caſſa.de fur.auth.naufgia.cōmunia de ſuc ceſ.auth.omnes peregrini.& ff.ad le.Rhod.de iactu.l.deprecatio. ſecundū vnam lect.& in auth.vt nulli iudi.§.nulli verò.Aut nō: & tunc aut eſt inducta per cōſenſum erroneum cōtra legem: & tūc nō valet,vt ſ.dixi in illa q.an per cōſenſum erroneū cōſuetudo poſſet induci.aut ex certa ſcientia:& tūc aut præcedit legē: & tunc quidā diſtinguūt,q̄ aut apparet ex tenore dictæ legis eius latorem ſenſiſſe vel ſciuiſſe cōſuetudinē localem:& tollit ipſam: vt ff.de ſep.vio.l.iij.§.diuus. Aut nō:& tūc nō,ſed illa lex ſuccūbit,vt extra,de cōſti.c.j.lib.vj.& ſ.de teſta.l.ſi.Ego autē ſic dico vt ſ.dixi in opp.ij.q̄ aut dicta cōſuetudo eſt cōtra legem:& lex ſequēs cōtraria illi cōſuetudini tollit eā:vt d.§.diuus. Aut præter legē:& tūc nō,ſed lex ſuccumbit ibi:vt d.c.j.extra,de cōſtit.& l. ſi.ſ.de teſta.& in auth.de non alien.§.ga verò veriſimile.cū ſimi. Aut conſuetudo eſt generalis: & vincit legē generaliter:vt d.l. de quibus.Aut eſt ſpecialis, & localis,& vincit eā ſpecialiter in eo loco,vt hic,in prin.ſecundū vnā lect.& ff.cōia prædio.l.venditor.§.ſi conſtat.& de admini.tut.l.ſi ſine hærede.§.Lucius.& de polli.l.Imperatores.in fin.non generaliter in omni loco:vt in fine huius legis,ſecundūm vnam lectu.& veram,vt ſ.dixi in ſolu.primi & ſecundi contrarij:& ſic eſt finis iſtius repetitionis.

De donationibus. *Rubrica.*

LEX I.

a EMptionū. [a]Qui donat inſtrumēta emptionū, videē donare res emptas. h. d. Tenemēti hāc legē & ſimiles notatas in glo.q̄ q tradit inſtrumētū,videtur tradere illud q̄ cōtineē in eo: quod allegabo tibi cùm ſumes conuentum in ſermone.

LEX II.

SInominis. Cùm actio ceditur:debitoris conſenſus non requiritur.h.d.

Spem. Spes poteſt cedi,hoc dicit.

LEX III.

SI functiones. Glo.legit hanc legem duobus modis.Primo modo,ſolutio tributorum[b] non probat aliquem eſſe dominum.hoc dicit. b

SI donatio. Verbum,dono, in vltimis voluntatibus,fideicommiſſum inducit, etiam parte abſente.hoc dicit.

Nec ambigi. Donatio,quæ incipit a traditione,poteſt perfici inter abſentes.h.d.

c GEnſualis. Hæc eſt bona lex,& menti tenēda. Idē etiam de ſequenti breuiter dicit. Aſignatio in cenſum non præiudicat domino non conſentienti:ſed ſi conſenſerit,vel ipſe pro aliis aſsignauerit,videtur donare: niſi probet contrarium.hoc dicit cum l.ſeq.

LEgem,quam. Vt pactum donationis implea tur,ex ſtipulatione,vel præſcriptis verbis agitur.hoc dicit.

Nemo. Nemo videtur donare, de quo non cogitauit.hoc dicit.

Nec ignorans. Donatio collata in filiū in poteſtate non valet: ſecus in emancipatū. h. d.

Cum de bonis. Donatio facta in filium emācipatum,valet.hoc dicit.

Portionem. Pars pro indiuiſo poteſt donari. hoc dicit.

Si aliquid. Breuitas epiſtolæ non vitiat donationes.hoc dicit hæc lex.

Si filius. Nemo dat.quod non habet.hoc dicit.

Aeris alieni. Aes alienum non ſequitur fundum, ſed ſucceſſorem vniuerſalem. h. d.

SIue. Filio emancipato poteſt donari:facta donatio filio in poteſtate per emancipationem cum pacifica poſſeſsione.poſtea cōfirmaī.hoc dicit hæc bona lex.

Si donationis. Actio furti iam facti ciuilis, poteſt remitti. hoc dicit.

Si auia. Mulier poteſt donare extraneis, etiam res ab eius parentibus habitas. hoc dicit.

Vice. Alius poteſt pro donante ſubſcribere.hoc dicit.

COnſtante. Mulier non poteſt donare dotem cōſtante matrimonio.hoc dicit. Secundò dicit glo.quod ſpem actionis de dote poteſt donare. Vide glo.& ſigna eam bene.

CVm res. Vt pactum donationis impleatur, agitur præſcriptis verbis.hoc dicit.

SIea,quæ. Res à me donata, poteſt mihi donari.hoc dicit.

SI patri. Donatio facta ab eo, b cui non ſucceſsi, nihil mihi præiudicat. hoc dicit.

DOnatio. Hæc lex tota loquitur quando actum eſt,vt donatio fiat in ſcriptis.Secū c dum gl.omnis donatio requirit inſinuationem ſecundùm quod leges præcipiūt,ſcilicet ſi quantitatem taxatam excedat.

DOnatio. Donationes in ſcriptis debent fieri forma hac lege conceſſa. hoc dicit. Vide

a ¶Emptionū. Iſtam legem declara, & intellige, vt habes per Alexand.in 1.iij. in princ.de acquir.poſſ. vide Bald.in 1.ſi.qñ fiſc.vel priua.& ad hanc legē vide Bal. in l.ab emptione.in iij. col.ff.de pactis. ¶Tributorum. Solutio tributorū non probat dominium: vide tamen Bald.in authē.ſi qs.de natu. libe. & l.ſi pater & ibi bar.ſ.d act.emp. ¶Cenſum. Iſta donatio non requirit inſinuationem, ſecundum Bal.in l.ſi. lud. in pen. colū. de ſacroſanc. eccle. & addē l.cum quis. ſecundum Bar.ibi, de acquir. re. do.

a ¶Inſinuari.Donatio cauſa mortis non inſinuatur:ſed eſt econtra in l.ſi.j.de do.cauſa mor.& gl.in l.j.j.eo.& Bar.in d.l.ſi.j.eo.& quod no.Bal.in authen. ex teſtamento.in iij.col.de colla.

b ¶Inſinuatio. Quid eſt inſinuatio,adde Bal.in authē.ſi omnes.ſi vt ſe ab hære.abſ.Bar.in l.Modeſtinus.ff.eo.& Bal.in l.illud.de fac.ſan.eccle.

c ¶Lata. Vide ad hāc legem quod no.Bar. in l. poſt contractū. in ij.col.ff.eod.

d ¶Quiſquis, & ad hanc l.vide quæ habes in l.iij.in prin.de acqui.poſſ.fallit vbi requiritur vera traditio,& vbi eſſet ſuſpicio fraudis,ſecundum Bal.in l.j. ī. de vſufru.Sed quid cōtra an p retētionem pprietatis videref facta traditio vſufructus,ſeu vtilis dominij,dic q̄ nō.l.iiij. ſ.dare.ff.de vſufr.& no.Bald.c.j.quid ſit inueſtitura.et ī prin. vt hic.

e ¶Citari.In inſinuatione nō debet pars citari.vide Bar.in l. Modeſtinus.ff. eod. Bal.in l.j.ſ. illud de temp.app.& ī l.j.in prin.ī.de li.conte.et in l.j.& ij.qñ li.prīda.melius in l.illud. ī.de ſacroſan. eccle. & in auth.eo decurſum. ī. de do. ante nupt.& idem firmat Bal.in l.fin.§.fina.de iu.do. Adde,an notarius poſsit inſinuare donationem: & an iudicis requiraē authoritas, vel decretū,Bal.cōſ. cccij.j.l.

f ¶Teſtes.Idem tenet Spec.in ti.de inſtru. edi.§.reſtat. ver.ſed cum īris.Et hoc obſeruatur in practica. ſed conſidera ,ppter tex.in l.poſt mortē. ff. de adop. & hanc l.intellige ſin. dicit gl.in auth.de here.et fal. §. ſi vero abſit. Quādoque q̄ nō re quirāt ſubſcriptiones teſtium:ſed nomina eorū qd no.ex no.p gl.ī c. quoniā cōtra. & ibi vide do.et hic Cy.& Bal.& Bar.ī l.ſi.pcurator.de con di. ob cau. dicit hic verū,niſi vtroq; cōſentiente.qd no.in l. falſus.ī.de fur.& vide gl.& doc.in l.geſta.ī.de re iud.et bal. in auth.ſed hodie no uo.in pe.col.ſ.ſi cer. pe.& Bar.in rub.de fi.inſtru.in iij.co. vide Bal.in l.illud.ī.de ſac.ſan.eccle.ī iij.co.

g ¶Extinguiſ. vide h oſo l.ſi.in prin.ff.eo. & no.p Bar.ī l.ij. §. ſed ſi qs.ff.de dona. Sed an poſsit reuocari expreſse Bal.in l. j.in vj.col.de act.& obl.ī.tenet q̄ nō:niſi tribus caſibus,in quibus in l.iij.ī. de noua.alle.gl.in l.ſicut.§.ſi pcurator.ff.q mo.pig.vel hypo.Sol. Vide ibi Bal.in l.j.in ij.& iij.q. & adde qd Pe.& Cy.in l.ſi quidem.ī.de acti.& ob. per illū tex.volūt,q̄ mandatū in rē ſuā morte ſiniatur &c.hic erat ceſsio,nō. mandatū. Vide Bal.ibi & adde q̄ ſi cedens actionem iniuriarum, decedit re integra,finitur ceſsio,ſecundum Bal.in l.ſi.ī.de hære.ven.

h ↠ P. PAV. P. ¶Sancimus vide quæſt.tactam per Iaſ.in l.licet inter col.ſi.ver.ſecundo habes.C.de pact.

i ¶Inſinuatione. Sed qd ſi quis donat vltra quantitatem hic a lege taxatam, cum aliquo onere adiecto,quod in effectu trāſit valorem q̄titatis vltra iſtā ſummam:vtrū egeat talis donatio inſinuatione? Et dicit idem Bal.per illum tex.quod non,in l.ſed ſi hæc.§.cuidam.de condi.& demonſtra.& ibi ſequitur Imol.

k ¶Quātitas. Nota & per Bar.in l.recte Sabinus. Et de hac materia no.Spe. de don.& in tit.de inſtru.edi.§.porro.verſi.donatio autem.vbi ſentit cōtrarium. Sed Ioā. And. ibi non ſequitur eū & vide etiam adpræ dicta ibi Ioannes And. & adde Spe. de dona.§.j.ſup.ver. quoddā. vbi ponit aliqua notabilia.

l ¶Tex. An promiſſio annua trāſeat ad hæredem,vide Bar. in d.§. ſtipulatio & ibi doc.& vide Bar. in l.ſi idem.in princ. de iur.om.iu.in ver. quæro.vtrū iſtis legibus poſsit renūcia ri inſinuationi, vide Bar.ſ.l.Modeſtinus. ff.e.& quod no.in l. ſi quis in ſcriptis do.ī.de pac.& quod ibi Bar.

m ¶Si quis argētum. Sed hæc lex non habet locum in præſumpta donatione vt oriatur actio,ſecundum Bal. in l.ſi pacto quo pœna.ī. de pac.et Ang.ſ.l.iuris gētium.§. igitur nulla.ff.de pac. vide tur velle Bar.in l.iuris gentium.§. quinimo.& l.hactenus.§. j.de conſti.pecu.

n ¶Sed & ſi quis. Et licet hic dicat,q̄ donatio ſolo conſenſu perficitur:vt ſtitu. eo.§.aliæ autem. tamen bene ad hoc ne ab alio poſsit vel alteri obligari requiri tur traditio vera, ad hoc vt dicatur perfecta.Ita dicit no.bar. in l.j. j.de iure. fiſci. per l.fina.§. Lucius. ff.de do na.q̄eſt mēti tenendū ſecundū ipſum,& vide quod notat Imol. in l.Aquillius. ff. eodem. Et an habeat locum in donatiōe ante nuptias,vide gloſſ. & Baldum in lege prima. ſupra donatio. ante nupt. An iſte text.habet locum ſi factū promittat pacto nudo,vide Bartolum.& ibi Alexā. in l. iuris gentium. ff.de pact.Et an habeat locum in pacto declinando, vide in eadē lege.§. primo. Vide aliquas.limitationes per Bartolū in.§. quinimo.& in lege ſi vnus.§. pactus. circa medium. & ſomnibus Alex. an habeat locum in donatiōe cauſa mortis: gloſſa eſt quod ſic, in lege cum pater.§. Mæuio. de lega.ſecū. adde Imolam in lege, qui in poteſtate.in princip.ff.de teſta.vbi allegat gloſſam in dicto §.Mæuio.de legatis ſecundo. & tenet Baldus in lege ſi donationis. ſupra de contrahen. emptio. Et an habeat locum in factis, vide Baldum in lege cum virum. ſupra de fideicommiſſ. Et an habeat locum in donatione remuneratiua? Bartol. incidenter in lege iuris gentium. in vltima columna in §. quinimo.tenet quod non. Contrarium tenet ibi Alexand. vbi vide.& dum hic loquitur de iſta ficta traditione, vide quid ſit reſeruatio proprietatis, an dicatur ficta traditio ſ per Alexandr. in lege tertia. in princip. de acquiren. poſſeſ.

Vide gl.quę'eſt hic,ſuper verbo.cognominata.Nota ex hac l.q̄ donatio cauſa mortis debet inſinuari[a]. Secūdò no. q̄ donatio licet nō ſit facta ſimpliciter:tū debet inſinuari,ſi excedat quātitatem. Quod no.quia videtur hoc contra gl.quæ eſt in l. Aquilius. ff.eo. Vos videtis in pluribus legibus huius tituli,& in iure ſit in pluribus locis mentio inſinuationis. Quid enim eſt donationis in ſinuatio? [b]Certè q̄ fiat in actis corā iudice, vt hic videbitis,& in l.ſancimus. j. eod. & Azo.in ſumma huius tituli.

CAta. [c]Aliàs Data. Donatio quæ debet fieri in ſcriptis, debet fieri modis prælegatis.etiā ſi fiat in cōiunctam perſonā.h.d.Et tene menti ver.geſta.in fin. quia eſt notabilis caſus. Vbicunq; igitur fiat in actis donatio, non eſt curandum.

QViſquis. [d]Rei donatæ retinens vſumfructū, rē videtur tradere.h.d.No, q̄ quotidie occurrit,& eſt notabilis caſus.

NExtraneos. Extraneis,et ignotis poteſt donari.h.d.

INhac. Donatio in vrbe debet inſinuari coram magiſtro cenſus,in aliis apud præſides prouinciarū: vel defenſores ciuitatū. h.d.Nota hunc tex.Quæro an in donatiōe quæ inſinuatur,requiratur aliqua cauſę cognitio:debet ne aliquis citari[e]? Dico quòd non ,ſed ſolū acta requiruntur:vt per ea donatoris voluntas comprobetur:vt hic dicit notabilis textus.

IN donationibus. In actis iudicialibus non ſunt neceſſarij teſtes[f].h.d.tene menti iſtam legem.

QEcundum. Donationes in vrbe,debēt inſinuari coram magiſtro cēſus: & non corā alio, contra faciētes legitimè puniuntur.h oc dicit.

ILlam ſubtilem. Hęc eſt bona lex. Mādatū procuratoris in rē ſuā ſeu actoris cōceſsio morte mandatoris cedentis nō extinguitur.[g] Et procurator in rem ſuā ante litē conteſt.& poſt,pōt alium conſtituere.h.d.no.De primo dic vt dixi in l.j.ſ.de actio.& oblig. De ſecundo dic vt vi diſti ſ. de procura.l.neq;.& l.quod quis.

SAncimus. [h]Donatio vſque ad trecentos aureos inſinuatione[i] non eget: vltra debet inſinuari niſi eſſet donatio immenſam donationem cōmunio rei indu l citur,licet domino maioris partis pretium offerre,& totū poſsidere. Aliàs diuiditur,ſi eſt diuidua.Si vero indiuidua,in dominum maioris partis transfertur prædicta poteſtas.hoc dicit.

1 ¶ *Clauſula,quod tot intelliguntur donationes, quot res, quæ operetur.*

Si quis. Hic eſt bonus caſus. In donationibus,quę diuerſis tēporibus celebrātur,cuiuslibet quantitas [k] per

k

1 ſe contēplatur.h.d.Quæro,†circa hāc legē m de illa clauſula,quæ cōſueuit apponi in donationibus,tot intelliguntur eſſe donationes,quot ſunt res:vtrum valeat.Certe.nō, quia hoc ſolū debet inſpici,vtrum eodē tēpore ſint factę, vel nō:vt ex hac lege,& gl. manifeſtè colligitur.

1 ¶ *Qui promittit decem annua,intelligitur promittere in vita ſua.*

2 *Et an legibus de inſinuatione loquentibus poſsit renunciari.*

Si quis autem. Donatio annua n in vita contrahētiū collata,pro quolibet anno videtur vna per ſe ſeparata:ſecus ſi ad hæredes extēdaī.

l h.d.Nota iſtū tex.[l] ibi:ſinautē etiā hæredē

1 &c.q̄ille,qui promittit decē annua,intelligaturin vita ſua,niſi de hæredibus expreſſe fiat mentio. Licet contrarium videatur velle gl.in l.ſi Stichū.§.ſtipulatio.ff.de ver.

2 obli.vbi dixi tibi.Quæro,vtrum †iſtis legibus.quæ de inſinuatione donationū loquūtur, poſsit renunciari.Breuiter reſpondeo, non: nā legibus, quæ inducūt certā formā in conſtituendis actibus hominū,renunciari nō pōt:vt.ff.de pact.l.ius publicū.& l.nemo poteſt.ff.de leg.j.

m ¶Si quis argentum. Qui donat argentum poteſt illud tradere in materia,& ſpecie, & in pecunia ſignata.hoc dicit. Vide gloſſ.ſuper ver.eſtimatione.quam vide.& not.de qua materia feci tibi quaſi vnam repetitionem , in lege Paulus.ff.de ſolu.

n Sed & ſi quis. [n] Si donatur res, vel vniuerſitas,& interueniat traditio vera, vel ficta, donatio dicitur eſſe perfecta,ſi interueniat ſtipulatio, ad perficiendū cōpellitur: ſi ſimplex conuentio huius legis authoritate,vt perficiat compellitur.hoc dicit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Si quis pro redemptione. Vide Ludouicum Roma.consi. lxxxiij.incip.in causa nobilis vbi pulchre loquit quando res probat per iuramentum. V trū autē quādo res est difficilis ad probandū,debet hoc allegari, & ideo probatur p iuramentū: vide eundem Lud.Ro. in cōsil.lxxv.incip. pater reuerēde. And.Bar.

a ¶Si quis pro redemptione. In §.ibi donatio.limita vt dixi j.de actio.§.in bonæ fidei in pen.char.per Bald. in l. nulli.3.de epis.& cle.Bar.in l. diuus.ff.si cui plus, quā per legem Falc.

b ¶Non seruatur. Et hanc legem nota.allegat Bal.in 1.ea lege. 3.de condict. ob cau.& vide in l,qui absenti.§.j.post Bar to.ff.de acquir. pos. Adde de hac lege Ioan.And. in additio. ad Spec.in tit.de instru.edit.§.porro.in secunda additione.

c ¶Ista vendicatio. Adde quod notat Bart. in l.si mortis. de dona.causa mor.

d ¶Actio pōt quæri. Et facit ad quæstionem.de qua per Barto.in l. qui Romæ. c §.Statius. de verb. 1 obliga. Et ibi vide Alexan.

e ¶Reuocatur. Et ad materiā huius titu. li, qñ reuocatur donatio.quid de fructibus? Glos.no.in l.generaliter.§.si quis.ff. de fideicom.liber.

f ¶His solis. Nota singularem casum secūdum dōm meū in l. donationes. §. species.ff.de dona.q̄ donatio nō reuocatur propter ingratitudinem si mater trāsiuerit ad secundas nuptias nisi in casu anthē.hic posite. And. d Barba.

g ¶Item nota q̄ oēs. Adde tex.de hoc,& ibi do.Abba.in ca. vxoratus.de cōuer. coniug.& vide glo. in auth.sacramentū. 3.qñ mulier offi.tut. & tex. in l.si.eo.tit. & in auth.de restit. & ea quæ parit ī xj. mēse. Domi.Per.de Ancha.in ca.ex parte m. de appellatio. Andre. Barba.

h ¶Si vnquam. Vide Lud.Roma.in cōsi. xxv.p ista lege, incī. pro decisione eorū.& in cōsil.clxvj. vbi late tenuit, q̄ nō videtur quis renunciare beneficio huius,per iuramētū, e et pulchre allegauit. Vide, quia allega. Ioan.Andr.in addi. Specu.in titu.de do

SI quis pro redēptione[a]. Donatio quæ fit in redēptionem captiuorum, insinuatione non eget: & ille,qui hoc officium suscepit, ad ipsum expellendum compellitur. Item in donationibus quas magistri militum conferunt in milites:& in his quæ donantur in reparatione domus combustæ:& quōd in casibus prædictis pecunia sic expensa iuramēto probatur,& donationes hodie,vsque ad quingentos aureos insinuatione non indigent.hoc dicit. Nota text. ibi: sed tantum modo sacramentum præstare. pro istis executoribus vltimarum voluntatum,qui debēt iurare se dictam quātitatem in pijs causis expendisse.

De donationibus quæ sub modo, vel conditione, vel ex certo tepore cōficiūtur. Rub.

LEX I.

SI doceas. Si pactum donationis non seruatur[b], potest res actione vtili vendicari, & condictione ob causam agi. hoc dicit. Oppo.q̄ imō detur alia actio. scilicet præscriptis verbis: vt §.titu.j.cum res.Sol. Fateor,q̄ omnes istę tres actiones concurrunt. Sed contra hoc opponitur: quia nemo condicit rem suam,præterquā a fure:vt l.fina.ff.vsufruc.quemadmo.ca.sed hic datur rei vendicatio,& condictio. ergo male.Sol.Ista vendicatio[c]†,quę datur hic, datur vtilis fauore alimentorum secundum glos.hic positam.vnde non potest dici propriè res mea:meritō mihi conceditur condictio vtilis: ergo vendicatio vtilis bene concurrit cum cōdictione:secus in directa. De hac materia plenè dic vt l.j.ff.de dona.

LEX II.

SI prædiorum. Valet pactum q̄ post certum tempus res ad donantem reuertatur. hoc dicit.

LEX III.

QVoties. Ex pacto appositio traditioni rei meæ, alteri etiam extraneo,& eius hæredibus,actio potest quæri[d]. hoc dicit,hic est bonus casus. Tene menti. Est ergo vnus de casibus,in quibus alteri per alterum quæritur acti o. Simile vidistis.§.ad exhib.l.pen.

REfecta donatio. Post perfectam donationem non potest ei conditio adiici inuito donatario. hoc dicit.

SI quid. Non refert quid ex æquipollētibus fiat.h.d.

De reuocandis donationibus. Rubrica.

LEX I.

ETsi perfectis. Donatio facta in libertū, ex leui ingratitudine reuocatur[e] per patronū :secus in heredibus eius. hoc dicit. e

LEX II.

SIapud. Licet instrumenta donationis sint subtracta:propterea non reuocatur donatio.hoc dicit. h

LEX III.

POssessionem. Sola pœnitentia donationem nō reuocat.hoc dicit.

VM profitearis. Ex causa turpitudinis donationis, non reuocatur donatio.h.d.

IDonationem. Non debet donatio rescindi per rescriptum. hoc dicit.

WElles necne. Quādo mulier donat, præsentia mariti vel filiorum non requiritur.h.d. k

2 ☞ *Omnes pœnæ quæ habent locum in secundo nubentibus, habent etiam locum in non honeste viuentibus.*

f HIs solis. [f]Donatio facta in filios ex causa ingratitudinis,reuocatur à matre quæ ad secundas nuptias non transmittit.h.d. Vel aliter.donatio facta filio vitioso non tenet. h.d.hæc l. Not.primò ex hac lege qua donatio ex causa ingratitudinis reuocatur:nō prosequitur fundū:sed datur contra ipsum donatarium. Item nota†q̄ omnes[g] pœnę statutæ contra secundò nubentes, habent locum in his, qui non honestè viuunt. q̄ tene menti perpetuo':quia sæpe allegatur. 1 g

h SIunquam. [h]Hæc est singularis & notabilis l. Donatio habet tacitam conditionē, si donator liberos non susceperit:ideo natis liberis reuocatur.h.d. Idem intellígit gl.& cuilibet extraneo si fuerit donatū. Et dicit glo.q̄ reddit ipso iure:vel condicitur possessio. Et materiam huius legis & multas alias quæstiones circa hoc dixi plenè in l.Titia.§.Imperator.ff.de lega.ij.

DOnationes. Donatio facta in liberos, non reuocatur,nisi ex causa ingratitudinis.h.d.

i GEneraliter. [i]Donatio reuocatur ex causis hac lege insertis.Sed si non reuocat donator:eius hæres reuocare non potest.hoc dicit.

De donationibus causa mortis. Rubrica.

LEX I.

SI donatione. Donatio causa mortis potest per fideicommissum substitui. h.d. De hoc penè in l.j.& ij.eodem titu. ff.& ibi per Dyn.& ibi dixi.

LEX II.

NTesta. Potest mulier causa mortis donando facere alium stipulari dotem suam salua Falcidia,seu legitima,quæ liberis eius debetur.hoc dicit.

VM de mortis. Donatio causa mortis accedit vltimæ voluntati:& insinuatione non eget,si quinq; testes legitime interueniāt. hoc d.Per istam legē puto correctam l.donatio.C.de dona.quæ videtur requirere q̄d in donatione causa mortis fiat in sinuatio.

Finis libri octaui. Sequitur nonus.

Qui accusare non possunt. Rubrica.

Glo.ponit quæ personæ non possunt accusare,quam vide, & nota & signa.

LEX I.

PRius est. Quando duo crimina intentātur,quorum vnum ī st præiudiciale ad aliud,k per grauiori proceditur. k hoc. dicit. Secun-

natio. adde ad Bar. Andre.Barba.

P. P A V. P.

¶Si vnquam. Vide lare Iaso.in l. ex hoc iure. col. antepenul. ff. de iusti. & iure. Deci.consil.xx.contrarium tenet Soci. consil.ccxcv. col.iij. an beneficio huius possit renūciare,vide Ias.in l.penul.col. iij.versi.hunc etiam videmus.C.de pac.

P P A V. P.

¶Generaliter. An valeat pactū q̄ non possit reuocari donatio prætextu ingratitudinis. vide Iaso. in l. si.colū.vj.versi. ex ista.doct.Bal. C. de pact.

¶Proceditur.Et nota ad istum text. q̄ illi, qui accusauerūt non possunt officiū iudicis implorare, vt procedatur ad inquisitionē, ac si ipsi essent procuratores inquisitionis.Ita dicit Bal in l. j.C.si tutor non ges.Item nota quod qui accusare,non possunt, non possunt esse denunciatores. Ita inquit Barto.in l.diuus. ff. de cust. re. vbi vide de materia denunciationis.

a ¶Posit tutor. Dic vt latius per Barto. in.l.ij.ff.de accu.

b ¶Qui crimen. Vide quæ dixi in l. accusare.ff.de accusat. post Barto. & adde casum nota. in quo debet actor se inscribere, & personam legitimare, secundum domi. Anto. in titulo de accusat. & vide in l.fina. supra eodem. Et adde quod in multis casibus post mortem quis potest accusari, de quibus Instit.de hæred.quæ ab intesta.§. per cōtrarium. quæro an accusator mortui debeat se inscribere ad pœnam talionis:sicut accusator viui:vt ī hac gl. habes ar.ix.q.ij.cap. sane.§.si forte. quæ apud aliquos est canonizata.ad §. per contrarium. qui tenet quod sic. & allega. Bald. hic in terria collum.

c ¶Accusationem. Vide in.l. qui desistit.& ibi Barto. ff. ad Turpi.an ille,qui desistit actiuli, posit criminaliter accusari.

d ¶Non auditur. Et adde eum in l.ij.ff.de re iudica.& in l.ij.de eden.& in l.edita.in ij.col eod.titu.& in l.de die.qui satisf. co.

e ¶C. Abbate. Vbi est iste casus q̄ monachus.vide Specu. in tit.de inquisito.§. fina.

f ¶Declinabat forum. Aliam cautelam adde vt dixi post Bar. in l.si quis sub condi tione.ff.de condi.institu.& hic adde Imo.in l.pen.§.ad crimen.in viij. charta. ff.de public. iudi. & ibi Bar.in vj.col.& Bal.in l.reos. i. eod. & in l. ab administratione.3.de leg.ad de Angel. consilio. xxxvij.

g ¶Si accusatoribus. Adde Bartol.in l. si plures.ff.eod.& vi-

Secūdum vnam lectu.innuit quod sententia lata in vno iudicio, parat præiudicium in alio.Contra,ff.de publi.iud.l.is,qui reus. Solu. Huius timore sunt plures lect. Tu tene hic quintam lectu.quæ est Azonis vt hic. Ista duo iudicia erant inuicem præiudicialia,& in lege contraria secus. Istam materiam examina plenè vt ibi dixi.

1 ☞ *Tutor potest semper accusare tutorio nomine.*

2 *Cautela,quando tutor accusat aliquem,quod dicat in accusatione,talis tutor nec adiciat,tutorio nomine.*

SI cautiones. Si tutor ad vtilitatē pupilli,accusat suo nomine proprio, debet se inscribere.hoc dicit. Per hanc legē dicunt glos.nostri,& aduocati communiter quod tutor vel curator non potest alieno nomine accusare. Hoc intelligo verum, nisi in casibus,in quibus ad prosequēdum crimen admittitur procurator, prout plenè not.in l. seruum quoque.§.publicè.ff. de procura. Ego tamen puto, †quod semper possit tutor[a] accusare tutorio nomine: vt l.polla.§.de his qui.vt ind.sed inscribere se ad pœnam talionis,hoc non potest tutorio nomine : & hoc est, quod ista lex dicit. Cautela tamen est,†quod quando tutor accusat aliquem,dicat in accusatione,talis tutor.nec adiciat,tutorio nomine : nam tunc intelligeretur eo modo quo potest:vt l.post mortem.§.j.ff.de quando ex fac.tuto. 1 a 2

LEX III.

VI crimen. [b]Accusatio sine inscriptione,non admittitur:& accusator cō timax extra ordinem,& in expensis punitur. h.d.Hic videtur esse casus quod in criminalibus victus victori condemnatur in expensis. Quod dic vt dixi vobis in l. non ignoret.§.de fruc.& lit.expen.Item hic videtur casus,quod in eadem instantia possit deduci ciuilis petitio & criminalis.nam hic vides:quia punitur extra ordinem, & istud est criminale. Item punitur in expensis,& istud est iudicium ciuile.de hoc dicam vobis in l.si quis ad se fundum.j.ad l.Iul. b

VXor tua. Mulier potest accusare, si suam vel suorum iniuriam prosequatur:nisi sit alius,ad quem magis principaliter negotium pertinet.h.d.cum l.seq.Nota quod dixi in summario.

ACcusationem.[c] Qui semel desistit, non admittitur iterum ad accusandum. h.d. c

SIea. Qui tempore statuto à iudice non accusat, vel accusationem non prosequitur : postea non auditur.[d] h.d.hæc bona lex.Nota hanc l.quam plenè examinaui,& dixi in l.Titia.ff.de accusa. d

NOn prohibentur. Miles potest accusare, si suam vel suorum pro sequatur iniuriam.h.d.

1 ☞ *Qui vult admitti vt cum,debet probare se eiusdem parte etiam citata.*

NOn ignorat. Non debet quis admitti vt talis, nisi prius probet se talem.h.d.Tene menti hanc legem, & multum not.ad infinita. Sæpe †dicunt statuta,quod si cuius admittatur ad aliquod,& nō alius: ante omnia debet se probare esse talem. Tamen puto quod hæc probatio fiat citata parte. 1

SI crimen. Etiam q̄ suorum iniuriam persequitur, se debet inscribere .hoc dicit.

DAta opera. Incendiarij l. Cornelia de sica. puniuntur.hoc dicit.

DE crimine. Qui regulariter accusare non potest,ad accusandum non admittitur nisi prius examinetur, an crimen, quod accusat. ad casus exceptuatos pertineat.h.d.

SI magnum. Frater non potest accusare fratrem vel pater filium,de crimine grauio ri,si suam iniuriam non prosequitur.h.d.cum l.seq.

GVm rationibus. Qui habet duos accusatos tertium accusare non potest:nisi suam iniuriam prosequatur. hoc dicit. Idem in l.hos accusare.ff.eod.

INiquum. Nutritus non potest suum nutritorem accusare,nisi suam iniuriam prosequatur.h.d.

SI sororem. Frater fratrem, seu sororem potest de leui crimine accusare.h.d.

NEganda. Hæc est propriè materia l.is qui reus.ff. de publi. iud. & breuiter dicit: Accusatus non potest accusatorem suum reaccusare de pari crimine, vel minori, prius quam sit absolutus, nisi suam prosequatur iniuriam:poterit tamen accusationem proponere, nō vt super ea procedatur,sed vt supersedeatur,donec causa prima finiatur.h.d.Materiam huius legis plenissimè habes in tex.et gl.& ego vlterius dixi in l.is qui reus.ff.de publi.iudi.

1 ☞ *Familiaris quando accusare possit dominum domus.*

2 *Monachus quando accusat Abbatem.*

SI quis. Persona domestica non potest dominum domus accusare,nisi in crimine læsæ maiestatis.h.d.hæc notabilis lex. Nota hanc legem, quod familiaris†non potest accusare dominum domus quod intellige verum,nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. Et iste casus †quod monachus non potest accusare Abbatem. In contrariū videtur dicere.c. Abbate.[c] de ver.signi. dic vt ibi. 1 2 c

SI liberti. Liberti non possunt accusare patronos. hoc dicit ista lex.

De accusationibus,& inscriptionibus. Rubrica.

LEX I.

EOs,qui. Qui effodit terminos,extra ordinem punietur.h.d. hæc lex.

1 ☞ *Si sit statutum,quod quicunq; declinauerit forum possit impunè offendi : cautela est si est filiusfamilias,quod pater compareat pro suo interesse.*

LEX II.

SI cuidam. Hæc est notabilis lex.Pro suo interesse admittitur quis ad defendēdū aliū in crimine capitali.h.d. Per hanc legem practicabatur in ciuitate ista.dicit hic statutum†q̄ quicūq; declinauerit forum. possit impunè offendi vel occidi. Adhibeatur talis cautela,quod si accusabatur filiusfamilias, pater pro suo interesse declinabat forum[f] pro filio,& sic non incidebat in statutum filius:eodem modo si delinquebat monachus, Abbas pro suo itereſſe declinabat forum:postea contra istas fraudes, fuit per statutum prouisum. 1 f

REos. In capitali crimine admittitur procurator ad allegandas causas absentiæ.h.d.plenè in l.seruū quoque.§.publicè.ff.de procu.& ego dixi in repe.l.penult.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.

SI accusatoribus.[g] Absolutoria lata accusatoribus absentibus, non per contumaciam est ipso iure nulla.h.d. Oppo. quod plures non admittuntur ad accusandum vnum:sed nili vnus tantum.l.hi tamen.§.fin.& l.si plures.ff.eo.Breuiter plures solu.dātur illa est vera,q̄ hic nō fuit oppositum de pluribus:nā si fuisset oppositum de pluribus, fuisset electus vnus. quod tene menti. g

NOn ideo minus. Delinquēs ppter mādatū alterius nō excusatur.h.d.

Hic veniret examinānda materia, de mādatore psuasore

Universidad de Deusto
Biblioteca

de quod per istam glossam in hoc do. Bar. not. in l.j. in fin. C. de fur.

a ¶ Absentem. Vide Bar. in l.iij.ſ.eod. & in l.quidam cõſulebant. de re iudi.

b ¶ Procedi. Vbi in notoriſs procedatur per inquiſitionẽ. & de modo procedẽdi in notoriſs, vide per Spec. de noto. §.j. & plene per Ang. in l. ſi vacãtia. poſt med. & in c. ad noſtram. de iureiu. per Anto. & ibi per eũ quæritur, an ſit neceſſariũ probari notoriũ. & quomodo probetur. et multa pulchra ibi. Vide quod dixi in l. iij. §. ſi publico. in iij. col. de adul. quod no. Bald. in l. accuſaturis. ad Turpil. Et quãdo dicat crimen notoriũ, vide Inno. no. in ca. ſi. de cohabit. cleri. & mulie. et ibi plene de materia. & Bald. in l. accuſatorem. ff. ad Turpil. & Bal. hic. Adde qualiter procedatur ſuper notorio, Oldra. conſi. xxxvij.

c ¶ Accuſari. Et vide, an quis poſsit a pluribus cõdemnari, Barto. in l. ſepulchri. ff. de ſepul. vio.

d ¶ Secũdum dictum. Quid ſi ex forma ſtaturi ille qui percuſſit aliquem, debet amittere manum, cũ qua percuſsit: & qd ſi cum eadem manu percuſsit duos vtreque vult accuſare: quis præferatur. & vide plene per Iaco. de Bel. in diſput. & in l.j.j. vt intra certum tempus. vbi illa ratio in criminalibus habeat locũ cumulatio, adde quidam in l. libellorum. & l. ſeq. de accuſa. & Bart. late in dicta l. ſenatus. ff. eod. in l. ſi quis homicidij. ff. eod. ver. & ideo ſi aliqs inſultat, vel ſi qs faciat inſultum et percuſsionem, punitur tanquã de vno actu ſolo. Et ita cauſam intelligendam dixit c do. Io. poſt Bal. in l. diuortio. ff. ſol. mat. de cuius intellectu ibi vide & in l. fructus. eo. tit. & Bart. & Bal. in l. nunquã plura. eo. titu. in v. col. in verſi. ſecũdo poteſt exemplum. Et quod dixi an prę ſumatur incõtinẽti, vide Imol. et Bal. in d. l. diuortio. Et adde ad materiã, vbi habes in l. & ſ. ff. de adult. & adde dictũ Bart. in l. capite qnto. in ſi e. ti. Adde q voluit Io. an. in add. ad Spec. in tit. de in-

& inſtigatore. Dixi in l. non ſolũm. §. ſi mandato. & §. procul. ff. de iniurijs. Materiam verò de auxilio, & fauore, tractaui vobis in l. in actione. §. ope. ff. de fur.

[A]Bſentem.[a] Abſens nõ poteſt damnari de crimine capitali, & ſi fuit damnatus ſententia eſt nulla: quæ retractabitur per eundem, vel per ſuperiorem. hoc dicit. De materia nullitatis, dixi vobis in lege prima. ſuprà quando prouoca. non eſt neceſſ.

[E]A quidem. In notoriſ[b] poteſt per inquiſitionem procedi[b] ſed in non notoriis quis non punitur, niſi fuerit citatus, vel accuſatus. hoc dicit. Et exponas ita text. vbi nunciantur, tanquam notoria, vt patet ex ſequenti reſponſo. & ff. ad Turpillianum l. ab accuſatione. §. nunciatores. & ſic intelligit gloſ. ff. de adulte. l. ſecunda. §. ſi publico. & etiam Dyn. in text. vbi poſſet perpendi procedendo per inquiſitionem. ex officio ad denunciationem officialis. Item ibi in text. deſpici. quaſi dicat in non notoriis, nõ proceditur per inquiſitionem, ſed per accuſationem: & hoc innuit verbum, accuſatio, ſecundum prædictum modum legendi. & hoc modo intelligitur communiter iſta lex. ſed dominus Nicol. Mat. intelligit quando officialis denunciat cauſam, poteſt procedi per inquiſitionem: vt in prima parte huius legis & probatur infra titu. ij. l. prima. & infra, de decurio. libro xij. l. prima. ff. de cuſto. reo. l. diuus. Vnde ſi officialis illam denunciationem non produxerit, in notorium probando: tunc ille denunciatus abſoluetur, vt hic, in ſecunda parte huius legis, & dicta l. ab accuſatione. §. nunciatores. ff. ad Turpillianum. Et quod textus dicit hic, accuſatus: expone, id eſt denunciatus. Hanc autem materiam, quando poſsit per inquiſitionem procedi pleniſſimè dixi in lege ſecunda. §. ſi publico. ff. de adulteriis.

[S]I quis ſe. Accuſatio debet porrigi coram præſide, non coram officialibus. hoc dicit in ſumma.

[Q]Vi de crimine. Iſta eſt notabilis lex. Breuiter dicit: accuſatus, de eodem crimine non poteſt iterum accuſari[c]. de alio tamen crimine non poterit iterum accuſari: etiam ſi ex eodem facto deſcendat: nec debet ſuper vno pronunciari, donec ſuper alio fuerit plenè cognitum. hoc dicit. Diuiditur in duas partes. Primò, ponit vtrum liceat accuſari. Secundò qualiter debeat procedi. Secunda ibi: iudex autem. Iterum prima ſubdiuiditur: quia primò loquitur quando accuſatur de eodem crimine. Secundò, quando de diuerſis habentibus originem ex eodem facto. Secunda ibi: ſi tamen. vbi eſt caſus ſingularis. Ad euidentiam ſciastu iuuenis, quòd quandoque ex vno facto oriuntur plura crimina. exemplum in eo qui cognouit ſuam conſanguineam nu-

ptam: iſte enim cõmiſit adulterium: quia in nuptam. Item inceſtum: quia in conſanguineam ſuam. Hoc præmiſſo caſus in terminis eſt clarus. Opponi, ad primam partem dict. l. ſi quis homicidij. infra eodem. Solu. Fateor quòd regula eſt hic quod accuſatus de eodem, iterum non accuſatur: fallit in caſibus, quos dicit vt in gloſ. quam vide & nota. Venio ad ſecundum dictum[d]. Opponitur & videtur quòd quando plura crimina deſcendunt ex eodem facto, nõ poſsit accuſari, niſi de vno: vt l. ſenatus. ff. eo. prout ibi exemplum ponitur de parricidio, & homicidio. Solu. quandoque eſt vnum factum, vnus titulus criminis, & plures agendi formæ: & tunc vna tantum lege poteſt accuſari: vt dicta lege ſenatus. ſecundum aliquas lecturas. Verbi gratia: ille qui facit homicidium, poteſt accuſari lege Cornelia, de ſicariis, & ex forma ſtatuti huius legis, tunc vna tantum punietur pœna: vt dicta lege ſenatus. Quandoque eſt vnum factum, & plures tituli criminis: & habent ſe ſicut genus & ſpecies: & tunc accuſatus de vno, non poteſt accuſari de alio: vt dicta lege ſenatus, ſecundum quod ibi loquitur de homicidio & parricidio: vt lege prætor edixit. §. primo. de iniurijs. Si verò habent ſe ſicut excedentia, & exceſſa: tunc vtroque poteſt puniri: non tamen poteſt ſimul accuſari de vtroq; ab eodẽ: ſed ab alio ſic: vt hic, et l. ſi adulterium cum inceſtu. ff. de adul. Sed quæ eſt ratio huius? Reſpondeo, quãdo ſunt duo iudicia, quorũ abſolutoria lata in vno poteſt parere exceptionem rei iudicatæ in alio: non admittitur concurſus: vt l. fundi. & l. fundũ. ff. de excep. & illa eſt ratio, quare nõ admittitur concurſus ciuilis, & criminalis, deſcendentiũ ex eodẽ: quia abſolutoria lata in vno, poteſt parere exceptionẽ rei iudicatæ in alio, ſi pronunciet. ſuper facto. Idẽ tenet Dy. in. c. nullus pluribus. de reg. iur. lib. vj Idẽ in propoſito, qñ ex eodem facto deſcendunt, ſi eſſent eędem perſonæ accuſatoris, & accuſati, abſolutoria lata in vno, poſſet parere exceptionem rei iudicatæ in alio: ideo idem ad accuſandũ non admittitur: quæ ratio ceſſat alio accuſante. Dices tu: ſed quę eſt ratio, quod iudex non poteſt ſententiare ſuper vno, niſi pleniſſimè diſcuſſo alio, vt hic dicitur in vltima parte? Reſpond. in iſtis cauſis capitalibus debet iudex inquirere veritatem: & etiam pro parte offenſa, ſi ipſa non opponat: vt lege prima. §. fina. de quæſtio. & l. ſi non defendatur. ff. de pœn. vnde poſsibile eſſet, quod ex defenſionibus factis in vno iudicio, apparet iudici quod in alio reus non eſt culpabilis. vnde eſſet verecundia iudici & parti in iuſticia. ſi in vno condemnatur, & in alio abſolutur: ideo de vtroque debet eſſe cognitum, antequam iudicetur. Et de iſto membro, quando ex vno facto oriuntur plura crimina dic vt dixi plenè in dicta l. ſenatus. Quandoque ſunt plura facta & plures tituli criminis, & plures modi agendi: tunc ſi quidem omnia illa facta tendunt ad eundem finem: non punitur niſi tanquam de vno: vt l. illud ff. ad legem Aquiliam. & ideo ſi aliquis inſultauit, & percuſsit, non punitur de inſultu: quoniam ad hunc finem fecit inſultum, vt percuteret. Et gloſ. tua hoc notabiliter tenet quam vide, & ſigna, ſuper verbo, plurima. Si verò illa plura facta non tendunt ad eundem finem, ſed ad diuerſa: tunc non de vno, ſed de quolibet punietur: vt l. nunquam plura. ff. de priua. delict. & ibi pleniſſimè dixi. Venio ad finem: dicitur hic, quod ſuper duobus criminibus cognoſcitur ſimul. Contra. ff. de cuſtodia reorum. l. ſecunda. §. fina. Solu. Dicit gloſſ. fateor, donec ſuper vno arctatur, non poteſt ſuper alio arctari: vt lege contraria. Sed cum erit expeditus de reſponſione, quam tenetur facere ſuper vno: tunc reſpondebit ſuper alio. Hoc gloſ. tua dicit ita ſuper verbo, vtroque. Et ſi quis vellet hanc legem repetere, eſſent hinc tractandæ tres materiæ. Primo, vtrum ille, qui habet vnam cauſam coram vno iudice, poſsit citari coram alio iudice in alia cauſa. Quod dic vt dixi in l. contra pupillum. §. is qui ad maius. ff. de re iud. Secundo. vtrum ille, qui eſt recõmendatus in carceribus ex vna cauſa, poſsit ibi recõmendari ex alia. De quo dic plenè, vt in l. ſecunda. §. fina. de cuſto. reo. Tertiò an recõmendatus in carceribus iniuſtè, poſsit ibi recõmẽdari ex alia iuſta cã. q dic vt in q. illa, quam diſputaui, quæ incipit Lap.

quiſi. §. viſa. alĩ, nũc tractamus de eo, qui ſ aliquo loco aliquẽ capit, & ligauit, ſi per plura loca duxit ad certum locũ & eum ſpoliauit, in quo loco ſit forman da inquiſitio, ſtante ſtatuto q; inquiſitio debeat formari in loco delicti.

Vltimo

a ¶ Se inſcribere. Vide etiam Bar. in l. edita. in iij. col. ff. de edẽ. & in l. tranſigere de tranſac. in prin. & vide Bal. in l. ſed & ſi. ff. de ius voc.

b ¶ Nõ ſeruatur. An accuſator debeat ſtringi in carceribus, vide Salicet. in l. militis. ſ. de accu. Bar. in l. pe. ſ. ad crimen. in prin. ij. col. ff. de pub. iudi. vide Bar. in l. qui ſine. ff. de quæſtio.

c ¶ Si miles. Pro hoc quod not. Bartolus in l. ſi quis. in fi. de ſer ui. nota. in c. cum nõ ab homine. de iudic.

d ¶ Spatium ſtatuit. Et de iſto termino comparendi in criminalibus, vide bal. in auth. offeratur. de lit. cõteſta. in vj. col. & vide id quod dixi. in l. j. poſt Bart. ff. de de cuſto. reo.

e ¶ Præcedente. Non petitur, niſi iudice p̃ mittẽte. Dicebat tamen dominus Ant. quem ſequitur ibi do. Iaco. in c. j. de iudic. quod ſi apparet citationem deſtinatam: & relationem nunciꝫ, præſumitur licentiam iudicis de citando præceſsiſſe. l. ſciendum. de verbo. obliga. & vide Bartol. in l. j. §. cura. circa fi. de offici. præſe. vrb. & quod dixi poſt Bart. in l. jſſ. de i ius voc. & quod dixi poſt Barto. in l. qui nomine. ff. de falſis. vbi Bar. & Bal. in d. l. ſciendum in pen. colũ. & ibi plenius per Ludo. et ibi per Ange. in repe. in xj. colũ. Sed illa l. loquitur in ſolẽnitate intrinſecã. iſta in extrinſeca: ſicut in actionibus dicitur, q; ſententia lata non p̃ſumitur lata in ſcriptis: vt notat Bart. in l. ſtatutis. de ſent. ex breuic. recit. & de hoc vide per Ange. in repe. l. ſciendum. i x. columna. Et no. q; nõ ſufficit generalis commiſsio facta nũcio de citando, et idẽ tenuit domi. Anto. in capi. j. de iudi. ſed Imo. dicit quod dubitabat: quia lex hic allegata hoc nõ probat: quia loquitur in citatiõe, ſciliceꝫ quãdo creditor petit ſibi aſsignari in ſolutum bona debitoris ui pro debitore: & ſic non bene probat. Vnde videtur quod remaneamus in regula, quod tantum valet generale quoad genus, quãtum ſpeciale quo ad ſpeciem, iuxta not. in capit. ſi facerdos. de officio ordin. & in l. ſi duo. ff. de adminiſtra. tuto. Et ita dicit dom. Ioan. ibi & not. Inſtit. de actio. §. quadrupli. & ibi bonus tex. & bene, & latius per Moder. in l. ex conſenſu. §. eum qui. ff. de appel. Et vide Barto. in l. j. ſ. de iure dot. in princi. & in l. qui autem. §. finali. ff. de conſtitu. pecu. per Bald. in l. ſi quando. ad fin. 3. de conſtit. pecu. in x j. & xiij. q. ibi concordat Innocen. cum Cy. quod Bal. allegat in. c. j. de iudi. Tex. eſt in l. properandum. §. & ſi quidem. 3. de iudic. in Verſicu. iudicibus autem res ſuas referentibus. vbi patet, quod quando reus Vult citare actorem, vt feratur ſententia in fine inſtantiæ: iudex debet ſuper hoc cognoſcere, & ſibi impartiri licentiam. & ſic patet quod quando in commiſsione requiritur cauſæ cognitio, requiritur ſpecialis cõmiſsio in citatione verbali. Si verò non requiritur cauſæ cognitio in commiſsione, tantũ ſufficit generalis commiſsio. Ita Bald. in dicta l. ſi quando. & licet ipſe nihil alleget: poteſt allegari ratio, videlicet quod tantum valet generale quo ad genus & c. vt ſupra dictum eſt. Pro quo poteſt adduci text. & Angel. in l. ſecunda. C. de ſpor. Dicitur enim ibi quod nuncius, cui ſit a principio commiſſa citatio in aliqua cauſa, poteſt idem ſemper citare vſque ad finem cauſæ. & ſic patet quod vna deputatio generalis, licet non fiat particularis commiſsio, ſufficit. Secundo, pro hoc poteſt adduci text. in authen. libellum. de lite conteſtata. vbi patet quod executor deputatus in cauſa, poteſt recipere cautionem, ſeu promiſsionem nomine partis, abſque alia ſpeciali commiſsione. Si ergo poteſt hoc tanquam perſona publica, ex generali commiſsione

Vltima gl. reaſſumit omnia, & diſtinguit. quod dic vt in ea.

[Q]Vi explicandi. Iſta eſt bõa lex & habet pulchram materiam. Breuiter dicit: quòd alicui certã promittit ſententiam, licet iudicem non corrumpat, tanquã corruptor punitur. h. d. Audiui dubiũ, pone q; ille, qui iudicem corrũperet, nullo modo puniretur: vt puta, in capitali: licet enim reis redimere ſanguinem ſuũ, etiã corrũpendo: vt l. j. in fi. de bo. eo. & l. pe. ff. de præuarica. & habuimus in l. tranſigere ſ. de tranſact. Qualiter punietur iſte, qui promiſit hoc ei facere? videtur q; nullo modo: quia tex. hic dicit. q; punietur perinde, ac punire tur principalis corruptor. ſed principalis corruptor nullo modo puniret: ergo nec ipſe. cogitabitis: quia de facto fuit Tudertꝰ.

[S]I quis homicidii. Abſolutus nõ põt iterum accuſari de eodem crimine: niſi de prævaricatione primi doceatur: de alio verò crimine poterit accuſari h. d.

[S]Inguli. Hic eſt bonus caſus. Non debet literis, vel relationibus publicis perſonarum credi, ſed rei veritas requiri. h. d. quod nota. Facit quod delictum non probatur per inſtrumentum. Idem habes in l. diuus. ff. de cuſto. reo. Dixi plenè in l. ſenatus. ff. ad Turpil. &c.

[I]N cauſis. Non debet procedi ſuper crimine, niſi certa & clara præceſſerit accuſatio. alias iudex punitur. h. d. Gl. ponit qualiter accuſatio debet formari. Ego circa hoc feci vnam magnam lectionem in l. libellorum. ff. eo. & dic vt ibi. Ex hac gloſ. colligitur quantum tempus eſt quod fuerunt factæ iſtæ gloſſ.

[A]Ccuſationis. Accuſator debet ſe inſcribere[a], & detineri ſicut accuſatus, donec cauſa examinetur: & qui torquetur. nõ debet interrogari de ſocijs. h. d. Iſtud, q; accuſator, & accuſatus ſimul de

b tineãtur, hoc de cõſuetudine nõ ſeruatur, b niſi accuſatus accuſaret ſtatim accuſatorẽ ſuũ de falſa, & calũnioſa accuſatione: & ita eſt de facto modò in ciuitate iſta. No. q; gs nõ debet interrogari de ſocijs. Fallit in caſibus, qui hic ponuntur in glo.

De exhibẽdis, & trãſmittẽdis reis. Rub.

1 ¶ *Iudex ſecularis capit clericum delinquentem, & eum retinet, vt remittat ad epiſcopum.*

LEX I.

c [S]I miles.[c] Si miles cõmiſit delictũ, ad magiſtrũ militũ remitteretur, h. d. Nota argumentũ: † q; licet iudex ſecularis nõ poſsit cognoſcere de crimine cõmiſſo per clericũ põt tñ eum capere, & detinere, vt remittat ad epiſcopum ſuum.

LEX II.

[N]Vllus. Reus debet carcerari, nõ aũt ligari, niſi conuincatur: & venientibus ex longinquo, triginta dierum ſpatium[d] ſtatuit. h. d.

d 1 ¶ *Citatio realis, vel perſonalis, non poteſt fieri, niſi iudex hoc permiſerit.*

2 *Reperius in flagranti crimine poteſt capi, etiam ſine licentia iudicis.*

LEX III.

[N]Eminem. Nullus debet citari, niſi mãdato iudicis præcedente.[e] h. d. Not. † q;

e 1 nulla põt fieri citatio realis, vel perſonalis, f niſi iudex hoc p̃miſerit.[f] q; eſt verũ. Facit §. de epiſ. & cle. l. cũ clericis. & l. oẽs. q; tenet Inn. niſi eſſet[g] nuncius generalis conſtitutus ad faciendas citationes: vt probatur per eũ extra, de prob. c. qñ cõtra falſam. q; non videtur verũ: quia iſta generalis cõmiſsio, nihil releuat: vt l. j. §. de iur. do. impet. In caſibus tñ nõ eſt † neceſſe, q; iudex hoc committat: quia hoc committit lex: vt qñ qs in flagrãti crimine reperitur: vt l. raptores. ſ. de epiſ. audi. j. de rapt. virgi. l. j. ff. de fur. l. ſi quis in ſeruitute in fi. & l. interdũ §. qui furẽ. eo. tit. j. de malefi. & mathe. l. fi. ff. de adulte. l. capite quinto. & quod ibi notatur.

De cuſtodia, & exhibitione reorũ. Rub.

abſque eo quod ibi ſit iudex: quia illa p̃ ductio poteſt fieri de plano, & die feriata. l. miles. §. ſexaginta. ff. de adulte. & probant nota. in l. præcipimus. in princ. & ibi ponit Bal. de appel. ita videtur nuncius virtute generalis cõmiſsionis poſſe citare. Nec obſt. text. in lege omnes. §. nihilominus. de epiſcop & cleric. & l. cum clericis. eodem titu. quia debes ſcire, quod quando nũcius datur ſimpliciter ab vno iudice, vel pro vna cauſa, vel pro omnibus, nõ videtur p̃ hoc ſi bi dari mandatum incontinenti de citando: & ideo requiritur quod poſt particulariter deputetur ad citandum. Ita dicitur in dicta leg. prima de ſpor. Hæc ſolutio ſimpliciter videtur approbata pro idonea, quia poſſit committi citatio: et ne detur in officio ſibi cõmiſſo: ſed cõtra prædicta fortiter facit, quia ſecundum Gof. in lege cum clericis. §. memorat. C. de epiſ. & cler. iudex prius quam committat citationẽ, debet videre petitionem actoris, vt iudicet ſi per matrimonio, vtrũ calũnioſe competat: nam ſi eſſet in euidenti calũnia, poſſet eũ ſtatim repellere, vel ſic libellus eſſet ineptus. l. qui cũ maior. §. ſi quando. ff. de bo. libe. alias de ope. liber. & ibi not. in l. prima. ff. de offic. aſſeſſo. Si ergo requiritur ſaltem hec inſtructio, prius quam iudex committat citationem. non videtur quod nuncius poſsit. Sed reſpon-

detur ex his, quæ habes poſt Bartolum in l. ſi finita. §. Iulianus. ſ. de dam. infect. in articulo in quo quæritur, an eſt neceſſarium quod procedat libellus. Ce quo per Franciſ. de Aret. in capitu. primo. de iudic. An pars teneatur credere nuncio dicenti ſe habere commiſsionem, vide in locis ſupra in principio, a poſtil. allega. & per Imolam in l. ex conſenſu. §. eum qui. in tertia col. ff. de appellatio. Adde an per relationem nunciꝫ præſumatur de commiſsione iudicis. & quid ſi non præceſsit commiſsio, vide Romanum conſilio. cccc. xcvij. per Baldum an præſumatur de commiſsione, conſilio. cxviij. volumine primo.

f ¶ Permiſerit. Hoc probatur: quia ad capturam perſonæ, ſiue ſumus in iudicio ciuili, ſiue in criminali, non procedi poteſt niſi præcedat cauſe cognitio de iure ciuili. Colligitur manifeſte ex his, quę habentur in l. nemo carcerem. de exac. tribu. lib. x. De iudicio criminali ponit ſingulariter Ioan. And. in c. ſi dominus. de ſen. excõ. quem ſequitur Barto in l. quod cuitandi. in fi. ff. de condi. ob tur. cau. Sed iſta cauſæ cognitio non poteſt pertinere ad nunciũ qui eſt merus executor: vt l. ſi vt proponis. de execu. rei iudi. ergo non poterit citare. Ad idem facit optime quia in cauſa capturæ nuncius debet habere ſpeciale mandatum: vt l. non ſolum. §. fin. cum l. ſeq. ff. de procu. & conſulit Bart. in conſi. incip. cõmune Gualdi. Fran. de Are. in c. j. de iudic. Abb. hic. & adde Bald. in. d. l. cõmu. diu. ſufficit probari, vt poſt Barto. in. d. l. qui nomine. de fal. vt dicas habere commiſsionem.

g ¶ Niſi eſſet. Adde Bar. in d. l. j. in prin. 3 de iu. do. Et vide Ioã. de Imo. in c. j. de iudi. vbi dubitat, an iſtud dictum ſit: verum, vide ibi do. Ant. & ibi dixit Bal. in l. ſi quando. C. de teſt. And. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEX I.

INquacunque. Siue per accusationem, siue per inquisitionem procedatur, causa debet celeriter examinari, et non debet differri: & interim reus in carceribus positus non debet iniuriari, nec in locis tenebrosis de die poni, nec alias iniurias pati. h.d. Facit iste tex. ibi: ad finem ad primum solis ortum, &c. de mane vtrum dicatur dies vel nox. & dixi tibi in l. aut facta. §. ad tempus. ff. de pœnis. vbi dixi, vtrum mane, & sero, sit de die vel de nocte.

LEX II.

SIquis. [a] Si quis de crimine cõuincitur, debet apud tribunal duci vt crimen confiteatur, & certum appareat. h.d. Vtrum qui semel confessus est crimen sponte, debeat illud iterum confiteri. Glos. tangit hic. Dixi plenè in l. j. ff. eodem.

LEX III.

QVoniam vnum. Carcer vbi ponuntur homines, debet esse separatus à carcere mulierum [b]. h.d. Super hac lege in authen. nouo iure. quam habetis §. de offic. di. iu. l. j. quam nunc statim vide, & nota.

ADcõmẽtariẽsem. Si carceratus aufugit, custos principalis pœna qua ille debebat puniri, punietur: [c] nec exhibendo suum familiarem liberatur. Sed custode principali ex necessitate absente, idem seruabitur de eo cui commisit officium. hoc dicit.

DE his quos. Carcerati debẽt puniri vel relaxari, & quid de his si intra triginta dies iudicibus debet nunciari: pœna contra facientibus imminente. hoc dicit.

De priuatis carceribus inhibendis. Rub.

☞ *Detinens hominem liberum per viginti horas, committit priuatum carcerem.*

Duæcesi appellatione continetur ciuitas.

LEX vnica.

IVbemus. Non licet homines [d] in priuatis tenere carceribus, & de hoc potest per inquisitionẽ procedi, & iudex negligens punietur: & reus huius criminis pœna læsæ maiestatis punietur. hoc dicit. †Quando autem quis dicatur committere priuatum carcerem, detinẽdo hominem liberum: certè si detinet eum per viginti horas, punitur vt l. capite quinto. ff. de adulte. quod plenè dic, vt ibi dixi. Nota etiam †ex hac lege, in princi. quòd appellatione diœcesis continetur ciuitas: dicit ex Aegyptica, diœcesi. Continet enim totam Aegyptum, & ciuitatem Aegypti. In cõtrarium videtur extra, de rescrip. c. Rodulphus.

Si reus vel accusator mortuus fuerit. Rub.

☞ *Plures de eodem crimine possunt simul accusari.*

LEX I.

ETsi Marcellus. Per mortem vnius accusati, non extinguitur aceusatio [e] quo ad alium de eodẽ crimine accusatum. h.d. Nota ex hac lege, †quod plures de eodem crimine possunt si mul accusari, secundum veram opinionem: vt l. inter liberas. §. fina. ff. de adulte. Item mandans & faciens [f] possunt simul accusari de eodem crimine. quod dic, vt l. nihil. ff. de adulte. & hic tangitur per Cy. quod nota. & tene menti.

LEX II.

SIquem. Mortuo accusato, etiam liberatur accusator. h.d.

LEX III.

SIut proponis. Licet mortuus sit qui de falso instrumento accusabatur, potest tamen accusari, qui eo vtitur. h.d.

DEfunctis. Defuncto reo extinguitur accusatio, nisi seipsum occiderit. h.d.

SIquis cum. Si pendente appellatione, à sententia, in qua tacitè venit bonorum ademptio, reus, vel accusator decesserit, pœna extinguitur: sed si bona adimãtur, expresè durat causa propter quam bona adimuntur: quod habuistis in l. iij. si pen. appel. mors interue. &c.

Si quis imperatori maledixerit. Rubrica.

☞ *Mine ex personis hominum timenda sunt.*

LEX VNICA.

SIquis. Qui maledixit Imperatori, est ad ipsum remittẽdus: vt ex persona eius, qui dicit æstimetur [g], nec est ab alio puniendus. hoc dicit. Nota tex. ibi: vt ex †personis hominum dicta pensemus. Vnde qualiter sint metuendę, ex personis hominum sunt considerandę. Habuistis in l. metum. §. quod met. causa.

Ad legem Iuliam maiestatis. Rubrica.

LEX I.

ETiam ex aliis. Qui contra legem iudicat, in legem Iul. maie. non incidit. hoc dicit.

LEX II.

ALienam. Qui iuramentum præstitum non obseruat, in hanc legem non incidit. hoc dicit.

☞ *Vnus testis est sufficiens indicium ad torturam.*

Vnion indicium bonum, est sufficiens ad torturam: & non requiruntur plura.

LEX III.

SI quis alicui. Ex hac lege accusari torquentur, [h] nec aliquo priuilegio excusantur. Idem in accusatore, & consocijs. h.d. Vide glo. super verbo, conuictus. Ex hac glo. not. duo. †Primò, q vnus testis facit indicium sufficiens ad torturã. Vidistis in. l. in bonæ fidei. §. de iureiur. & ff. eo. tit. in. l. admonendi. Secundò no. q licet† communiter omnes leges loquantur in plurali, & dicant precedentibus indicijs: tamẽ sufficit vnum bonum indicium, & sic tenet gl. tua: quam vide & not. De istis indicijs dixi plenè in l. fina. ff. de quæstio.

NVllus. Potest quis suum priuilegium allegare, ne torqueatur: præter quàm in crimine lesæ maiestatis. h.d. hæc lex notabilissima.

☞ *Stante statuto, quod quicunq; præsiterit auxilium vel fauorem alicui ex bannito, pro proditione sub pœna: si aliquis procurat, quod aliquis bannitus pro proditione rebannatur: incidit in pœnam.*

QVisquis. [i] Qui proditionem fecerint, vel tractauerint contra principem, vel eos, qui sibi assistunt, puniuntur morte & publicatione bonorũ: & eorum filij non sunt capaces hæreditatum, vel legatorum, nec ad quos ea quocunque vadat. Sed in principe patriæ est iecus: quia licet sit bãnitus, non tamen est punitus de proditione, petẽdo quod sibi remittat pœna, est cõtra publicum bonũ: quia lex vult malefactos puniri. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. And. Bar.

¶ Quisquis. Ad hãc legem vide Bar. in l. constitutionibus. ff. app. qualiter debeat intelligi hæc lex, vide quæ dicam §. in fi. huius titu.

P. PAV. P.

¶ Quisquis. Ad materiam istius l. vide Socin. consilio. cc. lxxix. volu. ij. & cõsil. xxij. volu. j.

a ¶ Si quis. Vide Bur. hic, qui dicit ad hoc vt confessio valeat post torturã, est necesse quod sit inter medius dies vnus, & nox vna: vide tamen hic. And. Bar.

a ¶ Si quis. Vide etiã tex. sing. in l. contra. ad Syl. ibi: ex vinculis. secundũ Bar.

b ¶ Carcere mulierũ. De muliere carcerãda, vide Bald. in l. j. ff. qui satisda. cogã.

c ¶ Punietur. Nota glo. quæ est hic, quã multũ reputat Bal. not in l. iij. in fine. §. de fide instru.

d ¶ Homines. Quid autẽ si detineat mulierem ex causa libidinis: an teneat pœna priuati carceris? vide Bar. in l. verũ. de sur. & vide Bart. in l. ij. ff. de verborũ significa.

e ¶ Extinguitur accusatio. In materia huius legis, & tit. vide singularem quæstionem quã posui post Barto. in l. ex iudiciorum. ff. de acc.

f ¶ Mandans & faciens. No. mandans & faciens possunt simul accusari. l. minoribus. §. de his qui bus vt ind. per Bar. in l. hos accusare. §. lege. & l. nihil. §. fin. ff. de accusa.

g ¶ Æstimetur. Qualiter iniuriæ sint considerandæ, vide ad istum tex. quod no. Bar. in l. Turpia. ff. de lega. j.

h ¶ Accusati torquentur. Vide Bar. in l. j. §. ad quæstionem. ff. de quæstionibus.

i ¶ Quisquis. Ponderas si aduci posset ad quæstionem, tetigit Bal. in l. j. in prin. ff. de ver. obli. de, phibito loqui cum bannito: an ist prohibitũ sibi mittere nuncium vel literas? Et certe non facit, quia hic loquitur de dãte fauorem: vt habetur in l. post legatũ. §. j. amittere. et ibi Bar. ff. de his qui. vt indi. Sed põdera ad istud dictũ Bar. q petens rebannitri proditorẽ videt præstare fauorẽ proditori, qd' statutum denegat: & licet lex canonica, prohibeat loqui cũ bannito, intelligit quo ad cõmercia, & quo ad suffragia, & similia: vt rubore perfusus veniat ad veritatem ecclesiæ. Si ergo eccla ista disponit, vt reducatur ad obediẽtiã: multo fortius permittit vt cũ eo loquat: ad finẽ reducẽdi eũ ex eo, q a punitus pfecto erat de inobedientia, & illa excõmunicatio inse

a ¶ Testimonium. Vide Bar. in l. iurisiurandi. in fi. in v. col. ff. de iureiur.

b ¶ Maternis. Vide Bar. late in l. in furti. §. ope. ff. de iur. sed an ferens testimonium pro ipso videatur dare opem: vide Bar. no. in l. post legatum. §. si vero. in fine. ff. de his qui. vt indig. Et ad istum tex. vide quod no. Ang. in. l. iij. §. j. ff. quod quisque iuris.

c ¶ Hoc dicit. Limita istam legem tãũ procedere vbi crimẽ est attentatum specialiter in personam Principis, vt Impatoris, aut principis: sed vbi peccatum esset in alijs capitulis. l. Iul. maiest. de quibus gl. i. ij. & iij. ff. c. quod tũc nõ habet locũ pœna, de qua hic, sed habet locum pœna l. amissione. §. qui deficiũt. ff. de cap. dimi. Item limitaute hãc l. pau. de Leaza. in ch. pastoralis. de re iudic. Ioan. Andr. in c. statutum de rescript. in vi. in nouella. Pro quibus optime facit gl. in l. j. in verũ. hostis principalis. j. de bon. lib. alias eorum ff. ad l. Iul. maie. Tu vide Bar. & extraua. ad reprimendũ. §. q sint rebelles. in ver. rebellãdo. & quod no. Bart. in l. iij. §. de manu. vin. & an habeat locum in alia ciuitate quam ea, vide gl. et Bar. in l. i. ff. eo. Et adde quod nõ subditus, non incidit in crimen læsæ maiestatis. sed Bald. in l. ij. §. de fal. mone. de prodicore populi. ita incidit in hoc crimen sicut ꝓditor principis. l. fi. & ibi Bal. in l. fi. ff. de abol. & vide hic Salic. & vide in c. i. vt lit. non contest. & circa materiam huius legis quærit. an filius condẽnatus in crimine lesæ maie. priuetur beneficio ecclesiastico iam quæsito: & videt q sic: cum talis filius sit infamis, vt hic: sed infamia nondum rescit a dignitate, sed remouet aliam quæsita. l. infamia. C. de decur. lib. x. Et si dicis, q iudex secularis non potest priuare quẽ beneficio ecclesiastico, vt no. do cto. in l. j. de pœnis? respondeo secundũ l. cum probatio. & ibi glo. ff. de probat. quæ dicit, delictum te punit, non ego: & sic non punit iudex secularis eum principaliter, sed in cõsequentiã. Tamẽ in cõtrarium est gl. singu. xxvj. di. satis peruersum. quod est verum, si est crimen læsæ maiestatis temporalis. secus si diuinæ & spiritualis: qa tunc priuatur: vt in c. ij. de schismaticis. & in c. quicunq. de hæret. in vj. q tenemẽti post apostillam. Vide Old. cõsi. xliij. vbi plene de materia, & an sponsores nuncios apostolicos dicantur committere crimẽ læsæ maiestatis, vide Ro. consi. cclxv. & inquantum Bart. in fi. dicit q̃ hannum hodiernũ est mortale, vide Pau. de Cast. cõsi. xxiij. qñ dicatur cõmitti crimẽ læsæ maiestatis vide Bal. consi. cxxxij. lib. j. Petr. de Anch. cõsi. cclxxviij. & ibi qualiter testes debeãt cõcludere, & an cõtra Papã, vel legatũ de latere, dicatur committi crimẽ læsæ maiestatis.

P. PAV. P.

¶ Gracchus. Vide Iac. de Bel. de quæst. col. xxxj. & Felin. in c. dilecti filij. co. viij. de excep.

¶ Occidere. Peccatũ. xxxiij. q. ij. c. admonere. & in c. iter hoc.

¶ Peruenire. Vide Bart. in l. cõtra pupillum. ff. de re iudi. & vide no. gl. hic singulariter. Ad idem dixit singulariter Inno. in c. quia ꝓpter. de ele. q̃ vbicunque per statutũ quis tenetur cõparere personaliter. si per procuratorem cõparet: q procurator fuit admissus tenet processus. & etiam probatio facit ad l. si mari tus. §. præscriptione cũ ibi no. ff. eo.

¶ Quærit gl. de hoc vide Bar. & q̃ ibi dixit gl. ff. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. & alleg. in l. ita demum. ff. de procura.

¶ Quoniam. Vide hic singulare dictũ, qñ maritus accusat vxorem de adulterio, & postea remisit accusationem, & mulier non continuat adulterium, an posit iterum accusari de adulterio. vide hic not. per eum. & ad Bart. hic facit q no. Bart. in l. amplius non po. ff. rẽ ra. hab. & Bar. in l. fi. §. fi. de eo per quẽ fac. erit. & ibi all. hunc text.

¶ Ita nobis. facit ista l. ad materiã, de qua per Bar. in l. j. in pri. ff. si quis ius dicent. non obtem.

¶ Quæ adulterium. Vide istã legẽ alleg. ꝓ gl. in c. tanta. de simo. & ibi doc. in ca. fi Christus. de iureiurã. et in ca. à crapula. de vi. & ho. cleri. ibi omnino. & vide Ludo. ro. cõsi. cclxxxiij. an propter adulteriũ perditur dos? Andre. Barba.

¶ Quæ adulterium. Quærit gl. vbi quærit gl. vtrũ cum meretrice siue sit nupta siue non sit licitum adulteriũ. vide Cy. in l. j. de rap. virg. † addi. sed Bar. in l. si vxor in prin. ff. eod. alleg. in glo. viderur tenere glo. hic. vide Bal. j. eo. l. si mœtier.

¶ Quamuis. Casus appellationis ab accusatione adulterij

a nec ad testimoniũ [a], honores, vel officia admittunt, filiæ ex hereditate paterna nihil capere possunt: ex bonis verò maternis [b] legitimã tantũ capere possunt, vxores eorũ dotes recuperant: & idẽ in cõsocijs participibus dicti criminis. Sed q ꝓditionẽ reuelauerit, venia dignus erit. h. d. [c] Et primò facit ad q. quã habui de facto in hac ciuitate. † Statutũ est hic, q qui cunq; præstiterit auxiliũ vel fauorẽ alicui exbannito, pro proditiõe huius cõis, puniat certa pœna. Modò quidã de hac ciuitate procurabat q dñs Petrus de Spole, qui erat exbãnitus vt proditor huius cõis rebãniret: quærebat vtrum incideret in istam legẽ tanquã præstans cõsiliũ & fauorẽ exbannito pro proditione. Quidã Canonistæ dicebãt q nõ, per decretales quę dicũt q licet nõ sit alicui licitũ cõmunicare cũ aliquo excommunicato: hoc est verũ, nisi pro eo recõciliando cũ audiat: ita in proposito ille, qui procurabat q rebãniret, faciebat vt reconciliaret eũ huic cõmuni: & sic nõ incidebat in legẽ. Ego dicebã q hic erat casus in cõtrariũ, ibi: de nicq; iubemus etiã, &c. Non obstat quod dicit de excõmunicatione q̃ sententia excommunicationis est medicinalis, nõ mortalis, vt in c. cũ medicinalis, extra, de sententia excõ. lib. vj. Nũquã enim aliquis excõmunicatur, vt perpetuò sit cõdemnatus: sed vt ab inobedientia desistat: bannũ verò. q datur hodie secũdũ statuta terrarũ est mortale, & elapso termino banni, nõ daretur sibi veniat comparenti, & venienti ad mandata: ideo nõ est ratio eadã quod sæpissimè accidit, specialiter hic.

MEminisse. De crimine læsæ maiestatis potest post mortem rei inquiri, hoc dicit ista lex notabilis.

MArtianus. Post mortẽ rei. de hoc crimine potest quęri vt eius damneť memoria, & bona successoribus auferanť, et alienationes factæ à die cõmissi criminis rescindanť. hoc dicit ista lex. Et nota q di xi in summario. & tene perpetuò menti.

Ad legem Iul. de adul. & stupro. Rub.

LEX I.

RVblico. Vxores nõ possũt accusare viros de toro violato. secus ecõuerso. d. d.

GRacchus. [d] Maritus, & ei[9] filius possunt adulterũ vilẽ inuentũ impunè occidere: [e] sed si nõ erat vilis, miti[9] punietur. h. d. Tene mẽti istã legẽ. No. qd legitime factũ est, pœnã nõ mereť. Nota qd licitè possunt filij in istis obedire patri, etiã in atrocioribus executionibus legitimè tamen factis.

QVondam. Vide auť. quæ tractat de remissiõe criminis, & nota cã.

mẽti post apostillam. Vide Old. cõsi. xliij. vbi plene de materia, & an sponsores nuncios apostolicos dicantur committere crimẽ læsæ maiestatis, vide Ro. consi. cclxv. & inquantum Bart. in fi. dicit q̃ hannum hodiernũ est mortale, vide Pau. de Cast. cõsi. xxiij. qñ dicatur cõmitti crimẽ læsæ maiestatis vide Bal. consi. cxxxij. lib. j. Petr. de Anch. cõsi. cclxxviij. & ibi qualiter testes debeãt cõcludere, & an cõtra Papã, vel legatũ de latere, dicatur committi crimẽ læsæ maiestatis.

P. PAV. P.

¶ Gracchus. Vide Iac. de Bel. de quæst. col. xxxj. & Felin. in c. dilecti filij. co. viij. de excep.

¶ Occidere. Peccatũ. xxxiij. q. ij. c. admonere. & in c. iter hoc.

¶ Peruenire. Vide Bart. in l. cõtra pupillum. ff. de re iudi. & vide no. gl. hic singulariter. Ad idem dixit singulariter Inno. in c. quia ꝓpter. de ele. q̃ vbicunque per statutũ quis tenetur cõparere personaliter. si per procuratorem cõparet: q procurator fuit admissus tenet processus. & etiam probatio facit ad l. si mari tus. §. præscriptione cũ ibi no. ff. eo.

¶ Quærit gl. de hoc vide Bar. & q̃ ibi dixit gl. ff. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. & alleg. in l. ita demum. ff. de procura.

¶ Quoniam. Vide hic singulare dictũ, qñ maritus accusat vxorem de adulterio, & postea remisit accusationem, & mulier non continuat adulterium, an posit iterum accusari de adulterio. vide hic not. per eum. & ad Bart. hic facit q no. Bart. in l. amplius non po. ff. rẽ ra. hab. & Bar. in l. fi. §. fi. de eo per quẽ fac. erit. & ibi all. hunc text.

¶ Ita nobis. facit ista l. ad materiã, de qua per Bar. in l. j. in pri. ff. si quis ius dicent. non obtem.

¶ Quæ adulterium. Vide istã legẽ alleg. ꝓ gl. in c. tanta. de simo. & ibi doc. in ca. fi Christus. de iureiurã. et in ca. à crapula. de vi. & ho. cleri. ibi omnino. & vide Ludo. ro. cõsi. cclxxxiij. an propter adulteriũ perditur dos? Andre. Barba.

¶ Quæ adulterium. Quærit gl. vbi quærit gl. vtrũ cum meretrice siue sit nupta siue non sit licitum adulteriũ. vide Cy. in l. j. de rap. virg. † addi. sed Bar. in l. si vxor in prin. ff. eod. alleg. in glo. viderur tenere glo. hic. vide Bal. j. eo. l. si mœtier.

¶ Quamuis. Casus appellationis ab accusatione adulterij

a ¶ Testimonium. Vide Bar. in l. iurisiurandi. in fi. in v. col. ff. de iureiur.

b ¶ Maternis. Vide Bar. late in l. in furti. §. ope. ff. de iur. sed an ferens testimonium pro ipso videatur dare opem: vide Bar. no. in l. post legatum. §. si vero. in fine. ff. de his qui. vt indig. Et ad istum tex. vide quod no. Ang. in. l. iij. §. j. ff. quod quisque iuris.

c ¶ Hoc dicit. Limita istam legem tãũ procedere vbi crimẽ est attentatum specialiter in personam Principis, vt Impatoris, aut principis: sed vbi peccatum esset in alijs capitulis. l. Iul. maiest. de quibus gl. i. ij. & iij. ff. c. quod tũc nõ habet locũ pœna, de qua hic, sed habet locum pœna l. amissione. §. qui deficiũt. ff. de cap. dimi. Item limitaute hãc l. pau. de Leaza. in ch. pastoralis. de re iudic. Ioan. Andr. in c. statutum de rescript. in vi. in nouella. Pro quibus optime facit gl. in l. j. in verũ. hostis principalis. j. de bon. lib. alias eorum ff. ad l. Iul. maie. Tu vide Bar. & extraua. ad reprimendũ. §. q sint rebelles. in ver. rebellãdo. & quod no. Bart. in l. iij. §. de manu. vin. & an habeat locum in alia ciuitate quam ea, vide gl. et Bar. in l. i. ff. eo. Et adde quod nõ subditus, non incidit in crimen læsæ maiestatis. sed Bald. in l. ij. §. de fal. mone. de prodicore populi. ita incidit in hoc crimen sicut ꝓditor principis. l. fi. & ibi Bal. in l. fi. ff. de abol. & vide hic Salic. & vide in c. i. vt lit. non contest. & circa materiam huius legis quærit. an filius condẽnatus in crimine lesæ maie. priuetur beneficio ecclesiastico iam quæsito: & videt q sic: cum talis filius sit infamis, vt hic: sed infamia nondum rescit a dignitate, sed remouet aliam quæsita. l. infamia. C. de decur. lib. x. Et si dicis, q iudex secularis non potest priuare quẽ beneficio ecclesiastico, vt no. do cto. in l. j. de pœnis? respondeo secundũ l. cum probatio. & ibi glo. ff. de probat. quæ dicit, delictum te punit, non ego: & sic non punit iudex secularis eum principaliter, sed in cõsequentiã. Tamẽ in cõtrarium est gl. singu. xxvj. di. satis peruersum. quod est verum, si est crimen læsæ maiestatis temporalis. secus si diuinæ & spiritualis: qa tunc priuatur: vt in c. ij. de schismaticis. & in c. quicunq. de hæret. in vj. q tene

d ¶ Quisquis. Vide auť. quæ tractat de qua tractatur in auť. qua in prouincia. vbi de crimine agi oportet. & ego dixi in l. si cui. §. fi. de accu.

QVamuis. Accusatore absente. post crimẽ liquidatũ põt ad sentẽtiã diffiniti quam peruenit. [f] Quærit gl. [8] hic, licet ad crimẽ publici iudicij prosequẽdũ, nõ admittat ꝓcurator: qd si nõ fuerit oppositũ an valeat ꝓcessus? Glo. hic videt dicere q sic: quã vide & not. sup verbo, præsentiam. Quod dic vt hic dixi. ff. de pub. iudi. l. pen. §. ad crimen.

QVoniam. [h] Qui nõ põt accusare de crimine nõ põt excipere de eodẽ ad aliquẽ puniẽdũ. hęc dicit hoc notabilis lex.

ITa nobis. [i] Hic enumeratq̃ exceptiones possunt obijci accusanti de adulterio. Nota q hæc lex statuit posse tantũ certas exceptiões obijci: & per hoc excludunť aliæ exceptiões legitimę in corpore iuris inclusæ: vt hac gl. & ideo † per hoc doct. inducũt hãc legẽ in arg. q licet statuto caueať, q cõtra instrumẽtũ nõ possint opponi nisi certę exceptiões: q per illud statutũ nõ excludanť alię legitimæ. q nõ puto vsquequaq; verũ. Quod dic vt plenissimè dixi in. l. j. §. j. ff. quod vi aut clam.

☞ *Cum meretrice nupta, non committitur adulterium.*

QVæ adulteriũ. [k] Dña a capone põt de adulterio accusari. secus de familia, quæ hospitibus seruit. hoc dicit. † Quærit gl. [1] vtrũ cũ meretrice nupta possit cõmitti adulteriũ. Glo. dicit q sic. Quidam vltramontani dicunt contrarium, & forte melius.

☞ *Crimen remanet publicum, licet auferatur facultas accusandi omnibus, restringendo ad certas personas tantum.*

QVãuis. [m] Accusare de adulterio licet marito, & alijs cõiunctis personis nõ extraneis. h. d. Opp. & videtur quod quilibet de populo admittať ad accusandum. Vnde videť obstare. ff. eo. l. ij. §. fi. & l. seq. Sol. dicit glo. ista lex loquitur, qñ isti propinqui non extant. Doc. moderni dicunt, q illa lex corrigitur ꝑ istã. Et ista opinio plus placet, per rationẽ positam in hac l. videlicet ne liceat extraneis fœdare connubia. Secundũ quã lec. † habes, q licet ꝑ formã statuti auferatur facultas accusandi de publico crimine omnibus, & restringatur ad certas personas tantũ nihilominus remanet crimen publicum. De hoc dixi vobis ī l. j. ff. de pub. iudi. Vltimo habetis in fi. qd' pœna adulteriĳ est pœna mortis. Opp. ff. de quæstio. l. si quis viduã. Solue vt ibi no. Et ibi dixi vobis, secundum ista tempora, pœna mortis in muliere est aliter constituta, ideo vide auth. sed hodie vnde de iure communi pœna in masculo non est immutata, sed in fœmina sic: vt s. in authen. Habetis hic aliam authen. quæ loquitur de quadam pœna quæ inferť ei,

Universidad de Deusto
Biblioteca

notantur xxxij.qō. vj.in summa. & in c.titelleximus.in fin. extra,e.vbi vltimo habetis. Et de ista pœna adulterij adde etiam Bal.in l.Claudius.de his qui.vt f dig.pœna etiã adulterij,q mulier pdat dotem,vt hic videt quod in bonis paraphernalibus: dic secundũ gl.fing.in caplerunque.de dona. inter vir.& vxo. & vide in l.ex consensu.ff.de repu.Sed an dicta glo.sit vera,di xi post Imo. in l.cũ mulier.in iij.colũ.ff. sol.matr.Quę aũt sit pœna stupri,vide no.Bal.l raptores. ff.de episc.et cle.Et quando mulier committat adulterũ cũ incestu,et punatur, vide in l.ij adulteriũ cũ incestu.in princi. vbi gl.in l.inter libe tas.ff.eo. Et de istis pœnis vide plene p Iaco.de Bel.in l.raptores.

a ¶Gladio punitur. Vide in auth.vt nõ luxuriẽt cõtra natu rã.xxiij.q̃sti.ij. hic quãquam. vbi etiã dicitur de crimine, quod committitur cum bruto. Quid f Iudæo,vide f.in archiepiscoparu.drap. Quid in muliere agente vt vir, vide qõ.in l.fœdissima.ff. eod.de raptoribus. alias.ff.eo.de adul.

b ¶Poterit condẽnari. Adde qd' Lud. Ro.dicit hic esse casum,q̃ sententia ex præsumptione prolata nunquam trãsit in rem iudicatã,imo continuo retractari potest:de quo,et de istis similibus sentẽtijs vide quæ habes hic post Cy. & aduerte quod præsumptio violenta quę se cundum ius dicitur habere vim plenę p habitiõis in causa ciuili,non sufficit ad plenam probationẽ in causa criminali. no.doct.in c.asserte. & in c.quia verisimile.de præsum.videlicet de nudo cum nuda,solo cum sola.De quo in c.literis.de p̃sum. quia habet vi plenæ probationis f causa ciuilis,ad parationis matrimonij, nõ sufficeret sola in criminali ad cõdẽnandũ de stupro. Facit l.si autem.ff.de p̃ba. & quod not.Bar. in fi.supra de iureiu.fecus quando est præsumptio violẽta approbata a iure, etiã quoad criminalẽ,causam:qa tũc sola sufficit.l.quæ ibi no.facit anith.si quis cum hic,et ibi not. supra

quem maritus habet suspectum de adulterio vxoris suæ.quæ incipit,si quis ei.

¶Vmuir. Ista non consuevit legi:quia de ea loqui nõ est honestum.Breuiter 'dicit:Crimen Sodomiæ vltore gladio punitur.[a] hoc dicit.

[a] *Nomen rei,quando dicatur receptum inter reos.*

¶Dulterij. Habeo istam legem multum claram:quia ,pbat vnam meam opinionem,de qua est casus hic.Breuiter dicit:In quæstione adulterij exceptiones frivolæ reprobantur:exceptiones legitimę, quæ processum respiciunt,primo examinantur postea de crimine cognoscitur.h.d.† Per istam legem ego dico manifestè probari opinionem meam:q̃ tunc dicitur nomen rei receptum inter reos,quãdo facta examinatione super omnibus exceptionibus dilatorijs respicientibus processum iudex pronunciauit super accusatiõe procedendum esse:vnde ante lit.contest. potest dici nomen receptum inter reos,super illam pronũciationem:merito hoc potest fieri reo absente:vt vidistis.ŝ.e.l.adulteram.licet glo.aliter dicat. Dixi tibi in 1. is qui reus.de publi.iud.& tunc non allegaui tibi hanc legem,sed heri tantum addidi:& ideo tene menti.

¶Hi qui adulterii. Alias Si adult.Si absolutus ab adulterio proximitatis prætextu:postea cum ea matrimonium contrahat,ex hoc iuris,& de iure videtur nasci præsumptio:ex qua de primo adulterio de quo fuit absolutus, poterit condemnari.[b] h.d.hæc singularis lex.quod tene menti. Oppo.nemo ex præsumptionibus est condemnandus:vt l absentem.ff.de pœ.So.Ibi loquitur de p̃ sumptione hominis:hic de præsumptione iuris.& de iure. Opp.postquam quis est absolutus,non potest cõdemnari,nisi doceatur de præuaricatione:vt l. si quis homicidij.de accu.& l.ij.ff.de præua. Sol. Specialis casus est hic.Simile vidistis supra de re.cre.& de iureiu.l.fi.

[b] *Quæ ex adulterio iniuriantur,iniuriantur etiam ex stupro commisso in uiduitate.*

¶Imulier. Maritus quõdam potest accusare de stupro, quod committitur in vxore,quam repudiauerit.hoc dicit hæc bona lex. Opponitur,cũ istud sit crimẽ publicum, quilibet potest accusare: quid ergo mirum,si maritus admittitur. Dicit glo.q̃ maritus quondam præfertur quia magis offenditur.Ex hac lege no.† q̃ ille qui offenditur de adulterio constante matrimonio,ille offenditur ex stupro viduitate durante.Hoc est vtile scire ad probãdum quandoque inimicitias:nam ita iniuriatur consanguinei viri iam defuncti ex stupro,quod committitur in viduam, sicut si duraret matrimonium.

¶Libertatem. Sicut libertas seruorum intra duos menses à die diuortij impeditur:ita intra duos menses à die matrimonij soluti per mortem.h.d.

Si quis eã,cuius tutor fuerit corruperit. Rubrica.

LEX Vnica.

¶Itutor. Qui suam pupillam corrũpit deportatur,bonis omnibus publicatis.hoc dicit hęc bona lex.

De mulieribus,quæ seruis propriis se iunxerunt. Rubrica.

LEX Vnica.

¶Iqua. Quæ seruo proprio se iũgit, morte punitur:& omnes ad denunciandum admittuntur: filij ex tali coniunctione nati,insuccessibiles habeantur.h.d.

Ad legem Iuliam de vi publica vel priuata. Rubrica.

LEX. II.

c ¶Tutoris.[c] Quãdo pars quota bonorũ deuenit ad aliquem ex dispositione legali ,intelligit cum onere debitorum.h.d. Oppo.ff.de iure do.l.mulier.ŝ.de hær. vel actio.vend.l.ij.Solu.Ibi bona veniũt. ad aliquem ex contractu:hic ex dispositione l.Fallit in casu.l.j.supra de hær.ven. d vbi fauore fisci etiam quãdo bona vadũt ad aliquem ex contractu,intelligitur cum oneribus debitorum. De hoc in l.iij.ŝ.cũ ex cã.ff.de iure fisi.vbi de hoc dixi.et plenè dixi de hoc.ff.de bo.pos.l.j.in princ.

LEX III.

¶Iconfidis. Si masculus,vel fœmina inclusdatur , violentia committitur : & pœna huius legis punitur.h.d.

1 [a] *Iniuria facta personæ,quando dicatur crimẽ publicum.*

¶Icriminis. Hæc est bona lex,& facit ad intellectum multorum . Violẽtia commissa circa res,etiam hominibus nõ coactis,hac lege punitur.Iniuria commissa circa personas ita demum hac lege punitur, si coadunatis hominibus facta fuerit.h.d.No.ergo[d] q̃ 1 †iniuria facta personæ ita demum cadit in crimen publicũ l. Iuliæ de vi, si fiat coadunatis hominibus:aliàs est priuata: vt l.iniuriarum.infra de iniurijs.Homines autem coadunatos in hac materia itellige,etiam si coadunauit vnum:vt l.ij.ŝ.iij. ff. vi bono.rapto.q̃ tene menti.

1 [a] *Faciens uno tempore uim,occupationem, & homicidium,non punitur de quolibet: sed unum est delictum aggrauatum.*

2 *Si in uiolentia interueniunt uerbera, & homicidia, maleficium personæ eius,qui fuit author uiolentiæ,aggrauat tantum, & quomodo tenebuntur alij.*

3 *Coadunatus ad aliquem uim faciendam,si ibi perdit arma,quando possit recuperare à eo adunante, & quæ actione.*

¶Voniam. Hæc est bona lex.Si tempore violentiæ,ex parte inferentis,vel defendentis homo aliquis moriatur,inferens vim pœna mortis punitur,& appellare non licet. h.d.hæc no. lex.† Nota 1 quòd [e] si aliquis fuit ad occupandum castrum,vel palatium alterius,et ĩ occupatiõe aliquẽ p̃cusserit,vel occiderit:nõ debet puniri duabus legibus,hoc est tãquã violẽtiã inferẽs,et occupationẽ faciẽs,et tãquã faciẽs homicidiũ,et vulnerãs,sed totũ est vnum

est vnũ delictum,scilicet violentia aggrauatum per istas qualitates:scilicet q̃ in ea sunt cõmissa verbera,neces,& similia : vt hic tex.vides no.quem milies alle.& ideo rogo teneas menti. Secundò no.† q̃ istę qualitates,ŝ.neces,& verbera,in hac violentia interuenientes, aggrauant maleficiũ itẽm in p̃sona eius, q̃ fuit p̃cipalis,et author huius violẽtiæ.Ita vides hicĩ tex. qui vim facere & c.alij aũt hoĩes coaduna ti ad hoc,nõ tenẽtur nisi de violentia simpliciter,vt hic innuitur:& tenebunt etiã de eo quod ipsi personaliter fecerunt vt probatur in l.ij.ŝ.si quis nõ ipse coegerit, sed inter coactos fuerit.ff.vt bono.rapto. Op.& videt q̃ nõ debet puniri quis vltra q̃ habuerit p̃positũ delinquẽdi.Contra in l.qui iniuriæ.ff.de fur.Solut.de hoc dic plene vt dixi vobis in l.diuus.ff.ad legẽ Cor.de sica.† Quærit gl.[a] vtrũ ille , q coadunatus ad aliquã violentiã inferendã,si ibi perdit arma,vel alias res vtrum posit recuperare ab eo,q̃ eũ coadunauit ex stipulatione,vel actione mãdati.Sol. Dic quod nõ:quia iste contractus est sup re turpi:vt l.si remunerandi.ŝ. rei turpis. ff.mã.Hoc intellige verũ,quãdo quis fuit coadumatus ad aliquã vim illicitam.Secꝰ si ad licitam:vt ad aliquẽ defendendum, & similia:quia tunc esset licita.Quod tene menti perpetuo,rogo te.

1 [a] *Causa restitutionis quod sit priuilegiata.*

Spoliatus quod ante omnia restituatur,quomõ intelligatur.

Prima uiolentia quando absorbeatur per secundam, & sic dolus cum dolo compensetur.

4 *Probationes factæ de uiolentia in causa ciuili, an faciant fidem in criminali:remissiue.*

Exactus de possessione si eam recuperat incontinenti,nõ dissimit uti,uacapere.

Expulsus si recuperat incontinenti possessionẽ,non incidit in l.si quis in tantam.

7 *Spoliatus omnibus bonis,non potest ab alio accusari antequam restituatur.*

8 *Si aliquis est accusatus de uiolentia criminaliter, & de uiolentia constat,officio iudicis poterit fieri restitutio possessionis.*

¶Si quis ad se fundũ.[b] Ista est subtilis lex,& breuiter dicit.Spoliatus debet ciuiliter agere,vel criminaliter accusare:sed si sua authoritate p vim recuperauerit,secundo spoliatus ante omnia est restituendus:& spolians legitime punietur.h.d. Primo ponit qd habet facere spoliatus.Secundo ponit qd ei immmineat si iuris ordinem prætermiserit.Secunda ibi:quod si omissa. Opp.q̃ liceat expulso,sua authoritate recuperare:vt l.j.§.vim vi.de vi.& vi arma.& l.iij.§. cum igitur.& ŝ.vnde vi.l.j.Huius timore lec.huius legis variatur dnobus modis.Vno modo,q̃ hic non licet recuperare ŝ.ex interuallo,sed incontinenti sic,vt in contrario.Et ista est cõis lec.quam glo.sequitur. Alij dicunt,vt Io.in fi.gl.q̃ hic loquit qñ incontinẽti sua authoritate possessionẽ recuperauit. Et quod dicitur in tex.possessionis iura reparantur,ŝ.quo ad damna,quæ passus est ab alio,qui violentiam inferebat,vide istam gl.in fi.Ex hac lege habes notare † q̃ cã restitutionis est priuilegiata,siue agatur ad recuperandã possessionẽ,siue agetur ad damna,quæ quis passus est violentia,licet possessionẽ effectualiter non perdiderit.& est priuilegiata in hoc,qđ' ante omnia debet examinari ista cã restitutionis. Qualiter autẽ intelligaĩ istud ante omnia j.dicam.Et debet intelligi lec.ista quod hic agebat ad dãna,ille contra quem adhibita fuit violẽtia:qui recuperauit incontinenti contra eum, qui intulit violentiã.Secundo econtra,cum legitime fecerit,non posse agi ad damna,quæ aduersarius passus est:quia quod legitime factum est,pœnam non meretur:vt l.Gracchus.ŝ.de adult.Istã casus positionẽ tene mẽti,quia puto eã esse verã,nec scio eã alibi. Alia lec.& cõior est:qa hic expulit ex interuallo:& sic non faciebat legitime:tunc enim spoliatus secundo ante oĩa debet restitui.Sed tunc ad hoc opp.qa huic expulso licet agere ciuiliter,vel accusare criminaliter,prout vult:vt hac l.in prin. & qñ ci.ac.crĩ.præiu.l.j.Sol.dicit gl.fateor,q̃ expulsus habet electionẽ accusare criminaliter,vel agere ciuiliter interdicto, pro recuperanda possessione. Sed hic loquitur qñ eligit expulsus agere interdicto:quo casu ante omnia restituitur. Veniẽdum est ergo , †quid est hoc dictum añ oĩa,quod hic dicit tex.gl.dicit ante oĩa restituitur.i.antequã q̃ratur quis sit dñs: vel añ oĩa.i.antequã q̃ratur de crimine in modũ accusationis & sic pertransit etiã doc.Mihi videt q̃ nos debemus intelligere tex.,put iacet simpliciter ante omnia. Pro huius euidentia debes scire q̃ qñq̃ spoliatus agit petens restitutionẽ possessionis:qñq̃ agit petens restitutionẽ damnorum.Primo casu causa restitutionis ante omnia est tractãda,vt hic dicit tex. intãtum, vt super nulla alia re à suo spoliatore possit conueniri,nisi super illa spoliatione.hic est casus extra,de ordi.co.c.sup per spoliatione.& sic debemus istum tex.intelligere. Si vero agit petens damna isto casu,ista causa debet ante omnia retractari:nec posset super dñio ipsius, vel alia causa reconueniri:vt hic secũdũ lec.Io.nec tñ reconueniri posset de alia spolia tione:vt in c.ij.extra de ordi.co. Et hoc si secũda cã spoliatiõis per quã agitur ad recuperãdã possessionẽ rei,de qua quis est spoliatus,proponitur in modum reconuẽtionis.sed si proponeretur in modũ exceptionis,tunc impediret primũ iudiciũ super damno:& spoliatus ante omnia deberet restitui:& donec restituaĩ,causa super dãnis non deberet agi,vt d.c.ij.Itẽ priuilegiata est cã restitutionis in hoc,quod ille,qui est spoliatus,si obijciaĩ ei de dominio spoliantis,ista exceptio non debet examinari in iusto iudicio:sed ante oĩa est restituendus, vt hic secundũ qđ' gl.intelligit, vt vidistis in l.momẽtaneæ.ŝ. vnde vi.& ŝ.si p vim vel alio modo.l.j.Intellige si cõtra hanc exceptionẽ de dominio replicetꝰ secus si petẽs restitutionem pateret super illa exceptione procedi:vt extra,de restĩ.spo.c. j.quod probaĩ de iure nostro.Sicut em̃ se habet exceptio ad actionem:ita se habet replicatio ad exceptionem,vt l.ij.ff.de excep.Sed si exceptio nõ obijciaĩ,non impediĩ actio,eadem ratione si nõ obijciaĩ replicatio,non impeditur exceptio.Facit supra.de adul.lege,quoniam Alexãdrum. Institut.de repli.per totum. Quando q̃ spoliatus à spoliatore conuenitur, non curo qua actione, nec ad quid,dũ tñ nõ conueniatur sup alia spoliatione:tũc ipe poterit excipere cõtra spoliatorẽ suũ, q̃ nõ põt cõueniri, donec ipse restituatur. Et hoc est quod hic tex.dicit añ oĩa violẽtiæ cãm &c.Probaĩ in d.c.extra,de ord. cog.Si vero de spoliatione agit criminaliter:tunc alia qõ ciuilis non poterit proponi,nõ ,ppter priuilegiũ spoliatiõis,sed ,ppter nõ poterit proponi,nõ ,ppter priuilegiũ spoliatiõis,sed ,ppter nõ poterit proponi,nõ ,ppter priuilegiũ generale cuiuslibet cãe criminalis,q̃ nõ patiĩ secũ priuilegiũ generale cuiuslibet cãe criminalis,q̃ nõ patiĩ secũ ciuilẽ cõcurrere,ne ei fiat præiudiciũ:vt ŝ.de or.cog.l.fi.Itẽ op. dr̃ hic, q̃ quæri debet quis ad quẽ venit possessio.Cõtra.iã p certo ,p posuerat violẽtiã esse cõmissam:quare ergo de hoc q̃rit.Sol. debet exponi itulit,i.intulisse dr̃:& ista est vera.Vel dicebaĩ q̃ ex aliqua cã potuit facere,& licite:tũc ista põt esse bona. Sum[a] expediti de prima gl.magna,venio ad sequentẽ.

3 Op.dol[a] †cũ dolo cõpẽsaĩ:vt l.fi.ŝ.sed si stipl'o.ff.de eo,p quẽ fac. erit.et de dolo.l.si duo.Sedego expuli expulsorẽ meũ,vr̃

d q̃ debeat cõpẽsari violẽtia,[d] quã feci sibi,cũ violẽtia,quã fecit mihi.Gl.hic dicit aliud in illo gñali,dol' cũ dolo &c.nõ dicit pl'.Sed in l.j.in fi.gl.mag.ŝ.vñ vi.R.ñ.q̃ ideo nõ cõpensaĩ dolus cũ dolo hic:qa videnẽ esse cõmissa circa diuersa.Alia est em̃ vis facta vno tẽpore,alia facta alio.Sed cõtra hoc vr̃ ff.q̃ vi aut clã.l.si alius.ŝ.bellissime.Gl.hic dicit aliud in interdicto q̃ vi aut clã,vt ibi,aliud in interdicto vñ vi:vt hic.Pet.hoc nõ placet:nã posito q̃ dolus cũ dolo cõpensetꝰ,saltẽ vnũ debitum cũ alio debito debet cõpẽsari.Si ergo p violẽtiã, quã ituliti mihi,es effectus meus debitor in centũ,& in illa possessione: & consimiliter ego p illã,quã intuli tibi,econuerso, & secundo adhibui:sum effectus tuus debitor in centũ,& in illa possessione:agitur debet vnũ debicũ cum alio compensari. Præ

e terea dicit ipse,non est ratio diuersitatis,quæ debet esse[e] inter istud interdictum vnde vi,& interdictum quod vi aut clam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scruteris. Alexã. Lo fæus.

a ¶ Vi expulsua. Et ita hanc legem intel lige in vi ablatiua, vel expulsiua, sicut i compulsiua, vt dicit Bar. per illum text. ff. d cõd. ob tur. cau. vel ista lex non habet locum, si agatur petitorio. not. Bart. in l. ij. in fin. ff. quod met. cau.

b ¶ Verũ dicit gl. Et vide gl. Bart. in l. q pos. de vi & vi arma. & Bart. in l. iij. §. excontrario. in vj.

c ¶ C. frequens. li. vj. Adde Bar. ff. li. te. ff. de iur. deliberan.

d ¶ Raptores. Hãc l. maxime, in versi. vt hic pone. intellige se cũdũ textum valde no. Inst. de pub. iud. §. item lex iul. de adulter. in §. finaut. Et. In istis vide Marhe. in suis dictis, dicto xcix. et Bald. hic. Et an iste titulus hẽat locũ in rapiente me rericem per vim, et cum ea coeunte, vide de text. notabilem i l. verum. la ij. de furtis. & ibi Bar. Et de hac mria vide Bal. i l. raptores. de episc. & cle. Adde ad materiam huius legis, Barba. consi. lxij. li. ij. in §. oporter. quæro, dicit lex vel statutum, quod rapiẽs mulierem puniatur; modo vir rapuit mulierem, vel sponsam vel, vxorem, de lupanari. Dic qd nõ, secundum Bal. in l. i ambigua. ff. de leg. qua ista esset intellecrus vitiosus & lex deberet esse sancta, immaculata: & sic debet esse eius interpretatio. l. cætere. §. j. ff. fam. ercis. cũ. quod not. Et hanc l. vide, & no. Bal. in l. si qs non dicam rapere. i vltim. co. de epis. & cle. & glo. ibi super verbo, sponsam. q non est alibi, secundum Ange. De quo per Bal. in d. leg. raptores. Vide quod habes in trac. viola. in ver. caſ. & ho. & vide quod habes in l. sed si eximendi. in prin. ff. ne quis eum qui in ius.

e ¶ Si virgis. Et vide Bal. in l. illud. in fin. ff. de iniur.

f ¶ An præsumantur. Per bar. in l. si. ff. ad l. Cor. de sica.

g ¶ Corrigere. Et qui bus liceat corrigere vide tex. i c. volũtate. de senten. excommu.

h ¶ Dicatur iuuenis. Quis dicatur iuuenis et quis senior. de vtroque in d. l. non aliter. §. j.

quare? quod ergo hic dicitur, q ante omnia est restituẽdus: est verum in eo, ĩ quo passus esset maius dãnum: & sic per cõpensationem non esset sublatũ. Doc. Vltramon. tenent gl. nostrã: vt Iacob. de Are. Iaco. Butri. & alij. Nõ obstat quod dicitur, q dolus cum dolo cõpensatur, vel debitũ cum debito cõpensatur: vt hic gl. optimè sentit: illud est verũ, quãdo secũdus dolus, vel secundũ debitum, seu delictũ non absorbet, & extenuat primum. Sed hic secunda violentia absorbet, et cõsumit primã: ideo de prima non põt obijci: & sic non potest dici, dolus cũ dolo cõpensetur, vel violentia cum violẽtia: qa prima violentia est cõsumpta. Nec etiam potest dici debitum cũ debito cõpensari: quia primũ debitũ est sublatũ: vt §. vnde vi. l. si quis in tãtã. & l. extat. ff. q met. cau. & vide gl. sic intelligo gl. sup verbo, qd. Pro cuius euidentia debes scire q per l. si quis in tantã. et per l. extat. ille, qui secũdo intulit violentiã, perdit omne ius, q habebat iure, vel ad rem, seu p illa re: sed si habebat aliud ius extra rem illam, licet forte illius rei occasione: illud nõ perdit: vt l. qui vas. in prĩ. ff. de fur. Qui enim abstulit rem sibi subtractam, licet perdat sibi cõdictionem furtiuã, quæ dat ad rem, non perdit actionem furti, quæ datur ad duplum, vel quadruplum, quod est extra rẽ. Modo ad propositũ, secũda violentia absorbet primam, quatenus ad primã violentiã poterat agi ad recuperandũ rẽ: sed quatenus poterat agi ad certa damna, & sic extra rem, propter secundam violentiã, non consumitur prima: vt d. l. qui vas. Eadem ratione credo, q accusatio criminalis, quæ oritur ex prima violentia, non consumitur per secundã: quia illa accusatio non est ius in re, nec ad rem, nec p re. Et sic gl. quæ hic videtur velle, q per secundã tollatur prima, etiã quo ad actionẽ criminalem, non videtur q dicat verum. Vide gl. licet tamẽ dixerit qd prima violentia non consumitur quantum ad damna, & ad aliud interesse: tamẽ in hoc scĩo iudicio, in quo petitur possessiõis restitutio, de illo primo non poterit quæri: quia cã restitutionis habet priuilegiũ, vt ante oĩa &c. nisi agatur super alia spoliatione possessionis non consumpta per secundã vim, vt §. dixi. Causa ergo, p quã petitur restitutio possessiõis est magis priuilegiata, quã cã, per quã petitur restitutio dãnatorum et interesse per vim: vt patet in d. c. ij. de ordi. cog. Non obstat l. si alius. §. bellissimè. q vi aut clam. Nam vna vis ingetatiua nõ cõsumit aliã. Nõ enim quis priuatur iure suo, p pter vĩ ingeratiuã: secus in vi expulsiua, de qua hic loquitur. Summus expediti de gl. quodã modo, restant alia q̃renda in gl. Primo quæro vtrum probationes factæ de violẽtia in ciuili, fi dẽ faciant in criminali. Gl. hic dicit q nõ: quã vide, et signa per ver. destinatus. De quo plenè dic vt doc. tãgũt in l. j. qñ ci. ac. præiu. cri. Ego plenissime in l. ij. §. j. ff. vi bo. rap. Vento ad vlti. gl. vbi quærit aliquas quæstiones. Quærit gl. quid si ejector de possessiõe, & recuperẽ tamẽ incontinẽti: an desinam vsucapere? Et glo. dicit

b q nõ: quãvide. Verũ dicit gl. bista: quia ille, qui recuperauit in continenti, non amisit possessionem ciuilem: vt l. iij. §. eũ igitur. & ibi not. de vi & vi ar. merito nõ desinit vsucapere: licet gl. videatur aliud dicere: vt in l. qui possessionẽ. ff. de vi & vi
6 arma. et malè. †Quæro, si expulsus recuperauit incontinẽti possessionẽ, an habeat locum pœna. l. si quis in tãtã. §. vnde vi. Gl. hic dicit q non. Ita quæstio põt intelligi duobus modis. Primo, an ego qui incontinẽti p vim recuperaui, inciderim ĩ l. si quis in tãtã. Et tunc absq dubio glo. dicit q non bene: ga legitimè feci: ergo &c. vt l. Gracchus. §. de adul. Itẽ põt intelligi, an ille, qui per vim me expulit, & fuit ipse incontinẽti expulsus, incidit in l. si quis in tãtam. Et licet gl. hic dicere videatur q nõ: contrariũ tamen videtur dicere d. l. qui possessionẽ. de vi et vi ar. §. de excep. l. licet. Secundũ vnã lec. puto q nõ incidat in l. si quis in tantã. quia cũ iste deiectus possessionẽ non perdiderit, quia ciuiliter retinuit: nõ põt dici expulsus. & inquã tũ ad actionem ciuilẽ nõ sufficit conatus, nisi haberit effectũ vt l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. Circa legẽ nostrã extra gl. quæro, vidisti qd exceptio spoliationis põt obijci ipsi spoliatori, vt an restitutionẽ de nullo audiatur agẽs, p hãc l. & p ca.
7 prædictum. †Quæro, an extraneo posset obijci hæc exceptio. Breuiter de iure ciuili hoc nõ reperio: de iure canonico bene reperitur q spoliatus omnibus bonis nõ põt ab alio criminaliter accusari, donec restituatur: vt extra, de testi. spo. c. fre
c quens. lib. vj. †Quæro, quãdo aliquis est accusatus de violentia criminaliter, et de violẽtia cõstat: an ex virtute, ciuisdẽ iudicij possit fieri restitutio possessionis. Certè non, vigore actionis principaliter intentatæ vt l. interdum. ff. de pub. iud. sed p officium iudicis ex quadam æquitate sic. Ita tenẽt hic docto. Quod dic vt dixi in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & l. de functo. de pub. iud.

Seruos. Serui violentiam cõmittẽtes vltimo supplicio puniuntur: si ex præcepto domini fecerũt, in metallũ dãnantur: aliæ personæ viles si violentiã committunt, legitimè puniuntur: punitur et iudex, qui de hoc crimine iudicare neglexerit. h. d.

Omnibus. Habere gentem armigeram coadunatam, est crimen publicum legis Iuliæ de vi: de quo etiam potest per inquisitionem procedi. h. d. ista lex.

De raptu virginum. Rubrica.

LEX Vnica.

d Raptores. dHanc legem habuistis de verbo ad bum supra de episco. aud. l. raptores. ideo dic vt ibi.

De emendatione seruorum. Rubrica.

1 ☞ *Si vulneratus superuixit post vulnus illatum per multos dies, & postea mortuus est, an præsumatur mortuus ex vulnere.*

LEX Vnica.

e Virgis. eDominus percutiens seruum, ẽt si ex percussione mortuus fuerit, non punitur: nisi occidendi animo hoc fecerit. h. d. Habetis hic gl. super verbo, depulsa. quã no.
1 multum ad qõnem de eo, qui percusit aliquẽ, qui postea per plures menses post mortuus est ex vulnere: an
f præsumatur fmortuus ex vulnere. Breuiter distingue, an post triduum superuixerit, vel ambulauerit vel non. Habẽt decretalistæ super hoc casum extra, de homi. nõ recordor in quo capi. & dixi hoc anno Digesto nouo.

De emendatione propinquorum. Rubrica.

1 ☞ *Iuuenis quis dicatur, ut corrigi possit à maiori.*

LEX Vnica.

g Incorrigẽdis. Parentibus, et consanguineis antiquioribus licet corrigere gĩnuenes, et eos corrigendo percutere, dũ tamen moderatè, nec cum
1 atrocitate faciãt. h. d. Quis dicatur †iuuenis, h qui potest corrigi. dicũt quidã minor decem ann. dũmodo corrigens sit antiquior eo: vt l. nõ aliter. §. j. ff. de l. iij. do. Richar. Malũ. itelligebat hoc de minore xxv. an. nã abinde intra potest se regere arbitrio suo: vt ff. de mino. l. j.

Ad legem

a ¶ Debet probare. Vide Bar. in l. j. ff. d dolo. & de materia adde bonũ text. in l. Cornelia. ff. eod. & no. Bar. in l. vt vim ff. de iusti. & iu. in fi. primæ col. Sed hal. hic eã restringit, videlicet si concurrãt aliæ qualitates, & p
1 sumptiones, puta ex genus instrumenti, cum quo] percussit.
a
b ¶ Is, qui. Canoniza ta est de pœ. dist. j. in prin. & facit ad no. in l. qui ea mẽte. Et ad hoc adde Barto. in l. damni. §. Sabi. ff. dam. infec. & Bart. i
b l. j. §. diuus. ff. eo. & Bal. si quis nondicã rapere. in iij. col. ff. d epis. & cle. & Bald. in l. si fugitiui. ff. de fer. fugit. & Ang. in l. j. §. j. ff. quod quisque iur. vbi hoc limitat: & per Cyn. hic, & per Barto. in c. j. §. imuria. in vlti. col. de pa. iu. fir.
c ¶ Is qui. Vide Bart. c in l. j. ff. de extraord. cri. & in l. j. §. diuus. ff. e. & vide Archid. xvij. q. ij. si ergo. per Hostiẽ. in summa d pœ. §. in quibus. Io. Andre. in regula, de pœnis. in mercuriabilibus. p eũ in ca. ppetuæ. de elec. in vj. in nouella. Bald. in l. si fugitiui. C. de fer. fugiti. & in Barboribus. §. Iulia. de vsufru. & in l. data. in ij. col. ff. qui accu. & in
1 l. q ante operas. ff. d infa. alias. ff. & vide do. Ant. in c. de eo q mit. in possef. cau. rei seruã. & vide Spec. in ti. de accu. ver. qd si prio. & vide Bal. in c. j. in §. iniur. ff. vl. col. de pa. iur. fir. ad de huic legi qd pulcre consuluit Ange. consi. xiiij.
d ¶ Quicunq. Hæc l. est singularis secundum Bal. in l. ij. ff. q. ad li. procl. nõ licet Adde quod no. bar. in l. iij. ff. ad l. Iul. de vi priua. Adde bar. in l. si victum. ff. de re iudi. Adde Oldr. consi. cxx.
e ¶ Tollitur antiqua. Quod lex noua imponens pœnã non tollit antiquã pœnã corporalẽ, bene facit tex. in l. sinautem aliquis in versi. eum enim g emini tramites. ff. de iur. deli. Et vide Cy. & not. per Bar. in l. j. ff. vi bon. rap. & ibi dixi. Adde vt per Spec. in ti. de pœna temere liti e gã. & ibi Io. And. in vlti. addi. & Bar. & Spe. in titu. de actio. §. j. circa prin.
f ¶ Filio tutorẽ Not. p excusatione mulieris nõ pettis tuẽ

Ad legem corneliam de siccarijs. Rub.

1 *Q̃ui dicit dolo non feciſſe homicidium, punitur niſi dolum probet non fuiſſe.*

LEX I.

Frater uester. Qui aliquẽ absque dolo occiderit, pœna homicidij non tenet. h. d. No. † q ille
1 q dicit se fecisse homicidiũ sed non dolo, debet probare a quod dolo nõ fecerit, hoc autẽ probabit ex qualitate ictus, & ex his quæ inter eos p̃cedebãt: vt j. e. l. eum qui. Facit j. de iureiurando. l. si non conuictj.

LEX II.

Si qui. blicet vnicuiq; ad suam defensionẽ occidere aggressorem, vel eum volentẽ percutere & etiam eum volentem derobare. h. d. cum tribus legibus sequentibus.

Vm qui. Homicidium casu cõmissum, non punitur.

1 ☞ *Statutum dicens, si aliquis occiderit non verificatur in eo, qui percutit animo occidendi, si non occidit.*

Si qui. cQui ad actum occidendi peruenerit, licet nõ occiderit, nã legis Corneliæ de siccarijs punitur, ac si occiderit. h. d. Hoc verũ est: quia illa verba legis Corneliæ de siccarijs hoc patiuntur, vt l. j. ff. eo. licet † statuta ciuitatis dicãt, si qs occiderit &c. nõ verificãtur in eo, q licet aĩo occidendi p
1 cusserit, nõ tñ occidit: iõ tunc nõ puniẽ ex illo statuto. Quod tene menti perpetuo.

De mathematicis, & maleficijs, & similibus. Rubrica.

1 ☞ *Dissoluens factur as non punitur.*

LEX IIII.

Eorum. Iste text. facit contra dictũ beati Thomæ. q reprobat istas incantationes: sed potest loqui de foro conscientiæ: hic loquitur de foro ciuili, vt non punitur. Quæsitũ † fuit à me vtrũ iste, qui dissoluit istas malitias, debeat puniri. Dixi quod non. & est casus hic.

n Emo. Punitur diuinator, & qui diuinatores cõsulit. h. d.

Vicunque. dIsta l. facit ad qõnẽ, vtrũ li ceat occidere exbannitũ, qui dicitur ad curiã. Dic plene vt dixi in l. iij. in fi. ff. ad l. cor. de sic.

De sepulchro violato. Rubrica.

1 ☞ *Si per statutum imponatur pœna pecuniaria pro homicidio, an sit sublata pœna legis corneliæ.*

LEX III.

Vi sepulchra. No. q licet per legem nouam imponatur aliqua pœna noua pecuniaria reo, nõ propter hoc tollitur antiqua c lex, quæ imponit pœnam corporalem: & per hoc dico, q † si statutum pro homicidio imponat pœnam pecuniariam non propterea tollitur pœna legis Corneliæ de siccarijs tamen si quis condemnatur vigore statuti, quod imponit pœnam pecuniariã, tollitur condemnatio quæ resultabat ex l. Corne. de sicc. quia senatus voluit ne quis ob idem crimen duabus legibus fiat reus
g l. senatus. ff. de accu.

Sed neque ante. Proximiores & cognati defuncti non possunt cogi vocari ad iudicium. hoc. d. Per legem hanc defendi quandã mulierem, quæ phibebatur filio succedere: quia nõ
h petijt filio tutorem c.

Ad legem Corneliam de falsis. Rubrica.

LEX I.

Si partus. Accusatio matris propter ætatẽ filij non differt. h. d. Gl. quærit vtrũ snia de partu suppositio, lata contra matrem, præiudicet filio. Determinat q non. & bene. Dic vt in gl.

LEX II.

Atis aperte. Si crimẽ falsi gratia differendæ executiõis obijcitur, nõ
g impeditur executio. h. d. Dixi plene e de materia in l. fina. §. ii ex fal. instrumen.

LEX III.

Licet. Non videtur scripturam approbare, qui eam falsam ignorat. h. d.

Alsi. Habeo istam legem pro notabili, quando iniuria principaliter matrimoniũ respicit, filius non potest accusare parentẽ, etiam si suã prosequatur iniuriam. h. d.

1 ☞ *Practica interrogandi patrem, an uelit uti testibus, & eorum testationibus: & de effectu dictæ interrogationis.*

2 *Qui dicit se non usurum aliquo instrumento, ex hoc arguitur instrumentum falsum.*

3 *Cautela ut aduocatus partis, contra quam testis aliquid falso dixerit interroget partem.*

Si falsos. Faciens falsum instrumẽtũ, nõ releuat pœna, si eo p̃fitẽ se nõ vsurum
h secus in eo: q ex solo vsu b in pœnã incidit
i h. d. Tene mẽti. Per hãc i legem practicãt
3 Aduocati, q qñ testes à patrẽ, p ducti reperiuntur dixisse aliquid falsum publicatis attestationibus, quod faciunt partẽ illã in terrogare, an velit vti illis testibus, & eorum attestationib, & si dicit pars: ego dico me nolle vti dicto talis testis: intelligit excusatus à pœna falsi secus si ipsa illũ testẽ induxisset ad, p hãdũ aliqd falsum: qa articulus de se continebat falsitatẽ tũc em incideret in falsum, ex eo, q eum ad hoc scienter produxerit, & fecit eum dicere falsum testimonium: secus si super aliquibus incidẽtibus testis falsum dixisset: tũc enim pars, quem ad hoc eum non produxit, potest litem renunciare. Not. etiã qd
2 † quando aliquis dicit se non vsurum aliquo instrumento: illud instrumentũ habetur vt falsum: vt habuistis. §. de fide instru. l. si aduersarius. Item est consilium ex
3 Hac l. † quod aduocatus partis, cõtra quẽ testis aliquid falso dixerit, faciat requiri partem si vult vti illis attestationib: si eã se dicat vti velle poterit partem vna cum teste accusare de falso.

torem filio quia nõ currit tps ei quo hic Vide gl. & l. ij. §. cõ festim. ad Tertu. & ibi Bart. de hoc ti.

g ¶ Dixi plene. Vide eũ in l. iij. §. condẽna. de re iud. & vide ad hanc materiã cũ ibi no. p Cyn. id q no. Bald. in l. si quis testiũ. ff. de testi. vide tex. & ibi Bar. in l. si. ff. de proc.

¶ Ex solo vsu. Not. de eo, qui vritur falsis testibus, vel instrumẽtis, sed si nõ vteris nisi vno istrumento: cum protestatione: quod non intẽdis eo vti: si est falsum: ego tibi dixi quod erat falsum, & asignaui tibi causas falsitatis, postea qua si in fine causæ vis desistere. Dico qd non euitas pœnã falsi, secundũ Gãdinũ in trac. maleficiis in tit. de falsarijs. & fal. qa q certioratus est sta tim non desistes, nõ curauit dolo. vl. ij. de lib. & posth. Secus si instrumentũ probet, tamẽ nõ falsum, secũm l. vis eius alias l. iubemus. ff. de ꝓbatio. Et istis adde Bar. in lege, si aduersarius. ff. de fide instru. Et omnibus istis, de quibus hic per Bartolum, adde multum no. Bar. als Bal. in l. fi. in vlt. co. ff. si ex fal. instru. in duabus qõnibus. & oĩno Barto. in l. diuus. la fi. ff. e. & si qs producit testes falsos sciẽte aduersario & non contradicente, non cõmittit falsum. l. d tutela. et ibi Fulgo. ff. de in integrũ resti. qd si instrumẽtũ est falsum, sed nõ in eo, si quo est vis qõ. an vtẽs eo scienter puniat? Vide Io. And. in addi. Spec. ti. de iust. edi. postre mo. alias §. se. addi. q incipit huic dicto. itẽ tenet q sic: Adde an si stet statutũ: qd vtẽs falso instrũ puniat: an puniet qui eo vtit ꝓ ꝓcuratorẽ? vide Ro. cõ. clv. & de cõburẽte, cancellãte vel incidẽte aliquã scripturam, vid Bal. cõsi. ccxxx iij. vo. Falsum istrũ an dicat, si notarius dicit in præsentia ts hs deponẽtis confessus est Titius: & re vera nullũ factũ est depositũ: vide Bald. consi. xxiij. iij. volu. & qualiter teneatur producens falsos testes super veris capitulis, vide Cal. cõsi. ccciiij. lib. j.

P. P. A. V. PA.

i ¶ Per hanc. Vide Felin. in c. præsentium

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.iij.ver.tertia cõclusio.extra de testib.

a ¶ Querela. Vide no.in c.licet cãm.de ꝓba.& in c.cũ venera.de exc.in gl.fi. & ibi per Io.And.& Spec.in tit.de sen.prol.§.quoniam.ver.& no.secundũ canones.et dum dicitur hic,q̃ actiões criminales xx.ann.tolluntur.hoc videtur procedere quantum ad pœnam imponẽdam:sed quo ad declarãdã iã impositã nõ tollun-
tur.c.si quis exigen- 1
tibus.in fi.de præsc. 2
in vj.secundum do.
Per.de Anch.quod a
bene no.& adde ta-
men quod executiones ista̅rum sentẽtia
rũ,q̃ sunt iuris Ro
manæ eccleſiæ,durãt centum annis,secun
dum Bal.ĩ l.fi.ĩ pen.
col.de sacrosanc.ec-
cle.& ibi nunquam
fiat contra Ang.no.
decisionẽ.Adde q̃ ĩ
pœnis ſpiritualibus
nulla currit præſcri-
ptio,ſecundum Bal.
in d.l.fi.in fi.in pen.
col.in xix.col.ĩ.qui
accu.& Spec.ibi, &
ĩ.& Ang.in l.diuus. b
ff.de re iu.Sed quæ-
ro,quanto tempore
durat accusatio.quo
ad effectum publica
tionis bonorũ. Die
quod quinquennio
tantũ.casus est mira
bilis,ſecũdũ Angel.
in leg.cognitio.ff.ad
Sylla.quod intelligẽ
ſecunda accuſatione
finita:nam põt age-
re ſiscus contra hæredẽ damnati actione
ciuili,petitione hæreditatis.l.j.ĩ.de his q.
ut indig.et durat p
decem annos.l. Ca-
ius.ff. ad Syl. & ad
d.l.in cognitione.vi
de gl.hic.et tene mẽ-
ti dictum Specu.in
ti.de sen.§.resta.ver
ſicu.ſi vero. el j.vbi
tenet quod querela
falſi non ĩmitatur.
xxx.ann.vt dicitur
hic:ſed durat perpe-
tuo ĩ casibus ibi no.
& per Ange.in l.di-
uus.ff.de re iu.quod
doc.ſe.licet.de ꝓba. a
b ¶ Ad inquisitionẽ.
Verum iuri inquirẽ
di præſcribatur xx.
an.adde quod Ang.
in l.ſi vacantia.in fi. 1
Hãc gl.re probat p
l.hiiusta.§.veterani.
de proc.et dicitur i-
ta audiuiſſe a Bart.
facit l.quos,ꝓhibet.
ff.de poſt.adde tex.
& gl.in l.falſi.ſupra
e.& vide Alex.in l.
ita demum.ĩ.de pro 1
cu.et vide Bal.in re
pe.l.cum mulier. in
fi.ſol.ma. Adde an
ſublato iure querelæ
di ſit ſublatum ius ĩ-
quirẽdi,Per.de An-
cha.conſi.cxc.
c ¶ Officium iudicis. d
Vide Bal.in l.prope 2
randum.in pe.& vl
tim.col.in princi.ĩ.
de iudi.Et cum Iac.
Butr.et Bar.hic trã-
ſit ſnto.in l.diuus.§.
fi.ff.de re iudi. Vide
do.Alex.in l.ita de-
mum.§.j.ſupra, de
procu.
d ¶ Dolo ſe fecerit. Ad
de Bart.& quod ibi

Exceptio falſi quanto tempore tollatur.
Officium iudicis,per quod inquiritur quanto tempore tollatur.

Verela. [a]Hæc est notabilis & ſingularis lex. Ac cuſatiões criminales tẽporalibus præſcriptionibus non tolluntur.h.d. Vel ſic, Accuſationes criminales regulariter viginti annis tolluntur.h.d. No. text. ibi ferè.q̃d dicit propter q̃dam, quæ minori tẽpore tollũtur.Gl.tua circa hanc legem quærit,quãto†tpe tollitur exceptio falſi:rñ.q̃ quæ ſunt tẽporalia ad agẽdũ,ꝓ petua ſunt ad excipiẽdũ.vt l.licet.ĩ.de excep.& ff.de doli except.l.purè.in fi. Quę ro,cũ de falſo poſsit procedi ad inquiſitionem [b]vt l.nullum.ff.de teſti.& l. pe.ſupra de proba.†Quãto tempore tollatur offi ciũ iudicis.per quod inquiritur.Gl.hic vi detur dicere,xxx.an. Vide gl.j.in fi.Q̃d officium iudicistollatur xxx.an.habuiſtis tex.cum gl.in l.ſicut.ĩ.de præſcript.xxx. vel xl.anno. tamen in caſu propoſito ar bitror gl.noſtram non dicere verũ.Nam officium iudicis [c]inquirentis ſuccedit lo co accuſationis:vt extra,de accu.c.qualiter & quando.Sicut ergo accuſatio tollitur xx.an.vt hic:ita eodem modo iudicis officium.Præterea.tex.hic generaliter lo quitur.q̃rela enim falſi eſt:ſiue de hoc q̃ relã facit pars,ſiue ipſemet iudex.Etiam vidiſti iſtã q̃ſtio de facto:& dixi illud i dem,quod dixi modo hic.Ego puto,q̃ ſi à ſtatuto ſtatuatur tẽpus certum ad accuſandũ,quod vltra illud tempus non pote rit iniquiri.licet glo.hic videatur innuere contrarium,vt hic vides.quod perpetuò tene menti.

Vm qui. Intellige hoc verũ eſſe in eo,qui ſubtrahit t eſtamentum:in eo verò,q̃ ſubtraxit aliud inſtrumentum,non habet locũ pœna falſi:niſi ex actis publicis ſubtraheret:vt l.Paulus.in prin.ff.eod.

Cautela,quod quãdo accuſatur de falſo,dicatur ſciẽter & dolosè.
Falſum accipitur tribus modis.

Nec exemplum. Hæc eſt bona lex. Falſum non cõmittitur ſine dolo.h.d.Vnde per hanc l. memẽtote ſemper,quando facitis † accuſationem de falſo,vt dicatis,ſcienter falſè,& dolosè.ve rũ tamẽ eo ipſo quod tamen accuſas eum de falſo,videris dicere dolosè:quoniam aliter nõ eſt falſũ punibile. Vñ natura ver bi,plati,q̃ eũ de falſo petit puniri,hoc ĩclu dit quod dolosè fecerit[d].Et ideo pro huius declaratione debes ſcire † q̃ falſum accipitur tribus modis.[e] Vno modo lar ge,& largiſsimè:& hoc modo oẽ q̃d nõ verum, eſt falſum,ſecundum Dialecticos: vt leg.ſi is qui ducenta.§. vtrum.ff. de reb.dub.Alio modo accipitur falſum non ita largè:& hoc eſt omnis immutatio veritatis:vt in authen.de inſtru.cau.et fid.§.j.& hoc etiam modo nõ dicitur pu

dixi in l.j.§.non autem.ff.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſ.fue.non tamen in dubio præſumitur commiſsſe falſum faciendo ,vt dixi poſt Bart.in l.ſi quis obre pserit.ff.eo.Item adde quod no.Bal.in l.cum donationis.ĩ.de tranſact.& i dem dicit Bal.in l.ſi.ĩ.ad leg.Aquil.quod probato damno , ſatis eſt proba ta culpa dantis damnum.

c ¶ Tribus modis. Quot modis dicatur falſum, adde tamẽ q̃ quaſi falſũ nõ reqrit doctũ.l. diuus. la.j.et ibi Bar.ff. eo. et vide ĩ d.l.q̃d ſit falſum.
¶ Si qs decurio. Vide q̃d in materia huius l.dixi poſt Bar.ĩ l. ĩpuberi.§.ĩ.de fal. & q̃d no.Bar.in l.vniuerſas.hic alleg.ĩ gl.
g ¶ Scriptura notarij. Nõ.qñ notarius poſ ſit torqueri,ſi dicit ſe amiſiſſe protocollũ: vide Bal.in rub.de fi.inſtr.in iiij.co.ver ſi.quæro,dixi &c.
h ¶ No.etiã. Adde q̃ Bal.de pa.Cõſtã.in ver.in noſe Chriſti. dicit, q̃ ſi anciani a licuius ciuitatis iura uerũt tenere aliquã credẽtiã,& aligs eorũ reuelat in dãnum cõmunitas,q̃ debet ab officio remoueri: & quandocũque im ponitur hæc pœna remõtionis durante officio poteſt agi de crimine.Nã ſi expectaremus finem offi cij,fieret amotio: vt ĩ.ad l.ſul.de vi. c ¶ Sol.qñ ciuilis.Qñ actio ciuilis concurrat cũ criminali, vide ꝓ Bar.in l.ij.circa prin.ff.vi bo.rap.& in l.pen.ff.de calum. & vide caſum no.in l.j.ĩ.de iu.ꝓ Bal.vbi quid iuris ſi pari pœ na applicetur fiſco, & pars parti,an poſ ſit cumulari:per Saly.in l.ſi qs ad ſe ſundũ.ĩ.ad l.ſul. de vi.
d ¶ Cauſam exercere. Per glo.& Bar,in d.§.ad crimen.
e ¶ Hac l.habetis.Per Bar.ĩ l.ij.de pub.iu.
f ¶ Quando imponitur.Et vide ꝓ hanc l.dixi in l.j.ad fin.ad Turpil.
g ¶ Alia corpalis Qualiter loquat Bar.in l. penul.§.ad crimen.
h ¶ Tene menti. Vide Bart. in l.j.ff.ſi quis ius dicen.
i ¶ Cũ abſente. Adde l.j.& ibi Bart.ff. eo.ibi Bald.

Falſitas commiſſa debet alicui nocere,ut quis in pœnã falſi incidat.
Falſitas ut puniatur, ſufficit q̃ noceat quo ad ſemiplenã probationem,vel aliquale indicium.
Teſtis deponens non iuratus,vel die feriata,an poſsit de falſo condemnari.remiſsiue.

Amus. Quocunque modo falſum committatur, poteſt de eo ciuiliter,et criminaliter agi.h.d.hæc lex cum ſeq. No.tex.ibi rationes priuatas. Vide gl.ſuper verbo.Ex hac gl.cum tex.nota duo†.Primo ad hoc vt quis incidat in pœnam falſi,requiritur q̃ illud falſum, quod fecit, alicui noceat[1]. Secundo nota q̃ ſufficit quòd noceat†quo ad ſemiplenam probationẽ, vel ad aliquale in dicium : vt hic vides. Quod facit ad quæſtionem vtrum teſtis, qui depoſuit non iuratus,vel die feriato, ita quòd non valeat eius dictum poſsit condemnari de falſo. De quo plenè dic i vt l.ſi quis legatum. in princ.ff. eo. quod tene menti,&c.

De his qui ſibi adſcribunt in teſta mento[k]. *Rubrica.*

LEX I.

Vanquam. [l]Not. ex hoc tit.q̃,notarius non poteſt conficere inſtrumẽtũ ad ſui vtilitatem.quod tene menti.

De falſa moneta. *Rubrica.*

Bar.in l. filius. §. ſequens.& in 1.ſi pa- a
ter.in fi.ff.de ſal.
a ¶ Si quis. Hæc lex eſt notabilis:ideo ad mulcta ſignatur, maxime ad id, q̃ not. Bar.ĩ l.i.de fabri.lib. xij. Sed an alchimiſta puniaſ,vide Andre.de lſer.Bal.in c. j.quæ ſint regalia,& ibi etiã refert Oldr. conſuluiſſe qa ſi expendit eũ pro tãto, & tale ꝓ tali, ſine aliịs falſificatiõibus, nõ punit.& vide in c.quanto. de iureiu.
b ¶ Vt vnius. Bar. in b
l.qui iuraſſe.in prin. ff.de iureiu.allegat l. fi.huius ti.cõſũcta l. merito.ff.pro ſocio.
c ¶ Rem familiarem. Qñ actio ciuilis deſcẽdẽs ex delicto dicat ꝓſequi rẽ familiarẽ & qñ vindicta,ꝓ Bar.in l.v.ff.de iur.
d ¶ Sol.qñ ciuilis. Qñ actio ciuilis concurrat cũ criminali, vide ꝓ Bar.in l.ij.circa prin.ff.vi bo.rap.& in l.pen.ff.de calum. & vide caſum no.in l.j.ĩ.de iu.ꝓ Bal.vbi quid iuris ſi pari pœ na applicetur fiſco, & pars parti,an poſ ſit cumulari:per Saly.in l.ſi qs ad ſe ſundũ.ĩ.ad l.ſul. de vi.
e ¶ Cauſam exercere. Per glo.& Bar,in d.§.ad crimen.
f ¶ Hac l.habetis.Per Bar.ĩ l.ij.de pub.iu.
g ¶ Quando imponitur.Et vide ꝓ hanc l.dixi in l.j.ad fin.ad Turpil.
h ¶ Alia corpalis Qualiter loquat Bar.in l. penul.§.ad crimen.
i ¶ Tene menti. Vide Bart. in l.j.ff.ſi quis ius dicen.
k ¶ Cũ abſente. Adde l.j.& ibi Bart.ff. eo.ibi Bald.

LEX II.

Si quis. [a]Nota tex.iſti tas pupillorũ quicquid videt ignorat. Item nota ex glo.q̃ ille põt cudere monetam,qui habet ex priuilegio principis: & fortè illud priuilegium conceſſum priuatis non valeret,ſed ſolũ conceſſum cõmunibus,ideo illi de Fiſco , qui faciunt cudi florenos,non poſſunt.

Ad legem Iuliã repetundarum. *Rubri.*

LEX Vnica.

Tunius. [b]Vides ergo quomodo tenent iudices pro officialibus ſuis,vel pro familia ſua. Dixi tibi §. de aſſeſſori.in l. ſi poſt depoſitam. Dic vt ibi: & l.cũ ſi exhibuiſſent.ff.de publ.quod nota.

Quando ciuilis actio criminali præiudicet. *Rubrica.*

Actio criminalis quæ dicatur,& quæ actio ciuilis.
Actio ciuilis ex delicto quando dicitur proſequi rem ſamiliarem,quando æſtimationem damni,& quando vindictam.
Quando actio ciuilis,& criminalis competunt alicui: quibus caſibus poſsit eligendo ciuilem præindicare criminali.
Actio ciuilis & criminalis,quando poſsint ſimul & ſemel eodem libello intentari.
Actione ciuili intentata, quando poſsit poſtea criminalis intentari,vel econtra.

LEX Vnica.

Pleriſque. Diuiditur in duas partes. Priò ponit vnũ dictũ. Secũdo illud exẽplicat per multa exẽpla alia. Secunda ibi: ſic deniq;.& breuiter hoc intẽdit: Qñ ex vno facto oriũ criminalis,& ciuilis actio, quæ ꝓſequit rẽ familiarẽ,põt actor intẽtare vtrãq; nõ ſimul,ſed vnã poſt aliã. h. d. Ad euidẽtiã huius l.debes ſcire , tu iuuenis,q̃ actio criminalis†dicit illa,ꝓ quã venit applicandũ aliquid fiſco,vel vindicta in corpus,ita quod parti nihil applicatur. Actio ciuilis dicitur illa per quem aliquid petitur applicari parti:vt ff.de ſepul.vio.l.iſ. & quod ibi no. Itẽ debes ſcire†q̃ actio ciuilis,quæ ex delicto deſcendit,quãdoq; dicitur proſequi rẽ familiarẽ.[c]qđ eſt ſecundũ verã opin.qñ agitur ad æſtimationẽ alicuius dãni,vel intereſſe: licet illud duplicet,vel quadruplicetur.nõ curo. Exemplũ in actione furti:nam in actiõe furti duplicatur, eſtimatio rei,vel intereſſe.Itẽ in actione legis Aquiliæ,& ſimili,qñq; ꝓſequitur vindictã,vt qñ cõpetit ad æſtimationẽ iniurię:vt in actione iniuriarũ,vel ſepulchri violati:licet eñ ille,qui recepit alapam,nullum paſſus ſit damnũ,tamen agit iniuriarum ad vindictã iniuriæ ſuæ. Hoc premiſſo,venio ad caſum.In hoc principio oppo.& videtur q̃ vna electione electa nõ poſsit redire ad aliã:vt l. prætor edixit.§.j.ff.de iniu.Solu.Quando ciuis[d] & criminalis competit ad vindictam,tunc vna electa non põt redire ad aliam,vt ibi ſed quãdo vna cõpetit ad vindictã, alia proſequitur rem familiarem:tũc lex noſtra procedit.Sed contra hoc opponi.ff.de publi.iudi. l.interdum . Solut. Hæc eſt vera,licet vtrãq; poſsit intentari:tamen nõ ſimul: ſed poſt vnam intentatã , poteſt redire ad aliam. Tria ergo habes†in ſumma colligere ex lege iſta , & ex iſta materia . Primo quando eſt in electione actoris quem eligat prius , ciuilem, an criminalẽ,vt hic.quod eſt verum, prętерquam in lege Cornc.de ſica.& in actione iniuriarum.Non enim debet prætor permittere vt prius proponatur actio iniuriarũ,per quã præiudicaret legi Corneliæ de ſiccariis:vt l.prætor edixit.§.j.ff. de iniur.ſecundũ la.de are.licet gl.ibi aliter intelligat. Item prædicta ſunt vera,quãdo duo iudicia mouentur ab eodem: ſecus ſi vnũ ab vno,aliud ab alio. Tunc eñ non eſt locus electioni,ſed præferẽ actio criminalis. Et iſta eſt materia l.ſi.§.de ord.iu. Itẽ ꝓdicta ſunt vera,qñ criminalis & ciuilis ꝓponuntur ꝓ ſe principaliter,ſecus ſi vna principaliter,alia incidẽter: tunc iſta eſt materia l.j.& ij.§.de ordi.iu.§.de adul.qm̃ Alex. & ad l.fla.de pla.l.præſes.†Secundo habetis notare ex l.iſta, & ex eo q̃d†dixi §.in ſolutione cõtrariorũ,q̃ ciuilis & criminalis nõ põt intentari ſimul & ſemel in eodẽ libello,q̃ intellige verũ,qñ vtrũq; petit,vt per modũ actionis principaliter intentatę:ſed ſi aliquis accuſatur criminaliter,ꝓ iudicis officiũ petit reſtõ rei:ex æquitate poſſet hoc fieri:vt l.inter dũ.§.q̃ furẽ.ff.de fur.& l.iij.§.ſi dicanꝰ.ff.fini.reg. Dixi plene in l.defunc to.§.j.ff.de pub.iudi.† Tertio no.q̃ poſt intentatũ vnum ex iſtis iudicijs,põt aliud intentari. Q̃d intellige verũ,ſi primũ iudicium ſit finitũ abolitione,vel ſentẽtia condemnatoria:ſed ſi eſſet finitũ per ſententiam abſolutoriã,tunc fuit opin.inter Pla.& gl.noſtras.Dy.tñ in c.nullus pluribus.extra,de re.iur. lib.vj.& idem omnes doc.moderni videntur diſtinguere,aut abſolutoria eſt lata ſuper facto:& parit exceptionẽ rei iudicatæ in alio. Aut ſuper iure:& tunc ſecus. Quod dic vt pleniſsime iſtam materiam tractaui in l.ij.§.j.ff. vi bono.rapto.

De iniurys. *Rubri.*

LEX V.

Si non conuitii. Hæc eſt bona lex & doctores Vltramontani repetierunt hanc legem.

Dominum. An in actione iniuriarum habeat ratio damni:& qualiter eſt materia huius l.non tamen dico hic quia tempus non patitur.

In caſu criminali procurator admittitur pro perſona illuſtri.
Procurator non admittitur,ubi pro delicto ĩponitur pœna pecuniaria:uel corporalis alternatiue.
Sententia quando non poteſt cadere in procuratorem,profertur in dominum licet abſentem.

Si quando. Hæc eſt notabilis lex Perſonę illuſtres,ſiue agant,ſiue cõueniant act. iniuriarum ciuiliter:poſſunt cãm exercere[e] ꝓ procuratorem ipſi tamẽ ſe inſcribent,& in eos fertur ſententia.h.d.
f Primo†ex hac lege habetis[f] q̃ ad crimen priuati iudicij ,ꝓſe quendũ,nõ admittitur procurator regulariter.fallit in illuſtribus perſonis.vt hic videtis:& ſic l.pe.§.ad crimen.ff.de publ. iudi.quæ dicit nõ admitti procuratorẽ de crimine publici iudicij proſequẽdũ,ſuppletur per iſtã. Secũdo no.q̃ licet in g cauſis criminalibus ,ꝓcurator admittiꝰ,qñ imponit[g] pœna relegationis,vel intra relegationẽ,vt plene no.in l.ſeruũ quoq; §.publice.ff.de procu.tamen†qñ imponit pecuniaria,vel rele h gationis.ſeu alia corporalis[h] alternatiue:tunc nõ admittiꝰ ꝓcurator.Hic eſt caſus hic,coniuncta l.fi.ff.eo,Nam ꝓ iniuria imponitur pœna relegationis,vel fuſtiũ caſtigatio:& tñ non admittitur ,ꝓcurator regulariter vt hic videtis:quia quotidie occurrit in ſtatutis,& ſic eo ipſo q̃ poſsibile eſt ex delicto ſeq pœnam maiorẽ relegatione,non admittitur procurator. vel aliquã afflictiuã pœnã incorpore,non poteſt exercere procu rator:vt hic,coniuncta l.fi.ff.eo.† No.vltimo q̃ quando ſentẽ tia non poteſt cadere in procuratorem,proferẽ in dominũ,licet abſentẽ.q̃ plene habuiſtis ŝ.de ꝓcu.l.nihil.& l.j.ŝ.de ſen.

De famoſis libellis. *Rubrica.*

LEX VNICA.

Siquis. Hic vide,q̃ hic puniuntur minus confoſi, & participes quã ipſi principales. De quo hic per Cy.& ego pleniſsime in l.is qui opẽ.ff.de fur.

De his qui latrones occultauerunt. *Rubrica.*

i E Os qui. Not.hanc legẽ & tene mẽti[i]: quotidie contingit,& totus iſte tit.practicat pleniſsime.

De requirendis reis. *Rubrica.*

k C Vm abſente. [k]Hæc eſt no.l.& tot' iſte ti.& no. fi.ex hac l.habes q̃ ſi exbannitus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Not.lex. Facit q̃ abſens condẽnatus, non efficiatur infamis.de quo p̃ Spec. in tit.de ſen.§.j.ver. q̃d de iſtis.& p̃ Bar. in l.ictus ſuſtium. ff. de inſa.

b Torquẽdi. Idem in doctore,vt not.Bar to. in l.j.de aduo.diuer.iu.& Cy.hic.vide per Cyn.in l.iiij. ad l.Iuliã. maieſt. & gloſ. Idem in homine decrepitæ ætatis. l.iij.§.igitur.ad Sylla. An autem miles pro debito poſsit capi, vide Bal.in l.j.in fine. qui bon.ce.poſ. Et quid in milite noſtri tẽporis, vide in tract.de gõ.per Bar. Paul.de Liaza.in cauſis de iure. & fac.ig. & ibi ſcripſi poſt Cy.Item clericus nõ põt torqueri niſi ſit infamatus:& vide Ant.de Butri. & quaſi omnes in d.c.de depoſito. Itẽ impubes leuius torquetur, gloſſ. eſt,& quod ibi not. Bald. in l.ſi quiſquis. alias in l.cum ſecundis,tabulis.ff.de his q. vt indi.vide Bart. in l. de minore.in princ. ff.de quæſt. & vnã differentiã inter clericũ & militẽ, vide per Abb.in ca. j. de cle.ægro.

c ¶Abolitio. Ad intellectum huius legis.vide Barto. in l. tranſigere.in fin. iſi. col.3.de tranſact. & dixi in l.j.circa prin. ff.de iniu. Facit q̃d dixi in l.libellorum. §.fina.ff.de accuſ. & Bart.in l.ſi marītus. §.ſi negauerit. ff. de adul.Et quotuplex ſit abolitio,nota. ij. q.j.c.prohibentur.

d ¶Fallaciter. Nota ex iſto text. ibi reorum conſenſu, quod in criminalibus iudex non debet ſequi reorum conſenſum. Secus in ciuilibus: vt l.ſi negauerit. ff. de adul.alias l.ſi cõuenerit.ff.de re iudi. Et quotuplex ſit abolitio.no.in l.ſi cõuenerit. & ibi per Barto.ff.de re iudic. Tex.eſt ſing. quem alleg.glo.in l.qui accuſare.ſ.de eden. Vide tex.& ibi Bar. in l.vbi ſ.de fal. & vide hic Iac.de Bel.

e ¶Nouerint. Et qualis ſit & quanta inſtãtia criminalis: vide Archi.in c.felicis. de pœ.in vi.&gl.iſi. q.iij.de iu.Et qd de iudice inquirẽte, vide Bal.in l. pperandũ.in prin.ẽ.de iud. &Cy.hic,& qd no. Bar.ſ.querela.ſ.de

moriſtur intra tempus banni,vires banni totaliter euaneſcunt. hoc dicit.

Vicunque. Not.q̃ de iure communi, etiã banitus, etiã elapſo termino bãni nõ habetur pro confeſſo,licet ſecundum iſta ſtatuta ciuitatum Italiæ ſeruetur contrarium. Dixi in l.diuus. §. ſic & diuus Pius.de cuſto.reo.

In pecuniariis. Sola citatio & libelli oblatio in cauſis pecuniarijs nõ infamat: in criminalibus infamat de facto.h.d.hæc tota no.lex.[a] Not.q̃d dixi in ſummario. Veruntamen glo. tua intelligit,q̃ etiam q̃n accuſatio ciuilis eſt ꝓpoſita,quæ infamat de facto, q̃d videt cõtra mentẽ huius l.quia ſecundũ glo.nulla eſſet differentia inter ciuilem,& criminalem,quod videtur velle iſte textus.

a

De quæſtionibus. *Rubrica.*

Milites. Nota q̃ milites nõ ſunt torquendi[b] etiã iudicijs præcedẽtibus. Ego ſemel dicebã, cũ vnus poteſtas miles vocatus eſſet ad ſyndicatũ,& probaretur delictum contra eum per indicia, volebant ſyndici eum ponere ad torturã:dixi q̃ nõ poterant:vt hic,& j.eo.l.diuo Marco.

b

Seruos. Argumentum eſt l.iſta q̃ familiaris quõdã nõ poſsit teſtificari ꝓ domino.quod dixi in l.j.§.diuus.ff.eod.titu.

De abolitionibus. *Rubrica.*

1 *Abolitio non conceditur, niſi cauſa cognita.*
2 *Iudex ſuper accuſatione, licet accuſator rei renuntiet, poteſt veritatem perquirere.*
Iudex ex officio poteſt producere teſtes ad veritatem inquirendam.

Abolitio.[c] Nota ex hac l. tit† Primo, q̃ abolitio nõ cõcedit, niſi cauſa cognita. Hoc videbitis pleniꝰ j.proxi.†Secũdo nota q̃ licet pars accuſatiõi renũtiet,tñ iudex pro officio ſuo,põt perquirere veritatẽ ſuper ipſa accuſatiõe vt delictũ puniat. Et per hoc ego dicebã in q̃ne,quam ſemel diſputaui:q̃ licet accuſator nõ producat teſtes,iudex tñ põt ex officio ſuo teſtes producere ad inquirendã veritatẽ. Hoc plenè dixi in illa q.q̃ incipit,iudex maleficiorum.quam poſui in repet.quam feci de l.iiij.§ hoc autẽ iudiciũ.ff.dẽ dam.infect. Dixi in l.ſi non defendantur.ff.de pœ.& l.ſi.de quæſtio.

1
2

Fallaciter.[d] Not.hũc tex. ibi:ſinautẽ teſtibus.qui eſt ſingularis, qui ponit melius delicta,in quibus ex vtraq̃ parte requiritur probatio,quã alius de mũdo.

d

Ve criminalibus quæſtio intra certum tempus terminetur. *Rubrica.*

Inſtantia peremptа.ſupereſt officium iudicis ad condemnãdum partem in expenſis.

2 *Pœna à iure impoſita,ſi non cadit in certam perſonam, alteratur, & imponitur alia.*
3 *In lex poteſt dare partibus inuitis dilationem.*

e **Nouerint.**[e] Nota ex l.iſta prio, f q̃ †finito tempore inſtãtiæ: adhuc ſupereſt iudicis officiũ ad condemnandũ partẽ in expenſis. Vide text. ibi quo &c. vidiſtis in l.properandum.§.illo.ſ.de iudi. & j.l.proxi. †Secũdo not.q̃ quando pœna g quæ à iure imponitur,non cadit in certã perſonam,poteſt alterari,& imponi alia. Tex.eſt expreſſus in l.hos accuſare. §. omnibus in fi.ff.de accu. Tertiõ no.q̃ q̃n iudici videbitur,ipſe poteſt partes vrgere,vt cauſas in iudicis notionẽ, deducant & ſic poteſt † dare partibus inuitis dila- h tionẽ.de hoc tetigi ſ.de dila.l.j. Glo.inducit hanc.l.ad quæſtionẽ an infamis poſsit infamari,vel excõmunicatus iterũ excõicari. De hoc vide in vlti.gl.extra de iud.nõ recordor in quo c.eſt in c.ita quorũdã.

1
2
3
f
g

Ad ſenatuſconſul. Turpil. *Rubrica.*

LEX III.

Vamuis.[f] Remiſsio criminis nõ infringit fide non ſeruata.h.d.hæc no.l. De hoc dixi in l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pact.

f

Iflumina. No.hic gl.q̃s dicat,ꝓſequi ſuã, vel ſuorũ iniuriã: & eſt gl.j.huiꝰ l.cf̃ tene menti perpetuò. De hoc habes tex. ff.de accu.l.j.

De calumniatoribus. *Rubrica.*

LEX I.

Alumnia. Hæc eſt no.l.domini, iſtud eſt verũ,q̃n tractatur de punienda calũnia, per officiũ iudicis. Secus ſi tractetur de ea punienda,per viam accuſationis principaliter propoſitæ. Ita tenet gloſſ.

De pœnis. Rubrica.

LEX I.

Seruus.[g] Hæc eſt bona l.facit ad q̃nẽ: Dãnata eſt ciuitas,q̃ muri eius deſtruant. Certe nõ ſufficit,niſi perpetuò ſtẽt deſtructi,per l.iſtã. Ita dicunt doc.dixi plenè vobis.ff.eod.l.fine præfinito. Circa quod vide quod no.extra,de conſti.c.ex literis.

g

Ediu. Hæc eſt ſing.l.& ponit vnũ caſum,in quo contra abſens peruenitur ad cõdemnationem in crimine capitali.

Sancimus. No.iſtã l.q̃ facit ad ſtatuta ciuitatis Florẽtiæ,quæ dicunt q̃ conſortes de domo teneãt ꝓ crimine cõmiſſo ab vno de domo.

Mnes. Tẽpꝰ quo q̃s ſtat in carcere,i exilio cõputat.h.d.ſcdm vnã lect. Vel aliter: Qui tps cõpleuit in exilio,poſtea carcerari nõ debet.h.d.iſta l.

De bonis proſcriptorum vel damnatorum. *Rubrica.*

LEX I.

Seruorum.[h] Argumentũ q̃ ſi procurator alicuiꝰ dãnaẽ ad mortẽ, debet differri executio, donec dño reddat rationem. Facit.ff.de legat.j.l.ſeruo legato. §. penulti.ibi not.per Dyn.

h

Ifilius. Hic eſt no. caſus vbi peculiũ caſtrẽſe non publicaẽ. Quid aũt de aduẽtitio an,ꝓprietas publicẽ,dixi plene i l.ſi finita.§.ſi devec.de dã.ife.

Iquis intra, Hæc lex. docet qualiter res in inuentario debeant ſcribi.hoc dicit. quam legem vide & tene menti.

Si quis.

a ¶Si quis. Per hanc legem vide omnino Ange.l.ſi marito. in princ.ff.ſolu. matri. & ibi adde Paul.de Caſt.& vide gl.hic, & Cy.in prin.

b ¶Recuperat bona. Limita, niſi bona eſſent in alium trãſlata:quia non videtur reſtitutio ad illa. Ita dicit Bart.limitando iſtam legem in l. Gallus.§. quid ſi tantũ.in fi.vi.col. ff. de libe. & poſth. q̃d intelligit Bar.ibi in j.q.eſſe idẽ, quod in hac lege ſi ſit reſtitutus per cõmune. ibi vide poſt Bart. & ibi dixit Angel. quod nullo modo etiam recuperat fructus perceptos ex bonis, etiam non alienaris: vt eſt text. b ſingularis ſecundum Ang.ibi in authen. idẽ de Neſtorianis. C.de hære.& idem tenuit Bald.in c.domino guerram . in titu. hic finitur lex Corradi. verum reſtitutio poſsit exprẽſe concedi, quo ad bona alienata:vt de aliquid per Bald. in l. Gallus.§.& q̃d ſi tantum. de lib.& poſthu.& Bart.in l. quicunq;. C.ſide inſtru.& iu.ha.ſiſ. lib. x.per Bal.de pa. Cõſtan.i ver.pe.cũ ſeq.

a

1 *Pater deportato reſtituto, filius quando reincidat in eius poteſtatem.*
2 *Filio in poteſtate datur tutor propter malos mores patris.*
Patri dilapidanti bona filij, quando interdicatur adminiſtratio bonorum filij.
3 *Pater mortua uxore ſi incipit male uti ſubſtantia, an filius habeat remedium, l. ubi adhuc remiſſiue.*
Pater impobata uita, non poteſt filio impuberi ſubſtituere pupillariter.
4 *Reſtitutio tantum reſtituit, inquantum id, aduerſus quod reſtitutio petitur abſtulit.*
5 *Teſtamentum filij patre reſtituto, non tamen reuerſo, non ualet.*
Quis dicitur reſtitutus, etiam ſi ad eius notitiam reſtitutio non peruenerit.
6 *Teſtamentum filij, qui mortuus eſt antequam reſtituatur pater, patre reſtituto, an extinguatur. & nu. 8.*
7 *Bannitus reſtitutus an recuperet bona alienata.*
9 *Teſtamentum filij capti ab hoſtibus, an extinguatur, ſi filius deceſſit antequam pater reuertatur.*
10 *Electio, quæ retrotrahitur, nõ requirit duo extrema habita, in his, quæ fingit per quandam conſequentiam.*
11 *Statuto ſtante quod bannitirebannitur, iſtud rebannire habetur pro reſtitutione.*
12 *Statutum quando poſsit famam reſtituere.*

Pro concordia. Aduerte. dubitatũ fuit per aliquos, an per ſtatutũ factum per illos, qui recognoſcunt ſuperiorẽ, poſſit infamia irrogari, vel etiam remitti. & Barto.allegatur per 6 aliquos q̃ non. in l. infamem.in fin. ff.de publ.iud. ſed contra q̃ ſic,allegatur Bar. in l.j.§.de qua re. ff. de poſthu.& in hac l. fina. Tu die, debet intelligi Bart.in d.l. infamem. ſecundum diſtinctionem, quã fecit in hac l.fina. & in d.§. de qua re. ſ. q̃ nõ poſsit quando infamia inducitur p ius commune, & ſic vbi nõ poteſt diſponere:ſecus ſi inducatur per aliud ſtatutum, vbi poteſt diſponere.Ita intelligitur in d.§.de qua re. & in hac l.fin.& videtur quaſi eodem ore loqui.

Si quis.[a] Hæc eſt bona lex & notabilis, & nota iſtã legem in eo q̃d dicit corporaliter tradidiſſe docuerit, q̃d intellige vt dixi in l.aſsiduis.ſ.q̃ui po.in pig.hab. Nota q̃ mulieribus,& alijs debentibus recipere,debet ſolui ſtatim,non ſeruato ordine iudiciario. Dic vt dixi in l.res.ff.de iur.fiſ. Tertiõ no.q̃ hæc lex habet locũ in reb' donatis poſt cõmiſſum crimen. Gl. tãgit in l.res.ſ.de do inter vir.& vxo. Ego plenè niſsimè dixi in l.poſt cõtractũ.ff.de don.

a

De ſententiam paſsis & reſtit. *Rubrica.*

LEX I.

Cvm ſalutatus. Quando ille, qui eſt dãnatus,reſtituit, recuperat bona.[b] & famam:niſi aliud ſit expreſſum ſpecialiter in reſtitutione. ſed ſi ei eſt conceſſa indulgentia, ſolũ pœna remittitur.nam non recuperat bona, niſi aliud ſit expreſſum in indulgentia. h .d. vſq̃ ad fi.niſi q̃ variantur termini. Materiam harum legum tractabo.j.eo.l.ſi.

b

Inquæſtione. Lex noſtra eſt difficillis. Primò ponit vnã quæſtionẽ. Secundò ponit aliã.ex cuius determinatiõe apparet ſolutio primæ. Tertiò ponit aliã. Quartò ponit aliã quæſtionẽ. Quintò & vltimò ponit vnã cõcluſionẽ vniuerſalẽ ad præcedẽtia. Secũda ibi, remotis. Tertia ibi,ita tñ. Quarta ibi, quibus. Quinta ibi,ideoq̃ tñ. Breuiter hoc intendit: Vltima volũtas filij facta patre exiſtẽte in deportatione, irritatur patre reſtituto:quia in eius reinciditur poteſtatẽ. Secus in cõtractibus inter viuos:& tutelæ datio euaneſcit, ſi pater habuerit bonos mores:alias ſecꝰ:& quod abſtulit deportatio,hoc reſtituit reſtitutio.h. d. Prima particula legitur tribus modis: pone caſum ſecundũ lect. Io.loquitur de teſtamẽto facto per filiũ,patre exiſtẽte in deportatione.alias lect.examinabo circa cõ

1
2
3
4
5
6
7
9
10
11
12

traria ibi:feciſſet.ſubaudi dubitatur an reſtituatur. Reſpõdet q̃ nõ:quia reincidit in poteſtatẽ:vt pater in q.ſeq. Sequitur, remotis Vlpiani. Ad euidẽtiã huius ſecundæ partis præmitte,q̃n teſtator reincidit in alterius poteſtatem,teſtm euaneſcit,vt Inſtitut.quib.mod.teſt.infir. §.alio. Hoc præmiſſo forma caſum ſic: Ad determinationẽ præcedẽtis quæſtionis, eſt neceſſe ꝓ ſciamus,vtrũ patre reſtituto filius reincidit in poteſtatẽ. Ad q̃d rñdet Imperator ꝓ ſic remotis opi. Ex hoc apparet ſolutio quæſtionis propoſitę.q̃ teſtamẽtũ filij irritaẽ. vide literã. Sequitur ita tamẽ vt geſta. In hac tertia parte, ſic forma caſum: Vidi q̃ teſtm irritatur:quid de cõtractib' inter viuos factis à filio,illo medio tẽpore? Rñdet Imperator q̃ illi cõtractus nõ irritantur,ſi filius erat maior ætate:ga pro certo,illo medio tempore filius erat ſui iuris. Nec eſt dicendũ q̃ ſtatꝰ eiꝰ eẽt in pẽdẽti,illo medio tpe:ſed ſi filij eſſent minores tũc'pñt irritari de iure ex beneficio, q̃ concedeẽ minorib'.h. d.vide literã. Sequiſ,quibus &c. & iſta quarta pars eſt clara. Sequitur,ideoq̃ tm. Hic incipit quinta particula,quæ eſt clara. Ad primã partẽ opp.q̃ ibi quæſtio,quæ poſita eſt de teſtõ ſoluiſ,quare male cõtra primã cõſtitutionẽ C.§.quib'. Huius timore legiſ iſtud principiũ trib' modis. Vno modo,q̃d hic loquitur de teſtamẽto facto p filiũ,poſt reuerſionẽ pris:& iſta lec.tangiſ in iij.gl.paruula,& fuit additio:vñ liberi antiq nõ debẽt eã habere:& eſt ſup verb.remanente. Secundũ iſtã lec.apparet ſolutio manifeſta:quia teſtamentum factũ ab eo, q̃ eſt in poteſtate alteri',nõ valet,vt l.q̃ in ptãte,ff.de teſta.& l.pe.ſ.q̃ teſta.fac.poſ. Hæc lec.nõ placet. Primo,ga nõ habet dubiũ. Secundo:ga totꝰ tex.q̃ ſequiſ,vñ dubitare de his,q̃ fecit filius illo medio tpe,quo pater erat deportatus. Præterea, vñ cõtra tex.hic,qui dicit.feciſſet.q̃d eſt tpis ꝓteriti pluſquã perfecti,& tex.ibi dum dicit,remeante:q̃ eſt tẽporis præſentis.ergo innuit,quod cũ pater reuertebat, erat factũ teſtm, & illa lec.eſt verior. Sed adhuc remanet contrariũ:ga iſta quæſtio nõ vñ ſolui in tex. In hoc ſunt duæ opi. Vna fuit Irner. & Cy.qui dixerũt q̃ rñdeẽ ibi:ita tñ vt geſta,&c. Et ſecũdũ hoc q̃ ſoluitur,q̃ patre reſtituto,teſtamentũ remanet validũ. Iſta opinio nõ eſt vera,ga teſtatore reuertẽte in patriã poteſtatem teſtamentũ extinguiſ,vt Inſti.qui.mo.teſta.infir.§.alio.& ſ. dixi. Præterea.nõ poteſt dici,q̃ in verſi.ita tñ,ſoluaẽ hæc q̃. Nã ibi dicit,geſta ꝓ filiũ,ſed verba geſſerũt,nõ ptinẽt ad ius teſtandi:vt l.verba cõtraxerunt,de ver.ſig.ff. Vnde ſuperuenit opi.Ioã. Teutonici,qui teſtm dixit irritum:& ſic ad quæſtionẽ propoſitam tacite rñdetur p ſolutionẽ ſecũdæ quæſtionis,dũ dicit,q̃ reincidit in poteſtate,vt ſ.dixi:ponẽdo caſum & iſta lec.eſt vera. Ad ſecundam particulã oppo.q̃ filius non reincidat in poteſtatẽ,vt ſ.eo.l.in inſulã. Sol.Ibi fuit conceſſa indulgentia hic reſtõ. Sed cõtra hoc op.de vltima parte huius l.ibi ideoque tantum ad reſtõnẽ indulgentia valeat. Gl.expo nit ibi,indulgentia.i.in integrũ reſtitutio. Vel dic,q̃ vtrunq̃ expreſsit ibi Imperator,ſcilicet indulgeo reſtituẽdo te in integrũ,vel indulgeo & reſtituo. †Et pro huius declaratione dicas,quãdoq̃ Imperator cõcedit ſimpliciter indulgẽtiã: tũc filius in poteſtatẽ nõ reincidit.vt j.e.l.in inſulã. Q̃nq̃ concedit indulgentiã cũ aliquo adiuncto:& tũc eatenus vltra indulgẽtiam extenditur,quatenus adiunctum importat,vt ſ.eo.l.pater. Quãdoq̃ imperator reſtituit[c]:tunc aut concedit reſtitutionẽ ſimpliciter:& oĩa reſtituta videntur,vt ſ.eo.l.j. Aut reſtituit cum limitatione:& eatenus reſtringitur reſtitutio,quatenus importat limitatio,vt ſ.eo.l.iij. Q̃nq̃ Imperator concedit indulgẽtiã,& reſtitutionẽ:tũc omnia videntur reſtituta,vt hac l.niſi aliud ſit expreſſum. Venio ad tertia ꝑtã: dicit hic q̃ filiꝰ erat ſui iuris,& ſtatus eius nõ erat in pẽdẽti.cõtra.Inſt. q.mo.ius pa.po.ſol.§.ſi ab hoſtib'. Sol. Dico q̃ ſtatꝰ filij non põt eſſe in pendẽti,reſpectu præſentis ſtatꝰ,ga vel eſt ſui iuris vel in poteſtate:ſed reſpectu eius q̃ euenire põt,in eſſe in pẽdenti. Nam poteſt eſſe dũbiũ vtrũ pater captus ab hoſtibus reuertaẽ vel nõ. Vtrũ aũt aliud poſsit eẽ in pẽdẽti,& qualiter,

c

dic vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ¶ Est in pendenti. Non inspicitur illud, quod euenire potest de iure speciali, vide Bar. in d. l. iij. in princip.

b ¶ Filius in potestate. Et similiter non potest habere curatorem. lege, mater filio. de conditio. & demonstra. quod est verum proprie: sed respectu rerum, quandoq; sic, si illud non quæratur patri. l. fi. §. sinautē patre. ꝛ. de bonis quæ liber. allegat & not. Ioannes in dicta. l. mater. Verum autē istis casibus tenea-tur reddere rationē, vide Bart. in l. si superstite. ꝛ. de dolo. & in l. filiæ. in pen. col. fami. erciscun. Quid de filio emancipato? a dic vt in casu l. filius. de inoffic. testamen ibi nō erat tutor. se-cundum Bal. item li mita p Bal. in auth. incestas. ꝛ. de incest. nu. & quod dixi hic post Bald.

c ¶ Dilapidaret. Pa-ter dissipator nō est legitimus adminis-trator. vide Barto. in l. ij. §. qđ si in pa-tris. ff. sol. mar. & in l. Imperator. ff. ad Trebel. late p Imol post Bar. in l. si con-stante. in prin. in iij. q. prin. solu. matr. & ibi dixi post Bar. & adde Barto. in l. cum oporter. §. non autē. ꝛ. de bon. quæ libe. Idem si pater nō ex-pendit, vbi opus est b secūdū Bal. hic, ad fi. Quid si dissipat bo-na propria, vide sin-gu. Bar. in l. ij. ꝛ. si qđ in frau. patr. Et pro-bat iste tex. q. luxo-rioso & dissipatori interdicitur bonis, sicut prodigo. Ita di c cit Bald. in l. ea lege. in fin. ꝛ. de condi. ob. turpem cau. Bene fa-cit l. mulieri. in prin. ff. de cur. fur. dan.

10 ¶ Pro cōcordia. Ad-uerte, restitutio etiā absenti, & ignoran-ti, tribuit ius incōti-nēti, facta ipsa resti-tutiōe, secundū Bar. hic, in ver. quæro qd si filius, &c. Sed do. Alex. in l. qui absen-ti. ff. de acquirē. pos. allegat Bart. sibi cō-tradicere in l. fi. ff. de consti. princ. & non soluit. Tu dic q; q̃n fit restō ex mera li-beralitate Prīcipis, 3 alio nō cōcurrente: & procedat secunda opi. vt suadet natu-ra illius tit. de con-stit. prin. & ita dica-tur quædam indul-gentia. Aut aliquid cōcurrit: puta quia forte Princeps resti-tuit, quia videbat præcedentem sentē-tiam iniustam: & vo luit ex eīc sibi quæ-ri ius: & ita procedat prima opin. ꝛ. relata. Et ista vocatur pro-prie restitutio. Vel etiam posset fieri dif ferentia ad instantiā 4 partis: & procedat prima opin. An ve ro ex motu ꝓprio: & procedat secun-da. arg. no. in c. si mo tu proprio. de præben. lib. vj.

d ¶ Pro declaratione vtrum bānitus restitutus, recuperet bona alienata per fiscum. Et adde quod no. in l. Gallus. §. & quid si tantum. & sequitur addi. Ioan. And. in l. si marito. in prin. ff. solut. matrimo. Et vide Bar. in d. §. & qd si tantū. in vlti. col. & quod ibi Bald. & Imol. in fin. & Bart. in l. j. §. si quis vltro. ff. de q̃ō. & vi de quod ibi dixi. p Canoni. in c. quamuis. de rescrip. in vj. vbi bonus text. & glosl. per Barto. hic per Iacob. de Belui. in sua disput. quam ponit hic post l. falla citer. de obolition. per Bald. in l. sed si hac §. sed si per pœ-nam. ff. de in ius vo-cand. & in l. lata. supra. de appellationi. Sed quid si damna-tus in exilium, si ex gratia reuersus sit, v-trū poterit cōueniri a creditoribus: et cla rū est qd aliquo de-portato, et bonis pu blicatis, liberaē ab obligatione. l. si debi tori. & l. vbicunq; & ibi not. ff. de fide-iuss. & not. in l. j. C. de fideicom. & in l. si marito. determina-uit, qd sicut nudus exulauit: ita nudus reuertatur, per l. tute las. §. si libertate. ff. de capit. dimi. Vnde sequitur q̃ nō est cō ueniendus a credito ribus, & est libera-tus. & sic loquītur: quia oīa bona sunt publicata. Quod verum erit, nisi re-stituatur ad bona: quia tunc non erit liberatus, per l. j. & ñ. ꝛ. eo. Et hanc not. & addit qd Bart. in l. quicunque. de fide instru. & iur. hast. fiscal. lib. x. Et conclu-dit quod restitutio banniti non potest trahi ad bona aliena ta, si fiat restitutio ob priuatam vtilita tē: secus si ob publi-cam. l. item si verbe ratum. de rei ven. & l. Lucius. de euic. l. ij. §. deniq;. ff. de iniur. & c. cum omnes. & c. quæ in ecclesiarū. de consti. Facit glo. quæ incipit & iste. in l. fallaciter. de a-boli. Et ita reperio consultum per colle gium Florētinorū: et incipit, q. talis est, an ciuitas posit re-stituere bānitū &c. Et an bannitus pos-sit recuperare bona, in quibus habet so-lā detētationem. Et quid si bānitus ante bannum possidebat bona mea, quæ post bannum acquisiuit: an ipse rebannitus recuperet, vide glo. & Bald. in l. pen. ꝛ. de repu. Quid si pa-tre existente bannito, vel deportato, fi-lius interim acqui-siuit aduentitia, & postea pater resti-tutus est: an habeat vsumfructum in ad

7 cōtraria. Venio ad quæstiōes. quæro qd si filius fecit testm̄, postq̃ pater est reuer-sus. Rñdeo nō valet ab ipso initio: vt ṡ. di xi. †Quæro, qd si filiꝰ fecit testm̄ postq̃ pater est restitutus, anteq̃ tm̄ reuertatur. Rñ. q; nō valet: quia statim ipso patre re-stituto recuperat ciuitatē, & filius reinci-dit in suā potestatem. Sicut em̄ sententia deportationis secū trahit executionem in adimēdo: vt l. quidā. ff. de pœn. ita restitu-tio trahit secū executionē restituēdo: vt ṡ. e. l. iij. in fi. Et puto q; ille, qui sic restitui tur, statim etiā anteq̃ ad eiꝰ notitiā perue niat, sit restitutus: sicut dicimꝰ in libertate data per testatorē: vt l. eiꝰ qui in ꝓuincia. 6 §. fi. ff. si cer. pe. †Quero qd si filius, q; fe cit testamentū, moriatur anteq̃ pater re-stituat: demū pater restituit, an testm̄ ex-tinguat Glo. dicit q; nō extinguitur, nisi in aduentitijs quo ad vsumfructū: vide gl. iiij. in fi. & etiā gl. aliā magnā, q̃ incipit qđ de testō. Ex eo, qđ gl. dicit, ꝓterq̃ in vsufructu: videt velle q; talis filij testm̄ in ꝓfectitijs nullo mō valeat: ga in eis est ea dē rō: q̃ in vsufructu aduētitiorū. Cōtra-riū gl. huiꝰ videt velle alia gl. in l. Gallus. d in §. & quid si tm̄. in fi. gl. mag. ff. de lib. & posthu. Primo, p declaratiōe huius gl. & q̃nis habemꝰ videre qđ dictū est in hac l. 7 & ṡ. in pluribꝰ legibus, ſ. † q; deportus re stituēs recuperat bona: an hoc sit verū in bonis quę sunt alienata. Ista q̃stio est mul tū vtilis, & quotidiana, ꝓpter exbanni-tos, q; toto die restituunt: an recuperētbo na alienata. Certe casus videt q; nō: ga il le q; emit à fisco, nullo mō pōt inq̃etari: vt l. bene à zenone. ṡ. de quadri. p̃scri. Et idē vī in ciuitate alienāte. Nā constat q; ciui tas interim dū ille erat exbānitꝰ, legitime possidebat bona, & legitime vendidit, & habebat interim tanquā hæres: vt l. tutoris. ṡ. ad l. Iul. de vi. Sed ille, q; emit ab hæ rede, vel saltē à bonæ fidei possessore, nō pōt inquietari: vt l. sed et si lege. §. itē si res distraxit. de peti. hære. ergo &c. Istud ve rum puto, q; bona nō possit recuperare à possessoribus, sed debet recuperare à fi sco, quatenus est locupletior effectus, si cut dicimus in bonæ fidei possessore hæ reditatis: vt in d. §. itē si res distraxit. Bona vero, q̃ in eadem cā remanēt nō alienata, ista recuperat per restitutionē: vt hac l. in 8 fi. & ṡ. eo. l. j. †Hoc prēmisso ad q̃nē pro posita dico q; in bonis castrēsibꝰ, vel qua si, sine dubio non irritatur testamentū fi lij, quia etiam si viueret in potestate pos set testari. In aduentitijs vero, quæ ipsi fi lio obuenerunt post patris deportationē similiter nō irritatur testamentū: quia per deportationē pater illa aduētitia nō per didit, sed non acquisiuit: & aduersus non acquisita restitutio nō porrigitur. Ita pōt intelligi gl. in dicta l. Gallus. §. & quid si tantū. in fi. glosse, maximè cum restitutio nō fingatur retro, vt j. dicā. Si verò sunt aduentitia, quæ erant q̃sita ante deporta tionē, vel ꝓfectitia: tunc si quidē p testa mentum

uentitijs? Bal. in authen. excipitur. C. de bo. quæ lib. dicit, q; pro hoc not. per Guliel. in v. col. in ver. quæro quid de filio. si filius captus ab hostibus fecit te-stamentum, & dece-dat ante patrem re-uersum, an ipso reue niente rumpatur te-stamentū: adde Bar. in d. l. si is qui pro emptore. in vj. col. in ver. secundus ca-sus. & Bal. idem te-net hic.

a ¶ Breuiter dico. Cō trarium videtur te-nere Bal. in l. si adem ptis. ꝛ. eod. Et adde q; Bal. in l. pen. ꝛ. de cap. videtur tenere idem quod Bart. hic per illum tex.

b ¶ Istud rebanniri. 9 Et vide Bal. in l. nō solum. §. fi. ff. de pro-cu. & Bar. in l. j. §. si quis vltro. de quæs-tio. & Bal. hic, ad fi-nē. Et hic adde Bal. in l. si qua pœna. ad fi. de his, qui sunt sui vel alie. iur.

c ¶ Statuta ciuitatis. Vtrum per statuta ciuitatis posit fama restitui, adde Barto. in d. l. j. §. penul. & l. infamen. & quod ibi dixi. ff. de pub. iu. & vide quod no. Bald. in l. generalis. ꝛ. eod.

si seruus moritur hæreditate iacente, & postea hęreditas adea tur: non potest fingi seruum fuisse legatarij à die mortis: quia non est: vt l. huic scripturæ. ff. ad leg. Aquil. Facit pro Petr. l. cum quis. §. fi. ff. de verb obl. & l. quoties. de noua. Vnde cum filius hic sit mortuus, non potest fingi q; retro fuerit in potesta te. Et multi tenent istud dictum Pet. & habent ipsum pro no-tabili multum. Ego dico q; est falsum in casu quæstionis pro-positæ. Primò, per tex in l. penultima. ff. de suis & legi. Secū dò, per rationem: & hoc pono in l. si is, qui pro emptore. de 10 vsucap. Nam dictum Pet. †est verum, in his, in quibus fictio principaliter fingit: vt patrem reuersum semper fuisse in ciui-tate. Nam si pater esset mortuus, ista fictio non posset habere locum. Sed in his, quæ fictio fingit per quandam consequen-tiam: illa regula, quæ requirit duo extrema habilia, non est ve ra. Exemplum, fictio postliminij fingit principaliter reuer-

11 sum semper fuisse in ciuitate: vt l. retro. & l. postliminij. ff. de capti. Ad hoc incidenter, & consequenter venit quod filius semper fingatur fuisse suus. & similia: vt l. cum duæ. ff. de cap. Sed in his, quæ accessoriè finguntur, non requiruntur habilia: sed sufficit quod sint extrema habilia in principali. Casus est not. in l. j. ff. de cap. & sic est vera opinio glosl. nostræ. Circa hanc legem restat †quærere vnum: Ciuitas statuit quod ban-ti rebanniantur: an istud rebannire, habeat vim indulgentiæ, an vim restitutionis? Cy. tangit, & dicit fortè habet vim resti tutionis. do. Iaco. disputauit istam quæstionem. & determina uit, q; haberet vim restitutionis propter duas rationes. Prima quando vnum est præparatorium alterius, dispositio, quæ fit super præparatorio porrigitur ad id, cuius est præparatorium: vt l. clauibus. ff. de contrahen. emp. l. j. ṡ. de dona. Facit de his, quæ in testamen. delen. l. cancellauerat. sed cancellatio banni, seu rebannitio est præparatorium ad restitutionem: ergo &c. Ad hoc etiam facit, quia beneficia sunt latissimè interpretan-a da: vt l. fin. ff. de consti. prin. Breuiter dico[a] quod de hoc est ca sus, quod verba dubia debent intelligi, quod sonēt restitutio nem magis, quàm indulgentiam: vt l. j. §. fi. ff. de quæstio. vbi ista verba Principis, facias gratiam decreti, seu sententiæ, in telliguntur, hoc est restituas: nec habentur pro indulgentia simplici. Idem ergo cum factum est statutum, vt banniti re-b banniantur: quia istud rebanniri[b], habetur pro restitutione.

11 Iuxta hoc insurgit dubium, †cum per restitutionem resti-c tuatur fama, vt hac l. & §. eo. l. j. vtrum per statuta ciuitatis[c] pos sit fama restitui? Text. videtur quod non, in l. j. §. penulti. ff. de postu. vbi Imperator, & Senatus restituit famam. Breuiter, si infamia esset irrogata de iure communi, fateor q; statutum non possit restituere: vt d. §. penul. Sed si infamia esset irroga-ta ex forma statuti, vel ex processu habito secundum formam statuti, non de iure communi: tunc puto quod per statuta pos sit fama restitui. Quam enim potestatem habet Princeps in his, quæ sunt de iure communi, eandem videntur habere po-pulus in his, quæ sunt ex forma statuti: vt l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & l. nihil tam. ff. de regu. iur. & ff. de solu. l. prout quisque, &c.

Ex castigatione domini Alexandri Losæi Aui-liani Iurisconsul. clarissimi.

FINIS.

Scrutinium quaternionum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt. Omnes sunt quaterniones, dempto tt. ternione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca